Digitized by Google

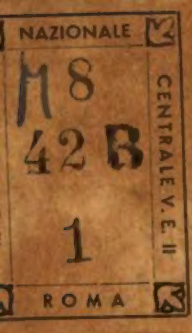

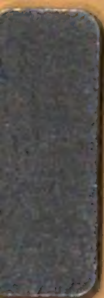

Sermões de septem vitijs crimīalibus eorūqz reme dijs Magistri Pauli ⁊ van the osophi ⁊ cōcionatoris Pata uiensis eximij: cū omnibus homībus salubres / tum maxime in vinea sab- baoth laborātibus conducibiles / iā prima excusio ne in lucē editi,

Index bifarius tam verboꝝ senten tiarūqz: q̄ʒ exemploꝝ / adhibitus ne longa alicuius rei / inq̄sitiōe: lectori fastidium generetur.

Tabula Alphabetica

Registrū sequēs deseruit huic

opi sermonū de septē vicijs capitalibꝫ: h̄ attēto/ vt numerꝰ descp̄tus numerū ꝟmonū repn̄tet: q̄to vicȝ ꝟmōe materia q̄ q̄rit̄ inueniat̄. Lr̄e vō alphabeti ostēdūt in q̄ parte eiusdē ꝟmōis qḋ q̄rit̄ inueniat̄: ꝟm q̄ in q̄libet ꝟmōe hmōi lr̄e alphabeti in spacio sūt depicte. Et si aliq̄n ponit̄ duplex aut triplex numerꝰ ꝟmonū/ aut plures lr̄e alphabeti: designat̄ q̄ de eadē materia ĭ pluribꝫ ꝟmōibꝫ fit mētio: aut ĭ pluribꝫ locis eiusdē ꝟmonis iuxta diuersitatē lr̄aꝝ alphabeti: vt ptȝ cuilibet numeꝝ aut lr̄as diligent̄ inspicięti. Verbi grā. de acceptiōe muneꝝ iniusta habet̄ ser. xxj. circa lr̄am G. ꝛ ser. cxxvij. ꝑ totū ꝟmonē. De remedijs luxurie habet̄ ꝟmone xcviij. circa lr̄as A B. ꝛ ꝯseq̄nter ꝑ totum. ꝛ ꝟmōe. xcix. ꝑ totū. ꝛ ꝟmōe. c. ꝑ totum ꝟmonē. Et sic pariformiter de alijs intelligi debet.

De litera A

Abstinētia est optima medicina. lxxij. F. ꝛ tandē ꝑ totū ꝟmonē
Abstinentia. lxxiiij. A B C. per totū ꝟmonē
Abstinētia a cibo vel potu q̄n hō peccet. lxiiij. N O
Acceptio muneꝝ iniusta. xxj. G. cxxvij. per totum.
Acceptio muneꝝ sex mala facit. cxxvij. per totum. ser.
Acetū cuius sit nature xliiij. B
Acidia quid sit ꝛ quare fugienda. lvij. A B C. ꝑ totum.
Acidia displicet deo ꝛ placet diabolo. lvij. L M
Acidia facit multa mala. lviij. A B. per totum.
Acrisia qualis sit infirmitas. xxx. K
Adulatio quantum nocet. viij. B.
Adulteriū est grande peccatū. lxxvj. F
Adulteriū est graue pctm̄ ꝓpter multa. lxxxj. A B. ꝑ totū
Adulteriū viri vel mulieris quod sit grauiꝰ. lxxxj. K L. lxxix. M
Aduocati qualiter peccant. iiij. G
Aduocati assimilant̄ sex rebꝫ. xx. B C D. ꝑ totū
Aduocatus in causis assumendis quid debeat attēdere. xxj. A B
Aduocatus in causa iniusta pōt se habere dupliciter. xxj. B.
Aduocati grauiter peccāt q̄nq̄ȝ modis. xxj. C D. ꝑ totū. cxxvij. ꝑ totū
Amicicia irati est vitāda triplici rōne. xliij. N
Appellatiōes iniq̄. xxj. D E. ¶ Aper cuiꝰ sit nature. xliiij. G.
Apes cuiꝰ sint nature. xliiij. E. lvj. G L.
Apothecarij in quo deliquūt. cvij. P
Aquila diuidit alias aues. xvij. D
Arca Noe est figura ꝯcordie. xvij. M
Armorum tria genera ad ꝓuocandū luxuriā. lxxxix. F
Asini natura. lxxxvj. D.
Aspectꝰ mulierꝫ ĭcautꝰ sex mala facit. lxxxvj. A B. ꝑ totū. lxxxvij. ꝑ totū

Tabula

Aspect⁹ mulieꝝ est nociu⁹ q̄druplici testimonio.lxxxviij.A B.per totū
Astutia dol⁹ ⁊ fraus in q̄ differāt.ciij.F.
Auaricia quō sit radix oīm maloꝝ.iiij.B.cj.A B.per totum.
Auaricia dupl'r accipit.s.general'r ⁊ specialit.cj.C
Auaricia nō solū ē in diuitib⁹ sed etiā in paupib⁹.ibidem.D
Auaro nihil est scelesti⁹.cij.B.cxxxiiij.B.
Auaricia est detestāda ꝓpter sex.cij.B C D.ꝑ totum
Auaricia assimilat idolatrie ⁊ q̄re.cij.J
Auaricia infert q̄ttuor damna grauissima.ibidē M N.ꝑ totum
Auarus cor suū diuidit.cij.P
Auaricia habet septē filias.ciij.A.
Auaricia fac̄ ḋrelinq̄re deū ꝑ itellectū/mēoriā ⁊ volūtatē.cxxiiij.A B C
Auaricia generat tres cecitates.cxxiiij.A.cxxvj.C.
Auaricia facit hoīem idolatrare.cxxiiij.D E
Auaricia facit deū ipugnare ⁊ blasphemare.ibidē.F G
Auaricia facit multa mala ꝯtra ꝓximū.cxxv.A B.per totum.
Auarus multa mala infert sibiipsi.cxxvj.per totum.
Auar⁹ est similis hydropico.cxxvj.B
Auar⁹ est similis sanguisuge.ibidē.⁊.cxxxiiij.A
Auar⁹ seruit diuitijs tripl'r.cxxvj.D.
Auarus habet triplicē angustiā.ibidē.E
Auarus est similis cani.ibidem.F.
Auarus illaqueat a diabolo tripliciter.cxxvj.J
Auar⁹ est cert⁹ de sua damnatiōe ex trib⁹.cxxvj.K L M N O
Auarus nō penitet ex triplici causa.ibidē.L.
Auar⁹ est magis obstinatus q̄3 iudas.ibidem.M.

De litera B

Basiliscus.xcj.E
Beatitudo eterna quō sit meditāda.xij.N
Bellū quomō debet ordinari.xvij.C
Bellū iustū plura requirit.lj.A B C D E F.
Bellādo lic3 obedire p̄ncipi sacrilego i his q̄ nō sūt ꝯ deū.ibidem.F
Bellare an liceat p̄latis.ibidē.G H J
Bellando an liceat vti insidijs.ibidē.K
Bellare in die festo an sit licitū.ibidē L
Bella vn̄ oriunt.lij.A B C D E F G H.
Bella ꝓcesserunt ex auaricia.ibidem.C
Bellū p̄mū per quē ⁊ quomō sit ortū.ibidē.D
Bellis iustis quare iniusti vincunt.ibidē.J K L
Bellum nō est de facili agēdū.ibidem L M
Bella sūt vitāda ꝓpter multa.liij.A B.per totum
Bellantes in quāto sunt periculo animaꝝ.liij.D.cviij.M N
Bellantes debent habere octo conditiōes.liij.F

2

Bilinguis quis dicaẗ.xxxvij.C
Blasphemia quid sit ꝛ quot modis fit.xlv.C D E.
Blasphemia ꝯtra deum fit quintupliciter.ibidem.F G H I
Blasphemia ꝯtra deū voce fit q̄druplicitér.ibidē K L M.ꝑ totū.
Blasphemia est horribile pcc̄m triplici rōne.xlvj.A B.ꝑ totū.
Blasphemātes incurrūt duodecī plagas ꝛ maledictiōes.ibidē. D E F.
Blasphemia qñ sit peccatū mortale ꝛ qñ veniale.xlvij.A
Blasphemia est maximū peccatoꝝ.ibidē.B C D E.
Blasphemia est grauiꝰ pcc̄m ꝑiurio ꝛ homicidio.Ibidem
Blasphemi puniunẗ multiplici pena ex triplici lege.xlviij.O P Q
Bouē furtiuā q̄ntuplo ꝑcipit lex restituere.cviij.H.
Bubo quid sit.xciij.A
Bufo cuius sit nature.xliiij.I.cij.K.

De litera C

Calceorum vanitas.xxvj.C
Cambioꝝ tria genera.cxx.A B.per totum
Cambia artificialia quō sint inuēta/necessaria ꝛ licita.ibidem A.
Cambia realia tripliciter varianẗ.ibidem D E F G.
Cambia casualia ꝛ fortuita quomō sint licita vel illicita.ibidem H.
Canis ꝓprietates.xxix.E.
Canis rabidus quas cō ditiones habet.xliiij.F.
Cantus gregorianus debet in ecclesia decantari.xiij.H.
Cantus mulierū est fugiēdus.xcj.A B.per totū.
Cantus quomō effeminat hominē.ibidem per totū.
Charitas quantū bonū facit.xxx.O.
Carnis delectatio.xciiij.B
Castra ꝛ fortalicia ꝑdonū quantū deo displicent.cix.O.
Caupones quomodo delinquunt.cvij.O.
Causidici assimilanẗ sex rebꝫ.xx.B C.per totū.
Cellerarius nimiū tēporalibꝫ intētus quomodo sit punitus.cij.T
Cibꝫ sumiẗ cum peccato nouē modis.lxv.A B.ꝑ totum.
Cibus anime quadruplex.cij.O.
Ciconia cuius sit nature.xcvij.F.
Cirogrillus cuius sit nature.xliiij.G
Ciuitas qualiter regi debet.xv.E
Ciuitas ordinaẗ ad quinqꝫ.xvij.G H.per totum.
Cliens in iure quis dicaẗ.xxj.E
Crocodylus cuius sit nature.cxvij.P
Cognitio sui est homini necessaria.xiij.N.c.I K.
Collusio quid sit.xxj.C.
Comessatio est viciosa nouē modis.lxv.A B.per totum.
Commutatio duplex.cv.H
Concilium constantiense.xv.D

Concordia bona vtus.xvj.F.xvij.A B
Concordie necessitas ostendit multis exẽplis .xvij.C D E F G.per totũ
Concordia vera ciuitatis in duob' ↄsistit.xvij.L
Conscientia est nobis necessaria.x.P.xiij.D.
Contemplationis ocium.lxj.A
Contentio ꝛ contẽdere quid sit.xviij.A
Contentio fit tripliciter.xviij.A B C D E
Contentio est fugienda ꝓpter tria.xviij.F G.per totuꝫ
Contentio facit quinqꝫ mala.xviij.K L.ꝑ totum
Contentio viciorum.xviij.K
Contendendũ nõ est cum sex generib' hominũ.xix.A B.per totum.
Contractus triplex est.cxj.C
Contractus societatis quãdo sit licit⁹ vel illicit⁹.cxxviij.A B.ꝑ totũ
Contractus societatis põt tripliciter variari.ibidẽ B C.ꝑ totũ.
Contractus societatis in pecorib'.ibidem C
Contractus in genere quid sit.cxxx.K
Contractus quasi quid sit. Ibidem.
Contumelia.xxxiiij.A.xxxvij.E
Contumelia quid sit ꝛ qualiter cõmittat.xlix.B.
Contumelia quãdo sit peccatũ mortale aut veniale.xlix.D
Contumelias quãdo homo debet patienter sustinere.xlix.E I M
Contumelias aliquãdo sustinere est peccatũ.ibidem F
Contumeliã aliquãdo debem⁹ repẽdere.xlix.G H.
Contumelia ex quib' vicijs oriat.xlix.L
Confessores vsurarioꝝ ꝛ plebãi aliqñ tenent ad restitutionẽ.cxxxij.F
Conuiciũ.xxxiiij.A.
Cor durum quid sit.ij.K.
Cor nunqꝫ quiescit.lxij.F.
Corpus quomõ aggrauat animã.xxvj.G
Corrupti per munera multa mala faciũt.cxxvij.per totum.
Cupiditas quomodo sit radix omniũ malorum.iiij.B.cj.A B
Curiositas in vestib'.xxiiij.D
Curiositas varia inquirendi.lvj.K

De litera D

Damnũ triplex in contractib' soccidarũ.cxxj.E
Defectus hominis.xij.F
Defectus triplices põt vnus homo alteri obijcere.xlix.C
Demon qñqꝫ fit incub' qñqꝫ succub'.lxxviij.A
Demones aliqui nõ tentãt de luxuria.lxxvij.A.lxxviij.D
Depositũ retinere quale sit peccatũ.cviij.E.cxv.L
Derisio quantũ sit peccatũ.lxix.D
Detractor.xiiij.I.xxxiij.D
Detractoris lingua quãtũ nocet.xxviij.F

Detractio quid sit ꝛ q̄ntum malū.xxxiiij.A B.per totū.
Detractor ꝓpter maliciā suā compat̃ multis rebꝫ.ibidē.B C.per totū.
Detractio qn̄ sit pctm̄ mortale vel veniale.xxxv.A
Detractor quō tenet̃ ad restitutionē fame.ibidem B
Detractio est graue ꝛ periculosum pctm̄ ꝓpter tria.ibidem C
Detractiōes audire q̄ntū sit peccatū.ibidem D E
Detractiōis sunt tres modi.xxxvj.A B C
Detractio offendit tria genera hominū.xxxvj.D E F
Detractionis remedia.ibidem.E F G
Detractionē audiēs qualiter se debet habere.xxxvj.G H J K L
Detractoris lingua pungit̃ triplici spina.xxxvj.J
Detractio sepe est vtilis illi cui detrahit̃.ibidem.K L
Detractio est medicina ꝛ venenū.ibidem L
Detractio est remediū ꝯtra adulationē ꝛ nō ecōuerso.Jbidē
Deus quare punit peccata eternaliter.j.G
Deus irascit̃ tripliciter ꝓpter plura.xxxix.A B.p totum.
Deus quare ꝓhibuit voluptatē cibi ꝛ potus ꝛ venereoꝝ.lxxix.L
Diabolus vtꝝ sit directe causa peccati.ij.C D.xviij.G
Diabol⁹ altercabat̃ cū angelo Michaele de corpe Moysi.xlvj.G
Diabol⁹ ꝓuās Job oībꝫ rebꝫ quare sibi reliqt vxorē.lxxxviij.F G
Dilectio ꝓximi ex tribꝫ debet haberi.xxxj.D.
Dilectio parentū qualis esse debet.xxxij.E
Dimidiū iusti ꝓcij quomodo intelligit̃.cxj.B
Discordia quid sit.xiiij.B
Discordia ꝓuenit ex sex causis.xiiij.C D.per totū.
Discordia triplex.xv.A B.per totum
Discordia multa mala facit.xvj.A B.p totū.xvij.A B.p totū.
Discordia inter deū ꝛ hoīem triplex fuit.xvj.D.
Discordia offendit bonū corꝑale ꝛ tꝑale.xvij.A B.p totū
Discordia offendit bonū tēporale triplici rōne.xvij.C D.p totū
Disputare cū hereticis an sit licitū.xviij.D
Diuitie plura mala faciūt.v.D
Diuitie quomodo sint appetēde.xxxij.G
Diuitie q̄re tantū amant̃ exq̄ cū anxietate adqrunt̃.cj.E F.p totū
Diues compat̃ naui in periculo maris.cj.J.
Dolus/fraus ꝛ astutia quomō differūt.ciij.F
Domus quid sit.xvij.M
Domos edificare nimis sumptuose est pctm̄.xxvij.E F G.p totū
Donatio ꝓpter nuptias quid sit.cxxxj.J
Dormiētes nimiū q̄nta mala incurrūt.lix.B C D
Dormiendo vtrū possit hō peccare.lx.H J K L M
Dos quid sit.cxxxj.A
Dotem nō soluens quomodo punit̃.ibidem.H

Dos quãdo potest peti.cxxxj.J
Dotem in trib⁹ casibus lucrat̃ maritus.ibidem K.
Draconis natura.xliiij.B
Dubiũ vel periculũ qñ excusat ab vsura.cxviij.A B.p totũ.cxxxiij.K.

De litera E

Ebrietas qualiter apud antiquos depingebat̃.lxvij.A B.per totum.
Ebriosoꝝ male conditiões.ibidem p totum
Ebrietas facit quattuor mala.lxviij.A B.per totum.
Ebrietas facit sex mala.lxix.A B.per totum
Ebrietas facit deflere peccata.lxix.E.
Ebrietas facit vomitũ/fetorem/tremorẽ ⁊c̃.lxix.K
Ebrij sunt ab alijs vitandi ne per eos inficiant̃.lxix.L.
Ebrietas inducit seruitutem pessimã.lxix.N.
Ebrietas facit octo mala.lxx.A B.per totũ.
Ebrietas quãdo sit peccatũ mortale/veniale aut nullũ.lxxj.A B C D E
Ebrium alterũ faciẽs quomõ peccat.lxxj.C D.
Ebrietas ex quib⁹ causis aggrauat̃.lxxj.E.
Ebrietãtis remedia.lxxij.A B.per totũ.lxxiij.A B.per totum.
Edificioꝝ excessus est culpabilis tripliciter.xxvij.E F G H.
Elemosyna valet cõtra luxuriam.c.D.
Elemosyna valet contra omnia mala.cij.X.
Emptio ⁊ venditio q̃liter fieri debẽt.ciij.G.p totũ.cxxxiij.C D.
Emptio ⁊ venditio rerũ quãdo sit vsura vel nõ.cx.A B.per totum
Emptio mille floreñ.soluẽdoꝝ per decem annos p septingentis florenis est licita.ibidem.L.
Emere rem litigiosam an sit licitum.cx.N.
Emere rẽ minori p̃cio q̃ʒ valet ꝓpt̃ tp̃s differendũ:qñ licʒ.ibidẽ.O P Q
Emere rẽ minori p̃cio q̃ʒ valet ꝓpter p̃uẽtionẽ tp̃is an licʒ.ibidẽ.R.
Emere reddit⁹ p̃diales ad vitã an sit vsura.cxj.A B C D E.
Emere hereditarie possessiões p̃diales qñ sit licitũ.ibidem.F G.
Emere pecuniarios redditus an sit vsura.ibidem H J K L.
Emptores rerũ iniuste ablatoꝝ quõ tenent̃ ad restitutionẽ.cxxxij.E
Equorum excessus peccatũ est.xxvij.B.
Erinacius cuius sit nature.xliiij.G
Etates mũdi quattuor fm poetas vsqʒ ad p̃sens.lij.C.

De litera F

Faber infernalis fabricat luxuriã.lxxxix.E
Fabula poetica.xiiij.D
Fallere põt ds dupl'r.lj.K
Fama nostra est necessaria primo.x.P.xiij.D
Fama quantũ sit diligenda.xxxv.C
Familie excessus est viciosus.xxvij.D.
Famuli vsurariorum in quanto sunt periculo.cxxx.J
Fascinatio qualiter fiat.xcv.D.

Fatuitas sumptuose edificantiũ.xxvij.H.
Ferrũ cuius sit nature.xxx.G
Festa aliqui derident ⁊ quomodo.lxj.C D.
Ficulnee quare christus maledixit.xxij.I.
Filie septem viciorꝫ capitalium.vij.G H.
Filius mercãdo de bonis patris an tenet cum fratribus lucꝫ diuidere (cxxxj.E.
Fagella quatuor fiunt ex vsuris.cxxiiij.R
Flos pulcer cito marcescit.ix.B
Folles diaboli sunt procuratrices luxurie.lxxxix.E
Fornicatio simplex quid sit ⁊ quale peccatũ.lxxvj.C.xcvj.E
Fornicatio simplex est vitanda ꝓpter tria.lxxix.A B.per totũ.
Fornicationẽ comitant quinqꝫ pericula.lxxix.D E.per totum.
Fornicationẽ simplicẽ quare deus ꝓhibuit.lxxx.A B C D E
Fornicationẽ ꝓhibendo deus misericorditer nobiscũ egit.ibidẽ.C D E.
Fornicationẽ quilibet vitare pot est.lxxx.F G.per totũ
Fornicando an vir plus peccet ꝙ̃ mulier.lxxix.M
Foramen acus in euãgelio quid sit.cij.y
Fortalicia latronũ quatũ deo displicent.cix.Q
Fortitudinem corporalem quattuor mala sequunt.x.B C D E
Frater quadruplex.liij.E
Fraus/dolus/⁊ astutia differunt.ciij.F
Fraus quadruplex.ciiij.A B.per totum.cxxxiij.D.
Fraus culpabilis quadruplex.ibidem.C D E F.
Fuga est optimũ remediũ ꝯtra luxuriã.lxxxviij.F.xcviij.A B.ꝑ totũ
Funiculus triplex quid sit.iiij.E.
Furtum quid sit ⁊ quale peccatũ.cviij.B C.
Furtũ quãdo sit mortale peccatũ vel veniale.ibidem.F G
Furari in necessitate an sit licitũ.ibidem.I.
Furtum est fugiendũ ꝓpter multa.cix.A B.per totum
Fures in quantis sunt periculis.cix.A B.per totum.
De litera G
Galli ꝓprietates que sint.xiiij.C
Garrulosi sunt fugiendi.xix.A B.
Gloria vana.viij.ix.x.xj.xij.per totum.
Gloria eterna meditanda.xij.H
Gorgones quid sint.xciij.B ¶Grando.xvj.E
Grecorum heresis.xv.C
Gula sequitur ex ocio.lxiij.A.
Gula est vitanda ꝓpter multa.lxiij.B C.per totum.
Gula quomõ ⁊ quare sit peccatũ.lxiiij.A B C.
Gula quãdo sit peccatũ mortale aut veniale.lxiiij.D H I.
Gule species sunt quinqꝫ.lxiiij.K L
Gule species qñ sunt peccata mortalia vel venialia.lxiiij.M N.

Gule viciū infert multa mala.lxiiij.P Q R.lxvj.A B.p totū.
Gula qb9 modis in generali cōmittat.lxv.A B.per totum.
Gulosoꝝ deus est venter: ꝛ quomō ventri seruiūt.lxv.E
Gula ex quib9 causis debet vitari.lxv.L
Gule remedia.lxxij A B.p totū.lxxiij.A B.per totū
Gulosi assimilant porcis.lxiij.L.

De litera H

Hercules quid fecit.x.D
Heredes qualiter tenent restituere.cxxxij.L
Heresis quid sit.xv.A L
Heresis grecoꝝ.xv.L
Homo potest seipm licite laudare quadrupl'r.x.O P.xij.E.xiij.D E F
Homini necessaria est cognitio sui.xiij.N
Homo quare facilius inclinat ad malum q̄ȝ ad bonū.xxxij.O
Homo habuit triplicē honorem in sui creatione.vij.A
Homo reddit odibilis ꝓpter decem xxxiij.A B.per totum
Homo est debitor multis ꝛ vni ex illis nō pōt satisfacere.lxvj.D.
Homini est vtile scire φ sine dei adiutorio non potest bene agere.lxxx.
L M.per totum.
Homo quomō potest mutari in bestiam.xciij.G
Homo quid sit.cij.D
Homo in varijs opinionib9 doctoꝝ quō se debet habere.cxxij.M
Homicidiū est horribile ꝓpter decem.lv.A B.p totum
Homicidio deus ꝓuocat propter quinq;.lv.L.
Homicidij pena triplex.lv.H
Homicida tangēs occisum quare facit ipm cruentare.lv.L M
Homicida quis dicat.lv.P Q
Humiles comparant grano tritici.viij.B

De litera J

Jactātia q̄d sit.ꝛ quādo peccatū mortale aut veniale.xiij.B L
Jdra serpens habet multa capita ꝛc̄.cxxvij.L
Jdrus serpens cuius sit nature.cxvij.P
Jeiuniū vn̄ ꝛ quomō habet originē.lxxiiij.A B L
Jeiuniū q̄dradesimale q̄re nō seruat illo tpe q̄ cbr̄s ieiunauit.lxxiiij.D
Jeiuniū quare ꝛ ad quē finē sit institutū.lxxiiij.E F
Jeiuniū valet p̄ncipaliter ad tria.ibidem F.
Jerusalem destructio ꝛ mala tūc facta.xxxix.G.
Jmagines lasciue sunt rep̄hensibiles.lxxxv.B L
Jmproperium.xxxiiij.A
Jnanis gloria quid sit ꝛ q̄ntum fugienda.viij.p totum.ix.x.xj.xij.xiij.
(A p totū.
Jncendiarius quis dicat.liiij.A.
Jncendiū est graue peccatū ꝓpter octo.ibidē.B L D.per totū.
Jncestus est valde graue peccatū.lxxvj.G

Incestus est detestabilis ꝓpter plura.lxxxij.A B ꝑ totum
Incestus est ꝓhibit⁹ etiã m̃rimonialit̃ ꝓpter plura.lxxxij. E F G H J.
Incubi ꝛ succubi:q̃ dicant̃ ꝛ quõ fiat ꝑ demones.lxxviij.A.lxxxvij.G
Infernalia supplicia sũt meditanda ꝯtra vanã gl'iam.xij. G.
Infernales pene.cij. K y.
Ingratitudo.cij. U
Inimicicia.xxxvij.E
Inobedientia accipit̃ duob⁹ modis.xxij. A
Inobedientia est pct̃m mortale triplici rõne.xxij.B.
Inobediens quis dicit̃ ex duplici causa.xxij.C
Inobediẽtia est detestabilis ꝓpter quinq₃.xxij.D E ꝑ totum
Inobediẽtia est detestabilis ꝓpter multa mala q̃ ex ea sequunt̃.xxij. H.
Inobediẽtia valde displicet deo.xxij. L.xxiij.L.
Insidias ponere qñ sit licitũ.lj. K.
Intentio cupiditatis in mutuo est triplex.cxxix. F
Intentio triplex mutuantiũ.cxv. K L ꝑ totum
Intentio remunerationis siue ꝓpine triplex.cxxxiij. D.
Interesse qd sit ꝛ quare dicit̃.cxxij.D.cxxxiij. G
Inuentio reꝝ nõ restitutaꝝ quale sit pct̃m.cviij. D
Inuentariũ quid sit.cxxxij.C
Inuidia.xiiij. J.xxviij.A B.ꝑ totum
Inuidoꝝ quattuor genera.xxviij.B.
Inuidi dolẽt de bonis alioꝝ q̃druplici rõne.xxviij.C
Inuidia quõ describit̃ ab antiquis.xxviij.D E ꝑ totum
Inuidia orit̃ ex quattuor.xxix.A B ꝑ totum
Inuidia est pct̃m diabolicũ.xxix.B
Inuidia diaboli vel inuidia hoĩs q̃ sit peior.xxix. C.
Inuidia detrahit plurib⁹ generib⁹ hoĩm.xxix.F G H.
Inuidia facit sex mala.xxx.A B ꝑ totum ſmonẽ
Inuidia difficulter curat̃ ꝓpter tria.ibidem.B C D E
Inuidia ꝑturbat iudiciũ rõnis q̃druplicitier.ibidem. J
Inuidia est peior auaricia ira ꝛ odio.ibidem P.
Inuidia qñ sit pct̃m mortale aut veniale.xxxj.A B
Inuidia habet quinq₃ filias.ibidem.B
Inuidie remedia sũt quattuor.ibidem.C D E
Inuidia quõ mouet bella.lij. G
Job cũ esset ꝑuat⁹ filijs ꝛ filiab⁹ ꝛ reb⁹ tp̃alib⁹ q̃re non ẽ ꝑuatus vxore. (lxxxvij F.G.
Ipocrisis quantũ malum sit.xiij. J. K.ꝑtotum
Ipocritaꝝ signa xiij. K N.
Ira an sit graui⁹ pct̃m q̃₃ odiũ vel ecõuerso.xxxij. M
Ira q̃druplex in scriptura. xxxviij.A.B.ꝑ totum
Irascit̃ deus ꝓpter septẽ vicia capitalia.ibidem.B C ꝑ totum.
Ira dei qualis sit ostendit̃.xxxviij.A B ꝑ totum sermonẽ.

Ira dei a multis non timet ꝓpter tria.ibidem.F.G.H.J.K.L.
Ira dei ostendit esse terribilis ex trib⁹.xxxix.A B C D.
Ira dei cognoscitur esse ꝓpinqua ex tribus.xxxix.E.per totum
Ira aliqui excedunt ⁊ aliqui deficiunt.xl.A
Ira bona siue virtuosa quattuor bona facit.xl.B C
Ira per zelum ⁊ ira per viciū.xl.C.
Ira indifferens qualis sit.xl.D
Ira reddit tolerabilis ⁊ venialis ex tribus.xl.E
Ira nō semꝑ ꝓuenit ab extrinseco sed qñꝗ ab intrīseco:⁊ qñꝗ a diabo(lo.ibidē.F
Ira dupliciter ꝯsiderat naturalr ⁊ moralr.xlj.A B C.
Ira qualiter describit fm poetas.ibidem.D E.
Ira habet sex malas ꝯditiones.xlj.E.
Ira est detestabilis triplici testimonio.xlij.A.B.ꝑ totum.
Ira nascitur ex quattuor.ibidem.A.F.
Ira nocet homini quadrupliciter.ibidem.B.C.
Ira habet tres species.ibidem.B.
Ira est detestabilis exemplis gentilium.ibidem.D.E.
Ira est detestabilis ex canonib⁹ sacris.ibidem.G
Ira est multum nociua ꝓpter quattuor.xliij.A.B.ꝑ totum.
Ira displicet deo ⁊ placet diabolo. Ibidem
Ira multa mala facit proprio subiecto.xliij.D.E.F.ꝑ totum
Ira nocet proximo.xliij.M.N
Irati amicicia est vitanda triplici ratione.ibidem.N.
Iratus comparat multis rebus vilib⁹.xliiij. A.B.C.ꝑ totum
Iratoꝝ multiplex stulticia.xliiij.K
Ira habet sex filias.xlv.A B ꝑ totum.
Ira aliena triplici remedio curat ⁊ declinatur.lvj.A B
Ira ꝓpria octuplici remedio curatur.lvj.C D ꝑ totum ad finem
Ironia quid sit ⁊ quale peccatum.xiij.G.
Iudei quantū nocent cum vsuris reipublice.cxxiiij.M N.ꝑ totum
Iudices mali.xxj. H
Iuramentū vt sit licitum debet habere tres ꝯditiones.cvj.A.
Iuramentum iocosum falsum quale sit peccatū.ibidem.B
Iuramentum illicitum vtrum obliget.ibidem.C D.
Iuris triplex permissio siue concessio.cxvij.F G
Iustū ꝑmittit domin⁹ puniri propter multa.xxxix.D
Iustum precium quid sit.cvij.J.

De littera L

Laico non licet mercari nisi propter duo.cxxxiij. A.
Latro in quantis sit malis.cix.A B per totum
Laudare potest quis seipsum quadrupliciter.x.P.xij.E.xiij.D E F
Lex nature quale habet officium.cxvij.D.
Lignum paradisi triplex.lxxx.B.

Lingua hominis domari nõ potest: ꝑpter tres rationes.xx.A.
Lingua triplex.xxiij.N. xlviij.P
Lingua detractoris quantum nocet.xxviij.F.
Lingua detractoris est gladius triceps.xxxiij.D
Lingua tertia est detestabilis propter quattuor.xxxvij.C.xcv.A.B
Lingua quare data sit homini.xxxvij.D
Locator quis dicatur.cxxj.A.
Loquax siue linguosus cui comparetur.xix.B.C.
Loquacitas est detestabilis ꝛ odiosa.xxxiij.E.
Loquela triplex est in genere siue in vniuerso.xlviij.P
Lucrum turpe quid sit.cvj.L.
Ludentib᷒ mutuantes in quãto sint periculo.cxxx.N.
Lupus cuius sit nature.xvj.G.xvij.M.xix.E.
Luxuria facit hominem alijs odibilem.xxxiij. F.
Luxuria quomodo mouet bella.lij.E.F.
Luxurie remedia.lxxiij.C.lxxxviij.F. G.xcviij.A. B.ꝑ totũ.xcix.c.ꝑ to.
Luxuria quomodo ab antiquis depingit.lxxv.A B.ꝑ totũ.
Luxuria quid sit.lxxvj.A:cxxxiij. A.
Luxurie species.lxxvj.B C D.ꝑ totum
Luxuria nũq̃ põt fieri scient ꝛ volũtarie sine pctõ.lxxvj.C.
Luxuriã abhorret natura multipliciter.lxxvij.A B C D.
Luxurie carbena.lxxvij. F.
Luxuriã detestant aliqui demones.lxxvij.A.lxxviij. N.
Luxuria ẽ fugiẽda ꝑpter q̃ttuor.lxxvij.A B.ꝑ totũ.lxxviij.A B.ꝑ totũ
Luxuria hꝫ tres pessimos effectus.lxxviij.E F G N. (xcvij.C J K.
Luxuria demonũ incuboꝝ ꝛ succuboꝝ.lxxviij. A.
Luxuriã quidã dicũt se vitare nõ posse sed errãt.lxxx.F G.ꝑ totũ.
Luxuria sacerdotũ arguit.lxxxiij.A B.ꝑ totum.
Luxurie occasiones multe.lxxxv.A B.per totũ
Luxuria ex incauto visu orit.ibidẽ ꝑ totũ.lxxxvj.lxxxvij.lxxxviij.ꝑ totũ.
Luxuria ex mulieꝝ colloquio.lxxxix.ꝑ totũ
Luxuriã semꝑ sequit amaritudo penitẽtie.ibidẽ.B C D.
Luxuriã ꝯcitat faber infernalis.lxxxix.E.
Luxuriã inducit ꝓsperitas tꝑalium.xciij.A B.ꝑ totũ
Luxuriosus cõparat porco.xciij. F.
Luxuria qualiter sit punita.xcvij.A B.ꝑ totũ
Luxuria quanta mala facit.xcvij.C J K L M N.

De littera M

Maledicere qñ sit licitũ vel illicitũ.l.A B.ꝑ totum
Maledictio qñ sit per m̃ mortale vel veniale.l.A B G J.
Maledicere creature irrõnabili an licꝫ.l.B C D E.
Maledicere sanctis.ibidem. F.
Maledicere dicit tripliciter.ibidem.G.

Maledicere diabolo an liceat.ibidem.H.
Maledicere parentibꝫ est graue peccatū.ibidē.L.
Maledictio vtrū sit grauiꝰ pctm̄ detractiōe.ibidē.M
Maleficiū quid sit.cxxx.K
Maleficium quasi quid sit. Ibidē.
Malū q̄re facilius hō agit q̄ꝫ bonū.xxxij.O
Malū permittit ex duplici causa.cxvij.E
Margareta ꝟgo succurrit luxuriosꝭ penitētibꝫ.xcvij.Q
Malicia q̄ntuplex.xlviij.K L M.
Matrimonio nō copulant ꝯsanguinei ꝓpt plura.lxxxij.E
Mr̄imonij cā q̄s sine vsura recipit vltra sortē.cxxij.F G
Mechanici q̄re nō recipiunt ad ꝯsiliū ciuitatꝭ.lxx.L.
Medicinarū ꝑparatores in q̄ delinquūt.cvij.P
Mēdaciū q̄d sit.cv.A
Mendaciū multiplex.ibidem.B.cxxxiij.C
Mēdaciū vtrū sit sp̄ pctm̄ ꝛ q̄n mortale ꝛ q̄n vēiale.ibidē.C D E F G L
Mēsure ꝛ pōdera q̄n sūt viciose.cvij.E F
Mercedis fraudatio valde displicet deo.lv.E
Mercēnarij vsurariorū q̄n obligant ad restitutionē.cxxx.I
Mercātia cū q̄druplici securitate dꝛ vsuraria.cxviij.I K L M
Merces aliorū diffamātes quō peccāt.cxxxiij.G
Mercatorū intētio q̄lis esse debet.cv.H
Mercator dꝫ i se hr̄e septē ꝯditōes ꝛ eas respicere vt septē specl'a.cvj.I
Mercari licꝫ ex duplici causa.cvj.K (K L.p totū.
Mercari i diebꝫ festꝭ ꝛ locꝭ sacrꝭ q̄ntū malū sit.ibidē.L M.cxxxiij.A.
Mercatorū bonorū tria genera.cvj.N
Mercatores mali q̄ntū nocēt reipublice.ibidem.O P
Mercator q̄d facere debꝫ ne peccet.ibidē.Q
Mercatorū abusiōes ꝑ tres septenarios.cvij.A B.per totum.
Mercatores quō cōmittūt vsurā vēdendo cum dilatiōe solutiōis.cxij.
A B.per totum.
Mercatorū cū dilatōe solutōis vēdētiū excusatio.ibidē.B C D E F.
Mercator vēdēs rē ꝛ statī minori ꝑcio reemēs.ibidē.H I K
Mercatorū famuli in q̄nto sūt ꝑiculo.cxxx.H
Mercatori sūt necessarie decē ꝯditiōes.cxxxiij.A B.per totū.
Mercari nō licet laico nisi ꝓpter duo.cxxxiij.A.
Mercatorū regula general'.cxxxiij.E H I K.
Moysi corpus ꝛ sepultura sūt ignota.xlvj.G
Mollis q̄s dicat.xiij.A ¶ Monete corruptores.cvij.N
Monopolꝰ vel monopolon q̄s dicat.cvij.C
Mors duplex intrauit ꝑ inuidiā.xxviij.A.
Mortꝭ memoria q̄ntū ꝓdest.lvj.M.lxxij.C.ci.G.cij.L
Mulier natural'r est ꝯtentiosa.xviij.L.

Mulier se ornare põt triplici intentiõe.xxv.B C.
Mulieres se ornando peccant quadrupliciter.xxv.D E.p totum
Mulieres a natura sunt misericordes.lxvij.D,
Mulieres ebrie quales sint.ibidem.D G.
Mulier tripliciter potest videri.lxxxv.A B.p totũ.
Mulieres nude depicte quantũ offendunt.lxxxv.B C.
Mulieres incaute videre periculosum est.lxxxvj.A B.p totũ
Mulierꝝ aspect⁹ facit sex mala.lxxxvij.A B.p totum.lxxxviij.p totum
Mulierẽ reliqt diabol⁹ ipi Job:oĩbꝫ alijs puando ⁊ qre.lxxxvij.F G.
Mulierꝝ colloquiũ est fugiendũ ꝓpter plura.lxxxix.A B.p totũ.
Mulier vtit tribꝫ armis ad capiendũ viꝛum.lxxxix.F.
Mulierꝝ ꝯsortiũ est vitãdũ ex q̃druplici testimonio.xc.A B.p totum.
Mulierꝝ cantus fugiendus est.xcj.A B.p totum
Mulierꝝ tact⁹ dat occasionẽ luxurie ꝓpter plura.xcij.A B.p totũ.
Mulier mala compat pici ꝓpter plura.xcij.D.
Mulieris pulchritudo est periculosa.xciiij.A B.p totum
Mulieres ⁊ puelle decipiunt multipliciter.xcvj.A B.p totum
Mulierꝝ auaricia.ibidem.B.
Mundus dicit desertum.xliiij.C.
Munerũ acceptio iniusta.xxj.G.
Munera recepta siue ꝓmisse sex mala faciunt.cxxvij.A B.p totum.
Mũera vsurariorꝝ siue raptorꝝ r̃cipiẽtes obligãt ad r̃stitutõẽ.cxxx.M
Mutuans vtꝝ possit aliqd vltra sortẽ recipe.cx.E F G.
Mutuũ:Mutuoꝛ qd sit ⁊ vnde dicat.cxv.A B.cxxxiij.F.
Mutuũ differt a locatiõe ꝓpter tria.cxv.C.
Mutuũ dare qñ obligat homo.ibidem.E F G H J.
Mutuo duo sunt ꝯsideranda.cxv.F.
Mutuãs põt hr̃e triplicẽ intentionẽ.cxv.K L.p totũ
Mutuũ recipe ad vsurã qñ sit licitũ vel illicitũ.cxiiij.R S
Mutuũ vsurariũ põt palliari quadrupliciter.cxix.A B.p totũ
Mutuãs cõitati.v.cõmittat vsurã vltra sortez recipiẽdo.cxxix.A B.p totum
Mutuãtes cõitati sũt in triplici genere.Jbidem.
Mutuantiũ ex cupiditate triplex intentio.cxxix.F.
Mutuũ impedientes obligant ad restitutionẽ.cxxx.G.
Mutuantes ad ludum in quãto sunt piculo.Jbidem.H.
Mutuũ fit in triplici genere reꝝ.cxxxiij.F.
Mutuum coactum.cxxix.p totum.cxxxiij.J.
Mutuum in locatione animaliũ.cxxxiij.L.

De littera N

Nauis in mari compat diuiti.cj.J.
Negociatoꝛ quis sit.cv.H J.
Negociatio quare sit clericis ꝓhibita.cv.K.
Negociatores boni ⁊ mali describunt.cvj.A B.p totum

Negociatorum abusiões.cvij.A B.per totũ
Nobiles habent duos mores vitupabiles.viij.D
Nobilitas vera q̃ sit.viij.E F G H I.xxij.L
Noctua ꝛ nocticorax in quo differũt.xciij.A.
Notarij in q̃nto sunt periculo.cxxx.F
Nuces indie.cij.N

De litera O

Obedientiã ꝑsuadent vniuersa.xxij.N
Obedientia ad superiores.xxiij.A.
Obedientia multa bona facit.xxiij.B C.per totum.
Oblatiões vsurariorum ꝛ raptorum ꝛc recipiẽtes tenẽt ad restõnẽ.cxxx.M
Obduratio est filia auaricie.ciij.A
Occidere iustũ vel peccatorẽ quid sit grauiꝰ.lv.O
Occidere malefactorẽ quibꝫ sit ꝓhibitũ.lv.R S
Ocium duplex bonum ꝛ malũ.lxj.A B
Ociũ quãdo sit peccatũ veniale aut mortale.lxj.B C D
Ociosi incurrunt multiplicẽ stulticiã.lxj.E F G H
Ocium facit sex mala.lxij.A.B.ꝑ totum.lxxiij.A
Ociosorum signa.lxxiij.B.
Oculus hominis quomodo inficit.xcv.D.
Occultare rẽ quãdo sit peccatũ.cviij.B
Odium duplex:bonũ ꝛ malũ.xxxij.A B.per totũ.xxxvij.E
Odium viciorum orit̃ ex quattuor.ibidem.B C D
Odire põt homo quattuor meritorie.ibidem.E F G H
Odiũ malũ siue viciosum est duplex.ibidẽ.I K L
Odiũ dei q̃ꝫ graue sit peccatũ ꝛ signa eiusdẽ.ibidẽ.I
Odiũ an grauiꝰ sit pctm̃ q̃ꝫ ira.ibidẽ.M
Odiũ quomõ sit in deo ꝛ que odit deus.ibidem.N O
Odit̃ homo ab alijs ꝓpter decẽ causas.xxxiij.A B.ꝑ totũ.
Opera bona põt homo manifestare sine peccato.xij.E.xiij.D.x.P.
Opiniones varie dum dicunt̃ cui quis debeat adherere.cxxij.M
Opium quid sit.cxxv.E.
Ornatus vestimentorum q̃ñ sit licitus vel illicitus.xxiiij.per totum
Ornatus mulierum fit triplici intentiõe.xxv.B C.
Ornatus mulierum est illiciteꝰ quadruplr̃.xxv.D.ꝑ totũ
Ornatꝰ exterior est vitandꝰ ꝓpter quinqꝫ.xxvj.B C.ꝑ totũ
Os homĩs quare ponit̃ in facie s̃m lactꝰ.lxiij.B.
Ouis quas habet ꝓprietates.cviij.H
Ouẽ furtiuã q̃re lex ꝑcipit in q̃druplo restituere.ibidẽ

De litera P

Panthera cuius nature sit.xciiij.F
Parafernalia que dicant̃.cxxxj.A
Pastores animarum pascit ventus vane glorie.xj.D

Pater si tenet filiū i studio de vsuris quō fil⁹ dʒ satisfacere.cxxxj.B C.
Paupeꝝ oppressio q̄ntum deo displicet.lv.D
Parentes quomō sint diligendi.xxxij.E
Peccata sunt fugiēda multiplici testimonio.j.A B.
Peccatoꝝ sex ꝯditiones.j.C
Peccatoꝝ ignorantia est periculosa.j.D
Peccatū mortale facit q̄ttuor mala ꝛ iō est fugiendū.j.E F.per totum
Peccata deus grauiter puniuit.j.F
Peccata q̄re de⁹ punit eternal'r cū breui tp̄e cōmittant᷑.j.G.
Peccatū mortale deo ꝛ sctis iniuriā facit ꝛ corā eis fetet.ij.A.
Peccatū mortale diabolo sup̱ oia placet.ij.B C
Peccati causa an sit diabol⁹ p̄ncipal'r.ij.C D.
Pctm̄ homini multipl'r nocet.ij.E F G.p̱ totum
Peccata in spm̄sctm̄ ꝛ eoꝝ malicia.xxx.C D
Pctm̄ dicit᷑ remissibile vel irremissibile trib⁹ modis.xlviij.A B.
Pctm̄ i spm̄sctm̄ q̄d sit ꝛ quō dicat᷑ ex certa malicia.ibidē A B C.p̱ totū
Peccare in spm̄sctm̄ ꝯtingit dupliciter.ibidem D
Pctā in spm̄sctm̄ sunt sex ꝛ quō distinguunt᷑.ibidē E F G H.
Pctm̄ in spm̄sctm̄ req̄rit tres ꝯditiōes.ibidem.J K L M N
Pctā q̄ttuor ad deū clamātia p̱ vīdicta.lv.D E F G.
Pctm̄ sodomiticū q̄ꝫ horribile sit.lv.F.
Peccatū q̄n dicat᷑ mortale aut veniale.lxiiij.H
Peccatoꝝ grauitas quō ꝯsideret᷑.lxiij.J.
Pctm̄ ꝯtra naturā est grauissimū.lxxvj.K L M N O
Peculiū quadruplex.cxxxj.B
Pecunie obediūt oia ꝛ quomō.xxij.L.xxiij.K.L
Pedica ꝛ decipula.xcv.F.
Pena triplex.cxxiij.F
Penitentiā differre est p̱iculosum.lxxx.L M N.p̱ totū
Periurij sunt duo species.cvj.A
Periuriū est detestandū p̱pter septē.ibidem.E F G
Periuriū iocosum q̄le sit peccatū.ibidem.B D
Periur⁹ est infamis q̄litercūq̄ꝫ peniteat.cxxx.F
Permissio iuris triplex.cxvij.F G.
Perseuerans quis dicat᷑.xiiij.A
Persona quadruplex.l.K
Pertinacia quid sit.xiiij.A
Peruersus q̄s dicat᷑.iij.A
Philosoph⁹ q̄dā est in feretro natus.xvj.J
Picture mulieꝝ siue viroꝝ lasciue rep̄hēdunt᷑.lxxxv.B C
Pigri ꝛ somnolēti rep̄hendunt᷑.lviij.C
Pluuia.xliiij.B
Poma sodomorum.xciiij.D

Portenta multa fuerūt ante destructionē ciuitatꝭ Hierusalē.xxix.G
Precium deseruitū negare quantū deo displicet.lv.E
Precium rei quō debet statui.ciij.G.p totum.cvij.J.
Precij iusti dimidium quid sit.cxj.B
Precium triplex potest considerari.cxij.A B.p totum.
Precij iusti triplex gradus. Jbidem.
Preciū rei. v. possit taxari sm vtilitatē ementiū.cxiij.A B.p totum
Preciū rei taxari debet ex tribꝰ circūstantijs.ibidem.B
Predicatori detrahentes sunt cōpescendi.xlix.G
Prelatis an liceat bellare.lj.G H J.
Premia eterna quō sunt meditanda.xij.H
Presumptio nouitatum.xiij.H.
Principum exactio ꝛ crudelitas.cviij.N O.
Principum status est valde periculosus.cxxx.L.
Proditio quale sit peccatum.cviij.A.
Promissio qualiter obligat.cxxxiiij.H
Prosperitas mūdana est cā luxurie.xciij.A B.per totū.
Prosperitas est periculosa..ibidē.per totum.
Prudētia mūdi est nociua.iij.B
Pueri tripliciter ꝯsolant.xcj.D
Pulchritudo corpis est piculosa.v.L.ix.A B.per totum
Pulcer quis dicat.ix.G.xciij.D.
Pulchritudo est causa luxurie.xciij.A B.per totum
Pulchritudo corpis nō est appetēda ꝓpter plura.xcij.D E F G
Puncta quattuor vtilia.x.O
Purgatorium.cij.T

De litera Q
Quattuor pctā clamātia ad deū p vindicta.lv.D E F G
Quasi maleficiū quid sit.cxxx.R
Quasi contractus quid sit. Jbidem

De litera R
Rapina est maius peccatū furto.cviij.B.L M N O
Rapina differt a furto.ibidem.R.
Rapina est vitanda ꝓpter multa mala.cix.A B.p totū
Raptores q̄ꝫ piculose viuūt.liij.B.cix.A B.p totū.
Raptorum diuerse pene.cix.L M.per totū.
Raptores pecorum ꝛ gallinarū.ibidem.Q
Raptus q̄ꝫ grande sit peccatū.lxxvj.E.xcvj.E.
Rectores cōmunitatū debent seruare duo.xv.E
Regula in audiēdo malū de proximo.xxxvij.G.
Remedia contra superbiā.v.E F.p totum.xxvj.B L.per totum
Remedia cōtra vanā gloriam.xij.A B.per totum
Remedia supbie ꝯtra excessum in edificijs.xxvij.G H

Remedia cõtra inuidiã.xxxj.C D E
Remedia ꝯtra gulam ⁊ ebrietatẽ.lxxij.A B.ꝑ totũ.lxxiij.A B.ꝑ totũ.
Remediũ cõtra incautũ visum mulieꝝ.lxxxviij.F
Remedia ꝯtra luxuriã.xcviij.A B.ꝑ totũ.xcix.c.per totũ.
Restitutio vsuraꝝ rapiaꝝ ⁊ aliaꝝ reꝝ iiustaꝝ.cxxx.ꝑ totũ.cxxxj.ꝑ totũ.
Restitutio reꝝ iniustaꝝ ꝑ q̃s fieri debet.cxxxij.per totũ.
Restituere tenent heredes iniusta bona.cxxxij.C
Retrahentia a peccato sunt sex.xlviij.E F G.
Rubigo quomõ generat ⁊ quantũ nocet.xxx.G.
De litera S
Sabbatũ quomõ aliqui derident.lxj.C D
Sacerdotes debẽt esse casti ꝓpter plura.lxxxiij.A B.ꝑ totum.lxxxiiij.H
Sacerdotes dicunt angeli ꝓpter plura.lxxxvij.J
Sacre scꝑture studiũ valet ꝯtra luxuriã.xcix.C.D E F.
Sacrilegiũ est species luxurie ⁊ valde g̃ue pctm̃.lxxvj.H J.lxxxiiij.H
Sacrilegiũ quomõ punitũ sit.cix.O
Sanguisuge sunt due filie.s.cupiditas ⁊ volupeas.cxxxiiij.A.
Scisma q̃ntũ malũ facit.xv.A B.per totum.
Scrabones sunt vermes.xxxiiij.F
Securitas q̃druplex i mercãtijs:⁊ q̃ sit vsuraria vł ñ.cxviij.J K L M
Seruire diuitijs ꝯtingit tripl'r.cxxvj.D.
Signa ire dei sũt multa.xxxix.E F G H
Silẽtiũ q̃ntum ꝓdest.lvj.B D
Syrene cantantes q̃d sunt.xcj.C
Soccida quid sit ⁊ quomõ fit.cxxj.A.
Soccida in anialibꝫ paruis ⁊ magnis si sit licita.ibidem.B C.ꝑ totũ.
Soccide q̃ñ sint vsure.ibidem.ꝑ totum.
Societas mala est vitanda.xxxij.F
Societas in ꝯtractu q̃ñ sit licita vel nõ.cxxviij.A B.ꝑ totũ
Societas in pecoribꝫ.ibidẽ.C
Societatis ꝯtract⁹ tripl'r variat.ibidẽ.B C.per totum.
Sodomiticũ peccatũ est pessimũ.lxxvj.K L M N O
Sollicitudo multiplex bona ⁊ mala.ciij.B C D E
Somn⁹ in q̃ sit repꝛehẽsibilis.lix.A B.per totum
Somnũ nimiũ q̃liter debꝫ hõ vitare.lix.L M N
Somnioꝝ causa multiplex.lx.A B.
Somnia quõ significãt futura.lx.C D G
Somnia quõ fiũt.lx.E.cij.T.
Sõniãtes aliq̃ñ dicũt veꝝ aliq̃ñ nõ.⁊ q̃ sit differẽtia illoꝝ.lx.F
Somniãdo an liceat ex h futura ꝑdicere.lx.E G
Somniando veꝝ possit hõ peccare.lx.H J K L M.
Somniũ de fornicatione an impediat a ꝑceptiõe eucharistie.lx.L M.
Sors triplex.cxxij.A

Sors qd sit: ⁊ quid sit de sorte vel vltra sortem.cxxxij.A B
Studentiũ sciencia quadruplex differentia.x.F G.per totum
Stultorum quomodo sit infinitus numerus.iij.A.
Stulticia triplex.iij.B.
Stulticias sex habet in se peccator.iij.C D E.per totũ.
Stulticia multiplex.lxj.E F G
Stuprũ ṽginis q̄ȝ graue sit peccatũ.lxxvj.D.lxxxiiij.A B.per totum
Succubi ⁊ incubi sunt demones.lxxviij.A.lxxxvij.G.
Suffragia defunctoꝝ.cij.T
Supbia quomõ sit initiũ oĩs peccati.iiij.A B D.cj.A B
Superbia quid sit declarat̃ p exempla.iiij.C
Superbie quattuor species.iiij.F G.per totum
Superbia orit̃ ex trib⁹.v.A B C.⁊c̃.
Supbiã repellũt septem remedia.v.E F.per totũ.xxvj.B C.per totum
Supbia est odibilis deo/homib⁹ ⁊ brutis.vj.A B.per totum.xxxiij.K
Supbia est fugiẽda ꝓpter multa mala.vij.A B.lij.D
Supbie q̄nq̄ȝ mala siue nocumẽta.viij.B C.per totũ
Superbie filie.vij.G
Superbi compant̃ paleis.viij.A
Supbia exterior in vestitu.xxiiij.per totum
Supbie remedia in ornatu exteriori.xxvj.B C.p totũ.xxvij.A.⁊c̃.
Supbia in equis familia ⁊ edificijs.xxvij.B C.p totũ.
Susurratio quantũ malũ sit.xxxij.D xxxiij.A
Susurratio est pctm̃ mortale q̄nq̄ȝ rõnib⁹.xxxvij.A B.per totũ.
Susurro facit quattuor mala.ibidẽ.B G
Susurro in quo cõuenit ⁊ differt cũ detractore.xxxvij.F
Susurratio est pctm̃ grauı⁹ detractiõe.q̄nq̄ȝ rõnib⁹.ibidem.D.
Suspẽsus celebrans fit irregularis.cxxx.M

De litera T

Tactus mulieꝝ est occasio luxurie.xcij.A B.per totum.
Tela luxurie.lxxxix.I
Tempus est valde pciosum.lviij.F
Temporalia quare tantũ amant̃.cj.E F G.per totum.
Templũ quantũ debet venerari.cvj.L M.
Tempus vtrũ possit licite vendi.cx.I K.cxxxiij.D.cxxxiiij.F
Testamẽtarij ad quid obligant̃.cxxxij.D.
Testamentum quid sit.cxxxij.G
Tauri natura.xliiij.D
Thesaurus inuent⁹ cuius sit.cvij.D
Tinea quomodo generat̃ ⁊ quantum nocet.xxx.G
Tisis quid sit.xxx.A
Tribulationis vtilitas.lvj.D.L
Tuba canere quid significat spũaliter.xj.D

Tubarum inuentio. Ibidē
Turpe lucrum.cvj.L
Tutela triplex.cxxxij.A
Tutores & curatores quomō obligant̄ ad restitutionē.cxxxij.A B

De litera V

Valor rerum duplex.ciij.G H I.p totū.
Vana gloria.viij.A B.per totū.
Vana gloria orit̄ ex q̄nqꝫ reb9.viij.C D.p totum
Vana gloria de nobilitate est fugiēda ꝓpter tria.viij.E F G H I
Vana gloria de pulchritudine corpis est piculosa.ix.A B.p totū.
Vana gloria de fortitudine.x.A B.per totū.lij.D.
Vana gloria de scientia.x.F G.p totū.
Vana gloria de v̄tute siue bonis operib9.x.K L.p totū.
Vana gloria est peccatū mortale quadrupliciter.x.O
Vana gloria est peccatū veniale tripliciter.x.R
Vana gloria siue vanglori9 compat̄ sex reb9.xj.A B.p totū
Vana gloria de multis bonis reb9.xj.L
Vane glorie remedia.xij.A B C.per totum.
Vana gloria habet septē filias.xiij.A
Vanum dicit̄ tripliciter.x.N
Vendere rē cari9 q̄ꝫ valet an liceat.ciij.G.per totum.
Venditio & emptio reꝝ qualit̄ fieri debēt.ibidē.per totū.
Vendēdo & emēdo fraus multiplex.ciiij.A B.p totū.
Venditio an sit iniusta ꝓpter defectū rei vendite.ciiij.G H
Vēditor an teneat̄ viciū rei vēdite māifestare.ibidem.I K
Vendere rē cari9 ꝓpter dilatiōem solutiōis an liceat.cx.H I.p totū.
Vendēs rē iusto p̄cio & dās terminū solutiōis q̄ntū meret̄. Ibidem.
Venditio termini siue tpis q̄n sit licita.ibidem I
Vendere iura reꝝ tradendaꝝ futuro tpe minori p̄cio an licꝫ.ibidē.K L
Vendere rē cari9 q̄ꝫ valet q̄n sit licitū.cx.O P.p totū.
Vendēs rē cū dilatiōe solutōis vt emētes ad se trahat.cx.S (H
Vēdere rē cū dilatiōe solutōis q̄n sit licitū vl' nō.cxij.A B.p totū.cxxxiij
Vendens rē cū dilatiōe solutōis & statim minori p̄cio reemēs ꝑ parata pecunia an sit vsurarius.cxij.G H I K
Verba iniuriosa pōt qs dicere ex triplici causa.xlix.D
Verba quomō sint recipiēda.xxxv.A
Verbosus compat̄ duab9 reb9.xix.B C
Veritas est multis odiosa.xxxiij.C D
Versutia hominū est odiosa.xxxiij.I
Vestimētoꝝ ornat9 & vsus est licit9 sextupliciter.xxiiij.B.per totū.
Vestiū vsus est illicit9 quadrupliciť.xxiiij.F.xxvj.per totum.
Vestis p̄moꝝ parentū.xxvj.A
Vetulaꝝ malicia.xcv.A B.p totum

Vetule seducētes cōparant septē rebꝰ.xcv.D E.ꝑ totū.
Vicium q̄druplex pōt esse in ꝯtractu.cxj. H
Vidua quid facere debet.xxv.B.
Vincit homo a seipō tribꝰ modis.xlix.K
Vini natura qualis sit.lxviij.E
Vinum qualiter ꝑmo fuit plantatū.ibidem.
Vinum moderate sumptū quantū prodest.lxix.E
Vinum facit flere peccata.Ibidem.
Virginū corruptores quantū peccant.lxxxiiij.A B.per totū.
Virgines cōparant angelis.lxxxvij.H.xxv.A
Vir sine ꝯsensu vxoris ⁊ ecōuerso nō pōt se lōge absentare.cxxxiiij.B
Virgo qd facere debꝫ.xxv.A
Visus incautꝰ mulierꝝ q̄ntū nocet.lxxxv.A B.ꝑ totum
Visus icautꝰ ē ꝑiculosus ex multiſ.lxxxvj.A B.ꝑ totū.lxxxvij.lxxxviij.ꝑ totū
Volūtas ē ꝑncipal' causa pcti.ij.C
Voluptates sm gustū ⁊ tactū q̄re deꝰ ꝓhibuit.lxxix.L
Vrbs qd sit.xviij.M
Vrsa in partu qualiter se habet.xliij.H.
Vsurarij ⁊ exactores sunt odibiles.xxxiij.G
Vsura dupliciter accipit.cx.A B C.
Vsura quid sit ⁊ quō cōmittit.ibideꝫ.ꝑ totū.Et.cxxxiij.A
Vsura in pecunia mutuata vel alia re.cx.E F G
Vsurarꝝ in venditiōe tria signa.cx.M.
Vsura vtꝝ ꝯtīgat i emēdo redditꝰ ꝑdiales ad vitā.cxj.A B C D E
Vsura vtꝝ cōmittat emēdo hereditarie possessiōes ꝑdiales.ibidē.F G.
Vsura vtꝝ cōmittat emēdo redditꝰ pecuniarios.ibidē.H I K L
Vsura ꝓprie cōmittit solū i ꝯtctu mutui.cxiij.A B C.cxv.B
Vsurariorꝝ.xv.excusatiōes siue obiectiōes.cxiij.D E F.ꝑ totum
Vsura tripliciter est illicita.cxiij.H.
Vsurā dare quādo sit licitū vel illicitū.cxiij.R S
Vsura est detestabilis ꝓpter multa.cxvj.A B.ꝑ totū.
Vsurariorꝝ multiplex stulticia.cxvj.A B C D.
Vsurariorꝝ multiplex iniq̄tas.ibidem.E.
Vsurariorꝝ multiplex crudelitas.ibidem.F G.
Vsurarij sunt peiores q̄ꝫ fures/ꝓditores/īfernꝰ ⁊ diabolꝰ.ibidē.G.
Vsurariorꝝ diuerse pene i p̄nti ⁊ in futuro.cxvij.A B.ꝑ totū.
Vsurarij puniunt diuersis penis ꝑ eccl'iam.ibidē.A B C
Vsurā ꝯcedere nō pōt ius canonicū aliq̄ casu.cxvij.G (iij.K
Vsurariꝰ q̄n possit excusari ꝓp' dubiū vl' ꝑiculū.cxviij.A B.ꝑ totū.cxx
Vsura pōt ꝯtingi cū q̄druplici ꝑiculo.cxviij.B.per totum.
Vsura fit cū q̄druplici assecuratiōe.cxviij. I K L M.
Vsura pōt eē i mutuo palliato q̄drupl'r.cxix.A B.ꝑ totum.
Vsura quomō cōmittat in cambijs.cxx.A B.per totū.

Usura i lotādis āialibꝫ quō fiat.cxxj.A B.per totum.cxxxiij.L
Usura ñ cōmittit̄ i plībꝫ casibꝫ recipiēdo vltra sortē.cxxij.B C D.p totū cxxiij.p totum.
Usurā ñ cōmittit gener rōne dotꝫ recipiēdo vltra sortē.ibidē.F G
Usura offendit deū tripl'r.cxxiij.A B.per totum
Usura facit tres cecitates.ibidem.A.
Usura facit derelinq̄re deū p itellectū/mēoriā ꝛ volūtatē.ibidē. A B C
Usura facit idolatrare.ibidem.D E
Usura facit deū ipugnare ꝛ blasphemare.ibidem.F G.
Usurā dicūt aliq errātes eē necessariā ex triplici cā.cxxiij.G H I
Usurā mutuātes sūt triplices.ibidē.H
Usurā nō eē nessariā ōndit̄ p triplicē vtilitatē.ibidē.K L
Usurā sequunt̄ tria mala.s.spūalia:tpalia:corpalia.ibidē.M N O P
Usurarioꝝ sex excōicatiōes.cxxiiij.O P (Q R.
Usure inducūt quattuor flagella.ibidem.R
Usura facit quattuor iniqtates ꝯtra pximos.cxxv.A B.per totū.
Usurari⁹ compat̄ miluo/porco/ꝛ barbitōsori.cxxv.B C.
Usurarij sūt deriores q̄ꝫ fures ꝛ latrones.ibidē.D.
Usura facit alias q̄ttuor iniqtates ꝯtra pximū.cxxv.E F G H.
Usura facit iteꝝ q̄ttuor iniqtates ꝯ pximū.ibidem.I K L.
Usurarij triplex ꝯditio.cxxvj.A
Usura habet nouē prauitates.cxxvj.B C.per totum.
Usurari⁹ silis est hydropico ꝛ sanguisuge.cxxvj.B
Usurari⁹ incurrit tres cecitates.cxxvj.C.
Usurari⁹ habꝫ triplicē angustiā.cxxvj.E F G
Usurari⁹ fuit diuitijs tripl'r.cxxvj.D
Usurari⁹ silis ē cani.cxxvj.F ¶ Usurari⁹ ē plen⁹ opprobrio.ibid.H.
Usurari⁹ illaq̄at̄ a diabolo triplicit̄.ibidem.I
Usurari⁹ cert⁹ ē de dānatiōe.ibidē K L M N O
Usurari⁹ nō penitet ex triplici cā.cxxvj.L
Usurari⁹ est magis obstinat⁹ q̄ꝫ Judas.ibidē M.
Usura triplex.cxxviij.G.cxxxiij.C E.
Usurā vtꝝ cōmittāt mutuātes cōitati.cxxix.A B.per totum.
Usura mētal' vtꝝ obliget ad restitutionē.cxxx.A.cxxxiij.C D.
Usuras obligant̄ restituere decē gnā hoim.cxxx.B C.p totū.
Usurarios defendētes ne r̄stituāt vsurā obligāt̄ ad restōnē.cxxx.B C.p totū
Usurarijs fauētes in q̄nto sint piculo.cxxx.I
Usurarioꝝ ꝯsanguinei ꝛ amici quō obligēt̄ ad restōnē.cxxx.L.
Usurarioꝝ munera vl' elꝫynas recipiētes obligant̄ ad restōnē.Jbidē.
Usuras q̄s tenet̄ restituere si vsurarij ñ restituūt.cxxxj.A B.p totū.
Usuras q̄ teneant̄ restituere.cxxxij.p totū (cxxxij.G
Usurario ñ sufficit ad salutē si ordiat testamētū ad restituēdū vsurās.

Usurari⁹ debet seruare q̄ttuor si vult satisfacere.cxxxij.G H I
Usuraria intētio pōt esse triplex.cxxxiij.D
Usura signi quid sit.cxxxiij.E.
Usura in emptiōe z vēditiōe.cxxxiij.H.
Uulcanus dicit faber Iouis z quare.lxxv.B.
Uulnera anime sunt q̄ttuor ex peccato originali.ij.I
Uultur quas habet ꝓprietates.liij.C.
Uxor excusat ꝓpter q̄nq₃ vtēdo reb⁹ iniustis.cxxxi.A
Uxor q̄re fuit a diabolo relicta ipi Iob:reb⁹ z liberis ablatis.lxxxvij.F G

Sequitur Registrū Exēploꝝ

sm ordinem alphabeti

De litera A
Acceptio munerum iniusta.cxxi.C D.p totum.cxxvij.p totū.
Acidia.lvij.E F.lviij.A G.
Adulterium.lxxxi.A B D I L.
Aduocatus.xx.B C D E F G.xxi.B.E H.
Auaricia.l.D.ci.D E.cij.G K M N O P.R S T V y.ciiij.F.cxx vij.per totum.
De litera B
Bellum.lij.D E G M.liij.A C D E
Blasphemia.xlv.G K L N P.xlvi.B C E.xlviij.O P.
De litera C
Cantus mulierum.xci.A B C D E.
Castitas.vij.D.
Cogitationes male.iij.C.in fine.
Contentio.xviij.B H I K L.xix.D E G
Contumelia.xlix.F.
Cruce signat⁹ raptor.quomodo penituit.cix.P
De litera D
Delectationes corporales.v.G
Detractio.xxxiiij.F.xxxv.E.xxxvi.E.
Discordia.xiiij.C D H I.xv.E.xvi.G I.xvij.C D E K M
Diuitie.v.D.ci.D E
Domorum edificatio.xxvij.F G H
Dormientes nimiū quantū peccant.lix.C H K M N
De litera E
Ebrietas lxvij.E.lxviij.B D E.lxix.A F M O.lxx.B D G M.lxxi.E lxxij.B E.lxxiij.D
Edificiorum excessus.xxvij.F.G.H
Elemosyna.cij.T y.

De littera F

Fortitudo.x.B C D
Furtum multa mala sequunt.cix.A B.p totũ

De littera G

Gloria vana.viij.ix.x.xj.p totum
Gula.lxiij.E F.lxv.D I K L.lxvj.C D G I K L O Q.

De littera H

Homo quid sit.cij.D.
Humilitas.v.M.vij.D

De littera I

Ieiunium.lxxiiij.F
Incendiarij.liiij.E G
Incestus.lxxxij.A B E G
Ingratitudo.cij.A.
Inobedientia ɔtra obedientiam.xxiij.B C.p totũ.
Inuidia.xxviij.I.xxix.E F G.
Ira dei.xxxix.G
Ira hois.xl.C E F.xlij.E.xlij.A.xliij.A B C D E G K L.
Ire remedia.lvj.A B D E G I L M.
Iudicium extremum.l.G H.

De littera L

Lingua.xxxvij.D
Lingua tertia.xcv. per totum
Luxuria.xxxiij.F.lxxv. F G H L.lxxvij. A B D E.lxxviij. A E.lxxix.
A.lxxxij.A B E.lxxxiij.G.lxxxix.C.xcvj.A B.xcvij.C D E F G.p totũ
Luxuria per raptum vxoris.lij.E F.
Luxuria p visũ.lxxxv.B e F.lxxxviij.B C D E.xc.B C D G.xcv. p to.
Luxurie remedia.xcix.D H.c.E

De littera M

Maledicere.l.L.
Maria.xlv. N
Mendacium.cv.G
Mercator.cvij.B
Mortis memoria.v. H
Mulieres se ornantes quomodo peccant.xxv.C D E G.
Mulierũ aspectus incautus.lxxxv.B E F.lxxxvj.D H.lxxxvij. B
Mulierum consortium.xc.B C D G
Mulierum cantus.xcj.A B C D E.
Mulierum tactus.xcij.C H I.
Mulieris pulchritudo.xciiij.C E G
Munerum acceptio quanta mala facit.cxxj.C D.cxxvij.per totum.

De littera N

Nobilitas.viij.D H

Registrũ Exẽploꝝ

De litera O

Obedientia.xxiij.B C D F H I M
Odium.lxj.G.lxij.A C G H
Oppressio pauperum.lv.D
Ornatus illicitus.xxv.C D.E G

De litera P

Patientia.xlij.E
Paupertas odibilis.xxxiij.B
Pauperum oppressio.lv.D.
Peccatorum fetor.ij.A B.
Peccatum diabolo placet.ij.B
Peccatum damnat ꝛ nocet homini.ij.G.v.K M.
Peccatum hominẽ denigrat.ij.L
Peccatorum stulticia tripliciter.iij.C.v.K
Periurium.cvj.F G H.
Prosperitas tẽporaliũ.xciij.A B.per totum.
Pulchritudo corporis.v.C.ix.C D E G H.xciij.C E G

De litera R

Rapinã multa mala sequunt.cix.A B.per totũ.
Restitucio rei aliene.ciij.F.cxxx.cxxxj.ꝑ totum.

De litera S

Sacrilegium.cix.D.
Sanctitas cum vana gloria.x.K L
Scisma.xv.C D
Sciencia.x.F
Somnus excessiuus.lix.C H K M N
Somnia multipliciter fiunt.lx.B D E G
Superbia spiritualis.iiij.I K
Superbia detestabilis est bestijs.vj.C
Superbia exterior.xxiij.B.xxvj.E

De litera V

Vana gloria.viij.ix.x.xj.ꝑ totũ.xij.C D E F.xiij.N
Veritas est odibilis.xxxiij.D
Vetularum malicia.xcv.A B E.
Virginitas.vij.D.lxxxiij.C D H
Visus incautus mulierum.lxxxv.B E F.lxxxvj.D H.lxxxvij.A.
Visio bufonũ cõfert aie.lxxxvij.D E G.
Vsurarij.cxvj.B C D.cxvij.L M N.ꝑ totum
Vsura.cxxiiij.A.cxxv.B C G I K.cxxix.F.

Sermones eximii doctoris

Pauli wann de septem vicijs siue criminib9 capitalib9, Et primo in genere de malicia peccati.

Sermo Primus

Quasi a facie colubri

fuge pctã. Eccli. xxi. ¶ Quantũ pctã mortalia sint fugiẽda/q̃ntũq3 detestanda/latissime docẽt scripture canonice veteris ꝛ noui testamenti. Ad h̃ tendũt scripture legis ꝛ ꝓphetarũ: euãgelice ꝛ apostolice. oẽs doctores scti q̃ spũscrõ inspirati ꝛ edocti ea q̃ dictauerunt aut scripserũt/in finem ne offendaƭ deus: ꝛ salus humani generis ꝓcurareƭ: ordinauerũt. Nihil enĩ diuidit inter filios regni ꝛ ꝑditionis nisi peccatũ mortale. Nihil sepat hoiem a deo ꝛ electis oĩb9 nisi peccatũ mortale. Nihil infert homini opprobriũ/ꝯfusionem ꝛ mortẽ ꝑpetuã/nisi pctĩ mortale. Nihil ꝑuat hoiem in h̃ mũdo bonis gratie/ꝛ singulis infusaꝝ ꝟtutib9 nisi pctĩ mortale. Propterea summo studio ꝛ diligẽtia q̃libet hoim debet vigilare ne offendẽdo deũ cadat in laqueũ pcti mortalis. Et si eodẽ capt9 est/diligẽtissime debet ad deũ recurrere ꝛ festinare cum pctõꝝ suoꝝ detestatiõe ꝛ ꝓposito amplius ea non cõmittendi: qtũs ab hmõi laqueis pctõꝝ in vita p̃senti libereƭ. ne post hanc vitã incurrat mala ꝑmissa sine spe venie. ¶ Hec g̃ ꝛ similia mala Sapiẽs in ꝟbis thematis attendẽs ꝯsulit ꝛ hortaƭ: vt q̃libet hõ fugiat pctã mortalia dicẽs: Quasi a facie colu. fuge pec. Eccli. vbi s̃. Pro grã aue maria. ¶ Quasi a facie colubri fuge pctã vbi s̃. ¶ Circa ꝟba thematis q̃ sunt gnãlia ad vitãdũ ꝛ fugiendũ oĩa pctã ꝓpter maliciã eoꝝ. ¶ Primo in h̃ sermone dicã deo auxiliãte de pctõꝝ malicia. Et ꝑmo q̃re sint fugienda in genere. ¶ Scdo ꝓpter q̃s causas in particulari pctĩ sit fugiendũ. vt pꝫ thema in ẜmone isto ꝛ seq̃nti. Tandẽ in alijs ẜmonib9 descendã adiuuãte deo ad dicendũ de stulticijs peccatoꝝ. ꝛ sic postea particulariter ad vicia septẽ capitalia quõ sint fugienda ꝛ detestanda: ne forte ꝑ illoꝝ ignorantiã aliq̃ excusationẽ in pctis: licꝫ inutilẽ ꝛ insufficiẽtẽ ꝑtendãt ꝛc̃. ¶ Circa ꝑmũ est notãdũ q᷑ i verb thẽatis ostendit venenũ spũale pctõꝝ mortaliũ di. Quasi a facie colubri fuge pctĩ. Ubi dicit Nico. de lyra. Quasi a facie colubri fuge pctĩ. qd statim intoxicat aniam: sicut coluber sibi appropinq̃ntez. ¶ Coluber enĩ est ẜpens venenosus colẽs vmbrã. ceruũ fugit: ꝛ le-

Marginal notes: A — Pctĩ mortale diuidit inter filios regni ꝛ ꝑditiõis — B — Coluber

onē occidit. Quis aūt nō fugeret ſpentem q̄ ſuo veneno leonē interficit. Longe amplius aūt eſt homini fugiendū pctm̄ mortale. q2 ſerpens ille ſolū īducit mortē corpalē. pctm̄ aūt mortale inducit mortē eternā ſm illud pſ. Ibūt in inferiora terre. i. in infernū tradenf ī manus gladij. i. penaꝝ infernaliū: partes vulpiū erūt. i. demonū. qui vulpes pͥter aſtutiā dicunf. Et iterū. Introibit. ſ. pctōr vſq3 in pgenies patrū ſuoꝝ: vſq3 in eternū nō videbit lumen. Itē Job. xxj.

E — Ducūt in bonis dies ſuos ꝛ in puncto ad inferna deſcendūt. ¶ In quibus verbis btūs Job tangit ſex ↄditiões impioꝝ. Primo aſſiduitatem in pctis cū dr [ducūt] q. d. nō inducunf ſiue cogunf ab alijs ad peccādū. ſed ipi ex ſeipis pͥpria volūtate vitā ſuā ducūt. vel [ducūt] q2 nō ſolū ad tps ducūt. i. peccāt ꝛ ceſſant: ſed in pctis pſeuerant. Scđo tāgit multiplicitatē eoꝝ in quibus peccāt: ibi [in bonis] ſcz diuitijs / honoribus / delicijs ꝛc. q. d. Nō ſolū peccāt dū ſūt in aduerſitate p impatientiā aut vindictā: ſed etiā qn̄ ſūt in pſperitate: qn̄ deberēt deo amplius grās agere. Etiā nō peccāt ſolū ī vno bono: ſed ī multis male vtēdo eis. ¶ Tertio tāgit pͥprietatē ibi [dies ſuos] q2 dies ꝛ noctes quibus viuūt miſeri pctōres / ſūt eoꝝ: q2 nec deus nec ſcti aliqd habēt in eis. Vñ Señ. epl'a. j. ad Lucillū. Oia mi Lucille aliena ſunt tps tm̄ noſtꝝ eſt. Et iō cuilibet vigilandū eſt vt tpe ſibi dato a deo bn̄ vtaf. ¶ Quarto tāgit velocitatē: ibi [ꝛ in pūcto] qđ tripl'r exponif. Primo ſic [in pūcto] . i. ī indiuiſibili vite termino: ſm illud Threñ. iiij. Subuerſa eſt ſodoma ī momēto. Scđo ſic [in pūcto] . i. in breui. Glo. Ois lōgitudo vite pñtis pūctus eſſe cognoſcif cū fine terminaf. qcqd em̄ trāſire potuit ſubitū fuit. Tertio ſic [in puncto] . i. ī morte ſubita. Vñ Grego. ſup h vbo: pōt in pūcto h intelligi ꝙ hi q̄ diu in iniqtate tolerati ſūt / ſubita morte rapiunf. ¶ Quinto tangit finē horribilē ibi [ad inferna] Cū em̄ vnus ſit infernus: pluraliter dr pͥpter penaꝝ diuerſitatē / acerbitatē ꝛ eternitatē. ¶ Sexto tangit grauitatē ibi [deſcēdūt] ſcz pōdere pctōꝝ oppreſſi: ſm illud Exodi. xv. Deſcenderunt in pfundū quaſi lapis ¶ Nota de pōdere pctōꝝ dicit Vincentius in Speculo morali li. iij. par. ij. diſt. xx. ꝙ nihil leuius eſt aīa q̄ eſt ſine pctō cū exuif a corpe. q2 ī momēto ꝛ in ictu oculi puenit in locū btōꝝ: ad quē nō aqla aut auis aliq̄ poſſet toto tpe vite ſue puenire aut tranſuolare vicz vſq3 ad celū empyreum: imo nec poſſet puenire ad firmamentū ſiue celū ſtellatū. Et tñ a corpe exuta in pctō mortali eſt adeo pōderoſa: ꝙ nulla illā pōt tenere reſiſtētia quouſq3 ad pfundū inferni pueniat. ¶ Ex q̄ ptz ꝙ peccator eſt pōderoſior oī re corporea q2 ſi maſſa plūbea eſſet vbi luna eſt: cū caderet terra eā retineret. ſed angelos peccantes ī celo nō potuit retinere celū neq3 aliqd elementorū: ignis / aer / aqua / terra: qn̄ caderet de celo ad pfundiſſimū inferni. Ita aīa peccatoris pon

derosior est omni re corporea. Ex pmissis patz: qr nō solū petm̄ sed z diabolū portat: q̄ nihil rōne culpe est pōderosi⁹. Ideo bn̄ dr Sapiens Eccli. xxij. Sup plūbū quid grauabit: z qd illi. s. stulto aliō nomē q̄z fatu⁹: q. d. nullū. Et sequit. Arenā z salē z massaz ferri facilius est ferre q̄z hoiem imprudentē z fatuū z impiū. Ubi dr Nico. de lyra. Noiat aliqs ab ope: sicut aliqs dr faber aut lathom⁹ z hmōi. in opib⁹ aūt petōr̄ nō apparet nisi fatuitas. Et sic nō pōt ꝓprie nisi fatu⁹ noiari: z p ꝯñs ei⁹ societas est mirabil'r onerosa. Un̄ Grego. ij. dial'. refert. Q cū frēs ꝯstruerēt cellam: lapis in medio iacebat quem duo vel tres hoies lauare debuissent: nec posset a multis moueri. sed ita immobilis pmansit acsi radicit⁹ in terra teneret. vt palam daretur intelligi q̄ sup eum ipē per se antiquus hostis sederet: quem tantorū viroꝝ man⁹ mouere non possent. Difficultate ergo facta ad virum dei missum est vt veniret z orando hostem repelleret: vt lapidem leuare possent. Qui mox vt venit z orationē faciēs benedictionē dedit. z tanta celeritate lapis leuatus est acsi nullum ꝓus pondus habuisset. De hoc pondere peccatoꝝ dicit ps̄. Iniqtates mee supgresse sunt caput meū: z sicut onus grauate sunt super me. Ad comparationē huius oneris omne pōdus penitētie leue est z p̄sentis tribulatiōis. Un̄ si aliquis vere sentiret onus peccatoꝝ z aīe lesionē: paꝝ aut nihil oīno sentiret carnis penam. Sicut bene ptz de multis a morte resuscitatis. z de pluribꝰ ad penas inferni visendas raptis. vt de tribꝰ mortuis ad tactuz cilicij sancti Hieronymi resuscitatis. qui postea nunq̄z riserūt: sed vel semp fleuerūt aut tristes fuerūt: vt refert Cirillus patriarcha i q̄dā epl'a ad Aug. zc̄. Exēplū

¶ Ex pmissis ergo ptz in genere quare petm̄ sit fugiendū vt coluber serpens venenosus maxime est fugiendus ¶ Dubitatur circa pmissa Ex quo peccatū in genere est fugiendum cuilibet z detestandum: Que sunt tunc cause particulares propter quas quilibet homo merito peccatum debet detestari: z maxime mortale. ¶ Ad h̄ est dicendum primo: q̄ cuilibet homini vtile z necessarium est scire mala peccatorum: ꝓpter que summa cum diligentia sunt vitanda z fugienda. Patz illud. quia nihil magis ligat z detinet aīas in peccatis q̄z erronea cogitatio eorum qui arbitrantur peccatum aut nihil aut paruum esse: vel parum obesse. Propterea dicit Seneca ad Lucillū in vna suaꝝ epistolaꝝ. Nō est extrinsecus malum nostrum intra nos in visceribꝰ nostris sedet. ideo difficulter ad sanitatē venimus: quia nos egrotare nescimus. Et Aug⁹. sup psal. l. dicit. Nemo est insanabilior eo qui sibi sanus videt. q. d. Ualde infirmus est, qui in se infirmitates habet quas nō ꝯsiderat: z se sanū estimat. Ita valde i piculoso statu hō est q̄ multis peccatis obnoxius se iustū reputat. z nō vt dz z pōt medicinā anime sue efflagitat. D Petōrū igrātia ē piculosa

¶ Ex q̃ infert̃ q̄ vtile ⁊ necesse est hoi scire mala pctõꝝ ad detestãdũ ⁊ fugiendũ ea. ¶ Scdo dicendũ est q̄ licet tãta sint mala pctõꝝ q̄ a nobis sufficienter nõ pñt exprimi ⁊ cognosci: fm illud psal. Deli- cta quis intelligit ⁊c̃. tñ doctores cõiter enumerãt aliq̃ mala/ex q̃- bus alia tãto facili⁹ cognosci pñt. Uñ Uincẽti⁹ in Spec. moral'. li. iij. par. ij. dist. xx. ponit multos malos effectus pctõꝝ: imo plures q̃ꝫ q̃draginta. Ex q̃bꝫ ⁊ ex alijs doctoribꝫ aliq̃s collegi: vt melius pos- sint audientes memorie cõmendare. ¶ Sunt ḡ pͥncipal'r q̃ttuor mala q̃ pct̄ñ mortale infert siue causat. ꝓpter q̃ cuilibet hoi sum- mo studio est fugiendũ ⁊ detestandũ: vt pꝫ infra

Pct̄m mortale
- Deo displicet ꝓpter plura.
- Sctis iuriã ĩfert ⁊ corã eis fetet. h̄ ẽ scõs offẽdit
- Diabolo supꝛ omnia placet
- Homini multipl'r nocet

Pͥo em̄ pct̄m mortale deo displicet ꝓp̄ tria. s.
- ꝓpter trãsgressiõeꝫ
- ꝓpter derdictionẽ.
- ꝓpter ꝓuocationeꝫ

Primo pct̄m displicet deo ꝓpter transgressionẽ. qꝛ p illud homines transgrediunt̃ ⁊ ꝯtemnũt mãdata dei. Propterea dt̄ Aug. in libro ꝯtra Manicheos. Pct̄m est in veritatis p̄ceptis/vel in ipa ṽitate errare. Et ideꝫ dt̄. Pct̄m est dictũ vel factũ vel ꝯcupitũ ꝯtra legem dei. Et allegat magister dist. xxxv. scdi libri sniaꝝ. dicens ṽba Aug. debere intelligi de pctõ mortali actuali. Q̄ aũt pct̄m mortale deo displiceat rõne trãsgressiõis sic declarat̃. Si em̄ displicet patri vt fi- lius ei⁹ sua p̄cepta recuset ⁊ paruipẽdat. Si alicui homini in su- prioritate aliq̃ ꝯstituto/graue est a suis subditis ꝺ̄spici atqꝫ ꝯtemni. q̃nto magis abominabile est excelso celoꝝ regi/si hoies peccãdo et ei⁹ mandata transgrediẽdo maiestatẽ suã in h̄ paruipendãt ⁊ ei in iuriam faciũt. Pat̄ em̄ vult vt fili⁹ su⁹ eius mãdata impleat. sic do- minus vult vt s̄uus eius p̄ceptũ nõ trãsgrediat̃. pͥnceps: p̄lat⁹: imo q̃libet in aliq̃ pt̄ate ꝯstitutus: vt sibi subiecti obediãt. Quis est ãt pater carnalis respectu dei: q̃s dñs: q̃s p̄latus: q̃s pͥnceps aut in po testate ꝯstitut⁹ respectu dei: Si ḡ sibi displicet si sua mãdata nõ te- neant̃: loquat̃ ⁊ ip̄e quõ deo placere debet: si ip̄e q̃ nihil ẽ respectu dei eius mãdata trãsgredit̃. ¶ Ex quo pꝫ q̄ deo valde displicet pct̄m imo tantũ sibi displicet q̄ plus odit pct̄m q̃ꝫ diabolũ. qꝛ ꝓpter pct̄m mortẽ sustinuit ad destruendũ ip̄m: ⁊ nõ sic ꝓpter diabolũ. Diabo- lus em̄ fm naturã bonus est: qꝛ dei creatura. sed pct̄m nequaq̃ꝫ est a deo fm illõ Joã. j. Sine ip̄o factũ est nihil. i. pct̄m. qd̄ dꝛ nihil ra- tiõe p̄uatiõis siue rõne circũstãtiaꝝ q̃ desũt in actu: p quẽ pct̄m in- currit̃. tũc aũt p̄uatio nihil est. Q̄ aũt tantũ de⁹ odit pct̄m patꝫ ex auctoritate scp̄ture sacre. qꝛ nihil odit de⁹ eoꝝ q̃ fecit: fm illõ Gen.

Deo val- de displi- cet pct̄m

f. Vidit de⁹ cũcta q̃ fecerat ⁊ erãt valde bõa. Et Sap. xi. Nihil odi⸗sti eoꝝ q̃ fecisti. Et tñ odit pctõres: nõ in se: sed ꝑpter pctm̃. ſm illud Eccli. xij. Altissim⁹ odio habꝫ pctõres. Et in ps. Iniq̃s odio habui: supple ꝑpᵗ pctm̃. Ecce quõ pctm̃ deo displicet rõne trãsgressiõis ⁊c.

❡ Scdo pctm̃ displicet deo rõne derelictiõis. q2 q̃tiẽscũq3 quis mortalr̃ peccat derelinq̇t ipm q̇ est sũmũ bonũ: veꝝ bonũ: desidera⸗bile bonũ: durabile bonũ ⁊ ꝑpetuũ. in q̇ solo aĩa repleri põt ⁊ satia⸗ri. ꝑ bono vili: ꝑ bono momẽtaneo: ꝑ bono tꝑali: ꝑ bono qd̃ sine deo nullũ bonũ est. Et sic q̇d aliud facit q̃3 q̇ deũ creatorẽ ⁊ redẽptorem suũ de domo sua: de hostio suo: de castro ꝓprio. i. de corde eiicit ⁊ tru⸗dit. ⁊ aduersariũ ei⁹ diabolũ inducit. Et sic q̃ntũ in se est chr̃m dñm iteꝝ crucifigit. ſm illd̃ apl'i ad Heb. vj. Rursum crucifigẽtes sibi metipsis filiũ dei. Ubi dr̃ glo. Sibimetipsis. i. q̃ntũ ad seipsos Nõ ei in re crucifigũt chr̃m: sed similes sũt irrisoribꝫ ⁊ crucifixoribꝫ chr̃i. Et post pauca subdit glo. In se eñ crucifigũt filiũ dei: ⁊ ꝯtumelie habẽt q̇ grãm ei⁹ vilipẽdẽtes ĩ pctĩs iacẽt. Propterea dr̃ Aug. in li. de li. ar. Pctm̃ est spreto incõmutabili bono / bonis cõmutabilibꝫ ad⸗herere. Hoc est qd̃ dñs ꝯq̇rit ꝑ ꝓphãm de pctõribꝫ Hiere. ij. c. dicẽs Me dereliq̇rũt fontẽ aq̃ viue: ⁊ foderũt sibi cisternas dissipatas q̃ ꝯtinere nõ valent aq̃s. Fons aq̃ viue dr̃ ipse de⁹. q2 in eo est oĩs boni indeficiẽs plenitudo. Cisterne aũt dissipate vocant̃ huius seculi bo⸗na: q̃ absq3 deo nihil sũt. Hinc ait Aug. li. iiij. ꝯfes. Redite ꝑuarica⸗tores ad coꝝ: ⁊ inherete ei q̇ fecit vos. state in eo ⁊ stabitis. q̇escite in eo ⁊ q̇eti eritis. bonũ qd̃ q̃ritis ab illo est. Et lib. ix. ꝯfes. dr̃. Oĩs co⸗pia q̃ de⁹ me⁹ nõ est: egestas mihi est. Displiceret vtiq3 cuicũq3 for⸗mose puelle si spõsus su⁹ ea derelicta turpissime meretrici adhereret Turbaret̃ q̇lib3 magn⁹ dñs liberal' ⁊ gratiosus si ei⁹ famuli eo spre⸗to / seruirẽt alicui alteri parcissimo ⁊ auarissimo siue pauꝑi. Quan⸗to magis indignari debet de⁹ infinitũ bonũ cũ a nobis deserit̃ ꝑpᵗ su⸗perbũ diabolũ aut corruptibilẽ carnẽ vl' transitoriũ ac labilẽ mun⸗dũ ⁊c.

❡ Tertiũ pctm̃ displicet deo rõne ꝓuocatõis. ꝑ illd̃ eñ ꝓ⸗uocat̃ ⁊ inducit̃ ad indignationẽ ⁊ irã. Tot⁹ eñ suauis ⁊ dulcis ẽ: pius: clemẽs misericors atq3 benign⁹. q2 ꝓpriũ est ei⁹ misereri. Et tñ irascit̃ / indignat̃ / ꝓuocat̃ / ⁊ q̃si cogit̃ vt pctõres dãnet: q̇s libenter saluare vellet. q. di. Libent̃ vos oẽs saluarẽ ⁊ mecũ in eterna btitu⸗dine haberẽ. sed ꝑ pctm̃ vr̃m me cogitis ad dãnandũ vos. q2 nõ pos⸗sum esse iniust⁹. ⁊ ꝑ ꝯñs iusticia mea exigit ad dãnandũ vos. Et sic vos pctĩs vr̃is me ad h̃ impellitis. Cur eñ Luciferꝝ cũ sua societa⸗te d̃ celo eiecit: certe ꝑpᵗ pctm̃. Cur ꝑmos parẽtes de ꝑadiso terrestri expulit: ꝑpᵗ pctm̃. Cur Cain dãnauit: ꝑpᵗ pctm̃. Cur totũ mũm ĩ di⸗luuio ꝑter octo hoĩes deleuit: ꝑpᵗ pctm̃. Cur sodomitas ꝑ ignẽ occi⸗dit: ꝑpᵗ pctm̃. Cur Dathan ⁊ Abiron cũ suis terra absorbuit: ꝑpter

Pctm̃ q̇d est.

Pctã de us grauit̃ puniuit.

pctm̄. Cur Judā traditorē suū dānauit: ꝓpt pctm̄. Cur nr̄is tpibꝰ infinitos hoies peste/igne/gladio ⁊ subitanea morte deleuit: ꝓpt pctm̄ Cur oēs illos q̄ in iudicio cū diabolo iudicabunt eterni ignibꝰ cruciādi finalr̄ a cetu btōꝝ oīm excluderet: certe ꝓpt pctm̄ ¶ Etsi dic̄: deo O sūma ⁊ ifinita pietas: vbi ē dulcedo tua: vbi ifinita mīsc̄dia tua: Cur tādurꝰ atqꝫ seuerꝰ efficiere boibꝰ q̄s ꝯdidisti: Rn̄det tibi rō et ꝯsciā tua. Reuera si pctā nō eēnt/deꝰ nunq̄ꝫ cōmoueret furore et ira. Cū ḡ tanta sit in pctō iniq̄tas: tantūqꝫ piculū: merito illō cūcti

Infinitū malū est pctm̄

debēt abhorrere: vt sic libent a morte dānatiōis eterne: ⁊ a tot ⁊ tātis malis hic ⁊ in inferno pctōribꝰ ꝑparatis. ¶ Ex p̄missis ptꝫ q̄ꝫ grāde malū ē pctm̄. imo ifinitū malū: qꝛ ꝯ deū q̄ est ifinitū bonū. Propterea si aia vniꝰ hoīs mille annis eēt in purgatorio acerbissimo: h̄ neq̄q̄ꝫ tantū malū eēt sicut si eēt ad vnā horā i mortali pctō. patꝫ: qꝛ malū pene nulliꝰ cōparatōis ē ad malū culpe. ¶ Ex q̄ iterū seq̄t q̄ siq̄s i hac hora totalr̄ redimeret vnā aīam de purgatorio q̄ adhuc mille annis purgari debuisset. talis nō faceret tābonū opꝰ sicut si aliquē

Magni meriti ē pctōrē cō uertere

pctōrē ꝯuerteret: aut ꝯuersionē eiꝰ īpetraret. ¶ Ex q̄ tandē ꝯcludit q̄ valde magni meriti ē pctōrē ꝯuertere aut de statu dānatiōis eripere. nō ē em̄ maiꝰ bn̄ficiū q̄d q̄s ꝓximo p̄t impēdere q̄ꝫ ipm̄ de inimicicia ⁊ odio dei liberare. qꝛ nō ē maiꝰ malū q̄ꝫ eē dei inimicū siue in pctō mortali. Propterea dr̄ Greg. iiij. dial. q̄ maiꝰ ē miraculū pctōrē p̄dicatiōe vl̄ orōne ꝯuerti: q̄ꝫ mortuū suscitari. Et exēplificat de Lazaro q̄triduano resuscitato. ⁊ de Saulo ꝯuerso: declarādo quō lōge maior fructꝰ secutꝰ ē ex ꝯuersiōe pauli q̄ꝫ suscitatōe lazari. vt pꝫ vitā vtriusqꝫ intuēti.

G Questio Solutō

¶ Sed d. q̄s. Quare deꝰ punit pctā eternalr̄ cū tm̄ tpalr̄ ⁊ valde breui tp̄e sint cōmissa: ¶ Ad h̄ rn̄det Greg. iiij. dial. dicēs. Hoc recte diceret si districtꝰ iudex nō corda hoim sed facta pēsaret. Jniq̄ em̄ iō cū fine deliq̄rūt: qꝛ cū fine vixerunt. Voluissent vtiqꝫ si potuissent sine fine viuere: vt potuissent sine fine peccare. Ostēdūt em̄ qꝛ i pctis sp̄ viuere cupiūt: qꝛ nunq̄ꝫ desinūt peccare dū viuūt. Ad magnā ḡ iusticiā iudicātis ptinet vt nunq̄ꝫ careāt supplicio q̄ in hac vita nunq̄ꝫ carere voluerūt pctō. Hec Grego. ¶ Etsi obijceret q̄s. Tn̄ multi pcōres etiā dū peccāt hn̄t ꝓpositū penitēdi ⁊ resurgēdi a pctis. Rn̄det q̄ tales tacite ⁊ īplicite ꝓponūt manere in pctō finalr̄ ⁊ eternalr̄: inq̄ntū volūt manere in pctō mortali p tp̄e p q̄ pn̄t mori: ⁊ sic īpenitētes manere i pctō. Itē qꝛ spōte se p̄cipitāt i foueā a q̄ ꝓprijs viribꝰ nō pn̄t surgere: f̄m illō ps. Hō ē spūs vadēs scꝫ i pctm̄: ⁊ nō rediens supple ꝓprijs viribꝰ. Juste ḡ sicut nunq̄ꝫ erit finis gaudij btōꝝ: ita nunq̄ꝫ erit finis pene dānatoꝝ. Si em̄ in hoc mūdo q̄ lesit p̄ncipē secularē graui v̄bo: q̄d vix durauit ad decimā vl̄ sexagesimā partē hore: incarceratr̄ p annū vl̄ vltra. aut q̄nqꝫ vita p̄uat: sicut p crimie lese maiestatis. Quid ḡ fieri debꝫ de eo q̄ lesit p̄n-

cipē eternū nō solū vno ꝟbo: sꝫ multis ꝟbis/cogitatiōibꝫ/voluptatibꝫ ⁊ opibꝫ malꝭ. nunqd talꝭ eternalꝛ dꝫ puniri/q pncipē eꝛnū lesit. ⁊ sibi in hac vita dū potuit reconciliari noluit. quē ⁊ pnceps ille eternus monuit/vocauit/hortatꝰ ē: vt sibi cōciliaret: paratus oia sibi dimittere. Utiqꝫ iustū ē ⁊ eqssimū ꝙ si pctōꝛ tā ptinax ē i vita ⁊ ñ vult deo recōciliari p pniam q libenꝭ sibi pctā dimitteret/si puro corde veniā peteret: cū ꝓposito ꝯficēdi ⁊ ampliꝰ nō faciēdi: eternalꝛ puniatur tantū pncipē eternū offendēdo ptinacꝭ. ¶ Et pt hoc declarari ex alio. Si em̄ hoi placꝫ ⁊ iustū eē dt: ꝙ hō p ope tpali bono ⁊ meritorio in h mōdo eꝛna pmia ꝯsequaꝭ. vt siqs diu iacuisset in magnis pctis ⁊ hodie peniteret: ⁊ sic recte penitēs vitā finiret. q̄re g hō non vult dicere ꝙ iustū sit ex opposito ꝙ q moriꝭ finalꝛ i malo ope siue i pctō mortali eternalꝛ dānet. Si em̄ pmū ꝯcediꝭ fore iustū ⁊ placet ꝯcedaꝭ etiā ⁊ placeat scdm. Hec d malicia pcti q̄ntū ad pmū mēbꝝ ꝙ pctm̄ deo displicet ꝓpꝭ tria. Reseruatꝭ aliis tribꝫ mēbris ad seqntē smonē. Rogemꝰ deū vt nob det grām h penitēdi pctā nr̄a: vt tot pctōꝝ mala euadamꝰ: ⁊ cū scis oibꝫ eꝛnalꝛ clare deū videamꝰ Amē.

¶ Sermo. II.

Quasi a facie colubri fuge pctm̄. Eccl'i. xxi. ¶ In p̄cedēti smone audistis: q̄re qlibet hō sūma diligētia se custodire debet ne deū offendat p peccatū mortale. imo illd tanq̄ serpētē venenosissimū fugere. sex etiam cōditiōes pctōꝝ ex auctē Job. ⁊ tandē q̄ piculosū sit ignorare maliciā pcti: ⁊ pctā nihil aut paꝝ reputare. Et in genere tunc audiuistis q̄ttuoꝛ mala pcti mortalis: vicꝫ qꝛ deo displicet. sctis iniuriā infert ⁊ fetet. diabolo placet: ⁊ hoi multiplꝛ nocet. Et tūc q̄ntū deꝰ dedit pmū mēbꝝ declaraui: quō deo pctm̄ mortale triplꝛ displicet. Et q̄re deꝰ punit pctā mortalia tpalꝛ cōmissa/eternalꝛ ⁊c. Nūc ꝯñter vidēdū erit de ceteris malꝭ pctōꝝ mortaliū q̄re sūt fugiēda vt coluber iuxta thema ⁊c. Pro grā aue maria. ¶ Quasi a facie colubri fuge pctm̄ vbi s. Ex dictis in p̄cedēti smōe audistis pmū malū pcti mortalis: vicꝫ quia displicet deo ꝓpter transgressionē: ꝓpter derelictionē ⁊ ꝓpter puocationē ⁊c. ¶ Scdm malū ꝓpter qd pctm̄ mortale est fugiendū vt coluber est. qꝛ sctis iniuriā infert ⁊ eos offendit ⁊ corā eis fetet. Q peccatū sanctis iniuriam inferat declarat Uincentiꝰ in Specu. mora. li. iij. parte. ij. dist. xx. dicēs. quia pctm̄ mortale regem ⁊ d n̄m sanctoꝝ offendit. s. deum. ⁊ iō eis iniuriam infert sm illud Eccl'i. xxviij. Uir peccatoꝛ conturbat amicos. s. summi regis. vl quia a cōmunione ⁊ societate sanctoꝝ se subtrahit. quasi eos excōicatos iudicaret. vel quia ꝯtrarium sanctis se efficit: dum contraire

A Pctm̄ mortale sctis iniuriā infert

pctī militat. Unde Eccl'i. xiij. Sicut cōmunicabit lupus agno: sic peccator iusto. Et sequit. Que cōmunicatio homini scō ad canē? Ecce pctōr canis dicit. Ad qd bn̄ sonāt etiā v̄ba saluatoris ad chananeā loqntis Matth. xv. Nō est bonū sumere panē filioꝝ ꝛ dare canib⁹ ad mādicandū. Et iterꝝ Eccl'i. xxxiij. dr. Sicut mors contra vitā: sic ꝯtra iustū pctōr. Quid aūt magis pōt ꝯtrariari vite ꝗ̄ mors. sic pctm̄ valde ꝯtrariat scis. Ideo dr Sapieñ. v. Pugnabit orbis terraꝝ ꝯtra isensatos. Stabūt iusti in magna ꝯstātia aduersus eos q̄ se angustiauerīt. Et Sap. xvj. dr. Creatura tibi factori deseruiēs exardescet in tormentū aduersus iniustos. imo vt dixi corā scis fetet. ¶ Uñ in vitas patrū legit. Q cū qdā senex ambularet p heremū vidit duos angelos cōcomitātes se. vnū a dextris ꝛ aliuz a sinistris. Et cū inuenissent cadauer hoīs fetidum: senex obstruxit nares nō valēs fetorē sustinere. Angeli aūt h̄ nō fecerūt. sed statim postea viso iuuene ornato/nares obstruxerūt. Et cū senex cām illi⁹ qreret: aiūt angeli. Tu cū sis caro sentis fetorē carnis. nos aūt cum simus spūs/sentim⁹ solū spūalē fetorē pcti. Uñ Anf. ꝛ allegat Uintē. vbi s. Tolerabili⁹ fetet canis putrid⁹ hoib⁹. ꝗ̄ aīa peccatrix deo ꝛ angel' ei⁹. ¶ Tertiū malū pcti ꝓpter qd est detestandū ꝛ fugiēdū: est qr diabolo sup oīa placet. imo nihil chari⁹ diabolo facere possum⁹ ꝗ̄ peccare. Et h̄ ꝓpter duo. Primo: qr q̄nto magis hō peccat/ ꝛ pctā pctis accumulat: tāto ampli⁹ diabol⁹ in eū ptātem accipit. qr p pctm̄ hō se diabolo subijcit ꝛ seru⁹ ei⁹ fit: fm illd Jo. viij. Qui facit pctm̄ seru⁹ est pcti. ꝛ sūt v̄ba chri. Et p ꝯñs est fuus diaboli cuius volūtatē facit: fm illd. ij. Petri. ij. A q̄ qs supat⁹ est: ei⁹ ꝛ fuus fact⁹ est. Ex hac cā diabol⁹ chrm̄ tētauit: vt i eū ptātē acciperet: dū eū in excelsum montē duxit/regna mōi illi ostēdēdo. ꝛ ꝓmittēdo illi se datuꝝ totū mōm: vt solū vnū pctm̄ cōmitteret/adorādo ipm: cū dixit Matth. iiij. Hec oīa dabo tibi si ꝓcidēs adoraueris me. Ecce cū hō (vt aiūt phi) sit nobilissima creaturaꝝ: imo tot⁹ mōs fact⁹ ē ꝓpter hoīem: vt illi fuiat. ꝛ vt ex h̄ hō deo fuiat: q̄ntū maluz incurrit hō dū ex tāta dignitate venit ad tantā igniniā: vt dicat fu⁹ pcti. qd tn̄ nihil est fm Aug. ex illo Jo. j. Sine ipo factū est nihil. Et sic hō fuiēs pctō minor est nihilo. Imo q̄nta v̄ecūdia est hoi q̄ fuiat turpissimo demoni: maximo inimico suo: q̄ in corpe ꝛ aīa ipm nitit occidere ¶ Ecce q̄ntū descēdit hō pctis fuiēdo. Quidā amādo carnis voluptates ꝛ ꝯcupiscētias: sicut īfidi ꝛ luxuriosi. Quidā appetendo honores: vt supbi ꝛ ambitiosi. Quidā qrendo diuitias ꝛ mōi facultates: vt cupidi ꝛ auari. ita q̄ pauci sunt hodie q̄ istū nefandum ternariū nō seqnt. Certissime tales sūt miseri: qr istis reb⁹ q̄ eis deberēt fuire/ipi fuiūt. Et sic se nō nobiles: non dños: sed fuos fuoꝝ faciūt. ¶ Exēplū habem⁹ de Diogene pho. Q cū q̄dā vice rōne sue

Exēpluz

B
Pctm̄ diabolo sup oīa placet

Exēpluz

eminētis scie ⁊ sapie impatoꝛ eū visitaret. phs ei noluit assurgere. Qđ vidēs impatoꝛ iracūdia motus retrocessit. Uenerūt discipuli Diogenis dicētes: Quare h fecisti: Nō modicū impatoꝛ te honoꝛabat: qꝛ te paupem tantꝰ ac tal' visitabat. tu ꝟo ecōtrario eū inhonorasti: qꝛ ei assurgere noluisti. Quibꝫ rn̄dit. Nō decet vt suo sui mei reuerētiā faciā. seruit em̄ suo meo. s. mōo q̄ mihi suit. ⁊ iō factꝰ ē vt mihi seruiat. igit̄ nō decuit signū alicuiꝰ reuerētie me sibi exhibere.

¶ Aliter legit̄ in vitis phoꝝ. ca. l. Q̄ꝫ dū Alexāder rex corā Diogene trāsiret: Diogenes tanq̄ꝫ illū spernēs nō respexit. Cui dixit Alexander. Quid ē Diogenes ꝙ me nō respicis: q̄si mei non indigeas: Cui ille. Ad q̄d necesse habeo sui suoꝝ meoꝝ: Cui Alexāder. Nūq̄d suoꝝ tuoꝝ seruꝰ suꝫ: Ait. Ego ꝑualeo cupiditatibꝫ meis: refrenās illas ⁊ subijciēs mihi illas vt suiāt mihi. tibi aūt cupiditates ꝑualent: ⁊ suꝰ eaꝝ effíceris: eaꝝ obtēperās iussiōi. seruꝰ igit̄ es suoꝝ meorū. Ecce iā ptꝫ ex euāgelio: ex aplo Petro: ⁊ ex gētili pho: ꝙ hō peccatoꝛ est suꝰ pcti: ⁊ ꝑ ꝯn̄s diaboli. De hac suitute merito ptōꝛ debꝫ dolere: ꝙ se excepit de suitio oīpotētis dei: a q̄ creatꝰ ⁊ ad cuiꝰ imaginē factꝰ est. ⁊ dedit se ad suitiū ⁊ obsequiū diaboli maximi inimici sui. a q̄ tandē habꝫ expectare maximas penas ⁊ intolerabilia mala inferni. Jō diabolꝰ q̄si gl'iando ⁊ impꝛoperādo đr ptōri illđ Esa. xiiij. Tu q̄ꝫ vulneratꝰ es ⁊ nr̄i sil'is effectꝰ es. ¶ Ex q̄ infert̄ ꝙ si hō incidit in vnū pctm̄ moꝛtale: sūma diligētia cauere đꝫ ne cadat i secundū ⁊ tertiū. qꝛ ꝑ h diabolꝰ semꝑ magis ⁊ magis ptātē i eū accipit ⁊ in pctis tenet. ⁊ ꝑ ꝯn̄s miser ptōꝛ minꝰ a pctis resurgere valet

¶ Scđo sup oīa diabolo placet pctm̄ moꝛtale ⁊ nihil sibi ē charius: ꝓpter maximū lucrū qđ i pctis se adq̄rere putat. Cū em̄ sit sūmus inimicꝰ chr̄i dn̄i q̄ anias de inferno liberauit: ⁊ ptātēꝫ diaboli minuit: valde magnū lucꝝ se credit adq̄rere: dū anias sanguīe chr̄i redēptas sibi adq̄rit. Un̄ refert Uincē. in Spec. vbi s̄. Q̄ꝫ cū diabolus ꝑ q̄ndā demoniacū diceret ꝙ pctm̄ ei fereret. Et illi q̄rerēt q̄re ꝫ illud cū tāta diligētia ꝓcuraret: Rn̄dit ꝙ ꝓpt̄ lucꝝ. sicut cloacariꝰ intrat latrinā licꝫ ei fetet. Et hinc est ꝙ diabolꝰ assidue homīes ad peccādū tētat. Un̄ Greg. Assidua tētatiōe pulsat vt saltē tedio vincat. Jmo q̄nq̄ꝫ per duos vel tres: imo ꝑ decem viginti ⁊ q̄draginta annos tentat vnum hominē vt eum in peccatū deijciat. Et si obtinet multū gaudet. ¶ Cuius exemplū habemus in vitaspatrum: ⁊ recitat̄ de exaltatiōe sancte crucis. ꝙ diabolus in deserto q̄ndā monachum tentauit q̄draginta annis q̄usq̄ꝫ eum perduxit ad lapsuꝫ carnis. Simile recitat Gregoꝛius. iij. dialo. de quodā Andrea episcopo fundane ciuitatis. quem diabolus multis annis tentādo ad hoc semel perduxit vt quandam sanctimonialem secum ꝓpter sanctitatem eius habitantem ad posterioꝛa manu tangeret. Jta ⁊ in Exēpluꝫ

vita Joānis euangeliste habet. Cū iuuenis qdā suscitat⁹ a btō Joanne dicebat. q videbat demones gaudētes de ruina pctōꝝ. q̄rundā ꝯuersoꝝ a btō Joanne ꝛ angelos de hoc dolentes multū. Vn̄ in ps. xxxix. Cōfundant̄ ꝛ reuereant̄ sil' qui q̄runt aiā meā vt auferant eam. Et sequit̄. ferant ꝯfestim ꝯfusionē suā q dicunt mihi euge euge. vicʒ diaboli q letant̄ cū malefecerim. Et Glo. or. i. qui applaudunt mihi q̄si bono aio. qʒ sub specie boni delectabilis diaboli pctā ꝑsuadent ꝛc.

C volūtas ē ꝑncipalis cā pcti

¶ Circa hoc est questio: vtrū diabol⁹ directe sit causa pcti. Ad hanc questionē r̄ndet sctūs Tho. ꝑma. ij. q. lxxx. ar. j. q sola volūtas hoīs est directa ꝛ ꝑncipalis causa pcti. tanq̄ interi⁹ mouens.

Volūtas mouet̄ a duob⁹

Pro quo notandū vt dr sctūs Tho. ibidē: q voluntas a duobus pōt moueri Uno modo ab obiecto: sicut dr q appetibile apprehensum mouet appetitū. Alio modo ab eo qd interius iclinat volūtatem ad volendū. hoc aūt non est aliud nisi ipa voluntas. vel deus Deus aūt non pōt esse causa peccati. qʒ vt dicit Aug⁹. lib. lxxxiij. q. deo auctore nō fit homo deterior. Concludit̄ ergo q volūtas est ꝑncipalis causa pcti. Ex parte aūt obiecti aliquis mouet voluntatem tripliciter. Unomodo ipm obiectū ꝓpositum sicut cum dicimus q cibus excitat desideriū hominis ad comedēdū. Alio modo ille qui ꝓponit huiusmodi obiectū. Tertio mō qui ꝑsuadet obiectū ꝓpositū ratiōe boni. inq̄ꝫtū ꝓponit obiectū voluntati ꝑsuadendo ratiōi tāq̄ bonum ꝛ acceptandum. vbi solum est apparentia boni. Primo res sensibiles exteri⁹ apparētes mouent voluntatē hominis ad peccandum. Scdo ꝛ tertio modo diabol⁹: vel etiā hō eius minister potest incitare ad peccandū. vel offerendo aliqd appetibile sensui. vel persuadendo ratione. Sed nullo istoꝝ trium modoꝝ aliquid potest esse directa ꝛ ꝑncipalis causa peccati. quia voluntas non mouetur ex necessitate ab aliquo obiecto nisi ab vltimo fine. ¶ Ex quo sequit̄ q neq̄ res exterius oblata. neq̄ ille qui eam ꝓponit. neq̄ qui ꝑsuadet. est sufficiens causa peccati. Et ideo cum diabolus suggerendo: vel aliqua appetibilia ꝓponendo inducit in affectū peccati. non est directa causa peccati sed solum ꝑsuasiua. vicʒ ꝑ modum ꝓponentis vel ꝑsuadentis appetibile. Et ad talem sensum dicit Beda sup act⁹ aploꝝ. Diabol⁹ aiam in affectū malicie trahit. Et Jsidorus de summo bono. diabolus corda hoīm occultis cupiditatib⁹ replet. ¶ Ex ꝑmissis ergo ptʒ: q nullus peccando pōt de diabolo conqueri se excusando. quia diabol⁹ cū induxit ad peccandū. sed tm̄ seipm debʒ inculpare vel accusare. eo q oē pctm̄ est voluntariū. ꝛ adeo voluntarium q si non esset voluntariū nō esset peccatū: teste Aug.

Pctm̄ est volūrium

Nam licet diabolus obiecta delectabilia interi⁹ in cogitatione ꝛ exterius in sensu ꝓponat. licʒ etiam ad appetendū ꝛ ꝑsequendum ꝑsuadeat. tamen nō cogit neq̄ cogere potest hominē ad peccādū. vt ptʒ ex di-

ctis ergo ⁊c. ¶ Sȝ iterū d. quis an diabolꝰ suggestiōe siue ꝑsuasiōe aliq̄ mō sit causa oim pctōꝝ. Ad hoc rn̄d ⁊ sctūs Tho. in p̄ma parte summe. q. cxiiij art. iij. Et p̄ma scđe vbi ē. Q̄ aliqd dr causa alteriꝰ dupl'r. Uno mō directe. alio mō indirecte: Indirecte: sic cum aliqd agēs causat aliquā dispositiōeȝ ad aliquē effectū dr eē occasiōalr et indirecte causa illiꝰ effectꝰ. sic si dicat: q̄ ille q̄ secat ligna est causa ꝯbustionis ipoꝝ. Et hoc mō diabolus est causa oim pctōꝝ nr̄oꝝ. qꝛ ipe instigauit p̄mum hominē ad peccandū. ex cuiꝰ pctō ꝯsecuta ē in toto hūano genere q̄dam ꝓnitas siue inclinatio ad om̄e pctm̄. Et per hūc modū intelligenda sunt ṽba Dionysij in lib. de di. no. cū dr Multitudo demonū est causa oim maloꝝ sibi ⁊ alijs. Simil'r Damasceni: q̄ dicit. Omnis malicia ⁊ ois immūdicia a diabolo sūt excogitata ⁊c. Directe aūt aliquid dicit esse causa alteriꝰ qd operat directe ad illud. Et hoc mō diabolꝰ nō est causa ois pcti. Non em̄ oia pctā cōmittunt diabolo instigante. sed q̄dā ex corruptiōe carnis et libertate arbitrij: qꝛ vt ait Orige. Si diabolus nō esset: adhuc hoīmines haberent ap petitū cibi ⁊ venereoꝝ. Hoc etiā vult Aug. in li: de eccl'iasticis dogmatibꝫ: dicēs. Nō oēs cogitatiōes male a diabolo excitant. sed aliq̄tiens ex motu li. ar. emergunt. Sic ergo pȝ tertiū membrū siue malū: ꝓpter qd pctm̄ est fugienduȝ: qꝛ diabolo sup oia placet ⁊ nihil chariꝰ diabolo facere possumꝰ q̄ȝ mortaliter peccare. qui tn̄ est maximꝰ inimicꝰ noster ⁊c. ¶ Quartū malū quare pctm̄ est fugiendū: quia homini multipliciter nocet. D

Cā alicꝰ duplicit aliqd dr

E

Pctm̄ mortale nocet hoī ml'tipl'r
- Nocet corpi bono nāe: ⁊ varijs t'roribꝫ hoēm iplicat.
- Nocet anime quia tollit vitā anime scȝ deum ⁊ grāȝ ⁊ spoliat vestibꝫ virtutū infusaꝝ
- Facit hoiem sibijp̄i inimicū ⁊ odiosum
- Cruciat hoiem ꝑ penā pctō mortali īsepabil'r annexā.
- Minuit inclinationē ad virtutes ⁊ promptificat inclinationē ad vicia.
- Maculat denigrat ⁊ immundat animā
- Spoliat viuos ⁊ mortuos suffragijs eccl'ie

¶ Primo ḡ pctm̄ mortale nocet corpi bono nāe ⁊ varijs terroribꝫ hoieȝ in h̄ mūdo iplicat: pȝ qꝛ ꝓpter pctm̄ ml'ti infirmant. ⁊ varijs terroribꝫ ⁊ timoribꝫ sūt subiecti. Q̄ ꝓpt' pctā ml'ti infirmant: patȝ ꝑ illō apl'i. j. ad Coꝛ. xj. Jō int' vos ifirmi sūt ml'ti ⁊ ibecilles ⁊ dormiunt ml'ti: scȝ ꝑ mortē q̄ irreuerēter cōicabāt. Et Joā. v. dixit dn̄s infirmo. xxxviij. ānis iacēti circa pisciaȝ ꝓbaticā. postq̄ȝ curauit eum. Ecce sanꝰ factꝰ es iā noli peccare ne deteriꝰ tibi ꝯtigat. ex q̄ pȝ q̄ infirmꝰ factꝰ fuerat ꝓpt' pctm̄. Jō eccl'ia d̄ pe. ⁊ re. Cū ifirmitas. statuit: di. Districte p̄cipimꝰ medicis corpꝛm: vt cū eos ad ifirmos vocari ꝯtigerit. ipos an̄ oia moneāt ⁊ inducāt: vt medicos aduocent aiaꝝ

vt postq̄ fuerit infirmo de spirituali salute puisum: ad corporalis medicine remediū salubrius pcedatur. vt causa cessante cesset effectus. Ubi dicit Hostien. Ex quo dicit precipim⁹ necessitatē importat. ꝛ trāsgressor peccat mortaliter. ❡ Q̄ autē peccatum nocēat bono nature hominis. patz: qꝛ hominis natura est viuere fm rationem. sed peccando homo viuit fm sensualitatē. Et sic rōnem subijcit sensualitati Et p ꝯsequens viuit more bestiaꝝ. fm illud ps̄. Homo cuz in honore esset nō intellexit. cōpatus est iumentis insipientibꝰ: ꝛ sil'is factus est illis. In quibꝰ verbis pꝓha tangit tria mala. ꝯtra triplicem honorē qui datus est homini in sua creatiōe. Prim⁹ honor fuit. q fact⁹ est ad imaginē dei fm mentē vel fm intellectū: vt dī Glo. Contra qđ dicit [non intellexit] Glo. suā dignitatē scz q intellectu vigeret. Uel ñ intellexit fz Berñ. vñ cecidit vt doleat. vbi sit vt erubescat. q̄ vadit vt tineat. ❡ Scđs honor fuit q data est ei ptās sup irrationabilia. ꝯ qđ dicit [cōpatus est iumentis insipientibꝰ] Glo. amissa ratiōe nō intellexit. iō compatus est ꝛc̄. Uñ Aug. de tri. Honor hoīs verus est imago ꝛ sil'itudo dei. q̄ nō custodit nisi ad ip̄m a q̄ imprimit referat. ❡ Terti⁹ honor fuit: q ad sil'itudinē dei factus est in bonitate. qꝛ vt dic̄ sctūs Tho. in gratia cōditus fuit. cōtra qđ dicit [sil'is factus est illis] scz vicio nō natura. vicz iracūd⁹: crudelis: supbꝰ: gulosus ꝛc̄. ❡ Q autē homo pꝑ pctm̄ varijs terroribꝰ ꝛ timoribꝰ subijciat. declarat Uincē. in spe. mo. vbi s. di. Si pctm̄ non esset non oporteret timere hominē: nec mortem: nec infernū: nec purgatorium: nec iudicium: nec aliqđ periculum. fm illđ apl'i ad Ro. Scimus quoniā diligentibus deū oīa coopant in bonuz. Si g̃ timēda sunt hec oīa. sūme cauendū ꝛ timendū est pctm̄. pꝑter qđ solum hec oīa sunt timenda. imo nihil nocz homini q̄ est sine peccato fm illud Gre. Nulla nocebit aduersitas si nulla dñet iniquitas. Et Eccl'es. viij. Qui custodit mandatum non experietur quicq̄ mali. Ecōuerso qui habet hoc malum nihil est ei bonum. Unde Seneca Nihil est homini bonum sine bono. solum malum facit hominem malū. Unde Matth. xxvj. Bonum erat ei si natus non fuisset homo ille. imo melius esset ei nō esse q̄ malum esse. quia malus charitatem nō habet. quā qui nō habet nihil qđ facit aut qđ habet ei prodest. Et Matth. x. Nolite timere eos qui occidūt corpus. aīam aūt nō possunt occidere. Et. j. ad Cor. xiij. Si distribuero in cibos pauperū oēs facultates meas. ꝛ si tradidero corp⁹ meū ita vt ardeam charitatē aūt nō habeā nihil mihi pdest. Et in codē ca. dī. Si habuero omnē fidem ita vt montes trāsferā. charitatem aūt nō habuero nihil sum. ❡ Ex quo patz quantū pctm̄ nocet corpori. inducendo timorē terrorē ꝛ m'ta picula. ꝛ tñ sine petō hō nihil haberz timere ꝛc̄. ❡ Scđo pctm̄ nocet aīe. qꝛ tollit vitam aīe. scz deum ꝛ gratiam: et

Pctm̄ nocet bono nature hois

Nō pꝑ pctm̄ varijs t'ro ribꝰ ꝛ timoribus subijciat

spoliat vestib⁹ virtutum infusaꝝ. videlicꝫ donis spiritussancti cha ritate q̄ est virtus theologica q̄ttuoꝛ ꝟtutib⁹ cardinalib⁹. ꝛ oib⁹ vir tutib⁹ infusis moꝛalib⁹. ꝓpterea dicit̄ Apocal'. xvj. Beatus q̄ custo dit vestimēta sua ne nudus ambulet. nō aūt loquit̄ de vestitu coꝛpo rali: quia m̄lti sancti in vilissimis vestimētis ambulauerūt. Sicut Apl's de seipō dicit. ij. ad Coꝝ. xj. ꝙ sit passus famem: sitim: frigus et nuditatem ꝛc. Sed loquitur de vestimentis virtutum. de q̄bus et saluato. dt Matth. xxij. de eo q̄ nō habuit vestē nuptialē. Ligatꝭ manib⁹ ꝛ pedibus mittite eum in tenebras exterioꝛes ꝛc. Est tamē verū vt s̄. dixi. ꝙ general'r pctm̄ moꝛtale nō tollit omnē virtutē in fusam theologicā sed solum charitatē. q: fides infusa soluꝫ tollit̄ ꝑ heresim vl' erroꝛē aliquē fidei. et spes infusa tollit̄ per desperationeꝫ sed tn̄ ꝑ penitentiā oēs p̄dicte virtutes perdite restituunt̄ ꝛ infun dunt̄ infusa charitate ¶ Sꝫ d. quis quomodo pctm̄ tollit vitā aie: Rn̄detur breuiter ꝙ illo mō. q: q̄dlibet pctm̄ moꝛtale priuat hoiem amicicia ꝛ grā dei si eam habet. vel priuarꝫ si eam haberet. q̄d autem peius esse pōt q̄ꝫ manere in indignatiōe ꝛ inimicicia oipotentꝭ dei. q̄ pōt qn̄ vult eū occidere ꝛ in gehennā mittere ꝛ damnare Matth. x. Timete eū qui pōt aiam et coꝛpus perdere in gehennaꝫ. Sic ḡ ptꝫ. ꝙ pctm̄ moꝛtale occidit animā spūaliter. quia priuat eam vita sua. scꝫ do ꝛ ḡtia dei. per peccatū etiā moꝛtale occidunt̄ et perdunt̄ oia opera bona et meritoꝛia hominis. ita ꝙ oīa talia nihil amplius sibi ꝓsunt in statu pcti ad vitam eternaꝫ. licet per penitentiā reuiuiscāt oia illa q̄ in charitate fuerunt facta. fm illud. Uiuere nō possunt q̄ nunq̄ꝫ viua fuerunt Sꝫ reuiuiscūt q̄ quondaꝫ viua fuerunt. sic al legant doct. circa dist. xv q̄rti sentētiaꝝ. ¶ Ex illis patet. ꝙ de⁹ val de odit et detestat̄ pctm̄. non em̄ sibi placēt opera de genere bona a peccatoꝛe facta. recte sicut hō nō placat̄ munerib⁹ inimici sui. fm il lud Ecci. xxxiiij. Dona iniq̄ꝝ nō ꝓbat altissimus. nec respicit in obla tiones coꝝ. patet etiā illō ex eo. q: chūs oēs laboꝛes suos pertulit ad destruendū pctm̄. voluit em̄ carnem assumere vt carnem a peccato mūdaret. p̄dicare vt illud cōtēneret ꝛ destrueret. apl'os et discipu los per mundū mittere vt illud impugnaret. vendi voluit vt nos a peccato redimerꝫ. ligari voluit vt nos a peccato solueret. vulnerari vt nos a peccato sanaret. sanguinē suum fundere vt nos per ipsum a peccato lauaret. damnari ad moꝛtē vt peccatū damnaret. crucifi gi vt illō crucifigeret et moꝛi vt illud trāsfigeret et occideret. Ideo dicit Hiero. Gratias tibi referimus saluatoꝛ seculoꝝ. q: foꝛtissimū aduersarium nostrum vicisti. quem dum vinceres occidisti. In hoc christus similis fuit sansoni. qui moꝛi voluit vt inimicos suos scꝫ philisteos occideret. vt patet Judicū. xvj. Et Glosa ad Colos. j. dic. Innocens occiditur peccatuꝫ crucifigit̄. ¶ Tertio peccatū nocet

Pctm̄ tollit vi tam anie

Nota q̄d chūs fec ꝓpter pctā

B

homini quia facit hominē sibi inimicū et odiosum. patet ex illo ps. Qui diligit iniquitatem odit animam suam. Ubi dicit glo. Ille diligit iniquitatem: qui ex affectu et desiderio peccat. qui et si semper viueret semp peccare vellet. Et Tobie. xij. dicit. Qui faciūt pctm̄ et iniquitatē hostes sūt aie sue. Un̄ Senec. Nullū ꝯsodaliū tuoꝝ magis oderis q̄ te. alios fugere poteris. te aūt nūq̄. Hec pestis ad mortē tpalē nos adducit ⁊ adduxit oēs añcessores nr̄os sc; pctm̄ ⁊ tādē infert mortē spiritualē ⁊ eternā. Jdeo dicit Eccl. xxj. sicut pz in verbis thematis. Quasi a facie colubri fuge pctā. et si accesseris ad illa suscipiēt te. Et sequit: dētes leonis: dētes eius: itersiciētes aias hoiz. De hoc dicit Uincē. in spe. mo. vbi s. Sicut vita pn̄s ingredientibus mel ꝓpinat sophisticum. ꝓgredientibus fel ⁊ acetū. egredientibus venenum aspidū insanabile. Sic pctm̄ ingrediētes exanimat. ꝓgredientes obstinat. ⁊ egredientes extermina. vt sic pctōr in aia et corpe sit damnet iusto dei iudicio. Et subiungit ibidē Uincē. vnū exemplū de quodam rege: qui viridariū suū tradidit custodibus duobus ceco ⁊ cōtracto. Contractus suadebat ceco vt ad arbores eū portaret ⁊ eleuaret. et de fructibus ei dare vellet. qd̄ et faciebat. Qd̄ rex aduertens vtrūq̄ morti adiudicauit: di. Tu cece licet te excusas q̄ fructus non videris. q2 tamē contractū portasti: qui non nisi per te fructus accepit: morte morieris. Jta similiter iudicat deus de aīa ceca: que corpus portat et dirigit ad mala opera facienda. qd̄ sine regimine eius peccatum explere nō posset. ¶ Simile exemplum ponit de duobus fratribus: sapiente et stulto: qui cum redire debuerunt ad patriam suam de qua elongati erant. ad biuiū venerunt. vbi audierunt a pastoribus loci. q̄ altera via que erat alta arta et aspera recte et secure ducebat ad patriam suam. Alia vero que erat lata et plana ⁊ delectabilis. nimis erat longa et periculosa et plena latronibus. Cum autem sapiens ire vellet per primam viam. ad rogatum fatui licet audisset periculum. consensit tamē ire per viam latam et periculosam ⁊c. Cum autem simul irent a latronibus capti sunt: spoliati et vulnerati. Et cum fatuus proijceretur in foueam occidendus et alius ligatus ad mortem duceret. maledicebat fatuo dicens: q̄ propter suam fatuitatem moreret. tūc respōdit fatuus. Tu potius maledicaris. quia tibi pocius imputandū est. qui me sciebas fatuum et mihi credidisti ⁊ acq̄euisti. Adaptat hoc exemplum sic: q̄ fatuus est corpus siue sensualitas. sapiēs anima siue ratio. via arta que ducit ad vitam est penitentia. via lata est peccatū ⁊ inobediencia. pastores sunt predicatores. patria est celestis regio. latrones vero sūt demones ⁊c. ¶ Quarto peccatū mortale homini nocet. q2 cruciat hominem per penā peccato mortali inseparabiliter annexā. Est enim mortali culpe hic in presenti seculo et in futuro semper et inse-

Pctm̄ fac̄ hoiez sibiipsi inimicū ⁊ odiosū

Exēplū Uincen.

Exēplū

D

parabiliter annexa pena. tanta enim est equitas diuine iusticie vt di/
cit Bonauē. in .ij. sententiarum distin. xxxvj. q nō patitur dedecus [Pctm̄
peccati ad modicum tempus esse sine decore iusticie. Nam diuina
iusticia et sapientia nō permittit etiam ad momentum esse aliquid cruciat
inordinatum sine pena. Et ita nec peccatum a pena separatur. Ta hoiem p
lis autem pena nihil aliud est q̄ȝ remorsus conscientie ꝛ afflictio in penam]
terna. Jdeo dicit Augusti. in lib. confes. Jussisti domine ꝛ ita est. vt
pena sua sibi sit omnis inordinatus animus. Ex quo cōcluditur q
ad culpam inseparabiliter sequitur pena. siue pena dicatur damnifica
tio quedam. siue quedam afflictio. siue quedam inuoluntaria pas/
sio. Sed pena que est damnificatio semper sequitur ꝛ actu et habi/
tu. quia nūq̄ȝ homo est in culpa quin semper sit in damno. afflictio
vero siue remorsus conscientie semper sequitur in habitu saltē. Nā
licet propter delectationem intēsaȝ vel inconsideratiōeȝ siue distra
ctionem animi nō sentiatur. tamē adhuc cruciat si aduertatur ma/
licia peccati. et quid per peccatum homo perdidit et incurrit. Talis
autem pena competit statui presenti. Jn futuro vero sequetur alia
pena cōsummata ꝛ perfecta que nunq̄ȝ finem habebit. videlicet re/
morsus conscientie. pena sensibilis ꝛc. et pena damni. Sic ergo pa
tet q peccatum relinquit post se in anima vermē rodentem et mor/
dentem conscientiam. signanter dummodo attēdit eius malicia et
pena quā homo per peccatum incurrit. Et quātum ad hoc fm Vin
cen. in spe. mo. vbi d. peccatum facit hoiem sibiipsi inutilem ꝛ ifru/
ctuosum similem mari mortuo qd nihil generat ptinēs ad vitā. fm
illud Esa. lix. Opera eorum opera inutilia. Et Hiere. xvij. de male/
dicto viro dicitur. Erit enim quasi mirice in deserto: id ē sine fructu
bono et vtili. Est enim mirica. frutectum inutile ad edificationem.
nec facit fructum qui est conueniēs ad nutritiōeȝ. Et dicitur alio no
mine genesta: id est genus virgulti amarissimi. facit etiam peccatū
homineȝ similem nucibus indie. que sunt pulcre et magne ad mo/
dum capitis humani: et intus plene inueniuntur serpētibus: vt pa/
tet in histo. transmarina. Simile est de pomis zodomorū. que ex/
teri⁹ apparēt pulcra ꝛ interi⁹ plena fauilla siue cineribꝫ. ¶ Quin [I]
to peccatum minuit inclinationeȝ ad virtutes: et promptificat ani/
mum ad vicia similia et alia. sicut patet ad experientiam q homo
qui incidit in pctm̄ mortale promptior est ad alia peccata ꝛ similia
Et idispositus ad bona. Causa autē illius est: q: per peccatū dilace
rantur ꝛ amplianť q̄ttuor vulnera aie per originale peccatū cōtra/ [q̄ttuor
cta. quia ratio per peccatū hebetať i agendis. cōcupiscētia mag̃ ex/ vulnera
ardescit in cōcupiscibili. ꝛ volūtas indurať ad acceptandū bonū. Et aie ex pec
difficultas bn̄ agēdi crescit ꝙ ad irascibileȝ. Vn̄ fm Greg. pctm̄ qd caro orgi]
per penitentiā non diluiť. mox suo pondere trahit in aliud. Exemplū nali

habem⁹ in Dauid.ij.Reg.xj.q̄ pmo peccauit i visu/vidēdo Bersa bee se lauātē:in q̄ ɔlectat⁹ fuit. Scdo peccauit volūtate adulterādi Tertio ope adulterij ꝑpetrati. Quarto homicidiū Urie cōmittēdo ꝛ postea diuersis modis hec palliando. Simile de fratrib⁹ Joseph Gen.xxxvij.q̄ pmo ɔceperūt irā ɔtra Joseph:postea habuerūt inui diā ꝛ odiū ɔtra ipm.tandē volūtatē ipm occidendi:postea egyptijs eum vendendo:ꝛ tandē mentiendo dicētes patri: Fera pessima de uorauit eum. Ecce quomō vulnera peccatoꝝ ampliant per pctā se quentia ꝛc. ¶ Ex isto patz q̄ peccatū valde nocz homini ad salutē anie sue:minuēdo inclinationē ad ꝟtutes ꝛ ꝓmptificādo ad vicia. Nam si hō est sine pctō mortali:tūc q̄libet actu suo deliberato pōt mereri augmentū grē ꝛ glie.ꝛ sic in vna hora multis vicib⁹ pōt al tius in celū ascendere.imo ad altiorem angeloꝝ choꝝ posset i vna hora ɔscēdere:si esset tā intensa ɔtritio pctōꝝ in eo.Qn̄ ꝟo est i pec cato mortali:tūc nullo ope q̄ntūcūqꝫ bono pōt mereri ea q̄ sunt ad vitā eternā ɔseq̄ndā.lꝫ adhuc opa bona extra charitatē facta non sint frustra:sicut apte oñdit apl's vbi s.añ lrām F.imediate. ¶ Q au

Volūtas iduraꝛ ꝑ pctm̄ — tē volūtas indureꝛ ꝑ pctm̄ ad acceptandū bonū ptz ex illo Hiere. xxx. Dura facta sunt peccata tua. Et sequiꝛ. Insanabil' fact⁹ est do lor tu⁹. Dura dicunꝛ pctā:qꝛ iduratū faciūt hoiem. Et Hiere.xvij. dr. Pctm̄ iuda scriptū est stilo ferreo in vngue adamātino.i.in lapi de adamātino ad modū vnguis polito.Et in h̄ designaꝛ indelebili tas hui⁹ pcti ꝛ ei⁹ manifestatio corā deo.ꝛ h̄ maxime qn̄ senescit in corde:vt fiat q̄si indelebile. Sicut em̄ spūssctūs facit de corde lapi deo cor carneū.Ezech.xxxvj. Ita diabol⁹ ꝑ pctm̄ de corde carneo fa cit cor lapideū:imo ferreū ꝛ tādurum:vt nec igne tribulatiōis:nec

R — malleo p̄dicationis durius q̄ꝫ ferrū existens mollificeꝛ. Un̄ Bern̄.

Cor duꝝ describiꝛ — v.de ɔsideratione:cor durum describens sic ait. Cor durum est qḋ nec a cōpunctiōe scindiꝛ:nec pietate molliꝛ:nec mouetur p̄cib⁹.mi nis nō cedit:flagellis induraꝛ.ingratū ad beneficia:infidum ad cō silia:seuū ꝛ ꝓmptuꝫ ad iudicia:inuerecundū ad turpia:impauidū ad ꝑicula:inhumanū ad humana:temerariū ad diuina. p̄teritorū obliuiscens:p̄sentia negligēs:ꝛ futura nō p̄uidens. Et vt breuiter dicam:ipm est qḋ nec deū timet:nec homines veretur. De quo dici

L — tur Eccli.iij. Cor durum male habebit in nouissimo. ¶ Sexto pctm̄ maculat/denigrat ꝛ immūdat animā. Cuius exemplū habe mus de heremita cui angelus apparuit:os abscōdens corā iuuene specioso/ꝛ nō coram cadauere.ꝑ qḋ datur intelligi q̄ deus ꝛ ange li nullā immundiciā corporalē immūdā iudicāt nisi peccatū:ſm il lud Matth.xv. De corde exeūt cogitatiōes male:homicidia adul teria:fornicatiōes:furta:falsa testimonia:blasphemie. Hec sunt q̄ coinq̄nāt hoiem.q.d.nulla alia imūdicia maculat hoiem i ɔspectu

dei:sed solum pctm̄. Ita ꝛ nulla terrena ablutio aniam sic immun-dam mūdare pōt: nisi deꝰ ei desup mittat aquā celestis grē cū igne spūssctī. ꝛ ƀ ꝓtute sanguinis agni incōtaminati Jesu chꝛi: fm illud Apoc. j. Qui lauit nos a pctis nostris in sanguie suo. Et ideo ꝓpter immūdiciā pcti Petrꝰ aplꝰs compauit pctōrem cani reuertēti ad vomitū. ꝛ porco loto in volutabꝛo luti. dicēs. ij. Pet. ij. Canis reuer-sus ad vomitū suū: ꝛ sus lota in volutabꝛo luti. Sic em̄ pctōꝛ euo-mēdo pctm̄ p ꝯfessionē reuertit̄ p recidiuā. Et sicut porcꝰ se lauādo sordidioꝛ reddit̄. sic pctōꝛ q̄ pctm̄ plangit: nec tn̄ deserit: pene graui-oꝛi se subijcit. Q auť pctm̄ denigret aniam: patȝ ex illo Thꝛen. iiij. Denigrata est sup carbones facies coꝝ. Et Hieremie xiij. Si muta-re pōt ethiops pellē suā: aut pardꝰ varietatē suā. ꝛ vos poteritis be-ne facere cū didiceritis malū. Ecce quō pctm̄ aniam denigrat ꝛ ma-culat: imo diabolus q̄ est turpissimꝰ ꝛ deterrimꝰ nihil habet diffoꝛ-mitatis nisi rōne pcti. ¶ Ubi est aduertēdū ꝙ sicut apud ethiopes q̄ sunt nigrioꝛes / iudicant̄ pulcrioꝛes. sic pctōꝛes alios hoies nō re-putāt nisi i pctis sint eis siles. Et sicut coꝛui nō reputāt pullos suos sȝ degeneres vsq̄ q̄ nigrescūt. nec ꝓuidēt eis q̄diu nō nigrescūt. sed dn̄s roꝛe celesti eos pascit: fm illud ps. Qui dat iumētis escā ipoꝝ. ꝛ pullis coꝛuoꝝ inuocantibꝫ eū. Sic mūdani nō curāt de filijs su-is nisi videant eos nigrescere p pcti maculaȝ ꝛ maliciam: audiendo illos iurare: blasphemare: ꝯtumelias dicere: lasciua ꝟba ꝛ opera de monstrare. astutias diaboli ostendere. ꝛ sic de alijs. Tūc em̄ dicunt Ecce q̄ astutꝰ: ecce q̄ prudens puer iste. de pmo forte verū dicūt de astutia: sed de scđo falsum. ¶ Exemplū habet̄ in vitaspatꝝ de nigre-dine ꝛ macula pcti. qđ refert Uincen. in Spec. moral. vbi ē. Cū q̄-dam scūs epūs in die pasce deberet cōicare parochianos suos. ro-gauit dn̄m vt ostēderet ei q̄les essent. Qui vidit diuina illuminati-one q̄sdam nigros vt pix. alios habētes facies ignitas vt ferrū can-dens. alios habētes facies sanguineas. alios lucidas vt sol. int̄ q̄s vidit duas mulieres vt sol lucidissimas. Apparuit aūt ei angelꝰ di-cens. ꝙ nigri erāt luxuriosi. ignei auari. sanguinei iracūdi. lucidi q̄ habebant gratiam dei. Et ait: ꝙ due mulieres de quibꝫ audierat ꝙ erant peccatrices: per penitentiā erant illuminate: fm illud Esaie. j Lauamini mūdi estote. Ecce iam patȝ quomō pctm̄ aniam macu-lat ꝛ deturpat. ꝛ econuerso p penitentiam mundatur anima et pu-rificatur. Hec de sexto. ¶ Septimo peccatum spoliat viuos et moꝛtuos suffragijs ecclesie: ꝛ per hoc valde nocȝ homini. De viuis patet fm doctoꝛes circa dist. xv. quarti: qꝛ quando homo est in pec-cato moꝛtali tunc ꝓuat se omnibꝫ bonis que fiunt in tota chꝛistia-nitate i ecclesia catholica. que tamē alꝰs singula sibi pꝛodessent. Est em̄ tunc tanq̄ membꝛum putridum siue moꝛtuum in coꝛpoꝛe. qđ

Nota

Exēpluȝ

VII

nõ recipit influxũ aliquem a corde siue a capite. Et ideo ecclesia propter maloꝝ hominũ opera que in ipa fiunt dicit̃ spelũca latronum xvj.q.vij. Et hec circa medium. Q̄ autẽ peccatum spoliat mortuos suffragijs ecclesie patet. quia anime existentes in purgatorio se ipas iuuare non possunt: eo q̄ sunt extra statum merendi. Et ideo orant illud ps̄. Participem me fac deus omniũ timẽtiũ te: ꝛ custodientiũ mandata tua. Sed peccator in mortali culpa nõ habet in se veꝝ timorem dei: ne ꝙ custodit mãdata dei. igit̃. ¶ Ex premissis ergo patet: ꝙ peccatũ est homini valde nociuuꝫ. imo nil magis nocet homini q̄ꝫ peccatum. patet: quia aufert homini terram ꝛ omnia bona terre. ꝛ si nõ de facto: tamen de iure. Propterea dicit Aug⁹. ꝙ peccator nõ est dignus pane quo vescit̃. imo nõ est dign⁹ ꝙ celo cooperiat̃ ꝛ a terra sustentet̃: quia creatorem celi ꝛ terre offendit ꝛ sibi contrariatur. Permittit tamẽ deus peccatorem inter iustos ambulare ꝛ quasi panem filioꝝ manducare: vt conuertat̃. vel si noluerit cõuerti/ vt durius iuste damnet̃. Propter tantã ergo peccati maliciã valde compatiendum est miseris peccatoribꝰ. qui tot ꝛ tanta

Nota mala peccatoꝝ nõ perpendũt: ꝛ in eis quasi nihil noceãt imo p̄sinẽt vitam suã ducunt. Unde ꝛ ex his ꝛ alijs malis peccatoꝝ omnipotens deus tantũ compassus est peccatoribꝰ: vt propter eos de celis descenderet: homo fieret: sepius lachrymas effunderet. in sua natiuitate. in sua circũcisione. in ingressu ciuitatis hierusalem: ꝛ peccatorũ de templo expulsione: ꝛ in cruce. Imo nõ solum lachrymas/ sed ꝛ sanguinem orando fudit i monte oliueti ꝛ in passione. ꝛ tandem animã deo patri per mortem obtulit in cruce. Ideo dicit apl's ad Heb. v. Cum clamore valido ꝛ lachrymis p̄ces offerens exauditus est. ꝛc. ¶ Imploremus ergo dei misericordiã vt nostrã infirmitatem ꝛ ad peccandũ p̄nitatem attẽdat ꝛ respiciat. ꝛ tot ꝛ tãta mala peccatoruꝫ nobis obijciat. ꝙ que peccare timeamus. ꝛ vt colubrũ imo diabolum fugiamus. vt sic hic gratiam ꝛ tãdem obtinere valeamus gloriam sempiternam.

¶ De multiplici stulticia pctõꝝ in genere ¶ Sermo. III.

PEruersi difficile corriguntur: ꝛ stultoꝝ infinitus est numer⁹. Eccl. j. In p̄cedentibus sermonibꝰ audiuistis plura mala pctõꝝ p̄ter q̄ quilibet pctm̄ mortale quodlibet vt colubrum serpentem venenosissimũ fugere debet. qbꝰ etiam modis pctm̄ mortale homini nocꝫ. Et quõ aiam hoïs maculat ꝛ deturpat. Nũc ↄseq̄nter intẽdo dicere de multiplici stulticia peccatoꝝ: quã detestat̃ Sapiẽs in ṽbis p̄missis

dicēs. Peruersi difficile corrigunt: ꝛ stultoꝝ infinit⁹ ē numer⁹. vbi sup. Pro grā Aue maria. ¶ Peruersi difficile corrigunt ꝛc̄ vbi. s. Primo intēdo exponere auctoritatē sapientis allegatā. Scōo stulticias pctōꝝ in genere ostendere. Et tertio plures in particulari ꝛ in specie ex scriptis doctorum.

¶ Circa pmū est notādū ꝙ btūs Hiero. sup li. Eccs v̄ba pdicta sic exponit. Peruersi difficile corrigunt. Peruersus nō dr nisi q deꝑuat⁹ a recto ē: q̄les sūt heretici: q difficile corrigunt dimittēdo errorē suū: vt pꝫ ad sensum. Nā ꝛ plures se igni exposuerūt: sicut Joannes hus: ꝛ plures alij a diabolo excecati. Jta ꝛ iudei multi q̄ndaꝫ viēne sūt cōbusti in errore suo. Illō aūt v̄bū Stultoꝝ infinit⁹ est numer⁹. duobꝫ modis exponit. Primo sic. Sicut infinitū est ignotū: ita ignotū ꝛ incertū est q sūt stulti ꝛ q sapiētes: ꝛ q boni ꝛ q mali Et q̄t saluabunt ꝛ q̄t dānabunt. Scōo exponit sic. Stultoꝝ infinitus ē numer⁹. qꝛ sicut infinitū incompabilr excedit finitū: ita plꝛes inueniunt mali q̄ꝫ boni: stulti q̄ꝫ sapiētes: ponētes lucē tenebras ꝛ tenebras lucē. estimātes fm sensuꝫ suū corruptū dulce amaꝝ: ꝛ amarū dulce. Esa. v. i. estimātes viā pnie asperā ꝛ amarā ꝛ durā: ꝛ viaꝫ voluptatū dulcē. cui⁹ tn̄ ꝯtrariū veꝝ est: vt pꝫ. Sed q̄re ita iudicāt nō alia est cā nisi qꝛ stulti sūt: ꝛ stulticiā suā ignorāt. Et ꝓpter h̄ plures hoīes dānant q̄ꝫ saluant: vt dr btūs Tho. j. par. sum. q. lxiij. ar. ix. Patꝫ illud etiā ex v̄bis saluatoris Matth. vij. Lata porta ꝛ spaciosa via est que ducit ad ꝑditionē. ꝛ multi sunt q intrant per eam. Q̄ꝫ angusta ꝛ arta via est q ducit ad vitam: ꝛ pauci sunt qui inueniunt eam. Dicitur autē via salutis angusta ꝛ arta. quia per multas tribulatiōes ꝛ angustias ꝑuenit ad ipam. Act. xiiij. Et ꝑ oppositū via ꝑditiōis est lata ꝛ facil. qꝛ oia habꝫ ad libertatē. Vn̄ Chrys. sup Mat. sic ait. Via ꝑditiōis est ois iniq̄tas: q iō dr spaciosa: qꝛ inter regulā discipline nō est inclusa. ꝛ ambulātes i ea q̄cq̄d eos delectauerit h̄ sequunt. Sed tn̄ in v̄itate est valde difficilis ꝛ stricta ꝓpter ꝑuationē termini. Vn̄ mali ꝛ pctōres q nihil de suo futuro ꝯsiderāt gaudio: vl nō agūt illa ꝑ q possent illō ꝯseq: etiā siq̄ delectabilia ꝛ suauia habeāt in vita ista: grauit ipa portāt. Et qꝛ angusta est porta ad intrādū ꝑ eā in celū: oportet caput inclinare ꝑ humilitatē corpus extenuare ꝑ macerationē. on⁹ deponere ꝑ pauꝑtatē. vestem exuere ꝑ simplicitatem. pedes iungere ꝑ amoris vnitatem ꝛc̄. Et tātum de prima parte.

¶ Nunc secūdo vidēdū est de stulticie differētia in genere. Pro q notādum ꝙ triplex est stulticia. Aliq̄ est laudabil: aliq̄ culpabilis ꝛ aliq̄ dānabilis. ¶ Prima stulticia est laudabilis: qua qs sapientiā. i. maliciā mūdi nescit: vel ꝑ quam terrena ꝯtemnit. De qua apostolus. j. ad Corinth. iiij. sic ait. Nos stulti ꝓpter christum. vos autem

A Peruersus q̄s dr

B Stulticia est triplex. laudabilis

prudentes in chr̄o.q.d.Nos sumus stulti fm vestrā estimationē
ꝓpter chr̄m.vos autē iudicatis vos esse prudentes fm seculum.ꝛ ta
men christiani esse vultis:qui verecundiam habetis sequi crucem
Stulti/cia culpa/bilis ꝛ doctrinam chr̄i in humilitate ꝛ patiētia ꝛc. ¶ Secūda est stul
ticia culpabilis/dum quis nescit discernere qd sit agendū vel omit
tendū.De quo Hiere.x.Stult⁹ factus est omnis homo a scientia
Pruden/tia mūdi/nociua sua q̄ntūcunq₃ videat sapiens in mūdo. Tum q₂ omīs sapiētia que
nō est dei vel ordinata ad deū est infructuosa:fm illud Hiere.xlix.
Perijt cōsiliū a filijs ꝛ inutilis facta est scientia coꝝ.tū quia est de/
ceptoria:fm illō Esa.xlvij.Sapia tua ꝛ sciētia tua hec decepit te.i.
astutia mūdi decepit te. ad Ro.xij.Nolite prudētes esse apō vosmet
ipos fallentes ꝛc.Tum q₂ est nociua tanq̄ excecans lumen interi
Stulti/cia dāna/bilis us p elationē:fm illud.j.ad Coꝝ.viij.Scientia inflat. ¶ Tertia
stulticia est dānabilis.Vñ Greg.xxxj.moral.due sūt partes stulti/
cie.s.ꝙ homo habeat fastidiū de deo ꝛ de donis eius.sed vtrūq₃ est
damnabile:fm illud ps.Simul insipiēs ꝛ stultus pibūt.Quod v̄buz
fm glosam trib₃ modis exponit.Primo sic[Insipiēs]qui nō ꝓspi
cit i futuro.[ꝛ stult⁹]qui nescit in q̄ malo nūc sit[simul peribūt]
¶ Scdō sic[Insipiēs]q̄ nō attēdit mala presentia vel futura:[ꝛ
stultus]q̄ si attēdit nō cauet[simul peribūt]¶ Tertio sic[Insi/
piēs]est cui nō sapiūt res que sūt[stultus]cui res q̄ nō debēt sape/
re sapiūt[hi simul pibūt]q.d.fm glo.Hi pereūt a p̄senti vita ꝛ pe/
unt ab eterna.pereūt in corpe ꝛ pereūt in aīa.ꝛ ideo simul pibunt
Esto prudens ꝛ ꝓspiciens tibi in postremo.si ita nō facis/simul in
sipiens ꝛ stultus peribis.Et sequit in glosa.Moritur diues ꝛ mul
ti plangunt.O infelix quem tot plangunt.deberent eñ plāgere nō
morientem:sed male viuētem.Et est glosa Magistri.Et sequit in
psal.[Et relinquent alienis diuitias suas]Glos.ꝓpter quas fece/
runt mala[alienis]Etsi filijs relinquūt:alienis tamen quia alieni
sunt qui nihil prosunt.[ꝛ sepulcra coꝝ domus illorum in eternū]
Glos.sepulcra coꝝ fm opinionem suam sunt domus illoꝝ in eter/
num.i.putant ꝙ sepulcra eorum que cōstruunt q̄si domos eternas
ad memoriam:semp sint sibi domus:q̄uis magis maneant in in/
ferno.Vel quia p̄ciosas domus ꝛ palatia sibi construunt quasi ad
perpetuam memoriam:cum tamen in inferno sit habitatio eorum
ꝛc.Hec de secunda parte.

C ¶ Nūc tertio videndū est de stulticijs peccatoꝝ in speciali siue i
particulari.quaꝝ multe describunt a doctorib₃ diuersimode. Vnde
Vincē.in Specu.morali.li.iij.parte.ij.dist.xx.ponit bñ.xxiiij.stul/
tias pctōꝝ.Et Guil.in summa v̄tutū ponit.xij.stulticias q̄ acci/
dūt in bello aīe spūali.Ex quib₃ aliquas mihi pro cōmuni populo
magis necessarias ad p̄dicādum visas collegi:videlicz sex.ex quib₃

similiter alie intelligi possunt etc.

Peccatoris sex stulticias.
- quia sciens magis eligit viam latam ad mortem quam arctam ad vitam
- quia serpentem venenosum voluntarie in sinu suo portat: quem fugere deberet.
- quia peccator ante pugnam se non vult armare: sed tunc primo cum dolores vulnerum sentit
- quia non vult interficere hostem dum paruulus est: et cum vincere potest
- quia hostem fugere non vult alonge dum potest: sed tunc cum prope est
- quia hostem suum ad sui interfectionem iuuat.

¶ Primo quod quilibet peccator mortalis stultus est: quia scienter magis eligit ambulare viam latam et spaciosam que ducit ad mortem quam arctam que ducit ad vitam. Mat. vij. In eo videlicet quod se auertit a deo ad creaturam, preeligendo creaturam contra dei preceptum. et in hoc plus diligit creaturam quam deum. Et in hoc bene similis est illi qui cum sciret viam rectam que ducit ad patriam: de voluntate fratris sui secutus est eam quam nouit ire ad mortis periculum: vt patet in precedenti sermone circa literam B. Tales vt dicit Bern. de maximis minimam et de minimis maximam curam gerunt. Maiorem enim curam habent de carne morbida seruanda quam de anima. Immo vt carnem custodiant et impinguescant, ipsam animam diabolo tradunt. Tales vt dicit Vincen. in Spec. morali vbi s. sunt similes cuidam episcopo qui maiorem curam habuit de custodienda sporta plena pirorum quam de multitudine animarum. Cum enim quidam dedisset episcopo sportam plenam cum piris. et quereret cui commendare deberet: dixit nepotulus suus archidiaconus: Mihi commendate. Ait episcopus. Non confido de te: male custodires mihi: cui tamen commiserat magnum numerum animarum. et non audebat committere sportam plenam pirorum. Tales quod sic preeligentes latam viam vt dicit Vincen. vbi s. propter modicam stillam dulcedinis exteriorem comedit cibum immundissimum et venenosissimum: similiter et potum. non attendens internam et eternam amaritudinem: secundum illud Job. xx. Panis eius in vtero vertetur in fel aspidum. q. d. Delectatio quam homo hic percipit in peccato conuertetur in penam eternam siue amaritudinem perpetuam: secundum illud Apocal. xviij. Quantum se glorificauit et in delicijs fuit: tantum date ei tormentum et luctum. In qua auctoritate tangitur duplex culpa: et duplex pena respondens duplici culpe. Primo tangitur peccatum superbie et vane glorie quod respicit animam: ibi [quantum glorificauit se] scilicet in anima per superbiam et vanam gloriam. Secundo tangitur peccatum pertinens ad corpus: ibi [et in delicijs] scilicet gule et luxurie [fuit] Tertio subditur duplex pena. s. anime et corporis: ibi [tantum date ei tormentum] scilicet in corpore [et luctum] in anima. Ideo dicitur Eccli. xxj. Quasi romphea bis acuta omnis iniquitas. Et dicitur bis acuta: quia damnat corpus et animam. ¶ Secunda fatuitas peccatoris quia serpentem venenosum voluntarie in sinu suo portat: quem super omnia fugere

Prima stulticia peccatoris

Exemplum

Secunda stulticia peccatoris

deberet: ſm illud Eccl'i.xxi. Quasi a facie colubri fuge peccatū. Q́ aūt peccator hoc voluntarie faciat patet: quia spontanee se diabolo tradit hosti pessimo. Et cū hostis ille diabolus nō habeat vnde pos set hominē ligare ꝛ tenere ꝛ suspendere: peccator ꝓprijs manibꝫ sibi funem facit/cum quo diabolus eum ligat ꝛ conseruat: deducit ad inferos ꝛ suspendit. Unde Prouer.v.dr. Iniquitates sue capiunt impium: ꝛ funibꝫ peccatoꝝ suoꝝ quisqꝫ cōstringit. Super quo dicit Augustin⁹. Qui peccatū pctō addit quasi funem nectit: ꝛ in col lum mittit: cum quo trahat ꝛ suspendat. Nullum eñ diabolus po test trahere inuitum: sed solum sibi ꝯsentientes: ꝛ onere peccatoꝝ

Exēplū se grauantes. Similis est ergo peccator illis (sicut dicit Uincenti⁹ in Specu.morali vbi s.) de quibꝫ legitur in vitaspatꝝ. Q́ angelus ostendit cuidam patri tres homines triplici fatuitate laborantes. Primus fasciculū de lignis faciebat. ꝛ cum p̄ grauedine nō posset portare adhuc semꝑ ligna adiūgebat. ¶ Secūdus aquam de pro fundo puteo cū multis laboribꝫ hauriebat: ꝛ haustam in momento inutiliter effundebat. ¶ Tertius trabem portans ꝛ volens intrare in ostium domus: ex aduerso ponebat trabem: ꝛ sic sibijpsi obicem ne intraret faciebat. Sic peccator fatuus q̄uis q̄libet peccato mor tali tantū grauetur ꝛ oneret vt in infernum deꝑmatur nisi penitue rit. tamē adhuc peccatum peccato addit: ꝛ pondus grauius facit: per quod min⁹ a peccato surgere valeat ꝛ penitere. Ita ꝛ peccator gratiam dei quam christus magnis laboribꝫ vsqꝫ ad mortem labo rans adquisiuit: vt sibi daret in baptismate quaꝫ ꝛ peccator sepe pe nitendo magnis laboribꝫ adquirit/subito peccando inutiliter effū dit. Trabem etiam ex aduerso peccator ponit ne ostium ingrediat: dum aditum regni celestis per inobedientiam mandatorum dei sibijpi precludit: ſm illud Matth.xix. Si vis ad vitam ingredi ser ua mandata. Trabs ex aduerso sunt peccata impedientia. quia pec cator non recto itinere viam mandatorum currit dum peccatis obstantibꝫ ea perficere negligit.

Tertia stultic a pctōris ¶ Tertia fatuitas pctōris ſm wil helmū in li.de ꝟtutibꝫ tract.de prudētia. q2 ante pugnaꝫ se nō vult armare ad resistendū hosti. sed tūc ꝑmo arma accipit cum doloreꝫ vulneꝝ sentit. tūc eñ ꝑmo patientie ꝛ humilitatis clypeū sumit: cū gladio lingue venenate vulneratus fuerit. Ideo dicit Eccl'i.ij. Fili accedens ad seruitutē/sta in iusticia ꝛ timore: ꝛ ꝓpara animā tuaꝫ ad tentationē. Preparatio ista est excogitatio de modo resistēdi tē tationi. ꝛ hoc faciendū est ante tentationem. semꝑ eñ deberent in cedere armati qui sunt inter hostes suos. Modū autē ꝯuenientis simū resistendi tentationi que est ꝑ linguas venenatas christus ostē dit in summa taciturnitate/audiens blasphemias persecutorū: ſm illud Esa.liij. Quasi agnus coram tondente se obmutuit. Et in pō.

Ego autē tanq̄ surdus nō audiebam: ꝛ sicut mutus nō aperiēs os suū. Ubi dicit glosa. Non dicit: surdus, sed tanq̄ surdus. Cum em̄ nō esset surdus: sed teneret se tanq̄ surdum. quia nollet audire ad cordis murmurationē/ signū est patiētie. Dicit etiam [ꝛ sicut mutus] nō dicit q̄ sit mutus: sed sicut mutus: nō respondendo. ꝛ illud erat secundū patientie signū. Sic ergo patꝫ q̄ homo ante tentationem se debet armare. Sūt autē aliqui qui in ip̄o cōflictu arma sua ꝓijciunt quādo ea fortiter tenere deberent. s. patientiam ꝛ humilitatem ꝛc̄. Unde dictū est Boetio de ꝯsol'. phie. Talia tibi cōtuleram arma: que nisi p̄or abiecisses/ inuicta te firmitate tenerent. Sunt et alij qui ex ea parte qua debiliores sūt: ꝛ qua plus a diabolo ip̄ugnātur/ minus se muniūt: cum ecōuerso esset faciendū. Unde qui videt se ad auariciā pronum/ multū deberet curuari ad largitionē elemosynarum. vt faciūt qui lignoꝝ tortuositatem dirigūt. Multuꝫ em̄ inflectunt illa in cōtrarium: vt sic ad rectitudinē reducant̄. Sunt ꝛ alij armati qui nolūt resistere hostib9 in locis vbi facilius possent. Ad portas enim castri resistendum est: aut in aliquo loco alto et arto vbi paucitas multitudini resistere potest. Et nō tunc p̄mo resistendum est quādo totam terram vel totum castrum hostes occupauerūt. Sic peccator circa portas castri. i. sensus exteriores p̄ncipaliter resistere debet ꝛ custodiam habere. quia ꝑ sensus exteriores mors intrat in animā: s̄m illō Hiere. ix. Mors ascēdit ꝑ fenestras vestras. In alto etiam eminentis vite nos ponere debemus dei adiutoriū p̄ncipal'r in omni tentatione inuocātes: ꝛ in arto corpus nostruꝫ abstinētia ꝛ oīone castigantes: vt sic hosti via nō pateat. Sic Heliachim sacerdos p̄cepit obtineri ascensus montiuꝫ ꝑ quos via poterat esse in hierusalem: vt legit̄ Judith. iiij. Utinaꝫ ad litteram iam illa facta essent in carinthia ꝛ carniola: imo ꝛ in certis locis stirie. vbi thurci ꝑ montes magis q̄ stratas aut vias cōsuetas introeuntes magnam multitudineꝫ christianorū viroꝝ/ mulierum ꝛ paruuloꝝ sepius hoc anno a natiuitate domini. Mcccclxxiij. abduxerūt. Et anno p̄terito nō minus in confusionē p̄ncipum imperij malum ostenderunt: captiuos ꝛ ligatos in funibus viros ꝛ mulieres vna simul. ꝛ paruulos vno laqueo quādoq3. xxx. vel. xl. colligatos ꝛ plures: in angustijs ꝛ tribulatiōibus maximis. que nobis (quia ad sensum ea nō vidimus) quasi rara ꝛ incredibilia sunt: ad sectaꝫ infidelium (vt timendū est) ꝑduxerunt. quod heu super omnia dolendum est. q̄uis ꝛ plures inter illos fideles varijs angustijs ꝛ passionibus lacerati fortes in fide (vt speramus) permaneant ꝛc̄.

Nō dꝫ se an̄ tētationem armare

¶ Quarta fatuitas peccatoris est: quia non vult interficere hostem dum paruulus est. ꝛ dum facilius eū vincere pōt: nō attēdēs illud psal. Beatus qui tenebit ꝛ allidet paruulos suos ad petram.

Quarta stulticia pctōris

paruuli dicunt cogitationes insurgentes inordinate: illos allidere debemus ad petram. i. christum/ ne vlterius pgrediant. Diabolus etiā quasi paruulꝰ est in pncipio tentatiōis. Vñ tūc faciliꝰ pōt occidi et facilius tētatio vinci: fm illud poete. Principijs obsta: sero medicina parat. Cū mala p lōgas ꝯualuere moras. Fatui ḡ sunt q̄ nolunt hosti resistere donec ab eo sunt vulnerati. Ideo dicit Hiero. Lubricus est hostis antiquꝰ: ꝛ nisi capite teneat totus statim illabit. Ido caput serpētis. i. pncipium tentatiōis ꝯterendū est. i. peccatū destruendū est: anteq̄ꝫ extra p locutionē vel opationē ꝓcesserit. Ideo etiaꝫ dictū est mulieri de serpente Gen̄. iij. Ipa ꝯteret caput tuū. ¶ Ex q̄ dat intelligi: q̄ q̄ꝫcito cogitatio cor intrat tācito pugnandū est contra eā. ꝛ spēaliter orādo ꝛ auxiliū dei inuocādo: siue signaculo sancte crucis/ aut alicuiꝰ scti inuocatiōe: vt btē ꝟginis aut alteriꝰ spēa

Exēpluꝫ liter dilecti ꝛc. vt succurrat. Vñ in vitaspatꝝ legit q̄ q̄dā frater interrogauit q̄ndā senē: Quid faciā q2 multe cogitatiōes sollicitāt me/ ꝛ nescio quō repugnē eis. Cui senex. Nō repugnes ꝯtra oēs: sed ꝯtra vnā q̄ est caput. i. initiū aliaꝝ. Ex illo ptꝫ fatuitas illoꝝ q̄ cū habēt cogitatiōes inordinatas in illis morā faciūt: cogitādo quō/ ꝛ q̄liter ꝛ vbi/ p quē/ ꝛ sic de alijs: illa vel illa fieri possent vel facta sūt. Naꝫ licꝫ nō intēdāt pctm̄ in ope vel ēt volūtate ꝯsūmare: tn̄ hmōi morose cogitatiōes/ ꝛ maxime corpales vel etiā vindicte ꝓximi cū amplius inflāmant ꝛ in pctm̄ trahūt: vt vix diaboli laq̄os euadere possit.

D Ita posset etiā declarari de omni pctō. ¶ Ex illis patꝫ ꝯseq̄nter q̄ꝫ incautū est sensus exteriores nō custodire. q2 statim p exteriores sensus insurgūt motꝰ ꝯcupiscētie ꝛ male cogitatiōes: q̄ si nō cito refrenant vt sup: ad ꝯsensum pcti ptrahūt. fm illud Hiere. Mors ascēdit p fenestras vestras. Vñ peiores inimici quos habemꝰ sunt sensus nostri. Et iō ꝯtradictiōes q̄ ꝓpriū sensum impugnāt: ꝛ psecutiones q̄ impugnant ꝓpriam volūtatē/ sunt adiutoria nobis a deo missa/ ꝯtra hostes nostros pessimos: vt dicit wilhelmꝰ vbi s̄. ¶ Quinta

Quinta stulticia pctōis ra stulticia peccatoris: quia hostē nō vult fugere alonge dū pōt. sed tunc pmo fugere aut secū pugnare cū ꝓpe est ꝛ ei minus resistere potest. Nam hostis q̄nto plus appropinquat tanto magis vires assu

E mit. ¶ Exemplū habemus de fornicatiōe ꝛ ceteris vicijs ad voluptatem ptinentibꝫ. Ideo dicit. j. ad Corinth. vj. Fugite fornicationē Vbi dicit glosa ordinaria. Cum alijs nempe vicijs pōt expectari cōflictus. sed hanc fugite: ne approximetis. quia nō aliter melius potest vinci. Quare aūt aplus cōsulit imo p̄cipit fugere fornicationē. patet ex sequētibꝫ cum dicit. Omne peccatū q̄dcunq̄ꝫ fecerit homo/ supple excepta fornicatiōe: extra corpus est. i. sine corporis cōtaminatione. cetera em̄ pctā animā tm̄ maculāt. qui autē fornicat in corpus suum peccat. quia fornicatio nō modo animā sed ꝛ corpus con

taminat. Hec glo. Fatui ergo sunt qui hostem appropinquantē expe-
ctant. i. qui cogitationes carnales tenētes delectatiōes subsequētes
admittūt. quia tūc faciliter subsequitur consensus ad minus in delectatio-
nē: Ita similiter declarari posset de cogitatiōibus superbie/auaricie/ire/
inuidie/et sic de alijs ¶ Sexta et vltima stulticia peccatoris est: Sexta stulticia petōris
quia hostē suū ad sui interfectionē iuuat. qui vicz dū pugnādū es-
set contrarijs/similibus pugnat: vt odio contra odiū: garrulitate contra garru
litatē. contētiōe contra contētionē. maledictiōe et contumelia contra maledicti
onē et contumeliā. stulticia contra stulticiā. et sic de alijs. cū tamen potius amo
re contra odiū pugnandū est. i. orandū pro inimicis: precepto saluatoris
Mat. v. vt vicz inimicus vel aduersarius cognoscat defectū suū: et a perse-
cutiōe cesset. Nō enim ignis ignē extinguit. sed aqua extinguit ignē
Ita et pugnandū est taciturnitate cōtra garrulitatē. secundum illud Ecci.
viij. Nō litiges cū homie linguato: et nō struas in ignem illius ligna.
¶ In quibus verbis docet sapiēs spēaliter cū tribus nō litigare. s. cū potēte f
quia per potentiā te opprimet. cū diuite: quia per pecuniā te vincet. et cū loquā-
ce: quia per linguā te decipiet et confundet. Unde et Prouer. xxvj. dicitur. Nō rn-
deas stulto iuxta stulticiā suā: ne efficiaris ei similis. ¶ Est tamen verum quod
duplici rōne contumelia debet repelli. Prima vt elatio et audacia contu
meliātis reprimatur et compescatur: saltē rōnabiliter. secundum illud Prouer. xxvj
Responde stulto iuxta stulticiā suā: ne sibi sapiēs videatur. Secunda ra
tio est ne aliorum profectus impediatur per contumelias nobis illatas. Unde Gre
gorius sup Ezech. homel. ix. sic ait. Hi quorum vita in exemplo imitatio- Nō bn
nis est posita: debēt si possunt detrahentiū sibi verba cōpescere. ne eo-
rum predicationē nō audiāt qui audire poterant. Hec beatus Tho. ij. ij.
q. lxxij. ar. iij. ¶ Ex premissis patet quod stulti sunt qui contra sibi iniuriātes
verbis contendūt: vnde nullū fructū se consequi querunt. sed solum hec vindi
cando faciūt. cū potius patiētia contra tales se armare deberent. Unde
Prouerb. xvj. Melior est patiens viro forti. et qui dominatur animo
suo expugnatore vrbiū. Itē Prouerb. xxiiij. dicitur. Nō dicas: Quō fecit
mihi/sic faciā ei. Et eiusdē. xx. Ne dicas: reddam malum pro malo
expecta dominū et liberabit te. Liberabit inquam a labore et periculo vin-
dicandi. Imo ad plenum vindicabit te: hostem tuū patibulo infer
nali tradendo. Quilibet ergo homo diligēter inuigilet: ne hostē su
um diabolū ad sui interfectionē iuuet. Nō enim pōt vincere nisi iuue
tur. Unde Gregorius. Nō est timendus hostis qui nō pōt vincere nisi vo-
lentē. Sicut aūt diabolus nō pōt vincere nisi volentē: ita nō pōt oc
cidere nisi iuuantē. Diabolus enim cordi applicat gladiū quando cogitatio
nē malā immittit. Impingis et infigis gladiū cordi tuo/quando consentis:
et sic diabolū iuuas. Sic ergo habetis in genere sex fatuitates siue stul
ticias peccatorum. Rogemus ergo deū vt ab huiusmodi stulticijs nos liberet: et in
omni tētatiōe nos adiuuet: ne vincamur Amen.

¶ De peccato superbie. Sermo. VIII.

I Nitiũ omnis pcti superbia Eccĩ. x. In p̃cedentibꝫ sermonibꝫ audiuistꝭ, ex qbus causis pctã sint fugienda in genere. qꝛ multoꝝ maloꝝ sũt occasio ꝛ causa. multa etiã homini inferũt nocumenta in corpe ꝛ aia ꝑter multos malos effect⁹ quos mortalia pctã post se relinquũt. Multiplicē tandē audistis pctõꝝ ꝯuertere nolentiũ stulticiã ꝛ fatuitatē. Nũc ꝯsequēter videndũ erit de septē vicijs capitalibꝫ ꝑ ordinē. et ď quolibet suo loco in spēali. vt eius maliciã pctõr valeat cognoscere ꝛ ꝯgruũ remediũ adhibere. Et qꝛ superbia tanq̄ꝫ caput ꝛ regina. est initiũ ꝛ origo oim pctõꝝ. ideo primo dicendũ erit de malo supbie. ď quo p̃misi verbum sapientꝭ Eccĩ. x. Initiũ om̃is pcti superbia. Pro grã aue maria. ¶ Initiũ omnis pcti supbia. Primo vidēdũ est de verbis thematis quomõ intelligi debeãt. cũ illis aduersari vidētur verba apl'i. j. ad Timo. vj. dicentis. Radix oim maloꝝ cupiditas. Scđo qd sit supbia Et quomõ sit initiũ oēs pcti exēplariter declarando. Tertio de q̃ttuor spēbꝫ quas ponit Greg. xxiij. mora.

A ¶ Circa primũ est notandũ: ꝙ hec autoritas thematꝭ. Initiũ om̃is pcti supbia Exponit̃ vno mõ sic: ꝙ primũ oim pctõꝝ fuit supbia. pꝫ in lucifero supbiente in celo empyreo: ꝺm illud Esa. xiiij. Quomõ cecidisti scꝫ de celo empyreo in terrã lucifer q̃ mane oriebarꝭ. i. pulcrior inter angelos: sicut lucifer est stella matutina pulcrior ceteris. q̃ alio noĩe vocat̃ ven⁹ a venustate qui mane oriebarꝭ qꝛ inter creationē luciferi ꝛ ei⁹ lapsum fuit tps modicuꝫ. vt ďt Nico. de ly. Et sequit̃ q̃ dicebas in corde tuo in celũ ascendã scꝫ ad dei equalitatē volēs oibꝫ p̃esse ꝛ nulli subesse ꝛč. Patet etiã in p̃mis parētibꝫ quomõ primũ oim pctõꝝ fuit supbia. Hoc em̃ pctm̃ incepit ab eua. qñ serpens ei dixit. Cur p̃cepit vobis de⁹ vt nõ comederetis de oi ligno paradisi Gen̄. iij. q. d. Cũ sitis innocētes. nõ deberetꝭ tali p̃cepto restringi maxie cũ oēs fructus arboꝝ tãq̄ꝫ inferiores supponi debeãt vr̃e voluntati. ꝛ tũc mulier ꝓrupit in quandã elationē. ꝛ sibi displicuit restrictio p̃cepti. ex qua displicētia secut⁹ est error. quo credidit serpenti vlteri⁹ dicenti: nequaq̄ꝫ moriemini sed eritꝭ sicͭ dij ꝛč. Et sic transgressa fuit cõmedēdo fructuꝫ vetitũ. Et sic pꝫ ꝙ nolle subesse diuino p̃cepto. fuit initiũ trãsgressiõis comedē do. tamē illud nolle subesse precessit elatio mentis vt dictum est. ideo dicit sapiens vbi supra Initiũ omnis pcti superbia. ¶ Secũdo p̃dicta autoritas sic exponitur. Initium oĩs pcti supbia. qꝛ omne peccatũ qualecũq̄ꝫ sit sumit principiũ a superbia. in eo ꝙ peccator non vult subesse diuino precepto. Et hoc Isidor⁹ de summo bono li. ij. ca. xxxviij. sic declarat. quia omne peccatũ ꝓcedit ex cõtemptu diuinoꝝ preceptorũ.

Primuꝫ oim peccatoꝝ fuit supbia

qui maxime est superbie effectus. eo q homo erigit contra deū. hoc intellige de pctō mortali. qr veniale non est ɔtra preceptum sed preter rc. Unde dicit. Omnis peccans superbo est. eo q faciēdo vetita cōtempta habet diuina precepta. recte ergo dicit: initiū omnis peccati superbia. Unde r Bern. in quodaz sermone de sancto Andrea ait. q initiū omnis peccati r causa pditiōis totius est superbia. qr ab ea tanqȝ a capite omnis malicia gignit. sicut em in capite quinqȝ sensus corporis oriunt quibus vniuersa membra diriguntur. Sic a supbia oia mala pducunt. Et ideo capitale viciū dicit: vt ostēdit sctūs Tho. de malo. q. viij. ar. j. rc. ¶ Sed diceret quis: quomodo hoc verū esse pōt. q supbia sit initium omnis pcti. cū apl's. j. ad Timo. vj. dicat. Radix omniū maloꝝ cupiditas. videt ergo q verba apl'i cōtraria sint verbis thematis. Responsio fm Glo. super dicto verbo apl'i. q vtrūqȝ verū est. qr nullū genus pcti est qd nō aliqn̄ puenit ex superbia. aliqn̄ vero ex cupiditate vel auaricia. Uerbi grā Est vtiqȝ aliquis qui ex cupiditate. fit superbo. r aliquis est q ex superbia fit cupidus. Naz aliquis homo est. qui nō esset amator pecunie nisi p hoc putaret se excellentiorē esse. Et est aliquis qui nō amaret excellere. nisi putaret per hoc maiores diuitias habere. hec Glo. vbi s. ¶ Quare aūt supbia dr esse initiū. r cupiditas radix oim maloꝝ. Rn̄dēt doct. q oē pctm̄ fit p auersionē a creatore r p ɔuersiōez ad creaturā. sed pctm̄ su. hic fit p a uersionez a creatore. pctm̄ vero cupiditatis fit p ɔuersionē ad creaturā Cū aūt pri⁹ in pctō sit auersio qȝ ɔuersio. recte supbia dr initiū ois pcti. auaricia vero dicit radix tanqȝ inferi⁹ r posteri⁹. hec aūt oia pcedunt ex inordinato amore suij pi⁹. Naz inordinat⁹ appetit⁹ dn̄andi qui ptinet ad supbiam. r inordinat⁹ appetit⁹ habēdi qui ptinet ad auariciā/ex hoc fiunt q hō seipm inordinate amat. Et ɔsequēter aliqd inordinate appetit et ɔtrariū fugit: vt dr btūs Tho. j. ij. q. lxxvij. ar. iiij. in solutiōe tertij argumēti in fi. ¶ Ex illo ɔcludit. q supbia est cā oim pctoꝝ ex pte auersiōis a deo. Cupiditas aūt ē radix siue cā oiȝ maloꝝ ex pte ɔuersiōis. Eo q ɔuersio iordiata ad cōmutabile bonū: ē pctoꝝ oiȝ cā rc. ¶ Nunc scdo videndum est quid sit supbia. Pro quo est notanduȝ q fm btm̄ Augusti. xiiij. de ciuita. dei. ca. xiij. Superbia est peruerse celsitudinis appetitus. peruersa em̄ celsitudo est. deserto eo pncipio cui anim⁹ debet inherere sibij pi qdāmō fieri atqȝ esse pncipium Hoc aūt nō fit nisi cū hō sibijpi placet. q. d. Aug. ex amore suij pius inordinato ois supbia ɔmittit. Et ibidē dr. Porro male volūtatis initiū qd potuit eē nisi supbia. Hāc autē diffinitionē Augu. cōiter doct. sic exponūt: dicētes. Supbia est iordinat⁹ amor pp̄e excellētie. Nota q supbia est appetitus vel amor ppie excellentie. Et talis est ita bn̄ in paupere sic diuite: in mendico sic in rege rc. ¶ Pro quo

B Dubiuȝ

Sol.

C superbia qd sit

notandū q̄ ꝓpria excellentia est obiectū appetibile. Et valde allicit ꝛ inclinat voluntatē ad hāc appetendā. Et ideo faciliter hō excedit. appetendo excellentiā suiipi⁹ imoderate. ꝛ ꝯ rectū iudiciū rōnis. Et in hoc ꝯsistit supbia. cōiter em̄ hō appetit apđ alios videri: aut reputari plus q̄ȝ recta ratio dictat. Exemplū ponam⁹: quomō superbus amat imoderate ꝓpriā excellentiā. dum q̄s in certis bonis corpalibꝫ vel spūalibꝫ appetit videri aut reputari supra alios. ¶ Pro q̄ notādum: q̄ triplicia sūt bona hoīs. quātū sufficit ad p̄ns scȝ corpis: aīe interiora ꝛ exteriora ꝛ fortune. Et de q̄libet illoꝝ pōt supbire. De bonis corpis ptȝ. vt si quis se iactat. vel appetit videri aut reputari de bonis corpis.

triplicia sūt bona hoīs

Supbiēdo q̄s vult reputari đ bonis corpis: Sanitate, Pulchritudine, Fortitudine, Agilitate, Elegantia, Mēbroꝝ ꝓportiōe, Cantu ꝛ eloquētia.

De bonis aīe interioribꝫ. superbit quis: Ingenio, Scientia, Prudentia, Deuotione, Cōpunctione, Diuia reuelatōe.

De bonis aīe exterioribꝫ: Oratione, Jeiunio, Elemosyna, Justicia, Benignitate ad pauperes, Causaꝝ defensiōe, Labore artiū mechanice, Prouidētia i tpalibꝫ, Consilio, Doctrina, Predicatione.

De bonis fortune: Diuitijs, Honoribꝫ, Dignitatibꝫ, Statu, Filioꝝ ꝓpagatiōe, Uxoris honestate, Amicoruȝ nobilitate vel potentia, Alioꝝ auxilio, Predecessoꝝ antiquitate: ꝛ sic de alijs.

D Dubiuȝ Sol. Sed diceret quis: quō oñdi pōt exēplariter q̄ supbia sit initiuȝ oīs pcti. Et si ex supbia oriant̄ alia pctā mortalia? Rñdet̄ q̄ supbia cōgrue đr initiū oīs pcti vt ꝯ̄. declaratū ē. Et sil'r alia pctā oriunt̄ ex ea patȝ. Quia ex supbia nascit̄ inuidia. Supbꝫ em̄ quātū in eo esset nemīnē vellet sibi esse parē vl' supiorē. saltē ex his cū q̄bus cōiter viuit. Et idcirco dolet de alioꝝ successibꝫ. et letat̄ de ꝓximoꝝ infortunis. Qui autē inuid⁹ est de facili irascit̄. maxime illi cui inuidet. ꝛ ira ex inuidia nascit̄ ira. q̄ postq̄ȝ inueterata est odiū nuncupat̄. per q̄đ homo proximo suo vult ꝛ optat malum. sed per inuidiam non vult sibi bonum. Ex ira autem nascitur tristicia vel acidia. ex eo q̄ iratus non potest sumere vltionem de eo cui irascitur. Et quia talis amisit iam consolationes interius ꝛ gaudium in spiritu. querit solatiū

Ex superbia oriūt̄ alia pctā

in exterioribus: et ita inhiat possessionibus. Ecce quomodo ex tristicia siue acidia nascitur cupiditas siue auaricia. Postquam autem cupidus multa acquisiuit/ait intra se illud Luc. xij. Anima mea habes multa bona reposita in annos plurimos. epulare requiesce: comede et bibe etc. Et ita ex cupiditate oritur castrimargia siue gula. Et quia venter mero estuans secundum Hiero. faciliter spumat in libidinem. eo quod venter et genitalia sunt membra sibi vicina et propinqua. sequitur quod ex gula oritur luxuria. Et ita contexitur funis septuplex qui difficile rumpitur. Si enim funiculus triplex difficile rumpitur vt dicitur Eccs. iiij. quanto minus rumpi potest funiculus siue funis septuplex. ¶ Et potest exponi predicta autoritas litteraliter et spiritualiter. ¶ Primo litteraliter quia sicut chorda chorde coniuncta est fortior. ita testimonium trium est fortius quam vnius. ¶ Secundo exponitur spiritualiter: Et hoc quattuor modis. Primo sic [funiculus triplex] i. potentia patris: sapientia filij et bonitas spiritussancti [difficile] i. nunquam in se [rumpitur] ¶ Secundo sic [funiculus triplex] quo ligamur christo scilicet contritio: confessio: satisfactio [difficile rumpitur] i. hec tria in proposito nunquam debent abinuicem separari. ¶ Tertio sic [funiculus triplex] scilicet: amor: timor: pudor: [difficile rumpitur] amor scilicet diuini beneficij. timor diuini iudicij. pudor peccati commissi. ¶ Quarto sic [funiculus triplex] scilicet rectitudo dilectionis: de qua Cant. j. Recti diligunt te. Amplitudo dilectionis. de qua Matth. v. Diligite inimicos vestros Fortitudo dilectionis. de qua Cant. vl. Fortis est vt mors dilectio etc. Ecce quomodo triplex funiculus virtutum difficulter rumpi potest. Quomodo ergo peccator rumpere potest septuplicem funiculum peccatorum [quin potius plangendo dicat illud ps. cxviij. Funes peccatorum circumplexi sunt me: et legem tuam non sum oblitus. vbi dicit Glo [Funes peccatorum] i. impedimenta inimicorum carnalium vel spiritualium [circumplexi sunt me] qui carne seruio legi peccati. mente seruio legi dei Et subdit Glo. Peccata sunt quasi longa restis quam trahunt inimici. que implicare sanctos volunt: sed non possunt. eos qui legis non sunt obliti. Ve ergo illis qui his funibus implicari et ligati sunt. secundum illud Matth. xxij. Ligatis manibus et pedibus mittite eum in tenebras exteriores. Bene ergo capti sunt qui vinculis peccatorum ligantur. Vere captiuus est quem superbia reddit inflatum: inuidia liuidum: ira turbidum: acidia pigrum: auaricia cecum: ingluuies canem: immundicia libidinis porcum. ¶ Per superbiam enim cor inflatur: per iram inflammatur. per inuidiam arescit. per tristiciam conteritur et in puluerem redigitur. per auariciam vipperatur. per gulam inficitur et humectatur. per luxuriam conculcatur et in lutum redigitur. vt vere dicere possit: Infixus sum in limo profundi et non est substantia. q. d. peccator Ita infixus et conculcatus sum peccatis. quod non est substantia que exire possem propria virtute.

¶ Circa tertiam partem: Dubitatur que sint species superbie: Ad hoc di- F

E Funiculus triplex quis sit

spēs su-pbie que sunt

cendū est q btūs Grego. xxiij. mor. sñia. xvij. enumerat q̄ttuor spēs supbie. Prima cū quis bonū qd habet ab alio existimat ac si haberet a seipō. Scda cū quis bonū qd habet ab alio/ex gratia recognoscit se ab eo habere: non ex gr̄a sed p meritis suis. Tertia cū quis se iactat habere bonū qd non habet. Quarta cū quis despectis ceteris appetit singulariter videri illd habere qd habet. Prima ḡ species superbie est cū quis bonum qd habet ab alio existimat ac si haberet a seipō. Et sic conformiter huic estimationi volūtate fert in illud tanq̄ habitum a seipō. Excellenti⁹ em̄ est q bonum aliqd insit alicui a seipō q̄z q sibi insit ab altero. qui ḡ ex amore pprie excellentie bonum aliqd qd habet ab alio estimat se habere a seipō vel vult aut ostēdit se hoc habere a seipō supbit illa prima specie supbie. quia eius appetitus fert indebite z inordinate in ppriam excellentiā. Sicut si quis daret consiliū aliqd notabile in consilio alicui⁹ principis qd haberet ab altero. z tñ dat intelligere quomō ipse p se tale consiliū adinuenerit. Idem pōt intelligi de scientia quacūq3 aut arte mechanica. vel circūspectione rez tpalium. aut cautela ad fugiēdū periculū. q ab altero haberet. z tñ corā alijs se ondit ac si ex seipō tale adinuenerit et ex ppria industria. Cuilibet ergo tali dt apl's. j. ad Coz. iiij. Quid habes qd nō accepisti. si aūt accepisti quid gloriaris q̄si non acceperis. Tales illi fuerūt de quibus pphā in ps. xj. Qui dixerunt liguā nostrā magnificabim⁹: labia nostra a nobis st. quis noster dñs est. Tales etiā sunt vt plurimū illi. qui de suis dictis aut factis tanq̄ oino pprijs q̄runt laudes hūanas z honores. sibi illos appropriādo z non in deū referendo cui⁹ tñ dona sunt. Et cui de oibz debet laus honor z gl'ia. Juxta illud. j. ad Timo. j. Regi aūt seculoz: imortali inuisibili: soli deo honor z gl'ia in secl'a seculoz. Et q3 omnia bona nostra: siue nature: siue fortune: siue moris z gratie a deo nob dona ta sunt. pter qd multi hoc modo ctra deum supbiunt. cum putant se aliqd talium a se habere: aut per suas artes: per suos labores: per suam industriā vel diligentiā: putant sibi posse de quocūq3 sufficienter puidere aut sine dei beneficio puidisse. Quoz errorem cōuincit Aug. sup illo. j. ad Coz. iij. Dei adiutores sumus: dei agricultura estis: dei edificatio estis: dicēs. Ipse ergo deus colit z incremētū dat. z si homo agricola vineam colat hoc ipm habet a deo impertitis sibi viribus z donata gratia. Si enim homo oēm quam potest adhibet diligentiā ad agriculturam: incrementū tamē dare sarmētis nō potest. fructus formare nō potest. deus aūt omnia pōt. Ideo apl's dicit vbi s. Neq3 qui plantat: neq3 qui rigat est aliquid sed q incrementū dat deus. Si insuper homo vineam aret: putet. fimo aut terra impinguet. ac cetera huiusmodi adhibeat. splendorem tñ solis ei adhibere nō potest. pluere vinee nō potest. sine quibus tamē

non fructificat. Sed si dicis: Et si homo nõ potest pluere vinee sue potest tamen eam rigare Augu. querit de cuius fonte potest. ipse quidẽ homo riuum ducit et deus fontem implet. queꝫ et exiccare potest Sicut ergo ꝯtra deum superbit qui fructus vinee aut agri et sic de alijs sue deputat industrie aut culture vel arti et non dei beneficentie: Ita suo mõ ꝯtra deum superbit qui victoriã belli suis attribuit viribꝰ aut fortitudini: aut qui lucra negociationũ sue attribuit industrie. vel qui lucra artis mechanice sue attribuit arti vel scientie et non dei beneficentie. Uidemus enim sepe duos eque sollicitos et industriosos vnum prosperari et non alium. Et qñqꝫ magis sollicitum et industriosum minꝰ prosperari. Et idem dici potest de sciẽtia moribus eloquentia: prouidentia: circũspectione: consilio: moribꝰ: altis statibus: et omnibꝰ bonis nostris interioribus et exterioribꝰ. In quibus homo superbit. non deo ꝑncipaliter sed sibi hec attribuendo: et de his gloriãdo. sicut heu contingit in omni statu spirituali et seculari. Utinã h attenderẽt aduocati et causidici. qui nedũ gloriantur aut superbiunt de sua eloquentia et industria. sed et gloriantur de sua malicia. quomõ causam desperatã obtinuerint etc. Inueniuntur enim qui primo vni partium ad se venientium dicunt. causa tua iustissima est. neqꝫ aduersarius tibi preualere potest iure. Et postea conducti per alterã partem tm̃ efficiunt. vt causa quam dixerunt iustam omnino periclitet̃ et maneat iniusta. Sunt et alij qui simplici aut pauperi ꝯtra potentes nolunt facere ṽbum. Et tamen econuerso contra pauperem iustam causam habentẽ. diuiti aut potenti facere verbum sunt paratissimi. O omnipotẽs deus qd illi respondebunt in districto examine apud iustissimum iudicem: vere illis non sufficit dicere et confiteri. ego causam iniustam foui. vel iuste cause impedimentum dedi etc. sed et oportꝫ vt satisfactio subsecuta sit pro viribꝰ. In quo tandem ordine manebũt illi verissime si nõ vt debẽt penitebũt. ibi erunt vbi nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat. in quocunqꝫ sint statu. seculari siue spirituali. Sed quid dicam de superioribus spiritualibus et secularibus. qui talia tenentur et possunt impedire et non faciunt? certe pro omnibus illorum male factis vt supra vna cũ illis deo respondebunt. Ue illis qui forte nunqꝫ cogitauerũt vt talia intercipere deberent. Et si placet enumera conditiões statuum in genere spiritualium et secularium. Concluditur ergo ꝙ in omnibꝰ bonis homini a deo dat̃ qualiacunqꝫ sint vt s. homo ꝑncipaliter illa in deũ referat. Cogitet ꝙ non sufficiat ꝓpria industria nõ scientia. nõ eloquẽtia: nõ diligentia non vires ꝓprie: neqꝫ aliqd hominis fm illud ps. cxxvi. Nisi dñs edificauerit domũ in vanũ laborauerũt q edificãt eã. Nisi dñs custodierit ciuitatẽ frustra vigilat q custodit eã. Uñ stat hoiꝫ facere qcqd pt et

H De superbia aduocatoꝝ et causidicoꝝ

seipo laborando/dirigēdo/ꝯsulendo ꝛc̄. Et statim infirmitate corpo
ris aliqua tāgi aut eos qui sibi cooperanť. ꝛ sic velit nolit ab incep
pto cessare opere. taceo de alijs impedimentis que extrinsecus sibi
possunt aduenire. Hec de pⁱma specie. Supbia illa valde displicet
deo ꝛ nociua est hoī. Nam hō supbus longe aliter viueret q̄ꝫ viuit
si recognosceret oīa bona sua a deo sibi data. Primo si hostem suuꝫ
fortiorem se videret ad dominū suum ꝓ auxilio orationē quasi q̄n
dam nunciū mitteret. ꝛ de auxilio impetrando valde ꝯfideret: sciēs
illud apl'i. j. ad Corinth. x. Fidelis deus qui nō patiť vos tentari su
pra id quod potestis ꝛc̄. Item si videret ꝙ castrum corporis sui de
fendere nō posset: dn̄o suo redderet vt ip̄e met illō defenderet. Sic
Exēpluꝫ quidā cum tentareť ꝺ fornicatione grauiter: ꝛ vltra resistere nō pos
set: ante crucifixum se ꝓsternens dixit. Domine terram corpis quam
a te teneo amplius tueri non possum: ego reddo eam tibi: defende
eam: ꝛ statim cessauit tentatio. Item q̄ bona sua a deo recognosce
ret: ip̄e de iniurijs sibi illatis se nō vindicaret. sed expectaret quousq̄
q̄ꝫ dominus suus sibi iusticiam faceret. Unde Prouerb. xx. Ne di
cas: reddam malū ꝓ malo: sed expecta dominū ꝛ liberabit te a labo
re. s. vindicandi: ꝛ a debito gehenne: q̄ te obligabas vindicando. Itē
qui solum deum omniū bonoꝝ suoꝝ recognosceret tantū eiꝰ iudici
um formidaret. Nō eīn timēda ē sentētia a nō suo iudice lata. Sic
nec iudicia hominū sunt timenda f͛m illud apl'i j. ad Corinth. iiij.
Mihi ꝓ minimo est vt a vobis iudicer: aut ab humano die. Et sub
dit. Qui aūt iudicat me dominꝰ est. Item deo tan q̄ꝫ domino nō ho
minibꝫ placere studeret: f͛m illud apl'i ad Gal. j. Si hominibꝫ pla
cerem christi suus nō essem. Figuram illoꝝ qui sibi attribuūt bo
na sua tenent illi q̄ volebant vocare Joannē nomine patris sui. Fi
guram ꝟo illoꝝ qui bona sua deo attribuunt: tenet Elizabeth q̄ ait
Nequaq̄ꝫ: sed vocabiť Joannes. Et merito Joannes. i. dei grā voca
tur. qui natus est de sterili matre f͛m naturaꝫ. Sic bonū opus gra
tie dei debet attribui: cum aīa ex se sterilis sit. nec habeat nisi ex deo
N q bona agat: f͛m illud psalmi. Qui habitare facit sterilem in domo
scd̄a spēs matrē filioꝝ letantem. ¶ Scd̄a species supbie f͛m Greg. vbi s̄. ē
supbie Cum q̄s bonum quod habet a deo ex gratia/recognoscit ꝛ fateť se il
lud habere a deo: sed ꝓ meritis suis qđ habet ex gratia. ꝛ sic iteꝝ af
ficiť iordinate ad ꝓpriā excellentiā. Idē pōt declarari de hoīe qui ha
bet ab alio homine aliq̄d ex gratia qđ fateť se habere ꝓ meritis su
is: que tamē nulla fuerunt in compatōe donoꝝ pceptoꝝ. Exemplū
Si quis habꝫ famulū qui cū oī suo labore ꝛ industria vix meretur
panem suū siue cibum. ꝛ tamen tal' se sic vilem reputat dn̄o suo: ꝙ
putat vestem ꝛ p̄cium ꝛ quicq̄d sibi dederit dominus eius ꝺ rigore
iusticie ꝛ ex debito meritoꝝ suoꝝ sibi donari. Nōne talis esset ingra

tus de grã a dño suo sibi facta:q̃ sic supbiret illa scđa specie. Et quia om̃ia bona nr̃a habem⁹ a deo ₇ mere ex grã:vt vult glo.sup illo paſſu.j.ad Cor.iiij. Quid habes qđ nõ accepisti. Ideo specialr̃ supbiunt hac scđa specie/qui q̃dcũq₃ bonum sibi a deo datũ aut donandum:stulte putant illud sibi nõ gratuite sed ex meritis tanq̃ pmium donari. Et bñ dixi stulte ₇c.q₂ stultũ est sic estimare cũ nobis cõstet multa donari a deo nullis p̄cedentib⁹ meritis nostris.q₂ cũ nõ fuim⁹ dedit nobis esse ₇ viuere:corpus ₇ animã. Quis etiã nob dedit fortitudinẽ ad laborandũ ₇ bellãdũ:qs industriã ad operãdũ:qs ingeniũ:qs eloq̃ntiã:₇ sic de alijs. Nonne de⁹ sine nr̃is meritis: Nã hec oĩa dona siue grãs gratis datas de⁹ dat.nõ solũ bonis sed ₇ malis.in qb⁹ nulla sũt merita:imo ₇ infidelib⁹. Dicam⁹ ẽ cũ ꝓpha Esa.xxvj. Oĩa opa nostra opatus es in nobis dñe de⁹ noster. Non eñ possum⁹ exigere a deo pmiũ glĩe tanq̃ meritũ ꝯdigni.sicut operari⁹ exigit mercedẽ ꝯdignã p suo labore Sed vt dt Aug.in de verbis apl̃i. Deus factus est nobis debitor/nõ aliq̃d a nobis accipiendo:sed qđ ei placuit misericorditer pmittendo. Et iõ possum⁹ dicere Redde qđ pmisisti:q₂ fecim⁹ qđ iussisti. Et h̃ tu fecisti:q₂ laborãtes gratuite adiuuisti. Quantũcũq₃ eñ conet homo:tamẽ nõ sufficit soluere qđ deo debet.vt dt Berñ. Si me totũ debeo p me facto:qd addã p me refecto: Et bene fatuus est qui cogitat pro meritis suis habere que habet. Nam bene operãdo/ꝓpriam vtilitatem/nõ dei facit:ſm illud psal. Cõserua me dñe qm̃ in te speraui. Dixi domino:de⁹ meus es tu:qm̃ bonoꝝ meoꝝ nõ eges. Et Luce.xvij. Cum feceritis om̃ia que p̄cepta sũt vobis:dicite:serui inutiles sum⁹:qđ debuim⁹ facere fecim⁹. Sup q̃ dicit Beda. Serui sum⁹:quia p̄cio redempti ₇ empti.₇ inutiles:q₂ bonoꝝ nostrorũ nõ indiget. Vel q₂ nõ sũt cõdigne passiones hui⁹ temporis ad futurã gloriam. Magna etiam fatuitas est in homine sic cogitando.q₂ homo nihil dat deo nisi de⁹ p⁹ dederit illi. Vñ.j.Paral.vlti. Que de manu tua accepim⁹ dedim⁹ tibi. Et bene fatuitas:q₂ bona nostra ex se sũt:sicut moneta sine argẽto.nõ eñ sunt meritoria apud deũ sine gratia dei.hanc autem de⁹ liberaliter donat. Etiã in oculis nostris sepe videnť aliq̃ eſſe merita q̃ apđ deũ sũt demerita. Eccẽs.ix. Nescit homo an odio vel amore dign⁹ sit ₇c. Et Job.iiij. Ecce q̃ seruiũt ei nõ sunt stabiles:et in angelis suis repperit prauitatem.q̃nto magis q̃ habitãt domos luteas ₇c. Ex his inferť q null⁹ homo ꝯfidere debet de valore meritorum suorum.sed omnia opera sua bona que facit/deo ascribit:₇ ₇ cũ dei timore pficiat. De hoc audite exemplũ;quod refert Vincẽtius in Specu.morali. de vicio superbie dicens. Legitur de beato Francisco.q cum coram summo pontifice ₇ cardinalib⁹ p̄dicare deberet.₇ p̄ter timorẽ solitũ sermonẽ artificiose compositum ꝓponeret

I Oĩa bõa deo sũt ascribẽda

Exẽpluꝫ

in ipsa hora qua iam pulpitum ascēdit/sic funditus est oblitus oīm que cogitauerat ꝙ de nullo verbo recoluit:sicut ipse coram omnibꝫ recognouit.sed oratiōe facta ad dominū cū lachrymis tantā gratiā impetrauit.ꝛ cū tanto spiritu ꝛ efficacia p̄dicauit:vt oībꝫ clare pateſceret ꝙ nō hō/sed deus in hoīe p̄dicauit.Ecce sctūs Franciscus nō suꝑbiuit:sed timorē solitū omisit:ꝛ hec sibi cōtigerūt.Ad hanc secūdam speciē suꝑbie videt̃ ꝑtinere ꝙ q̄dam de suis meritis cōfidunt:ꝙ putāt sibi ex coꝝ valore d̄bitū esse vt circa eos fiāt miracula.imo ꝙ etiā circa eos cessent molestie tentationū.Jmo nōnunq̄ȝ mirant̃ ꝙ talibꝫ ꝛ tantis tētatiōibꝫ ꝑturbant̃:nō ꝯsiderātes ꝙ sanctissimo Paulo apostolo datus fuit stimulꝰ carnis ad custodiā humilitatis sue:sicut ipse fatet̃.ij.ad Corinth.xj.dicēs.Ne magnitudo reuelationū extollat me/datus est mihi stimulꝰ carnis mee angelꝰ sathane qui me colaphiset.¶ Ad hāc etiā scdam speciem reduci potest ꝙ hmōi qn̄qȝ desiderant sibi fieri visiones speciales ꝛ reuelatōes insolitas:ꝛ putāt se ꝓpter merita sua ad hmōi idoneos:q̄bꝫ qn̄qȝ deꝰ in ira sua ꝑmittit vndecūqȝ imitti phantasticas apparitiones:vt fiāt nōnunq̄ȝ deliri:q̄ ꝓhete suꝑbo spū esse cupiebāt ꝛc̄.He due suꝑbie species ad ingratitudinē ꝑtinēt.eo ꝙ sic suꝑbiētes nō recognoscūt bn̄ficia eis collata.nec fatent̃ sibi grām factā.ex q̄ ꝯseq̄nter fit ꝙ nō laudāt neqȝ exaltant diuinā misericordiā ꝛ largitatē:ex qua omnia eis largiter ꝓfluxerunt ꝛc̄.

Tertia spēs suꝑbie

¶ Tertia species suꝑbie fm̄ Gregoriū est cū quis se iactat habere qđ nō habet.i.fm̄ scđm Tho.Cū quis amore ꝓprie excellētie attribuit sibi ꝓpi aliq̄d bonū qđ nō habet i se:vel attribuit sibi maiꝰ bonū q̄ȝ habet.vel credit aut estimat se talia habere q̄ tamē nō habet.ꝛ habȝ cōplacentiā in tali bono tanq̄ȝ habito actualr̃.talis q̄ suꝑbit illa tertia specie.Exēplū Quis dicit aut credit se habere sapientiā:deuotionem/sciētiā/fortitudinē/agilitatē/pulcritudinē/nobilitatē/amiciciā/eloq̄ntiā/expientiam/aut q̄dcunqȝ aliud bonū anime:corporis aut fortune:qđ tamen in se nō habet.aut si aliqđ hoꝝ habet in se.tn̄ maius dicit/credit aut estimat tale bonū in se esse q̄ȝ est in veritate.ꝛ hoc ꝓpter amorem ꝓprie excellētie.Sicut inueniunt̃ dicētes.Ego in hac re nescio mihi similem:neqȝ magistrum meū in hac vl'illa arte.Alij ꝟo audientes aliquid dici ab altero qđ ab alijs reputatur dicunt.Ego dudum sciui hanc rem:vel habeo eam domi conscriptaȝ ꝛ sic de alijs:cum tamen in veritate vix possent in talibꝫ minimam sententiam congrue aut debito ordine proferre.Jta superbiūt mechanici:ita mercatores:ita causidici:ita consiliarij ꝛ sic de alijs estimantes ꝙ inter ceteros de suo statu nō inueniant̃ eis similes.Talibus dicit̃ Esaie.v.Ue qui sapientes estis in oculis vestris ꝛ coram vobisinetipsis prudentes.Et bene ve:quia tales gratiam dei nō pe-

tunc: quia credunt se ipsam habere. ꝛ ideo nõ accipiũt eam. Uñ Seneca. Ideo mutari nolum⁹: quia nos optimos credimus. Imo tali domin⁹ nõ libenter dat gratiã suam: quia scit ꝙ esset ingratus: cuꝫ iam se plura iactat habere ꝙ̃ʒ habeat ꝛc̃. Cuilibet etiã talium dici potest illud quod dicit̃ Apocal. iij. angelo ecclesie laodicie. Quia dicis diues sum ꝛ locupletatus ꝛ nullius egeo: ꝛ nescis quia tu es paup ꝛ miserabilis/cecus ꝛ nudus ꝛc̃. Quod verbuꝫ dupliciter exponit̃. Primo sic. Iactãs se dicit [diues sum] scꝫ bonis temporalibꝫ [ꝛ locupletatus] scꝫ bonis spũalibꝫ [ꝛ nullius egeo] scꝫ cõsilij/auxilij vł alterius rei. ¶ Secũdo exponit̃ sic. Iactãs se dicit [diues sum] scꝫ sciẽtia [ꝛ locupletatus sum] scꝫ virtutibꝫ [ꝛ nullius egeo] ꝗ ad corpus. Talis autẽ arguit̃ ꝑ tria vera supdictis cõtraria: cũ subditur. [Nescis quia tu es miser ꝛ miserabilis/paup/cecus ꝛ nudus] vbi ostendit tria. Primo ignorãtiã cũ dicit [nescis] Scḋo maliciã cuꝫ dicit [miser] Tertio impotẽtiã ibi [ꝛ miserabilis]. Uel sic. [Nescis quia tu es miser] miseria culpe [ꝛ miserabilis] miseria pene [paup] virtutibꝫ [cecus] ignorãtia [ꝛ nudus] bonis operibꝫ. Ex illa tertia specie supbie in volũtate orit̃ exterior supbia. Exẽplũ. Cũ ꝗs sibi interi⁹ attribuit scientiã aut aliud bonũ qḋ nõ habꝫ: aut mai⁹ ꝙ̃ʒ habꝫ ex illo interiori actu supbie mouet̃ ad illud sibi attribuẽdũ exteriori signo siue verbo: siue ope aut gestu vł apparatu. vt loquendo alijs vult plus sciens apparere ꝙ̃ʒ est. Imo si dicunt̃ sibi ignota dicit se bene intelligere: ꝛ verecundat̃ se ea nescire aut interrogare. Uł siquis se exterius ostẽdit nobilẽ aut potẽtem ꝑ amplam familiam aut vestium ꝑciositatem: aut deuotũ ꝑ vestiũ vilitatem: ꝛ sic de alijs. cuꝫ tamẽ nõ habeat in se illa bona qualiter credit aut ostendit se ea habere. Et sic sepe in illa tertia specie supbie cõcurrit hypocrisis. ¶ De hac tertia specie supbie habem⁹ exemplũ in ꝗdam doctore parisius: ꝗ credebat se magis scire ꝙ̃ʒ sciuit. Uñ cum semel esset ꝓposita ꝗ̃stio quedã difficilis: ipe eã determinauit ꝛ declarauit ꝛc̃. dicẽs. Hanc ꝗ̃stionẽ taliter determinaui ꝙ si angel⁹ de celo descẽderet ꝛ eam declarare deberet: nõ posset eam melius determinare. Sed hãc suam iactantiam ꝛ superbiam statim subsecuta est diuina vltio. Nã subito perdidit omnẽ intellectum ꝛ scientiã: acsi nunꝙ̃ʒ litteras didicisset. ¶ Ad hanc etiam spẽm supbie ptinet cum quis nõ negat se cõmisisse aliquod peccatum aut vicium: sed tamẽ dicit talem actum cõmissum nõ esse peccatũ: qui quãdoꝙ̃ʒ est notorie malus. vel cum quis peccatũ suum ꝓpter amorẽ ꝓprie excellẽtie nitit̃ excusare alleuiando aut in alium retorquendo: sicut Eua dixit: Serpens decepit me. Et Adam Mulier quam dedisti mihi sociam dedit mihi ꝛ comedi. Genesis. iij. De hoc dicit Augustin⁹. xiiij. de ciuita. dei ca. xiiij Peior damnabiliorꝙ̃ʒ est superbia qua in peccatis etiam mani

Ext'io: supbia orit̃ ex illa tertia specie

Exẽplũ

Z

festis suffugiū excusatiōis inquirit. sicut illi pmi hoīes quoꝝ et illa
dixit: Serpēs seduxit me ⁊ manducaui. Et ille dixit: Mulier quā
dedisti mihi/hec mihi dedit ⁊ comedi ⁊c̄. O q̄ʒ multi filij Ade et eue
imitant hodie hāc supbiā paternā. qui quoniā nec corde cognosce-
re nec ore fateri volūt peccata sua: sed querūt excusatiōes in pctis.
Cōsuetudo em̄ taliū est (vt dicit glosa sup illo v̄bo p̄s. iam dicto) vt
dephensi in aliq̄ malo pmū se p aliqua falsa excusent. ⁊ deinde cōui
cti alia q̄runt: tpi aut necessitati aut alteri mala sua ꝺputātes. imo
qd peius est inueniunt qui nō simpliciter sua peccata excusant: sed
cū alioꝝ ꝯtumelia ⁊ opprobrio resistūt. sicut fecit ille seruus piger q̄
talentū dn̄i sui in terrā fodit dicens. Domine scio quia hō austerus
es: tollis qd nō posuisti ⁊c̄ Matth. xxv. ¶ Et bene est notanduʒ q
supra dixi notant in omnibꝫ punctis: qn̄ homo ex amore ꝓprie excel
lētie mouet ad h ⁊c̄. quia si ex alia causa fieret vt ex aliqua vanitate
vel delectatiōe quā habet: vel ꝓpter lucrū aut timorē sic mentiendo:
tūc nō ꝓprie esset supbia: sed aliud viciū ex quo surgeret faciliter hu
iusmodi supbia. Et vocat btūs Aug. vbi s. c. xiij. sibiipis placentes
Et de quolibet taliū dicit Aug. sup p̄s. Et in li. de ouibꝫ. Qui sibiipi
placet stulto hoī placet. sentētialr. Et hec de tertia specie supbie. Cō
M tra tales etiā dr ꝑ pheta Esa. v. Ve q̄ sapiētes estis in oculis vestris ⁊
Quarta spēs sup bie. corā vobismetipis prudentes. ¶ Quarta species supbie ſm Gre-
go. est cū quis despectis ceteris appetit singulariter videri illud ha
bere qd habet. Et sic Grego. tangit tria q̄ ptinēt ad hāc speciē super
bie. Primū cum qs habet aliqd bonū in se: ⁊ in isto sibi cōplacet tā-
q̄ʒ de sibi singulariter dato. ⁊ de illa singularitate tanq̄ʒ p alijs a se
excellentiꝰ habito. ⁊ sic ex h in se extollit ⁊ corā seipo q̄damodo grā-
descit. De talibꝫ dr Bern. Solos sese reputāt supbi ⁊ solos se ap-
petunt reputari. Litteratꝰ est: nō vult hic sociū. astutus est in nego
cijs secularibꝫ: neminē vellet sibi silrʒ inueniri. ⁊ sic de alijs intelli-
gatur. vt de mechanicis: aduocatis: pcuratoribꝫ: officialibꝫ ⁊c̄. Ex
tali autē supbia sepe cōtingit q homo appetit quod supra se est: ⁊ si
bi penitus improportionatum. etiam vt nolit suis superioribꝫ sub-
esse ⁊ velit alijs p̄esse. quod vt posset ꝯseq̄ tendit nōnunq̄ʒ in altum
aliquod aut in magnū statū: sicut ad p̄laturaʒ: ad gradū aliquem:
ad officium notabile: aut aliud quodcūqʒ p quod supra alios sit ⁊
Lucifer supbiuit hac spe cie spbie. ipis preferat. Isto modo videt superbisse lucifer. qui videns perfe-
ctionem suoꝝ naturalium sup̄ alios angelos ⁊ creaturas: ita com
placebat sibiipi q ex hoc extollebat intra se/q etiam noluit deo sub
esse: ⁊ volens alijs p̄esse. ⁊ sic aliq̄ modo appetijt dei equalitatē. quia
soliꝰ dei est nulli subesse ⁊ alijs p̄esse. Et ꝓpterea cecidit in profundū
īferni: iuxta illud Esaie. xiiij. Quomodo cecidisti lucifer qui mane
oriebaris ⁊c̄. Sic ⁊ Nabuchodonosor rex qui tantam habuit com-

placentiā in gloria ꝛ fortitudine babylonie ciuitatis sue: vt diceret. Hec est babylon ciuitas magna/ quā ego edificaui in domū regni/ in robore fortitudinis mee: in gloriā decoris mei ꝛc. Pro quo est a domino repulsus a regno: ꝛ facta est cū bestijs habitatio eius: vt patet Danielis. iiij. Ab hoc supbie vicio reuocauit dn̄s discipulos suos cum dicerent: Dn̄e in nomīe tuo etiā demonia subijciunť nobis. Quibꝫ dn̄s respōdit. Uidebā sathanā sicut fulgur de celo cadentē ꝛc. vt patꝫ Luc. x. q. d. ꝓpter supbiā cecidit lucifer: nolite ḡ vos supbire ¶ Secundū ad hāc quartā speciē supbie ꝑtinēs est: cū quis in bono aliq̄ sibi cōplacet: ꝛ nō solū de eo gaudet tanq̄ꝫ a se singulariter aut pre alijs habito: sed etiā ex hoc se ad alios compando ipos despicit ꝛ se eis p̄fert: reputando se ex hoc meliorem: digniorem aut sublimiorē. Exemplū illius habemꝰ in pharisco Luce xviij. q̄ oranti publicano se p̄tulit: ꝓpter qđ de templo absq̄ꝫ iustificatiōe descēdit. Spreuit em̄ alios enumerādo sua bona dicēs. Nō sum sicut ceteri hominū ꝛc. ¶ Ex illo patꝫ q̄ꝫ incautū/ stultum ꝛ ꝑiculosum est q̄ homo alios spernat ꝛ eis se p̄ferat ꝓpter certa sua bona. patꝫ: q2 nescit hō an forte in alio sit aliqđ bonū latēs: rōne cuiꝰ alter in ꝟitate est sibi equalis aut melior. vt in publicano fuit humilitas ꝛ penitentia. Et ergo taliť supbienti cū pharisco posset dici: Si nō vis esse vt ceteri hominū: sis vt ceteri diabolorꝫ. quorꝫ supbia ascēdit semꝑ: vt dicit Greg. sup dicto ꝟbo euāgelij. Attēdat ḡ homo q̄ nō est certus in hac vita si opera sua sint accepta deo. vel si final'r sine pc̄ō mortali decedat: ꝛ sic nullū spernat. Qui em̄ hodie est homicida: forsitā in dei ꝓuidentia est de ordine cherubin ꝛc. Et licꝫ tu modo sis bonꝰ tamē forte scit deus te final'r nō vere penitere: ꝛ sic eternaliť damnari. Un̄ Eccl'i. viij. Uidi impios sepultos: qui etiā cū adhuc viuerent in loco sancto erant. ꝛ laudabanť in ciuitate quasi iustorꝫ operum. Uidit em̄ Salomon spū̄ ꝓphetico sepultos in inferno qui in mūdo isto sancti credebanť. Ideo nullū peccatorē debet hō spernere ꝛ sup eum se extollere q̄ntūcunq̄ꝫ sit magnꝰ peccator. Quātūcunq̄ꝫ autē hō se humiliat ꝛ se alijs viliorē apud deum estimat: nō peccat. Exemplum de illo qui ingrediť ꝑ ostiuꝫ bassum: cui nō nocet q̄ntūcunq̄ꝫ se inclinet. sed si eleuauerit se plus debito/ ledet caput suū. sic de introitu ianue in paradisum regni celestis ¶ Tertiū ꝑtinens ad illam quartā speciē supbie est: cum quis nō solū dicto mō se meliorē aut subtiliorē estimat. sed etiaꝫ ꝑ tali vult ꝛ desiderat ab alijs reputari. Et ideo dicit Grego. q̄ ad istā quartā speciē supbie ꝑtinet cum quis vult singulariť videri habere id qđ habet: ꝛ magis ꝓprie ꝑtinet ad ianē gl'iam. In hac q̄rta specie superbie: supbi imitanť diabolū caput suū. Et subdit Grego. Hoc apte etiā mēbris diaboli cōgruit: q2 tales ꝑ tumorem cordis elati alios q̄s cernūt despiciūt. ꝛ si N

quos exteri⁹ venerant᷑: int⁹ tamē in secreto cordis vbi in sua estima-
tiōe magni sunt ceterorꝫ sibi vitā meritūqꝫ postponūt. Sicut ⁊ sūt
multi q̄ propter prudentia secularē aut experientiā aliquā alios lon-
ge se meliores despiciūt ⁊ se eis p̄ponūt. Tales aūt increpat apl'us
ad Roma.xij.dicēs. Nolite prudētes esse apud vosmetip̄os. Hinc
etiā ad Saulem diuina increpatiōe dicit᷑.j. Regū.xv. Nonne cum
esses paruul⁹ in oculis tuis: caput te ꝯstitui in tribub⁹ israel. Par-
uulus q̄ppe in oculis suis est: qui in eo ꝙ semetip̄m cōsiderat impa-
rem se alienis meritis credit. ⁊ nequaq̄ꝫ se super alios cogitatiōe ela-
tionis extendit. Plura ad has q̄ttuor species pertinētia patebūt in
D sequentib⁹. ¶ Has q̄ttuor species sup̄bie tangit beat⁹ Lucas.xviij
capl'o euāgelij sui. vbi referēs parabolā de publicano penitēti: ⁊ su-
perbo pharisco dicit. Dixit aūt domin⁹ Jesus ad q̄sdam qui in se cō-
fidebant tanq̄ꝫ iusti: ⁊ aspernabant᷑ ceteros. per h̄ significans istos
ad quos dñs hanc parabolā dixit/ habuisse in se has quattuor speci-
es sup̄bie. Nā p̄ hoc ꝙ dicit [Cōfidebant in se] dat intelligere ꝙ bo-
na aliqua q̄ in se habebant nō attribuebāt deo/ tanq̄ꝫ ab ip̄o habita
sed in seip̄is confidebāt. qd̄ est p̄ma species superbie. Et p̄ hoc ꝙ di-
cit [tanq̄ꝫ iusti] innuit ꝙ si aliqua recognoscebant se a deo habere:
hec tamē nō gratie sed sue iusticie ⁊ p̄prijs meritis ascribebāt. quod
est scd̄a species superbie. Sed per h̄ ꝙ se estimabant iustos: cum in
veritate iusti nō essent. ⁊ sic attribuebant sibi bonū qd̄ nō habebāt.
Incurrebāt etiā tales tertiā speciē superbie. Cum v̄o dicit ꝙ [alios
aspernabant᷑] innuit ꝙ p̄pter bonū aliquod in quo videbant᷑ excelle-
re/ ceteros despiciebāt: ⁊ se eis inaniter p̄ferebāt. qd̄ sicut dictuꝫ est ad
quartā superbie speciē pertinet. Hec sint dicta de sup̄bia: quomo-
do sit initiū oīs peccati. quid sit sup̄bia: ⁊ q̄ sint eius species. Roge-
mus ḡ deū vt sua misc̄dia ⁊ gr̄a nos adiuuet: qtīus ita sup̄biā exclu-
damus ⁊ in humilitate viuam⁹: vt p̄ humilitatē veraꝫ ⁊ detestatio-
nē sup̄bie in celis exaltari mereamur. prestāte dño nostro Jesu chri-
sto qui est bñdictus in secula Amen

¶ De radicib⁹ superbie ¶ Sermo.V.

Initium omnis peccati su-

perbia. Eccl'i.x. In p̄cedenti sermone audistis quō sup̄bia
est initiū omnis peccati. Et quomō omnia peccata ortum
habēt ex superbia. Quomō etiā sup̄bia sit appetit⁹ p̄uerse celsitudi-
nis: sicut hoc tūc declaratū fuit exemplariter de multis. Tandē de
quattuor speciebus sup̄bie satis diffuse. Nūc ꝯsequent᷑ intēdo dicere
de radicib⁹ sup̄bie. vnde vicꝫ ⁊ ex quib⁹ radicib⁹ ip̄a sup̄bia oriatur.

Que etiã sint remedia ꝯtra hmõi. supbie radices ꝛc. Pro gr̃a Aue maria. ¶ Initiũ omnis peccati superbia. vbi sup. ¶ Est ḡ p̃mo questio Unde oriatur superbia? Et dicendũ est breuiter ꝙ superbia oritur ex tribꝰ: viꝫ A

Supbia orit̃
- Ex ignorãtia suĩ p̃pius.
- Ex ꝯsideratiõe naturaliũ perfectionũ: siue bonorũ anime adq̃sitoꝝ suĩ p̃pius
- Ex tẽporaliũ abũdãtia

¶ Primo supbia oritur ex ignorãtia suĩ p̃pius. Nã sicut ex cognitiõe fragilitatis ꝓprie orit̃ humilitas q̃ est mater salutis: vt dt Bernar. sup Cañ. ser. xxxvij. Ita ex ignorãtia ꝓprie fragilitatis ꝛ ꝓprioꝝ defectuũ orit̃ supbia. Un̄ dt Bern̄. vbi s̄. De ignorãtia inq̃t tui venit supbia vite. Sic autẽ supbiam parit tibi ignorãtia tui: cũ meliorẽ q̃ȝ sis decepta ꝛ deceptrix cogitatio tua te esse mentit̃. Hec initiũ oĩs pcti: cũ maior es in tuis oculis q̃ȝ apud deũ. Et infra. Nõ est piculum q̃ntũlibet te humilies: q̃ntũlibet te reputes minorem q̃ȝ sis Sicut nõ est periculũ si q̃s trãsit p portã decliuẽ q̃ntũcũqȝ se declinet. sed est periculũ si altius modicũ q̃ȝ porta admittit se eleuet. Est autẽ grande malum horrendũqȝ periculum si vel modice plus te extollas. vel si vni in cogitationibꝰ tuis te p̃feras: queȝ forte parẽ tibi veritas iudicat: aut maiorẽ: aut etiam supiorem. quãobrẽ noli te homo compare maioribꝰ; noli minoribꝰ. noli aliquibꝰ: noli vni. En q̃ntum malum venit de ignorantia tui. vtiqȝ peccatũ diaboli scȝ supbia initium omnis peccati. Hec Bernardꝰ. Hac radice superbie infecti / plures nõ considerãtes siue ignorãtes ꝓpria mala que in se habent: solum considerant mala proximorũ suoruȝ ꝛ defectus eorum ex quo tunc tales proximi vilescunt. i. viles estimant̃ per eos: ꝛ sic eos despiciunt. Recte sicut phariseus de quo Luce. xviij. vt patȝ in fine precedẽtis sermonis. qui dixit; Nõ sum sicut ceteri hominũ ꝛc. O quãtus numerus talium est qui in hoc sequũtur phariseũ: quis posset dinumerare? Certe nullus: nisi diuina reuelatione illuminatus. ¶ Secundo oritur superbia ex naturalium elegantia: siue ex consideratiõe proprie perfectionis. Cum em̃ quis propriam pulcritudinem incaute conspicit: ingenium / sciẽtiam / eloquentiam et cetera bona sua attendit: in quibus alios excedit. ꝛ nõ simul attendit ea in quibus ab aliĩs exceditur: ꝛ que sibi desunt. mox in superbiam contra deum se erigit. ꝛ vnde deum glorificare ꝛ sibi regratiari debuit inde ipsum contemnit. Cuius signum in primo angelo et in multis hominibus apparuit. Unde Lucifer primus angelus in summa pulcritudine ꝛ sciencie claritate post deum creatus fuit: Sicut Ezechielis. xxviij. propheta ostendit / dicens ipsum signaculum similitudinis dei plenum sapientia et perfectum decore et

Margin: Prima origo superbie; B Secũda origo superbie

omnē lapidē p̄ciosum eius opimentū asserit. cherub extentū ⁊ altiorem omnib⁊ lignis paradisi dei. p que eū omi creature/sciētia/pulcritudine ⁊ v̄tute p̄latū ostēdit: fm q̄ Gregor. xxx. moral. c. xlij. eūdem textū exponēdo deducit dicēs. Non em ad similitudinē dei vt homo creatus fuit. sed ip̄m signaculū similitudinis dei existit: vt q̄ subtilior est i natura: eo in illū similitudo dei plenius credat̄ exp̄ssa ois lapis p̄ciosus eius opimentū fuit. q̄r nouē ordines angelo⁊ q̄si v̄estē ad ornatū suum habuit. quo⁊ dū claritatē transcenderet ⁊ ex eo⁊ compatione clarior fuit: cherub extent⁹ fuisse narrat̄. q̄r transcendisse cūctos sciētia nō dubitat̄. Cherub q̄ppe plenitudo sciētie interp̄tat̄. Altior omnib⁊ lignis paradisi fuit. quia speciosus factus p̄latus ceteris legionib⁊: tantū illū species pulcriorē reddidit: q̄nta ⁊ supposita angelo⁊ multitudo decorauit. Hec Grego. Hāc igitur naturaliū elegantiā siue excellentiā sup̄ alios lucifer tantū intuit⁹ fuit in seip̄o/vt eq̄litatem dei appeteret. Solū em̄ lucifer attētissime considerauit p̄fectionē naturaliū in seip̄o: ⁊ excessum sup̄ alios angelos. ⁊ nō simul cōsiderauit quomō infinite excedebat̄ a deo creatore suo q̄ eū de nihilo creauit. ⁊ hec oia sibi dedit: ⁊ oīa hec sibi auferre ⁊ in nihilū redigere posset cū vellet. Nec ↄsiderauit q̄ p̄ tantis donis a deo acceptis ad subiectionē ⁊ gratiarūactionem sibi possibilem teneret̄. ideo sup̄biuit: ⁊ tandem cecidit. vt ostendit Magister sniā⁊ li. ij. dist. vj. c. j. allegās Jsido. de sum. bono. Qd̄ ⁊ bn̄ ostēdit Esa. p̄pheta. xiiij. c. in p̄sona luciferi dicens. Ascendā in celū. sup̄ astra celi exaltabo soliū meū: ⁊ similis ero altissimo. Simil' q̄ppe deo esse voluit: nō p̄ imitationē sed p̄ potentie eq̄litatē: inq̄ntū alijs p̄esse ⁊ nulli subesse voluit. ¶ Ex his pat⁊ q̄ p̄iculosum est ↄsiderare p̄fectionē p̄priam homini in q̄ alios excellit. ⁊ nō simul considerare fragilitatē suam: ⁊ in q̄b⁊ ab alijs excedit̄. Hec em̄ tentatio p̄fectissimū angelū ⁊ nobilissimū (vt audistis) vicit: ⁊ de celo eiecit. Quid nūc talis tentatio facere pōt de homie fragili ⁊ infirmo. Fatuus est ergo q̄ de illis bonis sup̄bit in quib⁊ a demonib⁊ superat̄. vi⁊ in sciētia: ingenio: discursu ⁊c. ¶ Secūdo patet q̄ sicut sup̄bia p̄mi angeli orta fuit ex pulcritudine: elegātia ⁊ p̄spicuitate naturali. ita eodem mō eadem sup̄bia nūc freq̄nter orit̄ ex pulcritudine corporali ⁊ ex lumine scientie ⁊ alijs donis. De pulcritudine corporis declarat̄. Nam frequēter per formam ⁊ pulcritudinē corporis perditur gratia mētis. quia per vanā gloriā homo deceptus charitatē et gratiam perdit. ita vt cuilibet taliū dici possit: Species decepit te. Danielis. xiij. ¶ Hec autē superbia nō solum inuenit̄ in p̄sonis secularibus. sed ⁊ in spiritualib⁊. imo ⁊ in religiosis. qui cū scientie lumine lucent vltra alios. aut generis nobilitate: aut p̄pria corporis virtute ad laborandum p̄ualent: aut vocis modulamie placent: aut

Pulcritudo corporis

singulari gratia p ceteris pollent: statim suos fratres despiciũt. Et q de tanto munere dberẽt humiliari z deo regratiari: exemplo lucifcri volũt tumide exaltari. vt ostẽdit Hugo de cura anie. li. ij. c. xxx. Q aũt vana sit corporis pulcritudo ostendit Aristo. de Alcipiade pho viro pulcerrimo: vt allegat Boeti⁹. iij. d ↄsola. phie. psa. viij. dicens. Si inquit lynceis oculis homies vterent: vt eoꝝ obstantia q penetrarent: nõne introspectis visceribꝰ Alcipiadis supficie pulcerrimũ corpus turpissimũ videretur. Igit te pulcrum videri non tua natura sed oculoꝝ spectantiũ reddit infirmitas. Sanct⁹ Thomas ꝟo in cõmento super Boetiũ: declarans dicta verba: dicit. Q semel discipuli Aristotelis ꝑduxerũt pulcerrimã mulierẽ Alcipiadem ad eũ: vt eius pulcritudinẽ videret. Qua visa: dixit ꝟba pmissa. q. d. Exterius est pulcerrima. sed si intus eam videretis turpissima esset. pót vtrũq factũ esse. Nã z phs quidã fuit Alcipiades pulcerrimus corpe: nobilis z diues. qui ex hoc supbiuit. cum quo semel Socrates phus disputans: dicens eum esse fatuum: ad fletum produxit zc. ¶ Tertia superbia orit ex temporaliũ abundantia. Nam diuitie z abundancia rerũ temporaliũ sunt radices superbie. z ipa superbia est vermis diuitiarũ. Sicut eñ ex pomis z alijs granis nascũtur vermes: ita superbia tanq vermis oritur ex temporaliu abundantia: vt deducit Augustin⁹ sermõe. xxxj. dicens. Quelibet res habet vermẽ suum: poma: grana zc. Vermis autẽ diuitiarũ est superbia. Difficile eñ est vt nõ sit superbꝰ qui diues est. Hoc etiam ostendit Aristotiles. ij. rhetoꝛ. c. xxv. vbi ponit hos mores vituperabiles diuitũ: quia sunt elati z iactatores alios despiciẽtes: z dignos pncipari se reputant. q. d. Diuitie sunt eis causa elationis z superbie. Primo diuitie faciunt homines elatos. Cuius ratio sm phum vbi sup c. xxxiiij. est. quia habendo diuitias credũt se habere omnia bona. quia diuitie sunt quasi quoddam precium dignitatis alioꝛũ. id est preciũ pro q comparat dignitas. ꝓpter quod popularibꝰ oĩa videnť appreciari z mensurari precio denarioꝝ. Habentes ergo diuitias credunt se omnia bona habere: quare in cordibꝰ suis sunt elati: estimantes alijs se excellentiores esse. cum tamẽ diuitie sm se nõ sint bone: z per cõsequẽs nõ possunt homines bonos facere. Unde Seneca epistola. lxviij. probãs diuitias non esse bonas: sic arguit. ¶ Quod bonũ est bonos facit. diuitie nõ faciunt bonos. ergo diuitie bone nõ sunt. Item illud quod potest cõtingere cõtemptissimo z turpissimo homini: nõ est bonum. diuitie autẽ ↄtingũt pessimis hominibꝰ: ergo bone nõ sũt. Augustin⁹ ad impiũ inquit. Nõne vides te debere erubescere de bonis tuis: si domus tua plena est bonis: et te habet malũ. Item bonũ ex malo nõ fit. diuitie aũt fiũt ex auaricia: g bone nõ sunt. ¶ Secũdo diuitie faciũt hoies iactatores: ali

Vana ẽ corporis pulcritudo

D Tertia origo superbie

Diuitie faciũt homies elatos

Diuitie faciūt homines iactatores — os despicientes. Ideo fm Arist. vbi s. quia etiam sapientes indigent de subsidio diuitum et communiter omnes homines. hoc est eis maxime incitamentū vt sint iactatores. q2 cū vident q homines prudētes indigent de eis et seruiunt eis. eleuantur in cordibus suis credentes se esse super eos. Et sic spernunt eos magnificantes semetipsos.

Exēpluz. — Cuius exemplum recitat ibidē Aristo. de quadā muliere. que dum fuisset interrogata An melius esset fieri diuitē: an sapiētē? Respondit q mag. vidit sapientes frequētare ianuas diuitū. q̄z diuites ad ianuas sapientum. q. d. Melius est sine sapientia non indigere. q̄z cum sapientia indigentem esse. Sic ergo ptz q diuitie nō soluz causant superbiam. sed etiam iactantiam et despectionē aliorū.

Diuites reputant se alijs digniores — ¶ Tertio fm Aristotelē vbi supra. Diuites reputant se super ceteros digne habere presidentiā et principatum. Credūt eñi q dignitas et principatus debeẜ diuitijs. eo q omnia estimant comparari et mensurari numis. Et omnes illi mali mores diuitibus competūt. eo q decipiuntur circa diuitias credentes eas esse maiora bona q̄z sunt. Ut hoc late ostendit Boti⁹ de conso. phi. lib. ij. pro. v. Ubi ponit quinq3 genera diuitiarum. sc3 pecunia: gemme: possessiones: vestes: et famuli. Et de quolibet illorum declarat q non sint appetenda huiusmodi. quia nō faciunt hominem bonum fm se et ex natura sua. Hec attendens sctūs Alexius elegit sibi artissimam paupertatem. quãuis patrem haberet potentissimū etc. Similiter et sanct⁹ Macharius ambo romani clarissimi et famosissimi etc. ¶ Ex his ergo patet quomodo superbia oritur ex diuitijs. Etiā in omni statu. spirituali et secculari. Nam plures diuites vtriusq3 status verecūdãtur se habere pauperes cognatos. et gloriantur se esse de magna nobilitate aut parentela potentū. rusticos et simplices videre amicos dedignantur et spernunt. Et ratione pecuniarum et diuitiarum omnes honores et dignitates habere satagunt. Uidemus enim homines pecuniosos ad honores et status seculares et spirituales peruolare. et dignos se estimare dignitate. quā virtute pecuniarū adepti sunt. Tales vtiq3 ex eo de quo deo gratias agere deberent. contra deum se erigunt et suis meritis ascribunt. rebusq3 a deo sibi concessis abutuntur et abusi sūt. Hec sint dicta de prima questiōe vñ oriaẜ supbia.

E — ¶ Nunc consequenter secūdo videndum est principaliter de remedijs contra huiusmodi radices superbie. Et posset formari specialis sermo. Pro quo notandum: q septem sunt remedia. in quibus si homo exercitatus fuerit poterit cooperante domino huiusmodi radicibus et tentationibus bene resistere. si saltem circa se attentus fuerit et mox vt motum ad huiusmodi vicium superbie senserit aliquod remediorum opposuerit dicendorum.

Remedia contra supbiā ⁊ ad veraȝ hūilitatē obtinendam

Primo vt contra memoriā bonoꝝ corporaliū: aīe ⁊ tpaliū ⁊c̄. cogitet se deo magis debitorem.
Scdo vt cogitet taliū labilitatē ⁊ instabilitatē
Tercio vt de bonis aīe cogitet ꝙ sint dubia et (incerta
Quarto vt hō attendat ad alios me liores se p̄teritos et p̄sentes
Quinto vt hō diligenter ꝯsideret ꝓpa sua pctā
Sexto vt hō etiā alios suos defect⁹ consideret corpales et spūales innumerabiles
Septimo vt hō intueatur christum dominuȝ qualiter se humiliauit.

¶ Primū ergo remediū ꝯtra superbiā est: vt dum homini occurrit memoria alicui⁹ sui ꝓprij boni aut bonoruȝ que in se habet. siue sint bona corporis naturalia. vt corpalis sanitas: sensuū viuacitas: pulcritudo: robur corpis: nobilitas generis: bonitas vocis: eloquētia ⁊ sic de alijs. siue sint bona aīe. vt ingenij: pspicacitas: memorie tenacitas: virtutes morales: scientie actuales ⁊c̄. siue sint bona fortune vt diuitie: potentia ciuilis: honores seculi: amicoꝝ copia ⁊ fautoꝝ. ⁊ hmōi. De talib⁊ enim bonis solent homines cōiter superbire. tunc ergo dum homini talia aut aliqđ coꝝ occurrit in memoria. mox cogitare debet quō hec omnia sint liberrima dona dei. ad hoc nobis cōmendata. vt eis vtamur nō ad placitum nostrum. sed fm̄ suam voluntatem. ad suum honorem: ⁊ salutem nostram: ac proximorū vtilitatem: et necessitatē. Ex hac autem consideratiōe homo pro huiusmodi donis dei nō supbire: sed mag̃ timere incipit. pro eo ꝙ quanto plura a deo percepit dona. tanto de pluribus deo habebit strictā reddere rationem. Unde Gregori⁹. in omelia quadam de confeſ. super euangelio. Homo quidam peregre proficiscens vocauit seruos suos et tradidit illis bona sua Matth. xxv. sic dicit. Lectio sci euāgelij fratres charissimi sollicite considerare nos ammonet. ne nos qui plus ceteris in hoc mūdo aliquid accepisse cernimur. ab auctore mundi grauius inde iudicemur. Cum enim augentur dona rationes etiam crescunt donorum. tanto ergo hūilior atqȝ ad seruiendum promptior quisqȝ esse debet ex munere. quanto obligatioreȝ se esse conspicit in reddenda ratione. ¶ Ex quo clare patet: ꝙ hi qui plura dona a deo acceperunt corporalia siue spiritualia: grauiorem de his deo obligantur reddere rationem. Ex hac autem consideratione (vt supra dixi.) quilibet homo habet valde sibi timere. nō solum quia hec dona percepit. sed magis quia his abusus fuit. vel per ea operando negligenter se habuit. quia non solum abusus illorū donorum est malus. sed etiam negligentia in vtendo illis ad bonū Patet ex illo Matth. xxv. đ suo inutili ⁊ pigro. q a dn̄o pena

Remediū pmū ꝯ supbiā

Nota

intolerabili est punitus. Non q: talentum sibi a domino cõmendatum perdidit aut in malos vsus expendit. sed q: in eo negociare neglexit ꝛ in terram fodit. pro huiusmodi enim negligẽtia iussit eum dñs pijci i tenebras exteriores. vbi ẽ flet⁹ ꝛ stridor dẽtiũ Mat. vbi s̃ O deus si sic damnationi eterne adiudicaꝛ: qui donis a deo sibi cõcessis non ad malum vtiꝛ. sed solum pro eo ꝙ negligenter agit ꝛ ad bonum vsum nõ conuertit. qd fiet de illis q̃ huiusmodi donis a deo sibi datis corꝑalibꝫ ꝛ spũalibꝫ abutunꝛ ꝛ ad malum vsum ꝯuertũt Sicut heu tales sunt infiniti. qui robur: sanitatẽ: pulcritudinẽ agilitatem ꝛc̃. ꝯuertunt ad lasciuiã ꝛ supbiam. Similiter ꝛ alij. q̃ bona anime ꝛ corꝑis a deo sibi data ad coꝝ salutem ꝛ ꝓximi vtilitatẽ/ conuertũt ad ꝓximoꝝ nocumentũ ꝛ oppressionẽ. Sicut exẽplariter potest declarari de singulis. vere taliũ in extremis erit grauissima ratio deo facienda. non solũ de omissis ꝑ negligentiã sed ꝛ de cõmissis ꝑ malicia ꝛc̃.

B Remedium scđꝫ radicum supbie — ¶ Scđꝫ remediũ vt hõ cogitꝫ q̃ꝫ labilia sint bona nãe. ꝛ q̃ꝫ instabilia sint bona fortune. de q̃bꝫ homines vt plurimum supbiunt. Sicut em̃ flos qui hodie floret ꝛ cras arescit ꝛ conculcaꝛ pedibꝫ. aut mitteꝛ in clibanũ. sic om̃ia p̃dicta bona de facili pereũt. Nam ea auferre põt ꝛ sepissime aufert immatura mors. aut grauis infirmitas. aut potentiũ violẽtia. vel etiã aduersa fortuna. Vñ Jacobi. j. diciꝛ. Exortus est em̃ sol cum ardore: ꝛ arescit fenum. ꝛ flos eius decidit. ꝛ decor vultus eius deperijt. ita ꝛ diues in itineribus suis marcescet. i. putrescet vel arescet. Et. j. Petri. j. Om̃is caro vt fenum. ꝛ omnis gloria eius tanq̃ꝫ flos feni. exaruit fenum ꝛ flos ei⁹ decidit ꝛc̃. ¶ Ex quo pꝫ: ꝙ si quis aliqñ de diuitijs: de honoribus. de potentia: de amicis: de nobilitate generis: de pulcritudine: robore: sanitate ꝛ sic de alijs quibuscũqꝫ bonis nature aut fortune se incipis extollere. memor esse debet predicte cõsiderationis talium bonorum. que sunt labilia. instabilia: caduca ꝛ transitoria. memor etiam sit sue proprie nature et seipsum respiciat. et cogitet ꝙ mortalis est. ꝙ cinis est ꝛ in cinerem reuertetur. Cogitet quoqꝫ quia scriptuꝫ est Genes. iij. Puluis es ꝛ in puluerem reuerteris. Et iterũ. Quid times cum sis puluis ꝛ cinis. Ad hoc valet exemplum qđ scribit Damascenus de vita Barlaam sancti heremite et Josaphat regꝭ. Ubi

Exẽpluꝫ. — habetur ꝙ inter plures doctrinas ꝛ exempla. quibus sanctus Barlaam auertit regem Josaphat adolescentẽ a delectationibꝫ ꝛ voluptatibus huius mundi. vnum sibi dixit. Qui delectationes corporales desiderãt ꝛ animas suas fame mori permittũt/ similes sũt cuidam homini qui dum a facie vnicornis ne ab eo deuoraretꝛ velocius fugeret. i q̃ddã barathꝝ magnũ cecidit. Dũ aũt cecidit manibꝫ arbustulã q̃ndã apphẽdit. ꝛ i base q̃dã lubrica ꝛ istabili pedes fixit. Respiciẽs ꝟo vidit duos mures. vnũ albũ et vnũ nigrũ icessanter

radicem arbustule quā apprehenderat corrodentes. et iam ꝓpe erāt vt ipsam abscinderēt. In fundo autem baratri vidit draconem terribilem spirantem ignem. et aperto ore ipsum deuorare cupientem. Super basem vero vbi pedes tenebat. vidit quattuor aspidū capita inde ꝓdeuntia. Eleuans autē oculos vidit exiguum mellis de ramis illius arbustule effluere. oblitusq; periculi in quo vndiq; positus erat. seipsum dulcedini illius modici mellis totum dedit ꝛ sic cecidit. Unicornis autem mortis tenet figurā que hominem semper persequitur ꝛ apprehendere cupit. Baratrum vero mundus est omnibus malis plenus. Arbustula vniuscuiusq; est vita. que ꝑ horas diei ꝛ noctis quasi ꝑ murem album ꝛ nigrum incessanter consumitur ꝛ incisioni appropinquat. Basis quattuor aspidum. corpus ex quattuor elementis cōpositum. quibus inordiatis corporis cōpago dissoluitur. Draco terribilis os inferni/cunctos deuorare cupiens. Dulcedo ramusculi. delectatio fallax mundi per quā homo seducitur vt periculū suum minime intueatur ꝛc̄. ¶ Tertium remedium contra superbiā est: vt homo de bonis anime. que sunt scientia: virtutes: ꝛ sic de alijs cogitet. q̄ꝫ dubia ꝛ incerta est eorū bonitas. quia vicium etiam multotiens latet sub virtutis imagine et sepissime error est qđ scientia reputat̄. Unde Grego. in mora. Sepe iusticia nostra ad examen diuine iusticie deducta iniusticia est. ꝛ sordet in cōspectu districti iudicis qđ in oculis fulget operantis ſm illud Esaie. lxiiij. Quasi pannus mēstruate vniuerse iusticie nostre. Hoc bene attendit sctūs pater Agathon qui dum moritur⁹ ꝑ tres dies staret immobilis apertis oculis. ꝛ fratres eum interrogarent: dicētes. abba vbi es? Respondit in cōspectu omnium. Judicio assisto: Et dum fratres dicerēt. tu times? Respōdit. Intima virtute q̄ potui mandata dei custodiui. sed homo sum. Et nescio vtrum opa mea sint accepta coram deo. qz aliter sunt dei iudicia ꝛ aliter hominum. Et ideo timeo nec confido nisi venero ante deū. Est tamē verū ꝙ homo de operibus bonis ꝓprijs potest habere spem. sed nō debet de eis omnino se reddere securū ꝛ certum ꝙ sint bona ꝛ deo accepta quēadmodū fecit superbus phariseus Luc̄. xviij. Qui se iactabat ꝺ operibus suis tanq̄ꝫ bonis ꝛ totaliter benefactis. Imitet̄ ergo homo quilibet btm̄ Job: cui licꝫ teste dn̄o non fuerit tūc vir similis in terra. tamē verebat̄ omnia opera sua: vt ipsemet fatetur Job nono capitulo: dicēs. Uerebar omnia opera mea. sciens ꝙ non parceres delinquenti. q. d. timeo in omnibꝫ operibus meis aliq̄d displicere diuine bonitati. Ecce si sctūs Job de se nō fuit certus in operibꝫ suis qui fuit perfectus mundicia: castitate: humilitate: misericordia: pacientia: ꝛ sic de alijs operibus bonis. quid nos miseri peccatores faciemus? quomō de operibꝫ nostrīs ꝓsumere possumus. Imo ꝛ apl's

Unicornis sigt mortem.

Remedium tertium ꝯ superbiā

Exēpluꝫ.

paulus dicit.j.ad Cor.iiij. Nihil mihi conscius sum sed nō in hoc iustificat⁹ sum Glo.nihil mihi conscius sum.i.in nullo me remordet conscientia mea.sed non in hoc iustificat⁹ sum.i.nō iō me iustuȝ puto.qꝛ potest esse aliqd malum qđ nescio. Delicta enim quis intelligit ꝛc. ¶ Quartum remediū est:vt homo attendat ad alios meliores se:preteritos:ꝛ presentes:ꝛ potissime ad sanctos.quoꝝ sapientiam virtutes ꝛ merita si diligenter consideret.inueniet alium excellentissime sapientie.alium singularissime abstinentie.aliū admirande patientie.alium summe humilitatis ꝛ mansuetudinis.aliū multe misericordie ꝛ pietatis.aliosqꝫ in alijs excellētissimis virtutibꝰ preminere. Ex quibus clare noscere se in coruȝ comparatiōe debilē in virtutibus ꝛ scientijs.ꝛ eis valde inferiorē. Et ex hoc sibijpsi sic vilescet vt ampli⁹ non dicat cum superbo pharisco Nō sum sicut ceteri hominū:raptores:iniusti ꝛc. Luc.xviij. Sed potius dicet.dn̄e nō sum sicut serui tui:sapiētes:sobrij:casti:deuoti:patiētes:charitatiui:humiles:misericordes ꝛ ceteris donis ꝛ gratijs celestibus affluentes. Nec solum homo ex hoc sibi vilescet p̄dicto mō.sed inueniet se quasi nihil in cōparatione ad eos.ꝑter qđ etiaȝ in se confundit̄ ꝛ vehementer erubescit de tanta sua imperfectiōe respectu coꝝ:qui tamē fuerunt homines similes nobis in natura.ex anima ꝛ corpore constituti.ꝛ multipliciter ad mala tentati. Et vt melius me intelligarꝭ loquar exemplariter. Quis auderet se de sua scientia aut diligētia extollere.cum cōsideraret altissimam beati Augustini scientiam.ꝛ exactissimā ipsius diligentiam in scrutandis ꝛ exponendis scripturis in cōscribendis libris ad laudem dei:ad ꝑfectum ecclesie ꝛ fideliuȝ salutem.de quo ꝛ Isidorus dicit.vj.li.ety mo. Augu.tm̄ scripsit vt diebus ac noctibus nō solum scribere eius libros quisq̄ꝫ sed nec legere quidē valeat. Quis etiam peccatoꝝ penitentium:de sua cōtritione:confessiōe:aut satisfactione se audet extollere.dum cōsiderat exemplar ꝛ speculum penitentie beatam mariam magdalenaȝ.que ex ardenti desiderio ꝛ tedio visionis christi domini post eius ascensionem nullum vnq̄ꝫ virum videre voluit sed secessit in heremum ꝛ ibi.xxx.annis in asperrima penitentia.hominibus incognita fuit nullum cibum aut potum hominum manducauit nec bibit.qꝛ christus dominus celestibus epulis eam refecit. Quid dicam de beata maria egyptiaca.que.xlvij.annis in heremo artissimam vitam duxit.in quibus nullum vnq̄ꝫ hominem vidit.preter zozimam abbatem.qui dei dispositione circa finem vite illius penitentꝭ eam in deserto vidit.que ꝛ tot annis tribus panibꝰ pro tribus denarijs comparatis contenta fuit.neqꝫ illos consumpsit.quia ad instar lapidis indurati fuerunt.et vestimenta putrefacta ꝛc. Sed ꝛ quis nostruȝ

Remedium q̄rtū ꝯ̄ superbiam

auderet se extollere de sua charitate. de sua patientia et aliis virtutibus. aut quis non potius vehementer erubesceret de sua imperfectione. quādo consideraret feruorem charitatis, magnitudinem patientie. et constantiā inclyti martyris Laurentij. et aliorum martyrum et confess. virginū et viduarum. certe nullus. Quotiens enim nos vnū solum verbum asperum inflammat ad iram. quotiens aduersitas frangit per impatientiā. aut sola estimata iniuria nōnunq̄ separat a charitate christi. per fraternū odium et rancorem. quem corde tenemus. quis valet sufficienter explicare? Ad hoc remediū valet qđ loquitur Berñ. dicens. Attende que alius habet et que tu nō habes vt hec cogitatio in humilitate te custodiat. nullus enim inuenitur homo adeo virtuosus. quin semper aliū habere possit qui aliquid boni in se habet in quo ipse deficit. quāuis etiam alter sit peccator. Ecce q̄ necessarium est homini hoc quartum remediū contra superbiā etc.

¶ Quintum remediū: vt homo diligēter cōsideret propria sua peccata. quorum plura pōt noscere in seipso et certitudinaliter scire q̄ in aliquo proximorū. Nam vnusquisq̄ magis noscere potest et scire sua peccata cum omnibus circūstantiis q̄ aliena. aliorum etenim ignorat corda. sed tm̄mō eorum videt exteriora opera. que possunt aliqñ bene fieri aliquando male. Et ideo nō est de eorum malicia certus. cū nesciat an bona vel mala intentione facta sint. an ex surreptiōe aut deliberatiōe: an ex ignorantia vel certa sciētia. Et sic de variis aliis circūstantiis. que possunt pctm̄ minuere et augere. Suū vero cor si discutiat certitudinaliter inueniet. q̄ multa turpia cogitauit. q̄ indigna desiderauit. q̄ peruersa et q̄ peruerse voluit. q̄ multa operauit aut fecit. que coram aliis nō auderet dicere. Et forte tot et tanta mala. que si scirentur ab aliis qui eum honorant et reuerentur in eum spuerent. et tanq̄ pessimum hominū refugerent. Hoc remedio debe ret homo sepe vti. et per illud se firmare contra impetum temtatiōis ad superbiam inclinantis. et cōtra suspitiōes et iudicia mala proximorum: similiter cōtra detractiones et cōtemptum proximorum suorum. Exemplo peritorum nautarum. qui quanto validiorem ventum esse cognouerint. tanto magis nauem onerant. ne impetus venti eā in periculum rapiat. Sic etiam expedit homini cōtra impetus temtationum superbie se onerare p̄nominatis oneribus peccatorum per memoriam eorundē. ponens et aggregans ea in corde suo per attentam cogitationem. Unde licet illa quibus naute naues contra ventum onerant sint vilia. vt lapides: arena etc. sunt tñ eis in h utilia. q̄ naues contra impetum ventorum detinent. ipsosq̄ nauigātes et merces eorum et res alias a periculis maris custodiūt. Sic petā p̄terita et etiā p̄ntia, licz de se sint vilia et inutilia et inestimabiliter noxia. his tamē

R Remedium quintum.

Exēplum

qui naues coꝝ.i.corda ꝑ talium memoriā ⁊ cogitationem onerantes (vt dixi) sunt putilia: quia nauē cordis retinent ne ferat̄ in peccatū superbie fm̄ tētationis impetū: ipos.ꝗ nauigātes ꝑ mare hui⁹ mūdi cū omni thesauro ꝟtutū ⁊ gratiaꝝ custodiūt. Ex his patz ꝙ valde vtile est hoi ⁊ deo valde placet: ꝙ hō se sepe inspiciat. Uñ Berñ. Illam aiam diligit deus que sine cessatiōe se ꝯsiderat: ⁊ sine simulatione se ꝯsiderādo iudicat. Idem dr̄. Si noueris mysteria omnia: noueris alta celi: lata terre: ꝓfunda maris. si te nō noueris: eris similis homini edificanti sine fundamēto: ruinam nō structurā faciens. Hec etiam docz Grego. in quadā homel'. sup euāgelia vicz septima dicens. Fratres cum bona agitis semꝑ ad memoriaz mala acta reuocate. vt dum caute culpa ꝯspicitur nunꝗ̄ de bono opere incaute

Z ¶ Sextū remediū est vt homo cōsideret (animus letet̄ ⁊c.

Remedium sextū ꝯ̄ supbiā etiam alios defectus suos corpales ⁊ spūales innumerabiles. Horum em̄ distincta cognitio ⁊ attenta ꝯsideratio multū valet ad humiliandū se vt hō nō audeat se extollere aut alteri in sua estimatiōe ꝑponere. Imo fm̄ Berñ. sup Cañ. anima nō pōt ꝗcꝗ̄ inuenire viuacius ⁊ accōmodati⁹ ad humiliandū se. ꝗ̄ si se in veritate cognoscit. tm̄ nō dissimulet sup his q̄ in se sunt. nec sit in spū ei⁹ dolus. sed statuat se ante se: ⁊ a se nō auertat̄. Sic em̄ aīa se intuens clara luce veritatis inueniet se miseram: imo ⁊ defectib⁹ ⁊ miserijs plenaz. ac vndiꝗ̄ malis circūdatam. ita vt cū ꝓpheta cogat̄ ad dominū clamare ⁊ dicere. In veritate tua humiliasti me. Quomō em̄ nō humiliabit̄ vere hō si ad cor suum rediens fm̄ modū predictū agnoscit se tammultis ⁊ grauib⁹ peccatis deum multipl'r offendisse. Et cōsiderat ꝙ nescit an sibi deū aliquādo sup illis habuerit: vel adhuc habz aut habebit ꝓpitiū ⁊ placatum. Similiter si ꝯsiderat se mole huius mortalis corporis aggrauatum: ad mala ꝓcliuū: spiritū suuz in tā fragili vasculo inclusum: tammultis immūdicijs immersum. Et cōsiderat qualia semꝑ de illa sua carne ꝓijciat purgamenta. Si etiaz considerat tam varijs curis intricatum: carnalib⁹ desiderijs infectum: multis erroribꝫ implicatum: mille periculis expositum: mille timorib⁹ trepidum: mille difficultatib⁹ anxium: mille suspitionibus obnoxium. mille necessitatib⁹ erumnosum. procliuum ⁊ pronū ad vicia: inualidum ad virtutes. promptū ad mala: tardum ad bona. Ex quo patet ꝙ homo habet optimū remedium humiliandi se si vere considerat infirmitatem suam tam ex parte corporis ꝗ̄ anime. Ex parte anime em̄ adeo infirmi sumus: vt nec leui cogitationi resistere possumus: nec verbum modicum sustinere quin ab illo deijciamur. ad modicum etiam flatum suggestiōis diabolice igne infernali toti succendimur. ⁊ cuncta bona que fecimus omittimus. Ex parte ꝟo corporis adeo infirmi sumus: vt nec pulicib⁹ resistere

possimus. Unde Augustin⁹. Nō dicit tibi cōuiciū ꝛ tumes ꝛ iratus es. pulicibꝫ resiste vt dormias. Ad distemperantiā etiā febrilis caloris/vel ad vnum paruū apostema/in cinerem vel puluerem totum corpus nostrū resoluit. Unde qdam. Ecce repentine modiceqꝫ occasio febris Dissoluit toto quodcunqꝫ parauimus euo. Qui hec ꝛ his similia distincte nosceret: ꝛ attēte ac crebro in seipo considerarer: quomō putatis de se alta saperet? quomō se supra ꝓximos extolleret? Nūquid potius cōuerteref ad lachrymas/ad gemitū/ad plāctuꝫ ꝛ tristiciam? Studeat ergo homo noscere seipm veraciter/ attente cōsiderando ꝑdictos ꝛ innumerabiles hmōi defectus: qui vere sunt sui: quia a sola sua voluntate deficiente/aut sunt sibi in penam peccatoꝝ inflicti. Ex talium eñ ignorantia generaf superbia: vt homo credat se aliquid esse cum nihil sit. ꝛ se meliorem estimat i sua cogitatiōe qꝫ sit in veritate. E cōuerso autē ex vera horum defectuū noticia generatur humilitas mater salutis. per quam se tenet in statu ꝛ gradu quē a deo sortitus est: neminē despiciēdo. nō se super alios exaltando: sed potius deꝓmendo. quod ꝛ valde securum est apud deū: fm beatū Bernar. super Canti. i qdā ser. dicentē sninaliter. Si liquide cognosceremus in quo statu vnūquēqꝫ nostrum deus habeat ꝛ ipa veritas: veritati in omnibꝫ adquiescerem⁹: ꝛ nō super id quod sumus nos erigeremus. Sed quia nos latet quales simus apud deum. Ideo tutius est nobis iuxta cōsilium domini Luce. xiiij. nouissimū locum tenere. Non est eñ periculū si homo minorem se reputat qꝫ sit. sed periculū est si plus qꝫ sit se etiā in modico extollat. vel forte vni in cogitatione se preferat/ quē veritas parem aut superiorem iudicat. De hoc dat exemplū beatus Bernardus. Siquis per ostium transit cuius supliminare nimis bassum sit/nō nocet quantūcunqꝫ se inclinauerit. nocet autē si plus qꝫ ostiū patiatur mensura se erigat ꝛ sic impingat: ꝛ capite quassato collidatur. Cogitet ergo homo apud se: si ego excello ꝓximum meum in h ꝙ sum doctior. aut plures elemosynas do: vel ieiuno: ꝛ sic de aliis forte in eo est alia latens virtus ratiōe cuius in veritate melior me est. quia forte habet voluntatē melius agendi si sciret qꝫ ego: vel ieiunandi si nō obstaret corporis infirmitas: vel cōsuetudo qua nutritus est: de quo multum dolet. vel forte habet tentatiōem ad aliqua vicia et peccata: quam si ego haberē/longe peiora facerem. aut forte inbreui super magnis peccatis suis vt homicidio/adulterio/ ꝛ sic de aliis per cōtritionem veram misericordiam cōsequef a deo. Nemo eñ nouit an odio vel amore dignus sit. Eccs. ix. Hanc humilitatem bene habuit quidam coriarius siue sutor: de quo in Uitaspatꝝ habef: ꝙ erat in Alexādria/ ꝛ eqlis meriti apō deū iudicat⁹ est cum sancto Antonio. Nam cū sancto Antonio hoc reuelatum

M

Exēpluꝫ

Exēplū

esset venit ad eūdem dicēs. Relicta heremo veni ad te vt mihi enarres opera tua. Cui coriarius respōdit. Nescio me bonum aliqd perpetrasse: nisi quādo mane ex cubili meo surgo/anteqȝ in opere meo resideam/dico ex corde: Omnis hec ciuitas a minimo vsqȝ ad maiorem ingrediunt regnū dei ꝓpter iusticias suas: ego autē solus propter peccata mea penam heredito sempiternā. nō tamē ex hoc desperauit ille coriari⁹ ⁊c̄. Audiēs autē btūs Antoni⁹ eius verba dixit. In veritate fili sicut bonus artifex sedens in domo tua/cum requie regnum dei adeptus es. ego vo in heremo longo tēpore cōuersatus nōdum apprehendi mensuram verborū tuorum. Ecce quātū valet se vilem reputare ⁊ humiliare. ¶ Septimū ⁊ vltimū remediū contra superbiā est: vt homo intueat christū dominū/quātū ille qui est creator omniū/domin⁹ dominantiū. sine cuius volūtate ⁊ permissione ad instās viuere nō possem⁹: se exinaniuit ⁊ humiliauit. Quis eñ sufficiēter pōt exprimere q̄nta fuerit humilitas christi: qui omnia ex nihilo fecit: ⁊ despectissimos homīes infirmos/leprosos/paupes ⁊ debiles: imo pueros benigne suscepit: manib⁹ suis attrectauit. qs deniqȝ explicare pōt q̄nta fuerit in eo humilitas: dū se inclināndo pedes suorum discipulorū lauit. ⁊ vt pie credit eosdem pedes osculat⁹ fuit. Quāta fuit in eo humilitas dum innocēs Jesus ab immūdis peccatorib⁹ alapas/colaphos/flagella/coronā spineam/sputa blasphemias ⁊ derisiōes sustinuit: quos tamē in ictu oculi occidere potuit. Et vltra hoc in cruce pendēs deum patrē pro eis exorauit. Unde Bernar. Medicina tumoris homis est humilitas christi. Erubescat homo esse superb⁹: quia humilis fact⁹ est ip̄e deus. Intolerabilis est sugbia/ꝙ miles sedeat super scamnū: cum rex iuxta eū sedeat ad terram. Quis ergo audet dicere Ego nō possum sustinere iniurias quas nō merui: nō detractiōes: derisiōes ⁊c̄. dum christū audit hec omnia ꝓpter nos sustinuisse: nobis in exemplū. ¶ Sic ergo ex premissis habetis septem remedia cōtra superbiam: q̄ vtinā cordibus vestris infigeretis vel saltem aliqua ex illis. ⁊ si nō plura: tamen vnū. vt homo in se ppenderet defect⁹ corporales ⁊ spūales: peccata occulta que cōmisit: ⁊ que cōmittere in facto voluisset si potuisset. Ueraciter si hec attente consideraret nullū inueniret hominē quē sciret hec singula pperrasse. Et sic merito se humiliaret ⁊ superbiā totis virib⁹ q̄ est initiū omnis peti detestaret: ne cū sugbis demōib⁹ eternal'r puniret. Q̄d nobis ꝯcedat humil' Jesus: cui humiliū valde placet oratio: in secula benedict⁹ Amē.

Ultimū remediū ꝯ sugbiā

¶ Adhuc p̄dictis remedijs ꝯtra sugbiā possunt addi tria ¶ Primū est cohabitatio humiliū. Sicut eñ ille qui cōmunicat superbo induet superbiā: vt h̄r Eccli. xiij. sic qui cōmunicauerit humili indu

et humilitatē. De hoc habem⁹ exemplū. ¶ Erat qdā ep̄us Parisien sis Oddo: qui despectiores paupes semp ante se ponebat in mensa: z alios ex latere. Requisit⁹ autē quomō posset hoc tolerare. Et rn̄dit. Quidā nobilis miles me docuit qd̄ scriptū est Job. v. Uisitans spēm tuā nō peccab. Et credēdū est q ille miles fuit chr̄i nō mōi zc. ¶ Scdm̄ est: vt hō ad corrigentē se exhibeat faciē hilarē: z adulāti faciē tristē. sic ei fiet vt tal' hō a mult corrigat: z a null' adulatorib decipiat. Nemo em̄ inuito auditori libent' narrat: vt ait Hierony. E cōtrario ꝓpo multos inuenit adulatores q libent' eos audit: sm̄ il lud Prouer. xxix. Pricepꝰ q libēter audit ꝟba mēdacij: oēs ministros habz ipios. Idē ē de his q libent' audiūt detractiōes: qbꝰ vtiqz debe rēt exhibere faciē tristē: sm̄ illō Prouer. xxv. Uēt⁹ aqlo dissipat plu uias: z facies tristis linguā detrahentē. ¶ Tertiū ē vt speculū sacre scp̄ture faciei mētis sepe opponat: illā legēdo vl' audiēdo Et signant' exēpla sctōꝝ z vitā coꝝ. in q videt i q̄nta humilitate z paupate deo fuerūt. z q̄nta de⁹ p eos opat⁹ ē. Un̄ Grego. Sacra scp̄tura tanq̄ speculū mētibꝰ nr̄is opponit: vt siqd in ea fedū fuerit veri⁹ videat. Propterea scp̄tū ē Judith. ix. Humiliū z māsuetoꝝ sp tibi placuit dep̄catio. Et Jac. iiij. De⁹ supbis resi. hūi. aūt dat grām. Sz q̄re de⁹ supbis resistit oñdit Job. xli. c. di. q diabol⁹ sit rex sup oēs filios su pbie. Jō dt Greg. Euidētissimū signū reproboꝝ ē supbia. z hūilitas electoꝝ. Qd vtinā multi supbi z excecati p supbiā attēderēt

¶ De detestabilitate supbie Sermo. VI.

O Dibilis est corā deo et ho mibꝰ supbia. Eccli. x. ¶ In p̄cedēti smōe audiuistis sup bie ortū siue originē ex triplici causa. vicz Ignorātia sui: ex ꝯsideratiōe naturaliū pfectionū: z ex tēporaliū abūdātia. Et tan dē septē remedia ꝯtra supbiā. Nūc ꝯseq̄nter intēdo dicere quō z q̄re supbia sit detestabil' corā deo: corā hoibꝰ z corā brutis. q si hō effica citer ꝯsiderat z attēdit: habebit efficax remediū ꝯtra supbiaz. Pro grā dicam⁹ aue maria. ¶ Odibilis est corā deo z hominibꝰ supbia vbi s. Primo vidēdū est de themat itellectu quō supbia sit odibil' corā deo. Scdo quō sit odibil' z detestabil' corā hoibꝰ. Et tertio quō supbia sit odibil' z detestabil' corā brutis.

A
De⁹ dete stat z o dit sp̄biā.

¶ Circa p̄mū ē notādū: q de⁹ valde odit z detestat supbiā: vt pz ex ꝟbis themat. Et Jac. iiij. De⁹ supbis resistit hūi. āt dat grām. Q uūt de⁹ sic odiat z detestet supbiā patz ex h: qz oipotēs de⁹ grauissi mis penis puniuit pcm̄ supbie. sicut h declarari p̄t pluribꝰ exēplis scp̄ture sacre ¶ Prio i lucifero nobilissimo āgelo qm̄ cū socijs suis

ꝓpter superbiā de celo deiect⁹ est: ita vt cū esset nobilissim⁹ (vt patet sermōe. iiij. A. ꝛ. v. B.) ꝓpter superbiā suā fact⁹ est diabol⁹ horribilissim⁹. Esa. xiiij. Quomō cecidisti lucifer? Et Luc. x. Videbā sathanā q̄si fulgur de celo cadentē: vicꝫ in penas eternas. ¶ Secūdo patꝫ hoc idē in p̄mis parentib⁹, qui ꝓpter superbiā suā volētes esse vt deus: facti sunt mortales/pleni defectib⁹: ꝛ a paradiso expulsi. Gene. iij. Nec solum ip̄i penā hanc sustinuerūt: sed ꝛ transfusa est culpa illa originalis in totū humanū gen⁹: ita q̄ ꝓpter superbiā p̄morum parentū oēs nascimur in peccatis/miserijs ꝛ defectib⁹ multis: nec ad horā de vita securi. ¶ Tertio patꝫ hoc idē de filijs Noe post diluuiū. Vñ sicut habet̄ Genes. xj. Postq̄ fuerunt multiplicati ꝛ erant vnius s̄monis siue labij: habitauerūt in terra sennaar in campo: dixit alter ad alterū. Faciamus nobis lateres ꝛ coquamus eos igne. Habuerūt lateres ꝓ saxis: ꝛ bitumen ꝓ cemento. Et dixerunt Faciam⁹ nobis ciuitatem ꝛ turrim/cui⁹ cacumen ptingat vsq̄ ad celū. ꝛ celebremus nomen nostꝝ anteq̄ꝫ diuidamur i vniuersas terras. Et ita ceperūt facere. Sed audi q̄d ibidem scp̄tum est. Descendit dominus vt videret ciuitatem ꝛ turrim quam edificabant filij Adā. Et dixit. Ecce vnus est popul⁹ ꝛ vnū labiū omib⁹. cōfundam⁹ linguā eoꝝ/vt nō audeat. i. nō intelligat vnusq̄sq̄ꝫ vocē p̄ximi sui Et ita factū est. quia tūc cessauerūt edificare turrim. ꝛ diuisi sunt i vniuersas terras. Ecce ꝓpter supbiaꝫ illoꝝ puniti sunt ne se mutuo intelligerent. Vñ si hec eoꝝ supbia nō fuisset: vnū fuisset linguagiū omniū. ꝛ quilibet homo aliū itellexisset. ¶ Quarto ꝓpter supbiam Pharao nolens ad p̄ceptū dñi p Moysen dimittere filios israel sacrificare: summersus est cū omi pp̄lo suo in mari rubro Exodi. xiiij. ¶ Quinto Chore Dathan ꝛ Abyron ꝓpter supbiā ꝛ rebellionē cōtra Moysen viui absorpti sunt a terra: ꝛ in infernū p̄cipitati cum oī familia sua: vt patꝫ Nume. xvj. ¶ Sexto patꝫ in Saul rege: q̄ propter humilitatē fuit sublimat⁹ in regē. ꝛ ꝓpter supbiā tandē deiect⁹ a regno. vt patꝫ. j. Regū. xv. vbi dicit̄. Nōne cū paruul⁹ esses in oculis tuis/caput in tribub⁹ israel factus es. sedq̄ꝫ p̄iecisti sermonē domini: p̄iecit te de⁹ ne sis rex sup israel. ¶ Septimo patꝫ idē in Roboam filio Salomonis. iij. Regū. xij. qui dixit. Minim⁹ digit⁹ meus grossior est dorso patris mei: ꝛ ꝓpter h̄ deus eū punuit q̄ decem trib⁹ recesserūt ab eo. ¶ Octauo in Sēnacherib: ꝓpter cui⁹ supbiā angelus vna nocte de exercitu suo pcussit ꝛ occidit cētum octogīta q̄nq̄ꝫ milia viroꝝ: vt patꝫ Esaie. xxxvij. Unde ibidem habet̄ q̄ misit nuncios suos vt dicerent Ezechie regi iude. Non te decipiat deus tuus in quo tu cōfidis. Ecce superbia ꝛc. ¶ Nono patꝫ in Nabuchodonosor superbissimo: qui ꝓpter superbiam suam a regno depositus est: ꝛ cum bestijs habitauit. Danielis. v. Ita declarari posset de

Superbia p̄morum parentū

multis aliis. de Holoferne dicente: Non est deus nisi Nabuchodonosor. vt patz Judith. vj. xiij. xiiij. quomõ punitus est. Itẽ de Amon superbo. qui ob hoc q Mardocheus coram eo noluit genua flectere: fecit fieri patibulũ vt in eo suspenderet Mardocheũ. sed diuina dispositione ipse in eodem suspensus fuit mãdato asueri regis. Hester. iij. z. vij. ¶ Item de superbo Antiocho: de quo dicit. ij. Machabeorum. ix. q supra humanũ modum supbia repletus erat: ita vt sibi videbatur q posset fluctibus maris imperare. sed in eum venit diuina vltio: vt de corpore suo vermes viui scaturirẽt z effluerẽt: ita q totus eius exercitus pre fetore grauaret. z sic miserabiliter mortuus est. vt patet ibidem. Sic populus iudaicus propter supbiam suam dispersus est z regno z sacerdotio priuatus. Et superbus phariseus in tẽplo orãs damnatus Luce. xviij. Imo Petrus aplus nimis de se presumẽs z dicens. Si omnes in te scandalizati fuerint ego in te nõ scandalizabor: grauiter cecidit: z eadem nocte qua hoc dixit ter dominũ negauit: vt patz Matth. xxvj. z Luce. xxij. Hec sufficiãt de primo quõ supbia sit odibilis coram deo: ex penis quas deus supbis multipliciter (vt patz) inflixit. ¶ Nũc posset poni dubiũ qd infra ponit circa lram D. vicz q figura est ad hoc q supbia sit odibilis deo zc.

¶ Nunc secũdo breuiter videndũ est quomõ superbia sit odibilis z detestabilis coram hominibus. Pro quo notandũ q hominum communis conditio est vt quisqz eum detestetur quem iudicat superbum. Oditur enim z fugitur superbus ab homine: quia cuilibet preesse z dominari molit. Quod bene Sapiẽs in verbis thematis ostẽdit dicens. Odibilis corã deo z hominibus est superbia. Superbus enim cum in iactãtiam effrenat: priores dedignatur amicos. notos ignorat: comites cõtemnit antiquos: vultum auertit: visum extollit: ceruicem erigit: fastũ ostendit. grandia loquit: sublimia meditat: infestus pcaris: subditis onerosus. Hec Lotharius de vilitate cõditionis humane. ca. lvj. Et in ca. sequẽti exclamat dicẽs. O supbia cunctis importabilis: omnibus odiosa: inter vicia semp prima z semper vltima. Nam omne peccatuz te accedẽte cõmittitur: z te recedente dimittit: videlicz per obediẽtiam preceptorum dei. que est cõtra superbiam. Et ca. lx. dicit. Omnis fere viciosus diligit sibi similẽ. superbus autẽ odit elatum. Unde Salomon Prouerbiorum. xiij. Inter superbos semp iurgia sunt: quia quilibet eorũ nititur aliũ indebite excellere. Et Prouerbiorum. xj. dicit. Ubi fuerit superbia ibi cõtumelia. Ecce quomõ superbia est hominibus odiosa z detestabilis. Propterea sm Boetiũ de consolatiõe phie: libro. j. metro. iiij. superbi cõparantur fulmini. Sicut enim fulmen in alto generat: ita superbi se extollunt Et sicut omnis homo fulmen timet: sic superbum quilibet detestatur. Ubi dicit sanctus Thomas in cõmento. Mirabile videt de su-

B Supbia detestabil' ẽ coram hominibus

perbis: ꝙ cū aliis hoīb⁹ habitare nolūt vicȝ humil'r ⁊ ꝯcordit': ⁊ tamen ad celū volare nō possunt. Uñ Plaut⁹ in aulularia vt allegat autor in Sophilo. Res nimis singularis est hō superb⁹ nō patiēs Nam superbi minores despiciūt: maiorib⁹ inuident: ⁊ ab equalib⁹ dissentiūt. ¶ Ex his ergo breuiter patȝ secundū membꝝ quomō superbia sit odibilis hominib⁹. imo ꝙ superb⁹ supbum odit: vt patet ex dictis. qḋ sic nō est in aliis peccatis: puta luxuria/auaricia/gula/ebrietate/ludo/acidia: ⁊ sic de aliis. Propterea dicūt doctores ꝙ nullum viciū magis equat hoīem demōib⁹ ꝙ̄ȝ superbia. ¶ Ex quo tandē patet q̄nta fatuitas est in supbis. qui ex premissis cognoscūt se odibiles a cunctis: ⁊ tamē nolunt cum aliis in humilitate cōuersari: sed semꝑ videri ⁊ exaltari. Fatuū vtiqȝ est hominē ad hoc tendere vt omnis homo sibi inimicet᷑. Unde sepe inueniunt᷑ prudētes ⁊ vtiles viri: qui ad magnas dignitates aut officia exaltarent᷑: si superbia sola in eis nō dominaret᷑. ꝓpter quam cūctis sunt odiosi. aduertat ergo quilibet seipum.

C

Supbia detestabil' ē bestiis.

¶ Consequenter videndū est de tertio quomō supbia sit odibilis ⁊ detestabilis bestiis. Pro q̄ notandū: ꝙ superbiā ⁊ ꝓpriam volūtatem detestant᷑ animalia bruta/que supbis sunt infesta: ⁊ ad humiles efficiunt᷑ mitiora. Et h̄ patȝ in q̄ttuor aialib⁹: vicȝ in Falena Leone Urso ⁊ Cane.

Falena

¶ Primo in falena. Nam falena vt dicit᷑ in li. de naturis rerū. Et allegat autor de similitudinib⁹ reꝝ. li. iiij. c. xvij. est anial qḋ in remotis partib⁹ nascit᷑: ⁊ naturali instinctu supbiam in hominib⁹ detestat᷑. Nam hominē se inuadentē deuicere nitit᷑: vt victor supbie videat᷑. hominē vo fugientē ipm si causa humiliatiōis subsistit cadere permittit.

Leo

¶ Secūdo patȝ hoc in leone. qui homines se inuadētes vel stantes dilacerat vel ꝓsternit. prostratis vo ad terrā parcit: iuxta illud metricuȝ. Parcere ꝓstratis nobil' nouit ira leonis.

Ursus

¶ Tertio patȝ hoc in vrso: qui venatores se inuadentes fortissime aggredit᷑. sed se ad terram ꝓsternētes ⁊ anhelitū cōtinentes: ⁊ mortuos se fingentes: solū olfacit: ⁊ infestare vlterius cessat. Unde narrat Auianus poeta vnā fabulam: que licet sit res ficta quantum ad aliqua: vicȝ loq̄lam vrsi. tamē valet ad emendationem certorū.

Exēpluȝ

Nam duo socii iuerunt ꝑ viam ⁊ vrsus magnus eis occurrit et in eos insiliit. qui territi: vnus per timorē arborem ꝓximā ascendit alius vo in terram cadēs se mortuū finxit. Ursus autē iacentē circūiuit: putans eum mortuū. ⁊ hincinde olfecit: ⁊ si se moueret aliquantulū obseruauit. Et sic illo immoto iacente/putans eum mortuū abiit. Quod cum factū fuit alter socius de arbore descendit: et ab eo qui iacuerat quesiuit: quid sibi in aures susurrando vrsus dixerit. At ille subiunxit. Ipe mihi cōsuluit vt illum socium vlterius fugerē qui me i periculo dimisit ⁊ fugit. Hec fictio presupponit ꝙ

versus animal crudelissimū humilianti se parcit ꝛ superbienti resi-
stit. ¶ Quarto patet hoc idē in canibꝫ. Nam stantes ꝛ se defenden- Canis
tes horribiliter inuadūt: sedentibꝫ vero parcunt: vt dicit Aristo. ij. rhe
tori. capitu. vij. Et (inquint) ad humiliantes cesset ira: ostendūt ca-
nes nō mordētes eos qui resident. Patꝫ igit̄ ex iam dictis quomō
elationem ꝛ supbiam detestent̄ bruta animalia ꝛ eam execretur na-
tura. Et ꝙ vbi fuerit superbia ibi iurgia ꝛ cōtumelia ꝛc. ¶ Sed D
diceret quis. Est ne ad hoc aliqua figura siue scriptura ꝙ superbia
sit deo tantū detestabilis? Respōdet̄ breuiter ꝙ ad hoc habemus fi
gurā ꝛ scripturam sufficientē. Primo figuram. Sicut em̄ cinis et Figuris
puluis a vento eleuatus: aerem ꝯturbat: oculos ledit ꝛ obscurat. sic demr̄at
cinis nostre humanitatis. de quo dicit̄: Cinis es ꝛ in cinerē reuerte- sr̄biā dte
ris. Genesis. iij. quādo vento ambitiōis ꝛ superbie eleuat̄. tunc ocu stabile eē
los obscurat ꝛ maxime interiores. quia se clare videre nō sinit: cum deo
maiorem q̄ȝ sit homo se credit. quia supbia oculū mentis obscurat
ꝛ veritatē obumbrat. ita vt si tuam occupauerit mentē iam tu te vi
dere qualis es nō potes vel qual' esse potes nequis sentire: vt dicit
Bernard⁹ de gradibus humilitatis. Aerem cōturbat: quia tranql-
litatē mentiū inquietat. Nam vt sup̄ dictū est: inter superbos sem-
per iurgia sunt. Hec em̄ figura Exod. ix. clare demonstrat̄. vbi dicit
scriptura: ꝙ cum Moyses piecit cineres versus celum/ facte sūt ve
sice ꝛ vulnera: ita vt fetor grauaret omnē populum egypti. Cineres
versus celum p̄ijciunt̄: quādo homines de terra ꝛ de cinere radicem
habentes in mentibꝫ suis tumorose extollunt̄. tunc statim vesice et
fetor intolerabilis sequitur: quādo inflatio tumoris ꝛ supbie omi-
no vt fetor vituperabilis comitatur. Superbia em̄ est vulnus ꝛ vl-
cus pessimum quod curari renuit: mederi non sustinet. Unde sicut
habens vesicam nō sustinet cum tangitur: ita superbꝰ cum arguit̄
de superbia nō patitur. ¶ Secūdo ad detestationē superbie habe- Scptu-
mus scripturam. ꝛ hoc dupliciter. Primo scripturas historiales si- ra oñdit̄
ue exemplares. per quas satis ostēditur quomodo deus detestetur sr̄biā esse
superbiam; vt patet circa initium huius sermonis circa litterā B. detestabi
Secūdo scripturas doctrinales quibꝫ deus inhibet superbiā. Un- lem.
de Prouerbioꝝ. viij. deus loquitur per Salomonē. Arrogantiam
ꝛ superbiam ꝛ os prauuꝫ ꝛ bilingue ego detestor. Et Amos. vj. De-
testor ego superbiam Jacob. Et in verbis thematis Ecclesiastici. x.
Odibilis est coraꝫ deo ꝛ homībꝫ superbia. quia deus superbis resi
stit ꝛ hūilibꝫ dat gratiā. vbi s. Initiū em̄ oīs peccati supbia. Ecci. x.
Quia igitur supbia tantū deo displicet ꝙ eam a p̄ncipio mūdi pre
ceteris peccatis vltus fuit: sm̄ ꝙ Judith ait eiusdem. ix. Superbi
nō placuerunt tibi ab initio. Hinc est ꝙ Tobias sapienter filio suo
consuluit dicens Tobie. iiij. Superbiam in tuo sensu aut in tuo

verbo nunq̄ dominari permittas. ab ipa em̄ sumpsit initiū omnis perditio. Humilemur ergo coram deo ꝛ hominibꝫ in hoc seculo: vt exaltemur in futuro Amen.

¶ De Nocumētis superbie ¶ Sermo. VII.

Omnis qui se exaltat humiliabit̃. Luc. xiiij. ꝛ. xviij. ¶ In p̄cedēti sermōe audistis q̄modo sup̱bia sit detestabilis deo/hōibꝫ ꝛ brutis: vt ostēsum est p̱ plures rōnes/auctoritates/ꝛ exēpla. Nūc ꝯsequēter vidēdum erit de nocumētis sup̱bie: ꝛ de malis eiꝰ. Quāuis em̄ hic sup̱bi exaltent̃ ꝛ insolent̃: tamē in futuro p̱ penam infernalē humiliabunt̃: dicēte saluatore Qui se exaltat humiliabit̃. vbi s̄. Pro grā dicamꝰ Aue maria. ¶ Qui se exaltat humiliabit̃ vbi s̄. ¶ Inueniuntur
A plures qui magis timore penarū ꝛ nocumentoꝝ a vicijs abstrahūtur q̄ȝ amore virtutū. Ideo de malis ꝛ nocumētis que sup̱bia facit pauca dicam. Et licȝ casus Luciferi p̄moꝝūq̄ȝ parentuȝ sufficienter ostendāt nobis q̄ntum sit timēda sup̱bia. Sūt tamē p̄ter hec multa alia mala q̄ ipa sup̱bia infert in p̄senti seculo ꝛ in futuro. quoꝝ aliqua enumerare cogitaui: vt q̄ nollent fugere sup̱biam ꝛ amplecti humilitatem sibi oppositam: amore iusticie ꝛ ꝟtutis honestate: saltem fugiāt sup̱bie peccatū ꝓpter eius turpitudinē ꝛ timorē malum q̄ ipam superbiā comitant̃ ꝛc̄. Hec aūt mala sup̱bie dominꝰ in genere innuit in verbis thematis Qui se exaltat humiliabit̃. Qui em̄ se exaltat per superbiam: humiliabit̃. i. dep̄metur per penā. Sicut h̄ scriptura in pluribꝫ locis manifeste ostendit: vt patet in sermōe p̄cedenti circa lr̄am A. Exaltauit se lucifer angelus excellētissimus ꝛ dignissimus. ꝛ p̱ superbiā factus est diabolus ꝛ de celo expulsus. Exaltauerūt se p̄mi parentes per superbiā ꝛ depressi sunt per penam. quia expulsi de paradiso facti sūt mortales ꝛ instabiles: ꝛ multiplicibꝫ miserijs subiecti cū tota posteritate sua. Et pecoribꝫ assimilati: f̄m illud psal. xlviij. Homo cū in honore esset nō intellexit: comparatus est iumētis insipiētibꝫ ꝛ similis factus est illis. In hac auctoritate ꝓpheta tangit tria mala ꝯtra triplicē honoreȝ qui datus est homini in sua creatiōe. Primus honor fuit: ꝙ fuit factꝰ ad imagineȝ dei f̄m mentē vel f̄m intellectū: vt dicit Glos̃. cōtra qd̄ dicit̃ [nō intellexit] glo. suam dignitatē ꝙ intellectu vigeret. Vl' [nō intellexit] vn̄ cecidit vt doleat. vbi sit vt erubescat. q̄ vadat vt timeat. ¶ Secundꝰ honor fuit ꝙ data est ei potestas sup̱ irrationalia. ꝯtra quod dicit̃ [cōp̱atus est iumētis insipiētibꝫ] Glo. amissa rōne nō intellexit. ideo compat̃ꝰ est: vicȝ p̱ rōnis abusum: vl' honoris eius abusuȝ

Hoīs tri plex honor ī creatiōe

Aug. de trinit. sic dt. Honor hominis verus est imago et similitudo dei q̄ nō custodit nisi ad ipsum a quo imprimitur referat. ¶ Tertius honor fuit q ad similitudinē dei factus est in bonitate. quia in gratia cōditus fuit vt dt sctūs Thom. Cōtra qd dicit [simil' factus est illis] scz vicio: non natura. s. iracundus in iracūdia: supbus in supbia: crudel' in crudelitate. et similiter in alijs vicijs et peccatis. Sic de alijs declarari potest q̄ se per supbiā exaltauerūt et humiliati sunt. Exaltauit se Pharao et in mari submersus est. Exaltauerūt se Chore Dathan et Abyron et a terra absorpti sunt. Exaltauit se Saul et demoniacus factus est. Exaltauit se Absalon et crinibus suspēsus est. Exaltauit se Nabuchodonosor et in bestiā mutatus est. Et sic de alijs. vt patz in sermōe p̄cedēti. Jō dt saluator in themate Ois q̄ se exaltat humiliabit. Nō dt: qui exaltat: sed q̄ se exaltat humiliabit. Multi eñ exaltati hic sunt scti ad dignitates: vt ꝯfessores et ceteri: qui per h nō amiserūt humilitatem. sed ois q̄ se exaltat humiliabit Pl'es exaltauerūt se et hūiliati sunt

¶ Nūc scdo vidēdū est de mal' siue nocumētis supbie. Pro q̄ notandū q supbia q̄ntum ad presens sufficit, infert homini q̄nq3 mala siue nocumenta. B

Mala supbie
- Eterna dānatio: quā etiā hō incurrit p q̄libet mortali: et p vno solo
- Gratie et virtutum puatio
- Facit hoiem deo displicibilē: et opera eius indigna remuneratione eterna.
- Nō solū puat gra et vtutibus: sz ē ipedimētū ꝯ talia adq̄rēda
- Generat siue causat i hoie multitudinē viciorꝝ.

¶ Primū malū supbie est eterna dānatio. Sicut eñ humilitas est i aiabus mr oim vtutū et pncipiū spūal' motus sursum vicz i sublime eterne btitudis et glie: Ita ecōtrario supbia cū sit graue pctm ē pncipiū motus anie deorsum ad infernū siue ad eternā dānationē: et ois pcti initiū. vt ptz fmōe. iiij. A B D. Ois eñ elōgatio ab altissimo ē descēsus et appropinq̄tio ad infernū. Supbia aūt est elōgatio ab altissimo: nō fm loci distantiā: cū deus sit vbiq3. sed fm dissilitudinē ꝯ dei volūtatē. et iō est pncipiū motus ad ifernū. Qd vult saluator i verbis themat' [Ois q̄ se exaltat hūiliabit] recte sicut duo latera libre sic se hñt. q dū vnū eleuat: alterꝝ depmit. sic dū supbus hic se exaltat in mūdo: depmet et humiliabit i inferno. ¶ Scdm malū supbie ē puatio gre et vtutū. Nā dt Jsid. i li. Etym. Supbia est oim vtutū ruina. ecōtrario hūilitas vtutū restauratio. Sicut eñ a mōtibus aq̄ defluūt et ruūt et i vallibus ꝯfluūt: sic de supbo et humili. Et Greg. xxxiiij. mor. dt. Alia q̄ppe vicia eas solūmō vtutes ipetūt qbus ipa eadē vicia destruunt. vt vicz ira patiētiā: castrimargia abstinētiā: et libido ꝯtinētiam expugnat. Supbia aūt nequaq̄ ē vnius vtutis extin- C

tione contenta. sed contra cuncta aīe membra se erigit. ꝛ q̄si gnālis ac pestifer morbus corpus omne corrumpit. vt quicquid illa inuadente: agit͛ etiā si esse virtus ostenditur. nō per hoc deo sed soli vane glorie seruiat͛. Et post pauca subdit Greg. Quisquis eius tyrannidē captiua mente susceperit. hoc primum damnum patitur. ꝙ clauso cordis oculo iudicij equitatē perdit. Nam cuncta que ab alijs vel bene geruntur displicent. ꝛ sola ei que ipse vel praue egerit placent. semper aliena opera despicit. semper mirat͛ que ipse facit. quia ꝛ quicquid egerit egisse se singulariter credit Hec Grego. vbi s̄. Sic ergo patet quomō superbia priuat hominē gratia ꝛ v̄tutibꝫ. quāuis em̄ omne peccatuꝫ mortale gratia priuet ꝛ virtutibꝫ infusis si inessent. Attn̄ vt dictum est superbia hoc gnālius facit. Est tn̄ verū vt dicit sctūs Tho. ꝙ licꝫ aliq̄ motus superbie possunt esse venialia peccata ꝓpter eorum imꝑfectionem. scꝫ quia p̄ueniunt iudicium rationis. aut sunt preter consensum voluntatis. ipsa tamen de suo genere est peccatum mortale. quia dicitur Ecci. x. Odibilis est corā deo ꝛ hominibꝫ superbia. vt patet in sermo. p̄cedenti. Et ideo dicit Gregorius xxxiiij. mora. di. siue signo. lxj. ꝙ euidentissimū reproboꝝ signum est superbia. at contra humilitas electoꝝ. Utinā h̄ superbi attenderēt. ꝛ illud signum diaboli a se abijcerent. Ecce quantū malum facit superbia. Ideo dicit Aug. xiiij. de ciui. dei. ca. xiij. Audeo dicere superbis esse vtile cadere i aliqđ apertuꝫ manifestūqꝫ pctm̄ vnde sibi displiceant. qui iam sibi placendo ceciderāt. Salubrius enim petrus sibi displicuit qn̄ fleuit. q̄z sibi placuit quādo p̄sumpsit. Hoc dicit sic facer psalmus Imple facies eorum ignominia ꝛ querēt nomē tuuꝫ domine: id est: vt eis placeas querentibꝫ nomē tuum qui sibi placuerunt querendo suum Hec Aug. Et lib. j. de ciui. dei. ca. xxviij. dicit Aug. ꝙ occulta dei ꝑmissione factuꝫ est. vt virgines fideles christiane a barbaris violarent͛. Et hoc vt superbiā deponerent vel vt superbiam nō incurrerent de sua virginitate. Dicit em̄ ibidem de illis Nolite mirari hoc vos amisisse vnde hominibꝫ placere gestistis. et illud vobis remansisse qđ ostendi hominibꝫ non potest. Si peccātibus nō consensistis. diuine gratie ne amitteret͛ diuinum accessit auxilium. humane glorie ne amaret͛ humanum successit obprobriū ꝛc̄. q. d. non perdidistis meritū virginitatis neqꝫ aureolam si nō consensistis. sicut testat͛ beata Lucia dicēs. Si me invitam violauerꝭ duplicabitur mihi merces ad coronam. sed ita perdita virginitate corꝑali habetis remediū contra superbiam. ne de virginitate vestra queratis inanē gloriam. De hoc malo superbie dicit Isid. de sūmo bono li. ij. ca. xxxviij. Omni vicio deterior est superbia. vel ꝓpter hoc ꝙ a summis ꝑsonis ꝛ primis assumit͛. seu qđ de opere virtutis ꝛ iusticie exorit͛. minusqꝫ eius culpa sentit͛. luxuria vero carnis ideo no-

(Margin notes: D; Exēpluꝫ; Nota)

tabilis omnibus est qm̄ per se turpis est. ꝛ tamē dispēsante deo mi-
nor est q̄ꝫ superbia. sed qui detinet superbia ꝛ nō sentit: labitᷣ in car-
nis luxuriam. vt per hanc humiliat⁹ a confusione resurgat ꝛ a sup-
bia. Et iterum eodem ca. dicit. Utilius est arrogantib⁹ quocūq̄ꝫ vi
cio labi ꝛ humiles deo post casuꝫ fieri. q̄ꝫ per elationē superbire. gra
uiorēq̄ꝫ damnationem per superbiā sumere. Ex quo clare ptꝫ graui-
tas superbie. Sicut eñ sapiens medicus in remediū maioris mor
bi patitur infirmum in leuiorem morbū incidere. ita peccatū super
bie ceteris ex hoc grauius esse ostenditᷣ. ꝙ deus pro eius remed. p-
mittit hominē in alia peccata ruere. Sic ergo ptꝫ secūdum malū su
perbie. qḋ est priuatio gratie ꝛ virtutū. Ideo necesse est cuilibet ho-
mini se humiliare. ¶ Exemplū illius habem⁹ in vitaspatrū. Quidā senex requisit⁹: quomō potest anima humilitatē adipisci: Rn̄dit si sua tm̄mō mala consideret. quia pfectio hominis humilitas est. q̄n tū cunq̄ꝫ eñ homo se deposuerit in hūilitate tātū ꝓficit i altuꝫ. Sic eñ superbia si ascenderit in celū vsq̄ꝫ ad infernū deducitᷣ. ita humi litas si descenderit vsq̄ꝫ ad infernū/tunc exaltatᷣ vsq̄ꝫ ad celum. Ad hoc valet exemplū de coriario quodā qui in meritꝭ suis ꝓpter humi li tatem similis fuit reputatus btō Anthonio: vt patet s̄. ser. v. M. — Exēpluꝫ

¶ Tertiū malum qḋ superbia homini infert/ꝙ facit eū deo displi cibilē ꝛ opa eius inutilia ac indigna remuneratione eterna. q̄ꝛ vt s̄. dicti priuat hominē grā. sine qua opera hoīs deo nō sunt accepta. ne q̄ꝫ eterna remuneratiōe digna. Uñ Chrys. dt. Nihil ita a dei demē tia alienos nos facit ꝛ gehenne nos tradit ignibus: vt supbie tyran nus. Hac eñ in nobis existente om̄is vita nostra imunda est. Et si sobrietatem ꝛ si largita tem. si ieiuniū: ꝛ si orōnes ꝛ elynaꝫ: ꝛ si qḋ cū q̄ꝫ aliud pfecerimus: indignus est apud deuꝫ oīs altus corde. Hec Chrys. Hoc bñ attendit sctā ꝛ deuota mulier Judith. ix. ca. dicens. Superbi ab initio nō placuerunt tibi. sed humiliū ꝛ mansuetoꝝ ti bi semꝑ placuit depcatio. Quantū aūt deo displiceat supbia. ptꝫ in sermone p̄cedenti. B. — E Supbꝰ indignū se reddit eterna re mūeratiōne

¶ Sed vt melius valeatis intelligere q̄ntuꝫ superbia deo displiceat. Est aduertēdū ꝙ supbia signāter deo displi cet pꝛimo ex eo. q̄ꝛ supbꝰ se aufert dō cui tanq̄ꝫ auctori seruire debet ꝛ fm ꝓpriā voluntatē viuit. Scḋo q̄ꝛ ea q̄ dei sūt sibi attribuit. Uñ Bern̄. in ser. de pasca de lepra naaman dt. Oīa q̄ dei sūt aufert. de-
ponit ꝛ diripit. quē ei sibi modū pōit hūana cupiditas. Nā q̄ ꝑ vsu ram acq̄rit pecuniā modicā. silr mundū conaretᷣ lucrari vniuersum si nō deesset possibilitas. si suppeteret volūtati facultas. dico fiduci aliᷣ nemini q̄ sit in volūtate ꝓpria p̄t vniuers⁹ mōs sufficere. Tertio supbia siue volūtas ꝓpa: q̄ntū i se ē deū pimit. Uñ fm mētē Bern̄. vult deū oino velle deū petā sua iudicare nō posse. vl' ea nescire. vult non esse ergo cum nō esse deum. qui q̄ntū in ipo est vult eum aut impotētē deum — Nota — Supbꝰ

aut iniustum esse: aut insipientem. Crudelis plane et omnino exe-cranda malicia. que dei omnipotentiam: sapientiam: et iusticiam: perire desiderat. Hec crudelis bestia fera pessima: rapacissima lupa: seuissima leena. Quarto superbia supra deum se erigit. Unde Bernardus in sermo. de natiuitate domini. Dico enim vobis: q[uod] omnis superbus extollit supra deum. vult enim deus fieri voluntatem suam et superbus fieri suam. iam videtur equalis deo. sed attende male cõgruam proportionem. Deus in his tm̄ que ratio approbat suam vult fieri voluntatẽ. superbus vero 7 cum ratiõe 7 cõtra rationẽ.

F ¶ Quartũ malũ superbie: q[uod] ipsa nõ solum priuat gratia 7 virtutib9. sed etiam obex est 7 impedimẽtum ne superbo talia conferantur. Unde dicitur Jacobi. iiij. Deus superbis resistit: humilib9 autẽ dat gratiam. Super quo dicit Aug9. Sup[er]bis deus resistit vt obdurent. humilibus aũt dat gratiam: vt diligãt obedientiam 7 recipiant excellentiã. Et itez dicit Aug. Alta siccant 7 tumor infusa repellit. Uidemus eñi q[uod] montes propter altitudinẽ suaz tumidam. aquã superfusam a se repellũt. que defluens toto impetu ad valles currit. ita cor per superbiaz tumidum 7 elatum a se reiicit 7 repellit fluenta gratiarum nam cum cor humanum superbia intumescere ceperit. statim gratiarũ omniũ fluenta a se reiicit 7 repellit quemadmodũ si loci p[ro]funditas fuerit in montem p[er] tumorẽ cõuersa: statim eundẽ locum om̄is aquaz copia deserit. ita vt tandẽ durus totus ac aridus efficiat. Et ita etiã vt dicit Bernar. Elatuz cor durum est 7 expers pietatis: ignarum cõpunctionis: siccũ ab omni rore gratie spiritualis.

G ¶ Quintũ malum q[uo]d superbia infert homini est. q[uod] in eo generat 7 causat multitudinẽ viciorum. Uñ Ecci. x. dicit Initiũ omnis peccati sup[er]bia. qui tenuerit illaz implebit maledict. i. vicijs. Ubi dic̃ Glo. interli. De sup[er]bia nascunt hereses: scismata: detractiões: inuidia: v[er]bositas: iactantia: cõtentiones 7 hm̃oi. Propterea Greg. xxxi. mora. di. xcvij. ponit sup[er]biam oim̃ viciorum reginã 7 matrem: dicẽs. Ipsa nã q[ue] viciorum regina sup[er]bia. cuz deuictũ plene

Sup[er]bia ẽ oim viciorum regina. cor reperit. mox illud septẽ p[ri]nci palib9 vicijs. quasi q̃busdã suis ducibus deuastandũ tradit. quos videlicet duces exercitus sequitur. quia ex eis p[ro]culdubio importune viciorum multitudines oriunt. Q[uo]d melius ostẽdit dicẽs. Radix quippe cũcti mali superbia est. de qua scriptura attestante d[icitu]r. Initium omnis peccati sup[er]bia. Prime autẽ ei9 soboles. septem nimirũ p[ri]ncipalia vicia de hac virulẽta radice p[ro]feruntur. sez inanis gl[or]ia. inuidia. ira. tristicia. auaricia. vent[ri]s ingluuies. luxuria. Hec Greg. ¶ Ex quorum quolibet [con]sequẽter multa peccata specialiter generant. Et subdit Greg. statim dicens. Sz

Sup[er]bie filie habent contra nos hec singula exercitum suum. ¶ Nam de inani gloria: inobedientia: iactantia ypocrisis: cõtentiões: p[er]tinacie: discor-

bie. ꝛ nouitatū ꝓsumptiones oriunẜ. ¶ De inuidia: odium: susurra Filie in/
tio: detractio: exultatio in aduersis proximi. afflictio autē in ꝓsperꝫ uidie
nascitur. ¶ De ira. rixa: tumor mentis: cōtumelie: clamor: indigna Ire
tio: blasphemie ꝓferūtur. ¶ De tristicia: malicia: rancor: pusillani
mitas: desperatio: torpor circa precepta. vagatio mentis erga illici/ tristicie
ta nascitur. ¶ De auaricia: proditio: fraus: fallacia: piuriū: inquie auaricie
tudo: violentia. ꝛ cōtra miscdiā obduratiōes cordis oriunẜ. ¶ De Uentris
ventris ingluuie: inepta leticia: scurrilitas: immundicia: mlʾtiloqui ingluuie
um: hebetudo sensus circa intelligētiā ꝓpaganẜ. ¶ De luxuria: ceci Luxurie
tas mentis: inconsideratio: incōstantia: ꝑcipitatio: amor sui: odiū
dei: affectus pn̄tis secli. horror aūt vel desperatio futuri generanẜ
Hec Greg. Ecce quantꝰ cumulus vicioꝝ ꝓcedit ex supbia. tanq̄ ex
initio ꝛ radice. de quoꝝ quolibet in ꝓcessu sermonū sequentiū deo
auxiliante aliqd dicā. Ut sic ex hmōi filiabꝫ cognoscaẜ malicia ma/
tris vicꝫ supbie. Quis ergo sapiēs ꝛ intelligēs hec. nō detestareẜ su/
perbiā si corde tot mala ꝑciperet. ¶ Adhuc pōt addi sextū malū qd
infert homini superbia quantum ad animam istud videlicet. quia D
superbia est infirmitas anime valde periculosa. Et bene periculo/
sa qꝛ de facili incurriẜ. ꝛ non de facili curatur. post curationē etiam
ꝺ facili in eā recidiuatur. Q nō de facili cureẜ patet. quia nullus ſi
ne ea perit: vt vult Glo. sup illo Joan. vj. Hec est volūtas eius qui
misit me patris: vt om̄e qd dedit mihi non perdam ex eo. dicit enim
Glo. ꝺ tumētibꝫ pereūt: ꝺ pusillis nullus. i. de hūilibꝫ. Et Matth.
xviij. diciẜ. Non est voluntas ante patrē vestrū qui in celis est. vt pe
reat vnus de pusillis istis. ¶ Est aūt triplex ratio quare aliquis de
facili incurrit infirmitatē supbie. ¶ Prima qꝛ non putaẜ esse tanta
infirmitas quanta est. Et ideo non vitaẜ sicut vitanda esset. Unde
Greg. Cum minꝰ turpis superbia crediẜ / minus vitaẜ. Luxuriā eo
magis erubescūt homies quia omnes turpem eam esse nouerunt.
¶ Secūda ratio: qꝛ manifestiora inueniunẜ exempla supbie q̄ȝ alio
rum vicioꝝ. Fornicatores em̄ ꝛ alij pctōres occultant pctā sua. sed
supbia palam cōmittiẜ. ¶ Tertia ratio est ꝓpter multiplicē materi
am a qua supbia oriẜ. pōt em̄ oriri ex quocūqꝫ bono. ¶ Ex quo conse
quenter patꝫ. ꝙ supbia est infirmitas periculosa q̄ de facili incurriẜ
¶ Sed ꝙ nō de facili cureẜ: Pōt adhuc ostendi multiplici ratione.
¶ Primo qꝛ infirmitas supbie infirmitati diaboli q̄ est oīno incu/ Supbia
rabilis assilatur. pctm̄ em̄ luciferi fuit supbia: vt patet Esa. xiiij. de facili
Quomō ceci. luci. q̄ mane oriebarˀ ꝛc̄. ¶ Scđo ꝑ hoc ꝙ hec infirmi nō curaẜ
tas nō cognosciẜ Uñ etiā illi q pleni sunt supbia vsqꝫ ad oculū siue
verticē non cognoscūt eam. Et qꝛ nō cognosciẜ ideo nō de facili cu/
raẜ. Uñ Augu. Nemo insanabilior eo qui sibi sanus videẜ: intelli/
ge de sanitate aie. Et Berñ. Scio longius esse a salute membrū qd

obstupuit. Et egrum sese nō sentientem piculosius laborare. Iterū Ambro. Grauissime peccas qui ignoras. Et Sene. Initium salutꝭ ē cognitio pcti. Idē. Difficulter ad sanitatē puenimus. qꝛ nos egrotare nescimꝰ. ¶ Tertio per hoc qꝛ remedio non statim iuuatur. imo deterior fit. Unde superbia fuit causa quare iudei de pdicatiōe cbri deteriores facti sunt. Unde Joan. ix. In iudiciū ego in hūc mundū veni. vt qui nō vident videant: scꝫ humiles. ꝛ qui vidēt ceci fiāt. videlicet supbi. qui se putāt multa scire ꝛ videre. ꝛ sapiētes sūt in oculis suis. Uenit ergo dn̄s in hūc mundū/ vt humiles ceci illūinarent et superbi sapientes excecarent. Sed sicut sequit in eodēꝫ capitulo. postq̄ꝫ dominꝰ iesus dixit predicta verba. quidā ex phariseis dixerunt. Nunquid ꝛ nos ceci sumus? quibus respondit iesus. Si ceci essetis nō haberetis pctm̄. i. si vere cecos vos esse reputaretis. nunc vero dicitꝭ quia videmus. ideo pctm̄ vestrūꝫ manet. Hec Joan. ix. Illud autē bene figuratū est Matth. xxvj. vbi legit petrus amputasse auriculā seruo principis sacerdotum. Petrus em̄. i. cognitio aufert multis litteratꝭ auditū predicationis. vel aurem obedientie Ad qđ videt pertinere illud Prouerb. xxvj. Uidisti hominē sapientem sibi videri. magis illo spem habebit insipiens. ¶ Quarto ex hꝫ qꝛ pietas dei nō ita respicit superbum sicut alios peccatores. Unde Grego. Celestis medicus egros nō respicit. quos etiā de medicamēto deteriores fieri videt. ¶ Quinto quia supbia maxime distat ab humilitate. qꝛ est ei contraria. sola autē humilitas est via ad curationē. Unde sup illud Job. xxxj. Si letatū est in abscondito cor meum: dicit Grego. Superbia quanto longius est ab humilitate: tanto grauius est in desperatiōe. i. tanto minus pōt haberi spes de futura eius correctione. Sic ergo patet scđm pncipale ꝙ infirmitas superbie nō de facili curat. ¶ Tertiū erat ꝙ de facili in eam recidiuatur. Et illud pōt ostendi ex eisdē rationibꝰ. ex quibus iam ostensum est ꝙ nō de facili curatur. Ex quibꝰ omnibus ostensūꝫ est. ꝙ superbia est infirmitas valde piculosa. Rogemꝰ ḡ deū: vt sua auxiliante grā supbiā: reginā: matrē: initiū ꝛ radicē oim viciorū ꝛ malorū fugiamꝰ: ꝛ ad verā humilitatē nos ꝯuertāꝰ. ipo adiuuante q̄ dicit. Discite a me qꝛ mitꝭ sum ꝛ hūilis corde. q̄ est bn̄dictꝰ in secl'a Amē.

¶ De inani gloria. Sermo. VIII.

Quomō vos potestis credere

q̄ gl'iam ab inuicē accipitis ꝛ gl'iam q̄ a solo deo est nō q̄ritis. Joā. v. In p̄cedenti s͞mone audistis plura mala q̄ infert hoi supbia. cum tn̄ hō in triplici honore creatꝰ fuerit ab initio. vicꝫ qꝛ fuit creatꝰ ad dei imaginē s͞m mentē. ꝛ ptātēꝫ accepit sup irrōnabilia. Et ꝙ factus est ad sil'itudinēꝫ dei in bonitate. qꝛ in

grātia creat⁹. vt dr scrūs Tho. ⁊ eū sequētes. Audiuistis etiā tunc quō septē vicia capitalia tanq̄ filie oriunł ex supbia. ex quoꝝ quoli bet multa pctā gnānł. Et q₂ sicut tūc dictū est prima soboles siue fi lia supbie est inanis glia. Ideo nūc ꝯsequenter de inani glia aliqua dicere cogitaui. quā saluator nr̄ detestatur in verbis themat꜡ dicēs Quō vos potest꜡ credere ⁊c̄. q. d. Qui ab alijs appetūt honorari dif ficulter vere ꝯuertunł ad chr̄m. Ideo eni nō pn̄t credere. q₂ super ba coꝝ mens laudari desiderat. ⁊ se sup alios efferre. qđ est ꝯtrariuꝫ hūilitati saluatoꝝ nr̄i. quā nos edocuit. vt pꝫ in p̄ce. s̄mōe. Et vanā gliam tanq̄ vere fidei repugnantē cū dr. Quō potestis credere ⁊c̄. Pro grā Aue maria. ¶ Quō vos potestis credere vbi s̄.

¶ Circa hec v̄ba themat꜡ Primo videndū qd sit inanis glia. Pro q̄ est notandū: q̄ s̄m Gre. vt pꝫ in p̄ce. ser. xxxvij. mora. Inanis glia est p̄ma filia supbie. Quia cū hō p supbiā in corde suo credit d̄ seip̄o magna. ⁊ reputat se excellentē. statim ex h̄ mouetł ad appetendū ina niter eiusdē sue magnitudinis ⁊ excellētie foꝝ apud alios māifesta tionē. Et h̄ est inanis glia. Vn̄ Alexā. de al. ij. pte sūme sic diffinit vanā gliam: siue inanē gliam qđ idē est. Uana glia est appetitus inordinat⁹: ⁊ inordinata delectatio hūane laudis. Supbus eni cuꝫ sit apud se in sua estimatiōe magn⁹ sit. valde appetit honores ⁊ hūanā laudē. vt ex his reddatł clarioꝛ ēt in noticia alioꝝ. Et quāto laudes ip̄is supbis ab alijs exhibite sūt maiores. tanto ampli⁹ ip̄os in sup biā extollūt. ⁊ tāto magis ip̄i appetūt ⁊ volūt supesse. sic vesica quā to magis insufflatł: tāto magis inflatł ⁊ dilatatł. p̄pterea in sacra scri ptura supbi nō incōgrue cōpanł paleis inanibꝫ. que palee ex duab⁹ causis semp de supioritate ꝯtendūt. vicꝫ aut leuitate p̄pria: aut ven ti vehemētia. Sic supbi interdū leuitate p̄prie vanitat꜡ extollunł in cordibꝫ suis. Et queadmodū palea q̄ leuioꝛ est. q₂ minoꝛ aut vilioꝛ alijs alti⁹ ferł. sic q̄ minoꝛ est merit꜡ plerūq̄ vult supesse alijs. ⁊ va nitate sue supbie se estimat ceteris meliorē. Interdū ēt supbi ex ve hemētia vēti. i. ex magnitudie hūanaꝝ laudū extollūł. ita q̄ ex sola alioꝝ laude alijs se supeminere existimāt ⁊ se meliores alijs eē ꝯten dūt. Ex q̄ tūc pꝫ q̄ mltū piclosa est laus adulatoria. freqnł ducēs laudatum in elationem. propter qđ vere humilis huiusmodi suas laudes cōtēnit. Et maxie cū noscit se laudari de aliq̄ qđ scit i se n̄ eē: nullaten⁹ tali laudi acqescit. sꝫ apud se dr ⁊ sibijp̄i ꝯmemorat illud scripture. pplē meus q̄ hrī te dicūt: ip̄i te decipiūt Esa. iij. Et iteꝝ Qui te brificant mittunt in errorem Esa. ix. finaliter. Vn̄ ⁊ veraci ter ꝯtingit hūane laudis amatoribꝫ/ q̄ ex hmōi laudatiōibꝫ ⁊ adula tionibꝫ sic demētanł ⁊ cecanł/ q̄ false se reputāt eē. oē qđ in opiniōe hominū sūt: ⁊ decepti de se credūt oīa q̄ vani laudatores eis sugge runt aut mentiunł. Sicut ꝯtingit illis q̄ plus debito laudantur de

A

Inanis glia qd

Supbi cōpanł paleis

ingenio/intellectu/ↄsilio/prudētia/iusticia/tēperātia/humilitate/ largitate/abstinētia /castitate/mansuetudine/pietate:ꝛ sic de alijs virtutibꝫ. Similr de illis q̄ plꝰ debito laudant de coꝝ parētela/ↄsanguinitate/amicoꝝ copia/corporis pulcritudine/fortitudine/agilitate/vestimētoꝝ ornatu:ꝛ sic de alijs. ¶ Ecōtrario vere humilis si se laudari sentit de bono qđ forte se noscit habere adhuc quantum in se est illā laudē repellit:ꝛ dat gl'iam deo dicēs cū apl'o: Gratia dei sum id qđ sum. q̄si di. aut cogitaret. Si aliq̄d tale bonū in me habeo:h est de dono dei:cui soli debet honor ꝛ gl'ia:fm illud.j.ad Timo.j. Regi seculoꝝ īmortali/inuisibili soli deo honor ꝛ gloria in secula seculoꝝ Amen. ¶ Sicut ḡ supbi cōparant palee:q̄ oī vento in altū rapiunt. ita humiles cōparant granis:q̄ in imo se tenent. Et iō cū chr̄s dn̄s ventilabit areā suam tēpore generalis iudicij. in q̄ quidem area inueniunt palee ꝛ grana. tūc palee .i. supbi rapient in ignē inextinguibilē. Grana vero.i. electi:humilitate custodiēte ꝛ ptegēte/ salua recōdent in horreū celeste. Sicut de h legit Luc.iij. vbi dr Joannes baptista ad ppl'm quē baptizabat. Ego vos aqua baptizo. veniet aūt fortior cuiꝰ nō sū dignꝰ soluere corrigiā calciamētoꝝ eiꝰ. ipse vos baptizabit in spūscto ꝛ igni. cuiꝰ ventilabꝝ in manu eius ꝛ purgabit aream suā:ꝛ cōgregabit triticū in horreū suū. paleas autem cōburet igne inextinguibili. Ecce iam patꝫ ex p̄missis q̄ntū malum sit vana gloria ꝛc̄.

Hūiles cōpant ḡ nis.

C ¶ Nūc scđo dubitat circa p̄missa Ex qbꝫ cōiter oriat vana gl'ia siue inanis gl'ia:qđ idē est? Rndet breuiter q̄ntū ad p̄sens sufficit ꝙ vana gl'ia orit ex multis.

Vana gl'ia orit:
- Ex generis nobilitate.
- Ex corpis pulcritudine
- De corpis magnitudine siue fortitudie.
- Ex studio sciētie.
- Ex vtute ꝛ vite sctitate

D ¶ Primo vana gl'ia orit ex generis nobilitate. Nobiles eīm cōiter sunt vane gloriātes de suo genere:ꝛ alta de se sapientes. Et ideo dicit Aristo.ij. rhetoꝝ.c.xxiij. ꝙ nobiles habēt duos mores vitupabiles. Primꝰ ꝙ nimis appetūt honores. Scđs ꝙ sunt pgenitoꝝ despectores:reputātes se eis meliores. Vn̄ dr phs. Nobiles despiciūt eos qui sunt similes pgenitoribꝫ. De talibꝫ dicit Osee.ix. Gloria eorum a partu:ꝛ gl'ia a ↄceptu. Gloriant eīm q̄dā de parentū dignitate:faciētes eos nobiliores q̄ȝ fuerint in rei veritate. Quidā de matꝝ generositate:tacētes de patris rusticitate. Sicut q̄ patrē habuerūt diuitē rusticū aut ciuē. ꝛ minime de genere paupeꝝ nobiliū. Tales faciūt vt facit mulꝰ. De q̄ fingit Petrꝰ alphonsi:qui cum in q̄dam prato pasceret;ꝛ a vulpe cuiꝰ esset filꝰ interrogaret rn̄dit ꝙ esset ne

Nobiles ī duobus peccāt

Exēplū.

pos cuiusdā dextrarij in hispania. et sic nobilius qd erat ex parte ma-
tris ostēdit. sed q esset filius asini/tacuit. Sic hi q sūt rustici ex parte
pris abscōdūt. et q clarissime generositate sint ex parte matrū glori
antur. Alij sūt q parētes q eos genuerūt et aluerūt abnegāt et sper-
nūt: et se nobiles esse vane cōfingūt. qd nedū laici: sed et clerici secula-
res et religiosi faciūt: de paupertate humili ad magna bñficia aut di-
gnitates eleuati. De quibus dt Bern. sup Missus est. Uides i eccl'ia
plerosq3 de ignobilibus nobiles factos subito intumescere: genus suuz
erubescere: ifimos dedignari parētes. Qui vt dt Hugo li. j. de clau
stro anie. c. viij.) genus suū erubescūt: nolūt proprio noie appellari: sed
noia dignitatū diligūt et amāt. Tales ab adulatoribus vanitatē cor
sciētibus cōmēdant vt placeāt. et ipi in vanitate seducunt: et nobiles
cōtra vitatē se existimāt. De qbus Bern. in ep'la ad Petr cardinalez.
Quid ad ista dicemus: nisi q vani filij hoim mēdaces: mēdaces filij
hoim in stateris: vt decipiāt ipi de vanitate in idipm/laudātur mē
dacit: delectant inanit. et vani sūt q laudant: et mēdaces q laudant.
¶ Sed diceret qs. Ex q tal' gl'ia vana est piculosa: qbus tñ remedijs E
debz hō retrahi a tali gl'ie vanitate? Rñdet q pncipal'r tria sunt q Nō tria
quēlibz merito retrahere dberēt a tali gl'ia. vicz pmordial' origo: for retrahē-
tune mutatio: natural' generatio. ¶ Primo a vana gl'ia de generi tia a va-
nobilitate retrahere debz pmordial' origo. qr pmo ex eodem pre et ex na gl'ia ō
eadē mre Adā et Eua: deo nos formāte pducti sumus. et sic eq'lis no- nobilita
bilitatis q ad pmariā radicē existimus. Nō em legit deū fecisse vnuz te.
Adā aureū/vñ eēnt nobiles. et vnū luteū/vñ eēnt ignobiles. sed vni
cū: et illū de luto. Uñ Malach. ij. Nunqd nō pat vnus oim nrm: nū
qd nō deus vnus creauit nos: qre g despicit vnusqsqz nrm frēm suū etc.
Et Job. xxxj. Nunqd nō in vtero fecit me q et illū. Sup q dt Greg.
xxj. moral'. Oēs hoies natura eq'les sumus. fm igit natura hoies eq
sūt nobiles. sed q vnus alio nobiliorē se facit: h fecit iniuria et ambito
Uñ Señ. ep'la. lviij. Oēs sumus eq nobiles. s. respiciēdo originē. et il
la noia fuus/libertinus/aut ex ambitōe sūt aut ex iniuria. ¶ Propt'ea F
Boe. multū rephēdit vane gl'iantes ō nobilitate. et de auis et pauis
se extollētes. cū ad pmā radicē redeūdo oēs sint eq'les. qr a deo nobi
lissimo pducti siles et pares: vt habet. iij. de cōsol'. phie. metro. vj. vbi
dt. Omne genus hoim sili surgit ab ortu. Unus em rex pat ē: vnus q cun
cta mistrat. Et sequit. Mortales igit cūctos edidit nobile germen
Quid genus et pauos strepiti. Si pmordia vra auctorēqz deū spectes
nullus degener. i. ignobil' extat. Ni vicijs peiora fouēs pprium deserat
ortū. Ubi apte dat intelligere q fm originē oēs sumus eq nobiles. qr
oēs sumus fm aiam a deo creati ad imaginē et sil'itudinē suā. Quid g
strepitis. i. cuz strepitu iactatis genus vrm et pauos vros Et cōcludit
q siqs cōsiderat deuz auctorē: tūc nullus est ignobilis nisi viciosus et

pctōr:q̄ vicijs suis deserit ꝓpriū ortū.i.deū a q̄ pcessit. Ubi dt sctūs
Tho.ꝙ hō dr nobil' fm aiam:nō fm corp⁹. Et qr q̄libet hō fm aiam
h a deo formatꝰ ē ad imaginē suā.iō q̄libꝫ nobil' pter eū q̄ aiam q̄ ē dei
Scda imago p pctm̄ deturpauit. Hec de pmo. ¶ Scdo a vana gl'ia d
fortune generis nobilitate retrahere debꝫ fortune mutatio.qr a pncipio mū
mutatio di vsqꝫ nūc tāta fuit fortune varietas:ꝙ de regibꝫ pauperimi ⁊ igbi
les successu tēpoꝝ fuerūt geniti. Et ecōtra d pauperimis ⁊ abiectissi
mis etiā reges ⁊ pncipes eleuati:sicͥ ptꝫ i genealogia saluatoꝝ nr̄i:q̄
i natiuitatꝭ sue tpe de magn regū nobilitate i tātā fuit mutata paupta
tē:ꝙ mr̄ sua fuit vxor fabri. Mat.xiij. Erat em̄ Joseph faber ligno
rū:q̄uis ⁊ ipe de regia stirpe erat Dauid. Ita nō ē aliqs rustic⁹ nisi
ab antiq̄ sit nat⁹ ex regibꝫ.nec aliqs pnceps nobil'/nisi ortū habue/
rit a villanis ⁊ agricl'toribꝫ vt vult Plato.fm ꝙ allegat Sen̄.epl'a
xxxvij.di. Plato ait neminē regē nisi ex huis oriūdū eē.neminē nisi
huū ex regibꝫ. Oia ista longa varietas miscuit:⁊ sursum ⁊ deorsum
fortuna vsauit Quis ē igit generosus ad vtutē/a nā bn̄ cōposit⁹/a
pmo mōi ortu vsqꝫ ad h tps pduxit nos ⁊ splēdidis sordidisqꝫ alt/
nata series. Hec Sen̄. Pōt ⁊ illō clare deduci testionio sacraꝝ scri
pturaꝝ. Un̄ Saul pm⁹ rex iudeoꝝ dū iret q̄rēdo asinas pris sui p/
ditas.veniēs ad Samuelē/elect⁹ est i regē iudeoꝝ:vt hꝫ.j.Reg.ix.
⁊.x. Sic Dauid pascēs oues pris sui/elect⁹ fuit i regē:abiecto siue
dposito Saule ꝓpt pctā sua.j.Reg.xvj. Et sic pt exēplificari d mltꝭ
h alijs:q̄ꝝ expla ēt nr̄is tpibꝫ vidim⁹ ⁊ audiuim⁹ ¶ Tertiū qd re/
Scdm trahere dꝫ a vana gl'ia de generꝭ nobilitate:ē gnātio nālis. Prio:qr
retrahēs vile ē vn̄ oēs generamur. Un̄ Job.xvij. Putredini dixi:Pr me⁹ es
gnātio vile.s.semē ⁊ sanguis coagulat⁹ i vtero.vt dt Bern̄.i med.c.iij. Se
natural'. cūdo qr alienū ē de q̄ supbi inflant. De alieno āt gl'iari vanū ē.qr dt
Sen̄.epl'a.xxiij. Nemo gl'iari nisi d suo dꝫ. Nobilitas āt generꝭ nō
est vani hoīs ꝓpria:sꝫ parētū suoꝝ fama ⁊ merita.vt deducit Boe.
iij.de ꝯsol'.ꝓsa.vj.dicēs Quane sit nobilitatꝭ nomē qs nō videat:q̄
si ad claritatē rfert aliēa ē. Videt nāqꝫ eē nobilitas q̄dā d meritꝭ vei
ens laus parētū.ꝙ si claritatēꝫ pdicatio facit:illi sūt clari neēe est q̄
Nota pdicant. q̄re splēdidū te si tuā nō hēs aliena claritudo nō efficit.ꝙ
siq̄d est i nobilitate bonū id eē arbitror solū:vt iposita nobilibꝫ neci
tudo videat:ne a maioꝝ vtute dgenerēt. Hec Boe.vbi s̄. Ubi vult
Nobilitas qd sit sn̄ial'r dicere ꝙ gl'ia q̄ puenit ex nobilitate sanguis ē vana. Nā no/
bilitas si rfert ad gl'iā tc ē aliēa ab ill' q̄ ex parētela gl'iant. Un̄ nobi
litas ē q̄dā laus veniēs ex meritꝭ pētū.q̄ ē aliēa gl'ia. Et ꝯcludit ꝙ si
q̄d bōi ē i nobilitate:tūc ē solū q̄dā necītas nobilibꝫ iposita:ne a vir
Nota tute suoꝝ pgenitoꝝ degenerēt supple p mores viciosos. Meli⁹ ē ei
vt dt s.Tho.i cōmē.sup dicto vbo Boet.a pre igbili descēdere ⁊ mo
rigeratū eē:q̄ a nobili ⁊ p vicia degnāre. Nā sepe ex nobilibꝫ pducūt

hoies ďgeneres ꝛ viles: sicut exēplificat Ualeri⁹ maxim⁹ li. ij. c. vlt. de Scipiōe filio Africani. q̄ ex nobilissimo patre turpissim⁹ ꝓcessit. Quē etiā rōne malicie Ualeri⁹ vocat mōstꝝ. Uñ exclamat ꝯ deos Ualeri⁹ di. O dij q̄ntas tenebras ď q̄nto lumie nasci passi estis. Sic ex eadē radice ꝓcedit rosa ꝛ spina. ex eadē spica furfur ꝛ farina. ex eadē arbore poma putrida ꝛ sana. ex eadē volūtate nr̄a bona ꝛ mala. Ex eisdē p̄re ꝛ m̄re ꝓcedit ꝓles ỽtuosa q̄ vere ē nobil': ꝛ viciosa q̄ ē ig̃bil'. Nobile em̄ ẜm ỽtutē ꝛ generosum nō degnāsse a nāli origie ait Aris. ij. rhet. c. xxxiij. ꝛ Señ. de bñficijs. li. iij. Nemo alio melior: nisi cui recti⁹ igeniū ꝛ artib⁹ bōis apti⁹ ❡ Ex p̄missis ḡ p₃ q̄ gl'iādū nō ē de nobilitate. q: ďt Señ. Si pulcer es lauda nām. si nobil' lauda parētes. si ỽtuosus ꝛ sapiēs lauda teip̄m. si diues lauda fortunā. si potēs expecta paulisꝑ ꝛ nihil eris. ❡ Scďo hꝫ ex dictis: q̄ merito quēlib₃ hoiē₃ dꝫ retrahere a vana gl'ia de generis nobilitate ea q̄ dicta sūt. Et p̄cipue exēpla chr̄i nobilissimi: q̄ cū eēt dei ꝛ hois fili⁹: nō vocauit se filium dei / s₃ filiū homis. Item vocari voluit fili⁹ fabri: vt₃ s. Et cognatos piscatores retia p̄ pauꝑtate reficiētes elegit i aplos ꝛ discipl'os suos. Itē Dauid rex nobilissim⁹ dicere nō erubuit: Ego āt mēdic⁹ sum ꝛ pauꝑ. i ps. xxxix. q. d. Nō ē qď i me laudef: ex me egen⁹ sum ꝛ pauꝑ. q̄ ỽba si referant ad ꝑsonā chr̄i. certū ē q̄ vitā valde pauꝑem duxit. i signū illi⁹ q̄ de nobilitate parētū nō ē gl'iandū vane. vt etiā vult Hūbert⁹ suꝑ regulā c. xxxj. Hinc etiā Ioānes baptista gl'ia₃ de parētela videf ībibuisse iudeis di. Mat. iij. Nolite dicere: p̄rem habem⁹ Abraā. q. d. ẜm ỽitatē nō estis filij abrae: q: nō imitamī fidē ꝛ mores siue vitā abrae. q: abraā credidit ex semie suo nasciturꝫ chr̄m: q̄ nūc nat⁹ ē ꝛ illū cog̃scere nō vultis ex duricia cordis vr̄i ꝛc. Sic ḡ p₃ p̄mū mēbꝝ rñsiois ad dubiū: q̄ nō ē vane gl'iādū de nobilitate generis ꝓpt' tria q̄ ab hac gl'ia hoiē₃ retrahere dꝫ Et ꝑt ꝓpt' breuitatē hic ꝯcludi ille ẜmo. Fugiam⁹ ḡ vanā gl'iam vt attigam⁹ eternā Amē. ❡ De Inani gl'ia Sermo. IX.

Exēplum

I

Quō nō potestis vos credere q̄ gl'ia₃ ab inuicē accipitis: ꝛ gl'iam q̄ a solo deo ē nō q̄ritis Io. v. ❡ Circa hec thēata ỽba audistis i p̄cedēti ser. aliq̄ ď p̄ma filia suꝑbie: vic₃ de inani gl'ia. qd sit: cui cōpaf: vñ oriaf. Et tūc dixi vanā gl'ia₃ oriri ex q̄nq₃ reb⁹: vic₃ ex generis nobilitate. ex corꝑis pulcritudine. de corꝑis magnitudine siue fortitudine. ex studio sciētie: ꝛ ex ỽtute siue vite scitate. Et de solo p̄mo mēbro vic₃ de generis nobilitate tunc dixi q̄₃ vanū sit gloriari de nobilitate: ꝛ ex quib⁹ causis homo a tali gloria retrahi debet. Nūc ꝯsequēter videndum erit de secūdo membro vic₃ de corꝑis pulcritudine: ꝛ ꝯsequenter de

aliis quantum tempus admiserit. Pro gratia Aue maria ¶ Quo potestis vos credere &c. ubi s.

A Inanis gloria oritur ex corporis pulcritudine

¶ Dixi circa verba thematis in precedenti sermone: quod inanis siue vana gloria oritur secundo ex corporis pulcritudine. Multi enim de pulcritudine corporis sui gloriantur. in quo fatue faciunt: quia de vana et fallaci re sibi laudem querunt. Unde Prouer. xlx. Fallax gratia et vana est pulcritudo: mulier timens deum ipsa laudabitur. Super quo dicit Hiero. Fallax est gratia laudis quam ab homine accipit. Uana pulcritudo castitatis vel operationis bone quam anima hominibus ostentat que timore caret diuino. At illa conscientia vere est laude digna que timore dei in omnibus fuat. Hec Hiero.

B ¶ Est ergo dubium siue questio que nos retrahere debent a vana gloria ratione pulcritudinis corporis. Et respondendum est quod plura sunt que ab hac vana gloriatione nos debent retrahere: que reperiuntur in corporali pulcritudine. quia primo. s. cito depit: mentes ledit et inficit. nulli prodest aut proficit: animam perdit et afficit.

Pulcritudo corporis est periculosa: quia
- cito perit et deficit.
- mentes ledit et inficit
- nulli prodest aut proficit.
- animam perdit et afficit

Pulcritudo corporalis comparatur flori

¶ Primo non est gloriandum de pulcritudine corporali: quia cito perit et deficit. et ideo in scripturis comparatur flori cito marcescenti. Unde Esa. xl. Omnis caro fenum: et omnis gloria eius quasi flos agri. exiccatum est fenum et cecidit flos: decor et vultus eius deperijt. Sicut enim flos habet pulcerrimam apparentiam et debilem permanentiam. Si enim modico frigore vel calore tangitur: statim sua pulcritudo deprimitur et demitur. Sic quantumcunque homo polleat corporali pulcritudine: si tangitur febre modica vel calore vel frigore: statim euanescit. s. decor vultus floris more. Unde Boeti. iij. de consol. prosa. viij. Forme

C nitor rapidus est et velox. i. valde velociter transiens. et vernalium mutabilitate florum fugacior. i. mutabilior mutabilitate florum vernalium. q. d. Satis est euidens. Et postea ostendit per exemplum de pulcritudine Alcipiadis

Exemplum philosophi: quod non sit attendenda pulcritudo exterior: allegans Aristotelem dicentem Si lynceis oculis homines uterentur: ut eorum visus obstantia. s. corpora penetraret. Nonne illud Alcipiadis corpus in superficie pulcerrimum introspectis visceribus turpissimum videretur: q. d. sic. Et quod ibidem concludit philosophus. Igitur te pulcrum videri/ non tua natura facit: sed infirmitas oculorum spectantium. i. inspicientium. q. d. Oculi hominum sunt infirmi et non ita acuti sicut lyncis quod possint videre turpitudinem corporis inferiorem. Et subdit. Sed estimate quam vultis nimio corporis bona: dum sciatis hoc quodcunque miramini triduane febris igniculo posse dissolui. Quod confirmans Ouid. ij. de arte amandi ait. Forma bonum fragile est: quantumcunque accedit ad annos fit minor et spacio carpitur ipsa suo. Nec viola semper/ nec candida lilia florent. Et riget auulsa sapore relicta rosa. Et ideo bene dicit Uirgi. in buc. alloquens Cordonem puerum. O formose puer nimium ne crede colori. Alba ligustra cadunt vaccinia nigra leguntur. Et breuiter omnem pulcritudinem breuissime mors

ↄsumit ⁊ inficit. Un̄ dr̄ i narratorio cōi antiq̄ꝝ patꝝ. ꝙ Isabella nauerre regina cū eēt i lecto decūbēs morti vicina. accesis corā se lu mibꝫ ⁊ vocatꝭ militibꝫ ⁊ maiorbꝫ ciuitatꝭ ait. Aduertite ꝙ ego regina nauerre comitissa cāpanie: filia regꝭ frācie valde pulcra ⁊ i ocul' oīm ḡtiosa. ⁊ ecce venit mors ⁊ vult ↄsumere oia illa. Jō dr̄ Job. xviij. Deuoret pulcritudinē cutis eius: ⁊ ↄsumet brachia ꝑmogeniti mors. ¶ Scdo nō ē gl'iādū de pulcritudie corpis: q2 mētes ledit ⁊ isicit. Inficit em̄ subiectū ꝓpriū ꝑ vanā gl'iam: ⁊ subiectū alienū ꝑ turpē ↄcupiam. Primū ptz. Pulcri em̄ gaudēt videri ⁊ de pulcritudie laudari: iux̄ illō Oui. de arte. Delectat castos ⁊ ꝑconia forme Et ē de eis sic̄ de pauone: d̄ q̄ dr̄ i sil'itudibꝫ reꝝ. ꝙ multū i pulcritudine plumaꝝ suaꝝ gl'iat̄. Et qn̄ secrete ab hoibꝫ ispicit̄: de h̄ multuz supbit ⁊ eleuat̄: ⁊ ad rotā faciēdā pēnaꝝ pulcritudie excitat̄. Et qd̄ pl' ē: de nocte euigilās / ⁊ ꝓpt̄ tenebras suā pulcritudinē videri nequiens: eā se amisisse credēs: subito clamat ⁊ tristat̄. Sic ml'ti pollētes pulcritudie corpali gl'iant̄ ⁊ ab hoibꝫ videri delectant̄: respiciētes se hicinde: a dextrꝭ ⁊ sinistrꝭ: anī ⁊ retro. ⁊ ad ostēdēdam maiorē corpis pulcritudinē ꝑ ornamēta corpis faciūt sibi q̄si rotā ⁊ coronā: sic̄ mulieres cū peplis i capite ⁊ caudis lōgis i tunicꝭ ⁊ palleis. Sil'r ⁊ viri pilos artificial'r crispātes ⁊ ornātes ad modū corone. ¶ Exm̄ habem' i Asuero rege q̄ gl'ians i pulcritudie vxoris sue: iussit eā venire vt oñderet cūctis ꝓpl'is ⁊ ꝑncipibꝫ pulcritudinē suā. Erat ei pulcra valde: sꝫ ↄtēpsit mādatū ei' ⁊ noluit venire: vicꝫ vasthi regina. ꝓpt̄ qd̄ ↄsilio ꝑncipū repudiauit eā. ⁊ assūpsit Hester v̄ginē pulcerrimā iudeā i reginā. vt hr̄ Hester. j. ⁊ ij. De tali vana pulcritudie dr̄ Hiere. xlix: Ascēdit de superbia iordanis ad pulcritudinē robustā. Nico. d̄ ly. De supbia iordanis. i. ad sil'itudinē iordanis itumescētꝭ. Tales cū i nocte mortꝭ ⁊ crepuscl'o senectutꝭ ↄsiderāt pulcritudinē deficere pl' solēt de h̄ q̄z d̄ suis pctis gemere ⁊ dolere. Un̄ Ouid. iij. tristiū. Ista decēs facies lōgis viciabit̄ ānis. Rugaqꝫ i antiq̄ frōte sel' erit. Lūqꝫ aliq̄s dicet: fuit hec formosa: doleb. Et speculū mēdax q̄rerꝭ eē tuū. ¶ Est ⁊ alia pauonis nā. ꝙ caro pauōis mortui nō putrescit. Un̄ dr̄ Aug. xxj. de ciui. dei. c. iiij. Q apd̄ carthaginē caro pauonis cocta sibi ⁊ alijs fuit apposita. de cui' pectore pulpā modicaz reseruari iusserūt. q̄ post pl'es dies allata: infra q̄s alia q̄cūqꝫ caro cocta putresceret: nihil offendit olfatū coꝝ. Iteꝝ reposita p'. xxx. dies idē iuētū ē. Idē factū ē post ānū: nisi ꝙ aliq̄ntū corpulētie siccioris ⁊ ↄctioris fuit. Hāc ꝓprietatē hn̄t i se viri ⁊ ml'ieres: q̄ q̄uis iuterascūt nolūt senes vocari. sꝫ se erigētes tanq̄ꝫ iuuenes de bōa dispōe corpis sui videri volūt ⁊ cōmēdari. aliqn̄ ēt pingētes facies suas vt ꝑ artē suppleāt qd̄ nā denegat. q̄uis ⁊ illō picture viciū ab alijs cognoscat̄ eis mīme credētibꝫ. De hac vanitate pulcritudis corpal' dr̄ Lo

Exēpluz. Mors ↄsumit oēm pulcritudinem
D
Pulcritudo corporꝭ mētes ledit ⁊ ificit
Exēplū de vxore Asueri
Nā pauonis

E
charī⁹ ꝺ vili. ꝯdi. būa. c. lxv. Absit vt ali⁹ coloꝛ sit cõpabil' coloꝛi nāli. Quid vani⁹ ꝗ̄ʒ pectinare crines: cesariē tingere: faciē vngere: genas purpurare: Fallax eñ ꝛ vana ē pulcritudo q̄ īficit subiectū ꝓpriū ꝑ vanā gl'iam Et sic ptʒ ꝓmū illi⁹ subdiuisiōis mēbꝝ. ¶ Scd̄m vo q̄ dictū erat ꝙ etiā pulcritudo coꝛpis inficit ꝛ ledit subiectū alienū ꝑ ꝓuā ꝯcupiaʒ: oñdi pt ꝑ pl'a exēpla. Pꝛio de scitale spēte i tergo ꝓful gido/triū coloꝝ varietate, decoꝛato. de q̄ ꝺt Isiꝺ. xij. li. ety. m̄. c. iiij. ꝙ tāmira coloꝝ pl'critudīe adoꝛnat. ꝛ cū tardi icessus sit: aspiciētē sui pulcritudinē/hoiem mirātē de tāta pulcritudīe tardat ꝛ sistit/īficit ꝛ occidit. Tal' ē aspect⁹ pulcritudīs mulierꝫ. q̄ visa: ledit i pñtia ex īfectiōe: post i absentia. s. ꝑ mēoꝛiā. Sic ꝺ filio Tarq̄ni ꝺꝛ: qꝛ cū in caute respexerat Lucretiā pulcerrimā: ipe postea ꝛ pꝛ moꝛtē icurre rūt: ꝛ expulsionē a pꝛia. ij. fastoꝝ Ouidij. circa finē. Ut solet a vēto fluct⁹ lāguescere flatu. Sʒ tñ a vēto q̄ fuit vnda tumet. Sic q̄ꝫuis abierat placita pñtia foꝛme. Quē dederat pñs foꝛma mācbat amoꝛ Ardet ꝛ iiuste stimul' agitat amoꝛis. Et iō ꝺꝛ Eccī. ix. Auerte faciem tuā a mliere cōpta: ꝛ nō circūspicias speciē alienā. ꝓpt' spēm ei mlie ris multi ꝑierūt. Et ex hac ꝯcupiscētia q̄si ignis exardescit. Et Pꝛo uer. vj. ꝺꝛ. Nō ꝯcupiscat pulcritudinē ei⁹ coꝛ tuū: ne capiarꝫ nutibꝫ illi⁹. ¶ Sūt ꝛ pl'a alia exēpla de pulcritudīe carnali mulieꝝ quō de cipiat ꝛ īficiat alios ꝑ sui aspectū: vt ptʒ i scꝑturꝫ sctis. Uñ pulcritu do Dine filie Jacob decepit Sichē: ꝓpt' quā ꝛ ipe capt⁹ ꝛ occisus fu it vna cū pꝛe suo Emoꝛ ꝛ oibꝫ mascul' ciuitatis eoꝝ. vt ptʒ Gen̄. xxx iiij. Itē illa pulcritudo ꝓmit⁹ traxit hoies ad libidinē ꝛ ad dei obli uionē: vt ptʒ Gen̄. vj. ꝓpt' qꝺ venit diluuiū: dissipās fere totū genus hoiʒ. Uñ ꝺꝛ. Uidētes filij dei filias hoim ꝙ eēnt pulcre: acceperūt si bi vxoꝛes ex oibꝫ q̄s elegerāt. Idcirco ait dñs Penitet me fecisse ho minē. ꝛ nō ꝑmanebit spūs me⁹ i hoie i eternuʒ: qꝛ caro ē. Et exponit hec autoꝛitas Penitet me fecisse hoiem duobꝫ mōis. Pꝛimo sic | pe nitet ꝛc. | .i. ad modū penitētꝫ ago. qꝛ sic penitēs de aliq̄ facto illud destruit ꝛ ānihilat: sic faciā ego. Scꝺo spūal'r: sic | penitet me fecisse hoiem | .i. pena metenet: mihi incumbit sustiere penā ꝛ pniaʒ agere ꝑ hoie quē creaui. Nō pōt hic calix trāsire nisi bibā illū. Itē Sarai vxoꝛ Abꝛae. ꝓpt' suā pulcritudinē rapta est i domū pharaōis. ꝑ q̄ fla gellat⁹ ē pharao plag' maxīs Gen̄. xij. Itē pulcritudo Rebecce vxo ris Isaac tāta fuit: ꝙ Isaac ꝓpt' ei⁹ pulcritudinē timuit iterfici i ge raris. ꝛ iō dixit eā soꝛoꝛē suā eē. Gen̄. xxvj. Itē pulcritudo Bersabee decepit Dauid viꝝ a deo electū fm coꝛ suū: rōne cui⁹ icidit i adulte riū ꝛ homicidiū. ij. Reg. xj. Itē pulcritudo Judith Holofernē ad iteritū ꝛ ad moꝛtē vsqʒ ꝑduxit. Judith. xiij. Itē pulcritudo Susan ne decepit duos ꝓsbyteros senes: ꝓpt' qꝺ damnati sūt ad lapidādū a Daniele. Dañ. xiij. Pulcritudo etiā Helene fuit cā resolutōis troie

[Margin notes: "Pulcri/tudo coꝛ pis ledit alienum subiectū" beside lines 4–7; "F Exēpla ꝺ pulcritu dine car/nali mu/lierum" beside lines 20–26]

ꝛ ꝯsūmatiōis vsqꝫ ad solū. Et iō nō ē gl'iandū de tali pulcritudie. sꝫ ē fugiēda a viris ꝑtuoꝛ ꝓpt' īfectōis ꝓnitatē. sic dixerūt senes pleb' troiane Helenā fugiēdā eē. vt dr Arist. ij. Eth. c. ix. ¶ Tertio nō ē gloriādū de corꝑali pulcritudie. qꝛ nulli ꝓdest aut ꝓficit: qꝛ tm̄mō est i exterioꝛi apparētia ꝛ nihil i reali ꝯsistētia. tm̄ em̄ ē in pellis suꝑficiali coloꝛe: ꝛ nō i iterioꝛi vigoꝛe: vt ptꝫ ex ethymologia hui⁹ nois pulcer. Dicūt em̄ Papias ꝛ Catholicō. ꝙ pulcer a specie cutis ē dict⁹. Un̄ et apell' dr: q pulcrā suꝑficiē cutis: licꝫ exteri⁹ appareat i cute pulcritudo: int⁹ tn̄ latet viscerū ꝛ egestionū turpitudo. igit' ē vana ꝛ nll'a gloria digna: vt vult Arist. ꝑm ꝙ allegat Boe. iij. de ꝯsol. ꝓsa. viij. ꝺ Alcipiade pho: vt patꝫ s̄. C. Un̄ pulcritudo coꝛpis sil's ē pulcritudini pomoꝝ q̄ crescūt i sodomis. de qbꝫ dr Aug. xxj. ꝺ ci. di. c. v. ꝙ sūt exteri us pulcerria: int⁹ āt cinis ꝛ fauilla. Et ꝙ dū ad maturitatē ꝑuenīūt: moꝛsu p̄ssa vl' tētata i fumū ac fauillā coꝛio fatiscēte. i. rupto: subito euanescāt. Itē pulcritudo coꝛpis ē sic dealbatū sepulcꝝ: qd exteri us ē pulcꝝ: int⁹ ꝟo fetet ossibꝫ moꝛtuoꝝ plenū. Mat. xxiij. Itē ē vt qdā ꝟmiculi noctiluci: q i tenebris videnꝑ ad modū stelle splēdere ꝛ credunꝑ pulcerrimi. sꝫ ad lucē applicati sūt turpissimi. Ita tales in ceco lumie coꝛpal' oculi apparēt pulcri. sꝫ ad lumē rōnis ꝛ itellect⁹ applicati sunt despectissimi. qꝛ dr Job. xxv. Hō putredo ꝛ fili⁹ hoīs ꝟmis. Ex q̄ ꝯcludiꝑ ꝙ nō ē gl'iādū de coꝛpis pulcritudie q̄ nihil ꝓficit. qꝛ tm̄ i apparētia ꝛ nō i existētia existit. imo officit: ꝛ aliqn̄ vicio anie ꝛ coꝛp⁹ ꝑdit et occidit. In cui⁹ figurā Mat. xiiij. dr: ꝙ Herodes i ꝯuiuio suo celebrās diē natal' sui Joānē baptistā iussit occidi Herodes interp̄taꝑ gl'ians i pellibꝫ: et designat vanegl'iātes de sua pulcritudie: q (vt dictū ē) tm̄ ē in suꝑficie pell'. Hō igiꝑ diē natal' sui celebrat: qn̄ qs inaniꝑ gl'iaꝑ de coꝛpis sui pulcritudie tā vana: quam nascendo recipit. Et iste Joānē occidit cū grām dei ꝑdit et amittit. Joānes em̄ dei grā diciꝑ siue interp̄taꝑ. Sic p̄mus angel⁹ glorians de sua pulcritudine naturali et decoꝛe ꝯcreato cecidit et grām et statum suū ꝑdidit intantū ꝙ de angelo diabol⁹ factus fuit. De q̄ Ezechiel'. xxviij. Perdidisti sapientiā tuā in decoꝛe tuo. Un̄ sibi dici potest illud Daniel'. xiij. Spēs decepit te. ¶ Sic ēt coꝛpalis pulcritudo ad superbiā et ambitionē incitat. Un̄ Ouidi⁹. j. fastoꝝ. Fastus inest pulcris sequiturqꝫ suꝑbia foꝛmā: intellige freqnꝑ: nō semp. qꝛ in multis fit cōtrariū ratiōe p̄dominārte. Aliquādo et pulcritudo coꝛpoꝛalis coꝛpoꝛalē occasionem ꝓcurat. Hoc apparet in Absalon pulcerrimo / turpiter finaliter occiso. De quo diciꝑ. ij. Reg. xiiij. Sicut Absalon vir nō erat pulcer in omni israel et decoꝛus nimis. a vestigio pedis vsqꝫ ad verticem nō erat in eo vlla macula. ¶ Q etiam gloria de coꝛpoꝛis pulcritudine sit moꝛtis occasio: patet figmēto poetico. Nam fingit Ouidius. iij. Metamoꝛphoseos: fabula

[Margin notes:]
S
Pulcritudo coꝛpoꝛis nll'i ꝓdest.
Exēplum
Herodes designat vanegl'iantes ꝺ pulcritudie coꝛpis
D
Exēplū

xiiij. q Narcissus erat iuuenis pulcerrim⁹. q cū a nymphis erat mlˀtū dilect⁹: ꝛ oēs ꝯtēneret: ꝛ ď sua pulcritudie supbiret. ꝛ ď eo fatatū ꝑ tyresiā fatē ꝟissimū eēt q tādiu viueret donec seipm videret. Hic cū q̄dā vice fatigat⁹ ad darissimū fontē venissꝫ ꝛ vellet bibere: cepit imaginē suā pulcerrimā i aq̄ respicere ꝛ videre: ꝛ illā imaginē ita ardent diligere q se nō posset ab ea separe. Et cū illā nō possꝫ attigere ꝛ p̄ amore illi⁹ nō vellet recedere: nece habuit ibi fame ꝛ inedia pire Sic fuera moralr mlˀti spūalr diu viuerēt si suā pulcritudinē vane glˀiando nūq̄ ituerent nec viderēt. Isti ex pulcritudie i supbiā elati nulli⁹ societatē hīc volūt: alios vilipēdētes spernūt: ꝛ i fonte pspicatis se extollēdo tātū glˀiant: q finalr peūt spūalr ꝛ moriunt. Sic ꝛ Loth capt⁹ loci pulcritudie cū ad amena iordanis ab Abraā sepat⁹ fuit: ibi ab hostib⁹ capt⁹ fuit Gen. xiiij. Qď tractās Hugo de claustro aie. li. j. c. iij. Tūc inq̄t Loth ab Abraā sepat: qn relicta rōne bō exterioz i mōi pulcritudie delectat. Et tūc ab hoste capit qn supbe gloriādo i sagenā diaboli trahit ꝛ illaq̄at. ❡ Quarto nō ē glˀiādū in pulcritudie corꝑali: q2 aiam ꝑdit ꝛ afficit eternalr dānādo. ptꝫ ꝑ iā dicta. q2 multi ob corꝑis pulcritudinē labunt i grauē vicioꝝ turpitudinē. sicut ďr Ezech. xvj. Hñs fiduciā i pulcritudie fornicata es. Sic ei Thamar ꝑ habitū meretriciū ꝛ suā pulcritudinē traxit Iudā p̄iarchā ad icestū vt cog̃sceret nurū suā. Gen. xxxviij. Cū speciosa em̄ mlˀiere delectatio carnalˀ pficit: q̄ cū turpi nō fieret. Hic Thamar Jude ꝓpt pulcritudinē placuit: de q̄ etiā q̄ eēt ig̃rauit. ꝛ ornat⁹ meretrici⁹ dilectōis hui⁹ fuit cōplemētū: vt ďt Hugo de claust. aie li. j. c. iiij. Iō ďt Chry. i q̄dā ser. Quid ē speciosa mlˀier: sepulcꝝ dealbatū: nisi fuerit sobria/casta/pudica. Pulcritudo āt ē sine his ꝟtutib⁹ p̄cipiciū patēs: venenū isipiētib⁹ cōpositū. Ecce ex p̄missis ptꝫ q̄nta mala veniūt ex pulcritudie corꝑali. ꝛ q nequaq̄ ē ď ea glˀiādū qn ampli⁹ i timore cū ea viuēdū ꝛc. Et tātū de pulcritudie corꝑis: q̄ erat scōm mēbꝝ ex q̄ nascit siue orit vana glˀia. sequit tertiū vicꝫ ď magnitudie siue fortitudie corꝑis: de q̄ dicā i seq̄nti ser. Rogem⁹ g̃ deū vt g̃ram nob donet ꝑ quā vitare possim⁹ vanā glˀiam de rebus corꝑalib⁹ ꝛ spūalib⁹: ne ꝑdam⁹ glˀiam eternā. Qď nob ꝯcedere dig. chis dñs q̄ ē oim bōꝝ sal⁹ ꝛ glˀia i secl'a bñdict⁹ Amen

I Pulcritudo corꝑalˀ aiaꝫ ꝑdit

❡ De Inani gloria Sermo. X.

Quō potestis vos credere q̄ glˀiaꝫ ab inuicē accipit: ꝛ glˀiam q̄ a solo deo ē nō q̄rit Jo. v. ❡ In p̄cedēti ser. circa ꝟba th'eat audiuist scōm mēbꝝ ex q̄ orit vana glˀia. vicꝫ pulcritudinē corꝑis. de q̄ dixi q non sit de ea glˀiādū: q2 ē ꝑiculosa ꝓpt q̄ttuor. q2 cito perit ꝛ deficit: meri

tes ledit z ificit. nulli pdest aut pficit. aiam pdit z afficit. Nūc seqt tertiū mēbz ex q orit vana glia: vicz robur siue fortitudo corpis ratiōe cui9 multi supbiūt z vanā gliam qrūt: z pnter gliam dei mia9 aduertūt: iuxta thema. Pro gra Aue maria. ¶ Quō potestis vos credere zc. vbi s. ¶ Dixi q tertio circa vba themat sermōe. viij. q multi vane glianf ex robore siue fortitudie corpis. ō qs loquit pha Hiere. ix. Nō gliet fort i fortitudie: nec diues i diuitijs suis. q. d. nl la ē fortitudo ō dñm. neqz diuitie q possent ō dñm hoiem defendere q i solo deo ē gliādū. Cōtra qd faciūt moderni militares: armigeri z cliētes: de sua fortitudie nimiū se extollētes: qslibz opprimere satagētes: z rapinis z excoriatiatōibz paupez isistētes: de sua aiositate z fortitudie psumētes. Qui videnf siles eē ill gētibz d qbz narrat Solin9 d mirabilibz mūdi. q adorāt gladios z lāceas. Et Justin9 li. xiiij. ait. q hoies añ inuētiōes idoloz lāceas adorabāt. Ita videnf tales lāceas adorare: qz i suis armis z i fortitudine mēbroz pl9 qz i deo solēt spare. De q dr Judith. ix. Cōfidūt i multitudine sua: z i cōthis z i sagitt suis: z i lāceis glianf. In cōtbis. i. i partic pacut siue ferro: qs portāt rustici loco hastaz. hic cont9ti. ¶ De tali fortitudine nō est gloriandū pter quattuor.

A Inanis glia orif ex fortitudie corporis

Nō est gliandū in fortitudine z potentia: qz
- Fallit p deceptionē
- Agit iniuriationē
- Finit p iternitionē
- succūbit p dlectatōez.

¶ Primo fallit p deceptionē. qz cuz hō p fortitudinis corpal expiētiā sul tulit z vicit vnā violētiā quā ali9 vincere nō potuit: statim de se nimis psumit. z illa q vltra vires hoim sūt attētare incipit. i qbz postea ōfusibilr etiā aliqñ cū vite pditiōe succūbit. sic narrat Valeri9 li. ix. c. xij. de Polidano athleta: q suborta pluuia cū socijs suis spelūcā itrauit: sz i cursu aq terra corruit. socijs vo fugiētibz z piculū euadētibz ipe sol9 d viribz psumēs restitit: tāqz hūer suis toti9 ruine molē sustētatur9. sz pōdere qd erat oi hūano corpe potēti9 oppssus ē z latebz demētis fati sepulcz habuit. Et addit Valeri9. Hic documētū pbuit i nimio robore mēbroz rigorē mēt hebescere. i. mag lāguescere. Sic ēt Sāson frēt9 corpis fortitudie duas colūnas dom9 i q ōuenerāt pncipes philistioz: qbz initebaf dom9: ex fortitudie sil apphēdit dextera z leua: z sic ōcussis columnis dom9 cecidit. z ipse cū philistijm occubuit. Judi. xvj. quē tñ apls saluat z pōit i catalogo sctōz. ad Heb. xj. qz ispiratōe. ss. fortitudinē dāt b fec. Tlibz p9 piculū z succubitū dici pt illd ad Ro. iij. Ubi ē gliatio tua exclusa ē zc. ¶ Scdo fortitudo agit iiuriatiōez. Qui em fort viribz existit do corpo alijs facilē iuriā fac. z sp vl p rapinā vl p aptā violētiā robur suū z vires oñdere satagit. Uñ autor li. iij. carminū. quē allegat Holkot sup li. Sap. Tria sīt seminū gnā q i inculto iuuētur agro absqz co nem

B Fortitudo corpis fallit per dceptōez

Exēpluz

Exēpli

C Fortitu do corporis agit iniuriatio

mitantibus zizanijs ꝯualescūt. scʒ elegātia pulchritudīs: vigor fortitudis: ꝛ suauitas vocis. Et seq̄r. Pulchritudo iuuenē aliene castitatis efficit ꝓdonē. Fortitudo audaciā ingerit. Audacia vero ad iniurias ꝯmittendas ipellit. sʒ hi q̄ vocꝭ amenitate ꝑminent. lasciua moꝝ lestꝭ. ludicra ꝑficuis: ꝛ iocosa serijs anponūt. Taliū glīa i ꝯfusiōeʒ vertit̄. qñ scʒ corꝑis fortitudīe q̄uis eoꝝ abutit̄ ꝛ ꝑ eā ꝓrio iniuriat̄. dicēte dño Osee. iiij. Gl'iaʒ eoꝝ i ignominiā mutabo. Et h̄ qñqʒ cōtingit in h̄ seclo. aliqñ vero dñs differt i maiorē penā ꝛ cōfusionē vsqʒ pᵒ mortē i ꝑticl'ari ꝛ finali iudicio. ¶ Tertio fortitudo finit ꝑ iteritōʒ qꝛ corꝑal' fortitudo cōit' fortē iterimit. ꝛ violētiā quā alijs fac̄ exoluere cogit. Sicͭ narrat Alb. sup. ij. Eth. tract. ij. c. iij. ꝺ Milene athleta. q̄ tanta fortitudīe alios excessit. ꝙ thauꝝ i suis hūeris portās sine iterpositiōe q̄etis stadiū ꝑtransiuit. Iteʒ cū esset phs. ꝛ alij phi i ad ipm ꝯuenissēt partē domᵒ q̄ ruinā patiebat̄ cū iam incliata esset ad cadēdū ipē subintrauit. ꝛ eā excepit ꝛ suffulsit. i. sustētauit. Hic vltimo nō obstāte sua fortitudīe ab inimicꝭ suis inualidis laqueo abscōdito captᵒ cecidit. ꝛ a ꝯcurrētibus inimicꝭ iterfectᵒ. cenaqʒ factᵒ bestijs ꝛ auibꝰ. vt veꝝ sit qꝛ gigas non saluat̄ i mltitudīe virtutis sue. Hec Alber. Sicͭ etiā anthēᵒ qꝛ de fortitudīe sua nimis ꝑsūpsit ab hercule iterfectᵒ fuit. Vñ Oui. j. fastoꝝ. Sepe vtile vinci nocuit anthēᵒ temeraria virtus. De q̄ ibidē Oui. ix meta. fabula. xj. fingit. ꝙ cū hercule luctabat̄. q̄tiens ad t̄ram ꝓstratᵒ fuit: totiēs vires resūpsit ꝛ fortior resurrexit. Hoc hercules ꝑpendēs ipm a terra denatū ꝛ int' brachia tamdiu tenuit q̄usqʒ expirauit. qꝺ tñ ad lr̄aʒ sic fuit. qꝛ anthēᵒ rex lybie extitit. quē hercules frequētiᵒ expugñuit ꝛ vicit. q̄ iteꝝ recollecto exercitu ꝯ herculē venit. qꝺ vidēs hercules cuʒ extra t̄rā ꝓpriā vocauit. ꝛ sic recollectōe cessāte ipʒ supauit. Hūc sua fortitudo decepit. qꝛ idē in aliena patria qꝺ i solo ꝓprio se posse facere putauit. cuiᵒ ꝯtrariū euenit. Vñ bñ verificat̄ illꝺ. iij. Regū. xx. Non gl'iet' accinctᵒ eque vt discinctᵒ. ¶ Quarto fortitudo succūbit ꝑ delectationē. Fortitudo ei corꝑis nihil facit ad robur mentꝭ: q̄nimo citissime occūbit ꝑ delectationē in pugna carnis. Sicͭ i sansone pateʒ. q̄ mlta fortia fecit. ꝛ nō obstāte sua fortitudīe ab vna meretrice dalida captᵒ ꝛ ifirmatᵒ fuit. vtʒ Judicū. xvj. Quod tractās Ambro. i apologia: di. Validissimᵒ inq̄t Sanson legit̄ ꝙ leonē suis manibus strāgulauit. sʒ nisi amorē suū suffocare potuisset messeʒ incēdit philistinoꝝ ꝛ ipē mlieris vniᵒ cessit igniclo. Et Valeriᵒ li. ix. c. j. narrat ꝙ campanā luxuria inuictū hanibalē armis suis illecebris āplexa romano militi tradidit. Vñ Orig. sup leuit̄. Femina vicit armatorū ferrū. pulchritudo captiuat: vincunt̄ a specie q̄ nō vincūt̄ a ꝑlio. Quō igit̄ q̄s gl'iabit̄ de fortitudīe corꝑali cū ꝑ eā nō possit resistere ꝓpe carni sine adiutorio dei. Jō bñ ꝺr. j. Reg. ij. Nō i fortitudīe sua roborabit̄ vir. Nulla ē ꝯ tal' fortitudo bn̄da. q̄ debili carni neq̄t re

Marginal notes: D Fortitudo finit ꝑ iteritōʒ — Exēpluʒ — hercules — E Fortitudo succūbit ꝑ delectationē

sistere. q̄ modica febre solet ɔ̄ficere ꝛ seipaꝫ p̄cipitare. ꝛ vt dictū ē in terficere. Jō bn̄ ait ꝓpha Esa. j. cl'ib9 de sua fortitudīe gl'iātib9. Fortitudo v̄ra vt fauilla stupe. ꝛ op9 v̄r̄m q̄si scintilla ꝛ succēdet vtrūqꝫ sil'. ꝛ n̄ erit q̄ extiguat. Hec de fortitudīe corp̄ali q̄ erat tertiū mēbꝛū vn̄ orit' vana gl'ia ꝛc. Est tn̄ atitēdū: q̄ n̄ oīs fortitudo ē vitupabil' sꝫ aliq̄ ēt ē laudabilis ꝛ bōa. illa vicꝫ p̄ quā tuet' ꝛ defēdit' patria ab inimicis. vel q̄ domi defendit īfirmos: aut socios: vicios aut ɔ̄ciues a latronib9. tal' ei fortitudo d̄r plena iusticia: vt d̄r Amb. in li. ɔ̄ offi cijs. Et hr̄ in decreto. xxiij. q. iij. fortitudo. Et ibidē ca. Nō īferēda. d̄r q̄ lex v̄tutis ē nō īferre sꝫ repellere iīuriā. Et d̄r ibidē Amb. q̄ eni nō re pellit a socio iīuriā si pōt. tam ē in vicio q̄ꝫ ille q̄ facit. Et allegat' ibi exm̄ de moyse. q̄ hebreū ab egyptio ɔ̄fendit: i q̄ ɔ̄mendat'. Et hr̄ origi nalit' Exo. ij. Sed heu fortes sum9 i reb9 t̄renis ꝛ debiles i sp̄ūalib9 ꝛ celestib9. Un̄ Gre. in mor. ꝛ habet' v̄ba. xlvij. di. i c. oēs. dic. Om̄es hui9 secl'i dilectores i t̄renis reb9 fortes sūt: ꝛ i celestib9 debiles. Nā p̄ t̄p̄ali gl'ia vsqꝫ ad mortē desiderare appetūt. sꝫ p̄ ppetua: nec parū q̄dē in labore subsistūt. ¶ Quarto sic dictū ē ser. viij. vana gl'ia orit' ex studio scie. Pro q̄ notādū q̄ hoīm studētiū sūt q̄ttuor differētie

Studētiū q̄druplex differentia	Aliq̄ vt sciāt ꝛ hēant doctrinalē p̄sidentiā
	Aliq̄ vt sciant' ꝛ ab hoīb9 venerabiles hēant'
	Aliq̄ vt sciaꝫ vēdāt ꝛ p̄ eā honores: bn̄ficia ꝛ pecuniā (acquirāt.
	Aliq̄ vt p̄xios edificēt ꝛ deū honorēt

Inanis gl'ia orit' ex studio scie.

Primi ḡ eo fine studēt vt sciāt ꝛ hēant doctrialē p̄sīdētiā. i. vt apō alios doct. ꝛ mḡri dicāt' ꝛc. Hi sp̄ noua aures prurietes faciēda ad discūt. ēt de cōib9 credēdis ꝛ agēdis n̄ curāt nec attēdūt. Sil'es athe niēsib9 de q̄b9 d̄r Act. xvij. Atheniēses aūt oēs ꝛ aduene hospites ad nihil aliō vacabāt nisi aut dicere aut audire aliq̄d noui. hoc ē viciū curiositatis. ꝛ ē gn̄atiuū nop̄ie vanitatis ꝛ studij singl'aris. Tl'es ēt fu erūt mūdai p̄hi. De q̄b9 d̄r ad Ro. j. q̄ errauerūt i cogitatiōib9. di cētes se esse sapiētes stulti facti sūt. Un̄ legit' i vita p̄hoꝝ ɔ̄ Aristippo q̄ cuidā gl'ianti ɔ̄ scīe m̄l'titudie dixit. queadmodū nō q̄ pl'a mādu cāt magis sani sūt ingerētib9 oportūa/ sꝫ hi q̄ optia ꝛ ɔ̄ueniētia mādu cāt. Sic nō q̄ plura sꝫ q̄ vtiliora legūt studiosi sūt. ¶ Ex q̄ ptꝫ q̄ tal' scia tm̄ ad pruritū auris ordiata ꝛ noua. ē tāq̄ꝫ cib9 iutil' ꝛ fugiēd9. qꝛ sic̄ cib9 inutil' gn̄āt morbū. sic talis scia ianis gl'ie gn̄āt fastuꝫ Unde Ber. Sic̄ cib9 idigest9 malos gn̄āt hūores. ita m̄l'ta scia stomacho aīe q̄ ē memoria. si decocta igne charitatis nō fuerit: nōne illa scia in pctm̄ t̄pnetat'. tāq̄ꝫ ɔ̄ūsa i p̄uos mores siue hūores. an n̄ mali hūores p̄ ui mores. ɔ̄tl'eꝫ curiositatē sciēdi supuacua/ sapiēs loq̄t' cuilibꝫ n̄r̄m di. Eccl'i. iij. Altiora te ne q̄si. ꝛ i supuacuis reb9 ne fueris curios9. vbi altiora vocat illa ad q̄ n̄ p̄t rō n̄alis. vel scia q̄ est v̄t9. Jō studiū libe raliū artiū ad vtilitatē eccl'ie exercendū appbat'. xxxvij. di. c. ɔ̄ q̄bus dā. Sꝫ studiū i libris poetarū clericis inhibet' eadem di. fere per to

tis. Et hinc est q monachi siue pfessi religionē: plebani: sacerdotes signant: vel in psonatib9 ɔstituti. si in legib9 vel medicina studuerit z infra spaciū duoꝝ mensiū nō destiterint. ipo facto sunt excōicati. Ut habet ex ne cle. vl' mo. secu. nego. se imisceant. in c. Nō magno. z in. c. sup specula. z in c. statutū. ne cle. vel mo. li. vj. ¶ Scdo quidaz studēt vt sciant: z ab hoīb9 venerabiles hab eāt. h turpis vanitas ē. Hi sic z pmi fm Greg. in mo. cōem sciam refugiūt ne ceteris eq̄les estiment. z q̄dā noua semp exquirūt. q̄ dum aliq̄ nesciūt apud igitoꝝ rū mētes gl'iant. Et hoc sil'r est stultū. Un Sene. epl'a. lxviij. Mul‐ta apta transeūt z obtusa rimant. Tales studēt sciam mundi et nō dei. q̄ scia fm Greg. in mora. est verbis velare. q̄ vera sūt falsa oñdere z q̄ falsa ēt sūt vera demōstrare h mō a iuuenib9 scit. h a pueri: ptio discit. hāc q̄ sciūt ceteros supbiēdo dspiciūt. hec sibi obseq̄ntib9 pcipit honoꝝ culmia q̄rere z adepta tl'is tpal' gl'ie vāitate gaudere. Hec Gre. Illoꝝ vana gl'ia de tl'i scia trena: ē apd deū ɔfusiōe plēa. dicēte apl'o ad Phil'. iij. Gl'ia i ɔfusiōe coꝝ q̄ trēa sapiūt. ¶ Tertio studēt aliq̄ vt scias vēdāt. z p eas honores ac piguia bñficia hēant z pecuniā ab aliis emūgāt. Et turpis q̄st9 est. q̄les sūt hi q̄ scias lucratiuas addiscūt. vt i iure canonico. hi vicz q̄ ceteri i iure ɔtēt, ptermissis tm̄ addiscūt de foro ɔtētioso. z de astutiis aduocatie rōne pecunie. Sil'r z i medicis. q̄ vera scia dimissa breuit initūt vetulaꝝ experimenti. pōpose de mag scia ad deceptiōez simpliciū se iactātes ianib9 vbis. nihil curātes d scia solida z firme vitati. Dō deplāgēs autor li. d vetl'a sic ait. Oēs inq̄t declināt ad eā q̄ lucra ministrat. vt q sciāt discāt pauci. pl'es vo. vt abundēt. sic te pstituūt o vgo scia. sic te venalē faciūt castis āplexib9 aptā. nō te ppt te q̄rētes sz lucra. p te ditari q̄ voluīt poti9 q̄z pbari. Et infra. Sic phia exiliū patit. z p phia pecunia regt. Taliū scia nō ē de sursū. i. intētiōe sciēdi. sz est trena aial' z diabolica Jac. iij. ¶ Quarto student aliq̄ vt pximos edificēt et deū honorēt. z h est charitati. Sic ei de scia gl'iat9 ē apl's. ij. ad Coꝝ. xj. di. Existio me nihil min9 fecisse a magnis apl'is. nā z si ipit9 sū fmōe sz nō scia. Exm̄ habe9 i vita s. anthonij. Cū ei aliq̄n duo gētiles phi ad eū venissēt/putātes se eū posse decipe. q̄b9 visis ex vultu itellexit eē paganos. Et p iterptē eis dixit. Quare tālonge ad stultū hoiem vos sapiētes venisti; q̄b9 rñdētib9 ipm nō eē stultū sz nimiū sapiētē Antho. dixit. Si ad stultū venisti supflu9 labor vr ē. Si āt putatis me eē sapiētē. z sapia bonū ē. imitami q̄ pbati: q: bōa ɔuenit imitari. Si ego ad vos venissē ego vos imitarer. sz q: vos ad me tāq̄z ad sapiētē veisti. estote sic z ego sū chriāi. tē abscessert phi mirātes acumē ingenij ei9 z dmonū expulsiōes. ¶ Aliq̄ phi venert eū irridere cupiētes q: l'ras igñarer. q̄b9 dixit. Quid pri9 ē/sensus an l're. z an sens9 ex l'ris. vl' littere ex sensu oriantur: Illis respōdentib9. q sensus esset

Margin notes:

G

H

Studiū puenies ex charitate

auctor et litterarum inventor: ait anthonius. igitur cui sensus incolumis est lras non reqrit. | ¶ Tertio venerunt viri vniuersis phie artibus doctissimi. hi cum rationē ab eo exigerent fidei nostre christiane. et niterent sua disputatiōe sophistica de cruce domini illudere: Anthonius paululum tacens per interpretē eis dixit. Quid pulcrius est crucem colere. an adulteria: patricidium vel incestum his assignare quos colitis. et pluribus exemplis et rationibus fidem nostrā probās phos instruxit. Ecce quid valuit illis sciētia mūdana. quāuis anthonius litteris indoctus erat. tn̄ eos superauit etc. Sic ergo patet ex dictis. quō studiū sciētie tripl'r pōt esse iordinatū et pctm̄. Est tn̄ verum q nulla scia de pse inquātū scia est mala. sic scire malū de pse non est malū. sz p accidens. puta in addiscēdo vel pficiēdo in sciētijs ē pctm̄ ¶ Et h pōt esse vel ex pte cognoscēt: vl' ex pte cognoscibilis. Prio ex pte cogscēt ppt duas rōnes. Prima ppt occupatiōez. vicz qn̄ qs ppt occupationē in studio alicui' scie ipedit ab executiōe officij ad qd tenet. Sic si iudex ppt studiū geometrie desisteret a causis expediēdis. vel sacerdos a pfessiōibus audiendis qn̄ eas audire tenet. Secūda est ppt delectatiōez alicui' scie. ex q̄ aliqs veniret in cōtēptum alicui' scie quā revereri oportz. Sic d btō Hiero. pz. q tātū dlectabat in ornatu vboz tullij. q despiciebat ei incult' sermo pphaz. vt ipe dr Et iō ipe se punitū astruit p eo q in libro cicerōis studebat. Sic ēt accidit ill' q tātū adherēt rōnibus hūanis. q a fide discedūt et eā ipugnāt. ¶ Scdo ex pte cogscibilis i sciētijs hūanoz pōt eē pctm̄. Et h ppt tres rōnes. Pria qn̄ scibile est inclinans ad culpā: vt in scia nigromātie. Scda qn̄ scibile nulli' vtilitat hz efficaciā: vt i scia artis notorie. Tertia qn̄ scibile est sup cogscent potentiā Eccl. iij. altiora te ne quesieris vt pz s. Hec sctūs Tho. in scripto tertij di. xxxv. ar. r. iij. q. ij. ¶ Diceret qs circa pmissa. Quid mali seqt ex h q qs de sua scia gliat? Rńdet breuit: q vane gliantes de scia tria sequūt mala:

Vanā glia de scia sequit	Fatuitas et nescientia (vicz
	Garrulitas et non sapientia ostendit
	Puritas ment et intelligentia pfundit.

¶ Primū malū ē fatuitas et nescia. qz gliari mltū d habitu scie ē signū modice et inutil' scie siue itelligētie. vt ośdit Egidi' d regimie pncipū lib. ij. par. j. c. xviij. In oibus inqt aliqd ipfecte hn̄tes. plus appetūt laudari ex illo q̄z pfecte illd possidētes. Clerici ei ipfecti q hn̄t impfectā sciam pl' desiderant vt vocent sciētes et vt habeāt nomē q sint excellētes clerici q̄z vere sciētes. Et rō ē: qz q vere sciūt i seipis inueniūt vn̄ gaudeāt. Iō nō tm̄ de apparētia curāt. sz q ipfecte cognoscūt q nō vidēt i seipis sciaz vn̄ possint gaudere. qd nō hn̄t i rei veritate volūt hr̄e in hoim opiniōe. Hec Egidi'. Tales se apud iperitos magnis cōpant. dicta et facta coz vituprant et sua que nihil sunt

H Triplex studium ē inordinatū et pctm̄

I

magnificāt. q̄ cū ad pn̄tiaȝ coꝝ veniūt statim modica rōne vl' auctoritate eos fatuos esse demōstrāt. Un̄ q̄dā vaneglr̄iantes aliq̄ sophistica garrulitate pollētes/ p̄sumūt se maiorib' parificare. Et in tm̄ iterdū de se p̄sumūt q̄ ēt publice cū acutissimis cleric' disputare cōtēdūt. q̄s sequit' ɔfusio ⁊ ignominia. inquātū ipoꝝ argumēta nihil esse ondūt. De q̄b' dr̄ Esa. lix. Confidūt in nihili loquūt' vanitates ⁊ telas aranee texerūt. tele coꝝ nō erūt in vestimētū nec opient' opib' suis. Qz aūt vanā gl'iaȝ siue arrogātiā de scia seq̄t' fatuitas ⁊ nescia ad lr̄am ondit' p q̄ddā exm̄. Un̄ narrat' de q̄daȝ famoso mgr̄o pis'. q̄ vnā q̄stionē theologicā altaȝ disputauit. ⁊ in fine de se gl'iant' ait. Hāc q̄stiōeȝ sic discussi. q̄ si angel' d̄ celo veniret alit' dicere n̄ possz. ⁊ i crastino oēm sciaȝ ⁊ sensuȝ ꝑdidit. ⁊ fatu' vsq̄ in finē vite ꝑmāsit ¶ Scdo p vanā gl'iaȝ d̄ scia. ondit' garrulitas ⁊ nō sapia. Hi em̄ fz Isid. iij. de sū. bo. c. v. licz i sup̄ficie sapiētes videant'. medullit' tn̄ veritat' arcana nō tāgūt. q: supbie nube p̄pediunt'. Supbi ei legūt et q̄rūt. ⁊ nō iueniūt sp. fm apl'm. ij. ad Tim. iij. Sēp discētes et nūq̄ ad sciaȝ vitat' ptigētes. se em̄ credere scire ē p̄sūptuosū valde. Et eo ipo q̄ h̄ credit iā nō vere scit. q: vanitate tumescit. vt vult apl's. j. ad Coꝝ. viij. Qui inq̄t existiat se scire aliq̄d. nondū cog̃uit quēadmodū opteat eū scire. Ubi glo. Amb. Ipos q̄ d̄ scia gl'iant': ondit n̄ ita cog̃uisse sic cog̃scēdū est. Perfecta ei scia fz Gre. sup eodē vbo. xxxi. moca. xxxvij. Est scire oīa. ⁊ tn̄ fm quēdā modū scientē se eē nescire. In h̄ em̄ mōd dū viuim' nō pfecte q̄ sciēda sūt scim'. tn̄ pficiētes p intellectū nil nos pfecte scire cog̃scim'. Et iō fm Raba. sup Exodū. Dialectici vbis isistētes sūt rane garrulātes. ⁊ sine scia eloq̄ntia ē garrulitas dicēda. nō sapia fm tulliū. ¶ Tertio p vanā gl'iaȝ de scia ɔfūdit' mētis puritas ⁊ intelligētia. q: vt dr̄ Cass. li iiij. de istitut' monachoꝝ. Et habet' i specl'o li. ix. c. lxxxvj. Impossibile ē eū q̄ ꝓposito hūane laudis acq̄rende studio lectiōis insistit. donū vere scie ꝓmereri. Et cāȝ assigt̄ Isid. vbi s̄. li. iij. c. xj. q̄ diuine leg' p̄cepta hūilib' et ad deū intrātib' patēt. p̄uis āt ⁊ supbis claudūt'. q: cū fmo di sit lux p ipm fideles illustrāt' ⁊ supbi tumescūt. Et vn̄ illi illuminant' inde isti cecant'. ⁊ dū scia accepta nō ad dei gl'iam: sz ad suā laudē vtunt'. ⁊ de ea extollūt' ibi peccāt. vbi petā emēdare d̄buerāt. Hec ibi. Et sic petō vane gl'ie excecant'. q̄ vitatē n̄ speculāt'. ptz igit' q̄ p vanā gl'iaȝ (de scia mēt' puritas ⁊ itelligētia ɔfūdit'

¶ Quito dixi p̄ncipal'r circa ser. viij. s̄. q̄ vana gl'ia orit' ex virtute ⁊ vite scitate siue bonis opib': qd ē piculosū. Nō ē em̄ gl'iandū de v̄tute aut scitate. Cuius exm̄ saluator nob ondit. i pharisco d̄ suis opib' gl'iante reprobato. ⁊ publicāo se hūliāte iustificato Lu. xviij. Qui i v̄tutib' vāe gl'iant' mag' gl'iaȝ suā q̄ dei diligere ɔprobāt'. sic dr̄ d̄ malis Joā. xij. Dilexerūt gl'iā hoiȝ mag' q̄ gl'iaȝ di. ¶ D. q̄s: q̄ tn̄ dn̄c hoieȝ retraherea

Exēpluȝ

Credere se scire ē p̄sūptuosum

R

vana glīa de v̄tute aut vite sctitate. R̄ndet q̄ tria sūt p̄ncipalr̄ q̄ re trahere dn̄t hoīez a tali vana glīa de virtute zc̄. Quia dubiū ex q̄b9 cau⸗ sit piclo⸗ suz vane glīari de opib9 bo nis z v̄tu tib9

Vana glīa de sctitate { Virtutes totalr̄ interimit / Hoiez spūalr̄ interficit / Premiū finalr̄ tollit

Pmo vana glīa d̄ sctitatis eminētia v̄tutes totalr̄ iterimit. Nā q̄ litercūq3 q̄s v̄tute polleat si inanit̄ glīans. sibi eā attribuat. z de ea fauorē z laudē hūanaz q̄rat/eā p̄dit z annihilat. Sic̄ expsse habet̄ d̄ Ezechia rege israel. q̄ cū tāte p̄fectiōis esset/vt dū in lecto egritudis decūberet fiducialit̄ dn̄o ait. Memēto dn̄e q̄so quō ambulauerim corā te corde p̄fecto. z q̄d bonū ē in ocul' tuis feceri Esa. xxxviij. z. iiij Reg. xx. Cū tn̄ rex babylōie misisset ei mūera. z ip̄e vane se iactādo ondiss3 nūcijs et ābasiatorib9 oia q̄ habuit. s. domū aromatū. aur̄ z argētū z pigmēta varia. domū vasor̄ suor̄. z q̄ hūit i thesaur' suis. nec esset q̄d nō mōstrass3 eis i domo z ī oī ptāte sua. p̄ istam iactātie glīaz p̄didisset oēm v̄tutē suā. nisi p̄ subseq̄ntē pniaz dn̄m placasset vt p3 ē. iiij. Reg. xx. Qd̄ pulcre ondit Cass. d̄ institut' mōachor̄ li. xj. Et i specło li. xix. c. xxxvij. di. Ezechias vir i oib9 ꝯsūmate iusticie. q̄ interniciōez. 1 8 5. miliū de exercitu assyrior̄. angl'o sub vna nocte dnastāte p̄ce valuit ipetrare. iiij. Re. xix. q̄ post mort' diē a dn̄o sibi p̄finitū. xv. annis vite metas excedere vna oīone p̄meruit: sole p̄ decē grad9 reuertente duplicatū diē vniuerso orbi ꝯ̄ fixas nāe leges p̄buit. p9 tā imania documēta v̄tutū successib9 suis elisus ē. ita vt vniuersis suis v̄tutib9: ac si nō fuissent. obliuione tradit'. irā dei ꝯfesti suscepisset nisi eū resūpta hūilitate placass3. Hec ibi. Hoc bn̄ attendere dn̄t illi. q̄ cū el'ynam: auxiliū vel ꝯsiliū: aut aliud op9 bonū faciūt/vix q̄escere pn̄t q̄usq3 p̄ueniat ad aures alior̄. ¶ Secūdo vana glīatio de v̄tutib9 hoiez spūalr̄ iterficit. sic̄ em̄ vent9 vl' aer ifect9 ab hoie attract9/mox vitalia subintrat z ea ificit. ac morbū ꝯfestim introducit scd̄z medicos. Ita aura vane laudis de v̄tutib9 ꝯcepta vite spūalis est sauciatiua. Vn̄ Bern̄. sup. Qui habitat in adiutorio. v̄su. v. Et in flor̄. li. v. ca. xix. Vana glīa leuiter volat. leuit̄ penetrat. sed nō leue ifligit vuln9. cito iterficit: nō vidētes necat: inanis glīa cecat z negligētes q̄ se ei ostentāt. q̄ se exponūt z eā nō attendūt. non discutiunt q̄3 sit friuola. q̄3 fictilis. q̄3 caduca. q̄3 vana: q̄3 inutil'. Si q̄s intueat̄ h̄ modo iam nō occidit eū glīa. sed occidit̄ mag' q̄ dāmō versa i puluerē. imo redacta in nihilū. Cui9 exm̄ expssuz habem9 i viro dei. iij. Re. xiij. Qui cū ꝯ̄ altare in bethel p̄phauit. nec Jeroboam regē p̄timuit. sed reg' brachiū arefecit. z sibi restitit. nec cum rege comedere voluit. Et tn̄ in via p̄ aliū p̄p̄ham decept9 comedit. et p̄p̄t h̄ occis9 fuit. Quare de9 p̄p̄haz tā insignē decipi z occidi p̄misit: nisi q3 in seip̄o de hoc q̄ ita stulte egerat vane glīatus fuit. vt disceret q̄ nequaq̄3 p̄p̄e fortitudis fuerit q̄ regi restitiss3. z dignū fuit vt penam

Exēpluz (margin, beside "Ezechia rege israel")

Exēpluz (margin, beside "Cass. d̄ institut'")

2 (margin, beside "Secūdo vana")

Exēpluz (margin, beside "Si q̄s intueat̄")

M inde ꝑacit̃ sumeret vñ culpã negligent̃ admisisset: vt exponit Gre-
go.xxiij.moral'. ¶ Tertio vana gl'iatio final'r ꝑmiuz tollit. sicut
saluator de phariseis ꝛ hypocritis dr Matth.v. Qui faciunt bona
sua vt videant̃ ab hoibꝫ: ꝙ mercedẽ suã receperũt. Qḋ exponẽs Gre
go.iiij.moral'.ait. Qui inqt ꝑ humana laude in bona actiõe se exhi
bent: incassum a veniẽte iudice retributionẽ bonoꝝ opeꝝ sperant. ꝗ
dũ hec i ostẽtatiõe faciũt/laudis ꝑmiũ ab humano ore ꝑceperũt. ꝟi-
tate attestãte: ꝗ ait Amẽ dico vobis receperũt mercedẽ suaꝫ. Tales
in futuro ꝑ bono ope qḋ fecerũt: nõ ꝑmiũ/sed eternũ ve habebũt: di
cẽte Sapiẽte Eccl'i.ij. Ve pctõri terrã ingrediẽti duabꝫ vijs. Sup
ꝗ Greg.j.moral'. Sũt nõnulli ꝗ in bonis ꝗ faciũt simplices nõ sũt:
dũ nõ i his retributõez interi⁹ sed exteri⁹ fauorẽ ꝗrũt. Sicut ꝑ Sa
pieñ.dr. Ve pctõri terrã ingrediẽti duabꝫ vijs. Pctõr terrã igredit̃
qñ ꝛ dei ẽ qḋ ope exhibet: ꝛ mũdi qḋ ꝑ cogitatiõem ꝗrit. Qui igit̃ in
eterna ꝛ finali retributiõe fructũ ꝑmioꝝ hic actoꝝ cupit a deo reci
pere: studeat ventũ vane gl'ie declinare. ꝛ indubie ꝑmiũ recipiẽt ab
eťno remũeratore. ¶ Dubitat̃ circa dicta de vana siue iani gl'ia.
N qd sit vanũ. Nã posset qs dicere: Tu pl'a dixisti de vana siue inani
Vanũ dr gl'ia. Quid tñ est vanũ siue inane? ¶ Ad hãc dubitationẽ dicẽdũ ẽ:
tripl'r. ꝙ vanũ dr aliqd tribꝫ modis. s. qḋ caret ꝟitate/stabilitate/vtilitate
Primo mõ oẽ mẽdaciũ dr vanũ: fm illud ps. Ut qd diligitꝭ vani-
tatẽ ꝛ ꝗritꝭ mendaciũ. ¶ Scḋo vanũ dr qḋ caret stabilitate. Et sic
ois creatura cũ de se sit ex nihilo ꝛ ꝟtibil' in nihilũ: dr vanũ siue va-
na. fm illḋ Ecc'es.j. Vanitas vanitatũ ꝛ oia vanitas. ¶ Tertio mõ
vanũ dr qḋ caret vtilitate: sicut ois res dr vana: ꝗ nõ refert̃ ad debi
tũ finẽ: vt medicia ꝗ ñ ꝯfert sanitatẽ ad quã ẽ ordiata dr vana. Uñ
Esa.xlix. ꝯꝗrit̃ chr̃s ꝙ sua passio i multꝭ nullũ fecit fructũ. Inuanũ
laboraui: sine causa ꝛ vane ꝯsumpsi fortitudinẽ meã. ¶ Ex ꝗ habet̃
ꝙ qñ qs laudari appetit de falso siue mẽdacio: vt de fabul' fictis ꝛc.
siue de vicio ꝗcũqꝫ: aut de bono trãsitorio: siue de bono inutili vł in
O fructuoso: tũc peccat pctõ inanis gl'ie: vt patꝫ ex ꝑmissis. ¶ Pro
Nõ ꝗttu maiori tñ intellectu dictaꝝ sũt ꝗttuor pũcta notanda. ¶ Primũ ꝙ
or pũcta cognoscere seipm ꝛ sua opa ẽ necessariũ ad salutẽ: ꝛ iõ appetenduꝫ.
cognosci aũt ab alio nõ est necessariũ saltẽ ꝑpter se. licꝫ qñqꝫ sit neces
sariũ ab alio cognosci ꝑpt̃ aliũ: ad edificationẽ ꝑximoꝝ: ꝛ ad vitan-
dũ scãdalũ. ¶ Scḋm ẽ ꝙ velle sibi placere ẽ ꝑiculosum. Uñ Aug.
sup Joã. Periculosuꝫ ẽ sibi placere cui cauẽdũ est supbire. ¶ Ter-
tiũ est ꝙ velle placere deo est necariũ: ꝛ iõ appetẽdũ. Uñ apl's ad Co
lo.j. Ambuletꝭ digne deo ꝑ oia placẽtes.q.d. Ambuletis digne deo
vicꝫ vt sitis digni deo tanꝗ̃ ꝑmio. ꝑ oia placẽtes: nõ ꝑ ptes. qꝛ nõ est
possibile i aliꝗ placere deo: ꝛ i aliꝗ displicere. sed necesse est ꝑ oia deo
placere. Et iteꝝ.ij.ad Coꝝ.x. Quẽ de⁹ cõmendat ille ꝑbat⁹ est.q.di.

Ille q̄ se cōmēdat iactādo seipm̄ est reprobat⁹ a deo. Et simil'r ille q̄ laudat aliū freq̄nter decipit̄. sed ille quē de⁹ cōmēdat est approbat⁹: eo q̄ de⁹ nec fallit nec fallit̄. Hec lati⁹ determiat sctūs Tho. ij. ij. q. cxxxij. ar. j. ¶ Quartū pūctū q̄ velle placere alteri nō ꝓpter se: sed ꝓpter aliq̄d bonū siue aliquē fructū est licitū ⁊ meritoriū. ¶ Pro q̄ notandū q̄ homo pōt sua bona narrare ⁊ laudare ⁊ alijs velle placere quattuor rōnib⁹

Nō pōt bona sua alijs dicere ⁊ se laudare
- Ut deus glorificetur
- Ut p̄ximus edificet̄
- Ut seipum cōsoletur
- Ut veritas elucidetur

¶ Prima rō est vt de⁹ glorificet̄ fm illud Matt. v. Sic luceat lux vr̄a corā hoīb⁹ vt videāt opa vr̄a bona ⁊ glorificēt p̄rem vr̄m q̄ in celis est. Sup q̄ v̄bo dt Chrys̄ [Sic luceat] .i. sic illuminate docētes: vt nō vr̄a tm̄ audiāt v̄ba: sed vt opa videāt. vt q̄s illuminatis p v̄bū q̄si lux ꝯdiatis p exemplū q̄si sal. Jō subdit̄ [vt videāt opa vestra bona] .i. deo grata. Nā opa facta in charitate sūt deo grata. s; facta in pctō mortali nō sūt deo accepta. Et sequit̄ [⁊ glorificēt p̄rem vestrū ⁊c.] q. d. nō glorificēt vos: sed p̄rem vr̄m: cui soli est glīa. ita q̄ in vr̄o ope tanq̄ꝫ finē vel p̄miū: laudē hoīm nō q̄ratis: sed solū glīaꝫ dei. ¶ Scđa rō q̄re pōt ⁊ debet q̄libet alteri bona sua narrare ⁊ ei placere: est vt p̄xim⁹ edificet̄. Jta dt apl's. ij. ad Corinth. viij. Prouidētes bona. s. opa a vobis fieri: nō solū corā deo q̄ videt iteri⁹. s. ꝯsciētiā: sed etiā corā hoīb⁹ q̄ vidēt exteriora bona. vt. s. videāt nō vos s; illa: ⁊ in illis ⁊ p illa deū glorificēt: ita q̄ bona ꝯsciētia est nob̄ necessaria ad deū: ⁊ bona fama q̄ ad p̄xim. Un̄ Aug. de cōi vita cleric. et habent̄ v̄ba. xij. q. j. Nolo. dt. Due sūt res ꝯscia ⁊ fama. Cōsciētia est necessaria tibi: fama p̄ximo tuo. Et sequit̄. Qui ꝯfidēs ꝯscientie famā neglig̃it crudelis est. ꝓpter hec duo chrisma ꝯficit̄ ex duob⁹. s. ex oleo ꝓpter nitorē ⁊ splēdorē ꝯsciētie. ⁊ ex balsamo ꝓp̄ odorē fame: vt habet̄ extra de sacra vnc. c. j. Hoc aūt q̄đ dictū est fm Bern̄. intelligit̄ si nō sit habit⁹ notabil': nec actio rep̄hēsibil': nec s̄mo ꝯtēptibilis. ¶ Tertia rō ē vt seipm̄ ꝯsolet̄ ⁊ ad meliora ꝓuocet̄: vt. s. ex bonis q̄ aliqs in seipo cognoscit et testimonio fame vel laudis alteri⁹ studeat in eis p̄seuerare: ⁊ ad meliora p̄ficere. vt dt sctūs Tho. ij. ij. vbi s. arti. j. i solutiōe tertij argumēti. ¶ Quarta rō est vt v̄itas elucidet̄ ⁊ suspicio sinistra euacuet̄. Jta dt apl's. ij. ad Cor. iiij. Jn manifestatiōe veritatis cōmendātes nosmetipos.

¶ Sed adhuc diceret q̄s: Audio ex dictis vanā gloriā esse vitandā q̄r pctm̄ ⁊ nociuū. Est tn̄ vana glīa semp pctm̄ mortale. vel ē aliq̄n pctm̄ veniale. ¶ Ad h̄ dicendū ē q̄ q̄ttuor modis inanis glīa ē peccatū mortale: ⁊ trib⁹ modis pctm̄ veniale.

P

cōsciētia

Fama

Nō bn̄

Q

Vana glia est pctm mortale quadruplicit	Cuz est de aliq qd ouenit soli deo: vt scire futura q subsut libero arbitrio
	Cu est de aliq extra vel pter deu: z no attendit q h a deo habet.
	Cum est de aliq supra deu: sicut q dicta hoim pfert dictis pphetarum: sicut poetar.
	Cu est de aliquo otra deum: vicz de peccatis z malis operib

Vana gloria est peccatuz mortale.

¶ Primo inanis glia est pctm mortale: qn qs gloriat de aliq qd co-uenit soli deo Sicut gloriabat rex tyri. cui di Ezech. xxviij. Eleuatu est cor tuu subintelligit p supbia z dixisti scz p iactatia3 deus ego sum q. d. de⁹ est ita bon⁹ q a nullo pot argui. Ita tu supbe gloriaris te ita bonu q correctoe no indiges. Vel aliter Eleuatu e cor tuu z dixisti: ego sum de⁹ q. d. sicut de⁹ e essentialit bon⁹ z a nullo alio bonu accipit. z a q ois bonitas deriuat: sic tu gloriaris te bonu no a deo sed a teipo. vel gliaris hre te bonu. Cui⁹ otrariu dicit. j. ad Cor. iiij. Quid habes. s. boni qd non accepisti? Si aut accepisti: qd gloriaris qsi no accepis. Na puersum est valde q ho bona q habet iactet z gloriet se non hre a deo: sed a seipo. vel a deo ex meritis suis. eo q talis otrariat diuine bonitati/gre z reuerētie. Un Greg. Autori sui gram negare ouicit q sibi tribuit bonu qd opat. Tales sut q qn qz ex sua fatuitate vel forte ptinacia dicut: Quid dicis: de⁹ dat illa vel illa. Si ego p me no fecissem hac diligentia vel ista3: frustra e⁹ fuissem ex parte dei: etia qntucuqz orassem vel alia bona fecissem

¶ Scdo inanis gloria est pctm mortale: qn qs gliat de aliq extra vel pter deum. Cuius cotrarium phibetur Hieremie. ix. No glorietur sapiens in sapientia sua: nec fortis in fortitudine sua: nec diues in diuitijs suis. De quo etiam sup dixi a pncipio smonis. Et sequitur. sed in h gloriet q gloriat scire z nosse me. Un obsessi in aliq ciuitate vel castro de trib pcipue osueuerut ofidere z gliam habere. s. cu sunt magne prudetie/potentie z opulentie. q tria phibet dns dicens. No gloriet sapies in sapietia sua: quasi p hac liberet. qz sapientia hui⁹ mudi stulticia est apud deu. j. ad Cor. iij. ¶ Scdo no gloriet fortis in fortitudine sua. Hiere. xlvj. nec saluari se putet fortis ¶ Tertio no gloriet diues in diuitijs suis. qz vt di Prouer. xj. No pderut diuitie in die vltiois. sed in h gloriet scire z nosse me. Scire: scz in pnti p fide. z in futuro p spem. Glo. Vera glia est scire z intelligere deu. Un apls. ij. ad Cor. x. Qui gliet i dno gloriet. Aug. Visio dei in pria e tota merces. ¶ Tertio inanis glia e pctm mortale. qn qs gliat de aliq sup deu. s. cu qs testimoniu hoim pfert testimonio dei. sicut o qsda di Jo. xij. Qui dilexerut magis gliam hoim qz dei. Ubi Alcbuin⁹ sic di. Glia hoim est i mudanis gliari. Et Chry.

gl'iam dei dt visionē sedētis i throno. ¶ Quarto est pctm̄ mortale cū qs gloriaf in aliq̄ ꝯ deū. puta qn̄ qs amore vane laudis nō ꝑter/mittit facere ea q̄ sūt ꝯ deū. Un̄ Aug. v. d ciui. dei. c. xiiij. dt sic. Hoc viciū. s. amor humane laudis tā inimicū est pie fidei: si maior in corde sit cupiditas gl'ie q̄ȝ dei timor vel amor: vt dn̄s diceret Joan. v. Quō potestis vos credere q̄ gl'iam ab inuicē accipitis: ꝛ gloriā q̄ a solo do ē nō creditis. q. d. Qui ab alijs appetūt honorari difficulter ꝯuertūf ad chr̄m. Un̄ Alchuin⁹ sup illo vbo sic dt. Magnū viciū ē humane laudis ambitio q̄ de se vult extimari qd de se nō habȝ. Jō em̄ nō possunt credere: q2 supba coꝝ mēs laudari desiderat ꝛ se sup alios efferre. Chry. Si laudes amam⁹ ea q̄ a deo sūt siml' peūt. Sic ḡ ptȝ ꝙ q̄ttuor modis inanis gl'ia est pctm̄ mortale. ¶ Est aūt inanis gl'ia pcipue pctm̄ mortale cū qs de malicia gloriaf. vt declarat sctūs Tho. ij. ij. q. cxxxij. ar. iij. in corpe q. ꝑ totū ¶ Scdo dicendū est ꝙ inanis gl'ia est pctm̄ veniale triplici rōne. s. intētiōis: indeliberatiōis ꝛ inuētiōis. Primo rōne intētiōis. Cū em̄ intētio gloriātis nō sit de aliq̄ qd charitati repugnet: vt sup̄ dictū est. tunc est veniale pctm̄. Scdo rōne indeliberatiōis. Cū em̄ qs subito ꝛ sine deliberatiōe inanit' gloriaf: tūc venial'r peccat. Tertio rōne inuētōis. Nam fm Chryſ. inanis gl'ia etiā locū habet in ſuis chri: in qbꝫ tn̄ nullus est pctm̄ mortale. ḡ ꝛ c. vbi s̄. ar. iij. in corpe qd. in fine. ꝛ argu. cōtra. Cū ḡ tantū malū sit vana gl'ia supbie pma filia Rogem⁹ oīpotentē deū vt sua gr̄a nos ꝯseruet: ne ꝑ illā supbie filiā supbissimis spiritibus addamur: qn poti⁹ cum dn̄o Jesu christo humillimo eternaliter gloriemur Amen

R Uana gloria est pctm̄ veniale tripliciter

¶ De Uana gloria ¶ Sermo. XI.

Qui gloriatur in dn̄o glori

etur. nō em̄ q̄ seip̄m cōmēdat ille ꝓbat⁹ est: sed quē de⁹ cōmēdat. ij. ad Cor. x. ¶ In p̄cedētibꝫ ſmōibꝫ audistꝭ qn̄tū sit detestāda vana gl'ia. Et signanf in ſmōe p̄cedēti: ꝙ nō sit gloriandū i fortitudine ꝛ potētia: neqȝ in scia: neqȝ de ſtute siue bonis opibꝫ: ꝑpter ml'ta mala q̄ ex tali vana gl'ia sequunf. Quid etiā dicaf vanū: qn̄ vana gl'ia sit pctm̄ mortale ꝛ qn̄ veniale. ꝛ sic de alijs Nūc ꝯn̄r ad maiorē detestationē hui⁹ vicij intēdo dicere ꝯfusionē vaniglorij siue vanegl'iantꝭ: ex qbusdā rebꝫ nālibꝫ qbꝫ compaf. Pro gr̄a Aue maria. ¶ Qui gl'iaf in dn̄o gl'ief. vbi s̄. ¶ In his ṽbis apl's gnāl'r rep̄hēdit vanigl'ios siue vanegl'iātes: dicēs. Nō ei q̄ seip̄m cōmēdat ille ꝓbat⁹ ē. q. d. Null⁹ ex ꝓpria laude ē cōmēdād⁹. neqȝ apud deū accept⁹ est q̄ cō deū gl'iaf: sibi attribuēdo qd dei ē. vt dt glo. Jlle em̄ vere est gl'ia ꝛ laude dign⁹ quē de⁹ cōmēdat. i. cui⁹ opa deo placent per humilitatem nō per superbiam aut vanam gloriam. Ergo

A

q̄libet hō in dn̄o glorief.i.dn̄o attribuat ꝯfidentiā.ꝛ gl'iam suā cui⁹ gratia est:vt dt glosa.q.d.Omnia bona homo referat in deū a quo sunt:ꝛ nō sibiipsi attribuat ꝛc̄.

B

Detestatio vane glorie

¶ Ad maiorē ḡ detestationē hui⁹ vicij vane gl'ie ꝛ ad ꝯfusionē vanegl'iātiū Est aduertēdū q vaniglori⁹ ꝯparaf sex reb⁹ nālib⁹ p ordinē

Vaniglori⁹ cōparatur
- Emēti oleū.ꝛ sic ē filiis fatuis ꝟginib⁹
- Pomo stupescēti.i.pomo crudo siue imaturo
- Vento dispergēti ꝓpter tria
- Tinee corrodēti
- Tube ꝑstrepēti siue alte canēti:ꝓpter tria
- Lepe intus latenti

¶ Primo ḡ vaniglori⁹ comparaf emēti oleū.ꝛ est filiis fatuis ꝟgib⁹:q nō sumpserūt oleū cū lampadib⁹.sed ibāt ad vēdētes vt emerent eis.ꝛ medio tpe clausa est ianua.Mat.xxv.Quia sicut ille nō habuerūt oleū in vasis suis ꝛ conati sunt emere:Jta vana gloria non habꝫ pietatis ꝛ misc̄dic opa q̄ p oleū designanf:vt dt Greg.sup euāgeli.home.xij.Que dū vaniglorij nō habēt in se ꝛ in corde:q̄rūt per largitionē elemosynaꝝ exteri⁹ hr̄e in hoim laude.ꝛ studēt ab alijs emere laudari.Quia vt dt Bern̄.sup ps̄.Qui habitat:ꝟsi.v.ꝓprie glorie cupidi:nulla rōne q̄escere pn̄t:cū in seipis nihil inueniūt vnde possint aliq̄ten⁹ gl'iari.q2 intra se inueniūt horrēda pctā:ꝓpf q̄ n̄ sūt laude digni:sed maxima ꝯfusiōe.cū ḡ in se nō pn̄t hr̄e gl'iam:q̄rūt ab alijs hr̄e illā:manifestātes opa sua:ꝟtutes aut grām gratis datā:vt inde laudenf.Uel p oleū nitor glorie accipif:per lampades ꝛ vascula q̄b⁹ ferim⁹ cūcta q̄ cogitam⁹ intelligunf corda nr̄a. Scti igif vt prudētes ꝟgines oleū i vasis habēt:q2 nitorē gl'ie intra ꝯsciencias retinent:Paulo attestāte:qui ait.Gloria nr̄a hec est testimoniū ꝯscientie nr̄e.ij.ad Coꝝ.j.vt ait Greg.sup euāgel'.homel'.xij. Et talis gl'ia i tutissimo est posita:q2 intra cordis arcana.Nā fm Bernar.sup Cañ.ser.xxvj.Tutior sui cuiq3 gl'ia est dū habꝫ eā in semetipo:ꝛ nō in altero.Un̄ btā Sincletica abbatissa ait:vt dr in Vitaspatrū.ꝛ hr̄ in Speculo.li.xviij.ca.ix. Sicut manifest⁹ thesaur⁹ cito pdif.sic q̄libet ꝟtus cū inotuerit vel publica fuerit:exterminabif Et sicut cera a facie ignis resoluif:ita aīa laudib⁹ inaniter ꝟtutuꝫ rigorē amittit.Prudētes igif nitorē gl'ie in cordib⁹ suis tanq̄ oleū abscondūt.De h ait saluator Mat.v.Attēdite ne iusticiā vr̄am faciatis corā homib⁹ vt videamini ab eis:alioq̄n mercedē nō habebitis apud pr̄em vestrū q in celis est.Et ibidē.Te faciēte elemosynā:ne sciat sinistra tua quid faciat dextra tua:vt sit elemosyna tua i abscondito.ꝛ pater tu⁹ q videt in abscōdito reddet tibi. Et ibidē.vj.c. Tu cū oraueris:intra cubiculū tuū:ꝛ clauso ostio ora pr̄em tuū in abscōdito.i.n̄ ad vanā gl'iaꝫ.ꝛ pr̄ tu⁹ q videt i abscōdito reddet tibi.

Oleū designat pietatis ꝛ misericordie opera.

Exēpluꝫ

Nam vt ait Bern. sup Can. Ois gloria sctoꝝ intꝰ nō foris est. h est nō in flore feni aut in ore vulgi: sed in dño: iuxta thema. Nec vtiqꝫ est vera gloria / q̄ est a spū ꝟitatis. Tales sūt fm Greg. vbi s̄. home. xij. ɔtinētes q̄ se ab exteriori appetitu custodiūt: ⁊ spe ad interiora rapiunt: ⁊ carnē macerāt: ⁊ toto desiderio ad supna anhelāt. eterna p̄mia expetūt p laboribꝫ suis. recipe laudes humanas nolūt. hi gl'iā suā nō in ore hoim ponūt: sed intra ɔsciam ɔtegūt. Et iō bn̄ signant p ꝟgies q̄ oleū secū sūpserūt. Hec Greg. Ecōtrario ꝟo fm eundē vbi sup̄ repiunt q̄ corpꝰ p abstinētiā affligūt: sed de ipa sua abstinentia fauores humanos expetūt. doctrine insudāt: indigētibꝫ multa largiunt. isti pfecto vt fatue ꝟgies sūt: qꝛ solū laudis trāsitorie retributionē q̄rūt quā in semetipis nō inuenūt. Nā fm Bern. sup Canti. Sapiēs pbabit opꝰ suū: atqꝫ ad lumē ꝟitat̄ diligent examinabit. ⁊ sic hēbit i semetipo gl'iam: ⁊ nō i ore alteriꝰ. Stultꝰ sum si cistelle labioꝝ tuoꝝ gl'iam meā tradidero: ⁊ cepo eā mēdicare abs te cū hīe voluero. nēpe i tuo arbitrio ē pbare vel iprobare. Et i ser. de sctō Joanne bapti. ait. Qui ɔscias suas i alijs ponūt. mō magni: mō parui mō nulli sūt: fm ꝙ adulantiū linguis vel vituperare placuerit vel laudare. Et qꝛ vanigloriꝫ vt dictū ē gl'iam. i. testioniū ɔscientie intra se nō tenent. hāc ab adulatoribꝫ emere querunt: dum ppt exteriora bona ab eis laudari ⁊ extolli volūt. Vn̄ Greg. xxiij. moral. Oleū inq̄t a pximo petere est gl'iam boni opis a testionio alieni oris iplorare. Et idē sup euāge. vbi s̄. Vēditores inq̄t olei sūt adulatores. q̄ eni accepta q̄libꝫ grā varijs suis laudibꝫ nitorē gl'ie offerūt q̄si oleū vēdūt. De q̄ ps. Oleū pctōris nō ipinguet caput meū. Appellatiōe capitis mēs signat q̄ pncipat corpi. Oleū igit pctōris caput ipiguat cū mētē fauor adulātiū demulcet. Hec Greg. Bn̄ igit vana gl'ia siue vaniglorꝰ assimilat oleū emēti. ¶ Scdo assimilat pomo stupescēti. i. pomo crudo ⁊ imaturo ⁊ dētes stupefaciēti. Sicut eni q̄ pomū an̄ tps maturitat̄ comedit scipm ledit. dētes ostruit: ꝟmes i vētre: ⁊ tumorē sentit. Sic de bonis opibꝫ q̄ hic i pn̄ti qs facit: si de eisdē laudē humanā q̄rit. fructꝰ an̄ tps comedit: qn̄ p̄miū qđ i futuro receptur ꝰ cēt iā tollit: dicēte saluatore Mat. vj. Amē dico vob recepe runt mercedē suā. Jsta opa tanq̄ poma cruda dētes discretiōis destruūt inq̄ntū adulatoria laude detinent. ꝟmes i vētre pducūt inq̄ntū liuorē corrodētis inuidie edūt. Quia dt Jsid. i synonis. li. ij. ꝙ gl'ia iuidiā parit: inuidia ꝟo picula. Et h ē veꝝ tā actiue q̄ passiue. qꝛ vaniglorꝰ cū d alio gl'iā audit: sibi iuidet. qꝛ sibi d gl'ia depire credit qđ alti accrescit. Silr viceuersa cū alt eū laudare ɔcipit: silī ver me. s. iuidie se rodit. Et ide tūc ɔtigit ꝙ vel tūc gloriā alteriꝰ minuit dīa parte vel detrahēdo subuerte satagit. Talia etiā poma gnāt tumorē: q̄a adulatōis ꝟba ⁊ vane laudis cordis faciūt exultationē. Et qđ de se

Vera gl'ia ď:

Nota

Vēditores olei q̄ sint.

C

Vana gl'ia inuidiā parit

licz falsum d?: h vt verꝝ acceptat. plus credēs alijs q̄z sibijpi: vt vult Greg. in pasto. ꝯtra dictū poete. Pl⁹ alijs de te q̄z tu tibi credere noli. Hoc faciūt stulti q̄s gloria vexat inanis. Jsta poma cruda comedere ꝓhibuit lex antiq̄ in Leuit. xix. c. dicēs. Qn̄ ingressi fueritꝭ terrā quā ego dabo vob: ꝛ plātaueritꝭ in ea ligna pomifera: aufereꝭ ꝑputia eoꝝ. poma q̄ germināt imūda erūt: nec edetꝭ ex eis. Qđ expōnēs Greg. viij. moral'. d?. Ligna pomifera sūt ꝟtutū opa fecūda. Lignoꝝ ꝑputia sūt ꝑmo inchoatōis opa. Lignoꝝ ꝑputia tūc auferimus: qn̄ de infirmitate inchoatiōis bone suspecti ꝑmordia operuz nostroꝝ nō approbam⁹. Poma aūt q̄ germināt imūda dicim⁹ ꝛ nostris esib⁹ nō aptam⁹. q? cū ꝑmordia boni opis laudanꝭ dignū est hec animū nō pascāt opantis. nedū accepta laus suauiꝭ carpiꝭ: fructus opis intēpestiue comedaꝭ. Qui ḡ inchoate ꝟtutꝭ ab hūano ore laudē recepit: q̄si plātati ligni añ tp̄s pomū comedit. Hec Grego.

D ¶ Tertio vaniglori⁹ assimilaꝭ vēto dispgēti. ꝛ h ꝓp̄ tria. Primo q? sicut vēt⁹ res leues eleuat/dispgit/ꝛ dilatat. sic vana gl'ia vt vētus mentē gloriātis in supbiā eleuat: ꝛ ceteros despicere facit: ac cūctis se esse meliorē ꝓcurat. De tali d? in ps̄. Ascēdit sup cherubin ꝛ volauit: volauit sup pēnas vētoꝝ. Hic vētus maxime rectores eleuat/spūales aut seculares: ꝛ q̄si ꝑmo angelo assimilat: ꝛ sup cherubin exaltat: iuxta illud Hiere. xxij. Oēs pastores pascet vēt⁹. Dū ei fm Greg. in pasto. rectori ad vsum tanta subia cēt: dū ad votū velociter iussa fiūt: dū subditi siq̄ leuia ab eo gesta sūt laudib⁹ efferūt: et male gestis nulla auctoritate ꝯdicūt: dū ꝛ plerūq̄ laudāt qđ reprobare debuerāt: seduct⁹ i his q̄ infra se sunt/sup̄ se anio tolliꝭ. ꝛ dū foris immēso fauore circūdaꝭ/int⁹ ꝟitate vacuaꝭ: atq̧ sui oblit⁹ in voces se spargit alienas. ꝛ talē se esse credit q̄lē foris audit. nō q̄lem int⁹ discernere d̄buit/suspect⁹ despicit. ꝛ q̄s forte ptātis excedit: trāscēdisse etiā ꝟtute mētis se credit. Cūq̧ se estimat eis ampli⁹ sape q̄bus videt se ampli⁹ posse. Sicq̧ ad ei⁹ sil'itudinē ducitꝭ. de q̄ scriptuz est. Oē sublime videt oculi ei⁹. Apostate qppe angelo sil'is efficiꝭ. dū hoib⁹ hō sil'is eē dedignaꝭ. Hec Greg. ¶ Scđo inanis glorie vent⁹ dilatat. q? siqđ gloriosum a vane gloriāte fit: nō occulte sꝫ vbiq̧ dilatare intēdit. vt ptꝫ i canonica Jude. Ubi tales dicunꝭ nubes sine aq̄: q̄ a vēto circūferunꝭ. q? hypocritas ꝛ siml'atores ꝛ etiā seculares vt nubes vent⁹ inanis gl'ie vndiq̧ circūfert ad tyrocinia/ad hastiludia/ad bella: vt milites seculares. vel ad dedicatiōes ꝛ scōꝝ festa. ad eccl'ias remotas ꝛ loca famosa ꝛ loca publica: vt spūales. i quib⁹ solēt vbiq̧ discurrere. vbiq̧ qđ habēt de bono ostēdere: vt vbiq̧ possint de vana laude obtinere. q̄ videnꝭ esse sil'es camaleōti: q̄ de vēto d? viuere. Sic illi vēto vane gl'ie conanꝭ se replere, quēadmodū de Effraim d? Osee. xij. Effraim pascit vētū. Sil'es etiā sūt dra-

[Margin notes: "Nō ꝯ pastores" beside "uat/spūales aut seculares"; "Uāeglo-riās assi-milaꝭ camelōti" beside "festa. ad eccl'ias remotas …"]

coni q̄ attrahēdo vētū ardorē pectoris minuit. sic illi vēto vane gl'ie refrigerāt ambitōem ardoris. De qb⁹ dr p ꝓphām Hiere. xiiij. Traxerūt vētū q̄si dracones. Qd exponēs Greg. ij. mora. ait. Uentū q̄si dracones trahūt: dū ambitiosi/supbi/iflati/tumuerūt. Siles etiā sūt onagro/q vētū p inueniēda sua vxore solet attrahere. Uñ dicit Hiere. vbi s. Onagri stererūt i rupib⁹ ꝛ traxerūt vētos. hic onagri recipiunt p intumētib⁹ elatiōe. vt dr Greg. xxix. mora. ¶ Tertio inanis gl'ie vent⁹ dispgit. Uēti eñ est puluerē ꝛ farinā ꝛ res minutas dispergere ꝛ pdere. Sic reuera ois farina sctē opatiōis/ꝟtutis ꝛ cogitatōis/si i vēto inanis gl'ie expōit: pdit. Qui eñ sua opa ad apparētiā hoim facit: hic ea i ventū dispgit: vt vult Chrys. sup Mat. hom. xij. Qd inqt ꝓpt hoies fit/i vētos effundit ꝛ i nullo sꝑat. Quid eñ hoim ē laus nisi vētoꝝ trāseūtiū son⁹. cessauerūt hoies loq̄ ꝛ pdiderūt fructū suū: q ꝓpt hoies facit vt ab eis laudet. Que āt ē sapia reserare ꝛ ꝟba vacua compare: ꝛ mercedē dei ꝯtēnere: ꝛ ppetuo i inferno pmanere. Et q bona opa ꝓpt vanā gl'iam agit: q̄si farinā vñ se nutrire deberet i vētū ꝓijcit. ꝛ cū p sui nutrimēto recolligere intēdit nihil iuenit. ꝛ sic esuriēs ac egēs remāebit: vt expsse dducit Ans. i li. de similitudib⁹. c. xlv. sub similitudie molēdine dicēs. Tres inquit sūt hoies a mane vsq̄ ad vespam molētes. Quoꝝ pm⁹ q̄cquid molit i saccū suscipit ꝛ abscōdit. Alt ꝟo partē capit ꝛ partē in flumē vel i vētū p negligētiā cadere pmittit. Terti⁹ q̄c̄q̄d molit ipet⁹ vēti secū tollit ꝛ dissoluit. veniēte vespe q̄d credas singulos habituros ꝛc. Moral'r dr: flum: p seculi decursu recipit: vēto ꝟo gl'ia inanis designat. Molēdinū qd tota die molit/labor hui⁹ seculi existit. Mane ē tp̄s qñ nati sum⁹. vespe qñ p mortē trāsibim⁹. tp̄s pñs est q̄ laborare debem⁹ vñ i vespa viuam⁹. Et sicut mola circūducta ad eūdē locū reuertit: ita labor pñs singul' annis more sol' iterat. [illegible] nanq̄ arat/seminat/metit ꝛ panificat: ꝛ iteꝝ scd̄o ad idē reuertit. Jn vespe ei qñ dicet: Uoca oparios ꝛ redde ill' mercedē suā. Mat. xx. Letabunt iusti tota ꝟuata farina sua. i. vita sua. Alij āt qui eā totā ñ seruāt in ꝟ mesti erūt: leti eñ q ex pte laboris sui deū recogñuerūt. Ueꝝ alij q oē tp̄s suū i vanitate ponūt. ꝛ qd faciūt nō ab humana laude abscōdūt: oē studiū vite sue i decursu flumis ꝓijciūt: farināq̄ suaꝫ vēto cōmittūt. Uñ ꝛ ve illis q in fine pane vite carebūt. Hec Anselmus. Ecce quō vētus vane glorie bona opa dispgit ꝛ annullat. De quo Mat. vij. dr. q flauerūt venti ꝛ irruerūt sup domū ꝛ cecidit. q: venti supbie ꝛ vane glorie domū ꝟtutū ꝛ ꝯsciētie solent destruere ꝛ perdere. ¶ Quarto vana gloria assimilat tinee corrodenti. Sicut eñ tinea de veste nascit: ꝛ vestē de qua exit ꝯsumit ꝛ demolit: vt dicit Grego. v. moral'. sic reuera vana gloria nascit d ꝟtutū eminētia q: dr Chry. sup Mat. hom. xv. q oē malū ex malo nascit. sola vana

E

Exēplū
ꝫ vanaꝫ
gloriā

F

gloria de bono ꝓcedit. ⁊ illa bona de quibꝰ ꝓcedit destruit: ⁊ ad modū
tinee vt vestimentū ꝯsumit. q₂ vestimēti noīe bona opa designant.
sicut beatꝰ Job de seipso ait. Justicia indutꝰ sum ⁊ vestiui me sicut ve-
stimēto. Job. xxix. Ille sicut vestimēto iusticia vestit: q̄ se bono ope-
re vndiq₃ ꝯtegit. ⁊ nullā partē actiōis sue nudam reliq̄t. ait Grego.
xvj. mora. Hoc vestimentū a tinea corrodit cū vane glorie cupidita-
te ꝑditur ⁊ ꝯsumit. Vñ Jacobꝰ cenodoxis. i. vanegloꝛie cupidis ait
Jaco. v. Vestimēta vr̄a comesta sunt a tinea. Et Apoc. xvj. Beatꝰ q̄
custodit vestimēta sua ne nudꝰ ambulet. vestimēta vicȝ v̄tutū q̄s
recepit in baptismate: fidē/spem/⁊ charitatē. Vestimēta etiā v̄tutū
q̄s recepit ꝑ ꝯdignā pniam pctōꝝ suoꝝ. beatꝰ itaq₃ talis: q₂ si nō cu-
stodit hmōi vestimēta apparebit tanq̄₃ nudꝰ in finali ⁊ particulari
iudicio. ⁊ dicet sibi: Amice quō huc intrasti nō habēs vestē nuptia-
lē. Mat. xxij. O deꝰ q̄t fuerūt maxi viri: imo sc̄ti: q̄ ꝑ solā vanā gloriā
ceciderūt: ⁊ tādē dānati sūt: vt p̄ȝ ꝑ multa exēpla in Vitaspatrum.
Quō aūt vana gl'ia comedat bona opa: cogitatōes ⁊ v̄ba: ostendit
Grego. xxxj. mora. tractans illud Exodi. x. Ascēderūt locuste sup ter-
rā deuastātes oīa: ⁊ deuorata est oīs herba: ⁊ q̄cquid pomoꝝ fuit in
arboribꝰ. Locuste sm cū sūt adulantiū lingue q̄ sup terrā ascendūt.
q̄ñ vanis laudibꝰ terrenoꝝ mētes extollunt ⁊ oīa ꝯsumūt. q₂ imo-
derate laudādo eos corrūpūt ⁊ vanegloriari faciūt. Fructꝰ egȝ prio-
rū est opatio cenedoxoꝝ. i. gl'ie cupidoꝝ: quā locuste comedūt ⁊ ex-
terminānt: q̄ñ adulatores ad appetēdas laudes trāsitorias corda opan-
tis inclināt. Herbā etiā comedūt: q̄ñ v̄ba loq̄ntiū fauoribꝰ extollūt
Poma etiā deuorāt: q̄ñ vanis laudibꝰ q̄rundā q̄si fortiū etiā opera
eneruāt. Hec ibi. Ecce quō vt tinea ⁊ locusta cenodoxia demolit bo-
na opa: ⁊ ꝯsumit ea. De quibꝰ Esa. lj. Sicut vestimentū sic comedet
eos v̄[illegible]. ⁊ sicut lanā sic deuorabit eos tinea. Itē sicut tinea dānū
facit ⁊ sonitū nō facit: q₂ q̄si insensibilr̄ vestē ꝯsumit sm Grego. xj.
mora. sic vana gl'ia facit. Nā vt dicit Cassio. de institu. mōachoꝝ. li. xj
Et habet in Spe. li. xix. Pestis inanis glorie v̄tutibꝰ inserta ⁊ aciei
caꝝ pmixta in nocte ceca dimicās atrociꝰ: inopinatos decipit ⁊ in-
cautos. Nulla enī est tanta humilitas nisi tāgat eā aliq̄ñ glorie va-
nitas: vt vult Valeriꝰ lib. viij. c. xv. Nulla est inq̄t tanta humilitas
q̄ dulcedine glorie nō tangat: Et subdit. Illa ergo etiā a claris viris in-
terdū ex humilibꝰ rebꝰ petita est. Et talis tinea est cuilibet timēda:
q₂ vicia cetera in pctis: supbia etiā in recte factis cauēda est: ne illa
q̄ laudant facta: laudis cupiditate amittant: vt dicit Aug. in ep'la ad
Dioscoꝝ ⁊c. ¶ Sȝ di. q̄s. Ex quo tātū est timēda vana gl'ia: qd ergo de-
G beo facere q̄ñ cogitatio vane gl'ie me impugnat: Rñdet iuxta ꝯsili-
um cuiusdā sc̄ti p̄ris: qui cuidā de h querēti: vt hr̄ in Vitaspatꝝ sic
rñdit. Q̄ñ cogitatio vane gl'ie vel supbie te impugnat: ꝑscrutare te-

ipm si oia mādata dei suasti. si inimicos diligis. si gaudes in gloria inimici tui: ⁊ ↄtristaris in deiectōe ei⁹. si apud te habes qm̄ suus in utilis es: ⁊ oib⁹ hoib⁹ pl⁹ pctōr. ⁊ neqȝ tūc tn̄ grāde aliqd sapias tan q̄ȝ aliqd boni feceris: sciēs q̄ elata cogitatio oia bona illa dissoluit Exēpluȝ. ex vitasȝ patrum.
¶ Sed tūc di. talis. Quō possem me iudicare maiorē pctōrē homi cida: Ad h̄ rn̄det abbas Pimenion in Vitaspatꝝ. Si videret ho/ mo hoiem q est homicida: dicat in corde suo: Iste quidē h̄ solū pec/ catū fecit: ego aūt oi hora homicidiū cōmitto: meipm interficiēs. s. in aia. Dubiuȝ. Solutō
¶ Quinto vana gl'ia assimilat tube pstrepēti siue alte ca/ nēti. De h̄ Mat. v. ait saluator. Cū facis elemosynā noli tuba canc re an̄ te. i. noli innotescere vt glorieris in laude tua: vt dt q̄dā glosa. Per tubā em̄ hic vana gloria intelligit de elemosyna facta: vt dicit Chryſ. sup Mat. homel'. xiij. Et oēs act⁹ ⁊ circūstātie p q̄s quis i su is bonis opib⁹ appetit fore i hoim exteriori fauore ⁊ cōmēdatiōe: sic inqens. Tuba canere ē pompā vane glorie appetere. Tuba ē om̄is actus vel s̄mo p quē opis iactātia demōstrat. Puta cū q̄s aliq̄ p̄nte facit elemosynā: extra aūt nō facit: hoc tuba est. q: p iactātiā p̄dicat It ē qui intercedēte aliq̄ facit elemosynā. vbi aūt nō est intercessor: nō facit: q̄uis sciat necessitatē psonē: tuba ē. Itē qui videt honesti/ orem psonam que pōt alijs referre ⁊ dat ei: obscuro autē ⁊ obligato passionib⁹ pauperi non dat: ⁊ hoc tuba est. Sed ⁊ si in loco secreto fecerit eo tn̄ fine vt laudabil' videat: ipa abscōsio tuba ē. Hec Chryſ. Tuba ca nere est
¶ Sed di. q̄s. Ex quib⁹ cau vana gl'ia cōpat tube: Rn̄r q̄ tripli ci rōne

Vana gl'ia compat tube:
- Ratiōe inuentiōis
- Ratiōe dispositiōis
- Ratiōe exclamationis

¶ Primo rōne inuētiōis: q: tubā p̄mit⁹ maris p̄dones inuenerunt qn̄ ad spoliādū ↄgregari voluerūt: tūc tubis se ↄuocauerūt. Unde Isid. xviij. Ethym. c. iiij. Tubā tyrreni p̄mo excogitauerūt: q ad quā cūqȝ p̄de occasionē voce ⁊ buccina vento pstrepēte se ↄuocāt. Unde Uirgili⁹. Tyrrenusqȝ tube mugire p ethera clāgor. Hāc em̄ a tyrre nis p̄donib⁹ excogitatā dicūt. cū dispersi circa maritimas oras nō facile ad quāqȝ p̄de occasionē voce aut buccina ↄuocarent/ vēto ple rūqȝ obstrepēte. Hinc postea bellicis certamib⁹ adhibita est: ad de nūciāda signa belloꝝ. Hec Isid. Sic reuera a pyratis etiā in mari hui⁹ seculi latronib⁹. s. a demonib⁹ p̄mit⁹ est inuēta vana gl'ia. q: a Lucifero ⁊ suis sequacib⁹ sūpsit originē: vt ptȝ s̄. ser. vj. B. Illis la/ tronib⁹ p tubā vane glorie solēt se vocare. ⁊ ad eā audiendā ipos p/ uocare. qui si sint allecti voce tube statim spoliati ⁊ nudati ↄuincū tur esse. Sic em̄ s̄m parabolā saluatoris Luc. x. Hō descēdebat ab hierusalē in hiericho ⁊ incidit i latrones: qui despoliauerūt eū. Hō em̄ ille s̄m scrōs est gen⁹ humanū qd a hierusalē / visione pacis: ad Tyrreni p̄mit⁹ tu bā iuene runt

Jericho descendit. qñ in regionē pctī declinauit. etiā in latrones incidit qñ suggestiōi demonis ꝯsensit ꝙ ab eisdē mox i naturalib⁹ vulnerat⁹ extitit ⁊ grauiter spoliat⁹ fuit ſm Bedā in omel. Et Augu. in respōsione cōtra pelagiū. Incidit inqt in latrones. i. in diabolū ⁊ angelos eius. q̄ per inobedientiā p̄mi hominis humanū gen⁹ despoliauerūt morū ornamētis. ⁊ vulnerauerūt bono scʒ possidentꝫ liberi arbitrij ꝑdito. Hi latrones ad spoliandū hominē sonū tube inuenerunt. qñ in primo cum vana glīa tentauerunt. ⁊ dixerunt. nequaq̄ʒ moriemini sed eritis sicut dij scientes bonum ⁊ malum Gen. iij. ſm Grego. super euan. in omel. ¶ Secundo vana gloria assimilatur tube ratiōe dispositiōis. Tuba em̄ ſm Isido. vbi supra. i. caua. interius em̄ est concaua ꝑpter amplioris flatus receptionē. Ideo ponitur in ꝓprietatib⁹ rerum li. xix. Sic reuera gloria vana vt tuba interiori caret medulla. ⁊ est ꝯcaua solius venti superbie receptiua. qa dicit Boeti⁹ de conso. lib. iij. prosa. vj. O gloria glīa. in milib⁹ mortaliū nihil aliō facta nisi aurium inflatio magna. Nec tuba licʒ sit vento superbie ⁊ tumoris plena. ab omni tamē humore virtutū est vacua. quia ⁊ si fiant opera bona: vana tamē gloria superueniente frustrant̄ p̄miatione sua. ¶ Tertio assimilatur tube ratione exclamationis. sicut em̄ tube adhibent̄ in festis diebus ꝑpter laudis ⁊ gaudij claritatē: vt dicit Isido. lib. Ety. ita vana gloria adiungitur bonis operibus ꝑpter ipoꝝ opeꝝ ꝓclamationē ⁊ diuulgationē. hūani fauoris ⁊ laudis dilatationē. quia ſm Chryſ. vbi s. omel. xiij. Quicquid homo fecerit ꝑ qō apparet aut vult apparere qō facit. tuba est. Declinanda igit̄ est in bonis vana gloria. q̄ est omnium virtutum spiritualium interceptiua. vt patʒ Amos. ij. Morieē in sonitu moab ⁊ clangore tube. Moab ex patre interpretat̄. per quē quilibet vaniglori⁹ qui est ex patre diabolo primitus hui⁹ vicij genitore significatur. Hic in clangore tube morit̄. quando appetitu vane laudis vitam eternam pro bono opere debitam perdit. ⁊ temporalē mercedem laudis pro eo capit. Ista tuba est similis tube mortuoꝝ. q̄ fures ad suspendiū comitat̄. ⁊ clangit. quia homo ꝑ vanam gloriam deo qō suum est tan q̄ʒ fur surripit. Unde Bern. sup Can. Quicqd fauoris captas qō ad deum nō retuleris ipi furaris. ⁊ qd nequius seruo vsurpante sibi gloriam dn̄i sui. bene ergo vana gloria assimilat̄ tube alte sonanti. ¶ Sexto vana gloria assimilat̄ cepe intus latenti. Sicut enim cepa vel cepe multa habet corticū inuolucra. ⁊ vno tegmine sublato mox aliud reperit̄ in prōpto. sic vana gloria ꝑ omnia Si em̄ in vno opere bono fuerit repulsa mox alia aggreditur via. Sicut pulchre ostēdit Cassian⁹. xj. de institu. monach. dicens. Contra cenodoxie spiritū subtile ⁊ multiformenobis certamē est. q̄ tanto ꝑniciosior est ad conflictū quanto obscurior ad cauendū. quia cū

In bōis declinanda est vana glīa

R

pro elatiōe corpali pulsauerit mentē. z fuerit respultōis scuto repulsus. rursus priori habitu/psonaqȝ mutato. sub ↄtrtutū specie victorem pugillare prentat. ex omī pte occurrens. z in habitu/in forma. in incessu. in voce. in ope. in lectiōe. in iusticia. in vigilijs. in ieiunijs. in orone. in taciturnitate. in obedientia. in humilitate conat. Nam cui sub specie succincte vestis ac nitide. cenodoxiā nō potuit gnāre. p squalida z inculta conat inferre. quē sciētie z locutiōis ornatu ne quiuit extollere. grauitate taciturnitat eludit. si ieiunet glia vanitatis pulsatur. si illud contēnēde glie causa obtexerit/eodē vicio elationis obtundit. ne vane glie obtagione maculet. orones plixi⁹ sub fratrū vitat celebrare ↄspectu. z q̄ eas latēter exerceat aculeos non effugiet vanitat. Et sequit. Seniores naturā hui⁹ morbi in modū cepe pulchre describūt. q̄ vno decorticata tegmine alio rursus inuenit induta. totiēsqȝ reperit obtecta quotiens fuerit expoliata Hec ibi. Petȝ igit quō aptissime vana glia assilat cepe intus latēti. Hec de silitudinibꝫ vanigloriȷ siue vane glorie. Si ergo: si p q̄: tanta est malicia vane glie. z tātū timenda in oī ope bono z malo/necē habemus iplorare diuinū auxiliū. vt opa nrā cū tanta discretiōe facim⁹ vt nō hic gliam mūdi sed eternā p ea capiam⁹. Amē

	Habitu	Oratōne	Correctione
	Forma	Locutione	Consilio
	Incessu	Taciturnitate	Elemosyna
Vana glia	Voce	Obedientia	Paupez ptectione
ē vitāda in	Opere	Humilitate	Misse celebratiōe
	Lectione	Castitate	Miseroz ↄpassione
	Iusticia	Serio	Fidei defensiōe zc.
	Vigilijs	Risu	
	Ieiunijs	Patientia	

¶ Ecce si de omnibꝫ illis: z multis alijs q̄ enumerari pñt. z bona itentione fieri pñt. est vana glia timēda z vitanda. qd tūc dicenduȝ est de malis multis z pctis: etiā horrendis. de quibꝫ quidā excecati vanam gliam querūt. quis hec dinumerare poterit nisi oia quibꝫ homo deum offenderet in mediū pducere posset zc.

¶ De Remedijs cōtra vanā gloriā. Sermo. XII.

Non efficiamur inanis glo-

rie cupidi. ad Gal. v. In pcedentibꝫ fmonibꝫ plura audiuistis d vana glia. q̄nta sit ei⁹ malicia. q̄ntū timēda i bonis z malis operibꝫ. qbꝫ rebꝫ cōpabil ad detestandū eā. z sic de alijs. pt q̄ iterȝ apls in ↄbis themat hortat nos oēs ne q̄ramus gloriaȝ hoim in operibꝫ nostris: dicēs. Nō efficiamur inanis glorie cupidi

Ecce quāuis apl'us fuit sanctissim⁹/in tertiū celū raptus.videndo arcana dei q̄ nō licz homini loqui.tñ adhuc timore vane gl'ie noluit se eximere i autoritate themat}.sed poti⁹ includere dicēs. Nō efficiamur rē.q.d. Nō solū vobis sz mihi hoc dico.qz oib) timēda est vana gloria/ex causis tactis in sermōib) p̄cedentib). Jdeo expedit aliquid dicere de remedijs contra vanā gloriā. Pro gratia Aue maria. ❡ Nō efficiamur inanis gl'ie cupidi.vbi s̄.

A ❡ Circa hec verba thematis est notandū quanto affectu dixerit ea apl'us ad vitandū vanam gloriā.cū seip̄m nō exclusit.nō em̄ dixit. Non efficiamini.sed nō efficiamur inanis gl'ie cupidi. Et pro tāto magis necessarium est querere remedia contra pestem vane glorie. Quāuis autē supra sermone.v.E.f.p totum. plura dixerim remedia contra supbiam.que ⁊ nunc essent expedientia ad vitandū vanam gloriam.tamē vt maiori conatu moueamur ad detestationem superbie ⁊ prime eius filie.videlicz vane glorie volo predictis in sermone presenti aliqua addere.

B ❡ Est ergo principaliter notandū q̄ plura sunt remedia quantū ad p̄sens ↄtra vanā gloriā :per que tentatus ad supbiā poterit sibyp̄i succurrere ad vitandū eā.imo p q̄libet eoꝝ: vt infra

Remedia ↄ vanā gl'iam
- Exempla reꝝ naturaliū ⁊ artificialiū
- Figure veteris testamenti
- Scripture no.te.christi dn̄i
- Consideratio defectuū p̄prioꝝ
- Consideratio infernaliū tormentoꝝ
- Contemplatio eternoꝝ p̄mioꝝ
- Detestatio ⁊ abominatio: vanā gl'iam q̄rentiū
- Defraudatio ⁊ subtractio deo debitoꝝ
- Applicatio opeꝝ deo regi supnoꝝ

❡ Primū remediū cōtra vanā gl'iam est ↄsideratio reꝝ nāliū ⁊ artificialiū. De nālib) pz: Nā gallina pauonis abscōdit oua sua:ne pauo supueniēs frangat ea.vt dt Arist.vij.d aīalib). Sic bō bōa opa sua q̄si ab eo cubata dz abscōdere:ne a diabolo p ostētatiōez corrūpant inani gl'ia. Vn̄ p̄sper in li.de vita ↄtēplatiua. Cū oia vicia supauerit homo remanet picl'm ne mens boni ↄscia poti⁹ i se q̄z in domino gl'ietur. ❡ Aliud exm̄ naturale de gallina.q̄ post ouum positum multum clamat.⁊ sic statim ouum amittit. Sic qui per vanam gloriam bona sua diffamat eterne vite premium perdit.eo q̄ iam ab humana laude remunerat⁹ existit.fm illd̄ Matth.vj. Amē dico vobis receperunt mercedem suam. ❡ Tertiuz exemplum est artificiale siue per artem in tegumento candele ardentis. Nam qui vult lumen naturale secum deferre.⁊ scd̄m ip̄m in tenebris se dirigere solet illud vel manib) vl' alia re abscondere:ne a vēto extinguat

Exēplū d gallina

iuxta illd Job.xxxvj. Manibꝫ suis abscōdit lucē ꝛc. Sic reuera boni ꝛ lūinosi. de qbꝫ dñs ait Mat.v. Uos estis lux mūdi. q vento vane glīe agitant opa sua abscondūt. ne lumē sue pfectionis flatibus vanitatis extinguat. Et h est qd dicit Esa.xxxij. Erit vir sic q abscondit se a vento ꝛ celat se a tēpestate. a vento scꝫ vane glīe: vt exponit Hugo in postilla sup Esa. ꝛ ait Haymo. Qui in conuersatiōe sua nouelli sūt. bona opa sua ab alioꝝ aspectibꝫ abscondūt. ne forte radicem cordis quā pfunditas terre nō fortiter ligauit ventus elationis eradicet. Hec ibi. Et vult dicere: ꝙ sic nouella arbor nōdū bñ radicata. ab impulsu venti abscondit. ꝛ palis fulcit ne a vento eradicet: sic bona opa a neophitis sūt abscondēda ne corrūpant ꝛ euellant gloria vana ꝛc. ¶ Secundū remediū cōtra vanam glīam est testimōio figuraꝝ ve.te. Nā Exod.ij. legit: ꝙ mater moysi videns puerū elegantē. abscondit eū tribꝫ mensibꝫ ꝛ si nō abscōdisset cum alijs infantibꝫ perisset ꝛ submersus fuisset. Sic q habent grās elegantes ꝛ magnas. nisi eas p humilitatē abscondāt perdūt. Und in vitaspatrū dicit. ꝙ sic thesaurꝰ manifestꝰ cito minuit. ita virtꝰ qlibet depit publicata. Itē Exo.iiij. alia figura ad idē ondit. Ubi dr ꝙ manꝰ moysi erat leprosa. ꝛ cū fuisset missa in sinū facta est sana. qa opus ad aspectū hoim p vanā glīam efficit qsi leprosuꝫ. sꝫ cū p humilitatē in sinū trahit. ꝛ a fauore humane laudis abscondit. fructi pstine redonat. Uñ Sene. epla.vj. Magna ps sanitatis est hortatores insanie reliqsse. ¶ Tertia figura habet.iiij. Reg.xj. legit eñ ꝙ athalia mat ochosie regis oīe semē regiū de domo dauid iterfecit. vidēs filiū suū mortuū: vt ipa regnaret Josaba aūt filia regis ioraꝫ Joas filiū regis ochosie a facie eiꝰ abscōdit. q postea rex isrl factus fuit. ꝛ qd fuit iustū in cōspectu dñi fecit. ¶ Quarta figura habet.ij. Mach.j. Sacerdotes dei cultores acceptū d altari ignē abscōderūt. ꝛ postea nepotes aquā crassaꝫ ibidē inuenerūt. cum q sacrificia aspersa igne magno accenso incēderūt: In signū ꝙ qñ ignis ꝛ ples grē ab hūana laude p humilitatē abscōdit. ꝙ aq spūsscti inde gnāt fructus soboles tanqꝫ isrl rex ꝯseruat. ¶ Tertiū remediū hi testimonio scpturaꝝ no.te. Nā chrs dñs mgr vitatis sūmꝰ. docet elmnam orones ꝛ ieiunia. ab aspectibꝫ abstrahere ꝛ abscōdere. ne pdant motu inanis glīe. Uñ Matth.v. Attendite ne iusticiā vrām faciatis corā hoibꝫ vt videami ab eis. alioqn mercedē ñ habebitis. Et postea subiūgit spēalr de elmna di. Cū facis elmnam noli tuba canere añ te sic faciūt hypocrite i vicis ꝛ synagogis vt honorificentur ab hoibus. Amē dico vob recepert mercedē suā Et seqt. Sit elmna tua abscōdita ꝛ pr tuꝰ q videt i abscōdito reddet tibi. Et ca.vj. dr de orone. Cū oratis nolite esse sic hypocrite q orāt i synagogis ꝛ angul plateaꝝ vt videant ab hoibꝫ. Amē dico vobis rceperūt mercedē suaꝫ. tu aūt cū

C

Exēpluꝫ

D

oraueris intra in cubiculū. et clauso ostio ora prēz tuū. et pater tu⁹ q̄ videt i absc̄ōdito reddet tibi. Eodē ca. idē d̄r de ieiunio. Et ibi Ma ximus in omel. d̄r. Nō deo sed homib⁹ ieiunat q̄ in ostēsiōe sui ieiunij gl'iaz reqr̄it hūanaz. Occultāda igit̄ sūt bona opa si hō ab inani glo ria vult ꝯuare illa. Vñ sic q̄ thesauꝝ hñt. eū dē vel i via portādo occultāt. vel in terrā abscōdēdo celāt. ne p raptores et latrones eū dē amittāt. s̄m qđ saluator oñdit Matth. xiij. Ubi regnuz celoꝝ the sauro i agro abscōdito cōpat. Sup q̄ d̄r Greg. i omel. Inuent⁹ the saur⁹ absconditur vt fuet. qz studiū celestis desiderij a malignis spiri tib⁹ custodire nō sufficit. q̄ h ab hūanis laudib⁹ n̄ abscōdit. In pn̄ti etenī vita q̄si in via sum⁹ q̄ ad patriā pgim⁹. Maligni aūt spūs q̄si latrunculi obsidēt: depdari ḡ desiderat q̄ thesauꝝ publice i via ptat Nō igitur dz intra se bona sua claudere. si a rapina demonuz cupit secur⁹ esse Sed heu mlti nō sic se abscondūt. sed si q̄ bona in eis sūt oib⁹ exponūt. nō se a ꝯspectib⁹ hominuz absentāt. nō q̄runt p humi litatē latitare. sed p iactantiā et vanitatē aspectib⁹ hoim se pn̄tare. et plerūqz de eo qđ in eis non est se iactare: vt vult psper. lib. ij. de vita ꝯtēplatiua: di. Morbo excellētie ianis iflati. se de opib⁹ q̄ꝝ sibi ꝯscij nō sūt turpit̄ iactāt. et ab oib⁹ se p̄dicari affectāt. salutatiōib⁹ occur rentiū gaudēt. adulatorib⁹ suis fauēt. credere de se sublimia volunt

E Hec ibi. ¶ Sz d. q̄s: bona opa occultare videt̄ eē ꝯ sniaz saluatoris Mat. v. Sic luceat lux v̄ra corā hoib⁹ vt videāt opa v̄ra bona etc. Ad h rn̄det Gre. i ome. xj. p h qđ agim⁹ nihil laudis exti⁹ q̄ram⁹. qz sic fit op⁹ i publico q̄ten⁹ itētio maneat i occl'to. vt et d̄ bono ope pxi mis p̄beam⁹ exēm. et tn̄ p intētōez q̄ soli d̄o placere q̄rim⁹ sp optem⁹ secretū. Sz nunq̄d bonū op⁹ ē in publico p̄termittēdū ppt̄ vāe gl'ie piclm. dicēdū q̄ nō: Vñ abbas pastor i vitaspa. ait. Nō ē inq̄t p̄ter mittēdū bonū op⁹ ppt̄ vanā gl'iaz q̄ coinq̄nat illō. Et dat exēplū de duob⁹ agricol. q̄ꝝ vn⁹ sic semiauerat pauca ḡna et sordida collegit Ali⁹ nihil semiauerat et nihil collegerat. facta fame q̄s euadet: certe p̄m⁹. sic ē de nihil opāte ppt̄ vitatiōez vāe gl'ie. et d̄ opante: vana gl'ia comitāte.

F ¶ Quartū remediū ꝯ vanā gl'iaz ē ꝯsideratio d̄fectuū p pꝛoꝝ. Sic em̄ eq̄tātes p mōtes. q̄n nimi⁹ vent⁹ flat. de eq̄s descēdūt ne vent⁹ eis noceat. sic cū q̄s laudib⁹ hūanis tanq̄ eq̄s in altū fert̄. Eq̄ em̄ noie dignitas et honor tpal' accipit̄. ait Gre. xxxj. mo. Salo mone attestāte q̄ ait. Vidi seruos in eq̄s. et p̄ncipes ābulantes q̄si ser uos sup t̄rā Eccs. x. Serui i eq̄s sūt cū pctōres pn̄tis vite dignitatib⁹ efferunt̄. p̄ncipes aūt ābulātes q̄si serui. sūt boni v̄tutib⁹ pleni. et ab alijs despecti et tribulati. nā q̄ fac pctm̄ s̄u⁹ ē pcti. q̄ntūcūqz h po tēs sit. Si ḡ q̄s laudib⁹ hūanis q̄si i eq̄ sedens tentat̄ in bōis opib⁹ mox ad ꝯsideratiōz ppe ifirmitat̄ descēdat et ituear̄ q̄s sit: et iueniet poti⁹ vñ vecūdet̄ q̄ vñ laudet̄. Vñ Boe. 3. d̄ ꝯso. p. vj. Qui falso p

Margin: bōa opa sūt occul tanda · Exēpluz · Exēplū

dicāt. suis ipi necesse ē laudib⁹ vt erubescāt. Nō em̄ seipm cernens & quo ad pncipiū se intuens. cinerē & puluerē se inuenit. i pctō cōceptū & natū ɔspicit. miserijs vite hui⁹ certe expositū se intuet. & cibū vermiū i futuro ɔtēplat. pculdubio nō vn̄ gliet: reppiet sed vn̄ erubescat. dicēte Sapiēte Ecci. x. Quid supbis tra & cinis. vt dt Bern̄. in meditatiōib⁹ Et sup Can̄. Tibi vnde glia putride puluis. Vn̄ legit in vitaspa. Joānis elynarij. q mos erat antiq⁹ apud grecos. q statim cū ipator elect⁹ & coronat⁹ fuit/venerūt ad eum edificatores monumētoꝝ: dicētes. De q̄li marmore vellet habere sepulchrū. ne scȝ p ipatoriā maiestatē. cogitādo se eē mortalē laberet i vanā gliaȝ. sic romāi ēt cū alicui triūphū dabāt. mltū eū honorabāt. q̄ttuor niueis equis i curru eū ducebāt. purpura induebāt. palma aurea corōabāt. & sceptꝝ cū aqla i māu dabāt ꝓpt excellētiā glie. Et i tāta gla a carnifice circa se posito ɔtigebat & vitupabat/ne ad tātū vestigiuȝ euect⁹ obliuisceret mediocritatꝫ sue & sup ceteros eleuaret vēto vāe glie. vtȝ p Jsid. xviij. Ety. ij. c. Sil'r dr q in ɔsecratiōe pape stuppa corā eo accēdit & cōburit. & sibi dr. sic trāsit glia mōi. ne scȝ ex dignitate ꝑpali obliuiscat sui. Cōsiderādo igit hō seipm ē remediū ɔ vanā gliaȝ. Vn̄ bn̄ dr. j. Mach. ij. Glia hoim sterc⁹ & vermis hodie extollit & cras nō erit &c. ¶ Quintū remediū ē ɔsideratio infernaliuȝ tormētoꝝ. h signat p vipperā q̄ pauli manu adhesit. et quā in igneȝ excussit. & sic sibi nō nocuit Act. xxviij. h āt spūal'r fit. qn̄ ex ɔsideratiōe pene q̄ vana glia punit/ab hoie fauor hūane laudis abijcit & excutit. Ad hāc ɔsideratiōeȝ monet quēlibȝ Bern̄. in meditationib⁹. dicēs. dic inqt vbi sūt amatores mōi: q̄ an̄ pauca tpa nobiscū fuert. nihil ex eis remansit nisi cineres & vermes. attēde q̄d sūt & q̄d fuert. hoies fuerūt vt tu. comederūt & biberūt & riserūt. duxerūt i bōis dies suos & in pūcto ad iferna descēderūt. hic caro vermib⁹: & illic aīa ignib⁹ deputat/donec cursus infelici collegio sociati ppetuis iuoluant incēdijs. q̄ fuerūt socij in vicijs: socij erūt i penis. q̄d ꝓfuit inanis glia. breuis leticia. ɔsidera p⁹ tātā voluptatē tā grauē miseriam. ɔsidera q de illa exultatiōe inciderūt i magna tormēta & ruinā Hec ibi. Hoc ɔsiderās vanā gliaȝ deuitabis. Jō d vane gliantib⁹ dicit Osee. iiij. Gliam eoꝝ i ignominiā cōmutabo. Ex q̄ ptȝ q valde vtilis est frequēs ɔsideratio siue meditatio infernaliū tormentorū: nō solum ɔtra vanā gliam. sed ɔtra oīa pctā. Vn̄ narrat btūs Athanasi⁹ d sctō Anthonio. q cū diabol⁹ eū temptaret de aliq̄ pctō/ipe incēdij eterni penas pctō ōbitas remēorās eidē oppōebat. Et sic diabol⁹ tādē in specie puuli ethiopis nigerrimi appēs ei. & ad pedes ei⁹ ꝓuolut⁹ se victū ab eo ɔfess⁹ ē. iō scptū ē Eccs. xj. & si mltꝭ ānis vixerit hō. & i his oib⁹ let⁹ fuerit. meminisse dȝ tenebrosi tpis & dieꝝ mltoꝝ q̄ cū venerit vāitatꝭ arguēt ꝑtita, vbi dt Ni. d ly. Etsi mltꝭ ānis

Exēplū

Exēplū

B

vixerit hō in ꝓsperitate tñ meminisse debȝ tenebrosi tp̄is.i.mortis.
qd̄ tp̄s freqn̄r in sc̄ptura vocaꝛ nox .⁊ dierꝫ multoꝝ.i.tp̄is post mor
tē qd̄ nō hēbit finē.q̄ dies cū venerit vanitatꝫ arguenꝛ p̄terita.i.hu-
ius vite delectabilia:q̄ p̄trāsierūt vt vmbra.ꝓpter qd̄ merito dicunꝛ
vana ⁊c.Q aūt mors dicaꝛ nox p̄ȝ ex illo Jo.ix.Me oꝑtet operari
opera eius q̄ misit me donec dies est.veniet nox qñ nemo oꝑari pōt
D ¶Sextū remediū est ꝯtēplatio eternaliū p̄mioꝝ.Nā vt dicit Gre
go.q̄ tūc vilescūt tp̄alia qñ ꝯsiderāꝛ eterna.Et maxie vilescit vana
glīa dū inspiciꝛ vera.Ois eñ mūdi glīa est q̄si absinthiū respectu
celestis glorie:q̄ est dulcior sup mel ⁊ fauū:vt vult Berñ.i li.medit.
Et in floribꝫ li.v.c.xlviij.Que ḡ nos angit vesania vicioꝝ sitire ab
sinthiū:huiꝰ mūdi seq̄ naufragiū:vite labentis pati infortuniū:im
pij ⁊ tyrānidis ferre dominiū.⁊ nō magis volare ad scōꝝ felicitatē:
ad angeloꝝ societatē:ad solēnitatē supne leticie:⁊ ad iocūditatē cō
tēplatiue vite.vt possimꝰ intrare in potētias dñi:⁊ videre sup abū-
dātes diuitias illas bonitatꝫ eiꝰ.ibi vacabimꝰ ⁊ videbimꝰ q̄ȝ dulcis
est dñs:⁊ q̄ȝ magna multitudo dulcedis eiꝰ.videbimꝰ glīe decorem
sc̄toꝝ splēdorē:⁊ regie p̄tātis honorē.Jbi eñ est plenitudo iocundi
tatis dicēte p̄s.Exultabūt sc̄i in glīa:letabunꝛ in cubilibꝫ suis.Jbi
est gratitudo societatis.q̄ꝛ glīa hec est oībꝫ sc̄tis eiꝰ.Jbi satietas sū
ma.q̄ꝛ ait Dauid.Satiabor cū apparue. glīa tua.Jbi nullū fastidi
um sed summū desideriū.Et q̄d breuiꝛ dicā.ibi est dulcedo oīs sua-
uitatis.Esa.lxvj.Delicijs affluetꝫ ⁊ oimoda glīa eiꝰ.Tāta igiꝛ glīa
recte ꝯsiderata desipe facit oīa q̄ sunt de glīa vana.Filij igiꝛ hoim:
vt q̄ diligitis vanitatē ⁊ q̄ritis mēdaciū:festinate illuc vbi semp vi
Exēpluz. uatꝫ ⁊ nunq̄ȝ moriamini.vbi est glīa vera cū leticia sempiterna.De
q̄ dicit Esa.lj.Leticia sempiterna sup capita eoꝝ.¶De glīa btōꝝ va-
let exēplū q̄d hr̄ in Uitaspatꝝ de heremita hesitāte de illo psal.Mil
le anni ante oculos tuos tanq̄ȝ dies hesterna q̄ p̄terijt.Qui dum ro
gasset dñm vt h̄ dubiū ab eo auferret:⁊ sibi ostēderet quō h̄ esse pos-
set.Accidit vt deābulās in heremo audiret auiculā cantantē.quaȝ
cape volēs secutꝰ est vsq̄ȝ ad hortū abbatie.⁊ auscultās stetit sub ar
bore.ccclxv.annis.q̄bꝫ cōpletis audiuit cāpanā abbatie sue:⁊ vo-
lens intrare vidit totā abbatiā mutatā.⁊ a nullo fratꝝ noscebaꝛ.q̄
cū illis dixisset paruā morā fecisse sub arbore:⁊ miraretꝛ de obitu fra
trū ⁊ tanta mutatiōe:inuentū est allatis chronicꝫ q̄ a tp̄e exitus sui
tot anni fluxerāt:cū tñ ip̄e vix ad horā se credidit absentē fuisse Et sic
I ꝓbauit v̄siculū Mille anni ⁊c. ¶Septimū remediū est detesta-
tio ⁊ abominatio coꝝ q̄ vanā glīam q̄rūt.Magna eñ vilitas vane
glīe apparet ⁊ detestatio in h̄ q̄ venalis est ab adulatoribꝫ.Unde
Mat.xxv.Jte ad vēdētes ⁊ emite vob.Uēditores olei sūt adulato
res.Qui eñ vanis laudibꝫ alijs nitorē glīe offerūt:q̄si oleū vēdūt.

dit Greg. sup euāgel'. De h in pcedēti ser. B. Apparet etiā detestatio nō solū ex abominatiōe vēdentiū: verūetiā ex destructiōe psonaꝝ apud q̄s morat' vana gl'ia ꝛ eā ementiū. q: tales intus sunt vani: oī virtute vacui: q laudē ab extra q̄rūt. Uñ Berñ. sup Qui habitat. ser. v. ꝓpie gl'ie cupidi nulla rōne qescere pñt. q: cū i seipis vñ gl'iari pñt nihil penit' inueniunt ad exteriorē laudē recurrūt. Qui em̄ vt dt Grego. vbi ē gl'iaꝫ intra ꝯsciam nō habēt: hāc ab ore ꝓximoꝝ q̄rūt: Itē apparet vilitas cenodoxioꝝ. i. vaneglorīātiū: in eo q tal' est fu' mimoꝝ ꝛ histrionū: ꝛ i eoꝝ potestate: q: tales facta vanoꝝ magnificāt sicut eis placet ꝛ vilificāt. ꝛ sic de' coꝝ esse cōprobāt'. Uñ j. ad Coꝝ. iiij. Qui me iudicat de' est. Mimi em̄ ꝛ histriones cū vanis homib' ludūt: sicut cōpotiste cū lapill' faciūt. Uñ Salomō Prouer. xxvj. Qui mittit lapidē in aceruū mercurij: sic q tribuit insipienti honoreꝫ. Sicut em̄ in compoto vn' lapillus aliqñ signat centū libra ꝫ aliqñ obolū f'm intētionē cōpotātiū Ita vani aliquādo sūt magni aliqñ parui: sicut placet linguis adulantiū. Uñ Berñ. in fmōe de sctō Joāne baptista. Qui ꝯscias suas in alienis labijs ponūt: mō magni/mō parui/mō nulli sūt: f'm q adulātiū linguis vel vituꝑare placuerit v'l laudare ¶ Octauū remediū est defraudatio ꝛ subtractio deo debitoꝝ. Qui em̄ gl'iam ꝓpriā de suis opib' q̄rit: gl'iam deo debitam subtrahit q illō faciēdū dedit. Uñ Berñ. sup Cañ. Quicq̄d fauoris captas qd ad deū nō retuleris/ipi furar'. Et q deo gl'iam suā subtrahit/crimis lese maiestatis re' erit. Uñ Cassio. de institut'. monach. li. xj. h ꝯsiderare ē vanā gloriā ꝯsulit dicēs. Tali inq̄t remedio vanā gloriam euadere possum' sic cogitātes: q: de' dissipat ossa coꝝ q hoib' placēt: nil ī anis g'le capiēde grā faciā'/ꝯsiderātes nos reos magni crimis: si op' qd dei obtētu agere debeam': hoim grā exerceam'. hoies deo aut gloriā mūdi glorie dei ꝓponētes. Infidel' igit' valde est q nō ꝯtēt' de parte sua quā dñs sibi dedit etiā partē dñi auferre satagit. Sed ecōtra vt dt Bernar. sup Cañ. Fidel' famul' es si de multa gl'ia dñi tui ꝛsi nō exeūte de te tamē trāseūte ꝑ te nihil manib' tuis adherere ꝯtigat. Et ecōtra infidelis est famul' q gl'iam dñi sui sibi vsurpat. Itē defraudatio deo debitorū etiā in h apparet/q deū cui summū honorē hō exhibere debꝫ spernit: ꝛ aliū loco sui deuꝫ ꝯstituit: siue ꝓ deo ꝯstituit. ꝛ sic idolatriā cōmittit. Amator igit' vane gl'ie ꝯtēpto deo ꝯcreaturā deificat: ꝛ se ꝑncipiū illius facit q̄d de' dat: dū de suis opib' gloriat': ꝛ q̄si a se habuerit eleuat'. primū etiā suuꝫ finē facit/dū vt videat' ab hoib' cūcta q agit facit. ꝛ sic est idolatra: cū ꝯstituit terrā alpha ꝛ o ꝑncipiū ꝛ finē. f'm illō Joā. v. Quō potestis vos credere in deū q gl'iam ab inuiceꝫ cupitis: ꝛ gl'iam q a solo deo est nō queritis. ¶ Nonū ꝛ vltimū remediū est applicatio opeꝝ deo regi supnoꝝ. vt cū alicui offert' laus ꝛ gl'ia q ipe eā sibi nō attribuat: sed regi seculoꝝ applicet ꝛ tribuat. exēplo Dauid dicētis: Nō nob' domine nō nobis: sed noi tuo da gl'iam. Uñ Berñ. sup Cañ. Secur' glorior si teste cōsciētia de gloria ꝯditoris nihil mihi vsurpo. Nec gl'ia nō ē

ↄtra dñm: sed in dño. q̄ nõ ꝓhibet sed suadet: dicẽte ap̄lo Qui gl'iat̄ i dño glorietur. ij. ad Coꝛ. x. Et inde est q̄ hõ op⁹ illð q̄d habz vanã gloriã annexã: ꝓpt' deũ dz dimittere: ⁊ illud ẽe amissum cogitare. ⁊ õ co potius introꝛsus dolere q̄z gl'iari. qð figuratũ est Geñ. xxxix. i Joseph. q̄ palliũ dimisit cui dña sua adhesit. Ex oĩbꝫ p̄missis habem⁹ q̄ hõ sũmo studio fugere debz vanã gl'iam Nã ꝑter solã vanã gl'iam ↄtingit hoiem moꝛtalit' peccare ⁊ eternal'r dãnari. Exẽplũ illi⁹ habem⁹ de q̄dã diuite ⁊ potẽte q̄ multas fecit el'ẓ nas. de q̄ refert Cesari⁹ dicẽs. Quidã ditissim⁹ defunct⁹/vxori sue apparuit. Et ab ea de statu suo req̄sit⁹: rñdit q̄ dãnat⁹ esset. Cui vxor. Quid est q̄d dicis Nõ ꝓfuerunt tibi elemosẏne magne ⁊ hospitalitates q̄s fecisti: Rñdit ille. Nihil mihi ꝓfuerũt ad vitã eternã q꞉ nõ ex charitate fidei sed ex vana gl'ia eas feci. Cũ ṽo de alijs interrogasset: respõdit Nõ possum ampli⁹ hic morari. Ecce duo:: diabol⁹ foꝛ stat ⁊ expectat me. si oĩa folia arboꝝ v̄terent̄ in linguas toꝛmẽta mea explicare nõ possent. Post hec euocat⁹ ⁊ impulsus etiã i ei⁹ abscessu totũ castrũ ↄcutit̄. ¶ Hec ḡ remedia attẽdam⁹ ⁊ oĩ studio vanã gl'iam dedinem⁹: ne hic mercede opeꝝ recepta/futurã mercedẽ oĩm bonoꝝ refertaꝫ ꝑdam⁹. Qð nobis ↄcedere dignet̄ Jesus chꝛs qui est gloriosus in secula seculorum Amen.

Exẽpluꝫ.

¶ De filiabꝫ vane glorie. Et p̄mo de Jactãtia ¶ Sermo. XIII.

Amen dico vobis receperũt

mercedẽ suã. Mat. vj. ¶ In p̄cedẽtibꝫ fmõibꝫ audiuistꝭ plura mala q̄ ↄsequit̄ hõ ex vana gl'ia: ꝓpt' q̄ merito cuilibz ẽ timẽda. q̄bꝫ etiã rebꝫ ip̄a compat̄ vt ei⁹ cogn̄scat̄ malicia. Et tandẽ nouẽ remedia i p̄rimo fmõe. in q̄bꝫ tẽtat⁹ ad vanã gl'iam se debz iuuare et illã a se repellere. q꞉ q̄tquot tales sũt vani gloꝛij/nõ habẽt expectare mercedẽ operuꝫ suoꝝ in q̄bꝫ gl'iant̄ a deo in futura b̄titudine. q꞉ hic recipiũt mercedẽ suã: laudẽ vicꝫ ⁊ honorẽ ab hoĩbꝫ quẽ q̄rũt ⁊ ↄ̃siderant: iuxta v̄bũ saluatoris i v̄bis thematꝭ Amen dico vobis: receperũt mercedẽ suã. vbi s̄. Pro grã Aue maria. ¶ Amẽ dico vobis: receperũt mercedẽ suã. vbi s̄.

A

¶ Postq̄z i p̄cedẽtibꝫ fmõibꝫ audiuistꝭ q̄re sit vitãda ⁊ detestãda vana gl'ia. ⁊ q̄ ↄ̃ eã sint remedia. Nũc ↄ̃n̄r vidẽdũ est de filiabꝫ ei⁹. ¶ Pro q̄ notãdũ q̄ fm Greg. xxxj. moꝛa. notula. xcvij. septẽ sũt filie inanis siue vane gl'ie q̄s ⁊ sup̄ notaui ser. vij. i fine. Et sũt breuit' iste. lꝫ Grego alio oꝛdine illas enumerat. Prima ẽ iactãtia. Secũda p̄sũptio nouitatũ. Tertia hypocrif. Quarta ꝑtinacia. Quĩta discoꝛdia. Sexta ↄtẽtio. Septima iobediẽtia. Vñ sctũs Tho. ij. ij. q. cxxxij. ar. iiij. dẽ fm mẽtẽ Greg. vbi sup̄. supbiã ẽe reginã oĩm vicioꝝ. Et ianẽ gl'iam q̄ ab ip̄a imediate oꝛit̄ dẽ ẽe viciũ capitale. Et postea ar. v. ponit distinctiõeꝫ filiaꝝ ianis gl'ie di. Finis inanis gl'ie ẽ manifestatio ꝓp̄ie excellẽtie: ad quã p̄t hõ tẽdere du

Sepceꝫ filie vane gl'ie

plicit': vicȝ directe ꝛ indirecte. Directe ꝑ ỽba aut ꝑ facta. Si ꝑ ỽba: sic ē iactātia. Si āt ꝑ facta: illa pñt eē vera vl' falsa. si vera sic ē ꝓsūptio nouitatū: q̄s hoīes solēt mag' admirari. si facta sūt falsa: sic est hypocrisis. Alio mō nitit' q̄s manifestare suā excellētiā: idirecte ostēdēdo se nō esse alio minorē. Et h̄ q̄drupl'r. Primo q̄ntū ad intētionē siue itellectū: sic ē ꝑtinacia: ꝑ quā hō nimis innitit' sue s̄nie: nolēs credere s̄nie meliori. Secūdo q̄ntū ad volūtatē: ꝛ sic ē discordia: dū nō vult a ꝓpria volūtate discedere vt alijs ꝯcordet. Tertio q̄ntū ad locutionē: ꝛ sic est ꝯtētio. dū aliq̄s ỽbis clamoros' ꝯ aliū litigat. Quarto q̄ntū ad factū: ꝛ sic ē inobediētia. dū. s. aliq̄s nō vult exeq̄ supioris p̄ceptū. Et hūc ordinē scti Tho. seruabo i dicēdis. Et i pñti s̄mōe dicā si potero de p̄mis trib' filiab' inanis glīe. vicȝ Jactātia Nouitatū p̄sumptione ꝛ Hypocrisi

¶ Circa p̄mū ē notandū circa mētē scti Tho. ij. ij. q. cxij. ar. j. q᷑ iactātia ꝓprie ē cū q̄s ỽbis se extollit: dicēdo de se aliq̄d sup̄ id q̄d i eo est s̄m veritatē. vl' si d̄t id q̄d i eo est: tñ sup̄ id qd̄ hoīes de eo opinant'. vicȝ q: hoīes de eo h̄ nō credūt q̄d d̄r: ꝛ tñ ip̄e vult ex h̄ laudari. Et h̄ freq̄nt' fit ex supbia ꝛ appetitu inanis glīe: tanq̄ȝ a causa motiua ꝛ iteri' ipellēte ad se iactandū. Nā sicut cū aliq̄s alōge vult iactare aliq̄d: manū in altū leuat. ita q̄ cupit se laudari, ỽbis i altū se extollit. Cōtra qd̄ d̄r Prouerb. xxvij. Laudet te alien' ꝛ nō os tuū. extrane' ꝛ nō labia tua. Et Cato moralis. Nō te collaudes nec te culpaueris ip̄e. Hoc faciūt stulti q̄s glīa vexat inanis. ¶ Sed di. q̄s: an iactātia sit pctm̄ mortale vel veniale? Ad h̄ respōdet s. Tho. ij. ij. q. cxij. ar. ij. q᷑ iactātia p̄t duplicit' ꝯsiderari. Uno mō s̄m se: ꝓut est mēdaciū q̄ddā. Et sic q̄ñq̄ȝ est pctm̄ mortale ꝛ q̄ñq̄ȝ veniale. Mortale: q̄ñ aliquis iactāter de se ꝓfert id qd̄ est cōtra gloriā dei. sicut ex ꝑsona regis Tyri dicit' Ezechiel'. xxviij. Eleuatū est cor tuū: ꝛ dixisti Deus ego sum. Uel etiā ꝯtra charitatē ꝓximi. sicut cū aliquis iactando seip̄m, ꝓrumpit in cōtumelias alioꝝ. sicut habet' Luc. xviij. de phariseo q̄ dixit: Nō sum sicut ceteri hoīm: raptores, iniusti, adulteri, velut etiā hic publicanus. Quādoq̄ȝ ỽo est pctm̄ veniale. q̄ñ. s. aliquis de se talia iactat, que neq̄ȝ sunt cōtra deū neq̄ȝ cōtra ꝓximū. sed ex quadā surreptiōe siue indeliberate cōplacendo in seip̄o siue in opere suo. ¶ Alio mō pōt cōsiderari iactantia s̄m suā causam. s. superbiam vel appetituȝ lucri: aut inanis glorie. Et sic ꝓcedit ex supbia vel inani gloria q̄ sit peccatū mortale: etiā ip̄a iactantia erit peccatū mortale. alioquin erit peccatū veniale. Sed quādo aliquis ꝓrumpit in iactantiā ꝓpter appetituȝ lucri: hoc videt' iam ꝑtinere ad ꝓximi deceptiōem ꝛ damnū. Et ideo talis iactantia magis est peccatū mortale. Unde ꝛ ph'us dicit. iiij. Ethicorum. q᷑ turpior est qui se iactat causa lucri: q̄ȝ qui se iactat causa glorie vel honoris: nō tamē semꝑ est peccatū mortale. quia pōt esse tale lucruȝ ex quo alius nō damnificat'. Sic etiam qui se iactat vt iurgia concitet peccat mortaliter: saltem de per se hoc faciendo: secus si de per accidens ex iactantia sequuntur iurgia. tunc enim non esset mortale. Sic ergo

B Jactantia q̄d est

C Jactantia ꝯsiderat' dupl'r

breuit' iactantia e pctm mortale qn est ꝯ charitatez dei aut primi: fm se vel fm sua causam. q aut aliqs qnqz se iactat in h delectado. h est qdda vanu. z reducit' ad medaciu iocosum siue officiosum: nisi forte per h da pcepta ptermneret. Hec snialit' scdm Tho. vbi. s. Exepla de iactatia hbemus in Jeroboa. iij. Regu. xij. q dixit ppl'o peteti sibi minorari iugu cis impositu. Minor digit' me' grossior est dorso patris mei. Pat' me us cecidit vos flagellis. ego ceda vos scorpioib. Ecce iactabat se qda mo maiore patre suo Salomoi. io dece trib ab eo recesserut. ¶ Alid hbet Daniel'. iiij. de Nabuchodonosor dicete: None hec est babi lon ciuitas magna qua edificaui in robore fortitudinis mee z c. Et sequit'. Cuqz sermo adhuc esset in ore regis vox de celo venit. Tibi dr Nabuchodonosor rex: regnu tuu transibit a te: z ab homib eijciet te: z cu bestijs z feris erit habitatio tua. Fenu qsi bos comedes. z septe tepora mutabunt sup te donec scias q excelsus dominet' in regno hoim: z cuicuqz voluerit det illud. Et eade hora sermo copletus est. ¶ Pro maiori tn intellectu dictoz est notadu q aliqs pot seipm laudare triplicit'. Primo meritorie. Scdo venialiter. Tertio mortalit'. ¶ Primo meritorie. Et hoc

D Jactare seipm pt qs tripl'r

adhuc tripl'r. vicz aut pter charitate dei: aut pter charitate primi: aut pter charitate sui. Primo pter charitate dei: cum. s. qs bona pria laudat: no pter iactantia: sed vt p illis referat gratias deo. Sicut gloriosissima virgo Maria in cantico suo dicebat Luc. j. Quia respexit humilitate ancille sue ecce em ex h btam me dicet oes generatioes. Quia fecit mihi magna q potes est z scm nome ei'. Sic posset ho tali intetioe sine peto dicere. O ipotes de' sit benedict' q me iuuit ad pficiendu hunc vel huc labore. siue h vel hoc op': qd saltem de se est bonu. ¶ Scdo pot aliqs meritorie laudare seipm pter charitate pxi. Est em qnqz necessariu ad repmedas detractioes z falsas criminatioes maloz p fame prie ꝯseruatioe enarrare suas vtutes. Quia vt scribit'. vj. q. j. Sut plurimi. q diabol' tanqz leo rugies circuit qres que deuoret. q cordib plebiu suadet vt doctorib suis atqz pastorib detrahat: vt sic plebes laguescetes no tenetib pastorib frena caz lasciuiat atz i ima ruat. Jo dr Aug. xij. q. j. in c. Nolo. Cosciia necessaria e mihi: fama pxio. Et in ser. qda q legit' d festo eiusde ipe ait. Charitati vre de nobisipis hodie fmo reddend' e. Quia ei (vt ait apl's) spectaculu fcti sum' mdo z angel' z hoib: q nos amat qrut qd laudet i nob. q nos oderut qrut qd detrahat nob. nos aut in vtroqz medio ꝯstituti z vita z fama deo adiuuate sic custodire debem' vt non erubescat de detractorib laudatores. Et Paul' apl'us. ij. ad Coz. xj. z xij. ca. multis laudib pdicat seipm. no pter inane gl'iam: sz pt' corinthioz salute. Na vt dr Hiero. i argumeto i epl'az ad Corinth. Corinthi sut achaici: z hi ab apl'o audierut vba vitatis: z subuersi sut multifarie a fals apl'is. Quida a phie vbosa eloqntia. alij a secta iudaice leg' inducti. Hos reuocabat apl's ad vera z euagelica sapiam. Hec ille. Qm to multi eoz multa dixerit: paulo ex opposito ipe multa loqt' seipm laudado

¶ Tertio pōt qs meritorie laudare seipm ꝓpter charitatē sui vt ꝯsolet seipm: qñ est i aliq̄ tribulatiōe posit⁹. sicut dicebat Job. xxix. ca. de se loq̄ns cū amicis suis. Ocul⁹ fui ceco ꝛ pes claudo. pat' erā pauperū: ꝛ causam quā nesciebā diligētissime inuestigabā. Sic hō existēs i tribulatione ad ꝯsolationē suā nō ad vanā gl'iam. etiā pñtib⁹ aliis dicere pōt: Omnipotēs de⁹ scio qꝛ nullū bonū apō te manet irremuneratū. tu scis qꝛ ꝓpter te h ꝛ h malū sepi⁹ facere omisi: q̄uis i multis aliis deliq̄. tu scis etiā q̄n tū sepe paupib⁹ cōpassus sum ꝛ misert⁹. Et ꝙ eoꝝ iniustā vexationē libenter impediuissem si potuissem. ꝛ sic de aliis bonis opib⁹ ꝛc. ¶ Secūdo pncipalr pōt qs laudare seipm cū pctō veniali: cū vicꝫ aliq̄ de se dicit ex q̄dā ai leuitate. q̄ sūt ꝯ charitatē dei neqꝫ ꝓximi. sedqꝛ forte delectā do in aliq̄ ope dr: Ego hodie vel heri adiuui illū in ista vl' illa sua aduersitate aut tribulatiōe vel in hac re: aut ꝯsiliū sibi dedi: q̄ al's fuisset passus notabile dānū. Uel ego hodie istū vl' istū laborē pfeci. vel mihi ipi retraxi i ira mea ꝛc. Uideat tñ tal' ꝙ nō sic se laudet vt ꝓpter h ab homib⁹ laudet ꝛ magnificet. De hac laude suꝑi⁹ dixi etiā plura sup ser. x. P. D Laudat seipm pcdo venialiter

¶ Tertio pōt qs seipm laudare cū pctō mortali. Et h est fm scm̄ Tho. ii. ii. q. cxii. vbi s. B E. Et fm Alexā. de ales in. ii. pte sūme. Cū qs laudat se de eo qō est ꝯtra gl'iam dei: vtputa de aliq̄ pctō mortali. verūetiā dicēdo vt faciāt se iactātes de malicia: ꝛ pctis suis cōmissis añ plures annos q̄nqꝫ i iuuētute: vicꝫ chorels/hastiludiis/spoliis/fornicationib⁹/ꝛ multis aliis vanitatib⁹: fm illō Prouer. ii. Letant cū male fecerint: ꝛ exultāt i reb⁹ pessimis. Et sequit. Quoꝝ vie ꝑuerse sūt ꝛ ifames gressus eorū. Aut cū qs ex suꝑbia ꝓfert de se falsa vt decipiat ꝓximū suū. sicut faciūt plures miseri ꝛ paupes dicētes se hr̄e multa bona i finē vt eis vēdāt alii sub expectatōe ꝛ sic eosdē decipiūt. Uel si aliqs de se magna dt vt ab aliis honoret: vel cā cupiditatis. Uel cū quis refert aliq̄ de se in expressam ꝓximi ꝯtumeliā. Sicut Goliad. i. Regū. xvii. qui dicebat. Ego exprobraui agminib⁹ israel hodie. i. opprobriū ꝛ ꝯfusionē feci hodie ꝯgregatiōi siue societati ppl'i isrl' ¶ Et sicut pctm̄ est bis modis iactantia ita etiā ꝛ ironia. q̄ est vt dt scūs Tho. vbi s. q. cxiii. ar. i. cū qs d se minora dt vt reputet bon⁹. qō pōt fieri dupl'r. Uno mō cū ꝟitate. vt siquis ē ignorans ꝛ dicat se ignorantē ꝛ hmōi. Et sic nō est peccatū nisi ꝑ alicui⁹ circūstantie corruptionē. Alio mō cū falsitate: cū aliqs dicit illud qō in se nec recognoscit nec credit. vt si vir doct⁹ dicat se indoctū: aut fortis dicat se esse debilē. vl' diues dicat se esse paupem ꝛ similia. Et sic ptinet ad pctm̄. Uñ Aug. xxii. q. ii. Cū humilitatis. dicit. Cū humilitatꝭ causa mētiris si nō eras peccator anteq̄ mētireris mētiendo efficieris qō vitasti. ꝟitas nō est in te nisi ita te dixeris peccatorē vt etiā esse cognoscas. h faciunt aliq̄ in ꝯfessiōe dicētes de se peccata q̄ nō cōmiserūt ꝛc Et ibidē in ca. nō ita. dr. Nō ita caueat arrogātia vt ꝟitas relinquat. Et Grego. ibidē in c. Incauti. ait. Incauti sunt humiles q̄ se mentiēdo illaq̄ant. Nec ille. Debet tñ vnusq̄sqꝫ semꝑ se estimare peccatorē. Etsi nō ïueniat pctā F Laudat seipm pc qs mortaliter G Ironia

de quibus se possit accusare saltē sciat quod nullus pōt deo ita pfecte servire quin in aliquo deficiat: Propterea di. dist. v. in c. ad eius. Bonarum mentiū est ibi culpā agnoscere siue timere vbi culpa nō est. Hec de iactātia quantū ad primā partē sermonis

N De psū/ ptiōe nouitatū — ¶ Nūc videndū erit breuiter de scda filia vane glorie .s. psūptiōe nouitatū. Unde scdm pctm̄ qd ex vana gloria nascitur ē psūptio nouitatū. Et cōsistit in hoc quod aliquis in actibus exterioribus aliquid incōsuetū facit: sine cā rōnabili. Sic sunt inuētores nouitatū: qui nouos modos aut cerimonias fm suū caput in dei cultu aut in diuinis officijs adinueniūt. Quibus di. ij. q. v. in c. cōsuluisti. Qd scrōrum patrum documēto sancitū ē: nō ex supstitiosa adinuētiōe nō ē psumendū. quales sūt clerici inuētores nouitatū: qui in officijs omissis antiphonis siue cātu gregoriano/ vt placeāt populo cātāt diaboli cātica. in quibus oia sūt vana/ mūdana et lasciua. et gloriantur i tali cantu artificioso et modulato. Cōtra quos est. c. Cū aūt. et c. Cātātes. xcij. dist. Et ibidē i c. In scta. ait Greg. Deū moribus stimulāt. i. ad irā puocāt: qui ppl'm vocibus delectāt. Sūt et inuētores nouitatū quam plures alij in quolibet genere hoim virorum et mulierum: qui nouitates psumūt: inueniūt in vestibus/ in tunicis/ pallijs/ ioppis/ caligis/ calceis/ peplis/ cingulis/ gollerijs: ex quibus singulariter videri volūt. Videāt et artifices qui sua arte talia faciūt. Ita dici pōt de nouitatibus i ornamētis equorum et quibusuis rebus alijs. rōne quarum nouitatū hec facientes aut fieri pcurātes vanā gl'iam quaerūt. et sic de alijs.

Cāt⁹ gregorian⁹ dz i eccia decātari

I De hypocrisi — ¶ Tertio pncipaliter videndū est de hypocrisi. Unde sicut sup dictū est tertiū pctm̄ qd nascitur ex vana gloria siue tertia filia est hypocrisis. Et vt dr Isid. in li. Etym. Hypocrita greco sermōe latine simulator interpretatur. qui dū intus est malus/ bonū se palā ostēdit. nā in eo est defectus bonitatis et scitatis: et tñ simulat se hre ipam. Unde Alex. de ales. ij. pte sūme. Hypocrisis ē amor apparētis bonitatis pter se. ¶ Pro quo notandū quod hypocrisis capitur dupliciter. Primo generaliter. et tūc idē ē qd simulatio. Et isto mō hypocrisis est mēdaciū cōsistēs i signis exteriorum factorum: ut vt cū quis per aliquam exteriora signa rerum aut factorum aliquid de se significat qd in eo nō est. aut melius seu excellētius quam i eo tacite existat. Et illo mō sepe magnus apparatus vestiū est simulatio vel hypocrisis lrature vel sapientie. Magnus aut sumptuosus status in equis vel seruis aut canibus et sic de alijs est simulatio siue hypocrisis diuitiarum et potētie. Sic artifex quicunque pōt esse hypocrita: simulādo per exteriora signa se in arte sua alios pcellere: qd tñ nō est. vt forte quia multos habet famulos: vel multā materiam artis sue. et sic de alijs. Et sic ois simulatio aut hypocrisis est mendaciū: et ideo pctm̄. Et aliqñ mortale si est cōtra charitatē dei aut pximi. Aliqñ veniale: sicut est de mēdacio. ¶ Alio mō capitur hypocrisis stricte in sacra scriptura: et sic ē simulatio scitatis et iusticie quā quis nō habz. et sic hypocrita ē qui per exteriora signa factorum/ scitatē aut quācūque virtutē quā nō habet simulat: cū intētiōe vt alij credāt eū talē hre. et taliter hypocrisis ē semper pctm̄: quia ē mēdaciū i facto. Et est aliqñ mortale/ aliqñ veniale. Qñ aūt sit mortale vel veniale pōt cōsiderare ex fine quē hypocrita intēdit. Si nāque falso si

De hoc vi/ cio hypocrisis ōtermiat sāc. tho. ij. ij. q. cxj. i quattuor articulis

nõ est ɔtra charitatẽ/est pctm̃ mortale. sicut cũ q̃s simulat sctitatez vt falsam doctrinã disseminet: in q̃ sibi nõ tãcito crederet̃ nisi sctũs ⁊ iust⁹ appareret: q̃les sũt cõiter heretici in seruãdis ieiunijs: in orõnib⁹ ⁊ ele/mosynis ⁊c̃. Propter qḋ dr̃ dñs Mat. vij. Attẽdite a falsis ꝓphis q̃ ve/niũt ad vos i vestimẽtis ouiũ: intrinsec⁹ aũt sũt lupi rapaces. Uel cum q̃s simulat sctitatẽ vt d: gn⁹ credat̃ ad eccl'iasticã dignitatẽ: vl' adipisca tur alia tẽporalia q̃cũq3: q̃ñq3 etiã cũ dãno alioꝝ. Uel siq̃s simulat iusti ciã vt adipiscat̃ officiũ aliqḋ alios regẽdi. Uel siq̃s simulat sctitatez vt familarior fiat alicui mulieri. ⁊ vt eã per h̃ decipiat: ⁊ in suũ ɔsensum al liciat. ⁊ sic ð alijs finib⁹ qui sunt ɔtra charitatem dei vel ꝓximi. Si aũt finis intent⁹ nõ repugnat charitati: tũc manet veniale pctm̃. Ut cũ q̃s fingit se bonũ qualis nõ est: solum ex eo quia delectat̃ in sic fingẽdo. De quo dr̃ phus. iiij. Ethicoꝝ. q̃ talis magis videt̃ vanus q̃3 mal⁹. vel si fin geret ꝓpter iocũ ⁊c̃. Eadem est em̃ ratio de fictiõe ⁊ mendacio. ¶ Cõtra h̃ viciũ hypocrisis multa scripserũt phi. j. Phys. ⁊ sancti. imo chrs dñs in euãgelio. Unde Seneca ad Lucillum. Qḋ loquimur sentiam⁹: ɔcor det sermo cũ vita. Et idem ad eundẽ. Multo magis ad rem ptinet qua lis tibi q̃3 qualis alijs videaris. Et idem ibidẽ. Malũ vbi se bonũ simu lat tũc est pessimũ. Et Tulli⁹ libro. j. de officijs. Totius iniusticie nulla capitalior est q̃3 eoꝝ q̃ cũ maxime fallũt id agũt vt boni viri esse videan tur. Et libro. iij. dicit. Homies aliquid agentes ⁊ id simulãtes pfidi sũt improbi ⁊ maliciosi. Et i libro de amicicia dicit. Omniũ rerũ simulatio viciosa est. tollit em̃ iudiciũ veri. Et subdit. Nec tñ reprobãdi sunt q̃ pec cata sua tegũt: ne peccãdi alijs occasionẽ p̃beant. sic em̃ agere hypocri/sis nõ est. Tales em̃ nõ sunt mali in h̃ q̃ maliciã eoꝝ tegũt: sed in h̃ q̃ se bonos simulãt: vt inde laudent̃ ab hoib⁹. Uñ de hypocritis dicit autor in Sophilogio. q̃ vita eorũ fictio est. ⁊ mores sũt imagines absq3 vita: ⁊ ideo delent̃ ⁊ decidũt. quia teste Seneca i libro de clemẽtia. Nemo po test diu ferre ꝑsonã fictam: cito em̃ in naturã suam recedũt quib⁹ veri/tas nõ subest. que autẽ ex solido nascunt̃: tempe in melius ꝓficiunt. Et subdit. Nempe vani ⁊ hypocrite sic cognoscunt̃. raro em̃ ꝑseuerant ⁊ vi uendi manerie mutant: laudes am ãt: iactantiasq3 faciliter producunt adulari gloriant̃: a quolibet reuereri expectant: quicq̃d agunt arbitrant̃ bonũ. de alijs ꝓ̃o praue iudicãt. corrigi nolũt. corrigendi ꝓ̃o alios occasi onem querũt ⁊c̃. ¶ Secũdo hoc viciũ hypocrisis detestat̃ scriptura canonica veteris testa. ⁊ doctores scti. Uñ Sapiẽs Eccli. j. ait. Ne fue ris hypocrita in cõspectu hominũ. Et Job. viij. Spes hypocrite peribit Et ibidẽ. xx. Gaudiũ hypocrite ad instar puncti. Et Esaie. ix. Omnis hy pocrita est nequã. Et Aug⁹. sup psal. lxiij. dicit. Simulata eq̃tas nõ est equitas: sed duplex iniquitas. quia ⁊ iniq̃tas ⁊ simulatio. Et Chrys. su/per Matth. Nulla res sic extermiat sicut simulatio. Nã malũ sub spe cie boni celatũ dũ nõ cognoscit̃ nõ cauet̃. Et Petr⁹ rauẽ. in q̃dã s̃mone Hypocrisis subtile malũ: secretũ vir⁹: venenũ latens: tinea sanctitatis

hypocris qñ sit pec catũ mor tale

K

Sig̃ hy/pocrita/rum.

Et Bern͂.dt. Hypocrite volũt esse humiles ꝛ sine despectu. paupes sine defectu. bñ vestitu sine sollicitudie. delicate pasci sine labore. alijs adulantes: alijs detrahentes. mordaces vt canes: dolosi vt vulpes: supbi vt leones: interinsec⁹ aũt sunt lupi rapaces. mellis dulcedine. i. inanis glie ꝛ latẽtis lasciuie vt vrsi. volũt esse sine auctoritate iudices: sine visu testes: postremo falsi accusatores: ꝛ oi vitate carẽtes. Itẽ Chry. sup Matheũ. O hypocrita si bonũ ẽ bonũ eẽ: vt qd vis apparere ꝛ nõ vis esse: vt qd vis eẽ qd nõ vis apparere: Si bonũ ẽ bonũ apparere: meli⁹ ẽ bonũ eẽ Si malũ est malũ apparere: pei⁹ est malũ esse. ergo aut apparere qd es: aut esto qd appares.

M hypocrisis reprobatur a chꝛo

℄ Tertio hypocrysis reprobat a chꝛo dño: quẽ sepe i euãgelio inuenim⁹ ꝯ hypocritas reclamasse. Uñ Matth. vj. dicit. Cũ facis elemosynã noli tuba canere añ te: sicut faciũt hypocrite. Et ibidem Cũ ieiunat noli te fieri sic hypocrite tristes. Et Mat. xxiij. Ue vob scribe ꝛ pharisei hypocrite: q claudit is regnũ celoꝝ añ hoies: vos em̃ nõ introitis: nec introeũtes sinitis itrare. Qd dictũ est eo q scribe erãt doctores legis: ꝛ pharisei erãt religiosi: apparẽtes boni/existẽtes mali. qb similes sũt hodie multi. Et de ill' dt Aug. lxxxiij. di. i c. Nemo. Nemo nocet i eccl'ia ampli⁹ q̃ q puerse agẽs nomẽ vl' ordinẽ sctitatis hab. Et iterũ Mat. xxiij. chꝛus ait. Ue vob scribe ꝛ pharisei hypocrite/q comeditis domos viduaꝝ: oꝛones lõgas oꝛãtes. Isti siles sũt hodie q pmittũt legere pluribꝫ psonis missas ꝛ psalteria siue oꝛones: ꝛ vix vni satisfaciũt ꝛ ita sub hypocrisi ꝛ fraude alioꝝ bona accipiũt. Et iteꝝ ibidẽ dt chꝛus Ue vobis scribe ꝛ pharisei hypocrite/q circũit mare ꝛ aridã vt faciatis vnũ pselitũ: ꝛ cũ factus fuerit facitis eũ filiũ gehẽne duplo q̃ vos. Proselit⁹ dicebat q ex gẽtilibꝫ ꝯuertebat ad iudaismũ. ad qd multi pharisei laborabãt pter inanẽ gliam. sicut hodie faciũt multi religiosi: q indifferent q̃scunq hic pñt ad religionẽ inducũt ꝛ multiplicãt gentẽ sed nõ leticiã. Et iteꝝ chꝛs vbi s. dt. Ue vob scribe ꝛ pharisei hypocrite q decimatis mentã ꝛ anhetũ ꝛ ciminũ/ꝛ reliqstis q grauioꝛa sũt leg: iudiciũ

Nota

miscdiam ꝛ fidẽ. Tales sũt hodie q curant de qbusdã leuibꝫ: vt q2 forte hodie nõ audiuit missam: vel dixit hãc oꝛonẽ aut illã ꝛc. ꝛ tñ de odio pximi: de iudicijs fals: de detractioibꝫ venenos: de liuoꝛe iuidie: de supbia ꝛ psũptioẽ: de deceptioẽ pximoꝝ: de ambitioẽ honoꝝ: de iniusticia ꝛ oppssioẽ paupeꝝ ꝛ hmoi/nihil aut paꝝ curãt. Et subdit vbi s. chꝛs. Ue vobis scribe ꝛ pharisei hypocrite/q mũdatis qd deforis est calic ꝛ parapsidis/ꝛ int⁹ ẽ pleni imũdicia ꝛ dolo. Et iteꝝ ibi. Ue vob scribe ꝛ pharisei hypocrite/q siles est sepulcris dealbat: q foris a pparẽt hoibꝫ speciosa:

N

int⁹ vo plena sũt ossibꝫ moꝛtuoꝝ ꝛ oi spurcicia. Et iteꝝ. Ue vob scribe ꝛ pharisei/q edificat monumẽta pphaꝝ: pres ãt vri occiderũt illos. Ex qbꝫ oibꝫ hi q̃zacriter q̃z ve dure chꝛs increpabat phariseos ꝛ scribas pp hypocrisim modernis ãt tpibꝫ. O q̃nta chꝛus diceret/si adhuc ꝯuersaret in terr. Et qs pt explicare q̃nt⁹ sit hodie hypocritaꝝ numer⁹: q tñ tales nequaq̃ dici volũt: q̃nta vicia/pctã ꝛ scãdala sub specie sctitatis ꝛ bonita

tis fiūt. O deꝰ meꝰ tu vides oīa. Audeo dicere ꝙ ī die iudicij mlti q̄ nūc credūt boni/iusti/sobrij/ꝯtinētes/amatores paupꝫtatꝫ: puri/recti ꝛ simplices: videbunt in societate dānatoꝝ ꝓpt' eoꝝ maliciā/castrimargiā/cupiditatē ꝛ alia pctā q̄ nūc hoib⁹ abscōdita sūt: tūc ꝯo oib⁹ nota fiēt. Hic Seā. ad lucillū dt. Quid ꝓdest aliqd ab hoie eē secretū: nihil deo clausū est. Qualit' āt hypocrite cog̃scant: oñdit Aug. sup illō Mat. vij. Ueniēt ad vos ī vestimētis ouiū: dicēs. Cū ceperit aliqb⁹ tentatiōib⁹ ea ipa vel subtrahi vel negari: q̄ isto velamīe ꝯsecuti sūt vl' ꝯseq̄ cupierūt. tunc necesse ē vt appareat lupꝰ ī pelle ouina an ouis in sua. ¶ Optimū g̃ remediū ꝯ hypocrisim ꝛ vanā gl'iam cuilibꝫ hoi/ē cognitio sui ipiꝰ. Unde Sene epl'a. l. Illi se egrotari nesciūt/q̄ sue mētis delicta nō nouerūt: nihil meliꝰ tñ ꝗ̄ seipꝫ cog̃scere. Nā cog̃nitio sui supbiā vitare discet: ꝛ laudib⁹ nō decipi pstabit. Nec paruū donū ē seipm cog̃scere. de cel' eñ ꝓcessisse legit'. Uñ Macrob. li. j. de somno Sciptōis. De celo inqt descendit gnotos olitos. i. scito teipm. Uñ refert' ꝙ cuidā q̄rēti q̄ itinere ad btitudinē ꝑueniret: rñdit vox de celo Si te agnoueris btūs eris. Uñ ī fronte tēpli delphici oraculi hec snia scripta fuit. Hoi necessaria ē cognitio sui Hec refert autor in sophilogio li. ij. trac. iiij. c. v. de vana gl'ia. Sic g̃ habet tres filias ianis gl'ie: vicꝫ Jactātiā: p̄sūptionē nouitatū: ꝛ hypocrisim. Rogemꝰ g̃ deū vt nob det gr̃aꝫ vitādi vanā gl'iaꝫ cū filiab⁹ suis: ne hic mercedē opeꝝ nostroꝝ recipiamꝰ: sed eternā quā speramꝰ ꝯseq̄mur ꝑ chrm̄ dñm nostrū Amen

Nota

hypocrite quō noscunt.

Remedium ꝯ hypocrisim

Exēpluꝫ

¶ De ꝑtinacia q̄ est filia vane glorie. ¶ Sermo. XIIII.

Amen dico vobis receperūt

mercedē suā. Mat. vj. ¶ Sicut audistis ī p̄cedēti smōe/hec ꝟba saluatoris nr̄i speal'r dicta sūt de vanegl'iof: ꝗuis ꝛ exponi pn̄t de oib⁹ pctōrib⁹ q̄ final'r ī mortali vno vl' plurib⁹ decedūt. tales eñ ī h mōo recipiūt mercedē opeꝝ suoꝝ: siq̄ bōa faciūt aut fecerūt. Et iō ī futuro nō hēbūt expectare aliā mercedē: sꝫ eternā dānatōem ꝓ pctis suis: de q̄b⁹ penitere noluerūt vt potuissent. sm illō Apoc. ij. Dedi illi tēpus vt peniteret: ꝛ nō vult penitere a fornicatiōe sua. Talib⁹ g̃ dt dñs ī ꝟbis theat' Amē dico vob receperūt mercedē suā. Pro gr̃a Aue maria.

¶ Amē dico vob rece. mer. suā vbi s̄. ¶ Quia ī p̄cedēti smōe dixi de trib⁹ filiab⁹ vāe gl'ie: vicꝫ Jactātia: p̄sūptōe nouitatū: ꝛ hypocrisi. Nūc ꝯñr ī pn̄ti ser. dicere intēdo de ꝑtinacia ꝛ discordia: q̄ etiā sūt filie vane gl'ie. Et p̄mo de ꝑtinacia. ¶ Ubi notādū ē: ꝙ ꝑtinacia ē viciū siue pctm̄ ꝑ qō hō nimis initit' snie sue/nolēs cedere snie meliori. Sic g̃ ꝑtinax dr q̄ ī ꝯsilijs ex vana gl'ia vult ꝙ suū ꝯsiliū p̄ferat' alijs: ꝗuis audiat alioꝝ ꝯsilia eq̄lit' bōa vl' forte meliora. Et sic ōfendit sniam suā siue ꝯsiliū suū vt videat' ip̄e meliꝰ ꝯsuluisse. Sic etiā ꝑtinax dr q̄ dētminādo aliquā q̄ōnē vl' ad eā rñdēdo/nō vult adherescere maioꝝ declaratiōi: sed initit' sue snie q̄si meliꝰ in re sibi ꝓposita sapuerit ꝛ dixerit Jta ēt ꝑtinacia eē p̄t in

A De ꝑtinacia

omni re. in arte mechanica: in ꝯtractibꝫ: in referēdo audita siue cōmissa vt si qs dicit rem in arte sua sic fieri debere. ꝛ alij forte meliꝰ sapiētes dicunt aliter fieri debere. ꝛ ipē nō vult cedere sententie sue. Sic si qs dicat rem emptā vel venditā sic cōpatā vel expositā tali pcio. Et nō vult recedere a sua sentētia licꝫ alij aliter dicant in veritate. Vel qs dicit se audisse hec vel illa. Et alij aliter dicūt ꝛ veriꝰ. ꝛ tñ ipē adhuc defendit sniaꝫ suā ꝛ sic de alijs. Vñ Isid. x. li. Ety. dicit ꝙ ptinax dr q est impudēter tenens q̄si circa oia tenax. Et opponit ptinacia virtuti pseuerātie. Nā ptinax in ꝓpria sentētia pseuerat plus q̄ꝫ oportꝫ. eo ꝙ in ꝓposito suo ad victoriā pseuerat. Scdm papiā aūt ptinax dr durus ꝛ pseuerās/ipudens/obstinatus/irreuocabilis/indocilis. Est tñ veꝝ ꝙ nō ois ptinacia est pctm̄ mortale. sed solū illa q̄ est ꝯ dilectionē dei aut ꝓximi. ꝑ quā vicꝫ bō vult finaliter q̄rere gl'iam suam aut nocumentū ꝓximi ꛛc. Contingit enī q̄nqꝫ aliquē esse ptinacē ꛛ ꝑsistentē in sensu suo ex ignorātia vel errore. credēs sensuꝫ vel opinionē suā esse meliorē alijs. Et sic ab ea non vult recedere. Sicut fecit sctūs Pascasius. Refert beatꝰ Grego. in. iiij. dialo. Quod beatus Pascasiꝰ ap̄ſe. diaconꝰ mire sanctitatꝭ fuit: cultor pauperꝫ: maxime vacans elꝫnaꝝ pauperibꝫ ꝛ cōtemptor sui. Sꝫ cū semel esset cōtentio de electiōe pape. quis eligendꝰ foret inter Simachū ꝛ Laurentiū: Pascasius elegit laurentiū. quāuis oēs alij vnanimiter eligerēt simachuꝫ. Et sic in sua sententia vsqꝫ ad diē exitus sui ꝑmansit. illum p̄ferendo quem epoꝝ iudicio precesse sibi eccl'ia refutauit. Hic ergo pascasius cum tꝑe simachi pape esset defunctꝰ. eiꝰ dalmaticā feretro suppositā. domoniacꝰ tetigit ꝛ saluatꝰ est. post multū vo tp̄s Germano capuano epo: medici p corporis salute dictauerūt vt in termis balnearet. Qui termas ingressus p̄dictū pascasiū stantē ꝛ obsequētē in caloribꝫ inuenit. Quo viso vehementer extremuit ꝛ qd illic tātꝰ vir facerꝫ inq̄siuit. Cui ille r̄ndit. ꝑ nl'la alia cā in h penali loco positꝰ suꝫ. nisi qꝛ in ꝑtē laurētij ꝯ simachū ꝯsensi. Sꝫ q̄so te ꝑ me dñm dep̄care. atqꝫ in h cog̃sces ꝙ exauditꝰ sis si huc rediēs me nō inueneris Qua de re Germanꝰ se i p̄cibꝫ strinxit. ꝛ post paucos dies rediit. sed iā p̄dictū pascasiū i eodē loco minime iuenit. Quia enī nō malicie sꝫ ig̃rantie errore peccauerat. purgari post morteꝫ potuit a peccō. qd tñ credendū ē. qꝛ ex illa elꝫnaꝝ suaꝝ largitate h obtinuit. vt tūc pomisset ꝓmereri veniā cū iā nihil opari potuissꝫ. Ecce btūs pascasiꝰ fuit magne sctitatꝭ. ꝛ nō ex malicia sꝫ ex ig̃rantia māsit i ptinacia. ꝛ tñ lōgo tp̄e p eo vt dr Greg. punitꝰ fuit. Quātū ḡ fugiendū sit cuilibꝫ h malū ptinacie diligēt attēdite. ꝛ q̄libet apud se id mēte reuoluat ꛛc. Mollis vo dr q minꝰ q̄ꝫ opꝫ pseuerat: Perseuerās aūt fm qd opꝫ. Sic ḡ pseuerātia est vtꝰ: ptinacia viciū excessus sibi oppositū Et mollicies vicium defectus sibi oppositū. Hec breuiter de q̄rta filia inanis glorie scꝫ ptinacia.

Pertinax quis dr

Mollis

Perseuerās

B ¶ Secūdo videndū est de quīta filia inanis gl'ie vicꝫ discordia. Pro q̄ notādū ꝙ discordia vt dr sctūs Tho. ij. ij. q. xxxvij. ar. ij. est q̄daꝫ disgregatio voluntatū: inquātū scꝫ volūtas vniꝰ stat i vno: ꝛ volūtas alteriꝰ

stat in altero. Q. aūt volūtas alicui⁹ i propō sistat. puenit ex h q̄ aliq̄s ea q̄ sunt sua prefert his q̄ sunt alioꝝ. qd cū inordinate fit ptinet ad inanez glīaz ꝛ ad supbiā. Et ideo discordia p quā vnusq̄sq; sequit̄ qd suum est. ꝛ recedit ab eo qd ē alteri⁹ pōit̄ filia inanis glīe. Hec sctūs Tho vbi s. Et talis discordia aliqñ ē pctm̄ mortale. aliqñ veniale vt patebit ifra
¶ Circa hanc filiā inanis glīe Est qō. Ex q̄bꝫ causis pueniat discordia Rñdet̄ q discordia pueit ex plibꝫ cauf: vtꝫ ifra quātū suffic̄ ad ppositū

Discordia puenit ex sex causis
- Ex supbia siue vana glīa
- Ex auaricia
- Ex stulticia
- Ex tentatione diabolica
- Ex iratoꝝ iportunitate
- Ex inuidia

¶ Prima causa discordie dr̄ vana glīa siue supbia. q: vt dic̄ Greg. xxxj. moral'. vt patꝫ i pcedenti fmone ab initio. discordia est filia vane glorie. Sic g̃ vana glīa siue supbia est causa discordie. Supbi em̄ semp cū aliis solent discordare. q: nullū hr̄e volūt parē. nec aliquē dignum reputāt sua societate. nisi ex h sibi credāt acq̄ri honorez. Illi⁹ habem⁹ silitudinē. dicūt nāles / q vapor q̄ de t'ra ꝛ mari sursū i regionē aerꝭ ascēdit / ē cā nubiū / tonitruoꝝ / fulminū ꝛ turbinū / ac aliaruꝫ turbatiuaꝝ impssionū. vt pꝫ in. j. Metheo. Sic reuera vapor subē tpal' ꝛ vite mūdialis: q̄ ē vapor ad modicū apparēs. q̄ p rapinas ꝛ exactiōes eleuat̄ d sudore paupis ppl'i laborāti s: cū ascēdit in caput tyrānoꝝ ꝛ supboꝝ potētū: videntes sub se hr̄e tātū ppl'm: mox ibi gnānt̄ nubes irarū: tonitrua cōminationū / ꝛ grādies rapinaꝝ / turbines tribulationū / ꝛ pluuie lachrymaꝝ. q: ex spoliatiōe paupeꝝ. sequūt̄ imbres lachrymaꝝ / ꝛ hominū pturbatio flentiū: fm illd ps. Dū supbit impi⁹ incēdit paup. Tales āt dissensiōes ꝛ discordie int̄ magnates nō pcedūt aliūde. nisi ex supbie vapore q̄ al' alteri se credit pualere. Idcirco dr̄ Sapiens puerb. xiij. Int̄ supbos sp iurgia sūt. Tales ꝯuenient̄ gallo ꝯpari pñt. Naꝫ sic gall⁹ cristam i capite gerit / erect⁹ incedit: caudā leuat: libent̄ cantat: calcaria portat: facilit̄ ꝛ p nihilo cū aliis gallis pugnat ꝛ certat. Sic moderni hoīes sūt i capite cristati p supbie vanitatē. ꝛ p icisiōeꝫ caputioꝝ ꝛ alioꝝ vestimētoꝝ ad modū criste incedūt erecti. q: alios ꝯtēnunt p eoꝝ vanitatē / cantāt p vicos cātilenas dissolutas ꝛ voces fractas. vadūt calcaribꝫ ꝛ ensibꝫ cincti. sp ad lites pati. caudā eleuāt mltitudie seruoꝝ se seq̄ntiū. Et ad nihilum vident̄ vtiles q̄ꝫ ad pugnas ꝛ lites ꝛ discordias. Hoc dico de ill' q̄ paupeꝝ sudorē sibi q̄rūt iiuste vsurpare. Tales ēt magis pncipibꝫ se solēt opponere. De talibꝫ gall' videt̄ loq̄ scptura Prouer. xxx. vbi dr̄. Gall⁹ succinct⁹ lūbis nō est rex q̄ resistat ei. Ecce iā pꝫ quō supbia sit causa discordiaꝝ. ¶ Scda causa discordiaꝝ dr̄ auaricia. Prīa em̄ discordie radix ꝛ causa fuit cupiditas habendi ꝛ possidendi terrena. Unde Seneca in lib. de quattuor ꝟtutibꝫ. Quietissime viuerēt homies super terram si hec duo pnomina tollerent̄ / meum ꝛ tuum. Et plato in phedrone. ppt̄ pecuniaꝝ possessiōeꝫ vniuersa bella nobis fiunt. Videm⁹

hoc ad experientiā q̄tidie. qn̄ ꝓpē auariciā fili⁹ discordat a patre/frater a
fratre ꝛ sorore/filia a matre/ꝛ amicus ab amico ꝛc̄. De hoc fingit Oui
xij.li.meta.fa.ij. ¶ Juna dea diuitiaꝝ:ꝛ pallas dea sapientie:ꝛ venus
Fabula poetica dea amoris.simul fuerunt ad nuptias mercurij vocate in concordia et
vnitate. Et dea discordie ob hoc inimica ꝙ non fuit inuitata.nec de ea-
rum societate cogitauit discordiā inter eas generare. Et sic regnum tro
ianoꝝ qd̄ stetit ꝑ diuitias sapientiā ꝛ honorē:delere ꝛ annihilare. Et ad
hoc ꝑficiendum pomum aureum recepit:ꝛ ei inscripsit vt pulchriori da
retur. ꝛ inter eas proiecit ꝛ recessit. Cum aūt quelibet pulcrior esse con-
tenderet ꝛ pomuꝫ habere vellet. sunt abinuicem diuise. ꝛ sic eas discor-
des fecit. Sic reuera quantūcunqꝫ sint aliqui amici ꝓpinqui ꝛ cognati.
si tamē auaricia que est dea discordie.pomum aureū.i.bona tempora-
lia proijcit.statim incipiunt discordare. Et quilibet vult potiorem par-
tem vel totum habere. Et sic generanť discordie.sicut sepe patꝫ in diui-
denda hereditate inter fratres ꝛ sorores. Sic ꝛ ex auaricia generanť bel
la/contentiōes/destructiones paupeꝝ. Jta ꝛ inter ciues ꝛ amicos/con-
tentiones de possessionib⁹/diuisiōes ꝛ scismata/inimicicie ꝛ odia.ꝛ mľ-
ta alia mala. Unde Ecci.xxxj.diciť. Multi sunt in auro casus.i. multi
ceciderūt in peccata ꝓpter auruꝫ. Et sequiť ibidem [Beat⁹ diues qui in
uentus est sine macula]scꝫ cupiditatis ꝛ auaricie[ꝛ qui post aurū non
abijt]scꝫ ꝑ cōcupiscentiā malam[nec sperauit in pecunia ꝛ thesaur̄]in
his scꝫ finē suum cōstituendo. Et sequiť [Quis est hic ꝛ laudabim⁹ euꝫ]
q.d.rarus est ꝛ laude dignus[fecit eīm mirabilia in vita sua:q̄ ꝓbatus
est in illo]scꝫ auro[ꝛ ꝑfect⁹ inuent⁹ est]scꝫ in opib⁹ misericordie ꝛ libe-
ralitat̄[ꝛ erit illi gľia eterna]ſm illud Matth.xxv. Uenite be.pa.mei
ꝛc̄. De hac auaricia siue ardore habēdi tp̄alia:dicit Alan⁹ i li.d̄ planctu.
Ex ipo cupiditatis calore rumpiť fedus oīs ꝓpinqtatis ꝛ amicicie.ꝛ q̄si ef
funduť viscera nālis cognatōis extra se.dū hō amore habēdi obliuisci
tur pr̄is ꝛ mr̄is ꝛ oīs ꝑntele sue Sic ꝫ ptꝫ:ꝙ cupiditas ē cā ꝛ ꝓncipium
discordie. Uñ Sene.i puerb.ait. Principiū discordie ē aliqd̄ ex cōi suū
facere. Et tľi cupiditate n̄ exīte:esset i qete ꝛ ꝯcordia oīa.si vicꝫ hec duo
ꝓnoia n̄ essēt meū ꝛ tuū. vt pꝫ s̄.D. Tp̄alia ei ꝛ mūdana:n̄ solū diuiserūt
hoīes mūdanos:imo pr̄iarchas sctōs ꝛ iustos. Abraā ei ꝛ loth se ꝓpter h̄
abinuicē diuiserť. De q̄b⁹ dr̄ Geñ.xiij.ꝙ neq̄bāt hitare parit̄:qꝛ possessio
eoꝝ erat nimia. q̄ntūcūqꝫ eīm cupidis ꝛ auarꝭ sit possessio mag̃ n̄ sufficit
sꝫ conanť ad vlťiora acq̄renda. q̄ qꝛ sine alioꝝ oīm defectu nō pn̄t h̄re. se-
quiť malū dissensiōis ꝛ discordie. Jō dr̄ Amb.in li. de pr̄iarchis. Nulla
spacia satis sūt discordantib⁹:qetis ꝛ pacificis etiā angusta abundant.
E ¶ Tertia causa discordie diciť stulticia. Sunt nanqꝫ mľti stulti ꝛ leues
q̄ oīa credūt q̄ a susurronib⁹ eis dicunť. Susurratio eīm est aptissimū in
strumētū ad discordias seminandas: Uñ Ecci.xxviij. Susurro ꝛ bilin-
guis maledict⁹.mľtos ei turbauit pacē hn̄tes Et puer.xxvj. Cū d̄fecerit
ligna extingueť ignis:ꝛ susurrōe subtracto iurgia ꝯquiescūt. Et vbi s̄.

Eccl. xxviij. dr. Lingua tertia mltos commouit. vicz susurronis &c. & fecit & dispersit illos de gente in gentem. ciuitates muratas diuitum destruxit & domos magnatorum effodit. virtutes pplorum concidit & gentes fortes dissoluit. mlieres fortes eiecit & priuauit illas laboribus suis. qui respicit illam non habebit requiem. nec amicum in quo requiescat. flagelli plaga liuorem facit. plaga autem lingue comminuet ossa. Hec ibi. Dicitur autem lingua tertia: lingua detractoris aut susurronis: & eorum qui aliorum plus attendentes quam suam libenter aliorum vitam describunt. Quis nam sufficeret enumerare discordias, que exorte sunt sepius inter ciues: inter vicinos inter dominos: inter pplos: inter vxorem & virum: inter fratres & sorores: inter parentes & filios vel filias: propter susurrones & detractores. O lingua ignita, venenata & maledicta. O lingua crudelior omni bestia. tu es instrumentum diaboli, tu es sagitta vulnerans, tu es acutissimus ensis. Preterea susurratio ponitur inter grauia peccata que execratur deus. De quibus sapiens dicit Prouerb. vj. Sex sunt que odit dominus, & septimum detestatur aia eius. Oculos sublimes, linguam mendacem, manus effundentes innoxium sanguinem. Cor machinans cogitationes pessimas, pedes veloces ad currendum in malum, proferentem mendacia testem fallacem. & eum qui seminat inter fratres discordias. Ecce primum peccatum quod deus odit est elatio superbie. Unde dicit [oculos sublimes] Nam per oculos precipue superbia iudicatur. Secundum est lingue deceptio. vnde dicit [linguam mendacem] per quam intelligitur generaliter omne peccatum lingue. Tertium est effusio sanguinis innocentis persone ibi [& manus effun. san. innox.] Quartum est cogitatio nequitie: ibi [cor mach. pra. cogi.] Quintum est solicita procuratio calumnie alterius: ibi [pedes velo. ad cur. in malum] Nam ad ea que dei sunt peccatores sunt tardissimi: ad mala vero velocissimi. Sextum quod odit deus est falsi testimonij impositio: ibi [proferentem men. test. fal.] Septimum est boni vniuersalis impugnatio vel destructio: ibi [& eum qui se. inter fra. dis.] Illud ergo quasi pessimum inter cetera detestatur aia dei. i. abominatur. licz enim omnia peccata odiat dominus. hoc tamen detestatur & abominatur tanquam peccatis omnibus grauius. Unde Beda super marcum. Et habetur verba. xj. q. iij. Abijt iudas &c. dicit quod Qui societatem fraternitatis discordie peste commaculat. deum qui charitas est tanquam iudas prodit. Et marie vt ibidem dicitur: cum non infirmitate vel ignorantia quis peccat. sed in similitudinem iude oportunitatem querit. qualiter arbitris absentibus, mendacio veritatem, & virtutem crimine mutet. Glo. ibidem dicit: arbitris. i. bonis viris. sic iudas captauit absentiam aplorum. Et super verbo [infirmitate] dicit Glo. corporis. quod intelligendum est dum ex infirmitate corporis quis demens factus fuerit: vt discordias faciat & cetera mala. Nam talis infirmus nescit quid faciat. vt dicit Glo. Et de tali infirmitate intelligendum est vt dicit rosarius. vt habetur. xv. q. j. aliquos & c. Illa. ¶ Est tamen attendendum: quod non solum discordias seminantes sunt ita mali. sed & illi non sunt sine culpa. qui a susurronibus & detractoribus sibi cauere nolunt & tales libenter audiunt. Et vtinam multi hoc aduerterent. & consciam suam de tanto malo exaiarent & purgarent. ¶ Quarta causa discordie est tentatio diabolica Quia ei diabolus scit quod per concordie vnitatem filij dei congregantur in vnum & suum subterfugiunt dominium. nihil tantum timet vt dicit Hugo super Prouerb. vj. ca. sic concordie vnitatem. Unde de ecclesia dicitur Cant. vj. quod est terribilis

Lingua tertia que dicitur

B

vt castro℞ acies ordinata. Idcirco sciēs q̄ hāc nō p̄t meli⁹ d̄struere q̄3 p immissiōe3 discordie q̄ oē bonū noscit̄ corrūpe. Un̄ Eccl. xxj. Obiurgatio ꝛ iiuria ānihilāt sub̄a3. Ubi d̄r glo. cōcordia parue res crescūt: discordia maxime dilabunt̄. Idē d̄r Salusti⁹ i Jugurtis. Et Amb. li. de offi. dicit Diabol⁹ sūme nitit̄ in oi sctā ꝯgregatione discordias gnāre et pacificos suis suggestiōib⁹ ad dissensiōes excitare. Nouit eñ q̄ p discordias facillime ciuitates destruunt̄. ꝛ hoīes ad iniq̄tates varias deducunt̄. Ex discordia eñ nascunt̄: ire/inuidie/rapine/ciuitatū p̄ditōes/ꝛ terra℞ ruine ꝛc. Ideo d̄r Vegeti⁹ de re mili. Est sapiētis ducis est int̄ hostes discordias seminare. q2 facili⁹ vincunt̄ disiuncti q̄3 siᷓ ꝯcordit̄ iuncti ꝛ vincti. Diabol⁹ ḡ tanq̄3 p̄nceps hui⁹ mūdi ꝛ rex sup oēs filios supbie nitit̄ int̄ bonos discordias seminare: vt facili⁹ eos possit subiugare. Un̄ silis est illi lapidi: de q̄ d̄r Solin⁹ de mirabilib⁹ mōi. q̄ vbicūq̄3 extat discordias excitat. ¶ Quita cā discordie est irato℞ hoim ipo2tunitas. Nō ei colera accēsus ꝛ ira iflāmat⁹: cū ipo2tūe alijs loquit̄ ꝛ minat̄ rixas. discordias p̄uocat ꝛ dissensiōes: ac lites suscitat. Un̄ Prouer. xv. Nō iracundus suscitat rixas. Et Eccl. xxviij. Nō iracund⁹ incēdit lites. Sic ei dulciter hoīes alloquēs dissensiōes sedat. ita dure ꝛ ipo2tūe se habēs ꝯtentiones ꝛ discordias p̄uocat. Un̄ p̄uerb. xxx. Qui vehemēter emūgit elicit sanguinē. q̄ p̄uocat rixas p̄ducit discordias. Ubi d̄r Hiero. Qui modeste alloquit̄ p̄ximū/gratū accipit responsu3. ꝛ q̄si de vberib⁹ in q̄b⁹ ē lac butyrū exp̄mit. sed q̄ inepto v̄bo ex ira: discordiā ex fraterno affectu prouocat. q̄si vltra modū emungēs sanguinē fundit. Per iram eñ vt dic̄ Greg. v. mo. cōcordia rumpit̄. sic̄ scriptū ē. vir animos⁹ parit rixas. ꝛ vir iracund⁹ effodit pctā. Iracund⁹ q̄ppe pctā effodit. q2 malos q̄s incaute ad discordiā p̄uocat peiores facit. Hec Gre. De h̄ habem⁹ exm̄ qd̄ legit̄ in historia Alexandri. q̄ pa℞ añ mo2tē alexandri: mlier pepit monstrum mirabile exercit⁹ sui. qd̄ supi⁹ habuit spēm huanā: ꝛ inferi⁹ terminabat̄ in bestiā: circa renes: ꝛ capitib⁹ diuerso℞ aialiū erat circūseptū. Et erāt capita/leonis/leopardi/apri ꝛ canis. Et h̄ augures dixerūt signare regē mo2tu℞: q2 hō terminabat̄ in bestiā. ꝛ successores suos grauēs discordias habituros. eo q̄ mōstr℞ illud habuit p̄lalitatē capitū. diuersa℞ spērum int̄ se differentiū. Sic reuera moralit̄. q̄libet cōitas est tāq̄3 vnū corp⁹ ꝛ vnū suppositū: vt d̄r Plutar. in li. de instructiōe troiani belli. Illō suppositū si est mōstruosu3 ꝛ ex diuersitate mēbro℞ dissiliū cōpaginatu3. ꝛ ex ꝯtrietate amico℞ diuisu3. seq̄t̄ indubie dissensiōis ꝛ discordie malū. q̄n scȝ vn⁹ h3 caput leonis p iram ꝛ crudelitatē. ali⁹ lupi p auariciā ꝛ rapacitatē. ali⁹ canis p ingluuiē ꝛ isaciabilitatē. ali⁹ thauri p stoliditatē. ali⁹ vulpis p asturie calliditatē. ꝛ ali⁹ gliris p somnolentiā ꝛ ociositatē. ali⁹ hyrci p imundiciā ꝛ feditatē. ali⁹ eq̄ ꝛ muli p lubricitatē. alius asini p pigriciā ꝛ tarditatē. vt vult Ansel. in li. de silitudinib⁹ c. xcj. Ex talib⁹ nō pōt quis hīe ꝯco2die vnitatē. Quia vt dic̄ poeta. Disparib⁹ bob⁹ nunq̄3 trahit̄ bene curr⁹. Hinc in lege p̄hibet̄ ne in boue ꝛ asino siᷓ aret̄ Deu.

Exēplu3 de discordia

xxij. quia nõ possunt cõcordare eo q bos est fortis in pte anteriori: asin9 vero in posteriori. sic ex diuersa voluntate orit malũ discordie. In cuius signum dicit Act. xxiij. Facta est dissensio iter phariseos z saduceos zc̃

¶ Sexta z vltima causa discordie est inuidia. Inuidi em̃ videntes ali- quos pacifice z vnanimiter cõmanere. solent eos detractionibus z mu tuis dilaniationib9 ab inuicem separare. nõ potentes eoꝝ vanitatẽ susti nere. Sicut fingit Stati9 in thebaid. q cadinus agricola quidaz fuit: qui occisum serpentem in quodam fonte inuenit: z dentes illius serpen- tis accipiẽs eos i terrã seminauit. ex qb9 mox nati sũt armati milites ꝯ se pugnãtes: litigãtes z discordãtes. Cadin9 interpͣtat obscur9: ꝑ quẽ acci pit inuid9: q2 vt dz Ouid. ij. meta. fabula. xxij. Inuidia habitat i domo subtranea: nullo lũine illustrata: caligine ceca: q2 inuidi excecant q nul- lũ alioꝝ bonũ pñt videre. excecauit em̃ eos malicia eoꝝ Sapie. ij. Et si- ne lũine morant. q2 occulta loca petũt vbi hoib9 obloquũt. bi serpẽtes in ueniũt: cũ astutiã serpentinã ꝑ quã hoies abinuicẽ possint separi excogi tant. Serpens em̃ callidior ẽ cunctis aiantib9 Gen. iij. Dentes in terrã seminãt: cũ ꝟbo detractiõis: venenosa ꝯ bonos hoies sub colore cõpassi onis ꝓpalãt. Vñ z Bern. Detractorꝫ linguã viperã et ifectiuã noiauit. in Flor. li. vj. c. xxij. Ex qb9 armati milites crescũt z ꝯ se pugnãt. in q̃ntũ ex tali detractiõe/odie/rixe/z dissensiões/discordie z ipugnatiões hosti les mutuo ꝓueniũt ac pullulãt. De tali iniq̃ seminatore dz Prouer. vj. Cor qd machiat malũ: oi tpe iurgia semiat. Hec z metet ad Gal. vj. Et q̃ seminat in bñdictiõib9 de bñdictiõib9 z metet. ij. ad Coꝝ. ix. Ex qb9 cõ cludit q cuilibet est necessariũ vt linguã suam a semine discordiaꝝ re- frenet. Sic g̃ habetꝫ sex causas discordie. Rogem9 g̃ deũ vt suaz nobis grãm largiat ꝑ quã oẽm discordiã excludam9: z in vera vniõe z ꝯcordia hic viuam9: vt rãdẽ cũ oib9 sctis ꝯcorditer deũ eternalr laudem9 Amẽ.

Exẽpluꝫ

Inuidia

dtractor

¶ De discordia que est filia supbie. Sermo. XV.

SEminãtẽ iter fratres discor-

dias detestat de9 Prouer. vj. sñialr. In ꝓcedẽti ſmõe audistꝫ d duab9 filiab9 vane glie. vicz ptinacia z discordia. Quid sit ptina cia z quõ fieri bz. Quid sit ẽt discordia Et q ex sex cauſ ꝯtigit. vicz vana glia. auaricia/stulticia/tentatiõe diabolica/ira iptuna/z inuidia. Sed q2 vt dz i themate discordiã spẽalr detestat de9 int septẽ g̃uia pctã q̃ odit vtz in ꝓce. ser. f. Jõ adhuc pla dicere cogitaui d h pctõ pessimo discordie q̃ntũ ad ei9 triplicẽ distinctiõez. Et postea si tps aderit. qñ sit pctm̃ mor tale aut veniale. Et q̃ mala sequũt ex discordia gnalr pt ea q̃ dicta sũt in ꝓce. ser. Pro gra Aue maria. ¶ Seminãtẽ int frẽs discordias zc̃. vbi s

¶ Circa hec ꝟba theatꝫ. Prio ẽ aduẽtẽdũ qꝫ triplex ẽ discordia: dãnabil z ꝑiclosa. Pria scismatice ꝑuitatꝫ. Scda ciuilis partialitatꝫ siue ciuiũ. Tertia importabil societatis. Prima g̃ discordia ẽ scismatice ꝑuitatꝫ. i. scisma. Est aũt scisma viciũ: q̃ quis sũmo põtifici subesse recusat. et mẽ-

A

bris eccl'ie subiectis cõicare nõ vult. Scisma qdẽ est nomẽ grecũ: qd la tine scissurã sonat. xxiij. q. j. Scisma. Est aũt peccm̃ mortale: qꝛ ꝯtrariat
Scisma charitati eccl'iastice vnitatis. ¶ Ubi est notandũ ꝙ differẽtia est inter
ꝛ heresis heresim ꝛ scisma. qꝛ heres opponit̃ directe ꝛ ꝑ se fidei. vt dꝫ sctũs Tho.
differũt ij. ij. q. xxxix. arti. j. i solutiõe tertie rõnis. Et scisma ꝑ se opponit̃ eccl'iasti ce vnitatis charitati. Uñ Hiero. xxiij. q. iij. c. Int̃ heresim. dꝫ Int̃ here sim ꝛ scisma h̃ arbitror interesse: ꝙ heresis ꝑuersũ dogma habꝫ Scisma aũt ab eccl'ia sepat. Cõtra scismaticos dꝛ in c. j. de sũma trini. ꝛ fide ca. Una est fideliũ vniuersal' eccl'ia extra quã null⁹ oino saluat̃. Et. xxiiij. q. j. c. Loquit̃. Cypanus ait. Loquit̃ dñs ad Petrũ. Ego dico tibi: qꝛ tu es petr⁹: ꝛ sup hãc petrã edificabo eccl'iam meã. Sup vnũ edificat eccl'iaꝫ. Et ꝗuis aplis oĩbꝫ post resurrectionẽ suaꝫ parem ptãtẽ tribuat ꝛ dicat Sicut misit me pat̃ ꝛ ego mitto vos. accipite spm̃ sctm̃ ꝛc̃. Tñ vt vnita tẽ manifestaret / vnitatis eiusdẽ originẽ ab vno incipientẽ / sua autorita te disposuit. Ad idẽ est c. alien⁹. c. oĩbꝫ. ꝛ c. qm̃ vet⁹. eadẽ causa ꝛ q̃stiõe.
B ¶ Sed hic orit̃ dubiũ. Quid si duo vel plures sũt in eccl'ia gerẽtes se
Scisma ꝓ papa: ꝛ quilibet hoꝝ habet suã sequelã: quis coꝝ dicet̃ scismatic⁹ cũ su
tic⁹ qs dꝛ is seqcibꝫ? Respõdendũ est ꝙ aut ꝯstat aut cõiter tenet̃ ꝙ qlibet coꝝ in trusus est. i. nõ canonice elect⁹. aut ꝯstat vnũ eoꝝ canonice ꝛ rite electũ vicꝫ a duabꝫ partibꝫ cardinaliũ ꝛ sine violẽtia. ꝛ postea ali⁹ supinduct⁹ Aut dubitat̃ qs illoꝝ sit canonice elect⁹: vn⁹ vl' alter. In pmo casu nul lus eoꝝ est papa. sed qlibet eoꝝ scismatic⁹ cũ his q scient̃ sequunt̃ ipm: ꝛ excõicati sunt ipo facto. Extra de elec. c. licꝫ Et de h̃ loquit̃ c. Si duo. lx ix. dist. vbi dꝛ. Si duo forte ꝯtra fas temeritate ꝯcertantiũ fuerit ordi nati in sũmos põtifices: nullũ ex eis futuꝝ sacerdotẽ. i. sũmũ põtificem ꝑmittam⁹. sed illũ solũ in sede aplica pmãsuꝝ cẽsemus: quẽ ex numero clericoꝝ. i. cardinaliũ nova ordinatiõe diuinũ iudiciuꝫ ꝛ vniuersitas ꝯsensus elegerint. Nec obstat ꝙ h̃ statuit Honori⁹ august⁹. ꝛ ad impa torẽ nõ spectat statuere aliqd de electiõibꝫ eccl'ie: sicẽ nec d rebꝫ aliqs eccle siasticis. vt. xcvj. dis. c. Bñ qdem. Quia vt dꝛ in glos. in pfat c. Si duo. Honori⁹ fecit illd rogatu eccl'ie: ꝛ eccl'ia approbauit. iõ rõne approbati onis statutũ illd valet q̃si fecisset eccl'ia. Qñ ꝰ ꝯstat nullũ coꝝ canoni ce electũ. vt qꝛ nõ a cardinalibꝫ: sed ab alijs. In q casu loquit̃ c. Siqs ex epis. ꝛ c. Siqs pecunia. lxxix. dist. Uel si a cardinalibꝫ nõ tñ a duabꝫ pti bus cardinaliũ. vt i c. licꝫ. de elec. q tali adhereret vere scismatic⁹ est. Et ꝑ ꝯsiliũ puidendũ esset: cũ cardinales hmõi eẽnt i ꝯcertatiõe. al's si ipsi cardinales aliũ eligerẽt. ille esset ver⁹ aplic⁹. ¶ Et nota ꝙ ex h̃ ꝙ electio pape simoniace facta esset a cardinalibꝫ: dũmõ al's rite cessare nõ pt nec tolli qn sit ver⁹ papa. Et sil'r q̃ntũcunqꝫ criminosus ꝛ irregularis esset
C elect⁹. vt dꝛ glo. i c. Siqs pecunia. Hec de pmo casu. ¶ In scdo casu. s. dũ ꝯstat vnũ canonice electũ: ꝛ postea ali⁹ se intrudi fecit: sicut Corneli⁹ papa q Fabiano successit. q post cũ canonice creatũ Nouatian⁹ qdã pa pã se fecit: vt dꝛ. vij. q. j. Fact⁹ ẽ. Et c. Nouatian⁹. tũc pm⁹ ẽ ver⁹ papa: ꝛ

ctōs apostatic⁹ ꝛ scismatic⁹ cū seq̄cib⁹ eius. Sic sub Eugenio tertio factū est scisma tpe beati Bernardi. Nā ipo Eugenio rite electo ali⁹ intrusus est: sed meritis ꝛ labore sci Bernardi scisma illud ablatū fuit remanēte Eugenio in ap̄lica sede. Deinde sub Joāne. xxij. factū est aliud scisma Nā cū ipe declararet fore hereticos q̄ assererēt chr̄m nihil habuisse i cōi etiā mobile. q̄dā fraticelli nūcupati ꝺ opiniōe: dixerūt ipm papā Joannē hereticū cum successorib⁹ ꝛ seq̄cib⁹ ei⁹: ꝛ fecerūt alium papā pisis. Greci aūt circa annū dñi nongētesimū scisma faciētes in heresim inciderūt. de spūscō dānati. extra de sum. trini. ꝛ fide catho. c. j. li. vj. Sed reducti fuere ad eccl'ie vnitatē tempe Eugenij q̄rti. ¶ In tertio vo casu cū dubiū est: quis hoꝝ duoꝝ sit canonice electus: puta q2 electio p̄mi dicit̄ facta p metū: q̄ cadit in cōstantē viꝝ. q̄uis a duab⁹ partib⁹ cardinaliū: postmodū ab eis fit electio sine violētia ꝛ metu q̄ cūq3. Sicut accidit casus circa annos dñi. Mccclxxx. Nā mortuo Gregorio. xj. cardinales debētes ꝓcedere ad electiōem successoris vt dicit̄ fuerūt a romanis cōminati φ occiderent̄ si nō eligerēt italicū aliquē. Elegerūt q̄ archiepiscopū Barēsem: q̄ tūc erat rome/ exp̄mētes ei φ eligebāt eū ad vitandū piculū: seu fingebāt eligere. Electo igit̄ illo/ q̄ Urban⁹. vj. dict⁹ est: ille (vt fert̄) dixit. φ si volebāt eū eligere/ volūtarie eligerēt. q2 intēdebat esse papa. Publicato igit̄ Urbano papa: ꝛ a cardinalib⁹ ipis adorato ꝛ ꝯsecrato. de ꝯsensu coꝝ ac p̄ncipib⁹ chr̄ianitatis ac p eos significato φ canonice esset elect⁹. Inde ad aliq̄t mēses ipi recesserūt ab eo. ꝛ fugiētes ad ciuitatē Fundēsē/ q̄ ē in p̄ncipio regni: ibi elegerūt aliū/ q̄ dict⁹ est Clemens sext⁹: q̄ trāstulit curiā suā i Auionē. Illū q2 venerata est p papa tota Frācie ꝛ hispania ꝛ cathalonia. Alteri vo. s. Urbano adhesit Italia: Alemania ꝛ Hūgaria. Perseuerauitq3 h̄ pessimū scisma vltra. xxx. annos. Cū q̄ hic esset dubiū ex ignorātia facti: q2 exceptis cardialib⁹ ꝛ paucis alijs tūc p̄sentib⁹: ceteri scire nō poterāt si talia sic ꝓcesserūt vel alit̄: cū diuersi diuersimode referrēt: ꝛ partim etiā ignorātia iuris. q2 dubiū erat apd peritissimos vtrū fuerit talis met⁹ q̄ cadere potuit in ꝯstantē viꝝ vl' nō. Uel etiā q2 p⁹ electionē habuerūt tp̄s ad recedendū ꝛ nō fecerūt. Jmo p signa exp̄ssa ostēderūt volūtarie ꝛ libere factam electionē. In illo q̄ scismate illi ꝓprie erant scismatici/ q̄ sciētes factū ꝯtra iura vel ꝯtra ꝯscientiā faciebāt: ducti amore vel odio vel ābitiōe aut cupiditate. Alij vo excusabant̄ etiā adherēdo ei q̄ nō erat ver⁹ papa: quē tñ ipi credebant verū. Et q̄uis vna pars excōicaret alterā. tñ q̄ simpl'r inherebant excusari videbant̄. Durante vo illo scismate post Urbanum successit ex altera parte Bonifaci⁹ non⁹. Bonifacio successit Innocēti⁹ sext⁹. Innocētio Gregori⁹. xij. Ex alia pte Clemēti successit B̄ndict⁹. xij. Sub his aūt. s. Gregorio. xij. ex vna parte: ꝛ Benedicto ex altera: factū est aliud scisma Anno dñi. Mccccx. Nā recedentib⁹ cardinalib⁹ ab vtroq3 papa ꝛ ꝯuenientib⁹ Pisis cōciliū celebrantib⁹: depositis illis duob⁹. s. Gregorio et Benedicto: sub ea vicz rōne: quia dicebant̄ scandalizare facto suo publi

Tpe sci Ber. factū ē scisma

Heresis grecoꝝ

D

Tertius casus Exēpluz.

co totā ecclīam: cui nō vellēt ꝯuenire simul in aliq̄ vno loco vt ꝓmiserāt ⁊ iurauerāt. Demū creatꝰ est Pisis Alexāder papa: q̄ fuit Petrꝰ de candia: ordinis minoꝝ. cui successit Joānes. xxiij. Bononie electꝰ. Et cū pene oēs reges ⁊ ꝑncipes chrīanitatis dimissis Gregorio ⁊ Bn̄dicto: obedientiā dedissent Alexādro ⁊ successori suo: tn̄ adhuc maximū dubiū erat verꝫ causa ꝓpt' quā creatus fuit Alexāder: vtꝫ q̄ Gregoriꝰ ⁊ Bn̄dictꝰ scādalizabāt ecclīam esset vera: nihilominꝰ ex q̄cūq̄ triū ꝑtiū: q̄ cūq̄ simpl'r credebat suū verā papā ⁊ nō alios motꝰ ꝯscie dictamie: parꝰ etiā adherere alteri si h̄ sibi ꝯstaret: excusatꝰ credit' vicio scismatꝭ ⁊ sentētijs eius. Cuiꝰ signū est ꝙ in q̄libet obediētia erāt multi peritissimi ⁊ sctī viri. Nā sub Urbano ⁊ Bonifacio fuit sctā Brigida: ⁊ sctā Catharina de Senis. Sub Clemēte ⁊ Bn̄dicto ex alia parte fuit btūs Petrꝰ de lucīburgo clarꝰ miracul'. Sub Bn̄dicto etiā fuit sctūs Vincētiꝰ ordinis ꝑdicatoꝝ. Tādē ꝯgregato ꝯcilio Cōstātie Gregoriꝰ p̄fatꝰ spōte renūciauit ꝑ Carolū de Malatestis suū in h̄ ꝓcuratorē. Joānes. xxiij. fugā arripuit. sed captꝰ ꝑ impatorē Sigismundū regē Hūgarie ⁊ Bohemie: redijt ⁊ tandē depositꝰ fuit. Bn̄dictꝰ etiā q̄ nec venire nec mittere voluit: depositꝰ fuit. vbi creatꝰ fuit dn̄s Oddo d̄ colūna cardinal': q̄ fuit Martinꝰ papa q̄ntꝰ. Sic ḡ patꝫ rn̄sio ad dubiū/ q̄s dicat' scismaticꝰ si duo vel plures se gerāt ꝓ papa ꝭm tres casus sup̄ exp̄ssos. ¶ Ex p̄missis ḡ patꝫ ꝙ tpe scismatis laici dubitātes q̄s sit verꝰ papa sūt multo magis securi q̄ꝫ doctissimi clerici. q: sufficit laicis illum ꝓ papa tenere: quē coꝝ epūs siue ecclīa ordinata approbat ⁊ ꝓ tali tenet: vel cui obedit. nisi exp̄sse cognoscerēt laici/ intelligētes/ ⁊ docti ꝯtrariū. ⁊ epm forte ꝓ vno potiꝰ q̄ꝫ ꝓ alio male affectū. Sed illud nō debēt tales laici de facili iudicare: neq̄ plꝰ sape q̄ꝫ oportet ⁊c̄. ¶ Scd̄a est discordia ciuil' partialitatis: q̄n ciues relicto amore cōis boni: ꝯuertētesq̄ oia ad ꝓpriū cōmodū discordāt ab inuicē. Nā vt inq̄t Arist. ij. poli. Ciuilitas q̄dā cōicatio est. Et ibidē. Politica est ordo q̄dā inhabitantiū ciuitatē. Qn̄ ḡ ciues nō regunt' ꝭm ordinē nec sūt cōicatiui: ad dissensiōes venīūt. Tales heu nr̄is tēporibꝫ q̄si i oībꝫ ciuitatibꝫ existūt. ꝓpter q̄d ⁊ plures ciuitates destructe sūt in Jtalia etiā i Alemania: aut i paupratē redacte. Exēplū habemꝰ i viennā: in Magūtia: in Leodio. in regno Hūgarie: Bude: ⁊ in pluribꝫ alijs locis: in q̄bꝫ ciues erāt potētissimi. q̄les aūt nūc sūt ad oculū videmus. Custodiat nos deꝰ a tāto malo hic patauie. Jō scriptū est ꝑ Sapientē Prouerb. xxix. Omnes homies pestilētes dissipāt ciuitatē. Econuerso dicit' ibidē. xj. c. Jn bn̄dictiōe iustoꝝ exaltabit' ciuitas. Et sequit'. ⁊ ore impioꝝ subuertet'. Jmpij eadē ⁊ partiales nō reipublice/ sed ꝓprie vtilitati semꝑ inuigilāt. Cōtra q̄s ait Cassio. li. iij. epl'aꝝ. Nobilissimi ciuis ē patrie sue augmēta cogitare. Et Tulliꝰ p̄mo de officijs dr̄. Omino q̄ reipublice p̄sunt seruent duo p̄cepta Platonis. Unū vt vtilitatē ciuiū sic tueant': vt quecūq̄ agūt ad eā reuocāt: obliti cōmodoꝝ suoꝝ. Cōtrariuꝫ faciūt supiores qui parati sūt audire causas diuitū ⁊ potioꝝ in ciuita-

Nō bn̄

Cōsiliuꝫ ꝯstātiēse

C

De custodia ciuil' ꝑtialitatis.

qui p̄sūt ciuitatibꝫ debēt hre duo documēta.

tes vel ꝯsanguineoꝝ aut affinium: ⁊ illas in iusticia magnificare: causa au tē pauperū nō ingredit̃ ad eos. ⁊ hoc ꝑpter cōmodū ꝓꝓriū. qꝛ plꝰ vtilitatis sperāt se ꝯseq̄ a diuite q̄ꝫ a paupe. Alteꝝ documentū vt totum corpꝰ rei/ publice curēt: ne dū partē aliquā tueant̃/reliq̄s deserant. Ut em̄ tutela sic ꝓcuratio reipublice ad eoꝝ vtilitatē q̄ cōmissi sunt/nō ad eoꝝ q̄bꝰ cō missa est/gerenda est. Qui aūt parti ciuiū ꝯsulūt ⁊ partē negligūt: rem ꝑniciosissimā i ciuitatē inducūt/seditiōem atqꝫ discordiā. Un̄ vult Au gusti. li. ij. de ciui. dei. c. xxi. ⁊ simil'r li. xvij. c. xiiij. ꝙ q̄libꝫ in ciuitate debꝫ esse sicut vna lr̄a i s̄mone: vel sicut vna chorda in cithara. q̄ cū bn̄ fuerit cū alijs ordinata ꝯsurgit ꝯcentus armoniacꝰ ex sonis bn̄ distinctꝰ. Sic etiā ex multis ꝑsonis in ciuitate summis/medijs/⁊ infimis: interiectis qꝫ alijs ordinibꝰ s̄m ꝓportionē officioꝝ ordinatis/ꝯsurgit optima politia: Sicut ḡ vna chorda in cithara vel lutina nō ꝯcordās facit oēs alias dis sonare. sic vnꝰ hō discordās cū alijs facit multos discordare. Propter/ ea rectores ciuitatū oēm quā pn̄t debēt facere diligentiā ad tollendū dis cordias. Un̄ dꝛ in Polit. Sicut citharedꝰ cū multa diligētia ꝓcurat q̄/ mō oberrāc̄ chorde cōpescat viciū: ⁊ eandē alijs reddat vnanimē. sic p̄n ceps in ciuitate debꝫ conari ad moderationē ciuiū suoꝝ vt vnusq̄sqꝫ mō ꝑ iusticiā mō ꝑ clemētiā in suo officio alijs prudēter ꝯuiuat: vt inde pax ⁊ tranq̄llitas ꝯsurgat. Hinc apud athenienses magne discordie orte: ⁊ i nostra republica nō solū seditiōes tēporibꝰ nr̄is sed ⁊ pestifera bella ci/ uilia apparuerūt. Hec Tulliꝰ. Nam ⁊ antiq̄ romani ꝓpter rēpublicam domesticas iniurias dissimulabāt. Exēplū illiꝰ refert Ualeriꝰ maximꝰ li bro. iiij. rubrica de moderatiōe s̄nialiter. ꝙ Stasippꝰ tegeates hortanti/ bꝰ amicꝭ vt q̄ndā ḡuit̃ sibi aduersātē i admīstratiōe reipublice: lꝫ ꝓbū et ornatū viꝝ tolleret vl' sūmoueret: negauit se factuꝝ: ne locū quē i tutelā p̄rie bonꝰ ciuis obtineret/malꝰ ⁊ iprobꝰ occuparet. Et potiꝰ se velle ab aduersario vrgeri/q̄ꝫ ꝙ p̄ria tāto aduocato careret. Et i seq̄n. c. rub. Qui ex inimicꝭ iūcti sūt amicicia aut necessitudie: refert aliō exm̄. Q. Emiliꝰ lepidꝰ bis ꝯsul ⁊ pōtifex maximꝰ: vir honorabil' ⁊ i moribꝰ ḡuis/habuit diutias amicicias cū fuluio flacco. q̄s dū sil' i cāpo eēnt ꝯstituti alioꝝ cē sores ⁊ iudices deposuit: dicēs n̄ debere ꝑuatas inimicicias int̃ se hr̄e/q̄ publice iūcti eēnt sūma ꝑtāte. Hec de scd̄a discordia ciuil' partialitatis. Exēplū Ualerij maximi. Exēplū aliō eiusdem

¶ Tertia ē discordia iportabil' societatꝭ eoꝝ q̄ isil' ꝯueniūt. aut i vna domo: aut i vicina: aut i religiōe: aut i aula p̄ncipis vl' alterꝰ dn̄i: aut i q̄/ cūqꝫ collegio/q̄ discordāt: nec vnꝰ aliū recto oculo respicere valet: eo ꝙ nesciūt s̄uare regulā Pauli apl'i dicētꝭ ad Eph. iiij. Cū oi hūilitate ⁊ mā suetudie: cū patiētia supportātes iuicē i charita. soll'. s̄uare vni. sp̄ūs i vi cu. pacꝭ. O q̄ꝫ latas nr̄is tēpibꝰ sibi fecit alas hec discordia. dū ad modicū tp̄s sociꝰ sociū tolerare nescit aut nō vult frat̃ frēm: p̄ximꝰ p̄ximū suuꝫ. Uix domꝰ repit̃ in q̄ nō regnet diabolꝰ/discordie. vix etiā (vt cū licentia loquar) aliqua inuenit̃ cōgregatio eoꝝ etiā qui vocant̃ iusti/vbi ista dis/ cordia non sit. Ubiqꝫ secte ⁊ diuisiōes: vbiqꝫ voluntatum ⁊ animorum F

ↄtrarietates. Sed vñ hec oia nisi ex vana glïa: ex p̄sumptiōe ꝓpria ꝛ elatione: qꝛ vnus alteri in nullo vult parcere. Et taliter hec discordia apud aliq̄s solet esse tecta/ vt ex charitate se dicāt odire alioꝝ facta mala. Nouerūt religiosi: nouerūt ꝛ alij iusti viri/ q̄nta mala eueniāt ex hac discordia. Quid ḡ finalit̄ dicā: certe h̄ vtiqꝫ/ qꝛ vbi nō est ↄcordia/ ibi nō ē christus inhabitās. Vñ saluator Mat. xviij. Ubi fuerit int̄ duo vel tres ↄgregati in noīe meo ibi i medio coꝝ sum. Et Eccli. xxv. dt Sapiēs. In tribus bn̄placitū est spiritui meo: q̄ sunt grata corā deo ꝛ hominibꝫ. Amor fratrum Cōcordia ꝓximoꝝ: ꝛ vir ꝛ vxor bn̄ sibi ↄsentiētes. Sic ḡ p3 triplex discordia. ꝛ q̄ntū malū ex q̄libꝫ eaꝝ. sed pōt: licꝫ plura discordie mala in sequēti s̄mōe dicetur⁹ sim. Rogem⁹ ḡ deū vt sua mīscdia ꝛ bonitate a nobis auferat oēm discordiā ꝛ grām ↄcordie cū oibꝫ in p̄nti nob ↄcedat: vt secū ꝛ cū sctis oibꝫ i et̄na ↄcordia viuere valeam⁹ p̄ chrm dn̄m nr̄m Amē

¶ De detestabilitate discordie ¶ Sermo. XVI.

Sex sūt que odit deus et septimū detestat̄ aīa ei⁹. Prouer. vj. ¶ In p̄cedēti s̄mōe audistis triplicē esse discordiā i generali: vicꝫ Scismatis in eccl̄ia dei. ꝛ q̄ntū malū ex scismate sequat̄. q̄lit̄ etiā hō durāte scismate se h̄ꝛe debeat. Scd̄o discordiā ciuiū. Et tertio coꝝ q̄ siml' sūt i vna societate. Nūc videndū erit ↄseq̄nter de malis ꝛ nocumentis discordie. ꝓpter quā merito ip̄a est fugiēda ꝛ ab oibꝫ detestanda. quā ꝛ detestat̄ de⁹ in ꝟbis thematis. dicēs. Sex sunt q̄ odit de⁹: ꝛ septimū detestat̄ aīa eius. s. eū qui seminat inter frēs discordiā. Ubi dt glo. sup ꝟbo detestat̄. Sapiēs s̄m ↄsuetudinē hoim loquit̄: vt deus tales valde odisse significet q̄ semināt discordias ꝓpter multa nocumēta ꝛ mala q̄ inde sequunt̄. de q̄bꝫ in p̄nti s̄mone dicetur⁹ sum deo auxiliāte. Pro grā Aue maria. ¶ Sex sūt q̄ odit de⁹ ꝛc.

A ¶ Circa verba thematis in p̄senti s̄mōe est ↄsiderādū: qꝛ (vbi s. discordia est tantū malū ꝛ pctm̄ tānociuū: qꝛ inter hoies mai⁹ excogitari nō pōt. qꝛ discordia tollit ↄcordiā hoim int̄ se/ ꝛ p̄ ↄseq̄ns charitatē siue dilectionē ꝓximi: sine q̄ impossibile est hoiem saluari: s̄m illud apl'i. j ad Coꝝ. xiij. Si linguis hoim loq̄r ꝛ angeloꝝ: charitatem aūt nō habeam factus sum velut es sonans ꝛ cymbalum tinniēs. Et si habuero ꝓphetiā ꝛ nouerim mysteria oīa ꝛ oēm sciaꝫ. ꝛ si habuero oēm fidē ita vt mōtes trāsferā: charitatē aūt nō habuero nihil sum. Et si destribuero in cibos paupeꝝ oēs facultates meas: ꝛ si tradidero corp⁹ meū ita vt ardeam: charitatē āt nō habuero/ nihil mihi ꝓdest. Ecce q̄ꝫ necessaria ē charitas ꝛ ↄcordia ad salutē. ꝛ p̄ oppositū discordia p̄iculosissima

B ¶ Sꝫ ꝓ maiori intellectu dictoꝝ ꝛ ad p̄ticularia cognoscendū nocumēta discordie ꝛ ei⁹ maliciā Est aduertendū qꝛ discordia p̄ncipal'r tria mala infert. qꝛ offendit tria desiderata bona. s. bonū sp̄ūale: bonum corporale. ꝛ bonum tēporale.

	Bonū spūale qđ ostēdi pōt sextuplr
Discordia offendit	Bonū corporale.
	Bonū tpale qđ ostēdi pt triplici rōne siue triplr

¶ Primo discordia offendit bonū spūale.s.anie.ptz.qz nullū pctm est adeo graue qđ nō fiat discordātibꝫ facile. Ex illa em̄ proueniūt ire/rixe/ odia/inimicicie/lites/ ↄtētiones/mēdacia/piuria/blasphemie/homici/ dia pue/ dia/obstinatōes ꝛ ↄtēptus sacroꝝ eccl'ie. Propter illā etem̄ plerīqz ꝑ an nūc mul nos ꝛ annos nec ↄfiteri nec cōicari curant. Multi etiā ex discordia ad ta mala. tātū malū veniūt:vt nec curēt cēsuras eccl'iasticas:ꝛ sic viuūt ꝑpter dis cordiā/nō vt hoīes/sed vt bestie imanissime. ꝑpterea discordia figurata est ꝑ bestiā:de q̄ Joā. Apoca.xiij.ait. Uidi de mari.i.de amaro corde dis cordantiū bestiā ascēdentē.i.discordiā/habētē capita septē.i.septē capi/ talia vicia.ꝛ cornua decē.i.trāsgressiōes decē p̄ceptoꝝ. Et sup cornua eiꝰ diademata decē.i.gl'iam đ malo.qm̄ discordātes ꝛ ꝑtiales letanť ī mal' suis.ꝛ signanť de nocumētis ꝑximoꝝ cū qbꝫ discordāt. Sic ergo habetꝫ ꝙ discordia offendit bonū spūale siue anie. Et vt clariꝰ h̄ cogścatꝫ ꝑ doctri nas ꝛ exēpla:pt illđ oñdi ꝛ ꝑbari sex rōnibꝫ:siue sextuplr:vt ptz infra

	Quia per eā deus prouocať
	Quia ꝑ discordiā chrs morti traditꝰ est.
Discordia offendit	Quia ꝑ illā oīs ꝟtus dissipať
bonū spūale.s.anie	Quia ꝑ discordiā demō letificať
	Quia per eam iustus subsamnať
	Quia ꝑ discordiā hō finalr dānať

¶ Primo discordia offendit bonū spūale.i.anie.ex eo qz ꝑ eā deꝰ ꝓuoca tur. Nā deꝰ pacis ꝛ dilectōis amator discordātiū detestať actiōes:vt pa tet ex ꝟbis thematis. Detestať etiā coꝝ oblatiōes:dicēte eis dn̄o Esaie.j. Solēnitates vr̄as odit aīa mea. Sup q̄ đt Greg.in pastor. Discordā/ tes tādiu nullū boni opis sacrificiū deo imolāt:q̄diu a ꝑximoꝝ charita te discordāt. Jō qui volūt deū muneribꝫ ꝛ oblatiōibꝫ placare/debēt ꝑus cum ꝑximo discordāte cōcordare:si velint saltem suū sacrificiū deo ac/ ceptū esse:iuxta doctrinā saluatoris Mat.v. Si offers munꝰ tuū añ al tare/ꝛ ibi recordatꝰ fueris ꝙ frater tuꝰ habet aliqd aduersum te.relinq̄ ibi munꝰ tuū ꝛ vade recōciliari fratri tuo. Sup q̄ đt Gregor.iiij.dial'. Munꝰ añ nō accipiť/nisi ꝑus discordia ab anio pellať.dicēte ꝟitate:Si offers munꝰ tuū ꝛc. Qua in re pēsandū est:cū oīs culpa munere soluať: q̄ grauis ē culpa discordie/q̄ nec munꝰ accipiť. Nec ibi. Et in canone di. xc.c.oblatōes.p̄cipiť.ꝙ discordātiū fratꝝ oblatiōes:nec in sacrario nec ī gazophilacio recipianť:qñ.s.eoꝝ odiū est apertū ꝛ notoriū:vt dicit ibi/ dē glo. Nō em̄ in oipotētis dei iudicio qd/sed a q̄ dať inspiciť.iij.q.vij.ī grauibꝫ.qđ Gene.iiij.cōprobať.vbi đr:ꝙ deꝰ respexit ad Abel ꝛ ad mu/ nera eiꝰ:ad Cain aūt ꝛ ad munera eiꝰ nō respexit. Qđ exponēs Grego. xxij.moral'.đt. Ab oipotēti deo munꝰ ex manu nō accipiť:qđ corde obli/ gato ī malicia offerť.qz oē qđ dať ex dātis mēte pēsať. Idcirco deꝰ ꝑmo

Ex discor dia pue/ niūt mul ta mala.

discordā tiū obla/ tōes deo accepte nō sunt.

ad abel: et postea ad munera ei⁹ respexisse narrat. q2 ex dãtis corde q̃d datur accipit. ad Cain vero q̃ discordiã cũ fratre in corde habuit nõ respexit et iõ nec munera ei⁹ p acceptationẽ vidit. ¶ Ecce iã pt3 q̃ de⁹ respuit munera discordantiũ: imo amplius: non eñ solum eorum munera despicit. sed et p eo2 seruitia ꝯcitatur: q2 irã iudicis placare nescit nisi mũdicia placeat offerentis. ait Greg. vbi s̃. Et iõ canon dist. xl. in c. discordãtes. p hibet ordinari litigiosos. Vñ ibidẽ dr. Discordãtes clericos ep̃s vel rõe vl' potestate ad ꝯcordiã trahat: inobediẽtes synod⁹ p audientiã. s. pbationis dãnet. sic pt3 pmũ. ¶ Scdo ostẽdit q̃ discordia offendit bonum spũale. q2 p eam chr̃s morti adiudicat⁹ ẽ siue dat⁹. Nã q2 p pmũ hoiem maxima fuit inter deũ patrẽ et hoiem facta discordia. Ideo dei fili⁹ descẽdit: carnẽ assũpsit: mortẽ subijt: vt pacẽ faceret et discordiã illã tolleret. vt oñdit Bern. i ser. natiuitat͛ chr̃i. Apparuit dicẽs. Magna discordia erat int' deũ et hoiem p veterẽ hoiem facta. sed facta ẽ ꝯcordia p nouũ hominẽ mediatorẽ. q̃ vt mediator cũ vtroq3 extremo affinitatẽ habuit. q. d. Chr̃s dñs q2 de⁹ erat et est/affinitatẽ habuit siue amiciciã cũ deo p̃re. Et q2 hõ fact⁹ est/affinitatẽ habuit cũ hoie. Et sic nõ ex opib9 iusticie q̃ fecimus nos: sed s̃m suã magnã misc̃diam saluos nos fecit. Hec sñialiter Bern. Et in ser. seq̃nti ostẽdit i q̃b9 erat illa discordia dicẽs. De⁹ p̃r i tribus habebat causã aduersus nos. Primo vt restituerem⁹ ei hoiem absq3 pctõ quem i Adã ei abstulim⁹. Scdo vt satisfacerem⁹ ei de iniuria: q̃ deo derelicto diabolũ secuti sum⁹. de q̃ sup̃ ser. j. E. Tertio vt repararemus viã ad regnũ q̃ nr̃a negligẽtia deleta ẽ. sed q2 paupes sum⁹ et ei satisfacere nõ possum⁹: venit dei fili⁹ et soluit debitũ sine pctõ de v̾gine nascẽdo. et q̃ nõ rapuit tũc exoluebat. Expiauit reatũ in passiõe sanguinẽ fundẽdo: vbi vere languores nr̃os ip̃e portauit. Reparauit viã ad regnu3 a mortuis resurgẽdo. et sic soluẽdo d̾bitũ inimicicias dissoluit. Hec Bernar. Ecce iã pt3 quõ dei fili⁹ chr̃s dñs ad discordiã tollẽda3 hõ factus ẽ: mortu⁹ et resurrexit. Quicũq3 igit' pacẽ p ip̃m factã p frat'nã discordiam rũpit: q̃si alt' Judas itex cũ ad mortẽ tradit. vt d̾r Beda. Et hr̃. xj. q. iij. Absq3. vbi dr. Multi Jude scelus q̃ dominũ et mgr̃m suũ pdiderit nefariũ putãt. nec tñ sibi adhuc cauẽt/cũ societatẽ fraternitatis aliq̃ discordie peste cõmaculãt deũ pdũt. q2 de⁹ charitas est. j. Joan. iiij. Qui g̃ charitat͛ et v̾itatis iussa spernũt: deũ vtiq3 q̃ charitas est et v̾itas/pdũt. Et sũt v̾ba Bede sup̃ Marcũ. imo q̃d pl⁹ est/ip̃i⁹ corp⁹ pl⁹ q̃3 crucifixores clauãt/vulnerãt et scidũt. Nã q̃ discordiã ferũt magis cũ ledũt q̃ntu3 in eis est/q̃3 q̃ corp⁹ ei⁹ p̃priũ crucifixerũt. Cui⁹ rõ est. q2 chr̃us pl⁹ dilexit corp⁹ eccl'ie q̃3 suũ corpus assũptũ de v̾gine. pt3: q2 illud p alio nõ dubitauit in mortẽ tradere. Et ad ostendendũ q̃ nullo mõ debet scindi p discordias corpus eccl'ie/voluit ip̃e incõsutilẽ tunicã et indiuisam habere. Joã. xix. ¶ Tertio discordia offendit bonũ spũale. q2 p discordiã oĩs v̾tus dissipat'. Nõ eñ v̾tus ita magna extat quã discordia supueniẽs nõ destruat. Dicũt eñ nãles: vt hr̃ de p̃prietatib9 rex. li. xij. q̃ grãdo ex vapo

Triplex discord. fuit dei et hoics.

discordes assimilã tur iude traditori

Discordia est vt grando

re frigido ⁊ humido ad interiora nubis eleuato: ex dominio caloris cir-
cũstãtis fugato causat. vt pꝫ. j. Metheo. ⁊ magis i estate q̃ in hyeme.
generat. Sic reuera discordia vt grãdo ex calore dominãti cholere ⁊ va
pore frigido supbie cor intrãtis generat. ⁊ magis in feruore estatis ira-
cũdie q̃ in frigore corporis ⁊ acidie in intimo cordis causat. Uñ Tulli
us de tuscul. q̃onib₃ li. iiij. c. xxxij. Discordia est ira acerbior intimo odio
⁊ corde accepta. Itẽ grãdo ꝑ antiparistasim caloris idurescit: ⁊ ictu for-
tius ferit. Sic discordia ex calore iracundie ⁊ frigore malicie corda hoim
indurat: vt vnus ꝯ aliũ seuiat: ⁊ nulla pietate mollescat. Uñ in ps. Posu
it pluuias eorũ grandinẽ: ⁊ ꝑcussit vineas eorũ ⁊ ficulneas eorũ. ⁊ ꝑcussit
oẽs p̃micias laboris eorũ. Qđ ad lr̃am vt hodie videmus verificat. q: ꝑ dis-
cordiã vinee ⁊ segetes destruunt: arbores p̃scindunt: ⁊ oẽs fructus terre
auferunt: hoies ⁊ bruta rapiunt. Itẽ sicut grãdo vineas ⁊ segetes ⁊ ali-
as arbores fructuosos destruit corꝑal'r: vt dr̄ i ꝓprietatib₃ rer. li. j. Sic
grãdo discordie vineã bone opatõis infimit. Uinee em̃ noie aĩa bonis
opib₃ fecũda accipit. viij. moral. Segetes vtual' ꝑfectiõis destruit. Fru
mentũ vtutẽ ꝑfectã designat: quã chr̃s frumẽtũ plenũ in spica nomiat.
Ecce iã patz ꝙ discordia tanq̃ grãdo oẽm vtutẽ dissipat: ⁊ fructus bona-
rũ opationũ corrũpit. ¶ Ecõtrario q̃nta sit vtus cõcordie ostendi põt: F
cũ sine illa vtute reliq̃ vtutes esse nõ p̃nt. Magna em̃ vtus est in absti-
nẽtia. sed si qs ita ab alimẽtis abstineat vt ceteros i cibo dijudicet: ⁊ ali-
mẽta q̃ deus ad ꝑcipiẽda hoib₃ cũ grãꝝ actõe ꝯcessit/dãnet. qđ huic ꝓdest
vtus abstinẽtie nisi laqus culpe. Hinc ps. nullã eẽ abstinentiã sine ꝯcor
dia designãs/ait: Laudate eũ in tympano ⁊ choro ⁊c. In tympano em̃
coreũ siccũ sonat. sed i choro voces ꝯcordit cantãt. Quid igit tympanũ
nisi abstinẽtia: ⁊ qđ ꝑ chorũ nisi charitatis cõcordia designat. Quisqs ḡ
se ꝑ abstinentiã affligit/sed cõcordiã deserit deũ q̃dẽ laudat in tympano
sed nõ in choro ⁊c. ¶ Quarto discordia offendit bonũ sp̃uale. q: ꝑ eaꝫ H
demõ letificat. Et h̃ q̃drupl'r declarari põt. Quia i ꝯcordia ꝑturbat. chri Diabolus
sto aduersa operat: in lite delectat: ⁊ ad discordiã suadendã semꝑ conat ꝑ discor-
¶ Primo ꝙ demõ ꝑ discordiã letificat. patz: q: ecõtrario ꝑ ꝯcordiã adeo diã letifi
ꝑturbat ꝙ ꝯcordiã melodialẽ horret/spernit/⁊ ꝑ eã fugat. sicut hr̃. j. Re catur.
gũ. xvj. Et cũ sp̃us malignus exagitaret Saul: Dauid tãgente citharaꝫ
melius habebat. Et refert ibidẽ glo. Boetiũ phum dicere q̃ndam tractu
cithare demonẽ ab obsesso corꝑe depulisse. Cõcordia aũt sonorũ signat i
eccl'ia ꝯcordiã morũ. Uñ glo. sup vbo p̃dicto. Diuersorũ inqt sonorũ rati
onabilis moderatusq̃ cõcentus eccl'ie vnitatẽ signat. q̃ cõcordia ꝓcul-
dubio diabolũ fugat. ¶ Scđo ex h̃ declarat: quia diabolus chr̃o aduer-
sa operat. Chr̃s em̃ venit in hũc mõm ꝑ cõcordiã ⁊ amorẽ hoies ꝯgrega
re i vnũ. ⁊ dispsos aut diuersos siml' colligere i vnũ eccl'ie ouile. Uñ Jo
an. xj. Jesus moriturus erat vt filios dei i vnũ ꝯgregaret q̃ erãt dispsi. Ecõ
tra vo diabolus q̃ in oib₃ ẽ chr̃o ꝯtrarius/conat ꝑ discordiã ꝯiũctos diui-
deret disꝑgere: vt sic eos facilius possit i suã sagenã trahere. de q̃ dr̄ Dicit

xiiij. Ipe diuidet int fratres: nõ tñ põt bonos faciliter diuidere sed prauos sine difficultate valet dispergere. In cui⁹ figurã dr Geñ. xv. q Abraam diuisit vaccã auaricie: caprã luxurie: arietẽ cornutũ supbie. Aues autẽ nõ diuisit q deo sũt iũcte ↄtẽplatiuo amore. in signũ q imũdi peccatores ⁊ scismatici sũt a dei amore p demonẽ diuisi. ⁊ nõ sic boni ⁊ ↄtẽplatiui. Ideo dr Ioã. x. q lup⁹. i. diabol⁹ rapit ⁊ dispgit. Ubi dr Grego. sup euãgelia. Lup⁹ ille malign⁹ spũs rapit ⁊ dispergit oues: cũ aliũ ad luxuriã ptrabit: aliũ auaricia accẽdit: aliũ p inuidiã diuidit: aliũ p supbiã erigit: hũc p iracundiã stimulat: illũ in fallacia supplãtat. ⁊ sic q̃si gregẽ lup⁹ dissipat: cũ fideles ppl'os p cõtẽtiones necat. Ad expimentũ illõ vi
Exẽpluʒ dem⁹. Nam exercit⁹ dispsus ⁊ p discordiã diuisus facilr supat. sicut patet. ij. Regũ. xviij. vbi dicit q Absalon ⁊ tot⁹ isrl' a paucis militib⁹ Dauid vict⁹ fuit: pter cor discordiã. ⁊ fuerũt mortui vna die. xx. milia virorum. Sic ⁊ diabol⁹ facit. qr dũ nõ põt supare hoies ↄcordit deo fuiẽtes.
Exẽpluʒ. facit eos discordes: ⁊ sic faciliter illos supat. ¶ Aliud exẽplũ habem⁹ in
Lupus lupis. Lup⁹ eñ dũ duos eq̃s vel boues siml' inuenit: sciẽs q eos cõgre
astutissi⁹ gatos supare neq̃t: q̃si cũ eis ludẽdo ipos ab inuicem sepat ⁊ diuidit. ⁊
ẽ diabol⁹ post singillatim diuisos ipos iuadit. Sic diabol⁹ lup⁹ astutissim⁹ ante oia societatẽ ⁊ ↄcordẽ vnitatẽ nitit rumpe: vt sic ad libitum oues possit habere. De q̃ d. Ioã. x. Lup⁹ rapit ⁊ dispgit. Itẽ sũmope nitit pastorẽ ab ouib⁹ separe/ vt p talẽ diuisionẽ sine difficultate gregẽ possit cape ⁊ ma
Fabula. ctare. De h habet vna fabula quã recitat Aristo. ij. rheto. ⁊ Isido. in lib. Etym. ⁊ hr etiã i vit phor. vbi dr c. xxxvij. Cũ eñ Philipp⁹ rex macedonũ Athenas obsedisset: vt ait Isid. j. Etym. ⁊ ab atheniẽsib⁹ postularet: vt sibi decẽ oratores darent: ⁊ sic discedere vellet ab obsidiõe. Tũc Demosthenes i ↄsilio atheniensiũ hãc fabulã ↄfinxit. Lupi suaserũt aliqñ pastorib⁹ vt in amiciciã ↄuenirẽt. cũq3 pastorib⁹ placuisset: petierũt lupi vt pmo vice securitatis traderent eis canes: in q̃b⁹ videbat esse occasio iurgior. Annuerũt pastores/ ⁊ tradiderũt canes q̃s ouiũ suar puigiles custodes habebãt. Tũc lupi adepta formidie oẽm gregẽ: nõ solũ p facietate/ sed etiã p libidine lacerauerũt. sic ⁊ Philipp⁹ sublatis oratoribus in ppl'o atheniẽsi factur⁹ est. Q̃d audiẽtes Atheniẽses Demosthenis adq̃euerũt ↄsilio. ⁊ sic ciuitas a piculo est libata. Ad ppositũ. Sic facit lupus infernal' diabol⁹ q̃ nitit doctores eccl'ie/ q̃ sũt canes: a custodia ouiũ separe: p scismata semiata in ppl'o eis detrahẽte ⁊c. ⁊ sic suadet ppl'o
Docto/ canes. i. doctores eccl'ie a se expellere ⁊ eis rebellare: vel saltẽ eis detrahe
res ecc'ie re. ⁊ sic offendere vt cũ ppl'o manere nõ velint. q̃ facto facillime totũ po
dicũt ca/ pulũ valet lacerare. Uñ Greg. in homel'. q̃dã xxiiij. Dum pastor vt canis
nes. aberit qui aiam p ouib⁹ ponit: ad libitũ diabol⁹ gregẽ lacerabit. ¶ Tertio declarat quõ diabolus per discordiã letificat. qr diabolus in lite delectat. Sicut eñ beneplacitũ est deo in cõcordia fratrũ. sic ecõtra demoni in discordia eorundẽ. Uñ Grego. in pastora. Sicut nihil est deo pciosi⁹ ↄtute charitatis. sic nihil desiderabili⁹ est diabolo extinctiõe charitatis

siue cócordie. Ratio aūt qre diabolus in lite siue discordia delectat est: qz ppriū diaboli esse noscit litigare: z lites z discordias pcurare. z in hoc qs diabolū maxime imitat. Un Aug. Nihil ē sili⁹ actib⁹ demonū q̄z litigare. q āt litigat irā ɔcitat z discordiā pcurat. Un Prouer. xxx. Qui prouocat iras pducit discordias. ¶ Quarto declarat: qz ad discordiam suadendā diabol⁹ semp conat. Cui⁹ triplex rō assignat. vicz qz per hāc multū lucrat: ad hāc hō inclinat: hāc in cūctis opat. Primo diabol⁹ p discordiā multū lucrat. Postq̄z eñ hoiem ad discordiā z dissensionē cō mouet: statim a charitate q̄ corda fideliū vnit/disiūgit. q̄ sola int filios regni z pditiōis diuidit: z sic in suā ptātē trahit. qz talis cū chr̄o nō existit: q pacē semp intēdere z in vnū colligere satagit. Igit ɔtra chr̄m cū demone hō discordiā seminās erit: fm illō Mat. xij. Qui nō est mecuz ɔtra me est. Multas ḡ diabol⁹ lucrat aīas p discordias. ¶ Scd̄a rō q̄re diabol⁹ conat suadere discordiā: qz ad eā hō inclinat. Nā demon vt auceps astutissim⁹ ea pre laqos tendit q̄ hoies magis inclinatos inspicit. z fm vniuscuiusqz naturalē cōplexionē adhibet tentationē. Cū igit discordia sit maxime piculosa: z hō ex inclinatiōe nature corrupte semp cupiat alijs p̄esse z ptātē sup alios sibi vsurpare. z cum hō nō possit esse sine scissura rācoris z discordie: ad hanc nitit diuersis modis hoiem inclinare. Uñ apl's ɔsiderans q̄si ex natura homis inesse/ait. j. ad Cor. iij. Cū sit inter vos zelus z ɔtentio/nōne rōnales estis z fm hoiem ambulatis? Sup q̄ d̄t Grego. iiij. moral. q̄si diceret apl'us. Qui discordes mētes ducitis/nōne adhuc ex rep̄hensibili humanitate peccatis. ¶ Tertia rō quare diabol⁹ ad discordiā suadendā conat. qz illā in cunctis operat. Nam discordiā faciliter inter bonos z malos seminat: qd̄ in alijs peccatis nō ita faciliter facere potest. Nam cū bonos p aperta mala tentat statim eius fraudē percipiūt z ei resistūt. Et ideo quasi ex zelo iusticie ex bonis operib⁹ solet inter eos discordias seminare: z sic a cōmuni charitate diuidere z sibi subiugare: quod difficile possunt vitare: vt ostendit Grego. xxiij. moral. Sepe inq̄t bonos viros vehement diabolus tanta arte circūuolat/vt p ea que ab eis bene gesta cognouerit aditū querat. Nam cū aliū largiri quid cōspicit: inde aliū in discordie flāmaz incendit. Et cū hunc respicit misereri/illū psuadet irasci: vt dum bonū q̄si nō cōmunit factum insinuat: discordes animos a bono cōmunis gratie abscindat. Quia eñ iustoꝝ mētes ad mala suadenda nō valet frāgere: bonis satagit actib⁹ inter eos mala seminare. Hec Grego. z c. Sic ergo patz quomō per discordiā demō letificat: quod erat quartū. ¶ Quinto discordia offendit bonū sp̄ūale: vicz anie: quia p eam iustus subsānatur. Justus eñ omīb⁹ modis quib⁹ pōt nitit cōcordiaz inter extraneos z aduersarios pcurare. Et cum inter suos domesticos h̄ nō valet efficere/omnib⁹ videt derisibilis esse. Sicut de Gorgia ph̄o recitat Hieroñ. ɔtra Jouinianū. Et habet in vitis phoꝝ. ca. xxvj. vbi dicit: q cū esset sapiētissimus: z magister Socratis: z in matris feretro natus. Nā cum

[Margin notes: "D Suadet diabolus discordiam." — "Diabol⁹ assimilat aucipiti." — "Nota" — "I discordia offendit bonū spirituale."]

mulieris cadauer efferret: subito infans vagit' audit' est. Hic ḡ vt ait Hiero. lib. j. ɔtra Iouinia. cū sūmo studio grecis inter se discordantibus librū pulcerrimū de ɔcordia cōposuit: ꝛ cū ipsos ad concordiā hortādo olympio recitauit. quē ex hoc melanci' inimic' ei' derisit dicens. Hic nobis inquit de ɔcordia p̄cipit. q̄ se ꝛ vxorē ꝛ ancillā: tres in vna domo cōcordare nō potuit. ꝛ tñ vnā totā patriā cōcordare nisus fuit. Emulabatur em̄ vxor ei' ancille pulchritudinē: ꝛ castissimū virū q̄tidianis iurgiis exagitabat: vt dicit Hiero. Et sic derisa fuit iusti simplicitas siue bonitas. Moraliter iuste deridend' videt' q̄ rōnem suā q̄ gerit vicem dñe: ꝛ sensualitatē q̄ cū nō sit libera gerit vicem ancille. Ad Gal. iiij. inter se non potest ɔcordare: vt ancilla ɔcordet ꝛ subiaceat dñe sue. tali em̄ verecundū est aliis ɔcordiā suadere ꝛ p̄dicare: q2 turpe est doctori cum culpa te darguit ipm. ¶ Sexto ꝛ vltimo discordia offendit bonū sp̄uale: q2 per eam homo finaliter damnat'. maxime q̄ ex intentiōe dissensionē ꝛ seditionē in aliqua cōitate: ꝛ scisma in domo eccl'ie practicat. faciens eam suo capiti preruire. quātū malū sit hoc pctm̄ scismat' / ptz s. ser. xv. a. b. c. d. Contra hāc pestē discordie In vitaspatꝝ abbas Joseph dat q̄nam regulā siue. v. regulas: p quas euacuat pestem illā. Prima nihil suū reputare. Scd'a ꝓpriū velle resignare. Tertia pacem semꝑ cogitare. Quarta ꝓximū vt se amare. Quinta moriturū se pensare. ¶ Prima regl'a est nihil suum reputare: de qua sic dr̄ Cassian' in coll'. Primo discordare cum amico suo nō poterit: q̄ causas litiuꝫ q̄ q̄ñq3 ex paruissimis et vilissimis rebus oriuntur amputauit. nihil suū reputando. ¶ Scd'a regula ē velle ꝓprium resignare: de q̄ ɔsequēter ait. Quomō inter illos est discordia qui nō sue sed fratris deseruiūt voluntati. nec suo credūt sensui sed fratris. ꝛ inuenta a se nō approbāt nec reprobāt: sed dimittūt arbitrio fratris. ¶ Tertia regula est pacē semꝑ cogitare. de qua demū subdit: quaratiō: q8 aliq̄d faciet q̄ turbabit' frater: q̄ nihil p̄ciosi' iudicat bono pac'. ¶ Quarta regula est ꝓximū vt se amare. Hanc sic infert. Qui vero aliū diligit nihil in se rancoris recipit. nec in aliquo resistere ꝑmittit. Sicut enim charitate nihil melius. sic ire et tristicie perturbatione nihil perniciosius. ¶ Quinta ꝛ vltima regula est moriturum se pensare de sic concludit. Quomō cum fratre poterit habere turbationem. qui se q̄tidie credit migraturꝫ. Hec ille. Sic ergo habetis finaliter ex hoc sermone. quomō discordia offendit bonū sp̄uale: q8 ostensuꝫ est sextupliciter. Nunc consequēter videnduꝫ esset quomō per discordiam offendit' bonum corporale ꝛ bonū tempale. Sed ne sim nimis onerosus. volo hec duo membra differre vsq3 in sequentē sermonē. Rogemus ḡ omnipotētem deum: vt sua misericordia nos visitet: ꝛ gratiā ɔcorditer viuēdi nobis donet. q̄tenus hic p pacem ꝛ cōcordiā bone voluntat' cōsequamur eternam pacē ꝛ ɔcordiam cum sctis omnib' in celis. Amen.

Phs in ferectro nat'

R

Regule quinq3 ɔ discordiam

¶ De nocumentis discordie. Sermo. XVII.

Sex sunt que odit deus et se=ptimū detestat̄ aīa eius Prouer.vj. ¶ Circa hec v̄ba themat=tis audistis in p̄cedenti sermone quantū malū sit discordia. et quot infert nocumēta. signāter in bono sp̄ūali: qd̄ offendit sextupliciter. Et q2 tunc dictū est q2 ipsa discordia offendit tria bona. vic3 sp̄ūale/cor=porale/ z t̄pale. Expeditis z recitatis nocumentꝭ q̄ discordia infert cōtra bonum sp̄ūale. Nunc in p̄senti sermone dicere intendo quomō per eam offendit̄ bonū corp̄ale z bonu3 t̄pale multipliciter. Pro gratia Aue ma ria. ¶ Sex sunt que odit deus zc̄. vbi s̄.

¶ Circa hec notandū est: q2 p̄ bonū corp̄ale intelligit̄ vita hoīs corpalis. z p̄ bonū t̄pale intelligunt̄ res t̄pales. Est ḡ aduertēdū q2 discordia gra=uiter offendit bonū corp̄ale. facit eñ discordia corda discordātiū tristia. s̄m illud Prouer. xvij. Anim9 gaudēs etatē floridā fac. sp̄ūs tristis ex=iccat ossa. Et p̄ p̄seq̄ns sequit̄ q2 abbreuiat vitā: Et exponit Hieroñ. aīm gaudentē i pura p̄sciā Et sp̄m p̄tristantē i reatu p̄scie. Vñ Ecci. xxx. Jo=cūditas cordis hec ē vita hoīs. Et itex ibi. añ t̄ps senectā adducit cogi=tat9. i. cura rex t̄paliū vt d̄r Ni. de ly. Ecce iocūditas cordis siue aī9 gau=dens p̄seruat longā vitā. s3 quomō poterit hoī esse maior iocunditas/ q̄ mō mai9 gaudiū in vita p̄nti/ q3 vt non sit sibi p̄scius de offensa dei. ne=q3 h3 remorsu3 d̄ p̄ctō. s3 firmit̄ sp̄at deū sibi oīa sua p̄ctā dimisisse ex sua misc̄dia zc̄. ¶ Ex illis ḡ p3: q2 p̄ discordiā hō citi9 morit̄: z vita ei9 disse=cat̄ siue abbreuiat̄. sic ecōuerso p̄cordia vitā p̄longat. Vñ p̄cordia oīa demēta ad inuicē p̄ria: p̄cordat z vnit. sp̄ūm corp̄i p̄iūgit: cursu3 celi et varios planetax cursus dirigit. oīaq3 in esse p̄suat z ponit: vt d̄r Fulgē. mitologiax li. iij. Et Alan9 i de plāctu nat̄. iiij. alloq̄ns nām cūcta p̄cor=diter ordinantē ait. Tu tuis m̄ūdū moderas habenis Cura p̄cordi sta=bilita. nexu nectis: z pac̄ glutino maritas celica t̄ris. Hec ibi. Et tātū d̄ sc̄do bono. vic3 corpali: qd̄ offendit discordia. ¶ Tertiū bonū de q̄ dixi in p̄cedēti s̄mone qd̄ offendit discordia ē bonū t̄pale. Vñ Salusti9 i iu=gurt̄. Cōcordia parue res crescūt. discordia maxie dilabūt̄. Jō d̄r Aug. xij. de ciui. dei. ca. xxij. q2 deus instituerit gen9 humanū ex vno homine. ad insinuandum nobis q̄3 grata sit ei vnitas hominum et concordia. Quia ḡ adā est pater omniū nostrū: quare despicit vnusquisq3 fratre3 suum. Voluit eñ deus p̄mo vnicum hominem formare. ex quo omnes alij p̄cederent. vt tanq̄3 fratres omnes hoīes se amarēt. z sibi mutuo subuenirēt. O de9 vbi iam est ille amor fratrū. Nō sic aūt legim9 factū in angelis: vt oēs angeli ab vno: imo null9 ab alio p̄cessit. Nec sic oēs bestias ex vna instituit. Et tñ bestie inter se eiusdē generis nō sic lites et discordiā hn̄t vt hoīes. Nō habēt leones inter se bella. neq3 dracones: vt d̄r Aug. ibidē. Crudeliores ḡ ifert̄ hoīes eē bestijs Et in eodē li. xxvj. c. d̄r simil̄r: q2 nihil sit qd̄ āpli9 hoīes a discordia retrahere d̄beret. q̄3 recorda tio illi9 parentꝭ: quē p̄pterea de9 creare voluit vnū de q̄ multitudo p̄pa=

cōcordia vitā p̄lō=gat

A

B Nota bene

garet: vt hac cōicatiōe ex multis concors vnitas seruaret. Bene ergo accidit de⁹ futurū esse. q̄ p̄ discordiā maxime res ostruerent. Un̄ tulli⁹ in li. de amicicia. Que dom⁹ tam stabilis. q̄ ciuitas tam firma ē/q̄ nō odijs desolatō z dissidijs fundit⁹ possit euerti. Pt3 hoc ad expienciā i romane reipublice desolatiōe. Cur destructa/cur desolata/cur q̄si ad nihilū deducta est romāe romanoꝝ glīa atq3 potētia. Fatua ergo z falsa fuit opinio eoꝝ q̄ dixerunt p̄ discordiā romā defecisse/eo q̄ ibi acceptat⁹ sit cult⁹ chrī: ob qd indignati ipoꝝ dijs ciuitatē ipam odio graui sūt ꝓsecuti. Et licz Aug. satis copiose cōtra sic dicentes disputet in li. de ciui. dei. tn̄ nō desūt poete et histoziographi: q dicūt romanoꝝ regnū amplissimū fore ꝑditū ꝓpter ciuilia bella. Qui igit ꝯsiderat romane vrbis interitū. de q̄ dicit: Roma quanta fuit ipsa ruina docet. facile cognoscere pōt quāta sit discordie vis ad nocendū/ ad perdendū/ad destruendū/z ad annihilandū om̄e regnū. Nec solum roma nobis est in exm̄. sed z maxie alie ciuitates p̄ discordiā z intestina bella destructe. sic de his dixi ꝰ. ser. xv. E. Un̄ dr Aug. iij. de ciui. dei. ca. xv. q̄ ꝓpter pctm̄ filij tarquini i lucretiā cōmissi. Et ipi⁹ tarqni maliciā in obpugnādo ardeā ciuitatē. tarqnus a roma expulsus est z roma concussa. Et li. v. ca. xij. dic sentētialit. q̄ dū romani seruauerūt iusticiā i republica cuilibz: nō intendēdo rei ꝓuate/tūc valde creuerūt zc̄. Ecce quō

L p̄ discordiā offendit bonū tpale. ❡ Sz vt clarius illō cogscatis Triplici ratione hoc potest ostendi: z exemplis

Discordia offendit bonū tpale triplici rōne { Quia p̄ discordiā terra debellat / Per eam ois cōitas z ciuitas piclitat / Per illā ois domus ꝑturbat

❡ Prima ergo ratio p̄ quā ondit q̄ discordia offendit bonū tpale ē. q2 per discordiā tra debellat. Ois em̄ tra z patria si tpe belli ē i discordia: ruine z subiectiōi ē ꝓria. qn̄ ꝟo est p̄ ꝯcordiā vnita: tūc ē inexpugbilis atq3 firma. etiā si sit parua. Un̄ saluator ait Matth. xij. Om̄e regnū i seipm diuisuz desolabit. Et ecōtra ꝯcordia firmat tras z regna. q̄ntūcūq3 etiā sint regna pua siue ꝓuicie. Exm̄ in austria tpe regis Adalberti genitoris regis ladislai: quāuis austria pu⁹ sit ducat⁹. tn̄ ꝓpt ꝯcordiā z vnitatē ci⁹ idē rex defendit se ab oib⁹ iimicis suis. imo mag̃ exercitu aggressus ē bohemos hereticos zc̄. nūc aūt a paucis tra austrie debellat z destruit: ꝓpt discordiā i ea mltiplicē: vt videm⁹ ad oculū iā mltis annis: vtinā adhuc hodie eēt finis. Un̄ Salu. i iugur. recitās ꝟba Scipiōis dic. Ego inqt trado vobis regnū firmū: si bōi eritis: ibecille si mali. nā ꝯcordia ꝑue res crescūt: discordia magne res dilabūt: patz illō mltis exēplis. ❡ Primo ex

Exēplū gestis bellatoꝝ. Un̄ narrat Orosi⁹ li. v. Q gaius mamili⁹ z scipio ꝓconsul ꝯtra diuersas galloꝝ z germanoꝝ gētes missi. ꝓuincias sibi rodano flumie medio diuiserūt. vbi intra se grauissima iuidia z ꝯtētiōe discepta bant. Et sic cū piculo z ignominia romani nois victi st. lxxx. milia romanoꝝ: z socioꝝ. xlvij. milia tempestate crucidati sūt. Ita q̄ ex oi exercitu tm̄ q̄ttuor hoies q̄ miserū reportarēt nuncium remansisse: referuntur.

hoc videntes antiq. si pri⁹ fuerūt discordes ⁊ inimici. postq̃ fuerūt recto/res reipublice amici facti sūt: ⁊ mutuo inť se ꝯcordauerūt vt narrat Va/leri⁹ li.iiij.c.ij. de Emilio lepido ⁊ fuluio flacco. ne scʒ ex coꝝ dissensione respublica icipet deficere. Vñ nō solū in spūali: sʒ ⁊ i carnali certamine tutū ē bellatores siľ vnitos ⁊ ꝯcordes esse. Dič em̄ Vege. li.j. ð re milita ri. Q nihil mag̃ valeret i pugna q̃ȝ vt milites aciē disponētes debituȝ ordinē seruēt. ne sint nimis ꝯstipati ⁊ sibijp̄is īpedimētū ipugnandi. vľ ne sint nimis icerlucētes ⁊ rari. hostib⁊ dantes aditū ꝓrūpēdi. Sic reue ra etiā corꝑalit. qñ pugnātes sūt ab inuicē p corꝑalē distantiā ⁊ p mēta/lē discordiā nimis sepati. pbent hostib⁊ itroitū eos vincēdi. Siľr i bello spūali. vbi fm aplm ē collucratio aduersus pncipes haꝝ tenebraꝝ. qñ fi deles i charitate nō vniunť: sʒ p discordiā diuiduť facillime vincūtur ¶ Scdo q̄ p discordiā terra debellať. ostēdiť exemplo pl'imaꝝ reꝝ. vicʒ — *belli dis/positio*

Discordie malicia ostendiť exemplo
- Virgaꝝ simul cunctiū
- Piloꝝ cōcrescentiū
- Canū cōmordentiū
- Riuorū cōfluentiū
- Lignoꝝ simul ardentiū
- Muroꝝ dissidentiū

¶ Primo p siľitudinem virgaꝝ non siľ colligatarū ostendiť discordia. Et ecōtra p siľitudinē virgarū colligataꝝ oñdiť cō cordia. — *D*

Vñ narrať de Soldano: vt dič Simon ð Burscon. i suis distin ctionib⁊. Q cū in lecto egritudinis moritur⁹ decūberet. oēs filios coraȝ se vocauit. Ita vt singuli singulas i manib⁊ portarēt virgas: mandauit Qui cū vēissēt/⁊ ad p̄tis ipiū ɣgas attulissēt. iusserat ɣgas vniri. ⁊ eas sic vnitas frangi: q̄ vnite nullo mō p aliquē poterāt rūpi. post h̄ ad iussū suū diuise sūt ɣgule: ⁊ fracte sunt singule facillime. Sic inq̄t filij mei si fuerit̃ vniti p ꝯcordiā tūc nemo vobis nocere p̄t. Si aūt p discordiā fu eritis diuisi: tunc facillime dñiū vīm p̄dibit. ¶ Scdo oñdiť h̄ idē p siľi/tudinē piloꝝ ꝯcrescentiū. Vñ narrat Vale. de ftorio. q̄ cū coact⁹ lusita/noꝝ dux eēt fact⁹ ⁊ nō posset suos orone flectere: ne cū romāis vniuersa acie vellēt ꝯfligere: ipe duos eq̄s: vnū fortissimū: ⁊ alium debilē adduci iussit: ⁊ senem hoīem caudā validi eq̄ paulatim carꝑe ⁊ p ꝑtes diuisim p̄ cepit. Juuenē ɣo fortē caudā debilis equi totā siľ ꝯuellere mādauit. sic q̄ȝ ꝯtigit vt adolescent̃ dextra inito se labore fatigaret. sʒ senio confecta man⁹ suū misteriū executa est. Hoc exēplo barbarū ppľm ad suū ꝓposi/tū inclinauit: ⁊ dixit p piloꝝ siľ vnitoꝝ siľitudineȝ intelligi romanoꝝ et cuiuslibʒ mľtitudinis fortitudinē. Nā insepabiles erūt si oēs vnanimiť ⁊ ꝯcorditer vnitos aggregi voluerit̃. Si vero vos vniti p ꝑtes ⁊ diui/sim cū eis dimicaueritis sine dubio victoria obtinebit̃. ¶ Tertio idem ostendiť p siľitudinē canū cōmordentiū. Dicit em̄ Fronti⁹ strategame/ton. li.j.c.x. Q. storilo dux dacoꝝ cū sciret dissociatū armis exercitum. ne externo bello discors exercitus vinceref: ꝯcordiā sic introduxit. Du/os em̄ canes in conspectu ppľariū misit. eisq̃ȝ inter se acerrime pugnan/tib⁊ lupum ostendit: quē ꝓtinus canes omissa inter se ira aggressi sunt.

Exm̄ de soldano

E Exēplū

Exēplū

quo exẽplo ꝓhibuit barbaros a mutuo ĩpetu rõnis ꝑ futuro. Et sic e inter se discordãtes ad mutuã ꝯ inimicos ꝯcordiã ꝓuocauit. ꝛ discordiaꝫ eis nociuã ꝓpulsauit. ¶ Quarto idẽ oñdit ꝑ Alanũ i anteclaud. li. ij. ca. iij. ꝑ sil'itudinẽ riuoꝝ effluentiũ ꝛ lignoꝝ coardentiũ. Naꝫ magnꝰ fluuius q̃ sil' vnitꝰ nõ põt pedes trãsiri in riuulos diuisus ꝑ pussima aĩalia cal/caꝛ ꝛ itur. Silr multa ligna sil' ꝯiuncta in magnã flãmã cõsurgunt. nec facile extingui pñt: q̃ diuisa facillime extinctiõi subsũt. Silr medicina sil' ogana sanitatẽ inducit. q̃ diuisa nihil efficit. Jta virtꝰ cuiuslibꝫ cõitatis ꝑ discordiã diuisa perit: q̃ vnita firmissima existit. ¶ Quito idẽ ostẽ/dit ꝑ sil'itudinẽ muroꝝ dissidentiũ: si murꝰ est ruptꝰ et scissus facillime erit ꝑ hostes destructus. Et ecõtra si erit cemẽto sanitatꝭ Jta si cemen/tũ charitatis ꝛ ꝯcordie ꝑ discordiã rumpit: aditꝰ hostibꝫ tribuit. Cementũ eñ est charitas q̃ singulos coaptat: ꝛ ne ꝑ aliquã discordiaꝫ inuicem discrepãt vniformit' equat: vt ait Rich. i exceptõibꝫ par. j. li. x. hoc cemẽtũ si rumpit: vicioꝝ insultꝰ sentit. Uñ Alanꝰ. Acriter insultꝰ vicioꝝ pugnaqꝫ maior Nobis incũbit: si nos deserit error. Et subdit exẽplũ dicẽs. Postq̃ꝫ cemẽti rũpit discordia muros Hostili pugna muros exponit i/ ermes

Exẽplũ

Exẽplũ

F ¶ Secũdo ꝑncipaliter discordia offẽdit bonũ tpale: siue sibi nocet. qꝛ per eam ois cõitas ꝛ ciuitas periclitat. Sicut eñ ex ꝯcordia ꝛ vnanimi ciuiũ dilectione. ciuitas q̃libet augmentat ꝛ crescit etiã si in se parua sit. Jta discordia dissoluit ꝛ perit: q̃ itũcunqꝫ fortis fuerit. qꝛ vt sibi dictũ est ꝯcordia parue res crescũt ꝛ discordia magne res dilabunt. Hoc oñdit Arist. v. polli. dicẽs. c. xv. Nõ pt manere ciuitas: soluta ꝯcordia ciuiũ. Et iõ cõcordiã ad ciuitatẽ esse necessariã ꝛ discordiã sibi ꝯtrariã eidẽ esse sũme ꝑiculosam antiq̃ q̃drupliciter ostenderũt: vtꝫ infra.

Cõcordiã ciuitati esse necessariã ꝛ discordiã ꝑicl'osaꝫ antiq̃
- Per scripta docuerunt
- Per leges voluerũt ꝛ statuerũt
- Per sacra gentiles innuerũt
- Per exempla monstrauerunt.

¶ Primo docuerunt antiqui per scripta ꝯcordiã ciuitati esse necessariã Nam ꝑncipalis causa ꝯstitutiõis ciuitatꝭ est vnitas hoim ꝛ ꝯcordia. ex quo ꝓueniunt oĩa alia ad humanam salutẽ conseruandaꝫ necessaria. Unde ꝛ Socrates ꝛ Plato docuerunt q̃ ciuitas deberet esse maxime vna: vt narrat Aristo. ij. polli. ca. ij. Qd̃ exponens Egidiꝰ. iij. de regimie principũ par. j. ca. vij. dicit. Unitas illa si refert ad amorem ꝛ dilectiõeꝫ optima est vnitas: vbi ciues se amando et diligendo vniuntur. ex h̃ eñ in ciuitate oritur pax et non oriuntur litigia. Nam proprius amoris effectus est pax et concordia Hec Egidius. Et ex tali concordia ponitur in firmitate et ꝑmanentia: quia vt dicit Aristo. ij. polli. ca. x. Concors olei/garchia non est de facili corruptibilis. ¶ Qꝫ autem principalis cau/sa institutionis ciuitatis sit vnitas et cocordia patet ex quinto polli. Ciuitas enim ordinatur ad quinqꝫ: que omnia inferunt concordiaꝫ ꝛ amorem: si suo ordine habeant ꝛc.

Sermo XVIII

Ciuitas ordinatur
- Ad vite delectationem
- Ad vite conseruatioem
- Ad sui mutuam defensionem
- Ad similem generationem
- Ad virtuosam conuersationem

¶ Primo em̄ ciuitas ordiaꝛ ad vite delectationē. Idcirco em̄ hoīes cō gregāꝛ sil'. vt ex mutua ad inuicē societate iocundenꝛ ꝛ delectenꝛ: qꝛ nullius rei sine socio iocūda est possessio. ait Sene. epl'a. vj. Si qs em̄ vult (vt dicit Egidi⁹ vbi s̄. lib. iij. par. ij. ca. xxxiij.) Magna m'titudine auri ꝛ argēti pollere ꝛ oib⁊ victualib⁊ abūdare. ꝛ tn̄ i societate non viuere vt alij suā magnificentiā possint videre. nec eis bona sua cōicare. ꝑ nullo oia illa reputaret. vt Archita tharētin⁹. sic allegat Tulli⁹ de amicicia. Et in vitis phoꝝ ca. xxiij. ait. Q si qs in celū ꝯscenderet ꝛ pulchritudīeꝫ mūdi naturāqꝫ siderū aspiceret: totū i suaue illi esset: si sol⁹ existeret. qđ iocundissimū foret si aliquē haberet cui narraret. Talis autem delectatio vite ꝓueniēs: ex societate ꝓncipaliter causaꝛ et vnitate. q̄ si desit societas in ꝯtrariā vertiꝛ amaritudinē tediū ꝛ inquietudineꝫ Sicut dicit de Carthaginensib⁊ Orosius lib. v. Q inter se semꝑ intestinū malum habuere discordiā. qua infeliciter exagitā te nulla tempa: vel foris ꝓspera: vel domi quieta, duxere. ¶ Scđa ciuitas ordinaꝛ ad vite conseruatōeꝫ Nā vt dicit Egidi⁹ ex ꝓncipijs Aristo. vbi s̄. ꝙ ciuitas istituta est ꝓpter viuere. qꝛ hoīes existētes in eadē ciuitate sibi mutuo d̄seruiūt ad vitam ꝛ vn⁹ alteri subuenit i his q̄ sūt necaria vite. qđ non sic esse posset si hoīes viuerēt solitarie. Hec Egiđ. Unū aūt hoīem alt'i subuenire ꝛ mutuo deseruire i illis q̄ sūt vite. haut dubiū qn ꝓueniat ex ꝯcordia ꝛ amorosa vnione. vt đr Arist. ij. polli. c. xiiij. ꝙ in ciuitatib⁊ ꝯuenire est opus amicicie. ¶ Tertio ordinaꝛ ad sui mutuā defensiōeꝫ. Nā vt đr Arist. iiij. poll. Ciuitas facta ē cōpugnatiōis grā ꝛ ꝓpꝛ nō iniustū pati. Nā vn⁹ hō solitarie viuēs nō ē sufficiēs ipugnātorib⁊ resistere: ꝛ iiurias ꝛ iiusticias sibi factas vitare. Et iō ꝯstituta est ciuitas vt hō q̄ solitarie nō pōt se ab hostib⁊ defendere. exn̄s ꝑs m'titudinis viuat tute ꝛ sine timore vt đr Egi. Hoc āt nō pōt esse sine ꝯcordia ꝛ vnitate: qꝛ ꝑ discordiā hoīes ab iuicē diuidūꝛ ꝛ hostiū rabiei exponunꝛ. vt oñdit Alan⁹ iantecdaud. li. ij. c. iij. ꝑ exēplū aquile. ad cui⁹ aduentū cū ex timore ꝑ discordiā aues diuiduntur, ab ea sine difficultate rapiunꝛ. Et ideo nullum est p̄stantius contra hostilem impetum p̄sidiū. q̄ʒ in ciuitate ꝯcordia ꝛ vnitas cordium. Sicut oñdit Quintilian⁹ causaꝝ li. viij dñs Quid ꝯcordia cōtra fortunā mai⁹ auxiliū. Si em̄ oēs ent amici: nō bella. nō latrocinia nec seditiōes fierent. ¶ Quarto ciuitas ordinaꝛ ad ꝯsil'em gnātionē. Ciuitas em̄ fit ꝯnubiorū cōicatiōeꝫ: vt đr Arist. vbi s̄. Cōnubia aūt ordinanꝛ ad ꝯcordiā amiciciā ꝛ dilectionē. Nā hoīes ad iuicē ꝯtrahūt: vt maiorē amiciciā hēant vt firmi⁹ se diligāt. ꝛ ꝑ affinitatem se concathenāt ꝛ vniāt. Ex coniugio em̄ vt dić Egidi⁹ li. ij. par. j. ca. x. pax ꝛ amicicia consurgit. Multas em̄

guerras z discordias videm⁹ sedari:eo q͛ inť partes ꝯiugia ꝯtrahunť. z iō ꝓhibenť cōnubia fieri inť ꝯsanguineos.q͛ ex ꝓpinq̄tate carnis suffi ciēs amicicia habeť.ğ naturalr rō dictat ꝯiugia ꝯtrahēda inť illos q̄ nō sūt ꝯiūcti ꝯsanguinitate nimia.vt q̄s carnis ꝯiūctio ꝑ dilectionē z ami ciciā nō ꝯiūgit:ꝯiūgat ꝯtractio copule ꝯiugalr:vt dr Egidi⁹ vbi s̄.ca.xj

J ¶Quinto z vltimo ciuitas ordinaťad ꝟtuosam ꝯuersatiōem. Nā ci uitas nō solū ꝯstituta est ꝓpter viuere:sed ꝓpter eleganter z ꝟtuose viue re:vt pꝫ ꝑ Aristo.iij.politi. Nā vt dr Egidi⁹ li.iij.vbi s̄.parte.j.c.xxxij. Malefici plus pn̄t puniri si hoīes simľ ꝯueniāt i vna ciuitate q̄ꝫ si mo rarenť solitarie. Jnde timore pene multi desistunt malefacere:z assue scunt oꝑari bene.qđ faciēdo fiūt ꝟtuosi. H aūt esse nō pōt nisi ex vnani mitate ꝯcordie. Vn̄ Arist.ix.Eth.c.vij.vult q͛ talis ꝯcordia est in his q̄

Nota ꝟtuosi sunt. Et ibidē dr. Verū ciuitates ꝯcordes dicim⁹ qn̄ circa publi cas vtilitates idē volūt z eligūt ea q̄ publice decreta sunt. Ecce nota ver bū circa publicas vtilitates nō circa ꝑuatas:vt sint aliqui ꝯcordes pro diuitib⁹ aut amicis: ꝯtra pauꝑes z extraneos iustos zč.

K ¶Scđo ꝑncipalr ꝯcordiā ciuitati esse necessariā:z discordiā ꝑiculo sam antiq̄ ꝑ leges voluerūt z statuerūt. Nam vt dr Egidi⁹ li.iij.pte.j.ca. xij. Pax z ꝯcordia i ciuili cōitate se habēt q̄si sanitas respectu humoruꝫ Sicut em̄ videm⁹ q͛ in vno z eodē corꝑe ꝓpter ineq̄litatē humoꝝ ꝯsur git infirmitas z pugna. Sic iter hoīes ꝓpter iniurias z ineq̄litates q̄s inť se exercitāt ꝯsurgūt dissensiōes z bella que sunt cōitatis destructiua Jō antiq̄ ꝑncipes z sapiētes remouerūt hoīes a dissensiōib⁹ ꝑ leges z sta tuerūt vt silr essent ꝯcordes:vt vult Aristo.viij.Eth.c.j.dicēs. Cōcordia em̄ silr q̄ddā amicicie videť esse. Huic aūt maxime legūlatores itēdūt. discordiā ꝟo vt rē inimicā expellūt. Et Amb.in hexam.home.v.dr.q͛ rei publice vsus est leges esse cōes.atq̃ obseruari eas deuotiōe cōi.omnes vno teneri vinculo:nō alij fas esse qđ ali⁹ itelligat sibi nō licere. Hec ibi

Intētio legū est ¶Ex q̄ pꝫ intētionē legū nō esse aliā nisi fuare statū inť oēs pacificuꝫ. vt etiā oñdit Egidi⁹ vbi s̄.li.iij.pte.ij.ca.j. Et iō lex ꝑmiat bonos:punit prauos.ꝓhibēs viciosa:iubēs ꝟtuosa:vt pꝫ.ij.Eth.c.v.vt nulli fiat vio lētia:sed inť reprobos sit tuta innocētia:z inť oēs nō sit discordia:vꝫ dr Jsido.z hr̄ dist.iiij.facte sūt. Jdē dr Aug.ep̄la.xxxvj. ¶Tertio ꝯcordiā ciuitati esse vtilē z necessariā/z discordiā ꝑiculosam:ostēdiť testimonio

Exēpluꝫ gētiliū. Nā vt dr Aug.li.iij.de ciui.dei.c.xxiiij. Romani in vrbe fecerūt edē dee ꝯcordie ꝯ͞ hostes z aduersantes nō diffidētes.qn̄ si inť se ꝯcordiā fuarēt:satis fortes ꝯ͞ alios eēnt. Tēplū ꝟo martis siue discordie posue rūt extra vrbē:vt dr Varroni⁹.ꝑ h vt reor innuētes q͛ ꝯcordia eēt in ciui tate fuāda tanq̄ꝫ ipi⁹ saluatiua.discordia ꝟo a ciuitate expellēda tanq̄ꝫ nociua.q͛ z ex discordia ꝑua aliqn̄ trāsmutať vna tota policia:vt ostē dit Aristo.ij.poliť.dicēs. Parue seditiōes maxie inualescūt.velut acci dit in siracusa.trāsmutata em̄ fuit politia ex duob⁹ iuuenib⁹ dissidētib⁹ Jō antiq̄ diuios honores illis ꝯstituerūt:q̄ ꝑ saluatiōe z ꝯcordia reipu

Dice laborauerit: vt ad idē posteros aiarēt. vt ōndit Tulli⁹ li. iij. d natura deo℞. ¶ Quarto ostēdit ꝯcordiā eē necessariā cōitati ⁊ discordiā piculosam p exēpla re℞ naturaliū. Terra eñ imobilr stat: eo ꝙ ei⁹ q̄libet pars tēdit ad vnū .s. centꝝ. Itē nauis regularit̄ trahit̄: qñ a vehētibꝫ cōcordit̄ ducit̄. Similr acies ꝑficit ⁊ vigorat̄ q̄ꝺdiu ꝯcorditer tenet̄. Hec Hali. par. j. ca. ix. Et iō sicut in melodia q̄ꝺdiu voces discordāt aures officiūt ⁊ turbāt. Cū aūt diuerse voces fm summū/mediū ⁊ infimū ꝯcordāt/dulcis est melodia. Ita reuera est i cōitate ex diuersis ꝑsonis ⁊ dispariū ꝯditionū/artiū ⁊ ope℞ ꝯgregata: vt ostēdit Aug. li. ij. de ciui. dei. c. xxj. recitās v̄ba Scipiōis di. Sicut i fidibꝫ ⁊ tibijs atqꝫ ipō cātu ⁊ vocibꝫ ꝯcent⁹ q̄dā tenēd⁹ est ex distinctis sonis: quē discrepantē aures erudite ferre nō pñt q̄usqꝫ ꝯcors efficit̄. Sic ex sūmis ⁊ infimis medijs interiectis ordibꝫ vt sonis moderatiōe/ciuitatē ꝯsensu diuerso℞ ꝯtinere: ⁊ q̄ armonia dr̄ i cantu eā in ciuitate ꝯcordiā. Hec ibi. Sic g̃ pꝫ quō p discordiā oīs cōitas ⁊ ciuitas ꝑiclitat̄. Ex q̄ satis patꝫ quō discordia offendit bonū tp̄ale ¶ Ex oībꝫ g̃ p̄missis hꝫ ꝙ ꝯcordia est ciuitati valde necessaria ⁊ discordia piculosa. Uera aūt cōcordia ciuitatis ꝯsistit in amore ciuiū int̄ se: ⁊ ad p̄ncipē suū tanq̄ꝫ mēbro℞ ad caput. ¶ Debent eñ p̄mo ciues int̄ se esse ꝯcordes sicut mēbra vni⁹ corpis q̄ sibi mutuo deseruiūt. Nō eñ pōt dicere man⁹ i corpe ocul': Uos nō est mihi necessariū: nec ecōuerso. neqꝫ pedibꝫ aut stomacho ⁊ ecōuerso. ⁊ sic de alijs mēbris. decla-ra vt scis. Propterea q̄dā cōia charitatis p̄cepta in ciuitate sūt habēda: ad h̄ vt ciues assuescāt sibi inuicē mutua obseq̄a impēdere. Sic eñ mādauit de⁹ Deut̄. xxij. Si videƀ bouē vel ouē fr̄is tui errantē: nō p̄terib: sed reduces fr̄i tuo. Etsi nō est ꝓpinqu⁹ frat̄ tu⁹ nec nosti cū: duces in domū tuā. ⁊ erūt apō te q̄ꝺdiu q̄rat ea frat̄ tu⁹ ⁊ recipiat. Simili facies de asino ⁊ de vestimēto: ⁊ de oī re fr̄is tui q̄ pierit: si iueneris eā ne negligas q̄si alienā. Sic etiā q̄ntū ad paupes ꝯcedebat̄: vt p eis essent manipuli omissi ⁊ racemi i vineis remanētes. Et multa talia statuit lex moysaica ad ꝯseruationē mutui amoris. Uñ dr̄ Tulli⁹. Nō solū noƀ diuites esse debem⁹: sed etiā liberis/ꝓpinq̄s/amicis ⁊ maxime reipublice. Uñ Josephus sicut ait Egesipp⁹, visa destructōe ciuitatis hierl'm/flere cepit: eo ꝙ mori ei defuisset ante p̄ñe ruinā. Ecce q̄nt⁹ amor erat hoi infideli: qui mori optabat cernēs suos ꝯciues vita p̄uatos. Et talis q̄dē amor erat i antiq̄s. q̄ sicut narrat Seneca nō existimabāt aliquē bñ viuere nisi viueret ad alio℞ vtilitatē Uñ dr̄ in q̄dā ep̄la. Nō sibi viuit q̄ nemini viuit ¶ Scdo vera ꝯcordia ciuitas ꝯsistit i amore ⁊ fidelitate ad p̄ncipē siue caput suū. Habet eñ p̄nceps se in republica ad modū capitis: fm ꝙ dictū est Sauli p̄mi Regū. xv. Cū esses paruul⁹ in oculis tuis: caput factus es in tribubꝫ israel. Uidem⁹ aūt in corpe naturali/ꝙ mēbra exhibēt capiti defensionē ⁊ reuerentiā siue honorificentiā. Defensionē q̄dem qꝛ naturali motu ad tuitionē capitis se exponūt: sicut man⁹ ⁊ brachiū i magnis periculis. Nulla eñ rōnis deliberatiōe p̄habita ad defendendū ca

Princeps hꝫ se vt caput.

put se erigit. Exēplū etiā patz in aialibꝰ irrōnabilibꝰ. Unde serpēs natu-rali astutia cū pcutitur: statim abscōso capite corpꝰ pcussiōi exponit. Hoc ergo idē apparere debet in corpe ciuitatis ex hominibꝰ collecto: vt se exponat p defensiōe capitis sui. ¶ Exhibēt etiā mēbra capiti qndā honorificētiā. Unde natura plātauit in eo qdā pulcra vt vultꝰ venustatē: capilloꝝ ornatū: et multa alia. Et hoc etiā humana industria imitatur: q magis ad decentiā et pulcritudinē capitis et faciei satagit q ceteroꝝ mēbroꝝ. Ipa qz mēbra naturali inclinatōe studiosa sūt ad honorē capiti exhibēdū: magis q ceteris mēbris. Unde totꝰ hō dr pulcer ex pulcritudine capitis siue faciei. Sic mēbra cōitatis i ciuitate similr honorē suo capiti debēt exhibere. Et nihil qd sit ad sui cōfusionē pati aut sustinere. De tali honore exemplū hēmꝰ. ij. Reg. xij. de Joab pncipe militie Dauid regis. Nā cū Joab ciuitatē Rabath diu obsedisset: et ciuitas nūc ppinq esset captiōi: misit ad Dauid vt veniret ad eiꝰ captionē ne sibi sed dño suo victoria ascriberet. Ecce qntꝰ honor qntaqz fidelitas militis ad regē. Sic ergo patz in quo cōsistat vera cōcordia ciuiū: vicz in amore inter se et ad caput suū. Ex quo tūc infertur q vbi ciues inter se nō sūt cōcordes et ad caput suū: ibi nunq bñ pt regi aut crescere respublica. Sūt aūt aliq q talē cōcordiā seruāt tpe psperitatis: sed tpe aduersitatis eā deserūt. In quoꝝ vituperiū dr Egesippꝰ de vno q fidelitatē nō fuarit amico suo tpe aduersitatis: q mutauit fidē cū tpe: cū tñ fidelitas maxime sit laudāda tpe aduersitatis. Fm illd Eccli. xxij. Fidē posside cū pximo i pauptate illiꝰ: et in tpe tribulatiōis pmane illi fidelis et cetera. Sic ergo patz multis exēplis et auctoritatibꝰ quō cōcordia sit ciuitati

M necessaria. et discordia piculosa. Et i quo talis cōcordia cōsistat et cetera.

Domus ¶ Tertio pncipalr discordia offendit bonū tpale: qz p eā ois domus

Urbs perturbatur. Domus eñ est vniꝰ familie cōgregatio. sed vrbs vniꝰ populi. Uel vrbs totiꝰ generis humani: vt dr Isid. xv. Ety m. ca. iij. et est ppter salutē inhabitantiū: sanitatē et reꝝ custodiā facta: vt patz p Aristo. j. Iconomic. c. vj. Et qz maximū bonū est pax et cōcordia: ordinata ē domꝰ vt hō fatigatꝰ extrinsecis laboribꝰ et cōgregandis ad domū necessarijs: et curarū vexatis molestijs: qeta domi pace pfruatur: et illis q cōgregauit cū suis iocūde vtatur. In domo igitur ad pacē ordinata summū bonū est cōcordia. Unde et cōiter extra domū vexati: qrūt qetē domi. sz ve illis q extra et intra domū discordiā habēt. Ideo est cōtra diuinā et humanā ordinationē ibi esse discordiā. Sicut hoc pōt ostēdi qttuor rōnibꝰ. s. figura: scriptura: cōgregatione regulari: et morali instructiōe

Discordiā in domo esse piculosam ostēditur qdruplr.
- Figura
- Scriptura.
- Regulari congregatione.
- Morali instructione

Exēpluz de arca Noe. ¶ Primo ostenditur q discordia in domo sit piculosa p figuram. Gene. vij. vbi habetur q oia aialia etiā inimica in arca Noe simul cōgregata fuerūt pacata. ad designandū q homines naturalr māsueti vnius habita-

tionis debent esse cócordes ꝛ vnanimes. ex q̄ bestie in vna domo ꝯgrega te fuerunt tranqlle ꝛ mites. Simile habet de lupo: postq̄ cū hoīe vel in domo vel in fouea est clausus: ꝙ nō eū ledit. q̄si natura ꝛ figura ostendant discordiā nō esse debere in vna domo siue ꝯgregatióe. ¶ Secūdo idem ostendit testimonio scripturaꝝ. Dicit eīm Sapiēs Prouer. xvij. ī ꝑncipio. ꝙ melior ē buccella panis cū gaudio/q̄ʒ dom⁹ plena victimis cū iurgio. Sup q̄ dicit Hugo ad lr̄am Melior est modica substātia cū pace ꝛ mētis qete: q̄ʒ multe diuitie cū iurgio ꝛ turbatóe. Et Prouer. xxj dicit. Meli⁹ ē sedere in angulo domatis: q̄ʒ cū muliere litigiosa in domo conuiuij. Quare ꝛ cuidā meli⁹ est habitare in domo deserta q̄ʒ cū muliere rixosa ꝛ iracūda. q. d. q̄ʒuis societas sit sūme iocūda: meli⁹ tñ est ꝛ qetius habitare solū ī terra deserta q̄ʒ ī domo pulcra cū iurgio ꝛ discordia. Et iō in ꝑfecta domo reqrit triplex cócordia. vicʒ dñi ꝛ dñe ad seruuʒ et ancillā. viri ad vxorē. ꝛ patris ꝛ matris ad filiū vel filiam: ita ꝙ familia obediat dño ꝛ p̄ceptis eius ꝛc̄. Uxor habeat curā rei familiar̄ in domo ꝛ nō discordet cū marito. Et filius ꝛ filia obediāt parentū iꝑio. Et parentes ꝓuideant liberis de necessarijs in vera custodia ꝛ disciplina. Quāt aūt cócordia in domo multū placeat deo: de hoc habem⁹ exemplū. Legitur eīm in Uitaspatrū: ꝙ fuit dictū sancto Machario/q̄ fuit excellentissime vite: ꝙ nondū ꝑuenisset ad mensurā duarū mulierū in ciuitate. Et cū iuisset illuc/ꝛ q̄siuisset de vita illarū: inuenit ꝙ erant vxores duoruʒ fratrū. ꝛ cū qndecim annis siml' cómorate fuissent: nunq̄ʒ siml' litigassent inter se ꝛc̄. ¶ Tertio illud ostendit ex regulari cógregatióe. Dom⁹ eīm monastica specialiter ad cócordiā est ordinata. Unde Augustin⁹ in regula dicit regularib⁹. Primū ꝓpter quod in vnū congregati estis est: vt vnanimes habitetis in domo: ꝛ sit vobis cor vnū ꝛ aīa vna in deo. Quantūcunqʒ eīm disparium conditionū fuerint hoīes in seculo postq̄ʒ in domo religionis cōgregant/charitatis vinculo vniunt in concordia ꝛ pace: in seipis ꝛ in dño. Sicut ꝓphetice predixit Esaias xj. cap. dicens. Habitabit lupus cū agno ꝛ pard⁹ cū hedo accubabit. Uitulus/leo/et ouis simul morabunt. i. cócorditer cóuersabūtur. Quod s̄m Hierony. nō intelligit de brutis: sed in tempe gratie de hoīb⁹: ꝛ maxime de viris regularib⁹ ꝛ ꝑfectis: de lupina ꝛ leonina seculi rabie: ad ouinā mansuetudinem religióis: ad cautelā sancte religióis trāslatis. vt ostēdit Gregori⁹ sup Ezechie. par. j. homel'. iiij. expones p̄dictum textū Esaie dicens Per sancte inquit charitatis viscera cum agno lupus habitat: quia hi qui in seculo raptores fuerūt: cum māsuetis ac mitibus in pace cōquiescūt. Et pardus cū hedo accubat: quādo is q̄ peccatorū suorum maculis varius fuit cum eo qui se despicit ꝛ peccatorē fatetur humiliari consentit. Uitulus leo ꝛ ouis simul morabuntur: quia ꝛ ille per cōtritum cor ad quotidianum se deo sacrificium p̄parat vt vitulus. ꝛ alius qui tanq̄ʒ leo ex crudelitate seuiebat. Et alius qui velut ouis in innocentie sue simplicitate perdurat; in caulis sancte ecclesie conuenerunt.

De lupo

Exēplū

ꝯcordit' ꝛ pacifice ī religióe ē viuendū

Hec ibi. Habitādū igit̄ est ꝯcordit̄ in domo religionis: vt dr̄ Hūbert⁹ sup regulā Aug. c. xxxiiij. rōne cohabitatiōis: q2 sunt in vna domo. rōne fraternitatis: q2 vni⁹ ꝓfessiōis. ꝛ rōne religiōis: q2 vni⁹ habit⁹ ꝛ moris.

N ¶ Quarto illud ostēdi pōt morali instructōe: ꝙ discordia ē piculosa in domo. Cū eñi guerra p̄rie sit fugiēda ꝛ seditio ciuitati: ꝛ discordia domui. discordia tāto est peior q̄nto vicinior: ꝛ tāto ampli⁹ expellēda q̄nto est pl⁹ ꝓpinq̄. Quia dr̄ poeta. Nō tute res agit̄ paries cū ꝓxim⁹ ardet. Jō fm̄ Hiero. ꝯ Jouinianū. Jsta fuerūt pythagore p̄cepta: ꝙ illa oībꝫ modis sūt p̄scindēda ꝛ fugiēda. s. lāguor a corpe: impitia ab aīo: luxuria a vētre: sedicio a ciuitate: ꝛ discordia a domo. Prudens ḡ hō oīa q̄ discordiā pn̄t mouere debꝫ a sua domo repellere: vt possit i ea q̄ete manere. Uñ litigiosus q̄ discordie est motiu⁹ iō est in domo ꝓpt̄ pacē timend⁹ fm̄ ꝙ Pythagoras innuit i suis enigmatibꝫ: vt dr̄ in vitis pħoꝝ. c. xvij. dicēs hirūdinē in domo. i. garrulos ꝛ ꝟbosos hoīes sub eodē tecto tecū habitare nō pmittas: q2. s. loq̄ces sūt derisores ꝛ discordie ꝓmotores: ꝛ iō fugiēdi. Uñ Prouer. xxij. Eijce derisorē: ꝛ exibūt cū eo iurgia. Sic ḡ patet q̄drupl'r quō discordia offendit bonū tp̄ale. Et final'r iā i q̄ttuor sermonibꝫ q̄ntū discordie malū sit fugiendū. Rogem⁹ ḡ deū vt sua misericordia nos adiuuet q̄tꝰ hic vnionē ꝛ ꝯcordiā verā / deo placētē habeamus: vt tādē cū sctis oībꝫ ꝑpetua i btitudine ꝯcordit̄ viuam⁹. Amen

Seditio dr̄ dissensio ciuiū siue diuisio eoꝝ

¶ De Cōtentiōe q̄ est sexta filie inanis gl'ie Sermo. XVIII.

Obsecro vos fratres per nomen dn̄i nr̄i iesu chr̄i vt idip̄m dicatis oēs: ꝛ nō sint in vobꝭ scismata ꝛ ꝯtētiōes. j. ad Coꝝ. j. ¶ Jn his ꝟbis apl's hortat̄ Corinthos q̄tꝰ sint ꝯcordes: ꝛ excludāt oēm diuisionē ꝛ ꝯtētiōes. Et quia supra audiuist̄' plura de q̄nta filia inanis gl'ie vicꝫ discordia: q̄ꝫ piculosa sit in oī ꝯgregatiōe: in regno / in ciuitate / i domo / vt ostēsum ē ex figuris: scp̄turis ꝛ exēplis. Cū aūt ex discordia ꝑsonaꝝ sequant̄ lites ꝛ ꝯtētiones. Jō nūc ꝯseq̄nt̄ cogitaui de ꝯtētiōe / q̄ est sexta filia inanis gl'ie. q̄nta mala ex ea sequūt̄. Hāc āt ꝯtētionē dissuadet apl's i ꝟbis thematꝭ vbi sup̄. Pro gr̄a Aue maria. ¶ Obsecro vos frēs ꝛc. vbi s̄. Primo videndū est Quid sit ꝯtentio breuiter. Et ꝙ ꝯtētio fieri pōt tripl'r. Secundo quare ꝯtentio sit fugienda.

Nō i ꝯtētiōe ꝛ emulatōe ad Ro. xiij

A ¶ Circa p̄mū ē notādū fm̄ Alex. de ales in. ij. pte sūme: ꝙ ꝯtētio ē impugnatio ꝟitat̄' cū ꝯfidētia clamoris. Est ḡ ꝯtēdere / ꝟbis ꝯ aliquē tēdere. Et h̄ fieri pōt tripl'r. Primo rōne supbie ꝛ emulatōis. Scd̄o rōne disputatōis. Tertio rōne litigatōis. Primo p̄t aliq̄s ꝯtendere cū alio rōne supbie / emulatiōis ꝛ inuidie. Nā aliq̄ sūt q̄ ita diligūt suos ꝛ gl'iam eoꝝ vt nō possint sine displicētia famā ꝛ ꝟtutes alioꝝ audire: ꝛ sic dicentibꝫ atq3 narrātibꝫ alioꝝ famā ꝛ ꝟtutes obstāt ꝛ ꝯdicūt. Tal' fuit ꝯtētio de

q apl's in themate i corinthis ad fidē ꝯuersis: q̄s apl's Paul⁹ rephēdit dicēs. j. ad Coꝝ. j. vbi ḡ. Obsecro vos frēs ꝑ nomen dñi nr̄i Jesu chr̄i: vt idipm̄ dicatis oēs. i. vt vnanimes sitis. ꝛ nō sint i voƀ scismata. i. diuisiones. Et sequit. Sitis aūt ꝑfecti i eodē sensu ꝛ in eadē scia. Significatū ē eñ mihi de voƀ frēs mei ab his q̄ sūt Cloes: q꞉ ꝯtētiões sūt int' vos Hoc aūt dico qđ vnusq̄sq꞉ v̄r̄m đt: Ego q̄dē sum Pauli: ego aūt apollo: ego ṽo cephe: ego aūt chr̄i. Diuisus est chr̄s: nunq̄d Paul⁹ crucifix⁹ est ꝑ vobis: aut i noie Pauli baptizati estis? Vñ aliq̄ ex corinthis gl'iabātur se eē baptizatos siue ꝯuersos a Paulo: alij a Petro: alij ab Apolline: ꝛ sic de alijs. ꝛ sic erāt ꝯtentiões ꝛ inuidie int' eos: q̄s voluit tollere apl's. Et in. iij. c. Cū eñ sit int' vos zel⁹ ꝛ cōtētio: nōne carnales estꝭ ꝛ f̄m hoiem ambulatꝭ? Cū eñ q̄s đt Ego sum pauli. ali⁹ aūt Ego apollo: nōne hoies estis? Quid ḡ est appllo? Quid aūt paul⁹? ministri ei⁹ cui credidistis. ꝛ vnicuiq꞉ sicut dñs dedit. Ego plātaui: Apollo rigauit. de⁹ aūt incrementū dedit. Ego plātaui đt apl's: annūciādo voƀ ꝑmo ea q̄ sūt fidei Apollo rigauit post me docēdo. de⁹ aūt incrementū dedit. q. d. Ego ꝛ ip̄e nihil egim⁹ ad salutē ꝛ fidē v̄r̄am interi⁹ opando: sed sol⁹ de⁹ illuminādo vos ꝑ fidē ꝛ mūdādo ꝛ scrificādo ꝑ gr̄am. Propterea subiūgit. Ita neq꞉ q̄ plātat ē aliq̄d: neq꞉ q̄ rigat: sed q̄ incremētū dat de⁹. Existimabāt nāq꞉ corinthi ꝙ q̄ a minori ꝛ a maiore esset baptizat⁹: ille maiorē gr̄am assequeret: q̄si hoies darēt gr̄am. Simil'r etiā cōtendebāt romani ꝛ iudei ad fidē cōuersi. Dicit eñ Hiero. in ꝓlogo sup ep'lam ad Rom̄. Romani q̄ ex gētib⁹ ꝛ iudeis crediderūt hi supba cōtētiōe volebāt se alterutꝝ exaltare. Nā iudei dicebāt. Nos sum⁹ ꝑl'a dñi q̄s ab initio fouit ꝛ dilexit. Nos circūcisi ex genere Abraā ꝛ stirpe scā descēdim⁹. nos de egypto signis ꝛ ṽtutib⁹ liberati mare sicco perāsiuim⁹ pede. Nos ꝑ q̄dragīta annos expti sum⁹ mirabilia magna dei. Nos soli digni fuim⁹ accipe legē ꝛ vocē dei loq̄ntis audire. Noƀ ꝓmissus ē chr̄s: ad q̄s ip̄e se venisse testat' dicēs. Nō sum missus nisi ad oues q̄ pierūt dom⁹ israel. Mat. xv. cū vos canes poti⁹ q̄ꝫ hoies appellauerit ibidē. Nō est ḡ equū vt vos hodie idola deserētes cōparemini nobis. Ecōtra gentiles dicebant. Quāto maiora circa vos dei beneficia narraueritis: tāto maioris crimis reos vos esse demōstrabitis. semp eñ his oib⁹ ingrati fuistis. Nā ip̄is pedibus q̄b⁹ peransistis mare postea ante idola ludebatis. Mana vobis fastidiū fuit: ꝛ semp in deserto ꝯtra deū murmurastis. Sepe deū ad iram ꝓuocastis: ꝛ ad vltimū chr̄m in lege ꝛ ꝓphetis ꝓmissum occidistis. Nos itaq꞉ vobis digniores sumus: q̄ vt de chr̄o audiuim⁹ mox in eū credidimus. Ideo ꝑ ꝓphetā domin⁹ de nobis ait. Popul⁹ quē nō cognoui seruiuit mihi. Unde cōstat nos nō ex industria: sed ex ignorantia deliq̄sse. His ḡ altercantib⁹ ap'l'us medi⁹ inter eos oēs cōtentiōes eoꝝ dirimēs: ad vnā eos ꝯcordiā adduxit. ostēdes nullū eoꝝ meritis suis esse saluatum. q꞉ oñes iudei ꝛ oñs gentiles sub peccō tenebant: sed ꝑ dei gratiā liberati sunt. Ideo dicit ad Roma. ij. Nō est eñ ꝑsonarū acceptio apud

Cōtētio inter romanos

deū.τ.iij.c. Nō est distinctio: oēs enī peccauerūt τ egēt grā dei. Et.x.ca. Omīs q̄ credit in illū nō ꝯfundet̄. nō enī est distictio iudei τ greci. Nā
B idem dn̄s oim diues in oēs qui inuocāt illū. Sic τ discipuli Joānis baptiste forte cōtendebāt de Joāne baptista τ chro. Sic τ hodie aliq̄ contendūt de p̄dicatoribꝫ τ doctoribꝫ: de fundatoribꝫ religionū: τ de sanctis q̄s sit potior. Pro quibꝫ facit exemplū illud q̄d ponit̄ in legēda sci Joā
Exēpluz. nis baptiste. Q duo docti erāt famosissimi: q̄rꝫ vnꝰ in magna deuotiōe habebat Joānē baptistā: aliꝰ ꝟo Joannē euāgelistā. Cū aūt q̄libet satis scm̄ suū cōmēdaret τ alteri p̄ferret. tādē ꝯdixerūt se velle facere publicā disputationē ad ꝓbādū q̄s maior esset. sed nocte p̄cedēti disputatiōēꝫ Joānes baptista apparuit suo deuoto. τ Joānes euāgelista suo: reuelantes q̄ disputationē talē dimitterēt: q2 ipi bn̄ ꝯcordabāt i cel'. ita τ ipi deberēt ꝯcordare i terris. τ demū in sup̄nis viderēt hāc ꝟitatē. Sic ḡ habetis p̄mū genꝰ ꝯtētiōis siue p̄mū modū vicꝫ rōne emulatōis aut inuidie Taliter etiā plures sepꝰ ꝯtendūt de nobilitate ꝓgenitoꝝ. de eorūdē origine τ antiq̄tate: de parētela: de loco natiuo: de amicis τ ꝯsanguinitate
C de amicoꝝ potētia τ bonitate: de reꝝ experientia τ scientia τc. ¶ Scd̄o pōt q̄s ꝯtēdere ꝯtra aliū rōne disputatiōis. q̄ fm Alexā. si fieret p̄ declaratiōe mentis. τ fuato mō debito: vicꝫ ad cognoscēdū ꝟitatē τ ad repugnandū falsitati τc. nullū esset pctm̄. Sed si fieret ex q̄dā titillatiōe honoris τ glie: veniale pctm̄ esset. tn̄ citra deuꝫ q̄rendo gl'iam. sicut fuit in apl'is: de quibꝫ dr̄ Luce.xxij. Facta est ꝯtētio inter eos q̄s eoꝝ videret̄ eē maior. Ipi enī tūc (vt dr̄ scdm̄ Tho.ij.ij.q.xxxviij.arti.j. in solutiōe p̄me rōnis) nō ꝯtendebāt cū intētiōe impugnādi ꝟitatē. q2 q̄libet defendebat q̄d sibi veꝝ videbat̄ Erat tn̄ in eoꝝ ꝯtētiōe deordinatio. q2 ꝯtendebant de q̄ nō erat ꝯtēdendū. s. de p̄matu honoris. Nondū enī erāt spūales: si-
D cut dr̄ ibidē glo. Jō dn̄s cōpescuit eos. ¶ Sed tūc d. q̄s. Nunq̄d licituꝫ est disputare cū hereticis: Ad h̄ rn̄det Alexan. in.ij.par.sūme. q̄ hereticꝰ aut est ab eccl'ia p̄cisus ꝓpter ptinacē sniam: aut nō. Si p̄mo mō: tūc nō est cū eo habendū ꝯsiliū. iuxta illud ps. Nō sedi cū cōcilio vanitatis. Et de h̄ apl'us ad Titū.iij. ait. Hereticū hoiem post p̄mā τ scd̄am correctionē deuita. Un̄ heretici post dānatiōnē nō vocant̄ ad ꝯsiliū. sicut pꝫ.xxiiij.q.j.c. Maiores. Si ꝟo heretici adhuc sūt corrigibiles: licitū est cōtendere τ disputare cū eis vt ad fidem reuocent̄: vl' vt falsitas eoꝝ aliis manifestet̄. Hoc aūt intelligendū est de ꝓbatis in doctrina: quia piculosum esset simplicibꝫ cū hereticis disputare. Jdē de iudeis dicēdū est.
E ¶ Tertio pōt quis cōtendere ꝯtra aliū rōne litigatōis vt clamoribꝫ possit vincere. Sicut faciūt multi q̄ oēm sniam p̄ximi q̄runt infringere: τ clamoribꝫ vocibꝫ m'tiplicatōeq3 ꝟboꝝ volūt vincere. Et fm scdm̄ Tho. vbi s. Si ꝯtētio fiat ꝓpter notabilē impugnationē ꝟitatis: aut iniuriaꝫ vel damnū p̄ximi. sicut facere solent ꝓcuratores τ aduocati: tūc est peccatū mortale. sed de hoc posterius plura dicam.
F ¶ Dubitat̄ circa p̄missa: ex quibꝫ causis viciū cōtētiōis sit fugiendū

ꝛ detestandū: Rñdet ꝙ ꝓpter tres causas pncipalr.

Cótentio est fugiēda ꝓpter
- Confusionē deuitandā.
- Honorem consequendū
- Deriuationē: eo ꝙ multa mala ꝛ scādala inde deriuantur.

¶ Primo cōtētio est detestabil' ꝛ fugiēda ꝓpter ꝯfusionē deuitandā: eo ꝙ ꝯtentiosi ab alijs cōfundunt. Cōtētio eñ facit eos hoibꝫ abominabiles ꝛ exosos. Sūt eñ sil'es canibꝫ q̄ntū ad actū siue clamorē. ꝛ similes sunt demonibꝫ q̄ntū ad maliciā. Quisnā nō vitupabit hoiem semp ꝯtēdentē ꝛ clamantē paratū ad oia ꝯtradicere sniam suaꝫ siue sit vera siue falsa supbe ꝛ ptinaciter defendentē. Jō ait Aug. Et allegat autor i summa viciorꝫ. Nihil simili9 est actibꝫ demonū q̄ꝫ litigare. Vñ litigiosi q̄ cōtendūt nō ostendunt se esse seruos dei p ꝯtentionē. qꝛ ait apl's. ij. ad Timo. ij. Seruū dei nō oportet litigare: igit ostēdit se imitatorē ꝛ filium diaboli: sicut cōtentiosis iudeis dictuꝫ est a chrīo. Uos ex patre diabolo estis. Joan. viij. Fuerunt eñ iudei semp cōtentiosi: fm ꝙ ait Moyses Deute. xxxj. Scio ꝯtētionē vr̄am ꝛ ceruicē durissimā: ꝛ adhuc me viuēte semp cōtentiose ꝯtra dn̄m egistis. Jta ꝛ eisdē dixit sctūs Stephan9 ꝓtomartyr cū eis de fide disputās Act. vij. Dura ceruice ꝛ icircūcis corꝺibꝫ ꝛ auribꝫ vos sp restitistꝭ spūiscō: sicut ꝛ pr̄es v̄ri. Q' aūt ꝯtētiosus demōes imitat̄ h̄ sic ꝓbat̄. qꝛ opatio ꝛ intētio dei repugṅt intētiōi ꝛ opationi diaboli. qꝛ sicut de9 p pacē ꝛ dilectionē nitit̄ filios suos ꝯgregare in vnū: ita ecōtra demō p litē ꝛ ꝯtētionē ab inuicē q̄s de9 vnit conat̄ separe Et h̄ bn̄ oñdit nomē suū. Diabol9 eñ interp̄tat̄ ꝯtrari9: vt dt Cathol'. eo ꝙ sp ꝯcordiā ꝛ pacē iustorꝫ nitit̄ rūpe. Quicūqꝫ igit p ꝯtētionē a pace ꝛ ꝯcordia elōgat̄. a tota trinitate sepat̄ ꝛ diabolū imitat̄. Primo a pr̄e abdicat̄: qꝛ ip̄e est pnceps pacis Esa. ix. Scd̄o a filio exhereditat̄: eo ꝙ suū testamentū irritat. Chr̄s eñ dū a suis discipul' finalit̄ de h̄ mūdo recessit eis testamētū ꝯdidit di. Pacē relinq̄ vob: pacē meā do vob. Jo. xiiij. Tertio a spūscō alienat̄: qꝛ i charitate adunat9 nō radicat̄. Et iō dt apl's ij. ad Corꝫ. xiij. Pacē habete ꝛ de9 pacis ꝛ dilectōis erit vobiscū. Sicut eñ pacifici p imitationē sūt filij dei dicēte chrīo Mat. v. Bti pacifici q̄m filij dei vocabunt̄. Jta ꝯtētiosi ꝛ litigiosi sūt filij diaboli: vt pꝫ ꝫ. Joan. viij Uos ex pr̄e diabolo estis. Ecce q̄ntā ꝯfusionē icurrūt ꝯtētiosi vt diabolo ꝛ canibꝫ sil'es eē dicāt̄: a tota trinitate separent̄ ꝛ filij diaboli vocent̄. Jō dr Prouer. xvj. Nō puersus suscitat lites. Et ibidē dr. xvij. ca: Sp iurgia q̄rit mal'. angel9 aūt crudel' mittet̄ ꝯ euꝫ. Jlle vicꝫ angel9: q̄ sibi cooꝑat̄ i ꝯtētioībꝫ: ille postea mittit̄ ꝯ ꝯtētiosum i penis: vt ab eodeꝫ recipiat penas in p̄m: ū: a q̄ instruct9 ꝛ stimulat9 cōtentioni inseruiuit. Ecce quāta mala facit lingua ꝯtentiosa. Propterea sicut habet̄ in vitis phorū. caplo. ij. Solon phus semel inteerogatus: Quid acutius gladio? ait. Praua hominis lingua. Et de Xenofonte philosopho legit̄: ꝙ dum q̄dam sibi malediceret: respōdit. Tu inquit male dixisti: ego auteꝫ

Cōtētiosi canibꝫ assil'ant̄ ꝛ demōibus

h̄ Diabol9 quō inte̾ptatur

ɔsciētia teste didici maledicta cōtēnere vt habet̄ in vitis phoꝝ.ca.xxxi.

D ¶ Scd̄o est abominabil' ꝛ fugiēda ꝓpter honoratione .i. ꝓpter honorē in de cōsequendū. Est eñ hō fugiēs cōtentiōes dign⁹ honore. s̄m illd̄ Prouer.xx. Honor est hoi qui sep̄at se a cōtētionib⁹. oēs eñ stulti miscent se ɔtumelijs. Et apl's.ij. ad Timo.ij. ait. Stultas aūt ꝛ sine disciplina q̄stiōes deuita: sciens q̄ generāt lites. Seruū aūt dn̄i nō oportet litigare sed mā̄suetū esse ad oēs. docibilē/patientē/cū modestia corripientē eos q̄ resistūt v̄itati. Ad sensum eñ vidim⁹ q̄ qn̄q3 ex minimis reb⁹ p̄ indiscretionē v̄boꝝ veniūt magne ɔtentiōes. Ex q̄ infert̄ q̄ hō v̄bis cōtētiosus stult⁹ demōstrat̄. Vñ sicut signū sapiētie est tacere ꝛ a ɔtētiōe abstinere. ita signū stulticie est nunq̄3 silere: sed semp̄ loq̄ ꝛ ɔtēdere. Vñ narrat̄ in vitis phoꝝ c.ij. q̄ Solon phs multis loq̄ntib⁹ sol⁹ tacuit. Qui sup̄ h̄ a Periādro interrogat⁹ fuit: an ꝓpter v̄boꝝ inopiā/an q2 stult⁹ esset/taceret. rn̄dit: Nemo stult⁹ tacere pōt. Vñ Prouer.xxix. dr̄. Vir sapiens si cū stulto ɔtenderit: siue irascat̄ siue rideat/nō inueniet reqem. siue eñ irascat̄/cōminādo supplicia: siue rideat/pollicēdo p̄mia nō inueniet reqem. q2 stult⁹ nec sic nec sic emendat̄. igit̄ frustra cū eo laborat̄: vt habet̄ ibidē in glo. Propterea ɔtētiosi assimilant̄ canib⁹. de q̄b⁹ ait Albert⁹ in li. de aīalib⁹. q̄ ex innata sibi melācholia mox vt strepitū audiunt latrare incipiūt: nō ɔsiderātes siue amic⁹ siue inimic⁹ siue extraneus fuerit. Ita fatui mox vt q̄dā v̄ba audierint/statim loqui ꝛ ɔtendere incipiūt: nō curātes an sit ad ꝓpositū vel nō. Et qui cū tali se occupauerit/turbatiōem inuenit. Om̄ sicut q̄ apprehēdit aurib⁹ canē: sic q̄ transit impatiēs cōmiscet̄ rixe alteri⁹. Prouer.xxvj.

I ¶ Ex his ɔ̄pat3 quō q̄s p̄ ɔtentionē honore spoliat̄. Sicut eñ honor est hoi q̄ se sep̄at a ɔtētiōib⁹ vt pt3 s̄. H. Ita ecōtra maxim⁹ rubor est se īmiscere litib⁹ ꝛ rixis. Et talis est oī honore eccl'iastico idign⁹. Vñ etiā ordinari in ep̄um ꝓhibet canon ɔtētiosum. dist.xlvj. p̄ totū. Et fundat se sup̄ illud apl'i .j. ad Timo.iij. Oportet ep̄m irrep̄hēsibilē esse. Et seq̄t̄. Nō litigiosum. Et causam assignat canon. q2 cōtētiosi vel adulatiōib⁹ sibi anīos p̄ncipū ɔciliāt vl' fratrib⁹ suis detrahēdo notā ingerūt diffamie. ꝛ inter fr̄es discordiā seminādo nunq̄3 facere cessant. q̄ oīa i p̄latis dānabilia esse ꝓbant̄. Et nō solū ɔtentio honori ep̄ali ɔtrariat̄. imo p̄fectiōi monachali aduersat̄. Et ideo ɔtentiosus monach⁹ tanq̄3 fundamēti religiōis .s. obediētie destructor graui⁹ puniri mādat̄. dist.xc. Siq̄s monach⁹. vbi dr̄. Siq̄s monachus cōtētiōes amauerit: vel manifestū ɔuiciū fratri itulerit/iuxta arbitriū rectoris modumq3 pcti diutina expiet̄ pn̄ia. Et apl's ad Titū.iij. ait Tito: quē alijs p̄tulit. Cōtētiōes ꝛ rixas deuita ꝛc̄.

¶ Quātum aūt deo placeat ꝛ q̄nti sit meriti apud deū/nō contēdere: clarū esse pōt per illud q̄d legit̄ in Vitaspatrū. q̄ orante sancto Machario vox insonuit ad eū dicens. Nōdum ad mensurā duaru3 mulieꝝ venisti q̄ habitāt in p̄xima ciuitate. Cunq3 q̄siuisset Machari⁹: ꝛ inuenisset eas: ɔuersationē earū interrogauit. Ipe ꝟo dixerūt q̄ erant mulieres duoꝝ fratrū. ꝛ q̄ p̄ q̄n

Marginal notes:

Cōtēdere est signum stulticie.

Exēplu3.

Exēplū

ad mēsurā .s. meriti

decim annos simul fuerãt nec verbũ ꝯtẽtiosum fecerant. nec vnq̃ꝫ aliqua earũ dicto vel facto cõtristauerat aliã. Qđ audiẽs Machari⁹ bene edificat⁹ recessit. ¶ Tertio contẽtio est abominãda ꝛ fugiẽda ꝓpter deriuationẽ. qꝛ ex ea multa mala deriuanť ꝛ oriunť. Ab illa enĩ sepe deriuãtur plura scãdala/odia/dissensiões/rixe. ꝛ quãdoqꝫ post verba veniť ad verbera. Propterea diciť Eccli. xj. Ab vna scintilla augeť ignis. ꝛ a doloso augeť sanguis. Quãuis aũt multa ꝛ innumera mala oriunť ex ꝯtẽtiõe: attñ hic qnqꝫ singulariť cogitaui annotare

Cõtencio facit singulariter qnqꝫ mala. qꝛ
- Cõtentiosus mente ꝑturbať.
- Contẽtiosus a carne superať
- Per ꝯtentionẽ homo grã priuať
- Per ꝯtentionẽ cõmunitas annihilať
- Per ꝯtentionẽ ꝯtẽtiosus supplicio dãnať

¶ Primo ꝯtẽtiosus mẽte ꝑturbať. Sicut enĩ ꝯtentiosus alios sua ꝯtẽtione turbat: ita ecõtra in seipo sꝑ turbationẽ inuenit: ꝛ ex vicijs ꝯtra se contẽdentib⁹ intus molestiã sentit. Quia sicut dꝛ Eccli. xl. Timor mortis iracũdia ꝑseuerãs ꝛ ꝯtentio. q. d. Iracũdia ꝑseuerãs ꝛ cõtentio timorẽ mortis ab alijs inferendã inducũt ꝛ mẽtis turbationẽ. Sicut enĩ iracund⁹ ꝛ timens sempꝛ dũ est in passiõib⁹ turbať. ita ꝑseuerãs in cõtentione nunq̃ꝫ stat in mẽtis tranqllitate. vt bñ ꝓbauerũt hi q̃ per strepitũ iuris aut resistẽtiã alioꝝ causas tractare habẽt: quãtum illi turbanť. dũ vt eis eoꝝ cõsciẽtia dictat ꝯtra iusticiã impugnanť. Sed ꝯ hec q̃dã pater sanct⁹ docuit remedũ in Vitaspatrum dicẽs. Si aliquis loquiť tecum de quacũqꝫ causa noli cõtendere cũ eo: Si bene dicit: dic/bene. Si male: dic/tu scias quid loq̃ris. ꝛ nõ contẽdas cũ eo: tũc erit mẽs tua pacifica. Ecõtra vo q̃ cõtẽtiose verbis q̃buslibet respõdet: sempꝛ cõuolutã turbationẽ inueniet. Qđ apl'us ꝓhibet ad Roma. xiij. dicẽs. Nõ in cõtentiõe ꝛ emulatiõe: sed induimini dñm Jesũ chrm: pacis. s. ꝛ cõcordie autorẽ. Rursus ꝯtẽtiosus introꝛsus ex vicijs cõtra se cõtẽdẽtib⁹ molestiã sentit. Nã ꝛ cum ab exteriori cõtentiõe quiescit: intra se durissimã cõtentionẽ vicioꝝ inuenit. vt pulcre ostẽdit Berñ. lib. vj. ca. xxv. in flori. sup illo verbo Ecce nos reliquim⁹ oĩa ꝛc. Si inq̃t laborem ꝛ dolorẽ considera(s) illorũ qui varijs seruiũt vicijs: mox ꝑfecto inuenies homines/ qui cũ in labore hominũ nõ sunt: longe aliena ab homĩe flagella sustinent. Contendunt ambitio ꝛ elatio cordis. Hec infima despicit ꝛ ad superna volat: cum nullũ reuereri: nulli cedere monet dicens. Quis est ille vel ille vl' dom⁹ patris eoꝝ: quare ei blandiri deberes. Ecõtra si ambitio infima petit: humilitatẽ fingit: cuilibet se substernit: dulciter loquitur dicẽs. Sermo bonus bonũ inuenit locũ. loquaris cuilibet humiliť quia qui nõ potest ꝓdesse potest tamẽ obesse. dissimula ꝑmo. Primũ bonum vinũ pone: donec veniat hora tua. Auaricia etiam ꝛ laudis amor contra se cõtẽdunt: quia quod auaricia cõgregat/laudis appetitus dispergit. Gula aliquãdo aliud exigit: ꝛ sepe ꝑruit⁹ aurium aliud querit.

R

Exẽplũ

Nõ ꝯtẽtione vicioꝝ

Sic ꝛ odoratus ꝛ tactus diuersa imperant. Dum sibi cōem gestiūt ꝑ-
rspere seruū: ꝛ trahit sua quēq3 voluptas. Hec ibi. Et hoc quidē iustissi
2 me ꝯtingit. vt qui summā pacem scz deu3 a mente sua excludit: in seipo
turbationē ꝛ cōtentionem habeat. ¶ Secūdo cōtentiosus a carne supe
ratur In homine eñ cui ratio dominaṫ caro remurmurās subijciṫ ꝛ an
cillaṫ sicut mulier viro. Sed econtra vbi cōtentio reperiṫ ibi vtiq3 caro
pficiṫ ꝛ intellectus supprimiṫ. qd mox ex contentiōe que est carnis ꝓ-
mulier ē nālit con tentiosa prietas conuinciṫ. Sicut eñ mulier naturaliter est cōtentiosa: eo ꝙ in
ea sit ratio parua: sicut deducit Egidi⁹ d re. prin. li. ij. par. j. ca. viij. dicēs
Quia eñ mulieres deficiūt a ratione. ratio frequēter nō est frenum re-
trahens eas a turpi actiōe: sed si retrahunṫ hoc magis est ex passiōe ve-
recundie. Et ideo si mote fuerint ad cōtendendū nesciunt seipas mode-
rare. sed sine freno litigant ꝛ contendunt. Et ideo mulieres plus ꝙ̄ viri
in litigando ꝑseuerant. Cuius exemplū habem⁹ in vitis phoꝝ ca. xxvj.
Exēplū de Gorgia pho: qui grecos inter se cōtendentes citi⁹ potuit concordare.
ꝙ̄ ancillam in ꝓpria domo cum sua vxore. Nam vt ait Hiero. li. j. ꝯtra
Iouinianū librum pulcerrimū de concordia grecis inter se dissidentib⁹
recitauit. Cui melanci⁹ inimicus eius. Hic nobis inqt de concordia pre-
cipit. qui se ꝛ vxorem ꝛ ancillam: tres in vna domo concordare nō potu-
it. Emulabatur quippe vxor eius ancille pulchritudinem: et castissimu3
virum quotidianis iurgijs exagitabat. Ex quo inferṫ ꝙ quanto minus
homo habet de ratione siue vir siue mulier tanto facili⁹ ꝓuocatur ad li
tem ꝛ cōtentionem. Cuius exemplū bene habemus in fatuis. qui vexa-
ti de facili ad litem ꝛ cōtentionem prouocanṫ. Et ideo minus eis impu-
tatur. Ex quo iteꝝ sequitur: ꝙ cum mulier ex natura min⁹ habet d ratio
ne vt cōmuniter. si cōmouentur ad cōtentionem minus eis illa conten-
tio ad peccatum imputari debet. lic3 a pctō mortali non excusenṫ si de-
liberatiōe preuia vel saltem cōsensu interpretatiuo: cōtendendo fecerint
cōtra dilectione3 dei aut proximi. vic3 deum blasphemādo vel proximo
contumelias ingerendo ꝛ sic eū prouocando: aut occulta crimina pro-
palando: et sic ex ira se vindicando ꝛc̄. Est tamen verum ꝙ multe rep-
periuntur mulieres pacifice ꝛ caste. que sentiunt quotidianas cōtentio-
nes a viris suis rixosis ꝛ contentiosis. Et cum mulier omnē quā potest
adhibet diligentiā vt viro placeat non est satis. sed si verbum discretu3
emittit. persuadendo domui necessaria aut alia quecunq3 vtilia/statim
vir ad contentiones insurgit: nihil ad te: ego viuam ad voluntatem me
am non tuam. ꝛc̄. Non sic impij nō sic: quia mulier non est viro data in
ancillam sed in sociam: de latere non de pedibus viri: vt sepe audistis.
M cōtētios⁹ priuatur gratia ¶ Tertio ꝑ contentionē homo gratia priuatur Sicut eñ per concor
diam ꝛ vnitatem maximum meritum acquiriṫ. ita per contentionem et
dissensione3 omnis gratia si presit in subiecto perdiṫ. vel omnis via ad
eam habendam si non presit clauditur: concordia enim maximi meriti
esse monstraṫ: sicut pat3 supra in exemplo de sancto Machario circa lit

teram J. Sicut ergo per concordiam meritum acquirit. ita econuerso per contentionē gratia et virtus perditur. quia secundum apostolum contentio inter opera carnis numerat. que qui agunt regnum dei non possidebunt. ad Gala. v. sed nemo excludit a regno dei nisi priuatus gratia et charitate dei. igitur per contentionē homo priuat gratia et virtute. imo quod peius est cōtentio opus bonum de se facit infructuosum. sicut infirmū consolari et visitare etc. Sicut ostendit Greg. v. mora. de amicis Job. qui causa consolationis ad eū venerant. qui dum cum eo cōtenderent pietatis causam perdiderūt. quamuis hoc non praua intentione fecerunt: percussum tamē nō nisi pro iniquitate crediderūt. ¶ Quarto per contentionem cōitas annihilatur. Sicut enim summū conseruatiuū est pax amicorum et vnitas. ita summū destructiuū politie est contentio et diuersitas. Tales cōtentiones et diuersitates hodie nostris temporibus suscitāt nobiles et milites qui dum concordiā procurare deberent/ lites et contentiōes procurant. et principes ad huiusmōi facere puocāt. Et ideo omīa regna iā guerris et contentionibus sunt plena: vt ad litteram verificet illud ps. Effusa est contentio super principes. quia errauerūt scz a via veritatis et iusticie. et vacāt pauperum oppressionibus. De quibus etiam dicit propheta Esa. lviij. Ecce ad lites et cōtentiōes ieiunatis: et percutitis pugno impie etc. ¶ Quinto per contentionem contentiosus supplicio damnat. quia enim vt dictum est supra. f. g. cōtentiosus diabolo vnitur. digne in igne eterno qui paratus est diabolo et angelis eius: demonibus cruciandus tradit et donat. vt ostendit Augusti. de vera religione tractans illud Matth. xxij. de illo qui nō habebat vestem nuptialem. quomō ligatus manibus et pedibus proijcitur in tenebras exteriores vbi est fletus et stridor dentium: dicēs. Initium summe difficultatis est cōtentio. Et hoc signari arbitror in eo cui ligant manus et pedes id ē: facultas omnis aufertur operandi etc. Et sequit plures enim sunt quorum vita est contendere. qui si etiam ab illecebris carnis conantur abstinere quia tamē non vtunt talento sibi credito siue cōmisso. i. mētis acie quia videntur alios excellere. sed habent eam aciem mentis in sudario ligatam. i. terrenis cupiditatibus inuolutam. ligabunt his manus et pedes et mittentur in tenebras exteriores. ibi erit fletus et stridor dentium. Hec ibi. Et ideo Augusti. in ca. sequenti hortatur nos contentiōes vitare ne ad cruciandum tradamur angelis sathane. qui delectant in contentiōe dicēs. Non inquit diligamus certamina. ne angelis qui talia diligunt in potestatem demur humiliandi: vincendi et verberādi. Hec Augusti. Tale supplicium monstrat apostolus contentioso esse dignum/ ad Rom. ij dicens. His qui ex contentione non acquiescūt veritati. ira et indignatio et tribulatio et angustia in omnē animam operantis malum. Ecce quanta mala sequuntur ex contentione. Rogemus ergo deum vt gratiam nobis tribuat vitandi omnes dissensiones et contentiones. et viuendi in concordia et pace. vt sic per concordiam proximorum temporalē acquiramus concordiā et pacem eternalem Amen.

N

Nota

¶ De Contentione. Sermo. XIX.

OBsecro vos per nomē dn̄i nostri iesu christi vt idip̄m dicatis oēs ꝛ nō sint in vobis sci/smata ꝛ contentiōes. j. ad Cor. j. In p̄cedenti sermōe audisti quid sit ꝯtentio Et quō tripliciter fiat. Quare etiā contentio sit fugiē/da ꝛ detestanda. vicȝ p̄ncipaliter ꝓpter vitare ꝯfusionē/ꝓpter honorē cō sequendū/ꝛ ꝓpter vitanda plura mala q̄ ex ꝯtentiōe deriuant. Nunc cō sequēter in p̄senti sermone dicendū erit de pluribꝰ generibꝰ hoim cū q̄bꝰ hō nō debet ꝯtendere. sed ꝯtentionē diligētissime fugere. ꝛ cum omnibꝰ iuxta verbum apl'i idipsum sentire. Pro gratia Aue maria. ¶ Obse/cro vos per nomen dn̄i nostri iesu christi ꝛc̄ vbi s̄.

A ¶ Circa hec verba thematis est ꝯsiderandū: q̄ quantū ad p̄sens suffic̄. sex sunt genera hoim cū quibꝰ nō est ꝯtendendū. vt patȝ infra.

Nō est contendēdū
- Cum verboso siue loquace
- Cum famoso ꝛ potente
- Cum probroso pestilente. i. cum peccatore hono/rem suum nō attendente
- Cum vxore non tacente
- De re ad te nō ꝑtinente
- Cum deo omnipotente

¶ Primo nō est ꝯtendēdū cū ṽboso garriēte: siue cū loquace. q2 oīs ver/bosus ad ꝯtentiosa ṽba est dispositꝰ: ꝛ q̄ cū illo cōtentiose locutꝰ fuerit mille ṽba ꝑ vno reportabit: ꝛ iꝓpropatiōȝ sue genealogie audiet. atȝ ꝯtu/cia ꝯficta ꝑcipiet. Vn̄ Eccī. viij. Nō litiges cū hoīe linguato: ꝛ nō strues in ignē illiꝰ ligna Et seq̄r ibidē. Nō cōices hoi idocto: ne male d̄ ꝓgenie tua loquar [idocto] .i. ꝯtētioso q̄ docuit linguā suā loq̄ mendaciū. qm̄ cū ṽboso si q̄s ꝯtēderit ſꝫ ad āplꝰ cū ꝯtēdēdū incēdit ꝛ nūq̄ȝ requiem habe/bit. Sic̄ ꝓuerb. xxix. d̄r sapiēs. Si cū stulto ꝯtenderit nō inueniet requiem.

Verbosꝰ compar̄ duabꝰ rebus. Et iō ṽbosꝰ assimilar̄ duabꝰ rebꝰ. vicȝ calci ignescēti: ꝛ igni accrescēti. Pri/mo ṽbosus ꝯpar̄ calci ignescēti. Calx ei viua ſꝫ Isid. xvj. Ety. c. iij. licȝ sit actu frigida. occulte tn̄ in se feruentis ignis est ꝯtentiua: q̄ mox accendit ꝛ fumat ꝑfusa aqua. Et in se ꝯtiet ƀ mirabile. q̄ aqua q̄ oīs aliꝰ ignis ex

B tinguit ipsa accendit. ꝛ ecōtra oleo q̄ reliquꝰ ignis incendit sopit. vt etiā dicit Aug. xxj. de ciui. dei. ca. iiij. Sic est reuera verbosus. qui aqua con tentionis ꝛ increpationis tactus/fumat/stridet/ꝛ ad modū ignis accē/ditur. ꝛ ꝑ colerā recōtendēdo ignitur. per oleum vero mollis responsio/nis ꝛ dulcis sermonis supprimitur ꝛ sopitur. Mox enim vt verbosus aqua correptionis fuerit tactus: fumat per choleraȝ: stridet per conten/tionem prauam: ꝛ accenditur per iracundiam: vt deducit Gregorius v. mora. tractans illō Prouer. xvij. Qui dimittit aquā caput ē iurgiorꝫ

q.d. Sapiēs. Sicut q̄ in calcem dimittit aquā causa incendij calcis. sic qui v̄ba dimittit fluxe locutionis in verba verbosi garrientis: causa ē incensionis litis. Et sicut aqua calci infusa causat fumū ⁊ stridorē. sic increpatio verboso illata causat ꝯtentionē ⁊ ꝯtradictionē. Hec est em̄ aq̄ ꝯtradictionis vbi iurgati sunt filij israel Nūe.xx. Et sicut aqua ꝓbatur calx viua. ita ꝑ cōtentionē verbosi ꝓbitas demonstrat᷑: vt ꝯtendens cuꝫ tali possit dicere illud p̄s. Probaui te apud aquas ꝯtradictionis. Et q̄ sicut verbosus aqua increpatiōis accendit᷑. ita econtra oleo lenis ⁊ dulcis sermonis compescit᷑. per oleum em̄ mollis lenitas accipitur Juxta illud p̄s. liiij. Molliti sunt sermones eius sup̄ oleum. Sicut em̄ vt dic̄ Albertus in postilla sup̄ illo Luc̄.x. Samaritan⁹ vulnerato appropiās oleum infudit: oleum lenit ⁊ mollit. sic verbū dulce ⁊ lene ꝯtentionē verbosi sopit Vnd̄ Prouerb.xv. Responsio mollis frangit iram. Et sicut oleum dura emollit. ita blanda locutio aspera verba contentionis lenit. Vnde Prouerb.xxv. Ligua mollis frangit duriciam. Pat꞉ igit᷑ q᷑ non est ꝯtendendum cū verboso q꞉ assimilat᷑ calci ignescēti. Et hoc dixit Catho. Contra verbosos noli ꝯtēdere verbis: Lis minimis verbis interdū maxima crescit. ¶ Scd̄o verbosus cōparat᷑ igni accrescenti: ⁊ ideo cum eo nō est ꝯtendendū. Unde Aristo. inter septē enigmata q̄ ponit: dicit illud Jgnem gladio ne foueas: vt recitat Ualeri⁹ li.iij. Cōtentiosuꝫ ⁊ iracundū verbis nō ꝓuoces asperis. Gladius em̄ est ligua. iuxta illud p̄s. Lingua eorum gladi⁹ acut⁹. Eorum vicꝫ ꝯtendentiū/ susurrātiū/ detrahentiū/ ⁊ ꝓuocantiū. O gladi⁹ ille maledict⁹ quo scindit᷑ fama ꝓximi. ⁊ sepe anima scindit᷑ ⁊ separat᷑ a deo. Jsto gladio vicꝫ lingue ignis fouet᷑: cū verbosus ⁊ ꝯtētiosus correptionibꝯ ampli⁹ inflāmat᷑ ⁊ vrget᷑. qm̄ sic qui in ignem mittit ligna ignem augmentat ⁊ fomentat ⁊ crescere facit. ita q̄ verboso dat verba ꝯtentiosa eū ꝓuocat ad vlteriora. Et ideo cū tali ꝯtendere ꝓhibuit Salomō Ecc̄i.viij. dicēs. Ne litiges cū homine linguato. nec struas in ignē illi⁹ ligna vt patebit s̄. Non debent strui i ignē ꝯtentiosi ligna q̄ incendij sunt materia. i. nō debēt eis dare v̄ba ꝯtētiosa q̄ vlterioꝝ dissensionis ⁊ maioꝝ sunt fomēta. q꞉ sic̄ d꞉ Ecc̄i.xxviij. scdꝫ ligna silue sic exardescit ignis. sed igne icrepatiōis ⁊ asperitatꝭ subtracto: cessat ꝯtentio: vt d꞉ Prouerb.xxvj. Cū defecerint ligna extinguet᷑ ignis. ⁊ susurrone subtracto iurgia ꝯq̄escunt. Ecōtra v̄o q̄ ligna ꝯtētionis addit: q̄si ad carbones ignē ⁊ ligna ponit. ⁊ ꝯtentionē i v̄boso auget Sic ibidē clare innuit sapiēs cū d̄t. Sicut carbones ad prunas ⁊ ligna ad ignē. sic iracūdus suscitat rixas. Et iō si v̄bosus aliquē de aliq̄ q̄rat ille dulcit᷑ ⁊ breuiter r̄ndeat. ne materiā ꝯtentiōis sibi tribuat. Sic hortatur Job. vj. ca. di. Rn̄de te obsecro, absqꝫ ꝯtētiōe. ¶ Scd̄o nō est ꝯtendendū cū famoso ⁊ potēte. q꞉ sicut d꞉ Ecc̄s. vj. Hō nō pōt ꝯtra fortioreꝫ in iudicio ꝯtendere. Si em̄ paup̄ cū potente ꝯtendat ⁊ aliq̄n ꝓ vna vice vincat. ecōtra causas eū ipugnādi. ⁊ interdū ac si nihil de h̄ sciat ex indirecto aduersarios contra pauperē suscitat. aliq̄n ꝑ se h̄ actitat. et sibi dū nō est

C
Igni accrescenti cōparat᷑ verbosus

D
cū famoso ⁊ potē te ꝯtēdē

moliri insidias nō cessat donec eū opprimat. Sicut ex quadam fictiōe poete Esopus demōstrat. Nā fingendo narrat q̄ vnicorn⁹ elephantē cornu suo pcussit ⁊ occidit. Vidēs hoc bos siluestris intra se dixit. vadā ⁊ similiter faciā ⁊ veniens, cornib⁹ in elephātē ipingere incepit Elephas eū sua pmuscida.i.rostro suo eū pcussit ⁊ totū cōquassauit. Sic reuera quidā impotentes/vidētes pncipes ⁊ magnates humiliare magnos cū castris:nobiles ⁊ potentes, ⁊ attendētes q̄ illi timore potentie sine resistētia aliqñ se dant suis dñis. similiter se facere posse credunt. magnis diffidant ⁊ his minant. ⁊ cornib⁹ impingunt inquātū seruitores eorum aliqñ capiūt. sed isti dissimilāt ⁊ temp⁹ quo eos habere possint expectāt ⁊ captos interdū furcāt. ⁊ aliqñ cū tota genealogia exterminām. Quare bene cōsulit Sap. Ecci. xiij. Ne litigas cū hoie potēte: ne forte incidas in man⁹ ill⁹. Nō cōtendas cum viro locuplete. ne forte econtra constituat tibi litem. Et Glo. ibidē dicit. Potentes sunt supbi ⁊ ideo cōtentiosi. q2 inter supbos semper iurgia sunt Prouerb. xiij. Et locupletes sunt auari ⁊ litigiosi. q2 ex auaricia oriunt inuidie cōtentiōes ⁊ hmōi. Cū his igit non est ɔtendendū. q2 pauper de eis nō potest reportare victoriam vel triumphū. sicut nec fessus currens cū equitib⁹. Vnd Hiere. xij. Si cum peditib⁹ currens laborasti. quomō poteris ɔtendere cū equis. q.d. minime. Et licz piculosum sit ɔtendere cū talib⁹ verbis. tñ piculosi⁹ est litigare factis. O quot pauperes voluerunt cū diuitib⁹ in iudicio contendere. siue p possessionib⁹ ab eis occupatis:siue p pecunijs ⁊ alijs reb⁹ vsurpatis. ⁊ tandem diuites pualuerunt. vt enim dicit Sapiens Prouerb. xix. Diuitie addūt amicos plurimos. a paupere autem ⁊ hi quos habuerit separant. Et Isid. xj. q. iij. pauper. ait. Pauper dum nō habet qd offerat in iudicio. nō solum audiri contēnit: sed etiā ɔtra veritatem opprimit. cito violatur auro iusticia:nullamq3 reus pertimescit culpam. quā redimere nūmis estimat. nec tm̄ pauperib⁹ verū etiā diuitib⁹ ⁊ hmōi litigia sunt damnosissima. qm̄ vt ait Chrys. lib. iiij. epl'ar. Lōga questio litigantium:non tam auget patrimonia q̄3 euertit. ¶ Tertio nō est cōtendendum cum pbroso pestilente. i. cum homine ɔtentioso honorem suum non attendente. Homo em̄ pestilens etiā alium contentiose inficiens:ifamās ⁊ corrumpens. qui hominum amiciciā separat ⁊ odia ⁊ infamias semiat. quia homo pestilens dissipat ciuitatē Prouer. xxix. i. probrose contendens cordiu destruit vnitatez, ⁊ fame lacerat claritatem. et se corripiētem odit ⁊ infamare contendit. quia non amat pestilens eum qui se corripit Prouerb. xv. Talium em̄ correctio est inutilis ⁊ perniciosa. quia sicut dicit Iaco. iij. Vbi est zelus ⁊ contentio ibi est incōstantia. Et ideo si talis probrosus ⁊ pestilens alium infamauerit:non se statim ille per contentionē defendere debet. quia ex contentione maior sibi orit opinio male fame. ⁊ quanto plus se defenderit:tanto amplius infamiam suam dilatabit. Ideo Sueton⁹. xij. lib. de vita cesarum dicit. q̄ Domicianus imperator nunq̄3 verba contentiosa aut acerba proposuit cō

Fictio poetica

E Nō pestilens mlta mala opat

Exēplū

tra eum quē necesse erat punire rigide. Et sequitur ibidem Acerbꝰ erat ⁊ rigidus semꝑ. In verbo sermonis lenitas atrocis iudicij semꝑ pream bulum fuit Hec ibi. Et hoc etiā videnꝭ naturalia docere Nam Aristo. viij. ꝺ aialibꝫ ꝺt de lupo: qꝛ cū maxie irascíꝭ dissimilat: ⁊ se inuadentem Lupus
ire ꝑmittit: ac si nō attendat quousqꝫ impꝛmeditatū inueniat. ⁊ sic cū ne euadere possit occupat. Sic sapientes viri cum infamatoꝛe pestilēte nō litigant. sed suam iniuriam dissimulant. propter subterfugia cautelosa ⁊ astuta que habēt ⁊ quibus ampliꝰ infamare solent. sed tempꝰ suuꝫ eꝝ pectant. Et cū eos in malo ceperint se excusant. ⁊ eos ad publicū iudici um trahunt. Et ibi quales fuerint ostentant: dicentes illud. j. Reg. xij. Uiri state vt in iudicio ꝯtendaꝫ aduersum vos. Cum talibus infamibꝫ non est litigandum neqꝫ contendendū: qꝛ nec gloꝛiam: nec ꝯfusionē: nec futuram verenꝭ damnationē. Et hoc est qꝺ dicíꝭ Prouerb. xxiiij. Ne cō tendas cū pessimis: qꝛ nec futuroꝝ habēt spem: ⁊ lucerna impioꝝ extin guetꝭ. ¶ Quarto nō est contendenduꝫ cum vxoꝛe nō tacente: qꝛ sicut in ista vita delectabilissimū est in vnitate coꝛdium cohabitare vxoꝛem et F
virum. in quo etiam spūsancꝰ habet cōplacentiā. Sicut ꝑ Salomonē cū vxoꝛe
pater celestis ꝺt Ecci. xxv. In tribꝫ beneplacitū est spiritui meo. q̄ sunt ꝓ nō tacēte
bata coꝛam deo ⁊ hoibꝫ: cōcoꝛdia fratrū: amoꝛ ꝓximoꝝ: vir ⁊ mulier si ꝯtēdēdū
bi cōsentientes. Ubi dicit Glo. Uiri debēt diligere vxoꝛes sicut chꝛistꝰ nō est
eccl'iam. Et ecōtra Sic econuerso summū in ista vita in sanis coꝛꝑibꝫ turbatiuū: est ꝑ contentionē diuisos esse mulierē ⁊ virū. qꝛ qui ꝯtēdit cū muliere: nec in domo nec extra domū pōt esse in pace. Ex quo pꝫ q̄ꝫ gra ue est cohabitare mulieri rixose ⁊ loquaci. qꝛ nūc ꝯtendit cum vno nunc cum alio: nūc nuru: nunc cū socru: nunc cum viro: nunc cuꝫ vicina. Est qꝛ illi contentio velut cibus. de tali muliere dicit Sapiēs Prouerb. xix Tecta iugiter ꝑstillantia litigiosa mulier: quasi dicat Sapiens. Sicut qui habitat in domo ꝑstillante. qñ vult declinare: stillicidiū in vno loco inuenit in alio. ita qꝛ nō inuenit requiem. Sic ⁊ ille qui mulierem habꝫ litigiosam in domo: ille habet q̄si venenum amarissimū turbans oīa bona. propterea dicit Sapiens Prouer. xxvij. Tecta iugiter ꝑstillātia in die frigoꝛis: ⁊ litigiosa mulier comparanꝭ. Sicut eñ homo cum do mum intrat: quietem q̄ritat ⁊ lassa membꝛa recolligere tentat. sed vbi domus ꝑstillat nullam quietem captat. imo in iugi turbatione ⁊ inqe tudine extat. Sic ꝑ omnia cū homo suis negocijs implicatus fuerit et turbationē sollicitudinis ꝓ domo sua tota die poꝛtauerit. cū ad litigio sam mulierem redierit ⁊ quietem q̄sierit in magna tribulatiōe erit. Uñ Ecci. xxv. ꝺꝛ. Cōmoꝛari plus leoni ⁊ draconi placebit q̄ꝫ cum muliere ne quā. Et Prouerb. xxi. Melius est habitare in angulo domatis q̄ꝫ cum muliere litigiosa in domo cōi Et causam reddit salomōe Prouer. xxvij Quia qui retinet taleꝫ mulierem est q̄si q̄ ventum tenet: ⁊ oleum dextre sue euacuat. Suꝑ quo Hugo in postillis dīc. qꝛ ml'ier ꝯtentiosa est mu lier molesta. qm̄ vt ait. sicut ventus manu teneri nō potest: ita nec talis

mulier. Itē vētus si clausus est intrīsec⁹ strepitū facit. sic mulier si clau
dat̄ litigiū incipit. Et sicut oleū q̄ntūcūq3 stringat̄ de manu effluit: ita
muler talis q̄ntūcū q3 custodiat̄/vias exeūdi ꝛ puaricādi inuenit. Un/
de Prouer. vij. dr. Mulier garrula ꝛ vaga est q̄et; ipatiēs: nec valēs in
domo ꝯsistere pedib): nūc foris: nūc ī plateis: nūc iuxta angulos insidi/
ans. Propter hec ꝛ silia dr Sapiēs Prouer. xvij. Meli⁹ ē buccella sic/
ca cū gaudio q̄3 dom⁹ plena cū iurgijs. Quisnā valet exp̄mere q̄t odia
aut scādala exorta sūt: ꝛ idies oriri vident̄ inter p̄rem ꝛ filiū: inē frēm ꝛ
fratrem: inē vicinū ꝛ vicinū p̄p̄ ꝯtētiones mulieꝝ. Et loq̄r de litigiosꝭ ꝛ
loq̄cib) mulierib): iō parcāt mihi honeste dn̄e ꝛ pacifice. Et Eccli. xxv. dr
Beatus qui habitat cum muliere sensata. Et. xxvj. ibidem. Mulieris
bone btūs vir. numer⁹ em̄ annoꝝ illoꝝ duplex. Et ibidē dr. Gr̄a sup gra
tiā mulier sctā ꝛ pudorata. Et qđ dixi de muliere garrula ꝛ litigiosa idē
dici pōt de viro garrulo ꝛ litigioso. Audiāt ḡ viri q̄ sensu ꝛ rōne mulie/
res supare debēt: salubꝛe ꝯsiliū. Si ī domo sint duo germani insiml' co/
habitātes ꝛ inuenirēt siml' litigātes vxores: caueāt ne ꝛ ip̄i litigēt. s3 po
tius vnusq̄sq3 aduocet suā: ꝛ v̄bis vel etiā factis si fuerit necesse corri/
gat illā: put necessitatib) viderit expedire. sic faciāt viri vxorib). sic ꝛ pa
terfamilias subditis suis. Iustū nāq3 ē inuicē supportare: ꝛ nō oī verbo
ꝯtrariū referre s̄monē. Iō ap̄ls ad Eph. iiij. ait. Obsecro vos ego vict⁹
in dn̄o vt digne ambulet; vocatiōe q̄ vocati estis cū oī humilitate ꝛ mā
suetudine: cū patiētia supportātes inuicē in charitate solliciti s̄uare vni
tatē sp̄ūs ī vinculo pacis ꝛc̄. ¶ De muliere bona scp̄tū est Prouer. xiiij.
Sapiēs mulier edificat domū suā: insipiēs extructā q̄3 manib) destru/
et. Et Prouer. xix. Dom⁹ ꝛ diuitie dant̄ a p̄ētib): a dn̄o āt p̄prie vxor pru/
dēs. Itē Eccli. vij. Noli discedere a muliere sensata ꝛ bona: quā sortit⁹
es in timore dn̄i. gr̄a em̄ v̄ecūdie illi⁹ sup auꝝ. Itē Prouer. xij. Mulier
B diligēs corona est viro suo. ¶ Quinto nō est litigandū de re ad te nō
ptinēte. q: illđ qđ nō spectat ad vnū: nec tāgit ꝯditionē suā: nec p̄fessiōis
modū: de eo nō d3 ꝯtēdere nec se ostēdere ꝯtētiosum. Et h̄ est qđ dr Eccli
xj. De re q̄ te nō molestat nō certaueris. Et h̄ est ꝯ̄ multos q̄ de reb) ñ ad
se ptinētib) ꝯtēdūt: ꝛ illoꝝ q̄s vnq̄3 viderūt causas defendere satagunt
Exēpluz de h̄ recitat vnū exēplū Hūbert⁹ sup regulā Aug⁹. q in metis regnoꝝ
Anglie ꝛ Frācie fuit q̄ddā monasteriū: in q̄ monachi mirabil'r fuerūt di
uisi. vna pars ꝯtēdebat p rege Frācie: ꝛ alia ecōtra p rege Anglie. Et sic
fuerūt iugit̄ in mirabili turbatiōe ꝛ certamie. Ad qđ cū rex frācie semel
a casu venisset: ꝛ monachi q̄ de sua parte videbant̄/maxime ꝯq̄sti super
alios fuissent: ꝛ ꝯ̄ cū p̄tē regis anglie tenuissent: ip̄e rn̄dit. O miseri mōa
chi q̄d vobis đ ꝯtrouersia regū. si rex anglie ꝛ ego nō h̄rem⁹ aliđ q̄3 vos
in adiutoriū/male esset expeditū vtriusq3 negociū. vos nō debetis p no
bis carnal'r certare: sed p pace ꝛ bono eccl'ie orare. h̄ est de vestra p̄fessio/
ne. De talib) loquit̄ Hugo li. ij. de claustro aie. c. xviij. Gaudent inquit
multi claustraliū dū de regib) fabulant̄. dū casus militū narrāt: dū pro

illis loquũt a qbꝫ ipi nõ cognoscunt: multoꝝ ptes defendũt. ꝑ multis litigãt: ignorãt tñ qđ negãt aut affirmãt. Hec ibi. Iste nõ est modꝰ sctẽ mřis eccľie: q̃ solet i pac; vnitate viuere: nõ i ꝯtẽtiõe ꝛ emulatiõe. ꝛ pser tim h deceꝫ epos ꝛ pfectos i eccľia: ꝛ ꝯstitutos i sacra religione: vt videt inuere apľs. j. ad Coꝛ. xj. Siqs videt ꝯtẽtiosus eẽ int vos: nos talẽ cõsuetudinẽ nõ habemꝰ: nec eccľia dei. q. d. nõ ptinet ad mẽbra eccľie/q̃ se ab alijs ex leui causa ꝛ ad eos nõ ptinẽte solet ꝑ ꝯtẽtionẽ disiũgere. Itẽ h etiã faciũt cõiter mũdiales: q̃ q̃si de minutissima re solẽt ꝯtẽtiões magnas mouere. sicut de eo vtꝝ lana caprina sit mollioꝛ q̃ȝ ouina: vtꝝ nobilioꝛ sit canis q̃ȝ porcꝰ. vtꝝ melioꝛ bos q̃ȝ ceruꝰ ꝛ sic de alijs ipertinẽtibꝫ factis fatuis. De talibꝫ ait Horaciꝰ i li. epľaꝝ. Multi rixant de lana se pe caprina. Et interdũ de talibꝫ inutilibꝫ se iuadũt mutuo pugnis ꝛ gladijs vsq; ad effusionẽ sanguis. qđ tñ piculosiꝰ ẽ q̃ȝ ꝯtẽdere solis verbis. Vñ Ouid. iij. metamoꝛ. Tutiꝰ ẽ ꝯtẽdere ꝟbis q̃ȝ pugnare manu. Talꝫ ꝯtẽtio de re nulla reali ibihet. Prouer. iij. vbi dr. Ne ꝯtẽdas aduersus hoiem incolã frustra: cũ ipe tibi nihil mali fecerit. Aduersus incolã: q̃ ꝑpter vnã recitationẽ de fact; ad se nõ ptinẽtibꝫ ad ptẽ oppositã se tenẽdo ꝑponit cũ ille nihil mali sibi fecerit. q2 nihil ad eũ illud qđ retulit.

¶ Ultimo nõ ẽ ꝯtẽdendũ cũ deo oipotẽte. Ille nãq; cũ deo ꝯtẽdit/q̃ cũ i infirmitatẽ vľ pauptatẽ venerit: cãm cur deꝰ h ꝑmiserit q̃rit. cũ se iustũ ꝛ nihil ꝯ deũ fecisse credit/cũ q̃ talia meruerat. sic q̃ de h q̃si dei rñsionẽ q̃rit. De q̃ scřptũ ẽ Job. xxxiij. Aduersus deũ ꝯtẽdis q nõ ad oia rñderit tibi. Sup q̃ Greg. xxxiij. moraľ. ait. Afflicti coꝛdis ꝓpriũ ẽ: vt i omĩ qđ appetit cũ ꝯtrariũ reꝝ oꝛdinẽ sentit: si fieri possit/cur ita vľ ita nõ sit de his vocibꝫ sibi rñderi velit: vt deũ de cũcta reꝝ ꝯtrouersia ꝯsulat: ꝛ responsiões eiꝰ cognita rõne ꝯqescat. Hec ibi. Sed sic ꝯtẽdẽs fatue facit: q2 deꝰ ꝑ scřpturã sacrã sufficient sibi rñdet. vt si tẽtatꝰ carne cãm q̃rat: responsum ad Paulũ attẽdat: Sufficit tibi gr̃a mea. nã ꝟtꝰ i infirmitate ꝑficit ꝛc. vt pꝫ. ij. ad Coꝛ. xij. Et Grego. subiũgit. Uľ si sibi ꝯsciꝰ de malo nõ existit: ꝛ se flagellari sentit. cãm iuenit ď ceco nato: de q̃ dñs ait Joan. ix. Neq; hic peccauit neq; parẽtes eiꝰ: sꝫ vt ꝟtus dei manifestet i illo. Et i btõ Job: q̃ nõ ꝓꝑ pcti maliciã sꝫ ꝓꝑ sui maioꝛẽ gl̃iam fuit flagellatꝰ Et q̃ h nõ attẽdẽs ꝯ deũ ꝯtẽdere nõ destiterit: libtate q̃ chřus eũ libauit ꝓuabit: ꝛ i ꝟuitutẽ gehẽne redigẽt. Nã ꝟm iura lacedemonioꝝ libertꝰ cõtẽdẽs cũ eo q̃ eũ manumisit/libtatẽ ꝑdit: ꝛ ꝓꝑ ingrĩtitudinẽ i magnã seruitutẽ redit. Sic q̃ ꝑ gr̃am ꝛ ꝯtritionẽ de ꝟuitute pcti fuit manumissus a deo: si flagellatꝰ a deo remurmurat cũ deo meritũ ꝑdit: ꝛ i pctm̃ relahẽs ꝟuitutẽ quã ꝓus habuit icurrit. De talibꝫ dr Neemie. ix. Reuertũt i ꝟuitutẽ q̃si ꝑ ꝯtẽtionẽ. ¶ Rursum scđo cũ deo ꝯtẽdit q̃ de bono ope qđ sibi deꝰ dedit/nõ dei sꝫ suã gl̃iam q̃rit. hic si i extremo iudicio positꝰ ad rõnẽ fuerit tanq̃ȝ ꝯdẽnãdꝰ deo cui iiuriã facit nihil rñdere poterit: q2 ipse iuste se ꝯtẽdisse i ꝓpria ꝯsciã respicit. Hoc Job. ix. c. innuit di. Nõ iustificat hõ cõpatꝰ deo: si ꝯtẽderit cũ eo/nõ poterit ei rñdere vnũ ꝑ mille. Qđ

D

k

tractãs Greg.ix.mor.ait. Cũ deo cõtẽdere ẽ nõ ei tribuere: sed sibi sue vir-tutis gl'iam arrogare. Qui igi cũ deo auctore cõtẽdit: vnũ p mille rñde-re nõ sufficit. qr q de pfectiõe se erigit: hic se bñ viuẽdi modũ / nec initiũ ondit. Unũ g p mille rñdere nõ possum⁹. qr cũ de bone vite pfectiõe ex-tollimur: hãc nos nec ichoasse mõstram⁹. Nec Grego. ¶ Tertio cũ deo cõtẽdit q volũtate signi q vult oẽs hoies saluos fieri / p trãsgressionẽ pce-ptoꝝ z cõsilioꝝ crimial'r cõ deũ cõtẽdit. Sic oẽs q mortal'r peccãt z delin-quũt cõ deũ cõtendũt z tẽdũt: sicut de eis sub noie ppl'i isr' dr Hiere.viij. Auersus ẽ ppl's i hierl'm auersiõe cõtẽtiosa. nemo qd bonũ ẽ loquit: nul-lus est q cõuertat a pctõ suo. Et iõ iust⁹ i pñti vita p cõtẽptuz pceptoꝝ ei⁹ cũ eo cõtẽdit. sed ea obseruãdo: ei⁹ se mãdatis obtẽpat: z sue volũtati si-bi nota se cõformat: ne ecõtra de⁹ cõ eũ iudicial'r cõtẽdat: dicẽs i corde suo
J illud Job.xxiij. Nolo multa fortitudine cõtẽdat mecũ: ne magnitudine mole sue me pmat. Caueat igi qlibet ne isto triplici mõ cõ deũ cõtẽdat. s. p sibi illati remurmurationẽ: p sibi dati vsurpationẽ: z p dei mãdati trãs-gressionẽ. qr q sic cũ eo cõtẽderit dño rñdebit: nec qetez habebit. Uñ Job xxxix. Nunqd q cõtẽdit cũ deo tã facile cõqescit? vtiqz q arguit deũ debz rñ-dere ei. Debz igi qlibz sibi videre vt tali mõ velit cũ deo cõtẽdere: si i fina-li iudicio desiderat cũ eo eternal'r gaudere. Qd gaudiũ nob cõcedat dñs noster Jesus christus in secula bñdictus Amen.

¶ De Cõtentiõe aduocatoꝝ. Sermo.XX.

Linguã nullus hominuz do-mare põt. Jaco.iij. ¶ In pcedẽtib⁹ smõib⁹ audistis de sexta fi-lia inanis gl'ie: vicz de cõtẽtiõe: Quid sit cõtẽtio: qt modis fieri habz. qre sit fugiẽda: z qt mala sequant ex cõtẽtiõe. Et cõter q nõ sit cõtẽ-dendũ cũ sex psonis siue sex generib⁹ hoim. Nũc cõter videdũ erit i spe-ciali de cõtẽtiõe aduocatoꝝ: qnta mala ex illa seqnt. Nã z si iuxta vbum apl'i i themate ois lingua humana i h mõ sine dei spẽali adiutorio nõ possit domari. Et sic de cuiuslibet hois lingua illud possit intelligi i hac mortali vita. tñ spẽal'r h veꝝ ẽ de lingua aduocatoꝝ q indomabil'e ẽ: vt patebit. Et iõ pmo dicere itẽdo pauca de expositiõe vboꝝ themat. Et tan-dẽ i spẽali de aduocatis: qb⁹ reb⁹ assimilari valeãt iuxta mentẽ doctorũ Pro gr̃a Aue maria. ¶ Linguã null⁹ hoim domare põt. vbi s.
A ¶ Circa pmissa vba themat ẽ notandũ: q apl's Jacob⁹ pmittit ver-bis themat hãc sniam dicẽs. Ois natura bestiaꝝ z volucꝝ z serpentiũ z ceteroꝝ domat z domita sũt a natura hũana. Et subinfert. Linguã ãt scz humanã null⁹ hoim domare põt. i. regere qn aliq mõ labat. Et h pp̃ tres rões qs tãgit apl's Jacob⁹ vbi s. Prima pp̃ hois impfectionẽ. Et ẽ rõ tal'. Qui vbo nullo mõ offendit h pfect⁹ ẽ vir. sz null⁹ ẽ oino pfect⁹ in hac vita. g z c. Scda rõ pp̃ lingue inqetudinẽ: qr ipa ẽ inqetũ malũ: vt dt apl's: vl' qr ad multa se extẽdit. vl' qr de malo i malũ trãsit: puta a cõui.

ctijs ad scurrilia: a scurrilib' ad detractiões. ꝛ sic de alijs. Tertia rõ ē ꝓpter ei' plenitudinē. Uñ dt apl's ꝙ lingua ē plena veneno mortifero. qꝛ vt dt glo. ibidē. Lingua more veneni fpit/de vno pctõ i aliud trãsciẽdo. Istud venenũ occultaꝛ sub specie alicui' boni: sicut faciũt illi q̃ inficiũt hoies aliq̃ veneno. Hoc ãt pcipue apparet i linguis maloꝝ aduocatoꝝ: q̃ suis linguis falsitatē ꝛ iniusticiã sub specie vitatꝭ ꝛ iusticie defendũt: ꝛ sic sub melle venenũ porrigũt. ꝛ sic diuites ꝛ paupes: nobiles ꝛ ignobiles senes ꝛ iuuenes: viduas ꝛ pupillos multiplr grauãt. Pꝫ illð: qꝛ eoꝝ intẽtio nõ ē ꝑncipal'r ad h vt fiat iusticia vnicuiqꝫ. sed vt vincãt: siue cã eoꝝ sit iusta siue iniusta ꝛc. ¶ Nota ꝯditiões lingue tres. Primo qꝛ ē lata ꝛ tenuis ad ꝓijciẽdũ sordes vicioꝝ de corde ꝑ ꝯfessionē. Scdo qꝛ est i humido loco: ꝑ qð docemur ꝙ de facili labimur ꝑ linguã. Facili' em̃ hõ cadit i via lubrica. Tertio qꝛ ē in ore iclusa: ad ostẽdendũ ꝙ debꝫ hñi in bona custodia ꝓpt̃ ei' nociuitatē. sicut leões ꝛ alia anialia ferocia includunꝛ ne noceãt. sic Maria vgo pauca loqbaꝛ. Uñ natura linguã q̃si duplici muro clausit. s. osseo ꝛ carneo. ad significandũ ꝙ duplr hõ se examiare debꝫ anq̃ȝ loquaꝛ. Primo an sit licitũ. scdo an sit expediẽs vl' vtile. Et iste sũt due vie ꝑ q̃s fmo hoīs debꝫ trãsire: fm illð ps. Dixi custodiã vias meas vt nõ delinquã i lingua mea. Posui ori meo custodiam cũ ꝯsisteret pctõr aduersum me. s. ꝑ ꝯtẽtione. Lingue triplex cõditio

¶ Est igiꝛ ꝑncipal'r scdo ꝯsiderãdũ ꝙ aduocati signanꝛ mali q̃ magis q̃rũt victoriã aut pecuniã vel fauorē q̃ȝ iusticiã/sunt similes pluribus rebus ex q̃b' eoꝝ malicia cognosciꝛ: vt patꝫ infra.

¶ Aduocati sunt
- Sicut canes litigantes
- Sicut rane garrulãtes
- Sicut libre põderãtes
- Sicut ꝓthеon se mutãtes
- Sicut Lac' se celãtes
- Sicut lingue egrotãtes

¶ Primo aduocati cõtẽtiosi ꝛ cautelosi causidici sunt sicut canes litigãtes. Proprietas em̃ canũ est latrare ꝛ litigare: et ꝑ vno osse itra eos ꝓiecto mordere ꝛ se lacerare. iuxͣ illð: Dũ canis os rodit: sociũ quē diligit odit. Sic causidici ꝛ aduocati in strepitu iudicij ꝑ vna cã pingui tanq̃ȝ ꝑ osse medulloso altꝛcant ꝛ litigãt. Et qð ꝑ viã iurꝭ hr̃e nequnt: fmõib' ifectiuis q̃rũt: vt vn' alteꝝ possit ad passionē ꝓuocare. ꝛ ex fmõe passionato intẽtõem suã ꝯseq̃ ꝛ reportare: ꝛ sic os cãe sue rapere ꝛ hr̃e. recte sicut canis os hñs i ore ꝛ ad irã ꝓuocat': os dimittit cadere: ꝛ se ꝓuocãtē cupit mordere. Uñ Isið. li. iij. de sũ bo. ca. lx. Antiq̃ in q̃ꝛ forẽsesꝫ eloq̄ntiã caninã facũdiã nũcupabãt. eo ꝙ causidici i certamibus cãꝝ omissis q̃ agũt veluti canes alꝛutꝝ se lacerãt: iuraqꝫ cãꝝ ad iniurias cõmutãt. Hec ibi. Un' em̃ alteꝝ ad irã ꝓuocat: vt oblit' sui aliq̃d ꝯtrũ sue itẽtõi ꝓpõat. qꝛ ipedit ira aĩm ne possit discernere veꝝ: vt dt Cato. q̃ habito facillime triũphat. ꝛ sic ꝑ modũ cãis vn' alteꝝ irritat. Et qꝛ tales canie aduocatoꝝ ꝯ se iuẽtiões vitatē iudicij ipediũt. Jð fm istitutionē eccl'ie ꝛ fm processum moralis phie ꝑ iudices iustos admittende B

in iudicio nō sūt. Un̄. iij. q. vij. i c. Infames. circa mediū hꝫ: ꝙ aduocat⁹ nō pbris ṽbis ſꝫ rōne debꝫ litigare. Et Ariſt. ij. rhetoꝛ. oñdit ꝙ iudex nō debꝫ i iudicio ſmōes paſſionales ad irā ꝛ odiū ꝓuocatiuos admittere. tū qꝛ iudiciū ꝑuertūt: tū qꝛ oꝛdinē iudicij tollūt. tū qꝛ ꝛ ipꝛtinētes ad ꝓpoſitū ſūt: vt etiā oñdit Egidi⁹ de regi. pnci. li. iij. pte. ij. c. xxj. Un̄ ibidē dt: qꝛ ptes paſſionādo iudicē faciūt ei apparere aliqd iuſtū aut iniuſtū qd nō ērt. Per bonū ḡ iudicē tales canini aduocati repellant. iuxta illd Apoc. xxij. Foꝛis canes ꝛ venefici ꝛ ipudici [Canes]. i. ꝯ bonos aut ꝯ ṽitatē vl' iuſticiā latrātes [ꝛ venefici]. i. inuidie veneno pleni ꝛc. tales eī excludunt a regno celoꝝ. Hec aūt q̄ dixi nūc ꝛ dictur⁹ ſum: dixi ꝛ dicā de mal' aduocatis ꝛ cauſidicis. Nolo eīm ꝑ h offendere bonos / q̄ ṽitatē ꝛ iuſticiā oꝛdie iuris q̄rūt: ꝛ paupeꝝ cauſas fideliť ꝓcurāt. ſꝫ neſcio vbi ſint.

¶ Scd̄o tales aduocati ſiue cauſidici ſūt ſicut rane garrulātes. Sicut eīm rane tota die clamāt ꝛ coaxāt / ꝛ ſine rōne garrulāt. ſic ṽboſi aduocati: nec de rōne nec d̄ iure curāt: ſꝫ ſe ꝯtinuis ſmōibꝫ agitāt: curātes tm̄ ṽba coloꝛata / nō ṽitati innixa. Et ſicut rane ipudenť q̄buſlibet pn̄tibus clamāt: ita illi ſine ṽecūdia corā oībꝫ q̄ntūcūqꝫ male habeāt garrulāt: vt dt Aug. i q̄dā ſer. Nihil inqt ipudēti⁹ garrulitate aduocatoꝝ: q̄ garrulitatē auctoꝛitatē putāt: ꝛ parati ad lites ṽba inefficacia tonāt. Itē ſic rane niſi clamēt ſe ꝯtinere neq̄unt: ita illi ṽbis pleni ꝛ ṽitate vacui ſine loq̄citate eē nō pn̄t. Et nō ſolū i iudicio ſeculari ſꝫ ꝛ ſpūali plurimū hec cōtingūt. Un̄ Bern̄. i li de ꝯſide. ad Eugeniū. Uerboſus aduocat⁹ aut rūpeť aut loqueť. plen⁹ ē ſmōibꝫ. coartat eū ſpūs vteri ſui. eſurit ꝛ ſitit auditas q̄bꝫ modis iactet vāitates. ꝛ habita opoꝛtunitate loq̄ndi ꝓfert noua ꝛ vetera volāt. ſnie reſonāt ṽba ampulloſa: interrogantē ꝑuenit: ꝛ q̄rēti nō rn̄det. De illis ranis ait Oꝛige. i oꝛiginali tractās illd Exod. viij. Percutiā oēs termios tuos ranis dicēs. Rane inqt ſignāt clamoꝛoſos aduocatoꝝ allegatōes: q̄ inani ꝛ inflato modulamie velut ranaꝝ ſonis ꝛ canū latratu deceptiōis fabulas itulerūt. Ad nihil eīm vtiles ſūt: niſi ꝙ ſonū vocis ip: obis ꝛ ipoꝛtunis clamoꝛibꝫ reddūt. Hec ibi. Tales per iudices expelli deberēt. ſꝫ illi eos ſdē diligūt remunerāt / fouēt ꝛ ꝓmouēt: iuxta illd pš. ciiij. Edidit terra eoꝝ ranas i penetralibꝫ regū ipoꝝ. qꝛ huiuſmōi ṽboſi iā i curijs regū ꝛ pncipū eoꝝ ſecretarij exiſtūt: ꝛ vicinū locū circa magnates poſſidēt. Et ſic iuſticia claudicat fere vbiqꝫ. ¶ Tertio hmōi aduocati ſūt ſicut libꝛe pōderātes. Sūt eīm lingue aduocatoꝝ vt lingua trutine vel ſtatere: q̄ mox ad illā partē vbi pl⁹ eſt pecunie. ꝛ ſi ſuperexcreſcit obol⁹ in pōdere / ſolet ſe inclinare. ꝛ dato ꝙ ad vnā partē pēdeat. ſtatim tn̄ ſi mai⁹ pond⁹ pecunie in partē alterā apponiť: ꝯtinuo illuc inclinať. Sic reuera mali aduocati ꝛ cauſidici q̄uis ſint ꝑ vnā partē conuēti ꝛ ad eam defendendā retēti: ſi pars alia offerat maioꝛē partē auri vel argēti: ſtatim linguas ſuas ad illā ꝯuertunt: ꝛ a parte in q̄ ſuerūt ſe auertūt. qd ſi foꝛte timoꝛe aut ṽecūdia vel ꝯfuſione facere nō poſſunt. dicūt tn̄ parti ꝑ quā ſunt cōducti: Ecce illa pars tua aduerſa tantū

L Exēplū Rana garrulas ſiue coaxans

I penetralibꝫ. i. i ſecretis locis ſiue camerís

D

vel tātū mihi obtulit ?c.? p̄ h̄ eā partē ḡuioribꝫ expensꝭ ? mercede taxāt. Jmo aliq̄ cū roganꝭ p̄ partē minꝰ habentē eis dare: vt p̄ ea ꝟbū faciant dicūt se ꝯductos p̄ aliā partē: q̄uis nō sit verū. sed iō h̄ faciūt: q̄z sperāt se plus habituros ab altera parte. Aliq̄ dicūt Ego nō facio ꝯ istū ?c.? tñ si pecunia notabil' eis dareꝭ: ipi facerēt ꝯ quecūqꝫ: etiā ꝯtra cbīm. Jta vt ad lr̄am bñ ꝟificeꝭ de eis illō Eccs.x. Pecunie obediūt oia. ❡ Quarto mali aduocati ? causidici sūt sicut protheon se mutātes. Protheon i domo solis deꝰ dubiꝰ vel ambiguꝰ dicebaꝭ. q̄z nō fuit determinate figure: sed subito i diuersas figuras mutabaꝭ: fm̄ Ouidiū.ij. Metamor. q̄si in p̄ncipio. Hic protheon cū deberꝫ sup̄ aliq̄ ꝯsuleꝰ ꝟitatē dicere: nō diu i eadē forma se soliꝰ fuit ꝯtinere: s; subito trāsformatꝰ disparuit: nisi cū albis funicul' vinctꝰ fuit. ? tūc i eadē forma p̄māsit: vt dī Ouid. j. fastorū. Sic aduocati mali cū sup̄ alicuiꝰ cause negocio ꝯsulunꝭ: sūt dubij ? āmbigui: vt ꝯsulēs nesciat ex q̄ p̄te eos aduertere debeat: nisi alb ligenꝭ. i. argēteis funicul' irretianꝭ: vt dī Elinādus li.ij. Et i vitis pħoꝝ c.xxxvij. legiꝭ Demosthenē pħm dixisse. Causidicoꝝ lingua dānifica ē: nisi eā (vt dici solet) funibꝫ argēteis vincias. Jtē mali aduocati se mutāt vt camelion. Nā vt dī Jsido.xij.li. Etym̄.c.ij. Camelion ē p̄ua bestia varijs colorib' r̄spersa. cuiꝰ corpusculū ad colores q̄s videt facillime variaꝭ: imo ad flatū vēti se variat ? colorē mutat. vt dī Arist.li. de anialibꝫ. Et est dicta camelion: eo q̄ cameli ? leonis similitudinē habꝫ. Sic reuera falsi aduocati ad flatū p̄missionū statim mutāt colorē sentētie: ? ad pecunie inspectionē habēt aliā cordis faciē ? intētiōēꝫ. ❡ Quinto mali aduocati sūt vt Cacus se celātes. Cacꝰ vulcani filiꝰ fraudulenꝭ in q̄dā antro habitauit: ? boues Hercul' furatꝰ in antrū traxit. ? ne p̄cipeꝭ auersis vestigijs introduxit: ? fumū maximū ne videreꝭ fecit. ? sic plures hoies illusit: ? boues subreptos celauit. quē tñ final'r Hercules de antro extraxit. vt dī Ouid. ix. metamor. fabula. xij. Et tangit Boetiꝰ de ꝯsol. phie. li.iiij. metro vlti. de duodeci Hercul' laboribꝫ. labore. x. Sup̄ q̄ dī sanctꝰ Tho. in cōmēto. q̄ Cacꝰ fuit mōstꝝ euomēs ignē p̄ os. cuiꝰ pat' fuit vulcanꝰ. Manebat āt cacꝰ i mōte auētino: spoliās ? occidēs hoies: ? furto plurimū insistēs. Cū aūt Hercules veniret de hispania: ducēs secū multos boues. Cacꝰ q̄sdā boues Herculis furabaꝭ ? traxit eos in antꝝ suum retrorsum p̄ caudas ne furtū pateret. Cū aūt Hercules q̄reret boues: per mugitū vnius bouis p̄uenit ad antrū Caci. quo extracto ip̄um interfecit. Cacꝰ ille est malꝰ aduocatus: q̄ se in antro cautelaꝝ abscōdit ? fumū ꝟbose p̄uidie emittit. ? auersis vestigijs. i. cōtrarijs iuris allegationibꝫ. ? iuribꝫ ad cōtrariū allegatis: boues. i. pecunias quas tali arte adquirit finaliter introducit: ne aduerti possit. quē hercules. i. bonꝰ iudex finaliter dep̄hēdit ex clamore ? mugitu boum. i. pauperū vel huiusmodi pecunias aduocatis offerentiū. Talis aūt aduocatꝰ inuadit aliena. Et ideo obligaꝭ ad restitutionē eius dāni: q̄d cōtra iusticiā per eius auxiliū pars altera incurrit: vt dicit sctūs Thom̄. scda scde. q. lxxj. art.

E Exēplū

camelio.

F Exēplū

Cacus

iij. qđ vtinā multi aduerterēt q̄ sic aduocādo vnā partiū iniuste ḡuāt: ꝛ
nullā de h sibi ɔsciam formāt. Jō đt Ambro. in q̄dā s̄moe. Recte đr ad-
uocato redde qđ recepisti: qꝛ ɔtra v̄itatē fecisti: iniq̄tati affuisti: iustam
causam opp̄ssisti: iudicē fefellisti: ꝛ đ falsitate vicisti. De tali đr Job. xxx
vij. ꝙ ingredit̄ latibulū suū: ꝛ in antro suo morabit̄. Jn antro suo mora
tur: cū occultā maliciā q̄ aduersario nocere pōt in mēte abscōdit. De q̄
ait Greg. vij. moral̄. De isto antro paupes satagit spoliare: dū eoꝝ cau-
sas iniuste opp̄mit. Vn̄ in ps̄. Insidiat̄ in abscōdito quasi leo in spelun
ca sua. Insidiat̄ vt rapiat paupem: rapere paupem dū attrahit eū. qꝛ ad
lr̄am in p̄ncipio cause attrahit falsis p̄missiōibꝫ: ꝛ pecunijs cessantibus
dimittit eū spoliatū ꝛ nudū. ꝛ sic de rapinis paupeꝝ replet antꝝ suum.

6 — Vn̄ Naū. ij. Jmpleuit p̄da speluncas suas ꝛ cubile suū rapina. ¶ Se

Exēpluꝫ — xto ꝛ vltimo mali aduocati sūt sicut lingue egrotātes. Vn̄ đt Bartho.
de p̄prietati. reꝝ. li. v. ca. de lingua. ꝙ est genꝰ q̄ddā apostematis nascēs
in lingua: qđ vocat̄ rana. eo ꝙ sicut rana nascit̄ sub lingua: ꝛ vsum au-

Aduocati falsi incurrūt ranā mutā — fert lingue. vn̄ ꝛ ab effectu vocat̄ rana muta. Sic reuera aduocati falsi
q̄ mercedē accipiūt vt in causa sileāt ꝛ nō loquant̄/ranā mutā incurrūt
qꝛ cū p̄prie sint loq̄ces: accepta mercede obmutescūt. sicut de Demosthe
ne legit̄ in vitis pħoꝝ c. xxxvij. Cū legati millesenoꝝ venissent athenas
corā iudice cām acturi. ꝛ aduocatos adduxissēt p sua causa i iudicio lo-
cuturos: Demosthenes p alteriꝰ causa ill̄ restitit. ad quē i crastino veni
entes ꝛ rogātes vt taceret: ꝛ p̄pter h pecuniā tradiderūt quā petijt. Po
stera die cū res agi deberet ɔtra Philippū regꝫ macedonū: ꝛ peteret̄ a
senatu athen̄. in patrociniū: lecto simulata infirmitate decubuit. ꝛ his q̄
ad eū venerāt respōdit se pati morbū squināntie ꝛ ɔtra illos loq̄ nō posse
Cui a q̄dā de nūcijs respōsum ē: certe squināntiā nō pateris: sed argināti-
am. i. cupiditatē vel simulationē. Et h ip̄e postea nō celauit: sed glie sue
ascripsit. Nā cū finita eēt causa Aristodinē fabulaꝝ auctorē q̄ntū mer
cedis vt ageret accepisset interrogasset: se recepisse talentū respōdit. Ego
inquit vt tacerē plus accepi. Et subiūxit. Jta causidicoꝝ lingua dānifi-
ca est: nisi eā vt dici solet funibꝫ argēteis vincias. Et sic apđ aduocatos
silentiū venale est. Etiā agelliꝰ noctiū atticaꝝ li. vj. ca. xiij. eandē tangēs
historiā narrat. ꝙ cū Demosthenes pecuniā vt taceret accepisset: in cra-
stino cū p aduersarios peteret̄ vt ɔtra eos nō patrociniū ferret: lana col-
lū ꝛ ceruicē circūuoluit: ad p̄p̄lm p̄dijt: ꝛ sinatē. i. squinantiā pati: ac sic

Exēpluꝫ. — ɔtra millescos nihil posse se loqui astruxit. Jtē Marcialis li. epigram
matū: de q̄dā aduocato nomie Elius recitat. ꝙ đn̄ nō fuit ɔductꝰ in cau
sa/statim se opposuit: ꝛ sic alios linguā suam redimere coegit. Solebat
eni ille Elius dicere: ꝙ nunq̄ acciperet pecunias p aduocatione. Et causa
fuit: quia nemo voluit eū pro actiōe causarū cōducere. hoc ip̄e sciēs sem
per se causas agentibꝫ opposuit. vt cuiꝰ scientiaꝫ nemo emit: verboꝝ ta-
men emeret silentiū. O quotiēs tēporibꝫ nostris h accidit vt aduocati ꝛ
causidici nō ɔducti pecuniā accipiāt/ne alteri partiū loquant̄. vel si for-

et loquunt᷑: ꝯducunt᷑ tamē ꝓcio vt loq̄ndo ea q̄ necessaria forēt omittāt ꝛ sic partē suam causam iustā/spe maioris stipendij a parte aduersa ꝑdere faciūt. Quotiēs etiā ꝯtingit vt aduocati tales nolūt ꝯduci in iudicio ꝯtra potētes vel ꝯtra eos a quibꝫ fauorē aut lucꝝ se ꝯsequi sperant. Sic ꝑ patꝫ quō aduocati assimilant᷑ sex rebꝫ ꝓpter suas fraudes ꝛ astutias quas habēt in dānū sepe pauperꝝ ꝛ ꝯtra iusticiā. Cū aūt (vt a ꝑncipio dixi) nullꝰ hominū linguā suam domare potest/nisi dei speciali gratia ꝛ adiutorio. Rogemꝰ deū qtīus nobis misc̄diam ꝛ grām largiat᷑: qua linguas nostras cōpescere ꝛ in bona custodia ne peccemus ꝛ ipm̄ offendamꝰ/donet: vt sic custoditi tandē i eterna beatitudine cū oībꝫ sctīs linguis nr̄is deū eternalr̄ laudare valeamꝰ Amen.

¶ De aduocatoꝝ fraudulētia ¶ Sermo. XXI.

Juste quod iustū est persequeris.

Deut. xvj. ¶ In p̄cedēti s̄mōe audistis ꝯditiōes maloꝝ aduocatoꝝ ꝛ causidicoꝝ ex comparatiōe aliaꝝ reꝝ: ꝛ ꝑ h̄ fraudē eoꝝ. Sed q꞉ sepe aduocati ꝛ causidici iustas causas assūptas viciose ꝛ iniuste ꝓsequunt᷑. Ideo nūc videndū erit q̄bꝫ modis aduocati delinquāt nō seruādo debitū ordinē iuris ꝛ iusticie: ꝯtrauenientes p̄cepto dn̄i ꝑ Moysen famulū suū dicētis: Juste qđ iustū est ꝓsequer(is) vbi s̄. Pro grā Aue maria. ¶ Juste quod iustū est ꝓsequeris. vbi s̄.

¶ Circa hec v̄ba thematis est notandū ꝙ in causis assumendis q̄libet aduocatꝰ ꝑmo ꝛ ꝑncipalr̄ dꝫ attēdere an sit causa iusta vel iniusta. Primo si aduocatꝰ assumit ꝛ defendit causam iustā/nō peccat: seruādo taliter ordinē debitū ad iusticie cōplementū. imo tenet᷑ ꝑsonis paupibꝫ ꝛ miserabilibꝫ subuenire. qđ si nō facit/peccat. Qđ ostēdi pōt triplr̄. Primo auctoritate Ambrosij in li. de bn̄ficijs sic dicētis. Grandis culpa est si te sciēte fidelꝭ egeat. si scias eū sine sumptu eē ꝛ famē tolerare: erūnas ꝑpeti: q̄ egere erubescit. si in causam ceciderit: aut captiuitatis suoꝝ: aut calumnie ꝛ nō adiuues. Ergo grandis culpa est iurisperito: ꝑsonis miserabilibꝫ iuris cōsiliū ꝛ aduocato subtrahere patrociniū. Scđo ꝓbat᷑ h̄ similitudine. Medicꝰ eīn tenet᷑ paupi languido impēdere curā ꝛ cōsilium medicine: s̄m ꝙ dꝫ btūs Simachꝰ. Et habent᷑ v̄ba. lxxxij. dist. in ca. Nō est. Nō est inq̄t grādis differētia vtꝝ letum inferas vel admittas. Mortē eīn languidis ꝓbat᷑ infligere: qui hanc cum possit nō excludit. Sic ꝑ pari rōne iurisperitꝰ vel aduocatꝰ pauperi iniuste oppresso/iuste tenet᷑ impēdere patrociniū. Tertio h̄ ostēdit᷑ ꝛ probat᷑ ex lege diuina. Nā Exodi. xxiij. dicit᷑. Si occurreris bouí aut asino inimici tui erranti: reduc eū. Et si videris asinū odiētis te iacere sub onere: nō ꝑtransibis/sed subleuabis cum eo. Ex qua auctoritate ꝯcluditur sic. Si boui inimici errāti ꝛ asino oppsso tenemur subuenire ꝛ auxiliū ipendere: multo forti

A

Miserꝭ ꝛ paupibꝰ tenet᷑ aduocatus subuenire

us iurisperit⁹ paupi ignorāti tenet̄ ꝯsulere. ⁊ paupi iniuste oppsso tenetur aduocat⁹ impēdere patrociniū ad tuēdā cām suā. ¶ Quarto pōt h̄ ondi ⁊ pbari p legē charitatis: q̄ indigēti subuenire tenemur. De q̄ lege dr Mat. vij. Quecūq₃ vult vt faciāt vob hoies ⁊ vos facite illis. Hec Alexā. i. iij. ptc sūme. q. xxviij. ar. xij. vbi q̄rit Utꝝ iurispit⁹ teneat ad ferendū ꝯsiliū: ⁊ aduocat⁹ ad iustū patrociniū: i corpe q̄ōnis: Ex illis patet q̄ aduocatus aduocādi pitiā quā a dn̄o accepit in paupeꝝ subsidium p̄ncipal'r exercere tenet̄: alioq̄n icurrit penā fui nequā q̄ talentū dn̄i sui abscōdit i terrā. Est tn̄ veꝝ q̄ aduocat⁹ nō tenet̄ discurrere p mōm et q̄rere idigētes opa sua. s₃ s̄m sniam Aug. j. de doc. chr̄ia. Cū oib⁹ pdesse nō possis: his potissime ꝯsulēdū ē/ q̄ p locoꝝ vl' tempoꝝ vl' q̄rūlib₃ reꝝ oportunitatib⁹ ꝯstricti⁹ tibi q̄si q̄dā sorte iūgūt̄. Sufficit ḡ idigēti sibi occurrēti ⁊ petēti patrociniū p̄stare. Etsi duo petunt paupes: ⁊ ambob⁹ parit̄ nō p̄t sil' pdesse: pl⁹ illi obligat̄ q̄ sanguie sibi aut affinitate iūct⁹ ē Ul' ex alia cā vtili⁹ illi succurrere videt̄ s̄m rectā rōnē. vt q₃ sibi i eadem domo vl' ciuitate iūct⁹ ⁊ nō alt̄. vl' ab eo aliq̄d bn̄ficiū pcepit ⁊c̄. si saltē h₃ cām iustā. Un̄ apl's. j. ad Timo. v. Siq̄s suoꝝ ⁊ maxie domesticorū curā nō h₃/ fidē negauit. Suo mō siq̄s eēt i tali nec̄itate q̄ null⁹ alt̄ sibi succurrere velit: tali ampli⁹ ceteꝛ̄ parib⁹ ē succurrēdū. Cū ḡ aduocare p cau̇ paupeꝝ sit magnū op⁹ miscōie. idē dicēdū ē de officio aduocādi sic d̄ alijs opib⁹ miscōie. Igit̄ ꝯcurrētib⁹ p̄dictꝭ ꝯditōib⁹ tenet̄ aduocat⁹ causis paupeꝝ p̄ocinū p̄stare. Nō ꝯcurrētib⁹ aūt nō tenet̄: alioq̄n opteꝛ̄ cū oīa alia negocia p̄termittere: ⁊ sol' cau̇ paupeꝝ itēdere: ad q̄d nō tenet̄ de nec̄itate p̄cepti: lic₃ laudabil'r faceret/ si tāmeritoriū opus assumeret.

Exēplū ¶ Exēplū h̄em⁹ q̄d narrat Petr⁹ alfonsus i suo trac. de q̄dā aduocato paupeꝝ. cui⁹ cognomē erat refugiū paupeꝝ: eo q̄ solebat paupes adiuuare. Cū em̄ q̄dā vt ibi dr: locasset domū suā cuidā vicino paupi: ⁊ cogitaret spoliare paupem p̄diolo suo. posuit q̄dā dolia plena oleo in domo ⁊ q̄dā semiplena. ⁊ tpe lapso venit videre illa: ⁊ inueniēs illa dolia semiplena: iposuit paupi crimē furti: vt inde posset eū spoliare. Et cū eēt vocat⁹ ad iudiciū: ⁊ nō restaret illi nisi dānatio. Ille q̄ vocabat̄ refugium paupeꝝ vocauit paupem seorsum: ⁊ q̄siuit si eēt inocēs a crimine sibi iposito. q̄ iurāte q̄ eēt inocēs: cessit cū eo ad iudiciū: petijtq₃ q̄ illa dolia mēsurarent̄: adijciēs q̄ si eēt tātū de fecib⁹ i semiplenis sicut i plenis dolijs/ ille paup foret ꝯdēnād⁹. si v̄o nō eēt in ill' nisi medietas fecis q̄ erāt semiplena/ liberād⁹ eēt: q₃ ex h̄ planū eēt q̄ nunq̄₃ fuissent plena. sicq₃ re

Exēplū pro/ paup liberat⁹ ē patrocinio aduocati. ¶ Aliō exēplū legit̄ i vita pℏorū. ca. xxxvij. quō Demosthenes aduocat⁹ pitissim⁹ cuidā ancille paupi (vt dr Ualeri⁹ maxim⁹) succurrit. Nā ancilla depositi noie pecuniā a duob⁹ hospitib⁹ accepat: ea ꝯditiōe vt eā siml' vtriq₃ redderet. q̄ꝝ alt̄ interiecto tpe tanq̄₃ mortuo socio squalore ob siti paupi ancille decepte oēs numos abstulit. Supuenit inde alt̄ ⁊ depositū petere cepit. h̄ebat misera parit̄ ⁊ pecunie ⁊ defensiōis penuriā Iōq₃ de laq̄o ⁊ suspēdio cogitabat

ꝫ opoꝛtūē ei Demosthenes pꝛon⁹ affuit: q̄ aduocādo ꝓ ea dixit. Mulier inq̄t pata ē depositū soluere: ſꝫ nisi sociū adduxeris ꝟ facere nō p̄t: ne pecunia alt'i sine alt'o numeret'. ꝛ sic euasit mulier. ❡ Scđo p̄t aduocat⁹ assumere ꝛ defendere cām iiustā. Et ꝟ dupl'r. q꞉ aut defendit cā scienter: aut iḡrant'. ❡ Pꝛio mō si cām iiustā scient' defendit: ḡuit' peccat moꝛtl'r rōe auxilij qđ ipēdit. Pꝫ illō. q꞉ ille q̄ alt'i opat' ad malū aliq̄d faciēdo/ ꝯulēdo/ siue adiuuādo/ siue q̄lit'cūqꝫ ꝯsentiēdo: irā di meretur: vt dꝛ. ij. Paral'. xix. Impio p̄bes auxiliū/ idcirco irā dei merebaris. ḡ peccat moꝛtal'r. Et apl's ad Rom. j. dt. ꝙ nō solū faciētes ſꝫ ꝛ faciētibꝫ ꝯsentiētes digni sūt moꝛte. Ꝓpt' qđ Boet'. de ꝯsol'. phie sic dt. Iust⁹ aduocat⁹ nullo mō cās iiustas accipit. nec ꝟbo dare ꝯsiliū ꝓ iiusticia ꝯsentit ❡ Scđo mō aduocat⁹ iiustā cām qn̄qꝫ iḡrant' defendit: et tunc aliq̄l'r excusat': eo mō q̄ p̄t eū iḡrātia excusare. q꞉ iḡrātia crassa ꝛ supina eū nō excusat. Inueniunt' eni aduocati cām iḡrātes/ quā bn̄ possent coḡscere ex alioꝝ infoꝛmatōe: ꝛ omittūt ex negligētia inq̄rere vl' ex supbia ne dicant' ignari ꝛc̄. ❡ Ubi sciēdū ē: ꝙ si a p̄ncipio qn̄ aduocat⁹ assūpsit cām iustā credidit eē iustā. ꝛ postea i ꝓcessu cāe coḡuit cām eē iniustā: tūc aduocat⁹ q̄ttuoꝛ debꝫ attēdere ꝛ obſuare. Pꝛimū est ꝙ postq̄ aduocat⁹ coḡuit iiustā eē cām: tūc debet cām iniustā deserere. Scđm ē ꝙ dꝫ eū cui⁹ cām gerit inducere ad cedēdū siue ad cōponēdū sine aduersarij dāno vl' nocumēto. Tertiū ē ꝙ nō debꝫ aduocat⁹ iiustā cām alt'i parti ꝓdere vt eā iuuet: nec secreta cāe sue dꝫ alt'i parti reuelare: q꞉ tūc eēt cā dāni illi⁹ cui⁹ cām assūpsit. Uñ aduocat⁹ puniri dꝫ si cām suā ꝓdiderit: vt bꝫ. iij. q. vij. Infames. Quartū ē ꝙ aduocat⁹ licite pōt ꝛ dꝫ defendere cām iustā: nō tn̄ dꝫ fraudē facere aliquā ad obtinēdā cāꝫ iustā. Et ꝓbat' ꝟ ꝑ sil'itudinē milites vl' ducis exercit⁹: qbꝫ licet i iusto bello isidijs vti: ea q̄ facere debēt prudēter occultādo: nō aūt falsitatē fraudulent' faciēdo. q꞉ etiā hosti fides seruari opꝫt: sicut Tulli⁹ dt in. j. đ officijs. Simil'r ꝛ aduocato licꝫ defendere cām iustam: prudent' impediēdo ea qbꝫ ipediri pñt ꝓcessus ei⁹. non tn̄ licꝫ ei vti aliq̄ falsitate: vel ꝓducēdo falsos testes: vel allegādo falsas leges. q꞉ sic faceret ꝯ̄ fidelitatē quā opꝫt ꝟuare. Hec btūs Tho. ij. ij. q. lxxj. ar. iij. arg. ꝯtra. ꝛ i coꝛ. q. ꝛ i solutōe triū argumētoꝝ. Hec de p̄mo. ❡ Nūc scđo vidēdū ē i ꝑticl'ari qbꝫ modis aduocati ꝛ causidici i causis sibi cōmissis deliquūt ꝛ excedāt. Pro q̄ notādū ꝙ aduocati ꝛ causidici q̄nqꝫ modis viciose agūt ꝛ ḡuit' peccāt: vt pꝫ infra.

B — Aduocat⁹ dꝫ q̄ttuoꝛ attēdere — Nō bn̄ — C

Aduocati grauit' delinquūt:
- Per collusionem.
- Per causaꝝ ꝓtractiōem ꝛ dilatiōem
- Per muneꝝ qbꝫ coꝛrūpit' acceptiōem
- Per iniquā ꝛ ꝑuersam intētionē
- Per iniustā ꝯtentōem

❡ Primo aduocati delinquūt ꝑ collusionē: q̄ ꝟm iuristas int' actoꝛē et reū est latēs ꝛ fraudulēta ꝯuētio: ꝑ quā aliq̄s se in iudicio fugari ꝑmittit. vt bꝫ ex̄ de collusiōe. i c. audiuim⁹. i glo. Est āt collusio cū accusatus.

corrũpit actores pecunia vel gr̃a. e. ti. c. vlt. Ista collusiõe vtunt fraudulẽti aduocati. qñ p vnã ptẽ sũt ꝯuenti p certa sũma argenti. et ab altera pte tantũdẽ vel amplius occulte recipiũt. Et ptẽ quã tuendã pmo recepe rũt: vel expedire negligũt: vel ex pposito se supari pmittũt. Sic aũt ad uocantes grauissime puniẽdi sũt. ⁊ ea q̃ p talẽ aduocationẽ alteri pti acq̃ sierũt: reddere cui abstulerũt obligati sũt. imo ⁊ ille dʒ spoliari q p collusionẽ aliq̃d obtinet ⁊ possidet. q2 fraus ⁊ dolus nulli pdesse debʒ. extra c. audiuimus. Sic ĝ ptʒ q collusio fit: qñ accusat9 corrũpit testes: vel accusatores vel inq̃sitores pecũia vel gr̃a: vt hĩ c. vlt. de collusione. ¶ Scd̃o aduocati grauit delinquũt: in cãꝝ ꝓtractiõe ⁊ dilatiõe. ꝓtrahũt eñ causas vt causꝫ lõge durãtibꝫ possint euacuare agẽtiũ bursas/vl p t̃minoꝝ ꝓlongationẽ/vel p appellationũ interpositionẽ/vel p iudicioꝝ suspensiõꝫ Primo p t̃minoꝝ ꝓlongationẽ: vt ipsis litigãtibꝫ auferant vel totũ vel maiorẽ ptẽ illi9 qd̃ cõsecuturi sũt p ipoꝝ aduocationẽ. Uñ talibꝫ loquit Lotharius d vilitate ꝯditiõis hũane c. v. ptis. ij. vbi loqt de venditiõe iusticie: dicẽs int cetera. vos scʒ aduocati sepe iusticiã tãtũ differtis: q litigantibꝫ pl9 q̃ʒ totũ aufertis: q2 maior est sumpt9 expense q̃ʒ fruct9 cause Et sequit: lucrũ habetꝫ in arca sʒ damnũ i ꝯscia/pecuniã captatꝫ sʒ aiaʒ captiuatis. ¶ Exẽplũ de dilatiõe causaꝝ iniq̃ ab aduocatꝫ habet in policrato inter pytagorã ⁊ quẽdã discipulũ suũ: noie euallis. Uñ ibidẽ dicit

Euallis adolescẽs diues/discẽdi eloquẽtie gr̃a/causasq3 orãdi. Hic in disciplinã pytagore se dedit: ꝓmittẽs pecuniã q̃ntã peteret: data medietate anq̃ʒ ingrederet. datur9 aliã q die apud iudices pmũ orasset et vicisset. postea cũ diuti9 auditor pytagore fuisset: facũdiãq3 a studio ꝓmouissʒ: ⁊ causantibꝫ patrociniũ negaret: ne doctorꝫ psolueret mercedẽ habito ꝯsilio litem cũ eo pytagoras ꝯtestat. Et cũ ad iudiciuʒ venissent pytagoras sic exorsus ẽ: disce inq̃t stultissime adolescẽs vtrunq3 id mõ fore: vt reddas qd̃ peto: siue ꝓ te ꝓnũciatũ fuerit siue ꝯ te. Nã si ꝯ te data erit snia: merces mihi ex snia debebit: q2 ego euinco: si vero ꝓ te iudicatũ fuerit: merces mihi ex pacto debebit: q2 tu viceris. Ad ea respõdit euallis Hoc tuo argumẽto te euincã. Disce ĝ tu mgr̃ sapientissime: vtꝝq3 modo futuꝝ: vt nõ reddã qd̃ petis: siue ꝯ me ꝓnunciatũ fuerit siue ꝓ me. Nã si iudices ꝓ me iudicauerint: nihil tibi ex sentẽtia debebit: quia ego vicero. si vero pro te ꝓnunciatum fuerit nihil tibi ex pacto debebo: q2 ego nõ vicero. Sic ab adolescẽte discipulo mgr̃ inclyt9: eloquẽtie suo argumẽto ꝯfutat. Et iudices sup h dubio inexplicabili: rem iniudicataʒ reliq̃rũt: cãʒ in diẽ lõgissimũ ꝓlongãtes. ¶ Scd̃o mali aduocati ꝓlõgãt causas p iniq̃ꝝ appellationuʒ interpositionẽ. qbꝫ causas sibi ꝯrias aliq̃ñ dimittere cogũt: q2 multi vt dt Bern. in d ꝯsideratiõe. Et in flor. li. iiij. c. vlt. Postq̃ʒ legitime obtinuerũt: ⁊ a snia iudicis eoꝝ obtẽtu ad papaʒ appellatũ ẽ. cãs oino dimisert: dicẽs. Appellatiões inq̃t q̃s non extorsit nec̃itas sʒ calliditas adinuenit/vsurpatorie sũt/nõ subueniẽtes i nec̃itate sed opitulãtes iniq̃tati: q̃nti vt talibꝫ q̃q3 deferret etiã de ꝓpo cessere

Collusio q̃d sit

D

ꝓlõgatio t̃minoꝝ

Appellatões iniq̃

E

iure:ne longo ꝛ casso itinere fatigarent. Itē ꝑ talē iniq̄ꝝ appellationū i causis ꝓlongatiōes: suos malos cliētes in maliciis ꝯfuāt. diu fouent et nutriūt. Cliens in iure dr cui⁹ cām aduocat⁹ tuet. Nā cū qs de simōia: publica ꝯcubinaꝝ īfamia: dilapidatione ecclīaꝝ. de aliaq; graui culpa fuerit ꝑ suū ordinariū ꝯuict⁹: ꝛ ꝑ ꝯdignā pniam ꝯstrict⁹. ipsi ꝑ appellationū īꝑositiōes tales a ptāte ordinarioꝝ eximūt. Et sic stante appellatiōe agunt q̄ volūt. ꝛ aliqñ i finē vite talib; maliciis insistūt. Uñ Berñ. in li. de ꝯsi. ad Euge. Et bi in flo. li. iiij. c. penl. Qui nō ḡuat⁹ appellat/ aut agḡuare intēdit. aut tp̄s redimere: nō est tal' appellatio suffugiū: s; refugiū: q̄ntos nouim⁹ appellasse. q̄ eis iterim liceret qd nūq̄ȝ licet. Nō/nullis ēt q̄ad vixerūt licuisse apppellatiōis suffragio nefaria: scim⁹: vbi gr̄a/ incestū adulteriū. Quale est h̄ turpitudini patrocinari qd a turpi/b; maxie optebat formidari. Quousq; dormitas: q̄usq; nō euigilat ꝯsi/deratio tua ad tātā appellationē: ꝯfusionē atq; abusionē: p̄ter ius ꝛ fas p̄ter ordinē fiūt ꝛ modū. Nō mod⁹/nō loc⁹/nō tp̄s/nō cā discernit/nec ꝑsona/ s; p̄sumit leuit ꝛ inr̄dū neq̄r. Et aliqñ bi q̄ volebāt malignari ap/pellatiōib; solebāt t̄reri. nūc vero mag' ipis bonis ꝑ has fiūt t̄rores. ꝛ sic antidotū v̄suȝ ē in venenū. nō mutatio hec dextere excelsi sed ordinis ꝑuersi. Hec ibi. Itē ꝑ iniq̄ꝝ appellationū īꝑositionē: appellatiōes in se optias ꝯfundūt ꝛ destruūt: ꝛ eā in oib; suspectā reddūt. sic sacramēta q̄ in se sūt optia: idigne tractātib; sūt dānosa. sic ē de appellatiōe q̄ i se est recta: sed iniq̄ ꝛ neq̄r v̄surpata: vt oñdit Berñ. vbi s̄. ca. vlt. di. Iniq̄ v̄surpatio appellationū ius nāc extenuat ꝛ exterminat: ꝛ appellationē i se ꝯtēptui facit. Et seq̄t. Quid sacramēt; accepti⁹. v̄surpata tñ ab idignis indigne ve tractata minie acceptāt. magis būt dānationē: q2 debitā nō būt venerationē. Sic fateor grāde ꝛ ḡnale bonū esse mōo appellatiōes idq; tā necariū q̄ȝ solē ipsuȝ mortalib;. Reuera q̄deȝ sol iusticie ē ꝓdens ac redarguēs oꝑa tenebraꝝ. ꝓ: sus fouende st̄ ꝛ manutenēde: s; q̄s extor sit necitas nō calliditas adinuenit Hec ibi. Sic ḡ ꝑ tales appellatiōes aduocati causas iustas ꝓtrahere ꝯsueuerūt. Ita q̄ ēt i morte a se rapti: iudiciū se dei effugere ꝑ has dementati credunt: ꝛ ea q̄ saluti eoꝝ ēēt necaria sūt differūt. ¶ De h̄ recitat Jacob; de vitriaco Exemplū de q̄/dā reprobo aduocato: q̄ cū esset ꝯstitut⁹ in egritudinis lecto: ꝛ hortaret viaticū ꝛ eucharistiā vt ch̄rian⁹ sumere. dixit sic san⁹ i causis solebat dicere. volo q̄ p̄ri⁹ iudicet: vtꝝ debeā corp⁹ ch̄ri sumere vl' ne. Cui cū astātes dicerēt: Justū ē vt recipias ꝛ h̄ equū eē iudicā⁹ Quib; ille rñdit. Cū sit; mihi pares nō potest; esse mei iudices: ꝛ ab eoꝝ suasu tāq̄ȝ ab iniqua snīa appellauit. Sicq; sine eucharistia īfelicē sp̄m exhalauit. Et q̄dē satis iuste: vt q̄ aliis causas ꝓlongauerat: ipse longe a salute iniqua ap/pellatiōe fieret. Tales eñ appellatiōes iniuste vt dc̄ Berñ. vbi s̄.) non sūt subuenietes i necitate: sed opitulātes iniquitati. Tertio mali aduocati protrahūt causas ꝑ iudicioꝝ suspensiōes: quia iudicib; iudicia esse suspendēda suadēt. Et sic eoꝝ eloq̄ntiā q̄ eis data est i bonū ad malū li/

Marginalia: Cliens (beside line 3); Nota (beside "aduocati causas iustas…"); Exēplū (beside "dā reprobo aduocato…"); F (beside "cati protrahūt causas…").

tigancũ ɔuertũt. ꝛ sic inhũani ꝛ bestiales fiũt. Un̄ Tull⁹. ij. de offi. ca. lxj. Quid tam inhũanũ ꝙ eloq̄ntiã a natura ad salutẽ hoim ꝛ ɔfuatiõẽ datã ad bonoꝝ pestẽ pniciẽq3 ɔuertere. De talib9 aduocatis ait Sido. in ep̄la. Hi inq̇t sũt q̇ causas ꝑdũt adhibiti. ĩpediũt ꝑtermissi/fastidiũt admõiti/obliuiscũt locupletati. hi sũt q̇ emũt lites/vendũt intcessiões/ d̄putãt arbitros/iudicãda dictãt/dictata ɔuellũt/attrahũt litigãtes/ꝑtrahũt audiẽtes/ꝛ retrahũt trãsigẽtes ꝛc̄. Tales aduocatos iusti iudices deberẽt ɔfusibil'r repellere/ꝓlongatiões cãꝝ destruere/qđ iustũ ẽ sine dilatiõe iudicare/ꝛ ꝑserti pauꝑes expedire q̇ nõ ꝑ expectare. vt vult Ber. vbi s̄. de ɔsi. ad Euge. ¶ Exm̄ d̄ aduocat' hr̄ i narratorio cõi. Et allegat Cesari⁹: q' i saxonia mortu⁹ fuit q̇dã: noiat⁹ decretista. q̇ cũ ore apto iaceret ꝛ hiaret: lingua nusq̄ȝ apparuit: s3 ꝑdita fuit. Et h̄ merito linguã ꝑdidit moriẽs: quã freq̄nti⁹ vendidit viuẽs. ¶ Tertio ꝑncipal'r aduocati ğuit delinquũt ꝑ acceptiões muneꝝ q̇b9 corrũpunt. Cõit em̄ aduocati nõ patrocinãt nisi mũerib9 allecti ꝛ stipẽdiati. Etiã si pauꝑ obnixe petat Et h̄ ꝓcedit ex triplici rõne: sc3 ex nãli auaricia/ex gnãli malicia/ꝛ ex iudiciali seuicia. ¶ Pmo ex nãli auaricia Sũt q̇ppe causidici rhetores et aduocati/nãlit' aliis hoib9 pl⁹ ad pecunias ɔgregandas ĩclinati. ꝛ iõ nihil faciũt nisi pecunijs stipẽdiati: vt oñdit Aristo. i ꝓble. ꝑte. xviij. ꝓblemate. xxxiiij. vbi q̄rit. ꝓpt' q̇d rhetores sint pl⁹ auari ꝙ cantores/fistulatores/tympanarij. Et rñdet q' ꝑ auariciã lucrum ɔgregat. S3 rhetores oia opa sua faciũt ꝓpt' lucra. aliũ em̄ finẽ suoꝝ opeꝝ nõ hñt delectabilẽ. Musici v̄o q̄ȝuis lucrũ nõ sequãt/hñt finẽ delectabilẽ. q2 hñt armonie dulcedinẽ. Itẽ rhetores ꝛ aduocati int' alios volũt videri magni et esse multũ reputati. de q̇ nõ tantũ curãt musici. ꝛ sciũt q' quãto pl⁹ q̇s habȝ diuitiaꝝ ꝛ bonoꝝ fortune: tanto melior/sapiẽtior et prudẽtior reputat. cũ mediãte suba reꝝ tꝑaliũ possint exerceri plura/q̇ n̄ sine ea. Un̄ ꝛ a fatuis reputant sapiẽtissimi q̇ plura hñt. q̇ summũ bonũ ponũt i diuitijs ꝛ potẽtijs vt pȝ. j. Ethico. s3 talia ex q̇b9 reputãt nõ pñt meli⁹ haberi ꝙ ex auaricia: q̇ retinet retinẽda ꝛ nõ retinẽda. sꝑ hians ad alia acq̇renda. Igit' aduocati ꝛ rhetores sũt plus auari ceteris ꝛ maxime musicis. imo auaricia est musice delectatiõi ɔtraria: q2 vt dic̄ Paduan⁹ i cõmento. Cantores ꝛ musici sũt iocũdi ꝛ leti. auari v̄o ecõtra tristes ꝛ mesti. Oẽ autẽ deficiens ꝛcontristãs inducit auariciã. iiij. Ethico. sed per industriam cantoꝝ ꝛ musicoꝝ inducit delectatio ꝛ solatium. igitur remouetur auaricia ꝛ contristans contrariũ. Et in ꝓble. sequẽti: querit in q̇ differat rhetor siue causidic⁹ ꝛ ph̄s: dicẽs. q' in h̄ q' ph̄s ẽ amator sapie ꝓpter se ꝛ nõ alicui⁹ vtilitat' gr̄a nec ꝓpt' vtile. Rhetor v̄o diligit sapiaȝ ꝓpter vtile: q2 vult ꝑ eam diuitias acquirere. Item ph̄s sequit' regulam rationis tanq̄ȝ vir bonus. Rhetor v̄o tanq̄ȝ vir iniust⁹ a regula rõnis ẽ fraudulenter supatus: pecunias extirpat. ꝛ qđ ꝓmittit non obseruat. Item ph̄s ostendit q̇d sit tyrann⁹: non tñ ꝓpt' h̄ est tyrann⁹: sed illoꝝ q̇bus ꝑest rector verus S3 rhetor ꝛ causidic⁹ tanq̄ȝ tyrann⁹ bona sube vi surripit

B acceptio mũeꝝ ꝓcedit ex triplici rõne

Rhetor causidic⁹ et ph̄us differũt.

ab inno cētibꝫ. Jtē pbs hoies ꝯtristat ⁊ arguit amore iusticie ⁊ virtutis. Rhetor aūt delinquētes corrigit spoliādo pecunijs. Patꝫ igit. ꝙ p̄ ceteris facultatibꝫ spēal'r ē inclinatio ad recipiēda mūera i aduocatis. ¶ Secūdo hoc idē ptꝫ ex malicia gnāli. Jn tātū em̄ fames habēdi inualuit. ꝙ nulli sine pecunia rarissime iusticia fit. ⁊ q̄ petit i cā iusta aduocati patrociniū amore dei. nec dignat' rn̄dere ꝟbū ei. Un̄ Aug. de ꝟbis dn̄i. Usqꝫ adeo cupiditatis inoleuit malū. vt ex ꝯsuetudine vēdant' leges. corrūpant' iura. sentētia ip̄a venal'. ⁊ nulla iā cā possit esse sine ea. Hec ibi. Et nisi p̄' num' inueniat int' aduocatū ⁊ actorē q̄ cāꝫ ꝑmoucat. aduocat' oino elinguis stat. Un̄ Alan' in de planctu nature ꝓsa. vj. dt. Jntātū fames habēdi icanduit. vt dialectice muta sit subtilitas: rhetorice lāguescat ciuilitas. vbi numoꝝ ꝓorat pl'alitas. Et vtinā cū iā receperūt pecuniā fidelit' agerēt: vt causaꝫ receptā ⁊ iustā defenderēt. sꝫ int'dū ei cui patrociniū ferre ꝑmittūt/ maiores iimici existūt. ⁊ cū plusq̄ꝫ aduersarij de paupare q̄rūt. ¶ Tertio h̄ idē ptꝫ ex iudiciali seuicia. Judices em̄ moderno tp̄e adeo sūt corrupti ꝙ nulli iusticiā facere dignant'. nisi p̄uia ꝑpina aut int'cessiōe numi: vt tangit Lotha. de vili. cōdi. hu. ca. iij. ptis. ij. dicēs. Cōsule ꝓphaꝫ euāgelicū Esaiā dicētē. Oēs diligūt munera: sequūt' retributiōes. pupillo n̄ iudicāt: cā vidue nō igredit' ad eos. nō ip̄i p̄cedūt retributiōeꝫ. q̄ nō iudicāt amore iusticie. sꝫ retributiōes p̄cedūt illos: q̄ iudicāt amore pecunie. Semꝑ em̄ sequūt' largitionē vel ꝑmissionē vel spem. Et iō pupillo n̄ iudicāt. a q̄ nihil largit' aut ꝑmittit' aut sperat'. O p̄ncipes ifideles socij furū. q̄cūqꝫ diligitis mūera: seqmini retributiōeꝫ. De vob ait ꝓpha. Principes q̄si lupi rapiētes p̄dam auare sectando lucrū. p̄ncipes ei' i mūeribꝫ iudicabāt: ⁊ sacerdotes ei' i mercede docebāt. Nō attēdit is ꝙ dn̄s ait ꝑ moysen. Nō accipietis ꝑsonā ⁊ mūera. q̄ mūera excecāt ocl'os sapiētū ⁊ mutāt ꝟba iustoꝝ. sꝫ iuste qđ iustū ē exeq̄ris ⁊ viues. sꝫ vos nō attēditis merita cāꝝ sꝫ mūera ꝑsonaꝝ: nō iura sꝫ era: nō iusticiā sed pecuniā: nō qđ lex sentiat sꝫ qđ mens cupiat. Hec ibi. Et inde fit. ꝙ vbi pecūia circa iudicē isonuerit ibi mox lex ꝯ̄ria silebit. Un̄ Alanus vbi s̄. Si i aure iudicis susurret pecūia: orphei lyra: carmē āphiōis: musa ꝟgilij: voce pecunia suffocat'. Uidētes igit' aduocati ⁊ causidici. ꝙ iudices q̄s mouere habēt ad iusticiā. sine pecunia sūt imobiles ⁊ tardi. cogitant sil'r recipe ⁊ ip̄si. Jō dt Alan': ꝙ vbi num' loq̄t' ibi tulliani eloquij tuba raucescit. fm em̄ iudicē ppl'i sic ⁊ mi̇stri ei'. Sꝫ vtinā tal'es attenderēt mercedē quā recepturi sūt i penis tartareis: nunq̄d tūc crudeles mi̇stri dicēt eis: aurū sitisti aurū bibe: pecuniā gustasti pecūiā deuora ⁊c̄. Un̄ i exēplo cuiusdā tragedie legit': Q. visuꝫ est cuidā q̄ vidit neronē apud inferos se balneantē: mi̇strosqꝫ circa eū aurū feruens ifundētes. Et cū videret collegiū aduocatoꝝ ad se veniētiū: huc inq̄t nero venite venale gen' hoīꝫ: amici n̄ri. accedite vt in h̄ vase mecū balneemini adhuc em̄ sup̄est loc' in eo quē vobis reseruaui ⁊c̄. ¶ Quarto mali aduocati ⁊ causidici grauiter peccāt ꝑ iniq̄tā ⁊ ꝑuersam intentionē: vt q̄n

[Margin notes: H — iudicial' seuicia; Exēplū; J]

aduocat⁹ nō curat:siue p fas siue p nefas cāz suam tueri ꝛ ꝯfendere. qn imo libenti⁹ cāz iiustā ꝛ malā ac desꝑatā defendit:qꝛ p h asturiorē ꝛ acutiorē se oñdere satagit. Et qđ adhuc pei⁹ est:nōnūqꝫ gl'iaꝛ se cāz desꝑatā obtinuisse:fm illud Prouer.ij. Letanꝛ cū male fecerit ꝛ exultāt i rebus pessimis:qꝝ vie ꝑuerse ꝛ ifames gressus coꝝ. Tales p ꝟboꝝ mltiplicitatē nitūꝛ subuertere ꝟitatē:vias iudicij obstruūt inocētib⁹: suis cautelis laqos ponūt:iustos capiūt ⁊ iiustos inuoluūt. De qb⁹ ꝺt Berñ. i li. de ꝯsi. Et i flo:.li.iiij.ca.xxij. Disputatiōes aduocatoꝝ ꝛ pugne ꝟboꝝ magis ad subūsiōez ꝙ̄ ad iuētiōez ꝓficiūt ꝟitatis. Hi sūt q docuerūt linguas suas loq mendaciū:diserti aduers⁹ iusticiā:eruditi p falsitate:sapiētes sūt vt faciāt malū:eloqntes vt ipugnēt verū. ¶ Quito ꝛ vltimo aduocati ḡuiꝛ delinquūt p iiustā ꝯtētiōez scienꝛ:vt qn aduocat⁹ didicit p strepitū iudicij. q cā quā h3 iiusta ē.ꝛ tñ eā adhuc defendere nō finit:s3 ꝑtinacit ꝯ ꝟitatē garrit ꝛ ꝯtendit.ꝛ p falsas allegatiōes se colorare qrit. ꝛ litē inceptā nō nisi cogaꝛ dimittit.qđ heu cōiter fit.ꝛ tñ h valde incongruū existit:maxie i iudicio eccl'iastico. Uñ Berñ ꝺ ꝯsi.ad Euge.vbi s̄. Tpa ꝑicl'osa istant.fraus circūuentio ꝛ violētia ꝑualuerūt sup t'ra.calūniatores mlti;ꝺfensores varij:agitenꝛ cause sīc oportz. Iste mod⁹ q frequētaꝛ est execrabil':ꝛ nō solū eccl'iaꝫ:s3 nec foꝝ decet.quō religiose aures tue sustinēt hmōi disputatiōes aduocatoꝝ:ꝛ pugnas ꝟboꝝ.r'les necfarij ꝛ ꝯtētiosi aduocati p iudicem eccl'iasticū nō deberēt tota die litigātes audiri.ꝛ allegatiōib⁹ legū gētiliū nō ꝑmitti sp vti:neglecta dei lege: vt oñdit Berñ.vbi s̄. Et ibidē ꝺt Tales aduocati ꝯtētiosi:litigantes in domo dñi:nō solū nō deberēt audiri.imo sine audiētia de domo dei expelli.exēplo ch̄ri dñi q negociātes expulit de tēplo p̄ris sui. Iō Greg. decim⁹ i ꝯcilio lugdu.i titulo de postulādo.i ca. ꝓperādū.statuit. q q̄libet aduocat⁹ in foro eccl'iastico singl'is annis iurare obligaꝛ.q nō foueat nisi iustā cāz ꝛ tueaꝛ. Et sic fals⁹ aduocat⁹ nō solū mēdax s3 ꝛ ꝑiur⁹ esse cōꝓbaꝛ.q̄re iustissime qñqꝫ a deo in fine puniunꝛ:vt vel lingua vel vsu loquēdi i morte siue i extremis ꝑuenꝛ.qđ ꝛ orat ꝓpha i ps̄.di. Linguis suis dolose agebāt.iudica illos de⁹. Boni igiꝛ aduocati amore dei ꝛ iusticie causas iustas dñt fouere.patrocinādo paupib⁹ q nō hñt dare eis assistere:eos ab erūnis ꝓtegere ꝛ defendere.tūc merebunꝛ centuplū accipe. ꝛ vitā et'nā possidere.quā nob largiaꝛ dñs ies⁹ ch̄s i secl'a bñdict⁹ Amē

¶ De septima filia supbie.s.inobediētia. Sermo.XXII.

Quid me vocatis dñe dñe et

nō facit̄ q dico. Lu.vj. In ꝑcedentib⁹ sermōib⁹ audiuistis de sex filiab⁹ supbie: vicz iactātia:ꝑsūptiōe nouitatū: hypocrisi: ꝑtinacia:discordia:ꝯtentiōe. Et de q̄libet illaꝝ.quō ꝯtingat p eam supbire ꝛ delinqre ꝯ legē dei. Et signanꝛ de sexta filia.vicz ꝯtentōe plures sermones.ꝛ finaliꝛ de ꝯtētiōe aduocatoꝝ.quō grauiꝛ delinquūt quinqꝫ modis. Nūc supest dicere ꝺ septia filia supbie.vicz inobediētia q ē vltia in

ordie filiaꝝ supbie: quō ꝑ eā dē ꝯtingat supbire ꝛ delinq̄re ꝯ legē dei. Un̄ ꝯuēnit verbis thematis dr̄ oibꝫ inobedientibꝫ marie fidelibꝫ. Quid me vocatis dn̄e dn̄e ꝛc̄. q. d. si vere dn̄z me recogn̄sceretis/ p̄ceptis meis obedieretis De his pauca dicā. Et vt fructuose id facere valeā. Pro gr̄a dicatis Aue maria.

¶ In hac auctoritate ¶ Quid me vocatis dn̄e dn̄e ꝛc̄. vbi s. saluator arguit oēs fideles/ nō iplētes eiꝰ p̄cepta. q. d. vos q̄tidie i oronibꝫ v̄ris vocatis me dn̄e dn̄e. Et in necītatibꝫ v̄ris auxiliū meū q̄ritis: di. Dn̄e miserere mei ꝛc̄. ꝛ tn̄ estis inobediētes meis p̄ceptis. Jō vidēdū nūc est de pctō inobediētie. ¶ Pro q̄ notādū: ꝙ inobedientia accipit̄ duobꝫ modis. Uno mō spēal'r. scꝫ qn̄ aliq̄s nō facit qđ p̄cipit̄. vl' fac̄ qđ ꝓhibet̄ ex ꝯtēptu p̄cipientis vel ꝓhibētis: vt q2 nō vult in h̄ subesse p̄cipiēti vl' ꝓhibēti: vel q2 reputat p̄cipiētē aut idignū: vel insufficiētē. ad h̄ sibi p̄cipiēdū vel ꝓhibēdū. Et tal' inobediētia opponit̄ obediētie q̄ ē spēal' v̄tus q̄ respicit auctoritatē p̄cipiētis vl' ꝓhibentis. Scđo inobediētia accipit̄ gnāl'r cū q̄s nō fac̄ qđ p̄cipit̄. vel fac̄ qđ ꝓhibet̄. Et h̄ mō inobediētia ꝯcomitat̄ oē pctm̄. Et tal' inobediētia opponit̄ obediētie q̄ ꝯcomitat̄ oēm v̄tutē qđ p3: q2 q̄cūq3 aliquē actū v̄tutis fac̄ obedit. Et de tal'i iobediētia gnāl'r dicta intelligit̄ diffinitio pcti: quā tāgit Amb. i li. de padiso di. Pctm̄ ē p̄uaricatio legis eꝛne ꝛ celestiū inobediētia mandatoꝝ. Hec b. Tho. in scrip̄to. ij. li. sniaꝝ di. xxxv. ar. ij. ¶ Scđo notādū ꝙ inobediētia est pctm̄ mortale: qđ ꝓbat̄ triplici rōne. vicꝫ ꝑꝑ affectū: ꝑꝑ ꝯtēptū: ꝛ ꝑꝑ p̄ceptuꝫ. Prio ꝑꝑ affectū: q2 illđ qđ est diuie dilectiōi ꝯ̄riū ē pctm̄ mortale. s3 inobediētia ē hmōi: qđ p3: q2 charitas dei exigit vt eiꝰ p̄ceptis obediat̄: s3 inobediētia fac̄ oppositū: ḡ ꝛc̄. Scđo ꝙ iobediētia sit pctm̄ mortale ꝑꝑter ꝯtēptū ꝓbat̄: q2 q̄ ꝯtēnit p̄ceptū p̄lati sui peccat mortal'r. s3 q̄ n̄ obedit cōtēnit: ḡ ꝛc̄. ¶ Tertio ꝑꝑ p̄ceptū: q2 ille q̄ ordinatōi diuine r̄sistit mortal'r peccat: s3 q̄ p̄lato suo vel eiꝰ p̄cepti resistit: dei ordinatiōi resistit: vt d2 ad Ro. xiij. ḡ ꝛc̄. Unđ ex ꝯcilio pisieñ. xciij. di. ca. q̄ suis. ꝛ ca. nulla rōne hī: Qui inq̄t suis ep̄is nō obediūt: indubitant̄ rephi ꝛ rei existūt. ¶ Tertio notādū ē ꝙ aliq̄s ex duobꝫ nō obedit suo supiori: s3 ex malicia/ ꝛ ipotentia. Prio aliq̄s ē iobediēs suo supiori ex ptiacia vel malicia. Et tal' q̄ suū supiorē ꝯtēnit/ mortal'r peccat. Scđo aliq̄s ē iobediēs suo supiori ex ipotētia. puta qn̄ suꝰ supior sibi aliq̄d iniūgit qđ iplere n̄ p̄t. ꝛ tūc nō peccat q2 nullꝰ ad iposſibile obligat̄. ꝑꝑ qđ p̄lati siue supiores marie sp̄ūales dn̄t abstiere a m'ltiplicatōe p̄ceptoꝝ. De h̄ s. Tho. ij. ij. cv. ar. j. i solutiōe (j. ꝛ iij. arg. ꝛc̄. ¶ Scđo p̄ncipal'r dubitat̄ an sint aliq̄ cāe q̄ nos merito retrahere debēt ab inobediētia? Ad h̄ est r̄nsio/ ꝙ p̄ncipaliter. v. cause sūt/ ꝑꝑter quas debemꝰ fugere inobediētiā. vt patebit infra

Margin notes: A — Inobediēntia accipit̄ dupliciter — B — C — Inobediēntia prouenit ex duobꝫ — D

Inobediētia ē detestabil' ꝑꝑ quinq3:
- M'ltiplex pena q̄ punitū fuit pctm̄ inobediētie
- Magnitudo remedij. q̄ idiguit h̄ pctm̄ ad sui curatōē
- M'ltiplex malū qđ sequit̄ ex inobediētia.
- Q2 pctm̄ inobedientie tm̄ displicet deo.
- Q2 inobedientes sunt socij demonū.

P ctm̄i/ obedien/ tie mlti/ plici pēa punitū ē — ¶ Primo inobediētia ē detestabil' ⁊ fugiēda ꝓpt multiplicē penā q̄ legit̄ h̄ pctm̄ punitū i sacra scptura. Prima pena legit̄ Gen. iij. pmis parētib⁹ iflicta: q̄ ꝓpt pctm̄ iobediētie a padiso sūt expulsi: ⁊ p eos oēs hoies originali pctō sūt infecti: vt ondit apl's ad Roma. v. di. Per vni⁹ hois inobediētiā pctōres ꝯstituti sūt multi. Si ḡ illi q̄ iā erāt in padiso terrestri ꝓpt inobediētiā eiecti sūt: quō itrabūt inobediētes padisum celestē? Scōa pena legit̄ Genes. xix. de vxore Loth: q̄ ꝓpt inobediētiā: qꝛ ꝯ mandatū duoꝝ angeloꝝ retrospexit: i statuā sal' ꝯuersa fuit. Statua videt̄ hō eē ⁊ nō est. sic claustral' inobediēs. licꝫ videat̄ claustral' esse: nō tn̄ est.

Exēpluꝫ — Tertio punitū ē h̄ pctm̄ iobediētie i Saul rege. j. Reg. xv. Qꝛ cū saul dn̄o inobediēs fuit: in eo q Agag regē Amalech nō interfecit: ⁊ optīs gregib⁹ ⁊ armētis: vestib⁹ ⁊ arietib⁹ pepcit: ipe de regno cū tota ꝓgenie sua deiect⁹ fuit: q̄uis pmo a deo i regē elect⁹ fuit. Vn̄ Samuel ꝓpha vbi s̄. sibi dixit. Quia nō obedisti voci dn̄i: ꝓiecit te de⁹ ne sis rex sup isrl'. Licꝫ tn̄ vt ibidē h̄r: melioꝛib⁹ pepcerūt vt imolarēt deo suo. Sed ait illi Samuel. Nunq̄d vult dn̄s holocaustū aut victimas: ⁊ nō poti⁹ vt obediat̄ voci dn̄i? Melioꝛ ē eī̄ obediētia q̄ȝ victime. Hoc attēdere deberēt illi q̄ postq̄ȝ multa bōa sepe adq̄sierūt p fas ⁊ nefas: spolia: vsuras: exactōes iniustas: oppssionē paupeꝝ: iniustos ꝯtract⁹: vsurpationē rei aliene: nolūt his q̄b⁹ obligant̄ restituere. sed eccl'ias: missas vel altaria: aut anniuersaria ⁊ sic de aliꝭs: de his fundare.

Exēplū — ¶ Quarto punitū fuit h̄ pctm̄ inobediētie i Achoꝛ. nā qꝛ Josue nō obediuit: sꝫ ꝯ ꝯtēptū ei⁹ ad p̄liū iuit: ⁊ tulit de anathemate palliū coccineū ⁊ ducētos siclos argēti ⁊ regulam aureā: ⁊ abscōdit i terra: lapidat⁹ fuit. vt pꝫ Josue. vij. Propheta etiā q̄ destructionē altaris pdixit/ ꝯ dei obediētiā i via comedit: ꝓpt q̄d a leōe occisus fuit. iij. Reg. xiij. cū tn̄ sicut ibidē h̄r p aliū decept⁹ fuit: q̄ sc dixit ꝓphetā ⁊ a dn̄o sibi cōmissum/ vt illi diceret q comederet.

Exēplū — ¶ Quinto punitū fuit pctm̄ iobediētie i vxore Asueri vasthi. Nā q̄uis regina vasthi eēt pulcerrima: tn̄ repudiata fuit a viro suo ꝓpt iobedientiā: qꝛ ad ei⁹ imperiū ad eū venire ꝯtēpsit. ⁊ sic de ꝯsilio pncipum suoꝝ repudiata fuit: ⁊ Hester i locū ei⁹ recepta. Jmo nō solū fuit repudiata/ sed ⁊ turpit̄ ꝯfusa itantū q iobediētia ei⁹ scpto publicaret̄ p oēs Asueri terras. vt pꝫ Hester. j. Ecce si h̄ fecit gētil': multo forti⁹ credēdū ē puniri inobediētiā dei: dum anima dei sponsa sibi inobediēs existit ⁊c.

Exēplū — ¶ Possum⁹ et de aliis gētilib⁹ exemplū sumere quō punita fuit iobediētia. Nā postum⁹ dictatoꝛ filiū forte amātē prem ⁊ priam: qꝛ nō suo iussu sꝫ spōte egress⁹ hostes inuasit: victoꝛē securi interfecit: vt narrat Valeri⁹ li. ij. c. ij. Sic Torquat⁹ filiū suū/ qꝛ puocat⁹ a duce custulanoꝝ eo ignaro descēderat: gloriosam victoriā ⁊ speciosa spolia referentē i modū hostis iussit mactari. sancti⁹ iudicās prēꝫ forti filio q̄ȝ priaꝫ militari disciplia carere. vt dr̄ ibidē Valeri⁹. Jdē dr̄ Aug. de Torq̄to pncipe romano. v. d̄ ciui. dei. c. xviij. Vbi etiā dr̄ Aug. i snia. Si p terrena ⁊ tpali glīa gētiles etiā filios suos occidert̄: q̄d ḡ magnū ē p illa et'na celestiq3 pria cūcti seculi hui⁹ blan-

dimenta cōtēnere. nec pro illa obtinēda filios oportet occidere. Sed cer te difficilius est filios occidere sua pauperibus erogare: ex quib gloria ista celestis promittit &c. Hec similr Aug. vbi s. ¶ Sic trog pōpeius q cū hoies cuiusdā ciuitatis ad grām recepisset: & eis cū sibi ciuitatē tra didissent pepcisset. & sic eos libertati donasset & mltas grās fecisset: post ea q sibi inobediētes & grē sibi facte obliti sūt repti: oēs iussit eos occidi Itē d Sedechia rege iuda: quē cū Nabuchodonosor liber dimisisset vt ei tributa daret: & postea inobediēs esset & fidē frāgeret: capt fuit & exce cat: & iter in babylonē duct. vt pz. iiij. Reg. vl. Ecce ita pena secuta fuit inobediētiā. Jō bn̄ d Deut. viij. Si iobediētes fueritis voci dn̄i di vri, peribit. Et Deut. xxj. hr de iobediētia filior. Si genuerit hō filiū cō tumacē & pteruū, q nō audit pris & mris ipiū, & coercit obedire ptēp serit: apphēdēt eum & ducēt ad seniores ciuitatis illi & ad portā iudi cij: dicētes ad eos Fili noster ille pteru & ptumax est: monita nr̄a audi re ptēnit: comesatōib vacat & luxurie atq piuijs: lapidib eū obruat pp̄ls ciuitatis & moriet: vt auferat malū de medio vr̄i. ¶ Sexto & vl timo inobediētia punit morte eterna. Nihil em̄ iniqui nolle obtpa re maiorib: vt d in li. de opib monachor. & p pseqns nihil etna pena digni. Cui exēplū habem i Dathan & Abyron: q inobediētes Moysi fuerūt: & iō a terra absorpti sūt. & i infernū viui descēderūt. Nume. xvj. & tertij Regū. ix. dictū fuit Salomōi a deo. Si faceret oīa q pceperat ei: poneret nomē ei sup israel in sempiternū. Si vo auerteret se & nō obe diret nec custodiret mādata ei: auferet israel de supficie terre. Et idem habet. ij. Paral. vij. Et breuit. Sic cōiter oēs inobediētes tpalit dispersi & turbati fuerūt: vt pz de filijs isrl: q diu obediuerūt, i pace fuerūt: & de oib hostib triūphauerūt. post vo deo rebellauerūt & idola colue rūt: statim i captiuitatē & i direptiōem traditi sūt. sicut Tobias ait eiusdē. iij. c. dicēs. Quia nō obediuim pcept tuis: iō traditi sum i direptio nē. Qui g i tali iobediētia vsq i finē vite pdurauert: eternalr dānati fu erūt. Propt qd d apls ad Heb. ij. Ois puaricatio & ois iobediētia ac cipit iustā mercedis retributiōem. Sic g habetis pmū mēbr qre iobedi entia sit detestabil: vic ppt multiplicē penā q punitū fuit pctm̄ iobediē tie. Jō mir ē si vltra modū nō odim iobediētiā: q in tantā miseriā nos posuit: p q oēs morti adiudicati sum. Ista infecit oēs antecessores no stros: & eos q remāserūt: & nos ipos inficiet. vix hab hō ita bonū ami cū quē nō odiret si ei tot mala fecisset & adhuc faceret ita fecit. Et h fa cit nobis inobedientia. Hec de pmo membro.

¶ Scdo pncipalr ad detestationē iobediētie facit magnitudo reme dij q indiguit illd pctm̄ ad sui curationē. Oportuit em̄ vt fili dei fieret obediēs vsq ad mortē: vt illd sanaret: fm illd Luc. vl. Nōne sic oportu it chr̄m pati & itrare i glīam suā: Et sūt vba saluatoris nr̄i. Vn̄ Ber. Ex psideratōe remedij piculi nr̄i estimo qntitatē morbi. Et i vitate poti de bem timere iobediētiā mortē: exēplo chr̄i dn̄i, de q Bern̄. ait. Memē

F

Exēplū

G

rote frēs: chīs ne pderet obediētiā pdidit vitā. Idē. Nō dabit iobediētī copiā sui. tāt⁹ fuit obediētie amator/ φ maluit mori q̄3 nō obedire. Un/de ap̄s ad Phil'. ij. Humiliauit semetip̄m fact⁹ obediēs vsq3 ad mortē: (mortē āt cruc̄.

H ¶ Tertio pncipal'r iobediētia ē detestabil' pp' mul

Mala multa se quunt̄ ex iobedia ta mala q̄ ex ea sequūt̄. Pmo facit hoiem idolatrā. Uñ. j. Reg. xv. Qua si scel⁹ idolatrie nolle adqescere. Et habēt̄ vba. lxxxj. dis. Siq̄ sc pbri. Ubi dt Greg. Pctm̄ paganitatis. i. ifidelitat̄ icurrit q̄sqs/ dū chr̄ianū se as/serit: sedi ap'lice obedire ptēnit. Uñ iobediēs negat deū eē dn̄m vniuer/so℞/ inq̄ntū suis p̄ceptis nō obedit. Jō dt dn̄s i themate Luc. vj. Quid vocat̄ me dn̄e d. ⁊ nō faci. q̄ dico. Uera ei recognitio dn̄i ē ei⁹ obediētia Jnobediētia vo poti⁹ cedit ad ptumeliā dei q̄3 ad ei⁹ honorē. Maiorem em̄ ptumeliā facit dn̄o Jesu chr̄o q̄ sibi nō vult obedire: l3 credat eū esse deū: q̄3 ille q̄ nō credit eū eē deū. sicut thurc⁹/ pagan⁹/ iude⁹. pr3: q: tales peccāt p igrātiā/ q̄ aliq̄ mō culpā eo℞ diminuit vl' alleuiat. l3 nō excusen tur. q2 i oēm terrā exiuit son⁹ eo℞. s. ap'o℞ ⁊ p̄dicato℞: ⁊ docto℞ catholi co℞ ¶ Scdo iobediētia reddit hoiem maledictū. Uñ Deut. xxvij. Ma ledict⁹ q̄ nō pmanet i smōib3 legis hui⁹: nec eas ope pficit. Et c. seqn. dt. Si nolueris audire vocē dn̄i dei tui vt custodias ⁊ facias oia mandata ei⁹ ⁊ cerimōias. Uenient sup te oēs maledictiōes iste ⁊ app̄hēdēt te. Ma ledict⁹ eris i ciuitate: maledict⁹ i agro: maledictū horreū tuū: ⁊ maledi cte reliq̄e tue: maledict⁹ fruct⁹ vteri tui: ⁊ fruct⁹ terre tue. armēta boum tuo℞: ⁊ greges ouiū tua℞. maledict⁹ eris ingrediēs ⁊ egrediēs. Et idē i ps. hi cū dt. Maledicti q̄ declināt a mādatis tuis. Et Eccl. xlj. Ue vob ipij q̄ dereliq̄stis legē altissimi dei. ⁊ si nati fuerit̄ i maledictiōe nascemi ni. ⁊ si mortui fuerit̄: i maledictiōe erit ps vr̄a. Ubi dt Nico. de ly. Est āt ve cōminatio maledictiōis et'ne. Ue ḡ vob q̄ dereliq̄stis legē altissimi p in obediētiā. ⁊ si nati fuerit̄ i maledictiōe ⁊c̄. i. natiuitas vr̄a facta ē ad ma ledictionē culpe: ⁊ mors vr̄a ad maledictionē gehēne. nō ex actore natu re: sed ex defectu pntalis discipline. Hec Nico. de ly. vbi s̄. Hec āt male/dictio bn̄ figurata ē Mat. xxj. in b̄ φ dn̄s maledixit ficulnee fructū nō hn̄ti. cū em̄ nihil nisi folia i ea inuenit ait illi Nunq̄3 ex te fruct⁹ nascet̄ i

I sempiternū. Et arefacta ē ptinuo ficulnea. ¶ S3 di. qs Quare de⁹ ma/ledixit ficulnee in q̄ nullū potuit esse pctm̄: Rn̄det̄ φ dn̄s p maledictio nē ficulnee sine fructu significauit maledictionē hoim q̄ sūt sine fructu bono℞ ope℞: q̄ vic3 nō obedrūt p̄ceptis diuis. ⁊ tm̄ folia. i. vba iueniunt̄ i eis. Deū labijs honorāt: ⁊ cor eo℞ lōge ē ab eo. Mat. xv. Uñ Chrys. sic dt. Arbor iux̄ viā sine fructu: ē hō iuxta mūm. nā si iux̄ mūm vixerit/iu sticie fructū i se tenere nō pōt. Fic⁹ em̄ pp' multitudinē grano℞ sub vno cortice ē q̄si pgregatio fideliū: i qb3 folia ⁊ false traditiōes repiunt̄ absq3 fructib3 vitatis. Utinā illa attēderēt multi petōres: q̄ lic3 sepi⁹ habeant bonū p̄positū: tn̄ de die i diē differūt penitere: p̄ponētes ⁊ statuētes sibi futu℞ tp̄s penitēdi: qō tn̄ nō est i eo℞ ptāte. imo nec vna dies. Et sic sub tali spe future pnie excecāt̄ ⁊ ceci fiūt: sedētes sec⁹ viā mādato℞ dei: nō i

via. nec multū distātes a via/rōne boni ꝓpositi. sicut cec⁹ quē dn̄s curauit. Mat. xx. Marci. x. ꝛ Luc. xviij. Si aūt tales volūt illuminari: inuocēt Jesum vt eis misereat̄ cū bono ꝓposito ampli⁹ nunq̄ȝ peccādi: q̄le habuit ille cec⁹. Qd̄ patȝ ex h. q: postq̄ȝ illuminat⁹ fuit a christo seq̄bat̄ eū magnificās deū ꝛc. ¶ Tertio oīa mala hui⁹ seculi fere ex inobediētia ꝓueniūt. sicut hr̄ ex illo Deut. xxviij. vbi postq̄ȝ dr̄: Si nolueris audire voceȝ dn̄i dei tui vt custodias ꝛ facias oīa mādata ei⁹. paucis interpositis subditur. Mittet dn̄s sup te famē ꝛ esuriē ꝛ increpatiōem i oīa opa tua q̄ tu facies: donec ꝯterat te. Vn̄ Grego. Jō inferiora nr̄a nō obediūt nob. q: nos deo vel illi q̄ loco eius est nō obedim⁹. Propterea dr̄ Gen. iij. q: comedisti de ligno ex q̄ p̄cepi tibi ne cōederes. maledicta terra i ope tuo. ꝛ sequit̄. Spinas ꝛ tribulos germinabit tibi. Et iō carnē suā multi inueniunt inobedientē: q: p̄latis ꝛ supiorib⁹ suis obedire nolunt. Quarto ꝓpt̄ inobediētiā hoīes a deo nō exaudiunt̄. Vn̄ Prouer. xxviij. Qui decliat aures suas ne audiat legē: oīo ei⁹ fiet execrabil'. Et i ps̄. Iniq̄tatē si aspexi i corde meo nō exaudiet dn̄s. Aug. Qui a p̄ceptis dei auertit̄/qd̄ in oīone postulat: nō meret̄. si obedirem⁹ deo: de⁹ obediret nob/exaudiēdo p̄ces nostras. sil'r ꝛ creature. Vn̄. j. Jo. iij. Si cor nr̄m nō rephēdit nos: fiduciā hēm⁹ ad deū: vt q̄cq̄d petierim⁹ accipiam⁹ ab eo. q: mādata ei⁹ custodi⁹ **R**

Q: ei Josue mādata dn̄i custodiuit: sol ꝛ luna ei obedierūt. imo ip̄e de⁹ ei obediuit. Josue. x. Dixit ei Josue Sol ꝯ gabaon ne mouearis: ꝛ luna ꝯ vallē haylon. steteruntq̄ȝ sol ꝛ luna donec vlcisceret̄ se gēs de inimicis suis. Stetit itaq̄ȝ sol i medio celi ꝛ nō festinauit occūbere spacio vni⁹ diei. Et seq̄t̄ ibidē. Nō fuit ante ꝛ postea tālōga dies: obediēte dn̄o voci hoīs. Ecce h hēs q̄ q̄ obedit deo/huic ꝛ de⁹ obedit: exēplo Josue. Sic ꝛ creature irrōnales hoī deo obediēti obediūt. sil'r his q̄ vere obediūt p̄latis suis. Vn̄ legit̄ i Vita spa. d̄ abbate Paulo: q̄ p̄cepit discip'lo Joāni q̄ afferret ei fimū boū q̄ erat ei necari⁹. At ille ait. i loco vbi fim⁹ ē hitat leena. Cui abbas di. Si venerit s̄r te: alliga eā ꝛ duces eā. Juit ioā. ꝛ cū vellet leenā cape ipa fugit. ꝛ ip̄e seq̄bat̄ eā di. Abbas me⁹ p̄cepit vt alligatā te ducā ad eū. ꝛ stati bestia s̄bstitit. ꝛ sic tenēs eā reuertebat̄ ad mōasteriū. Que cū abbas vidisset: ne forte ide discipul⁹ extolleret̄ dixit ei. sic tu isensibil' es ita isensibilē bestiā adduxisti. solue ꝛ dimitte eā vt p̄gat ad locū suū Exēplū Exēplū

¶ Quarto p̄ncipal'r ad d̄testationē inobediētie fac̄ q̄ illd̄ pctm̄ valde displicȝ deo. nec mir̄ si deo displiceat qn̄ hō nō obedit ei: cū videat eū obedire reb⁹ vilissimis. Vn̄ Eccs. x. dr̄. Pecūie obedi. oīa. Ubi q̄s possȝ dicere quō h verū ē/cū m'ta sint q̄ pecunia nō sp̄ cōpari possint: sic sp̄ualia: ꝛ sanitas ꝛ sil'ia: R̄n̄r q̄ auctās illa exponi pōt tripl'r. Prio sic: q̄ oīa corpalis obediūt pecunie f'm iudiciū hoim siue q̄ntū ad opiōnē stultoꝝ: q̄ sola corpalia cog̃scūt q̄ pecunia adq̄ri pn̄t. Judiciū āt d̄ hōis hūanis n̄ dȝ sumi a stultis: sȝ a sapiētib⁹: sic ꝛ iudiciū de saporib⁹ ab his q̄ hn̄t gustū bn̄ dispositū ¶ Scdo° sic itelligit̄: q̄ pecūia hr̄i pn̄t oīa vēalia. s. corpalia: n̄ **Z**

aũt spũalia: q̃ vẽdi nõ pñt. Prouer. xvij. Quid ꝓdest stulto hr̃e diuitijs: ad/cũ sapiam emere nõ possit. Hec btũs Tho. j. ij. q. ij. art. j. Utrũ beatitudo ꝯsistat in diuitijs: i solutiõe p̃mi ꝛ scd̃i argumẽti. ¶ Tertio nõ potest dici ꝙ nec etiã oĩa bona corꝑalia pecunia adq̃ri pñt: nec similr̃ oĩa mala euitari. vt ptz de sanitate: fortitudine: ꝛ hmõi. ꝛ similr̃ de infirmitate ꝛ morte. Sic ḡ ptz quõ pecunie obediãt oĩa. Et q̃uis hoĩes multipliciť ꝛ freq̃nť obediãt pecunie ad sensum dictũ: tñ hõ sepi⁹ etiaꝫ obedit ancille sue. i. carni ꝛ vilissimis mẽbris ipi⁹ carnis: illis. s. q̃ generatõi deseruiũt. Obedit etiã dñis terrenis. obdit etiã hostib⁹: etiã dmõib⁹. ꝛ tñ creatori suo nõ vult obedire. Uñ Berñ. loq̃ns in ꝑsona dñi. Que causa est ꝙ inimico meo vobis liber poti⁹ fuire q̃ꝫ mihi. nõ ille vos pascit nec creauit. si parua hec videnť: gratis nõ ille sꝫ ego redemi vos. nõ auro vl̃ argẽto: nõ sole vel luna: nec aliq̃ angeloꝝ: sꝫ ꝓprio cruore. Jtẽ nõ est mirũ si displicet deo ꝙ hoĩes sibi nõ obediũt: cũ coꝝ obediẽtiã regno celoꝝ velit emere. nec sic eam hr̃e possit. quã tñ demões ꝛ dñi terreni q̃si ꝓ nihilo habẽt. Jtẽ nolũt deo obedire ad leuia et vtilia: diabolo ꝯo vel vilissimis mẽbris suis obediũt ad mortẽ coꝝ. Uñ Aug. Leuia iubet de⁹ vt in eternũ viuam⁹: ꝛ obedire negligim⁹. Preterea cetere creature deo obediũt: etiã sol ꝛ luna ꝛ alia corꝑa celestia. iuxta illõ ps̃. Preceptũ posuit ꝛ non p̃teribit: q̃b⁹ tñ de⁹ nõ tot bona fecit. Nõ eñ creauit ea ad imaginẽ ꝛ similitudinẽ suã ita exꝑsse sicut hoĩem. nõ redemit ea sanguie suo. Nõ timent etiã puniri ab eo si ei nõ obedierint. nec sperãt remunerari ab eo si ei obedierint. Et tñ deo nõ obedit q̃ tot bona ab eo accepit. qui tot bona ab eo sperat si ei obedierit: cũ illa ei obediant. q̃nta ḡ malicia est i homine/deo nõ obedire: cui vt dixi oẽs alie creature obediũt.

M ¶ Quito p̃ncipal̃r ad d̃testationẽ pc̃i iobediẽtie fac̃ h̃: ꝙ iobediẽtes sũt socij demonũ. Jnť oẽs eñ creaturas nõ inueniunť nisi due q̃ nõ obediũt deo. s. demões ꝛ mali hoĩes. Uñ Job. xviij. Habitẽt in tabernaculo illius. s. demõis socij ei⁹. Sicut ḡ xp̃s dñs d̃t illos sibi attinere q̃ deo obediũt: s̃m illud Mat. xij. Quicũq3 fecerit volũtatẽ p̃ris mei q̃ in cel̃ ẽ: hic me⁹ frať/soror ꝛ mať est. Sic inobediẽtes deo attinẽt diabolo cui⁹ volũtatẽ faciũt: s̃m illud Joã. viij. Uos ex p̃re diabolo estis: ꝛ desideria patris vr̃is vultis facere.

N ¶ Ex p̃missis ḡ ptz q̃ntũ malũ sit inobediẽtia: ꝛ q̃ꝫ detestabile. ꝓpť cãs p̃missas. q̃nta etiã mala ex inobediẽtia seq̃nť ꝛ sint secuta. Et ecõtra q̃ntũ bonũ sit ipa obediẽtia. Ad quã nos monẽt vniuersa. xp̃s dñs q̃ dixit Joã. vj. Descẽdi de celo nõ vt faciã volũtatẽ meam: sed volũtatẽ ei⁹ q̃ misit me. Qui ꝛ humiliauit semetip̃m fact⁹ obediẽs vsq3 ad mortẽ. ad Phil̃. ij. Jtẽ angeli nos monẽt ad obedientiã: q̃ nos ex dei p̃cepto ab ortu nr̃o custodiũt: ꝛ defendũt nos vsq3 ad horam mortis q̃ntũcũq3 sim⁹ indigni ꝛ pctõres maximi: s̃m illud ps̃. Angelis suis de⁹ mãdauit de te tẽ. Jmo oẽs creature nos monẽt ad obediẽtiam Ultra modũ ḡ videť dur⁹ ẽe q̃ ãmonitõi vniuersitatis nõ adq̃escit: p̃cipue cũ tot flagell̃ diuis q̃si icessanť stimulemur ad obediẽtiã. Oẽs eñ

miserie p̄ntis vite q̄si q̄dā flagella sūt q̄bꝫ dn̄s ad obediētiā nos excitat. Jō hoīes iobediētes videt̄ ē duriores asinis. illi em̄ flagell' ꝛ aculeis obediūt: ꝛ nō hō. Roge⁹ ḡ dn̄m iesū chr̄m q̄ ꝑ nob obediēs fuit vsq ad mortē: vt grām nob donet: ꝑ quā verā obediētiā h̄ bēam⁹: ꝛ i futuro cū sctis oibꝫ eternalr̄ viuam⁹ Amen.

¶ De ꝟtute obediētie ¶ Sermo. XXIIII.

Obedite prepositis vestris et subiacete eis. ad Heb. xiij. ¶ Jn p̄cedēti s̄mōe audistis de iobediētia: q̄d sit: ꝛ q̄n pccm̄ mortale. ꝓpt̄ q̄s cās sit detestabil' ꝛ fugiēda. ꝛ q̄nta mala ex ip̄a inobediētia sint secuta ꝛ hodie seq̄nt̄. Expedit ḡ aliq̄ dicere de ꝟtute sibi opposita: vicꝫ de ip̄a obediētia. q̄nta bōa hoī ꝑ eādē veniūt: ꝛ q̄nta vtilitas: vt sic q̄libꝫ hō p̄cepta dei ꝛ supioꝝ suoꝝ tāto efficaci⁹ ꝑ obediētiā studeat iplere. Hāc āt obediētiā p̄cipit apl's i verbis themat̄s dī. Obedite p̄positis v̄ris ꝛc̄. Pro grā ḡ dicēdi dicam⁹ Aue maria. ¶ Obedite p̄positis v̄ris ꝛc̄. vbi ō. ¶ Primo videndū de expositione themat̄s. Scd̄o de multiplici vtilitate obedientie

¶ Circa p̄mū ē notādū q̄ s̄m Aug. i glo. ꝟba thēat̄s sic exponunt̄. Obedite p̄positis v̄ris q̄ntū ad p̄cepta: vt. s. faciat̄s q̄ p̄cipit eccl'ia: ꝛ subiacete eis: vt reuerētiā ill' exhibeat̄s: inq̄ntū doctrina/vita ꝛ mores illoꝝ scti et pij existūt. si āt a via rectitudīs deuiauerint: nō faciam⁹ q̄lia agūt: sꝫ q̄lia dicūt. Hec Aug. i glo. Vn̄ ꝛ saluator dt̄ Mat. xxiij. Sup cathedrā Moysi sederūt scribe ꝛ pharisei: oīa q̄cunq dixerint vob s̄uate ꝛ facite. s̄m ꝟo opa eoꝝ nolite facere. Ad idē dt̄ apl's petr⁹. Serui subditi estote i oī timore dn̄is: nō tm̄ bōis ꝛ modestis: sꝫ etiā dischol'. j. Pet. ij. A

¶ Nūc scd̄o videdū erit q̄nta bona faciat ip̄a ꝟt⁹ obediētia: vt sic talibus vtilitatibꝫ ꝛ fructibꝫ obediētie hō allect⁹ diligēt̄ studeat vitā suā exercere i oī obediētia. Pro q̄ notādū q̄ obedia ml'ta bōa fac̄. ꝛ sic ml'tiplicē fructū ꝛ vtilitatē ꝯfert. Et q̄ntū ad p̄ns suffic̄: obediētia fac̄ octo bōa. B

Obediētia ml'ta bona facit:
- Pacem ꝛ ꝯcordiā donat
- A malo ꝯseruat
- Victoriā inimicoꝝ p̄stat
- Grām p̄latoꝝ ꝛ supioꝝ obtinet
- Vtilitatē multoꝝ ꝓcurat
- Orōnē exaudibilē facit ꝛ merita ml'tiplicat
- Miracula ml'tiplicat
- Jn eterna gl'ia b̄ificat

¶ Prio ḡ obediētia pacē ꝛ ꝯcordiā donat. Vn̄ Prouer. xiij. Qui tīet p̄ceptū i pace ꝟsabit̄. Jtē Esa. xlviij. Vtinā attēdisses ad mādata mea: facta fuisset sicut flumē pax tua. Quid āt meli⁹ pace ꝛ ꝯcordia hoīm int̄ se: sꝫ illō ps. Ecce q̄ꝫ bonū ꝛ q̄ꝫ iocū. hītā. frēs i v. Om̄ sic r̄bellio ꝛ iobediētia tollit pacē ꝛ tranq̄llitatē: ita obediētia ꝓcurat pacē ꝛ ꝯcordiā. q2 oīs iobediētia ꝓcedit ex elatiōe ꝛ sup̄bia: vt dt̄ Hugo de clau. aie. q2 sup̄bia nlli cedere/nlli obedire itēdit: ꝛ iō iugē ꝑturbatōem ignie. nec cū sibi sili aut dissili pacē hr̄e potit: vt ꝯducit Lothari⁹ ō vil.

ꝯdi.hūa.pte.ij.c.xxix. O inqꝫ superbia oibꝫ iportabil':cūctis odiosa. ꝛ int' oia vicia tu sp es pma:ꝛ sp es vltia. Nā oē pctm̄ te accedēte cōmittit':ꝛ te recedēte diminuit'. Et ibidē c.xxxij.dr. Ois vere viciosus diligit sibi simile.supbꝰ vo odit elatū.qđ ondit Salomō Prouerb.xiij.di. Int' supbos sp sūt iurgia. Ecōtra vo obediētia pacē ꝛ tranqllitatē ad ꝑrios igerit:cū oia iussa libent' iplet ꝛ facit:ꝛ totā ꝯgregatōez i pace statuit. Sic āt hic pacē ꝛ ꝯcordiā i dn̄o ē vere vita btā i h seculo. Huiꝰ exm̄ hemꝰ in

Exm̄ ex vit' pho꜍rum

Socrate:sicꝫ hr i vit' pho꜍.c.xxx.de q̄ ibidē dr. Q cū qdā discip'li ex eiꝰ doctria bn̄ nutriti discederēt:rogātes eū vt aliqđ p̄ceptū ordinādc vite ab eo pciperēt:iussit eos i diuersoriū secū venire.vxorēqꝫ i superioribꝫ ꝯstitutā vocauit.iussitqꝫ vasa melle ꝛ oleo plena:vt eijceret.qđ cū vxor fecisset admirātibꝫ discipul' ait. Si hāc i domibꝫ vris rex ptātē habueritꝭ:btā vitā duceritꝭ acsi diceret. Si oim q̄ subditꝭ iponitꝭ obediētiā reperitꝭ;pacē ꝛ ꝯcordiā q̄ nihil ē iocūdiꝰ reperietꝭ. Nō g̃ voluit ꝙ res suas sic pderet.sed exēplo ondere ꝙ obediētia i domo pacē ꝛ ꝯcordiā daret. In cuiꝰ figuraꝫ bn̄ dr.j. Mach.xiiij.ꝙ siluit terra oibꝫ diebꝫ simōis. Simō obediēs int'p̄tat'.qꝛ ꝑ obediētiā cōmāsiōis ois terra i pace ꝯseruat'. Ex his ptꝫ ꝙ obediētia facit pacē cū deo/cū ꝑrio/ꝛ i seipo. Cū deo:i custodiēdis eiꝰ p̄cept' Cū ꝑrio:illi nō ꝯdicēdo aut volūtate renitēdo:ſꝫ volūtarie qđ sibi p̄cipit' exeqndo. In seipo dū ex superioris p̄cepto bn̄ turbat':ſꝫ hilarit' illō exeqt'

C Facit etiā pacē i domo/familie cū dn̄o ꝛ dn̄a.ꝛ i cōitate cū superioribꝫ ꝛc. Facit etiā obediētia trāquillitatē ꝛ pacē i ꝓpria mēte ꝛ aia.qꝛ q̄ minꝰ est obediēs freqnt' pturbat'.ꝛ cū aliqd sibi iponit'/difficultat' ꝛ g̃uat':i aio anxiat':q̄ si obediēs eēt/pacē ꝛ qēte i se hrēt. Nescit em̄ obediētia pturbatiōē:ſꝫ scit ꝯcordiā ꝛ dilectionē. Un̄ i Uitaspa.dr de duobꝫ heremit' sil'

Exēplū

cōmorātibꝫ:q̄ volebāt ꝓbare an unꝰ se possent ꝯtētionē hr̄e.q̄ꝝ vnꝰ accepit fiscellā alteriꝰ:dicēs ꝙ erat sua.ꝛ alt' dixit ꝙ erat veꝝ. Et alter alti vt mūdaret domū p̄cepit:ꝛ ille stati obediuit.ꝛ sic iurgari nesciuerūt:qꝛ i ꝑfecta obediētia habituati fuerūt. ¶ Sil'r legit' i Uitaspa.d duobꝫ q̄ ꝓbare voluerūt si ꝯtētionē hr̄e possent cū duobꝫ lat'ibꝫ. Sic g̃ ptꝫ ꝙ obediētia

Exēplū aliud

pacē ꝛ ꝯcordiā donat.ꝓpterea ē vtꝰ valde placēs deo:cū hō nō suā ſꝫ dī volūtatē facit. Un̄ Greg. Et ponit'.viij.q j. Sciēdū. Sola obediētia vtꝰ ē q̄ ceteras vtutes mēti iserit:isertasqꝫ custodit. ꝛ Aug.xiiij.d ci.dī.c.xij. Obediētia i creatura rōnali mr̄ q̄dāmō ꝛ custos ē oim vtutū:ïō valde placet

D deo:q̄ ꝛ pacē diligit quā obediētia cāt:vtꝫ ß. ¶ Scdo obediētia a malo ꝯfuat. Un̄ Eccs.viij. Qui custodit p̄ceptū nō expiet' qcq̄ꝫ mali. Et Eccli.xv. Si volueritꝭ mādata mea fuare ꝯfuabūt te. diligētibꝫ em̄ deū oia cooꝑant' i bonū.ad Rom̄.viij. Obediētia g̃ libat a picul' huiꝰ mūdi. Obediens em̄ mare huiꝰ mūdi ptrāsit sine difficultate:fm illō Sap.xiiij. Exiguo ligno credūt hoies aias suas libari:ꝛ trāseūtes mare ꝑ ratē libati

Exēpluꝫ:

sūt. Exiguū lignū ē hūil' obediētia. Exm̄ illiꝰ hemꝰ i apl'o Petro Mat.xiiij.q̄ obediēs chr̄o iubēti:ambulauit sup aqs ꝛ nō mergebat'. Sil'r hr̄ Exo.xiiij.qn̄ filij isrl' obediuerūt Moysi/sine difficultate ptrāsierūt mare.

rubz. Pharao aūt deo z moysi iobediens submersus ē cū oī ppl'o suo ī mari rubro. Silr exēm sup hī de frē q volens ex obedētia portare fimū: reperit leenā i loco: vt ptz ī. ser. xxij. R. Ecce iā pz quō obedētia a malo ɔseruat.

¶ Tertio obedētia victoriā inimicoꝝ siue aduersarioꝝ pstat. Nā obedētia vincit fortissimū aduersariū. s. aim ppriū. cui cū hō dnāt melior z fortior ē expugnatore vrbiū. Un̄ Prouerb xxj. Uir obediēs loquet victoriā. Et ibidē. xvj. Melior ē patiens viro forti: z q dnāt anio suo expugnatore vrbiū. qz i expugnatōe vrbiū hō ē victor hoim. In hac aūt māsuetudine patiētie z virtute obediētie: hō est victor suipi⁹: vt expōit Grego. sup Ezech. Multi enī vincūt diabolū, carnē z mūm: z vincūt p aim proprium. z hāc victoriā donat obediētia. Nobilissimū enī gen⁹ triūphi est seipm vicere. Hic enī triūph⁹ ppri⁹ est hois. Un̄ vincit leo vl' aliō aial cetera aialia: sz seipm vicere nō pōt. Jō dt Sen. Qui seipm vicit, ō oia fortis est. Sz vere obediēs deo subiect⁹ est: iō merito cetera sūt ei subiecta: z nihil ei repugnāt: de⁹ enī i obediēte pugnat. z iō nō est mirū si ipe triūphat Un̄ Leuit. xxvj. Si i pceptis meis ambulaueritis z mādata mea custodieritis: z feceritis ea zc. psequmini inimicos vros z corruēt corā vobis zc. E

¶ Quarto obediētia grām platoꝝ z supioꝝ obtinet. Quis enī platorū dnoꝝ aut pncipū nō diligeret illū q sp ad vota sibi obedit. Sicut enī lignū bonū deseruiēs carpētario aut mēsuratori ad quēcūqz vsum: ē sibi valde charū. ita p certo obediēs vere ē plato multū char⁹: qz ad oē qd iubet sp ē pat⁹. F

Exm hui⁹ hēm⁹ i abbate Siluano: de quo hr ī Uitaspa. qr cū a qbusdā ab eo qreret qre Marcū inter discipl'os pl⁹ diligeret: ipe nō vbo sed facto ipsis rñdit. Nā eos q cū irrogauerāt successiue p cellas fratz duxit. Et pmo vnū vocauit: q nō statim venit. sicqz fecerūt multi. Cū aūt ad cellā Marci venisset: z ille ptūc scriberet. vocat⁹ statim relicta lrā o imperfecta quā scribebat: statim venit. Quo viso abbas dixit. Ecce qre pl⁹ diligo eū. At illi dixerūt: Uere pl⁹ diligēd⁹ est a te: qz de⁹ pl⁹ diligit eū. Alibi legit. Quidā monach⁹ dū in cella scriberet z pmā partē lre o inchoasset: a suo abbe vocat. q mox lraz incōpletā dimittēs e cella egredit vt abbatis impio pareat. Rediēs vo lrām merito obediētie ex auro cōpletā diuinitus reppit. Exēpluz.

Tales igit qui iugiter z in oībus se platis obtēperāt: digne fauorē coꝝ reportant: qz nullā causam indignatiōis eis pstāt. sed sunt castigātes aias suas in obediētia charitatis. j. Pet. j. Nā si sic diligun tur obedientes a dnis z dominabꝫ suis z grām corā illis obtinent: cur nō apud deū qui est remunerator oim qntūcunqz bonoꝝ z infinite misericordie zc. Sic grām dei obtinēt pceptis eccl'ie obediētes in cōfessione: qui vicz instāte qdragesimali tpe parati sūt statim ɔsciētias suas corā sacerdote p ɔfessiōem purgare: nō differēdo de die in diē: qusqz p verecūdia aut timore cogunt ɔfiteri. Nā sic obediēti de⁹ dat grām z auxiliuz pctā sua recogitādi z recte ɔfitēdi. Ceteri vo q magis verecūdia vel timore ɔfusiōis ɔfitent: quō habebūt verā suoꝝ peccatoꝝ ɔtritōem: aut quō pa grām obtinebūt. qz nō ex dei vero timore: sed magis hoim cōfitent.

¶ Quinto obediētia vtilitatē ꝓcurat. Bonū eñi q̄nto ē meli⁹ tāto ma-
gis ē suipī⁹ diffusiuū: vt dr̄ Dioñ. de diuis noīb⁹. Obediēs āt nō fuit
sibiipī: nec plato eīn: sȝ toti ꝯgregatiōi. ⁊ a q̄cunqȝ etiā minore sibi aliq̄d
iniūgit̄ saltē rōnabile: mox ꝑ posse ⁊ virib⁹ iussa exeq̄t̄: vt dr̄ Bern. sup
Missus ē. Pax ē inq̄t subesse deo: nisi subsis etiā oī hūane creature ꝓ-
pter deū: nō solū p̄orib⁹ / sed etiā parib⁹ ⁊ minorib⁹: intellige dū rō id per
suadet. Et q̄ sic obediēs ē vtil' plurib⁹. igit̄ vt dr̄ Bern. sup regulā Aug.
Obediēs est siīis asine cōi ī bierl'm sup quā sedit dn̄s: quā q̄libet poterat
accipe ad q̄scūqȝ vsus. Felix ḡ q̄ in tali obediētia ꝯstituit se q̄ p̄t cū ps̄.
dicere: Ut iumētū fact⁹ sum apd̄ te: ⁊ tn̄ ꝓpter h̄ nō recedo a te. sed ⁊ ego
semꝑ tecū sum: ⁊ tu tenuisti manū dexterā meā: ⁊ ī volūtate tua deduxi-
sti me. Tales q̄ oīb⁹ fuiūt / in oī loco famā ⁊ honorē ex humilitate obe-
diētia adq̄rūt. sicut de romanis ad Rom. c. vi. Obediētia vr̄a in oī loco
diuulgata ē. Nā ex vere obediēte multi edificant̄. ⁊ nulli sane mētis pōt
displicere obediētia: q̄ntū diligāt dn̄i obediētes sibi famulos: q̄ntū ⁊ do-
mine famulas sibi ad vota obediētes: oīb⁹ clarū ē. q̄nto ampli⁹ oīpotēs
de⁹ obediētes sibi diligit ⁊ multiplici gr̄a adiuuat: vt ⁊ aliis eorū obediē-
D tia ꝓficiat ī exēplū ⁊ vtilitatē. ¶ Sexto obedientia orōnē exaudibilē fa-
cit ⁊ merita multiplicat. Qui eñi supiorib⁹ ꝓpt̄ deū obedit: deū sibi ī oīb⁹
obedire ⁊ ꝯdescēdere sentit. Et h̄ iustū ē. q̄ q̄ p̄latos audit: deū audit. ip̄o
dicēte Lu. x. Qui vos audit: me audit. Et iō rōnabile ē q̄ de⁹ etiā talē ex-
audiat. Et h̄ est qd̄ dr̄ Greg. Et allegat Hūbert⁹ sup regulā. Si obediē-
tes fuerim⁹ p̄positis nr̄is: obedit de⁹ orōnib⁹ nr̄is. Et Aug. in li. de opib⁹
monachorū. Citi⁹ exaudit̄ vna obedientis orō q̄ȝ decēmilia ꝯtēptorū. Ex
aūt obediētia multiplicēt merita: ptȝ. q̄ sine ea nullū pōt eē meritū. nisi
eñi hō sit in obedientia scē eccl'ie: nec fides eū iuuat: nec altera v̄tus. Et
Nulluȝ sine obediētia nō pōt hō eē in ꝑfecta v̄tute: vt dr̄ Greg. ⁊ habēt̄ v̄ba. vii.
p̄t adq̄ri q. i. Sciēdū. Sola inq̄t obediētia est q̄ fidei meritū possidet: sine q̄ q̄sq̄
merituȝ infidel' ꝯuincit̄: etiāsi fidel' eē videat̄. Obediētia igit̄ facit fidelē: ⁊ iobedi-
absqȝ o- entia infidelē. Ecce q̄ntū placet deo obediētia supiorū. ⁊ nō solū sp̄ualiū
bediētia. sȝ ⁊ seculariū. q̄ oīs ptās ē a deo. Et q̄ ptāti resistit: dei ordinatōi resistit
ad Rom. xiii. Maxie tn̄ placet deo obedire supiorib⁹ sp̄ualib⁹ in his q̄
sūt ad dei laudē ⁊ aīarū salutē. Nec eñi obediētia deo placȝ q̄ ē licita ⁊
honesta. nō in spoliis: nō ī paupez exactiōib⁹ ⁊ nocumētis. nō in his q̄ sūt
ꝯ deū. Male ḡ se multi excusant: dicētes Dn̄s me⁹ h̄ mihi p̄cepit: q̄ nul-
li ē obediēdū in his q̄ sūt ꝯ deū. opt̄et eñi deo pl⁹ obedire q̄ȝ hoīb⁹. Act. v
¶ Ex ill' ḡ ptȝ q̄ obediētia supgredit̄ vniuersas v̄tutes. Un̄ bn̄ de ea di-
ci p̄t illō Prouer. vi. Multe filie ꝯgregauerūt diuitias: tu supgressa es
vniuersas. Uirtutes sūt filie sp̄ūsscti: q̄ diuitias ꝯgregāt: dū ex suis acti-
bus meritū accumulāt. sȝ obediētia supgredit̄: q̄ ei⁹ op⁹ difficultate et
pluralitate ē laudabili⁹. Jō scā Sincletica vt dr̄ ī Uitaspa. obediētiā
Exēplū p̄posuit ꝯtinētie di. Jn ꝯgregatōe inq̄t manētib⁹ obediētia ꝯtinētie de-
bet p̄poni. q̄ ꝯtinētia arrogātiā hȝ. sȝ obediētia humilitatē ꝯgruā ꝓficet.

¶ Aliud exemplum de laude et dignitate obedientie habemus in Vitaspa. vbi dicitur quod quattuor fratres venerunt ad abbatem Pambo. quorum quilibet dixit virtutem suam alio non presente. Unus eorum multum ieiunabat: alter nihil possidebat: tertius charitatem magnam habebat. quartus vigintiduobus annis permansit in obedientia seniorum. Et respondit Pambo. Quarti virtus maior est omnibus aliis. quia quilibet aliorum propria volunta tem recepit. hic autem voluntatem propriam abstulit: et alterius voluntatem fecit. Qui enim alterius voluntatem propter deum facit: huic deus dat suorum munerum copiam. Unde in concilio parisien. xciii. dist. Nulla ratione. dicitur quod ipsi a deo donum sui muneris consequuntur qui suis doctoribus qui his recte episcopi dicuntur: libenter obediunt. Ecce quanti meriti est obedientia. et hoc propter maiorem difficultatem. virtus enim secundum philosophum est circa difficile: quia nomen virtutis a vi dictum esse videtur. Difficillimum autem videtur esse agere contra se. quod facit obediens. quia obedire est contra audire. scilicet contra proprium sensum et contra propriam voluntatem. ¶ Septimo obedientia miracula multiplicat: vt patet in sequentibus. Ideo virtutem obedientie beatus Aug. in libello quodam quem scripsit matri sue: valde extollit dicens. Propter inobedientiam primus homo eiectus est de paradiso. quapropter si illic vis ascendere/ obediens esse stude. Et subdit. Ut autem quam magna sit virtus agnoscas: miraculum tibi ad memoriam reuocabo: de vno qui ad iussionem abbatis filium suum quem in seculo genuit iactauit in fornacem ardentem. et stati fuit facta fornax sicut ros. Hoc ergo miraculum hortor vt memorie tradas: vt semper virtutem obedientie ante oculos habeas. quia sicut illo tempore illius monachi obedientia extinxit ignem fornacis. sic et modo si vere fueris obediens ipsa virtus de corde tuo ignem extinguit viciorum. Et si hic ignis viciorum fuerit extinctus in te/ nequaquam in ignem descendes eternum: sed ad gloriam celestem ascendes sine fine manentem. Et subiungit. ergo ama obedientiam: quia magna virtus est. Et vt adhuc illius magnitudinem lucidius intelligas: sequens miraculum frequenter lege. ¶ Quidam pater vidit quattuor ordines in celo quorum primus erat hominum infirmorum et gratias agentium deo. Secundus ordo erat hospitalitatem sectantium: instanter ministrans eis. Tertius ordo erat in solitudine conuersantium et non videntium homines. Quartus ordo erat illorum qui ad obediendum spiritualibus se subiiciunt propter deum. Videbatur autem ordo obedientium tanquam aureum et multo maiorem habere gloriam quam alii. Ego autem dixi ei qui mihi ostendebat hec omnia Quomodo iste ordo qui paruus est maiorem gloriam habet quam alii? Et ille respondit mihi dicens. quod hi qui hospitalitatem sectantur secundum propriam voluntatem faciunt idipsum. Similiter qui in heremo se relegant arbitrio suo recesserunt. Hic autem ordo qui se ad obediendum dedit omnes voluntates suas abiiciens: pendet in deum et ad iussionem patris spiritualis. propterea maiorem gloriam habet. Quapropter mater bona est obedientia que propter deum fit. Hec Augus. etc. ¶ Aliud miraculum legitur in Vitaspa. de quodam sene: cui dum deessent necessaria vite: precepit discipulo suo vt iret ad ministrum qui solebat ei necessaria deferre. Et ille licet timeret ire propter scandalum. i. ne scandalizaretur siue ne incideret in vnam temptationem: tamen dixit se iturum propter bonum obedientie. Cui senex. Confide in domino deus proteget te ab omni temptatione: Cum autem venisset frater ad ostium ministri senis: aperto ostio inuenit ibi filiam ministri solam: que amplexabatur eum: et cepit eum allicere ad commixtionem carnis. et cum eum vrgerent cogitationes mentis: clamauit ad dominum dicens. Domine propter orationes eius qui misit me: salua me ex hac hora. et stati inuentus est ad flumen iuxta mo

Exemplum

Exemplum

Exemplum

Exemplum

nasteriū suū: ⁊ reuersꝰ ē ad pa̅trē sine macl'a. ¶ Aliud miracl'm i vitaspa.
Exēplū Quidā d̄ senioribꝫ misit discipl'm suū ad hauriēdū aquā: ⁊ remotꝰ erat
puteꝰ a cella. discipulꝰ ꝟo oblitꝰ funē vēit ad puteū. ⁊ p̄ lōgitudie vie nō
audēs reuerti p̄ fune: ne forte ꝯtristaret seniorē: ꝓstrauit se in orōne. Et
surgēs de orōne clamauit. O putee putee misit me chr̄i fuꝰ abbas meꝰ
vt hauriā aquā: ⁊ stati ascēdit aq̄ ad os putei: ⁊ fraẜ ipleuit lagenā glīfi
Exēplū cās pōm saluatorꝭ. aq̄ āt putei reu̅sa ē ad locū suū. ¶ Aliō miracl'm re
fert b. Greg. ij. dialo. Cū placidꝰ puer monachꝰ sc̄ti Bn̄dicti/egressꝰ ē ad
hauriēdū aq̄m d̄ lacu: q̄ vas qđ tenuerat i aquā incaute submittēs. ipse
q̄ꝫ cadendo secutꝰ ē. quē mox vnda rapuit ⁊ pene i vnīꝰ sagitte cursu a
t̄ra intro: sꝰ traxit. vir aūt dei b. Bn̄dictꝰ itra cellā positꝰ h̄ ptīnꝰ agnuit:
⁊ mauꝝ festinanẜ vocauit di. Fraẜ maure curre: q: puer ille q̄ ad haurie̅
dū aquā p̄rexerat i lacū cecidit: iāq̄ꝫ eū longiꝰ vnda trahit: Res mira et
post petꝝ apl'm iusitata. Bn̄dictiōe etenī postulata atꝫ p̄cepta: ad p̄ris
sui īgiū ꝯcitus p̄rexit maurꝰ: atq̄ꝫ vsq̄ꝫ ad eū locū q̄ ab vnda deducebaẜ
puer: p t̄rā se ire existimās sup aq̄s cucurrit. cū q̄ꝫ p capillos tēuit. rapido
q̄q̄ꝫ cursu redijt: q̄ mox vt t̄rā tetigit ad se reuꝰ pꝰ terga r̄spexit. ⁊ q: sup
aq̄s cucurrissꝫ agnuit. Et h̄ scitati b. Bn̄dicti atti ibuit. Sed b. Bn̄dictꝰ
nō suis meritꝭ sꝫ obediētie illīꝰ deputare cepit. Ecce q̄nta miracl'a facit
R ipa obediētia. ¶ Octauo ⁊ vltimo obedia in et̄na gl'ia btīficat: q: donat
gl'iam p̄miorꝝ. Sicē cū h̄ in mūdo p obediētiā q̄s infra alios se deijcit q̄bꝫ
seruit. ita in gl'ia sup illos extolliẜ infra q̄s h̄ subijciẜ. intellige h̄ ceteris
paribꝫ: q: stat abbatē plꝰ mereri q̄ꝫ frēm sibi obediētē. sed ita intellige: q
quāto q̄s p obediam est hūilior: tāto in gl'ia erit altior. qđ bn̄ patꝫ s. i ex
emplo circa l'ram J. de q̄ttuor ordinibꝫ hoim visis in celo. Vn̄ Lu. xiiij.
Qui se exaltat hūiliabiẜ: ⁊ q̄ se hūiliat exaltabiẜ. Cū āt obedia ducat ad
exaltatiōeꝫ. patꝫ ex illo apl'i ad Phil'. ij. de chr̄o q̄ factꝰ est obediēs vsq̄ꝫ
ad mortē: mortē aūt crucis. ꝓpt̄ qđ ⁊ deꝰ exaltauit illū: ⁊ donauit illi no
mē qđ ē sup oē nomē. Ex his g̃ patꝫ. q̄ sint obedie vtilitates. cū hō deuo
te obedit deo ⁊ paret eiꝰ p̄ceptꝭ: ⁊ ꝓpt̄ deū i iustis factis ⁊ licitis: loco dei
p̄sidentibꝫ. Ecce si tanta ē ꝟtꝰ obedie: ⁊ tot hō ex ea fructꝰ cōseq̄ẜ/merito
q̄libet hō dꝫ studere vt viuat in obedia: nō solū religiosi: sed ⁊ seculares.
sint ꝯfitētes suis spūalibꝫ p̄ribꝫ obediētes: bona volūtate ea q̄ ab his au
diūt custodiēdo: vel alijs p̄ribꝫ spūalibꝫ. i his maxie q̄ salutē ꝯcernūt ani
marꝝ. Et sic eorꝝ ꝟba recipiāt ac si chr̄s dn̄s ea diceret. Qui dixit vt sup.
q̄ vos audit me audit ⁊c̄. Propt̄ea sc̄ti doct̄. dant ꝯsiliū vt hō in dubijs
p̄plexꝰ: qđ faciat. adeat taleꝫ q̄ apud alios ꝓbatos reputatꝰ ē posse ꝯsule
De obe/ re. ⁊ tūc sine difficultate illīꝰ ꝯsiliū p̄ficiat ⁊c̄. Et si forte alẜ meliꝰ ꝯsulel
dientia ret. tn̄ obediaꝫ talē r̄spicit deꝰ: ⁊ hꝰ hoiēꝫ nō derelinq̄t. ¶ Sed q̄uis tā
L ta veniāt bōa ex obedia. tn̄ ꝓhdolor moderno t̄pe q̄dā modicū curāt deo
Pecūie ⁊ p̄latꝭ obedire. q̄bꝫ p̄dicte vtilitates ⁊ bona neq̄ꝫ eueniēt i fine. sꝫ obe
obediūt diūt varijs rebꝫ diūsimode. Quidā cupiditati pecūiaꝝ. q̄dā carnalitati
oia femiaꝝ: q̄dā ꝟbositati liguaꝝ. Primo q̄dē ml'ti inf uiūt cupiditati diui
tiaꝝ. ⁊ cultui caꝝ. Cā est: q: idcirco do obediẜ: q: oia necaria ab eo siẜ ⁊ ea

largit᷑. Jō īpatori ꝛ regibꝫ īferiores obediūt: qꝛ ab eis ꝛ ꝓtegi appetūt: ꝛ ī
necitatibꝫ adiuuari ꝛ releuari ab inopia ex obedīa satagūt. Jō aliq̄ plat᷑
etiā d̄ iure eis n̄ subiect᷑ obediūt: vt varias ꝓmotiōes ꝛ diuīsos bono⸗
res habeāt ꝛ acq̄rāt. Hec aūt oia n̄ris t̄pibꝫ pecuniā dare ꝯspiciūt. ido ei
obediūt: eā venerant᷑: ꝛ vt deū colūt: ac īpatorē venerant᷑: ꝛ vt suū regē
numū adorāt ꝛ extollūt. Et ideo notant̄ ait ap̄ls ad Colo. iij. Q̄ auari⸗
cia ē idoloꝝ siue simulacroꝝ fuit᷒. Sic eī aliq̄s fuit ꝛ obedit idolo / a q̄
false sperat se iuuari tāq̄ꝫ a d̄o: ita auar᷒ sp̄at in numo: qꝛ oia videt depē
dere ab eo. Un̄ Loth. de vili. ꝯdi. hūane ca. xiij. ij. p̄t᷑. Sic inq̄t idolatra
seruit simulacro: sic auar᷒ fuit thesauro. Nā ille cultū idolatrie diligēt᷑
āplificat: ꝛ ille cumulū pecunie libent᷑ augmētat. Jlle cū oī diligētia co⸗
lit simulacꝝ: ꝛ ille cū oī cura custodit thesauꝝ. Jlle spem pōit in idola⸗
tria: ꝛ iste spem ꝯstituit ī pecunia. Jlle timet mutilare simulacꝝ: ꝛ iste ti⸗
met minui thesauꝝ. Sicq̄ꝫ vt d̄r Alan᷒ de planctu nāe ꝓsa. vj. Jnanis
deificat᷑ pecunia: ꝛ numo exhibet᷑ autoritas diuine veneratiōis. Jō fere
oēs obediūt pecunie tāq̄ꝫ deo. qꝛ mediāte pecunia obtinent q̄ volūt. fm̄
illō Eccs. x. Pecunie obediūt oia: vt exposita ē autoritas illa s̄. xxij. L.
Jā em̄ num᷒ (si fas ē dicere) ē papa ꝛ īpator / legista / decretista et orator:
ꝛ est oim̄ expeditor ꝛ ordinator: oim̄ nanq̄ꝫ reꝝ ē vsurpator. Jaꝫ em̄ vsu⸗
rarij p̄ pecunias efficiūt᷑ milites: ꝛ tyrāni fiūt duces: comites ꝛ cēturio⸗
nes. Et fere singl'a officia acq̄runt᷑ pecunia. imo vt breui᷒ dicā p̄ pecūiā
mō habet᷑ oēs mūdi honores. Et q̄d plura? Num᷒ vincit: num᷒ regit: nu⸗
m᷒ īpat vniūsis. Rursuꝫ pecunie obediūt oia: qꝛ p̄ncipū ꝛ defensoꝝ ob⸗
tinēt loca. Sic em̄ illi ab adūsis sua prudētia ꝛ fortitudīe deberēt ppl'm
subiectū d̄fendere. ita fac̄ mlťitudo pecuniaꝝ. q̄ em̄ hꝫ pecūias hꝫ armi⸗
geros īfinitos ꝛ satrapas: d̄fendētes eū ꝛ sibi etiā male adherētes. Unde
Eccs. vij. Sic ꝓtegit sapia sic ꝓtegit pecunia. ¶ Ex q̄ ꝯcludit᷑: q᷒ pecūia — Pecūia
in ꝯspectu p̄ncipū ꝛ iudicū t̄re loq̄t᷑ sapiām: vt nemo illi resistere possit. — loq̄t᷑ corā
nec ex legibꝫ: nec ex iure: nec rhetoric᷑ ornatibꝫ sibi ꝯcludere. Jō q̄dā me — iudicibꝫ
trista de pecūia sic ait. Es dn̄s legū: tu trāsis ostia regū. Roma tibi ce⸗ — t̄re ꝛ p̄nci
dit: tot᷒ tibi mūds obedit. Propt̄ea oia pecunie subiecta s̄t: qꝛ cūcta am⸗ — pibꝫ sapi
ministrat optata: vxorē: amicos: socios: fidem ꝛ ancillas ꝛ fuos: vt vult — entiā
Oraci᷒ in li. ep̄laꝝ. Ecce quō oia obediūt pecunie. ¶ Talis aūt pecunie
obedientia est contra deū. Unde ait saluator Matth. x. Qui amat pa⸗
trem aut matreꝫ plus q̄ꝫ me: non est me dignus: quāto minus ille est di
gn᷒ deo q̄ amat pl᷒ pecuniā q̄ꝫ deū. ꝓpt̄ea dixit petr᷒ ad simoneꝫ magū — pecunia
q̄ grām spūssc̄ti putabat p̄cio cōparē. Un̄ sic h̄r Act. viij. Cū vidisset si⸗ — tua tecū
mō: qꝛ p̄ īpositiōēꝫ manuū p̄ ap̄los dareť spūssc̄tūs: obtulit eis pecuniā di. — sit ī p̄dicē
Date ꝛ mihi hāc p̄tātē: vt cuicūq̄ꝫ īposuero man᷒ accipiat spm̄ scm̄. Cui one
petr᷒ dixit. pecūia tua tecū sit ī p̄di. qm̄ donū dī existiasti pecūia possidēri — M
¶ Scd̄o q̄dā obediūt carnalitati femiaꝝ: ī q̄ faciūt ꝯ̄ p̄ceptū legū diui obediūt
naꝝ: femie sūt carnis ꝯcupie. q̄ menti vt viro dn̄e eē subiecte: ꝛ ī oibꝫ obe q̄dā car⸗
dire sic corp᷒ aīe. Sic eñ cera moll' obedit sigillo ita carnal' hō motui, nalitati
carnis obedit ꝛ titillo blādiciei mlťū se substernit: d̄iq̄ꝫ obediēꝫ p᷒ponit femiaꝝ

Sic adā cū dn̄s ait Gen̄.iij. Pro eo ꝙ obedisti voci vxorꝫ tue: et comedisti de ligno ex q̄ p̄cepam tibi ne comederes: maledicta t̄ra in ope tuo. Voci vxoris obediūt q̄ carnis suggestiōib⁹ nō ꝯtradicūt: ꝛ pl⁹ voci vxoris q̄ȝ creatorꝫ credūt. ait Hugo ḋ claustro aie li.iij. Rursuȝ obediūt carnalitati q̄ passionē nō supant: sȝ ei⁹ sequunt̄ ipulsus et illecebras. cuiusmodi sūt oēs mūdo dediti a carnalib⁹ victi: obediētes sensualitati ꝛ inobediētes rōni. Cui⁹ exēplū habe⁹ in Alexā. rege: vt habet̄ i vita pħoꝝ c. l. Nā dū Alexāder rex corā diogene trāsiret: diogenes tanq̄ȝ illū sperniēs cū nō respexit. Cui dixit alexāder. Quid ē diogenes ꝙ me nō respicꝫ: q̄si mei nō indigeas? Cui ille. ad q̄d necesse habeo serui fuoꝝ meoꝝ. Et Alexander Nunq̄d seruoꝝ tuoꝝ seru⁹ sum ego. Qui rn̄dit ꝙ sic. Nā ego p̄ualeo cupiditatib⁹ meis: refrenās illas ꝛ subijciens mihi illas vt fuiāt: tibi aūt cupiditates ꝛ desideria p̄ualēt: ꝛ sic seru⁹ eaꝝ efficerꝫ. ꝛ sic tu es seru⁹ seruoꝝ meoꝝ. patȝ illud: Nā q̄cūq̄ȝ passiōib⁹ se obtpat eis obedit ꝛ seruit. Vn̄ apl's ad Rom̄. vj. Nescitis q̄m̄ cui vos exhibetis fuos ad obediendū. serui estis ei⁹ cui obeditis: siue pcti ad mortē: siue obeditionis ad iusticiā. Ista est mala obediētia ꝛ legi dei ꝯ̄ria: ꝛ poti⁹ inobedientia dicenda: q̄ꝛ sequit̄ carnalia ḋsideria ꝛ pctā. ꝛ sensualitatꝫ impia. quā obedientiā dehortat̄ apl's vbi s̄. dicens. Nō regnet pctm̄ in v̄o mortali corpe: vt obediatꝫ ꝯcupiscētijs: sȝ exhibete vos tāq̄ȝ ex mortuis viuētes ꝛc.

Exēplū

¶ Tertio q̄dā inobediūt deo: dū obediūt ꝯ̄bositati linguaꝝ. de qua obediētia h̄r Prouer. xvij. Mal⁹ obedit lingue iniq̄: ꝛ fallax obtēpat labijs mēdacib⁹ Quod exponit Hugo cardinal' in postilla. di. ꝙ triplex est lingua: scȝ carnal'/ mōi/ ꝛ diaboli. Et he lingue vt ḋr Hugo de claustro aie vbi s̄. hn̄t tres voces/ vox carnis ē voluptas/ vox mōi est vanitas/ ꝛ vox diaboli iniq̄tas. Vox carnis suadet voluptuosa ꝛ deliciosa. Lingua mōi fastuosa ꝛ pōposa. Ligua diaboli rancorosa et tuml'tuosa. Lingue carnis obediūt q̄ ieiunare renuūt: optie ꝛ delicate se cibare pcurāt ꝛ appetūt. Itē voci carnis obediūt q̄ alijs psallētib⁹ dormiūt. ml'tis mollib⁹ se iuoluūt ꝛ iuenerꝫūt: ꝛ ḋbito tpe surgere ad deū laudādū negligūt. Itē ligue carnis q̄ ociositati vacāt: aut a labore se abstrahēdo alijs onera imponūt. Hec oia fere Hugo postillator. Ligua inq̄t carnis suadȝ suauis mollit̄ dormire: bn̄ comedere: lasciuire: solatiari: nulli⁹ iocunditatꝫ parcere ḋfectū: ꝛ aspa dissuadet: scȝ ieiunare: vigilare: freq̄nt̄ passionē dn̄icā meditari. Hec lingua carnis ꝯsulit carnē recreare: allegans rōnes p̄ se di. Pri⁹ meli⁹ ē suauit̄ ire q̄ȝ cito deficere. allegās illō poeticū Quod caret alt'na reqe durabile nō ē. Et adducē scpturā ad Rom̄. xij. di. Rōnabile sit obsequȝ v̄r̄m Et ad Ephes. v. Nemo vnq̄ȝ carnē suā odio hūit. Et ḋr sic ḋere carnē nutre: vt possit fuire spūi: ꝛ p̄ imodrata ieiunia n̄ frāgi: q̄ꝛ h̄ cēt ꝯ̄ nāȝ. sȝ bon⁹ onager clāorē h⁹ exactorꝫ n̄ audit Job. xxxix. q̄ꝛ ḋsid'io voluptatꝫ n̄ obedit. Ita fidel' fu⁹ chr̄i n̄ audit h⁹ ꝯsilia carnis sȝ magis chr̄i dn̄i di. Mat. xvj. Qui vult ve. p⁹ me: abne. semetip̄ȝ ꝛ tol. cru. suā: ꝛ se. me. ¶ Scḋo ligua mōi suadȝ fastuosa ꝛ pōpatica. ḋ q̄ Hu. ḋr. Ligua

N obedisit q̄dā ꝯ̄bositati linguaꝝ

Lingua carnis

Lingua mōi

mũdi ẽ vanitas: q̄ suadet vana: vicȝ honores ⁊ diuitias. dissuadet ꝯ̄ria q̄ sũt pau ptas/ hũilitas/ abiectio/ ⁊ ꝑꝑ̄ deũ vilitas. Hec est ligua egypti aca: quã veri filij iacob missi ad emendũ frumẽtũ nõ itelligũt Geñ. xlij. Quia sc̄ti q̄ ꝑꝑ̄ deũ oĩa arbitranꝰ vt stercora: mũdi pompis nõ attendũt ¶ Tertio lingua diaboli suadet iniq̄: odiũ ⁊ inuidiã: ⁊ dissuadet chari/tatẽ: pacẽ ⁊ ꝯcordiã. Hec ẽ lingua syra quã viri de hierl'm nõ intelligũt Esa. xxxvj. Hierl'm visio pacis iterpretaꝰ: ⁊ viri patiẽtie ⁊ obediẽtie nõ in telligũt ꝟba odij maliuolẽtie ⁊ rancoꝝ. De q̄libet illaꝝ linguaꝝ põt in/telligi illud Eccl. xxviij. Lingua t̄ria ml'tos cõmouit ⁊ dispsit illos ꝺ gẽ/te in gentẽ. Et ista lingua t̄ria ml'tos fortes eiecit ⁊ ꝑuauit eos laboribꝰ suis. Sic ḡ pꝫ ex p̄missis q̄nta bona fac̄ obediẽtia. ⁊ eꝯ̄ q̄nta mala fiũt ꝑ inobediẽtiã. Et ꝑ ꝯ̄ñs in pl'ib' ſmonib' p̄missis pꝫ: q̄d sentiendũ sit ꝺ septẽ filiab' inanis gl'ie: quãta mala faciãt vicȝ iactãtia: p̄sũptio nouitatũ: hypocrisis: ꝑtinacia: discordia: ꝯtentio: inobediẽtia. de q̄b' pꝫ in genere ꝺ. ser. xiij. a. Rogemꝰ ḡ deũ: vt sua misc̄dia ⁊ gr̄a cõſuet nos in omni obediẽtia p̄ceptoꝝ: ꝑ quã tandẽ veniamꝰ ad regna celoꝝ Amen — *Lingua diaboli*

¶ De Indecenti vestitu corporis. Sermo. xxiiij.

In vestitu ne glorieris vnquã

Eccl. xj. In p̄cedentib' ſmonib' pl'a audiuistꝭ de supbia int̄iori vicȝ Quid sit supbia: q̄ eiꝰ sp̄ẽs ⁊ radices: ⁊ remedia: q̄ etiã filie. Et tandẽ ꝑ ordinẽ de septẽ filiab' inanis gl'ie: q̄ꝝ vltĩa fuit inobediẽtia Et finalit̄ de ꝟtute obediẽtie sibi opposita q̄nta bõa faciat. Nũc ꝯseq̄nꝰ videndũ erit de supbia ext̄iori in ornatu corpis ⁊ ceteraꝝ reꝝ. Et p̄mo ꝺ ornatu corpis in vestitu: saltẽ indecẽti: quẽ ꝓhibet Sapiẽs in ꝟbis thematis: dicẽs. In vestitu ne gl'ieris vnq̄ꝫ. vbi s̄. Pro gratia Aue maria ¶ Circa hec ꝟba themat̄ꝭ p̄rio ẽ no (¶ In vestitu ne gl'ieris vnq̄ꝫ tandũ: ꝙ i vestitu corpis ꝯtingit hoĩeȝ supbire supbia ext̄iori. Est ãt supbia ext̄ior aliq̄d extrinsecũ: q̄d a supbia int̄iori ꝓcedit ⁊ eã oñdit. Et t̄lis supbia ext̄ior nõ solũ ẽ i vestitu corpis: sꝫ ⁊ i alijs reb' ml'tipl'r: ſꝫ diuersitatẽ reꝝ in q̄b' supbia hoĩs põt appere: vicȝ i vestitu corpis: in lectis: i vtensilib': in argẽtereis: in eq̄s: i familiis: i ꝯuiuijs: in edificijs: in libris ⁊ sic ꝺ alijs reb'. P̄rio ḡ videndũ erit de supbia illa q̄ est i ornatu corpis siue i vestitu. ¶ Pro q̄ sc̄do est notãdũ: ꝙ i habitu vel vestitu ⁊ in alijs reb' ext̄iorib' q̄b' hõ vtiꝰ: de se nõ ẽ aliq̄d pc̄m̄: sꝫ solũ ex pte vtẽtꝭ vl' ab/utentꝭ eis. Põt eñ aliq̄s bñ vel male vti vestib' ⁊ alijs reb' exteriorib'. Et ſm h mereꝰ vel demereꝰ. P̄rio ḡ bñ q̄s vtiꝰ vestib' sex rõib' vꝫ īfra — A — B

Uestib' ꝯtingit bñ vti sex rõib': scꝫ rõne	Necessitatꝭ	Humilitatis
	Consuetudinis	Dignitatis
	Honestatis	Nobilitatis

¶ P̄rio rõne nec̄itatꝭ q̄ excludit pc̄m̄ supfluitatꝭ ⁊ imoderãtie. Uñ apl's j. Tim̄ vlt̄. hñtes alimẽta ⁊ q̄b' tegamur his ꝯtenti simꝰ. Hoc est hñtes cibũ ⁊ vestimẽta ad nec̄itatẽ his ꝯtenti simꝰ: ⁊ nõ pl'ib': q̄ q̄ vltra neces

fitatē cupit ⁊ q̄rit malū inuenit. vt vult sctūs Tho. ij. ij. q. clxix. ar. j. vbi
¶ Sciēdū ꝙ sup̄fluitas attēdit̄ q̄ ad duo: scꝫ q̄ ad magnitudinē: ⁊ q̄ ad
Sup̄fluitas vestium — mltitudinē. Primo q̄ ad magnitudinē: scꝫ cū vestes caudas trahūt: ter
rā induūt: pulueres ⁊ pulices colligūt: ⁊ diabolū ferūt. Hoc vicio mltū
laborāt alique mlieres: q̄ lōgas caudas post se trahūt: t̄rā purgātes ⁊ in
duentes pulueres sepe mouēt hoibꝫ. vñ ⁊ mlta mala v̄ba ab eisdē sepe fi
unt: mala ill' optando. Tales āt sic t̄rā opientes: nō attēdūt ꝙ chis dñs
in mltꝭ paup̄ibꝫ nud⁹ incedit: quē opire nolūt. Et iō bñ timere hñt ne di
Exēplū — abol⁹ in caudis cop̄ q̄escat. ¶ Sic legit̄ de q̄dā sctō: q in spū vidit dia
bolū ridentē. Et cū cām hui⁹ ris⁹ q̄reret: dixit: Uidi sociū meū eq̄tantē
sup̄ caudā cuiusdā mlieris: q̄ dū retraheret caudā cecidit soci⁹ me⁹ i lu
tū ⁊ inde risi. Et ponit autor i sū. viciop̄. ¶ Scdo attēdit̄ sup̄fluitas q̄
ad mltitudiē: hñt em̄ mlti mlta paria vestiū. ⁊ potius volūt vestimēta
sua a tineis comedi q̄ʒ iñ chim in suis paup̄ibꝫ indui. Cōtra q̄s dt apl's
iacobꝫ Jaco. v. Agite nūc diuites: plorate vlulātes i miserijs q̄ euenīēt
vobis. diuitie v̄re putrefacte sūt: ⁊ vestimēta v̄ra a tineis comesta sūt: aur̄
⁊ argentū v̄rm eruginauit: ⁊ erugo cop̄ i testimoniū vob̄ erit: ⁊ māduca
bit carnes v̄ras sic ignis ⁊c̄. Et Berñ. ait. Clamāt nudi/ clamāt famelici
⁊ ɔq̄runt̄ nobis fame ⁊ frigore miserabil'r laborātes/ q̄d ɔferūt tot mu
tatoria vel extēsa i particꝭ/ vel plicata i manicꝭ. Sic q̄; patꝫ p̄mū: vicꝫ ꝙ
rōne neccitat' q̄s bñ vtit̄ vestibꝫ: talis āt neccitas excludūt sup̄fluitatē p̄e
missā; duplicē. ¶ Scdo q̄s bñ vtit̄ vestibꝫ rōne ɔsuetudinis. Qui em̄ sm
ɔsuetudiē t̄re vtit̄ p̄ciosis vestibꝫ nō peccat. Unde i decreto di. xxx. in c.
E — Si q̄s virop̄. hi. ꝙ q̄ sm ɔsuetudiē t̄re deferunt̄: a sup̄stitiosis nō sūt iu
dicanda ⁊c̄. Ubi notandū: ꝙ p̄ciositas ⁊ vilitas est sm varietatē locop̄
q̄d em̄ alicubi ē vile: alibi est p̄ciosū. De ista ɔsuetudine loq̄t̄ Augu. iij.
ɔfef. di. Que ꝯ mores hoim sūt flagitia. p̄ mop̄ diuersitate vitāda sūt. vt
pactū int̄ se ciuitat' vel gentis: ɔsuetudie vl' lege firmatū. nulla ciuis vl'
p̄egrini libidine violet̄. turpis ē em̄ ois pars vniuerso suo nō ɔueniēs. vt
dt sctūs Tho. vbi s̄. ar. j. Ecce Augu. dt (ciuis vl' p̄egrini) p̄ q̄d vult ꝙ n̄
solū incole ciuitat' alicui⁹ se debꝫ ɔformare laudabili ɔsuetudini eiusdē
ciuitat': sꝫ etiā aduene ⁊ p̄egrini. volētes saltē ibi morā facere ⁊c̄. q̄d vti
nā plures attēderēt viri ⁊ mlieres. q̄ vidētes apd̄ exteros vestiū varias
figuras ⁊ scissuras. domi apud suos hmōi deferre incipiūt. Et sic q̄d ali
D — ud faciūt q̄ʒ ꝙ sūt initiū ⁊ origo toti⁹ mali ⁊ oim pctōp̄ inde emergētiū
⁊c̄. ¶ Tertio q̄s vtit̄ bñ vestibꝫ rōne honestat'. Nā in vestitu vl' ornatu
exteriori/ ɔsideraf̄ ⁊ iudicat̄ honestas vel ihonestas mētis. Hec āt hone
stas vestimēti vl' ornat⁹ ext̄ioris excludit tria. scꝫ p̄ciositatē/ colop̄ varie
tatē/ ⁊ forme curiositatē. ¶ De p̄ciositate dt glo. sup̄ Luc. xvj. de diuite
purpurato Si p̄ciosis vestibꝫ vti culpa nō esset: sermo dei nō ita vigilāt̄
exp̄meret: ꝙ diues purpura ⁊ bysso indut⁹ apd̄ inferos torq̄ret̄. Et Gre.
Nemo p̄ciosa vestimēta nisi ad inanē gl'iā q̄rit. vicꝫ vt honorabilior ce
ter' videat̄. nemo vult p̄ciosis vestibꝫ indui ibi, vbi a nemie pōt videri.

¶ De coloꝝ varietate spẽalr illud ꝓhibitũ est clericis: ne vestes viridis colorꝭ rubei: aut varij deferant. vt hʒ de vi. ꝛ ho. cle. in ca. Clerici officia. Cui⁹ rõ ro esse põt: qꝛ color in lana ouiũ nãlir nõ inuenit. Si eñ de⁹ vo luisset lanã ouiũ taliũ coloꝝ eẽ: ipẽ potuisset eas depingere sic ꝛ aues. at tamẽ rõne dignitatꝭ aut stat⁹. qñqꝫ clerici deferũt rubeũ colorẽ: vt Car/ dinales: epi: ꝛ qdã alij idignitatibꝫ ↄstituti. ¶ Sꝫ de tertio vicꝫ curiosita te: Notãdũ ꝙ curiositas vestiũ pt eẽ in mã siue suba vestis: siue in scissu ra aut figura. Primo eñ fuit mã vestiũ pellis cũ lana. Uñ dñs adē fecit tunicas pelliceas Geñ. iij. Postea curiositas hoim ꝓcessit ad lanã purã q lenior ẽ qꝫ pellis. Scdo ad corticẽ herbaꝝ scꝫ ad linũ. Tertio ad ster/ cora vmiũ: scꝫ ad sericũ. Deinõ ad aurifrigũ ꝛ ad lapides ꝑciosos. Inte ornat⁹ ãt q ꝓpter mãꝫ rephẽsibiles sũt. spẽalr vident eẽ rephẽsibiles: cor rigie serice deaurate vl argẽtate Eo ꝙ supbia taliũ corrigiaꝝ in loco hu miliatiõis deferunt. ſm illud Mich. v. Hũiliatio tua i medio tui Sic eñ supbia paupeꝝ pl⁹ deo displicet qꝫ diuitũ: ſm illud Ecc. xxv. Tres spẽs odiuit aia mea/ paupeꝫ supbũ/ diuitẽ mẽdacẽ/ ꝛ senẽ fatuum. Sic magꝭ deo displicet supbia circa ventrẽ vbi est tãta mã hũilitatꝭ: qꝫ i alia pte corpis. Ridiculũ eñ est circulo deaurato vl argẽtato circũcingere ventrẽ abominatiõe plenũ. Quis etem nõ irrideat: si videat ornatũ tem pli poni circa fimũ vl aliquẽ locũ ↄtinẽtẽ imũdicias. Sic ãt faciũt mlī eres ꝛ qñqꝫ viri se ornãtes circa mediũ corpis. Unde i ps. Filie eoꝝ ↄpo si te circuornate vt silitudo tẽpli. Et mira res ẽ: ꝙ tã caro ꝑcio hmõi corri gie cõpant ꝛ põderose sũt: nec ꝓsũt corpi nec aie: sꝫ eis offendit de⁹ ꝛ scã dalisat ꝓxim⁹. ꝛ tñ adhuc diabolica tẽtatiõe ꝛ ꝑsuasiõe tam libent de/ ferunt. Credo ꝙ sepi⁹ ħ ↄtingeret. ꝙ si mlier hmõi cinglos deferẽti iniũ/ geret ꝑ pnia: vt circulũ ferri tãti ponderꝭ deferret: vix aut nũqꝫ acqesce/ ret iniũgenti. ¶ Quarto vtit qs bñ vestibꝫ rõe hũilitatꝭ: q excludit iactã/ tiam/ supbiã/ ꝛ inanẽ gliam. Qui eñ vestibꝫ vilibꝫ vtit isto fine vt se ce terꝭ pferat: peccat ꝓpt suã iactãtiã vl supbiã. Si ãt ꝓpt maceratiõeꝫ car nis ꝛ hũiliatiõeꝫ mẽtꝭ vilibꝫ vtit meret. attñ dꝫ ↄcordare moribꝫ alioruꝫ laudabilr secũ ↄuersantiũ. Uñ Aug. de doct. chꝛiana. Et habent verba xlj. di. c. Quisqs. sic ait. Quisqs rebꝫ ꝑtercũtibꝫ restricti⁹ vtit: qꝫ se habẽt mores eoꝝ cũ qbꝫ viuit: aut itẽpãs aut supstitios⁹ ẽ. Et allegat s. Tho. ij. ij. q. clxix. ar. j. i solu. ij. rõnis. ¶ Sꝫ forte dicerꝫ qs. Quis pl⁹ peccat. an ille q ꝓpt supbiã vl iactãtiã vel inanẽ gliaꝫ vtit vilibꝫ vestibꝫ/ an q ꝑ ciosis? Rñdet b. Aug⁹. ꝛ dt. ꝙ ille q vilibꝫ. Uñ in li. õ ser. dñi in mõte sic ait: Nõ i solo reꝝ corpeaꝝ nitore atqꝫ pompa. sꝫ et i ipis sordibꝫ ꝛ luctuo sis eẽ posse iactantiã: ꝛ tãto piclosiorẽ: qnto qs sub noie fuitutꝭ dei am/ pli⁹ decipit. Hec s. Tho. vbi s. ꝑcipue ãt cõpetit vilibꝫ vestibꝫ vti his: q alios vbo ꝛ exẽplo hortant ad pniaꝫ. ¶ Quinto vtit qs bñ vestibꝫ rõne dignitatꝭ officij. Nã illi q in dignitatibꝫ ↄstituunt: vt sũt mistri altaris ꝑciosioribꝫ vestibus induunt qꝫ ceteri: nõ ꝓpter sui gliam: sꝫ ad ſcandũ excellẽtiã sui ministerij vel cult⁹ diuini. Et iõ ħ nõ ẽ in eis viciosuꝫ sed

Color in vestimẽtis

Curiositas vestium

E

meritoriū.vt dt sctūs Tho.vbi s.i solutiōe scde rōnis. Uñ de ꝯse.di.j.in c.vestimēta.dr:ꝙ vestes sacrate eccl'iaꝝ debēt esse honeste:ꝛ nō debēt al teri vsui applicariq3 ad eū vsum ad quē ordinata sūt. Et ibidē in c.alta ris.dr:ꝙ vetera vestimēta eccl'ie debēt cōburi:ꝛ cineres i loco tali poni debēt vbi nō possint pedib9 ꝯculcari. ¶ Sexto vtiť qs bñ vestib9 pciosꝭ rōne nobilitatꝭ ꝑsone.qd pz duplici rōne. Primo ꝑ locū a simi. Sicut eī pciositas ciboꝝ qbusdā ꝑsonis ꝯcediť:ita ꝛ pciositas vestiu3 ꝛc. Scdo auctoritate saluatoris Mat.xj.dicētis. Qui mollib9 vestiunť i domib9 regū sūt. Ex q auctoritate inferunť duo. Primū ē:ꝙ ornat9 pciosaꝝ ve stiū pncipib9 ꝛ nobilib9 ill' q sūt a latere pncipū cōpetit. Scdm ē ꝙ illi q rigidā ꝛ austerā pdicatiōem exercēt:vitare debēt aulas regū ꝛ mollium hoim palatia:vt dt Hiero.sup allegato vbo Ecce q mollib9 ꝛc. Pat3 g ex sup dictꝭ ꝙ vestit9 ē licit9 vl' meritori9 ꝓpť sex rōnes.s.ꝓpť necessitatē/ꝯsuetudinē/honestatē/humilitatē/officij dignitatē:ꝛ ꝓpť ꝑsone nobili tatē.

f ¶ Nūc scdo pncipalr videndū est:qñ vsus vestiū sit cul pabil' siue petm̄. Nā posset qs dicere: Dixisti qñ vestit9 sit licit9 ꝛ sine pec cato. Ex qb9 g cauť vltra sup dictas vsus vestiū ē illicit9 siue petm̄: Re spōdeť breuiť ꝙ in genere sūt qttuor rōnes ꝓpter qs vsus vestiū reddiť illicitus et peccatum.s.rōne ꝯuict9 ꝛc.

Usus vestiū est peccatū quadruplici ratione.s.
- Ratione cōuictus.
- Ratione affectus
- Ratione excessus.
- Ratione defectus.

¶ Primo peccat qs i vsu vestiū rōne ꝯuict9. Siqs eñ i vestitu vl' orna tu exťiori nō ꝯfuat ꝯsuetudinē pȓie vl' terre/peccat:eo ꝙ ꝯtra ꝯsuetudi nē bonoꝝ cū qb9 viuit facit.q2 turpis ē ois ps q vniuerso suo nō ē ꝯueni ens.vt dt Aug.ꝛ pz s.L. Si vo ꝯsuetudo pȓie esset mala ꝛ libidinosa: tūc q eā ꝯuaret a petō excusari nō posset. Sicut heu nr̄is tpib9 inoleuit ꝯsuetudo pessima i vestib9 accurtatꝭ:vbi nec verēda tegūť. S3 forte ta les volūt deficere i eo in q ml'ieres excedūt.vt qnto lōgiores deferūt ve stes femie:tāto breuiores deferāt viri:sic ordināte rege supboꝝ.i.diabo lo.Job.xlj. Ipē ē rex sup oēs filios supbie. Qual' eñ illa ꝯsuetudo esse pōt:vt pl9 pāni recipiať ꝑ caligꝭ q3 ꝑ tunica.ꝛ qñq3 pl9 ꝑ manicꝭ q3 ꝑ to ta residua pte tunice. Et i aptura ioppaꝝ:scissura vestiū: rostratꝭ calce is. Et nūc viri retro colla sua scādalose detegūt ampli9 q3 ml'ieres:vt vi deať ꝙ q3uis corpe sint viri:tñ mēte effemiati. Quis eñ hmōi ꝯsuetudi nē cōmēdare poss3:q ad nullū bonū vsū defuit:s3 ad solā lasciuiā ꝛ vani tatē.tal' vtiq3 ꝯsuetudo neminē excusat. Cōsuetudo ei ꝑuersa ex diutur nitate nō alleuiat crimē s3 auget.xxiiij.q.j.scisma.ꝛ ex̄ de simo.i c.Nō sa tis.dr.ꝙ tpis diuturnitas nō minuit petm̄ s3 auget. Scdo peccat qs i vsu vl' ornatu vestiū rōne affect9 iordiati.puta cū qs nimis libidiose ve stib9 vteret. ¶ Hec āt libido vl' inordiatio affect9 ꝯtigit ꝓpť tres cās.s. ꝓpť ianē gl'iam:ꝓpť ꝯcupiam nimiā ꝛ diligētiā. Primo ꝓpť inanē gl'iam

inqnesi ex sugfluo ornatu aut vestitu qrit gliaz hoim: vt ptz s. D. qz nemo vult pciof vestibz idm vbi a nemine videt: vt ptz ibide. Scdo hmoi libido siue iordiatio ptigit ppt pcupiam: inqntu ho p cultu siue ornatu vestiu qrit delicias/fm q vestis ad fomentu corpis ordinat: siue ppt pcupiscetia carnale. Tertio ppt nimia diligetia inqntu aliqs nimia sollicitudine appoit ad exteriore cultu siue ornatu vestiu: etiasi no sit aliq iordinatio ex pte finis. Hec btus Tho. ij. ij. q. clxix. ar. j. Quolibz at horuz modoz inueniunt viri z mulieres delinqre in vestitu: de inani glia satis aptu e. vt videant viri z mulieres bn vestiti: z sic magis reputati/de libidine silr in vtrisqz ad puocandu alias psonas. Silr z de tertio. s. diligetia i viris z mulieribz. Et signant i mulieribz: vbi sepius aliq tantu studiu apponut ad solu peplu: q z maiore pte cultus diuini negligut. taceo de ceteris iordinateibz ibi comissis. Ad h facit exeplu qd accidit i misna in qda ciuitate Torga: sita i albeo fluuio magno. vn ibide cu ego qdaz se ornaret cu diligetia: filia cuiusda ciuis diu stas an speculuz vt postea cu alijs chorea visitaret. qda flatus i facie eius ex speculo venit bis vel ter: et ipa no aduertit: cogitas aliude tagi p aere. Et stati postea diabolus ex speculo manu erigens pilos capitis vna cu pelle p facie traxit. Et est factu anno dni. Mccccxxxix. vel. xl. Na tuc era i Zwickaw. vbi hec publice predicabant facta. ¶ Tertio in vsu vestiu est pctm rone excessus. puta cum qs sugfluis vestibz vtit: ita q metas psuetudis bonoz excedit int qs couersat. ¶ Quarto i vsu vestiu e pctm roe defectus. Vbi e notadu q i vestitu ex pte hois pot ee defectus triplici rone. s. negligetie/ianis glie/iactatie. Primo i vestibz pot ee defectus ex pte hois: z p pns pctm negligetie: puta cu qs ppt sua negligetia no adhibet studiu vel labore: ad h q exteriori vestitu aut ornatu vtat fm q oportz. Vn phs. vij. Eth. dr. q ad mollicie ptinet q aliqs trahat vestimetum p terram: vt no laboret i eleuado ipum. ¶ Scdo in vestibz ex pte homis est viciu defectus vel pctm rone ianis glie. Na siqs ppt iane gliam deferat viles vestes/peccat. q inanis glia gnius pctm e in vilibz panis qz i pciof. vt ptz s. E. ¶ Tertio i vestibz ex pte hois e defectus z pctm rone supbie vl iactatie. Na sic s vilioribz vestibz vteret vt se pferat ceteris: peccat pctm supstitiois p sui bta z iactatia vt dr scus Tho. vbi s. i solone scdi argu. Sic g pz breuit q n ptigat que peccare i vsu vestiu: hos at modos qlibet ho magis in seipo cogscere pot si vere attedat cam vestitus sui qz aliude doceat. Rogemus g deu m vt sua bonitate nos custodiat ab oi supbia ta interiori qz exteriori: vt sic p vera humilitate cu btis oibz possideamus celeste btitudine Amen.

¶ De Vestitu mulierz Sermo. XXV.

Mulier innupta et virgo cogitat q dni sut: vt sit scta corpe z spu. q at nupta e cogitat q sut mudi: quo placeat viro. j. ad Coz. vij. ¶ In pcedeti ser. audiuim

-uistis de ornatu vestimētoꝝ i genere, quō ꝓpᵗ sex rōnes qs possit vestib bñ vti: ꝛ q̄druplici rōne male vti siue peccare. vbi ꝛ pauca dixi de vestitu viroꝝ idecēti. Nūc spēalitᵗ itēdo dicere de vestitu mlieꝝ. Nā vt dī sctūs Tho. ij. ij. q. clxix. ar. ij. Ornatᵘ mulierꝫ sup̄ cōem ornatū viroꝝ hꝫ h spēciale ꝙ viros ad lasciuiā ꝓuocat. Jō vidēdū erit qñ vestitᵘ mlieꝝ sit licitus ꝛ qñ illicitᵘ. Pro grā Aue maria. Mulier inupta cogitat q̄ dñi sūt

A ¶ Circa ꝟba thēatꝫ Notādū pmo: ꝙ apl's ꝑ eadē vult hꝛe (ꝛc. vbi ī. uit: ꝙ mlier vidua siue ꝟgo habꝫ bñ oportunitatē cogitādi q̄ ad deū ꝑtinēt. iō dī ⌊mulier inupta ꝛ ꝟgo cogitat⌋ .i. cogitare pōtꝫ q̄ sūt dñi⌋ Un̄ Greg. Qui a terrenis actibꝰ lib ē q̄ dei sūt cogitare pt. Et ibidē dī. Pria ꝟgis cura: pmū studiū sit scire volūtatē dñi sui. Et q̄d deo placeat ꝛ q̄d displiceat diligētᵗ inq̄rere. idē de vidua. Et subdit apl's⌊ vt sit sctā corpe⌋ q̄ntū ad actōes ex̄riores⌊ ꝛ spū⌋ q̄ntū ad interiores. Nō em̄ q̄ ad deū valet ex̄rior sctitas sine interiori. nec q̄ ad hoīeꝫ sufficit intior sine ex̄riori. Mulier āt nupta siue i mr̄imonio existēs dꝫ studere diligētᵗ quō placeat viro suo. s. ꝓprio: i bono ꝛ dcēti: alitᵗ mr̄imoniū dānabile eēt. h vult apl's i verbis thēatꝫ. ¶ Scdo notādū ꝙ vestitᵘ vl' ornatᵘ mulierꝫ pt eē licitᵘ vl' il

B licitᵘ: meritoriᵘ vl' demeritoriᵘ ex causꝭ tactis i pcedēti ser. ¶ Sꝫ vt h clariᵘ agn̄scatꝫ necē ē scire q̄ intētōe mulier se ornat vt ꝑ h agn̄scatᵗ si se ornādo peccet vel nō. Pro q̄ ē notādū ꝙ mulier triplici intētiōe siue rōe se pōt ornare. Prio ꝓpᵗ viri sui cōplacētiā. Scdo ꝓpᵗ statᵘ sui decētiā. ꝛ tertio ꝓpᵗ alteriᵘ viri ꝯcupiscētiā. ¶ Primo q̄ mulier se ornare pōt ꝓpᵗ viri sui cōplacētiā. ꝛ h licite. qꝛ ad h tenetᵗ iuxᵗ ꝟbū apl'i i thēate. Mlier q̄ nupta ē cogitat q̄ sūt mūdi: quō placeat viro suo ꝛc. Si em̄ mulier ꝯiugata hac itētōe se ornat vt marito suo placeat: ne ex icultu ꝛ despectu ornatu pbeat marito suo occasionē peccādi cū alia: sine pctō se pōt ornare: dūmō obſuet morē pr̄ie ꝛ ꝯditiōem sui statᵘ. necnō ꝛ alias debitas circūstātias. i pcedēti ser. expssas. Jdē itelligēdū ē de virꝫ hac itētiōe se ornātibus vt placeāt mulieribꝰ. Propt̄ea dī apl's ad Col'. iij. Mulieres subditę estote virꝫ sic optet i dño. q. d. Nō oi mō subditi estote: sꝫ sic optet: ꝛ h i dño. Ubi dī Aug. Clara iusticia: vt. s. q̄ excellūt rōne excellāt ꝛ dñatiōe. Et subdit modū: sic optet i dño. q. d. Cōplacere ꝛ subiecte estote. nō cm̄ mō: sꝫ i dño. i. sicᵗ mādauit deᵘ: nō ꝯ dñm: al's em̄ cōplacere viro ꝓprio nō i dño/ pōt eē dānabile. Sꝫ audiāt viri qd̄ subifert apl's di. Uiri diligite vxores vr̄as ꝛ nolite amari eē ad illas. Cōtra qd̄ aliq̄ viri faciūt q̄ nunq̄ vel rarissime vnū amicabile aut dulce ꝟbū dicūt vxoribꝰ suis. sꝫ sp irritāt ꝛ ꝓuocāt illas: etiāsi nullᵘ aderit excessus siue trāsgressio. ꝛ sic viliores reputāt vxores q̄ȝ ancillas: imo viliores q̄ȝ bestias. magꝭ em̄ amicabiles se oñdūt eq̄s/ canibꝰ/ ꝛ ceterꝫ ir rōnabilibꝰ q̄ȝ ꝓpriis vxoribꝰ. sed q̄d inde boī sequatᵗ/ q̄ȝpl'es experti sūt ꝛ didicert. ¶ Scdo mulier ꝯiugata se ornare pōt ꝓpᵗ viri sui statᵘ decētiā. ꝛ illo mō vt mulier ꝯsuet decētiā statᵘ mariti sui/ sine pctō se ornare pōt: ꝛ sm̄ nobilitatē ꝛ decētiā statᵘ viri sui aliq̄ supaddetᵗ. Sꝫ caueāt hꝰ mlieres ne modū excedāt: qꝛ valde iclinate sūt mulieres ad vāitatē ꝛ supbiā ex pctō pme mulierꝫ Eue: iō piᵘ tēdūt

ad excessum i ornatu q̄ȝ defectu. Ornēt ḡ se fm ꝯsuetudinē laudabilē pa
trie ⁊ ꝯditionē stat⁹ sui/int̄ eos int̄ q̄s ꝯuersant̄: nō vt viros suos ⁊ seis
psas i paupertatē pducāt. sic heu multiplr̄ videm⁹ pl'es i plateis ornate in
cedere: ⁊ domi i victu egere. ⁊ tādē vestes q̄s cū expēsis ḡuib⁹ adq̄sierūt
iudeis locare p vsura: ⁊ sic vestes ⁊ pecuniā pdūt. h̄ āt facit supbia/cras
pula ⁊ sup̄t⁹ excessiui. nolūt em̄ ꝯtēti eē i sup̄tib⁹ sibi fm statū ꝯuenienti
bus: sȝ i his formā diuitū imitari. Et nihil ē qđ ampli⁹ debilitat rēpubli
cā. In ciuitatib⁹ imp̄ialib⁹ oīa opa mechanicoꝝ sūt viliora p̄cij: ⁊ tn̄ in
tp̄alib⁹ crescūt ꝓpt̄ tēperātiā cibi ⁊ pot⁹ ⁊c. ⁊ bonū regimē p qđ nō cuili
bet ꝯcedit̄ vt vestes deferat q̄s velit. Nūc āt tant⁹ ē excessus nobiscū/ꝙ
p vno peplo aut cālsia tātū expēdit̄ (etiā a paupib⁹) q̄ntū sufficeret p bo
na tunica ¶ Tertio mulier se ornare pōt ꝓpt̄ ꝯcupiscētiā. Illa ḡ mulier C
ꝯiugata q̄ hac itētōe se ornat vt alios viros ad ꝯcupiscētiā ꝓuocet semp
peccat mortalr̄. Silr̄ illa mulier q̄ viꝝ nō hȝ nec vult hr̄e nec ē in statu Ornat⁹
hn̄di: si ornat se corrupta intētōe: puta vt alios ad ꝯcupiam ꝓuocet: pec illicitus
cat mortalr̄: etiāsi nunq̄ȝ sequat̄ act⁹ carnal' ⁊c. ptȝ. q: alijs q̄ntū i se ē p̄ mulierꝝ
bet incētiuū peccādi. Un̄ Hiero. i ep̄la sic ait. Si vir vl' mulier se ornaue
rit ⁊ vultū hoīs ad se ꝓuocauerit. ⁊ si nullū i de sequat̄ dānuȝ: iudiciū tn̄
patiet̄ eternū. q: venenū attulit si fuisset q̄ bibisset. Tales āt mulieres di
cunt̄ venatrices diaboli: ad venandū ⁊ capiēdū filios dei ad mortē. dia
bol⁹ em̄ vtit̄ eis tanq̄ȝ laq̄is ad venādū. Un̄ Eccs. vij. Inueni amariorē
morte mulierē: q̄ laqus venatoꝝ ē. Exm̄ illi⁹ habem⁹ de btō Bern̄. Cuȝ Exēpluȝ.
em̄ q̄dā soror ei⁹ venissȝ cū supbo habitu ad abbatiā suā: noluit exire ad
eā: asserēs eā eē rete diaboli. q̄ ꝯfusa ⁊ cōpūcta mādauit ei vt nō despice
ret aīam ei⁹. ⁊ si carnē despiciebat: pata em̄ eēt i oīb⁹ facere ei⁹ volūtatē.
Quo audito gaudēs venit ad eā: p̄cipiēs ei vt illū supbū hitū de cetero
nō portaret. q̄ illi adq̄escēs ita mutata ē: vt hoīes ei⁹ mutationē mirarēt̄
Ecce q̄ntū offendūt mlr̄es se ornātes vt alijs virꝭ placeāt: etiāsi nullū
inde seq̄t̄ dānū: nisi ꝙ ip̄e ꝓuocāt viros q̄ntū i se ē. Si āt mulieres se or
narēt ex q̄dā ani leuitate vl' vanitate ꝓpt̄ q̄ndā iactātiā: nō sp est pctm̄
mortale sȝ aliq̄n̄ veniale: dūmō fit citra deū. i. n̄ ꝯ dei p̄ceptū ⁊ sine ꝯtē
ptu: vt vult s. Tho. ij. ij. q. clxix. ar. ij. Si vo sit ⁊go nubibil'/aliq̄ntuluȝ
pl⁹ p̄t ⁊ dȝ hr̄e ornat⁹: q̄ tn̄ n̄ ꝓuocet ad libidinē: sȝ i se hēat decētiā mlr̄e
brē. Hec Alexan. Et tātū de p̄mo

¶ Nūc scđo vidēdū erit q̄b⁹ modis mulieres i ornatu peccēt mortalr̄. D
Ubi ē aduertēdū ꝙ q̄ttuor sūt sp̄ualia int̄ alia ꝓpt̄ q̄ mulier ꝯiugata se
videt̄ ornare ad malū finē ⁊ mortalr̄ peccare. vtȝ i seq̄ntib⁹

Mlr̄es ornādo se peccāt q̄drupl'r
- In nudatiōe capitis
- In fictōe pulcritudinis
- In trāsformatiōe vestis
- In sollicitatōe curiositat'

Prio ḡ mlr̄es ꝯiuga
te peccāt i nudatōe ca
pitꝭ. Un̄ ap̄ls. j. ad Co
rin. xj. ꝓhibet feīas ca
pillos nudare: ⁊ iubȝ caput velare. qđ fac̄ ꝓpt̄ signū verecūdie q̄ decētissia
⁊ laudabil' ē i mlr̄e. ⁊ iō capillos nudare nec maritatas decȝ. q̄ si capil
los nudāt eā ducēdi viros ad ꝯcupiaȝ mortalr̄ peccāt. si vo h̄ faciūt n̄ ex

aliq̄ animi vanitate: sȝ ꝓpt̄ terre ꝯsuetudinē pn̄t a pctō saltē mortali ex-
cusari: q̄uis tal' ꝯsuetudo. s. mulieres capita denudare nō sit laudāda.
Exēplū Hec btūs Tho. ij. ij. q. clxix. ar. ij. Quare viciosuȝ sit caput nudare/ ꝑt oñ
di exēplo romanoꝝ nobiliū. Nā si aliq̄ romana caput nō velatū portas-
set: sacrilegiū cōmisisseȝ. vñ ꝛ adhuc tal' ꝯsuetudo apd̄ eos ꝑseuerat. Nar
rat eñ Valeri⁹ q̄ nobil' roman⁹ vxori sue libellū repudij dedit: eo q̄ ꝯ le
gē romanoꝝ eā discooꝑto capite foris ꝯuersantē dep̄hēdit. Lex inq̄t tibi
meos tm̄ p̄fecit oculos qb' tuā formā cōprobes: his decora instrā ppara
bis esto p̄ciosa. hoꝝ te certiori crede noticie. q. d. Lex tm̄ ocul' meos ꝯces-
sit videre decorē tuū: nō ocul' alienoꝝ viroꝝ ꝛc. Jō ad mihi placendū et
nō alijs te orna. Qualit̄ aūt debeāt mulieres incedere oñdit apl's. j. ad
Timo. ij. Et sil'r dr. j. Pet. iij. dicēs. q̄ mlieres debēt incedere in habitu
ornato cū verecūdia ꝛ sobrietate ornātes se: nō in tortis crinib': aut au
ro aut margaritis vel veste p̄ciosa. ꝓpter qd̄ dat̄ intelligi q̄ ornat⁹ mulie
sobri⁹. i. ris debȝ esse sobri⁹/ moderat⁹/ honest⁹ ꝛ verecund⁹: ꝛ nō supflu⁹ inuere
caut⁹ vl' cund⁹ ꝛ impudic⁹: vt vult sctūs Tho. vbi s. in solutiōe p̄mi argumēti.
ꝯsiderat⁹ Ecce ex h pt; q̄ntū d̄linquūt mulieres colorātes pilos suos. De h narrat
Exēplū exēplū dn̄s parisiēsis in tractatu suo: q̄ mulier q̄dā q̄ colorādis ac tingē
dis crinib' nimiū intēdebat. post mortē cuidam apparuit se pectinādo.
Cui ꝛ dixit. Hec pectinatio mihi cruciatū intolerabileȝ infert. ꝛ pecten
ip̄e est q̄ me sui pōderis imēsitate grauat. q̄ ꝛ mihi in penā data sūt ꝓ cul
E tu nimio capilloꝝ. ¶ Scd̄m in q̄ mulieres peccāt est fictio pulcritudi
n's. vbi sciendū est q̄ aliud est occultare turpitudinē: ꝛ aliud est fingere
nō habitā pulcritudinē. Primū eñ. s. occultare turpitudinē ex aliq̄ cau
sa ꝑueniēte: puta egritudine vl' hmōi est licitū. Vñ apl'us. j. ad Cor. xij.
sic ait. Que putam⁹ ignobiliora esse corpis mēbra: his honorē abūdan-
tiorē circūdam⁹. q. d. Jlla mēbra q̄ nō sunt honesta: nec habēt eā speciē
quā habēt ea q̄ i ꝓmpto sūt cooꝑim⁹. mēbra aūt honesta ꝛ pulcra nulli-
us egēt ad coopiēdū. facies eñ ñ coopit̄ aut man⁹ sicut vereda. Scd̄m
do. s. fingere nō habitā pulcritudinē: nō semꝑ est pctm̄ mortale: sed solū
in duob' casib'. Nā illa mulier q̄ pulcritudinē quā nō habȝ varijs colo
rib' fingit: vel ꝓpter lasciuiā: vel in dei ꝯtemptū: siue ꝓpter vanā gl'iam:
mortal'r peccat. Jn qb' casib' loquunt̄ Aug. ꝛ Cypian⁹. Primo eñ Au-
gus. in ep'la ad Possidiū sic dr. Fucari figmētis q̄ rubicūdior vel candi
dior appareat/ adulterina fallacia est. q̄ nō dubito etiā ip̄os maritos se
velle decipi. quib' sol'. s. marit; ꝑmittēde sūt femine ornari. Scd̄o Cypa.
in li. de habitu v̄ginū sic ait. Nō v̄gines tm̄ ꝛ viduas: sed etiam nuptas
puto: etiā oīno femīas admonēdas: q̄ op⁹ dei facturā ei⁹ ꝛ plasma nul-
lo mō adulterare debeāt: adhibito flaueo colore ꝛ nigro puluere vel ru-
bore/ aut q̄libet medicamine natiua corrūpēre lineamēta. Et post idem
subdit. Man⁹ deo inferūt q̄n illd̄ qd̄ ille formauit reformare ꝯtendūt.
Jmpugn̄tio ista ē diuini opis p̄uaricatio ꝛ v̄itatis. deū videre nō poteris
q̄n ocli tui ñ sūt sic ocli q̄s fecit de⁹: sȝ q̄s diabol⁹ ifecit. De inimico tuo

těta cū illo parit̄ arsura: vt dt̄ scťis Tho. vbi s̄. ar. ij. i solu. ij. arg. p̄ totū
Jō Hester regina volēs cultu debito Asueri regis ocul' cōplacere. nō le
git̄ faciē suā colorib' ornasse: s3 solū regalib' vestimētis iduta fuisse. He,
ster. v. Q̄ āt deo displiceat hmōi fucatio faciei. De h̄ habem' exēplū i vi Exēplū
taspatꝶ vbi dr̄: q̄ dū sel' angel' dn̄i cū q̄dā p̄re associat' iter pageret: vide
rūt mulierē tā ornatu faciei q̄ꝫ corpis cultu oēm lasciuiā p̄tēdentē. Cui
angel' appropinq̄ns manū posuit ad nasum acsi de mulieris corpe fetor
itolerabil' exhalaret. Ulteri' cū angelo p̄grediēs vidit q̄ndā leprosū: quē
solū videre aspiciētib' horror erat. huic angel' dū p̄pi' affuisset osculū de
dit. quē etiā familiari ꝯtubernio ē amplexat'. Scūs v̄o p̄r p̄dicta vidēs
ꝯ ꝯsiderās: nec rei mysteriū itelligēs: q̄dnā h̄ eēt diligent̄ exq̄rit. Ad quē
angel' inq̄t. Mulier quā sic ornatā vidisti corā deo fetet. cui' fetorē na,
riū clausura tibi indicare volui. Leprosus v̄o quē sic horrore plenū vidi
sti mira odoris fragrātia an̄ di ꝯspectū redolet. Et h̄ tibi signo osculi et
amplex' māifestare curaui. His dictis angel' q̄ i specie hoīs apparuerat
euanuit. Hoc āt bn̄ isinuat Esa. p̄ph'a. iij. c. di. Erit p̄ suaui odore fetor. p̄
zona funicul': ꝯ p̄ crispāti crine caluiciū: ꝯ p̄ fascia pectorali ciliciū ꝯc.
Ecce q̄ntū displicet deo faciē colorare: aut lasciue se ornare. Tuo ci dis,
plices creatori q̄ suū i te op' videt eē deletū: ꝯ op' diaboli illi' loco posi,
tū. Hui' etiā exēplū hēm' i Jezabel vxore Achab regis isrl'. q̄ audito ad
uētu Hieu p̄ncipis exercit': ꝯ q̄ fuisset i regē inūct': depīxit oculos su
os stibio: ꝯ ornauit caput suū: vt forte cū aspectu meretricio deciperet. sed
h̄ parꝶ sibi valuit. Nā ip̄e mox eā de fenestra p̄cipitari iussit: cui' carnes
iux̄ v̄bū dn̄i canes comederūt. iiij. Reg. ix. eo q̄ Naboth iiuste occidi fe
cit vt possideret vineā ei'. iij. Reg. xxj. ꝯ p̄p̄t cetera pctā sua q̄ cōmiserat:
vicꝫ supbie: vt s̄. ꝯ fugādo ꝯ occidēdo p̄phas ꝯc. ¶ Histori. de Jezabel q̄r
ti Reg. ix. pōt sp̄ūal'r siue moral'r sic expōi. Q̄ sic ip̄a Jezabel iiuste occi
di fecit Naboth: ita vt canes linxerāt sanguinē ei'. sic ꝯ ip̄a occisa ē: p̄ fe
nestrā p̄cipitata: eq̄ꝶ pedib' ꝯculcata: ꝯ a canib' tandē deuorata penit'
p̄ter caruaniā. Et sic ip̄a Jezabel se ornādo stibio ꝯ vngēdo voluit place
re Hyeu. in q̄ tn̄ sibi displicuit: Sic mulieres q̄ se pigūt vl' colorāt vt ho
mib' placeāt. ex h̄ sepe pl' displicēt. p̄p̄t q̄d tādē canes inferni ip̄as final'r
deuorāt. Un̄ Hiere. iiij. Cū vestieris te coccino: cū ornata fueris monili au
reo: ꝯ pixeris stibio oclos tuos: frustra ꝯponeris. ꝯtēpsert te amatores tui
aiaꝫ tuā q̄rūt. q. d. Frustra te ornas: q̄r amatores tui. i. dēmōes q̄b' placu
isti/te ornādo: ꝯ plēs ad pctā trahēdo: tādē i senio ꝯ i morte ꝯtēnēt te: et
q̄uēt aiam tuā cape: ꝯ et̄nis cruciatib' punire. Et seq̄t̄ vbi s̄. Uocē ci q̄si
parturiētis audiui: angustias vt puerpe. vox filie sion. i. ecclie int̄ morie
tes expādētesq̄ man' suas. Ue mihi q̄r deficit aīa mea p̄p̄t iterfectos. q.
di. Hiere. Audiui i sp̄ū clamorē/gemitū ꝯ angustias q̄si puerpe i iferno
tal'r se ornātiū. q̄ expādeēt man' suas sup caput suū: digitis se ꝯstrigēdo
ꝯ clamauēt Ue mihi. q̄r deficit aīa mea. i. mirabil'r punit̄ p̄p̄t interfectos
i. p̄p̄t eos q̄s meo ornatu ad mortē dānatōis p̄duxi. ꝯ h̄ ē intellect' sp̄ūal'

lie. Uel breuiter dicat: q Hieu rex israel est chõ: q taliter se ornãtes de struit z deponit: z canib infernalib exponit.

F ¶ Tertio pncipalr peccãt viri z mulieres in trãsformatiõe vestis. Nã vestis z ornat exterior debz cõperere cõditiõi psone fm cõsuetudinẽ cõem Et iõ sicut ẽ distinct sex. ita debz esse distinct habit virilis ab habitu muliebri. Uñ valde viciosum ẽ q mulier vtat veste virili aut ecõuerso. Ubi notandũ q trãsformatio habit põt esse cũ pctõ z sine pctõ. Primo em est cũ pctõ si vir vtit veste muliebri z ecõuerso pter lasciuiã. Propt qđ scptũ est Deut. xxij. Nõ induet mulier veste virili. nec vir vtat veste feminea. Abomiabil est em corã deo q hec facit. Et qũuis ad lrãm h sit p hibitũ: tñ spũalr p mulierẽ intelligit ania infirma: q nõ põt dare exẽplũ fortis opis: qđ signat p vestẽ virilẽ. Uir aũt est aia pucca: q nõ debz da re exẽplũ debile sed forte ¶ Alio mõ spũalr exponit: q null debz alteri officium sibi vsurpare: ita vt viri nõ faciãt officia mulierũ: nec ecõuerso. Mulier em nõ debz exteriora negocia ardua ptractare: sed vir. nec mu lier regimen dom totũ sibi debet vsurpare: sed in his debz se occupare q mulierẽ ccernũt: i disponẽdis z pponẽdis cibis: lectisternijs z vtẽsilib: ceteris domũ ccernẽtib: ancill z liberoz debita educatiõe. Est tñ verũ q qñq mulieres maiori rõne sũt pdite i singul negocijs z officijs sibi z viris icũbẽtib q viri. Et tũc ois fm hũc itellectũ mlerẽ iduere vestẽ. i. mẽ tez virilẽ: z virũ feiea veste. i. mẽte incedere: sicut sepi ad sensum hec vi dem. ¶ Scđo trãsformatio habit põt fieri qñq sine pctõ: pr aliquã necessitatẽ vl cãm se occultãdi ab hostib: vel pter defectũ alteri vesti mẽti: vel pter aliqđ hmõi: vt dt sctũs Tho. vbi s. i sol. iij. argu. p totũ.

G ¶ Quartũ i q peccãt mlieres ẽ sollicitatio curiositatis. Nã si mlier aliq roget vel sollicitet sutores calceoz: sartores vestimẽtoz: textrices peplo rũ: aurifabros ornamẽtoz. z sic de alijs artificib: vt aliq supflua z cu riosa faciãt: q viros ad luxuriã incitãt z inducũt: aut ornatũ insuetũ põ pose ostentãt zc. Hmõi artifices faciẽtes illa: fieri mãdãtes z csentien tes mortalr peccãt. ad Rom. j. Qui talia agũt digni sũt morte. nõ solũ q faciũt ea: sed z qui csentiũt faciẽtib. Uñ Chrys. sup Mat. dt. Et etiã ab arte calceoz z textorũ multa abscindere oportet. Et reddit cãm dicens. Etem ad luxuriã deduxerũt/ necitatẽ ei corrũpẽtes: artẽ male arti com miscẽtes. vt z oñdit sctũs Tho. vbi s. in solutiõe qrti arg. in fi. Utinam hec attẽderẽt sartores: sutores: pellifices: textores z textrices: z ceti me chanici q multa supflua z curiosa adinueniũt: ad nihil vtilia z necessa ria. sed solũ vel ad vanitatẽ vel lasciuiã vl auariciã: z sic de alijs. Utinã tales sapent z itelligerẽt ac nouissima puiderẽt. Et signant viri i accur tatis z male aptis vestib z calceis rostratis. Silr z mulieres cũ peplis ca pita circularit mẽsurãdo z tunicas z cetera idumẽta ad solã lasciuiã de ferẽdo. z post se caudas lõgas trahẽdo. Uere si bñ attẽderẽt: hec singla

Exemplũ. vt ignẽ ifernalẽ fugerẽt. Dixi de lõgis caudis vnũ exm i pcedẽti ser. B. Dicã adhuc vnũ qđ narrat Cesari. Et sacerdos qdã i ciuitate mogũti

na. dñi q̄dā mlier varijs ornamētis tecta añ fores eccl'ie trāsiret: i cauda vestimētoꝝ quā lōgissimā portabat/multitudinē demonū nigroꝝ dētibus cachinātiū: mānibꝫ plaudētiū ꝛ pedibꝫ saltātiū ꝯspexit. Qui mox eā ibidē stare iussit: ꝑp'lm aduocauit: demōes ne fugerēt adiurauit: ꝛ vt popul⁹ h̄ videre posset iṗetrauit. Vidēs āt mulier se sic a demōibꝫ delusam ac ꝑpl'i drisiōi habitā. vestimētoꝝ fastu deposito de cetero vitā i meli⁹ cōmutauit. Sic ḡ ptꝫ quō q̄drupl'r peccāt mulieres i ornatu vestiū siue i vestitu. Rogem⁹ ḡ deū vt sua misc̄dia nos adiuuet q̄tūs d̄ponam⁹ oēm fastū ꝛ ornatū supbie: vt sic magis deo q̄ꝫ mūdo: mag̃ deo q̄ꝫ diabolo placere studeā⁹. Qd̄ nob ꝯce. dignet̄ dñs nr̄ iesus chrs i secl'a b̄ndict⁹ Amē.

De remedijs ꝯ̄ supbiā i ornatu exteriori. Sermo. XXVI.

FEcit dñs deus Adā et vxori

sue tunicas pelliceas: ꝛ induit eos. Geñ. iij. ¶ In p̄cedēti ſmōe audistꝭ pl'a d̄ supbia i ornatu exťiori: qñ vicꝫ ornat⁹ exťior sit licit⁹ vl' illicit⁹. Et signant̄ de ornatu mulieꝝ. quō mulieres q̄drupl'r peccāt se ornādo. Nūc vidēdū erit d̄ q̄busdā remedijs ꝯ̄ supbiā i ornatu exťiori. q̄ remedia nedū ml'ieribꝫ sꝫ virꝭ vtilia erūt si diligent̄ ea ꝑspexerint Noluit eñ dñs d̄s p̄mos nr̄os parētes p⁹ pctm̄ ornare rebꝫ p̄cioſ: q̄uis oia ei erāt tūc sic̄ ꝛ nūc possibilia: sꝫ ornauit illos ꝛ vestiuit tunicꝭ pelliceis: vt i th'eāte d̄r. ꝛ sic induit eos nob i exm̄ humilitatis ꝛ pnie. Pro gr̄a Aue maria. ¶ Fecit dñs de⁹ adā ꝛ vxo. sue tuni. pelli. ꝛc̄. Geñ. iij.

¶ Circa v̄ba th'eatꝭ ē notādū q̄ dñs de⁹ fecit Ade ꝛ vxori sue tunicas pelliceas. i. d̄ pellibꝫ mortuoꝝ aialiū: i signū sue mortalitatꝭ. q2 añ pctm̄ erāt imortales: sꝫ stati p⁹ pctm̄ facti sūt mortales ꝛ passibiles. Et q2 idigebāt tegumēto ꝯ̄ itēperiē aerꝭ loci ad quē erāt eijciēdi: iō vestimētū eis fecit d̄ pellibꝫ mortuoꝝ aialiū: qd̄ ꝛ factū ē ad coꝝ hūiliationē ꝛ supbie ꝯfutationē i ornatu exťiori: Iō nūc vidēdū erit de remedijs ꝯ̄ hmōi supbiā. A Tunice pelliceé sı̄gnāt mortalitatē

¶ Est igit̄ aduertēdū q̄ lꝫ doc. i diuers̄ suis libris ꝛ opuscul' multa ꝛ varia ponāt remedia cōtra supbiā inťiorem ꝛ exťiorē. tñ q2 s̄. ser. v. vj. vij. dixi de remedijs ꝯ̄ supbiā inťiorē. Nūc ex doctoribꝫ aliq̄ collegi remedia ꝯtra supbiā siue ornatū exteriorē: vicꝫ infra signata B

Remedia ꝯ̄ spbiā exťiorē in ornatu.
- Institutio p̄mordialis
- Irritatio diuinalis
- Exēplatio scpturalis
- Inhabitatio exilialis
- Aggūatio siue oneratio corpal'

Primū ḡ remediū ꝯ̄ supbiā i vestitu siue ornatu exťiori ē istitutio p̄mordial'. Nā dominꝰ de⁹ cū hoīem ꝑduxit p̄ciosā ei⁹ aiaꝫ: quā ad suā sil'itudinē ꝛ imaginē creauit: sub vili sacco carnis abscōdit. volēs i h̄ ōndere q̄ corp⁹ qd̄ ē vile ñ d̄ꝫ p̄ciosū tegumētū h̄re. sꝫ vt i p̄nti tp̄e itēdā⁹ r̄formatōi aiaꝝ. Et ad h̄ fuit spēal'r p̄m⁹ aduēt⁹ filij dei i mūdū. i futuro v̄o vult vt fiet r̄formatio corpoꝝ. ꝛ ad h̄ erit scd̄s aduēt⁹ ei⁹ ad iudiciū. tūc ei r̄surgēt corpa sc̄tōꝝ ꝛ gl'iam suaꝫ habebūt q̄ hic sine gloria fuerūt. Ex hac etiam causa

dñs de⁹ post pⁿuaricationē pⁿmoꝝ parētū fec̃ eis tunicas pelliceas vbi ꝫ nō purpureas aut sericeas: aut alijs reb⁹ p̄cioſ ꝯtextas. Erāt eñ ambo nudi Geñ. ij. Et hāc nuditatē cognuerūt p⁹ pⁿuaricatiōez ꝛ sic erubescebāt Et bñ cognuerūt se nudos .i. grã dei spoliatos ꝑ pctm̄ ad qđ seqbat erubescētia ꝛ inordiat⁹ mot⁹ carnal' ꝯcupie. ¶ Scdm remediū ē irritatio diuinal'. Nā p̄cioſ vestib⁹ vltra id qđ exigit stat⁹ su⁹ se adornare: ē deū irritādo dehonorare. Qui eñ p̄cioſ se ornat idumētis i supbia ꝛ abusiōe: imaginē quā de⁹ fecit cū sua sapia/ꝛ sue silitudini ꝯformauit/meliorare intēdit: ꝛ sic deo iniuriā facit. Si ğ hō timet facere irreuerētiā imagini btē ꝟgis vel chri hois: cur nō vereť irreuerēter ꝑuare imaginē scē trinitatꝭ. Vñ dt Innocēti⁹ de vili. ꝯdi. hūa. c. lxv. Cū artificial' spēs hoim supducit: siue i fucatōe coloris siue in apparatu vestimētoꝝ: nālis hois facies

De⁹ irritať ꝑ ornatū vestium.

obducit: tanqȝ hois artificiū artē super creatoris. Jō de⁹ valde irritať ꝑ supbos. Et ꝑ pphas mlta mala eis cōminať. Vñ Esa. iij. dt ꝛ allegat Innocē. vbi ŝ. c. lxiij. Attēde inqt qđ ꝯ supfluū ornatū cōmineť de⁹ ꝑ pphā di. Pro eo ꝙ eleuate sūt filie sion ꝛ ambulauerūt extēto collo: ꝛ nutib⁹ oculoꝝ ibāt: decaluabit dñs filias sion: ꝛ crinē eaꝝ nudabit: i illa die auferet dñs ornamētū calciamētoꝝ: ꝛ lunulas ꝛ torqs ꝛ monilia: ꝛ armillas ꝛ mitras ꝛ discrimialia. Et sequiť. Erit ꝓ suaui odore fetor. ꝛ ꝓ zona funicul⁹: ꝛ ꝓ crispāti crine caluiciū: ꝛ ꝓ fascia pectorali ciliciū. Et sbiūgit Innocē. vbi ŝ. Ecce iusta reddiť ꝓ culpa pena: vt i eo puniant in ꝗ peccauerūt: fm illđ Sap. xi. Per ꝗ qs peccat: ꝑ hec ꝛ torqueť. Ecce quas dñs cōminať ꝑ ppham: ꝙ ꝓ vestiū inani pōpa sequiť ꝯfusio mag. Unde Berñ. i li. solil'. c. iij. Si curiosas vestes reqris ꝓ ornatu vestiū: subter te sterneť tinea ꝛ opimētū tuū erūt vmes. Justicia dei aliť iudicare nō pōt nisi qđ merenť opa nr̄a. Qui igiť pl⁹ diligit mūdm ꝗȝ deū: sequiť diabolū ꝛ ibit cū eo ad supplicium etn̄ū. Hec Berñ. Ecce qđ sequiť supbiā i ornatu

C

vestimētoꝝ. ¶ Sȝ singulariť est aduertēdū: ꝙ inť cetera ornamēta ꝓpheta tāgit crines/ornamēta calciamētoꝝ/torques/ꝛ fasciā pectoralē. Utinā hec attēderēt ꝗ multiplicē vanitatē ꝛ supbiā attētāt i pilis: viri ꝛ mulieres. viri i tortis crinib⁹ ꝛ crispatꝭ. de ꝗb⁹ sup dt ppha: Erit ꝓ crispāti crine caluiciū. ſȝ vbi? certe i inferno. Ita Petr⁹ apl's rephēdit satꝭ du

Rostra i calceis.

re supbiā mulieꝝ i ornatu criniū cū capillatura auri ꝛč. j. Pet. iij. Quis etiā nouit dinumerare vanitatē ꝛ fatuitatē i calceis i viris ꝛ mlierib⁹: i lōgis rostrꝭ calciamētoꝝ: in ꝑforatōe eoꝝ: i diuisiōe: in eorū dimēbratione ꝛ variatōe in colore ꝛč. Nemo dubitare deb; qn hmōi vāitates ꝛ rostra arte diabolica sint inuēta. Nō eñ inueniť aial in reꝝ nā qđ sic in pede rostꝝ habeat: licȝ inueniant bñtia rostra in capite. Utinā aliqs taliū hō rostꝝ hēet i pede ad cognoscēdū suā fatuitatē. Qual' etiā sit fatuitas i ꝑforatiōe sotulariū ꝛ eorūdē strictura: et ꝗ pedes ledunť ꝛ inflanť. ꝗlibȝ sane mētis noscere pōt. Nō eñ ita ꝯstringerenť pedes si eēnt i cōpedib⁹: sicut qñqȝ ꝯstriguntť in sotularib⁹. Et certe multi inueniunť ꝗ nō reciperēt ꝓ pnia tale grauamē in pedib⁹ ꝛč. Quāta etiā est fatuitas in sotulari

bus q̃rere pulcritudinẽ:q̃ ad h̃ sũt iuẽti vt maculenť:ꝛ pedes ab inq̃nati-
tiõe fueriť. Audiãt ꝛ mulieres ꝓpham dicentẽ. Auferet dñs torq̃s ꝛ mo-
nilia in collo ꝛ pectore. sed qd dabit ꝓ illis in inferno: certe serpẽtes/bu-
fones ꝛ v̄mes. q2 eoꝝ v̄mis nõ morieť ꝛ ignis nõ extingueť. Esa. vl. Sed
qd finalr̃ dicat ꝓpha/erit ꝓ fascia pectorali ciliciũ. O q̃le erit h̃ ciliciũ in-
fernale/q̃ intolerabile: q̃nt⁹ tũc erit ꝓ fascia pectorali dolor: q̃nt⁹ timor
q̃ntus clamor: sentiẽt vtiq3 sentiẽt. nec erit finis iuxta v̄bũ ꝓphe in psal.
Cadẽt sup eos carbones: in ignẽ deijcies eos: ꝛ in miserijs nõ subsistent
Utinã mulieres attẽderẽt cõprimẽtes vbera/q̃nta mala faciãt: q̃t ma-
loꝝ ꝛ pctõꝝ sint occasio ꝛ causa. si hec vere ꝑpẽderẽt nunq̃3 a dolore ces-
sarẽt. Et si dicũt: Cõsuetudo oim in hac p̃ria ẽ mulieres sic incedere: aliõ
m̃ itere nõ possum nisi qđ h̃r extra de simonia. in ca. Nõ satis. q̃ tpis diu
turnitas nõ minuit pctm̃ s3 auget. Et ex̃ de ꝯsue. in c. Cũ tãto. dt̃ Greg.
scõs. Tãto sũt g̃uiora pctã q̃nto diuti⁹ infelicẽ aiam detinẽt alligataз.
Mala e n̄ ꝯsuetudo nõ est ꝯsuetudo s3 corruptela. de ꝯsue. c. fi. ꝛ c. j. li.
vj. Ibi nota exẽplũ Cesarij de nobili muliere. ¶ Terciũ remediũ ꝯ sup- D
biã in ornatu extiori est exẽplatio scpturalr̃. Nã recitat saluator Luc. xvj
q̃ diues q̃ i duebať purpura ꝛ bysso: finalr̃ sepult⁹ ẽ in inferno. Silr̃ Ho-
lofernes q̃ sedit in canopeo qđ erat ex purpura ꝛ bysso/auro ꝛ smaragdo
ꝛ lapidib9 p̃ciosis intextũ: a Judith ẽ iugulat⁹ ꝛ in canopeũ inuolut⁹: vt
dr̃ Judith. x. ꝛ. xiij. ca. De q̃ dt̃ Nico. de lyr̃. sup Judith. c. x. q̃ Holofer-
nes sedit in canopeo. i. in cathedra sup quã appẽsuз erat canopeũ ad de
corẽ sedis. Est ãt canopeũ q̃dã cortina inferi⁹ rotũda ꝛ lata: tendẽs sup-
us in acutũ (Hec lyr̃) recte sicut fieri solẽt tentoria. Dina etiã filia p̃riar-
che Jacob anteq̃3 egredereť. vt ait Joseph⁹) vt emeret ornamẽtũ mulie- Ornat⁹ e
rũ ꝓuinciaꝝ/v̄go ꝑmãsit. Cũ ãt exiret: Sichẽ fili⁹ emor eã violenť opp̃s- cã deflo-
sit. Gen. xxxiiij. Et sic ornat⁹ fuit cã sue defloratõis. qđ ꝛ hodie sepissime ratiõis
ꝯtigit. Has historias itroducit Inñ. vbi s̃. c. lxiij. De herode ẽt dr̃ Act.
xij. q̃ indut⁹ veste alba ꝯcionabať: ꝛ ꝓpl's acclamabat voces dei ꝛ nõ ho
mis. Et ꝯfestim ꝑcussit eũ angel⁹ dñi: ꝛ ꝑcussus v̄mib9 expirauit. Quia
sicut dr̃ in historia Eccl'iastica: veste induebať ex auro ꝛ argẽto ꝛ lapidi
bus p̃ciof ꝯtexta: q̃ recepta in se sol' radiũ multiplicaret ab eo lumẽ q̃d-
dã: qđ tanq̃3 de⁹ in alios funderet. ¶ Ecce q̃liter puniti sũt ornãtes se ex E
supbia. Magna etiã fatuitas est auro ꝛ argẽto circũdare saccũ stercoꝝ
om̃i fetore repletũ. h̃ eñi ẽ ornare sepulcꝝ om̃i imũdicia plenũ. Uñ In-
nocẽti⁹ vbi s̃. c. lxiij. Quid est hõ p̃ciof ornat⁹ vestib9: nisi sepulcrũ foris
dealbatũ: int⁹ aũt spurcicia plenũ. De q̃ saluator Mat. xxiij. Corp⁹ eñi
peccatoris f̃m Aug. ẽ anie sepulcrũ. Qui igiť int⁹ sũt vani ꝛ supbi ꝛ extra
vestib9 g'iosi: sunt vt sepulcra fetore vicioꝝ pleni. ¶ Sicut narrať i hi- Exẽplũ
storia Barlaaз de q̃dã rege q̃ in itinere habuit obuiã duos viros in ve-
ste attrita ꝛ sordida ꝛ facie attenuata: q̃ dño psallebant. Rex eos vidẽs
ilico de curru exiliuit ꝛ in eoꝝ amplex⁹ ruit. qđ vidẽtes ꝑncipes multũ
idignati fuerũt: q̃ tantũ rex respectu paupeꝝ se hũiliauit. Et cũ null' eũ

de h interrogare psumpsisset. rogauerũt frẽz ei⁹ vt q̃reret a rege causaȝ q̃re talib⁹ psonis tantã exhibuisset reuerenciã. Rex aũt volẽs illis oñdere insipiẽtiã suã: q̃ttuor arcas fieri pcepit. q̃ꝝ duas optime ornare ⁊ deaurare fecit. in q̃b⁹ nihil nisi ossa mortuoꝝ posuit: quas aureis seris firmauit. alias duas de pice ⁊ bitumine liniuit ⁊ hũilib⁹ lignis ꝯposuit. i q̃b⁹ pciosas margaritas ⁊ vngẽta optima recõdidit. q̃s funib⁹ cilicinis ligauit ⁊ clausit. Et has arcas añ magnates: vt estimarẽt q̃d singl'e valerẽt posuit. Et illi deauratas meliores eẽ iudicauerũt. q̃b⁹ rex ait. Erratis oĩno insipiẽtes. ocul' ext'iorib⁹ nõ interiorib⁹ iudicãtes. apertis aũt deauratis ⁊ ossib⁹ patefactis: ait rex. Iste est typ⁹ eoꝝ q̃ exteri⁹ sũt gl'iosi intus do fetentib⁹ opib⁹ pleni. Deinde apertis aliĩs ait. Iste est typ⁹ eoꝝ q̃ extra sũt sordib⁹ vestib⁹ vestiti. int⁹ v'tutib⁹ bñ redolẽtes ⁊ v'tuosi: do dilecti: mũdo despecti. q̃les fuerũt illi de q̃ꝝ veneratõe me fecistis rep̃hendi. Sil'e habe⁹ in legẽda apl'oꝝ Simõis ⁊ iude. Qui cũ pter vilitatẽ vestiũ dicti fuissent pãnosi ⁊ ex h despecti. oñdit Simon in vase vili aliq̃ñ nobilissimũ thesauꝝ abscondi. Sed heu mõ h modicũ curat ab hoĩb⁹ mũdi. Ubi habitu simplices ꝯspiciunt. ad domos pncipũ gl'iosi intromittunt ⁊ paupes excludunt. Sic de q̃dã pho narrat Innocẽ. vbi s̃. ca. lxv. Qui cũ in habitu ꝯtẽptibili aulã pncipis adisset: ⁊ diu pulsãs admissus non fuisset. sed q̃tiens tẽtasset ingredi totiens cũ ꝯtigit repelli. Ille mutauit habitũ ⁊ assũpsit ornatũ. tunc ad pmã vocẽ aditus patuit venienti. Qui ad pncipẽ accessit ⁊ pellẽ pallij q̃d gestabat cepit venerabiliter osculari. sup q̃ pnceps ãmirans q̃d h esset inq̃siuit. Cui phs rñdit. Honorantem me honoro: q̃z q̃d virtus nõ potuit vestis obtinuit. Et exclamat ꝯseq̃nt Innocẽ. dicẽs. O vanitas vanitatũ ⁊ oĩa vanitas: plus honoris defert vestib⁹ q̃ȝ v'tutib⁹: plus vanitati q̃ȝ honestati ⁊c. ¶ Quartũ remediũ est inhabitatio exilialis: q̃z h habitam⁹ in h mũdo tanq̃ȝ in exilio. Uñ Berñ. in q̃dã s'mone. Primũ remediũ ꝯtra supbiam siue habitũ supbũ est locus. quia exiliũ In isto eñi mũdo sum⁹ exules ⁊ pegrini ⁊ viatores celi. Non eñi habem⁹ hic manentẽ ciuitatẽ: sȝ futurã inquirim⁹. ad Hebre. xiij. Unde Augu. de vera innocẽtia. Omis q̃ ad supnam ptinet ciuitatẽ peregrin⁹ est mũdi. ⁊ dũ tpali vtit' vita in ea viuit aliena. Sic eñi peregrin. ⁊ viatores vestes deferũt hũiles ⁊ cões. Ita nr̃m exilium mouere nos dȝ ad portandũ hũilẽ habitũ. sicut dc̃ Humbert⁹ sup regl'am. Et iõ q̃ se in hoc exilio ornãt vt mũdo placeant: eternã gl'iam ꝯtẽnunt. q̃z eterne glorie pponunt gloriã ⁊ laudẽ hoĩm. Cari⁹ ei hñt vt pulcri dicant q̃ȝ ꝙ regnũ eternũ ꝯseq̃nt. Nec etiã laudẽ semp habẽt quã habere itẽdũt. In arca eñi nõ serata thesaurũ suũ habẽt. ⁊ iõo leuiter illuȝ amittũt. Unde Berñ. Insipiens tu q̃ ꝯgregas merces in saccũ ptusum. q̃ thesauꝝ tuuȝ in alieno ore ꝯstituis. ignoras ꝙ arca ista nõ clauditur. nec seras habȝ. De exilio nr̃o scribit Hildebert⁹ ep̃us cenomaneñ v'sificator egregius: vt allegat Uinceñ. in spe. hist. li. xxvi. ca. cix. int' ceteros v'sus dicẽs. Heu mihi: nll'a fides: nulla ꝯstantia reb⁹. Res ipse q̃d sint: mobilitate docẽt. Lũcta sub ancipiti pendẽt mortalia casu. Et spondẽt p̃pa mobilitate sui

Exẽplũ

F

gā. Quicqd bēs hodie qras te fortasse relinqt. Aut mō dū loqrs desinit eē tuū. Et pº pauca subiūgit. Hoc ē h hois semp cū tpe labi. Et sp qdā cō ditione mori. Res z opes p̄stant z famlant ad horā. Et locuples mane: vespe paup erit: Ita mlta ibidez metra ponit: sp p̄mo hexamerz postea pentamerz zc. ¶ Quītū remediū ē aggūatio siue oneratio corpal. Un̄ dt Bern. scdz remediū ē corpº: qr onerosū. Corpº ei qd corrūpit aggūat aiaz: z dep̄mit t̄rena cogitatio sensū: aliť dr: z dep̄mit sensū mlta cogitā tē. Sap. ix. In qbꝫ vbis fz Hug. cardialē postillatorē i postilla sup codē vbo duo mala tangūt q̄ fac corpº aie. s. aggūatio affectº: z obscuratio in tellectº. Primū malū ibi [corpº qd corrūpit]. s. corruptōe origiali pº pcm̄ [aggūat aiaz]. i. īfiorē affcm̄ aie ad īfirma iclinādo. sic ḡue trahit dorsū qd sibi ꝯiūgit. Scdz malū ē obscuratio itellectº: ibi [z dep̄mit]. i. dorsū p̄ mit [sensū]. s. itellcm̄ [mlta cogitātē] p mlta diuisū: vt iā n̄ libeat cogita re vtilia. i. q̄ an̄ sūt z q̄ retro sūt: z q̄ sup̄ sē z q̄ ifra sūt. Nā reti o sūt pctā: an̄ mors/sup̄ p̄mia/ifra supplicia. Hec dn̄s hugo vbi s̄. Jō dt Innocē. de vili ꝯdi. hūa. c. xix. Corpº ē aie carcer. de q̄ ps̄. ait. Educ d carcere aiaz meā. q̄ nō vult exire d corpe: n̄ vult exire d carcere. nusq̄z em̄ i corpe qes z trāqllitas: nusq̄z pax z securitas: vbiq̄z timor z trēor: vbiq̄z labor z dolor. Et i se. c. dt. Quis vnq̄ȝ diē totā duxit i sua delectatiōe iocūda: quē i aliq̄ pte diei reatº ꝯscie: vl' ipetº ire: vl' motº ꝯcupiē nō turbauit: quē liuor iuidie: vl' ardor auaricie: vl' tūor supbie n̄ vexauit. quē aliq̄ iactura: offen sio vl' passio n̄ cōmouerit. quē deniq̄z visº vl' auditº, vl' actº aliqs n̄ offen derit. Hec Innocē. Et qd tūc dicā d innūeris cogitatiōibꝫ z varijs: quas hō p diē patit: z in diūsa rapit. De miseria aie degentis i corpe dt Hilde bertº vbi s̄. i spacio. vt allegat Uincē. i spe. hist. li. xxij. c. cx. Et h in ꝑsonā aie plangētis i corpe. Triste iugū ceruice gero: ḡuibꝫq̄ȝ catenis. Pro h do lor ad mortē non moritura trahor. Heu mihi q̄ȝ docilis falli: q̄ȝ ꝓmpta subire Turpia: q̄ȝ velox ad mea damna fui. Et seqt. Egrediar: sz nescio quo: sz nescio qn̄. Et fortasse dies iste supremº erit. i. vltimº. Et plura ibi dē metrice dt de aia. Ex q̄ hec oia ita se hn̄t. cur tūc supbit hō i supbo or natu: z nō cogitat q orñatº iste tūc deficiet qn̄ magis essz necariº. qn̄ vic aia vēire debit ad illā magnā curiā. i q̄ꝯgregata erit q̄ i t̄ra z q̄ sb t̄ra z q̄ i celo sūt: i finali scz iudicio. Tūc viri z mlieres: q̄ se alieis plumis q̄si cor nix: siue rebꝫ pulcros faciebāt: has res amittēt z turpissimi appebūt. Et nō solū tūc deficiet gl'ia ornatº. sz etiā mutabit i ig̃miniā. Et mlier q̄ plº hūit de gl'ia plº hēbit de ig̃nominia: idē de viro: fm illd Osee. iiij. Gl'iaz eoꝝ i ig̃miniaz ꝯmutabo. Et Esa. iij. Erit p suaui odore fetor zc. vt patz s̄. B. Ecce sic hētis q̄nq̄ȝ remedia ꝯ supbiā. dz z merito mouere oēm hoiez ad deponēdū ornatū supbū vita chri dn̄i. q̄ in mōz p̄mo veniēs hūilibꝫ pānis inuolui voluit. q̄les vxor fabri hēre potuit. z licz maria aer sicle mē tia natº fuerit. nl'a tn̄ in scp̄turis de pellibꝫ mētio fit. ꝓpt ea corpa q̄ h sup ba fuerūt a dn̄o i finali iudicio n̄ cōnabūt. Un̄ Ber. Nūc eant: nūc rideāt qui corpa sua pellibꝫ muriū z sterci coribꝫ vermiū informant. qr cū dn̄s ad iudicandū venerit: nō reformabit nisi qd abiectiōis z hūilitatis inuen

nerit. quē expectam⁹ remuneratorē iesum chr̄m dn̄m nr̄m Amen.

¶ De sup̄bia in reb⁹ exteriorib⁹. Sermo. XXVII.

Nolite extollere in altū cornu

vr̄m: nolite loq̄ aduersus deū iniq̄tatē. ps̄. lxxiiij. In p̄cedenti sermōe audistis: q̄ntū de⁹ offendit̄ p̄ sup̄biā in ornatu exteriori: quē sup̄bi suis adhibēt corporib⁹. Et ibidē q̄nq̄ remedia ꝯ hm̄oi sup̄biam: hoi diligēter cogitāda ⁊ vtilia. Sꝫ q̄ sup̄bia nō solū ꝯmittit̄ in corde/vel i ore/aut ornatu corpis exteriori. sed etiā i alijs reb⁹ exteriorib⁹. q̄b⁹ hō vtit̄ ad sui ostētatiōeꝫ. vicꝫ i familia/in eq̄s/in edificijs. ⁊ sic d̄ alijs. Jō de tali sup̄bia in h̄ s̄mōe dicere intēdo. Talit̄ em̄ sup̄biētes arguit p̄pheta in v̄bis p̄missis: di. Nolite extollere in altū ⁊c̄. ps̄. lxxiiij. Pro gr̄a Aue maria. ¶ Nolite extollere in altū cornu vr̄m vbi s̄.

A ¶ Circa p̄missa thematꝭ v̄ba est notandū: q̄ p̄ ea rep̄hēdunt̄ oēs sup̄bi. cū dr̄ ꝓ͡pha [Nolite extollere i altū] .i. p̄ sup̄biā [cornu vr̄m] ꝯ deū a quo estꝭ ꝯditi [nolite loq̄ adūsus deū iniq̄tatē] ac si sit auxiliator vr̄i i sup̄bia ⁊ pctis vr̄is. Et cām subdit [q̄ nec ab oriente/nec ab occidēte/nec a d̄sertis montib⁹] supple de⁹ abest [q̄m de⁹ iudex ē] .q.d. de⁹ vbiq̄ p̄ns est q̄ est iust⁹ iudex. cui⁹ iudiciū nō potestꝭ effugere p̄ sup̄biā vr̄aꝫ. siue sitis in oriēte siue in occidēte/siue i montib⁹ etiā altissimis castra ⁊ domos habeatꝭ. Et subiūgit ꝓ͡pha [hunc] scꝫ sup̄bū [hūiliat] i futura vita: ⁊ q̄nq̄ h̄ i m̄do [⁊ hūc] scꝫ hūilē [exaltat] m̄l'tiplicādo ei v̄tutes: ⁊ tādē eū i gl'ia coronando [q̄ calix in manu dn̄i] Calix .i. dispensatio diuini iudicij: in qua propinatur vnicuiq̄ pro merito suo sicut propinatur de calice. Calix vini meri .i. in quo propinatur vinuꝫ meꝝ .i. vita et̄na. plenus mixto .i. pena q̄ potant̄ mali. vtrūq̄ em̄ cōcurrit i diuino iudicio. Et seq̄t̄ [Et iclinabit ex h̄ i h̄: veꝝtn̄ fex ei⁹ n̄ ē exinanita: bibēt ex eo oēs pctōres t̄re] q.d. De⁹ iclinabit p̄dictū calicē ex h̄ in h̄. q̄ p̄ illū calicē: ⁊ bonis bona: et malis mala ꝓ͡pinat. veꝝtn̄ fund⁹ calicꝭ in q̄ sūt feces nō est euacuat⁹. q̄ sp̄ remāet i deo v̄t⁹ ad puniēdū pctōres. Et null⁹ q̄ntūcūq̄ alt⁹ p̄ sup̄biā pōt effugere penas ei⁹. nā ille calix penaꝝ est ita plen⁹: q̄ ex eo bibēt oēs pctōres t̄re. Et in et̄nū nō euacuabit̄ ⁊c̄.

B ¶ Quia igit̄ i p̄cedētib⁹ sermonib⁹ visuꝫ est de m̄l'tiplici sup̄bia interiori ⁊ exteriori. Nūc ꝯsequent̄ videndū erit de triplici vanitate ⁊ sup̄bia hoīm. in q̄ deū m̄l'tiplicit̄ plures offendūt. ⁊ aliqui vix aut nunq̄ de h̄ ꝯterunt̄

Sup̄bia { In excessu equoꝝ / In sup̄fluitate familie siue faml'oꝝ / In excessu edificiorum }

¶ Prio em̄ ꝯtingit hoieꝫ sup̄bire i equis excedēdo in numero aut m̄l'titudine sine nec̄itate. Quia si multitudo eq̄ꝝ nō necessaria ꝓ͡hibita est regi in lege: qui habet populum sibi subiectum defendere. pro eis bellare: insultus aduersariorum reprimere ⁊ sic d̄ alijs. a fortiori hoi alijs ꝓ͡hibitum est: qui ad silia non sunt astricti Unde Deut. xvij. dicit̄

Superfluitas eq̄ꝝ

Et si rex fuerit constitutus non multiplicabit sibi equos scz ad iactantiam et pompe ostensionem. sz tm ad sui status decentiam et regni defensionem: vt exponit Ni. de ly. In quo reprehenduntur seculares et spirituales: qui absque necessitate habent multitudinem equorum quibus multa inutiliter exponunt. que pauperibus erogare deberent: Quo modo multi sunt qui magnam vanitatem et superbiam committunt in ornatu et paramentis equorum. quinque auro et argento Et christum clamantem in suis pauperibus nudis et famelicis audire nolunt. Sunt et tertij excedentes in equitatione siue in curribus sine necessitate. vicz qui pro solius pompe ostensione equos ascendunt: nec pedestres ad ecclesiam ire volunt. etiam per vnam ciuitatis plateam: sz in equis: curribus aut vehiculis viri et mulieres. de quibus bene ait psalmista. Pedes habent et non ambulabunt etc. Et dixi notanter sine necessitate. secus si aderit necessitas. O deus omnipotens quis tunc potest dinumerare eos: qui fastum superbie exercent in equis: in frenis: et sellis: in calcaribus et strepis. Tales de sudoribus pauperum viuunt: et pauperibus nihil tribuunt nec eos defendunt. Et vtinam illos suis laboribus non spoliarent. Quot sunt etiam tales qui multis pauperibus pro suis laboribus debitores existunt: et eis satisfacere differunt aut nolunt. Tales pauperes vt dicit Bern. in quadam epistola ad henricum senonensem episcopum Et in flo. li. iij. c. xviij. conqueruntur coram deo et in corde. quia sua non audent postulare aperte. quibus pro sue vite necessitate haberent potius supplicare. sz in futuro iudicio: stante pro eis patre orphanorum et iudice viduarum. stabunt in magna constantia aduersus eos qui se angustiauerunt: et qui abstulerunt labores eorum. Et audietur vox iudicis: quamdiu non fecistis vni ex minimis meis mihi non fecistis Hec Bern. Tales ergo sic superbientes in multitudine equorum: in eorundem ornatu: aut equitatione: deberent attendere Quod christus rex regum dominus celi et terre: princeps dominantium: nunquam legitur equitasse. sed tm semel cum iret ad mortem asinasse. in signum quod multi equitando tendunt ad eternum mortis interitum. Et Chrys. super illo Matth. xxi. Ecce rex tuus venit tibi mansuetus sedens super asinam etc. dic. in ope imperfecto omel. xxxi. Non sedit dominus in curru aureo preciosa purpura fulgens. nec ascendit super feruidum equum discordie et litis amatorem. sed sedit super asinam animal mansuetum: De hoc refert Vincen. in spe. histo. li. xxiiij. c. xij. exemplum quod dum heraclius imperator filium cosdre regis persarum cum suo exercitu sibi subiugauit: et patrem in turri argentea: credere nolentem interfecit. tunc partem crucis per helenam in hierusalem dimissam: quam cosdre abstulerat: reducere in hierusalem voluit. Et dum veniret ad montem oliueti Et intrare vellet per portam quam dominus in die palmarum intrauit: indutus imperialibus indumentis: et diademate: lapides porte descenderunt et clauserunt se inuicem: acsi esset vnus paries. de quo omnes mirati et consternati in celum respicientes viderunt crucem flammeo fulgore splendescere. Angelus quoque accepit illud manibus et stetit super portam: et ait. quando rex celorum passionem suam completurus intrauit per hanc portam: non purpura aut diademate ornatus intrauit: nec in equo potente sz in humili asello. cultoribus suis exhibens exemplum humilitatis. quo dicto angelus in celum reascendit. tunc imperator purpura et diademate deposito: discalciatus et zona linea precinctus: crucem in manu tenens pedes iuit: flens et oculos in celum erigens. Et cum sic humiliter ad portam appropinquaret. Ecce subito porta se aperuit: et omnibus liberum prebuit introitum Et

E

Exemplum

odor suauissim⁹: q̄ de regno psaꝝ p longā distantiā hierosolymis fuerat illapsus eo tp̄e q̄ crux p heracliū ↄ̄ turri cosdre fuit recepta rediit. ⁊ dulciter pectora oim̄ īfudit ⁊ recreauit. Ecce supbia eq̄ꝝ est ↄ̄tēpta. Nullibi etiā legit̄ ꝟginē mariā natā reginā in curru ad templū hierl'm vexisse. q̄ꝫ vis p mlta miliaria ter i anno illuc venerit: sꝫ pedes iuit. ⁊ pueꝝ iesuꝫ. xij annoꝝ secum euntē habuit. imo post tp̄s purificatiōis. xl. dierū pedes iuit in tēplū p magnā distātiā secū deferēs pueꝝ iesum. vt patꝫ Luce. ij. Sic ḡ ptꝫ de supbia i eq̄s q̄mō ↄ̄tingat peccare. ¶ Scd̄o aliqui supbiūt i supfluitate familie: siue famlo꜖ aut famlaꝝ sine nec̄itate. Vn̄ familia supflua est rep̄hēsibil' ꝑter plura. vicꝫ ꝑter locutōeꝫ/ ⁊ ꝟboꝝ scurrilitatē/ ⁊ moꝝ dissolutōeꝫ. p om̄ibꝫ em̄ illis hꝫ rn̄dere q̄ntū i se ē dn̄s p seruis suis ⁊ ancill'/ siue dn̄a. sicͭ on̄dit Aug. in q̄dā ep'la ad quedā comitē. in q̄ sibi describit. quō p om̄ibꝫ q̄ in domo sua sūt eū oportet reddere deo rōneꝫ a maiore vsq; ad minimū. Si ḡ tam strictaꝫ rōnē q̄s obligat̄ reddere deo p familia sua/ vtili⁹ est sibi hie familiā paucā ⁊ modestaꝫ. quā facili⁹ r̄gere possit. q̄ꝫ multā. Quilibet em̄ dn̄s aut dn̄a obligat̄ bonū exemplū p̄bere familie sue. q2 cōiter familia sequit̄ mores dn̄i aut dn̄e f̄m illud Eccl̄i. x. Qualis ē rector ciuitatꝭ tales ⁊ habitātes in ea. Et p̄ma ad Coꝝ. xv. dt ap'ls. Qualis terren⁹: tales terreni. q̄lis celestis tales ⁊ celestes. q. d. Si p̄rfamilias ē terren⁹ ⁊ sine dei timore: sic ⁊ familia ei⁹. si ꝟo celestis ⁊ in dei timore sic ⁊ familia ei⁹. Hoc em̄ docet nā: q2 in om̄i aiali mēbra sequūt̄ caput. q2 capite languescēte facili⁹ mēbra corpis infi ciunt̄. vj. q. j. sūt p'rimi. in. §. verū. Et c. se. ex merito. Ex q̄ infert̄: q᷑ bone vite debet esse q̄ hꝫ alicui familie p̄esse. q2 f̄m Virgi. Regꝭ ad exemplar tot⁹ depingit̄ orbis. Vn̄ sicut ptꝫ p decursuꝫ libroꝝ regū. cōiter qn̄ reges fuerūt mali tūc ppl's fuit malus. Et ecōtra: qn̄ rex fuit bon⁹ tūc populus fuit bon⁹. Et iō bene dꝫ Eccs. x. Btā terra cui⁹ rex est nobilis: scꝫ nobilitate moꝝ ⁊ ꝟtutū. Sꝫ ꝓhdolor modernis tp̄ibꝫ nūc displicēt aliq̄bꝫ serui modesti/ verecūdi ⁊ rariloq;/ ⁊ placent lenones/ verbo turpes ⁊ immundi. ⁊ q̄ sūt f̄mone inhonestiores sūt talibꝫ dn̄is dilectiores. Causa q2 silitudo est rō dilectiōis. q2 ḡ sunt eis in moꝝ p̄uitate sil'es: ibo magis dilecti. vt iam verificet̄ illud Esa. xxiiij. Sicͭ popul⁹ sic ⁊ sacerdos. ⁊ sicut seruus sic ⁊ dn̄s ei⁹. sicut ancilla sic dn̄a ei⁹. Et q̄re h᷑ certe q2 f̄m ꝓbaꝫ i ps̄. Cum scō sanct⁹ eris: ⁊ cū puerso puerteꝭ. Et q2 dn̄i ⁊ dn̄e libēter audiūnt inhonestatē ꝟboꝝ. ideo hn̄t cōe mendacium i ore oim̄ seruoꝝ suoꝝ ⁊ famlaꝝ. f̄m illud Prouer. xxix. Qui libēter audit verba mēdacij: om̄es ministros hꝫ impios. q2 f̄ꝫ iudicē ppl'i sic ⁊ mīstri ei⁹. Eccl̄i. x. Ecce ex p̄missis ptꝫ quō supflua familia est rep̄hēsibilis. ꝑter curā ⁊ sollicitudineꝫ ad regendū eam. Vn̄ ap'ls. j. ad Tim̄. v. Qui suoꝝ ⁊ maxime domesticoꝝ curam nō habet: fidē negauit ⁊ est infideli deterior. i. graui⁹ peccat q̄ꝫ paganus aut infidelis q̄ fidem chr̄i nō habet. Si ḡ sic peccat q̄ nō habet curā bonam sue familie: q̄nto ampli⁹ peccat q̄ ex pompa ⁊ superbia tenet familiā supfluā: ⁊ nō solum eam nō regit vt debꝫ. sed ⁊ verbo ⁊ opere scan

Margin notes:
D superfluitas familie
Similitudo causat dilectōeꝫ

dalisat. Sic ergo patet secundum membrum de superbia ratione familie.
¶ Tertio aliq superbiunt in excessu edificiorum. ¶ Pro quo notandum quod excessus edificiorum est reprehensibilis propter plura E

Edificiorum excessus est culpabilis
- Propter oppressionem pauperum
- Propter superbiam et vanitatem
- Propter picturas indecentes

¶ Primo edificiorum excessus est culpabilis propter oppressiones pauperum. qui sepe cogunt et gravant in huiusmodi edificijs: vt labores quos pro victu et necessitate sui et suorum impendere deberent. talibus sumptuosis et non necessarijs edificijs impendant. Gravant etiam pauperes et miseri huiusmodi edificijs in hoc: quod bona superflua que ex precepto christi deberent dari in elemosinas pauperum secundum illud Luc. xj. Quod superest date elemosinam etc. convertunt ad superfluas et non necessarias structuras. Si ergo regibus et principibus indecens est de angarijs pauperum sibi facere nimis sumptuosas domos: multo amplius indecens et indebitum hoc est minoribus spiritualibus et secularibus: quibus illud ex eorum statu minime convenit. Preterea maledicunt tales a deo qui sic absque necessitate nimis sumptuosa faciunt edificia in gravamen pauperum vt supra. Unde Hiere. xxij. Ve qui edificat domum suam in iniusticia: et cenacula sua non in iudicio: amicum suum opprimet frustra: et mercedem non reddet ei. qui dicit. Edificabo mihi domum latam et cenacula spaciosa etc. Qui enim sic edificant: domum non manufactam in celis negligunt: et eternam mortem non excludunt firmitate suarum domorum. sed potius ex autoritate premissa ve eterne maledictionis incurrunt. vt ostendit Hugo de claustro anime lib. j. ca. j. Ampla inquit palacia sibi reges fabricant. sed domus illorum sepulcra eorum in eternum: turres firmas in summis montibus locant et muros/cingunt montes/non suis sed pauperum manibus transferunt/circumductisque solo imperio fluminibus/excludunt hostium vires. nihil tamen horum morti contradicere potest. Hec Hugo. Si igitur est peccatum de pauperum angarijs edificare et contra hostes pro defensione reipublice, multo fortius peccatum erit illis sumptuosas structuras facere in civitatibus vel extra que non sunt pro defensione reipublice sive contra hostium incursionem. Utinam hoc attenderent spirituales et seculares/qui domos sibi preciosas sine necessitate et vltra sui status decentiam construunt: et se multis valvis ferratis et seris obfirmant. quibus pauperes quibus succurrere deberent crudeliter depellunt et excludunt quid tandem illis eveniet: timendum erit eis evenire illud evangelicum verbum Matth. xxv. clamantibus et pulsantibus. Domine domine aperi nobis. Et respondebitur illis. Amen dico vobis: nescio vos: quibus itaque clausa erit ianua regni celestis/pro eo quod ianuas suas claudi fecerunt: et pauperibus ingressum ad eos non admiserunt. Ideo ibidem dicit salvator. Vigilate itaque et orate. quia nescitis diem neque horam. ¶ Secundo excessus edificiorum est culpabilis propter superbiam et vanitatem. Nam quidam in locis securis sive in loco securitatis sibi elevant muros de lapidibus sectis et quadratis. alij autem decorem et ostentationem querunt in fenestris, alij in palacijs F

Excessus edificiorum

sumptuosa edificia construentes maledicunt

amplius sine necessitate. Et cū sint ex simplici genere peccati/clypeos quoqȝ et arma sibi fingūt i murs et ad extra ponūt. et sic eos q ipsos genuerūt spernūt: qđ sūma puerilitas et ingratitudo est maxima. Et inueniunt tales tā in statu spūaliū q̄ȝ secularium. Tales sicut muroꝝ altitudine hic se deuāt in altū ex supbia: ita nūc edificāt vn de alto ruāt in imū in inferno: fm illđ Prouer. xvij. Qui altā facit domū suā q̄rit ruinā. Qđ exponens ad ppositū dñs Hugo cardinal' in postilla ad lram inqt. Qui alta et magna edificia ꝯstruit de pecunia male aqsita: vel de patrimonio crucifixi et supbie causa: q̄rit ruinā. i. facit vn̄ ruat in infernū. Qđ em̄ ex altitudīe

Exēplū edificioꝝ mēs elata ruat ad deteriora habem⁹ expssiuum signū in Nabuchodenosor Dañ. iiij. q se iactādo ait. Nōne hec est babylon ciuitas magna quam edificaui in domū regni i robore fortitudis mee: et in gl'ia fortitudinis decoris mei. Et cū adhuc sermo esset in ore regis: vox de celo ruit. Tibi đ: Nabuchodonosor: Regnū tuū trāsibit a te: et ab hoīb⁹ eijciēt te: et cū bestijs et feris erit habitatio tua. fenū q̄si bos comedes et cet. Nō tñ est credendū q forет bos: sed q videbat ei q esset bos in parte anterio: i: et leo a parte posteriori: vt exponit Bern. sup Missus ē. homel. penul. ❡ Tertio excessus edificioꝝ est culpabil' pp̄ picturas idecētes vt qñ depingunt choree puellaꝝ imagines lasciue et nude: et alij lasciuo more ꝯiūcte. ex qb⁹ aspiciētes puocant ad cogitatiōes luxuriosas et delectatiōes. ad memoriā p̄teritoꝝ maloꝝ suoꝝ: et qñqȝ ad malas taliū peccatoꝝ volūtates et occasiōes. Et sic pulcris colorib⁹ vestiunt parietes. et in plateis nudi et famelici clamāt paupes. Et vtinā nō qñqȝ adhuc maius malū fieret/dū spoliant et grauant paupes: vt vestiant ligna et lapides. Cōtra tales loquit Hieremias pp̄ha Hiere. xxij. di. Ue inqt q edificāt domū latā: et depingūt eā sinopide. i. rubeo colore. Utinā attēderent pictores et illi q hmōi faciūt depingi imagines turpes: q̄nta ex his sepe mala pueniūt: et deo de his rōnē reddent. Nō em̄ solū digni sūt morte q ea faciūt: sed et q faciētib⁹ ꝯsentiūt: ad Rom. j. Sȝ heu pauci de his sibi ꝯsciam formāt. et rarissime de ill' ꝯfitent: nec p peccatis reputāt. q tñ tandē cū libri ꝯsciaꝝ apti erūt i iudicio: vt hi Dañ. vij. corā toto m. do. hec et alia peccā q h cogñscere noluerūt: publice cognoscere et detestari cogent: licȝ talis eoꝝ detestatio tūc nō erit ad salutē et cet.

G ❡ Sed di. qs. Ex q̄ sic ꝯtigit peccare i edificijs vt p̄missū ē: q̄b⁹ tñ remedijs et causis hō retrahi đȝ ab hm̄ excessu i edificijs: Rñr breuit q sūt q̄ttuor cāe siue remedia q ab hmōi debēt quēlibȝ retrahere: vicȝ

Remedia ꝯ excessuȝ i structuris habitationū	Multiplex maledictio i scpturis sacris
	Exēpla patrꝫ antiqꝫ: chri dñi et gētiliū
	Peregrinatio i hui⁹ mōi exilio edificātiū
	Fatuitas mltiplex sic sūptuose ꝯstruētiū

❡ Primū remediū ꝯtra supfluas siue excessiuas structuras et cet. ē multiplex maledictio i scpturis sacris. Uñ Esa. v. đr. Ue q ꝯiūgitis domū ad domū: et agꝫ agro copulatis vsqȝ ad terminū loci. nunqd habitabitis vos so

lis in medio terre. Jeē Hiere. xxij. Ve q̄ dt/edificabo mihi domū latā ⁊ cenacula spaciosa. Sꝫ q̄re ve⁊certe q꜄ talibꝫ i inferno erit loc⁹ angustissimus: compssis insil' dānatoꝝ corpibꝫ: ꝼm illō ps̄. Sic oues i inferno positi sūt: mors depascet eos. Quāta etiā ill' veniet maledictio: ostēdit saluator Mat. xxv. di. Hospes erā ⁊ nō collegistꝭ me ⁊c. q̄uis latas habuerit ⁊ amplas domos. Et sequit̄. Jte a me maledicti i ignē eternū ⁊c.

¶ Scdm̄ ꝛmediū ē exēpla cbri dni/ātiqꝝ patꝝ/⁊ gētiliū. Vñ cbr̄s dñs i sua natiuitate ꝑ domo habuit diuersoriū qd̄ erat cōe hospitiū paupeꝝ ⁊ in morte alienū sepulcꝝ. nec ꝑ totā vitā suā locū habuit sibi ꝓpriū: ꝼm q̄ ipe ꝯq̄rit̄ Mat. viij. di. Vulpes foueas hn̄t ⁊ volucres celi nidos: filius ăt hoīs nō hꝫ vbi caput suū reclinet. Ubi dt Bern̄. Jntolerabil' ipudētie ē: vt vbi exinaniuit se maiestas: ibi ꝟmis itumescat. Ad idē valēt exēpla scōꝝ patꝝ q̄ i tabnacul' siue casul' habitaueiūt. Nā ad hūilia hospitia dñs de⁹ ⁊ āgeli declināt: ⁊ incolas eoꝝ visitāt: ⁊ altas domos trāsiliūt ⁊ dimittūt. Vñ legit̄ Geñ. xviij. q̄ Abraā i valle mābre sedēti i ostio tabnaculi i ip̄o feruore diei: app̄aruerūt tres viri q̄s hospitio recepit ⁊ vnū adorauit. q꜄ fuerūt angeli apparētes i ꝑsona dei: q̄ ē trin⁹ in ꝑsona ⁊ vn⁹ in eēntia. Ecce q̄lis fuit dom⁹ ip̄i⁹ Abraā: vicꝫ tuguriū siue tabnaculū. Jn paupe igit̄ ⁊ hūili tugurio de⁹ meret̄ recipi hospitio. q̄ domū hūilē sua gr̄a exaltat ⁊ eleuat. Qd̄ bn̄ tāgit apl's ad Heb. xj. di. Fide Abraam demorat⁹ ē in terra ꝓmissiōis tanq̄ in aliena i casul' habitādo cū Jsaac ⁊ Jacob coheredibꝫ repromissiōis eiusdē. expectabat em̄ fundamēta hn̄tē ciuitatē/cui⁹ artifex ⁊ ꝯditor de⁹. Hec apl's vbi s̄. Ecce Abraā q̄uis eēt diues ⁊ potēs tn̄ habitabat in casul': vt dign⁹ fieret habitatōe gl'iosa in cel'. ¶ Sic Paul⁹ p̄m⁹ eremita visitat⁹ a btō Antonio q̄siuit an adhuc cbr̄iana religio rit⁹ gētiū i edificijs sūptuoſ imitaret̄. ⁊ audito q̄ sic: fles deplāxit hoīes tāte vāitati deditos. cū cbr̄iani attēdere deberēt ꝟbū apl'i dicētꝭ. Nō hēm⁹ h̄ manētē ciuitatē: sꝫ futurā inq̄rim⁹. ad Heb. xiij. Exēpla etiā illi⁹ habem⁹ i ml'tis scīs. Vñ s. Alexius. dimittēs magna edificia p̄ncipem romanū decentia. in domo pr̄is sub gradu annis. xvij vt paup ꝑegri n⁹ deuit. Sctā Elisabeth post mortē mariti: sepe in tugurio in stabulo porcoꝝ ⁊ tādē in hospitali paupeꝝ ꝑmanebat. castra ⁊ alta regalia edificia spernēs. Sctā etiā kunigūdis: cui⁹ hodie festū est p⁹ mortē henrici impatorꝭ sponsi sui ad religiōeꝫ se cōuertit. magꝭ eligens deo fuire in mōasterio q̄ꝫ in ip̄iali edificio. imo cū i extremis laboraret ⁊ i cilicio iaceret. iterum nō vt sorori sed tanq̄ impatrici exeq̄e ꝑabant̄ ⁊ aureis pannis feretꝝ disponebat̄. tūc illa hec ꝯsiderans ait. His ornatibꝫ sponso mortali iūcta sum. his ꝟo. i. hūilibꝫ celesti iungar sponso. Nuda egressa sum d̄ vtero mr̄is: nuda reuertar: vilibꝫ carnē inuoluite ⁊c. Quidā etiā antiqꝝ habitabāt in cauernis petraꝝ. alij i ꝯcauitatibꝫ arboꝝ. Legit̄ etiā de q̄dā heremita q̄ habebat hospitiū ad modum sepulcri sui. que cū impator interrogasset: cur hospitiū suū cōmensurasset corpi suo. rn̄dit: sufficit h̄ hoī morituro. sic p̄uenit sepulcrū: et addidit: meli⁹ ꝓsilit̄ Exēplū.

Exēpluz. de tugurio i celū q̃ʒ de palatio. Ad idē debēt nos mouere exēpla gētiliū. Nā apō antiq̃s cū ſm poetas aureū fuit ſeculū ab oī dolo ꝛ fraude liberū/iuſticia ꝛ iure nāli ꝑditū: fuit valde hūile edificiū. Nam Romulus dñs ꝛ fundator romane vrbis i parua habitabat gaſa. ꝛ ꝑiti vrbis ſenatores romani fuerūt ouiū paſtores: vt dt Ouid. j. faſtoꝝ. ¶ Tertiū remediū ē ꝑegrinatio i hui⁹ mūdi exilio. Sum⁹ eñ in h mūdo viatores ꝑegrini nō diu ꝑmāſuri. ꝛ iō nō debem⁹ eē ſollicitī de domib⁹ curioſ: ſʒ tm̄ de neceſſarijs. Vñ legit de btō Berñ. ꝙ fleuit qñ tuguria paſtoꝝ aſpexit calamo tecta/caſul' ciſtertieñ ꝓſtinus ſil'ia: q̄ tūc icipiebāt habitare i magnis edificijs. Jō dt Sene. de bñficijs li. iij. c. ij. Virt⁹ nō elegit cēſum nec domū: nudo hoīe ꝯtēta ē. nec ſollicitant ṽtuoſi ſe facere famoſos ꝑ pulcras ꝛ ſūptuoſas domos: ſʒ ꝑ oꝑa ṽtutū: poti⁹ ſtudentes vt q̄rat ab alijs vbi inhabitēt: q̃ʒ ꝙ ipis ignotis domo inſpecta ab alijs q̄rat q̄ in domo illa ſit ꝛc. ¶ Quartū remediū ē vt ſic exceſſiue expēſas faciētes i ꝯſtruēdis edificijs attēdāt ꝓpriā coꝝ fatuitatē m'tiplicē. Primo i eo ꝙ cū vita hoīs breuior nūc ſit q̃ʒ ātiq̃s: ipi tñ magꝭ ſūptuoſas dom⁹ volūt hīc q̃ʒ antiq̄ habuerūt. Nā ipi ſm Hiero ſic edificāt q̄ſi ſꝑ ſint victuri. ſic dt comedūt ꝛ bibūt q̄ſi cras morituri: dicētes Comedam⁹ ꝛ bibam⁹ cras eñ moriemur. ¶ Scđo apparet coꝝ fatuitas i eo ꝙ pulcꝝ ſtabulū vicꝫ habitaculū corꝑis volūt hīc: de domo ꝟo ꝯſcie in q̄ de⁹ habitat nihil curāt. Nā pulcras domos edificāt i via: cū poti⁹ pulcras ſibi edificare deberēt i patria. Jpi domos edificāt q̄s ſciūt ex nccītate rui opꝫere: ſm illō Matt. xxiiij. Amē dico vob nō ꝛlinq̄t lapis ſuꝑ lapidē q̄ nō deſtruat. Et Amos iij. ſcꝑtū ē. Percutiā domū hyemalē cū domo eſtiua: ꝛ ꝑibūt eburnee domus: ꝛ diſſipabunt edes multe dt dñs. ¶ Tertio apparet coꝝ fatuitas i eo ꝙ h⁹ ſtructure erūt eis i finali iudicio i dānationē ꝛ ꝗuamē coꝝ. accuſabūt eñ dñm dom⁹ apō deū: ſm illō Abac. ij. Lapis de pariete clamabit: ꝛ lignū qō int iūcturas edificioꝝ ē rñdebit. Rogem⁹ ɋ̃ deū vt auferat a nob oēm ſuꝑbiā ꝛ iactātiā interiorē ꝛ exteriorē reꝝ tꝑaliū: qtūs h hūiliati deo adiuuāte in futura pr̄ia exaltemur: ꝑ eū q̄ humilitatē docuit ꝛ oſtēdit ṽbo ꝛ exēplo chrm̄ Jeſum i ſecula bñdictū Amen.

¶ De Jnuidia. ¶ Sermo. XXVIII.

Inuidia diaboli mors introiuit i orbēterraꝝ. imitant āt illū q̄ ſūt ex ꝑte illi⁹ Sap. ij. ¶ Jn p̄cedētib⁹ ſmōib⁹ audiſtꝭ ō vicio ſuꝑbie/qō ē initiū ꝛ origo oīm maloꝝ. Tādē ō vana glīa q̄ ē ſm Greg. xxvij. mora. ꝓma filia ſuꝑbie. Et de ſeptē filiab⁹ vane glīe: vicꝫ Jactātia/iobediētia/hypocriſi/ꝯtētiōe/ꝑtinacia/diſcordia ꝛ nouitatū p̄ſūptio. Et poſtea pl's de ſuꝑbia exteriori in veſtitu/in familia/i eq̄s ꝛ alijs reb⁹. ꝛ finalit ō edificijs quō ꝑ illa ꝯtigit ſuꝑbire. q̄ etiā ſint remedia ꝯ h⁹. Nūc ꝯñr vidēdū erit de ſcđa filia ſuꝑbie vicꝫ Jnuidia: q̄ ſilr ē viciū capitale: ꝛ de ei⁹ mal'. Vñ ſic ſuꝑbia ē ini

tia z origo oīs mali: ita inuidia ē cā oīm maloꝝ pctōꝝ z alioꝝ q̄ vnq̄ cōmiserūt/cōmittūt aut cōmittēt hoīes. qđ bn̄ ondit spūſſctūs i ꝟbis thematꝭ di. Inuidia diaboli zc̄. q. d. postq̄ȝ diabolꝰ post suū casum vidit hominē ad vitā eternā creatū: z locū suū de q̄ cecidit pcepturū: inuidit hoī z sic eū ad peccādū tētauit z i pctm̄ duxit. vt sic mortē icurrerꝫ aīe z corporis: a q̄ imunis erat. sic ptꝫ Gen̄. iij. Et h̄ describit Sapiēs i ꝟbis thēatis di. Inuidia diaboli mors introiuit in orbēterraꝝ zc̄. vbi s̄. Pro gratia Aue maria. ❡ Inuidia diaboli mors introiuit zc̄. vbi s̄.

❡ Circa hec ꝟba thematꝭ ē notādū q̄ duplex ē mors q̄ introiuit in orbē terraꝝ. i. in humanū genꝰ p inuidiā: vicꝫ corpis z aīe. Mors em̄ corpalis p inuidiā itrauit i genꝰ humanū: q2 inuidia fuit cā q̄re diabolꝰ pmū hominē tētauit ad peccādū z i pctm̄ deiecit: vt s̄. Per h̄ āt q̄ pmi parētes nr̄i peccauerūt trāsgrediēdo pceptū dei: i esu cibi vetiti icideri i mortē: q2 mortui sūt. z post illos oīs hō viuēs morit. Et tn̄ si nō peccassent pmi parētes viui fuissent in celū post aliq̄d tps pducti: z tota posteritas eoꝝ: sicut declarat magister sniaꝝ. li. ij. di. xix. z doc. ibidē. Hec āt mors corpalis notat cū dr̄ [mors itroiuit i orbēterraꝝ] Scda ē mors aīe q̄ dr̄ mors spiritualis: q̄ aīa pdit vitā grē: z tādē icidit i mortē eternā. Et hec notat cū dr̄ [imitant āt illū q̄ sūt ex pte illiꝰ] z sic mortꝭ scde cā ē imitatio diaboli in peccādo. Vn̄ q̄ nō peccāt nō sūt obnoxij mortꝭ scde. z hec ē intētio ꝟboꝝ thēatꝭ. Quō āt iuidia siue p iuidiā mors itrauit i hūanū genꝰ: latiꝰ dec̄minat mgr̄ di. xxi. ij. sniaꝝ. Vidēda ḡ sūt duo circa iuidiā i p̄nti smōe. — A Duplex mors scꝫ corpis et anime

De inuidia { Quid sit inuidia
Quō ab antiq̄s describat siue depigat }

❡ Circa pmū est notādū fm doc. cōiter q̄ inuidia est dolor siue tristicia de bono alteriꝰ: put illđ bonū dimiuit gl̄iam quā q̄s appetit z cui conat pferri. Vn̄ si aliq̄s tātū distat ab altero loco/tpe/vel dignitate: ita q̄ ei p̄ferri vel eq̄ri nō studeat nec conet: ad talē inuidia nō habet: sic plebs nō inuidet regi vel imparori aut pncipi: nec rusticꝰ aut simplex clericꝰ pape. Si ꝟo inferior a supiore paꝝ deficiat: z ei adeq̄ri vl' eū supare nō possit. tūc de excessu alteriꝰ inuidet z tristat. Et ide ē q̄ cōiter q̄ttuor genera hominū plꝰ alijs inuidere solēt: vicꝫ vt infra. — B

Inuidoꝝ q̄ttuor genera { Honoꝝ amatores
Bonoꝝ ꝯsūptores
Pusillanimes
Senes }

Prio honoꝝ amatores inuidēt his q̄ i honore eos excedūt. z q2 eis se eq̄re nō p̄nt: neq̄ pferri vt vellēt: iō tristāt de eoꝝ excessu i gl'ia z honore ❡ Scđo iuidēt alijs bonoꝝ ꝯsūptores. Nā q̄ multa expēderūt ad aliq̄d ꝯseq̄ndū: iuidēt his q̄ paruis expēsis illđ sūt assecuti. Sic sepe q̄s magnis laboribꝫ adq̄rit victū suū: z alt sine labore domi manēs res p̄cio cōpat: z tātū vl' plꝰ lucrat sic aliq̄ sepe laborāt multū p officijs/beneficijs z dignitatibꝫ: z vix assequūtur. alij ꝟo nihil pro his laborāt z ea percipiunt zc̄. ❡ Tertio inuidēt alijs pusillanimes. quia omnia reputant magna: z quicquid boni

aliciui accidat reputāt se i mag̃ eē supatos. Jō dr canon ꝯ͂alē sacri: vt hꝫ de pe.di.ij. Siqs sel'. ꝙ iuidia pseuerās hꝫ radicē i interiorib9 medull' recō ditā. q.d. ꝙ cōiter bōa prioꝝ attēdūt: ⁊ ea reputāt ex inuidia q̃si sint talibus bōis idigni: difficul' excludere valēt talē iuidiā i corde q̃si i medulla radicatā. ⁊ Cypa. dr. Facil' cura ē vbi plaga ꝑspicua ē. Zeli āt vulnera occl'ta sūt: nec remediū cure medēti admittūt. q̄ se itra ꝯscie latebras ceco dolore clauserīt. Et subdit. Quicūqꝫ iuid9 es eis q̄s odisti ifest9 es. et nulli9 mag' q̄ꝫ tue saluti inimic9 es. Quicūqꝫ ei ille ē quē zelo ꝑseqr' sbterfugere ⁊ vitare te potit. tu ꝟo te nō potes fugere. Ubicūqꝫ eīn fugeris aduersari9 tu9 tecū ē. host' sꝑ i pectore tuo ē. ꝑnicies int9 clausa ē. ⁊ ieuitabili catenaꝝ nexu ligat9 es. Inuid9 eīn aliena felicitate torq̄r: dū dolet se alti nō eē ꝯsilem vl' supiorē. ❡ Differt āt zel9 ⁊ iuidia: inuidiosus. qꝛ zel9 i bonā ꝑtē accipi pt: dū q̄s nitit̃ ea q̄ bōa sūt emulari. i. seq. ⁊ i malaꝫ ꝑtē: dū q̄s dolet aliū se eē meliorē. ⁊ iste zel9 ē vicin9 iuidie. Inuid9 ꝟo dr q̄ feliciori iuidet ⁊ aliena felicitate torq̄r: vt s̄. Inuidiosus āt ē ille q̄ ab alio iuidiā patit̃. ❡ Quarto senes inuidēt iunioribꝫ. ⁊ h̄ ꝑp̄ duo. Prio qꝛ dolēt de amissiōe bonoꝝ suoꝝ. Scdo qꝛ dolēt de ꝯsecutōe alioꝝ. s. de h̄ ꝙ alij ꝯsecuti sūt bōa talia corꝑalia: tꝑalia ⁊ spūalia: sic prudētiā: circūspectionē ⁊c. De his singul' dr sctūs Thom̄. hec q̄ dicta sūt sniar'r. ij. ij. q. xxxvj. ar. j. i sol'. argumētoꝝ.

C Nō vtꝝ sꝑ sit peccatū iuidie dolere ꝺ alieno bono

❡ Scdo notādū ꝙ cū iuidia sit dolor: si ue dolor ꝺ alieis bōis ꝑt hō dolere ꝺ bono alieo q̄ttuor mōis seu rōnibꝫ

Dolere ꝺ bono alieno ꝯtigit q̄drupl'r
- Rōne carētie
- Rōne insufficiētie
- Rōne iniurie
- Rōne excedētie

Prio rōne carentie. Cū eīn q̄s tristat̃ de bono alteri9: nō ex eo ꝙ aliq̄s hꝫ bonū istō: sꝫ ex eo ꝙ illo bono caret: tūc tristicia tal' nō ē inuidia sꝫ poti9 zel9. q̄ q̄dē zel9 ē laudabil' si sit circa bona honesta. sicut dr. j. ad Coꝝ. xiiij. Emulamī spūalia. i. desiderate seu amate spūalia dona. Si āt zel9 sit de bōis tꝑalibꝫ: ꝑt eē sine pctō ⁊ cū pctō. ❡ Scdo ratiōe isufficiētie. Tristat̃ eīn q̄s de bono alteri9 inq̄ntū ille q̄ illō bonū hꝫ ē eo indign9. Hec āt tristicia de bōis spūalibꝫ nun̄q̄ꝫ orit̃: ⁊ de bōis tꝑalibꝫ ꝓhibet̃. Primo tristicia de bono spūali nō o. it̃. puta ꝙ q̄s bōis spūalibꝫ sit indign9. Tū qꝛ q̄libꝫ existēs i amore dei hꝫ bōis ē dign9. tū qꝛ licet de se sit idign9: efficit̃ tñ dign9 a deo. ❡ Scdo tristicia de bonis tꝑalibꝫ ꝓhibet̃ fm illō ps̄. xxxvj. Nolite emulari in malignātibꝫ ⁊c. Et ꝑcipit ꝑp̄ duas cās. s. ꝑp̄ dei ordinationē ⁊ ꝑp̄ eoꝝ ꝯditōes. Primo null9 dꝫ tristari si bōa tꝑalia idignis eueniūt ꝑp̄ dei ordiatōez. Nā ex iusta dī ordinatōe idignis ꝓueniūt vl' ad eoꝝ correctiōez vl' ad eoꝝ dānatiōem: id est vt attēdētes dei bñficia dū i pctis eoꝝ de9 eis mistrat tempalia: a pctis cessent ⁊ vitā suā i meli9 cōmutēt. vel si nolūt corrigi eādē iusto dī iudicio g̃ui9 dānent̃: eo ꝙ post tot bñficia noluerīt meliorari. Scdo null9 dꝫ tristari si bōa tꝑalia pctōribꝫ ⁊ idignis eueniūt ꝓpter eoꝝ ꝯditōem. Nā hec bōa tꝑalia nihil sūt respectu spūaliū ⁊ etnoꝝ: q̄ bonis ⁊ deū diligētibꝫ reseruant̃. ⁊ h̄ aliq̄l' possident̃. ❡ Tertio ꝯtigitquē dolere de bo-

no alieno rone iniurie vel offense. Dolet em qnq3 aliqs d bono alteri9 in qntu bonu alteri9 sibi z aliqs nocet. z tal' tristicia no e inuidia z pot ee sine pctō. Un Greg. xxij. mora. dt. Euenire solet plerisq3 vt no amissa charitate inimici nos ruina letificet: z rursum ei9 glia sine inuidie culpa co tristet: cu ruete eo qsda bn erigi credim9: z pficiente illo plerosq3 iniuste opprimi formidam9. ¶ Quarto rone excedetie. Cu em tristat' aliqs de bono alteri9 in qntu excedit eu i bonis: tuc talis tristicia e pprie inuidia. et istud sp est pctu z viciosum. qz de bonis pximi dolet: de q est gaudiu. ij. ij. vbi s. ar. ij. in corpe qonis p totu. Hec de pma pte sermonis

¶ Nuc ons videndu e quo ab antiqs describat' inuidia. Pro q est nota dum q ab antiqs describit' z depigit' inuidia qdruplr: vic3 q ad domu siue bitatione: q ad corp9 siue psona: z q ad gressu z q ad flatu. vt3 incessu

D Inuidia describit' qdruplr

¶ Primo describit' inuidia quo ad domu tripliciter.
- Quia est in terra vallosa
- In domo nebulosa
- In domo nullo mo ventosa

Un poeta. Protin9 inuidia iugo squaletia tabo. Tecta petit antri dom9 est i vallib9 imis. Abdita sole cares no vlli puia vēto. ¶ Primo q dom9 inuidie est i terra vallosa / ima z depssa. Cui9 ro e. qz hu̅iles z ostituti sub iugo z in gradib9 iferiorib9 sp inuidet supiorib9 aut parib9. Na null9 inuidus inuidet iferiori se sed supiori q est pfectior in aliq qd cupit vl' appetit hre vl' ee. qd pt exeplo nali ondi. Na corp9 iferi9 eclipsat corp9 supi9 s3 no ecouerso. Sol em no eclipsat luna: s3 lu̅a sole: z terra luna. sic supior no inuidet iferiori: s3 inferior supiori. qz vt dt Arist. ij. Rhet. c. xxv. Hoies inuidet eis qs multu opinant' differre ab ipis. Regularit' em illi q minus i grat'ijs z v'tutib9 valet: z sut iferiores qntu ad h: illi nitunt' p iuidi res inuidam obu̅b: are supiores. Un z discipuli Joanis inuidebat discipul' chri. z no ecouerso: sic pat3 Jo. iij. Et io notant' dz Job. v. q paruulu occidit inuidia. Parui em z deiecti sut iuidiosi. Cui9 rone assignat Arist. vbi s. q idcirco sut parui: qz ipis vident' oia magna qb9 ipi caret. io inuident hn̄tib9 aliqs gras vl' facultates qb9 ipi caret. ¶ Scdo dom9 iuidie e nebulosa z luce destituta z caligine plena. Dom9 em inuidi dz luce carere: qz inuidi excecant' liuore q nullu bonu alienu pnt videre. De qb9 dz Sapie. ij. Excecauit eos malicia eoz. Sicut em oculi noctue no pnt claritate sol' videre: z nitunt' lume in lapadib9 eccliaz extiguere: sic illi no pnt lucidu statu alicui9 nec aliqué i sapietia lucete respicere: q e sic sol: fm illud Eccli. xxvij. Ho sensat9 i sapia manet sic sol. qz p h q aliu videt i sapietia excellere: sue fame credut aliqd decerpe siue diminuere. Un Aris. ij. rheto. vbi s. dt: q amatores honoris in sapietia z vniuersalit' amatores circa aliqd sut iuidiosi circa illud. z io claritate fame in aliqs detractionis caligine nitunt' extinguere z obscurare: vt ostedit Alanus in de planctu. psa. vij. dices. Isti. s. inuidi aliene fame securitate3 detractiōis nube nubilare conant'. aut eiusde gl'iam sola taciturnitate furari: s3 iusto dei iudicio ztingit: q sicut papilio circa lume volitans illud extigue

Interior inuidi res inuidet supio

re volēs seip̄m cōburit. sic inuidi dū in alijs lumē bone fame extinguere conant̄: ip̄imet inde ledunt̄ ⁊ turbant̄. Tertio dom⁹ inuidie i nullo ē vētosa: q2 inuid⁹ vētū bonaꝝ narrationū nō p̄t audire: sȝ ex h̄ turbat̄ ⁊ tristat̄ i se vn̄ deberȝ gaudere. q2 vt d̄t Damas. li. ij. c. xiij. q̄ iuidia ē tristicia de alienis bonis. Sicut em̄ bufo de bono odore vineaꝝ tristat̄: ita iuid⁹ de pfectu p̄sonaꝝ p̄sidētiū anxiat̄. Un̄ Alan⁹. Inuidis aliena p̄speritas aduersat̄: aliēa aduersitas p̄spera iudicat̄. hi i aliena ḡtulatōe tristant̄: ⁊ i aliēa tristicia ḡtulant̄. Jō d̄t Ouidi⁹: q̄ dom⁹ illa ē sine igne ⁊ frigore plena. q2 null⁹ inuid⁹ feruet charitatis igne: sȝ pollet liuoris ⁊ corporis frigore. ignē in alijs quē non habȝ nitit̄ extinguere: quē domin⁹ Jesus in terram misit sp̄ūssancti missiōe. Unde Bernar. ⁊ habet̄ in floribꝫ lib. vj. ca. iij. Adhuc ardet ignis quē domin⁹ Jesus misit in terrā: ⁊ qui inuidus est tanq̄ꝫ qui spiritū extinguit damnat̄. Et sequit̄. O quisq̄s es q̄ saluti inuides aliene/parcito vel tue. Sic ergo patȝ quomō dom⁹ inuidie describit̄ in terra vallosa: luce carens ⁊ nebulosa: sine vento ⁊ caliginosa.

Inuid⁹ de alieno bono tristatur

¶ Secūdo describit̄ iuidia quo ad corpus siue personā fm plures ꝯditōes inuido appropatas: vt patȝ infra

Inuidia describit̄ quo ad corpus
- Uultu dolorosa: q2 pallida/trist̄/⁊ nō iocosa.
- Oculo strabosa ⁊ lusca
- Pectore fellea ⁊ lingua venenosa.
- Dentibus scabrosa
- Corpore exosa: q2 macra ⁊ macilenta.
- Osse tabiosa.

¶ Primo inuidia q̄ ad p̄sonā describit̄ siue d̄pingit̄ vultu dolorosa: q2 pallida tristis ⁊ nō iocosa. Un̄ Ouid. ij. metamor. pallor i ore sedet. Tristes em̄ ⁊ inuidi vt cōit̄ sūt pallidi. Un̄ p̄sonā inuidi describēs Greg. v. moral̄. c. vi. Inuido ē vult⁹ minax: toru⁹ aspect⁹: i facie pallor: in labijs tremor. ¶ Scd̄o iuidia ē oculo strabosa ⁊ lusca. Un̄ dicit Ouid. vbi s̄. Nusq̄ꝫ recta acies. i. acies oculoꝝ iuidoꝝ nō est recta sed torua ⁊ deprauata. ⁊ iō nō pōt bn̄ videre p̄ximoꝝ bona. Cui⁹ causa est. q2 nihil bn̄ videt̄ nisi p lineā rectā. sed inuid⁹ videt p lineā curuā ⁊ passione obliquatā. Un̄ de Saule inuido d̄r. j. Regū. xviij. q̄ nō poterat respicere Dauid rectis ocul̄. Inuid⁹ em̄ d̄r q̄si alienā felicitatē nō vidēs. Un̄ d̄t Isid. x. Ethymol̄. Talis ocul⁹ est nequā: q2 nullā rē intuet̄ equā. Un̄ Eccli. xiiij. Nequā ocul⁹ inuidi ⁊ auertēs faciē. ¶ Tertio inuidia ē pectore fellea ⁊ lingua venenosa. habet em̄ fellicas cogitatiōes ⁊ venenosas ac serpentinas linguaꝝ detractiōes. Ex inuidia em̄ detractio orit̄: vt d̄t Aristo. in secretis secretoꝝ. Lingua aūt detractoris inuidi ⁊ venenosi seip̄am inficit: et eū apud quē detrahit: q̄ eū audiēdo quasi venenū detractiōis bibit. ⁊ illū cui detrahit: q2 in eo charitatē quantū in se est extinguere satagit. Unde Bern̄. in floribꝫ lib. vj. ca. xxij. Caueat inq̄t prudēs auditor: caueat sibi ⁊ ille cui detrahit̄: ille ne veneno inficiat̄: ille ne scandalo p̄tui det̄. q̄n

E

F

detractorie lingua

cum eni in se est illa maledicta lingua: et illius percutit conscientiam: et istius vulnerat charitatem: et sic secum utrumque pariter perimit. Et sequitur. Nunquid non vipera est lingua ista/ que tam letaliter tres inficit flatu uno. Nunquid non lancea perfecto acutissima est lingua ista: que tres penetrat ictu uno. Gladius eqdem anceps imo et triceps est lingua detractorum. Hec ille. Serpens enim antiquus humani generis aduersarius diabolus venenum sue malicie in omni vicio infundit: sed in linguam inuidi totaliter seipsum mittit: et per eos alios verbis venenosis corrumpit. Unde Greg. v. mora. super illo Job. v. Paruulum occidit inuidia: dicit. Quamuis per omne vicium quod perpetratur/ humano cordi antiqui hostis virus infunditur. in hac tamen nequicia tota sua viscera serpens concutit: et imprimende malicie pestem vomit. De qua nimirum scriptum est: Inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarum. Hec Grego. De talibus dicitur in psal. quod venenum aspidum est sub labijs eorum. ¶ Quarto inuidia describitur dentibus scabrosa: id est rubiginosa: sicut dicit Alanus in anteclaud. li. j. Non iaceat calamus scabra rubigine corpens. Et Ouidius de inuido dicit. Liuent rubigine dentes Sicut enim dentes serre rubiginose res serrant et diuidunt: et rubigine partes diuisas maculant et inficiunt. sic rubiginosa et infecta inuidorum verba ab inuicem separant amica corda et inficiunt macula sua. Isti maledicti dentes non cessant proborum rodere mentes. Et quantumcunque quis sit felicitatis modi cetera illos dentes maliuolos non potest effugere. Unde Ualerius maximus li. iiij. Nulla est tam modesta felicitas que malignitatis dentes vitare possit. ¶ Ex quo infertur quod peiores sunt dentes inuidie quam dentes gule. quia dentes gule carnes mortuas solent diuiderre: sed dentes inuidie carnes viuas solent rededere. De talibus dicitur Prouerb. xxx. Est gens que pro gentibus gladios habet Et in psal. v. dicit. Dentes eorum arma et sagitte: et lingua eorum gladius acutus ¶ Quinto inuidia describitur corpore exosa: quia macra et macilenta. Unde Ouidius vbi supra. Macies in corpore toto. Et sic est despecta et odiosa in corpore suo. Inuidus enim ex abundantibus aliorum diuitijs/ gaudijs et cibarijs: quibus alij impinguantur: ipse marcescit et attenuatur. Unde Horatius in quadam epistola. Inuidus alterius rebus marcescit opimis: et dolet illius prospera cum lachrymis. Inuidi etiam sicut alios ad extra detractionum morsibus lacerant: ita seipsos intestinis morsibus consumunt/ deuorant et macilentant. Et Alanus vbi supra dicit. Hec est possessio pessima suum possessorem possidens: que dum alios detractionum latratibus vexat/ sui possessoris animum intestino morsu profundius inquietat. ¶ Sexto inuidia quo ad corpus describitur osse tabiosa. Sicut enim cum in ossibus medulla est putrida/ signum est quod ossa et animalia ea habentia sunt corrupta: Sic reuera cum mens interna laborat inuidia: etiam opera sunt corrupta. Et hoc Sapiens exprimit dicens Prouerbiorum. xiiij. Uita carnium sanitas cordis: putredo ossium inuidia. Super quo dicit Gregorius. v. moralium circa finem. Quid enim per vitam carnis nisi infirma quedam ac tenera. Et quid per ossa nisi fortia acta designantur. Et plerunque contingit

D

Dentes inuidie peiores sunt dentibus gule

Inuidus seipsum consumit

vt q̄dā cū vera cordis innocētia in nōnull' suis actib⁹ infirmi videant̄. q̄dā ꝑo iā: q̄dā añ humanos oculos robusta exerceāt: sed tñ erga alioꝝ bona intus inuidie pestilētie tabescāt. Bene ḡ dicit' vita carniū sanitas cordis. q2 si mētis inocētia custodit': etiā siqua foris infirma sūt qñqꝫ roborant'. Et recte subdit'. putredo ossiū inuidia. q2 ꝑ liuoris viciū ante dei oculos ꝑeunt etiā fortia acta ꝟtutū. Ossa q̄ppe ꝑ inuidiā putrescere ē q̄dā etiā robusta ꝑdere. Hec Greg. Sic ḡ ꝑz quō inuidia describit' q̄ ad corp⁹ ſm sex ꝯditiōes ꝓmissas.

D ¶ Tertio ꝑncipal'r describit' inuidia q̄ ad gressum. ⁊ h̄ q̄ntupl'r: vtꝫ ifra

¶ Inuidia
- Gressibus nociua.
- Eundo q̄ ad corpus nubib⁹ aeris coop̄ta
- Arua florentia destruit.
- Herbam virētem exurit.
- Sūma papauera carpit ⁊ vrbes ac domos inficit

¶ Primo inuidia ē gressib⁹ nociua. Nā Ouidi⁹ vbi s. describit inuidiam ꝟsus athenas euntē: baculū spinosum gerentē: nubib⁹ nigris se vestientē: florētia arua destruentē. herbā exurēs virentēꝫ: sūma papauera carpentē: domos ⁊ vrbes inficientē. Vñ dt sic. Indoluit baculūqꝫ capit quē spinea totū cingebāt vincula ⁊c. Vbi Ouidi⁹ modū quē in nocēdo inuidia ſuat exꝓmit. Portat em̄ baculū spinis plenū. q2 inuid⁹ vñ se fulcire debꝫ pūgit ⁊ baculo se nō sustētat. q2 nihil in se habꝫ inuidia qđ delectare q̄at. Jō em̄ spineū portat baculū, q2 hō ex bono ꝓximi q̄ se tanq̄ꝫ baculo releuare deberet, ip̄e ꝑ inuidiā tanq̄ꝫ spinaꝝ aculeis se ⁊ alios lacerat. Inuidētia ei ē egritudo ex alteri⁹ reb⁹ ſc̄dis: vt vult Tulli⁹ de tuscu. q̄ōnib⁹. Iste sūt spine q̄ boni ꝟbi semē suffocāt. Luc. viij. dū clarā ꝓxi famā detractionū vngul' secāt. Iste sūt spine q̄ dolorē iuidie i se ⁊ infamatiōis i ꝓxio ipoꝛtāt. De talib⁹ dr Ezech. xxviij. Nō eris vltra dōui isrl' offendiculū: nec spina dolorē inferēs. ¶ Sc̄do inuidie corp⁹ gradiēdo est nubib⁹ aeris coop̄tū. q2 inuid⁹ nunq̄ꝫ clarā ⁊ ap̄tā sniam de illo cui obloquit' dt: sꝫ malū sub colore aliq̄ palliat, obūbrat ⁊ claudit. Jō vt dt Alexander de natur' reꝝ. Est mel venenatū: ⁊ sterq̄liniū niue coop̄tū: lutuꝫ dealbatū: vulpis sub pelle agnina. ¶ Tertio iuidia florētia arua destruit. q2 inuidia nullū tāgit nisi aliq̄ ꝟtute aut aliq̄ bono florid⁹ sit. q2 vt dt Isid. li. iij. de sūmo bo. c. xxv. Nulla ē ꝟtus q̄ nō hēat ꝯriū iuidie malū. sola miseria caret iuidia: q2 nemo inuidet misero. Propt̄ea Socrates a q̄dā interrogat⁹ quō inuidiā caueret: r̄ndit. si nihil habuer' ex magnis reb⁹ aut nihil felicit' gesser'. ¶ Quarto inuidia herbā virentē exurit: q2 iuuenes ꝑficiētes odit q̄s sup̄ se crescētes ꝯspicit. q̄ i mane iuuētut' sī ē herba transeūt: vt dt ps. ¶ Quinto inuidia sūma papauera carpit: et vrbes ac domos inficit: q2 ꝯtra supiores ⁊ p̄latos q̄ sūt capita alioꝝ iuidus q̄sꝫ garrit. Quanto em̄ q̄s in altiori loco ponit' tanto maiori ictui fulmīs iuidie obijcit'. sic̄ edificia alta ſm naturales fulmie freq̄nti⁹ feriūtur pl⁹ q̄ꝫ loca ima. Vñ Isido. ij. solilo. Altissimi mōtes crebris fulmib⁹

Inuidia gerit baculū spinosum

I

Inuidia ꝑcit miserie

feriunt. sic patz cito insidijs gl'iosus. gl'ia em̄ inuidiā parit: iuidia vo p̄i cula. Et iō cū sūmi mōtes vicz papa / imparator / z alioꝝ supmi rectores in uidia fulminent: quapꝑter pendere debꝫ hō humil' aliq̄ singulari grā p̄dit⁹: si ab inuidis ei⁹ bn̄ gesta depuent: vt de seipō ait Hiero. i plogo hebraicaꝝ q̄ stionū dicēs. Nō mirꝫ si ꝯtra me paruū homūculū sues grūniāt: z pedi bus margaritas ꝯculcēt: cū aduersuꝫ doctissimos viros: z q̄ gl'iam inui die calcare debuerāt liuor exarserit. Carpit igit inuidia sūma papauera qr suo liuore depuat alioꝝ rectores z capita. sicut narrat Ouid. de Tar q̄no: ad quē cū fili⁹ misisset quō cū gabijs ageret q̄ sibi nō obtparēt. Pr nūciū ad hortū duxit z eminētia capita papaueꝝ abscidit: nihilqꝫ aliud filio remādauit. Qō fili⁹ intelligēs: occidit p̄ncipes gabinoꝝ: sic sine re sistētia habuit ciuitatē eoꝝ. Sic reuera faciūt inuidi: q̄ q̄ntū i se est ꝓcu curāt oēs supiores se inficī: vt ipis infectꝭ eēnt ꝑ se dn̄i. Hec de inuidie ꝯditōibꝫ q̄ntū ad gressum z ꝓgressum. | Exēplū

¶ Quarto p̄ncipal'r z vltimo iuidia ꝑ Ouidiū describit flatu infectiua. Un̄ dt Ouid. ꝙ flatu suo ꝑpl'os vrbes qꝫ polluit. qr ex v̄bo suo malicioso oēm ꝑpl'm z vrbē inficit quā attigit. qr z se z eū q̄ audit z illū cui detra hit vno flatu inficit. vt dt Bern̄. vbi s̄. F. Ista ē tristicia inuidiosa rōne sue infectiōis expellēda: iuxͣ v̄bū Sapiēt, Eccl. xxx. Tristiciā lōge expel le a te: multos em̄ occidit tristicia. Occidit em̄ inuidia illū cui obloquit q̄ntū i se ē: s̄m illō. j. Joā. iij. Oīs q̄ odit frēm suū homicida ē. qr inuid⁹ q̄ntū i se ē conat inficere z extiguere bonū qō videt in ꝓximo. Ergo bn̄ dr ꝙ inuidia ꝑpl'os z vrbes polluit: z cū liuore puerēte oīa facta depuare re perit. Ex q̄ ptꝫ quō inuidia describat flatu infectiua. ¶ Scd̄o ptꝫ ex eo qr Ouidi⁹ describit inuidiā venenū comedentē. Un̄ dt: Cū pallas ad in uidiā descēdit: eā viperinas carnes edentē reppit. Un̄ dt. Uipereas car nes vicioꝝ alimēta suoꝝ. Per qō inuit ꝙ oīs inuid⁹ de malignis cogi tatōibꝫ z factꝭ alioꝝ turbatiuis pascit z i ill' delectat: z se q̄si ex eis nutrit Un̄ Chry. sup Mat. hom. x. Queadmodū scabrōes. i. vespe lōgiora cru ra hn̄tes nutriūt stercore: sic iuidi ifortunijs alioꝝ. Et iō cū iuidis nō ē ꝯu: scēdū / comedēdū / nec manēdū. q̄ em̄ intēdūt bono ꝓximo: z cuiuslibꝫ alteri⁹ satagūt ipedire ꝓfectū. Sic em̄ ꝯsuluit Salomō Prouerb. xxiij. di. Ne cōedas cū hoie iuido: nec desideres cibos illi⁹. Comede z bibe di cet tibi: z cor ei⁹ nō ē tecū. A tali igit viciosa ꝯuescētia q̄libꝫ abstinere de bet: q̄ hic pacē mētꝭ z i futuro tranq̄llitatē eternā q̄rit obtinere. quā nob ꝯcedat dn̄s nr̄ Jesus chrs i secula bn̄dict⁹ Amen | R Inuidia flatu suo inficit

¶ De origine inuidie Sermo. XXIX.

Inuidia diaboli mors intra:

uit in orbē terraꝝ. Sap. ij. ¶ In p̄cedēti sermōe. audistis quō ex inuidia mors corpis z aīe itrauit i hūanū gen⁹: q̄d sit iuidia: z iuidoꝝ q̄ttuor genera. Quō etiā ab antiq̄s d̄scribat siue depigat iuidia: q̄ ad locū siue ei⁹ hitationē: q̄ ad corp⁹ siue ꝑsonā q̄ ad ei⁹ gressuꝫ siue ꝓ

gressuz:ꝛ q̃ ad statū. Nunc videndū erit ↄseq̄nter:vn̄ p̄ncipalit᷑ oriat᷑ inui/
dia:vt cognita eiꝰ origine q̃libȝ facilꝰ valeat eā fugere ꝛ se ab ea p̄suare.
Pro grā dicamꝰ Aue maria. ¶ Inuidia diaboli mors intrauit i or.ter.
A ¶ Sic audiuistꝭ i pce.ser. ab initio. sic supbia est initiū ois pcti (vbi s̄
ꝛ mali. ita inuidia est cā oim maloꝝ ꝛ peccatoꝝ:vtȝ ex v̄bis thematis
Est ergo nūc aduertendū:ꝙ inuidia orit᷑ ex q̄ttuor cāis p̄ncipalibꝰ

Inuidia oritur	Ex instinctu demōiace p̄uitatꝭ	id ē	Ex suggestōe dmōis
	Ex affectu pōpatice dignitatis		Ex supbia
	Ex affectu hūane cupiditatis		Ex auaricia
	Ex aspectu aliene p̄speritatis		Ex p̄spitate aliena

¶ Primo iuidia orit᷑ ex insticu ꝛ suggestiōe demōis. Postq̄ȝ eñ diabolꝰ de celo se cū suis cōplicibꝰ cecidisse vidit:ꝛ hoīeȝ rōnalē ad dī imagineȝ formatū ↄspexit. q locū felicitatꝭ quē ipe irrecupabilr pdidit ībabitare debuit:ꝛ ruinā celestꝭ hierlm restaurare si i suo statu pmāsisset:sue feli/citati iuidit:ꝛ de tāto bono sibi nō fauit. et ex h ad eū tētandū accessit:et suū casuȝ i pctm̄:ꝛ mortē pcurauit. Et hic pmꝰ itroitꝰ iuidie i mūdo fu/it:vt hꝫ ex v̄bis thematis. nō eñ sustinere potuit ꝙ hō melior se fuit:vt vult Gre.v.mor.circa finē sup h v̄bo thematꝭ. Inuidia diaboli mors i/trauit in or.ter.. Et sup illo v̄bo Job.v. paruulū occidit iuidia:vbi s̄.dic Gre.§.cxxvij. Inuidere n̄ possumꝰ nisi eis q̃s nob in aliq̄ meliores eē pu/tamꝰ. Hinc ē ꝙ callidꝰ hostꝭ primo hoi inuidēdo surripuit:q2 amissa bti/tudīe minorē se imortalitati illiꝰ agnouit. Sȝ q2 demon casū pmoꝝ pntū ꝛ totiꝰ hūani gn̄is cog̃scit restauratū p passiōeȝ chri. p quā hō nūc ad eter/nā btitudieȝ pōt ↄscēdere quā i pmis pntibꝰ amisit. quā et nūc sepiꝰ pec/cando pdidit. iō adhuc nō cessat ex iuidia hoieȝ mltiplr tentare ad pctm̄ vt sic puatꝰ fructu passiōis chri nō possit etnā btitudinē ↄseq:sȝ secū eter/
B nalit᷑ dānari. Ex q̃ pȝ:ꝙ iuidie malū primo a demone hūit ortū. Et hodie

Inuidia ē pctm̄ diabolicū

mltiplr originē i hoīe recipit tētatiōe demōis. ꝓpterea iuidia spēalr dī viciū diabolicū sicut ꝛ supbia. Vn̄ Aug.x.de doct.chriana. Inuidia ē viciū diabolicū q̃ solo diabolꝰ reꝰ ē ꝛ inexpiabilr reus. Non eñ diabolo dr:vt dānet᷑:adulteriū ↄmisisti:furtū fecisti ꝛc. sȝ supbisti ꝛ hoi stanti inuidisti Hec ibi. Et iđo iuidi diabolo assilant᷑. qđ bn̄ ōndit sapiens dī. Inuidia diaboli mors intrauit i or. ter. ꝛ statim seq̄t᷑. imitant᷑ aūt eū q̃ sūt ex pte illiꝰ. Inuidia eñ ē signū q̃ diabolꝰ discipulos suos cog̃scit. Vn̄ sic dicit dn̄s Joā.xiij. In h cog̃scēt oēs q2 mei discipli estꝭ si dilectiōȝ habueritꝭ ad inuicē. sic dr diabolꝰ. In h cog̃scent oēs:q2 discipuli mei estꝭ si iuidiā hētꝭ ad iuicē. Et bn̄ inuidi sūt discipli diaboli. q2 sic diabolꝰ gaudet d ca/

Inuidus discipulꝰ diaboli dicit᷑

su hois ꝛ eiꝰ dāno mortio:ꝛ dolet de eiꝰ pfectu in v̄tute. sic iuidi gaudēt de diffortunio pximoꝝ ꝛ dolēt de coꝝ p̄speritate. Et sic q̃dāmō iuidi n̄ solū sūt discipli diaboli. sȝ ꝛ eiꝰ socij ꝛ amici:q2 hn̄t idē velle ꝛ nolle. Nā fm Tulliū amici sūt q hn̄t ideȝ velle ꝛ nolle. ita faciūt diabolꝰ ꝛ inuidi fm p̄dicta. De inuidia diaboli scribit b. Hiero. in vitaspatꝝ se vidisse here/mitā scm̄ Apolloniū. q mlta miracla fecit. imo sel' cū soluȝ tres sporte panū p victu monachoꝝ:vniꝰ diei necessarie adessent. supueniēt magna

m'titudo ppl'i terre illi⁹ ad eū: marīti cū vxorib⁹ z filijs zc. poscentes ci bū famis necītate ꝯpulsi. Et tūc in auditu toti⁹ ppl'i: eleuatꝭ ad deū ocul' z manib⁹: ait. Nunqd nō valet man⁹ dñi m'tiplicare hec. Sic dicit spūs sctūs. Nō deficiet panis in sportꝭ his donec satiemur oēs de frugib⁹ nouis. Et sic q̄ttuor ꝯtinuis mēsib⁹ nō est cessatū erogari panes ex sportis. Sil'r fecit alio tp̄e de frumēto z oleo. Hoc vidēs diabol⁹ inuidia mot⁹ dixit ad eū. Nunqd helias es tu: aut aliqs ꝓphaꝝ: vel apl'oꝝ. q2 hec facere aus⁹ es. At ille rñdit ei. Quid em̄: Nōne z ꝓphe z apl'i hoīes erant. qui nob̄ fidē suā z grām tradiderūt: aut de⁹ tūc p̄ns erat. nunc ꝟo absens est de⁹ q̄ oia pōt: z q̄ p̄t sp pōt. Si ḡ de⁹ bon⁹ est: tu q̄re mal⁹ es et inuidus?

¶ Sꝫ circa h̄ dubitat̄ an iuidia diaboli sit peior z maior i eē malicie iuidia hoīs. Et vī q̄ sic: q2 iuidia diaboli fuit cā oīs mali: vt pꝫ ex dictꝭ. igit̄ etiā fuit cā inuidie hoīs z nō eꝯ. z p ꝯñs peior ē inuidia demōis q̄ꝫ hoīs. Itē iuidia demōis ē irremediabil'. sꝫ inuidia hoīs ē remediabil' p pniam virtute passiōis chri. ḡ inuidia demōis ē maior. Sꝫ i oppositū vī q̄ maior sit iuidia hoīs q̄ꝫ demōis p Chrẏs̄ sup matth. omel'. xxvij. di. Inuidi feris sūt deteriores: demōib⁹ pares. fortasse āt ill' deteriores: igit̄ zc. Ad hanc dubitatiōeꝫ rñdet̄: q̄ simpl'r loq̄ndo: peior z deterior ē iuidia demōis q̄ꝫ hoīs. Et cā ē m'tiplex. tū q2 iuidia diaboli vtꝫ s̄. i p̄ma rōne ē inexpiabil' z irremediabil'. inuidia āt hoīs ē remediabil'. Tū scdo q2 iuidia demōis ē ꝯtinua respcū hoīs. hoīs aūt iuidia nō p̄t eē ꝯtinua sꝫ interpolata. Item t'tio: q2 iuidia diaboli ē ex certa malicia z i volūtate obstinata. hoīs ꝟo cū passiōe aliq̄. Sꝫ ad auctoritatē Chrẏs̄. q̄ videt̄ dicere hoīs iuidiā esse peiorē. dōm q̄ h̄ ē veꝝ rōne cuiusdā circūstantie. q̄ est circa iuidiā hoīs z nō demōis. Hō em̄ iuidet hoī z sic inuidet rei nāe sue. demon āt nō iuidet demōi nec rei nāe sue. Et sic q̄ ad hāc circūstātiā peior ē inuidia hoīs q̄ꝫ demōis. simpl'r tū deterior ē inuidia demōis. Et hoc Chrẏs̄ i eadē auctoritate videt̄ innuere cū dic̄. Illi scꝫ demōes ad nos hn̄t inexpiabilē iuidiā. Et iō d2 maior. sꝫ in h̄ ē inuidia demōis minor: q2 nō inuidet rei nāe sue. C

¶ Scdo inuidia orit̄ ex affectu pōpatice dignitatꝭ siue ex supbia. Inuidia em̄ ē supbie filia: vt dc Gre. xxxi. moꝝ. §. siue snia. xcvij. vt dixi s̄. ser. vij. B. Idē vult Augu. in li. d virtutibus dñi. di. Inuidia ē filia supbie. et ista m̄r supbia nescit eē steril': vbicūq3 fuerit ꝯtinue parit. Et sup Geñ. ad Augu. li. ix. Inuidia seq̄t̄ supbiā: nō p̄cedit. nō em̄ cā supbie ē iuidia: sꝫ cā inuidēdi ē supbia: qd sic pꝫ: q2 cū supbia sit amor ꝓpe excellētie. iuidia ꝟo odiū felicitatꝭ aliene: q̄ nascat̄ ex supbia facile ē videre. q̄sqs ei amat excellētiā: vl' eq̄lib⁹ iuidet q̄ sibi coeq̄nt̄. iferiorib⁹ ne crescāt z sibi pares efficiāt̄. supiorib⁹ ne sibi dn̄ent̄. Un̄ Aug. i q̄dā s̄. Inuidia ē odiū aliene felicitatꝭ r̄spcū iferioꝝ ne sibi eq̄nt̄: r̄spcū supioꝝ ne sibi dn̄ent̄. z q2 eis n̄ eq̄t̄ r̄spcū pariū: q2 sibi eq̄nt̄. ex eo ei q̄ q̄s vult alicui p̄ferri ei⁹ iuidꝫ diḡtati volēs singularit̄ excellēs videri: qd phibꝫ apl's Gal'. v. Nō effici. inanis glie cupidi: inuicē puocātes: iuicē iuidētes. Ex q̄ infert̄ iux̄ dicta q̄ inuidia orit̄ ex affectōe pōpatice dignitatꝭ. Quia dc Arist. ij. Rheto. q̄ amatores honoꝝ z glie magꝭ inuidēt. Un̄ Gre. xxxj. moꝝ. snia. xcviij. Inanis D

gl'ia dū opp̄ssam mentē corrūpit. mox inuidiā gignit. q2 nimiꝝ dū vanā hoīs potentiā appetit: ne q̄s hāc alius adipisci valeat tabescit. Hec ibi. Hui9 exēm refert petr9 comestor i scholastica hist. sup act9 apl'oꝝ. q2 dū herodes agrippa/a tyberio cesare eēt icarcerat9: soror sua herodias ꝛ herodes tetrarcha vir eiusdē herodiadis: sūme ꝯpatiebāt eidē. ꝛ p̄ sua liberatiōe instabāt. tandē mortuo tyberio: gai9 eidē successit. q̄ amic9 agrippe erat: ꝛ extractū de carcere libauit. sublimauitq3 i regē: ꝛ duas tetrarchias ei regēdas tradidit. tūc soror sua q̄ p̄mo ꝯpatiebat' ifelicitati sue i captiuitate: cepit iuidere sue felicitati: eo q2 rex eēt ꝛ nō vir su9. ꝛ ita suggessit viro suo: cū esset fili9 magni herodis: ꝛ sic maior natu agrippa: q2 iret ad gaiū ip̄atorē: ꝛ ꝯ herodē agrippā frēꝫ suū p̄curaret se fieri regē. q̄ victus p̄cib9 vxorꝭ iuit: s3 agrippa hoc itelligēte ꝛ ꝯ herodē tetrarcham scribēte: fec̄ q2 herodes tetrarcha: p̄uat9 fuit sua tetrarchia: ꝛ data fuit regi herodi agrippe. Et sic tūc possedit tres tetrarchias. i. p̄ncipat9. Ecce iā p3: quō inuidia i herodiade ꝯ frēm suū herodē agrippā orta fuit ex affectu p̄ p̄patice dignitatꝭ. vicꝫ regie ꝛc. Sed quāuis f'm p̄missa: idē sit motiuū sup̄bie ꝛ inuidie. vicꝫ appetit9 p̄prie excellētie. tñ adhuc sūt diuersa pctā. pat3 q2 excellētia alia rōne mouet ad sup̄biā: ꝛ alia rōne ad iuidiā.

Sup̄bia et iuidia diuisa sūt pctā

Nā sup̄bia appetit simplicit' appere ꝛ excellere: ꝛ alios i potētia magnitudis ꝛ honorꝭ excedere: nō tñ intētiōe diminutiōis bonoꝝ cuiuscūq3. Inuidia vo appetit excellere cū intētiōe diminutiōis excellētie alteꝛ vel annihilatiōis oīmode. Vñ sup̄b9 vult excellere sup̄ alios et appetit excellentiā: nō hac rōne q2 aliq̄s aliq̄d omittat. vl' q2 ab eo bonū auferat' seu ei diminuat': s3 simpl'r vt eū excellat. habeat alt' q̄ntūcūq3 bonū vdit. S3 inuid9 vult alios excellere ꝛ sup̄ eos exaltari: ꝛ eoꝝ excellētiā minui ꝛ auferri: ꝛ sic singularit' videri. Et iō singl'aritas ē adiūcta excellētie iuidie. rōne cui9 appetit alioꝝ excellētiā minorē vl' nll'aꝫ esse. Et iō f'm Augu. i li. ꝯfes. iuidia d3 de excellētia litigare: cū dt. Inuidia d' excellētia litigat. s3 q̄d te dñe excellēti9: q̄d te potenti9: Ex q̄ p3: q2 licꝫ idē sit motiuū sup̄bie ꝛ iuidie. vicꝫ amor p̄p̄e excellētie: tñ alia ꝛ alia rōne: ꝛ p̄ ꝯn̄s sūt pctā diuersa ꝛ realr̄ disticta. Ex q̄ iteꝝ p3: q2 licꝫ iuidia sit filia sup̄bie. tñ lōge ē peior mr̄e: q2 mr̄ vicꝫ sup̄bia ē ꝯtēta i h̄ q2 excellat siue p̄ferat' aliis. Inuidia āt nō solū h̄ appetit: s3 ꝛ vt aliis eoꝝ bōa diminuāt' vl' auferant'. vicꝫ honor/stat9/dignitas/fortitudo/sanitas/pulcritudo/diuitie/pueri ꝛ sic d' aliis. ¶ Tertio orit' iuidia ex affcū hūane cupiditat' siue ex auaricia.

Inuidia oritur ex auaricia

Nā cū diues q̄s existit ꝛ alt' diues fit. ex h̄ in se p̄mi9 iuidia tabescit: q2 totū depire sibi credit q̄d altī accrescit. Iō dt̄ Sene. i li. de morib9. Facili9 ē paupi ꝯtēpni effugere q̄ȝ diuiti inuidiā. Idē tangit sapiēs p̄uer. xxviij. Vir q̄ festiat ditari ꝛ aliis iuidet. igrat q2 egestas supueniat ei. Vbi dic̄ glo. Hug. Aliis inuidēt q̄ iam diuites sūt. nā tl'es freq̄nt' inuidēt. Hec ibi. Sic Isaac: q2 dñs ei bñdixerat ꝛ ml'tiplicat9 fuit nimis: ꝛ ibat p̄ficiens ꝛ succrescēs: donec magn9 vehement' effect9 ē/habuitq3 possessiōꝫ ouium ꝛ armentoꝝ ꝛ familie plurimum: ob hoc inuiderunt ei palestini

⁊ ipleuerūt puteos humo ne posset gregē adaquare: ⁊ rex abimelech dixit Jsaac. Recede a nobis qm̄ potentior nostri factus es valde Gen̄. xxvj. Sicut eīm charitas oīa cōicat: siue facultates tp̄ales: siue scientiam: siue virtutē: ⁊ q̄ habet in cōe donat. ſm illud Sap̄. vij. quā sine fictione didici: sine inuidia cōico: Sic inuidia bonum cōe sibi appropriat: ⁊ de ei⁹ p̄speritate ⁊ diuicijs dolet ⁊ se ↄtristat. Un̄ dicit Aug. sup̄ Joannē. Tolle inuidiā ⁊ meū est qđ habes. tuū est qđ habeo. Inuidi em̄ sūt vt canes repleti. Nā cibū de q̄ nō indigēt rapiūt ⁊ vorant ne ali⁹ habeat. Itē si extrane⁹ canis domū introeat ꝯ latrat ne ꝓpter ei⁹ p̄n̄tiā aliq̄d sibi de pereat. sic inuid⁹ si videat ꝓximū q̄rere ꝓfectū suū īpedit si pōt. Itē vt dē Auicēna. Canis occulte herbas tollit q̄bꝫ se purgat: inuidēs si herbe effectū alīqs cognoscat. vt dr̄ in ꝓꝓetatibꝫ rex de malicia canis. Sic reuera hō inuid⁹ q̄ntūcūq3 res tp̄ales vltra sufficientiā habeat: ꝯ indigentes hāc occultat ⁊ totū qđ ē oīm alioꝝ se habere exoptat. Et q2 oē qđ ali⁹ cui inuidet hꝫ appetit. ideo iugi inuidia in seip̄o anxiatur et tabescit. Exēplū Canis ꝓ ꝓprietates

¶ Quarto inuidia orit̄ ex affectu aliene ꝓsperitatꝭ. Un̄ q̄nto hoīes sūt maiorꝭ ꝓsperitatꝭ tanto magꝭ rodunt̄ dentibꝫ inuidie. Un̄ cōe ꝓuerbiū est. Meli⁹ ē hr̄e m̄ltos inuidos q̄3 m̄ltos cōpatiētes. qđ tn̄ falsū ē. q2 cōpassio est sine pctō ⁊ meritoria: sed inuidia nunq̄3 ē sine pctō ⁊c̄. Unđ ait Socrates ī vitꝭ phoꝝ c. xxx. felicitas sp̄ subiecta ē inuidie. sola ḡ miseria caret iuidia. Et subiūgit: digni aūt sūt inuidi: vt si fieri posset ī oībꝫ ciuitatibꝫ: aures ⁊ oculos haberēt: vt de oīm ꝓfectibꝫ torq̄rent̄. quanta em̄ feliciū hoīm sūt gaudia tanta inuidoꝝ gemit⁹. Hec ille. Un̄ ⁊ ſm diuinas ⁊ humanas chronicas siue historias semꝑ gl'iosi ⁊ laude digni sūt ab inuidis infestati. Un̄ sic h̄r Gen̄. iiij. Cain ex iuidia mot⁹ occidit frēz suū. q2 dn̄s respexit ad abel ⁊ munera ei⁹ ⁊ nō ad mūera sua. Sic Esau ad ꝑsecutionē frīs sui iacob exarsit. q2 p̄mogenitoꝝ bn̄dictōē ꝑdita. quā cū lenticule esu ip̄e vēdiderat: minorē se ei quē nascendo p̄ibat ingemuit Gen̄. xxvij. Sic ex inuidia ip̄m Joseph frēs sui bis maledictꝭ trāseūtibꝫ vēdiderūt. q2 cognito reuelationis mysterio. vt se melior fieret / ei⁹ ꝓfectibꝫ obuiare conati sūt Gen̄. xxxvij. Sic saul dauid sibi subditū lancea ꝑforare voluit. eo ꝙ magnis q̄tidie eū augeri vidit v̄tutū successibꝫ. ⁊ p̄ h̄ illū vltra se excrescere expauit. vt patet. j. Reg. xix. Item q2 daniel suꝑabat oēs satrapas ⁊ p̄ncipes in sapiētia. iō q̄rebant occasionē ꝯ eū ex latere regis Daniel. vj. Itē achim⁹ rex ⁊ nycanor vidētes claritatē iude: venerūt ad demetriū ⁊ dixerūt euz rebꝫ alienis assentire ij. Mach. xiiij. Sic etiā pharisei videntes dn̄i iesu gl'iam ⁊ excellentiā in ppl'o. accusauerūt eum ⁊ laborauerūt ad mortē suā qđ etiā pilat⁹ cognouit. sciebat em̄ ꝙ p̄ inuidiā tradidissent eū Matth. xxvij. Jdem patz de clarissimis mūdi viris qui q̄nto fuerūt clariores tanto pic'losioribꝫ sūt agitati iuidie stimulis. Nā inuidia ↄuertit aiositatē ⁊ fortitudinē in furorē: formositatē ⁊ pulcritudinē in pallorē: ꝓsperitatē ⁊ vbertatē opulētie in liuorē: claritatem sapiētie i errorē. Ut deducit Alan⁹ ī de planctu nāe. Nā inuidia non hꝫ Exēpla multa

locũ ĩ paupibꝫ ⁊ hoĩbꝫ hũilibꝫ. vícꝫ a diuitibꝫ. licꝫ inť se paupes sint mlť
tũ inuidi ⁊c̃. attñ ad nullũ hꝫ inuidia ex h q̃ꝛ paupꝫ est. ⁊ ad talẽ sensuꝫ dr
q̃ sola miseria caret iuidia. q̃ꝛ vt s̃. ptꝫ: sola miseria caret miseria. Et ideꝫ
dr Aristo. ij. Rheto. q̃ homies nõ inuidẽt ad eos q̃s vident mltũ defice
re. Sꝫ seuit ĩ eos. q̃s inuenit vel aĩositate: vel militia vel pulcritudie: ca
stitate ⁊ mundicia: vel vbertate reꝝ tpaliũ abundãtia: industria vl' pru
dentia peritia claros. Hoꝝ virtutes in ꝯrios vertit viciorꝝ mores. Nã si
h — qs ꝯmendať de fortitudie ⁊ aĩositate: inuidia dĩc eũ insensatũ ⁊ furibun
Inuidia — dũ. si de pulcritudie dr eũ esse pallidũ. si d̃ ꝓsperitate ⁊ abũdantia dr eũ
ꝯ fortitu — esse parcissimũ. ⁊ sic de alijs. Vñ dr Bla. vbi s̃. Audaciã feruori aut te-
dinẽ — meritati assignat. ⁊ fortissime ⁊ fidelissime pro republica pugnãtẽ fatue
egisse affirmat. Et q̃nto gl'iosioꝛ qs apud hoĩes extat / tanto eũ ãpli⁹ con
fundere ⁊ male tractari laborat. Sic narrat Emili⁹ ꝓbus in li. d̃ ducibꝫ
de themisdõe. q̃ in ťra corticeos subiugauit athenieñ. in mari oẽs pira-
tas fugauit. Cui⁹ ꝯsilio xerses rex pl⁹ q̃ꝫ armis grecoꝝ vict⁹ fuit. Hic vl
timo ex inuidia ciuiũ suoꝝ exilio ꝑpetuo dãnat⁹ fuit. vbi spõte sũpto ve
neno interijt. Sic gl'ios⁹ miles scipio aphrican⁹. q̃ totã africã sua aĩosita
te romã is subiecerat. ⁊ de oĩbꝫ nihil pter nomẽ vsurpabat. iuidiã suorũ
effugere nõ potuit sicut ipsemet dĩc. vt narrat Valc. maxi⁹ li. iij. ca. vij. di.
romãis. Cũ totã africã vře ptãti subiecerim: nihil ex ea qd̃ meũ diceret p̃r
cogñmẽ retuli. Nõ igiť me punice. nec frẽꝫ meũ asiatice gaze auarũ reddi
Inuidia — derũt. sꝫ vterqꝫ nřm inuidia magꝭ q̃ꝫ pecunia locupletioꝛ ẽ. Rursum in
ꝯ pulcri- — uidi ꝯuertũt formositatẽ ⁊ pulcritudinẽ ĩ palloreꝫ. sic cũ aliqs vel aliq̃
tudinem — de corꝑis pulcritudie ꝯmẽdať. mox inuid⁹ vl' inuida h repꝛobare conať
asserẽs nihil eũ esse. anhelitu fetidũ. vl' corꝑe macrũ: vel cute vlcerosum:
Exẽplũ — vel cesarie scabiosuꝫ. vl' alias latenť defectuosuꝫ. Sic de alcipiade phõ:
q̃ fm Arist. ⁊ Boe. iij. d̃ ꝯso. phic. ꝓsa. viij. vt ptꝫ s̃. ser. v. C. Et fm Vale.
li. vj. c. vij. habuit nobilitatẽ eximiã: formã p̃stantissimã: fauoꝛẽ ciuium
maximũ: sũma impia: p̃cipuas vires: flagrãtissimũ ingenium. Hic tñ ⁊
inuidia fuit occis⁹: ⁊ ꝑpetuũ exiliũ pass⁹. Nã vt dr Hiero. ꝯ Iouinia. ab
athenieñ. vbi nat⁹ fuit ꝓpť inuidiã ad lacedemonios ꝓfugit. q̃ athenieñ.
hostes erãt. sed iterꝝ vt⁹ ci⁹ pl⁹ inuidie q̃ꝫ grẽ ꝯtraxit. q̃ cognito ad holo-
fernẽ p̃fectũ darij regꝭ ꝓfugit. Is aũt ad quẽ ꝯfugerat: accepto alisan-
Inuidia — dro p̃ncipe lacedemõioꝝ: p̃cio eũ interfici iussit. Item inuidi ꝯuertũt ꝓ
ꝯ ꝓsperi — speritatẽ opulẽtie in liuorẽ. vt cum aliqs ex diuitijs ⁊ opulẽtia ꝯmendať
tatẽ — ilico inuidus hũc detractorie annihilare conať. vel diuitias eũ fenore ⁊
vsura: ⁊ alijs illicitis ꝯtractibꝫ acq̃siuisse fať. vl' rapinis ⁊ crudelitatibꝫ
cumul'asse. vl' ipm appere locupletẽ ⁊ ñ existere. vl' eũ respcũ taliũ nil ẽẽ af
Inuidia — firmat ⁊ ꝯtestať. Demũ inuidi sapie claritatẽ vertũt ĩ errorẽ. Cũ eñ qs
ꝯ sapiam — de sapia ⁊ lřis extolliť: in ꝯtinẽti iuidia ꝯtͤ nitiť. talẽ q̃ exaltať annihilã
⁊ sciam — do: prudentiã suã astutiã esse exponũt. eloquẽtiã v̄bositatẽ dicũt. Illa q̃
docet ⁊ legit. nõ sua sed alioꝝ ẽẽ asserũt. Ipm veꝝ docẽdi modũ nõ hĩe
oñdere satagũt. ⁊ sic oĩa sapientũ facta obliq̃re nõ desistũt. q̃ oĩa lateꝝ pe

clarat Alan⁹ vbi s. Sic sapiẽtissimo licurgo factũ fuit. q̇ tante sapiẽ extitit. q̄ lacedemonijs legẽ dictauit. tante ỽtutꝭ q̄ apollo inẽ eoꝝ deos eũ ꝯnũerari voluit. hic tñ suoꝝ ciuiũ inuidia expulsus fuit. De q̇ sic ait Valeri⁹ li. v. c. iij. Neminẽ licurgo aut maiorẽ aut vtiliorẽ virũ lacedemonia genuit. vtputa cui apollo oraculũ poscenti ferẽ respõdisse: se nescire. an illũ hoim: an deoꝝ nũero aggregaret. Huic tñ neq̄ vite sue sũma sinceritas. neq̄ erga p̄riã ꝯstãtissim⁹ amor. neq̄ leges salubrẽ excogitate auxilio ei eẽ potuerũt. q̇ min⁹ ifestos ciues experiret. sepe eñ lapidib⁹ petitus. aliqñ furore eiect⁹: publice etiã p̄uat⁹. ad vltimũ patria puls⁹ ẽ. Constat aũt h̄ totũ ex inuidia factũ eẽ. Ex q̇ p̄tz q̄ q̄nto aliq̇ fuerũt ỽtutib⁹/sapientia/robore/ꝛ diuitijs clariores. tanto ꝯ se habuerũt emulos īuidiores. Sic de africano refert Tuli⁹. ij. Rhetoꝛ. dicẽs. q̄ africano ỽtutẽ industria: virt⁹ glãꝫ: glĩa emulos cõpauit. Hoc adũtẽtes antiq̇ clari ꝛ famosi: de magnis ciuitatib⁹ nati: ꝛ ceterꝭ p̄lati. se a p̄n̄tia suoꝝ ꝯciuiũ absentauerũt. Per h̄ eñ īuidiã suoꝝ effugere conati sũt. vt oñdit Tulli⁹ vbi s. Hoc inq̇t est cõe viciũ i magnis: liberisq̄ ciuitatib⁹. vt īuidia glĩe comes sit. sic ꝛ libenẽ his detrahũt q̄s eminere alti⁹ vidẽt neq̄ eq̄ aio intuenẽ. Vñ m̄lti tales clari viri nõ fuerũt añ ocl'os suoꝝ ciuiũ athenis. tãtñ eñ se ab inuidia putabãt tutos q̄ntũ a ꝯspectu suoꝝ recesserũt. Hec ibi sn̄ialiẽ. ¶ Quãuis p̄dicta sint magna ꝛ horrẽda: tñ adhuc iuidi non sunt ꝯtẽti s; ꝛ bñ facta ꝛ meritoria oga suis detractiõib⁹ mordẽt: ꝛ conuertũt ỽtutes/deuotõeꝫ/bona oga in hypocrisim ꝛ vanã glĩam: Sic cũ q̄s de oĩone deuota: de ieiunio vel elẽmis ꝯmendaẽ: mox iuidus g detractionẽ hec ãnihilare conaẽ. dicẽs ex hypocrisi ꝛ vana glĩa hec fieri. vel ex auaricia sub specie religiõis ꝛ ꝺuotõis aut pietatꝭ alios velle decipe. Ita Job vir scĩssim⁹: q̄uis in adũsitate ꝛ tribulatiõe esset patiẽtissim⁹ ꝛ rectus corã dño. neq̄ peccasset labijs suis loq̄ndo ꝯ vxorẽ ꝛ amicos suos tñ adhuc ab vxore ꝛ amicꝭ reputabaẽ tanq̄ hypocrita ꝛ pctõr. ꝛ q̄ p peccatis hec oia q̇ passus est sustineret Vt hẽ Job. j. ij. iij. iiij. ꝛ v. capituẽ. et ꝯsequẽter g totũ libꝛ. Patꝫ ḡ ex p̄missis: q̄ q̄nto quis est in p̄speritate maiori: ꝛ in statu supiori: aut ỽtuosiore. tanto subiacet inuidie liuidiori. ¶ Et ꝯsequẽs p̄tz ex q̇b⁹ inuidia oriaẽ. qd̄ ꝛ vtile ẽ cogn̄scere volẽtib⁹ effugere hoc viti⁹ inuidie. Rogem⁹ ergo dñm: vt ab hac pestifera filia superbia. ip̄a vicꝫ inuidia: nos custodiat. ne cũ inuidis demonib⁹ sine fine torqueamur. sed magis in charitate gpetua hrõꝝ viuam⁹. qd̄ nobis prestare dignemur dñs nr̄ iesus chr̄s in secula bñdict⁹ Amen.

Exẽplũ

Orauit: vt scirꝫ q̇ sibi esset fortuna q̄s status eius

D Inuidi detractionibus mordẽt oga bõa

¶ De malis effectib⁹ inuidie. Sermo. XXXI.

Qui in ruina letatur alterius

nõ erit ipunit⁹. puer. xvij. In p̄cedẽ. ser. audistꝭ vñ oriaẽ iuidia vicꝫ ex suggestiõe ꝺmõis: ex supbia siue amore ꝓprie excellẽtie

ex auaricia ꝛ aliena ꝓſpitate. Quõ etiã ſit viciũ diabolicũ ꝛ q̃re. qb⁹ etiã generib⁹ hoim iuid⁹ detrahit ꝛ oia bona eoꝝ facta ꝛ opa i malũ ꝯuertit. Nũc vidẽdũ ẽ ꝯñr de effectib⁹ ei⁹ mal': q̃ vicȝ mala faciat ipa iuidia ꝓ ꝓo ſubiecto. vt ꝛ his cognit' q̃libȝ tãto libẽti⁹ ſtudeat inuidiã declinare. Nã ꝛ ꝓpᷓ hᷓ mala q̃ facit iuidia: iuid⁹ ꝗuiꝭ puniet a deo iux̄ ꝟbũ thẽat. [Qui i ruina letaꝛ alteri⁹] ſcȝ iuid⁹ [nõ erit ipũit⁹] vbi ſ̄. q. d. ſapiẽs. tal' ꝛ ſi nõ puniꝛ i h̄ ſeculo: nõ tñ mãebit ipunit⁹ i futuro. Pro gr̃a Aue maria. ¶ Qui in ruina letaꝛ alteri⁹ nõ erit ipunit⁹ vbi ſ̄.

A ¶ Circa ꝟba thẽat' ẽ breuiꝛ notãdũ: ꝙ Salomõ ꝑ ea gñalr tãgit pẽas inuido debitas: q̃s ꝛ null⁹ iuid⁹ euadere valet, niſi ꝑ pniam ꝯuerſus fuerit. De ãt pene cognſci pñt cognit' mal' q̃ facit ipa iuidia: vtȝ iſra. Pro q̃ ẽ aduertẽdũ ꝙ inuidia ml'ta mala facit ꝛ opaꝛ: vt ptȝ infra.

Inuidia ml'ta mala facit ipi inuido.
- Remediũ curatiõis renuit
- Propꝛiũ ſubiectũ inficit: ꝛ aĩm dolore corrũpit: ꝛ ſic charitatẽ extiguit
- Judiciũ rõnis ꝑuertit
- Fagitiũ letale ſiue mortale inducit
- Supplıciũ gehẽne incurrit
- Egeſtatẽ ꝛ paupꝛtatẽ inducit

Primũ ꝗ malũ iuidie ẽ ꝙ remediũ curatõis renuit. tãto ãt ifirmitas est peior ꝛ ꝑicl'oſior q̃nto ad curã ẽ difficilior. ſic apparet i lep̄. ethiſi ꝛ hydropiſi ꝛc. ¶ Sȝ di. qs. Ex qb⁹ cauſ iuidia ita difficulť curaꝛ: Rñr ꝙ inť oia vicia difficulť curaꝛ iuidia ꝓpť tria. vicȝ vt infra

Ethis est vlceratõ vl' tumor pulmõis

Inuidia curatur difficulť ꝓpť tria.
- Propť ſpũſſcti offenſam ꝛ excluſiõem
- Propť criminis latẽtiã ꝛ occultationẽ.
- Propť mali ꝑmanẽtiã ꝛ ꝯtinuatiõem

B ¶ Primo iuidia difficulť curaꝛ ꝓpť ſpũſſcti offenſam. Vñ q̃nto aliq̃d pctm̃ magis bonitati ſpũſſcti ꝯriaꝛ: tãto difficili⁹ curaꝛ. q2 peccãs i pᷓtrem ꝑ infirmitatẽ carnis: vl' in filiũ ꝑ igrãtiã: remitteꝛ ei. ſȝ q̃ peccat i ſpm̃ ſanctũ ꝑ certã maliciã nõ remitteꝛ ei. i. difficulť dimittiꝛ ei: nec h̄ nec i futuro ſeculo. vt ait ſaluator Mat. xij. ꝛ Luc. xij. Pro q̃ notãdũ: ꝙ pctm̃ triplicit' dr curabile ſiue remiſſibile: vt dr Alb. ſup Luc. tractãs textũ pallegatũ. ſ. ex cã, ex genere, ꝛ ex euẽtu. ¶ Prio pctm̃ dr remiſſibile ex cã. ſicut qñ cõmittiꝛ pctm̃ i ſe mortale: ꝛ tñ hꝫ aliq̃ mõ excuſantẽ ꝛ reatũ ſuũ diminuentẽ. ſic ẽ illd qd fit ex igrãtia aut iaduertẽtia: vel ex magne tẽtationis infirmitate. ſic ſũt pctã carnalia: ſubita ira: iuramẽtũ illicitũ ex inaduertẽtia. ꝛ ſic de alijs. ¶ Scdo dr pctm̃ remiſſibile ex genere: qñ. ſ. peccatũ cõmittiꝛ qd i ſe ꝛ ex ſuo genere ẽ remiſſibile ꝛ vẽiale: ſic ꝟbũ ocioſũ vel fictũ qd caret rõne iuſte necitat' aut pie vtilitat': ꝛ tñ ſine nocumẽto ac ꝯtẽptu ꝛ leſiõe ꝛ iproba libidine. ¶ Tertio dr remiſſibile ex euẽtu: qñ. ſ. pctm̃ cõmittiꝛ qd ẽ mortale dũ ꝑpetraꝛ: ſȝ ꝑ euentũ pnie ꝛ ꝯfeſſiõis ſeq̃ntẽ fit venia dignũ ꝛ relaxaꝛ. Et h̄ mõ pctm̃ ẽ venia dignũ ꝛ remiſſibile: pnia ꝛ ꝯfeſſiõe remittẽte. Pctm̃ ãt i ſpm̃ ſctm̃ q2 fit ex certa malicia. iõ ẽ indignũ venia: q2 ibi nõ cadit excuſatio vl' cã excuſatõis aliq̃: cuius

modi ē inuidia fraťne grē:ꝛ ē pctm̄ ad mortē ꝓ q̄ nō ē orādū.s.Jo.v.vbi dr apl's.Est pctm̄ ad mortē:nō ꝓ illo dico vt roget qs.Pro cui⁹ auctoritatis itellectu ē notādū ꝙ pctm̄ ad mortē dr trib⁹ modis.Pmo pctm̄ ad mortē dr q̄dlibꝫ pctm̄ mortale ex effectu:qꝛ ad mortē ducit. Scd̄o peccatū ad mortē dr inuidētia vel ipugnatio fraťne grē.Tertiō pctm̄ ad mortē dr final' impenitētia.s.qn̄ aliqs decedit ipenitens.Nō igiť ꝓ pctō ad mortē pmo mō dicto.s.mortali debem⁹ orare vt ei venia deť.Pro pctō āt ad mortē scd̄o mō vt i ꝓposito.s.inuidētia fraťne grē debem⁹ orare:nō vt ei venia deť/sed vt volūtas mala muteť.Tertio mō dicto ꝓ pctō ad mortē.s.ꝓ finali ipenitētia qn̄ aliqs decedit ipenitens/nō debem⁹ orare:nec ꝓ venia:nec ꝓ volūtatis mutatiōe.De h̄ lati⁹ determiat mgř li.ij.sententiaꝝ dist.xliij.Pꝫ igiť ꝙ inuidia ē spūisctī offensiua.ꝛ iō difficil' ē ei⁹ cura:eo ꝙ fit ex certa malicia:ꝛ ꝑ ꝯn̄s ꝯ bōitatē summā q̄ spūisctō attribuiť.Jlle āt peccat ex certa malicia/cui⁹ volūtas nō ex igñrātia vel infirmitate/ſꝫ ex certa scia vl' industria inclinať i bonū aliq̄d qđ hꝫ annexam maliciā.qđ duob⁹ modis ꝯtigit.s.ꝓpť inclinationē nālē ꝛ ꝓpť ꝓhibētiꝫ remotionē.Uerbi grā.Sic i reb⁹ nālib⁹ dupl'r aliq̄d moueť deorsum.Primo ꝓpť inclinationē nālē:sic ḡue deorsum.Scd̄o ꝓpť ꝓhibētis remotionē:sic aq̄ effundiť fracto vase.Sic volūtas ex certa malicia vl' scia ferť i bonū qđ maliciā habꝫ annexā duplici rōne.Prima ē ex idinatiōe habitus viciosi.Et tal' largo mō dr peccare i spm̄sctm̄:qꝛ ipe ex ꝯūti ꝯtraiť bonitati spūisctī.Scd̄o volūtas alicui⁹ ex certa malicia vl' idustria ferť in bonū qđ hꝫ malū annexū ex ꝓhibētiꝫ exclusiōe.s.qꝛ remouet ꝛ abijcit illa q̄b⁹ hō retrahiť a pctō.Sūt āt sex q̄b⁹ hō retrahiť a pctō.s.diuia iusticia ei⁹ miscđia:veritas agnita:supnālis grā:pctī erubescētia:delectatio indebita ꝛ modica.Et sic ꝑ oppositū sūt sex spēs pctī i spm̄sctm̄.s.ꝑsūptio:desperatio:ipugnatio veritatꝫ agnite:iuidētia fraťne grē:ipenitētia:obstinatio.q̄s spēs ponit mgř vbi s̄.Sic ḡ pꝫ ꝙ inuidētia fraťne grē digne cōputať inť sex pctā i spm̄sctm̄:qꝛ ꝑ talē iuidētiā nō solū qs iuidet ꝑsone fris i bono ꝓficiētis.sꝫ etiā iuidet grē dei ꝛ spūisctī in mūdo crescēti:vt dr scđm̄ Tho.ij.ij.q.xiiij.ar.ij.Et sic spūisctō ꝑ iuidiā aduersať:q̄ i suis opib⁹ glificať:vt idē ait ij.ij.q.xxxvi.ar.iiij.i solutōe scđe rōis.Sic ḡ pꝫ pmū ꝙ iuidia difficul'r curať ꝓpť spūisctī exclusiōem ꝛ offensaꝫ.¶ Secūdo inuidia difficul'r curať ꝓpť criminis latētiā ꝛ occultationē.Quāto em̄ infirmitas ē pl⁹ latēs ꝛ occulta tāto difficilior ē ei⁹ cura.Et igiť q̄ cupit curari opꝫ ꝙ suā ifirmitatē māifestet:vt ait Boeti⁹.j.de ꝯsol'.ꝓsa.iiij.dicēs.Si opam medicātis expectas:opꝫ vt vulnus detegas.Jnuidia vō est occultissima intra cordis arcana clausa:ꝛ iō vix sumit r̄media:vt ōndit Cypan⁹ in li.de zelo ꝛ liuore.dicēs.Facil' inq̄t cura est vbi plaga ē apta.Zeli aūt vulnera obstrusa ꝛ occulta sūt:nec remediū cure medētis admittūt:q̄ se intra ꝯsciētie latebras ceco dolore reclauserūt.Hec ibi.
¶ Tertio difficul'r curať siue remediať ꝓpť mali ꝑmanētiā.Alia ei peccata ꝯsinūt:inuidia aūt cessare nō nouit:sed ꝯtinue manet ꝛ crescit.Un

Pctm̄ ad mortē

D Peccare ex certa malicia

Sex retrahētia a pctō.

Sex pctā i spm̄sctm̄

E

Chryf. sup Mat. homel. q̄dā. Emulatōe deterior nulla malicia est. Adl
ulter em̄ z si voluptate fruat̄: breui tn̄ tpe cōplet desideriū suum. Emula
tor ꝟo nunq̄ quiescit: sed cōtinue est in eo sicut porcus i gurgite. Hoc idē
expssius tāgit Cypan' vbi ō di. Mala inq̄t cetera terminū habent: z q̄c
quid delinquit delicti ꝯsūmatiōe finit. in adulterio cessat facin' ppetra
to stupro. in latrone cessat scelus admisso homicidio. z impleta fallacia
modū iponit falsario. Zel' ꝟo nō habz terminū: sed ē pmanēs iugit ma
lū z sine fine pctm̄. Hec Cypan'. Ex pmissis ḡ patz pmū mēbꝝ: vicz pri
F mū malū iuidie: q ipa remediū curatiōis renuit. ¶ Scōm malū in
uidie est: q ipa ꝑpriū subiectū inficit z ledit. Nā ꝑpriū animū indesinen
ter ledit/turbat/z angit. z sic animū dolore corrūpit. Uñ Jsido. li. ij. de
sūmo bono. c. xxv. Liuor alieni boni suū punit auctorē. Nā vñ bon' ꝑfi
cit inuid' ꝯtabescit. imo inuid' ita corrupt' est q vt alij patiant/ipe mi
Exēplū seriā sibi exoptat. Sicut fingit Auian': q Jupit̄ nūciū suū in mūdū mi
sit vt homib' vota sua ꝯcederet. tūc duo socij astiterūt: vnus auar' z al
ter inuid'. quib' dixit: q pm' peteret quicqd vellet h̄ ei ꝯcederet: z scdo
petēti duplū daret. Auar' aūt noluit esse pm': q cupiebat hr̄e duplū. ne
q iuidus pmo petere voluit: q nō fauit alteri vt duplū hr̄et. Et sic post
longā ꝯcertationē inuido pma petitio cessit. q vno puari oculo petiuit:
vt soci' su' puaret duob' ocul'. Ecce q̄ntū malū est inuidia. Uñ qñ dia
bolus capit hoīes alijs vicijs: ipe q̄ndā delectationē ponit tanq̄ escā. sz
inuidos miser' capit q sine esca delectatiōis. Inuidia em̄ dolor est z a
maritudo. Sūt ḡ hñ ceci q dolore z cruciatu q̄tidiano dolorē eternum
merent: z dolori q̄si esca sic adherēt donec ꝑueniāt ad dolorē eternū. z sic
p dolorē ꝯtinuū cordis amittūt gaudiū sempiternū. Ecce q̄lis cecitas.
H Propter h̄ malū inuidia compat̄ trib' reb': vicz tinee corrosiue: rubigi
tinee cor ni ꝯsūptiue: z pene afflictiue. ¶ Primo inuidia est vt tinea corrosiua.
rosiue cō Sicut em̄ tinea lanā in q̄ nascit̄ corrodit z destruit: z infra pāni subam
parat̄ in se occultās videre se nō pmittit. vt dr̄ Jsid. Et i ꝑprie. rez li. xviij. Sic li
uidia. uor z inuidia animū in q̄ pmo exurgit: pmo turbat/ledit z officit: fm il
lud Prouer. xxv. Sicut tinea vestimēto/z sicut vermis ligno: ita tristi
cia viri nocet cordi. Ubi dr̄ Hugo postill'. Sicut de vestimēto tinea na
scit̄: z ꝟmis de ligno: z in illud post ꝯuertit dētes ad lacerandū z ꝯteren
dū: sic tristicia neruos z carnes spūales. i. vires naturales corrodit: z ḡ
tuitas ꝟtutes q̄ sūt aīe vestimētū ꝯsumit. Hec ibi. Spūs em̄ tristis ex
siccat ossa. Prouer. xvij. Et tristicia seculi mortē opat̄. ij. ad Cor. vij. Tri
sticia aūt ista ꝯsumēs vt tinea/est inuidia q̄ est tristicia ex alienis bonis
vt dr̄ Damasce. li. ij. q̄ vtiq̄ ꝯsumit inuidētiū corda: vt ondit Jsid. ij. so
lilo. dicēs. Inuidia sibimet pmū nocz. pmū auctorē suū mordet. Est em̄
aīe tinea q̄ cor suū comedit: pect' vrit: mētē officit: z cor quasi pestis de
Rubigo pascit. ¶ Scdo inuidia est sicut rubigo ꝯsumptiua. Uñ dr̄ Jsido. z i ꝑ
ꝑpetatib' rez li. xvj. de ferro. q rubigo est viciū ferrū corrodēs. qd ꝑuenit
ex marie impuritate: vel ex ꝯtactu terre z vicinitate: siue q sanguis in

fectiõe. Et subdit q humanꝰ sanguis se in ferro vlciscat. qꝛ d nulla alia re ita cito p rubignē ꝯsumit. Sic reuera rubigo inuidie i ferro vite hu- Ferrum
mane. Humana ei vita (vt dr Cato marcꝰ portiꝰ stoicꝰ) est sicut ferꝝ: si exerceat ꝯterit: si nõ exerceat / rubigine ꝯsumit. Silr hoies exercēdo vidēmꝰ ꝯteri. sin autē inertia atq; torpēdo plꝰ detrimēti facit q̃ʒ exercitatio Et ponit in vitis pboꝝ c.xcv. ꝛ h ꝓuenit ex mera ĩpuritate. i. ex volūtatꝭ corruptiõe in q̃ nascit: qꝛ sp inuidia a bona volūtate discordat. ꝛ mox vt inuidia mentē cepit / bona volūtas recedit: ait Grego. in q̃dã homel'. vl' ꝓuenit ex ꝯtactu. i. ex aspectu ꝓsperitatis terrenoꝝ i ꝓxis. qꝛ vt dr Grego. i pasto. li. ij. c. xj. Inuidi ab alieno ꝓfectu deficiūt: ꝛ aliena exultatiõe tabescūt. Hi dū aliene ꝓsperitatꝭ augmēta ꝓspiciūt / apd semetipos anxij: afflicti cordis peste moriunt. ¶ Tertio ꝓuenit ex sanguis infectiõe. Cū eñ ferrū scindēdo carnē sanguinē fūdit: sanguis ferro inherēs ipm ꝯsumit vt pallegatū ē. Sic inuidꝰ cū i ꝓsperitatē ꝛ felicitatē ꝓximi gladiū detrahētꝭ lingue mittit: gladiū suū i sanguinē suū mittit. qꝛ sãguis ē ꝓspitatꝭ ꝛ maxie necessitatis ꝓximi. iuxta illd Eccl'i. xxxiiij. Panis egētiū vita paupis ē. ꝛ q defraudat illū hõ sanguis est. ꝛ lingua dtractoria inuidi gladiꝰ est: iuxta illd ps. Lingua coꝝ gladiꝰ acutus. Et hec rubigo inuidie ꝓpriū subiectum ꝯsumit: vt ait Basilius. fm q allegat autor sūme vicioꝝ. Sicut inq̃t rubigo ferrū: sic iuidia animū in q̃ nascit corrūpit. ¶ Tertio inuidia est vt pena afflictiua. Qui eñ inuidiã respectu alteriꝰ gerit: iugē penã seipm cruciantē in mēte nutrit. Vñ Alanꝰ. Hec scʒ inuidia est hospes q̃ apud suū hospitē inhospitabilr hospitatꝰ sue hospitis labefecit hospitiū. Hec est possessio suū possidens possessorē. q̃ dū alios detractionū latratibꝫ vexat: sui possessoris animū intestino morsu ꝓfudius inq̃etat. Et h sapiens attēdit cum ait Eccl'i. xiiij. Qui sibi inuidet nihil est illo nequius. ꝛ hec est redditio malicie illiꝰ. q̃si di. Inuido ꝓ malicia pena reddit: cū in semetipo pro alioꝝ profectu tristat. Et ideo dicit Cypanus. q inuidꝰ nulliꝰ magis q̃ʒ suipius inimicus existit: quia se plus oĩbꝫ alijs ledit. Unde ait. Quicūq; inuidꝰ es: eis q̃s odisti infestus es: nullius magis q̃ʒ tue salutis inimicꝰ es. Quicūq; eñ ille est queʒ zelo percepis: subterfugere ꝛ vitare te poterit. tu ꝟo te nõ potes fugere: quocūq; fugeris / aduersariꝰ tuus tecū est. hostis semꝑ in pectore tuo est: pernities intꝰ inclusa est. Hec ille. Ecce iam patʒ quomõ inuidi de alioꝝ felicitatibꝫ torquent: ꝛ de alienis aduersitatibꝫ letant. Ideo optat Seneca in lib. de moribꝫ. q inuidi in cunctis ciuitatibꝫ oculos haberēt: vt omniū tristarent ꝓsperitatibꝫ. Nam q̃t sunt felicium gaudia: tot inuidoꝝ gemitꝰ ꝛ supplicia. Sūt ergo inuidi miserrimi hoies. quia cū deberēt letari de bono ꝓximi ꝑ quaʒ leticiã releuarent solēt tristari: ꝑ quã tristiciã corpe ꝛ animo torquent.

Margin: H / Inuidꝰ gerit iugē penã i mēte

¶ Tertio pncipaliter inuidia iudiciū rõnis puertit: quia lumē discretionis amittit. Quãuis eñ oĩs passio: vicʒ amor / gaudiuʒ: tristicia / dolor / lumē intellectus obtūdit: tamen magis h / cum tristicia inuidie

Margin: I

mētis oculū cecat ꝛ ꝯfundit: qꝛ sapientia q̄ lux ē mentis/inuidiā fugit. ipa dicēte Sap. vj. Neqꝫ cū iuidia tabescēte iter habebo: qm̄ tal' hō non erit particeps sapiētie: ꝛ iō rectū iudiciū ꝑdit. Vn̄ Gregoriꝰ nazāzenꝰ in apolī. Inuidie lāguor recte iudicādi ipedit sensum: ꝛ ogi optimo nomē infligit viciosum. ¶ Pro q̄ aduertēdū est: q͛ inuidia q̄drupl'r ꝑturbat iudiciū rōnis. Nā inuidi excecant quadrupl'r

Inuidia q̄drupl'r ꝑturbat iudiciuꝫ rōnis

¶ Inuidi
- Luce honestatis excecant
- Acrisia ꝑuitatꝭ obscurant
- Uelo malignitatis obūbrāt
- Uerū nō speculāt

Primo inuidi luce honestatꝭ excecāt. Sic ē noctua lumie sol' cecat ꝛ noctis caliginoso nitore illustrat: sic inuidi luce sapiētie ꝛ lucerna boni exēpli i ꝓxis excecant ꝛ ꝓximoꝝ vmbrosa aduersitate exhilarant. sicut ꝓphetice de ipis ꝑdixit Job. v. dicēs. Per diē icurrūt tenebras: ꝛ q̄si i nocte sic palpabūt i meridie. Qđ expones Grego. i moral. ait. Mēs inuida dū alieno bono infligit radio lucis obscurat. bona em̄ ꝓximi opa sūt lucerna ꝛ cādela/ꝓbatia luminose ꝯuersatōis exēpla: vt đt Greg. sup illđ Luc. xij. Lucerne ardētes i manibꝰ vr̄is. Istis candel' inuidi excecant: dū bona alioꝝ ex inuidia depraware conant ꝛ respicere nequnt. imo ꝑ sinistrā interꝑtationē lucē in tenebras ꝯuertūt. Tales sūt sic' Heli. de q̄ đr. j. Reg. iij. q͛ nō poterat videre lucē dei anteq̄ extingueret. De hac cecitate đt Greg. i pastor. Perpēdāt inqt iuidi q̄nte sint cecitatis q̄ alieno ꝓfectu deficiūt: aliena exaltatiōe tabescūt. ¶ Scđo acrisia prauitatis obscurant. Acrisia em̄ fm̄ Nico. de lyra. sup Gene. c. xix. Est passio faciēs nō videre: nō talit' q͛ hō illā passus nihil videat: sꝫ q͛ nō videt ea q̄ q̄rit ꝛ vult videre. Et đr ab a qđ ē sine. ꝛ crisis iudiciū: q̄si sine vero iudicio rei vise. qꝛ ea ꝑcussus nō pōt hr̄e discretiōis oculū. Sic hō aliq̄n aptis ocul' aliqđ aliūde querit qđ in manu gerit. Hac cecitate ꝑcussi sūt q̄ faciebāt vi ipi Loth ꝛ nō poterant ostiū inuenire. Genes. xix. vt đt magister i historia Scholastica. sup Gen̄. Nā vt habet i Genesi vbi đ. Loth recepit angelos hospitio q̄s putabat esse adolescētes. q̄ facto venerūt sodomite iuuenes ꝛ senes volentes cū eis coire: q̄s angeli ꝑcusserūt ꝑdicta cecitate. Hac etiā cecitate ꝑcussi sunt q̄ q̄rebant Heliseū existentē cū eis. iiij. Regū. vj. Hac passiōe etiā oculi discipuloꝝ tenebant ne chr̄m agnoscerēt Luc. vlti. Talis passio est inuidia q̄ nō pōt videre clara luce bonoꝝ opa: felicitatē eoꝝ ꝛ ꝓsperitatē. sꝫ q̄si cecutiēs mala q̄ i eis nō sūt inqrere tētat. q̄ dū nō inuenit: q̄si sodomite parietes palpat. vt bn̄ đducit Greg. vj. moral. sen̄. xliij. tractās illđ Job ꝑallegatū: Per diē icurrūt tenebras di. Mētes iniqꝝ dū de aliena melioratiōe affligunt de luce obscurant: qꝛ dū bona opa cōsiderāt: si q̄ mala lateāt iuestigāt: ꝛ sollicite laborāt siqđ qđ accusare possint inueniāt. sana mēbra exteriꝰ ꝯspiciūt: sed clausis cordis ocul' vulnꝰ palpātes q̄rūt. Iō vbi sup i Job subdit. Quasi in nocte sic palpabūt in meridie. Dies q̄ppe boni opis exteriꝰ in ꝓximo lucet: sed q̄si in nocte palpāt: qꝛ liuoris intꝰ tenebras tolerāt: ꝑuenire ad aliq̄ q̄ repꝛhēdāt satagūt

R Acrisia

detractiōis aditū q̄rūt. sedqꝫ hūc inuenire nō valēt ceci exteri⁹ circūeūt. Qd bñ exp̄mit̄ cū Loth ꝓtegētib⁹ angel' in domo ei⁹ sodomite ostiū iuenire nō potuerūt. Sodomite em̄ ostiū iuenire neq̄unt: qꝫ iuidi ꝯtra vitā iusti nullū actiōis aditū dep̄hendūt. Percussi em̄ cecitate q̄si domuꝫ circūeunt: q̄ inuidētes facta ꝛ dicta ꝑscrutant̄ iustoꝝ. sedqꝫ eisdem vita fortis vndiqꝫ ꝛ laudabil' obuiat errātes/nihil aliud q̄ꝫ parietes palpāt. Hec Greg. ❡ Tertio inuidi velamine liuoris obūbrant̄: sic q̄ lucē ꝓsperitatis ꝛ ꝑfect⁹ nō inspiciūt. Sicut em̄ velamē inter hoiem ꝛ lumen obductū lucis ꝓhibꝫ aspectū: sic caligo iuidie tanq̄ꝫ velamē nō recto oculo sinit i ꝓximo bonū videre: vt ostēdit Berñ. in q̄dā s̄mōe. Et in flori. lib. vj. c. iij. Liuore inq̄t ꝓprio .i. inuidia: q̄si q̄dā velamie inuid⁹ ne sublimiora respiciat impedit̄. ad illoꝝ q̄s supiores hīc dolet/mō q̄dē felicitateꝫ/ mō gl'iam/nō vtrūqꝫ simi' reuerberata acie ꝯtabescēs. Hoc velamē deponere hortat̄ Petr⁹ in canonica sua. j. Pet̄. ij. Deponētes oēm maliciam/dolū simi'atōes ꝛ inuidiā. Et infra eodem ca. Nō q̄si velamē habētes malicie: sed quasi serui dei. Tale velamē deturpat viri actionē. Uñ. j. ad Corinth. xj. dr̄. Uir q̄ velat caput deturpat caput. q. d. s. ꝑ inuidiā mentē ꝛ intētionē q̄ est caput anie (s̄m Greg.) velat: ab influxu ip̄m luminis gr̄e elōgat. ꝛ sic ipum obscurat ꝛ deturpat. Talis est de illis q̄ putāt se latere in obscuris pctis tenebroso velamēto ꝛc̄. Ex q̄b⁹ oib⁹ elicit̄ q̄rtū vicꝫ q̄ inuidia veꝝ nō speculat̄/si em̄ excecat̄ luce honestatis siue i bonis operib⁹ alioꝝ: si acrisia (vt dictū est) obscurat̄. ꝛ si velo malignitatis obūbrat̄: cōseq̄ns ē q̄ veꝝ nō speculat̄

❡ Quarto p̄ncipal'r inuidia flagitiū mortale inducit. Nā tā mortē sp̄ūalē q̄ꝫ corpalē iducere cōtēdit. Q mortē corpalē inferat planū est. Nā ꝑ inuidiā diabol⁹ humano generi mortem sp̄ūaleꝫ ꝛ corpalem induxit: s̄m illd̄ Sap̄. ij. Inuidia diaboli mors intrauit in orbē terraꝝ. Inuidia etiam inuidentē occidit. Job. v. Paruulū occidit inuidia. Omnis em̄ inuid⁹ illi cui iuidet inferior ꝛ minor esse cōprobat̄: q̄ ꝓprio liuore interficit̄ ꝛ necat̄. Uñ Gregor. v. moral'. Inuidere nō possum⁹ nisi eis q̄s nobis i aliq̄ meliores esse putam⁹. Q aūt iuidia mortē sp̄ūalē inducat: ostēdit sc̄ūs Tho. ij. ij. q. xxxvj. ar. iij. dicēs Gen⁹ pcti ꝛ grauitas ex obiecto ꝯsiderat̄. Inuidia aūt s̄m rōnē sui obiecti ꝯtrariat̄ charitati: ꝑ quā donat̄ anie vita sp̄ūalis. Sicut. j. Joā. iij. de apl's. Nos scim⁹ q̄m trāslati sum⁹ de morte ad vitam: q̄m diligim⁹ frēs Utriusqꝫ em̄ tam charitatis q̄ꝫ inuidie obiectū est bonū ꝓximi: sed s̄m ꝯtrariū motū. Nā charitas de bono ꝓximi gaudet ꝛ letat̄. Iuidia aūt de eodē dolet ꝛ tristat̄. Et tali tristicia aīa sp̄ūalit̄ morit̄ ꝛ necat̄ vt vult Greg. in pasto. Inuidia etiā occidit corpaliter. Multi em̄ videtes se despici: ꝛ alios sup̄ se exaltari: qꝫ aliter eos nō possūt humiliare: machinātur eis mortem inferre ꝛ sic de medio tollere. sicut narrat Aristot. vij. Ethic. ca. vij. de q̄dam muliere noīe Lamia. q̄ quia ꝓprios filios ꝑdiderat/alioꝝ fet⁹ ex iuidia comedebat. Et Athalia vxor regis vidēs ꝓpriū filiū mortuū/interfecit oēm̄ semē regiū. iiij. Regū. xj. Sic chris domin⁹

Margin notes: L Uelamē iuidie nō sinit videre bonuꝫ ꝓximi | M Inuidia inducit flagitium mortale. | Exēplū

p iuidiã fuit occisus. Mat. xxvij. Sz aliqñ ɔtigit iusto dei iudicio/ ꝙ il
li q̄ ex iuu^a alioꝝ mortẽ ꝑcurãt: ꝑ h̄ eos exaltãt. ⁊ sic ipi ꝓprie mortẽ cã exñt
Sic̄ ptz Hester. vij. de Amon q̄ i trabe quã Mardocheo parauerat sus
Exẽpluz. pẽsus fuit. Et sic legit̄ i historia Alexãdri: ⁊ recitat s. Tho. i tractatu de
veneno pcti. Permenio mgr̄ militie Philippo physico iuidit ꝓpt̃ famili
aritatẽ quã cũ rege hũit. q̄ philipp^9 cũ grã recuꝑãde sanitatꝭ regi poculũ
mistraret: Permenio regi eplam scpsit: ꝙ sibi a Philippo medico caue
ret: q̄ ob fauorem Darij regis ꝑsaꝝ eũ intoxicare vellet. Sed Alexãder
ɔfidẽtiã de medico habuit: lr̃am legit: ⁊ post potionẽ sũpsit: ⁊ sũpta po
tiõe eplam ei legẽdã dedit. ⁊ medic^9 postꝙ̄ rex sanitatẽ recuꝑauit: iusti
ciã d̄ Permenio petiuit: q̄ eũ capite plecti iussit. Et sic ƀm ps̄. incidit i la
Exẽplũ queũ quẽ fecit: ⁊ ɔuertet̄ dolor i caput ei^9: ⁊ i v̄ticẽ ipi^9 iniq̄tas ei^9 descẽ
det. ¶ Ad idẽ ponit Ouid. vij. metamor. duas historias poeticas. Vñ
d̄r ꝙ Pele^9 iuidẽs Jasoni nepoti suo: ipm ad vell^9 aureũ sub specie glo
rie adq̄rẽde misit. sz ad istũ finẽ vt ibi moreret̄. sciebat eñ esse tãta ꝑicu
la/ ꝙ si h̄ aggredi tẽtaret nõ rediret. Sz res ad ɔtrariũ v̄sa fuit. Nã cũ
glia vell^9 adq̄siuit: ⁊ victor redijt. Et sic auuncul^9 in q̄ sibi nocere credi
Exẽpluz dit/ vtil' fuit. Rursum ibidẽ ponit. Rex iuid^9 Pollodor^9 parseũ ad gor
gonẽ occidẽdũ misit: nõ vt victor reuerteret̄: sz vt a gorgone lapidificare
tur. sed ipẽ ɔ̄ spẽ illi^9 regꝭ gorgonẽ interfecit: ⁊ vñ mortẽ sꝑabat incurrere/
inde gliam adq̄siuit. Sic inuidi solẽt alicui mũdana ꝓsꝑitate ꝓficiẽti
mortꝭ ꝑicula sub alicuius boni p̄textu suadere: ⁊ sic sub colore amicicie
eos ꝓditorie interficere. sz diuia clemẽtia ad iuidoꝝ cruciatũ iuidi intẽtio
nẽ ipedit: ⁊ ɔ̄ spẽ gliam ɔcedit ⁊ victoriã. Illi^9 claꝝ exẽplũ habem^9 d̄ Jo
seph: quẽ ex iuidia frẽs sui vẽdiderũt i egyptũ: vt ibi ꝑpetuo labore i ser
tute cruciaret̄. q̄ fact^9 ẽ dñs egypti: ⁊ tãdẽ fratꝝ suoꝝ: vt hĩ Geñ. xxxvij.
Aucẽitas ⁊. xlj. c. Jõ scptũ ẽ Ecci. xxvij. Qui fodit foueã incidit i illã. ⁊ q̄ statuit la
pidẽ capiti pxi/ cadet sup illũ. Vñ sic diabol^9 ex iuidia iustũ Job subuer
tere q̄siuit: ⁊ ꝑ tẽtamẽta ꝑ q̄ eũ vincere voluit/ ꝑ eadẽ Job ꝑfecit ⁊ clari
or extitit. Jta i ꝓposito de iuido ɔtigit sepe ꝙ vñ alt̃i nocere q̄rit sibi ꝓfic̄
N ¶ Quito iuidia suppliciũ gehẽne incurrit. Jnuidie eñ suppliciũ h̄ inci
Jnuidia pit ⁊ sine fine ꝑmanebit siq̄s i ea decesserit. Jn alijs eñ pctis hõ aliquaꝫ
incurrit delectationẽ inuenit: sz iuidia sine oi delectatõe suũ subiectũ ꝑimit ⁊ ad
suppliciũ suppliciũ dispõit. Tũ p̄mo: q̄ maledictionẽ eternã icurrit: ƀm illd̄ Ecci.
gehẽne vj. Jmproperiũ ⁊ ɔtumeliã ois mal^9 hereditabit: ⁊ ois pctõr inuid^9 ⁊ bi
linguis. Tũ scd̄o: q̄ signũ diaboli gerit: igit̄ ad ipm i pena ptinebit. ptz
illd̄. q̄ sicut charitas ẽ signũ q̄ cog̃scunt̄ electi ⁊ chri discipuli: ipo dicen
te Jo. xiij. Jn h̄ cog̃scẽt oẽs q̄ mei estis discipl'i: si dilectionẽ habueritis
ad inuicẽ. ita ecõuerso iuidia ẽ signũ diaboli iuẽtoris p̄me inuidie. Sa
pieñ. ij. Jnuidia diaboli mors intrauit i orbẽterraꝝ. Tũ tertio: q̄ inui
dus male morit̄. Vñ d̄r glos. sup illo Ecci. xxvij. Qui laqueũ alio ponit
ꝑibit in illo. laq̄o ꝓditõis ꝑibũt q̄ oblectant̄ casu iustoꝝ. Tũ q̄rto: q̄ ꝓ
priũ sociũ ꝓdit. igit̄ cũ ꝓditore Juda penã hẽbit. Jõ d̄r Salomõ Pro

verb.xxiij. Ne comedas cũ hoĩe inuido: ꝛ ne desideres cibos illi⁹. Come-
de ꝛ bibe dicet tibi: ꝛ mẽs ei⁹ nõ ẽ tecũ. Dign⁹ igit̃ est inuid⁹ eterno suppli
cio q̃ diabolo assimilat̃: vt vult Chrys. sup Mat. i q̃dã homel. di. Inui-
di sũt demõib⁹ siles ꝛ toti trinitati aduersant̃. Pͥo dei filio quẽ i mor-
tẽ tradiderũt. Mat. xxvij. Scdo spũiscõ: cui⁹ bonitatẽ ipeduit. De⁹ em̃
ꝑ spm̃scm̃ ex sua bõitate oĩb⁹ creatur bona sua cõicat ꝛ distribuit. ꝛ q̃c-
q̃d boni i aliq̃ creatura existit h a spũscõ recipit: q̃ sine iuidia cũct largis
sime influit: vt oñdit Damas. li. j. in pnci. Inuid⁹ ṽo de bõitate turbat̃:
q: tm̃ sibi deũ eẽ largũ ꝛ oĩb⁹ alijs parcũ optat. iõ iuste spũiscõ ꝯriat̃: et
pctm̃ i spm̃scm̃ d̾: vt s. B C D. Tertio deo pri ꝯriat̃: cũ vno ipulsu fili
um suũ necauerit. ꝛ effuso veneno malicie sue totã nãm hũanã corrupit
atq3 op⁹ ei⁹ destruxerit. Cõcludit̃ g̃ q̃ digne iuid⁹ suppliciũ penale imo
gehẽne icurrit. Vñ Chrys. sup Mat. in q̃dã homel. Nil liuore deterius
¶ Sexto inuidia egestatẽ ꝛ pau (nã vt aliũ ꝑdat ꝑdit sil' ꝛ seipm ꝛc.
pertatẽ inducit. Nã inuid⁹ cõiter pauꝑ fit. ꝛ h iuste: q: q̃ in aliena pauꝑ
tate delectant̃/ iustũ ẽ vt eadẽ anxietate puniant̃. Nã de iuidis ait Ala-
nus i li. de plãctu. Isti inq̃t suas i aliena paupꝛtate diuitias/ suã paupꝛta
tẽ i alienis diuitijs metiunt̃ ꝛ mẽsurãt. Vñ Prouer. xxviij. Qui festinat
ditari ꝛ alijs iuidet: ignorat q̃ egestas supueniet ei. Ubi d̾ glo. Bede. q̃ ex
tali iuidẽtia: ꝛsi h egestatẽ tꝑalẽ effugiat: eternã tñ sibi coaceruat. Sed
q̃uis iuidia iducat egestatẽ aliq̃ñ tꝑalẽ ꝛ tãdẽ eternalẽ. attñ valde dolẽ
dũ ẽ q̃ ipa h in h mõo infert hoĩ paupꝛtatẽ aĩe siue spũalẽ: ꝛ sic aĩe est
valde dãnosa. ptz: q: aufert hoĩ diuitias spũales. i. bona toti⁹ militãtis
ac triũphãtis eccl'ie. De q̃b⁹ diuitijs d̾ ꝓpha in ps̃. Participẽ me fac de⁹
omniũ timẽtiũ te ꝛ custodientiũ mãdata tua. Bona em̃ ꝓximi q̃ essent
ipi⁹ iuidi si ꝓximũ diligeret/ sũt ꝯtra inuidũ. Vñ Aug. Perpẽdãt iuidi
q̃ntũ bonũ ẽ charitas/ q̃ sine labore nr̃o aliena bona nr̃a facit. Vñ Hu-
go de scõ Victo. Supbia aufert mihi deũ: inuidia ꝓximũ: ira meipm.
Inuidia etiã aufert hoĩ sapiẽtiã. Vñ Sap. vj. Neq3 cũ iuidia tabescẽ-
te iter habebo. q: tal' hõ nõ erit particeps sapiẽtie. Propt̃ea poeta descri
bẽs domũ inuidi: d̾. q̃ erat carẽs sole. Sol em̃ iusticie abscõdit inuidis
lumẽ sapientie. ¶ Ex p̃missis inferunt̃ aliq̃ corollaria. Primũ q̃ cũ
charitas sit ṽtus excellẽtissima/ inuidia erit pessimũ viciũ ꝓpterea vo-
cat̃ fera pessima Gene. xxxvij. Fera pessima deuo. filiũ meũ Joseph. pe-
ior est em̃ iuidia q̃3 auaricia. Auar⁹ em̃ ꝛsi nõ vult cõicare bona sua: tñ
vult q̃ alij ea cõicet. Inuid⁹ aũt nõ vult cõicare bona sua: nec vult q̃ alij
ea cõicet. Nã (sicut s. dĉm ẽ) inuid⁹ dolet de dei bonitate: q̃ ẽ tã larga
hoĩb⁹. vellet em̃ sibi soli eã eẽ largã: ꝛ oĩb⁹ alijs auarã siue parcã ꝛ illiba
lẽ. ꝛ sic diuie bõitat imẽsitatẽ vellet ad se coartari. Peior ẽ et iuidia q̃3
ira vl' odiũ: q̃3uis ei hõ irat⁹ vl' odiẽs aliũ velit malũ ꝓxi sui: tñ mala vo
lũtas ipi⁹ h3 ortũ ex malicia ꝓxi q̃ eũ offẽdit. vñ ꝓxim⁹ culpabil' ẽ. s3 ma
licia iuidi q̃ vult malũ ꝓxi/ ortũ h3 ex ꝓꝑa malicia. s. ex supbia q̃ vult illũ
nõ solũ parificari sibi s3 ꝛ vult malũ ꝓxi sui oĩno sine ei⁹ culpa ¶ Scdm

O
Inuid⁹ cõiter fit pauper

Charitas

P
Inuidia vocat̃ fe-ra pessi-ma peior auaricia ira ꝛ odi.

q inuidia ē detestabil' iō: qz cū aliq̄ vicia vni tm̄ bono opponant: vt icō tinētie ꝯtinentia. inuidia oī bono opponit. Itē cū alia vicia malo oppo nant: vt ꝓdigalitas auaricie: inuidia nulli malo opponit. ¶ Tertiū co rollariū: q iuidia ē valde piculosa. Inuidū em̄ occidūt ꝛ bona ꝛ mala. bona eius flagellādo: mala ei occasionē peccādi dādo. Uñ dixit inuidus Cain Geñ. iiij. Quicūqz iuenerit me occidet me. Uident em̄ creature eē ꝯiurate ꝯ inuidū. ꝛ merito: qz iuidus degenerat a creatore ꝛ a creatura Creator em̄ bona cōicat: simil'r ꝛ creature: vt de h certamē videant hic Ex h em̄ q ignis vult spēm suā dare materie aq̄: ex h pugna ē int' ignē et aquā. Simil'r sol vult cōicare lumē ꝛ calorē suū. Uñ Aug. Iudiciū ma ximū diuine bonitat' est/ q q̄libȝ res cogit' dare seipam. ab hac liberalita te degenerat iuid⁹: diuidēs se a deo ꝛ a creaturis. ꝛ sociās se diabolo qui bonis oībꝫ iuidet: ꝛ vult hoīes socios eē sue miserie. Et iō merito creatu re pseqūnt inuidū tanq̄ apostatā a dei bonitate ꝛc̄. Rogem⁹ g̃ deū vt nos custodiat ab hac pessima fera iuidie: ne iuidis demōibꝫ associemur q̄n poti⁹ cū dei scis i ppetua charitate letemur Amen

¶ De Inuidia. s. q̄n sit pctm̄ mortale vl' veniale Sermo. XXXI.

Odiū et inuidie simul pierūt: nec habēt partē in hoc seculo: ꝛ in ope qd sub sole gerit'. Eccs. ix. ¶ In pcedēti ser. au distis q̄nta mala facit inuidia. Et signant' sex: vicȝ Primū qz difficul' est curabil' siue remediabil' ꝓpt' ei⁹ maliciā latētē ꝛ p manentē. Scdm maliū: qz ꝓpriū subiectū ledit ꝛ cruciat: vicȝ ipm iuidū sic tinea ꝯsumit vestimētū ꝛ rubigo ferꝝ. Tertiū: qz iudiciū rōnis puer tit ꝛ excecat: qz iuid⁹ nō pt videre bonū i eo cui iuidet. Quartū qz mor tē iducit tā corpalē q̄z spūalē. Inuidia em̄ q̄ ē cū tristicia de bono ꝓximi abbreuiat iuido vitā corpalē: qz nō pōt bñ florere iuid⁹ ꝛ gaudere ꝓpter maliciā suā. Inducit et mortē spūalē. i. pctm̄ mortale: de q̄ dicere itēdo i pñti ser. q̄n vicȝ iuidia sit pctm̄ veniale: ꝛ q̄n mortale. Quītū malū i pce dēti ser. erat suppliciū gehēne. ꝛ sextū egestas ꝛ paupertas. Illa mala duo sequūnt iuidiā post hāc vitā/ si nō h p pniam diluit' malū iuidie. sequit' ei etnū suppliciū ꝛ paupertas ꝛ miseria etna: de q̄bꝫ bñ dt Salomō in vbis
A thēat' (odiū ꝛ iuidie sil' pierūt) vicȝ iuidoꝝ p⁹ mortē. Perierūt em̄: qz p⁹ mortē nō pñt nocere his q̄s odio habuerūt: ꝛ q̄bꝫ iuidebāt. pierūt etiā: qz nulla āpli⁹ ē eis spes ꝯsolatiōis: nulla etiā spes euadēdi eternas penas. (nec hñt ptē in h seclo) i. in h mōdo. s. p suffragia viuoꝝ. qz p⁹ mortē nl la suffragia eos adiuuare pñt: nll'e orōnes: nulle el'ne: nulla deniqz mis sa. nec aliqd qd ē sub sole. ꝛ sic mācbūt miseri i ppetuū: iuxt thēa Odiū et iuidia sil' pierūt ꝛc̄. Restat g̃ nūc dicere q̄n iuidia sit vētale aut mortale pctm̄. ꝛ de filiabꝫ ei⁹. ꝛ tādē de remedijs ꝯ inuidiā si tpus dicēdi aderit. Pro gr̄a dicam⁹ Aue maria. ¶ Odiū ꝛ iuidie siml' pierūt ꝛc̄ vbi s.

Nll'a suf fragia p sūt inui dis.

¶ Prio vidēdū ē q̄n iuidia sit pctm̄ veniale aut mortale. Pro q̄ notan dū q iuidia bȝ eē i sensualitate ꝛ i rōe. Prio iq̄ntū mot⁹ iuidie ē qdā pas sio sensualitat': tūc iuidia ē pctm̄ vēiale. tal' iuidia iuenit' in ifantibꝫ i q̄

bus tñ nõ ṗt eẽ pctm̄ mortale. Silr i viris pfect͂ inueniunť aliq̇ ṗmi motus inuidie q̄ sũt pctã veĩalia.q̄ vicȝ fiũt ex surreptõe ⁊ q̄dãmõ indeliberate q: ṗcedũt veꝝ iudiciũ rõnis ⁊ delibatiõem verã.⁊ i talib᷒ hõ nõ ꝯsentit delibate. ¶ S:dõ ṽo inuidia put ẽ in rõne seu i delibato actu rõnis:tũc ẽ pctm̄ mortale.ptȝ illõ.q: inuidia directe opponiť charitati.charitas eñ gaudet de bono ꝓxi:inuidia ãt tristať de eodẽ.ḡ inuidia ẽ pctm̄ mortale:vt declarat sctũs Tho.ij.ij.q.xxxvj.ar.iij.i cor.q. ¶ Ex q̄ inferť q͛ inuidia ẽ suo genere ẽ pctm̄ mortale:q̄uis eñ vtriusq: obiectũ.s.charitat͂ ⁊ inuidie sit bonũ:tñ diuersimode.q: charitas gaudet:vt dictũ ẽ de bono ꝓximi:inuidia ṽo tristať de eodẽ:vt dt s.Tho.vbi s̄.Differt ãt odiũ ⁊ inuidia rõne obiectoꝝ.q: inuidia hȝ (vt dictũ ẽ ꝓ obiecto bonũ:i eo q͛ vult bonuȝ ꝓxi.odiũ ãt hȝ ꝓ obiecto malũ:i eo q͛ vult ⁊ optat malũ ꝓxio.Et sic ex inuidia nasciť odiũ:vt filia ex mr̃e:vt dt Greg.xxxj.moral'. ¶ Pro q̄ ẽ notãdũ scḋo fm mentẽ Greg.⁊ scti Tho.vbi s̄.ar.iiij.q͛ inuidia cãt q̄nq: genera peccatoꝝ tanq̄ filias eius:que sunt — Jnuidia ẽ opponiť charitati

Filie inuidie	Odium	Prio inuidia cãt odiũ.q: sic̃ bonũ delectãs cãt amorẽ:ita tristicia cãt odiũ.
	Susurratio	Scḋm pctm̄ inuidie ẽ susurratõ:inq̄ntũ inuid⁹ dolẽs de gl'ia alteri⁹ eã diminuit i occulto. Tertiũ pctm̄ inuidie ẽ
	Detractio	
	Exultatõ i aduerś	
	Afflictio i ꝓsper͂	

detractio:inq̄ntũ inuid' intẽdit gl'iam alteri⁹ diminuere i manifesto:lȝ illo absente cui ḋtrahit. Quartũ pctm̄ inuidie ẽ exultatio i aduerś:inq̄ntũ inuid⁹ de alteri⁹ ruina letať.Cõtra qḋ dr Prouer.xxiiij. Cũ ceciderit inimic⁹ tu⁹ne gaudeas:⁊ i ruina ei⁹ ne exultet cor tuũ. Quĩtũ pctm̄ inuidie ẽ afflictio i ꝓsper͂:inq̄ntũ inuid⁹ de gl'ia ⁊ ꝓspitate ꝓxi cruciať. Proptea dt Sen̄.i li.de morib᷒.vt etiã i ṗcedẽti ser.allegatũ ẽ circa lr̃am D. Utinã inuidi ocl'os hrent i oĩb᷒ ciuitatib᷒:vt de oĩm felicitatib᷒ torq̄renť.nã q̄nta feliciũ sũt gaudia tãti sũt gemit⁹ inuidoꝝ.Ecce si tot pctã ⁊ mala ꝓcedũt ex inuidia.q̄ntũ ḡ malũ ẽ inuidie pctm̄:⁊ ꝑ ꝯñs ptȝ i q̄nto ꝑiculo sũt hoĩes inuidi.Est ei inť ceteras malas ꝯditões inuidoꝝ vna valde mala:vt oĩa i malã ptẽ iterpretenť:ac cõiť ḋ oĩb᷒ maledicãt.q̄les erãt iudei.de q̄b᷒ dt saluator Lu.vij. Uenit Joãnes baptista ñ mãducãs panẽ:neq: bibẽs vinũ:⁊ dicit͂:demoniũ hȝ.vẽit fili⁹ hoĩs mãdu.⁊ bi.⁊ dicit͂:ecce hõ vorator:bibẽs vi.⁊ amic⁹ publi.⁊c̃.De his ãt mal' iudicijs inuidoꝝ lati⁹ dixi s̄.ser.xxix.F.G.D.De filiab᷒ ãt inuidie signť de odio/susurratõe ⁊ detractiõe i seq̄ntib᷒ spẽal'r dicã de his sermonẽ faciẽdo.

¶ Cõseq̄nť videndũ ẽ ṗncipal'r de remedijs ꝯtra inuidiã. Pro q̄ ẽ notãdũ q͛ q̄uis doc.m̄lta scribãt remedia ꝯ inuidiã.attñ inť cet̃a visũ mihi fuit ponere solũ q̄ttuor:i q̄b᷒ ⁊ alia ꝯphẽdi pñt. Et sũt ꝑ ordinẽ ista

Remedia ꝯ inuidiã	Ut hõ amet bona et̃na siue amor eternoꝝ
	Meditatio eoꝝ q̄ suadet fraternã dilectionẽ.
	Meditatio eoꝝ q̄ valẽt ad ꝯtẽptũ ꝓp̄e excellẽtie siue supbie
	Cõsideratio amaritudis q̄ inuidiã ꝯcomitať

¶ Primũ ꝗ remediũ ꝯ inuidiã est amor eternoꝝ. vt vicꝫ hõ amet bona eterna q̃ a mult' haberi pñt. ita ꝙ ab vno ꝗ qꝫ plene habeant. vñ dr Gre. Qui faucibꝰ inuidie carere desiderat. illã hereditatẽ appetat: quã nũerꝰ possidẽtiũ nõ angustat. ac si d. appetat illã hereditatẽ: q̃ nõ minꝰ hr: etiã ꝑpt ifinitatẽ ꝛ multitudinẽ ibi existẽtiũ. nec ex infinito taliũ nũero locꝰ angustat: si ifiniti essent i regno celoꝝ: qꝛ sctõꝝ ꝛ electoꝝ nũerꝰ in se est finitꝰ: nisi dicat infinitꝰ. i. valde magnꝰ. Vñ q̃ toto ment' nisu ad supna ꝛ etña anhelat ꝛ ifima nõ curat: in illo iuidia locũ nõ hꝫ. ptꝫ qꝛ iuidia ex eo ꝯsurgit: ꝙ qs nimiũ tpalia diligit: q̃ vnꝰ oia hře sič veller: nõ poterit qꝛ bonũ a diuisis ꝑticipatũ q̃litercũqꝫ minuit. Hec aũt inuidie cã nõ est in hereditate etña. vbi ex bono cõicato ꝛ ꝑticipato nullꝰ ideo minꝰ hꝫ: sꝫ i n q̃libet ex tali ꝑticipatiõe maior delectatio sequit. cũ vnꝰ de bono alterius sicut de ꝓprio letat: vt dr Greg. v. mor. ¶ Scdm remediũ est meditatio coꝝ que suadẽt fraternã dilectionẽ que sunt tria

vicꝫ { Fraternitas nãlis, Fraternitas spũalis, Mẽbra vnꝰ corpis }

¶ Primũ ꝗ est fraťnitas nãlis q̃ est inť hoies. oẽs em̃ descenderũt ab vno patre ꝛ ab vna mře. vñ oẽs angelos deꝰ sil' creauit ꝛ nullꝰ ab altero descẽdit. Hoies ꝟo voluit deus descendere ab vno pře ꝛ vna mře: vt se iuicẽ diligerẽt ꝛ nullꝰ alři iuiderꝫ: neqꝫ alteꝝ odiret. Hlatiꝰ declarat Boe. iij. de ꝯso. metro. vj. vt dixi ser. viij. f. ¶ Scdm est fraťnitas spũal' q̃ est inť chřianos: qꝛ nati ex vno pře deo ꝛ ex vna mře ecclesia: eãdẽ hereditatẽ scꝫ celestẽ possessuri ꝛ diuisuri: q̃ tal' ẽ. ꝙ q̃to pl'es diuidũt eã tãto maior portio erit vniuscuiusqꝫ coꝝ: qꝛ tãto maiora ꝛ pl'a gaudia q̃libꝫ hẽbit: q̃nto plures secũ ꝯseq̃nť etñã felicitatẽ vt pꝫ s. Ad hꝯ hortať nos chřs dñs Matth. v. Sit' filij pris vři q̃ in celis ẽ: scꝫ nõ solũ inuicẽ diligẽdo: sꝫ ẽt odiẽtibꝰ vos bñfaciẽdo ꝛ ꝑ eis orando: vt ibidẽ saluator expsse dr. Et pᷤsertim hꝯ facere dñt chřiani. q̃ ꝑ vnã fidẽ ꝛ vnuꝫ baptisma regnãti vnꝰ matri' eccl'ie filij ee noscunť. sed heu ꝯtrũ videmꝰ: qꝛ nõ ẽ secta i mũdo: i q̃ tãta sit iuidia inť hoies eiusdẽ secte: sič inť chřianos vt pꝫ deducẽti ꝑ singl'as sectas. ¶ Tertiũ ẽ: qꝛ ipi sũt mẽbra vnꝰ corpis cuiꝰ corpis caput chřs ẽ. Vñ Rom. xij. Sič in vno corpe multa mẽbra hẽmꝰ oia aũt mẽbra nõ eũdẽ actũ hñt. ita ml'ti vnũ corpus sumꝰ i chřo. Et. j. Coꝝ. xij. Si q̃d patiť vnũ mẽbrũ cõpatiunť ceťa mẽbra. Vnd' si qs ꝯsiderat q̃ntũ mẽbra vnꝰ corpis nãl' ad iuicẽ se iuuãt actiõibꝰ nãlibꝰ sibi mutuo succurrũt: vnũ ꝑ tuitiõe alřiꝰ se exponit ꝛ ꝑ eiꝰ ꝯsuatiõe diligenť laborat. quõ etiã aia oia illa sine acceptiõe ꝑsonaꝝ vegetat: motũ ꝛ vitã admistrat. Et quõ ignobilia mẽbra a nobilioribꝰ diligunť ꝛ eis fuiunt. ita ꝙ nobiliora minꝰ nobilia diligũt. Ingens exm̃ iuenit: ꝙ nullꝰ sibij ipi sufficit: sꝫ vnꝰ de alřo indiget. igiť eũ vt seipm diligere dꝫ. ¶ De hꝯ ẽ fabula Esopi in exm̃. Mẽbra em̃ ex iuidia accusauert stomachũ: quõ oia q̃ ipa ꝯportarẽt ꝯsumeret i vsuꝫ suũ: ꝛ nihil laboraret: sꝫ haberet ꝯtinuũ ociũ: ꝛ sic ꝯiurauerũt sibi ꝺnegare cibũ. q̃ ꝑino fame veniẽte vt sibi succurrerẽt ipoꝝ iplorauit auxiliũ: cui manꝰ ꝺnegauit porrigere alimẽtũ

Exẽplũ

Jlle ꝑces mł'tiplicat itez ac itez. tādē ꝺ̄spat⁹ clausit orificiū: sʒ cū a sto
macho sanguis nō h:et nutrimētū: mēbra icepūt sentire defectū ⁊ mu
tauerūt ꝯsiliū: sʒ dare cū vellēt nimis tarde fuit: ⁊ sic tota cōpaginatio Oēs su/
perijt. Sic oēs vni⁹ corporis sum⁹ mēbra: ⁊ indigem⁹ ad iuicē subuētōe m⁹ vni⁹
⁊ amicicia mutua: ⁊ vni⁹ respcū alt'⁹ est indigētia. Jgit' respcū nr̄i n̄ ōʒ corporis
esse i nob scissura vł' iuidia: sʒ charitas vnitiua: vt ōt apl's vbi s̄.j. Coꝝ mēbra
xij. ⁊ subiūgit. Etēm̄ in vno spiritu oēs nos mēbra vni⁹ corporis sum⁹: et
nō pōt dicere ocul⁹ manui opa tua nō indigeo: nec caput pedib⁹ nō estis
mihi necarij: ⁊ seq'. Si gl'iat' vnū mēbꝝ ꝯgaudēt oia alia. ⁊ si patit' cōpa
tiunt' oia alia mēbra: vos igit' est' corp⁹ chr̄i ⁊ mēbrū de mēbro. igit' emu
lami charismata meliora. q.d. Nō sint int' vos scismata: diuisio vł' inui/
dia: sʒ dilectio mutua: vt apparet i dispositiōe corporis nālis: tūc poteritis
vn⁹ ab alt'o adiuuari: qꝛ vt ōt Esop⁹ vbi s̄. Nemo sibi sat' est: eget oīs
amic⁹ amico Si nō vis alijs parcere: parce tibi ⁊c̄. Si principes ⁊ alij
maiores nō ꝓtegūt ⁊ defendūt rusticos. qs tandē colet terrā: si nō defen
dūt patriā ⁊ eā in pace ꝯseruant. quō poterūt mercatores ⁊ alij: res neces
sarias ad loca in qb⁹ taliū reꝝ est defect⁹: saluas ꝑducere. nisi forte ma/
ximis expēs'. ⁊ sic dānificabit' respublica. Si nobiles ⁊ alij cleꝝ ꝑsequūt'.
quō tandē augmentabit' diuin⁹ cult⁹: ⁊ q̄lis erit vita plebis ⁊ sic ꝺ̄ alijs.
Ecce quō oēs sum⁹ vni⁹ corporis mēbra: ⁊ nullū mēbrū alteꝝ spernere ōʒ E
qꝛ vnū alt'i defuit ¶ Tertiū r̄mediū: ē meditatio eoꝝ q̄ valēt ad ꝯtēptū
ꝓprie excellētie siue supbie. Jnuidia em̄ nascit' ex amore ꝓprie excellentie.
Et iō ea q̄ dicta sūt de remedijs ꝯ̄ ꝑpaꝫ excellētiā ⁊ supbiā: siue ꝯ̄ amorē ꝓ
prie excellētie ser. v. e. f. p totū. ser. xij. a. b. p totū. ⁊ ser. xxvj. b. c. p totū. hec
oia etiā valēt ꝯ̄ inuidiā. Quicūqꝫ ḡ vult iuidiā alioꝝ fugere: studeat fa
cta sua ṽtuosa occultare: ⁊ ea q̄ gl'ia digna sūt nō manifestare: sʒ de ipis
mēteten⁹ ⁊ itrors⁹ letari. Sic em̄ Jacob filiū suū ioseph rep̄hendit: i eo
ꝙ somnia sua de futura sua exaltatōe frib⁹ retulit. sciens ꝙ ex h̄ ad inui
diā suā eos excitaret: qꝛ eā somnioꝝ ⁊ s̄monū: inuidie et odij fomitē mi/
nistrauit. Vn̄ ⁊ increpās eū pater ait: qd sibi vult hoc somniū qd vidisti
Gen̄. xxxvij. Hoc etiā remediū docuit Sene. ad lucillū in q̄dā ep'la di.
Jnuidiā inqt effugies si te nō ingesseris oculł'. si bona tua nō iactaueris: sʒ
ea sciens i sinu tuo clauseris. ¶ Quartū remediū: ē ꝯsideratio amaritu
dinis q̄ iuidiā cōcomitat': ⁊ dāni mł'tiplicitas qd ex ea ꝓuenit. Jpa em̄
amaritudo ē sic acetū q̄ ignis grec⁹ extinguit'. Solet nāqꝫ ignis grecus
cū arena ⁊ aceto extingui. Sic iuidia ex ꝯsideratōe ifructuositatis quā
habet: ⁊ aceto amaritudis q̄ est cū ea: extinguit'. dānū ēt qd ex ea ꝓuenit
valet ad extinctiōeꝫ ei⁹. Et ē vnū dānū amissio ꝓximi sic dictū est prius.
Aliud ē: postq̄ȝ iuid⁹ dissolut⁹ est a ceteris mēbris eccl'ie: nō viuificat' a
spūscto: sic nec aia viuificat mēbrū qd a corpe sepatum est: ⁊ humor non
ascendit ad ramū p̄cisum ab arbore. p̄terea sicut inuidus non vult com
municare bona sua ꝓximo: sic nō est dign⁹ vt de⁹ cōcet sibi bōa sua. Jō
dicit' Sapie. vj. Neqꝫ cū inuidia tabescēte iter habebo: qm̄ talis hō non

erit pticeps sapientie. Et quãuis hec sint remedia sufficiẽtia ad vitandũ inuidiã. cũ mala q̃ sequunt inuidiã in p̃cedẽti s'mone dicta. merito debe rent quẽlibz monere: vt oẽm sollicitudinẽ apponeret quã posset. ne i tan tũ malũ iuidie laberet. Et p̃ h̃ nõ solũ aliis: sz ⁊ sibipi penã iferret ⁊ vexa tiões. Rogem⁹ ergo deũ vt sua nos respiciat miscdia: q̃ten⁹ hic oẽm iuidiã deponẽtes sincerã ad p̃ximos habeam⁹ charitatẽ: ne p̃cam⁹ cũ malo iui die in p̃petuũ iuxta thema. qđ nobis p̃stare dignet dñs nr̃ iesus chrs. do ctor ⁊ amator charitat' in secula bñdict⁹ Amen.

¶ De Odio bono ⁊ malo: Ser. XXXII.

Omnis qui odit fratrẽ suũ homicida est. i. Joan. iij. In p̃ce. ser. audistis: qñ inuidia sit pctm̃ veniale aut mortale q̃ sint ei⁹ filie: ⁊ de q̃druplici remedio ꝯ inuidiã. Et q2 int' cete ras filias inuidie ponit odiũ tanq̃ p̃ma filia. Nã sicut dele ctatio causat amorẽ: ita tristicia causat odiũ. Inuidia aũt est tristicia de bono p̃ximi: ex q̃ sequit odiũ ad p̃ximũ. Jdeo nũc in p̃nti sermõe intendo dicere de odio bono ⁊ malo: vt cognoscatis qđ odiũ sit appetendũ: ⁊ qđ fugiendũ. quãuis apl's in verbis thematis solum loquat de odio malo. cum dicit. Omnis qui odit fratrem suum homicida est: vbi s. qđ sic in telligendũ est. qui odit fratrem suũ homicida est: voluntate: q2 p̃pter odi um qđ habet ad p̃ximũ vellet ipsum nõ esse. ⁊ sic quantũ in se est occidit fratrẽ siue p̃ximũ suum. Pro gratia Aue maria. ¶ Omnis qui odit fratrem suum homicida est: vbi supra.

A odiũ est duplex ¶ Circa hec verba themat' Primo videndũ est de odio bono ⁊ v'tuoso. tandẽ de odio malo. Est eñ duplex odiũ p̃ncipalit'. vicz bonũ ⁊ v'tuosũ qđ est cõmendabile ⁊ meritoriũ. Aliud malũ ⁊ viciosum qđ est vitupa bile ⁊ demeritoriũ siue dãnabile. ¶ Circa primũ posset q̃s q̃rere: vñ odi um bonum habeat originem. vicz odium v'tuosum. Et dicẽdum est q̃ habeat originẽ ex spẽali influẽtia gr̃e dei. Gratia eñ sicut inclinat ad di lectionẽ boni: ita etiã inclinat ad odium mali qđ repugnat recte rationi siue legi dei. ad tale odiũ habendũ nos hortat apl's ad Rom. xij. Odi entes malum adherẽtes bono. Et istud đr odiũ viciorum. ¶ Pro q̃ est no

B tandum: q̃ odium viciorum orit ex quattuor. vicz vt infra

Odiũ viciorum oritur	Ex inspectiõe diuine volũtat'
	Ex ꝯsideratiõe p̃p̃e dãnositat'
	Ex directiõe bone voluntat'
	Ex p̃ceptiõe criminalis feditat'

¶ Primo odiũ vicio rũ orit' ex ĩspectiõe diui ne pietat' ⁊ volũtatis. nr̃a eñ volũtas nõ đz discordare a diuĩa volũtate: sz poti⁹ đz se ei ꝯformare: ita vt q̃ sũt diuine

cõforma tio diuie volũtat' volũtati odiosa ⁊ displicibilia ẽt nob debẽt eẽ odiosa ⁊ displicibilia: cum diuĩa volũtas sit sũme iusta ⁊ pia: ⁊ nõ p̃t odire nisi mala. Ex q̃ infert: q̃ de q̃nto hõ ẽ in dilectiõe dei p̃fectior: de tãto in odio pctõr ẽ deo ꝯformi or. Cui⁹ exẽplũ habem⁹ in beat'. q̃ tantũ odiũt pcm̃ q̃ ẽt p̃priis p̃ntibꝰ ñ miserent quos in penis inferni ꝯspiciunt. ⁊ hoc ex cõsideratione diuine voluntatis cui se ex summa dilectiõe in qua sũt sp̃ ꝯformãt. Jdeo đt Aug ba

in ps. Qui diligitis dñm odite malū. ¶ Scdo odiū vicioꝝ orit ex ꝯsideratiōe ꝓprie dānositatis. Pctm̄ em̄ mlta mala facit. mentē lacerat/a deo separat/aiaz vulnerat/mentē excecat. Q aūt mentē lacerat: patz: qꝛ trāseunte actu pcti remanet reat⁹ in ꝯscia: iugit mordēs ꝛ puniēs eā ꝑ culpa fm illud ps. Pctm̄ meū ꝯ me est semꝑ. Et itez. Non ē pax ossib⁹ meis a facie pctōꝝ meoꝝ. Et Job. vij. Fact⁹ sū mihimetipi grauis: cur nō tollis pctm̄ meuz. q. d. remorsu ꝯscie pctm̄ me nō sinit qescere: sz idesinēt solet vt vermis rodere ꝛ turbare. Uermis em̄ ꝯscie triplicit solet mentē peccantis ledere: qꝛ affligit memoria: turbat pnia: ꝛ torquet angustia: vt dic Lotbari⁹ de vili. ꝯdi. hu. Nūqz em̄ ē culpa sine pena ex dei ordinatiōe iusta. Uñ Aug. j. ꝯfes. Jussisti dñe ꝛ sic ē: vt pena sibi sit oīs iordinat⁹ ai⁹. Et Boe. iiij. de ꝯso. psa. iij. ait. Perspicuū ē nūqz bonis pmia: nunqz sua sceleribus deesse supplicia. Et infra subiūgit. Sicut ꝓbis ꝓbitas ipa fit pmiū: ita iprobis neqcia ipa suppliciū est. ¶ Scdo vt dixi s. pctm̄ a deo separat: qd clarꝫ ē de oi pctō mortali. dicēte dño ꝑ ꝓpham Esa. lix. Pctā diuiserūt int me ꝛ vos: vbi nr̄a trāslatio hz. Iniqtates vr̄e diuiserūt inter vos ꝛ deū vr̄m. ¶ Tertio pctm̄ aiaz sanā vulnerat. Sicut ptz Lu. x. de samaritano q incidit i latrōes: ꝛ vulnerat⁹ fuit semiuiu⁹ relict⁹. Pctm̄ vero vulnerat nāle bonū qd ē habilitas ꝛ dispositio ad vtutez: ꝛ spoliat gtuitatē. Uñ Job. xvj. Cōcidit me vulnere sup vuln⁹: Qd exponēs Alber. ait Lu. x. Pctm̄ sup pctm̄ ꝯtinue vulnerat nāle bonū. Ista vulnera sūt grauissima: qꝛ nisi sanguie redēptoris fuerūt remediabilia. q vulnerat⁹ est ꝓpt iniqtates nr̄as Esa. liij. Jō dic Berñ. in li. meditationū. Agnosce hō qz grauia sūt vulnera tua ꝑ qb⁹ oportuit chr̄m deū vulnerari. ¶ Quarto pctm̄ obscurat ꝛ excecat. Sicut em̄ passiōes mentē ꝛ intellectū obnubilāt: ne claro lūine videat vitatē. Ita malicia mentis rōnē excecat ne videat culpe feditatē. fm illd ad Rom. j. Excecauit eos malicia: ꝛ obscuratū ē insipiēs cor eoꝝ. Sic g ptz qdruplex pcti malicia. plura d pcti malicia dixi ser. j. E. F. Quia g pctm̄ ē tante malicie ꝛ dānositatis. rōnabilr debet a qlibz viro iusto sūme odiri. Et h habem⁹ exēplo nāli. Quis em̄ odit lupū: ꝛ hō inimicū. Sicut g in lupū nociuū gregi/pastores/canes/et tot⁹ grex cōmouent. tanqz in rem odiosaz: sic cū pctm̄ alicui occurrerit mox ad ipm iterimendū festinare dz tanqz in rem valde dānosaz. ¶ Tertio odiū vicioꝝ orit ex directiōe bone volūtatis. qd em̄ bon⁹ ꝛ sapiēs vir odit vel eligit: illud ē eligēdū vel odiendū: vt dic Aristo. in topicis. Cuz igitur oēs boni oderit pctm̄: tam phi qz scti. vtiqz ē odiendū ꝛ detestandū. Uñ Arist. ij. Rheto. Oportz malos valde odire: scz ꝓpter maliciā non nām. hoies em̄ dñt diligi fm nām: scz ꝛ rectā rōnē: iux pceptū dñi: ꝛ vicia i eis odiri. vt etiā dr Aug. in regła. Sicut eger odit in se febrē: ꝛ tñ diligit suaz nām. Sic dr de Arist. vt ptz i vitis phoꝝ. c. liij. q dū rephenderet cur hoi iniq elymaz daret: rñdit. Nāe nō malicie misert⁹ sum. Ita etiā dic ꝓpha i ps. Propterea ad oia mādata tua dirigebar: oēm viam iniqtatis odio habui. ¶ Quarto odiū vicioꝝ orit ex pceptiōe crimiabil feditatis. Sic em̄

L

Uermis ꝯscie triplicit mētē ledit

Pctm̄ ē odiendū

D

qs odit cibū atq aliud turpe ꝛ imundū: sic reuera odiēdū est pctm̄ tāq̄ maxime fetidū. Uñ dr̄ Procl⁹ d̄ puidētia. q. 8. Si qs videret semetipm̄ in babitū pcti in se habentē. vtiq̄ gemeret ꝛ doleret ꝛ p pena sanatiua pete ret ꝛ rogaret. q. d. si ita turpē se ꝯspiceret. etiā seipm̄ vidēdo horreret. Si cut em̄ porci sceno defedant: ita pctōres vt sues i sordibꝫ cōmorant. Uñ cuidā stolido iuueni dicēti. libenti⁹ esse cū mulieribꝫ q̄ cū phis. pythagoras rn̄dit. Sues libenti⁹ in luto q̄ in aq̄ mūda versari. vt ptz i vit. phoꝝ. ca. xvij. per qd̄ voluit pythagoras ondere hoīes illecebris carnis vt luto fedari. Et etiā pctā defedāt aiam chrs ondit Matth. xv. di. Nō qd̄ intrat in os coinq̄nat hoiem: sꝫ qd̄ pcedit ex ore: qd̄ postea saluator expōit de pctis de corde ad os pcedentibꝫ. de h̄ fetore pcti lati⁹ dixi s̄. ser. ij. a. b

Exēplū

Sic ḡ hētis vn̄ oriat odiū vicioꝝ siue pctoꝝ: ꝛ quō q̄libet hō cōformare se dꝫ diuine volūtati. ꝛ sūme odire pctm̄ q̄ntū in se est. pp̄ter tantā ei⁹ maliciā ꝛ nocumēta q̄ inde sequunt. Et illud ē odiū bonū ꝛ ꝟtuosuꝫ et meritoriū ꝛc. ¶ Scd̄o est notandū: q̄ q̄ttuor sūt inter alia q̄ hō meritorie pt ꝛ debet odire. vicꝫ corp⁹ ppriū/ pn̄tū corpalem affectū/ pctoꝝ cōsortiū/ et diuitiaꝝ appetitū inordinatū. Cōiter em̄ hō q̄ sūt di ꝛ recte rōnis dimittit: vel pp̄ter cōplacentiā ꝛ voluptatē corpis: vel ne turbet pn̄tes ꝛ ꝯsanguinitatē: vel pp̄ter malā societatē: vel pp̄ter reꝝ tpaliū cupiditatē. Ista aūt q̄ttuor p tāto sūt odiēda: inq̄ntū nos ipediūt ad btitudinē ꝯseq̄ndā in tantū ꝟo sūt diligēda inquātū nos iuuant ad vitā eternā. ¶ Primo debem⁹ odire corp⁹ ppriū pp̄ duas causas. vicꝫ pp̄ter infectionē cōcupiscentie inordinate: ꝛ pp̄ter corruptionē nāe. q̄ duo aggrauat aiam ne possit deū videre. Corp⁹ em̄ terrena desiderat ꝛ ad carnalia inclinat. Et sic spiritū a celestibꝫ abstrahit. q̄ ne corp⁹ ꝯturbet ei ꝯsentit. Hō igit̄ dꝫ corp⁹ odire. i. voluptatibꝫ ei⁹ nō ꝯsentire/ spiritui illud subijcere/ inedia ꝛ ieiunijs castigare/ si vult vitā eternā intrare. fm̄ qd̄ ait saluator Joā. xij. Qui odit aiam suā in h̄ mūdo: in vitā eternā custodit eam [aiaꝫ]. i. corp⁹ aiatū: subtrahēdo sibi supflua vict⁹ ipm̄ ducētia ad illecebras et pctā. Inq̄ntū vero corpe nr̄o vtimur ad dei seruitiū debem⁹ ipm̄ diligere dilectiōe charitatiua: regere ꝛ fouere: fm̄ illud ad Rom̄. vj. Exhibete mēbra vr̄a arma iusticie deo in sctificatōē ꝛc. ¶ Scd̄o debem⁹ odire parentū corpalē siue carnalē affectū. Nam illi q̄ nobis fm̄ carnē sūt iuncti sūt a nobis spēalr̄ diligendi ꝛ honorādi. put nos iuuāt ad btitudinē cōsequēdā: inq̄ntū ꝟo nos ipediūt a btitudie ꝯseq̄nda sūt a nob odiendi et repellēdi. Mlti em̄ pp̄ter pn̄tes ꝛ ꝯsanguineos dimittūt ingressuꝫ religionis/ castitatis ppositū/ abnegationē tpaliū ꝛ alia ptinētia ad deum. Licꝫ em̄ parētibꝫ teneamur ad reuerētiā ꝛ honorē mutuū Exo. xx. Nō tn̄ debem⁹ eis cōplacere in his q̄ sūt ꝯ deū: ꝛ spūale bonum nr̄m negligere: dicēte dn̄o Lu. xiiij. Si qs venit ad me: ꝛ nō odit prēm suum ꝛ mrēm et vxorē ꝛ filios: ꝛ frēs ꝛ sorores: nō pōt me⁹ esse discipul⁹. Odire ḡ debē⁹ prēm ꝛ mrēm vxorē ꝛ filios. put sūt nob ipedimēta ad hereditatē celestē dicēte moyse dn̄o Deut. xxxiij. Qui dixerit prī suo ꝛ mrī sue: nescio vos:

q̄ttuor sūt meritorie odienda

E

quō parētes sūt odiendi

z fribꝫ suis ignoro illos: z nescierũt filios suos. hi custodierũt eloquiũ tuũ z pactũ tuũ ſuauerũt: iuxta intellectũ pmissũ. Jō dc Hieroñ. Licꝫ sparso crine z scissis vestibꝫ vbera qbꝫ te nutrierat mr ostentat: licꝫ in limine pr iaceat: pcalcatũ perge prẽm: z clausis oclis ad vexillũ cruc᷑ euola: solũ pietat᷑ gen⁹ i hac re est esse crudelẽ. ¶ Tertio debem⁹ odire z vitare pctõꝝ ꝯsortiũ. Sic em̃ ꝯsortiũ leprosoꝝ īficit. ita mala societas ad pctm̃ secũ trahit. z sic ouis scabiosa gregẽ inficit: ita societas praua ruinā facit: sm illud ps. Cũ sctõ sctũs eris: z cum puerso puerter᷑. Ubi sm glo. est argumẽtũ a ꝯuictu: qꝛ a ꝯuictu mores ꝯformanᷓ. Si aũt aliqs est ita firm⁹: ꝙ ex cõmuniõe seu ꝯuersatiõe pctõꝝ seu infideliũ nõ maculaᷓ: tunc põt z dꝫ ꝯuersari cum eis si sibi est spes pficiendi. Si vo nõ est sibi spes pficiẽdi: vel forte ẽ infirm⁹: ꝙ de ei⁹ subuersiõe pbabil'r ptimeri. phibend⁹ ẽ a tali cõmuniõe: qꝛ modicũ fermẽtũ totã massã corrũpit. j. ad Coꝝ. v. Jdeo dt Ambro. in li. de moribꝫ. Socios tibi bonos cõiunge. quia si fueris socius ꝯuersationis coꝝ: eris z virtutis: pculosum est em̃ his qui male viuunt sociari. z meli⁹ est maloꝝ odium q̃ȝ ipõꝝ cõsortium. Hec ibi. Et hoc ptꝫ per multiplex exemplum. Primo in feminis pregnantibꝫ. de quibus dicit Jsidorus. xij. Ethmo. Q mulieris natura talis est: qualem rem prospexerit. vicꝫ attente. talem prolem procreat. ideo phibenᷓ simeas z turpium animaliũ vultus inspicere ne tales vetus contingat eas parere. Sic anima talia opera nata est facere: qualia hi cum quibus solet esse. z citius ex infectiõe primaria trahitur ad malum q̃ȝ ad bonum. Unde Aristoteles dicit in pblemaᷓ. Egris quibusdam appropinquãtes infirmanᷓ. nulli tñ ex hoc ꝙ sano appropinquant curantur. sic p mala homo citius inficiᷓ q̃ȝ per bona perficiaᷓ. sm illud j. ad Coꝝ. xv. Corrumpũt bonos mores colloquia praua. Rursum sm Albertum in lib. de animalibꝫ. Equi se inuicem scalpũt. Et ideo si vnus est infectus: suo anhelitu alij corruptionẽ incurrunt. Sic inter homies quidam sũt corrupti in vita: sm illud ps. Corrupti sũt et abominabiles facti sunt in studijs suis: suo anhelitu puerso. i. vbo turpi et malo exemplo alioꝝ corrũpũt bona. vt oñdit Greg. sup Ezech. sic inquiẽs. Cũ verba primoꝝ q̃tidie audiẽdo sumim⁹ in mente. sicut flãdo z respirãdo aerem trahim⁹: z sicut mal⁹ aer assiduo flatu tract⁹ inficit corpus. ita peruersa locutio assidue audita infirmantiũ inficit animũ. Hoc attendit Diogenes philosophus: vt habeᷓ in vit᷑ phoꝝ. c. l. de q̃ ibidem dicitᷓ ꝙ interrogat⁹ cur homines abhorreret: respondisse fertur. Malos horrea pter ipsorum malam vitam. bonos vero qꝛ viuunt cum malis. Odiẽda est igiᷓ prauoꝝ societas. pter ꝯtagiũ z inclinatiõeꝫ ad pctm̃. exẽplo ps. di. Odiui ecclᷓiam malignãtiũ z cũ impijs non sedebo. ¶ Quarto debẽ⁹ odire diuitiaꝝ appetitũ vel amorem nimiũ. vnde nimi⁹ amor rerum temporalium non sinit hominẽ esse dei seruũ. dicẽte dño. Matth. vj. Nemo põt duobꝫ dñis seruire. aut em̃ vnũ odio hẽbit z alteꝝ dilig̃et. aut vnuȝ sustinebit z alteꝝ ꝯtemnet. Et exponit illd ꝯsequenter. di. Non potestis

F
Cõsortiũ pctõꝝ est odiendũ

Exẽpla multiplicia

H
Odiẽd⁹ ẽ appetit⁹ diuitiaꝝ

deo ſuire ⁊ mãmone .i. diuitijs: ſm Hiero. i homel'. Et dr notant ſuire
q2 licitũ ẽ h're diuitias ⁊ eas diſtribuere licite ꝑ ſe ⁊ ꝑ alioꝝ ſuſtẽtatione
q2 ſic habẽs ⁊ diſtribuẽs dñs ẽ diuitiaꝝ. ſed nõ licꝫ eis ſuire. q2 q̇ ſuit di
uitijs eas cuſtodit vt ſuꝰ: vt dr Hiero. imo diuinũ honorẽ eis tribuit ni
miũ eas diligẽdo. ⁊ ſic deũ q̃ſi odiẽdo ꝯtẽnit: q2 diuitias ſ deũ .i. plꝰ q̃ꝫ deũ
diligit. Vñ Hiero. ad Euſtoch. Illõ vnuſq̇ſqꝫ colit q̇õ diligit. ⁊ ſic q̇ di
ligit exceſſiue numũ / honorem ei tribuit diuinũ: ſm illõ apli ad Col. iij.
Auaricia ẽ idoloꝝ ſuitꝰ. Qõ tractãs Lotharꝰ de vili. ꝯdi. hũa. dr. Si
cut idolatra ſuit ſimulacro: ſic auarꝰ deſuit theſauro. Nã ille cultũ ido
latrie diligent' amplificat: ⁊ iſte cumulũ pecunie diligent' augmẽtat. ille
ſpẽ ponit i idolatria: iſte ſpẽ ꝯſtituit i pecunia. Propt'ea dr Alanꝰ in li.
de plãctu: de diuite nimiũ amãte diuitias. Diuitias nõ diues habet ſed
habet' ab ipſis. nõ ẽ poſſeſſor numi: ſꝫ poſſidet illũ numꝰ. ⁊ i numis ani
mus ſepelit' auari. Hec ille. pꝫ illõ: q2 licꝫ diues auarꝰ poſſit ad nutũ di
uitias exponere. tñ amor diuitiaꝝ tantꝰ ẽ ꝙ q̃ſi captꝰ ẽ a diuitijs: ⁊ eas
exponere ſꝫ timet q̃ſi ſuus dñm ſuũ. Ex ill' g̃ pꝫ ꝙ q̇libꝫ vir prudẽs ⁊ bo
ne ꝯſcie hõ dꝫ odire nimiũ appetitũ ſiue amorẽ diuitiaꝝ: ne ſeruꝰ efficia
I tur eaꝝ. potiꝰ g̃ eis debꝫ dñari ⁊ exponere vt decet: iuxta p̃miſſa. ¶ Põt
tñ diuitie diligi ꝓpter tria. vicꝫ ꝓpter vite ſuſtẽtationẽ: ꝓpt' culpe remiſſi
nem: ⁊ ꝓpter glie adeptionẽ. ſiqs aũt eas diligit ꝓpter aliũ finẽ: aut pec
cat venial'r aut mortal'r. De q̇ latiꝰ dicã circa pctm̃ auaricie. Hec g̃ bre
uit' ſint dicta de odio bono ſiue v'tuoſo ⁊ meritorio: ꝙ q̇libꝫ ſane mẽtis de
bet h're. Hec de p̃ma pte ſmõis. Et poſſet ꝯcludi ſmo iſte ſi placerꝫ. atta
men ſub vno ſmone decreui ſcribere de vtroqꝫ odio ⁊c̃.
H ¶ Reſtat g̃ nũc circa ſcdam partẽ ſmõis dicere de odio malo ſiue vici
oſo ⁊ vituꝑabili atqꝫ dãnabili. Pro q̇ notandũ ꝙ duplex eſt odiũ malũ
ſiue vicioſum: vicꝫ ꝑuerſum ⁊ iniuſtũ. Odiũ ꝑuerſuꝫ ẽ peſſimũ ⁊ valde
nociuũ. Et tali odio hõ tria odit ꝑuerſe. ſ. deũ: ſeipm ⁊ veꝝ. Primo odit
ꝑuerſe deũ ſm illõ pſ. Supbia coꝝ q̇ te oderũt aſcẽdit ſemꝑ. Et Jo. xv.
Nũc aũt ⁊ oderũt me ⁊ p̃rem meũ. ¶ Sũt g̃ tria notãda circa odiũ dei.
Primo vñ oriat'. Scđo q̃ꝫ graue ſit pctm̃: ⁊ tertio q̇ ſint ſigna odij dei.
¶ Circa p̃mũ vicꝫ vñ oriat': eſt notãdũ. ꝙ cũ deꝰ appꝛhẽdit' ab aliq̇ vt ſũ
me bonꝰ: tũc a nullo deꝰ põt odiri ſed diligi. q2 de rõne bonitatis ẽ vt ame
tur. ſed cũ deꝰ appꝛhẽdit' vt actor aliq̇ꝝ effectuũ q̇ volũtati rpugnãt / tũc
deꝰ põt odiri. Et illo mõ odit' deꝰ a mal' hoibꝫ tribꝫ modis. ſ. tanq̃ꝫ pctõꝝ
ꝓhibitor: tanq̃ꝫ ſuppliciõꝝ inflictor. ⁊ tertio tanq̃ꝫ tpaliũ bonoꝝ ſubtra
ctor vl' iniuſtꝰ diſtributor: vt dr ſctũs Tho. ij. ij. q. xxxiiij. ar. j. i corpe qõ.
¶ Scđo circa g̃uitatẽ illiꝰ pcti ẽ notãdũ: ꝙ odire deũ eſt g̃uiſſimũ oim
pctõꝝ. pꝫ illõ. Iſtud pctm̃ ẽ grauiꝰ ꝑ qõ hõ plꝰ elõgat' a deo. ſꝫ ꝑ odiũ di
hõ plꝰ elõgat' a deo q̃ꝫ ꝑ aliqõ aliõ pctm̃. q2 ſicut ille q̇ amat aliq̇d ꝑ ſe: iherꝫ
ei qõ amat: ita ille q̇ odit aliq̇d ſm ſe refugit id qõ odit. In alijs ãt pctis
puta cũ aliqs fornicat': tũc nõ auertit' a deo ſm ſe ſꝫ ſm aliõ: inq̃ntũ appe
tit inordinatã delectationẽ: q̇ habꝫ annexã auerſiõem a deo. Etiã odiũ dei

De odio malo ſiue vicioſo. Et eſt duplex.

Deꝰ odit' a tribꝫ generibꝫ hominũ.

repugāt imediate ⁊ opponit᷑ dilectiōi dei in q̄ ꝯsistit optimū boīs. ḡ odiū dei ē pessimū pccm̄: vt dt s. Tho. vbi s̄. ar. ij. i cor. q. ⁊ in arg. ꝯtra. ¶ Tertio d̄ signis odij ē notādū ꝙ ex q̄ttuor cauſ vl' signis cogſcit᷑ ꝙ hō pctōr odit deuz. Pmo ex volūtatū ꝯtrietate. Sic em̄ amicoꝝ est idē velle ⁊ idē nolle: ita iimicoꝝ ē totū oppositū. Scđo ex apta vl' ꝯtinua ipugtōe. cōtinue em̄ pctōr ipugāt deū: ſꝫ q̄s resistit dō ⁊ pacē habuit? (Job. ix.) q. d. nl'lus. Nā q̄ se deo hūiliat ⁊ i oibꝫ subdit᷑: pacē hꝫ. q̄ āt supbit ⁊ deo resistit: nunq̄ȝ p̄t hr̄e pacē. Tertio ex iprobā locutiōe. Nā sic amic⁹ dī laudat iugiē deū: ita inimic⁹ ⁊ q̄ odit deū cū blasphemat. Tales sūt vtiq̄ȝ deū blasphemātes: ꝯ deū murmurātes: ac si iiuste agatea q̄ agit. q̄ꝝ heu tant⁹ est numer⁹ ꝙ vix dinūerari pōt. Quarto ex pacis refutatiōe. pctōr em̄ inq̄ntū tal' nunq̄ȝ hꝫ pacē cū deo: qđ ē pessimū signū odij. ¶ Scđo odit hō ꝑ uerse seipm: vbi sciēdū: ꝙ nālit᷑ ⁊ ꝑ se null⁹ odit seipꝫ: ita dt apl's ad Eph. v. Nemo vnq̄ȝ carnē suā odio habuit. Rō āt hui⁹ ē tal'. Quicūq̄ȝ appetit ⁊ vult sibi bonū diligit se. sed oīs hō appetit ⁊ vult sibi bonū: ḡ oīs hō nālit᷑ amat seipm. ꝑ accidēs aūt ꝯtigit ꝙ aliq̄s seipm odio habeat. Et h̄ duobꝫ modis. Pmo ex pte boni qđ appetit: qꝛ appetit ⁊ vult bonū apparēs ⁊ nō existēs. Scđo ex pte sui cui appetit: inq̄ntū diligit: nō fm illud qđ maxie ē diligēdū: puta fm eē spūale ⁊ itellectiuū: ſꝫ fm illđ qđ minimū ē, puta fm esse corꝑale ⁊ sensitiuū: put diligit hō illđ qđ ē ꝯtrariū rōni. Et vtroq̄ȝ illoꝝ modoꝝ q̄ diligit iniq̄tatē nō solū odit aiam suā ſꝫ etiaꝫ seipm. vt dt s. Tho. j. ij. q. xxix. ar. iiij. ꝑ totū. qꝛ q̄ dilgit iniq̄tatē vult sibi ipi ex ꝯn̄ti malū ꝑpetue dānatōis. ḡ odit seipm. ¶ Tertio odit hō q̄nq̄ȝ vēꝝ inq̄ntū illđ videt᷑ sibi repugnās ⁊ ꝯtrariū. ⁊ h̄ tripl'r. Pmo qn̄ hō vellet aliquā vitatē nō eē ex q̄ sibi timet imiere penā. Scđo inq̄ntū hō male dispoſit⁹ nollet vitatē aliquā cogſcere vt liberi⁹ peccaret: vt qꝛ vellet n̄ scire q̄lit᷑ hec ⁊ alia pctā sint ꝓhibita: ⁊ q̄lit᷑ ꝑ ea offēdit᷑ de⁹. Tertō inq̄ntū aliq̄s volēs latere i aliq̄ pctō odit vitatē quā ali⁹ cogſcit: vicꝫ ipm eē i tali pctō ⁊c̄. Propt̄ h̄ dt apl's ad Gal'. iiij. Fact⁹ sum vob inimic⁹ verū dicēs vob. pma scđe vbi s̄. ar. v. Quis āt dinūerare p̄t eos q̄ sic odiūt vitatē: q̄ ⁊ nō solū vitatem odiūt: ſꝫ ⁊ vitati aperte ꝯdicūt. ⁊ in h̄ sūme vitati que de⁹ ē resistūt. ¶ Scđm odiū malū ⁊ viciosuz dr̄ iiustū; vicꝫ qđ hō hꝫ ad ꝓxim suū. Circa qđ iteꝝ tria sūt notāda: vicꝫ initiuz vn̄ orit᷑, viciū, q̄ntū sit malū. ⁊ gradū, an sit maxim. ¶ Circa pmū ē notādū ꝙ odiū ꝓxi orit᷑ de iuidia: vt pꝫ i p̄cedēti ser. tanq̄ȝ filia fm Greg. xxxj. moral'. Cui⁹ rō ē. qꝛ sic mouemur ad dili gēdū illa q̄ nos delectāt: ita mouemur ad odiēdū illa q̄ nos ꝯtristāt. Sed iuidia ē tristicia de bono alterius inq̄ntū bonū alteri⁹ sub rōne ꝓprij mali accipit᷑. ḡ ⁊c̄. Vl' breuit᷑ sic dicā. Sic delectatio bōi cāt amorē; ita tristicia alicui⁹ bōi cāt odiū. ſꝫ iuidia ē hꝫ: ḡ ⁊c̄. ij. ij. q. xxxiiij. ar. vj. i cor. q. ¶ Circa scđm. s. de vicio odij est notādū ꝙ oē odiū ꝓxi ē pccm̄. Vn̄ dr̄. j. Jo. ij. Qui odit frēm suū i tenebris ē. ſꝫ ten:bre spūales sūt pctā: ḡ ⁊c̄. Rō hui⁹ ē. qꝛ sic se hꝫ amor mali ita se hꝫ odiū bōi. ſꝫ amor mali ē pccm̄ ḡ odiū bōi. vn̄ odire i ꝓxiō nāle ex

Signa odij dei

Odiū ꝑuersum.

R

Odiū ad ꝓxim dr̄ r̄al'. iniustū

gratuitũ ẽ pctm̃.qꝛ h̃ ẽ odire illð qð bõ hꝫ a deo:vicꝫ nãm ꝛ grãm. Odire ãt i pxio ðfectũ ꝛ culpã:h̃ ẽ meritoriũ ꝛ iustũ.qꝛ istð ẽ odire illð qð deꝰ odit:vtꝫ s̃.B.Et tale ñ hꝫ rõnẽ odiȷ̃ sꝫ amorꝭ.qꝛ q̃ odit nocumẽtũ ꝛ malũ pxi:ille diligit eũ. Et ista declarat s. Tho.ij.ij. vbi s̃.ar.iij.i cor.q.ꝑ totũ.

L ¶ Circa tertiũ vicꝫ circa g̃dũ ẽ notãdũ:ꝙ odiũ pxi aliq̃ mõ nõ ẽ maxim oĩm pctõꝝ q̃ ꝯ pxim cõmittunť.aliq̃ ṽo mõ sic. Põt eĩ g̃uitas alicuꝰ pcti ex duobꝫ attẽdi:vicꝫ ex nocumẽti illatiõe ꝛ ex interiori dispositiõe. Primo g̃uitas pcti p̃t attẽdi ex nocumẽti illatiõe:ita ꝙ illð pctm̃ ẽ g̃uiꝰ quo maiꝰ nocumẽtũ inferť.ꝛ sic alia pctã puta furtũ/homicidiũ/sũt g̃uiora pctã odio.qꝛ hõ plꝰ nocꝫ pxio ꝑ illa pctã q̃ꝫ ꝑ odiũ.¶ Scðo g̃uitas pcti p̃t attẽdi ex interiori dispõne.ꝛ sic odiũ ceterꝭ pctis q̃ i pxim cõmittunť est g̃uiꝰ.Cuiꝰ rõ est.qꝛ ꝑ odiũ volũtas hoĩs q̃ i hoĩe ẽ potissimũ co ꝙ ex ea ẽ radix pcti:magꝭ deordinať q̃ꝫ ꝑ actꝰ exteriores.imo etiãsi actꝰ exteriores eẽnt iordiati absq̃ꝫ inordinatiõe volũtatꝭ/nõ eẽnt pctã. Sicut cũ aliq̃s mere igrãnť vel zelo iusticie hoĩem occidit/nõ peccat:ceterꝭ paribꝫ.g̃ cũ volũtas ex odio interiori deordineť:patꝫ ꝙ odiũ ceterꝭ pctis ẽ grauiꝰ:vt pꝫ.ij.ij. vbi s̃ ar.iij. Põt etiã ex illo attẽdi g̃uitas odiȷ̃.qꝛ duꝫ q̃s odit pximuꝫ suũ hꝫ cõplacẽtiã i malo qð sibi iferť:siue sit furtũ siue rapina siue captiuitas siue vinculatio:etiãsi mutilatio aut mors subsequunť.Ecce q̃nta

M malicia ẽ in odio erga pxim ꝛc. ¶ Sꝫ tũc d.q. Qð istoꝝ ẽ g̃uiꝰ altero ira vl' odiũ: Rñr ꝙ ira ex duplici cã ẽ grauiꝰ pctm̃ odio. Prio qꝛ ira nũq̃ꝫ habꝫ miscðiam:sꝫ odiũ aliq̃ñ hꝫ miscðiam: ꝫm illð Prouerb.xxvij. Ira nõ habꝫ miscðiam neq̃ꝫ erũpẽs furor:ꝛ ipetũꝯcitati spũs q̃s ferre poterit? ¶ Scðo ira videť g̃uiꝰ pctm̃ odio ex pte ferocitatꝭ.qꝛ ꝫm Aug. i Enchiri.illð est g̃uiꝰ pctm̃ qð ẽ magis nociuũ.sꝫ ira maxie nocꝫ:qꝛ auffert hoĩ rõnẽ ꝑ quã ẽ dñs suipꝭiꝰ.g̃ ꝛc. ¶ Attñ final'r dicũt doc.ꝙ absolute loq̃ndo ꝛ simpl'r odiũ ẽ grauiꝰ pctm̃ q̃ꝫ ira ex pluribꝫ cauꝭ.¶ Primo qꝛ ira ẽ tm̃ de hiis q̃ ad seipm sũt:odiũ ãt est de ptinẽtibꝫ ad ipm ꝛ ad aliũ. Nullꝰ eĩ irasciť alicui nisi credat ipm fore fecisse i se vl' in amicos: vel i filios vel i aliq̃s ad se ptinẽtes. Sꝫ velle alicui malũ ex odio põt eẽ de ptinẽtibꝫ ad se vl' ad aliũ. Stati eĩ cũ scimꝰ aliquẽ eẽ malũ:vt furẽ vl' raptorẽ ꝛc. vl' cõitati nociuũ/possumꝰ eũ odire:siue fecerit furtum in nos siue i alios. Etiã odiũ appetit pxio malũ sub rõne mali.ira ṽo ẽ appetitꝰ alicuiꝰ mali sub rõne boni.s. vidicte:q̃ vt q̃ddã bonũ appetiť ab irato.g̃ ꝛc. ¶ Scðo iõ ẽ odiũ grauiꝰ:qꝛ odiũ ẽ insatiabile:ira ãt satiať.pꝫ: qꝛ odiũ ẽ appetitꝰ mali simpl'r:ꝛ ꝑ ꝯñs ille quẽ odimꝰ nõ p̃t hĩc tãtuꝫ ꝺ malo q̃n vellemꝰ ꝙ hĩc et plꝰ.sꝫ ira vt s̃.satiať/dũ sufficienť putat se vidicatũ:tũc eĩ q̃escit ꝛ cessat.secꝰ est de odio/qð total'r exterminat. ¶ Tertio odiũ est iõ grauiꝰ:qꝛ nunq̃ꝫ habꝫ miscðiam. Sicut eĩ sanitas q̃ ꝫm se appetiť nunq̃ꝫ hꝫ terminũ vl' mẽsurã:sꝫ sine termio vl' mẽsura appetiť ita odiũ alteriꝰ qð appetit malũ pxi/nunq̃ꝫ malo alteriꝰ satiať. Vñ Ecci xij. Inimicꝰ si iuenerit tp̃s nõ satiať sanguie:sic nec auarꝰ diuitijs/ꝛ ifirmus sanitate:sꝫ ira/cũ nõ appetit malũ nisi sub rõne iuste vidicte. Et iõ q̃n malũ illatũ alťi iusticie mẽsurã excedit tũc miseret. Qð ãt dictũ ẽ s̃.

Prouer.xxvij. q ira nõ hз miscdiã nec erũpẽs furor: itelligit' q̃ntũ ad ve-
locitatẽ z vehemẽtiã mot⁹ ire: qz mot⁹ ire ẽ ipetuosior ppt' calorẽ iflãma
tũ q̃z mot⁹ odij. Vñ z stati ibidẽ subdit': Et ipetũ ɔcitati spũs ferre q̃s po
terit. ¶ Quarto odiũ ẽ g̃ui⁹ ira rõe duratõis. qz odiũ ẽ ex pmanẽtiori cã
q̃z ira. passio eñ citi⁹ trãsit q̃z hit⁹ vl' dispõ. sз ira puenit ex aliq̃ cõmotõe
ani ppt' lesionẽ illatã: q̃ cõmotio trãsit illata vidicta. odiũ ãt pueit ex dis
positõe ani q̃ nõ ita facil'r trãsit. Vñ phs. ij. rheto. dt q odiũ ẽ magis isa-
nabile q̃z ira. Et iõ odiũ cõpat' trabi: ira ãt festuce: vt dt Aug. sз trabs ex
cedit festucã i q̃ntitate: g̃ odiũ excedit irã i g̃uitate. ij. ij. q. clviij. ar. iiij. p
totũ. z. j. ij. q. xlvj. ar. vj. i cor. q. z i solõn. argu⁹. p totuз. ¶ Sз adhuc
di. q̃s. an i deo etiã sit odiuз z quõ: cũ odiũ nõ videt' sonare i bono. Et tñ
pba dt: de⁹ odit pctõres. z Iniq̃s odio habui Rñr breuit' q i deo nõ dr
eẽ odiũ ex pte affect⁹ sз ex pte effect⁹/ in q̃ntũ punit z psеq̃t' illũ quẽ odit.
Et iõ dr Prouer. vj. Sex sũt q̃ odit de⁹: z septimũ detestat' aïa ei⁹: vicз
ocl'os sublimes: liguã mẽdacẽ: man⁹ effundẽtes sanguinẽ innoxiũ. Cor
machinãs p̃uas cogitatões: pedes veloces ad currẽdũ i malũ: testẽ mẽ-
dacẽ: z eũ q̃ semiat discordiã int' frẽs. Primuз g̃ pctm̃ ẽ supbia: qd̃ itelli
git' p ocl'os sublimes. Ecci. x. Odibil' ẽ corã deo z hoib9 supbia. Scd̃m ẽ
ligue deceptio. vñ dt: liguã mẽdacẽ. p quã itelligit' oẽ pctm̃ ligue. Terti
um ẽ effusio sanguis inocẽt. qz dt. man⁹ effũ. sang. inoxiũ. Et dt inoxiũ:
qz maleficos licз occidere ex lege. Quartũ ẽ cognitio neq̃tie: ibi Cor ma
chi. cogi. zc̃. Vñ Mat. ix. Ut q̃d cogitat mala i cor. ve. Quitũ ẽ sollici-
ta pcuratio calũnie alteri⁹: ibi. pedes velo. ad cur. i malũ. Nã ad ea q̃ di
sũt pctõres sũt tardissimi: ad mala vo sũt velocissimi ¶ Quare ãt hoies
facili⁹ idinant' ad malũ q̃z ad bonũ pl'es sũt rõnes. attñ q̃ntũ nũc suffic
ẽ iõ: qz pl'es circũstãtie req̃rũt' ad bonũ q̃z ad malũ. Ad bonũ ei req̃runt'
oẽs circũstãtie iesse debite: sз ad malũ sufficit q vna sola deficit. Etiã iõ
qz facili⁹ ẽ descẽdere q̃z ascẽdere: sз p malũ descẽdim⁹. Et tertio ex fomi-
te pcti idinãte. Quarto ẽt: qz malũ possum⁹ p nos facere: bonũ ãt nõ nisi
adiuuãte grã dei zc̃. Sextũ qd̃ odit de⁹ ẽ falsi testioniј ipositio. z h ibi:
testẽ mẽdacẽ. Prouer. xix. Fals' test nõ erit ipunit⁹. Septim ẽ hõi vni-
uersal' ipug̃tio vl' d̃structio. z h ibi: eũ q̃ se. int' fra. dis. h ẽ semẽ maledictũ
vicз зizaniã quã iimic⁹ hõ diabol⁹ sciat i medio tritici. i. amicoꝝ Mat.
xiij. Lз ei oia pctã odiat dñs: h tñ dtestat'. i. abomiat' tãq̃z oib9 pctis g̃ui
us. de q̃ lati⁹ dicã j. d susurratõe q̃ ẽ sil'r filia iuidie. Rog. g̃ deũ vt zc̃.

N

O Nõ facili⁹ iclinat' ad bonũ: q̃z ad malũ ppt' q̃tuor rões

Susurratio

¶ De caus' q̃b9 hõ reddit' odibilis Sermo XXXIIII.

Proximo suo paup odiosus erit: amici vo diuitũ ml'ti. Prouer. xiiij. ¶ In p̃cedẽti ser. audisti de duplici odio i g̃ne vicз bonoꝝ malo: siue pctõꝝ. tãdẽ de cuiuslibз sbdiuisiõe: vicз qz odiũ bonũ orit' ex q̃ttuor. Ex ispectiõe di. ex ɔsideratiõe ppri nocumẽti. ex directõe hõe volũtat: z ex fetore pcti. Quõ ẽt z q̃lit' hõ pos sit odire m'itorie corp⁹ ppriũ: pẽtes: pctõꝝ ɔsortiũ z diuitias: vicз in q̃ntũ ipediũt a ɔsecutõe btitudis. quõ ẽt q̃s vicio se odit deũ: seipз: vitatẽ z pxi mũ. z quõ odiũ ab⁹ sit g̃ui⁹ pẽm q̃z ira. lз cert' rspectib9 aliq̃n ira pt dici

grauior. Qualr etiã i deo sit odiũ rc. Nũc ɔñr decreui dicere deo adiuuan-
te/ex qbus cauſ cõit ſaltẽ hõ reddir alijs odibil'. recte ſic paupes ſũt alijs
odioſi: z diuites amicos mltos hñt iux thẽa. Pro grã Aue ma. ¶ Pro

B ¶ Breuit' i h ſer. vidẽdũ erit/ex ꝓximo ſuo paup odioſus erit rc. vbi ꝑ
qbus cauſ hõ reddir alijs odibil'. Pro q̃ ẽ notãdũ q ex plibus cauſ in h mũ-
do hõ ab alijs odir: vicꝫ ꝓpter decem

Hõ odir ab alijs	ꝓpter defectũ z egeſtatẽ	ꝓpt detractiõis mordacitatẽ
	ꝓpter correctiõis ṽitatẽ	ꝓpt ſimulatiõis iniq̃tatẽ
	ꝓpter locutiõis ꝓnitatẽ	ꝓpt ɔuerſatõis difformitatẽ
	ꝓpt fornicatõis voluptatẽ	ꝓpt opatiõis ſiue labor eq̃litatẽ
	ꝓpt exactiõis ḡuitatẽ	ꝓpter elatiõis ꝑuitatẽ.

Hõ reddir odibilis ꝓpter defectũ z egeſtatẽ. ¶ Prio ḡ hõ fit odibil' ſiue odioſus i h mõo ꝓpt defectũ z egeſtatẽ. Nã q̃diu hõ tpalibus abũdat/mlta eũ amicoꝝ turba circũdat: multũ diligit q̃libꝫ ſibi fuit z ei obſeq̃r. ſꝫ recedẽtibus rebus ſcd's. i. tpalibus cũ fortuna ſe mutat z diuitijs deſtituir/deſpicir/odir: nec aliq̃s de ꝑoribus amici ei loq̃ dignar. imo frar z cognat⁹ z ois parẽtela q̃ntũcũqꝫ ſit ꝓbus: eũ eẽ de ipoꝝ linea z ſanguĩe noĩare ṽecũdant: ſm q dr Prouerb. xix. Frẽs bois pau-pis oderũt eũ. iſup z amici ꝓcul receſſerũt ab eo. De h tãgit Ouidi⁹. j. triſtiũ di. Donec eris felix mltos nũerab amicos. Tpa ſi fuerint nubila ſolus eris. ¶ Jmo paupᵽtas facit hoiem q̃ntũcũqꝫ lrãtũ z doctũ alijs odioſuꝫ z totũ ſcire ſuũ ſole lucidi⁹ facit vmbroſum z deſpectũ: z doctrinã atq̃ ɔſiliũ ſuũ iautẽticũ: q̃ntũcũqꝫ ſit expediẽs z bonũ. Nõs videm⁹ ad ſenſũ Cõſiliũ ei potẽt z diuit magnificar: oẽs laudãt z approbãt: z paupis cõ-ſiliũ lõge meli⁹ nẽo vult audire. z ſi audir ꝓ nullo reputar. Qd bñ oñdit

Exẽplũ Sapiẽs Eccẽ. ix. ſub exẽplo di. Fuit ciuitas pua z pauci i ea viri. z vẽit ɔ eã rex magn⁹ z vallauit eã: z extruxit mũitões p gyꝝ: z facta ẽ obſidio z iuent⁹ ẽ i ea vir paup z ſapiẽs: z libauit vrbẽ ꝓpt ſapiam ſuã. z nẽo re-cordat⁹ ẽ deiceps illi⁹ paupis. imo poſtea ſapia paupis ɔtẽpta: z ṽba ei⁹ nõ ſũt audita. Cũ eñ diues z idoct⁹: loq̃r tñ z bñ veſtit⁹ aliqd loq̃r: mox oẽs illũ extollũt vſqꝫ i celũ: ſubtiliſſimũ eẽ aſſerũt: z nihil eo meli⁹ eẽ ɔtẽdũt Ad ṽba ei⁹ fatua oẽs ſuſpẽſi ſt: vt loq̃nti deo ipi itẽdũt. z cũ hũil' z paup prudẽtiã dr: nẽo audit ṽba ei⁹: q̃libꝫ odit z ɔtẽnit: vt hr Eccĩ. xiij. cũ dr. Diues locut⁹ ẽ z oẽs tacuerũt: z ṽbũ eius vſqꝫ ad nubes pducũt. paup lo-cut⁹ ẽ: z dixerũt/qs ẽ hic? z ſi offenderit ſubuertẽt illũ. Et iõ ſũmi phi z ſcĩ i paupᵽtate z hũilitate ãbulãtes fuerũt odioſi z deſpecti. ſic Simõ z Ju-das apli pãnoſi fuerũt dicti: z ꝓpt vilitatẽ veſtiũ odio habiti: iux doctrinã chri i Mat. x. dicẽ. Eritis odio oibus ho. Cũ tñ Judas aliq̃ñ oñt i ciſta vili

Exẽpluꝫ. nobiles margaritas z theſauros abſcõdi. ſic z q̃dã phs i habitu dſpecto z paupe ad ianuã ꝑncipis cuiuſdã igreſſus deſpect⁹ fuit. q̃ poſtea bñ in-dut⁹ reuerenr fuit itroduct⁹. Et cũ eẽt apd ꝑncipẽ cepit miro mõ vene-rari z oſculari ſuã veſtẽ. De q̃ cũ ꝑnceps miraret: dixit q ſe honorantes honoraret. qꝛ qd ṽt⁹ nõ obtinuit veſt iperrauit: vt narrat Lothari⁹ de vili. ɔdi. huma. Et iõ ne ſcia ɔtẽnar z q̃d⁹ ſcholaſtic⁹ odibil' reddar: do-

cet Boetiꝰ.ij.de disci.schol'.ꝙ accedēs ad magisteriū dȝ decēti ornatu ⁊
festiuo apparatu pcurari:⁊ videre ꝙ post magisterij assecutionē possit
si opꝰ fuerit de ꝓpria facultate sustētari :ne ꝯtēptibil' reddat'.⁊ ne sibi cō
tigat qđ Suetonio:ꝗ oībꝫ ad magisteriū ptinētibꝫ venerabil'r executio
tertia luce cepit mēdicare:⁊ sic ꝓpt' iopiā deinceps nūq̄ꝫ de cetero mgr̄m
se p̄sūpsit noīare. O vanitas vanitatū :ꝙ plꝰ hōris defert' vestibꝫ q̄ꝫ vir
tuti.plꝰ venustati q̄ꝫ honestati.plꝰ caduce ⁊ tpali facultati q̄ꝫ sapie ⁊ sa
gacitati ppetue ⁊ imortali:ꝓut declarat Lothariꝰ vbi d.qꝛ oībꝫ pauper
q̄ntūcūq̄ꝫ ꝟtuosus ē odibil' ⁊ abiectꝰ :iux̄ illđ i rbēate. Prouer.xiiij.ꝓxi
mo suo paup odiosus erit. Sup q̄ dt Hugo.i postilla ad l'ram. Paup
tas reddit hoīem odiosum:vtȝ i Job ⁊ Tobia:q a ꝓprijs vxoribꝫ suis fu
erūt dspecti. Et rō ē:qm̄ sic cāes circūdatōēȝ carniū amāt i ossibꝫ:sic mū
dus circūdationē diuitiaꝝ i amicꝭ.mōm voco amicos fortune: de qbꝫ
dr Eccl.vj. Est amicꝰ sociꝰ mēse ⁊ nō pmanet i die necitatꝭ. Hec Hugo
¶ Ex his ḡ ptȝ ꝙ paupertas siue hō paup odit' ꝓpt' paupertatē:⁊ tn̄ pauper
tas pl'imū apud iustos solū repit':q̄s rōne iusticie ⁊ ꝟtutꝭ qlibȝ honoraꝝ
re deberet ⁊ tenet'. ¶ Querit ḡ Aristo.i li.de ꝓblema. Quare viri boni et B
iusti magꝭ sūt paupes q̄ꝫ p̄ui ⁊ iniusti: Et assigīt tres causas.q̄ꝝ vna ē
ista.qꝛ iopia ē q̄si femia debil' ⁊ paupcula s̄m ꝙ ē nā ⁊ ꝯditio femelle re
spectu masculi.⁊ iō eget bonis qbꝫ se possit sustētare.⁊ talia apđ diuites
nō pt inuenire.qꝛ oīs diues aut ē iniquꝰ/aut heres iniq:vt dt Hiero.in
homel'. Et iō apđ viros iustos nō malos decreuit inopia habitare ⁊c̄.
¶ Scđo reddit' q̄s odiosus ꝓpt' correctōis ꝟitatē. Qui eīm ꝟitatē loquit' C
odiū icurrit ⁊ caput sibi frāgit'.⁊ maxime cū p talē ꝟitatē excessus alicu Nō red
ius potētꝭ tāgit'. Et breuit' oēs q ꝟitatē loq̄ndo alios corripiūt:ipi odiosi dit' odio-
fiūt.sicut ꝓpha ait Amos.v. Odio habuerūt i porta corripiētē:⁊ pfecte lo sus ꝓpter
q̄ntē abōmiati sūt. Huiꝰ āt expimētū hr̄ multiplex tā i scptura sacra q̄ꝫ ꝟitatem,
etiā i mūdana chronogr̄phia. Primo ex scptura sacra hr̄.iij. Regū.xxij.ꝙ correctio
Achab rex isrl' diligebat ꝓphas mēdaces.⁊ Micheā ꝓpham ꝟitatē dicē nis.
tē odiuit.⁊ ꝓpt' ꝟitatē eū i carcerē misit:⁊ pane tribulatiōis ⁊ aq̄ angu-
stie pasci fecit.đ q̄ ⁊ rex ait. Ego odi eū:qꝛ nō ꝓphetat mihi bonū. vt patȝ
ibidē. Cōgregauit eīm rex isrl' q̄si.cccc.ꝓphas mēdaces:q oēs ꝯsuluerūt
vt iret ꝯtra regē syrie ⁊ ꝯseq̄ret' victoriaȝ. Sed solꝰ Micheas dixit ꝙ si
iret nō reuerteret':⁊ ita factū ē.qꝛ in bello occisus ē. vt ptȝ.iij. Regū.xxij
¶ Scđo qꝛ apl'us Paulꝰ ꝓpter ꝟitatē quā dixit/factꝰ fuit galathis odi
osus.sicut ipe eisdē scribēs innuit cū dixit. Inimicꝰ factꝰ sum vobis verū
dicēs.ad Gal'.iiij. Ubi glo.dt.qꝛ veꝝ dico videor inimicꝰ:si fallerē/puta
rer amicꝰ.qꝛ nemo vult se errantē corrigi.iō vobis inimicꝰ videor/iuste
vos rep̄hēdens. Hec glo. Jō dt poeta comicꝰ: Obsequiū amicos/ꝟitas
odiū parit. Hoc idē ostēdit' in multis secularibꝫ historijs ⁊ ꝯtinuis expi D
entijs:ꝙ correctiōes ⁊ ꝓpositiōes ꝟitatis sūt plene odijs.siue fiant apte:
siue aliq̄ palleatiōe:aut q̄litercūq̄ꝫ. Uñ Alexāder Calistenē phm q eū de
b redarguit/ꝙ se vt deū adorari pmisit:⁊ ipē eū adorare noluit:itaneū

odiuit q occasiões mortis ꝯtra eũ q̃siuit. et iõ finxit Calistenē pħm esse ꝯscium insidiarum. ⁊ trũcatis crudelit̃ oib membris: abscisis aurib/ nasoꝛ labijs/ defoꝛme ⁊ miserandũ cũctis spectaculũ reddidit. insup in cauea cũ cane eũ claudi iussit: ac demũ ad metũ alioꝝ circũferri iubebat. Qđ vt Lisimach discipul Calistenis vidit: tãti viri misert/ venenũ i remedium calamitat dedit. q̃ audito etiã Alexãder Lisimachũ leoni obijci ad discerpẽdũ p̃cepit. Sed cũ ad ꝯspectũ ei ꝯcitat leo ipetũ fecisset: manũ adminiculo iuolutã leoni obiecit: seqꝫ ab illo defendit. Qđ vidẽs Alexãder admirat est: ⁊ admiratio in satisfactiõem cessit. chariorẽqꝫ cũ ꝑpter ꝯstantiã tãte v̈tutis habuit. Lisimach v̈o aĩo magno regis veluti parentis ꝯtumeliã tulit: vt đr i vitis pħo. de Calistine. c. lxvj.

Exẽpluꝫ. ¶ Itẽ Nero Senecã moꝛigeratissimũ: ⁊ moꝝ ac discipline mgr̃m p̃cipuũ: vt đr Alanus i anteclaudiano. li. j. q eũ in iuuẽtute coꝛrexerat/ sic odiuit: q ipm bono vultu respicere nequit. Qui nero q̃dã vice dũ Senecã añ se vidissꝫ ⁊ v̈bera q̃ sibi i iuuẽtute itulerat cogitasset infremuit: ac tanqꝫ iniuriarum vltiõem expetere ab illo cupiẽs. sed tanqꝫ p̃ceptoꝛi deferẽs p̃cepit/ vt qđ vellet gen mortis sibi eligeret. Ipe aũt q̃si suaue gen moꝛtis arbitrãs in balneo moꝛi/ incisionẽ vene vtriusqꝫ brachij elegit: ⁊ sic q̃si q̃dã p̃sagio Seneca/ q̃si seipm necãs vocat fuit: vt đr in vitis pħoꝝ. c. cxix. de Seneca. nõ q seipm volũtarie occideret: sed quia coact h facere elegit. Hoc etiã tãgit Boeti. iij. de ꝯsol. p̄sa. v. di. Nero Senecã familiarẽ/ p̃ceptoꝛẽqꝫ suũ ad eligẽde moꝛtis coegit arbitriũ. Vñ ⁊ Nero. eũ ponit i Catalago sctõꝝ ⁊c.

Nero odiuit senecam

Exẽplũ ¶ Comestoꝛ etiã narrat: ⁊ ponit Vincẽ. in Specu. histo. li. iij. c. cxvij. q cũ Nabuchodonosoꝛ rex babylonis ab hoib eiectus/ fenũ sicut bos cũ bestijs comedit: vt h Dañ. iiij. Euilmoradach filius ei tpe eiectiõis regnauit: ⁊ multa ipie in terra gessit. q a p̃re sensib restituto vsqꝫ ad moꝛtẽ p̃ris sui icarcerat fuit: ⁊ post moꝛtẽ p̃ris de carcere educt iteꝝ regnare cepit. Et timẽs p̃rem iteꝝ resurgentẽ ad ꝯsiliũ Joachim cadauer p̃ris effodi iussit: ⁊ i trecẽtas partes diuisit: ⁊ illđ vulturib ad comedẽdũ tradidit. Hic tãte crudelitatis fuit q disciplinam adeo odiuit/ q oẽs se coꝛrigẽtes interfecit ⁊ occidit. Ad cui coꝛrectionem Xerses philometris pħs ludũ scacoꝝ cõposuit: vt đr Jacob de cessal' in li. Scacoꝝ. c. j. ⁊ ij.

odire coꝛrectores. ẽ signum stulticie. ¶ Est ẽ magnũ signũ stulticie coꝛrectiõem odire et suã melioratõem negligere: acsi tal' ꝑfect eẽt in oib. Sꝫ q̃s ẽ tã prudẽs q̃s tã sapiẽs ⁊ tã circũspect: q nõ aliq̃ñ mereat' coꝛrigi. Jõ scp̄tũ ẽ Prouer. xij. Qui odit increpatiões insipiẽs est. Et bñ insipiẽs/ intãtũ q plurimi dñi eos q se coꝛrigũt ⁊ v̈itatẽ dicũt/ odiũt: ⁊ se decipiẽtes ⁊ adulantes diligũt ⁊ fouẽt. vt raro iã sint q nudã v̈itatem eis dicere p̃sumãt. sed oẽs v̈itatẽ coloꝛare studẽt ⁊ cogitãt. Vñ Seneca in q̃dã ep̄la. Monstrabo tibi cui rei inopia laborãt magna fastigia: qđ oib deest vnũ. s. q verũ dicat. Fastigiũ đr sũm siue magn honoꝛ Et ita magna fastigia dici possunt magni honoꝛes/ vel in magnis honoꝛib ꝯstituti. acsi diceret Seneca. Vnũ deest in curijs p̃ncipũ/ ꝑpter qđ dicunt' inopes: vicꝫ verũ

dicēs. sed bñ inueniunt eis blādiētes siue adulātes. Et tñ tales fm vitã rē essent odiendi ⁊ tanq̄ deceptores repellēdi: fm doctrinā Hypocratis: q̄ ait/ vt dr in vitis phoꝝ. c. d hypocrate medico: vicz. xlv. Odi blādiētes tanq̄ decipiētes. nā vterqȝ equalit' iniuriat'. Et nedū magnates ⁊ pnci/pes se apte corrigētes odiūt. imo plebei/ ciues/ ⁊ eccliaꝝ rectores/ plati/ epi/ abbates ⁊ pores: etiā sub enigmate ⁊ tropo odiūt se corrigētes. ⁊ cū sint spurcissimi ⁊ oi vicio pleni/ in nullo volūt videri repbēsibiles. Sic Asili' poeta pp' sua correctoria poemata fuit odit' ⁊ vsqȝ ad morē psecutus: vt narrat Alb. sup. iij. Eth trac. j. c. xij. tractās illō Aristotel' Asili ¶ Tertio fit hō odiosus pter locutiōis pnitatē. Qui (mystica ⁊c. ei nimis garrit ⁊ semp loq̄ satagit: oia determinare/ oia diffinire ptēdit: neminē loq̄ pmittit: in omi societate odiosus existit ⁊ fugiēd' erit. sicut patz Eccli. ix. vbi dicit'. Terribil' in ciuitate sua est hō linguosus: ⁊ temerari' i vbo suo odibilis erit. In multiloqo em̄ nō deerit pctm̄. Prouer. x. Et ibidē. xxv. dicit'. Sicut vrbs patēs ⁊ absqȝ muroꝝ ambitu: ita vir q̄ nō pōt in loq̄ndo cohibere spiritū suū. Tales sunt q̄ in mensa/ in cōuiuijs: vbi lingua debet teneri in disciplina/ raro vel nunq̄ tacent: nō attendētes quomō diues epulo in lingua punit' fuit. Luc. xvj. Isti em̄ sūt valde odiosi: qui ptiue loqui ⁊ narrare satagūt: oīa dicta ⁊ facta aliorum describūt: occulta etiā tenere nequeūt. ⁊ siue sit in scandalū siue in nocumentū pximi in palā deducūt. Illi in societatibȝ tolerādi nō sunt: fm q̄ docet Pythagoras in suis enigmatibȝ quēlibet prudentē. ⁊ habet' in vitis phoꝝ. ca. xvij. de Pythagora. vbi dicit. Hirundinē in domo ne suscipias. i. garrulos ⁊ verbosos homies sub eodē tecto tecum habitare nō pmittas. ¶ Item tales garruli odiosi cū quolibet sapiēte etiā loqui nō cessant: garrulitatem auctoritatē putant. Et cū verbis sapiētum cōuicunt': adhuc a loquacitate nō desistūt: ⁊ se eis publice opponūt. quos tamē vltimate sapiētes cōfundūt: ⁊ fatuos ac odiosos esse ostēdunt: tales ergo digne sapientibȝ odiosi cernunt': Sicut dicit' Eccli. xix. Odibilis est qui procax est ad loquendū ¶ Item qui vbo suo cum q̄libet contendit: nihil esse rectū vel iustū nisi quod ipe dixerit/ asserit: cōuicia ⁊ improperia sine ratiōe effundit. suo sermone totā cōgregatiōem inquietat ⁊ offendit. clamore ⁊ tumultu oēs alios silere facit. Tales vtiqȝ loq̄ces ⁊ garruli sunt fugiēdi: si homo velit quieta mēte pfrui: nec debet timeri eorū odiū: quia tolerabilius est eorū odium q̄ ipoꝝ cōsortium: vt dicit Plaut' poeta. Insipiētiū inq̄t ⁊ improbꝝ odium facilius sustinet' q̄ ipoꝝ collegium. ¶ Rursum q̄dam de malicijs se laudant/ suas feditates alte clamando exaltāt: describēdo viros ⁊ mulieres: ⁊ tanq̄ vas bulliens quod turpius est in fundo cordis eijciūt: ⁊ aliorum facta recta ⁊ iusta deprimūt: verba ⁊ opera cōfundūt. ⁊ risum de honestis factis facere contendunt: dicentes Quid est hominem nihil probasse: oportet bona ⁊ mala probare ⁊c. Sicut autem iusti sunt amore digni: ita tales odio digni sunt. Unde bene Esopus in metaphora musce

E Nō redditur odiosus pter locutōis pnitatē.

Musca pferēs se formice. cū formica ɔtēdētis. ꝛ hꝫ in Spe. Vincē. li. iiij. c. iiij. ꝫ tales ait. Musca volēs se formice pferre: sic inqt. Nris te ñ potes ɔparare laudibꝫ: vbi immolat̃ ego pmū gusto: i capite regꝫ sedeo: oibꝫ matronis oscl'a dulcia figo. de qbꝫ rebꝫ i te nihil repio. Cui formica. Nunc qd optata venis ad reges ꝛ mſonas qs tu noias. iportuna adis: ꝛ tua oia eē dicꝫ: cū ibi aduenis/fugarꝫ: ꝛ vbiqꝫ qsi iniuriosa abigeris. Estate vales: pruina nō appares. Ego vo deliciosa hyeme sum secura. me sequūt̃ gaudia: tu venusto bello pelleris sordida. Sic reuera viciosi vt musca i altū suā turpitudinē eleuāt loqcitate garrula. sed p prudētes tanqꝫ p formicā: a q ꝛ scriptura docet sapiam discere Prouer. vj. di. Vade ad formicā ꝛ disce sapiam. coꝝ facta ostendunt̃ odiosa ꝛ turpia: ꝛ ecōtra facta iustoꝝ laude digna. Vñ Ecci. xxvij. dr. Narratio peccātiū odiosa: ꝛ risus coꝝ ī delictis pcti. Jmo tales loqces garruli nō solū sūt honestis ꝛ serioꝝ hoibꝫ odiosi: sed etiā tediosi. qꝛ q talibꝫ loqcibꝫ se iūgit ꝛ cū eis societatē hꝫ: se simꝉ cū eis ɔtēptibilē ꝛ odibilē reddit. Et ecōtra q coꝝ societatē fugit: ɔsortiū ꝛ familiaritatē renuit: is i societate bonoꝝ erit. qꝛ dr Prouer. xix. Qui odit loqcitatē extinguit maliciā. s. odij/charitatis destructiuā: ꝛ pximo maxie nociuā. Ecce qd facit loqcitas ꝛc. ❡ Quarto fit hō odiosus ꝓpꝫ fornicatōis voluptatē. prꝫ: qꝛ h viciū ē adeo vile ꝙ hō mūdꝰ ipm execrat̃: diabolꝰ detestat̃: ꝛ angelꝰ aspnat̃. Primo hō mūdꝰ execrat̃: qꝛ lubꝛicꝰ tanqꝫ sus ꝛ bestia reputat̃. Et sic qs odit societatē scenose ꝛ lutose suis siue porci: ita qlibꝫ discretꝰ fugit lutū voluptuose lubꝛicitatꝫ. Vñ Boetiꝰ. iiij. ꝺ ɔsolꝰ. psa. iij. Qui fedis imūdisqꝫ libidibꝫ imergit̃: sordide suis voluptate detinet̃. Et Pythagoras lubꝛicos reputat sues odiosas. De q narrat̃ i vitis phoꝝ. vbi ꝺ. Q cū qdā stolidꝰ diceret se malle cū mulieribꝫ qꝫ cū phis ɔuersari: Rñdit pythagoras. Sues libētꝰ i luto qꝫ in aq versant̃. p qd voluit ondere ꝙ voluptuosus eēt qsi porcꝰ. Et Aristo. i epl'a ad Alexandꝝ ꝺr. Nolī te inclinare ad actū mulieꝝ q ē ꝓprietas porcoꝝ. ꝛ q tibi grā si exerceas viciū irrōnabiliū bestiaꝝ ꝛ actꝰ brutoꝝ: hoiem eñ defedāt vt stercꝰ: qꝛ mulier fornicaria qsi stercꝰ i via. Ecci. ix. Et sicut bestie diu iacētes i stercore/deturpant̃: defedant̃: ꝛ cōputrescūt. ita in h vicio totalꝛ abominabiles fiūt. qꝛ dr Joelꝫ. j. Cōputruerūt iumēta in stercore suo. Qd exponēs Grego. xxiiij. moralꝫ. ait. Jumēta i stercore cōputrescere est carnales i fetore luxurie vitā finire. Et videt̃ ꝙ nā ostēdat h viciū odiosum esse. Nā iuuenes pmo luxuriari incipiētes nāliter odiūt mulieres qbꝫ sociati fuerūt: vt ꝺr Aristo. i pblema. Jn cuiꝰ signū. ij. Regū. xiij dr de Amon: q ɔcubuit cū sorore sua: ꝛ mox post eā exosam habuit odio magno nimis: qre nature pditā mūdiciā execrat̃: ꝛ incursaꝫ feditatē detestat̃. Et iō a parentibꝫ puelle ꝛ iuuēcule custodiunt̃: ne pollute odibiles reddant̃. Jō dicit̃ Ecci. xlij. Filia pris abscōdita est. Et sequit̃. ne forte i adolescētia sua adultera efficiat̃: ꝛ cum viro cōmorata odibilis fiat. ❡ De pctō luxurie ꝺr Innocē. de vili. ɔdi. hūa. Hoc malū nunqꝫ fugat̃ nisi fugiat̃. nō mactat̃: nisi cū macerat̃. Et subdit. Hec luxuria oēm eta-

Margin notes: Nō fit odiosꝰ ꝓpꝫ voluptatē fornicatōis — Nā ostēdit luxuriā eē odiosam.

re corrūpit. oēm sensum ɔfundit. oēm orōnē soluit: oēm gdum puertie. Inuadit eñ senes ⁊ iuuenes. mares ⁊ femias. prudētes ⁊ simplices. superiores ⁊ iferiores. spūales ⁊ seculares. Quātū aūt crescat illud malū fm spēs suas: dicā deo dāte suo loco: cū spēalr tractatur⁹ sum de h pctō in sermōe ad ppl'm. ¶ Audiat vnū exēplū de adulterio ⁊ ornatu superfluo. Erat qdā sacerdos multū se affligēs p mrē sua mortua: freqnr flēs ⁊ celebrās p ea: quā nouit i pctō vixisse. Accidit vna vice cū p ea missam celebrādo lachrymas funderet/scire cupiēs ei⁹ statū: vidit eā iuxta altare detentā a demōibɔ duobɔ ⁊ ligatā. de cui⁹ capite videbanr depēdere serpentes igniti tanq̄ capilli: collū ei⁹ circūcingētes. de capite ⁊ manibɔ ei⁹ videbar flāma exire. Et dictū fuit sacerdoti q̄ p ea iutil'r orabat: cū ipa fuisset ipenitēs mortua. ⁊ h p adulterijs suis ⁊ luxurioso ornatu capitis ⁊ manuū anul'. ⁊ p muneribɔ q̄ male ob amorē carnalē accepat ⁊ dederat ⁊ iō eternis cruciatibɔ tradita eēt. Ecce q̄ntū malū ē luxuria. ⁊ qđ peius imo pessimū ē in illo pctō/difficulē finit hoiem vere de ipo penitere ⁊c. ¶ Luxuria ē sicut pomū ab extra pulcrū ⁊ int⁹ vermibɔ plenū. Sicut eñ pomū tale puero p̄ntatū ē delectabile. ⁊ p mediū scissum siue diuisum ē horribile: Ita suggestio voluptat apparet extrinsec⁹ suauis ⁊ delectabilis tpe tētatōis. ⁊ cū scel⁹ fuerit ppetratū/inuenir finis rodēs ɔsciam: cur h admiserit ⁊c. ⁊ nālē verecūdiā. De q̄ loq̄tur apl's ad Rom. vj. Quem fructū habuistis in illis i qbɔ nūc erubescitis? nā finis illoꝝ mors est. Cōsideratio eñ peti cōmissi trahit hoiē a pctō ppr tria mala q̄ causat. Primo aufert delectationē: ⁊ h ibi [quē fructū habuistis?] Scdo affert ɔfusionē: ibi [in qbɔ nūc erubescitis] Tertio infert dānationē: ibi [finis illoꝝ mors] Sicut eñ in syllogismo sūt tria. s. pncipiū/mediū/⁊ ɔclusio. sic i supplicio eterno. Nā peccare est pncipiū. nō penitere est mediū. mors est finis vel ɔcl'o. Ite maledicti i ig. eter. Mat. xxv. Hec s. Tho. ij. ij. q. xiiij. ar. ij. Et i scpto. ij. sen. dist. xliij. ar. iij. Si g̃ h ē ɔfusio ⁊ erubescētia de h pctō. q̄nta tūc erit ɔfusio: q̄nta erubescētia de illo i finali iudicio corā deo ⁊ oibɔ angel' ⁊ sctis. imo corā toto mūdo/istis q̄ h pctm̄ differūt penitere. ⁊ tādē ɔsuetudie ligati neq̄ i senio illō dimittūt: saltē voluntate ⁊c. ¶ Scdo h viciū etiā diabol⁹ detestar. Nā recitat Holkot super li. Sap. Quidā necromātic⁹ demonē ɔiurans. q̄ dū diu expectat⁹ vix venisset: ⁊ alōge valde stetiss: nec more solito dicto necromātico appropinq̄sset. Ille q̄siuit cur nō ppius accederet? Rndit demō. ppr fetorē luxurie tue accedere nō possum: ea eñ nocte cū scorto se maculauerat. Similir de angel' sctis hr i Uitaspa. de q̄dā angelo ducēte q̄ndā sctm̄ prem obstruēte nares suas corā luxurioso ⁊ nō leproso. Et videt rō q̄re h peccatū aliqbɔ spiritibɔ mal' ⁊ oibɔ bonis ē odio. qz in h pctō fit ɔtūelia spirituali nāe: cū aīa nobil' eiusdē nāe cū spiritibɔ elegit potius assimilari nāe iumētine q̄ i spūalitate se suare. Hoc aūt nullo mō fit absq̄ dedecore clericoꝝ siue religiosoꝝ. q̄n qs cleric⁹ vl' religiosus fit apostota. ⁊ depo posito hitu regl'ari efficit laic⁹: mallēs eē filius rustici q̄ cleric. sic i ppo si

Exēplū

Exēplū

to. ¶ Ad hāc rōnē ptinet qd dt glo. sup. j. Cor. vj. Qui fornicat̄ i corp° suū peccat. In fornicatōe sic tot° hō absorbet̄ a carne: vt iā nō possit dici ipi ai° su° esse: sꝫ sil' tot° hō pt dici caro. Et sm h recte dicāt̄ i carne vna scꝫ corp° ⁊ aia sil' caro vna. Uñ oīa peccā spūalia aiam maculāt: peccā vo corpalia sicut gula ⁊ luxuria q̄ gulā seq̄r: maculāt ēt ⁊ inqnant corp°. Et h vult apl's ibidē di. Oē pctm̄ qdcūqꝫ fecerit hō extra corpus est. q̄ aūt for. in cor. su. pec. Sūt āt q̄ttuor ad luxuriā puocātia. scꝫ aspect° ipudic° / smo

G lubric° / tact' lubric° / hit° vel vestit° curios°. ¶ Quīto fit hō odibil' ppt exactiōis grauitatē. Usurarij eñ ⁊ feneratores sūt do ⁊ hoib⁊ odibiles. q' in oi egestate vident̄ eis subuenire. Et cū triplo vl' q̄druplo pecuniā mutuāt. vltimate paupes exhereditāt ⁊ oib⁊ hereditatib⁊ eoꝝ denudant. vt ppt verecūdiā d pprijs fugiāt ⁊ exules fiāt. hi pculdubio nimis odiosi existūt. Sic dr Eccl. xx. Qui hodie venerat̄ ⁊ cras expetit: odibilis ē hō ille Sꝫ reuera valde dolēdū ē: q' mlti paupes ab vsurarijs: ⁊ signant̄ iudeis adeo grauant̄ ⁊ depaupant̄: vt vix hēant aliqñ vñ panē manducāt. imo ⁊ ab ipis decipiūt̄ / p cōputū / quē sepi° faciūt / ⁊ in tali cōputo vsurā eādē sūme capitali siue mutuo pncipali adiungūt. Et sic vsurā sup vsura recipiūt. Et tñ adhuc paupes hoies adeo simplices sunt / vt h nō intelligāt: neqꝫ ab hō vsur' sibi cauere volūt. qnpoti° cū modica necītas aduenerit statim ad iudeos currūt cū vestib⁊ ⁊ pignorib⁊: ⁊ mutuo rcepto pecuniā inutilit̄ expēdūt. Ex q̄ eādē fit. vt q̄ p hō mutuū se sperabāt releuari oīno destruunt̄. Sic q̄tidiana docet expiētia i tunicis ⁊ palleis: i peplis ⁊ alijs vestib⁊ p iudeos vēdi solitis. ⁊c. Quō sepe pecunia male acq̄sita p vsuras aut fraudes aut violētias est cā paupriat' m'tis. q̄ etiā cum talib⁊ pecu

Exēplū nijs male acq̄sitis: pecuniā bñ acq̄sitā pdūt. ¶ Exm̄ refert Cesari°. Qd quidā vsurari° pecuniā hō dposuit circa cellerariū quēdaꝫ ordis cistercien. quā cellerari° signatā i loco tuto iux̄ pecuniā mōasterij deposuit. postea cū vsurari° depositū repeteret: cellerari° arcā reserās: nec illā nec suā inuenit. q̄ cū vidisset arce seras itactas ⁊ sig̃cula saccoꝝ salua. ita q' nulla de furto esset suspicio. cognouit q' pecūia vsurarij deuorassꝫ pecūiaꝫ monasterij. Ex h ēt pꝫ q̄re sepi° illi q̄ vsurā a iudeis recipiunt: cū eadē pecunia

H nullā bñt fortunā. q' pecunia p vsuraꝫ acq̄sita ꝯsumit ⁊ aliā ⁊c. ¶ Sexto fit hō odios° ppt detractiōis mordacitatē. Et merito sūt odiēdi dtractores. q̄ hoiem i psentia alioꝝ ꝯmendāt. ⁊ tñ i ei° absentia p detractōeꝫ mordēt ⁊ famā denigrāt: sꝫ int̄ frēs ⁊ amicos discordias semināt. vicissim de vno ad alteꝝ mala cuiuslibꝫ deferūt. ⁊ sic amiciciā ⁊ charitatem int̄ hoies tollūt. Et q' de° spēal'r diligit mutuū amorē int̄ hoies. sm illd Joā. xiij. In h cognscent oēs. q' mei estis discipl'i si dilectōeꝫ hūeritis ad inuicē. iō dtractores valde odit. sm illd Rom. j. dtractores do odi. Et puer. vj. Sex odit de° ⁊ septimū dtestat̄ aia ei°. scꝫ cū q̄ semiat int̄ frēs discordiā. ¶ Ex q̄ pꝫ: q' seiator iurgioꝝ ē pessim° hō: quē de° sup oēs odit: vtꝫ

Detractores odiēdi sunt

J d. ser. xxxij. N. D. De detractōe postea spēal'r pl'a dicā i se. ser. ¶ Septio fit hō odios° ppt sil'atiēis iniq̄tatē. Qui eñ itrinsec° mal° extat. ⁊ p hypocrisim foris se bonū dmōstrat ⁊ iꝫtm̄ siue iustū: cū sit nequā / ille sil'at / cū

eius fraus hominibus per ostensiones fructuum male vite innotescit digne cunctis odiosus fit. secundum illud prover. xiiij. vir versutus odiosus est. Uersutus vt exponit Hugo. est simulator et hypocrita pessimus: quia deo et hominibus est odio plenus. Dei quidem secundum illud Job xxxvj. Simulatores callidi prouocant iram dei. hominum autem quia simulator ore decipit amicum suum. Melius est enim aperte peccare in comparatione duorum malorum quam scititare simulare Et glo. pu. vbi s. dicit. Reprehensibilis est impatiens: sed multo peior et odiosior est versutus. Ille enim palam ostendit stulticiam suam. iste cum corde pius sit simplicitatem simulat et humano iudicio sanctus. aio inter reprobos estimatur. ¶ Octauo fit homo odiosus propter conuersationis difformitatem. Qui enim est difformis: siue in bonitate: siue in malicia et a communi societate se segat odibilis extat. quia enim ioseph semper fuit cum patre: et non fuit de fratrum suorum conuictu et societate. oderant eum nec poterant ei quicquam pacifice loqui. Gen. xxxvij. Sic leti oderunt tristes: maturi leues: iuuenes senes: ludere querentes ingeniosos studentes. et alij alios suis moribus contrarios. vt ostendit Ora. epla. li. j. Et huius omnes oderunt contrarios suis moribus. et si recte operentur. vtz. j. Eth. c. xx. Tantum autem inualuit illud odium: quod casti et verecundi odiuntur et deridentur a lasciuis. ita vt vix in presentia eorum audeant loqui. ac si castitas et verecundia sit vicium et ab homine fugiendum. ¶ Nono fit homo odiosus propter operationis siue laboris equalitatem. Hinc est quod mechanici vnius artis: et maxime vnius vici vel ciuitatis, communiter inter se habent odium rancoris. quia quod vni aduenit: alter decipere sibi credit: et per alterius fortunam suam credit peruenire inopiam. quia secundum Aris. j. Rhetor. c. vj. Figulus odit figulum: et contrixantur ad inuicem. Ita odit mercator mercatorem: institor institorem: carnifex carnificem: sutor sutorem: piscator piscatorem. maxime dum non simul in re aliqua vendenda concitant. ¶ Decimo fit homo odiosus propter elationis pruritatem. Superbus enim odiatur a deo: quia sibi subesse dedignatur. et propriam coronam: hoc est propriam voluntatem soli deo conuenientem sibi auferre conatur: vt dicit Ans. in li. de simi. c. x. Item superbus ab homine odiatur et fugitur: quia cuilibet preesse et dominari molitur Eccl. x. Odibilis coram deo et hominibus superbia. Superbus enim cum in iactantiam effrenatur: pores dedignatur amicos: notos ignorat: comites contemnit antiquos: vultum auertit: visum extollit: ceruicem erigit: fastum ostendit: grandia loquitur: sublimia meditatur: infestus preclarus: subditis onerosus: vt dicit Loth. de vi. con. hu. de hoc latius dixi feria vj. post totum. videlicet quomodo superbia sit odibilis deo: hominibus et brutis. ibi vide. Sic ergo patet ex premissis: quomodo homo propter x. causas tactas est odibilis: sed quia odium mundi et mundanorum non est curandum: sed odium dei totis viribus fugiendum: teste saluatore: si odit vos mundus scitote quia me priorem vobis odio habuit Joan. xv. Rogemus dominum vt cordibus nostris infundat dei et proximorum dilectionem etc.

¶ De vicio detractionis. Sermo. XXXIIII.

Detractores deo odibiles. ad Rom. j. In precedenti sermone audiuistis: quomodo specialiter decem genera hominum ab alijs odiuntur: videlicet pauperes: veritatem loquentes et alios corrigentes/ loquaces/ luxuriosi/ extractores siue vsurarij/ detractores/ alijs in vita et moribus difformes/ eiusdem artificij/ contractus siue officij homines/ et superbi. Et quia specialiter tunc audistis: detractores esse deo odibiles iuxta thema. Ideo in presenti sermone cogitaui aliquid dicere de peccato detractionis: vt cognoscere possitis quam necesse sit, cuilibet homini se diligenter custodire ab hoc peccato. Pro gratia aue maria. ¶ Detractores deo odi.

¶ Primo videndum est quid sit detractio/ et cui contrarietur detractor siue detra (vbi s.

ctio. Scdo qñ sit pctm reuelare occultum malū ꝓximi ꝛ qñ non. Et qñ mortale aut veniale. Tertio ꝙ detractio ē grue pctm̄ triplici rōne. vꝫ pꝫ
¶ Circa pmū ē notandū: ꝙ detractio ab alexādro d ales (in seqntib⁹.
A in. ij. par. sūme: sic diffinit. Detractio ē aliene fame per occulta ꝟba deni gratio. Ex q̄ pꝫ: ꝙ dīa ē int̄ ꝯtūeliā/ꝯuiciū/iꝓperiū/susurratiōez/ꝛ de tractiōez. ¶ Contūelia em̄ fm s. Tho. ij. ij. q. lxxij. est exp̄ssio dfect⁹ corā
cōtūelia eo p ꝟba ad ipm dehonorandū. Et si fiat aio corrigēdi nullū ē pcm̄. qꝛ et ꝛ sctī h fecerūt. Vñ Lu. xxiiij. chr̄s dixit discipl'is i emaus eūtib⁹. O stulti ꝛ tardi corde ad credendū ꝛc̄. Et Matth. xv. dixit chr̄s pharise is. hypocrite/bñ ꝓphauit d vob Esaias: ppl's h labijs me honorat ꝛc̄. Et paul⁹ ad Gal'. iij. dixit. O isensati galathe qs vos fascinauit. Si ꝟo ꝯtūelia fiat aio solaciādi/aut nullū ē pcm̄/aut solū vēiale. dūmō fiat discrete. qꝛ lud⁹ noxi⁹ ē i culpa. ij. q. vij. c. q̄lis. Si āt ꝯtūelia fiat aio iiuriādi/pcm̄ ē mortale: qꝛ ꝯ ꝟitatē. Ex illo Mat. v. Qui dixerit fri suo fatue re⁹ erit gehēne ignis. Est g̃ ꝯtūelia cū refert dfect⁹ culpe/siue defect⁹ ille sit fm ꝟitatē siue nō: i vitupiū alicui⁹. Sic g̃ pꝫ quō dtractio differt a ꝯtūelia: eo ꝙ ꝯtūelia fit i apto corā eo cui fit: ꝛ sic drogat honori. dtractio ꝟo solū derogat fame: ꝛ h i absentia illi⁹ cui dtrahit. ¶ Cōuiciū āt ē cū rfert dfect⁹
cōuiciuꝫ nāe vl' pene: vt q̄ diceret aio iiuriādi ceco. o cece: surdo. o surde: claudo. o claude. ꝛsic d alijs. Et sic. j. Reg. j. Fenenna q̄ ml'tos hēbat filios amisit
improperium illos. qꝛ iꝓperabat anne q̄ steril' erat. ¶ Impperiū āt ē cū refert alicui bñficiū sibi collatū ad ipm ꝯfundēdū. Et de h ait Sene. li. d bñfi. Qui dedit bñficiū taceat: narret q̄ accepit. attñ qñqꝫ ista vicia sumūt pmiscue:
susurratio vnū p alt̄o. vicꝫ ꝯuiciū p iꝓperio: ꝛ ecōuso. ¶ Susurratio āt ē: cū refert malū de aliq̄ i ei⁹ absentia: vt ponat i discordia cū ꝓxis suis. de q̄ dixi s ser. xxxij. O. ¶ Detractio āt ē cū dr malū de ꝓxio i absentia ei⁹: vt sua fama denigret. Et sic susurratio ꝛ dtractio ꝯueniūt i mā: ꝛ forā: ꝛ differūt i fine. qꝛ mā tam susurratiōis q̄ꝫ detractiōis ē malū ꝓximi. Forma ꝟo est illd dicere i absentia ei⁹. Sed finis susurratiōis ē discordia. finis ꝟo detractiōis ē ifamia. ¶ Scdo ē notādū: ꝙ detractor ꝓpt̄ ei⁹ maliciā ꝯpat
B varijs reb⁹. vicꝫ

	Cani	Sepulcro	Dapiferis diaboli
	Porco	Mlieri ꝑgnāti	Aduocatis diaboli
Detractor	Serpēti	Ciconie	Scabroni
compatur	Mōstro	Furi	Vento vrenti
	Bestie mirabili	Testib⁹ iniqs	

¶ Prio detractor ꝯpat cani. Vñ Matth. vij. Nolite scm̄ dare canib⁹ ꝛ margaritas nolite spargere int̄ porcos Et Eccī. xix. Sic sagitta infixa femori canis. sic ꝟbū i ore stulti. Canis sagittā hñs ifixā femori ñ qescit donec remouerit: nec stult⁹ qescere pōt: donec ꝟbū malū qd audiuit de ꝓxio alij retulerit. Detractores etiā st̄ canes gregē diaboli custodiētes: non pmittentes etiam vnam ouiculam inde auferri quin latrent: vel deridēdo: vel aliter offendendo. Canes isti non solum carnes comedūt

sed etiã ossa rodũt: q2 nõ solũ carnalibꝫ hoibꝫ detrahunt: sꝫ etiã spũalibꝫ. Spẽalit᷑ aũt detractores siles sũt canibꝫ q̄ in macello morant᷑: q̄ sangui ni insidiant᷑ ꝛ sanguinolẽta hñt labia. Unõ de eis dr̄ Prouer. j. Insidie mur sanguini.i. bone fame pximi. ¶ Scdo detractor cõpat᷑ porco: q2 sic porcꝰ nõ pcit ori suo ab imũdicia: sic ꝛ dtractor nõ pcit lingue sue. ꝯ illð Sap. j. a detractiõe parce ligue. Qui cũ nõ vult parcere ei cui detrahit saltẽ dẽret pcere ꝓpe lingue: quã inqnat: dũ p imũdicias alioꝝ pctõꝝ cã trahit. Porcꝰ si itrat ortũ: ꝛ ex vna pte videt flores: ꝛ ex alr̄a pte stercora: neglectꝭ floribꝫ currit ad stercora ꝛ ea i ore suo põit. Sic detractor vidẽs in aliq̄ aliq̄ bona q̄ sũt sic flores: ꝛ ex alr̄a pte aliq̄ rephẽsibilia: ipe rephensibilia vsat in ore suo. de bonis vo nõ curat. Uñ ꝓpt᷑ hꝫ imũdiciã q̄ ẽ in dtractoribꝫ Aug. voluit eos excludere a mẽsa sua. in q̄ scpsit hos vsꝰ sic hr̄ in glo. sup illud puer. xxiiij. Cũ detractoribꝫ ne ꝯmisceariꝭ ꝛc̄. Quisq̄s amat dicẽꝭ absentũ carpe vitã. Hãc mẽsã idignã nouerit ẽẽ sibi. Ex q̄ pꝫ q᷑ ml'tũ imũda iudicauit Aug. ora detractoꝝ. q̄ p̄ ceteriꝭ pctõribꝫ eos exclusit a mensa sua. Sꝫ heu tã cõe est h̄ pctm̄ detractiõis / q᷑ vix duo sil̄ ꝯueniũt in foro / in eccl'ia / i mensa / ꝛ sic d aliĳs. q̄ nõ absentibꝫ detrahant ¶ Tertio dtractor ꝯpat᷑ sþenti. Uñ Eccs. x. dr̄. Si mordeat sþens i silẽtio. i. occulte qð ẽ ꝓpriũ ipiꝰ serpẽtiꝭ: q2 occl'te venenũ ifundit. nihil eo minus hꝫ q̄ occulte detrahit. i. nõ minꝰ nocet: sꝫ plus. q2 peiꝰ ẽ ĩfundere venenũ menti q̄3 corpi. ideo serpens ꝛ detractor quantum ad hoc equales sunt. Sicut enim serpens occulte mordens venenũ inserit. sic ille clam detrahẽs virꝰ pectoriꝭ sui: scꝫ odĳ ꝛ iuidie: venenũ. i. infamiã ifundit. ꝭm illð Jaco. iij. ligua plẽa veneno mortifero. Serpẽs ei ẽ aial ꝓdi tosũ / i silentio mordẽs / tortuose incedẽs. sic dtractor ꝓditor ẽ. Illos eñ mordet retro. q̄s dũ sũt pñtes amare se sil'at. nec detrahit nisi vbi de silẽtio ꝯfidit. ꝛ sicut serpẽs v̄bis ꝛ tumul'tibꝫ hoim deterret᷑: sic detractor timet qñ videt venire eũ cui detrahit. Tortuose ẽt icedit dtractor. dũ a laude eiꝰ incipit cui vult detrahere. ꝛ deinde subiũgit: tñ: q̄ ẽ ꝯiunctio adũsatiua. Rectitudinẽ etiã sue intẽtiõis p̄tendit dicẽs. Nõ dico h̄ aĩo dtrahẽdi: ꝛ vt fides ei adhibeat᷑: dt se amare eũ cui dtrahit / t'rã ẽt comedit ad modũ serpẽtiꝭ: q2 qð t'renũ ꝛ ifirmũ ẽ in hoie h̄ i ore suo vsat. De his serpẽtibꝫ legit᷑ Deu'. xxxij. Dẽtes bestiaꝝ imittã i eos cũ furore trahentiũ sup t'rã atq3 serpẽtiũ. Et Hiere. viij. Ecce ego mittã vob̄ serpentes pessimos q̄bꝫ ñ ẽ incãtatio: ꝛ mordebũt vos ait dñs. Et q2 hoies assueti dtractiõibꝫ vix corrigunt᷑ / iõ valde cauẽdi sũt detractores. Uñ Ecci. xxiij. Hõ assuetus v̄bis iproprĳ oibꝫ diebꝫ vite sue nõ erudiet᷑. Et Berñ. dic̄. Uipera ẽ ligua q̄ tres inficit flatu vno: sic lingua detractoris tres interficit verbo vno. scꝫ se ꝛ eum qui audit / qui ei consentit / ꝛ quandoq3 illum cui detrahit᷑: qñ ꝑuenerit ad eius noticiã. ¶ Quarto detractor cõpatur monstro habenti gladiũ in ore. Uñ ad detractionẽꝫ ptinet illud Prouerb. xxx. Est gñatio q̄ p dentibꝫ gladios habet. Et sup illud ps̄. Filĳ hoim dẽtes eoꝝ arma ꝛ scuta / ꝛ lingua eoꝝ gladiꝰ acutꝰ. dic̄ Berñ. Gladiꝰ triceps lin

dtractor cõpatur porco

L dtractor cõpatur serpenti ꝓpter pl'a

serpẽs: silent᷑ incedit / dt'r tur / tortuose ꝓcedit / se erigit / t'rã comedit

dtractor cõpatur monstro

gua detractoris: q͞a letaliter vulnerat tres vno ictu. vicȝ ip̄m detrahentem in aı̄a ꝓpria. eū cui detrahit̄: ⁊ eos q̄ in audiendo detractionē delectant̄. Et iterū dr̄ Bern̄. Nec hm̄oi linguā mucrone illo q̄ dn̄icū lat⁹ ꝯfossit ē crudeliorē dicere verear. fodit etiā hec corp⁹ chr̄i. i. eccl'ie. nec iā exanimē fodit sed exanime facit. Ip̄is etiā spinis ⁊ clauis nocētior ē: quos ei iude⁹ infixit. nisi eīn vite corporis sui vitā isti⁹ corporis ꝑtulisset. nūq̄ȝ illos ꝓ isto mortē iniurie ꝑtulisset. q. d. magꝭ chr̄s dilexit vitā corporis sui mystici q̄ȝ vitā corporis ꝓprij: vel magꝭ dilexit salutē nr̄am q̄ȝ vitā corp̄alē suam.

Bestia mirabil' ¶ Quito detractor ꝯpat̄ bestie mirabili de q̄ legit̄ Dan̄. vij. q͞ erat similis vrso: ⁊ hēbat tres ordines dentiū. vt sup̄ expositū ē de lingua detractorꝭ In trib⁹ etiā ordinib⁹ dentiū figurari p̄nt tres modi q̄b⁹ detractor ꝓximū lacerat. lacerat ei eū bona op̄a minuēdo aut occulta bona op̄a negādo: occulta mala reuelādo. ⁊ falsū crimē imponēdo ¶ Sexto detractor

sepulcrū patens cōpat̄ sepulcro patenti. de q̄ fetor incessant̄ exhalat. Vn̄ in ps̄. Sepulcrū patens ē guttur eorū. Nullū eīn sepulcrū ita fetet in ꝯspectu hoim q̄ntū os detractorꝭ in ꝯspectu dei. De h̄ q̄dā sapiens dr̄. Nō refert de his garrientib⁹ / an a sup̄iori / an ab inferiori intonēt: q͞z nō min⁹ a sup̄iori q̄ȝ ab inferiori fetent. Tant⁹ eīn est fetor in ore detractorꝭ: vt ex fetore illo multi moriant̄. Aliq̄ tn̄ adeo fetidi sūt q͞ fetorē istū non sentiunt. Bern̄. Vbi oēs fetidi sūt vni⁹ fetor minie sentit̄. sic fetor detractorꝭ nō sentit̄ ab his q̄ libenter audiūt detractiōes. sic ḡ detractor diabolo thurificat: ⁊ vice diaboli q̄si thuribulū defert: in q̄ ꝓ suaui odore fetorē alienoꝝ peccātoꝝ hoib⁹

Mulier pregnās infert. ¶ Septimo detractor cōpat̄ mulieri pregnāti / q̄ cū dolore conat̄ ad emissionē part⁹. Vn̄ Eccl'i. xix. A facie v̄bi parturit fatu⁹ / tanq̄ȝ gemitus part⁹ infantꝭ. Videret̄ eīn detractori: q͞ dirūperet̄ nisi v̄bū malum auditū de ꝓximo emitteret. ꝯ q̄d ibidē dr̄. Audisti v̄bū adu̇sus ꝓximū tuū

Ciconia cōmoriat̄ in te / fidens q̄m nō te dirūpet. ¶ Octauo detractores cōpant̄ ciconijs q̄ venenatꝭ aı̄alib⁹ pascunt̄. sic d̄tractores alienū pc̄m̄ q̄si venenū in ore deferūt. ¶ Est etiā detractor similis noctue. cui⁹ oculos nox illuminat ⁊ dies excecat: sic detractor videt ⁊ considerat mala ꝓximi et illa alijs refert. bona vo̅ q̄ ꝑ diem intelligunt̄ tacet q̄si ea non viderit vel au-

Noctua

os detractoris dierit. Sic ḡ os detractorꝭ: est vas ꝯtinēs aquā bn̄dictā. i. maledictam diaboli / siue a diabolo ꝯsecratā / quam spargit in audiētes. f'm illud ps̄. Quoꝝ os maledictiōe plenū est ⁊ amaritudie. ¶ Nono detractor ꝯpat̄

Fur furi. peior eīn ē furib⁹ illis q̄ vestes ⁊ bona tp̄alia furant̄. Vn̄ Amb. Tolerabiliores sūt fures q̄ vestes ⁊ alia bona nr̄a diripiūt q̄ȝ fures q̄ famaꝝ nr̄am lacerāt. Quod claꝝ est ex v̄bo salomōis di. Prouerb. xxij. Meli⁹ est nomē bonū q̄ȝ diuitie multe. Qui aūt nomē bonū alicui aufert / magis nocet ei q̄ȝ si multas illi diuitias furaret̄. Et iō tale furtū vix aut nunq̄ȝ vere restitui pōt.

Testis iniquus ¶ Decimo detractores sūt testes iniqui / q̄ nec rogati nec examiati testimoniū ferūt absente eo ꝯ quē testificant̄. Jō dr̄ Senec. loquēs de ꝓximo tuo / scito te ꝓ eo vel ꝯ eum testimoniū dicere. Et in ps̄. Insurrexerūt in me testes iniq̄ ⁊c. Tales sunt falsi testes q̄ sepe false

scienter mala de pximis referūt/qd grauissimū est/vl' dū ex solo auditu ea p vero dicūt q tn nesciūt esse vera. tales etiā sūt q mala de pximis audita maiora faciūt z augmentāt. qs z sepi⁹ grauiter de⁹ in h mūdo punit: vt parit ipi 9fundant/z qd oib⁹ deteri⁹ est nūqz vere penitent: qz nō restituūt famā pximo vt deberēt. qn em̄ audit aliquis dicēs. Ego feci tibi iniuriā falsū de te loquēs. ¶ Exemplū de detractiōe: quō detractores qnqz desperāt in agone. Erāt duo socij clerici/qz vn⁹ erat pessim⁹ detractor: Et cū infirmaret/monit⁹ est a socio vt peniterz: sz ille h paruipēdēs in nullo se correxit. Cunqz ad extremū vite tenderet/adiurat⁹ a socio vt sibi apperet: pmisit q īfra. xl. dies sibi apperevellet si deus pmitteret. Et sic mortu⁹: post paucos dies apparuit tot⁹ niger/intus z extra igne īfernali accensus/ad cui⁹ 9spectū soci⁹ valde terrebat. Cui dixit mortuus. ego sum ille infelix qndā soci⁹ tu⁹/p quo inanit oras: qz sū ppetue dānatus. Et cū ille qreret: quō sibi successisset in agone: Rndit. cū essez i extremis duct⁹ sum corā iudice. cūqz obmutescerē p timore/vidi mltas aīas sole lucidiores ad iudicē 9tra me veniētes z clamātes. vindica dñe sanguinē nrm d illo mēdace detractore/q nos apd hoies mēdacit īfamauit: ad hāc vocē cū me iudex irato vultu respiceret/ego trit⁹ et 9fus⁹ negare nō potēs mala pposita/d dei mīscdia despaui: z sic sū dānat⁹. ¶ Undecimo detractores sūt dapiferi diaboli/q carnes hūanas hoib⁹ comedendas apponūt. fm illud pūer. xxiij. Noli esse i 9uiuio potatoz: neqz i 9uiuio eoz q carnes 9ferūt ad vescēdū Ubi dt glo. Carnes ad vescendū cō fert. q i collocutōe: vicissim drogatiōis vicia de pximis dicūt. ¶ Duodecimo detractores sūt aduocati diaboli. ipi em̄ conant ad h q id qd est dei cadat i ptē diaboli. Quid em̄ aliud ē dicere. Iste ē fornicator vl' vsurari⁹: qs si dicat: iste dz eē diaboli. ppt'ea detractores figurati sī p amon: q rasit dimidias barbas nūcijs dauid/ z detrūcauit vestes eoz vsqz ad nates. vt h'. ij. Reg. x. Dimidiā barbā radit detractor nūcijs veri dauid .i. cbri: dū medietatē ei⁹ vtilitat' aufert. dt ei q bōa faciūt: sz itētiōe mala. Detractio em̄ (vt sup dictū ē) ē filia īuidie. q si bnfacta negare n possit quocūqz mō puertere tentat. detrūcat etiā vsqz ad nates: qz si qd ē in eis pudibundū detegit. ¶ Tredecimo detractor 9pat scabroni: z ē vmis q nascit in carnib⁹ putridis eqz/nec qescit nisi i stercorib⁹. sic detractor in alienis pctis. De scabronib⁹ legit Exo. xxiij. Cūctoz inimicoz tuoz corā te terga vertā: emittēs scabrones. Ubi dt Ni. de ly. Scabrones .i. anxietates animi eos pungētes sic aculei. Judei em̄ scabrōes ad lrām dicunt esse muscas d cadauerib⁹ exortas: hntes aculeos venenatos. peior aūt ē lingua dtractor: velut rotabulū nō cessans voluere z reuoluere sordes vicioz. ¶ Quartodecio detractor 9pat vēto vrenti/q vineā dñi ledit p cipue in flore. Illi em̄ i initio bone vite nō pnt mors⁹ dtractionū sustiere sz desistūt a bono icepto. Et sic poma debiliū caudaz deijciunt ab aibo rib⁹ p ventū/sic vent⁹ detractiōis illos a do sepat q nōdā firmit ei adherent. Ecce qntis malis assilat detractor: imo longe pluib⁹ qz dictū sit.

Dapifer diaboli

Aduocat⁹ diaboli

F

scabrōes

Uentus vrens

detractor eni quantum in se est vniuersales tenebras vult facere in modo isto. sic leguntur tenebre facte in passione christi super vniuersam terram. Lucernas etiam conatur detractor extinguere: dum viros sanctos nititur infamare. Cum ecclesia tenebras suas faciat tantum ter in anno in hebdomada passionis dominice in matutinis detractor continue tenebras amat: et ideo in tenebras eternas transibit. Quod et

Exemplum omnipotens deus aliquando ondit visibiliter puniendo detractorem in hoc modo. Unde Uincen. in spe. hist. li. xxviij. c. cxiij. refert de quodam Malachia archiepiscopo sanctissimo viro. Quod quidam habens gratiam principum et potentum etiam ipsius regis: eo quod esset adulator et garrulus et potens in lingua hic resistebat in faciem sancto Malachie: et in eius absentia sibi irreuerenter detrahebat. quem deus sic puniuit: vt lingua eius maledicta intumesceret et computresceret: vermibus ex ea scatentibus et defluentibus toto ore blasphemo. quos per septem ferme dies incessanter vomens: tandem cum illa miseram expuit vitam. Reseruantur alijs duobus membris a principio huius sermonis notatis vsque in sermonem sequentem. Rogemus deum vt sua pietate et misericordia nos respiciat fundit⁹ eradicando hoc maledictum vicium detractionis: ne inuoluamur cum inuidis demonibus doloribus et penis sempiternis Amen.

¶ De vicio detractionis ¶ Sermo. XXXV.

Detractores deo odibiles: ad Roma. j. In precedenti ser. audiuistis differentiam inter contumeliam/conuicium: improperium susurrationem et detractionem. Et consequenter quomodo detractores propter suam maliciam et vicium detestabile detractionis comparantur multis rebus de quibus dixi xiiij. puncta breuiter per ordinem. Nunc consequens est vt intelligamus an omnis detractio sit peccatum mortale: vel an aliquando sit veniale peccatum. quando etiam sit licitum reuelare occultum peccatum proximi et quando non. Ex quibus etiam causa cognosci possint gradus peccati detractionis si tempus aderit. Pro gratia Aue ma. ¶ Detractores deo odibiles. vbi supra.

B ¶ Circa primum vicz quando detractio sit mortale vel veniale peccatum: est notandum secundum mentem s. tho. ij. ij. q. lxxiij. ar. ij. et Alex. in ij. parte sum. q. cxlvj. de detrac. ar. 6. in cor. q. et in sol'o. argum. quod aliquis potest reuelare peccatum vel occultum malum proximi duobus modis. Primo obseruatis debitis circumstantijs. puta si mala occulta proximi dicat ei qui vult et potest prodesse: et eo ordine quo debet: et eo fine quo oportet cum alijs circumstantijs vel ad alterius correctionem/vel nocumenti vitationem: et sic est bonum et meritorium occultum malum reuelare: et non est detractio: dummodo non fit ex odio vel rancore: vel solum vt sciatur de proximo: quinpotius reuelatur malum occultum ad vtilitatem proximi. vicz vt proximus emendetur: vel a malo aut infamia preseruetur: vel ne maius malum sequatur. ¶ Secundo modo potest quis reuelare peccatum occultum proximi sine predictis circumstantijs: vel cum tenetur celare. sicut est peccatum tectum per sacramentalem confessionem vel secreti obligationem: vel intentione nocendi proximo. vel quando quis intelligit inde nocumentum proximo euenire: et tunc est peccatum detractionis. ¶ Ad cuius euidentiam est sciendum: quod peccata verborum ex intentione loquentis sunt iudicanda/alleuianda/et aggrauanda. Unde quando peccatum occultum proximi reuelat et manifestat: triplicem intentionem habere potest. s. corrigendi/accusandi/famam denigrandi et sic ledendi. Et sic reuelare peccatum occultum alterius potest esse actus vel misericordie vel iusticie vel inuidie. Primo modo reuelare peccatum occultum alterius intentione corrigendi debitis circumstantijs obseruatis: denunciando ei qui vult et potest

Uerba quomodo sint recitanda

ꝓdesse ꝓpt emēdationē alteri⁹/ē act⁹ charitatꝭ vl' miſcdie. Et tal' reue/
latio neqꝫ ē detractio neqꝫ pctm̄: imo meritoria. ¶ Scdo reuelare pec/
catū occultū alteri⁹ ꝓpt culpe punitiōem ꝛ reipublice ꝯſeruatōem/cū ac/
cuſando: ē act⁹ iuſticie. Et his duobꝫ modis reuelare pctm̄ occultū al/
teri⁹ n̄ ē pctm̄: dūmō nō fiat ex iuidia aut rācore. Cui⁹ rō ē. qꝛ dū aliqs dc
vba aliq̄ ꝑ q̄ diminuit' fama alicui⁹: nō h itendēs/ſꝫ aliqd bonū vl' neceſ
ſariū debitꝭ circūſtātijs obſuatꝭ: nō ē pctm̄. nec detractio dici pt. ¶ Ter
tio reuelare pctm̄ occultū alteri⁹ ꝓpt fame denigrtionē/intētōe ledēdi eſt
act⁹ iuidie. Vn̄ btūs Gregor. xxx. moral'. dr: q' detractio orit' ex iuidia: q̄
nitit' q̄lit'cūqꝫ miuere gl'iam ꝓxi. Et ſic pctm̄ detractōis ꝑ ſe loq̄ndo ē pec
catū mortale. ptꝫ: qꝛ orit' ex pctō mortali vicꝫ iuidia. g̃ eſt pctm̄ mortale.
Etiā ſcdo: qꝛ detractio ē deo odibil' iuxͣ thēa. Et tertio ex eo ē pctm̄ mor/
tale: qꝛ ifert ꝓxio nocumētū i re nobiliori/vicꝫ i fama: ꝑ cui⁹ defectū hō
a multꝭ bn̄ agēdis ipedit'. Auferēs em̄ bona tpalia vt fur: peccat morta
lit': ꝛ ad reſtitutionē tenet'. qꝛ nō dimittit' pctm̄ niſi reſtituat' ablatū. xiiij
q. vj. Si res. ſꝫ fama ē p̄cioſior ꝛ vtilior oībꝫ rebꝫ tpalibꝫ: g̃ dtractor pec
cat mortal'r: ꝛ ad reſtitutōem tenet'. Si qs vo dt aliq̄d malū leue d alio
nō nocēdi intētiōe: ſꝫ ex animi leuitate/vel ex labilitate lingue/ē venia/
le pctm̄. Vn̄ btūs Aug. i home de igne purgatorio: int' pctā minuta h po
nit. multa em̄ ponit pctā venialia ibidē. ꝛ hꝫ. xxv. diſt. c. vnū. §. al's. Si
vo aliqs ex ani leuitate vel ex lapſu lingue dt aliq̄d vbū g̃ue: qd alicui⁹
famā notabil'r ledat. ꝛ p̄cipue i his q̄ ꝑtinēt ad honeſtatē vite: mortalit'
peccat. nec mētis leuitas: nec iaduertētia: nec labilitas lingue a peccato
mortali eū excuſat. ꝛ ad reſtitutionē fame tenet': ſicͭ ad rſtitutionē cuiuſ
libꝫ rei tpal' ablate iuito dn̄o. Ecce q̄ꝫ ꝑiculoſum pctm̄ eſt detractio.
¶ Sꝫ di. qs. Hoc eēt valde g̃ue q' detractor ſp teneret' ad reſtōnē fame B
h em̄ qn̄qꝫ eſt ipoſſibile. qꝛ p̄t ꝯtigere q' ille q̄ leſit famā alteri⁹ eā repare Dubium.
nō p̄t. tū qꝛ nō eſt i ipo vt hoīes hēant bonā opinionē de eo cui⁹ famā le/
ſit. tū qꝛ aliqn̄ nō p̄t ſcire aliqs apd q̄s facta fuerit denigratio fame. nul
lus āt obligat' ad ipoſſibile. Rn̄r q' ſine dubio ꝑiculoſuꝫ ē dtrahere ꝛ fa
mā nō reſtituere: ſicͭ pt ꝑſuaderi rōnibꝫ ꝛ exēplis p̄dictꝭ: qbꝫ adhuc vnū Solutio
addo. Erat qdā magn⁹ detractor religioſoꝝ ſacerdotū ꝛ alioꝝ bonoruꝫ
hoīm: q̄ mortu⁹ ē. Poſt m'ltos vo annos apiebat' ſepulcꝝ ei⁹: ꝛ totū cor
p⁹ ei⁹ putridū erat p̄ter liguā q̄ n̄ iueniebat' putrida: i ſignū illi⁹ q' ligua
illa nō fuit dig̃ i terrā redigi: ꝓ eo q' detractōe ſua m'ltos hoīes leſerat.
Et ſic miſer ille hō cui⁹ ligua erat: ſā i ania: ꝛ tādē i corpe ꝛ ania ꝑpetuo
cruciabit'. Graue g̃ ē detrahere ꝛ famā nō reſtituere. Sꝫ ne detractores
deſperēt dicēdū ē. q' detractor tenet' facere q̄ntū ſibi poſſibile ē h mō: vl'
bonū dicere d eo ill' qbꝫ malū dixit: ſi eos noſcit. vl' ſi nō p̄t mutare opio/
nē eoꝝ corā qbꝫ d alio malū dixit. dꝫ eis oñdere ſe dliq̄ſſe ꝛ malū dixiſſe.
ex q̄ forte opio illoꝝ mutabit'. Vn̄ ſicͭ exhibuit mēbꝛa ſua ſuire iniq̄tati
ad iniq̄tatē: ita dꝫ exhibere ſua mēbꝛa ſuire ſuitati i ſatiſfactōeꝫ. ꝛ h ſi p̄t
ad mutādū opionē alioꝝ i bonū. Hec s. Tho. vbi s̄. Si vo vtiqꝫ n̄ pt ei

cui dtraxit resarcire famã ꝛc. tũc facta diligẽtia sibi possibili vt pmisit oret deũ vt auferat malã opiniõez de cordibꝫ illoꝝ corã qbꝫ ei dtraxit. Et silr oret ꝑ eo cui detraxit: vt oĩpotẽs deꝰ ꝯuertat sibi hãc detractiõem in meliꝰ: vicz i satisfactionẽ pctõꝝ suoꝝ ꝛ emẽdatõez vite sue ꝛc. Sic ḡ ptꝫ qñ sit pctm̃ reuelare occl'tũ pc̃m ꝓxi ꝛ qñ ñ. qñ vẽiale ꝛ qñ mortale. Et q̃ĺr detractor obligaẗ ad restõnẽ fame ei cui dtraxit mõ sibi possibili.

C detractõ ꝯriaẗ fame — ¶ Nũc ꝯñr vidẽdũ erit: ex q̃bꝫ cauſ possit coḡsci ḡuitas pcti dtractiõis Pro q̃ notãdũ ꝙ detractio ẽ pctm̃ ꝑicl'osũ ꝛ satꝭ ḡue triplici rõne: vicz. rõne Cõtrarietatꝭ, Generalitatꝭ, Crudelitatis. Prio pctm̃ detractiõis ẽ ḡue ꝛ ꝑiculosum rõne ꝯrietatꝭ. Cõtrariaẗ em̃ fame: q̃ (vt dẽ Alex. d̕ ales i. ij. pte sũ.) ꝑciosissima ẽ oim̃ bonoꝝ tpaliũ: fm̃ illud Prouer. xxij. Meliꝰ ẽ nomẽ bonũ q̃z diuitie multe. ꝛ Ecci. xlj. Curã habe de bono noie. h̕ em̃ magꝭ ꝑmãebit tibi q̃z mille thesauri magni ꝛ ꝑciosi. Et Aug. id ꝑsuadet. xij. q. j. i c. Nolo. d. Qui fidẽs ꝯscie famã suã negligit crudel' ẽ. Est ḡ fama corona ꝑciosa oim̃ hoim̃ siue maioꝝ siue minoꝝ/ dñoꝝ siue ciuiũ/ siue ꝑlatoꝝ/ siue subditoꝝ/ siue seculariũ/ siue religiosoꝝ/ siue viroꝝ siue mulieꝝ. Fama itaqꝫ oẽs ḡdꝰ ꝛ statꝰ hoim̃ suo nitore venustat atꝫ decorat. Cũ ḡ detractio hãc ipugñt/ nõ dꝫ p. leue cẽseri. ¶ Scd̃o pctm̃ detractõis ẽ ḡue ꝛ ꝑiculosũ rõne gnãlitatꝭ. Sũt ei multa pctã: q̃ ꝛ si cõmittunẗ: nõ tñ i oibꝫ locꝭ siue i oi tpe: nec ab oibꝫ ꝑsonis. viciũ ãt detractõis nullũ excipit locũ/ nullũ tpus/ nullãqꝫ ꝑsonã. Hic ẽ ꝙ glo. sup his ṽbis Prouer. xxiiij. Cũ detractoribꝫ ne cõmisceariꝭ: qm̃ repẽte ꝯsurget ꝑditio coꝝ. dẽ: ꝓpẗ h̕ viciũ ꝑidiẗ fere totũ genꝰ hũanũ. Et Hiero. ad Celãtiã dẽ. Raro iuenies q̃ ita irrepꝛehẽsibilẽ velit exhibere vitã suã/ vt nõ libẽt̕ repꝛhẽdat alienã. ¶ Tertio detractio ẽ ḡue p. rõe crudelitatꝭ. Est em̃ h̕ pctm̃ satꝭ crudele. ꝓpẗea. vj. q. j. i c. Sũma iniq̃tas. dẽ. Sũma inq̃tas ẽ frẽs dtrahere ꝛ accusare. q: oĩs q̃ detrahit frĩ suo homicida ẽ. qd̕ itelligẽdũ ẽ ꝑ q̃ndã siĺitudinẽ. q: sic homicida extiguit ꝓxi vitã: ita ꝛ famã detractor. Etiã detractor q̃nqꝫ ẽ cã homicidij occasionaĺr inq̃ntũ ꝑ ṽba sua dat alẗi occasionẽ vt ꝓxim occidat/ odiat vl' ꝯtẽnat. Et

dtractor. compaẗ leoni — iõ dtractor cõpaẗ leoni comedẽti hũanas carnes. Uñ Ezech. xix. Leo factus ẽ: didicit rape ꝑdã hoiem. ꝯ cõedere. Et Greg. i moral'. expõnẽs illd̕ Job. xix. Quare me ꝑseq̃mi sic deꝰ: ꝛ carnibꝫ meis saturaimi: ait. Hi sũt q̃ aliene vite dtractõe pascũẗ: ꝛ alioꝝ ꝓculdubio carnibꝫ saturãẗ. Et glo. sup illo ṽbo Prouer. xxiij. Noli eẽ i ꝯuiuijs potatoꝝ: neqꝫ i comesatoibꝫ coꝝ q̃ carnes ad vescẽdũ ꝯferũt: ait. Carnes inq̃t ad vescẽdũ ꝯferre: est i locutiõe derogatiõis vicissim vicia ꝓxi dicere. de q̃ i ꝑcedẽti ser. ꝑla dixi. Hoc igiẗ pctm̃ facit hoiem feralẽ: imo oi fera peiorẽ. q: vt dẽ Jac. i sua canoñ. c. iij. Oẽs nãqꝫ aialiũ volucꝝ ꝛ ſpẽtũ nãe ab hoie domite sũt ꝛ domanẗ. liguã ãt hoim̃ nullꝰ vnq̃ꝫ domare potuit neqꝫ pt: itellige sine speali dei adiutorio. Ex q̃ ꝯcludiẗ/ ꝙ detractio ẽ pctm̃ dãnabile/ crudele/ famẽ ꝯ:iũ/ gnãle. O q̃ꝫ mĺtos hoies ad infernũ detractio festinãtissime ire cõpulit: q̃ al's saluati fuissent: q̃t ꝛ q̃ntos a bono ope retraxit. ꝛ q̃ꝫ multa

bona detractio ipediuit. Jō dt apl's Jacob⁹ i sua cañ. j. c. Siqs putat se religiosū eē/nō refrenās liguā suā sz seducēs cor suū: hui⁹ va. ē religio.
¶ Diceret qs. Ego iā audiui detractōez eē ḡue pctm̄: an etiā ita ḡue z piculosuz p.sit detractōes audire? Rñr ex itētōe sci Tho. ij. ij. q. lxxiij. ar. iiij i cor. q. Et fm Alex. d ales. ij. pte sū. q. cxlvj. de detractōe. ar. v. i cor. q. Q auditor detractōis trib⁹ modis pt se hre. s. vl' vt iducēs: vl' vt placēs: vel vt tacēs ñ resistēs. Pmo eñ auditor detractōis se hz vt iducēs. Cū ei aliqs detractiōez audiēs iducit aliū ad detrahēdū alri: tūc tal' ḡui⁹ peccat q̄z detrahēs. Cui⁹ rō ē. q2 mai⁹ pctm̄ ē in fonte vl' cā mali q̄z in eo qd oritur ex fonte: sz iducēs ad detractiōez/ē fons z cā detractiōis. ḡ mai⁹ pctm̄ ē i inducēte ad detrahēdū q̄z i detrahēte. Exēplū: vt siqs dt alri: O qd ego audiui: vl' qd ego vidi zc. Et alr illū iducit ad loqndū z detrahēdū: di. Ego rogo te/dic mihi: ego nulli dicā: licz mētiatur. q2 vix tacere pt vsqz ad horā zc. ¶ Scd̄o auditor detractiōis se hz vt ꝯsentiēs vl' placēs. Si eñ aliqs nō iducit aliū ad dtrahēdū: sz tñ ꝯsentit detractōi. q2 ei placz detractio ppt odiū qd hz ad illū cui detrahit: tūc tātū peccat q̄ntū ille q detrahit. Vñ Hiero. i epl'a ad Nepotia. sic ait. Caue ne liguā aut aures hēas prurientes: vt alijs detrahas aut alios detrahētes audias. Et Berñ. in li. d ꝯsi. sic ait. Detrahere aut detrahētē audire/qd hoꝝ sit dānabili⁹ ñ facile dixerim. Nā vt dt Jsid. li. de sum. bo. Nō solū ille re⁹ est q falsum de alio pfert: sed z is q cito criminib⁹ aurē pbet. Et habentur v̄ba. xj. q. iij. Nō solū. Et Berñ. in q̄dā fmōe sic ait. Detractor z libēs auditor/vterqz diabolū portat. detractor in lingua vel in ore: z auditor in aure. Exēplū legitur d q̄dā epo q erat in purgatorio: z vehementer affligebatur ex fetore clerici sui qui erat in inferno/ascēdente ad ipm: eo q detractiōes eius aliqñ audierat: z eū nō vt debuit corripuit. q̄uis al's epus in se satis bon⁹ fuit. Debz ḡ audiēs detractiōem fraterne corrigere detrahentē. vel ad minus illi p signa vult⁹ aut auersiōis/vl' verbo dare intelligere q sibi nō placeat detractio ei⁹. ¶ Tertio auditor detractiōis aliqñ se habet vt tacēs z nō resistes. Si eñ alicui nō placet audire detractiōes: sed tamē ex timore vel negligētia aut verecūdia q̄dam omittit repellere detrahentē/peccat quidez talis: sed min⁹ q̄z detrahēs. z qñqz venialiter: qñqz v̄o mortaliter. Et h ppter tres rōnes. Prima ē ppter officiū. s. ppter h q alicui ex officio incūbit corrigere vel cōpescere dtrahentē. qd si nō facit: mortaliter peccat. Scd̄a rō est ppter piculū. Si eñ ppter omissionē cōpescēdi vel corripiēdi detrahētē cū pōt piculū aliqd inde sequitur: mortal'r peccat/ nō corripiēs cū pōt. Tertia rō est ppt omissiōis pncipiū vl' radicē q est timor mūdan⁹. Si eñ aliqs ppt timorē mūdanū vl' humanū omittit corripe vl' cōpescere detrahētē cū pōt: mortal'r peccat: vel saltē pt mortal'r peccare: eo q timor hūan⁹ qñqz pt eē pctm̄ mortale. Si āt qs ex timore nō arguit detrahētē: timēs q peior ide efficiatur: vl' nō recipiat ei⁹ v̄ba: tūc stat audiētē peccare vēialr. Sic ḡ ptz ex p̄missis q ñ solū picl'osuz ē detrahere sz z dtrahētē audire. Audia⁹ eñ d pēa dtractoꝝ: qd refert Vin-

D

Nō rpels lēs dtrahentē peccat

E Exēpluz.

i Spe. histo. li. xxiiij. c. lxxvj. de q̄dā noīe Noddo: q̄ detraxit scō Arnulfo epō: dicēs eū nō eē cultorē dei: sʒ voluptati deditū. Cum ḡ ille detractor statū vna cū detrahēte socio petijsset: iubēte dño accidit vt oīa vestimēta illoꝝ flāma circūdās vallaret: atq3 ilico exiliētes flāmā igētibꝰ vocibus deposcebāt aquā. sʒ aq̄ iiecta / flāmā diuiꝰ missam nō extiguebat. ardebāt nequiꝰ circa nates vl' gēitalia loca camisie coꝝ. nec a se vestimēta ardētia exuere potuerūt. Quid pl'a? q̄ aliō facere nō potuerūt: exiliētes ꝛ ad istar porcoꝝ luto sese vociferātes iuoluūt. sʒ mag' ac mag' genitalia ipoꝝ ignis imissus cremabat. Et sic ipletū ē sup illos illō ps. Detrahentē occl'te ꝓxio suo hūc ꝑseq̄bar. Et nō pꝰ multū tp̄s p̄dictꝰ Noddo i scelere dep̄hēsus decollatꝰ ē. Et filiꝰ suꝰ eadē snīa ꝑcussus interijt. Rogemꝰ ḡ deū vt nos custodiat a detractiōe ꝛc̄.

¶ De vicio Detractiōis Sermo. XXXVI.

DEtractores deo odibiles. ad Roma. j. ¶ In p̄cedenti ser. audistis q̄n detractio sit pctm̄ mortale ꝛ qn veniale. q̄n ēt reuelare occultū pctm̄ ꝓxi sit pctm̄ ꝛ q̄n nō. ꝛ q̄lr detractor teneᷓ ad fame restōnē. Ex q̄bꝰ ēt causᷓ aggrauaᷓ pctm̄ d̄tractōis Et q̄ꝫ ꝑiculosum sit audire detrahētē volūtarie. Nūc ꝯnr i ptīcl'ari i cogitaui dicere aliq̄ de h̄ ꝑiculoso pctō detractōis deo odibili: qō fere maculat totū genꝰ hūanū i oī statu: i oī etate: oī tpe ꝛ loco: vt dixi i p̄cedēti ser. Pro gr̄a Aue ma. ¶ Detractores deo odi. vbi s̄. Primo videdū erit q̄t modis detractio cōmittaᷓ. Scdō q̄t gn̄a hoim offenduntᷓ p detractōes Tertio q̄lr se hō hēc dꝫ circa detractōes ꝓprias ꝛ q̄lr circa alienas

A ¶ Circa p̄mū ē notādū q̄ q̄ꝫuis pl'es sūt mōi d̄tractōis: tn̄ cā breuitatis iuxᷓ mētē doctoꝝ certoꝝ dicā tres p̄ncipales modos hꝰ pcti detractōis.

Tres modi detractōis { Iniquꝰ / Astutus / Simlatꝰ }

Primꝰ modꝰ detractōis ē iniquꝰ: cū vicʒ q̄s ꝓximū ifamare studet cuʒ iniq̄tate. Et h̄ pōt fieri tripl'r.

¶ Prio reuelādo pctā sua secreta: nō suādo p̄ceptū de fra'na charitate de q̄ chr̄s dt Mat. xviij. Si peccauerit i te fraᷓ tuꝰ: corri. eū inᷓ te ꝛ ipm̄ solū ꝛc̄. ¶ Scdō fingēdo de ꝓxio mala q̄ nō fecit. ¶ Tertio scribēdo ꝯ ipm̄ famosos libellos. vl' sic̄ q̄nq3 fit iuectiuas ꝯponēdo cātilenas: lenocinio v̄boꝝ more fucatas. Primū ē pctm̄ ḡue / q2 mortale: nō suādo correctionē fra'nā. Scdm̄ ē ḡuiꝰ: vicʒ cū mēdacio detrahere. Tertiū ē grauissimū: eo q̄ p scp̄turā aut carmē hō mag' diffamaᷓ q̄ꝫ solū v̄bū. ¶ Secūdꝰ modꝰ detrahēdi dr astutꝰ. Sūt nāq3 aliq̄ cū astutia ꝓxio detrahētes. Et h̄ ēt tripl'r. vicʒ tacēdo / negādo / venenādo. Prio tacēdo. nā cū interrogantᷓ d̄ v̄tutibꝰ alteriꝰ: lʒ nullū malū dicāt. tacēt tamē ver̄ ꝛ bonū quod sciūt ꝛ dicere deberēt. ꝛ h̄ faciūt ex odio vl' iuidia quā hn̄t ad ꝓximū. Exm̄. siq̄s interrogareᷓ de aliq̄ puella nubili an eēt honesta: ꝛ ille sciuʒ sic eē: ꝛ tn̄ taceret. vl' forte diceret: nō me intpono d̄ aliēis factis. tal' vtiq3 ꝛ si nō directe tn̄ idirecte ꝓxi sui famā lederet. Jō dicebat Gilb. porrectaꝰ Grauis rapacitas / cū verā alteriꝰ gl'iaʒ ꝛ si mēdacio nō corrūpis: silētio.

B detrahūt aliq̄ cuʒ astutia ꝓximo tripliciter

tm pterl.iuidia ei excellētiā ꝓpriā sp cogitās obscurat alienā. Scđo astu-
ti detrahūt negādo:cū.s.zsi malū nō dicāt de ꝓxio :negāt tñ bōa q̄ ď illo
ab alijs narrāt z ꝑdicāt. Tertio astuti detrahūt venenādo:cū.s.mlta bo
na dicunt de aliq̄ venenādo cū aliq̄ malo iꝑposito:sic plerīqꝫ faciūt:sp
addētes sꝫ vl' si. Dicūt ei: O si tal' ñ hēet illū defectū vl' illū zc.ꝓp vtutes
qb' floret laudaret a cūctl:z eēt valde vtil' vl' cōmēdabil'. Uel dicūt.tal'
ē doct' vl' ꝓb' sꝫ defic̄ i hūilitate.z sic ď alijs. Sicqꝫ ďtractores astuti ne
videāt ďtrahere laudāt/vt tādē vituꝑēt.z sic sil' cū melle porrigūt ad bi
bēdū venenū.vñ Hiero.ad lethā. Uenena nō dāt nisi melle circūdata.

¶ Terti' mod' detrahēdi ďr sil'at':q̄ ē ꝓpri' hypocritaꝝ.z tles sil'r ďtra
būt tripl'r.s.dolēdo/augēdo/noiando. Pʼio dolēdo. Fingūt nāqꝫ voce/
vultu/vbis/gestu/suspirijs:dolēt z ex charitate r̄ferre criminatōes z dif
famatōes ꝓxioꝝ suoꝝ:cū tñ id faciāt ex ipietate/liuore z iuidia:vicꝫ di
cētes Ego doleo ď isto vl' ista q i h malū cecidit:dānū ē.q2 al's fuissꝫ vtil'
ꝑsona zc. Scđo hypocrite ďtrahūt augēdo cū narrāt aliq̄d factū mini
mū vbis suis aut factl āpliātes illď z augētes:vtputa dicētes. Pōt ex h
tātū vl' tātū malū seq̄.vl':nō decꝫ h prudētē vl' tātū viꝝ. Tertio hypocri
te detrahūt noiando:cū vicꝫ noiant mltos cū laude/z p' alicui alri de-
trahūt.vt si dicāt Ecce iste z iste z iste zc.sūt vtiles viri:sꝫ tñ ille hꝫ i se h
vl' h zc. Hos modos snial'r pōit Alex.ď ales i.ij.pte sū.z s.Tho.ij.ij.q.
(lxxij.lꝫ nō h ordie zc.

L Triplex detractō hypocritarum

¶ Circa scđm vicꝫ q̄ offendāt ꝑ detractōēꝫ ē no
tādū:q pēm ďtractōis ē valde offensiuū.offendit ei tria gnā hoim: vicꝫ
ipm detrahētē/detractiōēꝫ audiētes/z detractionē patiētes/siue illos q̄
bus detrahit. ¶ Pʼio ḡ ďtractor offendit seipm. Nā vltra h q mortal'r
peccat fm Sco.i.iiij.di.xv.tenet ad restōnē fame.qđ fm Rich.z s.Tho.
fieri hꝫ ad arbitriū bōi viri. Sꝫ q2 paucissimi detrahētes repiunt q̄ velit
famā restituer his qb' ďtrahūt.iō ḡue pctm̄ z magnū ꝑiculū ē ďtrahere
De h ḡ.pcedēti ser. B.pauca dixi. ¶ Scđi q̄s ďtractor offendit sūt ďtra
ctionē audiētes. Jlli ei q̄ detrahētib' beniuolū p̄bēt auditū pctm̄ ñ effu
(giūt.de q̄ lati' dixi i pcedēti ser. D

D Tria genera hoiꝫ offendit detractō

¶ Sꝫ di.q̄s. Sūt aliq̄ remedia i
audiēdis detractōib' qb' audiēs se possit iuuare ne peccet.de h dāt doc.
q̄nqꝫ remedia

E

remedia i audiē dis detractiōib'	Elongatio
	Cōtristatio
	Rep̄hēsio
	Cordis stabilitio
	Cordis cōpassio

Primū ḡ remediū ē elōgatio.vt si
fieri p̄t elōget se vnusq̄sqꝫ abhis q̄s
detrahere videt paratos. Et ď h Sa
piēs ait Prouer.iiij. Detrahētia la
bia ꝓcul sint a te.q.d. Labia detra-
hētia q̄ bonū diminuūt lōge fac a te.ne sint i te:nec etiā iux te.q2 par est
detrahere z detrahētē audire:fm Hiero.z Ber. ¶ Scđm remediū ē cō
tristatō. Nā si q̄s nō p̄t se a detractorib' elōgare:ondat eis vultū tristē:
ꝑ qđ eis significet se ñ libent audire:aut ꝯfricādo caput:aut i terrā spuē
do:aut p' tergū r̄spiciēdo:z sil'ia faciēdo:ꝑ q̄ r̄frenet audaciā ďtrahētl.q2
vt inq̄t Sapiēs Prouer.xxv. Uēt' aq̄lo dissipat plu.z facies trist' liguā
detrahētē. Et Hiero.ad Rusti.mōachū ďr. Sic sagitta si mittat i durā

materiā nōnunq̄ȝ reuertit̄ i mittentē:ꝛ vulnerat vulnerantē:ita ꝛ detra ctoꝛ cū tristē viderit vultū audiētis/imo nō audiētis ſȝ obturātis aures ſuas ne audiat iudiciū ſanguis:ilico ꝯticeſcit:pallet vult⁹:ſaliua ſicca tur. Et ſubdit Hiero. Si nō eēt auditoꝛ nō eēt detractoꝛ. Et.vj.q.j.c.ex merito.dꝛ. Nemo iuito auditoꝛe libent̄ refert. ¶ Tertiū remediū ē rep̄/ hēſio.ſicut chꝛis fecit cū diſcipuli detrahebāt Marie magdalene.qꝺ di xit Mat.xxvj. Quid moleſti eſtis huic mulieri?:op⁹bonū opata ē in me ¶ Quartū remediū ē coꝛdis ſtabilitio: vt nō credat̄ cito oē malū qꝺ dꝛ. qꝛ multi m'lta loquunt̄.ꝛ ſepi⁹ falſa q̄ȝ vera. Jō dꝛ Ecci.xix. Qui cito cre dit/leuis ē coꝛde. Uñ de chꝛo ꝛ de Joāne bapti.multi male loq̄bant̄. De Joāne q̄ nō comedit ꝛ bibit cōiter cū hoībꝫ/dixerūt:demoniū habet. De chꝛo ꝟo q̄ cū peccatoꝛibꝫ mādūcabat/dixerūt:voꝛatoꝛ ꝛ potatoꝛ vini eſt vt pꝫ Luc.vij. Jtē duo ſenes iudices tanq̄ȝ adulterā mētiēdo accuſabāt

Exēpluȝ. Suſannā:inſtātes vt lapidaret̄.vt pꝫ Dañ.xiij. Exēplū etiā habem⁹ de ſctā Marina ꝟgie:q̄ i habitu virili/incognita alijs/deo fuiebat in mo/ naſterio. Jnfamata fuit ꝙ ipꝛegnaſſꝫ iuuēculā q̄ndā:ob qꝺ fere vſqȝ ad moꝛtē extra monaſteriū abinde pniam egit. Hiero.etiā gl'ioſus in ep'la ad Aſellā de fictis amicis ꝯq̄rit̄ valde ſic dicēs. Si tibi pn̄te a me referri grās poſſe nō ſapiā:potēs eſt de⁹ ſup ꝑſonā meā ſctē aīe tue r̄ſtituere qꝺ meretur. Ego em̄ idign⁹ nec eſtimare vnq̄ȝ potui/nec optare:vt tantuȝ mihi i chꝛo largirer̄is affectū. Et licȝ me ſceleratū q̄dā putēt ꝛ oībꝫ flagi/ tijs obrutum:ꝛ ꝓ pctis meis etiā hec parua ſūt.tñ tu bñ facis ꝙ ex tua mēte malos putas bonos. Periculoſum q̄ppe ē de ſuo alteri⁹ iudicare ꝛ nō facil̄ venia ꝑua dixiſſe de rectis. Ueniet veniet dies illa/ꝛ mecū do lebūt ardoꝛe nō paruo.ego ꝑhroſus:ego ꝟſipell' ꝛ lubric⁹:ego mendax ꝛ ſathane arte decipiēs. Quid em̄ tuti⁹ eſt ꝉ vel credidiſſe vel fuiſſe de in/ ſontibꝫ:an etiā de noxijs credere noluiſſe. Oſculabant̄ q̄dā mihi man⁹: ꝛ oꝛe vipereo ꝺtrahebāt. dolebāt labijs:coꝛde gaudebāt. Uidebat dñs ꝛ ſubſānabat illos:ꝛ miſeꝝ me ꝟuū ſuū futuro cū eis iudicio reſuabat ꝛc. ¶ Quintū remediū ē coꝛdis cōpaſſio. vt cū qs audit aliq̄s detrahētes: referētes etiā ꝟitatē ꝯpatiat̄ ꝓpꝛiis ſuis pctōꝛibꝫ.ꝯſideretq̄ȝ qꝛ ſ̄m cōem legē(vt Lactā.ait li.vj.)nemo p̄t eē tācircūſpect⁹ ꝛ tāpꝛudēs q̄ nō aliq̄n labat̄ Et iō q̄libꝫ mag̃ timere dꝫ de ſuo lapſu q̄ȝ de pctis alienis gaude/ re.nā gaudētes ꝺ alienis malis ſepe de⁹ iuſtiſſima vindicta ruere ꝑmit tit i apta mala ꝛc.

F detractō offendit patiētes. ¶ Tertij q̄s detractio offendit ſūt patiētes:illi vicȝ qbꝫ detrahit̄.naȝ vlcera ꝉ ꝙ illoꝝ fama denigrat̄/cū ſepi⁹ inoteſcat eis ꝙ male dicat̄ de ill'/affligunt̄ ꝛ ꝯtriſtant̄. Sed reuera conari debēt vt poti us letent̄ ꝛ iocūdent̄.q̄m̄ tales detractōes:crimiatōes ꝛ oblocutiōes fal ſe faciūt ad augmentū gl'ie. Uñ chꝛs Mat.v.dixit. Bti eritis cū male/ dixerint voƀ ho'es ꝛ ꝑſecuti vos fuerint:ꝛ dixerint oē malū aduerſum vos mētiē.ꝓp̄t me:gaudete i illa die ꝛ exultate q̄m̄ merces vr̄a copioſa eſt

Regula Gregorij. in cel'. Seruāda igit̄ eſt regula Gregorij.q.xj.q.iij. Jnt̄ ꝟba.ait. Jnt̄ ver ba laudātiū vl' vituꝑantiū ſꝑ ad mētē eſt recurrēdū.ꝛſi nō iuenit̄ i noƀ

malū qđ de nob hoīes dicūt i magnā debem⁹ leticiā psilire. Et rursus. si nō inuenit in nob bonū qđ de nobis hoīes loquunt: magnā tristiciā generare debet. Uideāt itaqʒ detractores ꝛ bilingues q̄nta mala faciūt detrahēdo. Penitētes ꝗ ꝓhibeāt linguā suā a malo: ꝛ labia sua ne loquantur iniq. vt sic diuīe grē munera i seculo h̄ possint pticipare: ꝛ tādē ad vitā ifallibilē ꝑuenire.

¶ Cōseqnt videndū ē de tertio mēbro s̄mōis q̄lit hō se hr̄e debeat circa detractōes ꝓprias ꝛ alienas. Et vt meli⁹ intelligant ea q̄ iā dixi de his q̄ patiunt detractōes/ est qđ: Utꝝ qs detractōeȝ debeat sustiere volūtarie. Ad hāc q̄stionē dicēdū est tripl'r. Primo ꝙ ꝓprie loqndo detractionē de seipō null⁹ audit. Cui⁹ rō est. qꝛ si mala loqmur de aliq̄ eo audiēte: nō sūt detractōes s; ꝯtumelie. ꝛ maxie cū detractoꝛ vel male loqns scit illū eē p̄sentē de q̄ loquit. Est eñ verꝝ ꝙ detractiones ꝯ aliquē facte pñt alioꝝ relatōibꝫ ad eū ꝑuenire. ¶ Scđo dicēdū est ꝙ aliqs alit se debꝫ hr̄e circa detractōes ꝓprias: ꝛ alit circa detractiones alienas. Primo eñ audiēs alteri⁹ relatōe ꝛ dicto detractōes ꝓprias p̄t eas patient ferre. Cui⁹ rō ē: qꝛ cū sit sui arbitrij/ detrimentū sue fame pati pōt. Et in h̄ pōt ei⁹ patiētia cōmēdari si ꝓprias detractiōes sustinet patient: nisi h̄ ꝟgat i piculū alioꝝ. tūc eñ nec tolerare pōt nec debꝫ. Uñ Greg. in q̄dā home. sup Ezech. sic ait. Linguas detrahētiū sicut nō debemus nr̄o studio excitare/ ne ipi pereāt: ita ꝑ suā maliciā excitatas debem⁹ eq̄nimit tolerare vt nob meritū crescat. Aliqñ āt etiā cōpescere/ ne dū de nob mala disseminant/ coꝝ q̄ nos ad bona audire poterāt corda inocētiū corrūpāt. Et ibidē subiūgit Greg. Hi etenī q̄ꝝ vita in exēplū imitatōis est posita: debēt si pñt detrahentiū sibi ꝟba cōpescere: ne coꝝ p̄dicatiōeȝ nō audiāt q̄ audire poterūt. ꝛ i p̄uis moꝛibꝫ remanētes bene viuere cōtemnāt. Scđo dico ꝙ audiēs detractiōes alienas/ si pōt debꝫ eas cōpescere. Cui⁹ rō est. qꝛ cū nō sit in arbitrio homis ꝙ patiat detrimentū fame alteri⁹ sicut ꝓprie: vt patꝫ. ideo in culpā ei vertit si detractiōes alterius nō cōpescit/ si ei incūbit compescere: vel ex officio p̄lationis: vel ex statu pfectiōis. Tertio dico ꝙ in compescēdo alienas detractiōes debet aliqs tria facere. s. cōtradicere/ redarguere/ cōdolere. ¶ Primo eñ ille cui incūbit ꝛ q̄ pōt/ detractoꝛi debꝫ ꝯtradicere. qñ eñ talis detractiōem audiēs scit falsum esse illud de q̄ detrahit: tūc debꝫ resistere cōtradicēdo ei q̄ detrahit: ꝛ defendēdo eū cui detrahit: ea rōne ꝛ maioꝛi q̄ tenet aliqs subleuare asinū alteri⁹ iacentē sub onere: vt p̄cipit Deut. xxij. Scđo ꝟo si aliqs audiēs detractiōem alteri⁹ scit verꝝ esse illud de q̄ qs d̄trahit. puta cū d̄r malū vel peccm̄ occultū alijs qđ ipe sol⁹ nouit. tūc audiēs talē detractionē nō debꝫ ꝯtradicere arguēdo eū de ꝟitate. qꝛ Eccli. iiij. d̄r: Nō ꝯtradicas ꝟbo ꝟitatis vllo mō. sed debꝫ eū ꝟbis redarguere de h̄ ꝙ peccat fratri detrahēdo. Tertio ꝟo si audiēs detractōes alteri⁹ nō p̄t cōtradicere detrahēti. qꝛ scit illō de q̄ detrahit eē verꝝ: nec p̄t r̄darguere detrahētē d; ꝯdolere ꝛ ꝯtristari. d; ei oñdere ꝑ tristiciā faciei ꝙ sibi displiceat: vt sup dēm ē de remedijs i audiēdo detractōeȝ. Prouer. xxv. Uētus

Nota

Cōtradicēdū ē detractori.

Uentus aquilo. tus aqlo dissi. plu. zc. nubẽ vicȝ ꝯstrigẽdo/siccãdo ꝛ ligãdo: ꝛ oia fugan do ne i pluuiã resoluaꝛ. Rõ ãt huiꝰ ẽ: qꝛ vẽtꝰ aqlo ẽ vẽtꝰ gelidꝰ siue frigidus ꝛ siccꝰ: eo ꝙ ꝯstrigit ꝛ nubes dissipat: vtȝ iij. metheo. sic a silli facies tristis linguã dissipat detrahẽtẽ. Un̄ Beda. Si hilari vultu audiens detrahẽtẽ/tu illi das fomitẽ detrahẽdi. Si ṽo tristi: discit nõ libenꝛ dicere qꝺ didicerit n̄ libenꝛ audiri. qꝛ nemo iuito auditori libenꝛ refert. vtȝ s. E. circa 2m remem Jõ scptũ ẽ Ecci. xxviij. Sepi aures tuas spinis: ꝛ noli audire liguã nequã. Ubi notãdũ ꝙ triplex ẽ spina q̄ pũgiꝛ ligua detractoris vt taceat. Pria ẽ ostẽsio vultꝰ tristꝭ. vtȝ s. Scḋa ẽ auersio vultꝰ: ẜm illḋ Prouer. xxiiij. Cũ ḋtractoribꝫ ne cõmiscearꝭ. sȝ q̄re h: certe qꝛ abominatio hoim ẽ detractor: vt ḋr i eodẽ ca. Cuiꝰ rõ ẽ. qꝛ detractores sũt fures bone fame. vt ḋt Amb. ꝛ socij sup̄ reputãꝛ fures. Nã vix pt aliqs esse vl' morari cũ talibꝫ salua inocẽtia ꝛ charitate. ¶ Tertia spina ẽ obtusio ꝛ redargutio detractorꝭ: ꝛ tal' ẽ ãputatio ligue eiꝰ vt oino mutꝰ fiat: ẜm illḋ ps. Detrahẽtẽ secreto p̄rio suo hũc p̄sequebar. Hec b. Tho. ij. ij. q. lxxiij. ar. iiij. i solutõe. j. ꝛ. ij. arg. Et iter̄ dñs Hug. cardinal' i expõe postille Sic ḡ ptȝ ex p̄missis ꝙ audire detractões ẽ p̄iculosũ. Nã nullꝰ hõ ḋȝ alteri dare occasionẽ ad peccãdũ. sȝ libenꝛ audiẽs detractiões dat detrahẽti occasionẽ talẽ. ḡ zc. ¶ Sȝ di. aliqs. detractores sũt ad alior̄ vtilitatẽ: vicȝ illor̄ qbꝫ detrahiꝛ: vt ḋt Piꝰ papa. vj. q. j. i c. oues. §. ipa. Nõnũq̄ ḋtractio aduersus bonos excitaꝛ: vt qs vl' domestica p̄sũptio vl' aliorũ i alterũ fauor extulerat/detractio hũiliet. Itẽ Greg. vt hꝛ ibidẽ in ca. Sũt plimi. ẜc. Sũt plimi q̄ vitã bonor̄ fortasse ãpliꝰ q̄ȝ debẽt laudãt/ꝛ ne q̄ elatio de laude surripiat/p̄mittit oipotẽs deꝰ malos i obiurgatões ꝛ detractõeȝ p̄rũpe. vt si q̄ culpa ex ore laudãtiũ nasciꝛ i corde: ab ore vituperantiũ suffoceꝛ. Si ḡ detractio sic ẽ ad vtilitatẽ eor̄ qbꝫ detrahiꝛ: tũc videꝛ ꝙ detractores nõ sũt cõpescẽdi. Rñr ꝙ vtilitas q̄ ex detractõe puenit: nõ ẽ ex p̄te detrahẽtꝭ: sȝ ex p̄te eiꝰ cui detrahiꝛ patienꝛ tolerãtꝭ. vel ex dei ordiatõe q̄ ex q̄libȝ malo elicit bonũ. vñ lȝ detractio sit occasio meriti apḋ sustinẽtẽ patienꝛ: n̄ tñ dãda ẽ detractõis occasio. eo ꝙ meritũ sustinẽtis patienꝛ detractiõeȝ ẽ ex p̄te dei: vtȝ. q̄ ṽo dat cãm vel occasioneȝ detractõis ẽ p̄ncipiũ mali. nõ sũt ãt faciẽda mala vt eueniãt bona: vt ḋt apl's ad Rom. ¶ Sȝ di. qs. Adulatio ꝛ ḋtractio sũt ꝯ̄ria: q̄re ḡ adulatio nõ ẽ remediũ detractõis: sic detractio ẽ remediũ adulatiõis: Rñr ꝙ adulatio nõ p̄mittit hoiem videre defectũ suũ. detractio ṽo facit h. et iḋ adulatio nõ ẽ remediũ detractõis: sic ecõuerso. Pro q̄ notãdũ ꝙ ḋtractio ẽ medicina ꝛ venenũ. Prio ẽ medicina elatiõis vel adulatõis. qꝛ cũ aliqs aduertit sibi detrahi/ꝯuertit se ad ꝯsideratõeȝ sue ĩfirmitatꝭ si forte aliq̄d irrep̄hẽsibile ẽ in eo. ꝛ sic hũiliaꝛ. Scḋo ẽ venenũ ĩfusuȝ a detrahẽte. Illi ṽo cui detrahiꝛ nõ ḋr venenũ nisi ex h ꝯ̄hat nocumẽtũ. Hec s. Tho. ij. ij. q. lxxiij. ar. iiij. i sol'. q̄rti arg. Et Alex. iij. p̄te sũ. q. cxlvj. Rogeꝰ ḡ deũ vt nos sua miscḋia custoḋ. a tãto malo detractõis ipm detestãdo ꝛ fugiẽdo ne deo odibiles sȝ amabiles i exitu aiar̄ nr̄ar̄ a corpe iueniaꝛ

mur. qd nob pstare dignet dñs nr Jesus chrs i secula bñdict⁹ Amen.

¶ De Susurratione ¶ Sermo. XXXVII.

Susurro ꝛ bilinguis maledictus: multos eñ turbauit pacē hñtes Eccl. xxviij. ¶ In pcedēti ser. audisti pl'a de detractōe: q ē filia inuidie: vicꝫ tres pncipales modos dtractōis: int quū/astutū/ꝛ simlatū/remedia ꝯ detractionē. Et tria gnā hominū q offendūt p detractōeꝫ: vicꝫ ipi detrahētes: detractiōeꝫ audiētes ꝛ illi qb⁹ detrahit. qlr etiā hō se hrē debeat i detractōib⁹ ꝓprijs ꝛ alieis. ꝛ sic de alijs. Et qꝛ int ceteras filias inuidie: vt dcm ē ŝ. ser. xxxj. B. etiā susurratio ponit tanq̄ vna pncipal' ei⁹ filia. de q pauca dixi ŝ. ser. xxxij. D ꝛ ser. xxxiiij. B. Et nūc cū sit pessimū malū ipa susurratō. ꝛ maledicti sint a deo susurrones iux thema: intēdo lati⁹ ꝓseq mām de susurratiōe in psenti ser. vt cognita ei⁹ malicia tāto diligēti⁹ qlibꝫ eam studeat euitare. Pro grā Aue maria. ¶ Susurrō ꝛ biliguis maledict⁹ ꝛc. vbi ŝ.

¶ Primo vidēdū ē: an susurratio sit pctm̄ mortale: ꝛ q̄re

¶ Scdo in q̄ ꝯueniat ꝛ differat susurratio a detractiōe

¶ Tertio an susurratio sit pctm̄ grauI⁹ detractiōe ꝛ ꝯtumelia: ꝛ q̄re

¶ Circa pmū ē notandū q susurratio est pctm̄ mortale ꝓpter qnq₃ ratiōes: ex qb⁹ ostēdit ipam esse grāde pctm̄: vicꝫ A

Susurratio ē pctm̄ mortale:
- Rōne pcepti
- Rōne nocumēti
- Rōne maledicti
- Rōne supplicij
- Rōne excessus

Prio susurratio ē pctm̄ mortale rōe pcepti ꝯtra qd agit. qꝛ susurro facit ꝯ pceptū dilectōis pxi. i eo q ei⁹ intētio ē int amicos amiciciā separe ꝛ inimiciciā ponere. Q ăt dñs pcipiat ne aliqs sit susurro: pꝫ Eccl. v. vbi dr. Nō appellerI susurro i vita tua ꝛ ligua tua: ne capiarI ꝛ ꝯfundarI. In qb⁹ vbis duo tāgit. Primo ꝓhibet culpā ibi [Ne appellerI susurro] .i. int amicos discordie semiator vl' hereticus qui inter homies quos decipit ꝛ deuꝫ errorem seminat. Secūdo infert pēnā: ꝛ pmo penā i pñti: cū subdit [ne capiarI] scꝫ a mōo vel diabolo: qui m'tos capit ꝛ seducit p linguā. s. mēdaces/susurrōes/detractores/piuros/falsos testes/malos aduocatos/fictos auditores/ꝛ pdicatores: qꝛ vt dr i li Prosp. Bñ dicere ꝛ male viuere nihil aliō ē q̄ꝫ se sua volūtate dānare. Idē hi. xl. dis. multi. Scdo ifert penā i futuro: cū subiūg [ꝛ cōfundarI] i pñti ꝯuict⁹ ꝛ ꝯphēsus corā hoib⁹: ꝛ i futuro dānerI corā āgel' (dei

¶ Scdo susurratio ē pctm̄ mortale rōe nocumēti qd itēdit. Pro q notādū: q susurro pl'a ifert nocumēta ꝛ dāna pxis. vt pꝫ. qꝛ B

Susurro ē
- Falsus accusator
- Mal⁹ supplātator
- Doli semiator
- Boni depuator

Prio susurro ē falsus accusator. Nā q male agit odit lucē. susurro ăt ñ audet malū de aliq apte dicere: sꝫ apud supiores ifamat occl'te. p ꝺ amorē plator ni tēs a subditI subtrahe. qs tñ plati mox ex occulta suggestiōe dberēt itelligere iustas ee: sic docꝫ Bern. ad Eugen. i li. de ꝯsi. Et ponit i Spec. li. xxviij. c. lxxvj. vbi sic loqt Bern. Eugenio. De oib⁹ suggestiōes ꝛ susur-

ratas dilatiões nõ suscipias aduersus quẽq̃. Et hanc velim gñalez constituas regulã: vt oẽm q̃ palam vereť dicere qđ in aure locut⁹ est/suspectũ habeas/qđ te iudicante dicendũ corã illo noluerit/delatorẽ iudices nõ accusatorẽ. ¶ Scđo susurro est mal⁹ supplãtator. Naz falsa in aure locutione se nitiť ad amiciciã illi cui loquiť trahere. ⁊ aliuz de q̃ susurrat in odiũ ducere/⁊ cũ bona loquiť/in facie oñdit se in passiõib⁹ ꝯdolere: ⁊ in ꝓsperitate ꝯgaudere. sꝫ veniẽte neccitate talẽ se demõstrat q̃lis fuit in corde. ſm illđ Eccl. xij. In oculis suis lachrymať inimic⁹: ⁊ q̃si adiuuãs suffodiet plantas tuas/caput suũ mouebit ⁊ plaudebit manu: ⁊ multa susurrãs cõmutabit vultũ suũ. Sup q̃ dicit Horra. Susurrãs vultuz cõmutat/q: letũ in aduersis/tristem in ꝓsperĩ/siue letũ in occulto/⁊ tristem in apto se ostendit. Talis est istabilis in ꝑmanẽdo/fallax i blandiendo/sagax i insidiando/falsus in opando/ꝑcax in nocẽdo/cõcors aliis in ꝑsequendo/sophistic⁹ in admirãdo/insultans cadenti/applaudẽdo/malignãdo/obloquẽdo. ¶ Tertio susurro est doli seminator. seminat em̃ inť fratres discordias/serit lites/ꝑdit amicicias/iurgia nutrit ⁊ ꝯtẽtiones pessimas. Et sicut q̃ ligna addit ignem nutrit. ita susurro ꝯtentiões ⁊ lites p̃ verba mala auget ⁊ intendit. Et ido diciť Prouerb. xxvj. Cum

susurro ꝯtẽtiões et lites auget

defecerint ligna extingueť ignis/⁊ susurrone subtracto iurgia ꝯqescũt. Et ideo digne a deo odiť tanq̃ mortalis peccator. quia susurrones deo odibiles ad Rom. j. ¶ Quarto susurro est boni depravator. Sub specie em̃ simplicitatĩ colũbine bonum ꝓximi quasi cõpatiendo eius infirmitati: interficit more serpentino. Et ideo diciť Prouer. xxvj. Verba susurronis q̃si simplicia: ⁊ ipa ꝑueniũt ad itima cordis. Ideo in lege cuilibet diciť Leuiť. xix. Nõ eris criminator aut susurro in ppl'is. Et apl's. ij. ad Cor. xij. dicit. Videte ne forte susurratiões ⁊ cõtentiões inť vos sint.

C ¶ Tertio susurratio est peccatũ mortale ratione maledicti qđ incurrit. Nullus em̃ est maledict⁹ a deo nisi ꝓpter peccatũ mortale: sed susurro malediciť a deo Eccl. xxviij. vt in themate. Susurro ⁊ bilinguis maledictus. multos em̃ turbauit pacem habentes. In quo verbo tanguntť tria scꝫ culpa/pena/⁊ causa. Culpa cum diciť susurro. i. qui seminat discordiam ⁊c. Et subdiť [bilinguis] qđ exponiť tribus modis. ¶ Primo sic

bilinguis tripl'r dr

Bilinguis est qui modo verũ: modo falsum loquiť. ¶ Secundo bilinguis est qui aliud in occulto: aliud in manifesto loquiť. ¶ Tertio bilinguis est qui modo pungit/modo vngit ſm ꝑsonarũ diuersitatẽ. ¶ Secundo tangitur susurronis vel detractoris. pena ibi [maledictus] id ẽ dignus maledictiõe proximi i p̃senti ⁊ maledictiõe dei in futuro. ſm illud ps̃. Maledicti q̃ declinant a mandatĩ tuis. Et Matth. xxv. Discedite a me maledicti in ignez eternũ ⁊c. ¶ Tertio subiũgiť causa ibi [multos em̃ turbauit pacẽ habẽtes] In q̃ verbo culpa susurronis aggrauať ex trib⁹. Prĩo ex effectu. ibi [turbauit siue ꝑturbauit] Secũdo ex affectu vl' statu: q: [pacem habẽtes]. Tertio ex excessu vel conatu: q: [multos] Ita diciť Eccl. xxviij. Lingua tertia multos cõmouit ⁊ dispersit illos de gente in gentem. Et sequiť. Qui respicit illam nõ habebit requiẽ.

Lingua tertia

In q̄ v̄bo lingua t̄tia vicȝ susurrōis ex q̄ttuoꝛ reddit̄ dt̄estabilis: vicȝ

Lingua tertia detestabil'	Ex nomine	¶ Pˀio ē dt̄estabil' ex noie: cū dr̄ lingua
	Ex opere	t̄tia. Nā lingua t̄tia ē triplex. vicȝ susur-
	Ex mlt̄itudie	ronis/lenonis/ꝛ iudicis. ¶ Pˀia lingua
	Ex inq̄etudie	tertia est susurronis lingua. Cum enim

triplex sit lingua. scȝ verax/mendax/tertia scȝ susurronis est composita ex illis duabus. eo ꝙ modo verum/modo falsum loquitur/in presentia laudat/in absentia vituperat/modo vngit/mō pungit. Unde Eccli. v. Omnis peccatoꝛ probatur duplici lingua. ¶ Secūdo lingua susurronis est detestabilis ex opere: qd̄ tangit̄ cum dicitur [cōmouit] scȝ ad odiū/vel discoꝛdiā/ad rapinā/vel homicidia/ad relinquenduȝ gentem ꝛ t̄rā ꝓpˀiā. ¶ Tertio ē detestabilis ex mlt̄itudine ibi mlt̄os vicȝ p̄latos p̄ncipes/religiosos/secl'ares/clericos. imo oēs cuiuscūqȝ ꝯditiōis ꝛ status. ¶ Scd̄a ligua ē vetule vl' lenōis/q̄ ē a marito/vxoꝛe/puella/vl' a iuuene. ꝛ sic d̄ alijs. q̄ ē sic foꝛnax coꝛda ꝑsonaꝝ: ad pctā incendēs: q̄ mlt̄os cōmouit a statu virginitatis vl' castitatis i immūdiciā: ꝛ dispsit multos: q2 mlt̄os lenōes ꝛ meretrices de t̄ra in t̄rā/de pˀia in pˀiaȝ/ discurrere fecit atqȝ vagari. Ab hac lingua sctā aīa liberata: gr̄as exoluit deo di. Eccl. liberasti me a lingua coinq̄nata. ¶ Tertia ligua ē aduocati vl' iudicis: q̄ t̄tia ē ab actoꝛe vl' reo. Et hec mlt̄os ꝯmouit. scȝ monachos/clericos/milites/mercatoꝛes/ꝛ rusticos/ad lites ꝛ bella: ꝛ dispsit. scȝ citādo/appellando/depauꝑando/vagos faciēdo. Nā tales sapiētes sūt vt faciāt mala. Et subdit̄ i autoꝛitate supˀdicta. q̄ respicit illā scȝ liguā t̄tiā/susurrōis vl' detractoꝝ/lenōis vel iudic' nō hēbit reqeȝ. scȝ vl' amicicie/vl' opulētie vl' ꝯtinētie/vl' v̄ginal' mūdicie. Et h̄ erat q̄rtū q̄re lingua t̄tia ē detestabil' vicȝ ex inq̄etudie. ¶ Ecce q̄nta mala fac̄ mala lingua: ꝯ nām lingue. Pro q̄ ē notādū: ꝙ lingua a nā data est hoi i duo: vel ad duo oꝑa: scȝ ad gustū ꝛ ad locutiōeȝ. ad gustū ꝓpt' aīal' essentiā. ad locutiōeȝ ꝓpt' bene esse. Est ei hō aīal politicū ꝛ ciuile nāli t̄. j. Polit̄. ꝛ cōicatiuū ꝯceptionū ꝛ affectionū suaꝝ. desiderās amare ꝓpt' qd̄ ꝛ deꝰ dedit hoi linguā. In cuiꝰ signū spūssctūs q̄ est amoꝛ pˀis ꝛ filij: i lingue specie: nō manꝰ: auris: vel oculi voluit appere. Act. ij. Appuerūt aplis disptite lingue ꝛc. Et foris appntibꝰ liguis igneis: intꝰ facta sūt coꝛda flāmātia ait Gre. i omel'. Et iō officiū ligue nāle ē amoꝛē ꝛ beniuolētiā int' hoies mlt̄iplicare. f̄m illud Eccl. vj. Uerbū dulce mlt̄iplicat amicos ꝛ mitigat inimicos. ꝛ lingua eucharis. i. gr̄osa i bono hoie abundabit. Hoc et̄ videt̄ nā in psitaco ondere q̄ cū alia v̄ba discat ab hoie. v̄bū salutatiōis discit a se nā inclināte. Jux̄ illud Mar. epig. xiiij. Psitacꝰ a vob alioꝝ noīa disco. Hoc didici ꝑ me dicere cesar aue. Uñ i hist. Caroli magni dr̄: ꝙ cū erraret ꝑ deserta grecie: obuie fuerūt ei aues psitace lingua greca cū salutantes ꝛ di. Chere cesar amicos. h̄ ē dcm̄. Aue cesar iuicte: q̄ fuit p̄ma ꝓphia sibi facta d̄ ipso. Nā cū tūc foret nisi rex francie factꝰ ē postea ipatoꝛ ꝛ dn̄s i toto oꝛbe. Naturale igit̄ videt̄ officiū lingue amicicias mlt̄iplicare: ꝛ ꝑ ꝯsequēs homini ꝯtrā rcā rōne: ꝯ h̄ ꝑ detractionē ꝛ susurrationē agere. ē inēle ꝛ abomina

Lingua vetule vl' lenonis

Lingua aduocati vel iudicis

D Lingua

spūssctūs q̄re apparuit i spē lingue

Exēplū

E bile.licz puis sit delectabile. ¶ Quarto susurratio ē pctm̄ mortale rōne supplicij qd̄ incurrit. Deus em̄ nō dat penā eternam nisi ꝓpter peccatū mortale: sz susurro punit a dō pena et̄na: g̃ ꝛc. Un̄ dr̄ Ecci.v. Denotatio pessima sup bilinguē: susurrōi aūt odiuz ꝛ inimicicia et ꝯtūelia. Ubi dic expositor [denotatio] .i. dānatio. vicz carētia vl' puatio desiderij visiōis dei. Et subdit [susurrōi āt odiū] scz cordis: inimicicia opis: ꝯtūelia or̄s. vl' aliter [susurrōi aūt odiū dei/inimicicia hoiz/ꝯtūelia] .i. obpbriū. Nā hec dr̄na ē int̄ hec tria/qr odiū ē cordis/inimicicia ē opis/ꝯtumelia oris.
Odium Odiū aūt ē mala volūtas: q̄ aliqs alij vult malū. Inimicicia ē machi
inimicicia natio nocumēti q̄ ex odio pcedit. Contumelia est turpis vbor̄ ifamatio
cōtūelia ¶ Quinto ꝛ vltio susurratio ē pctm̄ mortale rōne excess⁹.i.ex eo qr excē dit alia vicia. Susurratio em̄ ē g̃ui⁹ pctm̄ pctō detractiōis/criminatōis vel ꝯtūelie.vt patebit ifra i.iij.pte ser. sz dtractio ꝛ criminatio sunt pctā mortalia.sil'r ꝛ ꝯtūelia: vt pz i pcedētib⁹ smo.g̃ etiā susurratio est pctm̄ mortale. Hec b.Tho.ij.ij.q.lxxiij.ar.j.p totū: saltē p maiori pte dictor̄.
F Et tātū d pma pte smōis. ¶ Nūc breuit' circa scdaz smo.ptē: i q̄ ꝯueniant ꝛ dr̄ant susurratio ꝛ dtractio ꝛc. Est notandū q susurro ꝯuenit cū detractore.tam i mā q̄z i forma siue in mō. qr vterqz dt occulte malū de prio. Et ꝓpt' hāc silitudinē qn̄qz vnū ponit p reliq̄: patz illud: qr sup illo Ecci.v. Nō appelleris susurro: dr Glo.i.detractor. Et dr susurratio a vocis sono sm Isid.x.Etym̄.qr susurro nō i facie alic⁹ sz i aure loqt' d alt'o detrahēdo. Et idē ptz Job.iiij. vbi dt. Quasi furtiue suscepit auris mea/venas susurrij ei⁹. Hoc idez vult s.Tho.ij.ij.q.lxxiiij.ar.j.ꝛc. ¶ Scdo notādū q dtractor ꝛ susurro dr̄nt i duob⁹: scz i aīo ꝛ i dicto. Prio dr̄nt in aīo: qr detractor intēdit diminuere vl' denigrare famā eius quē odit. Susurro aūt itēdit amiciciā separe.vt ptz p Glo.sup illo Rom.j. detractores deo odibiles. ¶ Scdo dr̄nt i dicto: qr dtractor intēdit simplicit' malum de alio dicere. susurro autem non intendit simpliciter malum dicere: sed solum illud qd displicet alt'i qd d alt'o dr/siue sit malum/siue sit bonū apparēs tn̄ malū: vt dt s.Tho. vbi s̄.in cor.q. i sol'. pmi. argu. ¶ Tertio susurro ꝛ detractor dr̄nt a criminatore: eo q criminator alijs publice crimia iponit. ille āt scz dtractor ꝛ susurro occl'te. vtz ibidē i sol'.ij (arg ꝛc.
G ¶ Ex ill' pz q susurro ꝛ dtractor qlibz hz.iiij.ꝯdiciōes malas

Susurro vl' detractor est
- Falsus accusator
- Mal⁹ supplātator
- Doli seminator
- Boni deprauator

¶ Prio susurro ē fals⁹ accusator Nā q̄ male agit odit lucē Susurro āt nō audet malū de aliq̄ apte dicere/sz apud supiores ifamat occulte.p h amorē nitens plator̄ a subditis subtrahere: q̄s tn̄ plati mox ex occulta suggestiōe deberēt itelligere iniustos esse. sic docet Bern.ad Euge.papam in li.de ꝯsi.ad Eugeniū. Et ponit in spe.vinc.histo.lib.xxix ca.lxxvj. vbi sic loquitur Bernardus Eugenio. De omnibus suggesti
Regula ones et susurratas dilationes non suscipias aduersus quenquam. Et hanc velum tibi generalē ꝯstituas regulam: vt omnem qui palam veret

dicere qd in aure locut⁹ ē suspectū bēas: q si te iudicāte dicendū corā il lo noluerit: delatorē iudices nō accusatorē. ¶ Scdo Susurro ē malus supplātator. nā falsa i aure locutōe/ se nitit ad amiciciā illi cui loqt dtra here: z aliū de q susurrat in odiū ducere: z cū bona loqt in facie/ oñdit se in passiōibꝫ ꝯdolere: in ꝓspitate ꝯgaudere: & veniēte necītate talē se de/ mōstrat qlis fuit i corde vt patz Eccī. xij. vbi dr. In ocul' suis lachrymat inimic⁹ z qsi adiuuās suffodiet plātas tuas caput suū mouebit z plau/ debit manu: z mlta susurrans ꝯmutabit z vultū suū. Sup q dt Dorra Susurrās vultū ꝯmutat: qz letū i adūsis/ tristē i ꝓsper/ letū in occulto z tristē in apto se oñdit. talis ē instabil' in ꝑmanēdo/ fallax i blandiēdo/ fagax i insidiādo/ fals⁹ i opando/ ꝑcax in nocēdo/ ꝯcors aliis i ꝑseqndo/ sophistic⁹ in admirādo/ insultās cadēti applaudēdo/ malignādo/ oblo/ quēdo. ¶ Tertio susurro ē doli semiator. Seminat em̄ int frēs discor/ dia s serit lites/ ꝑdit amicicias/ iurgia nutrit z ꝯtentōes pessimas. Et si cut q ligna addit ignē nutrit. ita susurro ꝯtentiones z lites ꝑ vba mala auget z incēdit. Et iō dr Prouer. xxvj. Cū defecerint ligna extinguetur ignis: z susurrōe subtracto ꝯqescunt iurgia. Et iō digne a deo odit: qz su surrones deo odibiles Rom. j. z ab hoībꝫ maledicit Eccī. xxviij. Susur ro z bilinguis maledict⁹ vbi s. i themate. Et iō susurratō cuilibꝫ dissua det. Eccī. v. Nō appelleris susurro i ppl'is: ne lingua capiaris z ꝯfundaris. ¶ Quarto susurro ē boni depuator. sub specie em̄ simplicitatis colūbi/ ne bonū ꝓximi qsi ꝯpatiēdo ei⁹ ifirmitati inficit serpētine. Et iō dr ꝓū. xxvj. Uerba susurrōis qsi simplicia: z ipsa ꝑueniūt ad intima cordis. et bonū qd in se ē cū peccat depuat: z se apd alios odibilē dmōstrat. Sicut apte sapiēs isinuat. Eccī. xxj. di. Susurro coinqnabit aīam suā z in oībꝫ odiet. qre bn susurro i lege ꝓhibet cū cuilibet dr Leuit. xix. Nō eris cri/ minator aut susurro i ppl'is. Et apl's. ij. Cor. xij. di. Uidete ne forte su/ surrones z ꝯtentiōes int vos sint zc. Hec de. ij. pte smo. H

¶ Circa tertiā pte: an susurratio sit grauī⁹ pctm̄ detractiōe vl' ꝯtūelia. Di cendū ē: q susurratio ē grauī⁹ pctm̄ dtractione ex qnqz rōnibꝫ: vt ifra patz

Susurratio est grauī⁹ peccatū detractione { Ratiōe finis / Ratione opis / Ratione ordinis / Rōne diuine legis / Rōne diuīe idigñtiōis }

¶ Prio susurratio ē grauī⁹ pctm̄ pctō dtractiōis rōne fi nis. Grauitas em̄ pcti magis attendit ex fine qz ex māli ob iecto. Uñ dtractor dt d ꝓrio ea q sūt simpl'r mala: scꝫ ea ex qbꝫ orit ifamia vl' diminuit fama. Susur/ ro nō curat dicere nisi mala appntia q displicēt audiēti. Tū qz sursurro intēdit peiorē finē: scꝫ auferre mai⁹ bonū qd ē amic⁹ vl' amicicia int oīa bona extiora: z semiare mai⁹ malū scꝫ zizania odij. i. iimicicie/ discordie z guerre: q nō itēdit dtractor sꝫ solū famā auferre. iō susurratio ē mai⁹ pcꝫ dtractōe. Hec b. Tho. ij. ij. q. lxxiiij. ar. ij. ¶ Scdo susurratio ē grauī⁹ pctm̄ detractione rōne opis. Grauī⁹ em̄ pctm̄ est peiora facere qz peiora dicere. sꝫ susurro intēdit peiora facere z opari. scꝫ zizania semiare z ami

susurro dr mal⁹ supplantator

pcti grauitas attendit ex fine

ciciā sepāre/detractor aūt peiora dicere: ḡ rc. Uñ quāuis detractor q̄nq̄ peiora dicat q̄ʒ susurro: nō tñ peiora fac̄ vt susurro intēdit. vt dr̄ scr̄ūs Tho. ibidē i sol'. ij. argu. Ex hac rōne elicit̄ alia rō: tal' vicʒ. Pctm̄ i prim est tāto ḡui⁹ q̄nto p̄ ip̄ʒ mai⁹ nocumētū infert̄ prio. Nocumētū āt tāto ē mai⁹/q̄nto mai⁹ ē bonū qḋ tollit̄. int̄ oia aūt bōa exr̄iora p̄minet amicus: q̄ sine amicis null⁹ viuere p̄t ſm ph̄m. viij. Eth̄. Uñ Ecci. vj. Amico fideli nl'la ē ɔ̄paratio. Uñ q̄ amic⁹ melior ē q̄ʒ honor: ꝛ amari meli⁹ est q̄ʒ honorari. vt dr̄ ph̄s. viij. Eth̄. Jō susurratio p̄ quā tollit̄ amicicia ē mai⁹ pctm̄ q̄ʒ dtractio: vl' q̄ʒ ē ɔ̄tūdia p̄ q̄s tollit̄ fama ꝛ honor. vt dr̄ s. Tho. vbi s̄. i cor. q. p̄ totū. ¶ Tertio susurratio ē mai⁹ pctm̄ detractōe rōne ordinis. p̄ʒ illd̄: q̄ ille q̄ directi⁹ ꝛ imediati⁹ opat̄ ad iimiciciā iducendam mag̃ peccat q̄ʒ ille q̄ disponit ad iimiciciā. sʒ susurro p̄ v̄ba sua directi⁹ opat̄ ad iimiciciā inducēdā. detractor āt solū dispōit: ḡ rc. Alit̄ p̄t fomari hec rō. Ille q̄ intēdit disponere vl' ordiare aliq̄d qḋ iimicicie ē occasio. nō tātū peccat q̄ʒtū ille q̄ suis v̄bis directe irēdit amiciciā remouere vel sepāre. sʒ detractor intēdit directe tollere illd̄ scʒ famā. cui⁹ oppositū scʒ ifamia amiciciaʒ ipedit. eo q̄ vnusq̄sq̄ʒ prudēs ꝛ bñ disposit⁹ subt̄fugit amiciciā ifamiū p̄sonaꝝ. Susurro āt directe opat̄ ad iimiciciā iducēdā: eo q̄ directe intēdit dicere illa q̄ displicēt illi cui loq̄t̄ i malū alt̄i⁹. Und cū detractor intēdit solū ifamare. susurro āt intēdit aīʒ vni⁹ ɔ̄ aliū ɔ̄mouere. susurro ē recte cā iimicicie. dtractor āt ē occasio iimicicie. Et q̄ grauı⁹ peccat q̄ ē cā mali q̄ʒ q̄ est occasio mali. ḡ susurro q̄ ē cā iimicicie ḡui⁹ peccat q̄ʒ detractor q̄ ē occasio iimicicie vt dr̄ s. Tho. vbi s̄ i sol'. ij. argu. ¶ Quarto susurratio ē ḡui⁹ pctm̄ detractiōe rōne diuie leg̃: p̄ʒ illd̄: q̄ q̄ directi⁹ agit ɔ̄ p̄ceptū leg̃ dei ḡui⁹ peccat. sʒ susurro directi⁹ agit ɔ̄ legē dei. vicʒ ɔ̄ p̄ceptū de dilectōe p̄xi. eo q̄ ip̄e directi⁹ nitit̄ int̄ amicos disrūpe amiciciā. ꝛ p̄p̄t h̄ ei⁹ pctm̄ mag̃ est ɔ̄ deum q̄ est ip̄a dilectio. j. Joā. iiij. De⁹ charitas ē scʒ essentialit̄/causalr̄/ꝛ exēplarit̄. Ille aūt q̄ detrahit fr̄i suo detrahit legi inq̄ntū cōtēnit p̄ceptū de dilectiōe p̄ximi. Uñ q̄ mai⁹ pctm̄ ē qḋ fit ɔ̄ deū q̄ʒ qḋ fit ɔ̄ p̄xim. Jō susurro q̄ agit directi⁹ ɔ̄ deū q̄ ē ip̄a dilectio: ḡui⁹ peccat q̄ʒ detractor q̄ agit ɔ̄ p̄ceptū de dilectiōe p̄xi. vt dic̄ s. Tho. vbi s̄. in sol'. iij. argu. ¶ Quinto susurratio ē pctm̄ ḡui⁹ detractiōe rōne diuie indig̃tiōis: qḋ p̄ʒ sic: q̄ mai⁹ vel ḡui⁹ pctm̄ est illud qḋ de⁹ nō solūmodo dit: sʒ etiā detestat̄. vt dr̄ Prouer. vj. Sex sūt q̄ odit de⁹ ꝛ septimū detestat̄ aīa ei⁹. scʒ eū q̄ seminat int̄ fr̄es discordias: ḡ rc. vt p̄ʒ s̄. ser. xxxij. N. Hoc ēt ōndit s. Tho. vbi s̄. in sol'. iij. argu. i fine. Ex oibꝰ istis p̄ʒ: q̄ susurratio ē valde ḡue pctm̄ qḋ singularit̄ vltra alia detestat̄ de⁹. Uñ q̄ʒuis dtractio sit ḡue ꝛ p̄icl'osuʒ pctm̄: vt p̄ʒ s̄. ser. xxxiiij. xxxv. ꝛ xxxvj. tñ susurratō ē adhuc ḡui⁹ pctm̄: vt p̄ʒ ex iā dict̃. Et p̄ ɔ̄ñs sufficiat nūc de inuidia ꝛ filiabꝰ ei⁹ audisse q̄ dicta sūt: licʒ lōge lati⁹ doctores hāc mām p̄seq̄nt̄. Implore⁹ ḡ diuiaʒ clemētiā ꝛ pietatē. q̄ten⁹ grāʒ nob̄ donet vere dilectōis dī ꝛ p̄xi: vt excludam⁹ oēm inuidie: odij: detractionis ꝛ susurratiōis maliciā. p̄ qḋ tandē mereamur cū sctis omnibus in vera

detractor peiora dr̄ susurro peiora facit

peccās ɔ̄ legē dī ḡ nius peccat

charitate ꝯsequi gloriā sempiternā Amen.

¶De tertio vicio capitali: scȝ Ira. Sermo. XXXVIII

Irascimini et nolite peccare

Ps. iiij. Quia i p̄cedentibꝫ sermōibꝫ audistꝭ ꝺ duobꝫ vicijs capitalibꝫ. Primo ꝺ supbia ⁊ filiabꝫ eiꝰ: ⁊ earūdē malicia: ⁊ tādē remedia ꝯ illa supbie mala. Scđo de Inuidia ⁊ eiꝰ malicia ac filiaꝝ eius Similiter de remedijs earundem. Et finaliter ꝺ multiplici odio bono ⁊ malo. Nunc ꝯsequēter dicendū erit de tertio vicio capitali. vicȝ ꝺ Ira que aliquando est iusta ⁊ sctā. aliqn̄ vero iniusta ⁊ mala. qđ ⁊ bn̄ innuit ꝓpha in verbis thematis dicens. Irascimini ⁊ nolite peccare: vbi supra. Pro gratia Aue maria. ¶Irascimini ⁊ nolite peccare: vbi s.

¶Uidendū erit ꝺ q̄druplici ira. vicȝ optima/bona/indifferēti/⁊ mala. Quadruplex em̄ hmōi ira inueniť in sc̄ptura. In p̄nti aūt sermone dicere intendo de ira optima vicȝ dei. Est aūt ira optima: ira diuinalis punitionis: q̄ est prima i ordine. Ira aūt in deo nō dicit affectū nāe cōmote: sed effectuȝ vindicte. Ira em̄ dei nihil aliud est q̄ȝ dei iusta vindicta. sm Augu. xiij. ꝺ tri. Et lib. xv. de ciui. dei. ca. xxv. dic̄. Ira dei non pturbatio animi eius est: sed iudiciū quo irrogať pena pctō ⁊c̄. Nam quo ad nr̄m modum loquēdi: sicut nos ꝯtraria mentis nostre odimꝰ: ⁊ cum contra mentē nostram aliquid fit turbamur ⁊ irascimur. ita deus irasci dicitť. cum volūtati sue signi/ꝯsilij vel precepti cōtraiť: cum virtꝰ deseritur (⁊ vicium ppetrať. vt vult Damas. A Ira dei

¶Dubitať ergo ꝓpter quas causas deus nobis irascatur? Respondeť breuiter: q ꝓpter septem causas deus irascitur siue iram suam ostendit hominibus: que haberi p̄nt ex scripturis sanctis: vicȝ B

Deꝰ spēaliť irasciť hominibus ꝓpter	Supbiā ⁊ pompositatē	Auariciā ⁊ cupiditatē
	Inuidiā ⁊ malignitatē	Luxuriā ⁊ carnalitatē
	Tristiciā ⁊ tepiditatē	Castrimargiam ⁊ gulositatem
	Iracundiā ⁊ crudelitatē	

¶Primo deꝰ irasciť homibꝫ ꝓpter supbiā ⁊ pompositateȝ. Sic̄ em̄ qui in regē crimen lese maiestatꝭ cōmittit irā ⁊ indignatiōeȝ tā regꝭ q̄ȝ legis incurrit. ita q̄ mente se sup se erigit ⁊ dei bn̄ficia nō recog̃scit ab obediētia eiꝰ recedit: ꝓpriā volūtatē non dei impiū exequiť: ⁊ facit h̄ absq̄ȝ falso siue deceptiōe/deo iniuriať ⁊ honorē sibi debitum ei subtrahit. vt ostendit venerabilis Anſ. in lib. de sil'i. Propria inquit volūtas superbia ꝺr. quia voluntati dei nō subijciť sȝ sup eā extolliť. Et q̄ illa habet hō a se: nec voluntatem dei quā sequatur vult habere supra se. ideo deo aufert qđ ꝓpie ⁊ singl'ariter habere debet. Cum igitur homo vult aliquid pet voluntatē ꝓpriā: deo aufert q̄si suā coronā. Sic̄ em̄ corona soli cōpetit regi. ita ꝓpria volūtas deo soli cui oia alia subiecta eē dn̄t. Et sic̄ regē ali quē inhonoraret: q̄ suā coronā ei coronato auferret. sic hō ihonorat deū

Supbia iram dei puocat

hō agēs sm ꝓpꝛaȝ volūtatē aufert deo coro nam

q̄ aufert ei volūtat̄ ꝓprie ꝑuilegiū sibi vsurpādo qđ deo soli ꝯuenit: vl' ꝯ
ꝓpriā volūtatē. Tales sūt q̄ legē dei spernūt: ꝛ nō qđ de⁹ ꝑcipit: sȝ qđ ipi
ꝯcipiūt agūt. ꝛ iō iuste irā dei icurrūt. Hec ꝯsiderās artaxerses rex gētil'
ait. Oia ſm legē dei fiāt deo scītissimo: ne forte exurgat ira ei⁹ i reg̃ regis
ꝛ filioꝝ ei⁹. Que v̄ba scpsit Artaxerses rex psaꝝ Esdre sacerdoti scribe
doctissimo: dās sibi ꝛ iudeis q̄cūq; vellēt regredi i hierl'm ꝛ īmolare deo
celi: singl'aq; eis necaria ad h̄ ordinās: vt hr̄. j. Esđ. vij. Si igit' h̄ ꝯside
rauit pagan⁹ q̄ legē dei sp̄nere eēt ipm ad irā ꝓuocare: ml'tomagis h̄ face
re dȝ chrian⁹ sanguie chri redēpt⁹. Sic ḡ ptȝ quō supbia irā dei ꝓuocat.
L ꝛ ecōtra hūiliatio deū iratū mitigat. sic scptū ē de filijs isrl'. ij. Para. xij
Inuidia irā dei ꝓuocat. Verūtn̄ q; hūiliati sūt auersa ē ira dei ab eis: nec deleti sūt. ¶ Scđo de
us irascit' hoib⁹ ꝓpt' iuidiā ꝛ malignitatē. Sicut eīm falsi testis iudicē iustū
offendit. ꝛ queadmodū fum⁹ oculū ledit: ita iuid⁹ deū iustissimū iudicē
q̄ ē sūme bōitatis turbat: ꝛ ad sui punitiōez ꝓuocat: vt dt Damas. In cu
ius signū de⁹ pabolice loq̄bat' đ ill' q̄ sibi iuidebāt ꝛ discipul' suis: ꝛ ex iui
dia occidere cogitabāt: sub sil'itudie prīsfamilias/ q̄ ad excolēdā vineā lo
cauit agricol': ad q̄s ꝓpriū filiū misit. quē agricole occiderūt: credētes se
ipi⁹ hereditatē possessuros. qđ cū audisset rex irat⁹ ē valde. ꝛ missis exer
citib⁹. i. sctis angel' ꝑdidit homicidas illos. s. chrō inuidētes. Ex q̄ seq̄t' q̄
sic iuidia ꝓuocat irā dei: ita charitas/ amor ꝛ dilectio ecōtra diuinā mi
tigat seuiciā/ furorē ꝛ iracūdiā. Et ꝓpt' h̄ ira dei i miscdiā ꝯuersa ē. Mi
chee. vl. Et iō ait ꝓpha Esa. xij. Cōfitebor tibi dn̄e qm̄ irat⁹ es mihi. ꝯuer
D sus ē furor tu⁹ ꝛ ꝯsolat⁹ es me ¶ Tertio de⁹ irascit' ꝓpt' auariciā ꝛ cu
Irascit' de⁹ ꝓpter auariciā piditatē hoim. Sicut eīm filij isrl' q; ꝯ ꝑceptū dn̄i sibi vsurpauerīt đ spolijs
hiericho: q̄ fuit anathēa: ꝛ oia q̄ i ea fuerūt. Irat⁹ ē dn̄s ꝯ filios isrl'. Jo
sue. vij. Sic ēt saul irā dn̄i meruit: q; ꝯ dei ꝑceptuȝ ex auaricia Amalech
pepcit optis ouiū gregib⁹ ꝛ armētoꝝ ꝛ vestib⁹: ꝛ vniuersis q̄ pulcra erāt
nec eā dispdidit: ꝛ iō de reg̃ eiect⁹ fuit. j. Reg. xv. Jō dt dn̄s Esa. lvij. ꝓpt'
iniq̄tatē auaricie ei⁹ irat⁹ sū ꝛ ꝑcussi eū. Quare hō miscdie opib⁹ dȝ af
fluere. paupeꝝ iopiā p elȳnā releuare: si cupit irā dei declinare. dicēte sa
piēte Eccl. iiij. Ab iope ne auertas ocl'os tuos ꝓpt' irā. s. dei. Queadmo
dū eīm auaricia diuinā irā meret': ita el'ȳna eā extiguere videt': ſm illud
Prouer. xxj. Mun⁹ abscōditū extiguit irā. mun⁹ abscōditū ē el'ȳna ab
hūana laude remota. Hec dei irā extiguit ꝛ et'nū ꝑmiū adq̄rit. Mun⁹
v̄o hūano fauori expositū future retributiōis amittit ꝑcium: dicēte dn̄o
Irascit' de⁹ ꝓpter acidiam Mat. vj. Amē dico vob recepe. mer. suā. ¶ Quarto de⁹ irascit' ꝓpt' aci
diā ꝛ tepiditatē. Sicut eīm sterilitas terre irasci facit colonū: ꝛ sic pigerꝛ
lū q̄ misit eū. sic q̄ negligent' ꝛ acidiose se hȝ ad dei iperiū. In cui⁹ figurā
prīsfamilias irat⁹ ē ꝯ illos q̄ ad cenā iuitati neglexerīt veire. Lu. xiiij. Sic
Nūe. xj. dr̄. q̄ i t'ra ortū ē murmur q̄si dolētiū ꝑ labore ꝯ dn̄ȝ q̄ cū audissȝ
irat⁹ ē. Qui ei nō ex aio nec corde leto deo fuit: sȝ semiplene ac tedio se po
ti⁹ timore pene q̄ȝ amore iusticie ea q̄ sibi ꝑcepta sūt faci irā dei nō effugit
Ecōtra āt feruida oratio ē diuie ire expiatio. sic dr̄. ij. Paral. xviij. Iraȝ

ãdē dñi merebar;:sed bona opa inuēta sūt in te. ¶ Quinto irascit de⁹ ,p
pter iracūdiā ⁊ crudelitatē. Sicut em discordia cātātiū turbat cātū:⁊ sic
tēpestas mar; nautā:ita tēpestas discordie ⁊ iracūdia hoīm dei irā ,puo
cat. In cui⁹ signū q2 Maria soror moysi ⁊ Aaron irati locuti fuerūt ꝯ
moysen:iō ꝯ eos dñs irat⁹ ē valde. Nume.xij. Et q2 ira facit iratū q̄si in
sanire.iō de⁹ tali tanq̄ȝ stulto irascit iuste. Ira em pris ē fili⁹ stulr⁹ Pro
uer.xvij. Ecōtra vo pietas ⁊ māsuetudo i colloq̄ndo irā tollit r̄spectu no
stri a deo.q2 r̄ñsio moll' frāgit irā. Prouer.xv. ¶ Sexto de⁹ irascit ,pt
luxuriā ⁊ carnalitatē. Sicut em fetor ⁊ imūdicia nobilē ⁊ delicatū cruci
at:⁊ sicut adultera spōsum ,puocat.ita lubric⁹ ⁊ carnal' dei irā ꝯ se exci
tat:sicut scrptura i multis demōstrat. Nā q2 fornicat⁹ fuerat ppl's cū fili
ab⁹ moab:irat⁹ ē dñs ⁊ dixit ad moysen. Tolle cūctos pncipes ppl'i ⁊ sus
pēde eos ꝯtra solē i patibul':vt auertat furor me⁹ ab isrl'. Nūc.xxv. Itē
irat⁹ ē dñs ꝯ Oza:eo q tetigit arcā dñi.⁊ mortu⁹ ē ibi corā dño.ij. Reg.
vj. Et dicūt hebrei q iō mortu⁹ ē:q2 ĩnocte cū vxore iacuerat ⁊ se pollue
rat. Tertio dñs irat⁹ est ꝯ Salomonē:eo q mēs ei⁹ essȝ auersa ab eo:⁊
cor ei⁹ deprauatū p mulieres vt seq̄ret deos alienos cū etiā eēt senex.iij.
Reg.xj. Sicut aūt imūdicia carnis dei irā excitat.sic disciplina mētis
q̄ corp⁹ restrīgit ne p illicitas voluptates defluat:dei grām impetrat.iō
ad eā babēdaȝ nos ps̄.,puocat dicēs. Apphēdite disciplinā neq̄n irascat
dñs ⁊ peatis de via iusta. ¶ Septimo de⁹ irascit ,pter castrimargiā et
gulositatē. In c⁹ signū q2 flaguit ppl's desiderio carniū sedēs ⁊ flēs:ira
tus est furor dñi valde. Numeri.xj. Et in ps̄. Adhuc esce eoꝝ erāt in ore
ipoꝝ:⁊ ira dei ascēdit sup eos. Et Neemie.ix.dr. Comederūt ⁊ biberūt ⁊
saturati sunt ⁊ impiguati sūt:⁊ abūdauerūt delicijs in bonitate tua ma
gna.,puocauerūt aūt te ad iracūdiā ⁊ recesserūt a te.⁊ piecerūt legē tuā
post terga sua. Ecōtra vo abstinētia ⁊ orō deuota irā dei placat. Sicut
de Aarō dr Sap.xviij. In tpe depcatōis restitit ire dei. Hec de ira opti
ma siue ira dei.

De⁹ irascit ,pter iracūdiā

E Irascit de⁹ ,pt luxuriam.

Ds irascitur ,pter gulā.

¶ Dubitat circa pmissa:ex q̄ de⁹ sic irascit pecca
toribꝫ ,pter septē vicia capitalia vt dictū ē:Que tñ est cā q a multis ira
dei nō timet: Rñdet breuit q h ē ,pter tres rōnes pncipales q̄ sūt ille

F

Tres rōnes q̄re a ml'tis ira dei nō timet { Stulta cogitatio. / Falsa opinio. / Diuturna expectatio. }

¶ Prima q̄ rō q̄re a mult; ira dei nō timet est stulta cogitatio.qm plu
res stulte cogitāt deū nō eē. Ps̄. Dixit insipiēs in corde suo:nō ē deus.
Ubi posset qs dicere. Quō pōt hō cogitare deū nō esse:cū vtiqȝ fm Ari
stotelē.viij. Phys.nō ē pcessus i infinitū i caus eēntial'r subordiatis:p
pter qd oportet tādē deuenire ad pmā cām oim Rñdet Bonauē.di.viij
pmi li. sniaȝ. Q cogitare cū assensu siue volūtate aliqd nō eē pōt ,pueni
re dupliciť. Aut ex defectu intelligētis:aut ex defectu intelligibilis. De
fect⁹ intellig'tis ē cecitas vel ignorātia:ob quā q2 ig̃rat rē cogitat ipam
nō esse. Cōtingit aūt dupliciť esse cognitiōem de aliq̄ ente.s.si est ⁊ qd est

G

Intellect⁹ aũt nr̃ deficit in cognitiõe diuĩe veritatis q̃ntũ ad cognitõez qd est: nõ aũt q̃ntũ ad cognitõez si ē. Scim⁹ em̃ bñ p fidẽ deũ esse: sed ne scim⁹ dare qd sit. Uñ dr̃ Damas. Cognitio existẽdi deũ nobis nãl'r est in serta. Et Aug. de fide ad Petr. dr̃. Nihil tantũ nouit mens q̃ntũ deum esse z se. Quia ḡ intellect⁹ noster nunq̃ deficit in cognitiõe dei si est: ideo nec põt ignorare ipsum esse simpl'r: q̃liter z gẽtiles. vt Aristo. z ceteri phi cognouerũt deũ esse. Sed qz intellect⁹ noster deficit in cognitiõe qd est. iõ freq̃nt̃ cogitat deũ esse qd nõ est: sic idolũ vel creaturã. vel nõ esse qd ē sicut deũ iustũ. Sic pctõres stulte cogitãt deũ nõ esse id qd ē: vicz iustissimũ: q nullũ malũ dimittit impunitũ/ etiã q̃ntũcũq; paruuz. qd si cogitarẽt merito timerẽt: z irã dei fugerẽt. ¶ Scdo põt cogitari aliq̃d nõ eẽ p defectũ a parte intelligibil'. Et hmõi defect⁹ põt esse duplex. Aut dfect⁹ p̃sentie: aut defectus euidẽtie. Defectus p̃sentie: vtpote quia nõ semp ẽ nõ vbiq;: nõ vbiq; totaliter. qd aũt nõ semp est: sed aliq̃n est/ aliq̃n non: põt aliq̃n cogitari nõ esse. Simil'r de eo qd nõ est vbiq;. qz eadez rõne q̃ p̃t cogitari nõ eẽ h/ p̃t cogitari nõ eẽ alibi. Sil'r etiã d eo qd fm ptẽ adest z fm ptẽ abest. De⁹ aũt tot⁹ est vbiq; z sp: iõ nõ põt cogitari nõ esse. Hãc rõnẽ assignat Ansel. in lib. ꝯtra insipientẽ. ¶ Scdo nõ solũ ꝑpter defectũ p̃sentie põt aliq̃d cogitari nõ esse: sed z ꝑpter defectũ euidẽtie. qz nõ ẽ euidẽs in se z in ꝓbando in se. Sed deũ esse est v̾itas euidẽs in se: z in ꝓbãdo in se: qz est q̃ nihil mai⁹ excogitari põt. In ꝓbãdo v̾o: qz ductu rationis h ꝓbauerũt phi: vt pz s̃. ḡ nõ põt cogitari nisi insipient̃ z stulte q nõ sit deus: fm illud ps̃. Dixit insipiẽs in corde suo/ nõ est de⁹. Stultus ḡ est q cogitat vel dicit: nõ est deus. Clamat em̃ deũ esse ois creata natura/ angeli/ hoies/ celũ z terra z oia q̃ in eis sunt. Uñ Aug⁹. in li. de vtilitate credẽdi. Nõ frustra intueri oportet z inaniter ordinẽ celi: pulcritudinẽ sider̃: vicissitudines tẽpor̃. in q̃r̃ ꝯsideratiõe nõ curiositas est exercẽda: sed gradus ad eterna faciẽd⁹. q. d. Cogitet hõ q̃nt⁹ sit iste q hec oia fecit. Et Job. xij. Interroga iumẽta z docebũt te: z volatilia celi z indicabũt tibi. Loq̃re terre z respõdebit tibi. z narrabũt pisces maris. Quis ignorat q oia hec manus dñi fecerit. mirabilis certe in tãta rer̃ varietate ordo repitur. ¶ Est qdã ordo situalis siue local': qz q̃libet creatura tenet suũ locũ fm suã dignitatẽ. Nã terra z terrena sicut viliora i imis locata sũt. Aqua vt dignior ei p̄eminet. Aer vt pfectior supior est. Et ignis ita actiu⁹ z calidus a nobis elõgat/ sup alia elementa situat⁹. Celi incorruptibiles sol z luna z stelle lucẽtes i suis spheris altissime collocati sũt. Et celũ empyreũ nobilissimũ vbi gaudẽt scti cũ chro. supmũ omniũ est. Subseq̃t̃ z ali⁹ ordo q tp̄us dici põt. Ordinatissime em̃ sol facit cursum suũ p signa zodiaci infra annũ integr̃. Et sic transeũt tẽpora veris estatis/ autũni/ hyemis/ cũ effectib⁹ suis. Transeũt z dies naturales eadez tẽporis mẽsura ad motũ p̄mi mobilis cõpletũ. z ea q̃ in hyeme mortua videbant̃/ in vere reuiuiscũt/ z in estate fructificãt. Predicat insup deũ esse sacra scriptura tã veteris q̃z noui testa. z ois scriptura phor̃/ po

Ois creata nã clamat deũ esse.

N
Ordo elemẽtor̃ z celorum

Ordo tẽporis.

trarũ ꝛ omniũ gentiliũ. Qualis ergo est demẽtia illoꝝ q̄ tante ꝟitati nolũt adhęrere. tales vtiq; sũt qui de iracũdiã nõ formidãt. sicut sunt sepe latrones/raptores/paupeꝝ oppssores: ita viuẽtes acsi de⁹ nõ esset. ¶ Secũda rõ q̄re a multis nõ timet ira dei/est falsa opinio. Nam cũ multi negare nõ possunt esse deũ: opinant tñ false q̄ in illo ira cadere nõ põt. Dicũt nanq; deũ esse clementissimũ: irã ꝓ clemẽtie fore ꝯtrariã. ꝛ ideo nec in deo cadere posse. Quoꝝ errorẽ late ꝓseq̄t Lactanti⁹ lib. de ira dei. Arguũt ꝛ secundo tales. q: nulla passio cadit in deo: sed ira est passio: igit. Tertio ꝯfirmãt errorẽ suũ. Omẽ pctm̃ a deo ẽ remouẽdũ: sed ira ẽ vnũ ex septẽ vicijs capitalib⁹: ergo est a deo remouẽda. Tales aũt nõ attendunt q̄ ira dei est ꝑ effectũ inq̄ntũ mala punit: vt pz in p̄missis lr̃a B. Q aũt in deo sit ira ostẽdit scriptura sacra multipliciter: vt patz in p̄missis de septẽ vicijs capitalib⁹. ꝓ q̄b⁹ deus irascẽdo penas īfligit. Vñ in ps. Dñe ne in furore tuo arguas me: neq; i ira tua corripi. me ꝛc̃. Et iteꝝ. Effunde iraȝ tuã in gentes q̄ te nõ nouerũt. Et iteꝝ. Quis nouit potestatẽ ire tue: ꝛ p̄ timore tuo irã tuã dinumerare. Et sic de alijs scripturis sacris. Ex quib⁹ sufficient̃ cõcludit̃ deũ irasci. ¶ Est ergo ꝓ intellectu dictoꝝ aduertẽdum p̄mo fm Bona. in. iij. dist. xxxiij. ꝛ Ricħ. in. iij. di. xxvj. ꝛ sanctus Tho. in scp̄to p̄mi: dist. xxij. Q q̄ntũcunq; aliq̄d dicat̃ de deo qd in nobis denotat passionẽ/d deo dicit̃ fm effectũ: ꝛ nõ fm passiõis defectũ. Odiũ ergo amor/ira/ꝛ similia q̄ in nobis sunt passiões in deo dicunt̃ fm effectũ q̄ ad nos. vt tũc dicat̃ de⁹ odire/cũ effectũ odij exhibet. tũc irasci/cũ effectũ ire nobis ostẽdit. Ipe autẽ de⁹ stabilis manẽs sine passiõe aliqua dat cũcta moueri ¶ Scdo notãdũ q̄ nõ oĩa q̄ fm nomẽ sonãt ꝟtutẽ dicũt ꝟtutẽ i re nec oĩa q̄ fm nomẽ sonãt viciũ dicũt illd in re. Propterea dt Iuuenal̃. Fallit enĩ vicium specie ꝟtutis ꝛ vmbra. Et Seneca ad Lucillum. Vicia in nobis sub ꝟtutũ nomie repũt. Et Gregoř. Sepe vicia se ingerũt ꝛ ꝟtutes esse mẽtiunt̃: vt tenacitas/parsimonia/effusio/largitas/crudelitas/zel⁹ iusticie/remissio/pietas: velit videri. Id nõ oẽ qd dicit̃ ira: viciũ est aut peccatũ. ¶ Tertio notãdũ fm Bona. i. iij. dis. xv. q̄ triplex ẽ ira. Quedã ẽ p̄ter rõnis iperiũ. Prima vicȝ iracũdie motus. Scda ẽ ira ꝯ rõnis iperiũ. qñ q̄s ꝯcitat⁹ ad irã/passiõi rõneȝ subijcit: ꝛ sequit̃ inordiate iperiũ ire. Tertia ẽ ira q̄ ẽ fm rõnis iperiũ: qñ quis irascit̃ fm qd merito irasci deb;. Sic merito irascunt̃ p̄res filijs ipĩs: ꝛ ꝓut exigit illoꝝ malicia iordinate corrigũt eos. sic irascũt̃ p̄lati ꝛ dñi subditis iobediẽtib⁹. sic irat⁹ fuit chřs qñ eiecit vẽdẽtes ꝛ emẽtes de tẽplo. ¶ Ex q̄b⁹ ifert̃ q̄ de⁹ q̄ est clemẽtissim⁹ sine sui mutatõe: sine passiõe: sine pctõ: sua exigẽte iusticia irascit̃. sepe pctõres obstinatos i ira ꝯculcãs qñ eis effect⁹ ire demõstrat q̄les sũt guerre/pestilẽtie/tẽpestates/grãdines sterilitates terre/fames/terremot⁹/terrores de celo ꝛ signa mag̃ ꝛc̃. Ecce iã pz falsa opio ꝛ stulticia illoꝝ q̄ deũ irasci nõ dicũt: ꝛ sic nec ei⁹ iraȝ timẽt: cum tot mala nobis inflicta. tot scripture sacre etiã gẽtilium clamẽt deum irasci: ꝛ iram eius ab omnib⁹ timẽdam.

I

R

Quõ de⁹ dr irasci.

Ira triplex

In deo ẽ ira fm effectũ penalem

L ¶ Tertia rō q̄re a multis nō timet ira dei est diuturna dei expectatio. Cōsueuit em̄ de⁹ ꝓpter lōganimitatē suā sufferre pctōres iniq̄s p lōga tēpora: vt sic p dulcedinē ei⁹ attrahant ad pniam. sʒ inde multi sumūt audaciā ꝛ deteriores facti irā dei nō existimāt. Ueruntn̄ vt ait Hiero. i expositiōe Hieremie Quāto maior est numer⁹ tēpoꝝ qb⁹ obliuiscimur deum: tāto maior est pena pcti: qđ nec lōgitudine tēpoꝝ pōt edomari. Itē mlti irā dei nō timēt ꝓpter diuturnā dei expectationē. ꝛ sibiipis multū tps vite sue ꝓmittūt. De qb⁹ scriptū ē Eccli. xxix. Repromissio neq̄ssima multos pdidit. Nequā repromissio dū sibi pctōr repromittit qđ deo soli ꝓpriū est. s. futuro tpe disponere vitam in meli⁹. Cōtra q̄s act. j. Nō ē vestrū nosse tpa ꝛc̄. Neqor ꝛ peior ꝙ cū tps multū inutiliter ꝯsūpsit ꝛ deo inobediēs fuit. adhuc vult pl⁹ tpis a deo hr̄e ad inobediēdū sibi. Neq̄ssima: q: nō solū tale tps pdidit: sed i ꝯtumeliā dei expēdit: ꝛ adhuc i futuro p certū tps ħ intēdit. Itē Eccs. viij. Quia nō ꝓfert cito ꝯtra malos snia: absq3 vllo timore filij hoim ꝑpetrāt mala. Hic esset mouēda q̄stio Ex q̄ ira dei est timēda: ex qb⁹ tn̄ causis in particulari ꝛc̄. quā volo reseruare ad ꝯmonē seq̄ntē. Rogem⁹ ḡ deū oipotētē vt irā suā auertat a nobis ne p effectū ire sue iuoluamur etnis supplicijs Amen

Diutina dei expectatio

¶ De terribili ira dei Sermo. XXXIX.

Quis nouit potestatē ire tue: ꝛ p̄ timore tuo irā tuā dinumerare. ps. lxxxix. ¶ In pcedēti ser. audistis q̄re de⁹ irascit pctōrib⁹. qualr̄ etiā multi irā dei nō timēt ꝓpter tres causas. Et q̄lr̄ in deo sit ira ꝯm effectū penaꝝ q̄s infligit. Nūc cōseq̄nt̄ videndū est de terribili ira dei: quā de⁹ ostēdit sepe sup iustos ꝛ iniustos: bonos ꝛ malos. ꝛ de signis ire dei. Pro gr̄a Aue maria. Quis nouit potestatē ire tue ꝛc̄. vt s̄.

A ¶ In ħ sermone mouēde sunt due q̄stiones. Prima: ex quib⁹ causis in particulari possit cognosci ira dei esse terribilis cūctis hoib⁹? Respōdet breuiter ꝙ ira dei terribilis cunctis apparere debet propter tria.

De⁹ ira scit̄ tribilr̄ ꝓpt̄ tria:
- Quia paruulos innocētes punit
- Quia iustos affligit
- Q: mltoꝝ oōnes detestat ꝛ eos nō exaudit

¶ Primo ira dei ostēdit esse terribil' ex eo q: paruulos innocētes vl' nōdū vsuʒ rōnis habētes q̄n̄q3 grauit̄ punit. Punit em̄ q̄n̄q3 paruulos innocētes ꝓpter pctā parentū. patʒ: q: in diluuio pierūt ꝛ suffocati sūt oēs infantes ꝛ paruuli q̄tquot repiebant in mūdo. Gen̄. vij. Adusti sunt in sodomis ꝛ incēdio ꝯcremati oēs q̄ erāt in vteris matrū: ꝛ q̄ sugebāt vbera. Gen̄. xix. Sic adhuc hodie sepe vexat mūd⁹ aut fame/aut pestilētia q̄libet alia aduersitate: vbi nō excludunt paruuli: qui ꝓpter pctā parētū ꝛ alioꝝ vna cū alijs puniunt. Si ḡ dices: O formidabilis dei iusticia. o tremēda dei iracūdia est ista dn̄e deus. Cur eos qui te nō leserūt exterminas? paruulos cur tāacriter punis? Et r̄spōdebit tibi ꝓtinus ꝙ ꝓpter peccata parentū.

Puniūt paruuli ꝓpter pctā parentū.

B ¶ Ideo hic orit dubiū Utrū filij ꝓpter peccata parētū

puniri possint: Et videt᷑ ꝙ nō. qꝛ Ezech. xviij. deꝰ dixit. Filiꝰ nō portabit iniq̄tatē pr̄is: ⁊ pat᷑ nō portabit iniq̄tatē filij. Sed in ꝯtrariū habet᷑ Exodi. xx. vbi dn̄s dixit. Ego sum dn̄s deꝰ tuus fortis ⁊ zelotes visitās iniq̄tatē patꝝ in filijs in tertiā ⁊ q̄rtā generationē eoꝝ q̄ oderūt me. ¶ Ad hāc dubitationē respōdet dn̄s Bonauē. li. ij. dist. xxxiij. ꝙ duplex est punitio Una eterna: alia tp̄alis. Filij nō puniunt᷑ ꝓ pctō parētū pena et̄na. Unde Ansel. de ꝯcep. vgi. dt̄. ꝙ paruuli nō damnant᷑ ꝓ culpa Ade tm̄: sed ꝓ culpa ꝓpria quā habēt: licꝫ nō habeāt eā agēdo sed ꝯtrahendo. Puniūt᷑ tn̄ filij ꝓ pctō parentū pena tēporali: eo ꝙ filij sūt aliq̄d patris. Et h̄ ptꝫ ꝑ sacrā scripturā in pluribꝫ exēplis. Ideo dt̄ Grego. vt habet᷑. j. q. iiij. in c. Eccl'ia. Paruulos sodomitaꝝ nō excusauit ignorātia: qn̄ ꝓ patꝝ scelere celesti igne ꝯsumerent᷑. sed h̄ igne pena illis dimiuta est: q̄bꝫ successio paterni sceleris est adēpta. Parit᷑ etiā demōstratū est pctis parētū paruulos aliq̄n corpalit᷑ flagellari. Hec Grego. ¶ Scdo ira dei ostēdit᷑ esse terribilis in iustoꝝ afflictiōe. affligit eīm sepe bonos cū malis. Ideo dubitat᷑ Utꝝ in aliq̄ possit esse pena sine culpa: Et videt᷑ ꝙ nō. qꝛ Hierony. dt̄. Quicq̄d patimur pctā nr̄a meruerūt. Et Greg. in collecta dt̄. Nulla eis nocebit aduersitas si nulla dominet᷑ iniq̄tas. Sed in ꝯtrariū ē illud Job. xvij. Nō peccaui. ⁊ in amaritudibꝫ morat᷑ oculꝰ meꝰ. Et Joan. ix. Quis peccauit: hic aut parētes eiꝰ vt cecꝰ nasceret᷑: Et respōdit chr̄s Neqꝫ hic peccauit neqꝫ parētes eiꝰ. Et exponit Aug. ꝙ h̄ nō dr̄ qꝛ nō peccauerit: sed qꝛ cecitas nō erat pena pcti. Itē chr̄s nullū habuit pctm̄: ⁊ tamen i eo fuit pena ⁊c. Ad h̄ rn̄det Bona. dist. xxvj. li. ij. ꝙ malū pene dupliciter pōt ordiari. Uno mō ad malū culpe: qd̄ puniēdo ordiat. Alio mō in cōpatōe ad bonū qd̄ deꝰ elicit ex illa pena. Si ḡ aliq̄ pena infligat᷑ cuius ordinatio p̄ncipalr̄ ꝯsistat in cōparatione ad malū culpe puniendum necesse est aliquā culpā p̄cessisse. nec tm̄ p̄cessisse: sed etiā aliq̄ mō comitari insepabilr̄. Pena eīm aut est directe ordinata ad puniēdū: aut est ordinata p̄ncipalr̄ ad malū excludēdū. Primo mō est pena infernal᷑. Secūdo mō est pena purgatoria. Primo mō req̄rit pena p̄ntiā culpe fm̄ deformitatē ⁊ maculā. Scdo mō req̄rit culpe p̄sentiā fm̄ reatū ⁊ sequelā. Si aūt pena infligat᷑ p̄ncipalr̄ ꝓpter ordinē quē habꝫ ad bonū qd̄ inde elicit᷑: aut ḡ ꝓpter bonū ꝓpriū: aut ꝓpt᷑ alienū. Si ꝓpter bonū ꝓpriū: sic req̄rit ꝙ in subiecto illo aliq̄n fuerit culpa: ⁊ ꝙ possit esse de futuro. Si aūt ꝓpter bonū alienū: sic sufficit pene vt fuerit culpa in alio q̄ꝫ in eo q̄ punit᷑: in eo vicꝫ pro q̄ pena illa sustinet᷑. ꝑ quē modū fuit in chr̄o. cuius mors ⁊ passio ordinata erat ad redimendū genꝰ humanū ⁊ liberandū ⁊ reparāduꝫ a lapsu: in quē ceciderat ex peccato p̄mi parētis. Et sic ptꝫ ꝙ omīs pena aliq̄ mō respicit culpā. sed quedā vt p̄sentē in se: sicut pena infernalis. q̄dam vt p̄teritā in se: sed p̄sentē in reatu ⁊ sequela: sicut pena purgatoria ⁊ satisfactio homini ꝓ peccato dimisso iniūcta. Quedā ṽo solū vt p̄teritā. ⁊ h̄ in eo q̄ punit᷑. Et sic est omīs pena iustoꝝ excepto chr̄o. Quedam ṽo respicit culpā nō in se. sed in alio: sicut in chr̄o. Potest etiā pena ordi

¶ Iustorū afflictio.

nari ad bonū qđ inde elicit. Et sic pōt eē in aliq̄ sine culpa talis pene meritoria: q2 illud malū pene recōpēsat p mai⁹ bonū qđ inde elicit. sicut patet de ceco nato: in Job: in Lazaro: in Tobia z in q̄libet viro iusto. Nec

D Bona. ¶ Est tn̄ aduertēdū q Alex. de ales i sūma. iij. pte sūme allegā-
Iustū p- do Joāne Damas. dt. Cōcedit de⁹ iustū incidere i calamitates pp̄ mul-
mittit de tas causas. Prima ē vt eā q̄ in ipo latet vtutē alijs manifestā faciat: vt
us puni- in Job. Scda ē: vt nō ex recta cōscia cadat p supbiā: vt in Paulo. ij. ad
ri pp̄ter Cor. xij. Tertia vt alij erudiant: vt i Lazaro z diuite Luc. xvj. Quarta
multa pp̄ter gl'iam dei: vt i ceco nato Joā. ix. Quinta pp̄ter zelū alteri⁹ siue imitatiōem: vt gl'ia ei⁹ q passus ē magnificata i pugna/ alijs passio fiat spes future vite: vt i martyribꝫ. ad Heb. xj. Propterea dt Aug. lib. j. de ciui. dei. c. viij. Nec cū ita sint Quicūq3 boni z mali parit afflicti sunt: nō tn̄ ideo distincti sūt. q2 distinctū nō est qđ vtriq3 ppessi sūt. Manet em̄ dissili tudo passoꝝ i sil'itudine passionū. z sub eodē tormēto nō ē idē vt⁹ z vicium. Nā sicut sub vno igne auꝝ rutilat: palea fumat. z sub eadē3 tritura stipule cōminuunt/ frumēta purgant: ita vna eadē q3 vis irruens bonos pbat/ purificat/ eliq̄t. z malos dānat/ vastat/ z exterminat. Uñ i eadē afflictiōe mali deū detestant atq3 blasphemāt: boni aūt p̄cant z laudāt.

¶ Tertio ira dei ostēdit esse terribil' i eo q qñ post diuturnā expectatiōne puocat ad iracūdiā/ nō exaudit obstiatoꝝ voces pctōꝝ: qñ vic3 orās adeo ē iniust⁹ vt exaudiri nō mereat. Uñ Hiere. xv. Si steterit Moyses z Samuel corā me nō ē aīa mea ad pplm̄ istū. eijcite illos a facie mea Itē Esa. j. Cū multiplicaueris orōnē nō exaudiā: man⁹ em̄ vr̄e plene sunt sanguie. i. pctis. Itē Prouer. j. Clamabūt z nō exaudiā: eo q exosam habuerūt disciplinā

E ¶ Dubitat circa pmissa ex q̄bꝫ signis cognoscere possim⁹ irā dei nob eē ppinquā ad nos flagellandū: Ad h̄ dicēdū est: q q̄uis nesciam⁹ certitudialit' qñ ppinq̄ sit ira dei ad flagellādū peccatores: possum⁹ tn̄ illud cogn̄scere ex q̄busdā piecturis siue signis. Pro q̄ notandū q tria sūt pncipalia signa ire dei nob ppinq̄ ad puniēdū z flagellandū

Signa ire dei
- Peccatoꝝ cōsūmatio
- Populoꝝ obstinatio
- Prophetaꝝ cōminatio.

F ¶ Primū signū ad cogn̄scēdū seu timēdū ne ppinq̄ sit ira dei: ē peccato-
Cōsūma rū ɔsūmatio. qñ vic3 ɔsūmata sūt pctā: z ipleta ē mēsura. Pñt āt nota-
tio pctōꝝ ri septē signa ɔsūmatōis pctōꝝ: q̄bꝫ signis adipleti nihil aliud expectādū z timēdū nob est q̄3 ira: vīdicta: flagellū z vltio diuina: vic3 horribilitas peccatoꝝ zc. vt infra.

Signa ɔsūmatiōis peccatoꝝ.
- Horribilitas pctōꝝ multoꝝ
- Multitudo peccantiū
- Impunitas māifestoꝝ sceleꝝ
- Aīa aduersio in peccatis
- Affectio ad scelera.
- Studiū peccādi
- Lōga pseuerātia i peccatis.

¶ He cōditiōes septē explicant Genes. vj. ca. p ordinē. Prima cōditio seu pmū signū: q2 i mūdo tpe diluuij erāt magna pctā z horrēda nimis

Propterea dicit ibidē[Vidēs aūt de⁹ q̄ multa malicia]q̄d verbum ma-nifeste ostēdit horribilitatē et turpitudinē multoꝝ peccatoꝝ. Scdo cōi-ter homies talia ꝑpetrabāt. ꝓpterea subdit[hominū]Tertio insuꝑ pctā illa iuerecūde et īpune fiebāt. iō subiungit[essꝫ i terra]i. manifesta erāt et īpunita. Quarto fiebāt pctā tota mētis aīaduersiōe: siue cū tota mē-tis attētiōe. Et iō subdit[et cūcta cogitatio]scꝫ nō parti: nō diuisim: sed in malis integra et ꝯiūcta. Quinto fiebāt tota cordis affectōe. iō subdit [cordis] Sexto ꝑpetrabant tāto studio. et ideo subdit[intenta esset]ad malū. Septimo fiebāt ꝑseuerant. ꝓpterea addit[oi tpe]Timēdū est ve-hement ne hec signa i nob̄ verificent. Tpe nāqꝫ isto scelera nefandissima cōmittunt. nec a paucis: sed a multis. neqꝫ puniunt aut corrigunt. qm̄ illi ad q̄s spectat punire et corrigere sūt freq̄nt alijs deteriores. Et nō est veritas: nō iusticia neqꝫ rectitudo in homib⁹. fiūt peccata cū oī aduersiōe mētis: cū omi affectiōe/studio ac ꝑseuerātia. sine verecūdia: cū maxio scā-dalo. neqꝫ scādalū eē peccatū putat. Sꝫ audiam⁹ q̄d ꝓpheta minet pec-catorib⁹ hmōi dicēs. Nisi ꝯuersi fueritis gladiū suū vibrauit/arcū suū tetēdit et parauit illū: vicꝫ ad puniēdū: ad flagellādū: et ad peccatores de terra delendū. Audiam⁹ et saluatorē nostrū Jesuꝫ chr̄m dicentē Mat. xviij. Ve mūdo a scādalis. Et iterꝝ. Ve homini illi ꝑ quē scandalū venit Et ib' dē. Qui scandalizauerit vnū ex pusillis istis q̄ in me credūt: expe-dit ei vt suspendat mola asinaria in collo eius et dimergat i ꝓfundū ma-ris. Et per ve quid aliud nisi eternā damnationē intelligi voluit

¶ Secūdū signū ire dei nobis ꝓpinque est populoꝝ obstinatio. Quā-docūqꝫ eñ ꝓpli peccatores obstinant et obdurant i corde: nō moti bene-ficijs dei: nō cōminatiōib⁹: nō ꝑdicatiōib⁹: nō signis: nō deniqꝫ vllo mo-do: signū forte est q̄ ꝓpe est eis flagellū dei. ¶ De h̄ habem⁹ exemplū ob-stinatissimi populi iudeoꝝ. quē de⁹ sepe deleuit ꝓpter obstinationē suam Nam post multa mala a iudeis ꝑpetrata/chr̄s viuēs in carne in medio ipoꝝ vocauit eos ad penitētiā/vita/miraculis/et doctrina. ipi vero nolue-runt audire ipm̄. Jn dominica aūt palmaꝝ cū intrasset hierosolymā(vt dicit Luce. xix.)vidēs ciuitatē fleuit suꝑ illā dicēs: Si cognouisses et tu suꝑple flereς. q2 venient dies in te: et circūdabūt te inimici tui vallo: et co-angustabūt te. et i terrā ꝓsternēt te etc̄. Propterea dt Hieroñ. in q̄stioni-bus ad Helbidiā. Jntantū hierusalē amauit dñs: vt eā fleret et plāgeret: et in cruce pendēs diceret: Pat ignosce illis q2 nesciūt q̄d faciūt. Jtaqꝫ impetrauit q̄d petierat. et datū est eis tēpus penitētie vsqꝫ ad q̄dragesi-mū secundū annū. post q̄d tp̄us eis ꝑseuerantib⁹ in blasphemia: egressi sunt duo vrsi de siluis romanoꝝ Vespasianus et Titus: et eos interfece-runt atqꝫ lacerauerūt. Hec ille. Die autē q̄ crucifixus est Jesus: cōuer-sus ad mulieres q̄ plāgebāt et lamentabant eū/dixit: Filie hierusalē no-lite flere suꝑ me. sed suꝑ vosipas flere et suꝑ filios vestros. q2 venient dies in quib⁹ dicetis: Beate steriles q̄ nō genuerūt: et vbera q̄ nō lactauerūt. Luce. xxiij. O durissima iudeoꝝ corda: et sicut hodie obstinatissima: que

Obstinatio pcoꝝ

Obstina- nec verbis christi crediderūt: nec testimoniū aplorum susceperūt. q magna virtute
tio iudeo- z miracul' pdicabāt resurrectionē magistri sui: sed semp indies crudelio
rum. res facti ecclīam psequebant. Stephanū lapidauerūt: Jacobū iustū inter
fecerūt: z Paulo miraculose cōuerso: ac ceteris christim pdicātibus impiissi
me restiterūt. Sed q̄uis essent in malicia obstinati: voluit tñ deus an-
teq̄ irā suā inferret in eos: terroribus z signis celi illos ad pniam vocare
Nā vt meminit Josephus in libris de iudaico bello. z Eusebius i historia Ec
Exēpluz. clesiastica. z Policratus in li. de nugis curialiū. Stella q̄dam sub forma
de ira di. gladij stare visa est q̄si iminēs desup ciuitati. Cometes exitialibus flāmis
p totū annū visus est ardere. Luna p duodeci noctes ɔtinuas eclipsim
passa est. Cū aūt die festo plurimi ɔuenissent octaua die mēsis aplis: no
ctis tpe hora nona tantus fulgur luminis/arā templūq̄ circūdedit: vt dies
clarissimus videret. māsitq̄ spacio hore dimidie. Hoc q̄dez ignaris pspe
rū visum ē. sed pbos peritosq̄ doctores portentū exitiale nō latuit. Ja-
nua tēpli q̄ erat ad orientē cū eēt ere solido iduta/tanti pōderis q̄ vix a
viginti viris sūmo conatu ipellētibus clauderet: repēte hora noctis sexta
p seipam apta est: q̄uis ferreis vectibus teneret. Die. xxj. Maij pe occa-
sum solis visi sunt currus z quadrige in oēm regionē p aerē ferri: z arma
torum cohortes nubibus cōmisceri. Jn nocte pēteco st. sacerdotes igressi tē-
plū ad diuina officia celebrāda: pmo senserūt q̄sdā strepitus: z paulopost
audierūt voces clamātes: Discedamus ab his sedibus. Ante q̄rtum annū
belli in die festo tabernaculorum/q̄dam rusticus z plebeius Jesus nomie: fili
us Ananie: repēte clamare cepit Uox ab oriēte: vox ab occidēte: vox a q̄t
tuor vētis: vox sup hierosolymā z tēplum. vox sup spōsos z sponsas: vox
sup vniuersum pplum. sicq̄ indesinent die ac nocte clamabat: per vicos
z plateas discurrēdo. Et flagellatus ac pcussus etiā ante iudicē flagris vs-
q̄ ad ossa laceratus vt taceret: ipse q̄libet die cū eiulatu semp illud replica
bat: addēs: Ue hierosolymis. ve mascul' et femellis zc. Ecce q̄t signis z
portētis oīpotēs deus monuit ad pniam: nec vnq̄ in tot prodigijs atq̄
signis ille dure ceruicis pplus errores suos corrigere voluit. Ob quā ob
stinatiōem altissimus deus i illos suā iram effudit. Quis aūt sine singul
tibus/sine lachrymis/z sine timore/explicare pōt tante ciuitatis ruinaz z
desolatō desolationē: ¶ Refert em̄ Josephus in li. vj. de iudaico bello. q̄ Titus z
z ruia ci Uespasianus cū exercitu validissimo a romanis missi in die solēni pasce:
uitatis qn̄ ēt ex circūiacētibus locis innumerabil' pplus iuerat hierosolymā: ciuita
hierlm tem obsederūt. fecerūtq̄ i circūitu valliū munitissimū: ita vt nullus ci
uitatē exiēs illud ptrāsire posset. Ob quā causam in breui ciuitas fame
cepit vrgeri. tantūq̄ inualuit penuria rerum q̄ pter famē plura fuerūt se-
cuta mala: sicut refert Josephus. ¶ Primo q̄ pdones p ciuitatē discurrē
tes vi intrabāt domos: z rapiebāt siq̄d ibi inuenissent comestibile. Se-
cūdo q̄ filij ex ore parentū: z ecōuerso: violēter stricto gutture mastica-
tū cibū extrahebāt: z velut rabidi comedebāt. Tertio q̄ etiā fimū boūz
aliaq̄ vilissima sumpserūt in cibū. Quarto q̄ multi ɔtendebāt exire vt

herbas colligerēt: et capiebant a romanis. et tant⁹ fuit numer⁹ captiuoꝝ vt tute custodiri nō possent. quapropter statutū fuit vt euulsis coꝝ oculis aut amputatis illoꝝ manibꝰ cōpellerent sic ad ciuitatē redire. Quinto q̄ q̄zplures diuites ne iocalia sua peruenirēt ad man⁹ romanoꝝ: q̄s vtiq̄ similiter credebāt ciuitatē debellaturos/ illa deglutiuerūt. sicut lapides p̄ciosos: aurū: margaritas: et cetera q̄ deglutire poterāt. Cui⁹ rei fama cū deuenisset ad aures romanoꝝ: cōmouit eos vt existimarēt captiuos iudeos q̄s tenebāt gēmas adhuc in vētre retinere. quare vna nocte duorū miliū patefacta sūt viscera. Sexto q̄ multi formosi iuuenes i via/ i plateis publicis/ i domibꝰ proprijs fame afflicti/ improuisa morte cadebāt. Septimo: q̄ inuēte sunt mulieres q̄ filios proprios comederūt. Vn̄ refert Joseph⁹ de quadā: q̄ cū nō haberet ad comedēdū/ lactentē filiū in manibꝰ tenēs dixit. Infelicis matris infelicior fili: in bello: in fame: i direptione cui te reseruabo? Veni ergo nūc o mi nate: esto cibꝰ matri: p̄donibꝰ furor: seculis fabula. Et his dictis filiū iugulauit et coxit. et dimidiū comedēs/ partē alterā occultauit. Et ecce p̄dones confestim odorē carnis cocte sentiētes in domū irruūt: et nisi carnē prodat mortē minant. Tunc illa detegēs infantis mēbra: Ecce inq̄t partē optimā vobis reseruaui. At illos tantus horror inuasit q̄ nec loq̄ potuerūt. Et illa. Me⁹ est inq̄t hic fili⁹: meum ē peccatū. securi edite: q: prior ego comedi quē genui. Illi vero tremētes et territi discesserūt. O deus q̄t erāt i ciuitate illa amara spectacula? vbi videbant q̄tidie tot moriētes. Quot erāt i fantes et pueri extēdētes man⁹ ad vbera matrū: et panē petētes/ ad pedes illaꝝ mortui deficiebāt. Quot erāt ibi flebiles voces: q̄t lamēta: q̄t singultus: q̄t gemit⁹ et suspiria? Clauserat eis de⁹ et strinxerat venā misericordie sue. Tandē post biennium capta fuit ciuitas: et i predā data. et muri et edificia q̄libet solo equata. Et vt Joseph⁹ vbi s. li. vij. c. xxv. refert: decies cētena milia iudeoꝝ fame et gladio perierūt. et. xcvij. milia vēditi fuerūt. Sed quare hec oīa passi sunt? certe propter eoꝝ peccata q̄ in christum et in prios cōmiserūt ¶ Sed quid dicam de peccatis nostris? sūt ne hoc tēpore peccata christianoꝝ minora peccatis iudeoꝝ? nescio q̄d dicam. Hoc scio q: iudei ex ignorantia christum crucifixerūt: teste ap̄lo. Si dn̄m glorie cognouissent: nunq̄z eū crucifixissent. j. ad Corinth. ij. Nos vero in christum credim⁹ vt dicim⁹: illū verū deū et hominē cōfitemur. et tn̄ rursus nostris peccatis illuz crucifigim⁹: secundum illō ap̄li ad Heb. vj. Rursuz crucifigētes sibimetipsis filiū dei. O si possem in talē ascendere mōtem de q̄ totā alemaniā cernerē: oēsq̄z vocē meam audire possent: profecto clamarē O alemania plāge. O alemania siue teutonia time. O oēs teutoni vobis timete et cauete: q: prope ē ira dei. Qn̄ eīm nostris tēporibꝰ cognouim⁹ maiorē superbiā? quādo maiorē auariciam? quādo fallaciā? quādo et ita apertam sine verecūdia luxuriā? in om̄i statu: in om̄i sexu: in om̄i etate? Quotiēs etiā cognouim⁹ pestes multas et magnas/ bella/ dissensiōes/ omniū fere (vt ita dicā) prouinciarū turbationes: ex quibꝰ nos deus hortat⁹ est ad penitētiam. sed si illā suscepérim⁹ Obstinatio christianorum

vix dicere possum⁹: qꝛ paucissimi sūt q̄ penitēt: pauci q̄ penitere intēdūt: nūc saltē: licet tandē in fine oēs sibi vellent adesse penitēdi grām. sed penitentia sera raro vera. Qn̄ eī̄ vidim⁹ p̄teritis tēporibꝫ tot oppressiōes pauperū. qn̄ sic claudicantē iusticiā q̄ p muneribꝫ vendit/differt/occultat/denegat/qn̄ tot piuria/mendacia/fraudes/blasphemie ꝛ silia. Sic
D ergo patꝫ scōm signū ire dei. vicꝫ ppl'oꝝ obstinatio. ¶ Tertiuꝫ signum
ꝓphāꝝ ꝓpinq̄tatis ire dei: dicit ꝓphāꝝ ꝯminatio. Cognoscim⁹ eī̄ ꝓpinquaꝫ dei
ꝯminatō irā: qn̄ p ꝓphas suos de⁹ illā p̄nunciat. Diebꝫ autē nr̄is nouissimis p̄ter ea q̄ p̄dixere ꝓphe ve. ꝛ no. te. multa sūt p̄nūciata p scām Birgittā: q̄ spū claruit ꝓphico. p scm̄ Methodiuꝫ martyrē/ꝛ nōnullos alios. de quibꝫ nūc sileo. Satis tamen est p signa exteriora multiplicia nobꝫ vicinā esse iram dei. Implorem⁹ ḡ dei misc̄diaꝫ: vt sua pietate ꝛ clemētia nos respiciat/grām penitendi tribuat/vt irā suam a nobis auertat/vt eternā dei iram euadere possim⁹/p chr̄m dn̄m nr̄m. Amen.

¶ De Ira virtualis correctiōis. Sermo. XL

Irascimini ꝛ nolite peccare. Psal. iiij. In ser. xxxviij. p̄cedenti dixi a p̄ncipio q̄druplicē esse iram. vicꝫ optimā/bonā/indifferentē/ꝛ malā. Et p duos ser. p̄cedētes dixi ea q̄ respiciūt iram optimā/q̄ est ira dī siue diuinalis punitiōis: De q̄ dixi ex q̄bꝫ causis vicꝫ septē de⁹ irascat̄ hoibꝫ. Et q ꝓpter tres causas a mlt̄is ira dei nō timet̄. Quō etiā irascat̄ terribilit̄ ꝓpter tria. Que etiaꝫ sint signa ire dei. Et signa cōsūmatōis pctōꝝ. Nunc ꝯsequēter in p̄nti s̄mōe videndum est de scda ira q̄ est bona ꝛ cōmēdabilis: Et dꝛ ira v̄tualis correctionis quā hō habere pōt sine pctō iuxta thema. Irascimini ꝛ nolite peccare vbi s̄. Pro grā Aue maria. ¶ Irascimini ꝛ nolite peccare: vbi s̄.
¶ Circa scdaꝫ iram q̄ dꝛ bona ꝛ cōmēdabilis/siue ira v̄tualis correctio
A nis Est notandū s̄m Egidiū de regi. prin. li. j. parte. ij. ca. xxvij. q sic contingit p iram fieri excessuꝫ: ita ꝛ defectū. Quidā eī̄ in capiēdo vindictā nimis supabundāt vt iracundi. Quidā v̄o omnino iniuriā dissi'lant vt irascibiles: quoꝝ neutꝝ est bonū. Irasci eī̄ cuilibet et de q̄libet vindictam exposcere: qḋ faciūt iracundi/est vitupabile ꝛ viciū excessus. Sic nūq̄ꝫ irasci. i. nullo mō velle aliq̄d puniri silr̄ nō est laudabile. qꝛ est pret ordinē rōnis agere/ꝛ est viciū defect⁹. Dictat eī̄ recta ratio qn̄qꝫ aliq̄d esse puniendū. Et qn̄/cui/quō/sit irascendū. sicut pat̄ filijs/dn̄s seruis/mgr̄ discipulis/ꝛ sic de alijs. Et ideo irasci p loco ꝛ tpe debitis est v̄tus ꝛ est opus laudabile. Hec Egidi⁹. De tali ḡ ira nunc dicere intendo.
¶ Scdo est notandū circa iram bonam ꝛ v̄tuosam: q ira ratione mo
B derata q̄ dicit̄ virtuosa: quattuor bona facit

Ira v̄tuosa
- Fortificat ad aggressum
- Rectificat p correctionē — P̄nt hec duo sub vno ꝯp̄hēdi
- Iustificat p punitioneꝫ
- Clarificat p instructionē

¶ Primo ira recta ratiõe moderata fortificat ad aggressuz. Nam qui pri⁹ fuit imbecillis virib⁹. zelo z ira iusticie tact⁹ fortificat. Vñ Ouidi⁹ in ep'la. Quaslibet infirmas iuuat ira manus. talis ira esse põt in iusto bello ꝑ republica: siue ꝯ infideles zc. q2 ꝑ iraz reddunt homines calidi z audaces: vt oñdit Arist. in ꝓble. Et Egidi⁹ vbi s. li. j. parte. iij. ca. vij. dr: Ira qñ est rõnis organũ. z agit ſm rõnis impiũ: virili⁹ exequit opus vir tuosum. Sic pat'familias põt assumere iram ſm rectã rõnem ꝯ excess⁹ familie puniendos. Et materfamilias ꝯtra excessus filioꝝ z filiarũ siue ancillaꝝ zc. ¶ Scdo ira bona siue ṽtuosa rectificat ꝑ correctionẽ. Vñ z Sapiẽs Eccs. vij. ait. Melior est ira risu: q2 ꝑ tristiciã vultus anim⁹ corrigit delinqntis. Qđ exponẽs Hiero. in originali ait. Risus inquit dissoluit ridentẽ/ira corripit z emendat. Irascamur igit nobis/irascamur z alijs. ꝑ tristiciã quippe vult⁹ melior fit anim⁹: vt interpretat⁹ est simachus. Et idcirco ve nũc ridentib⁹ qm̃ lugebunt. Hec Hieroñ. Si em̃ rõnabilis ira tollit: nec doctrina a doctorib⁹ recipit/nec iusticia rectoꝝ timebit/nec crimina qsq3 cõmittere verebit: vt oñdit Chrys. super Matth. omel. xj. Si inqt ira nõ fuerit/nec doctrina ꝓficit/nec iudicia statuunt/nec crimina cõpescunt. Iusta igit ira mat' est discipline. ita ꝙ nõ peccat q cum causa iusta irascit. sed econtra q non fuerit irat⁹ peccat q2 patiẽtia irrõnabilis/vicia seminat/negligẽtiã nutrit: z nõ solũ malos imo z bonos ad malũ inducit. sicut fec̃ heli sacerdos: q dũ noluit irasci ꝯ mala filioꝝ suoꝝ: iuste morte punitus z tandẽ damnat⁹ est. vt ptz. j. Reg. iij. z. iiij. cap'lis. Et maxime cum quis videt fieri iniuriã deo: nullõ mõ est ab ira abstinendũ. q. d. idẽ Chrys. in ope impfecto. omel. v. ꝙ in ꝓprijs iniurijs esse patientẽ est laudabile: di aũt iniurias dissil'are nimis impiũ ¶ Exemplũ de moyse: qui licet esset mitissim⁹ super omnes hoies qui morabant in terra: sicut dicit Nũe. xij. tamẽ qñ vidit populum sibi subditum a deo recessisse faciendo sibi vitulum conflatilem: iratus est valde z proiecit tabulas legis Exo. xxxij. Talis ira est homini a natura ad cohibẽdum vicia data. vt vult Isidorus de summo bono lib. iij. Ira inquit recta data est homini naturaliter: ad cohibendum vicia sua vel aliena: sine mentis ꝑturbatione: sola charitatis causa: ne homo seruiat peccatis: que gubernanda est rationis temperantia vt recta in suo ordine maneat/ne transeat diffinitos honestatis terminos et nascantur ex ea alia vicia. Hec ibi. ¶ Tertio ira bona iustificat per punitionem. homo enim rationabiliter potest sibiꝑpi irasci/appetens pro delictis puniri: vel cum videt carnem aduersus spiritum pugnando erigi. z tunc potest spiritus digne irasci/affligendo carnem z subijciẽdo eam sibi: sic dt Aug. sup illud ps. Irascimini z nolite peccare. Et est in Glo. Irascimini inqt vobismetipsis z nolite peccare. irascimini ꝑmis motib⁹ eis resistendo: ne ad effectum eos ducatis: Et causa est: quia dicit Chrysosto. in opere imperfecto Reges si ex alijs causis irascunt; cito placant. ira

Ira bõa reddit hoies calidos et audaces

Ira bõa rectificat per correctionem

Exẽplũ

Ira bõa iustificat ꝑ pũitiõz

quõ illa est inextinguibilis quã regis scelus accẽdit. Talis est ira illa/ cũ caro nitit̃ auferre spũi: modo regimen z imperiũ: modo rectũ iudicium. Et ideo accẽsa ex h̃ debet esse inextinguibil': nec h̃ec t̃minũ. ita vt semper spirit⁹ irascat̃ carni rebellanti: qd̃ z innuere videt̃ apl's ad Ephe. iiij. di.

C Sol nõ occidat sup̃ iracũdiã vestrã. ¶ Quarto ira virtuosa z bona clarificat p̃ instructionẽ. Sed h̃ videt̃ valde rarum: qualiter ira clarificat

Ira bona clarifi/cat p̃ in/structõez

rationis iudiciũ: cum sit passio potissima obnubilans intellectũ. Unde Cato. Ira impedit animũ: ne possit cernere verum. Hoc pulcre soluit beat⁹ Greg. v. mor. in fine: distinguẽs de duplici ira: dicẽs. q' est ira per viciũ z ira p̃ zelum. Ira p̃ viciũ rationis iudiciũ excecat: sed ira p̃ zelum turbat. De quo ps̃. ait. Turbat⁹ est pre ira oculus meus. Et cõsequenter ostendit: q' ira per zelum licet tempore passionis turbet et cõtemplationem dissipet: quia dicit: q' zelus rectitudinis: q2 inquietudine mentem agitat ei⁹/ mox aciem obscurat: q2 nũq̃ ꝯtemplatio cõmotioni iungit̃. nec p̃ualet mens p̃turbata p̃spicere ad qd̃ vix tranquilla valet inhiare. Et h̃ ostendit p̃ duo exempla. ¶ Primũ p̃ exemplũ solis: dicẽs. Solis radius nõ cernit̃: cũ cõmote nubes celi faciem obducunt. Et idem exemplum ponit Boe. j. de conso. in fine. Scd̃o hoc ostendit per sil'itudinem fontis: dicens. Nec eñ turbatus fons respicientĩ imaginẽ reddit: quaz tranquillus proprie ostendit: q2 quo ei⁹ vnda palpitat: eo in se speciem sil'itudinis obscurat. ¶ Licet igitur ira rõnalis z per zelum a ratione directa: sit pro tunc cũ est in cõmotiõe/ luminis speculatiui interceptiua: tamẽ talis p̃turbatio ad speculationẽ ꝯsequenter subtilissimã magna ẽ adaptatio z dispositio. quẽadmodũ enim oculo infirmo collyrium totaliter opere suppositiõis tollit visum. disponit tamẽ post depositionez ad clari⁹ videndũ. sic p̃ omnia facit ira per zelum. vt sub eodez exemplo Grego. vbi s̃. ostendit: dicẽs. Ira inquit per zelum mentis aciem obscurat/ vt altiora in cõmotiõe nõ videat que bene tranquilla pri⁹ videbat sed inde subtili⁹ ad alta reducit̃ vnde ad tempus ne videat reuerberat̃. Sic infirmanti oculo dũ collyrium mittit̃ lux penit⁹ negat̃. sed iñ eam post paululũ veraciter recipit vnd̃ hanc ad temp⁹ salubrit' amittit. Hec Grego. ¶ Nota ira p̃ zelum ex duob2 est s̃m ordinẽ rationis. scz ex p̃te actus exterioris z ex parte motus interioris. Primo ex p̃te act⁹ exterioris est s̃m ordinẽ rationis si aliquis vindictã appetat s̃m ordinẽ rõnis. Ita q' in appetẽdo z faciendo vindictã ꝯcurrãt tria. Primũ ẽ autoritas p̃sidentĩ. Scd̃m est prauitas delinq̃ntis. Tertiũ ẽ vtilitas finis ꝯueniẽtis. q̃ est triplex. scz ꝯseruatio iusticie/ correctio culpe ꝯmisse/ vitatio cõmittende. tũc appetit⁹ vindicantĩ q̃ p̃cedit ex ira p̃ zelũ ẽ s̃m ordinẽ rationis. ¶ Scd̃o mõ ira p̃ zelũ est s̃m ordinẽ rõnis ex p̃te mot⁹ inferiorĩ: vt scz mot⁹ ire: nec infi⁹ nec exti⁹ imoderate feruescat. licz eñ aliq̃s appetat iustã vindictã. tñ si mot⁹ ire imoderate feruescit/ tal' mot⁹ non erit absq̃ pctõ. f3 illd̃ ps̃. Irascimini z nolite peccare: qd̃ tbũ b. Tho. sup̃ psalteriũ tripl'r expõit. Prio Iras. z n. pe. q. d. p̃mittit̃ vob̃ q' mot⁹ iracũdie isurgãt

Ira du/plex p̃ vi/ciũ z p̃ ze/lum

in vobis: nõ tñ iracũdiã pducat ad actũ pcti. Scdo irasci. et noli. etc. Irascimini scz contra pctã vr̃a. et sic nolite peccare. q. d. Sic irascimini contra pctã pterita vt nõ cõmittatis alia. Tertio intelligit de ira p zelũ sic Irascimini contra vicia alio. et tñ nolite peccare eos iordinate corrigẽdo vel pctã eo tacẽdo aut silando ¶ De ira hois p zelũ. Dũ loqret Moyses pharaõi et ille nollz eũ audire/ exiuit a pharaõe irat9 nimis Exo. xj. Precepit moyses filijs isrl' vt null9 de manna relinqret vsqz mane/ q nõ audierũt eũ/ sz dimiserũt qdã ex eis vsqz mane et scaturire recepit vermib: et irat9 ẽ moyses contra eos. Exo. xvj. Itẽ Exo. xxxij. Cũ moyses reuerteret a dño i mõte ad iudeos/ et vidisset vitulũ aureũ et choros/ irat9 piecit tabulas et cõfregit eas Itẽ. j. Reg. xx. Cõsiderans ionathas fili9 saul irã pris sui adũs9 dauid surrexit a mẽsa i ira furor et ñ comedit panẽ illo die. Itẽ Hester. vij. Cũ assuer9 audisset qrimoniã hester de amon: q pcurauit oẽs iudeos occidi surrexit irat9 d cõuiuio. Sic g pz: q ira sit bona i hoie. ¶ Et qz s. ser. xxxviij. dictũ erat de qdruplici ira. vicz dei q est optia et hois bona. ¶ Restat nũc dicere d t'cia ira vicz idifferẽte. Pro q notãdũ: q ira idifferẽs ẽ tolerabilis/ hũanalis et nãlis cõmotõis. Dic eñ glo. sup illo ps Irascimini et nolite peccare: q nãle est hoiem ad irã moueri. sz tñ in ptãte hois est pfecte irasci. Uñ prim9 mot9 ire nõ est i nr̃a ptãte: sz dei gr̃a coopante possem9 eã contpare. Uenialis igit est ira q nõ ducit ad effectũ. Prime ire motũ nõ phibet scriptura: sed cõsensũ ad effectũ: qd est culpe mortal' ¶ Reddit igit ira tolerabilis et venialis ex trib. ex tarditate ad cõmotionẽ/ ex b. uitate ad durationẽ/ et ex puitate ad itẽtionẽ. ¶ Prio ex tarditate ad cõmotionẽ: vt scz hõ nõ ad quẽlibet motũ se ostẽdat cõmotuz: sed bñ deliberet cui vel vbi sit irascendũ: qz h est vtuosum vt dictum ẽ. Ad qd nos hortat Jacob i canonica sua dicẽs. ca. j. Sit oĩs hõ velox ad audiendũ/ tard9 aũt ad loquẽdũ/ et tard9 ad irã. Nam q in cõgregatione ad oẽ verbũ et factũ mouet/ contra quẽlibet loquit/ cuilibet ex leui causa irascit/ vitupabilis reddit. Sicut puer. xviij. dr. Spiritũ ad irascẽdũ facilẽ qs poterit sustinere. Ecõtra q mansuete hoib cõuiuit et raro in irã resoluit/ cõmendabil' habet. ¶ Scdo ira reddit tolerabilis ex breuitate ad durationez. Sic breuis infirmitas facili9 tolerat et breuis stulticia ire pmittit. Uñ Aug. in regula: lites aũt nullas habeat: aut qcelerrie finiat. Et apl's ad Ephe. iiij. Sol nõ occidat sup iracũdiã vr̃am. Econtra vo stulti sũt in ira diu pmanẽtes. fm illud Eccs. vij. Ira in sinu stulti reqescit. ¶ Tertio reddit ira tolerabilis: ex puitate ad itẽtionẽ. vt scz nõ turbet rõnez nec rõnez pcedat: sed vt ancilla rõnez sequat. et iux eius impiũ agat: et tũc opa vtutũ validi9 pficit. fz Greg. v. mor. in fine. Et h ẽ qd dr Job. xxxvj. Nõ te supet ira vt alios opp̃mas. Econtra vo ira pter rõnẽ sequẽs passionũ ipulsuz ẽ importabil': guissima et intolerabil': Sic Prouer. xxvij. innuit: cũ dr. Graue est saxũ et onerosa arena: sed ira stulti vtroqz grauior: et sequit. Impetũ incitati spũs ferre qs poterit: q. d. nullus. Et ido dñs dt. Oĩs q irascit fratri suo reus erit iudicio. neqz deo

D Ira idifferens

E tarditas cõmotõis

breuitas duratõis

prauitas intẽtiõis

placet mun⁹ oblatū nisi prius hō fuerit recōciliat⁹ cū proximo suo. Quod bñ
Exēplū attendit abbas Agathon: de quo in vitaspatrū dr. q solebat dicere. In
ira nunq̄ dormiui: nec litem mecū habentē dormire pmisi q̄ncū ad vir-
F tutem meā pertinuit: nisi prius in pace reuerterer cū eo. ¶ Est tñ consi-
derādū: q nō ois ira puenit ab homie extrinsec⁹ aduersante: sed mag' ex
Exēplū passiōe interiori vel diabolo mouēte: vt pz ex pmissis. Cui⁹ exemplū ha
bem⁹ in vitaspatrū. frater qdā iracūd⁹ intra se ait. Si sol⁹ habitarē nō
ita cito ad iracundiā mouerer. Et sic reliqt cgregationē fratrū z sol⁹ ha
bitauit i heremo. quadā aūt vice vrceū implēs aqua versus est vrceus.
iterū impleuit z versus ē. tūc furore cōmot⁹ cfregit vasculū. In se aūt re
uersus cognouit: q ab eodē demone fuisset illus⁹ in cgregatiōe fratrū z
in solitudine di. Ecce sol⁹ sum: z tñ ira me vincit. Reuertar g̃ ad cōgre-
gationem: qz vbiqz labore z patiētia z dei adiutorio opus est. Ita hodie
mlti iueniunt q irascunt nemine mouēte. imo in aliqbz ira tm̄ pdñat: q
sibiip̄is nullo p̄nte ex passiōe loquunt. Rogē⁹ g̃ deū: vt gr̃az z miscdiaz
nob tribuat: ne ira vincamur: sz p māsuetudinē gr̃az z gl'iaz mereamur
(Amen.

¶ De Ira mala siue vitiosa. Sermo. XLI.

Irascimini z nolite peccare Psal. iiij. In p̄cedētibus
sermonibz audiuist de triplici ira. vicz ira optima q̄ est ira dei/
ira bona q̄ est homis: q̄ q̄ttuor bona facit/ et ira indifferēti q̄ est
tolerabilis ex tribz. Nūc csequent videndū est de quarta ira: q̄
est mala/ z vitupalis siue vitiosa. quaz phibet pp̄ha in verbis thematis
di. Nolite peccare vicz p iram. De qua plura p ordinem dicere intendo.
Pro gr̃a Aue maria. ¶ Irascimini z nolite peccare. vbi s̄.
¶ Circa hāc iram hoīs vitiosaz siue malā sunt duo vidēda p̄ncipaliter
Primo qd sit z quō a doctoribz diffiniat. Scdo qualis sit: z q̄lit a poe-
A tis describat: siue a fictoribz depingat. ¶ Circa primū est notādū: q ira
Ira du- duplicirer potest csiderari. Primo fm esse naturale: put est passio natu
plicit csi ralis. Scdo mō fm esse morale: put est ctra dictamē recte ratiōis q̄daz
derat cturbatio. taliter distinguit Alexāder sup. iiij. q. xlvj. ar. j. Ira em̄ hoīs
vt ē passio est affectio nālis. Et causaz habet ex parte corpis z etiā ex parte
anie: put causatur ex parte corpis z fm esse nature z materiale: tunc sic
Diffini- diffinit a Damasceno. Ira est feruor sanguinis circa cor ex euaporatōe
tio ire fellis vel p recurbationē fellis. Et Aristo. j. de aīa ait. q phisic⁹ diffinit
ens iram dic̄ eam esse feruorem sanguinis vel calidi circa cor. Nā cum
ira sit apperit⁹ vindicte: Ut idem dic̄. ij. Rhetor. Dū pp̄ter mala illata
vindicta aut punitio vehemēter appetit: sanguis circa cor accendit: q
Tho. in. j. ij. q. xlviij. ar. ij. ostendit: q ex passione corp⁹ maxime trāsmu
tatur: cū sanguis ad cor recurrens ibidē accendit: z accensus ad exterio
ra diffundit: dicēs. q transmutatio corpalis q̄ est in anime passionibz p-
portionat motui appetitus. Quilibet aūt appetitus etiā naturalis: fort-

tiuus in illud qd est sibi contrarium tendit si presens fuerit. sicut videmus q aqua calefacta congelat magis ac citius quasi frigido in calidum vehementi agente. Motus autem appetitus ire causat ex aliqua iniuria illata: tanq ex quodam contrario iniacente. Et ideo appetitus potissime tendit ad repellendum iniuriam per appetitum vindicte. Et ex hoc sequit magna vehementia et impetuositas in motu ire. Et q2 motus ire non est per modum retractionis cui proportionatur frigus: sed magis per modum insecutionis cui proportionatur calor. consequenter fit motus ire causatiuus cuiusdam feruoris sanguinis et spirituum circa cor: qd est instrumentum passionis animale. Et exinde est: q propter magnam perturbationem cordis que est in ira: maxime apparent in iratis indicia quedam in exterioribus membris: vt declarat Greg. v. mor. in fine: dicens. Ire sue stimulis accensum cor palpitat: corpus tremit/lingua se impedit/facies ignescit/exasperant oculi/ et nequaq recognoscunt noti/ore quidem clamorem format/sed sensus qd loquatur ignorat. Hec sanctus Tho. vbi sup. ¶ Ex his ergo patz quid sit ira scdm esse naturale et materiale. vicz q est accensio sanguinis circa cor cum euaporatione fellis. Et illo modo non intendo dicere nunc de ira: qa vt est pura passio non est peccatum sed magis pena. ¶ Scdo modo autem ira considerari potest scdm esse morale: scdm qd est in genere peccati et deformitatis. Et sic ira est actio voluntatis deordinatiua ab optimo fine. Nam immoderatus appetitus vindicte deordinat hominem et quo ad deum et quo ad proximum. vult enim per se vindictam expetere: quam non debet nisi a deo expectare: vel ab eo constituto iudice: scdm illud apli ad Rom. xij. Non vosmetipsos defendentes: sed date locum ire. Scriptum est enim mihi vindictam et ego retribuam: dicit dns. q. d. apls. Date locum ire. i. date deo locum puniendi et vindicandi ad quem hoc pertinet: non ad vos. Et sic describit iram Cassiodo. sup illo ps. Dne ne in furore tuo arguas me: neq in ira tua corripias me: dicens. Ira est animi motus concitatus: prouocans ad penam inferendam. Et Augustinus dicit. Ira est tristicia ex impotentia vlciscendi se. Et Rabanus super illo Matth. v. Omnis q irascit fratri suo etc. dicit. Ira est omnis motus malus ad nocendum. Et hoc propter ire difficile est cauere et in medio virtutis se continere. Irasci enim et de qlibet vindictam appetere est vituperabile: et illud qd dei est sibi vsurpare. Et iterum. Nunq punitionem pro peccatis expetere est preter rationem agere. Et q2 in appetendo punitiones et vindictas contingit superabundare et deficere. oportet aliquam virtutem moralem esse q habet defectus moderare et superabundantias reprimere: et hoc solum mansuetudo facere. qm sicut fortitudo est media inter timores et audacias. Sic mansuetudo est media inter iram p quam capimus vindictam: et irascibilitatem per quam condonamus mala nobis illata et damus veniam. Ille enim est mitis siue mansuetus: qui nec de omnibus cupit vindictam: nec in tantum deficit a punitione q nullo modo velit aliquos punire: sed est condonatiuus scdm ordinem rationis: quare sicut fortitudo reprimit timores et moderatur audacias. sic mansuetudo reprimit iras et moderat

B Ira considerat scdm esse morale

mansuetudo medi at inter iram et irascibilitatem

irascibilitates. Mãsuetudo em̃ ṗncipal'r intẽdit iras reṗmere ⁊ ꝯseqn̄ter passiões ire moderare: vt dt Egidi⁹ vbi s̄. Et subiũgit. Naȝ naturale nobis est vt ex malis nobis illatis vindictã ⁊ punitionẽ appetam⁹: in q̄ appetitu cõiter peccam⁹ p superabũdantiã. Cui⁹ cã est. qꝛ malũ ꝓpriũ vix põt esse ita modicũ qn videat̃ nobis multũ: ⁊ nõ solũ natural'r inclinamur vt velim⁹ punire inferẽtes nobis aliq̄d dãnũ seu nocumẽtũ: sed etiam q̄dãmõ est nobis naturale appetere vidictã vltra ꝯdignũ. Nã qꝛ malũ illatũ videt̃ nob mai⁹ esse q̄ȝ sit. iniuriatores nr̄os pl⁹ punire volum⁹ q̄ȝ sint puniẽdi. Est igit̃ valde difficile iras reṗmere: ⁊ punitões iniuriarũ vltra q̄ȝ rõ dictat nõ appetere. Plures ḡ peccãt in appetẽdo pl⁹: pauci ꝟo in appetẽdo min⁹. Et iõ si ꝟtus est circa bonũ ⁊ difficile: mãsuetudo ṗncipalit̃ opponit̃ ire ⁊ intẽdit irã reṗmere: ⁊ ꝯseq̄nt̃ irascibilitati: q̄ oia mala solet ꝯdonare: intẽdẽs eã moderare. Hec Egidi⁹ vbi s̄. Per h patȝ ṗma pars hui⁹ s̄mõis: q̄d sit ira: ⁊ quõ a doctoꝛib' diffiniat̃

D ¶ Scdo videndũ est q̄lis sit ira ⁊ q̄liter a poetis describat̃. Pro q̄ notãdũ ꝙ antiq̄ viciũ ire sub specie ⁊ figura martꝭ habuerũt dpictũ. vt dicit Ualeri⁹ de naturis reꝝ: s̄m ꝙ allegat Joãnes de isdinio. Mars aũt depingebat̃ sub figura hoīs furẽtis: i curru sedẽtis: galeã in capite habentis: ⁊ flagellũ in manu gerẽtis. ante eũ lupus depingebat̃. qꝛ illud anial ab antiq̄s sibi spẽalit̃ cõsecrabat̃. ⁊ a grecis mauors .i. mares voꝛãs nominabat̃: ⁊ de⁹ belloꝝ dicebat̃ a populis neutroꝝ. q̄ cũ in honoꝛe ip̄i⁹ sacrificabãt gladijs ⁊ ensib' s̄m soliũ colebat̃. Per ista em̃ voluerũt naturalit̃ poete naturã stelle martis ostẽdere: q̄ influit calide ⁊ sicce. ⁊ dꝛ dominari cõplexiõi cholerice. Et iõ fingebat̃ hõ furibund⁹ i curru galeat⁹ sedere: qꝛ naturalit̃ ad irã ⁊ cholerã habet mouere. vt vult Alan⁹ in anticlaudiano. Uñ loq̄ns de sphera martis ait. Impat hic mars igne calẽs fecund⁹ in ira. Bella serens: sitiẽs lites/ nostriq̄ȝ sititoꝛ Sãguis: excutiens pacẽ: fedusq̄ȝ rescindẽs. Qui parat arma viris: cogit sperare timẽtes. Quid gerat iteri⁹ facies docet ip̄a ruboꝛe ⁊c̄. Etqꝛ mars sua caliditate cholerã dꝛ mouere: iõ sub specie martis moꝛal'r innuebãt sex ꝯditiones ire q̄ sũt

Ira dscribit̃ a poetis

E ¶ Ira est

Insania infecta	Uindicta affecta
Uolubilitati subiecta	Rapina allecta.
Passione tecta	Bellis collecta

Irat⁹ insanit ¶ Primo ira ē insania infecta. Sicut em̃ mars ad modũ furibũdi hominis describit̃: sic irat⁹ insaniẽs esse ꝯuincit̃. Uñ Sene. li. ij. de ira ait. Nulla via celerioꝛ est ad insaniã q̄ȝ ira. Et Aristo. vij. Ethi. dt. ꝙ ire ⁊ cõcupiscẽtie venereoꝝ trãsmutãt coꝛp⁹: ⁊ q̄busdã insanias faciũt. Hoc ãt ĩ motib' ⁊ gestib' apparet irati hoīs. qꝛ dũ est in passiõe videt̃ insanire: vt ostẽdit Seneca li j. de ira: dicẽs. vt scias nõ esse sanos q̄s ira possidet: ip̄m habitũ illoꝝ intuere. Et in eodẽ li. dt. Ira est breuis insania. O q̄tiẽs ad sensum videm⁹ aliq̄s iratos ita turbari: ꝙ moꝛe furiosoꝝ clamant/ ꝑcutiũt/ destruũt/ seip̄os moꝛdẽt aut ledũt: ⁊ ita nesciũt q̄d faciunt. Quotiẽs etiã tales ex multiplicata ira vsum rõnis ꝑdũt. Bene igi

tur ira vt mars describit insania infecta ¶ Scdo ira vt mars ē volu bilitati subiecta. Jō eñ in curru pingit᷑:q2 hō in ira nulla stabilitate ful citur:fm q cholera q̄ est mobil' z ignee nature in eo dñat᷑:ita diuersimode ei sbijcit᷑. de vno in aliud volutat᷑. Jō de infatuato p irā dr Eccl.xxxiij. Preco:dia fatui q̄si rota plaustri. Alia trāslatio habz carri:loco plaustri. Ira eñ ē inimica rōni:imemor sui: pclusa 9silijs/z varijs agitat᷑ caus᷑.ait Seneca li.ij.de ira. Sed curr9 cui ira insidet/ē opinio q̄ sibi adheret. Quattuor rote qbꝫ vehit᷑ sūt q̄ttuor passiōes qbꝫ ad vidictā ipellit᷑.vicz impetuositas/inq̄etatio/p̄sūptio/z audacia. De qbꝫ dr Esa.v. Rote ei9 quasi ipetus tēpestatis. Jrati eñ cū ducunt᷑ cholera/q̄si plaustro ipetuoso vehunt᷑. ¶ Tertio ira vt mars est passiōe tecta.qm̄ sicut mars habz caput galea coopertū:ita ira habz iudiciū rōnis z itellectū tectū z obūbratū. Nā vt dr Ouidi9 in metamor. Cū mars ioui supplicare voluit vt Romulū deificaret:galeā a capite deposuit.qđ signat deponēdaz eē passionē ire si qs velit supiora cognoscere. Jra igit᷑ habz rōnez tegere z obnubilare.q2 vt ait Cato. Jmpedit ira anim ne possit cernere veruz. ¶ Quarto ira vt mars ē vidicte affectiua.z iō fm poetas ē cū flagello depicta.q2 sicut flagellū ē instrumētū pcussiōis z correctiōis z punitiōis illatiuū:a flagro dictū.eo q estuat vrat z pcutiat:vt dr in Catholicō. Et Eccli.xxviij. Flagelli plaga liuorē facit:ita ira p vindictā pcutit z punit zc. Hinc ē q iratus cū se vidicare desperat/9tristat᷑. Propterea dr Aug9. Jra ē tristicia ex ipotētia se vlciscēdi.cū vo credit vel sperat se vindicaturū/gaudet z letatur:vt dr phs.ij.rheto. Jmo irati intantū delectant᷑ i punitiōe/q vindicte ab eis illate ipis dulciores melle z lacte estimant᷑. De illis flagellis punitiuis dixit Roboā sibi subiectis/on9 suū sibi alleuiari petentibꝫ:z graue iugū a patre eis ipositū 9q̄rentibꝫ.iij. Regū.xij. Pat᷑ me9 cecidit vos flagell':z ego cedā vos scorpiōibꝫ. ¶ Quito ira vt mars ē rapine allecta:qđ p lupū designat᷑:q marti 9secrabat᷑.vñ in scptura sacra lup9 rapax noiat᷑ Gene.xlix. Lupi eñ noie raptor qlibz designat᷑. Et iō fm Gre. sup Ezech.furibūdi z irati pncipes ex cholera terras adiacētes deuastātes/intēdētes z depdātes:lupis sūt sil᷑es.sicut ptz Ezech.xxij.vbi dr. Principes eoꝝ q̄si lupi rapiētes pdā. Sicut eñ lup9 ouē q nunq̄ȝ eū lesit iuadit/iugulat z occidit ex sola malicia:etiā cū nō esurit:sic irati pncipes subditos z paupes. Et iō ait Seneca li.j.de ira.q nullū anial tā horrendū z tā pniciosum est sicut ira. Et sicut lupi depaupant simplices dñi eoꝝ dvastāt/dilacerāt iumēta z oues. Sic mali z furiosi pncipes dñi spoliāt iniuste exactionādo z excoriādo paupes. Vñ Eccli.xxj. Obiurgatio z ira annihilabūt substātiā. Et sicut lupi feroces immitia anialia sūt/imisericordes z dēte mordaci/dilaniāt pecudes insontes:ita illi ad vlulatū viduaꝝ z paupeꝝ nō flectunt᷑ misericordia:sed eos grauāt vt bestie crudeles.q2 dicit᷑ Prouer.xxvij. Jra nō habz miscdiam neq2 erūpens furor. ¶ Sexto vt mars ira est bellis 9iecta. Et idcirco dicit᷑ q populꝰ neutroꝝ in honorē martis gladijs z ensibꝫ sacrificabāt. Per qđ in bellicos9

Jrat9 volubilitati subiecta

Exēpluz.

Jrat9 vindicta affi citur

Jrat9 rapina alli citur

Jrat9 est

nuit ꝙ sicut mars de⁹ belli dr:⁊ sanguinē sitit ac lites nutrit:vt dr Blanus vbi s. Sic irati sūt bellicosi:⁊ cholera moti mox ad arma sūt parati ⁊ ad inuasionē:⁊ vindicte appetitiui. Ira em̄ facit audaces ⁊ importunos ⁊ minaces. Vn̄ Aristo.ij.rheto.ait. Q in ira existētes sūt ausiui. Et iō ira vocat mauors.i. mares vorās.tū q₃ pugna ex ira ptinet ad mares nō mulieres.tū q₃ in ore gladij deuorat mares:iuxta illō Deut.xxxij. Gladi⁹ me⁹ deuorabit carnes ⁊c. Rogem⁹ ḡ deū vt sua misc̄dia nos respiciat ne vincamur passiōib₃ ire.sed vt ira iusta ⁊ bona dei iiuriā vidicemus.ꝑ quā hic grām ⁊ tādē gl'iam ꝯseq valeam⁹ Amē.

¶ De detestabilitate ire. Sermo.XLII.

Irascimini ⁊ nolite peccare.psal.iiij. In p̄cedenti sermōe audistis qd sit ira ſm esse nāle ⁊ morale.⁊ q̄lr̄ a poetis describat.q̄ etiā sint ei⁹ ꝯditiōes male. Nūc ꝯseqnt videndū est de alijs malis ire ꝯditōib₃:ꝓpt̄ q̄s merito cuilib₃ hoi ira ē detestanda ⁊ fugiēda:ne irascēdo hō deū offendat ⁊ peccet:iuxta thema: Irascimini ⁊ nolite pecca.vbi s. Pro grā Aue ma. ¶ Irascimi ⁊ no.pec.vbi s. ¶ In p̄senti ſmōe ⁊ seq̄ntib₃ vidēdū erit de hijs q̄ valēt ad detestationē ire.ex qb₃ merito q̄lib₃ hō caute inuigilare deb₃ ne passiōe ire frāgat aut vicat. In p̄senti āt sermōe intēdo dicere de trib₃/ex qb₃ ira est detestabil' vic₃ de triplici testimonio scripturaꝝ:vt pꝫ infra

A

Ira ē detestabil' testimonio	Legis naturalis	
	Legis diuine	
	Legis canonice	

Primo testionio legis nālis. Et h̄ tripliciť.vic₃ ꝑ rōnes nāles.ꝑ phos ⁊ poetas.⁊ ꝑ exēpla. ¶ Quātū ad rōnes nāles ē notandū ꝙ ira nascit ex q̄ttuor. Primo ex malo nociuo false app̄hēso.i.ex errore.q̄ q̄s aliqd sibi cogitat nociuū:qd tn̄ nō ē. Sic em̄ ois canis vidēs extraneum ingredientē curiā vl' domū dn̄i sui/estimat eū furē vel inimicū:⁊ statim ad irā accēdit:illū aggredit:ꝯtra eū latrat:⁊ qn̄q₃ mordet.sic hō qn̄ app̄hēdit aliquē sibi fore inimicū/statim mouet ad irā:⁊ ꝯ eū clamat ⁊ mordet ꝑ detractionē. Nā ex falso app̄hēso qn̄q₃ cōmittit maximū malū. Exemplū dicit Sen̄.li.de ira. Q qdā iudex ꝯdēnauit q̄ndā militē accusatū de morte cōmilitonis:eo ꝙ duo illi eēnt in via:⁊ vn⁹ sol⁹ rediisset vn̄ putabat ꝙ vn⁹ occidisset alteꝝ. Et cū cēturio post latā sniam duceret militē ad suspēdiū:vidit militē venientē ꝓ q̄ iste morti adiudicat⁹ erat.et sic ambos duxit ad iudicē. Judex ṽo irat⁹ dixit p̄mo. Te iubeo interfici q₃ iā dānat⁹ es. Scdo ait.⁊ te silr:q₃ cā mortis cōmilitōis tui fuisti. tertio dixit cēturiōi. Et te silr:q₃ missus occidere militē noluisti. Ecce q̄nti sceleris ē iracūdia:⁊ q̄ntū detestāda ⁊ fugiēda ē cā furoris:q₃ tres punic iudex irat⁹ ob vni⁹ inocētiā. Ira hodie īueniunt iudices siue officiales: p̄fecti ⁊ alij:q nō sūt ꝯtēti punire reū:s₃ etiā actorē inocētē:fingētes cās iiustas:vic₃ ꝙ forte nō debito tpe accusauerit ipm reū.vel rē sibi ablatā iiuste:⁊ oblatā tādē sine volūtate iudicis recepit.vl' q₃ sine ꝯsensu iudicis aut official' cū aduersario ꝯcordauerit.aut nimis diu tardauerit rē hāc

Ira nascit ex q̄ttuor

Exēplū

ad se deduci. vl' q2 forte ad alios pduxerit cā ɔcordie. ꝛ sic de alijs. Et idō dt Greg. Quicqd furor suggerit/rectū putat. ¶ Scdo ira nascit' ex verbo pūgitiuo ꝛ accēso. Quāto eñ ps nobilior corpis pūgit': tāto hō citius pturbat' ꝛ ad iracūdiā puocat'. Sic Dauid q fuit mitissim⁹ fm illō ps. Memēto dñe Dauid ꝛ ois māsuetudis ei⁹. audito vbo Nabal carmeli dicētis. Quis ē Dauid: ꝛ qs ē fili⁹ Isai: ꝛ q sūt pueri ei⁹. hodie venerūt serui q fugiūt dños suos. miserat eñ Dauid ad Nabal cui bñ fecit circa pastores gregū suoꝝ: vt daret illi cibū q necari⁹ erat: cū Nabal valde diues eēt. Et noluit Nabal: dicēs vba pmissa pūgitiua. Que cū cognouisset Dauid: irat⁹ ē vehement'. ꝛ ait ad suos suos. Accigat' vnusqsq3 gladio suo. H faciat mihi de⁹ ꝛ addat si remanebit hō de Nabal ꝛ c. Sed dauid mutauit ppositū ppt' Abigail vxorē Nabal: q sibi occurrit cū cibis ꝛ vbis prudētibꝰ: ꝛ cōpescuit eū. vt pz. j. Reg. xxv. ppter qd Dauid sūpsit sibi eā post mortē Nabal i vxorē. vt pz ibidē. ¶ Tertio nascit' ira ex facto lesiuo ipēso. vt ex pcussiōe: vulneratōe: reꝝ ablatōe: aut turbatōe: fame lesiōe: ꝛ sic de alijs. Uñ dt Aristo. i li. de aialibꝰ. q⁹ oia aialia qntūcūq3 mima si ledunt'/ad irā ɔcitant'. Rō ē q sili'. Ille q h3 custodire ciuitatē: qñ sentit aliquē ipm īfestātē/subito clamat: ꝛ oēs ad defensionē excitat. Sic potētia irascibil' h3 hoiem custodire. Et idō qñ videt' q hō vl' animal infestat': mox alias vires excitat vt a lesiōe se defendāt. ¶ Quarto nascit' ira ex signo idignatiuo oñso. Signa ire sūt locutionē subtrahere faciē auertere: nō loq cū eo ɔ quē irat⁹ es. declinare seorsum a via qñ videris eū. salutanti nō rñdere: aut signū amicicie sibi nō exhibere. ꝛ sic de alijs. Uñ qñ vexillū alicui⁹ tyrāni occulte h2 i castro: licz iā captū sit castrū: nō tñ patz captio nisi qñ vexillū erigit. Sic qñ ira ē in aio capt⁹ est hō a diabolo. s3 tñ captio nō videt' nisi qñ signa odij ꝛ ire māifestant' exteri⁹: qd ē valde piculosum. Min⁹ eñ nocet ignis inclusus ꝛ tādē p fumū extinct⁹/q3 ab extra pdiēs. sic min⁹ ira nocet si i corde retinet' ꝛ tādē suffocat': q3 si exteriori signo ostēdat'. De h plura i seqntibꝰ patebūt. — Sig ire.

¶ Scdo ira oñdit' eē detestabil' ex lege nāli: testimonio phoꝝ ꝛ poetarū. Pro q notandū q ira nocet hoi qdrupl'r: vicz q2 — B

Ira { Inducit inordiationē; Tollit cōpassionem; Obnubilat sensū ꝛ rōnē; Suggerit maledictionē }

Prio ira iducit iordiationē. Uñ Aristo. iiij. Eth. dt: q iracūdoꝝ sūt tres species. Quidā ei sūt acuti: qdā amari: qdā difficiles siue graues. Acuti ꝛ ad irā veloces sūt illi q cito ꝛ vehemēt' irascūt' ꝛ ex leui cā: ꝛ cēt de facili ab ira cessāt. Et h ē optim i tl'ibꝰ q ñ retinēt irā i cordibꝰ: s3 statī irā suā māifestāt qbusdā signis exteriorībꝰ ppt' velocitatē mot⁹ ire. Et ad illā spēz ire maxie disponūt' cholerici ppt' subtilitatē cholere. Et hāc spēm vocat Dam. fel. Nā ppt' facilitatē mot⁹ tal' ira fel vocat'. q2 cito accēdit': vt dt s. Tho. j. ij. q. xlvj. ar. viij. Et talē irā hñt hi q hñt claꝝ sanguinē ꝛ i calore distēperatū: q sanguis est gcilis spume ꝛ forme citrine/multū accēsus. Et idō corpetat ira cūdie feruēti ppter spm similis complexiōis qui generat' ex eo.

Iracundoꝝ tres spēs

Ira fellea dr q2 ex amaritudie fell' pcedit

Nota Licȝ aũt sic iracũdi peccẽt ex passiõe: tñ ex duratiõis paruitate efficit̃ eorũ pctm̃ tolerabile. Uñ Aristo. iiij. Eth. Iracũdi velocit̃ irascunt̃ ⁊ velociter ꝯquiescũt. Et ħ habẽt optimũ ꝙ irã nõ retinẽt. Et tales btũs Grego. v. mora. in fine: vl' ca. penulti. assimilat stipul' facillime ardẽtib⁹ ⁊ leuissime cessantib⁹. Uñ ait. Nõnullos ira cito accẽdit: sed facili⁹ deserit. Ui accẽsis calamis sil'es dũ vocib⁹ ꝯstrepũt q̃si q̈sdã accẽsiõis sue sonitus reddũt: citi⁹ q̈dẽ flãmã faciũt/sed ꝓtin⁹ i fauillas frigescũt. Alij irati vicȝ scõi dicunt̃ amari ⁊ tenaces: q̈ꝛ ira diu ꝑseuerat: ⁊ eã nunq̃ȝ ad ex extẽdunt: sed occultãt ⁊ tp̃s vidicte expectãt. Et hi amarissimi in seipis existũt ⁊ seipõs maxie molestãt. ⁊ lõgo tpe indigẽt vt irã suã digerãt: vt pȝ p Arist. vbi s̃. Et ad hãc irã maxime disponunt̃ melãcholici ꝓꝑ' grossiciẽ humoꝝ melãcholie. Istã speciẽ ire vocat Damasc. maniã. Mania em̃ vt dꝛ est fel ⁊ ira ꝑmanẽs ꝓpter memoꝛiã mali. Et hec spẽs exurgit ex parte tristicie causantis irã: q̃ diu i memoꝛia manet. Et iõ a manẽdo mania dꝛ: ẜm sctm̃ Tho. vbi s̃. Talẽ irã habẽt habẽtes sanguinẽ grossum ⁊ turbidũ: i caloꝛe distẽperatũ. talis em̃ sanguis aptat coꝛ tristicie ⁊ iracũdie ꝑtinaci. sed tristicia fit ꝓpter turbidũ spm̃ q̃ ex tali sanguine generat̃. ira ṽo fit ꝓpter velocitatẽ accẽsionis ei⁹ circa coꝛ qđ in tali caloꝛe inflãmat̃. ꝑtinacia fit ex ħ ꝙ sanguis ẽ spissus. Spissum em̃ calefactũ nõ cito frigescit. sicut em̃ tarde calescit: ita tarde frigescit: vt ostẽdit Alber. in li. de motib⁹ anialiũ. Et tales assimilat Greg. v. moral'. in fine. lignis difficult' accẽsibilib⁹: ⁊ post accẽsionẽ diu ardẽtib⁹/dicẽs. Nõnullos vĩ q̈t ira tarde cõmouet: sȝ duri⁹ tenet: q̃ lignis grauioꝛib⁹ ⁊ durioꝛib⁹ sunt nõ dispares. q̃ accẽsionẽ tarde suscipiũt: sed tñ semel accẽsi difficili⁹ extiguunt̃. ⁊ q̃ se tardi⁹ i asperitatẽ ꝯcitãt: eo furoꝛis sui duri⁹ ignẽ seruant. Hec Grego. ¶ Tertij sũt irati q̃ dicunt̃ difficiles siue graues atq̃ȝ ꝑcaces. Et vocat Aristo. hos difficiles: q̃ nunq̃ȝ cessant ab ira ꝯcepta donec de eis fuerit illata vindicta. Et hãc spẽm ire vocat Damasce. cocũ. i. furoꝛẽ. Uñ seipm̃ exponẽs ait. Loc⁹. i. furoꝛ ẽ ira obseruãs tp̃s i vindictã.

Loc⁹ q̃d sit.

Et hec spẽs ire sumit̃ ex eo qđ irat⁹ appetit. s. ex parte vindicte quã spẽalr̃ ira intẽdit. ⁊ donec ad vindictã venerit nõ q̈escit. vt dꝛ sctũs Tho. vbi s̃ sȝ cũ facta fuerit vindicta tũc delet̃ iniuria a memoria. Cui⁹ ẜm Alber. vbi s̃. sunt due cause. Uñ dꝛ: ꝙ vindicta facta ꝯsequunt̃ duo q̃ ipediunt iniuriaꝝ recoꝛdatiõem. Pꝛimũ est retractio toti⁹ animi a motu vindicte. Scđm est: q̈ tũc nõ imaginat̃ nec reuoluit recolẽdo iniuriã illatam ⁊ cõmendãdo eam memorie. Cũ em̃ q̈escit in vindicta illata: tũc nõ imaginatur d' cetero nec appetit vindicari. Et vires appetitiue ire ⁊ motiue retrahunt vires apꝓhensiuas ⁊ ecõtra. ⁊ exterioꝛ retrahit interioꝛem: ⁊ ecõtra. Et sic totaliter quiescit anima ⁊ deletur iniuriarum memoꝛia: ẜm Albertum. vbi supra. Sic ergo patȝ ꝑmũ ẜm philosophos: ꝙ ira inducit homi inoꝛdinationẽ ẜm tres species iracũdoꝝ iã dictas. ¶ Secũdo ira tollit cõpassionẽ siue misericoꝛdiã. Uñ Tulli⁹ in ꝓlogo rhetoꝛice dicit. Ab iratis si ꝯspicue pax ⁊ beniuolẽtia appetit̃ nõ inuenit̃. sed an

Mania q̃d sit

Uidicta fctã duo sequunt̃.

get odium atq3 inflāmat. Est ḡ iracund⁹ fugiend⁹ sicut canis rabidus. q vadit ore aperto. a cui⁹ ore saliue defluūt ⁊ oē qđ mordet rabidū efficit. Sic iracund⁹ in furiā faciliter vtit. ⁊ habz os aptuz ad maledicendū: ⁊ maledictōes tanq̄3 saliue ab ei⁹ ore defluunt: ⁊ cui maledixerit ad irā p̄uocat: recte sicut canis id qđ mordet rabidū efficit. Jō bñ dr Prouerb. xxvij. Jra nō habz miscdiam neq3 erūpēs furor. Cui⁹ cā est. q2 ira q̄rit victoriā. Finis eñi ire ē victoria: ⁊ p̄ ɔseqns qlibet irat⁹ ē sup̄bꝰ. ¶ Tertio ira obnubilat sensum ⁊ rōnē. Vñ Sene. in puerbijs dt. Grauissima ē p̄bi homis iracūdia. Nā hō extra corp⁹ suū est cū irascit. Jracūdiā autē q̄ vincit hostē supat maximū. Jrat⁹ etiā facin⁹ ɔsiliū putat: lesionē remediū ⁊ inimici dolorē. Nunq̄3 scel⁹ scelere vindicādū est. Hec ibi. Sicut eñi obnubilato oclo corpali hō facile ipingit in oē qđ obuiat sibi: sic obnubilato oculo punitēris p̄ irā, facilit impigit i oñe iniustū. q2 ira ē ebullitio sanguis circa cor. ex illa aūt ebullitiōe fumositates ascēdunt q̄ mētis oculū obnubilāt. ¶ Quarto ira suggerit maledictionē: offendit innocentē: etiā amicū sibi bñ volentē. Vñ Ennodi⁹ dt. Jra iuste suū pl⁹ q̄3 alios lacessit actorē. Hec ille. Qñ eñi equ⁹ currit impetuose, modicum ipedimētū obest sibi: ⁊ facit eū ruere ad oēm ptem. sic hō irat⁹ agitat ab ira ⁊ currit ipetuose. iō q̄cq̄d obuiat sibi scādalizat eū: etiāsi sit amic⁹ ei⁹ sicut rustic⁹ si rixat cū alio: ⁊ vxor ei⁹ velit se interponere p̄ pace sieda. dimisso eo cum q̄ rixabat appḣendit vxorē ⁊ vberat eā acerrime. Sic ⁊ dt Virgil. in li. Eneid. Furor itaq3 mentē p̄cipitat. Et Lucan⁹ li. iij. Jnuenit arma furor

¶ Tertio oñdit ira detestabil' ex lege naturali p̄ exēpla gētiliū ⁊ alioꝝ. Vñ Valeri⁹ maxim⁹ li. ix. c. iij. dt sic Jra q̄3 ⁊ odiū in pectorib⁹ humanis magnos fluct⁹ excitāt. p̄ cursu celerior illa. s. ira nocēdi cupidine: h̄ ptinaci⁹. s. odiū: vterq3 ɔsternatōis plen⁹ affect⁹. ac nunq̄3 sine tormēto sui violent⁹. quia dolorē cū inferre vult patit amara sollicitudine: ne nō ɔtingat vltio, anxi⁹ ⁊c. Ubi Valerius ponit differentiā inter iram ⁊ odiū. Qđ ⁊ clarius explicat Aristo. in. ij. rhetoꝝ. vbi de ira ⁊ odio ponit multiplicē differētiā. sed ad p̄sens sufficiat duas ponere differentias. Prima: q2 irat⁹ tantū vult illū cui irascit pati q̄ntum sufficit ad vīdictā. ⁊ vindicta habita cessat ira. sed odiū vult omnimodā cōsternationē, ⁊ oditi destructionē: nec pōt satiari odiū: imo semp̄ auget. Secūda ē q̄ irat⁹ đ natura sua vult videri irat⁹ ei cui irascit. nec satisf. aceret ire nisi his quib⁹ irascit nota esset. sed odiū nō sic. imo citius nocet secrete q̄3 publice. nec curat videri: vt ibi dicit Aristo. Patz ḡ ex Valerio vbi sup̄. q̄ odiens ⁊ irat⁹ quilibet eoꝝ ex affectu angustiat cum vult inferre vindictā: timens ne forte vindicta nō sequat. Sed oñia hec odiū ptinacius facit q̄3 ira. Et ponit Valerius ad detestatiōem ire q̄ttuor exempla inter cetera. ¶ Primo de archita tarentino li. iiij. c. j. dicens. Tarētin⁹ architas. i. architas phs đ tarēto ciuitate Apulie. dū se p̄cepti Pythagore metha ponti ciuitate apulie penitus imergit magno labore: longoq3 tēpore: solidū. i. firmū ⁊ stabile opus doctrine cōplexus. Post q̄3 in patriā

Ira ⁊ odiū dr̄ne duplr

Exēpluz.

a studio reuertit̄.i.reuersus est.ac rura sua.i.opera ruralia reuisere cepit
animaduertit q̄ erant negligētia villici corrupta ⁊ pdita.intuensq; villicū
male meritū ait. Sumpsissem a te suppliciū nisi iratus essem. Maluit
em̄ archytas impunitū seruū dimittere: q̄ ꝓpter irā iusto grauiꝰ punire
Et habet̄ simil' snia de archita pho in vitis phoꝝ ca.xxiij. Ecce q̄ntū ille
Exēplū phs irā detestatꝰ est. ¶ Scōm exēplū est de Platone de q̄ ibidē dr̄ Ua
leriꝰ.q̄ cū aduersus delictū serui vehemētiꝰ exarsisset:nō ipe eū puniuit
sed amico suo puniendū tradidit:ne si plꝰ iusto puniret/simil'r ⁊ ipe pu
niret̄.existimās vt parē mereret̄ rephensionē culpa serui:⁊ eius in ira ex
arsio in puniēdo. Ualeriꝰ tn̄ ibidē cōmēdat Platonē sup̄ architā phm:
dicēs q̄ moderatio archite nimis liberal' fuit.sed moderatio Platonis
tēperatior.q; nō negauit in toto correctiōem siue punitionē serui: vt fe/
cit architas :sed amico cōmisit. Sic facere deberēt parētes:vt ī ira gra/
ui nō punirēt filios aut filias. Ita dn̄i ⁊ dn̄e seruis ⁊ ancillis:sed potiꝰ
alteri tunc nō irato illud cōmittere. Ita faciūt aliq̄n parentes ad filios
scholares:q̄s ꝑ culpis ī ira corripe nolūt:sed magistro scholariū corripi
Exēplū endū cōmittūt. ¶ Tertiū exēplū ponit Ualeriꝰ vbi s̄.vicȝ li.iiij.c.j.de eo
dem Platone dicēs.q̄ audierat Plato Xenocratē suū discipulū de ipo
male fuisse locutū:qui nō credidit.q; nō putabat credibile ab illo sibi de
trahi:vt quē tātū amauerat ab ipō nō reamaret̄. Cumq; delator iuraret
sic esse:respōdit Plato:q̄ si suus discipulꝰ illa dixerat/ideo fecit: q; illa
Exēpluȝ expedire videbat. Ecce quō Plato irā fugit. ¶ Quartū exēplum ponit
Ualeriꝰ vbi s̄.dicēs.q̄ Siracusanꝰ nobil' pnceps q̄uis nō fuit platoni
ī sciētia simil':in moderatiōe tn̄ nō minor. Hic cum a Dionysio tyrāno
patria pulsus megarā ciuitatē petijt.vbi Theodorū pncipē eiusdē vrbis
patiētia adire volens:fuit multū ante fores retentus.qd̄ ipe patienter sustinens
suo socio dixit:patient' h̄ ferēdum est. Nā ⁊ nos cum in gradu dignita/
tis nostre essemus:forsan aliq̄d tale fecimꝰ. Ecce quō ille pnceps irā fu/
git. ¶ Adhuc aliud exemplū habemꝰ de Theodosio imperatore.qui dum
irasceret̄/iussa sua vsq; mane differri p̄cipiebat. Nam q̄dam phus am
monuit eū:q̄ cū se iratū sentiret/anteq̄ sententiā ferret:q̄ttuor lr̄as al/
phabeti intra seipm̄ morose.i.tractim diceret:vt interim eq̄liter refrige
ratus quid faciendū esset maturiꝰ videret. Qui p̄cepit ministris suis vt
nihil qd̄ sero p̄cepisset executiōi mādarēt:nisi mane h̄ ꝯfirmaret ⁊ econ/
uerso.timebat em̄ ne ꝑ iram aliqd̄ iniustū mādaret. Sic ḡ patȝ in p̄mis
sis p̄ma pars a pncipio sermōis:quō ira sit dtestabilis testimonio legis
naturalis.qd̄ ⁊ triplicit' declaratū est :videlicȝ per rōnes naturales/per
phos ⁊ poetas:⁊ per exempla.

F ¶ Quātū nūc ad scōm vidēdū erit quō ira sit detestabil' testimonio legis
diuial':ex canone biblie. Pro q̄ notādū q̄ ira nascit̄ ex q̄ttuor vicȝ

Ira nascit̄ ex q̄ttuor { Ex euidentia aliene felicitatis.i.ex inuidia aliene prosperitatis (care nō pn̄t
Ex ipatiētia inuīcibilitatis.i.ex h̄ q̄ mali se vīci

Ex extollētia rapacitatis.i.ex sup̄bia tyrānoꝝ
Ex negligētia vtilitatis.i.ex rep̄hēsiōe.

¶ Primo ira nascit̄ ex īuidētia aliene felicitatis.sic irat⁹ est Cain cōtra Abel frēm suū vehemēter ⁊ cōcidit vultus eius Genesis.iiij. Hec autē ira ex eo fuit:q꜡ domin⁹ respexit ad Abel ⁊ ad mun era eius:⁊ nō ad Cain.qđ ip̄e Cain cognouit ꝑ ignē de celo missum ꝯsumentē munera Abel Sic audiens Saul cōmēdare Dauid.dū mulieres in occursum sibi deferenti caput philistei egrediētes de vniuersis vrbibꝰ/decātabant: Percussit Saul mille:⁊ Dauid decēmilia:iratus ē nimis ⁊ displicuit ei sermo iste ī oculis eius.vt habet̄ p̄mi Regū.xviij.ca. Sic etiā rex Antiochus audiens p̄lia ⁊ victorias Jude machabei/iratus est anio ⁊ cōgregauit magnū exercitū cōtra Judam ⁊c̄.vt patꝫ p̄mi Machab.iij. Sed quid illis iratis acciderit patꝫ.quia Cain postea occisus sagitta dānatus est. Saul in bello interfectus simil'r damnat⁹. Et Antiochi exercit⁹ ꝓstratus ⁊ fugatus ⁊c̄.simil'r dānatus. ¶ Secūdo ira nascit̄ ex ipatientia inuicibilitatis. Nā mali cōtra bonos ⁊ etiā malos irascunt̄:qn̄ non possunt eos ad malū ducere vel a bono retrahere.sic irat⁹ est Balac contra Balaā:q꜡ noluit maledicere populo dei. Nume.xxiiij. ¶ Tertio nascitur ꝑ extollētiā rapacitatis. Nā tyrāni sup̄bi cōtra subditos nō inueniētes causam:ꝓ causa sibi fingūt causam iniustā:⁊ eos spoliant ⁊ occidunt. Sic iratus est Achab ꝯtra Naboth:vt vineā eius auferret:quē iniuste fecit lapidare.iij. Regū.xxj. Cuius exēplū audistis s̄.A.ō malo iudice. Ita Sēnacherib fugiens a iudea plagā quā intulerat deus circa eū:percutiēdo ꝑ angelū de exercitu suo vna nocte.clxxxv.milia virorum ꝓpter blasphemiā suā.cuꝫ reuersus esset domi irat⁹ occidit multos iudeos.quos Tobias occulte q̄ntū potuit sepeliuit. Tob.j. Sic Amō irat⁹ ꝯ iudeos p̄cepit illos occidi:ꝓpt̄ Mardocheū q̄ ei honorē ip̄ēdere recusabat:viꝫ flectere corā eo genua Hester.iij.sed de⁹ alit̄ ordinauit:q꜡ ip̄e suspēsus erat ī patibulo qđ ꝑauerat Mardocheo: vtꝫ ibidē.vij.ca. ¶ Quarto orit̄ ira ex negligētia vtilitat꜡. Mali eīn irascunt̄ ꝯ istruētes ⁊ recte eos rep̄hēdētes. Sic post salubre ꝯsiliū Helisei Naamā irat⁹ recedebat p̄mo nolēs lauari septies ī iordāe vt mūdaret̄ a lep̄:lꝫ postea obediuit ⁊ mūdat⁹ fit.iiij. Reg.v. Itē Asa rex irat⁹ ē ꝯ Anani ꝓphā rep̄hēdentē eū.ij. Paral'.xvj. Itē Ozias rex irat⁹ ē ꝯ sacerdotes:⁊ minabat̄ eis q꜡ rep̄hēdebāt eū q̄ adoleret icēsum.ij. Paral'.xxvj. Sic p̄ncipes iuda irati sūt ꝯ Hieremiā p̄dicātē ⁊ dicētē v̄itatē:⁊ recluserūt eū ī carcerē Hiere.xxvj. Ecce q̄ntū nocet ⁊ q̄̄ detestabile ē pctm̄ ire testimonio leg꜡ diuine ¶ Tertio ꝑ p̄ncipal'r ōndit̄ q̄ ira ē detestabil' testimonio leg꜡ canonice. Primo btūs Ambrosi⁹ de scto Joseph:vt hꝫ.xj.q.iij.ī c. Ira sepe. dr. Ira sepe etiā inocētes ī crimie adducit.q꜡ dū iusto ampli⁹ irascimur ⁊ volum⁹ coercere aliena pctā/grauiora pctā cōmittim⁹ cū errore. Ideo ap̄l's ait ad Rom.xij. Nō vosmetip̄os defendētes chari.sꝫ da.locū ire. Scđo ex libro eccl'iastice historie dr vt hꝫ.xj.q.iij.Cū apđ thessolonicā.

vbi dicit. Cũ apud thessolonicã seditiõe exorta qdã ex militib⁹ vir/impe
tu fuisset p̃pl'i furẽtis extinct⁹. Theodosi⁹ repentini nũcij atrocitate suc
cẽsus ad ludos circẽses inuitari p̃plm: eiq3 ex improuiso circũfundi mi
lites: atq3 obtrũcare passim put quisq3 occurrisset gladio iuberet. 7 vin
dictã dari nõ rõni: sed furori. Hoc cũ a sacerdotib⁹ italie argueret: agno
uit delictũ: culpãq3 cũ lachrymis pfessus publicã penitẽtiã i cõspectu to
tius eccl'ie exegit. Et h sibi ascriptũ tẽpus absq3 regali fastigio patient'
impleuit. Hec ibi. Qualit' tũc in illo casu iam expsso Ambrosi⁹ excõica-
uerit Theodosiũ: 7 ingressũ eccl'ie sibi phibuerit: habet. xxiij. q. vi ij. Cõ
uenior. 7. xcvj. dist. Duo sunt. ¶ Tertio btũs Gregori⁹ Mauricio ipe-
ratori: vt habet. xj. q. iij. c. illa p̃positor. sic dt. Illa p̃positor sollicitudo
vtilis ẽ: illa cautela laudabilis: in q̃ totũ rõ agit 7 furor nihil sibi vendi
cat: restringẽda sub rõne ptãs est. ne qd agẽdum pus q̃3 pcitata ad tran
qllitatẽ mẽs redeat. nã cõmotõis tpe iustũ putat oẽ qd fecerit. vbi nota
pbuz cõmotiõis tpe 7c. ¶ Quarto Esdre dt vt scribit Greg. 7 habet. xj.
q. iij. Sũmope. Sũmope p̃cauendũ est: vt rectores eccl'ie 7 q publice iu
dicia exercẽt/i dictãdis sentẽtijs nullaten⁹ leuitate aut furore ducti sint
p̃cipites. sed causis pus diligent' ventilatis cũ res q̃ ignorabat' plene ad
noticiã venerit: tũc diuina 7 humana lex reuoluat'. 7 fm qd ibi ↄstitutũ
est psonar acceptiõe remota diffinitiua sentẽtia pferat'. Hinc est q moy
ses q̃relas p̃pl'i semp ad deũ in tabernaculũ ingressus referebat. 7 iuxta
qd dñs impabat iudicia ponebat. nimir nos istruẽs: vt nõ ex corde no-
stro/sed ex p̃cepto diuino cõdẽnatiõis vel iustificatiõis sniam pferam⁹
Hec ibi. O de⁹ q̃3lõge sũt illa nũc a pncipib⁹. O q̃3lõge sũt hec ab eor of
ficialib⁹. q nisi p̃cio saginent'/vix iustã sentẽtiã admittũt. tot habẽt mali
7 iniusti intercessores: tot aduocatos: tot pmorores 7 iusticiã ipedietes.
receptis muneribus/q iust⁹ nõ dico iusticiã vix ↄsequit': sed 7 vix admit-
tit'. 7 cũ ira aliq̃tiẽs ab his q iusticiã mistrare 7 pmouere deberẽt/repel-
lit'. Abijciẽda g est a nobis ira tanq̃3 detestabil' 7 nociua 7c. ¶ Ad h fa-
cit etiã dictũ Grego. v. moral'. vbi sic ait. Quãta sit iracũdie culpa pen-
sare possum⁹: p quã patiẽtia pdit'. vt quid: q̃ve ordine sit agẽdũ oino ne
sciat. qr nimir intelligẽtie lucẽ ira subtrahit/cũ mentẽ pmouẽdo ↄfun-
dit. Per irã iusticia relinquit': qr dũ pturbata mens iudiciũ sine rõne ex
aspat omne qd furor suggerit rectũ putat. Per irã grã vite social' amic-
tit'. p irã cõcordia rũpit'. p irã lux veritatis amittit'. qr cum victi iracũdia
cõfusiõis tenebras incurrũt: his de⁹ radiũ sue cognitõis abscõdit. Hec
ille. ¶ Patz g ex p̃missis quõ ira est detestabil' testimonio legis nãlis/le
gis diuie/7 legis canonice. pter qd cuilib3 hoi diligent' inuigilandũ ẽ
vt nõ pmittat irã se vinci. Imploremus g diuinã clemẽtiã vt sua benigni
te nos respiciat 7 grã: ne in nobis dominet' ira. Etsi aliquãdo nos cõtin-
gat irasci: ne talis ira ducat in peccatũ: iuxta thema. Irascimini 7 noli-
te peccare. Quod nobis cõcedere dignet' domin⁹ noster Jesus christ⁹ in
secula benedictus Amen.

¶ De malis ꝛ nocumētis q̄ infert ira Sermo. XLIII.

Irascimini ꝛ nolite peccare. psal. iiij. ¶ In p̄cedenti sermōe audistis quō ira sit detestabilis triplici testimonio: vicȝ legis nature/ legis diuine/ ꝛ legis canonice. Et q̄lr̄ h̄ fuit ostē-sum ex lege nature: p rōnes naturales: p p̄hos ꝛ poetas: ꝛ p exē-pla gentiliū ꝛ alioꝝ. Et quō p legē diuinā ostēsum est irā nasci ex q̄ttu-oꝛ. Ex inuidia. ex impatiētia. ex supbia tyrānoꝝ. ex negligētia coꝝ q̄ non accipiūt correctionē ꝛ emēdatiōem. Sed p legē canonicā ostēsuȝ ē in ex-emplis plurimoꝝ irā esse detestabilē. Et q̄uis hec oīa sint homi mala et nociua ex ira p̄ueniētia. tn̄ specialr̄ nūc cogitaui dicere de pluribꝫ alijs malis ꝛ nocumētis q̄ infert ira: q̄ cuilibet hoī sūt bene attēdēda: ꝛ p̄pter h̄ ira vitanda: iuxta thema Irascimi ꝛ nolite peccare. vbi s̄. Pro gratia Aue maria. ¶ Irascimini ꝛ nolite peccare. vbi s̄.

¶ Circa hec v̄ba themat̄ ē diligēter attēdendū: q ira ē multū nociua et mala p̄pt̄ q̄ttuoꝛ causas infra scp̄tas: q2

Ira { Displicet deo / Placet diabolo / Nocet irascēti siue p̄prio subiecto / Nocet proximo }

Primo ira displicet deo p̄pter tria: q2 { Hospitiū eiꝰ turbat / Tēplū dei incēdit. / In hoīe deo dominiū suum aufert }

¶ Primo g̊ ira displicet deo: q2 hospitiū eiꝰ turbat: iuxta illud ad Eph. iiij. Nolite ɔtristare sp̄m sctm̄. Sup q̄ d̄r Grego. Dū ira aīm pulsat/ spi-rituiscō suā habitationē ꝑturbat. Imo q̄nq3 totā trinitatē/ p̄rem ꝛ fili-um ꝛ sp̄mscm̄ de suo hospitio expellit: ꝛ diabolū introducit. Sicut em̄ iuxta p̄phām in ps. In pace factꝰ est locꝰ dei: sic in ira factus est locꝰ dia-boli. qd̄ bn̄ pz p exemplū qd̄ refert Grego. ij. dial'. ꝛ habet̄ etiā in Uitas-patꝝ: quō q̄dā iudeꝰ in templo idoloꝝ nocte hospitatꝰ/ audiuit p̄ncipeȝ d̄monioꝝ i cathedra sedentē ad se vocare ceteros demōes: ꝛ q̄d egissent pscrutari. Cui int̄ ceteros vnꝰ dixit: q̄lr̄ p irā ꝛ discordiā i quadā p̄uin-cia bella plurima suscitassȝ ꝛ sanguinē multū effudisset i. xxx. dieb9. Alr̄ dixit in quadā ciuitate i nuptijs se fuisse: ꝛ ibi iras ꝛ rixas hoīm cōmo-uisse: ꝛ multū sanguinē effudisse: ꝛ tādem spōsuȝ occidisse: in decē dieb9 ꝛ tamē d̄ oīb9 illis malis p̄nceps demonū n̄ erat ɔtētꝰ. sed illos flagella-ri fecit: eo q nō plura mala ꝑpetrauerūt. Ecce quō locꝰ diaboli est i ira. Et ideo apl's vbi sup ad Ephes. iiij. postq̄ȝ dicit: Sol nō occidat sup ira-cundiā vestrā: statim subiūgit. Nolite locū dare diabolo. q. di. per irā da-tur locus diabolo. ¶ Ex illo patȝ q ira imaginē dei i tēplo eius dissipat ꝛ imaginē diaboli ibi collocat. quia imago dei est i aīa rōnali: p̄pter qd̄ ꝛ ratio dep̄catur ad optima: ꝛ nō quiescit nisi i deo. cuiꝰ cōtrariū ira fa-cit. Un̄ sup illo Job. v. Uirū stultū interficit iracūdia. dicit Greg. Mā-suetudo imaginē dei in nobis seruat qui semꝑ tranq̄llus est. sed ira dis-sipat: que multis tenuib9 p̄uat. que dū q̄etem mētis tollit: sp̄ūssanctꝰ ibi nō requiescit. Q2 autē multuȝ displiceat deo cū imago eius in homine

A Ira hospitiū dī turbat.

Exēplū

dissipat. ostendi potest p hoc qd dicit Augu. sup illo ps. In ciuitate tua imaginē ipoꝝ ad nihilū rediges. deus vicȝ in celesti ciuitate: qꝛ ipi i sua terrestri ciuitate imaginē tuā ad nihilū redegert. Et etiā per hoc: ꝙ tātū peccatū reputaret si aliqs imaginē crucifixi in eccl'ia dissiparet: ꝛ idolū vni⁹ demonis p eo poneret. ¶ Scdo displicet ira deo: qꝛ templū dei accendit: fm illud ps. Incenderūt igni scīuariū tuū in terra. Et. j. Coꝛ. iij. Nescitis qꝛ templū dei vos estis: ꝛ spiritus dei habitat in vobis. si quis autē templū dei violauerit disperdet illum deus. Nullum em̄ viciū sic contēnit deū sicut ira. Nam hoc vicium aperte se erigit contra deum. Unde ad hominē iratum videt ptinere illud Job. xv. Tetendit aduers⁹ deum manū suā: ꝛ ꝯtra oipotentē roboꝛat⁹ est. Cucurrit aduersus euȝ erecto collo. Homo em̄ irat⁹ deū ꝯtumelia afficit: ꝛ nitit expuere in faciem ei⁹: fm illud Job. xxx. faciē meaȝ conspuere non verent. ¶ Tertio ira displicet deo: quia dominiū suum in homine sibi aufert: ꝛ diabolūȝ ibi facit dominari. Homo em̄ iracundus quodāmō deum se facit. duȝ vindictā sibi vsurpat quā deus sibi retinuit. Ait em̄ dn̄s. Mihi vindictam ꝛ ego retribuam Rom̄. xij. ꝛ Deut. xxxij. Mea est vltio: et ego retribuam eis in tempoꝛe: vt labatur pes eoꝝ. Unde in vitaspatꝝ habet: ꝙ dum quidam frater venisset ad abbatem suum philosiū: ꝛ ei diceret ꝙ se vellet vindicare de quodā fratre qui dixerat ei contumeliā: incepit oꝛare abbas in hunc modum. deus iam non es nobis necessari⁹ vt pro nobis sollicit⁹ sis: quia nos ipsi sicut frater iste dicit ꝛ possum⁹ ꝛ volumus nos vindicare. qd cum audisset frater penituit. Sic ergo patȝ quō ira displiceat deo. ¶ Quāuis autem ex iam dictis satis patȝ: ꝙ ira placeat diabolo eo ꝙ displiceat deo. tamē adhuc sunt alie cause ꝓpter quas specialiter ira placet diabolo: Et sūt tres vicȝ

Ira tem plū di ac cendit

Exēplū

B

Ira placȝ diabolo qꝛ { Potēs ē ad ipugnandū hoieȝ: ꝛ ad destinēdū op⁹ bonum. / Cecitatem facit in homine / Per eam diabolus multū dn̄at homini }

¶ Primo ira placet diabolo: quia per eā diabolus valde potens est ad impugnationē hominū ꝛ destructionē operis boni: qa ira est ignis spiritualis. Uñ sicut ignis naturalis potētioꝛ ē ad destructionē ꝙ̄ alia elementa. sic ira q̄ est ignis spiritualis ꝛc̄. Et ideo mali hoies qui multū conantur destruere terram inimicoꝝ suorum igne pugnāt: nec p iusticiaȝ causas suas expediri volunt. Similit ꝛ demones in inferno: igne dānatas animas ꝛ in purgatoꝛio detētas toꝛquēt. Sic ignis ire potēs est ad destructionē bonoꝝ operuȝ: quia ab opere bono cessare facit: vt patebit in sequētib⁹. De hoc igne ire spiritualit intelligi pōt illud Joel. j. Ignis comedit speciosa deserti. pulchrioꝛem em̄ partē mūdi exurit iste ignis infernalis: scȝ nobiles ꝛ diuites. Unde Eccl. xxviij. Scdm ligna siluaꝝ exardescet ignis: et fm virtutē hoīs sic iracūdia illi⁹ erit. ꝛ fm substātiam suā exaltabit iram suā. Propterea ira in exercitu diaboli est incendiaria. ipa em̄ causa ē alioꝝ incēdiarioꝝ. Econtra dn̄s iesus saluatoꝛ nr̄

accendere voluit in mundo isto ignem amoris ad destruenduz regnum diaboli: fm illud Luc. xij. Ignem veni mittere in terraz. Et qd volo nisi vt ardeat. ignē vicz charitatis dei ꝛ proximi. Sed heu ignis diaboli nūc preualet in mūdo igni charitatis. Longe enī plures inueniunt ad faciē-dum mala q̄z bona: ad cooperandum in malis q̄z in bonis: ad ꝯsulendū iniusticiā q̄z iusticiam. Si enī malum cogitans aduersus proximū suū: ipm iniuste iuadēdo/occupādo/ledēdo/diffidādo/offendere q̄rit: habz patronos turpitudinis ꝛ malicie sue q̄z plurimos. Si vo iusticiā ꝓsequi ꝯsiderat/vix inuenit ꝯsiliatoꝛ/vix auxiliatoꝛ nisi precio conducatur. Et bene hoc ꝓbauit Salomō Eccs. j. dicens. Stultorum infinitus est numerus. Et ibidem dicens. Peruersi difficile corrigunt. Exponitur aūt hoc verbū sapientis duobꝫ modis. Primo sic: sicut infinitū est notum: sic ignotum est vel incertum qui sint stulti ꝛ qui sapientes: ꝛ qui boni ꝛ qui mali: ꝛ quot saluati: ꝛ quot damnati. Secundo sic: Stultorū infinitus est numerꝰ. qꝛ sicut infinitū icōꝑabiliter excedit finitū. ita plures inueniunt mali q̄z boni/stulti q̄z sapientes: ponentes lucē tenebras ꝛ tenebras lucem: estimantes fm sensum corruptum/dulce amarū ꝛ amarum dulce: vt dicit Esa. v. Et propter h̄ longe plures de hominibꝫ dānāt q̄z saluant: quia lata est via que ducit ad perditionem ꝛ multi sunt qui intrant p eaz Matth. vij. Et btūs Tho. hec sn̄aliter dicit prima parte sūme. q. lxiij. ar. ix. Vtrū de angelis tot remanserūt q̄t ceciderūt. in sol. j. argu. ¶ Scdo ira placet diabolo: quia cecitatē facit in homie q̄ multū placet diabolo. Sicut enī celesti regi minister intelligens acceptus est Prouerb. xiiij. sic diabolo acceptus est minister cecus. Ipse enī silis est coruo. qui veniens ad cadauer primo currit ad oculum. sic diabolꝰ primo vult hominē excecare. sciens q̄ postea facilit poterit eū in foueā peti ꝓcipitare ad volūtatē suā. Exemplū habemꝰ i vitaspatꝝ. Vn̄ dixit q̄dā senex. Quando operiunt oculi animalis: tunc currunt ad molendinum alioquin nō ambulat in circūitu mole. sic diabolꝰ qn̄ operit oculos mētis in omne peccatū ꝓcipitat hominē. ¶ Tertio placet ira diabolo: qa per iram multū domināt diabolus homini. homo enī iratus nō timet facere q̄cunq3 diabolus sibi ꝓcipit. etiā qn̄q3 grauia ꝛ enormia peccata Iratus enim non parcit vxori/non filijs/non filiabus neq3 famulis. quinetiā aliqn̄ ad tātū mouet: vt vtēsilia sibi necessaria in graue damnū suū destruat. ꝛ qn̄q3 filium in ignem ꝓijciat. Et quid amplius dicam tātū diabolꝰ dn̄atur in iratis: q̄ neq3 christo: neq3 virgini benedicte parcit: sed cōtumelijs eos afficit ꝛ periurijs. iurando p chr̄i passionem: per virginē mariā: q̄ tn̄ est pijssima aduocata oīz petōꝝ: quā sic a se repellit. imo maledicendo proximo optat deum mala facere. vicz dicendo q̄ deus te confundat in anima ꝛ corpore: q̄ subita morte te deꝰ interficiat aut mori faciat. Propterea ad iratum specialiter referri potest illud Prouerb. xvij. Expedit magis vrse occurrere raptis fetibꝫ q̄z fatuo cōfidenti in stulticia sua. vicz iracundo qui bene tūc fatuꝰ dicit: qꝛ mēte cecatus,

Ignis diaboli preualet igni charitatis

Ira excecat hoiez

Exēplū

Dn̄at diabolꝰ hoī p iram

Ecce quantum placet ira diabolo. Et nō sine causa. quia hoc peccatō nō lucrat diabol⁹ vnū hominē tantū: sed qnq̧ totam domū: villam aut patriā. homo eñ iracund⁹ est velut serpens ignem ore vomens: exurēs eos igne ire q̄ sunt iuxta se. ꝓterea dicit Prouerb. xv. Uir iracundus ꝓuocat rixas. qui aūt patiens est mitigat suscitatas. Jracund⁹ eñ more canis rixas ꝓuocat alios mordendo ꝛ latratu suo alios ad iram ꝓuocando. De his lati⁹ dicam in sequentibus.

D ¶ Tertio ꝑncipaliter ira nocet proprio subiecto. i. illi qui ꝑ iram mouet. Et hoc mltiplicater. multa enim mala ira infert irato: vt patet infra

Ira multa mala infert ꝓprio subiecto:
- Deformat aspectū
- Corrumpit ꝓprium subiectum
- Obscurat intellectū ꝛ maculat affectū
- Inficit conceptum
- Dimittit opus bonū impfectū
- Pacis destruit vinculū
- Correctionis excedit modū

¶ Primo ira deformat aspectū. Nā homo licꝫ facie sit pulcerrim⁹ ꝛ totus formosus. si ab ira deꝑhendit ꝛ superat/ totus decolorat/ deformatur ꝛ deturpat: vt facies pri⁹ delectabilissima in passione ista q̄si altera cernat ꝛ videat. Et h̄ tam ex sacris scripturis: q̄ꝫ ex doct. sctis: phis ꝛ poetis aperte demonstrat. Primo ex sacris scripturis ostendit: q̄ facies hominis ꝑ iram deijciat a statu pulchritudinis In cain Geñ. iiij. quia eñ dñs respexit ad abel ꝛ munera ei⁹. ad munera vero Cain nō respexit. Iratus est cain ꝛ vehemēter concidit vultus eius. i. vultus eius ex ira imutabatur: ꝛ a statu pristine alacritatis facies ipsi⁹ cecidit: quia cor hominis immutat faciem eius siue in bonum siue in malum. Ecci. xiij. Item saul: quia audiuit victoriā goliath ꝛ phylistijm: dauid attribui ꝛ nō sibi iratus est nimis ꝛ nō rectis oculis aspiciebat dauid. j. Reg. xviij. quia status pulcerrim⁹ oculoꝝ mutat in capitibus iratorum. Si quis enim ira detinetur: videm⁹ oculos eius rubentes. ait Eustraci⁹. vij. Ethicoꝝ.

Vultus homis ꝑ irā immutat

¶ Scdo illud idem patꝫ ꝑ scōs doctores: q̄ ira causet deformitateꝫ in facie: per Grego. v. moꝝ. in fine: vt pꝫ s̄. ser. xlj. B. Et Chrys. sup Joanneꝫ omel. v. ait. Uis scire q̄ꝫ malum sit irasci alios impugnādo: defo mitate rei videre poteris Et sequitur. Os spumat/ ignem emittunt oculi/ tumet vndiq̧ vultus/ inordinate manus excutiuntur/ saltim currunt pedes: neq̧ a siluestrib⁹ asinis differūt mordētes atq̧ collatrantes. Hec ibi. ¶ Tertio hoc idē pꝫ per philosophos ꝛ poetas. Unde Aristote iij. poetrie sue dicit. q̄ accidit in vultu iracundi toruus aspectus: ꝛ augustia quedam quasi ignis stridor: aduersus eum qui illum prouocauit. Et Ouidi⁹. iij. de arte. Ora tument: nigrescunt sanguine vene Quoslibet extricos iiuria suscitat ignes. Quia ꝙ sic exteriora dformitat ex ira sic certa indicia latēt/ turpitudis ꝛ malicie i corde. q̄ꝫ turpis ꝙ ē inte⁹ irat⁹ i aia. q̄ ita deformis ē in extiori appntia. sic exēplificat Alan⁹ i añclaud.

de forma martis. De hoc etiã loquens Sene. li. ij. de ira ait. Nihil eque pro fuit iratis sicut intueri deformitatẽ rei scz ire. Nam in ea facies turbatior o:a pulcerria fedat: et acutos vult⁹ ex tranqllissimo redit. Et seqt̃ qlem putas esse aiaz cui⁹ imago tam feda est. i. indisposita. Jõ dixit qdã phs q iratis pfuit aspexisse speculũ: vt imago repcussa oñderet hoi suã fedi/tatẽ. Hec Sene. ¶ Scdo ira corrũpit pprium subiectũ. Nã vitã diminuit: corpalẽ fortitudinẽ cõsumit: et mortẽ añ tps inducit. Anialia eñ excessiue cholerica sũt breuis vite. vt pz in cane. Semp enim irato tristicia adest: vt dr. v. Polit. tristicia aũt abbreuiat vitã: qr spũs tristis exiccat ossa Prouer. xvij. Et ibidẽ. xxv. dr. Sicut tinea vestimẽto et vermis ligno ita tristicia viri nocet cordi. Et quanto homies fuerint calidiores et fortiores: tãto ex ira efficiunt̃ debiliores: vt dr Ars. i pble. par. viij. p. xviij. vbi oñdit: q ex ira potissime ledũt̃ viri fortes: qr calidũ in eis cõtentum est qlificatiuũ et acutũ: et p calorez ire calor iste mags acuit̃. fit eñ ignis in igne: cũ ira sit feruor sanguinis circa cor: vt pz s. ser. xlj. a. Et pcipue ledunt̃ p iram cholerici: qr efficiunt̃ nimis calidi. Vñ et citrinũ colorem incurrũt: et alia adustiõis accidẽtia eis aduenĩũt q lesionẽ cor oñdunt. Et h est qd sapiens ait Eccl. xxx. Multos occidit tristicia. zelus et iracũ/dia minuẽt dies: et añ temp⁹ senectã inducũt. Nihilomin⁹ tñ aliqñ ira iuuat et fructificat: et tpe suo flegmaticos pusillanimes et frigidos roborat: cũ p eam in eis excitet̃ calor nãlis. Sicut legit̃ de qdaz duce: cui⁹ corp⁹ a debilitate caliditatis innate infrigidatũ fuit/quẽ vnus medicor curauit: dum eũ p seruos sibi displicẽtes et ex opposito locatos ad irã puoca/uit. et sic eũ calefecit et curauit: vt dicit Paduan⁹ in cõmento pblema. Sic etiã Joseph⁹: ty: ex gaudio infrigidatũ et neruis cõtractũ calefec: et ad pstinaz sanitatẽ p oppositionẽ serui maxime displicentis reduxit: cũ ira excandescẽs calefact⁹ fuit. vt dr Mgr in histo. Sz h est raro et p ac/cidens. Cõiter eñ et cursu cõsueto ira cõsumit pprium subiectũ et ledit ipm. vt pz ex dictis. ¶ Tertio ira obscurat intellectũ et maculat affectũ. Q ira obscuret intellectũ: oñdit Egidi. de regi. pnci. li. j. par. iij. ca. vij. dicẽs Jra rõnem obnubilat. Et causaz assignat. Nã corpe non exñte in debito tpamento impedimur a rõnis vsu. qr cũ p iram sanguis circa cor accen/dit̃ corp⁹ reddit̃ intpatũ vt nõ possit debita rõne vti. licz eñ rõ p intelle/ctũ non sit virt⁹ corpalis: vtit̃ tñ corpalib⁹ organis. pter qd corpe exñte indisposito nõ põt libere vti actu suo: Juxta illud Cato. Jmpedit ira aĩz ne possit cernere ver. Et Greg. v. mor. in fi. dic. Per iram sapientia pdit̃ vt q ordine agendũ sit nesciat̃. Quãtũcũqz eñ aliqs sit sapiẽs et circũspectus/impedit̃ ex ira: vt singula q videnda sũt circa negociũ qd agit vi/dere nõ possit. Hoc attendit Aristo. ij. Elen. vbi docet p speali cautela: q sophista debet sociũ ad iram puocare: qr tunc facili⁹ poterit eũ supare. Hoc bene ostendũt causidici siue puocatores in consistorijs et litib⁹ sese studiose puocãtes. turbati eñ min⁹ vidẽt: qr sicut in aquis quieta et cla/ra apparet vult⁹ inspicientis q nõ apparet in aq turbida. ita veritas appa/

Nota E
pprium subiectũ corrũpit ira
Exẽplũ
Exẽplũ
F
Jra ob/scurat intellectũ

ret z cernit a mente qeta q̄ videre nequit ab eadez passionata. Sic ꝑ ira dissuadet cuilibet sapiēti saltē ira mala. Vñ ꝑ sapientē dr Eccs. vij. Ne sis velox ad irascendū:qꝛ ira in sinu stulti requiescit.ptz h qꝛ fm Egidium de regi.pnci.vbi s̄. Ira velox q̄ vicz p̄cedit rōnez dupl'r est cauēda. Prio qꝛ nō pfecte rōnem audit. Scdo qꝛ eā obnubilat. ꝓpterea ira rōnez p̄cedens fm pħm.vij.Ethi.assilat canibꝰ vel seruis velocibꝰ. Serui em̄ veloces statim cū audiūt verbū dñi añq̄ꝫ plene pcipiunt p̄ceptū eiꝰ currūt vt exequant eiꝰ mandatū:q̄re ꝯtingit eos deficere:qꝛ nō pfecte pceperūt quō exequēdū sit mādatū illud. Sic etiā canes statim cū audiūt sonitū latrant:nō attendētes an veniēs sit amicꝰ vel inimicꝰ. Sic z iratꝰ facit statim em̄ cū ratio dictat vindictā esse faciendā:vult currere vt vīdictā exequat.nō expectās sup h iudiciū rōnis q̄liter vindicta illa fieri dbeat Quō āt rōnez obnubilat dictū est s̄. Sic ꝑ ptz quō ira obscurat intellectum. Q aūt ira maculet affectū:ptz. Sic em̄ ab igne fumꝰ ascendens maculat domū:z si qd est ibi pulcre depictū obscurat. Sic reuera fumꝰ cholere in aīa fedat z obscurat pulchritudinē sil'itudinis:z imaginis diuine ibi nāliter depicte. Vñ Greg. v.moꝛ.vbi s̄. Dū mansuetudo ꝑ iraz amittit:diuine imagis sil'itudo viciat. E cōtra vo:qꝛ:otiens turbulētos motus animi ꝑ mansuetudinē restringimꝰ:redire ad sil'itudinē ꝯditoꝝ conamur. Hec ibi. ¶ Quarto ira inficit ꝯceptū. Nulla em̄ est passionū corpaliū:q̄ ita facilit̄ transeat a parētibꝰ in fetum ab eis genitū.sic̄ ira q̄ sic hoi innascat. Et ideo ira nālioꝛ q̄ꝫ ꝯcupiscentia ꝑ pħm affirmat. vij. Ethi. Et hoc etiā Albertꝰ tractat. vij. Ethyco. dicēs. Ira est valde nālis si accipiat natura vt est principiū generatiōis:qꝛ freq̄ēter innascitur a parentibꝰ. Cuiꝰ tamē assignat causam. Nam dicit q̄ caloꝛ cordis p̄scindit semen a generantibꝰ z informat vniuersali ꝟtute. Et ideo caloꝛ cordis parentis si est fumosus cholericꝰ z amarus.ipa generatio dispositionē accipit ad iracundiā in eo qui ex tali semine natus est. Sic de cōcupiscentia q̄m cōcupiscentia tactꝰ:non in naturalibꝰ sed in ipsa cōi complexione fundat cui est cōplexionata. Et ideo fm respectū ad parētes ex parentibꝰ naturalioꝛ est ira q̄ꝫ cōcupiscentia. ¶ Unde recitat Albertus vbi s̄. Q. quidaz accusatꝰ q̄ patrē ꝑcussit:excusando se dixit q̄ ira esset sibi ex patre ingenita. Cuiꝰ signū induxit:q̄ etiā pater suus patrem suum ꝑcussit:z auus ꝓauū. Et ostendens puerū filium suum dixit. Et iste filius meus ꝑcutiet me cū vir factus fuerit:qꝛ ira illi ingenita est. Obꝰ em̄ nobis fm totam genealogiam ira cōnata est. ¶ Et alius ꝑ filiū suum tractus ad ostia:filium q̄escere iussit: allegās q̄ vlteriꝰ trahendus non erat:qꝛ antea ipe patrem suum nō vltra q̄ꝫ ad ostia traxerat. Quāuis autē ira innascat a caloꝛe cordis generātis.alteratiōe tñ corporis et ineq̄litate materie:aliq̄n fit ineq̄liter in filio z in patre. Hec Albertus. Stat em̄ bene filiū magis a natura inclinari ad incōtinentiā q̄ꝫ patrē. z tñ ex alteratiōe corpis ꝑ resistentiā tentationū esse castissimū:sic et de ira pōt dici. Ex illo ꝑ ptz malicia ire:q̄ p̄ ceterꝭ passiōibꝰ a pncipio inficit

Ira p̄cedēs rōnē dupl'r est cauenda

Ira maculat affectū

B.

Ira inficit cōceptū

Exēplū

conceptū 7c. ¶ Quinto ira dimittit opus bonū imperfectū. Uñ sicq̃s ali/ qd bonū incipit/7 ab ira apprehēdit/imperfecte illud facit/et ad cōpletā pfectionē nō deducit. Et causa est: q2 ira complete rōnem non audit. Et ideo illud qd fm rōnem pficiendū est nō pficit. vt oñdit Arist. vij. Ethi. vbi s. f. vbi iram pcedentē rōnem assilat canibo vel seruis velocibo. O quotiēs deupti viri 7 mulieres ad iram cōmoti impediunt a deuotiōe/ ab oiōne/aut ptēplatiōe. Quotiēs etiā iudex volens facere iusticiam p iram impeditur ab executiōe. Quotiens 7 aliquis incipiens benefacere pximo/vel p mutuū/vel pietatē: si ad iram mouet cessat a bono ope: di. Ego volebā huic h 7 hoc dedisse: vel talit 7 taliter eū iuuisse: nūc ego no lo facere 7c. ¶ Sexto ira pacis destruit vinculū. Quantūcūq3 em̄ fir/ mum sit colligatiōis 7 pacis naturalis vinculū. tñ hoc rumpit ire ma/ lum. Sicut apparet in Cain et abel Gen. iiij. vbi per iram Cain perijt pax fraterna. Unde Sapiētie. x. Ab hac scz sapientia: vt recessit iniust9 in ira sua/per iram homicidij/fraternitas deperijt. i. amicicia fraterna Sicut em̄ pax 7 concordia conseruat in bono statu oīa. ita ecōtra dis/ sipat dissensio 7 ira vniūsa: vt ostendit Tulli9 de amicicia. Si inqt ex re rum natura beniuolētie piūctionē exemeris: nec domus vlla: nec vrbs stare poterit: nec agricultura pmanebit: quanta etiam vis eius sit ex dis sensionibo 7 iracundijs percipere potes: que enim domus tam stabilis: que tam firma ciuitas: que non discidijs funditus euerti possit: Idem pulchre exemplificat Sene. lib. j. de ira: dicens. Aspice nobilissimarū ciuitatum fundamenta notabilia/has ira deiecit. aspice solitudines p multa miliaria sine habitatore desertas. has ira exhausit. aspice tot me moria dignos duces/alium ira confodit/alium intra sacra mense ira p cussit/alium filij patricidio dare sanguinem iussit. Hec ibi. Ira igitur omnem pcordiam rumpit/amiciciam tollit/pacem interimit/litem se/ rit/7 discordiam nutrit. sicut scriptū est Prouerb. xxix. Uir iracund9 puocat rixas. Et ibidem. Uir iracūdus effodit peccata. quia malos q̃s ad discordiā prouocat peiores facit. Et ideo fugiendi sunt iracundi: qa sunt pacis 7 societatis turbatiui: sicut ex natura 7 scriptura potest ostē/ di. Animalia em̄ rapacia 7 iracūda nō sunt in pgregatione aliqua soci/ anda. sed sunt sola. imo fugiunt 7 inclamant ab alijs ipsorum iram de/ testantibus. vt ostēdit Albertus sup. j. Politicor. in pem̄. dicēs. Aues inquit rapaces et iracunde: sicut falcones/accipitres/et aquile/semper sunt sole. vt dicit Aristo. in de animalibus. 7 fugiuntur 7 inclamantur ab alijs auibus. pter hoc q corrumpunt naturalē coniunctionem aui/ um 7 societatem. sic etiam fugiendi sunt iracundi: quia pacis turbatiui vt ibidem intendit. Ideo dicit Prouerb. xxij. Noli esse amicus homi/ num iracundo. neq3 ambules cum viro furioso: ne forte discas semi/ tas eius: 7 sumas scandalum anime tue. ¶ Septimo ira excedit cor/ rectionis modum. qui cū ira detinet delicta corrigere debite nequit: qa cum ad vindictā sumendā maxie de pprijs iniurijs pl9 q̃ lesus sit naliē

H
Ira op9 imperfectū dimittit

I
Ira vin/ culū pa/ cis dstruit

Iracūd9 pacis 7 so/ cietatis ē turbati/ uus

K
Ira exce dit corre ctiōis mo dum.

inclinet̄:vt dt Egidi⁹ de regi.pnci. li.j.pte.ij.c.xxvij.q̄ irat⁹ excedit mo-
dū correctiōis:maxime si ira rōnem supauerit. Un̄ Grego.in moral'.dt.
q̄ in correctiōe vicioꝝ iracūdia subijci debꝫ mēti ꝛ nō pesse.qꝛ siqs corri-
gere nitit̄ ꝛ ira ↄtinet/opprimit anteq̄ꝫ corrigat. Hoc multū ↄsideraue-
rūt passionū victores antiq̄:q̄ quātūcūqꝫ lesi/noluerūt se vlcisci irati:sꝫ
vel alijs cōmiserūt/vel expectauerūt tpus q̄ fuerūt extra passiōem ire po-
siti.qꝛ nō bn̄ pōt aliū corrigere q̄ seipm nō habꝫ in ptāte. Sicut de h̄ di-
Exēplū cta sūt exēpla sup̄ ser.xlij.E.Et Valeri⁹ li.iiij.rubca.j.de platone dt.Q
cū in delictū serui vehemēter exarsisset:iussit seruū stati ↄponere tunicā
ꝛ pbere scapulas v̄beribꝫ.Et plato sua manu cesur⁹ stetit. Et cū se irasci
intellexit:ne videtee modū excederet/manū quā in altū ad cedendū ere-
xerat suspēsam cesuro similis tenuit.ꝛ a pcusso p̄po amico tūc supueniēte
qd ageret interogat⁹:rn̄dit.Ego exigo penas ab hoie iracūd⁹.Et sic fuū
castigandū amico tradidit:timēs ne ex ira modū correctiōis excederet.
Exēplū dicēs.Nullo mō ille fuus i eius ptāte sit q̄ in sua nō est. ¶ Idē recitat
Proclus de puidētia.q.viij.de Theana:q̄ ad ministrā ait . Si nō essē
irata/v̄berarē vtiqꝫ te.Et ibidē dt.Miro mō antiq̄ phi obstabāt sibijp̄e
ne vincerent̄ ire passiōibꝫ.Un̄ ꝛ Sen̄.li.iij.de ira.dicit de Socrate.q̄ mlͭ
tū suis passiōibꝫ dn̄abat̄.Erat em̄ i eo signū ire/vocē submitte:parci⁹ lo-
qui.qꝛ tūc apparebat q̄ sibijp̄i obstabat:vt rōne suos imper⁹ cohiberet.
Si ḡ h̄ fecerūt antiq̄/legis dei ignari:qd facere debēt chriani:ꝛ maxime
rectores alioꝝ ꝛ p̄lati:talibꝫ exēplis edocti/ꝛ p̄mio eterno allecti.vt vicꝫ
nō ex ira(licꝫ zelū habeāt)iudicēt:sic q̄ ira rōni dominet̄:sed irā subiectā
rōni habeāt.ꝛ tūc fm q̄ iustū ē seip̄os tenēres patient̄ corrigāt:vt docet
L Grego.v.moral'.in fine. ¶ Ex illis ḡ pꝫ q̄ correctores alioꝝ maxie de-
bēt ab ira excessiua cauere.qꝛ in sua debēt eē ptāte q̄ alios habēt corrige-
Exēpluꝫ. re.Cui⁹ exēpluꝫ manifeste pꝫ in rege apū:de q̄ dt Sen̄.li.j.de clemētia.
Apes inqt sunt iracūdissime:ꝛ p captu corporis pūgitissime.ꝛ aculeos in
Rex apū vulnere relinquūt. Rex ip̄e sine aculeo est. Nouit em̄ natura nec seuū es-
aculeum se nec vltionē magnā petere.telūqꝫ detraxit:ꝛ irā ei⁹ iermē relidt.Exēplū
nō habet h̄ magnis regibꝫ ingerēs. Hec Seneca. ¶ Exēplo ḡ regis apū sine acu
leo ire debēt eē rectores alioꝝ:ita q̄ irā rōni subijciāt ꝛ v̄tute regant.fm
illud Eccli.xxviij.fm v̄tutē hoiēs sic iracūdia illi⁹ erit. Sic ḡ pꝫ terti
um pncipale q̄nta mala ira inferat p̄prio subiecto
M ¶ Quarto pncipalit̄ ira nocꝫ proximo:qꝛ fere oia mala q̄ homies inferūt
sibi inuicē/pcedūt ex ira. Jō multū sibi debet cauere q̄libꝫ hō ab ira.quia
nisi h̄ fecerit/intolerabilis est hoibꝫ:fm illud Prouer.xxvij. Graue ē sa-
xum ꝛ onerosa est arena:sed ira stulti vtroqꝫ grauior est. Et Eccl'i.xxij.
Sup plūbum qd grauabit̄? Et q̄d illi aliud nomē q̄ꝫ fatu⁹? Arenā ꝛ sa-
lem ꝛ massam ferri facili⁹ est ferre q̄ꝫ hoiem imprudētēꝫ ꝛ fatuū ꝛ impiū
Hō em̄ iracūd⁹ p̄cipue ē onerosus amicis ꝛ familiaribꝫ suis. Un̄ Pro
uerb.xxij. Noli esse amic⁹ homi iracūdo:neqꝫ ambules cū viro furioso.
N ne forte discas semitas ei⁹:ꝛ sumas scandalū anie tue. ¶ Triplici autē

rōne nō debꝫ bō q̄rere amiciciā hoīs iracūdi. Primo iō: q2 paꝝ durat talis amicicia. ignis em̄ ire cōburit i eo vinculū amoris. Scd̄o q2 homies iracūdi sūt velut lignū ignitū qd̄ ꝯsueuit exurere ea q̄ tangit. Tertio q2 sūt velut lignū spiosuꝫ qd̄ pūgit amplectētes se. iō familiari amore amplectēdi nō sūt. licꝫ em̄ hō amat oēs arbores q̄s habꝫ: spinosas tn̄ libent̄ declinat. Sic licꝫ oēs hoies amādi sint: tn̄ familiaritas iracūdoꝝ declināda est. Sic ḡ ptꝫ in h̄ s̄mōe quō ira displicet deo: placet diabolo: nocet ꝓprio subiecto: ꝛ nocꝫ ꝓximo. Hoc bn̄ attēdit Joseph q̄ loqn̄s ad frēs suos ituros ad pr̄em dixit Gen̄. xlv. Ne irascamini i via. sic ꝛ nos frēs sumus i via ad pr̄em nr̄m celestē tēdentes: ꝛ iudicē q̄ iusticiā nob plenarie exhibebit. Singul' em̄ dieb9 facim9 vnā dietā magnā ad iudicē magnū. Et iō dbem9 eē in pace ꝛ mūda ꝯscia Mat. v. Esto ꝯsentiēs aduersario tuo dū es i via: ne forte tradat te aduersari9 iudici: ꝛ iudex tradat te ministro ꝛ i carcerē mittar. Amē dico tibi: nō exies inde donec reddas nouissimū q̄drātē. Sup h̄ v̄bo Mat. v. Esto ꝯsentiēs ꝛc̄. dt̄ Aug. i li l. homel'. homelia. xxij. Nunqd diabol9 ē aduersari9 cui debꝫ ꝯsentire chrianus. Queram9 ḡ illū aduersariū cui ꝯsentire debem9 ne tradat nos iudici: ꝛ iudex mistro: ꝛ mister mittat i carcerē. Queram9 illū ꝛ ꝯsentiam9 illi. Et subdit. Si peccas: aduersari9 tu9 s̄mo dei ē. Uerbi gr̄a: forsitan delectat te iebriari ꝛ dt̄ tibi/noli. delectat te nugari/dt̄ tibi noli. delectat te furtū facere/ꝛ dt̄ tibi noli. delectat te adulterari/ꝛ dt̄ tibi noli. In q̄buscūq3 petis volueris facere volūtatē tuā/dt̄ tibi noli. Et sequit̄. O q̄ꝫ bon9 aduersari9: q̄ꝫ vtilis: nō q̄rit nr̄am volūtatē s3 vtilitatē. aduersari9 ē nobis q̄ꝫdiu sum9 ꝛ ip̄i nob. q̄ꝫdiu tu tibi inimic9 es: inimicū hēs s̄monē dī Esto tibi amic9 ꝛ ꝯcordas cū ip̄o. Nō homicidiū facias audi ꝛ ꝯcordasti. nō mechaberis: audi ꝛ ꝯcordasti. nō falsum testimoniū dices: audi ꝛ ꝯcordasti. nō ꝯcupisces rē ꝓximi tui: audi ꝛ ꝯcordasti. In his oīb9 si cuꝫ ip̄o tuo aduersario ꝯcordasti dic mihi qd ꝑdidisti? Nō solū nihil ꝑdidisti: s3 ꝛ teip̄m q̄ ꝑieras inuenisti. Uia vita ista ē. si ꝯcordauerim9 cū illo: si ꝯcordauerim9 illi: finita ista via nō timebim9 iudicē vel ministꝝ vel carcerē. qn̄ finit̄ via: nō oīb9 vna hora finit̄. vnusq̄sq3 hꝫ horā suā qn̄ viā finiet. finisti istā vitā: finisti viā. Cōcordem9 ḡ cū aduersario: nescim9 qn̄ via finiet̄. Cū via finita fuerit: iudex restat/mister/ꝛ carcer. Si āt ꝯcordaueris cū aduersario i via: ꝑ iudice iuenies patrē: ꝑ mistro āgelos: tollētes te i sinū Abrae. ꝑ carcere ꝑadisū. Hec Aug. Implorē9 ḡ diuā clemētiā vt gr̄am nob tribuat vicēdi passiōes ire: vt iuxta thēa irascamur virtuose ꝛ nō peccem9. Qd̄ nob p̄stare dig. iesus chr̄s dn̄s nr̄ i se. bn̄di. Amen.

¶ De detestatiōe Jre Sermo. XLV.

Irascimini ꝛ nolite peccare. psal iiij. ¶ In p̄cedenti sermōe audistis q̄ntū ira sit nociua ꝛ detestabil': q2 displicet dō multipl'r ꝛ placꝫ diabolo. hoi etiā irato ira m'ta īfert mala ꝛ nocumēta. ꝛ sil'r ꝓximo suo: vt lati9 itellexistis i ser. p̄cedēti. Quāuis āt illa sint m'ta ꝛ mag̃: ꝓp' q̄ merito q̄libꝫ hō vigilare deberꝫ ne ꝑ irā vi

ceret et peccaret. attñ cogitaui adbuc pl'a subiferre i pñti ser. q veniũt ad detestationẽ ire. vic; q irati ml'tis reb vilib cõparant/ róe pprietatũ suaꝝ q̃s i se hñt. ppt q̃s iteꝝ hõ diligent inuigilare d; ne irascẽdo peccet: iuxta thema. Pro grã Aue maria. ¶ Irascimini et nolite peccare. vbi s.

B ¶ In p̃senti s̃mõe videdũ est quõ irati mult reb vilib comparant. ex q̃bus suã sentiũt stulticiã et nocumẽta.

Irat⁹ cõpat diuersis reb
- Domũ incendẽti
- Fluuio torrẽti et pluuie cadẽti
- Aceto corrũpẽti
- Draconi nocẽti
- Ignito serpẽti
- Tauro mugienti
- Api cõfigẽti
- Cani rabiẽti
- Apro se ledẽti
- Ericio ferẽti
- Urse pariẽti
- Bufoni frigescẽti.

Ira cõparat domũ incẽdenti ¶ Primo iratus cõpat domũ icẽdẽti. Sic ei q̃ hr̃et domũ ligneã pulcrã oĩb abũdãtijs refertã/ et copijs ad vitã necarijs plenã: et icẽderet eã. q̃ in cẽsa pderet domũ et totã suã subam. et p icẽsionẽ p⁹ rãtas diuitias icurreret egestatẽ et miseriã. sic p oĩa facit iracũd⁹ igne cholere succẽsus: q̃ h; domũ mẽt plenã ṽtutib et diuitijs spũalib: vt de eo dici possit illd ps. Glia et diui. i do. ei⁹. Diuitie. s. ṽtutũ. De q̃b scribit Ecci. xliiij. Hoies di uites i ṽtute pulcritudis studiũ hñtes. Et. j. ad Tĩm. vj. Diuitib hui⁹ se culi p̃cipe diuites fieri in opib bõis. Tal' aũt irat⁹ cũ igne cholere vltra modũ icalescit: ad sibilũ vni⁹ ṽbi gfam quã hab; pdit: ita vt cor suũ qd erat templũ spũsscti: fm illd. j ad Coꝝ. iij. Nescitis q tẽplũ dei est vos zc. efficit tẽplũ diaboli irã et dissensionẽ suadẽt. Sicut eñ igne spũsscti cor succẽdit ad amorẽ dei et pxi: sic igne diaboli destruit ignis et amor di et succẽdit tẽplũ diaboli: fm illd ps. Incẽderũt igne sanctuariũ tuũ: et p cõñs oẽs diuitias spũales tali igne irat⁹ pdit. q p irã mãsuetudo tollit/ hũilitas cõculcat: et suybia erigit: cõcordia et pax amittunt: et tota vita iu sticie pdit: vt lati⁹ oñdit Greg. v. mora. i fi. Et tãdẽ ṽificabit de ill' illud Ecci. ij. scptũ. Ue his q̃ pdiderũt sustinẽtiã: et q̃ dereliq̃rũt vias rectas: et diuerterũt i vias p̃uas.

Fluuio torrenti. ¶ Scdo irat⁹ assimilat fluuio torrẽti et pluuie cadẽti. Et p̃mo fluuio torrẽti triplici sĩl'itudĩe: vic; q ira vt torrẽs ẽ ipetuosa/ dãnosa et piclosa. Primo ira vt torrẽs ẽ ipetuosa. Nã torrẽs vt dr Isi. i li. Etym. ẽ aq̃ cũ ipetu veniẽs. Et iõ sic dict⁹: q pluuia crescit: et sicci tate torrescit. i. arescit. Sic ẽ ira illoꝝ q̃ subito et m'tũ accẽdũt: et tñ cito cessant et ad se reuertunt. tales ãt ipetuosi dicũt. De q̃z q̃libz dici pt illd Esa. xxxiij. Cõuertent torrẽtes ei⁹ i picẽ. s. ppt velocẽ cholere accẽsionẽ. et irã p modũ pac' iflãmantẽ. Scdo ira p modũ torrẽt ẽ dãnosa. sic eñ torrẽs vias õstruit: terras corrodit: et vicina loca sũmergit. sic ira exces siua destruit vias rõnis: corrodit vires corpis: et inũdũ noc; ppinq̃s et vi cinis. vt d sic irato possit dici illd Esa. xxx. Spũs ei⁹ velut torrẽs iundãs vsq ad mediũ colli/ ad pdẽdas gẽtes i nihilũ. Tertio dr torrẽs: q vt tor rẽs ẽ piculosa. Sic eñ aq̃ torrẽt cũ ipetu venit: sibi obuiãtia diluit: lapillos et paleas coaceruãs secum ducit: et sic i mare descẽdit/ vbi oẽs flu

ui⁹ nomē ⁊ dulcedinē suā pdit. Sic ira cū ipetu crescit: sibi obuiātes et resistētes si pt ꝓsternit: ⁊ cū iportunitate alios sibi vnitos secū in piculū trahit. lapillos ⁊ paleas secū ducit/ qꝛ leues ⁊ paruas iurias i se vlciscē do reuoluit. ⁊ sic q̄si i mare descēdēs oēm dulcedinē amittit. dū māsue/ tudinē ⁊ pietatē relinqt: ⁊ cordis amaritudinē adqrit: ⁊ alios turbat ⁊ secū i amaritudinē ducit. vt a talibꝫ turbat⁹ dicere possit illō ps. Torrē tes iniqtatꝫ ꝯturbauerūt me. Ecce quō ira assilat fluuio torrēti. ¶ Se ꝯ ira assimilet pluuie cadēti ptꝫ. Nā sic pluuia ipetuose cadēs ⁊ ruēs nō lēte descēdēs/ plātas ōstruit ⁊ ānullat: qꝛ frigiditas q̄ tūc i pluuia dn̄at q̄litas mortificatiua extat. qn̄ v̄o pluuia ē suauis cū hūido aereo ⁊ terre strifico terrā iebriat ⁊ fecūdat. Jmber em̄ iebriat t̄rā ⁊ fecūdat eā: ⁊ ger/ miare eā fac. Esa. lv. Sic ira ipetuosa rōnis iudiciū ledit ⁊ oēm māsue tudinē tollit. ira em̄ nō hꝫ miscōiā. Prouer. xxvij. Ecōtro v̄o si ira ē sua/ uis ꝑ dilectōem hoim: dū cadit ꝑ odiū viciorꝫ/ grām dei recipit: ⁊ ex hac cordis terra piguescit. qꝛ sil' māsuetudinē miscōie cū tꝑamēto vltōie ire i se claudit. vt de hac dici possit illō Ecci. xvj. Miscōia ⁊ ira cū illo. — *Pluuie cadenti*

¶ Tertio ira cōpat aceto corrūpēti. sic em̄ acetū vas cui ifundit' ificit ⁊ corrūpit: ita ira ꝑ cholerā mētē amaricat ⁊ destruit. Un̄ Aug. Sic ace/ tū corrūpit vas si diuti⁹ ibi fuerit: sic ira corrūpit cor si i aliū diē durauerit. Jmo sic acetū i nitꝛ missū feruere fac/ sic ꝙ ꝓtin⁹ ebullit: vt dt Gre. sup Ezech. par. j. hom̄. ix. tractās illō Prouer. xxv. Sic acetū i nitro sic q̄ cātat carmia cordi pessimo. Nico. de lyr. Nitꝝ ē spēs q̄dā sal': q̄ ꝑfusa aceto crepitat ⁊ fumat: sic calx viua i aq̄ posita. sic ē q̄ cātat carmia cor/ di pessimo. i. q̄ dt leges ⁊ ꝓbas hoi obstiato. qꝛ ex h̄ nō corrigit': sꝫ magꝫ obstinat'/ irascit' ⁊ ꝓuocat'. Sic ira ifusa mēti in itellectu ꝯspicuo mox ꝑ cholerā feruescit: ⁊ ꝑ ipetū iproperiorꝫ ebullit: ⁊ totū qd int⁹ est ad modū olle igne succēse emittit: ſm illud Prouer. xv. Os fatui ebullit stultici/ am. i. feruent' ⁊ impetuose ꝓfert eā. — *B aceto corrūpenti.*

¶ Quarto ira assimilat' draconi nocēti. Dicit em̄ Plini⁹: ꝙ draco i emissiōe veneni sui linguā erigit: ⁊ ex calore veneni qn̄qꝫ aerē inflāmat ⁊ accēdit: vt videat' ex se ignē spirare. ⁊ dum flatū suū igneū emittit/ aerē inficit ⁊ corrūpit: ⁊ sic mortē ⁊ pesti lētiā aliqn̄ inducit. sicut narrat Aristo. de ꝓprietatibꝫ elemētorꝫ. Et Alb/ tus refert de duobꝫ draconibꝫ inter duos mōtes armenie: tēpore Philip pi regis cōtra se spirantibꝫ: ⁊ omnē t̄rā sequētiū ꝑ illam viā vitā destruēti bus: ꝑ Socratē postea interfectis. Sic reuera facit ira que flatu chole/ re sue ignem accēdit iracundie. ⁊ homines ad lites ⁊ mortalitates infe/ rēdas ipellit: supnam ꝯcordiā tollit: v̄tutes corrūpit: ⁊ totā tā spūalem q̄ꝫ corpalē vitā interimit. Et idē vult Bern̄. in snia sup ps. Qui habitat — *Draconi nocēti* — *Exēplū*

¶ Quito ira assimilat' ignito serpēti. Sicut em̄ s̄pētes igniti interfece rūt plures ⁊ vexauerūt filios isrl' i deserto. Nūe. xxj. sic reuera ignis iracū/ die, tā hoies religiosos in desertis claustrorꝫ existētes solēt vexare: q̄ꝫ eti/ am hoies mūdanos i deserto hui⁹ mōi cōmorātes. Iracūdie em̄ spūs ma xime vexat viros religiosos. qꝛ q̄s nec luxuria nec auaricia vicere potuit — *E Serpēti ignito*

Exẽpluz. bos interdũ ira vicit. Sicut i vitaspatrũ de q̃dã narratur: q̃ ꝓpter irã a congregatiõe se seq̃strauit religiosoꝝ: ꝛ solitudinẽ petijt. Et cũ semel lagũculã aq̃ ipleuit vsa fuit. ꝛ sic tertio sibi ↄtigit. q̃ irat⁹ ab eo/ spũ iracũdie se vexari itellexit: q̃ in ↄgregatõe fratꝝ ipm ad ipatiẽtiã istigauit. Et maxime ad h̃ monachos inflãmat: qꝛ ꝑ eã oĩe ipoꝝ meritũ necat. Uñ dixit abbas Agathõ. Iracũd⁹ etiãsi mortuos suscitauerit nõ placꝫ deo ꝓpter iracũdiã suã. Obiurgatio eñ ꝛ ira annullãt subam. Eccli. xxj. substãtiã anie vicꝫ ꝛ corpis atqꝫ reꝝ tpaliũ. qꝛ ꝑ iraꝫ ꝑdunt ṽtutes: destruit corp⁹: ꝛ ꝑdunt res tpales. Uexat etiã ira seculares i deserto hui⁹ mõi habitãtes. Desertũ eñ dr̃ vastitas hui⁹ mõi: in q̃ freq̃nti⁹ ludũt demões bestie agri. Dicit aũt desertũ q̃si a ṽtutũ admistratõe derelictũ: vt dr̃ Bernar. in q̃dã ser. In h̃ deserto hoies ex cholera se mutuo inficiũt. litigia ꝛ pugnas incipiũt: terrã ꝑ rapinas ꝛ incẽdia destruũt: ꝛ oẽ fed⁹ anie dirũpũt: ꝛ diuersis dolis alios subuertere q̃rũt. De q̃bꝫ dr̃ ps̃. In iracũdia terre loq̃ntes dolos cogitabãt ¶ Sexto ira assilatur tauro mugiẽti. Dicit eñ Aristo. i li. de aialibꝫ. q̃ taur⁹ ẽ magne ire. alios ipugnat/ cornibꝫ ipetit ꝛ vẽtilat/ se i feruorẽ supbie excitat: terribilr mugit siue boat. Sic reuera irat⁹ ꝛ cholera accẽsus ꝑ oia facit. Nã alios subuertere pugnando ↄtẽdit: se ex modico ṽbo lesum ostẽdit. ꝛ tũc vidictã q̃rit. Uñ a talibꝫ iratis ipugnat⁹ dicere potest illd̃ ps̃. Tauri pingues obsederũt me. Item vt taur⁹ irat⁹ se extollit: alios despicit: paupes ꝛ iferiores sibi vi subijcere req̃rit. Hoc cuilibꝫ Sapiẽs inbibuit cũ dixit Eccl. vj. Nõ te extollas i cogitatõe tua velut taur⁹. Itẽ vt taur⁹ mugit ꝛ boat cõminãdo: clamat indignatur/ blasphemat/ iniuriatur ꝛ vitupat. qꝛ de ira ꝓcedit tumor mẽtis indignatio ꝛ blasphemia: ait Grego. xxxj. moral.

Mõs dr̃ desertũ

D

Ira assimilatur tauro

E

Api ↄfigenti. ¶ Septimo ira assimilatur api ↄfigẽti. Apis ãt maxie ire existit: vt ostendit Señ. li. d̃ ira. Apes inq̃t sũt iracũdissime: ꝛ ꝓ captu corpis pugnacissime: ꝛ aculeos i vulnere relinquũt. Et vt dr̃ Aristo. i li. de aialibꝫ. Apis moritur dũ pũgit: qꝛ aculeũ quẽ infigit i vulnere relinq̃t: qd̃ sine amissione intestini nõ fit. Sic cũ q̃s se vidicãdo ex ira aliũ pũgit intestinũ fraterne charitat̃: in q̃ ẽ vita nr̃a spũal(vt ait apl's) amittit. Uñ apl'us Ioã. dr̃. Trãslati sum⁹ de morte ad vitã q̃m diligim⁹ fr̃es. j. Io. iij. Et sic irat⁹ furore ꝓprio se interimit. ꝫm illd̃ Job. v. Uirũ stultũ iterficit iracũdia. Uñ et Aris. i li. de aialibꝫ dr̃. q̃ aialia iracũda sũt vite breuis. Iracũdia eñ minuit dies. Eccl. xxx. Hoc bñ i Nabal stulto patuit. j. Reg. xxv. q̃ cũ audiuit q̃ Dauid eũ interfecisset nisi Abigail vxor sua aim ei⁹ mitigasset: ifra decẽ dies ꝑ iracũdia mortu⁹ fuit. De h̃ s̃. sermõe. xlij. B.

F

Cani rabiẽti ¶ Octauo ira compatur cani rabiẽti. de q̃ Cõstãti⁹ in viatico dr̃ q̃

Canis rabidus
- Soliuagus incedit
- Turma alioꝝ canũ ipm fugit
- Aperto ore currit
- Linguã pendentem gerit
- Saliua sibi defluit

In omne obiectū vt cecus impingit
Oculos rubicūdos gerit
Cōtra vmbrā ꝓpriā clamat ꝛ cholerā ostēdit

Sic ꝑ oīa irat⁹ fac. Nā soliuag⁹ icedit: cū nll'a societas eū sustiere posse Et iō dr Prouer. xxij. Noli eē amic⁹ hoī iracūdo. Cui⁹ cāe declarate sūt i ser. xliij. N. Apto ore currit. qꝛ ꝟba litigij ꝛ maledictiōis ꝓferre nō desi nit: ꝛ sic oēs turbat. vtꝫ ī. ser. xliij. L. Vn̄ Eccl. xxviij. Nō iracūd⁹ incēdit litē. ꝛ vir pctōꝛ ꝯturbat amicos. Linguā etiā pēdētē gerit. qꝛ liguā a ꝯui cijs ꝛ cōminatoīb⁹ ꝯtinere neqt. totū eīn spm̄ suū ꝓfert stult⁹. Prouer. xxix. Saliua sibi defluit: qꝛ sapiam ꝑdit. Saliue eīn noīe sapia dsignat sicut i euāgelio legit: q dn̄s expuēs tetigit linguā muti: ait Greg. super Ezech. Et Greg. v. moral'. dt. Per irā sapia ꝑdit: qꝛ ira i sinu stulti reqe scit Eccs. vij. Et sic q̄si cec⁹ i oē qd sibi resistit/siue audiēdo siue vidēdo ipingit. Nā i oī ꝟbo/risu/ꝛ gestu offendit. iō ꝯ oia q̄ videt vl' audit repu gnat ꝛ irascit: ꝛ q̄si arreptici⁹ qd tūc faciat nō ꝯtuet. Oculos etiā vt ca nis rabid⁹ sanguineos gerit. Ad lrām. Rubicūd⁹ coloꝛ i ocul' iratoꝝ ex istit. qꝛ iratꝭ rubescūt oculi: vt dt Aristo. i li. de ꝓble. Cui⁹ rō ē: qꝛ ira cuꝫ sit accē sio sanguis circa coꝛ: iō irati ifrigidant circa ptes iferioꝛes: eo q caloꝛ trahit ad ptes supioꝛes. q̄ qdē caloꝛe ad faciē veniēte necesse ē eum rubere. ꝛ qꝛ oculi sūt albi/ruboꝛ i eis ampli⁹ ꝑcipit q̄ꝫ i facie: ꝓpt incōsue tū coloꝛē i ocul' adqsitū. cū ipa facies nāli' ad rubedinē iclinet: vt expo nit paduan⁹ i cōmēto ibidē. sicqꝫ irat⁹ vt canis ruboꝛē i ocul' gerit. Iteꝝ vt canis rabid⁹ ꝯ vmbrā ꝓpriā clamat ꝛ cholerā ostēdit: qꝛ apud se ext̄ns murmurat: ꝛ sic q̄si cōtra ꝓpriā vmbrā latrat. Et iō bn̄ ait Boet. iiij. de ꝯsol. ꝓsa. iij. Qui ferox ꝛ inqet⁹ liguā litigijs exercet/cani cōpabil' est. Ex his ḡ ptꝫ q hō iracūd⁹ bn̄ figurari pōt ꝑ demōiacū illū de q̄ legit Mar ci. ix. Mgr̄ attuli tibi filiū meū hn̄tē spm̄ mutū: q̄ vbicūqꝫ eū apphēde rit/allidit illū: ꝛ spumat ꝛ stridet dētib⁹ ꝛ arescit. Matt. etiā. viij. legit q occurrerūt dn̄o duo hn̄tes demonia/seui nimis: ita q nemo posset ꝑ trāsire ꝑ viā illā. qb⁹ satꝭ assimilat hō iracund⁹ ¶ Nono irat⁹ compat apꝛo se ledēti. Nā aper ē seuissim⁹: vt dt Isid. xij. Et m. c. j. Aper a ferita te dict⁹ ē. h (vt ait Pli. ꝛ allegat i li. de ꝓprie. reꝝ) tāte ē furiositatꝭ q ꝑui pēdit inuasoꝛē: ꝛ ꝯ venabulū venatoꝛis itrepide se opponit. Et iō ad ve nabulū ferreū se infigit. ꝛ etiā trāsfix⁹ vires recolligit: ꝛ mira audacia iā moꝛtꝭ ꝑiculo se expōit. Sic cholera accēsus ꝑiculū bellicū nō attēdit: in ermis aliqn̄ nud⁹ armatū iuadit. ꝛ iā q̄si trāsfix⁹ vuln⁹ ex furia n̄ ꝑpēdit vt recte illi dicat illud Job. v. Virum stultū interficit iracundia.

¶ Decimo irat⁹ ꝯpat ericio ferēti. Vn̄ i li. de sitū. reꝝ dr: q cirogrill⁹ ē aial q̄ alio noīe dr erinaci⁹: ad modū ericij spinosum. h aial ad arboꝛeꝫ vadit pomis refertā: i pomis se iuoluit: ꝛ poma ifixa spinis secū ad an trū gerit: ac vnū i oꝛe sumit. Sꝫ dū sic onerat⁹ icedit/si vnū pomū d su is spinis ceciderit ꝓpt irā ꝛ idignationē oia de doꝛso excutit. ꝛ vt iteꝝ se oneret ad arboꝛē redit: vt dt Bart. i li. d ꝓpri. re. c. de erinacio. Sic cholē

Saliua sigt sapientiam

G Iracūd⁹ compat apꝛo.

Erinacio ferenti.

ric⁹ incēs⁹ ira facere ꝯsueuit. Nā lcȝ bonis opibꝫ plen⁹ sit. si aliqd tñ sibi displicibile obuiat vl' occurrit. stati p ipatiam ꝛ cholerā: oia excutit de-struit ꝛ pdit. fm illud Ecci. j. Iracūdia illi⁹: subūsio ei⁹ ē. ¶ Undecio irat⁹ sil'is ē vrse parieti. Nā vrsa ē bestia scuissima: vt dr in li. de ꝓprie. re. Et Isid. li. xij. Ety. ca. ij. dic: Urs⁹ fert dict⁹ ꝙ ore suo formet fetus. nam aiūt eos iformes gnāre part⁹: ꝛ carnē qndā nasci: quā mr lābiendo i mē bra cōponit. vñ est illud. Sic format lingua fetū cū ꝓtulit vrsa. Sȝ hoc imaturitas part⁹ fac. deniqȝ. xxx. die gnāt: ꝛ inde eueni ꝙ pcipitata fecū ditas iformis ꝓcreet. Sic iracūd⁹ opa ipfecta tanqȝ fet⁹ voluntati ꝓdu cit: qꝛ fm cōpletam rōnē nihil agit: sȝ ꝯfuse ꝛ inordiate opat: vt ei⁹ opus postea p actū māsuetudinis ꝛ sapie reformet. Hoc attēdit bñ Ari. vt di ctū est ĩ. ser. xliij. F. q iraȝ rōnē nō audiētē canibꝫ ꝛ suis velocibꝫ assila-uit: qꝛ sic serui veloces pfecte impiū dñi nō audiūt: sȝ mox vt medietatē audiuerit ad exeqndū currūt: ꝛ sic ipfecte vocē dñi pficiūt. Ita irati im pfecta opa rōnis agunt. ¶ Duodecimo irat⁹ assilat bufoni frigescēti. Refert Plini⁹: ꝙ i latere dextro bufonis ē os pui: qd dū in aqm feruē tē ꝓiectū fuerit eā subito frigescere facit: nec vas postea feruere sinit. Et isto osse vtunt magi ad odiū excitādū. Sicut moralisat s. Tho. i tract. de veneno pcti. Rabies ꝛ feruor iracūdie excitat odiū: ꝛ feruorē dilectio nis ꝓxi extinguit ꝛ ifrigidat. Jō bñ cuilibȝ nr̄m ꝯsulit p sapientē: vt se a tali custodiat. di. ꝓuer. xxij. Noli eē amic⁹ hoi iracūdo. Sic fm Plini. venenū bufonis int' oia venena ē frigidissimū: ꝛ insensibile reddit qdli-libet qd ꝑcutit mēbꝝ: ꝛ qsi ꝯgelat: sic vt dic s. Tho. vbi ĩ. In iracūdia nihil remanet charitati ad ꝓxim: sȝ totū qd ibi ē: ē rancor ꝛ odiū ūetera tū: ꝛ cū tps vindicte venerit absqȝ oi cōpassiōe ferit ꝛ ledit. qꝛ ira nō hȝ miscdiaȝ: neqȝ erūpens furor: ꝛ ipetū ꝯcitati spūs qs ferre pōt? Prouer. xxvij. Ecce qnta mala st i ira. Et qnta stulticia est i hoie iracūdo: q tot turpibꝫ rebꝫ cōpat. ¶ Ad maiorē tñ detestationē ire volo tangere aliqs stulticias iracūdoꝝ: qs ponūt doct. i diuisis libris. ¶ Pria ꝙ irat⁹ vult se vindicare cū ꝑiculo aie sue: ꝛ iterdū corpis: cū mag labore ꝛ expēsis et qñqȝ cruciatu inferiori cordis. ꝛ tñ nō pōt se vidicare plene. maior em̄ vin dicta quā irat⁹ pōt sumere ē mors hostis sui. q tñ in nllo sibi ꝓdest. Jdo dr ꝓuer. xx. Ne dicas: Reddā malū ꝓ malo: expecta dñm ꝛ liberabit te. Liberabit inqȝ a labore/ ab expēsis/ ꝛ a ꝑiclo aie ꝛ corpis/ ꝛ ab incendio ignis infernal/ cui te traderes vindicādo teipȝ. ¶ Scda stulticia: qꝛ ira tus puat se via p quā ad deū dȝ transire ex necitate. Uia aūt p quā ex ne cessitate trāsituri sum⁹ ad deū ē ipa miscdia. hac se puat. qꝛ ꝓxio ñ vult miseri. Judiciū ei sine miscdia illi q ñ fa. mi. Jaco. ij. Et tñ stat: ꝙ ꝓxi⁹ su⁹ ꝯ quē irascit adhuc saluet: faciēdo qd i se ē. ¶ Tertia stulticia: q cū aliqs sibi abstulerit aliqd d suo ipe i vidictā ei⁹ ꝓijcit ea q sibi remāserīt. Nā ex h ꝙ ꝓxi⁹ sibi abstulit famā aut rē tpalē: ipe a se ꝓijcit charitatē cū q i nouissimo die cōpare dȝ añ ꝯspcm̄ iudici ꝛ sine ea saluari ñ pt. fat u⁹ vtiqȝ diceret; q dū aliqs sibi auferret palliū i vidictā a se ꝓijceret tūicaȝ

H Ursa Iracūd⁹ cōpat vr se parieti

I Bufo Irat⁹ assilat bufoni fri-gescēti

K stulticie iracūdo-rum

in fluuiū/vł eā dilaniaret. Recte sic fatu⁹ dr/cui dū auferūr.x.lb. deū.in vindictā a se ꝓijcit vigīti.sic q̄nq; faciūt lusores.q̄ cū aliquā pecuniā in ludo amittūt.hāc q̄ eis supest ēt a se ꝓijciūt ꝛ sic sibi soli tꝛes nocēt. hāc stulticiā ondit Sene.di. Ridiculū ē odio nocētis inocentiā perdere. Jō dr in ps. Custodi innocētiā ꝛ vide eq̄tatē. Fatu⁹ vtiq; ē q̄ illata sibi iiuria ob h̄ a celesti hereditate se exheredicat.dū hostis sibi aufert trā:ꝛ ipē ī vindictā sibipi aufert celū:pmo pdit sua:ꝛ mō pdit seipm. ❡ Quarta stulticia:q: iux modū loq̄ndi irat⁹ vindictā iiustā q̄rēs:videt ꝯ seipz orare dicēdo. Dimitte n. de.nr̄a sic̄ ꝛ nos di.de.n.q.d.sic̄ ego ñ dmitto ꝓrio meo:nec tu de⁹ mihi dimittere dēs pctā mea. Est tn̄ vex ꝙ tal' ī ꝑsona eccl'ie tāq̄ ei⁹ mēbꝝ ñ peccat sic orādo. Jō dr Ecci.xxviij. Remitte ꝓrio nocēti te:ꝛ tūc depcāti tibi pctā soluent. Et Matth.vj. Si nō dimiserit' hoīb; nec pr vr̄ dimittet vob pctā vr̄a. Uñ Aug.dt. Unusq̄sq; talem indulgētiā acceptur⁹ ē a deo.q̄lē ipē dederit ꝓrio suo. Uia valde cōgrua ad obtinēdū a deo remissiōez pctōꝝ ē remissio iiuriaꝝ. Implorē⁹ ḡ diuinā clemētiā/vt a tāto malo ire nos ꝑuet:ne irat' demōib; inernū cruciandi tradamur:qd nob ꝯcedere dignet dñs nr̄ ies⁹ chr̄s ꝛc. Amen.

❡ De filiab; ire in genere. Sermo. XLV.

Irascimini ꝛ nolite peccare Psal.iiij. In p̄cedēti ser. audistis detestationē ire:ex h̄ ꝙ irati mlt' reb; vilib; assilant.sicut lati⁹ audistis p cōparatiōez.xij.rex. Et tandez aliq̄s stulticias iratoꝝ. Et q: sup̄ dixi de mlt' dānis ꝛ nocumētis q̄ infert ira. Nūc ꝯseq̄nt videndū erit d pctis siue filiab;/q̄ ex ira nascūt tāq̄ ex mr̄e: rōne q̄ꝝ filiaꝝ cuilib; ē necariū:vt diligent irā fugiat ꝛ euitet ne peccet ꝛ deū offendat:iux thema. Pro gr̄a dicam⁹ Aue ma. ❡ Iras.ꝛ no.pec.

❡ In p̄nti smone videndū est de filiab; ire in genere.post h̄ in (vbi s. specie. Pro q̄ notandū:ꝙ sm Greg.xxxj.mor.sex sūt filie ire q̄s ꝛ ponit ꝛ declarat sctūs Tho.ij.ij.q.clviij.ar.vij.vicz infra scripte B

Filie ire:
- Indignatio
- Tumor mētis
- Clamor
- Blasphemia
- Contumelia
- Rixa

❡ Pria ḡ filia q̄ ex ira nascit ē idigtio.q̄ hō illū ꝯ quē irascit reputat indignū vt sibi tle qd fecerit. Et h̄ nihil aliud ē/q̄ q̄dā puipēsio īmo q̄dā ꝯtēptus ꝓximi. Indigtō

❡ Scda filia est tumor mentis:vt cū irat⁹ replet aīm suū diūsis cogitatiōib; amaris:q̄b; apud se aliq̄ñ cogitat diūsas vias se vīdicādi. Et hz mltiplex ꝓpositū alteri nocēdi. ꝛ hō sūt magna pctā. Nō eñ solū ē pctm̄ i actu exīori:sz magis i volūtate:sī ēt nūq̄; iplerect actu exīori.sic mlti ex ira hn̄t volūtatē ꝓrio nocēdi ꝛ ñ pficiunt i ope:q: forte ñ pñt.vł q̄litcūq; ipediunt:ꝛ tñ eoꝝ pctm̄ q̄ntū culpe satis ē ꝯmittit i volūtate. Uñ Sene.oīa scelera q̄ntū culpe satis ē añ finē opis ppetrata st. Tumor mentis

❡ Tertia filia ē clāor:p quē itelligit iordīata ꝛ ꝯfusa locutō:q̄ aliq̄s q̄ ad modū exti⁹ dmōstrat irā suā:vt dbo/ach/psi/rach.ꝛc̄ sic d h̄ dr Mat.v. Quicūq; dixerit fri suo rach.re⁹ erit ꝯci. ❡ Quarta filia ē blasphēia:dū q̄s vicz ex ira ꝓrūpit in vitupia ꝛ in verba iniuriosa

que sunt ꝯ deū. de q̄ lati⁹ dicā. ¶ Quinta filia est ꝯtumelia: cū qs ex ira
côtūelia ꝓrumpit in ꝟba iniuriosa ꝛ opprobriosa q̄ sūt ꝯ ꝓxim: ꝙ fit frequent̄ ex
ira: qꝛ ira inclinat ad appetitū vindicte: vel ē ip̄emet appetit⁹ vindicte:
Rixa de hac filia i sequētibꝫ lati⁹ dicā. ¶ Sexta filia ē rixa ꝑ quā intelligunt̄
oīa nocumēta q̄ ex ira ꝓximis īferunt̄ exteriori facto/siue in corpe/siue
ira hꝫ eē in rebꝫ/qḋ mltipl'r fit vt ꝯstat. ¶ Et aūt p̄dicte sex filie nascant̄ ex ira
in tribꝫ patꝫ: qꝛ ira hꝫ esse in tribꝫ. scꝫ in corde/in ore/ꝛ in ope. Nā in corde ꝯcipit̄
ore exp̄mit̄/ꝛ ope adimplet̄. ¶ Primo em̄ in corde ꝯcipit̄: qñ int⁹ accen
dit̄: ꝛ tūc ira i corde exñs duo vicia causat. Primo indignationē ment̄: ꝑ
quā irat⁹ indignū reputat vt aliqs tale qd sibi fecerit. Scdo ira i corde
exñs causat ment̄ tumorē: ꝑ quē irat⁹ vt s̄. cogitat diuersas vias vindi
cte. ¶ Scdo ira s̄mōe exp̄mit̄ vel oñdit̄: qñ clamor attollit̄. Et tūc irat⁹
s̄mōe ꝛ inordinato clamore dupl'r peccat. Primo ei alte ꝛ ꝯfuse loqt̄ ꝯ
deū/blasphemādo deū/ꝛ sic ē blasphemia. Scdo alte ꝛ ꝯfuse aliqñ loqt̄
ꝯ ꝓximū. ꝛ hoc dupl'r. Primo ꝑ ꝯfusaꝫ ꝛ iordiatā locutionē ꝛ sic est cla
mor. Scdo ꝑ ꝟba ordinata: ꝯuiciando ꝛ detrahēdo ei: ꝛ sic ē ꝯtumelia.
¶ Tertio ira ope cōplet̄ qñ nocumētū infert̄: ꝛ tūc ira in ope causat dis
sensionē/ꝑ quā intelligit̄ rixa. Et sic due filie sūt i corde. scꝫ indignatio et
tumor ment̄. tres in ore. vicꝫ clamor/blasphemia/ꝛ ꝯtumelia. ꝛ vna in
ope vicꝫ rixa. ¶ Ex illis ḡ pꝫ: q̄ꝫ ꝑiculosa sit ira: ꝛ q̄ꝫ diligent̄ cauenda. eo
B ꝙ tot mala ex ea nata sūt seq̄ ꝛ sepissime sequunt̄. cū ꝓpt̄ vehemētiā impe
tus sui difficilime se regi ꝑmittat a rōne. ¶ Patꝫ cōseq̄nt̄: ꝙ nō sufficit
hoī ꝯteri aut ꝯfiteri in gñe: ꝛ dicere: ego fui irat⁹: sꝫ oportꝫ eū oīa aggra
uantia dicere ꝛ mala q̄ secuta sūt: vt dicat: ego tā feruent̄ corde irat⁹ fui
ego ex ꝑua re ad iram mot⁹ fui. Et ꝑ talia vl' talia signa/aut ꝟba irā ma
nifestaui. Et talit̄ hoīes ex h̄ scādalisati erāt. ꝛ t'lia nocumēta ꝓxio meo
ex ira intuli/ī fama/in corpe/vel rebꝫ. vel tant⁹ i me fuit feruor: ꝙ turba
uit aīm meū: vt mihi rōnis vsum auferret vl' minuit: vel ita irat⁹ fui ꝙ
mēbris meis trepidaui. Itē ex ira ꝓxim meū ꝯtempsi suphe: ꝛ me eo me
liorē reputaui. mltas etiā cogitatiōes. ꝛ qñqꝫ volūtates i corde me iiu-
ste vindicādi: habui. Itē talit̄ ꝛ talit̄ me vindicaui. Itē iram tam diu re
tinui ꝛ rancorē: ꝛ sic d̄ aliqs. q̄ oīa haberi pñt ex p̄missis. ¶ Nūc ꝯseq̄nt̄
C in ꝑticulari videndū erit de vltimis tribꝫ filiabꝫ ire. vicꝫ blasphemia/cō
tumelia/rixa. in p̄nti s̄mōe ꝛ in seq̄ntibꝫ. Et primo dicendū erit de blas-
blasphe- phemia. Pro q̄ notandū: ꝙ ꝓprie blasphemia nihil aliud ē q̄ꝫ iniuria do
mia irrogata. Uñ sctūs Tho. ij. ij. q. xiij. ar. j. dt. Nomē blasphemie īportare
videt̄ q̄ndā derogatiōeꝫ alicui⁹ excellent̄ bonitat̄: ꝛ p̄cipue diuie. Hoc
aūt fit tribꝫ modis ¶ Prio cū attribuit̄ deo qḋ ei nō ꝯuenit: vt si qs di-
ceret: deus peccat vel ē cā effectiua pctī: deū blasphemaret. sicut faciunt
illi: q̄ deū culpāt q̄re eis dederit talē nām ad peccandū ꝛc̄. q. d. deus ē cā
mali. Sil'r dicētes de aliq̄ malo. de⁹ ita voluit: oportuit sic esse. Et hoc
mō iudei blasphemabāt in filiū hoīs: cū dicebant eū esse voratorē ꝛ po-
tatorē vini. sil'r publicanoꝝ ꝛ pctōꝝ amatorē. vt hꝫ Matth. xj. Sic etiā

giuri deū blasphemāt: attribuētes ei qḋ sibi n̄ ꝯuēit: dū vicȝ i testē sue falsitatis eū iuocāt: iurādo vicȝ falsuȝ ꝑ deū aut ei⁹ euāgeliū: acsi de⁹ sit testis sue falsitatis, qḋ nullo mō sibi ꝯuēit. Scḋo mō blasphemat de⁹ cū remouet a deo qḋ ei ꝯuēit. puta si qs diceret ꝙ de⁹ sol⁹ nō creat: ⁊ ꝙ ipe pncipalr nō dimittat pctā. Et h̄ mō iudei blasphemauert i spm̄ sctm̄: dū opa q̄ chris opabat ṽtute ꝓprie diuinitatis ⁊ ꝑ opatōeȝ spūsscti/ attribuebāt pncipi demonioꝝ. Mat. xij. Hoc mō etiā pctōres blasphemāt deū: q̄ dicūt eū nō eē misericordē aut iustū vl' benignū Hoc faciūt icātatores/ supsticiosi/ futura p̄dicētes: q̄ subsūt libo arbitrio. ¶ Tertio blasphemat de⁹ cū creature attribuit qḋ ꝯuenit deo. vt si qs diceret ꝙ angel⁹ vl' hō creat vl' pctā pn'dimittat. Sic ēt illi q̄ dicūt deū n̄ dare ꝓspitatē aut sanitatē. sȝ bona hoīs diligētia ⁊ sollicitudo. sic ⁊ illi q̄ negāt i deo trinitatē. Naȝ attribuere id qḋ ē ꝓpriū deo alicui creature: ē dicere deū eē idē creature. dicere āt creatorē eē creaturā ⁊ ecōuerso/ ē deū blasphemare. ¶ Btūs āt Aug. j. de trini. ponit tres alias differētias blasphemādi deū. Pria ē eorū q̄ sapiūt de deo ṡm corp⁹. vt q̄ opinant deū eē candidū vel rutilū vel hmōi. Scḋa ē coꝝ q̄ de deo sapiūt ṡm spm̄ creatū: vt ꝙ de⁹ ē obliuiscēs aut penitēs ⁊ ꝯsilia. Tertia ē coꝝ q̄ attribuūt deo aliq̄d excellēs corp⁹ ⁊ spm̄/ qḋ nulli rei ꝯuenit. vt q̄ dicūt deū eē tal' ⁊ tāte potētie vt semetipm genuerit. Nulla em̄ res ē q̄ seipam gignat. ⁊ hec ē maior blasphemia oībus p̄dictis. Vn̄ subdit Aug. Hic morbo oīm triū geneꝝ est pessim⁹. Et pn̄t ille tres differētie blasphemie ṡm Aug. ꝯtineri sub p̄mo mō sup̄dicto. q̄n. s. deo aliq̄d attribuit qḋ ei nō ꝯuenit. ¶ Sȝ ibi dī. qs: an magis peccet v l' mag̃ deū blasphemet q̄ sibi attribuit qḋ ei nō ꝯuenit: vel q̄ ab eo remouet qḋ sibi inexistit: Et videt ꝙ mag̃ deū blasphemet q̄ sibi attribuit qḋ ei nō ꝯuenit ꝑ Aug. ⁊ ē in glo. j. ad Coꝝ. xv. sup illo ṽbo Inueniunt aūt falsi testes dei. Horrēdū ē inq̄t de deo aliq̄d falsi dicere: etiā si ad laudē ei⁹ videat ꝑtinere. Ex q̄ auctē videt clare ꝙ magis ē deū blasphemare ꝑ h̄ ꝙ sibi attribuit qḋ sibi nō cōuenit: q̄ȝ cū ab eo remouet q̄d sibi iexistit. Sȝ ꝯ̄riū videt eē veꝝ ex eo. q̄ pl⁹ mali ē deū asserere n̄ eē: q̄ȝ supponēdo eū esse illi aliq̄d attribuere q̄d sibi nō ꝯuenit. Sȝ q̄ a deo remouet qḋ i ipō ē ⁊ sibi cōuenit/ deū nō eē asserit. igit mag̃ blasphemat ⁊ maledicit. Probat minor. q̄ q̄cq̄d in deo ē: est idē qḋ de⁹. igit q̄ remouet aliq̄d a deo q̄d i ipō ē/ remouet deū. ⁊ sic asserit deū nō esse. Igit maior blasphēia ē cū vitupat ṽitas q̄ȝ cū laudat falsitas. ¶ Ad illḋ rn̄r ꝙ ṡm Aug. pei⁹ ē laudare falsitatē q̄ȝ vitupare ṽitatē. ⁊ pei⁹ ē deo q̄d sibi nō ꝯuēit attribuere q̄ȝ ab eo (vt dictū ē) q̄d sibi ꝯuēit remouere. Tūc ad rōnē i ꝯ̄riū cū dī. pl⁹ mali ē asserere deū nō eē/ q̄ȝ q̄d sibi nō ꝯuenit attribuere. veꝝ ē. sȝ cū subifert. q̄ a deo remouet q̄d sibi ꝯuēit deū n̄ eē asserit. negat. Lȝ em̄ q̄cq̄d ē in deo sit de⁹. negare tn̄ aliq̄d de deo q̄d ei ꝯuēit/ nō ē negare ipm eē. Ibi em̄ remouert a deo trinitatē: ⁊ tn̄ efficacissime asserūt ⁊ ꝓbauerūt deū eē ⁊ ipi⁹ vnitatē. Et iḋ nō sequit ꝙ mai⁹ maluȝ sit in deo ṽitatē vitupare q̄ȝ falsitatē laudare. Ex his q̄ ptȝ quō ꝑ scrōs acci

D
sic iudei i talmut

E
Dubiuȝ.

Solutō

pit blasphemia p iniuria do illata p tria iā dicta. sz adhuc strictiꝰ ip̄ntia rū pūt blasphemia ē filia ire: ꝯueniēs cū cōtētiōe/ꝯtumelia/ꝛ ꝯuicio/in

F ¶ Sed vt clariꝰ p̄missa itelligat: ē aduer (aliqb. de q̄ nūc supsideo. tēdū/ q blasphemia fit qnqꝫ modis ꝯ deū: siue cōmittit qntuplr

Blasphēia ꝯ deū fit qn tupliciter.	Corde		Cū eiꝰ bonitas denigrat
	Uoce i seipo	Uoce fit q̄druplr	Cū eiꝰ scitas ꝛ puritas piurat
	Opere		Cū eiꝰ deitas denegat
	In suis sctis		Cū eiꝰ ꝟitas supplātat
	In p̄senti ꝛ in futuro		

¶ Primo blasphemia ꝯ deū fit corde. Nā mētal detestatio ꝛ ꝯtēptꝰ alicuiꝰ excellētie diuie: puta diuie bonitat/misc͠die ꝛ iusticie/ē inꝰior blasphemia. sic dū alicui displicet q deꝰ ē ita iustꝰ q nihil dimittit ipunitū. vl q pmittit ꝟbulatōēz ꝛc. Un̄ Rich. d sā. vic. Quid āt ē spūs blasphēie nisi affectatio ꝛ desideriū vituparōis diuie. Sic etiā blasphemat deꝰ cū eiꝰ volūtas irritat. i. cū bonū qd deꝰ i hoie efficit hō volūtate sibijp̄i attribuit. ꝛ qn̄qꝫ ꝟbo id se a seipo hr̄e gl'iat. ꝛ sic q̄dāmō deū eē sup se asꝑnat. Et in h̄ maxie deꝰ ihonorat: ꝛ p ꝯn̄s iiuria ꝛ blasphemia sibi infert. Si em̄ fm p̄missa a deo negare qd sibi iest ē blasphemia: nunqd nō magis h̄ deū blasphemat/q̄ sūmo regi q̄ntū i eo ē/ꝓpriā coronā aufert ꝛ sibijp̄i iponit. ꝛ q̄ntū valet de sede sue maiestat deponit: ꝛ se loco sui introducere ꝓponit. qd vtiqꝫ ē crimen lese maiestat ꝛ maxia blasphēia. Hoc āt ille facit q volūtatē ꝓpriā habꝫ: ꝛ illud q̄d a deo hꝫ mēte sibi nō attribuit: sꝫ sibijp̄i ascribit corde aut ꝟbo. In h̄ em̄ vt d̄r Ans. i li. de sil'itu. deo q̄si suam coronā aufert. Sic em̄ corona soli cōpetit regi: sic ꝓpria volūtas deo soli. Et sicut regē aliquē ihonoraret q suā coronā illi auferret sic hō ihonorat deū q aufert ei volūtatis puilegiū qd ille debꝫ hr̄e solꝰ. Hec ibi.

Blasphemia fit Uoce. ¶ Scdo blasphemia ꝯ deū fit voce. sicut em̄ ille deū blasphemat corde q itellectu ꝛ affectu male sentit de deo Ita ille blasphemat voce/q p ꝟba affirmādo vel negādo de deo/aliqd i iniuriā dei ꝓfert. Et hec d̄r blasphemia oris. Et sic laus dei mētal p dilectionē ꝛ ꝯfessionē exteriorē auget: ita blasphēia cordis si p locutionē exteriꝰ ꝓdeat ē ḡuior. De h̄ ifra latiꝰ.

Opere. ¶ Tertio blasphemia i deū fit ope: qd sic ostēdit. Blasphemia opponit diuie ꝯfessiōi/honori ꝛ laudi. Un̄ sicut boni ꝯfitent/honorāt ꝛ laudant deū ꝟbis ꝛ factis: ita q̄dā scelerati deū negāt ꝛ blasphemāt: nō solū verbis sed etiā factis: fm illud aplī ad Titū. j. Confitent se nosse deū: factis aūt negāt. Sup q̄ ꝟbo Aug. sic d̄r. Quisqs factis negat chr̄m/antichristus est. ¶ In frācia quidā lusor pcussit brachiū imaginis Jesu paruuli existētis i sinu matris. ꝛ fracto brachio ꝛ ad terrā ꝓiecto: magna sanguinis effusio ꝓtinꝰ emanauit. q viso fuit ordiata solēnis ꝓcessio: ꝛ brachiū fractū repositū cū reliquijs sanctoꝝ i sacrario monasterij. Cūq; totus ꝓplus ꝯfluxisset ꝛ oēs vnanimit accelerarēt ꝛ orarēt vt deꝰ reuelaret qs fuerit ille malefactor. ifra modicū tp̄is spaciū assistēte ꝓpl'o in tali orōne supuenit repēte aquilaꝝ multitudo copiosa: ꝛ circūuolātes sup

populū: vna direxit volatū sup̄ caput maledicti/ et rostro percussit oculū eius dextrū. mirabile dictu: statim ois illa auiū multitudo descēdit sup illud miserabile corp⁹ blasphemi: qd adeo dilaniauerūt in frusta: et statim deuorauerūt: ita vt nec minima particula remaneret ex eo. Nā miser ille etiā cū alijs clamauit: vt de⁹ dignaret̄ ꝯ talē malefactorē suum iustū iudiciū ꝓpalare. qd et factū ē: vt dixi. Ecce quō blasphēia opis pūita fuit
¶ Quarto blasphemat̄ de⁹ cū blasphemant̄ sancti. Cui⁹ rō est. qz sicut de⁹ in sanctis suis laudat̄/ inquātū laudant̄ opa q̄ de⁹ in sanctis efficit. ita etiam blasphemia q̄ fit i sanctis ex ꝯñti in deū redūdat. Nā honor et vituperiū q̄ exhibent̄ ministris illi cui⁹ sūt ministri exhibent̄: vt ait saluator ad discipulos dicēs Luc. x. Qui vos audit me audit. et q̄ vos spernit me spernit. Hec Maxim⁹ in fmōe de aplis Petro et Paulo. Et btūs Tho. ij. ij. q. xiij. ar. j. i solutiōe scdi argu. Hoc q̄rto mō heu multi isensati pctōres inueniunt̄ deū blasphemātes i sanctis suis: vtputa talia aut silia dicētes: qꝫ sctūs petr⁹ te ꝯfūdat. vel: Etsi sctūs petr⁹ tibi eēt ad lat⁹/ tibi nō parcā. Idē de btā vgine dicētes. Si me adiuuet vgo btā vt ꝯfundaris corpe et aīa. vel: qꝫ hāc diē nō supuiuas: aut mala morte moriaris. et sic de alijs. Utinā tales attēderēt ad sensuz vboꝝ. Nā vba ipa p̄tendūt qꝫ sancti mala faciāt/ ꝯfusionē inferāt i aīa et corpe subito: et ꝯ deū puniāt etc. ¶ Exēplū de blasphemia ꝯ sctm̄ Petꝝ et chr̄m dn̄m scribit qdā doctor notabil'. Si in partib⁹ italie circa Bononiā duo amici et cōpatres sil' comedētes gallū coctū. Un⁹ ex eis accepto cultello gallū ꝯscidit i frusta: et piperatū desup fudit. Quo facto alter ptin⁹ ait. Certe ꝯpater sic explicuisti gallū vt ipe sctūs Petr⁹ si vellet illū reintegrare nō posset: sed neqꝫ chrs. Ad hāc vocem gallus repente surrexit viu⁹ et integer plumis onust⁹: alas aperuit et pcussit: et hilariter cantauit: totūqꝫ liquorē sup blasphemos illos euertit. Et vt culpa nō transiret impunita in aspersiōe piperis lepra percussi sunt quā vsqꝫ ad mortē ptulerūt/ et in suos posteros transmiserūt et sic ex demerito culpe sue facta est eoꝝ generatio seruiēs iure ppetui famulat' eccl'ie sancti Petri: q̄ est cathedral' eccia Bononienś epatus. Et ponit h̄ exemplū etiā Uincenti⁹ in Speculo historiali. lib. xxvj. ca. lxiiij.
¶ Aliud exemplū audiatis de blasphemia ꝯtra beatā vginē. quod scribit idē doctor. Quidā ribald⁹ cum sinistrā manū beate vginis blasphemaret: statim diuino iudicio pcussus sinistrā sui lateris distortā pdidit Et cū per has penas iterꝝ dexterā btē vgis blasphemaret: horribili⁹ stati simili mō dextrā pdidit Cū aūt p̄ dolorib⁹ desperās magis ac magis accēsus/ alia eiusdē vgis mēbra blasphemaret: i alijs etiā ipe mēbris diuiuino iudicio pcutit̄ successiue. Cūqꝫ tandē p vginis ventrē ipudice iuraret: et ventrē benedictū horribili voce blasphemās. ꝯtinuo inflat⁹ crepuit medi⁹. et tanqꝫ Jude diffusa sūt viscera eius putrida et nefanda: vt cū Juda et reliquis blasphemis in fetore ppetuo crucief. Ecce q̄ntū de⁹ punit blasphemiā ꝯ sctōs suos. Nec solū hec dicta sint de btā vgine et sācto Petro; sed et de oib⁹ sctis. Uñ i historia passiōis sctōꝝ martyꝝ Alexādri

H Blasphemia q̄ fit i sctōs redūdat in deum

Exēpluz

Exēpluz.

Exēplū

Euētij ꝛ Theodoli legit: ꝙ cū Aureli⁹ pfect⁹ vrb rome btm̄ Alexādꝛ oc cidisset: ꝛ post ei⁹ necē ipm blasphēaret. subito ante pedes ei⁹ ignea vga cecidit. ꝛ vox ad eū facta ē: Aureli accipe brauiū meritoꝝ tuoꝝ. Cū aūt crederet ex maleficijs h fieri: adhuc occis martyrib⁹ isultabat: ꝛ vox itez rū de celo ad eū facta ē dicēs. Aureli bis qb⁹ isultas regnū celi aptū ē et paratū vt illō possideāt i eternū. tibi āt infern⁹ pat⁹ ē: vt ibi penas susti neas sempit'nas. q Aureli⁹ stati tremēs ꝛ q̄si amēs effect⁹ ad domū suaz miserabil'r deportat⁹ liguā suā p doloꝛib⁹ dētib⁹ suis cōmāducās horri

N bil'r expirauit ¶ Quito blasphemia i deū fit i pn̄ti ꝛ i futuro. In pn̄ti qdē a viuētib⁹ ꝛ moꝛiētib⁹. Prio a petōrib⁹ viuētib⁹: vtz ex p̄missis ḡ. E D E. De h ifra exēpla. Scdo de⁹ blasphemat a petōrib⁹ moꝛiētib⁹. Cu ius rō ē. qꝛ qlibet in petō mortali decedēs fert secum volūtatem detestā tē diuinā iusticiā. ꝛ h ē blasphemare deū. ¶ Scdo blasphemia fit i deū ī futuro ab his q sūt i inferno. qd dupl'r oñdit: vicz auctē ꝛ rōne. Primo

Blasphemāt deū dānati auctē Apoc. xvj. Blasphemauert nomē dei hn̄tis ptātē sup has plagas. Sup q vbo sic dt glo. Illi q sūt i inferno positi: q̄uis sciāt se p demerit puniri: dolebūt tn̄ ꝙ de⁹ tātā potētiā hz ꝙ plagas eis iferat: ꝛ h ē blasphe mia. Scdo pbat rōe: sic. Qui despant de miscdia dei blasphemāt deū. sz dānati i inferno nunq̄ꝫ putāt se euadere penas et'nas. ꝛ iō tanq̄ꝫ despati

I ferunt ad oē ad qd eis puersa volūtas suggerit ¶ Circa h notāda sūt tria. Primū ē: ꝙ sic sctī post resurrectionē nō solū mētal'r sed etiā voca liter laudabūt deū in celo: ita dānati nō solū mētaliter sed etiam voca lit' blasphemabūt deū i inferno. ita ꝙ sic i sctis post r̄surrectionē erit mē tal' ꝛ vocal' laus dei: ita etiā i dānatꝫ erit vocal' ꝛ mētal' blasphemia i deū ¶ Scdm ē ꝙ lz scelerati q sūt i mdo ꝛ sil'r q sūt i iferno dānati blasphe māt deū: vt ptz. nō tn̄ idē motiuū ꝛ eadē cā blasphemādi iducit eos. qd ptz. qꝛ cā q hic iducit ad blasphemādū deū ē aliq̄ delectatio libidinosa: q a liberoarbitrio pcedit. Cā vo q i inferno iducit dānatos ad blasphe mādū deū ē sustinētia pene excellētis i duratiōe ꝛ acerbitate. ¶ Tertiū ē ꝙ bonū ꝛ malū qd fit i mdo ē meritoꝛiū ꝛ demeritoꝛiū. Cu⁹ rō ē. qꝛ me ritū ꝛ dmeritū ptinēt ad statū vie. vn̄ bona i viuētib⁹ sūt meritoria: ma la vo sūt demeritoria. Bona āt q faciūt bti: puta eternal'r laudare deuz mētal'r ꝛ vocal'r nō ē meritoꝛiū: sz ptinet ad coꝝ btitudis p̄miū. Simi lit' malū qd faciūt dānati i inferno. s. deū et'nal'r blasphemare nō ē deme ritoꝛiū sz penale. nā totū ptinet ad dānatōis eoꝝ penā. Nec btūs Tho. vbi ḡ. ar. iiij. ꝛ Alexā. iiij. pte sūme. q. xxxvj. ar. iiij. ¶ Sz qꝛ sup dēm ē ꝙ

R blasphēia i h mdo fit ꝯ deū voce: di. q. Quō ꝯtigit deū blasphēari voce: ꝛ qb⁹ mōis: R̄n̄r breuit' q̄ntū ad ppositū vr̄ sufficere: ꝙ h ē q̄ttuoꝛ mōis

Blasphemia ꝯ deū voce fit q̄drupl'r. s.
- Cum eius bonitas denigrat siue dehonoꝛat aut in malum ꝯuertit
- Cū ei⁹ sctitas ꝛ puritas piurat. i. cū p ei⁹ sctitatē p iuriū cōmittit
- Cum ei⁹ deitas denegat.
- Cū eius ptas supplantat

¶ Primo deus blasphematur: cum eius bonitas denigratur. sicut faciunt illi qui ea que deus facit ex sua infinita bonitate pro nostra salute interpretantur fieri nimis severe et iniuste: ut cum deus aliquam tribulationem vel infirmitatem: vel aeris intemperiem propter hominum probationem: et propter peccatorum cessationem: propter etiam enormitatum et excessuum benignam in presenti punitionem hominibus immittit. de quibus boni ut fuit Job deum laudant et extollunt. mali vero econtra ipsum vituperant ut demones blasphemant et vilipendunt. Tales blasphemi videntur similes quibusdam hominibus secundum Isidorum in desertis ethiopie commorantibus. qui nihil aliud videntur facere nisi solem continue respicere: et ipsum propter ardorem quem eis infert dura imprecatione maledicere. Sic revera tales cum sentiunt solis ardorem. i. solis iusticie immissam eis aliquam tribulationem/ stati moventur ad dei blasphemiam et maledictionem. Quod bene figuratum est Apoc. xvi. ubi dicitur quod affligebantur homines estu magno et igne: et blasphemaverunt nomen dei. quamvis ad literam dictum sit de damnatis. Tales fuerunt iudei qui multa bona receperunt a domino Jesu: et tamen eius bonitatem ex invidia et malicia per infamiam denigraverunt: et in malum interpretati fuerunt. Unde cum eis diceret Jo. x. Multa bona opera ostendi vobis ex patre meo: propter quod eorum vultis me lapidare? Ipsi responderunt. De bono opere non lapidamus te: sed de blasphemia. quia cum sis homo facis te deum etc. Taliter etiam deum blasphemant qui invanum christi nomen et irreligiose in os sumunt et eius opera propter nostram salutem facta ridiculose interpretantur et exponunt: qui in hoc graviter delinquunt. Unde Aug. super illo Mat. xxvi. Blasphemavit. dicit. Non minus peccant qui blasphemant regnantem in celis: quam qui crucifixerunt ambulantem in terris. ¶ De hoc audiatis exemplum: quomodo quidam deridentes et sic christum blasphemantes puniti sunt. Refert quidam doctor: Apud iconium Anno domini. Mcc. in mense Junii in quodam communi loco ubi crux salvatoris sculpta erat in quodam spacioso palatio: quidam ioculator in conspectu omnium ludebat cum urso. qui ursus levato crure super crucem cunctis cernentibus qui aderant tam christianis quam etiam saracenis turpiter minxit sive urinam proiecit. et stati omnibus videntibus expiravit. Cumque christiani astantes super eo quod acciderat christum benedicerent et laudarent. quidam saracenus indignans quod propter hoc factum christum extollerent: accedens ad crucem in contemptum christi manu crucem percussit: et mox brachium cum manu exaruit. Alius saracenus ebrietati vacans/ illam christianorum laudem parvipendens quasi furiosus surrexit a potu: et in contemptum crucis super eam mingere procurabat. Cumque cruci adhesisset/ stati subitanea morte divina ultione percussus interiit. christicolis iesum christum utique collaudantibus. qui iustum iudicium protulit in blasphemos. Utinam hoc attenderent qui sepe risum et ioca faciunt de operibus christi: de scripturis sanctis: et de sanctorum vita et gestis. ut nonnulli consueverunt/ convertentes vitam christi et sanctorum in risum et iocum: similiter scripturas sanctas.

¶ Secundo blasphematur deus cum eius sanctitas et puritas periuratur: sicut faciunt illi qui per membra corporis christi iurant. et irreverenter loquentes beatissimam virginem Mariam nominant. similiter et alios sanctos. Hoc peccatum blasphemie ac periurii adeo invaluit/ quod vix etiam qui probi et virtuosi reputantur in seculo: ex mala consuetudine imo potius corruptela loqui sciunt sine vana divini nominis assumptione. Et quod flebilius et magis plangendum est/ pueruli etiam cum fari satagunt discentes quod audiunt/ operatione diaboli periuriis/ maledictionibus et blasphemiis adeo faciliter assuescunt: quod cito

Exemplum.

Judei blasphemantes christum

Exemplum

2

ti⁹ maledicere ꝛ blasphēare addiscūt suū creatorē ꝙ dñicā orōnē pferre ꝛ sub diaboli noie alterutrꝫ sibi optare: dicēdo Adiuuet te diabol⁹. ꝙ diabol⁹ te abducat. ꝛ sic de alijs. De qbꝫ btūs Greg. i. iiij. dial. narrat vnū
Exēplū exēplū. Q qdā pr̄ filiū habuit iuuenē qnqꝫ annoꝝ. quē nis carnalr̄ dilexit. ꝛ de ei⁹ blasphemijs i deū (sic forte a pr̄e audierat) eū nō correxit: sed risit. Mox ei vt illi puero aliqd obstetit stati dei maiestatē blasphemauit. q pestilētia pcussus cū i sinu pr̄is deū blasphemaret: stati malignos
ı.nigri spūs ad se venire vidit: ꝛ dixit. Mauri hoies venerūt ꝛ me tollere volūt Et sic blasphemās spm̄ exhalauit. qđ vtiqꝫ i signū detestatōis blasphēie illi⁹ pueri ꝯtigit. Sigͣ de⁹ pctm̄ blasphemie i puero qnqꝫ annoꝝ sic vindicauit: qd fiet de adult̄ ꝛ rōne vtētibꝫ? Certe tāto gui⁹ punient̄ h aut in
M futuro. ¶ Et siqs diceret: quō potuit puer qnqꝫ annoꝝ sic peccare q non habuit vsum rōnis? Etsi puer iste sit dānat⁹ tanqꝫ blasphem⁹? Ad h dicēdū fm mētē Greg. vbi s. Vñ cū Petr⁹ petit a btō Greg. vtrꝫ sedes celestes p maria pte debeāt cōpleri ex paruul̄ vl̄ infantibꝫ? Ad qđ btūs Gregorius. ibidē dr̄. Etsi oēs baptizatos ifantes atqꝫ i eadē ifantia morientes ingredi regnū celeste credēdū ē. oēs tn̄ paruulos q iam loq pñt regna celestia igredi credēdū nō ē. qꝛ nōnull̄ paruul̄ eiusdē regni celest̄ adit⁹ a parētibꝫ claudit̄ si male nutriant̄. Et h ꝯfirmat imediate p exēplū pcedēs de illo paruulo: de q ꝯcludit sic. Ut eīn oipotēs de⁹ ondit p q reatu talibus fuisset executoribꝫ tradit⁹: vn̄ viuētē pr̄ su⁹ noluit corrigere: h morientē pmisit iterare. vt q diu p diuitat̄ patiētiā blasphem⁹ vixerat: qnqꝫ p diuitatis iudiciū blasphēaret ꝛ moreret̄: qtūs pctm̄ suū pr̄ agsceret: q puuli filij iā negligēs nō puulū pctōrē gehenne ignibꝫ nutriuisset. Hec ibi. Ubi maīfeste pōit Greg. ꝙ puul⁹ iste erat capax discipline ꝛ correctionis. Scđo qꝛ dānat⁹ ē i ifernū. Utinā h sepi⁹ attēderēt parētes q audiētes puulos maledicere vl̄ blasphemare: ridēt. vl̄ saltē nō corrigūt. qnqꝫ dicētes: qs h docuit pueꝝ: cū forte a pentibꝫ puer hec didicerit vl̄ a familia dom⁹. Uideāt tales pētes ne peāt vna cū puer̄: sic iste de q Greg. Et
N sic Heli sacerdos cū filijs suis. j. Reg. iij. ꝛ iiij. c. ¶ Ecce qntū dō displicet blasphēia. Tales vtiqꝫ nō sūt hoies s̄ bestie. qꝛ nō videnr̄ vti rōe/ cū
Blasphematores sūt bestie icipiūt eū vituperare ꝛ blasphēare: quē p ifinit̄ bñficijs suis deberēt laudare ꝛ bñdicere. De qlibꝫ tali dr̄ Apoc. xiij. Datū ē bestie os ꝛ lingua ad blasphemādū: ꝛ apuit os suū i blasphēias ad deū blasphēare nomē ei⁹. Hoc pro dolor qdā nō attēdūt q sine rōne ꝛ leui cā iurāt p chri mēbra et eū offendūt. imo qđ pei⁹ est qdā in h ita habituati sūt ꝙ sine hꝫ iuramētis obscur̄ nec seriose/ nec i solacio loq pñt. ꝛ sic iugit̄ chrm ihonorāt ꝛ ei blasphemias inferūt. sicut ipe ꝯqrit̄ Esa. lij. di. Jugit̄ tota die nomen meū blasphemat̄. Ita neqꝫ parcūt chro neqꝫ vgini bñdicte. De qbꝫ bñ dr̄ i epl'a Jude. Carnē maculāt: dñatorē spernūt: ꝛ maiestatē blasphemāt. Propterea q de beatissima vgie male loquunt̄: qntū i eis est carnē vginis imaculatā & q chra carnē assūpsit maculāt. ꝛ sic dñatorē mōi de ea natū spernūt. Nulli eīn dubiū esse debꝫ qn matris iniuria sit filio illata. Et sic

diuinā maiestatē q̄ ip̄az ī reginā ꝛ mihi dn̄am elegit blasphemāt. Quod ꝛ deus sepe mirabil'r punit in p̄senti seculo: ꝛ tandē ppetue i futuro. De q̄ refert Cesari⁹ exēplū. ꝛ habet̄ i narratorio. Duo viri ad talos luserūt: ꝛ cū vni succederet male: inuidēs alteri⁹ fortune/incepit ꝯtumeliosa ṽba ꝯtra deū euomere: vt sic posset furori suo satisfacere. quē soci⁹ su⁹ maligno sp̄ū agitat⁹ cepit cōpescere ꝛ dicere: Sile tu nescis maledicere. Statimq̄ȝ deū viuū blasphemans: cū in m̄ris dei iniuriā erumperet/vox desuper audita est dicēs Iniuriā meā vtcūqȝ vsqȝ huc sustinui: m̄ris ꝯtumeliam ferre nō possum. ꝛ mox sup ip̄am tabulā lusoriā vulnere inuisibili pcussus spumās miserabilit̄ expirauit. Ex q̄ satis patz quō diligent̄ qlibet hō sibi cauere debȝ a mal' iuramētis ꝛ inhonestis noīatiōibꝫ mēbrorū cb̄ri ꝛ m̄ris ei⁹: qꝛ vtiqȝ nō remanet inultū. Quāuis aūt hec sint magna ꝛ detestāda valde in laicis ꝛ secularibꝫ: tn̄ heu qn̄qȝ tāta ꝛ maiora faciūt viri eccl'iastici ꝛ regulares p se ꝛ ministros suos: q̄ in mēsa ꝛ in cōibus locutiōibꝫ mirabiles habēt modos iurādi ꝛ famulos similia faciētes: q̄s patiunt̄ in iacturā suā ꝛ dei blasphemiā. Tales aūt dupl'r rei sunt: qꝛ seip̄os pdūt: ꝛ alios prauo eoꝝ exēplo corrūpūt. iuxta mētē Augustini de singularitate clericoꝝ. ❡ Tertio de⁹ blasphemat̄ cū ei⁹ deitas denegat̄. Sic eñ blasphemāt q̄ cb̄m puꝝ hoīem esse asserūt. ꝛ ea q̄ f̄m deū sibi ꝯueniūt: vt pctā dimittere: grām infundere/deo recōciliare negāt. vt iudei q̄ Marci. ij. dixerūt. Hic blasphēat: nēo p̄t pctā dimittere nisi sol⁹ de⁹. Talis etiā fuit apl's an̄ ꝯuersionē suā. sicut de seip̄o testat̄. j. ad Timo. j. Fui blasphem⁹ ꝛ psecutor ꝛ ꝯtumeliosus. q. d. Fui blasphemus nō credendo. psecutor: fideles psequēdo. cōtumeliosus: cōtra fidez disputando. sed misericordiā dei sum cōsecutus me ex corde cōuertendo Tales fuerūt plures heretici: ꝛ hodie sunt om̄es infideles negantes incarnatiōem christi. de quibꝫ dicit̄: Dereliquerūt dominū ꝛ sanctū israel blasphemauerūt. Esaie p̄mo. ❡ Quarto deus blasphemat̄ cū eius veritas supplātatur. Cum eñ veritas sacre scripture puertit̄: ꝛ ad aliū sensum sibi repugnantē trahit̄: deus blasphemat̄. Sicut Esaie. v. dicit̄. Abiecerūt legē dn̄i: ꝛ eloquiū sancti israel blasphemauerūt. Cum eñ ṽitas scripture supplātat̄: deo qui eius auctor est ꝛ ip̄ius bonitati derogat̄. qd̄ sane fidei cōtrariat̄. Ideo scripture sanctē cōtrarius/hereticus ꝛ infidelis nominat̄. Hinc etiā blasphemia cōfessioni fidei opponit̄ ꝛ cōtrariatur: quare sicut fides de deo ea que scriptura dicit/deo attribuit. ita blasphemia eadē ab eo remouet ꝛ deponit. Et sicut fides (vt dicit scūs Thomas scda scde. qōne. xiij. arti. j.) quedā deo attribuit ex sola opiniōe intellectus quādo est informis. alia ex inflāmatiōe affect⁹ quādo est formata. sic blasphemia diuine bonitati derogat f̄m affectū ꝛ intellectū: cū id quod deo ꝯuenit sibi abstrahit: p intellectū: h̄ nō credēdo. ꝛ p affectum: hoc nō volēdo. Et h̄ fit duplicit̄. vel corde ꝛ mente tm̄ tūc est cordis blasphemia. vel cū hoc ore aut p̄dicatiōe. ꝛ hāc blasphemiā ꝯtrariā ꝯfessiōi

O

P Per supplātatōꝫ ṽitatis d's blasphematur.

fidei ē necesse. Et h inuit aplus vbi s. di. [Fui blasphem⁹ z psecutor]z subdit[in icredulitate mea h feci]q.d.q blasphemia sit opposita fidei.

Inuēto; res noua rū glosa rum blaſ phemi di cuntur

Ex his ḡ ptz:q illi q̄ scpture sacre v̄itatē xp̄ē cōitatē relinquūt:z nouas z iptinētes glosas iueniūt:dicta scōꝝ aspernant̄ z abyciūt.z q̄ friuolas z falsas opiones scpture ꝯrias xp̄ē ostētationē fouēt vt appareāt:cōi no mie blasphemi dicunt̄:fm illō.j.ad Tim.vj.Qui nō adq̄esat sanis ser/ monib⁹ dñi nr̄i Jesu chr̄i:z ei q̄ f̄m pietatē ē doctrie sup̄b⁹ nihil sciēs.s̄z lāguēs circa qōnes ūboꝝ:ex q̄b⁹ oriunt̄ iuidie/ꝯtētiōes/blasphemie zc̄.

Exēpluz

De h audiam⁹ exēplū terribile ꝯ blasphemos.qd̄ h̄r li.ix.Eccl'iastice hi/ storie .c.v.vsq̄ ad capl'm.ix.q tp̄e maximini iperatoris .q̄ cum q̄dā ūba blasphema siue carmia blasphemijs plena ꝯ chr̄m z scōs ei⁹ ꝯfingi fecis set:eaq̄ i tabul' describi mādassz.Et p singulas vrbes/villas z agros in ppetuā memoriā ꝓmulgari fecisset.tātū de⁹ illas blasphemias vlt⁹ ē vt vbi.p̄ illeē chr̄ianis z oi ꝓspitate fruētib⁹/gentiles blasphemi peste aere corrupto z igne:varijsq̄ mo:bis affecti:aliq̄ icolumes comedēdo/bibē do/cātādo.ludēdo/tripudiādo:z sil'ia faciēdo:sola sternutatōe misera/ bil'r occupati/morte subitanea pibāt.Maximin⁹ (quē alij vocāt maxi/ mianū)ipi⁹ z dir⁹/iracūd⁹/vict⁹ z ꝯfusus atq̄ cōpulsus/iust̄ flagellis chr̄um ꝯfiteri/tabe z miseria desiccat⁹:ac orbat̄ lumib⁹/clari⁹ cog̃uit q̄ i chr̄m cōmiserat.z p doloris sensum/p̄ angustia viscerū de stratu exi liēs sepi⁹ allidebat̄ in terrā:z chr̄i oipotētiā i suū p̄iudiciū r̄cog̃scēs:blas phemū spm̄ i dolorib⁹ exhalauit.Ecce quō oipotēs de⁹ puniuit blasphe/ mos:q̄ v̄itatē euāgelicā:imo chr̄m q̄ v̄itas ē:suis ꝯfict̄ mēdacijs i scpto redact̄ supplātare conati sūt.Uideāt ḡ illi q̄ sepe v̄itati sacre scpture re/ pugnāt:dicētes nō sic eē sic̄ dr̄.vl' nō sic deū voluisse. Uideāt z illi q̄ sepe scpturā sacrā puertūt:vl' lusorie aut derisorie exponūt:ne cū blasphēis tādē puniant̄.Rogem⁹ ḡ oipotētē deū vt sua miscdia z gr̄a nos custodi at ab hmōi blasphemijs:s̄z poti⁹ v̄itatē diuinā recog̃scētes h v̄itati obe/ diam⁹:vt tādē eternā v̄itatē facie ad faciē ꝯtēplari valeam⁹ chr̄m iesum q̄ est bñdict⁹ i secula seculoꝝ Amen.

¶ De horribilitate blasphemie Sermo.XLVI.

Qui blasphemauerit nomē dñi morte moriat̄:lapi/ dib⁹ obruet eū ppl'i multitudo.Leui.xxiiij.¶ In p̄cedēti s̄mo ne audistis p̄mo de filiab⁹ ire i genere.z de trib⁹ p̄mis filiab⁹: vicz Indig̃tōe Tumore mēt̄/z clamore:i particulari pauca Postea d illa maledicta filia ire q̄ dr̄ blasphēia.q̄d sit:q̄t modis fieri h̄z z q qncupl'r cōmittat̄ ꝯ deū.Et tādē quō q̄drupl'r ꝯtigat deū blasphēa/ ri voce.Nūc ꝯseq̄nter dicere intēdo pl'a q̄ sūt ad detestationē hui⁹ filie. Ex q̄b⁹ cog̃sci pt̄ q̄z horribile pctm̄ sit pctm̄ blasphemie.p q̄ etiā de⁹ mor/ tē i veri lege imp̄cat⁹ ē iux̄ thema.Qui blasphēauc.no.dñi mor.moriat̄. Pro gr̄a Auema.¶ Qui blasphemauerit nomē dñi mor.zc̄.vbi s.

A ¶ Q̄z horrēdū pctm̄ sit ip̄a blasphēia:testāt̄ oēs scpture diuie z hūane: cat[illegible] z ifidelū:vtz i seq̄ntib⁹.Un̄ Rich.de scō vic.dt.Scelerati

simū gen⁹ pcti ē cū qs i dei vituperijs delectať. Et glo. sup illo vbo Esaie xviij. Jte āgeli ad ppl'm terribilē: h' ē blasphemātē: ðt. O ē pctm̄ blasphemie ꝯpatū leui⁹ ē. Et iterū ibi. Nihil ē horribili⁹ blasphēia q̄ pōit os suū i celū. Q3 gue āt ꝛ horrēdū sit pctm̄ blasphēie oñdi pt triplici rōne

Blasphēia ē horrēdū pctm̄ rōe { Abominatiōs / Excessus / Cōtrarietatis }

Pꝛio blasphēia ē graue ꝛ horrendū pctm̄ rōe abomiatōis. Uñ i ve. te. antiq̄ p̄res adeo abomiabile iudicauerūt pctm̄ blasphēie: ꝙ ex mādato dei lapidabāt eū q̄ erat ꝯuict⁹ ð blasphēia. Uñ Leuit. xxiiij. ðt dñs Educ blasphemū ex̄ castra: ꝛ ponāt oēs q̄ audierūt man⁹ suas sup caput ei⁹: ꝛ lapidet eū ois ppl's. Jdē hr̄ ex vbis ꝯ̄eatis. Jnsup antiq̄ p̄res detestabanť audire eos q̄ blasphēabāt. Jō Act. ix. Judei audiētes Stephanū dicere dñm Jesum filiū dei: arbitrātes ipm p h' deū blasphēare. cōti. au. suas: ne. s. s3 glo. audirēt vba blasphēie. ꝛ ñ solū audire: s3 ēt noiare ñ audebāt vbū maledictōis aut blasphēie. imo hodie apō ifideles ex eadē cā iudei valde detestanť audire blasphemiā. nec solū iudei: sed ꝛ thurci. Nā q̄cūq3 blasphēaret deū i terr̄ thurcoꝝ aut saracenoꝝ guiť puniret. Ob qō nunq̄3 aut sat̄ raro audiūť ibi vba blasphēie aut maledictiōis. Nunq̄d magna vecūdia ē chꝛiaīs? nunq̄d magna coꝝ malicia? ꝛ pl⁹ q̄3 dici pt detestāda: ꝙ i dei blasphēia peiores ꝛ freq̄ntiores sūt ifidelib⁹ iudeis ꝛ thurcis. q̄ aīa deū diligēs ꝛ hec audiēs nō terrereť ꝛ ꝯcutereť? Ubi nūc sūt vigilātes p̄ncipes chꝛiani spūales ꝛ seculares? vbi corūdē officiales ꝛ prātes: q̄ ad dī honorē hmōi blasphemos punirēt? dormiūt vtiq3 i pctis ꝛ blasphemiā nō p̄hibēt. q2 sepe ipi blasphēi iueniunť. Utinā seq̄renť Philippū regē frācie. de q̄ refert Uincē. i Spec. histo. li. xxx. c. xxij. ꝙ q̄ñcūq3 ꝑcepit i tabna vl' alibi hoiem (etiāsi miles eēt) blasphēasse: eū submergi fec. Et de h' edictū añ mortē reliq̄t posterī firmiť tenēdū S3 iueniunť aliq̄ blasphēi volētes se excusāre: ꝛ dicētes se ñ posse a blasphēia cohibere. Si āt q̄rať ab eis: veꝝ aliq̄ñ dixerit p̄ncipi spūali aut seculari suū viciū? rñdēt ꝙ nō. imo plures dicerēt: ꝙ nunq̄3 dixissent vni garciōi i faciē aliq̄d viciū / nisi ipē p̄us dixerit eis. ꝛ tñ dicūt ꝙ ñ possint abstiere q̄n deo ꝯtumeliā siue blasphemiā inferāt. O mira isania ñ p̄ñt ꝯtinere a ꝯtumelia regis gl'ie: q̄ nunq̄3 vnū viciū dixit eis: ꝛ a ꝯtumelia vni⁹ garciōis abstinēt. ¶ De q̄ refert q̄dā doctor de seipo: ꝙ talib⁹ blasphēis ad eū veniētib⁹ i ꝯfessiōe ꝑ pnia iposuerit / vt sp p⁹ blasphemiā biberēt aquā i vno p̄ndio. aut illa die nō biberēt vinū. eis āt q̄ a nā nō biberēt vinū / ieiunarēt illa die. ꝛ p illū modū a blasphēia eos retraxerit. Hmōi pniam sibip̄pi q̄s posset ꝑponere ꝛ in ꝯfessiōe sacerdoti vt illā sibi iniūgeret supplicare. ¶ Scdo pctm̄ blasphēie ē gue ꝛ horrēdū rōne excessus. Supat em̄ ꝛ excedit h' pctm̄ blasphēie tria pctā guissima ꝛ execranda. Primū ē pctm̄ paganoꝝ seu ifideliū. q2 vt ait s. Tho. ij. ij. q. xiij. Jnfidel' ea q̄ de deo ðt aut loq̄ť: l3 sint falsa: tñ credit eē vera. Chꝛistian⁹ vo blasphemās loq̄ť ꝯ̄ vitatē quā credit. Ex q̄ ifeꝛť ꝙ blasphēia ē mai⁹ pctm̄

Blasphemia gue ꝛ horrendū dicitʳ pctm̄ rōe abomiatiōis

B

q̄ heresis:qꝛ hereticꝰ credit de d̄o vera esse q̄ loq̇r.chꝛianꝰ aũt blasphe-
mus ꝯ suã ꝯsciam de deo d̄r:qđ scit ꝛ credit nõ esse dicẽdũ. ¶ Scđ3 est
pctm̃ homicidij:vt em̃ d̄r s.Tho.vbi s̄.ar.iij.q̃ntũ ad nocumẽtũ:tunc
pctm̃ homicidij ẽ maiꝰ blasphemia:eo ꝙ mag̃ noc3 homicida hoi iterfe
cto q̄ blasphẽꝰ deo blasphemato:s3 q̃ntũ ad obiectũ maiꝰ pctm̃ est blas-
phemia q̄ homicidiũ.qꝛ homicida lic3 iterficiẽdo hoiez offendat deu3:
tñ ꝑncipal'r intẽdit offendere hoiem:s3 blasphẽꝰ directe et ꝑncipal'r intẽ
dit offendere deũ. ¶ Tertiũ pctm̃ ẽ iudeoꝝ crucifigẽtiũ chꝛm. Vñ Aug.
ait.mag̃ peccãt blasphemãtes deũ triũphantẽ i celis q̄ q̃ crucifixerũt
eũ ambulãtẽ i t'ris. Rõ huiꝰ s̄m Alex.de ales ẽ triplex. Pꝛia qꝛ iudei nõ
cog̃uerũt chr̄m eẽ deũ. Vñ ap'ls ait. Si cog̃uissent dñm gl'ie nũq̄ cruci
fixissent.j.Coꝛ.ij.sed chꝛiani q̃ chꝛm blasphemãt cog̃scũt ꝛ credũt ipm
eẽ deũ. Scđa qꝛ iudei nõ ꝓmiserũt chꝛo fidẽ i baptismo sicꝰ chꝛiani. Ter
Exẽplũ tia qꝛ fit maioꝛ iiuria rõne maioꝝ statꝰ quẽ tenẽt chꝛiani. Quãuis autẽ
vt dictũ ẽ blasphẽia ifideliũ sit lõge minꝰ pctm̃ q̄ blasphemia chꝛianoꝝ.
Tñ adhuc deꝰ aliq̃n g̃uit puniuit blasphemiã ifideliũ.vt p3 i Sẽnache
rib.ꝓꝑ cuiꝰ blasphẽia3 angelꝰ dñi vna nocte iterfeẽ d̄ exercitu suo.clxxx
v.milia viroꝝ.iiij. Reg.xix. ¶ Aliud exm̃ r̄fert Sene.li.d̄ ira d.ꝙ Gaiꝰ
cesar oꝛdiauit fieri nobilissimũ festũ suis nobilib9. eodẽ die ꝯtigit fieri
tonitrua/fulmia/coꝛuscatiões/tẽpestates ꝛ pluuias pl'imas. Rex indi
gnatꝰ maledixit ioui i die belli ꝯ iasonẽ:ꝛ iussit balistarios sagittarios:
mg̃ros machinaꝝ suaꝝ iacere sursũ ꝯ iouẽ:q̃ obediẽtes suo ꝑncipi sagit
tauerũt tela:ꝛ iecerũt lapides ꝟsus celũ ꝯ iouẽ.q̃ oia ꝯ eos descenderũt
ꝛ magnã ꝑtẽ ppl'i ꝑmerũt.sic ẽ de blasphẽatoꝛib9 q̃ iaciũt ꝟba venenosa
C ꝛ moꝛtifera ꝯ deũ/q̃ sũt i dãnũ eoꝝ. ¶ Tertio pctm̃ blasphemie ẽ g̃ue ꝛ
blasphe- hoꝛrendũ pctm̃ rõne ꝯrietat'. ꝯriat nanq3 blasphẽia. Pꝛimo nãe. Scđo
mia est scp̄ture. Tertio oi creature. ¶ Pꝛio ꝯriat nãe q̃ dictat bñfactoꝛẽ suũ eẽ
hoꝛrẽda cog̃scendũ ꝛ laudãdũ. Nã hoc faciũt aues celi/pisces mar'/et bestie t're.
rõe ꝯric- obsuãtes tp̄s suũ/ꝛ nõ excedẽtes metas nãe sue. q̃nto mag̃ ad id obli-
tatis gat hõ rõnalis. Et tñ int' oia bñficia q̃ magna ꝛ m'lta sũt a bono d̄o hoi
collata/bñficiũ lingue q̃ id qđ coꝛde ꝯcipit oꝛe exꝓmit:est vnũ singl'are
ꝛ egregiũ ꝛ ꝑstantissimũ. Ecce q̃nte ingratitudis ẽ hõ:ꝙ ꝑ illud mẽbrũ
deũ inhonoꝛat ꝛ blasphẽat:in q̃ deꝰ ꝑ ceteris creaturis ipm honoꝛauit.
vic3 in lingua Valde g̃ miser ẽ blasphemꝰ:q̃ spẽalr̃ ꝓpter hoc linguã ac
cepit vt deũ laudaret:q̃ deũ nõ laudat:s3 ꝯ admõitiões aliaꝝ creaturaꝝ
deũ laudãtiũ:deũ blasphẽat. O blasphemator ingrate sic peioꝛ es omi
creatura. O maledicta lingua q̃ cũ d̄o gr̃as agere dẽret:ipm turpir̃ ma-
ledicit ꝛ blasphẽat. ¶ Scđo blasphẽia ꝯriat scp̄ture. Vñ scp̄tura sacra
hoꝛtat nos ad deũ bñdicẽdũ ꝛ laudãdũ:s̄m illud Tobie.iiij. Omni tp̄e
bñdic deũ. Et Eccl.xxxix. Bñdicite deũ i oib9 opib9 suis. Jtẽ i ps. Bñdi
ca3 dñm q̃ tribuit mihi itellectũ. Et iteꝝ Bñdicã dñm i oi tp̄e:sp̄ laus eiꝰ
in oꝛe meo. Et iteꝝ:ꝑ singl'os dies bñdicã tibi:ꝛ laudabo nomẽ tuũ in se
culũ scl'i. Ecce quõ blasphẽia ꝯriat scp̄ture sacre. ¶ Tertio blasphẽia ꝯr-

ad oi creature. Ois em creatura laudat z bñdicit deũ. Uñ Aug. in ser,
vni⁹ martyrꝫ inqt. Oia q̄cũ q̃z fec̄ de⁹ laudāt deũ. audistꝫ i bñdictõib⁹: z
audistꝫ in oi solēnitate: qñ legunꝭ qm̄ oia laudāt deũ/celestia t̄restria/
angeli/hoies/lũinaria celi/arbores t̄re/flũina/maria/q̄cq̄d de⁹ creauit/
siue i celo siue in t̄ra/siue i mari/laudāt deũ. Hec ille. Et sctã mr̄ eccl'ia i
matutis hymnũ cantat triũ pueroꝝ i camino ignis: oēs creaturas inuī
tantũ ad laudādũ z bñdicēdũ deũ. Quid ḡ rñdebũt sceleratissimi blas,
phemi ad voces oim creaturaꝝ. angeli celi laudāt z dicũt clamātes: bñ,
dict⁹ de⁹. Sol/luna/stelle: z oia celestia corpa dicũt: bñdict⁹ de⁹. Terra
aq̄/aer/ignis. z oia q̄ i eis sũt dicũt: bñdict⁹ de⁹. Boni z recti viri dicũt:
bñdict⁹ de⁹. Et blasphēt q̄si segregati ab alijs creaturꝫ ꝯ morē oim aliaꝝ
creaturaꝝ maledicũt z blasphemāt deũ. Nisi forte blasphemi dicerēt: q꜄
exm̄ blasphemādi deũ sumerēt ab his q̄ sꝭ i inferno. de q̇b⁹ dꝛ Apoc. xvj
Blasphēauerũt deũ celi p̄ doloꝛib⁹ z vulnerib⁹ suis. Et si ita ē: q̄d aliud
dicere possũ⁹: q̃z q꜄ blasphēi sũt hoies ifernales/hoies diabolici/dānatꝫ
sil'es. q̄ nō nisi cũ dānatꝫ blasphemādo z maledicēdo se ꝯformāt: z cũ eis
ꝯcordāt. ¶ Ex p̄missis ḡ satꝫ pꝫ. q̃z ḡue z horrēdũ pcm̄ sit blasphemia.
Ꝓp̄ea clamat Esa. j. c. di. Ue genti peccatrici/ppl'o ḡui iniq̄tate/semini
nequā/filijs scelerat'/blasphēauerũt deũ isrl'/abalienati sꝭ retrorsũ. Et
merito ꝓpha ꝯmiaꝭ blasphemātib⁹ z maledicētib⁹. q2 ꝓpꝭ blasphēias et
maledictiōes oipotēs de⁹ ēt in p̄nti secl'o blasphēatores ml'tipl'r flagel,
lauit: z hodie flagellat sepi⁹ z extmiat. sic pꝫ s̄ de Senach. z i p̄ce. ser. in
ml'tis exēplis. De q̇b⁹ audiatꝫ adhuc vnũ: qđ scribit q̄dā doctor notabi
lis. ¶ Mercator q̄dam vendēs z emēs: frequenꝭ iurabat p cħri mēbra Exēplũ
ꝩginē ēt bñdictā sua maledicta ligua blasphēauit: statiqꝫ labia t̄ribiliꝭ
torquēs: z liguā detrimā extrahēs subitanea morte miserabiliꝭ expira,
uit. ¶ Quidā etiā tabernari⁹ apud climaceñ Anno dñi. 1246. vēdēs Exēplũ
vinũ quodā sabbato añ aduentũ dñi iurans z blasphemās circa horaꝫ
nonā: p̄ntib⁹ plurimis: dum p linguam beate virginis blasphemando
iuraret: statim linguā turpiter ex ore ejciens pdidit: z subito mortuus
est: cunctis qui tunc aderāt videntib⁹. Ecce quātũ de⁹ detestaꝭ blasphe,
mos Et quāuis nō semp tales puniat vt eoꝝ demerita peterēt. tñ penā
illis in futuro maiorē reſuat Et vix tales q̄ sic blasphēias frequētāt bo
na morte vitā finire p̄nt. ¶ Q āt tales blasphemi sint in statu piculoso:
potest bñ cognosci ex multis maledictiōib⁹ z malis: q̄ spũssctũs eis pre,
dixit p ora ꝓphaꝝ. Et si non essent alia mala q̃z ea q̄ spũssctũs p̄dixit per D
os dauid in ps̄. que scripsit in psona cħri dñi. illa vtiqꝫ sufficerēt ad ter xij. plage
rendũ eos. Uñ in ps̄. lxviij. vicꝫ Saluũ me fac de⁹ zc̄. ponit bñ. xij. male blasphe,
dictiōes siue plagas valde timēdas blasphemis Cum dicit: Fiat mensa mantiũ
eoꝝ corā ipis in laqueũ: z in retributiōes z in scandalum. Obscurentur
oculi eoꝝ ne videant: z dorsum eoꝝ sp incurua. Effunde sup eos iraꝫ tu
am: z furor ire tue ꝯphendat eos. Fiat habitatio eoꝝ deserta: z i tabnacul'
eoꝝ ñ sit q̄ ihabitꝫ. Qm̄ quē tu pcussisti psecuti sꝭ: z sup dolo. vul. meoꝝ

addiderūt. appone iniqtatē sup iniqtatē eoꝝ ꝛ nō intrēt i iusticiā tuaꝫ. Deleant̄ de libro viuentiū ꝛ cū iustis nō scribant̄. ¶ Ecce q̄ terribiles cōminatiões pnūciat dn̄s ies⁹ cb̄rs ipsis blasphemis. Naꝫ iste psalmus spēal'r sibi articulat̄. Prima maledictio siue plaga blasphemātiū tāgit̄ cū dr [fiat mēsa eoꝝ corā ipis i laqueū] .q.d. illaqant̄ ꝛ capiant̄ ab hosti bꝫ eoꝝ dū i eoꝝ mēsis ꝛ ꝯuiuijs ḡtulant̄. sic ml'toties accidit: ꝙ vbi regt̄ hoc viciū: cuꝫ se putāt feliciori ḡdu ꝯsistere / ꝛ i maiori pace ꝛ q̄ete viue re. stati occurrit eis repētina calamitas ꝛ tribulatio. ¶ Scd̄a plaga tā git̄ cū dr [ꝛ i retri.] .q.d. maledicētes: deū vl' sctōs ei⁹ maledicti sūt ab oībꝫ creaturꝭ: q̄ retribuēt eis vindictā p dn̄o suo .i. creatore oiꝫ. Sic etiā dixit Isaac iacob filio suo Gen̄. xxvij. Qui maledixerit tibi sit ille male dict⁹: ꝛ q̄ bn̄dixerit ti bi bn̄dictōibꝫ repleat̄: scꝫ ab oībꝫ creaturꝭ. Et Deu. xxviij. dr. Uenient sup te oēs maledictiōes iste. Maledict⁹ eris i ciuitate maledict⁹ i agro: maledictū horreū tuū ꝛ maledicte reliq̄e tue. maledi ct⁹ fruct⁹ vētris tui ꝛ fruct⁹ t̄re tue. Armenta boū tuoꝝ ꝛ greges ouiū tuaꝝ. Maledict⁹ erꝭ igrediēs: ꝛ maledict⁹ egrediēs. Mittet dn̄s sup te famē ꝛ increpationē i oīa opa tua q̄ tu facꝭ. donec cōterat et dispdat te velocit̄. pter inuētiōes tuas pessimas .i. blasphemias. Et seq̄t̄: pcutiat te dn̄s egestate. febre ꝛ frigore. ardore ꝛ estu. aere corrupto ꝛ rubigie. ꝛ p seq̄t̄ donec peas ꝛ sic d alijs. ¶ Tertia plaga tangit̄ cū dr [ꝛ in scādalū] q.d. sustineāt scādala ꝛ offensiōes q̄ blasphemāt sūmū regē deū oipoten tē. Nā si scādalisans primū demergend⁹ ē i pfundū Matth. xviij. cum dt dn̄s. Qui āt scādalisauerit vnū d pusillis istꝭ q̄ i me credūt: expedit ei vt suspendat̄ mola asinaria i collo ei⁹: ꝛ dimergat̄ i pfundū marꝭ. q̄nto magꝭ ḡ q̄ scandalisat deū vel sctōs ei⁹ p blasphemiā dimergēd⁹ ē in pfun dū inferni: nisi fuerit iusta pnia emendat⁹. Ex h patꝫ: ꝙ blasphemi iuste sustinēt diffamatiōes. etiā de crimibꝫ eis ipositis q̄ nunq̄ꝫ cōmiserūt. ac si diceret̄ cuilibet eoꝝ. Sic tu iniustissime ifamasti deū ꝛ sctōs suos: de trahēdo eoꝝ bonitati: ꝛ glie. ita patiaris infamiā et ex tali tuo peccato infamatorio turpius infameris. ¶ Quarta plaga tangit̄ cū dr [Obscu rent̄ oculi eoꝝ ne videāt] qđ ad lr̄am q̄nq̄ꝫ verū est: quia tales blasphe mi iusto dei iudicio efficiuntur ceci multotiēs: Juxta illud Sopho. j. Ambulabunt vt ceci quia domino peccauerūt. Exemplum illius habe mus de quodam ludente ad aleam: qui dum per dei oculos iurabat. sta tim eius oculi de capite eiecti in tabulerium ceciderunt. Nec mirum: Nam vt Beda dicit de gestis anglorum: ꝙ oculi illius lictoris siue car nificis qui sancti albani martyris caput abscidit: cum capite martyris ceciderunt in terram. Justius igitur fuit vt oculi blasphemi caderent. cum sit grauius peccatum blasphemia q̄ꝫ homicidium vt supra dictuꝫ est. B. Quāto enim maior est dignitas persone offense: tanto graui⁹ est peccatū: sꝫ maior est dignitas dei q̄ꝫ hominis: ḡ ibi maius est pctm̄ vbi magꝭ offendit̄ dignitas di. Jn blasphēia āt ꝛ piurio. vicꝫ dlibato: magꝭ offendit̄ dignitas di q̄ꝫ i homicidio. ḡ mai⁹ ē pctm̄ blasphemie ꝛ piurij

blasphē⁹ iuste su stinet dif famatio nes

E

Exēplū

q̄ȝ homicidij. grauiora eñ sūt pctā q̄ sūt ꝯ p̄cepta p̄me tabule: q̄lia sunt blasphēia ꝛ piurij vicȝ ꝯ scdꝫ p̄ceptū p̄me tabule: q̄ȝ peccata q̄ sūt ꝯ precepta scde tabule. sic̄ homicidiū: qd est ꝯ scdꝫ p̄ceptum scde tabule ꝛc.

¶ Quita plaga ondit cū dr [ꝛ dorsū e. sp icur.] q̄si ex h pnūciet blasphemos iusto di iudicio flagellādos i ꝯfractiōe dorsi atqȝ ceruic. sic̄ multi strumosi a do pcussi facti sūt i opprobriū hoiȝ ꝛ abiectio pleb: vt sic̄ ipsi blasphemādo vilipēdūt deū ꝛ scōs. ita vilipēsi ꝯtēnant ab oībꝫ se videntibꝫ: sm illud Thren. j. Oēs iimici mei audierūt malū meū: ꝛ letati sūt qm̄ tu fecisti. Exemplū illiꝰ habemꝰ: Vn̄ i diocesi remēsi: Quidā miles ludens dū pderet: deū horribilit blasphemauit: statiqȝ a deo pcussꝰ cecidit pstratꝰ ad t̄rā/spumās ꝛ euomēs/adeo ꝯsūptꝰ ē: q cū priꝰ esset magne stature/corpꝰ eiꝰ redactū est ad q̄ntitatē vniꝰ puuli: oculi q̄qȝ eius ita sic restricti vt viderēt oculi vniꝰ passer: ꝛ talit afflictꝰ miserā vitam ꝯsūmauit. ¶ Sexta plaga ondit cū dr [effunde sup eos iraȝ tuā] solet nāqȝ misericors deꝰ patient p tpe tolerare magnos pctōres blasphemos ꝛ alios: sȝ cū exardescit ira eiꝰ i vltionē crimis grauiꝰ punire. sm illd apl'i Rom. ij. sm duriciam aūt tuā ꝛ ipenitēs cor thesaurisas tibi irā in die ire: ꝛ reuelatiōis iusti iudicij: q reddet vnicuiqȝ sm opera eiꝰ. ¶ Exēplū legit i dialogo Cesarij Quidā miles tpe messis sic̄ ꝛ ceteri ꝯuicini sui p aeris intpanciā ipediebant i colligēdis fructibꝫ. tūc miles videns a pte occidētali aerē obscurari: nubēqȝ oriri dixit. Ecce ibi iteꝝ diabolꝰ ascēdit vix smonē finiuit: ꝛ ecce orta tonitrua filiū eiꝰ in sinu nutric pcusserūt. ipa sana ꝛ illesa manēte: sed ꝛ i alijs edificijs: segetibꝫ ꝛ iumētis flagellatꝰ ē blasphemꝰ ille: vt disceret d ceło ñ blasphemare Ecce ira di sup eū

¶ Jō seqt septia plaga cū dic [ꝛ furor ire tue cōprehēdet eos] Econtra orabat ps. di. Dñe ne i furore tuo arguas me: neqȝ in ira tua corri. me. Nō q p h intelligamꝰ irā aut furorē sm se posse cadere in deū: sed intelligit furorē p rigore iusticie. de q Salomō dicebat puerb. vj. Zelus ꝛ furor viri nō parcet i die vīdicte: neqȝ acqescet cuiusdā pcibꝫ: neqȝ accipiet p redēptōe dona plīma: qd intelligit i die iudicij ¶ De hac ira di ꝛ furore ꝯ blasphemos hēmꝰ exm̄ de q̄dā nauta: q cū sepiꝰ blasphemasset deū accidit vna vice i diocesi Sabilonensi cū nauē duceret ꝛ deuȝ blasphemaret: stati i aquā cecidit: ꝛ licet sciret bn̄ natare: tñ sic cadens nō surrexit vlteriꝰ/nec se mouit/quē frat suꝰ sub aqua q̄rens mortuū reperit. Et cū totū corpꝰ suū esset integrū ꝛ intactum: lingua solūmodo radicitus est ꝯsūpta ¶ Octaua plaga tangit cū dr [fiat habitatio eoꝝ deserta] .q. d. talium domus subuertent ꝛ i planum redigēt. sicuti videmꝰ q domꝰ pditoꝝ ꝛ ipioꝝ dant in ruinā ꝛ ad t̄rā eijciunt a culmine vsqȝ ad solum Sic etiā angelꝰ clamabat Apocal'. xviij. Cecidit cecidit babylon ciuitas magna: ꝛ facta ē habitatio demonioꝝ ꝛ custodia oīs spūs immundi.

¶ Nona plaga tangit cū dr [et in tabernacul' eoꝝ nō sit qui inhabitet.] Sic pȝ de dathan chore ꝛ abyron: q rebellātes moysi ꝛ eiꝰ ipio ꝯtemnētes obedire viui deglutiti sūt a terra. Nūe. xvj. Vbi ad litteram moyses

Exēplū

Exēplū

f

oñdit eos tanq̄ꝫ blasphemos talia passos esse: cū dt ad turbā. Si ꝯsuet-
ta morte interierint: ꝛ visitauerit eos de⁹ plaga q̄ ꝛ ceteri visitari solent
nō misit me de⁹. si aūt rē nouā fecerit de⁹ vt appiēs t̃ra os suū degluciat
eos ꝛ oia q̄ ad illos ptinēt: descēderintq̄ꝫ ad ifernū viuētes: scietis q̄ blas
phemauerit dñm. Cōfestim ḡ vt cessauit loq̄ dirupta ē t̃ra sub pedibus
eoꝝ: ꝛ appiens os suū deuorauit illos cū tabernacul' suis ꝛ vniūsa sub-
stātia eoꝝ: descenderūtq̄ꝫ viui in infernū opti humo: ꝛ pierūt de medio
mltitudis. pdictoꝝ aūt ꝓpha i ps̄. vbi s̄. reddit cām di. [Qm̄ quē tu per
cussisti psecuti sūt] .i. quē tu pcuti pmisisti scꝫ chr̄m dñm sūt psecuti: ps-
seq̄r nanq̄ꝫ chr̄ꝫ blasphemās sic ipm̄ psecuti fuerunt crucifixores sui: vt
Aug. equipat. et iā statim patebit. ¶ Decia plaga seq̄r cū dr [ꝛ sup do-
lorē vulneꝝ meoꝝ addiderūt] .q.d. blasphem⁹ q̄ntū in se ē inouat dolorē
chr̄i i vulneribꝫ suis q̄tiens blasphemat. Sic ꝛ apl's ait Heb. vj. Rur-
sum crucifigētes sibimetipis filiū dei ꝛ ostētui hñtes. Sic ḡ tales q̄n-
tū in eis ē innouāt dolorē chr̄i: eiusq̄ꝫ plagas sanguinolētāt et vulnera:
carnēq̄ꝫ ei⁹ purissimā suis polluūt ꝛ mordacibꝫ dentibꝫ dilacerāt ꝛ offen
dūt. ita ipi dentibꝫ bestiaꝝ ꝛ successiue doloribꝫ affligent̃. Un̄ ꝛ moyses
in psona dei Deut. xxxij. dicebat. Dentes bestiaꝝ mittaꝫ i eos: cū furore
trahentiū sup t̃rā atq̄ꝫ serpētiū: foris vastabit eos gladi⁹ ꝛ int⁹ pauor:
iuuenē sil' ac ṽginē: lactantē cū hoīe sene. ꝛ dixi vbi naꝫ sūt/cessare faciā
ex hoībꝫ memoriā eoꝝ ¶. Undecia plaga tangit̃ cū dr [appone iniq̄tatē
sup iniq̄tatē eoꝝ: ꝛ nō intrēt i iusticiā tuā] qd̄ si recte ispiciat̃ nō ē aliud
dicere/nisi q̄ꝫ talibꝫ pseuerātibꝫ i tali crimine blasphēie/cū nūq̄ꝫ se ppa-
rēt ad gr̄am dei: merito de⁹ eis gr̄am nō ifundit. vt infra patebit. Nam
act⁹ actiuoꝝ sūt i paciente pdisposito. iij. de aia. Et sic diuina gr̄a nō in-
fundit̃ nisi i vasa ꝯgrua: vt ptꝫ in figura vidue recurrētis ad heliseū p au
xilio: q̄ꝫ post mortē mariti p debitis vexabat eā creditor volēs tollere du-
os filios q̄s hēbat ad fuiendū ei. Cui helise⁹ ꝯsuluit vt adduceret in do
mū suā vasa vacua nō pauca: idonea ad susceptiōeꝫ olei: vt clauso ostio
ipa in eadē infunderet oleū cū filijs suis: qd̄ licꝫ modicū hēbat. Un̄ filij
afferebāt ꝛ mr̃ ifundebat/ꝛ p tāto creuit oleū ꝛ abūdauit p q̄nto allata
sūt vasa. iiij. Reg. iiij. Sic ē de gr̄a dei/q̄ntū cor ē ppatū ad receptiōem
gr̄e tm̄ deus ifundit. Blasphemi aūt i sua malicia pdurātes/cum nūq̄ꝫ
sint digni. ex suis demeritis nūq̄ꝫ gr̄am recipiēt saluatoris ¶ Duodecima
plaga siue maledictio blasphemātiū tāgit̃ cū subiūgit̃ [deleant̃ d̃ libro
viuentiū ꝛ cū iustis nō scribant̃] Hec ṽba oībꝫ pmissis t̃ribiliora/q̄ sane
intellecta referunt̃ ad extremū iudiciū/in q̄ appient̃ libri/ ꝛ iudicabunt̃
oēs hoīes ex his q̄ scp̄ta erūt i libris illis s̄m opera eoꝝ Apocal'. xx. Tūc
q̄sq̄ꝫ id qd̄ h̄ in mūdo seminauit metet/siue bonū siue malū. qm̄ q̄ semiat
in carne de carne metet cor. q̄ aūt seminat in spū de spū metet vitā eter-
nā. Gal'. vlt̃. Opa em̄ illoꝝ sequunt̃ illos. Apoca. xiiij. Fili⁹ q̄dē hoīs
ventur⁹ ē in gl'ia p̄ris sui cū angelis suis/ꝛ tūc reddet vnicuiq̄ꝫ s̄m opa
sua Matth. xvj. Ex q̄bꝫ final'r ꝯcludit̃ iuxta thema: q̄ q̄ blasphemauerit

 167

rit nomē dñi morte moriatur. ¶ Tātū est enī pctm̄ blaspbemie: vt testatur Judas apl's i sua canonica: q michael archangel⁹ nō est ausus diabo- B
lo inferre iudiciū blaspbemie. Uñ dr: q cū michael archangel⁹ cū diabo
lo disputās altercaretur de corpe moysi: nō fuit ausus diabolū blaspbemare aut sibi maledicere: sed dixit sibi Imperet tibi dñs. Hi aūt q̄cunq3 q̄dem ignorāt blaspbemāt. Pro q̄ notandū ē f'm Aug. d' ancona sup cañ. iude q de⁹ puidit corp⁹ moysi post mortē ei⁹ adorandū esse a iudeis tāq3 deū si p̄sentialit' ip̄m hr̄e potuissent. Mortuo ḡ moyse vt dr Glo. Misso an gelo de celis subtraxit corp⁹ ei⁹. ita vt null⁹ de ppl'o p̄dicto sciret sepultu ram ei⁹. Uñ Deut. xxxiiij. scribit': q nō cognouit hō sepulturā ei⁹ vsq3 in p̄ntem diē. diabol⁹ igit' ad lr̄am volēs iudeos i loco manifesto ad idola- triā inducere/desiderabat corp⁹ moysi in manifesto esse. ideo dr altercat⁹ fuisse cū michaele archangelo: q̄ ad dictū corp⁹ subtrahendū miss⁹ fuit. Expsse tñ vt dic̄ Beda. nō habet' ex q̄bꝫ scptur's apl's h' testimoniū sūpse- rit. cū dr Imperet tibi dñs: s3 q̄s alis dicere audi3: q̄ q spūscō ispiratus h' dixerit. Si ḡ michael archā. ñ fuit aus⁹ diabolo oī maledictōe digniſ- simo iudiciū iferre blaspbemie: q̄ntomag' nos ab oī maledictiōe ⁊ blas- pbemia puri eē dēm⁹. Hoc idē hr̄ .xxiij. q. iij. Si igit' michael ⁊c̄. Implo rem⁹ ḡ dei miscdia3: vt a tanto malo blaspbemie nos custodiat: ne cum dānatis blaspbemis ab eo in ppetuū sepemur. Amen.

¶ De blaspbemia q̄ñ sit pctm̄ mortale vel veniale. Ser. XLVII.

Qui blaspbemauerit nomē dñi morte moriat' Leui. xxiiij. Audist' in p̄cedēti s'mōe: quō pctm̄ blaspbemie sit valdē horrendū pctm̄ ex ml'tis causis. Jmo ḡui⁹ q̄3 multa magna pctā: vic3 homicidij: ifidelitat' ⁊ crucifixiōis chr̄i. Quō etia3 sit 9triū nāe scpture: ⁊ gnālit' oī creature. Tandē .xij. plagas siue maledi- ctiōes blaspbemātiū ex ps̄. dauid ⁊c̄. Nunc 9seq̄nt' videndū erit d' pctō blaspbemie/an semp sit pctm̄ mortale/vl' an aliq̄n possit esse pctm̄ veni ale. Pro gr̄a Aue ma. ¶ Qui blaspbe. no. d. mor. moriat' vbi s̄.

¶ In p̄nti sermōe intendo mouere aliquas dubitatiōes. Prima Utrū A
pctm̄ blaspbemie sp sit pctm̄ mortale/vel an aliq̄n possit esse pctm̄ veni ale. Scd'a: vtrꝫ pctm̄ blaspbemie sit maximū pctōꝝ ⁊ ex q̄bꝫ causis ⁊c̄. Tertia: vtrꝫ pctm̄ blaspbemie sit pctm̄ irremissibile: ⁊ per 9sequēs pctm̄ in sp̄m scm̄. Ad p̄mam dubitationē: vic3 an blaspbemia semp sit mor- tale: vel aliq̄n veniale pctm̄ Est dicendū p̄mo: q blaspbemia cū fit ex de liberatiōe rationis est graue valde pctm̄ mortale: pat3 illud triplici rōne

Primuz dubiū de blaspbe- mia

¶ Primo q2 blaspbemia ad infidelitatē ptinet: s3 infidelitas est pctm̄ mortale: ḡ etiā blaspbemia. ¶ Scd'o sic pbat': Qui p̄ceptū dei delibera- te transgredit' mortal'r peccat: s3 blaspbemia est hmōi: qd' sic pt3 q2 pre- ceptum dei est vt nomē dei nō assumat' inuanū Exo. xx. s3 blaspbem⁹ h' facit: ergo ⁊c̄. ¶ Tertio sic: pena mortis nō infertur: nisi pro pctō mor- tali: sed pro peccato blaspbemie infligit' pena mortis temporalis ⁊ eter- nalis, iuxta thema: ḡ blaspbemia est pctm̄ mortale. ¶ Scd'o est dicendū

pit blasphemia p iniuria do illata p tria iã dicta. sz adhuc strictius ipsius rũ put blasphemia ẽ filia ire: ꝯueniẽs cũ cõtẽtiõe/ ꝯtumelia/ ⁊ ꝯuicio/ in

F ¶ Sed vt clarius pmissa itelligat: ẽ aduer (aliqbz. de q nũc sufficit co. tẽdũ/ q blasphemia fit qnqz modis ꝯ deũ: siue cõmittit qntupl'r

Blasphẽia ꝯ deũ fit qntupliciter.	Corde Voce i seipo Opere In suis sctis In psenti ⁊ in futuro	Voce fit qdrupl'r	Cũ eius bonitas denigrat Cũ eius scitas ⁊ puritas piurat Cũ eius deitas denegat Cũ eius bitas supplãtat

¶ Primo blasphemia ꝯ deũ fit corde. Nã mẽtal' detestatio ⁊ ꝯtẽpt' alicuius excellẽtie diuie: puta diuie bonitat/ mĩscdie ⁊ iusticie/ ẽ interior blasphemia. sic dũ alicui displicet q deus ẽ ita iustus q nihil dimittit ipunitũ. vl' q pmittit tribulatõez ⁊c. Vñ Rich. d sã. vic. Quid ãt ẽ spũs blasphẽie

Spiritus blasphemie d: nisi affectatio ⁊ desideriũ vituperatõis diuie. Sic etiã blasphemat deus cũ eius volũtas irritat. i. cũ bonũ qd deus i hoie efficit hõ volũtate sibiipi attribuit. ⁊ qñqz ɓbo id se a seipo hre gl'iat. ⁊ sic qdãmõ deũ eẽ sup se asp̃nat. Et in h maxie deus ihonorat: ⁊ p ꝯñs iiuria ⁊ blasphemia sibi infert. Si em fm pmissa a deo negare qd sibi iest ẽ blasphemia: nunqd nõ magis h deũ blasphemat/ q sũmo regi qntũ i eo ẽ/ ꝓpriã coronã aufert ⁊ sibiipi iponit. ⁊ qntũ valet de sede sue maiestat deponit: ⁊ se loco sui introducere ꝓponit. qd vtiqz ẽ crimen lese maiestat ⁊ maxia blasphẽia. Hoc ãt ille facit q volũtatẽ ꝓpriã habz: ⁊ illud qd a deo hz mẽte sibi nõ attribuit: sz sibiipi ascribit corde aut ɓbo. In h em vt dt Ans. i li. de silitu. deo qsi suam coronã aufert. Sic em corona soli cõpetit regi: sic ꝓpria volũtas do soli. Et sicut regẽ aliquẽ ihonoraret q suã coronã illi auferret. sic hõ ihonorat deũ q aufert ei volũtatis puilegiũ qd ille debz hre solus. Hec ibi.

Blasphemia fit Voce. ¶ Scdo blasphemia ꝯ deũ fit voce. sicut em ille deũ blasphemat corde q itellectu ⁊ affectu male sentit de deo Ita ille blasphemat voce/ q p ɓba affirmãdo vel negãdo de deo/ aliqd i iniuriã dei ꝓfert. Et hec dr blasphemia oris. Et sic laus dei mẽtal' p dilectionẽ ⁊ ꝯfessionẽ exteriorẽ augetur: ita blasphẽia cordis si p locutionẽ exterius pdeat ẽ grauior. De h ifra latius.

Opere. ¶ Tertio blasphemia i deũ fit ope: qd sic ostẽdit. Blasphemia opponit diuie ꝯfessiõi/ honori ⁊ laudi. Vñ sicut boni ꝯfitent/ honorãt ⁊ laudant deũ ɓbis ⁊ factis: ita qdã scelerati deũ negãt ⁊ blasphemãt: nõ solũ verbis sed etiã factis: fm illud apli ad Titũ. j. Confitent se nosse deũ: factis aũt negãt. Sup q ɓbo Aug. sic dt. Quisqs factis negat chr̃m/ antichristus est. ¶ In frãcia quidã lusor pcussit brachiũ imaginis Jesu paruuli existẽtis i sinu matris. ⁊ fracto brachio ⁊ ad terrã ꝓiecto: magna sanguinis effusio ꝓtinus emanauit. q viso fuit ordiata solẽnis ꝓcessio: ⁊ brachiũ fractũ repositũ cũ reliquijs sanctorũ i sacrario monasterij. Cũqz totus ꝓplus ꝯfluxisset ⁊ oẽs vnanimit accelerarẽt ⁊ orarẽt vt deus reuelaret qs fuerit ille malefactor. ifra modicũ tpis spaciũ assistẽte ꝓplo in tali orone supueniẽt repẽte aquilarũ multitudo copiosa: ⁊ circũuolãtes sup

populū: vna direxit volatū sup caput maledicti / et rostro pcussit oculū eius dextrū. mirabile dictu: statim ois illa auiū multitudo descēdit sup illud miserabile corp⁹ blasphemi: qd adeo dilaniauerūt in frusta: et statim deuorauerūt: ita vt nec minima particula remaneret ex eo. Nā miser ille etiā cū alijs clamauit: vt de⁹ dignaret̄ ꝯ talē malefactorē suum iustū iudiciū ꝑpalare. qd et factū ē: vt dixi. Ecce quō blasphēia opis pūita fuit

¶ Quarto blasphemat̄ de⁹ cū blasphemant̄ scti. Cui⁹ rō est. qꝛ sicut de⁹ in sctis suis laudat̄ / inq̄ntū laudant̄ opa q̄ de⁹ in sctis efficit. ita etiam blasphemia q̄ fit i sctis ex ꝯñti in deū redūdat. Nā honor et vituperiū q̄ exhibent̄ ministr͛ illi cui⁹ sūt ministri exhibent̄: vt ait saluator ad discipulos dicēs Luc. x. Qui vos audit me audit. et q̄ vos spnit me spernit. Hec Maxim⁹ in smōe de aplīs Petro et Paulo. Et btūs Tho. ij. ij. q. xiij. ar. j. i solutiōe scdi argu. Hoc q̄rto mō heu multi isensati pctōres inueniunt̄ deū blasphemātes i sctis suis: vtputa talia aut silia dicētes: ꝙ sctūs petr⁹ te ꝯfūdat. vel: Etsi sctūs petr⁹ tibi eēt ad lat⁹ / tibi nō parcā. Idē de btā ꝟgine dicētes. Ꝗ me adiuuet ꝟgo btā vt ꝯfundaris corpe et aīa. vel: ꝙ hāc diē nō supuiuas: aut mala morte moriar͛. et sic de alijs. Utinā tales attēderēt ad sensuz ꝟboꝝ. Nā ꝟba ipa p̄tendūt ꝙ scti mala faciāt / ꝯfusionē inferāt i aīa et corpe subito: et ꝯ deū puniāt et c̄. ¶ Exēplū de blasphemia ꝯ sctm̄ Petꝝ et chrm̄ dnm̄ scribit qdā doctor notabil'. Ꝗ in partibꝫ italie circa Bononiā duo amici et cōpatres sil' comedētes gallū coctū. Un⁹ ex eis accepto cultello gallū ꝯscidit i frusta: et piperatū desup fudit. Quo facto alter ꝑtin⁹ ait. Certe ꝯpater sic explicuisti gallū vt ipe sctūs Petr⁹ si vellet illū reintegrare nō posset: sed neqꝫ chrs. Ad hāc vocem gallus repente surrexit viu⁹ et integer plumis onust⁹: alas aperuit et ꝑcussit: et hilariter cantauit: totūqꝫ liquorē sup blasphemos illos euertit. Et vt culpa nō transiret impunita in aspersiōe piperis lepra percussi sunt: quā vsqꝫ ad mortē ꝑtulerūt / et in suos posteros transmiserūt et sic ex demerito culpe sue facta est coꝝ generatio seruiēs iure ꝑpetui famulat⁹ eccl'ie sancti Petri: q̄ est cathedral' eccia Bononieñ epatus. Et ponit h̄ exemplū etiā Uincenti⁹ in Speculo histoꝛiali. lib. xxvj. ca. lxiiij.

¶ Aliud exemplū audiatis de blasphemia ꝯtra beatā ꝟginē. quod scribit idē doctor. Quidā ribald⁹ cum sinistrā manū beate ꝟginis blasphemaret: statim diuino iudicio ꝑcussus sinistrā sui lateris distortā ꝑdidit Et cū per has penas iteꝝ dexterā btē ꝟgis blasphemaret: horribili⁹ stati simili mō dextrā ꝑdidit Cū aūt p̄ dolo: ibꝫ desperās magis ac magis accēsus / alia eiusdē ꝟgis mēbra blasphemaret: i alijs etiā ipe mēbris diuino iudicio ꝑcutit̄ successiue. Cūqꝫ tandē p ꝟginis ventrē ipudice iuraret: et ventrē benedictū horribili voce blasphemās. ꝯtinuo inflat⁹ crepuit medi⁹. et tanq̄ꝫ Jude diffusa sūt viscera eius putrida et nefanda: vt cū Juda et reliquis blasphemis in fetore ꝑpetuo cruciet̄. Ecce q̄ntū de⁹ punit blasphemiā ꝯ sctōs suos. Nec solū hec dicta sint de btā ꝟgine et sācto Petro: sed et de oibꝫ sctis. Uñ i historia passiōis sctōꝝ martyꝝ Alexādri

Margin notes: H — Blasphemia q̄ fit i sctōs redūdat in deum; Exēpluz; Exēpluz.; Exēplū

Euētij ꝛ Theodoli legit̃: ꝙ cū Aureli⁹ pfect⁹ vrb rome btm̄ Alexādꝝ oc cidisset: ꝛ post ei⁹ necē ipm blasphēaret. subito ante pedes ei⁹ ignea vga cecidit. ꝛ vox ad eū facta ē: Aureli accipe brauiū meritoꝝ tuoꝝ. Cū aūt crederet ex maleficijs h fieri: adhuc occis martyribꝫ isultabat: ꝛ vox iterū de celo ad eū facta ē dicēs. Aureli bis qbꝫ isultas regnū celi aptū ē et paratū vt illō possideāt i eternū. tibi āt infern⁹ pat⁹ ē: vt ibi penas sustineas sempit̃nas. q Aureli⁹ stati tremēs ꝛ q̄si amēs effect⁹ ad domū suā miserabil'r deportat⁹ liguā suā p̄ doloribꝫ dētibꝫ suis cōmāducās horribil'r expirauit ❡ Quīto blasphemia i deū fit i p̄nti ꝛ i futuro. In p̄nti qdē a viuētibꝫ ꝛ morietibꝫ. Prio a petōribꝫ viuētibꝫ: vtꝫ ex p̄missis š. C D E. De h ifra exēpla. Scdo de⁹ blasphemat̃ a petōribꝫ morietibꝫ. Cuius rō ē. qꝛ qlibet in petō mortali decedēs fert secum volūtatem detestātē diuinā iusticiā. ꝛ h ē blasphemare deū. ❡ Scdo blasphemia fit i deū ī futuro ab his q sūt i inferno. qd dupl'r oñdit̃: vicꝫ auctē ꝛ rōne. Primo auctē Apoc. xvj. Blasphemauerīt nomē dei hñtis ptātē sup has plagas. Sup q vbo sic dt glo. Illi q sūt i inferno positi: q̄uis sciāt se p demerit̃ puniri: dolebūt tñ ꝙ de⁹ tātā potētiā hꝫ ꝙ plagas eis iferat: ꝛ h ē blasphemia. Scdo pbat̃ rōe: sic. Qui despant de misc̄dia dei blasphemāt deū. sꝫ dānati i inferno nunq̄ꝫ putāt se euadere penas et̃nas. ꝛ iō tanq̄ꝫ despati ferunt̃ ad oē ad qd eis puersa volūtas suggerit ❡ Circa h notāda sūt tria. Primū ē: ꝙ sīc scti post resurrectionē nō solū mētal'r sed etiā vocaliter laudabūt deū in celo: ita dānati nō solū mētaliter sed etiam vocalit̃ blasphemabūt deū i inferno. ita ꝙ sīc i sctis post r̃surrectionē erit mētal'r ꝛ vocal'laus dei: ita etiā i dānatꝭ erit vocal' ꝛ mētal' blasphemia i deū ❡ Scdm ē ꝙ lꝫ scelerati q sūt i mōo ꝛ sil'r q sūt i iferno dānati blasphemāt deū: vt ptꝫ. nō tñ idē motiuū ꝛ eadē cā blasphemādi iducit eos. qd ptꝫ. qꝛ cā q hic iducit ad blasphemādū deū ē aliq delectatio libidinosa: q a liberoarbitrio pcedit. Cā vo q i inferno iducit dānatos ad blasphemādū deū ē sustinētia pene excellētis i duratiōe ꝛ acerbitate. ❡ Tertiū ē ꝙ bonū ꝛ malū qd fit i mōo ē meritoriū ꝛ demeritoriū. Cui⁹ rō ē. qꝛ meritū ꝛ dmeritū ptinēt ad statū vie. vñ bona i viuētibꝫ sūt meritoria: mala vo sūt demeritoria. Bona āt q faciūt bti: puta eternal'r laudare deū mētal'r ꝛ vocal'r nō ē meritoriū: sꝫ ptinet ad eoꝝ btitudis p̄miū. Similit̃ malū qd faciūt dānati i inferno. s. deū et̃nal'r blasphemare nō ē demeritoriū sꝫ penale. nā totū ptinet ad dānatōis eoꝝ penā. Nec btūs Tho. vbi š. ar. iiij. ꝛ Alexā. iiij. pte sūme. q. xxxvj. ar. iiij. ❡ Sꝫ qꝛ sup dēm ē ꝙ blasphēia i h mōo fit ꝯ deū voce: di. q. Quō ꝯtigit deū blasphēari voce: ꝛ qbꝫ mōis? Rñr breuit̃ q̄ntū ad ꝓpositū vr̃ sufficere: ꝙ h ē q̄ttuor mōis

Blasphemia ꝯ deū voce fit q̄drupl'r. s.
- Cum eius bonitas denigrat̃ siue dehonorat̃ aut in malum ꝯuertit̃
- Cū ei⁹ sctitas ꝛ puritas piurat̃. i. cū p ei⁹ sctitatē p iuriū cōmittit̃
- Cum ei⁹ deitas denegat̃.
- Cū eius vitas supplantat̃

Marginal notes: D (beside "bil'r expirauit"); Blasphemāt deū dānati (beside "auctē Apoc. xvj."); I (beside "ferunt̃ ad oē"); R (beside "blasphēia i h mōo").

¶ Pri̅o de⁹ blasphēat̄: cū ei⁹ bonitas denigrat̄. sic̄ faciūt illi q̄ ea q̄ deus
facit ex sua īfinita bōitate p̄ nr̄a salute īterp̄tant̄ fieri nimis seuere ⁊ in-
iuste: vt cū de⁹ aliquā tribulatiōem vl' īfirmitatē: vl' aeris īteperiē ꝓpt̄
hoim ꝓbationē: ⁊ ꝓpt̄ pctōꝝ cessationē; ꝓpter etiā enormitatū ⁊ excessuū
benignā ī pn̄ti punitionē hoib⁹ imittit. de q̄b⁹ boni vt fuit Job deū lau-
dāt ⁊ extollūt. mali v̄o ecōtra ip̄m vitupant vt demōes blasphemant et
vilipēdūt. Tales blasphemi vident̄ sil'es q̄busdā hoib⁹ f̄m Jsidoꝝ ī des- Exēpluꝫ.
tis ethiopie cōmorātib⁹. q̄ nihil aliō vident̄ facere nisi solē ꝯtinue respi-
cere: ⁊ ip̄m ꝓpt̄ ardorē quē eis īfert dura iprecatōe maledicere. Sic reue
ra tales cū sentiūt sol' ardorē. i. sol' iusticie imissam eis aliquā tribulatio
nē / stati mouent̄ ad dei blasphemiā ⁊ maledictionē. Qd̄ bn̄ figuratū est
Apoc. xvj. vbi d̄r. q̄ affligebāt̄ hoies estu magno ⁊ igne: ⁊ blasphemaue
rūt nomē dei. q̄uis ad l'am dictū sit de dānatꝭ. Tales fuer̄t iudei q̄ mul' Judei
ta bōa recep̄et a dn̄o Jesu: ⁊ tn̄ ei⁹ bōitatē ex iuidia ⁊ malicia p̄ infamiā blasphe-
denigrauer̄t: ⁊ ī malū iterp̄tati fuer̄t. Vn̄ cū eis diceret Jo. x. Multa bo mantes
na opa ostēdi vob̄ ex p̄re meo: ꝓpt̄ qd̄ eoꝝ vultꝭ me lapidare? Ipi rn̄der̄t. chr̄m
De bono ope n̄ lapidam⁹ te: ſꝫ de blasphemia. q̄ꝛ cū sis hō facꝭ te deū ⁊c̄.
Talit̄ etiā deū blasphemāt q̄ ī vanū chr̄i nomē ⁊ irreligiose in os sumūt
⁊ ei⁹ opa ꝓpt̄ nr̄am salutē facta ridicl'ose īterp̄tāt̄ ⁊ exponūt: q̄ in h̄ ḡuit̄
delinquūt. Vn̄ Aug. sup illo Mat. xxvj. Blasphemauit. dr̄. Nō minus
peccāt q̄ blasphemāt regnantē ī cel': q̄ꝫ q̄ crucifixer̄t ābulātē ī terrꝭ. ¶ De Exēplū
h̄ audiatꝭ exēplū: quō q̄dā deridētes ⁊ sic chr̄m blasphemātes puniti sūt
Refert q̄dā doctor: Apd̄ iconiū Anno dn̄i. Mcc. i mēse Junij ī q̄dā cōi
loco vbi crux saluatoris sculpta erat ī q̄dā spacioso palatio: q̄dā iocula-
tor ī ꝯspectu oim ludebat cū vrso. q̄ vrsus leuato crure sup crucē cūctis
cernētib⁹ q̄ aderāt tā chr̄ianis q̄ꝫ etiā saracēis turpit̄ mixit siue vrinā ꝓ-
iecit. ⁊ stati oib⁹ vidētib⁹ expirauit. Cūq̄ꝫ chr̄iani astātes sup eo qd̄ acci
derat chr̄m bn̄dicerēt ⁊ laudarēt. q̄dā saracen⁹ īdignās q̄ ꝓpt̄ hoc factū
chr̄m extollerēt: accedēs ad crucē ī ꝯtēptum chr̄i manu crucē pcussit: ⁊
mox brachiū cū manu exaruit. Ali⁹ saracen⁹ ebrietati vacās / illā chr̄ia-
noꝝ laudē ꝑuipēdēs q̄si furiosus surrexit a potu: ⁊ ī ꝯtēptū crucꝭ sup eā
mīgere ꝓcurabat. Cūq̄ꝫ cruci adhesisset / stati subitanea morte diuia vl-
tiōe ꝑcussus ierījt. chr̄icol' iesum chr̄m vtiq̄ꝫ collaudātib⁹. q̄ iustū iudi-
ciū ꝓtulit ī blasphemos. Utinā h̄ attēderēt q̄ sepe risum ⁊ ioca faciūt de
opib⁹ chr̄i: de scp̄turꝭ sctis: ⁊ de sctōꝝ vita ⁊ gestꝭ. vt nōnulli ꝯsueuerūt /
ꝯuertētes vitā chr̄i ⁊ sanctoꝝ in risum ⁊ iocū: simil'r scp̄turas sctās.
¶ Scd̄o blasphemat̄ de⁹ cū ei⁹ scitas ⁊ puritas ꝑiurat̄: sicut faciūt il- 2
li q̄ ꝑ mēbra corpis chr̄i iurāt. ⁊ irreuerent̄ loq̄ntes btissimā v̄ginē Ma
riā noiant. sil'r ⁊ alios sctōs. Hoc pctm̄ blasphemie ac ꝑiurij adeo inua
luit / q̄ vix etiā q̄ ꝓbi ⁊ v̄tuosi reputāt̄ ī seculo: ex mala ꝯsuetudie imo po
ti⁹ corruptela loq̄ sciūt sine vana diuini noīs assūptiōe. Et qd̄ flebili⁹ et
magꝭ plāgēdū ē / pueruli ēt cū fari satagūt discentes qd̄ audiūt / opatiōe
diaboli ꝑiurijs / maledictōib⁹ ⁊ blasphemijs adeo facilit̄ assuescūt: q̄ ci-

tı⁹ maledicere ꝛ blaspheare addiscūt suū creatorē q̄z dñicā oꝛonē pferre ꝛ sub diaboli noie alterutꝝ sibi optare: dicēdo Adiuuet te diabol⁹. ꝙ di
Exēplū abol⁹ te abducat. ꝛ sic de alijs. De q̄bꝫ btūs Greg. i. iiij. dial'. narrat vnū exēplū. Q̄ qdā pr̄ filiū habuit iuuenē qnq̄z annoꝝ. quē nis carnalr̄ dilexit. ꝛ de ei⁹ blasphemijs i deū (sic forte a pr̄e audierat) cū nō correxit: sed risit. Mox ei vt illi puero aliqd obstetit stati dei maiestatē blasphemauit. q̄ pestilētia ꝑcussus cū i sinu pr̄is deū blasphemaret: stati malignos
.i. nigri spūs ad se venire vidit: ꝛ dixit. Mauri hoies venerūt ꝛ me tollere volūt Et sic blasphemās spm̄ exhalauit. qđ vtiq̄z i signū detestatōis blasphēie illi⁹ pueri ꝯtigit. Si ḡ de⁹ penā blasphemie i puero qnq̄z annoꝝ sic vidicauit: qd fiet de adultꝭ ꝛ rōne vtētibꝫ? Certe tāto ḡui⁹ punient̄ h' aut in
M futuro. ¶ Et siqs diceret: quō potuit puer qnq̄z annoꝝ sic peccare q̄ non habuit vsum rōnis? Etsi puer iste sit dānat⁹ tanq̄z blasphem⁹? Ad h' dicēdū ſm mētē Greg. vbi s. Vñ cū Petr⁹ petit a btō Greg. vtꝝ sedes celestes ꝑ maxīa pte debeāt cōpleri ex paruul' vl' infantibꝫ? Ad qđ btūs Grego. ibidē dı̄. Etsi oēs baptizatos ifantes atq̄z i eadē ifantia moriētes ingredi regnū celeste credēdū ē. oēs tñ paruulos q̄ iam loq̄ pñt regna celestia igredi credēdū nō ē. q: nōnull' paruul' eiusdē regni celestꝭ adit⁹ a parētibꝫ claudit̄ si male nutriant̄. Et h' ꝯfirmat imediate ꝑ exēplū p̄cedēs de illo paruulo: de q̄ ꝯcludit sic. Ut eīn oipotēs de⁹ oñdit ꝑ q̄ reatu talibus fuisset executoribꝫ tradit⁹: vñ viuētē pr̄ su⁹ noluit corrigere: h' morientē ꝑmisit iterare. vt q̄ diu ꝑ diuitatꝭ patiētiā blasphem⁹ vixerat: qñq̄z ꝑ diuitatis iudiciū blasphēaret ꝛ moreret̄: qtūs penā suā pr̄ agsceret: q puuli filij tā negligēs nō puulū peccōrē gehēnne ignibꝫ nutriuisset. Hec ibi. Ubi māifeste pōit Greg. ꝙ puul⁹ iste erat capax discipline ꝛ correctionis. Scđo q: dānat⁹ ē i ifernū. Utinā h' sepi⁹ attēderēt parētes q̄ audiētes puulos maledicere vl' blasphemare: ridēt. vl' saltē nō corrigūt. qñq̄z dicētes: qs h' docuit pueꝝ? cū forte a pentibꝫ puer hec didicerit vl' a familia dom⁹. Uideāt tales pētes ne peāt vna cū puer'; sic iste de q̄ Greg. Et
N sic Heli sacerdos cū filijs suis. j. Reg. iij. ꝛ. iiij. c. ¶ Ecce qñtū deo displi
Blasphematores sūt bestie cet blasphēia. Tales vtiq̄z nō sūt hoies ſꝫ bestie. q: nō videnī vti rōe/ cū icipiūt cū vituꝑare ꝛ blasphēare: quē ꝑ ifinitꝭ bñficijs suis deberēt laudare ꝛ bñdicere. De q̄libꝫ tali dı̄ Apoc. xiij. Datū ē bestie os ꝛ lingua ad blasphemādū: ꝛ apuit os suū i blasphēias ad deū blasphēare nomē ei⁹. Hoc ꝓhdoloꝛ qdā nō attēdūt q̄ sine rōne ꝛ leui cā iurāt ꝑ chři mēbra et eū offendūt. imo qđ pei⁹ est qdā in h' ita habituati sūt ꝙ sine hꝫ iuramētis obscur' nec seriose/ nec i solacio loq̄ pñt. ꝛ sic iugit̄ chřm ihonorāt ꝛ ei blasphemias inferūt. sicut ip̄e ꝯq̄rit̄ Esa. lij. di. Jugit̄ tota die nomen meū blasphemat̄. Ita neq̄z parcūt chřo neq̄z ṽgini bñdicte. De q̄bꝫ bñ dı̄ i epl'a Jude. Carnē maculāt: dñatorē spernūt: ꝛ maiestatē blasphemāt. Propterea q̄ de beatissima ṽgie male loquunt̄: q̄ntū i eis est carnē ṽginis imaculatā ð q̄ chřs carnē assūpsit maculāt. ꝛ sic dñatorē mōi de ea natū spernūt. Nulli eīn dubiū esse debꝫ qn matris iuria sit filio illata. Et sic

diuinã maiestatẽ q̃ ipaȝ i reginã ꝛ mr̃ĭ dñam elegit blasphemãt. Quod ꝛ deus sepe mirabil'r punit in p̃senti seculo:ꝛ tandẽ ppetue i futuro. De q̃ refert Cesari⁹ exẽplũ.ꝛ habet i narratorio. Duo viri ad talos luserũt:ꝛ cũ vni succederet male:inuidẽs alteri⁹ fortune/incepit ꝯtumeliosa vba ꝯtra deũ euomere:vt sic posset furori suo satisfacere. quẽ soci⁹ su⁹ maligno spũ agitat⁹ cepit cõpescere ꝛ dicere: Sile tu nesc) maledicere. Statimq̧ deũ viuũ blasphemans:cũ in mr̃is dei iniuriã erumpet/vox desuper audita est dicẽs Iniuriã meã vtcũq̧ vsq̧ huc sustinui:mr̃is ꝯtumeliam ferre nõ possum.ꝛ mox sup ipam tabulã lusoriã vulnere inuisibili ꝑcussus spumãs miserabilit' expirauit. Ex q̃ satis patȝ quõ diligent' qlibet hõ sibi cauere debȝ a mal' iuramẽtis ꝛ inhonestis noiatiõib⁹ mẽbrorũ cbr̃i ꝛ mr̃is ei⁹:qꝛ vtiq̧ nõ remanet inultũ. Quãuis aũt hec sint magna ꝛ detestãda valde in laicis ꝛ secularib⁹:tñ heu q̃nq̧ tãta ꝛ maiora faciũt viri eccl'iastici ꝛ regulares ꝑ se ꝛ mistros suos:q̃ in mẽsa ꝛ in cõibus locutiõib⁹ mirabiles habẽt modos iurãdi ꝛ famulos similia faciẽtes:q̃s patiunt' in iacturã suã ꝛ dei blasphemiã. Tales aũt dupl'r rei sunt:qꝛ seipos ꝑdũt:ꝛ alios prauo eoꝝ exẽplo corrũpũt.iuxta mẽtẽ Augustini de singularitate clericoꝝ ¶ Tertio de⁹ blasphemat' cũ ei⁹ deitas denegat'. Sic eñ blasphemãt q̃ cbr̃m puꝝ hoiem esse asserũt.ꝛ ea q̃ ſm deũ sibi ꝯueniũt: vt pctã dimittere:grãm infundere/deo recõciliare negãt. vt iudei q̃ Marci.ij.dixerũt. Hic blasphẽat:nẽo p̃t pctã dimitt'e nisi sol⁹ de⁹. Talis etiã fuit apl's añ ꝯuersionẽ suã.sicut de seipo testat'.j. ad Timo.j. Fui blasphem⁹ ꝛ ꝑsecutor ꝛ ꝯtumeliosus.q.d. Fui blasphemus nõ credendo.ꝑsecutor:fideles ꝑsequẽdo.cõtumeliosus:cõtra fideȝ disputando.sed misericordiã dei sum cõsecutus me ex corde cõuertendo Tales fuerũt plures heretici:ꝛ hodie sunt oẽs infideles negantes incarnatiõem cbristi.de quib⁹ dicit': Dereliquerũt dominũ ꝛ sanctũ israel blasphemauerũt. Esaie p̃mo. ¶ Quarto deus blasphemat' cũ eius veritas supplãtatur. Cum eñ veritas sacre scripture ꝑuertit':ꝛ ad aliũ sensum sibi repugnantẽ trahit':deus blasphemat'. Sicut Esaie.v.dicit'. Abiecerũt legẽ dñi:ꝛ eloquiũ sancti israel blasphemauerũt. Cum eñ v̾itas scripture supplãtat':deo qui eius auctor est ꝛ ipius bonitati derogat'.q̃d sane fidei cõtrariat'. Ideo scripture sanctẽ cõtrarius/hereticus ꝛ infidelis nominat'. Hinc etiã blasphemia cõfessioni fidei opponit' ꝛ cõtrariatur:quare sicut fides de deo ea que scriptura dicit/deo attribuit.ita blasphemia eadẽ ab eo remouet ꝛ deponit. Et sicut fides (vt dicit scũs Thomas scđa scđe.q̃ne.xiij.arti.j.) quedã deo attribuit ex sola opiniõe intellectus quãdo est informis.alia ex inflãmatiõe affect⁹ quãdo est formata.sic blasphemia diuine bonitati derogat ſm affectũ ꝛ intellectũ:cũ id quod deo ꝯuenit sibi abstrahit:ꝑ intellectũ:h̾ nõ credẽdo.ꝛ ꝑ affectum: hoc nõ volẽdo. Et h̾ fit dupliciť.vel corde ꝛ mente eñ tũc est cordis blasphemia.vel cũ hoc ore aut p̃dicatiõe.ꝛ hãc blasphemiã ꝯtrariã ꝯfessiõi

O

P Per supplãtatõꝫ v̾itat) dõs blasphematur.

fidei ē necesse. Et h̄ inuit apl'us vbi s̄.di.[Fui blasphem⁹ ꝛ ꝑsecutor]ꝛ subdit[in icredulitate mea h̄ feci]q.d.ꝙ blasphemia sit opposita fidei.
Inuēto/res noua rū glosarum blasphemi dicuntur Ex his ḡ p̄tz:ꝙ illi q̄ scp̄ture sacre ꝟitatē ꝑpt̄ cōitatē relinquūt:ꝛ nouas ꝛ iptinētes glosas iueniūt:dicta scōꝝ aspernant̄ ꝛ abyciūt.ꝛ q̄ friuolas ꝛ falsas opiones scp̄ture ꝯ̄rias ꝑpt̄ ostētationē fouēt vt appareāt:cōi nomie blasphemi dicunt̄:s̄m illō.j.ad Tim̄.vj.Qui nō adq̄escit sanis sermonib⁹ dn̄i nr̄i Jesu chr̄i:ꝛ ei q̄ s̄m pietatē ē doctrie supb⁹ nihil sciēs.sꝫ lāguēs circa q̄ōnes ꝟboꝝ:ex q̄b⁹ oriunt̄ iuidie/ꝯtētiōes/blasphemie ꝛc̄.
Exēpluꝫ De h̄ audiam⁹ exēplū terribile ꝯ̄ blasphemos.qō h̄r li.ix.Eccl'iastice historie.c.v.vsq3 ad capl'm.ix.ꝙ tp̄e maximini iperatoris.q̄ cum q̄dā ꝟba blasphema siue carmia blasphemijs plena ꝯ̄ chr̄m ꝛ scōs ei⁹ ꝯfingi fecisset:eaq3 i tabul' describi mādassꝫ.Et p singulas vrbes/villas ꝛ agros in ꝑpetuā memoriā ꝓmulgari fecisset.tātū de⁹ illas blasphemias vlt⁹ ē vt vbi.p̄ illeſ chr̄ianis ꝛ oi ꝓspitate fructib⁹/gentiles blasphemi peste aere corrupto ꝛ igne:varijsq3 morbis affecti:alijq3 icolumes comedēdo/bibēdo/cātādo.ludēdo/tripudiādo:ꝛ sil'ia faciēdo:sola sternutatōe miserabil'r occupati/morte subitanea p̄ibāt.Maximin⁹(quē alij vocāt maximianū)ipi⁹ ꝛ dir⁹/iracūd⁹/vict⁹ ꝛ ꝯfusus atq3 cōpulsus/iust̄ flagellis chr̄um ꝯfiteri/tabe ꝛ miseria desiccat⁹:ac orbat̄ lumib⁹/clari⁹ cog̃uit q̄ i chr̄m cōmiserat.ꝛ p doloris sensum/ꝑ angustia viscerū de stratu exiliēs sepi⁹ allidebat̄ in terrā:ꝛ chr̄i oipotētiā i suū p̄iudiciū r̄cog̃scēs:blasphemū spm̄ i dolorib⁹ exhalauit.Ecce quō oipotēs de⁹ puniuit blasphemos:q̄ ꝟitatē euāgelicā:imo chr̄m q̄ ꝟitas ē:suis ꝯfict̄ mēdacijs i scp̄ro redact̄ supplātare conati sūt.Videāt ḡ illi q̄ sepe ꝟitati sacre scp̄ture repugnāt:dicētes nō sic eē sic̄ dr̄.vl' nō sic deū voluisse. Videāt ꝛ illi q̄ sepe scp̄turā sacrā ꝯuertūt:vl' lusorie aut derisorie exponūt:ne cū blasphēis tādē puniant̄. Rogem⁹ ḡ oipotētē deū vt sua mis̄cdia ꝛ gr̄a nos custodiat ab hmōi blasphemijs:sꝫ poti⁹ ꝟitatē diuinā recog̃scētes h̄ ꝟitati obediam⁹:vt tādē eternā ꝟitatē facie ad faciē ꝯtēplari valeam⁹chr̄m iesum q̄ est bn̄dict⁹ i secula seculoꝝ Amen.

¶ De horribilitate blasphemie Sermo.XLVI.

Qui blasphemauerit nomē dn̄i morte moriat̄:lapidib⁹ obruet eū ꝑpl'i multitudo.Leui.xxiiij.¶ In p̄cedēti s̄mone audistis p̄mo de filiab⁹ ire i genere.ꝛ de trib⁹ p̄mis filiab⁹:vicꝫ Indig̃tōe Tumore mēt̄/ꝛ clamore:i particulari pauca. Postea d̄ illa maledicta filia ire q̄ dr̄ blasphēia.q̄d sit:q̄t modis fieri hꝫ ꝛ ꝙ q̄ntupl'r cōmittat̄ ꝯ̄ deū. Et tādē quō q̄drupl'r ꝯtigat deū blasphēari voce. Nūc ꝯseq̄nter dicere intēdo pl'a q̄ sūt ad detestationē hui⁹ filie. Ex q̄b⁹ cog̃sci p̄t q̄z horribile pctm̄ sit pctm̄ blasphemie.ꝓ q̄ etiā de⁹ mortē i veri lege imp̄cat⁹ ē iux̄ thema. Qui blasphēauc.no.dn̄i mor.moriat̄. Pro gr̄a Aue ma. ¶ Qui blasphemauerit nomē dn̄i mor.ꝛc̄.vbi s̄.

A ¶ Q̄z horrēdū pctm̄ sit ip̄a blasphēia:testāt̄ oēs scp̄ture diuie ꝛ hūane: catholicoꝝ ꝛ ifidelū:vtꝫ i seq̄ntib⁹. Vn̄ Ricb̄.de scō vic.dr̄. Scelerarissi

fimū gen⁹ pctī ē cū qs i dei vituperijs delectaꝛ. Et glo. ſup illo vbo Eſaie xviij. Jte āgeli ad ꝓpl'm terribile: h ē blaſphemātē: dt. O ē pctm̄ blaſphemie ꝯpatū leui⁹ ē. Et iterū ibi. Nihil ē horribili⁹ blaſphēia q̄ pōit os ſuū i celū. Q̄ grue āt ꝛ horrēdū ſit pctm̄ blaſphēie oñdi pt triplici rōne

Blaſphēia ē horrēdū pctm̄ rōe { Abominatiōs / Exceſſus / Cōtra rietatis }

Pmo blaſphēia ē graue ꝛ horrendū pctm̄ rōe abomiatōis. Uñ ꝛ i ve. te. antiq̄ pr̄es adeo abomiabile iudicauerūt pctm̄ blaſphēie: ꝙ ex mādato dei lapidabāt eū q̄ erat ꝯuict⁹ d blaſphēia. Uñ Leuit. xxiiij. dt dn̄s Educ blaſphemū ex caſtra: ꝛ ponāt oēs q̄ audierūt man⁹ ſuas ſup caput ei⁹: ꝛ lapidet eū ois ꝓpl's. Jdē hi ex vbis theatis. Jnſup antiq̄ pr̄es deteſtabanꝛ audire eos q̄ blaſphēabāt. Jō Act. ix. Judei audiētes Stephanū dicere dn̄m Jeſum filiū dei: arbitrātes ipm̄ p h deū blaſphēare. cōtinu. ſuas: ne. ſ. ſ3 glo. audirēt vba blaſphēie. ꝛ ñ ſolū audire: ſ3 ēt noiare ñ audebāt vbū maledictōis aut blaſphēie. imo hodie apd ifideles ex cadē cā iudei valde deteſtanꝛ audire blaſphemiā. nec ſolū iudei: ſed ꝛ thurci. Nā q̄cūq3 blaſphēaret deū i terr̄ thurcoꝝ aut ſaracenoꝝ grauiꝛ puniret. Ob qd nunq̄3 aut ſat̄ raro audiūꝛ ibi vba blaſphēie aut maledictiōis. Nunqd magna vecūdia ē chr̄ianis? nunqd magna coꝝ malicia? ꝛ pl⁹ q̄3 dici pt deteſtāda: ꝙ i dei blaſphēia peiores ꝛ freq̄ntiores ſūt ifidelib⁹ iudeis ꝛ thurcis. q̄ aīa deū diligēs ꝛ hec audiēs nō terrereꝛ ꝛ ꝯcutereꝛ? Ubi nūc ſūt vigilātes pncipes chr̄iani ſpūales ꝛ ſeculares? vbi corūdez officiales ꝛ prētes: q̄ ad dī honorē hmōi blaſphemos punirēt? dormiūt vtiq3 i pctis ꝛ blaſphemiā nō ꝓhibēt. q2 ſepe ipi blaſphēi iueniunꝛ. Utinā ſeq̄renꝛ Philippū regē frācie. de q̄ refert Uincē. i Spec. hiſto. li. xxx. c. xxij. ꝙ q̄ñcūq3 ꝑcepit i tabna vl' alibi hoiem (etiāſi miles eēt) blaſphēaſſe: eū ſubmergi fec. Et de h edictū añ mortē reliq̄t poſter̄ firmiꝛ tenēdū S3 iueniunꝛ aliq̄ blaſphēi volētes ſe excuſāre: ꝛ dicētes ſe ñ poſſe a blaſphēia cohibere. Si āt q̄raꝛ ab eis: vtꝝ aliq̄ñ dixerit pncipi ſpūali aut ſeculari ſuū viciū: rn̄dēt ꝙ nō. imo plures dicerēt: ꝙ nunq̄3 dixiſſent vni garciōi i faciē aliq̄d viciū / niſi ipē pus dixerit eis. ꝛ tn̄ dicūt ꝙ ñ poſſint abſtiere q̄n deo ꝯtumeliā ſiue blaſphemiā inferāt. O mira iſania ñ pn̄t ꝯtinere a ꝯtumelia regis gl'ie: q̄ nunq̄3 vnū viciū dixit eis: ꝛ a ꝯtumelia vni⁹ garciōis abſtinēt. ¶ De q̄ refert q̄dā doctor de ſeipo: ꝙ talib⁹ blaſphēis ad eū veniētib⁹ i ꝯfeſſiōe ꝓ pnia ipoſuerit / vt ſꝑ p⁹ blaſphemiā biberēt aquā i vno p̄ndio. aut illa die nō biberēt vinū. eis āt q̄ a nā nō biberēt vinū / ieiunarēt illa die. ꝛ ꝑ illū modū a blaſphēia eos retraxerit. Hmōi pniam ſibiipi q̄s poſſet ꝓponere ꝛ in ꝯfeſſiōe ſacerdoti vt illā ſibi iniūgeret ſupplicare. ¶ Scd'o pctm̄ blaſphēie ē graue ꝛ horrēdū rōne exceſſus. Supat em̄ ꝛ excedit h pctm̄ blaſphēie tria pctā grauiſſima ꝛ execranda. Primū ē pctm̄ paganoꝝ ſeu ifideliū. q2 vt ait s. Tho. ij. ij. q. xiij. Jnfidel' ea q̄ de deo dt aut loq̄ꝛ: l3 ſint falſa: tn̄ credit eē vera. Chriſtian⁹ vo blaſphemās loq̄ꝛ ꝯ̄ vitatē quā credit. Ex q̄ iferꝛ ꝙ blaſphēia ē mai⁹ pctm̄

Blaſphemia graue ꝛ horrendū dicitꝛ pctm̄ rōe abomiatiōis

B

q̃ heresis: q̃ hereticꝰ credit de d̃o vera esse q̃ loq̃r. chꝛianꝰ aũt blasphe-
mus ꝯ suã ꝯsciam de deo dr: qd̃ scit ⁊ credit nõ esse dicẽdũ. ¶ Scd̃z est
pct̃m homicidij: vt em̃ dr s. Tho. vbi s̃. ar. iij. q̃ntũ ad nocumẽtũ: tunc
pct̃m homicidij ẽ maiꝰ blasphemia: eo q̃ magis nocz homicida hoi iterfe
cto q̃ blasphẽꝰ deo blasphemato: sz q̃ntũ ad obiectũ maiꝰ pct̃m est blas-
phemia q̃ homicidiũ. q̃ homicida licz iterficiẽdo hoiez offendat deuz:
tñ pncipalr intẽdit offendere hoiem: sz blasphẽꝰ directe et pncipalr intẽ
dit offendere deũ. ¶ Tertiũ pct̃m ẽ iudeoꝝ crucifigẽtiũ chr̃m. Un̄ Aug.
ait. magis peccãt blasphemãtes deũ triũphantẽ i celis q̃ q̃ crucifixerũt
eũ ambulãtẽ i t̃ris. Rõ huiꝰ fm Alex. de ales ẽ triplex. Pria q̃ iudei nõ
cognouerũt chr̃m eẽ deũ. Un̄ apl's ait. Si cognouissent dñm gl'ie nũq̃ cruci
fixissent. j. Coꝝ. ij. sed chꝛiani q̃ chr̃m blasphemãt cogñscũt ⁊ credũt ipm
eẽ deũ. Scd̃a q̃ iudei nõ pmiserũt chꝛo fidẽ i baptismo sic chꝛiani. Ter
Exẽplũ tia q̃ fit maior iiuria rõne maioris statꝰ quẽ tenẽt chꝛiani. Quãuis autẽ
vt dictũ ẽ blasphẽia ifideliũ sit lõge minꝰ pct̃m q̃ blasphemia chꝛianoꝝ.
Tñ adhuc deꝰ aliq̃n g̃uit puniuit blasphemiã ifideliũ. vt pz i Sẽnache
rib. pp̃t cuiꝰ blasphẽiaz angelꝰ dñi vna nocte iterfecẽ d̃ exercitu suo. clxxx
v. milia viroꝝ. iiij. Reg. xix. ¶ Aliud exm̃ r̃fert Sene. li. d̃ ira d. q̃ Galꝰ
cesar ordiauit fieri nobilissimũ festũ suis nobilibꝰ. eodẽ die ꝯtigit fieri
tonitrua/fulmia/coruscatiões/tẽpestates ⁊ pluuias plĩmas. Rex indi
gnatꝰ maledixit ioui i die belli ꝯ iasonẽ: ⁊ iussit balistarios sagittarios:
mgr̃os machinaꝝ suaꝝ iacere sursũ ꝯ iouẽ: q̃ obediẽtes suo pncipi sagit
tauerũt tela: ⁊ iecerũt lapides v̾sus celũ ꝯ iouẽ. q̃ oia ꝯ eos descenderũt
⁊ magnã ptẽ ppl'i ꝯimerũt. sic ẽ de blasphẽatoribꝰ q̃ iaciũt v̾ba venenosa
⁊ mortifera ꝯ deũ/q̃ sũt i dãnũ eoꝝ. ¶ Tertio pct̃m blasphemie ẽ g̃ue ⁊
¶ blasphe-mia est horrẽda rõe ꝯtrie-tatis horrendũ pct̃m rõne ꝯrietatis. ꝯriar nanq̃ blasphẽia. Primo nãe. Scd̃o
scp̃ture. Tertio oĩ creature. ¶ Prio ꝯriar nãe q̃ dictat bñfactorẽ suũ eẽ
cognoscendũ ⁊ laudãdũ. Nã hoc faciũt aues celi/pisces maris/et bestie t̃re.
obseruãtes rp̃s suũ/⁊ nõ excedẽtes metas nãe sue. q̃nto magis ad id obli-
gar hõ rõnalis. Et tñ int̾ oia bñficia q̃ magna ⁊ ml'ta sũt a bono d̃o hoi
collata/bñficiũ lingue q̃ id qd̃ corde ꝯcipit ore exp̃mit: est vnũ singl'are
⁊ egregiũ ⁊ p̃stantissimũ. Ecce q̃nte ingratitudis ẽ hõ: q̃ p illud mẽbrũ
deũ inhonorat ⁊ blasphẽat: in q̃ deꝰ p̄ ceteris creaturis ipm honorauit.
vicz in lingua Ualde g̃miser ẽ blasphemꝰ: q̃ spẽalit̾ pp̃ter hoc linguã ac
cepit vt deũ laudaret: q̃ deũ nõ laudat: sz ꝯ admõitiõez aliaꝝ creaturaꝝ
deũ laudãtiũ: deũ blasphẽat. O blasphemator ingrate sic peior es omi
creatura. O maledicta lingua q̃ cũ d̃o gr̃as agere dẽret: ipm turpit̾ ma-
ledicit ⁊ blasphẽat. ¶ Scd̃o blasphẽia ꝯriar scp̃ture. Un̄ scp̃tura sacra
hortar nos ad deũ bñdicẽdũ ⁊ laudãdũ: fm illud Tobie. iiij. Omni tp̃e
bñdic deũ. Et Eccl. xxxix. Bñdicite deũ i oibꝰ opibꝰ suis. Itẽ i ps̃. Bñdi
caz dñm q̃ t̃buit mihi itellectũ. Et iteꝝ Bñdicã dñm i oĩ tp̃e: sp̃ laus eiꝰ
in ore meo. Et iteꝝ: p singl'os dies bñdicã tibi: ⁊ laudabo nomẽ tuũ in se
culũ scl'i. Ecce quõ blasphẽia ꝯriar scp̃ture sacre. ¶ Tertio blasphẽia ꝯri

ar oi creaturte. Ois em creatura laudat z bñdicit deū. Uñ Aug. in ser. vni⁹ martyrꝫ inqt. Oia q̄cūq3 fec̄ de⁹ laudāt deū. audistꝫ i bñdictōibꝫ: z audistꝫ in oi solēnitate: qñ legunť q̄m oia laudāt deū/celestia t̄restria/angeli/hoies/lūinaria celi/arbores t̄re/flūina/maria/q̄cq̄d de⁹ creauit/siue i celo siue in t̄ra/siue i mari/laudāt deū. Hec ille. Et sctā mr̄ ecclīa i matutis hymnū cantat triū pueroꝝ i camino ignis: oēs creaturas inui tantiū ad laudādū z bñdicēdū deū. Quid ḡ rñdebūt sceleratissimi blasphemi ad voces oim creaturaꝝ. angeli celi laudāt z dicūt clamātes: bñdict⁹ de⁹. Sol/luna/stelle: z oia celestia corpa dicūt: bñdict⁹ de⁹. Terra aq̄/aer/ignis. z oia q̄ i eis sūt dicūt: bñdict⁹ de⁹. Boni z recti viri dicūt: bñdict⁹ de⁹. Et blasphēt q̄si segregati ab alijs creaturꝫ ꝯ morē oim aliaꝝ creaturaꝝ maledicūt z blasphemāt deū. Nisi forte blasphemi dicerēt: q exēm blasphemādi deū sumerēt ab his q̄ sť i inferno. de q̄bꝫ dr Apoc. xvj Blasphēauerūt deū celi p̄ doloribꝫ z vulneribꝫ suis. Et si ita ē: q̄d aliud dicere possū⁹: q̄3 q blasphēi sūt hoies ifernales/hoies diabolici/dānatꝫ siľes. q̄ nō nisi cū dānatꝫ blasphemādo z maledicēdo se ꝯformāt: z cū eis ꝯcordāt. ¶ Ex p̄missis ḡ satꝫ pz. q̄3 ḡue z horrēdū pcm̄ sit blasphemia. ꝓpt̄ea clamat Esa. j. c. di. Ue genti peccatrici/ppl'o ḡui iniq̄tate/semini nequā/filijs scelerat/blasphēauerūt deū isrl'/abalienati sť retrorsū. Et merito ꝓp̄ha ꝯmiať blasphemātibꝫ z maledicētibꝫ. qz ꝓpť blasphēias et maledictiōes oipotēs de⁹ ēt in p̄nti secl'o blasphēatores mľtipľr flagellauit: z hodie flagellat sepi⁹ z exťmiat. sic̄ pz ḡ de Senach. z i p̄ce. ser. in mľtis exēplis. De q̄bꝫ audiatꝫ adhuc vnū: q̄d scribit q̄dā doctor notabilis. ¶ Mercator q̄dam vendēs z emēs: frequenť iurabat p ch̄ri mēbra ꝟginē ēt bñdictā sua maledicta ligua blasphēauit: statiq3 labia t̄ribiliť torquēs: z liguā det̄rimā extrahēs subitanea morte miserabiliť expirauit. ¶ Quidā etiā tabernari⁹ apud climaceñ Anno dñi. 1246. vēdēs vinū quodā sabbato añ aduentū dñi iurans z blasphemās circa horaꝫ nonā: p̄ntibꝫ plurimis: dum p linguam beate virginis blasphemando iuraret: statim linguā turpiter ex ore eijciens pdidit: z subito mortuus est: cunctis qui tunc aderāt videntibꝫ. Ecce quātū de⁹ detestať blasphemos Et quāuis nō semp tales puniat vt eoꝝ demerita peterēt. tñ penā illis in futuro maiorē reſuat Et vix tal:s q̄ sic blasphēias frequētāt bona morte vitā finire p̄nt. ¶ Q ât tales blasphemi sint in statu piculoso: potest bñ cognosci ex multis maledictiōibꝫ z malis: q̄ sp̄ūssctūs eis predixit p ora ꝓp̄haꝝ. Et si non essent alia mala q̄3 ea q̄ sp̄ūssctūs p̄dixit per os dauid in p̄s. quē scripsit in psona ch̄ri dñi. illa vtiq3 sufficerēt ad terrendū eos. Uñ in p̄s. lxviij. vicꝫ Saluū me fac de⁹ zc̄. ponit bñ. xij. maledictiōes siue plagas valde timēdas blasphemis Cum dicit: Fiat mensa coꝝ corā ipis in laqueū: z in retributiōes z in scandalum. Obscurentur oculi eoꝝ ne videant: z dorsum eoꝝ sp incurua. Effunde sup eos iraꝫ tuam: z furor ire tue ꝯp̄hendat eos. Fiat habitatio eoꝝ deſta: z i tabnacul' eoꝝ ñ sit q̄ ibabitꝫ. Qm̄ quē tu pcussisti psecuti sť: z sup dolo. vul. meoꝝ

Exēplū

Exēplū

D xij. plage blasphemantiū

addiderūt. appone iniqtatē sup iniqtatē eoꝝ ⁊ nō intrēt i iusticiā tuā. Deleant de libro viuentiū ⁊ cū iustis nō scribant. ¶ Ecce q̄ terribiles cōminatiōes p̄nūciat dn̄s ies⁹ chr̄s ipsis blasphemis. Naȝ iste psalmus speal'r sibi attitulat. Prima maledictio siue plaga blasphemātiū tāgit cū dr [fiat mēsa eoꝝ corā ipis i laqueū] .q.d. illaqant ⁊ capiant ab hosti bꝫ eoꝝ dū i eoꝝ mēsis ⁊ ꝯuiuijs ḡtulant. sic ml'totiēs accidit: ꝙ vbi regt hoc viciū: cuȝ se putāt feliciori ḡdu ꝯsistere/ ⁊ i maiori pace ⁊ qete viue re. stati occurrit eis repētina calamitas ⁊ tribulatio. ¶ Scd̄a plaga tā git cū dr [⁊ i retri.] .q.d. maledicētes: deū vl' sctōs ei⁹ maledicti sūt ab oibꝫ creaturꝭ; q̄ retribuēt eis vindictā p̄ dn̄o suo .i. creatore oiȝ. Sic etiā dixit Isaac iacob filio suo Gen̄. xxvij. Qui maledixerit tibi sit ille male dict⁹: ⁊ q̄ bn̄dixerit ti bi bn̄dictōibꝫ repleat: scȝ ab oibꝫ creaturꝭ. Et Deu. xxviij. dr. Uenient sup te oēs maledictiōes iste. Maledict⁹ eris i ciuitate maledict⁹ i agro: maledictū horreū tuū ⁊ maledicte reliq̄e tue. maledi ct⁹ fruct⁹ vētris tui ⁊ fruct⁹ t're tue. Armenta boū tuoꝝ ⁊ greges ouiū tuaꝝ. Maledict⁹ erꝭ igrediēs: ⁊ maledict⁹ egrediēs. Mittet dn̄s sup te famē ⁊ increpationē i oia opa tua q̄ tu facꝭ. donec cōterat et disꝑdat te velocit. ꝓpter inuētiōes tuas pessimas .i. blasphemias. Et seq̄t: ꝑcutiat te dn̄s egestate. febre ⁊ frigore. ardore ⁊ estu. aere corrupto ⁊ rubigie. ⁊ ꝑ seq̄t donec ꝑeas ⁊ sic d̄ aliis. ¶ Tertia plaga tangit cū dr [⁊ in scādalū] q.d. sustineāt scādala ⁊ offensiōes q̄ blasphemāt sūmū regē deū oipoten tē. Nā si scādalisans ꝓximū demergend⁹ ē i ꝓfundū Matth. xviij. cum dt dn̄s. Qui āt scādalisauerit vnū d̄ pusillis istꝭ q̄ i me credūt: expedit ei vt suspendat mola asinaria i collo ei⁹: ⁊ dimergat i ꝓfundū marꝭ. q̄nto magꝭ ḡ q̄ scandalisat deū vel sctōs ei⁹ p blasphemiā dimergēd⁹ ē in ꝓfun dū inferni: nisi fuerit iusta pn̄ia emendat⁹. Ex h̄ patȝ: ꝙ blasphemi iuste sustinēt diffamatiōes. etiā de crimibꝫ eis ipositis q̄ nunq̄ȝ cōmiserūt. ac si diceret cuilibet eoꝝ. Sic tu iiustissime ifamasti deū ⁊ sctōs suos: de trahēdo eoꝝ bonitati: ⁊ glie. ita patiaris infamiā et ex tali tuo peccato infamatorio turpius infameris. ¶ Quarta plaga tangit cū dr [Obscu rent oculi eoꝝ ne videāt] qd̄ ad l'ram q̄nq̄ȝ verū est: quia tales blasphe mi iusto dei iudicio efficiuntur ceci multotiēs: Juxta illud Sopho. j. Ambulabunt vt ceci quia domino peccauerūt. Exemplum illius habe mus de quodam ludente ad aleam: qui dum per dei oculos iurabat. sta tim eius oculi de capite eiecti in tabulerium ceciderunt. Nec mirum: Nam vt Beda dicit de gestis anglorum: ꝙ oculi illius lictoris siue car nificis qui sancti albani martyris caput abscidit: cum capite martyris ceciderunt in terram. Justius igitur fuit vt oculi blasphemi caderent. cum sit grauius peccatum blasphemia q̄ȝ homicidium vt supra dictuȝ est. B. Quāto enim maior est dignitas persone offense: tanto grauı⁹ est peccatū: sȝ maior est dignitas dei q̄ȝ hominis: ḡ ibi maius est pctm̄ vbi magꝭ offendit dignitas di. Jn blasphēia āt ⁊ ꝑiurio. vicȝ d̄libato: magꝭ offendit dignitas di q̄ȝ i homicidio. ḡ mai⁹ ē pctm̄ blasphemie ⁊ ꝑiurij

blasphē⁹ iuste su stinet dif famatio nes

E

Exēplū

q̄ȝ homicidiū. grauiora eñ sūt pctā q̄ sūt ꝯ̄ pcepta pme tabule: q̄lia sunt blasphēia ꝛ piuriū vicȝ ꝯ̄ scdȝ pceptū pme tabule: q̄ȝ peccata q̄ sūt ꝯ̄ pre⸗cepta scde tabule. sicͭ homicidiū: qd est ꝯ̄ scdȝ pceptum scde tabule ꝛc.

¶ Quīta plaga ondit cū dr [ꝛ dorsū e. sp icur.] q̄si ex h pnūciet blasphemos iusto di iudicio flagellādos i ꝯfractiōe dorsi atqȝ ceruic. sicͭ multi strumosi a dō pcussi facti sūt i opprobriū hoiȝ ꝛ abiectio pleb: vt sic ipsi blasphemādo vilipēdūt deū ꝛ scōs. ita vilipēsi ꝯtēnant ab oib se viden⸗tib: fm illud Threñ. j. Oēs inimici mei audierūt malū meū: ꝛ letati sūt qm tu fecisti. Exemplū illi habem: Uñ i diocesi remēsi: Quidā miles ludens dū pderet: deū horribilit blasphemauit: statiqȝ a deo pcussꝰ cecidit pstratꝰ ad trā spumās ꝛ euomēs/ adeo ꝯsūptꝰ ē: ꝙ cū priꝰ esset ma⸗gne stature/ corpꝰ eiꝰ redactū est ad q̄ntitatē vniꝰ puuli: oculi q̄ȝ eius ita sic restricti vt viderēt oculi vniꝰ passer: ꝛ talit afflictꝰ miserā vitam ꝯsūmauit. ¶ Sexta plaga ondit cū dr [effunde sup eos iraȝ tuā] solet nāqȝ misicors deꝰ patiens p tpe tolerare magnos pctōres blasphemos ꝛ alios: sȝ cū exardescit ira eiꝰ i vltionē crimis grauiꝰ punire. fm illd apl'i Rom. ij. fm duriciam aūt tuā ꝛ ipenitēs cor thesaurisas tibi irā in die ire: ꝛ reuelatiōis iusti iudicij: q̄ reddet vnicuiqȝ fm opera eiꝰ. ¶ Exēplū legit i dialogo Cesarij Quidā miles tpe messis sic ꝛ ceteri ꝯuicini sui p aeris intēpantiā ipediebant i colligēdis fructib. tūc miles videns a pte occidētali aerē obscurari: nubēqȝ oriri dixit. Ecce ibi iteȝ diabolꝰ ascēdit vix fmonē finiuit: ꝛ ecce orta tonitrua filiū eiꝰ in sinu nutric pcusserūt. ipa sana ꝛ illesa manēte: sed ꝛ i alijs edificijs: segetib ꝛ iumētis flagel⸗latꝰ ē blasphemꝰ ille: vt disceret d celo n̄ blasphemare Ecce ira di sup eū ¶ Jō seqt septia plaga cū dic [ꝛ furor ire tue cōprehēdet eos] Econtra orabat ps. di. Dñe ne i furore tuo arguas me: neqȝ in ira tua corri. me. Nō ꝙ p h intelligamꝰ irā aut furorē fm se posse cadere in deū: sed itelli⸗git furorē p rigore iusticie. de q̄ Salomō dicebat puerb. vj. Zelus ꝛ fu⸗ror viri nō parcet i die vidicte: neqȝ acqescet cuiusdā pcib: neqȝ accipiet p redēpcōe dona plīma: qd intelligit i die iudicij ¶ De hac ira di ꝛ furo re ꝯ̄ blasphemos hēmꝰ exēm de q̄dā nauta: q̄ cū sepiꝰ blasphemasset deū accidit vna vice i diocesi Sabilonensi cū nauē duceret ꝛ deuȝ blasphe⸗maret: stati i aquā cecidit: ꝛ licet sciret bñ natare: tñ sic cadens nō surre xit vlteriꝰ/ nec se mouit/ quē frat suꝰ sub aqua q̄rens mortuū reperit. Et cū totū corpꝰ suū esset integrū ꝛ intactum: lingua solūmodo radicitus est ꝯsūpta ¶ Octaua plaga tangit cū dr [fiat habitatio coꝝ deserta] .q. d. talium domus subuertent ꝛ i planum redigēt. sicuti videmꝰ ꝙ domꝰ pditoꝝ ꝛ ipioꝝ dant in ruinā ꝛ ad trā eijciunt a culmine vsqȝ ad solum Sicͭ etiā angelꝰ clamabat Apocal'. xviij. Cecidit cecidit babylon ciuitas magna: ꝛ facta ē habitatio demonioꝝ ꝛ custodia omis spūs immundi. ¶ Nona plaga tangit cū dr [et in tabernacul' eoꝝ nō sit qui inhabitet. Sicͭ peȝ de dathan chore ꝛ abiron: q̄ rebellātes moysi ꝛ eiꝰ ipio ꝯtemnē tes obedire viui deglutiti sūt a terra. Nūe. xvj. Ubi ad litteram moyses

Exēplū

Exēplū

F

oñdit eos tanq̃ȝ blaſphemos talia paſſos eſſe:cū dr̃ ad turbã. Si ꝯſue⸗
ta morte interierint:⁊ viſitauerit eos deꝰ plaga q̃ ⁊ ceteri viſitari ſolent
nõ miſit me deꝰ. ſi aũt rē nouã fecerit deꝰ vt apꝑiēs t̃ra os ſuū degluciat
eos ⁊ oīa q̃ ad illos ꝑtinēt:deſcēderintq̃ȝ ad īfernū viuētes:ſcietꝭ q̄ blaſ
phemauerit dn̄m. Cōfeſtim ḡ vt ceſſauit loq̄ dirupta ē t̃ra ſub pedibus
eoꝶ:⁊ apꝑiens os ſuū deuorauit illos cū tabernacul' ſuis ⁊ vniūſa ſub⸗
ſtãtia eoꝶ:deſcenderūtq̃ȝ viui in infernū opti humo:⁊ ꝑierūt de medio
ml'titudis. p̄dictoꝶ aūt ꝓpha ī pſ̃. vbi ſ̃. reddit cām di. [Qm̄ quē tu per
cuſſiſti ꝑſecuti ſūt]. i. quē tu ꝑcuti ꝑmiſiſti ſcȝ chr̄m dn̄m ſūt ꝑſecuti:ꝑ⸗
ſeq̄r nanq̃ȝ chr̄ȝ blaſphemãs ſic ipm ꝑſecuti fuerunt crucifixores ſui:vt
Aug. equiꝑat. et iã ſtatim patebit. ¶ Decia plaga ſeq̄r cū dr̄ [⁊ ſuꝑ do⸗
lorē vulneꝶ meoꝶ addiderūt]. q. d. blaſphemꝰ q̄ntū in ſe ē inouat dolorē
chr̄i ī vulneribꝰ ſuis q̄tiens blaſphemat. Sic̄ ⁊ apl's ait Heb. vj. Rur⸗
ſum crucifigētes ſibimetipis filiū dei ⁊ oſtētui hn̄tes. Sic̄ ḡ tales q̄n⸗
tū in eis ē innouãt dolorē chr̄i:eiuſq̃ȝ plagas ſanguinolētãt et vulnera:
carnēq̃ȝ eiꝰ puriſſimã ſuis polluūt ⁊ mordacibꝰ dentibꝰ dilacerãt ⁊ offen⸗
dūt. ita ipi dentibꝰ beſtiaꝶ ⁊ ſucceſſiue doloribꝰ affligent̄. Un̄ ⁊ moyſes
in ꝑſona dei Deut. xxxij. dicebat. Dentes beſtiaꝶ mittã ī eos:cū furore
trahentiū ſuꝑ t̃rã atq̃ȝ ſerpētiū:foris vaſtabit eos gladiꝰ ⁊ intꝰ pauor:
iuuenē ſil' ac v̓ginē:lactantē cū hoīe ſene. ⁊ dixi vbi naȝ ſūt/ceſſare faciã
ex hoibꝰ memoriã eoꝶ ¶. Undecia plaga tangit̄ cū dr̄ [appone iniq̄tatē
ſuꝑ iniq̄tatē eoꝶ:⁊ nō intrēt ī iuſticiã tuã] qđ ſi recte īſpiciat̄ nō ē aliud
dicere/niſi q: talibꝰ ꝑſeuerãtibꝰ ī tali crimine blaſphēie/cū nūq̃ȝ ſe p̄pa⸗
rēt ad gr̃am dei:merito deꝰ eis gr̃am nō īfundit. vt infra patebit. Nam
actꝰ actiuoꝶ ſūt ī paciente p̄diſpoſito. ij. de aia. Et ſic diuina gr̃a nō in⸗
fundit̄ niſi ī vaſa ꝯgrua:vt ꝑȝ in figura vidue recurrētꝭ ad heliſeū ꝑ au
xilio:q: poſt mortē mariti ꝑ debitꝭ vexabat eã creditor volēs tollere du⸗
os filios q̄s hēbat ad ſuiendū ei. Cui heliſeꝰ ꝯſuluit vt adduceret in do
mū ſuã vaſa vacua nō pauca:idonea ad ſuſceptiōeȝ olei:vt clauſo oſtio
ipa in eadē infunderet oleū cū filijs ſuis:qđ licȝ modicū hēbat. Un̄ filij
afferebãt ⁊ mr̄ īfundebat/⁊ ꝑ tãto creuit oleū ⁊ abūdauit ꝑ q̄nto allata
ſūt vaſa. iiij. Reg. iiij. Sic ē de gr̃a dei/q̄ntū cor ē p̄patū ad receptiōem
gr̃e tm̄ deus īfundit. Blaſphemi aūt ī ſua malicia ꝑdurãtes/cum nūq̃ȝ
ſint digni. ex ſuis demeritꝭ nūq̃ȝ gr̃am recipiēt ſaluatorꝭ ¶ Duodecima
plaga ſiue maledictio blaſphemãtiū tãgit̄ cū ſubiūgit̄ [deleant̄ d libro
viuentiū ⁊ cū iuſtꝭ nō ſcribant̄] Hec v̓ba oībꝰ p̄miſſis t̄ribiliora/q̄ ſane
intellecta referunt̄ ad extremū iudiciū/in q̄ apꝑient̄ libri/⁊ iudicabunt̄
oēs hoies ex his q̄ ſcp̄ta erūt ī libris illis ſm opera eoꝶ Apocal'. xx. Tūc
q̄ſq̃ȝ id qđ h̄ in mūdo ſeminauit metet/ſiue bonū ſiue malū. qm̄ q̄ ſeminat
in carne de carne metet cor. q̄ aūt ſeminat in ſpū de ſpū metet vitã eter⸗
nã. Gal'. vlt̄. Opa em̄ illoꝶ ſequunt̄ illos. Apoca. xiiij. Filiꝰ q̄dē homis
venturꝰ ē in gl'ia pr̄is ſui cū angelis ſuis/⁊ tūc reddet vnicuiq̃ȝ ſm opa
ſua Matth. xvj. Ex q̄bꝰ final'r ꝯcludit̄ iuxta thema:q̄ q̄ blaſphemauerit

 167

rit nomē dñi morte moriat. ¶ Tātū est em̄ pctm̄ blasphemie: vt testat Judas apl's i sua canonica: q michael archangel⁹ nō est ausus diabo-lo inferre iudiciū blasphemie. Uñ dr: q cū michael archangel⁹ cū diabo lo disputās altcaret de corpe moysi: nō fuit ausus diabolū blasphemare aut sibi maledicere: sed dixit sibi Jmpet tibi dñs. Hi aūt qcunqz qdem ignorāt blasphemāt. Pro q notandū ē fm Aug. d ancona sup can. iude q de⁹ puidit corp⁹ moysi post mortē ei⁹ adorandū esse a iudeis tāqz deū si psentialit ipm hre potuissent. Mortuo g moyse vt dr Glo. Misso an gelo de celis subtraxit corp⁹ ei⁹. ita vt null⁹ de ppl'o pdicto sciret sepultu ram ei⁹. Uñ Deut. xxxiiij. scribit: q nō cognouit hō sepulturā ei⁹ vsqz in pñtem diē. diabol⁹ igit ad lrām volēs iudeos i loco manifesto ad idola-triā inducere/desiderabat corp⁹ moysi in manifesto esse. ideo dr altcat⁹ fuisse cū michaele archangelo: q ad dictū corp⁹ subtrahendū miss⁹ fuit. Expsse tñ vt dic Beda. nō habet ex qbꝫ scptur apl's h testimoniū sūpse-rit. cū dr Jmpet tibi dñs: sꝫ qs alis dicere audꝫ: qꝫ q spūscō ispiratus h dixerit. Si g michael archā. ñ fuit aus⁹ diabolo oi maledictōe digniss-simo iudiciū iferre blasphemie: qnto mag nos ab oi maledictiōe ꝛ blas-phemia puri eē dem⁹. Hoc idē hz. xxiij. q. iiij. Si igit michael ꝛc. Jmplo rem⁹ g dei miscdiaꝫ: vt a tanto malo blasphemie nos custodiat: ne cum dānatis blasphemis ab eo in ppetuū sepemur. Amen. B

¶ De blasphemia qñ sit pctm̄ mortale vel veniale. Ser. XLVII.

Qui blasphemauerit nomē dñi morte moriat Leui. xxiiij. Audist in pcedēti smōe: quō pctm̄ blasphemie sit valde horrendū pctm̄ ex mltis causis. Jmo grau⁹ qꝫ multa magna pctā: vicꝫ homicidij: ifidelitat ꝛ crucifixiōis chri. Quō etiaꝫ sit ꝯtra nāe scpture: ꝛ gnālit oi creature. Tandē. xij. plagas siue maledi-ctiōes blasphemātiū ex ps. dauid ꝛc. Nunc ꝯseqnt videndū erit d pctō blasphemie/an semp sit pctm̄ mortale/vl' an aliqñ possit esse pctm̄ veni ale. Pro gra Aue ma. ¶ Qui blasphe. no. d. mor. moriat vbi s.

¶ Jn pñti sermōe intendo mouere aliquas dubitatiōes. Prima Utrū pctm̄ blasphemie sp sit pctm̄ mortale/vel an aliqñ possit esse pctm̄ veni ale. Scda: vtꝝ pctm̄ blasphemie sit maximū pctōꝝ ꝛ ex qbꝫ causis ꝛc. Tertia: vtꝝ pctm̄ blasphemie sit pctm̄ irremissibile: ꝛ per ꝯsequēs pctm̄ in spm̄sctm̄. Ad pmam dubitationē: vicꝫ an blasphemia semp sit mor-tale: vel aliqñ veniale pctm̄ Est dicendū pmo: q blasphemia cū fit ex de liberatiōe rationis est graue valde pctm̄ mortale: patꝫ illud triplici rōne ¶ Primo qz blasphemia ad infidelitatē ptinet: sꝫ infidelitas est pctm̄ mortale: g etiā blasphemia. ¶ Scdo sic pbat: Qui pceptū dei delibera-te transgredit mortal'r peccat: sꝫ blasphemia est hmōi: qd sic ptꝫ qz pre-ceptum dei est vt nomē dei nō assumat inuanū Exo. xx. sꝫ blasphem⁹ h facit: ergo ꝛc. ¶ Tertio sic: pena mortis nō infertur: nisi pro pctō mor-tali: sed pro peccato blasphemie infligit pena mortis temporalis ꝛ eter-nalis iuxta thema: g blaphemia est pctm̄ mortale. ¶ Scdo est dicendū A Primuꝫ dubiū de blasphe-mia

ꝙ blasphemia aliqñ fieri pōt absq; rōnis deliberatiōe. Et h̄ dupl'r. Uno mō ꝙ aliqs nō aduertit h̄ q̄d dr ee blasphemiā. q̄d pōt ꝯtingere cū aliqs subito ex aliq̄ passiōe i v̄ba imaginata ꝓrūpit: q̄z significationē nō ꝯsiderat. ꝛ tūc est pctm̄ veniale: ꝛ nō hȝ ꝓprie rōnē blasphemie. Alio mō qñ aduertit h̄ eē blasphemiā/ꝯsiderās significata v̄boꝝ: ꝛ tūc nō excusaꝛ a pctō mortali: q̄uis absq; delibarōe rōis h̄ dixerit. recte sic ille q̄ ex subito motu ire aliquē occidit iux̄ se sedētē. Hec s. Tho. ij. ij. q. xiij. ar. ij. tal' eñ teneꝛ p̄uidere an irā hmōi mala seq̄ntia ꝛc. ¶ Ad scd̄am dubitationē vtꝝ pctm̄ blasphemie sit maximū pctōꝝ: Dicēdū ē breuit': ꝙ pctm̄ blasphemie ē pctm̄ terribile ꝛ maxim pctōꝝ ex trib᷒. s. Auctē/rōne/cōparatōe. Primo auctē Rich. de sctō vict. q̄ loq̄ns de illi᷒ pcti g̃uitate sic ait. Sceleratissimū gen᷒ pcti ē cū qs i dei vituperijs delectaꝛ. Et subdit Quid aliō ē sp̄us blasphemie nisi affectatio ꝛ desideriū vitupatōis diuine: Scdō rōne sic. Nā pctm̄ q̄nto hȝ mai᷒ motiuū tāto ē leui᷒ aut minus. Et ꝑ oppositū q̄nto hȝ min᷒ motiuū tāto ē g̃ui᷒. si aūt nullū motiuū hȝ/tūc illud pctm̄ ē g̃uissimū oim. Mō sic ē ꝙ oē pctm̄ hȝ aliq̄d motiuū/excepto pctō blasphemie: qḋ sic ptȝ. Quid mouet te ad sup̄biā: altitudo aut magnitudo alicui᷒ bōitat̄/vt honoꝝ. Quid ad gulā: delectatio cibi ꝛ pot᷒. q̄d ad luxuriā: dlectatio carnis. q̄d ad vidiciā: honor. q̄d ad acidiā: req̄es corpis. Et sic pȝ ꝙ q̄dlibȝ pctm̄ aliq̄d bonū motiuū p̄ncipal'r hȝ. Nā oēs p̄ncipal'r intēdūt bona. Sup̄bi honorē. luxuriosi delectatiōeȝ. auari diuitias. q̄ oīa si possent hr̄e: sine dei iiuria vl' offensa vellēt hr̄e. sedq; nō p̄nt: vltimo volūt dei offensaȝ ne amittāt ista. Sȝ blasphemare ē mai᷒ oib᷒. tū q; nullū hȝ motiuū. tū q; p̄ncipal'r intēdit malū: vicȝ dei vituperiū. qḋ null᷒ pctōr p̄ncipal'r intēdit vt ptȝ. Tertio ptȝ h̄ idē compatiōe. Nam sup illo v̄bo Esa. xviij. ad ꝑplm terribilē dt glo. Omē pctm̄ blasphemie compatū leui᷒ est. vt dixi ī sermōe. xlvj. A

¶ Sed forte d. qs. ꝙ tria sūt pctā maiora vl' g̃uiora pctō blasphemie. s. homicidiū/piuriū/ꝛ pcti excusatio. Primo pctm̄ homicidij est graui᷒ illa rōne. q; pctm̄ tāto mai᷒ ē q̄nto mai᷒ infert nocumētū. sed pctm̄ homicidij maxie nocet ꝓxio: q; aufert ei bonū optimū. s. vitā. pctm̄ āt blasphemie nullū nocumentū pōt inferre dō. g̃ ꝛc. ¶ Ad h̄ dicēdū ē: ꝙ comparatio g̃uitat̄ pcti homicidij ꝛ blasphemie pōt ꝯsiderari ex trib᷒. s. ex pte nocumēti/obiecti/ꝛ intēti. Primo ex pte nocumēti. ꝛ sic pctm̄ homicidij est g̃ui᷒ pctō blasphemie. q; homicidiū pl᷒ nocȝ ꝓximo q̄ȝ blasphemia deo. Scdō p̄t ꝯsiderari ex pte obiecti qḋ offendiꝛ. ꝛ sic mai᷒ pctm̄ ē blasphemia q̄ ē pctm̄ i deū/q̄ȝ homicidiū q̄d ē pctm̄ i ꝓximū. Tertio p̄t ꝯsiderari ex pte ani vl' intēti Et sic q̄nto intētio volūtatis ē peior vl' puersior/tāto pctm̄ ē g̃ui᷒. Uñ cū blasphem᷒ intēdat nocumentū inferre honori diuino simpl'r loq̄ndo/g̃ui᷒ peccat q̄ȝ homicida. ¶ Scdō agg̃uaꝛ pctm̄ blasphemie ex pte stat᷒. Nā stat᷒ chr̄i regnātis i celo ē maior q̄ȝ status chr̄i ambulātis in terris. Et iō maior iniuria est q̄ fit in chr̄m regnātem q̄ȝ in chr̄m ambulantē. Uñ Aug. sup illo Mat. xxvij. Blasphema-

B Scd̄m dubiū de pctō blasphemie

C Cōparatio homicidij ꝛ blasphemie triplex

bāt eū:&c. Nō min⁹ peccāt q blasphemāt chřm regnātē in cel': q̄ʒ q cruci fixerūt chřm ambulātē i terr̄ʒ. Sed q crucifixerūt chřm/ppē traxerūt ho micidiū. ḡ blasphēia in chřm regnātē i celo ē par pctm̄ vl' grauı⁹ homici dio. ¶ Tertio pctm̄ blasphēie aggrauat ex h̄: q̄ lʒ blasphem⁹ nō inferat nocu^m deo vt hōicida xp̄o. ifert tn̄ nocu^m sibypi. Vn̄ sic occidere seipʒ ē ḡuissimū pcm̄. sʒ blasphemās deū occidit seipʒ spūal'r. qz blasphemādo deū q̄uis n̄ puet seipm vita nāe. puat tn̄ seipm vita gr̄e: q ē nobilioꝛ vita nāe. ¶ Jterꝫ di. qs de piurio q̄ est mai⁹ vel graui⁹ pctō blasphemie tali rōne. Magis peccat q asserit deū eē falsum q̄ʒ q nō asserit deū eē falsuʒ. sed q piurat asserit deū eē falsum: vicʒ testē falsitat̄ʒ. nō āt qlibʒ blasphe mus tēdit ad h̄ vt asserat deū eē falsum. ḡ &c. Rn̄deo q̄ blasphēia ē ḡui⁹ pctm̄ piurio ex duob̄. Primo auc̄te. Nam sup illo v̄bo apl'i ad Eph. iiij. Blasphēia tollat̄ a vob. dt glo. Pei⁹ ē blasphēare q̄ʒ peierare. Scđo rōe qz pl⁹ ē. i. mai⁹ pctm̄ dicere falsum de deo q̄ʒ dicere falsuʒ de creatura cū assertiōe. sʒ ille q piurat nec dt aut sentit aliq̄d falsum de deo. sed deum adhibet testē falsitat̄ʒ: nō tanq̄ʒ estimās deū esse falsuʒ testē. sʒ tanq̄ʒ spe rās q̄ de⁹ sup h̄ nō testificet̄ p euidēs aliq̄d signū. ꝛ vt sic firmet̄ credulli tas i eo cui iurat̄: lʒ qn̄qʒ accidat ꝯtrariū. vicʒ q̄ de⁹ piuros punit aptis sime i detestationē piurij: vt memi me alibi dixisse i s̄mōe de p̄ceptis. ibi videre poter̄ʒ. ser. vij. D. Ex alia v̄o parte blasphēia p̄t eē minoꝛ aliq̄ piurio duplici rōne. Prima: qz aliqn̄ blasphēia ex minori libidie pcedit q̄ʒ piuriū. Scđa qz minoris damni est blasphemia q̄ʒ piuriū. — D / Blasphemia ḡuius ē pctm̄ piurio

¶ Tertio argueret qs de pctō excusatiōis pcti respectu blasphēie. ꝛ dice ret: Excusatio pcti p̄prij ē mai⁹ pctm̄ q̄ʒ sit pctm̄ blasphēie dupl'r. Primo auc̄te. qz sup illo ps̄. Nolite extollere i altū coꝛnu v̄r̄m: dt glo. Maximū ē viciū excusatōis pcti: vt neget̄ qđ factū ē. vel p diabolū vl' alios suaso res. vl' p necessitatē factū eē dicat̄. Scđo rōne sic. Jllud pctm̄ cui⁹ de⁹ n̄ mis̄et̄ ē mai⁹ pctō cui⁹ de⁹ aliqn̄ miseret̄. sʒ pcti excusatōis de⁹ nūq̄ʒ mise ret̄. patʒ: qz sup illo v̄bo ps̄. Nō miserear̄ʒ oib⁊ q opant̄ iniq̄tatē: dt glo. Est defensio pctōꝝ qn̄ defendit hō qđ de⁹ odit. de q̄ dt. Est pctm̄ ad moꝛ tē: nō p eo dico vt qs oret. sʒ pctō ad moꝛtē cui⁹ de⁹ nō miseret̄ nullū est mai⁹: ḡ nec blasphemia. Rn̄r duob⁊ modis. Primo q̄ excusatio pcti est q̄dā circūstātia aggrauās oē pctm̄: etiā ip̄am blasphemiā. ꝛ p tāto dt eē maxim pctōꝝ: qz q̄dlibʒ pctm̄ facit mai⁹. Scđo rn̄r q̄ pctm̄ excusatōis ē maxim: qz aufert remediū pcti ex pte ei⁹ q debʒ punire. Nā remediū ois pcti ē accusatō ip̄i⁹ pctōris ꝛ oimoda ꝯfessio pcti. Ex al'a v̄o pte blasphe mia dt maxim pctm̄: qz puocat oculos diuie maiestat̄ʒ ad nō miserēduʒ siue ad nō remittēdū. Et p h̄ pʒ rn̄sio ad obiecta. Dec s. Tho. ij. ij. q. xiij ar t. iij. ꝛ Alexā. iiij. pte sūme. Resuata. iij. qōne vicʒ vtrū blasphemia sit pctm̄ irremissibile i s̄mone seq̄ntem. Rogemus deū vt ab hoc maximo peccato ꝛ omnib⁊ moꝛtalib⁊ nos custodiat gr̄am tribuēs in p̄nti ꝛ glori am in futuro Amen. — E

¶ De blasphemia vtꝝ sit pctm̄ irremissibile Sermo. XLVIII.

Qui blasphemauerit nomē dn̄i morte moriat̄ Leui. xxiiij. ¶ In p̄cedēti ꝟmōe audistis solutionē duaꝝ q̄stionū siue dubitationū. Quaꝝ p̄ma erat Utrū blasphemia sit ꝑ pctm̄ mortale vl' aliq̄n veniale. Scd̄a vtrū pctm̄ blasphēie sit maximū pctōꝝ. qd̄ ⁊ ostēsum fuit ex trib⁹: vicȝ auc̄te / rōne / ⁊ ꝯpatiōe / ad alia pctā: vicȝ ad pluriū / hōicidiū / ⁊ pcti excusatiōem. Nūc supest r̄ndere ad tertiā q̄ōnē tūc sil'r motā: vicȝ Utrū blasphemia sit p. irremissibile. Pro grā Aue maria. ¶ Qui blasphemauerit nomē dn̄i ⁊c. vbi s̄.

A Pctm̄ dr̄ remissibile ⁊ irremissibile diuerꝭ respectib⁹ — ¶ De pctō blasphemie an sit remissibile ē notādū p̄mo: q̄ oē pctm̄ ē remissibile ⁊ irremissibile diuerꝭ respectib⁹ ¶ P̄rio oē pctm̄ ē remissibile triplici rōne. vicȝ rōne oipotētie creatoris. rōe imēse miscdīe redēptoris. ⁊ rōe nāe libe viatoris. P̄rio rōe oipotētie creatoꝛ. Un̄ sup illo ps̄. Qui sanat oēs ifirmitates tuas: dr̄ glo. Oipotēti medico null⁹ isanabil' languor occurrit. Scd̄o oē pctm̄ ē remissibile rōe immēse miscdīe redēptoris. Un̄ sup illo ps̄. Dixit dn̄s ex basan ꝯuertā. glo. sic dr̄. Miscdīa dei q̄ ē infinita ēt desp̄atissimos ꝯuertit: vtȝ ꝑ m̄lta exēpla. Tertio oē pctm̄ ē remissibile rōne nāe libe viatoris. q: nullū pctm̄ est de q̄ hō i vita sua penitere n̄ possit. Et illd̄ p̄t on̄di dupl'r. P̄rio auc̄te Isid. q̄ sic dr̄. Null⁹ desp̄are dȝ de venia: etiā si circa finē vite sue ad pn̄iam ꝯuertat̄. Et subdit cām di. Unūquēqȝ em̄ de⁹ ex suo fine nō ex vita p̄terita iudicat. Scd̄o rōne. q: q̄ȝdiu hō ē in statu viatoꝛ ex dei auxilio ⁊ ex li. ar. ꝑ p̄t remissionē ꝯseq̄ de pctō. Et sic oē pctm̄ in q̄ via n̄ finit̄ ē remissibile: siue sit pctm̄ hoīs siue āgeli. Et ꝟm h̄ accipit̄ dr̄na hoīs ⁊ āgeli. q: stat⁹ vie i angel' finit̄ stati p⁹ p̄mā electōeȝ: n̄ āt sic ē in hoīb⁹. ¶ Scd̄o dicēdū ē: q̄ oē pctm̄

B Negatiue — ē irremissi[le] trib⁹ mōis. s. vl' nega[ue]: vel p̄ua[ue]: vl' ꝯ̄tc. Ita breuit̄ q̄ oē p. dr̄ eē irremissibile trib⁹ modis. vl' q: ipossibile ē ꝟmitti. vl' q: ihabile ē remitti: vl' q: irrōnabile ē remitti. P̄rio⁹ di p. eē irremissi[le] nega[ue]: vicȝ q̄a ipossibile ē ꝟmitti rōe final' ipenitētie. ⁊ sic pc̄m mortale in q̄ hō ꝑseuerat vsqȝ ad mortē ⁊ n̄ pēitet / ē irremissibile: eo q̄ tale pc̄m nec i hac vita remittit̄ ꝑ pn̄iam: nec etiā i futuro remittit̄ ꝑ diuinā miscdīam. Et ꝓp̄t h̄ dixi q̄ oē pctm̄ de q̄ hō nō pēitet i hac vita ē irremissibile negatiue. s. q̄ n̄llo mō vl' loco. s. nec i p̄nti nec i futuro ē remissibile: sic̄ pctm̄ angeloꝝ p⁹ p̄mā pcti electiōem: ⁊ dānatoꝝ post mortē. Un̄ Theophil⁹ sup illo ꝟbo

Nō bn̄ — Mar. iij. Qui blasphēauerit i sp̄m scm̄ nō remittet̄ ei in eternū: sic ait. Uenia n̄ ꝯseq̄t̄ nisi pēiteat. Et Lu. xij. ⁊ Mar. iij. dr̄ sil'r: q̄ sp̄ūs blasphēie n̄ ꝟmittet̄ neqȝ i h̄ secl'o neqȝ i futo Sup q̄ Aug. sic ait. Sp̄ūs blas

P̄uatiue. — phēie ē ip̄a ipn̄ia: q̄ n̄ ꝟmittit̄ i h̄ secl'o neqȝ i futo ¶ Scd̄o p. di eē irremissibile p̄uatiue: nō q̄ nullo mō ꝟmittit̄: sȝ q: ihabile ē remitti. ⁊ h̄ rōe detestabil' malicie ꝓp̄t quā pctm̄ q̄ntū ē de se n̄ hȝ meritū: nec ē dignū q̄ remittat̄. Qd̄ sic ptȝ. Trib⁹ em̄ modis cōmittit̄ pc̄m. s. ꝑ igrātiā: ꝑ ipotētiā ꝑ maliciā. Pctm̄ q̄d cōmittit̄ ꝑ igrātiā vl' ꝑ ipotētiā aliquā / excusatōis

Peccare ex malicia. — colorē hȝ. sȝ p. q̄d cōmittit̄ ꝑ mali[a] nullā cām excusatōis vl' ꝟmissiōis hȝ. R⁹ rō ē. q: cū igrātia vl' ipotētia. i. ifirmitas q̄nqȝ iuolūtariū causēt: bn̄t pc̄m excusare vl' alleuiare i toto vl' pte ꝟm iuolūtariū illd̄ qd̄ causāt. Et

ppter hoc dr illud pctm remissibile: qr hz i se vn facilr remittat z q ad culpa z q ad penã. Sed pctm qd cõmittit ex malicia qntu ex se est: nullã cãm excusatõis vel remissiõis hz. Cui rõ e. qr ille q peccat ex malicia peccat ex electiõe. Ex electiõe eni peccat hõ: qr deliberãs pctm esse adheret ei: nõ qsi aliq tẽtatõe vict: sz qr hñs appetitu corruptu/placz sibi illd pcm fm se. z h e peccare ex malicia: qd etiã e peccare i spm sctm. qr derogat bõita ti spũsscti: eo q malicia sibi placz: sicut pijs vl iust bõitas. ¶ Sz forte di. q. Nulli ppt se placz malicia: g null peccat i spm sctm. Rñdeo z di co q maliciã sub rõne malicie null vnq voluit: nec vnq alicui placuit sz fm q ipm malu estimat bonu ipi peccãti qsi qerãs appetitu corruptu pter h fm se desideraf. Et ppt h sup illo vbo Matt. xij. Qui blasphẽa uerit i spm scm nõ remittet ei neq in h seculo neq i futuro. q ãt blasphe mauerit i filiu vl i pẽm/remittet ei. Aug sic ait. Nõ g pptea h di: qr i tri nitate maior pẽ z filio sit spũssctus. sz qr tãta e labes hui pcti/q hũili tatẽ depcãdi z penitẽdi subire nõ pt. Itẽ Aug. i ser. dñi i mõte. Vñ oẽ illud pctm qd hõ cõmittit ex certa delibatõe z sine vincẽte tẽtatiõe z de se appetitu corruptu hñte/placz: e irremissibile. Qd itelligẽdu est: qñ i fine vite nõ penitet: sz placz. z h e pctm blasphemie i spmsctm. ¶ Tertio mõ di ee pcm irremissibile: qr irrõnabile e remitti rõe extẽsiõis vl repugnan tie. qr excludit vl ptẽnit z abijcit oia remittẽtia pcm. Verbi gra. Sic ei morbo e mortal qñ tollit vtutẽ nãe: iducit fastidiu cibi: ptẽnit psilium medici. sic illd pcm e irremissibile qd excludit/abijcit/z ptẽnit ea p q fit remissio pctõr: p h tñ ñ pcludit via remittẽdi z saluãdi oipotẽtie z misericordie dei: p quã aliqñ tales qsi miracl'ose ab oi pctõ curãt. Hec scũs Tho. i scp. ij. sen. di. xliij. ar. j. Et. ij. ij. q. xiiij. ar. iij. z c Nõ: blasphẽia si fiat ex coactiõe peccat p pẽm. si ex deceptõe: p filiu. si ex certa malicia: p spm sctm. Scdm vitatẽ ei oẽ pcm e p trinitatẽ. appropriate tñ pcm cõmissu ex ifirmitate di ee p pẽm cui potẽtia appropat. cõmissuz ex igrãtia p filiu cui sapiẽtia appropat. cõmissum ex certa malicia p spm scm cui bonitas appropat. Si g blasphemia fiat ex coactione vel deceptõe di remissibil. qr secu habz causaz annexã diuine miscdie, puocatiuã ad remissionẽ. Et d tali blasphemia intelligit illd Mat. xij. O e pctm. s. ppetratu i ope: z h ex ifirmitate vl ipotẽtia z blasphẽia. i. pcm ppetratu i vbo: z h ex igrãtia vl coactõe remittet hoib. i. e remissibile: vl rmittet. s. si pẽiteat. qr ex circũstãtia q pcm attenuat dignu e rmitti. Si ãt blasphẽia cõmittit ex certa malicia: tũc di irremissibil. nõ qr ñ possit rmitti: vl qr ñ remittat ali qñ: sz qr ñ hz secu cãm motiuã ad remissionẽ ¶ Scdo pncipl'r e no tãdu p itellcu pcedẽtiu q trib mõis aliqs di peccare. s. corde/ore/z ope. Et sic duob mõis aliqs di peccare i. ss. ex qb illd pctm di irremissibile. Vno q sic rmissiõi pctõr repugt vt i pcõ pseueret vsq ad mortẽ. Et sic fm Aug. ipnia pseuerãs vsq ad mortẽ e pcm i. ss. i. p bõitatẽ. ss. cui sic at tribuit remissio pctõr: ita et bõitas. Alio ille di peccare in. ss. q ex certa malicia peccat. Ille ãt peccat ex certa malicia: cui volũtas ñ ex igrãtia

Margin: C — D — Impẽitẽtia e pcm i spmsãc.

vł infirmitate: sȝ ex certa scia vł industria iclinat̃ i bonũ aliq̃d qđ hȝ annexã maliciã. Qđ duobꝫ modis ꝯtigit. s. ꝓpt̃ inclinatõeȝ nãlẽ: ⁊ ꝓpt̃ ꝓhibẽtꝭ remotiõem. Ueł bi gr̃a. Sic em̃ i rebꝫ nãlibꝫ dupl'r aliq̃d mouet̃ deorsum. Pꝛio ꝓpt̃ inclinatõeȝ nãlẽ/ sic g̃ue deorsum. Scđo ꝓpt̃ ꝓhibẽtꝭ remotionẽ. sic aq̃ effundit̃ fracto vase: sic volũtas ex certa malicia vł scia fert̃ i bonũ qđ maliciã hȝ annexã: duplici rõne. Pꝛia ẽ ex inclinatõe habit⁹ viciosi. Et tał largo mõ đr peccare i spm̃ scm̃: qꝛ ipe ex ꝯñti ꝯriat̃ bonitati spũsci. ¶ Scđo volũtas alicui⁹ ex certa malicia vł idustria fert̃
E i bonũ qđ hȝ malũ ãnexũ ex ꝓhibẽtꝭ exclusiõe. s. qꝛ remouet ⁊ abijcit illa a q̃bꝫ hõ retrahit̃ a pctõ. Sũt ãt sex bõa siue dona q̃bꝫ hõ retrahit̃ a pctõ

Sex bona siue dona q̃bus hõ retrahit̃ a pctõ	Diuina iusticia (vt pȝ infra.	Cõtra que
	Dei misericordia	
	Ueritas agnita	
	Supnaturalis gratia	
	Peccati erubescẽtia	
	Delectatio idebita ⁊ modica	

pctã i spm̃ sanctũ	Presumptio	Sicut g̃ sex sũt q̃bꝫ hõ retrahit̃ a pctõ iã dicta. sic ꝑ oppositũ sũt sex spẽs pcti blasphemie i spm̃ scm̃: q̃ nunq̃ȝ remittunt̃: ne. ꝗ i h̃ seculo neq̃ȝ i ffuturo: ad sensum sup̃ dictũ. s.
	Desperatio	
	Impugnatio ṽitatꝭ agnite	
	Inuidẽtia frat̃ne gr̃e	
	Impenitẽtia	
	Obstinatio	

ꝑsũptio ⁊ desꝑatio ⁊c̃. ¶ Ubi notãdũ ꝙ sic ille q̃ oꝑat̃ ꝓpt̃ se bonũ/ ẽ melioꝛ illo q̃ oꝑat̃ bonũ ꝓpt̃ aliđ. puta ꝓpt̃ amorẽ p̃mioꝝ ⁊ timorẽ supplicioꝝ. Ita ille q̃ retrahit̃ vł abstiet a pctõ ꝓpt̃ se/ ẽ melioꝛ illo q̃ retrahit̃ ⁊ abstinet a pctõ ꝓpt̃ vitãda supplicia ⁊ hñda p̃mia. Nã ṽtuosi⁹ ẽ bonũ agere ꝑpter se q̃ȝ ꝓpt̃ aliđ. ⁊ a pctõ abstinere ꝓpt̃ se q̃ȝ ꝓpt̃ aliđ. vt đr s. Tho. i scripto. ij. sen. dis. xliij. ar. iij. de spẽbꝫ pcti i spm̃ scm̃ ¶ Pꝛio g̃ aliq̃s retrahit̃

Primuȝ retrahẽs a pctõ est diuia iusticia

a pctõ ex ꝯsideratõe: ⁊ ex tiore diuie iusticie puniẽtꝭ pctã. Ille timoꝛ surgit ex h̃: ꝙ hõ cogitat ꝙ de⁹ ẽ ita iust⁹ ꝙ nullũ malũ dimittit ipunitum Et ꝙ si hõ h̃ nõ punit̃ aut satisfacit ꝑ pctis: ꝙ post mortẽ g̃uissima pena purgatoꝛij sibi debet̃. vł et̃na/ si moꝛit̃ i pctis. ex tali tioꝛe icipit ꝯterere ⁊ ꝯfiti pctã sua ⁊ ꝑ eis satisfacere. ⁊ h̃ bonũ siue donũ tollit̃ ꝑ p̄sũptõeȝ. dũ scȝ aliq̃s p̄sumit ꝯseq̃ veniã sine pnia: ⁊ adipisci gł'iam sine meritꝭ. q̃ em̃ p̄sumit đ bõitate dei cũ suis mał' meritꝭ: ponit ꝑ ꝯñs deũ eẽ iniustũ. Uñ sup illo ṽbo apł'i ad Rom̃. ij. ẜm duriciã tuã ⁊ coꝛ ipeniẽs thesaurizas tibi irã ⁊c̃. Amb. i glo. sic đr. Sũt ei q̃dã q̃bꝫ mala q̃ agũt displicẽt. ⁊ ducti pnia coꝛdis qtũs eis dat̃ ex eis exire laboꝛãt. đ q̃bꝫ apł's ñ loq̃t̃ h̃: sȝ sẽ q̃bꝫ placẽt mala q̃ agũt. ⁊ de mĩscđia dei nimis p̄sumẽtes: ⁊ dei patia abutẽtes i eis ptinacit̃ ꝑdurãt: i q̃ illi⁹. s. dei oñdũt patiam ⁊ suã cumulãt sarcinã đcert⁹ peccãdo. ¶ Scđo aliq̃s retrahit̃ a pctõ ex ꝯsideratõe diuie misericoꝛdie oĩa remittẽtꝭ pctã ⁊ p̃miãtꝭ bõa. Et h̃ bonũ siue donũ nihil aliud ẽ nisi spes đ diuia mĩscđia. Et hec spes ꝯsurgit ex h̃ ꝙ hõ diligent̃ me

ditat᷑ siue cogitat ꝛ credit ꝙ de⁹ ē valde misericors. ꝛ ꝙ ꝑ suā magnā mi
sicordiā dimittit hoibꝫ pctā q̄ntūcūꝫ mag̃: eo ꝙ ē infinite miscdie: si so
lū hō se vult auertere ab ill' ꝓpt' deū cū ꝓposito ampli⁹ sibi cauēdi ab istis
cū dei adiutorio: ſm illō Ezech. xviij. Quacūꝫ hora ꝛc̄. Et ibidē [Nolo
mortē pctōris].i. dānatōez [sꝫ mag᷑ vt ꝯuertat᷑]ꝑ verā pniam [ꝛ viuat]
vita gr̄e i pn̄ti: ꝛ vita glīe etnē i futuro. Vn̄ q̄ hō sic cogitat: tūc icipit in
eo spes ꝙ de⁹ sibi dimittet pctā sua ꝛ det sibi h̄ grām suā ꝛ tādē vitā eter
nā. Et tal' spes fac̄ hoiem pēitere ꝺ pctis ꝛ abstiere a futur꜡. ꝛ satisfacere
de omissis ꝛ cōmissis ꝛc̄. Et h̄ bonū tollit᷑ ꝑ despatōem: q̄ aliqs reijcit di
uinā miscdiam: nō q̄dē ꝙ nō credat deū eē misicordē / sꝫ in h̄ ꝙ desperās Despatō
miscdiam dei ꝯtēnit. Vn̄ sup illo vbo apl'i ad Rom̄. ij. ſm duriciā tuā ꝛ
cor ipenitēs ꝛc̄. Amb. i glo. sic ait. Sūt aliq̄ q̄bꝫ displicēt mala q̄ agūt. sꝫ
qm̄ g̃uia eē itelligūt / putāt sibi iā n̄ posse igsci. sic ille q̄ d. Gen̄. iiij. Ma F
ior ē iniq̄tas mea q̄ꝫ vt ve. me. ¶ Ubi ē notādū: ꝙ Cain nō credebat suā
iniq̄tatē eē maiorē miscdia dei. sꝫ ꝙ maior eēt iniq̄tas sua q̄ꝫ satisfactio
sua: vt crederet se nullaten⁹ satisfacere posse deo quē offendit. Et hec de
speratō subrepit talibꝫ: vt q̄cq̄d libuerit tanq̄ꝫ dānatōi destiati sine pnia
faciāt: vt Amb. subdit ibidē. Et itez Amb. ibidē sic ꝯcludit. Illi ꝟo. s. q̄
ex p̄sūptōe peccāt / nimia spe: putāt deū nō eē iustū. isti. s. q̄ desperāt: deuꝫ
misicordē ꝯtēnūt. Et Aug. ibidē. Ex vtroꝫ g̃ piclitabūt᷑: ꝛ sperādo ꝛ des
perādo: ꝯrijs rebꝫ ꝛ ꝯrijs affectibꝫ laborātes pibūt ¶ Tertio aliqs retra
hit᷑ a pctō ex ꝯsideratōe ꝟitatis agnite. Nam cognitio ꝟitatis ꝑ lumen
inatū ꝛ ifusuꝫ. s. ꝑ lumē rōnis ꝛ fidei retrahit a pctō. Hoc donū siue bo
nū ē hoī nec̄ariū ad salutē. agnitio vicꝫ ꝟitat꜡ fidei ꝛ moꝝ: vicꝫ ꝙ hō cog
scat q̄d sit pēm mortale ꝛ q̄d vēiale. ꝛ q̄ sint circūstātie pēm mortale ag
grauātes ꝛ q̄ nō. Et q̄ trahāt i aliā spēm peti ꝛ q̄ n̄. Et q̄lit' hō dꝫ de pctis
suis vere penitere: ꝛ ea rite ꝯfiteri. ꝛ ad susceptiōeꝫ eucharistie se p̄pare.
ꝙ etiā ag̃scat p̄cepta diuia. q̄d ſm illa debeat agere: ꝛ q̄d omittere: ꝛ q̄d
credere Agnitio āt taliū ꝟitatū sepe fac̄ hoiem surgere a pctis q̄ hō ꝑus
ꝑpetrauit ex ig̃rātia. ꝛ docꝫ eū final'r ꝓpt' deū detestari pcā: ꝛ nō p̄ncipal'r
tiore mor꞉t' / gehēne / iudicij ꝛc̄. videāt g̃ illi q̄ cecos q̄rūt ꝯfessores studio
se: q̄ ad volūtatē eoꝝ eos absoluūt ꝛc̄. Et ꝯ h̄ bonū vl' donū ē tollēdo ipꝫ
ipugn̄tio ꝟitat꜡ agnite. s. dū aliqs ex idustria ꝟitatē fidei agnitā ipugn̄t: ꝛ Impug
ꝑtiacit' falsitatē defendit vt liceti⁹ peccet. sic siqs agnit꜡ dei p̄cept꜡ vellet tio ꝟita
ꝑtinacit' defendere fornicatiōeꝫ simplicē n̄ eē pēm mortale. vl' diebꝫ festi t꜡ agnite
uis n̄ eē pēm choreas ducere: vl' opibꝫ ſuilibꝫ itēdere ꝛc̄. vl' defēdere ꝙ n̄
eēt pēm diebꝫ festiuis gēracula dare ꝛ a ꝟbo dei ꝛ cultu diuio hoīes re
trahere. ꝛ sic de alijs. ¶ Quarto aliqs retrahit a pctō cōmisso ꝛ abstiet
a futuro ex ꝯsideratiōe ifuse gr̄e vl' inēne gr̄e. Nā diuia gr̄a ꝑ spm̄ scm̄ i
cordibꝫ fideliū ifusa ē: iclinās ad bonū retrahēs a malo Per hāc ei delet᷑
hoi pctā p̄rita. Per hāc et̄ ꝯfortat᷑ ꝛ iuuat᷑ hō vt facili⁹ possit resistere tē
tatiōibꝫ ꝛ p̄ſuari a futur꜡ pctis ꝛ recidiua. ipa em̄ charitas icliat hoīeꝫ
hn̄tē eā ad diligēdū deū sup oia. ꝛ ꝓxim sic seipm̄. Et si hō talē icliatiōeꝫ

segret:ipē ipleret oia pcepta diuia z nō caderet i pctā futura. Hāc āt grā siue h donū pat᷒ ē de᷒ īfundere cuilibȝ se pparanti ad eā:q vicȝ facit qd i se ē. Et ꝯtra h bonū vl' donū ē inuidētia fraterne gr̄e:dū.s.aliqs iuidet nō solū psone fris:sȝ etiā iuidet gr̄e dei crescēti i mōo. Ubi notādū ē q aliqs pt iuidere gr̄e dei dupl'r. Ul' ꝓpt' h q̄z credit grām suā diminui. z h ptinet ad pctm̄ iuidie. vl' q̄z depuatā hȝ volūtatē/itantū q bonū gr̄e sibi nō placet:sȝ ꝯ ipm ferf:q̄z hȝ palatū corruptū. z sic i ꝓposito q̄z q̄ntū i se ē vellet ipedire aut tollere grām a p̄xis. ¶ Quito aliqs retrahit' a pctō ex ꝯsideratōe deformitat̄ z turpitudis act᷒ q erubescētiā cāt. vicȝ q hō diligēter ꝯsiderat q pctm mortale ē res valde iordiata z turpis z nociua:z hoi valde pic'losa:puās deo:merit̄ eccl'ie z sctōꝝ.ita q etiā fac̄ bona opa:vt el'ynā/ieiunia zc̄.hoi nō eē meritoria. z q si hō i vno pctō mortali morit' eternal'r dānat'. Ex tali ḡ ꝯsideratōe hō icipit pctm̄ d̄testari:z ab eis resurgere:z p futuro se cauere. Et ꝯ h bonū est final' ipenitētia:siue h bonū.s. erubescētie/tollit final' ipenitētia:q nō vitat turpitudinē q erat rō abstinēdi a pctō/z penitēdi de cōmisso. Ubi notādū ē q final' ipenitētia h accipit':nō put d̄r pmanētiā i pctō vsq3 ad mortē:sȝ put iportat ꝓpositū nō penitēdi. z tale ē pcm blasphēie i spm̄sctm̄:vt ait Aug. z h ē irremissibile:vt d̄t Matthe᷒ Lucas z Marc᷒:ad sensum sup̄ dcm̄ scdo mō.quō pcm d̄r irremissibile circa l'ram B. ¶ Sexto retrahit' aliqs a pctō ex ꝯsideratōe breuitat̄ z puitat̄ bōi idebiti qd qs i pctō q̄rit:fm q d̄r apl's ad Rom. vj. Quē fructū habuist̄ tūc i his i qb᷒ nūc erubescit̄? Nā paruitas vel breuitas boni qd qs i pctō q̄rit iducere solet hoiem ad h q ei᷒ volūtas i pctō nō firmet'.qn̄ vicȝ hō cogitat valde breuē delectatiōeȝ in pctis:z p ill' et'nū cruciatū. z q d̄lectatio i pctō gule/luxurie zc̄.ē q̄si momētanea ad gaudia et'na.p h em̄ m'lti a pctō retrahūt' Et h bonū tollit' p obstiationē: qn̄.s.hō firmat suū ꝓpositū i h q pctō ihereat. Et de his duobus d̄r Hiere. viij. [Null᷒ ē q agat pniam sup pctō suo:dicēs/qd feci] q ad pmū [oēs ꝯuersi sūt q̄si equ᷒ ipetu va.ad p̄liū] q ad scdꝫ. Un̄ sic final' ipenitētia ē q pctōr ꝓpōit nō deflere cōmissa:ita obstiatio ē q ꝓponit flēda cōmittere z i eis pdurare. Obstiat᷒ em̄ nō ꝯsiderat q̄z bonū siue delectatio i pctō ē paruuȝ z breue. q̄z si talia ꝯsideraret nō firmaret volūtatē suā in pctō. ¶ Sȝ forte di.qs:q final' ipenitētia z obstiatio nō sūt due spēs pcti i spm̄sctm̄ tali rōe. Preteritū z futuꝝ nō diuersificāt spēm. sȝ final' ipnia z obstiatio nō differūt nisi fm p̄teritū z futuꝝ.qd p3:q̄z ipenitētia ē ex h q de pctis p̄terit̄ z cōmissis hō nō pēitet. Obstiatio ꝟo ē in h q futur̄ cōmittēdis firmit' ꝓposito iheret. Rn̄deo z dico q ipnia z obstinatio nō differūt fm p̄teritū z futuꝝ pcm:vt Alex. z qdaȝ alij dicūt. eo q aliqs pt dici ipenitēs q ꝓpōit ēt de pctis q fac̄ nō pēitere. sȝ differūt fm obiecta q i pcō attēdūt'. Uerbi grā. i actu pcti sūt duo.s. deformitas act᷒ z paucitas fruct᷒.ex qꝝ ꝯsideratōe aliq retrahūt' a pctō:vtȝ d̄.p apl'm. sȝ p ipenitētiā aliqs nō vitat deformitatē vl' turpitudinē q ē in actu:q erat rō pēitēdi:p obstiatōeȝ ꝟo aliqs firmit' adheret delectatōi:acsi nō eēt icō

Inuidentia fr̄ne gratie

B

Final' ipēitētia.

Obstiatio

D

 131

petēs z paruū bonū. q̄ sūt due spēs pctī i spm̄sctm̄: sic ptz p p̄dicta. Vide s. Tho. i scpto. ij. sen. dis. xliij. ar. iij. Et i q̄ōnibꝰ disputat̄ ꝺ malo. Utruz oē pēm ex malicia sit pctm̄ i spm̄sctm̄. z Alex. de ales. iiij. pte sū. de diuers

¶ Circa p̄missa de p. i spm̄scm̄: occur (dr̄ijs z spēbꝰ pcī i spm̄sctm̄ zc. rit dubitatio: q̄ tn̄ finalr̄ reqrant ad h ꝙ aliq̄d pctm̄ sit pēm i spm̄sctm̄

Ad h dicēdū ē breuir̄: ꝙ tria reqrūt ad h ꝙ aliqd sit pēm i spm̄scm̄. Pri mū ꝙ sit pēm spūale. Scōm ꝙ pcedat ex sola malicia siue idustria. Ter tiū ꝙ hō p tale pēm abyciat a se vl̄ ɔtēnat aliq̄d donū qꝺ approprat̄ spūi sctō. ¶ Prio q̄ ad h ꝙ aliqd sit pctm̄ i spm̄sctm̄ reqrit̄ ꝙ sit pēm spūale Un̄ pctā carnalia cuiuismōi sūt luxuria/gula z silia: nō sūt pctā i spm̄sā ctū ꝑprie loqndo: etiāsi hō q̄ faceret ea: nec faceret ex igrātia: nec ifirmita te siue passiōe vl̄ ipotētia: sz faceret ea ex sola malicia. Naz si senex q̄ scit fornicatiōem eē pēm mortale: z q̄ nullā hr̄et tētatiōem ad fornicandū ex sola malicia excitaret carnē suā z fornicaret: ip̄e nō peccaret i spm̄scm̄ il lo mō. qz tal̄ fornicatio nō ē pēm spūale. Et suo mō posset exēplū poni de gula. ¶ Scōm qꝺ reqrit̄ ē: ꝙ pcedat ex sola malicia siue idustria aut ele ctiōe mali. z ꝙ nō pcedat ex igrātia: nec ex passiōe/ifirmitate vl̄ ipotētia Pro q̄ notandū ꝙ i hoie p̄t repiri qntuplex malicia: ex q̄ hō p̄t peccare z (ad pctm̄ pduci: vtz ifra.

Tria req̄sita ad h ꝙ aliqd sit p. i. s. s.

Malicia qntuplex.
- Fomes peccati
- Malicia natural̄ inclinās ad malū
- Habitus malus
- Malicia actual̄ siue pēm actuale
- Corruptio siue idispositio volūtat̄

Malicia qntupl̄x

Pria q̄ malicia ē fo mes siue tyrānus: q̄ est lāguor nāe: q̄ ē in mēbr̄ cuiuslibz hois q̄ fm cursū nāe ē ex seie viri z mlier̄: z nascit̄ z ɔcipit̄ ab eisdē. Jlle ei fo mes duo mala opat̄ i hoie/ex qbꝰ hō p̄t peccare. Prio nāqz ꝑtrahit hoiez a bono/z fac̄ sibi illꝺ difficile. Un̄ apl̄s ꝺ fomite loqns ad Rom. vij. dt. Uideo aliā legē i mēbris meis repu. le. mē. m. Et an̄ h tetigit p̄mū malū qꝺ fomes opat̄ i hoie: cū dt [Nō ei qꝺ volo bonū h ago] Scōo habilitat z pmptificat z iclinat hoiez ad faciēdū malū: z fac̄ sibi illꝺ facile. Et h tā git apl̄us ibidē [sz qꝺ odio malū illꝺ facio] Et postea ad idē dt [qꝺ nolo malū h ago] Et ita p̄t hō dupl̄r peccare ex illa p̄ma malicia. Prio omit tēdo. ex q̄ ei fomes ꝑtrahit hoiem a bono z difficultat sibi illꝺ: p̄t hō ex h omit̄e bonū qꝺ ex pcepto tenet̄ facere. z sic ex illa malicia peccabit omit tēdo. Scōo cōmittēdo. ex q̄ ei fomes iclinat hoiez ad faciēdū malū z fa cilitat sibi illꝺ: p̄t hō ex h opari malū qꝺ ē sibi ꝓhibitū. z tūc ex illa mali cia peccat hō cōmittēdo. Et hō q̄ sic peccat ex malicia n̄ peccat i spm̄san ctū. ¶ Sz an peccet tūc in p̄rem Rn̄r fm s. Tho. z Bona. z Petrū de tharāta. circa dist. xliij. scōi sen. ꝙ nō. Cuiꝰ cā ē: qz qn̄ pctm̄ diuidit̄ i pec catū in p̄rem. s. ex ifirmitate. z pctm̄ in filiū. s. ex ignorātia zc. Hoc intel ligit̄ de infirmitate q̄ est ex carne: z ex q̄ pctm̄ pcedit imediate: ita ꝙ ifir mitas est eiꝰ prima z imediata cā. affectꝰ cm̄ capit spēm z denoiat̄ a cā prima z imediata: z nō a cā p̄ma z remota oīs pctī hois post p̄mū pctm̄ Ade. cū aliqn̄ hō ieētiuo sue ɔcupiscētie pcm̄ eligit. alia āt ē cā p̄ma z re

Fomes duo opat̄ i hoie

mota: q̄ ex corruptiōe nāe iest hoi: cōis vicȝ debilitas vt facilꝰ i pctm̄ ruāt. Et hec p̄ma malicia repit̄ i q̄libȝ hoie/q̄ fm cōem cursum nāe ɔcipit̄ ꝛ nascit̄/ꝛ opat̄ in eo p̄dicta mala nisi ip̄a sit ligata ꝑ copiositatē gr̄aꝝ et ꝟtutū: quēadmodū fuit ligata i btā ꝟgie. Et potiꝰ dicamꝰ talē fomitē sic malicia nō fuisse ligatā i Maria ꝟgie: qꝛ nō habuit eā. eo q̄ nō ē ɔcepta i o2igiali: vt nūc tenet eccl'ia. ¶ Scd̄a malicia ē malicia nālis: ꝛ ē iclinatio ad malū quā hō hȝ ex nā siue ex cōplexiōe sua. Et ab Aristote. ꝛ ab aliis logicis vocat̄ nālis ipotētia. Habent em̄ varii hoies varias ad malū iclinatōes nāles. aliq̄ ad furādū. aliq̄ ad luxuriādū. alij ad irascēdū alij ad ebrietatē ꝛ gulā. ꝛ sic ꝺ aliis. sic etiā hoies varij varias habēt ad bonū iclinatōes nāles. aliq̄ ad tpantiā. aliq̄ ad fortitudinē: alij ad patiētiā ꝛc. vt vult Aristo. i fine. vj. Eth. dicēs oib₃. Videt̄ nā q̄dāmō mores i singul' subsistere. Nā vt iusti simꝰ ꝛ tpati ꝛ fortes/ꝛ alia hꝫ: stati a natiuitate hēmꝰ. Ex hac āt scd̄a malicia pōt hō peccare: qꝛ p̄t facere mala ad q̄ tal' nālis malicia iclinat. sic etiā multi faciūt q̄ ꝑ libam volūtatē nō vt possent resistūt nālib₃ mal' inclinatōib₃ suis: sȝ potiꝰ eas ꝓseq̄ntes Et q̄ peccat ex tali malicia iteꝝ n̄ peccat i spm̄ scm̄ ¶ Tertia malicia ē habitꝰ malus siue mala ɔsuetudo quē vel quā hō facit i seip̄o ex malis oꝑatōib₃ q̄ opatꝰ ē ꝛ p̄cipue ex pctis mortalib₃: vl' q̄ iclināt hoiem ad peccata mortalia ꝛ mala opa ɔsil'ia istis opib₃ siue pctis/ex q̄b₃ tal' habitus vl' ɔsuctudo ē gnātꝰ vl' gnāta. tal' em̄ habitꝰ vl' ɔsuetudo vocat̄ malicia quēadmodū habitꝰ bonꝰ vl' ɔsuetudo bona ab Arist. vocat̄ ꝟtus. Et iō p̄t hō ex illa tertia malicia peccare: exq̄ ip̄a inclinat ad pctā mortalia similia his ex q̄b₃ ē genita. Pōt em̄ hō illā iclinatiōem ꝓseq̄: imo difficulter ei resistit. ꝛ q̄ ex tali malicia peccat: n̄ peccat i spm̄ scm̄. Sȝ vt aliq̄ dicūt q̄ potiꝰ peccat i p2em. qꝛ ex ipotētia q̄dāmō ꝓpt habitū ipellētem. Et suo mō posset dici de peccāte ex malicia scd̄o mō. ¶ Quarta malicia ex q̄ potest peccare ē malicia actual' siue pctm̄ actuale: ex q̄ vel q̄ potest aliud procedere peccatū: sicut est peccatū voluntatis. ex quo potest procedere pctm̄ o2is vl' opis ext'io2is. Vn̄ sic ex inuidia ꝓcedit detractio: ex odio homicidiū. ꝛ s: pe ex pctis cordis pctā o2is ꝛ opis: fm illō Mat. xv. De corde exeūt homicidia/adulteria/fornicatōes/furta/falsa testimōia/blasphemie/ꝛ cetera pctā. Et de hac malicia etiā n̄ loquunt̄ doc. cū dicūt peccatū i spm̄ scm̄ eē ex malicia ¶ Est igit̄ q̄nta malicia q̄ ē corruptio volūtat'. qꝛ ei bn̄ sapit malū etiā cognitū vl' scitū eē malū. Et fm doc. ē pena ex p̄mo pctō vicȝ o2iginali ɔtracta vt d̄r Petrꝰ de tarāta. Vn̄ p̄t dici q̄ tal' malicia ē corruptio siue inordiatio siue idispositio volūtat' libere. rōne cuiꝰ bn̄ sapit ei malū cognitū ꝛ scitū eē tale a rōne. qd̄ malū nō ꝓcedit ex ipotētia vl' igrātia. Et hec corruptio/iordiatio vl' idispositio volūtatis ꝓuenit p̄marie ex pctō o2iginali. Vel sic: ē ꝓnitas aut inclinatio volūtatis ad volendū siue acceptandū malū/qd̄ ratio cog̃scit ꝛ scit eē malū. q̄ ꝓnitas vl' iclinatō ꝓuenit ex pctō o2iginali. Et illa malicia ab aliq̄bus etiā vocat̄ malignitas animi: vl' ꝑuersitas mentis. Et de illa mali

Margin notes:

ꝛ malicia nālis

Malus bitꝰ siue mala cōsuetudo.

Pctm̄ actuale

M corruptō volūtat'

cia loquunt doct. cũ dicũt: q pctm̃ i spm̃sctm̃ ẽ ex certa malicia. Qñ eñ hõ peccat z nõ peccat ex ignorãtia: nec ex passiõe vl' impotẽtia: nõ videt vñ peccet nisi ex pdicta corruptõe/puitate aut iclinatõe. Per h etiã pz qd sit electio mali in proposito. z qd sit certa industria. qz idẽ sũt: vicz illa malicia qnto mõ. ❡ Tertiũ qd reqrit ad h q aliqd sit pctm̃ i spm̃sctm̃ est: q hõ p tale pctm̃ abijciat a se vl' ɔtẽnat aliqd donũ qd approbat vl' approbabile ẽ spũisctõ. z qd natũ ẽ retrahere hoiem a pctõ: aut facere cum surgere a pctõ ppetrato: aut pseruare a pctõ futuro: z iuuare ad opandũ opa bona vite eterne meritoria. Talia aũt dona a pctõ retrahẽtia sũt sex supi⁹ recitata circa lrãm E. vicz timor rigorose diuie iusticie. spes de diuina misericordia: agnitio vitatis: auxiliũ interne grẽ diuie siue charitat infuse. ɔsideratio turpitudis siue malicie pcti. i. erubescẽtia pcti: cõsideratio paruitat siue breuitat boni qd qrit i pctõ. Ex pmissis g finalit pz q pctm̃ i spm̃sctm̃ ẽ pctm̃ spũale pcedẽs ex sola malicia: ita q nõ ex ignorãtia aut infirmitate: p qd pctm̃ hõ a se abijcit z ɔtẽnit aliqd donũ qd ẽ approbatũ aut approbabile spũisctõ. qd donũ natũ ẽ trahere hoiem a pctõ: z iuuare eũ ad bñ opandũ: vt patz ex dictis s. ❡ Sed ad maiorẽ detestationẽ blasphemie: occurrit dubitatio Utrũ ex legib diuis z canonib sacr imo impialib sint aliq pene descpte/debite blasphemis. bis vicz q deũ aut ei⁹ sctõs blasphemant. Ad h dicendũ est: q multiplex est pena blasphemantiũ deũ z sctõs ei⁹. q oñdi pñt ex triplici lege signãter: vicz ex lege diuia/ex lege canonica/z ex lege ciuili siue impali. Primo ex lege diuia: iuxta thema Leuit. xxiiij. Qui blasphemauerit nomen dñi morte moriat. sicut z factũ ẽ in lege: vt ibidẽ dr. q fili⁹ mulieris israelitidis quẽ pepit de viro egyptio int filios isrl'. hic iurgat⁹ est i castris cũ viro israelita. cũqz blasphẽasset nomẽ dñi adduct⁹ ẽ ad Moysen: q misit eũ in carcerẽ donec nosceret qd d eo iuberet dñs. Qui locut⁹ ẽ ad Moysen dicẽs. Educ blasphemũ ex castra: z ponãt oẽs q audierũt man⁹ suas sup caput ei⁹: z lapidet eũ vniuersus pp'ls. Et ad filios isrl' loqris. Qui blasphemauerit nomen dñi morte moriat: lapidib obruet eũ ois ppli multitudo. siue ille ciuis/siue pegrin⁹ fuerit: q blasphẽauerit nomẽ dñi morte moriat. q. d. nullo excepto: siue sit fidel' siue infidel'. Nec solũ pcepto diuino sic fuit punita blasphemia: sz etiã ex pcepto regis gẽtil'. Unõ sicut hr Dañ. iij. Nabuchodonosor statuit vt qcũqz blasphemaret deuz sidrach/misach/z abdenago: ipe interiret: z dom⁹ ei⁹ vastaret. Si igit rex gẽtil' h fecit vt dr Aug. sup Joã. z hr. xxiij. q. iiij. Qñ. Quãto magis seuire deb ɔ blasphemos rex chrĩanus. Uñ sic dr. Si rex alienigena seuit ne blasphemaret de⁹ isrl': qui potuit tres pueros de igne liberare: qñto magis debẽt reges chrĩani deseuire qñ chrũs exufflat. a q nõ tres pueri tm̃: sz orbisterrarũ cũ ipis regib a gehẽnarũ igne liberant. Hec ibi. ❡ Scdo blasphemia punit lege canonica. Uñ dist. xlvj. cleric⁹. dr. Cleric⁹ maledic⁹ maxie i sacerdotib cogat ad postulãdũ veniã. si noluerit degradet. neqz ad officiũ absqz satisfactiõe reuocet. Sz Greg. non⁹ sta-

[Margin notes: N | O | Multiplex pena blasphemãtiũ | Gẽtiles puniũt | lex canonica punit]

puit triplices penas ī blasphēos. vicȝ corꝑalē/pecunialē/et spualē: vt hēr ex̄ de maledic in ca. Statuim⁹. Ubi dr̄ pmo' Statuim⁹ vt si qs ꝯ deū: vl' aliquē sctōꝝ ⁊ marie ꝯ btāȝ ꝟginē liguā ī blasphemiā publice relaxare ꝑ̄sūpserit: septē sext feriȷ̇s ī pane ⁊ aq̄ ieiunet: ⁊ ꝗlibet ꝑdictoꝝ dieꝝ tres si poīt alioqn duos ꝭficiat pauꝑes siue vnū. ¶ Scdo pōit penā pecūia lē cū subdit ibidē: blasphē⁹ si diues fuerit ꝑ tꝑalē ptātē adhibita coactiōne epi diocesani si necē fuerit solidis. xl. alioqn. xxx. siue. xx. vsual' monete mulcteť: nullā in h̄ miscdiaȝ bitur⁹: q̄ pecunia inť pauꝑes distribuať. ¶ Tertio ibidē ponit penā spūalē. vicȝ ꝙ septē dieb⁹ dn̄ic tꝑe misse añ fores eccl'ie ī manifesto stare dȝ. Et vltio die dn̄ico vicȝ septimo dȝ stare discalciat⁹ sine pallio cū corrigia ad collū. Et dr̄ ibidē ī fine capitl'i: Si penitentiā ieiunioꝝ ⁊ pecūiaꝝ blasphē⁹ accipe renuerit ac eam ꝑagere: ecclesie sibi inťdicať ingress⁹: ⁊ in obitu eccl'iastica careat sepultura: qḋ bn̄ significauit dn̄s in leuit. vbi ḣ. cū iussit blasphemū duci ex̄ castra. Sup q̄ ꝟbo Aug. dr̄. Quia nomē dei maledicēs exit a ꝟitate/a fide/a charitate. ꝑ h̄ eñ qs exit de castr eccl'ie. Et h̄ ſm rigorē eccl'ie. attn̄ ī iudicio anie discret⁹ sacerdos pōt hūc rigorē mollire ⁊ miscdiaȝ nō dȝ negare: qꝛ misericordie dei. nec mēsuras possum⁹ ponere: nec tꝑa diffinire. xxvj. q. vj. his q. ¶ Tertio blasphēia puniť lege ciuili siue iꝑiali. Un̄ ſm leges iꝑiales blasphē⁹ ē decapitād⁹: vt in auteñ. Ut nō luxurienť ꝯ nāȝ circa mediū. Canones aūt mitiorē statuūt penā vt ḣ. atn̄ dr̄ Hostieñ. ti. de maledic. Si blasphē⁹ sepi⁹ blasphemauerit ⁊ rebellis fuerit. locū hȝ pena legis: vt scȝ laic⁹ dcapiteť: ⁊ ſm canonicas sanxides anathematiseť. id est excōiceť. i. eccl'ie ingress⁹ inťdicať: ⁊ ī morte careat eccl'iastica sepultura: cleric⁹ ꝓ rebellis degradeť. ¶ Ex p̄missis ꝑ̄ ptȝ: ꝙ ꝓpť ꝗuitatē ꝑ blasphēie oīs hō illud dȝ horrere ⁊ fugere: ⁊ dei blasphemiā nullo modo sustinere q̄ntū ī se est. Jō statutū ē etiā iudeos blasphemātes. dū h̄ cōprobatū fuerit ꝑ ꝑ̄ncipes secl'ares puniri ⁊ cōpesci: ne crucifixū ꝓ nob aliq̄tenꝰ blasphēare p̄sumāt. vt hr̄ ex̄ de iudeis. c. Jn nō nll'is. Un̄ stati hō ꝑ blasphēiaȝ oñdit se ꝑtinere ad diaboli ⁊ īferni familiā: qꝛ loq̄ť linguā dānatoꝝ ꝓꝑiaȝ. Nā ī toto vniūso ꝯstat eē triplicē liguā. Jn celo ē ligua siue loq̄la celest deū iugiť laudātiū ⁊ ei grās agentiū: ſm illud ps̄. Bti q̄ habitāt ī domo tua dn̄e: ī secl'a secl'oꝝ laudabūt te. ¶ Scdo in mūdo ligua ťrenoꝝ siue loq̄la eoꝝ ē decipe/ťrena tractare/de carnalib⁹ ⁊ lubricis narrare: ſm illud Joā. iij. Qui ḋ ťra ē de ťra loq̄ť. ¶ Tertio ī iferno ē lingua deū iugiť maledicētiū ⁊ blasphemātiū. Un̄ de ciue iferni diciť Esa. viij. Cū esurierit irasceť: ⁊ maledicȝ regi suo ⁊ dō suo. Et apoca. xvj. Estuauerūt hoies estu mag̃. Et blasphemauerūt nomē di hn̄t ptātē sup has plagas. Et iteꝝ ibidē dr̄: blasphēauerūt deū celi p̄ vulnerib⁹ ⁊ dolorib⁹ suis. ⁊ iō ex loq̄la blasphemāt māifeste oñdiť cuius regiōis ciuis sit ⁊ icola q̄l' ēt sit ī corde: qꝛ q̄lis vnusq̄sq ē tal'a cogitat: tal'ia loq̄ť ⁊ tal'ia opať: vt dr̄ Ar. iij. Ethi. Sic ꝑ̄ iusti ⁊ boni h̄ assuescūt deū laudare. volētes cū ꝑ̄ti cū addiscere ī ťr, qḋ dicturi sūt in cel'. Jta filiȷ̇ diaboli discūt blasphēias

Lex ml't puīt blasphemū

ꝑ̄

lingua siue loq̄la triplex

in h' seclo: q̃s ꝑpetue ↄtinuabũt i inferno cũ pr̄e eoꝝ diabolo. In h' etiã cognoscunt filij dei a filijs diaboli. qm̄ filij dei nec deũ blasphemant nec dei blasphẽias audire patiunt': sȝ poti⁹ deũ laudãt ⁊ ei⁹ laudes audi re desiderãt. Filij ṽo diaboli i dei blasphẽijs ⁊ vituꝑijs ꝑ se ⁊ ꝑ alios delectant'. ver⁹ eñ ⁊ bon⁹ fili⁹ pr̄ez suũ offendere nõ patit'. ¶ Cui⁹ exm̄ refert qdã doc. solẽnis: ⁊ hr̄ i pãtheologia. c. vl. õ blasphẽia i fine. Fuit qdã vir vxorẽ hñs: ex q̃ se credebat hr̄e tres filios: cũ vnũ solũ ex ea hr̄et: c⁹ vxor dũ q̃dã die cũ viro suo litigarȝ. obiecit ei ꝙ ipe solũ vnũ filiũ ex ea hr̄ebat. reqsita vxor a viro qs ei⁹ fili⁹ eẽt: noluit ei indicare. mortua vxorẽ cũ pr̄ ẽt ifirmaret' ad mortẽ oĩa sua bona dimisit illi q̃ erat fili⁹ su⁹. Dein̄ facta ẽ ↄtẽtio int' illos tres filios c⁹ eẽt hereditas. qlibȝ eñ dicebat mea ẽ hereditas q̃ ego sũ fili⁹ ei⁹. Et cũ snīa daret' a iudice: ꝙ ille eẽt fili⁹ ver⁹ q̃ pr̄ez directi⁹ ⁊ ꝓpinq⁹ sagittarȝ circa cor. pr̄e ĝ de mãdato iudic̄ ligato ad arborẽ ⁊ duobꝫ sagittãtibꝫ: t'ti⁹ vidẽs pr̄ez suũ sagittari: turbat⁹ ĝuiter ↄ̃ duos dixit: ꝙ pr̄ez nll'aten⁹ sagittare vellet. ex q̃ cognitũ fuit: ꝙ ipe erat ver⁹ fili⁹ ei⁹: ⁊ sic data ẽ ei hereditas. Sil'e ↄtigit de duabꝫ meretricibꝫ: de filio litigãtibꝫ cui⁹ eẽt: cũ vni⁹ fili⁹ esset mortu⁹. Et cũ salomõ pueꝝ diuidere vellet ⁊ cuilibȝ dare pt̄e: q̃ vera mr̄ erat noluit: sȝ poti⁹ viuũ eũ alt'i relinq̃re voluit: ex q̃ Salomõ cog̃uit eandẽ eẽ verã mr̄ez ⁊ sibi pueꝝ tradidit: vt hr̄. iij. Reg. iij. ¶ Cõseq̃nt' pz sat̄ ex dict̄ q̃ntũ sit malũ p. blasphẽie: ⁊ ꝙ tot⁹ mũd⁹ deberȝ ↄ̃ blasphẽos isurgere: ipos compescere ⁊ refrenare. ne ↄ̃ creatorẽ suũ audeat vituꝑare aut ei ↄtũelias irrogare. Uituꝑandi igit' sũt pr̄es q̃ de h' nõ corrigũt filios suos: cui⁹ exm̄ sup̄ audist̄ de filio q̃nq̃ẽni ser. xlv. L. Uituꝑandi ẽt sunt pr̄esfamilias q̃ t'les sustinẽt in domibꝫ suis: q̃ null⁹ ꝓbꝫ ꝑmitteret aliquẽ quẽ crederet esse scm̄ male tractari i domo sua si posset ipedire ↄuiciũ: ⁊ lõge min⁹ h' ꝑmitteret de pr̄e suo: q̃nto ampli⁹ ipedire dȝ ⁊ nullo mõ tolerare ꝙ fiat dedec⁹ in domo sua creatori oĩm. Uituꝑandi sũt filij q̃ ñ pñt sustinere ↄuiciũ pr̄is carnal' ⁊ sustinẽt iꝓpriũ pr̄is et'nal'. Uituꝑandi sũt p̄lati ⁊ ꝑncipes ⁊ oẽs ptãtẽ hñtes q̃ pñt blasphẽias mulctare pena pecuniaria ⁊ alijs penis: ⁊ tñ sustinẽt talia. Quid dicẽt i finali iudicio dño dicẽte. Nomen meũ ⁊ sctõs meos ꝑmisisti blasphemare: certe si dicẽt. Dñe nõ hoc audiui: vel h' factũ esse ignoraui/ rñdebit illis dñs. hoc scire potuisti scã diligẽtia ↄgrua. Et q̃ audire ⁊ scire noluisti. neq̧ ego nũc audio te: neq̧ noui te ⁊c̃. Tales vtiq̧ peiores sunt iudeis. qui obturauerũt ⁊ hodie obturãt aures audita blasphẽia. ostẽtes per hoc signa doloris ⁊ detestatiõis: vt dicit Glo. interli. super illo ṽbo Act. vij. cõtinuerũt aures suas ne blasphemiã audirent. Itẽ iudei vestes sciderũt cũ blasphẽiaȝ audiuerũt. vt dicit Raban⁹ sup Matth. Mos inq̃t erat iudeis cũ aliq̃d blasphemie audiebãt: scidere vestes: sic̃ barnabas ⁊ paul⁹: cũ cultu diuĩo honorarent'. Cui⁹ exm̄ habẽ⁹ i chr̄o dño q̃ ad oĩa patiẽs fuit: sȝ dei blasphẽiaȝ ferre ñ potuit vt pȝ Mat. iiij. vt oñdit Chrys. sup Mat. omel'. vij. chr̄s inq̃t in ꝑma tẽtatiõe dicẽte sibi diabolo Si fili⁹ dei es dic vt lapi. isti pa.

fi. exasperat⁹ nõ ẽ sed sustinuit ꝛ mitis ꝑmãsit. Nec scḋa exasperat⁹ ẽ dicente sibi diabolo. Si fi. di es mitte te deoꝛ. Sꝫ i tertia qñ diabol⁹ dei honoreꝫ sibi assũpsit: ꝛ se vt deũ adorari voluit qḋ soli dõ ꝯuenit: exasperat⁹ ꝛ irat⁹ ẽ: vt nos illi⁹ exẽ discã⁹ nr̃as ꝗdẽ iiurias illatas ab ipĳs / siue i dicto siue i facto eq̄nimit' sustinere. dei ãt iiurias atq; ꝯtẽptũ nec vsq; ad audituꝫ sufferre: qm̄ i ꝓprĳs iiurĳs eẽ quẽpiã patiẽtẽ laudabile ẽ. dei aũt iiurias dissil'are nimis ipiũ. Sic ḡ pꝫ q̄ntũ malũ sit blasphẽare aut blasphẽos audire ꝛ ñ arguere. Rogem⁹ ḡ deũ ꝛc.

¶ De cõtumelia q̄ est quinta filia ire. Sermo XLIX

Contũeliosos: supbos: inuentores malorũ: pn̄tib⁹ in obediẽtes: q̄ t'lia agũt digni sũt morte Rom. j. In pce. ser. audisti ḋ blasphẽia q̄ ẽ. iiij. filia ire: q̄ntũ maluꝫ sit deñ aut sctõs ei⁹ blasphẽare. Et ꝙ blasphẽia sit pc̄ꝫ i spm̄ scm̄. Audisti ẽt i ser. pce. imediate ḋ singul' p. in ss. q̄re dicãt irremissibilia. Et quõ fiãt ex certa malicia Et ḋ q̄nq; malicĳs pctõꝝ. Et final'r ḋ pl'ib' penis blasphemãtiũ fm triplicẽ legẽ. vicꝫ diuiaꝫ / canonicã ꝛ ciuilẽ. Nũc ꝯñr videdũ ẽ de v. filia ire. vicꝫ ḋ ꝯtũelia p quã offendit̃ pxi⁹ quõ illa sit fugiẽda ꝛ detestãda: eo ꝙ iuxta thẽã ꝯtũeliosi digni sũt etna morte. Pro gra aue maria

A ¶ Quia sup ser. xxxiiij. circa l'ram A. pauca (¶ Cõtume. su. ꝛc. vbi s. dixi ḋ ꝯtũelia: quõ differat a ꝯuicio ipꝛopio / susurratiõe ꝛ detractiõe. Et sil'r pauca ḋ eo. ser. xxxvij. circa l'ram E. In pn̄ti ser. itẽdo extẽsi⁹ adhuc ḋ h vicio ꝯtũelie loq. Cũ ãt cõit' doct. large loq̄ndo accipiãt ꝯtũeliã / ꝯuicium / ꝛ ipꝛopiũ p eodẽ: volo ꝛ h illã doc. seq̄ sniaꝫ. nec vr̄ mihi eẽ necariũ i pdicatõe ad ppl'm mltã ḋ his facere distictiõꝫ. Et q̄uis extẽso vocabulo ꝯtũelia ñ solũ fiat p vba sꝫ ẽt p facta. Ut vult glo. sup vbo thẽatis. tñ ꝓpe loq̄ndo ꝯtũelia solũ fit p vba. Et ḋ t'li itẽdo dicere i ꝓposito. vicꝫ de ꝯtũelia que fit p vba: plura p ordinẽ

De ꝯtũelia { Quid sit ꝯtũelia: ꝛ q̄lit' cõmittat' / An sp sit pctm̄ ꝛ an mortale vl veniale / An hõ teneat' ꝯtũelias illatas patiẽt' sustie' / Que ꝯtũelia sit sustinẽda: ꝛ q̄ nõ / Ex q̄bꝰ vicĳs oriat' vl' causet' ꝯtũelia }

B ¶ De primo qḋ sit cõtũelia dicũt doct. Cõtũelia nihil aliud ẽ q̄ȝ vba q̄bꝰ aliq̄s pxio suo iiuste vl' iiuriose obĳcit defcm̄ aie: corpis aut fortune: pn̄te pxio. Pro q̄ notãdũ ẽ. ꝙ dfect⁹ q̄s pt hõ pxio suo i faciẽ obĳcere: sũt triplices. scꝫ aie / corpis / ꝛ fortũe.

Cõtũelia qḋ sit

C ¶ Primi ḡ sũt defect⁹ anie: sicut carẽtia vtutũ theologicaꝝ: vt fidei / spei / ꝛ charitat' / vtutũ itellectualiũ. scꝫ scie itellect⁹ / prudẽtie / sapie / vtutũ moraliũ / vt fortitudis tpantie / liberalitatis / magnitatis ꝛc. siue carẽtia actuũ taliũ vtutum. Sil'r hit⁹ viciosi / ꝛ opa viciosa siue act⁹ vicioꝝ: q̄ sũt opposita t'libꝰ vtutibꝰ: vt igñãtia / pusillanimitas / pctã ꝛc. ¶ Scḋi sũt dfect⁹ corpis: sicut sũt dfect⁹ mẽbroꝝ aut mala dispositio coꝝ. vicꝫ ocl'oꝝ / manuũ / pedũ: vl' ꝙ hõ ẽ gibbos⁹ / claudus / male vidẽs / lusc⁹ / surd⁹ / aut male audiẽs / balbutiẽs / ifirm⁹ / distort⁹ ꝛc. ¶ Tertĳ sũt defect⁹ i bonis fortune: vt ꝙ hõ ẽ mendic⁹ / paup / aut mltuꝫ

Defect⁹ aie sũt

Defect⁹ corpis

Defectus in bonis fortune

indigenꝰ/ignobilis/illegitime natꝰ. vel ꝙ caret prole amicꝭ: aut potētiꝭ ⁊c̃. Tales em̃ ⁊ ꝯsil'es defectꝰ solēt homies sibi mutuo in faciē obijcere. ¶ His p̃missis dicendū est: Primo ꝙ hō pōt ꝓximo suo inferre ꝯtumeliā obijciēdo sibi d̄fectū aīe siue culpe. vt cū iniuriose i faciē sibi dr̄ aliqđ pec catū qđ fecit/puta ꝙ ē fur/homicida/raptor/ adulter/supbꝰ/auarꝰ/⁊ sic de alijs. vel dicēdo sibi/tu es hereticꝰ/īfidel'/stultꝰ/fatuꝰ/ ignarꝰ ⁊c̃. tales em̃ dicunt' defectꝰ aīe: qđ ꝓhibet' Eccl'i. viij. cū dr̄: Ne despicias ho minē auertētē se a pctō. nec ip̄ropes ei. q. d. Ne d̄spicias hoīem auertētē se a pctō ꝑ pniā. sicꝰ nec chr̄s magdalenā Lu. vij. Nec pat' filiū ꝓdigū re uertētē Lu. xv. Sed q2 frat' tuꝰ ē debes gaudere sic̄ ⁊ angeli gaudēt de pctōre pniām agēte Lu. xv. Et tu ip̄e pctōr fuisti sic̄ ⁊ ip̄e. vel si nō fuisti esse potuisti: vl' adhuc esse poterꝭ. Hec Greg. Vñ subdit. Et ne ip̄ropes ei scꝫ pctm̃ qđ fec̃. vel si ex fragilitate i pctm̃ labat': q2 nō ē hō q̄ faciat bo nū ⁊ nō peccet. ¶ Scđo aliqs fac̃ iniuriā ꝓximo et ꝯtumeliā dicendo. i eo ꝙ sibi obijcit d̄fectꝰ corꝑis suptactos. vicꝫ ꝙ sit cecꝰ/claudꝰ ⁊c̃. Et tal' ꝓp̄e ꝯuiciū dic̄ nō ꝯtumeliā. licꝫ gn̄alit' ꝓ ꝯtumelia etiā accipiat'. vt dicē do: tu pessime claude/ tu distorte nequam/tu pessime strabo: et sic de alijs. ¶ Tertio qs ꝯtumeliose maledicēdo ꝓximo pōt sibi obijcere d̄fectꝰ fortune: vt dicēdo/tu mēdice/tu rustice/tu fili meretricꝭ. vel reducēdo ⁊ obijciēdo sibi i faciē bonū qđ fec̃ illi: vt dicēdo: ego in tali tua nec̃itate tibi subueni: alias fuisses derelictus: vel ꝓfugus factus: aut captus ⁊c̃. Et talis iniuria dicit' ꝓp̄rie improperiū qđ ꝓhibet' Eccl'i. cum dicit'. Cum dederis ne improperes. q. d. Cum dederis aliqđ alicui: ne improperes il lud: sed imiteris dñm vt dicit Glo. qui dat omnibꝰ affluenter ⁊ non im properat Jacobi. j. Et Eccl'i. xx. dicit'. Exigua dabit ⁊ multa impropera bit. Et sic proprie loquendo ꝯuicium dicit'. quādo aliquis alteri obijcit defectum corporis/vl' ꝙ sit illegitime natus: quia nō est eius culpa sed parentum Et sic dicit' cōuicium. i. quasi vicium. Contumelia vero pro prie. duꝫ alteri obijcitur culpa. Et improperiū: dū obijciunt' defectꝰ for tune: vt ꝙ sit pauper. vel reducitur sibi ad memoriā auxiliū qđ illi fecit Hec scđꝫ Thom̃. ij. ij. q. lxxij. ar. j. Hec de primo quid sit cōtumelia et quomō cōmittat' ⁊c̃. ¶ Secundo videndū est: vtꝝ cōtumelia sit semꝑ pctm̃: ⁊ quale mortale aut veniale. Pro rñsiōne ad hanc q̄stionē. Est no tandū: ꝙ verba p̄nt dupliciť ꝯsiderari. Uno mō inq̄ntū sūt q̄dā soni au dibiles: ⁊ sic nullū nocumētū īferūt ꝓximo nisi forte q̄uādo aures: vt cuꝫ aliqs loq̄t' nimis alte. Alio mō p̄nt v̄ba ꝯsiderari inq̄ntū aliqđ sc̃āt: q̄ q̄ dē sc̃atio ex intētiōe vel affectiōe loq̄ntis ꝓcedit. Et iō ad sciēdū vtꝝ in v̄bis q̄ qs loq̄t' ꝯ aliquē: sit pctm̃: maxie ꝯsiderādū ē ex q̄ affectu vel ex q̄ intētiōe aliqs ꝯ aliū v̄ba ꝓferat. Nō em̃ p̄cise sūt ꝯsiderāda v̄ba i se: sꝫ vo lūtas ⁊ intētio: cū nō intētio v̄bis sꝫ v̄ba intētiōi debeāt deseruire. ex̃. đ v̄. sig. c. i his. Idē hi. xxij. q. v. hūane: vbi ēt dr̄. Hūane aures talia v̄ba nr̄a iudicāt: q̄lia foris sonāt. diuia āt iudicia talia foꝝ audiūt q̄lia i itimis ꝓferūt. Triplici g̃ de cā aliqs ꝯtūelias. i. v̄ba iiuriosa p̄t alt'i dicere vicꝫ

D dupliciť ꝯsiderāt verba

Verba iniuriosa pōt q̄s dicere cā { Solatij vl' ex leuitate animi / Correctiōis ꝓximi / Dehonorādi vl' ex liuore odij }

¶ Prio aliq̄s infert alteri ꝯtūeliā cā solatij vl' ex leuitate animi puta q̄n q̄s incaute vicʒ ex labilitate lingue vl' ex ludo infert alteri aliq̄ ꝟba iiuriosa. tūc si tl'ia ꝟba nō sūt i detrimētū alterius: ē pctm̄ veniale. Si ꝟo ex incautela vl' ex ludo ꝯ honorē alt'i⁹ ꝓfert ꝟbū iniuriosuʒ: tunc mortal'r peccat: etiā si h̄ non intēdat: vt si q̄s aliqd̄ pctm̄ occultū q̄ue ex leuitate ꝓferret ꝯ ꝓximū. Etiā dato ꝙ null⁹ audientiū h̄ crederet eē ver̄ tn̄ adhuc nō excusaꝛ a pctō mortali: eo ꝙ q̄ntū in se ē ꝓximū q̄uiꝛ offendit in honore: nisi forte ludēdo diceret aliqd̄ malū ꝯ ꝓxim: ꝛ sufficienter daret ꝑ circūstātias intelligere ꝙ iocareꝛ ꝛ c̄. tunc stat esse pctm̄ veniale.

ꝟba iniuriosa inferūt ꝓximo ex correctione

¶ Scd̄o aliq̄s infert alt'i ꝟba iiuriosa ex correctiōe ꝓximi. Et tunc tale ꝟbū ꝫdo correctiōis ꝓlatū saltē ꝟuato ordine frat'ne correctiōis: nec ꝯtumelia: neqꝫ ꝯuiciū dici pōt. Et tale nō ē pctm̄ sꝫ meritoriū. Cui⁹ rō est: qꝛ sic licꝫ alicui cā discipline seu correctiōis aliquē ꝟberare ꝛ i rebꝫ ēt condēnare. sic cā correctiōis pōt aliq̄s ꝟbū ꝯuiciosum ꝯ aliquē dicere. patꝫ illud exēplo cbr̄i: q̄ discipul' Lu. vlt. i emaus eūtibꝫ dixit. O stulti ꝛ tardi corde ad credendū. Et Matth. xv. dixit apl'is. Adhuc ꝛ vos sine itellectu estis: dūmō dixit eis. nō ꝙ intrat in os coinq̄nat hoiēʒ ꝛ c̄. Sil'r habem⁹ exēplo pauli: q̄ galathas isensatos vocauit di. O isensati galathe q̄s vos fascinauit. Gal'. iij. Raro tn̄ et ex magna nec̄itate et vtilitate/ ꝛ cū moderamīe h̄ꝫ obiurgatiōes sūt faciēde: vt dt̄ Aug. in li. d̄ ser. dn̄i in monte.

ꝟba iiuriosa inferunt alicui ex liuore odij

¶ Tertio dt̄ aliq̄s ꝟba iiuriosa alt'i ex liuore odij: scꝫ cā dehonorādi ꝛ vlciscēdi. Et tūc tal' ꝯtūelia semꝑ est pctm̄ mortale. Qd̄ tripliciter ōndi pōt: vicʒ intētiōe/ sil'itudine/ ꝛ rōne. ¶ Primo ex loq̄ntis intētiōe qꝛ pctā ꝟboꝝ ex intētiōe ꝓferenc̄ alleuiant ꝛ aggrauant: vt ptꝫ s̄. Et id̄o si intētio loq̄ntis ad h̄ fert: vt ex ira/ odio/ vl' vindicta ꝯ aliū ꝓferat ꝟbum iniuriosuʒ: talis ꝯtūelia ē pctm̄ mortale. Scd̄o ptꝫ h̄ ꝯpatiōe vel sil'itudine sic. Nō min⁹ peccat q̄ alteri ꝯuiciū vl' ꝯtūeliā infert q̄ꝫ q̄ rapinā vl' furtū fac̄. Eo ꝙ hō nō min⁹ amat honorē suū q̄ꝫ rem possessaꝫ: sed q̄ aufert alt'i qd̄ est suū mortalit' peccat: ḡ mag' ille q̄ alteri ꝯtumeliaʒ infert. ¶ Tertio h̄ idē ptꝫ rōne sic: Nihil mereꝛ penā eternā nisi pctm̄ mortale: sed ꝯtūelios⁹ mereꝛ penā et'nā iux̄ thema: Et vt dꝛ Matth. v. Qui dixerit fratri suo fatue: reus erit gehēne ignis. i. q̄ ex iracūdia vel furore ad determinata ꝟba ꝛ ꝯuicia ꝓcesserit: reus erit pena inferni. ḡ ꝯtūelia h̄ mō est pctm̄ mortale. Hec h̄. Tho. ij. ij. q. lxxij. ar. ij. vtꝝ ꝯtūelia sit peccatuꝫ ꝛ c̄.

¶ Ad t'tiā q̄stionē sup̄ motā. Vtꝝ aliq̄s ꝯtūelias sibi illatas debeat patient' sustinere. Pro hac q̄stione est notandū: ꝙ aliud ē ꝯtūeliā repellere/ aliud ꝯtūeliā sufferre/ ꝛ aliud ē ꝯtūeliā repēdere. ¶ Primū em̄ scꝫ ꝯtūelias repellere p̄t q̄s tribꝫ modis. scꝫ puniēdo/ repugn̄do/ ipediendo. ¶ Prio ꝯtūelias sibi dictas vl' factas p̄t q̄s libere repellere puniēdo: vt ille q̄ autoritatē hꝫ sup̄ h̄. Vn̄ apl's Rom. xiij. Nō em̄ sine cā gladiuꝫ portat. Dei em̄ mīster ē vindex in irā ei q̄ male fac̄. ¶ Scd̄o ꝯtūelia re-

pdlit repugnando: et tunc pt repelli licite cogente necitate n vl ascendi libidie. Un si ptate bns puniret ptucliosuz ex liuore vidicte: vl ex necitate: peccaret mortalr ppt intetioez corruptam: sec9 e si fit amore iusticie. ¶ Tertio pt repelli iiuria ipediedo. Et sic iiuriam repellere oib9 licz. Un saluator pcuss9 alapa: pcussore rephedit nec alteram maxillam pbuit Joa. xviij. Quid me cedis si bn locut9 sum etc. Et silr paul9 munit9 militib9 ipediuit iudeos ne sibi iferret iiuria. Act. xxiij. ¶ Scdo dicedu e q ptuelias ferre aliqn e pctm/ aliqn e necariu vl meritoriu. ¶ Prio dico q ptueliaz sibi factaz sufferre vl tacere e pctm. puta si ho ptuelia sibi facta sufferrz et taceret h aio vl hac intetioe: vt tacedo ptueliate ad iracudia puocaret: h e pctm: eo q ptinet ad vidicta. ¶ Scdo ptuelia sibi facta sufferre et tacere e necessariu triplici rone. Primo rone icorrigibilitat. Cu em ptuelia iferres e icorrigibil: tuc ille q ptuelia patir tali rndere no dz. Un chis no rndit herodi Lu. xxiij. nec pilato vt dr Joa. xix. cu em dixit pilatus. Un es tu? chis no rndit ei. Nec pncipib9 sacerdotum nec scribis Matth. xxvj. Et Lu. xxiij. tanq obstinat du falsu testimoniu p eu darent. Rndit tn petro tanq corrigibili ipm dure corripiedo Mat. xvj. vbi dr. q du dns ondit dis. su. q opterz eu ire hierosolima. et mlta pati a seniorib9 et scribis et pn cipib9 sacerdotuz: et occidi: et tertia die resurgere: icrepauit eu petr9 di. absit a te dne: no erit tibi h. Qui ptisus dixit petro. Uade p9 me sathanas scadalu mihi es: quia non sapis q di st. Ubi dt Hiero. sathana vocauit chis petr. i. adusariu: q adusabat volutati sue: sz q dixit vade retro me itelligit. i. seqre me q ptri9 es volutati mee. Q aut dixit scadalu mihi es/ dt Orige. no sic intelligit: q chis fuerit scadalisat9. sic neq pfecti hoies scadalisant. sz petr9 qntu erat i se scadalisabat. licz chis no scadalisaret. Un sic dt Mat. ibide: q petr9 assupsit chz scz seorsu: ne alij discipli audiret eu icrepate chim. Un dt Hiero. Assupsit eu vl separati duc. ne pntib9 ceter9 pdiscipls videat mgrz arguere: et cepit illu icrepare amat affectu etc. ¶ Scdo dz qs ptuelia sibi ifereti no rndere rone vitade temeritat: sm illd puer. xxvj. Ne rndeas stulto iux stultitia sua: ne ei silis efficiar. ¶ Tertio no dz qs ptuelia sibi iferenti rndere rone psuade xtut. Cu em qs tacet ppt ira vitanda vt det locu ire sm aplm: et ppt patiaz co suada. tuc tacere et n rndere e meritoriu. Ro h9 e: q sic patia e necaria i his q p nos fiut. ita et e necaria i his q p nos dicunt. Precepta at patie i ppatioe ani sut habeda. sic dt Aug. i li. de ser. dni i mote. Expones illud pceptu Mat v. Si qs pcusserit te i dextera maxilla pbe ei et altaz. Ubi vult Aug. q ta in vbis q p nos dicunt. q etia i fact q p nos fiut: patiaz in aio dem9 hre: vt ho heat aim ppatu hec et alia sustinedi si nece fuerit. Jde hr. xxiij. q. j. §. his rndet. Un Ecci. viij. No litiges cu hoie linguato et ne struas in igne illi9 ligna. Jn qb9 vbis docet sapies spealr cu trib9 n litigare: scz cu potete q p potentia te opprimet: cu diuite: q per pecunia te vincet: cu loquace q p lingua te decipiet et confundet. Et io dr in ps. Qui inquirebat mala mihi locuti sut vanitates. Et postea subdit. Ego aut taq surd9 no audieba et sic mut9 no aperiens os suum. Que verba

cotuelia sufferre necariu e

f

Cu trib9 no e litigandum

frm glo. sic exponunt [q ingrebãt] q. d. q2 nõ iueniebãt. iõ ingrebãt mala mihi. Prouer. xj. Qui iuestigator ẽ maloꝝ oppmet ab eis. tales em̃ locuti sũt vanitates. i. finxerũt falsa. Et subdit patiẽtiã [Ego ãt tãq̃ surd⁹] nõ dt/surd⁹: q2 nõ ẽ vt⁹. s3 tãq̃ surd⁹. Cũ em̃ nõ eẽt surd⁹ z teneret se tãq̃ surdũ. q2 nollet audire ad cordis murmurationẽ: signũ ẽ pãtiẽtie. Et subdit [z sicut mut⁹] Nõ dt q sit mut⁹. s3 sicut mut⁹/ñ rñdẽdo. Et h ẽ scõm patiẽtie signũ. Sic g̃ pz quõ hõ dz se hñre patient i ɔtumelijs sibi illatis

Exẽpluz. ¶ Audiam⁹ de h exẽplũ de Vespasião. Cui dũ qdã diceret vba ɔtũeliosa: vic3 q2 lup⁹ pellẽ mutare poss3: s3 nõ aim. ipe ãt neutꝝ mutare posset eo q pecunie eẽt cupid⁹, nec auariciã mutaret ꝓcessu etat̃ sue. rñdit. His oib2 risũ dẽm⁹: nob correctõe3 z penã crimib2. Ecce q̃ntũ cõmẽdata ẽ patiẽtia a vir̃ gẽtilib2. Quãtũ vo deo placeat oñdit nob chr̃s dñs verbo z exẽplo i seipo. imo tãtũ deo plac3 vt⁹ patiẽtie: q etiã demões ab ob

Exẽpluz sessis corpib2 expellit. Sic legit i Vitaspa. d qdã religioso pie. q cũ a qdã muliere obsessa a demonio ꝑcuteret ad vnã maxillã: stati pbuit ꝑcutiẽti alterã. Et sic demõ fugit: nõ valẽs sustinere tãtã vim patiẽtie. z obsessa a demonio liberata ẽ.

H ¶ Tertio ɔtũeliaz vboꝝ repẽdere debem⁹ i casu necessitat̃. Et h duplici rõe. Prio vt ɔtũeliant̃ elatio vl' audacia cõprimat z cõpẽscat. Vñ Prouer. xxvj. dr. Rñde stulto iuxͣ stulticiã suã: ne sibi sapiẽs videat. Scda rõ ẽ ne alioꝝ ꝓfect⁹ ipediat p ɔtũelias nob

Predicatori ɔtra hẽtes sũt ɔpescẽdi illatas. Vñ Greg. sup Ezech. hom. ix. sic ait. Hi qꝝ vita i exẽplo imitationis ẽ posita: debẽt si pñt detrahẽtiũ sibi vba cõpescere: ne coꝝ pdicationẽ nõ audiãt q audire poterãt. Hec s. Tho. ij. ij. q. lxxij. art. iij. vtꝝ aliqs ɔtũelias sibi illatas debeat sustinere zc. ¶ Pro q notãdũ ẽ: q i casu necessitat̃ deb3 aliqs moderate repmere nõ solũ ɔtumeliã ꝓpriã s3 etiã alienã ꝓpt officiũ charitat̃: nõ ꝓpt cupiditatẽ puati honoris.

N ¶ Et siqs q̃reret Qd ẽ mag̃ meritoriũ: vl' repmere ɔtumeliã ꝓpriã vl' alienã: Rñdeo q mag̃ ꝓuenit ex charitat̃ affectu repellere ɔtũelias aliẽas q̃ ꝓprias. Cuius rõ ẽ. q2 in h q aliqs repellit ɔtũelias aliẽas: nõ timet cupiditas puati honoris. sic timet cũ aliqs repellit ɔtũelias ꝓprias. Et iõ repellere cõtumelias aliẽas videt ꝓuenire ex maiori charitat̃ affectu. vt dt b. Tho. ibidẽ i solutiõe pmi z scdi argu.

J ¶ Ad q̃rtã q̃stionẽ sup motã: q ɔtũelia sit sustinẽda z q nõ. Premissis his q dicta sũt i pcedẽti qõne Est notandũ: q circa ɔtũeliã sustinẽdã sũt tria ɔsiderãda. s. stat⁹/tps/modus

Tria sũt ɔsideranda circa ɔtũeliaz sustinendam

Prio ɔsiderãd⁹ ẽ stat⁹ ꝑsone ɔtũeliã faciẽt̃ z patiẽt̃. Si ei ɔtũelia infert ꝑsone ꝓprie psumit de medicia morbi: tũc ẽ ɔtũelia sustinẽda. si vo infert ꝑsone supiori i iniuriã officij: tũc ẽ ɔtũelia puniẽda. Vñ Chry. sup illo Mat. iiij. Vade sathanas. sic ait. Discam⁹ exẽplo chr̃i nr̃as iniurias eq̃nimit sustiere. dei ãt iniurias nec vsq3 ad auditũ sufferre. q̃m i ꝓprijs iurijs eẽ queq̃3 patiẽtẽ laudabile ẽ. iniurias ãt dei dissil'are nimis ipiũ ẽ ¶ Scdo opz ɔsiderare tps q qs ɔtũeliã ifert. Nã tpe q ɔuiciãs ẽ i furore: nõ cõpetit redargutio vl' correctio. s3 sedato furore: q2 tũc ad correctionẽ ẽ apt⁹. ¶ Tertio ɔsiderãd⁹ ẽ mod⁹: q2 iterdũ melt⁹ fit ɔtũeliãt̃ cor

fectio silēdo q̃z rn̄dēdo. ꝛ h duplici rōne. Prima ē. q2 pl9 ē vincere suꝑꝑi us viciū q̃z ꝑsonā: ſm illud Prouer. xvj. Melioꝛ est patiens viro foꝛti. Scd̄a est: q2 null9 vincit ab alio in ꝯuicijs nisi a seipo vincat. Uincit āt aliqs a seipo trib9 modis. Primo ꝑ h q᷑ est cā ꝯuicij. Scd̄o si dolet de ꝯuicio ꝓpter se ꝛ nō ꝓpter ꝯuiciātē. Tertio cū impotētē se extimat ad vicendū. Un̄ Lbꝛy. Sit aliqs vir mirabil' ꝛ magn9: ꝛ oēs eū vocēt mechū furē/homicidā: ille ꝟo nō molestet nec ꝯsci9 sit sibi alicui9. tal' licz multi de eo talē opinionē habeāt: nō ē ꝯuiciū passus. ſʒ illi seipos ꝯfuderūt: ille āt nō ē ꝯfusus. Hec Alex. de ales. ij. pte sūme. de ꝯtumelia. vtꝝ ꝯtūelia sit sustinēda ꝛc. Hec de q̃rta qōne. ¶ Ad qntā qō. Ex qb9 vicijs oriatur ꝯtumelia: Pro rn̄siōe ad istā q̃stiōez ē notādū q᷑ ꝯtūelia ex q̃ttuoꝛ vicijs orit: vicz ex ira/stulticia/inimicicia/ꝛ suꝑbia. Prio ei ꝯtūelia orit ex ira vt dr̄ be. Greg. xxxj. moral'. ꝛ h ex pte finis ipi9 ire q̄ ē vidicta. Et h sic ostēdit. Finis ire ē vidicta. ſʒ nulla vindicta irato ē magis in ꝓmpto q̃z inferre ꝯtumeliā alteri. ḡ ꝑncipal'r ꝛ directe ex ira orit ꝯtūelia ¶ Secūdo ꝯtumelia orit ex stulticia: ſm illd Prouerb. xx. Oēs stulti miscent ꝯtumelijs: vl' eas alijs inferēdo: vel alijs ꝯtumeliātib9 se imiscēdo. Rō aūt q̃re ꝯtumelia orit ex stulticia est ſm ph̄m. vij. Eth. q2 ira nō ꝑfecte audit rōnē. ꝛ sic irat9 patit rōis defectū. ꝛ sic ꝯuēit cū stulticia iferēdo alijs ꝯtumelias: velut irat9 facit. ¶ Tertio ꝯtumelia orit ex suꝑbia: ꝛ h dispositiue. q2 suꝑbia disponit ad ꝯtumeliā. Un̄ Prouerb. xj. Ubi suꝑbia ibi ꝯtūelia q. d. Ubi suꝑbia sua facta alijs ꝑponēs ꝛ alioꝝ postponēs: ibi ꝛ cōtumelia actiue ꝛ passiue. Tal' eīm infert alij ꝯtumeliā ꝛ freq̄nter infert ei. Prouer. xiij. Int̄ suꝑbos semꝑ sūt iurgia. Rō aūt q̃re suꝑbia disponit ꝛ inducit ad ꝯtumeliā est. q2 suꝑbi extimāt alios inferiores se: ꝛ iō facilius alios ꝯtēnūt: ꝛ eis facili9 irascunt: vtpote reputātes indignū q̄c q̄d ꝯ coꝝ volūtatē agit. ¶ Quarto ꝯtumelia orit ex inimicicia. Cui9 rō est: q2 ille q̄ aliū odit/ei cōtumeliā infert. cū eīm vox sit signū cordis/inimicicia cordis: est cā cōtumelie oris. ¶ Sed foꝛte diceres Quis magis peccat: an q̄ ex odio ꝯtumelias ifert: an q̄ ex ira: Rn̄det q᷑ inferēs cōtumeliā ex odio magis peccat. eo q᷑ odiū est pei9 ira: vt dr̄ ph̄s. ij. rhetoꝛ. Ubi notandū ē q᷑ irat9 intēdit manifestā offensam: de q̄ nō curat odiēs Et iō ꝯtumelia q̄ ipoꝛtat manifestā offensam magis ptinet ad irā q̃z ad odiū. Hec sctūs Tho. ij. ij. q. lxxij. ar. iiij. vtꝝ ꝯtumelia oriat ex ira. Sic ḡ ptz de qnta filia ire: vicz ꝯtumelia: q̃ntū sit fugiēda. Rogem9 ḡ deuz vt sua miscd̄ia nos adiuuet qtūs vīcere possim9 has filias maledictas vna cū mr̄e sua ira: ne tradamur irat̄ ꝛ ꝯtūeliof demōib9 ꝑpetuo cruciaturi. Qd̄ nob ꝑstare dig. dn̄s nr̄ Je. chr̄s i secl'a bn̄di. Amen

Margin: K; L; Un̄ orit ꝯtūelia; M

¶ De Maledictiōe: q̄ ē ꝗnq̄ ꝯtumelie. Sermo. L.

QUi maledixerit: sit ille maledict9 Gen̄. xxvij. ¶ In pcedēti ſmōe audistis de ꝯtūelia/q̄ ē filia ire: q̄d sit ꝯtūelia: ꝛ q̃lit cōmittat. qn̄ sit pctm̄ moꝛtale vl' venale. an hō teneat patient' sufferre ꝯtūelias illatas. ꝛ qn̄ ꝯtūelie sint sustinēde: ꝛ qn̄

nõ. Et qb9 etiã vicijs oriat̃ ɔtumelia. ⁊ q2 maledictõ primi ẽ valde ꝑinq̃ ɔtumelie: ꝑ eo ꝙ ɔtumeliosus ꝑrio i facie obijcit defect9 ⁊ mala corpis/ anie/ ⁊ reꝝ fortune. Maledic9 ꝟo optat ꝑrio inesse talia mala. Jõ nũc i pñti ſmõe videndũ erit de maledictiõe: q̃ multũ deo displicz. q2 q̃ maledixe. ille sit male iuẍ thẽa. Pro gr̃a Aue ma. ℭ Qui male. sit ille ma. ⁊c.

ℭ Sũt ĝ i pñti ſmõe pl'a videda de maledictiõe ꝑ ordinẽ.

ℭ De maledictione	Quid sit maledictio
	Q̃ triplex est maledictio
	An licitũ sit aliquãdo maledicere
	Quãdo sit pctm̃ mortale aut veniale.
	Utꝝ licitũ sit maledicere creature irrõnali
	Utꝝ hõ sine p. possit maledicere creature rõnali
	Utꝝ hõ sine pctõ possit maledicere ꝑrio
	Utꝝ hõ sine pctõ possit maledicere diabolo

A ℭ Ad pmã ẽ dicẽdũ: ꝙ maledictio i ꝓposito nihil aliõ ẽ q̃3 ꝟba qb9 q̃s alteri optat aut impcat̃ malũ pene. ⁊ sic maledicere ẽ alicui ꝟbis impcari: aut optare malum pene. Et sic nõ loq̃r in ꝓposito de maledictõe cordis: vl' de maledictiõe q̃ fit in ſcptis. sicut iudices i ſcpto ferũt ſniam maledictiõis siue excõicatõis. Pro q̃ notãdũ est: ꝙ duplex est malũ. s. culpe ⁊ pene. Malũ culpe nõ ẽ aliõ nisi culpa siue pctm̃: sicut ſupbia/ auaricia/ ⁊c. Malũ pene ꝟo nõ ẽ aliõ nisi pena. q̃ est duplex. s. tpal' ⁊ eterna. Tẽporal': vt purgatorij ⁊ cetere pene q̃ hic i mõo infligunt̃. Eterna: sicut pena inferni. Dixi ĝ õ. ꝙ maledictio ẽ ꝟba qb9 aliq̃ alt̃i impcat̃ vl' optat ⁊c.

Maluz duplex.

Duob9 eñ modis p̃t fieri maledictio. Primo impcãdo. Et sic q̃s alteri maledicit dũ ei impcat̃ malũ pene. i. impat vt ei pena infligat̃. Tal' autẽ maledictio fit ꝑ ꝟbũ impatiui modi. Et sic de9 maledicit pctõrib9: qñ imperat vt eis infligat̃ pena ꝑ pctis ipoꝝ: vt pz in multis locis ſcpture sacre. Uñ Leuit. xx. Qui maledixerit pr̃i aut mr̃i/ morte mo:iat̃. Qui dormierit cũ nouerca sua morte moriat̃. Qui dormierit cũ nuru sua vterq3 mori. ⁊ sic õ alijs p̃cept̃ pl'ib9 ibi positis. Jllo mõ maledicit eccl'ia siue spiritual' iudex ɔtumaces ⁊ iobediẽtes excõicãdo: dũ p̃cipit ꝙ alij nõ cõicẽt talib9 i diuinis: i locutiõe: i mẽsa: nec i tractatib9. ⁊ sic p̃uat eũ sacris: ⁊ gnãlib9 eccl'ie suffragijs: vt sic cõfundat̃ ⁊ humiliet̃ ⁊ obediẽs fiat. Sic etiã seculares iudices maledicũt: qñ p̃cipiũt malefactorib9 diuersas infligi penas iuẍ coꝝ demerita: vt ꝙ vn9 suspẽdat̃: alter decollet̃. ali9 comburat̃: alt̃ incarceret̃ ⁊c. ℭ Scdo fit maledictio optãdo. Et illo mõ maledicit q̃s alt̃i/ qñ loquit̃ talia ꝟba q̃ significãt ꝙ ꝑ ea õsideret alteri malũ pene. vt cũ q̃s dt alt̃i: det de9 vt suspẽdaris aut subito moriaris. vel: Adiuuet me de9 ꝙ hãc diẽ nõ ſupuiuas: vel vt pedẽ frãgas. ⁊ sic de alijs. Et dixi notant̃ malũ pene. Nã maledicẽs nõ impat vl' optat alicui malum culpe salrẽ inq̃ntu3 ẽ malum culpe. Si aũt aliqñ optat alicui tale malũ h fac inq̃ntũ sibi idẽ vẽiat malũ pene: vt dãnatõis et̃nẽ: vl' tpal. h sibi infligẽde; aut ɔfusiõis ⁊c.

Maledictio sit 2r s. ipcãdo

Maledictio fit optãdo

B ℭ Scdo p̃ncipal't ẽ notãdũ ꝙ triplex ẽ ma-

ledictio. Prima maledictō ē creature irrōnal'.i.nō rōnal'. Scđo creatu re itellectual'. Tertia ē maledictio dei:q̄ ē in re blasphemia. de q̄ dictū ē in p̄cedētibꝫ ſmōibꝫ. ¶ Prima ḡ maledictio creature irrōnal' ē:cuz qs maledicit terre/lapidibꝫ/arboribꝫ/pluuie/vētis/soli/lune/stell'/demētꝫ brutꝫ aialibꝫ:ꝛ sic ð alijs. ¶ An aūt tal' maledictio possit fieri licite ꝛ sine pctō? De h̄ ē notādū ſm s. Tho.ij.ij.q.lxxvj.ar.ij.ꝙ creature rōne carētes tribꝫ modis pn̄t ꝯsiderari. Primo mō i se ꝛ absolute.s.inq̄ntū ſr irrōnales. Scđo mō inq̄ntū sunt creature dei ꝛ ab eo ꝓducte. Tertio mō inq̄ntū sūt ad hoiem ordiate ꝛ ꝓp' hoiem facte. Si p̄mo mō creature irrōnales ꝯsiderent̄ i se ꝛ absolute:put rōne carēt.ꝛ sunt tal' eēntie vl' nāe tūc eas maledicere ē vanū/ociosum ꝛ illicitū.eo ꝙ ꝓp' nr̄am maledictionē vl' bn̄dictionē bonū vl' malū eis euenire nō p̄t.neqꝫ tal' creatura ratiōe sue nāe vl' eēntie tenet̄ ad h̄ vt aliq̄d patiat̄:vt lapis/lignū/equ9/canis ꝛc̄.eo ꝙ q̄libꝫ creatura i se ē bona. Gen̄.j. Uidit de9 cūcta q̄ fecerat: ꝛ erāt valde bona. Et iō hō sine pctō nō p̄t maledicere tali creature:eo ꝙ ē tal' nāe vl' eēntie ꝛc̄. Scđo ꝯo mō.s.inq̄ntū sūt creature dei ꝛ ab eo ꝓducte:tūc nō ē licitū eis maledicere:imo pc̄m blasphemie.q2 nō ē licituꝫ creature maledicere rōne illi9 ꝙ ē creatura:siue inq̄ntū ē creatura dei.q2 ꝑ h̄ blasphēaret deū:attribuēdo ei ꝙ fecerit creaturā aliq̄ mō malā vl' n̄ rectā.ꝛ i h̄ fac̄ deo iiuriā ꝛ irreuerētiā. Recte sic̄ cū qs viderꝫ calceū ꝑ oia bn̄ factū a sutore:vituparet sutorē:faceret sibi iiuriā. Tertio mō pn̄t ꝯsiderari creature irrōnales inq̄ntū sūt ad hoiēꝫ ordiate ꝛ ꝓp' hoiem facte Pro q̄ notādū ē ꝙ creature irrōnales tribꝫ mōis ad hoiēꝫ ordinant̄.s.ꝑ modū subuētiōis:ꝑ modū significatōis:ꝛ ꝑ modū ꝯtinētie. Prio ordinant̄ ad hoiēꝫ creature irrōnales ꝑ modū subuētōis inq̄ntū ex eis hūane idigētie subuēit̄. Et h̄ mō ds ꝓp' pc̄m hoīs maledixit t̄re Gen̄.3. Maledicta t̄ra i ope tuo:spias ꝛ tribu.ger.ti. Ubi ðt Alchi. Terre maledic̄ ꝓp' pc̄a hoīs.q2 hō ð fructu t̄re vetito māducauit.ꝛ Strabꝫ ibidē ðt. Terre maledic̄/n̄ adā:vt cūcti ꝓp' q̄s hec sr̄ scꝑta t̄rerent̄:ne silia faciētes pc̄a silī plecterēt̄ vn̄ subdit: Spias ꝛ tribu.ꝛc̄. Raba. Spine an̄ pc̄m n̄ erāt hoi ad laborē ꝛ afflictōꝫ:sꝫ p9 pc̄m. Sic ēt ſpētes ꝛ q̄cū.ꝗ postmodū noxia:an̄ pc̄m erāt inoxia. Sil'r itelligēdū ē illð qð ðr Deut̄.xxviij. Si audire noluerꝫ vocē dn̄i dei tui:vt custodias ꝛ facias oia mādata ei9:venī. sup te oēs male.iste ꝛ appꝛhēdēt te. Maledict9 erꝫ i citate:ꝛ maledic.erꝫ i agro.male.hor.tu.male.fruc.t̄re tue. Jn his ei moyses p̄dixit filijs isrl̄ maledictōes rer̄ q̄ fuert̄ ordiate ad subuētōeꝫ siue vtilitatē cor̄.vt sic ꝑ pctis cor̄ punirent̄ ꝑ sterilitates agror̄:ꝑ vacuitatē horreor̄:ꝛ maliciā siue ðfectū fructuū. Sic ēt ꝓpha maledixit mōtibꝫ gelboe:sr̄ q̄bꝫ fuert̄ occisi rex Saul:ꝛ fili9 ei9 Jonathas:ꝛ ꝑpl's ei9.vt h̄r.ij. Regū.j. Montes gelboe nec ros nec pluuia veniat sup vos. Jō āt maledixit mōtibꝫ illis: vt habitatores terre illi9 ꝑ pcīs suis punirent̄ ꝑ sterilitatē ipor̄ mōtiū. Un̄ ðt btūs Greg. Mōtes gelboe iō maledicūt̄:vt arescēte terra n̄ oriatur fruct9.ꝛ possessores ei9 sterilitatꝫ terre dāno feriant̄. Nō est aūt hoc

Maledictio ē triplex.

L Creatur' irrōnales tribꝫ modis ad hominē ordinant̄

ꝓpha maledixit mōtibꝫ

trahendum i ɔseqntiā: vt sic vnusqsq; p libito suo creaturis irrōnalib⁹ maledicat. Credim⁹ em̄ pphā̄ spūscrō inspirāte h fecisse. Sic etiā de⁹ maledixit serpēti Gen̄.iij.eo q̄ fuit instrm̄ mediāte q̄ Eua decepta fuit. cū dn̄s spēti dixit: Maledict⁹ eris int̄ oia aiantia terre ⁊ bestias terre. sup pect⁹ tuū gradieris. ⁊ terrā comedes cūctis dieb⁹ vite tue. ¶ Scd̄o creature irrōnales ad hoiem ordinant̄ p modū significatōis. Et sic saluator maledixit ficulnee Mat.xxj. dicēs. Nunq̄z ex te fruct⁹ nascat̄ i sempiternū. Et h dn̄s fecit ppt̄ q̄ttuor: vt docto. exponūt. ¶ Primo ad cognoscendū saluatoris miraculū: vt Chry. dt̄. Cū in brutis vl' plātis fit aliq̄d tale: nō q̄ras q̄l'r iuste siccata ē ficus si tp̄s nō erat. Hoc em̄ q̄rere: vltime ē demētie. q2 i talib⁹ nō inuenit̄ culpa vl' pena. sʒ miraculū ispice: ⁊ admirare mirac̄l'i factorē. ¶ Scd̄o chr̄s ficulneā maledixit: ad cauēdū crucifixiōis p̄iculū. Vn̄ Chryſ. sic dt̄. Suspiciōis aūt discipulo⁊ erat existiare ppter h eā eē maledictā: q2 nō habebat fructū. cur g̃ maledicta ē: discipulo⁊ grā: vt discāt q̄m poterat siccare eos q̄ crucifixerūt eū. ¶ Tertio chr̄s ficulneā maledixit ad vitādū fidel' p̄iculū vl' defectū. Vn̄ Chry. sic dt̄. Arbor iuxta viā sine fructu est hō iuxta mōm. Nā si iuxta mūdū vixerit/iusticie fructū i se tenere nō pōt. Fic⁹ em̄ ppter multitudinē granor⁊ sub vno cortice/est ɔgregatio fideliū: in qb⁹ folia ⁊ false traditiōes reperiunt̄ absq; fructib⁹ v̄itatis. ¶ Quarto chr̄s ficulneā maledixit ad timendū simulatiōis mēdaciū. Vn̄ Greg. sic dt̄. Arbor hn̄s folia sine fructu/est hypocrita. q̄ exteri⁹ folia. i. exēpla vel bona v̄ba videt̄ hr̄e: ⁊ tn̄ est sine fructu. q2 cor ei⁹ nō est rectū cū deo. ¶ Tertio creature irrōnales ordinant̄ ad hoiem p modū ɔtinētis: sicut tp̄s ⁊ loc⁹. Et sic Job maledixit diei natiuitatis sue: ppter culpā originalē quā nascēdo ɔtraxit. Vn̄ dixit. Pereat dies in q̄ nat⁹ sum: ⁊ nox in q̄ dictū est/ɔcept⁹ ē hō. dies illa ɔuertat̄ i tenebras ⁊c̄. Qd̄ v̄bū vt dt̄ glo. exponit̄ q̄nq2 modis. Primo sic. Pereat. i. perijt dies inocētie ⁊ puritatis in q̄ ɔdit⁹ est Adā. dies illa v̄tat̄ i tenebras. s. culpe: in q̄ nat⁹ est Cain. Scd̄o sic exponit̄. Pereat dies corruptōis ⁊ mortalitatis: ⁊ appareat dies et̄nitat̄. Tertio sic. pereat dies mūdane p̄speritatis. dies illa v̄rat̄. i. v̄tet̄ in tenebras: eo q̄ p̄sp̄itas mūdi ad tribulationē ducit. q̄ p tenebras designat̄: f'm illd̄ Prouer. xiiij. Extrema gaudij luct⁹ occupat. Quarto exponit̄ sic. Pereat dies diabolice calliditat̄: q̄ lucē pmisit di. Erit̄ sic̄ dij sciētes bonū ⁊ malū. ⁊ v̄rat̄ i tenebras. i. v̄sa ē in tenebras inq̄ntū nos pduxit i tenebras ignōrātie. Quinto sic expōit̄. Pereat dies. s. dlectatōis culpabil'. dies illa v̄tat̄ i tenebras q2 ad delectatōem carnalē seq̄t̄ cecitas mētis. Hec s. Tho. ij. ij. q. lxxvj. ar. ij. Hec g̃ sint dicta de p̄ma maledictiōe vicʒ creature irrōnalis.

¶ Scd̄a maledictio ē creature itellectual'. Et illa ē triplex: vicʒ celest̄/ terrestr̄ ⁊ infernal'. Prio creatura itellectual' celest̄ dicūt̄ scti q̄b⁹ nullo mō licʒ maledicere. ⁊ tal' maledictio ē blasphēia. de q̄ sup̄ dixi ser. xlv. Que heu int̄ chr̄ianos ē ita cōis: q̄ etiā si possēt lapides clamare: illā detestarent̄. imo p mīma re ⁊ q̄si p nihilo dicētes: vtinā te ɔfundat dei ge-

D Maledixit dn̄s ficulnee

E Maledixit Job diei natiuitat̄ sue

F Maledictio creature irrōnalis.

nitrix: scrũs Petr⁹ ꝛc. O miseri pctõres sic excecati attẽdite si ĩ aliq̃ vo bis nocuerũt scti: an nõ ꝯtinue ꝑ nr̃a salute intercedũt? Nõne ꝟgo Ma ria dei genitrix ꝑ pctõꝛibꝫ ẽ ꝯtinua apð deũ aduocata? Quid ḡ blasphe mat̃ illã ꝛ reliq̃s scõs? Sed reuera si fuaret illð qð dr̃ in c. Statuim⁹. ex̃ de maledic. q̄ publice blasphemãtes deũ aut btãm ꝟginẽ vl' aliquez sctõꝝ: publica pnia p̱ septẽ hebdomadas punirent̃: vt sup̃ dixi ser. xlviij. O. ꝑfecto nõ ita de leui ꝓrũpent ĩ blasphemias. Et licꝫ pnie sint arbitra rie sicut tũc dixi: saltẽ p̱ rõnẽ. tñ laudãdi sũt ꝯfessores q̃ blasphẽos nõ ita de facili absoluũt. qꝛ facilitas venie tribuit incẽtiuũ delinq̃ndi. ¶ Se cũdo creatura itellectual' terrestrꝭ dicunt̃ hoĩes. Et sic p̄t formari illa q̃ stio Utrũ liceat aliq̃ñ hoĩ maledicere? Pro rñsiõe ꝟo ad illã q̃õnẽ ẽ notã dũ q̄ maledicere p̄t intelligi trib⁹ modis. Primo mõ sicut ĩ ꝓposito ma ledicere ẽ malũ affectare. Scðo maledicere ẽ malũ aliẽnũ referre. Ter tio maledicere ẽ malũ alteri⁹ facere. ¶ Scðo notãdũ q̄ intẽtio maledi cẽtis q̃ñq3 ad malũ alteri⁹ fert̃ ꝛ q̃ñq3 ad bonũ. Si ḡ intẽtio maledicẽ tis fert̃ p̄ncipal'r ad malũ: tũc nullo mõ ẽ licitũ alteri⁹ malũ referre/affe ctare aut facere. ptꝫ. qꝛ si malũ alteri⁹ refert̃/tũc ẽ detractio: si fit ĩ absen tia illi⁹ de q̃ dr̃: vl' susurratio si fit vt amicicia p̱dat̃. si aũt ĩ p̄ñtia ei⁹ tũc ẽ ꝯtumelia. Si aũt malũ alteri⁹ affectat̃ tũc ẽ vere maledictio si fit ma la intẽtiõe. Si aũt fit malũ ꝓxio tũc ẽ nocumẽtũ ꝛc. Uñ. j. Pet. iij. Nul li malũ ꝑ malo reddẽtes. Si aũt intẽtio maledicẽtis ad malũ alteri⁹ ñ ferat̃: sed ad bonũ alteri⁹ operando/affectãdo ꝛc. tũc licitũ ẽ alteri male dicere: p̄cipue triplici rõne. Primo rõne iusticie exeq̃nde. ꝛ sic licitũ ẽ. qꝛ iudex iuste maledicit illi cui p̄cipit iustã penã iferri. Et ecc̃ia iuste male dicit ꝛ excõicat reos: vt ptꝫ sup̃ a p̄ncipio s̃mõis A. Scðo licꝫ alteri ma ledicere rõne violẽtie excludẽde. sicut q̃ñ aliq̃s tribulationẽ tyrãni affe ctat: vt ip̃e ab alioꝝ nocumẽto desistat. Tertio licitũ ẽ alteri maledice re rõne culpe corrigẽde vl' emẽdãde. sic q̃ñ aliq̃s optat pctõrẽ ipedimen tũ vl' tribulatiõem aliquã pati/vt ip̃e melior inde fiat. Hec s. Tho. ij. ij q. lxxvj. ar. j. Sic ḡ ptꝫ quõ maledicere p̄t q̃s hoĩ licite amore iusticie ꝛ ex ꝯformitate volũtatis diuĩe. De h̄ hr̃. xxiij. q. iij. Cũ scti viri. vbi dr̃. Cũ scti viri maledictõis s̃niam ꝓferũt: nõ ĩ hãc ex voto vltiõis/sꝫ ex iusticie amore ꝓrũpũt. Sic Geñ. ix. Noe dr̃. Maledict⁹ Cham: fu⁹ sit fratꝝ su orũ. Sic Act. viij. Petr⁹ maledixit Simõi di. Pecunia tua tecũ sit ĩ p̱ ditionẽ ¶ Alio mõ p̄t q̃s hoĩ maledicere illicite: ꝛ dupl'r. Primo ex leui tate vel surreptiõe. sicut m'ti solẽt facere: lꝫ ociose ꝛ bestialit̃: q̃ nesciunt loq̃ cũ socio sine maledictiõe: dicẽtes Ey q̄ suffoceris: vbi fuisti tãdiu? vel Ey q̄ suspẽdarꝭ: q̃d fecisti? Ey q̄ mors te trahat: vbi fuisti? ꝛ sic d̃ a lijs. ¶ Tertio p̄t q̃s hoĩ maledicere ex liuore/odio/ꝛ aĩo malo. ꝛ cũ h̄ sit ꝯ charitatẽ ẽ mortale: vt pa⁊. ¶ Tertia creatura intellectual' ẽ ifer nal': ꝛ ẽ diabol⁹. De h̄ ẽ q̃õ: vtꝝ q̃s sine pc̃o possit maledicere diabl'o? Ad h̄ dicẽdũ ẽ p̄mo: q̄ hõ nõ p̄t licite ꝛ absq3 pctõ maledicere diabolo: p̄cise rõne illi⁹ q̄ ẽ: siue inq̃ntũ ẽ tal' nãe siue ẽẽntie: vicꝫ nãe angelice. ptꝫ: qꝛ

B (margin, at "Se cũdo")

Maledi cer̃ tripl'r (margin)

Maledi cere ẽ lici tũ tripl'r (margin)

Maledi ctio illici ta dupl'r (margin)

D (margin, at "Tertia creatura")

natura diaboli in se ē melior ꝛ pfectior q̄ sit natura creature irrōnal' vl' etiā hoīs. cui tn̄ nature hō nō pōt maledicere sine pctō ad sensum sup̄ dictū B C D E. Et iō ml'to min⁹ pōt hō absq; pctō maledicere diabolo sm se. ¶ Scd̄o ē dicendū φ hō nō pt licite ꝛ absq; pctō maledicere diabolo inq̄ntū ē creatura dei. pt3 ex dict͡ sup̄ circa lr̄am B. Et iō Michael archāgel⁹ nō fuit ausus maledicere diabolo. vt pt3 s̄. ser. xlvj. D. ¶ Tertio ē dicēdū φ hō licite ꝛ absq; pctō pōt maledicere diabolo inq̄ntū est moral'r mal⁹ siue pctīs deformat⁹: dūmō obseruat oēs circūstātias tali maledictiōi inesse debitas. pt3: q2 sicut hō pt absq; pctō optare φ dn̄s de⁹ iuste puniat diabolū: aut inferat sibi malū pene inq̄ntū ē mal⁹ ꝛ pctīs plenus: siue inq̄ntū demeruit. Un̄ exorcizādo dr: Ergo maledicte diabole da honorem deo ꝛ exi ab h famulo dei ꝛc̄. Ita etiā pōt absq; pctō h v̄bis optare: obsuatis circūstātijs iesse debitis. ꝛ p̄cipue dūmō obsuat circūstātiā debiti finis. i. ad honorē dei: vt vic3 i ei⁹ pena sine pūitōe clarear diuina iusticia. Si eñ diabol⁹ hoiem seduxit ꝛ i pctm̄ pcipitauit. ꝛ hō ex illo aīo vindicādi se in diabolo ꝛ satiādi appetitū suū in pena diaboli: optaret sibi malū nō referēdo in deū, ip̄e peccaret: q2 circūstātiā finis debiti nō obseruaret. ¶ Sed d. qs. In nullo casu licitū ē maledicere diabolo. q2 dr Eccl'i. xxj. Cū maledicit ipi⁹ diabolū, maledicit ip̄e aiam suam. s3 n̄ ē licitū vt hō maledicat aiam suā: optādo sibi dānatiōem. g̃ nec diabolū ꝛc̄. Rn̄det φ illa auctoritas Ecc̄i dupl'r exponit. ꝛ q̄litercūq; exponit nō ē ꝯ dicta. Primo sic. [Cū maledicit ipi⁹ diabolū] i. cū eū maledictū ꝛ dānatū iuste dr. ꝛ nihilomin⁹ imitat eū peccādo [ip̄e maledicit aiam suā] i. maledictā ꝛ iuste dānādā ostēdit. Si eñ diabol⁹ ē maledictus q2 mal⁹: tūc etiā ille q̄ imitat cū i malicia est maledict⁹: q2 mal⁹. Et illo mō q̄ maledicit diabolū, seip̄m maledicit. i. maledictiōe dignū ostēdit: corā ill' p̄cipue qb̄ꝫ sua malicia nota ē. Un̄ ad Rom. ij. Inexcusabil' es o hō ois q̄ iudicas. in q̄ eñ iudicas aliū, teip̄m ꝯdēnas. eadē eñ agis q̄ iudicas. Scd̄o exponit sic [Cū maledicit impi⁹ diabolū] i. maledicto pcutit, optās ei malū [maledicit aiam suā] vic3 culpe eā subijciēdo: q2 peccat. Et h ē ver̄ si maledicit diabolū inq̄ntū est tal' nāe siue essentie in se: siue inq̄ntū ē creatura dei: vt pt3 ex sup̄ dict͡. q2 illo mō nec scti audēt maledicere diabolū: imo nec angeli: vt pt3 s̄.

I ¶ Nūc ꝯn̄r videndū ē: q̄n maledictio siue maledicere sit pctm̄ mortale aut veniale: ꝛ q̄nq; nullū pctm̄. ¶ Pro q̄ ē notādū φ maledicere aliq̄n ē pctm̄ veniale ex tribꝫ. Primo si pferat ex ludo vl' animi leuitate. Scd̄o ex mali modicitate: q2 vic3 malū qd̄ optat puū ē. Tertio ex aīi idelibatiōe: vt q̄n subito ꝛ idelibate optat pximo aliq̄d malū. q2 pctā v̄boꝝ maxie ex affectu pēsant. vt3 s̄. ser. xlix. D. Ex his tribꝫ mōis Aug. i hom. d igne purgatorij int' pctā venialia cōnūerat maledictiōem. Uult tn̄ s. Tho. ꝛ Alex. φ si talia ducāt i ꝯsuetudinē: pn̄t eē mortalia ꝓpt' ꝯtēptū. Alio mō maledictio siue maledicere ē pctm̄ mortale dūmō qs v̄bū maledictiōis pfert i malū alteri⁹: nō sub rōne boni, s3 sub rōne mali: cupiēdo vl' affe

ctādo vł optādo. tūc em̄ ē pctm̄ mortale triplici rōne. Primo ꝓpt regni ce-lestis exclusionē. nihil em̄ excludit a regno dei nisi pctm̄ mortale. sz maledictio h̄ fac. Un̄. j. ad Cor. vj. Neqȝ maledici neqȝ rapaces regnū dī possidebūt. Scd̄o iō: q: maledictio ē ꝯtria charitati. q: velle vł opari malū primi sub rōne mali / repugnt charitati primi. cui⁹ bonū ex p̄cepto debemus velle vt nr̄m. g̃ ē pctm̄ mortale. Tertio ꝓpt honoris debiti omissionē vł ꝓpt dehonorationē. Pctm̄ em̄ ē tāto g̃ui⁹ q̄nto psona quā honorare debem⁹ ē maior vel maiori honore digna. ¶ Pro q̄ ē notādū q ē psona q̄ creauit: vt de⁹. Scd̄a ē psona q̄ redemit: vt chr̄s. Tertia ē psona q̄ genuit: vt pr̄ carnał aut mr̄. Quarta ē psona q̄ nos offendit: vt inimic⁹. **K** psona q̄druplex.

Prima ē psona q̄ nos creauit / vt de⁹: quē sup oia debem⁹ honorare ⁊ te-nemur. ⁊ ip̄m solū adorare. s. cultu latrie. Et iō si maledicim⁹ deū g̃uissime peccam⁹. Nā s̄m legē Leui. xxiiij. q̄ olim nomē dn̄i blasphemabat debebat eijci ex castra: ⁊ oēs q̄ ei⁹ blasphēias audiebāt debebāt man⁹ sup caput ei⁹ ponere: ⁊ cū vniuersus pp̄ls lapidare. Ubi dr̄ glo. Nō determinat qd̄ vł cui⁹ nomē. Adhuc em̄ i ve. te. nomē chr̄i ignotū erat: qd̄ ab āgelo i noua lege ē expssum. qn̄ dixit: vocatū ē nomē ei⁹ Jesus. Qui g̃ nomen dn̄i Jesu oim r̄dēptoris ⁊ saluatoris blasphēat: eijcit ex castra. i. tał exit a veritate: exit a fide: exit a dei tiore: exit a charitate. Et ipōebant man⁹ super caput ei⁹: qm̄ dn̄m Jesum q̄ caput ē blasphēauit: ⁊ lapidabat eū vniuersus pp̄ls. Et sic pz de scd̄a psona q̄ redemit. Tertio post deū ⁊ chr̄m marie pētes nr̄os honorare debem⁹. a q̄b⁹ hēm⁹ eē / nutrimētū ⁊ disciplinā. Et iō g̃uit peccat q̄ offendit ⁊ maledicit pentes suos. Leuit. xx. Qui maledixerit pr̄i vł mr̄i mor. mo. Glo. Nomē pr̄is vł mr̄is g̃nde mysteriū ē Nā pr̄ celestis ē de⁹ q̄ creauit sp̄m tuū. mr̄ vō ē celestis hierlz. Uł mr̄ sp̄uał ē b. vgo. vł pr̄ ⁊ mr̄ carnał q̄x misterio i carne es nat⁹. Et Eccl. iij. Qz male fame ē q̄ derelinqt p̄rem. ⁊ maledict⁹ ē a deo q̄ exaspat mr̄ez. Jn q̄ ostē dit Sapiēs: q honorādi sūt parētes ꝓpt vitāda duo incōgrua. Primo ꝓpt vitādā infamiā primi: ibi [qz male fame ē q̄ derelinqt p̄rem] nō honorādo: nō succurrēdo: nō subueniendo. Scd̄o ꝓpt vitandā sniam dei: ibi [Et ē maledict⁹ a deo q̄ exaspat mr̄em]. Jn q̄ vbo loquit̄ p locū a minori. Uel ad ostēdendū q min⁹ videt̄ peccare q̄ offendit p̄rem q̄z q̄ offendit mr̄em. Et h̄ ꝓpter tria. Primo: q: mr̄es vtplurimū magis indigent auxilio filiox q̄z patres. Scd̄o: q: matres i filijs pl⁹ laborāt. Tertio: q̄a matres maiori affectu diligūt filios q̄z patres. Sed hodie tantū creuit iniq̄tas filiox: q fili⁹ facit ꝯtumeliā patri. ⁊ filia insurgit aduersus matrē suā. nur⁹ aduersus socrū suā. ⁊ inimici hoīs domestici ei⁹: vt dr̄ Michee. vij. Quarto ē psona q̄ nos offendit. s. inimic⁹. ⁊ talē debem⁹ bn̄dicere ⁊ nō maledicere. j. ad Cor. iiij. Maledicimur ⁊ bn̄dicim⁹. Et in psal. Maledicēt illi ⁊ tu bn̄dices. Hec s. Tho. ij. ij. q. lxxvj. art. iij. Sic ⁊ dn̄s nob̄ p̄cepit Mat. v. Diligite inimicos v̄ros: bn̄fa. his q̄ oderūt vos. Sz heu nūc parētes ⁊ maxime matres maledicūt filijs ⁊ filiabus suis. propter quax maledictionē de⁹ sepe punit filios ⁊ filias ifirmitate. Sicut **Z** Honorādi sūt parentes

de h hēm⁹ exēplū Aug.xxij.de ciui.dei.c.viij. Dic em̄ Aug.q̄ q̄dā nobilis vidua habuit septē filios ꝛ tres filias.q̄ dū post mortē mariti ꝑ illos offenderet:ipa eis maledixit.Et eādē maledictōēꝫ stati subsecuta ē pēa talis:vt horribilr̄ q̄terent oēs tremore membroꝝ. Et q̄ i tali fedissima specie verecūdia moti nō valebāt sustinere vt a ꝯciuib⁹ viderent.ꝛ ꝓpter h hincinde vagabant ꝑ mōm. Et ex ill' venerūt frat' ꝛ soror:vicꝫ Paulus ꝛ Palladia i hyponū.vbi sctūs Augustin⁹ erat ep̄us.ꝛ ibi ad merita scti Stephani.xv.dieb⁹ an̄ pasca q̄tidie eccl'iaꝫ itrātes ꝛ orātes.Et i die pasce Paul⁹ an̄ altare reliq̄aꝝ scti Stephani ꝓstrat⁹ curat⁹ est.Et postea die tertia soror simil'r ꝓstrata quasi dormiret sanata est.

M detractō ḡui⁹ pēm ē maledi ctione ¶ Sed d.q̄s.an maledictio sit ḡui⁹ pctm̄ detractiōe:Ad h dicēdū ē fm̄ mētē scti Tho.ij.ij.q.lxxvj.ar.iij.q̄ detractio ē ḡui⁹ pctm̄ q̄ꝫ maledictio Et detrahere ḡui⁹ q̄ꝫ maledicere ꝓpt' tres cās. Prima:q̄ꝛ detractio n̄ pt bn̄ fieri.maledictio āt fit bn̄ ꝛ male:vtꝫ s̄. Scd̄a cā:q̄ꝛ dicere malū culpe ē ḡui⁹ q̄ꝫ dicere malū pene:q̄ꝛ culpa est ḡuior pena.Sed ad q̄ttuor vicia ꝑtinet dicere malū culpe.s.ad ꝯtūeliosuꝫ/susurronē/detractorē/ꝛ derisorē.ꝑ maledictionē vo d' malū pene:optādo/nūciando/ꝗ ꝛc̄. Tertia rō ē tal'.Grauı⁹ pctm̄ ē ceteris parib⁹ nocumentū inferre q̄ꝫ nocumētū desiderare.sed detrahere ē nocumētū iferre fame.maledicere vo simplex ē desideriū exp̄mēs mali.ꝗ ꝛc̄.Si vo accipiat maledictio ꝓ inferre alteri nocumētū:tūc maledictio ē graui⁹ pctm̄ detractiōe:inq̄ntū nocumētū qd̄ ꝑ maledictionē infert ē ḡui⁹ nocumēto qd̄ denigratiōem fame infert. ¶ Ex p̄missis ꝗ ptꝫ q̄ntū malū sit ꝓximo maledicere:dūmō saltē malū pene sibi optat i malū ipi⁹.licꝫ aliq̄n maledicere bō possit alt'i sine pcō vtꝫ s̄.G. Ptꝫ etiā q̄ nō licꝫ maledicere creature irrōnali inq̄ntū ē tal' nature:vl' inq̄ntū ē creatura dei.neqꝫ vt sic licꝫ maledicere diabolo.pōt tn̄ q̄s creature irrōnali maledicere siue malū optare inq̄ntū ē hoi nociua. sic ꝛ diabolo inq̄ntū mal⁹ ꝛ ad pctā hoies iducēs.ꝛ sic d' alijs. Rogem⁹ ꝗ deū vt sua pietate ꝛ misc̄dia nos r̄spiciat:q̄tꝰ sic i timore dei viuam⁹ vt ab oī maledictōe dei volūtati ꝯ̄tra nos abstineam⁹. Qd̄ nob ꝯcedere dignet dn̄s nr̄ Jesus chr̄s in secula bn̄dict⁹ Amen

¶ De sexta filia Ire.s. Rixa in bello — Sermo.LI.

Vir iracūdus ꝓuocat rixas. Prouer xv. ¶ In p̄cedētib⁹ smōib⁹ audistis de q̄nqꝫ filiab⁹ ire:q̄ sūt Indignatio/tumor mētis/clamor/blasphemia/ꝯtumelia.supest nūc dicere de sexta filia ire:vicꝫ rixa.Et q̄ꝛ i p̄cedēti smōe intellexistı plura etiā de maledictōe:q̄n sit licita ꝛ q̄n illicita:q̄n pctm̄ mortale ꝛ q̄n veniale.sequit nūc de rixa q̄ sep⁹ orit ex ꝯtūelia ꝛ maledictōe. Cū āt ꝑ rixā itelligūt oia nocumēta q̄ ꝓximo iferunt i facto exriori:siue sit i corpe siue i reb⁹:intēdo p̄mo dicere de bello:ex q̄b⁹ cau' sit vitādū.tādē spēalit' i smōib⁹ seq̄ntib⁹ de homicidio ꝛ icēdio:q̄ntū sit ꝑiculū hoi q̄ talia facit.ꝛ q̄ntū pctm̄ Pro gr̄a Aue maria. ¶ Uir iracūd⁹ ꝓuo.rixas:ꝛc̄.vbi s̄.

A Quia ex rixa siue nocumēto qd̄ hō ifert ꝓximo i corpe aut reb⁹ sepe ꝓueni

unt bella/ i dānū z iacturā multoꝝ. z maxie paupeꝝ/ spūaliū z secularium
Jō ē dubiū q̄ sint bella iusta z q̄ iniusta. Scđo q̄ sint retrahentia hoiem a
¶ Circa pmū: qđ bellū sit iustū z qđ iniustū: ē notā (bello iniusto zc.
dū/ ꝙ ad bellū iustū tria reqrunt infra descpta

Ad bellū iustū tria reqrunt { Jurisdicio indicentis / Offensio patientis / Intētio finis ꝯuenientis.

¶ Primo ad iustū bellū reqrit iurisdicio idicētis belluz. Nō em ptinet ad puatā psonā indicere bellū siue mouere bellū. Et rō illi⁹ ē. qz puata psona nō pt ius suū psequi sine iudicio sui supioris. Et iō reqrit ad iustum bellū iurisdicio idicētis bellū: vicz pncipis. ita tn̄ ꝙ pnceps ex iusta causa moueat. Un̄ Amb. dr. z babent vba. xi. q. iij. Julian⁹. Julian⁹ ipator q̄uis eēt apostata: babuit tn̄ sub se chr̄ianos milites. qbꝫ cū dicerz: pducite aciē p defēsiōe reipublice: obediebāt ei. Cū āt diceret: pducite arma i chr̄ianos: tūc cogr̄scebāt impatorē celi. Q2 āt b sit veꝝ: vicz ꝙ ad pncipē ptinet mouere bellū pt pbari siue oñdi tripl'r. Primo rōne sic. Illi licet mouere bellū cui reipublice autoritas ē cōmissa. sed publica autoritas pncipibꝫ ē cōmissa: g̃ ad iustū bellū reqrit autoritas pncipis ¶ Ex q̄ tandē sequit ꝙ oēs isti q̄ nō sūt pncipes/ neqz volūtate aut cōmissiōe pncipis bellū mouēt aut idicūt/ iniuste b faciūt. z p ꝯñs obligant vltra peccatū cōmissum ad oia dāna q̄ ipi aut sibi auxiliātes itulerūt resartiēda b ē ad satisfactionē oīm lesoꝝ p tale bellū. O dñe de⁹ si b sic se babz z verū ē. imo qz veꝝ est: q̄ꝫ pauci tūc nr̄is tēporibꝫ saluant. q̄ꝫ pauci etiā se recognoscūt indicētes iniustū bellū b mō. imo paucissimi de b satisfaciūt Scđo pōt b ostēdi auctoritate pphe i psalmo. Nā i liberādo a malo euz q̄ iniuste patit pncipibꝫ i ps. sic dr. Eripite egenū: z pauperē d manu peccatoris liberate. g̃ ad pncipes b ptinet. Tertio b idē ptz auctē Augusti. Nā in pmouēdo cōe bonū Aug. ꝯ̄ Faustū manicheū: sic dt. Ordo natural' mortaliū paci accōmodat⁹ b poscit: vt suscipiēdi belli autoritas atqz ꝯsiliū penes pncipes sit. ¶ Secūdo ad iustum bellū requirit offensio patiētis. Oportet em̄ ꝙ sit iusta causa in personas ꝯtra quas mouet bellum. s. vt illi q̄ impugnant/ impugnatiōem mereant. Justa em̄ bella p pacis studio gerunt: vt mali coerceant z boni subleuentur. xxiij. q. j. Apud. z. q. iij. displicet. Unde Augusti. in lib. lxxxiij. q̄stio. dr. Justa bella solent diffiniri que vlciscunt iniurias si gens vel ciuitas plectēda est. q̄ vel vindicare neglexerit qđ a suis improbe factū est. vel reddere qđ p iniuriā ablatū est. Et iterū Aug. sup psal. Duo ista nomia cum dicim⁹ bomo peccōr/ vtiqz nō frustra dicunt. quia peccator est: corripe. quia bomo: miserere. Oino nō liberabis hominē nisi psecut⁹ fueris peccatorez. Et babent vba. xxiij. q. iiij. Duo ista. Et iterū Augustin⁹ ad Bonifaciuz comitē ita dicit. Est psecutio iniusta/ quā faciūt impij ecclesie chr̄i. iste nāqz beat⁹ est qui psecutionē patit pter iusticiā. illi vo miseri qui persecutionē patiunt pter iniusticiaz ¶ Tertio ad iustū bellū requirit inten

Ad pncipes ptiet indicere bella

tio finis ꝯueniēt; . Pōt eñ ꝯtingere etiā si sit autoritas legitīa ex pte in dicent' bellū. ⁊ cā iusta ex pte patient; : ꝙ ꝑpt' pu̇ā intētionē scꝫ idicētis ⁊
itētio idi centium belluꝫ q̄l dꝫ esse mouētis bellū: bellū erit iniustū. Uñ Aug. ꝯ Faustū manicheū sic ait. Nocēdi cupiditas/vlciscēdi crudelitas/iplacabil' ai⁹/feritas ōbellādi/ libido dn̄andi/⁊ si q̄ sūt siīa: hec sūt q̄ i bell' iure culpant. Et habent ṽba. xxiij. q. j. q̄ culpat. Et ideo intētio ꝑcipiētiū bellū ⁊ bellantiū dꝫ esse recta. Intētio āt taliū tūc ē recta: qn̄ intēdit correctio maloꝝ: subleuatio ⁊ ꝓmotio bonoꝝ ⁊ pax oim: vt pꝫ ē. in dicto ca. apud veros. Hec snialit
B ponit scūs Tho. ij. ij: q. xl. ar. j. ¶ Sed fm̄ Raymundū: Hostieñ. ⁊ Goffredū quinqꝫ exigunt ad iustuum bellum vt infra

Ad iustū bellū q̄nqꝫ reqrunt	Autoritas Persona Res Causa Anim⁹	¶ Prio reqrit autoritas: vt scꝫ fiat autoritate eccl'ie: ꝑsertīꝫ cū pugnat ꝓ fide: ⁊ auc̄te ꝑncipis cui reipublice autoritas ē cōmissa. ¶ Scd̄o reqrit ꝑsona vt sit secular; : cui licitū ē bel

lare ⁊ sanguinē fundere. n̄ aūt eccl'iastica cui h̄ est ꝓhibitū: Ut hr̄. xvj. q iij. porro. xxiij. q. viij. §. j. cū trib⁹ capitul' se. ⁊ c. ꝯuenior. ¶ Tertio reqrit res scꝫ: vt fiat ꝓ reb⁹ repetēdis. vl' ꝓ defensiōe patrie. ¶ Quarto reqrit causa: vicꝫ vt ꝑpt' necessitatē pugnet ⁊ ꝑ bellū pax acqrat. ¶ Quito reqrit ai⁹: vt nō fiat ꝑpt' odiū: vl' vltionē aut cupiditatē. sꝫ ꝑpt' cohortātē iusticiā ⁊ obediētiā. Et hec q̄nqꝫ ꝯtinent i trib⁹ causis. s. Tho. ꝑmissis. attñ hec. v. puncta hn̄t in sum̄a ꝯfes. li. ij. ti. v. rubricella de bell'. q. xlv. in ꝑncipio q̄stiōis. Sic ḡ pꝫ q̄d r̄qrat ad iustū bellū: ⁊ ꝑ ꝯn̄s qn̄ sit iiustū
C bellū: vicꝫ cū aliqd̄ ꝓdictoꝝ defuerit. ¶ Ex ꝑmissis pꝫ ꝑmo: ꝙ bellum fieri pt̄ sine oi pctō. Sic h̄ declarat Aug. i ser. d cēturiōe: dicēs snialiter. Si chr̄ianis nūqꝫ sine pctō bellare posset. tūc poti⁹ h̄ ꝯsiliū eis daret in euāgelio: vt abijcerēt arma: ⁊ oino se a militia cohiberēt. sꝫ n̄ ita eis dr̄. sꝫ dictū ē eis: neminē ꝯcutiat; : estote ꝯtēti stipēdijs vr̄is. ⁊ seqt: qb⁹ ꝓprium stipendiū sufficere ꝑcepit: militare nō ꝓhibuit ⁊c̄. Et hr̄ in decreto. xxiij q. j. nā si. Nō solū āt iustū bellū exercet sine pctō: sꝫ cū dei bn̄placito ⁊ cū bellāt; merito. Uñ Aug. ad Bonifa. comitē. ⁊ habēt ṽba vbi s̄. xxiij. q. j. i c. noli. vbi dr̄ Aug. Noli existīare neminē dō placere posse q̄ reb⁹ bellicis mistrat. In his eñ erat scūs dauid: cui dn̄s tā magnū ꝑhibuit testimoniū: vt dr̄ in ps̄. Iurauit dn̄s dauid ṽitatē: ⁊ nō frustrabit eū. de fructu vētris tui ponā sup sedē tuā. In his ēt erat ille cēturio. de q̄ dn̄s tale testimoniū dedit Matth. viij. Amē dico vobis: nō inueni tantā fidem
D in israel. ¶ Sed diceret q̄s: si licitū est bellare vt pꝫ ex dict; : q̄re tūc dominus dicit Matth. xxvj. Oēs q̄ acceperit gladiū gladio ꝑibūt? Rn̄det ꝙ aliq̄s bellat duob⁹ modis Uno mō autoritate ꝑncipis vel iudic; : si sit
bellat aliq̄s dupl'r ꝓuata ꝑsona: vel ex zelo iusticie q̄si ex autoritate dī si sit ꝑsona publica. Et tal' nō accipit gladiū: sꝫ ab alio sibi ꝯmisso vtit gladio. Uñ tal' n̄ peccat nec pena ei debet. Alio mō q̄s bellat spēalit sine aliq̄ supioris auc̄te. De q̄ Aug. ꝯ Faustū exponēs illud ṽbū chr̄i: oēs q̄ acceperint gladiū ⁊c̄

sic dicit. Ille nō vtit gladio sed accipit gladiū. qui nulla supiore aut le-gitima ptāte: vel iubēte vl' ɔcedēte: i sanguinez alicui⁹ armat. Et subdit Nā vtiqȝ dn̄s iusserat vt ferrū discipuli ei⁹ ferrēt: sed nō iusserat vt feri-rēt: ḡ q̄ cōtra iussū supioris gladio occidit / gladio peribit. ¶ Qd̄ v̄bum exponit. v. modis. Primo fm̄ Remig. sic: Qui gladio vtit ad occidēdū hominem ipse sue prius malicie morit gladio: cū iniuste occidat. ¶ Se-cundo exponit fm̄ Hiero. sic. Quo ergo gladio peribit quicūqȝ gladiuz sumpserit. illo nempe qui igneus vertitur ante paradisum: ꝛ gladio spi-ritus qui in dei describitur armatura. ¶ Tertio exponitur sic fm̄ Hila rium. Recte ad necem eorum gladius exercebat: qui eodem vtebant ad facinus. ¶ Quarto etiā fm̄ Hilariū sic exponit. Recondi ḡ gladiū p̄ce pit dn̄s. ad ostendendū q̄ eos nō humano sȝ oris sui gladio esset pemptu-rus. ¶ Quinto exponit fm̄ btm̄ Tho. qui dicit: q̄ ille q̄ nulla sibi ptāte ɔcessa gladio vtit. nō tamē semp gladio occidit: qȝ frequēter alio mortis modo morit: vt febre vl' accidēte alio: sed q̄ gladio occiderit ip̄e suo gla dio eternalit pibit nisi peniteat. ¶ Ex illo ɔnr scd̄o infert fm̄ doc. signā ter fm̄ scm̄ Tho. ij. ij. q. xl. ar. j. in solu. iiij. argu. Q̄ exercitatōes ad bel la iusta nō sūt p̄hibite: scȝ qn̄ fiūt p̄ter expientiā p̄pe fortitudis ꝛ vsus armoꝝ ꝛ bellice idustrie: vt hēat ꝛ acq̄rat idoneitas bellādi p̄ fide ꝛ pace eccl'ie. Si v̄o tl'es exercitatiōes fiāt ad ostētationē roboris ꝛ potētie seu vane gl'ie: vel q̄stū auaricie: ꝛ p̄cipue cū fiunt tp̄e q̄ eccl'ia nō hȝ pugnē ɔ̄ hereticos vl' paganos: vl' rēpublicā turbātes. tūc simpl'r sūt illicite ꝛ p̄ hibite. Nā oēs exercitatiōes inordinate ꝛ p̄iculose. ex q̄bȝ occisiōes ꝛ de-p̄datiōes p̄ueniūt: sūt p̄hibite. Nā illi q̄ h⁹ exercitijs scȝ tyrocinijs itēdūt tp̄ibȝ sup̄dictis. Primo ab eccl'ia excōicant: qȝ nocēt saluti publice ꝛ ipediūt bonū eccl'ie. Scd̄o qȝ moriētes i h⁹ tyrocinijs eccl'iastica sepultura pri-uant ad terrorē tyrocināntiū: ne scȝ sic vires expiant: vt aliq̄s icurrat mor-tē vl' mortis p̄iculū. vt hȝ ex̄ d̄ torneamētis i c. felicis. ¶ Tertiū Corollariū trahit ex p̄missis: q̄ si vir iust⁹ obedit regi vl' p̄ncipi sacrilego i bellādo nō peccat. dū t̄n illud qd̄ iubet ē licitū ꝛ nō est ɔ̄ dei p̄ceptū. Vn̄ Augu. cōtra Manicheū sic ait. Vir iustus si sub rege homie sacrilego militet recte p̄ōt illo iubente bellare: si vice pacis ordinē seruās: qd̄ sibi iubet vl' nō esse ɔtra dei p̄ceptū. certū est. vl' vtrū sit / certū nō est. Ita vt fortasse reū faciat regē iniq̄tas ipandi: innocētē aūt militē ostēdat ordo s̄uiēdi. Et habent v̄ba. xxiij. q. j. in ca. q̄ culpat. Vn̄ q̄uis in p̄ncipe malo sit affect⁹ cupiditatis vl' affect⁹ dn̄andi: aut vane gl'ie: vl' affect⁹ vlciscēdi: q̄ faciūt iniustū bellū: subdit⁹ t̄n obediēs i his q̄ dȝ nō peccat. Vn̄ i t̄li casu iniu-stū bellū est ex parte impantis. sȝ iustū ex p̄te militis obedientis. Ex hoc me-rito recipiunt ɔsolationem illi qui ad bellandū per p̄ncipes ɔducuntur aut ɔpellunt: dūmō credūt p̄ncipē iuste mouere bellū: q̄uis iniuste h̄ fa-ciat ex causis tacitis. Et dixi notāt dūmō p̄nceps iubȝ id qd̄ n̄ est ɔtra deū qȝ si aliq̄d iuberet ɔ̄ deū aut dei p̄ceptū nll'o mō esset sibi obediēdū. Sic fecit scā legio martyrū mauricij cū socijs suis: q̄ q̄uis ad mādatū ipatō

E exercita-tiōes ad bella qn̄ sūt p̄hibi te

F vir iust⁹ obediēs p̄lato malo in bellando n̄ peccat

ris venissent ad bellādū. noluerūt tñ ꝯ christianos assūere bellū. ꝓpterea nō
excusanť q̄ ad mādatū pncipis aut capitanei: eccl'ias i bell' spoliāt: aut ꝑ
B turbāt siue eccl'iasticas ꝑsonas. ⁊ sic d̄ alijs ꝑsonis exēptis ⁊c. ¶ Dubita
tur circa p̄missa: an licitū sit p̄lat' bellare ⁊ arma assūere: Pro r̄nsiōe ad
hāc dubitatiōe sūt notāda q̄ttuor documēta. Primū ē q̄ p̄lati dn̄t resi-
stere: nō solū lupis. i. hereticis q̄ spūalr̄ iterficiūt gregē: sꝫ et̄ raptoribꝫ et
tyrānis: nō armis māl'ibꝫ i ꝓpria ꝑsona vtēdo eis. sed spūalibꝫ f'm illud
Arma apl'i. ij. Cor. x. Arma militie nr̄e: nō sūt carnalia sꝫ spūalia. q̄ q̄dē sūt salu
spūalia bres āmonitiōes: deuote orōnes. ⁊ ꝯ ptinaces excōicatiōis s̄nia. Hec s.
q̄ sint Tho. ij. ij. q. xl. ar. ij. in solu. j. argu. ¶ Scd̄m documētū ē: q̄ p̄lati ⁊ cle-
rici ex autoritate supiorū p̄nt interesse bell'. n̄ q̄dē vt ipi ꝓpria manu pugnēt
sed vt iuste pugnātibꝫ spūalr̄ subueniāt: suis exhortatiōibꝫ: absolutōibꝫ:
⁊ spūalibꝫ subuētiōibꝫ. vt dr̄ s. Tho. vbi s̄. in solu. ij. argu. Vñ dr̄. xxiij. q
viij. in ca. hortatu. Q. hortatu ⁊ p̄cibꝫ adriani romane vrbis ep̄i Karo-
lus rex bellū ꝯ lōgobardos suscepit. de h̄ etiā h̄r ex̄ de vo. ⁊ vo. re. i ca. ex
m'lta. Ubi clericis nō p̄mittiť i ꝓpria ꝑsona pugn̄re ꝯ sarracenos. sꝫ ꝯsiliū
dare ⁊ p̄dicare. Jō dauid q̄uis eēt scīssim⁹: nō fuit a deo ꝯcessū vt edifi
caret tēplū in hierl'm: ꝓpť effusionē hūani sanguinis quā ꝓcurari fec̄ in
vria: sed ex meritis suis h̄ fuit ꝯcessū salomoni filio suo. ¶ Tertiū docu
mentū: q̄ si illi q̄ iusto bello iterfīūt moriunť: a deo remūeranť. Vñ. xxiij
q. viij. i c. oī timore. dr̄. Ut si aliqs ꝓ vitate fidei aut saluatiōe patrie: ac
defensiōe christianoꝝ mortu⁹ fuerit a d̄o celeste p̄miū ꝯsequeť. Jdē h̄r. q. v
in c. oim. Ubi dr̄: si fidelit' moriť: h̄ ē. cū detestatiōe pctōꝝ ⁊c. ¶ Quartū
D documētū: q̄ dn̄s aliqn̄ dixit gladiū emere. aliqn̄ gladiū abscōdere: ali-
mādauit qn̄ gladiū nō m'ltiplicare: alia ⁊ alia rōne. Primo eñ mādauit gladiū
chr̄s gla emere Lu. xxij. di. Qui nō hꝫ gladiū vēdicat tunicā suā ⁊ emat gladiuꝫ.
diū eme- Et h̄ fec̄ rōne defensiōis sui ipi⁹: nō vltiōis. Vñ Amb. sup eodē v̄bo dic̄.
re Qui añ ferire ꝓhibuit cur emere gladiū iubꝫ: nisi forte vt sit pata d̄fen
sio: nō vltio necc̄aria: ⁊ vt videreť potuisse vīdicare sꝫ noluisse. Et Chrys.
dr̄. Nō ḡ puteē⁹ eū iussisse vt gladios possiderēt: sꝫ p gladios inuit iminē
tes isidias iudeoꝝ. qd̄ pꝫ ex eo: q2 si mille hō possiderēt arma ꝓ tot isulti-
bꝫ iudeoꝝ. q̄lit' xj. discipl'i ad eos ꝯpari possent ⁊ eis resistere. qui ex solo
aspcū agminū freti potuerīt. Nā i stagnis ⁊ fluuijs vt piscatores nutri-
manda- ti fuerīt. ¶ Scd̄o chr̄s mādauit abscōdere gladiū Mat. xxvj. Couerte
uit chr̄s gladiū tuū i locū suū: qd̄ chr̄s dixit triplici rōne Primo ad ondendū: q̄
gladium null⁹ dꝫ ipedire chr̄i passiōꝫ. Et h̄ ē s̄nia leōis ppe. i ser. d̄ passiōe sic dicēris
abscōder sup illo v̄bo ꝯuerte ⁊c. Cōtra sacrū ei erat r̄dēptōis nr̄e: vt q̄ mori ꝓ oibꝫ ve
nerat capi noller. iō ait: ꝯuerte. ¶ Scd̄a rō ē: ꝓpť nr̄aꝫ eruditōeꝫ: scꝫ vt pa
tienť tolerē⁹ adūsa. Et hāc rōnē tāgit Raba. ibidē di. Oportuit ēt vt au
ctor grē fideles suos docerꝫ ⁊ poti⁹ ad sustinēdū fortit' adūsa instrueret
J q̄ꝫ ad vindicandū ꝓuocaret. ⁊ ideo ait: conuerte gladiū ⁊c. ¶ Tertia ra
tio est: ad ostendendū q̄ eccl'ia nō habet māl'ē gladiū: seꝫ sanguinis effu-
sionē. Ubi ē notandū f'm btm̄ Berñ. ad Euge. papam: q̄ mouere belluꝫ

siue accipe gladiū materialē fit trib⁹ modis. scȝ { Manu / Iussu / Nutu }

Manu a milite. Iussu a pncipe. Nutu ab epo vel sacerdote. Et subdit. Qui mālē gladiū negat: ñ sat̄ mihi attēdere vī vbū chri di. Couerte gladiū tuū i vaginā. tu⁹ ḡ ē ipē. tuo forsitan nutu ⁊ si nō manu euaginād⁹. ¶ Tertio chrs sufficere dixit: nō mltiplicare gladiū Lu. xxij. At illi dixerūt. dñe Ecce duo gladij h. Et dixit chrs eis suffic: sat̄ ē. Qd vbū exponit̄ q̄ttuor modis. Primo fm Chry. ad lraȝ sic. Et q̄dē si hūano volebat eos vti auxilio. nec centū suffecissent gladij: q̄ si nolebat eos vti hūano subsidio et duo supuacui sūt ¶ Scd̄o exponit̄ fm theophilū sic. voluit ḡ dñs eos rephēdere q̄si ñ itelligētes: sȝ dicēs sat̄ ē eos dimisit. sic cū nos aliquē alloq̄ntes: cū vide⁹ ñ itelliger̄ q̄d dr. dici⁹ bñ sine: ne ipm moleste⁹ ¶ Tertio exponit̄ fm Amb. ⁊ hugo. de s. victore sic. Duo gladij sūt lex vet⁹ q̄ ferire nō vetat: ⁊ lex spūal' q̄ ñ ferire pcipit. Un⁹ gladi⁹ scȝ legis veter̄ ē corpal': q̄ fm legē peccātib⁹ penā irrogat. Al' ē spūal'. q̄ fm euāgeliū culpā hoīs feriēs sanat. Et subdit Hugo. Hi sūt duo numi: q̄s misericors samaritan⁹ p cura lāguidis adhibēda plat̄ ꝯmisit: Un⁹ monete veter̄: vt addāt̄ leḡ veter̄ medicamia q̄ mordēt. Al⁹ mōete noue: vt addant̄ medicamia leḡ noue: q̄ fouēt ⁊ mulcēt. pma dant̄ ad purgādū mēbra putrida. scd̄a ad ꝯfirmādū mēbra debilia. ¶ Quarto expōit̄ fm Ber. ad Euge. ppaȝ sic. Uterq₃ ḡ gladi⁹ eccl'ie ē. scȝ māl' ⁊ spūal'. ⁊ ppē h dr. Ecce duo gladij h. sȝ is q̄dē p eccl'ia. ille vo ab eccl'ia exercend⁹: ille sacerdotꝭ: h militie manu: sȝ sane ad nutū sacerdot̄ ⁊ iussu ipator̄. Hec b. Tho. i euāgelijs conti. sup dicta autoritate. ¶ Dubitat̄ ꝯñr an i bell' sit licitū vti isidijs vl' nō. Ad h dōm ē: q̄ isidie ordinant̄ in bell' ad fallēdū hostes ¶ Dupl'r āt aliq̄s pt fallere. Uno⁰ fl₃ dicēdo vl' pmissū ñ fuādo Et h sp ē illicitū ppē tres cās. scȝ ppē fraudē: ⁊ ppē volūtatē iordiatā: ⁊ ppē iusticie ꝯrietatē. Pria rō ē ppē fraudē sic fraus sp ē pctm̄. sȝ tl'ia scȝ falsū dicere ⁊ pmissū nō fuare i bello sūt fraudes: eo q̄ sūt mēdacia: ḡ ⁊c. Scd̄a rō est ppē inordiatā volūtatē: sic. Illud q̄d volūtati ordiate repugt ē illicitū vl' pctm̄. sȝ tl'es fraudes i bello ordiate volūtati repugnāt: q̄d pȝ: q̄r cū null⁹ velit sibi isidias vl' fraudes parari. null⁹ dȝ i bello isidiose agere ⁊ aliuȝ fraudare: dicēdo falsū ⁊ ñ fuādo pmissū. Tertia rō ē ppē ifidelitatē: sic. Illō q̄d fidelitati repugt sp ē pctm̄ ⁊ illicitū. sȝ facere tl'es fraudes i bello scȝ falsū dicere ⁊ pmissū ñ fuare alt'i pti: repugt fidelitati. Cuȝ em̄ ad oēs hoīes fidē dēam⁹ hr̄e: nll'i hoi ē mētiēdū. sūt em̄ iura belloꝝ ⁊ federa ad ipos hostes et fuanda: vt dr Amb. i li. de offi. ¶ Alio mō pt aliq̄s falli dicto vl' facto nō in eo q̄ dicerȝ falsum aut nō fuaret pmissū: sȝ nō apiendo vl' māifestādo ppositū aut intētū. Et tl'is occultatio i bell' iustis licite pōt fieri. Unde vti in bellis iustis tl'ib⁹ isidijs: scȝ nō māifestādo alt'i pti intētū ē licitū. Et h pt pbari ⁊ oñdi duplici rōne. Prio: sic ei isana doctria mlta sūt fidelib⁹ occultāda ne irrideāt ea: sic pȝ Mat. vij. No

Marginal notes: chrs mā davit gladiū h multiplicare — gladius duplex — R — Fallere duplicit' — fed⁹ fuādū ē h[o]stibus — insidias occl'tare hostib⁹ licitū est

lice scd'm dare canib⁹. ita m'ltomagꝫ ea q̄ ad ipugnādū inimicos parant sūt eis occultāda. Nā int' cetera documēta rei militaris. h̄ p̄cipue ponit' de ꝯsilijs occultādis ne ad hostes p̄ueniāt: vt late h̄ ōndit Uege. de re militari
¶ Scd'o p̄bat' illd' autoritate. Un̄ Aug. i li. q̄sti. sic ait. Cū iustū bellū suscipit': vtrū apte pugnet aliqs: an ex isidijs: nihil ad iusticiam int'est: qꝫ vtrūqꝫ licite fieri p̄t ꝛ iuste. p̄bat ēt h̄ Aug. ex iniūctiōe dn̄i. Nā dn̄s mādauit iosue: vt isidias poneret habitatorib⁹ ciuitatis hai: vt hr̄ Josue. viij. Hec b. Tho. ij. ij. q. xl. ar. iij. p̄ totū. Un̄ Josue. viij. hr̄: q̄ iosue ordiauit sic fieri isidias. Elegit eīm. xxx. milia viroꝝ fortiū ꝛ. v. milib⁹ mādauit vt nocte irēt p⁹ ciuitatē nō lōge ꝛ ibi laterēt. ip̄e v'o cū ceteris q̄ secū erāt vellēt ex adūso accedere ꝯ vrbē. Et cū illi i ciuitate exirēt ꝯ iosue cū exercitu suo ip̄e i fugā se ꝯūtere vellet: terga v'tēdo donec longi⁹ ꝓtraheret eos d̄ ciuitate. ꝛ tūc illi i isidijs ꝯsurgere dēbēt ꝛ ciuitatē obtinere ꝛ igne succēdere: qd' ꝛ factū ē. Et tūc ꝓstrauit iosue oēs hītatores hai. ꝛ regē cepit et ciuitatē ꝛc̄. Nō solū āt secreta republice sūt secrete i bellis tenēda siue in actib⁹ bellicis. sꝫ ēt i q̄buscūqꝫ alijs actib⁹ ad cōe bonū ꝑtinētib⁹. Cōsilia eīm dant' de his q̄ fiēda sūt licite: ꝛ q̄ īpediri pn̄t. tanto ḡ expediti⁹ finē intētū sortiunt' / q̄nto alijs p̄ q̄s īpediri possent ext'i⁹ n̄ pandūt'. m'ltoꝝ eīm m'ltiplex ē snia: ꝛ q̄ vni rectū app̄et alt'i n̄ videt'. Nō ḡ tutū ē prudētū cōsilia mult'is apire. M'ltitudo eīm pl⁹ passiōe ꝛ ipetu volūtatis q̄ rōne regit'. Cauēdū ē āt p̄cipue a domesticis ꝛ vxorib⁹: q̄ m'ltū viris ꝯsueuerūt esse īfeste ad q̄rēdū secreta. ¶ Exēm de puero noīe papiri⁹ postmodū strenuissimo: q̄ ēt h̄ꝫ qd' dt' Oro. ipetū alexādri se sustiere posse meditabat' pulcre dt' Macro. Hic inq̄t papiri⁹ cū puer esset cū p̄re ad patrum curiā iuit quē reuertētē m̄r p̄cūctauit q̄d i senatu egissent p̄res. r̄ndit puer tacēdū esse nec licere dici: M'lr auidior ad secretū rei sciēdū pueꝝ īfestat: sꝫ puer secretū n̄ reuelās: cogitauit mēdaciū ꝯsiliū di. Actū inq̄t in senatu est Utꝝ vtili⁹ sit: an vnus duas hēat vxores: an vna duos viros. At illa vt audiuit ad matronas se ꝯtulit.: q̄ ad senatū festinant' ꝯfluūt: orātes vt vna poti⁹ duob⁹ nubat q̄ꝫ vni duo. Senatores de tāta m'lieꝝ intēperie: ꝛ q̄d sibi hec postulatio vellꝫ mirabant' nō p̄ue rei ꝓdigiū: pauescētes in sil' v'ecūdi sex⁹ ipudicā isaniā. Tūc puer metū publicū timēs q̄ m̄ri dixerat enarrat. Senat⁹ āt fidē atqꝫ ingeniū pueri auscultat': cōsulenūqꝫ fac: ne p̄ter illū pueri cū p̄rib⁹ i curiā p⁹ h̄ itroirēt. ¶ Dubitat' iterū an li-
2 citū sit bellare i die festo. Pro r̄nsiōe ad dubiū sunt tria ꝯsiderāda p̄ ordinē: ex q̄b⁹ pꝫ solutio dubij

Nō tria
- N'll'a exn̄te necitate bellādi i dieb⁹ festiuis bellare nō licet
- Exn̄te necitate bellare ē licitū in die festo
- Imminēte necitate bellādi: n̄ est licitū tūc abstiere a bello.

¶ Prio dico q̄ nll'a imnēte vl' exn̄te necitate bellādi: n̄ ē licitū i diebus festiuis bellare: qd' sic ōndit'. qꝛ oē op⁹ s'uile repugn̄t diuio p̄cepto i festo. Etiā qꝛ die sabbati oꝫ vacare q̄eti ꝯtēplatiōis diuie. vn̄ ꝛ sabbatū q̄es interp̄tat': sꝫ bella p̄t' maxiaꝫ inq̄etudiēꝫ quā hn̄t maxie ꝑturbāt q̄etē mentis ḡ ꝛc̄. Patꝫ ēt illd' autoritate canōis. Nā canon Nicolai p̄pe. xxiij. q.

viij.c.si nll'a.vbi dr ad ꝯsulta bulgaroꝝ. Si nll'a vrget necitas:ñ soluꝫ q̄dra^ li tpe: sed et oi tpe ē a pliis abstinendū. ¶ Scdo dico ꝙ iminēte et poscēte necitate et i dieb9 festiuis licitū ē bellare. pbaſ illō pmo autorita te cb:i dñi i euā. Mat.xij.di. Nō legistis qd fec dauid:qñ esuriit ⁊ q cum eo erāt.qm̄ itrauit i domū dī ⁊ panes ꝓpositiōis comedit:q̄s ñ licebat ei comedere.neqꝫ his q cū eo erāt nisi solis sacerdotib9. Et p9pauca subdit Quis ex vob.hñs ouē ⁊ si ceci.i fo.nōne leuabit eā. q̄to magis hō ē meli or oue:itaqꝫ licꝫ sabbatis bñfacere. Ubi dñs clare oñdit ꝙ necitas fac li citū qd al's ñ eēt licitū. Et ꝙ sine pctō soluiſ sabbatū i casu necitatis:imo veꝝ loq̄ndo nō soluiſ neqꝫ p h violaſ sabbatū. Pꝫ et illō p locū a minori licitū ē i die festo facere min9 bonū scꝫ curare hoīeꝫ Joā.vij. Mihi in digni qꝛ totū ho.sanū fe.i sab.g̃ magis licitū ē i die festo facere mai9 bo nū scꝫ bellare. Q'd āt mai9 bonū sit bellare q̄ꝫ curare.pbaſ:qꝛ magis ꝯſuā da ē sal9 reipub.q̄ꝫ sal9 corpal' vni9 hoīs.sꝫ p salute vni9 hoīs/hoīes pñt opari i die festo.g̃ p tuitiōe vel defensiōe reipub.licitū ē iusta bella exer cere i dieb9 festiuis. ¶ Scdo pbaſ illō autoritate.j. Macb.ij.vbi dr:ꝙ p9q̄ꝫ interfecti erāt illi viri q hēbāt ꝯsciaꝫ pugn̄di i dieb9 sabbatoꝝ. salu briori ꝯsilio cogitauerūt q remāserāt dicētes. Si oēs feceri9 sicut frēs nri ⁊ ñ pugnaueri9 p aiab9 nr̄is ⁊ iustificatiōib9:disꝑdēt nos de tra. Et iō co gitauerūt laudabil'r di. Ois hō q̄cūqꝫ venerit ad nos i bello i die sabba toꝝ pugnē9 adūs9 eū. ¶ Tertio h idē pbaſ autoritate canōis Nico. pp̄e supdicti i c.si nll'a.vbi dr. Si āt ieuitabil' vrget iportunitas:nec q̄dra^ li tempe p defensiōe tam sua q̄ꝫ patrie seu legū patnaꝝ:belloꝝ ē ꝑpatiōi parendū. ¶ Tertio dico pncipal'r:ꝙ iminēte necitate bellādi ñ ē licituꝫ abstiere a bello. Uñ q i casu necitatis abstieret a bello peccarꝫ:qꝛ h eēt tē tare deū. Jō subdit Nico.i cañ.s. dcō ne vicꝫ deū tētare videaſ hō.si hꝫ qd faciat:⁊ sue ac alioꝝ saluti ꝯsulere ñ pcurat:⁊ scē religiōis detrimēta nō p̄cauet. Hec.s. Tho.ij.ij.q.xl.ar.iiij.p totū. Reſuata.ij.pte ser.vicꝫ q̄ sint retrahētia a bello iiusto:pꝫ ex p̄missis qd bellū sit iustū ⁊ qd iiustuꝫ ⁊ sic de alijs. Rogem9 g̃ deū ⁊c̄.

¶ De Ortu belli ⁊ guerraꝝ Sermo LII.

Unde bella ⁊ lites i vobis:nōne ex cōcupiscētijs ve stris q militāt i mēbris vr̄is? Jac.iiij. Jn pce.ser.audistis q req̄ ranſ ad bellū iustū. Et p ꝯñs qd bellū sit iiustū.qb9 et licitum sit bellare:⁊ qb9 nō.quō et liceat vti q̄nqꝫ isidijs i bello.⁊ bel lare p tpe i die festo. Nūc ꝯñr vidēdū erit vñ oriaſ bella iiusta: ex qbus tūc patebit:q sint ab iiusto bello ꝛtrahētia.d qb9 bell' iiustis dr apl's i thēa te:ꝙ oriāſ ex mal' ꝯcupiscētijs q dñanſ i mēbris hoīs.qꝛ ꝯcupie male mo uēt mēbra ad bella ⁊ lites. Jō dr vñ bella ⁊ lites i vob ⁊c̄. Pro grā auc B

¶ Pro intellectu hoꝝ thēatis dr Aug.d anco.eē notādū Q'd (ma. ꝯcupias militare ⁊ dñari in nob pt itelligi dupl'r. ¶ Primo q ad mēbroꝝ motionē. Et tūc veꝝ ē ꝙ ꝯcupia dñaſ ⁊ militat in nobis.qꝛ ꝙ p̄mi mo tus insurgant in nob nō est in ptāte nr̄a.imo nob nolētib9 caro ꝯcupiscit aduersus spm̄:⁊ spūs aduersus carnem. Hanc autē ꝯcupiam appellat apl's legē mēbroꝝ dicēs. Uideo aliā legē i mēbris meis repugnantem

legi mētis mee ꝛ captiuātē me ī lege pcti/ꝗ est ī mebꝛis meis. ad Rom̄. vij. Quātū ḡ ad mēbroꝝ motionē :veꝝ ē ꝙ ꝯcupia captiuat nos ꝛ mili tat ꝛ dn̄aꝭ in nob. qꝛ nō ē in ptāte nr̄a qd nob veniat ī mēte ad cogitādū. iō qn̄qꝫ itellect⁹ ꝓoccupaꝭ cogitatiōe bōa: qn̄qꝫ mala. Scd̄o ħ pt̄ itelligi ꝗ ad volūtatis deliberationē: ꝛ tūc ꝟitatē nō habꝫ. qꝛ tūc tal' ꝯcupia nō ex necessitate militat ꝛ dn̄aꝭ ī nob. nisi ꝭm iclinationē q̄ndā: inḡntū aīa ꝯiūcta coꝛpi ad cōplexionē ꝛ voluptatē coꝛpis inclinaꝭ. sed ī ptāte ei⁹ est motib⁹ ī mēbꝛis insurgētib⁹ resistere. ꝓꝑ qđ ꝯcupiscētia ꝗ ꝓuenit ex mēbroꝝ motiōe vl' ex cogitationū suꝑuētiōe: nō hꝫ ꝙ sit pctm̄ nisi post deliberata fuerit ꝑ volūtatē. qꝛ ꝭm btm̄ Aug. oē pctm̄ ē volūtariū. ꝙ si nō ē volūtariū/nō ē pctm̄. Volēs ḡ apl's ī themate ostēdere illā ꝯcupiscētiā militare ꝛ dn̄ari ī nob ex ꝯcupiscētijs/subiūgit ꝯcupiscit ꝛ nō habetis. occidit ꝛ ꝫelat: ꝛ nō potest adipisci. q. d. ꝯcupiscitis. s. pecuniā ꝛ diuitias q̄s nō habet. occidit ꝓximos/vt pecuniā habeat. ꝛ ꝫelat. i. ardenꝭ ipam amat: ꝛ nō potestis adipisci ipam. Jō litigat. s. ꝟbis. ꝛ belligerātis vicꝫ oꝑe: vt. s. pecuniā habeat. ꝛ sic de alijs malꝭ ꝗ ꝓueniūt ex mala ꝛ

B inoꝛdinata ꝯcupiscētia diuitiaꝝ: de qb⁹ Aug. de anco. vbi s. dt lati⁹

¶ Sed vt meli⁹ ꝛ clari⁹ itelligat vn̄ oriaꝭ bella ꝛ guerre Est notādū: ꝙ bella ꝛ guerre oriuꝭ ex q̄ttuoꝛ malis: vicꝫ

Bellū oriꝭ	Ex tēpoꝛaliū cupiditate
	Ex carnaliū voluptate
	Ex inuidie ꝑuitate
	Ex glīe vanitate

¶ Primū ḡ icitamētū ad bellū illicitū est cupiditas tp̄aliū reꝝ. Nā an̄qꝫ inueniret vsus auri ꝛ argēti: hoīes hūerūt statū q̄etū/tranq̄llū ꝛ pacificū: de herbis ꝛ arboꝝ fructib⁹ viuētes: ī cōi oīa hn̄tes. ꝛ iō int se nō habuerūt guerras nec lites. vt deducit Boe. ij. de ꝯsola. metro. v. d̄notās illū statū ꝑmoꝝ felicē ꝛ btm̄: dicēs. Felix nimiū ꝑor etas Lōtēta fidelib⁹ aruis. Nec inerti ꝑdita luxu ꝛē. Jn ħ eī metro (vt dt s. Tho.) ꝑhia cōmēdat ꝑmā etatē: ꝗ erat sine cupiditate diuitiaꝝ: deplāgēdo p̄n̄tē etatē in ꝗ dn̄aꝭ ꝛ regnat auaricia. Vn̄ dt ꝙ ꝑor etas erat valde felix: ꝗ erat ꝯtēta fideli agricultura. nec fuit ꝑdita. i. agguata inerti luxu. i. ḡui suꝑfluitate. Et ꝯseq̄nꝭ vult ꝙ bn̄ felix erit illa etas: ꝗ satis tarda vl' lōga iciunia facili glāde remouit. neqꝫ nouit miscere vinū melle: faciēdo mellicratū vt nūc fit. neqꝫ albā lanā purpureo coloꝛe tingere Neqꝫ doꝛmiebāt tūc ī lectis mollib⁹: sꝫ ī herbis/ꝗ eis dabāt salubꝛes somnos. ꝛ aq̄ labil' siue recens dabat eis potū. ꝛ pin⁹ altissima dabat vmbras siue vmbꝛosas hitatōes. Nō eīm ī domib⁹ ꝛ ī curiosꝭ edificijs habitabāt. nec tūc erat vsus nauiū ī mari neqꝫ collectio merciū ex aliēis terris. qꝛ manebāt in p̄ria sua. neqꝫ tūc audiebanꝭ tube aut coꝛnua vocātia

C ad bellū hoīes: neqꝫ tūc human⁹ sanguis fūdebaꝭ armis. qꝛ nō erāt tūc arma neqꝫ vsus armoꝝ: qꝛ nihil erat ꝓ ꝗ pugnarēt. ¶ Pro itellectu dictoꝝ notat s. Tho. ꝙ ꝑor etas ī q̄ttuoꝛ etates distinguiꝭ ꝭm poetas. Jn ꝑma fuerūt hoīes boni ꝛ simplices: paucis ꝯtēti. ꝗ comedebant glādes: bibebāt aquā: nō colebāt vineas. hāc etatē vocabāt poete aureā. ꝛ erat

Etas ꝑor valde felix.

ꝑor etas ī q̄ttuoꝛ etates distinguiꝭ

sub Saturno. de q̄ etate Boeti⁹ loquit̄ vbi s̄. Scd̄a etas dicebat̄ argē tea: q̄ erat sub Joue. cū hoīes magis astuti inuenerūt agriculturā: ⁊ ceperūt inhabitare domos ⁊ plātare vineas. Tertiā etatē vocabāt eneā: i q̄ homies ꝓpter ꝓpriā curā reꝝ ceperūt alios depellere: ⁊ se aliq̄lit̄ malicie dare. Quartā etatē vocabāt ferreā: qn̄ intantū abūdabat malicia ⁊ auaricia hoīm: q nec fides nec iusticia māsit in terra. in q̄ etate nos sumus. Hāc etatē Boeti⁹ deplāgit vbi s̄. in fine metri: dicēs fnialit̄. Utinā nr̄a tp̄a redirēt mō: ita vt mores hoīm redirēt i p̄stinos mores antiq̄rū. sed heu nō est ita. sed amor ⁊ desideriuꝫ ad hn̄dū tp̄alia ē tāferuēs: q piculosior ē amor diuitiaꝝ q̄ꝫ ignis mōtis ethne q̄ sp̄ ardet. Et bn̄ auaricia cōpat̄ huic mōti. Nā sic ille mōs sp̄ ardet i Sicilia. sic se habꝫ auaricia ⁊ cupiditas hoīm: q: insatiabil' est ⁊ nunq̄ꝫ extinguit̄. Et ꝯn̄ter dicit Boeti⁹ plāgēdo etatē nr̄am. Heu q̄s fuit ille q̄ p̄m⁹ effodit pōdera auri tecti siue abscōditi: ⁊ gēmas latere volētes. q. d. Utinā nūq̄ꝫ h̄ cogitassꝫ facere: q: ꝓp' illoꝝ p̄ciositatē multi incidūt i maxia picula. Uñ dt̄ Tullius i li. d̄ finib⁹ bonoꝝ ⁊ maloꝝ. Cupiditates hoīm sūt isatiabiles: q̄ nō mō singulares sꝫ vniuersas familias euertūt. Ex cupiditatib⁹ em̄ odia / seditiōes / discordie / bella nascunt̄: ex q̄b⁹ vitā amarissimā necesse ē effici Hec Tulli⁹. ¶ Ex p̄missis p̄ꝫ q post q̄ꝫ effossa sūt auri ⁊ argēti metalla: creuit hoīm cupiditas ⁊ auaricia: ⁊ q̄libꝫ seipm̄ magnificare studuit ⁊ ampliare ꝓpria ⁊ diripe aliena. Ex q̄b⁹ p̄mit⁹ surrexerūt lites: ⁊ adhuc oriunt̄ clades ⁊ bella. Et iō talia vocat Boeti⁹ vbi s̄. p̄ciosa picula. Uñ rōne auaricie incepit Nin⁹ p̄mo bellare. Et vt dt̄ Jsid. xviij. Etym̄. ca. j. Et Orosi⁹ de illo Nino: sicut alios iniuste oppssit / iuste in bello occisus fuit. Dicit em̄ Jsid. Nin⁹ rex assirioꝝ nō ꝓprijs finib⁹ ꝯtētus hūanē societatis fed⁹ irrūpēs / exercit⁹ ducere: aliena vastare: liberos ꝓp̄os aut trucidare aut subijcere cepit. vniuersam. q̄ꝫ asiam vsq̄ꝫ ad fines libie noua fuiture pdomuit. Hinc iam studuit orbis in mutuo sanguine crassari alterna cede. Hic etiā Zoroasten batrianoꝝ regē / magice artis inuētorē pugna oppressum interfecit. Jp̄e v̄o cū oꝓpugnaret vrbē sagitta perijt Hec ibi. Ecce quō ab initio bella ex cupiditate venerūt. Et nō solū inter extraneos cupiditas auri mouet bellū ⁊ lites: sed etiā inter ꝯsanguineos. inter p̄rem ⁊ filios: matrē ⁊ filias. ⁊ inter oēs p̄sonas q̄litercūq̄ꝫ ꝓpinquas. ⁊ in q̄licun q̄ꝫ colligatiōe siue nāli siue sociali colligatas: vt ostendit Alan⁹ in de plāctu nature. Propterea dt̄ Seneca in li. de moribus. Quietissimā vitā hoīes agerēt in terris si hec duo v̄ba a natura tollerētur: meū ⁊ tuū. i. si q̄libet tantū diligeret cōia sicut ꝓpria: cessaret omis lis ⁊ ꝯtrouersia. q̄ ecōuerso surgit ex ꝓprij cōmodi dilectiōe imoderata. ¶ Scd̄o insurgūt bella ex carnali voluptate. q̄nta em̄ bella voluptas carnalis mouit: dubiū nulli legēti historias eē poterit. Nam troia ciuitas grecie nobilissima ⁊ potētissima / ꝓpter rapeū Helene p annos decē fuit debellata: ⁊ ad solū vsq̄ꝫ redacta: vt habet̄ in Spec. histo. li. iij. c. lx. lxj. ⁊ lxiij. Et tāgit etiā Boeti⁹ de ꝯsol'. li. iiij. metro vlt. Ubi vult q Pa

auaricia

D

Ex auaricia ⁊ cupiditate p̄mit⁹ orta sūt bella.

E

Exēpluꝫ.

ris filiꝰ Priami regis troianoꝝ in greciā, puerꝰ rapuit Helenā vxorē
Menelai. ⁊ duxit eā in frigiā regionē. Menelaꝰ aūt ꝯqstus ē ƀ fratri
suo Agamēnoni. Et tūc Menelaon ꝯuocatꝭ ꝓncipibꝫ grecoꝝ trāsfreta-
uit i frigiā ⁊ obsedit troiā decē annis. quā tādē destruxit: ⁊ maioribꝫ in-
terfectis/ꝑplm captiuauit. Dares aūt frigiꝰ in historia sua sicut refert
Vincētiꝰ vbi s̄. lxij. c. d' bellū ƀ mō fuisse gestū. Castor ⁊ Pollux audiē-
tes sororē suā raptā Helenā. s. vxorē Menelai/frīs Agamēnōis: nauez
ascēdētes secuti sūt eā. Et cū i lesbio litore nauē soluerēt maxima tēpe-
state orta nusq̄ꝫ cōparuerūt: q̄s lesbij vsq̄ꝫ ad troiā q̄sieriūt: ⁊ nō inuentē-
tes crediderūt imortales factos. Cōuenerūt igiꝰ apud athenas duces gre
coꝝ. xlvij. cū nauibꝫ mille ducētis duabꝫ. Missi sūt ꝑmo legati ad Pri-
amū Diamedes ⁊ Vlixes: ifectoq̄ꝫ negocio pugnatū ē: ita q̄ pugna du-
rauit ꝑ decē annos. viij. mēses: ⁊ dies. xij. In q̄ tp̄e orta sūt. xxiij. bella: ⁊
q̄nq̄ꝫ treuge institute. Et in vno bello pugnatū ē. lxxx. diebꝫ: vicz i sexto
bello. Et vsq̄ꝫ ad captā troiā final'r ꝑ traditionē ruerūt ex argiuis octin
gēta ⁊. lxxx. milia hoīm. Ex troianis aūt vsq̄ꝫ ad oppidū ꝓditū circiꝰ sex-
Intestia ringēta. lxxvj. milia hoīm. oppido ꝓdito. cc. milia. lxxvj. Ecce q̄nta stra-
bella exci ges facta ē ꝑpter carnis voluptatē. Tāta eīm bella ⁊ lites veniūt ex vo-
tat carnis luptate carnis: vt nō solū ad extraneos sꝫ etiā intestina bella cōmittantꝰ
voluptas Nā sepe luxuria ip̄a mouet matrē ꝯtra filiā aut filiū: vxorē ꝯ maritū/q̄
se inficere alterutrū q̄runt: vt ostēdit Alanꝰ vbi s̄. Talia aūt bella intesti
na sunt ꝑiculosissima: q: ignorata ⁊ occulta. Vn̄ Boetiꝰ. iij. de ꝯsol'. ꝓsa
v. Que pestis ē efficacior ad nocēdū q̄ꝫ familiaris inimicꝰ. Cupido eīm ⁊
carnal' voluptas hoīes dū inuadit valde māsuetos/facit eē austeros ⁊
ad bella paratos. Sicut etiā aīalia bruta tp̄e venereoꝝ efficiuntꝰ val-
de bellicosa: ⁊ se mutuo inuasiua. Vn̄ Alanus vbi s̄. Dū furit ille furor
F scz cupidis: ille pius eneas incipit eē nero. Et fulminat ense paris. Et bre
uiter ꝑpꝰ cupidinē ⁊ carnalē mulieꝝ amorē ⁊ voluptatē multa inueniū-
tur bella facta. Vn̄ a viris belial occasiōe vxoris leuite i gabaa incredi-
bili libidine furoris vexate/occisa sunt multa milia hoīm. Judicuz. xx.
Historia habetꝰ Judi. xix. ⁊. xx. capl'is. In. c. xix. dicitꝰ: q̄ q̄dā leuita venit
ad soceꝝ suū q̄ erat bethleē. ibi erat vxor sua apud patrē q̄ttuor mēsibꝫ
Recōciliatusq̄ꝫ vxori eā reducere voluit in domū suā. ⁊ in itinere venit
sero in ciuitatē gabaa cū vxore: vbi nullꝰ eū recip̄e voluit hospitio cum
vxore. ⁊ sic sederūt in platea ciuitatis. Et tūc venit q̄dam senex q̄ duxit
eū in domū suā/⁊ oīa sibi necessaria tribuit. Postq̄ꝫ aūt refecti sūt vene
rūt viri ciuitatis illiꝰ filij belial: circūdātes domū/⁊ pulsantes ⁊ dicen-
tes: Educ virū q̄ ingressus ē domū tuā vt abutamur eo. Senex illos ar
guit dicēs. Nolite facere frēs ƀ malū. habeo filiā ꝩginē: ⁊ hic hō hꝫ vxo-
rē: educā eas ad vos vt cōpleatꝭ libidinē vr̄am. tm̄ ƀ scelꝰ ꝯ nām nolite
facere in viro isto. Illi āt nolebāt adq̄escere. Itaq̄ꝫ senex ille eduxit vxo-
rē viri illiꝰ ⁊ eis eā tradidit. q̄ cū tota nocte abusi eēnt dimiserūt eā ma-
ne. mulier aūt venit mane ad ostiū domꝰ vbi erat vir eiꝰ ⁊ ibi moriebatꝰ

Quā cū vir ei⁹ mortuā īuenisset imposuit suꝑ asinū suū: reuersusqꝫ ē in domū suā. ꝛ cadauer vxoris sue diuidēs gladio ī duodecim partes: misit in oēs terminos isrl'. Et sicut habet̄ c. xx. filij isrl' ꝯgregati sunt q̄si vir vn⁹ q̄dringēta milia peditū pugnatoꝝ. Interrogatusqꝫ leuita quō tātū scel⁹ ꝑpetratū eēt: oēm rei ordinē illis exposuit. Et inuadētes ciuitatem gabaa: egressi de ciuitate illa filij beniamin occiderunt vna die. viginti duo milia viroꝝ. Et h̄ dn̄s ꝑmisit ꝯ filios isrl': q̄ꝛuis eēm iustū agerent bellū: tn̄ ꝯfidebāt in fortitudine sua/ ꝛ nō in deo. Altera die iterum ꝯfidētes de ꝓprijs virib⁹ (qꝛ valde multi erāt vsqꝫ ad q̄drigēta milia: vt s. inuaserūt ciuitatē. ꝛ iteꝝ filij beniamin egressi occiderūt ex eis. xviij. milia viroꝝ. Tūc tertia die deū implorātes iteꝝ pugnauerūt: ꝛ obtinuerūt bellū. ꝛ ex vna die interfecerūt ex filijs beniamin. xxv. milia ꝛ cētum viros. Et postea capta atqꝫ succēsa ciuitate: occiderūt in fuga ex beniamin. xviij. milia. postea. v. milia: ꝛ tandē duomilia viroꝝ ꝛc̄. vt patꝫ ibidē. Ecce q̄ntā cedē fecit voluptas carnis. Itē filij Jacob ꝓpt' violationē sororis Dine factā p Sichē: oēs hoīes ciuitatis illi⁹ interfecerūt. ꝛ q̄ in domib⁹ ꝛ in agris erāt vastauerūt: vt hꝫ Gen̄. xxxiiij. Et hodiernis tp̄ib⁹ adhuc ꝓpter eandē cām multe strages fiūt: sicut ptꝫ ad expiētiā. sicut bn̄ oñdit apl's Jacob⁹ ī vbis themat̄ dī. Un̄ bella ꝛ ꝯtētiōes int' vos/ nisi ex ꝯcupiscētijs q̄ militāt ī mēbris vr̄is. Nulla aūt ꝯcupiscētia tātū viget ī mēbris corꝑis sicut luxuria ꝛ ꝯcupiscētia carnal': ꝛ ingluuies ventr̄/ q̄ ē fundamētum tal' voluptatis. sine eēm cerere ꝛ bacho friget ven⁹: vt ait Ualeri⁹ li. ij. c. j. ❡ Tertio insurgūt bella ex inuidie prauitate. patꝫ illud exēplo Romuli ꝛ Remi: q̄ fuerūt ꝯstructores rome vrbis. q̄ꝝ alt'. s. Romul⁹ inuidia tact⁹ frēm suū Remū occidit: vt nomē ciuitat̄ sibi soli tribueret. Et sic occiso fratre qd̄ voluit obtinuit. Sic etiā Cain ex inuidia qꝛ vidit Abel frēm suū a deo dilectū) occidit. ꝛ ꝑmo ꝯ eū bella mouit. Gen̄. iiij. Frēs etiā Joseph iuidētes ei qꝛ a p̄re cūctis frīb⁹ pl⁹ amaretur/ eū occidere q̄sierūt. Gen̄. xxxvij. Et sic de mult̄ alijs. Nā ꝛ cb̄rs dn̄s ꝓpt' inuidiā iudeoꝝ ī mortē tradit⁹ ē. Inuidia eēm vt dt Aristo. ī secretis secretoꝝ gn̄āt odiū. odiū generat iniuriā. iniuria ꝑtinaciā. ꝑtinacia iracūdiā. iracūdia repugnātiā. repugnātia inimiciciā. inimicicia bellū. bellū ꝟo leges destruit ꝛ ciuitates. ꝛ ē ꝯ ius nāe. Oē eēm iniustū bellū cōit' orit' ex iracūdia. q̄ (vt dictū ē) ꝓuenit ex inuidia: vt dt Isid. xviij. Etymo. c. j. Iniustū inq̄t bellū est qd̄ de furore/ nō de legitima rōne innitit'. De q̄ in de republica dt Cicero. Illa iniusta bella sūt/ q̄ sūt sine causa. s. rationabili suscepta. ❡ Quarto insurgūt bella ex gl'ie vanitate. Tū ꝑmo qꝛ hn̄s gl'iam statim aliq̄n respectu ip̄i⁹ habꝫ iuidiā. Inuidia stimulat ad minuēdā gl'iam: ꝛ ꝑ ꝯn̄s ad bellū ꝛ guerrā. Un̄ Isid. li. ij. solilo. q̄oꝝ. Cito patꝫ insidijs gl'iosus. gl'ia eēm inuidiā parit. inuidia ꝟo picula. Et Salusti⁹ in iugurtino suo dt. Post gloriā inuidiā sequi memineris. Itaqꝫ q̄ clarior es vel eris: ita eo magis anxium ac sollicitū te esse oportꝫ. Item ꝓpter habendā vanam mundi gl'iam/ moderni milites ꝛ nobiles

G Ex inuidia oriūt' bella

H Bella insurgūt ex gl'ie vanitate

sine causa duella intrãt: hastiludia cũ lanceis acutis min⁹ ꝓuisi attẽtãt lites ꝛ bella mouẽt ꝛ alios iniuste molestãt. ꝛ qñq; sũmis ꝑiculis se exponũt: vt facta videant̃ fecisse fortia/ q̃slibet opp̃mere cenant̃: cũ q̃buslibet duellare ꝛ pugnare laborãt. ꝛ sic mlta iniusta ꝛ turpia ex glie vanitate ꝑpetrãt: ad q̃ tñ mõi gl'ia eos incitãt: ita vt dr̃ Tulli⁹ i li. de officijs vix inuenit̃ q̃ laborib⁹ susceptis/ ꝑiculisq; aditis nõ q̃si mercedẽ rer̃ gestaꝝ desideret gl'iam. Nõ igit̃ mõ q̃rit̃ i bello fidei ꝛ chrianoꝝ ꝯ thurcos defensio. nõ hereticoꝝ extirpatio: nõ defensio paupeꝝ ꝛ orphanoꝝ ꝯ tyrãnos: nec defensio pr̃ie ꝯ extraneos. sed tñ dilatatio honoꝝ ꝛ glie apd hoies vanos. Nõ q̃rũt etiã nr̃is tẽporib⁹ milites ꝛ nobiles augere rẽpublicã: sed poti⁹ illã minuere. ꝛ seipos spolijs ꝛ rapis/ exactõib⁹ ꝛ oppressionib⁹ ditare. Hoc dico nõ de oib⁹: sed de illis q̃ hmõi iniustis bell' cupiditatib⁹/ vanitatib⁹ ꝛ mal' se ingerũt. q̃ꝝ heu valde magna portio est. q̃bus ꝛ addit̃ alioꝝ magna pars nobiliũ: q̃ tales ad h̃ fouẽt/ tenẽt/ occulte ꝯsilijs ꝛ auxilijs adiuuãt. sine q̃ꝝ auxilio ꝛ ꝯsilio vix talia mala ꝑficere possent. Et hinc ẽ q̃ etiã i iustis bell' sepe vicunt̃ nr̃is tẽporib⁹ milites ꝛ nobiles. Multi iuerũt ꝯ hereticos ꝛ aliq̃n inuaserũt thurcos/ nõ ꝑpt dei gl'iam: ꝛ iõ raro habuerũt victoriã. Sedq; iuerũt i bella ꝑpt̃ cupiditatẽ ꝛ vani nois excellẽtiã. iõ iusto dei iudicio bellãdo reportauerũt ꝯfusionẽ maximã. Ista nõ ẽ vera militia: sed poti⁹ malicia dicẽda. dũ vt gloriosi appareãt i bello nõ defendũt paupes: sed ꝛ qñq; ꝓprios depaupant ꝛ spoliãt homies. Qd ꝛ lati⁹ ostẽdit Bern̄. i de laude noue militie: allos q̃ns milites tẽpli ꝛ ꝑ eosdẽ milites hui⁹ mõi. ¶ Ex oib⁹ sup̃ dictis patꝫ quõ bella nr̃is tẽporib⁹ ꝛsi sint iusta tñ iniuste agunt̃. Et ꝑ ꝯseq̃ns q̃lib; diligent̃ se deber custodire q̃ bellis se occupat: ne ꝑ bellũ iniustũ obtineat cũ demonib⁹ i inferno bellũ ꝑpetuũ. ¶ Sed d. q̃s. Quare interdũ iustiores i bello succũbũt ꝛ iniusti vincũt: an sint adhuc alie cause q̃; ille q̃s sup̃ dixi de cupiditate tẽporaliũ ꝛ vana gl'ia ꝛc̃. Respõdet̃ breuiter q̃ ad vincendũ i bello nõ sufficit assistere parti iuste: sed ꝛ req̃rit̃ voluntas ꝛ intẽtio iusta. vt vicꝫ assistat ꝓpter defensare rẽpublicã: fidẽ catholicã: aut iniuste opp̃ssis succurrere. ꝛ h̃ ꝑncipalr̃ ad dei laudẽ ꝛ honorem: nõ ad cõmodũ ꝓpriũ aut vanã gl'iam ¶ Vñ ex duplici cã aliq̃n min⁹ mali a peiorib⁹ succũbũt i bello. Primo iõ: q; tales a diuis p̃ceptis aliq̃n recedũt. Et iõ dignũ ẽ ꝛ coꝝ emẽdatiõi expediens vt a nequiorib⁹ se tanq̃ a dei ministris attriti puniant̃. Sicut voluit de⁹ p̄p̄lm iudeoꝝ flagellari ꝑ assyrios ꝛ babylonios: q̃ erãt idolatre ꝛ diuini cult⁹ impugnatores. Et sic q̃ erãt magni pctõres/ facti sũt in filijs errãtib⁹ diuine snie executores Recte sicut demões sũt executores diuine iusticie in inferno. q̃uis sint pessimi ꝛ eo nõ min⁹ puniant̃. Vñ sepe ꝑ antiq̃ pctõ de⁹ ꝑmittit hoiem innocẽtẽ in ea re in q̃ culpat̃ puniri. Legit̃ em̄ in q̃dam historia: q̃ erat miles q̃dã magn⁹ p̃do qui habuit famulũ fidelem. Quadã aũt die dũ ꝑ q̃ddam nem⁹ equitaret: accidit q̃ viginti marchas ꝑderet. Cũ ꝟo pecuniã nõ inuenisset: famulũ interrogauit si eã inuenisset. q̃ iurauit q̃ nihil

I bella nostri tpib⁹ iniuste agunt̃

R

sibi ↄstaret de illa pecunia. sedqꝛ famulū suspectum habebat/ dextꝝ sibi pedē amputauit. ꝛ relicto eo domū ectauit. Erat aūt q̇dā heremita ꝓpe viā. qui cū clamorē serui audisset ad illū ꝓperauit: ꝛ ad cellā suam intro duxit: ꝛ ad oratoriū suū intrauit ꝛ ꝯ deū murmurauit: eo ꝙ illū innocē tē pedē suū amittere ꝑmisisset. Cūqꝫ diuti⁹ orasset/ venit angel⁹ ad eū di cēs. Noli loq̇ aduersus deū. scias itaqꝫ hoiem istū ꝓpter culpā suā pedeꝫ suū amisisse. nā añ multa tp̄a cū eodē pede matrē suā de q̄dā biga p̄cipi tauit: de q̄ pn̄iam nō egit. Pone igit̄ custodiā ori tuo: ꝛ dn̄o nō ip̄ropera qm̄ ip̄e iust⁹ iudex ꝛc̄. ❡ Scd̄o h̄ ↄtigere pōt: qꝛ tales q̇ succūbūt inter-dū de suis virib⁹ nis p̄sumūt: a deo victoriā nō q̄rētes. Et iō alioꝝ q̇ di-gne puniri merebant̄ nō merent̄ esse digni punitores. sicut pꝫ de filijs is rael sup̄ circa lr̄am F. Qui q̄uis iuste mouerent̄ ad bellū ꝯ filios benia min: q̇ deū tūc ḡuiter offenderāt/ petis luxurie abutēdo vxore leuite. ab eis tn̄ numero paucioꝛib⁹ bis sūt debellati pluries. qꝛ de suis virib⁹ p̄su mētes ad diuinū auxiliū nō ↄfugerāt. Postmodū ꝟo corā deo humilia ti in ieiunio ꝛ fletu: facti sūt digni dei mistri in puniēdo peccōres. ꝛ ideo plenā victoriā habuerūt tribū beniamin fere exterminātes. Judicū. xx.

❡ Sed adhuc diceret q̇s: an statim p̄nceps bellū mouere debeat dū vi-det sibi subiectos iniuste vexari? R̄ndet̄ breuit̄ ꝭm mentē doctoꝝ: ꝙ p̄n ceps nō debet eē facil' ad bella assumēda. Nō em̄ debet assumere belluꝫ nisi ꝑcepta vrgēte necessitate ꝛ manifesta ac notabili lesiōe. ꝛ dū hostes nō sūt parati ad satisfactionē. qꝛ si hostes parati sūt satisfacere neq̄q̄ʒ de bet bellū mouere. Etsi nolūt satisfacere: ꝛ lesio ē notabil' ꝛ manifesta: tūc cū matura deliberatiōe/ ꝛ humili ac deuota diuini auxilij inuocatōe de bet p̄nceps ꝯ hostes reipublice bella mouere. Causa aūt q̄re p̄nceps aut alter p̄ncipis auctoritate nō debꝫ eē facil' ad mouēdū bella: ē vari⁹ euen tus belli. qꝛ nūc hūc nūc illū ↄsumit gladi⁹: sicut r̄ndit Dauid ad Joab scd̄i Regū. xj. Jmpossibile ē etiā ꝙ i bellis nō multa mala ↄtingāt. Fre q̄nter em̄ accidūt strages hoim: effusiōes sanguinis: depopulatiōes ter rarū: expoliatōes reꝝ: captiuitates etiā ꝛ paup̄tates multas necesse ē su per innocētes euenire. Multe etiā corruptiōes i oib⁹ succrescūt. Nā libi dine vincēdi ꝛ ↄsuetudine bellādi hoies reddunt̄ aiosiores/ ferociores/ ꝛ ꝓniores ad vlciscēdū ꝛ opp̄mēdū: pl⁹ q̄ʒ ordo diuini iuris req̇rat. Pro pter hec ꝛ silia q̇ i bell' cōiter eueniūt debꝫ p̄nceps aut alter auctoritate p̄ncipis bellū assumere cū multo timore dei ꝛ reuerētia: p̄missis ad deū scōꝝ viroꝝ supplicatiōib⁹. Vñ cū Moyses mitteret Josue ad pugnan dū ꝯ Amalech Exodi. xvij. p̄mo ad deū refugiū habuit. Vñ stās in ꝟtice coll' ꝛ hn̄s ꝟgā dei i manu sua: man⁹ suas ad deū extēdit ꝓ victoria ha-benda ꝯ Amalech. Propt̄ qd̄ dr̄ ibi. Cū leuaret Moyses manus/ vince bat isrl'. Dauid etiā qn̄ d̄bebat ad bellū ꝓcedere ꝯ hostes: mādabat sacer doti vt vestē sacerdotalē idueret ephot noīe: i q̄ dn̄m ↄsulebat qd̄ eēt agē dū: vl' si ꝯ hostes eēt ꝓcedēdū: vt d̄ eo dr̄ Amb. li. j. d̄ offi. Nunq̄d dauid nisi lacessit⁹/ nec nisi p̄us ↄsulto dn̄o bellū itulit. prudētiā em̄ i bello co-

Margin notes:

2 Pricepe facil'r nō dꝫ assūce-re bellū

Bellū as sumēdū ē cū timo re dei

mitem fortitudinis habuit. Ideo in omnib9 bellis vsqꝫ ad senectutem victor extitit: qđ ꝛ dominus fieri ꝑcepit iudeis Deut. xx. signant vt appinquãte bello sacerdos añ aciez ꝛ exercit9 staret: q pugnaturos ꝯfortaret ꝓmittẽdo auxiliũ dei. O ꝗ̃longe ista nr̃is tꝑib9 sũt a ꝑncipib9 nostris bellare volentib9. q̃ potꝰ in derisuz habẽt eos q auxilio dei inimicos ꝓsternere q̃rũt. sic bñ docuit experientia i cruce signatis ꝯ̄ hereticos. vbi verecũdabant p'les cũ cruce signatis pugnare. alij vo q se eis associauerũt vl' eos admiserũt: nõ nisi ad cõmodũ ꝓꝑiũ ꝛ sui gl'iam h fecerũt ꝛc̃.

M Exẽplũ ex histo. romanorum ❡ Ex his pꝫ finalit: ꝙ int oĩa q valent ad victoriã i bellis obtinẽdã. sũt orõnũ suffragia ꝛ bellãtiũ merita: ꝛ ꝑcipue ꝑncipis. Vñ legit i histo. romanoꝝ: ꝙ cũ Euge. ꝛ Arbogastes cũ istructa acie ꝯ̄ Theodo. chrianissimũ ipatorẽ venirẽt. Et impator expers cibi ꝛ somni orõni se dedit. totãqꝫ noctẽ vigil exegit. ꝛ tandẽ cũ se sciret a suis dẽstitutũ esse. ab hostibus vo se circũseptũ videret: fiducialit signo crucis facto se i bellũ dedit. victoriã a deo expectãs: ꝯm qđ Joã. anachorita magnꝰ dĩ cultor eũ victurũ spopõderat. Et cũ ad ꝯgressionẽ ventũ esset: vehemẽs turbo a parte theodosij in ora hostiũ ruit: q ꝛ ab eiꝰ pte spicula manu missa repelleret. ac ꝑ h totus hostilis exercitꝰ ꝓstratꝰ fuit. Et ipe ipator manu dĩ ꝓtegẽte victor extitit. Sil'ia exẽpla ml'ta hẽmꝰ fidelib9 in bellis chrianoꝝ ꝯ̄ infideles exhibita: q breuitatis grã nũc transeũdo. Reseruãdo ea ad negociũ fidei: instituẽdũ de ꝑxio ꝯ̄ thurcos. Sic ğ habetis ex qb9 oriant bella in iusta. ꝛ ꝑ ꝯñs que quẽlibꝫ hoĩez retrahere dñt ab hꝰ iniustis bellis. Quare etiã sepꝰ i iusto bello succũbunt fideles ab infidelib9. Rogemꝰ ğ dñz deũ: vt in h turbato tꝑe: in q sumꝰ multis tribulatõib9: ꝛ vexatiõib9 circũdati: ab hostib9 visibilib9 ꝛ inuisibilib9: nos sua mĩscõia respiciat: q̃tenus in tranq̃llitate ꝛ quiete mentis pura ꝯsciencia sibi seruire valeamus ꝑ christũ dñm nostrũ Amen.

❡ De retrahentib9 a bello. Sermo. LIII

Unde bella ꝛ lites in vobis. nõne ex cõcupiscẽtijs vestris Jac. iiij. In ꝑce. ser. audistis vñ oriant bella iniusta. q̃re ẽt sepꝰ fideles ab infidelib9 vincunt in bell'. Et ꝑ ꝯñs quõ bella iniusta sũt fugiẽda. Et iusta bella nõ festinãda: vel ex facilitate mouẽda ex causis tactis. Nũc in p̃nti ꝯmõe intẽdo dicere: quõ adhuc ml'ta sũt q quẽlibꝫ bonũ chrianoꝝ a bell' retrahere debent: etiã iustis. si al's posit ꝑnceps aut sibi subiecti reipublice ꝓuidere: qꝛ vt dr apl's i themate. bella cõit ꝓcedũt ex ꝯcupiscẽtijs mal'. sic ꝛ tactũ ẽ i ꝑcedẽti ꝯmõe. Pro grã aue ma. ❡ Unde bella ꝛ lites in vobis ꝛc̃. vbi s.

❡ In p̃nti sermone videndũ erit de ml'tis ꝓpter q bella q̃ntũ fieri cõmode poterit sũt vitanda ꝛ fugienda: vtꝫ infra

B

Bella sũt vitãda ꝓpẽ multa:
- Dãnoꝝ illatio i aĩa ꝛ corpe: bellãti ꝛ ꝯ̄ q̃s bellat
- Insonciũ ꝑdatio ꝛ frãꝝ destructio
- Dura ꝯsultatio: qꝛ difficile est bellantib9 ꝯsulere
- Fraterna federatio ꝛ dei filiatio

Continua inquietatio ꝛ ꝑturbatio
Belli dubiꝰ euentꝰ ꝛ exitus.

¶ Pҫio ab iiusto bello. imo ēt iusto si cōmode ꝯmitti pōt: retrahere dꝫ dānoꝝ illatio spūaliū ꝛ corꝑaliū. Mlta em̄ ꝑiculosa tam corꝑis q̄ꝫ aie. sequūtᷓ ex bello ꝛ guerra. Nā bellātes ꝯ se mutuū ꝯcipiūt odiū: qđ ē spiritualē homicidiū: fm illđ. j. Joā. iij. Qui odit frēꝫ suū homicida ē: qđ q̄ꝫ malū sit dixi s. de odio ser. xxxij. qꝛ odiēs frēm suū ē homicida volūtate vellet em̄ ꝑꝰ odiū frēm suū non esse. Jmo ex bello seqᷓᷓ corꝑale ꝛ spūale homicidiū. q̄ sil' hō moritᷓ i aia ꝛ corꝑe: qđ ē irrecuꝑabile dānū ad qđ bn̄ valet qđ dꝛ Mat. ij. Rachel plorans filios suos: noluit ꝯsolari qꝛ nō sᷓ. ¶ Ex q̄ pꝫ: q ꝑicl'osuꝫ valde ē bellare: qꝛ aut bellās occidit hostē i corꝑe se aūt in aia: aut occiditᷓ ab illo sil' in aia ꝛ in corꝑe. vt oñdit Berñ. in de laudibꝫ noue militie. Quid inq̄t militas militia secl'ari. timēdū est ne occidas hostem i corꝑe te aūt i aia. vl' occidarᷓ ab illo i aia sil' ꝛ i corꝑe. Et h̄ intelligēdū ē ꝑꝰ odiū qđ hn̄t bellātes ad iuicē: vbi plꝰ oditᷓ ꝑsona hois q̄ꝫ eiꝰ malicia. Jnde est q sepe ml'ti occiduntᷓ in bell' corꝑalitᷓ: q̄ ex h̄ etiā moriuntᷓ spūalitᷓ. i. dānantᷓ. Et si bella ñ fuissent forte de pctīs suis aliq̄n penituissent. ¶ De h̄ hēmꝰ exm̄ de bello punico intᷓ hanibalē ꝛ romanos Ubi vt dꝛ Aug. iij. de ciui. dei. c. xix. ex romanis tot ceciderūt: q hanibal tres modios annuloꝝ aureoꝝ de occisis carthaginē misit. ex q̄ intelligerēt tātā ml'titudinē fuisse occisaꝫ: vt annulos coꝝ faciliꝰ caꝑet mēsura q̄ꝫ nūerus. Ex q̄ timēdū ē oēs illos fuisse dānatos: qꝛ gētiles erāt. qđ ꝛ silr timēdū ē đ chrianis. Nā ꝛ iustum bellū vix sine pctō agitᷓ. vt oñdit Aug. xix de ci. dei c. xv. Ecce q̄nta dāna iferuntᷓ i bell'. imo ex bell' sequūtᷓ rapine/furta/ꝛ incēdia. qbꝫ iiuste vl' destruūtᷓ vl' auferuntᷓ alioꝝ bona. Belloꝝ em̄ effectꝰ ē sic grandis casus. Nā sic grādo cū iꝑetu t'rā petit: ꝛ ꝑꝰ frigiditatē: q̄ ē q̄litas mortificatiua fructꝰ: segetes ꝛ flores ledit. ꝛ sequētē ēt annū aliq̄n sterilē reddit. ꝛ intᷓdū suo ictu/bestias/hoies ꝛ aialia intᷓficit. Sic pꝫ Exo. ix. vbi dꝛ: q ꝑcussit grādo i t'ra egypti cuncta q̄ fuerūt i agris ab hoie vsq̄ ad iumēta. cūctā herbā ꝑcussit grando. ꝛ oē lignū regiōis ꝯfregit. Sic fac guerra siue bellū vt dꝛ i li. de sil'itu. reꝝ. q̄ arbores vastat: segetes destruit ꝛ vineas: hoies occidit: aīalia ꝛ iumēta rapit ꝛ abduc. Jtē bellū q̄si oia bōa i bellātibꝫ iꝑedit. vicꝫ el'ynas/orones/ieiūia/ꝛ cet'a pietat' oꝑa. Et sic final'r cōit' pl'a mala comitantᷓ bellū aut ei fit malū bellāti: aut i fine ifert malū alt'i: qđ ē bellāti deťꝰ: qꝛ peiꝰ ē malū facere q̄ꝫ malū pati. fm illđ ꝓuer. Meliꝰ ē hūiliari cū mitibꝫ q̄ꝫ diuidere spolia cū suꝑbis. ꝓuer. xvj. ¶ Huiꝰ figurā hēmꝰ q q̄libꝫ auis rapax i lege fuit imūda iudicata: nec offerri đo đbuit. vt pꝫ Leuitᷓ. v. Et Deutᷓ. xiiij. Sic bellicosi ꝛ raptores tāq̄ꝫ imūdi a reḡ dī sᷓ exclusi. fm illđ apl'i. j. Coꝝ. vj. Neq̄ fornicarij: neq̄ idol' suiētes/neq̄ rapaces regnuꝫ dei possidebūt. Et iō notātᷓ đ pō. Rapinas nolite ꝯcupiscere. Et apl's. j. Coꝝ. v. Non cōmisceamini cum raptoribus. ¶ Secundo a bellis retrahere debet insontium predatio ꝛ terrarum destructio. Nam in bellis et guerris publicis: isti dñi qui nociuerūt non molestantᷓ, sed tm̄ inocētes

Homicidiū corꝑale ꝛ spirituale sequᷓ ex bello

Exēplū

belloꝝ effectꝰ ē sic grandis casus

B
i

z subditi q in nullo illū q guerrā ducit molestauerūt: pturbāt/destruūt spoliant/incēdunt z deuastant. Sic bñ inuit pphā i ps. di. Dum supbit impi⁹ incendit pau:qz dū ex supbia z tumore satellites diaboli: castrorū dñi: volūt se mutuo supare: solēt pauperes incendere z spoliare: qz vt vult Orati⁹ in li. epl'az: cū insaniūt in bellis pncipes mūdi. tūc tm̄ hñt lugere paupes z infimi q nihil fecerūt mali. Tales aūt ꝯ legē nāe agūt/ q dr. qd tibi nō vis fieri alti ne feceris. sed tl'es nolūt ab alijs iniustū pati

raptores nāe ius destruūt Cū ꝯ eos q nihil ipis mali vbo aut facto itulerūt molestāt p rapinā z sibi attribuūt. tūc ꝯ nām ius nāe destruūt. vt ondit Tulli⁹. iij. de offi. di. Detrahere aliqd alteri: z hoīez alti⁹ incōmodo suū cōmodū augere: magis est ꝯ nām qz mors: qd sic declarat. Si em̄ vnūqdqz mēbrū hūc haberet sensū: vt posset putare se valere si pximi mēbri valitudinē detraxisset: debilitari z iterire totū corp⁹ nec̄e esset. Sic vnusqsqz nrm si ad se rapiat cōmoda alioz: detrahatqz cui possit emolimēti sui grā: societas ho

ex isto pz i qnto pi culo sūt raptores minū z cōitas vt euertat nec̄e ē. hec Tulli. Itē tales raptores peiores sūt qz demōes: qz demōes nō nocēt: nisi his q meruerūt: nec nisi ex diuia dispensatiōe fiat nocere pñt. Tales vo nocēt inocētibo: q deo spēalit adhe rent z in eius pcctiōe sunt: fm illud ps. Innocentes z recti adheserunt mihi. sic sūt viri religiosi qz bona diripiūt. imo nec chartusiēsibo parcūt z aliaz religionū viri deuoti. z silr viri eccl'iastici dō sacrati: z gnāliter oēs sine pctō mortali exñtes: p charitatē deo vniti. Nulli ei parcūt: sz indifferent oēs spoliant z offendūt. Sz iusto dei iudicio accidit: vt res p rapinā acqsite: tanqz fum⁹ ad ventuz z nix ad calorē solis dissoluunt et euanescūt: z ipi semp egebūt: fm illō puer. xj. Alij diuidūt ppa z ditiores fiūt. alij rapiūt nō sua z sp in egestate sūt: fm Glo. i pñti vita: qz semp auar⁹ eget. eo qz auaro nihil sufficit. Vñ Hiero. Auaro tā deest qd hz qz qd nō hz. Et i futura vita vbi nec vna gutta aque eis dabit. exēplo diuitis: Lu. xvj. Quia vix ex mille. imo audeo dicere: decē milibo z vltra: vn⁹ vere peniteт. Ad verā em̄ pniam reqrit satisfactio z ablatoz iniuste restitutio: qñ aūt ista fiant videm⁹. qs vnqz vidit raptorez restituere vt debuit ablata. etiā ea q potuit restituere: vere nō sufficit illis ire romaz z ꝯfiteri: sz oportet p posse etiā satisfieri lesis: qd z rome eis iniungit: sed redeūtes nl'i satisfaciūt: z sic sine fructu iuerūt. Quot etiā sūt q nō pñt restituere: z nō vere dolēt qz ñ pñt restituere: nec attēdūt z penitēt qz res iniustas male ꝯsūpserūt/ludis/gula/luxuria/supbia zc̄. Quid g̃ tales faciēt: desꝑare certe nō debēt. Et p tanto ē ꝯsiliū meū: vt vitā z res suas quas adhuc hñt: z nō sciūt cui restituere dñt vl' ñ comode: p fide catholica exhibeāt. ¶ Q aūt tl'es raptores sepi⁹ i egestate deficiūt: z si nō hic

C tñ in futuro. ondit nā z tradūt historie. Vñ ex nā aialia rapacia finalit ꝯsumunt inedia. Nā recitat Ari. in li. de aialibo c. de vulture: qz in mari

vultur die vsqz ad noctē venat: z qñ senescit rostrū ei⁹ elongat et supi⁹ arcuat. vt tandē in fine comedere nequens fame moriat. ¶ Sic habem⁹ ex histo

Exēplū rijs. Nā vt narrat Vale. li. vj. circa finē. Dionysi⁹ sicul⁹ cū hereditatis

noīe a pr̄e siracusanoꝝ ac pene totꝰ sicilie tyrānidē accepisset. maximarū opū dn̄s: exercituū dux. rector classiū: eq̄tatuū potēs. in fine ꝑpt̄ inopiā pueros Corinthi lr̄as docuit. Hic templa spoliauit. paupes aggrauauit. aliena rapuit: vt idē Ualeriꝰ li. j. de eo ostēdit. Et licz eēt (vt dictū ē) ditissimꝰ: in fine tn̄ pauꝑ fuit factꝰ ꝙ i Corintho factꝰ ē pedagogꝰ puerorū. Rapina em̄ habz malū finē. Un̄ Sen̄. i q̄dā ep̄l'a. Nulli rapina feliciter cessit: nec gaudiū rapti durauit in posteꝝ. Et Hugo de claustro aie sup illo p̄s. Insidiat̄ vt rapiat paupem ꝛc̄. dt. Lachryme paupeꝝ pro vīdicta ad deū ꝯ eos clamāt. Et Eccs. iiij. Uidi calūnias q̄ sub celo gerunt̄: lachrymas innocētiū ꝛ neminē ꝯsolatorē. nec posse resistere eoꝝ violētie: cūctoꝝ auxilio destitutos ꝛc̄. Quot em̄ lachryme paupeꝝ ꝯ tales effundunt̄: q̄si tot aduocati apud deū ꝯ raptores statuunt̄. Et iō in fine lugebūt/ clamabūt/ nec ꝯsolabunt̄. sicut de eis dr̄ Job. xxxv. Propt̄ multitudinē calūniatoꝝ clamabūt ꝛ eiulabūt ꝑpter vi brachij tyrānoꝝ. Ecce q̄nta mala veniunt ex bell'. vicz insontiū p̄datio ꝛ paupeꝝ destructio. Hoc bn̄ ꝯsiderauit diuꝰ Aug. ꝺ q̄ narrat Suetoniꝰ ī li. de duodeci cesaribꝫ. di. Cesar augustꝰ in rebꝫ bellicis strenuissimꝰ: bellū suscipiēdū oīno negauit: nisi cū maior spes emolumēti q̄ꝫ dāni metꝰ ostēderet̄. Ex ꝺ patet fatuitas ꝑpter mortē alicuiꝰ ꝓpinq̄ bellātis. q2 ꝺ nec mortuo nec viuo noscit̄ ad ꝑfectū eē. Uiuꝰ em̄ se depauꝑat: ꝛ mortuū i nullo iuuat. Melius em̄ eēt ꝙ ꝓcessio fieret a mistris dei sup occisuz cū a q̄ bn̄dicta ꝛ cruce: q̄ꝫ a mistris diaboli cū lācea/ vexill'/ ꝛ igne. Et ꝺ dico de bello ꝓuato. secꝰ si ꝺ fieret ad bonū reipu. vt tādē ceteri tuti manerēt ab hmōi homicidio. ¶ Tertiū a bello retrahēs ē dura ꝯsultatio. q2 difficile ē bellātibus ꝯsulere ꝑpter tria. Tū p̄mo ꝑpt̄ arrogātiā ꝑtis vtriusq3. Quelibz em̄ ꝑs nitit̄ victoriā h̄re. Etsi aliq̄ i modico se credit potētiorē altera eē: vix potit per q̄dcūq3 ꝯsiliū ad federa pac̄ īclinari. vt tāgit Juliꝰ celsus p̄bs in li. de bello cesaris. Et habet̄ in vitis p̄hoꝝ. c. ciiij. dicēs. Int̄ duos bellātes ꝺ vnū tp̄s agēdi de pace est. dū vterq3 sibi ꝯfidit ꝛ pares ambo vident̄. i. si vtraq3 pars sīlis ē potētie. ꝛ si vtraq3 p̄sumit siue ꝯfidit ꝺ ꝯsiliāte. tūc pōt ꝯsiliū locū h̄re: al's nō. Un̄ ꝯseq̄nt̄ dt. Si alt̄i paululū fortuna tribuerit. vix vtet̄ ꝯditiōibꝫ pac̄ q̄ supior videt̄. nec eq̄ ꝑte ꝯtētꝰ erit q̄ se oīa habituꝝ sperat. ¶ Scd̄o difficile ꝯsulit̄ bellū ꝑpt̄ duriciā ꝛ obstinationē partiū suas volūtates frāgere nolētiū: sicut fingit Esopꝰ poeta clarissimꝰ de lupo ꝛ vulpe rixā int̄ se habētibꝫ. Lupꝰ vulpi furtū iposuit: vulpis ecōtra lupo diuersa crimia obiecit. tādez ꝯcordare volētes ad simia venerūt. q̄ dixit se eos nō posse ꝯcordare sine leōe. Et cū isti q̄rerēt q̄re: rn̄dit: q2 ambo estis īstabiles ꝛ supbi. s3 si vr̄as volūtates frāgere velletis/ possetis ꝯcordari. Et cū lupꝰ q̄reret quō ꝺ fieri posset: rn̄dit simia. vulpis iurabit ꝙ amodo nō faciat furtū. Et lupꝰ iurabit ꝙ amodo nō q̄rat q̄ nō amisit. Ex ꝺ exēplo habemꝰ ꝙ q̄dā post guerras vellēt ꝯcordare s3 q̄libet suā ꝑuersaz volūtatē vult defendere ꝛ h̄re. nec pn̄t nec volūt supbiā alijs dn̄andi frāgere. Un̄ cōiter subdit duos ꝟsus. Sordibꝫ imbuta

Rapina hz malū finem.

Exēplum

D Difficile ē bellātibꝰ ꝯsulere ꝑpter tria

Exēplū Esopi.

Nō bñ bellorū pi cula spū alia — ti nequūt dimittere sordes. Fallere q̄ didicit fallere sp̄ amat. ¶ Tertio difficile ē bellātib⁹ ꝯsiliū dare q̄ ad salutē anie salubris pnie ꝑter implicatiōem multiplicitat̄ malicie. Nā vnusq̄sq; bellātiū videt̄ oim malorū q̄ i bell' fiūt occasio eē rapinarū/icēdiorū/iniuriarū/homicidiorū/fraudū ꝛ alioꝝ pctōꝝ: vt hꝫ ex tractatu ð alienis pctis: ex his metris. Jussio/cōsiliū/ꝯsensus/palpo/recursus. Participās/mut⁹/nō obstās/nō manifestās. Oēs em̄ illi tenent̄ indifferent̄ insolidū ad restitutionē iniuste ablatoꝝ vel ad restitutionē dānoꝝ: q̄lib3 vic3 insolidū. i. totū qð ablatū est restituere vl' dāna resarcire: dūmō alter h nō fecerit. Sed q̄s ē ille q̄ aio bellandi bellū intrat: ꝛ dat ꝯsiliū vel saltē ꝯsensum offendēdi eos ꝯ̄ q̄s bellat̄: lic3 q̄nq3 innocētes. imo vt in plurimū vt pꝫ sup̄ in scðo mēbro. Ex his g̃ pꝫ q̄ difficile ē bellātib⁹ ꝯsulere. Vñ Gre. in mor. sup̄ illo Job xlj. Corp⁹ ei⁹ q̄si scuta fusilia mēbris coherētia. dr: q̄ mali sūt vniti ꝛ iō incorrigibiles. qꝛ q̄ diuisi corrigi poterāt i iniq̄tate sua vniti ꝑdurāt. Cū em̄ vn⁹ intēdit ꝯcordare: alij q̄ secū sūt i liga siue colligati nolūt h ꝑmittere: iponētes h vel pusillanitati sue. vl' dicētes cū cām iustā hre ꝛ ꝯsil'ia qꝛ cōiter hoies pl⁹ ad discordiā q̄3 ad pacē sūt apti: vt oñdit Plaut⁹ comic⁹. vt dr i vitis phoꝝ. c. ciij. Res nimiū singularis ē hō. parē ferre nō possum⁹: minores despicim⁹: maiorib⁹ īuidem⁹: ab eq̄lib⁹ dissentimus. Hec ibi. ¶ Pat3 igit̄ ex dictis q̄ bellāti difficile ē ꝯsulere: qꝛ q̄si nālīter nō pt cū alijs ꝯcordare. Quāuis em̄ oēs hoies ex vno hoie sint/ad ꝯcordiā hoim isinuādā: tñ ita crudeles ꝯ̄ se sūt hoies: vt dr Aug li. xij. de ciui. di. c. xxij. q̄ nunq̄3 visi sūt leones int̄ se aut dracones int̄ se talia bella hre: q̄lia hoies bella gerūt.

E — ¶ Quarto nos a bello retrahere deb3 frat'na federatio. Oēs em̄ frēs sum⁹: igit̄ sil' a nā pacē hre ðbem⁹. Frat̄ em̄ i scp̄tura dr q̄druplex: vt dr Hiero. ꝯ̄ Heliudiū de ꝑpetua ṽginitate bte virginis. s. nā: gēte: cognatiōe: ꝛ affectu. Natura vt Esau ꝛ Jacob. gēte: vt oēs iudei. Cognatiōe: vt Abraā ꝛ Loth. Affectu q̄ in duo scindit̄. s. in spūale ꝛ cōe. Spūale: sic oēs chriani frēs vocant̄. Cōe: sic oēs hoies: qꝛ ex vno pr̄e sūt: vt s. Hec hiero. ¶ Ex q̄ ꝑmo pꝫ q̄ oēs frēs sum⁹ nature vniōe: vt hꝫ. vj. q. j. ca. Ex merito. qꝛ oēs ꝓcessim⁹ p̄ Adā a deo nr̄o pr̄e: vt etiā ostēdit Boeti⁹. iij. de ꝯso. metro. vj. dicēs. Oē gen⁹ hoim sili surgit ab ortu. Unus em̄ rex par̄ est: vn⁹ q̄ cūcta mistrat. De illa frat̄nitate dr Mat. xxiij. Oēs vos frēs estis. Glo. Ab vno facti sum⁹ ꝛ vni⁹ nāe. Jllð deberet nob motiuū eē cū nullo q̄ntū in nob ē: nec cū gētili nec cū iudeo bellū gerere: nisi p̄ fidei ꝛ honore pr̄is celestis ðfensiōe. Et h videt̄ apl's innuere ad Rom. xij. Quātū ex vob ē cū oib⁹ hoib⁹ pacē hñtes. Scðo fratres sum⁹ chriana religiōe: vt hꝫ. xvj. q. j. Vos āt. vbi dr. Vos āt ex vna mr̄e scā ecclia ꝛ deo pr̄e p̄ sacra gnāti ecclastica ꝛ fide catholica. qꝛ dedit eis ptātē filios dei fieri his q̄ credūt i noie ei⁹. Joā. j. De hac frat̄nitate dr dñs Petro Luc. xxij. Et tu aliq̄n ꝯuersus ꝯfirma frēs tuos. Ex q̄ sequitur q̄ lōge pei⁹ ē bellare ꝯ̄ eos q̄ sūt de eadē fide: ꝛ q̄ vniri eē deberēt vna charitat̄ colligatiōe. Tertio frēs sūt q̄ sūt eiusdē ꝓfessiōis regularis: sicē

Marginal notes: Fr q̄druplex — Nāe vnione omēs sum⁹ frēs

fres vni⁹ ordis: vl' canonici vni⁹ eccl'ie. vt hr. xv. q. vij. Eps. Sicut chr's vocauit aplos suos fres Jo. xx. di. Uade ad fres meos ꝛ dic eis. Jo qd qs fecerit fratri/ chris iputat factu sibi. Mat. xxv. Qd vni ex frib⁹ meis fecistis/ mihi fecistis. Quarto sut fres q sut eiusde cognatois: sic filij Jacob: q dixerut Gen. xlij. Fres sum⁹ ab vno pre generati. ¶ Ex oib⁹ ill' ptz q valde vitare debet hoies bellu int' se cu sint fres. ꝛ magis chriani int' se bellu vitare debet. ꝛ adhuc pl⁹ q sut vni⁹ ꝯgregatois. ꝛ loge amplius q sut vni⁹ cognatois. Sz heu modernis tpib⁹ h modicu curat' q mul'tipliciter fres sum⁹. qr p re leui fres int' se discordat ꝛ bellare cupiut: ꝛ qnqz sese int'ficere qrut. imitatores maledicti Cain Gen. iiij. Tales vtiqz crudeliores sut bestijs ꝛ spetib⁹. Lupi em ꝛ spetes no nocet aialib⁹ sue speciei. ꝛ tn ꝯ se pugnat fres ab eode celesti pre geniti. ex eade mre eccl'ia pducti. ex vno pfessiois vinculo colligati: uno ꝛ sangui e carnali adunati. qd e sup oia detestabile ꝛ bestiale. Hi vtiqz sut maledicti imitatores Cain: q Abel frem suu occidit: ꝛ pm⁹ i orbe bellu mouit. Et h modernis temporib⁹ heu e nimis coe ex pua hoiz cupiditate. Qd chris bn pdixit Marci. xiij. Tradet frat' frem i morte: ꝛ pat' filiu: ꝛ ꝯsurget filij i paretes ꝛc. ¶ Un recitat Aug. li. iij. d ciui. dei. c. xxv. q i bello qda miles mortuu spolias. cu ia nudatu agnouisset frem suu ee: detestas ciuilia bella/ occidit seipm: ibide se germano suo socias. Ex pmissis g ptz qre bella fugere debem⁹ qntu fieri pt. qr oes geniti sum⁹ a deo. Et io int' nos ꝛ cum pre nro deo ꝯcordare dbem⁹. sicut ad h nos hortat' pph a Malach. ij. dices. Nu qd no vn⁹ de⁹ creauit nos: qre igit' vnusqsqz despicit frem suu? Qui igit' pace diligut speali' filij dei vocant': fm illd Mat. v. Bti pacifici qm filij dei vocabunt'. Ecce qnt⁹ honor pace diligetiu. q spealr filij dei vocantur: ꝛ eterni regni heredes ꝯstituunt'. ꝛ io int' btitudines septimu ꝛ vltimu locu tenet. qr i sabbato vere reqei dabit' pax vera sex etatib⁹ trasactis: vt dt glo. Mat. v. ¶ Quinto nos a bello retrahere debz magna ꝯturbatio ꝛ ꝯtinua inquietatio. Na i bellis existetes nunqz sut securi. sp oportet vt incedat armati/ nescietes qn veniat inimici. Dure oportet eos iacere: parce bibere ꝛ comedere: multoties esurire ꝛ sitire: frig⁹ ꝛ aeris intperie sustiere: nocte dieqz grauit' in eqs trotare: grauia sup se ferramenta portare Etsi tantu p diabolo ꝛ gl'ia mdi sustinet: qzmagni meriti apd deu eent atqz martyres reputarent' si hec p deo sustineret. Optz ei bellatores graues sustinere labores: vt ostedit Egidi⁹ li. iij. de regimine pncipu. par. iij. c. iiij. Ubi ponit octo ꝯditioes bellatoꝝ qs in se debet habere: vt patet infra.

Fres eiusde cognationis

Exeplu.

Bellatores nuqz sut securi

¶ Sustinere debent magnitudine poderis que est in armis ne aggressi pereant.

¶ Sufferre ꝯtinuos membroꝝ motus ꝛ labores: vt ex assuefactoe sint parati ad omne incursum inimicoꝝ

¶ Posse tolerare parcitate vict⁹ ꝛ pot⁹: ne guent' cibo ꝛ potu ꝛc.

¶ No dbet curare si male iacet aut stat. ppt' qd rustici vt pate' i ca. se. ad

bella sūt apti. q2 pñt magna pōdera portare ɀ assueti sūt ɔtinue labora-re: ɀ parcitatē cibi nō curare. neq3 sol' ardorē. q̄ assueti sūt aq̄ sitim extin-guere: ɀ pane grosso recreari. nō curāt diu stare. neq3 balnea nō q̄rūt vm-bras. suauiꝰ dormiūt i terra q̄3 nobiles i delicatis lectis. Hec Egidius vbi supra. ca. v. (moriunt.

Bellāti-um octo ɔditiōes

¶ Propter iusticiā ɀ cōe bonū nō debēt appciari corpalē vitā: ɀ sic bñ
¶ Nō debēt horrere sanguis effusionē. nā molles ɀ timidi sūt inutiles
¶ Debēt hēre idustriā ad ꝓtegēdū se: ɀ ad feriēdū alios. qḋ ē valde vtile.
¶ Debēt erubescere turpē fugā: vt sic vere fortes dicant.

Et dt ibidē Egidiꝰ i fine c. q̄rti. ꝙ hec oīa itelligi debēt de bello iusto. qḋ vicꝫ ꝓ defensiōe iusticie ɀ bono reipublice ɀc. ¶ Sexto a bellis retra-here debꝫ belli dubiꝰ euētꝰ. Ualde em̄ dubiꝰ ē euentꝰ belli. ɀ freq̄nt citiꝰ cadit fortis q̄3 debil': sicut exptꝰ miles Dauid innuit. ij. Reg. xj. Uarius inq̄t ē euētus belli: ɀ nūc illū nūc istū ɔsumit gladiꝰ Et q̄ plures occidit ipē vltimate succūbit. Mat. xxvj. Oīs q̄ gladium accipit gladio ꝑibit. Siq̄s em̄ fortis ē/fortior cū vicet: vel eq̄ fortis cū eo cadet: s̄m illḋ Hie re. xlvj. Fortis ipegit i fortē ɀ ambo ceciderūt. Si ē malꝰ: eq̄ malū i bel-lo repiet: q̄ nec sibi parcet q2 vt dr Prouer. xvij. Semꝑ iurgia q̄rit malꝰ Angelꝰ āt crudel' mittet ɔ bellicosuꝫ. ɀ i pñti cū malꝰ ɔ cū dirigit ad vi-cēdū: ɀ i morte vt ducat eū ad ifernū. Propter has cās sapiētes fugiūt bella: ɀ ꝑ prudētiā i suis terris ordināt pacē ɀ ɔcordiā. Uñ Salomon ꝑ suā prudētiā fere. xl. annis regnū suū in pace gubernauit. Demōes autē cū sint litigiosi instigāt ad bella ɀ lites. Uñ dt Aug. li. ij. ḋ ciui. dei. c. xxv ꝙ demōes visi sūt bellare in cāpo/ vt hoīes ad bella suo exēplo reuocarēt q̄ iam ex causa a bello se retraxerāt. Implorēmꝰ ḡ oipotētē deū vt nobis ī tpe piculoso belloꝝ multoꝝ a carne/ a mūdo/ a demōibꝫ succurrat: qtūs ɔ hostes nr̄os bellādo sic pugnemꝰ vt pacē ꝑpetuā ɔseq̄ valeamꝰ Amen

B euētꝰ bel li dubiꝰ ē

¶ De Incendiariis Sermo. LIIII.

Dum supbit impiꝰ incēdit paupꝑ. psal. ix. ¶ In pce-dētibꝫ s̄moibꝫ audistis plura de bell' iustis ɀ iiustis. q̄ req̄rant ad bellū iustū: ɀ vñ oriāt bella iiusta. Ex q̄bꝫ etiā caus bella sūt fugiēda: ɀ signāt iiusta. ꝓ'ter cās tactas i pcedē. ser. Et q2 i bell' sepiꝰ paupes ex malicia ɀ supbia bellātiū ꝑ icēdiū destruūt ɀ dpaupant: s̄m ꝙ dt ꝓ ba i theāte. Dū supbit ipiꝰ icēdit paupꝑ. Jō i pñti ser. cogitaui dicere ḋ icēdiariis. ɀ q̄ntū malū sit icēdiū. Pro gr̄a Aue ma. ¶ Dū sup-bit ipiꝰ incē paupꝑ. vbi ś. ¶ In pñti ser. circa ꝟba theātis Primo vidēs dū ē q̄s sit icēdiariꝰ. an oīs q̄ icēdit domū vl' aliq̄d tale ex q̄ seq̄t nocu-mētū vl' nō oīs. Scḋo ex q̄bꝫ scire possimꝰ ꝙ icēdiū sit tā graue pcm̄. ɀ ꝑ ɔñs ꝙ incēdiarij sūt i tā graui salutis sue piculo ɀc.

A Incēdia riꝰ q̄s dr̄ ꝓprie

¶ Ad pmū ē dicēdū: ꝙ nō oīs q̄ incēdit domū aut aliā rē ex q̄ seq̄t nocu-mētū aut dānū: dr icēdiariꝰ. Sꝫ ille breuit' dr icēdiariꝰ q̄ malo studio/ in iuste/ ꝓ ꝛia auēte/ ex odio vl' vidicta/ incēdit ciuitatē: villā māsionē: do-mū: segetē: aut alias res sil'es aliēas. vl' q̄ ɔsiliū aut auxiliū ad hec ipen-

dit.vt hī.xxiij.q.vlt.c.pessimā.z.xij.q.ij.Cū deuotissimā. Et dixi notant malo studio zc.q2 si a casu vl' negligētia h fierz n̄ iudicat vt icēdiari⁹.Dicit iuste zc.q2 si qs faceret ex mādato illi⁹ q̄ habz idicere iustū bellū in q̄ admissa eēnt incēdia:vt ꝯ ifideles aut reipublice offensores zc.ceter⁊ paribꝫ vt nō offendāt innocētes.tūc tal' nō eēt iudicād⁹ incēdiari⁹.Cetera intelligūt ex p̄missis.Et dr etiā ex odio vl' vīdicta:q2 si ex amore reipublice h fieret adhibit⁊ ceter⁊ circūstātijs ie sse debit⁊ tūc nō diceret incēdiari⁹.

¶ Ad scōm ῥo dū q̄rit Ex q̄bꝫ cauf scire possim⁹ q incēdiū sit tāgraue pctm̄:z p ꝯn̄s incēdiarij sint i tāgraui aiaꝝ suaꝝ pic'lo:Dicēdū ē q octo sūt cāe ꝓpt' q̄s icēdiū cognoscit eē valde ḡue pctm̄:z p ꝯn̄s incēdiarij i magno aiaꝝ suaꝝ z salut⁊ sue piculo:vt pꝫ infra. B grauitas pcti incēdij

Incēdiū ē graue pctm̄:q2 est
- Pctm̄ diabolicū:z incēdiarij diabol' sil'es.
- Pctm̄ pure malicie:z nulli⁹ vtilitatis
- Pctm̄ ꝓximo valde dānosum.
- Pctm̄ ꝓprio actori dānosum z piculosum
- Pctm̄ horribile ꝓpt' generalē maledictionē.
- Pctm̄ multū displicēs deo.
- Pctm̄ cui magna debet pena hic z i futuro.
- Pctm̄ ḡnde ꝓpt' cēsuras eccl'iasticas q̄bꝫ icēdiarij ligāt

¶ Primo igit incēdiū ē graue pctm̄:q2 est pctm̄ diabolicū .Sicut em̄ i inferno demōes hoies z anias p ignē cruciāt:sic faciūt incēdiarij in hoc mōo.Demōes em̄ in inferno insufflāt z parāt ignes gehēnales:vt fm diuinā iusticiā recipiāt in igne tantū de penis q̄ntū hic excesserūt in pctis fm q dr dn̄s p ꝓpham Esaie.liiij. Ego creaui fabꝝ sufflantē i igne prunas:z ꝓferentē vas i opus suū.Fabꝝ.i.diabolū:vt dr Hugo postillator q̄ sicut hic insufflat ad accēdendū ignē pctōꝝ p tentationē:ita z in futuro accēdet ignē tormētoꝝ.Et Job.xlj. Halit⁹ eius prunas ardere facit.

¶ Ex q̄ infert q sicut incēdiarij sunt diabolo sil'es in facto:ita tandē assimilabunt eis in tormēto. Utinā talia ꝯsiderarent incēdiarij/raptores/ paupeꝝ oppressores/bella iniusta gerētes:z ḡnāliter oēs pctōres:fm q scptū est Eccs.xj.Etsi multis annis vixerit hō/z in his oibꝫ letat⁹ fuerit meminisse debz tenebrosi tp̄is z dieꝝ multoꝝ.q̄ cū venerint vanitat⁊ arguent p̄terita. Si em̄ febris interpolata q̄ aliq̄ntulū p̄mittit q̄escere in somno sic affligit:q̄nto magis illa ꝯtinua afflictio inferni sine q̄ete:fm illō Hiere.xvj. Seruietis dijs alienis.q̄ nō dabūt vob req̄em die ac nocte. Et post diē iudicij dānatis nunq̄ꝫ erit reqes in aīa neqꝫ i corpe.punient em̄ in oibꝫ sensibꝫ p q̄s deliquerūt. ¶ Scđo incēdium est pctm̄ pure malicie z nulli⁹ vtilitat⁊.Destruit em̄ substātiā illi⁹ q̄ incēdit:z nihil iuuat illū q̄ incēdit:sed tm̄ ei⁹ malicia ostēdit.Pctm̄ em̄ furti aut rapine aliqd cōmodi tp̄al' affert raptori aut furi:sec⁹ h. Nulli⁹ ēt strēuitat⁊ ē h pctm̄. Mlier em̄ vetula z ifirma h facere possꝫ.Ex q̄ seq̄t q ē pc̄m pure m̄licie:z p ꝯn̄s pctm̄ i sp̄m̄scm̄.qđ neqꝫ hic neqꝫ in futuro remittit. Incēdiū ē pctm̄ i sp̄m̄scm̄. Mat.xij. Et pt' duci ad p̄sūptiōeꝫ vl' obstiationē:int' sex pctā i sp̄m̄scm̄

enumerata. vt ptz s. ser. xlviij. Ille em̄ peccat in spm̄ scm̄ cui malicia p se placz: siue q ex certa malicia peccat: vt patz ibidē Et in. ij. sen. dist. xliij. Incēdiari⁹ aūt nō peccat ex ignorātia qd est pctm̄ in filiū. neqz ex infirmitate: qd est pctm̄ i prem. sed ex ipa mali electiōe siue ex certa malicia: g in spm̄ scm̄. de q lati⁹ sup dixi ser. xlviij. ¶ Ex illo ptz q incēdiarij sūt hoies pessimi z neqssimi: fm illud Eccl. xxiij. Nō nequā i ore carnis sue nō desinet donec incēdat ignem. qz hō nequā i ore carnis nō desinit minari z maledicere: donec suā malā intētionē z locutionē i nocumētū aliorū p incēdiū z mala opa possit ostēdere: z supbiā suā in ope pficere: iuxta thema. Dū supbit impi⁹ incēdit paup. ¶ Tertio incēdiū est pctm̄ pximo valde dānosum. pximos em̄ vt nosipos diligere tenemur Mat. xxij. In nulla aūt re tpalis suba tantū offendit q̄ cū pximi dom⁹ accēcendit. qd ptz ex trib⁹. Prio: qz oia q paup habz in domo freqnt sil' pereunt. Scdo: qz cū paup i incendit dom⁹ sua cū tpali suba freqnter cogit egestate cōpellēte p mūdm vagari: aliena hospitia petere: multas miserias z ɔtēpt⁹ sustinere. Un̄ Eccl. xxix. Melior est vict⁹ paupis sub tegmine asseruz: q̄z epule splēdide in pegre sine domicilio. In domo em̄ aliena nec audet loqui/ nec aliqd fiducialr agere: sed totū qd facit est cū timore: ne displicere incipiat z sic turpit cū licētiare ɔtingat ab hospite. Unde sequit vbi s. Uita nequam hospitādi de domo in domū: z vbi hospitat nō fiducialit aget nec apiet os. Tertio qz paup incēsa z destructa domo difficulē vel nunq̄z ad statū pstinū redit. z filij ei⁹ sepe efficiūt fures: z filie meretrices: nō hntes aliūde vn̄ viuāt. oim taliū pctōz sūt incēdiarij participes: qz oim illoz sūt occasio z causa. ¶ Quarto incēdiū ē peccatū pprio actori dānosum z piculosum. Nō em̄ incēdiari⁹ tm̄ ledit primū: sed multiplici⁹ z freqnter inuoluit z dānificat seipm. Et h ptz ex q̄ctuor. Primo: qz dū incēdit domū alienā/ incēdit suā: etiāsi nō sit illi cōiūcta. patz: qz dom⁹ incēsa rōne emēde z satisfactiōis dr sua z sibi amittit. qz ad restitutionē obligat. Nō em̄ incēdiari⁹ pōt absolui nisi damno resarcito z pstito iuramēto q vlteri⁹ ignē nō apponat: vt hr. xxiij. q. vlt in c. pessimā. Scdo qz incēdiū destruit ppriū bonū. qz dū ponit ignē ad icēdendū alienā domū/ pparat sibi ignē eternū: vt in eo puniat in q peccauit: fm illd Sap. xj. Per q qs peccat p hec z torquet. Et qz igne materiali primū destruxit: ipe igne infernali q parat⁹ est diabolo z angel' ei⁹ Mat. xxv. ppetuas penas sustinebit. Tertio incēdiari⁹ sibiipi dānū facit. dū em̄ apponit ignē p icēdiū/ igne pcti cōburit seipm. Qd oñdit Augus. vt allegat autor sūme vicioz di. Sic putato maliciā eē quō ignē. qz vt dr Michee. vj. Ignis ē in domo impij. q em̄ accēdit ignē i alioz detrimētū rōe videtur: igne ɔsumit pprie pturbatōis z ipatiētie: fm illd Prouer. xxvj. Sic carbōes ad prūas z ligna ad ignē: sic hō iracūd⁹ suscitat rixas. Quarto icēdiari⁹ seipm dānificat: qz a salute eēna se elōgat. ad restitutionē em̄ rez p icēdiū pditaz seipo facto obligat. z h sibi valde difficile extat. Et qz vt sup dixi a pctō absolui neqt. qz nō remittit pctm̄ nisi

restituat ablatū. Et sūt vba Aug. q̄ hn̄t. xiiij. q. vj. Si res. Et ē etiā regu
la iur̄. nisi ipossibilitas restitutōis adesset: tūc sufficit plēa ꝛ efficax vo
lūtas. q̄ tal' ē: ꝙ q̄stati restōnē facere possit i toto aut i pte: ꝙ h̄ i effectu
faciat ꝛ oñdat. s₃ qs ē h̄? ꝛ laudim⁹ eū. ¶ Quito icēdiū ē pctm̄ horri
bile ꝓpt̄ generalē maledictōem. Ita em̄ sūt icēdiarij maledicti: ꝙ n̄ sunt D Incēdiarij maledicunt
digni vt i suis orōnib₉ exaudiāt. pz p illō Esa. j. Cū m̄ltiplicaueritis orō
nes vr̄as nō exau. man⁹ em̄ vr̄e ple. sūt sāg. qꝛ de⁹ sepe orōnes pauper̄ et
maledictōes ꝯ icēdiarios ratificat. Cū ei dom⁹ paupis icēdit: ꝛ ex h̄ fili
os ꝛ filias i aliēa domo lugere ꝯspicit: icēdiario maledicit: ꝛ deū p vidi
cta petit: qd̄ ꝛ sepi⁹ de⁹ facit: s̄m illō Ecci. iiij. Nō relinq̄s q̄rētib₉ tibi re
tro maledicere. i. nō des occasionē paupi p tuā duriciā vt maledicat tibi
Et seq̄r. Maledicētis em̄ tibi i amaritudie aīe exaudief p̄catio illi⁹. ex
audiet āt eū q̄ fec̄ illū. Ecce quō de⁹ maledictiōes paupe𝔯 ꝯ incēdiarios
ratificat: ꝛ orōnē co𝔯 nō repellit s₃ approbat. ¶ Sed d. qs. Quō de⁹ au
dit ꝛ exaudit maledictiōem paupe𝔯: cū maledicere ē pctm̄: deo āt n̄ pla Exaudit ds maledictionē pauperū
cet pctm̄? Ad h̄ r̄ndet Nico. de lyr̄. sup dc̄o vbo. ꝙ maledicere hic nō acci
pit̄ p imp̄catiōe mali culpe: qd̄ sp ē pctm̄. nec p imp̄catiōe mali pene ab
solute. s₃ p imp̄catiōe mali pene illa ꝯditiōe: vt vexatio det intellectū ei
cui imp̄cat̄. vt sic ex sua afflictiōe ad cōpatiēdū alijs moueat̄. talē āt orō
nē exaudit sepi⁹ dñs: s̄m illud Ecci. xxxv. Nō despiciet dñs p̄ces pupilli.
nec viduā si effūdat gemit⁹ loq̄lā. Nōne lachryme vidue d̄scēdūt ad ma
xillā: ꝛ exclamatio ei⁹ sup deducētē eas? A maxilla em̄ descēdūt vsq₃ ad
celū: ꝛ dñs de⁹ vidicabit malū eis illatū. Sic saluator oñdit cū de iniq̄
iudice d̄r Lu. xviij. De⁹ n̄ faciet vidictā electo𝔯 suo𝔯 clamātiū ad se die
ac nocte? q. di. vti. p. Nō igit̄ icēdiarij orātes exaudiūt̄: qn lachrymis il
lo𝔯 q̄s dānificauer̄t p̄pediūt̄. sic oñdit Aug. sup illo ps̄. Auribus pcipe la
chrymas meas. Ferueti⁹ ei orāt paupes lesi q̄₃ icēdiarij. ꝛ dñs libēt illos
audit. qꝛ qc̄qd paupib₉ fit/ sibi fc̄m eē r̄putat: s̄m illō Mat. xxv. Qd̄ vni
ex minimis me. fe. mi. fe. Ex his ifert̄ ꝙ icēdiariū merito retrahere d₃ a tali
pctō maledictio gñal'. qꝛ iuste a deo ꝛ oi creatura maledicit̄: q̄ sine cā ex
malicia paupi domū icēdere ꝯsueuit. ꝛ ex supbia vt se i alio vlciscat̄ pau
pi dānū iferre conat̄: iux̄ t hēa Dū supbit ip̄i⁹ icē. pau. Est em̄ h̄ vnū pc̄m
d̄ q̄ttuor pctis clamātib₉ ad deū p vidicta: vic₃ vox opp̄sso𝔯: vt patebit i
seq̄ntib₉. ¶ Sexto icēdiū ē pctm̄ valde displicēs deo. Qui em̄ domū
paupis iiuste icēdit: deū sūme offendit. qd̄ pz ex h̄: qꝛ i ei⁹ ꝯrio siue oppo
sito de⁹ sūme delectat̄ ꝛ gaudet. Placꝫ em̄ deo valde hospitalitas. imo E Incēdiū displicet deo.
intātū ꝙ de⁹ ꝛ angeli sui dignant̄ itrare domū hospital' hois. vt pꝫ de
Abrahā ꝛ Loth: q̄ angelos hospitio receperūt. Gen̄. xviij. ꝛ. xix. Et h̄ tāgit
ap̄ls ad Heb. vl. dicēs. Hospitalitē nolite obliuisci. p hāc q̄dam placue
rūt deo/ angelis hospitio receptis. imo aliq̄ meruerūt in ppria p̄sona re
cipe chr̄m dñm. Sicut refert Grego. in q̄dam homel'. sup euāgelia de q̄
dam patrefamilias. Et in legēda sua dicit̄: ꝙ ipemet fuerit ille qui val
de hospitalis fuit. ꝛ quadam die dum peregrinos suscepisset: ꝛ aquam

manib9 coꝝ daret: vn9 int' eos fuit/in cui9 manib9 dū aquā fundere vel let disparuit. Cūq3 h miraret' apd se: eadē nocte p visionē dixit ei dn̄s. Ce teris dieb9 i mēbris meis/hesterna die meipm̄ recepisti. Si igit' hospita litas tantū deo placet: indubie destructio hospitioꝝ p incēdiū sūme sibi displicet. ꝛ maxie illoꝝ q̄ꝝ ianue sūt apte i aduētu paupeꝝ ꝛ pegrinoꝝ q̄ sūt q̄si sanctuariū suū. De talib9 dici pōt illd ps. Incēderūt sanctuari

Exēpluȝ um tuū: ꝛ polluerūt tabnaculū nois tui. ¶ Hoc etiā poete i suis figmē tis conati sūt oñdere. Nā vt dt Ouid. i metamor. Jupit' ꝛ Mercurius cū i humana forma terrā lustrarēt ꝛ hospitiū peterēt. nec aliquē q̄ eos i q̄dā villa hospitio reciperet inuenerūt. villā exiuerūt: ꝛ domū stramib9 co optā in q̄ Palemon ꝛ Barith senes ꝛ vetuli morabant' repperetūt. qui eos iuxta suā paupertatē dulcit' receperūt: ꝛ mensa posita eos pauerūt. Et sequit' ibidē: q dij hoies ihumanos ꝛ crudeles q̄ eos recipe noluerūt cū tota villa subuerterūt ꝛ sūmerserūt. domū ꝓo paupeꝝ i tēplū ꝯsecraue rūt: ꝛ eos ibidē sacerdotes fecerūt. Idē p3 de Abraā ꝛ Loth vbi s. Na3 vt dr Gen̄. xix. Loth recep⁊ duob9 angel' i specie pegrinoꝝ hospitio: ꝓpt' ho spitalitatē hmōi fuit liberat9. ꝛ ꝓpter inhumanitatē ꝛ crudelitatē to tius ꝓp'us sodomoꝝ fuit sūmersus. Si igit' scti angeli ex p̄cepto dn̄i ita inhospitalitatē execrant'/q res ꝛ hospites destruūt: q̄ntū crudelitat⁊ ex equunt' in icēdiarios: q̄ nō solū hospitio hoies nō recipiūt: q̄nimo pau peꝝ ꝛ alioꝝ hospitia ex certa malicia destruūt. ꝛ ne alios hospitare pos sint impediūt. nec de illo malo q p se nō recipiūt ꝯtēti sunt/ꝓculdubio grauissime puniēdi ꝛ exterminādi erūt: sicut infra patebit.

F ¶ Septimo incēdiū ē pctm̄ cui debet' magna pena hic ꝛ i futuro. Und

Pēa icē diarioꝝ q̄ sit ꝑm leges hūanas hic pena incēdiarioꝝ q̄ saltē maliciose res alienas icē dūt: ē vt igne crement'/aut capite puniant'. nec hab3 icēdiari9 absolui ni si dāno restituto. p̄stito etiā iuramēto q ignē vlteri9 nō ponat aut poni faciat. Sepe etiā icēdiarij hic mala morte moriunt'. Exēplū habem9 d fi lijs Effraim: q̄ Jepte incēdiū minati fuerūt lic3 nō fecerit. vno bello ab eo cū suis de eis. xlij. milia occisi fuerūt Judicū. xij. Itē Sāson q2 sege tes philistinoꝝ succēdit: postmodū ab eis capt9/excecat9 fuit. ꝛ a seipo i teremp9. Judicū. xv. ꝛ. xvj. Lic3 apl's cū ponat i Catalago sctoꝝ. ad He breos. xj. Itē Absalō q̄ fecit segetes Joab succēdi: postea eq̄tās quercui inhesit. ꝛ ibi suspēsus: trib9 lāceis trāsfix9 vitā finiuit. sicut p3. ij. Reg. xiiij. ꝛ. xviij. capl'is. Sic ꝛ futura pena incēdiarioꝝ erit g̃uissima. qd pa tet ex illo Mat. xxv. Ite maledicti i ignē eter. Hospes erā ꝛ nō collegi stis me. Si g̃ dn̄s punitur9 ē igne eterno eos q̄ in ꝓprio hospitio nō rece perūt paupes ꝛ pegrinos. q̄lirer illos puniet/q̄ hospitiū dn̄i in q̄ ipi ni hil iuris habuerūt cōbusserūt. quotiēs em̄ paupes hospitati fuissent in domo quā ipi cōbusserūt: totiēs dn̄o suū hospitiū abstulerūt. Merito g̃ in p̄senti ꝛ in futuro cremād9 est incēdiari9 cū ipe alios cremet. q2 per q̄ qs peccat p hec ꝛ torquet' Sap̄. xj. Et nō est lex equior vlla q̄ꝫ necis ar

G tifices arte pire sua. ¶ Ex his g̃ pat3 grauitas hui9 pcti ꝓpter penā hic ꝛ

in futuro sibi debitā acerbissimā. Propterea gētiles multū horruerunt Gētiles
incendiū: ita φ etiā inimicos nō incēderūt: nec amicis de incēdio pepce horruerūt
rūt. Jnimicis p incēdiū nocere inhonestū modū vindicte estimātes: vt incēdiū.
narrat Ualeri⁹ maxim⁹ de athenien̄. ꝛ Tulli⁹ li. iij. de officijs. Et habet̄
ī vitis phoꝝ c. de Aristide. qui claruit athenis tpe regis psarū. De q̄ dic̄ Exēplū
Tulli⁹ vbi s. φ Themistodes pbs post victoriā belli qd̄ habuit cū psis/
dixit atheniēsibꝫ se habere ꝯsiliū reipublice salutare: petiuitq̄ꝫ vt ꝑpl'us
aliquē eligeret cui cōicaret secretū suū ꝯsiliū. ꝛ dat⁹ est ei Aristides. Cui
dixit Themistodes: classem lacedemonioꝝ clam incēdi posse: q̄ facto re/
digerent̄ ad paupꝑtatē. Quod ꝯsiliū Aristides cū audisset: venit ad con
cionē athenien̄. dicēs ꝑutile esse ꝯsiliū qd̄ Themistodes offerret: sed mi/
nime honestū. Jtaq̄ꝫ atheniēses qd̄ nō honestū eēt/ illud neq̄ꝫ vtile q̄dēꝫ
putauerūt. Ecce patꝫ φ atheniēses nobiles voluerūt potius contra se
habere fortitudinē: q̄ꝫ φ frangere possent inimicoꝝ potentiā p incendiū
occultū ꝛ ꝑditoriū. Jmo tantū gētiles odio habuerūt incēdia/ φ nec a/ Exēplū
micis de qbꝫ p somnia intellexerūt φ essent futuri incēdiarij parcere vo
luerūt: etiā incēdio nondū pacto. Sicut narrat̄ in historia troiana. ꝛ tā
git Ouid. xij. metamor. φ Hecuba Thesei filia: ꝛ vxor Priami regis
grecoꝝ: cū esset pregnās/ visum ē ei p somniū φ facem igneā pariebat: q̄
vrbs incēdi incipiebat. Et cū Priamo narrasset marito suo: itellexit pu
erū q̄ nasceret̄ esse causam futurā destructiōis troie p incendiū. Et iō vt
h̄ ꝑcaueret ꝓpriū pueꝝ genitū fecit necare. Mater aūt furtim misit cuꝫ
cuidā pastori ad alendū: ꝛ dixit se illū interfecisse. q̄ adoleuit. post mul/
ta/ causa destructiōis troie fuit. Ecce φ pat̄ ꝓpriū filiū maluit interfice/
re/ q̄ꝫ ipm viuere ꝛ eē causam incēdij ciuitatis troiane ꝛ inhabitantiuꝫ
Paruus eñ ignis magnū dānū p incēdiū facit: ſm illō Jaco. iij. Quā/
tus ignis q̄ꝫ magnā siluā incēdit. Jgit̄ dū h̄ ꝑcipit̄/ tēpestiue extingui de
bet. ❡ Octauo incēdiū merito est detestabile ꝓpter cēsuras eccl'iasti/ N
cas. Uñ sicut habet̄. xxiij. q. vlti. in c. Siqs mēbroꝝ. ꝛ c. pessima. Jncen/
diarij locoꝝ nō sacroꝝ cū mādantibꝫ/ ꝯsulētibꝫ ꝛ fauētibꝫ sūt excōicādi
Et postq̄ꝫ fuerit denūciati absoluūt̄ a solo papa. de sen. excō. tua. Jncēdi
arij aūt eccl'iaꝝ vel locoꝝ religiosoꝝ/ cimiterij vel spacij ꝑuilegiati ī cir/
cūitu eccl'ie est excōicat⁹ ipo iure. Et anteq̄ꝫ ēdenunciat⁹ pōt ab epō ab/
solui: nisi papa specialiter sibi absolutiōem reseruasset: vt nūc in bulla
Jouis scē. sed post denūciatiōem regulariter a solo papa sūt absoluen/
di. vt habet̄ extra de raptoribꝫ. in c. Jn lr̄is. ꝛ de sen. excōi. c. tua. ꝛ c. conq̄
sti. Simile videt̄ de fractoribꝫ eccl'iaꝝ: vt ptꝫ in ꝑdicto c. cōquesti. q' ipo
facto sunt excōicati. vt s. Jlli aūt q̄ nō frangūt eccl'ias/ altaria/ aut ali/
quid ex parte eccl'ie. sed solū bona ipsarū diripiūt: saltē nō consecrata/ nō
sunt ipo facto excōicati de iure cōmuni. sed excōicandi aut sacrilegi iu/
dicant̄. extra de foro cōpe. in c. cōquest⁹. vbi dicit̄: φ si etiā arcam plenam
depositoꝝ frangit ꝛ asportat: nō incidit in illā sentētiā in quā effracto/
res ecclesiaꝝ: quia nō frangit nec incēdit eccl'iam sed ī eccl'ia. ❡ De ob/

lationib⁹ ꝓ̄o ꝺ altari recepe; : dr ꝙ tales sūt excōicandi: vt hr̄. x. q. j. sctóꝝ
ꝛ ca. se. ꝛ. c. q2 sacerdos. Est tñ veꝝ ꝙ ibidē in c. hanc ꝯsuetudinē. satis ex
p̄sse vr̄ ꝯtineri ꝙ clr̄es sint excōicati: vbi dr Damas⁹ p̄pa. Si qs ꝟo ꝯtra
hāc regulā nr̄am ꝛ ꝯ̄ reglā̄m sctóꝝ. cccxxiij. patrū. q in niceno ꝯcilio hoc
ꝯstituerūt temerari⁹ p̄sūptor fuerit. ꝛ oblatióes vlteri⁹ de sacris ecclesijs
auferre molit⁹ fuerit: sub anathematis vinclo sit colligat⁹ ꝛ ꝯdēnat⁹. et
rn̄derūt oēs. fiat fiat. Et ꝺ ecclesijs icastellatis ibidē i c. sctóꝝ. p̄pa calixt⁹
ꝓhibet sub anathēate ne icastellent̄. Si āt eccl'ie essent incastellate ꝑ in
imicos q inde iiusta bella agerēt. tūc q ꝓ republica eccl'iaꝝ ꝺstruerēt vin
cendo iimicos: n̄ essent ligati h̄ vinclo: ſꝫ tñ iuste icastellātes obligant̄
eccl'ie de dāno: q2. xvj. q. vj. in c. si ep̄m. dr ꝙ delictū ꝑsone nō redūdat in
dānū eccl'ie. Ex q etiā seq̄t̄. ꝙ q eccl'ias ꝛ mōasteria demoliunt̄ timore ho
stiū ne ꝑ illa noceāt: ꝛ faciūt hec sine licētia supioris obligant̄ eccl'ie ꝺ dā
nis. Et forte icidūt in snīaꝫ: nisi esset tl'is timor q caderet i ꝯstātē viꝝ. vel
J sub esset euidēs vtilitas ꝛ vrgēs necitas seu rōnalis cā. Et tūc ēt h̄ fieri
dꝫ licētia supioris si cōmode adiri pōt. ¶ Ex p̄missis patꝫ: ꝙ valde viles
hoies sīt q auctate ꝓpria sine auctate p̄ncipis/spōte sibi sumūt occasiōꝫ ꝯ̄
paupes. alicui⁹ dn̄i eos ꝑ incendiū ꝛ rapinā deuastando: cū dn̄m ꝑ se nō
p̄nt offendere. Tales eñ sūt viliores diabolo: q nō incēdūt nisi eos q de
meruere. Stolidū eñ valde ꝛ obstinati cordis ē ꝓximū offendere: q cū
nūq̄ꝫ offendit. Digne igit̄ ꝯ̄ tales leges ꝛ canones. imo oēs hoies rōe vtē
tes dn̄t isurgere: ꝛ tm̄ malū elimiare. Sicut ꝺ his late tractat Raymū.
in sūma sua li. ij. ibi vide ꝑ ml'tas leges de incendio. Et. xxiij. q. vlt̄. in c.
si qs mēbroꝝ. hr̄ de illis q incendūt alia loca nō sacra: ꝙ dn̄t ꝑ tres an
nos penitere ꝑegrinari vltra mare. ꝛ dāna q intulerūt restituere ꝛ illud
vlteri⁹ nō facere iurare. Et ꝙ si hic nō penituerūt i igne etn̄o penā cū in
fernali incēdiario: vicꝫ diabolo habebūt. Roge⁹ g̃ deū vt sua miscdia ꝛc̄

¶ De peccato homicidij. Ser. LV.

Non occides Exo. xx. In p̄cedēti sermōe plura audi
stis de incēdiarijs: q dicant̄ incēdiarij. Et quō incendiū sit val
de graue, ꝛ detestabile pctm̄ ꝓpt̄. viij. causas ꝑ totū sermonem
enarratas. Sed q2 ex ira/odio/ꝛ inuidia. Et signant̄ ex guer
ra siue litib⁹ multa fiūt homicidia. Jō in p̄nti smōe cogitaui dicere de
pctó homicidij qd lege diuina ꝓhibitū est in verbis thematis. Pro gr̄a
¶ De homicidio pl'a dixi i smonib⁹ (Aue maria. ¶ Non occides.
de p̄ceptis diuinis circa h̄ p̄ceptū n̄ occides. vbi dixi ꝙ. xv. modis qs dici
p̄t hōicida. Et quō ira ē vna p̄ncipal' cā hōicidij. Quō ēt hōicidiū sp̄uale
cōmittat̄ septē modis. In p̄nti ser. tñ p̄ncipal'r cogitaui dicere: ea q sīt ad
detestatiōeꝫ hōicidij corpal'. ꝓpt̄ q̄qlibꝫ hō merito dꝫ t̄reri ꝛ fugere h̄ tri
bile pctm̄ hōicidij. ¶ Est igit̄ aduītedū ꝙ ml'ta sīt q dn̄t hoieꝫ merito r̄tra
here ab homicidio: ſꝫ q̄ntū ad p̄ns sufficit decem sūt ꝓpter que q̄libet ho
B mo nō solū pctm̄ homicidij in opē: sed ꝛ in voluntate debꝫ detestari

Naturalis ꝓpago — Primo ab hōicidio dēt hoiem re
Dei imago — trahere nāl' ꝓpago. Est ei ꝯ̄. nāꝫ sic

Ab homicidio dñe homine retrahere
Hũana ratio
Dei ꝓuocatio
Penaꝝ mltitudo
Chara chri mercatio
Angelica ꝑturbatio
Demonũ imitatio
Mira culpe ꝑditio
A dei seruitio exclusio

ue nãlẽ ꝓpagieꝫ: vt hõ hoieꝫ occidat: qꝛ oẽ aĩal diligit sibi sĩl'e Ecclĩ xiij. Hic ẽ ꝙ anialia eiusdẽ spẽi ꝛ nãe se iuicẽ diligũt. sicut declarat Arſ. j. Retho. ꝛ. viij. Eth. Cũ igiꝭ nãl'r equ⁹ equũ/lup⁹ lupũ/canis canẽ ꝛc. diligat. cõtra nãm vĩ eẽ ꝙ hõ hoiem occidat. Itẽ iuo nãle dictat hoĩ mortẽ nõ iferre. Cũ ei qs mortẽ sup oia odiat. eo ꝙ sit sup oia ṫribilia magꝭ ṫribil'. iij. Ethi. seqꝭ ꝙ ex nãli iure hõ edoceꝭ ꝙ alteꝝ ñ occidat. Uñ ius nãle dic: qd tibi nõ vis fieri alṫi ne feceꝭ. Tob. iiij. Et saluator Mat. vij. Quecũqꝫ vultꝭ vt faciãt vob hoĩes hec eadẽ facite ill'. Et ecõuerso Et hĩ ẽt ĩ decreto dis. j. c. j. ¶ Scdꝫ retrahẽs ab hõicidio ẽ dei imago. hõ eñi ẽ imago dei. ad imaginẽ ei dei fact⁹ ẽ hõ Geñ. j. Nõ aũt ñ solũ fm mentẽ est dei imago: sꝫ ẽt fm carnẽ: qꝛ sicut de⁹ est ṗncipiũ oim. ita ṗm⁹ hõ oim alioꝝ ẽ ṗncipiũ ꝑ ꝓpagatiõeꝫ. i. ꝑ originẽ siue originatõꝫ eo ꝙ oẽs alij hoies ab adã sꝭ: vt hĩ. xxxiij. q. vl. Hec imago. Si igiꝭ imagies scõꝝ lignee vl' lapidee: aut coloribꝫ depicte ĩ pariete: ñ sꝭ ꝯtẽnẽde sed venerãde. ꝺ ꝯse. di. iij. venerabiles. Si ẽt imagies ꝛ arma ṗncipũ: ac statue fm leges honoraꝭ: ꝛ ad se ꝯfugiẽtibꝫ ṗstãt emũitatꝭ ṗuilegiũ: ꝛ sꝭ cõfugiẽtibꝫ asil⁹. ml'tomagꝭ venerãda ẽ imago dei ĩ hoĩe ꝛ diligẽda q̃ꝫ cuiuscũqꝫ ṗncipis ĩ re lignea aut lapidea. de q̃ꝫto de⁹ ẽ dignior. ꝛ imago ꝺi imagine ṗncipũ expssior. q igiꝭ ꝑ hõicidiũ ꝺi imaginẽ dirimit ꝛ ꝺstruit vtriqꝫ crimẽ lese maiestatꝭ icurrit: ꝛ sũmo artifici atqꝫ opifici ꝺo maxiaꝫ ꝯtũeliã fac. Si ei pictor vl' ali⁹ opifex ñ patiꝭ ꝙ suo opi vl' ꝑuo ꝟbo ꝺtrahaꝭ taceo ꝙ corrũpaꝭ. qd factur⁹ ẽ oipotẽs c⁹ ꝑfecta sꝭ opa. illi q ꝑ hõicidiũ nõ tm̃ suã imagieꝫ viciat: sꝫ dãnat: corrũpit: ꝛ ãnullat. ¶ Tertiũ retrahẽs ab hõicidio ẽ hũana rõ ꝯ bestialitatẽ. Dictat eñi rõ: ꝙ frẽꝫ null⁹ dꝫ ledere: nec dei filio iiuriã facere. sꝫ oẽs hoies sꝭ frẽs ꝛ maxie chriãi. igꝭ ꝯ rõnẽ ẽ vnũ ab alṫo occidi: qd frẽs ioseph attẽdẽrt di. qd nob ꝓderit si occideri⁹ frẽꝫ nrꝫ ꝛ celaueri⁹ sanguieꝫ ipi⁹ Geñ. xxxvij. ꝛ. j. Joã. iij. dr: ꝙ oẽs filij ꝺi sum⁹. Quõ igiꝭ añ ꝯspcm̃ ꝺi stabit q frẽꝫ suũ iṫficit ꝛ filiũ ꝺi occidit. Etiã rõ moral' ꝺmẽ strat fugiẽdũ hõicidiũ: qꝛ hõicidiũ mox noia tũ malũ ĩportat sic ꝛ furtũ ꝛ adulteriũ. ¶ Ex q̃ pꝫ: ꝙ ꝯ rõnẽ ꝛ ꝑ ꝯño q̃dã bestialitas siue irrõnabilitas ẽ: ꝙ hõ hoieꝫ occidit. imo ñ simplex sed maxia bestialitas. cũ ꝯ vna bestia alṫi ei⁹dẽ spẽi ñ fac. q ei ex furia sanguieꝫ alioꝝ ꝯsueuit fũdere ꝛ crudelitatẽ exercere. nũqd ñ bestia ꝛ leo imitꝭ ꝛ rugiẽs vĩ eẽ: vt oñdit Boe. iiij. de ꝯso. ꝓsa. iij. di. q ira itpãs fremit leonis aim gestare crediꭞ. imo peior ẽ bestia: q ñ iṫficit bestiã ꝺ sua specie Q̃ aũt mal⁹ hõ peior sit bestia. oñdit Arſ. vij. Eth. c. ix. d. milies pl'a mala fac mal⁹ hõ q̃ꝫ bestia mala: qꝛ bestie crudeles sꝭ ĩ aliã spẽꝫ: hõ ĩ ꝓpam. Bestie faciũt crudelitates ex isticu nãe: aut ex fame: hõ ex certa malicia ꝛ ṗuitate. Et iõ ꝺ libꝫ dr Baruch. vj. Bestie meliores sꝭ ill'. ¶ Quar

B

cū retrahēs ab homicidio ē dei ꝓuocatio. De⁹ em̄ ꝑ homicidiū maxime ad iracundiā ꝓuocaṫ ⁊ vindictā

		Ei⁹ imago defoꝛmaṫ	¶ Pꝛio in hōicidio
		Suū tēplū violaṫ	de⁹ ꝓuocaṫ: qꝛ eius
deformatio imaginis dei	De⁹ i homicidio ꝓuocaṫ: qꝛ	Sibi ꝯiunctū ihonoraṫ	imago ꝺformaṫ quā
		Suū ius ab alio vsurpaṫ	optie plasmauit: qꝛ
		Ab oib⁹ vt vlciscaṫ iclamaṫ	vidit de⁹ cūcta q̄ fec

⁊ erāt valde bona Gen̄.j. Qð ⁊ maxie apparet in hūana nā. in q̄ vt i mi noꝛi mōo tota mōi machina repn̄taṫ. Et iō in euāgelio Marci. vlt. voca ṫ oīs creatura. ex q̄ seq̄ṫ. ꝙ q̄ hanc creaturā ꝑ homicidiū ānullat deum sūmū opificē valde ꝓuocat. ¶ Scōo qꝛ ei⁹ tēplū violaṫ. Tēplū em̄ dei ē hō: vt inuit apl's. j. Coꝛ. iij. di. Templū dei scm̄ ē qð estis vos. Et Au gu. x. de ciui. dei. c. iiij. dr. Nōne oēs ⁊ singuli sum⁹ tēplū dei. Altare h⁹ templi ē coꝛ spēalit' a spū scō ꝯsecratū q̄ dic. ꝓuerb. xxiij. Fili pꝛebe mihi coꝛ tuū. a tota trinitate ihabitatū: dicēte dn̄o de h tēplo Joā. xiiij. Ad eū veniem⁹ ⁊ māsionē apud eū faciem⁹. Jlle igiṫ q̄ hoiem occidit: tēplū dei destruit. toti trinitati ꝯtūeliā facit. Et iō illum de⁹ finalit' disperdet. vt on̄dit apl's. j. Coꝛ. iij. di. Si q̄s tēplū dei violauerit disperdet illum de⁹ ¶ Tertio qꝛ in sibi ꝯiūcto inhonoraṫ. Miro em̄ mō deberet nā hūana in hoie venerari: quā de⁹ ad se assūpsit i vnitatē suppositi. ⁊ ꝑ h sup oēm creatū voluit exaltari. Si em̄ mł'ier q̄ nubit regi: ꝓpt' h ab oib⁹ q̄ i regno sūt honoraṫ. q̄ntū deferend⁹ ē honoꝛ ei cui⁹ nā nuptialit' ꝯiūcta ē sūmo regi fm scōs. Vn̄ ꝑ honoꝛiū sup Can̄. li. j. dr in pncipio. Si tāta reuerē tia exhibeṫ cruci. q̄ ꝑ modicū temp⁹ ꝯiūcta fuit coꝛpi cħi. q̄nta reuerē tia exhibēda ē hūane nāe. q̄ insepabilit' adheret diuine. Qui igiṫ violentā manū in eā iniicit: mł'tū dei honoꝛē offendit. ¶ Quarto qꝛ ius suū ab alio vsurpaṫ. Jpsi⁹ em̄ soli⁹ dei ē viuificare ⁊ occidere: ipō dicente. Ego

homicidasibi ꝓpi vsurpat ius dei

occidā ⁊ ego viuere faciā Deuṫ. xxxij. Et igiṫ q̄ occidit deo qð sibi ꝓpꝛie ꝯuenit: ius suū sibi surripit. ⁊ sic deo maxiā iniuriā fac: fm modū loq̄n di Anſ. in li. de silītu. Et h Arſ. attendit. q̄ in secret' secretoꝝ ad Alexan drū eū āmonēdo: ne ad effusionē hūani sanguinis ꝓn⁹ sit hanc rōnē po nit di. O alexāder monui te freq̄nt' ⁊ adhuc moneo: ꝙ tu meā custodias doctrinā. quā si ſuaueris tuū ꝓpositū ꝯseq̄ris ⁊ regnū tuū durabile per manebit. vbiq; parce sanguinē hūani gn̄is fundere. qm̄ h soli deo ꝯuēit q̄ nouit occulta coꝛdiū ⁊ hoim secreta. Noli igiṫ tibi assūere diuinū offi ciū. qꝛ nō ē tibi datū scire arcana dei. caue igiṫ q̄ntū potes effusionē san guis hūani. ¶ Quinto qꝛ ab oib⁹ iclamaṫ vt vlciscaṫ. Nam cū hō iiuste

homicidiū pctm̄ est clamitās in celum

ab alio occidiṫ: sanguis ad deū clamare legiṫ: ⁊ tota vtus celestis ꝯ ho micidā vltionē pcaṫ. Mox em̄ vt sanguis fuit effus⁹ ad diuinā maiesta tē clamat. vt pꝫ Gen̄. iiij. dicēte dn̄o cain pmo homicide. Quid fecisti? vox sanguinis fris tui abel clamat ad me ꝺ terra. vbi magnitudo sceleris attendiṫ ex effectu clamoꝛis. Pꝛo quo est notād ū: ꝙ q̄ttuoꝛ sunt pctā q̄ ad deum clamare solēt ꝑ vindicta. viꝫ

Quattuor p. clamãtia ad deũ p vĩdicta { Oppressio pauperũ / Viciũ sodomiticũ / Fraudatio mercenarioꝝ / Homicidium

¶ Primo clamat ad deum p vindicta oppssio pauperꝝ: fm illud Exo. ij. filij israel ppt opa vociferati sũt: ascẽditq3 clamor eoꝝ ad dñz ab opib9. Et Exo. iij. dñs ait. Clamor filioꝝ isrl' vẽit ad me: vidiq3 afflictionẽ eoꝝ q̃ ab egyptijs opprimunt. Ex q̃ pz q̃ cũ paup iiuste opprimit: clãor ei9 ad deũ attollit. Tal' ẽ clãor viduaꝝ: orphãoꝝ z ei3 paupm iiuste oppssoꝝ. Et merito clamãt: q2 oppssio pauperꝝ rputat q̃si homicidiũ: q: paupib9 q̃si vita aufert dũ sic opprimũt fm illõ Ecci. xxxiiij. Panis egẽtiũ vita pauperꝝ: q̃ defraudat illũ hõ sanguinis ẽ. Et Ecci. xxxv. dz. Nõ despiciet dñs pces pupilli. nec viduã si effundat loq̃lã gemit9. Nõne lachrymẽ vidue ad maxillas descẽdũt: sez de ocul': z exclamatio ei9 sup ducentẽ eas. a maxilla eñi ascẽdũt vsq3 ad celũ: z dñs exauditor nõ delectabit i ill'. Ve ğ ill' q̃ viduas: pupillos z generalit' paupes opprimũt: z eas ab isidijs alioꝝ nõ defẽdũt. De q̃b9 bene dz Esa. j. Principes tui ifideles socij furũ / oẽs diligũt munera / sequũt retributiões / pupillo nõ iudicãt / cã vidue nõ igredit ad eos. Et seq̃t ppt h̃ ait dñs. Heu ego ɔsolabor sup hostib9 meis: z vidicabor d̃ iimicis meis. Utinã hec attẽderẽt pncipes z dñi tre: z eoꝝ officiales z iudices: q̃ p̃ sũt ppl'is. quõ p tralib9 molestijs etnis icẽdijs cruciabunt. Vñ Esa. xlvij. cuilib3 taliũ dz dñs. Irat9 sũ sup ppl'z meũ: z iõ dedi eos i manu tua: tu ãt nõ fecisti i eis miscdia3. s3 magis aggrauasti iugũ tuũ sup eos. Et p9 pl'a seq̃t. Ueniet sup te malũ z nescies ortũ ei9: z irruet sup te calamitas quã ñ poteris expiare. ¶ Hui9 exm̃ hẽm9 de q̃dã comite: q̃ fuit maxim9 oppssor pauperꝝ z amator vane gl'ie: q̃ volens q̃dã die facere magnũ cõuiuiũ: a paupib9 sibi subiectis magnã pecuniã exegit. Cũ aũt eadẽ nocte in stratu suo dormiret: camerari9 ei9 añ ianuã iacẽs rapt9 ẽ in spũ ante thronũ: vbi ɔstant accusabat dñs ei9 de oib9 q̃ gesserat in vita sua. p q̃b9 ẽt statim recepit sniã3 etne dãnatiõis. Et duct9 p demonẽ q̃ sibi dputat9 fuerat añ luciferꝝ: dixit ei. Ecce adduxi tibi comitẽ illũ vt reddas ei p̃ciu3 p fidõli fuitõ q̃ tibi fuuuit. tẽ lucifer iussit illi p̄pari balneũ ifernale: p9 balneũ posit9 i lectũ plenũ bufonib9 z serpẽtib9: postea dat9 ẽ sibi pot9 pice z sulphure plen9. rãdẽ p modul' musicis z melodijs i seculo auditis: surrexerũt duo demões cũ tubis igneis z ignẽ i eũ sufflauerũt: vt de ore ei9: ocul' / aurib9 / z narib9 flãme ignee exirẽt. Tandẽ lucifer illi cemiti dixit. Nũc canta mihi cãticũ sic solebas i mũdo letari. Cui ille. Quid cantabo nisi q̃ maledicta sit dies in q̃ nat9 sũ. Cui lucifer: canta meli9: z ille: maledicta sit mr̃ q̃ me genuit. Cui iterꝝ lucifer: canta adhuc melius: tũc ille clamauit. Maledict9 sit de9 q̃ me creauit z i mũdo nasci pmisit tũc dixit lucifer. h̃ ẽ qõ mihi sũme placet. Postea iubẽte lucifero duct9 est ad puteum pfundissimũ z int9 piect9: ex q̃ fact9 ẽ tant9 son9 z strepit9 ac si tot9 mũd9 caderet. ad hunc strepitũ euigilãs camerari9 cucurrit stati ad lectũ dñi sui: z mortuũ eũ iuenit. Et hec oĩa q̃ viderat narrauit. et seculu3

Oppssio pauperũ homicidiũ reputat

Exẽplũ

reliquēs intrauit ordinē cisterciē. ꝛ i bonis opibꝫ vitā suā finiuit. Mlta silīa oñsa sᷓ circa initiū ordis cisterciē. qn maior viguit ordis deuotio
E Et hec deꝰ ad nr̄am istructionē oñdit. ¶ Scdꝫ pctm̄ ꝓ vidicta clamās
Frauda/tio mer/cennario rum ad celū ē fraudatio mercēnarioꝝ. de q̄ dr̄ Jac. vlt. Ecce merces oparioꝝ vr̄oꝝ q̄ messuerūt regiōes vr̄as. i. fecerūt labores vr̄os. q̄ fraudata est a vobis: clamat. ꝛ clamor eoꝝ i aures dñi sabaoth introiuit. Propt̄ea dr̄ Leuit. xix. Preciū mercēnarioꝝ tuoꝝ nō maneat apd̄ te vsqꝫ mane. vicꝫ ꝯ eoꝝ volūtatē ꝛ ꝯsensuꝫ. O deꝰ q̄t sūt paupes mercēnarij sic clamātes serui ꝛ ancille: artifices mechanici ꝛ cet̄i. q̄ postq̄ꝫ diu clamāt ꝓ solutiōe qm̄ vix medietas eis daᷓ p̄cij deseruiti. vel saltē notabilᷓ ps auferᷓ. taleꝫ clamorē audit deꝰ. Et ꝯ sic fraudātes dicᷓ p Malach. iij. ca. Accedaꝫ ad vos i iudicio ꝛ ero testꝭ velox maleficꝭ ꝛ adulterꝭ ꝛ piuris. ꝛ q̄ calūniantᷓ mercedē mercēnarij. ꝛ hūiliāt viduas ꝛ pupillos: ꝛ opp̄mūt pegrinū: et ꝛ nō timuerūt me: dr̄ dñs exercituū. Utiqꝫ iā nō timēt deū q̄ hec faciunt sꝫ veniet hora cū timebūt/plangēt ꝛ dolebūt/ꝛ veniā nullam obtinebūt ¶ Tertiū pctm̄ ꝓ vindicta clamās ad celū ē pctm̄ sodomiticū: dicente dño. Geñ. xviij. Clamor sodomoꝝ ꝛ gomorreoꝝ mlᷓtiplicatꝰ ē: ꝛ pctm̄ eorū aggrauatū ē nimis: descendā ꝛ videbo. vtꝝ clamorē q̄ venit ad me ope cōpleuerit. an nō ē ita vt sciam. q. d. Incredibile ē hoīes tm̄ malū perpetrasse: ꝛ tm̄ pctm̄ i nā hūana esse. Propt̄ea oēs sodomite extincti sūt in nocte ntitatꝭ chr̄i. ad designādū q̄ aplīꝰ i hūana nā nūq̄ꝫ deberet iueniri tᷓe pctm̄: quā filiꝰ dī assumēdo ꝛ sibi vniēdo tātū dignificauit. Grauitas etiā huiꝰ pcti pꝫ ex magna vidicta. imo maxia subūsiōis qnqꝫ ciuitatū: vbi dñs nō solū nocētes: sꝫ et innocētes puulos vniꝰ diei puniuit. ne diutiꝰ viuētes vitā pntū imitātes dānarenᷓ. Etiā circa iacētes regiōes puniri voluit: nec solū hoīes: sꝫ ꝛ bestias ꝛ cūcta t̄renascētia. ipāmqꝫ t̄ram ꝺstruxit: ꝛ i mare mortuū ꝯūtit i q̄ nihil viuere p̄t. Ecce q̄ adhuc hodie deꝰ vult: vt ibidē h̄ pctm̄ puniaᷓ: q꜄ nihil i illo mari mortuo viuere p̄t. cū tn̄ pꝰ pctm̄ illud sicᷓ hr̄ ex histo. ꝛ chronicꝭ. trāsiuerūt a tp̄e abrahe vsqꝫ ad p̄ntē annū. 1476. q̄ttuor milia annoꝝ. centū ꝛ. 52. anni. Nā abrahā legiᷓ fuisse añ ntitatē chr̄i duobꝫ millibꝫ sexcētꝭ. lxxvj. annis ꝛc̄. Propᷓ h̄ etiā pctm̄ deleuit deꝰ totū mūdū tp̄e noe. p̄ter octo hoīes Geñ. vij. Eo q̄ (vt dicᷓ methodiꝰ martyr.) Femie sugresse sᷓ legē nāe: abutēdo viris.
Dic caute ita vt ex diabolica sugge**stiō**e viri iflāmati iuberēt femias sup̄ se ascendere. nō attēdētes q̄ actꝰ mr̄imonialᷓ ē a deo ordiatꝰ ꝓpᷓ bonū plis Geñ. j.
Pctm̄ ꝯ nām Crescite ꝛ mlᷓtipli. Silᷓr idē hr̄ Geñ. ix. Hoc heu pctm̄ timēdū est adhuc cōmittiᷓ. Et vtinā nō i mr̄imōio: vbi isensati viri sibi putāt oē qd̄ volūt cū vxore licere i pctis carnalibꝫ. Sꝫ mlᷓieres i h̄ ꝯsentiētes viris: grauissi/me peccāt. fm̄ illd̄ Sap. iij. Mlᷓieres eoꝝ insensate sūt. scꝫ ctᷓia admittē/tes. De h̄ p. ꝯ nām plᷓa dixi i ser. de p̄ceptis ser. xx. Ibi vide si placꝫ. Hoc eni̅ pctm̄ tātū malū ē: q̄ aliqñ ꝓpᷓ vnū solū h̄ pctō obnixiū: deꝰ punit ma
Exēplū gnā mlᷓtitudieꝫ hoīꝫ Uñ legiꝰ: q̄ i egypto vno die. viij. milia hoīꝫ: ꝓpᷓ h̄ pctm̄ morte subitanea pierūt. Dicᷓ etiā Aug. q̄ semel qngēti hoīes i mari fuerūt submersi ꝓpᷓ vnū sodomiticū. Quis etiā dubitat qn in sodomis

rc̄.plꝛes fuerūt ab h pctō imūes.ꝛ tn̄ pierūt cū alijs subita morte vt pʒ s.Vult et Aug.ꝙ si illō pctm̄ i longā ꝯsuetudinē ductuʒ fuerit.nunqꝫ aut raro cl'es a pctō cessabūt.maxie si vltra etatē cbꝛ'i in h p.fuerūt. tūc difficult' penitebūt.Propt' h etiā pctm̄ cbꝛis dn̄s vt dicūt scti pl'a milia annoꝝ distulit icarnari.De q̄ alibi pl'a dixi vt s. ¶ Ex pmissis ḡ pʒ:ꝙ tria p.pdicta.vicʒ opp̄ssio paupeꝝ/fraudatio mercenarioꝝ/ꝛ p.sodomiticū clamāt ad deū ꝓ vindicta.qꝛ oīa ista pctā sunt q̄si homicidia.ꝛ hec faciētes q̄si homicide reputanꝝ.In pctō em̄ ꝯ nām ē q̄si homicidiū: cuʒ illud qđ i hoīs corpꝰ formari debuit abusiue ꝯ nām effundiꝝ:vel i aliuʒ locū ꝓijciꝝ.Silr in paupeꝝ opp̄ssiōe ꝛ mercenarioꝝ fraudatōe reputaꝝ homicidiū:qꝛ paupibꝫ q̄si vita auferꝝ p opp̄ssiōeʒ aut victꝰ ablatiōeʒ siue mercedis retētionē:vt pʒ s. ¶ Quartū ḡ pctm̄ clamās ꝓ vīdicta ad deū est homicidiū:fm qđ s.dictū ē de Cain circa lr̄am.D.vox sanguis fr̄is tui clamat ad me de t'ra rc̄.Et nō solū clamat sanguis ad deū d t'ra. imo oīs celestꝭ creatura:Ut vult Arꝭ.vbi s.ad Alexandrū regem:allegans Hermogenē dic̄ꝰ.Doctꝰ hermogenes ita scṕsit.qn̄ creatura rōnalis interficit creaturā sibi sil'em.v̄tutes celoꝝ clamāt ad dei maiestatē:dicētes:Dn̄e dn̄e:seruꝰ tuꝰ vult tibi esse sil'is.ꝙ si iniuste interficit eum.tn̄ debit creato: excelsus:pmitte:qꝛ interficit ꝛ interficiaꝝ.mihi vindictaʒ ꝛ ego retribuā ꝛ totiens v̄tutes celoꝝ repn̄tabūt sanguinē interfecti.donec vindicta sumaꝝ de interficiēte q̄ erit vnꝰ de pseuerātibꝫ i penis eternis.Hec ille.Sic ḡ habetꝭ q̄ttuor:q̄ merito quelibet homieʒ retrahere dn̄t ab homicidio.vicʒ nālis ꝓpago/dei imago/hūana rō/ꝛ dei ꝓuocatio.Et quō ds q̄ncupl'r ꝓuocaꝝ p homicidiū.qꝛ eiꝰ imago deformaꝝ.suū templū violaꝝ:sibi ꝯiunctū inhonoraꝝ.suū ius ab alio vsurpaꝝ:ꝛ ab oibus vt vlciscaꝝ inclamaꝝ.Et postea de q̄ttuor pctis in celuʒ ꝓ vindicta clamantibꝫ:q̄ ꝛ merito q̄libet homo debet timere. ¶ Quītū ḡ retrahēs ab homicidio:est penaꝝ multitudo.Et signanter p homicidiū homo incurrit triplicem penam

vicʒ { Penā mortis tpalē / Penā mortꝭ eternalē / Priuatōʒ gl'ie ppetuā }

Prio p homicidiū hō icurrit penā mortis tpalē:qꝛ cōiꝝ occidēs hoieʒ iiuste occidiꝝ via iuris:teste saluatore Mat.xxvj Oīs q̄ accepit gladiū:gladio pibit.Et Gen̄.ix.Qui effundit hūanū sanguinē fūdeꝝ sanguis eiꝰ ꝓ eo.Et h pʒ exēplificari i plibꝫ.Primo i Joab qui licʒ fuerit miles ꝓbissimꝰ:ac dn̄o suo dauid fidelis ꝛ strenuꝰ.qꝛ tn̄ ꝓditiose fudit sanguinē abner ꝛ amase sic hꝛ.ij.Reg.iij.ꝛ.xx.ca.oēs gr̄e eiꝰ fuerūt ꝓpt' homicidiū ꝓ nihilo reputate.Et fec̄ eū salomō occidi stātē in tēplo circa altare dicēs.iij.Regū.ij.Reddat dn̄s sanguinē inocentē sup caput eiꝰ q̄ interfecit duos viros meliores se:q̄ occidit eos gladio pꝛe meo dauid igrante.Et seq̄ꝝ.sanguis coꝝ i caput ioab.ꝛ i caput seminis eius vsqꝫ in sempit'nū ¶ Scđo pʒ h de achab q̄ occidit naboth iniuste.iiij.Reg.ix.vbi dꝛ:ꝙ hieu filiꝰ iosaphat tetēdit arcū manu ꝛ pcussit ioraʒ filiū achab int' scapulas ꝛ egressa ē sagitta p cor eiꝰ rc̄. ¶ Tertio hoc idē pʒ i salmana ꝛ zebe.q̄ qꝛ interfecerāt fr̄es gedeōis postea ab eo interfecti sūt

G Homicidiū ē pcc̄ʒ clamans in celum

H Pena mortꝭ tēporalis

Judicū.viij. Quarto pꝫ h in amalechita:q̄ qꝛ Saulē iā morietē ꝛ iubē
tē se occidere interfecit:a Dauid occisus fuit.ij. Regū.j. Quinto pꝫ illō
de Ciro rege ꝑsarū.quē cū Thamris regina scythoꝝ apphēdisset interfe
Pena ge cit.ꝛ caput amputatū i vtre humāo sanguie pleno coq̄ iussit dicēs. Sa
hēnalis. tia te sanguine quē sꝑ sitisti:vt recitat Trog⁹ pōpei⁹ li.j. ¶ Scđo homi
cida incurrit penā mortis gehēnalē. Vn̄ Apocal'.xxj.dr. Timidis ꝛ in-
credul' ꝛ execratis ꝛ homicidis:pars illoꝝ erit i stagno ardēti.i.in igne
gehēnal' incēdij:q̄ parat⁹ est diabolo ꝛ angelis ei⁹. Matt.xxv. Jdē vult
Aristo.in secretis secretoꝝ:ꝯm allegatiōem Hermogenis dicētis.ꝙ in-
terficiēs erit vn⁹ de ꝑseuerātib⁹ in penis eternis:vt dictū ē. Et Plato i
phedrone hn̄ an̄ finē dr.ꝙ hi q̄ maxima mala fecerūt labunt' in tartaruꝫ
nunq̄ꝫ exituri. viricide ꝟo ꝛ pr̄icide ac matricide ad tartarū labunt'/ali-
qn̄ exituri. Sed hec sunt fabulosa vel erronea:qꝛ a gētili dicta:attn̄ ostē
dūt grauitatē homicidij. ¶ Tertio homicida incurrit ꝓuationē glie.pꝫ
ex p̄missis.qꝛ q̄ deputat' penis gehēne ꝑpetue nūq̄ꝫ erit heres regni glo-
rie:vt pꝫ ex illo Apo.xxij. Foris sūt venefici:canes īpudici ꝛ hōicide ꝛ c̄
J ¶ Sextū retrahēs ab homicidio ē cara chr̄i mercatio. Nā chr̄s de⁹ ꝛ hō
cara mer emit hoiem ꝑ pctm̄ vēditū:sicut dr Esa.l. Venditi estis in iniq̄tatib⁹ v̄ris
catō chr̄i Sed q̄ p̄cio emit eū?certe p̄ciosissimo suo sanguie p̄pōderāte oē auꝝ ꝛ
oēm lapidē p̄ciosum. Jgit' vita humana sic empta ē valde cara ꝛ p̄ciosa
Vn̄ dr Aristo.j.rheto. Jlla sūt laudabiliora ꝛ meliora q̄ꝝ p̄cia sūt maio
ra. Preciū em̄ ē velut dignitas q̄dā. Et h ē qđ dr iurisconsult⁹.ꝙ tantū
valet res q̄ntū vendi pōt. Jgit' si vita humana ē ita care empta:videt' ꝙ
saltē estimatōe emētis ꝛ nō errātis tantū valuerit ꝛ tāte dignitat| fue-
rit ꝛ bonitatis. Nō em̄ videt' ꝑsibile ꝙ ille celest| negociator de q̄ dr Pro
uer.xxj. Gustauit ꝛ vidit qm̄ bona ē negociatio ei⁹.dedisset mai⁹ ꝛ rece-
pisset illud qđ sub estimatiōe sua fuisset min⁹. Et iō ait Bern̄.i međ. To
tus inq̄t iste mōs ad vni⁹ aie p̄ciū estimari nō p̄t. Nō em̄ ꝓ toto mōo de
us aiam suā.i.vitā dare voluit:quā ꝓ hūana aia ddit. Sublimi⁹ igit' aie
p̄ciū ē:q̄ nō nisi chr̄i sanguie redimi potuit. Hoc ꝯsiderauit Petr⁹ apo
stol⁹ cū dixit.j.Pet.j. Nō corruptibilib⁹ auro ꝛ argēto redēpti est|.sꝫ p̄
cioso sanguie agni imaculati Jesu chr̄i. Hoc vti.ꝫ quēlibꝫ hoiem moue
re deberet ne ad tā preciose rei ꝑ homicidiū effusionē ꝓni eēnt:ꝓ q̄ dn̄s ie
sus ꝓpriū sanguinē ꝛ vitā dedit.q̄ dilexit nos ꝛ lauit nos a pctis nr̄is in
angelica sanguie suo. Apocal'.j. ¶ Septimū retrahēs ab homicidio ē angeli-
ꝯturba- ca ꝯturbatio. Quilibꝫ em̄ hō habꝫ angelū bonū ad sui custodiā deputa-
tio tū:vt dr Hiero.ꝛ mgr̄ dist.xj.scđi sniaꝝ.q̄ debꝫ eū ꝓseruare a malo ꝛ in-
stigare ad bonū. Magnā igit' ꝯtumeliaꝫ angelo custodi facit/q̄ hoiem
sue custodie deputatū iniuste occidit. Hoc chr̄s videt' innuere Matth.
xviij.dicēs. Videte ne ꝯtēnatis vnū ex his pusillis.dico em̄ vobis ꝙ an-
geli coꝝ semꝑ vidēt faciē patris.q.di. Nolite tales ꝯtēnere ꝓpter ange-
los coꝝ:q̄ semꝑ in ꝓsentia dei solēt esse:ꝛ ꝯtēptū homib⁹ illatū sibi repu
tāt fuisse factū. Et ꝑ ꝯseq̄ns ex offensiōe angeloꝝ offendit' rex celoꝝ.qa

angeli sūt milites. ꝛ cū miles offendit vl' ꝑcutit iniuste: rex eius dn̄s sibi reputat iniuriā factā fuisse. ¶ Octauū retrahēs ab homicidio ē demonū imitatio. Primꝰ em̄ q̄ hoiez occidit diabolꝰ fuit. igit q̄ homicidiū fa cit/diaboli imitator existit. De q̄ saluator ait Joā. viij. Jlle hōicida erat ab initio. Diabolꝰ em̄ sui ipiꝰ homicida fuit: qn̄ ꝑ pccm̄ seipm̄ interfecit: ꝛ deinde ꝓmos parētes occidit/cū eis malū ꝑsuasit: vt vult Aug. sup Joānē dicēs. Homicida inq̄t dr̄ diabolꝰ: q̄ nō gladio armatꝰ nec ferro accinctus ad hoiem venit. s; ꝟbū seminauit ꝛ occidit. Noli ḡ putare te nō esse homicidā qn̄ mala fratri tuo ꝑsuades. Hec Aug. Nec em̄ q̄ coinq̄nant mentē a diaboli radice ꝓcedūt: cuiusmōi sūt male cogitatōes q̄ coinq̄nāt hoiem Mat. xv. ¶ Nonū retrahēs ab homicidio ē mira culpe ꝓdictio. Nunq̄d nō int' oia mōi mira h̄ spālit' ē mirabile: ꝙ ad p̄ntiā effusoris hūani sanguis de iā occiso infrigidatoq; corpe solet sanguis effluere: vt cōiter dicūt expiētie: ꝛ ꝯcordāt antiq̄ꝫ sn̄i ē. vt; ꝑ Petrū baduanū sup ꝓblematibꝰ ꝑte. vij. ꝓblemate. vj. Jdē ponit Galienꝰ. ꝛ allegat autor luminis aie c. xj. haud dubiū q̄n hō ostēdat homicidiū multū eē abominabile. q2 ad p̄ntiā occidētis q̄dcū q; aīal aliō a se nō solet h̄ ꝯtingere. nec leonis occidētis leonē. nec eq̄ equū. ꝛ sic de singul'. nec ꝯsuetū nec visuz ē h̄ euēire. S; aliq̄d valde detestādū videt nā ꝛ deꝰ in h̄ facto ꝓdigioso ostēdere. Et rōnē huiꝰ diuersi diuersimode reddūt. nec meo iudicio sufficiūt rōnes ꝑ quēcūq; assignate. s; oportet deo i detestationē huiꝰ noxe spēalit' hūc effectū ascribere. ¶ Circa h̄ ḡ ē tal' q̄ō. An occisore p̄nte circa occisuz recent' vulnera occisi cruentēt nālit'. Q̄ō nō videt ex eo. q2 q̄ō ē a ꝓncipio extrinseco nō ē nāle sed violentū. s; p̄ntia occisoris ē q̄d extrinsecū: ḡ nō videt h̄ eē nāle. Ad oppositū arguit. Occisor cū nō tāgit corpꝰ occisi: non p̄t i ip̄m agere: cū actio ois fiat ꝑ ꝯtactū corpalē. ag:re em̄ i illō q̄ō subijcit dicimꝰ. igit a ꝓncipio itriseco corpis occisi: ꝛ ꝑ ꝯn̄s nālit' h̄ fit. ꝛ sensꝰ ad h̄ videt testari. ¶ Ad hāc q̄ōnē dicēdū ē ꝓmo. Cruētatō corpis occisi ad p̄ntiā occisor̄ parti ē ab itriseco ꝛ ꝑ nām̄: ꝛ parti ab ex̄: ꝛ ꝑ q̄ndā violētiā. Q̄ō sic ostēdūt nāles. q̄m̄ tpe occisiōis cū irascibil' vniuscuiusq; culꝰ obiectū ē arduū fuisset i sūmo defensiōis ꝛ resistētia. ꝛ cū appetitꝰ sensitiuus sit i venis/neruis/ꝛ muscul'/sic in organo corpali: sp̄us vitales veriusq; q̄ fuerūt i p̄dict̄ ꝯcurrebāt ad defendēdū. Et q2 nā i vulneribꝰ plus sentit dolorē sp̄us occisoris ꝯcurrūt i vulnere cū spiritibꝰ occisi ꝛ ꝑ aliq̄ō tp̄s remanēt i vulneribꝰ iclusi. ꝛ sic ad p̄ntiā occisoris fit cōmotio spiritꝰ vtriusq; iclusi ꝛc. Sp̄us occisoris appetit ꝯiūgi suo ꝓncipio ꝛ reuniri: ꝛ sp̄us occisi appetit remanere i suo corpe. ꝛ sic facit spirituū cōmotiōnē. ꝑ q̄s causat cruoris effluxꝰ seu cruētatio. Alia rō assignat ꝑ illos q̄ dicūt ꝙ visus fiat ex̄ mittēdo: vt cōiter tenent ꝑspectiue Halath ꝛ alij. Cuiꝰ ꝯriū tenet Alb. ij. de aia. ꝛ i de sensu ꝛ sensato. de intētiōe p̄hi. Et allegat q̄ndā Durādū di. Occisor q̄sdā radios visuales occiso impssit. q̄s q̄dē cū p̄n̄s ex̄ illū itra seip̄m retrahit ꝛ reflectit: cū p̄dictis āt radijs sil' ꝛ cruorē extrahit. Radijs em̄ ꝛ vaporibꝰ exeūtibꝰ mouet cruor ꝛ effluit co

R
Jmitatō demonū

Z
Mira culpe ꝓditio

M
Questio

Solutā

tūs rē. Alij dicūt vt vult autor lumis aie. q fortasse aliq gutte sanguis remāserūt i occisore: puta i gladio vl' in veste. q pfecto sanguis ob nāles pformitatē psanguinē suū elicit z educit. sil'e em̄ sil'e sibi trahit. Alij volūt q demōes h pcurāt deo pmittēte. Cū ei sp sanguinē humanū cū homicide fuerit sitiāt ab initio: vt occisor p h capiat: z i petis sine pritōe z pfessiōe ab alijs occisū vlcisci qrentib⁹ iterficiat. Itē forte h demōes pcurāt vt sinistrā fidez hoib⁹ igerāt. Sz he rōes nō vident pcludere. Jō
Nota vsimili⁹ videt eē vt sup dictū ē: q ad detestationē effusiōis hūani sanguis de⁹ velit hūc effectū ostēdere in occisis: q: vt cōir nō apparet nisi i pditorie z occulte iterfect. Et sic itelligit nō absone auctas Geñ. di. Vox sanguis fris tui clamat ad me de terra. q: p cūct sanguib⁹ sol⁹ sanguis
N Exclusio a fuitio dei hūan⁹ solet pdere scel⁹ occisoris. ¶ Decimū retrahēs ab homicidio ē a dei fuitio exclusio. Licz em̄ fungēs reg auctē p defensiōe reipublice licite z meritorie possit i bello furū/raptor/z malefactor hoim sanguinē fundere: dicēte scptura Maleficos ne patiar viuere. Exod. xxij. Nihilomin⁹ tn̄ sanguinē talit fundere adhuc i pspectu dei ē ita abomiabile q nullo mō huiuscemōi vult i fuitio suo sibi famulari. Jn cui⁹ signū Dauid excellētissim⁹ p bar phibit⁹ est a deo ne edificaret sibi domū. ij. Reg. vij. dicēs sibi. j. Paral'. xviij. Nō edificab mihi domū eo q sis vir belli z fusor sanguis. Eccl'ia homicidas etiā licite occidētes dt irregula
O res. nec admittit ad di misteriū z sacros ordies qntūcūq: penitētes. qa a sanguis effusiōe deus fuos suos specia!r vult eē imunes. ¶ Sz ibi di. qs. an graui⁹ sit occidere petōres vl' virū iustū. Et videt q graui⁹ sit occidere petōrē. q: p mortē pl⁹ nocet petōri q̄z iusto. igit graui⁹ peccat in petōrē q̄z i iustū. Pz pseqntia. q: i genere petōr q sūt p pximū tāto graui⁹ ē petm̄ qnto magis ei in quē peccat infert nocumētū. Ex assūpt patz. q: occisio petōris mittit eū d pñti miseria ad eternā. sz occisio iusti trāsfert eū de miseria ad priam z celestē gl'iam. Itē iust⁹ occisus nil mali patit: sed pmio passiōis post mortē pmiat. Itē iusto qd semp optauit occidēs itulit: q: dissolui z esse cū chr̄o pcupiuit. Igit cū nihil mali iusto accide rit: nō videt q ei⁹ hōicida in aliq peccauerit: imo sibi fuerit. Ad opp ostēsū ē lex Exo. xxiij. Jnsontē z iustū nō occides. z maleficos ne patiar viuere. Exod. xxij. ita q ex nulla lege licz iustū interficere. licz liceat malos occidere publica auctē. Et p h pz rn̄sio ad qōnē z argumēta p z ptra rē.
P hōicidiū corpale cōmittit tripl'r ¶ Nūc breuit mouēde sūt aliq dubitatōes p itellectu dictor. Prima: vtr solū ille sit homicida q manu ppria occidit: vl' etiā alt rē. Ad hanc dubitationē dicēdū ē: q homicidiū corpale cōmittit trib⁹ mōis. s. omittēdo/psulēdo/faciēdo. Primo cōmittit homicidiū corpale omittēdo. s. cū qs nō subuenit cū videt pximū i extrema necessitate. Vñ Aug. p Faustū li. j. sic dt. Illd pceptū qd dt Nō occides: nō fuas. nō em̄ das esurienti panē. vez si incurras i eū famelicū q mori possit nisi porrigēdo cibum subuenias: iā tu homicida teneberis. Et Amb. dt. Pasce famē morietē: si nō pauisti occidisti. Et hnt fba. lxxxvj. dist. Pasce. Idē ē de eo q pñs ē

dū aliq̄ hoīem volūt occidere quē a morte possꝫ libare ꝛ nō facit: tal' vel q̄s homicida ē. Scđo homicidiū corꝑale cōmittiᷓ ꝯsulēdo. Ubi sciēdū q̄ duplex ē ꝯsiliū. s. simplic̄ opionis ꝛ ꝑsuasiōis vl' approbatiōis. Prio em̄ q̄ dat ꝯsiliū simplicis opiniōis de aliq̄ occidēdo: nō ē homicida: vt q̄ dat ꝯsiliū in genere de occidēdo: nō descēdēdo ad īdiuiduū. Uerbi grā. Si alicui q̄reti i genere: an liceret chr̄iano iudeū vl' paganū occidere: responderet q̄s: nō aio ꝑsuadēdi sed exponēdi vl' declarādi q̄d in h̄ casu sentiret: h̄ eēt licitū r̄ndere. Nec tal' sic ꝯsulēs eēt irregularis: licꝫ ille cui tale ꝯsiliū declarādo dedisset iudeū vl' paganū postea interfecisset. Scđo ē ꝯsiliū ꝑsuasiōis vel approbatiōis. Et fm̄ h̄ q̄ ꝯsuluit vel ꝑsuasit vl' rogauit vl' mādauit q̄ ali⁹ occidereᷓ: oñdēs vtilitatē q̄ ex homicidio seq̄retur: tal' intelligiᷓ ꝛ dꝛ eē homicida ꝯsilio: vt dꝛ Innocēti⁹ i glo. Tertio homicidiū corꝑale cōmittiᷓ faciendo. Et h̄ q̄ttuor modis. s. iusticia: necessitate: casu: volūtate. Primo cōmittiᷓ homicidiū iusticia. vicꝫ cū iudex vel mister reū ꝯdēnat. Scđo necitate euitabili vel ineuitabili. Tertio cōmittiᷓ casu s. dādo oꝑam rei licite vel illicite. Et si licite: aut adhibita diligētia d̄bita aut nō. Quarto cōmittiᷓ volūtate: ꝛ h̄ aut iuste aut iniuste. Juste q̄dē: q̄n ē iusta cā / iust⁹ ordo / iust⁹ anim⁹. Nā fm̄ legeꝫ ad interficiētē vl' occidētē iuste req̄runᷓ tria. Primo iusta cā: vicꝫ q̄n occidiᷓ re⁹ nō innocēs: fm̄ illō Exodi. xxiij. Jnsontē ꝛ iustū nō occides. Secūdo req̄riᷓ iust⁹ ordo. s. vt occidēs hēat ptātē: ꝛ re⁹ de crimie sit ꝯuict⁹. Tertio req̄riᷓ iustus anim⁹. s. vt solum fiat amore iusticie ꝛ odio culpe. nō libidine vindicte vel appetitu pene. Pro q̄ notandū q̄ aliquis occidit aliū quattuor modis. Primo liuore nocēdi. sicut inimicus occidit inimicū suū. Secūdo modo cupiditate auferēdi: sic̄ latro occidit mercatorē. ꝛ his duobꝫ modis homicidiū est graue peccatū. Tertio mō ordine obediendi: sicut iudex occidit reū. Quarto modo necessitate subueniendi: sicut miles occidit hostē: vel aliquis occidit volentē se occidere / dūmodo nō pōt al's euadere. Et his duobꝫ modis homicidiū nō est peccatū: vt infra patebit. Hec Alexan. in. iij. parte sūme. Et in sūma cōfes. lib. ij. ti. j. q. ij. ꝛ. vj. ꝑ totū. ¶ Ex dictis ꝑ patꝫ q̄ nō solū manu occidens / homicida iudicaᷓ. sed etiā alij. Uñ dicit canon ꝯcilij sacri. xxiij. q. viij. in ca. Si quattuor. Si q̄ttuor homies aut q̄nq̄ꝫ vel plures cōtra vnū rixati fuerint: ꝛ ab his vulnerat⁹ mortuus fuerit. quicūq̄ꝫ corū ei plagā imposuit fm̄ statuta canonū vt homicida iudiceᷓ. Reliqui autē qui eum impugnabāt volentes eū interficere simul peniteant. qui autē nec eum īpugnabāt: nec vulnerabāt: nec cōsilio nec auxilio cooꝑatores fuerūt / sꝫ tm̄ affuerūt extra noxā sunt. Ubi dꝛ glo. sup illo ꝟbo Extra noxam. si ei subuenire nō poterāt. Et sup ꝟbo impugnabāt. dꝛ glosa. Nec tñ percusserunt. q. d. Etiāsi nō ꝑcusserūt: voluerūt tamē interficere / homicide iudicandi sunt. ¶ Secūda dubitatio siue q̄stio: quibꝫ ꝑsonis sit ꝓhibitū occidere hoiem malefactorē: Et respōdeᷓ breuiter q̄ tribꝫ ꝑsonis non

Consiliū duplex.

hōicidiū faciendo cōmittiᷓ q̄drupl'r

Nō hō

Trib⁹ p/sonis ho minū oc cidere nō licet

licz hoiem occidere etiā malefactorē. Primo nō licz psone puate nō hñ/ti auctoritatē ꝛ ꝯtriū faciēs ē homicida. vt sat ondit s. Tho. ij. ij. q. lxiiij ar. iij. Et. xxiij. q. iiij. in c. Jlle. dr. Jlle gladiū accipit q nll'a supiori aut le gitima ptāte iubēte vl' ꝯsentiēte i sanguinē alicui⁹ armat. Et talis teste saluatore Mat. xxvj. gladio pibit. Ex q infert q psona pticular aut pri uata occidēs aliū iussu supioris/homicidiū nō cōmittit. q2 nō occidit ipe: sz poti⁹ ille cui⁹ auctoritate occidit. Sicut miles occidit hostē auctē pncipis. ꝛ mīster occidit latronē auctē iudic. Hec s. Tho. vbi s. Scdo occidere malefactorē nō licet psone ꝯsecrate vl' ordinate: vicz pape/epo/ sacerdoti/diacono ꝛc. Vñ. j. ad Timo. iij. dr aplus. Opter epm sine cri/mine eē: nō pcussorē ꝛc. Jō Petr⁹ a dño fuit rephēsus. q cum qsiuisset a chro Lu. xxij. Dñe si pcuti. i gladio. añ rñsionē sibi factā a chro pcussit tā q3 ipatiēs n sequēs mgrm suū. Suo mō nō licz sacerdoti aut diacono vl' sbdiacono. vt hz ex canōe Nicolai pape. di. l. in c. Clericū. vbi dr. Cū dsce ti sint milites seculi a militib⁹ eccl'ie/nō ꝯuenit militib⁹ eccl'ie militare seculo: p qd ad effusionez sanguis necesse ē puenire. De h lati⁹ s. Tho. ij.

S

ij. q. lxiiij. ar. iiij. ¶ Sed di. qs. videt q pape/epo/vl' sacerdoti liceat occi dere malefactorē. Jlle em īficit cui⁹ auctē fit. sz auctoritas impator ē maleficū īficere. Et hāc auctoritatē impator a papa accipit. g ꝛc. Ad h dicēdū ē duob⁹ modis. Primo q aliō ē accipe auctē vl' ptātē: ꝛ aliud ē recipe executionē ptātis. Nō impator recipit ptātē a papa ad puniēdū maleficos. executionē āt ptātis accipit a lege: ita q a deo p papā recipit auctoritatē vt sit mīster legis diuie. sed ab ipa lege accipit auctē vsus mi nisterij. Vñ Aplus ad Rom. xiij. Nō em sine cā gladiū portat: dei ei mi/nister ē in irā ei q malū fecit. Et Aug. i qōnib⁹ Leuit. dr. Cū hō iuste occi

Duplex auctas: iubēdi et inuendi.

dit: lex occidit/nō tu. dicis iudici seculari. ¶ Scdo dicēdū ē: q duplex ē auctas iubēdi ꝛ innuēdi. Jn auctē iubēdi bñ sequit. ille facit cui⁹ auctē fit. in auctē vo innuēdi nō sequit. Est aūt auctas iubēdi occidere male/ficos penes impatorē. Auctas vo innuēdi ē penes papā/epm/ꝛ sacerdo tes. Vñ Bern. iiij. de ꝯsi. ad Eugeniū papā ondit: qlit vterq3 gladi⁹ ē ec clesie. s. mālis ꝛ spūal' dicēs. q gladi⁹ mālis ē apd papā: nō qntū ad vsuz vel iussum/sed qntū ad nutū. Et subdit Bern. ad Eugeniū papā. Qui gladiū tuū mālē negat: nō sat videt mihi attēdere vbū dñi dicēt Mat thei. xxvj. Cōuerte gladium tuū i vaginaz. tu⁹ ergo est. ꝛ ipe tuo forsitā nutu ꝛ si nō tua manu euaginād⁹. alioqn si i nullo ad te ptineret/dicētib⁹ aplis Ecce duo gladij hic: nō rñdisset dñs/sat ē: sed/nimis ē. Vter q3 g gladi⁹ eccl'ie ē. s. spūal' ꝛ mālis. Spūal' ad iussum sacerdot. Corpal' vo ad nutū sacerdot ꝛ iussū impatoris. Hec Alex. iij. pte sūme. ¶ Ter tio nō licz īficere ꝓprie psone q ad se. q2 nulli licet īficere seipm: sic h clare ondit s. Tho. ij. ij. q. lxiiij. ar. v. Et sic breuit' i nullo casu licz hoi se/ipm occidere: nisi h eēt īstinctu spūscti: vt factū credit d Sāsone: vt dr Aug. li. j. de ciui. dei. c. xxj. vbi ēt p idē excusat Jepte q occidit filiā suam Sic g ptz qntū malū sit homicidiū qd ex ira pcedit. Rogem⁹ g deū vt

sua misercōia nos custodiat ab hōicidio nō solū corꝑis sꝫ etiā aīe ꝑ p. mortale: vt sic valeā⁹ h viuere ꝑ grām ꝑ quā tādē adipisci poterim⁹ vitā sempiternā Amē ¶ De remedijs ꝯ Irā Sermo. LVI.

IRascimini ꝛ nolite peccare. psal. iiij. ¶ In ꝓcedētib⁹ audistis ꝑ aliq̄t ſmōes detestabilē mrēm irā: q̄nta mala faciat. q̄s filias parturiat: q̄s taliū effect⁹: ꝓpf q̄ qlibꝫ deo timorat⁹. Et si ijs nō ad plenū hec ꝯsiderauit: attñ ex mult̄ꝫ elicere potuit ꝙ valde ꝑiculosum ē hoī vici passiōibꝫ ire: ne tātis vl' saltē aliq̄bꝫ ex ꝓmissis īuoluat̄ mal'. Jō i ꝑñti ser. vt facili⁹ hō ire passiones refrenare valeat cogitaui dicere de q̄busdā remedijs ꝯ irā: vt sic irascamur ne peccem⁹ iuxta vbū ꝓphe i themate. Pro grā dicam⁹ Aue ma. ¶ Irascimi ꝛ nolite peccare. vbi s. Ex q̄ multa ꝛ mag̃ pctā ꝓcedūt ex ira: necessariū ē cuilibet vt ꝯ irā aliq̄ possit hr̄e remedia: ne i talia cadat pctā. Et qꝛ ñ solū hō cautus eē debꝫ ꝯ irā ꝓpriā ne capiat̄ ab ea: sꝫ etiā ꝯ irā alienā siue ꝯ irā ꝓximi sui. Ideo cogitaui ꝓmo dicere q̄ sint remedia ꝯtra irā alienā: ꝛ tandeꝫ q̄ sint remedia ꝯtra irā ꝓpriā: vt patebit in seq̄ntibꝫ

¶ Circa ꝓmū est aduertēdū: ꝙ ꝯ irā alienā sūt tria remedia. A

Remedia ꝯ irā alienā { Moll' rñsio / Silentiū / Beneficiū }

Primū g̃ remediū ꝯ irā alienā ē moll' rñsio. Uñ Prouer. xv. dꝛ Rñsio moll' frāgit irā: ſmo durus suscitat furorē. Sup q̄ dt Hiero. Qui vba icrepāt̄ꝫ hūil'r recipit/ iā ꝓpinq̄t venie reat⁹ quē gessit. at q̄ supbꝫ arguēti resultat: maiorē ꝯ se irā districti iudic̄ꝫ ꝓuocat. Et Nico. de lyr. dt. Rñsio moll' frāgit irā icrepātis vl' cōminātꝫ: sīc pꝫ Judicū. viij. de Gedeōe: q̄ rñdēdo dulcit̄ ill' de tribu effrai fregit irā eoꝝ. vñ sīc ibidē hꝫ. viri effrai irati erāt ꝯ Gedeō eo ꝙ ñ vocasset eos ad pugnā. ipe vo tūc mollit̄ rñdit eis di. Quid tale facere potui q̄le vos fecist̄: nōne melior ē racem⁹ effrai vidmijs abiezer? q. di. Indignū fuisset ꝙ ad tāparuā rē siue pugnā vos vocasseꝫ. qꝛ vn⁹ ex vob̄ ꝓualet mult̄ꝫ illoꝝ ꝯ q̄s pugnaui. sꝫ ad vos mag̃ ꝛ fortia bella ꝑtinēt. sīc ꝛ dñs ōndit: q̄ i man⁹ vrās tradidit ꝓncipes madian/ oreb ꝛ zeb. Ecōtra dura rñsio ꝓuocat furorē. Jō dt Sapiēs vbi s. ſmo dur⁹ suscitat furorē Sicut pꝫ. ij. Reg. xix. ꝙ viri de tribu iuda dure rñdētes decē tribubꝫ: fecerūt eos recedere a Dauid. Hui⁹ exēplū habem⁹ i vitaspatꝝ de abbate Machario: ꝙ cū iret ad q̄ndā locū: discipul⁹ ei⁹ ꝓcedēs ipsum obuiauit cuidā sacerdoti idoloꝝ portāti lignū g̃nde. Cui dixit discipul⁹ Macharij. Quo vadis demō? At ille irat⁹ ꝑcussit eū: ita ꝙ fere mortuū eū reliq̄t. Cui postea obuiās abbas Machari⁹ dixit: Salueris laborator/ salueris. At ille. Quid i me boni vidisti vt me ita salutares? Cui senex. q̄a vidi te laborātē. Cui sacerdos. Et ego ex tua salutatiōe cog̃ui te ſuū magni dei. sꝫ q̄dā monach⁹ me male salutauit: quē ego plag̃ꝫ affeci. Et statim cōpūct⁹ ē sacerdos idoloꝝ/ petēs veniā. ꝛ duxerūt vulneratū vsqꝫ ad cellā. ꝛ sacerdos idoloꝝ mōach⁹ fact⁹ ē. Ecce q̄d fac̄ ſmo moll': ꝛ q̄d ſmo dur⁹. Jō dꝛ Prouer. xxv. Ligua moll' ꝯfrigit duriciē. Ligua moll'. i. lin/

Uerbuꝫ molle frāgit iram

Exēplū

gua suauit loqns. sic ligua Abigail ɔfregit duriciã quã disposuerat David iferre Nabal ei⁹ marito z domui sue. j. Reg. xxv. Ecõtra dr Prouer. xv. Os fatuoꝝ ebullit stulticiã. Et iõ aq̃ frigida moll' rñsiõis supfundẽda ẽ: fm illõ Ecci. xviij. Nõne ardorẽ refrigerabit ros? Dulce eñ ꝟbũ est velut ros refrigerãs ardorẽ ire. Sic eñ ex eodẽ ore exit flat⁹ p quẽ ignis mãlis accendit: z sputũ vñ extiguit. sic ab ore exit ꝟbũ durũ vñ ignis ire accẽdit: z dulce ꝟbũ vñ ignis ire extiguit. fm illõ Ecci. xxviij. Si sufflauer' q̃si ignis exardebit. z si spuer' sup illã/extinguet. vtraq; ex ore ꝓficiscunt. vbi dr Nico. de lyr. Si sufflauer'. i. ꝟbũ ad excitationẽ irati ꝓtuler'/q̃si ignis exardebit. i. irã mag' iflãmabit. si expuer' sup illã. s. linguã ɔtristãtẽ vl' excitãtẽ oñdẽdo ei⁹ mala: extiguet. s. ignis iracũdie z furor' vtraq; ex ore ꝓficiscunt. i. ꝟbũ irã accẽdẽs z ꝟbũ eã refrenãs: sic venenũ z tyriaca ex eodẽ ꝓcedũt. Nec miꝝ si dur' ꝟbis ira accẽdit cũ collisio durorũ corpoꝝ ignẽ mãlẽ ꝓducat: sicut duoꝝ lapidũ. Sic ĝ pꝫ q molle verbũ frãgit irã. Et ẽ bñ vnũ de miracul' spũalib: q molle frangit duꝝ.

B ¶ Scõm remediũ ɔ irã alienã ẽ silentiũ. Vñ Prouerb. xxvj. Cũ defecerint ligna extinguet ignis. Per ligna itelligunt ꝟba q̃ rñdent hoi iracũdo: p q̃ ignis ire nutrit. Vñ Ecci. viij. Ne litiges cũ homie liguoso: z nõ struas i ignẽ illi⁹. i. i irã illi⁹ ligna. i. ꝟba dura. Securi⁹ ẽ eñ ab irato recedere q̃ȝ sibi rñdere. sic aliqs rcedit ab igne qñ nõ vult ab eo cõburi aut calefieri. Et h vult apl's ad Rom. xij. di. Nõ vos defendẽtes/sꝫ date locũ ire. Ex q̃b iferf tal' doctrina. q cũ hõ sentit ꝓximũ suũ iratũ: dꝫ eius irã molli rñsiõe frãgere. qđ si facere nõ pt: debꝫ silere z ab irato recedere.

Siletiũ frãgit irã alicoam

Bñficia ¶ Tertiũ remediũ ɔ irã alienã vl' odiũ ẽ bñficiũ. Vñ Prouer. xxv. Si esurierit inimic⁹ tu⁹ ciba illũ. si sitit/da illi aquã bibere. Prunas eñ cõgeres sup caput ei⁹. Vñ bñficia q̃ inimico exhibent sũt tanq̃ȝ prune ardẽtes: accẽdẽtes inimicos ad amorẽ. ¶ Vñ legit i vita patꝝ de q̃dã pře noie Theon: q̃ hẽbat grãm sanãdi egros. ad quẽ cũ venissent latrões ꝓ putãtes cũ hře multũ auꝝ. ipe fecit stare eos forib affixos. z mane cũ icole vellẽt eos cõburere ꝓ furto: ipe ait. Simite eos abire illesos: alioqn fugiet a me grã sanitatũ. z stati ipi latrones ɔuersi sũt ad dñm. Legit etiã de q̃dã pře q̃ vocabat Amon: q̃ i egypto morabat i heremo: q latrões ei auferebãt panes q̃b ipe vescebat. Vñ Amõ pcepit duob draconib vt custodirẽt ostiũ celle. Et cũ latrões venissent ad ostiũ celle: vidẽtes dracones obstupuerũt. q̃s iuenit Amon p timore semimortuos: z fecit eis parare mẽsam: z cõpũcti facti sũt sanctissimi hoies. Ecce quõ ira aliena z odiũ tollũt p bñficiũ inimico exhibitũ. Sic ĝ hẽtis tria remedia ɔ irã alienã siue odiũ alienũ: q̃ vtile ẽ cuilibꝫ memorie cõmẽdare

sit prune ardẽtes

Exẽpluꝫ.

Exẽpluꝫ

C ¶ Nũc scõo pncipal'r vidẽdũ erit de remediis ɔ irã ꝓpriã. Pro q̃ est aduertendũ q plura sũt remedia ɔ irã ꝓpriã vicꝫ

Remedia ɔtra irã ꝓpriã	Cõsideratio dñice passionis
	Precogitatio instãtis aduersitatis
	Cõsideratio ꝓprie fragilitatis

Cōsideratio stat⁹ ꝓprij in q̄ est
Cōsideratio diuie ordinatōis
Uilipēsio iniuriaꝝ
Cōsideratō vtilitatꝭ ex t̄bulatōe
Cōsideratō exit⁹ nr̄i ð hac vita

Primū g̃ remediū ꝯ irā ꝑlaꝫ ē ꝯsideratio dn̄ice passiōis Si em̄ passio ꝛ anxietas chr̄i domini (vt dr Greg.) ad memoriā reuocet̄: nihil adeo duꝝ ē qđ n̄ eq̄ animo toleret̄. q̄ cū malediceret̄ nō maledicebat. cū pateret̄ nō cōminabat̄. j. Pet. ij. Hac g̃ passiōe ꝯsiderata: oīs ignis ire ꝛ cholere i nob ī surgēs sopit̄ ꝛ extinguit̄. Cōsideret hō ad bn̄ dā patientiā: qđ sum ego i ꝯpatiōe ad chr̄m dn̄m. Etsi mihi iniuria facta ē in illa re: tn̄ i alia hec merui sꝫ chr̄s nihil vn̄q̄ȝ mali fec̄ ꝛ ꝓpt̄ me hec sustiuit. volo ꝛ ē ꝓpt̄ cū sustinere: scio em̄ q2 me ꝑ eo remunerabit spēalr̄ ꝛc̄. Hoc remediū bn̄ īsinuatū est nob Nume. xxj. vbi hr̄ q̄ ꝑcussi ab ignitis s̄pentib⁹ moriebant̄. Et ad iussuȝ dn̄i Moyses fecit s̄pētē eneū: quē in alto posuit tanq̄ȝ signū. quē cū ꝑcussi aspicerēt sanabant̄. A s̄pēte ignito ꝑcutit̄ q̄ vltra modū cholera icēdit̄. q2 ira ē accēsio sanguinis circa cor. j. ð aīa. vtꝫ s̄. ser. lxj. A. Et tal̄ etiā spūalr̄ occidit̄. Uirꝝ em̄ stultū iterficit iracūdia. Job. v. Sꝫ serpēs ene⁹. i. chr̄us: dū i alto suspēsus ꝯspicit̄ oīs morb⁹ a sic ꝑcusso abijcit̄. q2 dū chr̄i patiētis patiētia an̄ oculos mētis ponit̄: oīs ira ꝛ ipatiētia repellit̄. Un̄ glo. vbi s̄. Nūc. xxj. Serpēs i ligno suspēdit̄ qn̄ chr̄s crucifigit̄. tūc venenū antiq̄ s̄pētis exclusit cū sanitatē restituit. Hic bn̄ ene⁹ dr: vt dt Chry. sup Joā. q2 sic s̄pēs ene⁹ spēm venenosi s̄pentis hꝫ ꝛ venenū nō hꝫ: ita chr̄s silr̄itudinē pcti habuit: vt dt apl̄s: ꝛ pctm̄ nō habuit: q2 pctm̄ nō fecit: nec iuēt⁹ ē dol⁹ i ore ei⁹. j. Pet. ij. Hic s̄pēs i cruce fuit exaltat⁹: sicut ipē de se ꝑdixit Joan. iij. Sicut Moyses exaltauit s̄pētē i deserto ita exaltari oportet filiū hoīs: vt q̄scūq̄ȝ ire ꝛ impatiētie tactos ad se respiciētes sanaret: cū q̄sq̄ȝ ipm intuēs ei⁹ exēplo aduersa eq̄nimit̄ toleraret: s̄m q̄ dt apl̄s ad Heb. xij. Curram⁹ ad ꝓpositū nob certamē: aspiciētes i auctorē fidei ꝛ ꝯsūmatorē Jesum. Et sequit̄. Recogitate eū q̄ talē a peccatorib⁹ sustinuit ꝯtradictionē: vt nō fatigemi aīs vr̄is deficiētes. q. d. Dū chr̄i patiētia ꝑfecte inspicit̄: oīs aduersitas patient̄ ꝛ sine ꝑturbatiōe ire tolerat̄. nec q̄s talib⁹ frāgit̄ aut fatigat̄: sꝫ releuat̄ ꝛ fortificat̄. Hunc s̄pētē bn̄ aspexit ꝟgo Maria i tribulatiōe ꝛ aduersitate q̄ qr̄ēscūq̄ȝ a iudeis aduersa sustiuit: ꝛ cū maxia patiētia hec sustiuit: cogitās quō fili⁹ su⁹ lōge maiora ab eis sustiuit. Et h̄ remediū docuit Grego. v. mor. i fi. di. Mod⁹ inq̄t q̄ ira cōpesci dꝫ ē: vt mētis an̄q̄ȝ q̄cq̄ȝ agere incipiat/ oēs sibi q̄s pōt pati ꝯtumelias ꝓponat. q̄tūs redēptoris sui probra cogitās ad aduersa se p̄pararet. q̄ nimiꝝ veniētia tāto fortior excipit/ q̄nto se cautius ex p̄sciētia armauit. ¶ Scd̄m remediū ē p̄cogitatio instātis aduersitatis ꝛ oppositio tolerātis patiētie ꝛ eq̄nimitatis. Efficacissimū ei ꝯtra irā remediū ē s̄m s̄niam doctoꝝ sctōꝝ ꝛ phoꝝ solert̄ mēte p̄cogitare quicq̄d aduersi pōt occurrere. ꝛ cū ex q̄cūq̄ȝ causa occurrerit scuto patiētie excipe ꝛ eq̄nimit̄ tolerare: ꝛ ad modū dimicatoris semp circa se cc̄. vt ic̄t⁹ fortune sicut athlete ic̄t⁹ mālea s̄g scuto patiētie parat⁹ sit recipe

Serpēs eneus dr chr̄s

D Instātis aduersitatꝭ p̄cogitatio

nec pturbatio nē ꝛ irā oculos rōis claudere. qbus clausis a statu sue rectitudis ruit facillie. Sic bñ docuit Panecti⁹ phs: vt hz i vitis phoꝝ. c. lxxxvj. dicēs vitā hoim q̄ etatē i medio reꝝ agūt. ac sibi suisq̧ vsibus volūt ad cauēda picula ex iprouiso assidua ꝛ ꝓpe q̄tidiana opꝫ eē aio ꝓmpto semꝑ ꝛ itēto vt athleraꝝ q̄ pācratij vocant. Nā sic illi ad vitādos ict⁹ cauti et ad faciēdos sūt parati: ita anim⁹ ꝛ mēs viri prudētꝭ aduersus vim ꝛ petulātiā iiuriaꝝ oi loco atq̧ tpe pspiciēs dz eē erecta/ardua/septa: nūq̄ꝫ cōniuēs: nunq̄ꝫ aciē flectēs. ꝯsilia cogitatiōesq̧ ꝯ̄ fortune ꝟbera atq̧ isidias inimicoꝝ q̄si brachia ꝛ man⁹ ꝓtēdēs ne q̄ i re aduersa ꝛ repētina incursio iparatꝭ iprotectisq̧ nob oriat. Hec ibi.

pācratiū Pācratiū ē q̄dā lud⁹ dimicatoꝝ fm Cathol'. Et io sicut dimicatores añ ꝛ retro: sursum ꝛ deorsum a dextris ꝛ sinistrꝭ sibi ꝓuidēt: vt ict⁹ feriētiū scuto ꝛ arte declinēt. ita viri sctī i medio pliꝭ ꝛ aduersoꝝ carnis/mōi/ꝛ diaboli cōstituti: debēt esse cauti ꝛ scuto patiētie mūiti: ne aduersitatibus vt iacul' veniētibus ad irā ꝛ īpatiētiā cōmoueāt ꝛ sic letal'r vulnerent ꝛ moriant: vt inuit btūs Bernar. i tract. de cōibus exercitijs spūalibus. Sp inq̄t pacificū cor habeamus vt nulli malū facere vl' cupe studeam⁹. ꝛ siq̄s nos i aliq̄ offenderit/patientie scuto excipiam⁹. i medio q̄ppe pliꝭ v̄samur: ꝛ difficile ē q̄n sp super nos iacula mittant tā v̄boꝝ acutoꝝ q̄ nos pūgūt i corde: q̧ factoꝝ molestoꝝ a supioribus nr̄is: icrepationū ꝛ iproperioꝝ duroꝝ ꝛ alioꝝ q̄rūlibet aduersarioꝝ vndecūq̧ emergētiū. ꝛ si clypeū patiētie nō oppōim⁹: sepe letalit' possum⁹ vulnerari. ꝛ ꝓpt' ipatiētiā ꝛ nimiā turbatiōnē vitā amittere spūalē. quē clypeū vt ipenetrabilior sit inimici iacul': munire dbem⁹ sctōꝝ martyꝝ ꝛ alioꝝ bonoꝝ exēplis. Hec Berñ.

Silētiū irā mitigat. ¶ Ex ill' ptꝫ q̧ silētiū ē optimū ire remediū. q̧ sic loq̄citas irā ꝓuocat ꝛ excitat: ita silētiū iraꝫ mitigat. Uñ Glo. sup illo Prouer. xij. Fatu⁹ stati indicat irā suā: dicit. Natura ire ē vt ꝓlata magis feruescat: occl'tata v̄o lāguescat. Q̄n ei silet cito ira extiguit. sꝫ q̄n lingua p irā resoluit de vitupio i vitupiū mēs amplius accēdit. Et io bñ dr Prouer. xxvj. Qui iponit stulto silētiū iras mitigat.

Exēpluꝫ Sic Diogenes silētio irā vicit: q̄ sibi iniuriātibus nihil dixit: vt hꝫ i vitis phoꝝ. c. l. Nā cū q̄dā adolescēs ꝓteru⁹ i eū ꝯspueret ꝛ ipe nihil diceret. interogat⁹ an irasceret ꝯ̄ illū: ait: nō irascor sꝫ dubito an irasci oporteat: vt narrat Señ. li. iij. d' ira. Alia vice vt scribit Señ. ibidē. Lentul⁹ q̄dā pingui saliua ei⁹ asp̄sit faciē. cui Diogenes q̄eta mente dixit. Affirmabo inq̄t oibus o lētule falli eos q̄ te negāt os hr̄e. Itēꝝ dr vbi s. i vitis phoꝝ. Cū ali⁹ eū v̄bis d̄honestaret: ꝛ ille nō rn̄deret. interogauit q̄dā cur maledicēti sibi nō daret rn̄sum. ait: Nolo ꝯtēdere cū hoie sup re in q̄ ille q̄ obtinet vilior reputat.

E Exēplū Ali⁹ etiā dehonestauit eū v̄bis ꝯtumelie: nec rn̄dit. Et dixerūt ei: q̄re nō rn̄des? ait: Nō possem ego illi rn̄dēdo tātā dehonestatē inferre/q̄ntā ipe sic loq̄ndo intulit sibipi. Ali⁹ rursuꝫ dehonestauit eū v̄bis ꝯtumelie: nec indignat⁹ est. Et dixerūt ei: Quare nō indignaris: rn̄dit: Hic dehonestator meus/vel est v̄idic⁹ vl' mēdax. Si veridic⁹: ꝓpter v̄itatē nō irascor. si mēdax: deest indignatiōis causa: ex q̄

ipe nō nouit qd dixerit. Per silētia igit ipe vicit ire motū. qꝛ cū p silentium vox restringit/ab int⁹ ira mitigat. Et ecōtra cū p silētiū ira nō pmit amplı⁹ vigorat: vt vult Pithagoras. ꝛ hꝫ in vitis phoꝝ. c. xvij. Quo inq̄ minus psſeris irā: eo magis ab ira pmeris. ꝛ q̄ ampli⁹ qs in loq̄citate resoluit: eo plus ira accēdi cōprobat. Jō dꝫ apl's Jaco. j. Sit ois hō velox ad audiendū: tard⁹ aūt ad loq̄ndū. ꝛ tard⁹ ad irā. Qd tractās Hugo de instructiōe religiosoꝝ: ait. Videre inq̄t qꝫ ꝯuenient post multiloquium Jacobo ꝓhibuit etiā de cauēda ira. vt patent oñderet: qꝛ q̄ linguam suā a multiloq̄o nō vult cōpescere: nō poterit animū suū a feruore iracūdie illesum custodire. Et subdit post pauca. Mox em̄ vt lingua indiscrete ad multiloquiū resoluit ad distrahēdā pacē cordis nr̄i q̄si ianua ostij aperit. Ad h̄ valēt exēpla sctōꝝ patꝝ in heremo. Vñ i vitaspatꝝ legit de sctō Jsaac abbate. q̄ req̄sit⁹ a q̄dam fratre q̄re demōes eū tantū timerēt Rñdit: Ex q̄ fact⁹ sum monach⁹ statui apud me vt iracūdia extra guttur meū nō ꝓcederet. ꝛ iō timēt me ita demōes. Legit etiā de btō Achille: ꝙ q̄dā senex venit ad eū ꝛ vidit illū sanguinē expuere. ꝛ q̄siuit qd h̄ esset. Cui abbas Achilles rñdit. Sermo erat cuiusdā fris q̄ me ꝯtristauerat: sed repugnaui vt nō illū dicerē. sed petij dn̄m vt tolleret a me. Et factus ē ille fmo sanguis i ore meo. ꝛ postq̄ꝫ expui illū: requieui. sedꝫ ipam tristiciā ꝛ fmonē illū sum oblit⁹. Ecce q̄ntū valet silentiū ꝯ irā. Jō dꝫ in ps. Posui ori meo custodiā cū ꝯsisteret peccātor aduersum me ꝛc. Exēpluꝫ. Exēpluꝫ. Exēplū

¶ Tertiū remediū ē ꝯsideratio ꝓprie fragilitatis. Naꝫ q̄ ꝓprios defect⁹ ꝯsiderat facillime irā ꝯtra aliū ꝯceptā sedat. Et h̄ docet Greg. vbi s. circa finē q̄nti moral'. di. Scd's mod⁹ fuāde ꝯsuetudinis est: vt cū alienos excessus aspicim⁹: nr̄a q̄bꝫ i alios excessim⁹ delicta cogitem⁹. ꝯsiderata q̄ppe infirmitas p ꝓpria mala i nobis excusat aliena. Patient nanq̄ꝫ illatā iniuriā tolerat. qui pie meminit q̄d fortasse adhuc habꝫ i q̄ ꝛ ipe tolerari debeat. ꝛ quasi aq̄ ignis extinguit: cū surgēte furore animi sui cuiq̄ꝫ adueniēte culpa reducit. Jdē p oia vult Senc. li. j. de ira dicēs. Si tacitus ad singula disseris q̄bꝫ offenderis: ꝛ h̄ cōmisisse cognouerꝭ: nunq̄ꝫ irasceris. Et postea vult ꝙ iō irascimur: qꝛ aliena vicia nō ꝓpria intuemur. sic dicens. Jn ocul' habem⁹ vicia aliena: a tergo ꝟo nob̄ sūt nostra. Sic ḡ valde valet ꝯ irā ꝓpria mala siue ꝓpriā fragilitatē cognoscere. Debet em̄ hō attendere ꝙ null⁹ pōt sibi ipi sufficere. Et ꝙ ille cui irascimur fuit vl' erit nob̄ vtil': vel adhuc poterit nob̄ fuire ¶ Vñ Sen. vbi s. Mitiores inq̄t nos faciet si cogitauerim⁹ ꝙ aliq̄n ꝓfuit nobis ille cui irascimur. Vñ Aug. ꝛ allegat i sūma vicioꝝ. Jrasceris seruo ne peccet: irascere tibi ne tu pecces. q. d. Ex cōsideratōe ꝓprie fragilitatꝭ cessat ira p peccatis alienis. Attēdat ḡ hō ꝓpriā fragilitatē ꝛ impotētiā suā ꝯtra irā. Sꝫ multi sunt q̄ sci uāt irā ꝯtra ꝓximū suū: quia reputāt dedec⁹ esse nō vindicare se de eo qui eis iniuriatus est. Tales aūt attēdere deberēt ꝙ nec potestatē habēt se defendēdi a muscis ꝛ pulicibꝫ. Vñ Aug⁹. Homo tibi cōuiciū dicit: ꝛ tumes ꝛ iratus es. pulicibꝫ resiste vt dormias ꝛc. Ad hoc Cōsideratio ꝓprie fragilitatis

valēt exēpla ꝯ irā recitata s̄.ser.xlij.E. Maxim ḡ remediū ꝯ iram est: vt hō digerat irā.i.expectet ad tp̄s bonū: ⁊ se nō vindicet stati: ſ3 postq̄ per tēp⁹ ⁊ morā ira est digesta tūc fit correctio iusta. Uñ Sene.li.j.de ira dī Maxim remediū ire mora ē. Ex his eñ q̄ nos offendūt alia nobis annūciantur: alia audim⁹: alia videm⁹. ſ3 nō dēm⁹ cito credere: q2 m̄lti mētiunt̄ vt decipiāt: m̄ltiq3 decepti sūt alti⁹ criminatiōe. ¶ Quartū remediū ē: q̄ hō ꝯsideret statū ꝓpriū in q̄ est. q̄nto eñ q̄s est ḡnosior ⁊ mēte dignior: tanto ab ira remotior. Uñ ⁊ Ar̄s.iiij.Eth. oñdit. q̄ magnai⁹ nō ē maloꝝ sibi illatoꝝ memor. nec ē cōtentios⁹. vilipendit eñ sibi mala illata. ⁊ reputat turpe se de his statim vlcisci. Uñ ⁊ de Julio cesare dī Tullī⁹: q̄ nulli⁹ obliuisci solit⁹ erat nisi iiuriaꝝ: vt allegat sctūs Thom.iiij. Eth. vbi s̄. Jō aūt magnai⁹ nō ꝯtēdit: q2 nullū malū sibi estiat ꝯdignū ꝓ q̄ subire velit ꝯtentionē vel iurgiū. Ex q̄bꝫ recte seq̄t̄: q̄ ꝑtinet ad magnanimū nō eē iracūdū. Et q̄nto q̄s est mente p̄stantior: tanto ē ab ira remotior. Quod ꝯfirmās Sene. de clemē.li.j. dic̄ Magnanimi ꝓpriū ē eē placitū ⁊ tranq̄llū: ⁊ iiurias atq3 offensas despicere. Et iteꝝ dic̄: q̄ neminē mag̃ decet clemētia ex oib̄ꝫ q̄3 regē ⁊ p̄ncipē: q2 ꝑ h̄ dijs assil'at̄ Sicut eñ de⁹ vniūsalit̄ oia regit ⁊ suauit̄ cūcta dispōit Sap̄.viij. Est eñ de⁹ patiēs i miscōia disponēs oia Sap̄.xv. Qñ eñ de⁹ cogit̄ sūma iusticia vlcisci pctā hoiꝫ: tūc h̄ fac̄ cū sūma pietate ⁊ clemētia/ sp̄ puniēs i infinitū citra ꝯdignū. Uñ Sap̄.xij. dr̄. Tu aūt dñe cū tranq̄llitate iudicas ⁊ cū miscōia: sine q̄cūq3 passiōe ire ⁊ mētꝭ ꝑturbatiōe. Ira p̄nceps q̄ ꝑticularit̄ gubnat ⁊ reg'e regnū ꝑticl'are. de tāto ꝑfecti⁹ illud regit de q̄nto sua gubnatio āpli⁹ sūmo regēti assil'at̄: cui⁹ minister ⁊ h̄u⁹ cōprobat̄. vt vult Egi. de regi. p̄n.li.j.par.j.c.xij. Perfecte igit̄ deū i regēdo imitat̄. q̄ clement̄ dñat̄ ⁊ ira ac ꝑturbatiōib̄ꝫ nō passionat̄. Si ei de⁹ nō statim vlcisci i se ꝯmissuꝫ: m̄lto min⁹ ḡnosus ai⁹ stati vlcisci dꝫ cū ira: sibi displicēs ⁊ ꝯriū in hoiem sibi a nā parem. vt vult Sene.li.j. de clemē. Si iḡt dij placabiles dlicta peccātiū nō statim fulminib̄ꝫ ꝓsequūt̄: q̄nto equi⁹ hoiem hoib̄ꝫ p̄positū miti aio exercere iṗiū. Reges igit̄ dñt esse benigni exēplo apū. Hoc eñ docet nā in apib̄ꝫ: q̄ sūt iracūdissime ⁊ ꝓ captu corpoꝝ pungitissime: ⁊ p̄c ira aculeos relinquūt i vulnere. Rex tñ eoꝝ caret aculeo i signū q̄ p̄ncipes ⁊ rectores eē dñt sine passiōib̄ꝫ ire in mētis tranq̄llo. vt dī Sene ibidē. Tales fuerūt reges israel: d̄ q̄bꝫ dr̄.iij. Reg. xx. Reges israel clemētes s̄t. Et dauid rex erat māsuetissim⁹. Sic̄ ⁊ ip̄e in ps̄. remūerari petiuit a dño ex sua māsuetudine di. Memēto dñe dauid ⁊ o'is māsuetu. ei⁹. Sic antiq̄ iꝑatores q̄nto fuerūt maiores: tāto ex magnanitate ⁊ ḡnositate ani fuerūt ad irā tardiores. vt ēt ꝯ se vituperantes nō solū nō irascerent̄: ſ3 etiā statuerūt ne punirent̄. Sic.iij. de nu. ꝑ curialiū legit̄ de Theodosio iꝑatore ⁊ hr̄ in Codice. Si q̄s iꝑatori maledixerit: vbi sic statuit. Si q̄s tradiderit noia nr̄a maledictiōi lacessando: eū pene nolum⁹ subiugari. qm̄ si ex leuitate ꝓcessit ꝯtēnendū. si ab infamia miserandū. si ab iniuria remittendū. Et i policrato de vespa

---

D cōsideratio stat⁹ ꝓpꝭ in q̄ est

Exēplū

Exēplū Apes

Exēplū

stano dr. q̄ q̄dā in ei⁹ vituperiū clamāte ip̄e risit dicens hmōi. debem⁹ vos risum: nobis correctiōez. gn̄osi igit̄ animi ē iniurias patient̄ sufferre: ⁊ n̄ passiōib⁹ ire vindictā q̄rere. E cōtra mlīebris ⁊ degener͡ꝫ mētis ē in ira feruere. de oib⁹ sibi aduersantib⁹ moueri cholerice: ⁊ ad mediū pui catul li ⁊ inualidi ꝟbis ꝯtūeliosis se defendere: q2 nō ē ira sup irā mlier͡ꝫ E cci xxv. Vn̄ Sene. li. j. d clemētia. Magnani ē tranqllū placidū ⁊ ꝑtiū. cē inimicis/ offensam ferre ⁊ despicere/ mlīebre ꝟo in ira feruere. E contra vero infirmi ⁊ debiles/ egētes ⁊ ꝯcupiscētes qd̄ appetūt nō assequētes: sūt facile irascibiles ⁊ cōmōibiles. vt dic̄ Ar͡ꝫ. ij. Rheto. Et h̄ ideo: q2 ca/ rent animi gn̄ositate. ¶ Quintū remediū ē ꝯsideratio diuine ordiatōis Nullū eīn malū pene pt īferri nob nisi diuia ordinatōe: qd̄ magnū sola ciū dz cē fidelib⁹. Ois eīn tribulatio velut potio ē quā dat celest͡ꝫ medic⁹ q̄ discretissim⁹ ē ⁊ fidelissim⁹. Et hz hāc potiōez q̄si i vere suo. sm̄ illd̄ ps̄ Statuit aq̄s q̄si i vere ⁊c. Et iñ dispēsat eā filijs suis put vidȝ expedire vnicuiqz. Et iō tolerāda ē tribulatio. hāc rōnē isinuat dn̄s nob Joā. x/ viij. di. Calicē quē dedit mihi pr̄ n̄ vis vt bibā illū? Tribulatio ēt est q̄si ꝟga i manu mr̄is amātissime: q2 in manu dei q̄ filios suos diligit sup oēz mr̄ez. ꝓz illd̄ E sa. xlix. Nūqd obliuisci pt mr̄ ifantē suū vt n̄ misereat̄ filio vteri sui. ⁊ si illa oblita fuerit. ego tn̄ nō obliuiscar tui. Nō ē āt mul tū timēda ꝟga q̄ ē in manu mr̄is amātissime: scȝ miscōie dei. p̄cipue qn̄ aliq̄s sperat ꝑ hō virgā a gladio pene etnē liberari. Ad hāc ordiatōez re/ spiciebat dauid: de quo legit̄. ij. Reg. xvj. q̄ cū semei malediceret sibi: et abisai ꝯminaret̄ maledicēti: ait dauid. Dimitte eū vt maledicat iux̄ p̄ce/ ptū dn̄i. Est g̃ bonū remediū ꝯ irā: vt hō ꝯsideret ⁊ cogitet: q̄ qn̄qz deus ita ordiauit ⁊ voluit: vt q̄s vexaret̄ aut tribularet̄. ¶ Sextuz remediū ē vilipēsio iniuriaꝝ: ita vt hō displicētias sibi factas vilipēdat ⁊ ꝑ nihilo reputz. ꝓpt̄ea vt s̄. dcm̄ ē. Theodo. se maledicētes publico edicto pūiri ꝓhibuit: ⁊ illarā displicētiā dspexit. Sic socrates fec̄: q̄ dū disputās co/ lophis cederet̄ ⁊ plerūqz irrisus ꝯtēneret̄: oia tolerauit: ⁊ ex magnitudie animi nō curauit. Vn̄ cū semel ictu calc͡ꝫ a q̄dā ꝑcuteret̄ (vt ait Laerti⁹ in li. d vita phoꝝ) ⁊ sustineret: ⁊ dū quidā ei⁹ tolerantiā miraret̄: ait. Si asinus me calce ꝑcussisset: nunq̄d eū in iudicio cōuenirē. cur igit̄ nō sic ēqliter sustineā ict⁹ hoim: sicut ꝑcuss⁹ ferrem irrōnabiliū bestiaꝝ. ꝓpt̄ea dic̄ Sene. li. de ira. Cōtēdere cū pari anceps gladi⁹ ē: cū supiore furiosū: cū iferiore sordidū ē. ⁊ ita nulli ē irascendū. Et addit. Si amicus offen/ dit fac̄ qd̄ noluit: si inimic⁹: fac̄ qd̄ debuit prudētiori cedam⁹ ⁊ stultiori remittam⁹. Hec ibi. Et iteꝝ dr̄ Sene. de remedijs fortuitoꝝ. Male in q̄t d te loquūt̄ hoies Cato vl̄ scipio. rn̄det. Si boni de me loquerēt̄ ma le mouerer: sed q̄ mali mihi obloquant̄ non turbor: q2 malis displicere laudari est. Et iō male loquunt̄: q2 bn̄ loqui nesciūt: ⁊ faciūt qd̄ nō me/ reor: sed qd̄ solēt. ¶ Ex illo patz. q̄ q̄nto min⁹ hō alioꝝ facta aut vitā at/ tēdit tāto min⁹ ad irā mouet̄. ⁊ eꝯ q̄nto mag͡ꝫ alioꝝ vitā scrutat̄: tāto se pl⁹ ad irā iflāmat̄. q̄ ei ex curiositate mlta iuestigat: cūcta intrrogat: oia

H diuie or/ dinatōis ꝯsidratō

I vilipēsio iniuriaꝝ

K Nō bn̄

ꝑspicere ⁊ videre laborat: ꝓbare singu'a nõ cessat: hic irã nõ declinat. q2 pro-
culdubio ex multa inquisitiõe plurima displicẽtia ⁊ ꝯtra repiet: q2 vel si hono-
rari vt cupit reppiet tũc irascitur: q2 hoies irascunt eis q eos ꝯsueuerũt ho-
norare si ampli9 nõ faciũt: vt dic Ar. ij. Rheto. vel se i sciẽtijs ꝑcellere vi-
det ⁊ sibi obloq inueniet. hoies eni irascunt obloqntib9 ⁊ despiciẽtib9 ea
in qb9 ipi studẽt. vt dr Ar. vbi s. vel repiũt q hi qb9 bñ fecerũt ingrati sũt
q2 hoies irascũt eis q nõ eis bñ faciũt vel eqle retribuũt vbi s. Itẽ aliqñ
ex curiositate repiẽt: q de ipoꝝ ifortunijs forsan aliq nõ tristant: p q̃d in-
imicicie cõprobant: ⁊ sic iterũ ꝯturbant. Itẽ cũ ꝑcipiũt q aliq eis oblo-
quunt: ⁊ aliq pñtes nõ ꝯdixerũt qs amicos reputauerũt. sil'r cõmouent
ad irã. Itẽ cũ multa qrũt mala eis frequent nũciant. ꝓpter q iterũ tristãt
De qb9 lati9 Ar. vbi s. Et sic sine fallo q nimis curiosi sũt ⁊ oia qrere ⁊ i-
uestigare sataguñt: duos sil' colloqntes qrere qd tractãt nõ desistũt: seorsũ
⁊ in occulto alios audire qrũt: sp vt irascant iueniũt. Ecõtra vo q noua
inuestigare spnit. de nulla re ad eũ nõ ꝑtinẽte se itromittit. tãtũ ꝓprijs fa-
ctis intẽdit: ab ira sibi facile cauebit. vt docet Sene. li. j. de ira. Uis in-
qt nõ esse iracũd9: ne fueris curios9. Nõ eni oia expedit videre vel audire.
plurimũ eni mali curiositas affert: sed nec deerit suspitiõi argumẽtatio
simplicitate op9 ẽ benigna reꝝ iterꝑtatio. q. d. Qui curiositatis gra mul-
ta videre ⁊ audire ꝯtẽdit suspicios9 erit ⁊ cãm ire inuenit. Dicit notant
qui ex curiositate alioꝝ vitã qrit iuestigare ⁊c. sec9 est si ex necitate h fa-
ceret. vt q2 hꝫ alios dirigere aut gubernare ⁊ vigilare ne aliqd mali faci-
ant aut negligẽtes sint. Ecõtra q benigne ⁊ in meli9 res visas ⁊ auditas
interꝑtat: qui simplicit vadit ⁊ aliena nõ scrutat hic p irã nõ cõturbat.
¶ Septimũ remediũ ẽ ꝯsideratio vtilitatis q ꝓuenit ex tribulatõe: tam
i pñti q̃ i futuro. Hãc vtilitatẽ isinuat dauid dicẽs d ꝑsecutorib9 Cir-
cũdederũt me sic apes. Apes aculeo pũgũt: sed ex alia pte mel tribuũt. Et
licꝫ timeãt q2 pũgũt: amãt tñ q2 mel tbuũt. Sic ꝑsecutores licꝫ pũgant
dũ tribulatiõs iferũt. tñ amãdi sũt q2 mel celestis dulcedinis qdãmõ ꝯfert. me
dicinã ei eterne corone hoi mistrãt. dꝫ g hõ se hũiliare ⁊ illatas iiurias ꝓp-
pcã sua sibi aduenisse: iudicare. Attẽdat ẽt q sepe alios i maiorib9 offen
derit ⁊ sic meruerit vt turbet ⁊ offendat. ⁊ p h declinet irã ⁊ tẽdat ad mã-
suetudinẽ. Uñ dr Ar. v. Eth. Cũ hoies putãt se iiustũ facere ⁊ iusta pati
⁊ sustiere: tũc cessat ira. Nõ ei ẽ ira ad iustũ. sil'r cũ hõ suã ifirmitatẽ ꝯsi
derat: q nõ sp nccẽ ẽ vt alij ei9 volũtati parcãt: sꝫ viceuersa ipe ẽt alioꝝ vo-
lũtati subijci debeat ira cessat. sic docuit Dioge. vt hꝫ i vitis phoꝝ. q inter-
rogat9 qd agendũ sit homi vt nõ irascat: rñdit. Recordet hõ q nõ semp
nccẽ ẽ vt famulat illi: sꝫ intẽdũ opꝫ vt obediat alteri. nec nccẽ est vt sp ab alijs
toleret. sꝫ qñqꝫ patiat ⁊ ipe: cũ h fecerit debilitat ira ei9. ¶ Ex illo patꝫ: q
hũiliatio q nos hũiliam9 recognoscẽtes defect9 nros: tollit incitamẽta
ire. Sil'r ⁊ hũiliatio passiua: q alij respcũ nri se hũiliãt: ire demit occa-
siones ⁊ picula. Cũ eni qs seruũ aut filiuꝫ corrigit. si hũiliter correctus
se hoc meruisse ꝯfitetur ⁊ asserit. ex tali humiliatione ira mitigatur et

si non honorat
si alios se videt precellere
si intelligit q sibi obloquũtur
si sentit alios iratos
si alij nõ tristãt d dãno suo
si alij nõ ꝯdixerit de ꝯbẽtib9
si audiuit displicentia
7 cõsideratio vtilitatis

quiescit. Vñ Ar. ij. Rethor. Ad ꝯfitētes iuste flagellari q̄eramur ab ira. Hoc etiā nālit ondit i cāibꝰ. q̄ q̄ntūcūqꝫ sint cholerici iuadētes extraneos ingredientes domos dñoꝝ suoꝝ. si tñ q̄ ab eis iuadunt sedeant nec se defendāt. a morsibꝰ ꝛ crudelitate cessant. Vñ dt Ar. ibidē. di. Ad humiliatos cessꝫ ira mīfestāt canes: ñ mordētes eos q̄ residēt. ¶ Octauū remediū ꝯ irā ē ꝯsideratio exitꝰ nr̄i de hac vita: ꝛ coꝝ q̄ pꝰ mortē sequūt. Vñ Ecci. xxviij. dr. Memēto nouissimoꝝ ꝛ desine inimicari. Et subdit. Memēto timorē dñi ꝛ ne irascaris pxio. Qui ei se moriturū ꝯsiderat irā q̄erat cū illo: qꝛ ex ꝯsideratiōe mortis ꝯ alios tumltuare: ꝛ peccare dēsistit Jō ad mortis ꝯsidratiōeꝫ sapiēs quēlibet hortat Ecci. vij. di. Memorare nouissima tua ꝛ i etnū ñ peccab. Mortis ei meditatio incutit timorē. vt vult Greg. i mora. sup dcō ṽbo sapiētis: di. Qui inq̄t ꝯsiderat q̄l' erit in morte sp timidꝰ ē i opatiōe. Et ex h nil q̄d trāsit appetit. cunctis pn̄tis vite dsideriis ꝯdic. pfecta ei vita ē mortis meditatio: quā dū iusti sollicite pagūt: culpaꝝ laqos euadūt. hec Gre. Et cū meditatio mortis timoreꝫ iduc̄ irā ꝛ feruorē excludit. Vñ dt Ar. ij. Rethor. q ipossibile ē sil' timere ꝛ irasci. Ira eñ fac audacē: timor ṽo vecordē ꝛ pusillanimē. Rursū mortis meditatio irā sedat. qꝛ pꝰ mortē inimici nō hꝫ q̄d peniteat. ꝛ sic ira cessat. Vñ Ar. j. Reth. dt. q hoīes ñ irascūt nesciētibꝰ sic mortuis extremū velud passis: nec irascūt ñ faciētibꝰ. q̄d ꝯfirmat p q̄ndā poetā q̄erare volētem achillē d hectore mortuo: di. Surdā trā cruciat iratꝰ. q. d. hector iā ē surda tra cruciatꝰ nō susceptiua: igit cessat ira. Itē mortis meditatio irā sedat: qꝛ mors oīa parificat: dños ꝛ suos: puos ꝛ magnos sil'es fac. ꝛ oēm cāꝫ ire tollit. Vñ Boe. ij. de ꝯso. me. vij. Mors spnit altā gl'iaꝫ: iuoluit humile parit ꝛ celsū caput: equatqꝫ sūmis ifima. Et rōne illiꝰ paritatis cessare dꝫ oīs ira. vt ondit Sene. li. de ira. di. Quid suo/q̄d dño/q̄d clienti/q̄d regi irascer̄is/paululū viues. Et ecce mors q̄ nos pares facit. q̄d tuml'tuamur: ꝛ vita sediciosa pturbamur. stat sup caput fatū. i. mors. ꝛ p cūctos dies iputat: pxiꝰ ac pxiꝰ sp accedit. Qui igit mortē attēte ꝯsiderat deū timebit. ꝛ sic ab ira q̄ in pxi cedit nocumētū recedit. Ecce iā patꝫ quō ꝯsideratio mortis ē remediū ꝯ irā. Sic ēt ꝯsideratio coꝝ q̄ pꝰ morteꝫ sequūt tollit irā. Qui ei ꝯsiderat ṽbū chri Mat. v. di. Oīs q̄ irascit fri suo reꝰ erit iudicio. ꝛ q̄ dixerit racha reꝰ erit ꝯcilio. q̄ āt dixerit fatue reꝰ erit gehēne ignis: merito irā declinat. Nā pmo dñs ponit irā sine voce. postea irā cū voce sꝫ ñ pleno ṽbo. tertio irā cū pfecto smōe. ꝛ cuilibꝫ penaꝫ suā annectit. Patꝫ ēt ex h: qꝛ ira ē vnū d septē vicijs capitalibꝰ: q̄bꝰ debet eterna dānatio. His ḡ remedijs studeat q̄libꝫ diligēt irā vitare: ne pꝰ penas q̄s h iratꝰ sustinet eternā ꝯseq̄t penā. Hoc vult pt ba. Irascimi ꝛ no. pec. vbi hortat: oēꝫ irā iiustā nos declinare. q̄d nobis pstare dignet dñs noster iesus chrs in secl'a bñdictꝰ. Amen.

¶ De quarto vicio capitali vicꝫ Acidia. Ser. LVIII.

Quodcūqꝫ pōt facere manus tua instant opare. Eccs. ix. In pcedētibꝰ smōibꝰ audistis plura d tribus

Mortis memoria

Timor mortis excludit iram

viciis capitalibus vicȝ superbia/inuidia/ira/ꝛ filiabus eorūdē. Et finaliter de de ira plura mala q̄ ex ipa sequūtur. ꝛ tandē remedia in primo ser. p̄cedēti ꝯ irā. Nūc ꝯñr cogitaui dicere d̄ q̄rto capitali vicio. vicȝ de acidia de qua ꝯuenienter dicēdū est post irā. Eo ꝙ ex ira hō redditur tepid⁹: acidios⁹ ꝛ idis posit⁹ ad oia opa bona. Hāc aūt acidiā dissuadet Sapiēs in ꝟbis thematis. di. Qd̄cūqȝ pt facere man⁹ tua ꝛc. vbi d̄t Hiero. Fac qd̄cūqȝ nūc potes ꝛ labora. qꝛ cū ad iferna descenderis loc⁹ nō erit pnie: qd̄ ꝛ saluator bn̄ inuit Joā. ix. di. Me oportȝ opari opa ei⁹ q̄ misit me donec dies ē: venit nox qn̄ nemo pōt opari. Pro grā Aue maria. ¶ Qd̄cunqȝ pōt man⁹

A

¶ Circa hec ꝟba thematis Prio in p̄nti (tua facere instanter opare ꝛc. fmōe cogitaui dicere ea q̄ sūt ad detestationē acidie in gnāli. Pro q̄ est

B aduertēdū Prio ꝙ acidia fm Damas. ē q̄dā tristicia aggrauās. q̄ vicȝ ita

acidia d̄ deprimit aīm hois vt nihil ei libeat agere. Et iō acidia iportat tediū opan

scribitur di bona: vt pȝ ex Glo. sup illo ps̄. Oēm escā abbominata ē aia eorum. Et alii q̄ dicūt: ꝙ acidia ē torpor mentis bona icboare negligēs. Et h̄ sp est pctm̄. imo acidia fm genus suū ē pctm̄ mortale. eo ꝙ fm ꝓpriā rōnē ꝯriatur charitati. Nā ꝓpri⁹ effect⁹ charitatis ē gaudiū de deo. Acidia ꝟo est tristicia de bono spūali inq̄ntū ē bonū diuinū. Et iō fm genus suū ē mortale: ꝛ viciū capitale. vt patebit in sequētibus. ¶ Scd̄o est aduertendū: ꝙ acidiam esse detestabilē ꝛ fugiendā ostendi pōt multipliciter: vt infra patȝ. vicȝ

C

	Per totā naturā	
	Per sacrā scripturā	
Acidia oñditur detestāda	Per figurā	
	Per exā gētiliū ꝛpoetarum	
	Per hois priaȝ instōcȝ	

Primo acidiā esse fugiēdā ꝛ detestabilē oñditur ꝑ totā ꝛ vniūsalē naturā. Nā vniuersalis nā: vt pȝ i disposítiōe mōi: nihil fec̄ vanū aut ociosū: qꝛ h̄ esset frustra: qd̄ est ꝯ Aris. iii. de aia. Q aūt tota nā nihil faciat frustra: pōt oñdi ꝑ plura exēpla Primo in rebus vitā ꝛ sensuȝ nō hn̄tibus: vt in sole ꝛ stellis: q̄ nūq̄ desciūt: sed q̄tidie motū ꝛ cursū suū pficiūt. Sol eñ fm p̄ceptū dñi qd̄ recepit

Cōparatio solis in sua creatiōe q̄tidie. i. singulis diebus mouetur ab oriēte i occidētē: ꝛ singulis noctibus reuertitur in orientē: ꝛ nūq̄ p̄terit sol illud p̄ceptū: nō pigritatur neqȝ die neqȝ nocte. neqȝ estate neqȝ hyeme: iplere illud p̄ceptū. Et q̄ntūcūqȝ laborat in vno die. nihilomin⁹ tñ surgit mane sequēti die. Et tñ nō expectat remūerationē laboris sui. nec penā negligētie sue sic hō. Unde Boe. iii. de ꝯso. me. ii. Cadit hesperias phebus i vndas. Sȝ secreto tramite rurs⁹ Currū solitos vertit ad ortus. [Phebus] i. sol [cadit in vndas hesperias] i. occidētales [sed secreto tramite] i. secreta via scȝ sub terris [rursus] i. iterum [ꝟtit cursū] [suū] [ad solitos ort⁹] i. ad ptes orientales.

D Posset ḡ sol iuste hoiem increpare: q̄ solet acidiose vsqȝ i diē clarum dormire: ꝛ ad deū laudandū nō surgere si ptātē loquēdi haberet: ꝛ dicere. Pl⁹ heri cucurri ꝛ laboraui q̄ tu: ꝛ cū tu nō surrexeris ego ad op⁹ meū pagen

Nota dū veni. Et iō dic̄ Augu. ꝙ idecēs ē chriano ꝙ eū radi⁹ solis i lecto inueniat. qd̄ intelligēdū ē de illis q̄ nocte nō surgūt ad psallēdū deo. vel q̄ sine causa ad tātū tp̄s i lecto pdurāt. Ecce quō de⁹ fm ps̄. Corpa celestia statuit ineternū ꝛ i seculū seculi: ꝛ eis p̄ceptū posuit qd̄ nō p̄teribūt. ¶ Scd̄ȝ

exéplū hēm⁹ ad detestationē acidie ab his q̄ ex t̄ra nascunt̄. Videm⁹ eñ herbas ꝛ arbores: q̄ tam puū hñt initiū crescēdo ad magnā q̄ntitatē deuenire. Et tñ hñt tot adūsantia p hyemē ꝛ alias aerꝫ intemperies: vt singulis annis ab eis auferat̄ labor flox: frondiū ꝛ fructuū: ꝛ nihilomin⁹ oportunitate ogādi inuēta opant̄. Qui eñ videret nuditatē eax i hyeme vix crederet q̄ tāta pulcritudine indui possent: nisi pri⁹ sil'ia vidisset. q̄ videret q̄ꝫ pua sit arbor nucis i initio sui: vix crederet q̄ ad tantā magnitudinē puenire deberꝫ: nisi sil'e alias vidisset. Nō dꝫ igit̄ pigritari hō. nec diffidere si defectū bonox i se videt: vel si aliq̄ sibi resistāt: pl⁹ eñ pōt hō q̄ꝫ credit. Attēdat hō q̄ semē cum in t̄rā piectū fuerit die ac nocte ēt dū seminator dormit: ꝯsurgit: germiat dū ille nescit. Hec dñs ꝯsidrare nos voluit: di. Mat. vj. Cōsiderate lilia agri quō crescūt. Et subdit̄. dico āt vob q̄m nec salomō in oi glia sua coopt⁹ ē sic vnū ex istis. Et Lu. xxj. Videte ficulneā ꝛ oēs arbores: cū pducūt ex se fructū ꝛc. ¶ Tertiū exēpluꝫ habem⁹ i aialibꝫ labore ꝛ industria sollicite victū suū ꝯquirētibꝫ. Vñ Salomon exemplo formice incitat acidiosum ad laborem. Prouerb. vj. dicens. Vade ad formicā o piger: ꝛ ꝯsidera vias eius: ꝛ disce sapientiam: q̄ cum non habeat ducem nec p̄ncipem: nec p̄ceptorem: parat estate cibū sibi ꝛ congregat i messe qđ comedat. Circa hoc exemplū formice sunt quinqꝫ attendēda ¶ Primo paruitas formice: quā salomon ponit homini in magistrā. ex q̄ merito ꝯfundi posset hō acidios⁹ siue piger q̄ tam parue sciētie reputat̄: vt a tam paruo aiali doceri possit. ppterea multum conari debet ad discendum. Sicut accidit in scholis. quando aliquis magnus a paruo puero docetur. ex quo erubescentiā habꝫ: ꝛ tāto vehementi⁹ studet ꝛ proficit. Ideo dicit Seneca. pudeat ab exiguis animalibus nos trahere mores. Erubescat ergo homo q̄ a tam paruo animali mores recipere debet. ¶ Secundo attendenduꝫ est qđ dic̄ Salomon [ꝯsidera vias eius] non dicit viam. vias vocat discursus quos facit formica p querendis cibis. pluries eñ in die formica vadit ad q̄rendum frumētum. Ideo satis erubescere debent homines qui grauati se putant ex hoc q̄ semel in septimana venire debēt ad sermonem ad recipiendum cibum anime. ¶ Tertio ꝯsiderandū est: q̄ formica in hoc opere non habet hominē ducem cuius exemplū sequat̄: nec p̄ceptorem cui⁹ verbo ad hoc doceatur: nec principem a quo puniat̄ eius negligentia. homo tamē oĩa ista habet. ¶ Quarto ꝯsiderandū est: q̄ ipa purū granum eligit vt de ipso pascat̄. Ideo multum confundūtur ex hoc illi qui spurcicias ꝛ immūdicias alienorum peccatorum eligunt: vt ex his pascant os suum fm illud Prouerb. xv. Os stultox pascitur imperitia ¶ Quinto ꝯsiderandum est in hoc exemplo: q̄ formica adeo onerat se frumento. q̄ interdum minor videtur esse suo onere: in quo satis confunduntur illi qui a sermone redeunt vacui: nec vnum verbum secum reportantes. ¶ Ecce iam patꝫ quō homo acidiosus reprehēdit̄ p animalia bruta imo de⁹ dedit animalibꝫ singula membra ad certa sua opera. Et iō homo acidiosus videt̄ contra nām: ꝛ frustra membra sua habere

Terrenascētia faciunt ad d̄testatiōꝫ acidie

Nota

Aīalia bruta detestant̄ acidiā

E

Formica

cũ nõ laborat. sicut Zenon phs cuidã inerti dixit: sicut recitat Cecilius boll⁹ de nugis phoꝝ. Indignareris inqt si qs tibi optaret ꝙ inutiles manus aut pedes hẽes. nũc ãt integri sũt: cur eis vti nõ vis? pꝫ igiť acidiã eẽ detestãdã ex tota natura. ¶ Põt etiã ad detestationẽ acidie valere exemplũ eoꝝ q amãt mõm. Si eñ respicim⁹ qt ꝛ qntis laboribꝫ ꝛ qtidianis cruciatibꝫ ipi merenť cruciatuꝫ eternum: satis poterim⁹ ꝯfundi ꝙ adeo sum⁹ pigri laborare ꝓ regno etno. Un̄ Aug. O si possem⁹ excitare hoies ꝛ cũ ipis pariť excitari: vt tales eẽm⁹ amatores vite pmanẽtis quales sunt hoies amatores vite fugiẽtis. Quis nõ vt viueret poti⁹ eligeret vitã mẽdicantẽ q̃ꝫ celerẽ mortẽ? Cui dictũ est. nauiga ne moriaris: ꝛ piger fuit. Leuia iubet de⁹ vt i eternũ viuam⁹: ꝛ obedire negligim⁹. Hec Augustin⁹. ¶ Ad h valet exẽplũ qd legiť in vitaspatꝝ de qdã scõ pře. q cuꝫ vidisset ornatũ cuiusdã mulieris / flere cepit dicens. Ignosce mihi o potẽs de⁹ qꝛ vni⁹ diei meretricis hui⁹ ornat⁹ / supauit toti⁹ vite mee industrie ornamẽta. Et abbas Pãbo vidẽs mulierẽ i alexãdria ad quã descẽderat de heremo fleuit. Et interrogãtibꝫ causam sui flet⁹ ait. Due res me mouerũt. vna de illi⁹ pditiõe: alia qꝛ nõ habeo tale studiuꝫ placẽdi deo: qle studiũ hꝫ ista vt hoibꝫ placeat. Sic g pꝫ pmũ quõ acidia sit fugienda exemplo totius nature rõnalis ꝛ nõ rõnal ꝛc. ¶ Scdo h idẽ patet ex sacra scptura q in multis ꝛ qsi infinitis locis hortať nos ad labores ꝛ ora ꝑ q fugať acidia. Primo exẽplo chri ꝑ os ꝓphe dicẽtis. Pauꝑ sum ego ꝛ i laboribꝫ a iuuẽtute mea. De cui⁹ labore hr̃ Joã. iiij. ꝙ fatigat⁹ ex itinere sedit suꝑ puteũ. Qd attẽdẽs Bern̄. ait in qdã smõe. Q̃diu vixero memor ero eoꝝ laboꝝ qs sustinuit chrs i pdicãdo: fatigationũ in discurrẽdo: tẽtationũ in ieiunãdo: vigiliaꝝ i orãdo: lachrymaꝝ i cõpatiẽdo ꝛ boꝝ filiũ. alioqn reqreť a me sanguis iust⁹ q effus⁹ ẽ suꝑ trã. Et mulier fortis Prouer. vl. i h cõmẽdať ꝙ panẽ ociosa n̄ comedit. Et apľs de seipo dr̃. j. ad Coꝛ. xiiij. Pl⁹ oibꝫ laboraui. Itẽ i vitaspatꝝ legiť. ꝙ dũ qs a btõ Arsenio: q pmo erat palatin⁹ postea heremita maxim⁹ / qreret in q ꝯfideret. rñdit: in h ꝙ hoies fugi aliqñ dixi tacui / fleui / potissime in h gaudeo ꝙ manibꝫ laboraui. Et qdã vidua moriẽs recusabat sepeliri i camisia sibi data: dicẽs Sepeliar i camisia elaborata ꝓpriis manibꝫ ꝛ nõ alienis: Patꝫ etiã exẽplũ efficacissimũ fugiẽde acidie i btã ꝟgie Maria. q cum eẽt impgnata ꝛ nãe delicate: nõ fecit facta sua morose siue tarde. sꝫ abiit in mõtana cũ festinatiõe. Luc. j. Imo cũ eẽt triũ annoꝝ ad tẽplũ in hierusalẽ pñtata. xv. grad⁹ ascẽdit: qsi eẽt pfecte etatis. Et sicut refert Jacobus fili⁹ Joseph: vt allegat Uincẽ. in Spec. histo. li. vij. c. lxvj. Maria triũ annoꝝ ita pfecte ambulabat ꝛ loqbať acsi eẽt. xxx. annoꝝ. Hãc aũt regulã sibi statuerat vt a mane vsqꝫ ad tertiã oroni insisteret. a tertia vsqꝫ ad nonã i textrio ope se occuparet. a nona iteꝝ nõ recedebat ab oronẽ vsqꝫ dũ angel⁹ dñi ei appareret de cui⁹ manu escã accipet. ꝛ hac esca tm̄ reficiebať. Et i ꝟo q a põtificibꝫ tribuebať pauꝑibꝫ diuidebat. Freqñť videbãt alie ꝟgies cũ ea angelos loq: ꝛ tanq̃ꝫ charissime obtẽpabãt ei. Ois

Exẽplũ

Exẽplũ

F

Scptura sacra hortatur nos ad labores.

Exẽpluꝫ

sermo ei⁹ ita erat grã plen⁹: vt i lingua ei⁹ cognosceret̃ de⁹. Eratq3 sollici ta circa socias suas ne aliq̃ ex eis peccaret: ꝛ nec aliq̃ ad alterã eẽt iniu/riosa aut supba. Ecce quõ fugit acidiã ꝑ totã vitã suã a puerili etate vs/q3 ad tp̃s mortis sue. Ad idẽ sunt plurima ỽba ꝛ exẽpla scp̃ture sacre: q̃ suadẽt laborare: ꝛ ꝑ h̃ dissuadẽt acidie torporẽ. Un̄ Geñ. xviij. legit̃: q festinauit Abraã in tabernaculũ ad Sarã vxorẽ suã. dixitq3 ei. Accelera: tria sata simile cõmisce: ꝛ fac subcinericios panes. Ipe ỽo ad armẽtu3 cucurrit: ꝛ tulit inde vitulũ tenerrimũ ꝛ optimũ deditq3 puero q̃ festia/uit ꝛc̃. De q̃ ỽbo loq̃ns Orig. ait. Senex currit: Sara accelerat: puer festinat: null⁹ piger iuenit̃ i domo sapiẽt̃. Itẽ Eccẽs vl. dr̃. Uerba sapiẽtũ q̃si stimuli ꝛ q̃si claui i altũ defixi. q. d. Sicut stimuli valẽt ꝯ tarditate3 iumẽtoꝝ: sic ỽba sapiẽtũ ꝯ pigriciã hoĩm. ¶ Pro q̃ notãdũ q hõ labo/rat q̃si ꝯtrarijs vicijs. Est eñ lent⁹ ad bonũ ꝛ p̃ceps ad malũ. sed ỽba sapiẽtũ sũt velut stimuli q̃ excitãt hoĩem ad bonũ. ꝛ sũt velut claui i altu3 defixi dũ retinẽt hominẽ ne se p̃cipitet i mal'. Et Eccĩ. xiiij. dr̃. Nõ defraudẽris a die bono: ꝛ ꝑticula diei bone nõ te p̃tereat. Et ibidẽ. Ante obitu3 tuũ opare iusticiã: q2 nõ est apð inferos inuenire cibũ. Hoc bñ manife/stũ ẽ in diuite epulone: q̃ apð inferos guttã aq̃ nõ potuit iuenire. quã di gito Lazari q̃ tñ vlceribꝫ plen⁹ ꝛ q̃si leprosus fuit/petijt. Ecce nota ỽba hec saluatoris. tũc pl⁹ q̃3 mille anni trãsierũt q̃bꝫ guttã aq̃ diues petijt: ꝛ tñ impetrare nõ potuit. Jõ dr̃ Eccẽs. ix. Quodcũq3 facere p̃t man⁹ tua instant̃ opare. q2 nec op⁹/nec ratio/nec scia est apð inferos: q̃ tu ꝓperas. Apud inferos eñ nõ est op⁹: s3 merces opis. nec rõ: q2 nõ ꝓsunt ibi artes arguitiue. nec sapia nec scia sũt ibi ad excusationẽ vl' defensionẽ: s3 poti⁹ ad accusationẽ. Seru⁹ eñ sciẽs volũtatẽ dñi sui ꝛ nõ faciẽs: vapulabit plagis multis. Luc. xij. Itẽ Eccẽs. xj. dr̃. Mane semia semẽ tuũ: ꝛ vespe nõ cesset man⁹ tua. q2 nescis q̃d magis oriat̃. h̃ aut illud. ꝛ si vtrũq3 simĩ meli⁹ erit. Hec ibi. Et apl's. ij. ad Tim̃. iiij. dr̃. In oĩbꝫ labora: op⁹ fac euãgeliste: misteriũ tuũ imple. Itẽ. ij. ad Thes. iij. Siq̃s nõ vult opari non mãducet. Jõ dedit de⁹ diuersa mẽbra hoĩ vt ex oĩbꝫ ei fuiret: q̃ñq3 ei de/bet hõ seruire deo ore: cãtando/legẽdo/vel orãdo. q̃ñq3 manu scribẽdo: q̃ñq3 corde bona cogitãdo: q̃ñq3 pedibꝫ infirmos aut paupes visitãdo: ꝛ sic d̃ alijs mẽbris. Et ad Gal. vj. dt̃ apl's. Bonũ faciẽtes nõ deficiam⁹ Tpe eñ suo metem⁹. ẽ dũ tp̃s habem⁹ opemur bonũ ad oẽs. Et in psal. Labores manuũ tuaꝝ q̃a mãducabis: beũs es ꝛ bñ tibi erit. Ita ꝛ ml'te alie scp̃ture adduci possent ꝯ acidiosos. q̃s cã breuitatis trãsco. ¶ Tertio ostẽdit̃ acidiã eẽ fugiendã ꝑ figurã. Primo ꝑ illð Nume. xj. vbi ha/bet̃ q filij isrl' ꝓpt̃ laborẽ quẽ habuerũt vt intrarẽt terrã ꝓmissiõis: mur/murauerũt. Et iõ null⁹ talĩ murmurãtiũ terrã ꝓmissiõis intrauit. Et h̃ fuit rõnabile. q2 dt̃ Chry. q i nullo negocio p̃t reqes iueniri nisi p̃cesserit labor. Scðo h̃ idẽ pz de muliere chananea Mat. xv. q̃ ml'to labore im/petrauit sanitatẽ filie sue: q̃ vtiq3 nunq̃3 fuisset ꝓ filia sua exaudita si fuisset segnis ꝛ acidiosa i petẽdo: vt volũt Orige. ꝛ Beda in suis homel.

H figure de testãt̃ acidiam.

Tertio ex illo Exo.xij. vbi pceptū fuit filijs isrl' i egressu suo de egypto: q agnū pascalē deberēt comedere festinanť.s.sine acidia cū desiderio terre sctē. Quarto ex eo qđ dr.j.Reg.xvij. q David dimissis oibꝫ ⁊ sarcinis cucurrit ad locū certaminis: vbi Goliad filijs isrl' exprobrauit.⁊ sic eū vicit. Ita q̄ vult diabolū vicere ⁊ celestiū gaudiorꝫ pmiū obtinere nō debꝫ acidiosus eē.sꝫ ptiue pugñe ⁊ laborare. Jō dr Hiero.sup illo Ezech.xvj Hec fuit iniqtas sodome sororis tue: supbia/saturitas panis/abūdātia ⁊ ociū ipi⁹ ⁊ filiarꝫ ei⁹. Sp inqt ē aliqd agēdū ne ager nři pectorꝫ manu cessante malarꝫ cogitationū sentibꝫ occupeť. Et Eccl.vij.dr. Nō oderis laboriosa opa.⁊ rusticationē creatā ab altissimo. Rusticationē aūt de⁹ creauit qñ Ade dixit Geñ.iij. In sudore vult⁹ tui ve.pa.t. Ul' cū posuit hoiem i padisuꝫ voluptatꝫ vt opareť.Geñ.ij. Nā Adā creat⁹ fuit ex padisum i agro damasceno ⁊c. ¶ Quarto p exēpla gētiliū ⁊ poetarꝫ ondiť acidiā eē fugiēdā ⁊ detestādā. Uñ Aug.iiij.đ ciui.dei.c.xvj.narrat.q romani ml'tos deos q̄s credebāt hoies ipellere ad laborē ⁊ motū i citate romana colere ceperūt: ⁊ eis publicas edes pstruxerūt: ac int deos q̄ curā reipublice hēbāt posuerūt.sic deā agenoriā q̄ hoies ad agēdū excitaret. Deā stimulā q̄ ad opandū stiml'aret. Deā murciā q̄ pter modū nō moueret. Deam strenuā q̄ faceret hoies strenuos.⁊ sic de alijs. Et illas deas cū sūma diligētia coluerūt. verūtñ deā qetē i vrbē recipe noluerūt: sꝫ ex portā colinā edē ei fecerūt: nec eā publice suscipe voluerūt. Noluerūt em aliquē deū hēre secū q̄ possꝫ desidiā aut qetē pcurare ⁊ ppl'm labori đditū eneruare. Per h videbāť innuere q i pñti vita debēt labori ⁊ nō qeti vacare. Nā qetē q̄s q̄ tanq̄ꝫ deā colit q̄ eā nimis diligit. Si igiť romani de corpali ciuitate ordiauerūt ociosos expellere: quō nō de⁹ sperneret illos q̄ desidie ⁊ acidie ⁊ corpi deseruiūt die ac nocte: ⁊ a celesti ciuitate eos excluderet. Et cōtra h laboriosos ex portā hui⁹ mūdi i celesti pr̄ia i qete cū sctis angel' solet locare. Et iō dr Prouer.xxij. Uidisti hoiem velocē i ope suo corā regibꝫ stabit. Et i glo.Exo.xij.dr. Nemo i hui⁹ vite itinere torpeat: ne i pr̄ia locū pdat. Nō em ē vera qes i hac vita/vbi oīa sūt labor ⁊ afflictio spūs.sꝫ ex portā hui⁹ vite i celesti pr̄ia cuꝫ videť diuīa eēntia. Jō dr Aug.i li.pfeſ. Uersa ⁊ reuersa i tergū ⁊ i lat⁹ ⁊ dura sūt oīa: tu sol⁹ reqes.s.de⁹. Hoc idē etiā oñdiť p poetas q acidia sit fugiēda. Uñ i policra.li.iiij.hr.q. veteres imaginē sapiētie fecerūt: quā vt deū coluerūt.⁊ iuxta eā hec x̄ba scripserūt Usus me genuit: mēoria me pepit. sophiā me vocāt greci: latini vo sapientiā. ego odi stultos hoies ⁊ vana opa. Si igiť vsus sapiam genuit: cōtinu⁹ labor ⁊ exercitiū ei⁹ exordiū existit. Ex q̄ ptꝫ q vbi nō sūt x̄tutum opa laboriosa ibi nec pmia.⁊ ecōtra. Qđ ⁊ Boeť.bñ oñdit.iiij.de psola. metro vl.p triū hoim fortiū exēpla.s.Agamēnōis Ulixis ⁊ Hercul'. q̄rꝫ pm⁹.s.Agamēnō troiā decēnali bello p laboriosa picl'a deuastauit. Secūd⁹.s.vlixes poliphemū gigātē laboriosa audacia dū dormiret excecauit ⁊ interemit. Terti⁹ hercules duodecī labores durissimos ptulit. De q̄ sic ait. Herculē duri celebrāt labores. q̄s labores enarrare eēt nīs lōguꝫ

H Gētiles ostendūt acidiā eē đtestādā

J poete detestāť acidiam

Uñ dr. Ille cẽtauros domuit supbos ⁊c. Cẽtauri sũt mõstra ex medieta te hoīes ⁊ ex medietate tauri. q̃s poete fingũt genitos. Et sic fingũt poe te quõ Hercules ꝑꝑ̃ marios labores suos meruit eẽ colũna ⁊ sustẽtator celi: sic Boeti⁹ ibidẽ tãgit. Et postea Boeti⁹ hoꝝ viroꝝ fortiũ exẽplo hortat nos dimittere segniciẽ ⁊ acidiã: ⁊ laboriosam ṽtutis viã assumere si velim⁹ ꝑtigere ad celestẽ pꝛiam di. Ite nũc fortes vbi celsa magni ducit exẽpli via. Cur inertes terga nudatis supata tell⁹ sidera donat. q. d. Uos fortes ite nũc resistẽtes aduersitatib⁹. ite illic vbi ducit via celsa. i. ardua magni Hercul: q̃ ē via ṽtutũ ⁊ via magni exẽpli ad aggrediẽdũ fortia. Et nũc arguit acidiosos di. Cur vos inertes. i. õsidiosi hoīes nudat; ſga id ē dorsa via fugiẽdo labores ⁊ aduersa. Nã tell⁹. i. terrena ꝯcupiscẽtia supata donat hoī sidera. i. celũ siue regnũ celoꝝ. Bonoꝝ em̃ laboꝝ gl'iosus ē fruct⁹ Sap. iij. Ex his ꝯcludit ꝙ vbi ē acidia ibi nec ē ṽtus nec sapiẽtia: ⁊ ꝑ ꝯseq̃ns neq; ṽtutũ p̄mia. ꝗ ⁊c. ¶ Quinto ⁊ vltimo ostendit acidia eẽ detestabil' ⁊ fugiẽda ex p̄meua hoīs institutiõe. Nã vt hꝫ ex sacra scrptura hõ inter cetera aīalia p̄cipue creat⁹ est ad laborẽ ⁊ nõ ad ocium siue acidiã. Uñ Genes. ij. dr. Tulit de⁹ hominẽ in paradisum voluptatis vt operaret ⁊ custodiret illũ: vt pꝫ s. Et post pctm̃ dr sibi. In laborib⁹ comedes oīb⁹ dieb⁹ vite tue. ibidẽ. iij. Et h bñ innuit cũ dr Job. v Hõ nascit ad laborẽ ⁊ auis ad volatũ. Et iõ cũ hõ ocio ⁊ acidie intẽdit ꝯtra suã naturã facit. Etiã naturalr cõtingit ꝙ acidiosi incurrũt infirmitates plurimas: quas ex moderato labore nõ icideret: vt ostẽdit Aristo. in ꝓblema. di. Labor ⁊ exerciciũ cõseruãt sanitatẽ: corpa em̃ mũdificãt: ⁊ a supfluis humorib⁹ vi caloris ꝑ laborẽ excitati euacuant. Hoc etiam ꝯsiderauert antiq reges ⁊ p̄ncipes: vt narrat Tit⁹ liui⁹ li. j. voluminis sui. de Tullio romanoꝝ rege tertio. ꝙ cũ suo tpe vrbs pestilentia laboraret: ⁊ ob h militãdi pigricia oriret. ip̄e em̃ iterim nullã ab armis populo q̄etẽ dedit: salubriora credẽs iuuenũ corpa militie laborib⁹ dedita q̃ꝫ si domi q̄uissent. Hec ibi. Et q̃uis ex labore ꝯtinuo corp⁹ cõsumat: ex desidia tamẽ ocio siue acidia ampli⁹ annullat. Naꝫ acidiosi pigri cõiter impiguant: inflant putridis apostematib⁹: ⁊ vlcerib⁹ implent. pedũ sanie imũdant: ⁊ sic ꝑ rubiginẽ eoꝝ vires annullant: que ꝑ exercitiuꝫ ⁊ laborẽ ꝯseruant: licꝫ per h aliq̃ mõ macerent. Iõ dr Cato vt habet in vitis pḃoꝝ ca. xcv. Humana vita velut ferrũ est. si exerceat/ cõterit. si non exerceat/ rubigo cõsumit. Simil'r homies exercẽdo videm⁹ cõteri. sinautẽ inertia atꝫ torpedo pl⁹ detrimenti facit q̃ꝫ exercitatio. Plus em̃ indubie affert mali torpor ⁊ acidia corpi q̃ꝫ laboris exercitatio etiã aliqualiter imoderata. ¶ Ex oīb⁹ sup̄ dictis patꝫ quõ acidia valde displicet deo ⁊ placet diabolo. Primo displicet deo multũ: sicut patꝫ ex illo Apocal. iij. Utinã frigid⁹ esses aut calidus. sedq; tepid⁹ es: ⁊ nec frigid⁹ nec calidus: incipiã te euomere ex ore meo. Calid⁹ est q̄ feruẽs est ad bonũ. frigidus est q̄ simplicit desistit a bono. Tepidus ṽo est q̄ medio mõ se habet. Et dicit glosa interlinea. ꝙ maior spes est de frigidis q̃ꝫ de tepidis.

K Hõ creatur ad laborẽ

L Acidia displicet deo.

Cui⁹ rei hec ē cā. qꝛ tepidi q̄ndā fiduciā ⁊ securitatē accipiūt de h̄ q̄ aliq̄
q̄d boni agūt. ⁊ iō se nō corrigūt. tepid⁹ ꝟo de ore dei euomit̄: q̄ ꝑ p̄dicato
res in q̄bꝫ de⁹ loquit̄ de ꝯsortio sctōꝝ remouet̄ ꝑ excōicatōem. vl' tūc tepi
dus euomit̄ qn̄ i deteriora p̄cipitat̄: vl' qn̄ ipenitēs morit̄. De hac tepidi
tate dr̄ Hiero. Tepiditas sola ē q̄ solet deo vomitū ꝓuocare. ¶ Scd̄o
p̄t oñdi q' acidia multū displicet deo ex illo Luc. xv. Dico vob q̄ maius
gaudiū erit i celo sup̄ vno pctōre pniam agēte q̄ꝫ sup̄ nonagitanouē iu
stis q̄ nō indigēt pnia. Qđ exponit Greg. de iustis ill' q̄ desidiose se hn̄t ⁊
de pctōre ferueñti ad pniam. Vn̄ dn̄s feruētē pctōrē penitētē nonagin
tanouē iustis acidiosis p̄ponit. Sicut dux i ꝓlio pl⁹ illū militē diligit/
q̄ post fugā reuersus hostē fortit̄ p̄mit: q̄ꝫ cū q̄ nunq̄ꝫ fugit nec vnq̄ꝫ for
titer egit. Plus amat̄ ager q̄ post spinas ⁊ tribulos fruct⁹ vberes reddit
q̄ꝫ ille q̄ spinas ⁊ tribulos nunq̄ꝫ tulit: ⁊ sp̄ steril' extitit. ¶ Tertio h̄ idē
oñdi p̄t ꝑ h̄ qđ legit̄ de ficulnea fructū nō faciēte Luc. xiij. vbi dr̄. Succi
de illā: vt q̄d etiā terrā occupat. Sil'r Mat. xxv. dr̄ de fuo pigro: tollite
ab eo talētū. Et sequit̄. ⁊ inutilē fuū ejicite i tenebras exteriores. Et Mat.
vij. Ois arbor q̄ nō facit fructū bonū excidet̄ ⁊ i ignē mittet̄. Sic ḡ patꝫ
M ex trib⁹ quō acidia displicet deo. ¶ Scd̄o p̄ncipal'r acidia multū pla
Acidia cet diabolo p̄t oñdi ex trib⁹. Primo ex illo qđ legit̄ Job. xl. Circūdabunt
placꝫ di eū salices torrētis. ꝑ torrētē cui⁹ aq̄ cito deficiūt intelligit̄ voluptas p̄ns
abolo q̄ cito finiet̄. in q̄ diuites hui⁹ seculi plātati sūt velut salices q̄ sūt arbo
res infructuose. Et hmōi salices circūdāt diabolū q̄si faciēdo ei vmbrā
In h̄ ꝟo q̄ hoies q̄ nihil boni faciūt salices vocant̄ isinuat̄ q̄nta sit fatui
tas eoꝝ q̄ se meliores ⁊ honorabiliores alijs iudicāt: qꝛ nihil faciūt. Si
milis eñi fatuitas ē acsi aliq̄s diceret salices amygdalis arborib⁹ p̄uale
re: eo q̄ steriles sūt. ¶ Scd̄o q̄ acidia multū placet diabolo. patꝫ ex illo
qđ legit̄ Judicū. j. de Adonibezech: q̄ amputauerat. lxx. regib⁹ sūmitates
manuū ac pedū. Adonibezech interp̄tat̄ dn̄s fulgurās: q̄ amputat ill' q̄
habēt regere alios/ sūmitates manuū ⁊ pedū: dū ꝓcurat q̄ tales ad op̄a
vtilia sūt q̄si ipotētes. Qui eñi hꝫ sūmitates manuū ac pedū āputatas
inutilis est q̄ ad vsum mēbroꝝ istoꝝ: ⁊ si mēbra ista habeat. Sic multi
ad vtilia op̄a sūt ipo tētes: sed ad iutilia ⁊ noxia potētiam hn̄t. Tertio
ad h̄ idē oñdēdū valet qđ legit̄ Mat. xij. d̄ imūdo spū. q̄ inueniēs domū a
q̄ exierat vacātē: vadit ⁊ assumit septē alios spūs neq̄ores se. ⁊ intrātes
habitāt ibi. Et eiusdē. viij. legit̄ de d̄monib⁹: q̄ dixerūt dn̄o. Si ejicis nos
hinc mitte nos i gregē porcoꝝ. Porci sūt q̄ nihil faciūt nisi q̄ voluptati
corꝑis deseruiūt: q̄ sūt q̄si ꝓꝓriū hospitiū demonū. In acidiosis eñi hꝫ dia
bol⁹ q̄si hospitiū q̄etis. Et iō Job loq̄ns de veh: moth. i. diabolo dr̄. xl. c.
Calam⁹ q̄ dormiat i secreto calami i locis humētib⁹. Calam⁹ q̄ vacu⁹ ē figurat
ē arūdo. hoiem vacātē ⁊ ociosū/ q̄ diabol⁹ q̄escit ⁊ dormit. Sup̄ q̄ dr̄ Greg. xxxiij
moral'. Quid noie calami nisi mētes seculariū tp̄ali glīe dedite designa
tur. In h̄ eñi q̄ ipi vacui interi⁹ remanēt: locū vehemoth vbi apđ se req̄
escere d̄beat p̄bēt. Et subdit̄ i Job [i locis humētib⁹] sup̄ q̄ dr̄ Greg. Loca

humētia sūt terrenoꝝ hoīm mētes q̄s humor carnal' ꝯcupiscētie replet ꝛ fluidas facit. Loca etiā humētia sūt opa voluptuosa. pes q̄ppe i arida terra nō labit̄: fix⁹ ꝟo i lubrica vix tenet̄. In locis ḡ humētib⁹ iter vite p̄sentis faciūt: q̄ in hac vita ad iusticiā recte stare nō p̄nt. In his itaq̄ locis humētib⁹ vehemoth dormit: q̄ i reproboꝝ hoīm lubrica opatiōe req̄escit. Hec Greg. Rogem⁹ ḡ deū vt nos sua respiciat miscdia ad fugiendū ꝛ a nob repellēdū oēm acidiā: q̄tn̄s hic p bona opa mereamur ptigere ad eterna gaudia vbi q̄es ē sempiterna Amen.

¶ De mal' ꝛ nocumētis q̄ infert acidia Sermo. LVIII

Quodcūq̄ p̄ōt man⁹ tua instāter opare. Eccs. ix. In v̄bis ill' sapiēs hortat̄ oēm hoiem vt acidiā ꝛ torporē fugiat: ꝛ in opib⁹ bonis in h̄ mōdo dū p̄t se exerceat: sic audistis circa thēa p̄cedētis s̄mōis. Et q̄ i s̄mōe p̄cedēti dixi de acidia i genere q̄d sit. Et quō ꝛ ex q̄b⁹ cau' sit detestāda: vic̄ ex ordiatōe toti⁹ vniuersi siue toti⁹ nāe: ex scptura sacra: ex figura: ex ꝯsideratiōe exēploꝝ gētiliū ꝛ poetarū: ꝛ ex p̄mēua hoīs institutōe. Quō etiā acidia multū displicet deo ꝛ placet diabolo. Nūc i p̄nti s̄mōe intēdo dicere de mal' ꝛ nocumētis q̄ infert acidia. ꝓpt' q̄ mala ꝛ nocumēta vitāda q̄libet hō istāter i bōis opib⁹ se d3 exercere iux̄ thēa. ne p̄occupat⁹ a morte iferna descēdat: vbi hū opari nō p̄t. Pro grā Aue ma. ¶ Quodcūq̄ p̄t man⁹ tua istāt' opare. vbi s̄.

¶ Iuxta p̄missa ē aduertēdū q̄ acidia hoi m'lta mala ꝛ nocumēta īfert siue facit. A

Acidia facit multa mala
- Inducit cecitatē sp̄ūalē siue mētalē
- Adducit surditatē p̄sertim sp̄ūalē
- Ostendit hominis vilitatem
- Ducit ad egestatē
- Aufert hoi triplicē bōitatē siue t̄plicia bōa.
- Perdit tpis vtilitatē ꝛ nobilitatē.
- Infert hoi corpalē ꝛ sp̄ūalē īfirmitatē

¶ Prio acidia īducit hoi cecitatē sp̄ūalē siue mētalē. Sic eīn lorica et Cecitas alia arma ferrea p motū ꝛ ꝯfricationē clarificāt̄ ꝛ splēdēt: p q̄etē ꝟo rubiginant̄ ꝛ fetēt. Sic visus itellēs clare cognitōis obtūdit̄: q̄n torpet desidia ꝛ p studij exercitiū n̄ mouet̄: vt vult Oui. iiij. tristiū di. Ingeniū lōga rubigīe lesū torpet. ꝛ ē m'lto q̄ fuit an̄ min⁹ fertil' si nō assidue remouet̄ aratro: nil nisi cū spinis germē hēbit ager. q. d. Sic ager si nō ꝯtinue ꝯseruet̄ in bōa cultura ꝛ aratiōe: spinas ꝛ tribl'os ꝓfert. sic ꝛ itellēs hūanus si n̄ exercitet̄ i bōis reb⁹ ꝓfert m'lta vicioꝝ mala: vt hō se nō cognoscat neq̄ mala sua ꝛ pic'la ꝑpēdat. Hui⁹ hēm⁹ clara exēpla i sp̄ūalib⁹ ꝛ secularib⁹. Nā sacerdotes ocio d̄diti ꝛ acidie vacātes m'ltis reb⁹ iutilib⁹ ꝛ mal' Ocio vasiue scādal' excecāt̄: ita vt nec credāt vl' ad min⁹ q̄ n̄ debeāt alios p vitā3 cātes sp̄ū suā scādalizare. Ita ꝛ i laicis vtriusq̄ sex⁹: ꝛ maxie i ꝟgib⁹ ꝛ m'lierib⁹ aci alit' excedia excecat itellectū / vt n̄ ꝑpēdāt suā leuitatē: ꝛ q̄nta mala ex his eis sūt cantur. futura. vbi postea cū despōsari debēt s̄gnūt̄: ꝛ vita p̄terita quā sibi bonā putauerīt errātes ab his q̄ ill' copl'ari cogitabāt tūc cogitat̄: ꝛ sic s̄gnunt̄

Econtra vo si itellect⁹ ꝛ īgeniū bonis reb⁹ exercitat̄:legēdo vl' audiendo aut meditādo:aut aliq̄ labore vtili exterioze.tūc tāto ampli⁹ illūinat̄:ꝛ q̄ nocere pn̄t cogitat ꝛ cogn̄scit:ꝛ ab his se custodit.sic ferrū diu fricatū p limā efficit̄ clarū ꝛ luminosū. Hui⁹ exm̄ hēm⁹ clarū i duob⁹ discipl'is chri i emaus cū eo eūtib⁹. Lu.vl.q̄ q̄diu fuerūt tardi ꝛ ad credendū ea q̄ ad chrm̄ ptinebāt pigri.tā diu fuerūt ocul' cordis ne chrm̄ agnoscerēt tenebrosi:sic ipe eis dixit ipcādo. O stulti ꝛ tardi corde ad credēdū: sꝫ mox vt tarditatē credēdi a se excluserūt chrm̄ cognuerūt. ¶ Ex q̄ pꝫ:q̄ sic i iferno n̄ ē lux clara:sꝫ tenebre ppetue vis⁹ ipeditiue.ita i corpore ꝛ acidia.vt vult Ber.i q̄dā s̄mōe d̄ ascēsiōe. Sic eī studiū ꝛ sciarū exercitiū successiue clarū ꝛ clariorē effic̄it itellcm̄ ad cogn̄scēdū.ita torpor ꝛ inertia ꝯfūdit ꝛ cecat eū. Un̄ ē cōe v̄bū. Lectio lecta placꝫ sepi⁹ r̄petita placebit. Inueniunt̄ eīm̄ mlti q̄r ꝛ ego p̄m⁹;q̄ p̄mo aliq̄n legētes certū scpture passuꝫ nō intelligūt.neqꝫ scd̄o vl' t̄tio.ꝛ postea ꝯtinuātes q̄rto aut q̄nto legēdi studiū:clare qd̄ volebāt ēt nllo extrisec⁹ docente ꝯḡscūt. Suo mō h̄ itelligendū ē de ꝯtēplatiōe:in q̄ q̄nqꝫ hoi pl'a se offerūt dubia:q̄ p exercitium meditatiōis sibi fiūt nota.vt vult Hugo.de claustro aie. Est eī cogitatō i mēte q̄si fum⁹ i igne:meditatio q̄i flāma cū fumo:ꝛ ꝯtēplatio ignis cū
B flāma sine fumo. Ecce quō acidia excecat ꝛ obnubilat itellcm̄.q̄ tn̄ illūinat̄ p bonū exercitiū. Sic eī aq̄ stans siue q̄escēs corrūpit̄ Iux poetā. Et viciū capiūt ni moueāt̄ aq̄. Et vinū certū ēt nisi a fecib⁹ mūdet̄ corrūpit̄ ita ē i hoie. Et sic odor p̄u⁹ vir recedit a vino si sup̄ feces remāserit. imo inf̄dū totalr̄ corrūpit̄:Ita acidios⁹ q̄si tot⁹ acid⁹ vl' acetos⁹ efficit̄. adeo eī corrūpit̄ vt bona ei displiceāt q̄ placere d̄buerāt. ¶ Scd̄o acidia adducit surditatē. Sūt eī acidiosi sic idola:q̄ aures hn̄t ꝛ n̄ audiūt:man⁹ hn̄t ꝛ n̄ palpāt:pedes hn̄t ꝛ n̄ āmbulāt.vt pꝫ i ps̄. Et Sap.xv. Nā acidiosi raro volūt audire v̄bū di:nec mōitiōeꝫ aut correctiōeꝫ c⁹cūqꝫ viri iusti: dedign̄t audire qd̄ d̄r:q̄ timēt se ex pigricia adiplere nō posse qd̄ iubet̄. Un̄ Sene.i q̄dā epl'a. Nō putāt d̄sidiosi ab aliis posse fieri qd̄ ipi facere n̄ pn̄t.ex ifirmitate eī sua d̄ v̄tute alioꝝ sumūt sniam. Nā ad q̄ ibecilles sum⁹ dura ꝛ itolerabilia credi⁹.n̄ q̄ hec difficilia sint:sꝫ q̄ nos fluidi et enerues sum⁹. Et licꝫ t'les sint ad audiēdū ea q̄ s̄t dei tepidi.sūt tn̄ ad audiēdū ea q̄ s̄t mōdi valō intēti. Un̄ Hugo.vbi s̄. Mēs dū torpescit sōno inertie.i.acidia:icliat aures rūorib⁹/lo q̄t vana/mollib⁹ iduit̄/mane comedit/gall⁹ t̄minat cene lectiōꝫ:ꝛ dū alii surgūt ad matutinū ipe p̄mo
C vadit ad dormiēdū. ¶ Itē acidios⁹ ēt corpalit̄ ē q̄si surd⁹:q̄ cum acidia imittit soporē.s̄m illō p̄.i.xix. Pigredo imittit soporē:tūc cū ad op⁹ excitat̄ freq̄nt̄ obaudit.ꝛ pluries ifestat⁹ hicinō se v̄tit:man⁹ ꝛ brachia scalpit:nec d̄cqꝫ d̄t. De t'li d̄t Sapiēs p̄u.xxvj. Sic ostiū v̄tit̄ i cardine suo ita piger i lectulo suo.abscōdit piger man⁹ sub ascella sua:sp̄ ppt̄ frigus T'les pigri cū excitant̄:r̄ndēt se velle surgere.dicūt q̄dē sꝫ n̄ faciūt.imo excitātē ac si n̄ audierit deludūt. Un̄ Gāfred⁹ i poetria clare d̄scribit acidiosuꝫ:di. Scis ne moram pigri:si mane vocet̄ obaudit:si citat̄ adhuc vigil stertit.tandem clamore coactus ;ore tn̄ lento linguā mouet:ꝛ mihi

Margin notes: Exēplū (beside "mā efficit̄ clarū…"); Acidios⁹ surd⁹ est (beside "ducit surditatē…"); pigri describunt̄ (beside "T'les pigri…").

qd vis inquit. Surge veni/nox e: pmitte quiescam zc.q.d.gamfredus: cu excitat piger pmo obaudit. iterum vocatus vigilat z stertit. postea clamore victus dic qd vis mihi? Et cu sibi excitans dr. Surge veni. ipe rndet. nodu e dies pmitte me qescere. Et cu dr sibi. imo dies est surge. dic ipe. ach deus ego surgo. vade seqr te. z tn no seqt: sz decipit excitante. z cu iterum sibi dr No venis tu? rndet. dudu venissez sz mihi vestes qre z n inuenio. qd tn flm e: qz adhuc i lecto iacz. Et cu sibi iterum dr. Surge cito rndz. dne f sto sti: n tn e ita. imo vel caput huc illucqz vtit. vl brachia scalpit: vl mebra in logu distedit. Et sic sp veit ore sz n pede: nisi tade coactus: tuc tarde mo uet gressu ad modu testudis. ¶ Sic p oia faciut acidiosi moralr ad vi am vtutu vocati. q varijs delitijs capti pectorz aures obstruut: vl si au diut/ veire differut/ z sp moras qrut/ z si veiut tarde ad modu testudis eut: vt hec oia gamfredus vbi s. odit. Hoi ei pigro videt q vie sibi spi nis sint clause: z q nllo mo surgere pessit d manibz diaboli: fm illo pu. xv. Iter pigroz qsi sepes spinaz. Videt ei acidioso q si putat ad dnz sta tim oportebit mori. cu tn ptriu maifeste appet. qz coit videmus eos q putut ad dnm ce pulcriores z vite logiorz zc. ¶ Tertio acidia odit hois vilitate Na viles st hoies z degeneres/ iertie z desidie vacates. ac hoibz ceteris iportabiles: vt pz ex vbis sapietz. Ecci xxij. di. In lapide luteo lapidabit piger: z oes loquut sup aspnatioez eius: z d stercore bou lapidatus e piger: z ois q tetigerit eu excutiet manus. Tuc qppe piger lapide luteo lapidat. qn vbis duris z aspis icrepat. z ois q tetigerit eu manus excutit: qz onero sus oibz z displicibil existit. Na piger i qcuqz societate vult sedere: qesce re z pausare: z alios sibi fuire z mistrare: ad mesaz lorz manibz sedere z nihil pportare. alios oia facere: z parc. ociosus pane comedere: dormire et pausare: z alios laborare. h e oibz tediosuz indubie: si alicui mitti debet: mox ptare incipit. vl id p q mittit n iueniat. vl q ille p q mittit domi no sit. vl q aliqd piculu i via sit z timeat. z psilia obijcit qbz fuituu refu git. Sic sapies bn expmit pver. xxij. di. dt piger. Leo e forz i medio pla tear occidedus su. Et pu. xxvj. dt piger. Leo e i via z leena in itineribz zc. sed vtina tles sic fugeret leone isernale diabolu: q taqz leo rugies circuit qres que deuoret. j. Pet. v. ¶ Quarto acidia ducit hoiez ad egestate. q ei acidia torpet: z labore q victu acqrat vitat z horrz. si diues fuerit diui tias ius successiue exhauriet z pauptate icurrz. si vo nihil aut paz habue rit sp i egestate z penuria erit. Sic h clare docz expiencia ad oculu. Et scri ptura i mltz locz h ide odit. Vn pu. x. dr. Egestate opata e manus rmissa manus aut fortiu diuitias parat. manus ei r missa. i. ociosa ptinue expedit z z paz acqrit. io icurrit egestate. sz manus fortiu. i. laboriosa pat diuitias qz plus acqrit qz expedit. Ite pu. xx. dr. ppt frigus piger arare noluit. scz tpe ad h idoneo. medicabit g estate. scz ppt caretia fructuu: z n dabit ei. sp ppt demeritu pigricie sue. Itez ibide. xxiij. Vestiet pannis dormitario: panis scz vilibz. vbi i hebreo hz lacerats. q. d. no hebit i q dormiat nisi panos vi les z laceratos. Item Prouer. xxiiij. vsqz quo piger dormies: vsqz quo de somno consurges: paululum inqz dormies; modicum dormitabis.

D Acidia ostendit hois vili tatem

Acidia ducit ad egestatez

pauxillū māꝰ ꝯferes vt dormias: ꝛ veniet tibi q̄si cursor.i.subito ꝛ ex impro uiso egestas tua; ꝛ mēdicitas q̄si vir armatꝰ. Piger em̄ videt q̄si semper somnolentꝰ. veniet aūt mēdicitas q̄si vir armatꝰ. ita ꝙ piger ꝯ eā se non poterit defendere: ꝛ h̄ erit post mortē peccatoꝝ. nā tūc primū incipit paupꝑtas ꝛ miseria intolerabil' ꝛ ꝑpetua. paupꝑtas em̄ mō q̄si iermis ē: ꝛ q̄si lēte incedit. iō m̄lti fugiūt eam vl' resistūt ei: sed i futuro erit q̄si armata: vt hō nō possit ei resistere neq; eā effugere: vicz i iferno. Itē puer. xxviij. dr. Qui opat' terrā satiabit' panibꝰ. q̄ vo sectat' ociū replebit' egestate. hoc patz ad sensū. Ex his ptz: ꝙ sic ociosus siue piger ꝓpter defectū laboris manual' incurrit paupꝑtatē corꝑalē. ita acidiosꝰ ꝓpt' defectū exercitioꝝ i ꝟtutibꝰ incurrit paupꝑtatē spūalē. sic em̄ abundātia tpaliū fac' hoiez diuitē tpaliter. ita abūdantia ꝟtutū fac' eum diuitē spūalit' ꝛ ecōuerso. sic defectꝰ tpaliū reddit hoiez paupem tpalit'. ita defectꝰ ꝟtutū reddit eum paupem spūaliter i h̄ seclo. ꝛ tādē pauprimū ꝛ miserrimū i futuro: vt s̄.

E Acidia aufert hoi tripli cia bona

¶ Quinto acidia aufert hoi bonitatē triplicē: siue triplicia bona. vicz nālia/ gͣtuita/ ꝛ celestia. Primo acidia aufert hoi bona nālia: qꝛ nāle ingeniū labescit. robur corꝑis ꝛ agilitatē ōstruit: ꝛ hoiez q̄si inutilē reddit qꝛ cū acidia inualescit ꝛ ad ꝯsuetudinē venit: vires ꝛ ingeniū tāq̄ rubigo ꝯsumit. ¶ Scd̄o acidia aufert bona gͣtuita h̄ saluator ꝑabolice exp̄mit Matth. xxv. ꝛ Luce. xix. vbi hr̄ in Mattheo de suo acidioso: q̄ posuit talentū dn̄i i sudariū suū ꝛ neglexit m̄ltiplicare ipm. dn̄s ait. Auferte ab eo talētū ꝛc̄. Et in Luca. auferte ab eo mnam ꝛc̄. Mna ꝯm albertū i postilla /sūt dei dona. q̄ dn̄s hoi dedit ad ꝑficiēdū. ꝛ hec ꝑ inertiā minuūt' ꝛ ꝑeunt. Sic donū intellectꝰ paulati ꝑ inertiā minuit' ꝛ hebetatur: ꝛ vicijs ꝛ tētatiōibꝰ obstruit'. Sic em̄ bona semia ꝛ bōe stirpes malis plantis suffocant'. ita accidit i abusu donoꝝ dei. ꝛ sic ꝯtinue aufert' di donū q̄ ad vsum ꝛ q̄ ad habitū: ꝯm illud Job. xxiiij. Cōterat' q̄si lignum infructuosū. pauit em̄ sterilē q̄ nō parit. Sterilē q̄ non parit pascit. q̄ sopori ꝛ inertie vacat ꝛ sibi ip̄i nō viuit. A tali merito talētū tollit': qꝛ sine vtilitate inuenit': dicēte saluatore Luce. xiij. Succide eā vt qd̄ etiā terrā occupat. Hec Albertꝰ. Sic ḡ ptz. quō acidia aufert bona gr̄e ꝑ auctitatē euāgelij. Et pōt h̄ idē ōndi ꝑ sil'itudiez: qꝛ gr̄a spūs scti est sic ignis: q̄ n̄ p̄t esse ociosꝰ si hz aliqd in qd̄ agat: desinit em̄ esse si desinit agere. Sic gr̄a dei qn̄q; amittit': qꝛ hō ex ea nō opat'. Vn̄ sup illud Joā. xiiij. Qui nō diligit me ꝯmōes meos nō seruat. dt Greg. Nūq̄ ē dei amor ociosꝰ. opat' em̄ magna si est: si aūt opari renuit: amor nō est. Et ap'ls dic. Gratia dei in me vacua nō fuit. Nec solū acidia aufert hoi gr̄am. s; etiā fructū qui a gr̄a ꝓcedere deberet. Et sic aufert hoi totā vtilitatē huiꝰ vite: qd̄ vtiq; nō est paruū dānū. Tn̄ Bern̄. Qꝛ mitiꝰ me ꝓuares o amara mors: vite vsu q̄ fructu. Nā vita sine fructu grauior mors. deniq; duplex dānum parat' ligno ifructuoso: securis ꝛ ignis. ¶ Tertio acidia aufert homi bona celestia: q̄ nō dant' nisi exercitatis vigilātibꝰ ꝛ strenuis: ꝓpt' sua opera. sic cb̄s innuit Luce. xij. di. Bti s̄t serui illi q̄s cum venerit dn̄s: īuenerit

vigilātes. Amē dico vob ꝙ p̄cinget se ꝛ faciet illos discūbere: ꝛ trāsiens ministrabit illꝭ. Et Matth.xj. Regnū celoꝝ vim patitꝭ ꝛ violēti rapiūt illō. Ubi dt glo. Grādis violētia ē i terra nasci ꝛ celū rape: ꝛ hic ꝑ ꝟtutē qđ ꝑ nām nō possumꝰ. Ecōtra acidiosus a regno dei excluditꝭ. sicut de fatuis ꝟgibꝫ oleū recipe negligētibꝫ clare innuit: sicͥ ptz Mat.xxv. Et iō ait Greg. Nemo i huiꝰ vite itinere torpeat: ne i pria locū ꝑdat. Et idē dt. Iustꝰ vt celestia capiat caueat ne inanis ab ope dies eat. Quia ḡ acidiosus bonis nāe/gr̄e/ꝛ glie ꝑuatꝭ: iō abomiabilꝭ deo extat/intantū ꝙ ipm euomit: nec suo corpe mystico incorpat. vt ptz s. ser.lvij. L. Ex illo Apoc.iij. Utinā frigidꝰ eēs ꝛc. ¶ Sexto acidia ꝑdit tpis bonitatē siue vtilitatē: in q̄ habemꝰ ꝓficiēdi locū ꝛ oportunitatē. Tp̄s eni̅ nob datꝭ ad ꝑfectū ꝛ meritū: nec ē recupabile ꝑ aliquē modū qn trāseat in p̄teritū. Et iō sūme cauēdū ē acidie viciū ꝑ qđ ꝑdimꝰ tp̄s nostꝝ. sed multi sūt q̄ damnū istō nō reputāt q̄uis sit valde magnū. Q aūt tp̄us datū sit nob ad merēdū: ptz ꝑ aplm ad Galꝭ.vj. dicētē. Operemur bonū dū tp̄s habemus ad oēs. Et chrs Luce.xxj. dt. Uigilate oi tpe orātes vt digni habeamini Et.ij. ad Coꝝ.vj. Ecce nūc tp̄us acceptabile: ecce nūc dies salutis.

F Acidia ꝑdit tēpis vtilitatē

¶ Ex his ḡ ptz ꝙ qlibꝫ hō diligentꝭ cauere debꝫ acidiā ne tp̄s suū ꝑdat.

Et h̄ ꝓpꝭ plura: vicꝫ
- Propter nostrā meliorationē
- Propē tpis accelerationē siue breuitatē
- Propꝭ districtā deo de h̄ dādā rōnem

¶ Primo caueamꝰ ne tp̄s nr̄m ꝑdamꝰ ꝓpꝭ nr̄am meliorationē. Ad h̄ et nos hortatꝭ Chrysꝭ. i homelꝭ q̄dā di. Sicut inq̄t mercēnariꝰ totā diē circa dn̄i opꝰ ipēdit. vnā aūt horā circa cibū. sic ꝛ nos oē tp̄s vite nr̄e debemꝰ ipēdere circa gl'iam dei. modicā aūt partē circa vsus carnales. Cū eni̅ qs a bono ope vacat/tp̄s ꝑdit: vt cesar ait. Cū vna die i cena se nihil magnifice donasse memor fuit dicēs. O amici hūc diē ꝑdidi. Siqs eni̅ tp̄s trāsire cū etate cogitaret: ꝛ seniū in q̄ nihil opari pōt estimaret: vtiq tp̄s sue iuuētutꝭ nō ꝑderet: qꝛ vel studeret: ꝛ sic tp̄us nō periret: vl' oraret ꝛ deo seruiret: ꝛ sic se a malo custodiret: fm illō Ecci.iiij. Fili ꝯserua tp̄s ꝛ declina a malo. vl' alicui alteri opi licito vacaret ne tp̄s suū ꝑderet. Un̄ Bernar. Nihil p̄ciosꝰ tpe: sed heu nihil hodie vilꝰ reputatꝭ. ¶ Scđo debemꝰ acidiā vitare ꝛ bono opi vacare ꝓpꝭ tpis accelerationē siue breuitatē ꝛ irrecupabilē ꝑditionē. Tp̄s eni̅ in q̄ possumꝰ mereri ē in se labile ꝛ fluxibile. ptz ꝑ Senecā in li. nāliū q̄onū dicētē. Fluit tp̄s ꝛ anios auidissimos sui relinq̄t. qđ lebo bn̄ ostēdit cuidā dicēti. Quadraginta ānos habeo: cū ait. xl. annos q̄s nō habes. Et i q̄dā ep'la dt. Infinita est velocitas tpis. pūctū ē qđ viuimꝰ ꝛ pūcto minꝰ. Tēpus eni̅ ex nā breue ē ꝛ velocitꝭ trāsit: ꝛ postq̄ trāsierit/recupari nō pōt. Un̄ Job.xiiij. Breues dies hoīs sūt: numerꝰ mēsiū eiꝰ apō te ē. Hāc aūt breuitatē itelligere debemus respectu eternitatꝭ vite eterne. De hac etiā breuitate dr in ps. Mille anni an̄ oculos tuos tanq̄ dies hesterna q̄ p̄terijt. Itez Job.ix. Dies mei velociores fuerūt cursore. Hoc bn̄ etiā ostēdit Sapiēs Sap.ij. di-

Tp̄s labile ꝛ fluxibile est

Tpš ē ir Umbra trāsit⁹ ē tpš nr̄m. Ecce q̄ breue ē tpš ꝛ fluxibile. Est etiā irrecu-perabile. Uñ Ouid. in li. de fastis. Tpa labunẜ tacitꝭ se nesci⁹ annis. Et Bern̄. dr. Nō paꝝ estimes tpš qꝺ i factis vl' dictis expēditẜ ociosis. vo-lat em̄ irreuocabile ꝟbū. volat tpš irreuocabile: nec aduertit insipiēs qꝺ amittat. Ex q̄ sequitẜ ꝙ tpš irrecupabile ꝑ acidiā ꝑdere ē magis q̄ quē-cūqꝫ mōi thesauꝝ amittere. Uñ Chryſ. quelibꝫ nr̄m alloq̄ns sic dr. Si auꝫ paꝝ ꝯsūpserꝭ dānū notas. tpš pōpa ꝯsumis nō putas: cū auꝫ recu-parc possis/ n̄ āt tpš. Et qꝛ breuitatē tpis scim⁹: lōgitudinē ꝟo vite nesci mus: tpa nob̄ ꝯcessa nō ꝑdam⁹: vt vult Greg. i q̄dā bome. Quia inq̄t vē-ture mortꝭ tpa igřam⁹: ꝛ post mortē opari n̄ possum⁹: supest vt tpa indul-
G ta rapiam⁹. ¶ Tertio dēm⁹ cauere tpš ꝑ acidiā ꝑdere ꝓpt̄ districtā deo ꝺ ꝺ dādā rōnē. Uñ Bern̄. O ē tpš tibi ipēsum requirẜ a te. sic capill⁹ n̄ ꝑibit ꝺ capite: ita nec momētū de tpe. qꝺ bn̄ dn̄s oñdit ꝑ ꝓphā i ps̄. di. Cū ac-cepo tpš ego iusticias iudicabo. ꝓpt̄ea n̄ dēm⁹ tpš acidiose ꝑdere. qꝛ i fi-ne vite nec vnū momētū ꝑ inducijs possum⁹ obtinere. Qꝺ bn̄ oñdit Greg. homel'. penl'. sup euāgel'. i q̄dā exēplo: loq̄ns de q̄dā facinoroso diuite ple-no vicijs ꝛ pctis. Cui cū i hora mortꝭ tetrimi apparuissēt spūs: ꝛ icipent ip̄m ꝟsus ifernū trahere: ꝛ ip̄e iteꝝ atqꝫ iteꝝ inducias peteret vsqꝫ mane: sꝫ sic moriēs inducias nō potuit obtinere. Et ꝯcludit Greg. Nos ḡ frēs sol-licite ista cogitem⁹ ne nob̄ i vacuū tpa trāseāt. ꝛ tūc q̄ram⁹ ad bn̄ agēdū viuere cū cogimur de corpe exire. Ex ill' iferẜ ꝙ aliqs loc⁹ ē in q̄ pl⁹ ama-reẜ vna hora tempis ad agēdū pniam q̄ tāta massa auri q̄nt⁹ ē tot⁹ mū-dus: vicꝫ loc⁹ iferni. Scꝺo iferẜ ꝙ tpš nob̄ ꝯcessū a deo ē valde ꝑciosuꝫ qꝛ i vna hora tpis p̄t hō mereri pctōꝝ suoꝝ remissionē: dei gr̄am: etne pe-ne relaxationē ꝛ etnā gl'iam. ꝓpt̄ea q̄libꝫ hō caut⁹ sit ne tāpreciosum tēp⁹
D inutilir ꝑdat. qꝺ nūq̄ r̄cupari p̄t ex p̄missis. ¶ Septio acidia ifert hoi corpalē ꝛ spūalē ifirmitatē. Corpalē sic sup ptꝫ. qꝛ sic labor ꝛ opatio sani-tatē efficit: ita desidia ꝛ torpor corp⁹ efficit egrū. Infirmitatē etiā spūa-lē efficit: qꝛ ꝑuationē gr̄e ꝛ gl'ie affert: vt dictū ē. Hec āt ifirmitas ē val-de picl'osa ꝓpter tria: ꝛ iō grauissima.

Ectēplū (margin, at "ne vite nec vnū")

Duplex ifirmitas acidie (margin)

recuperabile (margin, at top)

¶ Quia nō sentiẜ — ¶ Quia plōgaẜ — ¶ Quia mortu ꝑuaẜ

Prio hec ifirmitas nō sentiẜ: ꝛ iō ē ꝑiculosissima: sic ē freneẜ. vt q̄nto pl⁹ egrotat tāto min⁹ se egro-tare estimat. ꝛ iō ē valde piculosa. qꝛ talis ifirm⁹ nō cogitat de remedio. ita viciū qꝺ inesse nesciẜ ampli⁹ nocꝫ ꝛ molestat. cū ꝟo cog̃sciẜ mēs ip̄m citi⁹ eijcit ꝛ vitat: vt oñdit Senc. i q̄daꝫ ep̄la ad Lucil. Acidiosus āt se viciosuꝫ eē igrat. ꝛ multū iustū atqꝫ prudētē se re-putat. Uñ Prouer. xxvj. Sapiētior sibi videẜ piger septē viris loq̄ntibꝰ snias. ¶ Scꝺo hec ifirmitas ē valde picl'osa. qꝛ plōgaẜ siue i lōgū distē-diẜ ꝛ dilataẜ. lāguor em̄ ꝓlixior ḡuat medicū. Ecci. x. qꝛ dū se n̄ eē pctōreꝫ credit: de pctō exire nō curat: qꝛ vana ꝛ ociosa q̄ sūt valde piculosa ꝛ ad īteritū ducētia q̄si ꝑua reputat: q̄ si recte videret mag̃ estimaret: vt dicẜ Isiꝺ. ꝺ sū. bo. Tepid⁹ inq̄t ociosa ꝟba ꝛ vanas cogitatiōes nō ꝯspicit: q̄ si a torpore mentis euigilauerit/ ea q̄ leuia existimat q̄si horrenda atqꝫ atrocia ꝑtimescit. ¶ Tertio hec ifirmitas ē tāto picl'osior: qꝛ ꝑ eā hō mo

tu puatur et impotens redditur ad operandum. vita autem sine sensu mortis tenet imaginem. acidiosus autem sensu et motu puatur: quia nec sensibus utitur ad bonum laborandum: nec mouetur ad non ociandum. et ideo morti vicinus creditur/licet viuere cernatur. secundum illud Apoc. iij. Nomen habes quod viuas et mortuus es. De talibus loquitur Salustius in catil. dicens. Multi mortales dediti ventri atque somno/indocti/inculti/quorum vitam quasi peregrinantes transiere. quibus profecto contra naturam corporis voluptate anima onerata est. Eorum ego vitam mortem iuste estimo. Hec ibi. Ecce quomodo Salustius acidiosos et inertia torpentes mortuis dicit esse similes: quasi sine motu bonarum actionum vitam transcurrentes. Talis igitur infirmitas est sicut paralysis: per quam manus et pedes contrahuntur: ut patet Mat. viij. et Mar. ix. Et ideo etiam figuratur per hominem habentem manum dextram aridam. Mat. xij. Qui dextram habet aridam ad bonum operandum: sed sinistram mobilem ad peccandum. In cuius signum dicitur pastori negligenti et acidioso non curanti de grege sibi credito Zach. xj. Brachium eius ariditate siccabitur: et oculus eius dexter tenebrescens obscurabitur. Tunc dexter oculus pastoris obscurabitur: quando semper ad spiritualia cecus efficitur/et celestia non contemplatur. sed in terreis lucris delectatur. Et tunc brachium eius dextrum exiccatur: quando ad bonum operandum et aliis virtutum exempla prebendum/torpore et desidia retardatur. Rogemus ergo deum ut adiuuet infirmitatem nostram etc.

Acidiosus morti vicinus redditur.

¶ De reprehensibilitate que fit circa somnum Sermo. LIX

Non dormiamus sed vigilemus et sobrij simus. j. ad Thessa. v. ¶ In precedenti sermone audistis quanta mala faciat ipsa acidia: propter quod merito cuilibet est fugienda. Infert enim homini mala corporalia et spiritualia et reddit eum vilem et despectum coram aliis. Et quia somnolentia siue somnus inducit acidiam. et est quandoque effectus acidie Ideo in presenti sermone dicere intendo de somno siue somnolentia quantum sit homini nociua. propter quod apostolus in verbis thematis prohibet somnum nimium: et hortatur nos ad vigilantiam et sobrietatem. Pro gratia Aue maria. ¶ Non dormiamus sed vigilemus etc. ubi supra.

Somnus inducit acidiam

¶ Circa verba thematis est aduertendum: quod plura sunt circa somnum reprehensibilia. Et de his principaliter sex dicere curaui. et tandem illa ultimus in particulas diuidere: ut infra A

Reprehensibilia circa somnum	Prolixitas et multiplicitas dormiendi	Primo circa somnum reprehensibile est et mala prolixitas dormiendi. Sunt enim quidam qui die ac nocte dormire
	Brutalitas prosternendi	
	Mesticia siue tristicia surgendi	
	Pigricia se mouendi	
	Stulticia accubendi. scilicet tempore indebito	
	Tarditas se ponendi	

volunt. post prandium: post cenam: et tota nocte lectum non dimittunt/acsi essent a natura creati ad dormiendum. recte sicut glires aut porci impinguati: quos bene Sapiens reprehendit Prouer. vj. dicens. Usquequo piger dormis quando consurges e somno tuo? Hi non attendunt quanta mala eis sic dormiendo adueniunt. Nam

Nimis dormientes	Tempus inutiliter expendunt	Primo tempus inutiliter expendunt. Tempus enim homini datum est ad merendum secundum illud ad Gal. vj. Operemur bonum dum tempus habemus. unde Bernardus.
	Uires corporis ledunt et offendunt	
	Mentem et intellectum obruunt	
	Seipsos damnant et confundunt	

B

Nihil preciosius tempore: sed heu nil vilius reputatur. ut in precedenti ser. F. O quantum

daret aia petõ:is separata a corpe q ad vnã tñ horã adhuc viuere deberet dũ videt tormẽta z mala ĩfinita p petis suis sibi pata. vtiq3 si eẽt possibile totũ mõm daret. z oi voluptate corpis: oi vanitate z gaudio mõi atq3 reb9 tpalib9 i eternũ careret: si ad vnã horã viuere posset. q: tũc sparet in vna hora veniã posse ɔseq petõꝝ. Jmo h idẽ faceret hõ i extremis existẽs dũ videt sibi demões obijcere oia petã sua omissiõis z cõmissiõis: z spẽaliter p demões se vexari: dicẽtes sibi: Ecce tps tuũ trãsijt: iã ẽ tps rõnis reddẽde/ nõ pnĩe zc. Sicut de abbate qdã legit: vt alibi dixi i ser. de tpe. sup euãgel. dñice. ix. Quid tũc cogitat miser petõ:? O si ad vnã horã adhuc viuere deberez vt hec z illa ɔfiterer zc. nõ credit neq3 sperat tũc posse satisfacere z p despationẽ dãnat zc. Tps ĝ datũ ẽ homi ad opandũ nõ ad ociãdũ aut excessiue dormiẽdũ zc. Vñ Job. v. Hõ nascit ad laborez z auis ad volãdũ. Et iõ exire dz hõ. s. mane ad opationẽ suã vsq3 ad vesperã: vt dr i ps. Solũ eni illi pmiant q vsq3 ad sero laborãt i vinea dñi. Mat. xx. Stult9 ĝ ẽ q tps tãpreciosum irrecupabil'r pdit p somnũ. Vñ Secũd9 phs ab Adriano impatore interogat9 Quid ẽ somn9? rñdit: imago mortis: vt dr i vitis phoꝝ. Jsti sũt silẽs lethargicis iugit dormiẽtib9: z dormiẽdo moriẽtib9: qd ẽ ɔ nãlẽ homis dispositionẽ. ¶ Scdo nimis dormiẽtes vires corpis ledũt z offendũt. vt oñdit Bartho. i de ꝓprie. re. de somno di. Nimi9 somn9 ẽ caloris nãlis extictiu9. Et cã ẽ: q: p somnũ imoderatũ humor corpis ampli9 resoluit. quẽ dũ calor nãlis itrat ab eo extiguit. Et iõ potionati z minuti ne dormiãt pcipit: ne. s. p somnũ humores resoluant. z calore q i eis diminut9 ẽ p debilitatẽ q sequit phlebotomiã aut potionẽ siue purgationẽ destituant. Ad h ĝ cauẽdũ hortat nos apl's i vbis themati vt nõ dormiam9 sed vigilem9 z sobrij sim9. Ecce qmõ nimi9 somn9 ẽ caloris nãlis extictiu9. nec h solũ: s3 etiã ẽ vtutis aial' destructiu9. Cui9 cãm dt eẽ Cõstãti9 vt dt autor pallegat9. q: cũ somnus fuerit imoderat9 deficit anial' vtus. eo q nimis humectat z infrigidat corp9. Q ãt dormiẽtes nimis nõ habeãt sanũ somnũ: signũ ẽ in discoloratiõe coꝝ. Nã dormiẽtes multũ male colorant z pallidi reddunt: vt dt Aristo. i li. de pblema. ¶ Tertio nimis dormiẽtes mentẽ z intellectũ inspissant z obtundũt. pz ex pmissis. q: cũ vtus nãlis z anialis i hoie deficit: intellect9 q in sua opatiõe organo indiget corpali. q: oportet intelligẽtẽ phãtasmata speculari. iij. d aia. i op9 suũ exire nõ potit. Jõ nimiũ dormiẽtẽ q rõne regẽdi se caret/ assimilat Sapiẽs naute somnolẽti: q picula maris nõ attẽdit z clauũ gubnaculi pdidit: p q se z alios i piculũ ducit: dicẽs Prouer. xxiij. Eris qsi dormiẽs i medio mari: z qsi sopit9 gubnator amisso clauo. Et h est qd dixit senex i Vitaspa. Sõnũ z cibũ cape nãliter inest hoi: nõ tñ in saturitate z resolutõe corpis. sed p nessitate vt corp9 recreet z nõ grauet. Et subiũgit ad ppositũ. Saturitas somni mẽtẽ sensumq3 stupidũ z pigrũ reddit. Vigilie aũt scte mẽtẽ sensumq3 purificãt z illuminãt. Jn cui9 signũ mulier dormiẽs ppriuz oppssit filiũ. iij. Reg. iij. Qd z heu nris tpib9 sepi9 ɔtigit. p qd dat spũal'r intelligi q ni

vires corporis ledũt diu dormientes.

Nimis dormiẽs itellectũ obtũdit.

mius somn⁹ suffocat actũ itellect⁹ q̃ ẽ ples mẽtis. Et anĩa ĩpedit̃ ne ha/
beat dominiũ sup corp⁹: sicut ⁊ in gula ⁊ luxuria repit̃. Vñ Chryso. sup
Mat. in q̃dã homel'. dr. Int̃ passiões nãles tres sũt ꝓprie ⁊ intime car/
nis: vicȝ Esca ⁊ pot⁹: lux⁹: ioc⁹ ⁊ somn⁹. nulle passiões sic coinq̃nãt cor/
pus sicut iste. s. vt sit hõ epulator: fornicari⁹ aut somno dedit⁹. Hec ibi.
Si g̃ ex dictis somn⁹ maxĩe inq̃nat corp⁹: sequit̃ ꝓpositũ ꝙ somnolẽti et
nimiũ dormiẽtes mẽtẽ ⁊ intellectũ inspissant ⁊ obtũdũt. ¶ Quarto ni/
miũ dormiẽtes seipos dãnãt ⁊ ꝯfundũt. Nã cũ nimiũ dormiũt oĩbꝫ ꝟtu
tibꝫ ianuã claudũt: ⁊ vicijs se apiũt. Hoc Cato dicere voluit cũ ait. Pl⁹
vigila sp̃ ne somno dedit⁹ esto. Nã diuturna q̄es vicijs alimẽta ministrat
¶ Ex p̃missis p̃tȝ ꝙ nimi⁹ somn⁹ ẽ hoĩ spũal'r ⁊ corpal'r nociu⁹: ⁊ iõ no
cte surgere dȝ ⁊ deũ laudare: vt ostẽdũt exẽpla multiplicia. Primo scõꝝ
de q̃bꝫ dr Apocal'. vij. ꝙ die ac nocte seruiũt deo in tẽplo ei⁹. imo die ⁊ no
cte nõ solẽt cessare: sȝ dicere ꝯtinue Sctũs sctũs sctũs oĩpotẽs q̃ est / ⁊ q̃
erat / ⁊ q̃ vẽtur⁹ ẽ. Apoc. iiij. Et Esa. lxij. dr. Sup muros tuos hierl'm cõ
stitui custodes: tota die ⁊ tota nocte ĩ ꝑpetuũ ñ tacebũt. s. laudare nomẽ
dñi. Nec ẽ ꝑ h̃ itelligẽdũ ꝙ sci ꝯtiue deũ laudãtes aliq̃n fatigari p̃nt. q̃
illa laus ẽ eis sũma q̄es: sũmũ gaudiũ ⁊ delectatio ꝑpetua. Sic ⁊ nos h̃
facere debem⁹. Dauid eñ exími⁹ ꝓphãꝝ nõ retrahebat̃ diurnis regijs oc
cupatióibꝫ: nec nocturnis delitijs cũ vxore: q̃n de nocte surgeret ⁊ deum
laudaret. sic ip̃e ait in p̃s. Media nocte surgebã ad ꝯfitẽdũ tibi. Sic ⁊
chr̃s dñs erat ꝑnoctãs ĩ orõne Luc. vj. Sic ⁊ Paul⁹ ⁊ Sylas media nocte
laudãtes adorabãt deũ. Act. xvj. Sic sctũs Bartholome⁹ centies ĩ die
flexis genibꝫ orabat: ⁊ cẽties ꝑ noctẽ. Simil'r exẽplificari posset de inu/
meris alijs sctis. ¶ Scdo ad nocte surgẽdũ mouere nos debẽt exempla
hoim mũdanoꝝ. Mi'eres eñ domestice ⁊ eaꝝ famule q̃ sũt nãe delicate
de nocte surgũt ꝑ sollicitudiue dom⁹ ad coq̃ndũ ⁊ cetera necessaria ordi
nãdũ. sicut Salomõ exẽplificat de muliere forti Prouer. vlti. dĩ. De no
cte surrexit: deditq; predam domesticis suis: ⁊ cibaria ancillis suis Sic
mechanici ⁊ artifices magnã noctis partẽ vigilãt ꝑ necessarijs tpalibꝫ
adq̃rẽdis. q̃d tũc fieri dȝ õ necessarijs ad aĩe salutẽ. Itẽ nocte surgũt stu
diosi: imo h̃ oñd̃ert gẽtiles p̃hi. Vñ Hieroñ. de Demosthene ait. ꝙ de se
dixerit se oẽs artifices vigilijs p̃uenisse Sene. etiã in q̃dã ep̃l'a dr se val/
de modicũ dormiuisse. Et nõ solũ h̃ fecerũt p̃hi: sed etiã p̃ncipes impato
res seculi: q̃ nõ obstãtibꝫ anxijs sollicitudibꝫ diurnis de nocte intẽti fue/
rũt studijs: vt legit̃ de Theodosio in ꝓlogo historie tripertite. ꝙ de die in
armis se exercitabat: subiectoꝝq; negocia tractabat. mõ seorsũ: mõ pu/
blice q̃ agẽda erãt ꝯsiderabat. noctibꝫ ꝟo libris incũbebat. Et ibi dr ꝙ q̃d
dã candelabꝝ habebat arte mechanica factũ: qd oleũ sibi in lucernã si/
ue laternã fũdebat: vt null⁹ ĩ laboribꝫ suis affligi cogeret̃: ⁊ nãe vim fa/
ciẽs somno repugnabat. Vigilãtibꝫ eñ ⁊ nõ dormiẽtibꝫ se solet diuina
sapiẽtia manifestare: ip̃a dicẽte Prouer. viij. Qui mane vigilauerit ad
me inueniet me. Vñ ⁊ Boet̃. de discipli. schol'. docet declinare pigriciã ⁊

(margin: C; Exẽpla scõꝝ; Exẽpla hoiȝ mũdanoꝝ; Exẽpluȝ)

Exemplum Boetij — innolētiā siqs velit adqrere sciam. Ubi etiā narrat ꝺ qꝺā valde somnolento. ꝗ mediā ptē diei somnolētus expleuit: ꝗtidiano more vsqꝫ ad primā stertebat. cū meridiane disputatōi interesset naso vigilāti stridebat. ꝛ sequit: ꝗ sopor corpi suo nociuꝰ fuit. Si ḡ sapiētes ꝑ adqrēda sapientia mūdana. si mlieres ꝑ domꝰ sue cura si mechanici denocte surgunt ꝑ tpali suba: nunqd ingloriū ē dormire fuū dei ꝛ nō surgere ꝑ glīa eterna. Hinc dr aplus. ij. ad Cor. vj. In oībꝫ exhibeamꝰ nos sicut dei mistros. Et subiūgit. In vigilijs. q. d. Nō ē mister dei verꝰ ꝗ vigilijs sacris nō ē intētus. ¶ Tertio ad surgēdū añ lucē ꝛ mane: mouere dꝫ nāe sagacitas — Nāe sagacitas mouet ad surgēdum — Nā gallꝰ media nocte ꝛ mane incipit horas suas decātare. vt tāgit Alanus i de plāctu nāe. psa. j. di. Illic gallꝰ domesticꝰ tanqꝫ vulgaris astrologus horaꝝ loqbaᷣ discrimina. Et alie aues silr valde mane incipiūt cātare / vigilare / ꝛ suo mō deū laudare. qꝺ vtiqꝫ ē ad magnā ꝟecūdiā hoīs ad imaginē dī formati: ꝛ capacis etrne btitudis. vt dū aues sic deū laudāt / ipe in lecto dormiat. vt ꝛ tāgit Amb. in li. de offi. di. Quis chrianꝰ nō erubescat sine psalmoꝝ modulatiōe diē trāsigere: cū minutissime aues solēni deuotiōe diē ꝑueniāt. ¶ Quarto ad vigilādū ꝛ mane surgēduꝫ inducit nos supna ꝓpiciatio. — D Supna ꝓpiciatio — Nā deꝰ i mane orōnē facilꝰ exaudit. ptꝫ illō dupli ci testimonio. Primo ꝓbe in ps. dicētis: Mn̄ ad te orabo dn̄e mane exaudies vocē meā. Et scd̄o Baldach suites Job. viij. dr. Si diluculo cōsurrexeris ad dn̄m ꝛ oipotētē depcatus fueris: si mūdꝰ ꝛ rectꝰ incesseris: stati euigilabit ad te. ¶ Sed di. qs: Quare deꝰ citius exaudit mane ꝗ̄ alia vice? Rn̄deᷣ ꝗ illiꝰ ṗt eē duplex rō. Prima qꝛ illa orō vbi cōcordat cor cū voce ꝛ vbi nō est mētis distractio / ē facilꝰ exaudibil': cū oratio sit ascēsus mētis in deū. Mane aūt cū hō surgit adhuc ꝑ diuersas occupatōes ē distractꝰ: nec impediᷣ a phātasmatibꝫ collectis. ꝛ iō liberior ē i deum eleuatio mētis. Propter qꝺ dr de hoīe iusto Eccl. xxxix. ꝗ tradit cor suū ad vigilandū diluculo ad deū ꝗ fecit illū. ꝛ i ꝯspectu altissimi depcabiᷣ. qꝛ tūc magis cor suū hꝫ i ptāte. Scd̄a rō: qꝛ mane ē maior necessitas ad deū ꝯfugiēdi: ꝛ i maiori necessitate deꝰ succurrit: ꝛ mēs feruētiꝰ petit. Ualde em̄ necessariū ē se mane bn̄dicere ꝛ deū orare: ꝗtūs dn̄s deus dirigat hoīem i actiōibꝫ suis: ꝛ a duris ꝯseruet casibꝫ. Sic Dauid fecit ꝗ dixit Et mane orō mea ꝑueniet te. — Diuia cōsolatio — ¶ Quinto ad surgēdū mane inducere nos dꝫ diuia ꝯsolatio. Un̄ filijs isrl' mane solebat dn̄s māna dare. Exo. xvj. p qꝺ diuina ꝯsolatio intelligiᷣ: ꝗ̄si oē delectamentū suauitatis in se hn̄s Sap. xvj. Et Exo. xvj. dr. Mane videbitis glīam eiꝰ. Et vt sup̄ dictū ē Prouer. viij. Qui mane vigilauerit inueniet me. Quid aūt dulcꝰ ꝛ delectabiliꝰ ꝗ̄ dn̄m pacis ꝛ ꝯsolatiōis inuenire: ꝗ̄ glīam eius videre ꝛc̄. Que oia eueniūt vigilāti mane. Sicut em̄ citiꝰ qs inueniᷣ in domo sua mane: sic illa hora facilꝰ deꝰ repiᷣ i corde. Itē sic mane ē aptior hora ad ꝯtēplādū: ita ē aptiꝰ tp̄s ad dei glīam vidēdam: fm illō ps. Mane astabo tibi ꝛ videbo. Itē sic mgr̄ ꝗ legit mane meliꝰ suā doctrinā ṗt audiētibꝫ ꝓpt tp̄is aptitudinē ip̄rimere: ita ꝛ deꝰ celestis mgr̄ ꝟba vi

te:luꝝ illo Esa.l. Mane erigit mihi aurē vt audiā eū sic mgrm. ¶ Se demōstrato ad vigilādū ⁊ mane surgēdū inducit demonis ꝓstratio. Licȝ eni̅ bonū sit vt dictū est, nocte ⁊ die ꝯtra eius insidias vigilare: ſm illō .j. Petri.v. Fratres sobrij estote ⁊ vigilate: q2 aduersari⁹ v̄r diabol⁹ circuit querēs quē deuoret. Spēal'r tñ vigilandū ē mane. q2 tūc facili⁹ possu̅⁹ hostē vincere: ⁊ diabolū cū suo exercitu ꝯfundere. In cui⁹ figurā legit̄ Exodi xiiij. q2 iā mane aduenerat ⁊ dn̄s respexit sup castra egyptioꝝ: ⁊ interfecit exercitū coꝝ. Ecōtra ꝓhdolor accidit multis mane dormiētib᷒: super q̄s hostis irruit ⁊ spūaliter interficit. sicut hostis corpal' hoīb᷒ dormientib᷒ interdū castra coꝝ capit: ⁊ ipos rapit vel occidit. ¶ Septimo ad mane surgendū inducere nos dȝ crimīs ablatio. Nā sic somnolētos frequēt̄ tētatōes carnales comitant̄. q2 p somnū calore ꝯfortato ⁊ digestione cōpleta hoīes dormiētes polluunt̄. ⁊ si h̄ nō: saltē mēbra ad h̄ apta spiritu vētoso inflant̄: ⁊ ad illicita mouent̄ ⁊ titillant̄. Jō notāter hec duo p apl'm ad Roma.xiij. ꝯiūgunt̄. Nō in cubilib᷒ ⁊ impudicicijs. q2 in cubilib᷒ dormit̄: ⁊ p dormitionē impudicicia sequit̄. Vñ ⁊ Cato vt dictū ē Plus vigila semp somno ne dedit⁹ esto. Nā diuturna q̄es vicijs alimēta mistrat. Talia aūt inhonesta vigilie rep̄mūt ⁊ sopiūt. Tū p̄mo q2 tales vigilie p oppositū somni refrigerant intrinsecus. q2 calor egredit̄ ad exteriora: ⁊ ideo calefaciūt ad exteri⁹ ⁊ desiccāt. p somnū v̄o calor tendit ad interiora: ⁊ exteriora mēbra infrigidant̄. Tū scd̄o q2 in honestis vigilijs anim⁹ ad honesta ꝯuertit̄ ⁊ bonis operib᷒ insistit ⁊ inuigilat: ⁊ carnis motus tollit ⁊ mitigat. Qd̄ exp̄sse Sapiēs insinuat Eccli.xxxj. cum dicit. Vigilia honestatis tab:faciet carnes. Sic ḡ patȝ p̄mū quomodo ꝓlixitas dormiendi est rep̄hensibilis ⁊ nociua ⁊c.

Ablatio criminis

¶ Scd̄m p̄ncipale circa somnū rep̄hēsibile ē brutalitas ꝓsternēdi. qn̄. s. ebrietate ⁊ crapula q̄s isensat⁹ postea isensibil'r dormit vt porc⁹: vt nō ēt attēdat vtꝝ sit coopt⁹ vl' discoopt⁹. sic Noe accidit: q̄ dormiēs i ebrietate iacuit v̄endis detect⁹. vtȝ Geñ.ix. ⁊ de alijs q̄ hicinde mouēt̄/agitāt̄ siue trahūt̄/vocāt̄ ⁊ iclamāt̄/de loco ad locū trāsponunt̄: nec tñ plene excitāt̄ Tal' somn⁹ ē bestial'. nec ē req̄es hoīs: sȝ poti⁹ sepultura ⁊ imago mortis vt vult Berñ. De tali somno post digestionē vini ꝯsurgēs dicere pōt Excitatus sum tanq̄ȝ dormiēs ⁊ tanq̄ȝ potēs crapulat⁹ a vino. Et cū sibi dicit̄ in vigilia: quō tent⁹ fuerit in sua dormitiōe/verberat⁹/tractus/ad lectum portatus: dicet q2 oīm illoꝝ sit nescius ⁊ ignarus. Talis vtiqȝ arguit̄ Prouerb.xxiij. Ne intuearis vinū qn̄ flauescit. cū splēduerit in vitro color eius. ingredit̄ em̄ blāde: sed in nouissimo mordebit vt coluber. Et sequit̄. Et eris sicut dormiēs i medio maris. ⁊ sicut sopit⁹ gubernator amisso clauo. dices: Verberauerūt me ⁊ nō dolui. traxerūt me ⁊ nō sensi. qn̄ euigilabo ⁊ rursus vina reperiā. Excessiuū em̄ cibū ⁊ potū sequit̄ somnus bestialis. moderatū v̄o qui est req̄es aīalis antecedit dieta frugalis. Sic dormiēs in ebrietate Holofernes capite fuit truncat⁹. Judith.xiij. In signū q2 in tali bestiali somno homo mēte ⁊ ratiōe priuat̄

E Sōnus brutal' cōtingit ex ebrietate

q̄ mēs i scriptura p capite poniť. iux̄ illō ps. Impiguasti i oleo caput me. id ē mētē meā vnctiōe charitat irrigasti. ¶ Tertiū rep̄hēsibile circa somnū ē pigricia se mouēdi ⁊ surgēdi. Sōnolēti em̄ cū plene aliq̄n dormierūt: adhuc de lecto se mouere nolūt. hincinde se volnūt: diuersas cogitatiōes q̄ somnū p̄uocare p̄nt q̄rūt: ⁊ nō inueniūt. ⁊ sic ex p̄lib⁹ imaginatiōib⁹ pl⁹ insomnes fiūt: ⁊ tn̄ adhuc surgere tardāt. ⁊ dū hincinde in lecto se volutāt/ diabolo assaturā q̄si s̄trūt ⁊ parāt. imo circa se i isomnietate murmurāt. q̄si dicāt: Ach cur n̄ dormire valeo: nec adhuc se eleuāt De talib⁹ bn̄ dr̄ Prouer. xxvj. Sicut ostiū v̄tiť in cardine suo: ita piger in lectulo suo. Qō exponēs Hugo i postil. ait. Sicut ostiū i cardie v̄satū huc ⁊ illuc/ murmurat: ⁊ tn̄ a loco suo n̄ r̄cedit nec exit: ita piger/ amator scz voluptat somni/ de lecto se nō mouet: licz i lecto moueať. ⁊ in h̄ ec̄ fatu⁹ dmōstrať. Talē bn̄ dscribit Gāfred⁹ i noua poetria vtz s. ser. lviij. L

Sōnolēti difficiľter surgunt F

H Tristāť. ¶ Quartū rep̄hēsibile circa somnū ē tristicia surgēdi. Quidā em̄ qdo turbāť cū tp̄e debito vel ad laborē excitanť: q̄ i improperia excitātiū surgūt ⁊ idignanť: ⁊ acsi valde male eis fiat turbanť ⁊ moleste ferūt. Talis tristicia ē mala ⁊ nociua: ⁊ p̄hibeť. cū cuilibet tali dr̄ Eccli. xxxij. Hora surgēdi te nō tristes. Vn̄ exēplū habem⁹ de Stephano fratre reg hungarie Ludowici: q̄ clericū ⁊ capellanū suū sic occidit.

N accūbēdi stulticia. ¶ Quintū est stulticia accūbēdi tp̄e illicito ⁊ loco. vt q̄n q̄s tp̄e orōnis vl' lectiōis dormit vl' in loco sacro se ad dormiēdū locat ⁊ ponit ex̄ casum necessitat. qō dico p̄p̄ custodes eccl'ie. Nō em̄ debz q̄s dormire tp̄e orōnis: iux̄ illō. j. Petri. iiij. Estote prudētes ⁊ vigilate i orōnib⁹. nec dz dormire tēp̄e study ⁊ lectiōis. Vn̄ Ecci. xxij. dr̄. Cum dormiēte loquiť q̄ narrat stulto sapiam. Hoc aliq̄n ꝯtingit audiētib⁹ lectorē in scholˀ: aliq̄n i s̄mōib⁹. Cui⁹ cām nālē assignat Alb. li. de somno di. Dū aliq̄s p̄funde cogitat apd̄ se de aliqua re subtili ⁊ diuia: tūc aie vigor igrediť itra seip̄am: ⁊ silˀr sensus cōis ⁊ sic relictis exteriorib⁹ a sp̄ū ⁊ calore ḡuat ea frigiditas: ⁊ icipit dormitare: ⁊ sic pōt eē sine pctō. Q̄nq̄z ēt talia ꝯtigūt opatōe sp̄ūs maligni: ne hō audeat vtilia ad salutē ⁊ ide peniteat ⁊c̄. Sz cū hō talia sentit dz a se somnolētiā excludere/ vel stādo aut surgēdo/ aut aliō faciēdo si ē i loco publico: vt in s̄mōe vel lectiōe. Si v̄o ē in loco p̄uato: pōt modicū q̄escere i sede: vl' se appodiare: vt q̄eti⁹ tandē ⁊ meli⁹ de reb⁹ vtilib⁹ possit cogitare. Itē stulticia ē accūbere i loco sacro etiā ā tal' sit fatigat⁹ orōnib⁹. s͡z potius dz recedere ⁊ domi modicū q̄escere. Vn̄ Aug. i regula. In oratorio nemo aliō agat nisi ad qō factū ē: vn̄ ⁊ nomē accepit. Nō em̄ licz aliō ibi facere nisi psallere/ orare/ ⁊ vigilare ⁊c̄. Vn̄ recitat Cesari⁹ ⁊ hr̄ i narratorio cōi. q̄ q̄dā monach⁹ iuuenis etate: s͡z vite scīē. ⁊ erat debil' in corpe vt cū tederet viuere. Hic q̄dā nocte exn̄s i matutinis volebat capiti parcere v̄s͡q ad laudes. ⁊ p̄strauit se sup̄ vnū lignū añ altare: ibiq̄ somnus cepit. Et mox dormiēti brā v̄go affuit. eūq̄z fuste feriēs dixit. Christiane nō est hic loc⁹ dormiēdi: sed orādi. Statim ille euigilās posteriora femie recedētis vidit: ⁊ vocē femineā iā dictū s̄monē ꝯcludētē audiuit. Ibi q̄

libet aduertat q̄ntū deo displicet dormire i eccl'ia in hoīe sano: si mr̄ p̄se
tas, et miscd'ie noluit h̄ sustiere i fuulo egro. Et ampli⁹. si tantū do displi
cet somn⁹ i eccl'ia in q̄ hō nihil opat̄ mali: q̄ntū tūc debz displicere deo et
v̄gini bn̄dicte cū oīb⁹ sctis. et signant̄ cū ill' q̄x reliq̄e sūt in eccl'ia: siq̄s in
tēplo p̄ximo detrahit: de reb⁹ mal' tractat: lasciuie: auaricie: et sic de alijs
Similr̄ q̄ntū displicet deo illo⁊ horrēda ꝯsuetudo: q̄ tp̄e diuio⁊ sua ha
bēt colloq̄a. et sacerdotē celebrantē aliosq̄ orātes ipediūt et distrahūt a
deuotiōe. q̄ntū etiā displicet hec irreuerētia deo et sctis ei⁹: dū laici se su-
per altaria appodiāt sine reuerētia: in q̄b⁹ ꝯtinent̄ scto⁊ reliq̄e. Jō dicit
apl's in v̄bis themat'. Nō dormiam⁹ sz vigilem⁹ et sobrij sim⁹. ¶ Ex illo J
pz q̄ stultū ē dormire tp̄e nō debito: vicz mane q̄n sol ē in ortu suo. quia
tūc hō dz deū laudare: et i agēdis se sibi cōmēdare et bn̄dicere: et sig̃ cru-
cis se munire et ꝯsignare ꝯ ptātē et insidias demonis. Un̄ scp̄tū ē Sap.
xvj. Oportet te p̄uenire solem ad bn̄dictionē tuā: et ad ortū luc' te ado-
rare. Proptēa dt̄ Aug. Indecēs ē chr̄iano vt eū in lecto radi⁹ sol' inueni
at. vt dixi sup̄ ser. lvij. D ¶ Sextū rep̄hēsibile circa somnū ē tarditas Rep̄hēsibil' ē tarditas se ponēdi
se ponēdi: vicz vsq̄ ad mediā noctē aut p̄pe vigilare. in nocte comedere:
diu potare: chorezare: et p̄ma luce p̄mo dormitare: et q̄si ad meridiē iace
re. Tales sūt vt mardo: ce, q̄ die dormiētes, et tota nocte discurrētes. Et
sicut aialia lucifuga: vt noctue et vespriliōes: glires et bubones. q̄ oīa ex
lege iudicant̄ imūda. Sic tales bestiales hoīes faciūt, tota nocte vigilā
tes: fm illud Job. xvij. Noctē v̄terūt in diē. Sic Seneca de q̄dā potēte
narrat in q̄dā ep'la dicēs. q̄ maiorē partē noctis ꝯuiuio exigebat: et vsq̄
ad horā sextā semp̄ dormiebat. i. vsq̄ ad meridiē. Et h̄ ē ei⁹ matutinū: p-
ut allegat Galent̄ i sūma. par. j. disti. viij. c. vij. Hoc p̄h dolor moderno
tp̄e circa m̄di rectores est nimis cōe. Vigilāt eīn nocte p̄ncipes et mag̃-
tes: ludētes et se ingurgitātes: more insano⁊ in plateis i eq̄s discurrētes
Et mane cū facta publica deberēt sapienter disponere causas et negocia
pauperū expedire, dormiūt: et vix missa tarda diei hora audita redeunt
ad crapulā. Et hinc ē q̄ q̄nq̄ in se sūt pallidi aut discolorati, imprudē-
tes et stolidi: steriles, et ifecūdi. q̄ semen gulosorum ē infecūdū q̄ nimis aq̄
sum et fluidū. eo q̄ nō p̄ueniūt ad debitā digestionē: vt vult Aristo. i p-
blematib⁹. Et ista videt̄ eē cā q̄re cōiter p̄ncipes sūt steriles vtriusq̄ se- Sterilitas p̄ncipū vñ p̄uenit.
xus hoīes. q̄ deū nō hn̄t p̄ ocul': q̄x deus vēter est: et gl'ia in ꝯfusiōe ipo-
rū q̄ terrena sapiūt. ad Phil'. iij. His cōminat̄ sp̄ūsctus p̄ p̄p̄ham et oī-
bus gulosis generalit̄ Esaie. v. Ue q̄ ꝯsurgitis mane ad sectandā ebrie-
tatē. Et sequit̄. Lyra et tympanū et tibia: et vinū i ꝯuiuijs v̄ris: et op⁹ dn̄i
nō respicitis. Itē Eccl'i. x. Ue tibi terra cui⁹ rex puer est: et cui⁹ p̄ncipes
mane comedūt. Btā terra cui⁹ p̄ncipes vescunt̄ in tp̄e suo. Hoc p̄h do-
lor nūc cōmune est. et nō solū apud seculares: sed et inueniunt̄ p̄sene spi-
rituales et religiosi: plati et inferiores: seculares clerici et monachi, h̄ vi-
cio gule vexati. Qui cenā vsq̄ ad noctē ꝯtinuant: vl' saltē potū. et postea
in nocte sepe ad gallicātū. Et vtinā nō vltra. Et sic nocte vigilātes, cras-

pulātes vel ludētes: cū alij surgūt ipi dormire incipiūt: horas corrupte legūt. z qn̄qꝫ sacra v̄ba v̄bis ipertinentibꝰ iterrūpunt. Ecce q̄ntū rephensibilis ē tarditas se ponēdi saltē excessiua. q̄nta em̄ mala z icomoda sibi ipis z alijs inferūt gulosi. maxie alioꝝ rectores z dn̄i. Utinā cl'es attēderēt vitā Karoli magni. De q̄ refert Uinceñ. in spe. histo. li. xxv. c. ij. q̄ religionē chr̄ianā sūma pietate sp̄ excoluit. eccl'iam mane z vesp̄e: nec nō et nocturnis horis z sacrificij tp̄e ipigre freq̄ntauit. Circa paupes q̄qꝫ maxime liberal' erat: vt nō solum paupibꝰ i regno suo subuenirer. sed etiā in trāsmarinis regionibꝰ / i syria / egypto / africa / hierosolimis / alexandria zc. ml'tas paupibꝰ pecunias mittebat. Et ex h̄ reges trāsmarinos maxie ad sui amicitiā puocabat: eo q̄ chr̄ianis sub eisdē ꝯstitutis subuenirer. Deniqꝫ ꝯuiuabat rarissime: cenaqꝫ q̄tidiana q̄ternis tm̄ fercul' vtebat p̄ter assam carnē: quā venatores verubꝰ i[illegible]re solebāt: q̄ ille libētiꝰ q̄ vllo alio cibo vescebat: in cena legebant ei histotie an[illegible] res geste zc. vini vero z ois potꝰ adeo parcus erat i bibēdo: vt semp̄ ad cenā raro plꝰ q̄ꝫ ter biberet. Estate post cibū meridianū pomoꝝ aliq̄d sumēs: ac semel bibens: depositꝭ vestibꝰ ac calciamētꝭ velut noctu solitꝰ erat duabꝰ aut tribꝰ horis q̄escere: noctibꝰ sic dormiebat: vt somnū q̄ter vel q̄nquies nō solū expgiscendo: sꝫ etiā surgēdo interrūperet. O deus q̄ntū nūc distat vita p̄ncipū a vita illiꝰ: vtinā in aliq̄bꝰ saltē suis moribꝰ seq̄rent eū. ¶ Si diceret q̄s q̄d dꝫ facere hō ad declinandū siue fugiendū nimiā somnolētiā. R̄ndet breuit': q̄ dꝫ imitari patres antiq̄s sctōs / etiā mūdi sapiētes / q̄ tria fecert ne somnolētia dep̄merent / sꝫ honestꝭ vigilijs meliꝰ isisterēt

Quia { Declinauerūt mollicīē lectorum / Dormitauerūt loco somniorum / Fatigauerūt se exercitio laboꝝ }

¶ Primo declinauerunt mollicīē lectoꝝ. Sōnolētia em̄ vt pꝫ ex p̄missis repugnat regl'ari sctitati / physicali vitati / z militari p̄bitati. Primo repugn̄t regl'ari sctitati: q̄ deo dediti z dei serui debēt vigilijs z orōnibꝰ esse intēti: z iugit' fore i expectatiōe dn̄i sui: s̄m pabolā saluatorꝭ Luc. xij. Sint lūbi v̄ri p̄cincti zc. z subdit. bti sunt sui illi q̄s cū venerit dn̄s iueniet vigilātes. Et iteꝝ. si sciret p̄famílias q̄ hora fur veniret vigilaret vtiqꝫ zc. Et vos estote pati: q̄ q̄ hora nō putatꝭ filiꝰ hois veniet. Et iō vt ad h̄ antiq̄ scti magꝭ essent expediti: noluerūt i mollibꝰ stratꝭ locari. q̄ ibi nō solet dn̄s inueniri. In cuiꝰ figurā dixit sponsa Cañ. iij. In lectulo meo p̄ noctē q̄siui quē diligit aīa mea / q̄siui z nō inueni: q̄ nō inuenit dn̄s i lecto suauit' viuentiū. h̄ est in lecto hūane ꝯsolatiōis z dulcꝭ dormitiōis. In illiꝰ etiā figurā Jacob: dū fugiendo frēm suū z declinando eiꝰ iraꝫ i mesopotamiā iuit: tulit d̄ lapidibꝰ q̄ ibi iacebāt z capiti sup posuit z sic dormiuit. z ideo scalā celū attingentē z angelos descēdētes z ascendētes videre meruit. Gen̄. xxviij. vt pulchre notat Hugo de claustro aie li. ij. ca. xvij. Itē chr̄o media nocte nato: angeli pastoribꝰ sup t̄rā iacentibꝰ z vigilātibꝰ appuerūt: z tantū gaudiū annūciauerūt Lu. ij. q̄d nullis illa hora in lectis iacētibꝰ z dormiētibꝰ fecerūt. vt pulchre ondit

R Exēplū

L sctitati regulari repugn̄t mollicies lectoꝝ

Bern. in quodam sermone de natiuitate domini di. quia diuites in lectis suis hic habent consolationem: ideo de celo non expectant eam: pastoribus inquit vigilantibus exhibita est angelorum visio et allocutio. Ve vobis diuites qui habetis hic consolationem vestram: vt non mereamini hic celestem: quia multi nobiles secundum carnem: quia multi potentes: quia multi sapientes huius seculi illa hora in stratis mollibus quiescebant: et nemo eorum dignus habitus est nouam lucem videre/gaudium magnum et angelos cantantes audire. Agnoscant igitur homines qui in labore hominum non sunt: quia visitari ab angelis non merentur. Hec Bern. Propterea viri religiosi: nec lineis in lectis vtuntur: nec super plumas et culcitras dormiunt: vt magis somnolentiam fugere queant et vigilantiores sint. vt etiam quod imprecatur dulciter quiescentibus euadant Amos. vj. Ve vobis qui opulenti estis. et sequitur. Qui dormitis in lectis eburneis: et lasciuitis in stratiis vestris. ¶ Secundo somnolentia contrariatur phisicali probitati. i. sapientie et prudentie: vnde antiqui philosophi cum summa diligentia fugerunt molliciem: vt melius vigilantes inuenirent veritatem. Nam in vitis philosophorum de Diogene habetur: quod dolium pro domo habebat et volubilem se habere domum gloriabatur: et se cum temporibus mutantem. frigore enim dolij os vertebat ad meridiem/estate ad septentrionem. et vbicunque sol se inclinauerat diogenis simul pretorium vertebatur: nec alium lectum habebat. Seneca etiam licet esset in roma ciuitate nobilissima. vbi mollior fuit abundantia. tamen propter studium et vigilantiam vsus fuit lecti duricia. Sic de se recitat in quadam epistola ad Lucillum. Ecce quomodo gentiles philosophi propter studium humane sapientie vitauerunt somnolentiam et molliciem lectorum. ¶ Tertio somnolentia repugnat militari probitati: quos oportet in castris frequenter ducere noctes insomnes: vt dicit Bern. in sermone quadam. illos in armis iacere et super terram vel scamna dormire. vt vigilantiores sint hostibus superuenientibus: et quod possint eis resistere. Sic enim fecerunt antiqui principes et imperatores in bellis fortes. Nam Hanibal imperator afrorum vt narrat sextus iulius frontinus lib. iiij. cum militaret plerumque super nudam humum sagul o. i. veste militari tectus somnum capiebat. vt scilicet vigilantior esset. De quo dicit Vegetius de re militari lib. iiij. quod surgere de nocte solitus erat: ante noctem non quiescebat/crepusculo demum ad cenam vacabat. Et ibidem ait: quod super nudam terram plerumque dormiebat. Hoc enim ad fortes milites pertinet quod dure se nutriant: vt in casu periculoso sustinere possint penurias. Unde dicit Sene. de remedijs fortuitis. Non inquit in mari aut prelio vir fortis apparet. exhibetur etiam in lectulo virtus. Ecce quam vtile est non molliter in lectis dormire: non solum personis spiritualibus sed etiam secularibus. Unde Bern. in appo. Et habetur in flor. lib. iiij. ca. xix. loquens de his qui carnem suam mollibus lectisternijs ad somnolentiam prouocant. et maxime de spiritualibus. Hi in lectis talibus non somnolentiam declinant: sed nutriunt: fomentant. et ideo lasciuiam non fugiunt: sed eam studiose prosequuntur et procurant. Et ideo in illis lectis non angelos speculantur: sed demoniacas carnalium formas contemplantur: vt dicit Hugo vbi s. Timeo inquit ne in his lectulis videant somnia vanitatis ne in eis patiatur animus delusiones. Et sic

M

Exemplum somnolentia repugnat virtuti phisicali

militari probitati repugnat somnolentia

in exteriori lecto caro mollit᷑ volutat᷑. sic in voluptatꝭ lectulo aīa virtutib⁹ spoliat᷑. Nec ibi. Ecōtra antiq̄ scti / phi / ꝛ pncipes mōdi. ꝓpt᷑ somnolētiā
N declinauerūt lectoꝝ molliciē: vt pꝫ s̄. ❡ Scd̄o antiq̄ scti ꝛ phi: vt somno
dormita lentiā depmerēt ꝛ declinarēt dormitauerūt loco sōnioꝝ Nō eīm ꝯplere fe-
uerūt an cerūt somnū: sꝫ p puulā morā / vl' sedēdo / vl' modicū sup manū accūbē-
tiq̄ scti et do / n̄ac necītati satisfecerūt. Sic Sene. d̄ seipo ait. ꝛ narrat ad Lucillū i
phi q̄dā ep'la di. Breuissimo sōno vtor: ꝛ q̄si iteriūgo: satꝭ ē mihi vigilare de
sisse. vbi vult dicere. ꝙ i somno modicā pausam fec̄: ꝛ int᷑ vigiliā ꝛ sōnuꝫ
Exēplū distīctiōeꝫ. Et iteꝝ euigilauit ꝛ opib⁹ phie opaꝫ dedit. Sic legit᷑ d̄ btō
arsenio i vitaspatꝝ: ꝙ p totū tp̄s vite sue ad opus manuū suaꝝ sedit: ꝛ
pannū i sinu habuit. q̄ lachrymas crebro ex ocul' currētes detersit. totaꝫ
noctē isomnē duxit: mane cū ꝓpt᷑ lassitudieꝫ dormire vellꝫ dicebat sōno:
veni male serue. ꝛ sic paꝝ somni sedēdo cepit ꝛ stati surrexit: dicebatq̄ꝫ
suffic̄ monacho / si dormit vna hora si saltē ē pugtor. Itē d̄ btō Hieron.
scribit Aug. ad cyrillū i q̄dā ep'la: ꝙ b. Hiero. l. annis. vinū ꝛ siccrā n̄ gu
stauit ab oī esu carniū ꝛ piscīū abstinuit. coctū q̄d nō nisi in vltima egri
tudine bis comedit. Cilitio sacco carnē velud ethiops esset: macerauit.
Stratū aliū nisi t᷑rā nūq̄ꝫ sciuit: n̄ nisi semel fructib⁹ aut herbaꝝ folijs
siue radicib⁹ past⁹ i die. p⁹ vespas se oronib⁹ ꝓbens: deinceps vsq̄ꝫ ad ho
rā scd̄aꝫ noctꝭ ꝯtinue vigilabat. postmodū sōno fess⁹ in t᷑ra dormiēs vs-
q̄ꝫ ad mediū noctꝭ q̄escebat. q̄ hora ꝯtiue surgēs lectiōib⁹ ꝛ scptur' sacrꝭ
q̄b⁹ tota radiat eccl'ia: intēt⁹ vsq̄ꝫ ad esus horā pdurabat. Ita leuissima
flebat pctā venalia ac si hoīeꝫ occidisset ꝛc̄. Hec ꝛ pl'a alia scribit Aug.
Exerci- se itellexisse i ep'la p̄dicta ex scpt' Eus[illegible]. disci. b. Hiero. ❡ Tertio antiq̄ se
tio labo- fatigauerūt exercitio laboꝝ: vt nocturna phātasmata i somnis euitarēt: ꝛ
rūꝫ fati- diabolicas deceptōes q̄ et i somnis laborāt: d̄clinarēt. Cū ei hō ē nimis
gauerūt. se fatigat⁹ ꝛ fess⁹ ex lassitudie solū dormit. ꝛ raro vl' nunq̄ꝫ q̄mcūq̄ꝫ visio-
antiq̄. nē i somnis hꝫ: ꝛ si hꝫ: ex his q̄ vigilās fec̄ hꝫ. Q aūt fatigatio laboꝝ in-
troducat somnū: cōe docet expimentū. Cui⁹ rōnē assigāt Alb. i. de somno
tract. iij. di. In fatigatōe ꝛ labore resoluit᷑ calor ꝛ spūs. ꝛ tūc grauant᷑ exte
riora somno. labor eīm est collocatiu⁹ humidi interiorꝭ: q̄ꝛ motus intus
excitat calorē. ꝛ tūc euaporat᷑ ꝛ liquat᷑ humidū cibi ꝯgelati vl' viscosi. ex-
teri⁹ aūt aperit poros ꝛ euaporat᷑ calor ꝛ spūs. Et iō exteriora obtinet fri
giditas. Et tūc retrudit᷑ calor ꝛ spūs ad int᷑iora: ꝛ sic dormit. Hec Alb.
Et sic se fatigare ꝛ dormire q̄ete / docuit Hiero. rusticū monachū: vt pꝫ
i ep'la sua ad eundē: vbi ait. Lassus ad stratū venias / ambulāsq̄ꝫ dormi
tēs / nec dū expleto somno surgere cogeris. Itē cū demōes multū illu-
dant hoīb⁹ tam bonis q̄ꝫ malis i somnis / expedit se fatigare i sctis labo
rib⁹. q̄b⁹ aīa detenta i somnia facili⁹ alia declīat. Q aūt dmones infe
demōes sti sint homīb⁹ etiā in somnis. pꝫ auctītate eccl'ie: q̄ i ꝯpletorio orat custo
īfesti sūt diri dormiētes: di. Procul recedāt somnia ꝛ noctium phantasmata:
hoīb⁹ in hos. q̄ꝫ n. comp. ne p[illegible]. corpa. Et b. Greg. viij. mo. d̄t. ꝙ demōes bonos ꝛ
somnis malos p sōnia temtāt. mal' ꝓspera mōdi diligētib⁹: dormiētib⁹ talia pro-

mittũt: ꝛ aduersa formidãtibꝰ aduꝰsa añponũt. Sctis ĩ somnis q̃sdam visiões ꝓponũt. de q̃bꝰ cũ euigilãt recordenť ꝛ cogitent q̃d sint: ꝛ medio tp̄e bona cogitare dimittãt. tñ h̄ dei sctis ad meritũ diuia ꝓuidẽtia ordinat: ne somnꝰ ipoꝝ a p̄mio vacet. Idẽ dič Isid. iij. de sũ. bo. q̄ ꝓpť hȝ visiões expedit aiam fatigari bonis opibꝰ: ne ĩ somnis illicitis agiteť visionibꝰ. q2 cõit q̄ vigilãtes seriose tractãt: eadẽ dormiẽtes somniãt: vt docet expiẽtia. Et fm Alb. s. Eth. tract. ix. Studiosi ordiati sũt ĩ cibo ꝛ potu. ꝛ tpibꝰ q̄bꝰ sumũt cibũ ꝛ potũ: ꝛ tp̄e vigilie nõ hñt ĩ corde nisi bona. Et iõ phãtasmata somnioꝝ q̄etõ spũ mouenť in eis ꝛ ordinate: ꝛ honesta somnia repñtãt. praui aũt ĩ oibꝰ his iordiati sť. ꝛ iõ turpia somnia eis occurrũt. Hec Alb. Iõ docẽt scti ꝯ nocturna phãtasmata: lectiõibꝰ scptura occupari/meditatiõi celestiũ inhiari/ꝛ ꝓrioꝝ vtilitatibꝰ ex corde ĩ vigilijs intẽdi/vt eisdẽ ẽt occupenť somno deteñti. ꝛ sic nec dormiẽdo nec vigilãdo a bono ope sint vacui. Vñ btũs Hiero. ad Eusto. scribẽs: eã h̄ docet ĩ ep̄la: di. Crebrꝰ lege: q̄ plĩma disce: tenẽti te codicẽ somnꝰ obrepat: ꝛ cadentẽ faciẽ pagina sctã suscitet. Et Bern. ĩ floribꝰ istruit: nunq̄ȝ dormitũ iri/siue fei ueniri de aliq̄ opabili cogitatiõe: q̄ aĩa detineať/ne alijs visiõibꝰ in somnis occupeť: di. Iturꝰ inq̄t ad somnũ/sp aliq̄d tecũ defer in mẽoria vť cogitatõe: i q̄ placite obdormias. q̄ nõnũq̄ȝ ẽt somniare te iuuet. q̄ð ẽt vigilantẽ te excipiẽs in statũ hesterne intẽriõis restituat. Hec Ber. Implorẽmꝰ ğ diuiaȝ clemẽtiã: vt grãȝ nob tribuat: p quã sic vigilẽꝰ ĩ opibꝰ bonis: ne pꝰ somnũ ĩ petis eťnã dãnatõȝ icidãꝰ Amen.

¶ De somnijs ꝛ vnde orianť. Sermo. LX.

Non dormiamꝰ sed vigilemꝰ ꝛ sobrij simꝰ. j. Thess. v. Thema magis ad ꝓpositũ Multos errare fecerunt somnia Ecci. xxxiiij. In p̄cedẽti ser. audistis p̄la q̄ sũt rep̄hẽsibilia circa somnũ. q̄nta ẽt mala ĩcurrũt q̄ ĩ somno nimiũ excedũt. q̄ etiã nos inducere dñt ad mane surgendũ. Et q̄d facere dȝ hõ ad fugiẽdũ nimiũ somnũ. Nũc ꝯñr ĩ h̄ fmõe pauca dicere cogitaui ð somnijs. an ista sint ꝯsiderãda: ꝛ an hõ p ista vitã suã debeat dirigere: ꝛ q̄liť. Pro gratia (aue ma. ¶ Nõ dormiamꝰ sȝ vigilemꝰ ꝛc.

¶ Circa somnia tria sunt vidẽda ꝛ ꝯsiderãda. vicȝ Origo/effectꝰ/petm̄ somnioꝝ. ¶ Circa p̄mum vicȝ circa originẽ siue ortũ somnioꝝ. Est hec q̄stio. q̄ sit cã somnioꝝ: vel cã somnij vñ somnia eueniũt ꝛc. Ad h̄ dicẽdũ est: q̄ cã somnioꝝ in gnãli ẽ duplex. oꝫ est duplex A
inťior ꝛ extior. Causa inťior ẽ duplex. Primo eñi somnia ꝓcedũt ex cogitatiõe vel affectiõe p̄cedẽte. inq̄ntũ vicȝ illa occurrũt hoĩs phantasie in dormiẽdo circa q̄ eiꝰ cogitatio vť affectio fuit imorata vigilãdo. ¶ Secunda cã somnioꝝ inťior ẽ corpaľ dispositio. Nã ex dispositiẽ e interiori corpis formať aliq̄s motꝰ in phantasia ꝯueniẽs tali dispositiõi. Sicut hoĩ in q̄ frigidi hũores abundãt occurrit q̄ sit in aq̄ vel niue. hoĩ ꝟo qui nimiũ ẽ calefactꝰ ad intra occurrit sepe q̄ sit in igne vť ĩ balneo. h̄ in illʼ hoibꝰ in q̄bꝰ nimiũ abundat cholera. Si aũt nimiũ dominať sanguis occurrũt somnia. quõ hõ sit in aere: ascendẽdo vel descendẽdo: vel quõ

incipiat se mouere ꝛ volare ꝛc. Si nimiũ dñat flegma occurrũt somnia de aquis vl' pluuia: vl' quõ submergi velit i aqs ꝛc. Si aũt nimiũ dñat melancholia/occurrũt somnia de t'ra: de reb⁹ opacis siue nigris: siue grauib⁹: quõ cadat. Sic etiã famelicis ꝛ sitibundis occurrũt somnia d' cibo ꝛ potu. ¶ Ex talib⁹ aũt somnijs medici pñt cogñscere dispositiões corpis q̃ ad sanitatẽ vel egritudinẽ. Et iõ si freq̃nt' hõ somnia venirẽt medicis nõ essent occultãda: q: sũt somnia nõlia. Nã ex illis cogñscere pñt medici dispositiões corpis q̃ntũ ad excessũ humoꝝ peccãtiũ ꝛc. ¶ Scõa causa

cã extior somnioꝝ duplex

sõnioꝝ ẽ extior. Et hec sil'r ẽ duplex. Prima cã extior somnioꝝ ẽ corpal' scȝ imutatio imaginatiõis vl' phãtasie. inq̃ntũ imaginatio vl' phãtasia dormiẽtis imutat'. vl' ab aere ꝯtinẽte: vl' alio extiori corpe. scȝ aq̃ vel igne ꝛc. vel ex ipressiõe celestis corpis: vt sic dormiẽti aliq̃ phantasie appeãt cõformes dispositiõi celestiũ: vl' hõ imutatiõi. Sic q̃n somniãti iponit' manus ad aquã somniat d' aq̃: Sic ex nimia aeris siccitate qs aliq̃n habȝ somnia de siccitate vl' calore. ꝛ ex nimia hũiditate vl' celi influẽtia occurrũt somnia de pluuia vl' aq̃ꝝ inundatiõe ꝛc. Et t'lia somnia licȝ nõ sint cause futuroꝝ effectuũ. sũt tñ ꝓbabilia signa. ¶ Scõa cã somnioꝝ exterior ẽ spũal'. q̃ q̃nqȝ est a deo q̃ misterio angeloꝝ aliq̃ hoib⁹ reuelat i somnijs: ƒm illd Nũeri xij. Si qs fuerit inter vos ꝓpha dñi: i visiõe appebo ei. vel p somniũ loquar ad illũ. Itẽ Job. xxxiij. q̃n irruit sopor sup hoies ꝛ dormiũt. tũc appit de⁹ aures viroꝝ: ꝛ erudiẽs eos istruit disciplia: Et sic scti viri legunt' habuisse somnia. vt Joseph de sole ꝛ luna ꝛ. xj. stellis adorãtib⁹ eũ. Et de manipul' fratꝝ adorãtib⁹ manipulũ suũ Gen. xxxvij. ¶ Scõa cã extior spũalis somnioꝝ fit opatõe demonũ. q̃n vicȝ aliqua phãtasmata imittunt' siue appent dormiẽtib⁹ opatiõe demonũ. ex q̃bus

B q̃nqȝ aliq̃ futura reuelãt his q̃ cũ eis hñt pacta illicita. Nec scũs Tho. ij. ij. q. xcv. ar. vj. Utꝝ diuiatio q̃ fit p somnia sit illicita. ¶ Est tñ aduẽtendũ: q ƒm Greg. iiij. Dyalo. Et h3 in glo. collaterali sup illo v'bo thematis Eccl. xxxiiij. M'ltos errare fecerũt somnia: ꝛ exciderũt spantes in ill'. Et iterꝝ sup illo v'bo Dañ. ij. Somniũ tuũ ꝛ visiões capitis tui in cubiculo

somnioꝝ sex gñã

tuo huiuscemodi sũt ꝛc. Jn spẽali sex sũt maneries siue gñã somniorũ. ¶ Primo eñ ꝯtingũt somnia ex nimia ventris igurgitatiõe vl' repletiõe. ¶ Scõo ex vẽtris ꝛ capitis extenuatiõe: q̃ duo nemo scrũs vitare põt: vt oẽs expimẽto cogñscim⁹. ¶ Tertio ex demõis illusiõe. Nã demõ põt illudere trib⁹ modis. Primo põt facere vt alique spẽs q̃ sũt in imaginatiõe fuate: ad organa sens⁹ exterioris fluãt vl' descendãt: sic cõtingit in somnio. Et tũc vidẽt ac si essent res pñtes ꝛ actu sentirent' ¶ Scõo q: põt organa sensuũ imutare. q̃b⁹ imutatis fallit' iudiciũ sensus. sic gustus imutat' a supabũdãtia hũoris cholerici: ex quo gustui oĩa vident' amara. ¶ Tertio q: aliqd obiectũ ex aliq̃ mã põt formare. sic q̃n assumit corp⁹ aereũ: ꝛ int' sensuȝ ꝛ sensibile ꝓponere. sic q̃dã facere pñt v'tute q̃rũdã rerũ nãliũ. sic ad euaporatiões cuiusdã fumi trabes dom⁹ vident' serpentes. Et m'lta huiõi expimẽta iueniunt' q̃ in istis p̃sagijs vident' ꝛ fiũt. Nec h'rũs Tho. i scptis. ij. señ. dist. viij. ar. ij. Utꝝ demões int' corpa hũana

esse possint in fol. iiij. arg. ¶ Quarto somnia fiūt vl' ꝯtingūt ex dei reuelatiõe: sicut pꝫ de Joseph. vbi s. ¶ Quīto somnia fiūt cogitatõe sil' ⁊ illusiõe: qđ parti causat ab hoīe/ptim a demõe. Sexto cogitatõe sil' ⁊ reuelatiõe vbi s. Dan. ij. Sõniū tuū ⁊ visiões capit tui huiuscemodi sunt. ¶ Ex qbꝰ pꝫ: q̄ n̄ ē facile credēdū somnijs: vt vult Gre. vbi s. q̄ q̄ impulsu fiãt: facile n̄ relucꝫ. tn̄ sctī illusiões ⁊ reuelatões q̄dā itimo sopore discernūt: vt sciāt qđ a bono spū pcipiāt: vl' qđ ab illusiõe patiant. ꝓpt̄ea d̄r Greg. vbi s. Si erga hec mēs cauta nõ fuerit: p deceptorē spm̄ mlt' se vanitatibꝰ imergit. q̄ nõnunq̄ꝫ solet vera p̄dicere. vt ad extremū valeat aiam ex aliq̄ flitate illaq̄are. Et subiūgit exm̄ di. Sic cuidā nr̄o nuper certū est ꝯtigisse. q̄ dū somnia vehement attēderet: ⁊ p somniū lõga spacia huiꝰ vite sibi pmissa sūt. cūq̄ꝫ mltas pecunias p lõgiori vite stipendijs collegissꝫ: ita repēte defunctꝰ ē: vt intactas res oēs relinq̄ret: ⁊ ipse secū nihil ex bono ope portarꝫ. ¶ Circa p̄missa occurrit tlis q̄stio: Utrū sit licitū p somniū diuiare. i. futura p̄dicere. Ad h̄ dicēdū est fꝫ s. Tho. ij. ij. q. xcv. ar. viij. q̄ p̄dicere futura p somnia p̄t ꝯtigere q̄ttuor modis. Primo ex nāli rõne: ⁊ sic pn̄t cogsci oīa futura q̄ effectꝰ suos hn̄t i caus suis. Et tlia p̄dicere n̄ ē diuinatio neq̄ꝫ perm̄. Sic si alicui somniarꝫ tpe estat ⁊ caliditat' appropinq̄re tp̄s messis: vl' tēpꝰ vidēmiarꝫ in autūno. vl' si alicui somniarꝫ quō piscia pꝰ elõgatiõeꝫ ligni in abductiõe aq̄ essꝫ q̄si sicca: ⁊ videret pisces ⁊ sic d̄ alijs. tlia ex nālibꝰ caus pn̄t p̄dici sic futura eē. ¶ Scđo ꝯtigit futura p̄dicere ex corpali ꝯplexiõe vl' dispositiõe vt medici faciūt. q̄ qn̄q̄ꝫ ex somnijs cogscūt sanitatē aut ifirmitatē futurā somniāt. Et h̄ n̄ ē illicitū: nec ē diuiare: vt pꝫ s. A. ¶ Tertio ꝯtigit futura p̄dicere ex dei reuelatiõe. sicut fecerūt Joseph ⁊ Daniel Gen̄. xl. Et Dan̄. ij. q̄ p reuelatiõeꝫ diuinā viderūt p̄sagia futurorꝫ. Et iō reuelatiõꝫ a deo sibi factā exponebāt ⁊ alijs enarrabāt. Un̄ dixit Joseph duobus eunuchis. q̄ habuerūt somnia ⁊ iterp̄tatiõeꝫ iḡrabāt. Nūqd n̄ dei ē iterp̄tatio referte qđ videritis. Gen̄. xl. ⁊c. ⁊ Dan̄. ij. d̄r. q̄ p visionē reuelatū ē danieli mysteriū a deo. Un̄ subdit. ē deꝰ i celo r̄uelās mysteria. In nllis tn̄ sõnijs q̄ntū ē ex se. fides vl' spes p certo ponēda ē: nisi alicui ꝯstarꝫ aliq̄d p certo p sõnia: vl' i somnijs a dn̄o r̄uelatū fuisse. Un̄ nec Joseph nec daniel obsuabant somnia spem ponētes i ill': sꝫ q̄ p somnia fuerūt eis a dn̄o r̄uelata exposuerūt: vtꝫ vbi s. ¶ Quarto ꝯtigit futura p̄dicere i somnijs ex d̄monū illusiõe ⁊ r̄uelatõe cū q̄bus pacta hn̄t: vl' expressa: q̄ ad h̄ eos iuocāt: vl' tacita: q̄ hꝰ diuiatio se extēdit ad id ad qđ se n̄ p̄t extēdere. Et tlis ē illicita ⁊ supstitiosa. Un̄ phibet Leui. xix. n̄ obsuabitis somnia Sil'r Deut. xviij. Nõ iueniat i te: q̄ obsuet sõnia. ⁊ h̄: vel pactū hn̄s cū d̄mõe. vl' spēꝫ ponēs i sõnijs. ¶ Circa scđꝫ p̄ncipale vīcꝫ circa effectuꝫ sõniorꝫ. Est aduītēdū fm phm li. ij. d̄ somno ⁊ vigilia. Et fm b. Tho. ij. ij. q. xcv. vbi s. Q̄ sõnia hn̄t se tripl'r ad effectꝰ futuros seq̄ntes

Exēplū

L

p̄dicere futura somnia ꝯtigit q̄drupl'r

D

Sõnia in'dū { Sūt causa futuorꝫ euentuū / Sūt sig̃ futurorꝫ effectuū alia / Neq̄ꝫ sūt sig̃ nꝫ cā futorꝫ sꝫ casua

¶ Primo quidē sõnia sūt cā futorũ euētuū: puta cū mēs

alicui⁹ ex his q̄ videt i somnijs inducit ad aliq̄d faciēdū vel vitādū. tūc em̄ tale somniū fuit cā faciēdi aliq̄d vl' vitādi. Nā cā ē ad quā sequit' effect⁹. sicut putrefactio humoris ē cā febris. Exēpluȝ vt siq̄s hr̄et somnia de terribilibꝫ penis inferni: vidēdo in somnijs diuersas pctōꝝ penas: ⁊ ob h̄ cessaret a pctis ⁊c. tūc tale somniū eēt cā vitādi pctā. Ul' siq̄s habe-ret somniū quō i tali vl' tali loco deberet mutilari vel occidi: ⁊ ob h̄ vi-taret locū illū. vel de re inueniēda ⁊ ob h̄ illuc iret vt cā inueniret. ⁊ sic ð alijs. ¶ Scd̄o somnia q̄nq̄ sūt signa aliq̄ꝝ euētuū futuroꝝ: inq̄ntū re ducunt' i aliquā cām cōem somnijs ⁊ futuris euētibꝫ. Et ſm h̄ plurime p̄s cognitiōes futuroꝝ ex somnijs fiūt tanq̄ ex signis. Signū āt vocat' q̄d designat aliq̄d licȝ nō sit causa ip̄i⁹. Uerbi gr̄a. sicut aspitas lingue ē si-gnū febricitādi: vl' amaritudo lingue. sic somniū de gustu fell' signū ē fe bris instātis. Uñ q̄dā somnia sūt q̄ sūt signa eoꝝ q̄ accidūt circa corp⁹.

Exēpluȝ. Q̄d Galien⁹ p̄bat p duo exēpla. Primū exēplū ē. q̄ q̄dam somniauit si-bi infundi in ventrē picē ardētē: ⁊ se estuari i igne picis: eo q̄ cholerā adustā nigrā incēsam habuit i ventre. ⁊ hāc cū surrexit a somno emisit: ⁊

Exēpluȝ plenarie liberat⁹ fuit. ¶ Scd̄m exēplū ē: q̄ q̄dā dolēs splenē sepe ꝯtulit ⁊ ordinauit q̄d faceret vñ sibi ꝯ viciū splenis medicaret'. Et somniauit q̄ minueret sup manū int' duos digitos. s. auricularē ⁊ anularē. ⁊ cū euigi lauit sic fec̄: ⁊ ꝯualuit. Ex his ptȝ q̄ q̄dā passiōes ⁊ dispositiōes sūt i nob̄ tā ex pte anie q̄ȝ ex pte corpis: q̄ sūt signa ⁊ cā somnioꝝ i nob̄. Propter-ea medici plures exp̄ti dicūt: q̄ optet valde attēdere somnijs ad cogno scendū causas egritudinū: eo q̄ cōplexio ⁊ passio ⁊ accidēs aīe ⁊ corpis freq̄ntissime i somnijs demōstrāt bonū ⁊ malū. ¶ Tertio somnia q̄nq̄ neq̄ sunt signa neq̄ cā futuroꝝ euētuū sed casualia. Uñ hmōi somnia p accidēs se habēt ad futuros euēt⁹. ⁊ si q̄nq̄ siml' ꝯcurrant erit casuale. Uerbi gr̄a. Si in aliq̄ ambulāte ꝯtigit casu ⁊ fortuna eclipsari solē: am bulatio illi⁹ neq̄ ē signū neq̄ cā eclipsis sol': neq̄ ecōuerso eclipsis solis est cā ambulādi. Suo mō siq̄s ambulat nihil cogitās ð pecunia: ⁊ i via inuenit bursaȝ plenā pecunie. Sic a sīli ē in q̄busdā somnijs. Cū em̄ ali-q̄s de aliq̄ futuro bello sōniat ⁊ postea eueīet: euēt⁹ illi⁹ belli ex sōno erit a casu ⁊ p accidēs. Et nō iō venit q̄ somniū fuit cā vel signū euētus illi⁹ belli. ⁊ forte illō somniū habuit: q̄ añ h̄ audiuit loq̄ de bell' ⁊ diligent' at tēdit ⁊c. Ueluti si aliq̄s cogitat de aliq̄ re: nō sequit' q̄ h̄ faciat q̄d cogi-tat vel memorat'. Cui⁹ rō est: q̄ sua cogitatio vl' memoria illi euētui nec causam dedit nec signū: sed casu sic accidit. sic ⁊ de somnijs.

E ¶ Diceret q̄s. Quibꝫ tñ modis apparēt phātasmata i somnis ex q̄bꝫ fu turi euēt⁹ p̄dici p̄nt. Rñr ſm Albertū i cōmēto sup li. ð somno ⁊ vigilia q̄ q̄uis multi sint modi q̄bꝫ talia phātasmata i somnis apparēt. enūe-

Duo mo rat em̄ Alb. hñ decē modos. Duo tñ sūt modi p̄ut ad p̄ns spectat. Un⁹ di phāta est q̄ñ effect⁹ forme siue phātasmatis ꝯuenit ad aiam ſm lucē ꝯfusam ⁊ smatū in indistinctā: vicȝ dū somniū nō ē claꝝ ⁊ nō hñ intelligit'. tūc vix ē q̄ possit somnis repñtationē talis somnij iudicare vel explicare. Sicut Plato ait q̄n

dā somniasse φ moreretᷣ:ꝛ tñ diu vixit. ¶ Scđs modᵒ ē qñ clara luce et distincte phantasmata siue res de qb9 est somniū pueniunt ad aniam. ita φ tā clare cogīscūt acsi vigilarēt. Et ex talib9 somnijs pōt qs aliq̄ futura qñq3 cogīscere. qđ ꝛ qñq3 fit p angelos bonos qñq3 p malos. ¶ Pro q̄ notādū φ ad rcipiēdū tales reuelatiōes dei vl' āgeloꝝ: bonoꝝ aut malorū anie dormiētiū cōiter sūt aptiores q̄3 vigilātium. Et p̄cipue i nocte. q2 fm pħm i đ som. ꝛ vigi. noctes silētiores sūt: ꝛ h ꝓpᷣ sedationē motuū interioꝝ ꝛ exrioꝝ. ꝛ p̄cipue circa aurorā qñ digestio cōpleta est: ꝛ motᵒ fumositatū sūt sedati. Angelᵒ em̄ existēs limitate ṽtutis/efficaciᵒ pt reuelare aliq̄ anie disposite q̄3 indisposite. vñ ꝛ oīa somnia q̄ sūt futuroꝝ p̄sagia tali hora sūt ṽiora. ¶ Itē motᵒ nocturni q̄ i somno impfecto fiūt etiā valde debiles: mouēt qñq3 plus q̄3 i vigilia. vl' apparētias maiores motuū faciūt. vñ ex paruis sonis i aurib9 factꝭ fiūt nob somnia de tonitruis: de fistulatiōib9 ꝛ hmōi. Est aūt valde occultū vere cogīscere futura ex somnijs: etiā an fiāt p reuelatiōez. ¶ De h tñ audiamᵒ duo exēpla Primū ē de somnio: qđ narrat Tulliᵒ in li. ij. de nā deoꝝ. Dicit em̄ ibidē φ duo familiares socij ꝛ amici archades. i. greci/iter sil' faciētes ad aliquā ciuitatē puenerūt. q̄ꝝ vnᵒ ad domū sui amici pexit: alt' ṽo ad hospitiū diuertit. Is q̄ in domo amici sui erat vidit i somnijs sociū suū orātē vt ei subueniret: eo φ nisi iuuaret cū eēt ab hospite iugulādᵒ. Ille ṽo h visu excitatᵒ de lecto surrexit ꝛ hospitiū in q̄ hec agebanᷣ petere conatus ē. sed ad se rediēs ꝛ tanq3 vanū somniū paruipēdēs ad lectū rediēs obdormiuit. tūc eiᵒ sociᵒ scđo p somniū apparuit: ꝛ instātiᵒ q̄3 p̄us rogare videbaᷣ vt ei auxiliareᷣ. sed iste neq3 de somnio tūc curās iterum obdormiuit. cui tertio in somnio sociᵒ cū magna q̄rela apparuit: se dicēs iā iugulatū eē. obsecrās q̄m vite sue auxiliū ferre neglexisset: vt saltē vltionē nō negaret. dicēs corpᵒ suū trucidatū ferri extra portā sup̄ currū copertū stercore sepeliendū: vt sic scelᵒ vel facinᵒ celareᷣ. tūc ꝯstātib9 p̄cibus familiaris ꝛ amicᵒ cōpulsus ꝓtinᵒ cū iudice ad illā portā summo mane cucurrit: ꝛ currū quē in somno p somniū ei demōstrauerat cōprehendit: hospitēq3 ad capitale suppliciū pduxit. Hoc exēplū narrat Valeriᵒ maximᵒ li. j. c. v. de somnijs: circa finē. ¶ Scđm exēplū ē qđ Albertus narrat de seip̄o vbi s. dicēs. Ego etiā somniaui i estate sup̄ ripā cuiusdā fluminis: in q̄ sup aquā fabricatū fuerat molēdinū. videbaᷣq3 mihi p somniū φ puer in aquā caderet: ꝛ veniēs ad rotā molēdini dep̄mereᷣ ꝛ necareᷣ ibidē. Euigilās aūt cū h somniū referrē socijs vel fratrib9: anteq̄3 finita eēt recitatio/nūciaᷣ adesse maᷣ magno eiulatu: nūcians h idē qđ mihi videbaᷣ in somnio. cū tñ maᷣ ꝛ puer ante h oīno mihi fuissent incogniti. nec vnq̄3 nouerim vel viderim easdē ꝑsonas. Ex qb9 ꝯcludi pōt p spm̄ diuinū hmōi futura ꝛ occulta p̄nunciari eo mō q̄ dixi s. ¶ Aliđ exēplū. Quidā i somno vidit p somniū φ niger qdā q̄si ethiops pforasset cor suū sagitta. habuerat āt vigilās volūtatē peccādi cū mliere. postq̄3 āt euigilauit iterp̄tabat somniū nō eē aliđ q̄3 vulnᵒ anie ex volūtate

Exēpluꝫ. Valerij maximi.

Exēplū Alberti

peccādi. Et sic iuit ad ꝯfessorē peccā sua ꝯfitēdo: sperās ꝑ h̄ a tali vulnere
curari. Tūc alia nocte q̄dā habuit somniū quō idē ethiops secū addu-
xit alios duos socios suos: ⁊ digito eis oñdit di. Ecce ille ē cui⁹ cor ꝑforaui
ut sagitta. ill' aūt rogātib⁹ vt eis vuln⁹ oñderet. leuauit tunicā somniā-
tis volēs oñdere vuln⁹ ⁊ nō iuenit. Tūc alij dixerūt. Ubi ē vuln⁹ qđ feci
sti. tu veꝝ nō dixisti. Quib⁹ ille ait alta voce. ꝓcerto vuln⁹ sibi feci ā: sȝ
sanatū ē. His dictis ille euigilauit: ⁊ cognouit ꝑ ꝯfessionē vuln⁹ aie sue cu-
ratū eē. Ex ill' etiā ꝑȝ ꝙ nō sp̄ somnia veniūt a deo sicut q̄dā errātes dixe-
rūt: stoici ⁊ epicurii: q̄ volebāt ꝙ somnia solū ex ṗncipijs diuis causarent᷑.
⁊ nō ex cau᷑ nālib⁹. ꝑȝ illō. q: etiā bruta sōniāt sic hoies: q̄b⁹ vtiq; de⁹ nō
īmittit somnia. etiā hoies male viuētes somniāt. q̄ nō merēt᷑ hēc diuinas
F reuelatiōes ⁊c. ¶ Sed adhuc di. qs: Que gnā hoim bñ somniāt: ⁊ me-
lius ex somnijs futura ṗdicūt. i. q̄ꝝ hoim somnia pl⁹ ṽificant᷑: Rñr bre
uit᷑ fm btm̄ Tho. in fine tertij li. de somno ⁊ vigilia. ⁊ Alb. i cōmē. ibidē.

Tria genera hoīz bñ somniant ⁊ diuināt.

ar. viij. de his q̄ bñ vl' meli⁹ alijs ꝯiectāt ⁊ ꝓnūciāt somnia. Et ibidē c. ix.
ꝺ arte itꝑ̄tādi somnia. ꝙ tria sūt genera hoim q̄ bñ somniāt ⁊ diuināt
scȝ vesani/amici/⁊ melācholici. Primo ei vesani vl' īsani bñ ṗuidēt ⁊ diui-
nāt ꝺ sōnijs. Cui⁹ rō ē. q: tl'es nō sᷓ illecti siue attēti circa ꝓprios mot⁹. ⁊.
iō apphendūt ⁊ discernūt mot⁹ passiōes extraneę q̄ tāgit eos. viri āt pru
dētissimi ⁊ optimi nō sūt intēti nisi circa sapias ⁊ ṽtutes ⁊ alia honesta
ꝓpt᷑ q̄ nō ꝑcipiūt somnia nisi forte aliq̄ modis sup̄ dictis. ¶ Scđo amici
bñ ⁊ recte somniāt sicut res eueniūt de suis notis ⁊ amicis. Cui⁹ rō ē: q:
amicoꝝ ad inuicē ē maior sollicitudo. ⁊ iō suoꝝ phātasmatū siue appa-
ritionū i somnio ē maior cognitō. Uñ noti ⁊ amici ṗcipue qñ sūt separati
ꝓcul ab inuicē: maxīe ꝓ inuicē sūt solliciti. de se mlta sperātes: ⁊ de se mlta
ta timētes. Maxīe eni cognoscūt se inuicē: ⁊ sentiūt mot⁹ ad inuicē sibi fa
ctos ꝑ passiōes spei/amoris ⁊ timoris. Et h̄ mō se habēt somnia notoꝝ ⁊
amicoꝝ. Nā mot⁹ somnioꝝ amicoꝝ sunt magis ꝓfundati ⁊ vehemētes
q̄ȝ extraneoꝝ ex cā iā dicta. ¶ Tertio melācholici meli⁹ alijs somnia cō
iectāt ⁊ ꝓnūciāt. Cui⁹ ratio ē: q: in illis est vehemēs imaginationū im-
pressio. Tum quia minus ꝓprijs intēdūt ⁊ minus ꝓprijs curam impen-
dūt. Tū q: raro vnq̄ȝ ꝓfunde dormiūt: ⁊ iō meli⁹ ꝯiectāt/diuināt ⁊ ṗui-
dēt somnia. Illi āt q̄ optime ⁊ artificiose ꝺterminā ⁊ itꝑ̄tant᷑ somnia
sūt illi q̄ mouent᷑ subtilit᷑ inspicere silitudines reꝝ. Verbi grā. sicut se ha
bet hō i aq̄ mota: sic multotiēs hō se hȝ i somnijs. Sicut ḡ itueūtes i aq̄ mo
ta siml'acra distorta ⁊ ꝯfusa/ꝓmpti sūt reddere figurata vl' signata ipo
rū subtilr. q: sciūt īspicē silitudies siml'acroꝝ siue imaginū aut idoloꝝ
ad ea q̄ꝝ sūt siml'acra: dicētes ꝙ hec ē figura hois: hec eq̄: ⁊ sil'ia. Sic ēt
i somnijs ituētes siml'acra distorta ꝓmpti sᷓ dētmiare ipoꝝ figurata vl
signāta: illi q̄ mouent᷑ subtil'r īspicere silitudies eoꝝ ad ea q̄ꝝ sᷓ siml'a-
G cra. Hec Tho. vbi s̄. ¶ Ex oib⁹ his ꝑȝ rñsio ad qōnē sup̄ motā circa lit
terā L. Utꝝ licitū sit ꝑ sōnia diuiare siue futura ṗdicere. vicȝ ꝙ q̄daȝ sō
nia obfuari ⁊ ꝑ ea futa ꝓnosticare ⁊ ṗnūciare/ē licitū; vicȝ illa q̄ ꝓcedūt

ex reuelatõe diuina: vl' ex cã nāli itrīseca vl' extrīseca: qñtū se pt vt' tal' cāc nālis extēdere. Si āt extēdāt' talia somnia vltra id ad qđ pt se extēdere vtus cāe nālis. vl' si fiāt ex imissiōe demonū: tūc erit diuiatio supstitiosa ꝛ illicita. Et qꝛ difficile ē cogñscere cās somnioꝝ ꝛ futuroꝝ euētuū an sint nāles aut volūtarie: corpales vl' spūales: intrīsece vl' extrīsece. difficile ē obsuare somnia: ꝛ curiosū valde oibꝫ somnijs initi. qꝛ pl'ies ꝯtigit p ea falli q̄ȝ recte dirigi. Uñ sacra scptura malos obsuatores somnioꝝ mlti plicit' rephēdit: vtꝫ s. añ l'ram D. i Leuit. ꝛ Deut. ꝛ Eccl. xxxiiij. c. dr. Sic parturiētꝭ cor tuū phātasias patit' nisi ab altissimo fuerit emissa visitatio. Et sequit' stati. Ne dederꝭ i ill' cor tuū. Multos eñ errare fecerūt somnia. Etiā difficile ē pnosticare de ill' q̄ a celo veniūt. Jō dt Cato: Somnia ne cures. Etsi forte aliq̄ dicūt q̄ q̄si sp eis eueniūt q̄ somniāt. Dicēdū ē ill': q̄ ppt' m'titudinē apparētiaꝝ i somno nō ē mirꝝ si aliq̄ vificat'. Et de h ponit Arist. exēplū i li. de som. ꝛ vigi. Si aliqs sil' pijceret ml'tas fabas ad vnū signū: nō ē mirꝝ si vna vl' due tāgūt signū. Etiā i somnijs sepe diabol' imiscet opa sua: vt ptꝫ s. ꝛ qñqꝫ va i somno reuelat: vt postq̄ȝ hō credit sepe somnijs tādē eū decipiat. sic ptꝫ s. i exēplo Grego. añ l'ram L. Et i vita bti Antonij legit' quō frēs aliqñ veniētes ad eū dixert sibi reuelata fuisse aliq̄ i somnis: vt qꝛ nil' inūdaret ꝛc. Jpe āt eos arguit ne i his se firmarēt: eo q̄ demō talia sepi' vera reuelat q̄ noscit ex q̄busdā experiencijs iā pñtibꝫ: vt qꝛ forte hodie multū pluit i supioribꝫ ptibꝫ fluuij ex qbꝫ pluuijs aqua ꝫ crescere optꝫ. qđ pdicere pt demō añq̄ȝ hic aq̄ crescit. Uñ ꝛ b. Antoni' fribꝫ dixit. Scitote qꝛ ꝛ demō pueniēs reuelauit mihi aduentū vestrū. cognouit eñ vos exeūtes de cellis vestris. ꝛ audiuit vos ituros ad me. ꝛ sic sua celeritate puenit/ ꝛ h mihi indicauit. Jllo tamen nō obstāte hō discret' pōt pbabiliter iudicare ex somnijs aliq̄ futura sm pmissa. Et signant' dū hō habꝫ somnia ex quibꝫ moueri debet ad detestationē peccatoꝝ vel emēdationē vite sue. tūc cogitare debet q̄ dei reuelatiōe per angelū suū hoc fiat. ꝛ sic vitā suā emendet. Jta ꝛ de alijs homi ad salutē necessarijs. ¶ Nūc videndū est de tertio: vicꝫ Utꝝ i somnijs possit esse pctm̄. Et breuit' dicēdū est sm mētē scti Tho. i scpto q̄rti: dist. ix. ar. iiij. q. j. vtꝝ nocturna pollutio sit pctm̄. Et sm Petꝝ de tarāta. i. iiij. sen. vtꝝ aliđ q̄ȝ pctm̄ mortale ipediat ab eucharistie sūptōe q̄ i somno nō possit eē pctm̄: sꝫ effect' pcti vl' signum pcti. Rō illi' ē: qꝛ ad pctm̄ reqrit' libtas volūtatis: q̄ nō ē liba nisi pcedat liberꝝ iudiciū rōnis. sꝫ i somno nō ē liberꝝ iudiciū rōnis: eo q̄ iudiciū rōnis depēdet ex opibꝫ aliaꝝ potētiaꝝ sensitiuaꝝ/ q̄ i somno ligant'. Cū eñ ois cognitio intellectus nr̄i oriat' a sensu: nō pōt esse rectū iudiciū rōnis: nec p ɔñs liberꝝ arbitriū volūtatꝭ q̄ sensus sunt ligati: vt ē in somno. Et ppt' h i somno nō pt aliqs peccare neqꝫ mereri. Sꝫ tñ i somno pt eē vl' accidere effect' pcti vl' meriti inq̄ntū somnia hñt cās imagiatōis vigilātiū bonas vl' malas Uñ i somno pt accidere signū meriti qñ imagiatiōes/ cogitatiōes/ ꝛ affectiōes bone i vigilia pcesserunt. Uñ Augusti. sup Gene. dicit: q̄ pp̄ter

Exēpla

Exēplū q' diabolus imiscet opa sua somnijs.

N

An in somnijs cōmittat' pctm̄.

bonā affectionē anie etiā in somnis q̄dā cu⁹ merita claret. Qḋ ꝓbat p ex̄plū Salomōis. cu⁹ petitio i somnis facta exaudiebat. puta qñ dormiēs a dño donū sapiētie ipetrauit. ij. Paral. j. Et subdit Aug. ibidē. q Salomon dr placuisse deo: ꝛ remunerationē a deo meruisse. nō q tūc i somno meruit: s̄ ꝓ bono desiderio ṗus habito. qḋ i somno p signū scr̄e petitōis claruit. Sic ꝛ multi sepe hñt somnia: ꝛ i somnis orāt/petūt a deo vt faciat cū eis miscḋiā: ꝛ dirigat vitā coꝝ fm suā volūtatē: ꝛ sil'a. eo q vigilātes talib⁊ occupant.

J ❡ Scḋo mō i somno pōt esse signū demeriti vel pcti rōne turpis cogitatiōis p̄cedētis: in q̄ntū. s. turpis cogitatio i vigilia ṗcessit. Ubi est notādū. q turpis cogitatio. i. imūda dr nō solū illa q̄ est de turpib⁊: qꝛ de talib⁊ honesta ꝛ bona cogitatio pōt eē. puta cū aliq̄s

Turpis cogitatō de turpib⁊ cogitat cā disputatōis: lectiōis vl' ꝯfessiōis ꝛc̄. S; illa dr cogitatio turpis q̄ turpitudinē hab; ꝑpt' delectationē vl' ꝯsensum adiūctū Et iō q̄zuis pollutio q̄ ex crapula vel infirmitate nāc accidit nō ipediat a cōmuniōe si necessitas incūbat: fm Grego. tñ pollutio q̄ ex turpi cogitatiōe accidit impedit. Uñ hec q̄dē turpitudo magis ē horrēda q̄z illa q̄ ex crapula accid. t. tū qꝛ magis vitari pōt: cū difficillimū sit i cibo modū tenere. tū qꝛ magis est ꝓpinq̄ ad mortale pctm̄. Hec btūs Tho. in scr̄ptis q̄rti sniaꝝ vbi s̄. Utꝝ nocturna pollutio ipediat a sumptōe corpis cħri. in solutiōe q̄rti argu. vbi agit de cogitatōe turpi.

K ❡ Sed forte di. q̄s: q in somno q̄s pōt peccare vel mereri tali rōne. qꝛ in somno pōt q̄s ꝯsentire vel dissentire alicui turpitudini p̄ntate. ḡ ꝛc̄. Rñdet fm scm̄ Thom̄. vbi s̄. in solutiōe tertij ꝛ q̄rti argumēti. q si aliq̄s in somno aliq̄n ꝯsentit turpitudini: aliq̄n nō. qꝛ tñ iudiciū rōnis i somno nō ē ex toto liberū. qḋ pt;. qꝛ in dormiēdo iudiciū rōnis semꝑ est ex aliq̄ falsitate. qꝛ iudicat se hr̄e p̄sens aliq̄d de q̄ somniat: qḋ tñ nō ē p̄sens. eo q in dormiēdo sensus nunq̄z ex toto sūt liberi: nec p ꝯñs vsus libe. arbi. ꝛ iō talis ꝯsensus vel dissensus q̄ntū est in se: nec merito2⁹ nec demerito2⁹ pōt esse ꝛc̄.

L ❡ Sed adhuc di. q̄s: Utꝝ fornicatio somniata ipediat a sumptiōe corporis cħri? Et videt q nō. qꝛ graui⁹ ē pctm̄ homicidij vl' furti q̄z peccatū fornicatōis. sed si aliq̄s denocte somniet homicidiū ꝑpetrare vl' furtum aut q̄dcūq̄z aliḋ pctm̄: nō ipedit a sumptōe corpis cħri. ḡ videt q multo min⁹ ipediat fornicatio somniata. Rñdeo ꝛ dico: q q̄ntū ad h̄ ē differētia int' pctm̄ homicidij ꝛ fornicatiōis: eo q lic; pctm̄ homicidij de se sit graui⁹ pctō fornicatiōis: tñ q̄ntū ad cōiōnē vel sumptiōem corpis cħri pctm̄ fornicatōis ē graui⁹. Uñ si aliq̄s somniet denocte homicidiū aut furtū aut q̄dcūq̄z aliḋ pctm̄ ꝑpetrare: nō ꝑpt' h̄ ipedit a sumptiōe corpis cħri sic ex somnio fornicatōis ꝑpetrate. Cui⁹ rō ē. qꝛ somniū homicidij nō iducit corꝑalē imūdiciā: nec etiā tantā distractōem mētis sic inducit fornicatio somniata ꝑpt' delectatōis intēsionē. Si ꝟo somniū homicidij vl' cuiuscūq̄z alt'i⁹ pcti mortal' ꝓuenit ex cā q̄ ē pctm̄ mortale: ipedit a sūptōe hui⁹ sacri. ꝛ h̄ nō rōe somnij de se: s̄ rōe sue cāe q̄ ē pctm̄ mortale. vt qꝛ i vigilia cogitauit p quē modū posset hōicidiū ꝑficere: ꝛ ad h̄ ꝯsensit

Impedimenta a sūptione corporis cħri

vl' in aliō pctm̄ mortale rc. Hec snialr s. Tho. iij. pte sum. q. lxxx. ar. vij. vtrū nocturna pollutio ipediat a sūptiōe corpis cb̄ri i solu. v. arg. ¶ Ex il- M
lis pz q pollutio i se nō ē pctm̄ i somno. qz tūc deest vsus libe. ar. vt s. pt Pollutō
tn̄ ɔtigere q i ipa euigilatōe oriat pctm̄: vicz si pollutio placeat ꝓp̄ dele-
ctationē. Et tūc ē pctm̄ veniale si tal' placētia ē ex surreptiōe. mortale āt
si fit cū delibatōe z ɔsensu: z p̄cipue cū appetitu futuri. Jp̄a āt post pla-
cētia nō facit p̄teritā pollutiōem pctm̄. Si vo placeat tanq̄ exoneratio
vel alleuiatio nāe/credit nullū eē pctm̄ rc. Rogem⁹ g̃ deū vt sua gratia
nos respiciat ne p somnia in errorē labamur: sed potius i bono vitā no-
strā dirigam⁹ p cb̄im dn̄m nostrū Amen.

¶ De Ocio qd̄ ascribit acidie Sermo. LXI

Qui operat terrā suā satiabitur panib⁹. q̄ aūt sectatur ociū stultissim⁹ ē. Prouer. xij. ¶ Jn p̄cedētib⁹ s̄mōibus ꝓxīa audistis de acidia z mal' ei⁹. z tādē i ꝑxio s̄mōe p̄cedēti de somnijs. vn̄ somnia originē hēant. qs sit effect⁹ somniorū. Etsi aliqn̄ sint pctā vl' nō. z an licitū sit ex somnijs futura p̄dicere: z qn̄/z qn̄ nō. Etqz ociū ē vnū malū piculosuz qd̄ etiā acidie ascribit. Jō nūc cogitaui dicere aliq̄ de ocio. de q̄ Sapiēs dr̄ i v̄bis thēatis: q̄ sectat ociū stultissim⁹ ē. vbi s̄. Pro gr̄a Aue maria. ¶ Qui opat t̄rā suā satia. pa. q̄ aūt sectat ociū stutis. ē. vbi s̄. Circa v̄ba thēatis p̄mo vidēdū ē d̄ duplici ocio vicz v̄tuoso z vicioso. Scd̄o spēalr de ocio vicioso: q̄re z q̄lit sit vitādū ¶ Circa p̄mū ē notādū: q duplex ē ociū. vicz v̄tuosum z viciosum. Primū ē ociū ɔtēplatōis. s. vacatio ab his q̄ sūt actiue vite. z h̄ dr̄ ociū sctm̄ qn̄ qs vicz soli deo vacat p ɔtēplatiōem. z nō se occupat exterioribꝫ occupatiōibꝫ vite actiue: vicz i regēdis z corrigēdis alijs. i informatiōe aliorū. i exercitio operū miscdie. z sic de alijs. De h̄ ocio dr̄ Aug⁹. Ociū sctm̄ q̄rit charitas fratnitatis. negociū iustū suscipit necītas v̄itatis Et tl'e ociū vl' qes ɔtēplatōis p̄eligēdū ē vite actiue. s̄m illd̄ ps̄. Uacate z videte qm̄ ego sum de⁹. q. di. Uacate corpe ab ope exteriori: z videte. i. attēdite mēte diuie ɔtēplatiōi. vn̄ subdit: qm̄ ego sum de⁹. Albt⁹ āt sic exponit sup ps̄. Uacate a pctis: a negocijs seculi: a pturbatōibꝫ animi. Et subdit: videte scz mēte. q̄ q̄nto fuerit purior: tāto verū facili⁹ z clari⁹ ituebit. Et subiūgit ad quē finē vl' ad q̄d debeat qs vacare z videre: vicz vl' ad cognoscēduz cb̄im eē deū Jō dr̄: videte qm̄ ego sum de⁹: z nō ali⁹ de⁹ p̄ter me. Ul' iō dr̄ vacate z videte. s. ɔtēplatōi. ad ondēdū q p ɔtēplatōez n̄ q̄rit nisi ds. vbi notādū s̄m s. Tho. i. scd̄. iiij. sen. di. xv. d̄ orone. q hō a negocijs secl'aribꝫ seq̄strat⁹ soli deo vacat dupl'r. s. p lectōez z orone. Prio p lectōez inq̄ntū hō deū loq̄ntē i scptur̄is audit. Scd̄o p orone inq̄ntū deo loq̄t. z sic meditatio cōp̄hēdit sub orone. Sic pz q̄d sit ociū v̄tuosuz z scm̄. ¶ Ex q̄ pz q icautū z piculosū ē arguere siue rep̄hēdere psonas d̄ditas studio aut lectōi scpturarū. siue oronibꝫ: sic ꝓh dolor m̄lti isipiētes faciūt dicētes Ecce h̄ vadit ille ocios⁹. Alij dicūt Sūt tot ociosi qs p̄t oēs nutrire? O de⁹ vtinā m̄ltos hrem⁹ tales ociosos: credo q cū suo ocio magis placerēt do

q̃ tu cū labore tuo. magisq; ꝓdessent reipublice cū suis orōnibꝰ q̃ mlꝛ ti viuētes i mult⁊ anxietatibꝰ ⁊ laboribꝰ. Quis eīn sepiꝰ placat deū vt a uertat irā suā a pctōribꝰ: certe tales ociosi. Quis iperrat fructuū fertilitatē: q̄s repellit isidias inimicoꝝ: q̄s sterilitatē ⁊ pestē: ⁊ sic de alijs: certe tales ociosi. lꝫ sepiꝰ tātū ꝑualeat iniq̄tas hoim: vt hꝰ ocio dediti nō ex audiant. De hoc ocio ꝯtēplatōis ad pn̄s nolo ampliꝰ imorari. ¶ Aliō ē

B Ociū vi ciosum — ociū viciosū. ⁊ ē vacatio ab oi actu iusticie. Vn̄ Greg. Ociū ē vl' dr q̄ꝺ ca ret rōne iuste necitat⁊; vl' intētiōe pie vtilitat⁊. Tale ociū ē/ dū hō vacat ab oi ope bono siue corpali siue sp̄uali. Sic ludentes ocio vacāt. sic ⁊ ma le opātes vl' iutilia: vl' ea q̄ ad malū ꝯuertūt: sic ad supbiā ⁊c̄. Sic taxillos faciētes sūt ociosi. sic sutores ⁊ sartores/ pellifices/ ⁊ ceti supbie des uiētes. Et tāle ociū ē pctm̄ ⁊ ꝑ ꝯn̄s vitādū. de q̄ nūc ampliꝰ itēdere volo. ¶ Q' āt h̄ ociū sit pctm̄ ptꝫ ex tribꝰ: vicꝫ ex cbꝛi rep̄hēsiōe: ex punitiōe: ⁊ ex silitudie. Prio ex rep̄hēsiōe cbꝛi. Nihil eīn rep̄hēdit' nisi culpa. sꝫ ociū rep̄hēdit' ꝑ cbꝛm Mat. xx. dicētē. Quid stat⁊ h̄ tota die ociosi. Ociosus āt ē q̄ opꝰ dei nō opat'. ¶ Scd̄o ptꝫ h̄ idē ex pūitōe sic. Nihil a deo punit' nisi pctm̄: sic̄ ⁊ bonū a deo remunerat'. sꝫ ociosus vl' ociū punit' a dō: fm illō Mat. iij. Ois arbor q̄ nō fecerit fructū bonū excidet' ⁊ i ignē mittet'. Idē hr̄ Matt. vij. Sꝫ ociosus ē arbor q̄ nō facit fructū bonū quē tenet' facere. ꝑ ociū ē pctm̄. ¶ Tertio ptꝫ illō ex cōpatiōe vel silitudie sic. Iniq̄tas ē pctm̄: sꝫ ociū ē iniq̄tas. fm illō Ezech. xvj. Hec fuit iniq̄tas sodome sororis tue: supbia: saturitas panis. i. gula: abūdātia ⁊ ociū ipiꝰ ac filiaꝝ eiꝰ. ⁊ manū egeno ⁊ paupi nō porrigebāt. ⁊ eleuate sūt ⁊ fecerūt abominatiōes corā me. i. luxurie malū ⁊c̄. ¶ Sꝫ di. q̄s. Ex q̄ ociū ē pctm̄ an

C Ociū ve niale pec catū — sit mortale vl veniale. ⁊ qn̄: ⁊ qn̄ nō: R̄n̄r q' ociū ē aliqn̄ pctm̄ veniale: aliqn̄ mortale. Veniale tūc ē: cū q̄s q̄escit ⁊ delectat' i aliq̄ bono delectabili creato: tn̄ citra deū. i. nō ꝯ deū. vt siq̄s delectat' in v̄bis ociof: vel i instrumēt⁊ music⁊: aut i cātic⁊ ⁊c̄. sic tn̄ q' si sciret h̄ eē ꝯ deū/ nequaq̄ hāc delectatiōeꝫ q̄ret⁊ hr̄e vellet. Mortale āt pctm̄ ē ociū: cū q̄s i aliq̄ bono

ociū mortale pcm̄ — cōmutabili ꝑponit' bono icōmutabili. i. dō. vt siq̄s eo tpe q̄ deberꝫ audire v̄bū dei/ delectaret' i fabul⁊/ siue alijs solacijs eo tpe idebit⁊. Vn̄ q̄ ociosꝰ ē eo tpe q̄ opari tenet' ex p̄cepto: peccat mortal'r nō faciēdo illō q̄ꝺ tenet' facere. sic̄ i die dn̄ico ⁊ alijs p̄cept⁊ festiuitatibꝰ dēmꝰ vacare ab ope ꝟuili: ⁊ his q̄ ad dei cultū ⁊ salutē nr̄am ptinēt occupari. q̄ ꝑ tūc vt sup̄ dixi delectaret' i nug⁊ aut alijs iutilibꝰ/ qn̄ diuio cultui aut v̄bo dei intēsse deberet: mortal'r peccaret. ⁊ iō sabbatū ociosi nō ē scm̄. Vn̄ Thren. j. dr. Viderūt eā hostes ⁊ deriserūt sabbata eiꝰ. Qō v̄bū expōit' tribꝰ mōis. Primo sic. Sabbata derisibilia sūt. q2 ociū ꝑ q̄ꝺ debeīnꝰ deo vacare ꝯuertimꝰ in luxū ⁊ turpitudinē. q̄les sūt hi q̄ diebꝰ festiuis mag⁊ itēdūt lasciuie/ gule ⁊ ebrietati q̄ꝫ alijs diebꝰ: q̄i minꝰ eēt pctm̄ ill' pctis i die festo isistere q̄ꝫ die feriata. Nunq̄d talia sūt derisiōe dig̃: ¶ Scd̄o exponit glo. collat. sic Deriserūt sabba nr̄a. Tūc demōes sabba nr̄a d'ridēt/ cū a hōis nos feriari vidēt. q̄les sūt diebꝰ festiuis choreas ducētes: ⁊ alijs turpitud;bꝰ inf-

viẽtes ¶ Tertio spūal'r siue moral'r expōit̄ sic: ꝑm aliam glo. collat̄. Ui derūt. s. demões ⁊c̄. Maligni spūs vacatōis nr̄e ocia ad cogitatões illi-citas ꝑtrabūt: ⁊ sic deludūt. Hec Alex. i. ij. ꝑte sū. q. xxxij. de ocio. Et sub dit: ꝙ canonicꝭ ⁊ mōachis ⁊ oibꝫ dei mistrꝭ valde cauēdū ē: vt nō solū ab infno iudice sabbata eoꝝ exprob: ēt: sꝫ etiā ne ab hostibꝫ derideāt̄. Si ūt ꝑ vanis cogitatōibꝫ sabba nr̄a derident̄: qd ꝺ ill' putādū ē q cū deo va care debēt etiā flagitiosa cōmittere nō formidāt. Jō ꝺr Innoc. iij. ꝙ oci-ositas ⁊ voluptas/arma sūt hostꝭ antiq ad miseras aīas captiuādas. Et habēt̄ ṽba ex ꝺ renū. Cū ꝑdc̄. §. vex. M'lti eni sūt sacerdotes: m'lti laici vtriusqꝫ sex⁹ hoies: q si nō ociose vitā suā ducerēt/nunqꝫ ad mala luxu-rie i q̄ ꝑlabūt̄ icidere͂t. Propt'ea scp̄tū ē Ecci. xxxiij. Multā maliciā do-cuit ociositas. qd̄ sic oñdit̄. qꝛ diabol⁹ aīam ociosaꝫ facil'r iclinat ad ma las cogitatões pctōꝝ. ⁊ a cogitatiōe pc̄i ad pc̄i delectatiōꝫ. ⁊ a delecta tiōe ad ꝯsensum. a ꝯsensu ad opatōeꝫ. ab opatiōe ad ꝯsuetudinē. ⁊ a cō-suetudīe ad falsam ꝑsūptiōeꝫ diuīe mīscdie: vl' ad desꝑatōis miseriam. Uñ Greg. Antiqu⁹ hostꝭ mox vt ociosaꝫ mētē īuenit: ad eā sub qbusdā occasiōibꝫ locutur⁹ venit. Et Aug. Min⁹ forte diabol⁹ hoīem decepissꝫ si eū imīme ocio'suꝫ reppisset. Hec dñs Hugo i postilla vbi s̄. Ecc̄i. xxxiij Et iō vt sup̄ dc̄m ē dñs m'lt̄u rep̄hēdit ociosos dī. Quid statꝭ h tota die ociosi. i. vob nihil ꝑficiētes: ꝑrio nō subueniētes: ꝺo nō fuiētes: diabolo nō resistētes: pniaꝫ nō agētes: i posteꝝ sibi nō ꝑuidētes. Hec Hug. vbi sup̄. Utinā h᷑c attēderēt aliq sacerdotes ⁊ clerici: q qꝫstati a diuis offi-cijs sūt absoluti/tota die vadūt ociosi. Et cū aīa in corꝑe hūano n̄ possit qescere sꝑ vagant̄ i cogitatiōibꝫ suis de malo i pei⁹. ⁊ vtinā nō in opibꝫ. ¶ Ex ill' ꝑtꝫ ꝙ diuites hn̄tes sufficiētiā vict⁹: ⁊ nō occupātes se i labore manuali: lōge pl⁹ obligant̄ intēdere cultui diuino: ⁊ spūalibꝫ rebꝫ: ⁊ bo-nis opibꝫ vacare qꝫ mechanici aut ceteri paupes de labore manuū suaꝝ viuētes. ¶ Ptꝫ illō ꝑ exēplū de coriario i vitaspatꝝ: q alijs i ecc̄ia existē tibꝫ ⁊ orātibꝫ/domi laborās apꝺ se cogitabat: ⁊ aliqñ loqbat̄ O oipotēs de⁹ ois hō suis bonis opibꝫ meret̄ celū. ⁊ ego miser hic maneo in labore: ⁊ mereor infernū. qꝫuis hec diceret cū spe obtinendi vitam eternam.

¶ Sed qꝛ dictū ē in thēate: q sectat̄ ocium stultissim⁹ ē. Posset qs du-bitare: q tn̄ sūt stulticie q sequunt̄ ex ocio: ꝑp' qs ociosus iudicat̄ eē̄ stul-tissim⁹: Ad h rn̄det̄ ꝑm mētē Hugōis postillatoris sup̄ ṽba thematis: ꝙ tres sūt grad⁹ stulticie. Prim⁹ g̃d⁹ ē bonū nō facere dū licet ⁊ potest. Scd̄s est malū facere. Terti⁹ ē malū assuescere ⁊ ꝑseuerare. Uerbi gr̄a Prim⁹ g̃d⁹ stulticie ē vite ꝑprie necaria n̄ qrere. Scd̄s ē seipm̄ idefensū hostibꝫ expōere. Terti⁹ ē hostes suos q eū interficiāt nutrire. Hos tres g̃d⁹ stulticie hꝫ q ociū sectat̄. qd̄ sic ptꝫ. Prim⁹ g̃dus stulticie ociosi ē: qꝛ necaria vite spūali qrere negligit: ꝑ. n illō Prouer. xxviij. Qui sectat̄ ociū replebit̄ egestate. s. reꝝ tpaliū ⁊ ṽtutū. Et h sic oñdit̄. Ociū eni ē pei⁹ qꝫ pigricia. sꝫ vt ꝺr Prouer. xxj. Ois piger sꝑ ē in egestate. s. vel corꝑali vel spūali. g ociosus magis ⁊c̄. Scd̄s gradus stulticie ociosi est: quia seipm

D

E

Tres gra-du s stul ticie

indefensũ spiritib⁊ malignis expõit. Vñ Hiero. ĩ q̄dã epl'a ad rusti. monach. sic ait. Sp aliq̄d opis facito: vt te diabol⁹ iueĩat occupatũ. Nõ eñ facile capit a diabolo q̄ bono vacat exercitio. Et hĩ de ɔse. di. v. Nũq̃z. vbi ẽt dr. Ama sciam scpturaꝝ/ ⁊ carnis vicia ñ amab. Jõ studẽtes aut sacrã scpturã scribẽtes: aut aliã scpturã vtilẽ vl' aliũ laborẽ vtilẽ cũ attẽtione faciẽtes: tũc ñ vexant a demõib⁊ p malas cogitatões ⁊c. Hic ẽ q mlti de die studio aut alteri labori intẽti bñ resistũt tẽtatõib⁊ luxurie nec diabol⁹ eis p̃t p̃ualere ꝓpt varias ipoꝝ occupatões. qb⁊ tñ diabol⁹ p̃ualet i nocte qñ sũt i ocio ⁊ q̃ete. Deberẽt ãt tales tũc se ad orões ɔuertere vl' repetitis vicib⁊ dicere Aue maria: aue ma. ⁊c. vel Jesus chrs. siue Jesu chre adiuua me. tũc diabol⁹ terreret ⁊ fugeret. Si ãt diabol⁹ eis aliqñ illudit i sõno p̃ter coꝝ culpã/ nõ timeãt: qr h̃ eis cedit ad meritũ. dũ vigilãtes de h̃ hñt tristiciã ⁊ remorsum. ¶ Terti⁹ g̃d⁹ stulticie ociosi ẽ: q in seipo mor⁹ carnales q̄si hostes crudelissimos ⁊ spũs malig̃s nutrit: fm illõ Mat. xij. Tũc dr spũs imũd⁹: Reuertar i domũ meã vñ exiui. ⁊ veniẽs iuenit eã vacãtẽ. i. ociosaz ⁊ scob mũdatã. Ecce q̃uis diabol⁹ iueĩt domũ sic mũdatã scob pnie ⁊ purgatã. tñ qr iuenit eã ociosaz assumit septẽ spũs neqores se ⁊ hitat. Et fiũt nouissi. hois illi⁹ pe. priorib⁊ ꝓpt ociũ. Vl' alit expõit vbũ theãtis. Qui sectat ociũ stultis ẽ. Sic stult⁹ ẽ ociosus q̄ mercedẽ etnã pdit. stultior q̄ dãnatiõez p omissis adq̃rit. stultissim⁹: q̄ i ml'ta mala ⁊ pctã ⁊ p ɔñs g̃uissimas pẽas icidit ⁊ icurrit. hec Hug. cardinal' vbi ẽ.

¶ Pret hos tres g̃d⁹ stulticie autor i sũma vici. adhuc ponit. xij. stulticias ocioso ꝝ: q̃ꝝ aliq̃s hic annotabo

Ociosus
- Special'r i se locũ dat diabolo
- Facit se q̄si receptaculũ oim sordiũ.
- Quiescit qñ laborãdũ ẽ. s. i pñti
- Diligit illõ vñ dei maledictões icurrit

Pria stulticia ociosi est q ipẽ i se locũ dat diabolo. Et ꝓpt h̃ ipẽ ẽ idign⁹ oi loco p̃ter q̃z iferno. ꝓri⁹ eñi loc⁹ ociosi ẽ ifern⁹: sic ⁊ diaboli. Et h̃ põt oñdi Ocios⁹ eñi ñ recipiet i celo. qr celũ solũ dabit opariјs i vinea dñi: fm illõ Mat. xx. Voca oparios ⁊ red. ill' mer. Scdo i paradiso ẽt terrestri ñ recipiet. qr Geñ. ij. scptũ ẽ. Tulit dñs de⁹ hoiem. s. de agro damasceno in q̄ creat⁹ fuit. ⁊ posuit eũ i padiso voluptatis vt oparet: nõ vt ibidẽ eẽt i ocio. q̃uis labor añ pctm̃ ñ erat hoi penal' siue fatiga. Et siq̃s diceret: q̃re deus creauit Adã ex padisum: ⁊ postea locauit eũ i padisuz. nunq̄d meli⁹ fuisset pmo eũ i padiso creare: sic ⁊ Euã: Rñr breuit q iõ factũ ẽ: vt sciret hõ se locũ illũ padisi hre ex gr̃a: nõ ex nã. Tertio ociosus ẽt ñ recipiet i purgatorio. fm illõ ps. Jn labore hoim nõ sũt: ⁊ cũ hoib⁊ ñ flagellabũt. Ociosi nõ laborãt cũ hoib⁊: ⁊ iõ ñ flagellabũt cũ hoib⁊ i purgatorio: sz cũ demõib⁊ i inferno. Quarto ociosus nõ ẽ dign⁹ eẽ i mõdo isto. Vñ Luc. xiij. de ficulnea sterili dr: Succide eã: vt q̄d ẽt t̃rã occupat. Sic g̃ ficulnea ifructuosa nõ fuit digna terrã occupare. sic nec ociosus q̄ nullũ fac fructũ boni opis. Ɔcludit g̃ q solũ i iferno digni st eẽ ociosi. fm illõ Mat thei. iij. Ois arbor q̄ nõ facit fruc. bo. exci. ⁊ i ig. mittet. Jdẽ hĩ Mat. vij

Adã q̃re creat⁹ est ex padisum

Incógruū ē eīm ociosuz eē: z de alieo labore victū q̄rere. xiij. q. j. Eccias. §. Ité dñs. Sz ꝓh dolor pl'es nūc sūt ociosi q̄z vtili labore occupati. Et tales nō curāt qcq̄d faciāt: vt sic ī ocio victū h̄re valeāt. sequunt̄ sepe fur ta/latrocinia: z sic de alijs. Jō tales eēnt interrogādi vñ viuerēt: z ab alio rū societate tanq̄z reipublice offensores excludēdi. ¶ Scd̄a stulticia oci osi: q2 facit se q̄si ṙceptaculū oim sordiū. Vñ Bern. Oim tētationū z co gitationū malaꝝ z iutiliū sentina ē ociū. Jn sentina sordes recipiunt̄ in ṙceptacu nauib9 marinis. sic cor ociosi q̄si oēs sordes recipit vicioꝝ. Vñ i vitaspa lū ē oim trū dixerūt seniores: opantē monachū demōe vno pulsari. ociosuz ṽo in sordiū numerꝫ spiritib9 deuastari. Sz lz ociū possit eē origo oim vicioꝝ siue pec catoꝝ. Spēalit̄ tñ ē occasio S Ociosus

Ociū ē occasio { Luxurie, Verbositatis, Nugaꝝ, Curiositatis, Supbie }

¶ De pctō luxurie bēm9 exēplū ī Dauid. q̄ dū occupat9 fuit bellis/ꝯtinēs fuit. postea ṽo tp̄e ocij adulteriū cōmisit: vt h̄z. ij. Reg. xj. Salo mō etiā dū occupat9 fuit circa tēplū z alia edi ficia: nō ita infatuat9 fuit ī amore mulieꝝ: vt postea qñ fact9 ē ociosus. q2 tūc adamauit mulieres alienigenas: cū tñ habuerit vxores q̄si regi nas septigētas z ꝯcubinas. i. min9 pncipales trecētas. Et nō min9 cū iaz eēt senex depuatū ē cor ei9 p mlieres. iij. Regū. xj. Cui9 occasio fuit ociū. Poeta etiā dt. Querit̄ egist9 q̄re sit fact9 adult̄. Jn ꝓmptu cā est: q2 desi diosus erat. De ṽbositate ṽo z curiositate dt aplus. j. ad Tim. v. Adole scētiores viduas dēuita. Et subdit̄ Ociose. discūt em̄ circūire domos. nō solū āt ociose: sed z ṽbose z curiose loq̄ntes q̄ nō oportet. Hec apl's. De nu gis ṽo dt btūs Bern. Ociositas ē mr̄ nugaꝝ: nouerca ṽtutū. De supbia ṽo pz ex illo ps. Jn labore hoīm nō sūt zc. Et seq̄t̄. iō tenuit eos supbia. Exēpla

¶ Tertia stulticia ociosi ē: q2 ipe q̄escit qñ laborādū eēt. s. ī pn̄ti. Et iō laborabit qñ erit q̄escendū. s. ī futuro. Jn q̄ sil's ē diabolo. q̄ Esa. xiiij. dt. Sedebo ī mōte testamēti ī laterib9 aq̄lonis. Vbi dt Bern. O ipudēs z ip̄rudēs: milia milium ministrāt ei: z decies cēte. milia assiste. ei: z tu sedere p̄sumis. Nōs iste loc9 laboris est. Job. v. Hō nascit̄ ad laborē z auis ad volādū. Vñ dictū est Ade post pctm̄: Jn sudore vult9 tui vesce. pa. tuo. Gen. iij. q. di. nō ī ocio vl' q̄ete. ¶ Quarta stulticia ociosi ē: q2 ipe dili git illō vñ maledictiōem icurrit. qd̄ pz ex illo: q2 dñs vidēs arborē fici/ q̄ nō hēbat fructū/s3 tm̄ folia: maledixit eā di. Nunq̄z ex te fruct9 nascat̄ ī sempit̄nū. z arefacta ē ꝯtinno. Mat. xxj. Ex p̄missis ḡ pz q̄ntū sit oci um cuilibz hoī detestādū z fugiēdū ꝓpt' stulticias iā enumeratas. Et be ne stult9 ē ociosus: q2 refugit illō qd̄ ē iocūditas z sanitas tā anie q̄z cor poris: vitz moderatū laborē. Cui ḡ ociosus ē vtil'? certe nō sibi. sed poti9 sibiipi ē dānosus ex p̄missis. neq3 vtil' ē p̄xio neq3 deo: q2 nullū fructū bo ni opis fac. ḡ soli diabolo vtil' ē z placēs: ad lucrādū sibi aias. Alia de o cio reseruabo vsq3 ī seq̄ntē ṡmōem. Rogem9 ḡ deū vt ab hac ocij stulti cia nos liberet: qtūs hic opemur in vinea dñi: vt fructum eterne vite cō sequamur Amen

¶ De nocumentis ocij viciosi Sermo. LXII.

Multā maliciā docuit ociositas Eccl. xxxiij. In p̄cedenti s̄mōe audistis aliq̄ ex q̄bꝰ ociū cuilibꝫ hōi ē fugiendū saltē ociū viciosū: q̄ñ sit pc̄m veniale ⁊ q̄ñ mortale. q̄s ēt stulticias hō icurrit ex ocio ⁊c̄. Nūc i p̄nti s̄mōe intēdo dicere adhuc de plūibꝫ malis q̄ sequūt̄ ex ocio. ꝓpt̄ q̄ merito ociositas ē fugiēda: q̄ multa mala docuit Iuxͣ thema. Pro grā aue ma. ¶ Multa maliciā docuit ociositas Eccl. xxxiij.

A ¶ Circa v̄ba themat̄ est aduṫēdū: q̄ q̄uis doc. (cuit ociositas vbi s. multa scribunt ⁊ enūerant ex ocio ꝓueniēntia. attñ ne tedio charitates vestras afficiā: pauca ex mlt̄ꝫ q̄ magis mihi ꝯsiderāda vident̄ ⁊ fugienda dicere intendo. Et sunt sequentia

Ociū iducit:
- Displicētiā v̄tutꝫ: siue ꝯrietatē. q̄ ociū est ꝯriū oī virtuti
- Garrulitatē: ⁊ inutiliū verboꝝ mltiplicitatē
- Detractionē fraternā ꝑiculosam
- Obligationē rōnis faciende de minimis
- Regnoꝝ plimoꝝ deuastationē
- Fortissimoꝝ debellationē

Primo ociū inducit displicētiā v̄tutis: q̄ sic p̄ꝫ. Nā cum opa virtutis sint difficilia ⁊ laboriosa. ij. Eth. Ociositas v̄o sit moll̄ ⁊ remissa ac tepida: ⁊ laboris ipatiens: ideo ē v̄tuti ꝯria: q̄ diuino amori a q̄ oīs virtus formaꝫ ē inimica: q̄ amor dei nunq̄ est ociosꝰ. Opaꝫ em̄ magna si est: si aūt opari negligit amor nō est. vt dr̄ Greg. in omel. pentecost̄. Et ideo si dei amor cū ocio nō ē: neq̄ aliq̄ alia virtꝰ cū ip̄o esse pōt. Et ꝑ ꝯñs ociosus hꝫ displicentiā in v̄tute. Ex q̄ tandē seq̄t̄: q̄ ociosꝰ hꝫ defectū salutis: q̄ vbi nō ē virtus nō pōt esse salus. defic̄ em̄ ex ocio salus corpis: vt dic̄ Oui. de pōto. Cernis vt ignauū ꝯsumūt ocia corpꝰ. Et capiunt viciū ni moueant̄ aq̄: q̄ aq̄ stās putrefit. Et Senc. i li. declamationū. Nō fides q̄ i mora fax torpeat: ⁊ igni agitata restituat. q. d. fax accēsa si ñ moueatur extinuit̄: sic ⁊ mollit vires ociū. Et h̄ ēt attendit Cato p̄bus q̄ ait: q̄ būana nā est veluti ferrū: q̄d si nō exercet̄ rubigīe ꝯsumit̄. deficit ēt salꝰ mentꝫ ex ocio: q̄ sp̄ se exercēdo intellectꝰ vigorat̄. ⁊ ad ampliꝰ intelligendū ⁊ cognoscēdū aptat̄. vt p̄ꝫ. iij. de aīa. ociādo v̄o effeminat̄ ⁊ icrassat̄. Et iō licꝫ cū penali labore scīa acq̄rat̄. sic dr̄ Hugo postillator. Studiū est labor maxiꝰ: q̄uis nihil sit similiꝰ ocio. magꝫ tñ illa pena ē optanda q̄ q̄aiꝰ ocio corrūpat̄. Sic se fecisse Sene. fatet̄ in q̄dā ep̄la di. Malo mihi male esse q̄ mollit̄. si mollis es paulati effemiat̄ aiꝰ. atq̄ in similitudinē ocij sui ⁊ pigriciei in q̄ iacꝫ/soluit̄. Q̄ āt ociū r̄pugēt v̄tuti p̄ꝫ Primo ex eo q̄ virtꝰ gnāt̄ ex freq̄ntia bonoꝝ opm. ij. Eth. q̄d est ꝯ ociosū q̄ se nō exercitat in bōꝫ opibꝫ.

Exēplū

¶ Scdo ex eo: q̄ oīs virtꝰ si debet placere deo: opꝫ q̄ sit formata charitate. charitas aūt nō p̄t esse ociosa: vt dr̄ Gre. Iō beūs Ber. semꝑ occupatꝰ inueniebat̄/aut legēdo/aut scribēdo/aut orādo/aut psallēdo/aut meditādo vt p̄ laboreintīno sensꝰ ad ext̄iora clausi redderent̄. Idē hī d̄ btō Antonio: d̄ q̄ legit̄: q̄ cū orarꝫ dn̄m q̄ ondēret ei quō

saluaret: vidit angelū sibi siles ořoni incūbentē: ꝛ post ad opꝰ manuū surgentē: ꝛ h successiue facientē ꝛ dicentē. h fac ꝛ saluaberis. ¶ Scdo ociū inducit garrulitatē/scurrilitatē/ ꝛ ꝟboꝝ mlͭiplicitatē. Nā cum qs ociaꝛ: de q̄libꝫ re attediaꝛ: ꝛ sui tedij solatiū querit ꝑ garrulitatē ꝛ ꝟboꝝ inutiliū mlͭiplicitatē. Hinc ait Bern̄. in lib. de ꝯsi. ad Euge. Et in flor. li. vj. ca. xj. ꝙ ociositas est mať nugaꝝ. tūc em̄ recitanť fabule: tunc describunť regiōes terre: tūc p̄lati notanť eccl'iastici ꝛ secl'ares dn̄i/ciues ac incole: tūc ꝛ ꝛ̄ligiosi ꝯdiciōis cuiuscūqꝫ ꝛ clerici. Et qd aliḋ: q̄ mlͭa loquiť sine necitate multa mentiť: tales sūt ociosi. q̄ coram p̄ncipibꝰ ꝛ dominis terre assistūt: ꝛ suis garrulatiōibꝰ illos delectare cupientes: i mlͭitudine ꝟboꝝ multa mentiunť. Sed audiant tales ociosi qd de eis dicat ꝓpħa in ps̄. Perdes omnes q̄ loquunť mendaciū. Et iteꝝ: Nō est in ore eoꝝ veritas: cor eoꝝ vanū ē. Sꝫ ꝛ audiāt p̄ncipes ꝛ dn̄i sp̄ūales ꝛ secl'ares. qd sapiens de eis dicat: q̄ sic loquētes libenter audiūt. Prouerb. xxix. Princeps qui libenť audit verba mēdacij: oēs ministros ipios hꝫ. ¶ Tertio ociū induč detractiōeꝫ fraternā: q̄ vtiqꝫ ē valde ꝑicl'osa. Naꝫ cū qs viuit ociose solet alioꝝ vitā notare. defectꝰ ꝛ mores describere: singula i pcꝰ exponere: qꝛ oīa solēt sibi displicere/cum nec ip̄e sibip̄i possit placere. ociosus em̄ laborat fastidio sui. Et si ociosꝰ seip̄ꝫ odit ꝛ ꝓpriā vitā detestaꝛ. mlͭo magis alioꝝ facta sibi displicēt: ꝛ ea ꝑ detractiōeꝫ ānullare conaꝛ. Hoc tāgit Ans. in li. de silͭtu. di. Detractiōis viciū maxie ex ociositate solet nasci. Dū em̄ ociosi ꝯueniūt ꝯflatile faciunt: qꝛ ꝟba detractiōis euomūt: ꝛ i mediū ducūt. Et sic aaron ex auro feč vitulū ꝯflatilē. ita illi ex rūoribꝰ q̄ imp̄mūť auditui sič inauris auri: faciūt vitulū petulātē: q̄ nō grauiter currit. sꝫ leuiter discurrit. dū scꝫ ꝑ detractiōeꝫ incipiūt mollit de vniꝰ descriptiōe ad detractionē alteriꝰ sub modo ioci se diuertere. vt notat Hugo de claustro. ¶ Quarto ociū obligat ad rōnē mimoꝝ: qꝛ ꝛ si ociosꝰ nihil aliḋ faceret: nisi ꝙ tp̄s suū inutiliť ꝟbis ociosis expēdit. tn̄ adhuc ḋ his q̄uiť i iudicio interogabiť. ꝛ vix ꝛ difficulť se excusare poťit dicēte dn̄o Mat. xij. De oī ꝟbo ocioso qḋ locuti fuerit hoies sup t̄rā reddēt rōnē i die iudicij. Ociosū aūt ꝟbū fm̄ Greg. in mora. est: qḋ rōne iuste necitatis aut intētiōe pie vtilitatꝭ caret: h est: qḋ nll'i ꝓdest ꝛ nulli obest. q̄lia sūt verba solatiosa. tm̄ risus ꝓuocatiua/nulliꝰ lesiua: sed leuitatis ment' ostensiua. Et qꝛ ita est: qualem tūc rationem reddet ociosus de nugis. de adulatiōibꝰ: ḋ detractiōibꝰ: ꝛ mlͭis malis inde seq̄ntibꝰ. de ꝟbis etiā ociosis dič Bern̄. ꝙ p̄mo videnť leuia: sed bn̄ pensata app̄ehendunt horrida: qꝛ finali iudicio digne iudicāda. Vn̄ Isiḋ. de sū. bo. Tepidus ociosa ꝟba ꝛ vanas cogitatiōes nō ꝯspicit: q̄ si a torpore mentis euigilauerit: ea q̄ leuia existimat ꝯfestim q̄si horrida ꝛ atrocia pertimescit. Sed sūt quidā iocosi ꝛ ociosi: ꝟbis ociosis delectati: qui solent se excusare dicētes interdū gaudia curis interponēda esse: ꝛ addunt di. q̄ se alijs nō ꝯformat in societate durꝰ reputaꝛ. Hec excusatio licꝫ sit alit̄ q̄liť tolerabilis i secl'aribꝰ oīno tn̄ nulla est in clericis ꝛ regularibus: qui

B ociositas ē mať nugaꝝ C ociosus alij detrahit Exēplū D ociosum verbum

tali vrbanitati nõ dñt insuire: cũ os suũ ꝯsecrauerũt euãgelio nõ scur-
a rilitati/ veritati nõ nugꝭ ꝛ fabul': qꝛ int' secl'ares/ nuge sũt sacerdotib⁹ blas-
phemie. Hec oia tangit Bern. in li. de ꝯsi. Et i flor. li. vj. c. xj. Jõ vt dic
E Egidi. de regi. pnci. li. ij. par. ij. c. xx. filie nobiliũ nõ sũt ociose dimittẽde.
Sic em̃ viri ne ociose viuãt ꝛ vt delectent' i opib⁹ licitꝭ: isistere dñt circa
aliq̃ opa ciuilia. vl' circa ea q̃ spectãt ad gubernatiõeꝫ regni: vel circa re-
gimẽ dom⁹: vel circa aliq̃ alia licita exercitia: sic ꝛ ml'ieres ne ociose vi-
uant: dñt se exercere i opib⁹ licitis ꝛ honestꝭ. Nã qꝛ ml'ieres ꝛ maxie pu-
elle vt pl'imũ domi stãt: ꝛ nõ vacãt ciuilib⁹ opib⁹/ nec regimi reipublice/
ꝛ mens hũana nõ pt esse ociosa. statim cũ qs se nõ dat licitis exercitijs
vagat' e⁹ mens circa illicitas ꝯcupias: qđ magꝭ cauendũ ẽ in ml'ierib⁹
q̃ꝫ i viris/ q̃nto molliores sũt illis/ ꝛ q̃nto cogitãdo illicita facili⁹ trahunt'
in illa: vt si assit comoditas ẽt ope ea impleãt. Et vult Egi. vbi s. ꝙ opa
F ml'ieꝝ sũt texere/ filare/ opari sericũ/ ꝛ sil'ia fm ꝯsuetudieꝫ patrie. ¶ Et
si d. qs: dixisti sup̃ ꝙ mens hũana nõ pt esse ociosa. i. qescere. quõ h ẽ intel-
ligendũ? Rñdet' breuit': ꝙ ꝯdicio mẽtis ꝛ cordis a nã est/ ꝙ nescit eẽ oci-
osa vel ociosũ. Et iõ si debiti laborꝭ dimittit exercitiũ. facilime ꝓpter car-
nis inclinationẽ nitit' cogitare tenebras ꝛ lubricũ/ ꝛ opus luxurie inde-
bitũ. Vñ Ans. assil'at cor mole iugit' molenti: qꝛ nõ põt esse sine cogita-
Cor tiõe/ siue bona siue mala. vt ptꝫ in li. de sil'itu. Et ideo suadẽt doct. ꝙ pu-
elle sint applicãde ad labores in q̃b⁹ reqrit' attentio aliq̃ ꝛ cura: vt tãto
facili⁹ imũdas possint excludere cogitatiões. Et ante oia videre dñt pa-
rentes: vt filie nutriant' i ꝯtinuo timore: talis em̃ timor ẽ custodia casti-
tatis ꝛc. ¶ Quinto ociũ inducit deuastationẽ pl'imoꝝ regnoꝝ. Naꝫ sic̃
H labores militares ꝛ inferioꝝ/ firmant ꝛ augent regna. ita ociositas ea-
deuasta- dẽ dissipat/ ꝯfundit ꝛ deuastat. Unde Augu. lib. j. de ciui. dei. c. xxx. nar-
tiõem re rat: ꝙ cum romani habuissent de carthaginẽsib⁹ summũ triumphũ: fe-
gnoꝝ in- cerunt ꝯsiliũ an ip̃a ciuitas carthago esset a fundamẽtis diruenda. Et
duc̃ ociũ tunc Catho romanoꝝ sapiẽtissim⁹ hominũ: dixit ꝙ sic. qꝛ vt sibi videba-
tur hoc ad pacẽ romanã cedebat: ꝛ ꝙ romani vbiqꝫ fruerent' pace: sꝫ ab
Exẽplũ illa sola ciuitate icomoda passi erant. Scipio aũt pontifex maxim⁹: vir
optim⁹: subtilius ꝓspexit: ꝛ resistebat ꝯsilio Catonis dicẽs. Ciuitas no-
stra ab initio armis vacauit: ꝛ vsqꝫ nunc romani ꝯtinue bella gesserũt.
Et si carthago destruet' pro pace habenda: ciues nostri ad arma creati ꝛ
parati: ocio vacabũt. Et inde venient luxurie/ seditiones ciuiũ diuisio-
nes/ ꝛ multa futura mala. Nõ em̃ poterũt romana arma suos furores
in exteros exercere. ergo in seip̃a impetũ facient. Preualuit sentẽtia Ca-
tonis/ creuit ex ocio luxuria ꝛ auaricia/ ꝯcordia est fracta/ amor expuls⁹
ꝛ fraude ciuitas repleta est. ita ꝙ roma dña mundi facta est spelunca la-
tronum. Quamdiu autẽ romani in exercitijs ꝛ laboribus fuerunt/ tam
diu gloria ꝛ opibus profecerunt: sed ocio ꝛ quieti insistentes continue
in rebus ꝛ in potentia defecerũt. ¶ Ex his ergo patꝫ quomodo ocium
omnẽ virtutem expellit/ ꝛ vicia cuncta inducit. Naꝫ q̃ntũcũqꝫ qs bonꝰ

agat: si postea ocio vacat oia pmissa pdit z mortificat: vt ondit Hiero. i epl'a ad demetriadē vginē dicēs. Nihil i scto pposito ocio deteri⁹: qd nō solum non acquirit bona: sed z ea psumit. Et ideo Sene. in quadā epl'a dicit Egregie demetri⁹/ vitā ociosā z sine vllis fortune icursib⁹ existē/tem/ mare mortuū appellauit: qz sic in mari mortuo nihil viuit: z si vi/uens imissuz fuerit obit. ita vita ociosa p oia (vt dictū ē) existit imo ociosi ptēplatiōi z lrīs nō dediti: nec manuali operi: iam i vitate sūt mor/tui. vt idem Sene. dt in epl'a quadaz. Ocium inquit sine litteris mors est: z viui hominis sepultura — Exēplū

Exēpla nālia de ocio:
- Aqua stans diu: si nō moueť: putrefit
- Frumentū diu iacēs: si nō moueť aut ventilať psumiť
- Ferrū si nō exercitať rubigine psumiť
- Uestimēta: si nō in vsu habenť a tineis psumunť
- Mechanic⁹: si diu qeuit a labore: difficile erit tandem ad laborem zč.

¶ Sexto ex ocio seqť dbellatio fortissimoz/ tā fortiū corpal'r qz spūal'r De fortib⁹ corpalit' q ocio debellanť/ ptz p exm̄ d romāis sup dcm̄ Et h maxie appet i hanibale inuicto duce: quē nulla arma vincere potuerūt/ vina z ociū soluerūt. vt ondit Sene. i epl'a qdā di. Jndurād⁹ ē ai⁹ sc3 ex ercitio z labore. z e. blandimēt; voluptatū pcul abstrahēd⁹/ vina hyber/na hanibalē soluerūt. Et q fomēta cāpanie armis vicit a vicijs vict⁹ est debellāde igiť sūt voluptates: q vt vides seua ingenia ad se rapiūt. Et h qqz gnē militie nob militandū ē: q nūqz qes/ nūqz ociū dať. Hec ibi. Et vult dicere: q sic voluptates qtidie nos impugnāt. ita qtidiano labore eis ē resistendū/ z nō ociose dissil'andū. qz sic mox mens sterniť z succū/bit: qntūcūqz pri⁹ i certamine victor fuerit: vt expsse Greg. in mor. ponit dicēs. Sepe mens quā tētatiōis certamē neqt supare/ sua ociositas tur pius strauit: nā dū lassum i ocio se qsqz remitti dissolutā mentē/ torpori restituit. Hec Greg. Hoc psiderātes antiq: ptinue exercitijs z laborib⁹. aliqn ēt manualib⁹ istiterūt diuinis laudib⁹ z scpturaz lectiōib⁹ labori ose intenderunt. Et per tales labores diabolū vicerunt z vicia fugerūt. qz ociū omniū malaz cogitationū z tētationū est sentina: fm Bern. Et Hiero. ad rusticū monachū dicit. Semp aliqd operis facito: vt te dia/bolus inueniat occupatū. Et subdit. Jn desiderijs em̄ est oīs ociosus Et ad eundē rusticū dicit Hiero. Ama scripturaz studia z carnis vicia non amabis. Unde mlti sūt qui de die bene resistūt tentatiōib⁹ luxurie: nec diabolus eis potest pualere pter varias ipoz occupatiōes. quibus tamē diabolus pualet in nocte cū sunt in ocio z quiete. deberēt ergo tūc ad oȝones se puertere. Si vero diabol⁹ eis illuderet in somno pter eoz culpaz: nō habēt ex hoc timere: qz hoc eis plus cedit ad meritū/ dum vi gilantes de hoc habēt tristiciā z remorsum. Rogem⁹ g deum: vt grati/am nobis tribuat bene operandi: ne inuoluamur tot malis ex ocio: qn potius per labores licitos mereamur gaudia sempiterna Amen. Hec de vicio acidie.

D' Debellatio fortissimoz se quit' ex ocio — Exēplū

¶ De vicio Gule z eius malis. Sermo. LXIII.

Attendite ne forte grauētur corda vr̄a crapula z ebrietate Luc. xxj. In ṽbis illis dn̄s auisat nos oēs: vt diligent̄ caueam⁹ sup̄fluitatē cibi z pot⁹: eo ꝙ ista valde ipediūt z retrahūt hoiez a dei ſuitio: z sūt causa z occasio mlt̄oꝝ maloꝝ: vt patebit i seq̄ntib⁹. Et q2 i pce. ſmōib⁹ dixi ƌ acidia z filiabus ei⁹. silr̄ de ocio q̄nta mala ex ill' sequunt̄. Jō nūc ꝯñr dicere intēdo de vicio Gule z malis ei⁹. Et bn̄ ꝯiūcta est gula ocio: q2 ociosi cū nō habeāt laborē vtilē q̄ tēpus suū agerēt: insistūt cibis z potib⁹: z sup̄fluis cōmesatiōib⁹ z ebrietatib⁹: A q̄b⁹ iux̄ ṽba saluato: nr̄i in themate diligēt̄ nos custodire dēm⁹: cū dic̄ Attendite ne forte zč. Pro gr̄a Aue maria.

Gula ex ocio seq̄t̄

A ¶ Circa ṽba themat' (¶ Attēdite ne corda vr̄a grauent̄ zč. vbi ƌ. Est notandū: ꝙ ꝯgrue gule viciū seq̄t̄ post acidiā z ociū. Cū em̄ hō a iuuētute incipit ociari: tūc oēs anīe vires in q̄dā fame nutriunt̄: cupiētes in aliq̄ sensibili satiari. Nā aures esuriūt rumores. ocl'i vanitates zč. q̄ tn̄ oia si hēant̄ famē ment' nō sedāt/ q2 talib⁹ nō pascit̄: s3 q̄rit cibū nobiliorē: puta sciā3 vl' ṽtutē. ſm illud puer. xxj. Desideria occidūt pigrum: noluerūt em̄ q̄cq̄ȝ man⁹ ei⁹ opari/ tota die ꝯcupiscit z desiderat. Et rō ē q2 nō ē aliq̄ vtili labore occupat⁹ p̄ quē hō desideria carnalia z inutilia repelleret. Jn cui⁹ signū: dn̄s nr̄ ies⁹ chr̄s cū tētaret̄ de vicio gule: vt nob' daret exm̄ vacandi studio lr̄aꝝ seu scp̄turaꝝ ꝯ p̄dictū gule viciū ait. Nō in solo pane viuit hō: s3 in oī ṽbo qƌ p̄cedit de ore dī Mat. iiij. Hinc ē ꝙ ociosi cū aliud facere nō hn̄t aut nolūt: nō q̄rūt cibū mēt' s3 ventris. iam int̄ p̄ndia sine necītate petūt vinū/ iā caseū z panē/ iā fruct⁹ arboꝝ: z cet̄a silīa: vic3. ludū/ rumores/ fabulas/ detractiones zč. vt sic tp̄s p̄dant: qƌ z heu nō solū in laic': s3 z i sacerdotib⁹ z cleric' sepius apparet.

¶ Scd̄o ē notandū: ꝙ Gula q̄ntū nūc suffic̄ ē imoderat⁹ vs⁹ cibi z potus/ siue excess⁹ in ist'. Et nō solū ꝯmittit̄ gula i cibis p̄ciosis: s3 etiā i vilissimis cibis. sic in olerib⁹/ in lenticul'. sic p3 de Esau. Jn oib⁹ em̄ cibis sumēdis: nō vsus ciboꝝ s3 libido ē in culpa. Hec dic̄ i sn̄ia Aug. in li. de doc. chr̄iana. Et h̄r. xlj. di. i c. q̄sq̄s. Et ƌ cō. di. v. legi⁹: h̄r ꝙ egritudies q̄s gula infert fames curat.

B ¶ Dubitat̄ ḡ: q̄ sint q̄ merito dēant hoiez quē lib3 retrahere ab h̄ vicio gule. Et rn̄det̄ ꝙ mlt̄a sūt q̄ valēt ad ƌtestatiō3 gule a doc. posita. ex q̄b⁹ hō merito fugere d3 gulā. z ƌ ill' aliq̄ nōui. vic3

A gula dn̄e retrahere	Natura	Moral' p̄hia z āt̄iqꝝ vita	Prio a gula d3 hoiem ſtrahere nā̄ h̄ est corpis
	Figura	Proximi iniuria	
	Scp̄tura sacra	Dei ꝯtumelia (licia	
	Medicial' scia	Mlt̄iplex ex h̄ seq̄ns ma	

nāl' dispositio: siue phisonomia. Nā ƌt Arl̄. i li. ƌ aialib⁹ Q: int̄ oia aialia magꝝ corpm: nll'i dedit nā̄ os ita p̄uū ſm q̄ntitatē sui sic hoi: p̄ qƌ i dubie nā̄ voluit hoiez i cibo z potu aliȷs eē tp̄atiorē. Jn cui⁹ signū hoies tp̄ate viuētes sc̄ bn̄ dispositi z ad oia apti. Ecōtra itp̄ati sc̄ iepti: q2 nimis

se replēdo sūt sue nāe 9trij. vt vult Boe. ij. d cō. phi. psa. v. di. Paucis mi-nimisqz nā 9tenta ē: cui9 satietatē si supfluis vrgere velis: aut ĩocūduz qd infuderis fiet: aut noxiū. q. d. si vis satietatē nāe vrgere. i. cogere sup-fluis cibis z potibꝫ. tūc tlē supfluū qd ventri infuderis: aut fiet ĩocūduz .i. triste: aut noxiū. i. piclosuz. Un̄ dr Augu. Sumēda sūt alimēta tanqz medicamēta. Et Greg. Dū vēter nimia satietate extendit aculei libidis suscitat. Sic ḡ a gula boiez r̄trabere dꝫ nāl' dispositio oris: qz puū ē. In cui9 signū ēt a nā os bois nō ē in t̄rā iclinatū sic aialiū irrōnaliū. sꝫ cum capite erectū z q̄si a latere positū: siue fm lat9 in facie situatū: vt ñ cdat cū aialibꝫ deflexis in t̄rā: nec omino nihil cū sursū exn̄tibꝫ in celo: sꝫ me-diū tenēs moderate vtat his q̄ ad vitā sūt nec̄aria. ¶ Scdo a gula debet hoiez r̄trahere istructio figural' siue ex figura. Un̄ Mat. viij. dr. q ꝗdā hn̄it legionē demonū q habitauit i sepulchris. p9 ꝓo dn̄s legionē ab eo expulit: q̄ i gregē porcoꝝ mitti postulauit. Et sic i porcꝭ i mari se p̄cipita uit. porci sunt hoies vētri dediti / sordibꝫ igurgitationū affecti. q̄ꝝ nā vt porcoꝝ ē sp gule inniti. Un̄ Senec. i ꝗdā epl'a. Uētri obediētes aialiū nu-mero cōputāt. Et Chrys. sup Mat. i ꝗdā omel'. Noui9 inqt porcos sp i-mūdos eē nā. atqz ad t̄rā z scenosas q̄sqz voragines sp toto ore dimer-sos: ñ ad aliud q̄z ad satietatē vētris pabl'a sp r̄qrere: nec ad vsū aliū q̄z ad mortē nutriri. i q̄ꝝ psona luteos z imūdos hoies adūti9 sigtos: q̄ nulluz op9 miscdie vl' rligiosi laboris: sꝫ de gula ac vētre tm̄ cogitātes: i pctōꝝ su-oꝝ sordibꝫ q̄si i sceno volutāt. Tl'es gulosi sacerdotes z laici festiuos et solēnes dies ñ alit se digne celebrare putāt: nisi 9mesatiōibꝫ defuiāt. vt hr̄ di. xliij. §. j. i fine. Deqbꝫ apl's testari vr̄ di. q̄ꝝ de9 venter ē. Phil'. iij. Hec Chrys. In tl'es legio dmonū mitti petit: qz i his tāqz i loco dlecta-bili tabnacl'm z reqez suā 9stituit. sic dn̄s inuit Job. xl. cū d diabolo ait Ecce vehemoth quē feci tecū. Et seqt. sub vmbra dormit in secreto cala-mi: i locꝭ hn̄entibꝫ. i. lōnc loca humētia sūt intiora gulosoꝝ: sp vino madi da z cibis irrigata: i qbꝫ diabol9 gaudet hic habitacl'a: vt exp̄sse vr̄ chr̄s inuere Mat. xij. di. Cū imūds spūs exierit ab hoie ābulat p loca arida zc̄ loca arida sūt hoies tpate viuētes i abstinētia. i qbꝫ diabol9 reqez ñ iuenit sꝫ i porcinis hoibꝫ hitare eligit. Un̄ glo. Mat. viij. Si qs more porci vi-xerit: diabol9 mox ptātē i eū accipit. ¶ Tertio ad gulā fugiēdā z detestā dā hortat nos sacra scptura. Naz gula p̄mo homiez a padiso exclusit Gen̄. iij. Gula p̄uauit esau p̄mogenitura. Gen̄. xxv. Sic ppl's postq̄z co-medit z bibit surrexit ludere z idolatrare Exo. xxxij. qd fcm̄ ē i deserto: dū exierūt d egypto zc̄. Et sic ifinita exā appent d h̄ in scptura: fm qd Inno cen̄. oñdit d vili. 9di. hūane di. Gula padisū clausit: p̄mogenita vēdidit: pistorē suspēdit: baptistā dcollauit: nabuzardan p̄nceps cocoꝝ tēplū suc cēdit: hierl'm tetā subūtit: balthasar i 9uiuio manū 9 se scribētē 9spexit: Mane / thecel / phares. z tādē nocte inif̄ect9 ē a caldeis. sedit po. man. z bi. z sur. lu. sꝫ adhuc esce eoꝝ erāt i ore ip̄oꝝ: z ira dei ascēdit sup eos qu voluptuose interierunt in vijs suis. Diues qui epulabatur quotidie splendide sepultus est in inferno. Hec ibi. Talia et similia narrat

os hoīs q̄re ē fm latus

C

porci sūt figura gulosoꝝ.

D

scptura sacra hor-tat detestari gu-lam

scriptura p q retrahit a gula. Un z dns Luc. xxj. Cauete ne corpa vra gra
uent crapula z ebrietate: vel ebemate. Etiā fm legē dñi comesatiōibꝫ va
cās/luxurie atq3 ꝯuiuijs: pteruꝰ parētibꝫ/z si nō corrigēs: lapidibꝫ ob-
rui iudicat. Deut. xxj. Et sil'r. ij. Pet. ij. Lex filiū q comesatiōibꝫ vacat lu

Medicinal' scia retrahit a gula

xurie z epul: morte plectit. ¶ Quarto a gula retrahere debꝫ medicinal'
scia siue traditio physical'. Un cū qsitū fuisset a Galieno qd eēt perfecta
medicina. rñdit: abstinētia. Et Hiero. in qdā epl'a. z hꝫ de ꝯse. dist. v. Ne
tales. recitat de Hypocrate. q docet in amphorismis suis crassa z obe-
sa corpa q mēsurā crescēdi impleuerūt: nisi cito ablatiōe sanguis minu
ant: in paralysim z pessima morbo genera erūpe. Et ꝯ Iouinianū lib.
ij. dt. Legimꝰ qsdā morbo articulari z podagre humoribꝫ laborātes: ad
simplicē mēsā z paupes cibos redactos ꝯualuisse. Et habent vba d cō
se. dist. v. Ne tales. Gula em ē infirmitatū multa causatiua. Un Se
neca in qdā epl'a. Multos morbos multa fercula fecerūt. Innumera-
biles morbos inumerabiles cocos numera. Et ꝯcordat ad h sacra scri-
ptura di. Ecci. xxxvij. In mult escis erit infirmitas. z ꝓpt crapulā mul-

Exēpluz.

ti obierūt. vt pꝫ ibidē. Jō sicut refert Vincē. in Spec. histo. li. xxv. c. ij.
Karolꝰ magnꝰ rarissime ꝯuiuabat: cenaq3 qtidiana qternis tm fercul'
pbebat: pter assam carnē quā venatores verubꝫ inferre solebāt: q ipe li-
bentiꝰ q3 vllo alio cibo vescebat. Ecce tantꝰ imperator: tātus rex z pnceps
in qttuor ꝯtētus erat fercul'. Et nūc lōge eo minor in nobilitate: in statu
spūali z seculari: in sex aut septē fercul' qtidianis vix ꝯtētus ē. Un Chry
sost. Et habent vba de ꝯse. dist. v. Nihil. sic dt. Nihil sic iocundū ē quō ci
bus bñ digestꝰ aut bñ decoctꝰ: nihil salutē: nihil sic sensuū acumē opat:
nihil sic egritudinē fugat: sicut moderata refectio. Sufficiētia qppe cū
nutrimēto z sospitatē siml' pcreat z voluptatē: abūdātia vo morbū fa-
cit z molestias ingerit z egritudines gnāt. Ubi dt glo. Voluptatē. i. hi-
laritatē. Et dist. xliiij. in c. Nō liceat. dt. q gula siue vent pinguis grossū
sensum gnāt. Ubi etiā pcipit ꝯciliū sacꝝ: q clerici añ cibū sumptū deū
laudēt. z sumpto cibo deo gras agāt. Sed timeo q aliqn inueniant sa-
cerdotes z clerici/q nec añ nec post cibū deū laudāt aut ei gras referūt.

f

¶ Quinto a gula retrahere debet moral' phia siue institutio moral'. An
tiqui em intantū gulā abominati sūt q eā nō solū exhortatiōibꝫ chari-
tatiuis z cōibꝫ eruditiōibꝫ: sed etiā publicis legibꝫ z sanctiōibꝫ ac insti-
tutis a re publica euellere conati sūt. Sic hodie i ciuitatibꝫ imperialibus
statuit ne numerū certū ferculo excedāt. z qbꝫ vti fercul' possint. Et hic
est q crescūt in tpalibꝫ: alij vo p crapulam oia sua ꝯsumunt. Un Nar-
rat Aristo. ij. polit. q legislator cretēsis ad h physice induxit ciues q mo
dicū comederēt: videtes h eē pficuū. bestiale em ē plꝰ comedere q3 natu
re est necesse. Et iō q ꝓpt indigētiā replent nām: dicunt castrimargici: qsi

Exēpluz.

vētri isani: vt dt. iij. eth. Et iō ātiq nobiles sobrie comederēt publice i plate
is: vt alij eo exēplo discerēt eē sobrij z frugales: vt oñdit Valeriꝰ maxi
mus li. ij. c. j. di. Marius viris prādere z cenare in patulo pecūdie ñ erat

nec sane vllas epulas habebāt q̄s populi ocul' subijcere erubescerēt. erāt adeo ɔtinētie incēti: vt freqnt' apud eos pultis vsus q̄ȝ panis esset. Hec ibi. Jmo vltra exēpla ⁊ paternas āmonitiōes posuerūt ad h coactas leges. Vñ Licurg⁹ lacedemōioꝝ pnceps i suis legib⁹ ppl'm publice cōuiuari iussit. parsimoniā oib⁹ ɔsuasit. laborē militie estimās assidua frugalitatis ɔsuetudine faciliorē esse: vt de eo narrat Trog⁹ pōpei⁹ libro. v. Sil'e legit' de romanis institutū legib⁹. Hoc idē pȝ ab initio mōi. Nā pmi cultores mūdi ⁊ eoꝝ successores multo tpe eñ herbis ⁊ pomis arboꝝ refecti fuerūt: ⁊ sup h aquā moderate biberūt. vñ pmo post diluuium fit mētio de ebrietate. Geñ. ix. vbi h̄r: q Noe plātauit vineā. qȝ sicut ibi dr. Cepitq; Noe vir agricola exercere terrā: ⁊ plātauit vineā. Sup q̄ dr Amb. in hexa. li. iij. de ope tertie diei circa finē. q Noe nō erat auctor vitis: sed plātatiōis. neqȝ eā plātare potuisset nisi ante pductā inuenisset. Vult g̃ q de⁹ a pncipio pduxit ⁊ creauit vitē cū alijs arborib⁹ ⁊ herb tertia die creatiōis mōi. ¶ Et siqs diceret: Ex q̄ de⁹ creauit antea vitē: cur nō abūdant' creauit: ⁊ sic nō fuissȝ necesse plātare vineas ⁊c̄. Rñdet Ambrosi⁹ ibidē: q de⁹ sciuit q vinū sobrie potatū sanitatē daret: ⁊ augeret prudentiā. sed imoderate sumptū/ad vicia causam daret. iō creaturam vitis dedit: abūdantiā ṽo humano arbitrio reseruauit: vt parsimonia ex natura esset magisteriū sobrietatis. abūdātiam ṽo noxiā ⁊ temulentiā humana ɔditio sibi ascriberet. Idē etiā habet' ex dictis phoꝝ. Vñ Boeti⁹. ij. de ɔsol'. metro. v. Felix nimiū pōr etas: ɔtēta fidelib⁹ aruis ⁊c̄. vt pȝ s. sermōe. liij. B L. Et Ouidi⁹. ij. de fastis. dr. Lacte veteres mero vsi narrant' ⁊ herbis. Si q̄s terra ferebat opes: candid⁹ elixe miscet' caseus herbe. Et infra. Panis erat pmis viridis mortalib⁹ Herbe: q̄s tellus nullo sollicitante dabat. Et mō carpebant viuax de cespite gramen. Nūc epule tenere fronde cacumine erat. Postmodū glans nata est: vnde erat iam glāde repta. Duraqȝ magnificas querc⁹ habebat opes. Hec ibi. Ad hoc ɔcordat sacra scriptura dicēs. q initiū vite hominis est panis ⁊ aqua. Eccl'i. xxix. ¶ Sexto a gula retrahere debet iniuria pximi. Et talis est triplex. Prima iniuria est pximi corruptio. Vñ in ps. Sepulcrū patens est guttur eoꝝ. Ad lr̄am. homo q̄ se replet siue inebriat vespe os fetidū habet seqnti mane ad modū sepulcri. Et possum⁹ h referre ad corruptiōem mali exempli. Malo eñ exēplo corrūpunt. i. scandalizant gulosi pximos suos. Sepi⁹ eñ hō alioꝝ sibi similiū in statu exēplo inducit' supfluis cibis vti: ne dicat' quia sit parc⁹ ⁊ in morib⁹ alijs difformis. sed si timeret' deus/hmōi exemplū statim repelleret' ⁊c̄. Propterea antiqui (vt sup dictū est) publice viuebant in abstinētia. Et h vult apl's ad Roma. xiiij. Si pter cibū tuū frater tuus cōtristat': iam nō fm charitatē ambulas. Noli cibo tuo illū perdere p quo chr̄s mortuus est. Et in epl'a Jude de gulosis dicit'. Hi sunt in epul' suis macule cōuiuātes. nec solū sūt macule: imo sūt macule alios macl'antes suo exēplo. ¶ Secunda iniuria est q vn⁹ gulosus sepe expendit p piscib⁹ aut alijs cibis

Exēpla

H Iniuria pximi retrahere dȝ a gula

vni⁹ mēse. p sc vñ. xx. paupes satis haberēt de cibo vnius mēse sine prā
dij. 7 sic defraudat fres suos portiōe coꝝ. oēs enī fres sum⁹. Mat. xxiij.
¶ Tertia iniuria est ɔuicia 7 verbera: q gulosi solent inferre vicinis su
is. imo 7 detractōes q̄dāmodo infinitas i comesatiōib⁹ 7c. Cōtra q̄s di
cit Aug. Siq̄s amat dictis absentū rodere vitā. Hāc mēsam indignā
N nouerit esse sibi ¶ Septimo gula est vitāda: q2 gulosi faciūt deo mul
gulosi fa tiplicē ɔtumeliā. Primo q2 colūt vētrē suū tanq̄ deū: fm illud apl'i ad
ciūt mul Phil. iij. q̄rū deus vēter est. Ubi dt Aug. Hoc ab hoīe colit qd p ceteris
tiplicē cō diligit. Scdo q2 de tēplo spūssctī coquinā facit. Un̄. ij. ad Cor. vj. Uos
tūeliā estis tēplū dei viui. De h tēplo facit coquinā: q adeo se implet cibis 7 po
tib⁹ q ignicul⁹ natural' nō sufficit illud decoq̄re: sed tanq̄ ex lignis viri
dib⁹ 7 humidis fumū facit: q hoīem pigrū 7 somnolentū reddit. Tertio
q2 gulosus animā q est imago trinitatis deturpat 7 se a deo elōgat. Un̄
Hiero. Nihil adeo obruit intelligentiā vt comesatio 7 ebrietas. Jō dt ta
lib⁹ dt Dauid in ps. In chamo 7 freno maxillas coꝝ ɔstringe q nō ap
proximāt ad te. Optat enī Dauid maxillas coꝝ ɔstringi. i. parti⁹ victu
alia dari. vt sic saltē cogant ad deū approximare: sicut accipit' famelic⁹
J ad dñm suū. ¶ Octauo a gula retrahere deb3 multiplex malū qd in
gula ē oc de sequit. Primo enī gula in matre nr̄a fuit occasio oīm maloꝝ. Et iō p
casio oiū ma pħibitio quā dñs dedit fuit ɔtra viciū istud. Precepit enī de⁹ Ade
maloꝝ. Gen. ij. dicēs. Ex oī ligno paradisi comede: de ligno aūt scie boni 7 mali
ne comedas. qd statim puaricata fuit Eua. 7 p eā Adā similr ne ɔtrista
ret eā. vt dt mgr in. ij. sniaꝝ. dist. xxij. Scdo legit Gen. ix. q Noe q pfe
ctus fuit in generatiōib⁹ suis/vicio isto deuict⁹ fuit. bibēs enī vinū ine
briat⁹ est. 7 nudat⁹ in tabernaculo suo. Tertio Gen. xix. Loth quē sodo
ma nō vicit: vino inebriatus duplicē incestū cōmisit. Quarto Gen. xxv.
Esau vicio isto dignitatē pmogeniture pdidit: dixit ad Jacob frēm suū
petentē sibi vēdi pmogenita. En morior: 7 qd mihi pderunt pmogenita.
Et sic iurauit Esau 7 vēdidit sibi pmogenita. Et sic accepto pane 7 lētis
edulio comedit 7 bibit 7 abijt: parupēdēs q pmogēita vēdidisset. Plu
ra de h patebūt in seq̄ntib⁹: de vicio ebrietatꝭ 7c. Rogem⁹ g deū vt grati
am nobis donet ne grauemur crapula 7 ebrietate. sed vt viuētes sobrie
mereamur sanctoꝝ cetib⁹ aggregari Amen.

¶ De malis 7 nocumētis gule Sermo. LXIIII.

Attendite ne forte corda vestra grauent crapula et ebrietate. Luc. xxj. ¶ In pcedenti smōe audistis quō gula ex ocio sequat. Et quid sit gula: 7 q debēt merito quēlibet hoīem retrahere a vicio gule/octo vic3 cause de quib⁹ audistis. Nūc ɔsequēter dicere intēdo de alijs malis gule: ex q̄b⁹ itēꝝ q̄lib3 hō cognscere pōt q̄ntū ipa gula sit detestāda. pter qd 7 saluator i themate auisat quē libet hominē vt cautus sit ne grauet crapula siue gula 7 ebrietate. Pro gratia Aue maria. ¶ Attēdite ne forte grauent corda vestra 7c. vbi sup Primo videndū est q̄re gula sit pctm̄. 7 an mortale vel veniale. Scdo

de speciebus gule. Tertio si tps aderit de malicia gule &c.

¶ Circa pmũ est notãdũ q̃ gula est pctm̃ ex duplici testimonio: vicz au ctoritate & rõne. Primo auctoritate Gregorij .xxx. moral. q̃ sententialit dr: q̃ interior appetit⁹ inordinat⁹ cibi & potus est pctm̃. Scdo pbat hoc rõne sic. Gula recedit a debito ordine rõnis pter inordinatũ appetitũ vt s. & est viciũ siue pctm̃: qr vtus cõsistit in appetitu ordinato. Hec sctũs Tho. ij. ij. q. cxlviij. ar. j. ¶ Scdo est notandũ q̃ si aliqs sumat cibũ superfluũ credẽs eũ sibi esse necessariũ: tal' nõ habz ↄcupiscẽtiã inordinatã & sic nõ peccat vicio gule: qr talis nõ recedit a regula ratiõis siue a recta ratiõe. Uñ regula ratõis quã obseruat tẽperantia & a qua recedit gula est vt hõ sumat cibũ fm q̃ ↄuenit sustẽtationi nature & bone habitudini hoĩs: & ↄuersatiõi eor cũ quibus ipe viuit: vt dicit. iij. Eth. Et qñ fm hãc regulã sumit aut appetit cibus: tũc sumit siue desiderat ex necessitate & fm vtutem. qñ vo ab illo ordine fit recessus & satis fit voluptati: tunc transgredit regulã rõnis. ¶ Sed ibi dubitaret qs: an pm⁹ mot⁹ nutritiue siue vtutis appetitiue i nutrimẽto: sicut est esuries qñqz inordinata sit pctm̃? Rñdet q̃ duplex est appetitus cibi. Un⁹ natural': fm q̃ vis appetitiua/retentiua/digestiua & expulsiua deseruiũt nutritiue: q̃ est potentia aĩe vegetabilis: in quã nõ cadit peccatũ neqz vtus: eo q̃ ipa cũ suis potẽtijs nõ subijciat ratiõi. Et hmõi appetitus est esuries: q̃ nõ seqtur aliquã apprehẽsiõem sed nature indigentiã. Et iõ excessus esuriei nõ est pctm̃. sed magis pctm̃ diminuit vel totalit excusat. Alius est appetitus sensitiuus sequens apprehensionẽ rei delectabilis siue placentis: in quo appetitu sunt aĩe passiões. Et talis appetitus cum imoderata cõcupiscẽtia habet rõnẽ gule. Et sic pmus mot⁹ gule importat inordinationẽ in appetitu sensitiuo: que nõ est sine pctõ. Hec sctũs Tho. de malo. q. xiiij. ar. j. ¶ Sed iterũ diceret qs. Cũ in oĩ pctõ sit aliquod appetibile qd inordinate ↄcupiscit. sicut in supbia est excellẽtia que appetit. in ira vindicta: in auaricia sufficiẽtia. quid tale est in gula? Respõdet fm Alexan. de ales parte. ij. q. clix. arti. ij. q̃ apparẽs sufficiẽtia alimẽti mouet in gula. Nec obstat q̃ multi ingurgitãtes se accipiũt vltra sufficientiã ad supfluitatẽ. Nã sicut superfluũ diminutũ & sufficiens determinat circa alimentũ diuersimode fm diuersas psonas: vt dicit Aristo. quia qd parum est vni: alteri est multũ. Sic dicim⁹ eodẽ modo q̃ in multis est ita q̃ illud qd pmo videbat eis esse supfluũ: postmodũ ex praua cõsuetudine vix videt eis esse sufficiens. In multis eñ appetit⁹ absorbet iudiciuz ratiõis. Unde si pmo moueat eos sufficiẽtia: postmodũ aũt ad ingurgitationẽ ex mala ↄsuetudine inclinat eor ratio. Hec Alexan. vbi s.

¶ Sed dicerz qs: Ex pmissis satis habeo q̃ gula est pctm̃. Qñ g̃ est peccatũ mortale aut veniale? Ad h dicẽdũ est fm intẽtionẽ scti Thõ. ij. ij. q. cxlviij. art. ij. & fm mentẽ alior doctor: q̃ gula dupl'r accipit. Uno mõ p ↄcupiscẽtia inordinata eor q̃ sũt ad finẽ: nõ tñ ↄtrarie ipi fini. sed impediẽte aliq̃liter ei⁹ ↄsecutiõem ordinatã. Sicut cum aliquis cõcupiscit

A

Regula rõnis.

B Duplex ẽ appetit⁹ cibi.

C

D gula dupliciter accipit.

nimium cibum: ita tamen vt non propter hoc vellet transgredi diuina precepta. Et talis inordinatio non repugnat charitati: et ideo non est peccatum mortale. Et sic loquitur Augusti. in sermone de igne purgatorio. Quoties aliquis in cibo et potu plus accipit quam necesse est: ad minuta peccata nouerit pertinere. Et habentur verba in decreto dist. xxv. §. alias. ¶ Secundo accipitur gula pro concupiscentia inordinata ciborum: auertente hominem a fine debito et vltimo. Et hoc contingit quando homo habet talem delectationem et concupiscentiam ab cibum sicut ad vltimum finem. vicz quando ipse paratus est agere contra dei precepta: vt huiusmodi delectationes assequatur. et hoc remouet vltimum finem: eo quod non est possibile multos esse fines vltimos vnius hominis. Talis autem deordinatio concupiscentie repugnat charitati dei: et ideo est peccatum mortale. patet: quia auertit hominem a deo. Quicquid autem auertit hominem a deo est peccatum mortale. talis enim gula eligit bonum commutabile vt finem vltimum. quarto et cetera. ¶ Est tamen notandum quod quando fit questio de aliquo peccato in generali: an sit mortale vel veniale: debet intelligi an sit tale ex suo genere siue ex sua specie quod idem est. et non secundum omnem euentum. In quolibet namque genere mortalis peccati, puta homicidij vel adulterij potest inueniri aliquis motus qui est peccatum veniale. Et similiter in quolibet genere peccati venialis potest inueniri aliquis actus qui est peccatum mortale: vt puta in genere verbi ociosi: si referatur ad finem peccati mortalis est mortale. vt si aliquis diceret verbum ociosum: intendens per hoc allicere mulierem ad fornicationem vel adulterium. Vel si diceret verbum ociosum, intendens per hoc aliquem inducere ad grauem iram vel impatientiam. et sic de alijs. Peccatum autem mortale siue ex genere siue ex specie dicitur ex parte obiecti. Unde si obiectum alicuius peccati contrariatur charitati: tunc est mortale ex suo genere vel specie. sicut blasphemia ex suo genere contrariatur charitati dei: et homicidium charitati proximi: ideo verum. patet est mortale ex suo genere. Gula vero ex suo genere non est peccatum mortale. quia obiectum gule secundum se non contrariatur charitati dei nec proximi: sed ex circumstantia quadam: vt patet supra. quando vicz tollit finem vltimum. ¶ Sed dicitur quis: an gula sit graue peccatum: Respondetur secundum sanctum Tho. de malo. q. xiiij. ar. ij. quod gula non est maximum peccatorum: eo quod non est peccatum mortale ex genere. neque contrariatur alicui preceptorum decalogi nisi adiungatur inordinatio concupiscentie tollens finem vltimum quod fit ex accidenti. et tunc contrariatur charitati dei. Et per quandam reductionem opponitur precepto de sanctificatione sabbati: in quo precipitur quies in fine vltimo. nec oportet quod omnia peccata mortalia directe contrarientur preceptis decalogi: sed solum illa que iniusticiam continent. Sunt enim precepta data ad hoc vt ordinetur homo ad alterum. scilicet ad deum vel proximum. Nam in ipsis prohibetur manifesta iniuria dei vel proximi: qualis de gula secundum se reperitur. Hec sanctus Tho. vbi supra. Pro quo notandum: quod grauitas alicuius peccati secundum sanctum Tho. ij. ij. q. cxlviij. arti. iij. potest considerari tripliciter. Primo et principaliter ex parte materie circa quam peccatum fit. sic peccata circa res diuinas maxima sunt. sed quia gula est circa delectationes ciborum ad sustentationem corporis necessariorum. ideo non est de maximis peccatis. ¶ Secundo ex parte peccantis inquantum ipse faciliter potest vitare peccatum. et sic gula alleuiationem habet. tum propter necessitatem ciborum. tum propter difficultatem discernendi et moderandi id quod in talibus contingit. Tertio ex parte effectus consequentis. Et quod hoc

N Peccatum in genere quando sit mortale aut veniale.

I

grauitas peccati consideratur tripliciter.

gula habz q̄ndaz ḡuitaté inq̄ntū ex ea plura peccá occasional'r sequunt'.
Hec de p̄ma parte ſmonis.

¶ Circa ſcdam p̄te vidédū é de ſpeciebꝰ gule. Pro q̄ é aduertédū: q̄ ſm beā Greg. xxx. moral'. q̄nqꝫ ſūt ſpēs gule p ordiné R

videlicꝫ
- Tépus debitū comedédo p̄uenire
- Cibos p̄cioſos in ſuba q̄rere
- Nimis multū de aliméto ſumere
- Nimis auide ꝛ ardéter cibū vorare
- Nimis accurate ꝛ diuerſ laboribꝰ cibū p̄parare

Et he ſpēs ꝯti-nent' in h verſu Pre, pꝑpere lau-te: nimis ardét ſtudioſe. Species gule

Und̄ dt Greg. vbi ſ. Quinqꝫ modis nos gule viciū tētat. Aliq̄ñ nāqꝫ indigé-tie tp̄a p̄uenit. aliq̄ñ cibos lautiores q̄rit. aliq̄ñ q̄ ſuméda ſūt p̄parari ac curatiꝰ appetit. aliq̄ñ in ip̄a q̄ntitate ſumédi méſurá refectionis excedit. Aliq̄ñ ip̄o eſtu iméſi deſiderij aliq̄s peccat. Et habent' v̄ba de ꝯſe. diſt. v. q̄nqꝫ modis. ¶ Eſt tñ notandū q̄ p̄dicte ſpēs ſiue ꝯditióes ſūt gn̄ales: ꝛ nō ſm ſtatū pſone: ita q̄ compr̄hēdūt oēs ꝯditióes generales iſtiꝰ peccī Uñ ſi religioſus ꝯ̄ p̄hibitióem comedat carnes. vel ſi p̄latꝰ aliq̄s q̄ tene tur ad maioré pfectióem abſtinétie q̄ȝ ſubditꝰ: peccet in aliq̄ q̄ntū ad gu lá / in q̄ nō peccat ſubditꝰ. tales nō delinquūt ſm aliquá p̄dictaꝝ ſpecieꝝ q̄uis peccét ſm gulá. eo q̄ hmói peccá ſunt q̄ ad ſtatū pſone ꝛ ꝯditióem ſtatꝰ. ꝛ nō ſm aliquá generalé ꝯditioné ſiue ſpēm gule. ió nō ꝯtient' ſub aliq̄ p̄dictaꝝ ſpecieꝝ ſiue ꝯditionū q̄ ſūt gn̄ales nō reſpicientes ſtatū pſone. Hec Alex. de ales parte. ij. q. clix. arti. vj. in ſolu. vlti. arg. ¶ Sed di. aliq̄s. vbi gula in ſe ꝛ i ſuis ſpeciebꝰ fuit a deo p̄hibita in lege: Rñde tur ſm Alex. de ales vbi ſ. ar. j. q̄ peccm̄ gule i ſe ꝛ in ſpeciebꝰ ſuis fuit p̄hibitū: q̄ñ Ade p̄hibitꝰ fuit eſus pomi: vt pꝫ ſer. p̄cedéti circa l'ram J. S

¶ Pro q̄ notádū q̄ p̄ceptū p̄dictū Ade fuit p̄ceptū diſcipline ſibi datū: inq̄ntū erat p̄ncipiū oīm hoim. Et ió q̄ñ in illo fuit expſſum vt nō come deret de pomo: innuebat' q̄ ſi facta eſſet p̄hibitio rei licite ꝛ q̄ſi mīme ſi-cuti pomi. q̄ multo magis p̄hiberent' maiora illicita. Uñ Greg. Tanto lōgiꝰ a ſcdo paréte recedit' / q̄nto p imoderatū eſum dū manꝰ ad cibū té-dit' / parétis p̄mi lapſus iterat'. Et dr̄ Adá p̄mꝰ parés. ſcds v̄o chriſtus.

¶ Ad maioré intellectū p̄miſſoꝝ dubitat' Utrꝫ p̄dicte ſpēs gule ſint ſp mortalia peccá: vl' aliq̄ñ venialia: ꝛ q̄ñ / ꝛ q̄ñ nō: Ad h dicédū eſt: q̄ nō ſp ſunt peccá mortalia: ſed aliq̄ñ venialia. Ná p̄ma ſpēs. ſ. Pre, pꝑpere: nō eſt gula niſi voluptas cibi ſit cá huiꝰ. Ná ſi fit ex aliq̄ neceſſitate infirmita tis vel itineris / vel alicuiꝰ hmói: nullū eſt peccm̄. Et etiá q̄ñ voluptas eſt in cauſa adhuc nō eſt mortale peccm̄: niſi ille appetitꝰ cibi ſit adeo imode ratus q̄ hó ip̄m ſeq̄ret' / etiáſi eſſet ꝯtra p̄ceptū diuinū. Tales guloſi ſūt q̄ die dn̄ico aut alio die feſto anteq̄ȝ diuia pagant' ſine neceſſitate. ſed ex ſola voluptate comedūt. Uideát ibi mulieres in eccl'ia comedétes. Uel ſi induceret ad ſoluendū ieiuniū ſub p̄cepto ab eccl'ia inſtitutū. Ul' ſi q̄s pꝑpter h faceret aliquá fraudé p̄cepto. ſicut faciūt illi q̄ mane icipiétes p̄-trahunt menſam vſqꝫ ad veſperá tēpe ieiunij. ¶ Lauta etiá p̄curatio M

si fit ex necitate infirmitatꝭ: vel ꝑstine ꝯsuetudinis nō est pctm̄ mortale cū h̄ etiā i monasterio fieri regula augustini admittat. pōt tn̄ esse veniale pctm̄ ꝓpter excessuz cupiditatis: nisi nimis effrenata esset cupiditas q̄ subuerterz rōnis iudiciū: vel nisi q̄s vescat̄ tp̄e ieiunij cibis illicitꝭ sine necessitate ꝫ dispēsatiōe: tūc essz mortale pctm̄. Nimietas autē cibi ꝫ potꝰ sumit̄ s̄m ꝓportionē sumētis cibū. qꝺ em̄ vni est paꝝ alteri ē mltū: vt dic̄ pħs in Eth. Vn̄ tp̄antia nō hꝫ mediū rei: sed mediū ꝓportiōis. Tūc ḡ ē nimis: qn̄ quis excedit mensurā sue valitudini ꝓportionatā. Et sic ebrietas q̄ ꝓcedit ex tl'i electiōe: q̄ q̄s delectationē potꝰ ꝑpōit bono rōnis ꝫ bono diuino: est pctm̄ mortale. Ita dicēdū est de excessu tāto in cibo. q̄ ꝑ est similis est ebrietati. Et ab apl'o vocat̄ comesatio: cū dic̄ Rom. xiij. Nō i comesatiōibꝫ ꝫ ebrietatibꝫ. Ardor aūt nō ẜcat quālibꝫ auiditatē ꝫ delectationē in cibo: q̄ vel nullū pctm̄ ē si est ex sola nā. vel ē veniale pctm̄ si tl'i delectatiōi rō plus q̄ꝫ oportꝫ inheret: sed significat igneā auiditatē: qua quis omnibꝫ ꝑponit hmōi delectationē: vt Esau qui ꝓpter vnam escam vendidit ꝑmogenita. Unde ꝫ a bn̄dictionibꝫ reprobatꝰ est. Heb. xij. pꝫ ergo hoc esse pctm̄ mortale. Studiositas aūt q̄ est peccatū: est studiositas diuitis epulonis: q̄ epulabat̄ q̄tidie splendide. qn̄ scꝫ animꝰ totꝰ implicat̄ cure circa apparatū ciboꝝ ꝫ potuū: quia studiū est vehemēs applicatio animi ad aliq̄d vt dicit Tulliꝰ in Rheto. Inueniunt̄ em̄ dn̄e que magꝭ irascunt̄ ꝯtra cocas aut famulas. si vnum cibū nō ꝑparauerit ad voluntatē coꝝ. q̄ꝫ si forte decē ꝑcepta mortalia cōmisisset ꝯtra deum: in piurijs/ d'tractiōibꝫ/ blasphemijs/ ꝯtū elijs ꝫc. Circa h̄ vo ē vēiale vl' nl'm pcm̄: cū h̄ req̄rit ifirmitas/ vl' ꝯsuetudo vl' honestas alicuiꝰ. Pōt ei rex i appatu ciboꝝ sicut ꝫ i alijs excellere rusticū sine pctō. Et a simili diceret̄ de alijs statibꝫ hominū. Hec in sū. confes. lib. iij. ti. iiij. de sobrietate ordinandoꝝ. q. viij. ꝑ totum. ¶ Sed. d. quis: an etiam ꝯtingat hominē peccare in d'fectu cibi ꝫ potus. vicꝫ minus sumendo q̄ꝫ sit necesse. Rn̄det̄. q̄ si aliquis minꝰ sumat de cibo aut potu ꝓpter laudeꝫ hominū peccat pctō inanis glorie: sicut faciūt hypocrite. Matth. vj. Pōt etiā aliquis deficere: male iudicando circa cibum necessariū. ꝫ sic macerare carnem suā plus q̄ꝫ debet. q: nescit q̄d sit necessariū aut diminutū. talis quidē peccat. tamē h̄ n̄ est pctm̄ capitale: siue mortale. qm̄ tale peccatum nō habet malū motiuū. Et peccata distinguunt̄ s̄m motiua ꝑuerse voluntatis: ꝫ nō s̄m ꝑuersum ratōis iudiciū. ¶ Sꝫ iteꝝ diceret q̄s: Quid si quis dubitet an deficiat vel excedat. timet em̄ q̄ si minꝰ recipiat de cibo vel potu nō poterit vacare oꝑibus debitis. timet etiaꝫ accipere eo q̄ nō possit domare siue subijcere carnē. An ḡ talis peccet accipiendo minus q̄ꝫ oportꝫ: ꝫ qꝺ istoꝝ expedit illi facere. Rn̄det̄. q̄ talis debet securiori parti insistere. securior em̄ pars videt̄ esse in abstinētia: eo q̄ ꝑ hoc vitat̄ periculū: vicꝫ vt d̄n̄et̄ vicia. Sed tūc diceret aliquis. quid si aliq̄s est qui ignorat quid sit necessariū vel supfluuꝫ. Et ex hoc plus accipit q̄ꝫ sibi sit necessariū: q̄ si scirꝫ quid sibi esset necessariū nō plus acciperet: sed

Margin notes: Tertia spēs ebrietas qn̄ ē pcm̄ mortale — Quarta spēs delectatō in cibo — Quinta spēs — Dubia circa h̄ vicium gule

q: ignorat plus accipit: an talis peccat si ex ignorantiã plꝰ accipit q̃ȝ sibi sit necessariũ. Rñdet. q si talis gaudet q: ignorat: peccat. Si aũt tristatur ꝛ dolet q ignorat nõ põt scire nisi p grãm sibi datã. q̃ tñ nõ est sibi diuinitꝰ data: nõ peccat. quãuis secũ iꝰ sit sꝫ minꝰ sumere q̃ȝ plꝰ: vt pꝫ s. Hec Alexander de Ales par. ij. q. clix. ar. v.

¶ Circa tertiũ pncipale: de malicia gule ꝛ filiabꝫ eiꝰ Est cõsiderandũ: q pctm̃ gule infert hoi multa mala ex parte mentis ꝛ corpis. Primo qdeȝ ex pte mentꝭ siue rõnis gula facit q̃ttuoꝛ mala. vt pꝫ infra

Obnubilat intellectũ	ꝛ sic põit. j. filia: ebetudo sensꝰ circa
Deordinat affectũ	ꝛ sic seq̃r. ij. fi. s. iepta leticia (spũalia
Defoꝛmat verbũ	ꝛ sic ponit. iij. filia: scꝫ multiloquium
Dehonestat actũ	ꝛ sic ponit. iiij. filia. scꝫ scurrilitas

Primo em̃ gula intellectũ obnubilat. Nam ex inordiata ꝛ imoderata sũptiõe ꝛ delectatiõe in cibis ꝛ potibꝫ causat inordinatio rõnis: eo q p turbatꝭ iferioribꝫ corpalibꝫ ppt fumositates ciboꝝ ad cerebꝝ ascẽdẽtes ꝛ ipm cerebrũ pturbãtes: ipa rõ ipedit. ꝛ sic ponit pma filia gula: ebetudo sensꝰ circa spũalia. Sic ecõuerso abstinẽtia ꝯfert sapie pceptionẽ. sm illud Eccs. ij. Cogitaui i corde meo abstrahere a vino carnẽ meã: vt aim meũ trãsferrẽ ad sapiaȝ. Uñ Jsid. in. j. li. de sũ. bo. sic dt. Gule saturitas nimia / aciẽ mentꝭ obtundit / ingeniũq: euertere facit. ¶ Scdo gula affectũ deordiat Sopito em̃ gubernacl'o rõnis p imoderãtiã cibi ꝛ potus affectꝰ deordiat: ꝛ sic iepta leticia seq̃t q̃ est scda filia gule. Uñ. iij. Esdre iij. Uinũ oẽm mentẽ ꝯuertit i securitatẽ ꝛ iocũditatẽ. Et Greg. j. mo. dt. Pene sp voluptas epulas comitat. Nã dũ corpꝰ i rfectiõis dlectatõe resoluit: coꝛ ad inane gaudiũ relaxat. ¶ Tertio gula dformat vbũ. dũ ei rõ ꝯsopita vba nõ põderat: ꝯsequẽs ẽ vt hõ ad vba supflua dilabat. Et sic ponit rtia filia: scꝫ ml'tiloquiũ Uñ Greg. in ome. de diuite epulone dt Quid ẽ q i toꝛmentꝭ positꝰ linguã suã refrigerari postulat. nisi q is qui ꝯuiuãdo de loq̃citate peccauerat: p rributiõis iusticiã i ligua atrocius ardebat. abũdare em̃ i ꝯuiuijs loq̃citas solet. ¶ Quarto gula exterioꝛẽ actũ dehonestat. Nã ex defectu rõnis: seq̃t scurrilitas q̃ ẽ q̃rta filia. i. iocularitas q̃dã i exterioribꝫ gestibꝫ: q̃ ad risũ mouere solet. pueniẽs ex defectu rõnis: cuiꝰ ẽ mẽbra ꝯponere: q̃ q̃dẽ iocularitas ex defectu rõis pueniẽs. sic ñ põt cohibere vba ita ñ põt cohibere exrioꝛes gestꝰ. Sic ğ pꝫ: q ex gula causat dordiatio rõnis / affectõis / locutõis / ꝛ opatõis ex cauß pmissis. Hec s. Tho. ij. ij. q. cxlviij. art. vj. i coꝛ. q. p totũ. Ex his seq̃t: q ex gula ꝛ ebrietate seq̃ pñt oia pctã: ñ sm originẽ cãe final': sꝫ sm remotionẽ phibẽtꝭ: q: hec duo pcã. s. gula ꝛ ebrietas rmouẽt phibẽs. i. iudiciũ rõis p qd hõ a pctõ reuocat ꝛc̃. ¶ Scdo gula ex pte corpis q̃ttuoꝛ mala facit

scꝫ
- Immdiciã: q̃ est q̃nta filia gule: sm Greg. xxxj. moꝛ.
- Indigentiã: in pñti ꝛ in futuro
- Immiscdiam: q: delicati nõ attendũt alioꝝ miserias
- Uite carentiã: spũalis ꝛ corpalis

prima filia gule hebetudo sensꝰ circa spiritualia

Scda filia iepta leticia

multiloquiũ

iocularitas

gula causat imundiciã ex pte corporis

Primo gula ex pte corpis causat imundiciã. Et hoc q̃tuor modis. vl' q̃ntũ ad cõcupiscẽ ardorẽ: vel q̃ntũ ad tentationẽ siue illusionẽ. vel q̃ntũ ad semis emissionẽ. vel q̃ntũ ad cibi supflui eiectionẽ. Licet em̃ vomit⁹ sit vtilis post supfluã cõmestionẽ. Et põt pcurari vomit⁹ absq3 culpa de cõsilio medici: in remediũ alicui⁹ lãguoris. tñ viciosũ ẽ q aliqs huic necessitati se subdat p imoderantiã cibi 7 pot⁹. Hec sctũs Tho. vbi s. ¶ Secũdo gula ex pte corpis causat indigẽtiã. Vñ puer. xxi. Qui diligit epulas i egestate erit. scz i pñti 7 in futuro. In psenti: quia fm Aug. vbicũq3 caro q̃rit refectionẽ iuenit defectionẽ. Si em̃ hẽat q̃ 7 q̃lia 7 q̃ntũ vult. nõ hz tñ tm̃ ventrẽ q̃ possit imissa aut imittẽda cape: aut deest ei ãnona aut saccus non põt esse absq3 fame. Ille em̃ cui ex defectu famis fames nasci dz: opoz3 eũ ire spaciatũ: vt sic esuriat: 7 sic famẽ venat. In futuro etiã erit i egestate: qđ expert⁹ ẽ diues epulo: 7 sil'r fili⁹ pdig⁹: q̃ dixit Luc. xv. Multi mercẽnarij abundãt i domo pr̃is mei panibus. ego autẽ hic fame pereo. i. penuria ois boni careo. Primo pitat cognitiõe q̃ ad rõnalẽ. Scđo bonitatis dilectiõe q̃ ad cõcupiscibilẽ. Tertio maiestatis vener atiõe q̃ ad irascibilẽ. ¶ Tertio gula causat imiscđia3: vt q̃ hẽm⁹ exm̃ de diuite epulone Luc. xvj. vbi sup illo vbo: vt refrigeret linguã meã: q2 crucior i hac flãma: dt Chrys. Nõ aũt q2 diues erat torq̃bat/s3 q2 misert⁹ nõ fuit. Et Greg. Nicen⁹ dic. Quia diues nõ fuit misert⁹ paupis ad ianuã iacentis: cũ miscđia egeat nõ exaudit. ¶ Quarto gula vl' abbreuiat vel tollit vitã. Vñ Eccl. xxxvij. pter crapulã multi obierũt. q̃ aũt abstinens ẽ adijciet vitã. vic3 nãe/grẽ/7 glie. Et Chrys. de nocumẽtis gule sic ait. Neq3 em̃ aie soli: s3 etiã ipi corpi delicie sũt nociue: eo q corp⁹ ex forti fit debile/ex agili g̃ue/ex formoso deforme/ex sano egrotu3/ex iuuene antiquũ 7 veteranũ/ex viuo mortuũ. ¶ Nota gulositas inducit cõtrios effect⁹. Nã vñ q̃rit delectationẽ inuenit tristiciã: aut em̃ caret his q̃ appetit: 7 tũc affligit: q2 gule nõ põt satisfacere vt vellet/aut abũdat i his q̃ appetit. 7 tũc mag' affligit: q2 nõ hz tm̃ ventrẽ q̃ possit imissa aut imittenda cape 7 cõsumere. Ex vtroq3 igit affligit 7 tristiciã hz: siue deficiat: siue abundet. Itẽ cibo excessiue imissus dolorẽ capitis inducit. nã ventre nimis repleto fumositates pessime gnãnt q̃ caput grauãt: 7 dolores sequunt q̃ totũ hoiem vexãt. Et hoc ẽ maxia fatuitas hoim: q pp delectationẽ vni⁹ hore velint pati molestia3, vni⁹ diei siue hebdomade. vel etia3 q̃nq3 toti⁹ mensis: 7 aliq̃n toti⁹ tpis vite sue Insup corp⁹ priuat decore sue pulchritudinis: dũ nimis de cibo sumit q̃3 digeri possit. ¶ Ex premissis g pz q̃ntũ sit viciũ gule detestandũ. pter mala 7 pctã pmissa: et plura alia i seq̃ntibus smõibus dicẽda. Ideo diabol⁹ multũ tentat homies ad gulã 7 voracitatẽ. Vñ viciũ gule in tẽtatiõe obtiet pmũ locũ. Na3 q2 comedere 7 bibere sũt de necitate nãe. diabol⁹ ibi laqueũ tentatiõis abscondit vbi necitatẽ esse cogñscit. Sic em pmo de vicio gule pmũ hoiem in padiso tentauit. imo 7 vicit Gen. iij. Prima etiã tentatio filioz isrl in deserto fuit de cibo. Secũda de potu Exo. xvj. 7 xvij. Volẽs et diabol⁹

R

gula varios idu cit effectus

saluatorē expiri: pus ipum de gula q̄z alio vicio tētauit. Mat. iiij. Ita hodie multos p gulā pmo tētat z tādez deijcit in luxuriā z alia vicia: vt patebit. Rogem⁹ q̄ deū vt nos custodiat ne gueemur crapl'a aut ebrieta te. s3 vt p sobrietatē capiam⁹ eternā felicitatē Amē.

¶ De comesatiōe viciosa Sermo. LXV.

Attēdite ne forte grauētur corda vr̄a crapula z ebrietate. Luc. xxj. ¶ In pcedēti fmōe audisti q̄re gula sit pctm̄: z qn̄ mortale aut veniale. Silr̄ de q̄nq3 speciebꝫ gule: z de filiabus ei⁹. quō filie ei⁹ nascunt ex pte anie z ex pte corpis. Nūc ɔseqnt vidēdū ē de alijs mal' gule: vicz qbꝫ modis ɔtigat gulosū peccare i pticulari. Pro gr̄a Aue maria. ¶ Attēdite ne forte zc̄ vbi s.

¶ In pn̄ti fmōe breuit vidēdū ē in pticulari: quō ɔtingat hoiem peccare i comesatōibꝫ. Pro q̄ ē aduertēdū q̄ multis mōis hō peccare p̄t comedēdo: vt pt3 infra. A

In comesatiōe homo peccat	Si cibū sumit rumorose.
	Si in mensa respicit curiose
	Si cibū recipit sine debita mor₂ obfuātia vl' imūde
	Si sumit cibū nimis excessiue
	Si appetit cibū nimis ardenter
	Si cibū pparat aut ppari facit nimis studiose
	Si cibū ɔdit aut ɔdire facit nimis sūptuose.
	Si cibū pparat nimis pciose
	Si cibū q̄rit rariose. i. nimis rar₂ z insolitū

¶ Primo q̄s peccat comedēdo: si cibū sumit rumorose. i. cū varijs scurrilitatibꝫ aut ieptis loq̄citatibꝫ: q̄ cōiter miscent comesatiōibꝫ z ebrietatibꝫ. Et ad h̄ cauēdū ordinauerūt scti pr̄es teneri silētiū i mēsa. Vn̄ dic̄ Hugo i de disciplina religiosor₂. Taciturnitas int epulas necessaria ē. qm̄ ligua q̄ oi tp̄e ē ɔna ad pctm̄. piculosi⁹ labit cū p crapulā inflāmata ad loqndū relaxat. ppterea diues q̄ i terra loq̄citati fuierat: i inferno posit⁹ i ligua vehemēti⁹ ardebat. Hec ibi. Ecōtra nūc modernis tpibꝫ int prādia q̄ntū fauces dapibꝫ tātū aures pascūt rumoribꝫ: vt dt Ber. i apol. Et nō solū h̄ faciūt hoies mūdani z seculares: s3 qd̄ mag' absurdū ē apli⁹ i h̄ excedūt deo dicati sacerdotes: z regulares regularē vitā nō obfuātes. vt clare oñdit Hugo. ij. li. de claustro aic̄ tales arguēdo q̄ int diuersa fercl'a d̄ regibꝫ z pncipibꝫ inutilr fabulant: a qbꝫ nō cognoscunt. illor₂ cās sepe defendūt z sibi ɔ̄dicūt. ille h⁹: ille alteri⁹ ptē defendēdo. ex q̄ tūc sepe sequunt lites z ɔtētiōes. Jō apl's. ij. ad Thes. iij. de talibꝫ di. Denūciam⁹ indq z obsecram⁹ i dn̄o Jesu vt cū silētio opans panē suū q̄sq3 mā ducet. Est tn̄ ver₂ q̄ i mēsa q̄s q̄nq3 loq̄ p̄t meritorie z sine pctō. s. ad edificatōem aut correctiōem circūsedētiū. Neq3 sp ē pctm̄ mortale i mensa loq̄ inutilia: sic vba ociosa z leuia. s3 tūc ē mortale qn̄ vba talia sūt ɔ̄ dei honorē aut ɔximi g̃ue nocumētū. sic sūt detractiōes: ɔtumelie: susurratiōes zc̄. vel ɔ̄ dei honorē blasphemie: aut ɔ̄dicēdo scptur' sctis vl' determinatōi aut pcepto sctē mr̄is eccl'ie. z sic de alijs. ¶ Scd̄o q̄s delinq̄t si B

Si lētiū in mensa fuāduz ē

Qui in mẽsa respicit curiose. Nõ eñ comedẽdo debꝫ in mẽsa oculos hīc inde disciplina: vt non videat quõ quilibet comedat aut bibat: aut qd qlibꝫ ĩ mẽsa agat: vt vult Hugo vbi s. Custodia inqt oculoꝝ int epulas necessaria ẽ. qꝛ nõ decet ibi pcipue vt hõ vagos habeat oculos. neqꝫ curiose et impudent ea q̃ circa alios agunt circũlustrãdo pspiciat. sed vt poti9 dimissis lumib9 ea tm̃ q̃ sibi apposita sũt attẽdat. Hec ibi. Hoc etiã Sapiẽs innuit Prouer. xxiij. di. Qñ sederis vt comedas: diligent attẽde ea q̃ sũt posita añ faciẽ tuã. tuũ tm̃ alimẽtũ intuearis: nõ alienũ. Ecõtra qdã faciũt q oculos suos ĩ oĩe appositũ statuũt Intãtũ etiã fastũ qdam gurgiliões deuenerũt: vt nec comedere piscẽ nec aliud velint: quẽ pus viuũ nõ viderũt. Et sic nõ solũ vẽtre sed etiã ocul' repleri qrũt: vt dr Senẽ de nãli. q. li. vij. Tales vt dr Señ. nõ sũt de cibis ore pteti: ocul' qꝫ sunt gulosi. ¶ Alij vero ad maiorẽ voluptatẽ faciũt cibos colorari: ĩ vasis aureis ꝛ argẽteis vina mistrari: colores vinoꝝ añ oculos ostẽdi. Cõtra quos dr Prouer. xxiij. Ne intuearis vinũ cũ flauescit: cũ splẽduerit ĩ vitro color ei9. Ingredit eñ blãde: sꝫ in nouissimo mordebit vt coluber. Nõ ẽ hoc sic intelligẽdũ q semp sit pctm̃ colorẽ vini attendere. qꝛ aliqñ qs hoc facit ne vino corrupto vl' turbido nõ incidat ĩfirmitatẽ. sed tũc ẽ pctm̃ qñ ad solã voluptatẽ hoc fit. Ita suo mõ dici põt de ĩspectiõe ciboꝝ. ¶ Tertio qs delinqt si cibũ recipit ignominiose/ sine debita moꝝ obseruãtia ꝛ mẽbroꝝ cõpositiõe: in mẽsa. Custodia eñ ptinẽdi se ĩ comestione vt dr Hugo vbi s. non ẽ negligẽda: vt vicꝫ in mẽsa nihil indecẽs aut inhonestum agat. nihil cũ strepitu aut tumultu: sꝫ oĩa mẽbra cũ modestia ꝛ tranqllitate ptineant. Ecõtra qdam faciũt q ĩ comestiõe ꝛ ĩ mensa ita incõpositi sũt q alijs etiã q̃si abomiatiõem faciũt. Nã vt dr Hugo. Quidã cũ ad edendũ sederint. inqeta qdã agitatiõe ꝛ pfusiõe mẽbroꝝ itẽpantiaꝫ animi sui designãt. caput excutiũt. brachia eximũt: man9 ĩ altũ expãdũt: vestes maculãt: vt dr Egi. de regi. pn. li. ij. pte. ij. c. xj. ꝛ nõ sine magna turpitudine q̃si totũ epulũ absorpturi sint. Ingerũt q̃sdã conatus ꝛ gest9. p angustia anhelãt/ suspirãt: ocul' ac manib9 circũeũt vel circũcurrũt. panes cõminuũt: vina ĩ calices ꝛ crateres infundũt. discos ĩ girũ circũducũt: ꝛ q̃si qd pmo gustare velint dubitãt ꝛ nesciũt. Hec oĩa tãgit Hugo vbi s. Sic ꝛ alij male morigerati tanqꝫ bestie imũde comedũt: ꝛ cibũ maculose tractãt: sicut porci pedib9 ꝛ ore cibo imersi sũt: vt docet expiẽtia. Talis ãt turpitudo corpal' lꝫ de se nõ sit pctm̃: peccat tñ qñ ex ĩaduertẽtia ꝛ mẽtis iordiatõe deliquit p eã circa cibũ. qꝛ videt gulositatis ꝛ intẽperãtie signũ/ si ĩ comedẽdo habꝫ abusiuũ modũ. Nã sicut dr Hugo vbi s. c. xl. Aliq dũ comedũt scutellas exonerare volũt: ꝛ frusta carniũ saginata de scutella mẽsali supponũt. ꝛ tãdẽ psũptis placẽtib9 cibis/ q̃ remãserũt ĩ pstinũ statũ reponũt. Alij bibẽtes digitos poculis inmergũt. alij vnctas man9 ad vestimẽta sua detergẽtes/ rursum ad cibaria r. deũt. Alij cũ digitis piscant in scutella: ꝛ sic man9 abluẽtes ventrẽ replẽt. alij digitos ligũt: ꝛ sic d alijs. tales sepe alijs nauseã ingerũt: ꝛ occasio multoꝝ detra

Marginalia: De cñ disciplinã/ di sũt in mensa — Obseruatio morũ seruãda ẽ ĩ mensa

xtionū ꝛ turbationū exiſtūt. ¶ Quarto ſi qͣs cibū ſumat nimis exceſ/ D
ſiue: nō tenēs mēſurā ſm rōnē: ſꝫ more beſtie ſe replet. ꝛ h̄ eſt nociuū cor
pori ꝛ anie: vt oñdit Egidi⁹ de regi. pnci. li. ij. par. ij. c. xj. Nocet qͥdē anie
qꝛ reddit ipam ineptā. Nocꝫ etiā corpi qꝛ ipedit digeſtionē debitā. Si
eñ cibus debeat bñ digeri/ oportet eū eſſe ꝓportionatū calori nāli. Et iō ſi
in tāta q̄ntitate ſumit̄ ꝙ calor nālis ei nō dñat̄: nō bñ digerit̄: nec debitū
nutrimentū largit̄. Comedendū igit̄ eſt ſꝑ cū mēſura ꝛ moderate: vt ho Modeſrate ꝛ cū
mo poſt cibū maxime eccl'iaſtic⁹ apt⁹ ſit legere vl' orare: vt docꝫ Hiero. menſura
in ep'la qͣdā ad Furiā di. Cū comedis cogita ꝙ tibi illico legēdū vel orā/ comedē/
dū ſit. Et iteꝝ in ep'la ad Letā de inſtitutiōe filie ſic inqͣt. Comedat vt ſꝑ dū eſt.
eſuriat: ꝛ ſtatim poſt cibū poſſit legere ꝛ pſallere. Quāuis aūt nō eadem
ſit mēſura vni ſicut alteri: qꝛ qđ vni ē nimiū/ alteri vix ſufficit. Attñ ge/
neralr̄ cuilibꝫ hoi ꝯſulendū eſt ꝓ bono regimie ſanitatis ſue ac vtilitate
corpis ꝛ anie: ꝙ ſemꝑ a comeſtiōe ceſſet cū aliq̄li fame ſiue deſiderio cibi
Cōtrariū faciūt guloſi: q̄ nō attēdūt ſanitatē ſed ſolā delectatiōem cibi
ꝛ pot⁹: q̄ tñ delectatio modica ē ꝛ parua valde: cū cibꝰ attingit linguā. ſꝫ
maior aliq̄ntulū cū attigit guttur: vt vult Ariſt. iij. Eth. Propterea gu
loſi q̄ nimis auide ꝛ cū magna delectatōe ſumūt cibū: nō multū delectā
tur ꝙ cibꝰ diu in ore exiſtat: ſed cupiūt ꝙ cito ad guttur ꝑueniat. Jō ta/
les vt plurimū cibū nō maſticāt: ſꝫ imaſticatū ꝺglutiūt. ex q̄ tūc ſequit̄
ꝙ cibꝰ ſic ſumpt⁹ nō bñ digerit̄: ꝛ ꝑ ꝯſeq̄ns nō ſolū ledit̄ aīa ſed etiā cor
pus. ſtomach⁹ eñ nō habꝫ dētes ad maſticādū. ꝛ iō q̄nto pl⁹ ꝛ meli⁹ ci/
bus in ore maſticat̄: tāto meli⁹ ceteris pibꝰ digerit̄. De talibꝰ guloſ̄ dele Exēplū
ctationē i cibo q̄rētibꝰ recitat ph̄s. iij. Eth. ꝛ allegat Egiđ. de regi. pn. li. j.
par. ij. c. xv. de qͣdā noie Philoſen⁹. q̄ cum eēt pulciuorax/ orauit vt gut/
tur eius lōgius gutture gruis fieret. Nō eñ orauit vt lingua eius eſſet
latior lingua bouis/ vt magis delectaret̄ ꝑ guſtū: ſed vt guttur eius fie
ret lōgius gutture gruis: vt comedēdo ꝛ bibēdo diutius delectaret̄ per
tactum cibi ꝛ potus in gutture. Sumēdus ḡ eſt cibus cū moderamine
vt ḋ. ꝛ nō tantū quantū qͥs a ꝑpetit ſed q̄ntū honeſtati cōgruit. Qñ autē
exceſſus cibi ſit pctm̄ mortale vel nō: patꝫ in p̄cedenti ſmone circa lr̄as
A D M. ¶ Ex his ḡ patꝫ quō guloſi excedūt deſeruiētes deo ſuo. i. ven E
tri. ad Philippē. iij. Quoꝝ deus venter eſt. Super quo dicit Alan⁹ in de
planctu: pſa. vj. Bene dicit̄ venter deus guloſoꝝ nimis ꝛ aſſidue come
dētiū. quia tota eoꝝ anīa ſiue intētio eſt circa ventris cultū. Sicut eñ Uēter de
in templo dei fit decātatio laudū: ſic in comeſſatiōibꝰ ꝛ ventris tēplo fit us guloſ/
recitatio nugaꝝ ꝛ diſſolutionum. Et ſicut ibi fit cōtinuatio orationū. ſoꝝ eſt.
ita hic detractionū ꝛ fabularū. Jbi ꝓmptitudo obſequiorū. hic multitu
do miniſtrorū. ibi proceſſiōes deuote. hic choree ꝛ circūitiones diaboli/
ce. Jbi ſalutatio ſacerdotis dicētis Domin⁹ vobiſcū: ꝛ populi reſpōden
tis cōgratulatio: Et cū ſpiritu tuo/ hic ad ingurgitandū mutua exhor/
tatio. Jbi dicit̄: Jte miſſa eſt. ꝛ datur ꝑp'lo exeūdi licētia. hic dicitur: Jte
menſa euacuata eſt. ꝛ vaſa vini ſunt exhauſta. Simile dicit Hugo

li.j.de claustro anie. Sed qd dolēdū ē vt vult Hugo. Et btūs Bernar
q̄dā epl'a ad Guil'.abbatē. Hmōi gule viciū nō solū abūdat i laicis:sed
etiā i clericȝ secl'arib⁹ ⁊ religiosꝭ:cū varijs scurrilitatib⁹:mēdacijs:loq̄ci
tatib⁹:⁊ ceteris leuitatib⁹. ¶ Quito ꝯtigit peccare si cib⁹ accipiaꝭ ni/

F auiditas sumendi cibū vitari debȝ

mis ardenꝭ.qꝛ dt Egidi⁹ de regi.pnci.vbi s̄.li.ij.p.te.ij.ca.xj.ꝙ delinqūtur
circa cibū si nimis ardenꝭ sumaꝭ. Nā h̄ vt dt nō solū nocet anie.eo ꝙ ni
mis ardenꝭ sumētes cibū fiūt gulosi ⁊ itēperati:sed etiā nocȝ corpi. Naȝ
cib⁹ nimia auiditate sūpt⁹ nō bn̄ masticaꝭ:⁊ p ꝯn̄s min⁹ digeriꝭ.vt sup.
Ordinauit eñ nā aialib⁹ dētes:vt p eos cib⁹ debite trit⁹ facili⁹ ꝯsume/
reꝭ a calore nāli:⁊ p ꝯn̄s citi⁹ ꝯuerteret i nutrimētū ⁊ i naturā aliti.sicut
ligna minuta circa ignē facili⁹ igniunꝭ ⁊ i ignē ꝯuertunꝭ.hūc aūt ordi/
nē nāe nō fuāt sumētes cibū nimis auide. Et iō docȝ Hugo vbi s̄.mo/
dū comedēdi dicēs li.j.de instructiōe religiosoꝝ.c.vl. Tēperātia come/
dēdi ē in eo si hō tractim ⁊ nō cū nimia festinatiōe comedat:⁊ mēsuraȝ
iuste necessitatȝ q̄ntū fieri pōt teneat ¶ Sexto peccaꝭ comedēdo:si ci

G studiosi/tas ppa/rōis cibi vitāda ē.

bus pparaꝭ nimis studiose.Vñ dt Egidi⁹ vbi s̄.ꝙ delinquiꝭ circa ciba/
ria si nimis studiose sint parata.Etiā in cibarijs vilib⁹ pōt esse excessus
si nimio studio q̄s velit ea eē parata.Cū eñ diuina benignitas ⁊ nature
ei⁹ mīstra largitas tot hoīb⁹ fercula spargat ⁊ tot fercl'a copulat q̄b⁹ di
gne humana ꝯtētari deberet natura.q̄dā tn̄ comedēdi mēsurā excedunt
⁊ studiose palata sua salsoꝝ acumie seducūt:vt sepe ⁊ multū bibāt ⁊ se/
pi⁹ sitire coganꝭ:vt dt Alan⁹ in de plāctu:psa.vj. Tales sūt q̄ post vētrȝ
repletionē ⁊ pot⁹ inebriatiōem cū nō sitiāt nec esuriēt/sitim ⁊ esuriē no
uis ⁊ acutis specieb⁹ excitāt:rapis ⁊ fructib⁹ ipulsant:vt sine mensura
lineas potiōis i infinitū extēdāt. Tales sūt q̄b⁹ nō sufficiūt fruct⁹ arbo
rū:nō genera leguminū:nō radices herbaꝝ:nō pisces marȝ:nō aues celi
nō bestie terre.sȝ q̄ inꝭ pigmēta paranꝭ aromata:nutriunꝭ altilia:capiūꝭ
obesa:q̄ studiose paranꝭ ⁊ laute p cocos eliquāꝭ.vn⁹ ꝯtūdit ⁊ colat:ali⁹
ꝯfundit ⁊ ꝯficit:subam v̄tit in accidēs:naturā mutat in artē:vt saturi/
tas transeat in esuriē:⁊ reuocet appetitū ad irritandū gulā:nō ad sustē
tandū nām.ad auiditatē explendam:nō ad necessitatē supplēdā:vt di/
cit Innocē.de vili.ꝯdi.huma. Et Hugo de disciplina.c.vlti.dt. Quidā
sūt q̄ in pparādis cibis nimiū studiū adhibēt:infinita decoctionū gene
ra excogitātes.mō mollia:mō dura.mō frigida:mō calida.modo cocta:
mō assa desiderāt.⁊ tāta sollicitudie pparanꝭ:vt deuoratȝ iā q̄ttuoꝛ aut
q̄nqȝ ferculis pma nō ipediāt nouissima. Qd ⁊ heu inueniꝭ in oī statu:
vtȝ spūali ⁊ seculari:ita vt maioꝛ adhibeaꝭ apud pncipes seculares ⁊
spūales:apud p̄latos ⁊ barones:⁊ sic de alijs i supioritate ꝯstitutȝ:dili/
gētia de pparādis cibis q̄ȝ de dirigēdis ⁊ bn̄ regēdis subiectis . Maio/
ri etiā q̄nqȝ cōmoueanꝭ tales ira si vn⁹ eis cib⁹ ad volūtateȝ nō pparaꝭ:
q̄ȝ si sibi subiecti graueꝭ ⁊ depdanꝭ:aut aliq̄s eoꝝ i graue crimē labaꝭ.
Et sic q̄d alīd dicere possū⁹ q̄ȝ ꝙ vēter ⁊ gula:supbia ⁊ auaricia: expellē
tes deū dn̄enꝭ i ꝯscia ¶ Septio delinqꝭ circa comesatōeȝ si cib⁹ ꝯdia/

nimis sumptuose. Sũt eñ q̃dã q̃ nihil comedũt nisi ɔditũ salsamẽto ꝛ pipe: croco ꝛ zinzibere: aut aliq̃ alia nobili ɔdimẽtoꝝ specie. ꝛ h̃ nõ vt sa tisfiat nãe: sed vt nouell' ɔdimẽtis mag' ꝓuocent' ad esuriẽ: ꝛ vt delectẽ tur plus comedere: vt ꝑclarat Berñ. in suo apoll'. di. ꝙ palatũ nouell' seducit' ɔdimẽtis ꝛ disuescit ɔsueta. Tales vt describit Hugo ð discipli na mõ pipe: mõ oleo: mõ cimino: mõ sale ɔdita: fm ɔsuetudinẽ ꝑgnan tiũ ml'ieꝝ desiderãt. mõ cibos baptizãdo ĩ pipe: mõ ɔditos cinnamomo ꝛ pigmẽtorum puluere. modo colorando croco ꝑ oculorum delectatiõe Ipa eñ q̃litas reꝝ vt ait Berñ. vbi õ. tãta cura ꝓcurat' vt nõ min' aspe ctus q̃ȝ gust' delectet'. vt cũ iã stomach' crebis fructib' ĩpletũ se iudicet nec tñ curiositas satiat'. ſȝ dũ oculi colorib': palatũ saporib' illiciunt': in felix stomach' cui nec colores lucẽt: nec sapores demulcẽt: dũ oĩa susci pere cogit' oppressus magis obruit' q̃ȝ reficit'. Hec ille. ¶ Octauo co mestio est viciosa si cib' nimis ꝑparat' ꝑciose. Quidã eñ nõ nisi ꝑciosa ꝛ magno labore q̃sita mãducare volũt. ꝛ totã suã subam q̃si in emptiõe ꝑ cioso ꝝ comestibiliũ expẽdũt. mõ q̃rẽtes aerea vt aues siluestres: modo aquea: vt nobiles pisces. mõ terrea: vt ferinas carnes. Et sic ꝑ oĩa discur rũt elemẽta: vt ꝑciof fercul'coꝝ vẽtres repleant': vt vult Juuenal' li. iiij. saturnal'. Sic ꝑ oĩa elemẽta ꝑter elemẽtũ ignis q̃rũt ꝑciosa cibaria. ꝛ q̃nto sũt cariora tãto estimãt meliora. Videt' aũt ꝯ nãm esse ꝙ ꝓpt' vni' vẽtris adimpletionẽ nemoꝝ ꝛ siluaꝝ/terraꝝ/aeris ꝛ aq̃ꝝ oportet fieri ꝑlustrationẽ: cũ cetera aĩalia ĩ vno loco sua q̃rũt alimẽta. vt ostendit Señ. in q̃dã ep'la. Taur' eñ ꝑ paucissimoꝝ iugeꝝ spacia se implet. vna silua pluribꝰ elephãtibꝰ sufficit: hõ ꝟo terra pascit' ꝛ mari. Veruntñ non fames vẽtris magis ɔstat: sed ambitio. Et. iiij. declamationũ dr. Quic q̃d auiũ volitat: q̃cq̃d pisciũ natat: q̃cq̃d feraꝝ discurrit/totũ in nr̃is ven trib' sepelit'. Sed ne talib' gulosis q̃rtũ elemẽtũ vic ignis deficiat: re ser uat' eis ꝑ futuro ignis ĩfernal'. De h̃ audiam' exẽpluȝ terribile qđ refert Vincẽ. in Spec. histoꝛ. li. xxx. c. ix. computãdo ꝓlogum ꝑ ꝑmo libro. al's tunc ponitur li. xxix. cap'lo. ix. de q̃dam nouitio cui sctũs Bñdict' ꝑ vi sum ostẽdit tẽtatiões demonũ. ꝛ tãdẽ ꝟginẽ Mariã ĩ medio sctõꝝ: tan dẽ ꝑ angelũ duct' ẽ ad paradisum. postea ad loca infernalia. vbi vidit hoiem sedentẽ ĩ cathedra: ante quẽ stabãt q̃si pulcre femie q̃ tenebãt ce reos ardẽtes q̃s ĩpingebãt in faciẽ ei' ꝛ ĩ os. ꝛ retrahebãt. Et sil'r arden tes trahebãt ꝑ ei' ĩtranea. ꝛ semꝑ. hãc penã patiebat'. Hic hõ ait (ãgel') amic' fuit carni sue: ꝛ anie inimic': gulosus ꝛ luxuriosus: quẽ maligni spũs ĩ specie mulieꝝ sic puniũt. Puniunt' etiã gulosi ꝑ famẽ ꝛ sitim inef fabilẽ. Vñ Aug. Ibi erit sitis sine extictõe. Exẽplũ de diuite epulone Lu ce. xvj. iuxta illud Sap̃. xj. Per q̃ q̃s pẽccat ꝑ hec ꝛ torq̃tur. ¶ Aliđ exẽ plũ habem' de q̃dam viro seculari: q̃ fuit valde honorat' ĩ seculo. ꝛ mul tũ delic̃e in g'ria mũdi: in gula: in luxuria ꝛ vanis solacijs hui' mundi. Hũc vidit q̃dã deuot' deduci in infernũ. Et ecce ꝑnceps demonũ sur gẽs de cathedra sua ꝛ occurrẽs ei: collocauit eum in ipa dicens. Sede

Nimia sũptuosi tas ĩ ɔdi endo ci bos vitã da est.

I ꝑciosa ꝑ patio ci boꝝ vici osa est

Exẽplũ

Exẽpluȝ.

hic p honore quē habuisti in seculo. Erat aūt cathedra tota ignea. Tūc oblat⁹ est ei in vase pot⁹ amarissim⁹/fetid⁹ z imū d⁹: z coact⁹ est bibere a dicētibꝫ: Bibe h loco potuū delectabiliū q̄s habuisti i seculo. Et postea duo demōes astitēt cū tub' isufflātes i auribꝫ ei⁹. z exibat flāma ignea p aures/ocl'os/nares z ceťos meat⁹ zc. Sic q̄ dixi quō gulosi q̄rūt p elemēta aer/aq̄ z ťre dlectabilia sibi q̄ ad cibū. sꝫ ignis eis reſuať i inferno

R ¶ Sꝫ di. q̄s. Ex q̄ cogſciť q̄ hō sic peccat cōparando cibos p̄ciosos? Rñr breuiť ex h q̄ ꝯ nām videť p ciboꝝ p̄ciositatē puocare appetitū iā satiatū z escaꝝ varietatē. Nā bestie comedēdo replete nullo mō volūt pl⁹ sumere: nec v̄beribꝫ pñt adduci. Et iō pl⁹ q̄ꝫ bestiales videnť q̄ post cibi z pot⁹ sufficiētiā pcurāt sibi icitamēta gust⁹ ad pl⁹ comedēdū zc. vt bñ ostēdit Chrys. sup Mat. di. i q̄dā homel'. Deteriores inq̄t videnť irrōnalibꝫ/q̄ gule z comestiōis dsiderio capiūť. illa eīm nihil vltra necessitatē exq̄rūt: isti āt irrōnabiles effecti moderātie ťmios excedūt. O q̄nto nobilior his asin⁹: q̄nto nobilior canis. Singl'i eīm boꝝ si māducare opteat terminū sufficiētie sue nouit: z vltra nō pgrediť: etiāsi sint decēmilia cogētes. Sꝫ hō iā plene saturat⁹ ex solo cibi aspectu delectať z vltra sumit. vel q̄ñq̄ꝫ vno v̄bo istigat⁹: sic faciūt sepe/alt' alteꝝ puocās Ecce q̄ꝫ bon⁹ morsell⁹: comede. Et si d̄r: saturat⁹ sum. rñdeť quō potes denegare zc. Tal' gurgulio fuit Aristip⁹: q̄ vnā pdicē iussit emi p q̄nq̄gita drachmis. Culpāte v̄o q̄dā ait. Si h pmī eēt nō agereť i testi deoꝝ vicē gulositas. vt hr̄ i vitis p̄boꝝ. c. xxxi. Tal' etiā fuit Vitelli⁹ iparor. q̄ toti⁹ maiestati oblit⁹ cōfusissimis comesatōibꝫ ihiabat. Qui ēt cenā habuit i q̄ duomilia electorū pisciū z septēmilia auiū apposita sūt: tādē bestes eū replerū z q̄si ebriū iuenert: z i medio vrb occidert. Hic solū octo mēsibꝫ z q̄nq̄ diebꝫ imꝑauit: z iā roma ei⁹ edacitate defecerat. vt ait Egesipp⁹ li. iiij. Cōsilis vorax fuit Sardina pall⁹ rex assyrioꝝ: q̄ int' mulieres manēs arma nō accepit. nec ad venatōem exiuit: sꝫ crapule deſuiuit. Jn cui⁹ sepulcro p⁹ ei⁹ morťē scptū fuit. Tāta habeo q̄nta comedebā z bibebā: vt dr̄ Eustrat⁹ j. Eth. ¶ Sed di. q̄s. Sūt ne aliq̄ retrahētia a nimia p̄ciositate ciboꝝ? Rñr q̄ pl'a sunt talia. Pmo delectōis puitas z tpis comedēdi breuitas qr delectio q̄ ad gustū vix ē latitudis duoꝝ digitoꝝ i ligua z i faucibꝫ: vt dr̄ Alb. Et hāc partē cibꝫ cū trāsierit q̄ntūcūq̄ꝫ sit p̄ciosus nō pl⁹ dlectat q̄ꝫ faba/furfur/lens: vl' ꝯsil'e legumē. Jō vt dic̄ Hugo li. ij. de clau. anie Nō icōgrue causari solēt q̄dā secl'ares q̄ tot z tā diuerſ vtanť p̄ciof cibarijs. z q̄d tāmagno labore ꝯficiť/tācito glutiť ¶ Scđo retrahere dꝫ ciboꝝ p̄ciosoꝝ exit⁹ z feditas. vt bñ notat Hiero. z Sen. i q̄dā epl'a di. Vis ciboꝝ voluptatē ꝯtēnere/exitū expecta: qr i putredie termiať. blādimēta eīm gule stercoꝝ fece ꝯdēnanť. nulli⁹ eīm aial' sterc⁹ post cibū ꝯsūptū feridi⁹ ē regularit' q̄ꝫ hois. Et q̄nto cibꝫ fuit p̄ciosior: tāto sterc⁹ fetidius. ¶ Tertio retrahere dꝫ pena gulosoꝝ futura ifernal'. vtꝫ de diuite epulōe Luc. xvj. q̄ vtiq̄ tāta ē nisi q̄s peniteat: q̄ nemo ei⁹ acerbitatē ꝯ delectatōes gust⁹ sufficit explicare: vtꝫ ḡ. p exēpla. ¶ Quarto retrahere dꝫ vita antiq̄ꝝ pncipū. Nā refert Vegeti⁹ li. iiij. de re mili. q̄ Alexāder ma

Margin notes: Nota gulosos bestijs deteriores. — Exēpluꝫ. — Exēpluꝫ. — R — retrahentia a nimia p̄ciositate ciborum. — Exēpluꝫ

narcha toti⁹ mōdi i itinere ābulās pane vesci solit⁹ erat. Et legit̄ q̄ Cato ꝯsul roman⁹ ꝯtēt⁹ fuisset eodē vino q̄ remiges ꝛ sui nauigātes vtebāt̄. Sil'r ibi narrat̄ de mirabili ꝯtinētia ꝛ frugalitate sub Marco stauro. De q̄ dr̄: q̄ cū eēt arbor pomifera circa exercitū: postera die itact̄ fructibꝫ ē relicta. Si igit̄ tāti pncipes tāti exercit⁹ delicate nutriti/milites fuert̄ i comedēdo ꝯtinētissimi: solū p tpali gl'ia militātes: q̄nto magꝭ chr̄iani hoīes debēt eē ꝯtinētes. q̄ sciūt quō ex comestiōe ceciderūt pmi parētes: ꝛ quō ex gula puenit malū i oēs hoīes. Sꝫ heu chr̄iani sūt vorociores q̄ꝫ thurci gētiles ꝛ iudei. vtꝫ ad sensuꝫ ¶ Nono ꝛ vltio comestio ē viciosa si cibo q̄rat̄ rariose. i. si q̄rant̄ cibi nimis rari ꝛ isoliti ad sumēdū. tunc eīm nō ē sine culpa. Sūt eīm q̄dā q̄ delectant̄ in nouitatibꝫ ꝛ pmitijs fructuū: etiā anteq̄ꝫ ad mediū maturitatꝭ puenerit: ꝛ ad esum sibi pcurant. Alij fruges arborꝝ ꝛ subtiles radices herbarꝝ: ꝛ ex eis noua ꝛ isolita pulmēta ordināt. q̄s arguit Hugo de istitutiōe religiosorꝝ. c. vi. Nec soluꝫ hmōi nouitas ē in secularibꝫ: imo i q̄busdā eccl'iasticꝭ ꝛ religiosꝭ: de q̄bꝫ Hugo vbi s̄. p lōgū scribit: ꝛ excessus taliū rephēdit. q̄ ad pn̄s adducere nō curo. Vn̄ dr̄ Hugo int̄ cetera. Quis dicere sufficit q̄t modis sola oua vlant̄: q̄nto studio euertūt̄/subuertūt̄/liquant̄/colant̄/durant̄. nūc q̄dē frixa/nūc assa/nūc decocta/nūc farsa/nunc mixti/nūc sigillati. Ad q̄d hec oīa nisi vt soli fastidio ꝯsulat̄. Sūt alij q̄ oleo ꝛ butyro nolūt vesci: ꝛ q̄rūt nouos ꝛ isolitos fructuū ꝛ succorꝝ cibos. De q̄bꝫ Hieron̄. ad Nepotianū ait. q̄ tal' ꝯtinētia eis modicū psit: dr̄. Quid pdest oleo nō vesci: ꝛ tn̄ molestias ꝛ q̄sdā difficultates ciborꝝ q̄rere: caricas: pip: nuces: palmarꝝ fruct⁹. similā: mel: tota hortorꝝ cultura vexat̄: vt cibario pane nō vescāt̄. Et cū tales dl'icias sectamur a reḡ celorꝝ excludimur. ꝛ sic de alijs. Implorem⁹ ḡ dei bōitatē ꝛ mis̄diā vt nos adiuuet ad vicēdū gulā: ne ad tot malorꝝ picula labamur: ꝛ tādē a reḡ dei excludamur ꝛc̄.

Rartas ciborꝝ vi tāda est

¶ De nocumētis gule siue viciose comestiōis Sermo. LXVI.

Attēdite ne forte grauētur corda vr̄a crapula ꝛ ebrietate. Lu. xxi. ¶ In pcedēti s̄mōe audistꝭ nouē modos cōestionis viciose: q̄bꝫ vicꝫ hō cibū aut potū sumendo peccat. Nūc ꝯn̄r vidēdū ē q̄ mala sequūt̄ hoī ex hā crapula siue comestiōe viciosa. Et q̄uis d mal' gule siue crapl'e aliq̄ sup̄ dixeri ser. lxiiij. P Q R vicꝫ quō gula ifert hoi nocumēta ex pte mētꝭ ꝛ corpis: tn̄ adhuc de ill' lati⁹ ꝛ pticl'ari⁹ dicere itēdo: vt tāto diligēti⁹ valeam⁹ viciū gule decliare. Pro grā Aue maria. ¶ Attēdite ne forte ꝛc̄ vbi s̄.

¶ Quis doct̄. m'lta ponāt ꝛ enūerāt mala ꝛ nocumēta gule: tn̄ ex illis aliq̄ dicere cogitaui: tāgēdo ēt ea de q̄bꝫ sup̄ dixi ser. lxiiij. Et sūt illa

Gula siue comestio viciosa.	Ledit corp⁹	Inducit paupꝝtatē siue indigentiā
	Auget ꝯcupiaꝫ	
	Perdit sapiam	Facit violētiam
	Odit inocētiā	Rodit ꝯsciētiā
	Fac̄ displicētiā	Celi claudit patriā

¶ Primo gula ledit corp⁹ vt i pte s̄. tacū ē ser. lxiiij Q. Vn̄ sic dr̄

A Aristo. in de vegetabilibꝫ ꝛ plātis. arbores q̄ in plenilunio inseruntꝰ siue plantanꝰ / pducūt fructꝰ putridos ꝛ cito putrescētes ꝓpt humorē nimiū qꝛ plena luna i eis augmētaꝰ. Per lunā aūt q̄ ē mutabil' ꝛ mater aquaꝝ intelligiꝰ vētris ingluuies: q̄ gaudet mutatōe ꝛ variatōe escaꝝ. ꝛ ē socia ꝛ mater humiditatū crapulosoꝝ. In tali igiꝰ plenilunio si q̄ arbores plātanꝰ. i. si corpa nr̄a nutriunꝰ vel fetꝰ generanꝰ / putridi fructꝰ oriunꝰ: qꝛ ad l'ram ex talibꝫ debiles infantes nascunꝰ ꝛ graues infirmitates ex superfluitate comestiōis generanꝰ: vicꝫ vlcera apostemata: scabies: et alia putrida diuersoꝝ mēbroꝝ genera: vt ait Sene. Multa inq̄t fercula multos morbos fecere. Et ꝯfirmaꝰ ex scriptura Eccli. xxxvij. In multis escis erit infirmitas. Et d̄ guloso dr̄ Job. xx. Cū satiatꝰ fuerit artabitur. estuabit ꝛ oīs dolor irruet sup eū. Et iteꝝ Eccli xxxi. Uigilia cholera et tortura viro insrunito. i. hoī q̄ est sine frugalitate cibi ꝛ potꝰ parcitate. Nā superflua comestio aufert somni dulcedinē: plōgat infirmitatē: ꝛ inducit penalitatē. Jō saluator in themate hortaꝰ nos vt fugiamꝰ gulam di. Attēdite ꝛc̄. i. diligēter cauete ne g̃uenꝰ corda v'ra crapula ꝛ ebrietate ¶ Sed di. q̄s. Un̄ est h̄ qꝰ crapula tantū nocet corpi: cū tn̄ corpꝰ recipiat cibū cū delectatiōe: R̄ndeꝰ qꝰ ex eo est. Primo: qꝛ dū superflue comediꝰ corpus ipinguaꝰ. Pinguia aūt corpa ꝛ nimia adipe plena sūt pessima ꝛ multis morbis subiecta: vt dr̄ Cōstātiꝰ. qꝛ calor nālis i talibꝫ sepe suffocatur: ꝛ via spirituū i talibꝫ pinguedie clauditꝰ. ꝛ sic spūs nō pn̄t influere in corpꝰ p debito regimie corpis in nālibꝫ. Et addit qꝰ oīa corpa pinguia ꝓpter superfluā humoꝝ abūdantiā incurrūt sepe infirmitatē plixā ꝛ tardissime curādā. Nā pōdere pinguedis p̄ssa talia corpa / nec se exercitāt / nec laborāt. ꝛ sic nec superflua minuūt: necꝫ gelata piguedo dissoluiꝰ. Un̄ calor nālis suffocaꝰ: ꝛ sepe subita mors induciꝰ / nisi citissime succurraꝰ. Et est etiā illō snia Hypocratis. Un̄ vt ait Hiero. Et poniꝰ etiā de ꝯse. dist. v. c. Ne tales. Hypocras inq̄t Hiero. docet i amphorismis crassa ꝛ obesa corpa q̄ crescēdi mēsurā ipleuerūt: nisi cito ablatōe sanguis minuanꝰ: i paralysim ꝛ pessima morboꝝ genera erūpe. Et iō necessariā tūc esse dēptionē vt rursuꝫ habeāt in q̄ possint crescere. Jdē ait Galienꝰ Hypocratis doctissimꝰ iterp̄s: vt ait Hiero. ad Letā. Quoꝝ vita ꝛ ars saginā ē: nec posse diu viuere: nec sanos esse. ¶ Scd̄o h̄ ē iō: qꝛ nimia comestiōe corpꝰ discrasiaꝰ: eo qꝰ plus q̄ꝫ digeri possit ingeraꝰ. Et h̄ est turpissimū ꝛ bestiale. Nā vt dr̄ Sene. in q̄dā ep'a. Quid turpiꝰ q̄ꝫ plꝰ ingerere q̄ꝫ possit digerere. ꝛ stomachi sui nescire mēsurā. Tales sūt q̄ se iplere nō desistūt q̄usqꝫ euomere iteꝝ coganꝰ. vt ait Hiero. vbi s̄. in c. Ne tales. Hi oīno faciūt ꝯ rōnem. Nullꝰ eni̇̄ ampliꝰ conaꝰ in aliquod vas infundere q̄ꝫ possit capere. Tales! autem comedendo infundunt quod tenere nō pn̄t: vt dr̄ Chryꝰ. sup Matth. i q̄dā homel'. Hi aūt miseri cū vētrem ipleuerīt vsqꝫ ad aures: nec cessant iplere. Preterea nimia comestiōe corpꝰ discrasiaꝰ / eo qꝰ repugn̄tia ꝛ ꝯria sese digeri ipedientia sil' sumūꝰ. mō calida: mō frigida: mō sicca / mō humida / i eadē mēsa: vt inuit Sene. ep'a

p lunā intelligiꝰ vētris ingluuies.

B Crapula nocꝫ corpori

Corpus nimia comestiōe discrasiatur.

qdā ꝯpāo cōestionē āntiq̄ꝝ repletōi modernoꝝ dī. Edia fuit q̄ndā pauco rū herbaꝝ:q2 tūc cibꝰ facil'. nūc aūt ꝑ artē voluptatēq3 corruptꝰ est. postq̄ nō ad tollendū famē/sed potiꝰ ad incitandū inuēte sūt multe ꝯditio nes/q̄bꝰ auiditas excitet̄ ꝛ voluptas. ꝛ q̄ erāt famescētibꝰ alimēta/reple ta sūt horrore. Inde pallor vultꝰ ꝛ neruoꝝ tremor ꝛ miserabilior ꝛ exe crabilior q̄3 ex fame macies. inde decolor faciei. q̄d capitis vertiginē dicaꝫ q̄d ocVloꝝ auriūq3 tormēta dicā. mltos morbos mltā fecerū. Neces se em̄ est:vt int̄ se tā diuersa discrepēt ꝛ hausta male digerant̄:ex discor di ꝟo cibo nascit̄ morbꝰ. Hec Sen̄. Et post diuturnas egritudies sequit̄ mors. Sūt em̄ pleriq3 q̄ tanto studio ꝛ cura se solēt comestiōibꝰ refice re ꝛ saginare acsi deberēt imolari. q̄ꝛ cuilibet loquit̄ Chrꝫ so. sup Mat. in q̄dā homel'. Quid inq̄t impinguas corpꝰ:nunq̄d imolare te habemꝰ. aues pinguiores minꝰ sane sunt. Et heu tales inueniunt̄ tā i spūali q̄3 se culari statu. Et forte plus in spūali:q̄ postq̄3 magna diligētia se ipingua uerūt:ꝛ ex nimia voracitate grauatos se asserūt:medicos q̄rūt:purgati ones recipiūt. ꝛ q̄ cū dulcedine ingesserūt ꝛ delectatiōe:cū amaritudine exinanire ꝯtēdūt. Sicut ꝗ crapula multas inducit ifirmitates:ita eco uerso abstinētia optima est medicina. corpus lesum restaurat:ꝛ nō lesū ꝓseruat/ne discrasiā incurrat:vt ptꝫ ꝑ Hiero. de ꝯse. dist. v. c. Legimꝰ. di centē. Legimꝰ q̄sdā morbo articulari ꝛ podra laborātes ꝓscꝓtiōe bono rū/ad simplicē mēsam ꝛ paupes cibos redactos ꝯualuisse. Ubi dt glos. ꝓscriptiōe.i.amissiōe. vl' q2 ipi ꝓuabāt se cibis ꝯsilio medicoꝝ. ¶ Se cūdo gula auget ꝯcupiscentiā:ꝛ ꝑ h̄ sternit ꝯtinētiā. q2 postq̄3 vēter co mesatiōibꝰ ē saturatꝰ imūdis libidinibꝰ excitat̄ ꝛ ad luxuriā ꝓuocat̄: vt ondit Hiero. in epl'a q̄daꝫ. In gluuies inq̄3 ad luxuriā facile ꝓuocat Un̄ venter ꝛ genitalia sibimetipis vicina sūt:vt ex vicinitate mēbroꝝ colligatio intelligat̄ vicioꝝ. Et habet̄ dist. xliiij. c. Cū aūt. Edacitas em̄ ad luxuriā ꝓtrahit. q2 dū vēter saturitate extēdit̄:aculei libidinis excitā tur:ait Greg. in pastor. Sicut em̄ oleo ignis fomētat̄:ita feruor libidīs comestionū multitudine excitat̄. Ois q̄ppe cibꝰ licꝫ simplex ꝛ rusticanꝰ nimiū comestꝰ luxurie ꝓuocat estus. vt vult Cassian̄. li. colla. Hoc plu rimū attēdere deberēt eccl'iastici viri dei fuitio mācipati:q̄ deberēt esse puri:mūdi ꝛ casti:ne dēt occasionem ꝑ nimias comestiōes luxurie ꝛ car nis rebelliōi. vitēt ea q̄ sūt eoꝝ ꝓfessiōi ꝯtraria:Exēplo flaminū.i. sacer dotū gētiliū. de q̄bꝰ ait Hiero. ꝯ Iouinianū. q2 Hermon vir stoicꝰ nar rat de vita antiq̄ꝝ sacerdotū egypti. q̄ oibꝰ negocijs mūdi:curisq3 postpo sitis semꝑ in tēplo fuerūt. nunq̄3 se mulieribꝰ miscuerūt. nunq̄3 cogna tos aut liberos viderūt. ex q̄ diuino cultui deseruire ceperunt. a carnibꝰ etiam ⁊ vino abstinuerūt ꝓpter appetitū libidinis. pane raro vescebant̄ ne onerarēt stomachū. ꝛ si q̄n comedebāt/mērebā parit̄ ꝛ isopū sumebāt in cibo:vt illiꝰ calore escā grauiorē decoq̄rent. ꝛ plura alia q̄ ibidē dt Hie ro. Si igit̄ sacerdotes gentiū:cultores idoloꝝ:tāmūdū studēt deoꝝ suo rū falsoꝝ ritū habere quid acturi sūt viri eccl'iastici cultores veri dei ꝛ

Exēplū

Exēplū

L

Exēplum

heredes celestis regni. proculdubio perfectiores esse deberent quam illi quanto perfectioris legis christi sunt ministri. Sed prodolor nunc de nostris sacerdotibus verificatur id quod scriptum est Deut. xxxij. Incrassatus est dilectus et recalcitrauit: incrassatus/dilatatus/impinguatus/dereliquit deum factorem suum. Per repletionem enim nimiam despumant in luxuriam. Unde Aug. in li. de heresibus Noe ad vnius hore ebrietatem nudauit genitalia et femora que per sexcentos annos sobrietas contexerat. Loth per temulentiam miscuit incestum libidinis: quem sodoma non vicerat vue vicerunt: filie moab vocauerunt filios israel ad conuiuia sua et fornicati sunt cum eis. Et ideo ait dominus Hiere. v. Saturaui eos et fornicati sunt: quia prodijt ex adipe iniquitas eorum: vt dicitur ps. fugiamus ergo crapulam et ebrietatem: et sequamur consilio apostoli sobrietatem dicentis Rom. xiij. Non in comesationibus et ebrietatibus: non in cubilibus et impudicicijs: sed induimini dominum iesum christum: et carnis curam ne feceritis in desiderijs. Et Cato ait. Cum te detineat veneris damnosa voluptas. Indulgere gule noli: quia ventris amica est. Sicut enim equus bene pastus sessori inobediens efficitur. et nec in chamo et freno bene ad intentionem ipsius dirigitur. sic caro nimia comestione saginata spiritui rebellis redditur: et ad eius imperium inepta. secundum illud apostoli Gal. v. Caro concupiscit aduersus spiritum. Carnem igitur nimia comesatione pascere est spiritum debilitare. Hinc est quod rogando nos alloquitur Petrus apostolus di. j. Pet. ij. Obsecro vos abstinere a carnalibus desiderijs: que militant aduersus animam. ¶ Quia tamen quidam dicunt carni tributum comesationis esse soluendum: sine quo non potest subsistere corpus nostrum. quantumcumque enim homo sit deuotus et sanctus: necessario habet comedere ne deficiat corpus. nisi miraculose sine cibo conseruaretur. Unde Sene. lib. de breuitate vite. Cum inquit veneris negocium geritur/nec ratione patitur/nec mitigatur quiete/nec vlla prece flectitur eius esuries. ¶ Et in li. iiij. sectorum patrum habetur quod senex quidam disputans cum probis sub colore problematis hoc dixit. Multis debitoribus primo me memisit obnoxium: ceterisque soluens ab eorum molestijs liberatus: soli vni quotidie soluendo satisfacere non possum. Et querentibus solutionem respondit. Multis fui constrictus vicijs. quibus tanquam molestissimis creditoribus omnem abijciens substanciam satisfeci. atque ab eis solutus fui: castrimargie vero stimulum carere nequeo: nec licet ea in qua redigeri vix vim impulsionis euado. Hec ibi. ¶ Et ad idem est Aug. i tract. de decem collationibus coll. ij. di. Usum castrimargie non possumus vt cetera vicia recusare quantumcumque perfecti: quia non possumus non esse quod nascimur Et subdit exemplum de sidonio: qui athenis post ieiunium triduanum famefactus iuxta locum consilij clamauit di. Athenienses mihi succurrite. Et querentibus quid hic et. respondit. Trium feneratorum manus incurri: et duorum debitum solui. tertio satisfacere non possum. Et querentibus iterum quid hoc esset. respondit. tres feneratores esse: cupiditatem pecunie: carnalitatem luxurie: et auiditatem gule: quarum duobus primis satisfecerat. sed tertius eum fame cogebat: qui dederunt ei vnum solidum: et empto pane vnius denarii qui sufficeret: reliquum totum solidum dimisit et recessit. Hec ibi. Non ei satisfacere debet nimie ne officiat. non tamen sic carnem nutriat vt spiritui rebellis et inobediens existat. ¶ Tertio gula perdit sapientiam. Intellectum ei nimia comesatio obnubilat: et per consequens sapientiam eliminat. Nam hebetudo mentis est filia gule. vt patet supra. f. lxiiij. P. Acies

Marginal notes: caro saginata rebellat spiritui — D — Exemplum — Exemplum — E gula sapientiam perdit

cum mens siue ronis hebetat ex imoderantia cibi et pot⁹. d ᵹse.di.v.nec tᷝco.
Et ponit in vitis pbop.q anie nimio sanguine et dapibus inuolute:nihil tenue vel celeste pnt cogitare sed ip de carnibus et ventris ingluuie eructa/re. Et Hiero.in qda epla ait. Nihil aim ita obruit vt venter plen⁹ et estuans:huc illucq se vertens. Na ho voracitati et comesatoi dedit⁹.post q est replet⁹ fumis caput ei⁹ peteti bus obrudit intellect⁹:vene i gurgite palpitat in capite:qd restat nisi somno igscere/torpore et desidia vacare/cu oia mebra sut gnata/et replectoe bestiali tanq catena ligata.et qno pnt sic ingluuie dediti vacare sapie. Un Chrys.f.i ome.q nemo ledit nisi a se/metipo.tales redarguit di.fnialit:q in gulosis/nec ocul⁹/nec ligua/nec os ppriis desuiut officiis.s3 oia mebra corpis vincul' iacet quit vincta qsi catenis. Et Cassian⁹.i li.colla.col.j.dicit. Nihil adeo obstruit intelligentia sic comesatio et ebrietas. E contrario dic:q vere puris abstinetibus data e sapia.Dan.j. Et Ecce.ij.dr salomo. Cogitaui i corde meo abstra/here a vino carne mea:et trasferre aiam mea ad sapientia. ¶ Ex istis inferf:q comesatio ipedit memoria et iducit obliuione:eo q obnubilat in/telligentia.in tatu eni mente ᵹfundit q obliuiscit eop q agit. Tales g ppt fumositate a nimia replectoe cibop:no reminiscunt eop q ad deu ptinet et q facere obligant.sic de eis ᵹqrit p ba Osee.xiij. Saturati sit obliti sut mei cop scz q ptinet ad me. ¶ Quarto gula odit innocentia. Na postq itellectu recte agente in agedis obrudit:et memoria diuine legis cofundit et innocetia destruit:qr ad viciop fometa sine oi obstaclo ducit. Hinc e q eua an comestione et gula habuit innocetia: qua p⁹ imediate pdidit. Corde eni p pctm ifrigidato:ho incipit comesatoi insudare. Na dic Ari.i pble.q hoies ventis borealibus flantibus sut mag comedetes q in australibus:qr venti boreales sut frigidiores. Sic reuera: flante vento boreali et frigido suggestiois diabolice:et cessante vero australi ispiratio nis diuie.tuc hoies mag vacat comesatoibus et vetris ingluuie:et tandem psternunt oes virtutes aie et pdit status innocetie. In cui⁹ figura dr Job j.q filiis et filiabus Job vescentibus et bibetibus vinu in domo pmogeniti:repente ventus irruit et ᵹcussit qttuor angulos dom⁹:et oppssit liberos et mortui sut. Conuiuia eni raro vel nuq sine pcto esse pnt. Et igit diabol⁹ opportunu tep⁹ expectauit:du comedetes oppssit. In domo g pmogeni/ti sut oppressi:qr du plati p aliop custodia dediti leticie et comesatoi deseruire cognoscunt.antiqu⁹ hostis in mine p morte subuersiois aditu p negligentia maiop qrit.vt vult Greg.ij.mora. ¶ Sed quis nuc come/satioi et gule mag vacare repit:q plati et ppositi aliop regimin. Hi eni du aliop custodie deberent diligent intedere:desuiut ventri suo et coqne et sapos et grege suu exponut pciulo et ruine. Unde et.iiij. Reg xxv.dicit. q nabuzardan pnceps cocop seruus regis babylonis:destruxit muros hierusale:qr veter cui deseruit multitudo:omnia edificia virtutum ad solum redigit et psternit.di.xliiij.§.Cu aut.imo qd peius est dictus nabuzarda trastulit vasa tepli in domo regis babylonis:et fecit vasa templi

Nota

Gula o/dit inno/centiam

Nota

vasa palacij ꝛ coqne Sic vt exponit Hugo li. ij. de claust. aic di. Comes·sacio ꝛ gula facit de vasis ṽtutū vasa viciorꝫ: ꝛ de vasis templi dei vasa inimici. Vñ ait Gula vt nabuzardan fac̄ de fuitorib⁹ dei fuitores ventris. ait em̄ apl's. Templū dei sctm̄ est qd̓ estꝭ vos In h̄ tēplo dei vasa sꝫ corda/ q̄ tūc sūt vasa tēpli dñi/ cū plena ṽtutib⁹ placēt diuine maiestati. Fiūt aūt vasa palacij dū placere desiderāt cuilibet hūane ptāti. Fiūt etiā vasa coqne: dū cor qd̓ pri⁹ sobrietati seruierat seruit gule. Hec ibi. Tl'es sūt q̄ ambulāt in desiderijs suis. vicꝫ comesatiōib⁹ ꝛ potatiōib⁹. j. Pet. iiij.

5 gula fac̄ displicentiam ¶ Quinto gula fac̄ displicentiā. Nā comesatiōes seq̄ntes oib⁹ sunt tedio ꝛ displicētes. Nā añq̄ꝫ cibi pparank indignank ꝛ vitupāt/ damāt ꝛ murmurāt/ ad alios currūt ꝛ seipos inuitāt: domos circūeunt ꝛ quid alij comedāt explorāt/ ꝛ an inuitenk expectāt/ nō solem/ nō horā notāt ꝛ vix vere comestiōis tēp⁹ vel nūq̄ꝫ obseruāt. Tales sūt sil'es aq̄lis: q̄ in

Exēplū alto volantes subito se ejiciūt sup cadauera: ꝛ ip̄is insepabilr̄ adherent sic dr̄ in coll'. patꝝ. Et sic miluus p modico ventris pastu tota die circū·ferk. vt dr̄ in pprieta. rerꝝ. li. xij. Sic illi inuerecūde pborꝝ hoim mēsas visitant/ ꝛ refectionē aliq̄ñ meditank ꝛ cū magna ꝯfusiōe reportāt. Tales etiā sūt canes ipudici. q̄ ppt̄ ventris ingluuiē ad quēlibet comedentē recurrūt/ ꝛ eis obiectū circūeūdo glutiūt. De q̄b⁹ dr̄. famem patienk vt ca

Exēplū nes ꝛ circūibūt ciuitatē. ¶ Talis fuit Nebri⁹ de q̄ narrat Juuena. satyrarꝫ li. j. Satyra vl. qui cū domi habuisset satis comedere/ solebat curias aliorꝫ freq̄ntare ꝛ mensas visitare pter crapulā ꝛ gulā. Talis fuit etiā q̄dā Cicero. qui nulli se inuitāti negauit: ꝛ cū parce pcuraret p malo habuit. Vñ de eo Macro. dic̄. Cicero a q̄dā except⁹ cena satꝭ parca ꝛ q̄tidiana. nam pene nulli inuitāti se negabat/ valedicēs hospiti: tacēter

Nota sibi susurrabat: nō putabā me tibi tam familiarē. Tales gurguliōes homines pbos eos nō recipiētes vitupant/ malos ꝛ tyrānos cū q̄b⁹ comedunt ꝛ bibūt laudāt. Et iō digne bonorꝫ virorum incurrūt displicentiā.

H Gulosi displicēt ppt̄ vaniloquium ¶ Sūt etiā gulosi alijs hoib⁹ displicētes ppt̄ vanilo q̄ntiā. In prādio ei hō sp pnior ē ad apiēdū ꝯcept⁹ suos/ siue bonos siue malos: vt dr̄ Beda sup illo pu. xxiij. Statue culrꝫ i gutture tuo. Repleti em̄ pni sꝫ ad loq̄n dū vt dr̄ Ar's. i pble. Nā affluētiā cibor comitari solet inundatio ṽborꝫ vt dr̄ Hugo de claust. aic. Postq̄ꝫ em̄ hō comedēdo satiak/ lingua loq̄ndo resoluik: ꝛ p oia diuagak. Nā secl'ares tractāt facta clericorꝫ/ describētes mores ꝛ act⁹ ipoꝝ. linguā soluētes i papā ꝛ cardinales/ i pr̄iarhas et pmates in archiepos ꝛ epos/ ppositos/ decanos ꝛ abbates/ ꝛ gnālr̄ in oēs sacerdotes ꝛ clericos. Et q̄ ppriā vitā negligūt/ vitā aliorꝫ de q̄b⁹ eis nō ꝯstat nō verenk discutere/ nō itelligētes p̄ceptū esse/ sacerdotib⁹ obloq̄ nō dbere. vñ cuilibꝫ taliū dr̄ Exo. xxij. Dijs ñ detrahes/ saltē sacerdotib⁹ q̄ dij i sacra scp̄tura noiank. ¶ Sed heu nec clerici a talib⁹ vaniloquijs ꝛ detractionib⁹ in mensa sūt liberi: q̄ cū i mensa deberent attendere sacre lectiōi: aut ṽba edificatoria in mediū ꝓponere: ampli⁹ q̄ñ. p q̄ꝫ seculares i verbis solēt excedere. Hi non attendūt q̄ ppheta orat dicens.

Pone dñe custodiã ori meo ꝛ ostiũ cir.la.meis ꝛc. Ostiũ dicit nõ murũ.
ſi eñ mur⁹ poneret licẽtia loq̃ndi oĩno negari videret: ſ3 ostiũ ponit: qḋ
tpe ꝛ loco claudit ꝛ apit. Hoc ostiũ ſmõis claudit: qñ ꝓnitas loq̃ndi re
frenat: apit qñ ꝑp̄ necẽitatẽ corpis vel doctrinã: vel ꝑp̄ edificationẽ mẽ
tis os ad loq̃ndũ laxat. Per h̄ ostiũ ſepe introcũt q̃ ostiũ mẽtis frangũt:
qꝛ festinatio ꝛ nugacitas ſeducit. Hec Hugo de clau.aĩe. Et ibidẽ pul
cre oñdit: ꝙ ſic filijs ꝛ filiab⁹ Job cũ comederũt ꝛ biberũt ꝯtigit: ꝙ osti
um aptũ fuit: vent⁹ e regiõe irrauit. q̃ttuor angulos dom⁹ cõcussit: ꝛ ſe/
ptem filios iob opp̄ssit. Job.j. Ita i comesatiõe dũ ostiũ loq̃ndi ẽ aptũ.
vent⁹ ꝛ ſuggestio diabolica a pte deſerti a deo d̄relicti/intrat: ad inania
loq̃ndũ hoĩes incitat. ꝛ ſic q̃ttuor angulos.i. q̃ttuor ꝟtutes cardinales
domũ mẽtis fulciẽtes/vẽto ſiue turbine ꝟboꝝ ꝯcutit: qꝛ ꝑ ignauiã pru/
dentiã/ꝑ delectationẽ tpantiã/ꝑ amorẽ iusticiã/ꝛ ꝑ timorẽ fortitudinẽ3
frangit. Et ſic ſeptẽ filias.i. ſeptẽ ꝟtutes itellectuales inficit: ſc3 ſapiã3/
itellcm̃/ꝯſiliũ ꝛ fortitudinẽ/ſciã3 ꝛ pietatẽ ac timorẽ dñi: excessiua locu
tõe iterfic. ¶ Sexto gula induc̃ paupratẽ ſiue idigẽtiã. Jn cui⁹ ſignũ ẽt I
ditissimi ipatores fuerunt facti egeni ꝛ paupes. Sic nãq3 vitelli⁹ ipa/
tor ifra octo mẽſes ꝛ q̃nq3 dies q̃b⁹ ipauit romani iperij opes obligauit Exẽplũ
ꝛ roma ei⁹ edacitate defec̃: vt dic̃ Sueto.li.iij. de q̃ etiã ſ.dixi ſer.lxv. R
Sic Dionisi⁹ tyrann⁹ vorax ꝛ igluuios⁹: ad tantã inopiã ꝛ egestatẽ du/
ctus ẽ/vt p̄ famis amaritudĩe doctor pueroꝝ i corintho fact⁹ fuit. vt dt Exẽplũ
Valeri⁹ li.vj. circa finẽ: vt p3 ſ. ſer.liij. L. Libaria eñ q̃tidiana ꝛ exq̃sita
fercula ꝯſumũt p̄rimonia q̃ntũcũq3 magna: ꝛ destruũt hereditaria bo/
na. Et iõ dic̃ Hiero.i q̃dã ep̄la ad ſalinã: ꝓcul ſint a ꝯuiuijs crasse, tur/
tures: ꝛ aues oẽs q̃b⁹ amplissima p̄rimonia auolãt. Tales igit gurguli/
ones oẽs thesauros ſuos ꝛ res i ſaccũ ptuſu3 ꝓijciũt ꝛ ꝑdũt/ſil'es illi de
q̃ dr Aggei.j. Qui ꝯgregauit merces misit eas i ſaccũ ptuſu3.i. i ventrẽ:
qꝛ q̃ aliq̃ñ ꝑ totã vitã ſuã cũ maxia ſollicitudĩe ꝯq̃ſierũt: ꝑ gulã breui tpe
ꝯſumũt. Et q̃ aliq̃ñ ꝑ totã hebdomadã magno labore acq̃rũt vna die fe
riata ſiue festiua exponũt. Igit bñ dr ꝓuer.xxj. Qui diligit epulas i ege/
state erit: ꝛ q̃ amat vinũ ꝛ pinguia ñ ditabit. de h̄ ſ. ſer.lxiiij. Q. ¶ Se R
ptimo gula fac̃ fraudulẽtiã ꝛ violentiã. Nã postq̃3 hõ ꝯſũpſit ſuã ſuba3
ꝑ comeſatiõe3 ꝛ castrimargiã: nõ p̄t ſustinere mediã. Et qꝛ nõ h3 ꝯuertit
ſe ad q̃rendũ ꝑ fraudes ꝛ astutiã occultã: vel ꝑ apertã ꝛ violẽtã rapinã.
Uñ dic̃ Petroni⁹: ꝙ igenioſiores gula ad predã: strepitũq3 lucri ſuffra
giũ: vertit. Tales eñ comeſatores ſi ſũt nobiles ꝛ potentes: postq̃3 ſua
ꝯſumpſerũt efficiunt raptores. Sicut nero oĩb⁹ reb⁹ q̃ſi voluptuoſe cõ/
ſumptis: iussit latenter romã incendere: ꝛ cũ ciues de domib⁹ cepissent
fugere: ip̄e ordinauit ſuos q̃ medio tpe bona eoꝝ raperent: vt ad temp⁹
haberẽt expendere. Tales ſũt pleriq3 dñi q̃ in carniſpriuio comeſatiõi ꝛ
ludis intendũt: ꝛ in q̃dragesima ſuos paupes excoriant: exactionant et
offendũt. ꝛ ſi non habent ſubiectos/raptores publicaꝝ viarũ fiunt. Alij Exẽplũ
nunc ſimplices non nobiles/latrones ꝛ fures erunt. Uñ Alanus in de

planctu psa.vj. loquēs de comesatiōe ait. per hanc q̄s furandi ingreditur
Exēplū artē. ¶ Exemplū ponit Boe. in de disci. sco. c. vij. de sanguineo filio lu
crecij: qui cū esset clarissimis ortus natalibꝰ. tñ q̄tidianis gaudebat nu
ptijs ꝛ ꝯuiuijs: ꝛ ꝯsumptꝭ suis facultatibꝰ cū iam a parētibꝰ esset derect⁹
ꝛ ab amicis destitut⁹/furtis studuit assistere ꝛ crucis .i. patibuli angu
stijs erept⁹ ꝛ redempt⁹ a p̄re creberrime: suspēsus fuit nouissime: q̄ꝛ diffi
culter p̄nt tales ꝯsueta relinq̄re. De talibꝰ d̄r Osee. iiij. Maledictū ꝛ mē
daciū/ꝛ homicidiū ꝛ furtū ꝛ adulteriū/inundauerūt/ꝛ sanguis sangui
ꝛ nē tetigit: q̄ꝛ pctm̄ additur pctō. Et ibidē seq̄tur post pauca. Comedēt ꝛ nō sa
turabuntur/fornicati sūt ꝛ nō cessauerūt. Ecce iā p3 quō gula fac̄ m̄ltipli
Exēplū cē fraudē ꝛ violentiā. Q aūt violentia apta seq̄tur ex gula ondit Ar̄s. di.
q̄ causa discordie ꝛ litis inter oia alia est pastus. Ita cibꝰ ꝛ sup̄flua come
stio: freq̄nter ē cā violentie ꝛ interfectiōis corpalis. Nā in ꝯuiuio herodis
Exēplū iussus fuit occidi innocēs Ioā. baptista Mat. xiiij. In ꝯuiuio absalon
interfect⁹ fuit amon. ij. Reg. xiij. In ꝯuiuio hester: amon scōs a rege ad
iudicat⁹ fuit morti Hester. vij. In ꝯuiuio alexādri: clicos sibi amātissi
mus ab eo fuit occisus. Un̄ d̄: in vitꝭ pħoꝝ. c. lxvj. Nā dum q̄dā die in
ꝯuiuio inter amicos alexādri/ mentiōe facta reꝝ gestaꝝ a philippo patre
suo/cepit se alexander p̄ri p̄ferre: ꝛ reꝝ suaꝝ magnitudinē vsq: ad celū
extollere/assentāti maiori ꝯuiuaꝝ parte. Clicos aūt fiducia amicicie re
gie cui⁹ palmā tenebat: senex ꝛ sapiēs: philippi memoriā tuebatur. Ob q̄s
irat⁹ alexāder telo a satellite rapto eundē i ꝯuiuio trucidauit. postea v̄o
intellecto facinore seip̄m interficere voluit. ꝛ flens cadauer amplexat⁹ fu
it: ꝛ vulnera ꝯtrectauit ꝯfitēs dementiā suā: seq3 interfecisset nisi amici
interuenissent. Et vt Iustin⁹ d̄r. pre dolore infra q̄ttuor dies nō comedit:
donec vniuersi exercit⁹ p̄cibꝰ exorat⁹ est. Q̄ꝛ inumere q̄tidie iferantur vio
lētie/cedes ꝛ calumnie ex sup̄flua comestiōe/nemo sufficit enarrare. q̄m
vt dic̄ Petr⁹ Rauen̄. in q̄dā s̄mōe. Sic̄ ventoꝝ turbines elemēta ꝯfun
dunt. sic fercula indigesta mentē ꝯturbāt ꝛ demergūt hoīe3 in p̄fundū.
M lucra vite auferūt/ꝛ mortis subire faciūt naufragiu3. ¶ Octauo gula
gula ro rodit ꝯsciam. Sic̄ eñ interdū pomū pulchri coloris ꝛ suauis odorꝭ ap
dit ꝯsci paret: ꝛ interi⁹ vermis villos⁹ ꝛ horribil' latet. sic in apparētia ciboꝝ co
entiā mestibiliū exteriori apparēt delectabilia sensui: sed cū hō satiatus fuerit
tūc vermis ꝯscie apparet mēti/q̄ nisi i hac vita p̄ modestiā destruatur/i fu
tura mordēs acriter repiet̄. s̄m illud Esa. vlt. Uermis eoꝝ nō morietur. Et
postq̄3 hō credit se p̄ exteriorē cibi appnentiā delectabilit̄ refici. post exces
sum ꝛ saturitatē nimiā inuenit se grauari ꝛ verecūdari. de q̄bꝰ loquitur
Apl's Rom̄. vj. Quē fructū habuistꝭ in his in quibꝰ nūc erubescitis. Et
Boe. iij. de ꝯso. psa. vij. ondit q̄ lic3 voluptas carnis comesatiōe videatur
extrinsec⁹ appetēda ꝛ delectabilis esse. tñ intrinsec⁹ ꝯuincitur fore ꝯtēnen
da. Un̄ ait. Quid de corpis voluptatibꝰ loquar/q̄ꝝ appetētia. i. cupidi
tas plena est anxietatꝭ. satietas v̄o penitētie. q. d. cupiditas ciboꝝ induc̄
anxietatem: q̄ hō anxiatur dū caret eo q̄d cupit. satietas vero. i. plenitudo

voluptatū plena ē penitētie.i.pena. Et subdit: q̄ntos ille scʒ voluptates morbos: q̄ʒ intolerabiles dolores q̄si quēdā fructū neq̄cie fruentiū solēt inferre corp̄ibꝫ: q̄ꝝ mot⁹.i. affect⁹ q̄d habeat iocūditat̄ ignoro. tristes ꝯo esse voluptatū exit⁹. q̄sq̄s reminisci libidinū suaꝝ volet/intelliget: q̄ si brūs explicare p̄nt: nihil cause est.i.nihil ip dit q̄n pecudes q̄q̄ꝫ btē ee dicant̄/q̄ꝝ oīs ad explendā corp̄alē lasciuiā festinat intētio. Et met̄. vij. immediate sequēti exponit h̄ idē di. Habet h̄ voluptas oīs. Stimulis agit fruētes. stimulis.i. punitiōibꝫ agit.i. vexat fruētes scʒ voluptatibꝫ. Et seq̄r. Apiūq̄ʒ par volantū. vbi grata mella fudit: fugit ꝛ nimis tenaci: ferit icta corda morsu. q.d. voluptas ē par.i. sil'is stimulis apium volantū: vbi.i. postq̄ʒ apis fudit grata mella: fugit ꝛ ferit corda icta.i. percussa anxietate: nimis tenaci morsu. q.d. iocūditas voluptatis nimis ē trāsitoria: sʒ anxietas quā affert nimis ē p̄māsura. Ecce iā pʒ q̄mō crapula rodit ꝯsciam ꝛ inducit anxietatē. Ex q̄ seq̄r: q̄ gula sp̄ iducit hoīeʒ ad penitentiā i. ad penā: q̄ꝛ postq̄ʒ delectatio i cibo trāsiuit. tūc remorsuʒ ꝯscie habebit ꝛ p̄ ꝯñs penitudinē. Et postq̄ʒ crapula digesta fuerit. tunc seq̄r displicentia de expensis ꝛ de excessu i moribꝫ. Et sic penitētiā de oībus reportabit: sed nō sacramētalē ꝛ ad salutē p̄ficientē. q̄nimo ꝛ mag̨ criminalē: ꝛ p̄ pctīs p̄teritis agentē: q̄lē hn̄t insipiētes. de q̄bꝫ dr̄ Sap. v. q̄ postq̄ʒ viderint i futuro iudicio iustos stare aduersus eos qui se angustiauerūt/tūc turbabunt̄ timore horribili/ꝛ p̄ angustia sp̄ūs gemētes ꝛ intra semetip̄os pn̄iam agentes. dicent. Hi sūt q̄s aliq̄n habuim⁹ in derisuʒ ꝛc. N — gula iducit ad penitētiam

¶ Nono gula celi claudit patriā: q̄ꝛ q̄ʒdiu p̄mi pentes fuerūt ieiuni fruebant̄ delicijs paradisi ꝛ erāt btī: sʒ postq̄ʒ cibū vetitū comedēdo crapule seruierūt: de patria i exiliū: ꝛ de paradiso in hūc mūdū piculosum ꝛ lachrymosuʒ expulsi fuerūt. vt docet Hiero. ꝯ̄ Jouinianū dicēs Btitudo paradisi absq̄ʒ cibi ꝯtinētia nō potuit dedicari. q̄ʒdiu em̄ ieiunauit adam in paradiso fuit/comedit ꝛ eiectus est. Eiectus q̄dē nō esset nisi de comedēdo iniurios⁹ extitisset. Hec ibi. Ex q̄ infert̄: q̄ hō p̄ gulam cū p̄mis parentibꝫ mortis incurrit sententiā.i. sp̄ūalē occisionē. ſm illō ap̄lī Rom. viij. Si ſm carnē vixerit̄ moriemini. Nam qui nimia auiditate cū d̄lectatiōe comedit diabolū trāsglutit. Vn̄ narrat Phisolog⁹ ꝛ ponit̄ i li. de p̄prieta. reꝝ. Q̄ cocodrillus herbas bonas libenter comedit: int̄ q̄s eindores serpēs p̄uul⁹ q̄ ei inimicat̄ caute se iuoluit: q̄s cum cocodrill⁹ capit serpentē trāsglutit: q̄ ei⁹ intrās viscera ip̄ꝫ occidit. Sic reuera comesatiōibꝫ ꝛ crapl' auid⁹. dū morsellos sapidos nimio affectu comedit freq̄nt̄ venenū serpēt̄ āntiq̄ q̄ p̄mū hoīeʒ comedēdo decepit trāsglutit. Et h̄ maxie: q̄n die ꝛ hora p̄hibit̄ ab eccl'ia cibū sumit: et sic mētē sp̄ūalit̄ occidit. Ex q̄ tūc seq̄r: q̄ vbi ſpēs ille diabol⁹ venenū suū i undit: ibi chr̄s dn̄s locū n̄ inuenit. Sic ḡ hodierna die nimia abūdātia ciboꝝ/ē cā m'toꝝ pctōꝝ. Vn̄ Ezech. xvi. Hec ē iniq̄tas sodome soror̄ tue: saturitas panis ꝛ ocium. E contra frugalitas ꝛ abstinentia est causa occasional' gratie in presenti ꝛ glorie in futuro. In cuius signum pueris abstinentibꝫ. vicʒ Danieli cum socijs suis data est sapientia ꝛ gratia a deo O — Gula claudit celi p̄riaꝫ

P

¶ Ex oībꝫ p̄missis p3: q̄ gulosi q̄ tm̄ de pascēda carne curam h̄nt: siles sūt bestijs. Primo porcis. q2 sicut porcus nutrit̄ ad occisionē ₇ mortem ₇ q̄nto est pinguior tanto morti ꝓpinquior. sic gulosi tanq̄ȝ porci diaboli se replent vt incurrāt mortē eternā. Vn̄ Chrys. in q̄dā homel. sup Matt. Nouim⁹ porcos imūdos esse nālit̄ atq̄ȝ ad terrā ad scenosas voragines dimersos ore nō ad aliō q̄ȝ ad satietatē vētris pabula semꝑ reqrere: nullā vtilitatē ex se dū viuūt p̄stare. Nō lanā vt oues. nec lac vt cetera aīalia. nō vecturā p̄bere: sed solū pastum ventris reqrētes ad mortē nutriri. In q̄ꝝ psona siue dubio imūdos ₇ luteos hoīes aduertim⁹ signatos q̄ nullū op⁹ misc̄dīe vl' r̄ligiosi laboris. nullā spē future salutis habēt. s3 de gula ac vētre tm̄mō cogitātes in pectōꝝ suoꝝ sordibꝫ tanq̄ȝ porci i sceno volutant̄. Hec Chry. Tales q̄ exclusert a sua mēte deū ꝑ inhabitatore: adq̄rūt diabolū q̄ pollutū ₇ sordidū q̄rit habitaculū. In cui⁹ signum legio demonū dixit chr̄o dn̄o Mat. viij. Mitte nos i gregē porcoꝝ. Et ait illis: ite. ¶ Scd̄o gulosi siles sūt vrso. q̄ f̄m Arist. in li. de aīalibꝫ oīa comedit. Nā ꝑ fructibꝫ arbores ascēdit: alucaria ꝑ melle ꝯfringit. canes ₇ formicas ꝑ medicina comedit. Sic comesatores voraces vrso pares. aliq̄n sub colore necessitat̄. aliq̄n ex dulcore voluptatis. interdū amore societatis. ₇ aliq̄n p̄textu infirmitatis/causas comedēdi fingūt. ₇ nunc fructū q̄rūt nūc caseū ₇ panē ꝑ hausto sumūt. mō nuces frāgūt. ₇ sic indifferent̄ oīa vorāt ₇ sumūt. De vētre taliū d̄r Eccl. xxxvj. O ēm escā māducabit vēter. ¶ Tertio tales gulosi cōpant̄ canibꝫ. Sūt em̄ bestiales vt canes oīa glutiētes: ₇ sine masticatōe in ventrē traijciētes ꝯtinue comedētes. Vn̄ d̄r Sene. in q̄dā ep̄l'a. Vidisti aliq̄n canē i mēsa a dn̄o frusta panis ₇ carnis captantē. q̄ q̄dē q̄n recipit ꝓtin⁹ deglutit integrū: ₇ s3 ad spē futuri inhiat. Cōsilr' faciūt gulosi ꝯtinue crapule deseruientes: ₇ se ad gulā diuersis mōis incitātes. De q̄bꝫ d̄r Esa. lvj. Canes inpudētissimi nesciētes saturitatē. ¶ Quātā aūt de⁹ in talibꝫ gulos̄ habeat displicentiā sepi⁹ ōndit miracul' ₇ exēplis. Vn̄ de talibꝫ refert Cesari⁹. ₇ ponit̄ in narratorio cōi. q̄d incipit: Antiq̄ꝝ patꝝ. Q̄ q̄dā feria tertia añ diē cinerꝝ vici in carnispriuio vsq̄ȝ ad mediā noctē vacātes epul' ₇ diuersis cibis saturati: i ip̄o gallicātu dixerūt famulo dom⁹: Adhuc opꝫt nos comedere/vade affer gallinā quā ꝓxime iuxta gallū īueneris sedere: ista ei solet ceteris esse pinguior. quā cū attulisset ₇ aperuisset: ac manū ad intestina eijciēda īposuisset. cū intestina se extrahere putaret: maximū busonē extraxit. cui⁹ motū cū i manu sensisset ₇ p̄ horrore clamasset: oēs suo clamore aduocauit: ₇ bufo singul' apparuit. ac intestina in talē turpē bestiā v̄sa/viderūt. ₇ h̄ eē opus diaboli intellexerūt. ₇ sic ꝯfusi recesserūt. Cōtra tales gulosos d̄r Bern. O delicate q̄ i delicijs mortē expectas nō est regnū dei esca ₇ pot⁹. nō purpura ₇ byssus. Nā diues illis infect⁹ in pūcto ad inferna descēdit. Luc. xvj. Deberet ḡ merito quēlibet hoiem a gula retrahere breuitas vite: incertitudo mortis ₇ acerbitas gehenne q2 aliq̄n i actu comesatiōis venit hora mortis. Exēplum ponit saluator

Q Exēplū de carnispriuio

Luc.xij.d illo diuite q ait: Aia mea m'ta hes bona i an.plu.repo.recūbe comede z bibe. z audiuit vocē dicētē sibi: Stulte hac nocte aiam tuā re petēt: z q pasti cui9 erūt: Imploremꝰ ḡ dei miscdiam vt nos in hui9 mōi miseria custodiat ne tot mal' gule iuoluamur: s; potius p sobrietatem z abstinentiā eterna gaudia ꝯsequmur Amen.

¶ De vicio ebrietatis — Sermo.LXVII.

Attēdite ne forte grauētur corda vr̄a crapl'a z ebri etate. Luc.xxj. ¶ In pcedētibꝫ smōibꝫ audist' plura de vicio gule mala: ppt q merito qlibet hō eā fugere deberet: sicut z nā z figure plures b ondunt z documēta.scptuce gētiliū z canonice.tādē de speciebꝫ z filiabꝫ gule.qn etiā sit pctm̄ mortale aut veniale Et quō multis modis hō peccat comedēdo.q etiā nocumēta gula inferat corpi z aie p lōgū pcessum: q̄uis lōge plura scpta sūt de malicia gule.q ne tedio charitates vras afficerē pteriui. Nūc ꝯnt videdū erit de vicio ebrietat': a q dn̄s i thēate nos auisat ne illo ḡuemur z ei9 mal' inuoluamur. Pro gra Ame ma. ¶ Attēdite ne corda vr̄a zc̄.vbi s.

¶ Primo vidēdū ē de tribꝫ q reddūt ebrietatē abomiabilē z vitandā A

vicꝫ	Poetaꝝ descriptio Gentiliū phibitio Real' ad sensum ondsio

¶ Primo ebrietas ē abominabil' ex descriptiōe poetaꝝ. Uñ poete dpixerūt ebrietatē sub imagine bacchi: q de9 vini ab antiqs fingit: eo q' culturā vini bacch9 inuenit. z sic vinū ppt mirabiles ei9 ṽtutes z pter vim imitatiuā humane mētis deificauerūt. z sub figura bacchi descripserūt z depinxerūt: vicꝫ Bacch9.

Ebri9 siue ebrietas depingitur	Ut puer: qꝛ demētat z infatuat Facie mulieris: qꝛ incēdit z stimulat Nudo pectore: qꝛ nihil tenet secretū sed pmalat Uite coronat: qꝛ fatue exhilarat Cornibꝫ dotat: qꝛ eleuat z inflat Sup tigride locat: qꝛ iniuriat z bellat

¶ Prio ebrietas demētat z ifatuat. Et iō ebri9 depingit vt puer. z b tripli rōne. Sic em̄ pueri nō sūt sapiētes: z iō nemo eligit eos duces: vt dr i topi. sic ebrietas fac igrātes. Uinolētia em̄ puat hoiem prudētia z scia qꝛ ebrij nesciūt qd loquāt. Et q̄cūq; scia qs polleat i sobrietate/puat ea i ebrietate. vt explicat Eustrati9 i cōmēto de grāmatico di. Siqs ē grāmatic9 z iebriat: ascēdūt euaporatiōes z itellectū obnubilāt: z q̄usq; dominat n̄ pt vt grāmatic9 opari. post solutionē āt euaporationū pt opari. Sic em̄ fumositas aerē obscurat: ita ebetas itellectū obnubilat. z tā pphetā q̄ sacdotes puerilificat. vñ Esa.xxviij.dr. Sacerdotes z pphe nescierūt p ebrietate: absorpti sūt a vino: errauerūt i ebrietate. ¶ Exm̄ hem9 de iusto Loth: q i ebetate pprias filias cognouit. Gen̄.xix. Exm̄ ēt d illo q ebrius prem vberauit. vt dr Aris.j.magꝝ moral'. Et b ē qd dr Aug. i li.ad sacras ṽgi. q' nll'a rō: nullū gerēdū ꝯsiliū: aut lectionū aut gestoꝝ mēoria nec vlla artiū aut idustrie puidētia i ebrijs ē. Et iō null9 de sua scia ꝯfi Ebetas i ducit igrantiam

dat si ebetate succūbat. Vñ ps̄. Turbati sūt ꝛ moti sūt sicͭ ebri⁹: ꝛ oīo sapiētia eoꝝ deuorata ē. Ecce quō ebri⁹ depingit̄ vt puer: qꝛ ifatuat. ¶ Secūdo iō depingit̄ vt puer: qꝛ ebri⁹ vt puer oīa se hr̄e credit: ꝛ d̄ nll'o sollicitat̄. ¶ Tertio iō vt puer depingit̄: qꝛ nunq̄ȝ tacet/ſȝ ꝯtiue loq̄t̄. Ebri⁹ eñi oia expedit: ꝯsilia dn̄is ꝛ paupibꝫ tribuit: rēpublicā sic vl' sic eē expediēdā d̄r. oēs artes discutit ꝛ singl'a diffinit. Et h̄ Sapiēs ondit dicens.

B Prouer. xx. Tumltuosa res ē ebetas ¶ Scd̄o ebri⁹ depingit̄ i facie mulierꝫ ex duplici cā. Prio qꝛ ebetas accēdit ad luxuriā. Naȝ vinū ē luxurie icētiuū. vt d̄r Claudian⁹. vt vino calefacta ven⁹ tūc seuius ardet. Et Hiero. ad Demetriadē v̄ginē. Uēter mero estuās de facili spumat i libidinē. Jō apl's phibꝫ sumere vinū imoderate: dicēs ad Eph. v. Nolite iebriari vi. i q̄ ē luxu. ¶ Scd̄o iō i facie ml'ierꝫ depingit̄. qꝛ vinū vt mulier eneruare ꝛ effemiare dinoscit̄: f̄m illd̄ Eccī. xix. Uinū ꝛ ml'ieres faci. apostā. sapi. Jmo cor total'r emolliri ꝯuicit̄. vñ Osee. iiij. Uinū ꝛ ebetas auferūt cor. Etiā iō: qꝛ ardor luxurie q̄ ex vino solet pueīre/magꝫ i ml'ieribus q̄ȝ i virꝫ dn̄at̄. ¶ Tertio ebri⁹ siue ebetas depingit̄ nudo pectore triplici rōe. Prio: qꝛ ebri⁹ oīa q̄ i corde hꝫ d̄r ꝛ māifestat: ꝛ nihil secretū retinet. Et h̄ ondit Sen̄. i q̄dā epl'a p̄ exm̄ d̄ musto nouo. qd̄ de imo feces pijcit: ꝛ ad os doliȷ̄ mittit. sic ebri⁹ oē qd̄ i corde hꝫ d̄r. Nō ē inq̄t anim⁹ in sua ptāte ebetate deuict⁹: quēadmodū musto dolia ipa rūpūt̄: ꝛ oē qd̄ in imo iacet i sūmā ptē vis calorꝫ eiecerat. sic vino exestuāte q̄cq̄d i imo iacꝫ effert̄: ꝛ pdunt i mediū onerati mero. quēadmodū ꝛ nō ꝯtinēt cibū: ita nec secretū: ſȝ qd̄ suū ē ꝛ alienū parit̄ effundūt. Et iō n̄eo ebrio cōmitt̄e d̄ȝ aliq̄d secretū. Ex hac cā sc̄ptura phibꝫ regibꝫ dare vinū: q̄ꝝ ē ꝯsilia tacere: ꝛ p̄ salute reipub. ea secrete tenere. vñ Prouer. xxxj. d̄r. Noli regibꝫ dare vinū. s. excessiue. qꝛ nullū secretū vbi regn̄t ebetas ¶ Scd̄o ebri⁹ nudo pectore depingit̄: qꝛ hoīes denudare ꝛ depaupare videt̄. Ml'ti eñi hōi laboratores ita sūt vini amatores: ꝙ d̄ toto suo labore nō pn̄t se vestire. imo ex nimio vini amore vestimēta vendūt: iudeis aut ebrianis locāt: ꝛ sic tādē eis oīno p̄uant̄. Sūt ꝛ aliȷ̄ q̄ id qd̄ p̄ totā hebdomadā cū labore adq̄sieīt sepe vno die festo p̄ nimiā potationē ꝯsumūt. Et h̄ bn̄ tāgit Sapiēs dicēs Eccī. xix. Opari⁹ ebriosus n̄ locupletabit̄. ¶ Tertio nudo pectore depingit̄: qꝛ turpitudinē ꝓpriā d̄nudare ꝯuicit̄. Jn cui⁹ figura Noe femora q̄ p̄ sexcētos annos texerat ad vni⁹ hore ebetatē denudant̄. Gen̄. ix. vt d̄r Hiero. i epl'a ad Oceanū. Jō d̄r Abac. ij. Ue q̄ potū dat amico suo: mittēs fel suū ꝛ iebriās: vt aspiciat nuditatē ei⁹. Trahunt̄ eñi q̄nq̄ȝ ebriȷ̄ hicinde sic bestie: f̄m illd̄: Uerberauerūt me ꝛ nō dolui: traxerūt

C me ꝛ n̄ sensi. ¶ Quarto ebri⁹ vite coronat̄: qꝛ ebetas fatue exhilarat. Vñ Eccī. xxxj. Uinū i iocūditate d̄r eē creatū: eo ꝙ f̄m ps̄. vinū letificat cor hoīs. Et. ij. Esdre. iij. d̄r. Oēm mentē vinū ꝑtit i securitatē ꝛ iocūditatē: ꝛ n̄ memīt oēm tristiciā. ¶ Quīto ebri⁹ cornibꝫ dotat̄: qꝛ ebrietas eleuat ꝛ iflat: eo ꝙ supbiā gn̄āt. Et iō d̄r hr̄e faciē cornutā Ebriosus eñi credit se valde potētē: imo oibꝫ potētiorē. nec timet tūc regē nec im-

Vinū icēdit luxuriam

Ebrioso secretuȝ cōmittēdū nō est

peratorē. p cornua em̄ itelligit ptās frena. Vñ ps. Et oia cornua pctōꝝ
ↄfrigā. Vino ei madētes credūt se cornutos ⁊ potētes ¶ Sexto ebri⁹ D
sup tigrid: locat: q2 ebetas iuriat ⁊ lites excitat. Tigris em̄ vt d2 in p- Ebetas
prie. rex ē bestia mire velocitat; ⁊ vtut;. ex cui⁹ noie dr tigr; fluui⁹: eo ꝙ lites exci
sit oim fluuioꝝ rapidissim⁹ ⁊ velocissim⁹. Sic ebosus ad irā ↄcitat⁹/ nl' tat.
la delibatōe expectat: sȝ mox si p̄t inficiat ⁊ necat. sic de Alexādro patēs
exēplū hr: vtȝ i p̄cedēti ser. L. Et h̄ ꝓpe tria. Prio ei ebetas facit ꝓteruos
⁊ bellicosos: vt dr Sen. li. j. de ira. Et cā ē: q2 ebetas rōe caloris vini cale
facit sanguinē: ⁊ sic cor iflāmat ⁊ ad cholerā aptat. ⁊ ex alio vt dictū est
itellectū obnubilat/ ꝙ iminēs piculū nō ↄsiderat: ⁊ sic ad iiuriā iferēdaȝ
disponit ⁊ ordiat. Hinc ē ꝙ mlieres q̄ nālr sūt pie ⁊ misericordes: vt dr
Arist. i polit. q2 ex nā sūt molles ⁊ nihil duri sufficere valēt: vt dr Egid. de
regi. p̄nci. He cū vino sūt iflāmate efficiunt nimis imites: sicut hr Eccli
xxvj. Mulier ebriosa ira magna. facit em̄ homies ꝓrumpe in vba mala
p que alij irritant ⁊ ad lites ꝓuocant: fm illud Eccli. xxxj. Vinū multuȝ
potatū/ irritatiōem ⁊ iram ⁊ ruinas multas facit. ¶ Scdo etiā vinū li
tes suscitat: q2 tumultū inter hoies ꝓcurat: q̄ tumult⁹ sine lite nō extat
Vñ Prouerb. xx. Tumultuosa res est ebrietas. ¶ Tertio iō ebri⁹ liti-
gat: q2 se deridere cōsiderat. oia em̄ ebrius cōiter deridet. Exēplū illi⁹ ha
bemus. p̄mi Regū. j. de Anna: quā credidit Heli sacerdos ad ostium
tabernaculi orantē esse temulentā: licȝ esset valde deuota. Et iō deridē-
do eā dixit: Quousqȝ ebria eris? digere paulisper vinū q̄ mades. Nam vt
ibi habet. Anna orās tm̄modo labia mouit: ⁊ vox nulla in orone audie-
bat: ex magna amaritudine quā int⁹ habuit. ⁊ ideo iudicauit eā ebriaȝ
Sic etiā Noe nudat⁹ ex ebrietate in tabernaculo derisus fuit a Cham
filio suo Gene. ix. vbi dicit: ꝙ Noe p̄mo plātauit vineā. ⁊ sic quia nō no
uit fortitudinē vini inebriat⁹ est. ⁊ ꝓpter hoc excusat a peccato. ¶ Sed E
diceret q̄s Quō ⁊ vñ Noe plantauit vineā? Ad h̄ dicendū est fm ꝙ tra- Vini nā
dūt historie Noe p̄mo inuenit vitē. i. labruscā. q̄ cū esset amara/ accepit Exēpluȝ.
q̄druplex gen⁹ sanguis: vicȝ leōis/ agni/ porci ⁊ simie. Ad hmōi sangui-
nē admixta terra fecit fimū: qui posit⁹ ad radicēȝ vitis/ dulcē fructū ꝓ-
tulit. Cūqȝ de vino bibisset/ inebriat⁹ est vt s. Cū aūt sobrius fact⁹ esset:
explicauit oibꝫ naturā vini dicēs. Quādoqȝ homies ꝓpter vinū fiūt leo
nes p irā: quādoqȝ agni p vecundiā: qñqȝ porci p luxuriaȝ: ⁊ qñqȝ simie
p curiositatē. Nā simia q̄cquid videt ante se fieri h̄ idē conat facere: ⁊ fa
ciēdo oia destruit. sic multi cū sint sobrij ↄtēti sūt ꝓprijs officijs. sȝ ebrij
circa aliēa officia occupant: ⁊ sic isaniūt ⁊ stultizāt. Sic g̃ ptȝ p̄mū quō
ebrietas ē detestabil' ⁊ vitāda ex descp̄tōe poetaꝝ ⁊ historiaꝝ q̄s audisti;
¶ Scdo ebrietas oñdit rephēsibil' ⁊ vitāda ex obseruatiōe mādatoꝝ
siue ex ꝓhibitiōe gentiliū. Nā saraceni fm legē suā ꝑpetuaȝ tenēt a vino F
abstinentiā. Sic ⁊ matrone siue femie romane olim vsum vini nescie- Gētiles
rūt: ne i aliq̄d facin⁹ iglorium icidērēt: vt narrat Valeri⁹ maxim⁹. li. ij. ꝓhibent
c. j. eo ꝙ proxim⁹ a libo pie itēgantie g̃d⁹ ad incōcessam venerē eē ↄsueuit ebrietatē

Unñ ⁊ Metelli⁹ vxorē eo q̄ vinū bibisset fuste pcussam interemit. Unñ an tiq̄ fm̄ Papiā venenū vinū vocabāt. Sꝫ postq̄ꝫ inuentū ē vir⁹ letiferuꝫ succ⁹ vicꝫ venenosus ſpētū. bufonū ⁊ ceteroꝝ aīaliū: tūc h̄ vinū/illō ṽo venenū dictū ē. Itē ī ve'i lege Recbabite nūq̄ꝫ vinū bibeꝛt. Hiere. xxxv Ubi scptū ē q̄ Hieremias ꝯuocatꝭ recbabitꝭ ex mādato dn̄i posuit corā eis scyphos plēos vino ⁊ calices. ⁊ dixit eis: Bibite vinū. Qui rn̄derunt Nō bibem⁹ vinū: qꝛ Jonadab fili⁹ Recbab pr̄ nr̄ p̄cepit nob di. Nō bibe tis vinū vos ⁊ filij vr̄i vsq; ī sempiꝛnū. ⁊ domū nō edificabitꝭ: semētē nō sereris: ⁊ vineas nō plātabitꝭ nec hēbitꝭ. sꝫ ī tabnacul' habitabitꝭ cūctis dieb⁹ vr̄is: vt viuatis dieb⁹ multis sup facie terre: in q̄ vos pegrinami ni ⁊c. Ab istis recbabitꝭ vt dr̄ Nico. de ly. ⁊ doc. cōiter incepit vita religi osoꝝ. Per talē em̄ modū viuēdi oñdebāt se eē tm̄ pegrinos in p̄nti vita: ⁊ tēdere ad vitā manētē. Itē nazarei añ ꝛp⁹ ꝯsecratiōis sue nō bibebāt vinū vl' aliq̄d qd̄ iebriare possꝫ. Nume. vj. Itē sacerdotib⁹ legalib⁹ igres suris tabnaculū ꝓhibitū fuit bibere vinū. Leuit. x. Sup q̄ dicit Orig. Sobrietas inq̄t oim̄ fructū mr̄ ē: sic igluuies oim̄ vicioꝝ. Si igit' sara ceni ob zelū false religiōis: ⁊ sacerdotes legales ob figurā nr̄e scīe obser uātie ⁊ religiōis. ⁊ matrōe gētiles ob amorē castitatꝭ oīno a vino absti nuerꝛt. rephēsibile ē in chꝛianis q̄b⁹ moderat⁹ vini vsus ꝯcedit' ⁊ pmittit' vini abusus p execrationē temulentie ⁊ ebrietatꝭ. ¶ Tertio ebrietas oñdit' detestāda ad sensuꝫ reali apparitiōe. Nā p̄mo ebrij apparēt q̄si in sani. q̄ ei fuerūt sobrij/mites/affabiles ⁊ cōpositi: postq̄ꝫ iebriāt' fiūt cru deles/itolerabiles/imoꝛigerati/: nō ꝯtinētes nec linguā nec manū/ṽtu te vini supati. Etsi illa passio duraret p mēsem/crederent' amētes ⁊ insa ni Et iō dr̄ Sen̄. ī q̄dā ep̄la. Nihil ē ebrietas q̄ꝫ volūtaria isania. extēde in plures dies ebrij habitū: nunq̄d de furoꝛe dubitab: Nūc q̄ꝫ nō ē minoꝛ sꝫ breuioꝛ. Ptꝫ scdo etiā detestatio ebrietatꝭ ex ꝯtinua apparētia. qꝛ qd̄ qs in ebrietate facit/d eo postea erubescit. Multi em̄ viri prudētes ebrij fa cti choꝛeisant/cātāt/sui obliuiscunt' q̄ tractauerꝛt: ⁊ sol' puerilib⁹ isudāt q̄ eos post ad memoriā veniētia multū turbāt. Et h̄ idē aliqñ videt' ī mu lierib⁹ iueteratꝭ. Unñ Sen̄. vbi s̄. Multa enormia ebrij faciūt q̄b⁹ sobrij erubescūt. Et ifra. Ubi possedit anim nimia vis vini: qcq̄d mali latebat emergit. Tūc ipudic⁹ moꝛbū ꝯfitet' ac publicat. tūc petulās nō linguā nō manū ꝯtinet. tūc isolēti supbia crescit. ¶ Tertio ēt expiētia oñdit turpi tudinē ebrioſoꝝ ⁊ nimiū se vino replētiū. Naꝫ hꝫ ī oꝛe fetoꝛē: ī vomitib⁹ hoꝛroꝛē. Unñ Sen̄. vbi s̄ Onerati mero nō ꝯtinēt cibū vino redūdante. Et ꝯcordat Lothari⁹ d vili. ꝯdi. hu. di. Quid turpi⁹ ebrioſo: cui fetoꝛ in oꝛe: tremoꝛ ī corpe. cui⁹ mēs alienat': facies trāsfoꝛmat'. Proptēa dr̄ apl's Fugite vinū in q̄ ē luxu. Hec Lotha. Rogem⁹ ḡ deū vt grām n. do. ⁊c̄

¶ De nocumētꝭ ebrietatis Sermo. LXVIII.

Attendite ne forte grauent' corda vestra crapula et ebrietate. Luc. xxj. ¶ In p̄cedenti ſmōe audistis plr̄es malas ꝯditiōes ebrietatꝭ siue ebrioꝝ: ſm descptōem poetaꝝ: ꝓhibit/

Recba bite.

Ebrij q̄si insaniūt

onē q̄ tiliā ꝛ agrā in moribꝰ eoꝝ ostēsionē. Nūc ꝯñr videndū ē de multꝭ mal' q̄ sequunt̄ ex ebetate. q̄ꝝ aliq̄ nūc dicere intēdo i p̄nti ser. dicturus postea in alijs ſmōibꝰ cetera q̄ occurrūt ebrietatis mala. Pro grā Aue maria. ¶ Attēdite ne forte corda vr̄a ꝛc̄. vbi s̄.

¶ In p̄senti ſmōe vidēdū ē de q̄ttuor mal' q̄ facit ip̄a ebrietas: vicȝ q2 A

Ebrietas {
Vanā dat leticiā
Spē iducit friuolā
Procurat inopiā
Infert mortē subitā }

¶ Primo ebrietas mouet ad vanā et inanē siue inordiatā leticiā. ꝛ nō sinit respicere alicuiꝰ pturbatiōis cām: ſm illō. ij. Esdre. iij. Uinū oēm mentē conuertit in iocūditatē ꝛ securitatē: ꝛ nō memit oēm tristiciā. Cuiꝰ cām assignat Alb. mag. li. vj. de veget. trac. j. Ebetas inq̄t vini eo q̄ vinū sit calidū facit ad sup̄iora ascēdere sanguinē subtilē ꝛ sp̄us: ꝛ dilatari fac̄ ea ibi et iō letificat cor hoīs. Et ex alio etiā: q2 ſm eundē vinū nām calefacit et digestionē iuuat. ꝛ iō cor letificat: qd̄ in nāe ꝯfortatiōe gaudet ꝛ exultat Uñ Eccl'i. xxxj. Exultatio aie ꝛ corpis vinū moderate potatū. Et in ps̄. Uinū letificat cor hoīs. Et hinc est q̄ etiā multꝭ melācholijs ꝛ curis implicati obliuiscunt̄ oim/ ꝛ exhilarant̄ cū sūt inebriati: vt tāgit Ouid. j. d̄ arte. Cura fugit: multoq3 diluit̄ mero. Tūc veniunt risus ꝛc̄. Uñ Eccl'i vbi s̄. dr̄. Uinū in iocūditate creatū est nō i ebrietate ab initio. Et iō turbati ꝛ tristes ex vino fiūt gaudētes. Uñ Prouer. xxxj. dr̄. Date sicerā merētibꝰ: ꝛ vinū his q̄ amaro sūt aio. bibāt ꝛ obliuiscant̄ egestatꝭ sue: ꝛ doloris sui nō recordent̄ ampliꝰ. ¶ Ex illo p3 q̄ aliq̄ñ hoīes hñ morigerati vino repleti/ efficiunt̄ inordiato siue vano gaudio deordiati/ q̄ osculātur ꝛ amplexant̄ p̄sonas i ebrietate: q̄s nō respicerēt ī sobrietate: gaudentes cū talibꝰ eē. Et h̄ i vtroq3 sexu ꝯtigit: viroꝝ ꝛ mulieꝝ. Aliq̄ etiā osculant̄ turpes ꝓpt̄ formā ꝛ etatē decrepitā: vbi pulcritudis flos euanuit vt dt̄ Paduanꝰ i li. p̄blematū. In signū huiꝰ hoīes volētes eē iocūdi ꝛ leti ponūt se ad potationē vini. q2 tā hoīes deo d̄ditos q̄3 mūdanos solet letificare: ſm illō Judic. ix. Uinū letificat deū ꝛ homīes

¶ Scdō ebrietas iducit spē friuolā ꝛ ianē. Nā cū ebetas soluit hoīem ad ianē leticiā: facit eū imemorē statꝰ ꝓprij ꝛ de se plꝰ p̄sumere q̄3 sit i rei veritate. ꝛ iō fac̄ eū spare ea q̄ nūq̄3 ꝯseq̄t̄. Et h̄ tripl'r p̄t oñdi. vicȝ

Ebrietas dat spem {
Hostes deuincēdi
Opes possidēdi
Honores ꝯseq̄ndi }

¶ Primo dat spē hostes deuincēdi: q2 calidū subtile qd̄ eleuat̄ ad cerebꝝ facit audacē ꝛ de victoria dat spē3: vt vult Alb. vbi s̄. de veget. Circa vinū eī paupes nō timēt nec reges nec p̄ncipes. imo iactāt se velle dicere in faciē p̄ncipibꝰ: ea q̄ nec auderēt ostēdere mimo nutu eis. Tal' spes ebrietatis ē debil': q2 post v̄ba iactatoria ꝛ audacia vir̄ picul' seq̄t̄ fuga. sic cōiter ꝯtigit q̄ illi q̄ in ebetate dicūt se illos B
vl' illū p̄sternere: i aggressu p̄mi solēt fugere: vt vult Arꝭ. iij. Eth. ¶ Secūdo hñt spē opes possidēdi. q2 q̄ntūcūq3 i ebetate expēdāt sp plꝰ apporta rū vanari mādāt: asserētes vl' hñ hre: vl' optie scire adq̄rere cū suo labore. q̄ sobrij spes trifacti expiunt̄ se nō satisfacere posse p̄ mēsem: qd̄ effuderūt siue exposue/ ꝓplex. Ebriosoꝝ

Exēpluȝ. Midas
rūt se inebriando ꝑ dić. In cui⁹ signū fingit Ouid. xj. metamor. vnā fabu-
lā. ꝙ Midas sacerdos bacchi/ chilleū etiā bacchi sacerdotē ad se ebriū
ꝯductū/ amore bacchi honorauit. ꝑpᵗ qđ bacch⁹ qcqđ petere vellet ꝙ h fi-
eret ꝑmisit. Midas igiť a baccho petijt ꝙ qcqđ tāgeret auꝝ fieret. qđ il-
le ꝯcessit. Post h Midas domos/ herbas/ arbores: ⁊ oia alia q̄ tetigit ī
auꝝ ꝯuertit. ⁊ tandē famescēs ⁊ sitiēs/ cibū ⁊ potū tāgēdo aurea fcē. ⁊ sic
iedia ⁊ fame obijt. Sic vitas fabl'e ad lrāȝ est: Ꝙ midas rex liddoꝝ ⁊ z
sacerdos bacchi fuisse: inq̄ntū crediť sup̄ modū bibisse ⁊ se icbriasse. hic
chylleū ebriū ⁊ titubantē honorat: qꝛ ebrius ebriosum honorat ⁊ amat.
Sil'e em̄ sili ꝯgaudet. sed v̄tute bacchi qcqđ tāgit auꝝ efficiť. qꝛ ebri⁹ se
diuitē imaginať: ⁊ q̄dlibȝ ab eo auꝝ reputať. imo tūc egestatē i nullo re-
cordať. sicut dr̄ Prouer. xxxj. Bibāt ⁊ obliuiscāť egestatꝭ sue. Et iō ebri-
us i ebrietate se dare ꝑmittit q̄ soluere neq̄t: vt dr̄ Ouid. ij. đ arte. Oia ꝑ-
mittis cū tota nocte bibisti. Nō faciūt queq̄ȝ pocula nr̄a reū. ¶ Tertio
dat spē honores ꝯseq̄ndi. ptȝ ex p̄missis. qꝛ si pauꝑ ē ebus credit se diuitē
⁊ potētē: sperat ꝯseq̄ honorē. Jōq̄ȝ ebrietatē comitať supbia: qꝛ q̄libȝ ebri-
us se p̄ ceteris altū ⁊ honore dignū imaginať. Et iō bacch⁹ de⁹ vini siue
ebrius cornut⁹ depingiť: vt ptȝ i p̄cedēti s̄mōe. Vn̄ Ouid. ij. de arte. Tūc
pauꝑ cornua sumit. Cornua aūt in scp̄tura dicunť supbia: s̄m illud ps̄.
Cornua pctōꝝ ꝯfringā ⁊c̄. q̄ supbia oriť in ebrietate ⁊ potatiōe excessiua.
De talib⁹ dr̄ Esa. xxviij. Ve corone supbie: ebrijs effraim. Ebrij em̄ se cre-
dūt etiā regno dignos: q̄ sobrij sūt oino inglorij: s̄m ꝙ dr̄ metrice. Nocte
plen⁹ mero regnū diademate spero. Celo diē dāte/ mēdic⁹ sum velut an-
te. Quotiēs em̄ ebrij credūt se oia posse facere: p̄ncipatū bn̄ gubnare: di-
cēs sic vel sic oporteret hec fieri. taliť ego vellē his mal' obuiare. taliter
hec ordinare. ille h nō intelligit: iste hec vel ista nō p̄cogitat neq̄ȝ aduer-
tit. Et sic oia se bn̄ posse regere credit. q̄ cū i sobrietatē redigiť: nec ad mi-
nima sufficiēs repiť. ¶ Tertio ebetas ꝑcurat inopiā. Nā ebrietas res

Exēplū bacchi
tꝑales ꝯsumit: possessiōes/ vineas ⁊ agros depascit. ⁊ vltimate p̄riam ⁊
suos inde fugere cogit: aut ad mēdacitatē cōpellit. De h Ouid. iiij. meta-
mor. fingit fabulā dicēs. ꝙ mulieres q̄ festū bacchi celebrare ꝯtēpserūt: ⁊
i ei⁹ ꝯtēptū telas ⁊ pānos oꝑare fuerūt: subito igiť tele ⁊ instrumēta tex-
toria mutata fuerūt i calices ⁊ i vites. mulieres v̄o ꝯuerse fuerūt i vesp-
tiliōes. Sic ad lrām q̄dā sūt q̄ p̄mo đ baccho ⁊ vino nō curāt: tn̄ succes-
siue se potiōib⁹ dāt: ⁊ sic habitū inebriādi sibi ꝑcurāt. ⁊ tūc telas ⁊ pan-
nos/ vestes ⁊ possessiōes suas in vites ꝯuertunt ⁊ calices. qꝛ vino q̄cqđ

Ebosi cōparanť vespertilionib⁹
habēt euacuāt. Tales vespt̄iliōes fiūt: ⁊ ꝑ v̄ecūdiā q̄nq̄ȝ qn̄ oia ꝯsūpserit
de nocte occulte fugiūt ⁊ recedūt: ⁊ more vesptilionū de die. i. publice et
apte in p̄sentia vicinoꝝ apparere nō audēt. Et ideo dr̄ Sapiēs Eccl'i. xix.
Operarius ebriosus nō locupletabiť. sicut patȝ in p̄cedēti s̄mōe.
¶ Quarto mortē ifert subitā. ptȝ ex p̄missis: qꝛ crā infert corpis discra-
siā: vt ptȝ in p̄cedēti s̄mōe. tūc ꝯseq̄nter disponit ad mortē subitā. ⁊ ma-
xime iuuenes se forti vino dātes nō sūt lōgeui nec in vita ꝑseuerātes.

 233

Et h pt ostē di q̄drupl'r: Ex naturalib; Ex scriptura; Ex gētiliū historijs; Ex figmētis poeticis

¶ Primo q̄ nō sint lōgeui mul-to vino dediti. ptz ex nālib;. Unde Aristo. in pblema. q̄rit: q̄re crescē-tes iuuenes moriunt̄ si multū vi-nū biberint nō lymphatū. Et rn̄det hāc esse cām. Primo: qz q̄ crescunt ꝛ augent̄ in corpe indigēt multo calore ꝛ humore. sed potatio nimia mul-tū corp⁹ infrigidat ꝛ exiccat. qz multū vinū siml' sūptū ꝑpter supfluam q̄ntitatē humoꝝ ꝑ corp⁹ trāsit cū impetu sicut torrēs. ꝛ humidū nāle ꝑ violētiā secū rapit: ꝛ sic mortē incurrūt. qz sine nāli humido vita nō sub-sistit. h ad sēnsū ptz: qz illi q̄ nimiū potāt/crudas vrinas ꝛ indigestas e-mittūt. Scdo qz calor vini calorē nālē suffocat: sicut paru⁹ ignis a ma-gno suffocat̄ ꝛ a sole. calore aūt nāli suffocato vita cessat. Tertio qz sup-fluus humor vini calorē naturalē suffocat ꝛ extinguit. sic ignis sine spi-raculo coopertus in se deficit. Hec ibi. Ex his q̄ patz quō ebrietas nimia mortē inducit ꝛ vitā abbreuiat. ¶ Secūdo ostēdit̄ h ex scptura: quō ml'-tas infirmitates ꝛ mortes ex ebrietate venerūt. Amon eñ fili⁹ Dauid i cōuiuio Absalon temulētus est occisus. ij. Regū. xiij. Holofernes tan-tū vinū bibit q̄ntū vna die vnq̄ȝ biberat in vita sua: ꝛ a Judith fuit ebri-us interfectus. Judith. xij. ꝛ. xiij. cap. Ptolomeus fecit cōuiuiū Simo-ni sacerdoti ꝛ duob; filijs ei⁹. ꝛ cū inebriati essent occidit eos. pmi Ma-chabeoꝝ vlti. Sic Joānes baptista ꝛ p̄cursor chr̄i decollatus fuit inter dapes ꝛ vina. Matth. xiiij. Marci. vj. ¶ Tertio patz h ex historijs gē-tiliū: vbi amicissimi al' alteꝝ interfecit i ebrietate. sic patz de Alexādro s. ser. lxvj. L. Et dr Señ. i q̄dā epl'a. q̄ Alexāder q̄ q̄si totū mōm sibi sub-iecerat: vltio i ebetate venenat⁹ occubuit. Uñ dr Señ. ibidē. Cogita q̄s clades ediderat publica ebrietas. hec acerrimas gētes bellicosasq; ho-sti tradidit. hec multoꝝ annoꝝ ptinaces bello: defensa menia patefecit. Hec ꝯtumacissimos ꝛ iugū recusantes i alienū arbitriū egit. Hec iui-ctas acies mero domuit. hec Alexādꝝ (cui⁹ feci mētionē) tot itinera/tot p̄lia/tot hyemes: ꝑ q̄s tēpoꝝ locoꝝq; diuersitates trāsierat: tot flumia ex igto cadētia: tot mala tutū dimisert̄ intēpantia bibēdi. ꝛ ille herculia-nus ac fatal' scyph⁹ ꝯdidit. i. sepeliuit. Hec ibi. Et de his sūt inumere se-culariū historie. Jō bn̄ dr Ecci. xxxj. q̄ ml'tos exēmiat vinū ¶ Quar-to ptz h idē ex figmēt' poetic'. Nā fingit Ouid. iij. metamor. Cū bacch⁹ vellet ad siluā q̄ndā ire: se cōmisit nautis. q̄ ꝑ mare illuc eū ꝓmiserūt ve-here. Naute vo nesciētes eius diuinitatē/inceperūt eum male tractare: ꝛ modo ad dexterā/modo ad leuā eum trahere/volētes eum ad partes alienas ducere: ip̄mq; ꝓ p̄da retinere. qd ille aduertēs nauē arestauit et stare fecit. remos nauis in serpētes ꝛ tigrides mutauit: ꝛ nautas i pisces trāsformauit. ꝛ penulā ꝓ brachijs: caudā bifurcatā ꝓ pedib; eis assigna-uit. ꝛ sic eoꝝ maliciā vindicauit. Qd ad lr̄am fm Fulgētiū nihil aliud fuit. nisi q̄ naute ex vino nō attendētes eius vtutē/se inebriauerūt: quo facto nauē dirigere nescierūt. ꝛ sic submersi fuerūt: ꝛ pisces eos deuorauerūt

Ebetas vitaꝫ abbreuiat

Exēpluꝫ a

Exēpluꝫ.

E Exēpluꝫ

Et tali mō in pisces trāsformati fuerūt. Naute em̄ ebrij sepe sunt causa pīculi: sic apparuit exprimēto multiplici. Et h tāgit Sapiēs Prouer. xx iij. Cui ve: cui rixe: cui fouee: cui sine cā vulnera: cui suffossio ocloꝝ: nōne his q̄ morāt i vino: ꝛ studēt calicib᷒ epotādis. Que vba tractās Hiero. dt sup vbo Rixe. qꝛ ꝯcordiā fuare pacꝭ nescit: quē ebrietas sensus impotē reddit. Et sup vbo Fouee dt: qꝛ passim i volutabra vicioꝝ oim cadere nō trepidat/ q̄ int bona mala qꝫ discernere ignrat. Illāqꝫ sepissime fouea ebriosus icidit: de q̄ p̄fatū ē. Fouea em̄ pfunda ē meretrix. Et subiūngit. Cui sine cā vulnera: cui suffossio oculoꝝ ꝛc. vulnera sine cā. qꝛ mlti vino vltra modū ipleti vulnera p tumorē i mēbris acceperūt/ q̄ nulla fieri cā ptulerūt. suffossio oculoꝝ: qꝛ imerat᷒ ꝛ caliginē plūmū visus visus corpal ꝛ cecitatē genuit sensus inferioris. Et seqtur: Nōne his q̄ morant i vino ꝛ studēt calicib᷒ epotādis. Ubi dt Hieroñ. Nō vetat bibere vinū ad necessitatē sꝫ morari vltra tp̄s ꝛ vtilitatē i vino: ꝛ euacuādis alteruto calicib᷒: iux illō Esa. v. Ue q̄ potētes estis ad bibēdū: ꝛ viri fortes ad miscēdū ebrietatē. Hec Hiero. Sic ḡ hētis q̄ttuor mala q̄ sequunt ex ebetate. ppt q̄ merito ēt si ñ eēnt alia: q̄uis mlta adhuc alia sint: vt patebit i seqntib᷒. Quibet oi studio ꝛ diligētia dꝫ cauere ne incurrat ebrietate. Et h vt facere possim᷒ Rogem᷒ deū qtus grām sobrie ꝛ ꝯtinent viuēdi nob tribuat: q̄ est bñdict᷒ in secula Amen.

¶ De alijs mal ꝛ nocumētis ebrietatis   Sermo. LXIX.

Attēdite ne forte grauētur corda vr̄a crapla ꝛ ebrietate. Luc. xxi. ¶ In pcedēti fmōe plura audistis ebrietatis mala. Et signant q̄ttuor: vicꝫ qꝛ facit leticiā vanā: iducit spēꝫ friuolā siue vanā aut fallacē: pcurat iopiā: ꝛ ifert mortē subitā. Nūc ꝯñr vidēdū erit de alijs mal ebrietatꝭ: q̄ꝝ i p̄nti ser. sex intēdo dicere. Pro grā Aue ma. ¶ Attēdite ne forte corda vr̄a ꝛc. vbi s̄.

Postq̄ꝫ p̄us audistis q̄ttuor mala ebrietatꝭ: sūt nūc alia sex annotāda: ppt q̄ iteꝝ q̄libet diligent vitare debꝫ viciū ebrietatꝭ: vicꝫ

A

Ebrietas { Est oim vicioꝝ ianua
Inducit vesaniam
Aufert verecūdiam
Destruit dispositionē corpis bonā
Dehonestat dignitatē regiā
Inducit seruitutē pessimā.

¶ Prio ebrietas ē oim vicioꝝ ianua Ebrietas em̄ dat itroitū ad oīe malū ppetrādū. ꝛ sic ē ianua oim vicioꝝ. Naꝫ cū ebrietas vsum rōnis q̄ dirigit hoiem ꝛ ostēdit ei qd sit faciēdū ꝛ qd dimittēdū: aufert occasionē ppetrādi q̄ḋlibꝫ facin᷒ p̄stat. Et fm h ebrietatē oim vicioꝝ radicē ꝛ matrē esse/ ostēdit doctria sctōꝝ. Uñ Chry. sup Mat. ꝛ allegat s. Tho. ij. ij. q. d. ar. iij. qꝫ nihil est demōi ita amicū sicut ebrietas q̄ est mater oim vicioꝝ. Et silr hr in decreto dist. xxxv. in c. Ante oia. vbi dt canon cōcilij Agath. q ebrietas oim vicioꝝ radix ac nutrix ē. ¶ Q aūt ebrietas alijs vicijs ꝛ pctis sic dat itroitū. Illi᷒ exēplū habem᷒ i vitaspatꝝ. Q cuidaꝫ heremite dabat optio ab angelo vt vnū de ill pctis. s. homicidio: adulte

Ebetas mr ē oim vicioꝝ

Exēpluꝫ

nō ⁊ ebrietate ꝑeligeret faciendū: ꝑdicēs eū i vnū istoꝝ casuū. q̄ ꝑelegit ebrietatē: credēs int' alia minus ee pctm̄. sed fact⁹ ebri⁹ incidit in adulteriū. sed cū vir mulieris veniret interfecit eū. ⁊ sic ꝑ ebrietatē etiā alia duo pctā icurrit. q̄ꝝ causa occasional' ebrietas extitit. Et iō Aristo. ebrio duplices penas isligi debere oñdit. q: dupl'r peccat: vicȝ q: ꝯ rōnē vltra mēsurā se replet. ⁊ q: i ebrietate delinq̄t siue peccat: vl' maledicēdo aut blasphemādo aut luxuriādo. ⁊ sic de alijs. Et fm̄ h̄ rōnabil'r Pithac⁹ ꝓbus fm̄ q̄ h̄r i vitis pħoꝝ. c. iiij. vidēs multū vinū i insula mitilēsiū crescere: volēs ebrietati hoim̄ ꝑcauere: publica lege statuit: vt peccās ebri⁹ dupliciter puniret̄. Dicebat eñ vinū malū ⁊ bonū eē. malū q̄dē ex crapula: sȝ bonū ex natura. De q̄ d̄t Aristo. ij. rhet. ⁊ ij. polit̄. ¶ Sic g̃ ptȝ q̄ ebrietas est ianua oim̄ vicioꝝ. Ex illo ptȝ q̄ ebrietas ebrio dño cordis claudit ianuā. Ex q̄ eñ vt dictū ē ebrietas ē mr̄ oim̄ vicioꝝ: seq̄t̄ q̄ ebrīs cū ebrio nō habitat: in q̄ sūt vicia ⁊ pctā saltē mortalia. q: nō ē cōuētio xp̄i ad belial. ij. ad Coꝝ. vj. Ql aūt belial. i. diabol⁹ i ebrietate esse delectat̄: ptȝ. q: in ebrietate hoiem total'r possidet: ⁊ q̄d vult i eo opat̄. Nā hō i ebrietate rōne ꝑuat̄: ⁊ ꝑ ꝯñs ad oē malū aptat̄. Vñ Aug. i q̄dā ser. Ebrietatē q̄ habet/seipm̄ nō habȝ. ⁊ q̄cq̄d facit/pctm̄ nō facit: sed tot⁹ est pctm̄. quasi d. Tūc cum abutitur rōne nō peccat. sed totus est pctm̄. quia volūtarie se dedit ad nimiā potationē ex qua sequit̄ oīe pctm̄. Et ideo diabol⁹ valde se ebrijs associat ⁊ eoꝝ amic⁹ est: vt d̄t Chrys. sup Mat. Nihil inq̄t demōi ē ita amicū sicut ebrietas: q̄ mr̄ ē oim̄ vicioꝝ: vt patȝ s. B. Sic ecōtra ebrīs ebrietatē abominat̄: q: in maliuolā aiam nō intrat sapiētia: nec habitat i corpe subdito pctis. Sap. j. Ebrīs āt ē sapia dei pr̄is: ⁊ g̃ q̄cito diabol⁹ mētē ebrietate iuoluit: tācito ebrīs illā deserit ⁊ fugit.

¶ Scdo ebrietas inducit insaniā. Nā ex eo q̄ vsum rōnis aufert/quid aliud facit q̄ȝ q̄ reddit hominē insanū. i. sine rōne. Sicut eñ maniac⁹ ⁊ insan⁹ credit se bene facere cū peccat: ⁊ estimat se cū rōne agere qñ errat Ita est de ebrioso fm̄ q̄ dicit̄ Esa. xxviij. de ebriosis. Nescierūt ꝑ ebrietate: absorpti sunt a vino: errauerūt in ebrietate. Nā in dubio ebrius facit vt insan⁹. qui facit ea de q̄bȝ verecundaret̄ sobri⁹. Vñ Aug. ad sacras virgines. Quisq̄s imoderat⁹ ꝯuiuio/amissis modestie frenis insania fremit ebrietate ꝓstrat⁹: auerso mō respicit stātes q̄s integros aspicere nequit. Hec Aug. q. d. q̄ sicut insan⁹ aliud videt ⁊ aliud se videre credit. q: stantē estimat iacentē. sic ⁊ ebri⁹ facit. Etsi in illo mō errādi ebri⁹ ꝑ plura tpa ꝑseuerarent: null⁹ de insania ei⁹ dubitaret: vt oñdit Señ. in q̄dā ep̄la di. Nihil aūt ebrietas q̄ȝ volūtaria insania. extende inq̄t in plures dies illū ebrij habitū nunq̄d de furore dubitabis: q. d. nequaq̄ȝ. Et ideo in h̄ attēdit̄ dei magna misericordia: q̄ totiēs ebrio sensum reddit: quē totiēs sciēter ⁊ volūtarie perdit. Ex illis ptȝ q̄ ebrietas mirabil'r mutat mentes humanā ⁊ facit actionē eius oimode actiōi quam habet ꝯtrariā. Nam hos facit facundos ⁊ eloq̄ntes: istos taciturnos ⁊ silentes. hos iocūdos ⁊ gaudentes: illos tristes ⁊ flentes. nūc aliq̄s leues ⁊ agiles: nūc graues

Pēa duplex, ebrietatis.

B

C

Insania

Nota

D

ꝛ miserabiles/iam iratos ꝛ ardētes/iam pacatos ꝛ placentes/nūc dat-
tos ꝛ tumētes. Hec oīa sub figmēto poetico oñdit Oui. in meta. li. iiij.
circa finē. q̄d cā breuitatis trāseo. Ex quibꝫ satꝫ pꝫ: q ebrietas fac̄ hoīeꝫ
insanū. in tātū etiā: q aliqñ ebriꝰ insurgit i ꝓpriā vxorē/filios/ꝛ amicos
D illos vulnerādo ꝛ ledendo/ꝛ qñqꝫ occidēdo. q̄ tñ nullā occasiōem ebrio
ad h̄ dederūt. Ebriꝰ em̄ vxorē castā aliqñ adulterā credit ꝛc. ❡ Sꝫ d. q̄s
mira res ē q idē vinū tot varietates fac̄. cū eiusdē sit eadem opari scḋm
nām. Ad h̄ rñdet Arꝫ. in li. ꝓblema. Q vinū quātū ē in se semꝑ idē opat
vini opa- ꝛ facere solet. sꝫ ſm varietatē cōplexionū i bibētibꝫ causat diuersaꝫ mu-
tiōes diu- tationē. Et h̄ oñdit tripliciť. Primo q̄re vinū fac̄ aliq̄s facundos ꝛ elo-
se sꝫ di- quētes. qꝛ vinū nō nimis vltra modū sumptū calefac̄ intiora. qbꝫ cale-
uersas factꝫ caloꝛ ɔfortatꝰ incipit ad extiora moueri: ꝛ linguā resoluere: ꝛ ad lo-
bibētiū quēdū aptare. ꝛ si plꝰ fuerit sumptū nō solū fac̄ loq̄ces: sꝫ etiā cōposite ꝛ
ɔditiōes rithmice loq̄ntes. Ecōtra vo aliq̄s taciturnos ꝛ silentes. imo loq̄ nō va-
lentes. Causa huiꝰ ē ſm Arꝫ. ꝛ cōmētatorē vbi s̄. qꝛ cū nimis fuerint vi-
no iebriati ꝛ ex magna q̄ntitate vini repleti. in tātū q nā nō pōt vino do-
minari nec ip̄m digerere: caloꝛ ab extioribꝫ ad intiora retractꝰ/ d̄stituit
mēbra sua opatiōe. ita q tl'es fiūt stupidi motu ꝛ sensu carētes: sic̄ epilē-
tici. ❡ Scḋo alios fac̄ iocūdos ꝛ gaudētes. cuiꝰ cā est: q vinū nāꝫ cale
fac̄ ꝛ digestionē iuuat: ꝛ iō coꝛ letificat. qḋ in nāe ɔfortatiōe exhilarať et
gaudet: ſm illḋ ps̄. Uinū letificat coꝛ hoīs. Et hinc ē q q̄dā circa vinū
aliud nō faciūt/nisi cantare/tripudiare/ꝛ de solatijs agere/nec volunt
aliq̄ḋ triste scire. Alios vo eꝫ facit tristes atqꝫ flentes: ꝛ lachrymosos ac
vinū fac̄ amētes. ꝛ qñqꝫ pctā sua corā alijs saltē gnālř ɔfitētes ꝛ formā penitētꝫ
flere pcā in se sumētes. qꝛ q̄ humidū caput hñt in illꝰ caloꝛ vini ascendēs humidū
liq̄facit ꝛ stillare fac̄. Sic̄ Homerꝰ ḋ seip̄o ait. se vicꝫ stillātē lachrymis
cū fierꝫ plurimū agḡuatꝰ potu vini. Nā tūc fumi ex ip̄o vino causat ad
caput ḋ stomacho ascēdūt: ꝛ sua hūiditate eliquāt hūiditates q̄s inueni-
unt ꝛ subtiliāt: ac ꝟsus oculos portāt. Tl'es sūt q̄ iebrietate pctā sua de-
plangūt: maliciā mūdi aspnanť ꝛ fugiūt: iusticiā nulli fieri ɔq̄runť. tl'es
seculū dimittere circa vinū ꝓmittūt: se religionē intrare ꝓponūt: ꝛ eua-
nescēte vino q̄les fuerūt tl'es ꝑmanebūt. ❡ Tertio vinū facit aliq̄s ira-
F tos ꝛ audaces. Et h̄ cōiř fit in illꝰ q̄ a nā sūt frigidi ꝛ vecordes. sic̄ sūt illi
q̄ hñt tenues ꝛ paucos spūs nimiū: ꝛ hñt coꝛ magnū ꝛ sanguieꝫ frigidū
Et iō aīalia habētia coꝛ magnū: spm̄ paucū ꝛ sanguinē frigidū sūt timi-
da multū: sic̄ lepꝰ. Et cā est ſm Alb. j. de motu aīaliū. qꝛ cū spūs sit pau-
cus ꝛ tenuis recurrēs ad coꝛ: retineť ibi ꝛ nō calescit. Et ꝓpť h̄ q sanguis
est frigidꝰ remanēt illa aīalia ɔstricta: ꝛ p ɔñs timida. Tales ebrij calo-
re vini calefacti efficiunť audaces: qꝛ calefactis interioribꝫ diffundiť ca-
loꝛ ad extra. ꝛ sic pcedunt viriliter ad opus. Et h̄ bene tāgit sapiēs Eccī
xxvj. dicēs. Mulier ebriosa ira magna: ꝛ cōtumelia ꝛ turpitudo illius
nō tegeť. Hoc etiā ostendiť naturaliť in elephante. qḋ aīal mansuetum
esse diciť: sed cū inebriať faciliter irasciť. Et iō mgř eiꝰ solet ip̄m inebriare

re: vt possit ad plius incitare: vt dicit Plini⁹. Sic hoies naliter timidi ⁊ benigni ingro diabolo incitate efficiunt friuoli/litigiosi/⁊ iracundi. qr tumultuosa res est ebrietas Prouer. xx. Ex h tunc seqt: q ebrietas fac maniacos ⁊furietes. Na dr vbi s. q tales vecordes calefacti ⁊ audaces effecti: si vltra bibut fiunt ptentiosi ⁊ furiosi: ⁊ psequeter maniaci ⁊ iniuriosi. Etia illos q sunt excessiue calidi ⁊ sicci vt cholerici: ex caliditate vini calor cholere ipoꝝ inflamat ⁊ ad furia ⁊ mania impellit. ¶ Ecouerso ro ebrietas alios facit pacatos/pios ⁊ misericordes: qr dt Ari. vbi s. q habentes huores duros ⁊ inusitatos in corpe. hos vapor humid⁹ ⁊ calid⁹ vini fac copassiuos: qr mollificat dura ⁊ pmiscet humida. Et sic fac corda eoꝝ ad copassione apta. Mollicies eni ⁊ humiditas est ca nalis copassionis. Et illa est ro quare mulieres naliter sut ppassiue: vt dt Egidi⁹ de regi. pnci. vt pz s. ser. lxvij. D. H. Vn dt Paduan⁹: q pter dilatatione calidi ⁊ expressione humidi ex calore ei⁹ tales efficiunt miseratiui. Ecce iam pz scdm. quo ebrietas inducit insania: ⁊ mirabilit mutat mentem humana in aliam ⁊ alia dispositione. Et pter illas vini opationes antiqui gentiles vinum deificauerut ⁊ bacchum vocauerut: credentes in eo aliqd esse dei. ¶ Tertio ebrietas aufert verecundia. In cui⁹ signu Noe ebrius verenda discoopuit/⁊ nud⁹ in tabernaculo iacuit: q sobri⁹ nuqz detexit. vt vult Augu. li. ij. de heresib. Et breuiter oe illd de q sobri⁹ erubescit ebrius fac: ⁊ qd sobri⁹ verecundat dicere ebri⁹ no curat facere. Et sic ablata verecudia in oe malu pcedit imperterrite. Cu tn pudor peccadi valde sit i hoie comedabil. Plures ei ex pudore peccadi magis qz ex bona volutate ab illicitis abstinent. Hec Sene. ⁊ subdit. Ebrietas oie viciu pdit. tuc libidinos⁹ qntu pot sine dilatioe sue libidini satisfacit. tunc impudic⁹ morbu pfitet ac publicat: tunc petulans: no lingua: non manu continet. tunc insolenti superbia crescit: crudelitas siue malignitas liuido tunc omne vicium detegit ⁊ prodit. Hec Sene. Ex qb patz: q ebrietas dat causam irridendi. prouocat eni ad risum actiue et passiue. Actiue cum quis ebrius pronus est ad deridendu defectus aliorum: etia facilie dridet facta ipoꝝ. Passiue aute ebrius deridet: quia cum ratione errat ⁊ inconsuete more insani se habet: alijs deridendi materiam in se prestat: etia cu se discoopit preter more ac denudat. In cui⁹ signum dum Noe femorib denudatus iacuit. mox iunior filius cham quasi eu irridendo hoc fratrib suis nnnciauit. Gen. ix. Tales aute derisio tato maius est peccatu: quanto maior est reuerentia psone que deridet. Et ideo grauissimu pctm est irridere deum ⁊ ea q ad ipsuz ptinet: qd heu plures no aduertunt deridentes deu ⁊ dicentes: quid fecit deus qn adam creauit ⁊c. Deinde scdm locum tenet irrisio parentuz. Unde Prouer. xxx. Oculu qui subsamnat patre: ⁊ qui despicit partuz matris sue: effodiat eum corui de torrentibus ⁊ comedat eum filij aquile. Post hoc est irrisio iustoꝝ: ptra qd dicit Job. xij. Deridetur iusti simplicitas: In has derisiones ponit ebrietas: quia ebrij ea q ad sacra ptinet solent

H | H verecundia aufert ebrietas | derisio

irridere/nūc cant⁹ eccl'iasticos/nūc ꝑmones ⁊ ꝑdicatiões in suas scurrilitates ꝯuertere:aspsoriū ⁊ alia nugatorie describere:q̄ haud dubiū ad deū ptinēt. Et sic grauissime peccāt. Rursū pntes spūales ⁊ corpales solēt vilipēdere ⁊ eoꝝ facta irridere:⁊ q̄slibꝫ iustos.nulli ꝺ q̄ cogitāt pcere:si hō est deuot⁹ i orone deridet:si abstinēs ⁊ ieiunās. si in ꝟbo dei attent⁹. si in correctōe fratrna circū spect⁹ ⁊ attent⁹ ⁊ sic ꝺ alijs.q̄ oia magis fieri solēt in ebrietate. Et iō dic̄ Amb. in li. de pnia.ꝙ ebrios⁹ se deo:angel' et hoībꝫ abominabilē reddit.quia em̄ ebrij hn̄t defectū rōnis ⁊ erroneū iudiciū.iō facilit' alios paruipēdūt credētes se ab alijs ꝑuipēdi:vt dr̄ Ari.

I disposito corporis ebriosi ¶ Quarto ebrietas imutat ⁊ destruit corpis bonā dispositiōeꝫ. Nā q̄ntūcunqꝫ hō sit pulcher ⁊ formos⁹:bn̄ format⁹ ⁊ speciosus dū est sobrius. tn̄ ex nimia potatiōe efficit' turpis.abominabil' ⁊ ad vidēdū alijs tediosus ⁊ nauseabil'. Nā ocul⁹ torue respicit/os fetorē emittit/ligua loquēdo deficit/corp⁹ tremit/pes vacillat ⁊ totū corp⁹ perrat:vt m'tiplicit' ꝺ doct.scti ⁊ poete notauerūt. Nā q̄ ad doct. sctōs dic̄ Loth. de cōdi.vili. hūane. Quid turpi⁹ ebrioso/cui fetor i ore/tremor i corpe/q̄ ꝓmittit stulta/ꝓdit occulta/cui mens alienat' ⁊ facies transformat'. Et q̄ ad poetas dic̄ Alexāder i nouo ꝑmotheo. Ebrietas inq̄t mētis sopor ē ⁊ dedec⁹ ingens/os fetet/vēter turget/lingua facillat ⁊ pes titubat/languēt lūina corpoꝝ/torpor adest/igenij vim cōfundit ⁊c̄. Hec ibi. Idē pꝫ de pħis et sup̄ dict/ i pcedētibꝫ ꝑmōibꝫ ⁊c̄.

K ¶ Ex illis seq̄t':ꝙ ebrietas fac̄ ꝙ alij n̄ libent' cōicāt i victu cū ebrio:cū sit oībꝫ nauseabil' ⁊ abominabil'. Nā vl

Vomit⁹ tra p̄missa mala ebrij vitant' ꝓpt' horrorē vomit/ ⁊ fetorē oris ⁊c̄. Dū q̄ ebri⁹ nimiū se repleuit vino vel ceruisia/nō sentiēs se grauatā. aut supius turpit' ꝑ eructatōes effusiōes fetidas emittit.aut iferi⁹ turpi⁹ expellit.⁊ sic oībꝫ nauseabil' existit. Vn̄ Sene.in q̄dā epl'a.nihil ē eo turpi⁹ q̄ plus ingerit q̄ȝ cape possit. Et Alan⁹ in ꝺ planctu de ebrijs dic̄.ꝙ nō sustinēt deū suū bacchū diu foris manere:sꝫ stati vētri suo includere. deitas āt bacchi aliq̄n ē tanta ꝙ locū nō pōt hr̄e in vētre.igit' cogit' turpit' supi⁹ ꝑ polū arcticū.i.ꝑ os vel iferius ꝑ antarcticū exire. Hoc etiā scptura sctā notat:cū dr̄ Esa.xix. Errat ebri⁹ ⁊ vomēs. Hec de horrore vomit⁹. Sed

Fetor de oris fetore ptꝫ.qr q̄ sero se inebriat/mane de ore fetorem turpissimuꝫ eructuat. Et de ore ei⁹ in q̄ sepultū est vinū ꝑ mediū sepulchri fetor intolerabilis emanat. De talibꝫ dicit' in ps̄. Sepulchrū patens est guttur eorum ⁊c̄. Et ideo ꝓpter oris fetorem quilibet fugit ebrij cōuictum ⁊ ꝯsortiū.

Oculi ⁊ narce Sic suo mō in ebrijs oculi ⁊ nares fluūt.⁊ ex indecentia flux⁹ alijs horrorem incutiūt. Hui⁹ causaꝫ assignat Ar/.in ꝓblematibꝫ di.ꝙ vinū calidos ⁊ hūidos se bibentes facit.calor autem poros oculoꝝ aperit ⁊ dissoluit.⁊ ꝑ ꝯn̄s humidū cito fluit. Et talis humor ocl'os hebetat:nec clare videre sinit. Iō dr̄ Iob.xij.palpabūt q̄si i tenebr/ ⁊ n̄ i luce:⁊ errare

Tremor eos faciet q̄si ebrios. Deniqꝫ ebrij hn̄t capit/ tremorē. Sic ei turbo ⁊ vētus valid⁹ domū ligneā q̄tit ⁊ tremere fac̄.sic vapor vini nimij cerebrū iuoluit.⁊ sic motū regl'are ipedit ⁊ tremorē iduc.vt dic̄ Sene. Sic cū

vapoꝛ in t̃ra inclus⁹ mouet t̃rã ꝛ fac̃ eã tremere. ſic vapoꝛ vini ꝑ oĩa facit in ebꝛietate ꝼm illḋ Eſa. xxiiij. agitabit̃ terra ſic̃ ebꝛi⁹. Et cū ebꝛi⁹ mouet̃ ꝛ tremit: ſic̃ t̃ra in t̃remotu facere ſolet. Ex t̃li autẽ tremoꝛe ebꝛij vitant̃ ꝓꝑ̃ hoꝛroꝛẽ. ¶ Sȝ. d. q. ſũt ne alie cauſe q̃re ebꝛij ſt̃ vitãdi. Rñdet̃ ꝙ ſic. Uicȝ ꝓꝑ̃ infectionẽ alioꝝ q̄ ebꝛijs ſe aſſociãt. Nã ebꝛij alios ſilr̃ inuitãt ad potandũ. ꝼm illud Eſa. lvj. Uenite ſumam⁹ vinũ ꝛ ĩpleamur ebꝛietate: ꝛ erit ſic̃ hodie ſic ꝛ cras: ꝛ mlt̃o ãpli⁹. Ebꝛij eñ̄ facilime trahit alios ad nimiũ ſumẽdũ vinũ. Eſt eñ̄ ḋ ebꝛio ſic̃ ḋ magnete. ſic̃ ḋt Aug. xxj. de ci. dei. c. iiij. ꝙ magnes ꝑmo ad ſe rapit annulũ ferreũ: ꝛ ille annul⁹ t̃tiu⸗te ſibi cõicata ꝑ lapidẽ trahit aliũ ãnulũ: ꝛ ille t̃tiũ: ꝛ t̃ti⁹ q̃rtũ. Et fit q̃ſi catena ꝑ attractionẽ ãnuloꝝ. Sic reuera diabol⁹ ꝑmo ꝑ dilectõẽȝ ebꝛietat̃ vnũ ad ſe trahit ꝛ ſibi v̾tutẽ ſue malicie cõicat: vt ſit demon ꝑ offi⸗ciũ licȝ ꝼm nãm ſit in nũero hoĩm. q̄ eñ̄ alios ad iniq̃tatẽ ꝑſuadendo ꝑ⸗trahũt i ſemetipſis miſteriũ demonũ ad iniq̃tatẽ ſuſcipiũt. q̃uis demo⸗nes ꝑ nãm ñ ſint. Hec Greg. ſup Ezech. Tal̃ v̾o attract⁹ ebꝛietate ſecuȝ trahit aliũ / ꝛ ille t̃tiũ / ꝛ t̃ti⁹ q̃rtũ. in tãtũ ꝙ tãdẽ fit vna taberna plena: ꝛ q̃ſi catenatio ebꝛioꝝ. Uñ Sap̃. xvij. vna catena tenebꝛaꝝ oẽs ligant̃. Tales ãt ſt̃ vitãdi ex doctrina apl̃i. j. Coꝝ. v. Si is q̄ frat̃ noiat̃ int̃ vos ꝛ ẽ foꝛnicatoꝛ aut auar⁹ / aut maledic⁹ / aut rapax / aut ebꝛioſ⁹. cũ hɔ̄ nec cibũ ſumere: ſꝑ licȝ. Ubi ḋt Goꝛrã. q2 t̃les ſecũ exñtes coꝛrũpunt ꝛ ad ſua vicia ex ſocietate trahũt: dicẽte pſ̄. Cũ ꝑuerſo ꝑuerter̃. ꝛ iõ vitãdi ſt̃. Uñ. ij. Theſ. iij. ḋt apl̃s. Denũciam⁹ vob frẽs i noĩe dñi: vt ſubtrahat̃ vos ab oĩ fratre ambulãte inoꝛdinate. imo ꝑiculoſi⁹ ẽ ebꝛioſis ꝛ guloſis ꝯuiuere q̃ȝ gẽtib⁹ ꝛ ĩfidelib⁹. q2 facili⁹ coꝛrũpũt ꝛ ad ſue ebꝛietat̃ viciuȝ ſibi cõiũctos trahũt q̃ȝ infideles facere pñt. vt vult Chꝛyſ. ſup epl̃am ad Hebꝛeos. Et hr̃. xj. q. iij. i c. ad mẽſaȝ. vbi ḋr. Ad mẽſaȝ paganoꝝ ſi volu⸗erit̃ ire ſine vlla ꝓhibitiõe ꝑmittim⁹. Et ſeq̄t. Si qs ãt noiat⁹ fuerit frat̃ foꝛnicatoꝛ aut ebꝛioſ⁹: cũ huiuſcemõi cibũ ſumere nõ deberis. Et poſteq̄ ſubinfert. O q̃nta itegritas: ꝙ nos nõ ſolũ ebꝛioſos nõ fugim⁹: ſed etiã im⁹ ad eos ꝑticipãtes cũ eis. Cauendũ ẽ igit̃ ne qs aliũ ad inebꝛiãdũ ꝑ⸗trahat: q2 ꝑ h̄ demõis officiũ ſibi vſurpat: ꝛ demon ꝑ officiũ extat: vt di⸗ctũ ẽ. Etiã ꝓꝑ̃ eũ quẽ ad ebꝛietatẽ ꝑtrahit penã ſubibit: ꝛ penã ꝓꝑꝛiam ꝑ ebꝛietatẽ nõ euadet debitã. vt vult Aug. in q̃dã epl̃a ſic di. Quicũq3 ad bibendũ ꝓnus fuerit: vel i ꝯuiuio ſuo alios adiuuerit: ꝓ ſe ꝛ ꝓ ipſis i die iudicij reus erit. Hec Aug. Sic g̃ ptȝ q̃rtũ. quõ vicȝ ebꝛietas imutat et deſtruit coꝛꝑis bonã diſpoſitiõeȝ: nõ ſolũ in ſe ſȝ ꝛ in alijs q̄s ad ebꝛietatẽ ſecũ ꝑducit. ¶ Quinto ebꝛietas dehoneſtat dignitatẽ regiã. Sic̃ eñ̄ ſobꝛietas regẽ i ſuo honoꝛe ſtabilit ꝛ ꝯſeruat. ita ebꝛietas regiã deſtruit honeſtatẽ ꝛ vitã ei⁹ ꝑdit. Uñ Arſ. ij. Polit̃. oñdit: ꝙ ꝑncipes debẽt eſſe ſobꝛij ꝓꝑ̃ duo. Primo vt rõne vtant̃ ꝛ alios bñ regãt. Uñ ḋt. Si pꝛin⸗ceps nõ erit ſobꝛi⁹ quõ ꝑncipabit̃ bene. q. d. nl̃lo mõ. Scḋo vt nõ ꝯtẽnat̃ a ſubditis ꝛ ſic deficiant. Uñ ſubiungit: ꝑnceps debet eſſe ſobꝛi⁹: neq3 fa⸗cile inuaſibilis: neq3 ꝯtẽptibilis qui ſobꝛi⁹ eſt. Nã ebꝛietas ꝯtẽptibilem

L

Exẽplũ

ebꝛioſi vitãdi ſũt

ebꝛioſus demõ eſt ꝑ officiũ

M

ſobꝛietas cõcernit ꝑncipes ꝓꝑ̃ duo

reddit ⁊ pncipatū pdere facit. sicut ibidē dic̄ de Dionysio tyranno: q̄ ꝓpter ebrietatē dominiū ⁊ vitā pdidit. Cleon iste a ccipiens curā ppl'i: dionysiū tyrannū semp ebriū videns: despexit eū. ⁊ assumēs ppl'm aggressus illū citius pemit. Et iō dic̄ Ar̄. v. Polit. Q tyrannoꝝ cautela ē int̄ alias q̄bꝫ se nitunt̄ ꝯseruare: q̄ sūt circa fruitiōes ⁊ delectatiōes corpales moderati. q: nō facile ē ꝯtēptibilis q̄ sobrius sed q̄ ebrius est. Et iō puer. xi. ꝓhibet̄ regibꝫ dare vinū. Propterea antiq̄ pncipes miro modo fugerūt vinū ⁊ ebrietatē. Sic Juli⁹ cesar parcissim⁹ erat in vino recipiendo. ita q̄ nec inimici sui sibi negarēt illud. vt dic̄ Sueto. li. de. xij. cesaribꝫ Karolus etiā magn⁹ nō nisi ter in mēsa bibebat. Ludouic⁹ rex frācie signū in vase habuit in q̄ bibit: ⁊ vsq3 ad illud vinū iponebat̄. vt dic̄ Hūbert⁹ sup regulā Augustini. ¶ Sexto ebrietas induc̄ fuitutē pessimā: vic3 legalem ⁊ nālem. Primo legalē fuitutē ebrietas mūdo inuexit: p3 q: nusq̄3 scriptura sacra añ de fuitute mentionē fec̄: nisi postq̄3 cham patrē suum noe inebriatū derisit. tūc eñ noe cham maledixit: ⁊ fuitutē filio suo chanaan indixit: cū dixit. Maledict⁹ chanaan puer: seru⁹ fuoꝝ erit fratribꝫ suis Geñ. ix. Et seq̄t̄. Bñdict⁹ sit dñs de⁹ sem. sit chanaan seru⁹ ei⁹. Et īfra. dilatet de⁹ iaphet: sitq3 chanaan fu⁹ ei⁹. Uñ Glo. Amb. sup eundē locū. Et h̄r in decret̄ di. xxxv. sexto die. vbi dicit̄. Jn pncipio gn̄is humani ignorabat̄ ebrietas. pm⁹ noe vineam plātauit/cognouit nām: sed ignorauit potentiā. Jtaq3 vinū nec suo pepercit auctori: s3 illi⁹ ebrietas nobis ꝑsuadet sobrietatē. Et seq̄t̄. Manebat añq̄3 vinum inueniret̄ omnibꝫ incōcussa liberta. nemo sciebat a ꝯsorte nature sue obseq̄a fuitutis exigere: nō esset hodie seruit⁹ si ebrietas nō fuisset. Hec ibi. Et hoc vt dictū est ꝓpter chanaan. q̄ ibi maledict⁹ fuit a patre ⁊ subiect⁹ fratribus suis. vt s̄. Et ꝯsequent̄ multi liberi diuersaꝝ vrbiū ⁊ terraꝝ dñi. postq̄3 se dederūt vino ⁊ ebrietati: facti sūt alioꝝ fui: vt vult Sene. ¶ Scdo hoc idē p3 de fuitute nāli. Cum eñ nālit̄ rōne predit⁹ sit alioꝝ rector ⁊ dñs. j. Poli. Uñ Sene. Multos reges si te rō rexerit: s3 q: ebrietas rōnem depmit ⁊ hoiem vt iumentū efficit (vt ex pmissis patuit) ꝯsequens est vt alioꝝ regimini subsit q̄ seipm regere neq̄t. Nō eñ est in sua ptāte ebrietate deuict⁹: vt dic̄ Sene. Preterea aia q̄ nālit̄ est corpis dña suū dominiū pdit ⁊ subiecta fit: qñ corp⁹ nimie edacitati ⁊ ebrietati se tribuit. Et h̄ est qd̄ dic̄ Ar̄. j. Poli. q̄ inter aiam ⁊ corpus est pncipat⁹ dispoticus. i. dñi ad seruū. Et causa est. q: aia nata est mouere corp⁹ solo imꝑio voluntat̄: ⁊ corp⁹ natū est obedire: sed illud domiuiū nō pōt aia retinere nisi in sobrietate: vt oñdit Alan⁹ in de planctu nāe. ¶ Ex hac āt seruitute ebrietatis sepe homo mutat residentiā. Quātūcūq3 eñ hō sit paternis bonis ⁊ pādnonio pingui stipat⁹/possessiōibꝫ ⁊ domibꝫ largis dotatus/pecunijs ⁊ thesauris ꝓuisus/si fuerit ꝯtinuis ebrietatibꝫ deditus amittet oīa/⁊ ꝑueniet ad amara paupertatis littora. Uñ puer. xxi. Qui dilig̃it epulas in egestate erit: ⁊ qui amat vinum ⁊ pinguia nō ditabit̄. Primo eñ cū homo adhuc est diues ⁊ assuescit inebriari: vinū

Margin notes: Exēplū — Exēplū — N seruitutē pessimā induc̄ ebrietas — O

est sibi dulce et iocundum. deinde cum in ꝯsuetudinē ebrietas ducit᷑ et homo studet thesauros successiue euacuare/vinū est sibi aliqualit᷑ graue. nō tamē potest dimittere ipm: sed vltimo cum ꝑ ipm omnib⁹ bonis temporalib⁹ priuat᷑/est sibi anxiū/triste et dolorosum. Utinā hoc attenderēt multi mechanici: et pauꝑes ceteri de labore viuentes: qui sepe que lucrant᷑ graui labore ꝑ multos dies vna die ꝯsumunt in ebrietate. Illis primo dulce est vinum. postea graue vt nec bene valeāt ambulare. Tertio anxiū et triste cū non habeant vnde ipsi et puuli sui cū vxorib⁹ possint viuere. Si eñ frumentū est in bono precio nolūt cōparare ꝓ futura necessitate: si carum nō habēt vnde possent emere et cetera. Ratiōe cui⁹ vt dicit᷑ in vitis phoꝝ dixit Anastarc⁹ ph's. vineā ferre tres botros. Primū iocunditat᷑. Scōm ebrietatis. et Tertiū anxietatis. qḋ bene innuit sapiens Prouerb. xxiij. dicēs. Ne intuearis vinū qñ flauescit/cum splenduerit in vitro/blande ingredit᷑/sed i nouissimo mordebit vt coluber: et q̄si regulus venena diffundet. Blande eñ primo ingredit᷑. sed cum hominē totalit᷑ depauꝑauerit: tunc venena furtoꝝ et rapinaruꝫ inducit. quia ad ebrietatem ꝯtinuandā cum ebrius plus soluere non habet/furto acquirere studet/et sic vitaꝫ ignominiose finit. Ut ostendit Alanus in ḋ planctu dicēs. Isti scꝫ ebrij bursam ad numoꝝ vomituꝫ/arcam marcharuꝫ inuitant ad nauseam: vt exactori stomacho possint audacius adulari. interius ventrem ciborum et potuum locupletant diuitijs. exterius in nuda pura et sola positi sunt paupertate. Et infra. Hec est introductio per quā artem furādi quis ingredit᷑. Hec morbos parit et seminat paupertatem. Hec ibi. Sic ꝑ ebrietas de illustri degenerem. de diuite pauperem. de probo raptorem facit et furem: et cogit dimittere patrimoniuꝫ et patriam: et finire cum infamia et nuditate vitam. Unde Augustinus ad sacras virgines ait. Per vinolētiam plurimi plerūqꝫ a sancto proposito exciderunt. et sui obliti amissis honorib⁹ ignobiles remanserūt. et legibus paternis profugi vitam non vbi sumpserunt finierunt. De tali pauꝑtate dicitur Threno. iiij. Ad te quoqꝫ perueniet calix. inebriaberis atqꝫ nudaberis. Ecce quanta mala facit ebrietas audistis. et adhuc alia insequenti sermone audietis non minora. Rogemus ergo deum: vt sua misericordia nos adiuuet: ne vincamur ebrietate et crapula: sed vt per veram temperantiam cibi et potus ad eternam perueniamus gloriam Amen.

Exēplū

Uinea tres botros fert.

¶ De malis et nocumentis alijs ebrietatis
Sermo. LXX.

Attēdite ne forte grauētur corda vr̄a crapula et ebrietate. Lu. xxj. In precedenti sermone audistis sex mala: ꝓpter q̄ merito ebrietas cuilibꝫ sūmo studio est fugiēda et vitāda. vicꝫ qꝫ ebrietas ē oim vicioꝝ introit⁹ et ianua: inducit vesaniam/aufert verecūdiā/destruit bonā corporis dispositiōeꝫ/ḋhonestat dignitatē

regiā ꝛ inducit fuitutē pessimā. q̄ lati⁹ itellexisti ꝑ scripturas sacras ꝛ exē pla. Nūc ꝯnr videndū ē de alijs mal' ebrietatē comitātibꝰ: ꝓpt' q̄ itez q̄libꝫ hō a crapula ꝛ ebrietate sibi cauere debꝫ iux̄ thēa: ne deū offendat. Pro gr̄a Aue ma. Attēdite neforte corda vr̄a ꝛc. vbi s̄.

¶ Ad detestatiōem ebrietat', i p̄nti ſmōe notāda sūt vltra mala p̄dicta i p̄cedēti sermōe adhuc octo mala: q̄bꝰ cognit' facili⁹ erit cuilibet hoi s̄ malū deuitare ebrietatis: vt p3 infra

Ebrietas	Sitim causat nimiā	Hosti dat victoriam
	Dat visam rē geminā	Noctis dat vigiliā.
	Infert clero maculā	Celi p̄dit glīam
	Brutā facit aniam	Eternā dat miseriam

B ¶ Primo ebrietas sitim causat nimiā. Nā cū pot⁹ vini sit ordinatus a nā ad dep̄diti restauratōem / ꝛ sitim sedādā si debite ꝛ t̄pate sumat'. Ecō tra a q̄busdā sūt' ad siti augmētādā. cū vicz nimiū vsqꝫ ad ebrietatē po tat': sicut i ebrio liq̄de clarescit. q̄ dū vsqꝫ ad nauseam se nocte repleuit de mane ampli⁹ sitit: dicēs illō Prouer. xxiij. Uerberauerūt me ꝛ nō dolui: traxerūt me ꝛ nō sensi. q̄n euigilabo ꝛ rursus vina reperiā. ¶ Sꝫ di. q̄s: Que ē causa ꝙ sero icbriati demane ampli⁹ sitiūt: cū tn̄ pori⁹ ꝯ̄riū fieri deberet? R̄n̄r ꝙ illi⁹ ē duplex cā. Primo q2 nimietas vini vētrē exiccat: ꝛ p ꝯn̄s appetitū ad ampli⁹ bibēdū ꝓuocat. Scdo q2 calore iordiato ap petitum accēdit ꝛ iflāmat: quē extinguere p bibere sensualitas affectat. Primo dixi ꝙ ebrietas sitim ꝓuocat eo ꝙ vētrē exiccat: qd̄ tn̄ nesciētibꝰ mirabile videt': ꝙ vicz venter ex multo potu q̄ irrigat' ꝛ humectat' debe at exiccari. Cui⁹ tn̄ rō ex ꝓble. Aristo. hr̄. vbi q̄rit': q̄re vētres multū bibē tium exiccent'. Et r̄ndet ꝙ hec ē rō. q̄m multū humidū adunatū a v̄tute digestiua stomachi nō pōt vinci. ꝓpt' qd̄ cū ipetu ad vesicā defluit ꝛ hu mores necarios corpi secū rapit: sic subit⁹ torrēs ibꝛibꝰ facit. Scda rō ē: q2 calorē iordinatū accēdit: ꝛ sic sitim iducit. Uñ Macrobi⁹ i saturna libꝰ q̄rit: Quare repletio cibi n̄ facit stomachū post somnū esurire / sicut abūdātia pot⁹ sitire. Et r̄ndēdo dt: ꝙ oīs appetit⁹ cibi vel pot⁹ ex calore aliq̄ ꝓuenit. calor āt pl⁹ appetit cibari frigido ꝛ humido q̄3 frigido ꝛ sic co. ꝛ iō pl⁹ appetit aq̄tica q̄3 terrestria. Hinc ē ꝙ demane esuries p potū sedat'. s3 sitis nequaq̄3 p cibū extiguit': s3 ampli⁹ ꝓuocat'. Calidū āt ē vtri usqꝫ istoꝝ abūdātia. q2 tā defect⁹ q̄3 abūdātia calorē iordinatū accēdit. maxie āt abūdātia vini s̄ fac: ſm ꝙ ꝓpha s̄ tāgit dicēs vinū iducere estū Esa. v. Ue q̄ ꝯsurgitis mane ad ebrietatē sectādā: ꝛ ad potādū vsqꝫ ad ve speꝝ: vt vino estuetis. i. calefiami ꝛc.

B ¶ Scdo ebrietas dat visam rē geminā. Nā ebrijs sepe vnū apparet duo: ꝛ vnuz p altero. q2 q̄nq3 hoiem p asino aut alia re ebri⁹ se videre putat ꝛ credit. Et cām hui⁹ reddit Arist. in ꝓblemat'. vbi q̄rit. Quare est ꝙ ebrij cū vident vnā rē: apparet eis q̄nq3 ꝙ multe sint? Et r̄ndet ꝙ hoc iō est. q2 p̄ncipia visionē causantia sicut est v̄tus visiua crystallina ꝛ sp̄ūs: mouent' ꝛ recedūt a fumositate ꝛ for titudine vini ꝯtinue cerebꝝ petēti / ab eoꝝ situ naturali. Principijs aūt

Margin notes: Ebetas ventrem exiccat. — Ebriosis apparz vnū duo

visiōis sic innaturalr motis/visus duoꝝ oculoꝝ nō coincidit sil' in eā dē partē loci detmiate. sed poti⁹ coincidit sil' tpe i vtrāq; partē rei vise. s. sursum ꝛ deorsuz: ꝓpt' qd accidit vnū duo apparere. ¶ Scdo ptz illd ꝑ exꝑiora silr. Qñ ei vn⁹ ocul⁹ obliquat siue eleuat/altero i suo situ remanēte: tūc vnū solet duo apparere ex eadē rōne: q2 vno oculo depsso ꝛ altero eleuato mouent ꝑncipia visiōis ad motū oculoꝝ: ita ꝙ vnū visionis ꝑncipiū nō ꝯtinuabit ad eādē partē loci cū alt'o visiōis ꝑncipio. ꝛ iō vnū apparet duo. Hec Aristo. Ex ill' ꝫ ptz cā nālis q̄re visus ebrioꝝ est fallax ꝛ deceptibil'. Hinc ē ꝙ ebriosi vino nimiū repleti/vidētes hoiem aliqñ estimāt se videre bestiam. sicut tāgit Ouid. i metamor. de Bconeo bacchi filio. De talib9 aūt ebrijs dr Esa. xxviij. Nesciērūt ꝑ ebrietate: absorpti sūt a vino: errauerūt in ebetate. Sic ꝛ aliqñ ebri⁹ vidēs duo/credit se videre q̄ttuor. Exēplū illi⁹ ponit Holkot sup li. Sap. lectiōe. cxxj. de q̄dā rustico q̄ domū iebriat⁹ redijt: ꝛ q̄dlib3 qd vidit duo eē credidit. Cōsiderās igit duos filios/q̄ttuor esse putabat. ꝛ vxori ꝙ q̄ttuor filios hret iposuit. illa negāte vir iussit vt vxor ꝑ cādens ferꝝ de h̄ se purgaret ꝛ vomerē afferri ꝛ i ignē poni ꝑcepit. Et cū ferrū icāduisset/vxori dixit ꝙ ferrū ignitū apportaret. Jlla āt vtēs astutia feminea rñdit ꝙ libēter faceret si sibi ꝑmo ferrū ignitū ad man⁹ daret. Jlle aūt fatu⁹ ferꝝ cādēs i manib9 accepit: manus ꝑ illd cōbussit: ꝛ miserabil'r excoriauit. ꝛ sic se ad sobrietatē reduxit: ꝛ vxorē i pace dimisit. De talib9 dr Job. xij. Palpabūt q̄si i tenebris ꝛ nō i luce. ꝛ errare fecit eos q̄si ebrios. ¶ Tertio ebrietas infert clero maculā. ꝓpterea eccl'iastica ordiatiōe ꝓhibent clerici a supfluitate vini. de vi. ꝛ ho. cle. c. a crapula. ꝛ. xxxv. dist. Añ oia. ꝓhibet clericis ebrietas. q2 oim vicioꝝ fomes et nutrix ē. nō ꝙ vinū i se sit malū sino bonū: ꝛ creatura dei. s3 abusus ei⁹ ē mal⁹. q2 ex eo freq̄nt sequit ebetas dū nimiū recipit. Est āt duplex cā q̄re clerici spēal'r ꝓhibet ebrietas. Prima ꝓpt' clericoꝝ scrimoniā ꝛ castitatē. Clerici em̄ debēt eē mūdi ꝛ casti. s3 vinū libidis ē incētiuū. Un̄ Hiero. Uēter mero estuans de facili spumat i libidinē. Et hr. xxxv. dist. §. j. Jō dr apl's ad Eph. v. Nolite inebriari vino in q̄ ē luxu. ¶ Scda cā ē ꝓpt' deuotionē ꝛ discretōis lympiditatē quā solet ebrietas ipedire: fm illd Prouer. xx. Luxuriosa res ē vinū ꝛ tumultuosa ebetas. q̄cūq3 his delectat nō erit sapiēs. Hec āt vic3 mūdicia ꝛ sapiētia maxie sūt mistro dei ncc̄aria: fm illd ps. Ambulās i via imaculata h̄ mihi mistrabat. Et accept⁹ ē regi mister itelligēs. ꝫ illoꝝ cōtraria fugere ꝛ ꝯtēnere huo dei ē sūme nec̄ariū: vt ondit Joā. i suma ꝯfessio. li. iij. ti. iiij. q. j. Et signant inhibet clerici ebrietas. q2 ebetas ē eis multo ꝗuior ꝛ ifamabilior q3 secularib9. Un̄ Petr⁹ rauē. i q̄dā ser. Ebetas in alio crimē ē: i sacerdote sacrilegiū. q2 ille aiam suā necat: ꝛ alt' spm̄ scītatis extiguit. Jdē dr Hugo d scto vic. i q̄dā ser. Et iō i signū ꝗuitat' hui⁹ pcti eccl'ia statuit ꝗues penas clerico se iebriāti. Nā cleric⁹ ebetati deseruiens: ꝛ admōit⁹ nō desistēs: si ē eps/pbr vl' diacon⁹: ē deponēd⁹. si ē subdiacon⁹ vl' laic⁹: cōione ꝑuād⁹: vl' corꝑali supplicio puniēd⁹: vt hr. xxxv. di.

Exēpluz

C
Clerici ꝓhibet supfluitas vini

Epis. et in c. Ante oia. et ex. de vi. et hone. cleri. a crapula. in fine.

D Ebrietas priuat ho/minem róe — ¶ Quarto ebrietas brutá facit aniam. Ebrietas em̄ et nimia ingurgitatio est factū bestiale. et hoiem sibi deditū moralr in bestiá et in brutū solet transformare: ac róne q̄ ꝓprie ꝯuenit homini priuare. vt dicit Alan⁹ in de plāctu. Tales nāq̄ scptura voracissimis canib⁹ assimilat. Esaie. lvj. vbi d' talib⁹ dicit. Canes impudētissimi nescientes saturitaté. imo peiores sūt canib⁹ et bestijs: q̄ terminū sue sufficiētie nāliter sciūt. et ad pl⁹ vel bibendū vel māducandū p nemine q̄ntūcunq̄ eis familiaré cogi possunt.

Exēplū — Exēplū hui⁹ habem⁹ de q̄dā studēte parisiēsi: de studio ad domū redeūte. q̄ post sufficientē potationē cū diceret ampli⁹ se nō posse bibere. sz hortatus pmo amore hospite: scdo amore ancille: incepissz potuz ꝯtinuare. et ex h demane in capite dolere. cū in via iumentū q̄ insidebat deberet adaquare: et bestia tantū bibisset q̄ntū indigebat: nec plus bibere vellet. exhortat⁹ est ipe bestiá: pmo q amore sui. scdo q amore dn̄i: et sic de alijs/ nisi vnū haustū faceret. et cū bestia in nullo ꝯdescēderet: subiūxit sessor. Vere prudētior me es cū toto studio meo. Si ego heri sicut tu hodie fecissez: iá caput meū nō dolerē. Simile exēplū ponit Vincē. i Spec. moral. li. iij. parte. viij. dist. ij. Qd̄ q̄dā honest⁹ vir vadēs in normaniá/ curialiter est recept⁹: et inuitat⁹ ad potus eq̄les sm moré illi⁹ terre. coactus a patrefamilias/ vxore et filia et alijs: tantū bibēs (licz inuit⁹) et inebriat⁹ q vix ascēdere potuit equū suū. In sero autē adaquās equū illū: postq̄ sufficiēter biberat/ inuitauit ad bibendū ampli⁹. sed cū equ⁹ nec minis nec p̄cib⁹: nec ēt calcarib⁹ stimulat⁹ vellz vltra bibere: dixit ille. Heu miser ego plus bibi q̄z debui et q̄z potui sustinere: et tu nō vis amore mei nec timore minarum: nec etiá dolore penali plus bibere q̄z tibi sufficiat. in h facto ꝯuincor esse bestialior q̄z sit equus. Hoc est qd̄ dicit Chrys. super Matth. in q̄dam homel'. Deteriores inq̄t videnꝛ irrónalib⁹ q̄ gule desiderio rapiunꝛ. Illa em̄ nihil vltra necessitaté exq̄runt. isti aūt irrónabiles effecti moderaminis terminos excedūt. Quāto nobilior his asin⁹: q̄nto nobilior his canis. singula em̄ boꝝ q̄dlibet terminū sue sufficiētie nouit: et vltra nō ꝓgredit. et decēmilia si sint cogentes. et ideo deteriores et irrónabiliores iudicādi sunt tales. Et bn̄ ebrij brutales efficiunꝛ. q2 q̄uis sint vino repleti tamē adhuc sepe p ebrietaté accensi sanguiné sitiūt

Exēplū — humanū. sicut refert Seneca in quadá ep'la de Marco antonio: quem ebrietas ita crudelé fecit/ q capita pncipū ciuitatis inꝛ apparatissimas epulas luxusq̄ regales sibi afferri iussit. Et licz vino grauis esset: tamé sanguiné sitiuit. Et sequiꝛ. Intolerabile erat q ebrius fiebat. q̄nto intolerabilius q h in ebrietate faciebat. Verá em̄ vinolentiá crudelitas sequit.

E Vinolentia cāt in magr̄ib⁹ crudelitatem — Sic nostri magnates aliq̄n de nocte potātes p suos satellites contra paupes exasperanꝛ: q illū precipiūt oīb⁹ reb⁹ spoliari: istū incarcerari aliū cecari: alios et alios sine misc̄dia ꝑsequi. qd̄ demane anteq̄z dn̄s retractet mox exequunꝛ crudelissimi clientes et ministri. Sicut em̄ sunt iudices populi/ sic et ministri eius. Eccli. x. Item tallias et crudeles exa/

ctiones circa vinũ dictant: paupes excoriari fabricãt. ꝛ qđ pondere diei ꝛ estus suo sudore cõquisierũt/ ꝑ sua ꝛ filioꝝ suoꝝ sustẽtatõe: cogunť si ne misericordia dare ꝑ dominoꝝ suoꝝ repletiõe. Talibꝫ aũt impcať ꝓ pheta ve Amos. vj. dicẽs. Ue q̄ opulenti estis in sion optimates/capita populoꝝ: ingrediẽtes domũ isrl' põpatice: qui separati estis in diẽ malũ ꝛ appropinquatis solio iniq̄tatis ꝛc. Itẽ iniusta edicta sepe maiores in ebriati ꝯtra rẽpublicã ponũt: qui sobrij facti ṽecũdanť retractare ne vi deanť in ebrietate fecisse. ꝛ sic terras suas siue subditos iniuste grauãt. Tales etiã inueniunť iudices qui vino madidi ꝑ mistros ea fieri man dant: de quibꝫ sobrij facti erubescũt. Et ideo dr Isido. de sũmo bono. al legãs textũ Sapiẽtis Eccẽs. x. Ue tibi terra cuiꝰ rex puer est. ꝛ cuiꝰ pnci pes mane comedũt. Et allegat ẜm aliã trãslatiões dicẽs. Ue tibi ciuitas cuius rex iuuenis. ꝛ cuius pncipes mane comedũt. qui. s. mane ab ortu solis vsq; ad solis occasum gule ꝛ ebrietati deseruiũt. nec intelligũt cur nati sũt. sed ꝯsuetudine beluina detenti tota die luxurie ꝛ epulis deser uiũt. Cõtra q̄s clamat Joel ꝓpheta Joelꝰ pmo dicẽs. Expgiscimini ebrij ꝛ flete ꝛ vlulate oẽs qui bibitis vinũ in dulcedine. Nõ dicit: flere omnes qui bibitis vinũ: acsi vinũ oĩno bibere nõ liceat. sed adiecit: in dulcedie. qđ voluptuosam ꝛ ꝓdigam effusionẽ notat. Hec Isido. Si igiť pnci pes terraꝝ ꝛ p̄lati eccl'iaꝝ essent plꝰ sobrij ꝛ frugales: ab ebrietate ꝛ cra pula remoti vt pmitiui rectores eccl'ie: plus etiã regulati eẽnt subditi ꝛ inferiores. Qualis em̄ rector ciuitatis tales ꝛ inhabitantes eã. Eccli. x. Et h̃ docet etiã natura. In oĩ em̄ aniali caput sequunť mẽbra. h̃ est argu mentũ q̄ caput morale debꝫ esse bonũ ꝛ alioꝝ regitiuũ: dicẽte poeta Re gis ad exẽplar totꝰ depingiť orbis. Ecõtra ṽo mõ nulli sunt intẽperatio res q̄ȝ maiores q̄ mane ꝛ nocte gule ꝛ ebrietati deseruiũt. Et cuȝ vsq; ad nauseã repleti sũt: nõ aliđ ꝯq̄runť nisi q̄ ampliꝰ bibere nõ pñt. ꝛ nũc ra pas comedũt: nũc nuces: nũc pyra: nũc caseũ: vt sitim reducãt ꝛ ampliꝰ bibãt. vt latiꝰ ondit Lothariꝰ de vili. ꝯdi. huma. qđ heu nõ solũ inť ꝑso nas laicas apparet: sed etiã eccl'iasticas. ad q̄ꝝ exẽplũ etiã ceteri inficiũť Et iđ bñ ṽificať illđ Esa. xxiiij. Sicut ꝑpl's sic ꝛ sacerdos ꝛ sicut fuꝰ sic ꝛ dñs eiꝰ. iđ dissipatõe dissipabiť terra. Tales ãt vt patebit i futuro ve et nũ: ꝛ i pñti ve infamie sibi adq̄rũt. ꝛ alios q̄s p̄uo suo exẽplo corrũpũt ꝛ ad idẽ inducũt: ẜm illđ Prouer. xxiij. Cui ve nisi his q̄ moranť i vino: ꝛ studẽt calicibꝫ epotãdis F

¶ Quinto ebrietas hosti dat victoriã spũa li ꝛ corpali. Nã hostis infernal' tũc hoĩes citiꝰ ꝓsternit qñ ebrietati se deditos iuenerit. Et h̃ ex nã ꝛ scptura hñi poť. Primo pat; illđ ex nã q̄ ebrietas hosti ebriũ subijcit. Nã in de naturi̇ reꝝ legiť q̄ Calopꝰ ẽ anial magnũ ꝛ cornibꝫ ingẽs ꝛ forte: qđ nullꝰ venator põt inuadere donec sit ebriũ. Uadit em̄ qñ sitit ad eufratẽ ꝛ ibi in magna q̄ntitate bibit. Et sic sup ripã ludẽdo ad ṽgultũ transit: ꝛ ṽgulta hincinde voluit. ꝛ tandem se cornibꝫ intricat ꝛ inuoluit: q̄ faciliter de his se expedire neq̄t. quod venator videns ipsum aggreditur ꝛ capit. Et Plinius simile refert de G Diabolꝰ citiꝰ pro sternit ebrios. Exẽpluȝ.

elephāte cui draco insidiat: nec ipm vnq̄ꝫ ita facilit vincit: sicut qñ ebrius est ꝛ nimis bibit. Sic reuera diabol⁹ facit: circūeundo occasionē victorie q̄rit: ꝛ in ebrietate qd vult inuenit. Jō Petrus apl'us ꝯtra hmōi insidias sobrietatē ꝯsulit. j. Pet. v. di. Frēs sobrij estote ꝛ vigilate: q: aduersari⁹ vr̄ diabol⁹ tanq̄ꝫ leo rugiēs cir. q̄rēs quē deuo. Hoc idē ꝯfirmatur p Arist. li. de aīali. q̄ dr̄ ꝙ hpētes valde diligūt vinū. ꝛ iō hoīes venātur eos p illō ꝛ capiūt. Jta diabol⁹ ostēdit hoi vinū: ꝛ si nimis sumit capit eū ꝛ infimit tanq̄ꝫ p venenū. Jō antiq̄ vinū vocauerūt venenū: vt dr̄ Papias. Q ebetas dat hosti victoriā hr̄ ex historia Karoli magni. vñ cū Frāci eēnt isupabiles a saracenis ꝛ sp eos vincerēt: duo reges saracenoꝝ pmittētes ꝙ baptizarent miserūt eis vinū fortissimū: ꝛ mulieres saracenas. q̄ꝝ multi iebriati ꝛ victi a vino: iciderūt in fornicatiōem: ꝛ victi sūt ꝛ occisi a saracenis. victi pmo spūal'r: postea corpal'r: Jō dr̄. ij. Esdre. iij. Uinū pualet oib q̄ bibūt illō. ¶ Scdo pꝫ illō idem ex scptura. Nā filijs ꝛ filiab Job bibētib vinū i domo frīs sui pmogeniti: vent⁹ e regiōe deſti venit ꝛ q̄ttuor angelos dom⁹ ꝯcussit: ꝛ oēs int⁹ oppssit. Job j. Itē Benadab rex syrie habēs maximā multitudinē bellatoꝝ: q: in tabernaculo iacuit temulent⁹/p pueros pncipū puinciaꝝ ꝯfusibil'r fuit victus ꝛ ad fugā ꝯuersus. iij. Reg. xx. Itē Holofernes vino repletus fuit a Judith muliere inualida vict⁹ ꝛ interfect⁹. Judith. xiij. Jdē pꝫ i multis historijs mūdanis de militib ꝛ pncipib inuictis: tandē p ebrietatē ꝛ vinolentiā pstratis. Jdē pꝫ de Hanibale p Ualeriū maxim li. v. Jdē patꝫ de Alexādro quē tot⁹ mōs vincere nequit: illū intēperātia bibendi pdidit: vt vult Sene. in q̄dā epl'a. Quare bñ dr̄ Osee. iiij. Uinū ꝛ ebrietas auferūt cor. Et iō nō solū se inebriās se vincēdū pbet inimicis: sꝫ etiam alios ad ebrietatē inducēs ꝛ stimulās: ꝛ occasionē se ingurgitandi dās: nō euadit laq̄os hostis humani generꝭ. q: ipe est causa pcti coꝝ saltē occasional'r: igit sibi digne pōt pctm̄ iputari: q: nō solū q̄ faciūt illa/sꝫ etiā q̄ faciētib ꝯsentiūt digni sūt morte. ad Roma. j. Utinā h attēderēt q̄ in societatib semp alios ad potādū solēt exhortari: dicētes Bibite/bibite/bibite modicū. qd modicū nunq̄ꝫ habet finem ꝛc.

H Ebriosi vigilāt. ¶ Sexto ebrietas noctis dat vigiliā. i. eos qui ebrietati deseruiunt facit vigilare. Ebrij em̄ q̄ p totā noctē vigilāt ꝛ potib isudāt: ꝛ alijs vigilātib mane se pmo ponūt ꝛ ad lectū locāt: sūt illi de q̄b dr̄ Job. xvij. ꝙ noctē vterūt in diē. Sicut refert Sene. in q̄dā epl'a. de q̄dā elegāte fabulatore: q̄ ait se habitasse sup̄ domū Pauli q̄ erat ex hac turba lucifugarū. ꝛ circa horā sextā audiebat clamorē: ꝛ extūc vocabant cellerarij: ꝛ coci tumultuabāt. ꝛ q̄ro (inq̄t ille) q̄d sit q̄si irridēdo: dr̄ illū a balneo exiuisse ꝛ mulsum poposcisse. Uñ subdit irrisorie. Ualde frugalit viuebat nihil ꝯseruabat nisi nocte. Et ista est causa. q: cum ad vinū venerint: ꝛ pꝑter societatē ꝛ pꝑter vini delectatōem recedere nequeūt. quo em̄ pl⁹ bibunt pl⁹ sitiūt. ꝛ etiā cū vehement fuerint inebriati/dormire nō possunt vt ostēdit Aristo. in pblematib. q̄rens pꝑter quid ebrijs non sit somn⁹.

Et respōdet q̄ q̄ humor calid⁹ ꝛ bene digestibilis est somni causatiuus I
Propterea hoī laborāti dulcis est somn⁹. Et iō qñ humor est frigid⁹ cō
gelatus vel frigidus ꝛ melācholic⁹: vel modicus ꝛ calidus cholericus:
nō fit somn⁹. ꝑpter oppositū aūt superfluū ebrioꝝ aliquo istoꝝ modoꝝ
ꝑturbaꝛ humidū ipoꝝ: ꝛ nō habēt somnū. Hec ibi. Et quia nō possunt
habere somnū: ꝑtrahūt vigilias circa potū valde in longū. ¶ Sed dice R
ret aliqs: ebrios nō habere somnū est ꝯtra expientiā: q̄ repiunꝛ dormire
inexcitabilit ꝛ sup̄ modū. Ad h̄ respōdet Paduan⁹ dicēs: q̄ homies tri Tripl'r
plicit se habēt ad vinū. aut eīm sunt sobrij debite ipm sumētes. aut paꝝ hn̄t se ho
ebrij modicū vltra debitā mēsuraꝫ bibētes. aut vehemēter ebrij sup̄ mo- mies ad
dum se replētes. Sobrij ꝛ paꝝ ebrij bñ possunt dormire. quia calidū eo vinum.
rum nō extinguiꝛ a maiori calore vini: sicut maior flāma minorē nō ex-
tinguit: nec sui frigiditate ꝛ humiditate accidētali obuiat calori innato
ipm tegēdo ꝛ suffocādo. ꝗnimo ex vino eleuanꝛ vapores fumosi humec-
tātes ꝛ vias spirituū opilantes: ex quib⁹ causaꝛ somn⁹. Sed vehemen
ter ebrij nō possunt dormire. q̄ calor eoꝝ debilis a forti calore vini extin
guiꝛ: ꝛ frigiditate ꝛ q̄ntitate superflua corrumpitur. sicut si lucerna vl-
tra modū repleaꝛ oleo/ consumiꝛ ignis ꝛ extinguiꝛ. Et tales multi repe-
riunꝛ qui in ebrietate recedētes ab alijs dormire nō possunt: sed tota no
cte circūeūt quousq̄ vino aliqualit digesto sobriescant ꝛ sobrij fiāt. Alij
vo insensibiles fiunt ꝛ videnꝛ dormire: sꝫ nō dormiūt. nec habēt somnū
sed stuporem. Ex his ḡ patꝫ quō ebrietas dat noctis vigiliā siue vigilā-
tiā: ꝛ diligit noctē ad expletionē suam: dicēte apl'o. j. ad Thessal'. v. Qui
ebrij sunt/ nocte ebrij sunt. Tales heu inueniunꝛ nō solū in statu secula
rium sed ꝛ spūaliū: q̄uis maiori pena a canone mulctenꝛ. vt ptꝫ ō. L.
¶ Septimo ebrietas celi ꝑdit gl'iam. Lum eīm regnū celoꝝ sit speciosis Z
simū ꝛ lucidissimū/ nō sustinet nec sustinere pōt aliquid immūduꝫ. Nā
vt dicit Aristo. iij. Politic. Operarij ꝛ mechanici qui corpus in operan q̄re me-
do maculāt: nō fiunt ciues in ciuitate bene ordinata: saltem ꝑncipales/ chāici nō
alios dirigētes. quāto magis in ciuitate celesti/ vbi magis ꝯspicue sunt recipiūꝛ
sordes mentiū q̄ȝ hic sordes corpoꝝ: ꝫm illud Esaie. lij. Hierusalē ciui- ad ꝯsiliū
tas sancta: quia nō adijciet vltra vt transeat ꝑ te incircūcisus ꝛ immū-
dus. Ebrius autem ꝫm ꝑmissa est bestialis ꝛ turpissimus/ abominabi-
lis ꝛ fetidus. ꝛ ideo gl'ia celi oīno indignus: ꝛ ad regnū celi ad possiden
dum ineptus. Qd bñ ostēdit apl'us. j. ad Corinh. vj. dicēs. Nescitis inq̄t
quia iniq regnū dei nō possidebūt. Et sequiꝛ. Neq̄ maledici neq̄ ebrio-
si regnū dei possidebūt. Et ad Gala. v. dicit. Manifesta sūt opa carnis.
que sunt fornicatio ꝛ immūdicia. Et sequiꝛ aliquib⁹ interpositis: come-
sationes ꝛ ebrietates ꝛ his similia. q̄m qui talia agūt regnū dei nō con-
(sequunꝛ.
¶ Octauo ꝛ vltimo ebrietas eternam dat miseriā. Cha-
ritas eīm diuidit inter filios regni ꝛ ꝑditiōis. Et qui nō est mecum cōtra
me est. ait saluator Mat. xij. Et ideo si ꝑpter ebrietatem quis eternaliter
perdit celi gloriā indubie eterne gehenne intrabit miseriā. In cuius si-

gnū scriptura ebrijs imprecat ve: in multis locis. Un̄ Esa. v. Ue q̄ ꝯsurgitis mane ad sectandā ebrietatē: ꝛ potandū vsq̄ ad vesperā. Et ibidē Ue qui potentes estis ad bibendū vinū. Et puerb. xxiij. Cui ve. cui rixe ꝛč. Et sequit: nōne his qui morant in vino. Uincenti⁹ in spe. mo. lib. iij. par. viij. di. ij. Refert Petrus cluniaceñ. d̄ quodā aurifabro: quē liberauit btūs Nicola⁹ a demonib⁹ ꝛ dānatione inferni: qꝛ ei deuot⁹ fuerat: q̄ bonus in alijs erat. nisi ꝙ aliq̄n ꝯsueuerat nimis bibere: quē semel nimis ingurgitatū diabol⁹ suffocauit sub specie bufonis cor ei⁹ opprimēs ꝛ eū subito extinguēs ad ifernū trahebat torquēdū. Et liberat⁹ vt p̄dictum est de pena purgatorij: grauit torquebat. Et si alias scpturas non haberem⁹: nōne sufficeret nobis testimoniū christi Luc. xvj. d̄ diuite epulone: qui epulabat q̄tidie splendide. ꝛ tandē illi in iferno posito denegabat gutta aque a lazaro. Ecce pena ebrioꝝ ꝛ se replentiū ꝑpetua. ¶ De h̄ audiam⁹ exēplū in narratorio cōi antiq̄ꝝ patꝝ: Et allegat Cesari⁹. Cū q̄dā ꝑegrin⁹ vestē sue ꝑegrinatiōis ꝓ forti vino exposuisset. ꝛ tandē inebriat⁹ ꝛ a mente alienat⁹. mortuusq̄ a circūstantib⁹ estimat⁹ fuisset: eadē hora spirit⁹ ei⁹ ad loca penaꝝ ductus fuit. Ubi sup puteū operculo igneo tectum p̄ncipē tenebraꝝ sedere ꝯspexit. Interim q̄dā abbas quē ille ꝑegrinus nouit adduct⁹ fuit: quē princeps p̄dictus multū salutans potum sulphureū in calice igneo sibi porrexit. qui cū bibisset in puteum igneum missus fuit: peregrin⁹ cū h̄ vidit fortiter tremuit/ꝛ diabol⁹ alte clamauit: Adducite huc illū qui sero vestē sue peregrinatiōis ꝓ forti vino exponens se inebriauit. Quo audito peregrinus bono angelo q̄ eum ibi duxerat ꝓmisit: ꝙ amplius nunq̄ inebriaret: dūmodo illa hora liberaret. qui mox expgefactus ꝛ ad se reduct⁹ diem ꝛ horā notauit: ꝛ in terram suā rediēs dictum abbatē obisse tali die cognouit. Hec ibi. Ideo ad fletum compunctiōis Joel ꝓpheta vbi s̄. E. dicit. Expgiscimini ebrij ꝛ flete ꝛč. Quapropꝑ quilibet hō q̄ntū pōt hmōi ebrietatꝭ mala attēdat: ꝛ sūmo studio sibi caueat: ne grauet crapula ꝛ ebrietate: ad vitandam tantā miseriam ebrijs ꝛ gulosis paratā: nec solū illis qui per ebrietatē ꝑdunt vsum rōnis: sꝫ ꝛ his qui ꝑ potū notabilit excedētes in plura mala ex p̄dictꝭ se p̄cipitant. Rogem⁹ ꝗ deū: vt sic nos custodiendi grām in p̄nti tribuat: vt tādē cū ꝑatis in regno btitudinis: vbi nlla fames: nulla sitis/nulla turbatio: sꝫ q̄es ꝑpetua mereamur delectari Amen.

Exēplū

¶ De vicio ebrietatꝭ vicꝫ q̄n sit pcm̄ mortale ꝛ q̄n vēiale. Ser. LXXI.

Attēdite ne forte grauētur corda vr̄a crapula ꝛ ebrietate Lu. xxj. In p̄cedētib⁹ ꝑ plꝛes s̄mōes audistis q̄nta mala faciat ebrietas. qd̄ patꝫ ex figmēto poetaꝝ: ebrietatē s̄m suas ꝓprietates depingentiū: ex obsuatiōe gentiliū ebrietatē detestantiū: ꝛ ꝑ ea q̄ patēt i ebrijs ad sensū. tandē plura mala ebrietatꝭ i pluribus s̄mōib⁹: q̄ꝝ q̄libet sufficeret ad detestandū ip̄am ebrietatē. q̄ nunc repetere ꝓpt breuitatē omitto. Nūc ꝯseq̄nt videndū erit: q̄n ebrietas sit mortal vel venial. An vicꝫ sꝑ sumēs potū excessiue peccet mortalit: vel

aliqñ venialiẛ: vel si fieri ꝯ possit sine pctõ. Pro gr̃a Aue ma. ¶ Atten-
¶ Dubitaẛ vtꝝ oĩs ebrietas sit pctm̃. Ad (dite ne corda vr̃a ꝛc. vbi s.
ꝯ rñdeẛ ꝑm mentẽ s. Tho. ij. ij. q. cl. ar. j. ꝛ. ij. ꝙ ebrietas aliqñ ẽ sine pctõ A
aliqñ cũ pctõ veniali. aliqñ cũ pctõ mortali. Pro quo notãdũ: ꝙ excessꝰ
in potu põt esse tripliciẛ. Primo cũ bibẽs ignorat ꝟtutẽ vini. i. ꝙ nescit excessus
potũ esse imoderatũ ꝛ inebriare potentem. Et talis excessus põt esse sine in potu
pctõ. etiã si qs inebriaẛ. ita tñ ꝙ ꝯ ꝯtingat absqꝫ negligẽtia bibentis. sic triplex
credẽdũ ẽ noe fuisse inebriatũ Gen̄. ix. Qui fortitudinẽ vini ignorabat
nec de negligẽtia videẛ argui: cũ vinũ prius ñ fuerit expꝰ. ¶ Scđo mõ
cõtingit excessus in potu: cũ aliqs cogñscit q̃ntitatẽ seu mensurã vini esse
ĩmoderatã. i. nõ cõpetere corꝑis valitudini: nõ tñ existimat potũ inebri-
are posse. Et tũc ebrietas ẽ cum pctõ veniali. Et sic forte accidit in Loth
Gen̄. xix. ¶ Tertio cũ qs cognoscit verũ. ꝫ. scꝫ mensurã vini esse ĩmode
ratã. i. ꝯtra corporis valitudinẽ: ꝛ cũ ꝯ ꝟtutem vini inebriantẽ. ꝛ tñ ma-
gis vult ebrietatem incurrere q̃ꝫ abstinere a potu. Et talis ꝓprie dr̃ ebri-
osus. Et iõ talis peccat mortaliẛ: quia polẽs ꝛ sciens priuat se vsu rõnis
Patꝫ: qꝛ mľtotiẽs expertus est vini ꝟtutem ꝛ fortitudinẽ ꝛ suã habilita-
tem ad ebrietatẽ: ꝛ adhuc nõ vult carere vino excessiuo: Modo q̃cunqꝫ
volens scienter se ꝯmittit ꝑiculo pctĩ mortalis: ille peccat mortaliẛ. Et
talis ita facꝫ: igiẛ. Itẽ quicũqꝫ scienter ꝛ volũtarie se priuat vsu rationis
quo ꝑm ꝟtutẽ opari debet peccat mortaliter: sꝫ talis ebrius ita facꝫ: igiẛ
Nã cibus ꝛ potus est moderandꝰ: ꝑm qđ cõpetit cõplexioni ꝛ valitudi-
ni corꝑis. Nam aliqs potus potest esse alicui suꝑfluus qui alteri est mo-
deratus ꝛ ecõuerso. ¶ Ex his ptꝫ: ꝙ ebrietas inter oĩa vicia maxime est
timenda. qꝛ maximũ nocumẽtũ infert homi vsum rõnis tollẽdo. Pro- B
pterea dicẛ Augu. ꝙ ebrietas demoni assimilaẛ. Sicẛ eñ demon qñ habet ebrietas
potestatẽ suꝑ hominẽ ip̄m demẽtat: ꝛ q̃si bestiã facit: sic ꝛ ebrietas. Dicẛ demoni
eñ Augu. Nõ est aliud ebrietas q̃ꝫ manifestissimꝰ demon. Nã cum hõ assimilaẛ
se putat bibere vinũ bibitur a vino. Idõ sctũs Dominicꝰ: pater ordinis
ꝑdicatoꝝ: vt aĩm suũ transferret ad sapiam ꝑ decenniũ vinũ nõ gusta- Exẽplũ
uit. Et Amb. dicit in q̃dã sermone. Ebriosꝰ cũ absorbet vinũ absorbeẛ a
vino: abominaẛ a deo: despiciẛ ab angelis: ꝯfundiẛ a demonibꝫ: derideẛ
ab hominibus: destituiẛ virtutibꝫ: conculcaẛ ab omnibꝫ.
¶ Dubitaẛ scđo verũ ille q̃ aliũ inducit ad potum ex q̃ inebriaẛ: peccet:
ꝛ quantũ peccet. ¶ Ad ꝯ dicendũ est scđꝫ mentẽ sctĩ Tho. vbi s. ꝙ licꝫ C
ebrietas sit pctm̃ mortale: ꝛ aliqñ veniale vt s. nõ tñ oĩs q̃ aliũ inuitat
ad potũ quo inebriaẛ peccat. Pro quo notandũ: ꝙ aliquis põt alterum
inuitare ad potuꝫ quo inebriaẛ q̃ttuor modis siue causis. Primo sic ꝙ
vterqꝫ scꝫ inuitans ꝛ inuitatꝰ ignorant fortitudinẽ vini. Et ideo sicẛ ille
qui inebriaẛ excusatur a peccato si ignoret fortitudinꝫ vini. ita etiã ille
qui inuitat aliquẽ ad bibendũ excusatur / si ignorat talẽ ꝯditionẽ esse bi-
bentis ꝙ ex hoc potu inebrieẛ. sꝫ si ignorãtia desit neuter a pctõ excusaẛ.
¶ Scđo mõ si qs credit aliũ eẽ ꝟecũdũ: ꝛ ꝙ ꝑ ꝟecũdia ñ accipiat vltra

necessitatē suā. tūc si alī inuitat solū ad h vt ille q ē verecund⁹ accipiat necitatē suā: nō peccat inuitās: etiā si ille q pl⁹ accipit q̄z sibi cōpetat inebriet̄ r peccet. ¶ Tertio mō si qs aliū inuitat ad sup̄fluū accipiēdū: vt sic beniuolētia r familiaritas excitet̄: tūc inuitās veialit̄ peccat. ¶ Quarto mō si inuitās intēdit solū vt alī se igurgitet. tūc inuitās mortalit̄ peccat. Et h ꝓpt̄ duas causas. Pria q2 tal̄ q̄ntū i se est itēdit ꝓrio suo mai⁹ bonū auferre scz vsuz rōis: qđ pei⁹ ē q̄z si bonū aliqđ t̄pale sibi auferret. Nā vsu rōnis ablato eū insanū r q̄si bestiā facit. ¶ Scđa rō. q2 talis sic inuitās intēdit eū ad peccatū carnis iducere. vñ filie loth mortalit̄ peccauerūt: eo q patrē ad istū finē iebriauerūt: vt eis ꝯmiscerent̄: r sic pctm̄ incest⁹ ꝯmiserūt. ¶ Ex p̄missis iferunt̄ aliq̄ corollaria. Primū q pl⁹ sumere đ cibo r potu q̄z neēe ē: ptiet ad viciū gule q nō sp ē pctm̄ mortale. sz pl⁹ sumere i potu scient̄ vsq3 ad ebrietatē h ē pctm̄ mortale. Vñ Aug. in li. ꝯfes. Ebrietas longe ē a me: misereberis ne appropinqt mihi. crapula aūt nōnūq̄z surrepsit s̄uo tuo. Hec sctūs Tho. vbi s̄. ar. ij. i solu. ij. arg. ¶ Scđz corollariū: cū qs accipit potū vltra mēsurā quā exigit nāe necessitas scient̄ r ex libidie nō curādo etiā si sit ꝯ deū vl̄ ei⁹ p̄cepta: tūc tal peccat mortalit̄: nec sp oportz q intēdat iebriari: sz intēdat id ad qđ ebrietas seq̄t̄. ¶ Tertiū sic̄ q̄nq3 ꝯtingit q pot⁹ vel cib9 q est moderat⁹ sano sit sup̄flu⁹ ifirmo. ita pōt ecōuerso ꝯtingere: vt ille cib9 q ē sup̄flu⁹ sano sit moderat⁹ ifirmo. puta cū ifirm⁹ s̄m ꝯsiliū medici multū comedit ad vomitū ꝓcurādū. tūc eīn nō ē ei reputand⁹ sup̄flu⁹ cib9 vel pot⁹. vt dicit s. Tho. vbi s̄. i sol̄. iij. ar. Est tñ vez: q qs ꝓpt̄ vomitū ꝓcurādū ñ excusat̄ a pctō ebrietatis: q2 ad vomitū ꝓcurādū nō oportz q sit pot⁹ inebriās: eo q pot⁹ aq̄ tepide vomitū ꝓuocat. ¶ Sz d. qs: ex qb9 causis aggñat̄ pctm̄ ebrietatis. Rñdet̄ breuit̄ s̄m mētē s. Tho. vbi s̄. q pctm̄ ebrietatis aggñat̄ triplici rōne. scz rōne ꝓfessiōis/ p̄latiōis/ aut ꝯtinuatiōis. Prio rōne ꝓfessiōis: r sic ebrietas ē mai⁹ pctm̄ i clericis vel i religiosis q̄z in laic̄. ꝓpt̄ illđ: nā bibere i taberna ꝓhibet̄ clericis/ nō laicis. vt ptz in p̄cedenti ser. C. Clerici eīn bibēdi vel edendi grā nō dñt intrare tabernā: nisi essent in pegrinatiōe. Exemplū ponit Vincē. in spe. mo. li. iij. par. viij. di. ij. de q̄dā fabro: de q refert Beda in gestis anglo2: q in monasterio nobili ignobiliter viuēs: dieb9 festis magis volebat in fabrica residere: r ebrietati ceterisq3 illecebris vacare q̄z ad ecclīam venire. q cum corripet̄ nolebat se corrigere: hic ꝑcussus languore r ad extrema ꝑduct⁹: vocauit frēs multū merens r desperās: dicēs q viderat infernū aptū: r sathanā i ꝓfundū mersū cū caipha r ceteris crucifixorib9 dñi: eterno incēdio traditus: iuxta q̄s intimo viderat sibi locū deputatū: r cū moneret̄ ad pniam: r ꝓmitteret̄ ei venia si peniteret q̄zdiu viuebat: dicebat q videbat istare sibi iudiciū: nec esse sibi vltra spem salutis. Et h dicēs expirauit sine viatico et alijs signis salutis. Et ē ab alio2 sepultura longe positus: nec ꝓ eo aliqs aliqđ ecclīe suffragiū facere ausus est. Hec ibi. ¶ Scđo aggñat̄ pctm̄ ebrietatis rōne p̄latiōis. Grauī⁹ est eīn pctm̄ ebrietatis in dñis q̄z i seruis

D

Vomit⁹

E triplicit̄ aggñat̄ peccatuz ebrietatis

sine subditis: eo q ebrietas inducit igrãciã iudicij iusticie z regiminis zc. ex qbꝰ tũc mala plĩma oriunt: fm illõ Esa. xxviij. Sacerdotes nescierũt p̃ ebrietate. ¶ Tertio aggrauat pctm̃ ebrietatis rõne ↄtinuatiõis. Grauius em̃ peccat q̃ assidue vl' freqnt' iebriat q̃z q̃ raro. sicut malũ vl' pctm̃ cõtinuũ ẽ grauiꝰ vl' piculosiꝰ q̃z nõ ↄtinuũ ¶ Ex q̃ infert q freqnt' se iebriãtes nõ pñt se excusare p ↄsuetudinẽ. q2 tal' mala ↄsuetudo nõ alleuiat s3 auget pctm̃ xxiiij. q. j. Scisma. z ex̃ de simo. Nõ satis. Pro q̃ notãdũ est q assiduitas ebrietatis facit ebrietatẽ esse pctm̃ mortale: nõ solũ ꝑp' iterationẽ ebrietatis, nã assiduitas iportat circũstãtiã q̃ nõ trahit i aliã speciez pcti. z sic assiduitas ebrietatis nõ põt i infinitũ aggrauare pctm̃: vt de veniali faciat mortale. s3 q2 nõ põt eẽ q hõ assidue inebriet: qn sciẽs z volẽs ebrietatẽ incurrat: dũ multotiẽs expit' fortitudinẽ vini z suã habilitatez ad ebrietatẽ. Jõ ꝑp' hec duo q̃ assidue inebriat grauiꝰ peccat q̃z q̃ raro. Hec s. Tho. vbi s̃. ar. ij. i solu. pmi argu. ¶ Ex oibꝰ g̃ pmissis pz qñ ebrietas ẽ sine pctõ: qñ pctm̃ veniale: z qñ mortale. z p ↄñs quõ sit cuilibz vigilãdũ ne g̃uet crapula vl' ebetate: iux̃ thẽa. Rogemꝰ g̃ deũ qtũs i sumẽdis cibꝰ z potibꝰ sua grã nos pueniat cũ bñdictõe: ne tãtũ malũ incurramus: s3 p verã cibi z potꝰ tpantiã vitã mereamur etnã Amẽ

¶ De remedijs ↄ gulã z ebrietatẽ Sermo. LXXII.

Attẽdite ne forte grauẽtur corda vr̃a crapl'a z ebrietate. Luc. xxi. ¶ Jn pcedẽtibꝰ fmõibꝰ audistis plura mala z nocumẽta q̃ ifert viciũ gule z ebetatis. z final'r i pcedẽti fmõe audistis qñ ebetas sit sine pctõ: qñ pctm̃ veniale z qñ mortale q̃ntũ etiã peccãt inducẽtes alios ad ebrietatẽ. Nũc ↄseqnt' vidẽdũ erit de remedijs ↄ gulã z ebetatẽ. qbꝰ ↄsideratis hõ faciliꝰ possit hꝰ vicia declinare. Pro grã Aue maria ¶ Attẽdite ne forte gra. cor. vr̃a zc. vbi s̃.

¶ Postq̃z vt audistis i pcedẽtibꝰ: mlta mala comitant hoiem ex gula et ebetate: necẽriũ ẽ aliq̃ oñdere remedia qbꝰ hõ adiuuet ne i hꝰ mala ꝓlabat: q̃z aliq̃ dicã deo adiuuãte i pñti ser. dicturꝰ reliq̃ i seq̃ntibꝰ. A

Remedia ↄ gulã z ebrietatẽ
- Jnstigatio nature
- Attestatio figure z sacre scp̃ture
- Cõfirmatio medicinal' cure

Prio nã nos istigat ad fugiẽdũ gulã z ebetatẽ: z iducit ad tpãtiã z sobetatẽ. z h̃ q̃drupl'r. Prio ex nãli hois dispositõe. Nã nã dedit hoi os paruissimũ respectu corpis sui i nũero aialiũ: z dedit vnicũ os. fecitq3 istr̃m gustꝰ breue z artũ. Hꝰ em̃ vt dt Arist. i li. de aiali. os puũ: in q̃ sine dubio nã mouet hoiem tpate recipe cibũ z potũ. z paruo cibo aut potu esse ↄtẽtũ: fm q oñdit Señ. i q̃dã epl'a: dicẽs. q q̃ vltra modũ se igurgitat ñ hõ s3 bestia: imo ñ viuꝰ s3 mortuꝰ reputari dz. Uñ dt ibidẽ. Taurꝰ ẽ magnũ aial: z tñ paucissimoꝝ iugeꝝ pascuis iplet. vna silua pl'ibꝰ elephãtibꝰ sufficit. z hõ t'ra pascit z mari: imo z volatilibꝰ in aere. Et ex h̃ posset videri alicui q nã magis isatiabilẽ apetitũ dedissz hoi paruo q̃z elephãti z tauris. vñ q̃rit Señ. Quid igit tã isatiabilẽ nã nob aluũ dedit: vt cũ tãmodi Nã nos iducit ad tpãtiã et sobetatẽ

ta corpa dedit adhuc vicerem⁹ auiditatē edacissimoꝝ aīaliū: Rñdet dñs cēs:minne. q̄ntulū em̄ ē qḋ nāe dat: paruulo illa dimittit. Nō fames vētris nob maḡ ꝯstat: ſꝫ ambitio. Et vult dicere. ſic nā nob dedit ꝑua corpora: ita dedit nāle deſideriū ad ꝑua alimēta. ⁊ iō nā hoīs ñ q̄ntu: ſꝫ q̄ntulo ⁊ ꝑuulo dimittere ē ꝯtēta. Fames ēt vētrꝭ ꝑuo ſedat: ⁊ vltra h appetere nō ē humanū nec rōnabile: ſꝫ ꝯ nām ⁊ beſtiale. Nā em̄ paucꝭ minimis q̄ ꝯtēta ē: vt dt Boe. ij. de ꝯſol. ꝑhic. ꝓſa. v. Et iō dt Sen̄. q facile ē paſcere paucos vētres bñ iſtitutos: ⁊ nihil aliḋ deſiderātes q̄ ipleri: qa paruo fames ſedat: ⁊ magno faſtidit. In hui⁹ etiā ſignū nā dedit hoi binas aures ⁊ geminos ocl'os: atq alia iſtrumēta ſenſuū duplicata. os vo vnicū ꝑtinēs ad guſtū: inſtigās ꝑ h nō q̄rere alimētū niſi neceſſariū ⁊ modicū. Itē dedit iſtrm guſt⁹ qḋ gula vocat breue ⁊ artū. i. breuē trāſitū in tranſglutiēdo cibū: vix hñs latitudinē duoꝝ digitoꝝ. ad denotandū q nā nō q̄rit ḋlectabilitatē ſꝫ necītatē ciboꝝ. q̄ poſuit ita paruū organū delectatōis guſt⁹. vt i ſpināria q̄ ad guttur: i vētre/corde/epate/ſplene/ſtomacho ⁊ ſingul' mēbris. varias ifirmitates ex ſuꝑfluitate cibi ⁊ potus. nūc febrib: nūc colica: nūc ꝑalyſi: nūc podaḡ. ⁊ ſic ḋ alijs. Un̄ Bern̄ i qbuſdā ſuis ſētētijs ⁊ i floꝛ. dt. De⁹ ordiauit modicā eē ꝑtē ḋlectatōis i guſtu: ſꝫ magnā moleſtiā i illi⁹ abuſu: vt ꝑ h hūani ſenſ⁹ r̄traherēt ab exceſſiuo eſu ⁊ potu. Uoluptas ei corꝑis q̄ tāti hodie eſtiat/vix duoꝝ digitoꝝ obtinet latitudnē. Et h⁹ tāmodice ꝑtis tā exigua delectatio q̄nta ꝑat ſollicitudine: q̄ntā deinde parit moleſtiā. Hec ibi. Itē dt Bern̄. i ſnia. Ex voluptate gutturꝭ mōſtruoſi dilatāt renes ⁊ humeri. hic tumētes creſcūt vētri: q̄ nō tā ipinguāt q̄ ipugnant a ruina. ⁊ dū on⁹ carnis oſſa nō ſuſtinēt/etiā morbi varij generant. Ex q̄ ꝯcludit q modica dꝫ eē delectatio vbi breuis ē trāſit⁹

B Exēplū i miīali bus ¶ Scḋo h idē nā oñdit i mīeralib. Nā dt Solin⁹ ⁊ Alb. i li. mineraliū. q dioniſi⁹ ē niger lapis inēmicās rubeis guttꝭ: vini odorē ſpirās: ⁊ odore ſuo qḋ mulṫ mirable videt ebrietatē fugās. Cui⁹ rōnē Alb. dt. Odor vini nō odore ſꝫ vapore opilādo ebrietatē iducit. lapidis āt odor cū ſimplex ſit ⁊ apitu⁹ ⁊ vaporis vini expulſiu⁹: vaporem vini expellēdo/ſobrietatē iducit ⁊ ebrietatē repellit. Ametiſt⁹ āt ꝯriū fac

in elemētꝭ q̄ ebrietatē ogat: ⁊ guloſitatē ſibi ꝯriā ⁊ inimicā oſtētat ⁊ inuit. ¶ Tercio h idē nā oñdit i elemētꝭ. Nā t̄ra aquā ſuꝑ ſe fuſam ſtati ſorbet ⁊ ibibit. vinū vo ſibi nō icorꝑat nec recipit: vt dt Alexāder. in ſignū q ſm matris nāe ꝯformitatē q̄ ē terra (terra em̄ ē mr̄ oīm) dēm⁹ fugere caſtrimargiā ⁊ ebrietatē: ſi volum⁹ nāle tenere generoſitatē. Un̄ dt Alexā. Sic vndas vino ꝑponit ſobria mr̄. Degeneres ꝓh dolor ebrij eē volūt. q. d. terra ꝑelegit aquā vino. ſꝫ ebrij ꝯriū faciūt. ⁊ ſic ḋgnānt: q̄ ñ ſequūt nām ma

C tris ¶ Quarto h nā oñdit i plātꝭ. vñ Ariſt. i li. ḋ aīali. dt: q arbores aliq̄ ꝓpt̄ ml'titudinē cibi ſt̄ ifructuoſe: ſic exēplificat ḋ ſalice. Sic fuera ad literā ſemē guloſoꝝ ⁊ ebroꝝ ē ifecūdū ⁊ ad fructū ieptū. q̄ corꝑe ꝑ ebetatē ſuꝑflue hūectato ſemē fit hūidū ⁊ aq̄ſuꝫ: ⁊ ꝑ ꝯñs ad gnātōeꝫ ieptū. Hlutinoſa ei ſeia ꝑlēarie digeſta ſt̄ fecūda: vt oñdit Ariſ. i ꝓble. Etiā coꝝ vo

liceas z arbitriū p h ibabilitat moralr ad boni opis fructū pducēdū. sic h cis dr Sap. iij. Uana ē spes illoz z labores sine fructu. ad sobrietatem igit z abstinētiā z ad gule fugā iducit istigatio nāe. ¶ Scdo ad idez iducit attestatio figure z sacre scpture. Qui em̄ corpa sua nimis gulose nutriūt/spm̄ suū i pfundū miserie z viciox mergūt. Corpa em̄ nimis de licate nutrita sūt ō eqx idomitox nā. q nis pasti trāseūtes p viā rupiū et fluuiox: pcipitāt sessores eox. Et iō p salute eqtātiū ē eqs pmo domare postea eqtare: fm illō ps. In chamo z freno maxil. eo. pstri. zc. Eq sūt ca ro hūana: fm illō Esa. xxxj. Eq eox caro z nō spūs. sessor vo ē rō vl' ania z dū corp⁹ abstinētia z sobrietate domat. ad oē bonū ducēte rōne dirigit. Uñ poeta. Lasciuit raro ñ bñ pasta caro. Ecōtra si corp⁹ nis delicate nu triat: nec freno abstinētie z frugalitat pstrigat more idomiti eq: equ⁹ z sessor pcipitat. Cui⁹ figura clare hr Exo. xiiij. vbi pharao z exercit⁹ ei⁹ in mari rubro pcipitati inciderūt: z sil' cū eqs sessores descēdētes i pfunduz qsi lapis sūmersi fuerūt. Mare rubz ē gule viciū. qd bñ dr mare. qz sic i mare oia flumia irrūt z nō redūdāt. sic i vētres gulosox oia q repiunt in aere terra z aq imergūt nec iplent. Gulos em̄ nō sufficiūt fruct⁹ arborū genera leguminū: nō radices herbax: nō pisces maris nec bestie terre: nō aues celi: vt dr Inno. h vili. pdi. hūa. Quicqd em̄ auiū volitat: qcqd pi scīū natat: qcqd ferax discurrit: i nris vētribꝫ sepelit: ait Señ. i li. decla mat. In h mare equ⁹ z caro se sil' imergūt z aias ac spm̄ oēsq sil' brutes i pcipitiū ducūt. Uñ Greg. i moral. Dñante carnis vicio/oia q hoies bñ egert pdūt. z dū vētri nō resistit sil' cūcte virtutes obruunt. Tal' equ⁹ fm ps. ē fallax ad salutē nisi rōne regat. Pñt āt hmōi eq vigilijs z orōnibꝫ ieiunijs/documētis z exēplis: z labore ptinuo domari. Proptea salua tor i themate hortat nos crapulā z ebrietatē fugere. ¶ Et ad fugiēdam gulā scptura sacra ponit escā necariā nō delicatā. s. panē z aquā di. Eccē xxix. Initiū vite hois panis z aq. Iō de⁹ a pncipio pstituit hoibꝫ idē ali mētū cū alijs aialibꝫ: vt vitaret supfluū di. Geñ. j. Ecce ego dedi vobis oēm herbā afferentē semē sup terrā: z vniuersa ligna i semetipis semen sui generis habētia. vt sint vob in escā z ceteris animātibꝫ terre. Monet igit scptura freqnter viuere sobrie: sicut apparet i multis passibꝫ biblie. h qbꝫ pauca sufficiat adducere. Uñ apl's dr. j. ad Thes. v. Uigilē⁹ z sobrij sim⁹. Itē. j. Pet. iiij. Estote itaq prudentes z sobrij. Et. ij. ad Timo. iiij. Misteriū tuū imple: sobri⁹ esto. Hoc idē ēt pz p plura exēpla scpture sa cre. Uñ Daniel'. j. Daniel cū socijs suis elegit vesci leguminibꝫ: z aqua ad bibēdū fuerūt ptēti. cibo regio spreto z pzēpto. Itē idē Daniel p tres hebdomadas panē desiderabilē cōedit: z caro z vinū nō introieīt i os ei⁹ Dañ. x. Itē Helias a vidua sareptana ñ petiuit delicata: sz paululū aq z buccellā panis. iij. Regū. xvij. Preterea eūdē in mōte dei oreb post lon gū ieiuniū angel⁹ pauit p vas aq z subcinericiū panē. iij. Reg. xix. Rur sus Dauid nimis sitiēs aquā pcupiuit: oblatā āt h cisterna bethleē: qz eā nimis auide pcupierat bibere renuit. ij. Reguz. xxiij. Itē durā dietā ipo

D Equ⁹ ido mitus ē de licate nu tritū

E Cibꝫ nēa ri⁹ ñ dli catus su mēd⁹ est

Exēpluz

fuit dñs Ezechieli ꝓphe di. Sume tibi frumẽtũ ꝛ hordeũ. ꝛ fabã ꝛ lentẽ ꝛ miliũ ꝛc. Ezech. iiij. Nõ dr ibi: panẽ aut vinũ. Jtẽ panẽ ꝛ pulmẽtũ misit dñs p Abac. ꝓphã ad Danieli i lacu leonũ. Dan. xiiij. Preterea de Joãne baptista plꝰ q̃ ꝓpha legit: qꝫ eiꝰ cibꝰ erat mel siluestre ꝛ locuste Mat. iij. ꝛ Mar. j. Et de his sũt inumera exẽpla sctõꝝ scꝑta: q̃ legẽti sũt palã manifesta. Hec oĩa parit ꝛ exẽpla scꝑture sacre bñ notauit btũs Bern. in q̃dã ser. Et hꝫ etiã i flori. li. v. c. xxix. di. Abstinebo a vino: qꝛ i vino ẽ luxuria. aut si infirmꝰ sum. modico vtar. abstinebo a carnibꝰ: ne dũ nimiꝫ carnẽ nutriã sil' ꝛ carnis vicia nutriant. Panẽ ipm cũ mẽsura studebo sumere: ne aut oneratꝰ vẽtre stare ad orãdũ tedeat. aut simplici q̃dẽ aq̃ me igurgitare assuescã: ne distẽsio vẽtris ad titillationẽ ꝑtigat libidinis Hec Bern. Propt'ea oĩs creatura nobis suadet sobrietatẽ ꝛ frugalitatẽ. qꝛ i oĩ creatura ẽ certꝰ modꝰ ꝛ mẽsura. ꝛ q̃libꝫ creatura certis limitibꝰ est clausa: fm qꝫ dr Sapiẽs dño deo Sap. xj. Oĩa i mẽsura/nũero ꝛ põdere disposuisti Oim em̃ nã ꝯstãtiũ positꝰ ẽ terminꝰ augmẽti ꝛ dimiutõis ꝙ. de aĩa. Et nãlia desideria sũt finita: dr Sen. in q̃dã ep'la. Turpissime igit' ordinẽ oĩs creature exit: q̃ gule vicio allectꝰ ebrietati ꝛ voracitati deꝑit. modũ se replẽdi ꝛ reficiẽdi ĩgnorat ꝛ nescit. Cuiꝰ turpitudinẽ admiratꝰ Seneca i q̃dã ep'la di. Quid turpiꝰ hoĩ q̃ꝫ plꝰ igerere q̃ꝫ possit digerere: ꝛ stomachi sui nescire mẽsurã ¶ Tertio ad fugiẽdũ gulã nos iducere dꝫ medicinal' cura. Nã dr Cõstãtinꝰ i viatico: qꝫ sel' Galienꝰ interrogatꝰ a q̃dã q̃ ẽ ꝑfecta medina: rñdit abstinẽtia. Et exhic vt reor venit ista famosa ꝓpositio. Abstinẽtia ẽ optima medicina. Et ꝯcordat scꝑtura q̃ ait Eccli. xxxvij. Qui abstinẽs ẽ adijciet vitã. ꝛ Eccli. xxxj. Sõnꝰ sanitatis i hoĩe parco: dormiet vsqꝫ mane ꝛ aĩa eiꝰ cũ ipo iocũdabit. Et ibidẽ dr. Exultatio aĩe ꝛ cordis vinũ moderate sũptũ. Et Hiero. i li. ꝯ Jouinianũ. sic in ꝑcedẽtibꝰ dixi: dr hypocratẽ dixisse: qꝫ crassa ꝛ obesa corꝑa q̃ mẽsurã crescẽdi ipleuerĩt: nisi cito ablatõe sanguis miuãt' i paliꝫ sim ꝛ pessima morboꝝ gnã erũpe. Et Galienꝰ vir doctissimꝰ/hypocratis iterꝑs ait. Quoꝝ ars ꝛ vita sagena ẽ: nec viuere posse diu nec sanos eẽ/nimio sanguie et adipe iuolutos ꝛc. Ad idẽ Aristo. i ꝑncipio ꝑble. q̃rit. Propt' q̃d magne sugabũdãtie cibi ꝛ potꝰ egritudies gñescãt? Rñdit qꝫ huiꝰ rõ ẽ. qꝛ tales excessus cibi ꝛ potꝰ cãnt i corꝑe mlt'itudinẽ hũoꝝ sugfluoꝝ: q̃ calorẽ inatũ suffocãt ꝛ debilitãt: ꝛ sic hoĩeꝫ idisponũt: fm illõ Eccli. xxxvij. Jn mlt'is escis erit ifirmitas. Et ibidẽ. ꝓpt' crapulam multi pierũt. Rogemus ꝯ deũ vt grãm ꝟe abstinẽtie ꝯ gulã ꝛ ebrietatẽ nobis donet: ꝑ quã ꝛc.

¶ Medicinal' cura iducit ad fugiẽdũ gulam.

¶ De alijs remedijs ꝯ gulã ꝛ ebrietatẽ Sermo. LXXIII.

Attendite ne forte grauent' corda vestra crapula et ebrietate. Luc. xxj. ¶ Jn ꝑcedenti ser. audistis tria remedia ꝯ gulã ꝛ ebrietatẽ: vicꝫ quõ nã nos iducit ad abstinẽtiã ꝛ moderãtiã cibi ꝛ potꝰ i nãli dispõne hoĩs i mineralibꝰ: i elemẽtis ꝛ in plãtis. Sil'r mlt'iplex figura ꝛ sacra scꝑtura ꝛ medicinal' cura. Nũc ꝯñt videda sunt alia remedia ꝯ ebrietatẽ ꝛ gulã. ex q̃bꝰ iteꝝ co̅gnoscere possumꝰ

detestationē cap. τ abstinētie τ sobrietat᷒ vtilitatē. ppt' qd̄ τ dn̄s nos aui sat fugere gulā τ ebrietatē i thēate. Pro grā Aue maria ¶ Attendite ne (for. cor. vr̄a τc̄ vbi s̄.
¶ Circa v̄ba thēat᷒ notāda st' adhuc qnq3 reme dia ꝯ gulā τ ebrietatē: q̄ cuilibet hoī sūt ꝯsiderāda. vicȝ

Remedia ꝯ gulā τ ebrietatem:
- Iusta occupatio
- Finis ꝯsideratio
- A gula elōgatio
- Chri adamatio τ eterne cene datio.
- Inferni crucatio

¶ Primū ad p̄ns remediū ꝯ gula τ ebrietatē ē iusta occupatio. id ē occupatio i licit᷒ reb᷒: ne hō sit ociosus. Un̄ int' cetera potissime sūt tria: ad q̄ inclinat' hūana nā. q̄ p ꝯcupia nālit' hoib᷒ est innata. τ q̄ maxime mēsurā τ modū excedūt i ociositate: vicȝ appetit⁹ cibor̄ τ potuū: ꝯcupiscētia venereor̄: delectatio somnior̄ τ iocor̄. Unde Chrys. i ope impfecto i q̄dā homel'. Int' passiōes inq̄t nāles tres sūt naturales τ intime τ ꝓprie carnis. s. esca τ pot⁹: amor viri ad mulierē: ioc⁹ τ somn⁹. Et infra. nulle sic inq̄nāt corp⁹ q̄ntū iste: vt sit hō aut fornicator: aut epulator: aut dedit⁹ somno. Hec ille. Ad illa tria iclinat ociū. q2 naturalit' inclinat quēlib3 ad h̄ inclinatū: τ postea inclinat ad oē vicium. Et h̄ Sapiēs innuit Prouer. xxi. cū dt. Desideria occidūt pigrū. noluerūt eīm q̄cq̄ man⁹ ei⁹ opari: tota die desiderat τ ꝯcupiscit. Nō eīm ocio sus famē patit' generalē q̄ ad oēs sensus. Nā aures gliscūt rumores: nares odores. gust⁹ cibos lautiores. tact⁹ ꝯcupiscētias: vt oñdit Hugo de claustro anie di. Dū mēs ocio voluptat᷒ torpescit: hoiem interiorē. s. corpus ꝯuocat τ hortat'. vt aurē inclinet rūorib᷒: loquat' vana: iduat' mollibus: mane comedat: gall⁹ cene t'mi[n]et lectionē. Et postea subiūgit. labore caro affligit': ocio nutrit'. iuuenis in ocio ē vt bos sine iugo. q̄ dū nō tenetur obedientie vinculo q̄si bos lasciuiēs discurrit p desideria ꝓprie voluntatis. Hec ille. Et iuuenē intelligit in matura etate existentē τ laborare potentē: sicut ipemet exponit. Inclinat eīm p̄mo ociū ad esum τ potum supfluū. q2 cū ex ocio hō nesciat q̄d agere debeat: mox ad cibū τ potuȝ p tēis deductiōe anhelat. Un̄ diabol⁹ si quē i diuio ope nō occupatū iuenit/ occupat eū i suo. Exēplū de molēdino qd̄ incessant' voluit'. in q̄ si frumētū imittit' ad molēdū multū fructū affert p̄rfamilias. s3 emul⁹ ei⁹ p̄ijcit i illd̄ vel lutū ad inq̄nādū: vl' picē ad inuiscandū: vl' paleas ad illud inutilit' occupandū: vl' lapides ad frāgēdū. Molēdinū ē cor humanuȝ qd̄ incessant' voluit' d̄ vna cogitatiōe i aliā. nec p̄t eē penit⁹ ociosum q̄n sp̄ circa aliq̄d bonū vl' malū occupet'. qd̄ si circa bonū intētū sit bonū fructū dn̄o suo reddit. s3 diabol⁹ inuidēs bono nr̄o/ imittit cordi vl' cogitatiōes imūdas ad inq̄nādū. vl' picē. i. amorē terrenor̄ q̄ sūt visc⁹ aīe ad inuiscādū. vl' paleas. i. cogitatōes vanas τ friuolas: saltē ad t̄ps pdēdū et bonū ipediēdū. vl' lapides. i. mot⁹ ire τ ipatiētie ad frāgēdū. Hec Vin. i spe. mor. li. ij. pte. vj. dis. vj. ¶ Pro q̄ ē notādū q̄ ociosor̄ sūt q̄ttuor sig. Primo q̄ horas cōedēdi notāt τ attēdūt: nisi p̄nt pueniūt. Scd̄o q̄ cibos varios pertractāt τ ꝯcupiscūt. Tertio q̄ facili res oblatas fastidiūt. Quar

Margin: A — Hūana nā icliat' ad tria — Ociū q̄ntū malū — B

ro q̄ ex ocio sic gule ĩsistũt: q̄ nec res nec honores attẽdũt: famẽ puocã-tia inq̃rũt: q̄ oĩa laborãti sũt ↄ̄tria. imo p laborẽ ⁊ iustã occupatiõez talia nõ ppedũt: q̄nimo detestant᷑ ⁊ fugiũt. ¶ Sũt ḡ ista q̄ttuor signa in ociosis ⁊ gulosis bñ notãda.

Ociosorum ⁊ gulosorum signa:
- Nõ nisi pabl'a vẽtris inq̃rũt: ⁊ horas comedẽdi notãt
- Diuersa fercula ↄcipiũt ⁊ ptractãt
- Oẽm cibũ vitupãt ⁊ d̃spiciũt: ⁊ laborãs ecõuerso
- Pro vẽtr̃ repletiõe iocant᷑: nec res nec hõres attẽdũt.

¶ Primo ociosi nõ nisi pabula vẽtr̃ inq̃rũt: ⁊ horas comedẽdi notãt ⁊ attẽdũt: ⁊ opportunitates se replẽdi q̄ntũ pñt inq̃rũt. Hoc pulcre oñdit Hũbert⁹ sup regulã bti Aug. loq̄ns d̃ religiosis ⁊ dicẽs. Isti q̄ vexãt᷑ hac peste ñ pñt residere ĩ orõne: nec lectõi ĩstare: ⁊ hↄ̄ spũalibꝫ vacare: sꝫ asueti p domos circũire. Mõ explorãt q̄d comedat᷑. mõ expectãt si aliq̄d de factis afferat᷑. mõ solẽ respiciũt qñ ascẽderit. mõ sacristã molestãt nõ pulsantẽ: dicẽtes q̄ hora cõedẽdi trãsierit. mõ morant᷑ circa hospitiũ si forte occurrat occasio q̄ ibi iuitent᷑. si desint aliq̄ murmurãt ⁊ obloquunt᷑: sicut filij isrl' in deserto. si restrictiões circa tpalia fiũt p viribꝫ se opponũt. si dat᷑ pnia ptinẽs ad abstinẽtiã: aut nõ faciũt: aut tãtũ differũt q̄ obliuiscunt᷑ ⁊ obliuiõe sepeliũt. In dispẽsatiõibꝫ secũ faciẽdis sup abstinẽtijs necitatẽ vl' rõnẽ aliquã nõ attẽdũt. p̄latos circa h̄ faciles optios reputãt ⁊ cõmẽdãt. rigidos viros ĩ his q̄ntũ pñt eijciũt ⁊ ĩtolerabiles reputãt. Hec ille. Tale signũ iuenit᷑ ĩ multis laic̃ ociosis: q̄ sic domos circũeũt si iuitentur ⁊c. vt dc̃m ẽ

Diuersitas ferculorum

¶ Scd̃m signũ est: q̄ diuersa fercula ociosi ↄcipiũt ⁊ p̄tractãt: q̄bꝫ fastidiũ tollãt. q̄ labori dedit⁹ nõ attẽdit nec ↄsiderat. sꝫ oĩs cibꝫ sibi sapit ⁊ dulc̃ ẽ quẽ mãducat: iux̄ illd̃ Eccs. v. Dulc̃ ẽ somn⁹ operãti: saturitas ãt diuit̃ nõ sinit ip̄m dormire. q. di. saturitas facit diuitẽ de repletiõe cogitare vẽtris: ⁊ ad puocãdũ gulã fercl'a variare: ⁊ eũdẽ cibũ diuersimode p̄pare: vt oñdit Berñ. ĩ apol'. ⁊ hẽ ĩ flo. li. iiij. c. xv. dicẽs. Tãta q̄ppe accuratiõe ⁊ arte cocorum cũcta p̄pant᷑: vt q̄ttuor vl' q̄nq꞉ ferculis deuorat̃ p̄ma nõ ĩpediãt nouissima: nec satietas minuat appetitũ. Et infra. Quis dicere sufficit q̄t modis sola oua v̄sant᷑ ⁊ vexant᷑: q̄nto studio subuertunt᷑/euertunt᷑/liquant᷑/durant᷑/dirimunt᷑. Et nũc q̄dẽ frixa: nũc assa: nũc farsa: nũc mixti nũc sigillati apponunt᷑. vt q̄d ãt hec oĩa: nisi vt fastidio ↄsulat᷑. De q̄ etiã lati⁹ d̃r Lorba. de vili. ↄdi. hu. Hec aũt indubie veniũt ex desidia ⁊ ociositate: q̄ facit hmõi ↄuiuia desipe: ⁊ noua q̄rere ⁊ appetere. Vñ Hiero. ĩ q̄dã ser. Ociũ facit fastidiũ: fames ãt miro mõ reddit dulcia q̄ fastidiũ facit ĩsipida. Et sic dũ ociosus sp nouis se repleri q̄rit: nõ sibi viuit: sꝫ (q̄d turpissimuz ẽ) vẽtri/somno/⁊ libidini: vt vult Señ. ĩ q̄dã epl'a

Vituperatio ⁊ despectio cibi.

¶ Tertiũ signũ ẽ q̄ laborãs oĩa sibi oblata breuiter ⁊ sine detestatiõe cũ delectatiõe sumit. Ociosus v̄o oẽm cibũ vituperat ⁊ despicit. ⁊ iõ sũmope labori ĩsistẽdũ ↄ̄ gulã erit: lꝫ h̄ ĩ puero delicate nutrito difficile sit. paulatiue tñ ex laboris ↄtinuatiõe sibi delectabile fiet: vt pulcre notat Berñ ĩ epl'a ad Robertũ. ⁊ hẽ ĩ flo. li. vj. c. xj. di. Tol

le ociū. exerce vires: moue brachia: cōplosas explica man⁹: exercitare in aliq̄: et statim senties te sola appetere q̄ famē tollāt: n̄ que fauces d̄mulceāt Et post pauca subdit. Siqdē ociū parit fastidiū: exercitiū famē: fames aūt miro mō reddit dulcia q̄ fastidium fecit insipida. Ol⁹/faba/pultes/ panisq3 cibari⁹ cū aq̄/fastidia sūt descēti: sed exercitato vident̄ magne delicie. ¶ Quartū signū ē q̄ q̄ gule isistūt iocant̄ p̄ vētris repletione et nec res nec honores attēdūt. ¶ Exēplū habem⁹ i Esau q̄ p̄ esu lēticule laborare recusauit. et vt ociose sine labore comederet oēm dignitatē primogeniture et honorē vēdidit: vt p3 Gen̄ xxv. Ex ill' g̃ pat3 q̄ p̄mū remediū ꝯ castrimargiā siue gulā ē labor et opus licitū siue iusta occupatio. Mēs em̄ hūana s̄m q̄ d̄r Grego. nescit esse ociosa: s3 sp̄ occupari desiderat. et qn̄ est occupata circa vnū: cū diuersis nō possit sil' intēdere: a q̄cūq3 alio remittit̄ et recedit. Ex intētiōe aūt mētis sequit̄ affectio circa illud cui intēdit: et retractio ab alijs q̄b⁹ nō itēdit. Nā ad illō est mēs affecta cui maxime ē intēta: ita tn̄ q̄ p̄seuerātia assit. Nā ꝯtinuatio operis elōgat tristiciā a mēte: et causat d̄lectationē. Et h̄ maxime ꝯtingit qn̄ q̄s se circa studiū lrāꝝ occupat ꝑpt̄ nālē inclinationē intellect⁹ ad v̄itatem. Oēs em̄ hoīes nā scire desiderāt: vt d̄r phs. j. Meta. Qn̄ g̃ huic desiderio nāe q̄s satisfacit p̄ exercitiū studij: q̄etat̄ mēs ab oī alia occupatione Qn̄ v̄o hō incipit a iuuētute ociari/oēs anie vires in q̄da3 fame nutriunt̄: cupiētes in aliq̄ sensibili satiari. Nā et aures esuriūt rumores: oculi vanitates: gula cibos: lingua loquacitates. et sic de alijs. q̄ tn̄ oia si habeant̄ mentē nō sedāt: quia talib⁹ nō pascit̄. Querit em̄ cibū nobiliore3 q̄ est sciētia vel v̄tus. ¶ Ex quo pat3: q̄ iusta et salubris occupatio est magna causa nō vacandi cibis et potib⁹: nec multū curādi de eis. q̄d bn̄ saluator ostendit cū de vicio gule tentaret̄: vt nobis daret exemplū vacandi studio scripture dicēs: Nō in solo pane viuit hō: sed in omi v̄bo q̄d p̄cedit ex ore dei. Matth. iiij.

¶ Secūdū remediū ꝯtra gulā et ebrietatē est ꝯsideratio finis gule et ebrietat̄. Et iste finis pōt cōsiderari tripliciter: vic3 in duratiōe alimentoꝝ: in p̄paratiōe cibarioꝝ: et in resolutiōe corpoꝝ humanoꝝ. Primo finis gule et ebrietat̄ ē ꝯsiderād⁹ i alimētoꝝ duratōe. q̄ntūcūq3 em̄ hō posit⁹ sit i abūdātia reꝝ t̄paliū: et p̄mptuaria ei⁹ plēa eructātia ex h̄ i illō. tn̄ oia illa an̄ mortē derelinq̄t. Exēplū hēm⁹ i diuite Luc. xij. dicēte aie sue. Aia mea hēs m̄lta bona reposita i annos p̄limos: comede: epulare: bibe et c̄. Et dixit illi de⁹. Stulte hac nocte aia3 tuā repetēt a te: et q̄ parasti cui⁹ erūt: vt3 ibidē. q2 tales abūdātie i man⁹ alioꝝ trāseunt et suos derelinquūt. ¶ Scd̄o finis ille attēdit̄ i p̄p̄atōe et ꝯsūptōe cibarioꝝ. Si em̄ ꝯsideret̄ cū q̄nta cura alimēta delicata adq̄rantur: q̄nto labore p̄pant̄: q̄nto p̄cio cōpant̄: et quō i turpissimas et fetidissimas egestiōes t̄miant̄: p̄culdubio a sapiētib⁹ ꝯdēnabūt̄/vilipēdēt̄ n̄c curabūt̄. Hec docuit ꝯsiderare b. Hiero. ad Paulinū di. Qui cibū desiderat nō q̄rit magnope q̄3 d̄ p̄ciof reb⁹ sterc⁹ ꝯficiat. Ob hāc cām epicurus voluptat̄ assertor pomis/olerib⁹ vilibusq3 cib/dixit eē vtēdū: eo q̄ ex

D Cōsideratio finis duplex.

q̃site epule ingẽti cura ⁊ sollicitudĩe p̃parant̃. maiorẽq; penã habeãt in adq̃rẽdo q̃ʒ voluptatẽ i abutẽdo: vt dr ibidẽ Hiero. ⁊ hr̃ i vitis p̃hoꝝ de epicuro. Et p̃serti ex turpitudĩe finis nõ ẽ curãda voluptas i alimẽtis: fm q̃ dr Señ. i q̃daʒ ep̃la. Uis ciboꝝ voluptatẽ ꝯtẽnere: exitũ expecta. q̃ i turpitudinẽ termĩat̃. blãdimẽta eñ gule stercoꝝ fece ꝯdẽnant̃. Hec ibi. Quãto eñ cibaria sũt nobiliora tãto terminant̃ i stercora fetidiora:

Mors vt vult Lothari⁹ de vili. ꝯdi. hu. ¶ Tertio finis ille attẽdit̃ i corpoꝝ humanoꝝ resolutiõe. Fatu⁹ eñ ẽ q̃ corp⁹ nimis ĩpinguat: ⁊ se v̾mib⁹ ad comedẽdũ nutrit cũ magno conamie ⁊ sollicitudĩe: aĩam ãt angel' celestibus sil'em reficere negligit ⁊ tardat. Uñ Berñ. i solil'. ait. Cur inq̃t carnẽ tuã p̃ciosis reb⁹ ĩpinguas ⁊ adornas. quã post paucos dies v̾mes deuoraturi sũt i sepulcro. aĩam v̾o tuã bonis op̃ib⁹ nõ adornas: q̃ deo ⁊ angelis p̄ñtãda ẽ in cel'. Quare aĩam tuã vilipẽdis ⁊ ei carnẽ p̃ponis. dñaʒ ancillari ⁊ ancillã dñari magna abusio ẽ. Hoc aũt ꝯsiderare ẽ optimũ

remedia luxurie O remediũ castrimargie: fm Greg. vt allegat autor sũme vicioꝝ. Dicit eñ q̃ nihil adeo valet ad domãda carnis desideria sicut cogitare q̃lis sit futura caro mortua. Optimũ ꝰ remediũ ẽ finis meditatio ¶ Tertiũ re

Elõgatõ icitamentoꝝ gule mediũ ẽ a gula elõgatio. h̃ ẽ q̃ hõ loca ⁊ t̃pa fugiat: in q̃b⁹ gule icitamẽta esse nõ ĩgrat. Nã trãsiẽs ad loca gule apta: nãlit̾ ocul' capit̃ colore potuũ ⁊ cibarioꝝ: afficit̃ odorib⁹ ip̃oꝝ: societate trahit̃ ad vsum p̃dictoꝝ. Nã eñ q̃ nãliter inest hoĩ cibi ⁊ pot⁹ desideriũ etiã nec esuriẽs ne sitiẽs intuens rẽ multũ gustui delectabilẽ/mouet̃ ad istã gustãdũ: qđ tã ex nã q̃ʒ ex sc̃ptura ẽ palã ap̃tũ. Ex nã q̃dẽ ad h̃ inclinãte. Nã q̃libet post p̃ndium i estate etiã satiat⁹ trãsiẽs p̃ pomariũ: videns pulcrũ pomũ: nõ obstãte nãli saturitate mouet̃ ad ip̃m gustãdũ. vt doceʒ exp̃iẽtia reꝝ oim magistra. ¶ Ex sc̃ptura sil'r p̃ʒ. Uñ Geñ. iij. hr̃. q̃ mulier p̃ma: p̃mo creata in sũmo t̃pamẽto humane cõplexiõis posita/nullã esuriẽ exp̃ta: ad solũ tamẽ visuʒ fruct⁹ delectabilis ꝯ diuinũ p̃ceptũ ad gustãdũ fuit mota. Uñ dr de ea. Uidit mulier q̃ bonũ eẽt lignũ ad vescẽdũ: ⁊ pulcrũ ocul': aspectuq; delectabile: tulit de fructu illi⁹ ⁊ comedit: deditq; viro suo. Sũmũ igit̃ remediũ est ꝯtinere exteriores sensus. visum ab aspectu. olfatũ ab odoratu: ⁊ sic de alijs. Uñ. Grego. in moral'. tractãs p̃dictũ textũ Genesis. iij. Intueri nõ debʒ qđ liceʒ cõcupisci. vt eñ mũda mẽs in cogitatione seruet̃ a lasciuia voluptatis sue: dep̃mẽdi sũt oculi q̃si q̃dam raptores ad culpã. Neq; eñ Eua lignũ vetitũ ꝯtigisset nisi p̄us incaute respexisset. Et cõcludit: q̃ nobis ad custodiendã cordis mũdiciã exterioꝝ sensuũ disciplina seruãda est. Nã q̃ntalibet v̾tute mens polleat: q̃ntalibet g̃uitate vigeat: carnales tñ sensus puerile q̃ddam exterius p̄strepũt. Et nisi interioris grauitatis põdere: ⁊ q̃si viuendi q̃dam rigore refrenet̃ ad fluxa queq; ⁊ leuia mentẽ eneruam trahunt. Hec Grego. Cohibẽdi igit̃ sensus exteriores ne sentiant res gustui delectabiles. quia facillime post

Exẽplũ E se trahunt (vt dictũ est) hoim sobrioꝝ mẽtes. Uñ dicit Seneca de Hanibale: qui campaniã vicerat/eũdẽ vina hyberna vicerant ¶ Quar

tū remediū est chri adamatio & eterne cene datio. Si enim saluatoris nostri amorē erga nos: paupertatē & sobrietatē ante oculos nostros ponam⁹ nō ē qn aliqualit' ad frugalitatē ex h moueamur: & ad ipi⁹ amorē accēdamur: atq3 omne al's insipidū per h nobis sapidu3 efficiat. In deserto enim chris immediate post baptismū .xl. dieb⁹ nullū cibū sumpsit Matt. iiij. Nunq3 eū carnes nisi agnū paschalem iuxta legis ritu3 scptura comedisse dicit. In cuius signū ipe bis panes & pisces / nō carnes multiplicauit. Matth. xv. & Joan. vj. Et ad pceptū dñi copiosam pisciū multitudinē prendiderūt discipuli Luc. v. Vn Aug. in de cathezizandis rudib⁹ Chris esuriuit qui oēs pascit. sitiuit / p quē omnis habet pot⁹. qui spūal'r est panis esurientiū & fons sitientiū. Nec vtiq3 ad mentē reducta grossa etiā & insipida chri amore ꝯdita / fiūt sup mel & fauū dulciora. Ad hoc etiā merito quēlibet christianū mouere debet eterne cene datio. Oēs enim ad cenā eternā vocati sum⁹: vbi oim abundātia replebimur. Luc. xiiij. Et beati q ad cenā nuptiaꝝ agni vocati sunt. Apocal'. xix. Et ideo sicut qui ad cenā optimā hic in presenti existit inuitatus: ne cenā amittat parū in prandio comedit. sic reuera nisi q hic esurit & sitit & a gule se vicio pseruat & custodit: celestē cenā nō gustabit: dicēte dño Matt. v. Bti q esuriūt & sitiūt iusticiā: qm ipi saturabunt. Hoc nō attēdūt q silī'os iumentis facti de filiqs porcoꝝ hic repleri desiderāt: & de eterna & supfelici cena nō curāt. Cōsiderare enim debet qlibet hō se cū alio habere nature paritatē: & eundē creatorē deū. vñ q & quō iustū esse pōt q tu in delicijs abūdas: & ille penuriā hab3. Nunqd deus tibi diuitias dedit vt tu quotidie epuler[is]: & ille fame pereat? nequaq3. Vn Bern. dt. Clamāt nudi: clamāt famelici & ꝯqueruntur de nobis dicētes. Nobis q frigore laboram⁹ qd cōferūt tot mutatoria vestiū: qd tā ample manice: qd tam longe caude: nostrū est qd effūditis: nobis crudeliter subtrahitis qd inutilit' expenditis. Hec dicūt indigētes abūdātib⁹. Vn videt iniquū & iniustū esse q alij superflue habeāt & frequent' indigni: alij necessitatē patiant q vt plurimū sunt digniores. Sed hec iniqtas est ex parte hois abutētis: nō ex parte dei largiētis. q fm ordinē sue sapiētie hec bona minima sic inequaliter / nō tn iniuste diuisit. Illi enim plura ꝯcessit vt dispēsatori: isti ꝓ pauca donauit vt oratori. Zacheus q pnceps publicanoꝝ erat / cū nō habētib⁹ diuidebat dicēs: Ecce dimidiū bonoꝝ meoꝝ dñe do paupib⁹. & siqd aliquē defraudaui reddo qdruplū. Luc. xix. Et Job dt. Si comedi bucella3 solus & nō comedit pupill⁹ ex ea: q2 ab ifantia creuit mecū miseratio. Job xxxj. ¶ Quintū remediū ꝯtra gulā est iferni cruciatio. Qui enim in psenti se replere satagit: abstinere & ieiunare ꝓpter deū negligit: eternā sitim & esuriē in inferno sustinebit. vt ṽitas in euāgelio expsse de diuite q epulabat qtidie splēdide in inferno sepulto: & guttā aque ad refrigeriū medij dū linguā petente: nec accipiente ostēdit. Luc. xvj. Vn Jsido. li. ij. de sūmo bono. Cui inqt est abundātia epulaꝝ: ardentis diuitis intēdat supplicium. cuius tāta in inferno inter igneo erat inopia quāta hic epularum

Sel' dr chr̄m carnes cōedisse

E

F Cruciat' onis ifer[ni] ratō ꝯtra [gula] bit a gu[la]

fuit copia. In hoc enim seculo esurire et sitire noluit. et propterea illic in flāma sitiēns stillā aquę quęsiuit: nec meruit. Hec Isid. Corpus enim quod delitijs gule fomentatur. et anima que corpori condelectatur. vtrūque in coniunctione resurrectionis pariter crucabitur. Unde Bern. in solil. Et habetur in flor. li. vj. c. xxix. Hic inquit caro vermibus/illic anima ignibus deputatur. donec rursus infelici collegio colligati tormentis penalibus socientur sempiternis: qui socij fuerunt in delitijs. Et exclamat contra gulosum dicens. O delicate qui delitijs et diuitijs circūfusus confusiones et mortem expectas/nō est regnū dei esca et potus/nō purpura et byssus. diues ille vndique circūfluus in pūcto ad inferna descēdit. Hec Bern. Et Loth. de vili. cō. hu. Gula paradisum clausit et iram dei meruit. quia adhuc esce erāt in ore eorū et ira dei descēdit super eos. Et qui vescebantur voluptuose: interierūt in vijs. Diues ille qui epulabatur quotidie splendide sepultus est in inferno. Hec ibi. De hoc exem. lxv. J. vide ibidē. quō sedēti in cathedra oblatus est potus amarissimus fetidus et immūdus: et coactus est bibere. et duo demōes insufflabāt ignem in aures eius: qui exibat per oculos/nares/os etc. Hec de remedijs contra gulā et ebrietatem. Rogemus ergo deū omnipotentē: vt grām vere sobrietatis nobis donet per quā tādē cū sanctis omnibus in celesti glōria eterne satietate reficiamur: quod nobis cōcedat dñs nr̄ iesus christus qui est panis celestis: in secula benedictus Amen.

¶ De virtute abstinentie/presertim de Jeiunio. Ser. LXXIIII.

Conuertimini ad me in toto corde vr̄o in ieiunio: fletu et planctu Joel. ij. In precedētibus sermonibus plura audistis de vitijs gule et ebrietatis. tandē de remedijs contra illa vicia: per que homo debet fugere et vitare gulā et ebrietatē. Et quia per hec remedia homo se cōuertit ad deū. Nūc cōtra vt toto corde cōuertatur ad deū intēdo dicere de virtute abstinentie. Et principaliter de ieiunio per quod domatur caro: quod et multū defuit ad veram cōuersionē peccatorum. iuxta thema. Conuertimini ad me etc. loquitur enim Joel propheta in persona dei: ex quo satis concluditur: quod ieiuniū deo placeat. Pro gratia Aue maria.

¶ Circa verba thematis primo (Conuertimini ad me in to. cor. vr̄o etc. vbi primo videndū erit. vnde et a quo et quō ieiuniū recepit originē. Secūdo quare ecclesia precepit ieiunare in quadragesima et non tempore isto quo christus ieiunauit etc.

A ¶ Circa primū est notandū: quod ieiuniū in principio generis humani a deo est institutū. postea a patriarchis et prophetis continuatū etc. vt infra

Jeiuniū a	Deo in principio generis humani institutū Patriarchis et prophetis continuatū Multis exemplis declaratū Christo dño confirmatū Ab ecclesia preceptū et mādatū	Primo ieiuniū in principio generis humani est a deo institutū dicēte dño. primo parenti adā de ligno scie boni et

istitutio ieiunij — mali ne comedas Gen. ij. quod tractās Amb. in ser. de ieiunio qui incipit: diuinū ad patrem. Et habetur di. xxxv. sexto die. ait. Ut sciamus non esse nouellū ieiunium. primā illic. i. in paradiso cōstituit legē de ieiunio. Et infra. eousque nemo preuaricari nouerat: vt adhuc orta non esset que est prima preuaricatio indictū ieiuniū est abstinētie/lex a dño data/preuaricatio legis a diabolo/culpa per cibū/latebra post cibū/spes suadet gule. dñs ieiunare discernit. hec ibi. ¶ Secūdo ieiuniū a sanctis patriarchis et prophetis est continuatū. Nā moyses cū dño in monte cū legē

accepit.xl dieb9 z.xl.noctib9 ñ mãducauit neq3 bibit Exo.xxiiij.ppl's isra elitic9 iubẽte dño a mlt' cibis abstinuit Leuit.xj. Itẽ vxori manue liberatorẽ ppli 9cepture. vic3 samsonẽ angel9 dñi appuit/z ei abstinẽtiã a vino z oi potu iebriatiuo indixit Judicũ.xiij. Itẽ Helias silr.xl.dieb9 nullũ cibũ sũpsit.iij. Reg.xix. In tota ẽt pma etate ab adã vsq3 ad noe q̃ durauit ad min9.1656.ãnis sp fuit abstinẽtia a vino z carnib9 vt dt Hiero. Et hẽ di.xxxv.ab exordio:z sic d alijs mlt'. ❡ Tertio ieiuniũ fuit mltis exẽplis declaratũ. Pmo q2 eua q̃3diu ieiunauit z abstinuit vgo i paradiso fuit z vgo pmãsit. Adã q2 ieiuniũ violauit a dlitijs padisi i sũmã miseriã corruit. Uñ Amb. vbi s. Cognitio ifirmitat' in cibo:firmitatis vtus i ieiunio. Itaq3 gula a padiso regnantẽ expulit:abstinẽtia ad padisum errãtẽ reuocauit. Et hẽ i canone. sexto die. vbi s. Moyses p9 ieiuniũ cũ deo locut9 fuit: Helias q2 ieiunauit in celũ curru igneo vect9 extitit vbi s. p ieiuniũ hierl'3 a sennacherib libat' tpe ezechie reg' z esaie pphe.iiij Regũ.xix. Philistei a filijs isrl' tpe samuel' cedũt:illa die ieiunantib9.j. Reg.vij. Filij isrl' a filijs beniamin bis fuert dbellati d.xij.tribub9.q̃ cũ postea die illa ieiũarẽt z corã dño flerẽt pualuert Judicũ.xx. Jona pdicãte niniuit' pepcit de9 eisdẽ:i sacco z cinere z ieiunijs pniam agẽtib9 Jone.iij. Petr9 apl's cũ esurijt i domo simonis coriarij:mẽtis excessus sup eũ cecidit z celũ ap:ũ vidit. Act'.x. Apl'i etiã exm̃ ieiunãdi nob reliq̃runt: q̃ p9 susceptũ spm̃ scm̃:sic mẽtes a ũterãt a mũdi illecebr'. sic ẽt ab epular appetitu. Lic3 ei q̃3diu cũ eis fuerat chrs ñ ieiunarẽt.p9 ablatõe3 tñ ei9 se spõtaneis subdiderũt ieiunijs:q2 spõso ablato ieiunãdũ erat.sic chrs pdixerat dicẽs.qñ spõs9 auferet' ab eis tũc ieiunabũt. Uñ spũscõ fpleti tũc ieiũare ceperũt.vt dz i rõnali li.vj.c.d feria q̃rta pente. ❡ Quarto ieiuniũ a chro dño ẽ 9firatũ. Nã saluator nr̃ mox p9 baptismũ duct9 ẽ i desrtũ et ieiũauit.xl.dieb9 z.xl.noctib9 z postea esurijt Mat.iiij. ❡ Quĩto ieiũiũ ab eccl'ia ẽ pceptũ:vt p3 i decret' di.iiij.statui9. Et d 9se. di.v. q̃dragesima z plib9 c.se. Uñ Amb.i ser d q̃dragesima. Ille q̃dragesimã fac' q̃ ieiunãdo z vigilãdo ad pasca ascẽdit. Nã sic reliq̃ anno ieiũare pmiũ ẽ:ita i q̃dragesima nõ ieiũare pctm̃ ẽ. Illa ei volũtaria sũt ieiunia:ista necẽria Illa d arbitrio.veniũt:ista de lege. Ad illa iuitamur:ad ista 9pellimur. Ecce quõ pcipit z mãdat vt q̃dragesimale ieiuniũ plebs fidel' firmit' tene

❡ Nũc circa scd3:q̃re ieiũiũ q̃dragesimale fuat' illo tpe (at.hec d pmo. tnali z ñ eo tpe obfuat' q̃ chrs ieiũauit. chrs eñ mox p9 baptismũ.i.p9 epiphaniã suũ ichoauit ieiũiũ. Eccl'ia ãt ieiuniũ nr̃3 cũ pasca 9tiuauit.z q̃re h fecerit cũ ois chri actio nr̃a sit istructio fm Gre. i ome. Rñr.q̃ h9 ordinatiõis z mutatõis q̃druplex cã fuit. Pria ẽ:q2 i q̃dragesima repñtam9 ppl'm isrl' q̃ annis.xl.i deserto fuit:z statim postea pasca celebrauit. Scda cã:q2 hoies nãlit' mouẽt' ad libidie3 tpe ṽnali:ad quã restringẽdã institutũ est hoc tpe ieiunari. Tertia causa q2 christi passiõi resurrectio 9tinuat'.g̃ rõnabile fuit:vt afflictio nr̃a passiõi saluator' eẽt 9tinua. Cũ ei ipe p nob pass9 sit z nos ei cõpati debemus.vt ita tãdẽ 9regnẽ9 p9 passiõe3 statim resurrectio subseq̃t' Iux illd apl'i. Si cõpatimur z 9regnabi

Correctio ieiunij

Exã 9mẽdatia ieiuniũ

C

Ieiuniũ q̃dragesimale

D

gnū scriptura ebrijs imprecaꝛ ve:in multis locis. Vñ Esa.v. Ve q̄ ↄsur gitis mane ad sectandā ebrietatē:ꝛ potandū vsq̧ ad vesperaƺ. Et ibidē Ve qui potentes estis ad bibendū vinū. Et puerb. xxiij. Cui ve.cui rixe ꝛc̄. Et sequiꝛ:nōne his qui moranꝛ in vino. Vincenti⁹ in spe.mo. lib.iij. par.viij.di.ij. Refert Petrus cluniaceñ.ð quodā aurifabro:quē libera uit btūs Nicola⁹ a demonib⁹ ꝛ dānatione inferni:q2 ei deuot⁹ fuerat:q̄ bonus in alijs erat.nisi q̧ aliqñ ↄsueuerat nimis bibere:quē semel ni‑ mis ingurgitatū diabol⁹ suffocauit sub specie bufonis cor ei⁹ opprimēs ꝛ eū subito extinguēs ad īfernū trahebat torquēdū. Et liberat⁹ vt p̄di‑ ctum est de pena purgatorij:grauiꝛ torquebaꝛ. Et si alias scpturas non haberem⁹:nōne sufficeret nobis testimoniū christi Luc̄.xvj.ð diuite epu lone:qui epulabaꝛ q̄tidie splendide.ꝛ tandē illi in iferno posito denega‑ baꝛ gutta aque a lazaro. Ecce pena ebrioꝝ ꝛ se replentiū ꝑpetua. ¶ De h̄ Exēplū audiam⁹ exēplū in narratorio cōi antiq̄ꝝ patꝝ: Et allegat Cesari⁹. Q̄ cū q̄dā ꝑegrin⁹ vestē sue ꝑegrinatiōis ꝑ forti vino exposuisset.ꝛ tandeƺ inebriat⁹ ꝛ a mente alienat⁹.mortuusq̧ a circūstantib⁹ estimat⁹ fuisset: eadē hora spirit⁹ ei⁹ ad loca penaꝝ ductus fuit. Ubi suꝑ puteuƺ opculo igneo tectum ꝑncipē tenebraꝝ sedere ↄspexit. Interim q̄daƺ abbas quē ille ꝑegrinus nouit adduct⁹ fuit:quē princeps p̄dictus multū salutans potum sulphureū in calice igneo sibi porrexit.qui cū bibisset in puteum igneum missus fuit:peregrin⁹ cū h̄ vidit fortiter tremuit/ꝛ diabol⁹ alte clamauit: Adducite huc illū qui sero vestē sue peregrinatiōis ꝑ forti vi no exponens se inebriauit. Quo audito peregrinus bono angelo q̄ eum ibi duxerat ꝓmisit:q̧ amplius nunq̄ inebriareꝛ:dūmodo illa hora libe rareꝛ. qui mox exꝑgefactus ꝛ ad se reduct⁹ diem ꝛ horā notauit:ꝛ in ter ram suā rediēs dictum abbatē obisse tali die cognouit. Hec ibi. Ideo ad fletum compunctiōis Joel ꝓpheta vbi s̄.E. dicit. Exꝑgiscimini ebrij ꝛ flete ꝛc̄. Quapropꝛ quilibet hō q̄ntū pōt hmōi ebrietat; mala attēdat: ꝛ sūmo studio sibi caueat:ne graueꝛ crapula ꝛ ebrietate: ad vitandam tantā miseriam ebrijs ꝛ gulosis paratā:nec solū illis qui per ebrietateƺ ꝑdunt vsum rōnis:sƺ ꝛ his qui ꝑ potū notabiliꝛ excedētes in plura ma‑ la ex p̄dict; se ꝑcipitant. Rogem⁹ g̃ deū:vt sic nos custodiendi grām in p̄nti tribuat:vt tādē cū ꝑatis in regno btitudinis:vbi nll'a fames:nul‑ la sitis/nulla turbatio:sƺ q̄es ꝑpetua mereamur delectari Amen.

¶ De vicio ebrietat; vicƺ qñ sit pcm̄ mortale ꝛ qñ vēiale. Ser.LXXI.

Attēdite ne forte grauētur corda vr̄a crapula ꝛ ebri etate Lu.xxi. In p̄cedētib⁹ ꝑ plꝰes s̄mōes audistis q̄nta mala faciat ebrietas.qð patƺ ex figmēto poetaꝝ:ebrietatē s̄m suas ꝓprietates depingentiū:ex obseruatiōe gentiliū ebrietatē detes‑ tantiū:ꝛ ꝑ ea q̄ parēt i ebrijs ad sensū.tandē plura mala ebrietat; i plu‑ rib⁹ s̄mōib⁹:q̄ꝝ qlibet sufficeret ad detestandū ip̄am ebrietatē.q̄ nunc repetere ꝓpꝛ breuitatē omitto. Nūc ↄseq̄nꝛ videndū erit:qñ ebrietas sit mortal' vel venial'. An vicƺ sꝫ sumēs potū excessiue peccet mortaliꝛ;vel

aliqñ venialiť: vel si fieri ħ possit sine pctõ. Pro gfa Aue ma. ¶ Atten(dite ne corda v̄ra ⁊c. vbi s̄.
¶ Dubitaǩ vtꝝ oīs ebrietas sit pctm̄. Ad
ħ rñdeǩ ₰m mentē s. Tho. ij. ij. q. cl. ar. j. ⁊. ij. ꝙ ebrietas aliqñ ē sine pctõ A
aliqñ cū pctõ veniali. aliqñ cū pctõ mortali. Pro quo notādū: ꝙ excess⁹
in potu põt esse tripliciť. Primo cū bibēs ignorat ꝟtutē vini. i. ꝙ nescit excessus
potū esse imoderatū ⁊ inebriare potentem. Et talis excessus põt esse sine in potu
pctõ. etiā si qs inebriaǩ. ita tñ ꝙ ħ ꝯtingat absq₃ negligētia bibentis. sic triplex
credēdū ē noe fuisse inebriatū Geñ. ix. Qui fortitudinē vini ignorabat
nec de negligētia videǩ argui: cū vinū prius ñ fuerit expt⁹. ¶ Scōo mō
cõtingit excessus in potu: cū aliqs cogſcit q̄ntitatē seu mensurā vini esse
imoderatā. i. nõ cõpetere corporis valitudini: nõ tñ existimat potū inebriare posse. Et tūc ebrietas ē cum pctõ veniali. Et sic forte accidit in Loth
Geñ. xix. ¶ Tertio cū qs cognoscit verū. ꝗ. scȝ mensurā vini esse imoderatā. i. ꝯtra corporis valitudinē: ⁊ cū ħ ꝟtutem vini inebriantē. ⁊ tñ magis vult ebrietatem incurrere q̄ȝ abstinere a potu. Et talis ꝓprie dr ebriosus. Et iō talis peccat mortaliť: quia polēs ⁊ sciens priuat se vsu rōnis
Patȝ: q₂ ml'totiēs expertus est vini ꝟtutem ⁊ fortitudinē ⁊ suā habilitatem ad ebrietatē: ⁊ adhuc nõ vult carere vino excessiuo: Modo q̄cunq₃
volens scienter se ꝯmittit ꝑiculo pcti mortalis: ille peccat mortaliť. Et
talis ita faciť: igiť. Itē quicūq₃ scienter ⁊ volūtarie se priuat vsu rationis
quo ₰m ꝟtuteȝ opari debet peccat mortaliter: sȝ talis ebrius ita faciť: igiť
Nā cibus ⁊ potus est moderand⁹: ₰m qȝ cõpetit cõplexioni ⁊ valitudini corporis. Nam aliqs potus potest esse alicui sup̄fluus qui alteri est moderatus ⁊ ecõuerso. ¶ Ex his patȝ: ꝙ ebrietas inter oīa vicia maxime est
timenda. q₂ maximū nocumētū infert homi vsum rōnis tollēdo. Propterea dicit Augu. ꝙ ebrietas demoni assimilaǩ. Sicut eñ demon qñ habet B
potestatē sup̄ hominē ip̄m demētat: ⁊ q̄si bestiā facit: sic ⁊ ebrietas. Dicit ebrietas
eñ Augu. Nõ est aliud ebrietas q̄ȝ manifestissim⁹ demon. Nā cum hõ demoni
se putat bibere vinū bibitur a vino. Iōo sctūs Dominic⁹: pater ordinis assimilaǩ
p̄dicatoꝝ: vt aīm suū transferret ad sapiam p̄ decenniū vinū nõ gustauit. Et Amb. dicit in q̄dā sermone. Ebrios⁹ cū absorbet vinū absorbeǩ a Exēplū
vino: abominaǩ a deo: despiciǩ ab angelis: ꝯfundiǩ a demonibꝫ: derideǩ
ab hominibus: destituiǩ virtutibꝫ: conculcaǩ ab omnibꝫ.

¶ Dubitaǩ scōo verū ille q̄ aliū inducit ad potum ex q̄ inebriaǩ: peccet:
⁊ quantū peccet. ¶ Ad ħ dicendū est scōȝ mentē scti Tho. vbi s̄. ꝙ licȝ C
ebrietas sit pctm̄ mortale: ⁊ aliqñ veniale vt s̄. nõ tñ oīs q̄ aliū inuitat
ad potū quo inebriaǩ peccat. Pro quo notandū: ꝙ aliquis põt alterum
inuitare ad potuȝ quo inebriaǩ q̄ttuor modis siue causis. Primo sic ꝙ
vterq₃ scȝ inuitans ⁊ inuitat⁹ ignorant fortitudinē vini. Et ideo sic ille
qui inebriaǩ excusatur a peccato si ignoret fortitudineȝ vini. ita etiā ille
qui inuitat aliquē ad bibendū excusatur/si ignorat talēꝯditionē esse bibentis ꝙ ex hoc potu inebrieǩ. sȝ si ignorātia desit neuter a pctõ excusaǩ.
¶ Scōo mō si qs credit aliū eē ꝟecūdū: ⁊ ꝙ p̄ ꝟecūdia ñ accipiat vltra

necessitatē suā. tūc si alr̄ inuitat solū ad h̄ vt ille q̄ ē verecund⁹ accipiat necitatē suā: nō peccat inuitās: etiā si ille q̄ pl⁹ accipit q̄z sibi cōpetat inebriet̄ ⁊ peccet. ¶ Tertio mō si q̄s aliū inuitat ad sup̄fluū accipiēdū: vt sic beniuolētia ⁊ familiaritas excitet̄: tūc inuitās vēialit̄ peccat. ¶ Quarto mō si inuitās intēdit solū vt alr̄ se igurgitet. tūc inuitās mortalit̄ peccat. Et h̄ ꝓpt̄ duas causas. Pria q̄z tal̄ q̄ntū i se est itēdit ꝓrio suo mai⁹ bonū auferre scȝ vsuȝ rōis: qd̄ pci⁹ ē q̄z si bonū aliqd̄ tp̄ale sibi auferret. Nā vsu rōnis ablato eū insanū ⁊ q̄si bestiā facit. ¶ Scd̄a rō. q̄z talis sic inuitās intēdit eū ad peccatū carnis iducere. vn̄ filie loth mortalit̄ peccauerūt: eo q̄ patrē ad istū finē iebriauerūt: vt eis ꝯmiscerent̄: ⁊ sic pctm̄ incest⁹ ꝯmiserūt. ¶ Ex p̄missis iferunt̄ aliq̄ corollaria. Primū q̄ pl⁹ sumere d̄ cibo ⁊ potu q̄z necē ē: ptīet ad viciū gule q̄ nō sp̄ ē pctm̄ mortale. sȝ pl⁹ sumere i potu scient̄ vsq̄z ad ebrietatē h̄ ē pctm̄ mortale. Vn̄ Aug. in li. ꝯfes. Ebrietas longe ē a me: misereberis ne appropinq̄t mihi. crapl̄a aūt nōnūq̄z surrepsit suo tuo. Hec sctūs Tho. vbi s̄. ar. ij. i solu. ij. arg. ¶ Scd̄ȝ corollariū: cū q̄s accipit potū vltra mēsurā quā exigit nāe necessitas scient̄ ⁊ ex libidie nō curādo etiā si sit ꝯ deū vl̄ ei⁹ p̄cepta: tūc tal̄ peccat mortalit̄: nec sp̄ oportȝ q̄ intēdat iebriari: sȝ intēdat id ad qd̄ ebrietas seq̄t̄. ¶ Tertiū sic q̄n̄q̄z ꝯtingit q̄ pot⁹ vel cib⁹ q̄ est moderat⁹ sano sit sup̄flu⁹ ifirmo. ita pōt ecōuerso ꝯtingere: vt ille cib⁹ q̄ ē sup̄flu⁹ sano sit moderat⁹ ifirmo. puta cū ifirm⁹ s̄m ꝯsiliū medici multū comedit ad vomitū ꝓcurādū. tūc em̄ nō ē ei reputand⁹ sup̄flu⁹ cib⁹ vel pot⁹. vt dicit s. Tho. vbi s̄. i sol̄. iij. ar. Est tn̄ verū: q̄ q̄s ꝓpt̄ vomitū ꝓcurādū n̄ excusat̄ a pctō ebrietat̄: q̄z ad vomitū ꝓcurādū nō oportȝ q̄ sit pot⁹ inebriās: eo q̄ pot⁹ aq̄ tepide vomitū ꝓuocat. ¶ Sȝ d. q̄s: ex q̄b⁹ causis agg̃uat̄ pctm̄ ebrietat̄. Rn̄det̄ breuit̄ s̄m mētē s. Tho. vbi s̄. q̄ pctm̄ ebrietat̄ agg̃uat̄ triplici rōne. scȝ rōne ꝓfessiōis / p̄latiōis / aut ꝯtinuatiōis. Prio rōne ꝓfessiōis: ⁊ sic ebrietas ē mai⁹ pctm̄ i clericis vel i religiosis q̄z in laic̄. ꝓpt̄ illd̄: nā bibere i taberna ꝓhibet̄ clericis / nō laicis. vt pȝ in p̄cedenti ser. L. Clerici em̄ bibēdi vel edendi grā nō d̄nt intrare tabernā: nisi essent in p̄egrinatiōe. Exemplū ponit Vincē. in spe. mo. li. iij. par. viij. di. ij. de q̄dā fabro: de q̄ refert Beda in gestis anglorum: q̄ in monasterio nobili ignobiliter viuēs: dieb⁹ festis magis volebat in fabrica residere: ⁊ ebrietati ceterisq̄z illecebris vacare q̄z ad eccl̄iam venire. q̄ cum corripet̄ nolebat se corrigere: hic ꝑcussus languore ⁊ ad extrema ꝑduct⁹: vocauit frēs multū merens ⁊ desperās: dicēs q̄ viderat infernū apt̄ū: ⁊ sathanā i ꝓfundū mersū cū caipha ⁊ ceteris crucifixorib⁹ dn̄i: eṫno incēdio traditū: in q̄z intimo viderat sibi locū deputatū: ⁊ cū moneret̄ ad pniam: ⁊ ꝓmitteret̄ ei venia si peniteret q̄zdiu viuebat: dicebat q̄ videbat istare sibi iudiciū: nec esse sibi vltra spem salut̄. Et h̄ dicēs expirauit sine viatico et aliis signis salut̄. Et ē ab aliorum sepultura longe positus: nec ꝓ eo aliq̄s aliqd̄ eccl̄ie suffragiū facere ausus est. Hec ibi. ¶ Scd̄o agg̃uat̄ pctm̄ ebrietat̄ rōne p̄latiōis. Graui⁹ est em̄ pctm̄ ebrietat̄ in dn̄is q̄z i seruis

D

Vomit⁹

E triplicit̄ agg̃uat̄ peccatuȝ ebrietat̄

siue subditis: eo q ebrietas inducit igrãciã iudicij iusticie z regimis zc. ex qbꝫ tūc mala plīma oriunt: fm illō Esa. xxviij. Sacerdotes nescierūt p̄ ebrietate. ¶ Tertio aggrauat pctm̄ ebrietat rōne ꝯtinuatiōis. Grauius em̄ peccat q̄ assidue vl' freqnt iebriat q̄ꝫ q̄ raro. sicut malū vl' pctm̄ cōtinuū ē grauꝰ vl' piculosiꝰ q̄ꝫ nō ꝯtinuū ¶ Ex q̄ infert q freqnt se iebriātes nō pñt se excusare p ꝯsuetudinē. qꝛ tal' mala ꝯsuetudo nō alleuiat sꝫ auget pctm̄ xxiiij. q. j. Scisma. z ex̄ de simo. Nō satꝫ. Pro q̄ notādū est q assiduitas ebrietat facit ebrietatē esse pctm̄ mortale: nō solū ꝓpt' iterationē ebrietat, nā assiduitas iportat circūstātiā q̄ nō trahit ī aliā speciēꝫ pcti. z sic assiduitas ebrietat nō pōt i infinitū aggrauare pctm̄: vt de veniali faciat mortale. sꝫ qꝛ nō pōt eē q hō assidue inebriet: qn sciēs z volēs ebrietatē incurrat: dū multotiēs expit fortitudinē vini z suā habilitatēꝫ ad ebrietatē. Jō ꝓpt' hec duo q̄ assidue inebriat grauꝰ peccat q̄ꝫ q̄ raro. Hec s. Tho. vbi s̄. ar. ij. i solu. p̄mi argu. ¶ Ex oibꝫ ḡ p̄missis ptꝫ qñ ebetas ē sine pctō: qñ pctm̄ veniale: z qñ mortale. z p ꝯñs quō sit cuilibꝫ vigilādū ne ḡuet crapula vl' ebetate: iux̄ thēa. Rogemꝰ ḡ deū qtūs i sumēdis cibꝫ z potibꝫ sua grã nos pueniat cū bñdictōe: ne tatū malū incurramus: sꝫ p verā cibi z potꝰ tpantiā vitā mereamur etnā Amē

¶ De remedijs ꝯ gulā z ebrietatē Sermo. LXXII.

Attēdite ne forte grauētur corda vr̄a crapl'a z ebrietate. Luc. xxi. ¶ Jn pcedētibꝫ fmōibꝫ audistis plura mala z nocumēta q̄ ifert viciū gule z ebetat. z final'r i p̄cedēti fmōe audist qñ ebetas sit sine pctō: qñ pctm̄ veniale z qñ mortale q̄ntū etiā peccāt inducētes alios ad ebrietatē. Nūc ꝯseqnt vidēdū erit de remedijs ꝯ gulā z ebetatē. qbꝫ ꝯsiderat hō faciliꝰ possit hꝰ vicia declinare. Pro grã Aue maria ¶ Attēdite ne forte gra. cor. vra zc. vbi s̄.

¶ Postq̄ꝫ vt audist i p̄cedētibꝫ: ml'ta mala comitant hoiem ex gula et ebetate: necēariū ē aliq̄ oñdere remedia qbꝫ hō adiuuet ne i hꝰ mala plabat: q̄ꝛ aliq̄ dicā deo adiuuāte i p̄nti ser. dicturꝰ reliq̄ i seqntibꝫ. A

Remedia ꝯ gulā z ebrietatē
- Jnstigatio nature
- Attestatio figure z sacre scpture
- Cōfirmatio medicinal' cure

Prio nā nos īstigat ad fugiēdū gulā z ebetatē: z iducit ad tpātiā z sobetatē. z h̄ q̄drup'r. Prio ex nāli hois dispositōe. Nā nā dedit hoi os paruissimū respectu corpis sui i nūero aialiū: z ddit vnicū os. fecitq̄ꝫ istrm gustꝰ breue z artū. Dꝫ em̄ vt dt Arist. i li. d aiali. os puū: in q̄ sine dubio nā mouet hoiem tpate recipe cibū z potū. z paruo cibo aut potu esse ꝯtētū: fm q oñdit Sen̄. i q̄dā epl'a: dicēs. q q̄ vltra modū se igurgitat ñ hō sꝫ bestia: imo ñ viuꝰ sꝫ mortuꝰ reputari dꝫ. Uñ dt ibidē. Taurꝰ ē magnū aial: z tñ paucissimoꝝ iugeꝝ pascuis iplet. vna silua pl'ibꝫ elephātibꝫ sufficit. z hō t'ra pascit z mari: imo z volatilibꝫ in aere. Et ex h̄ posset videri alicui q nā magꝭ isatiabilē a ꝑetitū dedissꝫ hoi paruo q̄ꝫ elephāti z taurib. vñ q̄rit Sen̄. Quid igit tā isatiabilē nā nob aluū dedit: vt cū tāmodi Nā nos iducit ad tpātiā et sobetatē

ta corpa dedit adhuc vicerem⁹ auiditatẽ edacissimoꝝ aialiũ: Rñdet dñs: minime. q̃ntulũ em̃ ẽ qđ nãe daꝛ: paruulo illa dimittiꝛ. Nõ fames vẽtris nob mag̃ ꝯstat: ſ₃ ambitio. Et vult dicere. ſic nã nob dedit pua corpora: ita dedit nãle deſideriũ ad pua alimẽta. ꝛ iđ nã hois ñ q̃nto: ſ₃ q̃ntulo ꝛ puulo dimittere ẽ ꝯtẽta. Fames ẽt vẽtrꝭ puo ſedaꝛ: ꝛ vltra h̃ appetere nõ ẽ humanũ nec rõnabile: ſ₃ ꝯ nãm ꝛ beſtiale. Nã em̃ paucꝭ minimisq₃ ꝯtẽta ẽ: vt dĩ Boe. ij. de ꝯſol'. pħic. pſa. v. Et iđ dĩ Señ. q̄ facile ẽ paſcere paucos vẽtres bñ iſtitutos: ꝛ nihil aliđ deſiderãtes q̃₃ ipleri: qa paruo fames ſedaꝛ: ꝛ magno faſtidiꝛ. In hui' etiã ſignũ nã dedit hoi binas aures ꝛ geminos ocl'os: atq₃ alia iſtrumẽta ſenſuũ duplicata. os ṽo vnicũ ptinẽs ad guſtũ: inſtigãs p̄ h̃ nõ q̃rere alimẽtũ niſi neca͛iũ ꝛ modicũ. Itẽ dedit iſtr̃m guſt⁹ qđ gula vocaꝛ breue ꝛ artũ. i. breuẽ trãſitũ in tranſglutiẽdo cibũ: vix hñs latitudinẽ duoꝝ digitoꝝ. ad denotandũ q̄ nã nõ q̃rit đlectabilitatẽ ſ₃ necitatẽ ciboꝝ. q̃ poſuit ita paruũ organũ delectatõis guſt⁹. vt i ſpinãria q̃ ad guttur: i vẽtre/corde/epate/ſplene/ſtomacho ꝛ ſingul' mẽbris. varias ifirmitates ex ſupfluitate cibi ꝛ potus. nũc febribꝫ: nũc colica: nũc palyſi: nũc podag̃. ꝛ ſic đ alijs. Uñ Berñ iq̃buſdã ſuis ſẽtẽtijs ꝛ i floꝛ. đt. De⁹ ordiauit modicã eẽ ptẽ đlectatõis i guſtu: ſ₃ magnã moleſtiã i illi⁹ abuſu: vt p̄ h̃ hũani ſenſ⁹ rtraherẽt ab exceſſiuo eſu ꝛ potu. Uoluptas ei corpis q̃ tãti hodie eſtiaꝛ/vix duoꝝ digitoꝝ obtinet latitudnẽ. Et h⁹ tãmodice ptis tãexigua delectatio q̃nta paꝛ ſollicitudine: q̃ntã deide parit moleſtiã. Hec ibi. Itẽ đt Berñ. i ſnia. Ex voluptate gutturꝭ mõſtruoſi dilatãꝛ renes ꝛ humeri. hic tumẽtes creſcũt vteri: q̃ nõ tã ipinguãꝛ q̃₃ ipugnanꝛ a ruina. ꝛ dũ on⁹ carnis oſſa nõ ſuſtinẽt/etiã morbi varij generanꝛ. Ex q̃ ꝯcludiꝛ q̄ modica d₃ eẽ đlectatio vbi breuis ẽ trãſit⁹ ¶ Scđo h̃ idẽ nã oñdit i mĩeralibꝫ. Nã đt Solin⁹ ꝛ Alb. i li. mineraliũ. q̄ dioniſi⁹ ẽ niger lapis inẽmicãs rubeis guttꝭ: vini odorẽ ſpirãs: ꝛ odore ſuo qđ mulꝭ mirabile videꝛ ebrietatẽ fugãs. Cui⁹ rõnẽ Alb. đt. Odor vini nõ odore ſ₃ vapore opilãdo ebrietatẽ iducit. lapidis ãt odor cũ ſimplex ſit ꝛ apitiu⁹ ꝛ vaporis vini expulſiu⁹: vaporem vini expellẽdo/ſobrietatẽ iducit ꝛ ebrietatẽ repellit. Ametiſt⁹ ãt ꝯ͛iũ faciẽ q₃ ebrietatẽ opaꝛ: ꝛ guloſitatẽ ſibi ꝯ͛iã ꝛ inimicã oſtẽtat ꝛ inuit. ¶ Tertio h̃ idẽ nã oñdit i elemẽtꝭ. Nã t͛ra aquã ſup̄ ſe fuſam ſtati ſorbet ꝛ ibibit. vinũ ṽo ſibi nõ icorpat nec recipit: vt đt Alexãder. in ſignũ q̄ ſm matris nãe ꝯformitatẽ q̃ ẽ terra (terra em̃ ẽ mr̃ oim) dẽm⁹ fugere caſtrimargiã ꝛ ebrietatẽ: ſi volum⁹ nãlẽ tenere generoſitatẽ. Uñ đt Alexã. Sic xndas vino p̄ponit ſobria mr̃. Degeneres ꝓh dolor ebrij eẽ volũt. q. d. terra p̄elegit aquã vino. ſ₃ ebrij ꝯ͛iũ faciũt. ꝛ ſic đgnãnt: q₃ ñ ſequũꝛ nãm matris ¶ Quarto h̃ nã oñdit i plãtꝭ. vñ Ariſt. i li. đ aiali. đt: q̄ arbores aliq̃ ꝓp̄ mľtitudinẽ cibi ſꝛ ifructuoſe: ſicut exẽplificat đ ſalice. Sic fuera ad litterã ſemẽ guloſoꝝ ꝛ ebꝛoꝝ ẽ ifecũdũ ꝛ ad fructũ ieptũ. q₃ corpe p̄ ebetatẽ ſupflue hũectato ſemẽ ſiꝛ hũidũ ꝛ aq̃ſuꝫ: ꝛ p̄ ꝯñs ad gnãtõez ieptũ. Gluttinoſa ei ſcia plẽarie digeſta ſꝛ fecũda: vt oñdit Ariſ. i pħic. Etiã coꝝ vo

B Exẽplũ ĩ mieralibus

in elemẽtꝭ

C

libertas z arbitriū p h ibabilitatr moralr ad boni opis fructū pducēdū. sic d eis dr Sap. iij. Uana ē spes illoz z labores sine fructu. ad sobrietatem igit z abstinētiā z ad gule fugā iducit istigatio nāe. ¶ Scdo ad idez iducit attestatio figure z sacre scrpture. Qui eni corpa sua nimis gulose nutriūt/spm suū i pfundū miserie z viciox mergūt. Corpa eni nimis delicate nutrita sr ō eqz idomitoz nā. q nis pasti trāseūtes p viā rupiū et fluuioz: pcipitāt sessores eoz. Et iō p salute eqtātiū ē eqs pmo domare postea eqtare: fm illō ps. In chamo z freno maxil. eo. ɔstri. zc. Eq sr ca ro hūana: fm illō Esa. xxxj. Eq eoz caro z nō spūs. sessor ṽo ē rō vl' aia z dū corp⁹ abstinētia z sobrietate domar. ad oē bonū ducēre rōne dirigir. Uñ poeta. Lasciuit raro ñ bñ pasta caro. Ecōtra si corp⁹ nis delicate nutriat: nec freno abstinētie z frugalitat ɔstrigat more idomiti eq: equ⁹ z sessor pcipitar. Cui⁹ figura clare hr Exo. xiiij. vbi pharao z exercit⁹ ei⁹ in mari rubro pcipitati inciderūt: z sil' cū eqs sessores descēdētes i pfunduz qsi lapis submersi fuerūt. Mare rubz ē gule viciū. qd bñ dr mare. qr sic i mare oia flumia itrāt z nō redūdāt. sic i vētres gulosoz oia q repiunr in aere terra z aq imergūr nec iplenr. Gulos eni nō sufficiūt fruct⁹ arborū genera leguminū: nō radices herbaz: nō pisces marꝫ nec bestie terre: nō aues celi: vt dr Inno. ō vili. ɔdi. hūa. Quicqd eni auiū volitat: qcqd piscū natat: qcqd feraz discurrit: i nrīs vētrib⁹ sepelir: ait Sen. i li. declamar. In h mare equ⁹ z caro se sil' imergūt z aiaz ac spm oēsqz sil' virtutes i pcipitiū ducūt. Uñ Greg. i moral'. Dñante carnis vicio/oia q hoies bñ egert pdūt. z dū vētri nō resistir sil' cūcte virtutes obruunr. Tal' equ⁹ fm ps. ē fallax ad salutē nisi rōne regar. Pñt āt hmōi eq vigilijs z orōnib⁹ ieiunijs/documētis z exēplis: z labore ɔtinuo domari. Propterea saluator i themate hortar nos crapulā z ebrietatē fugere. ¶ Et ad fugiēdam gulā scptura sacra ponit escā necāriā nō delicatā. s. panē z aquā di. Eccs xxix. Initiū vite hois panis z aq. Jō de⁹ a pncipio ɔstituit hoib⁹ idē alimētū cū alijs aialib⁹: vt vitaret supfluū di. Gen. j. Ecce ego dedi vobis oēm herbā afferentē semē sup terrā: z vniuersa ligna i semetipsis semen sui generis habētia. vt sint vob in escā z cēterꝫ animātib⁹ terre. Monet igir scptura freqnter viuere sobrie: sicut apparet i multꝫ passib⁹ biblie. ō qb⁹ pauca sufficiat adducere. Uñ apl's dr. j. ad Thes. v. Uigilē⁹ z sobrij sim⁹. Itē. j. Pet. iiij. Estote itaqz prudentes z sobrij. Et. ij. ad Timo. iiij. Ministeriū tuū imple: sobri⁹ esto. Hoc idē ēt pz p plura exēpla scpture sacre. Uñ Daniel'. j. Daniel cū socijs suis elegit vesci leguminib⁹: z aqua ad bibēdū fuerūt ɔtēti. cibo regio spreto z ɔtēpto. Itē idē Daniel p tres hebdomadas panē desiderabilē cōedit: z caro z vinū nō itroierūt i os ei⁹ Dan. x. Itē Helias a vidua sareptana ñ petiuit delicata: sz paululū aq z buccellā panis. iij. Regū. xvij. Preterea eūdē in mōte dei oreb post longū ieiuniū angel⁹ pauit p vas aq z subcinericiū panē. iij. Reg. xix. Rursus Dauid nimis sitiēs aquā ɔcupiuit: oblatā āt ō cisterna bethleē: qr eā nimis auide ɔcupierat bibere renuit. ij. Reguz. xxiij. Itē durā dietā ipo

Margin notes: D Equ⁹ ido mitus ē ō lī cate nu trirū — E Cib⁹ nēa ri⁹ ñ dli catus su mēd⁹ est — Exēpluz

fuit dn̄s Ezechieli ꝓphe di. Sume tibi frumētū ⁊ hordeū. ⁊ fabā ⁊ lentē ⁊ miliū ⁊c̄. Ezech. iiij. Nō d̄r ibi: panē aut vinū. Itē panē ⁊ pulmētū misit dn̄s p Abac. ꝓphā ad Danielē i lacu leonū. Dan. xiiij. Preterea de Joāne baptista pl⁹ q̄ꝫ ꝓpha legit: q̄ ei⁹ cib⁹ erat mel siluestre ⁊ locuste Mat. iij. ⁊ Mar. j. Et de his sūt inumera exēpla sctōꝝ scrpta: q̄ legēti sūt palaꝫ manifesta. Hec oīa parit ⁊ exēpla scrpture sacre bn̄ notauit btūs Bern̄. in q̄dā ser. Et h̄r etiā i flori. li. v. c. xxix. di. Abstinebo a vino: qꝛ i vino ē luxuria. aut si infirm⁹ sum modico vtar. abstinebo a carnib⁹: ne dū nimis carnē nutriā sil' ⁊ carnis vicia nutriant. Panē ip̄m cū mēsura studebo sumere: ne aut onerato vētre stare ad orādū tedeat. aut simplici q̄dē aq̄ me igurgitare assuescā: ne distēsio vētris ad titillationē ꝑtigat libidinis. Hec Bern̄. Propt̄ea oīs creatura nob suadet sobrietatē ⁊ frugalitatē. qꝛ i oī creatura ē cert⁹ mod⁹ ⁊ mēsura. ⁊ q̄libꝫ creatura certis limitib⁹ est clausa: sm q̄ d̄r Sapiēs dn̄o deo Sap. xj. Oia i mēsura/nūero ⁊ pōdere disposuisti. Oim eni nā ꝯstātiū posit⁹ ē termin⁹ augmēti ⁊ dimiutōis ij. de aia. Et nālia desideria sūt finita: d̄r Sen̄. in q̄dā ep̄la. Turpissime igit ordinē oīs creature exit: q̄ gule vicio allect⁹ ebetati ⁊ voracitati deseruit. modū se replēdi ⁊ reficiēdi igrat ⁊ nescit. Cui⁹ turpitudinē admirat Seneca i q̄dā ep̄la di. Quid turpi⁹ hoi q̄ꝫ pl⁹ igerere q̄ꝫ possit digerere: ⁊ stomachi sui nescire mēsurā ¶ Tertio ad fugiēdū gulā nos iducere d̄ꝫ medicial' cura. Nā d̄r Cōstātin⁹ i viatico: q̄ sel' Galien⁹ īterogat⁹ a q̄dā q̄ ē ꝑfecta medina: r̄ndit abstinētia. Et exhic vt reor venit ista famosa ꝓpositio. Abstinētia ē optima medicina. Et ꝯcordat scrptura q̄ ait Eccli. xxxvij. Qui abstinēs ē adijciet vitā. ⁊ Eccli. xxxj. Sōn⁹ sanitatis i hoie parco: dormiet vsqꝫ mane ⁊ aia ei⁹ cū ip̄o iocūdabit. Et ibidē d̄r. Exultatio aie ⁊ cordis vinū moderate sūptū. Et Hiero. i li. ꝯ Jouinianū. sicut in p̄cedētib⁹ dixi: d̄r hypocratē dixisse: q̄ crassa ⁊ obesa corpa q̄ mēsurā crescēdi ipleuerit: nisi cito ablatōe sanguis miuāt/i paliꝫ sim ⁊ pessima morbo̅ꝝ gnā erūpe. Et Galien⁹ vir doctissim⁹/hypocratis iterp̄s ait. Quoꝝ ars ⁊ vita sagena ē: nec viuere posse diu nec sanos eē/nimio sanguie et adipe iuolutos ⁊c̄. Ad idē Aristo. i p̄ncipio ꝓble. q̄rit. Propt̄ q̄d magne supabūdātie cibi ⁊ pot⁹ egritudies gñescāt? R̄ndit q̄ hui⁹ rō ē. qꝛ talis excessus cibi ⁊ pot⁹ cāt i corpe ml'titudinē hūoꝝ supfluoꝝ: q̄ calorē inatū suffocāt ⁊ debilitāt: ⁊ sic hoieꝫ idisponūt: sm illō Eccli. xxxvij. In ml'tis escis erit ifirmitas. Et ibidē. ꝓpt̄ crapulam multi pierūt. Rogemus ḡ deū vt grām de abstinētie ꝯ gulā ⁊ ebetatē nob donet: p quā ⁊c̄.

¶ Medicinal' cura iducit ad fugiēdū gulam.

¶ De alijs remedijs ꝯ gulā ⁊ ebietatē Sermo. LXXIII.

Attendite ne forte grauent corda vestra crapula et ebrietate. Luc. xxj. ¶ In p̄cedenti ser. audistis tria remedia ꝯ gulā ⁊ ebrietatē: vicꝫ quō nā nos iducit ad abstinētiā ⁊ moderātiā cibi ⁊ pot⁹ i nāli dispōne hois i mineralib⁹: i elemētis ⁊ in plātis. Sil'r ml'tiplex figura ⁊ sacra scrptura ⁊ medicinal' cura. Nūc ꝯñt vidēda sunt alia remedia ꝯ ebetatē ⁊ gulā. ex q̄b⁹ itēꝝ cognscere possum⁹

detestationē eaꝝ. ꝛ abstinētie ꝛ sobrietatis vtilitatē. ꝓpter qđ ꝛ dñs nos aui sat fugere gulā ꝛ ebrietatē i thēate. Pro grā Aue maria ¶ Attendite ne ¶ Circa vba thēatis notāda sūt adhuc q̄nq̧ reme (for. cor. via ꝛc̄ vbi s̄. dia ꝯ gulā ꝛ ebrietatē: q̄ cuilibet hoī sūt ꝯsiderāda. vicꝫ

Remedia ꝯ gulā ꝛ ebrietatem: Justa occupatio; Finis ꝯsideratio; A gula elōgatio; Chri adamatio ꝛ eterne cene datio; Inferni crucatio

¶ Primū ad pñs remediū ꝯ gulā ꝛ ebrietatē ē iusta occupatio. id ē occupatio i licitis rebꝰ: ne hō sit ociosus. Uñ int̄ cetera potissime sūt tria: ad q̄ inclinat̄ hūana nā. q̄ ꝑ ꝯcupia nālit̄ hoībꝫ est innata. ꝛ q̄ maxime mēsurā ꝛ modū excedūt i ociositate: vicꝫ appetitꝰ cibo ꝝ ꝛ potuū: ꝯcupiscētia venereoꝝ: delectatio somnioꝝ ꝛ iocoꝝ. Unde Chrys. i ope impfecto i q̄dā homel'. Int̄ passiōes inq̄t nāles tres sūt naturales ꝛ intime ꝛ ꝓprie carnis. s. esca ꝛ potꝰ: amor viri ad mulierē: iocꝰ ꝛ somnꝰ. Et infra. nulle sic inq̄nāt corpꝰ q̄ntū iste: vt sit hō aut fornicator: aut epulator: aut deditꝰ somno. Hec ille. Ad illa tria i clinat ociū. q2 naturalit̄ inclinat quēlibꝫ ad đ inclinatū: ꝛ postea inclinat ad oē vicium. Et đ Sapiēs innuit Prouer. xxj. cū dr. Desideria occidūt pigrū. noluerūt em̄ q̄cq̄ manꝰ eiꝰ opari: tota die desiderat ꝛ ꝯcupiscit. Hō em̄ ociosus famē patit̄ generalē q̄ ad oēs sensus. Nā aures gliscūt rumores: nares odores. gustꝰ cibos lautiores. tactꝰ ꝯcupiscētias: vt oñdit Hugo de claustro anie di. Dū mēs ocio voluptatis torpescit: hoiem interiorē. s. corpus ꝯuocat ꝛ hortat̄. vt aurē inclinet rūoribꝫ: loquat̄ vana: iduat̄ mollibus: mane comedat: gallꝰ cene t̄miet lectionē. Et postea subiūgit. labore caro affligit̄: ocio nutrit̄. iuuenis in ocio ē vt bos sine iugo. q̄ dū nō tenetur obedientie vinculo q̄si bos lasciuiēs discurrit ꝑ desideria ꝓprie voluntatis. Hec ille. Et iuuenē intelligit in matura etate existentē ꝛ laborare potentē: sicut ipemet exponit. Inclinat em̄ p̄mo ociū ad esum ꝛ potum supfluū. q2 cū ex ocio hō nesciat q̄d agere debeat: mox ad cibū ꝛ potuꝫ ꝓ tpis deductiōe anhelat. Uñ diabolꝰ si quē i diuio ope nō occupatū inuenit/ occupat eū i suo. Exēplū de molēdino qđ incessant̄ voluit̄. in q̄ si frumentū imittit̄ ad molēdū multū fructū affert pr̄familias. sꝫ emulꝰ eiꝰ ꝓijcit i illđ vel lutū ad inq̄nādū: vl' picē ad inuiscandū: vl' paleas ad illud inutilr̄ occupandū: vl' lapides ad frāgēdū. Molēdinū ē cor humanuꝫ qđ incessant̄ voluit̄ đ vna cogitatiōe i aliā. nec p̄t eē penitꝰ ociosum q̄n sꝑ circa aliq̄d bonū vl' malū occupet̄. qđ si circa bonū intētū sit bonū fructū dño suo reddit. sꝫ diabolꝰ inuidēs bono nr̄o/ imittit cordi vl' cogitatiōes imūdas ad inq̄nādū. vl' picē. i. amorē terrenoꝝ q̄ sūt viscꝰ aie ad inuiscādū. vl' paleas. i. cogitatiōes vanas ꝛ friuolas: salrē ad tp̄s ꝑdēdū et bonū ipediēdū. vl' lapides. i. motꝰ ire ꝛ ipatiētie ad frāgēdū. Hec Uin. i spe. mor. li. ij. pte. vj. dis. vj. ¶ Pro q̄ ē notādū q̄ ociosoꝝ sūt q̄ttuor sig. Prio q̄ horas cōedēdi notāt ꝛ attēdūt: ꝛ si p̄nt p̄ueniūt. Scđo q̄ cibos varios ꝑtractāt ꝛ ꝯcupiscūt. Tertio đ facili res oblatas fastidiūt. Quar

Margin notes: A — Hūana nā icliat̄ ad tria — Ociū q̄ntū malū — B

ro q ex ocio sic gule isistūt: q nec res nec honores attēdūt: famē ꝓuocā-tia inqrūt: q oia laborāti sūt ꝯria. imo ꝑ laborē ꝛ iustā occupatiōez talia nō ꝑpēdūt: q nimo detestant ꝛ fugiūt. ¶ Sūt ḡ ista q̄ttuor signa in ociosis ꝛ gulosis bñ notāda.

Ociosoꝝ ꝛ gulosorum signa:
- Nō nisi pabl'a vētris inqrūt: ꝛ horas comedēdi notāt
- Diuersa fercula ꝯcipiūt ꝛ ꝑtractāt
- Oēm cibū vituꝑāt ꝛ ḋspiciūt: ꝛ laborās ecōuerso
- Pro vētr replectiōe iocant: nec res nec hōres attēdūt.

¶ Primo ociosi nō nisi pabula vētr inqrūt: ꝛ horas comedēdi notāt ꝛ attēdūt: ꝛ opportunitates se replēdi q̄ntū pñt inqrūt. Hoc pulcre oñdit Hūbert⁹ sup regulā bti Aug. loqns ḋ religios ꝛ dicēs. Isti q vexāt hac peste ñ pñt residere i orone: nec lectōi istare: ꝛ hꝫ spūalibꝰ vacare: sꝫ asue ti ꝑ domos circūire. Mō explorāt qd comedat. mō expectāt si aliqd de factis afferat. mō solē respiciūt qñ ascēderit. mō sacristā molestāt nō pulsantē: dicētes q hora cōedēdi trāsierit. mō morant circa hospitiū si forte occurrat occasio q ibi iuitent. si desint aliq̄ murmurāt ꝛ obloquunt: sic filij isrl' in deserto. si restrictiōes circa tpalia fiūt ꝓ viribꝰ se opponūt. si dat pnia ptinēs ad abstinētiā: aut nō faciūt: aut tātū differūt q obliuiscunt ꝛ obliuiōe sepeliūt. In dispēsatiōibꝰ secū faciēdis sup abstinētijs necitatē vl' rōnē aliquā nō attēdūt. plātos circa h faciles optios reputāt ꝛ cōmēdāt. rigidos viros i his q̄ntū pñt eijciūt ꝛ itolerabiles reputāt. Hec ille. Tale signū iuenit i multis laic ocios: q sic domos circūeūt si iuitentur ꝛc. vt dēm ē

Diuersitas ferculorum. ¶ Scdm signū est: q diuersa fercula ociosi ꝯcipiūt ꝛ ꝑtractāt: qbꝰ fastidiū tollāt. q labori dedit⁹ nō attēdit nec ꝯsiderat. sꝫ oīs cibꝰ sibi sapit ꝛ dulc ē quē māducat: iux illd Eccs. v. Dulc ē somn⁹ operāti: saturitas āt diuit nō sinit ipm dormire. q. di. saturitas facit diuitē de repletiōe cogitare vētris: ꝛ ad ꝓuocādū gulā fercl'a variare: ꝛ eūdē cibū diuersimode ꝑpare: vt oñdit Berñ. i apol. ꝛ hꝫ i flo. li. iiij. c. xv. dicēs. Tāta qppe accuratōe ꝛ arte cocoꝝ cūcta ꝑpant: vt q̄ttuor vl' qnqꝫ ferculis duorat pma nō ipediāt nouissima: nec satietas minuat appetitū. Et infra. Quis dicere sufficit qt modis sola oua vsant ꝛ vexant: q̄nto studio subuertunt/euertunt/liquant/durant/dirimunt. Et nūc qdē frixa: nūc assa: nūc farsa: nūc mixti nūc sigillati apponunt. vt qd āt hec oia: nisi vt fastidio ꝯsulat. De q etiā lati⁹ dt Lorba. de vili. ꝯdi. hu. Hec aūt indubie veniūt ex desidia ꝛ ociositate: q facit hmōi ꝯuiuia desiḡe: ꝛ noua q̄rere ꝛ appetere. Vñ Hiero. i qdā ser. Ociū facit fastidiū: fames āt miro mō reddit dulcia q fastidiū facit isipida. Et sic dū ociosus sp nouis se repleri q̄rit: nō sibi viuit: sꝫ (qd turpissimuz ē) vētri/somno/ꝛ libidini: vt vult Señ. i qdā epl'a

Vituꝑatio ꝛ despectio cibi. ¶ Tertiū signū ē q laborās oia sibi oblata breuiter ꝛ sine detestatiōe cū delectatiōe sumit. Ociosus vo oēm cibū vituperat ꝛ despicit. ꝛ iō sūmope labori isistēdū ꝯ gulā erit: lꝫ h i puero delicate nutrito difficile sit. paulatiue tñ ex laboris ꝯtinuatiōe sibi delectabile fiet: vt pulcre notat Berñ i epl'a ad Robertū. ꝛ hꝫ i flor. li. vj. c. xj. di. Tol

le ociū. exerce vires: moue brachia: cōplosas explica manꝰ: exercitare in aliq̄: ꝛ statī sentieſ te sola appetere q̄ famē tollāt: n̄ quē fauces d̄mulceāt Et post pauca subdit. Siq̄dē ociū parit fastidiū: exercitiū famē: fames aūt miro mō reddit dulcia q̄ fastidiuȝ fecit insipida. Olꝰ/faba/pultes/panisq̄ʒ cibariꝰ cū aq̄/fastidia sūt q̄escēti: sed exercitato videnꝛ magne delicie. ¶ Quartū signū ē q̄ q̄ gule īsistūt iocanꝛ ꝑ vētris repletione ꝛ nec res nec honores attēdūt. ¶ Exēplū habemꝰ i Esau q̄ ꝑ esu lēticule laborare recusauit. ꝛ vt ociose sine labore comederet oēm dignitatē primogeniture ꝛ honorē vēdidit: vt pʒ Gen̄ xxv. Ex illꝰ ḡ patʒ q̄ ꝑmū remediū ꝯ castrimargiā siue gulā ē labor ꝛ opus licitū siue iusta occupatio. Mēs em̄ hūana ſm q̄ d̄r Grego. nescit esse ociosa: sʒ sp̄ occupari desiderat. ꝛ q̄n̄ est occupata circa vnū: cū diuersis nō possit sil' intēdere: a q̄cūq̄ʒ alio remittiꝛ ꝛ recedit. Ex intētiōe aūt mētis sequiꝛ affectio circa illud cui intēdit: ꝛ retractio ab alijs q̄bꝫ nō itēdit. Nā ad illō est mēs affecta cui maxime ē intēta: ita tn̄ q̄ ꝑseuerātia assit. Nā ꝯtinuatio operis elōgat tristiciā a mēte: ꝛ causat d̄lectationē. Et h̄ maxime ꝯtingit q̄n̄ q̄s se circa studiū lr̄aꝝ occupat ꝓꝑ nālē inclinationē intellectꝰ ad v̄itatem. Oēs em̄ hoīes nā scire desiderāt: vt d̄r phs. j. Meta. Q̄n̄ ḡ huic desiderio nāe q̄s satisfacit ꝑ exercitiū studij: q̄etaꝛ mēs ab oī alia occupatione Q̄n̄ v̄o hō incipit a iuuētute ociari/oēs anīe vires in q̄daȝ fame nutriunꝛ: cupiētes in aliq̄ sensibili satiari. Nā ꝛ aures esuriūt rumores: oculi vanitates: gula cibos: lingua loquacitates. ꝛ sic de alijs. q̄ tn̄ oia si habeanꝛ mentē nō sedāt: quia talibꝫ nō pasciꝛ. Querit em̄ cibū nobilioreȝ q̄ est sciētia vel v̄tus. ¶ Ex quo patʒ: q̄ iusta ꝛ salubris occupatio est magna causa nō vacandi cibis ꝛ potibꝫ: nec multū curādi de eis. q̄d bn̄ saluator ostendit cū de vicio gule tentareꝛ: vt nobis daret exemplū vacandi studio scripture dicēs: Nō in solo pane viuit hō: sed in omī v̄bo q̄d ꝓcedit ex ore dei. Matth. iiij.

¶ Secūdū remediū ꝯtra gulā ꝛ ebrietatē est ꝯsideratio finis gule ꝛ ebrietatꝭ. Et iste finis pōt cōsiderari tripliciter: vicʒ in duratiōe alimentoꝝ: in ꝑparatiōe cibarioꝝ: ꝛ in resolutiōe corpoꝝ humanoꝝ. Primo finis gule ꝛ ebrietatꝭ ē ꝯsiderādꝰ i alimētoꝝ duratōe. q̄ntūcūq̄ʒ em̄ hō positꝰ sit i abūdātia reꝝ tp̄aliū: ꝛ ꝓmptuaria eiꝰ plēa eructātia ex h̄ i illō. tn̄ oia illa an̄ mortē derelinq̄t. Exēplū hēmꝰ i diuite Luc. xij. dicēte aīe sue. Aīa mea hēs mlt'a bona reposita i annos plīmos: comede: epulare: bibe ꝛc̄. Et dixit illi deꝰ. Stulte hac nocte aīaȝ tuā repetēt a te: ꝛ q̄ parasti cuiꝰ erūt: vtʒ ibidē. q̄ꝛ tales abūdātie i manꝰ alioꝝ trāseunt ꝛ suos derelinquūt. ¶ Scd̄o finis ille attēdiꝛ i ꝑpatōe ꝛ ꝯsūptōe cibarioꝝ. Si em̄ ꝯsidereꝛ cū q̄nta cura alimēta delicata adq̄rātur: q̄nto labore ꝑpanꝛ: q̄nto p̄cio cōpanꝛ: ꝛ quō i turpissimas ꝛ fetidissimas egestiōes t̄mianꝛ: ꝓculdubio a sapiētibꝫ ꝯdēnabūꝛ/vilipēdēꝛ nc curabūꝛ. Hec docuit ꝯsiderare b. Hiero. ad Paulinū di. Qui cibū desiderat nō q̄rit magnope q̄ʒ d̄ p̄ciosꝭ rebꝫ stercꝰ ꝯficiat. Ob hāc cām epicurꝰ voluptatꝭ assertor pomis/oleribꝫ vilibusq̄ʒ cib/dixit eē vtēdū: eo q̄ ex

D Cōsideratio finis duplex.

q̄ sicte epule ingēti cura z sollicitudie p̄parant̄. maiorē q̄ȝ penā habeāt in addq̄rēdo q̄ȝ voluptatē i abutēdo: vt dr ibidē Hiero. z h̄r i vitis phoꝝ de epicuro. Et p̄serti ex turpitudie finis nō ē curāda voluptas i alimētis: sm̄ q̄ dr Sen̄. i q̄daȝ ep̄la. Uis ciboꝝ voluptatē ꝯtēnere: exitū expectaq̄ȝ i turpitudinē terminat̄. blādimēta em̄ gule stercoꝝ fece ꝯdēnant̄. Hec ibi. Quāto em̄ cibaria sūt nobiliora tāto terminant̄ i stercora fetidiora: vt vult Lothari⁹ de vili. ꝯdi. hu. ¶ Tertio finis ille attēdit̄ i corpoꝝ humanoꝝ resolutiōe. Fatu⁹ em̄ ē q̄ corp⁹ nimis ipinguat: z se v̄mib⁹ ad comedēdū nutrit cū magno conamie z sollicitudie: aiam āt angel' celestibus sil'em reficere negligit z tardat. Un̄ Bern̄. i solil'. ait. Cur inq̄t carnē tuā p̄ciosis reb⁹ ipinguas z adornas. quā post paucos dies v̄mes deuoraturi sūt i sepulcro. aiam v̄o tuā bonis opib⁹ nō adornas: q̄ deo z angelis p̄n̄tāda ē in cel'. Quare aiam tuā vilipēdis z ei carnē p̄ponis. dn̄aȝ ancillari z ancillā dn̄ari magna abusio ē. Hoc aūt ꝯsiderare ē optimū remediū castrimargie: sm̄ Greg. vt allegat autor sūme vicioꝝ. Dicit em̄ q̄ nihil adeo valet ad domāda carnis desideria sicut cogitare q̄lis sit futura caro mortua. Optimū ḡ remediū ē finis meditatio ¶ Tertiū remediū ēa gula elōgatio. h̄ ē q̄ hō loca z tp̄a fugiat: in q̄b⁹ gule icitamēta esse nō igrat. Nā trāsiēs ad loca gule apta: nālit̄ ocul' capit̄ colore potuū z cibarioꝝ: afficit̄ odorib⁹ ipoꝝ: societate trahit̄ ad vsum p̄dictoꝝ. Nā em̄ q̄ȝ nāliter inest hoi cibi z pot⁹ desideriū etiā nec esuriēs ne sitiēs intuens rē multū gustui delectabilē / mouet̄ ad istā gustādū: qđ tā ex nā q̄ȝ ex sc̄ptura ē palā aptū. Ex nā q̄dē ad h̄ inclināte. Nā q̄libet post p̄ndium i estate etiā satiat⁹ trāsiēs p̄ pomariū: vidēs pulcrū pomū: nō obstāte nāli saturitate mouet̄ ad ip̄m gustādū vt doc; expiētia reꝝ oim magistra. ¶ Ex sc̄ptura sil'r p̄ȝ. Un̄ Gen̄. iij. h̄r. q̄ mulier p̄ma: p̄mo creata in sūmo tp̄amēto humane cōplexiōis posita / nullā esuriē expta: ad solū tamē visuȝ fruct⁹ delectabilis ꝯ diuinū p̄ceptū ad gustādū fuit mota. Un̄ dr de ea. Uidit mulier q̄ bonū eēt lignū ad vescēdū: z pulcrū ocul': aspectuq̄ȝ delectabile: tulit de fructu illi⁹ z comedit: deditq̄ȝ viro suo. Sūmū igit̄ remediū est ꝯtinere exteriores sensus. visum ab aspectu. olfatū ab odoratu: z sic de alijs. Un̄. Grego. in moral'. tractās p̄dictū textū Genesis. iij. Intueri nō deb; qđ lic; cōcupisci. vt em̄ mūda mēs in cogitatione seruet̄ a lasciuia voluptatis sue: dep̄mēdi sūt oculi q̄si q̄dam raptores ad culpā. Neq̄ȝ em̄ Eua lignū vetitū ꝯtigisset nisi p̄us incaute respexisset. Et cōcludit: q̄ nobis ad custodiendā cordis mūdiciā exterioꝝ sensuū disciplina seruāda est. Nā q̄ntalibet v̄tute mens polleat: q̄ntalibet ḡuitate vigeat: carnales tn̄ sensus puerile q̄ddam exterius p̄strepūt. Et nisi interioris grauitatis pōdere: z q̄si viuendi q̄dam rigore refrenēt̄ ad fluxa queq̄ȝ z leuia mentē eneruam trahunt. Hec Grego. Cohibēdi igit̄ sensus exteriores ne sentiant res gustui delectabiles. quia facillime post se trahunt (vt dictū est) hoim sobrioꝝ mētes. Un̄ dicit Seneca de Hanibale: qui campaniā vicerat / eūdē vina hyberna vicerant ¶ Quarta

Mors
remedia luxurie
D
Elōgatō icitamentoꝝ gule
Exēplū
E

tũ remediũ est chri adamatio ꝛ eterne cene datio. Si eñ saluatoris no-
stri amorẽ erga nos: paupertatẽ ꝛ sobrietatẽ ante oculos nostros ponam⁹
ñ ẽ q̃n aliqualiť ad frugalitatẽ ex h̃ moueamur: ꝛ ad ipi⁹ amorẽ accẽda-
mur: atq₃ om̃e al'ꝰ insipidũ per h̃ nobis sapiduʒ efficiaẗ. In deserto eñ
chꝛs immediate post baptismũ .xl. dieb⁹ nullũ cibũ sumpsit Matt. iiij.
Nunq̃₃ eũ carnes nisi agnũ paschalem iuxta legis rituʒ scptura comme-
disse dicit. In cuius signũ ipẽ bis panes ꝛ pisces/ nõ carnes multiplica-
uit. Matth. xv. ꝛ Joan. vj. Et ad p̃ceptũ dñi copiosam pisciũ multitu-
dinẽ prendiderũt discipuli Luc. v. Vñ Aug. in de cathezizandis rudib⁹
Chꝛs esuriuit qui oẽs pascit. sitiuit/ p quẽ omnis habeẗ pot⁹. qui spũal'r
est panis esurientiũ ꝛ fons sitientiũ. Hec vtiq₃ ad mentẽ reducta gros-
sa etiã ꝛ insipida chri amore ꝯdita/ fiũt sup mel ꝛ fauũ dulciora. Ad hoc
etiã merito quẽlibet christianũ mouere debet eterne cene datio. Oẽs eñ
ad cenã eternã vocati sum⁹: vbi oim abundãtia r̃plebimur. Luc. xiiij. Et
beati q̃ ad cenã nuptiaꝝ agni vocati sunt. Apocal'. xix. Et ideo sicut qui
ad cenã optimã hic in presenti existit inuitatus: ne cenã amittat parũ in
prandio comedit. sic reuera nisi q̃ hic esurit ꝛ sitit ꝛ a gule se vicio p̃ser-
uat ꝛ custodit: celestẽ cenã nõ gustabit: dicẽte dño Matt. v. Bti q̃ esu-
riũt ꝛ sitiũt iusticiã: qm̃ ipi saturabunẗ. Hoc nõ attẽdũt q̃ sil'es iumen-
tis facti de filijs porcoꝝ hic repleri desiderãt: ꝛ de eterna ꝛ supfelici ce-
na nõ curãt. Cõsiderare eñ debet q̃libet hõ se cũ alio habere nature pari-
tatẽ: ꝛ eundẽ creatorẽ deũ. vñ g̃ ꝛ quõ iustũ esse põt q̃ tu in delicijs abũ-
das: ꝛ ille penuriã habʒ. Nunq̃d deus tibi diuitias dedit vt tu quotidie
epuleris: ꝛ ille fame pereat? nequaq̃₃. Vñ Bern. dr. Clamãt nudi: clamãt
famelici ꝛ ꝯqueruntur de nobis dicẽtes. Nobis q̃ frigore laboram⁹ q̃d cõ-
ferũt tot mutatoria vestiũ: q̃d tã ample manice: q̃d tam longe caude: no-
strũ est q̃d effũditis: nobis crudeliter subtrahitis q̃d inutiliť expenditis.
Hec dicũt indigẽtes abũdãtib⁹. Vñ videẗ iniquũ ꝛ iniustũ esse q̃ alij su-
perflue habeãt ꝛ frequenť indigni: alij necessitatẽ patianť q̃ vt plurimũ
sunt digniores. Sed hec iniq̃tas est ex parte hoĩs abutẽtis: nõ ex parte
dei largiẽtis. q̃ fm ordinẽ sue sapiẽtie hec bona minima sic inequaliter/
nõ tñ iniuste diuisit. Illi eñ plura ꝯcessit vt dispẽsatori: isti ꝓ pauca do-
nauit vt oratori. Zacheus q̃ p̃nceps publicanoꝝ erat/ cũ nõ haberẽt di-
uidebat dicẽs: Ecce dimidiũ bonoꝝ meoꝝ dñe do paupib⁹. ꝛ siq̃d aliquẽ
defraudaui reddo q̃druplũ. Luc. xix. Et Job dr. Si comedi bucellaʒ so-
lus ꝛ nõ comedit pupill⁹ ex ea: q꞉ ab ĩfantia creuit mecũ miseratio. Job
xxxj. ¶ Quintũ remediũ ꝯtra gulã est ĩferni cruciatio. Qui eñ in p̃-
senti se replere satagit: abstinere ꝛ ieiunare ꝓpter deũ negligit: eternã si-
tim ꝛ esuriẽ in inferno sustinebit. vt ṽitas in euãgelio expsse de diuite q̃
epulabaẗ q̃tidie splẽdide in inferno sepulto: ꝛ guttã aque ad refrigeran-
dũ linguã petentẽ: nec accipientẽ ostẽdit. Luc. xvj. Vñ Isido. li. ij. de sũ-
mo bono. Cui inq̃t est abundãtia epulaꝝ: ardentis diuitis intẽdat sup-
pliciũ. cuius tãta in inferno inter ignes erat inopia quãta hic epularum

Sel' dr chꝛm carnes cõe-disse

E

F Cruciationis ĩferni medicatõ ꝯtra bit a gula.

fuit copia. In h eñi seculo esurire z sitire noluit. z ppterea illic i flāma siti ens stillā aq̄ q̄siuit: nec meruit. Hec Isid. Corp⁹ eñi qd delitijs gule fomentat. z aīa q̄ corpi ₒdelectat. vtrūq; in ₒiunctiōe resurrectiōis ppt h cruciabit. Vñ Bern. in solil'. Et hr in flor. li. vj. c. xxix. Hic inqt caro vermib⁹/illic aīa ignib⁹ deputat. donec rurs⁹ ifelici collegio colligati tormētis penalib⁹ socient sempit'nis: q̄ socij fuerūt i delitijs. Et exclamat ₒtr ₒ gulosuz di. O delicate q̄ delitijs z diuitijs circūfus⁹ ₒfusiōez z mortez expectas/nō ē regnū dei esca z pot⁹/nō purpura z byss⁹. diues ille vndiq; circūflu⁹ in pūcto ad inferna descēdit. Hec Bern. Et Loth. d vili. cō. hu. Gula padisuz clausit z iram dei meruit. q: adhuc esce erāt i ore eorū z ira dei descēdit sup eos. Et q̄ vescebant voluptuose: interierūt in vijs. Diues ille q̄ epulabat q̄tidie splendide sepult⁹ ē in iferno. Hec ibi. De h exm. lxv. J. vide ibidē. quō sedēti in cathedra oblat⁹ est pot⁹ amarissim⁹ ferid⁹ z imūd⁹: z coact⁹ est bibere. z duo demōes isufflabāt ignez i aures ei⁹: q̄ exibat p oculos/nares/os zc. Hec de remedijs ₒ gulā z ebrietatez. Rogem⁹ ḡ deū oipotentē: vt grām vere sobrietatꝭ nob donet p quā tādē cū sctis oib⁹ i celesti glīa et'ne satietate reficiamur: qd nob cōcedat dñs nr̄ iesus chrs q̄ est panis celestis: in secula bñdict⁹ Amen.

¶ De v'tute abstinentie/p̄sertim de Jeiunio. Ser. LXXIIII.

Conuertimini ad me in toto corde vr̄o in ieiunio: fletu z planctu Joel. ij. In p̄cedētib⁹ smōib⁹ plura audistꝭ de vitijs gule z ebrietatꝭ. tandē d remedijs ₒ illa vicia: p q̄ hō dz fugere z vitare gulā z ebrietatē. Et q: p h⁹ remedia hō se ₒūtit ad deū. Nūc ₒtr vt toto corde ₒūtat ad deū intēdo dicere de v'tute abstinētie. Et p̄ncipalit' de ieiunio p qd domat caro: qd z ml'tū defuit ad veraz ₒūsionē pctōrꝭ. iux thema. Cōuertimi ad me zc. loqt eñi Joel pphā in psona dei: ex q̄ satis ₒcludit: q ieiuniū deo placeat. Pro gr̄a Aue maria.

¶ Circa v'ba thematꝭ p̄mo (Cōuertimini ad me i to. cor. vr̄o zc. vbi ḡ. videndū erit. vñ z a q̄ z quō ieiuniū recepit originē. Scdo q̄re eccl'ia p̄cepit ieiunare in q̄dragesima z non tpe isto quo christus ieiunauit zc.

A ¶ Circa p̄mū est notandū: q ieiuniū in p̄ncipio gn̄is hūani a deo ē istitutū. postea a p̄iarchis z pphetis ₒtinuatū zc. vt infra

Jeiuniū a	Deo in p̄ncipio gn̄is hūani institutū P̄iarchis z pphetis ₒtinuatū Multis exemplis declaratū Christo dño ₒfirmatū Ab eccl'ia p̄ceptū z mādatū	Primo ieiuniū i p̄ncipio gn̄is hūani ē a deo istitutū dicēte dño. p̄mo pnti adā d ligno scie boni et

istitutio ieiunij — mali ne comedas Gen̄. ij. qd tractās Amb. i ser. d ieiunio q̄ icipit: diuinū ad p̄rez. Et hr di. xxxv. sexto die. ait. Ut sciam⁹ n̄ eē nouellū ieiuniuz. p̄mā illic. i. i padiso ₒstituit legē de ieiunio. Et ifra. eousq; nemo p̄uaricari nouerat: vt adhuc orta n̄ eēt q̄ ē p̄ma p̄uaricatio indictū ieiuniū ē abstinētie/lex a dño do/p̄uaricatio legꝭ a diabolo/culpa p cibū/tenebra p⁹ cibū/spēs suadet gule. dñs ieiunare discernit. hec ibi. ¶ Scdo ieiuniū a sctis p̄iarchis z pphis ē ₒtinuatū. Nā moyses cū dño i monte cū legē

accepit.xl dieb⁹ z.xl.noctib⁹ ñ mãducauit neqꝫ bibit Exo.xxiiij.ppl's isra Cõtinua
eliticꝰ iubẽte dño a mľtꝫ cibis abstinuit Leuit.xj. Itẽ vxori manue libe/ tio ieiu/
ratorẽ ppli ꝯcepture. vicꝫ samsonẽ angelꝰ dñi appuit/z ei abstinẽtiã a vi nij
no z oi potu iebriatiuo indixit Judicũ.xiij. Itẽ Helias silr.xl.dieb⁹ nul
lũ cibũ sũpsit.iij. Reg.xix. In tota ẽt pma etate ab adã vsqꝫ ad noe q̃ du
rauit ad minꝰ.1656.ãnis sp fuit abstinẽtia a vino z carnib⁹ vt dt Hie
ro. Et hr di.xxxv.ab exordio:z sic ð alijs mľtꝫ. ¶ Tertio ieiuniũ fuit mľ
tis exẽplis declaratũ. Prio qꝛ eua q̃ꝫdiu ieiunauit z abstinuit ꝟgo i pa/ Exãꝯmẽ
radiso fuit z ꝟgo pmãsit. Adã qꝛ ieiuniũ violauit a dlitijs padisi i sũmã dãtia ie/
miseriã corruit. Vñ Amb. vbi s̃. Cognitio ifirmitatꝫ in cibo:firmitatis iuniũ
ꝟtus i ieiunio. Itaqꝫ gula a padiso regnantẽ expulit:abstinẽtia ad padi
sum errãtẽ reuocauit. Et hr i canone. sexto die. vbi s̃. Moyses pꝰ ieiuniũ
cũ deo locutꝰ fuit: Helias qꝛ ieiunauit in celũ curru igneo vectꝰ extitit
vbi s̃.p ieiuniũ hierľꝫ a sennacherib libaꝛ tpe ezechie regꝭ z esaie ꝓ'he.iiij
Regũ.xix. Philistei a filijs isrľ tpe samuel' cedũꝛ:illa die ieiunantib⁹.j.
Reg.vij. Filij isrľ a filijs beniamin bis fuerẽ dbellati ð.xij.tribub⁹.q̃ cũ
postea die illa ieiũarẽt z corã dño flerẽt p̃ualuerẽ Judicũ.xx. Jona p̃dicã
te niniuitꝭ pepcit deꝰ eisdẽ:i sacco z cinere z ieiunijs pniam agẽtib⁹ Jo/
ne.iij. Petrꝰ apl's cũ esurijt i domo simonis coriarij:mẽtis excessus sup
eũ cecidit z celũ ap:ñ vidit. Act.x. Apľi etiã exm̃ ieiunãdi nob reliq̃runt:
q̃ pꝰ susceptũ spm̃ scm̃:sic mẽtes a ůterãt a mdi illecebꝛꝭ.sic ẽt ab epulaꝝ
a ppetitu. Licꝫ ei q̃ꝫdiu cũ eis fuerat chrs ñ ieiunarẽt.pꝰ ablatõeꝫ tñ eiꝰ se
spõtaneis subdiderũt ieiunijs:qꝛ spõso ablato ieiunãdũ erat.sic chrs p̃/
dixerat dicẽs.qñ spõsꝰ auferet ab eis tũc ieiunabũt. Vñ spũscõ ꝓpleti tũc
i eiũare ceperẽt.vt dꝛ i rõnali li.vj.c.ð feria q̃rta pente. ¶ Quarto ieiuniũ
a chro dño ẽ ꝯfirmatũ. Nã saluatoꝛ nr̃ mox pꝰ baptismũ ductꝰ ẽ i desrũ et C
ieiũauit.xl.dieb⁹ z.xl.noctib⁹ z p̃ostea esurijt Mat.iiij. ¶ Quito ieiũiũ
ab eccľia ẽ p̃ceptũ:vt pꝫ i decretꝭ di.iiij.statuiꝰ. Et ð ꝯse. di.v. q̃dragesi/
ma z pľib⁹ c.se. Vñ Amb.i ser ð q̃dragesima. Ille q̃dragesimã facꝫ q̃ ieiu
nãdo z vigilãdo ad pasca ascẽdit. Nã sic reliq̃ anno ieiũare pmiũ ẽ:ita i Jeiuniũ
q̃dragesima nõ ieiũare pctm̃ ẽ. Illa ei volũtaria sũt ieiunia:ista neċaria q̃dragesi
Illa ð arbitrio.veniũt:ista de lege. Ad illa iuitamur:ad ista ꝯpellimur. male
Ecce quõ p̃cipit z mãdat vt q̃dragesimale ieiuniũ plebs fideľ firmiꝛ tene
¶ Nũc circa scd'ꝫ:q̃re ieiũiũ q̃dragesimale fuaꝛ illo tpe (at.hec ð pmo.
ꝟnali z ñ eo tpe obfuaꝛ q̃ chrs ieiũauit.chrs eñ mox pꝰ baptismũ.i.pꝰ D
epiphaniã suũ ichoauit ieiũiũ. Eccľia ãt ieiuniũ nr̃ꝫ cũ pasca ꝯtinuauit.z
q̃re h̃ fecerit cũ ois chri actio nr̃a sit istructio fm Gre. i ome. Rñr.ꝙ hꝰ
ordinatiõis z mutatõis q̃druplex cã fuit. Pria ẽ:qꝛ ĩ q̃dragesima repñ
tamꝰ ppľm isrľ q̃ annis.xl.i desrto fuit:z statim postea pasca celebrauit.
Scda cã:qꝛ hoies nãliꝛ moueꝛ ad libidieꝫ tpe ꝟnali:ad quã restringẽdã
institutũ est hoc tpe ieiunari. Tertia causa qꝛ christi passiõi resurrectio
ꝯtinuaꝛ.ĝ rõnabile fuit:vt afflictio nr̃a passiõi saluatoꝝ eẽt ꝯtinua. Cũ
ei ip̃e ꝓ nob passꝰ sit z nos ei cõpati debemus.vt ita tãdẽ ꝯregnẽꝰ pꝰ pas
siõeꝫ statim resurrectio subseq̃ꝛ Juẍ illð apľi. Si cõpatimur z ꝯregnabi

mus. ¶ Quarta cã: q: stati pᵒ ieiuniũ dẽmᵒ corpᵒ dñi sumere exẽplo filioꝝ isrl': q̃ p̃usq̃ agnũ pascalẽ ederent. agrestes lactucas ꝛ amaras comedẽdo se affligebãt. Ita nos ꝯuenit p pniaꝫ ꝛ ieiuniũ priᵒ affligere: vt tandẽ digne possimᵒ eucharistiã accipe. Hec ponit durandus i rõnali. Et Joã. Beleth i sũma de officio. hec de. ij. pte. ¶ Dubitaꝛ circa p̃missa

E exq̃ dictũ ẽ vñ ieiuniũ cepit initiũ ꝛ quõ. Quare ẽt tp̃e vernali nos ieiunamᵒ q̃dragesimã: ꝛ nõ eo tp̃e q̃ chr̃s ieiunauit ꝛc̃. Quare etiã s. p̃res isti tuerũt ieiuniũ: ꝛ ad q̃d p̃ncipalit' valet. Ad h' dicẽdũ ẽ: q̈ m'ltitudo hominũ cõit' i sumptiõe cibi peccat. pp̄t' q̃d hõ reddit' ipotẽs ꝛ desidiosᵒ ad bona opa. Et iõ sc̃ti p̃res volẽtes ꝯ h' cõe viciũ siue malũ remediũ adhibere: ꝛ hoies ad virtutes ꝛ bona opa inducere. statuerũt salubrit' ieiunia certis tp̃ibꝫ obseruanda. Ualet aũt ieiuniũ p̃ncipaliter ad tria

F

Jeiuniũ valet	Ad carnis tentationẽ refrenandã	Primo ieiuniuꝫ
	Ad eleuationẽ mẽtis ad sp̃ũalia	valet ad refrenã
	Ad satisfactionẽ p peccatis	dã carnis cõcu

Jeiuniũ refrenat carnis ꝯcupia

piscẽtiã: q: p ieiuniũ castitas ꝯseruat'. Uñ Hiero. Sine cerere ꝛ baccho friget venᵒ. i. p abstinẽtiã cibi ꝛ potᵒ tepescit luxuria. Cuiᵒ exẽplũ refert Hiero. Q' dũ q̃dã iuuẽcula m'tũ a q̃dã iuuene i festaret' d' ipudico amore: ꝛ ipa n'l'aten' ꝯsentire vellet volẽs a p̃dicto iuuene hõ amorẽ remouere: ipm ad suam camerã vocatũ inclusit quẽ absq; cibo tribꝫ diebꝫ stare p̃misit: post quos ad ipm iam famelicũ accedens: eiq; cibũ porrigẽs interrogauit q̃ magis indigeret cibo an voluptate. rñdit. q̈ magis cibo at illa. Hoc genere medicine vulnᵒ luxurie curare studebis. ¶ Scd̃o ieiuniũ valet ad eleuationẽ mentis ad sp̃ũalia. Nã qñ corpᵒ p crapulaꝫ nõ grauat' mens liberiᵒ ad sp̃ũalia ꝯtemplanda eleuat'. Uñ sc̃ti patres volentes a deo illuminari circa aliq̃ sp̃ũalia ieiunijs ꝛ abstinẽtijs insistebant. Unde de Daniele scriptũ est Dañ. ix. q̈ posuit faciem suam ad dñm deũ suum rogare ꝛ deprecari ieiunijs: sacco ꝛ cinere. Et tunc sicut ibidẽ subdit' Gabriele ad eum descendẽte magnas p̃cepit reuelatiões de christi incarnatiõe ꝛ eiᵒ passiõe. Sic etiã habet' de institutione festi sc̃ti Michaelis ꝛ omniũ angeloꝝ quõ ep̃s loci illius: vbi thaurus sagitta tactus reuertebat' sagitta ad sagittantẽ: induxit ieiuniuꝫ ꝛ oratiõnẽ vt cognoscerent huiᵒ rei mysterium ꝛc̃. Et hos duos effectus tangit eccl'ia in p̃fatione de ieiunio: cũ d'r. q̃ corp̃ali ieiunio vicia cõprimis: mentẽ eleuas ꝛc̃. ¶ Tertio ieiuniũ valet ad satisfactionẽ p pctis: s'm verba thematis. ꝯuertimini ad me in toto cor. v. ꝛc̃. Est eñ vna pars satisfactiõis vt dic' Mgr in. iiij. sen. di. xv. Uñ Augu. in q̃dã s'mone de oõne ꝛ ieiunio. Jeiuniũ purgat mẽtẽ/ subleuat sp̄m/ carnẽ sp̄ũi subijcit/ cor fac' cõtritũ ꝛ hũillatũ/ ꝯcupiẽ nebulas disp̃git/ libidinũ ardores extinguit/ castitatis vo lumẽ accẽdit. In q̃ auẽtate oẽs p̃dicti effectᵒ ieiunij ꝛ pl'es alij ꝯtinent': d' hac abstinẽtia ieiunij pl'a dixi i ser. de sacramẽt' ibi vide latiᵒ de hac mã. Rogemᵒ g' deũ vt suã grãm nobis donet domãdi carnẽ p ieiuniũ ꝛ abstinẽtiã: vt p h' et'nã mereamur ꝯseq̃ bñdictionẽ. Amen

Exẽplũ

Jeiuniũ eleuat mẽteꝫ ad sp̃ũalia

Jeiuniũ satisfacit p pctis

¶ De vicio luxurie. Sermo. LXXV.

Neq3 fornicarii: neq3 adulteri neq3 molles regnū dei possidebūt. j. Cor. vj. In p̄cedētibꝫ sermonibꝫ plura audistꝭ de vitio gule. q̄3 detestabilꝭ sit ip̄a gula: ꝛ quō ꝑꝫ multa sit vitanda. Qñ sit pctm̄ mortale aut veniale. Que sint eiꝰ sp̄ēs: ꝛ de q̄libet illaꝝ sp̄eꝝ. qñ sit pctm̄ mortale aut vēiale. q̄nta mala ex gula seq̄nꝫ. Et silr de ebrietate. q̄ sint ꝯditiōes ebrietat. q̄nta mala ex ebrietate seq̄nꝫ. qñ sit sine pctō. aut mortale aut veniale pctm̄. Ex qbꝫ causꝫ ebrietas augeꝫ. Et tādē de remedijs vtriusq3. vic3 gule ꝛ ebrietatis. Postea d̄ abstinētia ꝛ ieiunio. vñ ieiuniū hēat originē. Et q̄re nō illo tpe ieiuaꝫ qñ chr̄s ieiunauit. q̄re ꝛ ad quē finē sit istitutū. d̄ qbꝫ oībꝫ latiꝰ dixi. Nūc ꝯseq̄nꝫ: q̄ luxuria ē gule vicina. imo seqꝫ plrīmū ex gula: dicēte Hiero. Venꝫ mero estuās de facili spumat ī libidinē. Intendo dicere de malicia luxurie. ꝑꝫ quā totꝰ mūdꝰ tpe noe exceptis octo hoībꝫ deletꝰ ē. q̄ ꝛ heu nūc fere totū mōm cōmaculat. ꝛ oēs luxuriosos a deo sepat. et finalꝫ ab etna btitudīe: si nō penituerint. iuxꝫ thema. Pro grā Aue ma. Luxuria vicina ē gule

¶ In p̄nti ser. vidēdū ē q̄lꝫ luxuria ab antiq̄s describaꝫ. Est ḡ notandū: q̄ antiq̄ ꝑpetates luxurie ꝛ carnalꝫ voluptatꝭ descp̄serūt sub figura venerꝭ quā finxerūt esse deam amorꝭ: vnū q̄dq3 cū pare suo ꝯiūgentꝭ: Et totū orbē hoībꝫ aīalibꝫ ꝛ dijs replētis. Ut p3 p Ouidiū. iiij. Fastoꝝ. Et vt ex diuersis poetꝭ colligiꝫ luxuria describebaꝫ ab antiquis vt infra (¶ Neq3 for. ne. adul. ꝛc. vbi s̄. A

Luxuria ab antiq̄s d̄scribiꝫ a	Saturno p̄creata	Mirrha afflata
	Mulieb̄riter formata	Corpore nudata
	Vulcano maritata	Rosis ꝛ ficuum folijs ornata
	Gratijs comitata	Columbis comitata
	In mari situata	Filio ceco dotata
	Concha manu lata	

¶ Pri̇o luxuria d̄scribiꝫ vt venꝰ a saturno p̄creata: eo q̄ carnis ꝯcupiā (vt dixi ī themate nasciꝫ ex gula. Saturnꝰ em̄ a saturādo dictꝰ ē. vt d̄r ꝑ ꝑpeta. reꝝ. li. viij. Saturnꝰ āt gulā desiḡt: q̄ reuera venerē gnāt: q̄ ventris saturitas libidinē excitat: ꝛ etiā venerea ꝑuocat: vt d̄r Greg. Edacitas inq̄t ad luxuriā ptrahit. q̄ dū saturitate vēter extēdiꝫ aculei libidīs excitanꝫ. ꝛ maxīe saturitas vini. Uñ ait ap̄ls Ephes. v. Nolite inebriarꝫ vino i q̄ ē luxuria. Et puer. xx. Luxuriosa res ē vinū. q̄ venꝫ mero estu. d̄ fa. spu. in li. vt s̄. in thēate. Et Claudia. d̄r. Uino calefacta venꝰ tūc sciuꝰ ardet. Q̄d ēt ꝯfirmat Tereñ. di. Sine cerere ꝛ baccho friget venꝰ. i. sine cibo ꝛ potu suꝑfluis nō ē vsus veneree voluptatꝭ. Uenus igiꝫ a saturno gnāꝫ. q̄ luxuria a saturitate ventrꝭ originaꝫ. Uñ Hiero. ꝯ Iouinia. ait Esus carniū ꝛ potꝰ vini vtriusq3 saturitas: semiariū libidīs ē. ¶ Scd̄o luxuria d̄pingiꝫ mlꝫiebrꝫ formata: eo q̄ ardētiꝰ viget luxuria ī mlꝫierib' q̄3 in viris. sic ondūt poete ex fabula tyresie: qui inuenit duos serpētes B Fabula

cōcubētes. q̄s v̄ga pcussus illico de viro in feminā mutat⁹ ē: ꝛ post tres
dies iterū si ī mō illos vidēs ꝛ v̄ga pcutiēs: in p̄stinam nām versus est
vt tangit Oui. iij. meta. Cū aūt de amoris q̄ntitate iuppiter ꝛ iuno cer-
tarēt: ꝛ cū q̄rerēt qd iudicaret. dixit virū hēre tres vncias libidinis: mu-
lierē vo nouē. Qđ ꝛ ꝯfirmat Oui. de arte amādi i snia. Jdeo Secūd⁹
phs ad adrianū īpatorē: vocat libidinosā mlierē: insatiabilē bestiam.
Et puerb. xxx. Unum de trib⁹ insatiabilib⁹ dr os vulue. i. libido mulieꝝ.
vulcan⁹ ¶ Tertio depingit luxuria vulcano maritata. Vulcan⁹ fm poetas est
de⁹ ignis: ꝛ faber iouis claud⁹: ꝛ in manu ei⁹ malle⁹: q̄ ideo dr veneris ma-
ritus. eo q officiū venereū nō nisi calore ꝯsistat. Calor ḡ iuuenilis hūori
ꝯiūct⁹ ē cā luxurie. Et ideo sic faber mediāte igne durissimū ferrū resoluit
ꝛ ad suū vsū aptū facit. Sic ignea luxuries hoies q̄ntūcunq; fortes ꝛ
v̄tuosos si tetigerit resoluit. Un̄ Hiero. ad oceanū de vita clericoꝝ. fer-
reas mentes libido domat. Nā ex calidis potib⁹ ꝛ cibarijs: ignis accen
dit voluptatis. Et in q̄dā ep̄la dr Hiero. Nō ethnee ignes: non vulcana
tell⁹: nō rursus vl' olymp⁹ tantis ardorib⁹ ardet: q̄ntū delicat⁹ portat in
ventre suo. Et dr Hiero. q duplex ē incēdiū voluptatis. vinū ꝛ adolescē
tia. Et oleū flāme adijcit: cū ardenti corpusculo fomēta igniū submini-
strant. q̄les sūt q̄ in iuuētute vino se incēdūt. Tales etiā sūt parētes sine
rōne pueris i iuuētute aut adolescētul' v̄gib⁹/mascul' aut femell' vinū of-
ferētes. Si igit vis vt ignis extiguat vl' minus ardeat/subtrahe ligna
foco. Jste ignis incendit ꝛ iflāmat (vt dixi) ex cibis ꝛ potib⁹: subtrahe ci
Ignis bi ꝛ pot⁹ sup̄fluitatē ꝛ sufficiat necītas. Jste ēt ignis incēdit ꝛ auget ex
luxurie colloquijs/ex aspcū/ex tactu mlieꝝ. Un̄ Ecci. ix. Auerte faciē tuā a mu-
vnde in- liere cōpta: ꝛ ne circūspicias speciē alienā: ꝑꝑ speciē em̄ mlieris mlti pie-
cenditur rūt. ꝛ ex h̄ ꝯcupia q̄si ignis exardescit. Et seq̄t. Colloquiū ei illi⁹ q̄si ignis
exardescit. Jgnis vicꝫ luxurie ᵭ flāmiuero fornace mlieris ꝓcedit: ꝛ dia-
bolo prunas suggestiōis carnalis iflāmāte virilē aīm accēdit ꝛ emollit.
Et Hiero. ad oceanū loq̄ns ad mlierē dr. Fornax es malitie: a viro q̄d
dsideras salutari. Vulcano igit ven⁹ maritat. q2 ab igne ꝯcupīe luxuria
causat. De q̄ igne Hiero. i ep̄la q̄dā sic ait. O ignis ifernal' luxuria. cui⁹
mā gula/cui⁹ flāma supbia/cui⁹ scintille p̄ua colloq̄a/cui⁹ fum⁹ ifamia
ꝛ cui⁹ cinis inopia: ꝛ cui⁹ finis gehēna. De illo fabro p̄t exponi illđ Esa.
liiij. Ego creaui fabrū isufflātē prunas. i. tētantē mentes a ꝓpria ꝯcupia
ignitas. Hui⁹ fabri folles sūt lenones ꝛ vetule mediatrices: vt dr Hu-
go cardi. i postilla sup Esa. ¶ Quarto luxuria describit gratijs comita-
ta. Nā vt dr Fulgen. ij. Mith. ca. j. Veneri adiūgūt tres iuuēcule nude
q̄ dicunt grē. q̄ꝝ vna h̄z faciē ab ea auersā: duaꝝ v̄o facies sūt ad ipam
ꝯuerse. Qđ exponēs mgr Thomas walleis i descriptōib⁹ deoꝝ dic. q he
tres puelle desig̅nt cupiditatē/voluptatē/ꝛ ifidelitatē. Cupiditas em̄ ꝛ
voluptas se ad venerē ꝯuertūt: sꝫ infidelitas se auertit. qđ ideo poete fin-
xerūt: q2 mlieres ꝛ luxuriosi hoies diligūt luxuriā: vl' rōe voluptatis q̄ ꝯsi
stit i iuuētute ꝛ elegātia ꝛ pulchritudie. ꝛ q̄diu iueniūt iuuētutis florē ꝛ

sanitatis decorē faciē ad eas q̄s vel quas amāt ꝯuertūt. Cū ṽo vel infirmitate vl' senectute defecerint: se ab eis auertūt: nec curāt q̄s dilexerāt: nec attendūt. Sic dixerūt insipiētes Sap. ij. Utamur creatura tanq̄ in iuuētute celerit'. Uel ven' ꝓsequit aliqd rōne cupiditat' ꝛ ꝓsperitatis: q2 ꝛ ml'ieres iterdū sequūt viros despectos rōe pecunie ꝛ auaricie. ꝛ q̄diu aliqd hñt/facies eis vertūt. qñ ṽo totalit' depauperauerit/ipsas auertunt ꝛ spernūt. Uñ qdā metric' ait. Uocatiuos oculos ablatiuos loculos ge rūt ml'ieres Datiu' si fueris genitiu' poteris esse qñ q̄ris Diuitijs etiā al it amor venere'. Uñ Oui. ij. de arte. Diuitijs alit' luxurios' amor. nō habet vñ suū paupras pascat amorē. Et Hiero. ꝯ Iouinia. Tolle inq̄t epulas ꝛ libidinū luxuriā: ꝛ nemo q̄ret diuitias: q̄ꝛ oīs vsus aut i vetre aut sub ventre est. Cū ṽo ven' pecunias exhausit ꝛ florē iuuētutis consumpsit: tūc eū quē amauit relinq̄t: ꝛ p ifidelitatē dorsū vertit. Tres et ille puelle pñt intelligi tria vicia ꝯiūcta voluptati veneree. scʒ auaricia/ luxuria/ ꝛ supbia. Luxuria ꝛ auaricia se ad eā ꝯuertūt. q2 luxuria eā ꝓse quit q̄diu inuenit delectatiōē. auaricia q̄diu ꝯsiderat tpaliū abundā tiā ꝛ possessionē. Sed supbia faciē auertit: inq̄ntū oēs ꝯtēnit ꝛ respicere dedignat' p despectionē. ¶ Quinto luxuria describit' i mari situata: vel delectatur in amara dulcedine deliciarum: vel quia operatur naufragium rerum bonarum. Primo dicitur in mari locata. q2 delectat' i ama ra dulcedine deliciaꝝ. A q̄ꝛ em̄ noie lubrica puoꝝ desideria desig̃nt'. vt dr Gre. i mor. sup illo ps. Cōgregās sic i vtrem aq̄s maris. Et notant' na tat in aq̄ marina: q2 voluptas venerea licʒ i p̄mis appareat dulc', in fine tñ ml'tū hʒ amaritudis rōe ꝯscie pungēt'. fm illud puer. v. Fau' distillās labia meretric', nouiss: ma āt ei' amara q̄si absinthiū: ꝛ ligua ei' acuta q̄si gladi' biceps. Qd ꝯsiderās Boe. ij. de ꝯso phi. ꝓsa. iiij. ait. q̄ multis amaritudibꝫ hūane felicitat' dulcedo respersa est. Et lib. iij. ꝓsa. vij. ait. Appetētia voluptatū corpis: plena est anxietat': satietas ṽo penitentie Et sequit'. Tristes esse voluptatū exit': quisq̄s libidinū suaꝝ remisci volet: intelliget. q̄ si beōs explicare pñt. nihil cause ē q̄n pecudes q̄q3 beē esse dicant'. Natat igit' venus in aqua. inquantū pfruit' delitijs carnis: sed tñ in aq̄s maris: inq̄ntū in fine tristē sētit exitū voluptatis. Et iō Ala nus in de planctu. metro. v. vocat cupidinem seu venerem: tristiciam le tam: ꝛ amaritudinem dulcem. Patʒ ergo p̄mo: q iō est in mari situata: q2 delectat' i amara dulcedie deliciaꝝ. ¶ Scdo iō describit' i mari natās ꝛ in aqua: ꝓpter naufragiū rerum temporaliū. Et ideo sic nauigās i ma ri mult' se piculis exponit. ita dedit' ml'ieri ꝛ veneri etiā legitime. vt po nit Glo. decreti. xvij. q. ij. nos nouim'. di. sic inquit nauigans subijcit se varijs periculis: nec ꝓprio motu regitur s3 ventis: sic habens vxorem. nō em̄ veneri deditus: se regit. sed voluptate periculose circūfert'. ꝛ fm eā currit: dicente poeta. Trahit sua queq3 voluptas. Et ideo Secundus phs: bene dixit: cum libidinosā mulierem descripsit: q esset mare fluctuans: et naufragium incontinentis hominis. ¶ Sexto describitur ven9 siue luxuria concham marinam portans in manu sua: quā

Aq̄ desi gnat lub ca deside ria

Luxuria natat in aqua

scdm Fulgētiū iō portare fingit: q2 hui⁹ generis aial toto corpe simil apto in coitu miscet. vel ideo concbā portare dr. q2 i musica. s. i cātu/qnternis z fistul' delectat. Cōcha em̄ p̄mū instrumētū musicū fuisse narrat. z mlti iuuenes z puelle cātib⁹ ad venerea puocant: sicut tāgit Ouidi⁹ de arte. p exēpla duo poetica. de Orpheo z Amphiōe. quō Orphe⁹ lyra sua saxa z siluas currere fecit. z Amphion cātu suo muros nouos erexit: in qntū lapides ad murū currere fecit. Et de orione dr quō fidib⁹ delphinū de mari vocauit. Jō dr Esa. xxiij. Sume citharā circūi ciuitatē: meretrix obliuiōi tradita bn̄ cane. freqnta canticū vt memoria tui sit. quasi di. Illo mō meretrix cātādo puocat plures ad lasciuiā. Un̄ dr Nico. de lyra ibidē. Meretrix derelicta a suo amasio solet conari ad cātandū dulciter ad reuocandū amasiū ad se. ¶ Septimo ven⁹ siue luxuria depingit myrrha afflata. Et h iō. q2 sicut myrrha ē odore suauis: gustu tamē amara z grauis. sic delectatio venerea i p̄mo (vt dictū ē) suauis apparet sed i fine penitudinis amaritudine ledit. sicut poeta ostēdit: q virgo myrrha noie incestū pris desiderauit: z mediante vetula h pcurauit. qd dū pater cōperit eam odiuit z psecutus fuit. ipa v̄o fugiens in tantā tristiciam incidit q fletu: suspirijs: gemitib⁹ alterata in arborē sui nomis conuersa fuit: q adhuc guttas amarissimas d se fūdit. in signū q dulcedinē voluptatis corpis sequit sp amaritudo penitudis Hoc bn̄ oñdit Boet. iij. de 9sol. metro. vij. dicēs. Hoc h3 voluptas ois: stimul' agit fruentes: apiūq3 par volātū: vbi prius g̃ta mella fudit/fugit. z nimis tenaci ferit icta corda morsu. Hoc idē oñdit Demosthenes phs q stomachū Laidis nobilissime meretricis iocādo subpalpās z qritans dixit: Hec qntū: cū illa rñderet: mille denarijs. Ille rñdit. Ego penitere tāti nō emo: vt h3 in vitis phoꝝ. c. xxxvij. Itē iō dr myrrha delibuta: q2 ven⁹ gaudet odore florū z rosaꝝ. Et iō qdā vt bn̄ oleāt odorifera secum i sinu portāt: vt tāgit Boet. j. de disci. schol'. di. Tertia luxurie spēs ē floꝝ diuersitate stati lasciuire: gl'iam suā pfundere succo: inaturali colore sin⁹ ex aromatib⁹ implere r̄ē. Et iō meretrices z solute mulieres vtunt vngēto qd vocat stibiū vt dr Huguicio: ppt odorē. De Jezabel etiā dr. iiij. Reg. ix. q depinxit oculos suos stibio: z ornauit caput suū. Un̄ z de duodecim puell' ingressuris ad Asueꝝ regē dr: q sex mēsib⁹ vngebant oleo myrtino: z sex mēsibus alijs pigmētis z aromatib⁹ vtebant: z sic ad regis tricliniū postulate veniebāt. Hester. ij. ¶ Octauo pingit corpe nudato: rōne depauperatōis: rōne ostēsiōis: rōe pactiōis. Primo rōne depaupatiōis: q2 hominē sibi deditū tpalib⁹ denudat z spoliat. vn̄ nuda pingit: q2 obsequentes sibi nudos dimittit: sicut patz in filio Lucretij: q qtidianis nuptijs lautū patrimoniū 9sumpsit. tādē furtis assidere studuit: z cruce suspensus interijt. vt narrat Boet. j. de disciplina schol'. Sic fili⁹ pdig⁹ 9sumpsit portionē subē sue: viuēdo luxuriose. Luc. xv. Jō dr Prouerb. xxix. Qui nutrit scortū: pdet subam. Un̄ Fulgēti⁹. Ven⁹ nuda natat/illa videlicz causa: q suos amatores amor z nudare nouerit: z picul' sic i mari

Exēpluz

H myrrha afflata.

Exēplū

Nota

H Luxuria denudat z spoliat.

iactare. Luxuria aut vt expleat/res tpales si nō habz ab aliis rapit: & sic eos nudos efficit & p sua libidine expēdit: & sic seipm detegit. ¶ Scdo dr nuda rōne ostēsiōis: qm libidinosus suū amorē abscōdit: sz denudat & apit. Et iō Fulgēti9 dt. Uen9 iō nuda depingit: eo q libidis crimē nū q celatū sit. sic nec ignis abscōdi pt i sinu vt nō ardeat. Et sicut nullus potest ignē abscōdere vt nō luceat. sp eni lux ignis pdit ignem: vt vult Ouid. ita i pposito. ¶ Tertio dr nuda rōne pactōis: eo q a nudis paga tur: vt dt Fulgēti9. Jō dr Ezechiel. xvj. Eras nuda cōfusione plena.

¶ Nono rosis & ficuū foliis coronata depingit. & h iō fm Fulgētiū: q a sicut rose i se rubēt & spine pungūt: ita libido rubet vecūdie opprobrio: & pūgit pcti aculeo. Et sicut rosa qdē delectat: sz celeri tēpoz motu tollit: ita libido dlectat momētanee: sz phēnit pūgit. Momētaneū eni ē qd de lectat: sz eternū qd cruciat: fm Greg. Jō etiā rosis coronat: eo q ven9 in hortis/ptis & viridib9 eē delectat. & q serta fiūt d florib9/qb9 lasciui vtū tur i choreis & locis voluptatis: dicētes illd Sap. ij. Coronem9 nos rosis anteqz marcescant. nō ptereat nos flos tpis: vbiqz relinqm9 signa leticie nre. nō sit ptū qd n trāseat luxuria nra. Rursū foliis ficuū coronat: qr fo lia illa pruritū libidis excitare referunt. Nā vt dr in li. de pprie. rez. Si succo folioz fici mēbra genitalia fuerint linita: dicūt moueri ad pruritū & libidis incētiuū. Sile dr Geñ. iij. de pmis parētib9 q fecert eis perizo mata d foliis fic9 ¶ Decio colūbis sociata fingit: qr colūba p ceteris aui bus vexat libidine luxurie: & i coitu colūbe sūt feruētes. Dicunt eni colū be qsi colētes lūbos: vt dr i pprieta. rerū: eo q multū libidini vacēt qs an tiq venereas nūcupabāt. eo q nidos freqntāt & osculo amorem pcipiūt Colūbe eni oi tpe ouāt & pullos faciūt: tā i autūno qz in vere & estate. J Uen9 ros coronat. K

¶ Undecimo ē filio ceco dotata. Fingit eni cupido eē veneris fili9 cecus sed alat9. q sagitta & arcu apollinē sagittauit. Jndubie eni ex luxuria et venere cupido & amor carnal gignit. q iō alat9 dr: eo q amor subito vo lat: & ad aspectū vni9 psone amore ei9 iflāmat. sic ptz de Dauid & Bersa bee. ij. Regū. xj. Et iō volatil pdicat. Cec9 etiā pingit: qr amor qmō se in gerat aduertere nō videt. qr cupido ita se pōit i pauperē sic i diuitē: i tur pē sicut i formosum: i monachū sic i laicū: i dnm sic i fuū. Uñ metrista. Ois amor cec9: nō ē amor arbit equ9. Poete eni duos deos finxerūt eē cecos. s. cupidinē & fortunā. qr amor lumē rōnis extiguit. Nihil eni ceci9 hoie iflāmato amore alicui9 psone. Uñ dt Sene. Amor iudiciuz nescit. Jta eni cecat/q amās qnqz ipossibile attētat. Sicut ptz de Narcisco: q vmbrā ppriā i fonte vidit: & eā vsqz ad mortē amauit: vt tāgit Ouid. iij. Metamor. Fortuna etiā tanqz ceca pmouet idignos: aliqñ dignos. Et sic vificat illd apli ad Rom. xj. Cecitas ex pte pcigit i isrl. hic igit apol linē sagittat. qr etiā sapientē a rōnis iudicio diuellit & vulnerat: sic patu it i Salomōe. Et vt fert i Uirgilio & Aristo. Sic eni humor supflu9 in capite aliqñ iducit cecitatē i corpe: ita humor voluptatis veneree inducit cecitatē in mēte: vt oñdit Aug. li. pfes. & h deo iuste ordinātē. Ceci eni sūt L Exēplū

carnales: qr nō pñt videre picula ꝛ dāna ex amore illicito puenientia: q̄lia sunt anie indignatio: corpis ōstructio: fame pditio: ꝛ subē euacuatio. In nocte em̄ delectant̄ ꝛ in vmbra: qr ocul⁹ adulteri obseruat caligine̅. Job xxiiij. Hoc bn̄ figuratū ē in Sāsone: quē Dalida tradidit excecādū. Judicū. xvj. Et i sodomitis q̄ domū Loth cū luxurie volētes igredi: ab angel' pcussi sūt cecitate. Gen. xix. De oib⁹ ill' ꝟificat̄ illō Thren. iiij. Errauerūt ceci i plateis. Ex p̄missis ꝫ ptz q̄lit̄ antiq̄ descripserūt luxuriā. ꝛ ex hmōi ꝑprietatib⁹ ꝛ pictur꜡ hr̄ q̄ntū ipa luxuria sit detestāda. Rogem⁹ ꝫ deū vt sua pietate ꝛ misc̄dia nos ab h̄ malo luxurie defendat ꝛc̄.

¶ De q̄ditate luxurie ꝛ de eius speciebꝰ Sermo. LXXVI.

Neqꝫ fornicarij: neqꝫ adulteri: neqꝫ molles: regnū dei possidebūt. j. ad Cor. vj. ¶ In pcedēti ser. audistis q̄lit̄ ab antiq̄s luxuria depigat̄: siue ven⁹ dea luxurie: p diuersitates imaginū. ex qb⁹ intelligunt̄. xj. ꝯditōes luxurie: q̄ cuilibꝫ sūt fugiēde ne excludat̄ a pceptōe celestis regni. Nūc ꝯñr i pñti s̄mōe dicere intēdo de q̄ditate luxurie i genere: ꝛ ō speciebꝰ ei⁹. qb⁹ cognit꜡ hō itelligat huius pcti ꝗuitatē: ꝛ tāto cauti⁹ se custodire valeat: ne iux̄ ꝟbū apl'i i eternū amittat regnū celoꝝ. Pro gr̄a Aue maria. Neqꝫ fornicarij neqꝫ adulteri ꝛc̄. vbi s̄. Primo vidēdū erit qd sit luxuria. Scd̄o de ei⁹ speciebꝰ ꝛc̄.

A ¶ Circa p̄mū ē notādū q̄ luxuria s̄m Aug. xij. de ciui. dei c. viij. nō ē viciū pulcroꝝ suauiūqꝫ corpoꝝ: amās corpeas voluptates. sꝫ anie puerse amāt꜡ corpeas voluptates: neglecta tp̄ātia q̄ rebꝰ sp̄ūaliter pulcriorib⁹ ꝛ icorruptibilib⁹ ꝛ icōpabil'r suauiorib⁹ coaptamur. ptꝫ: qr nō ē pctm̄ nisi i puersa volūtate. ex actib⁹ tm̄ exterioribꝰ noscit̄ volūtat꜡ puersitas. qd̄ ē ꝯ illos q̄ dicūt luxuriā eē solū viciū corpis siue corpale: ꝛ nō aie. ꝛ p ꝯñs n̄ eē magnū pctm̄. Scd̄m Clemētē ꝟo sup epl'am Jacobi i p̄nci. Luxuria ē expiēde ꝛ exercēde voluptat꜡ ꝯcupia. Talis aūt ꝯcupia etiāsi nō puenīat̄ ad actū/ p solā voluntatē peccatū est: vt patebit in seq̄ntib⁹

B ¶ Circa scd̄m vicꝫ de speciebꝰ luxurie i q̄s ipa diuidit̄ ē notādū: q̄ luxuria p̄mo ꝛ p̄ncipal'r diuidit̄ i luxuriā nālē: ꝛ i luxuriā ꝯ nām seu inālem Luxuria nālis ē libidiosa ꝯiūctio mar꜡ ꝛ femie ꝯ rectā rōnē p̄ncipioꝝ naturaliū. vl' ē appetit⁹ taliū. Et hec luxuria nālis vt colligit̄ ex dictis scti Tho. ij. ij. q. cliij. ar. j. diuidit̄ i sex sp̄ēs siue ptes: q̄ sūt ille: vicꝫ

Duplex luxuria

Sp̄ēs luxurie nālis: Fornicatio, Stuprū, Adulteriū, Raptus, Incestus, Sacrilegiū

Pria sp̄ēs luxurie nālis ē fornicatō. q̄ vt dr̄ Joā. i sūma ꝯfes. li. ij. ti. v. q. j. licꝫ videat̄ eē gen⁹ cuiuslibꝫ carnal' illicite cōmixtiōis: q̄ fit ex m̄rimoniū. sp̄eal'r tm̄ itelligit̄ i vsu viduaꝝ vl' meretricū aut ꝯcubiaꝝ. Et habet̄ ꝟba. xxxvj. q. j. lex illa. §. cū igit̄. Et h̄ tā ō viro q̄ꝫ muliere itelligēdo. Nō em̄ eēt fornicatio simplex si i m̄rimonio cōstitut⁹ vl' voto ꝯtinētie astrict⁹ ꝛc̄. cog̃sceret solutā ml'ierē. Et dr̄ fornicatio s̄m Cathol'. ꝛ Hugui. a fornix qd̄ ē arc⁹ lapide⁹ ad modū fornac꜡: in qb⁹ meretrices solēt fornicari. Et hic ē q̄ fornix dr̄ lupanar seu dom⁹ meretricū. Et s̄m Hugui. dr̄ fornix q̄si fos necās. i. ignē aie vl' rōnis. vl' for-

mā necāo.i.aīam q̄ ē forma nr̄a. Et sic fornicatio dr̄ q̄si fos vl' forme negatio. Fos eñ vt dt Huguicio ē grecū. ꝛ ē lux vl' ignis latie ꝛc̄. Est ḡ fornicatio simplex: ꝯcubit⁹ soluti cū soluta ꝑus corrupta: qd̄ dr̄ ꝓpt' stuprū qd̄ nō ē simplex fornicatō. Et h̄ sic itelligit' fm̄ Alex. d̄ ales i suo tertio. ꝙ sit solut⁹ ꝛ soluta a vīcl'o m̄rimonij/ꝯsanguitat̄/ordis/religiōis ꝛ voti ꝯtinētie. Vn̄ fornicatio ꝓprie dr̄ luxuria viduaꝝ/meretricū vl' ꝯcubiaꝝ ꝛ h̄ iā corruptaꝝ. Et hec simplex fornicatio sp̄ ē pctm̄ mortale. ptz ꝑ illd̄ Tob. iiij. vbi Tobias ait filio suo. Attēde tibi ab oī fornicatiōe. ꝛ p̄t' vxorē tuā n̄ patiar̄ crimē scire. Crimē āt iportat pctm̄ mortale. ꝛ fornicatio ē hm̄: q: excludit a reḡ dī. vtz ꝑ apl'm ad Gal'. v. q̄ ꝑmissa fornicatōe ꝛ aliis q̄busdā vicijs dt. q̄ talia agūt reg. dī n̄ possi. Et. j. ad Coꝝ. vj. in theāte. Neqꝫ fornicarij neqꝫ adul. reg. dī pos. q. d. null⁹ istoꝝ regnū dī possidebit. Et iteꝝ ad Eph. v. dt. Scitote qm̄ oīs fornica. aut imū. aut auar⁹ qd̄ ē ido. fuic⁹: n̄ hꝫ here. i reḡ dī. Vn̄ Nūe. xxv. legit'. ꝙ cū fornicat⁹ eēt popul⁹ isrl' cū filiab⁹ moab: iussit dn̄s cūctos ꝑncipes ꝑpl'i suspēdi ad patibulū ꝯ solē: ꝛ occisi sūt. xxiiij. milia hoim. Ex ill' ptz ꝙ simplex fornicatio ē pctm̄ mortale: ꝛ sepat a reḡ dī. ꝓptea ꝓhibet' i canōe. xxxij. q. iiij. dicat. ꝛ c. meretrices. Si ḡ ꝑ simplici fornicatōe dānat' hō: q̄nto magꝭ ꝑ ceteris spēb⁹ luxurie: q̄ ml'to sꝭ pc̄a ḡuiora: vt patebit. ¶ Scd̄o ptz ex dict̄ ꝙ luxuria ē valde malū pctm̄: q: nūq̄ p̄t fieri sciēt' ꝛ volūtarie sine p. mortl'i. Vn̄ occidre hoīez p̄t fieri sine p. mortl'i: dūmō fit ꝑ viā iur̄ ꝛ iusti̇. ita furari posset qs aliq̄d modicū sibi necariū sine p. mortl'i: dūmō eēt i extrēa necitate. Ita i fest̄ possꝫ qs sciēt' laborare/postulāte necitate sine p. mortali. Suo mō p̄t qs sciēt' iurare sine pc̄o: dū vicꝫ veꝝ iurat ad h̄ cōpuls⁹ Pōt ēt qs irasci sine pc̄o: fm̄ illd̄ ps̄. Irascimi ꝛ no. pec. Pōt ēt qs ꝑ superbiā aut vanā gl'iaꝫ peccare vēial'r: aut ꝑ auariciā vl' gulā: siue iuidiā vel acidiā ꝛc̄. sꝫ null⁹ p̄t sciēt' ꝛ volūtarie fornicari sine luxuriari sine p. mortali vt dc̄m ē. Hic ē ꝙ si hō ml'ta bōa fecerit ꝛ nullū pc̄m admiserit nisi vnā fornicatōēz simplicē: si tūc decedit absqꝫ pnīa etnal'r dānabit'. Et dixi notāt' s̄. sciēt' ꝛ volūtarie. q: si igrāt' fieret: vt ml'ier ꝓbabil'r crederet eē viꝝ suū q̄ tn̄ n̄ eēt su⁹. vl' ml'ier q̄cūqꝫ n̄ hīet vsū rōis ꝑ tp̄e n̄ eēt mortale Ita si ml'ier opp̄meret' ꝑ vi: n̄ eēt mortl'e si n̄ ꝯsentirꝫ: q: n̄ eēt volūtariū ¶ Scd̄a spēs luxurie ē stupꝝ. ꝛ ē illicit⁹ ꝯcubit⁹ q̄ ꝟgial' itegritas corrūpit': nl'a pactōe ꝯiugali ꝑcedēte: vtriusqꝫ tn̄ volūtate sine violētia. qd̄ dico ꝓpt' raptū: vbi vis ifert' siue violētia. d̄ h̄ hr̄. xxxvj. q. j. d̄ rapto. §. ex hac ꝛ c. lex illa. Et. q. ij. d̄ pudl'. Idē dt Ioā. i sum. vbi s̄. Et hec spēs ē ḡuioꝝ q̄ simplex fornicatio. ptz: q: valde ml'ta mala ex stupro sequūt': vicꝫ vt ifra

Fornicatio simplex

Luxuria n̄ p̄t fieri sine pctō

Stuprū

Ex stupro seq̄t'	Iniuria	Pr̄io ꝑ stupꝝ fit iniuria ꝟgini
	Infamia	si eā qs dcipit aut ꝟbis seducit
	Meretriciū	ꝛ tāto pei⁹ si ꝑ vim eā opp̄mit.
	Impeditio ꝓlis	ꝓpt' qd̄ tal' i foro ꝯsciētie ꝛ ex diuia lege tenet' eā ducere: aut ei
	Perditio thesauri	satisfacere: nō ob̄stāte ꝙ peni-
	irrecupabilis	

trat de pctō: vt hr̄ Exod. xxij. Siqs seduxerit ꝟginē nōdū desp̄ōsatā/ dormiuerit qȝ cū ea: dotabit ꝛ habebit eā vxorē. Si āt pat̄ ꝟgis dare noluerit: reddat pecuniā iux̄ modū dotis quā ꝟgies recipe ꝯsueuerit. ¶ Secūdū malū qđ sequit̄ ex stupro. qꝛ cōiter corrupta icurrit ifamiā vl̄ ad minus malā suspitionē. ꝓpt̄ qđ sepe ipedit̄ a legitio mr̄imonio ꝯtrahendo. qꝛ ꝓpt̄ infamiā aut suspicionē malā null⁹ libent̄ talē ducit i vxorē: saltē regularit̄. ¶ Tertiū malū: qꝛ p h̄ ponit̄ i via meretricādi. qꝛ fama ꝛ ꝟginitate ꝑdita ꝓnior ē ad malū. ꝛ sic destruit̄ i corpe ꝛ aia. Ex h̄ ptȝ ꝙ bene stat ꝙ ille q̄ corrūpit ꝟginē ē occasio mille fornicationū q̄s ipa postmodū cōmittit. taceo de ꝯiugat̄ aut i sacris ꝯstitutis ꝛc̄. Et tn̄ si nō fuisset corrupta nequaq̄ȝ hec fecisset: q̄npoti⁹ ꝟgitatē suā ꝯseruasset: aut ad matrimoniū ꝯuolasset. Hui⁹ habem⁹ sīl'itudinē. Sicut em̄ ille q̄ rūpit ꝑmo clausurā vl̄ sepē alicui⁹ horti/ vince/ prati vl̄ agri: occasio ē multoꝝ dānoꝝ q̄ sequunt̄ p alios. sic i ꝓposito. Vn̄ dr̄ regula iur̄. Qui occasionē dāni dat/ dānū dedisse videt̄. ita facit ille stuprās ꝟginē. ¶ Quartū malū: qꝛ ex h̄ nōnunq̄ȝ sequit̄ volūtaria ipeditio ꝓlis p venena sterilitatis: ꝛ p ꝯcubit⁹ idebitos pcti ꝯ nām. imo q̄nq̄ȝ qđ ḡui⁹ ē sequit̄ ex h̄ pctō ꝓcuratio aborsus: ꝛ occisio ꝓlis etiā iterdū nōdū baptizati ꝛc̄. Ex q̄b⁹ ptȝ ꝙ stuprās ḡuit̄ peccat ꝓpter hec mala ꝛ alia inumera q̄ seq̄ pn̄e. ¶ Quītū malū. qꝛ p stupꝝ ꝑdit̄ thesaur⁹ irrecupabil' ꝟgitat̄. vn̄ Hiero. ad Eustoch. ꝟginē. Ardent̄ loq̄r cū oia possit de⁹: suscitare ꝟginē nō p̄t post ruinā. valet q̄dē liberare de pena: sȝ nō valet coronare corruptā: supple de lege dei ordīata. Hui⁹ pcti magnitudinē ostēdit scp̄tura Gen̄. xxxiiij. vbi dr̄: ꝙ Sichem fili⁹ Emor: q̄ Dinā filiā Jacob deflorauit: infect⁹ ē p filios Jacob cū p̄re suo ꝛ toto ꝑp'o vrbis sue. Et tn̄ petiuit post deflorationē eā i vxorē. vt ptȝ ibidē. ¶ Tertia spēs luxurie ē rapt⁹. Rapt⁹ aūt ē

E Raptus cū puella domo p̄ris educit̄: vt corrupta i vxorē habeat̄ vl̄ in ꝯcubinā: siue puelle solūmō: siue parētib⁹ tm̄. siue vis aut violentia vtrisq̄ȝ inferat̄ Et dr̄ notant̄ vl̄ i ꝯcubinā. qꝛ raptus aliq̄n cōmitit̄ vbi nihil de nuptijs agit̄. vtȝ ex̄ de raptorib⁹. c. cū cām. Et fit vis aliq̄n tm̄ puelle. vt q̄n p̄re cōsentiēte sine volūtate rapit̄: ꝛ p violētiā đ domo p̄ris abstrahit̄: aliq̄n fit violētia solū parētib⁹: vt q̄n p̄re nō ꝯsentiēte aut mr̄e: puella sua voluntate rapit̄. Aliq̄n fit violētia vtrisq̄ȝ: vt cū sine volūtate p̄ris ꝛ puelle/ puella recipit̄: vt hr̄ vbi s̄. xxxvj. q. j. de raptorib⁹. ꝛ. q. ij. p totū. Et. xxvij. q. ij. Rapt⁹. ꝛ c. seq̄n. Hec etiā habent̄ ex ꝟbis scti Tho. ij. ij. q. cliiij. art̄. vij. ꝛ x. Hec āt spēs vicȝ rapt⁹ q̄cūq̄ȝ mō fiat violētia/ siue puelle tm̄: siue parētib⁹ tm̄: siue vtrisq̄ȝ: ḡuior est q̄ȝ due spēs p̄misse: vicȝ fornicatio ꝛ stupꝝ. Est tn̄ rapt⁹ puelle ḡuior ea nolēte ꝛ p̄re ꝯsentiēte: q̄ȝ si p̄ri solū violētia fieret ꝛ ipa ꝯsentiret. Et adhuc ḡui⁹ ē pctm̄ si vtrisq̄ȝ fit violētia. Et tal' raptor puniēd⁹ ē pnia publica: vt hr̄. xxvij. q. ij. Raptor ¶ Quarta species luxurie ē adulteriū. Est aūt adulteriū illicit⁹ ꝯcubit⁹ q̄ ꝯiugal' thorus violat̄. Et dr̄ adulteriū q̄si accessus ad alteri⁹ thoꝝ. i. lectū. Vn̄ Gelasi⁹ papa. Adulteriū ē alieni thori violatio. ꝛ hr̄. xxxvj. q. j. lex illa. §. Cū

F Adulterium.

tigit. Et sic est graue mortale pctm̄. Pro q̄ notādū q adulteriū pōt ɔmitti qncuplr. ¶ Primo si vna psona ē soluta z altera ē in mr̄imonio. z tūc ē mortale. vt pz ex dict: qz fz apl'm. j. ad Coz. vj. adulteri regnū dī n̄ possi debūt. ¶ Scd̄o si ambe psone sīt in mr̄imonio ɔstitute. z tūc ē grauī q̄z si solū vna. imo grauī q̄z sit aliq̄ specierū p̄missarū. Un̄ notati de crimie adulterij vl' blasphemie. iubent fm legē lapidari. Leui. xx. z Deut. xxij. Jta z Joānis. viij. saluatoz repcrēdo legē dt. Qui sine pctō est mittat pri lapidē in illā. ¶ Tertio si alic marito vxor vi de domo rapiat. tūc ē iterū grauī. imo talis rapt grauī est pctm̄ q̄z rapt virginis. qz ibi maioz fit iniuria sacro mr̄imonij. z marito cui rapit vxoz. pz ex p̄dict de raptoribꝫ ¶ Quarto si vxor rapta p violentiā opp̄mat. tūc iterū grauius est pctm̄. ¶ Quito si fuerit psone adinuicē ɔsāguinee (qd absit) vl' vna fuerit i sacris aut religiosa: qd auertat de: tūc adhuc ē grauī. pz ex p̄missis. Nam pctā luxurie sic aggrauant fm qd plures z grauiores pctōz circūstātie ipm ɔtingūt. Et ex h vir adulter ceteris pibꝫ grauī peccat q̄z adultera. z sic de alijs circūstātijs. ¶ Quīta spēs luxurie ē incestus. q̄ ē illicit ɔcubitus ɔsanguineoz vl' affiniū adinuicē in gradu p̄hibito. siue hoc sit int ɔsanguineos siue int affines. Et vocat incest ab incendio inordiati ardoris carnis. Et hoc pctm̄ est tāto grauī q̄nto grad ɔsanguinitatis vl' affinitatis est ppinquioz. De h habet in Canone. xxxvj. q. j. lex illa. § cū igit. Et ex de eo q̄ ɔgno. ɔsang. p totū. Et de ɔsang. z affi. p to ¶ Ubi Sciēdum. q nō solū inter p̄dictos hoc pctm̄ ɔmittit. sed etiā ille q̄ sponsaz frīs sui licz ab eo incognitā ducit in vxorē: vl' al's carnalr eā cogscit: incestū cōmittit. vt hz. xxvij. q. ij. Si qs z. c. se. Jtē. xxxij. q. vij. c. adulterij. dz. q icest in se grauioz ē adulterio. Quātū āt h pctm̄ sit detestabile bn̄ oñdit apl's j. ad Coz. v. q̄ tradidit sathane illū fornicatorē: q̄ cū nouerca sua fornicat fuit. Et. ij. reg. xiij. Amon q̄ sororē suā thamar corrupat/ intfect est a frē suo Absalō. Horrēdū vtiqz ē illō pctm̄. attamē spero q ppt ei horrorē null sane mentis/ imo rōne vtēs se illo polluat. de h pl in seq̄ntibꝫ ser. ¶ Sexta spēs luxurie ē sacrilegiū. z ē illicit ɔcubit q̄ ɔtinētia dō sacrata ledit siue violat. Et dt Alex. d ales. q ɔtinētia dō sacrata dz cōtinētia de religiosis p̄fessis siue viris siue ml'ieribꝫ. siue in his q̄ susceperūt sacros ordīes. z i his q̄ votū ɔtinētie emiserūt. oim ei taliū cōcubit sacrilegiū ē. Dicit sacrilegiū violatō siue lesio: vl' irreuerētia vl' illicita vsurpatio sacre rei inuito dn̄o. Dicit ei sacrilegiū. q̄si sacriledīū. i. sacrū ledēs. Quelibz aūt dictaz ɔtinētiaz ē sacra. qz dō oblata. z ē act religionis talis obfuatio castitatis. qz ad diuinū cultū est ordiata. z p ɔcubitū violat inuito dn̄o scz dēo. cui se hō deuouit p castitatē. ¶ Ex q̄ pz. q oēs sacrilegi q̄ ad deū sūt fidei fractores. qz tales peccāt ɔ̄ fidē deo datā q̄ se dō obligauert ad fuandū castitatē. Hoc aūt pctm̄ sacrilegij ē oibꝫ p̄cedētibꝫ spēbꝫ luxurie grauī fm gen suū. vicz fornicatōe. stupro. raptu adulterio. z incestu. eo q tl'es maiorē iniuriā faciūt dō. q̄z fornicatores. stuprātes. raptores. adulteri. z incestuosi. in eo q suā ɔtinētiā dō spēalr

H Incest

H Sacrilegium.

deuouerit.ptz illud ex canon. vt lex.xxvij.q.j.vbi Innocentius papa specialiter subdiaconis/diaconis/sacerdotibus et religiosis precipit continentiam. Idem dicit Innoc. ex de vi. et bo. cle.i c.vt clericorum. Unde continentia e annexa ordini sacro:vt dicit cano.lxxxiiij.di. Cum i preterito.et.xxxj.di.an triennium.et c.aliter.vbi etiam tangitur ordo subdiaconatus. Transgressor autem voti castitatis peior adultero iudicatur.xxvij q.j.c.Sicut.et c. Impudicas.et c. proposito. Et dixi notanter secundum genus suum:quia staret quod aliquis incestus grauior esset sacrilegio ex abominatione peti propter propinquitatem graduis:vt cum matre vel sorore etc. Suo modo staret quod aliquod sacrilegium esset minus incestu cum affini. vtz de persona que simplici voto astricta e ad continentiam:et hoc ceteris paribus. Ex his infertur quod quanto votum e solennius.et de quanto ordo sacer altior:tanto sacrilegium secundum se e peccatum grauius. Grauius enim peccat religiosus quam laicalis sacerdos:grauius sacerdos quam diaconus.et magis diaconus quam subdiaconus grauius etiam subdiaconus quam is qui fecit votum castitatis simplex etc. Sed omnibus his grauius peccaret episcopus si carnaliter peccaret siue si luxuriaretur.ptz:quia episcopus e et esse debet in statu perfectionis:et omnibus aliis preminere debet in vita et sctitate:vt ondit apostolus j.ad Tim.iij. Oportet enim episcopum irreprehensibilem esse. Et sequitur. sobrium/ornatum/prudentem/pudicum etc. Et ad Titum.j.dicit. Oportet enim episcopum sine crimine esse:sicut dei dispensatorem.non superbum:non iracundum:non vinolentum:non percussorem:non turpis lucri cupidum.sed hospitalem/benignum/sobrium/iustum/sctm/continentem etc. Unde Hiero.i epistola ad Titum. Et habetur i decreto.xxv.dist.i c.primum.dicit specialiter.quod episcopus debet esse sine crimine:vt alios liberius possit arguere.

I ¶ Sed d.quos.sunt ne alie cause propter quas sacrilegium e tam graue pctz. Rnr quod sic.vicz

Sacrilegium e graue peccatum propter quinque	Rone voti fractionis	Primo peccatum sacrilegij e graue.quia semper fit cum circumstantia voti fractionis. De talibus enim votifractoribus ait
	Rone furti rei sacre	
	Rone abusus vasis sacri	
	Rone degenerationis pessime	
	Rone bestialitatis	

apostolus.j.ad Tim.v. Cum enim luxuriate fuerint/nubere i christo volunt.habentes damnationem:quia primam fidem irritam fecerunt.i.votum quod deo obtulerunt.tales sunt virgines et vidue:que post votum simplex castitatis sepe fornicantur:aut contra fidem deo datam matrimonio se iungunt:vt timendum e in periculum damnationis sue.de quo alibi de voto castitatis plura dixi i ser.de preceptis.ser.ix.et ser.xxij. H. Ubi dixi an vouens castitatem sine peccato possit contrahere matrimonium. ¶ Secundo sacrilegium e graue peccatum:quia ibi semper committitur furtum vel rapina rei sacre:quia deo sacratum eo inuito aufertur.quod tanto maius e quanto subtractum bonum e maius et dignius.sed continentie nihil in hoc modo comparari pt:vtz ex illo Eccl.xxvj. Omnis ponderatio non e digna continentis aie.igitur etc. ¶ Tertio quia vase deo sacrato immunde quis abutitur.sicut enim in sacro loco luxurians vel peccans grauius peccat quam si extra talem hoc peccatum facerz.sic notabiliter plus peccat qui cum persona sic per votum deo sacrata peccat.quia talem personam que se deo deuouit/maculat.et hoc peccatum e iterum tanto grauius quanto se talis persona magis ac magis deo obligauit:vtz s. Ideo dicit Esa.lij.de clericis signanter i sacris constitutis: Mundamini qui fertis vasa domini.quod et de omnibus personis deo dicatis intelligi potest. Unde sicut qui calicem i lutum proijceret grauiter peccaret.sic grauiter imo grauius peccat i sa

cris ↄstitut⁹. vl' mlier secū sacrilegiū cōmittēs: qr nō calicē sȝ psonā deo sacratā i lutū pcti pijciūt. ¶ Quarto qr tales de angelo dñi q̄ deo fuire dberet faciūt demonē spurcissimū. Uñ Malach. ij. dr. Labia sacerdotꝭ custodiūt sciam: ⁊ legē exqrūt ex ore ei⁹. qr angel⁹ dñi exercituū ē. Imo sacerdotes dicunt dij: qr loco dei hñt iudicare ↄscias hoim. Jō dr i lege Exo. xxij. Dijs nō detrahes ⁊c. ¶ Quito qr de hoie diuio facit hoiem bestialē. deo em̄ sacrata psona vocat de⁹ vt dictū ē: dijs nō detrahes. Et in ps̄. lxxxj. Ego dixi dij estꝭ. Pōt em̄ sacerdos ↄficiēdo ⁊ pctā dimittēdo: qd null⁹ āgel⁹ pt. Ex his patȝ q̄ntū malū ē luxuriari cū psona religiosa aut i sacrꝭ ↄstituta aut p votū castitatꝭ deo obligata. Uñ dr canō. xxvij. q. j. Si qs ep̄s. ꝙ sacerdos vel i sacrꝭ ↄstitut⁹ mōialē cogn̄scēs dȝ deponi eo ꝙ spōsaȝ chr̄i maclauit. laic⁹ vo dȝ excōicari. fm leges vo laic⁹ dȝ capite trūcari: vt dr glo. ibidē. Sȝ intellexi nūc p q̄ndā ex̄uagātē oēs tales ipo facto eē excōicatos: ⁊ a solo papa aut ei⁹ auctē absoluēdos. Sic ḡ habetꝭ sex spēs luxurie nālis: de qbȝ i seq̄ntibȝ fmōibȝ adhuc lati⁹ dicā.

¶ Alia ē luxuria inālis siue ꝯ nām. ⁊ pt eē septia spēs luxurie. p quā itelligit ois iordiāta effusio semis ex̄ vas sibi debituȝ i ordie ad gnātiōem. Predicādo āt d h vicio publice/ qlibȝ dȝ eē caut⁹: ⁊ tm̄ i genere de ipo loqui: tal'r tn̄ ꝙ q̄ rei sūt ex h valeāt cogn̄scere culpā suā. sȝ spēs ⁊ modos huius turpitudis nō expedit pticularit' coraȝ ppl'o explicare: ne pure aures maculent. ⁊ ne qs facere discat qd ignrat. attn̄ spēs ⁊ modos hui⁹ pcti cogitaui etiā i pticulari describere ppt ↄfessores: vt hec legētes p gnāles q̄stiōes vulnera pctōꝝ agn̄scere valeāt ⁊ mederi. Quilibȝ ei i ↄfessiōe si reus est distincte se debȝ accusare. ⁊ ↄfessor prudēs de h caute vbi oportet debȝ rimari. Hoc aūt pctm̄ graui⁹ est oibȝ p̄missis speciebȝ luxurie. eo ꝙ in eo fit iniuria nāe qñ illd trāsgredit qd fm nām est determiatū tanq̄ pncipiū circa vsum venereoꝝ. Et h est qd dr Aug in li. d adulterinis cōiugijs. ꝙ oim hoꝝ pessimū est qd ↄtra naturaȝ fit. Et habet. xxxij. q. vij. adulterij malū. vbi dr Aug. Adulterij malū vincit fornicationē: vincit ab incestu ⁊c. Et ibidē in c. flagitia dicit. Flagitia q̄ sūt ↄtra naturā vbiqȝ ⁊ semp repudiāda sunt atqȝ puniēda. Et infra. Uiolat q̄ppe ipa societas q̄ cū deo nobis esse debȝ: cū eadē natura cui⁹ ipē auctor est/ libidinis puersitate polluit. ¶ Ex q̄ patȝ ꝙ pctm̄ ↄtra naturā siue sodomiticū peius est q̄ȝ cū ppria matre peccare: vt cum reuerētia dicā: si fas saltē est talia dicere. Hoc habet ex p̄dicto c. adulterij. ⁊ ibidē in c. Offerebat. dicit Ambrosi⁹. ꝙ Loth obtulit stuprari filias suas: vt detestandū pctm̄ sodomie in alijs impediret. Hoc aūt pctō ↄtra naturā graui⁹ vir peccat cū vxore ppria q̄ȝ cū meretrice. qr magis tenet cauere malū vxoris q̄ȝ malū alterius mulieris. Et h vult Aug. in dicto c. adulterij malū ⁊c. vbi dicit: ꝙ vsus q̄ est ↄtra naturā execrabilit' fit in meretrice: sed execrabilius in vxore. Utinā h attēderēt multi q̄ bestialit' viuūt cū vxoribȝ suis: putātes sibi licere qcq̄d faciūt cū vxoribȝ suis. Nō sic ipij nō sic. sȝ vti licȝ vxore nāli vsu ⁊ fm rōnē: nō bestiali mō. ⁊ h etiā tpibȝ ad h ↄcessis ⁊c.

R Luxuria innālis

L ¶ Sūt āt h⁹ nefandissimi pcti m'lti modi fm s. Tho. ij. ij. q. cliiij. ar. xj.
M'lti sūt Prim⁹ vocat imūdicies siue mollicies. puta qñ sine ↄcubitu ꝓcurat vo
mōi pcti lūtarie pollutio cā delectatiōis veneree. qd fit p ↄtactū ꝓprij genital' siue
ↄ nām alicui: aut p q̄scūqȝ alios modos illicitos qb⁹ hmōi pollutio ꝓcurat vo-
lūtarie: ꝓpt expiri delectationē venereā: vt sepi⁹ viri ꝛ mulieres p diuer-
sas res sibi ꝓcurāt delectatiōes siue pollutiōes tales. De ill' dī apl's. j. ad
Cor. vj. vt in theāte. neqȝ molles regnū dei possidebūt. ¶ Scd's mod⁹
ꝛ peior fit qñ nō fuat nālis mod⁹ ↄcubēdi. ꝛ h vel q̄ntū ad instrm inde-
bitū: vl' qȝ nō ad debitū vas qd a natura ad generādū ōputatū ē. aut q̄n
tū ad alios ↄcubendi modos bestiales aut mōstrosos. puta a retro ꝛc̄.
¶ Terti⁹ mod⁹ ē adhuc peior p̄dict: ꝛ ꝓprie vocat pctm̄ sodomiticū: vt
qui fit p ↄcubitū ad nō debitū sexū. puta cū mascul⁹ ↄcūbit cū masculo
aut femia cū femia. De q̄ pctō loquit apl's ad Rom̄. j. dicēs. Femie eoꝝ
imutauerūt nālē vsuȝ i eū q̄ ē ↄ nām. silr ꝛ masculi relicto nāli vsu femi
ne exarserūt i desiderijs suis i inuicē. masculi i masculos turpitudinem
M opantes. ¶ Quart⁹ mod⁹ ē pessim⁹: q̄ dr bestialitas. ꝛ fit p ↄcubitū nō
Pctm̄ g̃- eiusdē speciei. vt cū qs ↄcūbit cū bestia. Illd pctm̄ ↄ nām i genere ē g̃uis
uissimuȝ simū int' oia pctā carnis: fm Aug. i d adulterinis ↄiugijs. ꝛ s. Tho. vbi
ē bestiali s̄. Et h pt oñdi q̄ncuplr. Prio qȝ g̃uissime illd de⁹ puniuit. Nā oli mōs
tas. delet⁹ ē gnāli diluuio ꝓpt h pctm̄ turpissimū. vtȝ Geñ. vij. Ois q̄ppe ca-
ro corrupat viā suā sup t̄rā. Et iō dixit dñs ad Noe. Finis vniuerse car-
nis venit corā me. Geñ. vj. Ois caro. i. ois hō ꝛc̄. Ecce ꝙ ꝓpt illd pctm̄ ↄ
nām i diluuio nō solū hoies q̄ h cōmiserūt puniti sūt: sȝ etiā bestie q̄ oēs
i diluuio sil'r pierūt: pter eas q̄ i arca fuerūt. ¶ Uñ sctūs Methodius
martyr dt illi⁹ general' diluuij cām magnā fuisse h viciū ↄ nām. Propt
h etiā pctm̄ pluit dñs sup q̄nqȝ ciuitates Sodomā/gomorrā/adomā/
sobaym/losam/ignem ꝛ sulphur de celo: ꝛ habitatores eoꝝ: ꝛ oīm in illa
regiōe existētiū celesti igne ↄsūpti sūt Geñ. xix. Jō dt Aug. i li. de mirabi
lib⁹ diuie scptur̄e. li. j. c. xiiij. ꝙ sodomite nouo genere penaꝝ fuerūt deua-
stati ꝓpt isti⁹ pcti abomiationē. Et ꝙ illa pena fuerit figura futuri iudi-
cij: dt. xvj. de ciui. dei. c. xxx. Pluit em̄ dñs sup sodomā sulphur ꝛ igneȝ:
ad oñdēdū ardorē ꝛ fetorē illi⁹ flagitij ꝛ pcti carnis. vt ait Greg. i moral.
sup illo Job. xviij. Aspgat i tabnacul' ei⁹ sulphur. Dicit em̄ ibidē. Sul
phur q̄d aliud q̄ȝ fomētū ignis ē: qd tm̄ sic ignē nutrit vt fetorē g̃uissimuȝ
sulphur exhalet. Quid itaqȝ i sulphure nisi pctm̄ carnis accipim⁹. qd dū puersis
pctm̄ car cogitatiōib⁹ q̄si q̄busdā fetorib⁹ mētē replet: et̄na icēdia p̄pat. ꝛ dū feto
nis est ris sui nebulā i mētē dilatat: ↄtra eā flāmis subseq̄ntib⁹ q̄si nutrimenta
submistrat. Et subiūgit ad ꝓpositū. Nā qȝ p sulphur fetor carnis accipi
tur/ipa sacri eloquij historia testat: q̄ ↄ sodomā ignē ꝛ sulphur dñm plu
isse narrat. q̄ cū carnis ei⁹ scelera punire decreuisset: i ipa q̄litate vltiōis
notauit maculā crimis. sulphur q̄ppe fetorē: ignis ardorē hȝ. Qui itaqȝ
ad puersa desideria ex carnis fetore arserāt: dignū fuit vt siml' igne ꝛ sul
phure pirēt: qtiꝰ ex iusta pena discerēt ex iiusto desiderio q̄d fecissent. tā

i tabnaclo ipi sulphur aspgit/qties puersa carnis delectato i mete eius bnat. Hec Greg. ¶ Scdo e bn notadu ad detestatione illi pcti 9 nam: dt Aug. xxi. de ciui. dei. c. v. q i fructibo terre circa sodoma adhuc remanet vestigia pene sodomo. Un dt q i tra sodomo poma gignut: z ad maturitate qntu ad aspectu pueniut. sz morsus pssioe tetata/i fumu ac fauilla redigunt: pelle siue corio pomi soluto. Ide dt c. viij. Et Egesipp plixi li. iiij. an fine dt. Regio sodomo vbrima: nuc ea crusta icedio. Et sequit. Quiqz vrbes q vmbre i fauill videt: poma ededi cupiditate generat. sz si carpta soluut/cinere fumuqz exbalat: qsi adhuc ardeat. Hec ille. Et h io vt ait ibide. Na cu de oia talia ill 9tulisset/ingti: nec poma dei p oculis bnteo: qsi no oia cerneret atqz pspiceret flagitia. itaqz d meritis itepantie sue anuisert vniuersa. patz g q detestadu sit pctm 9 nam. ¶ Tertio de h pcto dt Aug. q e g uius oibo alijs. ppt qd z mutu z indicibile dz: eo q ipm noiare turpissimu e. imo nec de eo e cogitadu. qd bn ondi tur i vxore Loth: q educta de sodomis cu marito z filiabo suis/respicies retro vsa e in statua sal. ad ondedu q valde displicet deo meoria istius pcti. Hec snialr Aug. li. xvj. d ciui. dei. c. xxx. ¶ Quarto h pctm pter sui enormitate e vnu de clamatibo ad deu p vidicta. Un Gen. xviij. dz. Clamor sodomo z gomorreo mltiplicat e. z pcm eo agguatu e nimis Et postea dns p modu admirat z dubitat se bns sup tato pco: dixit Descedam z videbo si clamore ope copleuerit. q. di. Incredibile e mihi hoies tatu flagitiu ppetrasse: z tatu pctm i na humana ee. ppt h vt dt Hiero. oes sodomite extincti sut i nocte natitat chri. ad designdu q apli i huana na nunqz deberet iueniri tale pctm: qua fili dei dignificauit sibi eam vniedo z ea assumedo. Et io dns aliqt milibo anno distulit icarnari p pter h pcm: vt dicut scti doc. ¶ Quito guitas hui pcti ptz ex maxia vidicta subuersiois qnqz ciuitatu. in q vidicta dns n solu nocetes: sz etia inocetes puulos vni dici puiuit: ne diuti viuetes exepla pat seqret z danaret. Et etia circaiacetes regioes puniri voluit: nec solu hoies: sed z bestias z cucta trenascetia. ipazqz tra dstruxit z i mare mortuu 9uertit i q nihil viuere pt. Ecce q adhuc hodie dns vult vt ibide h pcm puiat qz nihil i illo mari mortuo viuere pt. cu tn p illo pcm trasiuert a tpe abrae vsqz ad pnte annu. Mcccclxxvj. qttuormilia anno. c. z. liij. anni. Naz Abraa legit fuisse an natitate chri. 2676. annis. De h mari mortuo sicut scribit Holkot sup li. Sap. lec. cxxviij. q narrat Joseph quod Uespasianus iussit qsda vict post tergu maibo pici i lacu z sumergi. q oes qsi viuetes repulsi sut ad supficie z supnatabat. O e at qd vita caret si int pijciat mergit: nisi liniat bitumie. vn nec naue patit nisi bitumie liniat. lucerna ardes supnatat: extincta sumergit. glebas fetidas i diuers loc. poma nascetia i arborib circa lit vsqz ad maturitate sut viridis colors: z cu matura putant sut plea cineribo z fauill. ¶ Sic g ptz q enorme sit h pctm: qd z bestie n faciut i sili actu. Et lex diuia tales punit pena mort. Leuit. xx. Hec d spebo luxurie: d qbo i seqntibo pla dica. Roge. g deu z c.

N

Nota

O

P

¶ De detestabilitate luxurie. Sermo. LXXVII.

Neqꝫ fornicarij: neqꝫ adulteri: neqꝫ molles regnum dei possidebūt. j. Coꝛ. vj. In pcedēti ser. audistı̄ qd sit luxuria: ꝛ q̄ sint luxurie nālis spēs. vicꝫ. fornicatio/stuprū/ raptꝰ/adulteriū/incestꝰ/ꝛ sacrilegiū. ꝛ tandē ꝺ luxuria inālı. vicꝫ: ꝺ pctō ꝯ nāꝫ. q꞉ detestabile sit illꝺ. Nūc i pnti ſmōe intēdo dicere ea q̄ valēt ad detesta cōēꝫ luxurie i gnāli. qbꝫ ꝯsideratı̄ tāto facilꝰ qs valeat illꝺ luxurie vitiū declinare. Pro grā Aue ma. ¶ Neqꝫ for. neqꝫ adul. ꝛc. vbi s̄.

B ¶ Circa verba themat̄ est aduertendū: q luxuriā esse detestabilē ꝛ fugiendam ostendūt pncipaliter q̄ttuoꝛ. vicꝫ Natura/Figura/Fictio poetica/Lex diuina. Primo luxuriā esse detestabilē ꝛ fugiendā ostendit natura. Et hoc multipliciter. vicꝫ

angeloꝝ nā detestaꝝ luxuriam.

In { Angelis bonis / Demonibꝫ / Hominibꝫ / Arboribꝫ / Brutis / Mineralibꝫ }

Primo nā bonoꝝ angeloꝝ abominaꝝ luxuriā: q꞉ sic nō nubētes casti assi'lanꝝ angelis: dicente dn̄o Matth. xxij. In resurrectiōe. i. in regno dı̄: neqꝫ nubēt: neqꝫ nubenꝝ: sed sūt sic angeli dı̄. Et ideo sic in castitate ꝛ puritate angeli delectanꝝ: q꞉ ꝟginitas ē soroꝛ angeloꝝ. vt ꝺt Cipria. in lib. de ꝟginitate. ita angeli fetorē luxurie abominanꝝ. Vn̄ i vitaspatꝝ legiꝝ de q̄dā angelo q̄ndā scm̄ patrē ducēte. ꝛ cū i via inuenissent cadauer putridū hoīs mortui: cepit senex nares obstruere nō valēs fetorē sustinere Et cū pcessissent: habuerꝫ iuuenē q̄ndā speciosū ipis obuiū. Et angelꝰ cepit nares claudere ad eꝰ aspectū. de q̄ cū miraretꝝ senex: ait angelꝰ. Iste iuuenis luxuriosꝰ plꝰ fetet i ꝯspcū dı̄ ꝛ angeloꝝ q̄ꝫ cadauer qꝺ vidisti in ꝯspcū hoīꝫ: q꞉ luxuria ē fetidissima: vt stercꝰ fetidissimū. sꝫ illꝺ Eccı̄. ix. Ois mlier fornicaria q̄si stercꝰ i via ꝯculcabiꝝ. ¶ Scꝺo nā q̄rūdaꝫ demonū ꝺtestaꝝ luxuriā. ꝛ ꝑ h̄ oñdit nob eā eē fugiēdā. Vn̄ volūt docꝝ. scı̄ ꝛ plres scholastici doctissimi viri: q aliq̄ spūs sint ita nobil' nāe: q ꝺ h̄ vitio ꝓpꝝ eꝰ vilitatē nolūt tētare. imo fornicarios fugiūt ꝛ declināt. Sic narrat holkot sup li. Sap. lectiōe. cij. de q̄dā necromantico q̄ cū vocassꝫ demonē more solito: pꝰ lōgā expectatiōēꝫ ꝛ carminū suoꝝ icātatiōēꝫ/tādē demō appuit alōge stans ꝛ nares obstruēs: q̄siuit icantatoꝛ q̄re sic tardasset ꝛ ita a remotı̄ se teneret Rn̄dit. Fetoꝛ luxurie tue n̄ me pmittit ad te accedere. Cōgnerat ei meretricē suā ille clericꝰ paꝝ an̄. De tl'ibꝫ ꝟificatur illꝺ Joelꝝ. ij. ꝺ cadaueribꝫ eoꝝ ascēdit fetoꝛ. ¶ Tertio nā oñdit luxuriā eē fugiēdā ꝛ detestabilē i hoībꝫ rōnalibꝫ. Fetoꝛ ei illiꝰ pcti q̄nqꝫ a viris spūalibꝫ sentiꝝ. Sic ꝺt auctoꝛ i sūma vitioꝝ. q q̄dā schoları̄ ex fetore sensit pn̄tiā scorti i domo sua. Et q̄dā archidiaconꝰ stati ex odore sensit q̄n fuꝰ eꝰ fornicatꝰ fuit. Et tūc eū a se ꝓpꝝ fetorē ꝛpulit. luxuriā ei sp ꝑcedit ardoꝛ: ꝛ petulātiā sp comitaꝝ fetoꝛ ꝛ imōdicia: vt ꝺt Iob. ꝺ vili. ꝯdi. hu. Et iō ꝑ Greg i moꝛ. ꝯpaꝝ fetēti sulphuri. Vn̄ sup illo ꝟbo. pluit dn̄s sup sodomā sulphur ꝛ ignē. ꝺt. Quid i sulphure nisi fetoꝛ carnis. ꝛ qd in igne nisi ardoꝛ ꝺsiderij carnal' exꝑmiꝝ. Et iō sic sulphur i igne turpiꝰ fe-

demōes q̄dā n̄ tētāt ꝺ luxuria

B

Exēpluꝫ.

Exēpluꝫ.

ter:ita ardor luxurie rōnali mēti displicere dʒ. Dic̄ et Ar͛ i pble. q coeūtes hn̄t corpa fetorosa siue ferida. Jō dt apl's. j. Cor. vj. Oē pcm̄ qdcū q fecerit hō ex corp⁹ ē. q āt fornicat̄ i corp⁹ suū peccat. Ubi dt Glo. Cetera pctā tm̄ aiam macl'ant. fornicatio vo n̄ tm̄ aiaʒ: sʒ et corp⁹ ɔtamiat. ibi em̄ nō solū ē imōdicia spūal': sʒ et corpal'. ¶ Est et i h pctō fetor ifamie: fʒ illō Ecci. xlvij. Inclinasti femora tua mlierib₃: ptātē habuisti in corpe tuo: dedisti macl'aʒ i gl'ia tua. Jn qb₃ vbis sapiēs tāgit tria. Prio tāgit libidinē ifecre mēt͛: di. Inclinasti femora tua. i. affect⁹ carnales q̄ sr̄ i femorib₃ vl' lūbis. Scdo tangit libtatē opis ibi [ptātē habuisti] scʒ ad iplēdā voluptatē mēt͛ vl' carnis. vl' alit̄ [ptātē hn̄isti] ad coercēdū affcʒ a carnalib₃ ꝛ n̄ coercuisti. Tertio tāgit dformitatē honor͛ vl' opis ibi [dedisti maculā] scʒ ifamie [i gl'ia tua]. i. i ɔscia/fama/ɔtinētia/vita. Hiero. em̄ dt: h pctō pollui q̄ i hoīe honesta sūt. Ad idē ptinet qd scptū est de adulto. pū. vj. Turpitudīeʒ ꝛ igmīniā ɔgregat sibi: ꝛ opprobriū illi⁹ n̄ delebit̄. Qd vbū exponit̄ trib₃ modis. Prio sic [turpitudīeʒ] q̄ ad se: q₃ peccauit i corp⁹ suū [igminiā] q̄ ad pxim suū [opprobriū] qd n̄ delebit̄ q̄ ad scōs ꝛ deū. n̄ ei solū hēbit luxurios⁹ opprobriū i pn̄ti: sʒ et i futuro. ¶ Secūdo exponit̄ sic [turpitudinē] corpis q₃ nō fuauit decorē [igminiā] scʒ mēt͛ ɔfusiōeʒ [opprobriū] qd n̄ delebit̄. i. iudiciū etne dānatōis. ¶ Tertio sic exponit̄ [turpitudīeʒ] i vita [igminiā] i morte [opprobriū] i sua posteritate vl' successiōe: qd n̄ delebit̄ i sua dānatiōe vl' cruciatiōe. ¶ Ex q̄ infert̄: q luxurios⁹ aliq̄ mō icipit hic hr̄e ifernū. Habʒ ei ad modū gehenne/ignē/fetorē/ꝛ vmem Ignē ɔcupie/fetorē corpis ꝛ ifamie: vt s̄. ꝛ vmem remordēt͛ ɔscie. ¶ Quarto nā oñdit luxuriā eē detestabilē ꝛ fugiendā i arborib₃ vegetātib₃. Nā thus arbor odorifera nō patit̄ se incidi nec a se suū gūmi a luxuriosis tolli. vt dicūt arabes: fʒ qd allegat Bartholo. i ppie. rex. c. de thure. li. xvij. Thus inqt vt dicūt arabes nō debʒ recolligi. nec et ei⁹ arbor incidi: nisi cū religiosis ꝛ sacris: tpe collectiōis ɔtactu mlieꝝ nō pollut͛. q₃ sic putāt p religiōis obsuantiā mōres augeri. fm Pliniū li. xij. c. xv. De hoc Uincē. in spe. nāli. lib. xiiij. c. lxxix. ꝛ. cx. ¶ Quinto h nā oñdit i brutis aialib₃. Nā dt Ar͛. in li. de aialib₃. vt allegat s. Tho. i tract. de veneno pcti circa finē. q elephātes veneri n̄ vacāt nisi cā plis. Et h tm̄ sel' i duob₃ annis: nec mas feminaʒ tangit p⁹ q̄ ɔcepit. Jn q̄ nimiꝝ nā sagax oñdit q̄ detestabile sit vitiū luxurie i hoīb₃ voluptuosis: q̄ nec modū nec finē: nec tēp⁹ attēdūt. ꝛ i h infra bruta descendūt q̄ veneri nō nisi causa plis se dant. sic̄ pt exēplificari d diuisis generib₃ aialiū/in eq̄b₃/i vaccis/ꝛ sic d alijs. ¶ Sexto h nā oñdit i mineralib₃. Nā sūt q̄dā lapides nālit̄ luxuriā horrētes. sic̄ dr de Smaragdo in ppietatib₃ reꝝ. q lasciuos mot⁹ luxurie cōpescit. ꝛ hominē se gestātē castum reddit ꝛ luxum sustinere nequit. sicut narrat Albert⁹ lib. xij. de mineralib₃. q smaragdus si vere bonus est non sustinet coitum. Expertum est em̄: q Bela rex hungarie in coitu cum vxore sua lapidem hunc habuit in digito: ꝛ pp̄ter coitū in tres ptes fractus fuit. Jō pbabile est

C
Nā arborū vegetantiū

Brutoꝝ aialiū nā

D

Exēpluʒ.

E qđ dr: φ h lapis se gestantē ad castitatē inclinat. Hec Alb. ¶ Scđo pn

Figura ostendit luxuriā detestandam. cipaliter luxuriā esse fugiendā ꝛ detestandā ondit figura. Nā dū ocul⁹ cordis ē clar⁹ bñ videt carnaliū voluptatū dulcoꝛ amar⁹: sꝫ dū ꝑ incuriā mētis coꝛ ad extrema vidēda se deflectit mox carnis illecebris capta videre neqt. qm̄ sic sole exñte i meridie i suo vigore nō fiūt coruscatiōes ꝛ vaporatiōes in aere: sic sole ad occasuꝫ tendēte. sic sole nr̄e cognitiōis nob lucēte nō pōt coruscare ignis ɔcupic i nr̄a mēte: sꝫ sole intelligentie ad occasū tendēte/ ꝛ q̄ dei ꝛ legꝭ sūt obliuiscēte/ insurgūt vapores carnaliū tētationū igne ɔcupie iflāmataꝝ/ ꝛ cecāt mētꝭ oculū: ꝫ illđ ps. Sup

Exēpluꝫ. cecidit ignis ꝛ nō viderūt solē. i. dū ignis ɔcupie supcadit: non videt sol iusticie: fm glo. ibidē. In cui⁹ signū Gen̄. xv. hr̄. φ cū sol occubuisset facta ē caligo tenebrosa: ꝛ appuit abrahe q̄si cliban⁹ fumās: qꝛ cū rōnis iudiciū defuerit caligo ꝛ obscuritas mētis fit: ꝛ cliban⁹ fumās tūc appet:

Exēpluꝫ. cū ignis libidis q̄ i coꝛde latuit ꝑ ɔsensū ꝛ ipudentiā in op⁹ exit. Qđ ꝛ in samsone bñ figuratū ē. q̄ amissis oculis ꝑ philisteos ad molā deputat⁹ ē

F Judicū. xvj. qđ ꝛ Greg. exponit ad ꝓositū dicēs in moꝛ. Samson postq̄ꝫ ocl'os pdidit ad molā deputat⁹ fuit: qꝛ maligni spūs postq̄ꝫ tētationū stimul' int⁹ aciē ɔtēplatiōis effodiūt: foris i circūitu laboꝛē mittūt. Carnis em̄ libido mēte de vno pctō ad aliud ꝑducit: ꝛ q̄escere i bono cogitatu nō sinit. Sic ꝛ Greg. i ome. ondit di. Ex q̄ indꝫ luxuria mentē sel' occu

Catena luxurie pauerit alicui⁹: vix bona cū cogitare ꝑmittit. Sūt em̄ sp viscosa carnis desideria. Nā ex suggestiōe oꝛit cogitatio. ex cogitatiōe affectio/ ex affectiōe delectatio/ ex delectatiōe ɔsens⁹/ ex ɔsensu opatio/ ex opatiōe ɔsuetudo/ ex ɔsuetudie obstinatio/ ex obstinatiōe desꝑatio/ ex desꝑatiōe pctī defensio/ ex defensiōe gl'iatio/ ex gl'iatiē e et'na dānatio. Ecce quō caligo dū oculū mētꝭ cecat de pctō i pctm̄ ꝑcipitat. Et iō int' oīa remedia fugienda extat dicēte ap'l'o. fugite foꝛnicatiōeꝫ. j. Coꝛ. vj. ¶ Tertio luxuriā

G Fictio poetica esse fugiendā declarat fictio poetica. Nā fingit Ouid. x. meta. fabulā: φ pigmaleon quidā pictoꝛ fuit: q̄ ꝓpetides meretrices se turpiter defedantes vidit: oēm ɔtactū ml'ieꝝ abhoꝛruit ꝛ celibem vitā duxit: ꝛ imaginē de eboꝛe sculpsit: quā valde dilexit ꝛ a venere ei⁹ aiationē ipetrauit: eāqꝫ sibi copulauit. Sic reuera q̄ turpitudinē malaꝝ ml'ieꝝ attenderet: eis ɔiungi hoꝛreret. Hinc est φ nā hominibꝫ dedit φ iuuenes ꝑmo coire incipientes odiūt illas q̄bus ɔiuncti fuerūt ml'ieres. vt dic̄ Ar' in pblema. Et causaꝫ assignat cōmentatoꝛ: qꝛ coit⁹ videt abominabil' et rōne eius qđ emittit cū sit supfluū: ambos deturpās ꝛ fetidos reddens. ꝛ ratione opantiū q̄ vident insani facti. Jdeo recoꝛdati tāti fastidij ꝛ pctī ac inuerecūdie ꝛ amissiōis puritat' cū coꝛpis destructiōe/ illas q̄bus ɔiuncti fuerūt fugiūt ꝛ odiunt. Sic reuera q̄ turpitudinē luxurie mente tractaret ꝛ videret/ se ab ea retraheret ꝛ fugeret. Vñ dñs meretrici speciose scꝫ minerue/ que gentes vendidit in foꝛnicationibꝫ suis: et familias in maleficijs suis: ait. Reuelabo pudenda in facie tua: ꝛ ostendam gentibꝫ nuditateꝫ tuam. Et sequit: Et erit/ oīs q̄ viderit te: resiliet a te. Naum. iij.

¶ Quarto luxuriā esse detestandā τ fugiendā ōndit lex diuina luxurie em τ comesatiōib⁹ vacās: τ pn̄tib⁹ inobediēs: lapidari iubet. Deut. xxj. Jō cū fornicat⁹ esset ppl's cū filiab⁹ moab/iussit dn̄s cūctos principes suspēdi i patibul': ꝯ solē τ occisi sūt de ppl'o. xxiiij. milia hoim. Nūe. xxv. Et tūc phinees q̄ iterfec̄ iambri coeūtē cū madianite/sacerdotiū eternū meruit/τ irā dei auertit. Nā pugiōe ambos ꝑfodit i loc ̄ genitalib⁹. Et iō ait dn̄s Deut. xxiij. Nō erit meretrix d̄ filiab⁹ isrl'. Sic ḡ patȝ quō luxuriaȝ eē fugiēdā ōndūt/nā/figura/fictio poetica/τ lex diuia. Rogem⁹ ḡ dn̄m: vt i hac tētatiōe carnis nos adiuuet τ custodiat fm voluntatē suam ad laudem τ gloriam suam Amen. — D Lex diuina

¶ De malis alijs ꝑp̄t q̄ detestat' luxuria. Sermo. LXXVIII.

Neq3 fornicarij: neq3 adulteri: neq3 molles regnum dei possidebūt. j. Cor. vj. Jn p̄cedēti fmōe audisti quō luxuriam esse detestandā τ fugiēdā ōndūt/nā/figura/fictio poetica/τ lex diuina. Quō etiā nā abhorret luxuriā ostēsuȝ ē in angelis bonis/i demōib⁹/i hoib⁹/in bruti/i arborib⁹/τ i lapidib⁹. Nunc ꝯseqnt' videndū ē de alijs malis luxurie. ꝑp̄t q̄ merito venit fugiēda τ detestanda: ne regno dei iux̄ thema spoliemur. Pro gr̄a Aue ma. ¶ Neq3 fornicarij τc. vbi s.

¶ Circa v̄ba thematis notandū ē in gn̄ali: q̄ quāuis luxuria. ꝑp̄t p̄missa in p̄cedēti fmōe cuilib3 hoi sit fugiēda. tn̄ adhuc sūt alia ex q̄b⁹ satis clare hō cognoscere pōt: quātū ip̄a sit detestanda τ fugienda. Et sūt p̄ncipaliter ḡ ad p̄lens q̄ttuor. vicȝ quia

Luxuria
- Diabolo multū placet
- Deo multū displicet
- Proximo iniuriā infert
- Proprio subiecto nocet

Primo luxuria ml'tū placet demonib⁹: ptȝ ex illo Job. xl. Fortitudo ei⁹ in lumbis ei⁹. Et seq̄t' Sub vmbra dormit in secreto calami in locis humētib⁹: loca humētia sūt luxuriosi. Et loq̄t' Job d̄ vehemoth. i. diabolo. Jō dic quedā Glo. sup lucā: q̄ cū demōes de oi pctō gaudeāt. p̄cipue tn̄ gaudēt d̄ fornicatōe τ idolatria. Et tāgit cāȝ q̄re tm̄ gaudēt d̄ fornicatiōe: q2 ꝑ cā nō soluȝ aia s3 τ corp⁹ maculat'. Etiā iō: q2 i h̄ pctō sꝑ binos τ binos lucrat' diabol⁹ hoies: τ vili foro h3 eos. fm illud puer. vj. Preciū scorti vix ē vni⁹ panis: ml'ier āt/viri p̄ciosaȝ aiaȝ capit. Preciū āt scorti d̄r vix vni⁹ panis: q2 vn⁹ panis diuti⁹ sedat ardorē appetit⁹ q̄3 delectatio illi⁹ pcti. Fatua āt ml'ier illo p̄cio dat aiaȝ suā diabolo τ corp⁹ leccatori: p q̄ n̄ daret alicui sotulares suos. ¶ Ex istis patȝ: q̄ diabol⁹ pōt se iustificare ꝯpatiōe fornicatoꝝ aliq̄ mō corā deo: cū i eo nō inueniat' pctm̄ q̄d ip̄i h̄nt. q. d. diabol⁹ deo. Ecce luxuriosi magi delinq̄ūt q̄3 ego. τ iō a fortiori dn̄t dānari. Ex q̄ sati ptȝ q̄ntū diabolo placet hoies h̄ luxurie pctō defedari. ꝓpterea diabol⁹ ꝓcurat q̄ hō dormiendo hēat delectatiōeȝ i h̄ pctō. imo ill' q̄ nō h̄nt māȝ h̄ pctm̄ ꝑpetrādi. ip̄e q̄n̄q3 mistrat ad h̄ māȝ assumēs corp⁹ viri vl' ml'ieri. vt p3 de incubis/succubis. de q̄b⁹ determinat Aug. xv. d̄ ci. dei. c. xxiij. ¶ Ex dicti ḡ p3: quō diabolo ml'tū placet luxuria. Et h̄ etiā ōndi posset ꝑ exēpla. Nā q̄dā here

A demōes gaudēt d̄ fornicatione

Incubi τ succubi

mitā. diabol⁹. xl. annis temptauit: añq̄ pduxit eū in fornicationē. Itē sicut
Exēpluz. refert Greg. de epo fundane ciuitat. quō pnceps demonū i q̄dam tēplo idoloꝝ i cathedra sedēs audiuit maliciā demonū/ vnus i mari m̄ltos submersit: alī i nuptijs sponsuz ꝛ sponsaz: ꝛ alios plīmos infecit. ali⁹ i bellis ꝛc̄. plīmos occidit: ꝛ sic ꝺ alijs. Et vn⁹ m̄ltis annis temptādo q̄ndā epm ad h pduxit: q ex delectatiōe carnis q̄ndā scimonialē manu p posteriora tetigit: quē oib⁹ alijs pl⁹ dixit fecisse. Et vt pficeret qꝺ cepisſz: vt refert Gre. iij dialo. ¶ Scꝺo pctm̄ luxurie mulctū displicet deo. Et h pt
B Luxuri a ꝺo displi cet
oñdi m̄ltiplicit̄. Primo p h q honorabiles psone hui⁹ secli tātū dedec⁹ sibi reputāt: cū filie eoꝝ fornicant̄. Magnū ēt dedec⁹ ē spōsis nobilib⁹ cū spōse eoꝝ adulterant̄. Quātaz ḡ ɔtūeliā faciūt filie celestis regis patri suo: aut sponse chrīo sponso q̄ sibi aīas sanguine suo despōsauit: cū fornicant̄. Ad h ptinet illꝺ puer. vj. Zel⁹ ꝛ furor viri nō parcet i die vindicte: nec acqescet cui⁹ q̄z pcib⁹/ nec suscipiet p redēptiōe dona plīma. Et h exponit glo. ꝺ celesti sponso. ¶ Scꝺo p h q vilissima ps q̄ ē in fornicatore aut luxurioso ipat ei: qꝺ dn̄s phibet. ꝛ sic poti⁹ illi vili pti q̄z deo obedit poti⁹ eligēs sibi eandē dñari q̄z deū. cū tn̄ sciat deū sibi h phibuisse saltē hō chrian⁹. Seru⁹ aūt sciēs volūtatē dn̄i sui ꝛ non faciēs/ vapulabit plagis m̄ltis Luc. xij. Est eīm deo valde ɔtūeliosuz: q luxurios' illꝺ dulci⁹ reputat qꝺ ē deo magis ɔtrariū ꝛ ɔtūeliosuz. Vñ Hiero. Luxuriosa mens inhonesta ardēti⁹ psequit̄: ꝛ qꝺ nō licz dulci⁹ suspicat̄. ¶ Tertio p h q tēplū dei violat ꝛ polluit. fm illꝺ. j. Coꝛ. iij. Nescitis q: tēplū dei estis vos: ꝛ spūs dei habitat i vob. si q̄s aūt dei templū violauerit disperdet illuz de⁹. Et ibidē. vj. ca. Nescitis q̄m mēbra vr̄a tēplū sūt spūsscti q̄ in vob est quē hētis a deo: ꝛ nō estis vr̄i. Vñ ꝛ seqt̄. Empti eīm estis pcio magno: glorificate ꝛ portate deū i corpe vr̄o. Glificād⁹ eīm est de⁹ i corpe tāq̄z i templo. Pōt ḡ bn̄ ɔ luxuriosos dici illꝺ ps. De⁹ venerūt gētes i hereditatē tuā: polluerūt tēplū scm̄ tuū ꝛc̄. Et sup illud: portate deū i corpe vr̄o dr glo. si nō parcis tibi pp̄ te: vl' parce tibi pp̄ deū: q̄ sibi fec̄ te domū ꝛc̄. Est eīm q̄dāmō abominabile: q luxurios⁹ pponit ꝺlectatiōez viliū ꝛ turpiū mēbroꝝ delitijs q̄ sūt i deo: q̄ ɔtūelia ē deo valde magna. vtinā hec ɔsiderarēt penitētes: q̄ stati p⁹ ɔfessiōez tēptāt̄ ꝺ luxuria. Et cogitarēt. ꝺheu ego pp̄ talē turpitudinē pdere deū mihi nūq̄ ppiciū: ꝛ amitte ei⁹ graz ꝛ amiciciā: q̄ ꝛ i puncto me pt occidere qñ vult ꝛc̄. Et bn̄ displicet deo luxuria: q: spōso pn̄te chrīo iesu fm diuinitatē: polluit̄ sponsa: cū deus sit vbiq̄z pn̄s: de h exm̄ i vitispatꝝ legit̄ de abbate Effrem: q cū q̄dā pstituta incitaret eū ad luxuriā: ait ei: seqre me: ꝛ duxit eā ad locū populosuz: di. hic para te: siue pone te: q̄ ait: quō possū corā tot hoib⁹ h facere. at ille: Et quō nō erubescis ocl'os dei ꝛ sctōꝝ angeloꝝ ꝛc̄. q̄ cōfusa recessit. ¶ Tertio p pctm̄ luxurie hō fac iiuriā pxio suo. Et h pt oñdi triplicit̄. Prio ex
C Luxuria iiuriā facit pxio
h q aufert pxio nō sua sz seipm̄. Vñ puer. vj. Nō grādis ē culpa cū qs furat⁹ fuerit. Furat̄ eīm vt esurientē ipleat aiam. dephensus q̄z reddet septuplū: ꝛ oēm subam dom⁹ sue tradet: ꝛ liberabit se. q̄ aūt adulr̄ ē pp̄

cordis inopiā pdet aiam suā. Uñ mlier fatua nō tm̄ aufert sua stulto: sȝ
seipm̄. i. aiaȝ suā. ¶ Ubi nota: q̄ h̄ q̄ aliqs ē adult̄ accidit ꝓp̄ cordis in-
opiā. Adulteriū em̄ nō cōmittit ad supplēdū indigētiā vict⁹ vel vestit⁹
sic furtū: sȝ ex defectu rōnis q̄ vocat hic cor: q̄ negligēs ē repmere cōcu-
piscentiā carnis ꝛc̄. Hec Nico. d̄ lyra sup dicto ṽbo cordis iopiā. ¶ Se
cūdo oñdit ex h̄ q̄ ille q̄ h̄ vitio laborat nlli fidē fuat. Uñ. ij. Reg. xj. Da
uid suū fidelē militē vriaȝ fecit occidi p vxore ei⁹. Idē habet. ij. Reg. xiij
de amon: q̄ sororē suā corrupit. ¶ Tertio oñdit p h̄ q̄ illud viciū mulr̄
aufert hereditatē suā. Uñ Ecci. xxiij. Mulier oīs relinquēs virū suum
peccabit. statuēs hereditatē ex alieno mr̄imonio: d̄ h̄ patebit in seqntib⁹
¶ Quarto luxuria nocet ꝓprio subiecto. aufert ei luxurioso seipm̄: vt pȝ
sup. aufert etiā sibi bona tp̄alia ꝛ spūalia / famā ꝛ honorē. de bonis tp̄ali-
bus pȝ ex illo ꝓuer. xxix. Qui nutrit scortū pdet subam. Et Lu. xv. de fi-
lio ꝓdigo. q̄ dissipauit subam suā viuēdo luxuriose. Q̄ āt luxuria aufe-
rat hoi seipm̄ Pȝ ex illo Osee. iiij. Fornicatio vinū ꝛ ebetas aufert cor
Uñ amās amore fatuo nō hȝ cor suū: sȝ cor suū ē cū meretrice aut mala
mliere. imo nō solū cor aufert sȝ ꝛ totū corp⁹. q̄ȝ corp⁹ senescere fac̄ / vitā
adimit / vires eneruat. Uñ. ij. Reg. xiij. interfect⁹ ē amon a fr̄e suo absalō
eo q̄ corrupit thamar sororē suā. Sepe ēt ꝓp̄ vni⁹ hois luxuriā interfi-
ciunt mlti. sic pȝ de sichen filio emor Gen̄. xxxiiij Q̄ āt luxuria nocȝ in-
fama ꝛ honore satis mātfestū ē. Et d̄ h̄ ē scp̄tura Gen̄. penul. d̄ ruben: vbi
dr̄. Ruben pmogenit⁹ me⁹ Et subiūgit. Prior i donis / maior in ipio / sp̄
cē debueras. sȝ seq̄t. nō crescas q̄ȝ maclasti cubile pr̄is tui. Nā p̄ ceteris
iure debat ei honor pmogeniture: ꝛ duplicitas i possessiōib⁹: q̄d amisit.
q̄ȝ cubile pr̄is maculauit: q̄ȝ dormiuit cū bala vxore pr̄is sui. vt h̄r Gen̄.
xxxv. ꝓp̄ hec mala ipa luxuria ꝯpat igni. fm illd̄ Job. xxxj. Ignis ē vsq̄
ad ꝯsūmatiōēȝ deuorās. ꝛ oīa eradicās genimia. Uñ Hiero. de. Flāmi-
gero igne pcutit femia ꝯsciam.

¶ Diceret qs: sūtne alia mala q̄ luxuria infert hoi luxurioso. Rñr. q̄ q̄uis pmissa mala sint sufficiētia cuili-
bet ad vitādū luxuriā. attn̄ adhuc luxuria p⁹ se relinq̄t tres malos. imo
pessimos effect⁹: ꝓp̄ q̄s ē valde detestabil̄ ꝛ fugiēda: siue tria mala. vicȝ q̄ȝ

Luxuria
- Efficax est ad hoiem capiendū
- Multū potēs ad hoiem detinēdū
- Hoiēȝ subijcit vilissime ꝛ durissime fuituti

Prio luxuria ē mltū efficax ad hoieȝ capiē-
dū. Uñ Aug. Efficacissimū glutinū ad capiēdū aias ē mlier. Jō dr̄ ꝓu.
vij. d̄ mala mliere. Mltos vulneratos deiecit: ꝛ fortissimi q̄q̄ interfecti sūt
ab ea. Ad h̄ fac̄ q̄d legit. Nūe. xxv. q̄ h̄ pcm̄ p̄ ceteris elegit balaā q̄ deijceret
filios isrl̄: ꝛ faceret eos peccare: ꝛ sic vinceret eos: q̄ alias vinci n̄ potuert. h̄ vi-
ciū capit nobiles ꝛ ignobiles / vicit sapiētes ꝛ isipiētes. Uñ Hiero. Jn se
rico ꝛ in pannis eadē libido dn̄at / nec regū purpuras / nec mendicātiuȝ
squalorē spernit. Quis salomōe sapiētior. ꝛ tn̄ infatuat⁹ est amore mu-
lieꝝ. etiā cū iam esset senex. vt pȝ. iij. Reg. xj. imo sic ifatuat⁹ erat vt ad-
oraret idola. vt ibidē dr̄. Cū iā esset senex: deꝑuatū est cor ei⁹ per mulie-
res vt sequeret deos alienos. Quis samsone fortior. quis ēt regū dauid:

D nocet ꝓprio subiecto

E

rege sanctior.⁊ tñ oẽs isti victi ⁊ deiecti sũt ꝑ mulieres. Jõ dr: Adã Sã-
sonẽ Dauid regẽ Salomonẽ Mulier decepit: qs mõ tut⁹ erit. Et vt bre-
uit dicã istõ pctm̃ fere totũ mõm ꝯmaculat: ⁊ ad īfernũ tãdẽ trahit. Uñ
Abac. j. Totũ ī hamo suo subleuauit: traxit illõ ī sagena sua: ⁊ ꝯgrega-
uit in rete suũ. Ham⁹/sagena ⁊ rete diaboli/sũt pulcre mulieres: q̃ fere
totũ mõm ī ꝑditiõem trahũt. Nec h pctm̃ parcit sctis: sed etiã sctissimos
viros: q̃ diu ī heremo artissimã vitã duxerũt ⁊ miracul' claruerũt deiec:
Exẽplũ ita vt ad solũ aspectũ mulieꝝ ꝑ diabolũ seducerent'. Sicut hr de q̃daz q̃
xl. annis ī deserto fuit ꝑ angelos pane celesti past⁹: ⁊ tñ tandez corruit ꝑ
mulierẽ: ⁊ vitã suã ī pctis finiuit. Q luxuria sit efficax ad capiẽdũ ho-
minẽ/ptz bñ ꝑ exẽplũ ī vitaspatꝝ de q̃dã sene. q̃ cũ incurrissz egritudinẽ
magnã/fuiebãt ei frẽs. Et vidẽs senex q2 laborabãt dixit: Uado in egy-
ptũ vt nõ grauẽ frẽs istos. Dicit ei abbas Moyses: Nõ vadas/qm̃ ī for-
nicationẽ icursur⁹ es. Ille ãt ꝯtristat⁹ dicebat. Mortuũ ẽ corp⁹ meum
⁊ tu mihi ista dicis. Surgẽs g̃ abijt ī egyptũ. qđ cũ audissent hoies cir-
cũquaqz habitãtes: offerebãt ei multa. Uenit aũt ad eũ ṽgo fidel' volẽs
ī infirmitate sibi fuire. Et post tp̄s aliq̃ntulũ cũ paululũ meli⁹ habuissz
illã cognuit. ⁊ ip̄a ꝯcepit. Interrogata ãt a vicinis loci vñ ꝯcepisset: rñdit
de sene h. Illi aũt nõ credebãt ei. Senex ṽo dixit Ego h feci: sed custodi-
te infantẽ. Cũ aũt genuisset īfantẽ ⁊ ablactat⁹ fuisset: senex tulit eũ ī hu-
meris suis: ⁊ q̃dã die redijt ad frẽs. ⁊ ī ecclesia corã multitudine fratruz
dixit. Uidetis hũc infantẽ: fili⁹ ẽ iobediẽtie mee. Cauete g̃ vos frẽs: q2 in
senectute h feci: ⁊ orate ꝓ me. Et sic ꝑgẽs ad cellã suã reuersus ẽ ꝑ pniam

F ¶ Scđo luxuria postq̃z captiuã tenet aiam ẽ multũ potẽs ad detinẽdũ
eã in pctis: ⁊ vix ꝑmittit eã penitere. Uñ Prouer. xxij. Fouea ꝓfunda os
aliene: cui irat⁹ est dñs incidet in eã. q aũt in ꝓfũdaz foueã cadit nõ exit
de facili. sic nõ facile euadit de manib9 diaboli q̃ capit' pulcritudie ali-
cui⁹ mulieris. Q ãt luxuria sic detinet hoiem captiuũ. ptz: q2 q̃ h vicio
laborat vix põt cogitare d his q̃ ad salutẽ suã ꝑtinẽt. imo deũ q̃si nõ cog-
noscit. ptz ex illo Osee. v. Nõ dabũt cogitatões suas vt reuertãt' ad do-
minũ: q2 sp̄us fornicatõis ī medio eoꝝ. ⁊ dñm nõ cognouerũt. Sil'r Daniel'
xiij. de senib9 q̃ capti fuerũt decore Susanne. ⁊ declinauerũt oculos su-
os ne viderẽt celũ. nec recordarent' iudicioꝝ iustoꝝ. Imo luxuriosi adeo
brutales fiũt q ṽba correctiõis vl' ammonitõis sue nõ pñt audire. fm il-
lud Eccli. xxj. Uerbũ sapiẽs q̃dcũqz audierit scius: laudabit ⁊ adijciet.
audiet luxuriosus ⁊ displicebit ei: ⁊ ꝓijciet post tergũ suũ illud. Uix er-
go emẽdat' aliqs de pctõ isto nisi fugiet ea q̃ sũt occasio illi⁹ pcti. Jõ ille q̃
vxorẽ duxit vocat⁹ ad ꝯuiuiũ dixit: Nõ possum venire. Luc. xiiij. Est em̃
luxuriosus ligat⁹ catena. de q̃ ĩ. ser. lxxvij. F. Ad h facit exẽplũ ī vitaspa-
trũ de q̃dã solitario. et. de fornicatiõe. q̃ ꝓpt' filiã sacerdotis idoloꝝ habẽ-
dã ī vxorẽ/negauit deũ ⁊ fidẽ ⁊ baptismũ: ⁊ ꝓpositũ monachi. ꝓpt' qđ vi-
sa ẽ colũba exire de ore ei⁹ ⁊ recedere: q̃ tandẽ redijt ī os eius ꝑ pniam

G ¶ Tertio luxuria aiam durissime fuituti subijcit. Nã aniam nobilissi-

mā facit seruire corpi ꝛ ei⁹ turpissimo mēbro.imo totū hoiem:vicȝ animā ꝛ corp⁹ facit seruire mulieri Uñ Tulli⁹. Nullū liberū dico cui mulier impat:leges iponit:vocat:ꝛ abijcit. Idē dr Señ.li.x.rhetto.sue. Quis neget oēs leues ꝛ iprobos eē suos:an ille liber cui mulier impat:cui leges iponit/pscribit/iubet vetat/q nihil impanti negare pt.nihil recusare audet:poscit.s.mulier.dādū est.vocat:veniēdū ē.eijcit:abeūdū:minatur:extimescēdū. Ego vo nō mō istū suū/sed nequissimū suū:etiāsi in amplissima familia nat⁹ sit appellādū puto. Hec Sene. Ecce in qntā vilitatē luxuria ponit hoiem. Ex his ptȝ q luxuria ē diabolo singularr dilecta ꝛ pcipua filia diaboli.quā dimisit liberā ꝛ solutā vt p eam multos possit lucrari.ꝛ sic oibꝫ eā fecit cōem. De h dr qdā doctor:q diabol⁹ despōsauit sibi iniqtatē p vxore.d hac genuit simoniā:quā despōsauit clericis.postea hypocrisim:quā copulauit religiosis/monachis ꝛ beginis. rapinā nobilibꝫ.vsurā burgēsibꝫ.dolositatē aduocatis.supbiā potētibꝫ. sed luxuriā nulli appropriauit:sed eā oibꝫ exposuit:vt tāto plures secū ad īfernū traheret. Ad hāc aūt vilitatē ꝛ turpitudinē exprimēdā loquir ppheta turpir d luxurios Joel.j.di. Cōputruerūt iumēta in stercore suo. Sup q dr Greg. Jumēta i stercore suo cōputrescere:ē hoies i fetore luxurie vitā finire Et i ps.dr. Disperierūt i endor:facti sūt vt sterc⁹ terre. Endor intptar fons gnātōis. Uñ endor ps illa itelligir q opi carnali ꝛ gnātōi deseruit.ppr hāc vilitatē cōpar sui. Prouerb xj. Circul⁹ aure⁹ in naribꝫ suis mulier pulcra ꝛ fatua. Sus si ex vna pte videret volutabꝝ ꝛ ex alia pte videret lectū roseū ꝑus curreret ad volutabꝝ. Sic tales imūdiciā luxurie delicijs paradisi pponūt:licȝ diabol⁹ posset intelligi sus ista:ꝛ mlier ipe circul⁹ quē diabol⁹ imergit i lutū ois imūdicie. De hac etiā vilitate legir Eccli.ix. Ois mlier q est fornicaria/qsi sterc⁹ i via ab oibꝫ ptereūtibus ꝯculcabir. De hac vilitate loquir Hiero.di. Nihil vilius q̄ȝ a carne vinci.nihil gl'iosi⁹ q̄ȝ carnē vincere. Uñ luxuria vider eē de nūero illorū peccōꝝ de qbꝫ etiā demōes erubescūt. Uñ sup illō Ezech.xvj. Dabo te in aias odiētiū te filiaꝝ palestinaꝝ:q erubescūt i via tua scelerata. Dic glosa loqns de spūali hierl'm. Tāta misere hierl'm erit correctio:vt erubescāt etiā demōes nroꝝ magnitudinē pecōꝝ. Cui⁹ rō pt eē hec.qꝛ pcm diaboli ē supbia:hoim vo luxuria ꝛ alia carnalia pctā. Luxuria vo vider eē turpior supbia.q qꝛ min⁹ turpis credir/min⁹ vitar.luxuriā eo mag' erubescūt hoies qꝛ oēs turpē nouerūt. Preterea dicūt doc.q sūt aliq demōes q mēores sue antiq nobilitat' nō dignanr de luxuria tētare. Signū illi⁹ ē q lucifer tētās dnm i deserto/nō tētauit eū de luxuria. Sic g hētis erga pessimos luxurie effect⁹. Rogem⁹ g deū vt sua grā nos ab h malo ptegat ꝛ defendat:ne supnis celoꝝ sedibꝫ ꝑuemur Amen.

De spēbꝫ luxurie.ꝛ pmo de fornicatōe Sermo.LXXIX

Fornicarij regnū dei nō possidebūt.j.ad Corinth vi. ¶ In pcedēti ser.audisti de malicia luxurie i genere quō diabolo multū placeat:deo displiceat:pximo iniuriā iferat:ꝛ hoi lu

xuriãti plurimũ noceat. Audistis etiã sermõe.lxxvij. quõ luxuriã eẽ fugiendã ostẽdũt natura/figura/fictio poetica/lex diuina. Etq: sup̃ ser.lxxvj dixi de speciebꝫ luxurie: fornicatiõe/stupro/adulterio/raptu/incestu/sacrilegio/ꝛ pctõ ꝯ naturã. Jõ nũc intẽdo de ill' speciebꝫ i particulari plura dicere. Et p̃mo de fornicatiõe. ꝓpter quã qs p̃uaᷓ regno dei iux̃ thema. Pro grã Aue maria. ❡ Fornicarij reg. dei nõ poss. de. ꝛc. vbi s.

❡ Sup̃ ser.lxxvj. circa lr̃as B C. dixi qd sit fornicatio: ꝛ quõ ipa sꝫ sit pctm̃ mortale. Nũc ꝯñr dicere intẽdo ea q̃ faciũt ad maiorẽ detestatiõeꝫ fornicatõis: ꝓpᷓ q̃ cuilibꝫ hoi ipa tãq̃ꝫ mors ẽ fugiẽda ꝛ detestãda

B ❡ Est ḡ aduertẽdũ ꝙ fornicatõem simplicẽ eẽ vitãdã ꝛ fugiẽdã imo tãq̃ꝫ pestẽ detestãdã oñdũt in genere tria

Fornicationẽ eẽ vitãdã oñdũt { Natura / Scriptura / Pericula futura

Prio fornicatiõem eẽ detestabilẽ ꝛ fugiendã oñdit nã. Un̄ nã q̃busdã auibꝫ indidit: ꝙ q̃libꝫ nõ nisi cũ cõpare ꝯuenit: q̃ mortuo cuꝫ

Exẽplũ castitatꝭ. alijs se nõ ꝯiũgit. Sicut de palũbe Jsid. xij. Et. m̃. dr̃. Palũbes auis casta ẽ: vocata siue appellata ex moribꝫ: eo ꝙ sit comes castitatꝭ. Nã dicitᷓ ꝙ amisso corpali ꝯsortio/solitaria incedat: nec carnalẽ copulã vltra reqrat. Hec Jsid. Idẽ narrat Bartho. de turture i ꝓrie. rer̃. p qd vtiq: auctor nãe hoibꝫ rõnalibꝫ insinuat: q̃ꝫ detestabilis sit fornicatio: quã etiã i auibꝫ vetat: vt digne hoi dicaᷓ illud Job. xij. Interroga iumẽta ꝛ docebũt te: ꝛ volucres celi/ꝛ idicabũt tibi. De h̃ etiã dr̃ Berñ. sup Cañ. in q̃

Exẽplũ castitatꝭ dã sermõe: tractãs illd Canᷓ. Uox turturis audita ẽ in terra nr̃a. Turtur vno cõpare ꝯtẽta: q̃ amisso/alterꝫ iã nõ admittit: nũerositatẽ i hoibꝫ nuptiaꝝ redarguẽs. Et sequitᷓ. pudet ad negociũ honestatꝭ rõnẽ nõ posse qd natura possit i volucre. cernẽdũ ẽ turturẽ viduitatꝭ tpe vbiq: gemere. necvnq̃ꝫ i viridi ramo r̃sidere. tu ab ea discas voluptatũ virẽtia velut

Fornicariꝰ agit ꝯ instictuꝫ nature. viruleẽta vitare. Hec ille. Si igitᷓ auis instinctu nãe vni idiuisibil'r se cõiũgit: ꝛ vagũ ꝛ oẽm fornicariũ ꝯcubitũ fugit. ptꝫ ꝙ hõ rõnal' q̃ ad h̃ nãe instictũ i se nõ attẽdit: irrõnabilior oi bestia sit. q: per h̃ oñdit ꝙ vel nãm suã nõ cog̃scit: ꝛ sic bestia fit. vt oñdit Boet. ij. de ꝯsol'. phic. ꝓsa. v. Humane q̃ppe nãe ista ẽ ꝯditio: vt tũc tãtũ ceteris rebꝫ cũ se cog̃scit excellat eadẽ tñ infra bestias redigaᷓ si se nosse desierit. Nã ceteris animãtibꝫ se ignorare nã ẽ. hoibꝫ ꝟo vicio venit. Hec ibi. q: si h̃ ex certa malicia facit ꝛ ꝯ nãe instictũ agit: tũc iterꝝ peior bestia fit. vt oñdit Boet. iiij. de ꝯsol'. ꝓsa. iij. vbi fornicariũ libidinosum suẽ esse dr̃. Nã tales fornicarij vacan

B tes sue libidini: faciũt sicut equꝰ ꝛ mulꝰ in q̃bꝫ nõ est intellectꝰ. ❡ Q aũtẽ fornicãs ꝯtra nãe instinctũ faciat: ostẽdit scũs Tho. ij. ij. q. cliij. ar. ij dicens. In oibꝫ anialibꝫ general'r cernitᷓ: in q̃bꝫ ad educationẽ ꝓlis cura maris ꝛ femine requiritᷓ ꝙ in eis nõ est vagꝰ ꝯcubitꝰ: sed maris ad certã feminã: vnã vel plures: sicut ptꝫ in oibꝫ auibꝫ. sed manifestũ est ꝙ ad educationẽ hois vel nutritionẽ minime sufficit mulier: ꝓpter multa q̃ humane vite sũt necessaria: q̃ p mulierẽ solã ꝓcurari nõ possunt: ideo opor

tet q etiã assit cura patris ad plez defendẽdũ/instruendũ: et in oibus tam interioribus q̃ exterioribus pmouẽdũ. pter qd oportet q post coitũ cũ muliere maneat: et nõ statim ad quãcũqz indifferẽter accedat. sicut faciunt fornicarij. Et inde est q nãliter in specie humana inest maribus sollicitudo de plis certitudine: qz eis iminet educatio plis. ¶ Scdo pz ex h q fornicatio sit ꝯ nãe istinctũ: qz fornicator nõ intẽdit pcreationẽ sue generatõis plis: sz solũ libidinẽ. oĩs aũt act⁹ vl coit⁹ libidinosus q̃lis ẽ fornicati⁹/fm se ẽ viciosus et culpabil'. ¶ Scdo fornicationẽ eẽ vitãdã et detestãdã oñdit scptura. Primo Deut. xxiij. Nõ erit meretrix de filiabus isrѧel. Et ğuitatẽ hui⁹ pcti oñdit dñs cũ ipm ita ğuit' puniuit. Nume. xxv dũ pp'ls isrl' fornicat⁹ fuit cũ filiabus moab. vt pz s ser. lxxvj. B C. vbi plura de h dixi. et quõ fornicatio eẽt pctm̃ mortale. Scdo Act. xv. dixerũt apl'i ad seniores: Frẽs visum est spũiscto et nobis: nihil vltra vobis iponere oneris q̃z hec necessaria: vt abstineatis vos ab imolatis simulacrorũ: et sanguie suffocato: et fornicatiõe. Ubi dt glos. interl'. Necessaria sũt sine quibus nõ est sal⁹. Cũ autẽ fornicatio ibi numeret: nisi qs ab ea abstineat nõ saluat. Plures auctoritates de h vide sup ser. lxxvj. B C. ¶ Tertio fornicationẽ esse detestabilẽ et fugiendã ostendũt pericula futura: que sunt multa — C — scptura detestat fornicationem — D

Pericula occurrẽtia in fornicatiõe.	Sterilitas Mala plis educatio Prolis interfectio Discordia Pctõꝝ ignorãtia	Primũ pıculũ ẽ sterilitas q̃ freq̃nt' ẽ in ill' q̃ idifferẽt' mĩ tis se exponũt. pcurare ãt sterilitatẽ est ꝯ legẽ nãe: seq̃t' q simplex fornicatio sit ꝯ legẽ

nãe. Hec ãt sterilitas ꝯtigit ex nimia freq̃ntatione luxurie et diuersitate viroꝝ. Uñ et sepe accidit q ꝯiuges pmo ꝯueniẽtes pp' nimiã freq̃ntationẽ coit⁹ nõ generant. et post aliq̃t annos dũ a tali freq̃ntatiõe cessant: et raro se cõmiscẽt tũc vxor pmo ꝯcipit. Tales vtiqz de h sũt rephẽdendi i ꝯfessiõe. qz nõ querũt generationẽ plis: q̃n poti⁹ impedisit eã. sed solam q̃runt delectatiõem venereoꝝ. ¶ Sed d. qs. Audio q meretrices freq̃ntãtes luxuriã et pluribus viris se cõmiscẽtes cõiter sũt steriles. quibus tamẽ modis ꝯtingit hec sterilitas? Ad h dicendũ est fm Alber. sup. viij. Eth. q illius sũt tres rõnes. Prima: qz matrix vni⁹ mulieris exiccat' ex pluribus viris. et sic exiccata sterilis effic'. Secũda causa: qz ex vsu venereorum matrix effic' nimis lubrica. et sic nõ remanet semen iniectũ in eaꝫ. Et hoc cõtingere potest tã in matrimonio q̃z extra. vt patz sup. Tertia causa: qz natura matricis est sicut natura stomachi: vicꝫ diuersa reijciẽdo et vniformia retinẽdo. Ex qbus pz q in vna muliere ipedit' p diuersitatẽ viroꝝ aut coit⁹ freq̃ntationẽ: pcuratio liberoꝝ siue plis. Ex q̃ tandẽ ꝯcludit' q min⁹ expediret imo nõ expediret sed pıculũ eẽt vnã mulierẽ hẽre plures viros: q̃uis in veteri lege admissum fuerit ad plurificatiõeꝫ humani generis vnũ virũ hẽre plures mulieres. Est eñ verz q aliq̃n i casu pticulari ꝯtigit meretricẽ etiã publicã impgnari. Et h ex eo: qz forte

Fornicatio ẽ ꝯ legẽ nãe

E

sterilitas vñ puenıat.

tunc matrix cū tanta delectatiōe semē recipit. q alioꝝ semina reijcit ꝛ nō admittit. ¶ Et bn̄ de⁹ ꝛ natura hec ordinauerūt: vt sic nulla sit secura de nō ↄcipiendo. nā inueniunt̄ extra cōes meretrices heu mulieres. que ꝛ ꝟgines dici volūt. ꝛ se pluribꝰ ꝓstituunt: aut alia faciāt in ꝑceptione seminis: vt nō cōcipiant. sed deo disponente aliqn̄ ad illoꝝ maiorē
F diffamiā etiā cum nō cogitant cōcipiunt ex causa p̄dicta. ¶ Sic ergo quātū ad hoc finalit̄ pat; quō rōne ꝓcreatiōis filioꝝ indecens est vnaȝ mlierē plures viros hr̄e in cōiugio. vl' extra ↄiugiū. Nā ꝛ si vn⁹ masculus pōt plures fecundare feminas. nō tn̄ vna femia a pluribꝰ pōt fecūdari viris. qn̄ potiꝰ fecunditas impediret̄. Et vt ↄcludam meli⁹ esset. i. min⁹ malū si vnus vir hr̄et ducentas aut tricentas mlieres q̄ȝ q vna mlier duas hr̄et simul viros. pꝫ ex dict̄ causis. Et h̄ etiā ostendit̄ euidēti testimonio scripture sacre. Nā dauid habuit decē mlieres ↄcubinas p̄ter filiā Saul. ij. regū xv. Et iste erāt vxores sue. licȝ min⁹ p̄ncipales. quas etiā licite ꝛ sine pctō habuit. Salomon etiā fili⁹ ei⁹. vt habet̄ iij. Regū. xj. habuit vxores septingētas q̄si reginas. ꝛ trecētas ↄcubinas ꝛ tandē cor ei⁹ deprauatū est ꝑ mlieres vt adoraret idola. vt pꝫ ibidē. Nunq̄ȝ vero legit̄ in toto canone biblie aut aliqua scp̄tura autētica. q vna mlier licite sil' plures habuerit viros. h̄ idē ōn̄dit scūs Tho. lib. iij. ↄtra gētiles ca. cxx. Sed q̄uis h̄ verū sit. nō tn̄ viri se putēt ex h̄ minus peccare si pluribꝰ ↄiūgunt̄ mlieribꝰ nūc in no. te. imo plus peccāt q̄ȝ mulieres. Nā f̄m Aug. de adulterinis ↄiugijs vir est fortior ad resistendū ↄcupiscētie. ꝛ habȝ rōnem maiorē. ꝛ mlier est sibi cōmissa ad regendū: g̃ graui⁹ peccat. pōt tn̄ ex accidēte mlier graui⁹ peccare ↄcipiēdo extra
H mr̄imoniū ꝛc. de hoc infra de adulterio ampli⁹ dicā. ¶ Scōm ꝑiculū in fornicatiōe timendū est mala ꝓlis educatio. vnō de naturali lege ad patrē ꝑtinet educare prolē. Educare aūt eam nō bn̄ pōt nisi agnoscat q sit sua. sed illaȝ agnoscere q sit sua nō pōt nisi matrē vt ꝓpriā habuerit siue sol⁹ eā tunc habuerit. Parentes eñ sollicitant̄ tanto ampli⁹ circa nutritionem ꝛ educationē pueroꝝ. qꝛ firmit̄ credūt eos esse filios eorū aut filias. Ex q̄ infert̄. ꝙ quicq̄d impedit certitudinē pueroꝝ. h̄ etiā impedit ne parētes diligent̄ eis ꝓuideant in hereditate ꝛ in debiti nutrimenti administratiōe. Si g̃ vna femia plures habet viros. patres nō possunt esse certi de filijs suis. Et ideo nō adhibebūt illā diligentiā quā deberēt. vt suis filijs in nutrimēto ꝛ hereditate ꝓuideant. Incertitudo eñ filioꝝ minuit ad eas amorē parentū. hinc est q dr̄ Aristo. ix. Ethic. ca. viij. q matres magis amāt pueros suos q̄ȝ patres. nam laboriosior est part⁹: ꝛ magis sciūt eos esse suos. si aūt vna plures viros haberet. null⁹ eoꝝ posset esse cert⁹ de sua prole. Et sic amor ad filios ꝛ educatio deficerent. ¶ Ex q̄ pꝫ q fornicatio simplex est fugienda. imo sic dictū est. qꝛ patres ex eo q nō tantū amāt filios aut filias ex fornicatōe genitos ꝓpter incertitudinē p̄missaȝ. sic si essent vxores legitime. tūc pat̄ generās ex fornicatiōe filiū min⁹ curat eū. nec iuuat matrē in puerperio

Mala ꝓlis educatio.

z in pueri educatiōe. neqȝ tpe impgnatiōis illi puidet: ex q̄ tūc sepe fet⁹ i vtero extinguit aut debilitat. qr mat nō sufficit de necessarijs sibi z puero puidere. z sic semp maiora sequunt pericula: q̄ oia repugnāt legi naturali. Jō oportet quēlibet sane mētis cōcedere φ simplex fornicatio est ɔtra legē nature. Cōcludit ğ ex pmissis φ detestabile est vnū virū plures hre vxores. sȝ detestabili⁹ ē vnā mulierē plres hre viros. qr p h magis incertitudo filioꝝ solet puenire z cetera mala q̄ dicta sunt. ğ zc.

¶ Tertiū piculū timendū ex fornicatiōe vltra pmissa est extinctio siue interfectio plis/ex alijs causis pueniēs. ptȝ: qr matres nō potētes proli puidere nec habētes auxiliū a pre: suffocāt eā: sic heu nr̄is tpibꝫ sepi⁹ cōtigit. Talis etiā extinctio siue interfectio plis sepe fit ex timore aut verecūdia: dū ƀgines corrūpunt z impgnant: aut dū vidue q̄ honeste videri volūt ɔcipiūt: z ɔceptū aut partū occultare nō pnt: tūc aliqn̄ ipm suffocant in vtero vel extinguūt. z qn̄qȝ natū etiā aliqn̄ nō baptizatum inficiūt. qbꝫ modis hec faciūt matres sciūt. O crudelitas maxima. nulla vtiqȝ bestiaꝝ facit silia. Videāt ibi patres piculū aiaꝝ suaꝝ. q̄ licȝ nō ɔsentiāt: z eis ignorātibꝫ hec fiāt. tn̄ excusare se nō pnt qn ad tantū facinus dederit occasionē. ¶ Quartū piculū est ɔtentio siue discordia. si eīn liceret cuilibet q̄libet vti libera: seqrent rixe/odia/z mlta homicidia Displicet eīn viro qn̄ vxor vel ɔcubina se ɔcedit alteri viro. nā fm legē nāe nō deberet se ɔiūgere vir alteri mulieri: vt ptȝ s. z p ɔn̄s nec mulier alteri viro. ptȝ ex lege nāe. Qd tibi nō vis fieri alti ne feceris. Nā de⁹ a pncipio ɔcreauit ipi Adā solū vnā mlierē z n̄ plres. z Eue solū vnū maritū z n̄ plres Vn̄ dt s. Tho. li. iij. ɔ gēti. c. cxx. φ inatū sit oibꝫ aialibꝫ q̄ carnali ɔmixtiōe vtunt: φ ɔsortiū in h ope nō cōpatiunt. vn̄ pter h pugne i aialibꝫ cernunt. Et illa rō ē cōis q̄ ad oia aialia: φ ppt venerea est i eis discordia. qr q̄dlibet anial vult frui libere voluptate venereoꝝ sicut z voluptate ciboꝝ. q̄ q̄dē libertas p h impedit/si vna pluribꝫ ɔcedit: z a pluribus accedit. sicut i libertate cibi fruēdo ipedit aliq̄d anial/si cibū quem ipm sumere cupit/aliud anial sibi vsurpat z recipit. Et iō pter cibū z venerea insurgit in anialibꝫ pugna. Sic etiā in hoibꝫ dissiparet pax z cōcordia si vna esset pluribꝫ sociata. Jdē vult Alber. sup. viij. Eth. dicens. Vna debȝ esse vni⁹ p naturā. qr nō facit ad vnitatē hre plures: sed poti⁹ ad diuisionē. ¶ Quintū piculū est ignorātia pctoꝝ. patȝ: qr sepe quis credit cū aliqua peccare simplici fornicatiōe: q̄ tamē cōmittit adulteriū. vel incestū. qr sepe tales mulieres sunt ɔiugate: z recesserūt a viris suis nequitiose. sic ecōuerso stat φ soluta credat se peccare cum aliq̄ simplici fornicatōe qui est ɔstitut⁹ in matrimonio. Cōtingit etiā φ tales mulieres pus sunt cognite a ɔsanguineis illi⁹ qui credit se fornicari simpliciter. z sic cōmittit incestū. Jmo stat φ talis mulier occulte sit ex fornicatiōe vel adulterio genita. z sit illi qui eā cognoscit cōsanguinea/soror vel amica. Ex q̄ tandē sequit φ ille qui sic peccat cōmittit se magno discrimini. neqȝ excusat p ignorantiā. qr tenet al's ex pcepto abstinere ab il

H Infectō prolis

J Cōtētio siue discordia

K Pctōꝝ ignrantia

Z illicito carnali ope. ⁊ a quolibet pctõ. ¶ Sed diceret quis. quare tñ dñs ꝓhibuit aliquas voluptates ꝭm gustũ ⁊ tactũ. que tñ sunt naturales. Respondet ꝙ hoc fecit ꝓpter tres causas. Primo in signum dominij. Unde Aug⁹ dicit sup Geñ. Nõ erat vñ hõ se dñm habere cogitaret nisi ab aliquo ꝓhiberet. Scdõ vt haberet hõ vnd mereret. Uñ Aug. sili' sup Geñ. dicit. Oportebat vt hõ sub dominio positus ab aliq̃ ꝓhiberet. vt virt⁹ merendi esset obediẽtia. q̃ sola verissime est virt⁹. Si em̃ nihil esset ꝓhibitũ vel p̃ceptũ/ nõ posset aliquis male agere. Et ideo non esset difficile nec forsitan laudabile bene agere. Que em̃ virt⁹ est si quis agit qd sibi placet a natura. sed in h̃ est virt⁹ magna. ꝙ hõ ꝯtra ꝓpriã voluntatẽ facit. ⁊ ꝯformat se voluntati dei. vñ Sapiẽs dicit. Hoc solũ virtuti adijcies. qd ꝓprie volũtati detraxeris. Et poeta dicit. Est virt⁹ placidis abstinuisse bonis. Et Aristo. ij. Ethi. dt. ꝙ virt⁹ sit circa difficilia. Tertio vt hõ assuescat p̃ponere amori carnali amorẽ dei. Ad amandũ em̃ deũ sup oia tenet hõ ex illo mãdato primo ⁊ maxio. diliges dñm deũ tuũ ex toto corde tuo ⁊c̃. Matth. xxij. Et ex sola trãsgressione hui⁹ mandati hõ damnaret. etiam si nullũ aliud spẽale mandatũ transgrederet.

M ¶ Dubitat verũ fornicãdo ceteris paribꝰ plus peccet vir q̃ʒ mlier. Ad h̃ respõdet sanctus Tho. in scripto. ij. Senten. ꝙ vir plus peccat. qꝛ plus habet de bono rõnis. licʒ mulier plus habeat de materia tentatiõis. qꝛ est magis fragilis. Sed ꝯtrariũ videt dicere Aug. de adulterinis cõiugijs. Et ponit. xxxij. q. vj. Indignant. Indignant inq̃t mariti si audiũt adulteros viros pendere sil'es adulteris feminis penas. cũ tñ eos grauius puniri oporteat/ quãto mag̃ ad eos ptinet. ⁊ virtute vincere. ⁊ exemplo regere feminas. Ad h̃ argumentum rñdet Holkot. ꝙ licet vir quãtũ ad vnã circũstantiã graui⁹ peccat. puta ad h̃ ꝙ mag̃ tenet vigere ratiõe ⁊ virtute. tñ cõpensando om̃es circũstantias ml'ier mag̃ peccat. Aug⁹ aũt nõ loquit in dicta auctoritate nisi de sola circũstantia et virtute rõnis q̃ debet in viris p̃minere. Q. aũt plures circũstantie concurrãt in muliere que aggrauãt pctm̃/ in soluta ⁊ etiã adultera. h̃ signãter patʒ in generatiõe ꝓlis: qñ illi adiudicat cui⁹ nõ est. Et in adulterio veri ⁊ legitimi pueri ꝑ h̃ exheredirant. vel admin⁹ pte hereditatis sue p̃uant. Item rõne scandali. qd maius est in muliere q̃ʒ viro/ ꝓpter maiorem erubescentiã q̃ debet esse in muliere. ⁊ ꝓpter ventrẽ tumentẽ ⁊c̃. Itẽ ꝓpter incertitudinẽ ꝓlis: qꝛ dum vna pluribꝰ miscet/ sepius ipa ignorat ex quo ꝯcipiat. Et sic absolute loquẽdo ml'ier plus peccat. Ex p̃missis g̃ patʒ quõ cuilibʒ hoi fugiẽda ⁊ vitãda est fornicatio ꝓpt plura picula etiã grauissima de eã comitãt ⁊ aggrauãt. Regem⁹ g̃ deũ: vt sua ifinita pietate ⁊ mia nos respiciat. ne a carne deuicti tãtis piculis ⁊ malis de q̃bꝰ dictũ est vt audistis iuoluamur. sed poti⁹ cũ castissima ⁊ purissima virgine maria. sua intercessione et̃na celi gaudia ꝯsequamur. Amen

Questiones siue dubitationes de fornicatiõe simplici.

Sermo.LXXX.

Fornicarij regnū dei nō possidebūt.j.ad Corinth.vj. ¶ In pcedēti ser.audistis quō fornicationē simplicē esse vitandā ⁊ fugiendā ostendūt natura/scriptura/⁊ picula futura siue mala ipam fornicationē comitātia.quoꝝ qnqz in genere enumeraui.vicz sterilitatē:malā plis educationē:plis interfectionē siue extinctionē:discordiā siue inimiciciā ⁊ pctōꝝ ignorantiā. Nūc ɔsequenter circa pmissa intēdo mouere aliqs dubitatiōes siue qstiōes de fornicatione simplici. Pro grā Aue maria. ¶ Fornicarij reg.dei nō pos.⁊c̄ vbi s.

Questio siue dubitatio pma est:qre dn̄s simplicē fornicationē phibuit Scda an in h misericorditer nobiscū egerit:sicut Calixt⁹ cū clero. Tertia an verū sit q aliq dicūt se nō posse ɔtinere ⁊c̄. Et an fornicatio sit ve(niale pctm̄

¶ Prima qō diabolica ⁊ irrisiōe digna est Quare dominꝰ phibuerit simplicē fornicationē. Ad hoc dicendū est:q illa qō bene dicit diabolica.quia talis qstio pposita est pmo a diabolo. Genes.iij. Cur pcepit vobis dn̄s vt nō comederetis ex om̄i ligno paradisi? Est etiam fatua ⁊ irrisiōe digna:qz nullus homo pponeret alteri homi similez qstionē/qui p stulto cū nō haberet. Si em̄ veniret qs ad aliquē burgēsem ⁊ diceret ei; Quare nō pmittis filias tuas pstitui:quare vis eas maritari:nunqd ille respōderet:Estis vos fatuus:qd queritis? Quāto magis ꝗ ille fatuꝰ reputari pōt:q de celesti rege h audet qrere/quare ipa filias suas nō pmittat fornicari:aut qre vult eas castas pmanere aut nuptijs tradi. Vn̄ qrere quare dn̄s aliquid de re sua phibuerit/est querere. quare dn̄s in re sua ius aliqd siue dominiū sibi retinuerit. Hanc autē questionē qlibet sane mentis diceret stultā esse.recte siquis quereret a rege francie Quare nō datis mihi totū regnū vestrū. Uel siquis quereret a duce bauarie:quare nō datis mihi totū ducatū vestrū. Oipotens em̄ deus pmis parentibꝫ nostris in paradiso pmisit omne lignū ⁊ om̄s fructus lignoꝝ paradisi pter vnum qō vtiqz debuisset eis sufficere.vnde dixit Genesis.ij.ipi Adā. Ex om̄i ligno paradisi comede.de ligno autē scientie boni ⁊ mali ne comedas.in qcūqz em̄ die comederis ex eo morte morieris. Hec autē vba dei oipotētis Adam exposuit postea Eue vxori sue post.ꝗ formata fuit de costa eiꝰ.ppterea postea Gen.iij.diabolꝰ dixit in plurali Eue.Cur precepit vobis dn̄s vt nō comederetis ex om̄i ligno paradisi. Nunqd satis fuit q dominꝰ pmisit eis vesci de ligno vite:per cuius esum nunqz fuissent mortui.imo ⁊ vltra illud eis indulsit om̄ia cetera ligna paradisi pulcerrima cū fructibꝫ suis. Et solum excepit vnicū lignū sciētie boni ⁊ mali:vt videref etiā habere dominiū speciale in paradisi:qui creauit om̄ia ex nihilo. Ex his patet q questio premissa est stulta ⁊ diabolica.⁊ ideo nō indiget vlteriori solutione:fm illud Prouerbioꝝ.xxvj. Ne respōdeas stulto iuxta stulticiam suam.

B Qō diabolica

¶ Est aduertendū p maiori intellectu dictoꝝ:q i paradiso erat triplex genus lignoꝝ.qddā fuit ad sustētationē vite p nutrimētū.quoddā ad

B Lignum paradisi triplex

ꝓbatiõem obediẽtie sicut lignũ scie boni ꝛ mali. q̄ddaʒ lignũ ibi fuit ad imortalitatẽ. s. lignũ vite qḋ erat i medio ꝑadisi. de his trib⁹ lignoꝝ gene-ribus de⁹ dedit duplex p̄ceptũ. s. affirmatiuũ ꝛ negatiuũ. Primũ affirmatiuũ Gen̄. ij. Ex oi ligno paradisi comede. Scḋm negatiuũ ibidẽ. de ligno aũt scie boni ꝛ mali ne comedas. Lignũ aũt vite qḋ erat in medio paradisi habebat tres nobiles effect⁹ siue vtilitates ante pctm̄ ꝛ post pctm̄. Prohibebat em̄ ifirmitatẽ/ibecillitatẽ ꝛ mortalitatẽ. Vñ Bern̄. i glo. sic ait. Lignũ vite dr: q2 diuitus accepit ꝟtutẽ. vt q̄ ex eo mãducaret cor-pus ei⁹ stabili sanitate firmaret̃: nec vlla infirmitate vl' etate in deteri⁹ vel in occasum. s. in mortẽ laberet̃. Et Strabo in glo. sup illo ꝟbo sic ait. Lignũ vite hãc n̄aliter ꝟtutẽ hẽbat: vt q̄ ex ei⁹ fructu comederet/ꝑpetua soliditate firmaret̃: ꝛ btã imortalitate vestiret̃. nulla infirmitate vel anxietate vel senij lassitudie vl' imbecillitate fatigand⁹. ¶ Scḋo lignũ vi-te hãc ꝟtutẽ etiã habuisset post pctm̄. Vñ Aug. i q̄stiõib⁹ vete. ꝛ no. test. sic ait. Gust⁹ vel esus arboris vite corruptionẽ corꝑis ihibebat. Deniqꝫ etiã post pctm̄ potuit isolubil' manere: si ꝑmissum fuisset illi edere de arbore vite. Sed merito culpe. s. inobediẽtie ꝛ igratitudis sue de⁹ ꝓhibu-it ne de ligno vite post pctm̄ comederet: dicẽs ad angelos: Videte ne forte sumat de ligno vite ꝛ viuat in eternũ. Gen̄. iij. qḋ ꝟbũ vel p̄ceptũ fuit iusticie ꝛ misericordie. Primo fuit p̄ceptũ diuie iusticie puniẽtis pctm̄ inobediẽtie. Scḋo fuit p̄ceptũ diuie miscḋie cõpatiẽtis. q2 em̄ post pec-catũ in miseria erãt victuri: q̄nto vita fuiss; diuturnior tãto miserabilior. Et iõ ait. Videte. i. cauete: ne forte mittat manũ ꝛc. q2 si gustassent d ligno vite diu viuẽtes: diu eẽnt miseri. Et vult scrũs Tho. ꝙ cũ ꝟtus ligni eẽt finita nõ potuit corpori dare ꝟtutẽ durãdi tpe infinito. sed sel' sũ-ptũ p̄seruasset corp⁹ a corruptiõe vsqꝫ ad certũ tps. q̄ finito hõ idiguiss; iteꝝ de ligno vite sumere: vl' fuisset translat⁹ ad spũalẽ vitã: vt dr btũs Tho. j. pte sũme. q. xcvij. art. iiij. vtꝝ lignũ vite eẽt cã imortalitat̃. Hec de p̄ma q̄stiõe q̄re de⁹ ꝓhibuerit simplicẽ fornicatiõem.

L Mia dĩ apparet i ꝓhibẽdo fornicatione qua-drupl'r

¶ Scḋa q̄stio erat: An de⁹ fornicationẽ ꝓhibẽdo in h misericordit̃ no-biscũ egerit: Ad hãc q̄stionẽ dicẽdũ est breuit̃ ꝙ sic. q2 de⁹ in h egit misericordit̃ cũ viris ꝛ cũ mulierib⁹: cũ ꝓle ꝛ cũ toto genere hũano. Prio de-us misericorditer egit ꝓhibẽdo viris fornicatiõem simplicẽ. q2 poti⁹ vo-luit eos hr̃e fidele adiutoriũ q̄ʒ tales q̄ furant̃ eis q̄cq̄d pñt lucrari. Vn-de ꝯcubine q̄ nesciunt q̄ʒdiu maneãt cũ fornicarijs: furant̃ q̄ntũ pñt. vt tandẽ i senio vl' cũ abiecte fuerint habeãt vñ viuãt. Prouidit etiã de⁹ i h misericorditer viris ne iciderẽt ꝑicula i p̄cedẽti ſmõe recitata. Scḋo in h de⁹ misericordit̃ egit cũ mulierib⁹. Vidẽs em̄ de⁹ ꝙ mulieres habi-ture eẽnt laborẽ in portãdo ꝓlẽ i vtero: dolorẽ in parturiẽdo: sollicitudi-nẽ ꝛ occupationẽ ꝛ laborẽ i nutriẽdo. voluit viros añ op⁹ carnale eis obligari: vt auxiliarent̃ eis: ꝛ illas dirigerẽt vna cũ ꝓle ꝛ adiuuarẽt. ꝛ ne in plura ꝑicula in p̄cedẽti ſmone inciderẽt. Tertio i h de⁹ misericordit̃ egit cũ ꝓle. freq̄nter em̄ ꝑiret proles si simplex fornicatio esset ꝯcessa: vt patꝫ

in pcedēti fmõe B N. Quarto in h de⁹ misericordit egit cū toto genere humano: cui⁹ paci puidit ⁊ saluti: ne tanta mala hāret expectare. q dicta sūt in fmõe pcedēti. Et p h etiā patꝫ respōsio ad pcedentē q̄stionē: q̄re deus phibuerit simplicē fornicationē. Et siqs obijceret. ppt hāc phibitiōeꝫ fere tot⁹ mūs perit. Dicēdū est q̄ v̄isimilr plures pirēt si nō eēt phibita fornicatio simplex. q: vl' pirēt ppter nimiū amorē quē ad mulieres haberēt. Un̄ dr Hiero. ⁊ habēr v̄ba. xxxij. q. iiij. Origo. Adulr est inqt in suā vxorē oīs amator ardētior. Et ibidē dr. In aliena vxore oīs amator turpis. Hoies eñ eēnt nimis carnales si fornicatio simplex eēt admissa. ppt h dr de rege Deut. xvij. Nō hēbit vxores plurimas/ne illiciāt aiam ei⁹ scꝫ ad nimiā carnalitatē. vbi dr Nico. de lyra. q̄ ibi absolute nō phibuit regi pluralitatē vxoꝝ: cū David seruūs plures habuerit vxores. sꝫ q̄ nō habeat in numero excessiuo ex cā dicta: ne inducat ad nimiā carnalitatē. Itē si fornicatio simplex eēt admissa perirēt viri ⁊ paruuli ppt rapacitatē mulieris. Fornicarie eñ mulieres depauperant viros: ⁊ ex eis sepe faciunt fures ⁊ latrones. etiam sequeret odium ⁊ inimicicia: si ab aliquo reciperetur illa quam plus amaret. ⁊ sic de alijs malis: vt in pcedēti sermone. ❡ Et siqs diceret. Hec phibitio fornicatiōis est ꝯ multiplicationē generis humani. patꝫ ad h rn̄sio ex his q̄ dicta sūt i pcedēti fmōe: q̄ ille q̄ idifferent oib⁊ supponunt cōiter efficiunt steriles. Etiā oīpotēs deus nō facit magnā vim i paucitate vl' multitudine hoim. Propterea dr Ecci. xvj. Ne iocūderꝭ in filijs ipijs si multiplicent. Et subiūgit. Melior ē vn⁹ timēs deū q̄ꝫ mille filij impij. Et vtile ē mori sine filijs q̄ꝫ relinq̄re filios ipios. Hec ibi. Et ibidē. xv. c. in fine dr. Nō ꝯcupiscit dn̄s multitudinē filioꝝ infideliū ⁊ inutiliū. Scit eñ dn̄s q̄ meli⁹ fuissꝫ mori sine filijs q̄ꝫ relinq̄re filios ipios. Dn̄s ḡ nō attēdit ad hoīm multitudinē Sꝫ ad h q̄ plures saluent: vel ad h q̄ meliores sint q̄ saluent. ppt h dn̄s ꝯsuluit i euāgelio castitatē/v̄ginitatē/pauptatē/⁊ silīa. Probibitō aūt fornicatōis ad h deseruit vt plures saluent: ⁊ pfectiores sint q̄ saluant. Ex q̄ sequit q̄ singularꝭ malicia illoꝝ est q̄ vellēt fornicationē simplicēꝫ nō esse phibitā: q: illō eis displicet qō deo placet: ⁊ ecōuerso. D E

❡ Dubitat ꝯn̄r: qd sentiēdū sit de ill' q̄ dicūt se nō posse cōtinere. ⁊ an h veꝝ sit qō dicūt: Ad h breuit dicēdū est: q̄ null⁹ vere dicere pōt q̄ nō possit ꝯtinere. Null⁹ eñ hō obligat ad impossibile. sed q̄ dr deū pcepisse impossibile: anathema sit. i. maledict⁹ sit. ⁊ est snīa Hiero. Q aūt tales nō dicāt veꝝ: pōt oñdi auctoritate scripture sacre ⁊ rōne. Primo auctoritate scripture Gen. iiij. vbi dn̄s dr ad Cain: loq̄ns de pctō. Sub te erit appetit⁹ tu⁹: ⁊ tu dn̄aberis illi⁹. Un̄ q̄si mēdaciū deo imponūt: q̄ dicunt se nō posse abstinēre a peccato. Scdō occurrit illud Job. vj. Nunqd poterit aliqs gustare/qō gustatū affert mortē. Ex q̄ v̄bo videt q̄ potius homo deberet dicere: nō possum fornicari. q̄ꝫ q̄ diceret: nō possum cōtinere Et in veritate qui pfectā fidē haberet q̄ delectatio fornicatiōis esset venenata: vtiqꝫ diceret Nō possum fornicari. Nōne si apponeret alicui ci- F Dicere se nō posse ꝯtiere falsum est

bus amarissim⁹ vel venenat⁹. ipse statim diceret. Non possum aliquo⸗ modo comedere. etiā si esset famelic⁹. sed voluptas ꝓhibita est venena⸗ ta ⁊ morte amarior. ſm illud Eccs. vij. Inueni amariorē morte mulie⸗ rē: qđ intelligit᷑ de voluptate q̄ est morte amarior. qꝛ hic morte culpe in⸗ terficit. in futuro vero interficiet morte eterna: tam corporis q̄ȝ anime ¶ Ad ideȝ tertio pōt adduci qđ legit᷑ Eccī. xv. Apposuit tibi aquam ⁊ ignem. ad qđ volueris porrige manū. Et subiungit᷑. ante hoiem vita et mors. bonū ⁊ malū: qđ placuerit dabit᷑ ei. ¶ Quarto ad idem facit illđ aplī. j. ad Coꝛ. x. Fidelis est deus qui nō patietur vos tentari sup̄ id qđ potestis. Itē Matth. xj. Iuguȝ meū suaue est ⁊ onus meū leue ⁊c. quō aūt leue esset si esset importabile. Itē illud. j. Ioānis. v. hec est charitas dei. vt mandata eius custodiamus. ⁊ mandata eius grauia non sunt. Ideo dicit Hierony. vt sup̄ dictū est. Maledict⁹ qui dicit deū p̄cepisse impossibile. Idem dicit. violentiā facit deo q̄ petit a deo qđ soluere non potest. Ius em̄ iusticie humane est nō esse licitū petere ab homie qđ sol uere nō potest. qđ si verū est/multo fortius nō est licituȝ iusticie diuine hoc petere. qualis esset ille qui peteret a deo ꝙ fornicationē simplicē nō haberet pro peccato. qđ deus facere non pōt. qꝛ nihil iniustū pōt facere aut indulgere: sed fornicatio repugnat legi nāe: et efficit multa mala vt

ꝓfanū. i. inq̄natū violatuȝ cōfusiōe dignū si⸗ ue scāda losum

dictū est. ꝙ deus eam indulgere nō pōt. Et iterū dicit Hiero. O ꝓphana temeritas: o vesanoꝝ isania: deū sciētie: duplici ignorantia ꝯdemnat⸗ sc̄ȝ ꝙ nesciat quid fecerit: ⁊ nesciat q̄d iusserit: quasi iposuerit mandatū qđ impleri nō possꝫ: ꝓnefas imponitis iniquitatē iusto/crudelitatem pio/ac si vos qđ suspicari sacrilegū est: ad salutē non fecerit sed ad penā In qua auctoritate insinuat Hiero. illos esse blasphemos qui dicūt se non posse ꝯtinere. deo em̄ imponūt ignorantiā/iniusticiā/⁊ impietatē. Contra tales etiā potest adduci illud Augu. Nemo peccat in eo qđ vi⸗ tare nō potest. Et illud: pctm̄ adeo est volūtariū: ꝙ si nō esset volūtariū nō esset pctm̄. xv. q. j. §. j. Et. xxxij. q. v. sic em̄. Voluntas aūt est libera: q̄ cogi nō potest. Silr̄ dicit Sene. Omitte excusatiōes: nemo peccat inui tus. Sic ꝙ ptȝ auctoritate scp̄ture sacre canonis biblie ⁊ doctoꝝ scōꝝ. ꝙ oēs illi errāt ⁊ falsuȝ dicūt: q̄ dicūt se ꝯtinere nō posse. Et ꝑ ꝯsequens ꝓcedi oportet: ꝙ fornicatio iuste sit ꝓhibita: ex dictis. ¶ Scđo ōndit᷑ ꝑ rōnes erroꝛ illoꝝ q̄ dicūt se nō posse cōtinere. Primo h ōndit᷑ expientia

B verecun dia retra hit a for⸗ nicatiōe

hūanoꝝ actuū. Nā ab actu luxurie cessare fac̄ verecūdia de visiōe pau⸗ coꝝ hoim. Cur ꝙ nō attente imaginata a tentato: visio dei: ⁊ angeloꝝ/ ⁊ scōꝝ. q̄ in deo tanq̄ȝ in speculo clare cognscunt/ipm ab hmōi turpitu⸗ dine retraheret. Cū de⁹ sit iustissim⁹: nullū malū q̄ntūcunqȝ modicū ꝑ mittēs ipunitū: sit ⁊ ipe ptātem habēs vite ⁊ mortis. q̄ ⁊ oēs act⁹ nr̄os nō solum exteriores sed ⁊ interiores clare ⁊ aptissime cognscit. magis q̄ȝ nos q̄ hec facim⁹. Iō dicit Boe. de ꝯso. phi. li. v. p̄sa. vj. Magna nobis si dissim̄lare nō volum⁹ indicta est nec̄itas ꝓbitat⸗: cū an̄ oculos iudicis cuncta cernēt⸗ agam⁹. Et Bern. dic̄ de angelis honorādis marie custo⸗

dibꝯ nřis. In quouis diuersorio/ī quouis angulo/reuerentiā exhibe angelo tuo: nec audeas illo pñte qð me vidēte nō auderes: qð similiter dici potest de sctis nobis assistentibꝯ: ꝛ ꝑ nobis apud deū orantibꝯ. Jō dicit versificator. Cū qd turpe facis ꝙ me cernēteruberes: Cur spectante deo non magis ipē rubes. Itē scdo ab actu fornicatiōis cessare facit timor mutilatiōis vel mortis corꝑalis intēse imaginatꝰ. vt patz ī istis q̄ fugiunt mortē ad loca vbi nulla est mulier. Cur g̃ nō idez faceret timor mortis eterne: veriusq3 hoīs vicz anie ꝛ corꝑis. Jō dicit ꝓuerb. xx. Dolor vulneris absterget mala. Item tertio ab actu luxurie cōpescit amor pecunie: vt si qs ex ꝯtinentia deberet lucrari castrū. vl' mille marcas auri: vel argēti: vel forte lōge minꝰ puta. l. marcas argenti. Cur g̃ nō continere possemꝰ ꝓpter regnū celoꝝ: ꝓpter qð quidā se castrauerūt Matth. xix alij sponte in mortē se tradiderūt. Ideo dic̃ beūs Bern̄. Ignosce dn̄e: excusamꝰ/tergiuersamur. vix est aliqs qui in eis que ad te sūt velit expiri qð possit. etiā qð promptissime pōt ẜm carnē: vl' ẜm seculū: siue ipulerit timor: siue traxerit cupiditas. q. d. pauci sūt imo ex mille vix vnꝰ: ꝛ si fas est dicere ex centum millibꝯ vnus/qui ꝓbauerit ꝑ expientiā in resistēdis carnalibꝯ tentationibꝯ quid possit ex se/ꝛ signanter q̄d possit deo adiutore. dūmō fecerit qð in se est. ꝛ ideo pauci vincunt carnē/sed vincunt: ꝛ ex ꝯsequenti ꝓpter pctm̄ luxurie multi dānant. ¶ Quarto ptz hoc idem in irrōnalibꝯ. Nā piscis se tēperare pōt ab esca si hamū suspicat/auis a cibo retis si dolū suspicat/anialia a laqueo cauent abscōdito/vt mardores/glires ꝛ silr'ia. Cur g̃ homo se nō tparet a veneno luxurie/a cibo delectatiōis ꝛ a laqueo demonis/cū talia vera esse cognoscat vicz ꝙ luxuria simplicis fornicatiōis hic corpꝰ offendat ꝛ aiaz/famā ꝛ tpalia/ꝛ inducat mortē eternā: vt ptz ex pmissis. Nullꝰ ergo se excusare pōt ꝛ dicere. Non possum ꝯtinere ꝛc. ¶ Quinto potest ostēdi tali rōne. si talis q̄ dic̃ se nō posse ꝯtinere haberet tantā voluntatē ꝯtinendi/quātā vinū suū in cellari/aut in cista thesauꝝ suū custodiēdi/ð facili cōtineret. dūmō vicz tanta diligētia obstrueret sensꝰ corꝑis cū sentit ꝯsciam ꝑ eos aliq̄ntulū damnificari. quāta diligētia obstruit foramē dolij sui cū ꝑpendit ꝑ illð aliquātulū vini exisse: aut quāta diligentia reformat seram ciste sue dūmodo intelligit aliquā fracturā in ea factam esse ꝛc. ¶ Sexto hac rōne q̄rat ab eo q̄ se dicit nō posse ꝯtinere: a q̄ cogat ad fornicādū. verū a diabolo vel a carne vel ab ipa mlr'ere. Nō pt dicere ꝙ cogat a diabolo: cū dicat ð eo Greg. Debilis ē hostis q̄ nō pōt vincere nisi volētem. Et sup illo Mat. iiij. Si filꝰ dī es mitte te dorsū dt Glo. In q̄ ifirmꝰ ondit cū nll'i nocere possit: nisi ille priꝰ dorsū se miserit. i. a dō rcesserit. Nec dicere pt ꝙ cogat a carne. qꝛ deus dedit homini dominiū sup carnē. etiā sup appetitū carnalē. vnde Genes. iij. dixit ad mulierē. que tenet figurā carnis Sub viri ptāte eris ꝛ ipe dn̄abit tui. Et Gen̄. iiij. dem̄ ē ipi Cayn. Sub te erit appetitꝰ tuꝰ ꝛc. Neq3 dicere pt ꝙ cogat a mlr'iere. qꝛ h eēt ridiculū: cū potiꝰ ipe eā cogere possit. ¶ Septima rō. q̄rat ab illo q̄ dt se nō posse

continere. verũ sic intelligat q̄ nõ possit suis virib⁹ sine dei auxilio: aut intelligat q̄ etiã adiutus a d̃o non possit. Si scd̃o mõ hoc est manifeste falsũ ꝛ sapit heresim. vñ apl's ad Phil'.iiij. oia possuȝ i eo q̄ me ꝯfortat Si p̃mo mõ tũc veꝝ ẽ. Nã sine adiutorio nihil boni possum⁹ opari: pꝫ ex illo Joã.xv. Sine me nihil poteſtꝭ facere. Et.ij. Coꝛ.iij. Nõ q̄ sufficiẽtes sim⁹ cogitare aliq̄d a nob̃ q̄si ex nobis: sȝ sufficiẽtia nr̃a ex deo ẽ. Et Augu. dr̃. Dñe sine te nihil sũt oẽs conat⁹ mei. Jteȝ Sap̃.viij. Ut sciui qm̃ alif ñ possũ eẽ ꝯtinẽs nisi de⁹ det. Et h ipꝫ erat sapia. scire cui⁹ esset h donũ: adij dñȝ ꝛ dep̃cat⁹ sũ illũ. Jtẽ Matth.xix. Cũ q̄rerẽt discipl'i: q̄s põt saluᵒ esse. Rñdit iesᵒ. apud hoies ẽ ipossibile: sȝ apud deũ oia possibilia sũt. Ubi dr̃ glo. interlinea. Jmpossibile ẽ apud homies: vt p se a suis cupiditatib⁹ ꝯũtant. Jtẽ Joã.vj. Nemo põt venire ad me nisi pr̃ meus

R traxerit eũ. i. gr̃a dei illũ p̄uenerit. ¶ Pro q̄ sciẽdũ: q̄ p̄cipue de⁹ q̄ttuoꝛ

Tractio dei q̄druplex modis nos trahit. Pⁱo p̄ueniẽti dilectiõe: vt caloꝛ solis humorẽ ꝛ succum supi⁹ trahit. Uñ Hiere.xxxj. Jn charitate perpetua dilexi te. ideo attraxi te miserãs. ¶ Scd̃o trahit sui bñficij exhibitiõe: vt pastoꝛ ouem cibũ sibi p̄bendo. Uñ Aug. sup Joã.vj. Ostẽdis oui ramũ viridẽ ꝛ trahis eam. ¶ Tertio trahit sui delectabili p̄gustatiõe: vt odoꝛ rose olfactũ delectat ꝛ allicit. Uñ Cañ.j. Trahe me p⁹ te. Et Joã.xij. Ego si exaltat⁹ fuero a t̃ra oia trahã ad meip̃m. ¶ Quarto trahit flagelli illatiõe vel imissiõe. vt pr̃ trahit filiũ suũ de taberna p capillos ꝛ v̈berat. sic de⁹ trahit hoiem de pctõ tribulatiões varias iferendo. ſm illõ Osee.xj. Jn

Z funicl'is adam trahã eos ꝛc̃. ¶ Sȝ diceret q̄s: Ex q̄ sic de⁹ trahit hoiem ꝛ nẽo sine di adiutoꝛio p̃t bñ agere: ad q̄d tñ vtile ẽ h scire. Rñr: q̄ valde vtile ẽ oñdere hoib⁹: q̄ virib⁹ suis saluari non pñt: nec a pctõ abstinere. Nã p h pñt hoies moueri ad tria: eis valde vtilia ad coꝝ iustificatõeȝ.

pniaȝ differre piculosuȝ ẽ vicȝ	Ad excludendũ stultã p̄sumptionẽ Ad diligentiã faciendã p gr̃a obtinẽda Ad faciendũ ea q̄ ex se pñt	Primo vtile est hoi hoc scire: ad excludendum stultã quãdam

p̄sumptionẽ ꝛ fiduciã q̄ credũt se ꝯuerti qñ voluerint. De q̄ p̄sũptõe dr̃ Eccl'i.xxix. Repromissio nequissima ml'tos pdidit. Nequã ꝛ mala repromissio est dũ peccatoꝛ repromittit sibi qd̃ ꝓpꝛium est deo. scȝ futuro tp̃e disponere ꝛc̃. Uñ Act'.j. Non est vestrũ nosse tempa vel momẽta que pr̃ posuit in sua potestate. Nequioꝛ ꝛ peioꝛ est repromissio: qꝛ cum tempus infiniti valoꝛis sibi a d̃o datũ fatue expenderit. adhuc tñ p̄sumit q̄ de⁹ multũ tempis sibi daturus sit. Nequissima ꝛ pessima est repromissio: qꝛ talis nõ solum temp⁹ sibi datuȝ pdidit. imo etiã i ꝯtumeliã largitoꝛis expendit ꝛ expendere vult in futuro. ꝛ tñ adhuc in tali ꝓposito sperat si-

Nota bñ bi a deo dari temp⁹ longi⁹. q. d. Dñe deus: da mihi tẽpus viuendi vt peccem ꝛ te offendã ꝛc̃. Et mira vtiq̄ ꝛ magna insania est: q̄ ille q̄ diabolo resistere nõ potest cũ liber est: sperat viribus suis de manib⁹ ei⁹ liberari dũ ab eo captus ꝛ ligat⁹ est. Cũ scriptũ sit Job.xlj. q̄ fact⁹ ẽ vt nullũ timeret: ꝛ nõ ẽ ptãs in t̃ra q̄ ei valeat compari. Qui aũt i moꝛtali ẽ capt⁹

ꝛ ligat⁹ est a diabolo. ſm illđ ꝓuer. v. Iniq̃tates ſue capiūt impiū: ꝛ fu-
nib⁹ pctōꝝ ſuoꝝ q̄ſq3 cōſtringit. ¶ Itē q̄ nō pōt ſe tenere ne ad ipulſum M
tentatiōis cadat ī foueā pcti. quō ſperat ſe ꝯfractū caſu/ꝯſuetudie ꝑilū
aggere pctōꝝ obꝛutū: a tā ꝓfunda fouea p ſe exire: eo q̄ ipulit ei reſiſten-
te. imo qđ ampli⁹ ē. tales hoīes cū mortui fuerint morte ſpūali: ſperāt
ſeipſos poſſe reſuſcitare. Et vt breuit̃ dicā in p̄nti ſe nihil poſſe aſſerunt: Nota
ſed ī futuro. i. ī extremis oīa poſſe. cū tū tūc ex ſe erūt ipotētiores ꝛ dī ad
iutorio min⁹ digni: q2 eū diuti⁹ offenderūt. qn̄ etiā diabol⁹ mag̃ labora
bit ad ipediendū ſalutē eoꝝ. Ipſe eñ calcaneo inſidiat̃ i. fini hoīs: qđ diabol⁹
habēri pōt ex h̄ q̄ dictū ē ſerpēti Gen. iij. Tu inſidiaberis calcaneo illius. inſidiat̃
tūc inq̃3 oīa ſe poſſe p̄ſumūt: cū longe min⁹ pñt: vic3 ī fine vite. Un̄ lic3 fini hoīs
in ſanitate caro mag̃ aduerſet̃ ſpūi: ꝛ inclinet ſiue inducat ad laſciuias
q̄3 ī extremis ſiue ifirmitate. tñ longe maior erit tentatio ī extremis a de
monib⁹ q̄3 vnq̄3 fuerit ī vita tēe ſanitatis. Nā demon cognoſcit ex nā et
cōplexiōe. imo ifirmitate ꝛ diſpꝛopoꝛtiōe coꝛpis appꝛopinq̄re moꝛtē: et
ſeparationē anime a coꝛpe. Scit eñ bñ q̄ ſi tūc nō vicerit ſua tentatiōe: q̄
in ꝑpetuū tandē vincere nō poterit. ꝓterea vltima demōis tētatio oīb⁹
p̄cedētib⁹ eſt grauioꝛ. Et niſi hō dum ſan⁹ eſt mereat̃ a deo adiuuari in
fine. vix imo q̄dāmō impoſſibile eſt eū bñ vitā finire. Si ꝟo hō dum ſa-
nus eſt fac̄ diligentiā quā humano mō facere pōt: ſine dubio in fine de⁹
eū nō derelinq̄t. ¶ Scđo vtile eſt hoī ſcire q̄ ſine dei adiutoꝛio nō pñt
bene agere: ad h̄ vt tanto maioꝛē faciāt diligentiā pro gratia dei obti-
nenda: ſine cui⁹ auxilio ꝯuerti nō poſſunt/elemoſynas largiēdo/deum
oꝛando/ꝛ ſctōꝝ ſuffragia ꝛ viroꝝ iuſtoꝝ ſiue deuotaꝝ ꝑſonaꝝ īploꝛan
do. dū eñ hō talia fac̄: ea intentiōe vt oīpotēs de⁹ ſibi auxiliet̃. q̄tenus
exire poſſit laq̄os diaboli: aut ī tentatiōe ſe p̄ſuare ne cadat. tūc de⁹ q̄ ē
miſericoꝛdiſſim⁹ ꝛ valde pi⁹. ſua bonitate nō derelinq̄t eū. imo q̄nto ma
gis eū imploꝛat ꝑ auxilio aut ī p̄dictis opib⁹ bonis ſe exercet/tanto am-
plius ſibi auxiliū p̄ſtat. ¶ Tertio vtile eſt hoī p̄dicta ſcire ad h̄ vt faciat N
qđ in ſe ē. ita q̄ hō nō dimittat: q̄n aliq̄ etiā q̄ videnẗ ſibi difficilia faci
at. dñs eñ nō vult iuuare eos q̄ ſe non iuuāt. imo q̄ſi fingit ſe non ſcire
eoꝝ nec̄itatē/q2 ipi fingūt ſe. eo q̄ ipi ſe non ꝓbant q̄ntū poſſint in tenta
tione reſiſtendo: q2 quāto plus reſiſtunt: tanto mai⁹ adiutoꝛiū habēt ex
pectare a dō: ꝛ q̄nto min⁹ reſiſtūt: tāto min⁹ de⁹ eos adiuuat. Un̄ Sap. O
j. dicit̃. Spiritus ſctūs diſcipline effugiet fictū. ¶ Item poſſet ſic queri
ab eo q̄ dicit ſe ꝯtinere nō poſſe: aut vis cōtinere ꝛ nō potes: aut potes et
nō vis. Si vis ꝛ nō potes: tūc ifidelis eſt de⁹ q̄ patit̃ te tentari ſup̄ poſſe
tuū: qđ dicere blaſphemū eſt: vt pt3 ſ. F. Imo fatuū eſt talia cogitare:
magis impiū dicere: vt pe3 ex p̄cedētib⁹. Nōne credis q̄ oīa poſſis cū eo
q̄ oīa pōt. Sic vulgariter: q̄ non h3 niſi q̄ttuoꝛ vel q̄nq3 ſolidos: dic. ego
ꝛ rex habem⁹ centū milia marcarū. Non pōt ĝ paruū eſſe illđ poſſe: cui⁹
defectū poſſe diuinū parat3 eſt ſupplere. Si aūt potes ꝛ nō vis: tūc im-
puta tibipſi quare nō ꝯtines: nec poteris habere aliquā excuſationem.

P ¶ Ultimo pōt queri a talibꝫ:siue a q̄libet taliū:an possit aliq̄ tpe ꝯtine re:si dic̄ sic:vt p mensez:tūc pōt sufficient̄ ondi. ꝙ sequēti mēse potius et magis possit ꝯtinere q̄z isto mēse. ptꝫ qꝛ ꝯsuetudo ꝯtinēdi illiꝰ mēsis iu uabit eū. De q̄ dic̄ Tulliꝰ. Optima forma viuēdi ē eligēda:quā iocūdā reddet assuetudo Et poeta dic̄. Qð male fers:assuesce/feres. Et iō spera re debet deū esse patiorē ad iuuandū eū postq̄z p mēsez p amore eiꝰ ꝯti nuerit q̄z an̄. si tn̄ ex corde instāter ꝺ petierit:vt vicꝫ auxiliet̄ sibi. Itē cū ipe nō sit securꝰ ꝺ vita:nō dico p mēsem:sꝫ neqꝫ p vnā horaz:q̄ rōne spe rat se accepturū a deo vitā. eadē ꝛ sperare debꝫ ꝟtutes seruiēdi deo se ac cepturū i vita illa. Nec dꝫ disponere se seruituꝝ diabolo i vita quā non dū habet. Nō em̄ dꝫ siliꝰ esse opario ebrioso ꝛ lusori:q̄ prius obolū ꝑdit q̄z illū lucratꝰ sit.

Q ¶ Sed adhuc diceret q̄s:an fornicatio sit aliq̄ modo

Questio pctm̄ veniale. Et ꝙ sic videt̄ ex illo Augu. in li. de bono ꝯiugali:vbi dic̄. ꝙ est cibꝫ ad salutē corpis:ꝺ ē ꝯcubitꝰ ad salutē hūani gn̄is:sꝫ nō ois in ordinatꝰ vsꝰ ciboꝝ ē pctm̄ mortale. ḡ nec ois inordiatꝰ ꝯcubitꝰ est pctm̄

Sol. mortale:q̄lis ē ꝯcubitꝰ fornicatiōis simplicꝫ. Rn̄r. fm mentē sc̄i Tho. ij. ij. q. cliiij. ar. ij. in solutōe sexte rōnis p totū. ꝙ nō ita ē de comestiōe sic̄ de fornicatiōe. eo ꝙ ex vna comestiōe nō ipedit̄ bonū totiꝰ vite vniꝰ hoīs Et iō actꝰ gule ex suo gn̄e nō ē pctm̄ mortale. nisi sciens̄ q̄s cibū comede ret q̄ totam ꝯditionē vite eiꝰ immutaret:sic ptꝫ de adā. Sed ex vno cōcu bitu pōt vnꝰ hō gnāri. Et iō inordinatio cōcubitꝰ q̄ impedit bonū ꝓlis nasciture:ex ipo gn̄e actꝰ ē pctm̄ mortale Et nō solū ex inordinatiōe ꝯcu piscētie. Sic ḡ ex p̄missis ptꝫ:ꝙ ois fornicatio simplex est pctm̄ morta le. ex auctoritatibꝫ ꝛ rōnibꝫ p̄missis. Et ꝙ nullus vere dicere pōt:ꝙ non possit ꝯtinere:vt latiꝰ audistis. Rogemꝰ ḡ deū oipotentē:vt in hac q̄ti diana pugna carnis ꝯ spm̄ nobis auxiliū p̄stet:vt p castitatē ꝛ ꝯtinētiā mereamur obtinere vitam ꝑpetuā Amen.

¶ De q̄rta specie luxurie scꝫ de Adulterio. Ser. LXXXI.

Nota bn̄ NEqꝫ fornicarij:neqꝫ adulteri:neqꝫ molles regnum dei possidebūt. j. Coꝛ. vj. In ꝓcedētibꝫ duobꝫ ſmōibꝫ audistꝭ de fornicatiōe simplici:q̄ ē p̄ma species luxurie. de q̄ dixi ꝙ nā scptura/ꝛ ꝑicula futura ondūt eam esse fugiendā. Quare etiā deꝰ ꝓhibuerit. ꝛ quō ꝓhibendo eam nobis miscdiaz fecerit. Et ꝙ error ꝛ falsitas sit dicentiū se nō posse ꝯtinere ꝛc̄. vt ptꝫ ex dictꝭ. Nūc ꝯseqn̄t ve nirer dicenduz de alijs duabꝫ luxurie spēbꝫ. vicꝫ de Stupro/ꝛ Raptu. D:quibꝫ dixi ser. lxxvj. D. E. Et ideo nūc ꝺ istis spēbꝫ cā breuitatꝭ ibidē dicta sufficiāt. Et tendamꝰ ad q̄rtā luxurie speciē. vicꝫ adulteriū. ꝓpt̄ qð iuxta thema:q̄libet ꝺ malo adulterij occupatꝰ si nō penitet ꝛ sic morit̄/ eternalit̄ dānat̄. Etiā si in alijs opibꝫ bonis se multuꝫ exercitasset. Pro gr̄a Aue ma. ¶ Neqꝫ fornicarij:neqꝫ adulteri:ꝛc̄. vbi s̄.

¶ Supra ser. lxxvj. F. dixi de illa specie luxurie. vicꝫ adulterio. quid sit. ꝛ quibꝫ modis cōmittat̄. Nūc ꝯseqn̄t dicere intēdo:q̄ valent ad detesta tionē illius pcti in ꝑticulari. Pro q̄ notandū. ꝙ adulteriū potest ostēdi

graue z abominabile pctm̄ ex pluribꝰ. vicȝ

Per naturā Per geniturā
Per figurā Per fidei violationē
Per scripturā Per corpalē occisionē
Per penam Per diuinā vltionē

Primo adulteriū ondit̄ esse abominabile z grande pctm̄ p nām. Natura em̄ duplici via ondit adulteriū esse graue pctm̄ valde. vicȝ i lapidibꝰ/z in brutis aialibꝰ. Primo i lapidibꝰ. Nā dic̄ Albertꝰ li. de mineralibꝰ. q magnes certo mō applicatꝰ de q̄ nūc tacco. ondit si vxor si casta vel adultera: p qd̄ satis natura ondit q̄ detestabile sit peccatum adulterij. Rursus scd̄o Aristo. in lib. de anialibꝰ ostendit hoc idē in brutis anialibꝰ. Et allegat Bartholo. in li. de pprietatibꝰ rerū. dicēs. q Ciconia mas. viuente femina coitꝰ causa cū alijs se nō associat: sed q̄ ad nidum z generatiōis officium femine fidem seruat. Et qn̄ mas aliquo casu adulteriū vel concubitū alienū in femina psenserit. vlteriꝰ secum nō cohabitat: sed rostro eam transuerberat z necat. Et de hoc dic̄ pulchrū exemplū Alexander Nekam in lib. de naturis rerū. de quodā milite qui ciconiā sepe adulterantē vidit: que mox post coitum cū adultero se in fonte lauit. Et miles hoc aduertens fontem obturauit. Cum igitur ciconia iterum adulterata fuisset: z ad fontem lauanda venisset: z fonte obturato se balneare nequiret: ad nidum tristis redijt. Mas vero rediens z fetorem adulterij sentiens: cōtinuo exiuit z maximam multitudinē ciconiaꝝ secum adduxit. Et post longam ꝯcertationē ciconiaꝝ adulterā deplumauit z dilaniauit: qua dilaniata altera comes q̄si marito se associat. Idem recitat Piiniꝰ de leone. Et habet̄ in pprietatibꝰ rerum lib. xviij. Q leena cū pre feruore libidis pardoni se ꝯiungit: leo turpem cōmixturā p odorem sentit. Et nisi post adulterium in flumine abluta fuerit: si ipsam deprehendit statim punit. Et ideo adulterans fugit z nisi abluta ad maritum non redit. Ecce quomō p naturā expresse apparet turpitudo adulterij. ¶ Scd̄o adulteriū ostendit̄ esse graue z abominabile peccatū p figuram. Vn̄ Gen̄. ij. dicit̄. q deus adam z euam simul iunxit. z tm̄ vnam vni associauit: dicēs. Erunt duo in carne vna. Et propter hoc relinquet homo patrem z matreȝ z adherebit vxori sue. vicȝ: quantū ad cohabitationē: in figuram q per primariā cōiugij institutionē alteri non licȝ per adulteriū se coniungere. Et confirmat̄ Gen̄. vij. Vbi legitur: q cum dn̄s genus humanū per diluuium perdere voluit: tot viros quot feminas in arca seruari iussit. In signum q tm̄ vna vni deberet copulari per coniugiū: nec ad quācunqȝ aliam personaȝ altera parte copule viuente liceret accessus per adulterium alicui eorum Econtra facientes libidini vacant: vt equus z mulus quibꝰ non est intellectus Tobie vl'ti. imo sunt bestialiores equis: vt ostendit Ambrosiꝰ in hexamerō. Et habetur. xxxij. q. v. Horrēdus. vbi dicit̄. quoniā equus comparem suum diligit z cum alijs iuguȝ trahere nescit. qui igitur cōiugalem suum repudiat z sepe mutanduȝ putat: peior equo extat. Hoc idem etiā ostendi potest per fictionē poeticaȝ. Derisibilis est em̄ a sapien

A

Grauitas p. adulterij ondit̄ in lapidibꝰ.

In brutis aialibꝰ

Exēpluȝ.

Exēpluȝ.

B

Figure ondunt adulterium g̃ue pctm

Fabula tibꝫ ꝙ sue voluptati ꝑ vnā satisfacere potuit: ꝛ sine cā aliā ꝗsiuit. Vñ fin-
git Ouid. iiij. metam. Cū Venꝰ vxoꝛ Vulcani marito spreto cū Mar-
te adulterauit: sol ꝗ oīa respicit h Vulcano reuelauit. ꝗ explorās ꝗdam
vice Martē cū vxore sua veneris vtentē inuenit. ꝛ tūc ipos catena ada-
mātina inuisibili simul colligauit: ita ꝙ se de loco mouere nō poterant
ꝛ patefactis celi ianuis oēs deos ad ridiculū ꝯuocauit: ꝛ ipos toti cele-
sti curie spectaculū fecit. Cōiūctiōem etiā martis cū venere tangit Ari-
sto. ij. Polit. Sic reuera ꝗntūcūqꝫ aliq̄ sit bonoꝝ moꝝ ꝛ pulcra: si con-
iūgit ab hoībꝫ adultera: reputabit abomiabil ꝛ derisiōe digna.

C ¶ Tertio adulteriū ostēdit abominabile ꝑ scripturā. Nā adulteriū est ꝯ
scriptura pceptum decalogi Exod. xx. vbi dē dñs. Nō mechaberis: ꝛ nō ꝯcupisces
ōndit ad vxorē primi tui. Et ibidē i ordine pceptoꝝ apparet expsse ꝙ turpe sit ad
ulteriu3 ulteriū. Nā post ꝓhibitiōem homicidij ꝛ añ ꝓhibitionē furti: ponit ꝓhi
abomia- bitio adulterij. in signū ꝙ maiꝰ est ꝗ furtū: ꝛ modicū minꝰ ꝗ homicidi
bile pcm um. vt bñ notauit Clemēs papa. ꝛ habet. xxxij. q. vij. in ca. ꝗd in oībꝫ. vbi
dē. Quid i oībꝫ pctis adulterio grauiꝰ? Scdm eīn i penis tenet locū: ꝛ i
ꝓhibitiōibꝫ ꝗdē homicidio assimilat adulteriū. Cū eīn vir ꝛ mulier sint
vna caro. ꝗ aufert vxori sue seīdē est acsi seipm sibi auferret. vñ grauiꝰ
videt ꝗ si hoiem mutilaret. qꝛ ibi eīn partē corpis alteri auferret: h aūt
se totū vxori aufert. Exupat aūt oē furtū. qꝛ fides mulieris ꝗ ibi tollitur
marito ꝛ ecōtra. melior est oī terrena suba. Et etiā cū illud ꝗd ibi aufer
tur sit rōnalis creatura ꝗ est melior oī possessiōe terrena. Et h bñ innuit
Prouer. vj. cū dē. Nō grādis est culpa cū ꝗs furatꝰ fuerit. furat eīn vt
esurientē impleat aīam. dephēsus aūt reddet septuplū: ꝛ oēm subam do
mus sue tradet ꝛ liberabit se. Qui aūt adult est ꝓpt cordis inopiā, ꝑdet
aīam suā: turpitudinē ꝛ ignominiā ꝯgregat sibi: ꝛ oꝓprobriū illiꝰ nō de-
lebit

D ¶ Quarto adulteriū ōndit eē gue pctm ex punitiōe siue pena
Punitō adulterij sm legē diuinā ꝛ hūanā īfligēda. Vñ Leuit. xx. ait lex. Si me-
siue pena chatꝰ ꝗs fuerit cū vxore primi sui: morte moriat mechꝰ ꝛ adultera. Et
adultoꝝ Deut. xxij. dē. Si dormierit vir cū vxore alteriꝰ vterqꝫ moriat, adult et
adultera. Grauis vtiqꝫ pena est qñ vtraqꝫ ꝑsona morti adiudicat. Idē
habet Joā. viij. de adultera. Nā scribe ꝛ pharisei ducētes ad Jesum mu-
lierē in adulterio dephēsam dicētes dño. Hec mulier mō dephēsa est in
adulterio. In lege aūt Moyses mādauit nob hmōi lapidare. Idē patꝫ
ij. Regū. xij. vbi dñs ait ad Dauid. Non recedat gladiꝰ de domo tua in
sempiternū: eo ꝙ despexeris me: ꝛ tuleris vxorē Urie ethei. Et h factū ē
qꝛ frat occidit frēm vt Absalon Amon. vtꝫ ibidē. xiij. ꝛ Salomō Ado-
niā. iij. Reg. ij. ꝛ filiꝰ surrexit ꝯ prēm: qꝛ Absalon ꝯ Dauid. ij. Regū. xv.
vbi etiā hꝫ ꝙ Absalon manifeste corā oībꝫ dormiuit cū vxoribꝫ pris sui
Dauid. Hoc eīn pdixit ei ꝓpha Nathan dicēs ibidē. xij. Et dormiet cū
vxoribꝫ tuis i ocul sol huiꝰ. i. manifeste corā oībꝫ: vt dē Nico. de lyr. Eti-
am ipe Dauid ꝑ vnū simplicē hoiem seruū suū fuit ꝯfusus in faciē. Vñ
Semei dixit ipi Dauid: vt hꝫ. ij. Reg. xvj. Egredere vir sanguinū ꝛ vir

belial. Ecce quō maledixit regi Dauid in faciē. Hec āt oīa sustinuit Da
uid ꝓpt adulteriū cōmissuz: vt ei pdixerat ꝓpha vbi ṡ. ij. Reg xij. Nec so
lū diuia lege sic punit adulteriū: sz etiā lege humana ꝛ mūdana. Hāc le Exēplū
gē mortꝭ durissime olim saxōes adhuc gētiles obseruauerūt: sicut scpsit Bo
nifaci⁹ mogūtin⁹ epūs Ethibaldo regi anglie: vt dt Helinād⁹. Et hī in
Spec. Vincē. hist. li. xxiiij. ca. clvij. vbi sic ait. Audiuim⁹ q eleēis inte-
tus furta ꝛ rapinas ꝓhibes: ꝛ pacē diligꝭ: ꝛ defensor paupeꝝ ꝛ viduarū
sis. ꝛ inde deo grās agim⁹. Qz ꝟo legitimū mrimoniū spernis: si p casti
tate faceres laudabile eēt. sz qz i luxuria ꝛ adulterio ꝛ cuz scīmonialib⁹
voluptatꝭ/ē vituꝑabile ꝛ dānabile. Quapropt fili charissime penitere ꝛ
meorare q̄ʒ turpe sit dono dei te aliis dn̄ari/ꝛ ad ei⁹ iiuriā fuire libidini
Et sequit qꝫ adulteriū sit ab honestate ꝑegrinū docet nos aliene gētis in
stitutio. Nā i antiq̄ saxonia vbi nulla ē chri cognitō: si ꝟgo in patria do-
mo vl' maritata sub ꝯiuge fuerit adulterata: manu ꝓpria strāgulatā cre
māt. ꝛ sup fossam sepulte corruptorē suspēdūt: aut cingulotenꝰ vestibus
absciſ caste mrone eā flagellāt ꝛ cultell' pūgūt. ꝛ de villa i villā misse oc
currūt: ǵuit flagellātes donec eā iterimāt. Hec ibi. Ecce q̄ntū detestabāt
gētiles adulteriū. qd ǵ facere debēt chriani? Et iō Susanna poti⁹ elegit
inocēter mori q̄ʒ vitā saluādo adulterari. Daniel. xiij. ¶ Quinto adul E
teriū ostēdit eē grāde pctm̄ ex ꝑuersiōe geniture. Nā ex adulterio nati cō Peruer
munit fiūt viciosi ꝛ male morigerati. Et h̄ duplici rōne. Primo ꝓpt pa- sio geni-
rētū imitationē. qꝛ vt dt poeta: sequit prez sua ꝓles. Scdo ꝓpt castigati ture
onis ꝛ discipline defectū. qꝛ tales pueri vl' dimittunt cū mr̄e: q̄ nō casti-
gat filios tales: eo q coit illos min⁹ diligit. vl' cū ꝑsonis extneis: q̄ de mo
rib⁹ pueri nō sollicitant. Et h̄ ē qd cōminat anglicis Bonifaci⁹ martyr
scribēs regi anglicoꝝ. Et hī i canone dist. lvj. Si gēs. dicēs. Si gēs an-
gloꝝ sicut ꝑ istā ꝓuiciā. s. franciā diuulgatū ē: ꝛ ab ipis paganis iprope
riū nob obiicit: sp̄retꝭ legalib⁹ ꝯnubiis adulťādo ꝛ luxuriādo ad istar so
domitice gētis fedā vitā duxerit. de tali cōmixtōe meretricū existimādū
ē degeneres ꝓplos ꝛ ignobiles ꝛ furētes libidie fore ꝓcreādos. ꝛ ad extremū
vniuersam plebē ad deteriora ꝛ ignobiliora ꝟgētē. ꝛ nouissime nec i bello se-
culari fortē: nec i fide stabilē: nec honorabilē hoib⁹: nec deo amabilē esse
venturā. sicut aliis gentib⁹ hispanie ꝛ ꝓuincie burgūdie ꝯtigit: q̄ sic a deo
recedētes fornicati sūt: donec iudex taliū crimiū vltrices penas ꝑ igno
miniā dei ꝛ ꝑ saracenos venire ꝛ seuire ꝑmisit. Hec Bonifaci⁹. Ecce q̄n F
ta mala sequunt ex adulterio siue ꝑ generationē pueroꝝ ex adulterio cō
ceptoꝝ imo ꝛ multa alia sequunt mala: vicz exheredatiōes filioꝝ ꝛ filia
rū. qꝛ si mulier adultera generat filiū aut filiā ex adulterio. iste nutrit i
domo patria tanq̄ʒ heres. Et sic verꝭ heredib⁹ fit ꝑiudiciū: qꝛ spoliant he Verꝭ he-
reditate eis debita q̄ntū ad ea q̄ ꝓueniūt hmōi filio aut filie ex adulte- redib⁹ fit
rio ꝛc. Et qd nō min⁹ dolēdū est: dū mr ad cor reuersa pniam agit: q̄ntū ꝑiudiciū
i se ē obligat dare ordinē ne veri heredes spolient hereditate sibi dbita: ꝛ p adulte
nō pōt hoc facere sine scādalo. Et sic sepe ex negligētia vl' hūana ꝟecūdia rium

incidit i desꝑatōem ⁊ sil'ia ꝑicula. Jō đ Eccī.xxiij. Mulier relinq̄ns vi-
rū suuꝫ peccabit: statuēs hereditatē ex alieno mr̄imonio. Quis etiā pōt
dinūerare cet'a mala q̄ ex adul'rio sequunt: icest' multiplex ex igr̄ātia: q̄
⁊ si aliq̄ mō alleuiat nō tn̄ excusat. q̄tiēs illo mō q̄s cog̃scit ꝯsanguineā
suā: q̄tiēs ēt (si fas ē dicere) q̄s ducit i vxorē ꝯsāguineā vl' forte sororē suā
aut iordinate talē cog̃scit: ꝑꝫ h̄ cuilibꝫ diligent' adulteriū attēdēti. Jdē
de fornicatōe simplici. Stat em̄ ꝑ'em alicuiꝰ adulterari cū certa mulie
re in vl' extra mr̄imoniū existēte: ⁊ ex ea filiā gn̄āre. ⁊ postea illo ꝺ̄functo
filiū eiꝰ huic filie copulari mr̄imonial'r saltē q̄ ad estimationē hoim: vbi
corā deo nullū ē mr̄imoniū. vl' forte talē ex mr̄imoniū cog̃scere ⁊c̄. Ecce
B horrēda mala de q̄bꝫ hō raro cogitat ❡ Sexto adulteriū ostēdit' esse
fides vio grue pctm̄ ex fidei fractiōe siue violatiōe. Nā vicio adulterij violat' fides
lat' in ad data ꝯiugi i sacro mr̄imonij. vn̄ mulier adultera peccat in deū violādo
ulterio sacr̄m qđ signat indissolubilē vnionē chr̄i cū eccl'ia: dicēte ap'lo ad Eph.
v. Hoc sacr̄m magnū ē in chr̄o ⁊ eccl'ia. Jn h̄ mulier peccat cū se adulte-
ro cōicat. Scđo peccat i virū dupl'r: vicꝫ fidē illi frāgēdo: ⁊ falsum here
dē (vt dictū ē) sibi substituēdo. Tertio peccat i ꝓlē: quā reddit ignobilē ⁊
ad eccl'iasticas dignitates inhabilē. si saltē h̄ ꝯstaret eccl'ie. Sꝫ q̄uis se-
pe tales ex igr̄ātia admittunt' tanq̄ꝫ legitie geniti: tn̄ ex h̄ mr̄ nō excusat'
q̄ q̄ntū i se fuit filiū ihabilē fecit. idē de p̄re siue de viro. Jō đ Eccī.xxiij
(vt sup̄ dc̄m ē) Mulier relinq̄ns virū suū peccabit: statuens hereditatē
ex alieno mr̄imonio. Et stati sequit'. Prio em̄ i lege altissimi icredibil' fu
it. Scđo virū suū reliq̄t. Tertio i adulterio fornicata ē: ⁊ ex alio viro fi-
lios sibi statuit. hec i eccl'ia adducet': ⁊ i filios eiꝰ respiciet'. Nō tradēt filij
eiꝰ radices: ⁊ rami eiꝰ nō dabūt fructū. derelinq̄nt i maledictū mēoriā il
mala ꝓ- liꝰ: ⁊ dedecꝰ illiꝰ nō delebit'. Hec i Eccl'iastico vbi s̄. Et breuit' expōit Ni
ueniētia co. de lyr̄. sic [Mulier relinq̄ns virꝫ suū pec.] q̄ tenet' ei obedire ⁊ debitū
ex adul- reddere [statuēs hereditatē] .i. heredē viri sui [ex alieo mr̄imo.] q̄n vicꝫ
terio adult' etiā ē vxori alligatꝰ. ⁊ sic filiū quē ex eo ꝯcipit ꝓuat hereditate pa
terna: ⁊ ip̄m istituit i aliena [Prio i le. altis. icredibil' fuit] q̄ đt Exo. xx.
Nō mechaberis [Scđo virꝫ suū reliq̄t] abutēs corꝑe suo ꝓprio: cū nō ha-
beat eiꝰ ꝑtātē sꝫ vir. .j. ad Corꝫ. vij. Et ecōuerso [Tertio i adul. forni. ē ⁊ ex
alio viro fili. sibi statuit] .i. marito suo [hec i eccl'iā adducet'] .i. in ꝯsilio
corā iudicibꝫ [⁊ i filios eiꝰ respiciet'] vtꝝ vicꝫ sint legitimi vl' illegitimi.
Et si ꝓbent' illegitimi eijcient' de domo mariti. Jō sequit' [Non tradent
filij eiꝰ radices] q̄ nō stabilient' i hereditate mariti [⁊ rami eiꝰ] .i. filij filio
rū [nō dabūt fructū] .i. nō ꝓsꝑabunt'. Jō subdit' [derelinq̄nt i maledictū
mēoriā eiꝰ] scꝫ mr̄is adultere. cui maledicēt hoies miseriā filioꝝ adulte
rinoꝝ vidētes [⁊ dedecꝰ illiꝰ nō delebit'] scꝫ corā deo si ꝑseueret i malo:
nec etiā corā hoibꝫ vsq̄ꝫ ad magnū tp̄s. Ecce q̄ntā ꝯfusionē ⁊ q̄nta mala
đt Sapiēs ꝑ spm̄ scm̄ ꝺ̄ adul'ro ⁊ adultera. Et ꝯcludit di. [Et ag̃scēt q̄
derelicti sūt] scꝫ ceti viri ⁊ ml'ieres [q̄m nihil meliꝰ ē q̄ꝫ timor dei] scꝫ fi
lial': q̄ cauet offensam dei [⁊ nihil dulciꝰ] scꝫ aie bn̄ti palatū bn̄ disposi-

tis[?] q̄ꝫ respicere i mādat̄ dei / vlcꝫ ea attēdēdo ⁊ ope īplēdo. Hec ibi. H

¶ Septimo adulteriū oñdit̄ eē gue pctm̄ ꝓpter corpalē occasionē. Uñ corpal' occasio seq̄t adulterium. Dauid ꝓpter adulteriū cū Bersabee vxore Urie fecit occidi viꝝ suū fidelē militē. ij. Reg. xj. Ita ꝓhdolor fit q̄tidie. Quot em̄ clades: q̄t homicidia ꝯtigerūt ꝓpt' adulteria: nemo enarrare sufficit. q̄t etiā ciuitates ⁊ populi desolati ⁊ infecti. sicut bñ pꝫ i destructōe troie ꝓpt' Helenā: vt patet s. ser. lij. E F. Nec ē necessariū adducere historias: q2 q̄tidianis expiētijs claꝝ existit. Cū em̄ mulier adulterat' mox ꝓpriū viꝝ odit: vl' ei morrē optat: imo aliqñ i mortē machinat'. ⁊ ecōtra idē de viro: q̄ cū amore alteri⁹ mulier̄ ꝯcipit / ilico suā odit: qd̄ bñ oñdit Alan⁹ i li. de plāctu nāe: dicēs de insano mulieꝝ amore. Qd̄ libꝫ in facin⁹ mulier discurrit Ei⁹ si mentē morbi det ille furor Nata patrē: fratrēq3 soror / vl' spōsa maritū / fraude necat ⁊c. ¶ Octauo adulteriū oñdit̄ graue pctm̄ ex diuia vltione. Hoc em̄ pctm̄ licꝫ etiā fuerit occultū: mirabil'r tñ legit' a dño vltuꝫ siue punitū. Nā Petr⁹ damiani refert. ⁊ hr̄ i specl'o Uincētij li. xxvj. ca. lxj. ꝙ cū parisi⁹ vir q̄dā i vigilia Geruasij ⁊ Prothasij mane surgeret: ⁊ boues suos ad pascua remotiora duceret: q̄dā vicin⁹ se illū febricitanteꝫ simulās lectū vxoris igredit'. quē illa maritū estimās amplectit': ⁊ ille cā stati violās recessit. nec m'lto post marit⁹ redijt: lectū repetit. Cui vxor exprobrās ait. Oprie poter̄ hodie eccl'iam broꝝ martꝫ ꝑ igredi: q̄ tibi ē cōtigua cū ceteris chrianis. Cūq3 ille attonit⁹ inq̄reret q̄d loq̄ret': ⁊ ꝑ ordinē rē didicisset: ꝯsternati mēte cog'ueꝛ't se eē delusos. tādem resūpto spū a dño vīdictā postulabāt. ⁊ vt latētē adulterū notū faceret flagitabāt. q̄d plura? Mox facto mane adul' demōe plen⁹ / seipm̄ lacerās eccl'iam intrauit. mō g'uissimo ipetu in terrā se ꝑcipitās: mō ad parietē caput allidens: mō ad pauimentū se ꝓsternēs. tandē infelicē spm̄ corā ꝑpl'o exhalauit. In gestis etiā Gāgolfi vt habet' in narratorio cōmuni: legit' ꝙ ipe erat castissim⁹: ⁊ cū q̄dā die emissꝫ hortū in gallia: statim cepit ibi fons scaturiri in horto Gāgolfi in burgūdia. circa quē dū q̄dā die cum vxore sua adultera sederet: ⁊ illam de adulterio argueret: illaq3 fortit' negaret: dixit ei beat⁹ Gangolfus. Denuda brachiū tuum ⁊ lapillum in fundo fontis recipe. ⁊ si manū illesam extraxeris credam ꝙ innocēs sis. tūc illa secura brachiū immersit: ⁊ illud velut ab igne cōbustū extraxit. sicq3 sanct⁹ partē mediam substātie sue adultere dimisit: ⁊ per se mansit. qui tandē dormiens in domo ab adultero clerico occisus fuit: ⁊ multis miraculis claruit. ¶ Et etiā deus maliciam adulterij signo vlciscatur / ꝑ iudiciuꝫ zelotypie declaratur. Uñ Numeri. v. narrat': imo mandat'. ꝙ si vir spiritu zelotypie aduersus vxorē vel ire vel ex suspitione fuerit concitatus / aquā amarissimā cum execratione sacerdotis maledictam ad veritatē inueniendā eam bibere oportuit in cōspectu domini: dicēte sacerdote. Si nō dormiuit vir alienus tecū: ⁊ si nō es polluta / deserto mariti' thoro: nō tibi nocebunt aque amarissime. Si autē declinasti a viro tuo atq3 polluta es: ⁊ cōcubuisti cum altero viro: his maledictionibus

I Diuia vltio.

Exēpluꝫ.

Exēpluꝫ

Exēpluꝫ.

subiaceb: det te dñs i maledictionẽ ⁊ exẽplũ cũctoꝝ in ppl'o suo: cõputre scere faciat femur tuũ: ⁊ tumẽs vter⁹ tu⁹ disrũpat. ingrediet aq̃ maledicte vẽtrẽ tuũ: ⁊ vtero tumescẽte putrescat femur tuũ. Et rñdere oportuit mulierẽ ad istã maledictionẽ Amẽ amen. ¶ Dubitat circa pmissa Utrũ i actu adulterij grui⁹ peccẽt viri q̃z mulieres vl' ecõuerso: Ad illud dubiũ dicẽdũ ẽ pmo: q vir ⁊ mulier adulterãtes eq̃lr peccãt q̃ntum ad fidei fractiõem. ptz: qz vterqz alteri equalr obligat. tantũ em̃ vir obligat mulieri q̃ntũ ecõtra mulier viro. ⁊ iõ q̃ ad h pares i pctõ iudicant. vt hz. xxxij. q. v. pcepit. vbi dt Hiero. Qd nõ licet femis / eq̃ nõ licz viris ⁊ eadẽ fuit⁹ pari 9ditiõe cẽset. Sic etiã vult apl's dicẽs q vir nõ habz ptãtẽ sui corpis / sz mulier. ⁊ ecõuerso. j. ad Cor. vij. Sic ⁊ chriana religio i vtroqz sexu adulteriũ pari rõne 9dẽnat. g sequit q q̃ntuz ad fidei fractionẽ pari pctõ peccãt. ¶ Scdo dicẽdũ ẽ q inq̃ntũ vir ẽ caput mulieris: tũc adulteriũ viri ẽ grauι⁹ adulterio mulieris. Uñ vir fm Aug. in de adulterinis 9iugijs ẽ fortior ad resistendũ 9cupiscẽtie: ⁊ habz rõnez maiorẽ. ⁊ hz mulierẽ ad regẽdũ sibi cõmissam. Et iõ directe vir adulterã do aut fornicãdo grui⁹ peccat q̃z mulier: licz vtqz peccet mortal'r. Et. xxx ij. q. vj. Indignant. dt Aug. q tãto grui⁹ viros puniri optet. q̃nto magis ad eos ptinet i vtute vincere: ⁊ exẽplo femias regere. Et c. seqn. dt Aug. Tu exigis ab vxore. s. fidẽ: ⁊ nõ vis h reddere vxori. Et subdit. Uis tuã domũ capite pẽdere deorsum. caput em̃ mulieris vir. vbi aũt meli⁹ viuit mulier q̃z vir / dom⁹ capite pẽdet deorsum. O de⁹ q̃tiẽs h 9tingit: ⁊ heu sine vecũdia. vbi apte scit. ⁊ si fas ẽ dicere etiã i hac ciuitate: q viri sũt ad ulteri ⁊ honestas hñt vxores. q̃ nec audẽt maritos (sicuti licite possent) arguere: minat vir mortẽ: minat mala multa. ⁊ ita isatuat vt etiã dicere audeat se posse facere qd velit: qz ipe sit vir ⁊ rector. nõ attẽdãt tales ea q̃ dixi: q vicz vir ⁊ mulier ad paria iudicant: q̃ntũ ad fidei fractionẽ. Sz dolẽdũ ẽ: q sepe maiores ciuitatꝫ hec sciũt ⁊ sustinẽt. iõ nõ mirent q̃nqz si aduersa: si picula: si dãna ⁊c. eos 9tingũt. ¶ Tertio dicẽdũ est q ex ac cidẽte hñ 9tigit: q grui⁹ peccat mulier q̃z vir. vicz ppt mala q̃ inde sequũ tur: vt ptz s. F H. Sequunt em̃ q̃nqz occasio plis: ipeditio 9cept⁹: pcuratio abortus: aggrauatio filioꝝ legitioꝝ i hereditate eis debita: q̃ sol' filijs legitis debet. vt hz ex q̃ filij sint legiti. i c. trãsmisse. de h s. lxxix. M. Ecce q̃nta mala veniũt ex adulterio. iõ ptz ipm eẽ graue pctm̃. Uñ ⁊ gẽtiles adulteriũ grauit puniuerũt. Lex ei romanoꝝ fuit vsqz ad tpa Theodosij ipatoris chriani: adulterã ppetuo antro clausam manere: ⁊ ea vt scor to lenões vti poterãt. Sz Theodosi⁹ imparator hãc penã in aliã cõmuta uit. Uidit em̃ Theodosi⁹ malũ esse ⁊ 9 deũ: vt q̃ adultera fuit cogeret ad peccãdũ vlteri⁹. Nã q̃libz pctõ mortali grauit offendit de⁹. qd attẽdere deberẽt isti: q̃ ad lupanaria q̃nqz mulieres delinq̃ntes trahi pmittũt. Satꝫ g q̃libz itelligere pt q q̃nde malũ sit adulteriũ. Rogem⁹ g deũ vt a tãto malo nos custodiat. ⁊ vt pure sibi fuiẽtes vitã et. 9seq vale. Amẽ

¶ De q̃nta specie luxurie: vicz de Incestu Sermo. LXXXII

R

Uir ⁊ vxor eq̃lr peccãt in adult'io.

Uir grui⁹ peccat muliere inq̃ntuz caput.

L

ex accñte mlier grauius pec cat q̃z vir

Omnis hō ad primā sanguis sui nō accedat: vt reuelet turpitudinē ei⁹. Leuit. xviij. ¶ In pcedēti s̄mōe audisti quō adulteriū sit grue pctm̄ ex plib⁹ cau. q̄nta etiā mala seq̄ntur ex adulterio: ppt q̄ merito horrēdū ē. An etiā vir adulterās grui⁹ peccet q̄ mulier: aut ecōuerso. Nūc cōsñr i p̄nti ser. dicere irēdo d̄ incestu: q̄ntū malū ꝛ q̄ʒ horrēdū sit. Pro gr̄a Aue ma. Ois hō ad primaʒ sanguis sui nō accedat ꝛc. vbi s̄. ¶ Premissis ill' q̄ dixi d̄ incestu sermōe lxxvi. s. vicʒ q̄d sit: ꝛ q̄b⁹ modis cōmittat. Nūc videndū erit de his ex q̄b⁹ h̄ peccatū reddit abomiabile ꝛ detestabile. Pro q̄ notādū: q̄ incest⁹ abomiabil' siue detestabil' ōndit eē ex plurib⁹ siue ppt plura. A

Incest⁹ ostēdit detestabil'
- Ex natura
- Ex fictiōe poetica.
- Ex sc̄ptura diuina.
- Ex phibitiōe ecclastica

Prio icest⁹ ōndit abomiabil' ꝛ horrēd⁹ ex nā. Nā icestū q̄dam bruta aīalia horrēt: ꝛ ꝓpriis matrib⁹ iūgi cauēt. sic h̄ ōndit Aristo. i li. de aialib⁹ p̄ duo exēpla ¶ Prio de camel' di. q̄ cameli sup matres nō ascēdūt. q̄d pbat tali exēplo. Dū camel⁹ sel' venereis vti vellet: custos Exēplū cameloꝝ caput m̄ris ei⁹ operuit. ꝛ sic camel⁹ nō estimās eē m̄rem suā: sup eā ascēdit ꝛ eā cognouit. Cū āt postea illā discoopertā vidit: ꝛ cū q̄ cōiūct⁹ fuerat cognouit. mox furibūde mordēs custodē tanq̄ hui⁹ facinoris suggestorē eū interfecit ¶ Scd̄m exēplū ibidē narrat di. q̄ apud scythias eq̄ generosa fuit: q̄ valde generosos eq̄s genuit. Rex autē scythaꝝ cupiēs hic optimū equū: iussit ad equaʒ adducere equū filiū suū. q̄ m̄rem cognoscere renuit. tādē coopertā ignorans ascēdit. quā cū postea dnudatā cognouit: fugit ꝛ seipm̄ p̄ p̄cipitia piecit. In q̄ vtrisq; ostēdit q̄ detestabil' sit cōiūctio hominū cōsanguītate aut affinitate iūctoꝝ: ex q̄ nā i brutis talē cōiūctionē abhorret. ¶ Scd̄o ōndit incest⁹ eē horrēd⁹ ex fictiōe poetica. Vñ Ouidi⁹ B x. Metam. fingit q̄ Cynara filiā pulcerrimā habuit noīe mirrā. q̄ ip̄m Fabula icestuoso amore dilexit. Et ipi⁹ cōcubitū ardēti desiderio cōcupiuit: p̄ri tn̄ meli⁹ est h̄ reuelare timuit. ꝛ quō licitū eēt filiā p̄ri cōiūgi secū disputauit. ōndēs ad p̄l'm quō vacca p̄ri iūgit: ꝛ caper capre: auis aui. Et q̄ etiā in q̄dā gēte h̄ solet obticēda fuari. Et postea d̄r: q̄ maligna ē lex q̄ cōiū p̄cipit. Vñ ait. Felices q̄bus ista licēt hūana: malignas cura dedit leges. Et q̄d nā relīq̄t iuida iura negāt. Gētes tn̄ eē ferunt: in q̄b⁹ ꝛ nato genitrix: ꝛ nata parēti iūgit. Et pietas gemīata crescit amore Me miserā q̄ nō nasci cōtigit illic. Quia igit amore paīno īsaniuit: ꝛ h̄ a p̄re attētare nō p̄sumpsit: p̄ desparatiōe se suspēdere voluit. q̄d dū nutrix ipi⁹ cōperit: patri de q̄dā pulcra puella sibi tradēda suggessit: q̄ tn̄ ab eo videri nollet. Et sic ppriā filiā eo ignorāte sibi adiūxit. quā etiā imp̄gnauit. Q̄d dū p̄r cognouit/ p̄ facti turpitudīe insaniuit. ꝛ euaginato gladio filiā fugiētē interficere conat⁹ fuit. Mirra aūt ppriū crimē horrēs: de Venere petiit vt ipam in arborē mutaret. ne si i mūdo remaneret homines eā interficerēt. vel ne moriēs ad inferos descendēs sua turpitudīe mortuos cōtaminaret. sicq; in arborē sui nomis fuit mutata. q̄ adhuc p̄ doloris amaritudīe guttas amarissimas

fundit. Hoc iõ fingit Oui. q2 voluptas incest⁹ passiõe ɔcupisc durãte nĩ
miũ suauis appet 7 delectabilis videt. sicꝫ appuit i amon sororẽ suã tha
mar corrũpente: q̃ eam tãto amore dilexit: vt ei⁹ amore egrotaret. postq̃
tñ eã vi opp̄ssit 7 sue voluptati satisfec: eã a se eiecit 7 mag odio nimis
C eã exosaz habuit: vt mai⁹ esset odiũ q̃ eã oderat: amore q̃ añ eã dilexerat
Ut bz. ij. Reg. xiij. q̃ pter h ab absalon fratre suo intfect⁹ fuit. ¶ Ter-
tio incest⁹ oñdit horrẽd⁹ 7 abominabil' ex scptura diuina. Unde dicꝫ lex
Leuit. xviij. Ois hõ ad pximã sanguis 7c. vt in themate. Et postea speci
ficat de mre/sorore/nepti. vbi dr mat tua ẽ nõ reuelabis turpitudiez ei⁹
Et seqt: turpitudinẽ sororꝫ mris tue: nõ reuelabis: q2 caro mris tue est.
Et seqt: talis coit⁹ incest⁹ ẽ. Est igit tal' abominabil' ex scpturꝫ. Uñ apl's
j. Cor. v. illũ fornicatorẽ sathane tradidit: q̃ cũ nouerca sua peccauerat
q2 p hoc pctm̃ efficit quisq̃s sicꝫ canis: q̃ non reueret mrẽz nec sororẽ i ve
D nereis. ¶ Quarto incest⁹ oñdit horribilis 7 abominabil' ex pbibitione
Incestu- eccłie. Nã p iura eccl'iastica ɔdẽnat eł'is malicia: 7 ea infecti sũt ifames
os⁹ cõdẽ- ad testificandũ/degeneres ad hereditãdũ/abominabiles ad ɔuiuandũ
nat p iu- Primo fm iura icestuosi sũt ifames ad testificãdũ. Uñ Calixt⁹ pap. Et
ra eccl'ia bz. iij. q. iiij. ɔsanguineoꝝ. Cõsanguineoꝝ inqt ɔiunctiões illegitie sunt
stica nec manere pñt. Et iõ repellẽde sũt. Et seqt. ois incesti macł'a pollut⁹: in
famis ẽ: 7 legitie ɔiũctos accusare nõ pmittit. Nec ipi solũ ifames sũt:
sꝫ 7 oẽs q̃ eis ɔsentiũt. vicꝫ approbãdo/defendẽdo/pcinũ pstando: vt
Degene- dicꝫ Glo. sup vbo ɔsentiẽtes. Idẽ ptz. vj. q. j. ifames. ¶ Scdo sũt dege-
res ad he neres ad hereditãdũ. q2 licꝫ incestuosi sint mrimonialit ɔiũcti: q2 tamẽ
reditãdũ illud mrimoniũ ẽ illegitimũ/filij censent illegitimi: nec habẽt succede-
re in bonis paternis. sicꝫ patꝫ Leuit. xx. vbi dicit. Qui dormierit cũ cog-
nata sua sine filijs morietur. hoc est filij nati ex eo nõ reputant p filijs. nec
debẽt heredes esse i patnis bonis. vt expõit Augu. i qstiõib⁹ sup Leuit.
Cũ inqt filij ex hmõi ɔiunctiõe 7 añ nate sint 7 adhuc nascant/intelli-
gendũ est lege dei ɔstitutũ. vt q̃cunq̃ ex eis nati fuerint nõ deputet filij
7 nullo parẽtib⁹ iure succedãt. Hec ibi. imo oẽs q̃ scienter ɔtrahũt ma
trimoniũ in gradu pbibito sũt ipo facto excõicati. silr illi q̃ scient int ta
detestabi les mrimonia celebrãt. vt habet in cle. eos q̃. de sponsalib⁹. ¶ Tertio
lis ad cõ abominabiles siue detestabiles ad ɔuiuãdũ. ptꝫ h ex ɔcilio aurelianeñ.
uiuãdũ xxxv. q. viij. Incestuosi. vbi dicit. Incestuosi dũ in ipo detestãdo ac ne-
phando scelere manẽt: nec int fideles chrianos: sꝫ int gentiles aut cathe
cuminos habeant. i. int chrianos nõ sumãt cibũ nec potum: nec oscul-
lent nec salutent ab eis. 7 si monitu sacerdotis nõ se correxerint: int eos
habeant q̃ spiritu imundo pditant: 7 inter eos de quibus veritas ait
Matth. xviij. Si eccl'iaz nõ audierit/sit tibi sicꝫ ethnicus 7 publican⁹.
E Apl's etiã. j. Cor. v. cum incestuosis cibum sumere prohibuit.
¶ Dubitat circa pmissa. Ex q̃ incest⁹ ẽ pctm̃ horribile 7 detestabile. lege
diuina 7 hũana pbibitũ. ex q̃b⁹ tñ causis eccł'ia tam grauit pbibuit in-
cestũ 7c. Rñdet. q̃ eccł'ia h fecit pter plures causas, vicꝫ .1

Incest⁹ est phibitus
- Propt reuerentiā cognatoꝝ
- Propt nālē amiciciā ꝯsanguineoꝝ
- Propt imoderātiā venereoꝝ
- Propt prudentiā agendoꝝ
- Propt ꝯseruantiā bonoꝝ moꝝ
- Ad vitandū dissenssiōes ppinqꝝ

Pio phibet cōiūctio ꝯsanguieoꝝ ⁊ affiniū ppt reuerētiā cogtoꝝ. Naturalit em̄ hō obligat reuerētiā exhibere parentib. ⁊ p ꝯñs aliis ꝯsanguineis q de ppinq trahūt originē ex eisdē: in tātū ꝙ apd antiqs vt recitat Uale. maxi⁹, nō erat fas filiū sil' cū pre balneari: ne se nudos inuicē ꝯspicerēt. In scptura em̄ ve. te. cham rephēdit: eo ꝙ verenda pris denudata ꝯspexit: nec ꝯtexit: sꝫ aliis ondere voluit. Et iō fili⁹ eius chanaan fuit maledict⁹ ⁊ huiuti addict⁹: Sem vo ⁊ iaphet: q: opuerūt verēda pris sui fuerūt a noe bñdicti: vt pꝫ Gen̄. ix. Propt hāc reuerētiaꝫ exhibēdā pntib ideces ē ⁊ abomiabile cōiūgi psonis nimis sibi sanguie iunctis: cū i actib venereis maxie ꝯsistat qdam turpitudo honorificētie ꝯtra. Uñ nālit ō venereis loq ē verecūdia: ⁊ verecūdant hoies ꝯfiteri se venereis vsos aut vti velle. vt dt Ari. i li. de pblema. Et maxie h essꝫ verecundū: cuꝫ psona sibi nimis ppinq: sic cū matre aut sorore. Illi⁹ hēm⁹ exm̄ de phio qdā noie secūd⁹. q p⁹ longā pegrinationē i studio ad mrēꝫ pre mortuo: fuisset reuers⁹ ⁊ ab ea nō recognitus: volēs pbare si veruꝫ esset mlieres ad icōtinētiā idinatas: ipaꝫ ō illicita copla pmissa pecūia attētauit. Cūqꝫ illa ꝯsensissꝫ: ⁊ secū tota nocte cubassꝫ. illeqꝫ nihil inhonesti faceret de mane surgēs: mlier sibi dixit: ꝙ vt eam tentaret h fecissꝫ Qui rñdit. neqquā dña mr: neqꝫ em̄ dignū ē illud vas me maclare vñ exiui. Illa vo postqꝫ filiū suū eum esse cognouit: mox p verecūdia exaiata cecidit. Et q: phs p suam locutionē causa mortis matris extitit. Iō sibi ppetuū silentiuꝫ indixit / ⁊ vsqꝫ in finē vite nūqꝫ locut⁹ fuit. vt hr i vit pboꝝ. Et iō ppt verecūdiā nāleꝫ null⁹ dꝫ ꝯiungi psone: sibi nimis ppinque. etiā si nulla esset phibitio eccl'ie. vt hr ō. Leuit. xviij. Nūqꝫ etiaꝫ fuit licitū apud vllas gentes: vt qs cū matre cōtraheret. vxor em̄ dꝫ esse subiecta viro: est aūt indecēs matrē esse subiectā filio. ¶ Scdo incest⁹ phibet siue copula cū ꝯsanguineis aut affinib nimis ppinqs ppt nāleꝫ ꝯsanguieoꝝ amiciciā. Nā ex ꝯtractu ꝯiugali: nālit inter ꝯtrahētes orit pax / ꝯcordia ⁊ mltiplex amicicia: q: ad lr̄aꝫ videm⁹ mltas ptes discordes p ꝯiugia pacificari. sꝫ cū int ꝯsanguieos ex ipa vicitate carnis sufficiēs sit rō amicabil' dilectōis. dictat rō nāl' ꝯiugia ꝯtrahēda eē int illos q ñ nimia ꝯsanguiitate vl' affinitate ꝯiūcti st: vt qs ñ ꝯiūctio p dilectioꝫ ⁊ amiciciā / saltē ꝯctio ꝯiūgat copl'e ꝯiugal. dū e i hō ꝯiugal' exñeā accipit / qdā sibi spéali amicicia oēs cōsanguieos vxoris ac si eēnt ꝯsanguiei sui sibi iūgit. vt dt Aug. xv. ō ci. di. c. xvi. i hec vba. Habita ē rō rectissima charitatis: vt hoies qb eēt vtil' atqꝫ nec̄aria ꝯcordia diuisaꝝ necitudinū vicul' necterēt: nec vn⁹ i vno mltas hērꝫ: sꝫ singl'e spargerēt i singl'os ac si ad socialē vitā diligēti⁹ colligēdā pl'ime pl'imos obtierēt: vbi vult dicere: ꝙ qito ad mi⁹ ꝯiūctas fit ꝯiūctio mrimonij: tāto magis amicicia

Exēpluꝫ.

Exēpluꝫ

F Naturał amicicia ꝯsanguineoꝝ phibet incestum.

ad plures augeť ⁊ charitas extēdiť: vt in pl'ibꝰ ꝑ pl'es necitudies affiniꝗ tas haberet. Ne idē sit pať ⁊ vir/filia ⁊ vxor. Et nō solū h̄ decȝ i ppl'o minores sed etiā maiores. scȝ reges ⁊ ꝑncipes: qa q̄nto sūt i statu altiori tā to magis indigēt affinitate ⁊ amicicia alioꝝ. Nā fm Ar. iij. Eth. q̄nto arbor ē altior: tanto magis indiget sustētamētis ne q̄tiaľ vento. Et i eodē ca. a ꝑncipio dič Augu. ꝙ a ꝑncipio gn̄is hūani dū nō essent alij viri ⁊ mu

B lieres: q̄ȝ filij ⁊ filie adam: ad ml'tiplicandū genꝰ hūanū necariū fuit: ꝙ fraľ sororē i ꝯiugē acciperet. ¶ Tertio ꝓhibeť incestꝰ ⁊c. ꝓpť immoderantiā venereoꝝ. Et hāc rōnē ponit Ar. vij. Poliť. qꝛ cū nāliť hō ꝯsanguineā suā diligit/si adderet amor q̄ ē ex ꝯmixtiōe venerea/fieret nimꝰ ar

Icestꝰ dr ab icēdio iordiati amoris dor amoris ⁊ incitamētū maxim libidinis. Vñ ⁊ petm̄ inť sic ꝓpinq̄s vocaľ incestꝰ: ab incēdio iordinati amoris carnis. Vñ ⁊. viij. Eth. ait Ar. Ne effrenate motꝰ ꝯcupie inualescat: nō ad ꝯiūctas licȝ accedere cū q̄bus vir ē ꝯiunctꝰ. Et. ij. Poliť. ondit. ꝙ nō solū illicitꝰ ē ꝯcubitꝰ ꝓpť nimiū amorē ex q̄ ardor libidis crescit: sȝ etiā illicita sūt oīa talē amorē inducētia. Et iō ondit ibidē. ꝙ lex platōis: q̄ ꝓhibuit cōcubitū mr̄is ⁊ filij: vel pr̄is ⁊ filie/nō erat sufficiēs: qꝛ nō dȝ solū ꝯcubitꝰ ꝓhiberi inť el'os: sȝ etiā amor libidiosꝰ ⁊ oīa alia q̄ ad h̄ incitāt: vt sūt tactꝰ/amplexꝰ/⁊ oscula. q̄ ad ꝑsonas ꝯiūctas sūt indecētissima. imo freq̄nť illicite copule in

Exēpluȝ ductiua. Sič de h̄ hr̄ in narratorio cōi exm̄ de q̄daȝ nobili romana: q̄ ex ꝓprio filio ꝯcepit: cā fuit freq̄ns illꝰ amplexꝰ ⁊ oscula. q̄tiēs eīn pi exardescit inordiato amore/ex amplexu: taceo d osculis ⁊ tactibꝫ illicitis ꝓpe

D filie: sciūt q̄ bis tentati sūt. ¶ Quarto ꝓhibeť copula ꝯsanguineoꝝ ꝓpť prudentiā agendoꝝ. Vt ondit s. Tho. ꝯ gentiles li. iij. ca. cxxj. qꝛ ꝑ coniunctionē affiniū voluptas carnis (vt dictū est) incitaret nimiū. ⁊ sic im

In venereis visꝰ ⁊ cerebꝝ debilitaľ pediret rōnis vsum ⁊ prudentiā agēdoꝝ. qꝛ vt dr. vij. Eth. In venereis nō ꝯtingit intellecꝰ. ex talibꝫ eīn cerebrū ⁊ visus debilitaľ: ⁊ alia mēbra nobilia: ⁊ ꝑ ꝯñs aīa impediť i actiōe sua. qꝛ sič martellū est instrumētū fabri: ita corpus ē instrumētū mentis. Et iō sicut debilitato martello debilitanť actiōes fabriles. sic debilitato cerebro ⁊ alijs mēbris nobilibus impediť aīa ab vsu ratiōis: ita ꝙ nō possit sufficiēter ꝯsiderare q̄d agē dū sit. Vñ ⁊ passio venerea si nimis est vehemēs ē insanie inductiua. vt vult Ar. vij. Eth. Et h̄ maxie fieret i ꝯsanguineis: ꝓpter vehemētē ardo

I rē carnis. ¶ Quinto ꝓhibeť ꝓpť ꝯseruationē bonoꝝ moꝝ. Nā vt dicit

in icestu boni mores corrumpūť sctūs Tho. vbi s̄. ad corruptiōeȝ bonoꝝ moꝝ ptinet: ꝙ hoīes sint nimiū dediti voluptatibꝫ carnis: sed ex ꝯiunctiōe ꝯsanguineoꝝ (si liceret seq̄reť nimꝰ voluptatis vsus: qꝛ si licitū esset ꝯiungi sororibꝫ ⁊ alijs ꝓpinquis cū q̄bꝫ hō cōmorādi hȝ necītatē. occasio copule carnalis nō possȝ subtrahi. ⁊ sic necesse esset bonos mores destrui. igiť necessariū fuit h̄ legibꝫ ꝓhiberi. Rursus ex delectatiōe voluptatis veneree corrumpiť estimatio prudentie: qua corrupta necesse est bonos mores deficere. talis aūt delectatio augeť ex ꝑsonaꝝ vicinaꝝ sanguine ꝯiunctiōe/qđ nosciť bonis moribus ꝯtraire: qꝛ si liceret sic ꝓpinquas carnaliť ꝯuenire. tūc adaugereť

amor q est ex coniunctione originis: et ex coniunctione amor concupiscentie. amore aut carnali sic multiplicato necesse est animam delectationibus subditam esse: et per consequens in bonis moribus deficere. Un si homines nimis propinqui legibus no artarent/sed carnaliter iungi permitterent matrimonialiter: magna occasio venere comixtionis hominibus daret. et sic animi hominum nimium per luxuria emollescerent: et in bonis moribus deficerent. Et ideo i veteri lege ille persone specialiter videntur prohibite: quas coiter contingit simul comorari. vt patet Leui. xviij Quod latius declarat sctus Tho. ij. ij. q. cliiij. ar. ix. ¶ Sexto prohibetur ad vitandum dissensiones siue differentias consanguineorum siue propinquorum. Si enim licita esset comixtio consanguineorum magna esset occasio dissensionis et differentie ipsorum. Nam si opus venereum cum attinentibus exercerent/haberent homines suspectam cohabitationem sororum suarum cum propinquissimis ipsarum. et sic i magna parte periret societas generis humani conseruata. Licet igitur i principio creationis mundi fratres fuerint sororibus coniuncti propter necessitatem (vt dictum est supra) quia aliis ex duobus coniugibus tanta hominum multitudo peruenire non potuisset. multiplicato autem genere humano se coniungi ratio non sustinet. vt bene ondit Aug. li. xv. de ci. ui. dei. c. xvj. dicens in principio. Comixtio sororum et fratrum quanto fuerit antiquior copellente necessitate: tanto postea facta e damnabilior: religione prohibente. Hec Aug. ¶ Ex premissis igitur patet incestum esse horribile et valde detestabile: et non solum lege diuina et humana: sed et naturali/ex rationibus premissis fore prohibitum. Rogemus igitur deum vt sua pietate et gratia non solum a tam horrendo malo nos custodiat: de quo nec licitum est dicere: sed et ab omni luxurie malo: vt per veram castitatem cuilibet homini i suo statu debitam peruenire possimus ad eternam beatitudinem Amen.

¶ De sacrilegio specie luxurie signanter sacerdotum

Sermo. LXXXIIII.

Mundamini qui fertis vasa domini. Esa. lij. ¶ In precedenti ser. audistis de incestu quantum malum sit: et quam detestabile et horribile peccatum sit. Quare etiam ecclesia prohibuerit matrimonialiter coniungi personas de propinquo vicz in quarto gradu et infra sanguine aut affinitate coniunctas. Nunc autem pauca dicere intendo de personis ecclesiasticis quantum ille delinquunt i peccatis carnalibus. Et quia super ser. lxxvj. dum dicerem de speciebus luxurie i genere: etiam dixi de sacrilegio N I. quid sit sacrilegium: et quam graue peccatum vltra premissas species luxurie: et ex quibus causis cognoscatur eius malicia et grauitas. Nunc aliqua addere intendo que plus respiciunt personas ecclesiasticas/sacerdotes vicz et leuitas: qui mundi esse debent: eo quod habent tractare vasa domini/secundum verba thematis. Pro gratia Aue maria. Mundamini qui fertis vasa domini vbi supra.

¶ Totus sermo stabit i vna dubitatione siue questione: quare pre ceteris sacerdotes et leuite debent esse mundi et casti: et fornicationem siue luxuriam aut incontinentiam vitare? Et dicendum est quod tales mundi esse debent et casti propter plura

Videlicet
- Quia habent alios mundare
- Quia habent deum placare et pro peccatis aliorum intercedere et mediare.
- Quia habent sancta tractare
- Quia debent caste filios generare

Quia debent diuinā sapiam siue scpturā sacrā rumiare.
Quia debēt deo ministrare: ꝛ corā ppl'o loco dei stare

¶ Primo sacerdotes ꝛ leuite debēt eē mūdi ꝛ casti: qꝛ hñt alios mūdare. Et iō pus debēt eē mūdi corde ꝛ corpe. Propterea dr Eccl'i. xxxiij. Ab imūdo qd mūdabit: q. d. nihil. sꝫ mag inqnabit qntū ē rōne ipi⁹ imūdi Qd dico ꝓpter sacerdotes imūdos sacra eccl'iastica porrigētes. q ex senō habēt mūdare siue absoluere: sꝫ rōne ꝛ merito passiōis chri qd ē op⁹ operatū. si tñ ꝛ ipi eēnt mūdi tūc ꝟtute opis opantis. i. deuotōis eoꝝ possent mūdare digni⁹ ꝛ mag grām ipetrare. Et iō sicut dr Grego. nazāzenus: Mūdari pus optet: ꝛ sic alios mūdare: sapiētē pus fieri ꝛ sic alios illuminare. scificari ꝛ ita scificare/man⁹ rectas hr̄e: ꝛ sic indigētibꝫ manū porrigere. Hñtes eñ dñica vasa portare debēt mūdi eē: iux thēa. Mūdamini ꝛc. Qd tractās Greg. i pastoꝛ ait. Uasa dñi sūt anie fideliū qbꝫ dñs ifundit sua dona graꝝ. Nulla eñ imūdicia hūc polluat: q h suscepit officio: vt i alienis cordibꝫ maculas pollutiōis tergat. qꝛ necesse ē vt man⁹ sit mūda q sordes diluere debꝫ. Jō dr dñs p ꝓpham. Mūdamini q ferts vasa dñi. Hec Greg. Nihil aūt ad mūdiciā ꝛ scitatē. q idē sūt: qꝛ scm̄ dr mūdū ꝯseruādā tantū valet sicut castitas: q etiā a scis dr mundicia carnis. Uñ Aug. i de doct. chriana. Scā sūt q scitatis cā ꝟuāda sūt: pudicicia carnis: castitas anie ꝛ ꝟitas doctrine. Et iō oībꝫ eccl'iasticis ꝑsonis interdicit vsus venereoꝝ: etiā i ꝯiugio licitoꝝ: vt ptꝫ p Greg. ꝛ hr̄ xxxj. dist. añ trieniū. vbi vult q cā institutiōis ꝑtinētie sacerdotal fuit mūdicia sacerdotal: vt libere cūcts diebꝫ possint oꝛoni vacare. Et hoc idē pcipit ibidē subdiaconis. Et. ij. c. se. Uñ dr Beda i se. c. Sacerdotibꝫ vt sp valeāt altaribꝫ assistere sp castitas obꝟuāda. Et i se. ca. hr̄ ex ꝯcilio cartagiñ. Epos/pbros/diaconos/vl' q sacris diuis inꝟuiūt: ꝑtinētes eē decꝫ i oībꝫ. Ex q sequit q imūdi fornicarij doctores/plati ꝛ pastores: ꝛ si aliqñ ꝟbo ꝟitats alios mūdēt: exēplo tñ puc voluptats alios corrūpūt ꝛ inqnāt. tales qd aliō faciūt q̄ꝫ q alios mūdatos ad celū dirigūt ꝛ ipi immūdi ad cloacā ifernalē descēdūt: vt oñdit Grego. i qdā homel'. sup euāgel'. cōpans tales aq baptismats q alios mūdat ꝛ semetipāꝫ nō mūdat: di. Jngrediūt electi sacerdotū māibꝫ expiati celestē pr̄iam: ꝛ sacerdotes chri p vitā iprobā ad iferni supplicia festināt: cui rei dixerim sacerdotes malos siles nisi aq baptismats: q ceteroꝝ pctā diluēs illos ad regnū celoꝝ mittit: ꝛ ipa i cloacā descēdit. Hec Greg. Et Hiero. i qdā epl'a ꝯpat illos lixiuio alia lauāti ꝛ se nō mūdāti: dicēs. Ut lixiuiū p cinerē fluēs/ lauat ꝛ nō lauat: ita bona doctrina p malū doctorē aias credētiū lauat a sordibꝫ pctōꝝ. Tales g̊ sicut ꝟbo alios mūdāt: ita malo exēplo alios inficiūt ꝛ maculāt. qꝛ vt dr Grego. i moꝛal'. Cū maiores voluptati deꝟuierint: minoribꝫ lasciuie frena laxant. Est tñ veꝝ q aliqñ ex culpa ppl'i deꝰ pmittit vt ꝛ sacerdotes habeāt male vite: dicēte ꝓpha Esa. xxiiij. Et erit sicut ppl's sic sacerdos. qd itelligit p imitationē inqntū sacerdos imitat pctā ppl'i. sup q ꝟbo Esa. dr glo. iterl'. Bon⁹ ppl's cū bono sacerdote reci-

ꝑsonis ecclesiasticis īterdicit vs⁹ venereoꝝ

B Exēplo imūdoꝝ prelatoꝝ corrūpūt subditi

lixiuie assimilant doctores imūdi

piet coronã vite. mali ãt sil' sustinebũt tormẽta gehẽne. Bon⁹ pplˀs cũ bono sacerdote ad dexterã sublimãd⁹ i gl'ia. mal⁹ pplus cũ malo sacerdote destinãd⁹ erit i gehẽnã. ❡ Scd̃o ƿsone eccl'iastice debẽt eẽ mũde ⁊ caste: qꝛ hñt dñm placare: ⁊ ad dñm ꝑ pctĩs alioꝝ intercedere ⁊ mediare. Uñ Ecci. xliiij. dꝛ de Noe ꝙ i tpe iracũdie fact⁹ ẽ recõciliatio. deo aũt nõ põt eccl'iastic⁹ placere q̃ viuit in imũdicia luxurie. Uñ ad Rom. viij. dꝛ Qui i carne sũt deo placere nõ pñt. Et q̃ nõ placꝫ placare nõ põt: vt ondit Greg. i moral'. Et hꝫ. iij. q. vij. i grauibꝫ. Qui inq̃t i grauibꝫ pctĩs posit⁹ ẽ dũ suis pmit' aliena nõ diluit. cũctis em̃ liq̃t. qꝛ cũ is q̃ displicet ad intercedẽdũ mittit': irati anim⁹ ꝓculdubio ad deteriora ꝓuocat'. vbi dt glo. super vbo ꝓuocat'. Ex vite merito nõ pt mal⁹ sacerdos dimittere pctã: sꝫ ex officio. xv. q. vlt'. c. vl. Uñ scptũ ẽ Prouer. xv. Uictime ipioꝝ abominabiles deo. vota aũt iustoꝝ placabilia. neqꝫ i oĩpotẽtis dei iudicio q̃d/ sꝫ a q̃ datur ĩspicit'. Et h̄ est qd̃ Geñ. iiij. dꝛ. Respexit dñs ad Abel ⁊ ad mũera ei⁹ ad Cain aũt ⁊ ad munera ei⁹ nõ respexit. Hec Greg. Et ibi notat Greg. ꝙ ibi nõ ponit' Respexit ad munera abel ⁊ ad munera cain nõ respexit sed pl⁹ dixit: Respexit ad Abel: ac deide subiũxit: ⁊ ad munera ei⁹. ⁊ ĩdẽ de Cain. qꝛ ex dãtis corde illd̃ qd̃ dat' accipit'. iõ nõ Abel ex muneribꝫ: sꝫ ex Abel munera oblata placuerũt. vt discam⁹ qꝛ exterioza munera ex interna cordis mũdicia ꝯdiũt'. Mũdari ḡ dꝫ ꝑus anim⁹ q̃ mun⁹ offerre vult deo. qꝛ oẽ qd̃ dat' ex dantꝭ mẽte pẽsat'. Hec Greg. Cast⁹ ḡ dꝫ eẽ ⁊ mũd⁹ q̃ vult eẽ intercessoꝛ ad deũ idone⁹. sic ei hẽbit deũ amicũ ⁊ facile placabit. Qui em̃ diligit cordis mũdiciã hẽbit amicũ regẽ. Prouer. xxij. Ecõtra vo fornicarij ⁊ imũdi a deo reprobati ⁊ abiecti sua intercessiõe ⁊ ve sibi ad q̃rũt ⁊ alijs nihil ꝓficiũt: imo forte officiũt. Sibi q̃ppe ve addq̃rũt vt bñ notat Ber. i floꝝ. li. iij. c. xxviij. di. Ue filijs ire q̃ sese mediatores pacis vt pctã ppl'i comedãt mẽtiunt'. Ue q̃ ãbulãtes i carne deo placere nõ pñt ⁊ placare velle ƿsumũt. Tales ñ solũ sibi nõ ꝓficiũt: sꝫ ẽt timẽdũ ẽ ꝙ deũ magꝭ offendũt his ꝑ q̃bꝫ intercedũt: vt idẽ Ber. oñdit i floꝝ. li. iiij. c. x. ❡ Tertio debẽt fornicationẽ siue icõtinẽtiã vitare: qꝛ hñt sctã tractare. Si ei sctã ve. te. vt sacrificia ⁊ sil'ia tãgere dbẽtes optuit eẽ mũdos ⁊ ꝯtinẽtes: q̃ntomagꝭ tractãtes corp⁹ chri d̃ vgie purissima sũptũ decꝫ eẽ mũdos ⁊ castos. Uñ ⁊ sacẽdotibꝫ dꝛ Leui. xxj. Scti erũt dõ suo ⁊ ñ pol. no. ei⁹. Incẽsuꝫ ei ⁊ pães dei sui offert: ⁊ iõ scti erũt. Et ifra i eodẽ. Hõ d̃ seie aarõ q̃ hũerit maculã ñ offert panes dõ suo: nec accedat ad misteriũ: nec offerat hostias dño: nec pães deo suo. Et ibidẽ c. se. Hõ q̃ accesserit d̃ stirpe vr̃a ad ea q̃ sacrificata sũt/ in q̃ ẽ imũdicia: ꝑibit corã dño. Hoc i Oza ꝯparuit: q̃ cũ arcã dñi tetigit stati mortu⁹ corruit. ij. Reg. vj. ex eo vt dicũt iudei qꝛ illa nocte cũ vxoꝛe fuerat. Ueterꝭ ei legꝭ sacerdotes ãno vicꝭ sue de tẽplo nõ discedebãt: nec domũ suã oino tãgebãt: nec ad vxores accedebãt: q̃bꝫ tñ ꝓpt' sobol' successionẽ vxoꝝ vsus fuerat relaxat⁹. q̃nto magis sacerdotes ⁊ leuite noue legꝭ pudiciciã debẽt obſuare ex die ordinationis sue: q̃bꝫ sacerdotꝭ misteriuꝫ cõpetit sine successiõe. ⁊ q̃ diuis officijs

Marginal notes: C (beside "Scd̃o"); "imũd⁹ sacerdos deum ñ placat" (beside lines 5–8); D (beside "Tertio").

vacāt q̄tidie: vt scribit Innocēti⁹ Victriano rothomagēsi ep̄o. Et habe tur. xxxj. dist. deb; eccl'ia. rc̄. Etiā sacerdos Abimelech Dauid ad cū ve niēte in maxima necessitate: nec alios panes q̄ȝ sacrificij habēte: ait. Nō habeo panes laicos ad manū. si mūdi sūt pueri māducēt. j. Reguȝ. xxj. Si igit̄ panis materialis oblat⁹ nō debebat tāgi ab eo q̄ licite fuerat ꝯiū ctus vxori in lege: quō multomagis corp⁹ v̄gineū sacrosctm̄ tāgēdū nō est p̄ fornicariū. ad qđ null⁹ nisi pura ꝯscia dȝ accedere. Et iō sacerdoti bus vt semp̄ possint altarib⁹ assistere sp̄ ab vxorib⁹ ꝯtinēdū / sp̄ castitas obseruari p̄cipit̄: vt dt̄ Beda sup̄ Lucā. Et h̄ȝ. xxxj. dis. sacerdotib⁹. Hoc nō attēdūt pleriq; sacerdotū: q̄ ampli⁹ vacāt libidini q̄ȝ seculares vxori bus colligati. nec timēt manib⁹ pollutis corp⁹ chr̄i ꝛ sc̄rā vasa tāgere: q̄b⁹ pauloante tractauerūt carnē veneris voluptuose: vt dt̄ Bern̄. Et in q̄dā ep'la dt̄ Bern̄. Quid tibi cū femis q̄ ad altare cū dn̄o fabularis. q̄lit̄ eis dē labijs oscularis i altari filiū v̄gis / q̄b⁹ osculabaris filiā meretricis.

¶ Quarto debēt sacerdotes ꝛ cetere p̄sone eccl'iastice fornicationē vita re. q̄ȝ debēt caste filios gn̄āre. q̄ȝ ipi habēt sp̄ūal'r filios p̄creare. ꝛ v̄bo et exēplo i esse moȝ educare. Qui em̄ generat alios v̄bo v̄itatis. s. docēdo: ꝛ exēplo sc̄titatis educādo m̄res sūt inq̄ntū eos fouēt q̄s iformāt p̄ pieta tis dulcorē. ꝛ p̄res inq̄ntū corripiūt p̄ discipline rigorē: vt vult Greg. xxx moral. tractās illđ ap'li. Filioli mei q̄s iteȝ parturio rc̄. Jō eccl'iastici vi ri debēt eē de filijs sp̄ūalib⁹ solliciti: ꝛ corp̄ali gn̄atiōi nō intēti. Talem sollicitudinē habuit v̄go ꝛ euāgelista Joānes: q̄ in. iij. canonica sua ait. Maiorē hoȝ n̄ habeo gr̄am q̄ȝ vt audiā filios meos i v̄itate ambulare. Qui g̊ carnali generatiōi insistūt / amorē ad sp̄ūalē generationē habe re nesciūt. ¶ Quīto sacerdotes ꝛ ceteri eccl'iastici debēt eē casti: q̄ȝ ha bent sacra ruminare. Cū em̄ diuine sint sapiētie desp̄ōsati: nō debēt eē for nicatōib⁹ occupati: q̄ȝ hec simul se nō p̄nt cōpati. Diuine q̄ppe sapie ꝛ scri pture desp̄ōsati eē debēt: vt ꝯgrue q̄libet coȝ dicere possit illđ Sap. viij Hāc amaui ꝛ exq̄siui. a iuuētute mea q̄siui mihi eā sp̄ōsam assumere: ꝛ amator sum fact⁹ forme illius. Nā diuina scr̄ptura est eccl'iasticis sūme necessaria. q̄ȝ nihil qđ ad coȝ officiū p̄tinet facere possunt sine ea. Debēt em̄ alios instruere ꝛ exēplo p̄ire: vt dȝ. j. Pet. iij. Parati semp̄ ad satis factionē oī poscēti rationē de ea q̄ in nobis est fide. Et idē dȝ Malach. ij. Labia sacerdotis custodiūt sciam: ꝛ legē req̄rūt de ore ei⁹. Et est qđ dȝ in ꝯcilio tolet. Et habet̄ dist. xxxviij. Jgnorātia. vbi dȝ. q̄ ignorātia q̄ cū ctoȝ erroȝ mat̄ est maxime est euitāda in sacerdotib⁹: q̄ docēdi officiuȝ in p̄p'lo dei susceperunt. Sacerdotes em̄ sacras scr̄pturas legere admo nent̄ Paulo ap'lo attestāte. j. ad Timoth. iiij. qui ait. Attēde lectioni / ex hortationi ꝛ doctrine. noli negligere gr̄am q̄ data est tibi: ꝛ semp̄ p̄mane in his. Sciāt g̊ sacerdotes sacras scr̄pturas ꝛ canones: ꝛ maxime cura ti / aut alioȝ loco curā h̄ntes. q̄ȝ oē op⁹ coȝ i p̄dicatōe ꝛ doctrie ꝯsistit vt edificent cūctos tam fidei sciētia q̄ȝ opeȝ doctrina. Hec ibi. Sacerdos aūt q̄ diuinā sapiam sibi nō desp̄ōsauit: a deo reprobatus existit. dicente

E sacerdotes debēt filios caste gnāre

F Eccl'iastici h̄nt sacra ruminare

dño Osee.iiij. Quia tu sciam repulisti ego repellã te ne sacerdotio fungaris mihi. Talis aũt diuia sapia ⁊ sacra scptura nõ habitat cũ hoie occupato cũ muliere fornicaria. qꝛ docta dñi eloqa casta: i pñ. s. ab effectu: qꝛ castitatẽ facit. Jõ dꝛ cuilibꝫ eccl'iastico Prouerb. vij. Prudẽtiã voca amicã tuã vt custodiat te a muliere mala ⁊ extranea: q̃ vba sua facit dulcia. Sapiẽtia eñi q̃ desursum ẽ pudica ẽ. i. pudicũ faciẽs. Jac. iij. Et h est qd dꝛ Hiero. ad Rusticũ mõachũ. Et hꝫ de ɔse. dis. v. Nunq̃. Ama sciẽtiã scpturaꝝ ⁊ carnis vicia nõ amab. Scia eñi scpturaꝝ instruit ⁊ illumiat: sꝫ amor mulieꝝ obtenebrat ⁊ ĩfatuat. Hoc apparuit i sapiẽtissimo Salomõe amore mulieꝝ ĩfatuato. qꝛ amore mulierculaꝝ deos gẽtiũ coluit. ij. q. vij. c. vl. Et q̃ prius tẽplũ ɔstruxerat deo: assiduitate mulieꝝ ⁊ iordiato vsu eaꝝ subtract⁹ idol' tẽpla ɔstruere nõ metuit. vt ait G: eg. Et hꝫ. xxxij. q. iiij. Salomõ. Sic fili⁹ Lucretij ꝑspicuitatẽ ingenij sui ꝑ meretrices ꝑdidit: vt diffuse oñdit Boeti⁹ li. j. de disci. schol'. Et iõ vt pꝫ ibidẽ a luxurie feruore studeat discipul⁹ alienari. Sꝫ ꝓhdolor h moderni clerici rarissime attẽdũt: sꝫ pl⁹ luxurie q̃ꝫ scpture intẽdũt: vt videat' vificatũ illd. ij. Mach. vj. Tẽplũ luxuria ⁊ comesatõibꝫ erat plenũ scortantiũ cũ meretricibꝫ. Et ad lr̃am h vificat' hodie: qꝛ meretrices pl⁹ i tẽplo q̃ꝫ alijs i locis cũ his q̃s inordinate q̃rũt ɔueniũt. nec solũ diuinoꝝ tpe: sꝫ ⁊ fere ꝑ totã diem: sicut multi h attẽdẽtes ɔsiderare possunt.

Sacra scriptura nõ habitat ĩ hoĩe fornicario amor mulieꝝ infatuat.

¶ Sexto viri eccl'iastici ⁊ ceteri ꝑsone spũales debẽt eẽ casti: qꝛ hñt deo mĩstrare ⁊ corã ipsõ loco dei stare. Et h ẽ officiũ angelicũ. q̃ decet eos habere puritatẽ cordis ⁊ mũdiciã corpis ad modũ angeloꝝ q̃ nec nubent nec nubent': vt ait saluator Mat. xxij. Et ꝓpt' h de sacerdote dꝛ Mala. ij Angel⁹ dñi exercituũ ẽ. Sicut eñi angeli i cel' sp deo fuiẽdo solẽt intẽdere: ita sacerdotes i terris q̃tidie diuis debẽt insistere. Jõ decꝫ sacerdotes vitã ducere angelicã ꝑ ɔtinẽtiã. qm̃ sicut fornicatio de hoie facit bestiaꝫ vt deductũ ẽ an i alijs fmõibꝫ ser. lxxvj. lxxvij. qꝛ facit libidini vacare: vt equ⁹ ⁊ mul⁹ qbꝫ nõ ẽ intellect⁹. Tob. vj. Jta ɔtinẽtia ⁊ castitas de hoie facit angelũ. qꝛ ɔtinẽtia ab oĩ ɔcubitu imunis ẽ angelica portõ: vt dicit Aug. d bono ɔgiali. Et iõ dꝛ apl's. j. ad Coꝝ. vij. De ɔgibꝫ inqt p̃ceptũ nõ habeo: ɔsiliũ aũt do: qꝛ sup hoĩes ẽ ɔtinẽtiã ꝑpetuã tenere angeloꝝ ẽ. Et iõ supgredit' ɔgitas ɔditionẽ humane nãe: ꝑ quã hoies angel' assimilantur. Angeli eñi sine carne viuũt: ɔginitas in carne triũphat. ait Ambro. de ɔgitate. Et iõ dñs sacerdotes in noua lege sibi fuiẽtes/castos eẽ vult vt q̃ ab angel' semꝑ adorabat' i celis hẽet etiã angelos i terris. maxie qui sũt ɔgines: vt patꝫ ꝑ Hiero. i epl'a ad Eustoch. Sed ꝓhdolor moderno tpe inuenit' vificatũ illud Job. iiij. Ecce q̃ fuiũt ei nõ sũt stabiles: ⁊ in angelis suis repperit prauitatẽ. Nã sacerdotes q̃ deberẽt imitari puritatez bonoꝝ angeloꝝ i celo deo assistentiũ heu sequunt' maliciã angeloꝝ carnẽ inflãmantiũ: sicut incubos ⁊ asmodeũ. Nã incubi fm Jsido. viij. Ethymol'. ca. vlti. a romanis dicunt' fauni. ⁊ sunt vt credit' demones: q̃ dicuntur incubi: sibi corpa iungẽtes ⁊ mulieribꝫ se imiscẽtes. Et tales demo

H viri eccl'iastici gerere dñt vitã angelicã ꝑ castitatẽ

nes incubi dicunt generare gigãtes: ita nostri sacerdotes ꝑter vehemẽ tiã voluptatis gignũt cõiter grossos/pingues ⁊ corpulẽtos. hi nõ sũt sacerdotes chr̃i sed beelphegor vł priapi. Beelphegor intelligit idolũ ignominie. ⁊ rep̃sentat p̃apũ deũ hortorũ. Fuit em̃ iuuenis q̃dã in lapsaco ciuitate elespõti: quẽ ꝑter magnitudinẽ mẽbri virilis expulsum de ciuitate lapsaco: in numerũ deorũ greci lubrici transtulerũt: s̃m Jsid. viij Etymol. c. p̃dicto. De h̃ p̃apo etiã habet. j. Paral. xv. i fine capli. Hũc vilissimũ deũ modernis t̃pib⁹ sequit magna multitudo eccl'iasticorũ tã secularium q̃ȝ religiosorũ. discipuli illi⁹ angeli maligni. de q̃ ait apl's. ij. ad Corinth xij. Dat⁹ est mihi stimul⁹ carnis mee angelus sathane: q̃ me colaphizet. Hi vtiq̃ȝ habẽt plagã dei timere: dicẽte scr̃ptura Exodi. xix. Sacerdotes q̃ accedũt ad dñm sanctificent ne ꝑcutiat eos. ¶ Ecce ex p̃missis p̃tȝ q̃re sacerdotes ⁊ ceteri viri eccl'iastici debẽt esse mũdi ⁊ casti. Et signãter sacerdotes q̃ habẽt loco dei stare. Deus em̃ sp̃us est. Joan. iiij. ẽ loco dei stantes nõ debẽt carnal'r sed sp̃ualit viuere. Jn cui⁹ figurã dicit Apoc. j. q̃ Joãnes vidit sil'em filio hoĩs p̃cinctũ ad mãmillas zona aurea. Quis est sil'is filio hoĩs nisi sacerdos chr̃i vicari⁹: q̃ debet esse zona aurea. s. ꝯtinẽtie p̃cinct⁹. ⁊ in h̃ reputat vt deus. Est em̃ sacerdos q̃si de⁹. Vñ sup illõ Mat. xvj. Vos aũt quẽ me esse dicitis: ait glo. interl. Vos ab alijs discreti nõ hoĩes sed dij. Et in lege p̃cipit. Dijs nõ detrahes. Jsti dij ⁊ filij altissimi p fornicationẽ efficiũt filij diaboli: ⁊ merent a deo exheredari. Nã tollũt mẽbra chr̃i ⁊ faciũt meretric̃. j. ad Corũ. vj. Si ei d̃s diluuio mũdũ d̃struxit: ꝑter h̃ q̃ vidẽtes filij dei filias hoĩm q̃ ẽẽnt pulcre: accepeũt sibi vxores ex oĩb⁹ q̃s elegerãt. q̃d factu⁹ est his q̃ cũ filiabus hoĩm fornicati sũt. Hec igit attẽdẽtes viri eccl'iastici debent vitare fornicationẽ ⁊ deo in castitate fuire. Sedq̃ȝ d̃r Sapiẽs. Nõ possum esse ꝯtinens nisi de⁹ det. Jõ rogem⁹ deũ vt sua misc̃dia respiciat sacerdotes ⁊ eis donet grãm viuẽdi in castitate: vt sic alios suo exẽplo ad mũdiciã ⁊ castitatẽ corp̃is ⁊ aĩe valeãt ꝓuocare. Qd̃ nobis ꝯcedat dñs nr̃ Jesus chr̃s in secula bñdictus Amen.

Exẽplũ nõ licȝ dicere ꝑ p'o

D

sacerdos vt de⁹ reputat.

¶ De v̄ginũ corruptorib⁹ ⁊ p̃serti monialiũ Sermo. LXXXIIII

Siq̃s tẽplũ dei violauerit: disꝑdet illũ de⁹. j. ad Corĩ. iij. ¶ Jn p̃cedẽti. s̃mõi. audistis de luxuria in genere ⁊ singul' speciebꝫ ei⁹. de q̃bꝫ sil' dixi ser. lxxvj. ⁊ postea de q̃busdã alia addẽdo vicȝ fornicatiõe/adulterio/incestu ⁊ sacrilegio: vt p̃tȝ sermone. lxxix. lxxx. lxxxi. lxxxij. lxxxiij. Sedq̃ȝ sacrilegiũ nõ solũ cõmittit p p̃sonas in sacris ordinib⁹ ꝯstitutas. sed maxime p p̃sonas religiosas d̃o sacratas. Et singularit violatiõe aut corruptiõe monialiũ ⁊ v̄ginũ per votũ castitatis deo obligatarũ. Jõ specialiter de illis nũc pauca dicã: videlicet q̃ntũ malũ cõmittat q̃ p̃sonã deo sacratã siue obligatã p votum ꝯtinentie violat aut corrũpit. de q̃ ⁊ pauca dixi sup̃ ser. lxxvj. H J. Talibus em̃ cõminat apl'us in v̄bis themat̃ dicẽs. Siq̃s ⁊c. Pro grã Aue maria. ¶ Siquis templũ dei violauerit ⁊c vbi s̃.

In hoc sermõe dicã pmo de vginibꝫ deo sacratis: q̃ specialr sũt templũ dei. Scdo generalr de oibꝫ oppressoribꝫ vginũ q̃ ad penã.

¶ Quantũ ad pmũ est notandũ ꝙ corruptores vginũ signant monialium causa sũt multoꝝ maloꝝ: qꝛ sunt A

Virginũ corruptores sũt	Fruct⁹ boni destructores	Adulteris nequiores.
	Tẽpli dei corruptores	Bone nãe abusores
	Spõse chri stupratores	Seuis rebꝫ duriores
	Uxoris pris fedatores	Infamie pcuratores

¶ Primo igit corruptores vginũ siue stuprãtes vgies sũt boni fructus destructores. ptꝫ qꝛ cũ vginibꝫ debeat fruct⁹ cẽtesim⁹: viduis sexagesim⁹ ꝛ ꝯiugatis tricesim⁹ Mat. xiij. ꝛ Luce. viij. Nã cẽtesim⁹ fruct⁹ seu nũerus q̃ ꝯstat ex denario i se ducto vicꝫ decies decẽ: vitã angelicã i terr̃ sigt p quã tẽdit ad societatẽ angeloꝝ scõꝝ i cel': vt dt Alb. sup Missus est. Talis ãt ẽ vita vginũ mũda ab illicit̃ carnaliũ voluptatũ. qꝛ i carne pter carnẽ viuere nõ hũana sed angelica vita ẽ: ait Hiero. ad Demetriadẽ vginẽ. Et iõ dt dñs Matt. xxij. ꝙ post resurrectionẽ hoies nec nubẽt nec nubent: sꝫ sũt sicut angeli dei. qꝛ p abstinẽtiã a coitu hoies carnales assimilãt angel' dei: vt dt Chrẏs. i q̃dã homel'. fruct⁹ ãt q̃ talibꝫ debet est q̃ddã pmiũ qd debet hoi ex h ꝙ a carnali vita i spũalẽ trãsit: vt dicũt doctorꝫ. signant s. Tho. i scpto q̃rti. dis. xlix. Et tal' fruct⁹ ẽ triplex: vicꝫ cẽtesim⁹: sexagesim⁹ ꝛ tricesim⁹. de his fructibꝫ pl'a scpsi i fmõibꝫ de pcept̃. ser. xlix. ibi videre poter̃. Sexagesim⁹ vo fruct⁹ ẽ viduaꝝ. qꝛ p denariuꝫ designat pfectio et'ne glie. i senario sex opa miscdie: p quẽ i vitã et'nã tendũt vidue: vt dt Alb. vbi s. Tricesim⁹ ãt fruct⁹ debet ꝯiugat̃. qꝛ eterne glie pfectio accipit p denariũ. p ternariũ vo tria bona ꝯiugij. s. fides/ples/sacr̃m: p q̃ ꝯiugati tẽdũt i regnũ et'nũ: si cũ gr̃a ꝛ charitate tenẽt suũ ꝯiugiũ. Sed corruptores vginũ terrã optimã vginitatis destruũt: ꝛ cã ad hꝫ fructũ iepẽ reddũt. Nã ꝛ p licitũ actũ m̃rimonij cẽtesim⁹ fruct⁹ tollit ꝛ tricesim⁹ ponit. sꝫ i actu defloratõis ex̃ m̃rimoniũ ois fruct⁹ tollit: qꝛ tal' defloratio ẽ g̃ue mortale pctm̃. Est tñ veꝝ ꝙ nõ oibꝫ vgibꝫ ẽt i vgitate vitã suã finiẽtibꝫ ꝛ saluat̃ debet fruct⁹ cẽtesim⁹. sꝫ solũ ill' q̃ ꝓpt deũ ppetuis tpibꝫ itẽdũt ꝛ ꝓponũt suã vgitatẽ suare. Idẽ dicẽdũ ẽ de viduis ꝙ ꝓpt deũ futur̃ ppetuis tpibꝫ itẽdãt suã castitatẽ suare. sec⁹ de ill' q̃ itẽdũt m̃rimonio copl'ari: q̃uis talẽ itẽtionẽ ꝛ ꝓpositũ possent mutare ad sensum dictũ: ꝛ sic aureolã ꝛ fructũ cẽtesimũ ꝓmereri ꝛc̃. Hec latius habent vbi s. ¶ Scdo vginũ corruptores siue stupratores sunt templi dei corruptores. ꝛ h maxime sacraꝝ vginũ/monialiũ vicꝫ ꝛ aliarum deo deditaꝝ infestatores. Sũt eñ castaꝝ vginũ deo consecrataꝝ corpa dei templa. sicut Lucretia ait de seipã. Ego cum caste viuã templũ sum spiritussancti. Unde ꝛ virginibꝫ videt specialiter dictum illud pme ad Corinth. iij. Templuꝫ dei sanctuꝫ est: id est mũdum: quod estis vos. Et ibidem. vj. capitulo. Nescitis ꝙ corpora vestra templuꝫ sunt spiritussancti qui habitat in vobis. Hoc templum defedat/qui illud luxurijs B

[Margin: ꝯtinẽs a coitu assimilat angelis]

[Margin: Tẽplũ dt dicũt virgines.]

maculãt. vt3 ex ꝯcilio arelatẽ. Et hĩ. xxvij. q. j. Sciẽdũ. vbi dr. Sciẽdũ est oĩb9 ꝙ deo sacratarꝫ ꝟginũ corpa ꝑ votũ ꝓprie spõsiõis ꝛ ꝟba sacerdotis deo ꝯsecrata tẽpla eẽ/testimonijs scripturarꝫ comprobaꝶ. Et iõ violatores earꝫ sacrilegi ac iuxta apl'm filij ꝑditiõis eẽ noscunꝶ. Jõ scẽ femie videãt ne deo suũ tẽplũ prauis cogitatiõib9 defedent. ꝛ ne occasionẽ corporal' inqnatiõis lenonib9 dẽt: qꝛ ꝑ h nimis deũ offenderẽt: ꝰm modu3 loqndi Aug. de ꝟbis dñi i qdã ſmõe: sic dicẽs cuilib3. Si eligeres in ecclesia adulteriũ facere: quõ eẽt te sceleratior? mõ aũt turpe es tẽplũ dei: videas qd agas ne offendas ĩhabitatorẽ. ne deserat te: ꝛ ne i ruinã ꝟtaꝶ Nescitiṡ (inqt apl's) qꝛ corpa vr̃a tẽplũ sũt spũsscti. Hec ibi. Et singulariter in deũ peccãt q castitatiṡ tẽplũ ꝑ luxuriã defedãt. Vñ Aug. i qõnib9 sup Geñ. c. xx. Qui tẽplũ dei violat i deũ peccat. Vñ dñs dixit ad Abimelech regẽ volentẽ hr̃e vxorẽ Abrae. Ego custodiui te ne peccares i me. Vere igiꝶ siqs violauerit tẽplũ dei: disꝑdet illũ de9. j. ad Cor. iij. ¶ Tertio sũt spõse chr̃i stupratores. Sũt eñ ꝟgies deo dicate dei spõse: dicente eis apl'o. Despõdi eñ vos vni viro ꝟginẽ castã exhibere chr̃o. ij. ad Corꝫ. xj. Est eñ sacra ꝟgo vxor regis nõ militis: spõsa chr̃i ꝛ arca testamẽti/interi9 ꝛ exteri9 deaurata: ꝓut ait Hiero. alloqñs Eustochiũ in qdã ep'la Et iõ multũ chr̃m offendit q sacrã ꝟginẽ illicite tãgit: vl' ei illecebrã ꝯsulit: ꝓut Hiero. ibidẽ bñ notauit. Nã cũ femina nobilissima iubẽte viro q erat paꝶ Eustochij: dicte Eustochio nubere ꝯsuleret. eadẽ nocte i somnis venisse angelũ cernit terribili facie penas minãtẽ: ꝛ hec ꝟba loqntẽ. Tu ausa es mr̃imoniũ ꝓferre chr̃o? cur caput ꝟgis sacrilegiṡ tuis manib9 ausa es tractare: q iã arescũt/vt sentias excruciata qd feceris. Vtinã h aduerterẽt q sepe ꝟgib9 voto castitatis ligatiṡ/ꝯsulũt ꝯhere mr̃monia. etiã parẽtes taliũ/qd pei9 est: vt pat3 ꝑ exẽplũ iã dictũ. Multo ampli9 chr̃m offendit q turpiꝶ ei9 spõsam corrũpit: vt oñdit Cypran9 i li. de ꝟginitate. Et hĩ. xxvij. q. j. nec aliq. dicẽs: Si superueniẽs mariṫ9 spõsa3 suã iacẽtẽ cũ altero videat: nõne idignaꝶ ꝛ fremit. ꝛ ꝑ zeli dolorẽ portat gladiũ i manu sua? Et chr̃s dñs iudex nr̃ cũ ꝟginẽ suã sibi dicatã ꝛ scẽitati sue destinatã iacere cũ altero vel cũ adultero cernit ꝗ̃ idignaꝶ ei ꝛ irasciꝶ. ꝛ q̃s penas in scelestis hmõi ꝯiunctiõib9 cõminaꝶ. cui9 vt gladiũ spũalẽ ꝛ vẽturũ iudicij diẽ vnusquisq3 fratrũ possit euadere/oĩ ꝯsilio elaborare ꝛ ꝓuidere debem9. Hec Cypran9. Et iõ chr̃s vt zelotyp9 vult sacras ꝟgines esse clausas: ꝛ obstructas eẽ ad eas virorꝫ vias. sol9 habere vult eas: vt dicit Hiero. vbi s̃. sic alloqñs Eustochiũ. Zelotypus est Jesus/nõ vult videri faciẽ tuã ab alijs: ipe dicit. Vna est colũba mea: vna est ꝑfecta mea: semꝑ te cubilis tui secreta custodiãt. semꝑ spõsus laudet te cũ itrinsec9 orans ad spõsum loq̃ris. legẽs ille tibi loquiꝶ. Ubi vult dicere ꝙ cũ virgo clausa deũ orat/loquiꝶ spõso suo. ꝛ cu3 legit/loquiꝶ spõsus sibi: iuxta modũ loqndi Jsidori li. iij. de sũmo bono. ca. viij. dicẽtis. Cũ oram9 cum deo loqmur. cũ ꝟo legim9/deus nobiscum loquiꝶ. ¶ Quarto corruptores ꝟginũ sunt vxoris patris fedatores. Cũ eñ sacre ꝟgines sint dei

C

ꝟgies deo dicate sũt dei spõse

Exẽplũ

spōse(vt dictū est)ꝛ vxores. deus aūt est pater noster cura ꝛ creatiōe. Vñ Deut. xxxij. Nunqd nō ipe est paſ tuus q̄ possedit ꝛ fecit ꝛ creauit te? Et sō dꝛ Matth. xxiij. Patrē nolite vocare sup terrā. vn⁹ est eñ paſ vester qui in celis ē. qui igiſ sacrā ꝟginē violat: vxorē patris sui celestis ꝯtaminat. Isti sūt siles Ruben p̄mogeniti Jacob. Geñ. xlix. q̄ vxorez p̄ris sui cognouit: dicēte sibi Jacob i extremis dū bñdiceret ꝛ ꝓphetaret filijs suis. Nō crescas: qꝛ ascēdisti cubile patris tui: ꝛ maculasti stratū ei⁹. Itez sūt sicut Absalon q̄ ꝯcubinas patris sui corā oībꝫ violauit. ij. Regum xvj. Ad h̄ pōt referri illō. j. ad Coꝛ. v. Audiſ inſ vos fornicatio talſ qualis nec inſ gētes: vt vxorē p̄ris sui q̄s habeat. ¶ Quinto sūt adulteris peiores. Qui eñ sacrā ꝟginē violat vxorē dei ꝯtamiat: vt pꝫ ō. ꝛ sic spirituale adulteriū cōmittit: qꝛ ad vxorē alteri⁹ accedit: vt ostendit sctūs Tho. ij. ij. q. cliiij. arti. x. in solutiōe scdi argumēti. Et q̄ sacrā violat: vltra adulteriū simplex sacrilegiū facit. Sic eñ in deū peccat/cui⁹ vxorē maculat. qd sine dubio ampli⁹ ē q̄ꝫ si i ꝓximū peccaret. Et h̄ est qd dicit Aug. i li. de bono ꝯiugij. Et habeſ. xxvij. q. j. ꝓposito. Proposito inq̄t meliore lapsas si nupserint feminas a castitate quā deo vouerūt adulteris esse peiores māifestū ē. Ex q̄ inferſ qꝫ ꝟgines aut vidue castitatē deo vouētes si nupserint aut carnalſr viris cōmixte fuerint: grauius peccāt q̄ꝫ adulteri ceteris paribꝫ. ꝛ signanſ religiose. ¶ Sexto tales sunt bone nature abusores. Sūt eñ mulieres deo sacrate q̄si mōo mortue: dicēte eis ap̄lo Mortui estis ꝛ vita via abscōdita est cum chr̄o. ad Colſ. iij. In cui⁹ signū ꝯtinue gerūt secū suū sudariū in q̄ sepelianſ. qꝛ nō in alio q̄ꝫ i habitu religiōis quē ferūt tumulanſ. Sicut igiſ ꝯtra nām facerꝫ q̄ mortue se iūgeret. ita videnſ nature abuti q̄ deo dicatis feminis sūt infesti. ¶ Septimo sūt seuis rebꝫ seuiores. Quid seui⁹ aq̄lis ꝛ miluis ꝛ leonibus nature instinctu ꝑe famis seq̄ntibꝫ: sicut sub metaphora tyrāni ait scriptura. Leo rugiēs ꝛ vrsus esuriēs: p̄nceps impi⁹ sup ꝑplm suū. talia tñ nō obstāte crudelitate ipoꝝ deo dicatis noluerūt ꝑcere. vt patꝫ in lacu leonū de Daniele ꝛ de multis sctis: q̄ꝝ corpa noluerūt truces bestie q̄n tūcūq̄ꝫ famelice tāgere. in h̄ ꝓculdubio deferētes honorē sūmo chr̄o. Et ꝯcordat cū h̄ moralſr qd ad lr̄am recitat Solin⁹ de mirabilibꝫ mōi. li. j. qꝫ i mōte olympi q̄cq̄d Joui ꝯsecratū est etiā si ꝑ annū ibi maneat vlſ amplius ex h̄ ipō qꝫ deo offerſ: nec auis nec bestia ob reuerētiā illō tāgit. sꝫ ſp illud relinquiſ sic ꝛ sanū inueniſ ꝛ integrū. In q̄ sine fallo edocemur qꝫ nedū sacris ꝟgibꝫ/q̄nimo q̄buslibꝫ rebꝫ deo dicatꝭ parcere debem⁹. imo sub pena lese maiestatis deo in h̄ parcere tenemur. Rursus q̄d crudeli⁹ hominibꝫ actualſr in armis hostes debellātibꝫ: hi tñ repiunſ pepcisse sponsis hominū. Sicut narrat Valeri⁹ maxim⁹ lib. iiij. ca. iij. de Scipione. qui cū oppressa ꝛ capta carthagine intellexisset qꝫ ꝟgo eximie forme cuidam despōsata esset ꝛ capta. vocatis parētibꝫ ꝛ sponso/ipam eis inuiolatā tradidit. ꝛ auꝝ quod ꝓ redemptiōe puelle allatum fuit: virgini in dotem siue marito in mun⁹ nuptiale tribuit. Si igiſ ille thoꝛum alienū

ꝟgies deo dicate sꝫ vxores dī p̄ris

Nota

D stuprores adulterꝭ sūt deterio res.

Exēplū

Exēplū

hois ꝛ inimici mac'are renuit. cū tñ esset gētilis: q̄ntū culpād⁹ ē christianus: q̄ deo ꝯsecrate nō parcit. Et iō tali dr Esa.lxv. Ne dissipes illd q̄m bñdictū est. ¶ Octauo ⱱginū corruptores sūt īfamie ꝑcuratores. Nā cū sūm⁹ honor ⱱgis sit integritas ꝛ pudicicia: ſm illd Ecci.vj. Ois ponderatio auri nō ē digna ꝯtinētꝭ aīe. Vñ Hiero. ꝯ Iouinia.lib.j. narrat q̄ntū honorate fuerit ⱱgies p̄stinis tpib⁹ ab antiq̄s di. Certe q̄li honore ppl's roman⁹ ⱱgies habuerit/apparuit: qꝛ ꝯsules ꝛ imꝑatores i curribꝫ triūphātes: q̄ de supatꝭ hostibꝫ trophea reportabāt: ꝛ ois dignitatꝭ ḡd⁹ eis de via cedere solit⁹ erat: dēprꝭ ⱱgibꝫ. Et Sene.vj. declamationū de Virgini vestali cui ꝯsules p̄toresq̄ꝫ vici cedūt. cui magistrat⁹ facies suas submittūt. nūq̄d exigua mercede ⱱgo ē sacerdos: q̄si diceret nequaq̄ꝫ Magn⁹ igiꝛ honor ē ⱱgitas: sed hūc honorē lenones auferūt: q̄ ex̄ metas ꝯiugij ⱱgines corrūpunt. ꝛ sic eas īfamie aptāt ꝛ i via meretricādi locāt. Nā q̄ virginē illicite deflorat: ei occasionē mille fornicationū q̄s postea fac̄ admistrat ꝛ oīm taliū pctōꝝ cā extat. Sic ille q̄ rūpit alicui⁹ vinee clausurā ē occasio toti⁹ damni: qd̄ q̄ postea intrāt īferūt: q̄ clausura indirupta nō itrassent. tal' ne hō corrupta legitimū hēat maritū ipedit. qs em̄ nisi mentꝭ inops sic corruptā ducere velit. Si em̄ illa q̄ īfra tēp⁹ nubit ē īfamis ſm leges. vt pꝫ.ij.q.iij. p̄uaricator. m'to pl⁹ īfamiaꝫ incurrit ⱱgo q̄ ex̄ metas mr̄imonij se corrumpi pmitit. Ex his pꝫ: q̄nta mala cōmittūt corruptores ⱱginum: q̄ vtiq̄ꝫ sꝛ horrēda. Horrēdissima aūt corrūpe ⱱgies deo dicatas ꝑ votū aut ꝑfessiōeꝫ religiōis: siue ꝑ vo⁹ tū simplex castitatꝭ emissum.

¶ Dubitaꝛ circa p̄missa: ex q̄ tātū malū ē ⱱgieꝫ corrūpe. q̄bꝫ tñ penis corruptores ⱱginū sꝛ mulctādi. Ad hoc dicēdū ē: q̄ ⱱginū opp̄ssores m'tꝭ penis ab antiq̄s mulctabāꝛ. pꝫ illud qꝛ taliū pena hꝫ ex iure diuino: hūano canonico ꝛ obſuatiōe gentili. vel sub alia verboꝝ forma tales puniri p̄cipiunꝛ

ⱱginū opp̄ssores puniunꝛ	Diuinis sanctiōibꝫ Hūanis institutiōibꝫ Canonicis traditiōibꝫ Gētilicis obſuatiōibꝫ

Prio ⱱgines stupre cū eaꝝ volūtate punite sūt morte diuis sanctōibꝫ: vt Deuꝛ.xxij. pꝫ: vbi hꝫ. Si vir accepit vxorē ꝛ ñ repererit eā ⱱgieꝫ: eijcieꝛ ex̄ fores p̄ris sui: et lapidibꝫ eā obruēt cenctī viri ciuitatꝭ ei⁹ ꝛ morieꝛ: q̄m fec̄ nefas in isrl' vt fornicareꝛ in domo p̄ris sui. Et īfra dr lex ad ꝑpositū. Si puellā ⱱginē desponderit vir: ꝛ iuenerit eaꝫ aliq̄s i ciuitate ꝛ ꝯcubuerit cū ea. educes vtrūq̄ꝫ ad portā ciuitatꝭ illi⁹: ꝛ lapidibꝫ obrueꝛ puella: qꝛ nō clamauit cū esset i ciuitate. vir qꝛ violauit vxorē ꝑxi sui. Et ibidē dr: ꝑ nondū despōsata ꝛ ab alio corrupta: dꝫ puniri pena pecūiaria: vl' ducat eā vxorē nisi ei violentiā fecisset/tūc pena mortꝭ fuisset punit⁹: vt s̄. Hec āt adduxi nō vt lex illa nūc obliget: sꝫ vt ex h̄ cogn̄scaꝛ q̄ntū malū sit ⱱginē violare ꝛ q̄ntū deo h̄ displiceat q̄ hō leges i ve.te. dedit: ꝛ t'li pena puniri p̄cepit ꝛc. ¶ Scdo h̄ ideꝫ pꝫ ex hūanis ꝯstitutiōibꝫ. Nā rapiēs ⱱginē ꝛ deflorans ſm leges capite puniꝛ: ꝛ ei⁹ suba rapte applicaꝛ si fuerit igenua ꝛ nobil'. Si ꝟo ancilla suba non

Marginalia: E — ꝑcuratores infamie — F — stuprate ⱱgies puniunꝛ — D

amittit͛ sȝ tm̄ decapitat͛: vt dic̄ Archid͛. xxxvj. q. j. de raptoribꝫ. Et Joā. in summa li. ij. ti. v. d͛ raptoribꝫ. q. v. Et spēalit͛ h͛ de scimonialibꝫ istituitur. Vn̄ Justinia. iꝑatoꝛ ait. vt allegat s. Tho. ij. ij. q. cliiij. ar. x. i sol'. ij. arg. Si qs nō dico rape: sȝ tm̄mō tētare m̄rimoniū iungēdi cā sacratissimas ꝟgies ausus fuerit: capitali pena puniat͛. Et i histo. triptita li. vij. c. iiij. in fine: dr̄. ꝙ Jouinia. iꝑatoꝛ scpsit secūdo ꝑfecto ꝑtoꝛianā legē: vt capitali snia plecteret͛: q̄ sacrā ꝟgiē nuptiali thoꝛo violare ꝑsūpserit: vl' impudico aspectu respiceret: nc dicā arriperet: ne forte tētaret: quā legē ideo posuit: eo ꝙ Juliani tpibꝫ q̄dā hmōi ꝟgies vxores ducere ꝑsūpserūt. hec ibi. Itē ex nouell' Justiniani iꝑatoris dr̄. vt pȝ. xxvij. q. j. Si qs rapuerit. Si qs rapuerit vl' sollicitauerit vl' corrupit monachā vel aliā ml'ierē religiosaȝ vitā vl' habitū hn̄teȝ / bona ipi⁹ ꝛ eoꝝ q̄bꝫ scelerꝭ cōione cōtaminati sūt religioso vēdicent͛ monasterio in q̄ talis ml'ier habitabat. ipi aūt capitali iudicio vl' ꝑiclo subijciant͛. vbi dr̄ Glo. sup ꝟbo sollicitauerit: ar. ꝙ volūtas peccādi ꝓ opis ꝑpetratōe pūit͛ vt. j. q. j. q̄ studȝ. ꝛ. vj q. j. §. verū. ¶ Tertio h͛ idē pȝ ex sacrꝭ canōibꝫ. Nā ex ātiq̄s iuribꝫ corruptores mōialiū clerici a bn̄ficijs ꝛ officijs suspēdebāt͛: laici ꝟo excōicabāt͛. vt pȝ. xxvij. q. j. si qs eps. vbi dr̄. Si qs eps aut diacon⁹ / subdiacon⁹ lectoꝛ / hostiari⁹ aut psalmista: cū ml'iere scificata dō mechat⁹ fuerit: dōponat͛: qꝛ spōsaȝ chr̄i corrupit / si ꝟo laic⁹ excōicet͛. Et i ca. si q̄ monachaꝝ dr̄. ꝙ ille q̄ cū hꝰ femis. i. mōachabꝫ i aliq̄ fuerit iniq̄tate rept⁹ oi cōione ꝑuet͛ si ē laic⁹: si ꝟo cleric⁹ a suo q̄qȝ remot⁹ officio ꝓ suis ꝯtinue lugendis excessibꝫ i mōasteriū detrudat͛. ¶ Quarto idē pȝ ex gētilicꝭ obsuatiōibꝫ. Nā ꝟgies dee veste morti adiudicate fuer̄t / qn̄ virgitatē ꝑdidisse inuēte fuer̄t: vl' ꝑ ipregñatiōes vl' alia euidētia sig̃ h͛ oñdentes. Nā recitat Aug. iij. de ci. di. c. v. ꝙ apd̄ romanos antiq̄s null⁹ illicitus ꝯcubit⁹ aut adulteriū morti deputabat͛ / nisi ꝟginū ꝛ sacerdotū. Nā detectas ꝟgies vestales i stupro viuas sepeliebāt / q̄ui⁹ iudicātes adita diuia cubilia q̄ȝ hūana vindicare. Et Orosi⁹ i oꝛmesta mūdi li. iij. narrat d͛ amictea ꝟgie vestali / q̄ ob admissū icestū viua obruta ē. Et d͛ alia ꝟgie vestali ibidē. q̄ ꝑp' luxū suspēsa fuit / ꝛ nō solū ꝑp' extrinsecā ꝛ corpeaȝ ꝟgitatꝭ lesiōeȝ sic ꝯ sacras ꝟgies seuier̄t. veꝝetiā ꝯ mētalē corruptiōeȝ. Nā narrat Sene. vj. declamationū. d͛ q̄dā ꝟgie vestali q̄ arguebat͛ incesti ꝑpter h͛ soluȝ: ꝙ vnū ꝟsuȝ scpsit i q̄ suā lasciuiā oñdit: ꝛ erat vers⁹ ille Felices / nupte moriar nisi nubam dulce. Ex his ꝑ pȝ: q̄ntū malū sit ꝯstuprare siue corrūpere virgines. Rogem⁹ ꝑ deū vt a tanto malo nos custodiat ꝑ filiū virginis marie iesum chr̄m dn̄m nr̄m Amen.

Hꝰ sacri canones puniunt violatores scti mōialiū

Exēpluȝ ꝯ sacrilegium

¶ De luxuria q̄ cōmittit͛ visu. Sermo. LXXXV.

Omnis q̄ viderit ml'ierē ad cōcupiscendū eā iā mechat⁹ ē eū ea i corde suo Mat. v. In p̄cedē. ser. audistꝭ d͛ spēbꝫ luxurie. vicȝ fornicatiōe / stupro / adulterio / raptu / icestu ꝛ sacrilegio. ꝑ plēs ꝟmōes. ꝛ final'r i ser. p̄ce. d͛ corruptoribꝫ ꝟgim: q̄ntū sit ꝑ. ꝛ maxie sacraꝝ aut voto castitatꝭ alligataꝝ: sil'r viduaꝝ sic voto

astrictaꝝ. Nunc ꝯsequenter intendo ꝓsequi materiam de vicio luxurie in genere signanter de his que dant occasiões ad pctm̄ luxurie. Et primo de luxuria que cōmitti pōt per visum. tandē de aliis ꝓut deus dederit. Nō enim soluz est pctm̄ luxuriā in opere exercere: sed et visu pctm̄ adest in foribus cū mala cōcupiā: iuxta thema. ois qui viderit mulierem etc. Pro grā Aue maria. ¶ Dic ¶ Est notandū circa verba thematis: quod (qui viderit mulierez etc. vbi ō. multa sūt que dant occasionē ad luxuriā. vicz ocium/ et gula. de quibus dictū est in precedētibus sermonibus. vicz de Ocio ser. lxj. B. De gula ser. lxvj. L. De ceteris videndū erit Et primo de visu

	Visus siue aspectus mulieꝝ	Tactus mulierū
	Colloquiū mulieꝝ	Prosperitas et fortuna
Occasiões	Conuictus mulierū	Pulchritudo corporalis
luxurie	Consortiū mulieꝝ	Malicia vetulaꝝ
	Cantus siue vox mulieꝝ	

A ¶ In presenti sermōe et in pluribus seqūtibus intēdo dicere solū de incauto visu siue aspectu mulieꝝ siue viroꝝ: quia quecūque dixero de mulieribus: hoc idē intelligere volo de viris. Nā sicut viri illaqueantur per incautū aspectū mulieꝝ: ita et mulieres per incautū aspectū viroꝝ ꝓuocari pūt ad luxuriaz. ¶ Est ergo ꝓ pūti sermone notandū: quod mulier vel femina tripliciter videri pōt

	Faciali figura	Primo videtur mulier in faciali figura. i. facie ad faciē: intuēdo oculis corporalibus eius
vicz	Effigiali pictura	formā et speciei elegantiā: et dispositionez
	Mentali formatura	

lineamētoꝝ corporaliū. Et hoc pōt esse tripliciter. Primo videtur mulier cū morose respicitur. Et de figura et pulchritudine eius iudicatur: nō tamen carnaliter cōcupiscitur. Sic faciebāt illi de quibus dicitur Judith. x. Et erat in oculis eoꝝ stupor: quoniam pulchritudinē eius āmirabantur nimis. Et postea ca. xj. dicitur quod dicebāt alter ad alteꝝ. Nō est talis mulier super terrā in aspectu/ in pulchritudine/ et in sensu verboꝝ. procul dubio nimis morose illā respexerūt: cuius pulchritudinē omnibus aliis feminis preferebāt. ¶ Secūdo mulier videtur cū ad hoc inspicitur: vt vidēs ad cōcupiscētiā ꝯcitetur. Juxta illud Matth. v. Ois qui viderit mulierez etc. vt in themate. ¶ Tertio modo videtur: cū quis ex visu actuali ꝯcupiscentia tangitur. Sic viderūt susannā mali senes Dan. xiij. Qui ꝯtēplātes eā dixerūt. Ecce ostia pomerij clausa sūt: et nemo nos videt: et in ꝯcupiscentia tui sumus. quapropter assentire nobis et cōmiscere nobiscū. Ultimi duo modi vidēdi mulierez sūt culpa mortalis. Primus autem licz in se nō videatur mortalis. prebet tamen ꝓpinquissimaz occasionē et causaz pctī mortalis. Et ideo modus ille quo ad morā est reprehensibilis. quia transeuntur et rapti est tolerabilis. Sic Aug. tangit in regula di. Oculi vestri si iaciantur in aliquā feminaꝝ: in nulla figantur. Et sequitur. Neqz cū ꝓceditis feminas videre ꝓhibemini. scz raptim et breuiter. sed appetere vel ab ipsis appeti velle

Exemplum. criminosuz est. Nota quod sanctus Tho. in questionibus disputatis de veritate. q. xxv de sensualitate. ar. v. dicit quod concupiscētia aliquando nullū est peccatum. vicz dum concupiscitur illud quod per rationem licitum est concupisci. ¶ Secūdo concupiscentia est peccatum veniale: cum aliquis ad vxorem suam

accedit ex ꝯcupia: nō tñ excedit limites m̄rimonij. vīcȝ ꝙ si esset alia idē faceret. vl' cū aliqs id qḋ de se vel ex suo genere ē mortale: subito: h̄ ē: indeliberate ꝯcupiscit. ¶ Tertio ꝯcupia est pctm̄ mortale: qñ q̄s ex cōcupiscentia ad vxorem suā accedit excedēs limites m̄rimonij. i. si esset alia adhuc facere vellet. vel qñ q̄s ex cōcupia actū fornicatiōis cōmittit. vel qñ q̄s id qḋ ex suo genere ē mortale deliberate ꝯcupiscit vl' facere intendit. Hec ibidē. Sȝ btūs Hiero. i glo. sup illo v̄bo thematꝭ: qui viderit m̄lierē ꝛc. distinguit int' passiōeȝ ꝛ ꝓpassiōeȝ: intēdēs dicere: ꝙ cōcupia aliqñ est ꝓpassio siue motꝰ subitꝰ: ꝛ tūc nō ꝯsūmat pctm̄ sȝ inchoat: ꝛ ē veniale. aliqñ v̄o ꝯcupia: ē passio siue motꝰ vel appetitꝰ deliberatꝰ ꝛ intentꝰ. scȝ qñ ꝯcupię ꝯsentit' cū intētiōe ꝑducēdi ad actū. Vñ licȝ tūc desit peccādi facultas: tñ nō deest peccādi volūtas. Et sic ꝯcupia est pctm̄ mortale. Jō dicit' Ecci. xviij. post ꝯcupias tuas nō eas. glo. ꝯcupias malas ꝛ carnales: nō eas scȝ adimplēdo eas ꝑ ꝯsensū. Et. Ecci. v. dr̄. Nō sequaris in fortitudine tua ꝯcupiscētias cordis tui. Ubi est notādū: ꝙ q̄dam p̄cedunt ꝯcupias: sic illi q̄ sibi ꝓuocāt ꝛ ꝓcurāt eas. Et bñ ve illis. Quidā v̄o comitant' ꝯcupias: sic illi qui in cogitatiōibꝫ illicitꝭ cōmorāt' Quidā aūt sequunt' ꝯcupias: sic illi qui ꝯsentiūt vl' cooꝑant' eis. Ex illo patȝ: ꝙ nō ire post ꝯcupiscentias: est nō obedire motibꝫ cōcupiscētie. Et h̄ est meritoriū. Est tñ verꝫ: ꝙ aliqñ ꝯcupiscētia ē meritū: sic cōcupiscentia bonoꝝ spūaliū. Vñ Sapie. vi. dr̄. ꝯcupiscētia sapię ꝑducit ad regnū ꝑpetuū. ¶ Scđo videnť m̄lieres in effigiali pictura/ vt cū i tabula vel pariete sūt m̄lieres nimis obscene depicte. habētia mēbra ad libidineȝ auide ꝛ nimis exꝑsse ꝓuocantia. Et aliqs talē picturā intuet' ꝛ respicere delecta'. Talis m̄lierꝭ aspectꝰ est turpis ꝛ illicitꝰ: q2 ē ad turpia inclinatiuꝰ ꝛ ꝓuocatiuꝰ siue iflāmatiuꝰ. sicut ostendi potest B

- Ex scripturis sanctis
- Ex gentiliū gestis
- Ex doctoꝝ dictis

Primo ex scripturis scītis. Nā Ezech. xxiij dicit' d̄ ooliba meretrice. Que cū vidisset viros depictos i pariete: imagines vīcȝ chaldeoꝝ ꝑssis coloribꝫ ꝛ accinctos balteis: ꝛ tyaras tinctas i capitibꝫ eorū: formā ducū/ isaniuit sup eos ꝯcupia oculoꝝ suoꝝ: ꝛ misit nūcios ad eos i chaldeā: ꝛ cū vēissent ad eā polluta ē ab eis. ꝛ sic satiata ē aīa eiꝰ libidie. Ecce quō ītuitꝰ picture fuit ei cā luxurie. idē ē de virꝭ. ¶ Scđo h̄ idē appet ex gētiliū gestꝭ. Nā vt oñdit Vale. li. viij. c. xi. ꝙ ad aspectuȝ imaginū mouet' nā hoīȝ ꝛ bestiaꝝ ad luxuriā. Nā vt narrat ibidē. cū q̄dā videret vxorē vulcani i marmore nimio decore sculptā: excitatꝰ ē ad libidīosū āplexū. Sic ēt vt ibidē dr: equꝰ equā cū pictā vidit hinnitū dedit. et canis videns pictā figurā canis ēdit latratū. Et taurꝰ siracusanꝰ ad aspcm̄ enee vacce: ad ꝯcubitū excitatꝰ ē. Hec ibi. ¶ Tertio h̄ idē apparet ex dictꝭ doctoꝝ. Recitat' ei d̄ q̄dā iuuene q̄ ꝑ eunucho se gessit: cuȝ tñ ñ eēt i v̄itate: hic v̄giēȝ q̄ndā debuit custodire. Et cū vidissȝ depictuȝ in ꝑiete quō iuppit' danā filiā acrisij corrupisset mittēdo i gremiū v̄gis aureū imbrē: v̄gieȝ stupuit ꝛ occasiōeȝ ꝑuitatꝭ a pictura sūpsit. Et hanc

Exēpluȝ

Exēpluȝ

historiā allegat Aug. ij. de ci. dei. c. vij. di. Apud terētiū flagicios⁹ adole-
scēs spectat tabulā q̄ndā pictā i pariete: quō iuppit̄ misisset in gremiū au-
reū imbrē: ꝛ a tāta auctitate recepit patrociniū turpitudis sue dicēs se in h̄
imitari deū q̄ tēpla celi sonitu ꝯcutit. cur ego homūcio illd n̄ facerē: ego
v̄o illud feci ac libēs. Hec Aug. Pro q̄ notādū qd̄ h̄ b. Aug. de terentio
adduc̄ est i eunucho. Act. viij. Ad cui⁹ itellcm̄ ē sciēdū: ꝙ de ioue fingit̄
a terētio ꝛ alijs poet̄ ꝙ ipe danā filiā acrisij cog̈uit dscēdēs i gremiū ei⁹
sub specie ibris aurei: genuitq̄ pseū. Et i v̄itate iuppit̄ fuit rex Crete hō
imūdissim⁹: q̄ puer̄ ēt abus⁹ ē: ꝛ v̄gies exoꝝ rapuit. Et sic ēt allexit da-
nā p̄dictā ad sui ꝯcubitū donis aureis: v t ēt patꝫ p Aug. li. xviij. ca. xiij.
Juppit̄ āt de⁹ fact⁹ ē ḿm gentiles malos ꝛ luxuriosos: vl' ꝑt̄ magnitu-
dinē potētie: vl' ꝑt̄ abundantiā malicie sue. vt sic mali ꝛ luxuriosi habe
rēt turpitudis sue deū i exm̄. Et sic poete loco donoꝝ aureoꝝ fingūt im-
brē aureū. Nā vt dr̄ Jsid. viij. Ety. c. d poet̄. viij. ꝙ officiū poetaꝝ ē ipaꝫ
C v̄itatē sub q̄busdā obliq̄s figuratiōibꝫ cū decore aliq̄ narrare. Ex ill' g̈ ptꝫ
ꝙ picl'osū ē ꝛ p̄niciosū valdē tl'es pictas ꝑcurare / ꝛ eas cū libidie r̄spicere
ꝛ specl'ari: qd̄ ꝓhdolor nedū apd̄ laicos sꝫ ēt cl'icos: signāt̄ p̄latos ꝛ ceteros
maiores eccl'iaꝝ pastores nimis cōe ē nr̄is tp̄ibꝫ. Nā q̄dā clerici ꝛ p̄lati i
suis cubicul' nudas solēt hr̄e ml'ierculas depictas: ꝛ q̄ loq̄ dedecet. illd
etiā publice alijs i mensa secū sedētibꝫ / i stubis ꝛ palatijs solēt ad visuꝫ
offerre / i hꝫ pictur̄ scandalosis / q̄s vtiq̄ ꝛ si nō dei timor / tn̄ verecūdia
ꝛ scandalū ab his deberet retrahere. De ill' dr̄ in Canōica iude. ꝙ ḿm de
sideria eoꝝ ambulāt / ꝛ os eoꝝ loq̄t̄ sup̱ba / tl'es vt bruta aialia libidi va
cant / sic equ⁹ ꝛ mul⁹ i q̄bꝫ nō ē itellect⁹: ꝛ sic deū a se excludūt: vt dr̄ i ps̄.
¶ Tertio videt̄ ml'ier allectiue i imagiali formatura: h̄ ē visiōe imagi-
D naria ꝛ cogitatiua. cū q̄s vicꝫ imaginat̄ ꝛ cogitat d ml'ieꝝ dispositiōe ꝛ
forma: ꝛ trahit morā i visione ista. habetq̄ cōplacētiā i ea. tal' visio mul
tū incitat ad venerea. Jmaginatio em̄ siue cogitatio morosa mirabileꝫ
hꝫ potentiā mouēdi i hūano corpe. vt ondit Algazel i metaph. sua tract.
v. c. ix. Cū indꝫ: venit i aiaꝫ forma horribil' ꝛ ꝯtrit̄ ꝯplexio corpis. puenit
exinde hūectatio sudor̄ / ꝯcussio corpis. Cū v̄o venit i aiam forma vere
cundie / cōplexio corpis calescit / ꝛ ex inde facies rubescit. Cū āt venit in
aiaꝫ forma dsiderata sic venerea: fit i comeatu spermat̄ calor vaporabi
lis mouēs vētū: ita vt ipleant̄ vene istrumēti coit⁹ ꝛ apteṫ ad illud. Hec
incētiua veneris oia fiūt i corpe tm̄ ab imaginatiōe. Hec igit̄ visio ml'ieꝝ imagiaria est
vener̄ icitatiua. ¶ Pro q̄ sciēdū: ꝙ tal' visio imaginaria a triplici radi
ce ꝑcedit ꝛ causa. Nam

E Visio imaginaria ꝑcedit { Ex preuia corporali visione / Ex praua demōis imissiōe / Ex lubrica locutione }

Prio visio ml'ieꝝ imaginaria ꝑcedit ex p̄uia corpali visiōe. Spēs em̄ mu
lieꝝ i p̄ntia p visū recepte remanēt i absentia i mēte ꝛ imaginatōe: ꝛ mo
uent fortissime sepi⁹ cogitādo ispecta. Sic exēplificat Ouid. ij. Fastoꝝ.
Exēpluꝫ de arnuco: q̄ ex eo ꝙ lucretiā pulcherrimā respexit nimis attēte ꝛ incau

et. postea allect⁹ illi⁹ pulchritudine nõ potuit illã spẽm repellere a mẽte: sed formã ab extra p visũ receptã ĩspexit int⁹ q̃tidie/ ꝛ icredibili vexabat amore. Uñ dt sic. Forma scz lucretie placet: niueus color: flauiq; capilli ꝛc. Et ꝯñr declarat: quõ ipe in absentia lucretie cogitabat/ de facie/ d col lo/ de coma/ de v̾bis/ de decore oris ꝛ ocl'oꝝ ꝛc. Ex q̃ ptz: q̃ dũ qs incaute ml'ieres respicit forma caꝝ int⁹ se sigillat ꝛ figit: ꝛ in absentia ocul' mẽtis se anteponit ꝛ ad illecebra trahit. Hec vult Greg. xxj. mor. sup illo Job xxxj. Pepegi fed⁹ cũ ocul' meis ꝛc. di. Preceps aña dũ añ nõ p̄uidet ne incaute videat qd ꝯcupiscat: ecca postmodũ incipit desiderare qd vidit Et ibidẽ añ h dt. q̃squis p corpis fenestras icaute exterius respicit. ple/ rũq; in delectationẽ pcti etiã nolẽs cadit: atq; obligat⁹ desiderijs icipit velle qd pri⁹ noluit. Ecce iam ptz: quõ visio imaginaria pcedit ex visiõe corpali eaꝝ. vtinã h pl'es attenderẽt vtriusq; sexus hoies. imo vtriusq; stat⁹ spũalis ꝛ secl'aris. q̃ sepi⁹ bonũ hñt ppositũ se ꝯseruandi ꝛ custodiẽdi in castitate/ ꝛ ex eo solo q; visũ nõ hñt i custodia: labunt i ml'ta pctã ma laꝝ cogitationũ ꝛ delectationũ. ꝛ q̃nq; ꝯsens⁹ mali inopus: vbi nõ adest oportũitas pficiẽdi: q̃ si adesset op⁹ pficeret malũ. Et vtinã ad op⁹ nõ p uenirẽt. ¶ Scdo visio ml'ieꝝ imaginaria causat ex p̄ua demõis suggesti one. Nã demon ml'ieꝝ absentiũ formas duplicit imaginatiõi ꝛ mẽti re/ p̄ntat. ꝛ videre int⁹ pcurat. vt hr ex intẽtiõe Alberti li. ij. de mirabili scia dei. Prio p ipedimẽti remotiõez. Scdo p nouaꝝ spẽꝝ ostẽsiõez. ¶ Prio ostẽdit mẽti formas ml'ieꝝ pri⁹ visaꝝ p remotiõez ipedimẽti. Dic ei q̃daz doctor: q̃ i cella rõnali in q̃ opat vis itellectiua i spũ aiali st duo meat⁹. vn⁹ ab anteriori a sensu cõi ꝛ v̾tute imagiatiua: deferens formas ad cellã p̄dictã. alt meat⁹ ẽ a pte posteriori formas a memoriali v̾tute recordati ua seu remiscẽtia: ad eandẽ cellã deferẽs. Et ille due vie aliq̃n dupliciter obstruunt. aliq̃tiens nigredie ꝛ spissitudie spũs aialis ꝛ obnubilatione. Aliq̃n v̾o quadã carnicula q̃ est ibi obstruente meatũ. Et hui⁹ signum dic ee: q̃ cũ qs ẽ i magna ꝛ subtili cogitatiõe agonisat añ ꝛ retro a dex/ tris ꝛ sinistris: p qd nã intẽdit remouere obstacl'm/ vt forme itelligibi/ les lucide ꝛ libere possint trãsire ad itellcm. Cũ igit vt dr i li. de spũ ꝛ aia angeli tã boni q̃ mali opant cũ fantasmatib⁹/ dormiẽdo ꝛ vigilãdo: de/ mones apiẽdo meat⁹ formaꝝ ꝛ clarificãdo spm̃ aialẽ p̄nt hoi p̄ntare for mas ml'ieꝝ: sic ꝛ de facto ml'tis fecerũt. Sic de vno fr̃e legit i vitaspa trũ. vt hr i spe. li. xvj. c. xcviij. vel sm aliã distinctiõez li. xv. eodẽ c. h frat tẽtabat a spũ fornicatiõis: q̃ cũ senẽ rogaret vt p eo oraret q̃ten⁹ deã tẽta tatio cessaret. Cũ senior freq̃nti⁹ orasset: ꝛ ille se ñ liberatũ assereret: senex turbat⁹: q̃ eũ dñs nõ exaudisset: nocte eadẽ vidit illũ monachũ sedentẽ ꝛ demões i diũsis formis añ cũ ludẽtes: ꝛ ipm cũ eis dlectari/ ꝛ angelũ dñi g̃uit ꝯ eũ indigñri: q; nõ surgebat nec ad orõnẽ se psternebat. De ma ne senex monacho dixit. tua culpa ẽ frat/ q; ꝯdelectaris cogitatiõib⁹. ipossi bile ẽ ei spm̃ fornicatõis a te recedere aliẽis orõib⁹: nisi tuipe laborẽ assũas i ieiunijs ꝛ orõnib⁹. sic ifirmo ñ pficit cura ꝛ sollicitudo medicoꝝ: si ipe

Nota

h
p̄ua de/
monum
sugge/
stio

met nõ abstineat a noxietate ciboꝝ. qd audiẽs frat͛ ꝯpũct⁹ se afflixit. ⁊ sic ab eo spũs fornicatõis recessit. Nec ibi. Tal'visio mirabil'r tẽtat sctõs.
Exẽplũ Uñ Greg. narrat. ij. dial'. de sctõ Bñdicto. ꝙ qdã die feminã qndã quã aliqñ viderat cogitare cepit. ⁊ diabol⁹ i specie mulier͂ tãto calore ei⁹ animũ accẽdit: ꝙ etiã deserere heremũ voluptate vict⁹ cogitauit. ſꝫ subito dei gratia ad se reuersus i spinis ⁊ vrticibꝫ se volutauit. ⁊ sic corpis dolore calorẽ libidis extinxit. ¶ Scdo visionẽ imaginariã mulieꝝ i mẽti-
Exẽplũ bus sanctoꝝ aliqñ ꝓcurat ꝑ nouã specieꝝ ostẽsionẽ. sicut ptꝫ i vitaspatꝝ. de iuuene i deserto nutrito. q̃ cũ a sctõ p̃re i mõm duct⁹ fuisset ac mulieres vidisset: dixit se in hemo tales i somno vidisse. Et mirat⁹ senex ꝙ demon spẽs nunq̃ꝫ añ visas hoibꝫ tẽtãdo ingereret. qd ille q̃ est mille artifex iõ facit. q: mulier ad decipiendũ viꝝ optimũ ẽ istrumẽtũ: q̃ vsus fuit ad decipiẽdũ hoiem ꝑmũ. Geñ. iij. Suo mõ ccõuersoviri ad decipiẽdũ
B mulierẽ est optimũ instrumentũ ⁊c. ¶ Tertio visio mulieꝝ imaginaria
Lubrica locutio passiua causat͛ ꝑ lubricã locutionẽ passiuã. vicꝫ q: illi q̃ loquunt͛ de mulieribꝫ ꝑmo habuerũt illas de q̃bꝫ loquunt͛ i mẽtibꝫ. q: ea q̃ sũt i voce/sũt earũ q̃ sũt in aĩa passionũ note: vt dr Arist. j. ꝑi hei me. Et ex abũdãtia cordis os loquit͛ Mat. xij. Et tũc illi q̃ actual'r nihil d eis cogitauerũt: nec mẽte eas viderũt: alijs loq̃ntibꝫ mẽte recipiũt: ⁊ nõ visas ad cõcupiscẽtiam videre in mẽte recipiũt: ⁊ corpal'r videre desiderãt. Et sic fm aplm. j. ad Coꝝ. xv. mala colloq̃a bonos mores corrũpũt. Hoc aũt signant͛ ꝑsonis eccl'iasticis ẽ cauẽdũ: vt vult Hiero. i q̃dã epl'a. ⁊ hr. xxxij. dist. hospitiolũ. vbi dr cuilibꝫ clerico. Nunq̃ꝫ d formis mulieꝝ disputes. feminã quã bñ ꝯuersantẽ vider͂/mẽte dilige: nõ corpali freq̃ntia. Uñ disputatio de talibꝫ ẽ signũ luxuriosi cordis. q̃lis ei vnusq̃sqꝫ ẽ talia loquit͛: vt dr Aristot'. iiij. Eth. Et Berñ. i li. de. xij. gradibꝫ sup̃bie. c. de iactãtia: dr. Si ad lubrica fmo ꝯuertit͛: q̃nto i his asuetior ⁊ tãto loq̃cior iuenit͛. Rogem⁹ ẽ deũ vt sua miscdia nos respiciat: ꝑ quã visum ⁊ oẽs sensus nr̃os custodire valeam⁹: ne cũ offendam⁹: ꝑ c̃hm Jesum dñm nr̃m Amen

¶ De incauto visu incitãte ad luxuriã Sermo. LXXXVI.

Omnis q̃ viderit mulierẽ ad cõcupiscẽdũ eã: iã mechatus ẽ cũ ea i corde suo. Matt. v. ¶ In p̃cedẽti fmõe audistis quõ q̃s videre mulierẽ tripl'r põt. vicꝫ visu corpali vl' ꝑ picturã aut imaginationẽ siue cogitationẽ de muliere. q̃ñ etiaꝫ tal'visio sit pctm̃ mortale/vl'veniale/vl'nullũ. tũc etiã audist͂ quõ reprehẽsibile sit valde picturas ad lasciuiã ꝓuocãtes depingere. de q̃ etiã merito pictores ꝑ hmõi picturas multis pctis dãtes occasionẽ: deberẽt dolere. q: singularit͛ de his deo rõnẽ sũt reddituri. Nũc ꝯñr videndũ est an sensus visus pl⁹ q̃ꝫ ceteri sensus moueat ad libidinẽ. ⁊ ex q̃bꝫ causis h cõtingat. Pro gr̃a Aue maria. ¶ Ois q̃ viderit mulierẽ ⁊c. vbi s.

¶ Tot⁹ sermo stabit in hac q̃stiõe An sensus visus int͛ oẽs sensus exte-
B riores sit ꝑiculosior ad inflãmandũ hominẽ ad libidinem?
Ad hãc q̃õnẽ dicẽdũ ẽ: ꝙ int͛ oẽs sensus exteriores visus incaut⁹ ẽ ꝑiculosi

or z pl⁹ ad libidinē ꝓuocatiu⁹. Et hoc ꝓpter plura: qr

Uisus icaut⁹ { Inflāmat ardēti⁹ / Errat freqnti⁹ / Peccat ardēti⁹ / Mouet securi⁹ } Figit facili⁹ / Percipit extēsi⁹ / Inficit veloci⁹ / Cessat difficili⁹

¶ Primo visus incaut⁹ ad venerē ꝓuocatiu⁹ inflāmat ardēti⁹. Licz eī voluptas veneris vigeat i oib⁊ sensib⁊: itrat tñ ꝑ visum vehemēti⁹. Primū pꝫ: qr ven⁹ viget i olfatu: cū hō i odorib⁊ meretriceis ðlectat. de q̄b⁊ meretrix sic fatur. Prouer. vij. Aspersi cubile meū aloe z cinamomo z myrrha. viget in auditu: cū ex auditu ṽboꝝ mulieris cor inflāmat. sicut Ecci. ix. ðr. Colloquiū illi⁹. s. mulierꝭ q̄si ignis exardescit. Idē apparet in gustu: qr comedēdo cū muliere libido ꝓuocat. ꝓpt̄ qð statim subiūgit in ecclīastico vbi ð. Cū muliere aliena ne sedeas oino. nec accūbas cū ea super cubitū: z nō altricceris cū illa i vino: ne forte declinet cor tuū i illam. Sic i tactu regnat libido cū ex tactu mulieꝝ lux⁹ ꝯcitat. sicut Sapiēs ait Prouer. vj. Qui ingredit ad vxorē ꝓximi sui: nō erit mūd⁹ cū tetigerit eā. Sicut eñ flores ꝯfricati fiūt fetidi q̄ntūcūqꝫ bñ oleāt: vt ðr Aristo. i ꝓblema. Et pꝫ ad expiētiā signant in lilio. sic tact⁹ mulierꝭ macl'at. q̄m q̄ tāgit picē inqnabit ab ea. Ecci. xiij. Sic z lux⁹ viget in ocul': ſm illud. ij. Pet. ij. Oculos plenos hñtes adulterij z incessabil' delicti. Et q̄zuis vt dictū ē libido i oib⁊ sensib⁊ vigeat: magis tñ in visu incitat. qr tactus simplex solū suauitatē carnis: audit⁹ solā dulcedinē vocis: olfatus solā flagrātiā meretricei odoris ꝑcipiūt de muliere. gust⁹ ṽo ꝯuiuādo nihil de ea ꝑcipit ꝓprie. sed ð his solū i q̄b⁊ cū ea ꝯuiuit/saporis affectū cōtrabit: ſ3 ex visu z colloq̄o. ita ꝙ ex affectu libēti⁹ ea q̄ tetigit comedit vl' bibit q̄z fieret si ea mulier nō tetigisset. z silr mulier de h̄ cōplacētiā habꝫ in viro. vt tāgit Ouid. j. de arte. dicēs. Fac ꝑmū capias illi⁹ tacta labell' Pocula q̄ bibit ꝑte puella bibes. Et quēcūqꝫ cibū digitꝭ libauerit liba. Tu pete: dūqꝫ petis fit tibi tacta man⁹. Uisus ṽo de muliere ꝑcipit flagrātiā/figurā/colorē/gest⁹/ornatū/mēbra singula: z toti⁹ corꝑis dispositionē. q̄ q̄nto sunt plura tāto maioris ignis sunt causatiua. Et iō bene ðr Ecci. ix. Propter spēm mulieris multi ꝑierūt. Et ex h̄. s. mulieris visu ꝯcupiscētia q̄si ignis exardescit: vt pꝫ in exēplis positis in p̄cedēti sermōe.

Voluptas venerea intrat ꝑ visū vehementi⁹.

¶ Scðo visus errat freq̄nti⁹. qr pluries pōt copiā sui obiecti habere in muliere visus q̄z alij sensus. qr sepi⁹ pōt videri q̄z tāgi vl' audiri. nec ita faciliter solaciū de ei⁹ ꝯuiuio z ipi⁹ aromatib⁊ hñi pōt sicut de visu. Et tal' freq̄ntia ē multū ꝓuocatiua: sicut apparuit i mal' senib⁊. De q̄bus ðr Dañ. xiij. ꝙ videbāt q̄tidie eā. s. Susannā ingrediētē z deambulantē i pomerio viri sui: z exarserūt in ꝯcupiscētia ei⁹. Ex q̄ sequit ꝙ ipudicicia sepi⁹ cōmittit ꝑ visum q̄z ꝑ aliquē alioꝝ sensuū.

B Vis⁹ errat freq̄nti⁹.

¶ Tertio visus peccat audēti⁹. pl⁹ eñ audact' peccat visus q̄z alij sensus. Nā q̄s audet multas mulieres videre q̄s nō audet tāgere: nec cū eis loqui aut comedere: seu al's aliq̄tinus appropinq̄re. Un Amon lōgo ꝑe deperijt in

C Peccat audēti⁹

in amore Thamar: quā videbat speciosissimā: nec tñ audebat eā tāgere vel de turpitudine petere. qz cū eēt ꝟgo difficile videbat̄ ei vt q̄ppiā inho
D nesti ageret. sicut elicit̄ ex. ij. Regū. xiij ❡ Quarto mouet securi⁹. Nā
Mouet ipudicicia nō ita facilit̄ pcipit̄ in ocul' sicut in alijs sensib⁹: vt i tactu si
securius ue in locutiōe. Et iō sicut ille q̄ putat se nō videri/securi⁹ fornicat̄: vt di
xerūt senes Susanne Daniel' vbi s̄. Ecce ostia pomerij clausa sūt: ⁊ nemo nos videt. q̄si dicerēt. securi⁹ ex h̄ peccam⁹. Ita ocul⁹ agit ipudice securi us q̄z alij sensus. Et iō dt̄ Aug. in regula. Nec putare debz q̄ i feminā fi git oculū ab alijs se nō videri cū h̄ facit. inuēs p h̄ q̄ mlti sūt tales q̄ se ñ videri credūt. ⁊ iō securi⁹ i vidēdo excedūt: q̄ tñ cōiter fallunt̄. Vñ dicit
Exēpluz. Aug. Vident̄ oīno ⁊ a q̄b⁹ se videri nō arbitrant̄: qz ꝯcupiscētia excecati
Asinus sūt. sicut asin⁹ stolid⁹ q̄ cū int̄ sentes caput habz ⁊ lupū nō videt: nō pu tat se etiā videri a lupo quē timet. Sūt etiā sicut pueri infatuati: q̄ i lu do q̄dā ꝯcurrūt ad genua m̄ris ⁊ ibi caput abscōdūt. ex h̄ nō putātes se videri ab alijs q̄s ipi nō ꝯspiciūt. Ita multi cū idisciplinate mulieres in
Exēpluz. tuent̄ nō credūt se videri cecati ꝯcupiscētia etiā cū vident̄. Nō putabat Isaac se videri cū iocabat̄ cū vxore sua Rebecca. sed vidit h̄ Abimelech rex palestinoꝝ p fenestrā. Gen̄. xxvj. Nā sicut ibidē dr̄ p̄mo Isaac ex ti more dixit eā esse sororē suā: ne iterficerēt eū: ꝓpter ei⁹ pulcritudinē. ꝓpt̄ ea rex eū vocauit cū vidisset iocantē cū ea: dicēs. Perspicuū ē q̄ sit vxor tua: cur mētit⁹ es eā sororē tuā eē? Et tñ vt dt̄ Nico. de ly ra. Vere soror sua erat: qz filia patris sui sed nō m̄ris. i. ex p̄re erat soror. recte sicut dr̄ de
Exēpluz Sara Gen̄. xx. Suo mō nō estimabat ille iuuenis q̄ ambulabat adue sperascēte die iuxta domū meretricis: quē dep̄hēsuz osculata est/se vide ri a Salomone: quē tñ vidit Salomō de fenestra dom⁹ sue/p cancellos respiciens. Prouer. vij. Ita ⁊ mulier in adulterio dep̄hensa ad cb̄im p ducta Joan. viij. nō putabat se videri: neqz adulterās cū ea: qñ sunt visi
Exēpli ⁊ cōp̄hēsi. Sic ⁊ quidā cleric⁹ in curia regis hungarie canens illud se q̄ntie/semp clara vertēs faciē ad puellā regine eiusdē nois: videri se nō estimauit: ⁊ tñ a rege notat⁹ fuit. Et sic hodie de infinitis ꝯtingit.
E ❡ Quinto visus figit ipudice facilius q̄z alij sensus. qz ceteri sensus fa
Figit im cilius possunt habere impedimentū ab exteriori circa mlieres. visus ꝟo
pudice ita nō pōt impediri circa tales. quia cōpletio actus alioꝝ sensuū ex facto alieno depēdet. Unde nō tā faciliter potest q̄s tangere mulierē vel loqui cū ea: vel comedere seu cōmorari ꝓpe eā sine eius assensu: visus ꝟo nō sic dependet ex facto alieno: sed ex videntis tm̄ velle ꝓprio. Si eñ oculos le uat nolente vel volente muliere ipe eā videre pōt. Et ideo visus in muli erem peccat licentius: quia nō pōt ita impediri sicut alij sensus.
E ❡ Sexto visus pcipit extensi⁹. quia hō lubric⁹ vni⁹ ciuitatis potest si
Extensi⁹ mul videre omnes mulieres nobiles ⁊ ignobiles: ꝯiugatas ⁊ ꝟgines: re
pcipit ligiosas ⁊ seculares: attinētes ⁊ nō attinētes. Nō autē sic potest omnes tangere vel audire/vel cōiugiō habere: aut de ꝓpe redolere. Et ideo ocu lus cum plurib⁹ pōt q̄z alij sensus peccare. qz cum oīb⁹ q̄s tangit ei⁹ vi sus. Vñ lubrici p ciuitatē discurrētes ad videndū mulieres; oculis suis

cū innumerabilib⁹ fiunt peccātes. tādem rōne cuiuslibet earū in qua cō placuerūt deo rationē reddituri. Et sic impletur in eis illud Threñ. iij. Oculus me⁹ depdatus est animā meā in cūctis filiab⁹ vrbis mee.

¶ Septimo visus inficit veloci⁹. Actus em̄ oculi est velocior cetera sensuum actib⁹: quia sm Aristo. iij. de anīa: z Cōmentatorē ibidē. Uisio fit subito. Et. x. Ethico. visio sm q̄dcunq₃ temp⁹ pfecta est. Et ideo apl's adiūgit visum cum momēto. j. ad Corith. xv. dicēs. In momēto i ictu oculi: loqns de resurrectiōe finali. q. di. visus fit momētanee. Et ideo actu suo velocissime peccat z excedit. Sicut pz Judith. x. in Holoferne: ad quē cū Judith pulcerrima adducta fuisset: z intrasset an̄ faciez ei⁹: statim captus est in oculis suis Holofernes. Un̄ Grego. in lib. de singularitate clericoz dicit. Aspect⁹ femine⁹ subito z in transitu occurrēs vulnerat: z velut sagittas alienis oculis iactat. ¶ De h audiam⁹ exemplū in vitaspatrū. Quidā monachus erat solitari⁹ in deserto: cuius vbis et actib⁹ multi pficiebant. h attendēs diabol⁹ z inuidia mot⁹ misit in animū eius talē cogitationē: q nō expediret ei q aliquis sibi seruiret ad necessitatē suam: sed magis ip̄e alijs ministrare deberet. q si alijs ministeriū nō exhiberet saltē sibiipi fuiret di. Uede g i ciuitate sportellas q̄s facis: z eme tibi q̄ op⁹ ē z reuertere i locū tuū: z nulli sis onerosus. Hoc āt fecit diabol⁹ vt p visuz mliez illaq̄aret eū. Ille igit̄ tanq₃ bone cogitationi adq̄escēs descēdit d mōasterio suo oib⁹ not⁹ z famosus. post lōgū āt tp̄s cū mulierē vidisset p icautela sua supplātat⁹ ē z mechat⁹ est cū ea. Et veniēs i desertū locū seq̄nte diabolo vestigia ei⁹ cecidit iux̄ flumē. Et cogitās q₂ gauisus ē inimic⁹ de ruina ei⁹ voluit seipum despare: q₂ spm̄ dn̄i maxie ꝯtristauerat z sctōs āgelos z venerabiles pr̄es. q̄z ml'ti ēt i ciuitatib⁹ inhabitātes supauerūt diabolū. Et cū nulli hoz se facere silem posset ꝯtristabat̄ valde: z nō recordabat̄ q₂ de⁹ ē q̄ vtutē tribuit his q̄ ad eū deuotissime ꝯuertūt̄. Un̄ cecat⁹ z nō vidēs peti sui curaz voluit se i flumē illō iactare: vt pfectū gaudiū faceret inimico. Sz ex mag̃ dolore ani ifirmat⁹ ē corpe. z nisi p⁹ea mi̅corꝯ de⁹ auxiliū sibi p̄stitisset: sine pnīa mortu⁹ fuissz: z sic gaudiū inimici sui diaboli pfecissz. Nouissime g i se reuersus cogitauit vt h₂ dolorē i afflictōe pnīe dmōstraret: z do i fletu z luctu supplicaret. z ita redijt iteꝝ ad locū suū: claudēs ostiū cellule sue: supplicās deo cū fletu sic̄ solet sup mortuū flere. z corp⁹ suū macerauit vigilijs z ieiunijs. Et frib⁹ sepe ad se veniētib⁹ z pulsantib⁹ vtilitatē sue cā dicebat. Juramēto me ꝯstrixi vno anno deuotissime pniam agere: sz orate p me. z frēs hec audiētes scādalizabāt̄: cū eū valde magnū rputarēt. Ita q₂ ieiūauit z pniam egit. Die aūt pasce nocte resurrectōis posuit lucernā in cacabo nouo cooperiens eā orauit dicēs. Misericors deus q̄ oēs saluare vis: z ad agnitionē vitatis venire: miserere mihi/ q₂ te plurimū offendi z inimicū gaudere feci. sed apud te nihil est impossibile. Fac ergo cū figmento tuo misericordiam z resuscita me qui resuscitatur⁹ es oim̄ hoim corpa i nouissimo te g̃uit̄ offendi; z insup pei⁹ q₂ despaui. pei-

B Inficit velocius

H Exēplū

Dei misericordia.

pe ꝙ igne tuo hāc lucernā accēdi: vt ex h fiduciā habeā: q2 dimisisti mihi pctm̄ meū: ꝛ residuū tp̄s qd mihi donauerꝭ mādata tua custodiā: ꝛ a timore tuo nō recedā: sed deuote tibi suiaʒ plꝰ ꝙ pus feci. Hec itaqʒ dicēs in nocte resurrectiōis cum multis lachꝛymis surrexit: ꝛ vidit si lucerna esset accensa: ꝛ distecto cacabo vidit ꝙ nō erat accensa. tunc iterum cecidit in faciem suam orās: Parce mihi domie Ecce iterum ꝯfiteor bonitati tue turpitudinē meā: coraʒ angelis tuis ꝛ corā iustis hoīb9. ꝛ nisi scādalum timerē omnib9 ꝯfiterer. deus miserere mei vt alios erudiam. Et ita trib9 vicib9 orās exauditꝰ est. Et surgēs inuenit lucernā ardētē. et gr̄as agēs deo mirabaꝛ de eiꝰ gr̄a. Et illucescēte die pseuerabat i ꝯfessiōe cū tāta leticia vt cibū corꝑalē obliuisceret. Ignē āt lucerne illiꝰ toto tēpe vite sue suauit. oleū desuꝑ fundēs ne extingueret. Et sic rursus spūsscūs hitabat i eo. Et factꝰ ē apud oēs humilꝛ ꝛ insignis. cui ꝛ obitꝰ sue mortis reuelatꝰ est. ¶ Octauo visus cessat difficiliꝰ. tū q2 i suo actu nō habet ita fastidiū. tū q2 sꝑ i ꝓmpto hʒ suū obiectū Prio ei difficiliꝰ ab actu suo cessat visus. q2 auditꝰ cito fastidit ea ꝙ sūt circa mulierē: ꝛ silr alij sensꝰ i qb9 hō delectaꝛ exteriꝰ ꝓter visū: fm illd Eccls. j. Nō saturaꝛ oculꝰ visu ¶ Scdo q2 alij sensus ñ hñt sꝑ obiectū i ꝓmpto: vtʒ i olfatu/auditu/gustu ꝛ tactu. sʒ visus sꝑ hʒ aliqd qd videat si velit. ꝛ iō ꝙsi incessanꝛ potest peccare. Jō dꝛ de luxuriosꝭ. ij. Pet. ij. Oculos hñtes plenos adulterij ꝛ incessabilꝭ delicti Pʒ igiꝛ ꝙ pctm̄ i mulieres ꝑ oculos cōmittiꝛ mltiplr ꝛ incessanꝛ ꝛc. ꝛ iō dꝛ Eccli. xxxj. Nequs oculo qd creatū ē ꝛq. d. nihil. Nā ꝑ oculū tot pctā vt dc̄m est. ꝛ i alijs infinita pctā ꝯtigūt tā assidue ꝛ tā facile. Ecce sic pʒ quō visus iflāmat ad libidinē etiā sctōs. Rogemꝰ ꝙ deū vt sua gr̄a nos adiuuet qtūs ita dirigamꝰ sensus nostros ne in aliq eiꝰ offendamꝰ Amen

[margin:] I visus cessat diffi/cilius.

[margin:] Nota ꝟbū icessabilꝭ

¶ De nocumētis incauti visus

Sermo. LXXXVII.

Mors ascendit ꝑ fenestras nr̄as Hiere. ix. In pcedēti ser. audistꝭ quō visus icautꝰ sit piculosus ex multiplici cā ꝑ rōnes ꝛ exēpla. Nūc ꝯñr videndū est i spēali de aspectu mulierꝝ ꝙntū sit nociuꝰ. Quāuis ei ꝑ oēs sensꝰ extiores mors aie ascēdit i aiam ꝛ itrat tāqʒ ꝑ fenestras. q2 vt dr Greg. i moraꝛ. Quisqs ꝑ has fenestras icaute extiꝰ respicit plerūqʒ i delectatōeʒ pcti etiā nolēs ardet. attñ plꝰ intrat mors illa ꝑ visuʒ ꝙ alios extiores sensus. iō de nocumētis hꝰ icautū visum seqntib9 i pñti ser. intēdo dicere saltē aliq de his nūc recitādo. Pro gr̄a Aue ma. Mors ascēdit ꝑ fe. no. ꝛc. vbi s.

¶ Circa ꝟba thēatis ꝙuis intelligaꝛ d oib9 sensib9 extiorib9. attñ spēalr circa sensuʒ visus ē notādū ꝙ aspectꝰ mulierꝝ saltē cū attētiōe multipliciter nocet hoi. suo mō de viris ecōuerso.

Aspectꝰ mulierꝭ incautꝰ	Impedit ꝑfectionē	Fouet demōis actionē
	Attrahit affectionē	Angelis claudit rōnē
	Impedit cognitionē	Luxꝰ dat occasionē

A ¶ Prio mulierꝝ aspectꝰ ipedit ꝑfectionē. Nā ondit mēti carnalia ꝙ ap

petat: rõne q̄r ab his q̄ eã pficiūt retrahit. Et iõ pfecti viri etiã mūdani i aspectu fuerūt ɔtinētes ⁊ puri. sicut Narrat Valeri⁹ maxim⁹ li. iiij. c. iij. Et Tulli⁹. ij. de offi. q̄ Pericles pnceps atheniēsiū Sophoclē tragediarū scptorē ⁊ i ptorio collegā suū: formā pueri añ eos trāseūtē ⁊ laudātē atq3 dicētē. O pulcr̄ puer̄ pericle/arguit dicēs. Nō solū man⁹ a pecunie lucro: sed etiā oculos a libidinoso aspectu ɔtinētes eē debere. Si igitur ille ph̄s alium redarguit q̄ puer̄ nimis attēte respexit. qd̄ fecisset si mulierē vidisset: ⁊ sic laudasset. pculdubio eū ampli⁹ corripuisset. Multo magis h̄ decet eccl'iasticos ⁊ religiosos rõne pfectõis stat⁹ h̄re ɔtinentes oclos. Vñ legit̄ i vitaspatr̄ q̄ cū qdā mõach⁹ occurrisset i via qbusdā scīs mulieribꝫ: ⁊ pp̄t eas se auerteret: vna illar̄ ei dixit Si pfect⁹ monach⁹ fuisses a nob̄ nō diuertisses: q2 nos nō tantū respexisses vt discernere posses vtr̄ eēm⁹ vl' nō essem⁹ mulieres. Religiosor̄ eñ est formas mulier̄ nō inspicere: ⁊ ab eis oculos suos claudere. Vñ etiā i vitaspatrū h̄r de abbate Arsenio. q̄ cū qdā mulier nobil' ad eū venisset vt illū videret: ⁊ ipm añ cellā inuenisset: illa ad pedes ei⁹ se pstrauit. quā cū idignatiõe eleuauit: eiq3 dixit. Si faciē meā videre vis/vide. Illa p̄e verecūdia faciē ei⁹ nō vidit. Et subiūxit Arseni⁹. Nescis q2 p mulieres seducant̄ viri pfecti. nunqd sufficit tibi audisse opa mea? At illa: Nolo videre: sꝫ rogo ora deū p me. Et ille. Deū inq̄t oro vt deleat̄ memoria tui ð corde meo Sil'r in vitaspatr̄ h̄r: q̄ abbati Sisoio dixit Abraã discipul⁹ su⁹. Pat̄ iā senuisti eam⁹ par̄ circa mūm. Cui senex. Si scis vbi nō ē mulier/eamus. At ille. Vbi loc⁹ tal' nisi solitudo? Et senex. Ergo fili mi i solitudinē me tolle. Legit̄ etiā ibidē q̄ qdaꝫ frat̄ multū religiosus ppriā mr̄em q̄ venerat ad eā visitandū/noluit videre. Si ḡ viri scti nolūt h̄re memorias mulier̄ i corde suo: nec volūt eē in loco vbi sūt ml'ieres: ⁊ etiā r̄fugiūt videre ppriās mr̄es: pꝫ sufficiēter q̄꜕ ɔtrariū religiõi sit videre mulieres

¶ Scd̄o mulier̄ aspect⁹ attrahit affectionē. Sicut eñ exterior oculus figit̄ i mulierē: ita ocul⁹ cordis sequit̄ ad vidēdū p affectionē: s̄m q̄ Augustin⁹ de se fatet̄ i li. ɔfes. di. Per q̄les imagines ibāt oculi mei p tales ibat ⁊ cor meū. Forme eñ mulier̄ q̄lescūq3 solēt viror̄ affectū attrahere. Si eñ qs pudicā ītuet̄ hꝫ cõplacētiaꝫ i ei⁹ pudicicia. si lasciuā: placet ei⁹ facetia. si seriosam: placꝫ ei⁹ rigiditas. si doctā: placꝫ ei⁹ subtilitas. si rudē: placꝫ simplicitas. Et breuit' q̄liscūq3 ml'ier iuuenis i forma fuerit i specta diligent'/mētē viri attrahere potit: vt oñdit Oui. ij. sine titulo di. Nō ē circa meos q̄ forma irritet amores. Cētū sūt cāe cur ego sp amē ⁊c. Mēs eñ mouet̄ p aspectū mulier̄: q2 p visū īducit̄ spēs ad aīam: q̄ vel' nolis ipugñt ipaꝫ. nec p̄t qs facile a tali specie se expedire. Quis ãt sapiēs vult talē tribulationē i domū suā ducere? Iõ ðr glo. sup illð Job. xxxi. Pepigi fed⁹ cū ocul' meis. Fed⁹ cū ocul' pepigit: ne p̄us icaute respiceret qð postea iuit⁹ amaret. Corp⁹ ei nr̄m ē q̄ddā castr̄ a dño nob̄ cõmissuꝫ. ⁊ oculi ⁊ aliȷ sensus sūt porte siue fenestre ad ipm. Et ðr castr̄ q̄si castū: eo q̄ ibi castret̄ libido: s̄m Isiðo. ix. Etym̄. Casta ei corpa sūt dei castra: q̄

Exēplū

Exēplū

Exēplū

B
Aspect⁹ mulierū attrahit affectõeꝫ

C

D

Aspect⁹ mlieꝝ retrahit ab itellectu.

Nota

Exēpluz.

Scriptura mōet ad recte vi/dēdū.

sūt ab illecebris custodiēda: fm illō apl'i.j.ad Tim.v. Nō cōicaueris pec- carꝭ aliēis: teipm castū custodi. Oculi vo sūt fenestre ꝛ porte.q̄ custodiē- de sūt ne hostes dn̄i dei nr̄i p illecebras carnis igrediant̄: ꝛ thesauꝝ quē portam⁹ i vasis fictilib⁹.s.castitatꝭ/auferāt. Per portā em̄ sensuū demo- nes itrāt: ꝛ sꝫ eis dec̄ itroit⁹ oīa q̄ dei sūt occupāt: vt vult Jsid.li.ij.de sū- mo bo.c.xxviij.iux̄ illō Hiere.ix. Mors ascēdit p fenestras nr̄as. Nō est aliūde peccam⁹ nisi vidēdo/audiēdo/olfaciēdo/gustādo aut tāgendo. Nō igit̄ q̄ ocl'os tanq̄ꝫ portas a dn̄o custodiēdas sibi cōmissas/ad mlie- res illicite vidēdo n̄ claudit: qd aliō fac̄ nisi q̄ inimicꝭ dei castrꝭ suc custo- dic apit.ꝛ sic fidē dn̄o suo frāgit. Et iō Job.xxxj. postq̄ꝫ dixit. pepigi fed⁹ cū ocul' meis ne cogitarē qdē d' vgie: subiūgit. Quā em̄ partē i me de⁹ de sup.q.d. in me sic de⁹ amitteret q̄cqd i me p̄us habuisset ¶ Tertio mu- lieꝝ aspect⁹ ipedit cognitionē. Licꝫ em̄ vt dt Aristo.i p̄nci.metaph. vi- sus multū faciat ad scire: eo q̄ ml'tas ōndit reꝝ differētias. qꝛ p visum distrahit̄ hō vt iā illa iā alia ꝯcupiscat. nūc ea q̄ sunt ornat⁹ siue supbie: nūc ea q̄ sūt luxurie: nūc ea q̄ sūt auaricie. ita vt min⁹ itēdere possit his q̄ scire ꝑonit. Et h̄ i ho'e a passiōib⁹ ꝛ illecebris carnis abstracto: visus tn̄ mulieꝝ ꝛ aliaꝝ reꝝ tpaliū retrahit ab itellectu ꝛ cognitiōe i hoic pas- siōes carnis seq̄nte: ꝛ amatore terrene sube. Un̄ Sen̄. de remed. fortuit. Hinc oculi adulteriū mōstrāt: hinc incestū: hinc domū quā ꝯcupiscant: hic vrbē: irritamēta sūt vicioꝝ: duces scelerꝝ. Nā vt dt Arist.i li.d' aiali. Jlla aialia q̄ hn̄t oculos i frōte icedūt motu recto: qꝛ fm oculos i motu diriguntur. sꝫ q̄ hn̄t ocl'os a latere icedūt tortuose. Jta moralr illi q̄ habēt oculos rōnis i frōte.i. ante se/dirigētes se rōne: icedūt recte. Prouer.iiij. Oculi tui recta videāt: ꝛ palpebre tue p̄cedāt gressus tuos. Tales ei ex aspectu reꝝ exterioꝝ ducunt̄ i admirationē ꝛ stuporē: ꝛ sic ad cog̃scēdū ꝛ laudādū oim creatorē. Ex magnitudie em̄ speciei ꝛ pulcritudis creatu- re cog̃scit̄ creator eaꝝ. qꝛ vt dt apl's ad Rom.j. Inuisibilia dei a creatu- ra mōdi p ea q̄ facta sūt itellecta ꝯspiciūt̄. sempit̄na q̄ꝫ ei⁹ v̄tus ꝛ diuitas. Sic Arist.p viā mot⁹ visus ē ꝓbare vnū mouēs eē imptibile ꝛ infinitū nullā hn̄s magnitudinē. viij. phys. Qui āt sic creaturas recte vidēt: vi- dēdo mouent̄ ad dei delectationē ꝛ grāꝝ actionē. ¶ Un̄ narrat Helinā- dus vt dr i narratorio antiq̄ꝝ patꝝ de q̄dā fratre. q̄ dixit nihil se aspicere in q̄ nō edificaret̄. Et ali⁹ ei dixit. Quid tibi ꝯfert edificatōis visio bufo- nis? At ille: certe multū. qꝛ nō merui q̄re me de⁹ fecit hoiem/nō bufonē. Et cū h̄ bn̄ficiū reduco ad mētē/ꝓuocor ad grāꝝ actionē deo reddēdā: q̄ nō dedit mihi formā tā execrabilē: sꝫ tribuit imaginē regiā ꝛ spēm pul- cerrimā ad suā silr̄itudinē. ad imaginē dei fact⁹ ē hō. Gen̄.j. Ad sic recte vidēdū hortat̄ scriptura quēlibꝫ dicēs Hiere.iij. Leua oculos tuos i dire- ctū ꝛ vide. Jdē dixit dn̄s Abrae Gen̄.xiij. Jllo mō directe vidit sapiens Prouer.xxiiij. di. Cū vidissem posui i corde meo: ꝛ exēplo didici discipli- nā. Sic videre ml'ierē ē ꝑfectoꝝ. sic de visiōe spōse a filiab⁹ sion dr Can̄. vj. Viderūt eā filie sion ꝛ btissimā p̄dicauerūt eā. ꝛ tal' visio iducit cognic-

onē. Sic vidētes hñt oc'los i frōte: ꝛ iō vidēt recte. Sz hi q̄ hñt oc'los a latere vt ſpētes: ſp vidēt tortuoſe. i. q̄ hñt corruptā delectatiōem i carne hi nō curāt ea q̄ ſūt rōnis videre. ſz ſemp conant̄ ad ea q̄ ſunt voluptatꝭ ꝛ libidīs. Et q2 oculi nāles carnei ſūt: ad ea q̄ ſunt carnis nāliter vident̄ inclinati eē: ſicut de Jacob dr Deut. xxxij. Ocul⁹ iacob i terra frumēti ꝛ vini. Et de lubricis ſenib9 dr Dañ. xiij. ꝙ dclinauerūt oculos ſuos vt nō viderēt celū. Et ſic oculi carnis oñdūt carnalia mēti: ꝛ retrahūt a cogitatiōe veri: ac ducūt i appetitū ꝛ affectū eoꝝ q̄ ſunt ſuauia carni. Unde Hugo ſup Eccl'iaſtico i q̄dā bom. q̄rit/ q̄d faciat ɔcupia oculoꝝ. Et rñdet: fallaces reꝝ fines ꝛ lubricos captās aſpect⁹: ſui oblita foris fundit̄: ac ſe totā dat curioſitati. cernit oia: ſiq̄ noua: ſiq̄ iſolita: ſiq̄ mira occurrāt: ad oēs reꝝ mot⁹ alterat̄: temeraria/ pcax/ inſtabil'/ petulās ꝛ lubrica Ecce q̄t mala venīūt ex viſu. ¶ Propřea antiq̄ phi ne formis mulieꝝ ꝛ aliaꝝ reꝝ carnaliū a ɔtēplatiōe ſapie abſtraherent̄: hoim ɔſortia fugerūt ꝛ deſerta loca icoluerūt. Sicut de Ariſtene pho legit̄. ꝙ vt ſapiētie liberi⁹ vacaret/ ſol⁹ apd lacedemonias i deſerto habitauit. Nihil em̄ ita abſtrahit a ſpeculatiōe ꝛ ad carnalia afficit ſicͭ aſpectus. Et iō Señ. i q̄daꝫ ep'la docꝫ ſpectac'la ꝛ hoim ɔſortia vitāda: dicēs. Jnimica ē multoꝝ cōuerſatio. vtiq̄ꝫ q̄ maior ē ppl's tāto piculi pl⁹ ē. Et ſubdit. Nihil tādānoſum bonis morib9 q̄ꝫ in aliq̄ ſpectaculo reſidere. tūc em̄ p voluptatē facili⁹ vicia ſubrepūt: q2 a ſpectacul' auarior redeo/ luxurioſior/ ambitioſior ꝛ inhumanior: q2 inter hoies fui. Et infra circa mediū ep'le dr. Unuꝫ luxurie aut auaricie exēplū mltū mali facit. ɔuict⁹ delicat⁹ paulati eneruat ꝛ emollit. vicin⁹ diues cupiditates irritat: neceſſe ē vt imiteris aut odieris ne vl' ſilis mal' fias aut inimic⁹ multis. ſed ad vtrūq̄ꝫ deuitādū recede i teipo q̄ntū potes. Hec ibi. Hoc etiā fecerūt ſcti. Uñ pſ. Ecce elōgaui fugiēs/ ꝛ māſi in ſolitudine. pſ. liiij. Et Joānes baptiſta antra deſerti teneris ſub annis ſubijt: ne leui ſaltē maculare vitam famine. i. locutione poſſet. vt canit eccl'ia. ¶ Secūdo quidā phi ne aſpectu mulieꝝ a bono ſapiētie abſtraherent̄/ oculos carnales ſibiipis eruerūt. ſicut de Democrito in vitis phoꝝ dicit̄. ꝙ ideo oculos ſibi eruit vt vegetiores cogitationes haberet. Et vt Tertulian⁹ ait ideo ſeipm excecauit: quia mulieres ſine ɔcupiſcentia aſpicere nō potuit. Et ſimilr̄ quidā alij fecerunt: vt dicit Hierony. cōtra Jouinianū. Quoſdā phos legimus oculos ſibi eruiſſe: ne p illoꝝ viſum a cōtemplatiōe phie auocarent̄. Et ideo q̄dam cōmoditas eſt oculis carere: q̄ ad hoc: quia cecitas eſt pars innocentie: vt dicit Seneca de remedijs fortuitoꝝ. Oculos pdidi aut ſenſus. Et reſpondet ratio. q̄ꝫ multis cupiditatib9 via inciſa eſt/ oculi duces ſunt ſcelerum: irritamēta vicioꝝ. nō intelligis partem innocentie eſſe cecitatē. Et Quintilian⁹ libro cauſarū: cauſa prima. Totius homis libertas eſt oculos pdidiſſe. Oculi ſunt p quos paupertates ferre nō poſſum⁹. oculi tota noſtra luxuria. hi nos in omia q̄tidie vicia pcipitant. mirant̄/ adamant/ concupiſcunt/ facilius vt impleant ſatietatem animi. Hec ibi

Ocli carnei retrahūt a cognitiōe vi

E

Exēplū

Oculos eruūt ſibiipis phi.

Cū ḡ phātasmata mulieꝝ ingrediētia ꝑ ocultū sūme ipediāt a sapiētia: nō tm̄ tꝑali sȝ etiā eterna. q̄les pbi sūt cēsendi: q̄ sp̄ ad vidēdū mulieres sūt ꝓmpti. Jō dt dn̄s Mat. xviij. Si ocul⁹ tu⁹ scādalizat te erue euȝ et ꝓijce abs te. qd̄ q̄uis nō debeam⁹ ad l̄ram itelligere: oino tn̄ ⁊ multuȝ
f ꝯcordat p̄missē line. Hec de tertio mēbro. ❡ Quarto mulieꝝ aspect⁹
Aspect⁹ fouet demōis actionē. Nā ad hoim deceptionē parit ⁊ subuersionē po-
ml'ieꝝ fo tissimū ꝯfugit demō ad mulieꝝ formas/sil'r ⁊ viroꝝ. q2 scit viri ad mu-
uet dmo lierē nālē iclinationē ⁊ ecōuerso. Et ꝑ h̄ sue malicie nitit̄ h̄re intētū. Uñ
nis acti- Petr⁹ blesen. i expositiōe lectiōe. xxvij. quadā sup̄ Job. Et allegat eum
onem. Holkot sup̄ lib. Sap. assignās cām q̄re diabol⁹ q̄ Job oib⁹ bonis suis
h spoliauit filios ⁊ filias: oēm subam sibi abstulerat: vxorē tn̄ sibi reliqt. h̄ inqt nō fecit ad solaciū viri: sȝ ad sue malicie ꝯsū mationē: vt ꝑ feminā vinceret quē ꝑsecutiōe nō vicerat. ⁊ qd̄ ꝑ vbera nō poterat/ vbis mulieris efficeret. Per feminā inqt Joseph icarcerat⁹ ē. Naboth occisus Sāson vinculat⁹: Miphiboseth infect⁹. Zizara clauo ꝯfossus, p̄cursor ⁊ baptista dñi decollat⁹. ⁊ cū ꝑ filiū dei ordinata eēt nr̄a redēptio: p̄sentiens hostis q̄ i morte chr̄i nr̄e redēptiōis dispēsatio impleret̄: salutē toti⁹ generis hūani machinat⁹ ē ꝑ feminā ipedire. Jn vxore nāq3 Pilati visiones deceptorias ⁊ phātasticas imisit: itantū q̄ Pilat⁹ mortē chr̄i dissuadēdo mādauit. Nihil tibi ⁊ iusto illi multa em̄ ꝑ visum passa sum ꝓpt̄ illū.
Nota Hec petr⁹. Quicūq3 em̄ delectat̄ h̄re p̄ntiaȝ mulieꝝ: ⁊ delectat̄ i aspectu eaꝝ: dat locū tētatiōi diabolice: ꝑ quā vicit q̄si oē cor humanū. Uñ legi
Exēpluȝ tur i vitaspatꝝ. ⁊ allegat Hūbert⁹ sup̄ regulā Augu. Q cū q̄dā nutrit⁹ fuisset i mōasterio a iuuētute: demōes cū creuisset ostēderūt ei formas ⁊ habit⁹ mulieꝝ ꝑ visum de nocte. qd̄ cū p̄ri retulisset/ ⁊ sel' cū eo ad seculū descēdisset. ibiq3 mulieres vidisset: dixit iteꝝ p̄ri. Ecce iste sūt q̄s videbā
Demō as de nocte i cella. ⁊ mirat⁹ ē senex d̄ demonū fraude. Cū em̄ copia mulierū
sumit for alit̄ nō habet̄ ꝓcurāt demōes i somnis mulieꝝ visiōes: ⁊ incerdū trāsfor
maȝ viri māt se i hmōi mulieꝝ formas ⁊ species: ꝓpt̄ qd̄ succubi vocant̄ ad hoim
vl'ml'ieris illusiōes. Et etiā trāsformāt se i viroꝝ formas. ⁊ sic fallunt̄ ml'ieres ⁊ cognoscūt eas. vt tāgit mgr̄ i histo. Schol'. sup̄ Gen̄. dicēs. q̄ p̄t eē q̄ demo-
Incubi nes incubi genuerūt gigātes. Et Beda sup̄ Lucā ait. q̄ q̄dā demōes di
succubi cunt̄ incubi q̄ co ḡscūt mulieres i specie viroꝝ. Et q̄dā succubi q̄ se supponūt viris i specie mulieꝝ: forte nō luxuria tracti: sȝ vt hoib⁹ illudāt. nec forte semē emittūt. Sed alij dicūt q̄ demones incubi semen calidū ⁊ recēs ab alio receptū infundūt matrici: ⁊ sic generāt. Sic em̄ genitū asserūt merlinū vatē angloꝝ. Etiā narrat Cesari⁹ q̄ in Būna Colonien̄. di
Exēpluȝ. ocesis filiā speciosam cuiusdā sacerdotis demon incub⁹ corrupit. Et q̄dam mulier incredibili libidine ꝑ septē annos a q̄dā fuit vexata demōe semꝑ in specie militis sibi apparēte. q̄ facta generali ꝯfessiōe ꝑ beām Bernardū est liberata: vt dr̄ in narratorio cōi. Etiā dr̄ ibidē de q̄dā scholastico ꝑ demonē succubū illuso. Et de alio q̄dā iuuene in leodio ❡ Ex quibus q̄b⁹ apparet q̄ demon formis mulieꝝ maxime vtit̄ ad deceptionē serō-

rum. Ideo sancti etiã debent fugere aspect⁹ feminarum: vt laqos demonũ iuxta ꝯsiliũ sapiẽtis Prouer. vj. Ne ꝯcupiscas pulcritudinẽ ei⁹.s.mulieris: ne capiaris nutib⁹ illius. qꝛ mulier ornata habitu meretricio est p̃parata ad capiẽdas aias. ❡ Quinto aspect⁹ mulierum angelis claudit rationẽ. Angeli em̃ in castitate delectant: ꝛ ꝑ ꝯseqñs formas mulierum ab ecclia̾sticis viris videri: q̃ sunt ꝛ dicunt angeli/abominant ꝛ horrẽt: inq̃ntũ tales forme puritati castitatis aduersant. qꝛ hoies angelis assimilant. In carne em̃ p̃ter carnẽ viuere est angelice nature nõ humane. qa ꝯtinẽtia ab omi ꝯcubitu imunis angelica portio est. Et iõ de eo nõ ẽ p̃ceptũ: vt dr̃ apl's. qꝛ vltra hoies est: vt ait Aug. de bono ꝯiugali. Et Amb. li. de ṽgitate dr̃. Quis neget hãc vitã fluxisse de celo: quã nũc facile inuenim⁹ in terris. nisi postq̃ʒ dñs i hui⁹ terreni corpis mẽbra descẽdit. Et cõcordat Hiero. ad Eustoch. in q̃daʒ epl'a dicẽs. Fili⁹ dei ingressus mõm nouã familiã instituit: vt q̃ ab angel' adorabat in celis hr̃et angelos in terris.s.ṽgines. Itẽ Amb. vbi s̃. Supgredit ṽginitas ꝯditionẽ humane nature: ꝑ quã hoies angel' assimilant. Angeli em̃ sine carne viuũt. virginitas in carne triũphat. Puritati igit ꝛ castitati angelice repugnat formas mulierum inspicere. qꝛ talis inspectio est incitatiua voluptatis venereẽ. Iõ p̃cipit apl's mulierẽ caput suũ ꝓpter angelos ne videat illicite abscondere ꝛ velare. j. ad Corinth. xj. vbi ait. Debet mulier habere velamen sup caput suũ ꝓpter angelos. Et h̃ sic exponit in glo. q̈ mulier debet velare caput suũ ꝓpter angelos. i. ꝓpter sacerdotũ reuerentiã: qui sũt dei nũcij ꝛ eius vicarij: vt ex h̃ subesse viro ostẽdat. Et ne sacerdotes q̃ angeli dicunt/faciẽ ei⁹ ispiciẽtes ad malã ꝯcupiscentiã ꝓuocent — D

Virginitas

❡ Sed di. qs: q̃re sacerdotes dicunt angeli? Rñdet q̈ ꝓpter plura: — I

Sacerdotes dicũt ãgeli

Videlicet
- Propter cognitionẽ diuinorum secretorum. Malach. ij. Labia sacerdotis custodiũt sciam: ꝛ legẽ req̃rẽt de ore ei⁹: qꝛ angel⁹ dñi exercituũ est
- Propter annũciationẽ diuiorum mãdatorum. sicut angeli annũciant nob dei volũtatẽ: ita ꝛ sacerdotes
- Propt ꝯtinẽtie votũ q̃ sũt astricti. qꝛ nõ nubẽt neqʒ nubẽt: iõ sũt sicut angeli dei. Mar. xij.
- Propter custodiã gregũ sibi creditorum: s̃m illũ ps̃. Angel' suis mãdauit d̃ te: vt custo. te i oib⁹ vijs tuis
- Propt ꝯtinuatõem diuiorum officiorum. sicut angeli deũ laudãt in celis dicẽtes Scũs scũs scũs ꝛc̃.
- Propt ꝯtẽplationẽ supnorum. sicut angeli sꝑ vidẽt faciẽ p̃ris Mat. xviij. ita sacerdotes debẽt eẽ i ꝯtẽplatiõe ṽitatis
- Propter pietatẽ ꝛ cõpassiõem animorum ad subiectos. qꝛ sacerdotes debent esse pij ꝛ cõpassiui. sicut mulier tecuites dixit ad Dauid cũ eius ira versus Absalon quieuit ꝛ cũ ꝑsequi cessanit. Sicut angel⁹ dñi sic domin⁹ meus rex: ita vt nec bñdictiõe nec maledictione moueat ij. Regũ. xiiij. ❡ Debent g̃ sacerdotes esse vt angeli suis subiectis: ꝛ ma

xime penitẽtib⁹ p cõpassionẽ. Debẽt etiã esse casti ꝛ mũdi: ſm illð Esa. lij. Mũdamini q̄ fert⁹ vasa dñi. de q̄ s̄. dixi ser. lxxxiij. p totũ. ꝛ. lxxxiiij. V Ex qb⁹ seq̄r: ꝙ mlier ꝓpt᷑ tales angelos sacerdotes: iux̄ doctrinã apl̄i debꝫ faciẽ suã velare: ne det eis occasiõeꝫ ruine ꝛ sit ĩ dei ministris cã macle. Et iõ abimelech spẽcie pulcritudĩs ip̄i⁹ sare: correpť⁹ a dño: dedit abrae oues ꝛ boues ꝛ mille argenteos. Et dixit zare. Ecce mille argenteos dedi fratri tuo. i. abrae: q̄ dixit eã esse sororẽ suã: cũ tñ esset vxor ei⁹. Et seq̄r hoc erit tibi in velamẽ oculoꝝ ad oẽs q̄ tecũ sunt ꝛc. Gen. xx. vt scꝫ faciẽ suã tegeret ab alijs q̄ secũ habitarẽt: ne eam ꝯcupiscerẽt: vt dicũt expositores. Vñ ait zare. Ecce dedi fratri tuo. i. tibi p eũ mille argenteos. dedi scꝫ ad emẽda pepla qb⁹ faciẽ tegas: ne ab eis q̄ tecũ sũt ꝯcupiscaris. Patꝫ ergo: ꝙ aspect⁹ mlieꝝ est p̄sertim eccl'iasticis piculos⁹: qꝛ angelis claudit rõeꝫ.

R dat occasionẽ luxus ¶ Sexto aspect⁹ mlieꝝ dat occasiõeꝫ lux⁹. i. luxurie. Pꝫ illð multis exẽplis in scriptur̄is sacris: ꝙ visio mlieꝝ causet luxũ ꝛ inducat piculũ. Primo Gen. vj. vbi hr̄: ꝙ videntes filij dei filias hoim ꝙ essent pulchre: acceperũt vxores sibi ex oib⁹ q̄s elegerãt. Et hec fuit ꝑmaria cã diluuij in quo fuerũt hoies tales submersi. Item ibidẽ. ca. xij. legit̄: ꝙ viderũt egyptij vxorẽ abraã ꝙ esset pulchra nimis: nũciauerũt pharaoni ꝛ laudauerũt eam apud illũ/ꝛ sublata est mlier in domũ pharaonis: ꝓpt᷑ qð pharao ꝛ tota dom⁹ ei⁹ flagellati plagis maxis. ¶ Tertio hr̄ Gen. xxxiiij. ꝙ cum vidisset sichen fili⁹ emor: pnceps terre illi⁹ dynam filiam iacob adamauit eam ꝛ rapuit ꝛ dormiuit cũ ea: ꝓpt᷑ qð interfect⁹ est ip̄e ꝛ emor ꝛ oẽs masculi ciuitatis illius. Sic dña ioseph in egypto: vxor putipharis: videns ioseph qꝛ pulcher esset: capta est in ei⁹ aspectu: dicẽs. dormi mecũ. cui ioseph dixit. Ecce dñs meus oia sua mihi tradidit: ꝛ ignorat qd sit ĩ domo sua. nec aliq̄d hꝫ qð nõ tradiderit mihi siue qð non sit in mea ptãte. preter te q̄ es vxor ei⁹. quõ ergo possũ hoc malũ facere ꝛ peccare ĩ dñm meũ hꝫ verbis p singl'os dies loq̄bant̄: ꝛ mlier molesta erat ei: ꝛ ip̄e recusauit stuprum. Accidit aũt q̄dã die: vt ioseph hr̄et aliq̄d opis facere: ꝛ sol⁹ intraret domũ. Et tũc mulier apphensa lacinia. i. fimbria vestimẽti ei⁹: diceret. dormi mecũ. q̄ relicto ĩ manu ei⁹ pallio fugit: ꝛ egress⁹ ẽ foras. Que vidẽs se ꝯtẽptã vocauit familiã: dicens. quõ ioseph sibi voluerit facere violentiã. Et postq̄ꝫ clamasset: tũc ioseph fugisset ꝛ palliũ reliq̄sset. ꝛ sic ad phationẽ verboꝝ suoꝝ oñdit palliũ marito suo postq̄ꝫ venit. Et maritus credẽs verbis ei⁹ misit ioseph in carcerẽ. vt pꝫ Gen. xxxix. ¶ Quarto Judicũ. xiiij. dr̄. ꝙ descẽdit samson in tamnata. vidensq̄ꝫ ibi mulierem de filiab⁹ philistijm/accepit eã/q̄ eũ postea pdidit ꝛ cã mortis eius fuit. ¶ Quinto. ij. Reg. xj. Vidit dauid mlierẽ lauantẽ se ex aduerso sup solariũ suũ/erat aũt pulchra valde. Et postea hr̄ ꝙ missis nuncijs tulit eã Et hec fuit sibi postea cã homicidij ꝛ maxie ire dñi. ¶ Sexto Judith xvj. hr̄: ꝙ holofernes fuit visu iudith capt⁹. ꝛ postea ab ea capite trũcatus. Vñ dr̄ ibidẽ. Sandalia rapuerũt ocl'os ei⁹: puchritudo ei⁹ captiuã fecit aiaꝫ ei⁹. ¶ Septio hr̄ Dan. xiij. ꝙ senes videntes q̄tidie susannã egre

dientē ꝛ ingredientē ꝛ deambulātē in ꝯcupia ei⁹ exarserūt. q̄ postea ꝓpt̄ h̄ lapidati fuerūt. Hec ꝛ m̄lta alia ex incauto aspectu m̄lieꝝ legunt̄ eue-nisse: ꝛ i m̄ltū piculū duxisse. Caueāt igit̄ mulieres se ornare meretricie caueant se colorare adulterine/caueāt se viroꝝ ꝯspectib⁹ ostētare: q2 sic sūt rete diaboli q̄ solet etiā electos ꝛ sctōs viros cape. Caueāt ēt viri vt m̄lierib⁹ eꝫ matrimoniū placeāt se ornare aut scādalose incedere: q2 ta-les sūt rete diaboli p̄ qd̄ capiunt̄ m̄lieres. Caueāt etiā viri tales inspice re ꝛ videre: q2 nō licet inspicere ꝛ videre qd̄ non licz ꝯcupisci f̄m Greg. Auertāt ḡ tam viri q̄z m̄lieres iux̄ ꝓp̄ham oculos suos ne videāt vani-tatē. poti⁹ ꝯuertāt oc̄los suos ad dn̄m: f̄m qd̄ dic̄ ꝓp̄ha in ps̄. Ocl̄i mei semp̄ ad dn̄m: qm̄ ip̄e euellet de laqueo pedes meos. Ecce q̄ntū ifi̅cit et nocet aspect⁹ m̄lieꝝ. Jd̄ dic̄ metrista. Femia fax sathane rosa fetēs dul ce venenū Semp̄ p̄na rei/q̄ ꝓhibet̄ ei. Rogem⁹ ḡ deū: vt sua gr̄a nos vi sitet: q̄ten⁹ sic oculos nr̄os ꝛ oēs sensus exteriores custodiam⁹: ne ipsuz offendam⁹: vt sic mala ꝓpria respiciam⁹ ꝛ ꝯsiderem⁹: ꝛ illis visis ꝛ cōsi-derat̄ ea detestemur: vt i p̄ria cb̄rm eternalit̄ videre mereamur Amen.

¶ Q̄ nociu⁹ sit viris aspectus m̄lieꝝ Ser. LXXXVIII

OMnis q̄ viderit m̄lierez ad cōcupiscendū eā iā me-chat⁹ est cū ea i corde suo. Matth. v. Jn p̄cedēti s̄mōe audi-stis q̄ntū nocet viro aspect⁹ mulieꝝ. ꝛ q̄ntū ex aduerso nocet mulieri aspect⁹ viroꝝ: ꝓpter mala pl̄a q̄ tūc sunt enumerata ꝓpter qd̄ q̄libet hō siue vir siue mulier in diligēti custodia dz seruare vi-sum: ne ex h̄ deū offendat. Nunc ꝯsr in p̄nti sermōe iterū ostendet̄ quō aspect⁹ mulierū incaut⁹: sit nociu⁹/tam testimonio infideliū q̄z etiā fi-deliū. Pro gr̄a Aue maria. ¶ Oīs q̄ viderit mulierē ꝛc̄. vt s̄.

¶ Circa v̄ba themat̄ est notandū: q̄ aspect⁹ mulieꝝ viris sit nociuus ꝛ ꝓhibit⁹ ōndit̄ q̄druplicit̄ siue q̄druplici testimonio. A

vicz { Gentiliū / Phoꝝ / Poetarū / Theologoꝝ }

Primo aspect⁹ mulierū ōndit̄ esse nociu⁹ ꝛ ꝓhibi-tus testimonio gentiliū. Nā antiq̄ gētiles legisla-tores/ꝛ mōi sapientes: ꝓhibuerūt oēm aspectū ve neree voluptatis. qd̄ signant̄ p̄z ex duob⁹. Primo ex ꝯstructione templorū dee veneri. Naz vt dic̄ Victriui⁹ de architectu ra lib. j. ca. xj. Veneri extra ciuitatē sunt templa edificanda: in campis flongeris ꝛ in locis vmbrosis. vbi sine verecundia sacra veneris possūt celebrari: ꝛ sine dissolutiōe matronarū ciuitat̄. Et h̄ iō: vt nō assuescāt adolescētes viri ꝛ femīe in venerea libidine. Et ne ex tl̄i aspectu matro ne ꝛ adolescentes mouerent̄ ad illicitas voluptates. ideo templa hmōi deberēt esse extra vrbes. Ciuitas eīm nō tm̄ ꝯstituta est ꝓpter viuere: sed magis ꝓpter bn̄ ꝛ virtuose viuere: f̄m Arl̄. iij. Polit̄. Et ex eadem cau-sa lupanaria in ciuitatib⁹ fiūt in locis sep̄atis ab hoīb⁹ honeste viuēti-bus. Ex q̄ sequit̄: q̄ illa que sūt vn̄tuti castitatis matronarū siue domi narū ꝯtraria: a rectorib⁹ ciuitat̄ sūt exterminanda. sicut vestes nimis bre-ues viroꝝ quib⁹ q̄si apparent verenda: ꝛ cetera q̄ inducūt vel inducere

gentiles ꝓhibent aspectū veneree volupta tis

possunt mľieres ad lasciuiā. ¶ Scđo pꝫ illđ idē ex penis qbꝰ antiq̄ gē-
mľier vt tiles mulctauerūt mľieres aspectui viroꝝ idecent̄ se pn̄tantes. Un̄ mu-
viro pla- lieres se ornare ad maritoꝝ ꝯplacētiā pmiserūt: ſꝫ se alijs oñdere orna-
ceat se or tas diligētissime pcauerūt ꝛ pbibuerūt. Un̄ dt Ualeriꝰ maxiꝰ li. ij. ca. j.
nare pōt ꝙ indulgebāt mariti vxoribꝰ auro abundāri ꝛ purpura vti: ꝛ capilli ci-
nere rutilabāt/ꝛ formā suā candidiorē efficerēt. nlľi aūt tūc alienoꝝ ma-
trimonioꝝ oculi iruebanť: ſꝫ pariť se videre scē ꝛ mutuo pudore aspice-
re custodiebanť. Diē notanť: pariť se videre ꝛc̄. qꝛ nō solū mľier sed ꝛ vir
Exēpluꝫ bmōi ꝯtinētiā tenebanť suare. Et li. vj. c. iij. narrat de sulpitio ꝛ gallo. q̄
vxorē repudiauit ꝛ dimisit: eo ꝙ eam capite aperto foris ꝯuersatā cog-
nouerat. lex inq̄t meos tibi tm̄ pfinit oculos q̄bus tuā formā approbes
bis compa istrumēta decoris: bis esto speciosa/boꝝ te certiori crede no
ticie. vlterior tibi ꝯspectꝰ supuacua irritatiōe accersitꝰ: i suspitiōe ꝛ cri-
mine ꝙ subbereat nec̄e est. q. d. nō licꝫ te ornare vt alioꝝ oculis videarꝭ
ſꝫ tm̄ debes esse ꝯtēta ex lege oculis mariti tui: qꝛ vltra boc aliq̄d facere
suspitio criminis est. Siľr ibi recitat de Sopho q̄ ꝯiugē repudiauit: eo
Exēpluꝫ ꝙ est ausa ludos ispicere se igrante. ¶ Ex bis ꝟbis valerij bꝫ. ꝙ maritꝭ
absentibꝰ vxores ornari nō dn̄t. qꝛ nō solū lege diuina: ſꝫ ꝛ nāli ornatus
tm̄ ꝓpť maritū ꝯcediť. ꝛ ois alia ostēsio vel plateaꝝ icursio/ornamētoꝝ
qꝫ variatio/vertit i crimē ꝓpriū vel alienū. Patꝫ ḡ ex iā dictꝭ pma ꝑticu
la. vicꝫ ꝙ mľieꝝ illicitꝰ aspectꝰ ē ꝓbibitꝰ testimonio gentiliū/siue ꝓbibi
tione gentilica. ¶ Scđo b̄ idē declarať testimonio pboꝝ siue ex etbica
C traditiōe. Nā dt Arꝭ. ij. Etb. c. vlť. ꝙ illud qđ senes patiebanť ad bele-
testimo- nam: b̄ oportꝫ nos pati ad delectatiōeꝫ. Et i oībꝰ illoꝝ dicere vocē. sic ei
niū pbi- abijcientes ipam minꝰ peccabimꝰ. Qđ exponēs Albertꝰ. ij. Etbi. dicit.
losopbo- ꝙ belena grecoꝝ pulcberrima sua pulcbritudie Theseuꝫ/menelaū ꝛ pa
rum ridem/stultos illexit. quā sapientes plebis non nisi auerso vultu terga
vertentes euaserūt. Et vox eoꝝ fuit belenam esse fugiendā: ne ꝯsiderata
Exēpluꝫ. pulcbritudie eiꝰ ꝛ iudicata: alliceret ꝛ ligaret: sic ꝛ oportꝫ auerti a dele-
ctatiōe innata: qualis est potissime delectatio venerea: ꝛ nec cogitare ali
quid de ea: ſꝫ in oībꝰ fugere: qꝛ delectatio allicit ꝛ ligat mox ꝯcepta. Ta
lis em̄ delectatio difficilius vinciť q̄ȝ ira: qꝛ delectatio legibꝰ assimilať
sm Arꝭ. ij. Etbi. Et ideo sm Albertū vbi s̄. demens vocať. quia bomies
q̄si demētes ꝛ sine ratiōe reddit. ꝓpterea apľs dū omībꝰ vicijs docꝫ esse
resistendū: de fornicatiōe singulariť dic̄. fugite fornicationē. j. Coꝛ. vj.
q. d. sm Harmonē. Et babeť in Glo. ordi. cū alijs nempe vicijs pōt ex-
pectari conflictus. sed banc fugite: ne approximetis: qꝛ non aliter meliꝰ
potest vinci. Ecce quō aspectꝰ mľieꝝ ꝑducit ꝛ trabit ad carnalē delecta
D tionē. ¶ Sed diceret q̄s: quare tm̄ est timēda ꝛ fugiēda delectatio car-
nis q̄ est boi ꝯnālis. Rn̄deť: ꝙ ideo qꝛ ipa delectatio carnis maxime ve
nerea: est ligans: ceca ꝛ demēs. ligās q̄dem ex radicatiōe: qꝛ radicata est
in nā aialitatis. Ceca ꝟo ex incōsideratiōe/in q̄/vľ q̄ntū/vľ q̄n delecteť
Demēs aūt ex b̄: ꝙ nulliꝰ recipit legem vel regulam: vel moderationē.

Et iō nō hz aliā medicinā: nisi q hō ꝯ cogitatꝰ: opa ꝛ verba eiꝰ: retrahat ab ea p fugā. In cuiꝰ signū Oui. iiij. meta. ponit vnā fabulaz/ ex q̄ vult instruere quō fugiēde sint delectatiōes venereę. Vñ dr. q perseus caput gorgonis auersa facie abscidit. eo q gorgon sua pulchritudie ligauit: ꝛ transeūtes ꝛ respiciētes imobiles fec. Et iō pseus si faciē ad gorgonē cōuertisset caput pcidere nō potuissz. Sic faciē dēmꝰ a delectatiōe auertere si ꝯcupiaz volumꝰ vicere fz Alb. vbi s. Gorgones fz Isid. xj. Etymo. finguntr meretrices/ crinite serpētibꝰ: q̄ se aspiciētes ꝯūtebant i lapides: vnū oculū q̄ inuicē vtebant habētes. He meretrices fuerūt sorores vniꝰ pulchritudis q̄si vniꝰ oculi: q̄ ita ispectores suos stupescere faciebāt: vt vertere eos putarēt i lapides. Et fm Isid. vbi s. fuerūt crinite spētibꝰ: ppt maliciā intētiōis ꝛ deceptiōis. Vñ Eccl. xxv. dr. Nō ē caput nequs sup caput colubri: ꝛ nō est ira sup irā mlieris. Et seqr. Cōmorari leoni ꝛ draconi placebit scz magꝭ q̄ habitare cū mliere nequā. Et pap añ dicit. Ois malicia neqcia mlierꝭ. Hoc ē fm Nico. de ly. tātū dicere. Malicia mlierꝭ excedit oēm maliciā hois. Et iō dic sapiēs vbi s. Cōmorari leoni ꝛ draconi ꝛc. qꝛ leo ꝛ draco añq̄ noceant ꝑostendūt irā suā: ipa vo ꝑostēdit amiciciā. Minꝰ etiā nocent leo ꝛ draco: qꝛ solū corpꝰ offendere pñt. Mulier vo aiaz. Spēs eñ mlierꝭ pulchre inspecta/ nimis attēte facit hoies stupescere. sic expsse hr ȷ iudith eiusdē. x. ca. vbi dr. q ozias ꝛ psbyteri ciuitatꝭ cū vidissent Judith ornatā/ stupentes mirati sūt nimis eiꝰ pulchritudinē. Et ꝯseqnr ibidē subdit. q exploratores assyrioꝝ cū audissent vba Judith/ ꝯsiderātes faciē eiꝰ/ erat i ocul eoꝝ stupor. qm̄ pulchritudinē eiꝰ mirabant nimis. Et talis stupor hoiez inspiciētē imobilitat. intātū q vt lapis ad videndū ꝛ ad mirandū stat/ nec aliud videre pmittit. Scōm vo Hiero. ꝯ Jouinia. amor nō dico meretricis: sz gnālr ois mlieris) virilē animū effeminat/ ꝛ excepta passiōe quā sustinet aliud cogitare nō sinit: ꝛ sic in ꝯceptu suo indurat. Juxta illud Job. xlj. Cor eius indurabit q̄si lapis. Et h vult Oui. i fabula pmissa. Et Isid. di. q gorgones se aspiciētes ꝯūtebant in lapides. Et quō perseus auersa facie abscidit caput gorgonis. ¶ Ex q̄ ptz: q sup oia valet ad vincēdū delectatiōez venereā: q hō mlierē nō respiciat p corpalem visionē: sz aspectū mlieꝝ fugiat vitando pcti occasionē. Ad qd valēt exēpla scōꝝ. Vñ Greg. sup Ezech. Mentis mundicia cū ꝯiugali copula si eligit Enoch videat q in ꝯiugio positꝰ ambulauit cū deo/ carnis illecebrā si conamur vincere Joseph ad memoriā redeat/ q̄ tentante se dñā studuit carnis ꝯtinentiā cū vite picula custodire. ¶ Tertio mlierū aspectus ostendit nociuꝰ ex poetica fictione. Nā licz ex fictiōe gorgoniaꝝ iam dictaꝝ h appareat. tñ p ampliori intellectu Ouidiꝰ ex alia fictiōe idē declarat. Nā dic Ouid. iij. meta. in q̄dā fabula. q Achion venator semel cū canibꝰ ad venādū siluā adijt: vbi dianā deam siluaꝝ virginē se balneantē inuenit/ ꝛ nudam vidit: ex qua visiōe in ceruā mutatꝰ fuit: quē canes ceruā esse vidētes insecuti fuerūt ꝛ ipm dilacerauerūt. Sic q nimis curiose mulieres nudas

Exēpluz. gorgōes. E Exēpluz

respiciũt: cerui fiũt: q2 vt cerui obstupescũt 7 picl'm nõ attẽdũt i q̃ sunt. Unñ Pli. li. viij. Et h2 in ꝓprie. reꝝ. li. v. ait. ꝙ cerui tãte simplicitat̃ sũt: vt oẽm mirent̃ 7 stupeãt nouitatẽ. Unñ equo aut alio aĩali ad eos accedẽte. ita in ip̃m respiciũt: ꝙ hoĩez iux̃ se venientẽ 7 sagittis ipetere volentẽ nõ attendũt. Sic h expsse i dauid patuit. q̃ bethsabee se lauãtẽ inspexit. 7 in tãtũ vulneratꝰ fuit: ꝙ homicidiũ 7 adulteriũ sil' ꝑpetrauit. ij. Reg. xj. Oculi em̃ ml'ieꝝ sũt tela maxie vulnerantia. sic h2 Cañ. iiij. Vulnerasti co2 meũ i vno ocl'oꝝ tuoꝝ. Sic vulneratꝰ fuit pãphilꝰ. q̃ ait i ꝑncipio li belli sui. vulnero2 7 clausũ porto sub pectore telũ. De ill' telis ait Hugo li. j. de claustro anie. Dic̃ em̃ scp̃tura. Oculi ꝑma tela sũt adultere. His vulnerãt̃ ml'ti a lõge positi. His telis tactꝰ fuit ioseph. de q̃ scriptura ait. Geñ. xxxix. ꝙ iniecit vxo2 dñi sui ocl'os i ioseph: s3 nõ fuit lesus. q2 pudi/ citiã ocl'oꝝ opposuit. Scp̃tũ est em̃. Noli intẽdere fallaci ml'ieri/ne ca/ piar̃ ocul'/neq3 rapiar̃ palpebris eiꝰ. Hec Hugo. Talis g̃ pꝰq̃3 sic i cer uũ mutat̃: 7 se cornutũ 7 gl'iosuz ex familiaritate ml'ier̃ esse imaginat̃. a ꝓprijs canib2 deuorat̃. vl' q2 ifatuatꝰ amore bona sua cũ ml'ierib2 expẽ dit. 7 sic faml'i sui secũ comedẽtes eũ deuorãt. vel q2 ifatuatũ eũ vident: dentib2 detractiõis eũ mordẽt 7 lacerãt. Tales ei detractores sũt canes vt oñdit Bla. i de plãctu. ꝑsa. vij. De t'lib2 põt itelligi illud. iij. Reg. xiiij

F Sacraꝝ scpturarũ testimonio aspectꝰ ml'ieruz ostendit̃ nociuꝰ

In ciuitate comedẽt eos canes. ¶ Quarto ml'ieꝝ aspectꝰ oñdit̃ nociuꝰ testimõio scp̃ture sacre. Nã aspectũ ml'ieꝝ sapiẽs disuadet Ecci. ix. q̃si ꝑ totũ capitulũ. Dic̃ em̃ ꝑmo. Ne respicias ml'iere3 maliuolã/ne incidas in laqos illiꝰ. Itẽ scdo: Uirginẽ ne ꝯspicias ne forte scãdaliser̃ in deco2 re illiꝰ. Itẽ t'tio: Auerte faciẽ tuã a ml'iere compta: 7 nõ circũspicias spẽ3 alienã. ꝓp̃ spẽm em̃ ml'ieris ml'ti perierũt. Rursum: spẽm ml'ieris aliene ml'ti ãmirati reprobi facti sũt. Ml'ti em̃ potẽtes legunt̃ in scp̃tur̃ ex cõ cupiscẽtia 7 aspectu ml'ieꝝ reprobi facti vl' dãnati. aliq̃ em̃ ex tali aspcũ amiserũt visuz ꝓpriũ. sic Samson Judicũ. xvj. Alij amiserũt finẽ itẽrũ imo vitã sic duo senes ꝑsbyteri. Dañ. xiij. Alij amiserũt sensũ. sic Salo/ mon. iij. Reg. xj. Alij amiserũt dispositiõe3 ad bonũ. sic Dauid. qui ex h in varia pctã corruit donec penituit. ij. Reg. xi. Alij amiserũt victorias rebellantiũ. sicut Holofernes Judith. xij. Alij amiserũt honorẽ suũ: vt Amon ꝓpter thamar. ij. Reg. xiij. Et ꝓp̃ ista 7 ꝯsil'ia multũ seriose disua det aspectũ ml'ieꝝ scriptura. Unñ Ecci. xxv. Ne respicias spẽm ml'ier̃. ir/ reuerentia est ꝯfusio magna. i. irreuerẽtia q̃ ꝑuenit ex ml'ieꝝ familiari/ tate 7 aspectu est cũ ꝯfusione 7 despectu. Sic g̃ pt3 ex ꝑmissis: quõ aspe ctus mulieꝝ est piclosus 7 nociuꝰ/testimonio gentiliũ: ph'oꝝ moraliu3 poetaꝝ/7 sctõꝝ doctoꝝ. ¶ Optimũ aũt remediũ vt pt3 ex dictis ẽ fuga.

remediũ ꝯ icautũ visũ mulieꝝ

Unñ Augu. de cohabitatiõe ml'ieꝝ. Graue inimicũ sortita ẽ castitas: cui nõ solum resistendũ est: sed dimisso freno longius fugiendũ. nec eo mi/ nus cauende sũt ml'ieres: q2 religiose sunt aut apparent. quia q̃nto reli/ giosores tanto citiꝰ alliciũt. Et subdit Aug. Experto crede eps loquo2: co2am deo non mentio2/cedros libani/duces gregũ sub hac peste ceci/

disse repperi. de quoꝝ casu nõ magis suspicabar ꝙ̃ʒ Ambrosij vel Hieronymi. Hec Augu. Et sic ĝ fugiendũ. ¶ Pro quo notandũ: ꝙ licʒ habem⁹ bellum ꝯtra hostes tres. tñ illi hostes nõ habent vnũ modũ pugnandi: nec vno modo vinci pñt. Nã diabol⁹ vincend⁹ est ꝑ resistentiã. j. Pet. v cui resistite fortes ꝛc. Sʒ caro ꝛ mũd⁹ vincunꝶ ꝑ bone fuge prudentiã. ita ꝙ vni tm̃ habeam⁹ resistere: ꝛ duos fugere. ¶ De resistẽtia ꝗ̃ diabolo debẽ⁹ resistere dʒ metrice. Hostis non ledit: nisi cũ tentat⁹ obedit. Est leo si cedit/si stat ꝗ̃si musca recedit. Hoc ẽ qꝺ dʒ Jaco. iiij. Resistite diabolo ꝛ fugiet a vobis. ¶ De fuga ꝟo qua a carne fugiꝶ dʒ metrice. Cede venis/cedit ista/magis iꝑoba ledit Si fugias veneris ꝑlia/tut⁹ eris. B

¶ De mũdo ꝟo ꝯstat exẽplo cħ̄i: ꝙ ꝑ fugã vinci debʒ. qꝛ dũ ppl's cħ̄m voluit facere regẽ fugit i montẽ Joã. vj. De hac fuga habem⁹ figuram ij. Reg. ij. vbi diciꝶ: ꝙ bon⁹ iste miles abner tres filios saruie Joab: abisai: ꝛ asael: euasit. qꝛ duos ꝑmos declinauit ꝑ fugã. tertiũ fugere nõ potuit: qꝛ erat cursor velocissim⁹. ꝛ ideo ei resistẽs eũ occidit. Rogem⁹ ĝ deũ vt nobis det grãm declinandi ꝛ fugiendi incautũ aspectũ mľierum ne incidam⁹ in ꝑiculũ: ꝑ cħ̄m dñm nr̃m Amen.

¶ De incauto colloquio mľieꝝ. Ser. LXXXIX.

Colloquiũ mulieris ꝗ̃si ignis exardescit Eccl. ix. In ꝑcedentib⁹ ꝑ pľes ſmões audistiſ ꝙ̃ʒ ꝑicľosus sit aspect⁹ mľieꝝ incaut⁹: mľtiplici testimonio scꝑturaꝝ/gentiliũ/ꝑhoꝝ/poetarũ/ꝛ doctoꝝ scrõꝝ. vt ꝑrio ser. ꝑcedẽti. Et añ ħ audistis a ser. lxxxv. ꝯtinue mľtipliciꝶ oñdi ꝗ̃nta mala sequunꝶ ex incauto aspectu mulieꝝ: ꝑ que daꝶ occasio luxurie. Et qꝛ sic dixi ser. lxxxv. a ꝑncipio. ꝙ mľta sũt que dant occasionẽ luxurie Jnter ꝗ̃ post aspectũ mľieꝝ ponebaꝶ colloquiũ mľieꝝ: ꝑ qꝺ etiã daꝶ occasio luxurie. mľti ei ex colloꝗo inficiunꝶ ꝛ veniũt ad ħ malũ luxurie: ꝗ̃ si abstinuissent a tali colloꝗo ꝑiculũ luxurie euasissent. Jdeo nunc in pñti ſmone intendo dicere de hac occasione luxurie. vicʒ de colloꝗo mľieꝝ. De quo dicit sapiẽs in themate: ꝙ exardescit. i. inflãmat hoĩem sic ignis. Pro grã Aue maria. ¶ Colloquium

¶ Circa verba ꝑmissa est aduertẽdũ: ꝙ colloquiũ (mľieris ꝛc. vbi ŝ. incautũ mľieris est fugiendũ ꝑꝑter pľa ꝑicula ꝗ̃ inde sequunꝶ. Et hoc ꝑte oñdi ꝑ sex res. qb⁹ tale colloquiũ assimilaꝶ. vicʒ A

Colloquiũ mulieris compaꝶ	Fauo seducenti Igni incendẽti Haste trãsfigẽti Reti inuoluenti Urse parienti Telo ferienti	Primo assiľaꝶ fauo seducẽti. ſm qꝺ dicꝭ Sapiẽs ꝑuerb. v. Fauus distillans labia meretricꝭ: nouissima aũt ei⁹ amara ꝗ̃si absintbiũ. Labia em̃ meretricꝭ diciꝶ fauus mellꝭ ꝑꝑꝭ suauitatẽ ſmõis: qꝛ per

suauitatẽ ꝟboꝝ trahit ad illecebrosuʒ amorẽ: ſm illud Ouidij. j. ꝺ arte. Dulcib⁹ est verbis mollis allend⁹ amor. Et dicũꝶ ꝟba mľieꝝ fau⁹ mellꝭ ꝑꝑꝭ dulcedinẽ vocꝭ attrahẽtꝭ ꝛ ꝯpositionẽ ſmõis. Pl⁹ ei compre ꝛ disci- fau⁹ mellis verba mľieris

plinate loquunt̄ viris. Un̄ Prouer. xvj. Fau⁹ mell' cōposita v̄ba. Et Cā tico. iiij. dr̄ sponsus spōse. Fau⁹ distillās labia tua. Et h̄ spēal'r verū est de muliere voluptuosa: vt ōndit Hugo sup Prouer. dicēs. Sicut i fauo duo ꝯsidero: mel ꝛ cerā. sic i facie meretricis video decorē ꝛ grāz. h̄ ē pul critudinē oris: ꝛ dulcedinē s̄mōis. Succēdit cera ignē: s; mel p̄bet dul cedinē. Et sicut cū dulcore mell' latet cera fomentū ignis. sic pulcritudo meretricis igne libidis inflāmat carnē: blādimēto v̄o locutōis subuertit mentē. Stillat mel/ dū v̄ba sua meretrix mollit. sed ignē accēdit/ dū sue voluptati ꝯsentit. Ad h̄ em̄ diligit mulier vt decipiat: decipit vt capiat amat qd̄ nō es/ sed qd̄ habes. Hec ibi. ¶ Ad talē aūt voluptatis dulce dinē necesse est seq̄ penitudinis amaritudinē. qd̄ tāgit Sapiēs vbi s̄. dr̄.

Exēplū Nouissima ei⁹ amara q̄si absinthiū. Ad l'ram dr̄ Jsid. xx. Ety m̄. ca. ij. q̄ i sardinia ē mel amaꝝ ꝓpter abūdātiā absinthij. ita est delectatio volu ptatis i meretrice amara ꝓpter abūdantiā vilitatis ꝛ penitudis annexe. Un̄ ꝛ Boeti⁹ voluptatē carnis compat api: q̄ in loco vbi dulce mel fun dit postea mordaci aculeo pūgit: vt pꝫ. iij. de ꝯsol'. phie metro septimo. Et p̄sa imediate seq̄nti ōndit: q̄ dulcedines voluptat venereę: sequit̄ ꝛ

Dulcedinē venereā seq̄t̄ ꝛ p̄cedit amaritu⁹ — p̄cedit magna amaritudo sollicitudis ꝛ pn̄ie. Primo em̄ anteq̄ꝫ luxuri osus adipiscat̄ illd̄ qd̄ intēdit: anxias curas/ sollicitudines/ vigilias ꝛ la bores habet. ꝛ postq̄ꝫ illa falsa dulcedine ad tp̄s vsus fuit: internū ꝯsciē tie remorsum dolorosuꝫ/ absinthio amariorē/ sustinet. Un̄ sic ait. Quid de corpis voluptatibꝫ loq̄r: quaꝝ appetētia q̄dē plena ē anxietatis: sati etas v̄o pn̄ie ꝛc̄. Infinitū em̄ pl⁹ ē in tali delectatiōe amaritudis q̄ꝫ false dulcedīs: vt tāgit Ouidi⁹. ij. de arte. Et Bern̄. dr̄. Cito trāsit qd̄ delectat diu remanet qd̄ cruciat. Un̄ metrista. Primitias mellis sequit̄ ꝯclusio fellis. Luxuriosa em̄ locutio dulcia ꝓponit: sed fellica ꝯcludit: vt ostēdit Alan⁹ i de plāctu dicēs. q̄ Cupido dulcia ꝓponit: assumit amara: vene nū infert. Est em̄ (vt pꝫ ibidē in p̄ncipio metri) Cupido dulce malū/ ma

B la dulcedo/ dulcor amar⁹. cui⁹ odor sapid⁹ insipidusq̄ꝫ sapor. ¶ Qd̄ āt dul cedinē voluptatis sequat̄ amaritudo penitudis ꝛ doloris ōndi p̄t tripl'r videlicꝫ { Per figurā / Per naturā / Per scripturā } ¶ Primo p figurā. Nā i figurā illi⁹ legit̄. j. Regū. xiiij. q̄ Jonathas ꝓpter h̄ q̄ ꝯ̄ p̄ceptū patris sui comedit modicū mellis in p̄iculo mortis. Un̄ dixit. Gustās gustaui paululū mell'/ ꝛ ecce morior. Sic q̄ il licite fruit̄ alloquijs ꝛ cibis delectabilibꝫ venereę voluptat/ est i p̄iculo mortis anie ꝛ corpis. Un̄ Beda in originali sup illo Prouer. v. Fauus distillans labia meretricis: nouissima aūt ei⁹ amara q̄si absinthiū: ꝛ a

Pot⁹ absinthij — cuta q̄si gladi⁹ biceps: dr̄. Et habet̄ ibidē in glo. Potio absinthij intus amarescit in visceribꝫ. gladio foris mēbra feriunt̄. Ut igit̄ ostēdat iniq̄s in nouissima vltiōe: ꝛ interi⁹ amaritudine impleri: ꝛ extra circūdari pe nis pennibꝫ: ꝛ amaritudie absinthij torq̄ndos: ꝛ gladio asseuerat illos

Gladi⁹ biceps — esse trūcandos. Quare aūt ille gladius biceps sit dict⁹: aperit dn̄s dicēs Eū timete q̄ pōt aniaꝫ ꝛ corp⁹ p̄dere in gehenā. Hec glo. vbi s̄. Nimis g

nociuū corpi ꝛ anie ē mel dulcedinis venereе ꝛ voluptat carnal' illicite ſm illō ſapiētis Prouer.xxv. Qui comedit mel multū nō eſt ei bonū.

¶ Scdo idē oñdiꝛ ꝑ nām. Uñ dt Theophraſt⁹:ꝛ poniꝛ i ꝓprieta.rerū ꝙ vrſus mel multū diligit:ꝛ ꝑ odorē fauos mell' i arboribꝫ ſentit:quas aſcēdit:mel extrahit ꝛ comedit.ꝛ de ꝯſuetudine cū eſurit freqnꝛ ad locū redit. Qd attēdēs venator circa pedes arboris ſudes ꝛ clauos acutiſſimos vndiqꝫ circūfigit.ante ꝟo itroitū ad mel malleū ponderoſum ſuſpēdit.quē vrſus veniēs vt mel comedat:pede malleū a ſe ꝓijcit:ſꝫ rediens malle⁹ ipm ad aures tāgit.ꝙ idignat⁹ forti⁹ a ſe reijcit.ꝙ ipetuoſi⁹ rediēs acri⁹ ipm ferit.ꝛ tādiu ꝯtēdit quſqꝫ ex freqnti ictu caput qd debile habꝫ deficit.ꝛ cadēs ſuꝑ palos/ꝓpria ſtulticia ſe occidit. Sic cū voluptuoſus ꝙ rōe voluptuoſitat ꝛ luxurie dr vrſus. Qm ſicē vrſo ē mag vir tus i lūbis:vt dt Iſid.xij.Et⁊ m.c.de beſtijs.ita ꝟtus luxurie ſolet i lumbis viroꝝ regnare.i vmbilico ꝟo i muliere:ſicut dt Grego.xxxij.moral'. ſuꝑ illo Job.xl.Uirt⁹ ei⁹ i lūbis ei⁹. Tal' odorē mell' ſequiꝛ:dū blādicijs ꝟboꝝ muliebriū delectaꝛ:ꝛ voluptatē ꝑ multos labores ꝑficere conaꝛ.ꝙ vt mel ab eo reputaꝛ. Sed huic malle⁹ diuini ꝟbi ꝯtraꝛ:ꝛ ipm ne i voluptates defluat ꝓhibere minaꝛ. De ꝙ ait dñs Hiere.xxiij. Nōne ꝟba mea qſi ignis:ꝛ qſi malle⁹ ꝯterēs petras.quē malleū dñs mittit ad talē a voluptate abſtrahendū:ſm illō Prouer.xix. Parati ſūt mallei ꝑcutiētes ſtultoꝝ corpibꝫ. Qd exponēs Hugo i poſtilla ait. Mallei ꝑcutiētes ſacroꝝ doctoꝝ/pati ſūt ſtultoꝝ corpibꝫ edomādis:ꝙ mallei ſuo ſono caſtitate inſibilāt.ꝙ malle⁹ forti⁹ ipingit dū ſeueri⁹ corrigit:ꝛ ille obſtinat⁹ i malicia poſtea i palos pcti ruit.ꝛ ſic morte eterna ſe ſtulte occidit. Unde pſ.xlix.ꝯ tales dt. Proieciſti retrorſū ſmōes meos:ꝛ cū adulteris portionē tuā ponebas. Uel malle⁹ ꝑcutiēs ē ꝯſcia remordēs.quā cū refellit eū eternalr vt pal⁹ cruciat ꝛ punit. Uñ Hugo ſuꝑ Prouer.c.xix.dt. Mallei ꝑcutiētes ſūt ꝯſcie remorſus pati ſtultoꝝ corpibꝫ:ꝙ ſtulte voluptates corpis ſaluti anie ꝓpoſuerūt. Pali ꝟo in ꝙs cadūt ſūt pene gehēnales eternalr cruciātes. ¶ Tertio idē oñdiꝛ ꝑ ſcpturā. Uñ Prouer.ij.diciꝛ. Eruaris a muliere aliena ꝙ mollit ſmōes ſuos. Et ſubdit cām.qꝛ ad mortē iclinata ē dom⁹ ei⁹:ꝛ ſemite ei⁹ ad iferos.qm moll' mulierū allocutio ē infernal' amaritudis inductio:ꝛ mortis amariſſime cā ꝛ origo.cui⁹ mortis etiā mēoria ē amara:dicēte ſapiēte Ecci.xlj. O mors ꝙ amara ē memoria tua.ꝙ ꝙ ſequiꝛ in pſenti dulcedinē voluptat venereе icurrit etiā pro nūc amaritudinē diſplicētie.ꝛ i futuro ſumet ꝓ eo amaritudinē gehēne

¶ Ex illis ꝙ ptꝫ quō colloquiū mulierū ē mel ſeducēs ꝛ deceptiuū viris ſctis:ꝛ deo diſplicēs ꝛ horridū. In cui⁹ ſignū ſal in ſacrificiū olim offerebaꝛ qd eſt pungitiuū ꝛ mortificatiuū.ꝛ nō mel/quod eſt dulce ꝛ inflatiuū. ¶ Secūdo colloquiū mulieris aſſimilaꝛ igni incendēti:iuxta illud Ecci.ix. Auerte faciē tuam a muliere compta. Et ſequiꝛ infra. Colloquiū illius qſi ignis exardeſcit.ignis.ſ.illiciti amoris:ſm glo. Ex tali colloquio vt dicit Gorram ſuꝑ dicto ꝟbo:faber infernalis reſoluit forti

C Exēplū nāle

Luxurioſus dr vrſus.

Malle⁹ diuini ꝟbi

D ſcptura

E

tudinē mētis humane: sufflās cū folle incētricis vetule: tundēs malleo locutiōis feminee: et sic vas aptuz fabricat in interitū eterne miserie. Et hoc fit multipliciter: viz

Flat^9 blā de locutionis	Faber infernal'	Ignē ɔcitādo p flatū blande locutiōis Ignē excitādo p folles Ferrū inflāmādo. Malleo fabricādo	¶ Primo faber infernal' ignez illiciti amoris flato blāde locutōis p mulierez solet excitare siue cōcitare. iuxta illud qđ dr de diabo

lo Job. xlj. Halit^9 ei^9 prunas ardere facit: qñ icētiua libidinis et flāmā luxurie accēdit. Prunas etiā ardere facit qñ occulta suggestiōe huma-nas mētes ad illicita ptrahit: vt dr Greg. in mora. sup eodē vbo. Et hūc ignē luxurie p cūctis vicijs iflāmare satagit. qz p ipm oia bona gratie et alimēta nature destruit. p hūc eni ignē maxime humanū gen^9 sibi subij-cit. qz vtrūqz sexū in h vicio egrotare cōspicit: vt dr Jsido. de sūmo bono li. ij. c. xxxix. vbi etiā dr q diabol^9 p hec duo vicia supbiā et luxuriā fere totū humanū gen^9 possidet. Per hūc ignē diabol^9 deiecit fortissimos/sa-pictissimos et sctissimos in veteri et nouo testō. Jn veteri Adā Sāsonez Dauid regē Salomonē. Jn nouo etiā maximos viros. Vñ dr Aug. plures se cognouisse q vicio luxurie ceciderūt: de q casu nō magis qz Hieronymi et Ambrosij timuerit siue cogitauerit. Jta et i vitaspatz sanctissimi viri ceciderūt.

Folles diaboli sūt vetl'e mediatrices ¶ Scđo faber ille solet ignē illum p folles excitare. Folles diaboli fm Hugo. sup Esaiā sūt lenones et vetule mediatrices: q turpibz psuasionibz corrūpūt castaz mētes: fm illud. j. ad Coz. xv. Corrūpunt bonos mores colloqa praua. Tales sūt lingua tertia q multos cōmouit. Eccī. xxviij. qz ad lrām male vetule sunt incētrices voluptatis veneree in puellis. qđ vtiqz phibet apl's ad Titū. ij. dicēs. An^9 sint i habitu scō: nō incētrices. vt habz trāslatio Hiero. sz nostra trāslatio habz crimiatrices. Folles etiā dici pñt oēs ad illā imūdiciā coogantes: vt viri aut mulieres aliqñ facta talia ad alioz puocationē recitātes ex quibz colligūt materiā luxuriose dissolutōis: iuxta illud Hiere. vij. Filij colligūt ligna et patres succēdūt ignē: et mulieres cōspgunt adipē

Ferrum iflāmat. ¶ Tertio hic faber solet ferrū in h igne iflāmare. Ferrū possum^9 acape virilē animū: q mollescit ad hui^9 ignis feruorē et calorē nimiū: fm q ait Hiero. ad Nepotianū. Ferreas mētes libido domat. Et Claudian^9 ait. Ferrea lasciuis mollescūt corda sagittis. ¶ Quarto hic faber malleo solet malleare: et in actū sue prauitatis p mulierē fabricare.

Mulier dr malleus. Mulier eni dr malleus: vt deducit etymologiā ei^9 Helinand^9. Et habet in Spec. histo. lib. dicēs. Varro ait. Mulier dicit a mollicie actiue et passiue: qz cito alios mollit. et cito ab alijs mollit. Et simil'r dr malle^9 a moliēdo: eo q ferruz mollit. Et sequit. Quid nō mollit malle^9: et qd nō mollit mulier? ¶ Jgit vere mulier ē malle^9 vniuerse terre: p quā diabol^9 mollit et malleat vniuersum mūdū. Jlle malle^9 massam corpis vsqz ad plūbeas lamias extenuat: et ɔtra alioz malleoz pprietates nihil glutinare pt. nihil solidare nouit: sz cūcta ɔfringit: oia cōminuit: dissoluit vniuersa. Nec Helinā-

dus. Iste malle⁹ nõ solũ ꝯtactu ⁊ tũsiõe mollit: sꝫ etiã voce ⁊ sono mẽtẽꝫ resoluit: iuxͣ illd Ecci. xxxviij. Uox mallei inouat aurẽ ei⁹. i. aurẽ audiẽtis. Uox illi⁹ mallei imutat dulcedinẽ vocis q̃ ptigit vsq₃ ad itima cordis. Aliq̃d em̃ latẽtis energie hꝫ viue vocis act⁹: fm Hiero. i ep̃la. Ad h̄ p̄t itelligi qd̄ dr̄ Prouer. vj. Nunq̃d hõ p̄t abscõdere ignẽ. i. meretricꝭ cõfabulationẽ i sinu suo. i. i corde suo: vt vestimẽta ei⁹ nõ ardeãt. i. fructꝰ nõ ꝯsumanꝭ. ⁊ nunq̃d p̄t hõ ambulare sup prunas vt nõ cõburanꝭ plãte ei⁹: q. d. nõ ¶ Tertio fmo femine⁹ cõparaꝭ haste trãsfigẽti: h̄ pulcre ostẽdit Hugo de claustro anie di. ꝙ hoies vtunꝭ trib⁹ armoꝝ generib⁹ Telis/ ꝑter distãtes. hastꝭ/ ꝑꝭ aliq̃ntulũ appropinq̃ntes. ⁊ gladijs/ ꝑꝭ ꝑe stãtes. Sic mľieres suo mõ his trib⁹ armis solẽt eẽ infeste virꝭ: sicut exẽplificat de vxore Putiphari respectu Joseph casti. Geñ. xxxix. Prio vtiꝭ tel. i. oculoꝝ nutib⁹: q̃b⁹ vulnerat distãtes. Uñ dr̄ Hug. Oculi sũt p̄ma adulťe tela. h̄ telo fuit tact⁹ Joseph p̄triarche fili⁹: sic̃ narrat scptura q̃ dr̄. imisit vxor dñi sui oclos suos i Joseph. Hec sũt ipudicicie tela q̃b⁹ vulneranꝭ mľti: licꝫ alõge positi. q̃b⁹ tel Joseph pudiciciã oculoꝝ opposuit: iuxta scpturam q̃ ait. Noli intẽdere fallacie mľieris: ne capiaris ocul. neq₃ capiarꝭ palpebris ei⁹. Prouer. v. ¶ Scdo mľier vtiꝭ hasta cũ viꝝ aggrediꝭ ꝑ v̄ba lubca ⁊ blãda: sicut vxor dñi Joseph dixit ad eũ: Dormi mecũ. Hec ẽ vibratio haste blãdiẽtꝭ velut fmo adulťe. hãc hastã Joseph abegit cũ mũdiciã cordis oppostuit. ⁊ scpturã attẽdit q̃ ait. Non te seducat meretrix mľto blãdimẽto fmõis: nec laq̃us labioꝝ suoꝝ te alliget ¶ Tertio gladio iperit dũ molli tactu tãgit. Uñ Hug. dr̄. Gladi⁹ q̃ ꝯfigiꝭ aim⁹ ẽ molľ adulťe tact⁹. huic Joseph ꝑ mũdiciã corpis restitit dũ adulťe tactũ r̄spuit. ⁊ fimbriã ne ꝯtagiũ fret rupit. Et ꝑꝭ h̄ cauẽduꝫ scptura dr̄: Ne multũ fuerꝭ ad alienã: neq₃ ꝯtigas amplexib⁹ nõ tuã.

¶ Quarto colloquiũ mľierꝭ assiľaꝭ reti iuoluẽti. Uerba ei polita ⁊ deceptoria ⁊ blãda sꝭ sic̃ retia abscõsa: q̃ si viderẽꝭ vitarẽꝭ: iuxͣ illd Oui. q̃ nimis appãrẽt retia/ vitat auis Et blãdimẽto locutõis trahũt ad laboriẽũ deceptõis: fm ꝙ ait sapiẽs Prouer. xxix. Qui blãdis fictisq₃ fmõib⁹ loq̇ꝭ amico: rete expãdit pedib⁹ ei⁹. Sic mľier deceptoria dũ se diligere dr̄/ castã se fingit: mľta ꝑmittit: ⁊ i reti voluptatꝭ luxuriosuꝫ ad interitũ trahit fm ꝙ sapiẽs exẽplificat d̄ meretrice Prouer. vij. vbi dr̄ se vidisse i nocteꝭ tenebrꝭ mliere ornatã ornatu meretricio. q̃ apphẽsuꝫ dosculabaꝭ iuuenẽ ⁊ ꝓcaci vultu blãdiebaꝭ di. victias ꝓ salute tua dououi hodie: reddidi vota mea. egressa sũ iõ i occursũ tuũ: cupiẽs te videre ⁊ repp̄i. Et seq̇ꝭ. Irretiuit eũ mľtꝭ fmõib⁹. i. ꝑ suos fmões fallaces põit eũ i rete deceptiõis ⁊ blãdicijs labioꝝ ptraxit illũ. ⁊ stati seq̇ꝭ eã q̃si bos duct⁹ ad victimã: et q̃si agn⁹ lasciuiẽs: ⁊ ignorãs ꝙ ad vicľa stult⁹ trahaꝭ: dõec trãsfigat sagitta cor ei⁹: velut si auis festinat ad laquꝫ: ⁊ nesc̃ q: d̄ picľo aie illi⁹ agiꝭ. hec ibi Mulier ei sua blãditoria attractiõe ẽ viculũ rete ⁊ sagena. Et h̄ ẽ qd̄ dr̄ Eccẽs. vij. Inueni muli. ama. mor. sagena cor ei⁹: ⁊ vincľa man⁹ illi⁹. Sagena ãt est rete aptũ ꝑ pisciũ captura. ¶ Quito locutio blãda mulieris

F Armoꝝ Telis/ hastꝭ/ gladijs/ tria gnã. Mulier vtiꝭ trib⁹ armis

G Rete inuoluens colloquꝫ mulierꝭ.

Urse pa-rieti assimilat colloquutio mulieris

cōparat' urse parieti. Ursus eni fm Isido. xij. Etym. c. ij. fert' dict⁹ q̄ ore suo foueat fet⁹ q̄si orsus. Nā aiūt eū informes gnāre part⁹: et carnem q̄ndā nasci quā mat' lābēdo i mēbra cōponit. Un̄ ē illō. Sic format lin gua fetū cū ꝓtulit ursa. Hec Isid. Hec ursa moral'r ē mli'er lubrica et fecūda: q̄ nullos ꝓducit opeꝝ fet⁹: nisi culpabiles et p̄ pctm̄ deformes. hec dū lābit hoim corda blādis s̄moib⁹/ de facili format sathane ꝓlē vilissime voluptat̄. q2 oīs plaga tristicia cordis ē, et oīs malicia neq̄cia mulie. Eccl. xxv. Et ibidē dr. Breuis oīs malicia sup̄ maliciā mulier̄. he nequicie sūt malaꝝ mulieꝝ filij et filie. Filioꝝ eni noie actiōes itelligunt' voluptat̄ humāe: fm Greg. Et a muliere (vt dr Sapiēs vbi s̄. Eccl.) ē initiū pcti. et p̄ illā oēs morimur. He urse q̄nto sub colore maioris honestatis suā voluptatē claudūt: tāto citi⁹ ad pctm̄ ptrahūt. vt ońdit Aug. in li. de coha. cle. et mulie. di. Nō iō min⁹ timēde sunt q2 religiose vident'. q2 q̄nto religiosiores tāto citius alliciūt. et sub p̄textu pietat̄ latet fisc⁹ libidinis Exp̄to crede: optimis loq̄r: corā dō nō mētior. cedros libani: duces gregū sub hac peste cecidisse reppi. de q̄ꝝ casu nō magis suspicabar q̄ Ambrosij vel Hieronymi ipudica turpitudie. Hec Aug. Mala etiā mulier cōpat' urso vl' urse ꝓp̄ capit̄ debilitatē. i. rōis paruitatē. q2 fm Chryso. sexus muliebris ē incaut⁹ et moll'. q2 ea q̄ videt et audit nō cū rōne aut sapiētia ꝯsiderat et attēdit: et ē moll': q2 de facili se de bono ad malū et econuerso flectit. Itē cōparat' urse ꝓpter renū firmitatē. q2 magna ꝟtus urse ē i renib⁹. sic magna ē potētia mulieꝝ i opib⁹ voluptat̄. Un̄ Eccl. xxvj. Sicut viator sitiēs ad fontē apit os suū: et ab oi aq̄ ꝓxia bibet: vt vicz sitim extiguat. sic mli'er fatua oib⁹ se exponit vt sue voluptati satisfaciat. imo q̄si vesana nō fugit affines et cognatos etc̄. ¶ Sexto locutio blāda mulier̄ assimilat' telo ferieti. Sicut eni telū sagitta aut iaculū ē pennatū/ acutū/ et subito vulneratiuū: ita blādicie mulierū sūt pēnate ꝓpter celeritatē locutōis. acute/ ꝓp̄ facilitatē motiōis. et vulneratiue/ ꝓp̄ ꝓnitatē ꝯsensus delectatōis. De q̄ telo dr Isi. li. ij. de sūmo bo. c. xxxix. Libido tūc maḡ q̄rit' dū videt'. Prima eni tela fornicatōis sūt oculi. Scda tela sūt ꝟba. s3 q̄ nō capit' ocul' p̄t resistere ꝟbis: vt dr Isid. ibidē. Et dr q̄dā doctor sup̄ Prouer. Iacula tela et gladi⁹ p⁹us ꝓp̄ rubiginē inūgunt vt ápli⁹ et acuti⁹ penetrēt q̄n iaciunt'. Sic reuera mulieres ꝟba sua oleo adulatōis inūgūt: et sic corda hoim alliciētes citi⁹ penetrāt et attrahūt: fm illō ps. Molliti sūt s̄mōes ei⁹ sup̄ oleū: et ipi sūt iacula. Nā mulieres q̄ sancti⁹ et maḡ p̄dicāt castitatē: eo ampli⁹ sub specie pietatis subuertere aliq̄n q̄rūt hoim sctōꝝ puritatē. sic̄ Hiero. i ep'la ad mr̄em et filiam ońdit di. De idustria dissuta sit tunica q̄si ex negligētia: vt ad interiora aspect⁹ pateat/ apit' qd̄ formosum ē. papille fasci oculi ꝯp̄mūt': et crispāti cigulo angusti⁹ pect⁹ artat'. capilli vl' i frontē vel ad aures defluūt: palliolū iterdū q̄si ex distractōe cadit: vt cādidos hūeros denudet: et q̄si videri noluerit: celat festinant': qd̄ detexerat volēs. alliō pollicet': aliud ońdit. ligua ꝓsonat castitatē: et tot⁹ corꝑis mēbr̄ offert ipudiciciā. Hec

I Telo ferienti

Hiero. Talia vba mellicata z castitate colorata/sūt sagitta acuta. De q̄ dr Prouerb.xxv. Jaculū z sagitta acuta q̄ loquit falsum. Et Hiere.ix. Sagitta vulnerās lingua eoꝝ. ¶ Ex p̄missis pz q̄ ꝓpter p̄dicta valde sūt fugiēda mulieꝝ colloq̄a: p̄serti eccl'iasticis: vt voluptat illicite pessima fomēta z fame ꝓprie detrimēta. Et h intēdit eccl'ia q̄ ordinauit vt pz ex ꝯcil. carthagiñ. lxxxj. dist. cū oibꝫ. q̄ clericis nō debēt cohabitare aliene mulieres. Et ibidē c. i oibꝫ. dr. q̄ null9 cleric9 nisi certis locis z tpibꝫ loq̄ debet mulieribꝫ: vt excludat oīs nefanda suspicio. z h publice corā alijs. qz solū ad solā accedere nulla religiōis rō ꝑmittit. Jtē null9 religiosus debz loq̄ cū femina etiā ꝓpinq̄ nisi breuit z in alioꝝ p̄ntia. Vñ dt canon xviij. q. ij. diffinim9. Si ꝯtigerit vt aliquā suaz ꝓpinquā videre voluerit monach9: i p̄sentia abbatisse huic ꝯfabulet ꝑ modica vba: z i breui discedat: imo abbas z alij monaliū p̄lati nō debēt loq̄ puell' nisi i p̄sentia abbatisse: z testimonio duaꝝ vel triū soroꝝ. etiā de his q̄ ꝑtinēt ad istitutionē caꝝ. z i tali casu adhuc debz ēē rara accessio z breuis oino locutio: vt hr i ꝯcilio hispaleñ. xviij. q. ij. Jn decima. qz q̄ntūcūq3 sit bō religiosus z sctūs: ex freq̄nti tñ collocutiōe cū mulieribꝫ infamat: z suspicio mali de eo orit. Sicut de seipo narrat Hiero i q̄dā ep'la. q̄ anteq3 visitasset domū Paule ab oibꝫ dign9 sūmo pōtificatu iudicabat: z mire fame fuit. sed postea notā incurrit: licz ille cast9/castissime familiaris fuerit Sic z Aug. de singularitate clericoꝝ dt. q̄ ap'li vidētes dñm solū loq̄ cū samaritana: nisi eū dñm maiestatis ēē sciuissent/ꝯ eū occasionē suspiciōis sūpsissēt: z tñ ad modicā horā cū ea sedit z eā docuit. Et sic fm Aug. mulieres cū docēde sūt/modica hora cū eis sedēdū ē: sicut chrs fecit cū samaritana. Et iō q̄ caste viuere ꝓmisit: z tñ ꝯfabulatiōe z alloq̄o mulierū delectat: visu earū ꝑfruit z ꝯsortiū q̄rit: ē sicut ille q̄ a carnibꝫ abstinere vouit: z brodiū nō vitat: vt dt Aug. vbi s. c. v. Ex oibꝫ ill' pz q̄ incautū est ꝯfabulari ml'ieribꝫ. Rogem9 ḡ deū vt i his oibꝫ grām nob ꝯcedat: ne castitatē ꝑdam9 z ab eo et'nal'r sepemur: q̄n pot9 ꝑ castitatē illi et'nal'r cōregnem9 Amen

Ecc'iasti cis fugiē da sūt mu lierꝫ collo quia

De ꝯuictu z ꝯsortio mulieꝝ Sermo. XC.

In medio mulieꝝ cōmorari noli. a vestimētis ꝓcedit tinea z a muliere iniq̄tas viri. Ecc'i. xlij. Sup fmōe. lxxxv. audistis plures occasiōes luxurie. Et int ce'as occasiōes audistis de incauto aspectu mulieꝝ ꝑ pl'es ser. tādē d icauto colloq̄o mulierū in p̄cedēti ser. z quō colloquiū mulieruz assimilat pluribꝫ rebꝫ: ex q̄bꝫ coḡscit q̄ sit ꝑiculosum loq̄ cū muliere aliena. Nūc ꝯñr intēdo dicere de alijs luxurie occasiōibꝫ: vicz de mulierū ꝯuictu z ꝯsortio: ex q̄bꝫ multi q̄ aliq̄ñ lōgis tpibꝫ vitā castā duxerūt trahunt ad incōtinentiā. qđ Sapiens in vbis thematis bñ notauit dicēs: Jn medio mulieꝝ cōmorari noli zc. vbi s. Pro gr̄a Aue maria. ¶ Jn medio mulieꝝ cō. no. vbi s.

¶ Jn p̄senti fmōe dicere intēdo de ꝯuictu siue comesatiōibꝫ cibi z pot9 cū ml'ieribꝫ z breuit eaꝝ ꝯsortio: quō sit fugiēdū iux vba sapiēt i thēate qz iniq̄tas viri ꝓcedit z ꝓcessit a ml'iere: vt z i Adā Dauid Salomōe.

A ¶ Est ergo considerandū: q̄ ꝯsortiū ꝛ ꝯuict⁹ mlꝛ̄ieꝝ esse vitanda: osten‑ditur multiplici testimonio

gētiles casti fue rūt i fui‑tio deoꝝ	Gentilium	Primo ꝯsortiū mlꝛ̄ieꝝ siue ꝯuictū eē fugiēdū ostē‑
	Sanctoꝝ	dit̄ testionio gētiliū. Et h̄ tripliciť. Primo ex gestꝭ
	Sexus mlꝛ̄ieꝝ	sacerdotū gētiliū. q̄ a tp̄e q̄ se dederūt ad cultū fal‑
	Rationis nālis	soꝝ deoꝝ/castitatē fuauerūt. Nā a tp̄e q̄ ceperunt

diuio cultui deoꝝ suoꝝ deseruire/a carnibꝫ ꝛ vino sp̄ abstinuerūt ad fu‑gandū libidiē: ꝛ postposit̄ oibꝫ aliis negociis sp̄ erāt i tēplo/ꝛ reꝝ nāls causasqꝫ varias ac siderū ꝯtēplabant̄ rōnes: nūqꝫ se mlꝛ̄ieribꝫ miscuerūt nūqꝫ cog̃tos vl̄ ꝓpinq̄s viderūt. vt refert Stoyc⁹ de vita antiq̄ssimorū sacerdotū. Idē fecerūt Essei int̄ iudeos. vt dr̄ mgr̄ i histo. sup euāgelia de baptismate ioānis. ¶ Scdo pꝫ h̄ exēplis pĥoꝝ gētiliū. vidētes ei sa‑piētie studio dediti ꝑ mlꝛ̄ieꝝ ꝯsortiū rōeꝫ ꝛ intelligentiā mlt̄ū deꝑmi. qꝛ appetit⁹ sensitiu⁹ trahit secū itellcm̄ vt rotaꝫ. vt dr̄ Arꝭ. iij. de aīa. Et q̄‑dā etiā vehement̄ diligētes mlꝛ̄ieres i isaniā ꝯūsi sūt. vt dr̄ Eustrati⁹ sup vij. Ethi. Et iō ꝓpt̄ talē vehemētē corpis imutatiōeꝫ itellect⁹ nō p̄t i suaꝫ opatiōeꝫ. ꝛ hoc pĥi ꝯsiderātes mlꝛ̄ieres a se exduserūt mr̄imonia amore sapie ꝯhere recusauerūt. qꝛ mlꝛ̄iereꝫ magnū eē obstaclm̄ sapie ꝑsenserūt. Uñ Theophrast⁹ i li. d nuptiis. ꝫ qd̄ recitat Hiero. ꝯ Iouinia. q̄rit an sapiēti sit ducēda vxor: ꝛ cū diffiniuissꝫ/si pulchra eēt/si morigerata/si honestꝭ ꝑntibꝫ nata/si ip̄e san⁹ ꝛ diues sit/sapiēti aliq̄n inire mr̄imoniū ꝯuenirꝫ. Et stati ifert. Hec raro i nuptiis vniūsa ꝯcordāt. nō ē ḡ vxor du‑cenda sapiēti. i. huic q̄ studio sapie itēdit Boe. i de disci. scholarꝭ. Scho‑larē volētē sapie opam dare. docet mlꝛ̄ieꝝ ꝯsortia fugere ꝛ luxū declina‑

B re. Et Sene. i ꝓlogꝭ declamationū ait. Nihil tā mortifeꝝ igenio vt lu‑xuria. Legit̄ ēt in vitꝭ pĥoꝝ. c. xvij. de pythagora. q̄ cū q̄daꝫ stolid⁹ in ei⁹

Exēpluꝫ p̄ñtia dicerꝫ: se malle cū mlꝛ̄ieribꝫ q̄ꝫ cū pĥis ꝯūsari. eidē r̄ndisse. Et sues inq̄t libēti⁹ in luto q̄ꝫ i aq̄ pura vsant̄. q. d. mlꝛ̄ieribꝫ dedit⁹ ē sic porc⁹ i lu‑to voluptatꝭ vsat⁹. nā act⁹ venereoꝝ sūt actus brutoꝝ: vt dr̄ Arꝭ. i ep̄la

Nota ad Alexā. q̄ inq̄t tibi gl̄ia si exerceas actū irrōnabiliū bestiaꝝ. ¶ Hic py‑thagoras fert̄ tradidisse hanc doctrinā vbi ẜ. fugiēda sūt oibꝫ modis et abscindēda/languor a corpe/ipitia ab aīa/luxuria a vētre/a ciuitate se‑ditio/a domo discordia/ꝛ i cōi a cunctꝭ rebꝫ intpantia. Iō sapiētes hor‑ruerūt ꝯsortia mlꝛ̄ieꝝ. ꝛ i tātū repsserūt mot⁹ i se carnaliū voluptatū: q̄

Exēpluꝫ. etiā mlꝛ̄ieribꝫ circa se iacētibꝫ ñ senserēt rebelliōeꝫ carnis ꝯ sp̄m. Sic nar‑rat Uale. maxi. li. iiij. c. iij. de xenocrate. Et hr̄ in vitꝭ pĥoꝝ. c. lxj. q̄ apud athenas nobile scortū spopōdit iuuēibꝫ ciuitatꝭ se posse irrūpe tēpantiā xenocratꝭ: ꝛ nocte veniēs iux̄ eū accubuit: nec i aliq̄ ei⁹ ꝯtinētiā labefec. ꝛ deridētibꝫ adolescētibꝫ hāc meretricē: eo q̄ aīm ei⁹ illecebrꝭ flectere ñ potuissꝫ/petētibꝫ pactū p̄cij. r̄ndit. nō d statua: sꝫ de hoie posuisse pign⁹. Nec ibi. qꝛ imobil̄ ad libidiēꝫ fuit: iō eū statuā vocauit. Et vtiqꝫ statua ꝛ colūna fuit. q̄ incōcuss⁹ i tāta tētatiōe ꝑmāsit. Colūne eī i sacra scp̄tura fortes ꝯ diaboli tētamēta designāt̄: sic Apoc. iij. de dn̄o dr̄. Qui vicerit fa‑

etiā cū colūnaꝫ i tēplo dei mei. Nā q̄ i dei ope recta intētiōe firmaꝫ colū/na i structura fabrice spūal' erigit: vt in h tēplo .i. eccl'ia posit' ꝛ vtilitati sit ꝛ decori. ¶ Tertio h idē pꝫ exē militū viriliū ꝛ secl'ariū pncipū. Un milites antiq̄ q̄ militabāt strenue tpe militie a ml'ierib' se seqstrabant: neqꝫ i castr̄ vbi hostes expectabāt illas admiserūt. dicta āt sūt castra q̄si casta: vel q' ibi castret libido. Et castra sūt vbi milites steterūt: fm Isid. ix. Etym. c. iij. Nemo ei miles cū vxore vadit ad bellū: vt dr' Hiero. ad nepotianū. q: ml'ieres nālit' sūt timide ꝛ mētes viriles emolliūt. Hoc vtiqꝫ i fortissimo sansōe appuit: q̄ miles iuicibil' fuit: sꝫ a ml'iere emollit' virilitatē pdidit: ꝛ excecat' i captiuitatē inimicoꝝ vēit Judicū. xvj. Hoc ēt in strenuissimo mōi milite hercule appuit: q̄ maxia pic'la vicerat: vt refert Boe. iiij. ō ɔso. phi. metro. vij. vbi enūerat. xij. labores hercul' maxios. h tandē capt' amore ml'ieꝝ vict' fuit. Idē pꝫ i hanibale milite strenuissi/mo. De q̄ dr Uale. max. li. ix. c. j. Campana luxuria inuictū hanibalē armis: suis illecebr̄ cōplexa vincēdū romano militi tradidit. ¶ Scdo cōsortia ml'ierū eē fugiēda oñdit testionio ꝛ exēplis scrōꝝ. Nā ioā. bapti. in vēo mr̄is scificat' i tenera etate deserta loca petijt ꝛ mulierū ɔsortia fugit. ꝛ sic castitat̄ pic'lo puidit: vt tāgit Hiero. ad rusticū. Paul' etiā vas electiōis. licꝫ auctātē circūducēdi ml'ieres hūit: sic ipe ait. j. Coꝝ. ix Nūqd ñ hēm' ptātē: ml'ierē sororē circūducēdi: sic ꝛ ceti apl'i frēs dñi. q. d. imo. sup q̄ ait Glo. ꝛ ē ābrosij. Ml'ieres ɔsiderio dñice doctrie ꝛ ꝟtu cū cupide seqbant' apl'os: mistrātes eis sūpt' ꝛ fuitia. sic ꝛ saluatorē se/cute sūt mistrātes ei ō facl'tatib' suis. cū tñ stimulū carnis apl's sensit di. ij. Coꝝ. xij. Dat' est mihi stimul' carnis mee: angel' sathane q̄ me cola/phiset: familiaritatē ml'ieꝝ a se exclusit. Nā fm Gorrā stimuluꝫ carnis ꝓpt' teclā ꝟgīeꝫ cū seqntē sensit. Ille tñ stimul' sine culpa sua fuit: q: nō a se: sꝫ a diabolo tētante exti' pcessit. Et h inuit cū dr: angel' sathane. Tētatio āt extior nō ē pctm̄ si ei ñ assentit'. licꝫ tentatio interior a carne fm Greg. sit pcm̄ vēiale. ēt si ñ ɔsentit'. cū igit' sic carnē rebellātē apl's sensit: teclā a se exclusit. vt dr Hiero. ad occanū ō vita cl'icoꝝ. Tecla inqt p' tentatiōeꝫ antiochie. phibet' cū apl'o parit' pgere. Idē ɔfirmat Augu. de singl'aritate cl'icoꝝ. c. vij. di. apl's ml'ierē circūducere noluit: ne locū daret tētatōi: ꝛ ne darꝫ aliis exm̄ silr faciēdi. Ita ꝛ b. Aug. vt dr i spe. vin. li. xvij. c. liij. Nullā femiaꝝ itra domū suā pmisit: nec germanā: nec sororē: nec fris sui filias: q̄ dō parit' fuiebāt. Dicebat ei: si ō sorore aut nepotib' nll'a posset eē suspicio: ex ill' tñ q̄ cū eis manerēt femis possent ifirmiores tētatiōib' humanis pire: aut certe malis hoim suspitiōib' ifamari. ¶ Ad h valꝫ qō narrat Gre. iiij. Dial'. ō q̄dā p̄sbyt'o: q̄ cū mag' di timore sibi ɔmissaꝫ regebat eccl'iaꝫ. h p̄sbyt'aꝫ suā. i ꝓcuratricē vt sororē dilige/bat: sꝫ q̄si hostē cauēs ad ipam ꝓp' accedere nūq̄ sinebat Anno aūt. xl. ordinatiōis sue inardescēte graui' febre ad extrema pduct': sꝫ cū ml'ier illa accessit: pbare volēs si adhuc vitale spiramē esset in narib' ei' apposita aure curauit h discere: qō ille sentiēs q̄tū valuit dixit. Recede a me ml'ier; adhuc ignicul' viuit: paleā tolle. ¶ Hoc etiā appuit in Andrea

C

Exēpluꝫ.

Exēpluꝫ.

D

exemplis scrōꝝ oñdit ɔsortia mulierū fugiēda

tentatio exterior

Exēpluꝫ.

Exēpluꝫ.

A ¶ Est ergo considerandū: q̄ ꝯsortiū ꝛ ꝯuict⁹ mlˈieꝝ esse vitanda: ostenditur multiplici testimonio

gentiles casti fuerūt i fuītio deoꝝ

Gentilium
Sanctoꝝ
Sexus mlˈieꝝ
Rationis nālis

Primo ꝯsortiū mlˈieꝝ siue ꝯuictū eē fugiēdū ostēdit testionio gētiliū. Et h̄ triplicit. Primo ex gestꝭ sacerdotū gētiliū. q̄ a tp̄e q̄ se dederūt ad cultū falsoꝝ deoꝝ/castitatē fuauerūt. Nā a tp̄e q̄ ceperunt diuio cultui deoꝝ suoꝝ deseruire/a carnibꝫ ꝛ vino sp̄ abstinuerūt ad fugandū libidīeꝫ: ꝛ postposit' oībꝫ aliis negociis sp̄ erāt i tēplo/ꝛ reꝝ nāscausasq̄ꝫ varias ac siderū ꝯtēplabant rōnes: nūq̄ꝫ se mlˈieribꝫ miscuerūt nūq̄ꝫ cognatos vl' ꝓpinq̄s viderūt. vt refert Storic⁹ de vita antiq̄ssimorū sacerdotū. Idē fecerūt Essei int' iudeos. vt dr̄ mgr̄ i histo. sup euāgelia de baptismate ioānis. ¶ Scd̄o p₃ h̄ exēplis pḃoꝝ gētiliū. vidētes ei sapiētie studio dediti ꝑ mlˈieꝝ ꝯsortiū rōeꝫ ꝛ intelligentiā mlˈtū depmi. q₂ appetit⁹ sensitiu⁹ trahit secū itellcm̄ vt rōtaꝫ. vt dr̄ Arꝭ. ij. de aīa. Et q̄dā etiā vehement' diligētes mlˈieres i isaniā ꝯūsi sūt. vt dr̄ Eustrati⁹ sup vij. Ethi. Et iō ꝓpt' talē vehemētē corpis imutatiōeꝫ itellect⁹ nō p̄t i suaꝫ opatiōeꝫ. ꝛ hoc pḃi ꝯsiderātes mlˈieres a se exduserūt mr̄imonia amore sapie ꝯhere recusauerūt. q₂ mlˈiereꝫ magnū eē obstaclm̄ sapie ꝑsenserūt. Vn̄ Theophrast⁹ i li. ð nuptiis. ſ₃ qð recitat Hiero. ꝯ Iouinia. q̄rit an sapiēti sit ducēda vxor: ꝛ cū diffiniuissꝫ/si pulchra eēt/si morigerata/si honestꝭ ꝑētibꝫ nata/si ip̄e san⁹ ꝛ diues sit/sapiēti aliq̄n inire mr̄imoniū ꝯuenirꝫ. Et stati isert. Hec raro i nuptiis vniūsa ꝯcordāt. nō ē ḡ vxor ducenda sapiēti. i. huic q̄ studio sapie itēdit Boe. i de disci. scholarꝭ. Scholarē volētē sapie opam dare. docet mlˈieꝝ ꝯsortia fugere ꝛ luxū declinare.

B Et Sene. i plogꝭ declamationū ait. Nihil tā mortifeꝝ igenio vt luxuria. Legit' ēt in vitꝭ pḃoꝝ. c. xvij. de pythagora. q̄ cū q̄daꝫ stolid⁹ in ei⁹ p̄ntia dicerꝫ: se malle cū mlˈieribꝫ q̄ꝫ cū pḃis ꝯūsari. eidē rn̄disse. Et sues

Exēpluꝫ inq̄t libēti⁹ in luto q̄ꝫ i aq̄ pura v̄sant. q. d. mlˈieribꝫ dedit⁹ ē sic porc⁹ i luto voluptatꝭ v̄sat⁹. nā act⁹ venereoꝝ sūt actus brutoꝝ: vt dr̄ Arꝭ. i epl'a

Nota ad Alexā. q̄ inq̄t tibi gl'ia si exerceas actū irrōnabiliū bestiaꝝ. ¶ Hic pythagoras fert' tradidisse hanc doctrinā vbi s̄. fugiēda sūt oībꝫ modis et abscindēda/languor a corpe/ipitia ab aīa/luxuria a vētre/a ciuitate seditio/a domo discordia/ꝛ i cōi a cunctꝭ rebꝫ intpantia. Iō sapiētes horruerūt ꝯsortia mlˈieꝝ. ꝛ i tātū rep̄sserūt mot⁹ i se carnaliū voluptatū: q̄

Exēpluꝫ. etiā mlˈieribꝫ circa se iacētibꝫ n̄ sensert' rebelliōeꝫ carnis ꝯ sp̄m. Sic narrat Vale. maxi. li. iiij. c. iij. de xenocrate. Et hr̄ in vitꝭ pḃoꝝ. c. lxj. q̄ apud athenas nobile scortū spopōdit iuuēibꝫ ciuitatꝭ se posse irrūpe tēpantiā xenocratꝭ: ꝛ nocte veniēs iux' eū accubuit: nec i aliq̄ ei⁹ ꝯtinētiā labefec. ꝛ deridētibꝫ adolescētibꝫ hāc meretricē: eo q̄ aim ei⁹ illecebrꝭ flectere n̄ potuissꝫ/petētibꝫ pactū p̄cij. rn̄dit. nō ð statua: ſ₃ de hoīe posuisse pign⁹. Nec ibi. q₂ imobil' ad libidīeꝫ fuit: iō eū statuā vocauit. Et vtiq̄ꝫ statua ꝛ colūna fuit. q̄ incōcuss⁹ i tāta tētatiōe pmāsit. Colūne ei i sacra scrptura fortes ꝯ diaboli tētamēta designāt: sic Apoc. iij. de dn̄o dr̄. Qui vicerit fa

etiā cū colūnaꝫ i tēplo dei mei. Nā q̄ i dei ope recta intētiōe firmat̄ colū-
na i structura fabrice spūal' erigit̄: vt in h̄ tēplo .i. eccl'ia posit⁹ ꝛ vtilitati C
sit ꝛ decori. ¶ Tertio h̄ idē ptꝫ exō militū viriliū ꝛ secl'ariū ṗncipū. Uñ
milites antiq̄ q̄ militabāt strenue tpe militie a ml'ierib⁹ se seq̄strabant:
neqꝫ i castrꝭ vbi hostes expectabāt illas admiscēt. dicta āt sūt castra q̄si
casta: vel q̄ ibi castret̄ libido. Et castra sē vbi milites steterūt: fm Isið.
ix. Ethi̅. c. iij. Nemo ei miles cū vxore vadit ad bellū: vt dr̄ Hiero. ad ne-
potianū. q̄z ml'ieres nōlit̄ sē timide ꝛ mētes viriles emolliūt. Hoc vtiqꝫ Exēpluz.
i fortissimo sansōe appuit: q̄ miles iuīcibil' fuit: sꝫ a ml'iere emollit⁹ virili-
tatē ꝑdidit: ꝛ excecat⁹ i captiuitatē inimicoꝝ vēit Judicū. xvj. Hoc ēt in Exēpluz.
strenuissimo mōi milite hercule appuit: q̄ maxia ꝑicl'a vicerat: vt refert
Boe. iiij. ð ꝯso. phi. metro. vij. vbi enūerat. xij. labores hercul' maxios. h̄
tandē capt⁹ amore ml'ieꝝ vict⁹ fuit. Idē ptꝫ i hanibale milite strenuissi-
mo. De q̄ dr̄ Uale. max. li. ix. c. j. Campana luxuria inuictū hanibalē ar-
mis: suis illecebrꝭ cōplexa vincēdū romano militi tradidit. ¶ Scðo cō- D
sortia ml'ierū eē fugiēda oñdit̄ testiōio ꝛ exēplis scōꝝ. Nā ioā. bapti. exemplis
in vtō mr̄is scificat⁹ i tenera etate deserta loca petijt ꝛ mulierū ꝯsortia scōꝝ oñ-
fugit. ꝛ sic castitatꝭ ꝑicl'o ꝓuidit: vt tāgit Hiero. ad rusticū. Paul⁹ etiā dit ꝯsor-
vas electiōis. licꝫ auctitatē circūducēdi ml'ieres hūit: sic ipe ait. j. Coꝝ. ix tia muli-
Nūqd ñ hēm⁹ ptātē: ml'ierē sororē circūducēdi: sic ꝛ ceti apl'i frēs dñi. erū fugiē-
q. d. imo. sup q̄ ait Glo. ꝛ ē ābrosij. Ml'ieres ðsiderio dñice doctrie ꝛ vtu- da
tū cupide seq̄bant̄ apl'os: mistrātes eis sūpt⁹ ꝛ fuitia. sic ꝛ saluatorē se-
cute sē mistrātes ei ð facl'tatib⁹ suis. cū tñ̄ stimulū carnis apl's sensit di.
ij. Coꝝ. xij. Dat⁹ est mihi stimul⁹ carnis mee: angel⁹ sathane q̄ me cola-
phiset: familiaritatē ml'ieꝝ a se exclusit. Nā fm Gorrā stimuluꝫ carnis
ꝑt̄ teclā ꝟgieꝫ cū seq̄ntē sensit. Ille tñ̄ stimul⁹ sine culpa sua fuit: q̄z nō a
se: sꝫ a diabolo tētante exti⁹ ꝓcessit. Et h̄ innuit cū dr̄: angel⁹ sathane. Tē-
tatio āt extior nō ē pcm̄ si ei ñ assentit̄. licꝫ tentatio interior a carne fm
Greg. sit pcm̄ vēiale. ēt si ñ ꝯsentit̄. cū igit̄ sic carnē rebellātē apl's sensit: tentatio
teclā a se exclusit. vt dr̄ Hiero. ad occanū ð vita cl'icoꝝ. Tecla inq̄t p⁹ exterior
tentatiōeꝫ antiochse ꝓhibet̄ cū apl'o parit̄ ꝑgere. Idē ꝯfirmat Augu. de
singl'aritate cl'icoꝝ. c. vij. di. apl's ml'ierē circūducere noluit: ne locū da-
ret tētatōi: ꝛ ne darꝫ alijs exm̄ sil'r faciēdi. Ita ꝛ b. Aug. vt dr̄ i spe. vin.
li. xvij. c. lij. Nullā femiaꝝ itra domū suā ꝑmisit: nec germanā: nec soro-
rē: nec fr̄is sui filias: q̄ ðo parit̄ fuiebāt. Dicebat ei: si ð sorore aut nepoti-
b⁹ nll'a posset eē suspicio: ex ill' tñ̄ q̄ cū eis manerēt femis possent ifirmio-
res tētatiōib⁹ humanis pire: aut certe malis hoim suspitiōib⁹ ifamari.
¶ Ad h̄ valꝫ qð narrat Gre. iiij. Dial'. ð q̄dā p̄sbyt'o: q̄ cū mag̃ ði timore Exēpluz.
sibi ꝯmissaꝫ regebat eccl'iaꝫ. h̄ p̄sbyt'aꝫ suā. i ꝓcuratricē vt sororē dilige-
bat: sꝫ q̄si hoste cauēs ad ipam ꝓxi⁹ accedere nūq̄ꝫ sinebat Anno aūt. xl.
ordinatiōis sue inardescēte grauit̄ febre ad extrema ꝑduct⁹: sꝫ cū ml'ier
illa accessit: ꝓbare volēs si ad huc vitale spiramē esset in narib⁹ ei⁹ appo-
sita aure curauit h̄ discere: qð ille sentiēs q̄tū valuit dixit. Recede a me
ml'ier: adhuc ignicul⁹ viuit: paleā tolle. ¶ Hoc etiā appuit in Andrea Exēpluz.

fundant ciuitatis Epo vt recedat Greg. iiij. Dialo. q vitā plenā virtutibus du
xit. hic qndā scimonialē quā prius secū habuerat: ab episcopij sui cura
repellere noluit: sz certus de sua: eiusqz ptinētia secū habitare pmisit: quē
post mltos ānos diabolus tētauit/ z mlierj spēz oculis eius impssit i tātū: vt
de illa nephāda cogitarz z posteriora eius alapa ferirer/ qd corā iudeo i tē
plo apollinis pnoctāte circa romā in pcilio demonū reuelatū fuit: q iu
deus veniēs ad epm ipm pmonuit: q mox ad trā pstratus penituit/ z orōi
se dedit/ z d suo bitaclo/ n solū eandē dei famlā z. sz ēt oēm femiaz q i eius
E obsequio erat expulit: tēpluzqz apollis b. andree apli oratoriū fec. ¶ Tā
tor igit virorū cautela dz nob eē istructio magna. ppterea sacri canōes p
hibēt cohabitatiōez clicorū z mlierū. vt pz i pce. ser. circa lraz. J. Causa āt
hō phibitiōis ē. qz p mlierū psortiū clericus faciliter trahit in eap affectū z
amorē illicitū. Uñ in qdā epla ait Hiero. Oēs puellas fugies eb̄ri: aut
eqlit igra/ aut eqlit dilige/ vide ne sub eodē tecto maneas. nec i pterita
castitate pfidas: qz nec dauid sanctior/ nec samsone fortior/ nec salomōe
potes eē sapiētior: memēto sp qpadisi colōuz mlier d sua possessiōe eiec
F Hec Hiero. Mlta ei mala virj setis iducit psortiū mlierū. Nā ex tali
psortio mlierū vir iflāmat/ femia tentat/ fama maclat/ cor cōcitat/ exēm
prauū dat/ frat pturbat/ rebellio notat/ stulticia mōstrat/ demōi locus
dat/ deus nō curat/ z mens pdicitat.

Ex psortio mulieruz

Uir iflāmat. qz cohabitatio ingerit cogitatiōez malā q est
Femia tētat: pter eius fragilitatē (origo delectatiōis.
Fama maculat: qt occasiōem scandali: qz illicitū suspicat
Cor pcitat: nil em sic mouet cor (vbi nil mali ppetrat.
hominis sicut familiaritas mulierū
Exemplū prauū dat subditj. z sic frat malo exēplo pturbat
Rebellio notat sacerdotū z clericorū iobedientiū canonib
Stulticia mōstrat: qz stultus est ibi velle (setōp patrū.
transire vbi alius cecidit: z nō timere vbi alter perijt.
Demoni locus dat tentandi ad luxuriam
Deus nō curat: qz vbi demon dñat deus non curat
Mens pdicitat: qz mulier est naufragiū hois ptinētis.

G ¶ Tertio psortia mlierū eē fugiēda oñdit testionio nāe. Mlier ei a nā
testimonio nāe ē sexus fragil. z iō de facili ēt a setis viris tētant. Uñ Aug. i regla dr. q
appetit z appetit pcupia femiarū. femie em magne voluptatj sit et debil
rōis: z facile incurrūt tētatiōez carnis. iō declināde st a virj ecclasticj
qz nihil frigidius aq z calce/ ferro vl silice: z tñ ignis facile orit ex horū cō
iūctiōe. Cōptū ē ei mres rspcū pporū filiorū tētari. sic hr i legēda s. An
dree d vna. z i narratorio cōi d alia. z filias respcū patrū. vt pz de Loth
Gen. xix. Et sorores z frēs. sic oñdit Alanus in de plāctu nāe metro. v. Et
Cyrillus i epla ad Aug. d morte z miraclis s. Hiero. refert exēm de qdā re
ligioso: quō iflāmatus fuit carnalit ad sororē suā: ex eo solo: qz dū visitarz
piem suū ifirmū z pat obsequum z i ifirmitate pstare voluisset: soror sibi

auxilio fuit. z sic casu manũ sororis tetigit. ex q̃ tactu tantũ inflãmatus fuit vt die z nocte cogitaret quõ sororẽ carnal'r cognoscere posset. Et ꝓpt' h sero clã monasteriũ exiuit: z ad sororis lectũ puenit. q̃ dormiẽs: z excita-ta viꝝ sentiẽs clamauit. z sic frat' ne malũ h ppetraret ipedit' fuit. Jmo btũs Hieronym' i ep'la ad Rusticũ dt de aliqbꝫ mulieribꝫ antiq̃s z nobilibꝫ q̃ sibi clericos i filios adoptauerũt z nutriuerũt. z tãdez ex amore spũali amor carnal' fact' est vt p tales filios ꝓstituerent' zc. Ecce quõ a natura mulieres sũt libidinose z ad libidinẽ trahũt. Nã int' oia sensibi-lia nõ ẽ aliqd ita efficax ad cor hũanũ imutãdũ sicut familiaritas mľ'ierũ. vtz. ij. Esdre. iiij. vbi dr. Si viderint hoies auꝝ z argẽtũ z oẽm rẽ pci osam: z viderint mulierẽ i bono habitu z pulcrã specie: oia relinq̃ntes i eã incẽdũt. z eã alliciũt magis q̃ auꝝ z argẽtum. Vñ z rõne mulieꝝ bõ pẽs z mr̃is ac pẽe obliuiscit'. illoꝝ affect' pncipibꝫ z paupibꝫ dominat'
¶ Quarto ꝯsortia mulieꝝ eẽ fugiẽda docz rõ nãlis. Stult' est eñ q̃ ibi vult trãsire vbi ali' cecidit: z sic se piculo exponere. z nõ vult timere vbi ali' periit: vicere vbi potẽtior succubuit. flãmis se tradere vt nõ ardeat. venenũ bibere vt viuat. Hec aũt oia mulieꝝ cohabitatio z ꝯuict' viro ꝓstãt: vt hic ex rõne p̃missoꝝ sil'itudinũ. Q aũt stult' ẽ q̃ vult vicere vbi potẽtior succubuit. ptz ex vbis Hiero. ad Rusticũ dicẽtis. Nõ i pterita castitate ꝯfidas: qꝛ nec Dauid sanctior. nec Sãsone fortior: nec Salo-mone potes esse sapiẽtior: q. di. Ibi vincere nõ ꝯfidas vbi cecidisse tan-tos viros cognoscis. Sic Aug. de singularitate clericoꝝ dt. Stult' est q̃ põt vincere sine labore: z addit sibi laborẽ. sic stult' est q̃ mulierẽ addit sibi i ꝯsortiũ vt vicat: cũ ea absente facili' vicere possit. Sic g° ptz q̃dru plici testimonio piculosum eẽ ꝯuictũ z ꝯsortiũ mulieꝝ: vicz testimonio gẽtiliũ: sacerdotũ. phoꝝ z militũ. testionio sctõꝝ mľ'toꝝ. testionio ꝯdi-tiõis sex' nãlis mulierũ. z testionio rõnis h p naturã cognoscẽtis. H Rõ nãlis ostendit cõsortia mľ'ieꝝ vi-tanda

¶ Sed dubitat' circa p̃missa. nunqd eccľiastici pñt secũ hĩe mľ'ieres p-pter necessitatẽ suam: vt eis ministrẽt tpe infirmitat' siue i domo de ne-cessarijs coqne puideãt? Rñr breuit' q pñt: si sine scãdalo has apõ se re tinere valẽt: al's nõ. Vñ ap'ls dt. j. ad Coꝝ. viij. Si esca scãdalizet frẽm meũ: nõ mãducabo carnẽ i eternũ: ne scãdalizẽ frẽm meũ. Rogem' ergo dñm vt sua gr̃a nos adiuuet: qtũs p vitã bonaz z exẽplũ ꝓximoꝝ merea-mur gaudia beatoꝝ Amen. I

¶ De cãtu mulieꝝ puocatiuo ad luxuriã Sermo. XCI.

A Muliere pcedit iniqtas viri. Ecci. xlij. ¶ In pcedẽtibꝫ s'mõi. audistꝭ q̃nta mala viri icurrãt ex icauto mľ'ieꝝ aspectu: ex illaꝝ colloqo: z ex eaꝝ ꝯsortio multiplici testionio: vicz gẽtiliũ/sctõꝝ/sex' mľ'iebris/z ex nãli iudicio rõnis. Nũc ꝯñr vidẽdum erit d aliis occasiõibꝫ luxurie: vicz d mľ'ieꝝ cãtu: q̃ sil'r iflãmat siue puocat viros ad libidinẽ. z de tactu mulieꝝ piculosissimo. qꝛ ex his sil'r mľ'ta pcã icurrũt viri: ꝓpt' q̃ dt Sapiẽs in thẽate. A muliere pcedit iniqtas viri. vbi d. Pro gr̃a Aue maria. ¶ A muliere pce. ini. viri: vbi d.

De cātu prouocatiuo mulierꝝ

Qr verꝝ h̄ sit ꝙ iniq̄tas viri ꝓcedat ex ml'iere sat̄ ōn̄suz ē i p̄cedētibꝰ ser
mōibꝰ d̄ Adā Sāsone Dauid Salomōe. ꝛ de p̄l'ibꝰ alijs vir̄ secularibꝰ
ꝛ sp̄ūalibꝰ: imo religiof. attn̄ i p̄ticulari nūc dicā p̄mo de mulierū cantu
A ❡ Est ḡ q̄stio: ex q̄bꝰ causis cantꝰ mulierꝝ sit ꝓuocatiuꝰ luxurie in viris
Et respōdet̄ breuit̄ ꝙ ex q̄ttuor: quia

Cātꝰ mulierꝝ.	Mentē virilē vulnerat.	❡ Prio ml'ierꝝ cātꝰ mētē virilē vulnerat. Illiꝰ silitu
	Mētē effeminat ꝛ eneruat	dinē ponit Isid. xij. Ety̅m.
	Inane gaudiū excitat	c. j. ꝙ cerui i armentis dele
	Malos mores gn̄āt	

ctant̄ i dulcedīe voc̄: ꝛ sibilū fistularꝝ admirant̄: ꝛ erect̄ auribꝰ attēdūt
Exēpluꝫ Et iō d̄t Ar̄. i li. d̄ aiali. ꝛ ponit̄ ēt i ꝓē. rerꝝ. ꝙ cerui isto mō venent̄. Nā
vnꝰ venatorꝝ sibilat. ꝛ ceruꝰ i cātu d̄lectat̄ ꝛ ip̄m seq̄t̄. ꝛ iterum aliꝰ cū cū
venabulo trahit: vl' sagitt̄ ipetit ꝛ occidit. Sic ꝛ fac̄ diabolꝰ q̄ cātū mu
lierū excitat ad capiēdū virꝝ. q̄ illectꝰ vulneribꝰ illiciti amoris sauciatꝰ ce
dat. qꝛ tal' amor vt d̄t Isid. xj. Ety̅m. volat ꝛ vulnerat. Uolat vt sagit-
ta pēnata. vulnerat f̄m ꝙ d̄ se ait Pāphilꝰ. Uulneroꝛ ꝛ clausū porto sub
Exēplū pectore telū. Et igit̄ sic auceps pōit auē canorā domesticā i cauea iux̄ re
tia: q̄ dulci sibilo alias aduocat: ꝛ sic illaq̄at ꝛ morti aptat. Sic diabolꝰ
auceps astutissimꝰ mulierē aliq̄n dulcit̄ cātātē iux̄ bonū virꝝ ordiat: vt i
suū rete ꝑ hāc eā trahat. ꝛ sagittis illicite cogitatōis siue delectatōis oc
cidat: f̄m ꝙ ait sapiēs Prouer. vij. d̄ meretrice: ꝙ blādicijs labiorꝝ suorꝝ
iuuenē ꝑtraxit: q̄ eā vt agnꝰ lasciuiēs secutꝰ fuit: nesciēs ꝙ ad vicl'a trahe
ret̄: donec sagitta trāsfixit iecur eiꝰ: ꝛ velut auis festinauit ad laqum.
B ❡ Scd̄o cātꝰ ml'ierꝝ mētē effemiat ꝛ eneruat. Nā cātꝰ ml'iebr̄ sua sua-
uitate mētē virilē emollit. ꝛ i illecebrā carnis trahit ꝛ effemiat. Un̄ Oui
diꝰ d̄ arte. Eneruāt aios cithare cātusqꝫ lyre. Nec h̄ dꝫ iudicari mirabi-
le. qꝛ sic d̄t Isid. iij. Ety̅m. Cātꝰ ꝛ musica bestias ꝛ s̄pētes ꝛ volucres atqꝫ
delphinos ad auditū sue modulatōis ꝓuocat. Ml'to mag̃ h̄ fac̄ vox in
diuidui eiusdē speciei: qꝛ sil'e ꝯgaudet suo sil'i. ꝛ p̄serti vox mulier̄ respe
ctu viri: ad quā idē a nā īclinatꝰ existit. Et iō Oui. d̄ arte amādi docꝫ pu
ellas discere cantū si cupiāt trahere pꝰ se multitudinē amantū di. Res ē
blāda canor: discāt cātare ꝑuelle. Pro facie ml't̄ vox sua lena fuit. Et h̄
ꝓbat ꝑ tres historias. Prio ꝑ Orpheū: q̄ suo cātu saxa molliuit. ꝑ arrio-
nē q̄ delphinū d̄ mari ad se saluādū cātu mouit. ꝛ ꝑ amphionē q̄ muros
ruptos suo carmīe ꝯiūxit. de q̄bꝰ sic ait. Nec plectrū dextra citharā tenu
isse sinistra De arriōe ē hec historia. Delphin em̄ vt d̄t Solinꝰ a musica
mulcet̄: ꝛ gaudēt cātibꝰ tibiarꝝ. ꝛ vbicūqꝫ ē simphonia ibi gregibꝰ adue-
Exēplū tāt. Arriō āt vt d̄t Agelliꝰ li. noctiū acticarꝝ. ꝛ h̄r i Spec. histo. li. iij. c. cix.
De arriōe fuit fidicen ꝑitissimꝰ: ꝛ periādri reg̃ corithi familiarissimꝰ. diues valde
Hic a sicilia r̄diturꝰ q̄si amiciores ꝛ mag̃ ꝑitos sibi nautas elegit. hi
naui i altū ꝓiecta: pecunie cupidi: ꝯsiliū habuert̄ d̄ necādo arriōe. Ille in
tellecto facioꝛe oia sua d̄dit: vitā tm̄ vt sibi dōarēt orauit. Et cū cū exau
dire ꝯtēnerēt: ab eis obtinuit vt an̄ mortē se meliorībꝰ vestibꝰ idueret: ꝛ

carmen i sui ɔsolatõem caneret. Cū igit carmē voce sublatissima qḋ dr orchiū ɔcineret cū fidib9 z ornatu: tādē se i mari iniecit. Et ecce piū facinus: ɔtinuo delphin9 int vndas adnatāuit: z i dorso sup fluct9 educto/ icolumē illū z ornatu z corpe tenax euexit. Arrion corithū vēit: rē sic acciderat narrauit. rex min9 credidit. nautas qd de arriōe i ill loci vñ venerāt audissent dissimulant infrogauit. Illi cū i gr̄a z pecunia florentē rñderūt. int eoꝝ vba arrion cū fidib9 z ornatu suo totā se oñdit. Hec ibi. Ecce quō cāt9 emollit bestias z pisces zc. q̄nto magis mētes humanas. Imo z sepe tātū cāt9 mlieꝝ viros effemiat z emollit: vt ad magnā paupertatē z reꝝ tpaliū pūatōem eos pducat. In cui9 signum fingūt a poetis tres syrene fuisse: ex pte vgies z ex pte volucres: alas z vngulas gallinaceos hñtes. qꝝ vna voce: alt'a tibia: tertia lyra canebāt. q̄ illectos nauigātes sui cāt9 dulcedie i naufragiū deducebāt: vt dt Isid. xj. Etym. c. iij. Ita em̄ dulcit i mari canebāt q̄ hoies i nauib9 dormire faciebāt. q̄s dormiētes postea necabāt. oēsq; q̄ eas audiebāt picl'a naufragij icurrebāt. Sol9 vlixēs i naui religat9 eas vidēs sine picl'o cū socijs ptrāsijt: auribus ne eas audirēt obturatis. Syrene ꝟo vise fuerūt mortue: vt dt Fulgētī9. qḋ iō fingit: eo q̄ vox z cāt9 mulieꝝ sine blādimēto hoies attrahit: attractos eis adherere z laute expēdere fac: z sic egestatē iducit: vt exponit Isid. vbi s̄. di. Syrene ꝑm ꝟitatē fuerūt meretrices: q̄ trāseūtes ducebāt ad egestatē. His fabule sūt ficte de naufragio i mari z in fluctib9: qꝛ fluct9 venerē creauerūt. i. ex hūore orit ven9. iō volatiles fingūt. qꝛ mētes amātiū celerit pmeāt: vt dt Fulgē. Et iō vngl'as z pedes gallinaceos seu vngulas galline habere dicunt. quia libidinis affect9 oīa que hab3 spargit. i. sicut gallina vngulis grana extūdit z dispergit: ita amore mulierū infatuat9 substantiā suam dissipat z cōsumit. sicut saluator exemplū de filio pdigo posuit: q̄ substantiā suam luxuriose viuēdo ɔsūpsit. Luc. xv. ¶ Tertio cant9 mulierū inane gaudiū excitat. Naturalit em̄ musica z maxime mulierū cātus subtiliter z artificialiter fract9 z formatus/ est gaudij excitatiu9. Musica em̄ naturaliter delectat: vt ostēdit Aristo. in pblematib9. Cui9 signū dicit esse: q̄ pueri cu3 mox fuerint nati gaudent cantu pꝑter musicā sibi naturalit inditam. Aia em̄ magis vel maxime ad silitudinē nūeri ɔsoni cōstituta est. vt pt3 p Damasce. in amphor. Et ideo ꝑmo de regimine sanitatis dicit: q̄ pueri familiariter sunt ad musicam dispositi. Nā q̄sdam mot9 z gest9 saltuosos in armonia ostēdūt et delectant. q̄re nutrices industriose modis cantuū z motuū q̄busdā. cū hi tristant z plorant/ ipoꝝ aios demulcēt: quiescere faciētes z gaudere Nam trib9 modis pueri cōsolant. s. positiōe māmillarum ad os: melodia vocis: z motu. Hec Paduanus in cōmēto Aristot. z. viij. Politic. vbi ostēdit musicā esse delectabilē z iocūdam oīb9 etatib9 z moribus Et hoc pbat testimonio antiquoꝝ p Ulixen z Homeꝝ. Tale aūt inane gaudiū qḋ hō recipit ex cantu: est puocatiuū ad motu3 carnis. quia cum cantus mulierum ad gaudium incitat: mox ad illicitam venerem

E Exēplu3
Syrene tres
Cāt9 mulieꝝ egestatē iducit
D Inane gaudiū excitat
pueri trib9 ɔsolant

respiciũt: cerui fiũt: q2 vt cerui obstupescũt ⁊ picl'm nõ attẽdũt i q̃ sunt. Vñ Pli. li. viij. Et hĩ in pprie. rez. li. v. ait. q cerui tãte simplicitat) sit: vt oẽm mirenł ⁊ stupeãt nouitatẽ. Vñ equo aut alio aiali ad eos accedẽte. ita in ipm respiciũt: q hoiez iux̃ se venientẽ ⁊ sagittis ipetere volentẽ nõ attendũt. Sic h expsse i dauid patuit. q̃ berbsabee se lauãtẽ inspexit. ⁊ in tãtũ vulnerat⁹ fuit: q homicidiũ ⁊ adulteriũ sil' ppetrauit. ij. Reg. xj. Oculi eñ ml'iez sũt tela maxie vulnerantia. sic dr Cañ. iiij. Vulnerasti cor meũ i vno ocl'oz tuoz. Sic vulnerat⁹ fuit pãphil⁹. q̃ ait i pncipio li belli sui. vulneror ⁊ clausũ porto sub pectore telũ. De ill' telis ait Hugo li. j. de claustro anie. Dic eñ scptura. Oculi pma tela sũt adultere. His vulnerãł ml'ti a lõge positi. His telis tact⁹ fuit ioseph. de q̃ scptura ait. Geñ. xxxix. q iniecit vxor dñi sui ocl'os i ioseph: sz nõ fuit lesus. q2 pudi/ ciciã ocl'oz opposuit. Scptũ est eñ. Noli intẽdere fallaci ml'ieri/ne ca/ piar) ocul'/neq3 rapiar) palpebris ei⁹. Hec Hugo. Talis g̃ p⁹ q̃3 sic i cer uũ mutał: ⁊ se cornutũ ⁊ gl'iosuz ex familiaritate ml'ier) esse imaginał. a pprijs canib⁹ deuorał. vl' q2 ifatuat⁹ amore bona sua cũ ml'ierib⁹ expẽ dit. ⁊ sic faml'i sui secũ comedẽtes eũ deuorãt. vel q2 ifatuatũ eũ vident: dentib⁹ detractiõis eũ mordẽt ⁊ lacerãt. Tales ei detractores sũt canes vt oñdit Bla. i de plãctu. psa. vij. De ql'ib⁹ põt itelligi illud. iij. Reg. xiiij In ciuitate comedẽt eos canes. ¶ Quarto ml'iez aspect⁹ oñdił nociu⁹ testimõio scpture sacre. Nã aspectũ ml'iez sapiẽs disuadet Ecci. ix. q̃si p totũ capitulũ. Dic eñ pmo. Ne respicias ml'ierez maliuolã/ne incidas in laqos illi⁹. Itẽ scdo: Virginẽ ne ↄspicias ne forte scãdaliser) in deco re illi⁹. Itẽ t'tio: Auerte faciẽ tuã a ml'iere compta: ⁊ nõ circũspicias spẽz alienã. ppẽ spẽm eñ ml'ieris ml'ti pierũt. Rursum: spẽm ml'ieris aliene ml'ti ãmirati reprobi facti sũt. Ml'ti eñ potẽtes legunł in scptur) ex cõ cupiscẽtia ⁊ aspectu ml'iez reprobi facti vl' dãnati. aliq̃ eñ ex tali aspcũ amiserũt visuz pprĩũ. sic Samson Judicũ. xvj. Alij amiserũt finẽ itẽrũ imo vitã sic duo senes psbyteri. Dañ. xiij. Alij amiserũt sensũ. sic Salo/ mon. iij. Reg. xj. Alij amiserũt dispositiõez ad bonũ. sic Dauid. qui ex h in varia pctã corruit donec penituit. ij. Reg. xj. Alij amiserũt victorias rebellantiũ. sicut Holofernes Judith. xij. Alij amiserũt honorẽ suũ: vt Amon pter thamar. ij. Reg. xiij. Et ppẽ ista ⁊ ↄsilia multũ seriose disua det aspectũ ml'iez scriptura. Vñ Ecci. xxv. Ne respicias spẽm ml'ier). ir/ reuerentia est ↄfusio magna. i. irreuerẽtia q̃ puenit ex ml'iez familiari/ tate ⁊ aspectu est cũ ↄfusione ⁊ despectu. Sic g̃ pz ex pmissis: quõ aspe ctus muliez est picl'osus ⁊ nociu⁹/testimonio gentiliũ: phoz moraliuz poetaz/⁊ sctõz doctoz. ¶ Optimũ aũt remediũ vt pz ex dictis ẽ fuga. Vñ Augu. de cohabitatiõe ml'iez. Grauẽ inimicũ sortita ẽ castitas: cui nõ solum resistendũ est: sed dimisso freno longius fugiendũ. nec eo mi/ nus cauende sũt ml'ieres: q2 religiose sunt aut apparent. quia q̃nto reli/ giosores tanto citi⁹ alliciũt. Et subdit Aug. Experto crede eps loquor: coram deo non mentior/cedros libani/duces gregũ sub hac peste ceci/

F Sacraz scpturaꝛ rũ testi/ monio) aspect⁹ ml'ieruz ostendił nociu⁹

remediũ ↄ icautũ visũ mu liez

disse repperi. de quorum casu nō magis suspicabar quam Ambrosij vel Hiero nymi. Hec Augu. Et sic est fugiendū. ¶ Pro quo notandū: q licz habem⁹ bellum contra hostes tres. tñ illi hostes nō habent vnū modū pugnandi: nec vno modo vinci pñt. Nā diabol⁹ vincend⁹ est p resistentiā. j. Pet. v cui resistite fortes rc. Sz caro r mūd⁹ vincunt p bone fuge prudentiā. ita q vni tm̄ habeam⁹ resistere: r duos fugere. ¶ De resistētia q̄ diabo lo debē⁹ resistere dr metrice. Hostis non ledit: nisi cū temptat⁹ obedit. Est leo si cedit/si stat q̄si musca recedit. Hoc ē qd dr Jaco. iiij. Resistite dia bolo r fugiet a vobis. ¶ De fuga vo qua a carne fugit dr metrice. Cede venis/cedit ista/magis iproba ledit Si fugias veneris plia/tut⁹ eris. ¶ De mūdo vo cōstat exēplo chri: q p fugā vinci debz. qz dū ppls chrm voluit facere regē fugit i montē Joā. vj. De hac fuga habem⁹ figuram ij. Reg. ij. vbi dicit: q bon⁹ iste miles abner tres filios sarvie Joab: ab isai: r asael: euasit. qz duos pmos declinauit p fugā. tertiū fugere nō po tuit: qz erat cursor velocissim⁹. r ideo ei resistēs eū occidit. Rogem⁹ g deū vt nobis det grām declinandi r fugiendi incautū aspectū mlierum ne incidam⁹ in piculū: p chrm dñm nrm Amen. **B**

¶ De incauto colloquio mlierū. Ser. LXXXIX.

Colloquiū mulieris q̄si ignis exardescit Eccl. ix. In pcedentibz p plres smōes audistis q̄ piculosus sit aspect⁹ mlierū incaut⁹: mltiplici testimonio scpturarū/gentiliū/phorū/poeta rū/r doctorū sctorū. vt prio ser. pcedēti. Et añ h audistis a ser. lxxxv. continue mltiplicit ondi q̄nta mala sequunt ex incauto aspectu mu lierū: p que dat occasio luxurie. Et qz sic dixi ser. lxxxv. a pncipio. q mlta sūt que dant occasionē luxurie Inter q̄ post aspectū mlierū ponebat col loquiū mlierū: p qd etiā dat occasio luxurie. mlti ei ex colloqo inficiunt r veniūt ad h malū luxurie: q̄ si abstinuissent a tali colloqo piculū luxu rie euasissent. Ideo nunc in pñti smone intendo dicere de hac occasione luxurie. vicz de colloqo mlierū. De quo dicit sapiēs in themate: q exar descit. i. inflāmat hoiem sic ignis. Pro grā Aue maria. ¶ Colloquium ¶ Circa verba pmissa est aduertēdū: q colloquiū (mlieris rc. vbi s. incautū mlieris est fugiendū ppter plra picula q̄ inde sequunt. Et hoc pt ondi p sex res. qbz tale colloquiū assimilat. vicz **A**

Colloquiū mulieris compat
- Fauo seducenti
- Igni incendēti
- Haste trāsfigēti
- Reti inuoluenti
- Urse parienti
- Telo ferienti

Primo assilat fauo seducēti. sm qd dic Sapiēs puerb. v. Fauus distillans labia meretricis: nouissi ma aūt ei⁹ amara q̄si absinthiū. Labia em̄ meretricis dicūt fauus mell ppt suauitatē smōis: qz per suauitatē vboꝝ trahit ad illecebrosū amorē: sm illud Ouidij. j. d arte. Dulcibz est verbis mollis allend⁹ amor. Et dicūt vba mlierū fau⁹ mell ppt dulcedinē vocis attrahētis r cōpositionē smōis. Pl⁹ ei compre r disci

fau⁹ mellis vel vba mlieris

plinate loquunt̃ viris. Uñ Prouer. xvj. Fau⁹ mel̃ cõposita ṽba: Et Cã tico. iiij. dr spõsus spõse. Fau⁹ distillãs labia tua. Et h̃ spẽalr verũ est de muliere voluptuosa: vt oñdit Hugo sup̃ Prouer. dicẽs. Sicut i fauo duo ꝯsidero: mel ⁊ cerã. sic i facie meretricis video decorẽ ⁊ grã. h̃ ẽ pul critudinẽ oris: ⁊ dulcedinẽ ſmõis. Succẽdit cera ignẽ: ſ mel pƀet dul cedinẽ. Et sicut cũ dulcore mel̃ latet cera fomentũ ignis. sic pulcritudo meretricis igne libidis inflãmat carnẽ: blãdimẽto ṽo locutõis subuertit mentẽ. Stillat mel/ dũ ṽba sua meretrix mollit. sed ignẽ accẽdit/ dũ sue voluptati ꝯsentit. Ad h̃ em̃ diligit mulier vt decipiat: decipit vt capiat amat qd nõ es/ sed qd habes. Hec ibi. ¶ Ad talẽ aũt voluptatis dulce dinẽ necesse est seq̃ penitudinis amaritudinẽ. qd tãgit Sapiẽs vbi s̃. di.
Exẽplũ Nouissima ei⁹ amara q̃si absinthiũ. Ad lr̃am dr Isid. xx. Ety m̃. ca. ij. q̃ i sardinia ẽ mel amarũ ꝑter abũdãtiã absinthij. ita est delectatio volu ptatis i meretrice amara ꝑter abũdanciã vilitatis ⁊ penitudis annexe. Uñ ⁊ Boeti⁹ voluptatẽ carnis cõpat api: q̃ in loco vbi dulce mel fun dit postea mordaci aculeo pũgit: vt pꝫ. iij. de ꝯsol̃. phie metro septimo. Et ꝑsa imediate seq̃nti oñdit: q̃ dulcedines voluptatũ veneree: sequit̃ ⁊
Dulcedi p̃cedit magna amaritudo sollicitudis ⁊ pnie. Primo em̃ anteq̃ luxuri
nẽ vene osus adipiscat̃ illd qd intẽdit: anxias curas/ sollicitudines/ vigilias ⁊ la
reã seq̃t̃ ⁊ bores habet. ⁊ postq̃ illa falsa dulcedine ad tp̃s vsus fuit: internũ ꝯsciẽ
p̃cedit a tie remorsum dolorosũ/ absinthio amariorẽ/ sustinet. Uñ sic ait. Quid
maritu⁹ de corp̃is voluptatibꝫ loq̃r: quarũ appetẽtia q̃dẽ plena ẽ anxietatis: sati etas ṽo pnie ⁊c̃. Infinitũ em̃ pl⁹ ẽ in tali delectatiõe amaritudis q̃ false dulcedis: vt tãgit Ouidi⁹. ij. de arte. Et Berñ. dr. Cito trãsit qd delectat diu remanet qd cruciat. Uñ metrista. Primitias mellis sequit̃ ꝯclusio fellis. Luxuriosa em̃ locutio dulcia ꝑponit: sed fellica ꝯcludit: vt ostẽdit Alan⁹ i de plãctu dicẽs. q̃ Cupido dulcia ꝑponit: assumit amara: vene nũ infert. Est em̃ (vt pꝫ ibidẽ in p̃ncipio metri) Cupido dulce malũ/ ma
B la dulcedo/ dulcor amar⁹. cui⁹ odor sapid⁹ insipidusq̃ sapor. ¶ Q ãt dul cedinẽ voluptatis sequat̃ amaritudo penitudis ⁊ doloris oñdi p̃t tripl̃r

videlicꝫ { Per figurã / Per naturã / Per scripturã } ¶ Primo p̃ figurã. Nã i figurã illi⁹ legit̃. j. Regũ. xiiij. q̃ Jonathas ꝑter h̃ q̃ ꝯ̃ p̃ceptũ patris sui comedit modicũ mellis in p̃iculo mortis. Uñ dixit. Gustãs gustaui paululũ mel̃/ ⁊ ecce morior. Sic q̃ il licite fruit̃ alloquijs ⁊ cibis delectabilibꝫ veneree voluptatũ/ est i p̃iculo mortis anie ⁊ corp̃is. Uñ Beda in originali sup̃ illo Prouer. v. Fauus distillans labia meretricis: nouissima aũt ei⁹ amara q̃si absinthiũ: ⁊ a
Pot⁹ ab cuta q̃si gladi⁹ biceps: dr. Et habet̃ ibidẽ in glo. Potio absinthij intus
sinthij amarescit in visceribꝫ. gladio foris mẽbra feriunt̃. Ut igit̃ ostẽdat iniq̃s in nouissima vltiõe: ⁊ interi⁹ amaritudine impleri: ⁊ extra circũdari pe nis gehennibꝫ: ⁊ amaritudie absinthij torq̃ndos: ⁊ gladio asseuerat illos
Gladi⁹ esse trũcandos. Quare aũt ille gladius biceps sit dict⁹: aperit dñs dicẽs
biceps Eũ timete q̃ põt aniaꝫ ⁊ corp⁹ p̃dere in gehẽnã. Hec glo. vbi s̃. Nimis g̃

notiuū corpi ⁊ anie ē mel dulcedinis veneree ⁊ voluptatꝫ carnal' illicite ſm illō ſapiētis Prouer.xxv. Qui comedit mel multū nō eſt ei bonū.
¶ Scđo hidē ondit̄ ꝑ nām. Uñ dt Theophraſt⁹:⁊ ponit̄ i ꝓpꝛieta.rerū L
ꝙ vꝛſus mel multū diligit:⁊ ꝑ odoꝛē fauos mell' i arboꝛib⁹ ſentit:quas Exēplū
aſcēdit:mel extrahit ⁊ comedit.⁊ de ꝯſuetudine cū eſurit freq̄nt̄ ad locū nāle
redit. Qđ attēdēs venatoꝛ circa pedes arboꝛis ſudes ⁊ clauos acutiſſi-
mos vndiqꜫ circūfigit .ante ṽo itroitū ad mel malleū ponderoſum ſuſ-
pēdit.quē vꝛſus veniēs vt mel comedat:pede malleū a ſe ꝓijcit:ſꜫ redi-
ens malle⁹ ipm ad aures tāgit.q̄ idignat⁹ forti⁹ a ſe reijcit.q̄ ipetuoſi⁹
rediēs acri⁹ ipm ferit.⁊ tādiu ꝯtēdit q̄uſqꜫ ex freq̄nti ictu caput qđ debi-
le habꜫ deficit.⁊ cadēs ſuꝑ palos/ꝓpꝛia ſtulticia ſe occidit. Sic cū volu- Luxurio
ptuoſus q̄ rōe voluptuoſitatꝫ ⁊ luxurie dꝛ vꝛſus. Qm̄ ſic vꝛſo ē mag̃ vir ſus dꝛ vꝛ
tus i lūbis:vt dt Iſiđ.xij. Ethimo.c.de beſtijs.ita ṽtus luxurie ſolet i lum ſus.
bis viroꝝ regnare.i vmbilico ṽo i muliere:ſicut dt Grego.xxxij.moral'.
ſuꝑ illo Job.xl. Uirt⁹ ei⁹ i lūbis ei⁹. Tal' odoꝛē mell' ſequit̄:dū blādicijs
ṽboꝝ muliebꝛiū delectat̄:⁊ voluptatē ꝑ multos laboꝛes ꝑficere conat̄.q̄
vt mel ab eo reputat̄. Sed huic malle⁹ diuini ṽbi ꝯminat̄:⁊ ipm ne i volu Malle⁹
ptates defluat ꝓhibere minat̄. De q̄ ait dñs Hiere.xxiij. Nōne ṽba mea diuini
q̄ſi ignis:⁊ q̄ſi malle⁹ ꝯterēs petras. quē malleū dñs mittit ad talē a vo ṽbi
luptate abſtrahendū:ſm illō Prouer.xix. Parati ſūt mallei ꝑcutiētes
ſtultoꝝ corꝑib⁹. Qđ exponēs Hugo i poſtilla ait. Mallei ꝑcutiētes ſa-
croꝝ doctoꝝ/ꝑati ſūt ſtultoꝝ corꝑib⁹ edomādis:q̄ mallei ſuo ſono caſti-
tatē inſibilāt.q̄ malle⁹ forti⁹ ipingit dū ſeueri⁹ corrigit:⁊ ille obſtinat⁹ i
malicia poſtea i palos pcti ruit.⁊ ſic moꝛte eterna ſe ſtulte occidit. Unđ
pš.xlix.ꝯ tales dt. Proieciſti retroꝛſū ſmōes meos:⁊ cū adulterꝫ portio
nē tuā ponebas. Uel malle⁹ ꝑcutiēs ē ꝯſcia remoꝛdēs.quā cū refellit cū
eternalr̄ vt pal⁹ cruciat ⁊ punit. Uñ Hugo ſuꝑ Prouer.c.xix.dt. Mal
lei ꝑcutiētes ſūt ꝯſcie remoꝛſus ꝑati ſtultoꝝ corꝑib⁹:q̄ ſtulte voluptates
corꝑis ſaluti anie ꝓpoſuerūt. Pali ṽo in q̄s cadūt ſūt pene gehēnales eter-
nalr̄ cruciātes. ¶ Tertio h idē oñdit̄ ꝑ ſcꝑturā. Uñ Prouer.ij.dicit̄.
Eruarꝫ a muliere aliena q̄ mollit ſmōes ſuos. Et ſubdit cām.qꜫ ad moꝛ D
tē iclinata ē dom⁹ ei⁹:⁊ ſemite ei⁹ ad iferos.qm̄ moll' mulierū allocutio ē ſcꝑtura
infernal' amaritudis inductio:⁊ moꝛtꝫ amariſſime cā ⁊ oꝛigo.cui⁹ moꝛ
tis etiā mēoꝛia ē amara:dicēte ſapiēte Eccī.xlj. O moꝛs q̄ꜫ amara ē me-
ria tua.q̄ ꝰ ſequit̄ in p̄ſenti dulcedinē voluptatꝫ veneree icurrit etiā pro
nūc amaritudinē diſplicētie.⁊ i futuro ſumet ꝑ eo amaritudinē gehēne
¶ Ex illis ꝰ pꝫ quō colloquiū mulierū ē mel ſeducēs ⁊ deceptiuū viris
ſctis:⁊ deo diſplicēs ⁊ hoꝛridū. In cui⁹ ſignū ſal in ſacrificiū olim offe-
rebat̄ qđ eſt pungitiuū ⁊ moꝛtificatiuū.⁊ nō mel/quod eſt dulce ⁊ infla
tiuū. ¶ Secūdo colloquiū mulieris aſſimilat̄ igni incendēti:iuxta il
lud Eccli.ix. Auerte faciē tuam a muliere compta. Et ſequit̄ infra. Col- E
loquiū illius q̄ſi ignis exardeſcit.ignis.ſ.illiciti amoꝛis:ſm glo. Ex tali
colloquio vt dicit Goꝛram ſuꝑ dicto ṽbo:faber infernalis reſoluit foꝛti

tudinē mētis humane: sufflās cū folle incētricis vetule: tundēs malleo locutiōis feminee: ꝛ sic vas aptuꝫ fabricat in interitū eterne miserie. Et hoc fit multipliciter: viꝫ

Flat⁹ blā de locuti onis

	Faber infernal'	Ignē ꝯcitādo ꝑ flatū blande locutiōis	¶ Primo faber infernal' ignē illiciti amoris flatu blāde locutōis ꝑ mulieres solet excitare siue cōcitare. iuxta illud qđ dr de diabo
		Ignē excitādo ꝑ folles	
		Ferrū inflāmādo.	
		Malleo fabricādo	

lo Job. xlj. Halit⁹ ei⁹ prunas ardere facit: qn̄ icētiua libidinis ꝛ flāmā luxurie accēdit. Prunas etiā ardere facit qn̄ occulta suggestiōe huma nas mētes ad illicita ꝑtrahit: vt dr Greg. in mora. sup codē vbo. Et hūc ignē luxurie p̄ cūctis vicijs iflāmare satagit. q: ꝑ ipm oia bona gratie et alimēta nature destruit. ꝑ hūc eī̄ ignē maxime humanū gen⁹ sibi subij cit. q: verūqꝫ serū in h vicio egrotare cōspicit: vt dr Isido. de sūmo bono li. ij. c. xxxix. vbi etiā dr ꝙ diabol⁹ ꝑ hec duo vicia supbiā ꝛ luxuriā fere to tū humanū gen⁹ possidet. Per hūc ignē diabol⁹ deiecit fortissimos/sa piētissimos ꝛ sctissimos in veteri ꝛ nouo testō. In veteri Adā Sāsonē Dauid regē Salomonē. In nouo etiā maximos viros. Vn̄ dr Aug. plu res se cognouisse q vicio luxurie ceciderūt: de qꝝ casu nō magis q̄ꝫ Hie ronymi ꝛ Ambrosij timuerit siue cogitauerit. Ita ꝛ i vitaspatꝝ sanctis

Folles di aboli sūt vetl'e me diatrices

simi viri ceciderūt. ¶ Scđo faber ille solet ignē illum ꝑ folles excitare Folles diaboli fm̄ Hugo. sup Esaiā sūt lenones ꝛ vetule mediatrices: q turpib⁹ ꝑsuasionib⁹ corrūpūt castaꝝ mētes: fm̄ illud. j. ad Coꝝ. xv. Cor rūpunt bonos mores colloqa praua. Tales sūt lingua tertia q multos cōmouit. Ecci. xxviij. q: ad lrām male vetule sunt incētrices voluptatis veneree in puellis. qđ vtiqꝫ ꝓhibet apl's ad Titū. ij. dicēs. An⁹ sint i ha bitu scō: nō incētrices. vt habꝫ trāslatio Hiero. sꝫ nostra trāslatio habꝫ crimiatrices. Folles etiā dici p̄nt oēs ad illā imūdiciā cooꝑantes: vt vi ri aut mulieres aliqn̄ facta talia ad alioꝝ ꝓuocationē recitātes ex quib⁹ colligūt materiā luxuriose dissolutōis: iuxta illud Hiere. vij. Filij colli

Ferrum iflāmat.

gūt ligna ꝛ patres succēdūt ignē: ꝛ mulieres cōsꝑgunt adipē ¶ Tertio hic faber solet ferrū in h igne iflāmare. Ferrū possum⁹ accipe virilē ani mū: q mollescit ad hui⁹ ignis feruorē ꝛ calorē nimiū: fm̄ ꝙ ait Hiero. ad Nepotianū. Ferreas mētes libido domat. Et Claudian⁹ ait. Ferrea lasciuis mollescūt corda sagittis. ¶ Quarto hic faber malleo solet mal

Mulier dr malle us.

leare: ꝛ in actū sue prauitatis ꝑ mulierē fabricare. Mulier eī̄ dr malle us: vt deducit ethymologiā ei⁹ Helinand⁹. Et habet' in Spec. histo. lib. dicēs. Uarro ait. Mulier dicit' a mollicie actiue ꝛ passiue: q: cito alios mollit. ꝛ cito ab alijs mollit'. Et simil'r dr malle⁹ a moliēdo: eo ꝙ ferruꝫ mollit. Et sequit'. Quid nō mollit malle⁹: ꝛ q̄d nō mollit mulier: ¶ Igit' vere mulier ē malle⁹ vniuerse terre: ꝑ quā diabol⁹ mollit ꝛ malleat vni uersum mūdū. Ille malle⁹ massam corꝑis vsqꝫ ad plūbeas lamias exte nuat: ꝛ ꝯtra alioꝝ malleoꝝ ꝓprietates nihil glutinare p̄t. nihil solidare nouit: sꝫ cūcta ꝯfringit: oia cōminuit: dissoluit vniuersa. Nec Heliuā

dus. Iste malle⁹ nõ solũ ꝯtactu ⁊ tũsiõe mollit: ſꝫ etiã voce ⁊ sono mẽte⁊
resoluit: iuxᵃ illd Ecci. xxxviij. Vox mallei inouat aurẽ ei⁹. i. aurẽ audiẽ-
tis. Vox illi⁹ mallei imutat dulcedinẽ vocis q̃ ꝑtigit vſqꝫ ad itima cor-
dis. Aliq̃d eñ latẽtis energie hꝫ viue vocis act⁹: ſm Hiero. i epl'a. Ad hᷓ
p̃t itelligi qð dꝛ Prouer. vj. Nunq̃d hõ p̃t abſcõdere ignẽ. i. meretricꝭ cõ
fabulationẽ i ſinu ſuo. i. i corde ſuo: vt veſtimẽta ei⁹ nõ ardeãt. i. virtutes
nõ ꝯſumant. ⁊ nunq̃d p̃t hõ ambulare ſuꝑ prunas vt nõ cõburant plãte
ei⁹. q. d. nõ ❡ Tertio ſmo femine⁹ cõparat haſte trãſſigẽti: hᷓ pulcre | F
oſtẽdit Hugo de clauſtro anie di. ꝙ hoies vtunt tribꝰ armoꝝ generibꝰ | Armorum
Telis / ꝓpter diſtãtes. haſtꝭ / ꝓpt aliq̃ntulũ appropinq̃ntes. ⁊ gladijs / ꝓpt | tria gnã.
ꝓpe ſtãtes. Sic mlieres ſuo mõ his tribꝰ armis ſolẽt eẽ infeſte virꝭ: ſicut | Mulier
exẽplificat de vxoꝛe Putiphari reſpectu Ioſeph caſti. Gen. xxxix. Pꝛio | vtit tribꝰ
vtit tel'. i. oculoꝝ nutibꝰ: qbꝰ vulnerat diſtãtes. Vñ dt Hug. Oculi ſũt | armis
p̃ma adulte tela. hᷓ telo fuit tact⁹ Ioſeph pꝛiarche fili⁹: ſic̃ narrat ſcptu
ra q̃ dt. imiſit vxoꝛ dñi ſui ocl'os ſuos i Ioſeph. Hec ſũt ipudicicie tela
qbꝰ vulnerant ml'ti: licꝫ alõge poſiti. qbꝰ tel' Ioſeph pudicicia oculoꝛu⁊
oppoſuit: iuxta ſcpturam q̃ ait. Noli intẽdere fallacie mlieris: ne capia
ris ocul'. neqꝫ capiarꝭ palpebꝛis ei⁹. Prouer. v. ❡ Scðo mlier vtit haſta
cũ viꝝ aggredit ꝑ vba lubca ⁊ blãda: ſicut vxoꝛ dñi Ioſeph dixit ad eũ:
Doꝛmi mecũ. Hec ẽ vibꝛatio haſte blãdiẽtꝭ velut ſmo adulte. hãc haſtã
Ioſeph abegit cũ mũdiciã coꝛdis oppoſuit. ⁊ ſcpturã attẽdit q̃ ait. Non
te ſeducat meretrix ml'to blãdimẽto ſmõis: nec laq̃s labioꝝ ſuoꝝ te al
liget ❡ Tertio gladio ipetit dũ molli tactu tãgit. Vñ Hug. dt. Gladi⁹
q̃ ꝯfigit aim⁹ ẽ moll' adulte tact⁹. huic Ioſeph ꝑ mũdiciã coꝛpis reſtitit
dũ adulte tactũ rſpuit. ⁊ fimbꝛiã ne ꝯtagiũ ſperet rupit. Et ꝓpt hᷓ cauẽdu⁊
ſcptura dt: Ne multũ fuerꝭ ad alienã: neqꝫ ꝯtigas amplexibꝰ nõ tuã.
❡ Quarto colloquiũ mlierꝭ aſſil'at reti iuoluẽti. Verba ei polita ⁊ dece | G
ptoꝛia ⁊ blãda ſt ſic̃ retia abſcõſa: q̃ ſi viderẽt vitarẽt: iuxᵃ illd Oui. q̃ ni | Rete in-
mis apparẽt retia / vitat auis Et blãdimẽto locutõis trahũt ad laboꝛitũ | uoluens
dceptõis: ſm ꝙ ait ſapiẽs Prouer. xxix. Qui blãdis fictiſqꝫ ſmõibꝰ loqͭ | colloquiꝫ
amico: rete expãdit pedibꝰ ei⁹. Sic mlier deceptoꝛia dũ ſe diligere dt / ca- | mulierꝭ.
ſtã ſe fingit: ml'ta ꝓmittit: ⁊ i reti voluptatꝭ luxurioſu⁊ ad iteritũ trahit
ſm ꝙ ſapiẽs exẽplificat d meretrice Prouer. vij. vbi dt ſe vidiſſe i noctꝭ
tenebꝛꝭ mlierẽ oꝛnatã oꝛnatu meretricio. q̃ apphẽſu⁊ dſculabat iuuenẽ
⁊ ꝓcaci vultu blãdiebat di. victias ꝓ ſalute tua dvoui hodie: reddidi vo
ta mea. egreſſa ſũ iõ i occurſũ tuũ: cupiẽs te videre ⁊ reppi. Et ſeqͭ. Irre
tiuit eũ ml'tꝭ ſmõibꝰ. i. ꝑ ſuos ſmões fallaces põit eũ i rete deceptiõis ⁊
blãdicijs labioꝝ ꝓtraxit illũ. ⁊ ſtati ſeqͭ eã q̃ſi bos duct⁹ ad victimã: et
q̃ſi agn⁹ laſciuiẽs: ⁊ igrãs ꝙ ad vicl'a ſtult⁹ trahat: dõec trãſſigat ſagitta
coꝛ ei⁹: velut ſi auis feſtiat ad laq̃u⁊: ⁊ neſc̃ qꝛ d picl'o aie illi⁹ agit. hec ibi
Mulier ei ſua blãditoꝛia attractiõe ẽ viculũ rete ⁊ ſagena. Et hᷓ ẽ qð dꝛ
Eccs. vij. Inueni muli. ama. moꝛ. ſagena coꝛ ei⁹: ⁊ vincl'a man⁹ illi⁹. Sa
gena ãt eſt rete aptũ ꝓ piſciũ captura. ❡ Quĩto locutio blãda mulieris

Hiero. Talia vba mellicata ꝛ castitate colorata/sūt sagitta acuta. De q̄ dr Prouerb.xxv. Jaculū ꝛ sagitta acuta q̄ loquit᷑ falsum. Et Hiere.ix. Sagitta vulnerās lingua eoꝝ. ¶ Ex p̄missis pꝫ ꝙ ꝓpt̄ p̄dicta valde sūt fugiēda mulieꝝ colloq̄a: p̄serti ecclīasticis: vt voluptatꝭ illicite pessima fomēta ꝛ fame ꝓprie detrimēta. Et h̄ intēdit eccl'ia q̄ ordinauit vt pꝫ ex ꝯcil'. carthagiñ. lxxxj. dist. cū oib̄ꝫ. ꝙ clericis nō debēt cohabitare aliene mulieres. Et ibi dē c. i oib̄ꝫ. dr. ꝙ null⁹ cleric⁹ nisi certis locis ꝛ tp̄ib̄ꝫ loq̄ debet mulierib̄ꝫ: vt excludat᷑ oīs nefanda suspicio. ꝛ h̄ publice corā alijs. q2 solū ad solā accedere nulla religiōis rō ꝑmittit. Itē null⁹ religiosus debꝫ loq̄ cū femina etiā ꝓpinq̄ nisi breuit᷑ ꝛ in alioꝝ p̄ñtia. Uñ dr canon xviij. q. ij. diffinim⁹. Si ꝯtigerit vt aliquā suā ꝓpinquā videre voluerit monach⁹: i p̄sentia abbatisse huic ꝯfabulet᷑ ꝑ modica vba: ꝛ i breui discedat: imo abbas ꝛ alij monaliū p̄lati nō debēt loq̄ puell' nisi i p̄sentia abbatisse: ꝛ testimonio duaꝝ vel triū soroꝝ. etiā de his q̄ ꝑtinēt ad īstitutiōnē caꝝ. ꝛ i tali casu adhuc debꝫ eē rara accessio ꝛ breuis oīno locutio: vt dr i ꝯcilio hispalen̄. xviij. q. ij. In decima. q2 q̄ntūcūq̄ sit hō religiosus ꝛ sctū s: ex freq̄nti tñ collocutiōe cū mulierib̄ꝫ infamat᷑: ꝛ suspicio mali de eo orit᷑. Sicut de seip̄o narrat Hiero i q̄dā ep'la. ꝙ anteq̄ visitasset dominū Paule ab oib̄ꝫ dign⁹ sūmo pōtificatu iudicabat᷑: ꝛ mire fame fuit. sed postea notā incurrit: licꝫ ille cast⁹/castissime familiaris fuerit Sic ꝛ Aug. de singularitate clericoꝝ dr. ꝙ ap'i vidētes dñm solū loq̄ cū samaritana: nisi eū dñm maiestatis eē sciuissent/ꝯ eū occasionē suspiciōis sūpsissēt: ꝛ tñ ad modicā horā cū ea sedit ꝛ eā docuit. Et sic f̄m Aug. mulieres cū docēde sūt/modica hora cū eis sedēdū ē: sicut cb̄is fecit cū samaritana. Et iō q̄ caste viuere ꝓmisit: ꝛ tñ ꝯfabulatiōe ꝛ alloq̄o mulierū delectat᷑: visu earū ꝑfruit᷑ ꝛ ꝯsortiū q̄rit: ē sicut ille q̄ a carnib̄ꝫ abstinere voluit: ꝛ brodiū nō vitat: vt dr Aug. vbi s̄. c. v. Ex oib̄ꝫ ill' pꝫ q̄ꝫ incautū est ꝯfabulari ml'ierib̄ꝫ. Rogem⁹ g̊ deū vt i his oib̄ꝫ grām nob̄ ꝯcedat: ne castitatē ꝑdam⁹ ꝛ ab eo et'nal'r sepemur: q̄n poti⁹ ꝑ castitatē illi et'nal'r cōregnem⁹ Amen

Ecclīasticis fugiēda sit mulieꝝ colloq̄a

De ꝯuictu ꝛ ꝯsortio mulieꝝ Sermo. XC.

In medio mulieꝝ cōmorari noli. a vestimētis ꝓcedit tinea ꝛ a muliere iniq̄tas viri. Ecci. xlij. Sup̄ f̄mōe. lxxxv. audistis plures occasiōes luxurie. Et int̄ ceťas occasiōes audistꝭ de incauto aspectu mulieꝝ ꝑ pl'es ser. tādē ꝺ icauto colloq̄o mulierū in p̄cedēti ser. ꝛ quō colloquiū mulieruꝫ assimilat᷑ plurib̄ꝫ reb̄ꝫ: ex q̄b̄ꝫ cog̃scit᷑ ꝙ sit ꝑiculosum loq̄ cū muliere aliena. Nūc ꝯñr intēdo dicere de alijs luxurie occasiōib̄ꝫ: vicꝫ de mulierū ꝯuictu ꝛ ꝯsortio: ex q̄b̄ꝫ multi q̄ aliq̄n lōgis tp̄ib̄ꝫ vitā castā duxerūt trahunt᷑ ad incōtinentiā. q̄d Sapiens in vbis thematis bñ notauit dicēs: In medio mulieꝝ cōmorari noli ꝛc. vbi s̄. Pro grā Aue maria. ¶ In medio mulieꝝ cō. no. vbi s̄.

¶ In p̄senti f̄mōe dicere intēdo de ꝯuictu siue comesatiōib̄ꝫ cibi ꝛ pot⁹ cū ml'ierib̄ꝫ ꝛ breuit᷑ eaꝝ ꝯsortio: quō sit fugiēdū iux̄ vba sapiētꝭ i thēate q2 iniq̄tas viri ꝓcedit ꝛ ꝓcessit a ml'iere: vtꝫ i Adā Dauid Salomhe.

A ¶ Est ergo considerandũ: q̄ ꝯsortiũ ⁊ ꝯuict⁹ mlı̄eꝝ esse vitanda: ostẽditur multiplici testimonio

gentiles casti fuerũt i fuitio deoꝝ

Gentilium
Sanctoꝝ
Sexus mlı̄eꝝ
Rationis nālis

Primo ꝯsortiũ mlı̄eꝝ siue ꝯuictũ eẽ fugiẽdũ ostẽdit testiõio gẽtiliũ. Et h̄ triplicr̄. Primo ex gestꝭ sacerdotũ gẽtiliũ. q̄ a tp̄e q̄ se dederũt ad cultũ falsoꝝ deoꝝ / castitatẽ fuauerũt. Nā a tp̄e q̄ ceperunt diuio cultui deoꝝ suoꝝ deseruire / a carnib⁹ ⁊ vino sp̄ abstinuerũt ad fugandũ libidiē: ⁊ postpositꝭ oīb⁹ alijs negocijs sp̄ erãt i tẽplo / ⁊ reꝝ nāas causasq̄ varias ac siderũ ꝯtẽplabant rõnes: nũq̄ȝ se mlı̄erib⁹ miscuerũt nũq̄ȝ cognatos vl̄ ꝓpinq̄s viderũt. vt refert Stoyc⁹ de vita antiq̄ssimorũ sacerdotũ. Idẽ fecerũt Essei int̄ iudeos. vt dr̄ mgr̄ i histo. sup̄ euãgelia de baptismate ioãnis. ¶ Scd̄o p̄ȝ h̄ exẽplis phoꝝ gẽtiliũ. videntes ei sapiẽtie studio deditı p̄ mlı̄eꝝ ꝯsortiũ rõeȝ ⁊ intelligentiã mlı̄eũ deprimi. q̄ȝ appetit⁹ sensitiu⁹ trahit secũ itellcm̄ vt rotaȝ. vt dr̄ Arꝭ. ij. de aīa. Et q̄dã etiã vehement̄ diligẽtes mlı̄eres i isaniã ꝯũsi sũt. vt dr̄ Eustrati⁹ sup̄ vij. Ethi. Et iõ ꝓpt̄ talẽ vehemẽtẽ corpis imutatiõeȝ itellect⁹ nõ p̄t i suas opatiõeȝ. ⁊ hoc phi ꝯsiderãtes mlı̄eres a se exclusẽrũt mr̄imonia amore sapie ꝯhere recusauerũt. q̄ȝ mlı̄eres magnũ eẽ obstaclm̄ sapie p̄senserũt. Vñ Theophrast⁹ i li. d̄ nuptijs. sȝ qd̄ recitat Hiero. ꝯ Iouinia. q̄rit an sapiẽti sit ducẽda vxor: ⁊ cũ diffiniuissȝ / si pulchra eẽt / si morigerata / si honestꝭ p̄ntib⁹ nata / si ip̄e san⁹ ⁊ diues sit / sapiẽti aliq̄ñ iure mr̄imoniũ ꝯuenirȝ. Et stati ifert. Hec raro i nuptijs vniũsa ꝯcordãt. nõ ẽ ḡ vxor ducenda sapiẽti. i. huic q̄ studio sapie itẽdit Boe. i de disci. scholarꝭ. Scholarẽ volẽtẽ sapie opam dare. docet mlı̄eꝝ ꝯsortia fugere ⁊ luxũ declinare.

B Et Sene. i plogꝭ declamationũ ait. Nihil tã mortifeꝝ igenio vt luxuria. Legit̄ ẽt in vitꝭ phoꝝ. c. xvij. de pythagora. q̄ cũ q̄daȝ stolid⁹ in ei⁹

Exẽpluȝ pñtia dicerȝ: se malle cũ mlı̄erib⁹ q̄ȝ cũ phis ꝯũsari. eidẽ rñdisse. Et sues inq̄t libẽti⁹ in luto q̄ȝ i aq̄ pura v̄sant̄. q. d. mlı̄erib⁹ dedit⁹ ẽ sicͫ porc⁹ i luto voluptatꝭ v̄sat⁹. nã act⁹ venereoꝝ sũt actus brutoꝝ: vt dr̄ Arꝭ. i ep̄la

Nota ad Alexã. q̄ inq̄t tibi gl̄ia si exerceas actũ irrõnabiliũ bestiaꝝ. ¶ Hic pythagoras fert̄ tradidisse hanc doctrinã vbi s̄. fugiẽda sũt oīb⁹ modis et abscindẽda / languor a corpe / ip̄itia ab aīa / luxuria a vẽtre / a ciuitate seditio / a domo discordia / ⁊ i cõi a cunctꝭ reb⁹ intpantia. Iõ sapiẽtes horruerũt ꝯsortia mlı̄eꝝ. ⁊ i tãtũ rep̄sserũt mot⁹ i se carnaliũ voluptatũ: q̄

Exẽpluȝ. etiã mlı̄erib⁹ circa se iacẽtib⁹ ñ sensert̄ rebelliõeȝ carnis ꝯ sp̄m. Sic narrat Vale. maxi. li. iiij. c. iij. de xenocrate. Et hr̄ in vitꝭ phoꝝ. c. lxj. q̄ apud athenas nobile scortũ spopõdit iuuẽib⁹ ciuitatꝭ se posse irrũpe tẽpantiã xenocratꝭ: ⁊ nocte veniẽs iux̄ eũ accubuit: nec i aliq̄ ei⁹ ꝯtinẽtiã labefec. ⁊ deridẽtib⁹ adolescẽtib⁹ hãc meretricẽ: eo q̄ aim ei⁹ illecebrꝭ flectere ñ potuissȝ / petẽtib⁹ pactũ p̄cij. rñdit. nõ d̄ statua: sȝ de hoie posuisse pign⁹. Nec ibi. q̄ȝ imobil̄ ad libidiē fuit: iõ eũ statuã vocauit. Et vtiq̄ȝ statua ⁊ colũna fuit. q̄ incõcuss⁹ i tãta tẽtatiõe p̄mãsit. Colũne ei i sacra scr̄ptura fortes ꝯ diaboli tẽtamẽta designt̄: sicͫ Apoc. iij. de dño dr̄. Qui vicerit fa

etiã eũ colũnaʒ ĩ tẽplo dei mei. Nã q̃ ĩ dei ope recta ĩtẽtiõe firmaꝛ colũ-
na ĩ structura fabrice spũal' erigiꝛ: vt in h̃ tẽplo. i. eccl'ia posit⁹ ꝛ vtilitati C
sit ꝛ decori. ¶ Tertio h̃ idẽ p3 exõ militũ viriliũ ꝛ secl'ariũ p̃cipũ. Uñ
milites antiq̃ q̃ militabãt strenue tp̃e militie a ml'ierib⁹ se seq̃strabant:
neq3 ĩ castrĩ vbi hostes expectabãt illas admisert. dicta ãt sũt castra q̃si
casta: vel q' ibi castreꝛ libido. Et castra sꝛ vbi milites steterũt: s̃m Isiõ.
ix. Etym̃. c. iij. Nemo ei miles cũ vxore vadit ad bellũ: vt dt' Hiero. ad ne-
potianũ. q2 ml'ieres nõliꝛ sꝛ timide ꝛ mẽtes viriles emolliũt. Hoc vtiq3 Exẽpluʒ.
ĩ fortissimo sansõe appuit: q̃ miles ĩuĩcibil' fuit: s3 a ml'iere emollit⁹ virili-
tatẽ p̃didit: ꝛ excecat⁹ ĩ captiuitatẽ inimicoꝝ vẽit Judicũ. xvj. Hoc ẽt in Exẽpluʒ.
strenuissimo mõi milite hercule appuit: q̃ maxia p̃icl'a vicerat: vt refert
Boe. iij. d' ꝯso. p̃hi. metro. vij. vbi enũerat. xij. labores hercul' maxios. h̃
tandẽ capt⁹ amore ml'ieꝝ vict⁹ fuit. Idẽ p3 ĩ hanibale milite strenuissi-
mo. De q̃ dt' Uale. max. li. ix. c. j. Campana luxuria inuictũ hanibalẽ ar-
mis: suis illecebrĩ cõplexa vincẽdũ romano militi tradidit. ¶ Scdo cõ- D
sortia ml'ierũ ee fugiẽda oñdiꝛ testĩonio ꝛ exẽplis sctõꝝ. Nã ioã. bapti- exemplis
in vtõ m̃ris sctificat⁹ ĩ tenera etate deserta loca petijt ꝛ mulierũ ꝯsortia sctõꝝ oñ-
fugit. ꝛ sic castitatĩ p̃icl'o p̃uidit: vt tãgit Hiero. ad rusticũ. Paul⁹ etiã diꝛ ꝯsor-
vas electiõis. lic3 auctẽtatẽ circũducẽdi ml'ieres hũit: sic ip̃e ait. j. Coꝝ. ix tia mulie-
Nũq̃d ñ hẽm⁹ ptãtẽ: ml'ierẽ sororẽ circũducẽdi: sic ꝛ ceti apl'i frẽs dñi. erũ fugiẽ-
q. d. imo. sup q̃ ait Glo. ꝛ ẽ ãbrosij. Mlieres dsiderio dñice doctrie ꝛ ꝯtu- da
cũ cupide seq̃banꝛ apl'os: mĩstrãtes eis sũpt⁹ ꝛ fuitia. sic ꝛ saluatorẽ se-
cute sꝛ mĩstrãtes ei d' facl'tatib⁹ suis. cũ tñ stimulũ carnis apl's sensit di.
ij. Coꝝ. xij. Dat⁹ est mihi stimul⁹ carnis mee: angel⁹ sathane q̃ me cola-
phiset: familiaritatẽ ml'ieꝝ a se exclusit. Nã s̃m Gorrã stimuluʒ carnis
ꝓꝛ teclã ꝯgieʒ cũ seq̃ntẽ sensit. Ille tñ stimul⁹ sine culpa sua fuit: q2 nõ a
se: s3 a diabolo tẽtante exti⁹ p̃cessit. Et h̃ inuit cũ dt': angel⁹ sathane. Tẽ-
tatio ãt extior nõ ẽ pcm̃ si ei ñ assentiꝛ. lic3 tentatio interior a carne s̃m
Greg. sit pcm̃ vẽiale. ẽt si ñ ꝯsentiꝛ. cũ igiꝛ sic carnẽ rebellãtẽ apl's sensit: tentatio
teclã a se exclusit. vt dt' Hiero. ad occanũ d' vita cl'icoꝝ. Tecla inq̃ p⁹ exterior
tentatiõe3 antiochie p̃hibeꝛ cũ apl'o pariꝛ p̃gere. Idẽ ꝯfirmat Augu. de
singl'aritate cl'icoꝝ. c. vij. di. apl's ml'ierẽ circũducere noluit: ne locũ da-
ret tẽtatõi: ꝛ ne dar3 aliqs exm̃ sil'r faciẽdi. Ita ꝛ b. Aug. vt dꝛ ĩ spe. vin.
li. xvij. c. iij. Nullã femiaꝝ itra domũ suã p̃misit: nec germanã: nec soro-
rẽ: nec fr̃is sui filias: q̃ dõ pariẽ fuiebãt. Dicebat ei: si d' sorore aut nepoti-
b⁹ nll'a posset ee suspicio: ex ill' tñ q̃ cũ eis manerẽt femis possent ĩfirmio-
res tẽtatiõib⁹ humanis p̃ire: aut certe malis hoim suspitiõib⁹ ĩfamari.
¶ Ad h̃ val3 qd narrat Gre. iiij. Dial'. d' q̃dã p̃sbyꝛo: q̃ cũ mag̃ dĩ timore Exẽpluʒ.
sibi ꝯmissaʒ regebat eccl'iaʒ. h̃ p̃sbyꝛaʒ suã. ĩ p̃curatricẽ vt sororẽ dilige-
bat: s3 q̃si hostẽ cauẽs ad ipam ꝓpi⁹ accedere nũq̃ sinebat. Anno aũt. xl.
ordinatiõis sue inardescẽte grauiꝛ febre ad extrema p̃duct⁹: s3 cũ ml'ier
illa accessit: p̃bare volẽs si ad huc vitale spiramẽ esset in narib⁹ ei⁹ appo-
sita aure curauit h̃ discere: qd ille sentiẽs q̃tũ valuit dixit. Recede a me
ml'ier: adhuc ignicul⁹ viuit: paleã tolle. ¶ Hoc etiã appuit in Andrea Exẽpluʒ.

fundane ciuitatꝭ Ep̃o vt recitat Greg.iij.Dialo.q vitã plenã virtutib⁹ du
xit.hic q̃ndã scẽimonialẽ quã pri⁹ secũ habuerat:ab episcopij sui cura
repellere noluit:sz cert⁹ de sua:eiusqꝫ ꝯtinẽtia secũ habitare ꝑmisit:quẽ
post m̃ltos ãnos diabol⁹ tẽtauit/ꝛ m̃lierꝭ spẽz ocul' ei⁹ imp̃ssit i tãctũ:vt
de illa nephãda cogitarꝫ ꝛ posteriora ei⁹ alapa feriret/qḋ corã iudeo i tẽ
plo apollinis ꝑnoctãte circa romã in ꝯcilio demonũ reuelatũ fuit:q iu/
de⁹ veniẽs ad ep̃m ip̃m p̃monuit:q mox ad t'rã ꝓstrat⁹ penituit/ꝛ orõi
se dedit/ꝛ ḋ suo hitaclo/ñ solũ eandẽ dei famlãz.sz ẽt oẽm femiaz q̃ i ei⁹
E obseq̃o erat expulit:tẽpluzqꝫ apollis b.andree apl'i oratoriũ fec.¶ Tã/
toꝝ igit' viroꝝ cautela dꝫ nob ẽẽ istructio magna.ꝓptea sacri canões ꝓ/
hibẽt cohabitatiõez cl'icoꝝ ꝛ m̃lieꝝ.vt pꝫ i p̃ce.ser.circa l'raz.J.Causa ãt
h⁹ ꝓhibitiõis ẽ.qꝛ ꝑ m̃lieꝝ ꝯsortiũ cleric⁹ facilit' trahit' in eaꝝ affectũ ꝛ
amorẽ illicitũ.Vñ in q̃dã ep'la ait Hiero.Oẽs puellas ꝟgiẽs chr̃i:aut
eq̃lit' ig̃ra/aut eq̃lit' dilige/vide ne sub eodẽ tecto maneas.nec i p̃terita
castitate ꝯfidas:qꝛ nec dauid sanctior/nec samsone fortior/nec salomõe
potes ẽẽ sapiẽtior:memẽto sp̃ qꝑ ꝑadisi colõuz m̃lier ḋ sua possessiõe eiecẽ
F Hec Hiero.M'lta ei mala virꝭ scẽis iducit ꝯsortiũ m̃lieꝝ.Nã ex tali
ꝯsortio m̃lieꝝ vir iflãmat'/femia tentat'/fama macl'at'/cor cõcitat'/exm̃
prauũ dat'/frat' ꝑturbat'/rebellio notat'/stulticia mõstrat'/demõi locus
dat'/de⁹ nõ curat'/ꝛ mens ꝑiclitat'.

Vir iflãmat'.qꝛ cohabitatio ingerit cogitatiões malã q̃ est (origo delectatiõis.
Femia tẽtat':ꝓpter ei⁹ fragilitatẽ
Fama maculat':ꝑt' occasiõem scandali:qꝛ illicitũ suspicat' (vbi nil mali ꝑpetrat'.
Cor ꝯcitat':nil eñi sic mouet cor hominis sicut familiaritas mulieꝝ
Exemplũ prauũ dat' subditꝭ.ꝛ sic frat' malo exẽplo ꝑturbat'
Ex ꝯsortio mulierũ — Rebellio notat' sacerdotũ ꝛ clericoꝝ iobedientiũ canonib⁹ (scẽoꝝ patrũ.
Stulticia mõstrat':qꝛ stult⁹ est ibi velle transire vbi ali⁹ cecidit:ꝛ nõ timere vbi alter perijt.
Demoni locus dat' tentandi ad luxuriam
De⁹ nõ curat':qꝛ vbi demon dñat' de⁹ non curat'
Mens ꝑiclitat':qꝛ mulier est naufragiũ hois ꝯtinẽtis.

¶ Tertio ꝯsortia m̃lieꝝ ẽẽ fugiẽda oñdit' testionio nãe.M'lier ei a nã
G ẽ sexus fragil'.ꝛ iõ de facili ẽt a scẽis viris tẽtant'.Vñ Aug.i regl'a dt.qꝫ
testimo/ appetit' ꝛ appetit ꝯcupia femiaꝝ.femie eñi magne voluptatꝭ sũt et debil'
nio nãe rõis:ꝛ facilie incurrũt tẽtatiões carnis.iõ declinãde sũt a virꝭ eccl'iasticꝭ
qꝛ nihil frigidi⁹ aq̃ ꝛ calce/ferro vl' silice:ꝛ tñ ignis facile orit' ex hoꝝ cõ
iũctiõe.Cõptũ ẽ ei mr̃es r̃spcũ ꝓpoꝝ filioꝝ tẽtari.sic hr̃ i legẽda s.An/
dree ḋ vna.ꝛ i narratorio cõ i ḋ alia.ꝛ filias respcũ patrũ.vt pꝫ de Lorh
Gen.xix.Et sorores ꝛ frẽs.sic oñdit Alan⁹ in de plãctu nãe metro.v.Et
Cyrill⁹ i ep'la ad Aug.ḋ morte ꝛ miracl'is s.Hiero.refert exm̃ de q̃dã re
ligioso:quõ iflãmat⁹ fuit carnalit' ad sororẽ suã:ex eo solo:qꝛ dũ visitarꝫ
p̃rem suũ ifirmũ ꝛ pat' obsequm ꝛ i ifirmitate p̃stare voluisset:soror sibi

auxilio fuit. ꝛ sic casu manū sororis tetigit. ex q̄ tactu tantū inflāmatus fuit vt die ꝛ nocte cogitaret quō sororē carnal'r cog̃scere posset. Et ꝓpͤ h̄ sero clā monasteriū exiuit: ꝛ ad sororis lectū ꝑuenit. q̄ dormiēs: ꝛ excitata vix sentiēs clamauit. ꝛ sic fraꝭ ne malū h̄ ꝑpetraret īpeditꝰ fuit. Imo btūs Hieronymꝰ ī ep'la ad Rusticū d̄t de aliq̄bꝫ mulieribꝫ antiq̄s ꝛ nobilibꝫ q̄ sibi clericos ī filios adoptauerūt ꝛ nutriuerūt. ꝛ tādez ex amore sp̄ūali amor carnal' factꝰ est vt ꝑ tales filios ꝓstituerenꝭ ꝛc̄. Ecce quō a natura mulieres sūt libidinose ꝛ ad libidinē trahūt. Nā inꝭ oīa sensibilia nō ē aliq̄d ita efficax ad cor hūanū imutādū sicut familiaritas m'lierū. vtz. ij. Esdre. iiij. vbi d̄r. Si viderint hoīes aurū ꝛ argētū ꝛ oēm rē p̄ciosam: ꝛ viderint mulierē ī bono habitu ꝛ pulcrā specie: oīa relinq̄ntes ī eā incedūt. ꝛ eā alliciūt magis q̄ꝫ aurū ꝛ argētum. Un̄ ꝛ rōne mulierū bō p̄ris ꝛ m̄ris ac p̄rie obliuiscīꝭ. illoꝝ affectꝰ p̄ncipibꝫ ꝛ paupibꝫ dominaꝭ

¶ Quarto ꝯsortia mulierū eē fugiēda docꝫ rō nālis. Stultꝰ est eīn q̄ ibi vult trāsire vbi aliꝰ cecidit: ꝛ sic se ꝑiculo exponere. ꝛ nō vult timere vbi alꝭ perijt: vīcere vbi potētior succubuit. flāmis se tradere vt nō ardeat. venenū bibere vt viuat. Hec aūt oīa mulierū cohabitatio ꝛ ꝯuictꝰ viro ꝓstāt: vt hī ex rōne p̄missoꝝ sil'itudinū. Qd aūt stultꝰ ē q̄ vult vincere vbi potētior succubuit. ptꝫ ex v̄bis Hiero. ad Rusticū dicētis. Nō ī p̄terita castitate ꝯfidas: qꝛ nec Dauid sanctior. nec Sāsone fortior: nec Salomone potes esse sapiētior: q. di. Ibi vincere nō ꝯfidas vbi cecidisse tantos viros cognoscis. Sic Aug. de singularitate clericoꝝ d̄t. Stultꝰ est q̄ pōt vincere sine labore: ꝛ addit sibi laborē. sic stultꝰ est q̄ mulierē addit sibi ī ꝯsortiū vt vīcat: cū ea absente facilꝰ vincere possit. Sic g̃ ptꝫ q̄dru plici testimonio ꝑiculosum eē ꝯuictū ꝛ ꝯsortiū mulierū: vicꝫ testimonio gētiliū: sacerdotū. phoꝝ ꝛ militū. testiōio sc̄toꝝ m'toꝝ. testiōio ꝯditiōis sexꝰ nālis mulierū. ꝛ testiōio rōnis h̄ ꝑ naturā cognoscētis.

Hō nālis ostendit cōsortia m'lierū vitanda

¶ Sed dubitaꝭ circa p̄missa. nunq̄d eccl'iastici p̄nt secū h̄re m'lieres ꝓpter necessitatē suam: vt eis ministrēt tp̄e infirmitatꝭ siue ī domo de necessarijs coq̄ne ꝓuideāt? R̄n̄r breuiꝭ q̄ p̄nt: si sine scādalo has apd̄ se retinere valēt: al's nō. Un̄ ap'ls d̄t. j. ad Cor. viij. Si esca scādalizet frēm meū: nō māducabo carnē ī eternū: ne scādalizē frēm meū. Rogemꝰ ergo dn̄m vt sua gr̄a nos adiuuet: q̄tꝰs ꝑ vitā bonaꝫ ꝛ exēplū ꝓximoꝝ mereamur gaudia beatoꝝ Amen. I

¶ De cātu mulierū ꝓuocatiuo ad luxuriā Sermo. XCI.

A Muliere ꝑcedit iniq̄tas viri. Ecc̄i. xlij. ¶ In p̄cedētibꝫ s̄mōi. audistꝭ q̄nta mala viri icurrāt ex icauto m'lierū aspectu: ex illaꝝ colloq̄o: ꝛ ex eaꝝ ꝯsortio multiplici testiōio: vicꝫ gētiliū / sc̄toꝝ / sexꝰ m'liebris / ꝛ ex nāli iudicio rōnis. Nūc ꝯn̄r vidēdum erit d̄ alijs occasiōibꝫ luxurie: vicꝫ d̄ m'lierū cātu: q̄ sil'r īflāmat siue ꝓuocat viros ad libidinē. ꝛ de tactu mulierū ꝑiculosissimo. qꝛ ex his sil'r m'lta pc̄ā icurrūt viri: ꝓpꝭ q̄ d̄t Sapiēs in thēate. A muliere ꝑcedit iniq̄tas viri. vbi s̄. Pro gr̄a Aue maria. ¶ A muliere ꝑce. ini. viri: vbi s̄.

De cātu prouocatiuo mulierꝫ

Ex verꝫ ƀ sit ꝙ iniqtas viri ꝓcedat ex mľiere satꝭ oñsuꝫ ē i pcedētibꝫ ser mōibꝫ ƌ Adā Sāsone Dauid Salomōe. ꝛ de pl'ibꝫ alijs virꝭ secularibꝫ ꝛ spūalibꝫ: imo religioſ. attñ i pticulari nūc dicā pmo de mulierū cantu

A ¶ Est ḡ q̄stio: ex qbꝫ causis cantꝰ mulierꝫ sit ꝓuocatiuꝰ luxurie in viris Et respōdeť breuiť ꝙ ex q̄ttuor: quia

Cātꝰ mulierꝫ.	Mentē virilē vulnerat.	¶ Prio mľierꝫ cātꝰ mētēꝫ
	Mētē effeminat ꝛ eneruat	virilē vulnerat. Illiꝰ silitu
	Inane gaudiū excitat	dinē ponit Isiḋ. xij. Etymӯ.
	Malos mores gnāt	c. j. ꝙ cerui i armenia ḋle

ctanť i dulcedie vocꝭ: ꝛ sibilū fistularꝫ admiranť: ꝛ erectꝭ auribꝫ attēdūt

Exēpluꝫ Et iō ḋr Arꝭ. i li. ƌ aiali. ꝛ ponič ēt i ꝓpe. reꝫ. ꝙ cerui isto mō venenť. Nā vnꝰ venatorꝫ sibilat. ꝛ ceruꝰ i cātu ƌlectať ꝛ ipm̄ seqť. ꝛ iterum aliꝰ cū cū venabulo trahit: vľ sagittꝭ ipetit ꝛ occidit. Sic ꝛ fac̄ diabolꝰ q̄ cātū mu lierū excitat ad capiēdū virꝫ. q̄ illectꝰ vulneribꝫ illiciti amoris sauciatꝰ ce dat. qꝛ taľ amor vt ḋr Isiḋ. xj. Etymӯ. volat ꝛ vulnerat. Volat vt sagit- ta pēnata. vulnerat fm̄ ꝙ ƌ se ait Pāphilꝰ. Vulneror ꝛ clausū porto sub

Exēplū pectore telū. Et igiť sic auceps pōit auē canorā domesticā i cauea iuꝫ re tia: q̄ dulci sibilo alias aduocat: ꝛ sic illaq̄at ꝛ morti aptat. Sic diabolꝰ auceps astutissimꝰ mulierē aliq̄ñ dulciť cātātē iuꝫ bonū virꝫ ordiat: vt i suū rete ꝑ hāc cā trahat. ꝛ sagittis illicite cogitatōis siue delectatōis oc cidat: fm̄ ꝙ ait sapiēs Prouer. vij. ƌ meretrice: ꝙ blādicijs labiorꝫ suorꝫ iuuenē ꝑtraxit: q̄ cā vt agnꝰ lasciuiēs secutꝰ fuit: nesciēs ꝙ ad vicľa trahe reť: donec sagitta trāsfixit iecur eiꝰ: ꝛ velut auis festinauit ad laqum.

B ¶ Scḋo cātꝰ mľierꝫ mētē effemiat ꝛ eneruat. Nā cātꝰ mľiebꝛꝭ sua suaui tate mētē virilē emollit. ꝛ i illecebrā carnis trahit ꝛ effemiat. Vñ Ouidiꝰ ƌ arte. Eneruāt aios cithare cātusq; lyre. Nec ƀ dꝫ iudicari mirabi- le. qꝛ sic̄ ḋr Isiḋ. iij. Etymӯ. Cātꝰ ꝛ musica bestias ꝛ ſpētes ꝛ volucres atq; delphinos ad auditū sue modulatōis ꝓuocat. Mľto magꝭ ƀ fac̄ vox in diuiduū eiusdē speciei: qꝛ silľe ꝯgaudet suo silľi. ꝛ pserti vox mulierꝭ respe ctu viri: ad quā idē a nā iclinatꝰ existit. Et iō Oui. ƌ arte amādi docꝫ pu ellas discere cantū si cupiāt trahere pꝰ se multitudinē amantū di. Res ē blāda canor: discāt cātare ꝑuelle. Pro facie mľtꝭ vox sua lena fuit. Et ƀ ꝓbat ꝑ tres histoꝛias. Prio ꝑ Orpheū: q̄ suo cātu saxa molliuit. ꝑ arrio- nē q̄ delphinū ƌ mari ad se saluādū cātu mouit. ꝛ ꝑ amphionē q̄ muros ruptos suo carmie ꝯiūxit. de q̄bꝫ sic ait. Nec plectrū dextra citharā tenu isse sinistra De arriōe ē hec historia. Delphin em̄ vt ḋr Solinꝰ a musica mulceť: ꝛ gaudēt cātibꝫ tibiarꝫ. ꝛ vbicūq; ē simphonia ibi gregibꝫ aduē-

Exēplū tāt. Arriō āt vt ḋr Agelliꝰ li. noctiū acticarꝫ. ꝛ hꝫ i Spec. histo. li. iij. c. cix.

de arriōe fuit fidicen ꝑitissimꝰ: ꝛ periādri regꝭ corithꝫ familiarissimꝰ. diues valde Hic a sicilia ředitur ꝰ q̄si amiciores ꝛ magꝭ ꝑitos sibi nautas elegit. hi naui i altū ꝓiecta: pecunie cupidi: ꝯsiliū habuerūt ƌ necādo arriōe. Ille in tellecto facioꝛe oia sua ƌdit: vitā em̄ vt sibi ḋoarēt orauit. Et cū cū exau dire ꝯtēnerēt: ab eis obtinuit vt añ mortē se melioribꝫ vestibꝫ iduei et: ꝛ

carmen i sui ꝯsolatõem canerct. Cũ igit̃ carmẽ voce sublatissima qḋ dr̃ arcbiũ ꝯcineret cũ fidibꝫ ꝛ ornatu: tãdẽ se i mari iniecit. Et ecce piũ facinus: ꝯtinuo delphin⁹ int̃ vndas adnatauit: ꝛ i dorso sup̱ fluct⁹ educto/ icolumẽ illũ ꝛ ornatu ꝛ corp̱e tenax euexit. Arrion corithũ vẽit: rẽ sic acciderat narrauit. rex min⁹ credidit. nautas qd de arriõe i ill' locꝭ vñ venerãt audissent dissimulant̃ int̃rogauit. Illi cũ i gr̃a ꝛ pecunia florentẽ rñderũt. int̃ coꝝ v̾ba arrion cũ fidibꝫ ꝛ ornatu suo corã se oñdit. Hec ibi. Ecce quõ cãt⁹ emollit bestias ꝛ pisces ꝛc̃. q̃nto magis mẽtes humanas. Jmo ꝛ sepe tãtũ cãt⁹ ml̃ieꝝ viros effeminat ꝛ emollit: vt ad magnã paup̱tatẽ ꝛ reꝝ tp̱aliũ p̱uatõem eos p̱ducat. Jn cui⁹ signum fingũt̃ a poetꝭ tres syrene fuisse: ex p̱te v̾gies ꝛ ex p̱te volucres: alas ꝛ vngulas gallinaceos h̃ñtes. q̃ꝝ vna voce: alt'a tibia: tertia lyra canebãt. q̃ illectos nauigãtes sui cãt⁹ dulcedĩe i naufragiũ deducebãt: vt dr̃ Jsiḋ. xj. Etym̃. c. iij. Jta em̃ dulcit̃ i mari canebãt q̄ hoĩes i nauibꝫ dormire faciebãt. q̃s dormiẽtes postea necabãt. oẽsq3 q̃ eas audiebãt p̱icl'a naufragij icurrebãt. Sol⁹ vlixẽs i naui religat⁹ eas vidẽs sine p̱icl'o cũ socijs p̱trãsijt: auribus ne eas audirẽt obturatꝭ. Syrene v̾o vise fuerũt mortue: vt dr̃ Fulgẽtius. qḋ iḋ fingit̃: eo q̄ vox ꝛ cãt⁹ mulieꝝ sine blãdimẽto hoĩes attrahit: attractos eis adherere ꝛ laute expẽdere fac̃: ꝛ sic egestatẽ iducit: vt exponit Jsiḋ. vbi s̃. di. Syrene ɓm v̾itatẽ fuerũt meretrices: q̃ trãseũtes ducebãt ad egestatẽ. His fabule sũt ficte de naufragio i mari ꝛ in fluctibꝫ: q2 fluct⁹ venerẽ creauerũt. i. ex hũ ore orit̃ ven⁹. iḋ volatiles fingũt̃. q2 mẽtes amãtiũ celerit̃ p̱meãt: vt dr̃ Fulgẽ. Et iḋ vngl'as ꝛ pedes gallinaceos seu vngulas galline habere dicunt̃. quia libidinis affect⁹ oĩa que hab3 spargit. i. sicut gallina vngulis grana extũdit ꝛ dispergit: ita amore mulierũ infatuat⁹ substantiã suam dissipat ꝛ cõsumit. sicut saluator exemplũ de filio p̱digo posuit: q̃ substantiã suam luxuriose viuẽdo ꝯsũpsit. Luc. xv.

Exẽpluz

Syrene tres

Cãt⁹ mulieꝝ egestatẽ iducit

¶ Tertio cant⁹ mulierũ inane gaudiũ excitat. Naturalit̃ em̃ musica ꝛ maxime mulierũ cãtus subtiliter ꝛ artificialiter fract⁹ ꝛ formatus/ est gaudij excitatiu⁹. Musica em̃ naturaliter delectat: vt ostẽdit Aristo. in p̱blematibꝫ. Cui⁹ signũ dicit esse: q̄ pueri cu3 mox fuerint nati gaudent cantu p̱pter musicã sibi naturalit̃ inditam. Aĩa em̃ magis vel maxime ad sil'itudinẽ nũeri ꝯsoni' cõstituta est. vt p3 p̱ Damasce. in amphor̃. Et ideo p̱mo de regimine sanitatis dicit̃: q̄ pueri familiariter sunt ad musicam dispositi. Nã q̃sdam mot⁹ ꝛ gest⁹ saltuosos in armonia ostẽdũt et delectant̃. q̃re nutrices industriose modis cantuũ ꝛ motuũ q̃busda3. cũ hi tristant̃ ꝛ plorant/ ip̱oꝝ aĩos demulcẽt: quiescere faciẽtes ꝛ gaudere Nam tribꝫ modis pueri cõsolant̃. s. positiõe mãmillarum ad os: melodia vocis: ꝛ motu. Hec Paduanus in cõmẽto Aristot̃. ꝛ. viij. Politic̃. vbi ostẽdit musica3 esse delectabilẽ ꝛ iocũdam oĩbꝫ etatibꝫ ꝛ moribus Et hoc p̱bat testimonio antiquoꝝ p̱ Ulixen ꝛ Homeꝝ. Tale aũt inane gaudiũ qḋ hõ recipit ex cantu: est p̱uocatiuũ ad motu3 carnis. quia cum cantus mulierum ad gaudium incitat: mox ad illicitam venerem

D

Jnane gaudiũ excitat

pueri trip̱l'r ꝯsolant̃

corp⁹ ꝯcitat: vt oñdit Oui. j. ꝺ arte amã. vbi ait. Mẽs ẽ apta capi tũc cũ letissima reꝝ. Ut seges i pigui luxuriabit humo ꝛc̃. Uenerꝭ em̃ exercitiũ videt ianis leticie signũ. sic dixerũt isipiẽtes Sap. ij. Coronem⁹ nos rosis anteq̃ marcescãt. nullũ ptũ sit qꝺ nõ ptrãseat luxuria nr̃a. vbiq̃ relinq̃-mus sigĩ leticie nr̃e. Cũ em̃ mlier dissolutã cantionẽ ꝛ carnalia resonãtẽ psonat: voluptati opam dat: ꝛ laquz iuuẽib⁹ par: q̃ i pcipitiũ lux⁹ ducat ꝛ ad modũ syrenaꝝ pdictaꝝ: de qb⁹ phisolog⁹ narrat. q̃ sũt pisces mari-ni i specie mlieb̃ri: q̃ dulci cãtilena hoies decipiũt. de qb⁹ dr Esa. xiij. Re-

Ulula. spõdebũt ibi vlule i edib⁹ suis: ꝛ syrene i ꝺlubris voluptatꝭ. Ulule vt dr Aug. ibidẽ i postilla: sũt aues magnitudis coruie: macul' respsẽ. q̃ rostro fixe i palude stridẽt horrẽde. Sic tales cãtatrices affigũt rostꝝ i palude

Exẽplũ qñ cãtãt cãticũ luxurie. Paludis em̃ noie fetor luxurie itelligit. Uñ in li. de naturꝭ reꝝ dr ꝺ lacu boetie. de q̃ q̃ biberit ardẽti iardescit libidie. et i

Delubra aın syrene i delubris voluptatꝭ. Delubra sũt idoloꝝ tẽpla. Et iõ sic in tẽplis cãt⁹ eccliastic⁹ puocat ad deuotionẽ. ita i chorcis cãt⁹ mulieꝝ puocat ad dissolutiõem. Et sic cãtu mlieꝝ ad luxũ puocãt mares: ita cãtu viroꝝ ad venerea icitant mlieres. Recitat Amb. i hexam. ꝺ ope q̃nte diei. ꝛ hr̃ i pprie. reꝝ q vipa ꝑpẽtũ gen⁹ neq̃ssimũ. q̃ dũ cupiditate coeũdi stimulat: murene q̃rit coplari. pgrediturq̃ ad lit⁹ aq̃: ꝛ vbi murenã credit latitare. sibilo illã euocat ꝛ ad amplexũ puocat. q̃ mox vocata adest ꝛ se psentat. Silr cũ leccator spũ neq̃ssimo vexat. s. carnis stimulo: quẽ vocat apls angelũ sathane. ij. ad Corin. xij. tũc cãtib⁹ ꝛ istrumẽtꝭ musicꝭ feminas euocat: ꝛ diuers gestib⁹ eas attrahere laborat: ꝛ sic tãdẽ i fine suo ab usui aptat. sic h̃ expsse pꝫ i q̃busdã iuuenib⁹ laicꝭ ꝛ clericꝭ: q̃ addiscũt cãtiões i lutinis ꝛ alijs istrumẽtꝭ musicꝭ: ꝛ i ill' delectãt: nõ ad aliũ finẽ nisi p cõplemẽto veneree voluptatꝭ: ꝛ p ꝺceptiõe femiaꝝ tã maritaꝝ q̃ solu-

E taꝝ. ꝛ vtinã nõ i ecclesijs aliq̃n clerici suis vocib⁹ h̃ idẽ attẽtarẽt. Et lꝫ sit vituꝑabile i virꝭ vt suo cãtu mlieres attrahãt. vituꝑabili⁹ tñ ẽ in mliere q vir suo cãtu attrahat. Uñ btũs Tho. i tract. ꝺ veneõ peti c. vlt. dr q bñ ẽ notãdũ: q murena ñ exit sibilãdo sup viperã: sꝫ ecõtra. q2 mõstro-

basilisc⁹. sa res ẽ ꝛ q̃si ꝯ istictũ nãe, q femia currat attrahẽdo viꝝ ad luxuriã Tal' igit mlier cãtãdo ificiẽs ẽ sic basilisc⁹ sibilãdo occidẽs. q2 sic flatu suo ꝛ sibilo circũadiacẽtia oia destruit ꝛ corrũpit: ita tal' suo cãtu exteriora ꝯsumit: vtꝫ ꝺ. ꝛ fructus iteri⁹ annullat ꝛ ificit: ꝛ iõ piclosior basilisco existit. q̃ tñ corpalia ꝛ aialiũ fructus euertit: ſm Aug. i de singularitate clericorũ: q̃ dr. Mulier nũc i risuz dissoluit: nũc blãdicias exhibet: ꝛ qꝺ ẽ venenosi⁹ sup cũcta psallere delectat. cui⁹ cãtu tolerabili⁹ ẽ audire basiliscuz sibilãtẽ. Hec Aug. Jõ tal' cãt⁹ mlierꝭ ẽ vitãd⁹. ꝛ ne attrahat mlier ipa vitãda: ſm illꝺ Eccĩ. ix. Cũ saltatrice ne assidu⁹ sis: nec audias illã: ne for-

F te peas i efficacia illi⁹. ¶ Quarto cãt⁹ mlieꝝ malos mores gnãt. Nã

Cant⁹ ge- cãtatrices cõit sũt meretrices: ꝛ cãtores lenões. Nã ex cãt⁹ dulcedie dãt
nerat ma- se ocio ꝛ voluptati: dedignãtes se aliq̃ serioso occupare. Uñ Holkot su-
los morel per li. Sap. lect. xcij. Tria seminũ gnã: q̃ iculto iuuẽtutis agro absq̃

cū comitātib⁹ zizanijs rarissime calescunt

Videlicet { Elegātia pulcritudis / Vigor fortitudis / Suauitas vocis } Pulcritudo em̄ iuuenē aliene ꝑdā libidinis: aut ꝑdonē efficit castita tis. Fortudo audaciā igerit. auda cia vo ad iniurias cōmittēdas īpellit. hi vo q̄ vocis amenitate ꝑminent lasciuiā modestie: ludicra ꝑiculis: ⁊ iocosa serijs āponūt. Hec ibi. Vo cis em̄ suauitas cōiter se ad illicita deflectit. Vn̄ Sen̄. i li. declamat. ait ꝙ hec int̄ se raro coeūt. i. ꝯcordāt: vt eadē vox sit dulcis ⁊ solida. Idē oñ dit Helināđ⁹. ⁊ hr̄ i Specu. di. Aiūt physici. Nihil poterī⁹ ad eneruādū aim̄ q̄ȝ lenociniū melodie. Vn̄ ⁊ q̄dā demōes illa capiunt: sic dr̄ d̄ Sau le arreptitio: ⁊ Dauid citharista. ꝙ vicȝ Saul meli⁹ habebat qn̄ Dauid psallebat. j. Regū. xviij. In hui⁹ argumētū siue ꝓbationē accipe qđ dif ficile inuenit̄ aliqs leuis vocis ⁊ vite g̃uis. Quippe cū vocis leuitas desi deret cantū: vite grauitas plāctū. vidi infinitos: ꝺ est nō tot q̄n plures: tā viros q̄ȝ famias tante vite peioris q̄nto vocis melioris. Et exēplificat de Nerone di. Refert Suetoni⁹ de vita cesarꝫ. ꝙ Nero adeo d̄lectabat̄ in cantādo: vt nec repētino terremotu ante cātare desisteret q̄ȝ incboata finirȝ. i. ꝙ ꝓpter terremotū subitū nō cessauit a cātu q̄n finiret id qđ inçe perat. Refert etiā eū multotiēs supinū solere iacere ⁊ pectori suo lami nā plūbeaȝ supponere: cā vicȝ vocis ꝯseruāde. ⁊ abstinentē a pomis ⁊ a cibis olfaciētib⁹. Ecce inq̄t inuenim⁹ hoiem vocis blādissime ⁊ vite pes sime. Hec ille. Hic etiā valde vixit luxuriose: sicut cātores cōiter solēt fa cere. Vn̄ ⁊ Boeti⁹ vocat eū neronē seuiētis luxurie. lib. iij. metro. iiij.

Vox suauis ad illicita d̄flectit.

Exēpluȝ.

¶ Ex ꝑmissis sequit̄ ꝙ cant⁹ mulierū cor viri multū imutat. Nā vt oñ dit Aristo. viij. Polit̄. transmutant̄ ꝺm aniam audiētes melodias. Vi dem⁹ em̄ plures viriles hoies in cātu lachrymātes ⁊ flētes. Sicut de he ato Augustino legit̄ in li. ꝯfessi. ꝙ flebat vberrime in hymnis ⁊ canticis suaue sonāt̄ eccl̄ie vocib⁹ vehement̄ affect⁹. Alios reddit cantus cōpas siuos. Vn̄ de q̄dā rege crudeli legit̄: ꝙ cū ꝓ tribunali sedit: cātores añ se ordinauit: q̄ ꝺm tonū psallerēt. ⁊ sic eū ad misc̄diam flecterēt: vt iusticiā cū misc̄dia tpāret. Nā ꝺm Aristo. viij. Polit̄. ex cātu ⁊ melodia sc̄di to ni efficiunt̄ hoies planctiui. Ex melodia q̄nti toni efficiunt̄ miseratiui ⁊ ꝯpassiui. ex melodia ꝑmi ꝯstātes ⁊ firmi. ex melodia tertij raptiui. Sic ĝ cant⁹ alios facit iratos: sicut de tertio tono hr̄. ⁊ de clāgore forti tuba rū. De q̄b⁹ ait Isido. iij. Etym̄. ꝙ in ꝑlijs tube ꝯcēt⁹ pugnātes accēdit. Et q̄nto vehemētior fuerit clāgor tāto fit ad certamē anim⁹ fortior. Alij vo ꝑ melodiā ex furētib⁹ fiūt mites. sicut ptꝫ de Saule vbi s̄. j. Reg. xviij. q̄ meli⁹ habuit Dauid citharā tangēte Sic ⁊ Aristo. viij. Poli. dr̄. ꝙ vi dem⁹ aliq̄s qn̄ vsi sūt melodijs sacris. i. q̄b⁹ vsi sūt antiq̄ in veneratione deoꝝ. de irascētib⁹ q̄ntū ad aiam restitutos ⁊ factos māsuetos. Ex qui bus ꝯcludit̄ ꝙ cuilibet fugiendū est audire cantū mulierū ad se nō pti nētiū tanq̄ȝ occasionē luxurie: iuxta illud Amos. v. Aufer a me tumul tū carminū tuoꝝ; cantica lyre tue nō audiā. Hec de mulierū cantu quō

ꝺ Cāt⁹ mu lierū cor viri imu tat

dat occasionē luxurie. In ſmōe ſeqnti dicā de mulierꝝ tactu. Inuocem⁹ ḡ oipotētis dei grām ꝛ miſcdiā: vt nos cuſtodiat ꝛ dirigat ad fugiēdū has ꝛ q̄ſcūqꝫ alias luxurie occaſiōes: ne ꝑ luxuriā ꝑdam⁹ vitā ꝑpetuā.

¶ De tactu mulierꝝ q̄ ꝑiculoſus eſt viro. Sermo. XCII.

A Muliere ꝓcedit iniq̄tas viri. Eccī. xlij. ¶ In ꝓcedēti ſmōe audiſtꝭ plura de cantu mulierꝭ: q̄ꝫ ꝑiculoſum ſit viro audire mulierē alienā cātare ꝓpt̄ q̄ttuor cauſas ꝑncipales ibi tactas ꝛ ſilitudies ꝛ exēpla ad h̄ plurimas. Nūc ꝯn̄r vidēdū erit q̄ꝫ ꝑiculoſus ſit viro tact⁹ mulieris: a q̄ iux̄ thēa ꝓcedit iniq̄tas viri. Pro grā Aue maria. ¶ A muliere ꝓcedit iniq̄. viri. vbi ſ.

¶ Circa v̄ba thematꝭ eſt hec q̄ſtio ſiue dubitatio: in q̄ ſtabit tot⁹ ſmo. Ex quibꝫ cauſis tact⁹ mulieris ſit viro ꝑiculoſus? Et breuiꝰ dicēdū ē q̄ viro ꝑiculoſus eſt tact⁹ mulieris ꝓpt̄ plura.

A

Tact⁹ mulieris ē periculoſus: quia
- Ut gladius mentē viri penetrat
- Ut vrtica corpus ignit ꝛ inflāmat
- Ut pix corpus coinquinat.
- Ut man⁹ pulcros bñ redolētes flores defedat
- Ut terra vires veneris roborat.
- Ut malleus dura queqꝫ mollificat

¶ Prio tact⁹ mlieris ē multū nociu⁹ ꝛ ꝑiculoſus: q: vt gladi⁹ mētē hominis penetrat. Nā vt deducit Hugo de clau. aie. Impudicicia tribꝫ generibꝫ armorꝝ hoiem aggredit̄: telis/haſta/ꝛ gladio. Tel'. ſ. oculorꝝ ꝛ impudici aſpect⁹. haſta blāde locutōis ꝛ affat⁹: q̄bꝫ vulnerat lōge poſitos ꝛ diſtātes. ſꝫ tertio ipetit gladio carnal' ꝯtact⁹. De his tribꝫ generibꝫ armorꝝ dixi ſ. ſer. lxxxix. F. Iſte tact⁹ ē gladi⁹ flāme⁹ Gen. iij. igne luxurie

tact⁹ mulierꝭ gladi⁹ flammeus. itima penetratiu⁹. Uñ Hiero. Gladi⁹ flāme⁹ ē ſpēs mulieris vulnerās ꝛ deſtruēs oia. ſicut in ꝑſona luxurioſi dr̄ Iob. xvj. Circūdedit me. ſ. diabolus lācεis ꝑ corruptiōis multitudinē. ꝯuulnerat lūbos meos ꝑ ꝯſenſum ꝛ delectationē. effudit i terrā viſcera mea ꝑpetratōe peti. ꝯſcidit me vulnere ſuꝑ vuln⁹ ꝑ peccādi ꝯſuetudinē ꝛ ꝯtinuationē. Iſte gladi⁹ figurat̄ bñ i haſta q̄ Abner ꝑcuſſit Aſebel i inguie. ij. Reg. ij. Gladio eñ i in

Nota guine ꝑcutit̄/q̄ illecebroſo tactu i inguie luxurie agitat̄. Hic gladi⁹ vulnerat q̄ſi oēs hūc mōm icolētes: iuuenes ꝛ ſenes: ſcholares ꝛ doctores: ſacerdotes ꝛ ſeculares: monachos ꝛ regulares: vt oñdit Lotha. de vilita. ꝯdi. huma. dicēs. Hec. ſ. luxuria oēm etatē corrūpit. oēm ſexum ꝯfundit. oēm ordinē ſoluit ꝛ gradū ꝑuertit. Inuadit eñ ſenes ꝛ iuuenes: mares ꝛ femias: prudētes ꝛ ſimplices: ſuꝑiores ꝛ inferiores. ꝛ ad extremū

B etiā ſacerdotes. Hec Lothari⁹. Hic gladi⁹ ꝑcutit iuuenes: q̄ totū ſuū ſtudiū dāt luxurie. cātāt/ſaltāt/capillos criſpāt/vocē extenuāt: ſocietatibus ſe puellarꝝ aſſociāt: ꝛ omi q̄ pñt mō aut ſciūt ad executionē ſue carnalis voluptatis laborāt. Hi figurant̄ in pueris Iob: de q̄bꝫ dr̄ eiuſdē ꝑmo ca. Pueros ꝑcuſſerūt gladio. Nec ſolū pueros ꝛ iuuenes iſte gladius ferit. ſed ꝛ q̄nqꝫ ſenes in mr̄imonio poſitos: q̄ nō ꝯtēti vxoribꝫ ſuis

alienas accedūt. Et qd ampli⁹: Nec parcit sacerdotib⁹. q̄ vt dr Lothari⁹ vbi s. venerē nocte amplectunt: z mane ꝟginē amplexant. Et subiūgit. Nocte filiā veneris agitāt in cubili: z mane filiū ꝟginis offerūt i altari. Hic gladi⁹ in ꝑncipio est splēdid⁹ z ad habēdū amen⁹. sed i nouissimo cruētus: corpis z anie ꝯsūptiu⁹. ſm illud Prouer. v. Fauus distilās labia meretricis: z nitidi⁹ oleo guttur eius. nouissima aūt illius sicut absinthiū: z acuta sicut gladius biceps. ¶ Scdo tactus mulieris est piculosus: q2 vt vrtica corpus ignit z inflāmat. Nā vt dr in ꝓprie. rex. vrtica ex eo vocat q̄ eius tactu adurat. Est eni ignee nāe: vt dr ibidē. macra/fer tida/nō modica vis illius dr eē. Jō nō imerito vrtica dr: ex eo q̄ exurat digitos eā tenentes. ita tactus impudici nō pūt esse sine piculo inflāmatiōis ꝯcupiscētie. q2 si colloquiū mulieris accēdit vir̄: iuxta illd. Colloquium mulieris q̄si ignis exardescit. Ecci. ix. multo magis tactus q̄ est carni imediat⁹/maxime ignit. Qd ꝯsiderauerūt antiq̄ sancti: z iō multū circa h fuerūt cauti. Nā q̄dam matrē ꝓpriā p flumē trāsportās/manus pallio inuoluit: ne eā tangeret ꝓpter inflāmatiōis piculū: vt dr in vitaspatrū. Hoc Leo papa bn̄ sensit: qui dū in die resurrectiōis missam celebraret z p ordinē fideles cōicaret. z q̄dā matrona manū ei⁹ osculata fuisset z ex h vehemēs ardor tētatōis carnis sibi surrexisset. vir dei i seipm seuerus vltor: eodē die manū se scādalizātē abscidit z reiecit. Et cū ꝓpt h pluribꝫ diebꝫ nō celebraret: z ex h murmur i ꝑplo surrexissz: btā ꝟgo sibi manū r̄stituit: z ad sacrificādū suo filio aptauit: vt dr i Mariali. Cleric⁹ ēt q̄dā extremū trahēs spm̄/ml'ierē a se repulit di. Tolle paleā: adhuc ignicul⁹ viuit: vt dixi s. ser. xc. D. ¶ Ex ill' ꝑ patz quō p modū vrtice solet tactus icēdere. vrtica eni ignee ē nāe: z pruriginē vicioꝝ ac ardorē carnis designat. Vn̄ Greg. i q̄dā hom̄. sup euāgel'. Vrtice noīe pruriētia carnis desideria desigñt. Fugiēd⁹ ē ꝑ ille tact⁹: q2 iflāmatiu⁹. Vn̄ Hiero. i ep'la Nociuū gen⁹ femia: cu ꝓriat stipula ignē accēdit: flāmigero igne ꝑcurit ꝯsciam pariē habitāts. ¶ Tertio mulierꝫ tact⁹ ē piculosus: q2 vt pix corpus inq̄nat: ſm illd Ecci. xiij. Qui tāgit picē inq̄nabit ab ea. Prō q̄ ē notandū q̄ luxuria cui⁹mā aut subiectū ē ml'ier/assimilat pici ꝓpt ꝓprietates picis: q̄ vt dr Nico. gorrā sup p̄dicto ꝟbo Ecci. sūt plures. Vn̄

Ut vrtica corp⁹ ignit z inflāmat

Exēplū

Exēplū

D vt pix corpus inq̄nat

Pix est	Calida	Fetida	Cōpingēs
	Amara	Inficiēs	Obturās
	Nigra	Incendēs	

¶ Primo est calida: i q̄ designat fomētū luxurie. cui⁹ tact⁹ (vt dictū est) solet inflāmare z icēdere. q2 oēs adulterātes q̄si cliban⁹ succēsus a coq̄nte. Osee. vij. Cor eni mulieris est vt cliban⁹ suggestione iniecta q̄si ignis coquens: ait Albert⁹ ibidē in postilla. Nec est ardor tant⁹ i mōtibꝫ sulphureis q̄ntus in voluptuosis corpibꝫ: vt dr Hiero. in q̄dam epistola. Non vulcana inquit tellus: nō ethne mōtes: nō rursus olympus: tātis ardent ardoribꝫ: q̄ntū delicatus portat in vētre suo. ¶ Scdo mulier est vt pix amara. cui⁹ tactus amaricat cor dura pnia z mordēti ꝯsciētia. q2 delectatōe pacta nō seq̄t nisi amaritudo amarissima. Et cū moro

terribilissima res et valde amara secundum illud Eccl. xlj. O mors quam amara est memoria tua. adhuc tamen amarior est mulier lubrica: secundum illud Eccs. vij. Inueni mulierem morte amariorem. Et ideo sicut tactus mellis dulcorat: ita tactus mulieris saltem pena consequente amaricat. quia fauus distillans labia meretricis: nouissima autem eius amara quasi absinthium. Prouer. v. ¶ Tertio mulier est vt pix nigra: quia eius contactus est nigredinis infamie inductiuus. Sicut enim gloria dicitur a claritate. et est frequens noticia de aliquo cum laude: vt dicit Tullius. ij. rhetor. Et sicut pulcra est casta generatio cum claritate. scilicet fame. Sap. iiij. ita nigra est deformis vita/cum tactu impudico maculata: extra thorum vicz matrimonialem: et cum calore luxurie exusta: vt talis dicat: Cutis mea denigrata est super me: et ossa mea aruerunt pre caumate. id est pre caumate et ardore luxurie aruescunt ossa luxuriosorum prelatorum: que deberent esse plena spiritualis pinguedine secundum Rolandum. Et cutis denigrata est quando exterior conuersatio nota infamie ex actibus impudicis est obscurata. sicut de tali bene dicitur quod facies eius est denigrata super carbones. Thren. iiij. Si enim mulierum conuictus est infamatiuus: vt ante hoc in precedentibus sermonibus ostensum est. multomagis ipsarum illicitus contactus: secundum illud Prouerb. vj. Qui ingreditur ad vxorem proximi sui: non erit mundus cum tetigerit eam. ¶ Quarto mulier mala est vt pix ferida. Et ideo suo tactu est fetoris inductiua. Sicut enim qui tangit pomum odoriferum in manu tenebit pomi odorem per tempus. vt dicit Bern. in ser. de Ephia. Ita qui tangit immundum reddit ipsum fetidum. semper enim luxuriam sequitur fetor et immundicia: vt dicit Lothar. de vilitate conditionis humane. ¶ Quinto est vt pix infectiua: quia si secundum apostolum. j. ad Cor. xv. Bonos mores corrumpunt colloquia praua. multo amplius tactus impudici et praua opera sunt infectiua. ¶ Sexto est incendens. sicut patet ex dictis: quia calefaciens et inflammans. ¶ Septimo est compingens. id est gluten similiter iungens: vel vt bitumen connectens et attrahens. sicut patet in vasis diuersis quorum compages iunguntur virtute picis. sic reuera facit tactus mulieris que coniungit viros mulieribus. quia qui adheret meretrici vnum corpus efficitur cum ea. j. ad Cor. vj. ¶ Octauo et vltimo tactus mulieris est vt pix obturans. Sicut enim pix rimas obturat vt nihil intrare queat: sic tactus mulieris obstruit et obturat: vt per aures etiam nihil quod hominem a luxu retrahere possit illabi valeat. Sunt enim vt dicitur in ps. lvij aures talium vt aspides surde obturantes aures suas: que non exaudiet vocem incantantium venefici incantantis sapienter: supple secundum artem suam secundum glo. vbi dicit glosa. Aspis dicitur alteram aurem terre infigere: alteram cauda obstruere ne vocem incantantis audiat. sic peccatores ne audiant verbum dei obturant aures audiendi terra et cauda. id est preteritis et presentibus peccatis. Terra enim sunt presentia peccata quibus homo delectatur. cauda sunt preterita peccata. Hec glo. Et hoc peccatum luxurie maxime facit: quod sic mentem obstruit et nihil aliud intrare potest: vt ostendit Hiero. contra Iouinia. di. Amor meretricis insatiabilis est: qui extinctus reaccenditur. et post copiam rursus inopiam patitur. animumque virilem effeminat. et excepta passione quam sustinet non sinit aliud cogitare. Sic ergo patet quomodo tactus mulieris vt pix multipliciter inquinat..

¶ Sed dices: ex quo allegatur scriptura prophete in ps. vbi supra. de incantatione serpentis: sequitur ergo quod licitum sit incantare serpentes ¶ Ad hoc respondet glo. vbi supra di. Notandum quod hoc mo

Cutis denigratur

E

Aspis

F

Serpentis incantatio

laudat a scriptura.s.spētes incātare.sʒ vnicuiqʒ dat silitudo:vt ꝺ iniq̄ iudi
ce:q rogātē viduā vix exaudiuit:quē dn̄s nō cōmēdat Luc.xviij.ita ꝛ
hic.Serpēs āt h facit.nō qꝛ itelligit v̄ba icātātis:sʒ opatiōe diaboli hec
itelligēs ꝛ icātatoēʒ hꝰ ꝓcurāts. ❡ Quarto tactꝰ mulieris vt manꝰ flo G
res bn̄ redolētes defedat.Dicit em̄ Aris.i ꝓble.ꝙ flores ꝯfracti fiūt feti/ tactꝰ mu
di q̄ntūcūqʒ bn̄ oleāt.Sic reuera flores mūdicie ꝛ castitatis de q̄bꝰ dꝛ Ec lieris de
clesiastici.xxiiij.Flores mei fruc.hono.ꝛ hone.defedant ex tactibꝰ ipudi fedat
cis.Mlieres em̄ nālit fetēt:vt dt Arist.vbi s̄.Et iō carꝫ ꝯtactꝰ salte cau
sat fetorē spūalē.iuxͣ illō Leuit.xxij.Qui tetigerit imūdū cꝰ tactꝰ ē sordi Caute
dꝰ/imūdꝰ erit Uiri āt n̄ fetēt nisi qn̄ ad venerea mouēt ꝛ venerea exercēt
vt dt Arist.ibidē.Et ꝗ sic manꝰ intīcta stercori fetorē ꝯhit:ita tactꝰ libi
dinosus defedat:quē stercori cōpat Greg.sup illo Cōputruerūt iumēta i
stercore suo i homel.Cū natꝰ eēt Jesus ꝛc.di.Stercoris noīe desigͣt fetor
luxurie Jumēta igit i stercore suo cōputrescere:ē carnales q̄sqʒ in fetore
luxurie vitā finire ❡ Quīto tactꝰ mlieris vt terra vires veneris roborat
qꝺ anti q̄ poet pulcre ꝺclarat.Nā fingūt poete vt ptʒ p Oui.ix.metam̄. H
ꝙ Anthēꝰ filiꝰ terre fuit:q cū Hercle fortissimo freq̄nt luctamē habuit
ꝛ q̄tiēs eū hercules ad t̄rā ꝓstrauit:totiēs fortior surrexit:eo ꝙ m̄rē tāgēs
vires resūpsit.Qꝺ cū hercles vidit:ipm̄ i aera leuauit.ꝛ tādiu eū cōpres
sum tenuit q̄usqʒ mortuꝰ fuit.Hoc ad l̄ram s̄m Fulgētiū de tactu mu
lierꝫ accipit.q iā ēt supatū p v̄tutē castimonie resurgere volētē ad luxum
cogere vicit.Quātūcūqʒ em̄ qs habitu ꝯtinētie ꝑditꝰ sit:si mulierē pul
crā tetigerit:rebellionē carnis ꝯ spm̄ sentit.sicut ꝺ b.Pafuncio Joānes
cassi.dt.ꝙ cū miraret q̄re i clibano manꝰ cōbusserat suas:cuiꝰ iperio de Exēplū
mōes subyciebāt.rn̄dit ei angelꝰ ꝙ tūc pacē cū igne hēret si apphēdens
nudā ꝛ pulcrā v̄ginē estꝰ carnis nō sentiret.qꝺ qꝛ i eo adhuc nō eēt:iō cō
bustionē sensisset.Et anthēꝰ dū terrā tetigit/vires resūpsit.Un̄ Fulgen̄.
Anthēꝰ i modū libidīs ponit.vn̄ anthēon grece ꝯtͣriū dꝛ.Hic ꝺ terra na
scit:qꝛ libido de carne ꝯcipit:tacta terra fortior resurgit.qꝛ libido q̄nto
carni amplꝰ ꝯsenserit tāto iniqor surgit.sʒ dū ab hercle eleuat ꝛ terre cō
tactꝰ sibi negat/morit.sic qn̄ v̄tꝰ mētē i altū sustulerit/ꝛ carnalibꝫ eā a spe
ctibꝫ denegauerit:victrix stati exurgit.Jō etiā hercles diu i certamie lu
ctasse dꝛ.qꝛ rara ꝛ difficilꝰ pug̃ cū ꝯcupia gerit.Hec Fulgen̄. ❡ Ex q̄bꝫ
ptʒ ꝙ valde difficile ē mulierē tāgere:ꝛ illesū a venere ꝑmanere.Jmo ꝙ
ēt familiaritas cū mliere sine tactu illicito vix p̄t eē sine pcō:nisi ꝺo spēa
lit̄ ꝓseruāte.ptʒ Gen̄.xx.vbi ait dn̄s Abimelech q tulerat vxorē Abrae:
di.Custodiui te ne peccares i me.ꝛ nō dimisi te vt tāgeres eā. ❡ Se
xto mulierū tactꝰ vt mallēꝰ dura q̄qꝫ mollificat.Dixi em̄ s̄.ser.lxxxix.E.
ꝙ mulier dꝛ mallēꝰ a molliēdo:eo ꝙ cito ferrū molliat.i.virilē aīm.Fer
reas em̄ mētes libido domat:s̄m Hiero.ad Nepotian̄.Et Claudia.dt.
Ferrea lasciuis mollescūt corda sagittis.Un̄ Helinādꝰ.Quid nō mollit
mliere ꝛ qd n̄ mollit mallēꝰ:Est igit mlier mallēꝰ vniuerse t̄re:p quē dia
bolꝰ mollit ꝛ mollificat totū mūdū. Hec Helinā.quē allegat Hieron̄.
vbi s̄.A mlieris em̄ ꝯtactu vt a malleo mollit vniuersa t̄ra:ꝛ firmissima

virorum caro. In cuius figuram legitur Gen. ij. quod costa fuit propter mulierem formandam sumpta de viro: sed post carnis formationem fuit restituta: quia dicit ibi scriptura: quod dominus repleuit carnem pro ea. in signum quod quantumcumque homo fuerit sanctus et firmus: cum fami liaritati et contactui mulierum dedit9 mollescit: et ab eis non nisi carnem molles .i. carnalem delectationem reportat: quia non est munimentum contra luxum in humano corpore. Unde quedam .xl. annis in virginitate permansit. et eodem anno corrupta et defuncta fuit. Ideo dicit apostolus .j. Cor. vij. bonum est mulierem non tangere. Rogemus ergo deum vt nostram in firmitatem sua gratia adiuuet: vt carnem vincamus: et perpetuam coronam reportemus Amen.

¶ De prosperitate et fortuna. Sermo. XCIII.

Prosperitas stultorum perdet illos. Prouer. j. In precedentibus ser. plura que dant occasionem luxurie. vicz ocium/ gula/ visus impudicus siue aspectus mulierum/ colloquium mulierum/ conuictus et consortium mulierum/ cantus siue vox mulierum. et in precedenti ser. de tactu mulierum. Et quia sepe prosperitas et fortuna temporalium dat occasionem luxurie. similiter pulcritudo corporalis et malicia vetularum: vt dixi s. ser. lxxxv. B. Ideo in presenti sermone dicere intendo de prosperitate et fortuna. De qua intelligi potest verbum thematis. Prosperitas stul. p. illos. vbi s. Pro gratia Aue ma. ¶ Prosperitas stul. p. illos.

B ¶ In verbis thematis sapiens vult tantum dicere prosperitas stultorum .i. conuersio ad bonum commutabile et amorem mundi siue carnis perdet illos .i. damnabit eos Utique stulti sunt qui carni deseruiunt et peccato luxurie se commaculant: quod mulierum est occasio prosperitas rerum temporalium: vt patebit infra. ¶ Est ergo dubitatio. Ex quibus potest cognosci quod prosperitas et fortuna sunt causa siue occasio luxurie. Respondetur. quod hoc ostendi potest quadrupliciter: vt patet infra. vicz

Per
- Naturam
- Figuram
- Sacram scripturam
- Fictionem poeticam

Natura bubonis — Primo hoc ostendi potest per naturam: Et hoc tripliciter. vicz per bubonem/ per germen fructuosum/ et per aerem non ventosum. Primo: quod prosperitas sit causa luxurie ostendit natura bubonis. Unde dicit Isid. xij. Ety mo. c. vij. quod bubo est auis feralis onusta plumis/ detenta pigricie/ semper gauis/ die noctuque commorans in cauernis: que apud augures malum fertur portendere. Nam visa in ciuitate dicunt solitudinem designare. de quo Oui. dicit. Feda volucris venturi nuncia luctus Ignauus bubo dirum mortalibus omen. Et bubo a sono vocis nomen habet. et est idem noctua et nocticorax.

Noctua nocticorax — Noctua dicitur: eo quod est maior noctua. Sunt autem idem noctua et nocticorax. Nocticorax vero dicitur quia nocte circumuolat: et per diem non potest videre propter splendorem solis. Moraliter autem bubo onusta pennis: vt dicitur quod noctem amat. Hec Isid. vbi s. Moraliter autem bubo onusta pennis: vt dicit in similitudinibus rerum. est peccator abundans diuitijs. Hic est ad volandum grauis: quia piger ad exercitium boni operis: non se eleuans faciliter volatu contemplationis. Hic habitat in cauernis: quia delectatur in peccatis carnis: que solent fieri in cauernis et in tenebris. Iuxta illud Job. xxiiij. Oculus adulteri obseruat caliginem. Et talis prosperitas et delicie in peccatis est eis signum damnationis: dicente domino Lu. vj. Ue vobis diuitibus qui habetis consolationem vestram. q. d. presens consolatio quam recipitis est vobis signum future

Nota — damnationis. Et ideo ait Augu. in quadam epistola. Nihil est infelicius felicitate peccantium: qua penaliter nutritur iniquitas: et mala voluntas velut hostis interior roboratur. ¶ Secundo hoc idem patet per modum germinis fructuosi.

B germen fructuosum — Sicut enim germina nimis fecunda cito destruuntur et corrumpuntur: nec sunt durabilia. ita per prosperitatem nutriuntur carnis vi

tia mētē ꝛ corp⁹ corrūpētia: vt oñdit Sene. i q̄dā ep̄la: di. Segetē nimiā vbertas sternit/rami onere frangūt: ad maturitatē nō ꝑuenit nimia fecunditas. Ita euenit illꝫ q̄s nimia felicitas corrūpit. Nec ñ modicā ꝯsolatiōez dēbēt dare pauꝑibꝫ. ¶ Tertio ħ idē ptꝫ: ꝑ modū aerꝭ nō vētosi. Nā vt bꝫ ex Arꝭ. j. Meteo. qñ ē mag̃ trāqllitas aerꝭ tpe ꝛ loco q̄ dēbēt esse vēti: ē signū tremor⁹ futuri. Cui⁹ rō ē: qꝛ tūc vapor ē inclus⁹ i t̄ra ꝛ ñ spirat ex̄. Sic reuera: qñ q̄s i pñti nō a vēto adūsitatꝭ: sꝫ i tranqllo manet mōdane ꝓspitatꝭ: ē signū future ꝛ subseqntꝭ ifelicitatꝭ. Vñ Sene. ꝺ ꝓuidētia. Illos merito q̄s dixerit miseros q̄ nimia felicitate torpescūt: q̄s velut in mari lēto tranqllitas mors detinet. Nā q̄cs ꝓspitatꝭ ē indubie signū penalis ꝯñtꝭ acerbitatꝭ. Vñ Boe. ij. de ꝯso. ꝓsa. j. dt. ꝙ fortuna est qōdā future calamitatꝭ indiciū. licꝫ i pñti iprouido videat tranqlla. tñ i vitate ē maxie motiua: ꝛ ꝯtinue duc̄ de vicijs ad vicia. vt pulchre oñdit Sene. i q̄dā ep̄la. Res inq̄t inq̄eta ē felicitas: ip̄a exagitat ꝛ mouet cerebrū/nō vno gñe/alios i aliud irritat/hos i potētiā/hos i luxuriā/hos inflat/illos mollit/ꝛ totos resoluit. Ecce quō nā triplicitꝰ agte oñdit: ꝙ ꝓspitas ē cā luxurie. ¶ Scdo ꝑncipalꝝ ħ idē oñdi pōt ꝑ figurā. Nā i illa regiōe circa iordanē q̄ irrigabat/sicꝫ ꝑadis⁹ dñi/hītabāt hoies sodomite pessimi: i figurā ꝙ loc⁹ tp̄alis ꝓspitatꝭ ꝛ fortune est incitamētū luxurie Geñ. xiij. Dauid ēt cū eēt in adūsitate ꝛ ꝑlijs ambulauit i vijs dñi: sꝫ cū essꝫ i ꝓspitate ꝛ q̄ete: ꝯmisit adulteriū: ꝛ cū ħ hōicidiū. ij. Reg. xj. Silꝛ i ꝑabola saluatorꝭ Lu. xiiij. dꝛ. ꝙ ille q̄ vxorē duxerat iuitat⁹ vēire noluit ad ꝯuiuiū: vbi paupes ꝛ debiles fuerūt itroducti. In figurā ꝙ i tp̄alibꝫ ꝓspi sūt carnalibꝫ dediti. adūsitatibꝫ ꝟo ꝑssi sūt sp̄ualibꝫ itēti. Hoc attēdens Sene. i li. ꝺ ꝓuidētia ait. Gaudēt magni viri rebꝫ adūsis: nō aliꝛ q̄ꝫ fortes milites belli triūphis: gubnatorē i tēpestate i acie militē itelligas. Calamitas ꝟtutꝭ occasio ē. illos merito q̄s dixerit miseros q̄ nimia felicitate torpescūt. Ignis eñ auꝝ ꝓbat/miseria āt fortes viros. arbor ei nec solida ē nec fortꝭ: nisi in q̄ꝫ freq̄ns vent⁹ icursat. ip̄a eñ vexatione stringit ꝛ radices forti⁹ figit. Et exēplificat ibi ꝺ magnis virꝭ: q̄ mlta aduersa sustinuerūt: sicꝫ de demetrio: q̄ ait. Nihil ifelici⁹ eo cui nihil adūsi venerit: ꝛ sic de alijs. ¶ Tertio oñdit ꝑ sacrā scp̄turā: ꝙ ꝓspitas ꝛ fortuna est cā luxurie. Vñ. iij. Reg. x. hꝛ: ꝙ in diebꝫ salomōis tanta erat i hierlm argēti copia q̄ꝫta ꝛ lapidū. imo nec argētū alicui⁹ ꝑcij putabat in diebꝫ salomōis. Et i tāta ꝓspitate sic sapiētissim⁹ salomon fuit ifatuat⁹: ꝙ ad ꝯplacētiā mlieꝝ idola coluit ꝛ eis tēpla fecꝫ: deūqꝫ celi spreuit: vt pꝫ ibiꝺ ca. xj. In tantūqꝫ demētat⁹ extitit: ꝙ pl⁹ sibi ꝓspitas ꝛ reꝝ copia nocuit q̄ꝫ sapia ꝓfuit: vt deduc̄ Aug. xvij. ꝺ ci. di. c. xx. Salomō inq̄t pie viuēte regnare cepit: ħ ex bonis initijs malos exit⁹ habuit. q̄ppe secunde res q̄ sapientū aios fatigāt magꝭ huic obfuerūt q̄ꝫ ꝓfuit ip̄a sapia. etiā nūc ꝛ deinceps memorabilꝭ: ꝛ tūc longe lateqꝫ laudata. Hec Aug. ¶ Quarto ħ idē oñdit ꝑ figmēta poetica. Nā fingit Ouiꝺ. in meta. ꝛ tāgit Boe. iiij. de ꝯso. metro. iij. Et ē fabula talis: vt dt s. Tho. i cōmēto. vlixes p⁹ bellū troianū cū redeūdo ad ꝓp̄a diu errassꝫ i mari: ꝑuenit in q̄ndā isulā

aer nō vētosus

C ꝓspitas oñdit cā luxurie ꝑ figurā

D sacra scriptura oñdit ꝓspitatē cām eē luxurie

E figmēta poetica.

quam inhabitabat quedam dea nomine Circe filia solis: que per gra-
mina et potiones ꝯsueuit hospites suos mutare i diūsas bestias: q̄ etiā
socios vlixes ad se venientes i porcos et vrsas ꝑmutauit: sz mercuri⁹ dedit
vlixi albū florē: ꝑ quē h⁹ trāsformatiōez euasit/ et socios suos reforma-
uit: atq̄ i patriā secū duxit. Et vult Boe. ꝙ quāuis socij sui eēnt muta-
ti i bestias q̄ntū ad figurā corpis tñ remāsit i eis mēs itegra/ exclusa cū
bestiali seuicia. Hāc āt fabulā ad ꝓpositū exponit Mgr̄ Tho. walleis
di. ꝙ circe solis filia ē ꝓsꝑitas mūdana: q̄ iō dr̄ solis filia: q: ois ꝓsꝑitas
mōi dispēsatiue nascit̄ a diuina ꝓuidētia. ꝓsꝑitas eñ mōi a deo dat̄: vt
hoies ꝑ eā ad meliorē vitā ꝓuocent̄. In cui⁹ figurā pp̄lo israelitico t̄rā
chananeā dñs ꝓmisit: fm illō ps̄. Dedit eis regiōes gētiū et labores po-
puloꝝ possederūt: vt custodiāt iustificatiōes ei⁹ et legē ei⁹ exq̄rāt. Plebes
igit̄ israelitice t̄ra ꝓmittit̄: vt q̄nq̄ ad et̄na speranda ꝓuocet̄: vt pz i Glo.
F sup Exo. ¶ Illa ꝓsꝑitas dr̄ hitare i mari isula: q: fortuna ñ hz locū nisi i
p̄nti mōo et vita: q̄ mare dr̄ fm phos et theologos. Naz vt ait Sene. ad
Lucil. i q̄dā ep̄la. ꝙ sic i mari aliq̄n vēti segnes detinēt et tranq̄llitas ve
hemētissima tedio cassat. aliq̄n eñ flat⁹ vberrie ꝑflat: ita vita hūana q̄
in mari trāsfigit̄. ali⁹ eñ ꝓsꝑitate. ali⁹ aduisitate detinet̄. Idē vult Gre.
sup euāgelia. In h mari et mōi ꝓsꝑitate ipfecti et carnales ꝑiclitant̄: sz ꝑ-
fecti et sapiētes liberāt̄. In cui⁹ signū filij isrl̄ ꝑ mare rubꝝ salui ꝑ di gr̄a
tiā trāsierūt: vbi egyptij submersi fuerūt Exo. xiiij. In h ei mari a fluctib⁹
luxurie a deo qs ꝯfugit̄: dicēte sapiēte. Nō possū eē ꝯtinēs nisi de⁹ dede-
rit. Ecōtra q̄ virib⁹ suis p̄sumēs ꝑiclitat̄. et a circe. i. mōi ꝓsꝑitate i porcū
et bestiā trāsmutat̄. i. i luxuriā et libidīez carnis duoluit̄: ꝑ quā porc͡ fil'is
efficit̄. In cui⁹ figurā fili⁹ ꝓdig⁹ viuēdo luxuriose fuit ad pascēdū porc͡
dedit⁹. Lu. xv. vbi dr̄ Glo. porci sūt q̄ ea quib⁹ imōi sp̄us gaudēt operant̄.
Porci Porci ei sūt q̄ vitā suā scenose libidini et voluptuose mācipāt: ait Chr̄y.
sup Joā. Et Boe. li. iiij. d̄ ꝯso. ꝓsa. iij. dr̄. Qui fedis imōisq̄ libidib⁹ mer-
Exēpluz. git̄: sordide suis. i. porci voluptate detinet̄. Ita et i vitꝭ phoꝝ. c. xvij. dr̄. ꝙ
cū q̄dā stolid⁹ audiēte pythagora diceret se malle cū mlierib⁹ q̄z cū phis
ꝯuersari. Rn̄dit pythago. Sues inq̄t libenti⁹ i luto q̄z i aq̄ versant̄. q. d.
ꝙ carnis illecebꝛ͡ dedit⁹ nō eēt nisi porc⁹. Ex p̄missis ḡ pz: quō qs ex ꝓ-
Nota speritate i viciū luxurie ꝑducit̄: ex ostēsiōe reꝝ naliū/ figuraꝝ/ scripturaruz
scrāꝝ/ et fictionū poeticaꝝ. Uñ et dic Hiero. ꝯ Jouinia. Diuitie inq̄t ꝓpt̄
epulas et libidīes compant̄: tolle epulaꝝ et libidinū luxuriā: et nemo q̄ret
H diuitias: q̄ꝝ vsus ois aut in ventre aut sub ventre est. Et tñ sepe ex ni-
Nota bñ mia auaricia ꝯtrū accidit. ita ꝙ nec viuant gulose/ nec luxuriose timen-
quō ho- tes se ad hec pecuniā exponere oportere. Sz finalit̄ si se resoluerēt ꝓpter
mies in gulā diuitias ꝯgregarēt/ q: timēt se deficere: et nō vt vellēt ꝑ libito suo
bestias victū semꝑ habere. ¶ Sed diceret qs: sup̄ dictū est circa fictiones poe-
transmu ticas. allegando ad hoc Boetiū. iiij. de ꝯsola. metro. iij. quomō homies
tant̄ transforment̄ in bestias. Est ne h possibile: ꝙ hō in bestiā mutet̄. Ad hoc
rn̄det v. Tho. in cōmento sup dicto loco Boetij: ꝙ trāsformatio hoīs in

bestiã remanẽte aĩa rõnali: nõ ẽ possibil' ₣m rem: q: si eẽt possibil' vel eẽt possibilis ₣m trãsmutatiõez subalez vel accidẽtalẽ: nõ ₣m trãsmutatõez subalẽ: q: p talem introducitur noua forma subal'. Et sic due forme subales specie differẽtes: vt forma lupi z hoĩs sil' iformarẽt idẽ corp⁹: qd̃ fl'm ẽ: q: tl'c nõ eẽt vnũ ɔpositũ s; duo: z nec eẽt lup⁹ nec hõ. Nec ẽ possibil' tal' trãsmutatio ₣m accidẽtia ꝓpa: q̃ disponũt mãz ad d'minatã formã: q: ĩpossibile ẽ mãz ₣m vnã z eãdẽ dispõz ꝓportiõari diũsis formis. vñ oĩno ĩpossibile ẽ aĩam ĩtellectiuã vniri mãe disposite p forma lupi. ¶ Ex q̃ seq̃t: q trãsmutatio d̃ q̃ dem̃ ẽ: si ẽ possibilis erit solũ ₣m accñtia indiuidui ꝓuenientia ab ex̃riorib; cau₣: queadmodũ vr̃ ɔtigisse de rege nabuchodonosor. De q̃ legit̃ i daniele. q ab hoĩb; eiect⁹ fenũ comedit vt bos: z rore celi corp⁹ ei⁹ ĩfectũ est: donec capilli ei⁹ crescerẽt i sil'itudinẽ aq̃laꝝ z vngues ei⁹ q̃si vngues auiũ. Et q: trãsmutatio ₣m talia accidẽtia: ducit ab exp̃ssa r̃pñtatiõe specie. ꝑpter deformitatẽ figure: Jõ vt sic p̃t dici trãsmutatiõez eẽ factã i bestiã aĩa remanẽte. Aliq̃ dicũt q hũ⁹ trãsmutatio nõ sit possibil' ₣m rem: s; ₣m q̃ndã apparitiõez phãtasticã. Vñ nõ vr̃ rõabile: q nabuchodonosor trãstulerit se ad iumẽta comedẽs fenũ: nisi q q̃dã mania z apparitiõe phãtastica agitat⁹: seipm̃ reputabat iumẽtũ aut bestiã: ꝑp' qd̃ a ɔsortio hoĩm eiect⁹ ẽ: z cũ fer' hitauit. Rogẽ⁹ g̃ deũ vt si q̃ nob ex deo oĩm bonoꝝ largitore aliq̃ occurrit ꝓsꝑitas: q nos sua miscõia adiuuet ne p eam a dei mãdat' declinem⁹: s; potius magis gra ci deum amemus Amen.

Nabuchodonosor

¶ De pulcritudĩe corpis tã viri q̃z ml'ier' q̃ dat occasiõez luxurie. Ser. XCIIII.

Pvlchritudo ei⁹ captiuã fec̃ aĩam eius Judith. xvi. ꝑp' spẽz ml'ier' ml'ti pierũt Ecci. ix. Jn p̃ce. ser. audisti ex nã / ex figura / ex sacra scptura / z ex fictione poetica. quõ ꝓsꝑitas mũdana sit occasio siue cã luxurie. Et nihil infelici⁹ hoĩ pctõri felicitate mũdana. Nũc ɔñr vidẽdũ erit de corp̃ali pulcritudĩe: q̃ ml'tiplicit' dat occasiõez luxurie: nõ solũ i ml'iere: s; et̃ i viro: iux̃ ṽba thematis Pulchri. ei⁹ cap. fec̃ aĩaz ei⁹. vic; dũ p pulcritudiez corp̃alẽ hõ ĩcidit i luxuriã: z aĩaz suã capit / z demõib; substernit. q: ml'ti pierũt ꝑp' spẽz mulier' Ecci. ix. pierũt aũt nõ solũ ₣m corp⁹: s; z ₣m aĩam. Pro gr̃a aut ma. ¶ Circa ṽba themat' p̃mo vidẽdũ ẽ (¶ Pulcri. e. cap. fe. a. ei⁹. vbi s̃. ex q̃b; possit oñdi testimoniis: q pulchritudo sit cã vel occasio luxurie. Scd̃o vtꝝ pulchritudo corpis sit homini appetẽda vel nõ.

¶ Circa p̃mũ est aduertẽdũ: q triplici testimonio oñdi p̃t pulcritudinẽ corpis esse cãz / siue occasiõez luxus siue luxurie. vic; testimonio

Scpture sacre
Moralis phie
Poetice

Prio h̃ oñdit̃ testionio sacre scpture. Vñ pulcritudo dyne decepit sichen: z fuit cã sue luxurie: z p ɔñs mort' sue inf'fectiõis sue z suoꝝ Geñ. xxxiiii. Jtem pulcritudo ml'ieꝝ fuit cã destructiõis toti⁹ mũdi: ꝑter octo hoĩes p diluuiũ. Vñ Geñ. vii. dr̃. Videntes filii dei filias hoĩz q eẽnt pulcre: accepert̃ sibi vxores ex oĩb; q̃s elegerãt. ꝑp' qd̃ ait dñs. Penit; me fecisse hoiem.

A

pulcritu do diluuiũ

Nō pmanebit spūs me⁹ i hoīe ieťnū: qȝ caro est. Nam viri ppť corpales mlīeꝝ pulcritudīeȝ ōseruerūt pietatē ⁊ iusticiā: ⁊ psecuti sūt suā libidinē: vt dt Aug. xv. de ci. di. c. xxij. sic inqt. filij di filias hoīs sūt amore capti. atqȝ vt eis ꝯiugibꝫ fruerēť i mores societatꝭ ťrigene defluxerūt/deserta pietate quā i scā societate suabāt. Itē ppť corpis pulcritudīeȝ sarai rapta fuit i domū pharaōis. i. regꝭ abimelech. ppť qd ipe fuit i pīclo: ⁊ flagellat⁹ ē plagꝭ maris Gen̄. xx. Itē pulcritudo bersabee fuit cā adulterij ipi dauid. ij. Reg. xj. Itē pulcritudo susanne mouit i ꝯcupiam duos senes pͥsuyťos Dan̄. xiij. Itē pulcritudo iudith decepit holofernē. de q̄ dr in themate. Pulcri. e. cap. fe. a. ei⁹. Ecce apte ōn̄sū ē pulcritudīeȝ mlīeꝝ esse cāȝ libidis ⁊ illiciti amorꝭ. Et iō sapiēs dt Ecci. ix. Auerte faciē tuā a mlīere cōpta/⁊ ne circūspicias spēȝ alienā. ppť spēȝ eīn̄ mlīerꝭ mlťi pierūt

B Et ex h ꝯcupia q̄si ignis exardescit. ¶ Scdo h idē ōn̄diť testiōio moralis pbīe siue ethice. Nā docȝ Arꝭ. ij. Eth. c. vl. ꝙ dēm⁹ nos ad ōlectatōes

pulcritudo helene

hīe. sicͥ se habuerīt ad helenā senes plebis troiane. Qd expōnēs Alb. i cōmēto eiusdē dt. ꝙ helena grecoꝝ pulcerria sua pulcritudīe theseū/menelaū/⁊ paridē/stultos allexit. Et iō snīa senioꝝ fuit: ꝙ null⁹ eā nisi aūsa facie respicerȝ/ne visa ei⁹ pulcritudīe i dedec⁹ caderȝ: qȝ ex tlī visiōe mox

carnis ōlectatio

carnis ōlectatio surgit: q̄ ex forma ꝯcepta in mēte origīeȝ trahit ⁊ fortiť ipellit/nec legibꝫ vtiť/nec vtenti legibꝫ assiťať. Et iō vt dt Alb. vbi s. a dionysio demēs vocať/ligās ⁊ ceca/ligās ex radicatiōe: qȝ radicať in nāalitatꝭ. Ceca vo ex incōsideratiōe i q̄ vl q̄ntū delecteť. Demēs āt ex h: ꝙ nulli⁹ ťcipit legē vl moderatōȝ. ⁊ iō n̄ hȝ aliā medicinā/nisi ꝙ ōlicťꝑ fugā. qd itelligiť ꝑ faciē aūsā. In cui⁹ signū dicūt poete. vt pȝ ꝑ Oui. iiij

gorgonis pulcritudo

meta. ꝙ ꝑse⁹ faciē gorgōis aūsa facie abscidit: eo ꝙ gorgon sua pulcritudine trāseūtes ligauit: ⁊ se respiciētes imobiles fec. Et iō si ꝑse⁹ faciē ad cā ꝯūtissȝ caput pcidere nō potuisset. vt dt Alb. Gorgones ſm Isid. xj. Ety. c. iij. Fingūť meretrices crinite ſpētibꝫ. q̄ se aspiciētes ꝯūtebāt in lapides. vnū oculū tm̄ hn̄tes q̄ inuicē vtebāť. Fuerūt āt tres sorores vni⁹ pulcritudis q̄i vni⁹ oclī: q̄ ita spectores suos stupescere faciebāt: vt vertere eos putareť i lapides. Hec Isid. He dicūť habuisse vnuȝ oculū: q̄a fuerīt vni⁹ pulcritudis/sua pulcritudīe stupefaciētes vt s. Sic d iudith

C dr: q̄ ad assyrios: ꝙ ꝯsiderātes faciē ei⁹ erat i oculꝭ eoꝝ stupor: qm̄ pulcritudīeȝ ei⁹ admirabāť nimis. vt hr̄ Judith. x. ¶ Tertio h idē ōn̄diť testimonio poetaꝝ. Et licȝ ex poesi gorgonū iā dcā explīse appeat h. tm̄ ꝑ āpliori testiōio adhuc aliā poeticā fictōeȝ adducere volo. Nā pulcritudīeȝ eē occasiōeȝ luxurie ⁊ delectatōis illicite. pȝ ex fabula narcissi ⁊ daphnes Nā daphne dū mira fulgerȝ pulcritudīe: ⁊ ob h ifestareť nimis a ioue q̄ eā voluit corrūpe. ipa rogauit tellurē deā ťre: q̄ten⁹ p̄dcāȝ pulcritudineȝ dignareť sibi auferre: q̄ sibi occasio tāti dolorꝭ ⁊ ifestatiōis erat. cui⁹ da miserta ē: eā i lauꝝ mutauit. ⁊ sic phebi cupidinē euasit ⁊ i ꝟgitate pmāsit. Silr vt fingit Oui. i. j. meta. Silr narciss⁹ fuit puer pulcerri⁹. de q̄ tyresias q̄ dabat rn̄sa ꝟissima. cū eēt q̄sit⁹ q̄ȝ diu eēt victur⁹. rn̄dit. ꝙ diu si n̄ eēt formā ⁊ pulcritudīeȝ ſpaȝ visur⁹. Hic q̄dā die fatigat⁹ ad fontē q̄n

dam clarissimū venit: in q̄ fonte suā vmbrā pulcerrimā respexit: ⁊ in eius vmbre amore exarsit q̄ recedere nō valuit. ⁊ sic ibi inedia ⁊ fame perijt: q̄ fictio i veritate manifestat: q̄ forma ⁊ pulcritudo hoies ad illicitū amorē vsq₃ ad mortē inclinat. Et iō bn̄ sapiēs ait. Fallax ē gr̄a ⁊ vana pulcritudo. pu. xl. Nec ō pmo ¶ Nūc ad scd̄z. v. pulcritu⁹ corpal' sit appetēda vl' n̄. Dicēdū est: q̄ pulcritu⁹ corporis nō est appetibilis ppt' p'la. vicz ppt

Fragilē existentiā
Labilē appentiā
Facilē attrahētiā
Noxiā cōplacentiā

Prio pulcritudo corpis n̄ ē appetēda: q₂ nō est durabilis: sed mltū fragilis existētie. Sic em̄ flores ad facilez aurā eis aduersaz sua pulcritudie puant. ita ppt' discrasiam modicā homies valde discolorant. Un̄ Boe. iij. de ꝯso. psa. viij. Forme nitor rapid⁹ est ⁊ velox: ⁊ vnaliū flo⁊ mutabilitate fugacior. Et postea dt. q̄ntūcūq₃ qs fuerit pulcer ⁊ fortis: triduane febris ignicl'o dissoluit' / vl' dissolui pt. Etiaz sup etate ꝯtinue minuit'. Un̄ Oui. iij. tristiū. Ista decēs facies lōgis viciabat annis Rugaq₃ i antiq̄ fronte senilis erit. Cunq₃ aliqs dicet / fuit hec formosa dolebis Et speculū mēdax q̄ris esse tuū. Et. ij. de arte dicit. Forma bonū fragile q̄ntūcūq₃ accedit ad annos Fit minor ⁊ spacio carpit' ipa suo Nec viole sp nec candida lilia florēt Et riget amissa spina relicta rosa. Et iō de tā fragili bono n̄ ē gl'iandū. Sic Uirg. oñdit i bucoa. alloq̄ns coridonē pue⁊: di. O formose puer nimiū ne crede colori: Alba ligustra cadūt / vaccinia nigra. i. viole purpurei coloris: legunt'. i. colligūt' ⁊ decerpunt'. ¶ Scd̄o corpis pulcritudo nō ē appetēda: q₂ h₃ labilē apparētiā: q₂ tm̄ ē i supficie ⁊ pelle sicut color i pariete: oñdēs pulcritudinem in supficie ⁊ tegēs turpitudinē i pelle. Pulcer em̄ fm papiam dr a specie cutis dict⁹ / q₂ pellis. Et iō de corpali hoiz pulcritudie ē sic de pulcritudie pomo⁊ i sodomis. De q̄bꝰ dt Aug. xxj. de ci. dei. c. v. q̄ sūt ext'i⁹ pulcerrima int⁹ āt cinis ⁊ fauilla. Itē sūt vt mortuo⁊ sepulcra: q̄ sūt extrinsec⁹ pulcra: int⁹ aūt fetore ⁊ ossibꝰ mortuo⁊ plena Matth. xxiij. Un̄ Bern. Quid ē pulcritudo corpis nisi velamen turpitudis. Et cōit: q̄nto hoies sūt ex̄ pulcriores tāto sūt int⁹ turpiores. Qd̄ appet i mlierībꝰ q̄ maiorez bn̄t viris ab ex̄ pulcritudiez: ⁊ ēt int⁹ ampliorē bn̄t diūso⁊ humo⁊ turpitudiez. Sil'es i h̄ q̄busdā vmibꝰ: q̄ i tenebris vident' lucere vt stella ⁊ eē valō pulch: e: s₃ ad lucē applicati sr' turpissimi. Sic reuera hoies pulcri ab ex̄. turpes sūt si videant' eo⁊ iteriora. vt oñdit Boe. vbi s̄. de alcipiade de pulcerrimo: allegās Aris. Si inqt vt ait Aris. linceis ocul' homies vterent': vt eo⁊ vis⁹ obstantia q̄q₃ penetraret: nōne itrospectis visceribꝰ illud alcipiadis supficie pulcerrimū corp⁹ turpissimū videret'. Et bn̄ turpissimū: q₂ hō putredo ⁊ fili⁹ hois vmis Job. xxv. Et dt s. Tho. i cōmento sup Boe. vbi s̄. q̄ alcipiades mlr fuit pulcerria: quā vidētes q̄dā discipuli Aris. duxerunt eam ad Aristotelez vt ipaz videret. qua visa dixit p̄missa verba. si homines linceos oculos haberent ⁊c. Alij volunt q̄ fuerit vir pulcherrimus: vt videretur velle Boe. vbi sup. ¶ Tertio pulcritudo corporis non est appetēda: q₂ h₃ facilē attrahentiā: eo q̄ facilime trahit ad ruinā. Nam pulcritudo mlieris ē sicut pulcritudo panthere

vt dt mgr̄ Simon burston. de q̄ dr ꝙ habȝ caput turpissimū ⁊ corp⁹ pulcrū. Et caput terribile abscōdit: ⁊ corp⁹ ostendit: p qd bestias ad sui spectaculū trahit. q̄s sic itētas circa ei⁹ pulcritudinē duorat ⁊ comedit. Simile dt Isid. xij. Etym. d q̄dā ſpēte. Itē pulcritudo sol' nimis inspecta inspiciētē q̄si cecat. ⁊ pduis bn̄ tersa ⁊ ignita/ vrsum ad se respiciētē lumie oculoꝝ puat. Sic reuera pulcritudo nimiū inspecta pditat. In cui⁹ figurā Loth cū tact⁹ pulcritudie loci ad amena iordanis descēdit ab hostibus capt⁹ fuit. Gen̄. xiij. q: p mulieris pulcritudinē q̄s ducit ad inimicorū subiectionē: sic ostēdit Hugo de claustro aie. Cū mliere em̄ pulcra delectatio carnal' q̄ cū turpi n̄ fieret pficit: vt dt idē Hug. ¶ Quarto pulcritudo corpis nō ē appetibil. q: hȝ noxiā cōplacētiā. q: pulcritudo corporal' actiue ⁊ passiue ē criminū cā. Actiue q̄dē: nā pulcri cōiter sūt supbi dicēte Oui. j. de fast. Fast⁹ iest pulcris: ⁊ sequit supbia formā. qd i regia vasthi vxore Asueri bn̄ apparuit. q̄ ꝑp̄' suā pulcritudinē ad iperiū Asueri venire ɔtēpsit. ⁊ ob h̄ abiecta fuit. Hester. j. Rursum pulcri cōiter sūt lasciui. Et io aic Iuuen̄. Raro ē ɔcordia forme ⁊ pudicicie. Pulcritudo em̄ iuuenē p̄dā aliene libidis: aut p̄donē efficit castitat: vt dt Holkot sup li. Sap. lec. xciij. Causat etiā icōtinētiā passiue pulcritudo femie: q: inspecta solet ad illecebrā trahere. Un̄ Bersabee ꝑp̄' pulcritudinē placuit Dauid: ⁊ eū ad crimē traxit: ait Hugo vbi s̄. Ex his infert ꝙ mlieres debēt bn̄ tegere suā pulcritudinē: ne dēt alijs occasionē ruine. exēplo illi⁹ adolescēt de q̄ narrat Valeri⁹ li. iiij. ꝙ excellētis pulcritudis adolescēs cū plimū feminaꝝ illustriū sollicitaret oculos. ioq; viris ⁊ parētibꝫ earū suspectū se sentiret: ei⁹ decorē vulneribꝫ diffudit. deformitatē sanitatis sue fidē q̄ȝ formā irritamētū aliene libidis eē maluit. Idē r̄citat Ambro. iij. de v̄gitate. di. Iuuenē veteres fabule ferūt: cū ob admirādā oris pulcritudinē i amorē accēderet femias: stigmatibꝫ inarasse vultū: ne q̄ eū posset amare. Exēplo illi⁹ studeam⁹ formā ⁊ corpalē pulcritudinē nō curare. Hoc em̄ maxie ad viꝝ videt ptinere. q: forma viros neglecta decet: ait Oui. Rogem⁹ g̃ deū vt i tētatōe carnis ꝑprie aut ab ex̄ aliene pulcritudis nos adiuuet ne cadam⁹: sȝ p victoriā secū coronemur Amen

Exēpluȝ.
Nota de viso
H
Pulcritudo est criminū causa.
Exēpluȝ
Exēpluȝ.

¶ De malicia vetulaꝝ inducētiū ad luxuriā — Sermo. XCV

Lingua tertia multos cōmouit Eccl. xxviij. In precedētibꝫ ſmōibꝫ audist de multis occasiōibꝫ luxurie q̄s enumeraui sup̄ ser lxxxv. Et signant' in pcedēti ſmōe de pulcritudine mulieꝝ: q̄ est vna ex illis occasiōibꝫ. Ex q̄bꝫ etiā cauſ corporalis pulcritudo nō est appetēda. Nūc ɔseq̄nter videndū erit de malicia vetulaꝝ q̄ alias psonas inducūt ad luxuriā suis psuasiōibꝫ. quaꝝ maliciam Sapiēs describit p linguā tertiā. De q̄ etiā lingua dixi sup̄ ſmōe. xxxvij L. Et nūc plura d illis dicturus suȝ: quō sint causa ⁊ occasio luxurie. q: int' ceteras occasiōes luxurie enumeratas sup̄ ser. lxxxv. illa erat vltima Pro gr̄a Aue ma. ¶ Lingua tertia cōmouit multos ⁊c. vbi s̄.

¶ Circa v̓ba themat̄ notãdũ ē q̄ p̱ linguã tertiã intelligit̄ p̱sona tertia A
siue media int̄ duas p̱sonas p̱ luxuriã se maculãtes. q̄ꝛ p̱ hãc linguã ter-
tiã sepi⁹ accidit vt luxurie malũ p̱petret̄: qđ al̓s nullo mõ i op⁹ vl̓ valde
difficul̓r p̱duci posset. Nã int̄ oĩa mł̓iez deceptiua p̄stãtissimũ est ꝓpria
ancilla/an⁹ aut vetula. hec em̄ sine timore sp̱ habꝫ ad dñam accessũ. hec Nota
põt videre ei⁹ aĩm ex signis exťiorib⁹ ad venerea iclinatũ. hec audact̄ p̄t
de q̄libꝫ loq̄. ꝛ sine v̓ecũdia puella aut dña ap̱it mentẽ suã ei. Et iõ poete
đ arte amãdi loq̄ntes i p̄mis ꝯsulũt amãtib⁹ recurrere ad vetulã: ꝛ mu- Caute
nerib⁹ vl̓ p̄cib⁹ corrũp̱e ancillã: vt Oui. j. de arte. Et ad illi⁹ ꝯfirmatiõeꝫ
Ouidi⁹. iiij. metamor. fingit q̄ v̓tun⁹ de⁹ hortoꝝ q̄dam die pomeriã sic Exẽplũ
noiatã v̓ginẽ pulcerrimã/hortoꝝ culture vacantẽ: herbas ꝛ arbores mi
rabil̓r cõponẽtẽ r̄spexit: ꝛ i ei⁹ amorẽ exarsit: sic q̄ sup̄ modũ eã dilexit. q̄
propt̄ vt ea frueret̄ i diuersas formas se mutauit: ꝛ adq̄rere amorẽ v̓gis
laborauit. Nã mõ appáruit hortulan⁹ cũ sarculo: mõ miles cũ gladio:
mõ bubulc⁹ cũ famulo: mõ secator herbaꝝ cũ falce: nũc piscator cũ ha-
mata arũdine: q̄ oĩa v̓go despexit. vltimo i anũ ꝛ vetulã baculo inixã ca
nicie respersam se mutauit. ꝛ sic ad v̓ginẽ i hortũ itrauit: ꝛ ei multis ex-
hortatõib⁹/exẽplis ꝛ inductiõib⁹/amorẽ v̓tuni p̱suasit. sicq̄ꝫ puella v̓bis
vetule ꝯsensit. Et sic v̓tun⁹ abiecta forma ani/in forma virili ꝛ ꝓpria ap-
paruit/ꝛ eã corrupit. Qđ reuera iõ fingit̄: q̄ nihil p̄stãtius mala vetula
rep̱it̄ ad decipiendũ iuuẽculas. Nã sepe visum ē q̄ v̓gines auꝝ ꝛ argen
tũ ꝛ q̄cũq̄ꝫ p̄ciosa sibi oblata respuerũt: ꝛ vltimo v̓bis vetularũ decepte B
pudicicia amiserũt: ꝛ sil̓r caste vxores in adulteriũ p̱ducte fuerũt. Si- Exẽplũ
cut de q̄dã pudica bona ꝛ casta vxore cuiusdã nobilis narrat Petr⁹ al Alphõsi.
phõsi. ꝛ hĩ in narratorio cõi. cui⁹ vir cũ p̱egre ꝓfect⁹ eẽt/a q̄dã iuuene ar
dent̄ adamat̄: ꝛ p̱ eũ ad suũ amorẽ laborib⁹/seruitijs/ꝛ ꝓmissiõib⁹ solli
citat̄. q̄ cũ oĩa spreuissꝫ iuuenis egrotare cepit. Cui q̄dã vetula occurrẽs
causam lãguoris q̄siuit. At ille p̄mo cor suũ celãs: tandẽ ei aperuit. Cui
illa mox se succursurã ꝓmisit. Ip̄a ḡ caniculã quã habuit duob⁹ dieb⁹ ie
iunare p̱misit. Et tertia die panẽ cũ sinapi ꝯfectũ ei dedit: q̄ p̄ angustia si
napis fortit̄ lachrymare cepit. Pergẽs igit̄ ad domũ p̄dicte dñe cũ cani
cula: honorifice ab ea ꝓpt̄ habit⁹ honestatẽ ꝛ tp̱is antiq̄tatẽ ē suscepta.
Que vt caniculã lachrymãtẽ vidit: ammirãdo qđ h̄ eẽt inq̄siuit. An⁹ do
losa rñdit. Dña chara nõ sit vob̄ cure: tãta ē cordis mei tristicia q̄ neq̄o
dicere. Tũc dña ardẽti⁹ inq̄rere cepit. q̄ꝛ vt đr poeta: nitimur i vetitũ cu
pim⁹ q̄ꝫ negatũ. An⁹ ad hec. Hec canic̄la fuit filia mea: casta nis ꝛ đcora
q̄ q̄ꝛ cuidã iuuẽi ip̄am ardẽt̄ amãti ꝯsentire renuit: i hãc mutata bestiã
extitit. Et h̄ dicto amare flere cepit. Tũc dña ait. Quid faciã: ꝯsilis pec-
cati ꝯscia. Iuuenẽ em̄ talẽ me amãtẽ ꝯtẽpsi: ꝛ eius v̓uitia. An⁹: ꝯsulo vt
ei miserearis/ne i talẽ bestiã ꝯuertaris. sicq̄ꝫ dñam seduxit: ꝛ ei iuueneꝫ
illũ adiũxit. Et ideo bñ verificat̄ de tali illud Eccli. xxv. Malicia mulie
ris imutabit faciẽ ei⁹: ꝛ obcecabit vultũ suũ tanq̄ꝫ vrsus. Et sequit̄. bre-
uis ois malicia sup̱ maliciã mulieris. ¶ Sꝫ d. q̄s: Tu hec scribẽdo infor

mas iuuenes quō debeant ꝓcari vt vicant dn̄as aut puellas. Rn̄deo ꝙ nō iō hec dico. sed vt mariti ⁊ ceteri suaꝝ vxoꝝ ⁊ puellaꝝ custodes cog scant maliciā certaꝝ mulieꝝ seducētiū. Et vt sint magis vigiles: ne sic in different' ꝑmittāt accessum vetulaꝝ siue ancillaꝝ: aut incōsuetas ami cicias/noticias vl' exie⁹ famlꝫoꝝ aut famlꝫaꝝ: ꝑ q̄s vl' q̄s hꝫ mala ꝓcurāt

D ❡ Sꝫ adhuc d. qs: qbꝫ tn̄ assilant' hꝫ vetule siue ꝑsone luxuriā ꝓcurant tes ⁊c. Respōdet' ꝙ

Vetule sedu-cētes sᷓ sicut:
- Serpentes venenātes
- Folles īsufflātes.
- Lingue mediātes
- Porte importantes
- Larue simulātes
- Aues aduocātes
- Munera copulantes

❡ Primo tales an⁹ puellaꝝ seductrices sūt vt ſpētes venenātes. Sic em ſpēs q̄ ꝑmaꝫ feminā vl' mulierē decepit/caput ꝟgineū ⁊ caudā ſpēti naꝫ habuit: vt dt Beda ⁊ venenū mortale ⁊ ꝑ mulierē viro: ac ꝑ ambos filꝫ toti generi humano sub sibilo īfudit: vt dt Maxim⁹ i ſmōe. Sic per oīa mala an⁹ corꝑalr' vt ſpēs ificit: ⁊ mortalr' suadēdo īpudiciciam oc cidit. Corꝑalit' q̄dē an⁹ male vt ſpētes sūt venenose. Nā suo visu pueros solēt fascinare: vt on̄dit sctūs Tho. ſ. ꝑte sūme. q. cxvij. ar. iij. ad scōm ar gumētū. Naꝫ dt gl. sup illo ad Gal'. iij. qs vos fascinauit ꝟitati nō obe dire: Et ē Hiero. sicut magicis ludificatiōibꝫ alīr q̄dā ocul' hoim osten dunt' q̄ sūt ⁊ dicunt' ille fascinatōes. Et subdit. Dicit' etiā fascin⁹ siue fa scinatio vulgo q̄ nocet infantibꝫ. Dicunt' em̄ q̄rūdaꝫ oculi visi vrētes. ⁊ hic eoꝝ act⁹ fascinatio dr. ⁊ pōt fieri vt huic pctō inseruiāt demōes In q̄ vult glosa dicere ꝙ q̄dā homies hn̄t oculos venenosos: vt qn̄qꝫ vetule q̄ solo aspectu inficiūt alios. Cui⁹ rōnē nālē dat sctūs Tho. vbi s̄. talē. ꝙ ex forti imaginatiōe aie spūs imutant' corꝑi ꝯiūcti. q̄ q̄dē mutatio spiri tuū maxie fit in ocl'os ad q̄s subtiliores spūs ꝑueniūt. Oculi aūt infici unt aerē ꝯtinuū vsqꝫ ad determiatū spaciū. ꝑ quē modū specl'a si fuerit noua ⁊ pura ꝯtrahūt q̄ndā īfirmitatē ex aspectu mēstruate: vt dt Aris. in d somno ⁊ vigi. Et ꝑ illū modū ocul⁹ etiā eger sanū respiciētē se sauci at ⁊ inficit: vt docꝫ experiētia. Cū igr' aliq̄ aia vehement' ad maliciā fuerit cōmota: sicut i vetulabꝫ ꝯtigit: maxie efficit' ſm modū p̄dictū aspectus ei⁹ venenosus ⁊ noxi⁹. ⁊ maxime pueris q̄ habēt corp⁹ tenerū ⁊ de facili impssiōis receptiuū/possibile ē ⁊c. ꝙ h̄ fiat ex aliq̄ occulto facto demonū cū qbꝫ hꝫ vetule sortilege habēt fed⁹ ⁊ pactū. Hec sctūs Tho. Pꝫ igit' ꝙ vt ſpētes interimūt corꝑalr'. Rursus vt ſpētes ificiūt mortalr'. Naꝫ sicut ſpēs decipiēs ꝑmos parētes faciē hoīs habuit vt facili⁹ deciꝑet: sic an⁹ maligna sub maturitatis ⁊ honestatis specie solet castas matrōas de ciꝑe. Itē sicut ſpēs fuit medi⁹ int' diabolū ⁊ mulierē. ita i facto an⁹ ē me diatrix int' iuuēculā ⁊ lenonē. Et iō ꝑ oīa videt' filiis ſpēti interficiēti. Et ꝯcordat scptura Ecci. xxv. q̄ ait. Nō ē caput nec⁹ sup caput colubri. ⁊ n̄ ē ira sup irā mulieris. Et iō sic de⁹ ſpēti Euā seducēti maledixit: terrā come dere oibꝫ diebꝫ em̄ ꝯcessit: sup pect⁹ repe iſixit: ⁊ inimiciciā int' eū ⁊ mlīe rē. ⁊ semē vtriusqꝫ posuit: ml'ieriqꝫ caput ſpētis ꝯterere ꝯcessit: vtꝫ Gen̄.

Left margin notes: Nota · Fascina-tio · Ocul⁹ q̄ mō ificit · B · vetul'e īj ficiunt mortalr'.

iij. Si reuera nõ min⁹ an⁹ mala ẽ maledicta: ꝛ vt ſpẽs venenoſus a caſtis matronis fugiẽda. Vñ Ecci. vbi ſ. Cõmorari leoni ꝛ draconi placebit q̃ʒ habitare cũ mł'iere nequã. ¶ Scđo vetule male ſũt vt folles iſufflãtes. Nã diabol⁹ eſt faber: mulieres ſũt mallei: ignis in q̃ laborat eſt luxuria. ſed ei⁹ foll' ignẽ incẽdẽs ẽ mala an⁹ ſeu vetula. Faber q̃ppe ꝑmo fabricãs oĩa lubrica ẽ diaboli malicia: dicẽte dño ꝑ ꝓphã Eſa. liiij. Ego creaui fabꝝ ſufflãtẽ in igne prunas Ubi glo. Hugo. i poſtilla. Faber eſt tẽtator diabol⁹ a deo creat⁹: q̃ de⁹ fabricat⁹ ẽ aurorã ꝛ ſolẽ i pſ. Qui iſufflat prunas. i. tẽtat mẽtes iã a ꝓpria ꝯcupia ignitas: iux̃ illð Job. xlj. Halit⁹ ei⁹ prunas ardere facit. i. ſuggeſtiõe ſua mẽtes carnal'r mag' ac magis igne pcti accẽdit. de q̃ ait pſ. Supcecidit ignis ꝛ nõ viderũt ſolẽ. Secũdus ꝟo ignis in q̃ laborat faber ẽ luxurie. de q̃ igne dr̃ Job. xxxj. Ignis ẽ vſq; ad ꝑditionẽ deuorãs: ꝛ oĩa eradicãs genimia. Sup q̃ dr̃ Greg. in moral'. Ignis noĩe hic deſignat̃ ardor luxurie q̃ deuorat: oĩa genimia eradicat. q꞉ reat⁹ luxurie nõ tm̃ vſq; ad inq̃nationẽ: ſed vſq; ad ꝑditiõeʒ deuorat. Genimia ꝟo ſũt opatiões bone. In illo igne ſingularit̃ laborat: q꞉ ꝑ luxuriã gen⁹ hũanũ maxĩe ſupat: vt oñdit Iſid. ꝺ ſũmo bo. li. ij. c. xxxix ¶ Tertio ferꝝ qð i illo molleſcit ẽ anim⁹ viril' ꝛ fortis. q̃ nõ obſtãte ſua fortitudĩe in h̃ igne liq̃ſcit: vt oñdit Hiero. i epl'a ad oceanũ de vita clericoꝝ. di. Ferreas mẽtes libido domat. Et exẽplificat h̃ in epl'a ad Euſtochiũ di. Uis ſcire ita eẽ: accipe exẽpla. Sãſon leõe fortior: ſaxo durior: i Dalide molleſcit amplexibꝫ. Dauid ſm cor dñi elect⁹/amore Berſabee ẽ capt⁹. Salomon ꝑ quẽ ipa diuia ſapiẽtia cecinit/amator mł'ieꝝ fact⁹ fuit. Et ne aliq̃s ſibi ꝺ ſanguis ꝓpinq̃tate ꝯfidat: i illicitũ thamar ſororꝭ amor frĩs exarſit icẽdiũ. ¶ Quarto malle⁹ cũ q̃ laborat mł'ier extat: vt oñdit Helinã. q꞉ mł'ier dr̃ q̃ſi mollier a molliẽdo. vtʒ ſ. xcij. I. Hoc malleo. ſ. mł'iere diabol⁹ mollit ꝛ malleat vniuerſũ mðm. hic malle⁹ ꝯ nãm alioꝝ malleoꝝ nihil glutiare pt̃: ſoli dare nihil nouit. ſʒ cũcta ꝯfrigit: oĩa cõminuit: ꝛ diſſoluit vniuerſa. Hec ibi. Mulieres igit̃ ſũt mallei: ꝺ q̃bꝫ dr̃ Prouer. xix. Parati ſũt mallei ꝑcutiẽtes ſtultoꝝ corpibꝫ ¶ Quito folles ignẽ iſufflãtes ſũt vetule mediatrices ꝛ lenõces: vt dr̃ Hug. ſup Eſa. vbi ſ. vt ſil'r dicat̃ ꝺ tali qð ꝑallegatũ ẽ ꝺ diabolo Job. xlj. halit⁹ ei⁹ pru. arde. fac. colloquiũ ei illi⁹ q̃ſi ignis exardeſcit. Ecci. ix. Uñ ꝺ ei' dr̃ Ecci. xxviij. Si ſufflauerꝭ q̃ſi ignis ardebit. ¶ Tertio vetl'e ſũt ligue mediãtes. Eſt ei ligua tertia ꝺ q̃ dicũt̃ mł'ta mala Ecci. xxviij. di: ei ibi ꝗ ligua tertia mł'tos cõmouit. ꝛ diſꝑſit illos ꝺ gẽte i gẽtẽ. citates muratas diuitũ ꝺſtruxit: ꝛ domos magñoꝝ effodit: ꝟtutes ꝓploꝝ ꝯcidit ꝛ gẽtes diſſoluit. ligua t'ria mł'ieres fortes ꝺiecit: ꝛ ꝑuauit illas bõribꝫ ſuis. Qð expõit gorrã ꝺ mala vetl'a ibidẽ i poſtilla di. Ligua tertia ẽ ligua agape: q̃ pcurat ſtupꝝ int̃ viꝝ ꝛ mł'ierẽ. hec ei ligua dr̃ tertia: q꞉ int̃ lenõeʒ ꝛ mł'ierẽ ẽ tertia. hec mł'tos cõmouit a ſtatu caſtitatꝭ i imũdiciã. vñ ꝛ ſcti i aia grãs agit ꝓ libatiõe a tali ligua Ecci. vl. di. Cõfitebor tibi dñe q꞉ libaſti corp⁹ meum a ꝑditiõe: a laqueo lingue iniq̃: ꝛ a labijs operantiũ iniquitatem

C Vetule ſũt folles iſufflãtes

viril' aĩs m⁹ ferrũ dicit̃.

D Lingua tertia.

Et infra. de altiudine ventris inferi et a lingua coinquinata. Nec est lingua incendens et sufflans ignem fornacis babylonice. fornax autem babylonis stuppa: pice et napte accensa est: luxuria ciborum concupiscentiis inflamata: ait Greg. i mor. Nec etiam lingua multos de gente in gentem dispersit: quia multas meretrices publicas et lenones fecit: et de patria in patriam fugere pre verecundia coegit: secundum illud. ij. Esdre. iiij. Non suam patriam relinquit que nutrit eum: et suam regionem: et ad mulierem se coniungit: et cum muliere remittit animam. et neque patrem memit/ neque matrem in regione. Nec etiam ciuitates muratas destruxit: sicut in destructione troie apparuit: que propter helenam destructa fuit. ¶ Quarto vetule sunt ve

E
Porte importantes sunt vetule

porte importantes. Nam sicut nihil in ciuitatem nisi per portam importatur: ita diabolus aliquando nec suggerendo nec incendendo circa verecundam puellam operatur: et tunc per vetulam quasi per portam ad eam ingreditur: vt sue luxurie malicia fedatur et corrumpatur. Et ergo bene per portam sterquilinij figuratur Neemie. iij. quia per talem anum diabolus stercus luxurie importat per quod puella maculatur. Nam stercoris nomine intelligitur fetor luxurie: secundum illud Joel. j. Computruerunt iumenta in stercore suo. Super quod ait Greg. in moral. et in homel. Cum natus esset Jesus. Jumenta in stercore suo computrescere/ est carnales homines in fetore luxurie vitam finire. Ubi enim diabolus ad

Exemplum

puellam incitandam ad luxuriam non potest habere viam: querit vetulam. et quod per se non potest: operatur per eam. Sicut narratur de quodam iuuene qui multum amore cuiusdam puelle inflamatus et passione victus: ex malicia spopondit se dare diabolo si illam puellam appareret voluntati sue. quod diabolus se facere promisit. et dictam puellam modis quibus valuit ad carnalia incendit: nec tamen proficere potuit. qui tandem vetulam in adiutorium petiit: rem sicut contigit quomodo proficere nequisset enarrauit. Cui vetula dixit. Modice es vt video potentie: ego procurabo quod intendis. sed quid habebo pro mercede: Demon quid habere vellet petiit. At illa duos calceos postulauit. et re ad effectum per anum deducta: diabolus vetule ex altera parte cuiusdam fluminis: vetula ex opposita parte stante apparuit. et calceos promissos cum longa partica prerexit. Et cum illa diceret quare non appropinquaret: respondit. quia peior et maliciosior demone fuisset: ideo sibi appropinquare non presumeret. Jmo tales turpissime vetule interdum pro calceis et vestimentis solent castas puellas prostituere: imo pro haustu vini inueniuntur talia perpetrare. Unde de eis verificatur illud Joel. iij. Puellam vendiderunt pro vino vt biberent. ¶ Quinto tales

F
vetule sunt larue demonum

vetule sunt vt larue similantes. Nam sicut venatores animalium et auium aliquando se laruant vt possint venari et habere intentum. si enim viderentur a bestiis/ fugerent ipse. sic vetule sunt tanquam larue: in quibus diabolus auceps astutissimus solet latere: et sibilo sue praue suggestionis attrahere sub aliena specie. quia si se ostenderet mulieribus et viris horrorem incuteret. Unde sub specie honestatis senij: diabolus venando ponit vetulam laqueum sue malicie. De quo dicitur Eccs. vij. Inueni mulierem amariorem morte: laqueus venatorum est: sagena cor eius. et vincula manus eius: qui placet deo effugiet illam. qui autem peccator est capietur ab ea. q. d. quod a tali malicia nemo est securus nisi diuina se protegente gratia. Est etiam pedica diaboli: de qua dicitur Job. xviij. Abscondita est in terra pedica eius: et decipula eius super semitam. In terra pedica absconditur: cum culpa sub apparenti voluptate occulta

Pedica.

tur Inimic⁹ q̃ in terra pedicā abſcōdit:qñ voluptuoſe mēti alicuius ve
tule honeſtatē oñdit:ſub q̄ laqum pcti abſcōdit/vt ei⁹ aīm ſtringat:q̄ti
nus videat qd ↄcupiſcere valeat:ꝛ tñ nō ſtati videat in q̄ culpe laqo pe/
dē ponat. Et tūc etiā decipula poniꝛ qñ tal'ſub honeſta apparētia hōe pu
elle demōſtraꝛ.ſic eñ decipula poniꝛ/vt dū eſca oſtēdiꝛ neq̄q̄ ipa a trāſ
eūte videaꝛ.nō ei facile deciperet ſi videri nō poſſet. Dū igiꝛ diabol⁹ mētē
letā ꝓſpexerit:ibi ſub ſpecie aliena luxuriā ꝓponit.qꝛ ibi decipulaꝫ ponit
vbi ſemitā mētis ↄſpexerit eē ſm imaginationē:vt dꝛ Greg.xiiij.moral.
§.xvj. ¶ Sexto vetule ſūt aues aduocātes.Sicut eī Aues domeſti/ G
ce poſite circa rete alias aues deceptorie/dulci ſuſurro ſolēt in rete duce/ Aues ad
re.ſic anus ille peſſime diuerſ ꝑſuaſiōibꝫ puellas corrūpūt ſub ſpecie fal uocātes.
ſe amicicie. Sicut de colūbis recitaꝛ de ꝓrie.reꝝ.li.xij.de colūba:circa fi
nē.ꝙ iueniꝛ colūba domeſtica q̄ ad deceptionē ſilueſtriū ē inſtructa. Nā
ſilueſtribꝫ ſe aſſociās ad rete eas ducit.ꝛ vt cauti⁹ eas dcipiat cū ill' iterāſ
ad rete aucupis ſe iuolui ꝑmittit ſub ſpecie amicicie:ꝛ ſic q̄ſi ad paſcua
eas allicit.ꝛ ſic paſcēdo i laqueū ꝛ iteritū eas ducit. Sic reuera in h̄ ca/
ſu nō ē mai⁹ ꝑiculū q̄ꝫ vetule mediatricꝭ ꝛ decepericꝭ ↄſiliū. Et bñ dome Domeſti
ſtica colūba vocaꝛ vetula:qꝛ ipa ꝑ turpia ↄſilia ē mediatrix ad lūbalia. ca colum
vñ colūba q̄ſi colēs lūbos ē dc̄a:vt dꝛ Iſi.eo ꝙ ſit auis voluptuoſa:ſm ba.
Ariſt.in li.de aiali. Oī tp̄e tā hyeme q̄ꝫ eſtate ꝓmpta ad venerea:vt dꝛ in
ꝓp̄.reꝝ. Sic an⁹ peſſima licꝫ in ſe nō ſit apta ad talia.tñ oī tp̄e conaꝛ iu
uēcl'as aptare ad iſta.ꝛ ipa nequā colūba a diabolo domeſticata:ſeduce
re nō ceſſat ſimpliciū iuuēculaꝝ corda.de q̄ꝝ q̄libet dici pōt illud Oſee
vij.ꝙ ē colūba ſeducta nō hñs cor.qꝛ i ꝟitate tales iuuēcule nō habēt cor
incēſum oleo charitatis.ꝛ iō ſeducunꝛ ꝓſecutiōe voluptatꝭ. Iō eñ fatue
ꝟgies fuerūt excluſe ſpōſo veniēte:eo ꝙ eaꝝ lāpades oleo charitatꝭ fue/
rūt vacue Mat.xxv. ¶ Septimo vetule ſūt vt argētūuiuū copulan H
tes. Nā dꝛ in ꝓrie.reꝝ:ꝙ argētūuiuū auꝝ ꝛ argētū copulat:ꝛ ipm̄met Argētū
recedit.ſic ꝑ oīa anus illa ml'ieres ꝛ viros cōbinat:ꝛ ꝓpē turpē q̄ſtū rece uiuū.
dit ꝛ viā ſuā ambulat. A talibꝫ q̄ cauēdū ē bonis mr̄onis:qꝛ dāt occaſio
nē luxuriādi etiā ꝓbis. Qui eñ tāgit picē inq̄nabiꝛ ab ea Eccl'i.xiij. Imo
volētibꝫ ſuare caſtitatē nō eſt tutū cohabitare mr̄imonio iūctis:eo ꝙ
ſuis collocutiōibꝫ ꝓuocēt alios ad cogitandū d venereis. Et mlt̄o min⁹
vetul' mal' ad talia ꝓuocatiuis:ſm illd̄ Eccl'i.xix. Qui ſe iungit fornica/
rijs erit nequā. Pctm̄ igiꝛ taliū vetulaꝝ eē ḡnde ptꝫ facil'r ex ꝑmiſſis.ꝛ I
ſignanꝛ qꝛ ſūt folles diaboli ꝛ inſtr̄a.qꝛ qd̄ ꝑ ſe ꝛ i ſe facere neqūnt:dant
alijs flore iuuētutꝭ florētibꝫ incitamētū. Tū qꝛ ſūt cā ꝑditōis mlt̄aꝝ ani
maꝝ.qd̄ ꝑpicl'oſum ſit ptꝫ i chr̄o dño:q ꝑ ſaluādis aīabꝫ morteꝫ crucis
ſuſtinuit.tū etiā qꝛ nullū ſacrificiū ē deo acceptabili⁹ zelo aīaꝝ. Igiꝛ ni/
hil ſibi diſplicibili⁹ q̄ꝫ ꝑditio eaꝝ. Quid eñ ꝓdeſt hoī ſi vniuerſuꝫ mōm
lucreꝛ:ꝛ aīe ſue detꝛ.pa.ait ſaluator Mat.xvj. Hoc deberet attēdere an⁹
illa ꝛ ſe a talibꝫ ↄtinere. Vñ apl's ad Titū.ij.docꝫ ꝙ an⁹ debēt eē in hitu
ſctō:ñ crimiatrices:nō vinolēte.ſꝫ adoleſcētulas iſtruere debēt vt viros

suos amēt. ecce dt suos nō alienos. Utinā tales vetule ꝑpēderēt ꝙ coraꝫ deo q̄ntū i eis ē obligant aīas diabolo datas de manib⁹ suis libare. Si eī q̄s obligat rē alienā restituere: q̄nto magis si aīam deo abstulit ⁊ diabolo dedit/obligat illā deo restituere: vicꝫ inducendo ꝑsonas seductas

R ad pniam ⁊ declarādo pcti ḡuitatē ⁊c. ¶ Ex oib⁹ sup̄ dictꝭ ptꝫ q̄nta mala faciūt ⁊ facere pn̄t vetule male: q̄ bn̄ dici pn̄t diabole: qꝛ officiū diaboli exercēt. imo peiores sūt diabolꝭ: vt patꝫ ex dictꝭ. Itē tales videnť deteriores iuda q̄ tradidit ⁊ vēdidit cħm dn̄m. qꝛ iudas. xxx. argēteis cħm vēdidit. tales āt vetule q̄n̄qꝫ decē denarijs aut min⁹: nō argēteis sed vilibus vēdūt aīam cħi sanguīe redēptā. imo ꝓ vino: vtꝫ s. ex Joele. Puellā vēdiderēt ꝓ vino. Sꝫ q̄le erit vinū eoꝝ? certe tale: de q̄ dr̄ Deut. xxxij Fel draconū vinū eoꝝ: ⁊ venenū aspidū insanabile. Itē tales sūt deteriores inferno: q̄ nō nocet nisi nocētib⁹. ip̄e āt ꝑ dulces s̄mōes corda subuertūt innocētū: s̄m illō ps. Acuerūt vt gladiū linguas suas. Et seq̄t. vt sagittēt i occultis imaculatū. Hec ē ḡ lingua tertia de q̄ sup̄ dixi. Pōt eī dici p̄ma lingua diaboli suggerētꝭ. Scd̄a leccatoris petētꝭ. Tertia vetule seducētꝭ. Itēꝫ sūt deteriores latrōib⁹ ⁊ spoliatorib⁹ strataꝝ publicaꝝ. qꝛ illi nō occidūt aut spoliāt illos cū q̄b⁹ comedūt: nec eos ꝑdūt aut vēdūt aut ꝑdūt. Hmōi āt vetule comedēdo ⁊ bibēdo cū eis/eas ꝑdūt ⁊ vēdūt ꝓ potu vini Rogem⁹ ḡ deū vt nos custodiat i tāta tēpestate vetulaꝝ: ne mergamur ⁊ iuoluamur laq̄is diaboli. q̄d nob̄ ꝯcedat dn̄s nr̄ iesus cħistus in secula bn̄dict⁹ Amen.

¶ De deceptorib⁹ alijs mulieꝝ ⁊ īnocētū puellaꝝ Sermo. XCVI

Si sufflaueris q̄si ignis ardebit. Eccl. xxviij. In p̄cedenti s̄mōe audistꝭ maliciā vetulaꝝ multiplicē seducētiū sepe castas puellas ⁊ mulieres maritatas: ⁊ alias. Quib⁹ ēt reb⁹ huiusmōi vetule cōpent: ex q̄b⁹ eaꝝ malicia cog̃scat. Et qꝛ nō solū ꝑ vetl'as decipiunť ml'ieres ⁊ puelle: sꝫ etiā ꝑ adolescētes/viros ⁊ alios q̄ sepe suis ꝑsuasiōib⁹ sufflāt ⁊ ignē luxurie i talib⁹ incēdūt. Jō nūc cogitaui dicere etiā de alijs deceptōib⁹ ꝑ q̄s ml'ieres dcipiunť: q̄ notari pn̄t i v̄bis thēatꝭ. Si suffla. ⁊c. Pro gr̄a Auc m. ¶ Si suffla. q̄si ig. ar. vbi s̄. ¶ Circa p̄missa v̄ba thematꝭ ē notādū ꝙ sufflatores dici pn̄t dceptores ꝑsuasores siue iductores ad luxuriā. tales eī sufflāt ⁊ ignē carnalꝭ ꝯcu⁊ꝑiscētie icēdūt.

A ¶ Circa q̄d ē dubitatio: q̄b⁹ modis mulieres magis decipiant? Rn̄deť ꝙ pl'ib⁹ modis: s̄m q̄d hoꝝ maloꝝ suggestores magꝭ ꝓ sua malicia ꝑficiēda cognouerit deseruire. de q̄b⁹ aliq̄s recitabo: in finē vt mulieres ⁊ puelle sint magis caute: ⁊ nō credāt neqꝫ locū dent huiusmodi deceptorib⁹. Et sūt illi infra signati.

		Hypocritalib⁹ fictiōib⁹	Ludis ⁊ cātiōib⁹
	Mulieres ⁊ puelle decipiunť	Muneꝝ ꝓmissiōib⁹	Obseq̄oꝝ ꝯtinuatōib⁹
hypocrite decipiunt.		Amoꝝ simulatiōib⁹	Uiolētis opp̄ssiōib⁹
		Falsis cognatiōib⁹	

¶ Primo sepe honeste mulieres ⁊ inocētes puelle decipiunť ab hypocritꝭ. Nā interdū aliq̄ castos se

simulāt: v̄ba z facta lubrica publice se detestari demōstrāt. q̄ tñ capta op-
portunitate v̄gies stuprāt. z honestas mlīeres p h̄ ad sui amorē alliciūt
z seducūt. De h̄ hēm⁹ exēm poeticū de feia māsueta. Nā vt fingit Ouid. Exēpluz
i metamor. q̄ Jupit̄ Caliscenā filiā Licaōis pulcerrimā ardent̄ adama
uit. Et cū eā q̄dā die i nemore ambulārē fessaz z custode carētē vidit: ve
ste z facie i Dianā se trāsformauit: z sic ad eā venit: oscula dedit: z tādez
q̄s fuerit oñdit: ac ei⁹ ꝯsortio vsus fuit. Sic reuera hypocrite māsuetos
se simulāt: i blāda z publica apparētia se demōstrāt. z sic q̄si mlīeres iu
uēcul̄ se associāt. Mulieres em̄ sūt nālit̄ v̄ecūde ꝑt timiditatē cordis z
ꝑt appetitū laudis: vt oñdit Egid. de regi. pn. li. ij. pte. j. c. xviij. Est aūt
v̄ecūdia mag̃ v̄tus i femia: fm illō Ecci. xxvj. Gr̄a sup gr̄am mlīer sctā z
pudorata. Hypocrite em̄ tūc se feias fingūt: qñ pudiciciā i v̄bis z fact̄
extrioribꝫ oñdūt. ocl̄os suos ne videāt mlīeres claudūt. Tal̄ em̄ pudici-
cia videt̄ signū castitat̄ eē: vt oñdit Aug. li. j. de ciui. c. xviij. Pudicicia
āt ē v̄tus nō solū ipetū libidis coercēs: s; etiā sig̃ cohibēs. vt dt Cassia. i
coll̄. patꝝ. q: anim⁹ pudic⁹ nō hꝫ oculū ipudicū: ait Aug. i regl̄a ¶ Aliō Exēplū
exēplū refert Ouid. in metamor. de cygno cādido. Jupit̄ em̄ dū ledā op
pmere voluit i cygnū se mutauit: z sic ad libitū eā hūit. Cygn⁹ exteri⁹ hꝫ
pēnas albissimas: s; int⁹ carnes nigras. sic reuera hypocrita hꝫ ab ex̄ al
bedinē p ficte castitat̄ cādorē. in albo em̄ castitat̄ cādor designat̄: vt dt
Grego. i moral̄. s; int⁹ hꝫ carnes nigras p fetorē luxurie. Tal̄ hypocrita Exēplū
fuit q̄dā ricobald⁹ q̄ hūilē z paupem se finxit: z añ domū cuiusdā diuit̄
alēd⁹ ꝑt deū iacuit. Cui dict⁹ diues freq̄nt̄ p ꝓpriā filiā cibū misit. Hic
tādē opportunitate capta filiā oppssit z recessit. de q̄ q̄dā sic ait. O latro
ebri ricobalde diu latuisti. Nūc oñdisti q̄lis sub pelle fuisti. Ex his ꝑ pꝫ
quō puelle p hypocritas tā viros q̄z mlīeres dcipiūt̄. ¶ Scdo dcipiūt̄ B
mlīeres z puelle munēꝝ ꝓmissiōibꝫ. q: em̄ mlīeres nālit̄ sūt auare / faci- ꝓmissio
li⁹ iclināt̄ ad lasciuiā audito munere. Auare q̄dē sūt: q: sūt ipotētes pe- munerū
cunias adq̄rēdi. Ois āt ipotētia facit illibales: vt dt Aristo. iiij. Eth. Uñ decipit.
legit̄ i q̄dā historia q̄ cū regina saba: sicut hr̄. iij. Reg. x. ad tētādū Sa-
lomonē i enigmatibꝫ venit: duos pueros simillimos i lineamēt̄ corpo- Exēpluz
ris / i incessu / gestu z habitu secū duxit. q̄ꝝ vn⁹ mascul⁹ alter femella fu de auari
it. q̄ tentādo Salomonē q̄s illoꝝ pueroꝝ esset mascul⁹ vel femella inq̄- cia muli
siuit. Salomon v̄o calatū plenū pomis afferri iussit: z ea in aula spar- erum
sit z pueris dixit. Qui int̄ vos me pl⁹ diligit / de pomis illis plus mihi fe
rat. Mascul⁹ v̄o vnū solū pomū recepit z apportauit: femella v̄o sinuz
impleuit. z ex illa auaricia Salomon eā esse femellā dephēdit. Femina
rū em̄ genus auarissimū: vt dt lex impialis. Et iō facile decipiunt̄ p mu
nera: vt fingunt poete. sicut Therētius: fm q̄ dicit Augustin⁹ de ciuit̄.
dei. z alij de Dana Acrisij regis filia. quā pater timēs adulterijs violari
eā inclusit in turri enea. sed Jupiter in pluuiā aureā se mutauit: z per te
ctuz in turrim distillauit. sicq̄z virginē impregnauit: z ex ea Persēū ge
nerauit. Per q̄ō i veritate innuit̄: q̄ nemo pōt mulierē custodire quādo Nota

ad eā p̄nt munera pueīre. Si ei munera aurea sup̄ eā ꝛ sup̄ ei⁹ custodes pluāt: oēs clausure q̄ntūcūq; ferree nō iuuant. Dana em̄ vt dt Fulgēti⁹ imbre aurata ē corrupta: nō pluuia/sed pecunia. Nec aūt iō poete finxerūt. qꝛ freq̄nt puella pudica ꝛ pulcra a pluribꝫ q̄rit. sedqꝛ illa honorē suū diligit añ eos fortit currit: occasiōes fugit: ꝛ caꝝ libidi totalr̄ ꝯdicit: sic ꝙ null⁹ eā dep̄hēdit. Sꝫ finalr̄ fecit hipomenes q̄ ad poma aurea. i. ad munera se ꝯuertit. q̄ dū ꝟgo recepit paulatiue a cursu ꝯdictiōis ꝛ fuge se d̄flectit: diu fugere nequit ꝛ finalr̄ ꝯsentit. Uñ ꝛ Fulgēti⁹ dt. Malū aureū eē cupiditatē: eo ꝙ sicut i malo aureo ē qd̄ videas: nō qd̄ comedas. sic cupiditas h̄re nouit: ꝛ nō nouit frui. Jō Ouid. de arte dt. Mūera crede mihi capiūt hoīes deosq;. Et placat donis iupit ip̄e datis. Et q̄dā ꝟsificator ait. Uocatiuos oculos ablatiuos loculos gerūt mulieres. Datiu⁹ si fueris genitiu⁹ eē poterꝭ cū q̄ris. Ecce q̄nta mala facit tpaliuꝫ reꝝ cupiditas. ¶ Tertio decipiūt amoꝝ simulatiōibꝫ. Nā dt Oui. in metamor. ꝙ Jupit almenā sub specie mariti sui amphionis cog̃uit. Qd̄ iō (vt reor) fingit qꝛ multi sub specie falsaꝝ amiciciaꝝ solēt corrūpe mentes puellaꝝ: fingētes se futuros maritos ꝛ ꝑpetuos amicos. ꝛ postea eas corruptas dimittūt: ꝛ i via meretricādi ponūt: nec q̄ ꝑmiserūt exoluūt. O de⁹ q̄nta mala sequunt ex hꝫ ꝑmissiōibꝫ. ꝑmittūt plures se ducturos puellas i vxores. q̄s cū postea cog̃scūt eccl'ia ꝓ m̄rimonio iudicat. Sed diabolo oꝑante q̄ ꝑmiserūt ꝛ fecerūt: tādē oīa negant. ꝛ sic ad alias ꝑsonas m̄rimonialr̄ vtriq; se ꝯferūt: ꝛ ꝯ deū ꝛ salutē aīaꝝ suaꝝ: ꝛ mala q̄dāmō irrecupabilia sequunt. ¶ Quarto decipiunt falsis cog̃tiōibꝫ. Uñ Ouid. in Metam̄. cū Jupit i specie p̄ris ad filiā menesi venit eam corrupit. Jta q̄dā se cognatos fingūt: ꝛ iuuēculas q̄ ad eos eā ꝛ affectu ꝯsanguitatꝭ veniūt/decipiūt. Exēplū de Amon q̄ thamar sororē suā violauit. ij. Reg. xiij. Jō bn̄ dictū itelligit puell' illd̄ Hiere. ix. ꝙ i oī fratre suo fiduciā nō habeāt: qꝛ inimici hoīs domestici ei⁹. Mat. x. Quare antiq̄ sc̄ti etiā cū sororibꝫ habitare noluerūt. vt legit d̄ Augustio. nec cū m̄re sicut i vitaspatꝝ de plerisq; hr̄. ¶ Quinto decipiunt violētis opp̄ssiōibus. Hoc innuit ꝑ Oui. vbi d̄. de Egina q̄ a Joue i specie fulmis fuit opp̄ssa. Sicut em̄ fulmē suo igne accēdit: ꝛ qd̄ incēdit ferit: vt dt Greg. in moral. Jta potētes puellaꝝ raptores ad eos p̄mo veniūt cū lumie: falsnitētes ꝑsuasiōibꝫ ad suā volūtatē deducere. ꝙ si in h̄ nō ꝓficiūt: violent rapiūt ꝛ vi opp̄mūt: ꝛ sic q̄si fulmē fiūt. vt dt Señ. fulmen ē ira potētis Et tal violentia ē mag̃ culpa. ꝛ est mai⁹ pctm̄ q̄ꝫ fornicatio/adulteriū/ aut stupꝝ. vt dt s. Tho. ij. ij. q. cliiij. ar. xij. vbi ait. Fornicatio ē mīma int spēs nālis luxurie. qꝛ ꝛ si ē ꝯ bonū ꝓlis generāde: i nullaꝫ tn̄ iniuriā ꝓximi videt redūdare cū fiat vtriusq; ꝯcordi volūtate. Adulteriū ē g̃ui⁹ q̄ꝫ stupꝝ: qꝛ pl⁹ ledit ꝓximū. Maior em̄ fit iuria i abusu mulierꝭ alterius ꝑtati subiecte q̄ntū ad vsum gn̄atiōis: q̄ꝫ fiat i abusu mulierꝭ alteri⁹ potestati nō subdite q̄ntū ad custodiā ꝛ modū ꝯseruatiōis. vtrūq; aūt aggrauat ꝑ violētiā. Et iō rapt⁹ ꝟgis mai⁹ ē pctm̄ q̄ꝫ stupꝝ: ꝛ rapt⁹ vxoris

Margin notes: Nota; C; D; Fals cog natiōibꝫ decipiūt.; E; Violēta opp̄ssio; Fornicatiō simplr̄; Rapt⁹

q̄ adulteriū. ꝛ vltra h violētia q̄ simul ledit vxoꝛ ꝛ vir. ¶ Sexto deci piunt ludis ꝛ cantionib. ppt h a poetis ven⁹ dr iocosa: eo q i ludis ꝛ io cis subeat voluptas venerea. Nā cū ludi ꝛ cātiones puellas exhilarant: mox eas ad illicitā venerē aptāt. Vn̄ Oui. j. de arte. Mēs erit apta ca pi tūc cū letissima rex. Ut seges i pingui luxuriauit humo. Hoc faciūt nocte ꝛ die cū musicis ꝛ instr̄is girātes: cātōes nouas ꝓmērēs. modū p h ꝛ viā puellas decipiēdi moliētes. Jō dt Oui. vbi s. Pectora dū gau dēt nec sūt attrita doloꝛe. Jp̄a patēt blāda/tūc subit arte ven⁹. Et qꝛ i lu dis theatralib/choreis ꝛ silib/iuuenes ꝛ puelle ad gaudia ꝓuocant: iō sūmo studio parētes tūc deberēt supintēdere/illas vicꝫ ad hȝ specta cula nō admittere. vl' si honesta viderent: vtputa i nuptijs: tn̄ cum mag custodia filiab ꝛ puell' ꝺberēt iuigilare. qꝛ puelle ad leticiā pducte lōge pl⁹ q̄ alio tpe ad venerea ducunt ꝛ decipiūt. tūc sepe fiūt ꝓmissiōes mu nerū. tūc loca ꝯueniēdi excogitant: ꝛ tp̄s debitū pqrit. ꝛ tādē q̄ prius erat casta ꝛ pudica honoꝛe p̄uat. Fiūt ꝛ sepe i hȝ spectacul' mr̄imonia clāde stina: q̄ postea parētū timoꝛe i pditionē multaꝝ aiaꝝ nunq̄ i effectū p ducūt. Sꝫ q̄d dicā de hȝ ludis publicis cōib: nefas ē dicere ꝺ alijs q̄ mō malicia hoim suggerēte diabolo excogitauit i ꝯiūctōe manuū ꝛ eaꝝ an ticipatōe ꝛ suppositiōe. i locatōe mulieris aut puelle i oꝛe hn̄tis calamū ꝛ viri siue adolescētis p os ei⁹ exceptiōe ꝛc̄. q̄ magis flēdo q̄ loq̄ndo deberꝫ deū timēs ꝓnūciare. Quis nā tā stolid⁹ q̄ hmōi n̄ cognosceret singl'ari istru ctiōe demōis pagi ꝛ ꝯsūmari. Cogitēt g taliū pticipes q̄d faciāt: ꝛ pctā sua deplāgāt. ¶ Septio ꝛ vltio q̄dā decipiūt obsequioꝝ ꝯtinuatiōib q̄ ꝛ si a puell' ꝛ castis mlierib cētiēs repulsi fuerit: verecūdia tn̄ ꝺposita ad huc nō cessant illas sollicitare: ꝛ i fine i laqueū luxurie pducere: vt ondit Ouiđ. j. de arte: dicēs i snia. q qꝛ maioꝛ ē libido mulierū ad venerea q̄ viroꝝ. iō null⁹ dubitet q̄n illas vīcat p ꝯtinuatōeꝫ obseq̄oꝝ. Jō caute de berēt i his attēdere mariti circa vxores: ꝛ parētes circa filias ꝛ faml'as suas. ꝛ vxores ab hmōi familiaritatib retrahere: sil'r filias ꝛ ācillas. q̄a talia obseq̄a ꝯtinuata sepe castissimas decipiūt ml'ieres ꝛ puellas. Vn̄ Ouiđ. vbi s̄. Ferre⁹ ꝯtinuo ꝯsumit anul⁹ vsu. Interit assiduo fomer ad ūct⁹ humo. Quid magis ē saxo duꝝ q̄d molli⁹ vnda. Dura tn̄ molli saxa cauant aq̄. Hec Ouiđ. Rogem⁹ g deū vt i his oib nob suū p̄stet auxi liū: q̄tus vincam⁹ p xp̄m dn̄m nr̄m Amen

F Ludis et cātiōib decipiūt puelle

G

Tace.

¶ De detestabilitate luxurie Sermo. XCVII.

Penitet me fecisse hoiem. Gen̄. vj. Jn p̄cedēti sermo ne audistis quō mulieres ꝛ puelle decipiunt multipl'r: imo nō solū leuitatib dedite: sedꝛ sepe q̄ lōgis tpib caste viuēdo ꝯtra malū luxurie pugnauerūt. Audistis ꝛ in p̄cedētib pl'es smōes de occasiōib luxurie. Nūc ꝯn̄r dicere intēdo i generali ea q̄ ondūt detesta tionē luxurie. imo ml'ta mala ppt q̄ merito q̄libꝫ rōnis capax vt ignē fu gere ꝺberet luxuriā. Tāta eñ sūt luxurie mala ꝛ tāhoꝛrēda: q ppt ea ꝺs dixit vba theātis Penitet me fecis. ho. nec legit i toto canōe biblie: q ppt

aliud pctm̄ silr̄ez sniaȝ dixerit de⁹. Pro gr̄a Aue maria. ¶ Penitet me fecisse hoīez. vbi s̄. ¶ Circa ṽba themat⁊ est notandū: φ sic habeť Gen̄. vj. vidēs de⁹ φ ml'ta malicia hoim eēt in ťra: ⁊ cūcta cogitatio cordis eiꝫ intēta ad malū oi tp̄e: penituit eū φ hoiez fecisset i ťra. Et tact⁹ dolore cordis itrinsec⁹ ⁊ p̄cauēs i futur̄. delebo inq̄t hoiez quē creaui a facie ťre/ab hoīe vsq₃ ad aīantia/a reptili vsq₃ ad volucres celi: penitet em̄ me fecisse eos. Ecce ibi hr̄ in textu. quō ꝓpť pctā luxurie de⁹ dr̄ doluisse ⁊ penituisse φ creauit hoiem: dič em̄: tact⁹ dolore cordis ⁊c̄. i. ad modū dolent⁊ se habuit: ⁊ p̄cauēs i futur̄ scꝫ ne tr̄ia mala sic ml'tiplicarenť. Est tn̄ notādū: φ illud ṽbū penitet me fecisse hoiem dupliciť exponitur.

A

Penitet me ⁊c̄. dupl'r exponiť

Primo sic: Penitet. i. ad modū penitēt⁊ facio: qr sic penitēs d̄ aliq̄ facto illō destruit ⁊ annihilat: sic faciā ego. Scd̄o spūalič sic: Penitet me fecisse hoiez. i. pena me tenet: mihi incūbit sustinere penā et pniaȝ agere ꝑ hoie quē creaui. Nō em̄ pōt hic calix trāsire nisi bibaȝ illū ⁊c̄. Ex h̄ cuilibet hoi vsum rōnis habēti sat⁊ on̄diť: q̄ntū sit detestāda luxuria ⁊ fugiēda: ꝓpť quā de⁹ totū mūdū diluuio deleuit.

B

¶ Sꝫ d. q̄s. ex q̄ s̄. hr̄ in textu: φ deus deleuit oēs hoies ⁊ bestias et volucres p̄ter ea q̄ in arcam noe recepit. an etiā tūc deleti siue extincti fuerint pisces in aq̄s. Et si nō: q̄re tūc de⁹ deleuit aues ⁊ pecora ⁊ nō pisces: cū vtiq₃ nō peccauerint sic nec pisces. ¶ Ad h̄ dič Nico. de ly. sup Gen̄. sup dicto ṽbo Gen̄. Cx oia hec de⁹ fec̄ ꝓpť pctā hoim: qr em̄ pctā hoiz facta fuerūt in ťra: Jō ad detestationē crimis deleta sūt aialia q̄ habitāt in ťra/⁊ volucres celi qr accipiūt pastū d̄ ťra. pisces aūt habitātes in aq̄s nō sūt mortui ꝑ diluuiū: qr pctā hoim nō fuerūt facta in aq̄s. sic ḡ patꝫ rn̄sio ad dubitatiōeꝫ ⁊c̄.

pisces deleti nō sť i diluuio

C

¶ Sꝫ ad cog̃scendū in ꝑticlari maliciā luxurie maiorē: ꝓpter quā detestāda foret. Est talis dubitatio: Que sint illa i ꝑticulari: ꝓpter q̄ luxurie pctm̄ est detestandū ⁊ fugiendū. Ad h̄ rn̄deť. φ ml'ta sūt ꝓpť q̄ pctm̄ luxurie merito q̄libet hō fugere dꝫ ⁊ detestari: q̄r aliq̄ dicā q̄ ponit Uincē. in specl'o morali li. iij. par. ix. dis. iij. vt patebit ꝑ ordinē. vicꝫ

Luxuriā esse detestabilē on̄dūt:
- Laboris penalitas
- Ardoris imensitas
- Fetor abominabilis
- Pudor intolerabilis

Primo q̄dē detestabilē eē luxuriā on̄dit labor⁊ penalitas q̄ p̄cedit ⁊ ꝯcomitať h̄ viciū. Quis em̄ enarrare sufficiat q̄t labores ⁊ inedias/q̄t dietas malas/q̄t vigilias/qr freq̄nť noctes oino ducūt isomnes/q̄t timores ⁊ ꝑicl'a/q̄t sollicitudines ⁊ angustias/q̄t aeris intēp̄ies. i. est⁹ ⁊ frigora/imbres/niues/⁊ glacies: ⁊ ml'ta h⁹ sustinēt miseri/ꝑ breuissima ⁊ vilissima delectatiōe cōplenda: que si ꝓ deo ⁊ aiar̄ salute sustinerēt: eēnt vere martyres apd̄ deū. Un̄ manifestuȝ ē: φ excecauit eos malicia eor̄. vt id q̄d vere ē turpe videať eis pulcrū: ⁊ q̄d molestū ē delectabile videať: Juxta illō: Ois amor cecus nō ē amor arbiter equ⁹. Nā deforme pecus iudicat esse decus. Un̄ Job. xxx. Esse sub sentib⁹ delitias reputabāt: sentes iste sūt cure/sollicitudies/vigilie/labores ⁊ afflictiōes q̄ an̄cedūt vl' ꝯcomitanť h̄ pctm̄. Illudit āt eis diabo

labores ⁊ inedie luxuriantium

lus sic: vt in spinis q̄rant fic⁹ ꝛ ꝑ melle eas lambāt: ꝛ sic merito leccatores dicant: spine ei voluptatꝫ sollicitudies vocant Matth. xiij. ꝛ Lu. viij. Exm̄ de hoc ponit Vincē. d. ꝙ tales sīles sūt cuidā: q̄ cū iret ꝑ siluā qndā hora vespertina: inuenit q̄ndā domū pulcrā in q̄ recept⁹ ē. Dn̄a aūt dom⁹ q̄ videbat pulcra ꝛ ornata iuitauit eū ad amorē suum ꝛ ꝯcubitū: cui cū ꝯsensiss; videbat ei ꝙ i cubili p̄ciosissimo cū ea iaceret: i mane aūt excitat⁹ iuenit se amplectētē facem ꝺ spinis. ꝛ sic cognouit se a diabolo ludificatū/ ꝑ delitijs inueniēs spinas. Hec aūt anxietas in illicito amore fac oia dura ferre tāq̄ leuia: Juxͣ qꝺ de bono amore dic Aug. Oia seua ꝛ imania/facilia ꝛ ꝓpe nl'la fac amor. vt pꝫ Gen̄. xxix. vbi dr: ꝙ iacob seruiuit ꝑ rachel septē annis: ꝛ videbant ei dies pauci p̄ amoris magnitudine. Sic eodē mō amor illicit⁹ vilis ꝛ fedus talit allicit: vt eo capti oia molesta ꝛ ḡuia pati sint sufferre: ꝛ videāt eis delectabilia ꝓ amore detestabili ꝛ dānabili. q̄nto magis amor dei qui valde dulcis est delectabilis ꝛ suauis: ꝛ magis nature conson⁹ ꝛ efficacior ad viuendum deberet nos allicere ad omnia dura ꝛ aspera sustinendū: Si tamē alicui misero peccatori talis imo longe minor pena vel labor iniūgeret in penitentiā, diceret se sustinere nō posse/nec vellet tāta sustinere ꝓ deo q̄nta sustinet ꝓ diabolo/nec ꝓ salute aīe sue q̄nta ꝓ dānatiōe sua sustinēt delectabilr ex iꝓba volūtate. ¶ Ex his pꝫ: ꝙ graui⁹ peccāt luxuriosi qui ꝓpt voluptatē luxurie tanta mala ꝛ tam ardua sustinēt: q̄ si se nō ita grauib⁹ onerib⁹ ꝛ penis onerarēt. pꝫ: qꝛ ex h̄ ꝯsiderat intēsio amoris illi⁹ carnal' q̄ quāto maior ē tanto maius ē pctm̄. tum etiā qꝛ ꝑ h̄ multis bonis que medio tp̄e facere potuissent se p̄uāt. debēt ḡ tales i ꝯfessiōe detegere corꝫ fatuitatē q̄ntis malis se imiserint ꝓpt miserā voluptatē carnis ꝛc. vt cōfessor tanto facili⁹ remediū possit adhibere. ¶ Scdo detestabilē esse luxuriam on̄dit ardoris imensitas: id est feruor libidinose ꝯcupie q̄ ē in h̄ pctō. Hunc ignē iflāmat ꝯtact⁹ mlierꝫ/aspectus earundē/corpalis siue imaginari⁹/ꝯsortium ꝛ colloquiū ꝛc. de q̄bus latius dixi sup̄ ser. lxxxv. ꝑ totū vsq; ad ser. xcv. Jmo tant⁹ est ardor pctī luxurie: ꝙ quāto magis ꝯtinuat tanto magis crescit ꝛ insatiabilis existit. sm illꝺ Prouer. xxx. Sanguisuge sūt due filie. dicentes. affer affer. vicꝫ auaricia ꝛ luxuria. Et Osee. iiij. Comedent ꝛ nō saturabunt/fornicati sūt ꝛ nō cessauerūt. Vn̄ Hiero. Ubi voluptas insatiabil' est habita: famē nō saturitatē parit: vires deficiūt fornicātiū sed ꝺsiderū inardescit. Et iterū dt Hiero. Amor mlierꝫ insatiabilis est: extinct⁹ reaccēdit: ꝛ post copiā rursus inops est: aīmq; virilē effeminat: ꝛ p̄ter passiōeꝫ quā sustinet nō sinit aliꝺ cogitare. Jtē Hiero. Nō tā delectatiōe q̄ numero meretricū gaudet luxurios⁹. Jn h̄ est lupo silis: qui veniēs in ouile oēs oues iugulauit: non putans alit famē suā extiguere: cū tn̄ vna ouicula sufficeret ei. sic est de luxurioso. Tales luxuriosi sīles sᷓ. mahumeto falso ꝓph̄e saracenoꝝ. q̄ gl'iabat de h̄ ꝙ esset potēs in ope illo luxurie: dicēs i alchorano suo se accepisse mun⁹ a domino: ꝙ pre alijs esset potentior in vi generatiua. imo

Exēpluz. (margin)
Nota (margin)
Nota (margin)
D imēsitas ardoris on̄dit luxuriā detestabilē (margin)
Nota (margin)
Exēpluz. (margin)

ꝙ haberet potestatē siue posse coeundi.xl.virorū iudicans illos religio
siores ꝙ̄ pn̄t h̄re vxores pl'es. Iste error ml'tos tenet chr̄ianos cū thur
cis:vt sic ad volūtatē vti possint libidie voluptatꝫ. Ecce quō luxuria ho
[E] minē iflāmat ⁊ totū deordinat. Nā libido ex carne ꝓgrediēs ꝑmo cor i
[Luxuria totū hominē deordinat] uadit ꝑ fedas cogitatiōes. deinde serpit i illicitas ⁊ ipudicas affectiōes
.i.delectatiōes ⁊ ꝯsensuz ip̄i⁹ delectatiōis.postmodū ꝓrūpit i desideriū
delectatiōis in ope. deinde totū hoiez ⁊ oēs sens⁹ occupat ⁊ iflāmat. vicz
os ad turpia/feda ⁊ ipudica v̄ba/aures ad audiēdū/ocl'os ad feminas
intuēdū/man⁹ ad ipudice tangēdū:⁊ sic ð alijs. Nō solū aūt sens⁹ exteri
ores occupat ⁊ corrūpit. veꝝ etiā inferiores vicz itellectū abstrahēs:vt ni
hil aliō ei libeat cogitare:fm illud Greg. Quē luxuria semel cepit nihil
aliud cogitare ꝑmittit. Occupat ēt memoriā.ita vt nō recordet dei bn̄fi
cia.imo deū ipugnat bn̄ficijs suis:fm illō Deut.xxxij. Incrassat⁹ ē dile
ctus ⁊ recalcitrauit.⁊ seq̄r. dereliq̄t deū factorē suū. Sic ⁊ Dan.xiij.dr.
ð senib⁹ mal'. Auerterūt ocl'os suos ne viderēt celū.nec recordarent iu
dicioꝝ iustoꝝ. Nō ꝯsiderant ēt sua dāna/nec igmiā/nec ifamiā/nec
flagicij vilitatē. Itē nō ꝯsiderāt ꝙ mometaneū ē qō delectat:et'nū āt qō
cruciat. Nō attēdūt ꝙ h̄ laborintbi facilis ē ingress⁹:sꝫ valde difficilis
egress⁹. Nā viri sc̄ti q̄tidie pugnāt ꝯ luxuriā:⁊ vix pn̄t obtinere victoriā
q̄n aliq̄n capiant ꝑ ꝯsensuz aut delectationē. Jō dr Aug. Inter oīa chri
stianoꝝ certamina duriora sūt castitatꝫ ꝑlia.vbi q̄tidiana est pugna et
rara victoria. Propterea ml'ti demētes ⁊ serui facti sūt ꝓp̄ suas vxores:
[Exēpluz] ⁊ a fortiori ꝑ ml'ieres alienas. Cui⁹ exēplū habem⁹.ij.Esdre.iiij.de rege.
quē in tantā fuitutē posuerat amor apemen filie bezatis:vt de capite re
gis diadema auferret ⁊ suo capiti iponeret:⁊ palmis regē cederet:⁊ cuz
[F] ea ridente ip̄e rideret:⁊ ea idignata blandiebat ei:vt eā placaret. ¶ Ter
[Fetor intolerabil' ondit luxuriaz detestandā] tio detestabilē eē luxuriā ondit fetor abominabil':q̄ q̄nq3 sentit ab his ēt
q̄ faciūt.aliq̄n em̄ fetet eis suū pctm̄:⁊ tn̄ nō dimittūt illud. Un̄ Amos
iiij. Ascendere feci fetorē tentorioꝝ v̄roꝝ ad nares v̄as:⁊ nō estꝫ ꝯuersi
ad me dic dn̄s. Tentoria corpa sūt fetētia.ꝓpterea luxuriosi vocant hir
ci fetentes. Zach.x. Uisitabo sup hircos fetentes/ml'ieres meretrices.
Aliqui etiā sentiūt fetorē hui⁹ pcti q̄n fit in domo sua. Un̄ quidā archi
[Exēpluz.] diacon⁹ fetorē cognoscebat q̄n seruus ei⁹ peccauerat. ¶ Ad h̄ facit exem
plū de h̄:ꝙ sp̄us fornicatōis apparuit pachuuio heremite i specie Ethi
opisse teterrime:⁊ de fetore ei⁹ fetebat man⁹ qua eā tetigerat. Itē in vitꝫ
[Exēpluz] patꝝ. Cū quidā venisset ad heremū:⁊ secū adduxisset filiū suum nup ab
lactatū:cū creuisset tentabant eū demones de pctō carnis:q̄ ait patri ꝙ
volebat ire ad seculum nō valens impet⁹ tentationū sufferre. Et cuz nō
posset eum pater retinere:obtinuit ꝙ prius iret ⁊ faceret quadragenaz
vnam in remotiori heremo:portans secum panes:⁊ faciens plectas de
palmaruz folijs:qō cum faceret post viginti dies apparuit ei opus dia
boli:q̄si ml'ier ethiopissa fetida ⁊ turpis aspectu.ita vt ei⁹ fetorem non
posset sustinere:sed abijciebat eam a se:cui ait. Ego sum que in cordibus

hoim dulcẽ appeo: sz ppt obedientiã tuã z laborẽ nõ pmisit me de' deci pere te: sz innotui tibi fetorẽ meũ: q surgẽs z grãs agens ad pr̃ez rediit: z factũ retulit dicens. iam nolo redire ad seculũ. Cui pr̃: si pseuerasses in mandato meo vsqz ad. xl. dies maiora vidisses. ¶ Aliud exm̃ de fetore luxurie. Dicũt phi: q ciconie sibi inuicẽ fidẽ custodiũt: vt neutra viuen te compare alteri misceat. Vñ ztigisse dr: q ciconia q̃dã absente mascu lo alterũ masculũ recipiebat in nido: z post coitũ statim lauabat se i flu mine ne mascul' suus veniẽs factũ suũ cogñsceret p fetorẽ/semel aũt pre uenta est/z añq̃z lauari possz veniẽs mascul' ei' z adulteriũ dephẽdẽs ptin' eã dimisit/nec postea declinauit ad eã. donec magna ciconiarũ mlˀ titudine zgregata i planicie: eisqz in duas partes diuisis altrinsecus. illa tanq̃z iudicãda stetit i medio: factoqz q̃si zcilio qd ð illa agendũ fo ret. pmo mascul' ei' aggress' est eã cũ rostro. postmodũ oẽs alie discer pentes eaz i frusta minima diuiserũt/in vltionẽ sceler̃ ppetrati. ¶ Fe tor ẽt hui' pcti abominabilˀ est angelis. Sic hr̃ i vi. pa. de angelo obstru ente nares corã iuuene bñ ornato ppt ei' luxuriã: z tñ ñ obstruxit nares corã cadauere hoĩs pegrini mortui quẽ venerat cũ q̃daz heremita sepe lire. Jõ dic Ans. Nõ tm̃ fetet canis putrid' corã hoib' q̃ntũ pctĩ spurci cia corã deo. De h̃ fetore dixi s̃. ser. lxxvij. B. Jmo luxuriosi adeo fetent sctis: q nõ pmittũt eos secũ hr̃e eccl'iasticã sepulturã. Sic hr̃. iiij. Dial. de valeriano patricio. quẽ posuit eps brixie pcio sibi dato ĩ eccl'ia beati Faustini martyrũ: q apparuit custodi eccl'ie sue/monẽs eum ter: vt diceret Epõ q carnes fetẽtes dicti valeriani remouerz ab eccl'ia sua/qð si nõ fa ceret die. xxx. moreret: qð qz nõ fec̃ die. xxx. morte subita z ĩprouisa mor tu' ẽ. Dict' aũt valeria. vsqz ad etatẽ decrepitã fuerat leuis z lubricus. Jtẽ sequẽti ca. legit ð Ualẽtino mediolaneñ. eccl'ie. defensore: q lubric' z cũct̃ leuitatib' occupat'/defunct'/posit' ẽ in eccl'ia Syri martyris. quẽ custodes eccl'ie viderũt nocte media trahi a duob' detrimis spiriti bus/ligat̃ pedib' vociferãtẽ nimis ex eccl'iaz/vbi i mane inuẽt' ẽ. Ubi etiã dt Greg. hi q̃s pctã grauia p̃mũt: si in sacro loco sepeliri se faciũt. restat ẽt vt de sua p̃sũptiõe iudicent. Jtẽ ibidẽ stati seq̃nti ca. dr de tin ctore sepulto i eccl'ia btĩ Januarij/q seq̃nti nocte vis' ẽ z audit' a custo de clamare/ardeo/ardeo. mane aũt apto sepulcro suo: corp' ei' nõ inue nerũt: sz sola vestimẽta ei' integra z intacta. Ex q̃ re vt dic Greg. colli gitˀ q̃ vltione aĩa sit dãnata cui' caro ẽ ab eccl'ia piecta. Hec oĩa Uin cẽ. vbi s̃. ¶ Quarto luxuriã esse detestabilẽ oñdit pudor intolerabilis. Pudor eñ vel erubescẽtia ẽ fuga rei indecẽt̃. Magna eñ erubescẽtia signũ ẽ magne indecẽtie: ppt qð h̃ pctm̃ latebras q̃rit z tenebras diligit: ꝭm illð Job. xxiiij. Ocul' adulteri obseruat caliginẽ. Exm̃ habem' in vi taspatrũ transeũte abbate Effrem: q̃daz pstituta missa est ad eũ: vt inci taret ipm ad turpẽ coitũ/vel ad iracundiã: qz eũ null' viderat irascentẽ Cui incitãti eũ ad h̃ ait. sequere me. Et duxit eã ad locũ populosũ: z ait. Hic para te/q̃ ait. quõ possuz corã tot hoib' h̃ facere. Et ille. Et quõ nõ

Exẽpluz. Ciconia. B. fetor lu xurie ab omiabilˀ est angelˀ. Exẽpluz. Exẽpluz. Exẽpluz. D. pudor in tolerabilˀ. Exẽpluz.

erubescis oc'los dei ꝛ sctōꝝ:q̄ ꝯfusa recessit. ¶ Ad idē est exm̄ de thaise
Exēpluꝫ. meretrice. de q̄ scribit Uincē. i specl'o histo. li. xv. c. lxxvij. fuit puella no-
mine Thais decora nimis: quā mr̄ ei⁹ a puulo statuit i ꝓstibulo/ facta
qꝫ ē famosissima meretrix. M'lti em̄ ex longinqs regiōib⁹ ad eam ꝯfluē
bāt. Sꝫ ꝛ amatores ei⁹ ꝑ zelo lites freqnt̄ hūerūt: ꝛ ei⁹ limina sanguine
replebāt. Qđ cū audissꝫ pafuncius abbas: sumpto hitu seculari ꝛ vno
solido siue flor̄. ꝓfect⁹ ē ad eā: quā vt vidit ꝑtin⁹ solidū ei dedit. Que ac
cepto p̄cio ait. ingrediamur domū. Cūqꝫ ingress⁹ eēt/ inuitat⁹ ab ea vt
lectū pciosis vestib⁹ stratū ascēderet: dixit ad eā. Est ne h̄ aliq̄s locus se
cretior? At illa est Et senex: in illū egrediamur. At illa. Si hoīes vereꝛ̄
null⁹ te in h loco ꝯspicit. Si v̄o deū metuis: vbicūqꝫ fuerim⁹ īspicit de⁹
Cui senex. Scis esse deū. illa rn̄dit. scio. ꝛ ei⁹ regnū futuꝝ: tormēta q̄qꝫ
pctōꝝ. Senex ait. Si ḡ nosti cur tantas aīas ꝑdidisti: ꝛ nūc non solū ꝓ
tua aīa: sꝫ ꝛ ꝑ illoꝝ rōnez redditura dānaberꝛ̄. Jlla h audiēs pedib⁹ eius
ꝓuolura cū lachrymis/ triū dieꝝ īducias petijt: post q̄s factura esset q̄c-
q̄d ei p̄ciperet. Qui cū ei locū ꝯstituissꝫ vbi venire deberet: illa collectꝭ oi-
bus q̄ ex pctō lucrata fuerat: platisqꝫ i mediū ciuitatꝭ/ ppl'o spectāte cō-
bussit. Et post h ad locū quē abbas ei ꝯstituerat perexit. Quā ille repto
v̄ginū monasterio i cellulā ꝑuā reducēs/ ostiū plūbo sigillauit: ꝛ ꝑuaꝫ
fenestrā reliq̄t/ ꝑ quā ei cib⁹ modic⁹ īferret. Jussitqꝫ illi q̄tidie paꝝ panis
aridi ꝛ paululū aq̄ ministrari. Dū autē illa q̄reret quō dēret deum orare.
Rn̄dit. nō es digna deū noīare: sꝫ tm̄ incūbens ꝯ orientē respice: ꝛ fre-
quent̄ hunc s̄mōeꝫ itera. Qui plasmasti me miserere mei. Cū aūt eēt per
tres ānos ꝯclusa abbas pafunci⁹ ꝯdoluit. ꝓfectusqꝫ ē ad Antoniū vt ab
eo q̄reret: an de⁹ pctā sua illi dimisissꝫ. Cūqꝫ iubente antonio discipl'i ei⁹
nocte singl'i singillatī orassēt icessant̄: vt de⁹ alicui ex eis cāꝫ illā ꝺclara
ret. cito vidit abbas paul⁹ lectū i celo p̄ciosis vestib⁹ adornatū. quē tres
v̄gines clara facie tenentes/ tres lampades an̄ eū custodiebāt: eratqꝫ su
per eū lectū corona imarcessibil' posita. Cūqꝫ paul⁹ eis diceret. nō ē hec
gloria nisi pr̄is mei antonij: ad hec vox diuina rn̄dit. Nō est patris tui
antonij sꝫ thaisis meretricis: qđ cū mane facto paul⁹ retulisset: cognita
dei v̄tute pafunci⁹ cū gaudio discessit. Et mox ꝓfect⁹ ad locū: ostiuꝫ qđ
plūbo signauerat dissipauit: dixitqꝫ btē peccatrici Egredere: qꝛ remisit
tibi de⁹ pctā tua. At illa: testor inq̄t deū: qꝛ ex q̄ hic īgressa suꝫ: ex oībus
pctis meis q̄sī sarcinā mihi feci: ꝛ ante oculos meos statui. Et sicut non
discessit āhelit⁹ ð narib⁹ meis. ita nec q̄dē vno momēto vsqꝫ ad hāc ho-
J ram peccata mea a me recesserūt. q. d. semꝑ detestat⁹ sum peccata mea:
que horrenda fuerunt ꝛ amarissima in corde meo. ¶ Sed adhuc di-
ret q̄s: sūt ne alia ꝓpter q̄ ip̄a luxuria est detestabilis ꝛ fugiēda. Rn̄de-
breuit̄ ꝙ adhuc m'lta sūt q̄ pōit Uincē. in spe. mo. li. iij. pte. ix. dis. iij. de
q̄b⁹ pauca dicā Un̄ luxurie detestatio singl'arit̄ ondit̄ i duob⁹. quia

Priuat donis dei singularib⁹

Perducit hoīeꝫ in m'lta/ pctā/ pericl'a/ supplicia

Demergit ī vo2aginē.i.pfunditatē/viciorꝝ/piclorꝝ/suppliciorꝝ.

¶ Primo luxuria puat grā diuini bñficij siue dono dei singlari.vt onā/dit Greg.iij.Dialo.di.cū qdam epi africani ꝯ arrianos p dfensiōe fidei: etiā phibiti ne loquerent/tacere nollent:exhibiti regi wandalorꝝ cū eos ad suū erro2ē flectere nō posset:fecit radicit⁹ eis linguas absciði.quib⁹ diuino miraculo datū est vt ita pfecte sine linguis loqrent vt pri⁹. Ni aūt pfugi a wandalis ꝛ ꝯstātinopolim veniētes.o2a vacua mōstrātes: fidē ꝛ dei grāz sibi factā pdicando ostēdebāt.Quidā aūt ipo2ꝝ i luxuriā ibi lapsus statim puat⁹ est gratia ꝛ dono miraculi.Et recto dei iudicio: vt dr Greg.h factū ē:vt q fuare noluit ꝯtinētiā carnis/sine lingua car/nea nō hēret vba virat.Pꝫ h:qꝛ luxurios⁹ spm̄ sctm̄ a tēplo suo expellit ꝛ spm̄ imūdm itroducit:fm illð.j.Corꝝ.iij.Nescit qꝛ tēplū dei estis vos: ꝛ spūs dei hitat i vobis.si qs violauerit templuz dei disp̄det illū de⁹.Et in ps.Incenderūt igne scꝫ luxurie sctūariū tuū:polluerūt tabernaculū nois tui.Tales em̄ luxuriosi loco filij vgis q dr Apoc.iij.Ego sto ad ostium ꝛ pulso ꝛc.ponūt idolū veneris.Et sic talē ꝯtūeliā faciūt luxuriosi filio vgis marie qlē fecerūt gētiles i tēplo salomōis.Vn̄ legit in historia triptita li.ij.q cū helius adrian⁹ reedificasset hierlꝫ:ꝛ loc⁹ sepulcri dn̄i i magna veneratiōe haberet ꝛ visitaret a fidelib⁹:gētiles illū h vicio cō/pleuerūt/ꝛ desup tēplū veneris edificauerūt:vt q ibi ado2aret videret idolū veneris ado2are qð ibi positū erat.ꝛ sic loc⁹ sepulcri abomiaret ꝛ obliui/oni a catholicis traderet:vbi cū vēissꝫ helena ꝯstātini mr̄ tēplū destruxit idolū subūtit ꝛ ꝯbussit/sepulcꝝ purgauit/maxim/pulcꝝ/ꝛ spēosuꝫ sa/crariū ibi ꝯstruxit.Itē legit i kalēdario Bede ð iuētiōe s.crucis:q adrianus.xj.cesar locoꝝ sctōꝝ iniuri⁹/credens se fidē catholicā extinguere in loco passiōis dn̄ice edificauit tēplū iouis:ꝛ idolū eiusdē ado2andū ꝯse/crauit ibidē.Et i bethleē in loco ntītatis dn̄ice phanū ꝛ idolū adonidis: vbi meretrices ꝯducebāt adonidē plāgētes ꝛ turpia agētes.Silia faciunt luxuriosi i co2dib⁹ ꝛ co2pib⁹ suis:q sūt loca dei vt s.ꝯtaminātes illa.

¶ Scðo luxuria dmergit i vo2agiēꝫ miseꝝ pctōrē.Et h tripl̄r:vicꝫ.i vo/ragiēꝫ viciorꝝ/piclorꝝ/ꝛ suppliciorꝝ.Prio luxuria dimergit i vo2aginē viciorꝝ:qꝛ luxuria ē lub2ica:p quā ð facili hō labit ð vno vicio i alið:fm illð ps.Via illorꝝ tenebre ꝛ lub2icū.ꝛ angel⁹ dn̄i scꝫ mal⁹ coartās illos: stimulans vicꝫ luxuriosos ad m alum.sicut asinarius stimulans asi/num.Q aūt luxuriosi de vno vicio in alið co2ruāt.pꝫ:qꝛ sepe luxuriosi ppr mlieres furta/rapinas/ꝛ homicidia ꝯmittūt:ꝛ multa silia mala. vt hēant qd eis tribuāt.imo qn̄qꝫ ppr eas apostatāt a fide:deū negātes ꝛ demōib⁹ imolātes.fm illð Ecci.xix.Vinū ꝛ mlieres apostatare faciunt etiā sapiētes.Cui⁹ exm̄ hēm⁹.iij.Reg.xj.de Salomōe:q in senio ita de prauat⁹ fuit p mlieres:vt seqret deos alienos.Ad h etiā facit exemplū in vitis patꝝ de solitario:q pter filiā sacerdotis idolorꝝ habendam:ne/gauit deū ꝛ fidē ꝛ baptismū:ꝛ ppositū monachi:ppr qð visa ē colūba ab eo recedere:q postea reuertebat p pniaꝫ.Ecce i qn̄ta mala pduc luxuria

Luxuria expellit spm̄ sctm̄ a templo suo

Exēpluz.

Exēpluz.

Luxuria dmergit i triplicez vo2agiez

Exēpluz.

L Jmo nō solū luxuriosum i multa pctā pcipitat: sed z alios secū multos trahit z allicit ad pctm. recte sicut vna ouis morbida inficit aliā: z vnū pomū putridū alia: z vn⁹ leprosus sanū. Uñ Hiero. Nemo iux viperas secure dormit. q̄ si nō pcutit: tñ sollicitat ne pūgat z pimat. Sic luxuriosi multos secū ad malū trahūt. aliq̄s p ꝯsensum: alios p ꝯsiliū/auxilium z fauorē. alios p negligētiā: illos. s. q̄ tenēt tales corrigere z negligūt Uñ dt Jnnoc. papa. z hr. lxxxiij. dis. Error. Dicit ei Jnno. Error cui n resistit approbat. nec caret scrupulo societatis occulte: q̄ manifesto facinori desinit obuiare. Ex dictis ꝑ ptz q̄ demōes sūt valde solliciti ad tētandū hoies de luxuria. sciūt em̄ q̄ p h multa bona ipediūt: z ad multa mala hoies pducunt. Uñ mgr Jacobꝰ de vitriaco dt se audiuisse: z allegat Uincē. vbi s. q̄ cū diabol⁹ diu tētasset q̄ndā heremitā inuisibilr: nec puallere posset. trāsformauit se i silitudinē cuiusdā fuiētis: offerēs se obsequio ei⁹. Et cū ꝓposuissꝫ heremita pmo nullū anial possidere: nec posset bn̄ distinguere horas: suasit ei diabol⁹ fu⁹ su⁹ vt hret gallū/ad cui⁹ cātū posset horas discernere. q̄ habito demō ꝓcurauit ne posset cantare. Et dixit heremite. Dñe/gall⁹ vr nō pōt cātare: qz infirmat. nō em̄ pōt viuere sine gallina. q̄ habita fecit eū cātare. Et cū gall⁹ ascēderet sup gallinā: venit in mentē heremite coit⁹ muliebris. z diabolo instigāte interi⁹ z ꝓcurāte exteri⁹: cepit ḡuissime tētari z post infirmari. z cū ꝯualuisset de infirmitate aliq̄ntulū cepit acri⁹ in ista re eū tētare. z ꝓcurauit q̄ filia cuiusdā nobil cepit visitare eū z hre familiaritatē cū eo. Et ait heremite diabol⁹. Dñe magnū dānū erit si vos moriami q̄ mlta bona potestis facere. Sicut em̄ gall⁹ nō pōt esse san⁹ z viuere sine gallina: sic nec vos curari sine muliere. Ecce ꝯ̄scito gallinā ascēdit gall⁹/curat⁹ fuit z cātauit. Eo āt eū tētāte interi⁹ z exteri⁹ d dicta puella: heremita tētauit eā z eā cognouit. Jpe aūt diabol⁹ statim denūciauit h pri puelle. q̄ affuit reqrēs filiā quā occultauerat. ꝓcurrēs aūt diabol⁹ ait heremite. Ecce par puelle venit et extorq̄bit ab illa factū vrm z occidet vos: z infamabit nomē heremitarū vbiq̄z. sed meli⁹ ē vt eā occidatis z nō poterit ꝓbari factū. z pniam agetis. q̄ instigāte eā occidit. z diabol⁹ relinq̄ns eū desolatū euasit. z sic deceptionē suā manifestauit. Heremita āt accessit añ btām ṽginē: cōpūct⁹ cū mlta effusiōe lachrymarū z orōibꝰ obtinuit q̄ eā dñs suscitauit carne reintegra: z reddita ē pri. Ecce q̄nta sollicitudie diabol⁹ conat etiā scōs pducere ad malū luxurie ex causis dictis. ¶ Aliō exēplū habem⁹ i vitaspatrū Sctūs abracim⁹ cui⁹ vita mirabil erat in sctitate: nutriebat vnigenitā sororis sue septēnē: parētibꝰ ei⁹ mortuis/faciēs eā habitare i cella iux cellā suā: in q̄ erat parua fenestra: p quā eā lrās docebat: z i moribꝰ istruebat. q̄ cū p. xxx. annos ibi mãsisset cū auūculo angelicā z deuotissimā vitā ducēs. Quidā monach⁹ freq̄ntās auūculū cā vtilitatis anie sue: cepit hre colloquiū cū ea. pmo d spūalibꝰ: postea icepit notare ei⁹ pulcritudinē z exardescēs cepit eā alloq̄ d aliis. z ita p annū cor ei⁹ emolliuit q̄ exiens ad eā apta fenestra corrupta ē ab eo. q̄ sup modū dolēs z desperās z

Exēpluꝫ de luxuria z d b. ṽgine.

M Exēpluꝫ. ex vitaspatrū

nō ferēs dolorē auūculi si h̄ ei innotesceret: fugit i vnā ciuitatē: ꝛ ibi mu
tato habitu māsit i stabulo. ꝛ facta ē publica meretrix. Auūculo aūt suo
casus ei⁹ sic reuelat⁹ ē. videbat i somnis draconē maximū ꝛ terribilē cū
fetidissimo anhelitu sibilātē venisse vsqꝫ ad cellā suā. ꝛ ibi iuenisse colū-
bā niueā: quā absorbuit ꝛ i suā foueā rediꝫt. cui⁹ casum ꝛ fugā cōperiēs
auūcul⁹ mactās se cū lachrymis ꝛ orone ꝓ ea: post duos annos ꝓ certo
sciēs vbi erat: assūpto militari habitu ꝛ solido cū eq̄ illuc venit: dās pe-
cuniā stabulario vt eā sibi adducat ꝛ cenā paret. Cūqꝫ cenasset ꝛ intro-
duct⁹ eēt cū ea i cubiculū secretū. seratis ostiꝫs accipiēs eā ꝑ manū sedēs
iuxta eā remouit opimētum faciei sue: ꝛ cū fletu multo hincinde veniam
ꝑmittēs sūmo mane r̄duxit eā i locū vbi p̄us erat i interiorē cellā. ipa āt
ꝑ decēniū faciēte pniam i cilicio/ieiuniꝫs ꝛ fletu ꝯtinuo. gauisus erat p̄s
de ei⁹ vera pnia ꝑ tātū tp̄s: ꝛ sic defunct⁹ ē. ad cui⁹ trāsitū ꝯuenit tota ci
uitas. ꝛ oēs infirmi q̄ tāgebāt aliq̄d de vestib⁹ ei⁹ curati. Btā ṽo Mar-
tha neptis ei⁹ i amarissima pnia post eū qnqꝫ annis vixit. ꝛ tandē felicit̄
obiꝫt. Oēs aūt q̄cq̄t ad ei⁹ trāsitū venerūt viderūt claritatē vultus ei⁹ ꝛ
deū gl'ificauerūt. ¶ Scdo luxuria mergit hoiem in voraginē ꝑiculoꝝ: N
vicꝫ i lites: ꝯtētōes: pugnas: minas ꝛ mortē. de his ꝑicul' sil' dr. iꝫ. Esdre Vorago
iiꝫ. Mulieres dn̄ant̄ vr̄i: nōne doletis? Accipit hō gladiū ꝛ vadit in via ꝑiculoꝝ.
facere furta ꝛ homicidia. ꝛ mare nauigare ꝛ flumia: ꝛ leonē videt ꝛ i te-
nebris igredit̄. ꝛ cū furtū fecerit ꝛ fraudes ꝛ rapinas: amabili sue affert
ꝛ multi demētes facti sūt ꝓp' illas. ꝛ multi perierūt ꝛ iugulati sūt ꝛ pec-
cauer̄t ꝓp' mulieres. Aug. Quid Sāsone forti⁹? q̄d Salomōe sapiēti⁹?
q̄d Dauid sancti⁹? ꝛ tn̄ hi oēs ꝑ luxuriā supati sūt. ¶ Tertio luxuria de O
mergit i voraginē suppliccioꝝ: qn̄qꝫ tpal'r/tādē eternal'r. In pn̄ti eni vita Vorago
luxuriosi qn̄qꝫ adeo ḡuit' puniunt̄ ꝙ eoꝝ ifern⁹ hic videt̄ incipe. q: sicut supplicio
dr Exo. vii. Pisces q̄ sūt i flumie morient̄. i. luxuriosi libidinose viuētes i rum.
aq̄s voluptat̄/morient̄: ꝑm illō ps̄. Cōuertit aq̄s eoꝝ i sanguinē: ꝛ occi-
dit pisces eoꝝ. De h̄ ponit Vincē. vbi s̄. exēplū. Quidā q̄ multū luxurio Exēpluꝫ.
se vixerat i fine niger fact⁹ vt carbo torq̄bat̄ a diabolo maxime i mēbris
genitalib⁹: ita fortit̄ ꝙ nulla pena tormēto suo (vt asserebat) posset com
ꝑari. ꝛ petebat rasoriū vt illa mēbra āputaret: ne diabol⁹ i eis h̄ret mām
vexādi eū. ꝛ cū nō dare̊t/volebat surgere sꝫ nō valebat. ꝛ i illo dolore mor
tu⁹ ē. Et subiūgit aliō exēplū de q̄dā mag̃ comite luxurioso. q̄ dū ḡuit̄ in Exēpluꝫ.
firmare̊t itumuerūt ei⁹ genitalia ad modū olle grādis. i q̄b⁹ ḡuissime af
flict⁹ deū p̄ dolore blasphēabat. Et aliq̄n dicebat se iō talia i ill' locis pa-
ti: q: de mēbris ill' enormia egerat: nec tn̄ pniam petebat. sꝫ blasphemās
forti⁹: spm̄ emisit sine aliq̄ eccl'ie remedio Et ō plib⁹ aliꝫs silr̄a refert quō
i hac vita puniti sūt. ¶ Sꝫ q̄lit̄ luxuriosi i inferno puniāt̄: oñdit Sapi
ens Prouer. iꝫ. Inclinata ē ad mortē dom⁹ ei⁹: ꝛ ad iferos semite illius
oēs q̄ igrediūt̄ ad eā n̄ reuertent̄: nec appҕhēdēt semitas vite. Et ibidē. v.
Pedes ei⁹ descēdūt ad mortē: ꝛ ad iferos gressus illi⁹ penetrāt. De h̄ sūt
mlt̄a exēpla q̄ pōit Vincē. vbi s̄. Sꝫ aliq̄ ō ill' referā. Itē dr sic hi i vitas

patrū: q erat qdā adultera bōns virū deuotū z filiā vnicā. Et factū ē q moreretur adultera tpe valde sereno. z ei⁹ exequie pacte fuerūt i tranqllitate. Mortuo aūt marito tāta erat tēpestas q vix potuit sepeliri corp⁹ ei⁹. Hec vidēs filia/apō se cogitabat: z dubitabat si deberet vitā seq̄ pris aut mris. Cogitauit em̄ exq̄ tāta tēpestas fuit tpe mortis pris mei/timeo q sit damnat⁹: z ecōuerso de mre. Hec ita cogitāte i somnis ducta fuit p angelū ad domū q̄ erat plena tenebris pturbatiōe z stridore. z oñdit ei fornacez igne z pice feruētē. z q̄sdā terribiles sup fornacē. z deorsuz respiciēs vidit mrem suā demersam vsq3 ad collū stridētē: z mltitudinē vmiū i pectore ferētē: z cū vlulatu clamātē Heu me filia. Ecce pp̄r paruā libidinē z exiguas dlicias q̄nta exoluo tormēta. Prem vo vidit i mag̃ glia. z sic secuta fuit vitā pris i pnia. ¶ Itē refert Petr⁹ cluniaceñ. li. de visiōe cuiusdā monachi a corpe educti z reuocati ad vitā. q int̄ alia q̄ vidit z audiuit cū duceret̄ ab angelo/audiuit sonitū demonū cachinnātiū z trahētium secū q̄ndā aiam de mūdo sublatā: quasi pjiciētes ad alterutrū. et cū furcis igneis distrahētes z discerpētes eā ad infernū trahebāt/cū im properio factorū suorū. hec fuerat meretrix q̄ tādē ɔfessa serā pniam acceperat: de qua parū pfecerat. Cū hec ita q3 agerent̄ subito lux de celo venit ministros tenebrarū terrēs. cū q̄ descēdit chor⁹ vginū mirabili decore ornat⁹ z corpis. int̄ q̄s btā Margareta apparuit: quā ipa speciali deuotione dilexerat/coram altari suo lumina exhibēs de suo: singulis dieb⁹ sabbati. Ad quā cū clamaret ei⁹ petēs adiutoriū: ad pcē btē Margarete oib⁹ vginib⁹ orātib⁹ p ea: ɔcessum est ei vt i fouea q̄ illico apparuit i loco tormētorū pniam ɔsūmaret. Et btā Margareta cū manu demones abigēs ait illi. Hic pniam tuā cōplebis p me receptura plura bñficia. et tādē h purgata venies ad ɔsortiū btōrū. q̄ dicto ipa letissime aquā bullientē subijt. vgines aūt btē sūt in celū recepte. De h sūt valde multa exēpla sctōrū patrū. Hec sufficiāt. Rogem⁹ g̃ deū vt nos i tētatōe luxurie adiuuet: ne tot picul'z penis inuoluamur: sz ab oib⁹ mal' liberemur. Amē

(Margin: Q Exēpluz d sancta margareta z d penitētia iuncta)

¶ De remedijs ɔtra luxuriā: z pcipue de fuga.

Sermo. XCVIII.

Fugite fornicationē. i. ad Corū. vi. In pcedētib⁹ sermonib⁹ plura audistis de pctō luxurie z de ei⁹ speciebus: de eius causis z occasiōib⁹. q̄nta etiā ex ipa oriunt̄ mala: pp̄r q̄ merito cuilibet sit fugiēda z detestāda. Et qz tāta malicia est i pctō luxurie: opus ē cuilibet hoi vt aliq̄b⁹ remedijs z auxilijs se possit iuuare: p q̄ tantā luxurie maliciā possit effugere. Jō nūc cogitaui dicere de remedijs ɔ luxuriā. q̄rū vnū imo potissimū ē fuga. de q̄ apl's dr: in theāte Fugite fornicationē vbi s̄. Pro grā dicam⁹ Aue ma. ¶ Fugite for. vbi s̄.

A ¶ Circa vba thematis est notandū: vt hr̄ in glo. ordinaria. q cū alijs vitijs pōt expectari ɔflict⁹. sed hanc. s. fornicationē fugite ne approximetis qz nō alit̄ meli⁹ potest vinci. Et h vult apl's dicēs: Fugite fornicationē. Et subdit apl's Oē pctm̄ q̄dcūq3 fecerit hō: supple excepta fornicatōe: ex

corp⁹ est.i.sine corporis ꝯtaminatōe. cetera eñ pctā aiam tm̄ maculāt. q̄ āt fornicat i corp⁹ suū peccat. q̄z fornicatio nō solū aiam sz etiā corp⁹ ꝯtaminat. Et postea dr glo. ꝛ ē Aug. in s̄mōe. Alia eñ pctā ꝛsi p corp⁹ committank: nō tñ aim humanū ꝯcupiscētie carnali ita efficiūt obstrictū ꝛ obnoxiū: sicut i solo ope fornicatōis corpalis fit. Hic eñ ꝓprie seruit aia corpi: intantū vt nihil aliud ipo momēto ꝛ experimēto hui⁹ tāmagni flagiciȷ cogitare hoi liceat aut intēdere. q̄z mētē captiuā sibi subdit ipa subversio ꝛ absorbitio libidis. quia libidis ardore q̄ maior null⁹ est/voluptas ipi⁹ corporis aim seruū tenet: efficitq̄z captiuū. Hec Augusti. i glos.

¶ Ex q̄ pz q̄ potissimū remediū ꝯ luxuriā est fuga. De hac fuga paulo dixi sup ser. lxxxviij. F G. Illi⁹ fuge habem⁹ exēplū in Joseph: q̄ reliqt palliū i manibꝫ dn̄e sue ꝛ fugit. Inde ē q̄ antiq̄ꝝ troianoꝝ vox fuit: Fugiam⁹ helenā. vt vult Arist. ij. Eth. circa finē. ¶ Sed di. q̄o: Que sēt hoī fugiēda ad pfecte declinādū voluptatē carnis? Rn̄det q̄ inf cetera sūt hec fugiēda. s. locoꝝ amenitas: opū multiplicitas: mulieꝝ familiaritas: vestiū varietas: carminū lubricitas: vt dr Hugo d claustro anie lib. j. Jō inqt ista q̄ttuor sūt fugiēda oi hoi ꝛ maxie rligioso ꝛ seculo renūciāti. q̄z ex pulcritudie mlierꝫ voluptas carnal' nascif. ex varietate vestimētoꝝ affect⁹ placēdi submistrak. loc⁹ āt vrbes ꝛ oppida dāt oportūitatē impetrādi q̄d placz. silr p diuitiaꝝ affluētiā q̄d placz ipetrari solet. Cōfert ei pulcritudo delectatōēz: ornat⁹ affectū: loc⁹ aportūitatē. diuitie effectū Hec Hugo. ¶ Sūt g̃ breuif q̄ttuor fugiēda p vitāda luxuria

Potissimū remediū luxuriē fuga

B

C

Videlicz
- Familiaritas mulieꝝ
- Oportunitas locoꝝ
- Abūdātia diuitiaꝝ
- Lubricitas carminū

¶ Primo fugiēda ē mulieꝝ familiaritas vt ignis icēdiū: vt mors⁹ ꝑpentū: vt icursus fluminū. Primo lieꝝ ē sic fugiēda ē familiaritas mulieꝝ si incendiū ve luxurie viciū vt ignis icēdiū. Ignis eñ icēdiū crescit i ifinitū si hēat fomētū. ij. d aia. ꝛ iō ē fugiēdū ꝓpf piculū. q̄z nō tuta res agif paries cū ꝓxim⁹ ardet: ait Alan⁹ i anteclaud. Sic g̃ fugiēda ē luxuria ꝛ mlieꝝ cōsortiū siue familiaritas mlieꝝ tanq̄z ignis. nā tal' familiaritas ē iflāmatiua libidis. Et iō nēo ꝯfidat d scitate sua. nēo d religiōe sua. nēo ēt d senectute sua ꝯfidat. Vn̄ ferrū ꝛ silex sēt duo corpa frigida: ꝛ tñ d eis excutif ignis pcussiōe nimia/si fuerit ꝯiūcta. Sic ex mlieꝝ ꝛ viroꝝ ꝯgregatōe suggestiōe carnis ꝛ fabri ifernal' orif freq̄nf ignis luxurie: etiāsi sint ꝑsone scīē vite. sic pz s̄. i p̄cedēti ser. p exēpla J K L M. ¶ Ex q̄ sacz pz q̄ fugiēda ē nimia societas mlieꝝ. Vn̄ Aug. Grauē inimicū sortita ē castitas. cui nō solū resistēdū ē. sz dimisso freno lōgi⁹ fugiēdū. nec eo min⁹ fugiēde sūt q̄z religiose videnk. q̄z q̄nto religiosiores tāto citi⁹ alliciūt: et sub p̄textu scitatꝫ latet vis libidis. Nā mlieꝝ societas tenet se ad modū palee ꝛ sulphurꝫ. Nā sic palea si applicak igni mox ipam icēdit. sic femia si viro socief eñ exurit. Habz se etiā mulieꝝ familiaritas p modum sulphuris. cinis eñ pene extinct⁹ mox incendif sulphure tact⁹. sic corpa q̄si emortua icēdit luxuria. a tali g̃ igne pcul ē fugiēdū s̄m illd̄. Prouer. iiij

Familiaritas mulieꝝ ignis

Exēpluz.

D Ne tibi placeat malorꝫ via: fuge ab ea: ne trāseas p eā. ¶ Scd̄o fugiē
Luxuria dū est luxurie viciū vt morsus s'pētū. Null⁹ eñ libent' dormit vbi s'pētes
fugiēda ē ꝛ colubri cōmorant': sꝫ locū illū fugit. Mulieres āt facili⁹ intoxicāt men
sic mors⁹ tē q̄ꝫ s'pētes carnē. Nullū eñ venenū dꝛ ificere nisi pus fuerit mixtū cuꝫ
s'pentū sanguine. Species āt mulier꜠ etiā alōge sine tactu p solā spūalē imuta-
tionē oculorꝫ solet mētē inficere. qꝛ q̄ viderit mulierē ad ꝯcupiscēdū eam
iā mechat⁹ ē in corde suo. Mat. v. Et iō illd̄ Ecci. xxj. Quasi a facie colu
bri fuge peccm̄: exponi p̄t de femia q̄ ē radix p̄maria pecti. vt sit sensus: q̄si
Coluber a facie colubri fuge pecm̄. i. feminā ducētē i pecm̄ ꝛ culpā. Coluber ei q̄si
colēs vmbrā dꝛ. sic mulieres libidinose angulos q̄rūt: ꝛ vmbras ꝛ loca la
tēria diligūt. Et iō Sapiēs ꝯpat mulierē libidinosam colubro Ecci. xxv
di. Nō ē caput nequs sup caput colubri. ꝛ ibidē. Nō ē malicia sup mali-
ciā mulier꜠. Et iō sicut coluber fugit' ne ificiat: ita fugiēda ē ml'ier ne ad
pecm̄ alliciat. Hoc ē qd̄ dr̄ Isid. i li. solil'. Si inq̄t vis a fornicatiōe eē tu
tus: esto corpe ꝛ visiōe a ml'iere discret⁹. Et Hiero. ꝯ vigilātiū docꝫ mo-
nachū fugere ꝯsortia mulierꝫ/ vt s'pētū toxicū. nec ꝯ luxuriā alit' q̄ꝫ fuga
eē pugnādū. Uigilāti⁹ āt vult ꝯriū. Et dr̄ Hiero. Cur ad eremū pg꜠: rn̄
det Hiero. ne me capiat ocul⁹ meretric꜠: ne forma pulcerrima ad illici-
tos me trahat amplex⁹. Ad hec instat Uigilāti⁹ di. Ad eremū ire ne ca-
piar꜠ p mulieres/ nō ē pugnare sed fugere. sta i acie: aduersarijs armat⁹
resiste. vt postq̄ꝫ vicer꜠/ coroner꜠. Rn̄det Hiero. Fateor ibecillitatē meā:
nolo spe victorie pugn̄re: ne pdā aliq̄n victoriā. si fugero/ gladiū deuitā. si
stetero/ aut vincēdum mihi ē aut cadēdū. Quid necesse ē certa dimitte
re/ ꝛ incerta sectari: tu q̄ pugnas ꝛ supari potes ꝛ vincere. ego cū fugero
nō vincor i eo q꜡ fugio: sꝫ iō fugio ne vincar. Et sequit' ad ꝓpositū nr̄i exē
pli. Nulla securitas ē vicino s'pēte dormire. pōt fieri vt me nō mordeat. ꝛ
pōt fieri vt aliq̄n me mordeat. fugiā g̃ ꝛ secur⁹ ero: vt dicere possim illud
E ps̄. Ecce elōgaui fugiēs ꝛ māsi i solitudine. ¶ Tertio fugiēdū ē luxu
viciū lu- rie viciū: vt incursus fluminū. Sicut eñ q̄ occursum expectat fluminū
xurie ē fu vite icurrit piculū. sic ꝯtingit illi q̄ nō fugit sꝫ expectat carnis ꝯflictū. si-
giēdū vt cut h̄ oñdit Ouid. j. de arte. circa p̄nci. di. Flumia magna vides de puis
icurs⁹ flu fontibꝫ orta. pluria collect꜠ multiplicant' aq̄s. Et ifra. Dū furor i cursu
minū. est currēti cede furori. Difficiles adit⁹ ipet⁹ ois habꝫ. Ubi vult dicere: q꜡
cū i p̄ncipio parui mot⁹ insint luxurie/ ꝯuenit hos declinare: ne ꝯtigat in
magna flumia crescere voluptat꜠ venerce. ꝛ dū in suo forti cursu ē tēta-
tio carnis: cedēdū ē a loco/ tpe/ ꝛ oportunitate pagēde voluptat꜠: ne sub
mergat impet⁹ carnalitat꜠. Uñ dꝛ metrice. Cede/ ven⁹ cedit: si stas/ ma-
gis ipa ledit. Si fugis veneris p̄lia/ tut⁹ eris. Et iō sicut fluminū iunda
tiōe sapiētes solēt p fugā in montē declinare. ita fugā luxurie solent san
cti p fugā i montē religiōis postergare: exēplo Loth cui dicebat': Ne stes
in oī circa regiōe: sed in mōte saluū te fac Geñ. xix. Ois aūt stat⁹ i mun
do est q̄si circa regionē voluptatis. sed sol⁹ mōs est religiōis loc⁹ secur⁹
Patꝫ g̃ ex p̄missis quō nō nisi p fugā declinat' luxurie viciuꝫ. Et iō p̄mo

fugienda est familiaritas mulieꝝ vt ignis incēdiū: vt morsus serpentū: ꝛ vt incursus fluminū. ¶ Scdo pncipalr̄ ꝑ vitanda luxuria fugien F
da est oportunitas locoꝝ. Oportunitas em̄ tpis ꝛ loci dāt pabula vene Oportūni
ri. Nā visitatio hortoꝝ cū mulierib' est incitatio libidis. Vn̄ Sap. ij. in tas loco
psona carnaliū dr sapiēs. Nō sit ptū qđ nō ptrāseat luxuria nr̄a. Itē lo/ rū fugiē
coꝝ freqntatio i qb' ppetrata ē luxuria in actu maxime incitat ad vene daē luxu
rea. qꝛ ibi fit vehemēs pcti pteriti recordatio: ꝛ ad pctm̄ futuꝝ stimula rioso
tio. quare in remedium illiciti amoris Ouid. ij. de remedio docet talia loca fugere, dicēs. Loca sepe nocēt: fugite loca cōscia vri Cōcubit': cau/ sas illa doloris habēt. Hic fuit: hic cubuit: thalamo dormiuimus illo. Hic mihi lasciua gaudia nocte dedit. Amonitu recreat amor: vulnusqꝫ nouatū ꝛc. Itē fugienda est oportunitas locoꝝ vbi est ꝯiūctio soli cū so la, vl' vbi est caligo ꝛ vmbra. Aut ꝑpter tpis qlitatē: vt ē tpe noctis. aut ꝑpter loci obscuritatē. Et iō clericis ꝛ religiosis districte inhibet in cano ne: ne soli sint cū sola. vt habet dist. lxxxj. in c. Cleric'. vbi dr. Cleric' ad fe mine tabnaculū sol' nō accedat. nec sol' psbyr cū sola femia fabulas mi sceat. Et cā ponit i eadē dist. in c. In oib'. qꝛ vt excludat oīs nefanda su/ spicio, cleric' deb3 loq mulierib' certo tpe, corā certis psonis, ꝛ certo lo/ co. Et seqt Certe solū ad solā accedere nulla religiōis rō pmittit. Fugere aūt talē oportunitatē tpis ꝛ locoꝝ est pstantissimū remediū ꝯ luxu3: vt vult Alan' in de plāctu. metro. v. dicēs. Ipē bn̄ poteris lux' frenare fu/ rorē. Si fugies: potior potio nll'a dat. Si vitare velis venerē: loca, tpa, vita. Nā loc' ꝛ tpus pabula donāt ei. Si tu pseqris, sequit. fugiēdo fu gat. Si cedis, cedit. si fugis, fugit ꝛ illa ¶ Tertio luxuria declinat p G
fugā diuitiaꝝ: qꝛ ille st̄ magnū luxurie incitamētū. qꝛ diuitijs alit luxu Fuga di
rios' amor. Et iō fili' pdig' ꝑpt' subā pris fuit luxuriosus. q ꝯsūpta nil uitiaꝝ
curauit de luxuria. sed magis qsiuit vt victū haberet etiā cū porcis. Lu/ ce. xv. Et h̄ est qđ ait apl's. j. ad Timo. vj. Qui volūt diuites fieri incidūt in laqos ꝛ tentatiōes diaboli: ꝛ in desideria multa ꝛ inutilia ꝛ nociua: q mergūt hoiem i interitū. tu vo hō dei hec fuge. qđ intelligit de nimia af fectiōe tpaliū vltra debitū ꝛ necessitatē psone. ¶ Quarto vitat luxu/ H
ria per fugā lubricoꝝ carminū. carnalia em̄ carmina multū inflāmant Fuga lu
mentē humanā ad luxū. sicut sūt cātiones lubrice. ꝛ poetaꝝ de venere lo bricoꝝ
quētiū dictamina. ꝛ recitatiōes venereoꝝ historiales: ac carnalia collo carminū
quia. Corrumpūt em̄ bonos mores colloqa praua. j. ad Corinth. xv. Na3 sicut aer infect', loquēdo attractus, corp' inficit. sic legēdo vel audien/ do lubrica mens nr̄a sauciat ꝛ tabescit: vt dr Grego. sup Ezech. in q da3 homel'. Cū inqt sic vba ꝑximoꝝ quotidie audiendo sumim' in mentē: sicut flando ꝛ respirādo trahim' acrē. Et sicut mal' aer assidue tract' in ficit corp': ita puersa locutio assidue audita inficit animū. Propterea di cit apl'us. ij. ad Timo. ij. Iuuenilia desideria fuge: in signū qꝫ pctm̄ vo/ luptatis veneree maxime regnās in iuuene: nō pōt melius qꝫ p fugā de/ clinari. Iō idē apl'us ait. j. ad Coꝛ. vj. vt in themate. Fugite fornicatōes

J ¶ Sʒ d. qs: sūt ne alie cause ꝓpť q̄s sic fugiēda ē luxuria: ⁊ nō ē pugnā dū ꝫ eā? Rn̄deť breuiť: ꝙ licʒ ex p̄missis sufficieť cogͥscať: ꝙ nō meliꝰ q̄ꝫ ꝑ fugā d̄clinať luxuria. tn̄ adhuc pn̄t assignari due cause illiꝰ fuge. Pri ma: qꝛ luxurie pctm̄ ē valde imūdū. Sic ğ nemo libenť luctať cū homie lutoso: qꝛ licʒ deijceret eū: tn̄ se inq̄naret: sic n̄ ē secuꝝ luctari cū pctō isto vix em̄ pōt esse q̄n hō inq̄neť: vel ꝑ cogitatiōeʒ/delectationē/aut ꝯsensū ⁊c. qꝛ q̄ tetigerit picē inq̄nabiť ab ea Eccl. xiij. ¶ Scd̄a rō: qꝛ nō ē bonū de ꝓpe pugnare cū hoste illo q̄ ex ꝓpinq̄tate sumit vires: talis hostꝭ ē lu xuria. Corpꝰ em̄ nr̄m qd̄ priꝰ erat pacificū ꝯuťiť in hostē/q̄nto magꝭ ap ꝓpinquat mľieri. Sic ğ princeps aliq̄s timet pugn̄re cū hostibꝫ suis/q̄n credit ꝙ i exercitu suo sint mľti ꝓditores/q̄ debeāt iuuare hostes suos q̄n ꝯflictꝰ venerit. sic dʒ timere hō pugn̄re ꝫ luxuriā: cū corpꝰ nr̄ʒ ad mo dū ꝓditorꝭ i pugna illa fiat. Hec ğ sint dicta de p̄mo remedio ꝫ luxuriā vicʒ fuga. in seq̄ntibꝫ dicā alia remedia. Rogemꝰ ğ deum: vt gr̄am no bis donet fugiendi pessimū inimicū nostrū luxuriaʒ: vt ꝑ verā castitatē mereamur vitā eternā Amen.

¶ De alijs remedijs contra luxuriā. Ser. XCIX.

Fugite fornicationē j. Cor. vj. In p̄cedenti sermōe audistꝭ de potissimo remedio ꝫ luxuriā. vicʒ fuga familiarita tis mľieꝝ/oportunitatꝭ/locoꝝ fuga diuitiaꝝ/⁊ carminū lubri coꝝ: ⁊ q̄dā alia ꝓpť q̄ ip̄a luxuria est fugiēda. Posset āt q̄s di cere: Sūt ne alia remedia ꝫ luxuriā: q̄ꝫ fuga: ꝑ q̄ quis se posset custodi re a luxu. mľti em̄ sūt q̄ nō pn̄t bn̄ vitare mľieꝝ familiaritatē. loca ⁊ ce tera p̄missa. quō ğ illi se debēt custodire? Ad qd̄ dicendū ē: ꝙ pľa sūt ad huc remedia ꝫ viciū luxurie: q̄bꝫ se hō bn̄ pōt tueri. de q̄bꝫ in pn̄ti s̄mōe dicere intēdo. Pro gr̄a Aue maria. ¶ Fugite fornicationē vbi s̄.

A ¶ Circa v̄ba thematꝭ est notandū: ꝙ vltra fugā adhuc sūt mľta reme dia: q̄bꝫ se hō a luxuria pōt p̄seruare. ex q̄bꝫ aliq̄ cogitaui ꝯsignare. vicʒ

Labor ⁊ occupatio	Operū misericordie exhibitio
Carnis maceratio	Mortis meditatio
Legis diuine ꝑscrutatio	Gehenne formidatio
Tedium ⁊ vexatio	Sui vera humiliatio
Pura oratio	

Primo ğ remediat luxuriā/labor/⁊ occupatio. ptʒ qꝛ ꝯtria ꝯtrijs curanť. Et luxū nihil adeo nutrit ⁊ fomētat sic q̄es ⁊ vacatio: vt s̄. oñsuʒ est ser. lxj. H. Igiť ꝑ ꝯtrū nihil sic ip̄am luxuriā exťminat: sic labor ⁊ occupatio Et iō docet Hiero. Rusticū monachū i ep̄la ad eundē: vt eremū inco lens nūq̄ꝫ ocio vacet: sʒ se ꝯtinuo opibꝫ exerceat/alternando labores: ne vno labore nimis attediatꝰ se fatiget/sed mō legat/mō oret/mō agros colat/nūc fiscellas faciat/nūc riget/nūc plantet/nūc scribat/nūc pisces capiat. sicq̄ꝫ occupatꝰ tp̄s deducat: ne eū sp̄us fornicationis opprimat. Et hr̄ i canōe d̄ ꝯse. dis. v. Nunq̄ꝫ. vbi dr̄. Ama scr̄pturaꝫ studia ⁊ carnis vicia nō amabis. Et ïfra. facito aliq̄d opis: vt semꝑ te diabolꝰ ïueniat occupatū. Hoc mľti attēdere deberēt vtriusq̄ꝫ sexus hoïes q̄ ocio vacāt:

ociū ⁊ q̄ es fomē tāt luxu riam

tā in spūali q̄ȝ i secl'ari statu: ⁊ ex h̄ q̄si vincul' ad vicia carnis trahunt. Deberēt hec attēdere parētes circa filios ⁊ filias/ ⁊ pr̄ familias circa familiā: vt nūq̄ȝ ocio vacarēt: sed sp̄ aliq̄ bono ope vacarēt. Et maxie dictis festiuis/ ñ i ludis nociuis/ choreis/ comessatiōib⁹/ nug̃ ⁊ ꝯfabulatiōib⁹: ſȝ vel i ſmōib⁹/ cū diuinis officijs/ aut domi i bonis ꝯūsatiōib⁹: vl' saltē solatijs castis ⁊ nō nociuis. ¶ Scd̄ȝ remediū ē carnis maccratio. Uñ metrista. Lasciuit raro: nō bñ pasta caro. Supbia em̄ carnis q̄ ē spūi rebell' deꝑmit' abstinētia cibi ⁊ pot⁹. Uñ canit eccl'ia. Carnis terat supbiā: pot⁹ cibiq̄ꝫ pcitas. Et Hiero. in ep'la. Sine cerere ⁊ baccho: friget ven⁹. Et d̄ seipo i ep'la ad Eusto. dr̄. Pallebāt i heremo ora ieiunijs: ⁊ mēs desiderijs estuabat: ⁊ i frigido corpe ⁊ iā p̄mortua carne: solū libidinū incendia bulliebāt: ſȝ repugnātē carnē hebdomodaꝝ inedia subiugabā. Et idē ad Rusticū. Dū essē iuuēis ⁊ solitudis me deſta vallarēt/ incētiua vicioꝝ: ardorēq̄ꝫ nāe ferre non poterā: qd̄ cum crebr̃ ieiunijs frangerē: mēs tn̄ desiderio estuabat/ nō em̄ vincit' tētatiōe carnis: īsistens carnis maceratiōib⁹ cū orōnib⁹: q: illd̄ qd̄ in carne resistēdo defic̄: spūs scti grā ꝓp' abstinētiā supplet ⁊ resarcit. In cui⁹ figurā tres pueros abstinentes fornax babilōis pice ⁊ alijs fomēt̃ icēsa: sua flāma tetigit: ſȝ i nll'o lesit. Ut pȝ Dañ. iij. Precipue āt lasciui iuuenes ⁊ puelle: ⁊ cete ml'ieres se custodire deberēt a forti potu: ⁊ ne i eo excederēt. De h̄ lati⁹ dixi i ſmonib⁹ de gula ser. lxiij. ⁊. lxvj. ⁊ ceteris ſmōib⁹ ibidē. ¶ Tertiū remediū ē diuine leg̃ ruminatio siue pscrutatio. Et h̄ ꝓp' quinq̄ꝫ. vicȝ ꝓpter

B maceratio carnis remediat luxuriam

Leg̃ rūinatio valȝ ꝯ luxuriā ꝓpter	Ei⁹ laboriosaȝ acq̄sitiōeȝ Ei⁹ effectū ⁊ opationē Mēt̃ a carne abstractōeȝ Adiunctā delectationē Pene inflicte cognitionē	Prio diuie leg̃ pscrutatio valet ꝯ luxuriaȝ. ꝓp' ei⁹ laboriosaȝ acq̄sitiōeȝ. Labor ei vt dcm̄ ē s. luxuȝ remediat. Et

C leg̃ diuine ruminatio

diuie leg̃ noticia ñ sine mag̃ labore acq̄rit'. Uñ dr̄ Hugo postillator cardinal'. Studiū ē labor maxi⁹: quāuis nihil sit sil'i⁹ ocio. Et Augu. i ep'la ad Uolusia. dr̄. Tanta ē chrianoꝝ l'raꝝ pfunditas: vt i eis q̄tidie pficerē. si eas ab ieūte puericia vsq̄ꝫ ad decrepitā senectuteȝ maxio ocio/ sūmo studio/ meliori igenio/ conarer discere. Et b. Hiero. i ep'la ad Rusti. d̄ se ipo dr̄. q̄ cū iuuenis eēt ⁊ carnis turbaret' tētatiōib⁹ ⁊ mēt̃ cogitatiōib⁹ didic̄ hebraicū. ⁊ ꝓp' difficultatē labor̃ i addiscēdo ñ sensit carnis aculeum. Uñ ait sic. Cū eēm iuuēis ⁊ secreta deſti me vallarēt: ardorē nāe ferre ñ poterā: quē cū cebr̃ ieiūijs frāgerē: mēs tñ d̄siderio estuabat. ad quā edomādā cuidā fr̄i q̄ ex hebreis crediderat me i discipl'ȝ dedi vt p⁹ q̄ntiliani acumia: cicerōisq̄ꝫ fluuios: ḡuitatē frōtōis: lenitatē plinij: alphabetū discerē hebreū: stridētia anhelātiaq̄ꝫ ꝟba meditarer. q̄d ibi labor̃ sūpseri q̄d sustinueri difficl'tat̃: q̄tiēs despaueri: q̄tiēs cessaueri: ⁊ ꝯtētiōe discēdi rurs⁹ icepim. Test̃ ē mihi ꝯscia. tā mea q̄ pass⁹ sū: q̄ȝ eoꝝ q̄ mecū duxerūt vitā. Et grās ago d̄o q̄ d̄ amara scia l'raꝝ dulces fruct⁹ capio. Si ei sine labore nll'a scia acq̄rit'. vt oñdit Sene. i q̄dā ep'la di gñosos aios labor nutrit. Phia ei nemi inascit'. q̄ eā vult hr̄e oȝ q̄ laboreȝ Ar̃. ñ accepit

philosophiā ocio: sꝫ labore igeniosū se fec. Et iō vt dē Hugo ď clau. anie. Ociū stulticiā. labor vo sciaꝫ gnāt. Multo ampli⁹ sacre leg noticia sine labore nō hr in q ois ars ptinet. Ibi em̄ phia: ibi logica: vt ondit Augu. ad Volusianū vbi s. Ois em̄ splēdor rhetorice eloqntie: oēs modi poeti ce locutiōis/ qlibꝫ varietas decore pnūciatiōis/ a diuinis scptur sūpsie exordiū ait Cass. i expositiōe ps. Igit ppt ei⁹ laboriosaꝫ acqsitiōeꝫ reme

D diat reuerā delectatiōeꝫ: ex pmissis. ¶ Scdo diuine leg scrutatio valꝫ

Lex diui ppt ei⁹ effectū ꝛ opatiōeꝫ. Nā cū ipa diuina lex doceat castitatē/ in suo

na docet alūno extinguit carnis lasciuiā. Vñ i ps. dr. Eloquia dñi eloq casta. i.

castitatē castitat effectiua. Et Iac. iij. Que sursuꝫ ē sapia pudica est. i. pudicum faciēs. Nō em̄ inhabitat aliquē vera sapia vbi nō ē castitas ꝛ ptinentia siue sit castitas piugal/ vidual/ siue vginal. Illi⁹ exm̄ habem⁹ i plogo ď

Exēpluꝫ. Greg. nazanzeno sui apologetici: vbi dr. q cū Greg. phie studijs floreret vt signaculū castitat integrū custodiret/ vidit p soporē sedenti sibi ꝛ le genti duas sat decoras/ dextra leuaqꝫ psedisse femias: qs cū castitat istinctu oculo toruiore respiceret: ꝛ qd sibi vellēt pcontaret ac inqreret: ꝛ ille familiari⁹ eū amplectētes aiūt: ne moleste capias iuuenis: sat tibi note sum⁹ ꝛ familiares. altera em̄ ex nob sapia. alra castitas dr: ꝛ misse sum⁹ tecū bitare: qꝛ iocundū sat ꝛ mōm i corde tuo nob ppasti habita/ culū. litteraꝝ igit amor castitateꝫ induc: ꝛ a luxuria pseruat ꝛ custodit. Et h sapiēs puer. vij. ondit. vbi ait. Prudentiā voca amicā tuā: vt custo

Literarū diat te a mliere extranea ꝛ ab aliena: q fac vba sua dulcia. Sup q Hu/

amor pre go i postill dt. Spūalis amor sapie/ carnalē amorē repellit. Et hoc ideꝫ

seruat a Hiero. ad rusticū dic. Phi inqt secli aiūt amorē veterē amore nouo: qsi

luxuria clauū clauo expelli. qd ꝛ Assuero septē pncipes fecere psarū: vt Vasti re gine desideriū aliaꝝ puellaꝝ amore cōpesceret. Illi viciū vicio remedi/ ant: nos amore vtutū vicia supem⁹. Hec ibi. Ex amore ei lraꝝ acqrit ca/ stitas ꝛ remediat amor voluptatū carnaliū: vt pꝫ ex dict. ¶ Tertio di

E uine leg scrutatio valet p luxū ppt mentis a carne abstractiōeꝫ. Cū em̄

Mētis qs diuine legi meditādo isistit/ i celestiū ptēplationē psurgit: ꝛ i amoreꝫ

a carne supnoꝝ iardescit. ꝛ sic carnis amorē vincit. Vt deducit Isid. iij. ď sum.

abstrac/ bo. c. viij. di. Geminū pfert donū lectio scrāꝝ scpturaꝝ/ siue q itellectū

tio mētis erudit: seu q a mōi vanitatib abstractū hoieꝫ ad amorē dei ad/ ducit. Idē vult Hugo li. j. de aia. vbi dic. Nihil tam mentē ab amore se culi sepat/ nihil sic aiaꝫ p tentatiōes roborat. nihil ita hoieꝫ excitat ꝛ ad iuuat ad oē opus ꝛ ad oēꝫ laborē: sic scpture sacre studiū. Hoc remediū docuit Hiero. vgieꝫ Eustochiū i epla ad eandē. vt qtiens carnis incen/ diū sentirꝫ statim scuto fidei munita recurrere deberꝫ ad amorē ꝛ recor dationē diuinoꝝ smonū. Vñ dic. Si qñ senser iteriorē hoieꝫ flore ado/ lescentie suspirare: ꝛ accepto cibo te in lectulo cōpositā dulcis libidinuꝫ pompa pcesserit. arripe scutū fidei: in q ignire diaboli sagitte extinguūt Oēs em̄ adulterātes qsi clibanus corda eoꝝ. at tu chri comitata vesti/ gijs ꝛ sermonib ei⁹ intenta dicito. Nōne cor nrm ardens erat in nobis

dū loq̄ret̄ cbr̄s. Loquit̄ āt nob̄ cbr̄s/cū v̄ba ei⁹ in scр̄turis legim⁹: vl̄ mē te r̄uoluēdo cogitam⁹: vt dt Jsid. vbi s̄. Ecce quō lectio vl̄ auditio scр̄tu rap̄ scrāp̄ valet ad extinguēdū amorē carnaliū delectationū. ¶ Quar to p̄scrutatio siue studiū diuine legis valet ꝯ luxuriā p̄p̄t adiūctā dele ctationē. vñ intellectualia/rōnabilia z diuina f̄m se sūt delectātia. q̄ q̄n to pl⁹ p studiū scр̄turap̄ inuestigant̄: tāto ampli⁹ delectari cōprobant̄. Uñ z Aristo. x. Eth. c. viij. dt. q̄ pbia siue sapia mirabiles dz bīe delecta tiōes puritate z firmitate. He eñ sūt delectatiōes f̄m hoiem put ē rōna lis. delectatōes aūt carnis insūt ei put cōicat cū bestijs. Et iō delectatio habita i studioso ex sciētijs supat delectatōes carnis: nec reputat eas nī si bestiales. Uñ z Aristo. iij. Eth. Gaudere delectabilib⁹ q̄ insūt nob̄ f̄m q̄ sum⁹. s. aiales z carnales: z eas maxime diligere/est bestiale. Jnt̄ oia sūt studia studiū diuie legis hab3 delectationē sūmā: cū cuiuslibet mū dane sciētie habeat delectationē. z vltra h̄ delectationē p̄priaz ex p̄prijs suis pncipijs. Uñ Hiero. sup ps̄. Pinguissim⁹ ē f̄mo diuin⁹ oēs bñs i se delicias: qcq̄d volueris ex f̄mōe diuio nascit̄: sicut tradūt iudei q̄n mā na comedebāt: f̄m volūtatē vniuscuiusq3 sapiebat i ore: vt p3 Sap. xvj ¶ Quinto legis diuine studiū valet ꝯ luxuriā: p̄p̄t pene inflicte p luxu ria cognitionē. Dicūt eñ pbi: Facili⁹ ē a delectatiōib⁹ abstiere q̄3 tristia sustinere. Uñ z asini p̄cussi desistūt a pascuis: q̄uis cibo eis sit delectabi lis. Jn lege aūt pena maxima legit̄ p̄p̄t delectatiōes carnis inflicta. dilu uiū vic3 z incendiū sodomitap̄. z sic de alijs. Et ḡ q̄s p scripture studiū nō abstraxit a venere delectatio scр̄ture annexa: saltē abstrahe pōt pena dicto vicio inflicta z infligēda. Deb3 ḡ q̄ legit diuinas scripturas attēde re q̄ p̄pter speciē mulieris mlt̄i p̄ierūt z victi sūt: vt oñdit Lotha. de vi li. ꝯdi. hu. quō luxuria pētapolim cū adiacēte regione subuertit. Sichē cū p̄plo interemit. Her z Onā filios iude p̄cussit. Judeū z madianitide3 pugiōe trāsfodit. tribū beniamin p vxore leuite deleuit. filios Heli sa cerdotis i bello p̄strauit. Uriā occidit. Amō iterfecit. p̄sbr̄teros lapida uit. Dan. xiij. Ruben maledixit. Sāsonem seduxit. Salomonē puertit. Hec ibi. Hec igit̄ attēdēs z sacre scр̄ture insistēs: vtiq3 p minimo habet carnarnales voluptates. Et iō bñ ait Hiero. vt sup allegatu3 est. Ama scientiam scripturarū z carnis vicia non amabis. Hec de tertio reme dio ꝯ luxuriā: vic3 diuie legis p̄scrutatiōe. ¶ Quartū remediū ꝯ lu xuriā est tediū z vexatio. Nā sic voluptas venerea delectat̄ eē i gaudio/ hilaritate/z mūdana leticia. q3 dt Oui. Mēs ml̄ierp̄ n̄ citi⁹ rapit̄ ad ve nereop̄ ꝯsensu3 q̄3 q̄n ē in leticia z gaudio. ita vexatio/dolor/z tristicia remediat eā. Uñ z antiq̄ scti q̄n rebellionē ꝯ spm̄ senserūt: seipos mirabili ter turbauerūt. Nā q̄dā cop̄ i vrticas z sentes se vulneratos piecerūt: vt p vuln⁹ corpis vuln⁹ sanarēt mētis: vt dt Greg. ij. dial. de sctō Bñdicto. Quidā i aquā frigidā/niues/z glacies se piecerūt. q̄dā p̄prias man⁹ i igne cōbusserūt. Uñ legit̄ i vitaspatp̄ de q̄dā sene. q̄ cū tētaret̄ q̄uit̄ de q̄dā mu liere: quā recepat bona intētiōe i hospitio suo: ipe accēdit lucernā z com

[Margin notes:]
F studiū diuie legis iduc̄ delectatōem
G pene inflicte p luxuria cognitio
H
Exēplu3
Exēplu3.

bussit oēs digitos suos ne h pctm̄ cōmitteret. hȝ ꝗ penas sibiipis scti patres iflixerūt: vt ex dolore corpis obliuiscerēt voluptates carnis. Quidaȝ etiā alios mirabil'r ꝓpt' eādē cām vexauerūt: sic narrat i vitaspatꝝ. Et idē dt Hiero. i ep'la ad Rusti. mona. d q̄dā adolescēte greco i hec v̄ba. Vidi i egypto adolescētē grecū: q̄ nulla abstinētia: nulla opis magnitudie flāmā carnis potuit extiguere. hūc pclitātē pr̄ mōasterij hac arte fuauit. Impauit cuidā viro gui vt iurgijs ꝛ ꝯuicijs vexaret eū. ꝛ post iniurias irrogatas p̄m⁹ veniret ad q̄rimonias. ꝛ vocati testes ꝓ eo loq̄rent: q̄ iniurias huic adolescēti fec. qd cū factū eēt/ fleuit adolescēs ꝯ mēdaciū. null⁹ ali⁹ credidit v̄itati: sol⁹ pr̄ defensionē suā callide oppōere studuit: ne abūdātiori tristicia absorberet frat'. Quid pl'a: iā āno expleto interrogat⁹ adolescēs sup cogitatiōib9 p̄stinis an adhuc aliq̄d molestie sustieret. Pr̄ inq̄t viuere n̄ libet: ꝛ quō fornicari placebit? Et subiūgit ibi Hiero. Si solus fuisset q̄ adiutore supasset: q d. neq̄q̄ȝ vicissȝ sȝ vict⁹ fuissȝ. Ex p̄missis ḡ ptȝ ꝙ dolor ꝛ vexatio tribulatōis ē remediū carnal' voluptat̄. Et h ē qd ait Sapiēs Ecci. xj. Malicia vni⁹ hore obliuionē fac luxurie magne. q: ad lr̄am/ afflictio corpis tollit delectationē carnis: vt dt Horā Alijs remedijs ꝯ luxuriā refuat̄ ꝓ seq̄nti ser. Orem⁹ ad dn̄m vt ꝛc.

Exēpluȝ.

¶ De q̄nq: alijs remedijs ꝯtra luxuriā Sermo. C

Fugite fornicationē. j. ad Cor. vj. In p̄cedēti sermone audistis q̄ttuor remedia ꝯ luxuriā: vicȝ laborē siue occupationē: carnis macerationē: leḡ diuie pscrutationē: ꝛ tediū ꝛ vexatōeȝ. Nūc dictur⁹ sū d alijs q̄nq: i p̄nti ser. Pro gr̄a Aue ma.

A ¶ Fugite forni. vbi s. Expedit, q̄ttuor remedijs i p̄cedēti ser. supsūt adhuc q̄nq:

Videlicȝ:
- Pura oratio
- Opeꝝ mīsedie exhibitio
- Mortis meditatio
- Gehēne formidatio
- Sui vera humiliatio

¶ Prio ḡ ꝯ luxuriaȝ valet pura o'o siue depcatio. Cū em̄ luxuria sit ignis nō q̄liscūq: sȝ ifernal': sūmū remediū ꝯ ipm ē o'o. Vn̄ sic ille q̄ patit' morbū illū q̄ ignis infernal' d': siue ignis antonij: siue ignis effrenis. vulgarit' wildfeuer. fac se deferri ad eccl'iaȝ alicui⁹ scti: Antonij aut alt'i⁹: ꝛ ibi duotissime orat. nec itēdit recedere nisi curet'. Sic q̄ ignē luxurie sentit: toto corde dȝ se ꝯuerte ad deū ꝛ ad suffragia sctōꝝ. ꝛ n̄ dȝ cessare donec accipiat sanitatē. Et postea accepta sanitate deo gr̄as agere ꝛ sctis. Spēal'r aūt valet ꝯ p̄m illō auxiliū b. v̄gis iplorat'. q̄ sic ē amatrix mūdicie i se: sic ꝛ i alijs eā fulcit ib9. d q̄ sr' mlt'a exēpla q̄ cā breuitat̄ trāseo. Ad h ēt valet exm̄ s. ser.

B xcvij. L. ¶ Est tn̄ aduertedū ꝙ o'o q̄druplici rōne valet ꝯ luxuriā.

O'o q̄d sit. videlicȝ q: o'o:
- Eleuat a terrenis
- Refrigerat ab obscenis
- Vim fugat demōis
- Curā affert mētis

Prio o'o valet ꝯ luxuriā: q: eleuat a terrenis ꝛ ꝯiūgit celestib9. Vn̄ dt Damas. ꝙ o'o ē ascēsus mēt̄ i deū. Et Boe. v. d sol'. ꝓsa. iij. dt o'onē eē vnicū int' deū ꝛ hoiem cōmertiū sperādi ac depcādi: q̄ sol⁹ mod⁹ ē cum deo loq̄ ꝛ iaccessibili luci ꝯiūgi. sȝ q̄ cū deo mēte ꝯiūgit' idubie a passione carnis exuit'. q: deū em̄ mūdi corde videbūt. Mat. v. Nec sine mūdicia

ascēdere q̄q̄ i deū valebūt: dicēte ps. Quis ascē. i mō. dñi zc. Et rur: inno
cēs mā. z mū. cor. Orō igit mētē eleuat z p ↄ̄ñs a carnis tribl'atōe libat
¶ Scdo orō rfrigerat ab obscēis. nā ardorē obscene ↄcupie ne noceat so
let rfrigerar. In cu⁹ figurā pueros orātes ignis fornacis babylōice ñ teti⁹: (Orō re frigerat.)
neqʒ q̄q̄ molestie ītulit Dañ. iij. In signū q ignē luxu⁹ feruor orōis scē
fugat z repellit. Jō dr Lbry. d reparatōe lapsi. Orō ↄtiua vīcl'a petri soluit
z fiduciā pdicatōis pauli dilatauit. Orō caminū ignis extixit: z ora leo
nū ↄclusit. Hec ibi. Etiā vult Greg. i q̄dā hom. q q̄nto grauiori tumltu
carnaliū pmimur: tāto orōni isistere ardēti⁹ dēm⁹. ¶ Tertio orō vi fu
gat dmōis. In cu⁹ figurā orāte moyse z aarō ablate st rane Exo. viij. z ser (E)
pētes fugati st. Nūc xxj. qr imūdi spūs q st ad modū ranaꝝ z sṗētū fu (Demōis)
gāt ṽtute orōnū. p orōnē ei demō fugat⁹ ē ab vxore Tobie iunior Tob. (vi fugat)
vj. Demō ei istigās ad appetitū carnaliū/optie fugat istātia orōnū: dicē
te dño Mat. xvij. Hoc gen⁹ demōioꝝ ñ fugat ni. o. z ie. Patz illō. qr p
orōnē s. s. aduocat. q se duor mētibꝫ igerit: z sua pñtia demonē fugere cō
pellit: vt oñdit Jsi. li. iij. d sū. bo. c. vij. di. Hoc ē inq̄t rmediū ei⁹ q vicioꝝ
tētamtis extstuat: vt q̄tiēs q̄libꝫ tāgit vicio: totiēs se ad orōnē subdat. qr
freq̄ns orō vicioꝝ ipugñtōez extiguit. eāqʒ pseuerāt optʒ itēdere aim nrm (ipugñtōez)
i orādo atʒ pulsando/q̄usqʒ iportūnas desiderioꝝ carnaliū suggestiōes q (viciorū)
nris obstrepūt mētibꝫ fortissima itētōe supem⁹. ac tādiu isistere q̄usqʒ p (oratō fre)
sistēdo vicā⁹. nā negligētes orōnes/nec ab ipo hoie ipetrare valēt qđ vo (q̄ns exti)
lūt. Et sedt Qñ qsqʒ orat/scm̄ ad se spm̄ aduocat. at vbi vērit ↄfesti tēta (guit)
mēta demōioꝝ q se mētibꝫ hūanis imergūt: pñtiā ei⁹ ferre nō sustinētes
effugiūt. hec ibi. Hoc attēderūt scti/q mox vt senserūt tētatōes carnis eas
fugauerūt vi istātis orōnis. sicut fec s. Tho. d aq̄no. q p⁹ tētatōez carnis ipe
trauit ab āgelo cīgi castitatis cīgulo. z pl'es alij sci. Et h Hiero. viduā do
cuit i epl'a d istitutōe fidei cū ait. Sp i māibꝫ tuis sit lectio: z tā crebre le
ctiōes: vt oēs cogitatio⁹ sagitte q̄bꝫ adolescētes pcuti solēt h⁹ cemōi cly
peo rpellāt. ¶ Quarto orō curā affert mētis. i. curat mētē. qr mētē carna
libꝫ dlectatōibꝫ sauciatā reddit sanā: vt dr q̄dā gl. Mat. xxvj. q cbris tri (Orō cu rat mētē)
b⁹ vicibꝫ orauit: vt nob a pñtibꝫ mal' tutelā: a pteritis pctis veniā z mede
lā z a futuris cautelā ipetraret. qr vt ibidē dr ter eūdē rmōez orauit. Et h
reme⁹ docʒ sapi. Ecci. 38. di. Fili i ifirmitate tua ne dspicias teipm: sʒ ora
dñm z curabit te. auerte a dlicto z mūda cor tuū. Hoc z ipe sapiēs se fe
cisse testat: cū Sap. viij. dt. Nō possuʒ eē ↄtinēs nisi de⁹ dederit. Et hoc
ipm erat sapia/scire cuius h cēt donū. qr ait Hiero. sup Mar. Jeiunio
passiōis corpis: sʒ orōne pestes sanāde sūt mētis. ¶ Scdm rmediū sup
noiatū ↄ luxuriā est opeꝝ miscdie exhibitio siue executio. nā elynarū ꝑt (D)
deū mificors distributō ē pcti luxurie expulsio: iuxᵃ illō Tob. xij. Elyna a
morte libat: z ipa ē q purgat pctā. Et h ↄsuluit Daniel Nabucho. regi. (Nō de elyna)
Dañ. iiij. di. Lōsiliuʒ meū rex tibi placeat. pctā tua elynis rede. Marie
tñ el⁹ na extiguit pcm luxu⁹ ad modū aq̄ solēt ignē extiguere. In cui⁹ fi
gurā legit Gēñ. xix. q Loth ꝑt hospitalitatē z largitōez e⁹ ne l. bar⁹ fu
it p āgelū ab icēdio sodome. vñ Ecci. iij. Jgnē ardē. exti. aq̄. z el' na rsistit

petis. Et Aug. tractãs historiã pdictã i li. de qnqȝ heresibȝ. ait. Obsequ/
tus Loth angelo tanq̃ pegrini ↄsuetudie hospitalitatꝭ a ciuitatꝭ ĝcl'o
Nota ꝛ tpale euasit incẽdiũ: ꝛ eternũ ↄsecutꝰ ẽ pmiũ. Et Leo papa i ser. ð elyna
ðt. Elyna ẽ q̃ ardẽtiũ criminũ globos beniuolẽtie sue fonte refrigerat:
ꝛ q̃dã irrigio vbertatis abluit ꝛ incẽdia delictoꝝ. vt q̃uis offensus: q̃b/
uis criminibȝ ꝓuocatꝰ dñs / cogat liberare elynis: quẽ disposuerat punire
petis. Et h̄ est qð ait Amb. sup illo. j. ad Timo. iiij. Pietas ad oia valet.
Sicqȝ inqt miscðiã seqͬ: si lubricũ carnis patiat: vapulabit qdẽ sȝ nõ pꝫ
E bit. ¶ Tertiũ remediũ ẽ mortꝭ meditatio: q̃ lȝ remediet oĩ petm̃ iux
medita/ illð Ecci. vij. Mẽorare nouissi. tua ꝛ i et. ñ pec. maxie tñ extiguit carnis
tõ mortꝭ icẽdiũ. Uñ Greg. Nihil adeo valet ad domãda carnis desideria / sic co/
Exẽplũ gitare q̃lis sit futura caro mortua. Uñ ꝛ i vitaspatꝝ legit de q̃dã fratre
eremita. q̃ mirabil'r tẽtabat ex mẽoria m'ieris quã aliqñ viderat i secl'o
Qui cũ audisset ab alio q̃ eẽt mortua: nocte venit ad locũ vbi erat sepul
ta: ꝛ fodiẽs expssit putredinẽ cadauerꝭ ad vestimẽta sua: ꝛ reuersus est i
cellã suã. qð cũ mirabil'r feteret posuit añ ocl'os suos ꝛ ait. Ecce habes
Exẽplũ ðsideriũ tuũ: satiare ð ea. ꝛ sic tali horrore euanuit ↄcupia sua. Silr rci
tat btũs Tho. i tract. suo ð veneno. ð sctõ Colũbano. corã q̃ cũ filia regꝭ
valde pulcra ꝛ decora (vt magꝭ excitaret libido) fuisset denudata. ipe i li
bidis remediũ ad triplicẽ cucurrit meditatõem: di. Pulcra es ꝛ mortal'
sȝ ð mortali genita: ꝛ ad hãc mortẽ pata Et iõ ꝑr te nõ dimittã deũ meũ
ne amittã etna gaudia. De h̄ petõ Uincẽ. m'ta scribit i Spec. histo. lib.
F xxij. c. cij. ¶ Quartũ rmediũ ↄ luxuriã ẽ gehẽne formidatõ. si ei bñ cõ
Gehẽne sideratur q̃ delectatio carnis est momẽtanea: ꝛ pena seqñs etna: refrige
formida scũt vtiqȝ carnis ðsideria ex timore supplicij. Uñ Isid. ij. ð sũ. bo. c. xxxix
tio Qñ ipulsu demonũ mẽs ad delectatõem fornicatiõis ipellit: diuini iudi
cij metꝰ ꝛ etna tormẽta icẽdij añ ocl'os ꝑponat. qꝛ nimiꝝ ois pena grauio
ris supplicij formidie supat. Sicẽ eñ clauꝰ clauũ expellit: ita sepe recor/
datio ardoris gehẽne ardorẽ excludit luxurie. Hec Isid. Modica eñ ꝛ
breuissima ẽ voluptas venerea: sȝ eã sequñt tormẽta sp duratura. ꝛ caro
i cineres resoluit: q̃ hȝ voluptatꝭ ẽ semiariũ: ꝛ eã generꝭ ẽ spnẽda ꝛ fugiẽ
da. ¶ Sȝ di. vt mouet Ber. i suo solil'. Durꝰ ẽ h̄ rmo: nõ possumꝰ mũm
G spnere ꝛ carnẽ nrãm odio hr̃e. Et rñdet Berñ. mouẽdo ad meditatiões
Nõ de gehẽne ꝓ remedio luxurie di. Attẽde dilligent': q̃d sũt ꝛ q̃d fuert q̃ añ pau
morte. ca tpa nobiscũ fuert: nihil ex eis rmãsit nisi cinis ꝛ v'mis. hoies fuert sic
tu. comedert / bibert risert: ꝛ i bõis dies suos duxert: ꝛ i pũcto ad inferna
descẽdert. hic caro v'mibȝ ꝛ illic aia ignibȝ deputat. Quid ꝓfuit ill' huis
leticia: voluptas carnis / risus ꝛ iactia. Nã ð exultatõe illa ceciderut i ma/
gnã ruinã ꝛ tormẽta. q̃cq̃d ill' accidit tibi accidere pot it. qꝛ humꝰ de hu/
mo: limꝰ ð limo. de terra es ꝛ ð t'ra viuis: ꝛ i t'rã reuerterꝭ. qñ veniet dies
vltia vite tue: q̃ veniet subito ꝛ forsitan erit hodie. Certũ ei ẽ q̃ morierꝭ:
sȝ icertũ ẽ quõ / vbi aut qñ: vbiqȝ mors expectat te. si sapiẽs fueris vbiqȝ
tu eã expectab. Et seq'. Si carnẽ seqrꝭ i carne punierꝭ. si i carne ðlectab'

ris i carne cruciaberis. iusticia dei aliter iudicare nō pt ꝙ̄ qḋ merent opa nr̄a
Qui plꝰ diligit mōm ꝙ̄ deū: seculū ꝙ̄ claustꝝ: luxuriā ꝙ̄ castitatē: seqͥt
diabolū ꝛ ibit cū eo i suppliciū eťnū. Et seqͥt. Nūc āt e duobꝫ eligamꝰ: aut
sp̄ cruciari cū ipis: aut ꝑpetue letari cū scīs. Hec Ber. ¶ Quītū reme H
diū sup̄ notatū ꝙ luxuriā ē sui hūiliatio. freq̄nť ei ex supbia nascit luxu/ Humili
ria. qꝛ cū hō vľ ḋ scīe lympitudīe/vľ alia grā se ianiť extollit: ꝛ ceteris se atio sui
meliorē i suo aīo ꝑpōit: deꝰ i carne eū cadere pmittit. vt q̄ velut auis sup
alios se volare supbiēdo credit. nūc more bestie luxuriādo se i ima ꝓster
nit: ꝫm ꝙ pulcre deducit Greg. xxvj. mor. sup illo Job. xxxv. Qui docet
nos sr̄ iumta ťre ꝛ volucres celi erudit nos. di. Jumēta ťre sť q̄ vsu vite
carnaľ ima appetūt. qbꝫ dr̄ i ps. Nolite fieri sič equꝰ ꝛ mu. q. n̄ ē itel. Uo
lucres ꝟo sūt q̄ supbe curiositatis studio sublimia ꝑscrutāť. q̄ꝝ supbꝫ la/
boꝛ icrepať cū dr̄: Altiora te ne q̄sieris: ꝛ fortiora te ne scrutatꝰ fueris: sed q̄
p̄cepit tibi deꝰ cogita sp. Ecci. iij. Docꝫ igiť nos dn̄s sup iumēta ťre ꝛ vo Nota
cres celi. qꝛ dū ħ qḋ sumꝰ agn̄scimꝰ. nec carnis nos infirmitas deijcit: nec
supbia spūs eleuat. Qui ei carne labiť/iumētoꝝ more ꝓsterniť. q̄ ꝟo mē
te ꝓsterniť/more volucris leuitatis pēna subleuať. sꝫ humilitate mētis
custodiť castitas corpis. Et subdit Greg. Sic elati ꝛ supbi iusta fuerāt
retributōe feriēdi. vt q̄ supbiēdo se hoībꝫ p̄ferāt luxuriādo vsq̄ ad iumē
toꝝ silitudinē deuoluāť: ꝫm illḋ ps. Hō cū i bono. eēt n̄ itel. cō. ē iu. isi. ꝛ
si. fac. ē il. Et ꝯn̄r Greg. on̄dit ex scptur̄is: ꝙ ꝓpť supbiā mētis ruit qs i vicia
carnis/silis effectꝰ iumētis. ḋ illʾ phis ḋ qbꝫ aplʾs ait ad Rom̄. j. Qui cū
cognouissēt deū/n̄ sič deū glifi. nec grās ege. sꝫ euanue. i cogi. su. Et postea
on̄dit quō ꝓpť supbiā ceciderīt i pecoꝛinā ꝛ plꝰ ꝙ̄ iumētinā luxuͣ di. Tra
didit illos deꝰ i ḋsideria cordis sui. i. i imūdiciā. Ecce dt Greg. Caro mer J
sit q̄s supba scia subleuauit. ꝛ a volatu volucꝝ vltra appetitū lapsi sť iu
mētoꝝ. Hec ibi. Et ibidē on̄dit ꝙ ꝓpť supbiā p̄mi hoīs stati subsecuta fu
it rebellio carnis. i cuiꝰ signū cū peccauit mox pudēda ꝯtexit. Gen̄. iij. Ex
illʾ ḡ ptꝫ ꝙ sič ꝓpť supbiā mľti ruūt i luxuriā. sic p hūilitatē ꝛ verā sui co
gnitionē hō ꝯſuat castitatē. Sepe ei deꝰ cadere pmisit supbas ꝟgies vt
ex ħ hūiliarēť: maxie eos q̄ alios ꝓpť casuꝫ carnaľ ꝯcupic ḋspiciūt. cū po
tiꝰ illʾ cōpati/p illʾ deū orare vt resurgerēt/studiose deberēt. sꝫ ħ n̄ faciūt
qꝛ seipos ꝙ̄fragiles sint n̄ cognr̄scūt. De hac cognitiōe suip̄iꝰ vide s. ser.
xiij. N. Supbia ei maxie oriť ex igr̄ātia suip̄iꝰ: vtꝫ s. ser. v. A. Hec itaq̄
sint dicta ḋ isto turpissimo vicio luxurie: a q̄ vtiq̄ iux̄ doctrinā aplī est
fugiēdū. Rogeꝰ ḡ oipotētē deū sine q̄ ꝯtinētes eē n̄ possumꝰ: iux̄ ꝟbū sa
piētis vt sua pietate ꝛ miscḋia nos respiciat auxiliū dādo: p qḋ ħ viciuꝫ
deuitare ꝛ tandē cū castissimis spiritibꝫ eťnaľr gaudere valeamꝰ Amē.

¶ De septimo vicio capitali: vicꝫ de Auaricia Sermo. CI.

Radix oīm maloꝝ ē cupiditas
i. ad Tim̄. vj. ¶ In p̄cedētibꝫ ſmoībꝫ iā p lōgū ꝓcessum ꝛ trīs
collationē audistis de sex vicijs capitalibꝫ: vicꝫ supbia/inuidia/

ira/acidia/gula/luxuria: et de malicia illorum peccatorum: de filiabus et speciebus eorum-
dem. Quod et hoc ordine dicendi quem predicando seruaui: scilicet posterius peccatum sequitur et
sequi potest ex precedenti: verbi gratia inuidia ex superbia: ira ex inuidia. ex qua eadem acidia.
et ex acidia gula. ex gula vero luxuria: eo quod ipsa gula fomentum et nutrimentum
A dat lasciuienti carni. nam venter et genitalia sunt sibi inuicem valde vicina. et venter
auaricia mero estuans de facili spumat in libidinem: teste Hiero. Nunc vero intendo pro-
vltio lo- sequi de auaricia: que est septimum vicium capitale et vltimum. quod ideo vsque ad finem reserua
co ponitur ui et pro vltio ordinaui. quia auaricia magis abundat in fine vite hominis siue in seni-
superbia bus: quia sunt tenaces et communiter timent sibi deficere. quod vtique vt dicit Sen. est maxima
vero primo. stulticia: plus vicz querere de viatico vbi minus restat de via. siue plus desidera-
re et congregare vbi minor spes est vite. ¶ Sunt autem senes cupidi et tenaces pro-
pter duo. Primo quia ex senectute multiplicatur frigiditas in corpore: que apta nata
est constringere. Et ideo in senibus minuitur et gaudere et dare: que procedunt ex dilatatione
cordis. ¶ Secundo ideo: quia quanto aliquis plus est deficiens tanto magis amat ea quibus
sustentatur eius vita. Quia vero senes vident in se deficere virtutem naturalem: ideo magis pe-
cunias amant: nec ita cito dant eas. Est tamen verum quod propter hoc senes non excusantur
a peccato: immo grauius videntur peccare quam iuniores: eo quod in eis magis debet dominari ratio: per
quam hoc malam affectionem et talium debent compescere siue declinare et ei resistere. Ideo
etiam primo de superbia et in fine de auaricia statui ordinem predicando. quia superbia est
initium omnis peccati. Eccl. x. Et ideo debuit poni a principio. Auaricia vero est radix omnis
mali et peccati. radices autem sunt in imo siue in terra: ideo poni debuit iuxta illum ordinem in fi-
ne. vel quia superbia incepit in celo: auaricia vero in terra: quod patet. sicut de illis postea staturi di-
ca. Sic ergo habetis quare in fine inter capitalia vicia dicere cogitaui de auaricia
de qua dicit apostolus in themate quod sit radix omnium malorum. Pro gratia Aue ma. ¶ Ra-
B ¶ Primo circa verba thematis posset quis dicere quomodo sit (oim ma. est cu. vbi s.
stare possunt id quod dicitur Eccl. x. Initium omnis peccati superbia. et verbum apostoli in themate Ra-
dix omnium malorum est cupiditas. videtur enim idem esse initium et radix. si ergo superbia est
initium omnis peccati: tunc cupiditas siue auaricia non potest esse radix omnium malorum siue
peccatorum. Ad hoc dicendum est: quod vtrumque verum est: vicz quod superbia est initium omnis mali si-
ue peccati: et quod auaricia siue cupiditas est radix omnium malorum siue peccatorum. quia nul-
lum genus peccatorum est quod non aliquando proueniat ex superbia: aliquando vero ex cupiditate vel
auaricia. Verbi gratia. Est aliquis homo qui ex cupiditate fit superbus. et est aliquis qui ex
superbia fit cupidus. Nam aliquis homo est qui non esset amator pecunie nisi per hoc putaret
se excellentiorem esse. Et est aliquis qui non amaret excellere/nisi putaret per hoc maiores
diuitias se habere. sicut sunt qui dignitates et status sibi procurant quibus non sunt digni vel ido-
nei. et faciunt in eum finem vt possint thesaurizare siue abundare. Hec similiter in
glo. super verbo thematis. Quare autem superbia dicatur esse initium: et cupiditas radix
omnium malorum: est adhuc alia causa. quia omne peccatum fit per auersionem a creatore: et per
conuersionem ad creaturam. sed peccatum superbie fit per auersionem a creatore: peccatum vero
cupiditatis fit per conuersionem ad creaturam. Cum autem prius in peccato sit auersio: recte
superbia dicitur initium omnis peccati tanquam prius et superius. Etiam quia in omni peccato primo est quedam contem-
ptus et inobediencia: que contemptus et inobediencia in re est superbia. Auaricia vero dicitur radix tan-
quam inferius et posterius. nam radix inferius manet. Ideo specialiter auaricia dicitur radix omnium
malorum. quia ex cupiditate vel auaricia vt frequentius mala et peccata oriuntur ad filii

tudinē radic℥.qꝛ sic radix toti arbori alimētū pstat:sic hō p diuitias fa-cultatē adq̄rit q̄dcūq3 pctm̄ ɔ̄siderādi vl' ppetrādi. Supbia āt ɔ̄r initiū ex eā ē ɔ̄ca. etiā iō:qꝛ supbia ē finis ꝓpt' quē oīa alia pc̄a comittūf.vicȝ q̄ hō vtat pctō ꝓpter se.finis āt pmū inintētōe.Nā si medic⁹ vult pcurare sanitatē pmo intēdit h̄ facere:postea icipit a morbo ipm̄ repellēdo.ꝛ sic sanitas ē pmū in intētōe ꝛ vltimū i executōe.ita eodē mō ē in pctis.Un̄ s̄bia ē iordiat⁹ amor ꝓpe excellētie.ad quā excellētiā attigēdā oē maluȝ pt cōmitti.ꝛ p h̄ supbia ē initiū ois pcti.Nec ē snia cōis doctoꝝ theolo-goꝝ.Nūc ɔ̄nr ꝓseq̄ndo mām̄ ɔ̄ auaricia/pmo vidēdū ē q̄d sit auaricia. ꝛ ɔ̄nr alia q̄ valēt ad detestatiōeȝ auaricie ¶ Circa pmū vicȝ q̄d sit aua-ricia ē notādū:q̄ dupl'r loq̄ possū⁹ ɔ̄ auaricia.vno mō vt ē pc̄m gnāle:alio⁹ vt ē pc̄m spēale.Prio⁹ auaricia fm itētōeȝ Gre.i q̄dā boīm.ē iordiat⁹ ap-petit⁹ habendi q̄ȝcūq3 rē:siue sint res exᵗiores siue iᵗiores.Exᵗiores siue sint mobiles siue imobiles:vt dom⁹/agri/vinee/possessiōes/vestes/pe-cunie/ꝛ sic ɔ̄ alijs.Inᵗiores siue sint nāles:vt sanitas/pulcritudo/forti-tudo ꝛc̄.siue adq̄site:vt scīa/ꝟtutes ꝛc̄.Et h̄ vult Greg.vbi ē.di.q̄ auari-tia ē appetit⁹ iordiat⁹:ñ solū pecūie/s3 ēt scīe ꝛ altitudis ꝛ cuiuscūq3 bōi tpal':cui⁹ p̄ciū pt pecunia mēsurari:cū sup̄ modū sublimitas ambit.Et Aug.i ɔ̄ li.ar.ɔ̄t.Auaricia ñ i solo argēto vl' i nūis:s3 i oib ꝛeb q̄ i.mode-rate cupiūf itelligēda ē.ꝛ illo⁹ auaricia ñ ē spēale pc̄m s3 gnāle. ¶ Se-cūdo possū⁹ loq̄ ɔ̄ auaricia vt ē pc̄m spāle.Et tūc auari⁹ ē iordiat⁹ amor ꝛ appetit⁹ siue cupiditas ad hn̄dū vl' possidēdū exᵗiora bōa vtilia:q̄ sf or-dinata ad ꝓuidēdū nec̄itati siue sustētatōi vite hūane:vt sf dom⁹/agri/ vinee/ville/castra/auꝝ ꝛ argētū:ꝛ cetera metalla aut possessiōes. Et iō Isi.i li.Ety.ɔ̄t:q̄ auar⁹ dī q̄si auid⁹ er℥.Sȝ qꝛ hō bōa pn̄t dupl'r ɔ̄sidera-ri.vno⁹ vt ꝓpa alio⁹ vt aliēa.iō auaricia vt ē spēale pc̄m adhuc dupl'r ac-cipif.Uno⁹ vt ē iordiat⁹ amor siue appetit⁹ ad hn̄dū aut possidēdū aliēa ex q̄ amore vl' appetitu mouef hō ad volēdū/adq̄rēdū aut possidēdū ali-ena idebite:vicȝ p fraudē i ɔ̄ctib emēdo vl' vēdēdo aut ꝑmutādo:vel p furtū/rapinā/vsurā aut paupeꝝ violētā ꝛ iiustā oppssiōnē.Et tal' aua-ricia directe oppōif iusticie.Et illo mō accipif Ezech.xxij.vbi ɔ̄r.Prici-pes ei⁹ i medio illi⁹ q̄si lupi rapiētes p̄dā ad effūdēdū sanguinē:ꝛ auare lucra sectādo.ꝛ Eccl̄s.v.Auar⁹ ñ iple.pe.Alio⁹ accipif vt ē iordiat⁹ amor ꝛ appetit⁹ ad diuitias ꝓpas:vt cū q̄s nis amat res vtiles ꝛ exᵗiores.ꝛ ꝓ-pt h̄ nis tenacif illas retiet:ꝛ i possessis nis ɔ̄lectaf:q̄ȝuis ēt ñ velit rape aut ꝟtiere aliēa.ꝛ illo mō auaricia ē spāle viciū ꝛ oppōif libalitati:q̄ mo-deraf hō affectiōes circa diuitias ꝓpas.ꝛ ē sp pc̄m. Un̄ glof.sup illo ad heb.xiij. Sit mores sine auaricia ɔ̄tēti pn̄tib ɔ̄r.Auar⁹ ē q̄ tenax ē i lar-giēdo:cupid⁹ i accipiēdo.Ex dict℥ pꝫ q̄ auaricia ñ solū ē i ditib q̄ imo-derate ꝛ pl⁹ ɔ̄bito adq̄rūt aut ɔ̄gregāt:aut retinēt ditias siue res exᵗiores .s.pl⁹ q̄3 sint nc̄arie sibi ꝛ suis fm statū ꝛ ɔ̄ditōꝫ suā.s3 ēt i paupib q̄ l3 ñ hēant supflua:tn̄ sic iordiate afficiūf ad ditias:ꝛ sic imoderate eas amāt q̄ ex h̄ mouef ad ɔ̄siderādū eas ē modū.ꝛ q̄lit'cūq3 possēt illas adq̄rerēt

C auaricia q̄d sit.

D auaricia ñ solū in diuitib: s3 ꝛ i paupib iuenitur

etiā si eēt ꝯ dei legē ꝛ ꝑcepta. vl' sic imoderate ðlectāt i ꝑuo qḋ hn̄t. vt nō
Nota dēt vbi ēt ſm rectā rōnē eēt dādū. Un̄ sup illo ps. lj. Uidebūt iusti ꝛ tie/
būt: ꝛ sup ipꝫ ridebūt ꝛ dicēt: Ecce hō q̄ n̄ posuit deū adiutorē suū: sꝫ spa
uit i ml'titu. diui. suaꝝ. dt Aug. Audiuit aliqs pauꝑ ꝓbaz dicētē: spauit
i ml'titudie diuitiaꝝ suaꝝ: ꝛ ꝯtiue attēdit pānos suos. respexit forte cir/
ca se diuitē ornati⁹ idutū: ꝛ ait i corde suo. de illo dt: nō de me. Cōtra qḋ
subdit Aug. Noli te īde excipe: noli te separe. nisi vider꜉ ꝛ timuer꜉ ꝛ post
ea rideas. s. i nouissimo die vl' ꝑticl'ari iudicio ꝛc̄. Nā qd tibi ꝓdest si ege
as facultate ꝛ ardeas cupiditate: h̄ ꝙ paupes attēdāt: ne diuites passiꝫ
repℏēdāt: ꝛ ð pauꝑtate iustiores se eē ꝑsumāt. Et iō sepe iusto dei iudicō
accidit vt paupes sic cupiditate ꝛ auaricia ardētes/ q̄nto pl⁹ ꝯgregāt tā
to eis de⁹ aliq̄n ꝑ occasionē aliquā pl⁹ subtrahit: vicꝫ ꝑ īfirmitatē/ hosti
Exēplū litatē/ itēperiē ꝛc̄. Exm̄ hēm⁹ i vitas pa. Hortulan⁹ qdā totū laborē suuꝫ
effūdebat i el'ynas: ꝛ vix sibi victū neccīū retīebat. postea sathana īstigā/
te collegit lagenulā plenā cū n̄uis qb⁹ i senectute vteref. Cōtigit āt vt pu
tresceret pes ei⁹. ꝯsūpsit qꝫ numos i medicos: ad vltimū boni medici ꝯsi/
lio fec̄ pedē abscidi. Eadē āt nocte cū ad se r̄uersus igemisceret: astitit ei
āgel⁹ di. Ubi sr̄ numi q̄s collegisti: vbi ē coꝝ spes? At ille: peccaui ꝛ amo
do n̄ faciā. tūc āgel⁹ tetigit pedē ei⁹ ꝛ restitut⁹ ē. Et medic⁹ veniēs iuēit i
agro opantē: ꝛ mirabaf ð tāta mutatōe ex dei misc̄dia. Quāuis āt mō ꝑ
dicto auaricia iueniaf i paupib⁹: freq̄nti⁹ tn̄ abūdat i diuitib⁹. Ex h̄ eni
ꝙ qs res mūdanas possidet allicif aim⁹ ei⁹ ad eaꝝ amorē. Un̄ dt Aug.
ad Pauli. ꝙ terrēa arti⁹ diligūf adepta q̄ꝫ ꝯcupita. Nā vn̄ iuuēis trist꜉
discessit de q̄ saluator Mat. xix. nisi q꞉ mag̃s hēbat diuitias. Un̄ cū di/
xit chr̄o dn̄o se a iuuētute sua mandata dei custodiuisse. ꝛ subiūgeret: qd
adhuc mihi deest? Ait illi iesus. Si vis ꝑfect⁹ eē vade ꝛ vē. oia q̄ hēs et
da pau. ꝛ hēbis thesauꝝ i ce. ꝛ vēi seq. me. Cū audisset adolescēs ꝟba hec
abijt trist꜉: erat ei ml'tas hn̄s possessiōes. Jes⁹ āt dixit discipul' suis Amē
dico vob. q꞉ diues difficile itrabit i reg. ce. ꝛc̄. vtꝫ ibidē. Et iō dt Chry. su
per Mat. A ꝓpositio diuitiaꝝ maiorē accēdit flāmā ꝛ vehemētior fit cu
pido. qḋ ml'ti diuites ꝑ experiētiā i se cog̃scere pn̄t. vicꝫ ꝙ mag꜉ fuer̄t libe/
les cū paucas diuitias habuer̄t q̄ꝫ n̄uc cū multas hn̄t. q꞉ sp maior crescit
cupiditas ex tpaliū augmētatōe. Et iō dt Sapi. vbi s̄. Eccs. v. Auar⁹ n̄
E iple. pecu. ¶ Diceret qs circa ꝑmissa. Cū bona illa exriora tpalia sint inf
Dubiū bōa hūana mima: ꝛ de se mime diligibilia. q̄ ēt cū tāt꜉ laborib⁹ adq̄rūf:
tāt꜉ cur꜉ ꝛ anxietatib⁹ ðfendūf siue ꝯfuāf/ ꝛ tā magnis dolorib⁹ deꝑdūf
cur ē ꝙ hoies cōif ea tā feruēf diligūt: tā auide ꝯgregāt: ꝛ tā tenacif reti/
nēt: ꝛ ꝓ eis lucrādis tā solliciti sūt. ꝛ sepe tā ml'tos sustinēt labores ꝛ pi/
cula ꝓ eis adq̄rēdis: i t'ra/ i mari/ ab icursu ꝛ timore hostiū ꝛc̄. ꝛ tn̄ ꝓ vir
tutib⁹ adq̄rēdis ꝛ bōis sp̄ualib⁹: imo ēt ꝓ et'nis ꝓ̄diis: tā modicā vel q̄si
Solutō nullā faciūt diligētiā. R̄n̄r ſm doc. theologie ill'i⁹ q̄ntū sufficit ad ꝓpost
tū pn̄t eē tres cāe. Pria ꝙ h̄ iō ē: q꞉ hoies vehemēf diligūt hōres/ ꝑsiderī
as/ libtates/ voluptates ꝛ hⁱ. Et vidēt ꝙ ꝑ ditias oia illa pn̄t hri: ꝛ n̄ sic
sine eis. pauꝑ ei q̄ꝫuis sensat⁹ ꝯtēnif: alri subijcif: ad fuiēdū cogif. diues

ēt ab oīb⁹ honorāt/laudāt/alijs pficit ꝛ dñat. Nūc ḡ sola pecūia hono
rat. qñ āt fortes ꝛ virilr̄ ꝓ republica militātes honorabāt: tūc fortissimi
iueiebāt. j. Eth. Sic ēt qñ sciētes ꝛ docti i maiori reuerētia hēbāt tūc vi
ri lr̄atissimi iueniebāt. Nā oli reges ꝛ ipatores pmo filios suos libalib⁹
studijs tradiderūt. ꝛ tūc sapiētes ꝑplm rexerūt: ꝛ iusticiā i republica ꝯfua/
rūt: ꝛ ñ sic dñabāt vicia vt nē q̄si sine vecūdia. Amor ḡ taliū. s. honoꝝ ꝑsi
dētie ꝛ ceteroꝝ mouet hoīes ad adqrēdū copiā diuitiaꝝ: vt ꝑ hāc habitā
citi⁹ illa attigāt. vñ Jac. ij. dr. Si itroierit i ꝯuētu vr̄o vir aureū anulū
hñs i veste cādida. itroierit āt ꝛ paupꝫ i sordido hitu: ꝛ itēdat i eū q̄ idu
tus ē veste pclara: ꝛ dixerit ei: tu sede hic: bñ. paupi at dicat: tu sta illic.
aut sede sub scabello pedū meoꝝ: nōne iudicat apd vosmetipos: ꝛ facti
estis iudices cogitationū vr̄aꝝ iniqꝝ. s. ꝓpt acceptiōez ꝑsonaꝝ: q. d. vtiqꝫ.
Ecce quō diuites honorāt. Silr amor carnaliū voluptatū finalr i ocio
hñdaꝝ fac hoīes diuitias ꝯgregare: vt tādē d ill voluptuose viuāt: ꝛ si/
ne labore: ꝛ sine timore defect⁹: ꝛ i securitate sufficiētie tpaliū reꝝ ꝑ vitaꝫ
suā. de qꝝ nūero fuit ille de q̄ chrs i euāgel. Lu. xij. q mlt diuitijs ꝯgre/ Exēplū
gat dixit aie sue Jā gaude/epulare ꝛ letare: qꝛ repo. hēs mul. i an. plu. sꝫ
dēm ē ei Stulte hac noc. re. a. tu. a te: ꝛ q̄ ꝯgre. c⁹ erit: q. d. saluator nr̄: nō
vtiqꝫ tua ꝛc. Ecce iā ptꝫ q̄re hōa tpalia tātū amāt. Jō romāi pmo nolue
rūt chrm colere ꝓ deo: eo ꝙ pdicauerat paupꝫtatē. Scribit em i histo. ro
manoꝝ ꝙ romāi disputauerūt i ꝯsilio: vtꝝ chrs i nūero deoꝝ eēt recipiē
d⁹/cū tot miracl'a fuissꝫ opat⁹. Et tādē diffinitū ē ꝙ ñ dberet recipi: qꝛ ñ
hret cultores: cū paupꝫtatē pdicauerit: quā nālr vnusqsqꝫ cōtēnit. Nec
ēt hñ pt eē rō q̄re iudei noluerūt neqꝫ hodie volūt recipe eoꝝ verꝝ messiaꝫ
chrm dñm: qꝛ paupꝫ venit ꝛc. ¶ Scdo diuitie iō ꝯgregāt: qꝛ hoīes ꝯsi F
derāt mala q̄ eis eueniūt ex diuitiaꝝ ꝯgregatōez possessiōe. Raro ei aut
nunq̄ magne diuitie ꝯgregāt aut possident sine mult ꝛ magnis pctis.
ꝓpt qd dt aplus. j. ad Tim. vj. vt i thēate dēm ē. Radix oim ma. ē cupi.
Cū āt hō ex affectu ꝯgregādi diuitias icidat i mlta pctā: ptꝫ ꝑ aplm ibi
dē dicētē. Qui volūt diui. fie. ici. i tē. ꝛ i laq. dia. ꝛ i desi. iuti. q̄ mer. ho. i ite
ri. ꝛ i pdi. Et h sic oñdi pt. Nā tales cupidi ditiaꝝ cū vidēt paupem ex ne
cessitate cōpulsū gaudēt: vt ipi emāt. ꝛ sic gaudēt d malo pxi: qd ē ꝯ cha
ritatē. Scdo ꝓpt nectātē pxi dāt min⁹ q̄ʒ res valeat. ꝛ sic afflictū quē ex
mādato dilectōis pxi dērēt releuare pl⁹ affligūt i min⁹ dādo ꝯ dilectōez
pxi. Tertio dfraudāt emētes: dū sciēt cari⁹ rē vēdūt q̄ʒ valeat: ꝛ defrau
dāt ēt vēdētē: vt s. min⁹ pciū tribuēdo. Quarto malū ꝓ bono vēdendo
cū mlt mēdacijs ꝛ iuramēt. Quito cū mltis fraudib⁹ i mēsura ꝛ pōde
re. imo tles i oīb⁹ ꝯtrib⁹ suis nihil faciūt amore vtut: sꝫ solū ꝓpriū q̄rūt
lucrū ꝛ cōmodū tpale. Ecce quō auari ꝛ diuites icidūt i tētatōes mltas
et laqueū diaboli ꝛc. Vñ legit d Crate: ꝙ cū athenas cā studij pgeret: ñ
paruū pōd⁹ auri secū habuit. qd i mare piecit: di. O pessime diuitie solli
citudib⁹ plene: submergā vos ne submergar a vob. ¶ Pōt etiā h oñdi G
de alijs pctis: vicꝫ supbia/gula/luxuria ꝛc. Pmo d supbia. Nā plimi ex

ↄsideratiōe diuitiaꝝ suaꝝ q̄s bn̄t se sup ceteros extollūt: ac si diuitie meliores eos faciāt alijs q̄ eas nō bn̄t: ⁊ tāq̄ ipis ꝓpt solas diuitias honorari debeat: alios ex h ↄtēnētes. Ecce ille mendic⁹ ⁊c. Cui⁹ tn̄ ↄtriū verū ē. qꝛ fz pbm. iiij. Eth. sola virt⁹ siue ṽtuosi honorādi sūt. ꝓpter qd̄ dt apl's vbi s. Diuitib⁹ hui⁹ secl'i nō sublīe sape. i. fm Glo. nō supbire i diuitijs. Et subdit glo. Supbia ē ṽmis diuitiaꝝ. Et grandis ai⁹ est q̄ int diuitias illo morbo nō tāgat. Q aūt ex diuitijs oriant gula / crapl'e / luxuria siue carnales voluptates ⁊ delicie: h facile pz ad sensū: qꝛ diues bz vn̄ de his sibi puidere pōt. Jō ꝓpt difficultatē bn̄ se habēdi i diuitijs dt Sapiens Eccl. xxxj. Beat⁹ diues q̄ inuēt⁹ ē sine macl'a: ⁊ q̄ post auꝝ nō abijt. s. cor apponēdo: nec spauit i pecunia ⁊ thesaur. Et qꝛ tal' rem difficilē fec. Jō subdit. qs est h ⁊ laudabim⁹ eū. fec em̄ mirabilia in vita sua. vicz i eo q̄

D inṫ diuitias ↄsistendū nō amauit eas. q. d. valde raro tl'is inuenit nunc in mōo. ¶ Tertio iō diuitie ↄgregant ⁊ amant: qꝛ hoies non ↄsiderant maxia dāna: q̄ ex amore ↄgregādaꝝ diuitiaꝝ ⁊ ex diuitijs possessis bn̄t in spūalib⁹. imo i etnis bonis: qꝛ diuitie p se nate sūt pfectiōez charitatis īpedire: allitiēdo aim ad se: ⁊ distrahendo ab opib⁹ bonis. ita vt hō pncipalit cogitet d diuitijs quō illas acq̄rat aut acq̄sitas cōfuet. ꝓpt qd̄ dic dn̄s Mat. xiij. q̄ sollicitudo secl'i et fallacia diuitiaꝝ suffocāt ṽbū dei. Sup q̄ dt Greg. Dū bonū desideriū ad cor itrare nō sinūt: q̄si aditū flatus vital' vetāt. Jō b. Aug. sup ps. Cōpat diuitias fisco q̄ capiunt aues eo q̄ misera corda hoim eas possidētiū aut desiderātiū capiūt: ⁊ apd se retinēt cogitatōe ⁊ amore. Et h i toto vl' in pte: instar auicl'aꝝ q̄ se viridis fiscat affricant. ibiq̄z vl' ex toto capte retinent: vl' nō sine amissiōe ⁊ dtrimēto plumaꝝ euolāt inde. Sic ēt auari ⁊ cupidi ⁊ diuitiaꝝ possessores ⁊ secl'arib⁹ occupatiōib⁹ dediti. plumas bonaꝝ cogitationū ⁊ affectionū q̄b⁹ eleuari dērent ad celestia: ex toto vel i magna pte amiserūt ⁊

Nota diuitias compar i fisco.

J amittūt: ⁊ i fisco diuitiaꝝ relinq̄rūt Jtē Cesari⁹ hoiez diuitijs ⁊ h⁹ negotijs secl'arib⁹ deditū: ↄpat naui i fluctib⁹ mar ↄstitute: vel q̄ perit ⁊ mergit: aut cū maxio dāno aut iactura oneris sui ianis ⁊ vana ad litt⁹ pducit. ¶ Ubi notādū: q̄ q̄n nauis ē i mari ⁊ subito fit tēpestas: tūc multis picul' subiacet. Pmo em̄ q̄ssat pcell' / agitat fluctib⁹: ⁊ hic inde i mari iactat: vt sciūt q̄ mare nauigauert. sic diues aut cupid⁹ diuitiaꝝ: aut q̄lib; huic scl'o dedit⁹ siue secl'arib⁹ occupatiōib⁹: ml'tis q̄ssat sollicitudib⁹: ml'tis agitat curis: ml'tis ēt dolorib⁹ ⁊ terrorib⁹ circūdat. q̄b⁹ ai⁹ su⁹ hic īde flectit. Et p h ml'tas bz tētatiōes ⁊ pctōꝝ occasiōes. ¶ Scdo nauis tal' vētis ⁊ pcell' agitat i tātū q̄ sepe vndis coopta i pfūdū mergit. sic ai⁹ hois curis ⁊ alijs tētatiōib⁹: q̄s diuitie ⁊ alia mdana afferūt: occupat⁹ sepissime deijcit i pl'ima pctā. vt pz s. Et p ↄn̄s tl'es cure ⁊ tētatiōes hoiez i ppetuā mortē ⁊ tētatiōez dimergūt. ¶ Tertio si nauis sic i picl'o maris ex ñs euadit submersiōez ⁊ ad litt⁹ pducit: h fit difficulē: ⁊ cū maris curis ⁊ laborib⁹: ⁊ rarissime: ⁊ cū mag̃ dāno ēt eoꝝ q̄ i naui sūt h ↄtigit: qꝛ oz q̄nq̄z merces ⁊ cetera eijcere ad alleuiatōez nauis. Sic hō diues aut alias secu

nauis in mari

lariis negocijs dedit⁹: si ad portū puenit vite eterne. h fit difficilime ꝛ cū magno dāno suo i spūalib⁹ bonis: qꝛ cū diminutiōe ꝟtutū ad q̄s pficere potuisset. Et sic ꝯñr cū magna diminutiōe eterni p̄mij qd mereri potuisset: qd vtiq3 magnū dānū est. vic3 eternū ꝛ iestimabilit̄ magnū dare p tā puo tpali. De q̄ dāno dñs videt̄ dicere Mat. xvj. Quid pdest hoi si vniusuz mōm lucret̄: aie āt sue detrimētū patiat̄: nō soluz p dānatiōe3: s3 ēt p diminutiōe3 ꝟtutū: p̄mioꝝ ꝛ oim spūaliū ꝛ celestiū bonoꝝ. ꝑtea sic. nauis onerata i mari nūq3 ad litt⁹ pduci salua nō p̄t: nisi eijciant̄ aliq̄ merces ad alleuiatiōe3 nauis. sic diues supflua bñs eternā btitudinē cōseq nō pōt: nisi supflua distribuat paupib⁹. qb⁹ distribut̄ sepe alleuiat̄ ꝛ dispōnit̄ ad portū vite eterne. Sic ḡ p3 rñsio ad dubitatōe3 sup̄ morā: q̄re diuitie tantū amant̄: q̄ cū magnis cur̄ ꝛ anxietatib⁹ acqrunt̄ ꝛ ꝯuant̄. ꝛ cū magnis dolorib⁹ depdunt̄. Sūt eni hoies sic excecati amore tpaliuz: q̄ q̄si nō reputāt eos hoies. vl' valde modicā d eis faciūt estimatiōe3 q non sūt diuites: s3 fallunt̄ tales i iudicio vis⁹. Recte sic q̄s extñs i aere ꝛ vidēs rem in aq̄ iudicat eā esse maiorē q̄3 ē. Et ecōuerso: si ocul⁹ ē in aq̄ ꝛ videt rem in aere iudicat eam esse minorē q̄3 est. Sic paup existēs i arido paupertatis cū videt aliquē mūdanis diuitijs affluētē iudicat eū esse magnū fm illud ps. Beatū dixerūt populū cui hec sūt. Sed dixi qꝛ tales falluntur. Unde dic̄ quidam phs. Nemo eorum quos nomen sublimes facit ꝑter hoc magni sūt: sed qui virtute fulgent. Nec eni granum milij magnum est quāuis supra montem sit positū. Et Bern. ad Eugeniū scribit. Nunquid quia summ⁹ pontifex ideo summus. q̄si dicere: non. Sic ergo in oculis diuitū pauperes sunt modici: quāuis reuera sint magni si virtuosi. Unde de Joanne baptista dictū est: erit magnus coraz dño. Luc. j. Sequitur ergo: q̄ reuera diuites ꝛ potentes sunt modici. Unde Seneca loquens de Diogene maximo cōtemptore diuitiaꝝ dic̄. q̄ Alexandro regi offerenti sibi munera sic respōdit. Tolle inquit: nō sūt hec hominū munera sed iumētoꝝ onera. De hoc Diogene dic̄ Seneca. Potentior erat Diogenes Alexādro macedone oīa possidēti. Plus ei erat qd ille nollet accipere q̄3 qd ille posset dare. S3 heu sic sūt potētes ꝛ diuites vt plurimū excecati: vt apud eos hō nihil estimet̄ nisi sit diues. vl' saltem diues fm apparētiā estimet̄: pl⁹ honorant̄ vestes q̄3 ꝟtutes. sicut refert Cōstabul⁹ de q̄dā pho. q cū in vili veste nō fuit admiss⁹ ad regē. postea veste p̄ciosa sibi accomodata idut⁹ fuit admiss⁹: ꝛ vestē i p̄ntia reḡ osculabat̄ plies. q̄sit⁹ cur h facer3: dixit. honorātē me honoro: qꝛ qd ꝟt⁹ n̄ potuit vest̄ obtinuit. Rogem⁹ ḡ deū vt in tantis piculis reꝝ tpaliū nobis succurrat: ne tot pctis ꝛ malis inuoluamur: sed poti⁹ p ꝯtēptum tēporaliū eterna bona ꝯsequamur Amen.

Amor tēpaliū excecat homines

¶ De detestabilitate auaricie. Sermo. CII.

Auaro nihil est scelesti⁹: ꝛ nihil est iniqui⁹ q̄3 amare pecuniā Ecci. x. Jn p̄cedēti ser. audist̄ quō ꝛ q̄re auaricia ē radix oim maloꝝ. Quid ēt sit auaricia gnālit̄ ꝛ spēalit̄. Et q̄

nō solū i diuitibꝫ: sꝫ ēt in paupibꝫ ē auaricia. Tandē vnā dubitacōēꝫ q̄re diuitie siue tpalia bona tm̄ amant. ex q̄ tot curꝭ ⁊ anxietatibꝫ acq̄rūt ⁊ custodiunt: ⁊ magnis dolorib⁹ deꝑdunt. Nūc ṽo vidēdū erit ꝺ aliis q̄ ōndūt ipaꝫ auariciā cuilibet eē detestabilē. ꝓpt q̄ꝺ ⁊ sapiēs ꝺt i themate. ꝙ auaro nihil ē scelesti⁹ ⁊c. vbi s̄. Pro gr̄a aue ma. ¶ Auaro nihil ē scelesti⁹ ⁊c.

A ¶ Prio videndū erit ꝺ expositiōe thematꝭ. Scꝺo q̄ sint illa q̄ ōndūt auariciā eē detestabilē: ⁊ sūmope fugiēdā. ¶ Circa pmū ē notandū: ꝙ sapiēs i ṽbis thematꝭ ñ vult dicere ꝙ auaricia sit ceterꝭ gñ⁹ fm suū gen⁹: sꝫ q2 diuitie ꝑ auariciā ꝯgregate pstāt fomētū oibꝫ viciis. sic radix arboris oibꝫ ei⁹ ramis. ꝓpt q̄ꝺ ꝺt Apl's. j. Timo. vj. Radix oim maloꝝ ē cupiditas. Pōt ḡ ṽbū thematꝭ dupl'r exponi: Prio sic / Auaro nihil ē scelesti⁹ ⌋. i. ad pctm̄ pni⁹: q2 ad oia pctā auaricia iclinat. vt pꝫ ex ṽbis apl'i iā dictꝭ. Scꝺo sic ⌊auaro nihil ē scelesti⁹⌋. i. turpi⁹ vl' vili⁹: eo ꝙ i auaricia pferť bonū cōmutabile vilissimū bono i ꝯmutabili nobilissimo: scꝫ bono diuio. Et iō subdit sapiēs vbi s̄. ⌊Nihil ē iniq⁹ q̄ꝫ amare pecuniā⌋ Qꝺ ṽbū sil'r pt expōi trib⁹ modis Prio sic ⌊nihil ē iniq⁹⌋. i. eq̄tati nāli magꝭ ꝯⁱrū ⌊q̄ꝫ amare pecuniā⌋ scꝫ pl⁹ ꝺbito acq̄rēdo ⁊ retinēdo q2 fm cōem legē nāe oia erāt cōia. Scꝺo sic ⌊nihil ē iniq⁹⌋. i. isatiabili⁹ ⌊q̄ꝫ ama. pe.⌋ nō dicͭ q̄ꝫ q̄ hꝫ pecuniā: sꝫ q̄ amat inordiate pecuniā nunq̄ꝫ satiať. fm illꝺ Eccs. v. Auar⁹ ñ iplebiť pecūia. Ubi ꝺt Glo. ꝙ sp auar⁹ eget. Rō aūt q̄re tpalia bona nō satiāt aiaꝫ ē: q2 diuitie tpales sť finite: corporee ⁊ trāsitorie. aia ṽo ē ifinita sua capacitate: q2 trāscēdit oēs creaturas. illo mō ꝙ nō sunt tot creature q̄s intellectu capiat / q̄n pl'es cape possit. ⁊ ꝓpťea in solo bono icreato. i. deo q̄escit. Est ēt incopea sua entitate: ⁊ ē sempitna sua duratiōe. Tertio exponiť sic ⌊auaro nihil ē iniq⁹⌋. i. ineq̄li⁹: q2 auar⁹ dat ⁊ ꝯtēnit bonū eťnū ꝑ tpali. ꝓpťea subdiť vbi s̄. Hic em̄ aiam suā venalē hꝫ: q2 vicꝫ aiaꝫ suā. i. vitā suā nālēꝫ ꝯtēnit ꝑ tpalibꝫ vel q2 vitā suā exponit ꝑiculis: qꝺ ē iniq̄ssimuꝫ. Et h̄ sic ōndiť. Iniquus reputareť q̄ venderet frēꝫ vl' cognatū suū. Iniq̄or q̄ venderet prēm quē pl⁹ diligere teneť. Iniq̄ssim⁹ q̄ corp⁹ suū vl' seipm̄ vēderet: q2 pl⁹ seipm̄ q̄ꝫ oēs alios teneť diligere. Sꝫ iniq̄ssim⁹ q̄ spm̄ ⁊ aiaꝫ suā vēderet. Hoc fac̄ auar⁹ q̄ nō solū frēm / cognatū / patrē / ⁊ corp⁹ suū. sꝫ etiā spm̄ suū vel aiam vendit / ꝓiicit ⁊ ꝯtēnit. Uñ subiūgit sapiē. vbi s̄. ⌊q̄m̄ ꝓiecit itima sua⌋. i. vitā suā corpalē nō curando: vt pecuniā lucreť. Uel ⌊intima sua⌋. i. ṽtutes oēs vt iniuste lucreť. Hec de pmo.

B ¶ Circa scꝺm vidēdū ē: q̄ sint illa q̄ reddūt auariciā detestabilē i pcicl'ari. Pro q̄ notādū: ꝙ ml'ta sūt: q̄ nob ōndūt viciū auaricie sūmope detestādū ⁊ fugiēdū. vicꝫ

Bona tēpalia nō satiant aiaꝫ (margin)

Nā ostēdit auariciā fugiēdā q̄dru pliciter	Natura Figura Scriptura Fictura Mortꭍ memoria Dāna grauissima	Primo auariciā esse fugiēdā ōndit nā ꝑ q̄druplicē viā. scꝫ ꝑ capit' eleuatiōēꝫ / ꝑ mieraliū siue metalloꝝ occl'tatiōēꝫ / ꝑ hoīs ꝑegrīatiōēꝫ / ⁊ ꝑ celestiū ꝯteplatiōēꝫ. Prio nā ōndit auariciā eē fugiēdā ꝑ capitꝭ eleuatōēꝫ. idcirco ei p cūct' aialibꝫ nā hoieꝫ sursū erexit ⁊ a ťra eleua': celū q̄ꝫ videre

feē: vt t'rena spnat/celū q̄rat/ r celestib⁹ mēte iberear. vt oñdit Boe. v. de ↄso. met. vi. di. Unica gēs hoiz celsū leuat alti⁹ cacumē. Atqz leuis recto stat corpe: despicitqz t'ras. Hec nisi t'ren⁹ male desipis: ammonet figura Qui recto celū vultu petis: exerisqz frontem In sublime feras: aim q̄qz ne grauata pessū Inferior sidat mens corpe celsi⁹ leuato. Ubi vult dicere tm̄: q' solū gen⁹ hoim: alti⁹ leuat caput r leuit' corpe surgit erecto: infra se respiciēs t'rā. Et h̄ iō: vt hō aiz suū erigat i sublie r t'rena despiciat ne mēs ḡuata pessuz. i. sub pedib⁹: sidat. i. resideat iferior corpe. Et pessū ē aduerbiū loci. Idē vult Oui. j. meta. d. Cetera cū spectant aialia: pna qz t'rā Os homi sublime dedit: celūqz videre Jussit: r erectos ad sidera tollere vult⁹. Et Basili⁹ i exameron dt. Pecudes oēs t'rene sunt/ r ob h̄ inclinant' ad t'rā: sz hō ē plantatio celest': q̄ q̄ntū habitu corpis tm̄ dignitate distat a pecorib⁹: illoꝝ facies deorsū fixa in t'rā ꝓspectat/ tuū caput ad celū sp̄ erigit': oculi tui supna respiciūt. Idē vult Augu. in lib. lxxxiij. q̄stionū. q. xxvij. Ex q̄bꝫ dictoꝝ s̄nia clare p₃: q' idcirco deus r nā voluit hoiem erigere: r ad celestiū ↄtēplationē disponere. q̄ten⁹ t'renis despect' r auaricie estib⁹ postergat': cor suū i celestē thesauꝝ studeret eleuare. qr q̄ auariciā ꝓijcit i excelsū cor erigit: r deū hic ꝑ ↄtēplationē respicit: r terrā ꝑ despectū a longe videt: s̄m illō Esa. xxxiij. Qui ꝓijcit auariciā i excelso habitabit. Et seq̄t'. Regē in decore suo videbit: r oculi ei⁹ cernēt terrā de longe. Ecōtra: auaricia ↄ̄ nām oculos nālit' eleuatos i t'rā ꝑ terrenoꝝ appetitū deflectit: s̄m illud ps̄. Oculos suos statuerūt declinare in t'rā: qr eoꝝ cor r oculi nō sūt nisi terrenoꝝ collectiōi dediti: qr vbi thesaur⁹ coꝝ: ibi r cor eoꝝ Matth. vj. ¶ Scdo nā oñdit auariciā esse fugiendā ꝑ mineraliū occultatiōez. Natura em̄ illa q̄ hoi sūt necāria: r sine q̄b⁹ nō pōt esse hoim vita: ponit i agro r oibus facit cōmunia: r q̄nto sūt necessariora tanto magis sūt ad manū r cuilibet parata. Aurū vero r argentū tanq̄ supuacuū siue supfluuz occultauit sub t'ra. ꝑ h̄ oñdens q' ↄ̄ nām sit taliū nimiū appetit⁹ r auaricia. Cū modico em̄ labore pōt hō acquirere q̄ sūt ei necāria. quecūqz ꝟo difficilia sūt ad acq̄rendū supflua sūt: vt aurū/ argentū/ r lapides p̄ciosi/ qr q̄nto cupiditates dependūt a supfluis tanto difficili⁹ acq̄runt'. q̄nto aūt res aialib⁹ magis necessaria est/ tanto facili⁹ inuenit'. Exempli grā: magis necāria sūt hoi aer/ aqua/ r vent⁹: sz aer magis necāri⁹ est q̄ aqua. qr si deficeret aer vna hora periret hō. sine aqua ꝟo posset durare ꝑ plures dies. Aer aūt inuenit' presto r facili⁹ acquirit' sine dubio q̄ aqua. Aqua ꝟo magis necāria est q̄ cibus: qr si biberit hō: licz nō comedat poterit viuere q̄tuor vel quiqz dieb⁹ ampli⁹ q̄ viueret sine cibo. Et iō inuenit' aqua cōmunit' sine p̄cio magis q̄ cibo. Jmo inter oēz liq̄rē potabilē. Et gnālit' int' oīe qō potat' oq̄ ē mag' necāria. Et iō magis cōis r magis haberi pōt. Sic exēplificari pt de vino/ ceruisia/ medone: r sic d̄ alijs. Silr ↄtingit in his q̄ spectāt ad cibū. Jlla em̄ q̄ sūt necāria vbiqz cōit' inueniunt'. sic panis magis q̄ illa q̄ nō st' necēria. meli⁹ em̄ iueniunt' carnes q̄ pisces: meli⁹ carnes

C occultatio mineraliū oñdit auariciā detestandā

pecudū q̄ꝫ volatiliū aut aīaliū siluestriū ⁊c̄. Idē vult Sene. i q̄dā ep̄la di. Ad manū ē qꝺ satis est. ¶ Ex q̄ ꝯcludit: q̄ ex q̄ nā auꝝ ⁊ argentū occultauit: p̄ h̄ auariciā esse fugiēdā mōstrauit: cū necāria i patulo posuit ⁊ pauit. Hoc itēꝝ oñdit Sene. i q̄dā ep̄la: di. Nulli nos vicia nā subdidit: illa nos libere genuit: nihilq̄ꝫ qꝺ auariciā acueret i apto ponit: s̄ꝫ pedibꝫ nr̄is auꝝ ⁊ argentū subiecit: calcandū ac p̄mēdū dedit: vult⁹ nr̄os erexit ad celos: ⁊ q̄cq̄d magnificū fecerat siue mirꝫ: a nob̄ respici voluit: illa eēm videre nos disposuit: argētū v̄o ⁊ auꝝ abscondit: vt illa appeterent̄ scꝫ celestia: ⁊ illa calcarent̄ scꝫ t̄rena. ¶ Tertio nā oñdit auariciā eē fugiendā p̄ boīs p̄egrinatiōeꝫ. Tā eēm s̄m p̄hos q̄ꝫ s̄m sc̄tōs: hō ē mūdi p̄egrin⁹: ⁊ ad aliā patriā incolēdaꝫ finalit̄ fact⁹ ⁊ creat⁹: q̄re sic̄ p̄egrin⁹ modico t̄pe in t̄ra aliena / nec domū nec agros sibi compat / nec se firmare p̄ auariciā ibi curat. sic nā voluit hoīeꝫ i h̄ mōꝺo facere vt breui t̄pe nō sollicitet̄ p̄ auariciā. Uñ Secūd⁹ p̄hus ab Adriano int̄rogat⁹: Quid ē hō. int̄ cetera dixit. q̄ eēꝫ viator trāsiens ⁊ hospes loci. Et iō vt dic̄ Tul. de senectute. Sapiēs ex hac vita ꝺscēdit tanq̄ꝫ ex hospitio: nō ex domo. cōmorādi eī nob̄ nā diuersoriū dedit: nō habitādi locū. Hec ibi. Et hoc vult Ap̄l's Heb. xiij. di. Nō hēm⁹ hic manētē ciuitatē: s̄ꝫ futurā inq̄rimus. Quia q̄ꝫ diu i corp̄e sum⁹ p̄egrinamur a dño. ij. Coꝝ. v. Et iō sicut p̄egrini ꝯtinue trāseūt ⁊ i nll'o loco p̄egrinatiōis se figūt ibi manēdo ⁊ negocia hūana tractādo. ita hō i mūdo nō dꝫ thesaurisare. opoꝛꝫ eēm cū hec oīa h̄ relinq̄re. ¶ Quarto h̄ idē nā oñdit p̄ celestiū ꝯtēplatiōeꝫ. Naturalit̄ eī supiores creature suā bonitatē cōicant iferiorib. Sic̄ sol lucē suā cōicat lune ⁊ stellis. Sol / luna / ⁊ stelle / lucē suā ⁊ v̄tutē cōicāt istis iferiorib. Ignis claritatē suā ⁊ calorē: ⁊ aer lumē a sole receptū. ⁊ lucerna splendorē circūq̄ꝫ diffundūt. Uñ dñs dic̄ Matth. v. Nemo accendit lucernā ⁊ ponit sub modio: s̄ꝫ sup candelabꝝ vt luceat oib q̄ i domo sūt. Fons etiā nobilis q̄ pl⁹ haurit̄: tanto melioꝛ ⁊ sapidioꝛ effi̇cit̄ ei⁹ aq̄. Et Pythagoras p̄hs dicit. Ex vna face si plura lumina succēderis / nullum damnū p̄ncipali materie gnābis: q̄ facultateꝫ accipit plus lucendi quotiēs causas inuenit pl⁹ p̄standi. Sil'r sciēcia quāto pl⁹ fuerit distributa / tanto mai⁹ recipit incremētū. Hec ḡ iam dicta sua cōicabilitate ⁊ largitate siue liberalitate / detestant̄ auariciā: q̄ꝛ bona q̄ possidet non cōmunicat: sed retinēdo ꝯgregat ⁊ coartat. Ideo dic̄ Augu. Oīs res que cū dat̄ ñ minuit̄ s̄ꝫ auget̄: si nō dat̄ cū hr̄: nōdū habet̄ quō habēda est. sic̄ p̄ꝫ de sciencia. ¶ Scḋo auariciā esse fugiendā declarat figura: ex eo q̄ ip̄a auaricia p̄uat lumine cognitiōis: ⁊ cecitatē inducit. In cui⁹ figurā Tobias stercore hirundinū fuit excecat⁹. Tobie. ij. Quid aūt sūt stercora nisi bona t̄palia q̄ ab ap̄lo Phil'. iij. dicunt̄ stercora. cū dic̄. Oīa arbitrat⁹ sū vt stercora vt c̄hr̄m lucrifaciā. Hec vtiq̄ꝫ inducūt mentis cecitatem. Uñ p̄lat⁹ vel iudex eccl'iastic⁹ siue secularis: si habet oculū ad denariū nō sinit eū videre iustū. q̄ꝛ dicit̄ Eccli. xx. Exenia ⁊ dona excecant oculos iudicū. Et nō soluꝫ iudicū: sed ⁊ alioꝝ rempublicā gubernātū.

D p̄egrinatio hoīs.

Exēpluꝫ.

E Cōtēplatio celestium

F Figura ostendit auariciā fugiēdaꝫ

sicut bene apparet sepe ad sensum. Itē sicut vrsus q̄ mel in arboribꝰ deuo rat ꝛ apes molestat: p venatorē subtilit̄ excecat̄ ꝛ capit̄: cū peluis splen dens sibi opponit̄ p quā humor oculoꝝ resoluit̄. ꝛ sic excecat̄. Ut dicunt Isidorꝰ ꝛ Pliniꝰ. Sic diabolꝰ venator astutissimꝰ/metallū auri ꝛ ar genti p estum auaricie accendit ꝛ auaro ostendit. vt inde mens eiꝰ cecet̄. Unde Berñ. in meditationibꝰ. Diabolꝰ inquit ponit laqueos in auro ꝛ argēto vt capiat: ac sic excecat ꝛ apprehendit. De talibus vrsis dicitur Ecci. xxv. Obcecauit faciem suam quasi vrsus. de quo dic̄ ibidem Ni. de lyra. q̄ vrsus excecat̄ per patellā accensam coram oculis eius positā. Sic om̄is auarꝰ est cecus: q2 se ꝛ sua nō videt nec vnq̄ꝫ respicit habita: nec adhuc videt habenda: q2 tenacitas auaꝝ de suo gustare nō ꝑmittit. vt dicit Fulgentiꝰ. Bene igit̄ auari sūt ceci: qui non vident mundi va nitatē/nature vilitatē/iudicij equitatem/mortis ꝓpinquitatē/ꝛ inferni penalitatē. De quibꝰ dicitur illud ps̄. Oculos habent ꝛ non videbunt. ¶ Tertio auariciā esse fugiendā ostendit sacra scriptura. Et h̄ triplicit̄ vicꝫ p exēploꝝ narrationē/p maledictionū imp̄cationē/p auaricie ag grauationē. Primo p exēploꝝ narrationē. Nam Cain qui interpretat̄ possessio signans auaꝝ: occidit Abel fratrem suum Geñ. iiij. In signuꝫ q̄ auaricia causat homicidiū. Idem patꝫ de Achab: qui Naboth iniu ste occidi ꝓcurauit ꝓpter vineā suaꝫ. iij. Regū. xxj. Itē Judas tradidit chꝛiꝫ ꝓpter auariciā i mortē. Uñ ait iudeis. Quid vult̄s mihi dare ꝛ ego vob̄ eū tradā? Matth. xxvj. Itē Giezi ꝓpt̄ malū auaricie ꝑcussꝰ fuit le pra. iiij. Reg. v. ꝛ sic de alijs ꝑsñis: q̄ summatim tangit Innocē. de vili. ꝯdi. hu. Ecce quō oñdit̄ p exēpla sacre scp̄ture auariciā esse fugiendam. Ideo dñs p̄cepit Moysi: vt p iudicibꝰ populi ꝛ p̄ncipibꝰ ppl̄i eligeret viros potētes ꝛ timentes deū. in q̄bꝰ sit v̄itas ꝛ qui odirent auaritiam. Exod. xviij. ꝛc̄. Hoc idē oñdit Plato ph̄s maximꝰ: dicēs. Non est dignꝰ deo qui opes nō ꝯtēpserit. Propterea ph̄i vt sapiētiā acq̄rerēt: cuiꝰ acq̄ sitio melior est negociatiōe auri ꝛ argenti/diuitias ꝛ occupatiōes ter renas ꝯtempserūt: vt sapiētie liberiꝰ vacarēt. ¶ Exemplū illius hēmꝰ in bragmānis. qui fuerūt sapientes nudi: gramine vtentes pro lecto/sil uis p tecto/herbis ꝛ radicibꝰ pro alimento/aqua fluminis pro sitis me dicamento. vt dic̄ Uincē. in specu. mora. li. iij. par. vij. dis. ij. Itē Hiero. de quodam ph̄o refert. q̄ cum ad philosophandū ꝓficisceret̄ athenas. magnū pondus auri secū ferens: ꝯsiderans q̄ nō sil̄ possidere posset au rū ꝛ virtutes: illō a se piecit: dicēs. O diuitie abite ꝓcul a nob̄. ¶ Aliud exēplū de Diogene. q̄ i dolio degens locupletē ducebat paupertatē: ad quē quidā aulicꝰ cū mūdaret olera sua/accedēs ait. Tu cū sapiens ph̄s sis: si mihi credidisses ꝛ regibꝰ seruire voluisses: nō olera tua lauares: sꝫ in aula summꝰ p̄nceps mecum maneres? Cui rñdens ait. Et si mihi credi disses ꝛ paupertate mediocrit̄ vti voluisses nō oporteret te regibꝰ adu lando mentiri. Hic etiā cū vidisset q̄ndā cū manibꝰ haurientē aquā ꝛ bi bere ad fontē ait. Nesciebā naturā dedisse mihi cyphum: ꝛ paruulū vas

Margin notes: B — Sacra scp̄tura oñdit fu giēdam triplicit̄. — C — Exēpluꝫ. — Exēpluꝫ.

cū q̄ aquā bibere solebat ad lapidē fregit. Ecce q̄ntū detestati sūt phi gētiles auariciā: ⁊ i q̄nta vict⁹ parcitate vixerūt. qd q̄ facere debēt cbriani qb⁹ etiā ↄcedit tpaliū vsus moderat⁹: certe si excedūt tāto g̃ui⁹ iudicabunt. ¶ Scdo scptura oñdit auariciā eē fugiēdā p maledictōis impcationē. Nō em̄ reperit aliq̄d viciū i scpturis cui ita maledicat ⁊ ve impcet sicut auaricie. Uñ Esa. v. ill' q̄ domū domui adiūgūt: possessionē possessioni adijciūt: ⁊ oia sibi subiugare ↄtēdūt: dicit Ue q̄ ↄiūgitis domū ad domū: ⁊ agꝝ agro copulatis. nunq̄d vos soli biatis i terra? Et eiusdē. xxxiij. Ue q̄ p̄daris: nōne p̄daberis? Et Abac. ij. Ue q̄ multiplicat nō sua: vt q̄d ↄgregat ↄtra se densum lutū. Et ibidē. Ue q̄ ↄgregat auariciā i malū domui sue: vt sit i excelso nid⁹ ei⁹. Et Luc. vj. ait cbr̄s. Ue vob diuitib⁹ q̄ habetis hic ↄsolationē vr̄am. Et Jaco. vlti. Agite nūc diuites: plorate vlulātes in miserijs vestris q̄ aduenient vobis. diuitie vr̄e putrefacte sūt: vestimēta vr̄a a tineis comesta sūt. auꝝ ⁊ argētū vestꝝ eruginauit: ⁊ erugo coꝝ erit vobis in testimoniū: ⁊ mādučabit carnes vr̄as sicut ignis. Et in canonica Jude dr̄. Ue q̄ in via Cain abierūt. Uia cain fuit auaricia: vt ptꝫ s̄. Et ve triplicat oib⁹ q̄ nimis terrena q̄rūt. Apoc. viij. vbi dr̄. Ue ve ve habitātib⁹ in terra. Et Aug. dr̄. Ue illis q̄ viuūt vt augeāt res pituras vñ amittūt eternas. Et Hiero. dr̄. Maledictū oē regnū qđ auaricia ↄditū est. Ex q̄ ptꝫ q᷑ valde detestabile ē viciū auaricie. qđ tātū repbēdit a scptura sacra q̄ ex ore altissimi pdijt. Ecci. xxiiij. ita maledicit auaricia ⁊ redditur execrabil'. ¶ Tertio scptura oñdit auariciā fugiēdā p auaricie aggrauationē. Uñ i scpturis freq̄nt dr̄ pei⁹ alijs pctis. Uñ i cbeate Eccli. x. Auaro nibil ē scelesti⁹. q. d. Nullū scel⁹ ē mai⁹ auaricie: vt ptꝫ s̄ B. Jude em̄ scel⁹ nō videt s̄ scelere mai⁹. Nā Judas tradidit cbr̄m pro triginta argēteis. auar⁹ aūt aliq̄n dat deū p vno denario: ⁊ q̄nq; p nihilo. Nō em̄ timet incurrere piuriū vt lucret vnū denariū vel obolū. ⁊ presertim mercatores sepe p nihilo piurāt: ⁊ sic vendūt deū ⁊ alienāt se ab eo. sicut ptꝫ s̄. Ecci. x. vbi subdit. Hic em̄ aiam suā venalē habꝫ: vt expositū est s̄. B. Itē ad Ephes. v. apl'us dr̄ auariciā esse idolatriā. q; idoloꝝ seruit⁹ nō ē nisi idolatria siue idolatrie cult⁹. ¶ Dicit aūt auaricia idoloꝝ seruit⁹ p q̄ndā similitudinē quā habet auaricia ad idolatriā. ¶ Uñ auaricia assimilat idolatrie q̄ttuor modis. Primo i genere. vt sicut idolatria s̄m se est magnū pctm̄: ita auaricia s̄m se est magnū pctm̄. ¶ Secūda sil'itudo s̄m Amb. est. q; sicut idolatria nitit dei auferre gl'iam: ne sol⁹ de⁹ nomē deitatis habeat. ita auar⁹ in dei res se extēdit: vt sol⁹ vsurpet q̄ de⁹ oib⁹ fecit. vtraq; g̃ sit inimica deo: q; negāt deo q̄ sūt ei⁹. Tertia sil'itudo auaricie ad idolatriā ē s̄m Chry. q; sicut idolatre venerāt idola: nec ea p̄ reuerētia tāgere audent. ita multi venerant pecunias ⁊ eis vti nesciūt: sed vt sacra deponūt. ⁊ vt sacra filijs/nepotib⁹/⁊ pnepotib⁹ intactas ↄseruāt. Illi in multis nō obediūt idolo: isti in oib⁹ subijciunt pecunie. Illi. s. idolatre idolo boues ⁊ oues imolāt: auaricia dr̄/imola mihi tuā ip̄i⁹ aiam. ¶ Quarta sil'itudo ē: q; sicut idolatria se subijcit crr'io

Marginal notes: N Impcatio maledictōis. — J — Nota auaricia assimilat idolatrie

ni creature:ita etiã auaricia.nõ tñ eodẽ mõ.qꝛ idolatra subijcit se creature exteriori ad cultũ.s.vt ei exhibeat cultũ diuinũ.auar⁹ ãt subijcit se pecunie iordinate: ꝯcupiscẽdo eã ad vsum nõ ad cultũ. Et iõ ꝙuis auaricia idolatrie his modis assimilet:nõ tñ habꝫ tantã ꝑuitatẽ qntã idolatria habꝫ. Nã pctm̃ qd directe est ꝯ deũ est ꝑuissimũ:eo ꝙ ꝑ tale pctm̃ ꝯtẽnit summũ bonũ qd de⁹ est. ¶ Quarto auariciã esse fugiẽdã ꝛ detestandã ostẽdit fictura siue poesis. Nã poete auariciã dixerũt silẽm infernali pene sũme fugiẽde:plene anxietatis ꝛ miserie. Dicũt eñi poete ꝙ ad ꝓpositũ/ꝙ int ceteras penas in inferno sunt due pene. Una est pena belidũ:q aquã i dolio sine fundo fundũt ꝑpetuo:ipm̃qꝫ impleri credũt: nec pñt. Et sic sine cessatiõe cũ magno conatu ꝛ labore agũt. Sic auari faciũt/q aqs diuitiaꝝ ꝑ appetitũ inordinatũ in doliũ sui cordis fundere indesinẽter satagũt ꝛ se implere ꝯtẽdũt.sed dũ vnũ infuderũt/aliud mox appetũt. Et qꝛ sine fundo sufficiẽtie sũt/semꝑ se tormẽtis afficiũt. De quibus dr Prouer.xiij. Uẽter impioꝝ insatiabil. De tali corde videt dictũ illud Aggei.j. Qui mercedes ꝯgregauit misit eas i saccũ ꝑtusum. Alia est pena Tãtali:q cũ sit in abũdãtia cibi ꝛ pot⁹:iugi tñ torqtur esurie ꝛ siti. Nã cũ esurit ad labiũ supius habet pomũ pendens:qd cũ comedere cupit ab eo ascẽdit ꝛ fugit.ꝛ ad inferi⁹ labiũ habꝫ aquã:quã cũ bibere intendit/inferi⁹ descẽdit ꝙ ipm tãgere neqt. Sic auar⁹ facit q copiã rerũ habẽs pl⁹ esurit ꝛ sitit moralr.qꝛ qnto plura adqrit tãto plura cupit:et sic semꝑ esurit.qd ꝛ declarat ad idẽ Alan⁹ i de plãctu. Jmo talis ad modũ hydropici qnto plura adqrit tãto ampliora adqrere sitit:iuxta illud Ouid.j.fastoꝝ. Creuerũt ꝛ opes ꝛ opũ furiosa cupido. Et cũ possideãt plurima:plura petũt.ꝛ Sic qbꝫ intumuit suffusa vẽter abvnda. Quo plus sũt pote pl⁹ sitiunt aq. Uñ ad illũ sensum Macrobi⁹ ꝑmo suꝑ som.scipionis:penã Tãtali exponit di. Jllos inqt dicũt.s.poete/epulis positis excruciari fame ꝛ inedia tabescerere:qs magis magisqꝫ desideriũ adqrendi cogit ꝑsentiũ copiã nõ videre:ꝛ in affluẽtia inopes/egestatꝭ mala in vbertate patiunt:nesciẽtes respicere parta dũ egẽt habẽdis. Hec ibi. Jmo ad lrãm auari ditissimi aliqñ ꝑ modũ Tãtali in oi copia torquent fame ꝛ siti dũ expẽdere nõ audẽt:ꝛ semꝑ sibi deficere timẽt:ad modũ bufonis. De quo dicit Albertus in libro de anialibꝫ.ꝙ de terrestri humido per diem ad sufficientiam nõ manducat:timens ꝙ tota terra ei non sufficiat:ꝛ intrans foucam põderat terram quam comedit. Sic auarus de suo nõ comedit:ꝛ sic semꝑ in miseria existit:vt tangitur Ecc̃s.vj. vbi dicit. Uir cui deus dedit substãtiã/diuitias ꝛ honorem:ꝛ nihil deest anie sue ex his q desiderat.nec tribuit ei potestatẽ de⁹ vt comedat ex eo: sed homo extrane⁹ vorabit illud. O deus qt sunt tales auari in tãta parcitate viuẽtes:etiã i rerũ magna copia. Hec vtiqꝫ est vanitas ꝛ magna miseria. Uñ dicit ṽsificator. Tantal⁹ i stygijs nec aqua fruit neqꝫ pomo Sic diuitijs aret auarus hõ. ¶ Nota ꝙ dũ auaricia crescit in senibꝫ est signũ eterne dãnatõis. Huí⁹ habem⁹ similitudinẽ. Uñ dr Hyppocra.

R
Poesis.
Pene inferni
Pena tãtali.
Buso

in epidimiis: q si in sene languido pcingit sitis et esuries magna: indiciũ mortis erit. Ratio: q sitis assidua et esuries magna in senib9 infirmis: significat ipos in nutrimẽto penit9 defecisse. Et tñ cibo sumpto nullaten9 possunt cibari nec nutriri: eoq natura imbecill' sit facta et morti pxima. Sic eadẽ sitis siue esuries auaricie in senib9 / est indiciũ mortis eterne. Nã sicut esuries corpus debilitat: visum aliqual'r obũbrat: et irã cõcitat: vt dc Cõstantin9 c. de diet. Sic auaricia hoiem debilitat in virtutũ sedula actiõe. oculos mẽtis excecat in dei cognitõe: et irã puocat diuine vindicte et tremẽde snie in finali iudicio: dũ irat9 iudex dicet: Esuriui et c. ¶ Quinto ad detestationẽ auaricie valet mort medicatio. q subito oĩa aufert. sicut Luc. xij. ponit exẽplũ de diuite q dicebat Aia mea multa bona habes et c. Cui respõdit dñs. Stulte hac nocte aiam tuã repetent a te / q aũt pgregasti cui9 erũt? Ideo dr Prouer. xj. Nõ pderũt diuitie in die vltionis. Et Ecci. xlj. O mors q amara est memoria tua hoi iniusto: pacẽ habẽti in substantijs suis. Vñ Bernar. Mõs inexorabilẽ pstituit ianitorẽ. s. mortẽ: q de oib9 reb9 nihil asportari pmittit pter pctm̃. Et Aug. Auaricie morb9 nunq meli9 cõpescit q cũ dies mortis meditat. Et Hiero. Facile pcemnit oia qui se semp cogitat moriturũ. Et iterũ dr Hiero. Si habeas sapientiã Salomonis et pulcritudinẽ Absalonis si fortitudinẽ Sãsonis: lõgeuitatẽ Enoch: diuitias Cresi: ptãtẽ Octauiani: fecunditatẽ in sobole Gedeonis: agilitatẽ Azaelis: strenuitatẽ Julij: successum Alexãdri: delitias Asueri: grãm Titi: qd tibi pdest si caro detur vmib9: et aia demonib9 cũ diuite epulone in eternũ cruciãda et cõcremãda? Diuitie etiã relinquunt crudelib9 successorib9. de h habent multa exẽpla q ponit Vincẽ. in specu. mora. li. ij. par. j. dist. iij. Vñ dr ibidem Rex francie laborãs ad mortẽ et desperat9 a medicis: et positus in cinerem / vocauit oẽs astãtes dicẽs. Ecce ego q ditissim9 eram et nobilissim9 de mũdo et potẽtissim9: p oĩb9 diuitijs meis et potẽtia et amicis nõ possum extorqre a morte inducias ab hac infirmitate p vnicã horã. quid ergo valent ista oia? Et h dicẽs oẽs audiẽtes pcitauit ad fletũ. Et ipe ptra spem a dño curat9 cum crederet mortu9. resurgens et deo grat9 existẽs / crucem accepit. Et subiungit ibidẽ Vinceñ. Nõ sic fecit quidã vsurarius: qui dũ in extremis laboraret fecit apportari vasa aurea et argẽtea: pmittẽs aie sue illa et multo ampliora: vt agros / domos / et alia: si adhuc cũ eo remaneret. Et cũ magis vrgeret eũ dolor infirmitatis / ait. Ex q nõ vis mecũ morari reddo te diabolo. Et h dicẽs expirauit. Jõ dr metrista Est cõe mori / mors nulli parcit honori. Nobil' et fort veniũt ad funera (mortis

L medita/tõ mort

Exẽpluz.

Exẽpluz

M ¶ Sexto auariciã eẽ detestandã ostẽdũt dãna grauissima. Innumerabilia nãq dãna oriunt ex auaricia: q cõphẽdi pñt vt dicit Vinceñ. in specu. mora. li. iij. par. vij. dist. ij. in qttuor

Videlicz
- Infirmitas pessima
- Fatuitas irridenda
- Iniquitas detestanda.

Calamitas formidãda

¶ Primo q̄ ex auaricia nascit̄ vel potius ip̄a est infirmitas valde gra-uis ⁊ periculosa siue pessima: multas malas ꝯditiões ⁊ circūstātias ha-bens: fm ilud Eccē.v. Est infirmitas pessima quā vidi sub sole: diuitie ꝯgregate in malū dn̄i sui. Periculosa q̄dē est: q̄ fortiter adheret ⁊ ducit in multa picula. Sicut em̄ piclitātes in mari vehement̄ adherēt his q̄ possunt apphēdere. sic auari amore fortissimo tēporalibꝫ adherētes pe-unt cū eis Eccli.iij. Qui amat periculū pibit in illo. Auari em̄ sūt i mul-tis periculis/ fluminū/ latronū/ ex genere/ ex gente/ in solitudine/ in ciui-tate ⁊c. vt dicit̄. ij. ad Corinth. xj. q̄ per ignez ⁊ aquam fures/ latrones ⁊ alia multa periclitant̄ sepe cum ip̄is rebꝫ. Vn̄ Seneca. Videt pauperez ⁊ suspicat̄ furē. videt diuitem aut potentē ⁊ suspicat̄ p̄donez: vel eū qui querit sua. Jdeo dicit̄ in vitaspatꝝ. Sicut nemo pōt nocere ei qui iuxta imperatorē est. sic nec diabolus animā que appropinquat deo. Cui⁹ autē sensus huc atq̄ illuc diuersus est ⁊ vertit̄ facillime: aniam illi⁹ inimi-cus in diuersas passiones inducit. ¶ Secūdo piculosa est hec infirmi-tas: q̄ multi hac laborant q̄ nesciūt. ideo remediū nō querūt. Señ. Ini-tiuz salutis est noticia pctī. q̄ qui se peccare ignorat corrigi nō vult. Jō dicit Sen. Nemo se auarū intelligit: nemo cupidū: ideo ad sanitatem difficile puenim⁹ quia nos egrotare nescim⁹. ¶ Tertio est piculosa: q̄a multos inuoluit: oēs vicz heredes ⁊ successores ad q̄s hmōi diuitie de-uoluunt̄: q̄ sibi sepe satis fecisse putant/ habētes ꝯscientiā: q̄ ip̄i nō ma-le adquisierūt: nō curātes qualit̄ antecessores illas p fas ⁊ nefas cumula-uerūt. ⁊ sic parit̄ cū antecessoribꝫ eternā dānationē incurrūt. Exempluz Petri damiani de decē comitibꝫ dānatis ꝑpter vnā possessiōem ecclesie Metensis. ¶ Petr⁹ damiani dicit. Fuit quidā comes in teutonia bo-ne vite fm opinionē hominū. post cuius mortē quidā religiosus in spi-ritu vidit eius animā i inferno/ in supmo gradu cuiusdā scale erecte in-ter stridentes ⁊ strepitantes flāmas. surgebat scala ista de immēso bara-thro. Cūq̄ religiosus iste quereret quare comes ille q̄ tam iuste vixerat sic torqueret̄/ audiuit: ꝑpter q̄ndaz possessiōem Metensis eccłie: quam Stephan⁹ pauus ei⁹ abstulit: cui iste iam decim⁹ in hereditate succes-serat. ⁊ fm q̄ morerent̄ in illa generatiōe/ vnus post alium in illa scala collocaret̄. O deus q̄ terribile est h̄ audire multis nobilibꝫ ⁊ ciuibus et etiā alijs: qui sic iniuste relicta possident: se excusantes/ quia nō iniuste adquisierint: sed p hereditatē ⁊c. et sic vnus cum reliq̄ damnat̄. Alij vo scientes cui talia bona pertinēt: fm voluntatē suaz ad cultū diuinū aut alios vsus ordināt ⁊c. ¶ Quarto hec infirmitas dicit̄ grauis ⁊ pericu-losa valde. q̄ difficilis est ad curandū. quia q̄nto medicamentū maius apponit̄/ tanto magis infirmitas augmentat̄. quia quo plus addunt̄ di-uitie tēporales cordi cupido: eo mag̅ cupiditas adauget̄. Sicut quan-to plura ligna igni apponunt̄/ tanto in maiorem flammā erigitur. Vn-de poeta. Crescit amor numi quantū ip̄a pecunia crescit. ¶ Grauis est

Exēpluz (margin, beside "querit sua. Jdeo dicit̄ in vitaspatꝝ")

Exēpluz (margin, beside "Metensis. ¶ Petr⁹ damiani dicit")

etiã ei⁹ curatio: qꝛ materia nimis adheret subiecto. sicut q̃nto mã morbi forti⁹ adheret mẽbris vitalibꝫ: tãto difficilioꝛ est curatio morbi. tpales aũt diuitie nimis vehement̄ adherẽt cordi auaro. ꝛ iõ vix ab eo pñt auelli. Sicut q̃ piscitant̄ in aq̃s currẽtibꝫ vel i mari: q̃cquid apphẽderint ita fortiter tenẽt q̄ nõ põt eis auferri. ꝛ iõ auari vix redeũt ad pniam. Hie

Accipit. remie. viij. Apphẽderũt mẽdaciũ ꝛ noluerũt reuerti. Sũt em̃ sil'es accipitri ipinguato vl' repleto: q̃ nõ vult redire ad manũ reuocãtis. Item sũt sil'es gallinis q̃ dicunt̄ surde in augusto: qꝛ pastũ inueniũt abũdãtẽ Uñ Hiere. xxij. Locut⁹ sum tibi in abũdãtia: ꝛ dixisti/ nõ audiã. Item grauis est hui⁹ morbi curatio. qꝛ materia ei⁹ est nimis venenosa. Cũ em̃ tpalia male acq̃runt̄: oĩbꝫ scient̄ vtentibꝫ sũt venenũ. vl' qñ nimis amã

Exẽplũ tur: vel quãdo eis hoĩes abutunt̄. ¶ Uñ cũ Cõstantin⁹ ditasset eccl'ias q̃ pus in tribulatiõe fuerũt ꝛ maxima paupertate: audita est vox di. Hodie effusum est venenũ in eccl'ia dei. põt tñ eccl'ia hmõi tpalibꝫ bñ vti: et

Ciconia. sic multũ mereri. sicut fecerũt plures sũmi põtifices ꝛ epi. Sicut g̃ ciconia nutrit pullos suos venenosis rebꝫ: sic auar⁹ filios ꝛ vxorẽ: fm illud Deut. xxxij. Fel draconũ vi. eo. ꝛ c. ¶ Itẽ grauis est hui⁹ morbi curatio: qꝛ ꝯtinua ifirmitas: fm illd Eccs. 4. Un⁹ est ꝛ scdm nõ hꝫ. nõ filiũ: nõ fratrẽ: ꝛ tñ laborare nõ cessat. nec satiant̄ oculi eius diuitijs. neq̃ cogitat dicẽs: cui laboro: ꝛ fraudo aĩam meã bonis? Auar⁹ em̃ in die laborat corporal'r opando: in nocte vo mental'r meditãdo ꝛ freq̃nt̄ etiã somniãdo. Imo hec infirmitas nõ solũ est ꝯtinua: sed etiã acuta. cor em̃ auari ardet vt ignis. qꝛ auaricia ignis est: de q̃ dr̃ Prouer. xxx. Ignis nunq̃ dic̄ sufficit. Et Prouer. xiij. dr̃. Uẽter ipioꝝ isaturabil'. Et ibidẽ. xxvij. Infernus ꝛ pditio nunq̃ satiant̄. sil'r ꝛ oculi hoĩm insatiabiles. Et Ecci. xiiij. Insatiabil' est ocul⁹ cupidi: ꝓpterea auar⁹ compat̄ bufoni: vt pꝫ sup̄ R

N Uñ Bern. Nõ plus satiabit̄ ocul⁹ auari auro q̃ corp⁹ aura. ¶ Quinto hec infirmitas ẽ grauis ꝛ piculosa: ꝓpter diuersas sollicidinuꝫ curas quibꝫ auar⁹ pungit̄ ꝛ affligit̄ ꝛ q̃si corrodit̄ cor auari. Et iõ dñs Matt. xiij. ꝛ Luc. viij. compat diuitias spinis. Ubi dr̃ Greg. Profecto spine sũt:

Nuces qꝛ aculeis sollicitudinũ mentẽ lacerãt: ꝛ pungũt corda auaroꝝ. Sunt

Indie etiã vt nuces ṽmiculose a ṽmibꝫ corrose. vt sũt q̃dã nuces Indie: de q̃bꝫ dr̃ in historia trãsmarina: q̄ sũt ad modũ capitis humani grosse. ꝛ dum apiunt̄ inueniunt̄ plene fpentibꝫ mordacibꝫ. i. curis malis. Sũt etiã vt poma sodomoꝝ plẽa fauilla. De cure nõ sinũt eos dormire. Uñ Eccs. ij

Exẽpluꝫ. Cũcti dies ei⁹ labo. ꝛ erũ. ple. sꝫ nec p noctẽ q̃escit. ¶ Ad h̄ fac̄ exẽplũ Diogenis phi: qui cũ i via portaret pecuniã ꝛ eã suppositiꝫ capiti suo vt dormiret: aduertit furẽ sollicitũ quõ eam furaret̄ dormiẽti. Cũ aũt ipe p sollicitudine somnũ amisisset: sciẽs appropinq̃ntẽ furẽ: piecit ei pecuniã di

Exẽpluꝫ cens. Tolle miser pecuniã ꝛ pmitte me dormire. ¶ Aliud refert Uincẽ. vbi s̄. Cũ quidã diues maneret iuxta cuiusdã paupis domũ: ꝛ post cene sue delicias intraret lectũ suũ delicatũ ꝛ mollem vt q̃esceret. occupatus diuersis curis irruentibꝫ diuersoꝝ bonoꝝ suoꝛuꝫ q̃ habebat in diuersis

locis. Cū nō posset dormire audiebat paupem/post cenā parcā/ꝛ laborē diurnū in lecto duro suauissime quiescentē: ꝛ solaciū qđ habebat cū puero suo ꝛ vxore. Qui inuidēs ei⁹ quieti: surrexit ante diē: ꝛ apto ostio paupis suspēdit in eo bursam plenā pecunia. q̄ excitat⁹ in mane cū vellet egredi domū: cadentez pecuniā recepit. ꝛ cū diu deliberasset qd inde faceret: timens ne vel vxor vel ali⁹ furaref ei ipam. finxit se pati i renibꝫ occultās eā sub lecto suo. ꝛ iacēs sup̄ nō valebat dormire p̄ sollicitudine qd de ea faceret. Cū aūt diues q̄reret ab vxore paupis quid vir su⁹ haberet q̄ nō audiebaf vltra cantās. ꝛ illa assereret q̄ patereſ in renibꝫ: ait. Ego veniā ꝛ curabo eū. Et accedēs ꝛ pecuniā suā repetēs ipam secū deportauit. et restituta est paupi quies p̄stina/sanitas ꝛ iocūditas cū somno. Ecce quō diuitie pungūt vt spine ❡ Sexto hec infirmitas est grauis: qꝛ inordinatū efficit appetitū. qꝛ auar⁹ appetit nociua sicut febricitās appetit vinū/carnes/ꝛ hmōi: que sibi sunt ꝯtraria. De q̄bꝫ dicif Prouer. j. Usqꝫ q̄ paruuli diligitis infanciā: ꝛ stulti ea q̄ sibi noxia sūt cupient. Auari em̄ appetūt laq̄os q̄bꝫ capiunf. j. ad Timo. vj. Qui volūt diuites fieri incidūt in tentatiōem ꝛ in laq̄os diaboli: ꝛ in desideria multa inutilia ꝛ nociua. De h̄ d̄t Bern̄. vnā sil'itudinē. Uidi ego q̄nqꝫ viros: quoꝝ p̄mus buccis tumētibꝫ arenā marinā masticabat. Scđs sulphureo astans lacui/exhalantē teterrimū fetidissimūqꝫ gestiebat haurire vaporē. Tertius fornaci incubās vehemenf accēse/micātes scintillas hiātibꝫ ex ore faucibꝫ lctabaf. Quart⁹ sup̄ pinnaculū tēpli residēs leuioris aure spm̄ aperto attrahebat ore. ꝛ in q̄ min⁹ influere videreſ: ipe sibi flagello vētū faciebat: acsi totū speraret aerē deglutire. Quint⁹ seorsum posit⁹ irridebat ceteros: ipe q̄qꝫ irridēd⁹ maxime. ꝓprias em̄ carnes incredibili q̄dā studio sugerē laborabat. nūc manū/nūc brachiū/nūc alias corpis ptes applicās ori suo. Miratus causaz miserie sciscitās a singul': vnā inq̄o reperio vtiqꝫ validissimā famē. Tūc macilētissimas coꝝ facies cōtēplat⁹ recordabar ꝓphete gemētis ꝛ dicētis: Aruit cor meū: qꝛ oblit⁹ sum comedere panē meū. Quid ꝓsunt vobis hec inq̄o: qꝛ nō sūt naturales cibi/famē magis ꝓuocāt q̄ꝫ extinguāt? Per istos q̄nqꝫ viros auari ꝯgrue designanf. per arenā ꝟo fumū/ventū ꝛ scintillas/tp̄alia figuranf. Auar⁹ ḡ inordinatū appetitū habꝫ: qꝛ desiderat nociua: ꝛ refugit ꝛ fastidit ꝓficua. i. cibū anie q̄ est iusticia: ſm illud Joan. iiij. Me⁹ cibꝫ est vt faciam voluntatē patris mei ꝛc. Sic cibꝫ anie est ꝟbum dei. Mat. iiij. Nō in solo pane ꝛc. Item cibꝫ anie est eucharistie sacramentū. Joan. vj. Caro mea vere ē cibus. Itē cibꝫ anie est ꝯtemplatio diuine dulcedinis: ſm illđ Esaie. lviij: Cibabo te hereditate patris tui Jacob. Et Luce. xxij. Ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meus regnū: vt edatis ꝛ bibatis sup̄ mensam meā in regno meo. O felix qui gustat hūc cibū hic in spe per deuotā contēplatiōem: ꝛ tandē in re. Istas delicias nō gustat auarus nec appetit: quia palatū habet infectū. Un̄ Grego Sp̄ūales delicie cū nō habentur in fastidio sunt. cum ꝟo habenf/in desiderio. tanto qꝫ a comedēte ampli⁹

O Auarus appetit nociua

Exēpluꝫ. Bern̄.

Cibꝫ aīe q̄druplr

P us appetunt q̄nto ab esuriēte ampli⁹ comedunt. ¶ Septimo grauissi/ma est hec infirmitas. q2 cor auari dilacerat ⁊ diuidit diuers curis ⁊ angustijs. Et facit triformē diuisionem. q2 pmo diuidit cor a deo q̄ est vita anic. Esa. lix. Iniq̄tates v̄re diuiserūt inter vos ⁊ deū. Scdo diuidit cor a seipo. q2 cum scriptū sit Matth. vj. Ubi est thesaur⁹ tuus ibi est ⁊ cor tuū. Qn̄ thesaurū suū habz hō in diuersis locis: necesse est φ vna ps cordis sui sit in vno loco ⁊ alia in alio q̄ntū ad sollicitudinē. q2 nō pōt totū esse simul in diuersis locis. Un̄ Osee. x. Diuisum est cor eorū. nūc interibūt. Et. j. ad Cor. vij. Qui cū vxore est: sollicit⁹ est q̄ sunt mōi/quō placeat vxori: ⁊ diuisus est. Tertio auarus diuidit cor a pprio subiecto: fm illud ps. Cor meū dereliq̄t me: q̄diu egrot⁹ bn̄ sentit cor suū ⁊ hz secū cor suū: spes est de ꝯualescētia. qn̄ vo cor deficit desperat. q2 cor est pncipiū vite cum deo. qui cor pdidit/ ⁊ vitā pdidit. Un̄ de corde auari facit diabolus sicut fecit Euilmerodab de corpe Nabuchodonosor patris sui. Dicit em̄ in Schol. histo. sup Danielē. φ q2 pat suus de bestiali statu redierat ad regnū. post mortē patris timēs filius ne rursus rsurgeret: de ꝯsilio maleficorū/effodit corpus patris sui ⁊ diuisit in trecētas particulas: ⁊ dedit totidē vulturib9. q2 dixerūt ei malefici: φ pat nunq̄ rediret q̄usq3 oēs illi vultures insimul ꝯuenirēt. ¶ Ecce sic patz exēplū ⁊ ex scpturis quō auaricia diuidit aniam siue cor hominis in diuersa. De h iterū refert Vincen. exēplū vbi s. dicēs: φ auaricia diuidit mōm filijs suis q̄ttuor: sicut q̄dam rustic⁹ diuisit pirū vnā quā solā habebat i hortulo suo q̄ttuor filijs suis: quorū q̄libet post mortē patris totā volebat habere. cuilibz em̄ totā legauit. Primogenito dixit: Lego tibi de piro mea qđ ē in ea viuum ⁊ mortuū. Et alteri dixit. Et tibi do viride ⁊ siccū. Tertio rectuz ⁊ tortū. Quarto gracile ⁊ grossum. Sic auaricia partit mōm. Simonia em̄ habz de mūdo viuos ⁊ mortuos: a q̄b9 ⁊ p quib9 recipiunt simoniace extorsiōes. Predones ⁊ tyrāni recipiūt exactiōes ab arētib9 pauperibus: ⁊ virentib9 locupletib9. Tertio aduocati vel iudices iniq ab habētibus causas iustas ⁊ iniustas: q̄s seducūt ⁊ a quib9 dona accipiūt. Quarto vsurarij accipiūt a magnis ⁊ paruis: grossis ⁊ gracilib9: clericis ⁊ laicis: rusticis ⁊ militib9. Sic g̃ patz pmū damnū qđ orit ex auaricia: vicz infirmitas pessima ⁊ valde piculosa: vt declaratū est p septē rōnes

Q ¶ Secūdo ex auaricia oritur magna stulticia: imo ipa in se est fatuitas magna. Auarus em̄ manifeste stult⁹ apparet ex multis. Primo noxia cupiēdo more febricitantis: vt patz s. Q. Scdo est fatu⁹ in adq̄rēdo. adquirit em̄ sibi miseriā/inopiā/cecitatē ⁊ nuditatē. i. diuitias quib9 efficit miser/paup/cecus ⁊ nudus: fm illud Apocal. iij. Angelo laodicie scribe quia dicis φ diues sum ⁊ locupletat⁹ ⁊ nullius egeo: ⁊ tu nescis quia tu es miser ⁊ miserabilis ⁊ pauper ⁊ cecus ⁊ nud⁹. ¶ Uere talis miser est. quia dicit phs. Nihil infelici⁹ insipiente fortunato. In p̄senti q̄dem miser est: quia oēs miserie turbinū/tempestatū ⁊ omniū malorū q̄ reb9 suis accidūt/transeūt per cor ei⁹. Un̄ auarus dicit se cōbustū/grandinatuz/

auar⁹ cor suū diuidit in diuersa

Exēpluz.

Exēpluz.

mag̃ stulticia orit ex auaricia

Miser

tēpestate cōuulsum/submersum/mortuū ꝛ hmōi. In omib⁹ istis mise-rijs ipe solus est miser. quia omib⁹ istis miserijs simł affligit: ꝛ sibi soli nō miseret. nec suā miseriā recognoscit. Vñ Augusti. Quid miseri⁹ mi-sero nō miserante se. In psona talium dicit ps. Miser factus sum ꝛ cur uatus sum vsq₃ in finē: tota die cōtristatus igrediebar. In futuro vo fi-et incompabiliter miserior: fm illud Jaco. v. Agite nūc diuites: plorate vlulantes in miserijs q̄ aduenient vobis. Prouerb. xiiij. Miseros popu-los facit pctm. ¶ Pro quo est notandū: q sicut beat⁹ est q̄ habꝫ q̄cquid vult: ꝛ nihil vult male fm Augusti. ita miser est q̄ nō habꝫ q̄cquid vult: ꝛ multa vult male. talis est auar⁹. Nō em̄ habet nec habere pōt q̄cquid vult: quia cupiditas ei⁹ est infinita: ꝛ multa ꝯtra volūtatē eius eueniūt ꝛ quāto plura possidet tāto plura cōtra cor suum eueniūt. Et ideo tāto miserior ꝛ tristior. Et ideo bene dicit: tota die cōtristat⁹ ingrediebar. Jō de eo bñ scriptū est Eccs. v. Cunctis dieb⁹ vite sue comedit in tenebris: ꝛ in curis multis: ꝛ in erumna atq₃ tristicia. Et Eccli. xiiij. Insatiabilis oculus cupidi. Et sequit. Nō satiabit pane indigens: ꝛ in tristicia erit su per mēsam suam: vbi. s. sua cōsumunt. videt em̄ ei q ipe consumat: ꝛ q omes comedētes sua/comedēt cum totū. ¶ Item miser est auar⁹ ꝛ be-ne fatu⁹: quia semp est in timore ꝑpter varia picula: vt patꝫ s. M. Ideo dicit Grego. Magna securitas nihil habere ꝯcupiscētie secularis. Naꝫ dum ad terrā cōcupiscendā cor inhiat: securū trāquillūq₃ esse nō potest. quia aut nō habita cōcupiscit vt habeat: aut habita metuit ne amittat. Et dū in aduersis sperat ꝓspera: in ꝓsperis formidat aduersa. Et Amb. dicit. Paup in pecunia/diues in cōsciētia/securius dormit in palea q̄ꝫ diues in auro ꝛ purpura. Vñ Alexāder magnus de seipo loq̄ns ait. Ego inter tumule⁹ ꝛ formidines viuo. plimos ex ipis q̄ me custodiūt timeo: maior aūt ab amicis semp mihi met⁹ est q̄ꝫ ab hostib⁹. plures em̄ ab ho stib⁹ se custodiētes illos euaserūt: ꝛ tamē a ꝓprijs famulis quib⁹ ꝯfisi sūt singulariter occisi sunt. ad expientiā hoc patuit in multis: in statu tam spūali q̄ꝫ seculari. Et apertissime h ostēsum est in Alexādro magno. qui postq̄ꝫ fere totū mundū sibi subiugauit: rediens in babylonē/a ꝓpria so-rore sumpto veneno vsum lingue amisit. Et voluntatē suam extremam scripto exp̄ssit. Et noluit monarchiā suā in aliquē transferre: ne aliquis ei par in potentia apud posteros legeret. sed duodecim q̄s ab adolescen-tia socios habuerat regni successores instituit. Hec autē institutio nō stetit. Nā quattor ex eis tm̄/alijs abiectis regnauerūt. sicut in historia Daniel est cōprehēsuꝫ. Hec Vincē. i specu. histo. li. vj. c. j. cōputādo ꝓlo gū ꝑ p̄mo lib⁹o. al's li. v. c. j. Et q̄ꝫuis timor iste sit magn⁹ in auaro: ꝛ mi seria multa dum h viuit: tamē maior erit in extremis. ꝛ in futura vita. Vñ cū dicet in morte: de⁹ adiuua me. rñdebūt ei demōes irridētes eum Ecce hō q̄ nō posuit deū adiutorē suū: sed sperauit i multitudine diuitia rū suaꝝ. Et ꝯtinget illi sicut cuidā diuiti de q̄ habet in vitaspatrum: q

R
Beatus

auar⁹ sp timet.

Exēpluꝫ

Exēpluꝫ

cū qdā eremita intraret ciuitatē vt vēderet vasa: vidit diuitē laborantē in extremis in domo sua iacentē z dicentē: Deus adiuua me. z maximā mltitudinē demonū ante ianuā ei⁹ accurrentiū z irridētiū eū z dicētiū Nūc vis memor esse dei p̄mo cū deficit tibi dies z nō est tibi portio spei i hoc zc. de q̄ alibi dixi. Ecce q̄nta fatuitas z miseria est in auaro: q̄ nec de
Exēplū rebꝫ q̄s habet p̄ sua necessitate vti valet: qꝛ semꝑ timet deficere. ¶ Un̄ Fulgenti⁹. Midas rex apollonie petijt ex magna rerū tp̄aliū cupiditate z auaricia: vt q̄cq̄d tāgeret auꝝ fieret. qđ cū obtinuisset: mun⁹ i vltiōez ɔuersum est: cū cibꝫ z pot⁹ in auri nām obrigesceret. Et ph̄s đt. Auarus pecunie cūcta deputat: z se fami destinat: z tā stult⁹ est vt sibi p̄desse norit. Et Hiero. đt. Auaro tā deest qđ habet q̄ꝫ qđ nō habꝫ. Et bñ inops ē: qꝛ pecunia finita: cupiditas non finit̄: sed semꝑ augmentat̄. De h̄ refert
Exēpluꝫ Vincen. in specu. morali li. iij. pte. vij. dist. ij. dicens. In historia bragmānoꝝ legit̄: q̄ cū Alexāder venisset latenē cū paucꝭ ad siluā dandami bragmānoꝝ didascoli vt videret z audiret nudi hoīs mores z sapientiam: z inuenisset eū suꝑ herbā iacentē sub arbore. inter alia multa q̄ dixit Alexandro digna memorie/ait. Ferocissima pestis est cupiditas: q̄ solet q̄s capit egenos efficere. dū finē adq̄rēdi nō inuenit. sed magis q̄ fuerit locupletata mēdicat. Un̄ Boeti⁹ ait. Permultis indigēt q̄ p̄multa possident. Et Sene. Altera cupiditatū ex fine alterius trahit̄. cū hꝫ messem quā cupiuit: cupit habere vbi horreū reponat z multa alia. habita vindemia cupit habere vasa z cellaria. habito auro cupit habere arcā z seraꝫ.
S sic ex vna cupiditate nascunt̄ multe. ¶ Itē talis auar⁹ inops est opibus
auar⁹ đꝛ spūalibꝫ: q̄ sunt v̄tutes z sciētie. sicut đt domin⁹ ep̄o Laodicie Apoc̄. iij.
inops Dicis q̄ diues es z nullius eges zc. z nescis qꝛ es pauꝑ z nudus. Et est causa. qꝛ cupiditas pecuniaꝝ est in aīa: quā nō pōt replere res corꝑalis cū ip̄a sit res spūal'. sic nec rē corꝑalē res spūal': vt ñ pōt replere arcā cupiditas aut sciētia. Ad h̄ facit qđ respōdit p̄dict⁹ Dandam⁹ Alexādro dicenti Doce nos aliq̄d sapiētie plenū. ait Dandam⁹. Si ego volo acceptū a dño tibi offerre cēsum: ip̄e nō habes vbi tale mun⁹ capias: ip̄leuerūt ei aīam tuā auide ac imodice cupiditates: quō desiderio tuo satisfacere possum: qđ totus mōs tibi seruiēs explere non potuit aut frenare. Et si oīa velis possidere tātūdē necesse est/vt soli. i. t̄re ad vltimū habeas q̄n
Cecus. tum vides me iacentē occupare. ¶ Itē auaru s bñ fatuus est ex h̄: qꝛ nō solū pauꝑ z miser est: sed z cec⁹. qꝛ seip̄m cecat. vñ interponit terrā int̄ cor suū z veꝝ solē chr̄m: s̄m illud ps̄. Repleti sunt q̄ obscurati sūt terre domibꝫ iniq̄tatuꝫ. Sicut eñ Tobias ex stercore hirundinū excecat⁹ est. sic auar⁹ ex adq̄sitiōe tēporaliū q̄ stercora sūt s̄m apl'm ad Phil'. iij. Oia arbitrat⁹ sum vt sterco. Et. j. Machab. ij. Gl'ia hoīs sterc⁹ z v̄mis. In hoc auar⁹ est simil' Sedechie: quē Nabuchodonosor excecauit in reblata: qđ interp̄tat̄ multa hec. z significat multitudinē reꝝ tēporaliū: in q̄ exce
Exēplū cant̄ diuites vt nō videāt qđ agendū. Exēplū illi⁹ ponit Vincen. vbi s̄. Quidā magn⁹ mgr̄ in l'ratura habuit discipulū nobilē genere: q̄ sepe di

ecbat corā magistro suo q̄ epi francie eccl erāt: q̄ magistꝝ suū tanq̄ cle ricū nō vocabant ad bñficia ꝓbendaꝝ. Qui cū fact⁹ esset epus: vocauit nepotes suos ad bñficia eccl'iastica/magistro ꝯtēpto. Uñ cū in q̄dam ꝓ cessiōe clara luce esset: occurrit ei dict⁹ magister suus cū duobꝫ torticijs succēsis. Et cū causaȝ hm̄ōi facti req̄reret/ait. Dñe hec ideo feci: vt repel lam a vobis cecitatē quā videbatis in alijs q̄ me nō vocabāt: quā ⁊ vos ꝯtraxistis ex adq̄sitiōe honoris ⁊ diuitiaꝝ. vt nō videatis in vobꝫ diuces qd̄ in alijs videbatis pauꝑ ante episcopatū. ¶ Itē auar⁹ efficit nudus q2 spoliat oībꝫ spūalibꝫ bonis. s. veste grē: gēmis ꝟtutū: ⁊ thesauro gl'ie. ſm illud Job. xxvj. Nud⁹ est infern⁹ corā eo. i. cor auari. qd̄ compat in ferno: q2 satiari nō pōt. Et signant auar⁹ est vacu⁹ ⁊ nudus ab opibꝫ mi sericordie. ¶ Itē auar⁹ tertio est stult⁹ in estimādo: q2 tꝑales diuitias veras esse estimat: q̄ vere diuitie nō sunt/sed magis sophistice. Propter qd̄ in sc̄ptura sacra dicunt esse vent⁹/fumus/vmbra/somniū: ſm illud Eccl'i. xxxiiij. Somnia extollūt imprudētes. sicut q̄ apꝑhēdit vmbram: ⁊ ꝑseq̄t vētū. sic q̄ attēdit ad visa mēdacia. Uñ Aug. Nōne oia sum⁹ ⁊ vē tus? nōne oia trāseūt ⁊ currūt? Ue ill' q̄ adherēt trāseūtibꝫ: q̄ cū ill' sil' trās ibūt. nōne oia q̄si sum⁹ ꝑceps currēs in mare? Ue illis q̄ in his ceciderīt qm̄ cū his in mare trahunt. q2 ſm Greg. q̄ labēti innitit: necesse est vt cū labente labat. Somniū dū somniat ⁊ veꝝ eē putat/⁊ teneri manibꝫ: sta tim deficit ⁊ nō inuenit. Uñ Daniel'. ij. Nabuchodonosor vidit somniū ⁊ somniū fugit ab eo. sic ⁊ diuitie euanescūt vt somnia: ⁊ velut vmbra fugiūt. Hoc bñ recognoscūt impij i inferno: dicētes illō Sap. v. Quid nobis ꝓfuit suꝑbia: ⁊ diuitiaꝝ iactātia q̄d ꝯtulit nob? transierūt hec oia tanq̄ꝫ vmbra: ⁊ tanq̄ꝫ nūcius ꝑcurrēs: ⁊ tanq̄ꝫ nauis q̄ ꝑtransit fluctuā tē aquā. cui⁹ cū ꝑterierit nō est vestigiū inuenire. aut tanq̄ꝫ auis q̄ trans uolat in aere: cui⁹ nullū inuenit argumētū itineris illi⁹. Et sequit post pauca. Sic ⁊ nos nati ꝯtinuo desinim⁹ esse: ⁊ ꝟtutis nullū q̄dē signum valuim⁹ ostēdere. In malignitate aūt nr̄a ꝯsumpti sum⁹. Et sequit. Ta lia dixerūt i inferno q̄ peccauerūt: qm̄ spes impij tanq̄ꝫ lanugo ē q̄ a vē to tollit. ⁊ tanq̄ꝫ spuma ḡcilis q̄ a ꝓcella dispgit: ⁊ tanq̄ꝫ fum⁹ q̄ a vento diffusus ē: ⁊ tanq̄ꝫ memoria hospitꝫ vni⁹ diei ꝑtereūtis. Et sequit. Justi aūt i ꝑpetuū viuēt: ⁊ apd̄ dñm ē merces eoꝝ: ⁊ cogitatio eoꝝ apud altis simū. Hec ibi. Itē in ps. Dormierūt somnū suū: ⁊ nihil īuenerūt oēs vi ri diuitiaꝝ i manibꝫ suis. ¶ De h̄ dt̄ Petr⁹ alfon. q̄ diuitibꝫ accidit in morte sua: sicut cuidā opilioī/q̄ hēbat mille oues vt videbat ei i somnio q̄s cū vellet vēdere: ⁊ q̄dā emptor vellet eas emere: volebat ei ꝓ eis dare duo milia solidoꝝ. cū āt vēditor nollet eas dare nisi ali⁹ ꝓ q̄libꝫ oue suꝑ adderet denariū: ⁊ emptor assereret se h̄ n̄ facturꝝ. Dū h̄ mō litigarēt/ex citat⁹ vēditor vidit somniū euanescere: ⁊ se oues dictas amittere. Et tūc clamauit: accipe quālibꝫ ꝓ duobꝫ solidis: ⁊ nihil ei valuit. ōibꝫ euanes scētibꝫ ⁊ emptore. Sic diuites i morte q̄ i vita nolūt dimitt'e pauꝑibꝫ vl' deo tꝑalia ꝓ et'nis dare nisi assit lucꝝ tꝑale: i morte amittūt tꝑalia ⁊ et'

Nudus.

Sōniū

Exēplū

na. ¶ Ad h' etiã ẽ exm̃: de q̃daʒ cui p̱ incantatiões alri⁹ videbat̃ q̱ esset
Exẽpluʒ. fact⁹ impator. Cũ aũt icantator rogaret eũ: q̱ d dignitatib⁹ suis aliquã
ei daret: noluit ille aliq̃d sibi dare. ꝓpt̃ q̃d incãtator offens⁹ exufflauit: ⁊
sic totũ euanuit: ac p̱ h' ille delus⁹: impiũ ⁊ oĩa de q̃b⁹ extollebat̃ amisit.
Ex p̃missis g̃ pʒ: q̃nta sit fatuitas auaroꝝ. q̃ ita tp̱alia ⁊ transitoria eter
nis p̃ferũt bonis: nõ attendẽtes salutẽ aĩaꝝ suaꝝ. q̃d heu in oĩ statu taʒ
Exẽpluʒ. spũaliũ q̃ʒ secl'ariũ p̱sonaꝝ apparet. Uñ allegat Uincẽ. i spe. vbi s̃. quõ
De cellario refert mgr̃ Geruasi⁹ i li. d mirabilib⁹ fratꝝ: di. q̱ tp̱ib⁹ suis accidit: q̱ in
eccl'ia bti Ruffi valẽtineñ dioces: fuit q̃dã cellerari⁹: q̃ adõ sollicit⁹ erat
De purgatorio in cur̃ frenis: q̱ freq̃nt̃ omittebat officiũ diuinũ. Et marie cũ alĳ dice
rẽt p⁹ cibũ: miserere mei de⁹: ip̃e loco ei⁹ solit⁹ erat dicere. Laudate dñʒ
De dfunctis oẽs gentes: vt cito se expediret ⁊ cur̃ intẽderet. q̃ mortu⁹ p⁹ multũ tẽp⁹
appuit cuidã f̃ri mirabilit̃ afflict⁹. ⁊ dixit causaʒ esse sue g̃uissime ⁊ diu-
tissime afflictiõis: ea q̃ p̃dicta sũt: scʒ q̱ ꝓpt̃ curas tp̱ales dei officiũ ꝯtẽ-
nebat. sʒ dixit q̱ si p̱ anni spaciũ frẽs sui eũ iuuarẽt orõnib⁹: ⁊ marie mis
sis ⁊ alĳs bñficĳs: ꝯfidebat q̱ liberaret̃: ⁊ h' ei itimare vellet si posset. Cũ
aũt frat̃ ille itimassʒ alĳs: ⁊ illi ei i sup̃dict̃ p̱ anni spaciũ subuenissent:
appuit i fine anni dicto f̃ri cũ leto vultu: asserẽs se esse liberatuʒ a pena:
p̱ suffragia dictoꝝ fratꝝ. Ecce q̃nta fatuitas: ⁊ q̃nta cecitas ẽ in auaris
q̃ sic tp̱alia p̃ponunt deo ⁊ saluti sue. imo vt dt̃ Aug. adeo iualuit cupi-
ditas i auar̃: vt oĩa velit hr̃e bona p̃ter seip̃m: ait em̃. Quid est q̃d oĩno
reꝝ tuaꝝ malum vis hr̃e: nõ vxorẽ/ nõ filiũ/ nõ seruũ/ nõ tunicã/ nõ cali-
gam. ⁊ tñ vis hr̃e vitã malã: rogo p̃pone vitaʒ tuam calige tue. Auarus
em̃ nõ multũ curat/ in q̃b⁹ sit pctĩs d p̃nti. sʒ magis quõ p̱ futuro possit
diuitias suas ampliare. sic̃ diues Luc. xĳ. q̃ dixit. Aĩa mea ml'ta bona
habes ⁊c̃. Cũ mag̃ ille essent diuitie sue q̃s reponerʒ i loco tuto. i. in celo
dando paup̱ib⁹. Juxta sñiaʒ saluator̃ Matth. vj. Thesaurisate vobis
thesauros i celo ⁊c̃. Sʒ auarus ꝯgregat diuitias in h' mõ. sic̃ gallina q̃
Exẽpluʒ. oua sua ponit in loco vñ q̃tidie tollunt̃. Jux̃ illud Osee. vĳ. Ut colũba
Elẏna seducta nõ hñs cor sapiens: que ibi nidificat ⁊ pullos suos collocat: vbi
amittit eos. Nõ sic faciebat q̃dã sapiẽs: q̃ q̃cũq̃ in h' mõ ꝯgregauerat
amissa reputabat ⁊ nõ sua. Et cũ dñs suus queri fecisset ab eo quantuʒ
haberet in redditib⁹? Rñdit: q̱ tantã sũmaʒ quantã singl'is annis dare
ꝯsueuerat p̱ deo. Cũ aũt ille argueret eum de maiori. Rñdit: q̱ illa non
erant sua q̃ fortuna habebat i sua ptãte. q̃ scʒ ꝯgregauerat in hoc mũdo:
que potius erant in potestate dñi sui aut predonũ q̃ʒ sua. Sed illa vere
sua erant: que p̱ manus pauperũ posuerat in loco tuto celi. pro quibus
V nec timebat fures nec raptores: nisi propriam culpam. ¶ Tertio ex aua
auaricia ẽ iniq̃tas detestanda ricia p̃ncipaliter oritur iniq̃tas grauis. imo ip̃a est iniquitas detestãda
ſm illd̃ Eccĩ. x. Auaro nihil est scelesti⁹. Et postea dicit̃. Nihil est iniqui⁹
q̃ʒ amare pecuniã: q2 ex ipsa oritur ꝯtẽptus dei ⁊ omniũ diuinoꝝ. Nec
em̃ facit q̱ auaro pl⁹ est num⁹ q̃ʒ de⁹/ q̃ʒ aĩa ꝓpria/ q̃ʒ gr̃a vl' gloria/ q̃ʒ ve
ritas vel castitas/ q̃ʒ iusticia vl' misericordia: q̃ pro numo sepe vendunt̃

aut deferunt. Et qd Judas semel vendidit. xxx. argenteis. auaricia pro denario vel obulo sepe vendit. Unde ꝛ si auar⁹ aliqñ detestat petm̄ suu. aliquam facit oronez aut elẏnaz. tñ pncipalit ai⁹ su⁹ v̄sat circa pecuniā magis ei curat obuiare dānis rex tpaliū q̄ dānis aie. ¶ Ex q̄ seqt. q auaricia est petm̄ grauissimū: quia est radix omniū maloꝝ. vt patz s. ser. cj. Cor em̄ auari ē sic pantheon. i. tēplū ꝛ habitaculū oim̄ demōioꝝ. Et ido sicut i exercitu ↄtra illū q ē capitane⁹ pncipalit ē pugnādū: qꝛ illo victo vel occiso oēs alij faciliter deuincunt. sic ↄtra auariciā que caput ē oim̄ vicioꝝ. ¶ Ex dictis g̃ ptz: q ex auaricia orit vnum pessimū vicium. vicz ingratitudo. Auar⁹ em̄ ē ingrat⁹ deo mltipliciter. ¶ Primo: qꝛ deo d bn̄ ficijs ab eo receptis grās nō exoluit: nec ad bn̄factorez attendit. Uñ silis est porco cui pijciunt glandes: q nec pijciētē respicit: nec vñ sibi veniāt cogitat: nec attendit: sed piectas comedit sine bn̄dictiōe ꝛ graꝝ actione. ¶ Ingrat⁹ ē scdo: qꝛ dei bn̄ficia nō recogscit. Osee. xiij. Adimpleti sunt saturati sūt ꝛ eleuauerūt ceruicē suā: ꝛ obliti sūt mei. Et q̄nto pl'a bona de⁹ fac auaro tanto magis obliuiscit dei. Et p ↄñs q̄nto ampli⁹ de⁹ sup eū bn̄ficia mltiplicat/tāto pl⁹ ingt⁹ efficit. ¶ Et bn̄ tcio ingt⁹ ē auar⁹: q de bonis abūdant sibi a deo datis: nō vult ppt deū dare paupi petenti modicā rem. vel si dat tūc iuite ꝛ cū tedio. ꝛ freqnt cū vitupijs ꝛ ↄtumelijs paupi irrogatis. Et si paupi mutuat: tūc ad min⁹ vltra sortē aliqd ab eo se receptuꝝ sperat/vl' pecuniā/vel aliā rem pecunia mensurabilē/vt suiciū/laborē/ppinā ꝛc. Cōtra tl'es dt Augu. i psona dei. Da mihi de eo qd dedi tibi: de meo q̄ro: da ꝛ reddā: habuisti me largitorē: habeā te fenera torē. pauca mihi das plīma tibi reddam/tpalia das eterna retribuā: ¶ Ingt⁹ ē et auar⁹ q̄rto: qꝛ q̄nto pl'a bona fecerit ei de⁹ tāto min⁹ timet eū offendere: ꝛ min⁹ reputat se ei obligatū. Et de bn̄ficijs dei magis deū ipugt: sm illd Deut. xxxij. Incrassat⁹ ē dilect⁹ ꝛ recalcitrauit. Ecce q̄nta iniqtas ē ingtitudo ipi⁹ auari. ¶ Ultra iā dicta adhuc ex auaricia generant mlta petā ꝛ mltiplex iniqtas. vicz ira/ↄtētio/seditio/guerra. Und Gen̄. xiij. dr d Abraā ꝛ Loth. Erat suba eoꝝ mlta ꝛ nō qbant cōit habitare: facta ē aūt ↄtētio int pastores eoꝝ. Et Gen̄. xxvj. Postq̄ Isaac locupletat⁹ ē: pastores ei⁹ ꝛ vicioꝝ suoꝝ iurgari ceperūt. Proptea dt Sene. Quietissime viuerēt hoies sup trāz: si illa duo pnoia de medio tollerent: scz meū ꝛ tuū. Itē in Chronicis hr. q Alexāder cū paucis iuasit q̄si totū mundū: qꝛ hij habebāt pre oculis auꝝ: partitiqz sūt diuitias totius orientis que puocabant eos ad prelia. ¶ Legit etiā in Chronicis: q tēporibus quarti Henrici imperatoris: Guilhelmus dux normanie cum Richardo ꝛ Guichardo occupauit siciliam/ꝛ calabriam/ꝛ apuliam: q cum esset dux probus ꝛ paup. per hāc viā puocauit sibi auxiliarios. fec em̄ eqs suos ꝛ suoꝝ ferrari clauis argētels innuētes trā illā opulentissimā ꝛ abundantē in argēto: qd vidētes normani/ francigene ꝛ burgūdi puocati sūt ad seqndū eū ppt lucrū. Cum aūt duxisset eos in apuliam fecit fieri denarios de corio, quibus vtebatur exercitus eius pro ar-

Ingtitudo ex auaricia orit

Auarus assil'atur porco

pl'a petā
Ira
Cōtētio
Seditio
Guerra

Exēpluz

Exēpluz.

genteis cum eis expugnãs danos/grecos/et parthos. de quorũ spolijs larga dedit stipẽdia ꝺ argẽto: ⁊ ꝑ coriacꝭ dnarijs fecͭ argẽteos. Est ⁊ alia pessima auaroꝝ ꝯditio: ꝙ nec ipi vtunꝭ de rebꝫ suis nec alijs ad vsuȝ cõcedũt. Recte sic canis sedẽs suꝑ fastem feni: q̇ nec ex eo comedit nec aialia ex eo comedere sinit. Jõ q̇dã ex auaris res ad esum necarios nolunt recẽtes dare: sȝ expectãt q̄usqȝ putrescũt. Suo mõ faciũt ꝺ vestimẽtꝭ suis. Est ⁊ pessimũ viciũ gnãtũ ex auaricia: ipa vicȝ iiusticia. ꝓpͭ qꝺ iudices ⁊ officiales sc̄lares ⁊ spũales sũme dẽrent cauere auariciã: fm illud Exoꝺ. xviij. Prouide tibi de oi plebe viros ⁊c. Et seqꝭ. in qbꝫ sit ꝟitas: ⁊ q̇ oderint auariciã. Et. j. Reg. viij. dꝛ. Declinauerũt post auariciã acceperũtqȝ mũera ⁊ ꝑuerterũt iudiciũ. Jta Menelaꝰ ꝑ pecunias q̄s ꝓmisit Antiocho obtinuit sũmũ sacerdotiũ. deinde ꝑ vasa de tẽplo furtiue sublata: q̇ dedit andronico fecit Onyam occidi. tandẽ apud regẽ Antiochũ accusatꝰ corrupit eũ pecunia: ⁊ ꝫ accusatores fecͭ ꝓferri mortꝭ sententiã. ij. Macha. iiij. Jtẽ nequã ille Menelaꝰ ꝓpͭ auariciã coꝝ q̇ i potẽcia erãt: ꝑmanebat i ptãte crescẽs i malicia: ⁊ ad insidias ciuiũ: ibidem. Jtẽ cũ quidã iudei de mandato machabei obsiderẽt duas turres. i qbꝫ erant inimici gẽtiles: accepta pecunia q̇sdã effugere ꝑmiserũt. quos machabeꝰ tanq̄ꝫ ꝓditores ⁊ fratꝝ venditores interfecit. ij. Macha. x. Ecce quãta mala sequunꝭ ex auaricia. Proptͤea de criminibꝫ q̇ solet auaricia gnãre dicͭ Aug. Que est ista auiditas ꝯcupie: cũ ipe bestie modũ teneãt. tũc em̄ rapiũt cũ esuriũt: parcunt prede cũ saturitatẽ sentiũt: sola auaricia diuitiaꝝ isatiabilis: nec deũ timet: nec hoies reuereꝭ: nec patri obedit: nec matrẽ agnoscit: nec fratri obtempat: nec amico fidem seruat: viduam opp̄mit: pupillũ inuadit: liberos in ꝟuitutẽ reuocat: falsuȝ testimoniũ ꝓfert: res miseroꝝ occupat: ac si nũq̄ꝫ morerenꝭ auari.

Ex auaricia seq̇tur horrẽda calamitas
- Jn morte: qꝛ durissima morte moriunꝭ
- Jn iudicio. qꝛ de oibꝫ cogenꝭ reddere rõnem
- Per finalẽ sniaȝ: qꝛ finalꝛ excludũꝭ a regno dei
- Jn inferno: qꝛ detrudenꝭ finalꝛ ad infernũ

¶ Quarto ex auaricia seqꝭ horrẽda calamitas. Primo q̇deȝ in morte: qꝛ morte durissima moriunꝭ auari. Jn dolore em̄ maximo cõsueuerunt mori diuites: qꝛ violenter ⁊ oino ꝯtra voluntatẽ coꝝ auellenꝭ a rebꝫ nimis ardenter amatis. Ecci. xlj. O mors q̄ꝫ amara est memoria tua/hoi iniusto/⁊ pacem habẽti in substãcijs suis. Si memoria mortis est amara: multo magꝭ eiꝰ p̄sentia. Achan qꝛ ꝓpter auariciã tulit de anathemate ⁊ a pp̄lo lapidatꝰ interijt. Achab vineã Naboth ꝯcupiuit ⁊ ipm occidit. ⁊ ipe turpi morte ꝑcussꝰ est. Judas dñȝ vẽdidit ⁊ ipe laqueo se suspẽdit. Ananiã ⁊ saphiram mors subita ⁊ iprouisa extinxit. ¶ Scd̄o auaris maior erit calamitas in iudicio: quando de omnibus oportebit eos reddere rationem: ⁊ dominꝰ iram suam ostendet eis. fm illud ps̄. Tunc loquetur ad eos in ira sua ⁊c. Et Matthei. xxv. Esuriui et non dedistis mihi manducare ⁊c. Et Zacharie. j. Jra magna irascar super gentes

Marginalia: x iiusticia; Exẽpluȝ; y Calamitas horrenda in morte; Jn iudicio

opulētas. Jac. v. Agite nūc diuites: plorate vlulantes in miserijs q̄ ad
ueniēt vobis. vbi dic̄ Glo. Nescis miser cū thesauro: thesauꝝ iracūdie
dei pariꝰ tibi accumlari. ¶ Tertio seqꝰ calamitas lōge maior: q2 finalr̄ excludūt
ex cludunꝰ a regno dei: q2 glīa futura non admittit auaros. j. Coꝝ. vj. a regno
Auari regnū dei n̄ possidebūt. Et Ephes. v. Auarꝰ nō h3 hereditatē i re- dei
gno chrī z dei. Jtē Mat. xix. z Marci. x. Difficile ē ɔfidētes i diuitijs
regnū dei itrare. Faciliꝰ em̄ ē camelū itrare p foramē acus q̄3 diuitē i re-
gnū celoꝝ. Silr̄ idē hī Lu. xviij. Foramē acus erat porta i hierl̄m: q̄ di- Foramē
cebaꝰ porta acus: p quā nō itrabāt cameli nisi iclinati z exonerati a sar- acus,
cinis onerosis. Sic nec diuites p angustā portā celestꝭ p̄rie: nisi exonera
ti ab illicite possessis z hūiliati p pniaȝ. Jtē glīa celestꝭ p̄rie detestaꝰ aua
riciā: q̄ (vt dr̄ Greg.) oibꝰ vna z singl̄is tota: ibi nullꝰ auarꝰ: cū cōis oibꝰ
sit deꝰ: z singl̄is totꝰ. ꝓpterea celestes diuitie ibi sunt appetēde: vbi neq3
erugo demoliꝰ: neq3 fures effodiūt z furanꝰ zc̄. Mat. vj. Greg. Si di-
uitie appetanꝰ ibi fueꝰ vbi pire nō p̄nt. Honores ibi appetanꝰ vbi nll̄i
indigni honoranꝰ: salꝰ si diligiꝰ. ibi desidereꝰ vbi de eiꝰ amissiōe n̄ timeꝰ
Uita si diligiꝰ: ibi acq̄raꝰ vbi morte non finiꝰ. ¶ Quarta calamitas ni- auari de
mis horrēda ē: q2 detrudunꝰ i ifernū. tpales em̄ diuitie sua ḡuitate de- trudunꝰ
p̄mūt eos z demergūt i ꝓfundū. j. Timo. vj. Qui volūt diuites fieri zc̄. in ifernū
Et seqꝰ. Que mergūt hoīes i interitū z pditiōe3. Jdeo dr̄ Deuꝰ. xvij. Nō
habebit rex auri z argēti imensa pondera. Glo. ad ifernuȝ mergētia. De
h̄ dic̄ Uincē. Exēplū. Quidā phs piclitari timēs in aq̄: auꝝ vel pecuniā Exēpluȝ.
quā hēbat ob viaticum ꝓijecit i aquaȝ di. Jte pessime diuitie: malo vos
submergere q̄3 submergi a vobis. Nec tm̄ submergūt diuitie. s3 ēt ꝓpter
eas ḡuissime puniunꝰ auari i igne iferni cū diuite epulone. Ubi dicere
poterūt eis demōes: qd̄ parthi dixerūt Crasso p̄ncipi romanoꝝ q̄ impu
gnabāt eos. Cui cum ꝓmisissent: q̄ si dimitteret ipugnare eos darēt ei Exēpluȝ.
tantū de auro: q̄ deberet sibi sufficere: qd̄ cū eis iurasset z ipi tenerēt cū
in munitōe sua: ceperūt eū/ aurū bulliēs p os eiꝰ ꝓijciētes. vbi sibi modi
cū aurū suffecit z dicebāt ei. Aurū sitisti: aurū bibe. Uñ Jacobi. v. Diui
tie vr̄e putrefacte sunt: argentū z aurū vr̄m eruginauit: z erugo eoꝝ in
testimoniū vobis erit: q̄ comedet carnes vr̄as tanq̄3 ignis: thesaurisastꝭ
vob irā i nouissimis diebꝰ. Exēplū de h̄. Quedā vetula sub specie scītā Exēpluȝ.
tis acq̄siuit ml̄tas pecunias: q2 q̄ volebant elȳnas facere dabant ei ad de elȳna.
erogandū paupibꝰ. ipa aūt iplebat ollas subt̄rancas: q̄s morte subita
p̄uenta itactas reliq̄t. Cū aūt inuēte essent z inotuiss3. Ep̄s noluit dictā
pecuniā retinere: di. Pecunia tua tecū sit i pditiōe3. De nocte aūt vox d̄
eiꝰ tuml̄o audita ē: ardeo/ ardeo: q̄ apto de licentia sacerdotꝭ: inuenerūt
de ore vetule q̄si metallū ebulire: z flāmaȝ fetidissimā inde exire. Jlla āt
recooꝑta: z oīone facta tam a sacerdote q̄3 a ppl̄o: nō est vlteriꝰ vox au-
dita. Hec oīa Uincē. in spe. mo. vbi s̄. circa l̄ram. M. Ecce sat̄ dispen-
diose pe3 in s̄mone isto. qui z in tres s̄mones distingui pōt. quāta mala
veniant ex ipa auaricia. Rogemꝰ ḡ deū: vt sua bonitate z misericordia

infinita nos eruat et custodiat a tãtis auaricie malis: ne malis pmissis inuoluamur: qn poti9 p pietatẽ et miscdiaz et'na gaudia ꝯseqmur Amẽ.

¶ De filiabus auaricie. Sermo. CIII.

Radix oim malorũ est cupiditas. j. Timo. vj. In pce-dentibus sermõibus audistis qntũ maluz et pctm̃ sit auaricia. et q oia mala et pctã oriri pñt. Quid etiã sit auaricia i genere: et qd in specie. Cur etiã res tpales tantũ amant. Ex qbus rebus ẽt cog-nosci possit q auaricia sic sit fugiẽda. Et qnta dãna siue mala sequunt auariciã. Nũc ꝯñr videndũ erit i ptic'lari de filiabus ei9: qs pncipalit' cau-sat ipa auaricia: et q oriunt ex ipsa. qz iuxta thema. Oim maloꝝ ẽ radix. Pro gra Aue maria. ¶ Radix oim maloꝝ est cupiditas. vbi s.

¶ Primo videndũ erit i gñe de filiabus auaricie. Postea in spẽali de q-

A libet filiarum/ et nocumentis/ et circumstantijs eius et c.

¶ Circa pmũ est aduẽtendũ: q septẽ sũt vicia vl' pctã. q ex auaricia oriũt sic filie a matre. Et p hoc septẽ sunt species siue differẽtie ipi9 auaricie. Uñ fm Greg. xxxj. mo. sunt he septem filie auaricie. vicz

filiarum auaricie distictio. — Obduratio, Inquietudo, Uiolentia, Fallacia, Periuriũ, Fraus, Proditio — Haꝝ aũt filiaꝝ distinctio seu sufficiẽtia sic põt acci-pi. Nã auar9 excedit modũ in duobus. scz in retinẽdo et accipiẽdo. i. i eo qd hz et in eo qd acqrit. ¶ Primo auar9 excedit modũ i retinẽdo. Et sic ex auaricia ori-tur obduratio mẽtis ꝯ miscdiaz. q scz auar9 cor suũ

obdura-tio obdurat ne indigẽti subueniat misericordit' de rebus suis. De h dr Prouer. xxj. Qui obturat aurem suaz ad clamorẽ paupis et ipe clamabit et nõ exaudiet. Quod vbũ sic expõit. Qui obturat aurẽ suaz. i. qui clauserit viscera miscdie sue paupi petenti elẽynaz vel ꝯsiliũ vel auxiliũ. et ipe clamabit ad deũ: vel i vita vel i morte et nõ exaudiet: vt diues. Luc. xvj. Scdo auar9 excedit modũ i accipien-do. Et h tribus modis. scz corde/ ope/ et fmone. Primo excedit modũ acq-

Inqetu-do rendi i corde: qz auaricia ingerit homi sollicitudines et curas supfluas. Et sic ex auaricia orit' inqetudo q nõ sinit eũ quiescere. Uñ Augu. in de vbis apl'i in qdã fmõe. Ista duo scz negligẽtia et auaricia neqssima one-ra sũt: secumqz pugnantia: pmunt et dilaniant te. Pigricia dic dormi. Auaricia dic surge. Pigricia dic noli pati frigidos dies. Auaricia dic: Patere i mari etiã tẽpestates. Pigricia dic qesce. Auaricia vo nõ sinit

violẽtia te qescere: te a somno excitat: et te dormire nõ sinit. ¶ Scdo auaricia ex-cedit modũ acqrendi i ope. Et sic ex auaricia orit' violẽtia: inquãtũ aua-

fallacia rus p vim accipit aliẽa. vt pz i rapina. ¶ Tertio auar9 excedit modũ ac-cipiẽdi in fmone. Et qntũ ad h fac qttuor. Primo em auar9 in acqren-

piurium do vtit' fallacia: iquãtũ auar9 simplici vbo decipit aliũ vt lucret. ¶ Se-cũdo auar9 vtit' piurio: iquãtũ vba sua iuramẽto ꝯfirmat vt iniuste lu-

fraus crari possit. ¶ Tertio auar9 vtit' fraude. i. astutia decipiẽdi aliũ i vbis: vt patebit ifra. ¶ Quarto auar9 vtit' pditiõe: inqñtũ p't lucrũ acqren-

pditio dũ psonas pdit et decipit. sic pz de Juda q ppter auariciã factus est pdi

tor christi .i. Isid. aūt ponit novē filias avaricie. qz vltra p̄missas septē ponit mendaciū ⁊ falsuz testimoniū. sz illa duo ptinent sub fallacia. alias filias ponit: licz aliq̄s sub alijs vocabulis: sic furtū qđ reducit ad fraudem/rapina ad violentiā/appetitꝰ turpis lucri ad inquietudinez ⁊c̄.

¶ Nunc secundo videndū est de aliquibus filiabus in speciali. Et primo de inquietudine que orit ex avaricia: ⁊ ingerit homini sollicitudinē rerum temporalium ⁊ curas superfluas. Pro q̄ sciendū: q multiplex est sollicitudo: Est em̄ sollicitudo cōmendanda/⁊ sollicitudo moderanda sive culpanda. Sollicitudo cōmendāda: quedā est respectu sui: quedā respectu dei: quedā respectu ꝓximi. Sollicitudo respectu sui: est vehemens studiū circa salutem ꝓpriam: qn̄ scz homo studiū applicat ad agendū penitētiā. Sicut dic apl's. ij. Cor. vij. Que sm deum est tristicia penitentiam in salutē stabilem operat. Et sequit. Ecce em̄ hoc ipm scdz deum contristari vos: quātā sollicitudinē operat in vobis: scz de agēda penitētia ꝓ peccatis p̄teritis. Ista sollicitudo facit hominez vigilare: vt diligēter sibi caveat ne incidat in aliqđ pctm̄. ꝓpter qđ dicit Deut. iiij. Custodi temetip̄m ⁊ animā tuaz sollicite. Multū em̄ sollicitꝰ debet homo esse ad custodiā anime sue: que est ad imaginē dei creata/christi sanguine p̄cioso redempta. Etiā qz anima est eterni patris filia/christi spōsa/⁊ spūssctī templū facta. Ezech. xviij. Oēs anime mee sūt: sicut aīa patris: ita ⁊ anima filij mea est. Sicut em̄ pater habēs filiam charissimā diligēter custodit eam: ⁊ multū zelat ꝓ ea: sic animā dei filiam nostre custodie commissaz sollicite custodire debemꝰ. Ad h̄ habemꝰ exemplū artificū mundialiū: sm illud Eccl. xxxviij. Oīs faber ⁊ architectꝰ q̄ noctē tanq̄ diem transigit ⁊c̄. Et seqt. Sic faber ferrariꝰ sedēs iuxta incudē ⁊ ꝯsiderans opus ferri ⁊c̄. Sic figulꝰ sedens ad opꝰ suū: ⁊ vertēs pedibꝫ suis rotam in sollicitudie positꝰ ē semp ꝓpter opꝰ suū ⁊c̄. Revera oēs isti negligentiā nr̄am ꝯfundūt: qz magis sūt solliciti de suis opibꝫ ꝓpter victū corporis acq̄rendū: q̄ nos de meritis acq̄rendis ꝓpt salutē anīe ⁊ eternū p̄miū assequendū. ¶ Scđo debemꝰ esse solliciti de his que ptinent ad deum. Ad hāc aūt sollicitudinē inducit nos timor divine eq̄tatis: sm illud Job xxiij. considerās timore sollicitor. ⁊ Malach. j. Si pat ego sum: vbi est honor meꝰ: ⁊ si dn̄s ego sum: vbi est timor meꝰ: Itē amor divine bonitatis: sm illđ Michee. vj. Indicabo tibi o homo q̄d sit bonū: ⁊ q̄d dn̄s req̄rat a te. vtiq̄ facere iudiciū ⁊ diligere misericordiam: ⁊ sollicitū ambulare cū deo tuo. Cū deo aūt ambulat homo p amorē. Itē honor divine maiestatis. debet em̄ hō sollicitꝰ esse đ his q̄ ad honorē dei ptinēt: sm illud j. Cor. vij. Qui sine vxore ē cogitat q̄ dei sūt quō placeat deo. ¶ Tertio dēmꝰ esse solliciti: de his q̄ ptinēt ad ꝓximū. vt vicz ꝯfuemꝰ verā vnionē ⁊ ꝯcordiā cū ꝯviuētibꝫ: subuētionē īdigentibꝫ: cōpassionē patiētibꝫ: ⁊ directionē oberrātibꝫ: qz oēs sumꝰ tā q̄ mēbra vniꝰ corporis: scz corporis christi mystici. Vn̄ apl's. j. Cor. xij. Nō pōt oculꝰ dicere manui: opa tua n̄ indigeo. aut iterꝫ caput pedibus: non estis mihi necessarij ⁊c̄. Et sequit.

B

sollicitudo multiplex

Nõ sit scisma i corpe: sed ꝑ inuicē sollicita sint mēbra. Et si qđ patiꝛ vnū mēbꝝ compatiunꝛ oia mēbra. siue si gloꝛiaꝛ vnū membꝝ cōgaudēt oia mēbra. Alia est sollicitudo moderāda: q̄ est aliqñ culpabilis: q̄ est sollicitudo reꝝ tēporaliū. Et dico moderāda: qꝛ licȝ dñs videaꝛ eā oino ꝛ funditus inhibere dicēs Mat. vj. Nolite solliciti esse aie v̄re dicētes: qđ manducabim⁹: aut qđ bibem⁹: aut q̄ opiemur: q̄ tñ videnꝛ esse maxime necessaria. Et apl'us. j. ad Coꝝ. vij. Uolo vos sine sollicitudine esse. tñ nec dominꝰ nec apl's interdicūt oēm ꝓuisionē reꝝ tēporaliū necessariā sustentatiōi humane: q̄ vicȝ est ꝑ laboꝛiciū vel artificiū vel iustū lucrū. Sȝ sicut dicit dñs Mat. v. Ego dico vobis nō iurare oino. nō qꝛ iuramentū oino ꝛ in oi casu sit illicitū: sed ꝓpter abusum ꝛ ꝑiuria q̄ passim incurrūt homies: ꝛ ꝓpter irreuerentiā qua sine necessitate vel causa diuinū nomē assumūt/ ꝓhibet dñs iurandi ꝯsuetudinē vel potius corruptelā. Et illo mō sollicitudinē tēporaliū reꝝ videꝛ dñs ꝓhibere. Uñ Hiero. Laboꝛ exercendꝰ est: sollicitudo tollēda. s. supflua animū inqetans. ¶ Pro q̄ notandū ꝙ sollicitudo rerū tēporaliuȝ tripliciter pōt esse illicita. Primo si tēpoꝛalia tanq̄ȝ finē queramꝰ. Scđo ꝓpter supfluū studium qđ apponiꝛ ad tēpoꝛalia ꝓcurāda. ꝓpter qđ hō a spūalibꝫ q̄bꝫ pncipaliꝰ inseruire debet retrahiꝛ: fm illud Mat. xiij. Sollicitudo seculi suffocat ꝟbū. Tertio ex parte timoꝛis supflui: qñ aliqs timet ne faciēdo qđ debȝ necessaria sibi deficiāt. qđ dñs Mat. vj. tripl'r excludit: vicȝ qꝛ maioꝛa bñficia hoi ꝯtulit: aiam ꝛ coꝛpus. qꝛ deꝰ aialibꝫ ꝛ plātis subuenit fm ꝯditionē sue nature absq̄ ope humano. Et tertio qꝛ deꝰ nō ignoꝛat necessitatē nr̄am ex diuina ꝓuidētia. Et iō dñs vult ꝙ nō habeamꝰ supfluā sollicitudinē tēporaliū: sed magis ꝑ spūalibꝫ. q̄bꝫ habitꝭ dñs ꝓuidet de necessarijs. ꝑmittamꝰ q̄ gētilibꝫ ꝛ ceteris infidelibꝫ hmōi sollicitudinē: q̄bꝫ nō ē spes vite eterne. ¶ Uñ supflua sollicitudo tꝑaliuȝ facit: pmo in hoie coꝛdis afflictionē: fm illud Ecc̄s. ij. Peccatoꝛi dedit deꝰ afflictiōem ꝛ curā supfluā vt addat ꝛ cōgreget. Et sequiꝛ Oēs dies eiꝰ scȝ cupidi laboꝛibꝫ ꝛ erūnis pleni sunt. nec ꝑ noctē mēte reqescit. Scđo facit coꝛdis diuisionē ꝛ circa spūalia distractionē: fm illud. j. ad Coꝝ. vij. Qui cū vxoꝛe est: sollicitꝰ est q̄ sunt mūdi: ꝛ quō placeat vxoꝛi: ꝛ diuisus est. Uñ animꝰ hois q̄nto magis est i terrenis rebꝫ sollicitꝰ: tanto fit circa spūalia minꝰ aptꝰ. Tertio causat diuini ꝟbi in coꝛde suffocationē: vt s̄. Quarto causat in coꝛde turbationē. qꝛ nō semꝑ obtinēt solliciti qđ intēdūt: ꝛ sepe decidūt a spe sua: fm illud Prouer. xj. Expectatio sollicitoꝝ ꝑibit. Quinto induxit eternā dānationē. Uñ Baruch. iij. Ubi sunt pncipes gētiū q̄ argentū thesaurizant ꝛ auꝝ/ in q̄ ꝯfidūt hoies: ꝛ nō est finis adq̄sitōis eoꝝ. Et sequiꝛ. Exterminati sūt ꝛ ad inferos descēderūt. ¶ Sed diceres. Ex quo i adqrendis rebꝫ tēpoꝛalibꝫ multiplex inueniꝛ astutia: dolus ꝛ fraus. In q̄ tñ differūt astutia/ dolus ꝛ fraus? Ad h̄ respōdet Uincē. in spec̄ moꝛali. iij. par. vj. dist. iiij. Et ꝯcoꝛdat scꝫs Tho. ij. ij. q. lv. art. v. ꝙ astucia est qñ qs assumit vias nō veras: sed falsas/ simulatas/ ꝛ apparētes ad aliā

C Sollicitudo moderāda

D sollicitudo reꝝ tēpaliū illicita est tripl'r.

E

F

quē finē ꝯsequendū: siue bonū siue malū. Assumptio aūt hmōi viarū pōt ꝯsiderari dupl'r. Uno mō cogitādo ꝺ hmōi vijs: ⁊ h ꝓprie ptinet ad astutiam. sicut excogitatio rectaꝝ viarū ad debitū finē ptinet ad prudentiā. Alio mō pōt ꝯsiderari hmōi viaꝝ assumptio ꝺm executionē. ⁊ h ꝓprie ptinet ad dolū. ⁊ iō dol⁹ iportat executiōes astutie. Est tñ veꝝ ꝙ dol⁹ pcipue ꝯsistit in vbis: ꝺm illō ps. Linguis suis dolose agebāt. qꝛ executio iusticie ad decipiendū aliquē pmo ⁊ pncipal'r fit p vba: q̄ pcipuū locū obtinēt inter signa qbꝫ hō aliqd significat alteri: sicut dr Aug. in li. de doct. christiana. Et iō dolus maxime attribuit locutōi. Cōtingit tñ dolū esse in factis ꝺm illud ps. vt dolū facerēt i suos eius. Est etiā dol⁹ in corde: ꝺm illud Eccl. xix. Interiora ei⁹ plena sunt dolo. Et Prouer. xij. Dol⁹ in corde cogitantiū mala. sed h est ꝺm ꝙ aliqs dolos excogitat: ꝺm illud psal. Dolos tota die meditabant. Sed fraus ꝓprie est ꝺceptio alteri⁹ p factū. Uñ fraus est executio astutie sicut ⁊ dol⁹. sed in h differre videt ꝙ dol⁹ iportat executionē astutie vniuersal'r: siue fiat p vba siue p facta: licꝫ pmo ⁊ pncipal'r iportet deceptōes q̄ fit p vba. fraus āt magis ꝓprie ptinet ad executiōes astutie ꝺm ꝙ fit p facta. attñ ꝺ fraude pl'a dicā i seqntibꝫ. — Differentia astutia fraus ⁊ dolus

¶ Tertio mouēde sūt aliq̄ dubitatōes ꝺ fraudulētia q̄ occurrit i emptionibꝫ ⁊ vēditiōibꝫ. Et sūt ille q̄s tāgit sctūs Tho. ij. ij. q. lxxvij. — B

¶ Utꝝ liceat alicui rē suā vēdere pl⁹ q̄ꝫ valeat: vl' emēdo min⁹ dare q̄ꝫ valet

¶ Utꝝ vēditio reddat iiusta ⁊ illicita ꝓpt defectū rei vēdite

¶ Utrū vēditor teneat dicere viciū rei vēdite

¶ Utrū negociādo liceat alicui rē suā cari⁹ vēdere q̄ꝫ emit

¶ Ad pmā q̄stionē vtꝝ liceat alicui rē suā vēdere pl⁹ q̄ꝫ valeat: seu etiam emēdo min⁹ dare q̄ꝫ valeat? Pro rñsiōe ad hāc q̄stionē sūt aliq̄ pnotāda. Primo notādū est ꝺm Scotū in. iiij. dist. xv. ꝙ valor rerū dupliciter sumi pōt. Primus valor est natural'. Scd's est vsualis. Prim⁹ em̄ valor est nālis. i. ꝺm bonitatē nāe a deo in re creata. Et h mō mus seu pulex plus valet q̄ꝫ panis. qꝛ illa habēt vitā/aiam ⁊ sensum: sed nō panis. Secund⁹ valor dr vsualis: q pensat in respectu ad vsum nrm. Et h mō q̄nto aliq̄ sunt vsibꝫ nostris vtiliora tanto ampli⁹ valēt. Et ꝺm h pl⁹ valet panis q̄ꝫ bufo vel mus. Sed qꝛ actus vendēdi aut emēdi ordinat merito ad vsum humane vite: iō in eis valor rerū venaliū sumit scd'o mō ⁊ nō pmo. — Questio — Ualor rerū dupl'r

¶ Scd'o est notādū ꝙ hmōi valor seu vsus reꝝ venaliū tripliciter ꝯsiderari pōt. Pensat em̄ in re venali pmo ei⁹ vtilitas. scd'o ei⁹ raritas. tertio ei⁹ cōplacibilitas siue amor. Primo inq̄ꝫ pēsat ei⁹ vtuositas: vicꝫ ꝺm ꝙ res ex suis realibꝫ vtutibꝫ ⁊ ꝓprietatibꝫ est nobis vtilior ⁊ efficacior. Et sic optim⁹ panis tritice⁹ plus valet ad vsū nostꝝ q̄ꝫ hordeaceus. fortis equ⁹ ad vecturā vel bellū plus valet q̄ꝫ debilis vel asin⁹ aut mulus. Scd'o autē pensat rei venalis raritas. i. ꝺm ꝙ res ex sua inuētione/raritate ⁊ difficultate magis nobis sunt necessarie: p q̄nto videlicet ex earū penuria maiorē ipaꝝ indigentiā ⁊ minorē facultatē habendi ⁊ ꝑtendi habem⁹. Et ꝺm hoc idem bladū plus valet tpe caristie ⁊ — M — Usus reꝝ venaliuꝫ tripl'r ꝯsideraꝫ — Raritas rei venal'

penurie seu famis: q̄z tp̄e q̄ multū apd oēs abūdat. Sic q̄z q̄ttuor ele-
mēta. s. ignis/aer/aqua/terra: apud nos p̄cij vilioris extimant̄ ꝓpt̄ corū
copiā: q̄z aurū/argentū aut balsamū: q̄uis illa de se magis sint necīaria
magisq̄z vtilia nr̄e vite ¶ Tertio pēsat̄ rei venal' cōplacibilitas. i. fm q̄
magis ꝛ min⁹ bn̄placita ē volūtati nr̄e i habēdo illā ꝛ vtēdo illa. Et ideo
nō modica ps valoris rer̄ vtibiliū ex bn̄placito volūtat̄ pēsat̄. ꝛ sic vn⁹
equ⁹ ē vni gratior vl' magis placēs q̄z alt̄/etiā melior. Unū ornamentū
qn̄q̄z pl⁹ placz vni ꝛ cari⁹ estimat q̄z aliud qd ē in duplo melius. Et h̄ mō
vn⁹ rē qn̄q̄z multū ap̄p̄ciat̄ ꝛ p̄ciosam reputat ꝛ carā quā alt̄ reputat vi
liorē ꝛ econuerso. ¶ Tertio ē notādū q̄ hmōi pēsatio valoris rer̄ vtiliū vix aut nunq̄z pōt a nobis fieri nisi p cōiecturalē aut ꝓbabilē opinio-
nē. ꝛ h̄ nō pūctualr̄ siue ad pūctū: seu sub idiuisibili rōne et mēsura. q2 i
magnis ōtcib⁹ nō pōt fieri estimatio pūctual' siue ad obolū ꝛc. in pl⁹ ꝛ
min⁹: s3 sub aliq̄ latitudīe cōpetēti respectu tēpor̄/locor̄ ꝛ psonar̄: cir-
ca quā etiā diuersi hoīes i extimādo qn̄q̄z multū vident̄ differre. Et ideo
attēdēda ē cōis opinio vl' estimatio hoim. His itaq̄z p̄missis rn̄dēdū ē
ad q̄stionē p̄missam Utr̄ liceat rē vēdere cari⁹ vl' pl⁹ q̄z valeat. vl' min⁹
dare emēdo. q̄ res nō pn̄t licite vēdi pl⁹ q̄z valeāt: nec etiā min⁹ emi: pēsa
to car̄ valore in respectu ad vsum nostr̄: ꝛ ad ꝓbabile iudiciū humane
extimatōis mēsurātis valorē rei. i. limites latitudīs cōpetētis. Que aūt
sit ista latitudo ꝛ ad qd se extēdat tripl'r pōt cognosci. s. iure/ꝯsuetudine
ꝛ discretiōe. Primo iure. Jura eñ ꝯtractū rescindūt qn̄ emptor vl' vēdi
tor vltra dimidiū iusti p̄cij defraudat̄: q2 tūc ꝯtract⁹ est null⁹: ꝛ est p iu-
dices irritādus. h̄ ē qn̄ emptor emit rē/ꝛ medietatē valoris dat vltra id
qd valet. vl' emptor nō dat medietatē iusti p̄cij rei empte: ꝛ sic i eo ōfrau
dat̄ vēditor. Sec⁹ eēt si emptor bn̄ sciret valorē rei: ꝛ volūtarie tātū su-
peradderet. vel vēditor alicui rē vēderet ex bona volūtate p medio valo
re p̄cij: vel minori p̄cio q̄z sit valor medietatis ꝛc. Dicit tn̄ Scot⁹ circa di
stin. xv. q̄rti sniar̄. q̄ nihilomin⁹ in foro ꝯscie si infra illud appareat no-
tabil' fraus: est correspōdēs restitutio faciēda. h̄ aūt intelligo: si defrau-
dat⁹ hmōi excessum ignoret: q2 si sciēt̄ libere ꝯsentie i tale p̄ciū: tūc nō ē
defraudat⁹: vt pt3 ō. q2 posset qs rē suā ꝓ tertia parte valoris ei⁹ vēdere
vel etiā gratis dare. Et posset emptor triplū ꝓ re empta dare sciēt̄ ꝛ libe
re: ꝛ tūc nō diceret̄ ōfraudari. De hac materia notat̄ i glo. x. q. ij. §. h̄ ius
vbi dicit̄: q̄ si i vēditiōe pl⁹ offerat̄ q̄z res valeat: eccl'ia recipe nō pōt nec
debet: sed tm̄ iustū p̄ciū. Et licz lex dicat q̄ ꝯ se inuicē decipe possunt ci-
tra medietatē iusti p̄cij. tn̄ eccl'ia in suis ꝯtractib⁹ dolū facere nō debet
vt plane pt3 ex̄ de dona. c. p tuas. Quare āt lex nō punit eū q̄ ōfraudat ꝓ
ximū suū emēdo vel vēdēdo citra mediū iusti p̄cij/dt sctūs Tho. q̄ hoc
est ideo. q2 lex dat̄ pp̄lo in q̄ sūt multi a virtute deficiētes. ꝛ sic solū mō ꝓhib3
ea q̄ destruūt humanū cōuictū. alia aūt q̄dāmodo p̄mittere videt̄/q2 nō
punit ea. Punit eñ tm̄modo magnos excessus: vt cū qs deceptus est vl
tra dimidiū iusti p̄cij: tūc q̄dem ad restituendū cogit. Sed lex diuina

q̄ nō solū daꝛ ipſo ſed etiam oībꝫ ꝟtuoſis/nihil impunitū relinq̄t qđ cō trariū ſit ꝟtuti. ꝓpterea ſcḋm legē diuinā illicitū reputaꝛ ſi emendo vl' ven dēdo eq̄litas nō ſeruaꝛ. Vñ teneꝛ q̄ recipit plus ei recōpēſare q̄ dānificatus ē ſi ſit notabile damnū/parua q̄dē additio vel diminutio eq̄litatem iuſticie tollere nō videꝛ. Hec ſctūs Tho. Inſuꝑ ē notādū ꝙ ſi res minꝰ dimidio iuſti p̄cij cōpaꝛ/i ptāte emptoris ē. ſupplere p̄ciū iuſtū vl' recedere a ꝯtractu: vt pꝫ ex̄ de emp. ꝛ vēdi. in c. Cū dilecti. ¶ Scḋo mō ſcḋm Scotū vbi ſ. hmōi latitudo pōt cognoſci ex ꝯſuetudie. Nā ſicut ꝑ expientiā ſatis patere pōt ex ꝯſuetudie. qđ ſit p̄ciū rei emēde aut vēdende relinquiꝛ ipſis ꝑmutātibꝫ/ꝙ pēſata mutua neċitate reputenꝛ ſe mutuo dare equalētes/ꝛ hinc ꝛ īde accipe. Duꝫ q̄dē videꝛ inꝛ hoīes ꝯtractū eſſe in quibꝫ ꝯtrahētes nō incēdāt aliq̄d de rigore iudiciali ſibi mutuo relaxare: vt ꝑ tanto omnē ꝯtractū comiteꝛ aliq̄ donatio vera. Et ſi iſte ē modꝰ cōmutantiū/fundaꝛ quaſi ſuꝑ legē nature dicētis: Hoc fac alteri qđ tibi vis fieri. ¶ Ex quo inferꝛ ꝙ ſatis ꝓbabile eſt: ꝙ q̄ñ ꝯtrahētes mutuo ſūt ꝯtenti/mutuo ſibi remittere volūt ſi aliq̄ mō/nō tñ enormi/deficiūt a iuſticia iſta ¶ Tertio ħ oſtendiꝛ ex diſcretiōe. Verbi gr̄a ſcḋm ſanctū Tho. ij. ij. q. lxxvij. ar. j. Cariꝰ vēdere ꝛ viliꝰ emere rē q̄ꝫ valeat ē illicituꝫ ꝛ iniuſtū: niſi res q̄ vēdiꝛ in detrimētū cederet vēditoris: q̄ de illa re indigētiā magnā habꝫ. ¶ Ex q̄ cōcludiꝛ in tali caſu ꝙ iuſtū p̄ciū eſt ſi nō ſolū reſpiciaꝛ ad rē venditā: ſed etiā ad damnū qđ venditor ex venditiōe incurrit. ꝛ ſic licite pōt rē vendere plus q̄ꝫ valeat ipſi venditori. ¶ Eſt tamē aduertendū ꝙ licꝫ emptor multū iuuaꝛ ex re quā emit/ſi vēditor nō dānificaꝛ ex carētia eiꝰ/nō debꝫ ꝓpter ħ p̄ciū augeri: q2 vtilitas q̄ ſupuenit emptori nō eſt ex ꝯditiōe vendētis ſed ipſiꝰ emētis. Et q̄dem iniuſtuꝫ eſt vendere alteri qđ nō eſt ſuū: ſeu vendere ementi quod eſt ipſius ementis. Cum ħ cōcordat Scotꝰ vbi ſuꝑ. addens ꝙ idem eſt dicēdū de ꝑmutationibꝫ ſicut de emptiōibꝫ ꝛ venditiōibꝫ. Sic ḡ patꝫ reſpōſio ad q̄ſtionem: viꝫ ꝙ nō licꝫ rē plus vendere q̄ꝫ valet: aut minus emere rē. L M

¶ Sed diceret q̄s: Licitū eſt mihi rei mee ſtatuere p̄cium qđ ego volo: nec aliq̄d ius cōpellit me dare aut cōmutare rem meam abſq̄ p̄cio mihi placito. i. a me p̄taxato. ſicut ecōtra nullus cogiꝛ rem altius emere vltra p̄ciū beneplacitū ei. Si igiꝛ contractꝰ emendi ꝛ vēdendi mere voluntarius eſt: ergo taxatio precij venaliū rerū mere volūtaria erit: ꝛ per cōſequens ſortietur ius ꝛ forū mere voluntariū. iuxta illud vulgare ꝛ legale verbum: Tantū res valet quātum vendi poteſt. ¶ Ad hoc dicēdum eſt: ꝙ licꝫ de iure nō cogar rem meā vendere: cogor tamē in actu ꝛ contractu vendēdi formā ꝛ regulam iuris ꝛ iuſticie ꝛ equitatis debite obſeruare. Et ideo ī effectu vendēdi nō licet mihi rei mee iniuſtū preciū ponere ꝛ accipe. quia tūc nō impono vt ſimpliciꝛ mee: ſed vt in alterū commutāde. Huiuſmodi autē impoſitio efficaciꝛ ſeu cōmutatiue includit acceptionē precij ꝑualētis. Accipe autē p̄ualēs eſt iniuſtū: q2 ineq̄litatē includit. Ideo dicit Hoſtieñ. ꝙ licꝫ aliq̄s ab initio cogi nō poſſit rem N Dubiuꝫ. Solutio

suā vēdere vl' alienā emere: vt patȝ C. de ꝯtra. emp. l. dudū. sꝫ tñ exposuerit rē venalē ꝛ p̄cium offerat. si ꝓ iusto p̄cio vēdere nō vult: cogi pōt ꝑ iudicē vt iusto p̄cio vēdat. ff. ḋ offi. p̄fec. vr. l. j. §. cura carnis ❡ Scḋo obijceret q̄s: Si res nō pl⁹ pōt vēdi q̄ȝ valeat/vl' etiā min⁹ emi: fere tota cōitas vēdētiū ꝛ emētiū ꝯ iusticiā peccaret. q̄ꝛ fere oēs volūt care vēdere et vile emere. Vñ Prouer. xx. Malū est: malū est: malū est: ḋr oīs emptor ꝛ cū recesserit tūc gl'iabit̄. s. de bono foro. ❡ Ad h̄ dicēdū ē q̄ h̄ nō est verū de cōitate iustoꝝ: sed de dolosa cōitate iniustoꝝ ꝛ cupidoꝝ. Just⁹ nēpe nō vult ꝯtra iustū p̄ciū/aliq̄d vēdere vl' emere. ꝛ pfecte iust⁹ nihil penit⁹ iniusticie ibi vult. Jmpfecte aūt iust⁹ nō vult ibi iniusticiā iusticie p̄dominantē. ꝛ ꝓ q̄nto aliq̄d iniusti p̄cij ibi indebite vult: ꝓ tāto aliq̄d de vicio iniusticie in se habȝ. ❡ Tertio dicet. q̄s: q̄ fm ordinē iuris ꝛ iusticie ꝛ charitatis cōe bonū p̄ferri debȝ ꝛ p̄fert ipi bono p̄uato. i aut. res q̄. C. cōia de lega. ꝛ i c. bone. j. de ꝓstu. p̄la. Sȝ cōi saluti hoīm post lapsum expedit q̄ taxatio p̄cij venaliū reꝝ nō sit pūctual': nec fm absolutū valorē rerū. sed poti⁹ ex cōi ꝯsensu vtriusq̄ ptis: vēdētiū. s. ꝛ emētiū libe ꝑtaxet. Hoc eñ minora p̄icula pctī fraudū icludit: illḋ ꝙo vix posset fieri sine pctō. s. ad pūctū taxatio ꝛc. q̄ꝛ pūctual' ꝛ absolut⁹ valor rerū vix certitudinal'r patȝ ꝛ ad plenū. Ergo sicut p̄dictū ē expedit q̄ taxatio ꝛc. De hoc ptȝ s̄. H J. ❡ Ad h̄ dicēdū ē q̄ si ꝯsensus vtriusq̄ ptis i tale p̄ciū vel taxatiōem nō posset cēseri iuolūtari⁹/rōne ignorātie ꝛ iperitie: aut rōne leuitatis mētis apte vl' p̄sūpte: aut rōne cuiuscūq̄ȝ magne egestatis: seu ratōe cuiuscūq̄ȝ magne necessitatis ad h̄ q̄dāmō ꝯpellētis. tūc rō p̄dicta bñ ꝓcedit: verūq̄ȝ tūc ꝯcludit: al's nō. licȝ eñ extimatio nr̄a i taxādo rei p̄cium seu valorē nō sit pūctual'. nihilomin⁹ pōt ꝛ debȝ illḋ sub ꝯgruis limitib⁹ mēsurari: al's excederet ꝯgruā ꝛ ꝓbabilē mēsurā rōnis. Et sic ptȝ ad q̄stionē finalis r̄nsio. Ceteras q̄stiōes sup̄ motas reseruabo ad seq̄ntes s̄mones. Rogem⁹ ḡ deū vt nos adiuuet: ne vincamur auaricia q̄ est radix omniū maloꝝ Amen.

❡ De fraude q̄ est filia auaricie Sermo. CIIII.

Radix oīm maloꝝ cupiditas. j. ad Timo. vj. ❡ In p̄cedēti ser. pl'a audistis de vicio auaricie. P̄rio de filiab⁹ ei⁹ i genere: postea i speciali de inq̄etudie siue m'ltiplici sollicitudīe. differētiā etiā int' astutiā/fraudē ꝛ dolū. Tādē vnā q̄stiōem Vtꝝ liceat alicui rē suā cari⁹ vēdere q̄ȝ valeat. vel an liceat alicui rē viliori p̄cio emere q̄ȝ valeat ꝛc. Nūc ꝯñr intēdo dicere ḋ fraude lati⁹: q̄ sil'r ē vna filiaꝝ ꝓcedēs ex radice auaricie. Pro gr̄a Aue ma. Radix oīm maloꝝ ē cupiditas vbi s̄. ❡ Primo vidēdū erit de multiplici fraude: bona ꝛ mala. Scḋo: vtꝝ vēditio reddat̄ iniusta ꝓpter defectū rei vēdite.

❡ Circa p̄mū ē notādū fm Vincē. in specu. mora. li. iij. pte. vij. dist. vj. q̄ multiplex ē fraus Videlicet { Cōmendanda / Excusabilis / Tolerenda } Damnabilis

Marginalia: Q Aliḋ dubium. — P Tertiū dubiū — A fraus cōmēdāda

¶ Primo ē fraus cōmēdāda: qñ qs ꝓximi vtilitatē īrendēs facit aliqd ipo nesciēte: qd forsitan credit illi ꝓma facie nō placere: cū tñ placere deberet. Sicut vxor qñ clanculo facit elē nas moderatas: q̄ viro suo forsitan nō placerēt añ factū. nec ipe daret licētiā faciēdi. tñ post factū placet illi ꝙ ipa fecerit: q2 illa Ɓ faciēdo ꝓcurat spūale cōmodū viri sui. imo ēt tpale cōmodū: vicȝ augmētationē tpaliū a deo. Sic ēt faciēdo ⁊ si fraus est: tñ pia fraus est. Illi⁹ exēplū habem⁹ ꝑmi Regū. xxv. de Abigail vxore ipi⁹ Nabal. quē Dauid voluit interficere: ⁊ totā subam suā delere. quia erat diues bñs triamilia ouiū ⁊ multas capras: eo ꝙ denegauit ipi Dauid cibū ⁊ potū: cū tñ multa bona illi Dauid fecisset i deserto i tutādis ⁊ defendēdis gregib⁹ suis. Audiēs āt Ɓ Abigail vxor Nabal q̄ erat prudētissima: viro nesciēte occurrit ipi Dauid cū asinis oneratis pane/ vino/ carnib⁹/ vuispassis/ ⁊ ceter̄ ad victū necessarijs: offerēs ipi Dauid. ⁊ excusans virū suū ꝓpť stulticiā. Et sic Dauid placat⁹ fuit: vtȝ ibidē ꝑ pl'a ṽba. Sil'r si qs frenetico furet gladiū/ ne seipm ledat aut aliū: pia fraus est. Itē si ṽu⁹ deuot⁹: deo ⁊ dño suo fidel'/ vtilitatē dñi sui ꝓcuret illo nesciēte vl' etiā ꝯdicēte i dānū suū/ vituperiū vl' ꝗuamē/ facit dño suo fraudē: tñ pia ⁊ vtil' ē tal' fraus dño suo. Uñ apl's ad Titū. ij. Seruos hortare dñis suis subditos eē: i oib⁹ placētes. s. licit̄ ⁊ honest̄: nō ꝯdicētes ibis. s. q̄ sūt ꝯm deū: nō fraudātes. i. nō fraudē malā ⁊ noxiā faciētes: sed i oib⁹ fidē bonā oñdētes. Qd est ꝯ illos ṽuos q̄ se excusantes dicūt ꝙ ad ꝑceptū dñoꝝ suoꝝ ꝯmiserit spolia/ rapinas/ violētias aut alia mala: cū tñ ad Ɓ nō obligent̄ ex ṽuitio: sȝ solū ad licita. oꝑtet eñ deo obedire magis q̄ȝ hoib⁹. Act. v. ¶ Scđa fraus ē excusabil': qñ. s. hō bonū suū ꝓcurat sine ꝓximi detrimēto: sic fecert gabaonite Josue. ix. q̄ callide cogitātes venerūt ad Josue ⁊ filios isrl' dicētes: De terra lōginq̄ venim⁹/ pacē vobiscū facere cupiētes: cū tñ i vicino hitarent i terra quā Josue volebat expugnare. Et sic Josue fraudat⁹ fecit cū eis pacē. ⁊ pollicit⁹ est eis ne occidereť. Postea ṽo fraude ꝑcepta dixit eis Josue. Cur nos decipe fraude voluist̄ ⁊c. Et rñderūt: ꝙ ex tiore mort̄ hec fecissent. Cū āt ꝑlu's murmurasset ꝯ ꝑncipes isrl' eo ꝙ nollēt eos occidere ꝓpť iuramētū qd eis ꝑstitert: dixert ꝑncipes. Jurauim⁹ eis ⁊ idcirco ñ possum⁹ eos ꝯtigere. sȝ Ɓ faciem⁹ eis: reſuent̄ qdē ⁊ viuāt: ne ꝯ nos ira dñi ꝯcitet̄ si peierauerim⁹. sȝ sic viuāt vt i vs⁹ vniuerse ml'titudis ligna cedāt: aq̄sq; ꝯportēt. Et ita factū ē. Ecce ex Ɓ ꝑtȝ ꝙ etiā ifideli iuramētū ṽuādū ē. q2 oē iuramētū est ṽuādū nisi i peiorē ṽgat exitū suū ⁊ i salutis sue detrimētū. xxij. q. iiij. ꝙ dauid. ⁊ iij. ca. se. Sic etiā Jacob ex ꝯsilio mr̄is sue Rebecce fraudauit frēm suū Esau: bñdictōem patnā suscipiēdo. Geñ. xxvij. vbi dr. Uēit german⁹ tu⁹ fraudulent̄ ⁊ accepit bñdictōeȝ tuā. Excusať tñ Jacob: q2 Ɓ fecit ex ꝑcepto scte mr̄is: ⁊ ex ꝯsilio spūsscti. ¶ Tertia ē fraus tolerāda: puta si alicui fiat iiuria vl' dānū ď hōis tpalib⁹: ⁊ nō possit illa sine scādalo repete: mag̅ ē tal' fraus vl' iniuria tolerāda si occulte rē suā vl' dānū sibi illatū resartiat q̄ȝ si scādalū oriať, attñ ne excedat aut ne male iudicet sibi

Exēplū

Nota

3 fraus tolerāda.

dānū vel fraudē fuisse factā vbi nō fuit: vl' nō tāta vt cogitat. Unde. j. Cor. vj. Jam qdē oino delictū ē in vob q iudicia habet; int' vos: qre nō mag; iniuriā accipit; : qre nō mag; fraudē patimini. Ubi dt Ni. de Ly. iudicia. i. litigia in repetēdo res suas rc. Et subdit: lic; cuilib; sit licitu; repetere rem suā i iudicio. tñ in aliq casu pctm̄ ē: vt cū inde surgit scāda lum aut aliud magnū malum: ꝓpter qđ debet differre hmōi repetionē q̄uis q; sibi liceat rc. ¶ Quarta fraus est culpabilis. Et de hac dr. j. Cor. vij. Nolite fraudare inuicē. Et Marci. x. Ne fraudē feceris. ¶ Est autē fraus culpabilis multiplex

C Fraus culpabil'

Fraus culpabil' q̄druplex:
- Quā iducit ābitio īsatiabil'
- Quā iducit carnalitas
- Quā inducit malignitas
- Quā inducit cupiditas

Ambitio īsatiabil' fraus

Prima fraus culpabilis ē quā iducit ambitio īsatiabil'. In acqrēdis eī honorib; magn⁹ ē labor/magna cordis anxietas. Nam anq̄ȝ ambitiosi possint ad honores ꝑuenire/fuiūt/tribuūt/amicicias sil'ant/mētiunt'/adulant'/p̄ces mltiplicāt/intercessores ꝑcurāt/maturitate; p̄tendunt/iactāt sciētia;/sil'ant scitatē. Uñ Dañ. xj. de ambitioso dr. Regnū obtinebit i fraudulētia. ¶ Scđo ē fraus culpabil': quā iducit carnalitas: siue q̄ntū ad gustū: siue q̄ntū ad tactū. Quātū ad gustū qdē: q; gulosi et ebriosi postq̄ȝ sua turpit' expenderūt mltas fraudes ꝯmittūt i tabernis r ludis illicitis r cōuiuijs r symbolis ꝑcurādis/vomētes esuriūt/inebriati sitiunt. laudant eos q eos inuitāt: alios parcos dicūt r vitupant: laudāt r ꝓgenitores quō liberales fuerit: i mēsa dicūt placētia. Et post q̄ȝ veniūt ad eos q̄s vituparūt illos silr ꝯmendant. Sil'es sūt filijs isrl' q petierūt escas aiab; suis. sicut dr in ps̄. Pluit sup eos sic puluerē carnes rc. Et sequit'. Manducauerūt r saturati sūt nimis/r desideriū eorum attulit eis/nō sūt fraudati a desiderio suo. Sed nota qđ sequitur. Adhuc esce eorum erant in ore ipsoꝝ: r ira dei ascendit sup eos rc. Item de carnalitate quātū ad tactū: nō est dubiū quin luxuriosi faciunt multas fraudes: vt iuuencl'as r simplices mlieres alliciant r seducāt: r cū eas seduxerit multa mala cōmittunt: vt eas pascant/induant/iocalia prebeant: r in sua detineāt feditate. Uñ. ij. Esdre. iiij. Accipit hō gladiū r vadit in via facere furta r homicidia rc. Et sequit'. Et cum furtū fecerit/r fraudes r rapinas/amabili sue affert. ¶ Tertia fraus est quā inducit malignitas. Et h̄ ꝯtingit quadrupliciter. sc;

D malignitas fraudē iducit

In consortijs	In consortijs quidē inter amicos/amorē r amiciciā similātes r sub amicicie specie seducēdo. fm
In consilijs	illō Hiere. ix. Unusq̄sq; se a pximo suo custodiat
In iudicijs	r in omi fratre suo non habeat fiduciā: q; ois fra
In seruitijs	

ter r supplantās supplātabit: r om̄is amicus fraudulent' inceder. Fraudulent' incedit: q fallacit' adulādo seducit. vel qđ deteri⁹ r piclosi⁹ est: q rancorē r odiū tenens i corde dissil'at: r adulando amorē sil'at. Prouer.

xxvij. Meliora sũt vulnera diligẽtis ꝙ̃ fraudulẽta odientꝭ oscula. Et eiusdẽ. xxvj. Sicut noxi⁹ ẽ q̃ immittit lanceas ꝛ sagittas ĩ mortẽ. ita vir qui fraudulentꝰ nocet amico. ¶ In ꝯsilijs fraus ꝯmittit̃. sic dr̃ Prouer. xij. Cõsilia impioꝝ fraudulẽta. Cõsulũt ei q̃nq3 ꝯ deũ ꝛ iusticiã/ob amorẽ/odiũ vl' rancorẽ/vel lucꝝ suũ ꝛ cõmodũ tp̃ale. s3 illð Hester. xvj. Mltĩ bonitate p̃ncipũ ꝛ honore q̃ in eos collat⁹ ẽ abusi sũt ĩ sup̃biã ꝛc. Et seq̃t̃ Aures p̃ncipũ simplices: callida fraude decipiũt. ¶ In iudicijs fraus ista ꝯmittit̃ ab actore fraudulentꝰ agẽdo: a reo fraudẽ fraude repellẽdo. Sic pz ĩ. j. Coꝝ. vj. Iã oĩno delictũ ẽ ĩ vob: q2 iudicia nõ hẽtꝭ ꝛc. vt pz ĩ. B. Quia sic dr̃ Sene. Nõ ẽ viciũ vicio vĩdicãdũ. Vñ ꝛ actor ĩiqu⁹ ẽ in iuriã faciẽdo: ꝛ re⁹ iniqu⁹ p̃ fraudulẽtiã se defendẽdo: ꝛ iniuriã ꝯ iniuriã iferendo. Iõ seq̃t̃ ibidẽ. An nescitꝭ q2 iniqui regnũ dei nõ possidebũt ¶ Ultimo fraus ista ꝯmittit̃ ĩ seruitijs: vl' q2 fuĩ dñis suis fuiũt fraudulentꝰ. vel ecõuerso. Serui q̃dẽ dñis suis solẽt fraudes ꝯmittere mltꝭ modis q̃s breuitatꝭ gr̃a omitto. vt pz ĩ. B. ad titũ. ij. Dñi vero suis suis ·ĩllis q̃ faciũt coꝝ op̃a: fraudes faciũt nõ soluẽdo. fm illð Iac. v. Agite nũc diuites: plorate vlulãtes ĩ miserijs q̃ aduenient vobis ꝛc. Et sequitur Ecce merces op̃arioꝝ viroꝝ q̃ messuerũt regiões vr̃as: q̃ fraudata ẽ a vobis: clamat. ꝛ clamor coꝝ ĩ aures dñi sabbaoth introiuit. vel male ꝛ tarde ꝛ nõ integre p̃soluẽdo. Eccl. xxxiiij. Panis egentiũ vita paupeꝝ ẽ q̃ d̃fraudat illũ hõ sanguinis est. Et seq̃t̃. Qui aufert ĩ sudore panẽ: q̃si q̃ occidit p̃ximũ suũ: q̃ effundit sanguinẽ ꝛ q̃ fraudes fac̃ mercẽnario: frẽs sũt Magna igit̃ ẽ iniq̃tas diuitũ defraudare paupes: ꝛ coꝝ stipẽdia detinere. Sup̃ h̃ Jacob ꝯq̃rit̃ de laban. Geñ. xxxj. Mutauit mercedẽ meã decem vicibꝫ. S3 longe maior ẽ iniq̃tas: quã aliq̃ serui nequã ꝯ summuz dñm op̃ant̃: defraudãdo qð ei p̃miserãt vel vouerãt. Sic pz Act. v. de Anania ꝛ saphira Vñ Ananie dixit btũs Petr⁹. Cur tẽtauit sathanas cor tuũ: mẽtiri te sp̃ũiscõ: ꝛ fraudare de p̃cio agri? Et seq̃t̃. Nõ es mẽtitus hoibꝫ s3 deo. Ananias aũt audiẽs hec v̑ba cecidit ꝛ expirauit. Silr̃ ꝛ saphira vxor ei⁹. Et Hiere. xlviij. dr̃. Maledict⁹ q̃ fac̃ op⁹ dĩ fraudulẽtꝰ Op⁹ dñi fac̃ fraudulentꝰ: q̃ i co nõ dei: s3 suã gl'iaz q̃rit. vel q̃ tarde: lente ꝛ tepido corde facit. De tali dr̃ Esa. xxxij. loquet̃ ad dñm fraudulenter.

¶ Quarta fraus culpabil' est quã ĩducit cupiditas: q̃ ꝯsistit ĩ ꝯmercijs siue ĩ ꝯtractibꝫ exercẽdis. Vñ Aug. Studiũ auaricie siue fraudis p̃priũ solet esse negociantiũ. Hec aũt est detestãda mltiplici rõne

Propt̃ pctõꝝ mltitudinẽ
Propt̃ dãnoꝝ magnitudĩez
Propt̃ necẽitatẽ redditiõis
Propt̃ eẽnitatẽ dãnatiõis

Primo q̃dẽ p̃pt̃ mltitudinẽ pctõꝝ ꝯcomitãtiũ. Vñ Leo pap. Difficile ẽ int̃ vẽdẽtꝭ ꝛ emẽtꝭ ꝯmerciũ: nõ itteruenire pcm̃ Et habẽt̃ v̑ba de pe. di. v. q̃litas. Hoc intellige: vbi fit ꝯtentio d̃ p̃cio siue valore rei. sec⁹ est vbi p̃ciũ ẽ certũ. vt in vẽditõe panis ꝛ vini. q̃uis ꝛ ibi ex p̃te vẽdẽtꝭ põt itteruenire dolus. imo ĩnũera sũt pctã q̃ solẽt ꝯmittere: puta mẽdacia: iuramẽta: piuria: verba sophistica: q̃bꝫ decipiũt hoies p̃ferẽdo. Itẽ d̃ fcõ mala p̃ bõis: corrupta

In seruitijs ꝯmittit̃ fraus

E

ꝑ sanis/vendẽdo/numerãdo/mensurando/ponderando/⁊ bꝰ. Jõ dicitꝛ
Leui.xix. Nõ decipiat vnusq̄sq̨ ꝓximũ suũ. Et seqꝛ circa finẽ capitli Ju
sta ⁊ eq̄ sint põdera: iustꝰ modiꝰ ⁊ equꝰ sextariꝰ. Et añ h̄ dꝛ. Nolite facere
iniquũ qd/i iudicio/i regl'a/i põdere ⁊ mẽsura. Et Deut.xxv. Nõ hẽbis i
sacculo diuersa pondera: maiꝰ ⁊ minꝰ: nec erit i domo tua modiꝰ maioꝛ
⁊ minoꝛ ⁊c. Abominatꝛ eñ deꝰ eũ q̄ fac hec ⁊ adũsatꝛ oẽm iiusticiã. Item
Mich.vj. Nũqd iustificabo staterã impiã ⁊ saccelli diũsa põdera. Itẽ
Esa.xxxij. Fraudulẽti vasa pessima sũt: qꝛ habẽt vasa ire dei plena: ⁊ ipi
fient vasa ire dei. ¶ Scd̃o detestãda est fraus i ꝯmercijs ꝓpt̄ dãnoꝝ ma
gnitudinẽ. Nã ꝓpter lucra tp̄alia ꝑdũt spũalia: ſm illd Prouer.j. Ipi ꝯ̄
sanguinẽ suũ isidiantꝛ: ⁊ moliuntꝛ fraudes ꝯ̄ aias suas. Et Eccs.iiij dicitꝛ
Unꝰ ẽ ⁊ scd̃s nõ hꝫ/nõ filiuꝫ/nõ frẽm. ⁊ tñ laborare nõ cessat: nec satiantꝛ
ocl'i eiꝰ diuitijs: nec recogitat dicẽs cui laboro ⁊ fraudo aiaꝫ meã bonis:
spũalibꝫ scꝫ ⁊ etnis. Negligũt eñ missas/ꝑdicatiões/locis sacris nõ ex
hibẽt reuerẽtiã/nec tpibꝫ sacris/dñicis vicꝫ diebꝫ ⁊ festiuis intersũt v̄bo
dei ⁊ cultui diuino. ¶ Tertio detestãda ẽ fraus i ꝯmercijs ꝓpter restitu-
endi necitatẽ Insanũ ẽ velle mlta ꝑdere: lucrari pauca: q̄ tñ reddere sit d̄
necitate salutis. Et nullꝰ excusatꝛ a restitutiõe: nisi ꝓpt̄ ipossibilitatẽ. Sꝫ
videat ꝙ ipe ñ fuerit cã illiꝰ ipossibilitatis: qꝛ si sic: certe grauissime punietꝛ
in purgatorio. etiã si hic de pctis veniã ꝯsequatꝛ: sic faciũt raptores/fu-
res/latrones/lusores/pauperuꝫ opp̄ssores/aduocati/causidici/ꝑfecti.
Et ceteri officiales sudorẽ paupeꝝ ꝓdigalit̄ expendẽtes ⁊c. Vñ Leuit.vj
Reddet oia q̄ p fraudeꝫ voluit obtinere. qd̄ tñ eis est valde difficile vel
forsitan ipossibile. Pauci sũt hodie q̄ possent ad hoc induci: vt in q̄dru
Nota bñ plũ redderent oia sicut dixit Zacheꝰ de seipõ Luc.xix. Si quẽ defraudaui
reddo q̄druplũ. Absq̨ dubio in mltis casibꝫ nõ sufficit reddere solũ simꝰ
plũ: puta qñ ille cui dꝫ fieri restitutio dãnificatꝰ est i vsuris vẽditiõe he-
reditatis vl' alioꝝ bonoꝝ: ⁊ grauatꝰ laboribꝫ ⁊ expẽsis. ꝓpter h̄ solũ habẽ-
tes bona tp̄alia iniusta nõ deberẽt differre restitutiõeꝫ. exm̄ de h̄ ifra. F.
¶ Quarto detestãda est fraus i ꝯmercijs ꝓpter acerbitatẽ dãnationis:
ſm illud ps. Tota die iniusticiã cogitauit lingua tua sicut nouacl'a acu
ta fecisti dolũ. Et seqꝛ. Propt̄ea deꝰ destruet te ⁊c. Et prouerb.xxj. Qui
ꝯgregat thesauros ligua mẽdacij/impingetꝛ ad laqueos mortis. Et apoc.
xiiij. Quicũq̨ accepit characterẽ bestie: sine q̄ scꝫ nemo poterit vendere
vel emere: hic bibet de vino ire dei mixto i calice eiꝰ: ⁊ cruciabitꝛ igne ⁊
F sulphure: ⁊ ascẽdet fumꝰ tormẽtoꝝ i secl'a scl'oꝝ. ¶ De hac pessima aua
ricia dãnabili siue culpabili audiamꝰ vnũ exẽplũ qd̄ hꝫ in li. de donis. c.
Exẽpluꝫ de dono timoris. De his q̄ res iiustas difficultꝛ restituũt. Erat qdã vsura
riꝰ: quẽ sacerdos suꝰ monẽs de salute: dicebat. ꝙ tria eẽnt ei necẽaria ad
salutẽ. scꝫ plene ꝯfiti/dolere d̄ pctis p̄teritis/rstituere aliẽa. At ille rñdit.
Duo p̄ma libentꝛ faciã: sꝫ tertiũ quõ facere possũ: qꝛ nihil mihi remane-
ret: neq̨ meis: Cui sacerdos: sine h̄ nõ poteris saluari. Et ille: dicunt ita
sapiẽtes ⁊ scripture? Et sacerdos: ita vere: tũc ait ille. Et ego volo ꝓbare

vex dicāt verū. ⁊ sic volo mori ⁊ nō restituere. Et sic infelix mortuus est magis timēs paupꝛtatē vite p̄ntis q̄ dānatōem eternā: ⁊ pruinā magis q̄ niuē. ¶ Aliō exēplū refert Cesari⁹ de q̄dā milite cui nomē Frideric⁹ ꝺ keyle. q̄ apparuit cuidā ciui i stratorio nigerrimo: de cui⁹ narib⁹ fumus ⁊ flāma pcedebat. tect⁹ pellib⁹ ouinis: ⁊ molē terre gestās i humeris. Cui ciuis. Estis vos dn̄s Frideric⁹? Rn̄dēte illo: Ego sum. subiūxit. Un̄ ve nistis: ⁊ q̄d significāt ista q̄ video? Ego inq̄t in magnis penis sum. pelles istas cuidā vidue tuli/ q̄s mō ardētes sentio. sup ꝺ partē agri mihi ven dicaui iniuste/ cui⁹ nūc pōdere premoꝛ. sed si filij mei ista restituerēt/ pe nā meā multū alleuiarēt. sicq̄ euanuit. Audiētes aūt filij ꝟba patris ab illo: maluerūt eū i penis ꝑmanere q̄ p̄dicta restituere. Nec vtinā multi attēderēt q̄ heredib⁹ suis relinquūt aliq̄ restituēda vel i pios vsus dāda si nō sūt q̄b⁹ fieri posset restitutio: ⁊ tn̄ heredes nunq̄ restituūt. Utinā ⁊ alij intēderēt q̄ iniustis ꝯtractib⁹ multa adq̄rūt ⁊ nunq̄ restituūt: q̄z nō credūt se iniusta possidere. Si ḡ p tā paruis reb⁹ ⁊ paucis hō dānat̄: q̄d fiet de oppressorib⁹ paupe℞ ppriō℞ ⁊ aliēno℞? q̄d ꝺ furib⁹ ⁊ raptorib⁹ q̄d de latronib⁹? q̄ satis sibi esse credūt dū ꝯfitent̄. ⁊ sic nō restituētes sal tē ea q̄ possent: eternalit̄ damnant̄. ¶ Nūc q̄ ad scd̄am partē ꝑmonis. absoluēda est q̄stio scd̄a in p̄cedēti ꝑmōe circa lr̄am H. mota: vicz Utrū vēditio reddat̄ illicita siue iniusta pp̄ter viciū siue ꝺfectū rei vēdite? Ad quā rn̄det sctūs Thomas. ij. ij. q. lxxvij. ar. ij. Sil'r Uincē. i spec. moral'. vbi s. dis. v. q̄ circa rē q̄ vēdit̄ triplex defect⁹ pōt ꝯsiderari. Un⁹ q̄dē de fect⁹ ꝑm spēm rei. i. subam rei. Et hūc defectū si vēditoꝛ cog̃scit ⁊ occul tat i re quā vēdit fraudē cōmittit i vēditiōe: vn̄ vēditio illicita reddit̄. Et ꝺ ē q̄d dr̄ ꝯ q̄sdā Esa. j. Argentū tuū ꝟsum ē in scoriā. i. feces argenti. Uinū tuū mixtū ē aq̄. q̄d em̄ ꝑmixtū ē patit̄ defectū q̄ntū ad spēm. Ali⁹ aūt defect⁹ est ꝑm q̄ntitatē/ q̄ ꝑ mēsurā cog̃scit̄. Et iō si q̄s scient̄ vtat̄ de ficiēti mēsura: i vēdendo fraudē cōmittit: ⁊ ē illicita vēditio. pat3 ex illo Deut. xxv. sup allegato E. Nō habeb i sacculo tuo ⁊c. Terti⁹ defect⁹ est ex pte q̄litat̄: puta si aliq̄d infirmū vendat q̄si sanū. q̄d si q̄s scient̄ fece rit/ fraudē cōmittit in vēditiōe. vn̄ ē illicita vēditio. Et i oib⁹ talib⁹ nō so lū peccat aliq̄s iniustā vēditōem faciēdo: sed etiā ad restitutionē tenet̄. Si ꝟo eo ig̃rāte aliq̄s p̄dicto℞ defectuū fuerit in re vēdita: vēditoꝛ q̄dē nō peccat/ sed facit iniustū material'r: nō tn̄ ei⁹ opatio ē iniusta. tenet̄ tn̄ cū ad ei⁹ noticiā ꝑuenerit dānū recōpēsare emptori. Et q̄d dc̄m ē ꝺ vēdito re ēt itelligēdū ē ex pte empto℞. Cōtigit em̄ vēditorē credere rē suā eē mi nus p̄ciosā q̄ntū ad spēm siue subam. Sic̄ si aliq̄s vēdit au℞ loco auri chalcbi: emptoꝛ si illō cog̃scat iiuste emit: ⁊ ad restōnē tenet̄. Et eadē rō ē ꝺ defectu q̄litat̄ ⁊ q̄ntitat̄. Hec s. Tho. Cū hec ita se hēant ⁊ ꝟissima sūt. q̄z chr̄s dn̄s locut⁹ ē sctō Tho. di. Bn̄ scp̄sisti ꝺ me thoma. O q̄z dif ficile ē ꝯsciam ꝑuare illesam i ꝯtctib⁹ hūanis emēdo ⁊ vēdēdo. Uideant sibi caute māgones siue eq̄s vēdētes: ⁊ ꝺfectum eo℞ occultātes. videāt mercatores/ istitores ⁊ ceteri oēs: si i reb⁹ suis sit defect⁹ i suba/ q̄ntitate

Exēplū

H

Defect⁹ rei triplx

aut q̄litate ne occultēt illū: alioqn vt audisti ↄfraudāt, p̄mū ꝛ obligāt (ad restonē

D ¶ Sꝫ di. aliqs. Quid ē dicēdū de illo q̄ vēdit auꝝ vl' argē tū alchimicū ꝑ vero auro vel argēto: an tal' vēditio sit illicita? Et videt ꝙ nō. qꝛ alchimicū auꝝ vl' argētū etiā valet ad humanos vsus: vicꝫ ad vasa ꝛ alia h̄ɔ. Ad h̄ r̄ndet s. Tho. vbi s̄. i solutiōe p̄me rōnis. ꝙ aurū et argētū ñ solū cara sūt ꝑp̄t vtilitatē vasoꝝ q̄ ex eis fabricāt aut alioꝝ h̄ɔ sꝫ ēt ꝑp̄t digtatē ꝛ puritatē subēipoꝝ. ꝛ iō si auꝝ vl' argētū ab alchimic factū verā spēm siue subāꝫ nō hēat auri ꝛ argēti / ē fraudulēta ꝛ iiusta vēditio: p̄sertim cū sint aliq̄ vtilitates auri ꝛ argēti veri f̄m nālē opatio nē ipoꝝ: q̄ ñ ɔueniūt auro ꝑ alchimiā sophisticato. sic q̄ð hꝫ ꝑp̄rietatē le tificādi. ꝛ ꝯ q̄sdā ifirmitates medicinal'r iuuat. freq̄nti⁹ etiā pōt poni i opatōe / ꝛ diuti⁹ i sua puritate ꝑmanet auꝝ veꝝ q̄ꝫ auꝝ sophisticatum. Si āt ꝑ alchimiā fieret auꝝ veꝝ: nō eēt illicitū ipm ꝑ vero vēdere. qꝛ ni hil ꝓhibꝫ artē vti aliq̄bꝫ nālibꝫ rebꝫ ꝛ cauſ ad ꝓducēdū nāles ꝛ veros ef fect⁹: sicut d̄t Aug. i. iij. de trini. de his q̄ arte demonū fiunt.

Marginal note: dubiū de auro vel argēto alchimico.

I ¶ Sꝫ adhuc di. aliqs: an vēditor teneaſ dicere viciū seu ↄfectū rei vēdi te? Et illa erat tertia q̄ð ꝓposita i p̄cedēti ser. Ad h̄ r̄ndet s. Tho. vbi s̄. ar ti. iij. Et Vincē. vbi s̄. dis. v. ꝙ dare alicui occasionē dāni siue ꝑiculi sp̄ ē illicitū: q̄ꝫuis nō sit necc̄ariū ꝙ hō al'i sp̄ det auxiliū vel ɔsiliū ꝑtinēs ad ei⁹ q̄lēcūqꝫ ꝓuocatiōem. sꝫ h̄ solū ē necessariū i aliq̄ casu determiato: puta cū ali⁹ ei⁹ cure subdaſ. vl' cū nō pōt ei ꝑ aliū subueniri. vēditor āt q̄ rē vē dēdā ꝓponit ex hoc ipō dat emptori dāni vl' ꝑiculi occasionē: ꝙ rē viciō sam ei offert si ex ei⁹ vicio dānū vl' ꝑiculū icurrere possit. Dānū q̄dē: si ꝓ pter hɔ viciū res q̄ vēdēda ꝓponiſ minoris sit p̄cij. ip̄e ꝟo ꝑp̄t. hɔ vicium nihil de p̄cio subtrahat. ꝑiculū āt si ꝑp̄t hɔ viciū vsus rei reddaſ ipedit⁹ vl' noxi⁹. puta si aliq̄s alicui vēdat equū claudicātē ꝑ veloci. vl' ruinosā domū ꝑ firma: vl' cibū corruptū siue venēosū ꝑ bono. vl' siq̄s vēdit naui hn̄tē defectū: ex q̄ cū eo nauigatur⁹ ꝑiculum naufragij icurrrere posset. Suo mō siq̄s vēdit equū cū oculto defectu: ex q̄ q̄s in fluuio seu i bello statim ruere posset ꝛ ꝑiclitari. Ubi ꝟo ista q̄ttuor ɔcurrūt: vicꝫ ꝙ nullū ꝑiculū imineat ipi emptori: nec i vēdēdo iniustū p̄ciū recipiſ: vel saltem nō nimis notabil'r excedaſ: ꝛ emptor censeaſ i emēdo satis idustri⁹: ꝛ res venal' ꝑ libito sibi examināda exponiſ diligenſ. tūc vēditor ñ teneſ defe ctus illos emptori manifestare: maxime vbi eos nō celat nisi solū vt de re habeat iustū p̄ciū suū. al'ꝟo vt ptꝫ ex dictis: tūc venditor teneſ occul ta vicia rei vedēde detegere. Uñ si hm̄ōi vicia sūt ocl'ta ꝛ ip̄e nō detegat erit illicita ꝛ dolosa vēditio. ꝛ teneſ vēditor ad dāni restitutionē. Si ꝟo viciū sit manifestū: puta cū equ⁹ est monocul⁹ / vel i pede grauit' infla tus ꝛc̄. vel cū vsus rei ꝛ si nō cōpetat vēditori pōt tñ ɔueniēs eē alijs. Et si ꝓpter hm̄ōi viciū vēditor subtrahat q̄ntū oportet de p̄cio: tūc nō teneſ ad manifestandū viciū vel defectū rei. qꝛ forte ꝓpter hm̄ōi viciū emptor vellet plus subtrahi de p̄cio q̄ꝫ esset subtrahendū. Uñ pōt licite vēditor indēnitati sue ɔsulere viciū rei reticēdo. Hec s̄cꝫ s. Tho. Est tñ notādū

Marginal note: vicia q̄ñ sſt detegē da i vēdi tione.

ſm metē ſcti Tho. ibidē i ſolutiōe ſcđe rōnis. ꝙ nō oportet ꝙ emptor vł venditor ꝑ ꝓconē viciū rei vēdēde ꝓnūciet. qꝛ ſi ꝓdiceret viciū/exterrerē tur emptores rei ab emēdo: dū ignorarēt alias ꝯditiōes rei/ſm q̄s ē bona ꝛ vtilis. ſed ſingulariť eſt dicēdū viciū rei ei q̄ ad emēdū accedit. q̄ ꝑt ſimľ oēs ꝯditōes ad inuicē compare bonas ꝛ malas. nihil eñ ꝓhibet rē in aliq̄ viciosam in multis alijs eſſe vtilē. ¶ Sed di. qs: ſi aliqs teneť dicere defectū rei vēdite vt aliqd ď ꝑcio minuať. ꝛ qꝛ qñ qꝛ diminuiť ď precio ſine vicio rei vēdite ſꝫ ꝓpter aliqd aliud. puta ſi vēditor deferat triticū ad locū vbi eſt cariſtia frumēti: ꝛ ſciat multos poſſe venire q̄ deferāt qď ſi ſcireť ab emētib᷒/min᷒ ꝑciū darēt. hmōi aūt nō oꝑtet dicere venditorem: q̄ nec viciū rei vēdite. Ad h̄ rñdet ſctūs Tho. vbi ſ. i ſolutiōe q̄rte rōnis. ꝙ viciū rei facit rem i ꝑñti eſſe minoris valoris q̄ꝫ videať. ſꝫ in caſu ꝑmiſſo in futuꝝ res expectať eſſe minoris valoris ꝑ ſuꝑuentū negociatoꝝ q̄ ab emētib᷒ ignorať. Vñ vēditor q̄ vēdit rē ſm ꝑciū qď inuenit/ nō videť ꝯ iuſticiā facere: ſi qď futuꝝ eſt non exponat. ſi tñ exponeret vł de ꝑcio ſubtraheret abūdātioris eſſet ꝟtutis: q̄ꝫuis ad h̄ nō videať teneri ex iuſticie debito. Hec ſcūs Tho. Rogem᷒ ḡ deū vt nob̄ ſuccurrat ad expellēdū auariciā ꝑ Jeſum chꝛm Amen.

¶ De mēdacio qď fit emēdo vel vēdēdo Sermo. CV.

Radix oīm maloꝝ ē cupiditas. j. ad Tim. vj. ¶ In ꝑcedēti ſmōe audiſtis de multiplici fraude. Et ſignanť de fraude quā inducit cupiditas: q̄ deteſtabilis eſt q̄druplici rōne. Et cōſequenť vnā q̄ſtionē: vtꝝ vēditio ſit iuſta ꝓpť viciū rei vēdite. Et an venditor teneať dicere defectū rei vēdite: ꝛ qñ: ꝛ quādo nō. Et qa ex auaricia multa oriunť mendacia vendēdo ꝛ emēdo. quia ipa eſt radix oīm maloꝝ iuxta thema. Jō in ꝑſenti ſmone cogitaui dicere de mēdacio. Pro gr̄a Aue maria. ¶ Radix oīm maloꝝ eſt cupiditas. Primo vidēdū erit de mēdacio q̄d ſit: ꝛ q̄ꝫ multiplex. tādē de q̄rta qōne ſ. mota ſer. ciij. h̄. vtꝝ negociādo liceat alicui rē ſuā cari᷒ vēdere q̄ꝫ emit

¶ Circa ꝑmū ē notādū: ꝙ ſm Aug. i li. ꝯ mēdaciū. Mēdaciū ē falſa vocis enūciatio cū intētōe fallēdi. Dicit eñ Aug. ibidē. Nemo dubitet eū mēdaciū mētiri q̄ falſū enūciat cā fallēdi. ꝛ iō falſa locutio cū volūtate fallēdi eſt q̄d ſit. maīfeſtū mēdaciū. ¶ Pro q̄ ſciēdū ꝙ ad ꝑfectā rōnē mēdacij tria ꝯcurrūt: vicꝫ ꝙ illď qď ꝓfeť ſit falſum. ꝛ ꝙ ſit volūtas falſum dicēdi. Et tertio intētio fallēdi. Vñ mendaciū ď ex eo ꝙ ꝯtra mentem diciť. ¶ Ex illo patꝫ ꝙ ſiquis falſum dicit credēs eſſe verum: talis nō mentiť: neq̄ꝫ dicit mendaciū. patꝫ ex dictis. Suo mō ſiquis verū dicat credens eſſe falſum: ꝑ hoc intendēs fallere proximū: talis mentiť/licꝫ nō dicat mendaciū Q᷑ mentiať patꝫ. quia cōtra mentē loquiť volens fallere proximuꝫ. Sed ꝙ nō dicat mendaciū patꝫ: qꝛ nō ď falſum. Exēplū. Judei dixerūt chꝛo miſſi ad eū cū familiarib᷒ Herodis. Mgr̄ verax es ꝛ viā dei i ꝟitate doces ꝛc. in h̄ mētiebanť ex dictꝫ ꝛ tñ nō dixerūt mēdaciū: qꝛ nō erat falſuꝫ De h̄ latius dicunt doct. circa diſt. xxxviij. tertij ſniaꝝ. Vñ ď magiſter

ibidē. Mētiri ē loq̄ ꝯ̄ h qd̄ qs anio sentit: siue illd̄ sit verū siue nō. sicut fecerūt tūc iudei. Et subiūgit mgr̄. Ois ergo q̄ loquit̄ mēdaciū mētit̄. q2 q̄ loquit̄ ꝯ̄ h qd̄ anio senti. i. volūtate fallēdi/ mentit̄. s3 nō ois q̄ mentit̄ mēdaciū dr̄: vt pz̄ sup̄ de iudeis. Sic etiā postea dr̄ mgr̄. i textu. Si iudeus dicat chr̄m eē deū: nō tñ ita sentiat anio: tūc nō dr̄ mēdaciū: q2 verū ē qd̄ dr̄: attñ mētit̄ verū dicēdo. p3 ex dictis. ¶ Scd̄o notandū q̄ fm

B — Tria gnā mēdacio rum.

mgr̄m vbi sup̄ tria sūt genera mēdacioꝝ: vic3 mēdaciū officiosum/ iocosum/ ꝛ pniciosum. ¶ Mēdaciū officiosum ē qd̄ fit p salute vl' cōmodo alicui9: vic3 iuuādo ꝓximū: vl' remouēdo nocumētū. Et dr̄ officiosum p ꝯtrariū: q2 nulli nocet/ s3 ꝓdest ꝛc̄. Et de tali mēdacio dr̄ mgr̄: q̄ nulli obest/ s3 alicui ꝓdest. vt siqs pecuniā alicui9 iiuste tollendā sciret vbi sit: et se nescire mētiat̄. vl' siqs nolēs hoiem ad mortē q̄situ ꝓdere: mētiat̄ se nescire vbi sit. Sicut fecerūt obstetrices i egypto. qbꝫ pceptū erat a rege vt mares interficerēt/ ꝛ femias reseruarēt. q timētes deū nolebāt h facere sed ꝯseruabāt mares. Et dū inculparent̄ q̄re masculos reseruassent rñderūt. Nō sūt hebree sicut egyptie mulieres. ipe eñ habēt obstetricandi sciaz: ꝛ p̄us q̄3 veniam9 ad eas pariūt. Et in h mētite sūt. Et tñ sic habet̄ Exodi. j. de9 bñ fecit obstetricibꝫ: edificādo illis domos. qd̄ mgr̄ vbi sup̄ intelligit: nō q̄ bñ fecerit eis ꝓpter mēdaciū: sed ꝓpter h q2 infantes liberauerūt. Idē itelligendū est de Raab: q̄ mētita fuit ꝓpter liberatiōem exploratoꝝ. Josue. ij. ¶ Scd̄m gen9 mēdacij ē iocosum. ꝛ illd̄ vt dr̄ magister vbi s̄. nō fallit. scit eñ cui dicit̄ eā ioci dici. De h mēdacio dr̄ magister q̄ fit cupiditate placēdi vl' delectādi alios. ¶ Tertiū gen9 mēdacij dr̄ pniciosum. ꝛ ē illd̄ p qd̄ qs mētiēdo itēdit alteri9 nocumētū. Et illd̄ vt dr̄ mgr̄ ꝓcedit ex malignitate vl' duplicitate animi: qd̄ ē cūctis valde timendū. Et de tali mēdacio dr̄ mgr̄ vbi s̄. qd̄ aliq̄n fit i doctria religiōis: ad qd̄ nulla causa quisq3 debet adduci: vt vic3 mentiat̄ in his q̄ sūt fidei vel scripture sacre. Aliq̄n fit i causa criminali: aliq̄n i causa pecuniaria: aliqd̄ etiā mendaciū est qd̄ fit ex sola libidine mētiēdi: vic3 ex habitu malo. Et h est miꝝ mēdaciū: sicut dr̄ mgr̄ ꝛ doc. ibidē hec lati9 ptractātes

Jocosuz

pniciosū

C — Oē mendaciū est pctm̄

¶ Dubitat̄ ergo circa p̄missa Utrū oē mēdaciū sit pctm̄: ꝛ an veniale vel mortale? Ad h finalr̄ rñdet mgr̄ vbi s̄. ꝛ doc. cōit̄: q̄ oē mēdaciū ē pctm̄. q2 mēdaciū ē malū i se ꝛ fm se. Est eñ act9 sup̄ indebitā māiā cadēs. Cū eñ voces nāliter sint signa itellectuū: innāle ꝛ idebitū ē q̄ aliqs ore vel voce significet qd̄ nō h3 i mēte. Uñ phs. iiij. Eth. dr̄. q̄ oē mēdaciū ē p se prauū ꝛ fugiēdū. verū āt ē bonū ꝛ laudabile. Et iō verax ē laudand9: mēdax ꝓo vitupand9. Hec ibi. Jō dr̄ Eccl̄i. vij. Noli velle mētiri oē mēdaciū: assiduitas eñ illi9 nō ē bona. Exēplū illi9 habem9 de q̄dā sapiēte q̄ iterrogauit mgr̄m vnū de vita nepot̄ sui. Cui mgr̄ dixit: nepos vr̄ ē gulosus/ luxuriosus/ ꝛ taxilloꝝ lusor. Et dixit sapiēs. Hec oia de facili correptiōne accipiēt. s3 ē ne mēdax? Jmo dixit mgr̄: ipe est mendacissimus. Tūc suspirās sapiēs ait. Jā de ei9 correctiōe despero. Ecce q̄3 malū ē mēn i. imo freq̄nt̄ mendaciū comitat̄ luxuria. ꝛ quādoq3 furta ꝛ periuria.

Ex q̄ infert̄ q̄ nō est asserendum aut estimādū q̄ in scptura sacra vl' ali-
qua scptura canonica sit aliqđ falsum. vl' scptores eo℞ asserēdo aliquid
falsuз dixisse i sensu in q̄ dicit̄. q2 tota periret fidei certitudo: q̄ auctoritati
scpture sacre innitit̄. In h aūt q̄ in euāgelio ꝛ aliis scripturis sacris vba
vel facta aliq℞ diuersimode recitant̄ / nō est mēdaciū. Uñ dt Augus. i
li. de ꝯsensu euāgelista℞. Nullo mō laborādū eē iudicat q̄ prudenſ itelli
git ipas snias eē necessarias agnoscēde vitati: qbuslibз vbis fuerint in-
dicate. q. d. dato q̄ diuersa vba a diuers̄ ponāt̄: nō est tñ ibi falsitas: dū-
mō fuerit eadē snia. Et subiūgit Aug. Nō debere nobis arbitrari mēti-
ri queq̄ si pluribꝫ rē quā audierūt vl' viderūt reminiscētibꝫ / res eadē nō
eodē mō atq3 eisdē vbis fuerit indicata. Pro q̄ etiā est sciēdū fm Aug. D
ꝛ allegat Uincē. in spe. moral'. li. iij. pte. vij. dist. vij. q̄ in scriptura sacra
inducunt̄ aliq℞ gesta q̄si exēpla pfecte vtutis: de qbꝫ nō est estimādum
eos fuisse mētitos. siq̄ tñ i eo℞ dictis appareāt q̄ mēdacia videant̄: intel
ligendū est ea figuralr ꝛ ꝓphetice dicta esse. Uñ dt Aug. in li. ꝯ mēdaci-
um. Credendū est illos hoies q̄ ꝓpheticꝭ tpibꝫ digni auctoritate fuisse cō
memorant̄ / oia q̄ scripta sūt de ill' / ꝓphetice gessisse atq3 dixisse. Dicit eti-
am Aug. i qōnibꝫ sup Geñ. Abraā dicēs Sarā eē sororē suā / vitatē vo-
luit celari: nō mēdaciū dici. soror em̄ dr: q2 filia fris erat. Uñ ꝛ ipe Abra
am dicit Geñ. xx. Uere soror mea est filia p̄ris mei: ꝛ nō mr̄is mee filia.
q2. s. ex pte p̄ris ei attinebat. Erat em̄ filia Aram fris sui. ꝛ p ꝯñs diceba
tur filia Thare p̄ris Abrae. q2 filij filio℞ dicunt̄ etiā filij auo℞. Sed qꝛ
Abraā ꝛ Arā nō erāt deadē mr̄e. q2 thare habuit plures vxores. iō dr q̄
nō erat filia mr̄is Abrae: sed ex pte p̄ris attinebat ei. Jacob vo mystice di
xit se eē Esau pmogenitū Jsaac. Geñ. xxvij. q2 vicз pmogenita illi⁹ de iu-
re debebant̄ ei. vsus est aūt h mō loq̄ndi p spm̄ ꝓphetie: ad designādūз
mysteriū. q2 vicз iunior ppl's. s. gētiliū substituēd⁹ erat i locū pmogeni-
ti. s. i loco iudeo℞. Quidā vo cōmēdant̄ in sacra scptura / nō ꝓpter pfectā
vtutē: sed ꝓpt' aliquē laudabilē ꝛ bonū affectū. ex q̄ mouebant̄ ad aliq̄ in
debita faciēda. Et h mō Judith laudat̄: nō q2 mētita est Holoferni: sed
ꝓpter affectū quē habuit ad salutē ppl'i: p q̄ piculis se exposuit: vt ptз Ju
dith. x. xj. xij. xiij. q̄uis etiā dici possit q̄ vba ei⁹ vitatē habēt fm aliqueз
mysticū itellectū ¶ Sed ibi di. qꝛ: an ille mētiat̄ q̄ pmittit aliqđ ꝛ ha E
bet anim faciēdi qđ pmittit: nō tñ facit? Rñdet̄ q̄ nō mentit̄. q2 nō loq̄-
tur ꝯ illđ qđ gerit i mēte. Est tñ veꝝ q̄ infidelit' agit in h q̄ nō facit qđ
pmittit: p hoc q̄ animū mutat. Pōt tñ excusari ex duobꝫ. Primo si pro
misit illud qđ est manifeste illicitū. q2 pmittēdo peccauit: mutādo autē Excusat̄
ꝓpositū bñ facit. q2 impia ē pmissio q̄ scelere adimplet̄. xxij. q. iiij In ma- qs dupl'r
lis. Alio mō si sint mutate cōditōes psona℞ vel negocio℞. Uñ Sene. in nō faciēs
libro d bñficijs. Ad h q̄ teneat̄ qs facere qđ pmittit siue pmisit requirit̄ qđ pmit
q̄ oīa imutata pmaneāt. alioquin nec fuit mēdax pmittēdo: q2 pmisit tit.
qđ habebat in mēte subintellectis debitis cōditiōibꝫ. Nec etiam est infi
delis nō implēdo quod pmisit. quia cetere cōditiōes nō extant. Unde et

apl'Ꝯ nõ est mētit⁹ ꝙ nõ iuit Corinthũ ꝙ se iturũ esse ꝓmiserat: vt ħz .ij. ad Corinth. j. ꝛ h ꝓpter impedimēta ꝙ supuenerāt. Ex dictis pꝫ ꝙ mēdaciũ nõ solũ hꝫ rõnē pcti ex dāno qꝺ infert ꝓximo: sed ex sua inordinatione vt dictũ est. nõ est aũt licitũ alicui illicita inordinatõe vti ad ipediēdũ nocumētũ vel damnũ alioꝝ. sicut nõ licꝫ alicui furari vt elemosynā faciat nisi forte ĩ necessitatis articulo: in ꝙ sũt oĩa cõia. Jõ nõ ē licitũ mendaciũ dicere: ad h ꝙ aliũ a ꝗcũqꝫ ꝑiculo corꝑali vel spũali liberet. Uñ nõ licet hoĩ mētiri vt vnũ liberet vl' ꝓseruet ab homicidio ꝛ aliũ a morte. vel vt ṽginē a corruptõe ꝛ aliũ ab incestu ꝓseruet. Licꝫ tñ ṽitatē occultare prudentẽ sub aliꝗ dissimulatiõe: vt ħt Aug. in li. ꝯ̄ mēdaciũ. Sic ergo patet ꝙ oē mēdaciũ ē pctm̄. ¶ Sed an oē mēdaciũ sit pctm̄ mortale: vl' aliqꝺ tm̄ veniale pctm̄. De h est dicēdũ: ꝙ pctm̄ mortale ꝓpꝛie est qꝺ repugnat charitati: ꝑ quā aĩa viuit deo ꝯiũcta. Põt aũt mēdaciũ ꝯtrariari charitati tripl'r. Uno mõ ꝰm se: alio mõ ꝰm finē intētũ. tertio mõ ꝑ accidēs. Scꝺm se ꝗdē ꝯriaꝛ charitati ex ip̄a falsa significatiõe. ꝙ ꝗdeꝫ si sit circa res diuias ꝯtrariaꝛ charitati: ꝛ ei cui⁹ ṽitatē aliꝗs tali mēdacio occultat vel corrũpit. Uñ hmõi mēdaciũ nõ solũ opponiꝛ ṽtuti ṽitatꝭ: sꝫ etiā ṽtuti fidei ꝛ religiõis. Et iõ h mēdaciũ est ġuissimũ ꝛ mortale. Ex ꝙ pꝫ ꝙꝫ incautũ est mendaciũ scꝑture sacre ascribi. imo est grauissimũ pctm̄ mortale si fit deliberate. pꝫ ꝯ̄. L. Sequiꝛ ꝯñr ꝙ null⁹ põt mēdaciũ dicere in ꝯfessiõe siue mētiri delibate sine graui pctõ mortali. Etiā siꝗs faceret h ex humilitate/dicēdo se pctm̄ cõmisisse qꝺ nõ fecit: vl' de ꝙ dubitat vt h satis oñdit Aug. in de ṽbis apl'i. Et habenꝛ ṽba in canone. xxij. q. ij. Cũ humilitatis cā. vbi vult ꝙ siꝗs cā humilitatis ĩ ꝯfessiõe mētiꝛ. si ante nõ fuit pctõr: mentiēdo pctõr efficiꝛ. qꝛ nulla est humilitas vbi regnat falsitas. Si ṽo falsa significatio sit circa aliꝗd cui⁹ cognitio ꝑtineat ad hoĩs bonũ: puta ꝙ ꝑtinēt ad ꝑfectionē scientie ꝛ informationē moꝝ vite. sic tale mēdaciũ inꝗntũ infert dānũ false opiniõis ꝓximo/ꝯtrariaꝛ charitati ꝗntũ ad dilectionē ꝓximi. vñ ē pctm̄ mortale: sicut ꝙ mētiēdo aliqua mala loquiꝛ de ꝓximo. Si ṽo sit falsa opinio ex mēdacio gnāta circa aliꝗd de ꝙ nõ referat. Utrum sic vl' aliꝛ cognoscaꝛ: tũc ex tali mēdacio nõ damnificaꝛ ꝓxim⁹. sicut si aliꝗs fallaꝛ in aliꝗbꝫ particularibꝫ cõtingētibꝫ ad se nõ ꝑtinētibꝫ: vtꝫ dicēdo se vidisse aliquē euaginato gladio ꝑ siluā. vel bellũ fuisse/vel aliꝗ noua mēdaciꝛ: tũc ꝰm se tale mēdacium nõ est pctm̄ mortale. Rõne ṽo finis intēti aliqꝺ mēdaciũ ꝯtrariaꝛ charitati: puta qꝺ diciꝛ in iniuriā dei: qꝺ semꝑ est pctm̄ mortale: vtpote religiõi ꝯtrariũ. Aut in nocumētũ ꝓximi ꝗntũ ad ꝑsonā/diuitias/vel famā. ꝛ h etiā est pctm̄ mortale: cũ nocere ꝓximo sit pctm̄ mortale. saltē vbi vere reputaꝛ nocumētũ ꝑ qꝺ ꝓxim⁹ ꝑderet amiciciā alteri⁹. Ex sola aũt intētiõe pcti mortalis aliꝗs mortal'r peccat. Si ṽo finis intent⁹ nõ sit ꝯtrari⁹ charitati: nec mēdaciũ ꝰm hāc rõnē erit pctm̄ mortale: sicut apparet ĩ mēdacio iocoso: in ꝙ intēdiꝛ aliꝗ leuis delectatio. ꝛ ĩ mēdacio officioso/in ꝙ itēdiꝛ etiā vtilitas ꝓximi. Per accidēs aũt mēdaciũ põt ꝯtra-

mēdaciũ ꝯtriaꝛ charitati tripliciter

riarí charitati rõne scãdali vl' cuiuscũqȝ dãni ꝯseq̃ntis. ⁊ sic erit etiã pec catũ mortale: dũ. s. aliqs nõ vereť ꝓpter scãdaluȝ publice mẽtiri. maxime ħ verũ est de ꝑsonis grauibꝫ ⁊ aliq̃lr' reputatis. Ex q̃ ꝯcludiť q oẽ mẽda ciũ ꝑniciosum est pctm̃ mortale. mẽdacia ỽo iocosa ⁊ officiosa sũt veni/alia pctã. Pꝫ ꝯseq̃nť q oẽ mẽdaciũ q̃ntũcũqȝ modicũ est vitandũ ⁊ fu giendũ: q̃uis heu mẽdacia emẽdo ⁊ vendẽdo imo in singulis negocijs humane ꝯuersatiõis sint ita cõia q nesciat hõ cui fidẽ adhibere debeat. De ħ refert exemplũ Jacobꝫ de vitriaco: q qdã magnꝰ aduocatꝰ ordinẽ cisterciẽ. itrauit. q̃ freq̃nter ꝑ causis abbatie defendẽdis mittebať: ⁊ sꝑ succũbebat. cui abbas ⁊ monachi indignati dixerunt: Quõ tu in causis semꝑ succũbis q̃ in seculo semꝑ obtinebas in causis alioꝶ? Quibꝫ ille re spondit. Cum essem secularis semꝑ mẽtiri nõ timebã. sed ꝑ mendacia ⁊ fraudes aduersarios suꝑabã. nũc autẽ qꝛ nõ audeo nisi verũ dicer: sem per accidit ꝯtrariũ. Et ita ꝑmissus est in claustro. Hoc nõ dico vt semꝑ aduocati mentianť: sed qꝛ multa mẽdacia in aduocatiõibꝫ cõmittunť. vel negãdo qđ verũ est. vel dicẽdo apte qđ falsum est. vl' al's ꝑ mendacia ꝓximũ defraudando. Cuȝ autẽ artifices ⁊ mercãtes emũt ⁊ vendũt mẽ dacijs multis: nihil aliud faciũt q̃ȝ sequi Judã/ q̃ pro pecunia vendidit chrm̃. sicut pꝫ. xj. q. iij. Abijt. vbi diciť. Profecto q̃ ỽitatẽ ꝑ pecunia negãt deum pecunia vendunt. Ipẽ em̃ dixit: Ego sum ỽitas. Tãta em̃ inť ven dẽtes ⁊ ementes est abusio manifesta q nec emere nec vẽdere sciunt sine deceptione mẽdacioꝶ. De talibꝫ dicit ꝓpheta. Nõ est in ore eoꝶ veritas. linguis suis dolose agebãt: ⁊ ꝯtinue agũt signãter vẽdẽtes. Et de emẽti bus diciť Prouer. xx. Malũ est malũ est: dt oĩs emptor. vt patꝫ sup̃ ser/mõe. ciij. D. Qꝛ autẽ in venditiõibꝫ ⁊ emptiõibꝫ multa fiãt mẽdacia. et sine mendacio vix q̃s vẽdere põt aut emere. De ħ refert Cesariꝰ exemplũ dicẽs. Duo ciues coloniẽ. duo genera peccatoꝶ. s. ꝑiuriũ ⁊ mẽdaciũ cõ fessi sunt sacerdoti dicẽtes se nõ posse aliter negociari. quibꝫ dixit sacer/dos. Ista sunt grãdia pctã. sed vtimini isto mõ sicut mercatũ vultis da re ita illđ laudate. ⁊ bñ erit vobis. Et ꝑmiserũt se illo anno obedituros. sed impediẽte sathana illo anno nihil sunt lucrati. ⁊ sacerdoti de ħ ipo anno ꝯq̃rebanť. tũc sacerdos ait. Mihi credite: tẽtatio est sathane. sȝ fir mate in cordibꝫ vestris q de cetero sic seruabitis: ⁊ bene erit vobis. Qđ illi faciẽtes in breui valde diuites facti sunt. G

Exẽpluȝ.

Exẽpluȝ.

¶ Nũc ꝑ tertia ꝑte ẜmõis ẽ hec qđ: Utꝶ negociãdo liceat alicui rẽ suaȝ cariꝰ vẽdere q̃ȝ emit? Ad hãc q̃õnẽ rñdẽdo ẜm mẽtẽ s. Tho. ij. ij. q. lxxvij ar. iiij. dicẽdũ ẽ: q ad negociatores ꝑtinet cõmutatõibꝫ reꝶ isistere. vt ãt phs dt. j. poliť. Duplex ẽ reꝶ cõmutatõ. Una qdẽ q̃si nãlis ⁊ necꝭia. ꝑ quã scȝ fit cõmutatio rei ad rẽ. i. vniꝰ rei ꝑ alia. vl' reꝶ ⁊ dnarioꝶ ꝓpť ncitacẽ vite. ⁊ tal' cõmutatio ñ ꝓpe ꝑtiet ad negociatores: sȝ mag' ad iconõicos vl' politicos: q̃ hñt ꝓuidere vl' domui vl' citati d rebꝫ necarijs ad vitã. Et ẽ cõmutatio illoꝶ q̃ cõꝑant res sibi aut domui sue vl' alicui cõitati necꝭa rias ꝑ alia re vl' pro pecunia: nõ in finem vt iteꝶ vẽdãt ⁊ inde lucrentur H

Cõmuta tõ duplx

Alia vero cõmutatiõis spẽs est: vl' denarioꝝ ad denarios: vel quarūcūqꝫ reꝝ ad dnarios: nõ ꝑpter res necessarias vite, sed ꝑpter lucꝝ qrendū. Et hec qdē negociatio ꝓprie qdē videt ad negociatores ptinere. fm pbm ãt pma cõmutatio laudabil' est: qꝛ deseruit nãli necitati. Scda ãt iuste vituperat: qꝛ qntū ē de se deseruit cupiditati lucri q terminū nescit: sꝫ i infinitū tēdit. Et iõ negociatio fm se ꝯsiderata qndã turpitudinē hꝫ inqntuꝫ nõ iportat de sui rõne finē honestū vl' necariū. Lucꝝ tñ qd ē negociatõis finis ꝛ si i sui rõne nõ iportet aliqd honestū vl' necessariū: nihil tñ importat d sui rõne viciosum vl' ꝟtuti ꝯriū. vñ nihil ꝓhibet lucrū ordinari ad

Nota q alis eē dꝫ intentio mercatorum — aliquē finē necariū vel honestū: ꝛ sic negociatio reddet licita. sicut cū aliqs lucꝝ moderatū qd negociãdo q̃rit ordiat ad dom⁹ sue sustētatiõem vel etiã ad subueniēdū idigētib9. vl' etiã cū aliqs negociatõi intēdit ꝑpt publicã vtilitatē: ne. s. res necarie ad vitã pꝛie desint. ꝛ lucꝝ expetit non q̃si finē sꝫ q̃si stipēdiū laboris. q. d. s. Tho. negociatio qntū ad h ē inhonesta, q negociator solū tēdit ad lucrū: ꝛ sic lucꝝ sibi finē ꝯstituit: qd est auaricia. Si vero negociator lucꝝ moderatū q̃rit: ꝛ ordinat tale lucꝝ ad sustentationē dom⁹ sue, vel ad subuētiõem paupeꝝ, vel ad vtilitatē rei publice: vt s. ꝛ sic lucꝝ ñ tanq̃ finē, sꝫ tanq̃ stipēdiū siue pciū laborꝫ sui expetit: tūc nõ peccat. imo si est i charitate meret. Et p h ptꝫ q̃lis eē debeat itētio mercatoꝝ ꝛ p ꝯñs rñsio ad qõnē: q negociãdo pt qs rē suã carius vēdere ꝛ lucꝝ ide q̃rere ad sensū pdictū. ¶ Sꝫ di. qs: tñ Chrys. de

J — sup Mat. Quicūqꝫ rē cõpat vt itegrã ꝛ imutatã vēdēdo lucret: ille est mercator q de tēplo dei eijcit. Et idē vult Cassio. sup illo ps. qm ñ cognoui lraturã ꝛc. sꝫ null⁹ eijcit de tēplo dei nisi ꝑpt pctm. g ois negociatio ē peccatū. Ad h dicēdū ē fm s. Tho. vbi s. i solone pꝛie rõnis. q vbū Chrys. intelligēdū ē de negotiatõe fm q vltimū finē i lucro ꝯstituit. qd pcipue videt qñ aliqs rē nõ imutatã cari⁹ vēdit. si eñ rē i meli⁹ mutatã cari⁹ vendat videt pmiū sui laboris accipe: q̃uis ꝛ ipm lucrū possit licite intēdi: nõ sicut vltim⁹ finis: sꝫ ꝑpt aliū finē necessariū vl' honestū: vt dictū est. ¶ Ex illo ptꝫ q penestici q qnqꝫ i foro siue sub porta rē pcio cõpant ꝛ i cõtinēti cari⁹ vēdūt: nihil laborꝫ hñdo p rei custodia neqꝫ expẽsas: tales sꝫ mercatores q d tēplo dñi eijciunt: ꝛ supiores i republica obligant d his adhibere rmediū. ¶ Est tñ aduertēdū fꝫ s. Tho. vbi s. i solutõe scde rationis. q ñ ois q cari⁹ aliqd vēdit q̃ꝫ emit: negociator ē. sꝫ solū q ad h emit vt cari⁹ vēdat. Si ãt rē emit nõ vt vēdat sꝫ vt teneat: ꝛ postmodū ꝑpter aliquã cãm eã vēdere velit: nõ ē negociatio, q̃uis cari⁹ vēdat. pt eñ h licite facere. vl' qꝛ i aliq rē meliorauit: vl' qꝛ pciū rei ē mutatū fm diuersitatē loci vl' tpis: vl' ꝑpt piculū cui se expõit, trãsferēdo rē de loco ad locū vl' eã fieri faciēdo. ꝛ fm h nec emptio nec vēditio ē iiusta, salrē iux valorē iusti pcij ad sensum s. dcm ser. cliij. h. Ex qb9 oib9 ꝯcludit q negociatio fm se nõ ē mala. Et h vult Aug. i c. qm nõ cognoui ꝛc. lxxxviij. dis. vbi vult: q ꝓpha dicēs i ps. [qm nõ cognoui lraturã] .i. negociatõem fm aliaꝫ trãslationē: nõ ꝓhibet absolute chꝛianis negociari. Dicit eñ q i illa ꝓhi

bitiõe de mẽdacio ꝛ de piurio agit̃: nõ de negocio. Ego em̃ mẽtior nõ ne
gociũ. Nã possum dicere/ tãto emi: sꝫ tãto vẽdã: si placꝫ eme. negociatio
em̃ ñ me facit malũ/ sꝫ iniqtas mea ꝛ mẽdaciũ meũ. Hec Aug. Et ꝯclu
dit i se. c. Negociatores illi abomiabiles existimãt/ q iusticiã dei mime
ꝯsiderãdo p imoderatũ pecunie ambitũ. i. cupiditatẽ polluunt: merces
suas pl' piurijs onerãdo. tales eiecit dñs ď tẽplo ꝛc. ¶ Sꝫ adhuc di. R
qs: si negociatio aliq̃ mõ eẽt licita: tũc clerici nõ ꝓhiberent a negociatiõe. Clerici ꝓ
Vñ Hiero. ꝛ hñt v̾ba eadẽ dist. i c. negociatorẽ. dr. Negociatorẽ clericũ hibent ne-
ex iope diuitẽ/ ex ignobili gl'iosum/ q̄si q̄ndã pestẽ fuge. Ad h rñr fm sctm̃ gociatio
Tho. vbi s. i solutõe tertie rõnis. q clerici iterdicit negociatio: nõ tanq̃
i se mala. sꝫ io: qꝛ clerici nõ solũ debẽt abstiere ab his q̃ sũt p se mala: sꝫ et
ab his q̃ hñt spẽm mali. qd qdẽ i negociatõe ꝯtigit. Tũ ꝓpt h q est ordia
ta ad lucꝝ terrenũ: cu' clerici debẽt eẽ ꝯtẽptores. Tũ etiã ꝓpt freq̃ntia ne-
gociatoꝝ vicia. qꝛ difficult̃ eruit negociator a pctis labioꝝ: vt dr Eccl'i.
xxvj. Et alia cã ẽ. qꝛ negociatio nimis iplicat aim secl'aribꝫ cur: ꝛ p ꝯñs
a spũalibꝫ retrahit. Vñ apl's dr. ij. ad Tim. ij. Nemo militãs deo iplicat
se secl'aribꝫ negocijs. licꝫ tñ clerici vti pma cõmutatiõis specie: q̃ ordiat
ad necitatẽ vite emẽdo vl' vẽdẽdo. de q̃ s. N. Hec s. Tho. vbi s. ¶ Ex Z
p̃missis ptꝫ fm s. Tho. ꝛ Rich. de media villa. q qcũq3 scient ꝛ cũ intẽ mẽdaciũ
tiõe decipiẽdi ꝓximũ mẽtit/ mortal'r peccat. qꝛ fm Aug. tale ẽ mẽdaciũ
pniciosum. xxij. q. ij p̃mũ. Et vltra h q sic decepit ꝓximũ restituere tenet
id in q̃ decepit. Talibꝫ em̃ dñs p Esa. v. c. eťnã damnationẽ p̃nũciat di.
Ve q̃ dicit malũ bonũ: ꝛ bonũ malũ. q. d. Ve vob q̃ mẽdacit dicitis bo-
nũ malũ ꝛ malũ bonũ: supple vẽdẽdo ꝛ emẽdo. Si ãt qs vẽdẽdo vl' emẽ
do nõ itẽdat nocere ꝓrio sꝫ se suare idẽnẽ mẽtiẽdo. tũc fm p̃dctos doct.
tale mẽdaciũ ẽ veniale pctm̃: nisi h ex assiduitate ꝛ mala ꝯsuetudie fiat.
qꝛ tũc fm Hostieñ ẽ mortale pctm̃. sic ebrietas q̃ cũ ẽ assidua ẽ mortalis
culpa. sic ptꝫ. xxv. dis. §. al's. Jõ scptũ ẽ Eccl. xx. Potior est fur q̃ assidui
tas viri mẽdac. Hec ď negociatõe ꝛ mẽdacijs circa eã cõmissis. Nũc in
seq̃n. ser. dicã ď piurio in mercatõe ꝛc. Rogem' g deũ qtũs i tot piculis
fraudibꝫ ꝛ mẽdacijs seculariũ negociationũ ꝛ ꝯtractuũ nos dirigat et
custodiat ne eũ offendam' p chrm dñm nrm Amen

¶ De piurio qd fit in mercatiõe ꝛ negociatiõe Sermo. CVI.

Radix oim maloꝝ est cupiditas. j. ad Timo. vj. ¶ In
p̃cedentibꝫ smonibꝫ signant smõe. ciij. audistis qs filias habꝫ
auaricia. Tandẽ i speali de aliqbꝫ: vicꝫ obduratiõe/ inqetudie/
siue supflua sollicitudie. postea de multiplici fraude ꝛ fraudu-
lẽtia. deinde de mẽdacio in p̃cedẽti smõe: qd sit: ꝛ q̃ multiplex. qñ pctm̃
veniale aut mortale. Et de duplici cõmutatõe q̃ntum ad negociatores
ptinet. qñ etiã negociatores sine pctõ ꝛ licite mercari possint ꝛc. Et qꝛ pe-
iuriũ multiplex occurrit negociãdo. i. vẽdendo ꝛ emendo: eo q piuriuꝫ
sit etiã vna ex sup dictis filiabꝫ auaricie: q̃ est radix oim maloꝝ. Jdeo in

plā'ti s̄mone dicere intendo de piurio: quantū ad negociationē signanter. Pro gratia Aue maria. ¶ Radix oim maloꝝ est cupi. vbi s̄.
In hoc s̄mone p̄mo vidēdū est. Utꝝ oē piuriū sit pctm̄ mortale. Scdo q̄ possint nos mouere ad detestandū piuriū: qd̄ cōiter fit in negociatiōe Tertio: q̄s ꝯdiciōes in se debeat h̄re mercator: ne peccet mercando.

A duc spēs piurij ¶ Circa p̄mū ē notandū: ꝙ due sūt spēs piurij. Una ē iuratio pīsa. Alia est iuramēti liciti trāsgressio. De p̄ma specie sūt q̄ iurāt se facturos aliqd̄ illicitū. vicꝫ adulteriū/homicidiū/rapinā/auxiliari i nocumētum primi/vel aliud malū iurāt se facturos: tl'e iuramētū dr̄ piurium. qꝛ sic

Juramē. vt sit licitum iurās incurrit piuriū ꝓp̄ defectū iusticie. Uñ ad h̄ ꝙ iuramētū sit licitū ꝛ sine pctō: s̄m Hiero. sup h̄ v̄bo Hiere. iiij. Jurabis in v̄itate: iudicio ꝛ iusticia: req̄runt̄ tria. vicꝫ v̄itas/iudiciū/ꝛ iusticia. Et qd̄cūqꝫ illoꝝ triū defuerit piuriū ē. xxij. q. ij. Ꝭ iaduertēdū. nō tñ eodē ordie. Sꝫ p̄mo ꝛ p̄ncipalit̄ ē piuriū: qñ deest v̄itas in s̄mōe ¶ Secūdario aūt cum deest iustitia: qꝛ q̄cunqꝫ iurat aliqd illicitū ex hoc ip̄o f'l'itatē incurrit: qꝛ obligatus est ad hoc ꝙ cōtrariū faciat. i. iusticiā. ¶ Tertio mō qñ deest iudicium: qꝛ cū indiscrete iurat ex hoc ip̄o piculo se ꝯmittit falsitatē incurrendi. Et sic patꝫ r̄nsio ad primū: vtꝝ omne piurium sit pctm̄ mortale.
¶ Primo ꝙ oē piuriū est peccatū eo ꝙ de rōne ei⁹ est falsitas. Ptꝫ illd̄ etiā ex ꝓpria rōne piurij: qꝛ iurare est deū testē iuocare. ꝙ aūt aliqs deuꝫ testē inuocet f'l'itatꝭ/iiusticie/aut indiscretiōis: h̄ ad irreuerentiā dei ptinet: qꝛ p h̄ dat intelligere: vel ꝙ de⁹ veritatē nō cognoscat: vl' ꝙ f'l'itateꝫ testificari velit: vel ꝙ de⁹ coop̄et̄ iniusticie aut indiscretiōi ꝛc̄. Et iō piuriū est pctm̄ religioni ꝯtrariū: cui⁹ est reuerentiā deo exhibere. ¶ Ex illo ptꝫ scdo: ꝙ oē piuriū ē pctm̄ mortale: ptꝫ qꝛ illd̄ qd̄ de sui rōne ptinet ad ꝯtēptuꝫ dei ē pctm̄ mortale. piuriū aūt de sui rōne ip̄ortat ꝯtēptum dei. ex hoc enim habet rationē culpe: qꝛ ad irreuerētiā dī pertinet. Ergo periurium ex suo genere est peccatū mortale.

B ¶ Sed d. quis: quid si aliqs iocose vel ex lapsu lingue p deum iurat falsuꝫ vel aliqd̄ illicitum? R̄nr. ꝙ ille q̄ iocose periurat non euitat diuinam irreuerentiā: sed quantū ad aliquid magis auget. ꝛ ideo non excusat̄ a pctō mortali. sicut nec a dei ꝯtemptu. Jlle aūt qui ex lapsu lingue falsuꝫ iurat. si aduertit se iurare ꝛ falsuꝫ esse qd̄ iurat: non excusat̄ a pctō mortali: sic̄ nec a dei cōtemptu. Si aūt nō aduertat: nō videt̄ habere intētionē iurādi. ꝛ iō a crimie piurij aliq̄liter excusat̄. ¶ Ex his ꝯcludit̄: ꝙ graui⁹ pctm̄ ē si qs solēniter iuratū euangeliū vel erectione digitoꝝ: q̄ȝ si per deum in cōi s̄mōe iuret. um ꝓpter scandalū/tū ꝓpter cōem deliberationeꝫ. quibꝫ equaliter hinc inde positis graui⁹ est p̄muꝫ q̄ȝ scdꝫ. Hec sctūs Tho. ij. ij. q. xcviij. ar. j. ij. ꝛ. iij. ¶ Sed iteꝝ d. quis: qd̄ de illo qui iurat se facturū aliqd̄ illicitū: an incurrat piurium si nō impleat qd̄ iurauit? R̄ndet sctūs Tho. vbi s̄.

C Nota bñ ar. ij. in solutiōe p̄me rōnis. ꝙ ille q̄ iurat se factuꝝ aliqd̄ illicitū: iurādo incurrit piuriū ꝓp̄ d̄fectū iusticie. vt pꝫ s̄. Sꝫ si nō ipleat qd̄ iurauit i h̄ nō incurrit piuriū: qꝛ h̄ nō erat tale qd̄ sub iuramēto cadere possꝫ: vl' qd̄

iurandū esset. imo tenet nō adīplere qd iurauit: nā nō iplēdo qd iurauit nō peccat: sz iurādo peccauit. Nā iuramentū nō est ad hoc istitutū. vt sit iniquitatis vel cuiuscūqz crimis vinculuz. xxij. q. iiij. Inter cetera. Et ibidē i ca. In malis. dicit Isid. In mal' pmissis rescinde fidē: i turpi voto muta decretum: qd incaute vouisti nō facias: impia ē pmissio q̄ scelere adimplet. Idem vult Beda in ca. sc. Et Ambro. ibidē in ca. Tolerabili⁹. ❡ Ex his patz: q si quis iuraret se nō intratuz religionē: vel nō datuz elemosinaz vl' aliqd hmōi. vt nō subuenire pximo ᵔsilio vel auxilio. talis iurando piurium incurrit pter defectū iudicij siue discretiōis. Et ideo qñ facit id qd meli⁹ est: nō est piuriū sed piurio ᵔtrariū. Suo mō si qs iuraret vel pmitteret se facturū voluntatez alterius: intelligenda est debita conditio. si scz illud qd ei mandat licitum sit ꝛ honestum: ꝛ portabile siue moderatum. Hec sctūs Tho. vbi sup. arti. ij. in solutione. ij. ꝛ. iij. rationis.

D Jurare etiā ioco se incautum est

❡ Ex premissis g̃ patz: q̄z incautū est iurare falsum siue illicituz/etiam iocose/siue qñqz ex lapsu lingue: vt ptz s. Uideāt g̃ q ex mala ᵔsuetudie frequentāt iuramēta illicita. vt dicēdo: per deū ego nō parcā tibi: p deū ego nō feci hoc vel illud: vbi falsitas est. p deū ego faciā hoc vl' hoc. vbi qñqz nō est intētio hoc faciendi. Uideāt etiā ꝛ diligēter attēdāt vendētes ꝛ emētes: q̄ntū deū offendūt suis piurijs. Un̄. lxxxviij. di. in ca. Eijciens. dicit Chrys. Mercator sine mēdacio ꝛ piurio esse nō pōt. i. difficult' esse pōt. Magna nempe abusio ē nescire vēdere mercātias. etiā cuiuslibet vilis mercis: absqz mltiplicib⁹ iuramētis. imo ꝛ piurijs multis. aiūt em̄ frequēti⁹. p fidem meā: vl' p deū tantū ᵔstitit mihi: p deū tātū d hoc habere potui. ita saluet de⁹ aīam meā sic veritatez dico. p deū vel p corpus christi tātundē huic ᵔsil'e vendidi. Et ᵔsilia piuria multa. Que iō ab aliqb⁹ frequētant. q2 sic pph'a ait. Nō est timor dei an̄ ocl'os eoꝝ. O q̄nta insania: quāta rabies mūdane cupiditatis. sepe absqz aliq̄ lucro totiens nequiter peccare ꝛ peierare. Cōtra tales mercantes. lxxxviij. di. Quid est aliud. dt Cassiodo. Negociatores illi abominabiles extimant: qui iusticiam dei minime ᵔsiderantes p imoderatū pecunie ambitū polluunt: merces suas plus periurijs onerando q̄z precijs. Tale enim periurium si intentione fallendi proximum dicitur: est graue crimen mortale. imo si etiaz nō cā decipiēdi pximū: sed ex mala ᵔsuetudine hō piurat idē dicēdū est. Et qd dānabili⁹ ē. Heu nunc h⁹ mēdacia/iuramēta/ꝛ piuria/fraudes ꝛ astucie ꝛc. fiūt in locis sacris/in plib⁹ ciuitatib⁹/villis ꝛ oppidis/qñqz in eccl'ia/qñqz i cimiterio/qñqz ad ianuas eccl'ie/qñqz i ambitu/aut loco eccl'ie ᵔtiguo. qd vtiqz phibitū ē. xvj. q. vij. Et hoc dixim⁹. post med. Et Nicola⁹ pap. xvij. q. iiij. Sicut antiqtus: statuit. q eccl'ia maior dz hr̄e. xl. passus i circūitu. Capelle ꝯo aut minores eccl'ie dn̄t hr̄e. xxx. pass⁹. Et vt dic Glo. Pass⁹ fm Isid. ᵔtinet. v. pedes: pes aūt spaciū. xv. digitoꝝ. Uerū tn̄ vt dt Glo. qñqz pp' angustiā loci tm̄ spaciū hr̄i nō pōt. Et dt archid. q maior eccl'ia dz baptismal'. In eodē ca. declarat. q sint q puilegiū hn̄t i eccl'ia. Utinā hoc attēderēt: q vēdēdo ꝛ emēdo hn̄t ᵔsuetudiez sp iurādi:

⁊ frequēter falsū iurāt: dicētes. Per deū nō dabo tibi remissi⁹. p deū il/
❡ Nūc ꝯseq̄nť scđo videndū erit: que (le tātū voluit dare ⁊c. vt pȝ s̄.
nos possint mouere ad detestatiōeȝ piurij. Ad h̄ r̄ndet Uin. i spe. mo. li.
mouētia iij. p. vij. di. viij. ꝙ mlťa sť q̄ ondūt p. piurij sūmope detestādū: vt pȝ ifra.

ad detestationē piurij

Periur⁹
- Fur/raptor/⁊ sacrileg⁹ efficiť
- Homagiū diabolo facit
- Sigillū sūmi regis falsificat
- Deū q̄ʒtū i se ē malicia iuoluit
- Excludiť a ꝓtectiōe diuini nois
- Repleť malis culpe ⁊ pene
- Ab oīb⁹ creaturꝭ finaliť ipugnť

Prio piur⁹ siue q̄ peierat: fur/raptor/⁊ sacrileg⁹ efficiť. Fur q̄dē ⁊ raptor: q̄a nomē scm̄ dei ipo iuito ⁊ ꝓhibēte i testimoniū falsitatꝭ assumit. Uñ Exo. xx. dr. Nō assumes nomen dei tui i vanū. Sacrileg⁹ ꝟo: q̄ȝ res sacras inuadit: vt sup eas pcm̄ suū faciat/sic nomē dñi/corp⁹ eius/altaria ⁊ reliq̄as sctoꝝ/p q̄ iurat ⁊ peierat: qđ refugiūt alij pctōres. ēt ipi demōes q̄b⁹ scm̄ ⁊ ťribile ē nomen di: ad cui⁹ iuocatiōeȝ ipi fugiūt ab obsessis. Tľes āt peiores demōib⁹ nulluȝ timorē hn̄t: nomē dei/btē ꝟgis/scte crucꝭ/passiōis xp̄i/siue sctoꝝ dei/i testimoniū fueȝ fľitatꝭ/siue ad faciēdū aliqđ illicitū assūere. Uñ ⁊ merito timere dērent: ⁊ cogitare si h̄ fecero: de⁹ subita morte me puniet: vľ vsu ligue ꝓuabit ⁊c. ꝓpť ea scptū ē Leui. xix. Nō piurabis i noie meo. Sȝ heu ita leue reputať piuriū: ꝙ ⁊ i oī loco ꝯmitti solȝ: qđ ñ ē i alijs pctis. Mľti ei timēt peccare circa res sacras: ⁊ tñ ñ timēt piurare. Nā q̄ vult fornicari: si ē i eccľia vel i cimiťio ipē exit inde. si ꝓpinqu⁹ est cimiťio vľ eccľie ipē elōgat se ab eis. Jlle ꝟo q̄ vult peierare itrat eccľiaȝ si ē ex̄. imo q̄ñ q̄ȝ accedit ad altare ⁊ peierat. Et qđ horrēdū ē aliq̄ñ sup altare: ⁊ sup euangelia ꝯmittūt piuria. imo sup corp⁹ xp̄i: sic aliq̄ñ faciūt ꝑncipes ⁊ maiores p ꝯcordia habēda. Cū tñ piuriū sit ḡui⁹ pcm̄ q̄ȝ mľta alia magna pctā. Uñ pena piurij poniť q̄si homicide. xxij. q. i. ꝓdicādū. Siľr. xxij. q. iiij. Jnť cetã. ❡ Scđo piur⁹ homagiū diabolo fac: et se cū manu ꝓpria diabolo tradit. Uñ puer. vi. Defixisti apud ex̄neū manū tuaȝ. Hoc fac piur⁹ erigēdo manū/vľ tangēdo euāgeliū/aut crucifixū. Tľis man⁹ tam diu manet diaboli q̄usq̄ȝ peniteat. Et p ꝯñs q̄tiēscūq̄ȝ se signt: manu diaboli se signt. ❡ Tertio piur⁹ sigillū sūmi regꝭ ⁊ pape falsificat. ⁊ iō tanq̄ȝ excōicat⁹ ⁊ sacrileg⁹ i ꝑpetuum carcerem est detrudēd⁹: q̄ȝ nomē dñi qđ datū ē i testimoniū ꝟitatꝭ assūit i testimōiū fľitatꝭ: ⁊ ꝯfirmatōeȝ ei⁹. Uñ Ezech. xiij. Uiolabāt me ad pplm meū ꝓpť pugillū ordei ⁊ fragmē pānis: mētientes pplo meo credēti mēdacijs. Et Esa. lij. Tota die nomē meuȝ blasphēať. Et. i. Coꝝ. xvi. dr. Si q̄s nō amat dñm iesū anathema sit: q̄les sūt piuri. ❡ Quarto piur⁹ q̄ntū i se ē: deuȝ inuoluit i malicia sua: q̄ȝ ipm i testioniū fľitatꝭ adduc. Et iō ꝯ piuros i finali iudicio: ēt i ꝑticľari iudicio dñs testꝭ erit: s̄m illđ Malach. iij. Ero testꝭ fideľ maledicꝭ ⁊ piuris. Tľes ei piuri q̄ntū i eis ē mai⁹ malū videť facere xp̄o q̄ȝ ipi crucifixores ei⁹. nā crucifixores itulerūt xp̄o malū pene. piur⁹ āt q̄ʒtū i se ē vult xp̄m iuoluere malo culpe: qđ ē lōge deteri⁹: q̄ȝ vult xp̄m eē testē fľitatꝭ.

Uide infra ex̄m primum.

Uide infra. N. ex̄m secūdum

piur⁹ adducit deum in testem falsitatis

⁊ malicie sue. Et sic reputat q̃si deceptorē: dū p nomē ei⁹ iurando alios decipit: qd vtiq̧ non legit̃ de diabolo: q̶ licz diabol⁹ sit mendax ⁊ pr̄ ei⁹. Joã. viij. ⁊ p mendaciū hoies seducat. tñ nō legit̃: q p iuramētū mendaciū approbet: vt meli⁹ seducere possit: sic faciūt illi q peierāt. ¶ Quinto piur⁹ excludit̃ a ꝓtectiōe diuini nois i qd peccat: q̶ frustra iuocat legis auxiliū q ꝯmittit i legē. ex̄ de sen. excō. in audientia. Jō piur⁹ cū iuocat nomē dñi a deo ꝓtegi nō meret̃: q̶ ipe blasphemauit nomen dñi. Cū tñ alijs hoibꝫ nomē dñi sit i refugiū. ſm illd ps̄. Adiutoriū nr̄m i noie dñi Et puer. xviij. Turr̄ fortissima nomē dñi: ad ipm currit iust⁹ ⁊ exaltabit̃. Et Phil. ij. Jn noie iesu oē genu flectat̃: celestiū: t̄restriū: ⁊ īfernoꝝ. Ex q̃ seqt̃. q piur⁹ peior ē demōibꝫ ⁊ dānat̄: q i noie iesu cogunt̃ genua flectere ⁊ reuerētiā ei exhibere: ſꝫ piur⁹ p oppositū deo ꝯtu̾liā conat̃ exhibere. ¶ Sexto piur⁹ replet̃ malis culpe ⁊ malis pene. Malis culpe replet̃: ſm qd d̾ Ecci. xxiij. Uir mltū iurās replebit̃ iniq̄tate. Et ibidem. Nō assuescat iuratiōi os tuū. mlti eīm cas⁹ sūt i illa. vicz ꝑpt̃ piuriuz qd sepe subseqt̃. De malis v̾o pene q̃bꝫ de⁹ punit spēalit̃ ꝯ pctm̄ d̾ Zach. v. Uidi volumē euolans ⁊c̄. Et dixit dñs. Hec ē maledictio q̄ egredit̃ sup faciē ois t̄re. Et seqt̃. q̶ ois iurās ex ꝯ iudicabit̃ ⁊c̄. ⁊ vēit ad domū furis: ⁊ ad domū iurant̄ i noie meo mēdacit̃: ⁊ cōmorabit̃ i medio dom⁹ ei⁹: ⁊ ꝯsumet ligna ei⁹: ⁊ lapides ei⁹. Uñ piuri aliqñ necant̃ a demōe. aliqñ vexant̃. ¶ Sic legit̃ i vita bti Pangracij. Sic refert Greg. Turoñ. q si qs piurare volēs ad sepulcꝝ dicti scti accedere voluerit: añq̧ cancellū chori ītrauerit: aut arrept⁹ vexat̃ a demōe: aut ꝯtinuo cadēs i pauimentū vitā perdit. Jtē i eccl̄iastica hist. li. vj. ca. ix. legit̃ de Narcisso hierosolomitano epō: q cū esset iust⁹ ⁊ rigoris tenax: q̄dā hoies nequā: timētes ne eos i suis flagitijs iueniret: sciētes q eis nō parceret. ꝯueniētes corā auditoribꝫ crimē īfamie ei imponūt: iurādo ⁊ ip̄ecando ita esse Prim⁹ cū iuramento ip̄ecat̃ q igne pereat nisi ita sit. Scd̄s: q q̄dam morbo regio. Terti⁹ q oculos amittat. Sctō aūt secedente ad eremuz vt vacaret ꝯtēplatiōi: ⁊ licz deū timētes nō crederēt eis ꝯ sctm̄: eo q vita Narcissi ab oibꝫ noscere̾t. tñ ipios ⁊ piuros diuina vltio seqt̃. quā sibi iurando statuerāt. Prim⁹ nanq̧ fals⁹ testis a parua scintilla ignis nocteis tpe domo sua succēsa: cū oi gñe siue ꝓgenie sua: oiq̧ familia sua exurit̃. ¶ Scd̄s repēte ab imis pedibꝫ vsq̧ ad sūmū capit̄ verticē: morbo regio ꝯsumit̃. ¶ Terti⁹ āt poꝝ exitū vidēs: prūpit i mediū: ⁊ audiētibꝫ cunct̄ sera penitētia vniū si ꝯcinnati sceler̄ ordinē pandit. Tant̄ āt lachrymis imane facin⁹ deflet: ⁊ i tātū die noctuq̧ ꝑdurat in fletibꝫ: vt luminibꝫ oculoꝝ ꝓuaret̃. Narciss⁹ aūt cū ita desertū perijsset occulte latere volēs: post tres successores rediēs honorifice suscept⁹ est: vt ptꝫ ibidē ⁊c. ¶ Aliud exm̄ refert Uincē. i spe. mo. vbi s̄. de retētoribꝫ legatoꝝ in testamēto. q̃bꝫ silr̄ accidit: silr̄ ip̄ecātibꝫ. Cū q̄dā vsurari⁹ moreret̃ penitēns: vocauit duos amicos suos: rogās eos vt ipi essent fideles executores sui ⁊ veloces: ⁊ q restituerēt qd habuerat de alieno: exigens ab eq̄ntes.

F

Malo culpe et pene replet piurus

Exēpluz.

Exēpluz.

H

Exm̄ ꝯ testamēta nō exeq̄ntes.

eis iuramentū: q̄ illud fecerūt cū iprecatiōe. Ali⁹ iprecat⁹ est: q̄ igne sacro (q̄ dicit̄ gehennal') succēderet̄ nisi h̄ faceret. Ali⁹ q̄ mala lepra feriret̄. Cum aūt eo mortuo pecuniā retinerēt: nec vt p̄miserant facerēt: vt iprecati fuerant factū est eis / ꝛ tormento vrgente h̄ sūt ꝯfessi qđ eis accidit. Ecce qualit̄ de⁹ punit piuros in h̄ secl'o. qd̄ ꝗ̄ fiet i futuro: vt patebit iā.
D ¶ Septimo dissuadent piuriū oēs irrōnales creature. armat eīn de⁹ creaturā ꝯ̄ insensatos Sap. v. De h̄ exm̄ habem⁹ i historia trāsmarina. Exēpluȝ sicut refert Vincē. vbi s̄. q̄ sūt q̄dam fontes fures arguētes sic. Si suspecti iurauerūt ꝛ piuriū ꝯmiserūt bibētes ex eis excecant̄. Si aūt sint Exēpluȝ. imunes clari⁹ videt̄. Itē legit̄ in gestis romanoꝝ. vt refert Orosi⁹ li. v. q̄ cū romani misissent legatos ad plures grēcos (q̄s ip̄e noīat) ꝛ ipi recepissent eos in pace: ꝛ fide data pacē firmassent: subito ꝓditiose in eos irruentes i ciuitate Esculo occiderūt eos: ꝛ oēs romanos quoꝗ̄ inuenerunt. Et factū est in detestatiōeȝ piuriȷ̄ ꝛ violatōis fidei: q̄ panis fract⁹ apud aliq̄s p fracturas sanguinaret: aīalia domestica ꝛ blanda ꝛ inter hoīes viuere assueta / cuȝ balatu / hinnitu ꝛ mugitu miserabili / fugiētes ad siluas ꝛ montes / ab hoībꝫ discesserūt / canes cū lachꝛymosis latratibus idē fecerūt / oberrantes ad modū lupoꝝ. dicti aūt ppl'i q̄ dictam ꝓditionē ꝯmiserāt: victi sūt oēs in campo a Lucio pompeio ꝛ occisi cum imꝑatore eoꝝ: except̄ q̄ttuor milibꝫ. qui iugū mont̄ petentes vindictā dei nō euaserūt: qꝛ ꝯgelati ad modū lapidū obriguerūt imobiles facti q̄ stantes videbant̄ viui: iam eoꝝ oculis ꝛ dentibꝫ ab eis cadētibꝫ. Hec (Vincē. vbi s̄.
I ¶ Pro tertia pte s̄monis est questio. Cū piculosuȝ sit mercari siue negociari ꝓpter varias fraudes: mēdacia ꝛ piuria ꝛc̄. Que tū requirunt̄ ad h̄: vt q̄s mercando nō peccet: siue quas ꝯditiōes mercator in se debet h̄r̄e ne peccet mercando. Et posset esse sp̄ealis sermo. Ad hāc q̄stionē breuit̄ dicendū est: quantū pȝ ex p̄missis: q̄ ille q̄ desiderat esse mercator rectus ꝛ ver⁹: toto conamine debet ad h̄ tendere: vt habeat in se septē ꝯditiōes: quas tanq̄ȝ septē specula debet cōtēplari: vt s̄m eas se dirigat in mercationibꝫ. Et sunt ille

Mercator dȝ inspicere. vij. specula:
- Si sit i clericali statu aut i futuꝝ esse intēdit
- Ne i mercatiōibꝫ occupet̄ nisi ex iusta ꝛ honesta causa
- Ut in diebꝫ festiuis a mercatiōe desistat
- Ut in locis sacris a mercatiōe abstineat
- Ut iuste vēdat: tā trāseūtibꝫ q̄ȝ ꝯmorātibꝫ: tā simplicibus q̄ȝ intelligentibꝫ
- Ut mercari abhorreat cū dāno reipublice (ꝛ fraudē.
- Ut i mercatōe fugiat mēdacia: piuria: oēȝ duplicitatē

K Primo mercator p̄mū speculū ispiciat ꝛ ꝯsideret: si sit in statu clericali vel i futuꝝ esse intēdat: qꝛ negociatio cleric̄ est ꝓhibita: vt pȝ in ser. p̄cedenti. K. Et Aug. lxxxviij. di. in ca. fornicari. ait. Anq̄ȝ ecclīastic⁹ q̄s sit licȝ ei negociari: facto iam / nō licȝ. ex̄ ne cle. vel mo. se. ne. se imis. p totuȝ. Pena aūt clericoꝝ q̄ negocijs secularibꝫ se imiscēt est: q̄ si se nō correxe

rint debent deponi.xci.di.cleric9.Et extra Ne.cle.vel mo.in.c.Sz nec. Ita tñ q religiosi strictius q̄z alij puniant: vt in dicto c.Sz nec. Nā decz clericos scte viuere: z nō cupiditatib9 seculi seu mercatiōib9 vel lucris: sed deo qui summū bonū est adherere: vt vult Greg. sentētialiter in ex/ positione.xlvij.dist.ca.Bonoꝝ.vbi dicit. Bonoꝝ auctori inherere ali/ ter nō valem9: nisi cupiditatē a nobis q̄ omniū maloꝝ radix est abscin/ damus. Radix eñ omniū maloꝝ est cupiditas iux̄ thema. ¶ Secūdo mercator ispiciat scdz speculū: ne i mercatiōib9 occupet nisi ex iusta z ra tiōabili causa. vicz ex sui z suoꝝ necītate/ex miserabiliū psonaꝝ pietate aut alia honesta z vtili causa: nō ex isatiabili cupiditate. Vñ. fm Ale/ xandrū d ales. etiā laico mercari nō licz: nisi pter duo. Primo propter necītatez: vt scz satisfacere possit sibi z familie sue: fm decentiam status sui. ¶ Scdo pter pietatē: vicz vt lucret ad distribuendūz paupib9. vel pter alias pias causas: vt puta fm Tho.ij.ij.q.lxxvij.ar.iiij. pter pu/ blicā vtilitatē. vt pz in pcedēti ser. H. Et sic illicita est mercatio: vbi mer cator finaliter ꝯstituit finē in lucro. Mercari eñ pt subam cumulan/ dā: z pt improbā diuitiaꝝ cupiditatē z curiositatē: seu pt aliū finē ma/ lum siue illicitū est culpa mortalis: q2 hec phibita sūt omib9. dist.xlvij. Omnes.z.c.Sic hij. His ꝯcordat etiā Ray. ¶ Ex his q̄ ptz: q merca/ ri vt ex lucro cumulent z frequētent secli vanitates z pompe: in se: aut in vxore: vel familia: illicitum est z culpa mortalis. Tales itaq3 expense īmoderate: insatiabilis sūt abyssus: que insatiabilē requirūt abyssuz lu/ crorum etiā iniquoꝝ. Sicut pha ait. Abyssus abyssuz inuocat. Ex his etiā potest colligi: q mercator: licz nullum mendaciū/nullam fraudez/ nullum piurium/nihilq3 aliud iniustum qd cōmittere solet h hominuz gen9: in mercationib9 suis: ꝯmittat. Nihilomin9 nō excusat a pctō mor tali. si pter iniustā causaz licz alias iuste exerceat mercātias. De talib9 eñ scriptū est Eccs.iiij. Vn9 est z scdz nō habet/nō filiū/nō fratrez. z tñ laborare nō cessat scz in mercantijs: nec tñ satiant oculi ei9 diuitijs: nec recogitat dicēs. Cui laboro z fraudo aiam meā bonis. Sz z h mirabile est: z valde dolendū: q cū plimi de talib9 regiant: nullus vel saltez pau cissimi inueniunt q de hoc ꝯsciam sibi faciunt. ¶ Exq̄ itez infert: q ven dere carius q̄z emat cupiditatis causa: est turpe lucrū z pctm. xiiij.q.iiij. quicunq3. Propterea tale lucrū est paupib9 dispensandū. Tale eñ lu/ crum turpe a doctorib9 reputat. dum quis sine necessitate res emit tem pore quo min9 valent: z ex sola cupiditate seruat ad tempus: vt cariori foro vendat: vt pz in pdicto.c.quicunq3. i textu. ¶ Tertio mercator in/ spiciat tertiuz speculū: vt oib9 modis desistat in diebus festiuis ab omni actu mercandi: nec tunc ad mercata accedat. Ad hoc est pceptuz Exod. xx. Memēto vt diem sabbati scificies. Et Leuit.xxiij. Omne op9 seruile nō facietis i eo. Sz heu ad tantū abusuz mercādi act9 puenit: vt nūdine z mercatoꝝ ꝯuent9: magis fiant dieb9 festiuis q̄z alijs dieb9. oēs q̄ tales dominare grauissimū z valde horrendū est. Jō p ꝯsolatōe taliū: z illoꝝ

mercari licz ex du plici cā.

mercari qñ ē pec/ catum mortale.

turpe lu/ crum

signant q̄ hn̄t timoratas ꝯsciās: videt̄ mihi eē dicēdū sub correctiōe maioꝝ: ꝙ si ex necessitate aut alia iusta cā vt sup̄ quis cogat̄ i die festo mercari: vt forte q̄z alio die res nō sic inueniret venales q̄s i festo emere posset. vel forte vendēs tali die festo ꝓpter ꝯuentū paupeꝝ: q̄ feriat̄ dieb' laborāt magis posset vēdere merces suas: ⁊ sic se ⁊ suos nutrire: ⁊ pauperib' subuenire ⁊c̄. ꝙ tūc an̄ oīa nō vēdat vel emat tp̄e q̄ pagit̄ diuin' cultus Cui tūc debz itēresse officiū diuinū ⁊ ṽbū dei audire. Et tandē cū timore pacto prandio siue post diuina officia emat vel vendat ea q̄ ꝑ necessitate sua sibi forēt vtilia ad sensum p̄dictū. qd̄ vtiq̄z est ꝯtra illos q̄ ex sola cupiditate vendūt ⁊ emunt: dimissis diuis officijs ⁊ ṽbo dei. imo aliq̄n nec missam audiūt i die festo. ita ꝙ tātus est affect' tēporaliū ꝙ eis nihil sapiūt sp̄ūalia ⁊ eterna: s3 sola terrena ⁊ transitoria/ trāsgredientes diuinū p̄ceptū de sanctificatiōe sabbati: vt s̄. ¶ Quartū speculū inspiciat mercator vt a mercatiōe abstineat i locis sacris atq̄z deo dicatis: vtz in ecclesijs/ cimiterijs ⁊ ceteris locis sacratis. Nā ꝯ eos q̄ nō parcūt locis sacratis siue diuino cultui dedicatis/ dn̄s Mat. xxj. ardētissimū zelū ostēdit. Intrauit em̄ tēplū ⁊ eiecit oēs vendētes ⁊ emētes de illo. Et Joan. ij. dr̄. ꝙ fecit q̄si flagellū de funiculis ⁊ eiecit vēdentes ⁊ ementes. Nō legit̄ aūt alicubi i toto euāgelio/ ꝙ dn̄s tantā irā ostenderit ꝯ peccatores sicut ibi. Et Marci. xj. habet̄ ꝙ dn̄s nō sinebat vas trāsferri per templū. Ecce in q̄nta reuerētia dn̄s voluit hr̄i templū. qd̄ ḡ nūc de tēplo in q̄ est chr̄s dn̄s ⁊c̄. Et bn̄ aduertendū ē hoc ꝙ dn̄s nō solū vendētes eiecit sed etiā ementes/ q̄ vendētib' p̄stabāt occasionē vendēdi ⁊ ꝑturbādi

M orōnes deuotaꝝ ꝑsonaꝝ ⁊ diuini cult' impedimentū. ¶ Quāta aūt veneratiōe ⁊ reuerētia digna sūt tēpla dei ⁊ loca deo dicata: ōndit̄ extra de imuni. ec. in c. decet. li. vj. vbi scр̄tū est. Decet domū dei scitudo. decz vt cui' fact' est in pace loc' eius: cult' sit debita veneratiōe pacificus. sitq̄z ad eccl'ias humil' ⁊ deuot' ingressus. sit in eis q̄eta ꝯuersatio deo grata: inspiciētib' placita. q̄ ꝯsiderātes nō solū instruat: sed etiā reficiat ꝯuenientes ibidē. vt etiā apte d̄r text'. lxxxviij. dist. in c. ꝯseq̄ns. vbi dr̄: Dom' mea dom' orōnis est ⁊c̄. Qualis aūt ingressus hic sit ad eccl'iam ⁊ ꝑ ecclesiam tēpore nūdinaꝝ scti Stephani ad sensum videm'. Utinā alt̄ ordo ꝑ dei honore institueret̄. Itē in eccl'ia nil inhonestū nil incōgruū fieri debz. xlij. dist. in c. Nō oportet. ⁊ duob' ca. seq̄ntib'. Et iteꝝ. xvj. q. vij. in c. Et hoc. ꝓhibet̄: ꝙ i sacro loco vbi orōnib' vacandū est/ mercatōes fieri nō debēt. ¶ Quintū speculū inspiciat mercator vt iuste vendat tā transeuntib' q̄z cōmorātib'. tā ignorātib' ⁊ simplicib' q̄z intelligēt ib' et discretis. Un̄ extra de empti. ⁊ ven. in c. placuit. statuit ꝯcilium sacꝝ. ꝙ p̄sbyteri moneāt plebes suas vt hospitales sint: atq̄z nō cari' trāseūtib' vendāt q̄z i mercato vendere possent. Et s̄m Ber̄n. in p̄dicto c. Placuit ad h̄ ꝑ excōicatiōem cōpelli pn̄t. xiij. dist. §. hinc etiā. qd̄ veꝝ ē s̄m Innocē. si h̄ notoriū eēt ⁊ moniti se emēdare nollent. Utinā h̄ attēderent plures q̄ postposita aīarū salute/ sepe simplicib' aut alienis cari' vendūt

q̄ʒ expertis ꝛ notis. Et vtinā nō peiꝰ facerēt/eos ī reb꜄ vēditis ñ defraudā tes: vel in numerādo aut dādo pecunias: aut vicia rei vēdite occultādo

¶ Sextū speculuꝫ mercatoꝛ inspiciat vt mercari abhoꝛreat cū dāno reipublice: nullo mō sibi ꝓpriū cōmodū ꝑponēdo. sꝫ magis ꝯ tales fideliter insurgēdo: ꝛ iuxta posse ne hmōi ꝯtractꝰ fiāt impediēdo. ¶ Ad cuius intelligentiā est notandū ꝭm Scotū dist. xv. q̄rti sniaꝝ. ꝙ tria sunt hoim genera q̄ cū vtilitate ꝛ cōmodo reipublice ī mercatiōib꜄ exercenꝭ N mercatorum hōi mercātiis um tria genera.

Videlicet { Mercātiarū appoꝛtatoꝛes / Mercātiaꝝ ꝯseruatoꝛes / Mercātiaꝝ melioꝛatoꝛes }

¶ Primi sūt mercātiaꝝ apportatoꝛes: illi vicꝫ qui merces poꝛtāt de pr̄ia q̄ ill' abūdat ad pr̄iam cui tales sūt vtiles ꝛ necessarie. Talis aūt mercatoꝛ q̄ res affert de patria q̄ illis abūdat/ad patriā q̄ illis indiget: habꝫ actū vtiqꝫ reipublice vtilē ꝛ honestū. ¶ Scdi sūt mercātiaꝝ ꝯseruatoꝛes. q̄ q̄ntitatē q̄nqꝫ magnā mercātiaꝝ emūt: vt aptiꝰ suo tpe ab emptoꝛib꜄ mercātie vēales repiāꝭ iusto ꝑcio. Vñ mercātias de longinq̄ poꝛtātes nō sine grāui incōmodo possent semꝑ vēdere illas. nec etiā q̄libet indigēs posset stati currere ad emendū eas. ex q̄ tūc patet ꝙ tales mercātiaꝝ ꝯseruatoꝛes ñ ad ꝓpriū cōmodū ꝑcise: sed ad vtilitatē ꝛ necessitatē reipublice: sūt cōmēdādi: ꝛ ad magnā reipublice vtilitatē. Sicut h̄ oñdi pōt de mercātijs ex venetijs ꝛ alijs locis. de mercātijs in cibo ꝛ potu. in carnibus/piscibus vino/bladis ꝛc̄. ¶ Tertij sunt mercātiarū mutatoꝛes seu melioꝛatoꝛes q̄ vicꝫ sua industria/laboꝛe ꝛ arte/aut tp̄is varietate. q̄ vicꝫ res carioꝛ facta est: mercātias aspoꝛtatas ꝛ ꝯseruatas varie melioꝛāt. sicut faciēdo de lana pānū: de cute coꝛiū: de coꝛio calceos. d̄ ferro ꝛ calibe cultellos de pellib꜄ mastrugas. ꝛ sic de alijs. Et tales etiā reipublice vtiles iudicātur. Oēs ḡ sup̄ dicti q̄ reipublice vtiles sūt/lucrū ꝛ cōmodū licite repoꝛtare possunt: ꝯsideratis q̄nqꝫ ꝯditionib꜄ mercatoꝝ: vicꝫ industria/sollicitudine/laboꝛib꜄/periculis ꝛ reb꜄ nō semꝑ lucrosis. Unde q̄ ad ꝑmū: si mercatoꝛ nō esset industriosus in rerū valoꝛib꜄: ꝑcijs ꝛ expensis/pericul' ꝛ cōmoditatib꜄ subtiliter extimādis: ꝑfecto ad h̄ nō esset idoneꝰ ꝛ vtilis reipublice neqꝫ sibiꝑ̄i Sic q̄ ad scd̄m necessaria est ī mercādo vigilātia ꝛ sollicitudo. Et tertio sepe multi laboꝛes ꝯcurrūt circūeundo ꝑ mare ꝛ terrā cū multiplici timoꝛe. Sic q̄rto multa occurrūt sepe ꝑicula ī ꝓꝑijs ꝑsonis: ī mercib꜄ emptis/rōne inūdationū aut īsidiaꝝ vel guerraꝝ ꝛc̄. Silr̄ q̄nto cū iā dicti̾ idustrijs/sollicitudib꜄: laboꝛib꜄ ꝛ ꝑiculis/nō sꝑ lucranꝭ. Jō oib꜄ illis pēsatis pn̄t discretū lucrū recipe: ꝛ cōmodū inde repoꝛtare. Ex ꝑdictis em̄ casib꜄ lucꝝ q̄situ̅ ex mercātia oꝑe siue licito artificio/videꝭ esse iustū ꝛ licitū. xcj. dist. Clericꝰ. Est tñ aduertēdū ꝭm Scotū vbi s̄. ꝙ in trāslatōe negociatiua tūc est iniusticia: cū officit reipublice actus eiꝰ. vl' si imoderate q̄s lucrū recipit a republica vltra industriam/diligentiā/sollicitudinē ꝛ pericula. ¶ Ex his ḡ iam ꝑmissis facile cognosci pōt qui mercatoꝛes sint reipublice ꝑniciosi: ꝛ deo ꝛ homib꜄ merito odiosi. hi vicꝫ q̄ sicut ꝑdictū est nec mercātias trāsferūt: nec ꝯseruāt O

ꝯditiōes mercatorum

mercatores boib[us] odiosi et reipub[lice]. p[er]niciosi.

p[ro] bono reipublice. nec eo[rum] labore z industria res venales meliorāt: q[ui]les sūt penestici/p[re]uenientes alios in emēdo. vulgarit[er] furkeuffer. sicut z faciunt aliq[ui] piscatores: q[ui] ab aduenientib[us] simul emūt. z cariori p[re]cio pisces vēdūt q[uam] ab extraneis h[abe]ri potuissent. Sic z penestici z penestice an[te] portas expectāt: nec vēdere volētes vite necessaria intrare sinūt: z ab eis cōparāt. z sic de alijs. Hmōi sunt q[ui] p[er]niciosissimos p[ro]tract[us] freq[ue]ntāt: z i cōmunicatib[us] nequaq[uam] tolerādi sed puniēdi vel total[ite]r eradicādi. posset talib[us] q[ui]dē admitti vt post horas certas in foro dū p[ro]l[us] cōis emisset ipsi residuū emerēt: sicut i certis locis ad h[oc] erigunt[ur] signa siue vexilla.

P tres corruptele mercatorum

¶ Quantū aūt tales reipublice sint p[er]niciosi patz ex trib[us] f[m] Scotū. q[ue] tres corruptele noiari p[ossu]nt. Prima corruptela est p[re]cij icertitudo. Tales eni p[re]dones vt veri[us] dicā q[uam] mercatores p[ro]tractib[us] suis efficiūt/q[uod] simplices de valore rei emēde certificari nō p[ossu]nt. q[uia] mō emūt vt sine p[re]dictis p[re]bo[rum] mercato[rum] p[ro]ditiōib[us] cū lucro vendant. mō vendūt vt simili modo emāt. imo eodē die: z q[ua]nq[ue] eadē hora. z sic p[o]p[u]l[u]m cōem ne minori p[re]cio emere possit impediūt. ¶ Scd['a] corruptela est p[re]cij iniusti. q[uia] illi p[ro]pter p[ro]priū cōmodū z lucrū faciūt q[uo]dlibet venale vel vsuale cari[us] emēti z vili[us] vendēti q[uam] iusticia z r[ati]ō poscat: ex q[uo] dānificāt vtraq[ue] partē. s[cilicet] ementē z vendētē: z p[er] p[ro]seq[ue]ns toti reipublice sūt p[er]niciosi. faciūt eni rē quā ab extraneis simul emūt viliorē ipi vendēti: z cariorē illis q[ui] ab eis emūt. ¶ Tertia corruptela est p[re]cij p[er]iculosi. nā p[ro]pter corruptelas p[re]dictas q[ua]si cogunt[ur] mercātes si nō sūt cauti z timētes deum. vel in p[er]iculo anias suas ponere si f[m] has corruptelas lucrari volūt. aut si se saluari p[ro]siderāt in licito mō mercādi ad pauperiē deuenire. Ex quib[us] oib[us] reipublice magnū sequit[ur] dānū. Tales etiā sūt in cōitatib[us]: q[ui] p[er] q[ua]nq[ue] octo vel decē res venales ab extraneis adductas/ad se p[er]uertūt: in vino: in sale: in bladis z frumētis: z ceteris reb[us] necessarijs. ita vt alij min[us] habētes mercādo victū adq[ui]rere sibi nō possunt. v[e]l cū p[er]iculo p[ro]scientie mercari cogunt[ur]: vt s[upra]. Cōtra tales loquit[ur] Chrys[ostomus]. lxxxviij. dist in c. Eijciens. vbi d[icit]. q[uod] mercator nunq[uam] pōt deo placere. z q[uod] tales exēplo chr[ist]i eijciēdi essent de eccl[es]ia. Tales eni f[m] Chrysosto. z Scotū deberent de patria exterminari z repelli z in exiliuz dari. quia duo vel tres: sex vel octo i vna ciuitate magna/corrūpūt totā multitudinē mercato[rum]. q[ui] a talib[us] licet suis cōciuib[us] cogunt[ur] merces ab extraneis locis adductas: z p[er] alienos mercatores carius emere. Et tamē si se nutrire voluerint carius vendere vel ad paupertatē deuenire. Est tamē verū q[uod] alij mercātes in corruptelis p[re]missis p[ro]taminati p[er] hoc nō excusantur: maxime si ante dictis malicijs p[er] prudentes p[ro]uisiones atq[ue] statuta obuiare negligūt z obstare. ¶ Septimū z vltimū speculum mercator inspiciat. vt studeat in mercatōib[us] nullo vti mendacio aut iuramento. abhorreat oīa p[er]iuria. nulla vtat[ur] duplicitate: nec etiā duplicib[us] et sophisticis verbis. sit verbū suū rectum z verū in ore suo. nō circūueniat quēq[ue] in aliquo. neq[ue] mercātiarū suaruz maliciose occultet viciū vel defectū. nullaz falsitatis mixturā in venalib[us] suis apponat. vendēdo et

emendo vtaf iustis ponderibꝫ ꝛ mēsuris. nō vēdat rem carius ꝓpter solutionis ꝑcij ꝓcessum tempꝰ. studeat seruare ꝓmissa ꝛ soluere in tēpore instituto. cū socijs suis nō faciat irritā fidez. seruet etiā prestita iuramēta. in plus vendēdo ꝛ minus emēdo ꝯtra iusticiā nō excedat. mercātias alienas nō diffamet cōtra ꝓximi charitatē. nō falsificet merces suas q̄cū q̄ꝫ modoꝝ. absq̄ꝫ vxore ꝓpria nō diu moretur. tēpore debito nō dimittat frequētare eccl'ias: audire missas ꝛ deuote auscultari diuina officia ꝛ maxime ℣bum dei. Ad minus semel in anno cōfessori perito ac timēti deum. ꝑuio cōsciētie sue examine facto integre cōfiteaf peccata sua. atq̄ꝫ cū multa ꝑparatiōe ad minus semel in pascate suscipiat corpus chri deuotissime. Omni anno ad minꝰ semel cū socijs suis reuideat ratiōes. testamentū ꝛ suam vltimā voluntatē in scripturis autentice semꝑ teneat ꝑparatā. Si mercator videri velit fidelis ꝛ rectus/ sūmopeꝛ caueat ne hi qui ꝓpter ꝑdicta de merce ꝛ ꝑcio eius libere in eo ꝯfidunt/ defraudatos se inueniant ꝛ deceptos. moneta aliquo mō nō abutaf dando ac recipiēdo solutiōes fideliter numeret atq̄ꝫ scribat. res ꝑniciosas ꝛ nociuas vt se seruet indemnē nullo mō tradat vel vendat. ꝛ maxime si sunt cū periculo vite vel sanitatis. Ecce speculū istud septimū ostēdit quid facere debeat mercator ne mercando peccet. Hec docuit sanctꝰ Bernardinꝰ populū ꝑdicando in sermonibꝫ: ꝛ ea cōscripsit. ¶ Ex ꝑmissis patꝫ ꝙ q̄ premissa septē specula bn̄ inspicit: ꝛ ꝓm ea vitam suā dirigit: cū dei adiutorio efficief mercator lucrosus ꝛ famosus: deo ꝛ hominibꝫ gratus. exēplar ꝛ speculū cupientiū iuste mercari: ꝛ cōfusio omniū infideliū mercatorū Quod vt obtinere valeāt om̄es mercatores ad euadēdū laq̄os pessime auaricie q̄ est oim maloꝝ radix: iuxta thema. oremꝰ dn̄m vt ꝛ oēs q̄ non mercātijs sed alijs mūdanis lucris insistunt sic dirigat qtūs auariciam declinent: ꝑ chrm dn̄m nr̄m Amen.

Mercator qd facere dꝫ ne peccet.

¶ De Abusionibꝫ mercatoꝝ Sermo. CVIII.

Radix oim maloꝝ est cupiditas. j. ad Timo. vj. ¶ In ꝑcedēti ꝓmōe audistis ꝑmo de piurio qđ cōmunif fit in emptionibꝫ ꝛ venditiōibꝫ. an om̄e piuriū sit peccatū mortale. Et dixi ꝙ sic. Et tandē de multiplici piurio siue ꝓmissi violatiōe. Que etiā merito omnē hoiem mouere debeāt ad piurij detestationē. Postea audistis quas cōditiōes mercator in se habere debet ne mercando peccet Et dixi ꝙ septē: quas mercator inspicere debet tanq̄ꝫ septem specula: vt ꝓm ea mentē suam dirigat ne mercando deū offendat. Et signāter in septimo speculo in quo enumeraui bonas mercatoris cōditiones. quas vtinam q̄libet mercator quotidie in corde suo recogitaret. Nūc intēdo dicere de his in quibꝫ mercatores vtplurimū cōsciētiā suam offendūt ꝛ cupiditatē que omniū malorum radix est incurrunt. Pro gratia Aue maria. ¶ Radix omniū maloꝝ est cupiditas vbi s̄.

¶ In pn̄ti ſmone dicere intēdo de plꝛibꝫ illicitis ꝛ iniuſtis modis: qͥbus pleriqꝫ mercatores in mercādo q̄ſi ꝯſcie obliti deū offendūt. Et ad h̄ diſcendū: diſtinguā ſmonē in tria pūcta tanq̄ꝫ in tres abuſiōes mercatorū. q̄ꝝ q̄libet vlteriꝰ ſubdiuidiť in ſeptē particulas ſiue ſpecula in qͥbꝫ mercatores maculas ſuoꝝ peccatoꝝ debēt cogn̄ſcere ꝛ eas ꝓpť deū deteſtari.

¶ Circa pm̄ū punctū eſt pma abuſio artificū ꝛ mercatoꝝ notāda in ſeptem particulis ſiue modis

Videlicꝫ { Mendacijs, Periurijs, Duplicitatibꝫ, Verbis ſophiſticis, Malicioſis circūuētionibꝫ, Simulatis occultationibꝫ, Damnoſis mixturis.

A deceptio mēdaciorum. ¶ Primo em̄ qͥdā artifices ꝛ mercātes emūt ꝛ vēdūt mēdacijs multis qđ nihil aliđ ē q̄ꝫ more Jude ꝓ pecunia vēdere chr̄ꝫ. ſic pꝫ. xj. q. iij. abijt. Tāta nēpe inť vēdētes ꝛ emētes manifeſta abuſio regnat: ꝙ nec vēdere nec emere ſciūt ſine deceptiōe mēdacioꝝ. vbi đ t textꝰ. Profecto q̄ ṽitatē ꝓ pecunia negāt: deū ꝓ pecunia vendūt. Vn̄ de talibꝫ ꝓpha ait. Nō eſt ī ore eoꝝ ṽitas: linguis ſuis doloſe agebāt. ſ. vēdētes. Et de emptoribꝫ đr Prouer. xx. Malū eſt malū eſt: đt oīs emptor. ꝛ cū receſſerit/ gl̄iabiť. ſ. ꝓximū ſe decepiſſe. Vn̄ iā inſtare videť peſſimū tp̄s antichr̄i. de q̄ Apoc. xiij. ait Joānes. ꝙ faciet ne qͥs emere vľ vendere poſſit: niſi habeat in dextra vel in frōte characterē nois beſtie. Per hūc characterē bn̄ mēdacium đſignať: eo ꝙ antichr̄s hō mēdax erit: ꝛ oīno aduerſabiť ṽitati ꝛ charitati. eiqꝫ oēs q̄ corde ore ꝛ ope mēdaces erūt vniuerſalr̄ adherebūt: qđ in charactere frontis ꝛ dextere denotať. His aūt dn̄s ꝑ ꝓ͛bam Eſaie. v. ꝓnūciat eternā dānationē/ dicēs. Ve vobis q̄. ſ. mendaciť dicitis bonū malū: ꝛ malū bonū. ſupple vēdendo ꝛ emēdo. Aduertāt ḡ tales ſm ſanctū Tho. ꝛ Rich. de media villa. ꝙ q̄ ſcienť ꝛ cū intentiōe decipiēdi ꝓximū mentiunť/ mortalr̄ peccāt. q꞉ ſm Aug. tale eſt mēdaciū ꝑnicioſuꝫ: ſicut dixi ſer. cv. L.

ꝑiuriū ¶ Scđo mō vendūt ꝑiurijs ꝛ multiplicibꝫ iuramētis falſis ꝛ illicitis de q̄ dixi in p̄cedēti ſer. D. Hoc attēderūt antiq̄ſſimi ꝑſe qui filios ſuos vera dicere aſſuefacere ſtuduerūt: neqꝫ foꝝ mercature apud ipos eſſe inſtituere voluerūt: ne locū darēt mēdacijs ꝛ periurijs.

B Duplicitates ¶ Tertio ſūt multi q̄ vendūt rē duplicitatibꝫ: vtputa oſtendētes res ſanas: ꝛ tribuūt corruptas. oſtēdētes res bonas tribuūt malas: vel ſaltē minꝰ bonas. oſtēdētes res nouas/ tribuūt antiq̄s. ꝛ ꝯſimilia. Sicut patet ꝑ vēdētes pānos integros: in qͥbꝫ ſemꝑ caput ſeu p̄ncipiū eſt potiꝰ q̄ꝫ mediū rē. Hoc q̄ꝫ vicio duplicitatis plurimū laborāt mercatores ꝓſenete: q̄ ꝓpter lucrū ꝯtra iuſticiā vtriqꝫ parti. ſ. emēti ꝛ vēdēti placere cōcupiſcētes. q̄nqꝫ vēdentē q̄nqꝫ ementē: aliq̄n vtrūqꝫ decipe nō verenť. Et q̄nqꝫ vt emētibꝫ ꝛ vēdētibꝫ vľ ſaltē vni parti ſe mēdaciť ḡtos reddāt clā dāt ſigna vľ ictu oculi: vľ pede: aut alijs ſignis vt mercatū inť eos ꝯcludāt. Sic de q̄dā narrať: q̄ vt p̄ciū ꝯcluderet h̄ fecit. Et tādē pꝰ ꝯfirmatā inť eos vēditionē/ ſi alť coꝝ đ cara emptiōe vľ đ vili vēditiōe lamētabať

respondere solebat. propterea clamans iuuebam tibi ne faceres etc. ¶ Quarto quidam sunt mercatores sophisticis verbis. Sunt namque plerique qui tam astute sua verba ordinant et componunt in mercando, quod ad plures etiam quandoque contrarios sensus applicari possunt. Huiusmodi autem experientia teste non tantum coram deo verumetiam coram hominibus odibiles sunt et fiunt: secundum illud Eccli. xxxvij. Qui sophistice loquitur odibilis est. ¶ Quinto sunt quidam qui mercantur circumuentionibus maliciosis et inuolutionibus perniciosis. tales maxime simplicibus insidiantur de instit[is] suis: sicut insidiatur aranea muscis de foramine muri. Contra quos apostolus Paulus dicit .j. ad Thess. iiij. Nemo circumueniat in negocio fratrem suum, quoniam vindex est dominus. Et iterum Osee. xj. in persona decepti dicitur: Circumuenit me effraim in negociatione sua: et in dolo domus sue. Effraim interpretatur crescens: et signat ipsos mercatores: qui per circumuentiones in diuitijs maliciosis crescunt. sed iusto iudicio dei sepe euenit eis quod per Ezechielem c. xvj. dominus ait. De mercede meretricis. i. auaricie et rapine seu vsure congregate sunt. et vsque ad mercedem meretricis reuertentur. Inter has quoque circumuentiones maxime connumerandi sunt omnes mercatores. qui inter se conuentiones dolosas et perniciosas efficiunt. inter se statuendo, quod nullus de tali mercantia vendat vel emat nisi tantummodo tales. seu insimul paciscuntur quod vno precio vendant vt inde amplius lucrari possint. Et tales monopoli nuncupantur. Pro quo est notandum quod reperitur monopolon in neutro genere: et monopolos in genere masculino. Monopolon enim est mercatio quam aliqui soli ex condicto exercent et impetrant, quod ipsi soli emere vel vendere possunt aut docere. Et dicitur monopolon a monos quod est vnus: et polos quod est venditor quasi vnus venditor. Vel dicitur a polis quod est ciuitas quasi vnus in ciuitate sit vendens. Monopolus vero dicitur ille qui impetrat quod sibi soli liceat vendere certas merces. et habet penultimam longam. Qui enim hoc exercent perpetuo exilio condemnantur, bonis proprijs expoliati. C. de monopolis. l. vnica. ¶ Sexto mercantur quidam occultationibus fallacis: vtputa qui cum astutia occultant defectus: vtputa occultando defectum equi, nauis, panni, aut cuiuscunque alterius rei. De hoc s. ser. ciiij. S. D. J. ¶ Sed adhuc circa hoc posset quis dicere. Utrum peccent hi qui vendendo equos consueuerunt dicere ipsi emptori. Ego vendo tibi hunc equum pro vmbroso, pro infirmo, pro scabioso, et sic de alijs defectibus qui solent esse in equis: modo equus suus venalis habet vnum de illis defectibus: quem si vere sciret emptor non daret illius precij medietatem: nunquid talis venditor excusatur. ex quo in genere dixit defectum equi? Dicendum est quod talis venditor tenetur ei talem defectum dicere in speciali: quia aliter rem maculatam vendit cum detrimento proximi sui: quod quidem contra charitatem est. Et licet venditor expresserit talem defectum in generali: non sufficit tamen: quia sic dicendo dixit plura mendacia. dicendo: quod equus habeat multos defectus quos non habebat. proinde talis consuetudo in fraudem fieri solet: ne scilicet emptores credant defectum esse in equo de his qui a venditore connumerantur. Idem quoque de illis mercatoribus dicendum est: qui vendunt pannos vel alias res: in quibus defectus est talis: quia si emptor sciret non emeret eas. propterea tales venditores non excusantur in tali casu. dicendo. respice rem diligenter; oculis tuis credas: sicuti vides rem

verba sophistica.

Conuentiones maliciose

C

Monopolon.

Monopolus

D

ita tibi eā vēdo, q: hec oīa sūt ꝟba fraudulēta: cū ipi sciāt certitudinali defectū rei vēdēde. Ex hmōi em̄ vēditiōib sepe emptor incurrit magnū piculū. ḡui⁹ tñ piculū imiet vēditori. cū ꝛ in aīa falsitatꝭ crimie maculet, ꝛ ad om̄e damnū restituendū qđ exinde icurrit emptor ꝛ vēditor obligat. sicut patet extra de iniu. ꝛ dam. da. Si culpa. vbi dicit. Qui occasionē dāni dat dānū dedisse videt. Idē q̄ꝫ dicendū est qñ res plus iusto p̄cio vendit ꝑter latentē defectū: etiāsi talē defectū ignorauerit ipe vēditor: eo ꝙ emptor dānificari nō debꝫ ex ignorātia vēditoris. Vñ dr in p̄dicto c. Si culpa. Si ope vel culpa alicui⁹ damnū fiat: ignorātia tñ eū nō excusat qn restituere teneat. debuit em̄ ꝓspexisse h̄ euenire posse. ¶ Septimo ꝟo mercant q̄dā cū dānosis mixturis. Uerbi gr̄a: miscēdo vinuꝫ cū aq̄: piper: crocū: ꝫinꝫiber: papyrū: ꝛ ꝯsil'ia: cum reb q̄ rei valorē minuunt: ꝛ oīno sunt ꝯtra ꝓprias ꝛ cōes intentiōes emptor̄. Cōtra tales clamat ꝓpha Esaie. j. Argentū tuuꝫ ꝟsum est in scoriā. vinū tuum mixtum est aqua. Ubi alia lr̄a habꝫ: caupones tui ꝛ tabnarij tui miscēt vinū aq̄. Ait em̄ [argentū tuū ꝟsuꝫ est in scoriā] scꝫ ꝑ cōmixtionē stāni vel plūbi Propterea paulo post subdit [ꝛ excoquā ad purū scoriā tuā: ꝛ auferam oē stannū] Sic ḡ habetis p̄mū punctū siue p̄mā partē hui⁹ s̄monis distinctā in septē particulas tanq̄ꝫ septē specula q̄ mercatores inspicere debent: ne sic (vt in eis dictū est) ꝯsciētias suas maculēt: ꝛ sil' corp⁹ ꝛ aiam ī ꝑpetuas penas dimergāt. Et hec ē p̄ma abusio mercator̄ ꝟbis ꝛ factꝭ sophisticꝭ

Scoria.

E variatio pōder̄ et mēsurarum

¶ Circa scđam p̄tē s̄mōis vidēdū erit de alia abusiōe mercator̄ ꝛ artificū simul'r ī septē particul' cōprehēsa.

Quia sūt q̄dā delinquentes:
- Qui variāt pondera ꝛ mensuras.
- Qui vendūt tempus nō suuꝫ
- Qui nō soluūt in termino ꝯstituto
- Qui promissam frangūt fidem
- Qui minus debito emūt ꝛ carius vendūt
- Qui diffamant alior̄ merces
- Qui humectāt mercantias

¶ Primo sūt q̄dā q̄ pōdera variāt ꝛ mēsuras. cōtra q̄s dr extra d̄ emp. ꝛ ven. in c. vt mēsure. Si q̄s iustas mēsuras ꝛ iusta pōdera lucri cā mutare p̄sumpserit. xxx. dies in pane ꝛ aqua cōtineat. i. peniteat. Et est canō ꝯcilij sacri Moguntiñ. Et vltra h̄ tenet ad restitutionē. ¶ Circa h̄ autē q̄ri pōt: an vtens corruptis ponderib vel mensuris: nō ꝑ supiorꝫ sed ꝑ plebeios in tota ciuitate siue cōmunitate cōiter introductis peccet mortaliter? Ad hoc dicēdū est s̄m q̄sdam: ꝙ si ex hmōi corruptiōe aliqui a iusto precio fraudant: ꝑ eo ꝙ credūt mēsuras ꝛ pōdera esse veras ꝛ iustas sicut p̄us erāt: tūc fraudator mortalit' peccat: ꝛ damnū fraudis restituere obligat. Si ꝟo a iusto precio nō defraudant: nec vtēs eis vtit ad fraudem precij iusti: nō tenetur aliq̄d restituere: q̄uis peccet nō reuelando. mensurar̄ corruptiōem his quos credit eam latere. sed forte nō mortaliter peccat qñ corruptio est cōmunis, q: satis ex h̄ data est ratio ꝙ hmōi

F

corruptio oibus innotescat. Si aut oes tam domestici qz forenses comuniter sciunt ponderu quatitate z mensuraz: quibus nuc post facta corruptione vtunt. tuc no cadit falsitas siue fraus in pdictis mesuris. sed sic se habet sicut pus duplu vocaret libra: nunc aute media. vel qrta pars libra denominat. Si tame corruptio talis esset q vna mensura ad emendu teneret: z altera ad vendendu. tunc nisi alter cu quo mercat hoc sciat est semp mortalis culpa. Prohibet em hoc Deutero. xxv. vbi habetur No habebis i sacculo tuo diuersa pondera: maius z min9. nec erit in domo tua modius maior z minor. podus habebis iustu z veru. z modius equalis z verus erit tibi: vt multo viuas tepore sup terram. Hec tame no sunt multu in particulari populo pdicanda: sed p cosilijs dandis et cofessionibus audiedis valde necessaria sunt. Ad h facit quod habet. xxiiij. q. j. in ca. Non afferam9. vbi dicit. No afferam9 stateras dolosas: vt appendam9 quod volum9 pro arbitrio nostro dicetes. Hoc graue est. h leue zc. Hoc etia aliq ostendut in stateris ponderado: dum subito leuat vel trahunt impetuose: vt pars min9 grauis ppoderet. Suo mo cu infusioe vini/ceruisie aut alteri9 liquoris impetuose fundedo z spuma faciendo. Est tame veru sm sanctu Thoma: q mesuras venaliu reru necesse est esse diuersas in diuersis locis pter diuersitate copie vel inopie reru. quia vbi res abudant/maiores mensure esse consueuerunt z ecouerso. In quolibet tame loco ad rectores ciuitatis vel loci determinare pertinet que sint mensure venialiu reru: pensatis coditionibus locoz z reru. Proinde has mesuras publica auctoritate vel antiqua cosuetudine approbatas pterire no licet. Et idem videt de ponderibus iudicadum. sis canc loqndo Nota

¶ Secudo insup sunt quida qui vendut tempus no suum. s. pter dilatione solutiois: z in mercibus pciu augmetates. Qd expresse phibet extra de vsuris in ca. cosuluit. vbi dicit. Qui maiori pcio vendunt aliqd pter solutiois dilatione: iudicandi sunt male agere. Vn ad ea que taliter sut accepta restitueda in animaz iudicio efficaciter sunt inducedi. Q aute sit ibi vsura etiam rone patz. Fiunt em tunc ibi duo cotractus. Primus est cotractus veditionis. z rone huius no cadit ibi vsura. Secundo est ibi mutuu: quia ex termino dato in mercantia preciu auget. quod nihil aliud est qz ipi ementi mutuare preciu mercatie ab eo empte. atqz ex tali mutuo accipe lucrum. De h lati9 dica in sequentibus. Est tn aduertendu q si absqz omi dilatioe z expectatioe solutiois ho alicui vederet rem p pcio adhuc ampliori qz fuerit pciu pncipale cum supadiucta vsura no esset ibi peccatu vsure sed solum iniusti pcij seu iniuste venditiois culpa. h Vēditio tpis nsui Nota

¶ Tertio sunt quidam qui no soluunt in termino constituto ad quod quide se obligauerunt scriptura seu promissioe: z quadoqz iuramento. cotra quos est textus in c. significate. extra de pigno. Quomodo autem tales obligentur ad interesse/dicetur infra. Quidam enim maliciose expectant monete mutatione. propterea in termino sibi dato no

soluũt. ꝓinde ex hac malicia vel ex q̃cũqꝫ alia sua culpa debitoꝛ credito ri nõ soluẽdo ĩ termĩo statuto ꝑstat dãni occasionẽ: ꝛ oĩno ad ꝯdignã satisfactionẽ ꝛ restitutionẽ obligat' ẽ. Sicut ptꝫ extra ꝺ iniu. ꝛ dã. da. Si culpa. ¶ Quarto sũt q̃dã q̃ frangũt ꝓmissam fidẽ: ꝛ ꝓstita iuramẽta q̃ fecer̃t in societatibꝫ suis. vñ q̃dãmõ fides nec eis fuãda est. ex̃ de iureiu.

N ꝑuenit. vbi dr. Fidẽ nõ fuãti: fides obseruãda nõ est. ¶ Quinto sũt q̃dã

Emẽtes q̃ minus debito emũt. Et circa ꝟ occurrũt aliq̃ casus siue q̃stiões. Pri

min' de- mus casus. Pone ꝙ q̃dã simplex habeat lapidẽ p̃ciosum/ quẽ vitreũ ẽẽ

bite. credit. lapidari' ꝟo cognoscẽs eũ emit eũ ꝓ vili p̃cio. q̃d iuris? Dicẽdũ ꝙ illicitũ ẽ. q2 scient' decipit ꝓximũ suũ q̃ de illo ꝯfisus ẽ. vñ vsqꝫ ad iustuꝫ p̃ciũ restituere obligat'. secus aũt si ille q̃ emit credebat etiã illũ vitreuꝫ esse. q2 tũc ꝟm q̃sdã restituere nõ tenet'. eo ꝙ ꝑ emptionẽ bona fide factã lapidẽ adq̃siuit. sed ꝯsulẽdũ est ei ꝙ ꝺ lapidis lucro ꝓuideat vẽditoꝛi pl' vel min' ꝟm indigẽtiã ei'. ¶ Scðs casus. idẽ dicẽdũ ẽ de illo q̃ vẽdit cã

ꝺ thesau psoꝛi aurũ ꝓ metallo: ꝛ argẽtũ ꝓ stãno. ꝛ sic de alijs. ¶ Terti' casus. po

ro iucto. ne ꝙ q̃dã vidẽs thesauꝝ in agro meo venit ad me. ꝛ emit agrũ illũ ꝓ precio qꝺ valebat si sine thesauro illo extitissꝫ. q̃d iuris? Dicendũ ꝙ emptoꝛ restituere obligat'. q2 dolose egit in eo ꝙ rẽ magni p̃cij emit scient' ꝓ modico p̃cio: ꝛ ꝟ vẽditoꝛe ignorãte. ꝛ ex ꝟ decepit eũ. Si aũt emptoꝛ tũc de ꝟ

I nihil sciuisset licite retinere posset. Pro q̃ notãdũ ẽ: ꝙ licꝫ ciuili iure cautũ sit ꝙ si emptoꝛ seu venditoꝛ vltra medietatẽ iusti p̃cij defraudet': ꝯtractus sit null' ꝛ sit ꝑ iudices irritand': nihilomin' in foro ꝯsciẽtie: lꝫ fraudatio minoꝛ sit: si ꝓcedit ex vno vl' pluribꝫ istoꝝ q̃ttuoꝛ: ꝯdigna restitutio fieri debet. Uerbi grã. si ꝓcedit ex ignorãtia vl' ex mẽtis leuitate apꝑta siue ꝑsumpta: seu ex q̃cunqꝫ magna egestate siue ex quacũqꝫ alia magna necessitate ad ꝟ cõpellẽte. ex quibꝫ cõp̃hẽdi põt ꝙ talis ꝯtract' nõ procedit ex mere grata ꝛ gratuita volũtate. talis defraudatio ĩ minus emẽdo aut pl' vẽdendo. nõ solũ est ꝯ̃ iusticiã sed etiã ꝯ̃ charitatẽ ꝛ ꝯ̃ naturalẽ hoĩs pietatẽ. licꝫ ex vtriusqꝫ partis ꝯsensu talis ꝯtract' ꝓcedere videat'. Nã etiã ꝟm Aristo. iij. Ethic. ignorãtia ꝛ aliq̃lis coactio excludit

Justũ p̃ voluntariũ. De ꝟ tñ pleni' dicã in seq̃ntibꝫ ꝟmonibꝫ. ¶ Si aũt q̃rat' q̃d

ciũ rei vẽ sit iustũ p̃ciũ rei vẽdẽde seu emẽde? Et dicẽdũ ꝙ iustũ p̃ciũ ẽ qꝺ ẽ ꝟm ex-

dẽde seu timationẽ foꝛi occurrẽtis: ꝟm qꝺ tũc res q̃ vendit' in loco illo cõiter vale

emẽde re põt. q2 ꝟm Hosti. ꝛ Ray. iustũ p̃ciũ ꝯsiderat' respectu tp̃is ꝯtractus. neqꝫ debꝫ attẽdi ꝙ maioꝛi p̃cio sit emptũ ꝛ minoꝛi vendat': aut ecõuerso ꝙ plus offerat'. De ꝟ tñ vide sup̃ sermõe. ciij. H. Ex p̃dictis colligi potest ꝙ licite quis lucrari valet trãsferẽdo merces de vno loco ad aliũ: vẽdendo tãto p̃cio q̃nto in illo loco cõiter estimant'. Etsi ibi nõ sũt tales res: de

R bet ide sumi moderatũ lucrũ: pensatis sumptibꝫ/ industria/ sollicitudine/ ꝑiculis ꝛ laboꝛe. ¶ Sexto q̃dam iniuste diffamant alioꝝ merces/ vt suas carius vendant. qꝺ quidẽ ꝑniciosum mẽdaciũ est: ac moꝛtale peccatũ. xxij. q. ij. ꝓmũ. Et tales de illato dãno satisfacere obligant'. extra de iniur. ꝛ dam. da. Si culpa. De ꝟ vide infra sermõe. cxxxij. H. ¶ Septi

mo sunt q̄dā qui ad decipiendū humectāt mercātias. sicut quādoq3 fit in pipere/zinzibere/croco/lana/ꝛ cōsimilib9 que pondere mēsurant. Et hi similit̄ tale damnū restituere obligant̄

¶ Nūc circa tertiā ptē s̄mōis vidēdū est de alijs abusiōib9 mercatoꝝ et artificū. Et de h̄ iterū subiunget̄ vnus septenari9 siue articulus in septē particulas distinctus. Z

Videlicꝫ
- Qui in lōginq̄s partib9 sine vxore ꝓpria lōgā trahūt morā
- Qui missum negligūt atq3 alia sacra
- Qui primū ꝓdūt siue ꝓditores primi existūt.
- Falsi cōputatores
- Maliciose nocētes
- Monete diminutores
- Proximi ꝑemptores

¶ Primo inq3 sūt pleriq3 q̄ in lōginq̄s partib9 sine vxore lōga3 trahunt morā. etiā q̄nq3 int̄ īfideles natiōes. Tales āt q̄ntis carnalitatib9 ꝛ spurcicijs tā cū fidelib9 q̄3 cū infidelib9 inquinent̄. quis exp̄mere posset? Interim quoq3 ꝓprijs vxorib9 violandi sacrū matrimoniū causas multiplices p̄stant. Et ad h̄ facit quod habet̄ extra d̄ spōsalib9 In p̄sentia. vbi dicit̄. Quātocūq3 annoꝝ numero mulieres remaneāt viuētib9 maritis suis/in captiuitatis detētione vel in peregrinatiōe: nō possunt ad alioꝝ cōsortiū canonice cōuolare. nec auctoritate eccl'ie ꝑmitti debent ꝯtrahere. donec certū nūciū recipiāt de morte viroꝝ. Vn̄. xxvij. q. ij. c. j. describēdo matrimoniū: dicit̄. Matrimoniū est viri mulierisq3 legitima cōiūctio/ indiuiduā vite ꝯsuetudinē retinēs. q2 s̄m Goffre. hac intētione ī matrimonio iungi debēt: vt ꝑpetuo simul remaneant: q̄3uis post ꝯtractū matrimoniū ꝛ ante carnalē copulā possit alter inuito altero religiōem itrare. sed post cōsūmationē matrimonij nō nisi volēte. ꝛ plerūq3 nō nisi se similiter cōuertēte. sicut pat3 extra de ꝯuersiōe ꝯiuga. in c. vxorat9. vbi d2 Null9 vxoratus inter religiosos recipi debet: nisi vxor ei9 talis fuerit: q̄ ꝓmittens cōtinētiam sine suspiciōe de incōtinentia poterit in seculo remanere. aut si sine suspiciōe nō fuerit nisi ad religionē migrauerit. Et h̄r idem extra de p̄scrip̄. Illud q̄q3. ideo vnus alteri obligat̄. j. ad Coꝛ. vij. Mulier potestatē sui corꝑis nō hab3: sed vir. Simil'r ꝛ vir ptātē sui corporis nō habet: sed mulier. Et iō extra de ꝯiug. lepro. c. j. d̄r textus. Cum vir ꝛ vxor vna caro sint nō debet alter sine altero esse diutius. Et suꝑ verbo diuti9: dicit glosa. Hic nō determinat̄ q̄ntum extendat̄ diuti9: ideo ī arbitrio boni viri cōsistit. ¶ Secūdo sūt q̄dā qui vt amplius lucrentur/missas negligūt ꝛ alia sacra. O de9 q̄t sunt inter fideles ꝛ infideles negligē/longā morā trahētes. qui tm̄modo tēporalib9 lucris inhiātes tanq̄3 bru tes mista viuūt absq3 cōfessiōe ꝛ cōmuniōe: ꝛ absq3 alio signo chꝛ'ianitat̄. Pro sas ꝛ alia inde. lxxxviij. dist. in c. q̄m nō cognoui. ait Aug9. Merito dictū est nego sacraciū. quia negat ociū q̄d malū ē. nō q̄rit verā quietē que de9 est. Et Ecci. xxvj. dicit̄. Difficile exuit̄ negocians a negligētia. s. diuinoꝝ. ꝛ nō iustificabit̄ caupo a peccatis labioꝝ. Vbi dicit Nico. de lyra. Difficile exuitur negocians a negligentia sue salutis. q2 nimis inhiat terrenis lucris. Et M

nõ iustificabiť caupo.i.tabernari⁹ a pctis labioꝝ.nã ex freqnti iuratiõe icurrit piuriũ ꝛc. ¶ Tertio qdã vẽdẽtes sunt ꝓximi ꝓditores.sũt nanqꝫ pleri bone fidei possessores.q tãta qñqꝫ fiducia ꝯfidũt de vẽditore cũ aliqñ sit bone fame/ꝙ ꝛ mercis ꝑciũ ꝛ illi⁹ põdera ꝛ mẽsuras ponũt in iudicio ꝛ arbitrio ei⁹.At ille nõ vereť nequiť decipe eos. Proinde rõnabilr dici põt ꝙ si vẽditor talis extimatõis sit aut fame i ꝑplo:aut tã perfecti status ꝙ ṽbo ei⁹ pl⁹ statur:aut nõ min⁹ q̃ꝫ alioꝝ iuramẽto:tũc vix ẽ qn mortalr peccet rei venalis ꝑciũ mẽdaciť inaltãdo:aut mẽdose dicendo Tantũ ꝯstitit mihi:aut tantũ habere potui de illo.qꝛ ꝓinde est acsi emptor cõmitteret se fidei vẽditoris:ꝛ h̃ vẽditor acceptaret.ꝛ tandẽ ꝯtra fidẽ acceptã ꝛ datã infideliť vẽderet ei sua. In q̃ qdeꝫ casu fraudẽ restituere obligať.ꝛ vltra h̃ mortalr peccat/tanq̃ꝫ ꝯtra pactũ date fidei agens. ¶ Quarto insuꝑ sũt qdã falsi cõputatores:ꝛ maxime cũ rusticis ꝛ simplicib ꝑsonis denarios numerãt.q̃ꝫ heu nõ paru⁹ ẽ nũer⁹.ꝛ qđ ampli⁹ dolẽdũ ẽ/de h̃ nullã aut modicã sibi faciẽtes ꝯscientiã.imo ꝛ aliqñ nec parcũt ꝑegrinis min⁹ dãdo:aut male numerãdo:aut malã monetã offerẽdo ꝛc. ¶ Quinto sũt qdã monete dimiutores siue monetã alleuiãtes: vicꝫ q bonã monetã argenteã vl' grauiorẽ eligũt:etiã eiusdẽ grani.ꝛ ꝑ h̃ aliã viliorẽ reddũt. Alij ṽo q etiã in auro:dum floꝛ͡ꝫ.debito grauior est ip̄m prescindunt:vel maiori ꝑcio aliẽnãt.idẽ de grossis ꝛc. ¶ Circa qđ est aduertẽduꝫ ſm s. Tho.ꝙ si talis sũmatim emisset grossos vel floꝛ͡ꝫ. ꝛ aliq deficerẽt a debito pondere vel mẽsura.tũc qdem illicitũ esset peiores cõi ꝑcio:ꝛ meliores maiori ꝑcio alienare.nam qđ ꝺficit peiorib in meliorib supabundat.ꝓpterea emẽtes peiores iniuste dãnificanť:qꝛ nõ habẽt debitã suã mensurã.si tñ deteriores grossi iusti ponder͡ꝫ sũt:ꝑiculũ nõ videť si emptor de ꝑuiorib ꝛ meliorib lucrareť:qđ tñ raro repire ꝯtingit. Quãtũ ṽo cl'es nocẽt reipublice q monetã vilificant:vel occasionem dant ad alleuiandũ eã in auro vel argẽto:iam oib ad sensuꝫ notũ est. Quõ eñ tales sana ꝯsciã pñt emere ꝛ vendere monetã sic collectã ex alijs:maxie eiusdẽ grani:vel in cõi vsu currentẽ:ꝛ sic domi sedẽtes ditari:ꝛ alij maxis laborib suis vix sibi victũ acqrere valent:redeãt ipi ad cor ꝛ sint iudices. Sꝫ i iudicãdo taliter se debent hr̃e:vt q̃si de alieno h̃ faciẽte iudiciũ ferrent.ꝛ ipi hmõi reb ꝛ ꝯtractib oino essent exortes siue inocentes.vel saltẽ cogitent tales q̃le iudiciũ dedissent de talib ante q̃ꝫ hmõi practic͡ꝫ se occuparũt:ꝛ indubie inueniẽt vermẽ mordentẽ hic. q si ꝑ pniaꝫ nõ occideť mordebit eos i ꝑpetuũ. ¶ Sexto sũt qdaꝫ maliciose nocentes.sicͭ faciũt caupones:q fingentes se sollicite mistrare hospitib.maliciose vinũ effundũt ac si casu ꝛ nõ libenter fecerint:i finẽ vt aliud recipiãt:ꝛ sic pl⁹ vinũ vendere possint.ꝛ qñqꝫ suo clamore per hoc ꝑcant:ꝙ vini abundãtia h̃ anno fiet:qđ eoꝝ vt ipi dicunt fortuita effusio ꝑcare dꝫ. Alij in pietib aut imensa numeꝝ cantaroꝝ signantes dolose augmentãt.alij malã mẽsurã offerẽtes ad mensaꝫ statim effundũt: vt nemo ꝯsiderare possit si fuerit iusta mẽsura vel nõ. Alij supueniẽtib

Proditores proximorũ

Falsi cõputatores

De diminutores monetarũ

Hic caue.

De caupões

hospitib⁹ potum offerūt indifferēter vt statim aliud vinum afferant.

¶ Septimo sūt qdā ꝓximi pemptores: corrupta ꝓ sanis ex auaricia ꝑcio venūdantes: vtputa carnes/pisces/oua/butyꝝ/lac/ꝛ cōsilia: cruda vel cocta. Et hoc dūmō scienter faciūt grauiter peccāt: ꝛ īfirmitates plimas causant. imo ꝛ aliqn̄ mortē: tales sūt q̄ vinū pparant/purificāt aut rectificant cū reb⁹ nociuis. ex quib⁹ plerūqꝫ ipregnatis ꝛ puerpis maxīa veniunt picula. tales etiā sūt: q̄ medicinas ꝯficiētes. scienť res corruptas nociuas vel nō ꝓficuas iponunt: cū ꝓpter vetustatē iā pdiderit ꝟtutem suā. Et ex hoc necario hꝫ sequi vel grauiorē egri īfirmitatē vel mortē. atqꝫ p hoc medici infamiā atqꝫ culpā: si in talib⁹ debitā aiaduersiōēꝫ negligēt adhibere. tales etiā sūt piculosi q̄ medicinas a se petitas q̄s nō habent. dicunt se mistrasse: vbicūqꝫ tales essent cogitēt in q̄nto sint piculo suaruꝫ ꝯsciaꝝ: spero tn̄ hoc nō esse tales: attn̄ dicere volui: vt q̄ talib⁹ se occupant magis sint circūspecti ꝛ attēti ī medicinis disponēdis ꝛ porrigēdis. Idē dico ꝛ a fortiori de Empedicis: q̄ medicinas dant ꝯ vnaꝫ infirmitatem: omnib⁹ indifferenť: nō attendētes cōplexiones hoim. Ecce iam audistis abusiones mercatoꝝ ꝛ alioꝝ in trib⁹ septenarijs: q̄s vtinā bn̄ ꝯsiderassetis ad euitandū pctā taliuꝫ. Omnib⁹ em̄ ementib⁹ atqꝫ vendentib⁹: qui ꝑ dictis trib⁹ septenarijs abusionū: aut aliqua eaꝝ vtunť. Utiqꝫ cōtingit qđ Chryſ. lxxxviij. dist. in ca. Ejiciēs. ait. Queadmodū em̄ triticum aut aliqđ tale cernis in cribro: dum huc ꝛ illuc iactatur: ꝛ omnia grana paulatim deorsum cadunt. ꝛ tandē in cribro nil remanet nisi feces siue stercus. sic de suba negociatoꝝ nouissime nil remanet nisi solū peccatū. Hec ille. Rogem⁹ ḡ deū: vt auxiliū suū nobis ꝑstet: p qđ oim maloꝝ radicem: ipam vicꝫ auariciā: in tantis piculis vincere valeam⁹: qđ nobis ꝯcedat dn̄s nr̄ iesus christ⁹ in secula bn̄dict⁹ Amen.

¶ De filiab⁹ auaricie: vicꝫ ꝓditione/furto/rapina siue violentia. Sermo. CVIII.

Radix omniū maloꝝ est cupiditas. j. Timo. vj. In ꝑcedenti ꝭmōe audistis de abusiōib⁹ mercatoꝝ p tres septenarios. in qb⁹ habeť mlťiplex fraus ꝛ astucia vendētiū ꝛ ementiū: vt eis fraudib⁹ inqnati valeāt p⁹ cognitionē eaꝝ ꝯscias suas purgare. Et q2 ſ. ser. ciij. dixi de filiab⁹ auaricie. Et tandē de illis in particulari: vicꝫ obduratiōe/inquietudine siue supflua sollicitudine/fallacia/mendacio/piurio/fraude. Supest nūc dicere đ proditione q̄ silr est filia auaricie furto/ꝛ rapina siue violētia. q2 hec oia mlťiplicit' veniūt ex auaricia tanq̄ ex radice. Pro grā Aue ma. ¶ Radix oim maloꝝ est (cupidi. vbi ſ.

¶ Primo dicendū erit de ꝓditione. Scđo de furto. Tertio de rapina. ¶ Circa primū est notandū: q ꝓditio est occulta ꝛ malitiosa machinatio. i. ꝓcuratio ꝯtra psonam aliquaꝫ. sicut em̄ fraus est deceptio circa res exteriores. ita proditio est circa personam. Sicut patꝫ đ Juda: q̄ ex auaricia ꝓdidit chr̄m Mat. xxvj. Et Marci. xiiij. dr̄. Judas scariothis vn⁹ ex duodeci abijt ad sūmos sacerdotes: vt pderet eum illis. Sic multi ex auaricia insidiantur occulte ꝛ explorāt vbi sint

[Margin notes: P pemptores pximorum — A pditio]

mercatores/aut alij/q̃ vendant et cū qbus vadãt: q̃ cognito tandē pdunt alijs raptoribus vt illos spolient. O deus q̃nta cecitas illorum: q̃ q̃nq3 sua pditione efficiũt: vt qs ducentis vel amplius. imo mille spoliet aureis: aut valore taliũ in rebus: et ex oibus illis aliqñ eis vix cedunt duo flor. vel minus Utinã tales hic nõ essent pditores: incole et extranei huc venientes. Est tñ verum q pditio nõ semp cõmittit ex auaricia: sz aliqñ ex ira/odio/et inuidia/et aliqñ ex luxuria. Ex ira: vt Chain Abel frēm suũ pditiose interfecit eo q dñs respexit ad mũera Abel fris sui et nõ ad sua. dixit ei fratri suo Abel. Egrediamur foras: et sic in agro interfecit eũ. Geñ. iiij. Sic filij Jacob seuiētes ob stuprũ sororis sue Dine irruentes in Sichen et pplm ciuitatis: occiderũt. Nã pditiose dixerũt ipi Sichen q̃ violauit Dinaz: q si ipe et ois ppls eius masculini sexus circũciderent: tũc vellent sibi dare Dinaz sororē suã in vxorem: cũ aũt oēs masculi in ciuitate essent circũcisi et dolor esset vehemēs. tũc filij Jacob irruerũt in eos et occiderũt eos. Geñ. xxxiiij. Sic Saul plimuz nisus ē pditiose pcutere Dauid et lancea cũ confodere i piete. j. Reg. xix. Sic Dauid pp adulteriũ cõmissũ et luxuriam pditiose fec occidi Uriaz. ij. Regum. xj. Nam scripsit Joab principi exercitus: vt locaret Uriã in locũ vbi fortissimũ esset bellũ: et tũc derelinqueret eũ vt interficeret. Et sic de multis alijs exēplificari põt. Et q̃tidie videmus fieri pditiones hominum ex inuidia: ex ira et auaricia.

B tria req̃runtur ad furtum ¶ Circa scdz vicz de furto primo videndũ est. Utrũ furtũ sit pctm̃? Ad qd dicendũ ē q ad rõnez furti tria ccurrũt. quorum primũ cõuenit sibi fm qd contrariat iusticie: que vnicuiq3 tribuit qd suũ est. Et ex h cõpetit ei q vsurpat alienũ. ¶ Scdm vo ptinens ad rõnez furti est: q fit circa rem possessaz. Et sic distinguit a pctis q̃ sunt contra psonam: sicut ab homicidio et adulterio. Si qs em̃ accipit id qd est alterius: nõ q̃si possessio sed q̃si pars: sic si amputet membrũ: vel si sit in psona cõiuncta: vt si auferat filiam vel vxorē: tũc pprie nõ hz rõnē furti: sz alterius pcti maioris. ¶ Tertiũ qd cõplet rõnem furti: est vt occulte vsurpet alienũ. Et fm hoc furtum

Furtum occltatio pprie loq̃ndo. Est occulta vsurpatio rei aliene inuito dño. Pro q̃ est notandũ: q occultatio q̃nq3 est cã pcti. puta cum quis vtit occultatiõe ad peccandũ. sicut accidit i fraude et dolo. vt pz s. ser. ciij. F. Et hoc modo nõ diminuit pctm̃ sz cstituit spēz pcti. Alio mõ occultatio ē simplex circũstantia pcti: et tũc diminuit pctm̃. tuz qr est signũ verecũdie aut timoris: tum etiã qr tollit scandalũ. Et ita est i furto. Ex q̃ seqt. q rapina est grauius pctm̃ q3 furtum: eo q raptor sine verecũdia et timore aufert alie

rapina ē peior furto num p violētiã. Uñ. xiiij. q. v. in ca. penale: dicit. Penale ē occulte auferre: mlto maioris pene est visibiliter eripe. Est tñ verum q gnãli noie furtũ cõprehendit in se rapinã. Et sic sub noie furti: cũ dr. Non furtum facies etiã rapina phibet. Et h vult Augu. in pdicto ca. penale. Ubi dicit. furti noie bñ intelligit ois illicita vsurpatio rei aliene: non em̃ rapinã pmisit qui furtum prohibuit etc. ¶ Ex quo iterum pz: q sola voluntas efficit peccatum furti; etiaz si quis ex timore nihil auferat. Unde de pe. dist. j. Si

ꝑterea dic̄ Augu. Si ꝑterea nō facis furtū: q꞉ times ne videaris: int⁹ in corde fecisti: furti tenerꝭ ꝛ nihil tulisti. In h̄ tn̄ ē differētia. q꞉ ille q̄ so/la volūtate furaꝛ nō teneꝛ ad restitutiōe꞉: eo ꝙ nihil accepit. Alter ꝟo q̄ volūtate ꝛ facto furtū ꝯmittit: vltra id qđ peccauit ad restitutōe꞉ teneꝛ Idē intelligo de rapina. Ex p̄missis satꝭ pꝫ: ꝙ om̄e furtū ē pct̄m: eo mō q̄ dictū est. Primo ex eo: q꞉ furtū opponiꝛ iusticie inq̄ntū furtū est acce/ptio rei aliene. Sc̄dō rōe doli ꝛ fraudis quā fur ꝯmittit occulte: ꝛ q̄si ex insidijs rem alienā occupādo. ❡ Sꝫ d. qs. an sp̄ sit furtū accipe rē alie/nā inuito dn̄o occulte: Ad h̄ dicendū est: ꝙ accipe rem alienā occulte vel manifeste: autoritate iudicis h̄ p̄ viā iuris decernentꝭ: nō est furtū: q꞉ tā ex h̄ fit sibi debitū: qđ sentētialiꝛ sibi est adiudicatū. Ex q̄ pꝫ: ꝙ nō fuit furtū: ꝙ filij israel tulerūt spolia egyptioꝝ: de p̄cepto dn̄i h̄ decernētꝭ p̄ afflictiōib⁹ q̄b⁹ egyptij eos sine causa afflixerūt. vt habeꝛ Exo. xij. Et iđo signanꝛ dꝛ Sapic. x. Justi tulerūt spolia impioꝝ. ❡ Sed iteꝝ d. qs. qđ est dicendū de reb⁹ inuentꝭ: an inuentoꝛ taliū fur dici debeat: Ad hoc di/cendū est: ꝙ de reb⁹ inuentis est distinguēdū. Quedā em̄ sūt que nūq̄ꝫ fuerūt in bonis alicui⁹. sic lapilli ꝛ gemme q̄ inueniunꝛ in littore maris: ꝛ talia occupanti ꝯceduntꝛ. Et eadē ratio est de thesauris antiq̄ tēpe oc/cultatis: quoꝝ nō est aliqs possessoꝛ: nisi ꝙ scđꝫ leges ciuiles teneꝛ inuen/toꝛ dare medietatē dn̄o agri: si in alieno agro inuenerit. ꝑter qđ in pa/rabola euāgelij dicitꝛ Matth. xiij. de inuentore thesauri absconditi in agro: ꝙ emit agrū q̄si vt haberet ius possidēdi totū thesaurū. Quedaꝫ ꝟo res sūt q̄ inuente fuerūt de ꝓpinquo in alicui⁹ bonis. Et tūc si qs eas accipiat nō aīo retinendi: sed aīo restituēdi dn̄o qui eas p̄ derelictꝭ nō habet: nō ꝯmittit furtū. Et silr̄ si p̄ derelictis habeanꝛ: ꝛ h̄ credat inuen/toꝛ. licꝫ sibi retineat nō ꝯmittit furtū: maxime si nescit cui⁹ fuerūt. debꝫ tn̄ vt satis faciat ꝯscientie sue ordinē dare ad ꝓmulgandū saltē in gene/rali rem inuentā. Et tūc si quis venerit cū euidentib⁹ signis illi restitue/re. alias ꝟo retinēdo/ furtū cōmittit. Vn̄ Aug. dic̄ in q̄dā omeꝛ. Et ha/beꝛ. xiiij. q. v. Si qđ. vbi dicitꝛ. Si qđ inuenisti nec reddidisti rapuisti. q̄ alienū negat/ si posset tolleret. ❡ Sꝫ adhuc diceret qs. qđ si qs rem suā ab alio detentam vel apud alium depositaꝫ accipiat occulte: an peccet: Rn̄deꝛ p̄mo rōne depositi: ꝙ sic. q꞉ grauat depositariū ꝛ teneꝛ ad resti/tuendū vel ad ostendendū se esse innoxiū. Vn̄ manifestū est ꝙ peccat. et teneꝛ ad releuandū grauamē depositarij. Qui ꝟo furtim accipit rem su/am apud aliū detentā: peccat q̄dē: non q꞉ grauat eū qui detinet. Et ideo nō teneꝛ ad restituendū vel ad recōpensandū: sꝫ peccat ꝯ̄ cōem iusticiaꝫ. dum ip̄e sibi vsurpat sue rei iudiciū/ iurꝭ ordine ptermisso. Et iō tenetur deo satisfacere: ꝛ dare operā: vt scandalū ꝓximoꝝ si inde exortum fuerit ❡ Sed dubitaret quis: Audio q꞉ furtū ē pct̄m: an tn̄ generaliꝛ ꝛ regulariꝛ sit pct̄m morta le: vel aliq̄n veniale. Ad h̄ dicendū est: s̄m sct̄m Tho. ij. ij. q. lxvj. arti. vj. ꝙ sic pꝫ ex p̄missis. pct̄m mortale est qđ cōtrariaꝛ charitati: s̄m quā est (sedeꝛ. Hec Vincē. in spe. mo. li. iij. par. vij. di. ix.

Marginalia: C; D; Res in/uente; E; F

spiritualis anie vita. Charitas aūt pncipalir ɔsistit in dilectiōe dei. se-
cundario vero in dilectiōe ꝓximi. ad quā ptinet vt ꝓxio bonū velim⁹ et
opemur. ꝑ furtū aūt hō infert nocumentū ꝓximo i suis reb⁹. ⁊ si passim
hoies sibi inuicē furarent̃ piret hūana societas. Uñ pz: ꝙ furtū ɔrariū
charitati ē pctm̄ mortale. Uñ Zach. v. Hec est maledictio q̄ egredit̃ su-
ꝑ faciē ois terre: q2 ois fur. sicut ibi scriptū est iudicabit̃ sc3 ad mortem.
Null⁹ aūt ſm iudiciū diuinū ɔdemnat̃ ad mortē nisi pctō mortali. Pōt
tñ furtū cōmitti in reb⁹ puis: modiciq3 valoris. Illud aūt qđ minimū
est apphendit ratio q̄si nihil. Et ideo in h⁹ q̄ minima sūt: homo nō repu-
tat sibi nocumentū inferri. Et iō ille q̄ accipit: pōt p̄sumere hoc nō esse ɔ̄
voluntatē ei⁹ cui⁹ est res. Et ꝑ tanto si qs furtiue accipit hmōi res mi-
nimas potest excusari a pctō mortali. Si tñ h3 aīm furandi: ⁊ inferēdi
nocumētū ꝓximo etiā in talib⁹ minimis: vel eū ꝑ h̄ ad iram ⁊ ɔuicia si-
ue maledictiōes ꝓuocare: vel scit q2 grauiter offenditur ex furto t'lis rei
H minime: vt penne/acus/speculi/pomoꝝ ⁊c̄. tunc est pctm̄ mortale. sic ⁊
Furtum in solo cogitatu ꝑ consensum. ¶ Sed tūc diceret quis. tñ Prouer. vj.
alienat̃ dicit̃ furtum nō esse grādis culpe? Rñdet̃: ꝙ ex duplici causa furtum
dupliciť. potest alleuiari. Primo quidē ꝓpter necessitatē inducentē ad furandū:
que diminuit vel totaliter culpam tollit. vt patebit infra. Unde subdit̃
vbi s̄. Furat̃ eñ vt esurientē impleat animā. ¶ Scđo furtum dicit̃ nō
esse grandis culpe ꝑ compationē ad reatum adulterij qđ punit̃ morte.
Unde subdit̃ de fure: ꝙ dephensus reddet septuplū. qui autē adulter est
perdet animā suam. Unde in lege non infligit̃ pena mortis ꝓ furto sed
solum pena damni. Exod. xxij. Si quis furatus fuerit bouem aut ouē:
quinq3 boues pro vno restituat: ⁊ quattuor oues pro vna oue. quare pe-
ne p̄sentis vite magis sūt medicinales q̄ retributiue. retributio eñ ser-
uatur diuino iudicio: qđ est ſm veritatē i peccantes. Et ideo ſm iudiciū
p̄sentis vite nō ꝓ quolibet pctō mortali infligit̃ pena mortis: sed solum
ꝓ illis qui inferunt irrepabile nocumentū. vel etiā pro illis que habent
aliquā horribilē deformitatē. Et ideo ꝓ furto qđ repabile dānu3 infert:
nō infligit̃ saltem regulariť ſm p̄sens iudiciū pena mortis: nisi furtum
aggrauet̃ ꝑ aliquā grauem circūstantiā: sicut p3 de sacrilegio: qđ est fur-
tum rei sacre. Et de peculatu qđ est furtum rei cōmunis. vt pt3 ꝑ Augu.
qñ furtū super Joannē. Et de plagio: qđ est furtum pro quo quis morte punit̃. vt
punit̃ pe- pt3 Exod. xxij. Unde peculat⁹ iudiciū in eos datur qui fraudem erario
na mort faciunt. Non eñ sic iudicat̃ furtum reipublice sicut rei priuate. vt p3 ex
iam dictis. ¶ Sed diceret quis incidentaliter. cur lex diuina imponit
penam talem: vt pro vno boue quinq3 restituāt̃. ⁊ pro vna oue q̄ttuor:
cum potius pro vna oue quinq3 dari possent? Ad hoc rñdet Guilhelm⁹
parisieñ. in de fi. ⁊ le. par. v. ca. iiij. ꝙ hoc fuit ꝓpter fructum ⁊ vtilitate3
Ouis. taliu3 animalium. Quattuor eñ vtilitates habet ouis. duas sc3 pellis
⁊ carnis: ⁊ alias duas sc3 fructus ⁊ fetus. per fructum autē intelligim⁹
Bos lac/caseum/⁊ butyrum. Has ṽo quattuor vtilitates habet bos: ⁊ insup

quintā. vicȝ laboris siue agricolationis: siue euectionis onerum. Quia igitur quinqȝ damna irrogat qui bouem furatur. quattuor vero tm̄ qui ouem. merito quinqȝ boues ꝓ vno restitui: ⁊ quattuor tm̄ oues pro vna reddi precepit dn̄s: Hec Guilhelm⁹. Et subiungit paucis interpositis aliā causam: dicēs. ꝙ ꝓbabilius videt̄: ꝙ dn̄s in ista ꝯstitutiōe respectū habuerit ad maioritatē audacie atqȝ damni q̄ȝ ad vtilitates p̄missas. Maioris em̄ audacie ⁊ improbitat̄ est bouem furari q̄ȝ ouem. Et ideo seueri⁹ puniend⁹. Hanc ḡ penam ideo instituit oīpotēs de⁹: q2 vidit eā sufficere ad deterrendā ⁊ corrigendā improbitatē ⁊ audaciā ppl'i illius ab his malis. Maiorē aūt aut minorē penam statuisset in his: si h̄ necessariū aut expediēs vidisset: qd̄ vtiqȝ eū nll'o mō latere potuit. Et subiungit Guilhelm⁹: ꝙ iste pene nō infligebant̄: nisi cū aīalia hec ab ipsis furatoribꝫ: vel cōmesta vel aliter cōsumpta erant. Si em̄ inueniebant̄ apud eos viua: nō nisi duplū restituere cogebant̄. sić legit̄ in p̄memorato ca. Et h̄ est idō. qm̄ ꝯsumptio ⁊ comestio rei aliene: aut noua peccata erant scȝ noua furta: cū essent noue ꝯtrectationes rei aliene inuito dn̄o. aut saltē magne aggrauatiōes furtoꝝ. Et ideo merito supadditiōe eaꝝ supaddebat̄ ⁊ pena. Cū aūt furtū inueniebat̄ illesum siue integrū: restituebat̄ dn̄o rei furtiue duplum: hac de causa vicȝ lege talionis q̄ iustissima videt̄. hoc est: vt ip̄e fur patiat̄ damnū qd̄ inferre voluit ꝓximo suo: vt sic in seip̄o disceret q̄liter erga alios se habere deberet. Unde si solum rem furtiue ablatā restituisset: tunc nullū passus fuisset damnuȝ: sed si duplum restituit: tūc directe in eo punit⁹ fuit in quo ꝓximum damnificare voluit ⁊c̄. Sed qd̄ sup̄ d2 Prouerb. vj. de fure. ꝙ dep̄hensus reddet septuplū. Dicit Nico. de ly. ꝙ ꝓpter incremētū furti fuit additū ad penā legis: vt hoīes a furto cohiberent̄: nec est ꝯtra legē q̄ nō ībibuit addere ad penam ꝓ bono reipublice. Sicut ⁊ hodie furtuȝ graui⁹ punit̄: q2 pena mortis: quāuis miti⁹ esset agendū cū his qui ex paupertate furarent̄ cum verecūdia ⁊ timore. Etiā si nō essent in extrema necessitate. ¶ Sȝ circa h̄ diceret q̄s: an licitū sit in necessitate furari? Ad h̄ rn̄det sanctus Tho. ij. ij. q. lxvj. ar. vij. ꝙ ea q̄ sūt iuris humāi nō p̄nt derogare iuri naturali vl' iuri diuino. scd̄ȝ aūt nālez ordinē ex diuina ꝓuidentia est statutū. ꝙ res inferiores sūt ordinate ad h̄ vt ex his subueniat̄ hominū necessitati. Et ideo ꝑ rerum diuisionē ⁊ appropriationē de iure humano ꝓcedentē: nō impedit̄ q̄n hoīes neccitati sit subueniendū ex hmōi rebus. Et ideo res q̄s aliqui supabundanter habent ex naturali iure debent̄ pauperū sustentatiōi. Unde Ambro. dic̄. Et habet̄ in decreto. xlvij. di. in c. Sicut hi. Esurientiū panis est quē tu detines: nudorū indumentū est qd̄ tu recludis: miserorū redemptio ⁊ absolutio est pecunia quam tu in terram defodis. Sed quia multi sūt neccitatez patientes: ⁊ nō pōt ex eadem re omnibꝫ subueniri: cōmittit̄ arbitrio vniuscuiusqȝ dispensatio ꝓpriarū rerum: vt ex eis subueniat necessitatē patientibꝫ. Si tn̄ adeo sit vrgens ⁊ euidens necessitas: vt necessarium sit instanti necessitati de

J furari in neccitate an sit licitum

rebꝰ occurrētibꝰ esse subueniendū. puta cū iminet ꝑsone ꝑiculū in fame vel frigore ipiꝰ vel puerorū: ꝛ aliter subueniri nō pōt. tūc licite pōt aliquis ex rebꝰ alienis sue necessitati subuenire: siue manifeste siue occulte sublatis. nec hoc ꝓprie habꝫ rōnē furti vel rapine. Hec scđm Tho. Et dixi notanť: ꝛ aliter subueniri nō pōt. quia si pōt mendicādo vel aliud licitū faciendo sue necessitati subuenire/ nullo mō debꝫ furari ꝛc.

R ¶ Nūc tertio ꝓncipalr̄ videndū est de rapina siue de violētia: q̄ est vna filiarū auaricie: vt p꞉ꝫ sup̄ ſmōe. ciiij. Primo dicēdū est: in q̄ differāt furtū ꝛ rapina. Scđo q̄le sit pcťm rapina: an grauiꝰ q̄ȝ furtū. ¶ Circa pmū est notandū ſm mētē scti Tho. vbi s̄. ar. viij. ꝛ. ix. ꝙ furtū ꝛ rapina sūt pctā specie distincta. qđ declaratť hoc mō. Furtū em̄ ꝛ rapina sūt pctā iusticie oꝑposita/ inq̄ntū aliq̄s alteri facit iniustū. nullꝰ aūt patiť iniustū volēs. v. Eth. Et iō furtū ꝛ rapina ex hoc sūt pctā: q꞉ i eis est acceptio inuolūtaria ex pte eiꝰ cui aliq̄d auferť. Inuolūtariū aūt duplr̄ dr̄. s. ꝑ ignorantiā ꝛ violentiā. iij. Eth. Et iō aliā rōnē pcťi habꝫ rapina q̄ fit ꝑ violentiā ꝛ aliā furtū qđ fit dn̄o rei ignorāte. Et ꝓpter hoc differūt specie. ¶ Ex hoc patet ꝙ raptꝰ mulieris nō ꝯstituit diuersas species pcťi: siue fiat occulte siue manifeste. q꞉ raptꝰ mulieris nō pōt esse occultꝰ ex parte mulieris q̄ rapiť. Et iō etiā si sit occultꝰ q̄ntū ad alios q̄bꝰ rapiť/ adhuc remanet rō rapine ex parte mulieris cui violētia inferť.

Furtū et rapia differūt

Z ¶ Sed circa scđm q̄le peccatū sit rapina: ꝛ an sit grauiꝰ furto Dicendū est: ꝙ rapina q̄ndā violentiā ꝛ coactionē iportat: ꝑ quā ꝯtra iusticiā auferť alicui qđ suū est. In societate aūt hoim nullꝰ habꝫ exercere coactionē nisi ꝑ publicā ptātem. Et ideo q̄cūq꞉ ꝑ violentiā aliq̄d alteri aufert si sit ꝓuata ꝑsona nō vtens publica potestate/ illicite agit ꝛ rapinā cōmittit. sicut p꞉ꝫ in latronibꝰ. Principibus vo publica potestas cōmittiť: ad hoc ꝙ sint iusticie custodes. Et ideo nō licet eis violētia ꝛ coactōe vti/ nisi ſm iusticie tenorē. ꝛ hoc vel ꝯtra hostes pugnādo: vel cōtra ciues/ malefactores puniēdo. Et qđ ꝑ talē violētiā auferť nō habꝫ rōnē rapine: cū nō sit ꝯtra iusticiā. Si vo ꝯ iusticiam aliq̄ ꝑ publicā ptātem violēter abstulerint res aliorū/ illicite agūt ꝛ rapinā cōmittūt: atq꞉ ad restitutionē teneť.

Rapina q̄le pctm̄ sit.

M ¶ Sed di. qs: Quid de his q̄ p̄das rapiūt ab hostibꝰ? Rn̄deť ꝙ si illi q̄ dep̄danť hostes habēt bellū iustū: ea q̄ ꝑ violentiā adq̄runt ab his q̄s iuste impugnāt/ eorū efficiunť ꝛ hoc nō habꝫ rōnē rapine: vn̄ nec ad r̄stitutionē teneť. Et dico notanť. ab his q̄s iuste impugnāt. nam etiā in bellis iustis ab eccl'ia ꝓuilegiati sūt ꝑegrini/ mercatores ꝓ republica/ rustici i agricultura existētes. ꝛ signāter clerici ꝛ ꝑsone spūales: maxie dūmō nō dederūt cām iniustā ad bella ꝓuocāda: vt p꞉ꝫ ex̄ de treuga ꝛ pace. i c. Innouamꝰ. Et. xxiiij. q. iij. Siq̄s rompetas. ꝛ c. seq̄n. Sed heu nr̄is tpibꝰ nemo plꝰ spoliať q̄ȝ hmōi ꝑsone ꝓuilegiate. Est tn̄ verū ꝙ etiā in iusto bello ꝯtingit peccare ꝑ cupiditatem ex ꝓua intētione: dū nō ꝓpter iusticiā sed ꝓpter predaꝫ ꝓncipalr̄ pugnēt. sicut heu nostris tēporibꝰ cōiter fit. Dicit em̄ Augꝰ. i li. de vbis dn̄i ꝙ ꝓpť p̄dā militare pctm̄ ē. Et hn̄ť vba. xxiij. q. j. militare. Si vo illi qui

pdā accipiūt habēt bellū iniustū/rapinā cōmittunt: z ad restitutionē tenent. ¶ Sed diceres. Quid ō his q̄ res infideliū rapiūt? Respōdet q̄ aliqñ infideles i terra iniuste res suas possidēt in q̄ntū eas s̄m legē terre nor̄ pncipū amittere iussi sunt. Et iō ab eis pōt p violētiā subtrahi: nō n
puata auc̄te sed publica. ¶ Sed di. qd nūc de his q̄ pncipes extorq̄nt a subditis suis? Rñdet q̄ si pncipes a subditis exigūt qd eis s̄m iusticiā debēt ppt bonū cōe ꝯseruandū. z si violētiā adhibeāt nō ē rapina. Si vo ali qui pncipes indebita extorqueāt p violētiā: rapina ē sicut z latrociniū. Uñ dc Aug. i. iiij. ō ciui. dei. c. iiij. Remota iusticia qd sūt regna nisi ma gna latrocinia. q2 latrocinia qd sūt nisi parua regna? Et ibidē Aug. ad ducit exēplū de q̄dā pyrata i mari ꝯprehēso. Cui dū diceret rex Alexāder cur mare ifestū hēret. ille libera ꝯtumacia ait. qd tibi inq̄t vt orbē terrar̄: sed q2 id ego exiguo nauigio facio/latro vocor. q2 tu maḡ classe/impator vocaris. Et Ezech. xxij. dr. Principes ei⁹ i medio ei⁹ q̄si lupi rapiētes p̄/ dā. vñ z ad restitutionē tenent sicut z latrones. Et tāto grui⁹ peccāt q̄z la trōes q̄nto picl'osi⁹ z cōi⁹ ꝯ publicā iusticiā agūt: cui⁹ custodes sūt positi Ecce q̄ntū piculuz salutis imiet pncipib⁹ iiuste sibi subiectos grāites vl' n̄ ōfendētes z c̄. ¶ Ex oib⁹ ill' pz q̄ rapia cetēris parib⁹ grauí⁹ pctm̄ ē q̄z furtū: vt pz s̄. B. q2 p rapinā nō solū infert alicui dānū in reb⁹: sed etiā īgit i q̄ndā psone ignominiā siue iniuriam. z h̄ p̄pōderat fraudi vl' do lo q̄ ptinēt ad furtū. Rogem⁹ g̃ deū vt nos adiuuet qtūs auariciā oim malor̄ radicē cū filiab⁹ suis a nr̄is cordib⁹ expellam⁹: vt ppetuā pacem pcipe mereamur Amen.

Sermo. CIX.

¶ De detestabilitate furti z rapine. ¶ Radix oim malor̄ est cupiditas. j. ad Timo. vj. ¶ In pcedēti s̄mōe audistis de trib⁹ pctis siue filiab⁹ ex auaricia tā/ q̄z ex radice pcedētibus: vicz de pditiōe: de furto: de rapina siue violētia: q̄lia sine pctā. Nūc ꝯñr in h̄ s̄mōe vidēdū erit qd me/ rito oēm hoiem mouere debeat ad detestationē furti z rapine q̄ ex auari cia pcedūt. Pro grā Aue ma. ¶ Radix oim malor̄ ē cupiditas vbi s̄. A
¶ Pro detestatiōe furti z rapine est aduertendū q̄ multa sūt q̄ dissua dēt furtū z rapinā. quor̄ septē in particulari tāgit Uincen. in specu. mo rali. libro. iij. parte. vij. dist. x.

Videlicz
- Timor
- Pudor z confusio
- Amor dei
- Clamor oppressorum
- Enormitas culpe
- Magna rusticitas.
- Penarū diuersitas

¶ Primo furtū z rapinā dissuadet multiplex timor: vicz timor tēporal' dominij: timor final' iudicij: timor gehēnal' supplicij. De pmo dr Roma. xiij. Uis nō timere ptātē. bñfac z habeb laudē ex illa. Si āt malefeceris time. nō eñ sine cā gladiū portat. dei eñ minister ē: vindex in irā ei q̄ male facit. Hic timor furto z rapine isepabil'r ē annex⁹. sp eñ timēt dep̄hēdi z occidi. De h̄ ponit Uincē. vbi s̄. exēplū di. Quidā latro ꝯfitebat cuidā

Margin notes (right): N; O; B Timor multiplex; Exēplū de

fratri i q̄dā silua dicēs: q̄ p septēniū habitauerat i siluis sine tecto: spoli
ans trāseūtes: ⁊ oēs eū timebāt. Ipe aūt adeo oēs timebat q̄ vix somnū
modicū ad momētū capiebat. Socios etiā suos tātū timebat q̄ nō sus-
tinebat q̄ appropinq̄rēt ei vl' iacerēt ppe eū. semp vestit⁹ ⁊ cū armis ibat
⁊ tot ⁊ tanta sustinebat p scelere suo: q̄ vix vnq̄ aliq̄s martyr tāto spa-
cio pp' deū tāta sustinuit. Cū aūt fr̄ multū laborasset circa eū cōuertēdū
⁊ ad terrā trāsmarinā mittēdū/ sol⁹ cū eo: q̄ nec patiebat' sociū fratris ac
cedere: dicebat q̄ h̄ nō faceret nisi p̄us q̄dā q̄ ei iniuriā fecerāt emēdarēt
siue satisfacerēt ei. Cū āt ipe nobil' maxim⁹ ⁊ robust⁹ corpe videret': cito
p⁹ isiliēs vt spoliaret q̄ndā paruulū hominē merces portātē: ita mericu
losus ⁊ excors inuētus ē: q̄ ab illo p̄uent⁹ deiect⁹ est: capt⁹ ⁊ ligat⁹. ⁊ du
ctus a seculari iusticia distract⁹ ⁊ suspensus. Iō Cain q̄ fuit caput ⁊ ini
tiū p̄donū ⁊ latronū: suos docuit: ⁊ ad h̄ ciuitatē murauit vt esset eor̄ re
fugiū: s̄m q̄ Ioseph⁹ dr̄: q̄ pcussus tremore capitis dixit dn̄o: q̄cūq̄ inue
niet me occidet me. Gen̄. iiij. Ego ero vag⁹ ⁊ pfug⁹ sup terrā q̄ inuenerit
me occidet me. Et Job. xxiiij. dr̄: Perfodiūt in tenebris domos ⁊c̄. Et se-
quit'. Si subito apparuerit aurora arbitrant' vmbrā mortis. semp em̄ ta
Exēpluz. les sunt in timore: ⁊ maxie i die timēt dep̄hendi. ¶ De hoc timore habe
mus aliud exēplū qd̄ refert Vincē. dicēs. Legit' in li. de vita bragmāno-
rū. q̄ Alexāder q̄ inuaserat ⁊ diripiebat totū mūdū pfessus est Dādamo
didascalo eor̄/ alij dicūt Didimo q̄ oēs timebat. ⁊ nullos magis q̄z do-
mesticos ⁊ ppinquos: ⁊ eos q̄ eū pstipabāt ⁊ seruabāt. a q̄bus oībus sibi sub
B timor futuri iudicij. iectis veneno est occisus. Scd̄s est timor diuini siue futuri iudicij. Du-
rissimū nāq̄ iudiciū ptra fures ⁊ raptores erit: s̄m illd̄ Zach. v. Ōis fur
sicut scp̄tū est iudicabit'. Et Esa. iij. Dn̄s ad iudiciū veniet cū senatoribus
ppl'i sui: vos depasti estis vineā meā: ⁊ rapina paupey in domo vr̄a. Q̄
aūt graue taliū erit iudiciū: p3 ex illo Matt. xxv. Esuriui ⁊ nō dedistis
mihi mādūcare ⁊c̄. Si em̄ dn̄s dānat eos q̄ nō sua dedert egenis: qualit'
dānabit illos q̄ eis abstulerūt sua? Et Luc. xvj. de diuite epulone dr̄ glo.
Si sic torq̄tur diues q̄ nō dedit sua: quō dānabit' q̄ abstulit aliena? Du
rū vtiq̄ talibus erit iudiciū. q̄ dn̄s qd̄ vni ex minimis suis factū est/ sibi fa
ctū reputat: siue bonū siue malū: vt patz Mat. xxv. Nec aūt meditatio
Exēplū duri iudicij vel manifestatio puertit latronē: de q̄ i vitaspatr̄ legit'. Cū
dn̄s misisset ad puertēdū egyptū abbatē Apolloniū: ⁊ duo viri ad inui-
cē pugnarēt: nō poterat alterā partē flectere ad pacē. q̄ pfidebat de q̄dā
latrone robusto pugnatore capitaneo eor̄. quē cū rogaret vt paci psen-
tiret: pmittēs ei q̄ p eo rogaret dn̄m vt dimitteret ei peccā sua. statim p-
strauit se psentiens paci: ⁊ alij silr post eū. Cū aūt abbas Apolloni⁹ p eo
rogaret dn̄m vt pmiserat: vterq̄ visum ē q̄ rapet' corā sūmo iudice: vbi
a dn̄o ⁊ angel' sctis viderūt discuti ⁊ accusari facta latrōis: ⁊ dānatōez
sibi adiudicari s̄m exigētiā culpay suay. Pro q̄ cū oraret Apolloni⁹ re-
spōdit iudex. Z3 nlla sit pticipatio lucis ad tenebras ⁊ chri ad belial: tn̄ il
ly pcedit' tibi: q̄ rediēs a visiōe nō solū cauit a furtis: sed etiā fact⁹ solita-

nuo: artissimā vitam duxit: ⁊ asperā egit pniam. Terti⁹ est timor eterni supplicij. Un̄ Apocal. ix. Occisi sunt ab equestri exercitu. s. diaboli/q̄ nō egerūt penitentiā. A maleficijs ⁊ furtis suis occidēdi sunt a deo in iudicio. sicut David occidi fecit duos p̄ncipes latronū. ij. Regū. iiij. quib⁹ ⁊ sui David amputauerūt sūmitatē manuū ⁊ pedū. ⁊ suspēderūt eos sup piscinā i ebron. Ita simil'r angeli suspēdēt fures ⁊ latrones i inferno. vbi nec poterūt aliq̄d boni agere: nec effugere. Timor eterni supplicij

¶ Scōm p̄ncipale q̄d dissuadet h̄ viciū furti ⁊ rapine est pudor ⁊ cōfusio quā hab; quis q̄n in furto dep̄hendit': que fit ipi furi ⁊ suo generi. Ec clesiastici. v. Sup furē est ⁊fusio. Magnā em̄ verecūdiā hab; fur cū cō uincit' inter vicinos. Dicit' de hoc similitudo: q lup⁹ volēs cape ⁊ furari ouē que ponit' in pedica vel fouea ad capiendū lupum: q̄n cecidit in eam adeo verecundat' se ita captū ⁊ dep̄hēsum in furto: q lic; esuriat ⁊ secu; sit ouis in fouea nō tāgit eā. sed erubescit dep̄hēs⁹ in furto hūanos aspect⁹. nō audēs ad ituēdū hoies caput erigere vel oculos leuare. q̄nto magis homies debent erubescere faciētes furta/dei intuitū ⁊ sanctoꝝ: corā quib⁹ faciunt furta ⁊ alia mala. ¶ Itē in vitaspatꝝ legit': q q̄dam lupa cōsueuerat visitare cellā solitarij hora cene. qui dabat ei de reliquijs mēse sue: ⁊ lambebat ei manus: ⁊ se inclinās cum māsuetudine ad siluā redijt. Cū aūt q̄dā die iuisset solitarius dict⁹ ad visitandos fratres q̄sda; vēit iterū lupa expectans vt solitari⁹ cibū solitū sibi daret. Cū aūt nō veniret coacta fame accepit panē q̄ erat i sporta ⁊ recessit. Et aduertēs dicti viri bñficiū ⁊ furtū suū/p̄ v̄ecūdia nō ē ausa redire hora solita. Rediēs āt solitari⁹ ⁊ nō iueniēs panē suū mirat': cogitās q si lupa hec fecerat: coacta fame hec fecerit. Magis āt ⁊tristat⁹ de h̄ q nō redibat vt solebat: rogauit dn̄m p⁹ morā diutinā vt eā r̄dire faceret. ad cui⁹ p̄ces vēit ocul' d̄missis ⁊ capite īclinato se an̄ eū v̄ecūdia ꝓsternēs q̄si veniā petēs d̄ accepto pāc sine licētia. Ipē āt eā blāde māu tractās i duplo postea dedit ei q̄; ante ⁊sueuerat. Ecce fere siluestres quō v̄ecūdāt' d̄ furto Confusio Exēplu; Exēplū

¶ Tertiu; q̄d dissuadet h̄ viciū ē amor dī: q̄ ꝓxim p̄cipit sic seip̄m diligere: n̄ spoliare s; bona cōicare: eē misericordē n̄ raptorē. Lu. vj. Estote misericor. sic ⁊ pr vr̄ mise. ē. Charitas ei ē ostiū p q̄d itrat' i ouile ouiū chr̄i. q̄ p h̄ n̄ itrat fur ē ⁊ latro Jo. x. Spēal'r a tp̄e aduēt⁹ chr̄i q̄ nō vēit ꝓ rapinis exercēdis s; soluēdis: s̄m illō ps̄. Que n̄ rapui tūc exoluebā. Tp̄s aduēt⁹ chr̄i ē tp̄s gr̄e ⁊ mis̄cdie: ⁊ferēdi bōa/nō auferēdi. Sic h̄ on̄dit apl's quō ibuti doctrina ⁊ sacris chr̄i: nō debēt viuere sicut gētes q̄ iḡrāt deū: sed deponere veterē ⁊uersationē ⁊ induere nouū hoiem. ad Eph. iiij. Et ibidē subifert Qui furabat' iā nō furet'. laboret āt māib⁹ ⁊c. q2 tp̄s gr̄e ē tp̄s largiēdi n̄ auferēdi Amor dei

¶ Quartū q̄d dissuadet h̄ viciū ē clamor ⁊ gemit⁹ oppressoꝝ ⁊ spoliatoꝝ: ⁊ imp̄catōes q̄s exaudire dn̄s ⁊sueuit. vn̄ Job. xxiiij. Alij terminos trāstulerūt: diripuerūt greges aialiū pupilloꝝ ⁊ abegerūt: ⁊ abstulerūt bouē vidue. Et seq̄t'. agꝝ n̄ suū d̄metūt: ⁊ vineā ei⁹ quē vi opp̄sserāt vindemiant. nudos dimittūt hoies vestimēta tollētes: q̄b⁹ nō est opimētū in Clamor

frigore: q̄s imbres mōtiū rigāt: z nō hn̄tes velamē amplexant̄ lapides. Et multa alia mala subiūgit q̄ faciūt pdones z fures. Et postea sequit̄. De ciuitatibȝ fecerūt hoīes gemere: z anie vulneratoꝝ clamabūt. z dn̄s in ultū abire nō patit̄: fm illō Jaco. v. Ecce clamor opariorꝝ q̄ fraudati sūt a vob̄ i aures dn̄i sabaoth introiuit. Et Exod. xxij. dr. Si clamauerit ad me: scȝ spoliati/exaudiam eos. qꝛ misericors sum. sic exaudiuit dominꝰ filios isrl' oppssos ab egyptijs z eos liberauit: z egyptios submersit. Exodi. xiiij. Jō dr Ecci. xxxv. Deprecationē lesi exaudiet dn̄s: nō despiciet p̄ces pupilli: nec viduā si effundat loq̄lā gemitꝰ zc. Ad h̄ facit exēplū qd̄ habetur Lu. xviij. de vidua q̄ venit ad iudicē q̄ nec deū timebat nec hoiem verebat̄. q̄ cū assidue istaret ait iudex. Si deū nō timeo nec hoiem vereor tn̄ illā vindicabo: vt petit dicēs Vindica me de aduersario meo. Et subiūgit. Deꝰ nō faciet vindictā electorꝝ suorꝝ clamātiū ad se die ac nocte. q. di. vtiqȝ. iō sequit̄. Dico vob̄ qꝛ cito faciet vindictā illorꝝ. ¶ Quītū qd̄

F

Enormitas cl'pe dissuadȝ furtū et rapinā.

dissuadet furtū z rapinā est enormitas culpe tū ꝓpter crudelitatē. tū ꝓpt culpaꝝ ꝯcomitantiū diuersitatē. tū etiā ꝓpter emēde difficultatē. Primo q̄dē ꝓpt crudelitatē i aio z i facto. Vn̄ fures z raptores i scptura sacra feris crudelissimis cōparant̄: vicȝ lupis z leonibȝ/vrsis z draconibȝ Vn̄ Sopho. iij. Principes eiꝰ in medio eiꝰ q̄si leones rugiētes. iudices eiꝰ lupi vespe. Itē Prouer. xxviij. Leo rugiēs z vrsus esuriēs/pnceps impiꝰ sup ꝑpl'm paupem. Itē Ezech. xix. Leo factꝰ est: didicitqȝ predā cape et hoies deuorare. Jmo fures z raptores nō solū assimilant̄ bestijs crudelibus ꝓpt eorꝝ crudelitatē: sȝ etiā ipi diabolo: q̄ tanq̄ȝ leo rugiēs circūit q̄rēs quē deuoret. j. Pet. v. sic z isti. imo peiores sūt diabolo q̄ntū ad hoc qꝛ diabolꝰ i furto torq̄t solū malos: z fm demerita eorꝝ. Hi aūt sepe bonos z q̄ nihil mali meruerūt. fm illō Esa. lix. Qui recessit a malo pde pa tuit. Jsti nō deferūt angel' bonis: affligūt eos q̄ in eorꝝ custodia sunt. qd̄ nō faciūt demōes. Vn̄ tales raptores vident̄ facere de hoibȝ i h̄ mūdo q̄ demōes legūt̄ de aiabȝ facere i iferno. Dicit ei scptura eos hoies excoriare: atterere: molere z cōedere z vorare eos q̄s excoriāt qn̄ vestibȝ eos spoliāt. atterūt aūt dū illos i carceribȝ z extra carceres multipl'r cruciāt z angustiāt: vt pecuniā ab eis extorqueāt. De q̄bȝ dr Michee. iij. Violent̄ tollit̄ pelles eorꝝ desup eis. z carnē eorꝝ d̄sup ossibȝ eorꝝ. qd̄ etiā faciūt dū fame eos affligūt. Et Esaie. iij. dr. Quare atterit̄ ꝑpl'm meū flagellando: z fa

G

Fures z latrōes deteriores sūt feris.

cies paupeꝝ cōmolitis: vicȝ bona vn̄ viuere deberēt auferendo z ꝯsumēdo. Tales vtiqȝ sūt crudeliores q̄ȝ fere q̄ licȝ dicant̄ fere a feritate: tamē quasi feritatis oblite in factis suis oñdūt ꝙ furta vel rapine nō debent fieri cōtra bonos vel in bonis eorꝝ. Coruus auis rapax res Helie nō rapuit sed eū pauit. Simil'r z Paulū p̄mū eremitā. Colūba pauit scām Catarinā. coruus beatū Vincentiū sibi expositū nō diripuit sed a feris defendit. Leones Danielē i lacu sibi expositū nō solū nō tetigerūt sed defenderūt: z de psecutoribȝ suis eū vindicauerūt. Simil'r Crisantū z Dariā. Duo vrsi res Helisei nō rapuerūt: sed eius derisores vorauerūt. Vn̄

etiā ī vitaspatrū legit̄: q̄ leena ad btm̄ Macharium cecos deportauit catulos suos q̄s illuminauit: q̄ domū ei⁹ nō spoliauit. sed ipa cum catulis suis de p̄dis quas accipiebāt ad eū induendū pelles ei deportabāt. Sūt etiā tales raptores crudeliores serpentib⁹ ⁊ draconib⁹: qui res beatorū legunt̄ cōtra fures custodiuisse: vt in vitaspatrū ꝓbauit sctūs Amon de latronib⁹. vbi legit̄: q̄ cū latrones cōsueuissent cellā eius intrare ⁊ panē suū ei furari. vadens ad eremū ⁊ inueniēs duos dracones p̄cepit eis vt in nomie dn̄i sequerent̄ ⁊ eius cellā custodirēt a latronib⁹. qui cum seq̄ntes stabant ad ostiū celle. Latrones aūt venientes nocte vt ꝯsueuerāt visis draconib⁹ ceciderūt p̄ timore quasi exanimes. Mane aūt facto inuenit eos sctūs: arguēs ⁊ liberans eos de h̄ q̄ crudeliores essent draconib⁹ qui res seruoꝝ dei custodiebāt. hic dracones remisit: latrones refecit: et cōuertit ad dn̄m. Simile dicit̄ in p̄mo dialogoꝝ Gregorij: q̄ cū in fundensi monasterio quidā frater hortulan⁹ hortū excoleret: fur ꝯsueuerat ꝑ sepem intrare ⁊ olera surripe ⁊ alia. qui inueniēs ibi serpentē: precepit ei vt eū sequeret̄. ⁊ custodiret foramē ⁊ viam per quā latro intrabat. qui eū secutus hoc fecit. Cū aūt fur veniret in meridie: dormiētib⁹ fratrib⁹ intrās ꝑ sepē: ⁊ videns serpentē cecidit pendēs pede remanēte infixo ī palo. quē sic inueniēs frater liberauit: furem arguit: ⁊ datis olerib⁹ emisit eū liberū. Sic hodie raptores nō parcūt dei famul̄ religiosis: q̄ die ac nocte d̄o fuūt: sed magis illos q̄̄ alios affligūt ⁊ eoꝝ bona surripiūt. Itē in vitaspatrū quedā vidua venit ad sanctū Innocentiū abbatē p̄ furata sibi oue flens. qui fecit se duci ad locū vbi eam amiserat. Latrones autē qui eā acceperant iā eam interfecerant in vicina vinea. vbi cū orasset coruus ⁊ canis qui de ea rapuerāt sctō detulerūt: ⁊ eū vsq̄ ad ouē ⁊ fures p̄cesserunt. qui dep̄hēsi ab eo p̄ciū vidue retulerūt. ¶ Sed di. q̄s: Ex p̄missis habet̄ q̄ furtū ⁊ rapina sūt grauia pctā. sūt ne alie cause ex q̄bus grauitas illoꝝ cognosci pōt? Respōdet̄ q̄ sic. Uñ enormitas culpe furti vel rapine bñ cognosci pōt ex hoc: quia multe alie graues culpe comitari solent. Ideo sup̄ dixi .F. q̄ enormitas huius culpe attendit̄ ꝓpter culparū cōcomitanciū diuersitatē. Frequēter em̄ ex furto vel rapina generat̄ homicidiū. Occidit aliquādo fur vel predo hominē vt res ei⁹ habeat: aliquādo ꝑ hoc piuriū incurrit ⁊ mendaciū ⁊ excōmunicationē: ⁊ multa alia peccata ⁊ grauissimas penas: vt patebit. Unde Sap̄. xiiij. Omia cōmixta sunt: sanguis/homicidiū/furtū/fictio/corruptio/īfidelitas/piuriū ⁊c̄. Et Osee. iiij. Maledictū mēdaciū/furtū/homicidiū ⁊ adulteriū inundauerūt sup̄ terrā: ⁊ sanguis sanguinē tetigit. Q aūt ex furto ⁊ rapina generet̄ periuriū patꝫ ꝑ illud Prouerb. xxx. Ne paup̄tate compulsus furer ⁊ piurē nomē dei mei. Qd faciūt multi cū de furto suspecti habent̄/iurant ⁊ piurant se talia nō fecisse. Item tales sūt pessimi proditores ad deū: cuius filiū iniuste spoliant/⁊ fratrē suū chr̄ianū. qd reputat domin⁹ sibi factū: s̄m illud Prouerb. xxij. Ne facias violentiaꝫ paupi quia paup̄ est, nec cōteras egenū in porta: quia domin⁹ iudicabit

Exēpluꝫ
Exēpluꝫ.
Exēpluꝫ.
Exēpluꝫ.
H
q̄ grauitas p̄ furti ⁊ rapine cog scit̄ ex tribus

causā ei⁹: ⁊ ꝯstringet eos q̄ ꝯfodiūt aīaꝫ ei⁹. Imo tales freq̄nt ꝯsueuerūt esse ꝓditores ꝯ dn̄os suos seruientes inimici: imo furant dn̄is suis. licꝫ cū eis comedāt ⁊ bibāt: ⁊ dn̄i multū eis ꝯfidāt. Sic Judas: q꞉ fur erat: ꝓditor fuit: Et m̄lti ꝓditiose dn̄os suos occidūt: vt res eoꝝ furent ⁊ rapiāt. ¶ Tertio enormitas furti vl' rapine oñdit ex difficultate emende m̄ltos em̄ h̄ pctm̄ iuoluit q̄ nūq̄ vel vt dn̄t restituūt ⁊ satisfaciūt. Et si aliq̄ q̄nq̄ restituūt qḋ praꝫ ē. tn̄ n̄ libēt q꞉ aut nimis dn̄t ⁊ mora ē i piculo: aut obliuiōi tradūt/aut reddere ꝯtēnūt: vl' n̄ itegre vt dērēt. Hec culpa m̄ltipl'r iuoluit raptores ⁊ fures. Et qḋ igminiosū ē dicere: nō solū simplices ⁊ plebeios: sꝫ ⁊ nobiles ⁊ maiores. Hec ēt culpa iuoluit iuuenes ⁊ senes/magnos ⁊ paruos: q̄ aliq̄n fruct⁹ furant aut rapiūt/vel aues/aucas/pullos: ⁊ sil'ia maiora vl' minora. Et dū ꝯfitent i q̄dragesima aut alio tpe: ⁊ restituere ꝓmittūt. tūc ita res ablate ꝯglutinate sunt manibꝫ coꝝ q̄si fiscose sint: q̄ nō pn̄t ab eis separi: sꝫ poti⁹ sepe in idipm̄ relabunt. Et i ꝯfessiōe restitutio eis iniūgit: quā suscipiūt ⁊ se facere ꝓmittūt: ⁊ tn̄ nō faciūt. Et sic fiūt dupl'r trāsgressores: neq꞉ seruātes promissuꝫ: neq꞉ alienū restituēdo. Itē aliq̄n q̄ cauēt a minoribꝫ: nō cauēt a maioribꝫ violētijs aut rapinis. Vn̄ i ꝓuerbijs phoꝝ legit. Q̄dā phs vidēs ꝓpositos arbeniēses: ducētes paupeꝫ deꝓhensū i furto: ridēs ⁊ deridens: ait. Ecce res ridicl'osa magni fures ꝑuū ducūt ad suspēdiū. O q̄tiens h̄ ꝯtingit n̄ris tpibꝫ: vt magni raptores ⁊ latrōes. imo latronū defensores ⁊ receptatores: ꝑuos latrones siue fures occidi faciūt: ⁊ ipi tāq̄ inocētes mala q̄ faciūt ꝓ bn̄ acti haberi volūt. ¶ Sextū qḋ dissuadet h̄ viciū furti vel rapine/ē magna rusticitas siue grossicies. fur em̄ ⁊ raptor rustic⁹ ⁊ grossus ē/sic milu⁹ ⁊ bubo int' aues. al' rapit violent' pullos galline. al' rapit de nocte latent'/odiēdo lucē. Sic em̄ magne nobilitati ⁊ liberalitati ē dare. imo sūme ⁊ ptinēs maxie ad sūmū largitorē q̄ oīa fec/vt haberet q̄d ⁊ q̄bꝫ daret: q̄ maxie gaudet dare maxia si inuenerint idoneos acceptores/⁊ maxie reddēs hoīeꝫ liberaleꝫ sibi sil'em. Sic ecōtra magne ignobilitati ē ⁊ rusticitati furari vl' rape. Vn̄ mgr̄ Alan⁹ ꝓbauit militibꝫ/q̄ eēnt maxie rustici. ipo em̄ apud mōtē pessulanū incipiēte legere i theologia: itrātes milites scholas cū q̄siuissent m̄lta ab eo dixit q̄ volebat vnā q̄stiōeꝫ p̄mo ab eis solui. Que scꝫ essꝫ maior nobilitas ⁊ curialitas h̄ mōō: illi q̄rētes iducias ꝑ noctē i mane r̄nderūt. q̄ dare liberalit': q̄ꝫ snie ꝯsensit: ⁊ eos ex h̄ ꝑ oppositū ꝯclusit: q̄ maior rusticitas de mōō ē auferre alienū ab inuito. Et tn̄ h̄ faciti bis q̄ꝫ bona rapitis inuiti. igit' sup oēs estis maxie ignobiles rustici. Pꝫ etiā id ex h̄: q̄a tales dati sūt imis: eo q̄ p̄ponūt t'rena celestibꝫ/ima sūmis: vel dati sūt imis factis ⁊ vilibꝫ officijs: qḋ q̄dā frat' iproperauit ꝑoptime q̄busdam militibꝫ/q̄ ducebāt p̄das paupeꝝ. an̄ se boum scꝫ ⁊ vaccaꝝ. Cū aūt q̄rerent a fribꝫ p̄dicatoribꝫ: q̄n p̄mo ingrediebant burgundiā/q̄ essent: Et illi r̄nderūt/q̄ p̄dicatores. Quidā ex fratribꝫ aduertēs q̄ essent p̄dones/q̄siuit cuiusmōi hoīes essent. r̄nderūt. nonne videti q̄ milites sum⁹ ...

sponderit frat. non. sed videt: q bubulci z caprarij z vaccarij estis: qz eq̄ʒtes ducūt equos/z caprarij capras/bubulci boues/vaccarij vaccas. q̄les estis q talia ducitis/qd ē vilissimū nō erubescitis ducere pecora rusticoꝝ z pauperꝝ aliena/q erubesceretis ducere ꝓpria. Sʒ tñ vt veri9 dicam: ducūt vos poti9 dicta iumēta ad iferni patibulū q̄ʒ vos ipa ad viaʒ domū. sicut fur cū inuēto furto qd duxerat ad ꝓpriā domū: ptrahit ad patibulū cū ꝯuincit fecisse furtū. Sic fur ꝑ rem furatā ad iferni patibulum fm illd Hiere. ij. Sicut fur dephens9 i furto ita z tu ꝯfunderis. ¶ Septimū qd dissuadet h viciū furti vel rapine est penaꝝ diuersitas: quas incurrunt fures vel raptores. scʒ

Dei et eccl'ie maledictio
A diabolo detentio
Sui z suoꝝ pditio
Ab hostib9 deuincūt z excecāt
Paupitatis z sterilitatis incursio
Mors mala z filioꝝ mēdicitas

¶ Prima pena est dei z eccl'ie maledictio. Unde Zach. v. dixit angel9 ad Zachariā. quid tu vides? Et dixi. Ecce video volumē volans zc. Et dixit angel9. Hec est maledictio q egredit sup faciē vniuerse tre: qz ois fur (sic ibi scriptum est) iudicabit/z omnis iurans ex hoc sil'r iudicabit. Et sequit. Et educam volumē z veniet ad domū furis z ad domuʒ iurantis in nomine meo mendaciter/z cōmorabit in medio domus eius/z cōsumet eum/z ligna z lapides. Tales eñ ꝯsueuerunt in eccl'ia excōicari: et a populo maledici/z domus z familia eoꝝ paupertate consumi. Unde Job. xxiiij. In tenebris sicut in luce ambulāt. Et sequitur. Maledicta sit pars eius in terra. Ideo. iij. q. v. Constituim9. dicit Eusebius papa. Constituim9 cum omnib9 qui nobiscum sunt Epis: vt homicide/malefici/fures/sacrilegi/raptores/adulteri/incesti/venefici/suspecti/criminosi/domestica/periuri/z qui raptum fecerūt/vel qui falsuʒ testimoniū dixerunt: seu qui ad sortilegos/diuinosqʒ ꝯcurrerūt/similesqʒ eoꝝ: nullaten9 ad accusationē vel ad testimoniū sint admittēdi: qz infames sūt z iuste repellēdi: qz funesta ē vox eoꝝ. Ecce qualis pena ꝯtra iam nominatos. Et h intelligendū est de notorijs. Item extra de raptorib9. incendiarijs z violatorib9 eccl'iaꝝ. c. j. pcipit ꝯcilium sacrū. q raptores ꝑ sententiā excōicatiōis cōpellant ad satisfactionē plenariā. Et de furtis. c. j. dicit. Fures si occidant in furando nō videt orādū esse ꝓ eis: sʒ cōprehēsis z ꝯfitentib9 vulneratis cōmunio nō neget. ¶ Scd'a pena: qz qñqʒ a diabolo capiunt z detinent cū furto vel rapina. Uñ rapine sūt q̄si hamus diaboli: qb9 diabol9 raptorē q̄si hamo ad se trahit: sicut piscem in hamo: qz raptor sic tractus est piscis diaboli. Ideo dr Prouer. xxj. Rapine impioꝝ detrahēt eos: qz noluerūt facere iudiciuʒ. Sūt etiā rapine q̄si muscipula qua capiunt raptores: fm illud Sapiētie. xiiij. Creature dei facte sunt in temptationē anime hominū: z in muscipulā pedibus insipientiū. Unde Augu. O lucra dānosa/inuenisti pecuniā/pdis iusticiaʒ/perdis fidē/pdis aiaʒ: ꝑda quā capere cupis muscipula ē: detines aliēnū/ detineris a diabolo. fʒ illd Esa. xxxiij. Ve q ꝑdaris: nōne z ipe ꝑdaberis?

Z diūsitas penaruʒ furū z latronum.

M detentio a diabolo.

Jmo qñqȝ tales fures ꝛ raptores ita vexant a diabolo: ꝙ insanire inci-
piũt ipi vl' filij eoꝝ: vt ptȝ ŝ. D. ꝑ exẽpluȝ eoꝝ q̄ furati sũt oue vidue. nã
fili⁹ eoꝝ in rabiẽ ꝯuers⁹ ẽ: ꝛ curat⁹ a sctõ Amone facta restitutiõe. Jteȝ
Exẽpluȝ refert Uincẽ. in spe. mo. li. iij. par. iij. dis. xxij. De sacrilegis q̄ qñqȝ arri-
piunt a demõibꝫ vel ab hoĩbꝫ occidũt: dicẽs. ꝙ i passiõe sctõꝝ Simpli-
cij/faustini/ꝛ beatricis legit: ꝙ duobꝫ martyrisatꝭ: lucreti⁹ pfectus am-
biens p̄dia eoꝝ: cũ nollent idolis imolare fec̃ eos nocte p̄focari. ꝛ cũ in-
trasset eoꝝ possessiões epulãs cũ amicꝭ: q̄dã infantul⁹ lactens: ĩ gremio
mr̃is clamauit: audi lucreti: insuꝑ ꝛ possedisti Ecce dat⁹ es i possessiõeȝ
inimici: ꝛ statim Lucreti⁹ timẽs ꝛ tremẽs a diabolo arripit: ꝛ ꝑ tres bo-
ras ita vexat⁹ ẽ vt i ip̃o ꝯuiuio moreret: ꝛ q̄ aderãt timẽtes fci st̃ chr̃iãi.
¶ Tertia pena ẽ: qꝛ qñqȝ se ꝛ sua ꝑdũt: qꝛ ipi cũ heredibꝫ: q̄ bõ nõ resti-
tuũt dãnant: sic ptȝ exm̃ de decẽ comitibꝫ. ŝ. cij. M. Nã sepi⁹ i hui⁹ pec-
cati executiõe occidunt: Et res tꝑales cito trãseũt. ſm illõ Eccĩ. xl. Fur ꝛ
mendax assidue ꝑditiõeȝ vterqȝ hereditabit. Uñ i passiõe Juliani mar-
tyrꝭ inter alia miracl'a legit. ꝙ cũ q̄dã tyrann⁹ res eccl'ie scti Juliani in-
uasisset: nec admonit⁹ a sacerdote reddere vellet: sȝ clericos cũ ꝯtume-
lijs repulisset: cũ venisset ad festũ scti ꝛ ꝯuiuiũ magnũ faceret: i mensa
qꝛ sederet: fulgur cũ tonitruo de celo descendit ꝛ cũ itactis alijs ꝯcrema-
N uit. ¶ Quarta pena: qꝛ sepe vincunt ab hostibꝫ: ꝛ aliqñ excecant: ꝑmuȝ
ptȝ: qꝛ legit de Põpeio: ꝙ postq̄ȝ spoliauit hirl'm semꝑ vict⁹ ẽ: cũ añ sꝑ
victor esset. Jtẽ Josue. vij. ꝑ furto achor: vict⁹ ẽ exercit⁹ filioꝝ isrl'. Unõ
dr ibi. Non poterit isrl' stare coram hostibꝫ suis: donec deleat q̄ h̄ scele-
re reus ẽ. Q aũt aliqñ excecant ꝓpter hãc culpã: ptȝ. iiij. Reg. vj. De la-
trũculis syrie cecatꝭ p̄cibꝫ helisei. Jtẽ. ij. Mach. iij. Qui venerat ad spo-
Exẽpluȝ. liandũ tẽplũ ꝑcusso cecitate mẽtꝭ ꝛ caligine ꝛc̃. Jtẽ in. ij. Dialogo. ꝙ cuȝ
franci semel vẽissent ad spoliãdũ tẽplũ vl' mõasteriũ fui dei: ꝑcussi st̃ ce-
citate. Et cũ ad eũ clamarẽt vbi eẽt: i eũ ipingebãt ꝛ eũ videre ñ poterãt:
ꝛ sic vacui recesserũt eo orãte: christ⁹ etiã i iudicio ꝑsequet fures ꝛ rapto-
res: ꝑ gnãleȝ sniãȝ: di. Esuriui ꝛc̃. Matth. xxv. Jmo i p̃nti sepi⁹ ꝑcutit il-
los: ꝛ p̄dã ab eis aufert mirabilit. Uñ Job. xxix. Cõterebã molas iniq:
Exẽpluȝ ꝛ de dentibꝫ ei⁹ auferebã predã. De h̄ dr mgr̃ Jacobꝫ vt allegat Uincẽ.
vbi ŝ. ꝙ cũ i anglia esset q̄dã imago bt̃e ꝟgis argẽtea: valde pulcra: q̄dã
fur veniẽs ad furãdũ eã: cũ non posset eã h̄re: qꝛ nimis fortit' clauis erat
affixa: nec secũ ferre ꝓpt nimiũ pond⁹: cũ vellet ei surripe pueꝝ suũ: ima-
go ita ꝑcussit eũ manu ꝙ cecidit ad t'rã exanimis: q̄ i mane iuent⁹ q̄si se-
mimortu⁹ h̄ ita fuisse factũ recognouit. ¶ Quinto punit fur vl' raptor pau-
D ꝑtate ꝛ heredũ sterilitate: ad cui⁹ exm̃ habem⁹: ꝙ aĩalia q̄ viuũt ĩ rapi-
puniunt na nãlit' sũt magꝭ macilẽta q̄ȝ alia q̄ alio mõ sibi victũ ꝓcurãt. vt patȝ in
sterilitas lupis/vulpibꝫ/ꝛ leonibꝫ: q̄ sũt macilẽtiores porcꝭ aut bobꝫ/ꝛ aues vena-
te here- tice silr: vt mergi/milui/ꝛ accipitres sũt macilẽtiores anseribꝫ ꝛ galli-
dum nis. Sic ẽ de furibꝫ ꝛ raptoribꝫ. Jõ dr Prouer. xj. Alij diuidunt ꝓpria ꝛ
ditiores fiũt. Alij rapiũt aliena ꝛ sꝑ in egestate sũt. Et merito: qꝛ relicto

deo q est fons bonoꝝ oim voluit repleri de indigentijs pauperꝝ. Igr iusto dei iudicio: vt diripiunt ꝛ surripiunt bona alioꝝ: ita fit q rapiunt bona eoꝝ. ſm illud Abacuc. ij. Quia tu spoliasti gentes mltas spoliabunt te oes q reliq fuerint de pplis. Exeplū hem⁹ in nalibꝫ Mirmicoleon anial est qsi leo formicaꝝ/ qbꝫ dū insidiat ꝛ venat eas leo material insidiat ꝛ capit illū. Et ita dū vult capere capit. vñ in ps. Captio quā abscōdit capiat eū ꝛ in laqueū cadat in ipm. O qtiēs ad sensū hec videm⁹. q raptores ꝛ fures in paupertatē redigunt: ꝛ hic tpalit ꝯfundūt/ ꝛ si nō penituerint ppetuā expectāt ꝯfusionē. Q. aūt fures ꝛ raptores puniant sterilitate heredū: quos aufert eis de⁹. eo q aliena auferūt. ptꝫ ex illo Eccl. xl. Nepotes ipsoꝝ nō mltiplicabūt ramos. imo ad sensū videm⁹/ q si ꝛ aliqñ ex rapina aliq crescūt exaltant ꝛ diuites fiūt: tñ eoꝝ filij ꝛ nepotes ad ꝑmā ꝯditionē paupertat imo maiorē reducūt/ ꝛ sepi⁹ mala morte ꝑueniūt. ¶ Sexta pena est mors mala. ꝛ filioꝝ/ siue heredū post mortē eoꝝ mendicitas ꝛ miseria. Vnde puer. ij. Impij de tra pdent. ꝛ q inique agūt auferent ex mala pu ca. Sepe em̄ gladio occidūt. ꝛ sepultura carēt suspensi. Vñ Hieremie. xxij. Ve q edificat domū suā i iniusticia. Et seqt. Sepltura asini sepelietur: ꝛ piect⁹ extra portas ꝛc̄. Q. aūt tales puniāt mēdicitate filioꝝ suorū. ptꝫ ex illo ps. Nutātes trāsferāt filij ei⁹ ꝛ mendicēt. ꝛ eijciant de habitatōibꝫ suis ꝛc̄. Morte etiā mala sepe perimunt. ſm illud Naū. ij. Leo cepit sufficient predā catulis suis: ꝛ impleuit spelūcas suas. Et seqt. leunculos suos comedet gladi⁹ ꝛ extermiabo de terra predā suā. Et Job. xxvij. Si mltiplicati fuerit filij violētoꝝ/ in gladio erūt/ ꝛ nepotes eorū nō saturabūt pane. ¶ Exemplū illi⁹ hem⁹. Legit em̄ in. v. li. egesippi de cladibꝫ iudeoꝝ: q cū herodes fact⁹ esset rex iudee ab augusto extirpauit oēs latrones de terra: ꝛ inueniēs speluncā cuiusdā senis latronis in q latebāt septē filij ei⁹ latrones: eos euocatos occidit. pr aūt occisos inueniēs: vocās vxorē suā occidit eā/ q occisa nolens supuiuere seipm sil'r occidit. Sꝫ qūuis mlte in h mōo pene sūt qs sustinent fures ꝛ raptores aliqñ tñ maior eis pena reseruat in futuro/ qñ oppressi eis dñabunt: et in ptāte demonū tradēt. ſm illud Malach. vlt. Calcabitis ipsos cū fuerit cinis sub plāta pedū vroꝝ. Et Amos. iiij. dr. Qui calūniā facitis egenis ꝛ ꝯfringitis paupes ꝛc̄. Et seqt: leuabūt vos. s. demōes. in contis. ꝛ reliquias vras i ollis feruētibꝫ ꝛ p apturā exibitis alta ꝯ alterā: ꝛ ꝓijciemi in armō Armō ad lraꝫ ē nomē regiōis lōginque vltra trā assirioꝝ. Et itꝑtat archa meroris vl maledcō eoꝝ. qlis est i inferno. alij hñt armō/ qd iterꝑtat anathema meroris vl imago tristicie. Q. aūt raptores ꝛ heredes eoꝝ depaupent ꝛ hereditate ꝑuent de h hr Exm̄ qd accidit i diocesi matisconēs. circa Annū dñi. M. cxc. ¶ Quidā vicecomes erat in dicta diocesi hñs castra pla ꝛ fortia: qꝝ fortitudie ꝯfisus stratas spoliabat: aliqñ qrēs aliqs occasiōes ꝓpt qs/ diuites trāseuntes spoliaret. viuēs de rapinis suoꝝ ꝛ alioꝝ hoim. Hic aūt vl ꝯpulsus timore regis Frācoꝝ/ vl volūta de cruce ritecū cruce signatis iter arripuit trāsmarinū ꝛ dimisit terrā suā ꝛ castra signatis

Exeplū. (margin)
P Morte (margin)
Exeplū (margin)
Nota Exeplū. (margin)

comiti Gerardo matiscoñ. expolias se suis. q pmisst ei q filiã suã daret filio suo comiti Guilhelmo. q pactũ nõ fuãs: t'rã sibi retinuit. Cuidã aũt militi suo dictã filiã dedit: cui⁹ heredes sat laborabãt p dcã t'ra hñda apd regẽ: t nõ sũt auditi. Dict⁹ ãt vicecomes añq mare trãsirz ad tãtã paupertatẽ deuenit vsus Januã: q p fame et mẽdicitate moriẽs intrãs qndã nauẽ incepit clamare oib⁹ i portu exñtib⁹ dei iudiciũ iustuz eẽ circa se: qz q alios fame oppsserat t spoliauerat i t'ra sua: i aliena fame moriebat. Et cũ cõpatiẽtes ei cibos deportarẽt: ipse dicebat se ñ posse vti eis. t sic fame mortu⁹ ẽ. t heredes sui oib⁹ bõis suis spoliati sunt
Q vsqz hodie. vt dic̃ Uinc. vbi. s. ¶ Jtẽ Pe. cluniaceñ. i lib. suo refert qn
Exm̃ de dã fuisse comitẽ apd Matiscoñ. q cõsuet⁹ erat rape maxie res ecciarũ.
rapina t q multa loca religiosoꝝ vastauerat. Hic iudicioꝝ dei oblit⁹ d die i die
sacrile. detior efficiebat. Cũ aũt i qdã solẽnitate i palatio suo resideret: multis cõstipat⁹ militib⁹: t aliis diuersi ordis: intrauit p ostiũ palatij qdã qsi hõ i eq residẽs: t venit ad dictũ comitẽ / dicẽs q hẽbat ei loq. q surgente ille supposuit eũ eq: t exiuit p ostiũ palatij pdictũ: clamãs corã suis oibus. Juuate me. militib⁹ t ciuib⁹ iuuare nõ valẽtib⁹ p aera deportat⁹ est: nec vltra cõparuit. Jn cui⁹ facti detestatiõez mutauerũt ostiũ p qd educt⁹ ẽ. Cũ aũt qdã pposit⁹ Roger⁹ noie cõtẽporane⁹ dicti Petri qui hoc refert apiret dictũ ostiũ qsi necariũ domui dñi: cum ipse essz maximus predo reꝝ ecclesiarũ et hoim: t insidiator t spoliator paupeꝝ: aliqb⁹ lapidib⁹ remot rapt⁹ ẽ a diabolo: t p aera deportat⁹ dimissus ẽ cadere. Et fracto brachio t aliis membris cõcussis: vix semiuiu⁹ euasit. Quidã aũt i facto predicti comit hãc cãz cũ aliis addũt: ipse eñ qndaz militẽ iniuste occiderat: t bona ei⁹ iniuste occupauerat: t heredes ei⁹ iniuste exheredítabat. q apparuit ei terribilit: admonẽs vt saltẽ restitueret heredib⁹ suis ablata. q cũ hoc dixissz aliqb⁹ suis: somniũ t friuoluz reputauerũt. Tũc tertia vice terribili⁹ cõtinuãs assiguit ei diẽ q oportet ret q vellet nollet traheret alibi rñsur⁹. Tũc t'rit⁹ illa die vocauit maximã multitudinẽ armatoꝝ: aliqb⁹ amic suis exponẽs visa: t rogans vt si aliquã violẽtiã viderẽt sibi fieri: subuenirẽt. Seqntia referũt d raptu ei⁹. ¶ Jtẽ aliud accidit ibidẽ. Fuit ibi qdã preposit⁹ tpe comit Ge
Exm̃ de rardi: predis inhians: raptor maliciosus. Cũ aũt freqnt predas accipe
raptori/ ret hoim t ecciaꝝ: añq rex comitatũ illũ emeret a comite Joãne t vxo
bus peco re ei⁹ ad quã iure hereditario ptinebat. Erãt eñ guerre assidue iter epi
rum scopũ Matiscoñ. t clericos t ciues ex vna pte: t comitẽ t suos milites t alios ex alia pte. Cũ autẽ dictus preposit⁹ semel predã accepissz t duceret: qdã vacca remanebat alicui⁹ forsitã vidue vel paupis. tũc dixit cuidã famulo. tãge vaccã. Et tũc dei iudicio tali flagello pcussus fuit ita q postea nihil aliud loq potuit nisi tange vaccã. Sz cũ postea tẽtaret loq alia: sp hoc solũ dicebat. t hoc notissimũ fuit toti terre. ¶ Jtẽ in eadẽ dioccesi accidit: vt asserebat sacerdos qdã in qdã synodo in qua portauit plumas cuiusdã galline quã surripuerat qdã a qdam vidua

paupe. Cũ aũt deplumasset eã ⁊ coxisset ⁊ comedisset carnes eius ⁊ plu-
mas seorsuz retinuisset: diuio iudicio pcussꝰ: plumas q̃s nõ comederat
euomebat: pcm̃ suũ corã oĩbꝫ cõfitẽs. ¶ Itẽ refert Pe. clunia. ꝙ qdã pn
ceps Briuardꝰ grossus noĩe: ꝓpe Cluniacũ edificauit qddã castrũ i da-
mnũ vicinorũ. sicut nũc fiũt fortalicia: de q̃ sepe exibãt pdantes vicinos et
res ecciarũ. Hic tñ penitẽs vẽit ad abbatẽ Hugonẽ Cluniacẽ. dicẽs se
velle visitare limia aplõꝝ Petri ⁊ Pauli. ⁊ pꝰ fieri monachũ cluniacẽ.
Cũ g̃ apd Romã mãsisset p q̃dragenã cũ orõnibꝫ ⁊ elẽynis visitãs corpa
scõꝝ. ⁊ cũ rediret in ciuitate sat ꝓpinq̃: mortuꝰ ex infirmitate ibi sepul-
tus ẽ. Cũ aũt nõ pꝰ multos ãnos qdã prepositꝰ cuiusdã ville ꝓpe Cluni-
acũ eq̃taret p nemꝰ iuxta castrũ pdictũ i meridie occurrit ei dictus Bri
uardꝰ sedẽs sup mulũ vestitꝰ pellibꝰ vulpinis. Cui timẽti qꝛ cũ agñuerat
dixit sibi esse cõcessum qꝛ penituerat venire ⁊ apparere: qꝛ licꝫ securꝰ essꝫ
ꝙ euaserat penã iferni: tñ mlt̃a mala patiebat̃ ꝓpt̃ edificationẽ dicti ca
stri: rogãs vt rogarꝫ abbatẽ cluniacẽ. ꝙ faceret sibi remitti iiurias et ei
sbueniret: i cuiꝰ cõitatu ipe ꝯpuerat/ pelles aũt ille noue magnũ refrige
riũ pstabãt ei/ qꝛ eas dederat paupi die q̃ pmo eas iduerat. Et his dict
disparuit. Ecce q̃nta mala secunt̃ raptores ⁊ fures. Rogemꝰ g̃ deũ ⁊c̃.

¶ De Usurarijs ꝯtractibꝫ/ emptiõibꝫ ⁊ vẽditionibꝫ. Ser C.X.

Radix omniũ malorũ est cupiditas. j. Timo. vj. In p-
cedẽtibꝫ s̃monibꝫ audistĩ de filiabꝫ auaricie p ordinẽ. Et finalr̃
de furto ⁊ rapina/ q̃ztis mal' siue piclis fures ⁊ raptores subia
cẽt in h̃ sclo: q̃zta etiã mala expectare hẽant i futuro. Et qꝛ vsu
ra silr̃ ꝓcedit ex auaricia tãq̃z ex radice oĩm maloꝝ. Cogitaui nũc dicere
d̃ vsura ⁊ vsurarijs ꝯtctibꝫ emptõibꝫ ⁊ vẽditiõibꝫ. Nã adeo mũs ẽ infectꝰ
ꝙ mille modis studet vsuras palliare: ⁊ licitos ꝯtctus eẽ credit: vbi mlt̃i
plr̃ latet vsura. Pro grã Aue ma. ¶ Radix oĩm maloꝝ ẽ cupi. vbi s̃.
¶ Primo videndũ erit q̃d sit vsura. Scdo vtꝝ de pecũia mutuata q̃s
possit aliquã vtilitatẽ accipe. Tertio de emptõibꝫ ⁊ vẽditiõibꝫ sup tpe ex
pectato cariꝰ q̃z si ꝓmpta daret̃ pecunia an sit vsura.

¶ Circa pmũ ẽ notãdũ: vsura duplr̃ accipit̃ i scpt̃a vt vult s. Tho. ij. ij.
q. lxxviij. ar. j. Uno mõ ꝓprie p supexcrescẽtia quã accipit aliq̃s vltra sor A
tẽ i pciũ pecũie mutuate: d̃ q̃ ifra latiꝰ dicã. Alio mõ accipit̃ nomẽ vsure Usura
metaphorice siue silitudinarie: p supexcrescẽtia bonoꝝ spũaliũ: quã deꝰ duplicit̃
exigit a nob̃ p bonis spũalibꝫ nob̃ collatĩ: volẽs ꝙ i bonis acceptĩ ab eo accipit̃.
sp pficiamꝰ: qd̃ est ad vtilitatẽ nr̃am: nõ eiꝰ. Un̄ Luc. xix. dñs d̃r. Quare
nõ dedisti pecuniã meã numularijs ⁊ ego veniẽs cũ vsurĩ exegissẽ eã. i. d̃
bõis spũalibꝫ tibi collatĩ: exigã a te rõnẽ: ñ solũ d̃ collatĩ bñficijs ⁊ g̃rijs
¶ Accipiẽdo aũt (veꝝ etiã de supexcrescẽtia quã acq̃rere debuisti ⁊c̃.
vsurã ꝓprie. Tũc s̃m Amb. xiiij. q. iij. i c. pleriq̃z. Usura est qd̃cũq̃z sorti B
accidit. Et cũ hac descriptione ꝯcordat c. j. ⁊ vlt̃. eiusdẽ. q. Et in hac de- Descptio
scptiõe tãgunt̃ tria. Primũ cũ d̃r [vsura ẽ qd̃cũq̃z] Nã sic pꝫ i pallegato vsure.
c. pleriq̃z. Amb. s̃nialr̃ ait: ꝙ siue sit pecũia: siue spẽs seu fructꝰ: aut ligna

vl' anialia ꝛc: aut qđcūq3 aliud si accedat sorti vsura est. ¶ Secđm tāgit cū đr [sorti] licz eñ sors dicat̄ signū reꝝ distinctiuū sic pz. puer. xvj
Sors ubi dicit̄: sortes mittūt̄ in sinū/nihilo min⁹ sumit̄ h̄ sors ꝑ re iuste possessa diuisiōe aliquaꝝ reꝝ siue possessionū. Et h̄ mō in sacra scptura possessiōes filioꝝ isrl' sortes denoiant̄: h̄ etiā mō sumit̄ hic sors. s. ꝑ re iuste possessa: vel alit̄ fm legistas sors est debita q̄ntitas mutuate rei i materia occurrent̄. ¶ Tertiū tāgit cū đr [accidit] Et hoc solūmō in mutuo cadit. talis aūt vsura a dño est ꝓhibita Lu. vj. cū dr Mutuū date nihil inde sperātes. s. i intentōe. q. d. min⁹ etiā paciscētes. scz i vsure clara expsione ꝛ pactione. ¶ Est tñ notandū fm s. Tho. vbi s̄. ꝓ maiori itellectu

Rerū q̄ꝝ vsus ē ꝯsūptio. dictoꝝ: ꝙ quedā sunt res quaꝝ vsus est ipaꝝ reꝝ ꝯsumptio/sic vinū cōsumim⁹ eo vtēdo ad potū ꝛ triticū ꝯsumim⁹ eo vtēdo ad cibū: ꝛ pecuniā ꝯsumim⁹ ipam exponēdo. vñ in talib⁹ nō dz ꝯputari seorsum vsus rei a re ipa: sed cuicūq3 ꝯcedit̄ vsus ex h̄ ipo ꝯcedit̄ res. Et iō in talib⁹ ꝑ mutuū trāsfert̄ dominiū. Siqs g̃ vellet seorsū vendere vinū: ꝛ seorsuz vellet vendere vsuz vini: venderet eandē rē bis/vl' vēderet id qđ nō est. vñ manifestū est ꝙ talis peccaret ꝯ iusticiā. Sil'r rōne iiusticiā cōmittit/qui mutuat vinū aut triticū/aut pecuniā/petēs tñ sibi reddi: ꝛ vltra h̄ aliqđ ꝑ recōpensa dari: qđ đr vsura. Alie vo sunt res quaꝝ vsus nō est ipa

Rerū q̄ꝝ vs⁹ nō est ꝯsumptio. ꝯsumptio. sic vsus dom⁹ est inhabitatio nō aūt dissipatio. vsus agri vl' prati ē fruct⁹ ei⁹ ꝑceptio/nō aūt agri destructio. Et iō in talib⁹ pōt seorsuz vtrūq3 ꝯcedi/puta cū qs tradit alteri dominiū domus reseruato sibi vsu ad aliqđ tp̄s/vl' ecōuerso cū qs ꝯcedit alicui vsuz dom⁹ reseruato sibi dominio. Et ꝓpt̄ h̄ licite pōt hō accipe p̄ciū ꝑ vsu rei dom⁹/ꝛ pōt petere domū accōmodatā. sic pz in ꝯductōne ꝛ locatiōe dom⁹. Pecunia aūt fm Phil'. v. ethi. Et. j. Poli. principalr̄ est inuēta ad cōmutatōes faciendas. Et ita ꝓpri⁹ ꝛ p̄ncipal' pecunie vsus est ipi⁹ ꝯsumptio siue distractio/null⁹ eñ pōt vti pecunia nisi exponat eā. Et iō fm se est illicitū pro

C vsu pecunie mutuate accipe p̄ciū qđ đr vsura. ¶ Est tñ aduertēdū fz s. Tho. vbi s̄. i solutōe sexte rōnis: ꝙ licz argentū monetatū: ꝛ in vasa formatū nō drānt spē/tñ qꝛ p̄ncipalis vsus vasoꝝ argēteoꝝ nō est ipa eoꝝ ꝯsūptio. Et iō vsus eoꝝ pt̄ vendi licite: suato dñio rei. Usus aūt p̄ncipalis pecunie argētee est distractio pecūie in cōmutatōes. iō nō licz ei⁹ vsū vendere: cū h̄ ꝙ aliqs velit ei⁹ restitutionē qđ mutuo dedit. Idē esset dicendū de vestib⁹ accōmodat̄: de eqs ꝛ ceter̄ reb⁹ q̄ꝝ vs⁹ nō est ꝯsumptō ¶ Est tñ sciendū ꝙ secūdari⁹ vsus argēteoꝝ vasoꝝ posset esse cōmutatio: ꝛ talē vsū eoꝝ nō licz vēdere. đt ēt s. Tho. ꝙ sil'r aliqs ali⁹ posset esse vsus secūdari⁹ pecunie argentee. vtputa si quis acciperet pecuniā argēteā signatā/vel ad ostentationē: vel ad ponendū loco pignor̄. Et talē vsum pecunie pōt homo licite vendere fm s. Tho. vbi supra.

D ¶ Illis itaq3 p̄missis vsura cōiter a doctorib⁹ sic describit̄. Usura ē lucrū ex mutuo p̄ncipalr̄ intentū. In q̄ descriptōne ponūt̄ tria. Primū cū đr [Usura est lucrū] Lucrū eñ ꝓprie supabundātia nūcupat̄: siue illō in

crementū qd qs ex volūtaria cōmutatōe vltra ea q̄ prl⁹ erāt sua hz. Itaq̄z ois vsura est lucrū sed nō ecōuerso:qr nō oīe lucrū ē vsura. Primū ptz qr p vsurā qs hz vltra ea q̄ sua pri⁹ erant. Ex q̄ ptz:q si qs plus recipit q̄z mutuauit:z tale receptū nō est ei lucrū:tūc nō ē vsura. Vbi grā:si qs apd aliquē deposuit rē suā/vl' raptā. Et ille depositari⁹ nō vult hāc rē sibi restituere nisi sibi mutuet pecuniā:qd ille fac. Et sic ille cui mutuauit pecuniā restituit pecuniā:z cū h rē depositā aut raptā/aut alias debitā/q̄z uis restituat vltra mutuū tñ nō dat lucrū:neq̄z vsurā. Ad h facit ex̄ de vsur̄ c.fi.cū his q̄ no.ibi in glo.fi. Scdm etiā ptz:q: in ɔ̄ctu locatōnis: venditiōis/ɔductiōis z ɔsilibz/est dare lucrū/nec tñ est ysura. Scdo in descp̄tiōe p̄missa subiūgit̄[ex mutuo]qd est tāq̄z drñtia:distinguēs vsurā a lucris q̄ nō ex mutuo acqrunt̄. Nā illa ꝓp̄ie loq̄ndo nō dicūt̄ vsure. Iuxta notata ex̄ de vsu.i c.in ciui. Tertio i descp̄tōne subnectit̄[p̄ncipalit̄ intentū]qr si h p̄ncipl'r nō intēdebat sed scdario:z debitor aliq̄d mere ḡtis offert vt ifra patebit:nō ē vsura. ❡ Ex q̄ ptz:q vsura ꝓp̄ie loq̄ndo solū in ɔ̄ctu mutui veri vl' int̄p̄tati locū hz. Scdo ptz: q dato q nō iteruenlat pactū exp̄ssum de vsura siue de recipiēdo aliq̄d vltra sortē/sit tñ p̄ncipal' intētio in ɔ̄ctu velle remunerari:ita q mutuās nō mutuasset si sciuisset se nō remūeraturū:tūc adhuc ē vsura ex puersa intētōe q̄cq̄d vltra sortē recipit. Si v̄o nihil ei dat̄ qd spabat/tūc adhuc vsurari⁹ ē ex itē(tione:licz nō obliget̄ ad restitutionē. **E**

❡ Circa scdm p̄ncipale vtꝝ qs de pecūia mutuata possit aliquā vtilitatē recip̄e. Ad h possz hīi rñsio ex iā imediate dict̄:attñ iuxta mentē s. Tho. vbi s̄.ar.ij.dicenduz ē:q sic si aliqs ꝓ pecunia mutuata:vl' q̄cūq̄z alia re q̄ ex ip̄o vsu ɔsumit̄ pecuniā accipit ex pacto tacito vl' exp̄sso:peccat ɔ̄ iusticiā:ita etiā q̄cūq̄z ex pacto tacito vl' exp̄sso qdcūq̄z aliud accipit cui⁹ p̄ciū pecūia mēsurari pōt sil'e pctm̄ icurrit. Si v̄o accipiat aliq̄d hmōi nō q̄si exigēs:nec q̄si ex aliq̄ obligatiōe q tacita vl' exp̄ssa:sed sic ḡtuitū donū:nō peccat:qr etiā anteq̄z pecuniā mutuasset licite poterat aliqd donū grat̄ accip̄e:nec peior̄ ɔditionis efficit̄ p h q mutuauit. Recōpensationē v̄o coꝝ q̄ pecūia nō mēsurant̄ licz ꝓ mutuo exigere:puta beniuolētiā z amorē ei⁹ cui mutuauit: ❡ Est tñ circa h notādū:q recōpensatio alic⁹ bñficij (vl' aliqd hmōi. **F** duplr' pōt cōsiderari. Primo q̄dē ex debito iusticie/ad qd aliqs ex certo pacto obligari pōt. Et h debitū attēdit̄ s̄m q̄ttitatē bñficij qd qs accepit. vicz mutuū pecūie vl' cuiuscūq̄z silis rei cui⁹ vs⁹ est ei⁹ ɔsūptio. Et tūc ñ tenet̄ ad pl⁹ recōpēsandū q̄z mutuo accepit. vñ ɔ̄ iusticiā est si qs ad pl⁹ reddendū obliget̄. Alio mō tenet̄ qs ad recōpensandū bñficiū ex debito amicicie:i q̄ maḡ ɔsiderat̄ affect⁹ ex q̄ aliqs bñficiū ɔtulit q̄z q̄ttitas ei⁹ qd fecit. Et tali debito nō ɔpetit ciuilis obligatio p quā inducit̄ q̄dā necessitas vt nō spōtanea recōpensatio fiat. ❡ Scdo est notandū:q ille q̄ **G** dat mutuū pōt absq̄z pctō in pactū reducere cū eo q̄ accipit mutuū/recōpēsationē dāni:qd incurreret p carentiā pecunie aut alteri⁹ rei mutuare. Hoc aūt non est vendere vsuz pecūie zc̄.sed dānū vitare. Et pōt esse q

Recōpēsatio bñficij duplicit̄ ɔsideratur.

accipiēs mutuū mai⁹ dānū euitet/z cū sua vtilitate dānū alteri⁹ recōpē set. Ibi vide caute/ne q̄s studiose se dicat dānuz incurrisse ex mutuo: q̄d ip̄e p aliquā aliā rē aut pecuniā sine nocumēto potuit euitare. Recōpen sationē vo dāni q̄d ꝯsiderat̄ in h̄ q̄ de pecūia nō lucrat̄: nō pōt in pactuz deducere: q̄z nō d̄z vēdere id q̄d nō h̄z. Et pōt impediri multiplīr ab habēdo. Hec de .ij. de dāno. Si q̄s ꝓp̄ mutuū alteri traditā nō pōt colere vineas suas/vl̄ agros/aut fruct⁹ ꝯportare. Uel ꝓp̄ mutuū deficit i expensis: z cogit̄ vendere domū vl̄ aliquā possessionē suā zc̄. ¶ De damno: vt si q̄s obligat̄ alteri certā pecuniā ad certū tp̄s. Et interueniēte nō pōt sibi satisfacere: ꝓpter h̄ q̄z talē pecuniā alteri mutuauit q̄ sibi nō restituit. Et sic via iuris vexat̄: z ad penas pecuniarias soluendas cōpellit̄ zc̄.

D ¶ Circa tertiū de emptionib̄ z vēditionib̄ cariori p̄cio ꝓpter dilationē t̄mini siue tp̄is/an sit vsura. Est notandū: q̄ est triplex t̄min⁹ tp̄is. Primus gratie. sc̄d̄us vite. terti⁹ culpe z nequicie siue auaricie. De his tribus t̄mis d̄r ꝓpha i ps̄. ciij. [t̄minū posuisti] q̄ ad p̄mū [quē nō trāsgredient̄] q̄ ad sc̄dm [nec ꝯuertent̄ operire terrā] z h̄ q̄ ad tertiū. Prim⁹ g̃ t̄min⁹ d̄r grē: q̄z ex ip̄a lege grē originē h̄z. Et de h̄ ꝓpha ait [t̄minū posuisti] .i. posui ꝯstituisti. Talis t̄min⁹ fit: cū expectatio solutiōis rei empte iusto precio/vsq̄z ad certū tp̄s p grām vēditor̄ libere ꝯcedit̄ emptori. Et h̄ terminus nō solū est sine pctō/sed etiā est op⁹ piuz: iustū z meritoriū. Primo dicto mō t̄minū solutiōis dare est opus piū. vic̄z cū fit indigēti q̄ statim soluere difficul̄r vl̄ mīme posset. Tradit̄ eñ tūc ipsi emptori/nō tm̄ ip̄a res empta: verūetiā eidē de mutuo subuenit̄. Nā venditor dans dilationē tp̄is ad solutionē: idez facit ac si mutuaret pecuniā rei vēdite ipsi emptori ad tm̄ tp̄s: vt p tanto tp̄e ex tali pecūia emptor posset puidere necessitatib̄ suis. Et hoc est op⁹ magne pietatis. vic̄z sic expectare artifici aut alteri indigēti/q̄ nō habet vñ artē suā exerceat aut familiā nutriat. Est nempe hoc q̄si totā familiā illi⁹ pascere z sustentare: z q̄si p elemosynā enutrire: ac quodāmō plura misc̄dic opa exercere. Nā talis vestit nudos: alit famelicos. potat sitibūdos. visitat egrotos. suscipit vagos. educit incarceratos. z iuuenes z puellas sepe sustinet ne ruant in pctā. Ac p hoc ꝯriū facere dici pōt q̄ terminū solutiōis vendūt vt patebit ifra: sic pz in c. ꝯsul. z in c. in ciui. ex de vsu. ¶ Sc̄d̄o t̄minū solutōnis dicto mō dare est opus iustū s̄m iustā legē nature: quā declarat dñs Luce. vj. di. Quecūq̄z vultis vt faciāt vobis hoīes: eadē z vos facite illis. Et habet̄ ad hoc text⁹ di. j. c. j. vbi dicit̄: q̄ ius naturale est q̄d in lege z in euāgelio ꝯtinet̄. Ex q̄ quidē lege nō solū tenet̄ hō iuxta facultatē suā ac iuxta emētis indigentiā p loco z tp̄e t̄minū solutōnis dare: sed z p̄ncipalīr mutuare: l̄z indigēs nihil emeret ab eo. vt patebit ifra. Et sic v̄ificat̄ v̄bū ꝓphe dicent̄. terminū posuisti: sc̄z tu sūme de⁹ in lege nature: q̄nq̄z necessario esse dandū indigenti. ¶ Tertio est opus meritoriū iuxta intentionē vēdent̄ z t̄minū dant̄ si est in charitate: q̄z q̄libet p suo⁊ actuū volūtate z q̄litate: recipiet aut penā aut gl̄iam. xv. q. j. in. §. ex eo. in fine. Adhunc

Triplex termin⁹ tempor̄.

intellectū pōt exponi vbū ꝓphe. q̄ ad deū ait. dñe q̄s habitabit in taberna culo tuo: aut q̄s requiescet in mōte scō tuo? Et seq̄r: q̄ pecuniā nō dedit ad vsurā: sed dedit t'minū solutiōis grē. Et Ezech. xviij. dr / vir si ad vsurā nō accōmodauerit / z ampli⁹ nō acceperit. scz ꝓpt' ꝯcessuz tp̄s solutōis vita viuet z nō morier. i. hēbit premiū sempiternū. Et h̄ etiā mai⁹ vl' minus fm latitudinē charitat̄ z sinceritatē intētōnis z affectiōis: q̄ a deo mēsurant' in corde: sic Luc. xxj. de vidua. q̄ teste dñico ore mittēs in oblationē duo era: siue duo erea minuta: plusq̄ȝ omnes alij misit z fecit. Et ad hoc facit ca. Si quid inuenisti. xiiij. q. v. Ubi dicit' q̄ deus intuetur cor: scz principaliter / non manum.

¶ Sed di. quis. an in aliq̄ casu termin⁹ siue tempus possit licite vendi. Ad hoc dici pōt: q̄ tp̄s dupl'r cōsiderari pōt. Primo vt est q̄daȝ duratio siue mot⁹ celi. Et illo mō tp̄s est cōe oib₃ hoib₃: z nō plus vni⁹ q̄ȝ alteri⁹. Et sic nullo mō vendi pōt. Cuius rō ponit' in ca. q̄ manumittit'. xij. q. ij. Ubi dicit' / qd̄ cōe est nō pticulariť singl'oꝝ. Scdo ꝯsiderať tp̄s / vt est q̄dā duratio applicabil' alicui rei: q̄ duratio est alicui cōcessa ad opa eius exercēda. vbi vicȝ vsus rei distinguit' ab ipa re. Et h̄ mō temp⁹ est ꝓpriuȝ alicui⁹. Exēplū. equ⁹ est mihi accōmodat⁹ p annū ad vtendū eo. Et sic annus dr me⁹ ꝑ vsu equi. Et hmōi tp̄s licite pōt vendi / suo mō si mihi bos aut iumētū vl' alia res est ad tp̄s accōmodata: nō est aūt sic de tp̄e currēte ꝑ receptiōe mutui. vbi vsus rei nō distinguit' ab ipa re: q: tp̄s mutuationis nō pōt vendi ipsi recipiēti mutuū q̄n cōmittat' vsura: eo q̄ ex natura mutui tp̄s illō est receptor̄ mutui z nō mutuātis. ¶ Ex h̄ dicunt aliq̄ doct'. vt s. Bern. in tract. suo de ꝯctib₃: q̄ tp̄s ꝓpriū vēditor̄ aliq̄n ab eo licite potest vendi: quādo tpalem vtilitatem tali precio appreciabilem includit. Et dat exemplū. Sit q̄ quis tibi soluere debeat ex venditione aut al's / aut ex mutuo p tres annos centū ducatos: ita q̄ antea minime obligeť: tunc potest tecum pacisci q̄ mox tibi tribuat. lxxxv. Et sic q̄ndecim sibi retineat ꝓpter incurrens temp⁹ triū annoꝝ: q: illi tres anni solutionis ꝓprie sunt sui iuris: ꝓpter qd̄ pōt vendere valorē illi⁹: qd̄ tn̄ intelligendū est de debito facto ex mutuo gratis dato. Si eīm tēpus illud nihil valeret / non ampli⁹ teneret' ad mox soluenduȝ / q̄ȝ teneret' ad soluendū post tres annos z non ante. ¶ Et si dicis qua ratione pecunia mutuata nihil vltra se valoris vendibilis habet: eadem ratione nec pecunia ad tres annos soluēda. Et ideo vēdere illud tempus quindecim florenoꝝ videt' vsura. Dicendū est: q̄ hic non vendit' pecunia: sed solutionis ipsius tp̄s: qd̄ vtiq̄ȝ vt sup̄ patuit est vendentis: sed extra tempus pecunie mutuate non est p̄stitoris sed receptoris vsq̄ȝ scilicet ad terminū sibi prefixum: ꝓpterea sibi vendi minime potest q̄n cōmittat' vsura. Si vo is qui post tres annos tenet' soluere centum mutuaret tibi. lxxxv Et ex h̄ vellet sibi relinqui. xv. tunc indubitant' esset vsura: eo q̄ vēderet tibi tp̄s pecūie mutuate: q̄ȝuis ei pecūia ex se nō valeat plus seipa / tn̄ ex vtentis industria z facultate aliquē valorem acquirere potest: ꝓpterea

Temp⁹ dupliciť ꝯsideraťr.

Dubiuȝ.

Solutōꝫ

ille vsus seu facultas vendi pot: ab eo cui9 ille vsus e. hec dicit s. Bern.
R vbi sup. ¶ Sed iter. d. quis/an iura rer. p futuro tpe licite possint mi
nus emi q si res oes ille emptori psencialr traderent. Rndet dict9 do
ctor s. Ber. q ius reru p futuro tpe pot licite min9 emi q si oes ille res
ipi emptori psencialr traderet. Et sm h: q to ius futuror. pendit i lon
giora tpa tato ceter. parib pot miori pcio emi. Ratio illi9 e: q in his i
qb ius sup aliqua re differt ab ipa re: aut ab actuali possessioe ipi9 rei:
pot ipm ius emi q uis res ipsa no sit aut actualr no tradat. Exepli gra
de iure molendinor. z pedagior. z osiliu fructuu futuror.: qd ecde emi
pot no empto agro nec fructib ipsius adhuc existib actu. Constat aut q
ius z actual possessio rei pntis: ceter. pib ampli9 valet q solu ius rei
future: aut q solu ius absq actuali possessioe no statim tradita vl tra-
denda. Tuti9 est em incubere pignori q agere in psona: insup securi9 est
re hre z possidere q solu ius rei. Na certitudo rei pnt. z pntialis ei9 pos
sessio/maior z pstantior est q certitudo rei future: aut q certitudo fu-
ture possessiois rei pntis. Et io no imerito pot pma pl9 vendi: z scda mi
L ¶ Est tn notadu q pciu dz esse rei vedite iuste pportionatu (nus emi.
talis aut iusticia dz attendi a tpe Ictus: vt scz tn det q tu res valet tpe
ipi9 Ictus: no aut q tu valitura est toto tpe Isequti. cu realr res fz qd
valet tpe Ictus dz extimari. Et ante oia q no inueniat fraus vel dol9:
q nulli patrocinat. ex d emunitate eccliar. in c. aduers9 in fine. Ex h pz
q licz plus pcipiat emens tpe Inti q dederit: tn illd qd recipit e de sorte
ppt vera veditione z iuste facta tpe ipi9 Ict9. Uiciu em z vsura e qn mi
Nota nus pciu dat q res valeat tpe ipi9 Ictus. a q tpe iustu pciu iudicadu est
No aut est viciu si min9 pciu det q in futuro daret. Et hinc est q emes
anuos reddit9 mille ducator. ad dece anos soluedor.: p septinget. duca
tis mox soluedis: no est ex absoluta vi Ictus vsurari9. Et tn esset si nuc
mutuaret septingetos ducatos vsq ad dece anos: sic q qlibz ano redde
rent sibi centu: aut q vltio ano redderet sibi mltiplicati: h e mille duca-
ti. Hui9 aut ro est: q in pmo casu no est Ictus mutui: sed emptiois q pe
tuc emit z tradit ius futuror. reddituu decenaliu: ppterea no est ibi an-
teriorario solutiois bns mutui rone: sed poti9 est ibi solutio actualr rei
seu iurisdictiois actualr empte z tradite. In hmoi em Ictu q tu est de
absoluta vi z forma Ictus: no pl9 est ibi vsura q in eo q emit equu vel
agru centu ducator. p centu ducatis qs etia Ifestim soluit sic z Ifestim
recipit agru vl equu: de quo tn agro infra dece vl. xv. anos tn vel plus
hre pot q tu fuit pciu emptonis. Et no min9 agru emptu vl equu: nec in-
sup est pcm iniusti pcij: si pueut9 reddituu certi no sut oino: sed pbabilr
pnt picitari: sicut vtiq pnt puetus z fructus agror.: imo etia posito q
sint certi eo mo quo esse pnt futuri reddit9 certiores adhuc etia possunt
in tn minori pcio emi q ius reddituu mille ducator. pmo anno habe-
dor./inqntu plus valet ius pximor. reddituu mille ducator. q ius re-
motor. His Icordat Jo. an. in additionib ad speculu. Nec obstat cum

ciuita. tua. z in c. nauigāti. ex͂ de vsuris. vbi dicit̄ q̄ q̄ plus vēdit merces suas q̄ȝ venditur⁹ fuerat tpe ꝯtus ꝓpter tpis expectationē: ex eo q̄ non statim soluit̄ p̄ciū peccat. Et q̄ eodē mō videat̄ peccare q̄ min⁹ p̄ciū soluit q̄ȝ sit pecūia recipiēda in t̄mino p̄taxato ꝓpt̄ tpis expectationē: q̄z in casu p̄dictaꝝ decretaliū nō ius sed res ipsa vendit̄: q̄ statim tradit̄ z p̄ciū differt̄. In h̄ autē casu statim tradit̄ preciū z ius recupandi rē ipam z nō ipsa res dat̄: z stat ipsa pecunia piculo emptoris iuriū predictoꝝ. ¶ Est tñ aduertēdū: q̄ si hac intētione vsura fieret z in fraudē vsuraꝝ esset ibi nō ex vi ꝯtus sed rōne t̄lis intētionis vsura. Hmōi aūt fraus inesse p̄sumit̄ p tria signa. ¶ Primū signū ē q̄ñ hmōi reddit⁹ z sub forma p̄fata vēdunt̄ longe minori p̄cio q̄ȝ deberēt aut q̄ȝ vēderēt̄ si iustus emptor z iusti p̄cij repētin⁹ solutor tūc repirer̄. Et maxīe q̄ñ reddit⁹ iuriū p̄dictoꝝ q̄si sine piclo sūt. p̄sumit̄ em̄ tūc q̄ nō solū sit rō iniusti p̄cij sed etiā ibi sit mutuū indirectū z etiā fraudulēta intētio q̄si anterioratiōnis solutiōis venditori egenti. vt ex h̄ longe ꝓ minori precio habeat̄ q̄ȝ alias haberet̄. Ad h̄ facit c. ad nr̄am. ex͂ de emp. z ven. ¶ Scōm signū est z maximū: q̄ñ tal̄ empt[or] solit⁹ ē exercere vsuras aut t̄les ꝯtus impios z iniustos: ex͂ de pignori[bus] c. illo nos. ¶ Pro tertio signo dici pōt q̄ si iste emit tm̄ min⁹ q̄ȝ tū vere ē intesse suū cōiter extimādū: siue timendū ne ille debitor soluat: aut q̄ȝt⁹ est futur⁹ labor retrahēdi: nō est vsura alit̄ sic. Si ꝟo alias vult diminuere p̄ciū solū ꝓpt̄ h̄ q̄ non soluit: sed in futuro rehabebit: plus māifesta vsura est. ¶ Tertio est notandū: q̄ emptio iuriū p̄sertim q̄ñ de h̄ iminerer litigiuȝ/ si ꝓ minori precio fiat: nec valet ꝯtract⁹: nec iste emptor poterit pl⁹ petere ab illo debitore q̄ȝ in veritate soluerit z si residuū sit ei donatū. C. māda. l. p diuersas z. l. ab anastasio. qd̄ pro cōmuni bono sancitū est: ne litigia emerent̄ z mouerent̄. ¶ Sed adhuc di. quis/ si casus ꝯtingat q̄ q̄dā ciuitas ex guerra multū angustiata vendat reddit⁹ suos/ z quidā emat ꝓ vili precio/ z demū facta pace emptor de redditib⁹ lucrat̄. x. ꝓ vno: querit̄ an aliq̄d restituere obliget̄. Dicendū q̄ nō. Et h̄ rōne dubij ac piculi: cōsulendū est tñ illi ¶ Sed dubitat̄ circa (q̄ largas elemosynas faciat de redditib⁹ illis. premissa: an in aliquib⁹ casib⁹ liceat rē plus vēdere z min⁹ emere q̄ȝ tūc valeat: ꝓpter tp̄us. Ad h̄ respondet p̄dictus doctor s. Bern. q̄ lic[et] ꝓpt̄ tp̄s rem plus vēdere z min⁹ emere q̄ȝ tūc valeat: q̄ñ nō ex malicia ꝯhentiū sed ex ꝓpria natura ꝯtus id ꝓcedit. Et ꝓ illi⁹ declaratiōe ponāt̄ aliq̄ casus. Prim⁹ q̄ñ q̄s ex gr̄a spāli p̄stat vl̄ vendit bladū in tpe q̄ cōit̄ min⁹ valet: qd̄ tñ ꝓponebat firmit̄ ꝟuare z vēdere in tpe cōiter z ꝓbabilit̄ magis caro: pōt idē preciū exigere qd̄ in hora p̄stationis vl̄ venditiōis ꝓbabilit̄ credit̄ affuturū in illo tpe magis caro: sic tñ q̄ aliquē certū diē illi⁹ tpis det̄minate p̄figat: q̄z ipse nō erat illd̄ venditur⁹ nisi in aliq̄ vno die zc̄. Et etiā q̄z ipse de vno mense vl̄ ebdomada futurꝫ posset ex post facto sibi eligere diē in q̄ plus valuissꝫ zc̄. Hoc aūt mō ꝓprie loq̄ndo: nō ꝓpter tps accipit̄ illd̄ pl⁹: sed ꝓpter naturā rei q̄ plus valet i vno tpe q̄ȝ in alio.

M

Tria signa vsuraꝝ i vēditione

N

O

Exm̄ illiꝰ possumꝰ hr̄e: siq̄s hr̄et vinū vl' frumētum qḋ cariꝰ cōparasset ꝙ̄
nūc vēdere valeret: singul' pēsat̄ς laboribꝫ ꝛ alijs. Et statuisset i anio et
ꝓ futuro vēdere. vt aliq̇d lucri hr̄e possꝫ ꝓ nutrimēto suo. Uēit q̇dā q̇
vtiq̨ꝫ vult hr̄e hmōi vinū vl' frumētū: ꝛ ipse nō vult nisi q̄ntū ꝓ futuro
tali die valebit sibi reddat. Nā ꝛ i tali casu adhuc hꝫ expectare ꝑiculū:
qꝛ stat ꝙ die statuta minꝰ valebit ex cā ñ cogitata. vt qꝛ forte mlt̄i tali
die vēturi sunt vēdētes ꝛc̄. tal' ꝯctꝰ nō ē illicitꝰ. secꝰ si fit ex malicia. Cā
aūt q̄re sub tali ꝑcio pōt vēdere illḋ aut ꝯmutare duplex ē. Pria: qꝛ is
cui ꝑstat vl' vēdit tenet̄ sibi ad ꝓbabil'r equalēs: seu ad ꝑsuadū cū a da
mno ꝓbabil' lucri. Scḋa ē: qꝛ illḋ qḋ i firmo ꝓposito dn̄i sui ē ordinatū
ad aliqḋ ꝓbabile lucrū/ nō solū hꝫ rōēꝫ simplic̄ς pecūie siue rei: sꝫ etiā vl
tra h̄ q̄ndā semialē rōēꝫ lucrosi: quā cōit' capitalē vocamꝰ. ꝓpt̄ea ñ solū
reddi hꝫ simplex valor ipsiꝰ sꝫ etiā valor supadiūctꝰ. Supradictꝰ casus
distictio hr̄ ex̄ ḋ vsu. i c. i ciuitate. ꝛ in c. nauigāti. cū h̄ ꝯcor. Alexā. de ales. Sco.
Scoti aūt in. iiij. i h̄ casu distinguit di. Festū s. ioānis bap. dicat̄ A. festū ꝛo na
tiuitat̄ς dicat̄ B. tūc si iste vendēs frumētū vl' pellicia tradit ea i A. di
stinguēdū ē. qꝛ aut erat tūc rē suā vēditurꝰ/ aut nō: sꝫ i B. Si primo
mō aut dete'miat sibi ꝑciū qḋ tūc currit ꝓ A. ꝛ sic misicordiā fac̄: qꝛ sui
ꝓxi indigētiā supplet añq̨ꝫ teneat̄ illā supplere. Et isup solutōis tp̄s vsq̨ꝫ
q̨ꝫ ad B. expectat. aut statuit ꝑciū expssū magis ꝙ̄ sit iustū ꝓ A: ꝛ tunc
vsurariꝰ ē: eo ꝙ vēdat tp̄s: ꝯ id qḋ scribit̄ ex̄ ḋ vsu. c. ꝯsuluit. Si aūt vē
diturꝰ nō erat i A: sꝫ alias/ q̄n. s. fm tp̄is sui cursū res meliꝰ vēdibil' es
set ꝛ ampliꝰ lucrari possꝫ/ vtputa in B. ꝛ tūc aut q̄n vēdit ponit p̄ciū
certū: aut nō sꝫ i suspēso dimittit certificatōēꝫ ꝑcij pēdērē ex aliq̄ futu
ro. vicꝫ si dic̄ς. dab' tātū q̄ntū illo tp̄e futuro ꝑciū erit ꝛc̄. Si ꝑmo mō
si pōit ꝑciū fm ꝙ res valꝫ/ certū ē ꝙ etiā miscḋiā fac̄. si aūt maiꝰ ꝙ̄ tūc
valet. nō tm̄ ita imoderatū ꝑciū q̇n tp̄e solutōis verisil'r q̄nq̨ꝫ plꝰ q̄nq̨ꝫ mi
nus res vēdita valeat: tūc rōe dubij excusat̄. sic pꝫ ꝛ notat̄ i c. i ciuita
te. ꝛ in c. nauigāti. ex̄ ḋ vsu. Casus summariꝰ c. in ciuitate. de vsu. dic̄.
Qui merces vēdūt valētes. v. libras ꝛ nō vltra: vt ꝓ eis ꝓcessu tp̄is sex
lib. soluāt̄: licꝫ ex forma ꝯctꝰ vsura nō videat̄ intuenire. peccāt tm̄ hmōi
vēditores nisi dubitauerint an magis vl' minꝰ valebūt tp̄e solutōis. vbi
ḋt glo. sup v̄bo vēditores. al's nō vēdituri. Un̄ ꝓpt' dubiū excusant̄ a
pctō vsurap̄: vt pꝫ i c. nauigāti. c. ti. Subiūgit glo. c. i ciuitate. licꝫ cm̄
ex forma ꝯctꝰ nō sit ꝯctꝰ vsurariꝰ: pōt tm̄ fieri i fraudē vsurap̄: vn̄ cā te
nēt̄. ¶ Si aūt obijcit̄ ꝯ h̄ ꝑ illḋ c. i ciuitate tua. ex̄ ḋ vsu. Dicēdū ꝙ ibi cō
tinet̄ monitio vtilitat̄ς/ nō necitat̄ς. Si aūt dete'miatōēꝫ ꝑcij ex futuro
valore pēdere relinq̄t. aut ꝗ̄ ꝓ tp̄e dete'miato solutōis. aut i alio i ꝗ̄ ñ cō
sueuit res plꝰ valere regl'arit' al's ꝙ̄ tp̄e solutōis. ꝛ i vtroq̨ꝫ casu etiam
miscḋiā fac̄. v̄bi grā. ꝯcedo tibi hec pellicea vl' blada ꝓ ꝑcio qḋ valebūt
i b. vl' alio tp̄e circa. cū tm̄ i b. ꝯsueuerit plꝰ valere ꝙ̄ i alio tp̄e circa b. si
aūt velit ꝑciū dete'miare ꝓ tp̄e indete'miato h̄ mō vt ponat se i lucro tuto
vt i pl'ibꝫ ꝯtigere solet. ꝛ aliū i dāno. v̄bi' grā dicēdo. volo ꝙ tātū soluas
mihi ꝓ bladis aut pelliceis ist̄ς q̄ntū valebūt i ꝗ̄cūq̨ꝫ tp̄e vsq̨ꝫ i b. q̄n cas

tius vendunt: et tūc vsura ē. Cuius rō euidens pz: q2 ponit se vl' ptē suā vt in plibȝ i tuto: et illū cū q̄ ꝯbit vt i plibȝ in piclo dāni. Et tūc ꝓ se illud bȝ qđ euenit vt i plibȝ: et ꝯ se illud qđ euenit vt i paucioribȝ. Est etiā ibi alia iniusticia: q2 si rem suā vēdere dēret oporteret aliq̄ tpe determinato eū exponere ad vendēdū illā: et nō in tpe periculari vago. Et h mō cōtinguere possȝ: q min9 carꝰ venderet q̄ȝ in die carissimo int' a. et. b. Et ꝑ ꝯñs in tali pacto fac' se certū ð lucro vltra q̄ȝ hūana idustria ꝑtigere posset. Cū his ꝯcor. Hosti. et Jo. an. et archid. in c. vsura. xiiij. q. iij. ¶ Scđs cas9 est ð eo q̄ venditur9 ñ erat merces illas i loco illo: vtputa erāt poma grnata: vel blada: q̄ qs hēbat i loco i q̄ mltū abūdāt: et ꝓposuerat illa vēdere i alio loco vbi satꝭ cara erāt vel care vēdunt. Vñ fm Innoc. et alios q̄ i h sequūt eū. licȝ illa vēdere tm̄ q̄ntū in loco cariori intēdebat ea vēdere: et h ceterꝭ paribȝ vicȝ expēsis et piclis defalcatꝭ: q2 q̄ iure pt vendere cari9 ꝓpt' tpis dubietatē. sic ptȝ ex̄ ð vsu. i c. In ciuitate. et c. fi. eodē iure id posse videt' ꝓpt' dubietatē loci. Cōtrarie tñ opiniōis ē Hosti. reprobās h sile et dicēs. q sile ñ ē q aliqs tales emptiōes faceret nisi ex mag̃ idigētia. addit ēt q et pēsarꝰ: laborꝰ et piclorꝰ itinerꝭ rō ē habēda. vt s. ex̄ de vo. c. magne. et c. qn̄to de diuorē. Hāc āt opiniōeȝ seq̄t Ray. i ti. ð vsu. Sȝ Jo. an. hanc ꝯrietatē ꝯcor. di. q si stati ille emptor pciū soluit. putat opi. Innoc. eē verā: sȝ si solutio pcij differat'. put Host. forsitan itellexit: tunc videt' pcedere rō sua: q2 i dubio tpis pt emptori et vēditori cōmodū puenire: sȝ h nullū cōmodū fit emptori. Iste tñ cas9 sic et ceteri pcedētes a lr̄a: ñ sūt mltū pdicabiles: ne lata via daret' vsurꝭ: sȝ i foro ꝯsciē pt vir discret9 i his exhibere ꝯsilia et rmedia. ¶ Terti9 cas9 est ecōuerso a pmo: vt si res min9 emit' q̄ȝ valet tpe emptiōis. recipiēda tñ i aliq̄ tpe i q̄ dubitat': vtꝝ pl9 vl' min9 valitura sit q̄ȝ tpe q̄ empta ē: ñ cōmittit' ibi vsura. Vbi grā. i mēse Maij qñ frumētū ē carꝰ: eo q min9 ð illo repiat' tpe illo: emit petr9 modiū frumēti rbȝ florꝭ. cū tñ tūc valeat. iiij. florꝭ. receptur9 nihilomi9 frumētū in mēse augusti qñ frumēti solet eē copia mag̃. et spat' q tūc. iij. florꝭ. valebit tal' cas9 ñ reputat' vsura. sic pȝ ex̄ ð vsu. i c. nauigāti. Et rō hui9 ē: q2 rō h9 dubij pōit extiatiōeȝ i rebȝ ex ipa nā rerꝰ: q̄ in tali tpe min9 valere pñt. sic s. pȝ. Vñ ñ min9 dat' cā tpis: sȝ ꝓpt' nāȝ rei q̄ min9 valȝ i vno tpe q̄ȝ i alio. Et sic dōm ē ecōuerso i casu pmo. Cū h ꝯcor. Alex. ð ales. et Host. ¶ Sȝ qđ si res emit' min9 ꝓpt' tpis puentiōeȝ. Vbi grā. qs emit frumētū i herba p. v. qđ tpe messis vilr valet octo. dōm q tal' vsurari9 ē. vt pȝ i c. i ciuitate. ex̄ ð vsu. Tñ fm Bal. C. de vsu. l. i. dōm ē: q aut pñs nūeratio ē cā dāni ipi9 vēdētꝭ: et tūc ē vsura: aut sola ꝯuētio ē cā dāni: qñ ð pñti ñ soluit' pciū: et tūc ꝯtc9 licit9 ē. Aut neutꝝ ē cā dāni: q2 frumētū qđ ē i herba ñ pl9 valet tpe ꝯtcus: et tūc silr ñ ē vsurari9. vt ff. de ꝯtract. emp. l. stipulas. §. frumēta. et l. si debitor. §. verisile. Et de v. sig. l. int' stipulantē. §. sacram. Sȝ d. qs. Nunqd cōmittit vsurā q̄ vēdēdo cōcedit terminū vt trahat emptores ad suā institā vl' testudinē: nō tñ rē ꝑ h cari9 vēdit. Dicūt qdā q si ex h emptores incurrūt aliqđ dānū: puta rōe q̄litatꝭ mercꝭ: q2 non

P

nota hñ

Q

R

q̄stio

S

bz tā bonas merces: tūc cōmittit vsurā ꝛ restituere obligat. ex̄ ꝺ vsu. in c. ꝯsuluit. In qbꝫ aūt casibꝫ rō dubij vel pīculi excuset vsurā dicā in se

Nota qntibꝫ. Est tn̄ in premissis casibꝫ: ꝛ maxīe in pmo silr hoc attēdēdū: q ꝛ si ꝑpt tpis dilatōēz res vēdit charꝰ ꝛc. vt. s. tn̄ in hoc debꝫ ꝯsiderari si tāto tpe forte res minoret in mēsura vel pōdere: vt in frumento vel rebꝫ liqdis: vino qd repleri oportꝫ: qꝛ ꝛ in hoc dānū ꝛ pīculū occurrit. Sic ḡ bz in hoc fmōe qd sentiendū sit circa pmū terminū. s. grē. In sequēti fmone vidēdū erit de scdo tmino. vicꝫ vite. Rogemꝰ ḡ deū vt in his dubijs et maliciosis ꝯtcibꝫ illumiet corda nr̄a: qtinus euitare possimꝰ pīcla aīmarū ꝛ ꝯscientiarū nostrarū. p Jesum christū dn̄m nostrū.

¶ De Usura: ꝛ de termino siue tempore vite. Ser. CXI

Radix omniū malorum est cupiditas. j. Timo. vj.

¶ In precedēti fmōe audistis de hac pessima radice auaricie pl'a mala: Et signt de vsura qd ꝛ qmultiplr accipiat. An qs ꝺ pecunia mutuata possit aliquā vtilitatē recipe. Silr an qs rē possit carꝰ vēdere ꝑpt expectatōez solutiōis pcij. ꝛ in qbꝫ casibꝫ tēpꝰ siue terminꝰ pcio estimari possit ceterꝭ paribꝫ. Que etiā sint sig vsurarū in emptōe ꝛ vēditōe. Hec oia dicta sunt vt i generali qs possit agscere qnta mala opet radix ista pessima auaricie. Etqꝛ i tertia pte fmōis pcedētꝭ dictū erat de triplici termio siue tpe. vicꝫ grē vite ꝛ culpe. Et ꝺ pmo termino pauca dicta sunt. vicꝫ de tpe expectatōis solutōis: q dicit terminꝰ grē: qnti meriti sit mutuare sine vsura. aut rē iusto pcio vēdere, ꝛ solutiōis terminū dare. qn̄ etiā sit illicitū rē ꝑpt tpis dilatōez carꝰ vēdere: aut minꝰ emere. Nūc vo intēdo dicere de scdo tmio siue tpe. vicꝫ vite. Pro gr̄a Aue maria. Radix oim maloꝝ est cupi. vbi. s. ¶ In pcedēti fmōe in tertia pte ser. dictū ē quō sit triplex terminꝰ siue triplex tē-

Tempꝰ siue tminus vite

pus occurrēs in emptōe ꝛ vēditōe. vicꝫ grē, vite ꝛ culpe. Expedito ḡ termino siue tpe grē in pte: seqt nūc scds terminꝰ vicꝫ vite. de q dr ꝓuerb. quē nō trāsgredient. s. diu se viuere arbitrātes. Etqꝛ circa terminū grie dictū ē de vēditiōe tpis ex pte vēditoris: merito etiā tractādū ē ꝺ emptione ipsiꝰ tpis ex pte emptoris. Et de hoc in pn̄ti fmōe statui ponere tres qōnes qs ponit sctūs Bernardinꝰ in trac. suo de vsurꝭ. Pria qn̄ ꝛ quō liceat vēdere ad vitā redditꝰ pdiales ꝛ ꝯsil'es ꝯtctus inire. Scdo an liceat emere hrditarie hereditates pdiales Tertio an licꝫ emere pecūiari

A ¶ Circa pmū qri pōt. vtꝝ absqꝫ (os redditꝰ hereditarie seu ad vitā vsure vicio licitū sit emere ad vitā redditꝰ pdiales: Ad qd dicēdū ē fz Alex. lō. q tal' ꝯtcꝰ licite fieri pōt. ꝛ hoc triplici rōe. Prio ratōe veri dn̄ij. Scdo rōe dubij seu pīcli. Tertio rōe iusti pcij. Prio hoc licꝫ rōe veri dn̄ij. nā q dn̄s ē alicuiꝰ rei: dn̄s etiā ē vsꝰ illiꝰ. Mainfestū ē at q dn̄s verꝰ alicuiꝰ rei sic eā i alterū trāsferre pōt: sic etiā i alterū trāsferre pt vsumfructū illiꝰ retēta sibi rei ꝓpetate. sic pꝫ māifeste i locatꝭ. Videt etiā ꝓbari posse ex dn̄io vero, q sic dn̄s rei eā trāsferre pt simplr dādo vl' vēdendo eā: vel retinēdo ꝓpetatē rei et trāsferēdo vsum. sic pōt dare seu vendere

q̄ ad determinatū temp⁹ seu ꝑiclare. Ex q̄ patz: ꝙ licite pñt vendi atq̧ emi reddit⁹ ad vitam rōne dubij. ¶ Scd̄o b̄ etiā licz rōne dubij seu ꝑiculi. Nā sic ptz ex̄ de vsu in c. nauiganti. Si q̄s panē/vinū/oleū/ꝛ ꝯsilia vēdit vt ampli⁹ q̄z valeāt ꝑ eis in certo tꝑe recipiat: si tñ ea ꝯtract⁹ tꝑe nō fuerat venditur⁹: rōne dubij q̄ pl⁹ accipit q̄z dedit excusaꝰ in tl'i casu: vt dictū ē in p̄cedēti s̄mōe: nisi alias aliq̄ sinistra intētio interueniret. Sz si in emptiōe vel vēditiōe reddituū ad vitā dubiū ē. Utrū vēdēs plus det q̄z accipiat: qꝛ scz emēs cito mori pōt etiā nō ꝑcepta sorte. et vtrū emens pl⁹ accipiat q̄z det: qꝛ m'ltū pōt viuere aut cito mori. Ptz ꝙ tl'is ꝯtract⁹ rōne dubij qd̄ inde ꝑuenit ex ꝑte vendentis atq̧ ementis licit⁹ est cēsendus. ¶ Dubitaꝰ: an res cōꝑata min⁹ dimidia ꝑte iusti p̄cij: vēditori dz reddi vl' retineri? Rñr: ꝙ si res min⁹ dimidia ꝑte iusti p̄cij cōꝑaꝰ: i ptāte emptoris ē supplere p̄ciū iustū; vel a ꝯtractu recedere: vt ꝑꝫ ꝑ text⁹ ex̄ de emp. ꝛ ven. in c. cū dilecti. Est tñ verū scd̄z glo. ibidē sup̄ v̄bo deceptionis. vbi d̄r: ꝙ cū dol⁹ dat cāz ꝯtractui. Puta: dolo te induxi ad vendēdā rem aliquā: alias non venditur⁹: nō tenet ꝯtract⁹. Ut. ff. de dolo. l. ꝛ eleganꝰ: ꝛ. xij. q. ij. q̄sq̄s ep̄s. in fi. ꝛ ex̄ d̄ rerū ꝑmutatōe. cū vniuersorū: vbi d̄r text⁹: ꝙ deceptis ꝛ nō decipiētibꝫ iura subueniūt. Si v̄o incido i ꝯtractū qꝛ venditur⁹ erā: sz ꝑ dolū tuū min⁹ vendidi: vel ꝑ doluz meū pl⁹ emisti tenet q̄dē ꝯtract⁹: sz agiꝰ ad supplemētū residui. ff. de actiōe emp. ꝛ ven. l. Julian⁹. §. si venditor. Si v̄o dolus nō dat cāz cōtractui: nec incidit i ꝯtractū: tūc si decept⁹ sum vltra dimidiā ꝑtē iusti p̄cij in vēditiōe: tenet qd̄ hic d̄r: vt si fieret ex igrancia/vl' isipiētia: sic fit i ebriosꝭ: iuuenibꝫ aut ꝓdigis vl' stl'ibꝫ: tūc decepto fiat restitutio. C. de rescin. vendi. l. ij. Si āt decept⁹ sum min⁹ dimidia ꝑte iusti p̄cij: nō possū agere ad aliq̄d: qꝛ licitū est scd̄z leges ꝯtrahētibꝫ sese adinuicē decipe vsq̧ ad dimidiū iusti p̄cij. ff. de minor. l. in cause. §. in p̄cio. ¶ Sz d. q̄re lex nō ꝓhibet totaliꝰ ne q̄s decipiat ꝓximū? Rñdet s. Tho. ꝙ lex daꝰ pplo in q̄ sūt m'lti deficientes a v̄tute. Et id̄ solū ꝓhibet ea q̄ destruūt hūanuz cōuictū. vicz excess⁹ magnos: qñ q̄s decipiꝰ vltra dimidiū iusti p̄cij: tūc eñ cogit ad restitutionē. Eccl'ia āt i suis ꝯctibꝫ dolū facere nō dz. vt ꝑꝫ ex̄ de dona. c. ꝑ tuas. Cū ḡ lex d̄r: licz d̄cipe citra dimidiū iusti p̄cij: vult dicere. licz. i. ipune fit Est notandū: ꝙ in ꝯctibꝫ bone fidei: si dol⁹ dat cām ꝯctui: nō ꝑ ꝯhētes: sz ꝑ intmediā ꝑsonā: tenet ꝯctus: sz daꝰ actio de dolo ꝯ mediatorē. ff. de dolo. l. ꝛ eleganꝰ. §. j. in glo. ¶ Sz d. q̄s: ꝯtract⁹ emēdi ꝛ vendēdi ē mere voluntari⁹: qꝛ nullū ius cogit emere vel vēdere. Et id̄ p̄taxatio p̄cij rerū venaliū mere volūtaria erit. ꝛ ꝑ ꝯñs sortieꝰ ius ꝛ forū mere voluntariū. Ad h̄ dicēdū est: ꝙ licz de iure nō cogar rem meā vendere: cogor tñ i cōtractu venditiōis formā ꝛ regl'az iuris ꝛ iusticie obseruare. Et id̄ vēdēdo nō licz mihi rei mee iiustū p̄ciū ponere ꝛ accipe: qꝛ tūc ipono: nō vt simpliciꝰ mee: sz vt in alterū cōmutāde. Et id̄ s̄m Hosti. licz aliq̄s ab initio cogi nō possit rem suā vēdere vel alienā emere. vt ꝑꝫ. C. de ꝯtrac. emp. l. dudū. si tñ exposuerit rem venalē ꝛ p̄ciū offeraꝰ: ꝛ ꝑ iusto p̄cio dare nō

vult/cogi pt p iudicẽ q iusto pcio vendat.ff. de offi.pfec.vrb.l.j.§. cura
B carnis. ¶ Tertio talis ↄtus licit⁹ est rõne iusti pcij/dz cm̃ fuari in tali
ↄctu eqtas nãlis iuris.scz inr vẽdentẽ z ementẽ ad h vt licit⁹ sit:qd fit si
pciũ qd daf ab emẽte ꝓportionef rei date ab ipo vẽdẽte.vñ qñ ẽ in eis ex
cess⁹ q corrũpat hãc ꝓportionẽ/siue ex pte vẽdent siue ex pte emẽtis/tũc
ↄct⁹ tãq̃ illicit⁹ rescindi pt/puta si pciũ notabilr excedat rẽ vl res pciũ
ei⁹.Et dico notabilr:qz ꝓr puũ excessuz pcij vltra rẽ/vl rei vltra pciuz:
tal ↄct⁹ nõ viciaf/sed ꝓr excessuz notabilẽ atq̃ clarũ:ꝓpter statutũ ẽ ex
de emp.z ven.i c.cũ cã.q si qs decept⁹ ẽ vltra dimidiũ iusti pcij: pt rece
dere a ↄctu/vl agere ad pcij supplemẽtũ. Jn q ca.glo.ait:q dimidia ps
iusti pcij sic hẽat itelligi.vbi gr̃a. res valet.x. z daf p q̃ttuor. Jn h appet
q vendẽs i sex decept⁹ ẽ:qz q̃ sex sẽ pl⁹ q̃ q̃ttuor.pez q vltra dimidiũ iusti
pcij vẽditor decept⁹ ẽ. Patz etiã ipa deceptio ex pte emẽt. vbi gr̃a pono
q res valeat.x.z emptor soluit.xvj.decept⁹ est in sex:q sũt pl⁹ q̃ ps dimi
dia q est.v.Et iõ pt agere ad recupandũ pciũ:qd plus dimidio iusti pcij
dedit:qz vltra dimidiũ iusti pcij decept⁹ ẽ.Nõ aũt sic si tm̃ in.v.decept⁹
esset:qz.v.ipm dimidiũ sũt.ꝓpterea ↄ actorẽ nõ põt agere i foro iudiciali.
Eq̃litas inr ementẽ z vendentẽ. De hac maria patebit i seq̃ntib⁹. ¶ Ex his ĝ ptz:q si i pfato cãu inr emẽ
tẽ z vẽdentẽ eq̃litas fuaf licit⁹ est ↄctus de nã sui.dico aũt ex natura sui:
qz ex pte ↄhent pt esse viciũ in ↄctu ꝓr ei⁹ corruptã itentionẽ.puta si ali
qs diues ad sufficiẽtiã hñs nõ ꝓr vite necitatẽ sz ex auaricia vt ditior fi
Nota at tl'cs reddit⁹ emat/tũc ei ex pte ↄhent ẽ turpe lucrũ. ¶ Si aũt q̃raf q
eq̃litas i h ↄctu fuãda ẽ:Dicẽdũ q tũc eq̃litas obfuaf:qñ pciũ tãte q̃n
titat ẽ:q pensat etate emẽt z sanitate eiusdẽ: ac picl'is circa fruct⁹ pos
sessiõis/sollicitudie z labore/nõ appet qs notabilr hẽat meliorẽ ptẽ.vtꝫ
scz emẽs vl vẽdẽs. Si aũt tal eqtas notabilr corrũpaf:certũ est q ↄct⁹
tũc oino illicit⁹ cẽsend⁹ ẽ. Cũ his ↄcor.bal.C.de vsu.l.si ea pactiõe. Cui⁹
etiã idẽ sentit Pe. ¶ Optet ĝ: q si ↄct⁹ emptiõis z vẽditiõis reddituũ
ad vitã sit licit⁹:q ibi sit iustũ pciũ inr ementẽ z vẽdentẽ. Scd̃o q nõ sit
ibi corrupta siue mala itẽtio:ita q vẽdẽs speret emẽtẽ cito mori z emẽs
se speret diu victuꝝ:z pl⁹ q̃ dedit recepturꝝ. Sz emẽs cogitet:ego ↄmit
to me do/si citi⁹ moriar q̃ pecuniã totã recepo placꝫ mihi p re pub.resi
duũ ordinari vl eo vti: vl p monasterio aut eccia zc. Uendẽs cogitet fi
at dei volũtas siue cito moriaf siue diu viuat:facili⁹ ẽ dare successiue q̃
sil:z in cãu necẽ ẽ hrẽ pecuniã:neq̃ vẽdẽs ĝtulef de morte emẽt:sz ↄmit
Obiectiõ Prima tat volũtati diuie. Sz ↄpdicta qdã obstãt. ¶ Primo siqdẽ dicũt:q hoc
nõ licz:qz intẽtio pl⁹ accipiẽdi vsurarũ facit:ex de vsu.in.c.ↄsu.Sz iste
C q tl'cs reddit⁹ emit/h facit intẽtione plus accipiẽdi:credẽs tm̃ viuere q
pl⁹ accipiat q̃ dedit. Ad qd dicendũ est: q hic nõ agif de vicio ex pte ↄ
hent seu intẽdent:sz de vicio ↄctus in se.verũ scz ex forma sua sit vicio
sus an nõ.Et dictũ ẽ sup:q vicios⁹ nõ est:si inr ementẽ z vẽdentẽ eq̃litas
Cõtract⁹ triplex fuaf:q fuata etiã si ↄtingat ementẽ accipe pl⁹ q̃ dedit: fit vtiq̃ suũ:z h
ex natura ↄctus. ¶ Pro cui⁹ etiã itelligẽtia clariori ẽ notãdũ:q triplex
est ↄctus in q dñtia magna est. Primo est ↄctus mutui.Scd̃o ẽ ↄctus

cōmodati. Tertio est ɔctus vēditionis ꝛ emptiōis. Primo qdē in ɔctu mutui tm̄ pensat̄ suba rei ꝛ ipi⁹ valor: ꝛ nō vsus vl' fruct⁹/ eo ꝙ rōe vs⁹ nō licz recipe vltra sortē: sed sufficit ꝙ mutuāti reddat̄ valor rei: ꝛ non opter ꝙ eadē res i nūero reddat̄: qꝛ i mutuo dn̄ium trāsfert̄: sic si qs alt̄i mutuat pecuniā: argentū nō monetatū. cuprū. ferrū. frumētū ꝛc. Scdo aūt i cōmodato eadē res i nūero reddi dꝫ: qꝛ i eo dn̄ium nō trāsfert̄ ꝛ cōmodās pt rē repetere qn̄cūqꝫ placet: sꝫ ꝑ vsu illi⁹ nihil recipi dꝫ: qꝛ alias cōmodatū i locatū trāsiret. vt si qs alteri cōmodaret vasa argētea: ānulos/ cātaros ꝛc. Tertio in emptione ꝛ vēditōne pensat̄ suba ꝛ vsus rei. Et iō si emptor iusto ꝑcio emit: ꝛ ɔtingat ꝙ ꝑꝑt' possessiōez fruct⁹ ꝑcipiat pl⁹ ꝙ̄ dedit sit iuste suū: ꝛ totū de sorte est. Nā in emptōe ꝛ vēditōe si pl⁹ accipit̄ seu accipi sperat̄ ꝙ̄ datū sit/ viciosūz nō est: cū totū de sorte sit. et h̄ vꝫificat̄ tā in emptōe ꝛ vēditōe q̄ simpl'r fit: ꝙ̄ in illa q̄ fit ad tps seu ad vitā. Nā eo iure q̄ qs recipit ꝛ fit iuste suū in possessiōibꝫ simpl'r emptꝭ eodē iure accipit aliqd pl⁹ ꝙ̄ dedit in possessionibꝫ vl' redditibꝫ ad vitā suā/ eo ꝙ sicē dictuꝫ est: totū qd pl⁹ accipit̄ est de sorte: cū subam rei atqꝫ vsuꝫ ꝛ fruct⁹ illi⁹ emat. ¶ Scdo obstant qdā int̄ qs fuit Hoff. in ti. de vsu. q̄ ait: ꝙ q̄ dant pecuniā ecclesijs: ꝛ recipiūt ab eis certas possessiōes tenēdas toto tpe vite sue: vt post mortē eoꝝ/ possessiōes ad eccīas reuertat̄: pecūia etiā apd eccīaꝫ remanēte: ɔct⁹ illicit⁹ ē: eo ꝙ hoies ml'tū viue re sperāt: eo ꝙ talit' ɔhētes credūt se ampli⁹ ꝑcepturos d̄ redditibꝫ ipaꝝ possessionū ꝙ̄ sit pecūia quā dedert̄: cū sic supdictū ē sola itentiōe mēta l' vsura ɔmitti possit. Ad h̄ dicēdū: ꝙ veꝝ ē ꝙ sola spes vsurariū facit i ɔctu mutui vl seu iterꝑtati: sic pꝫ eꝫ d̄ vsu. i. c. ɔsu. qꝛ ibi spat̄ aliqd qd nō ē de sorte: sꝫ sic nō ɔtigit h̄ vbi vꝫa vēditio ē. Et circa h̄ ēt pt qri: q̄ iure vēdēs ad vitā puta possessionē ꝑciū ei⁹ r̄tinere pt: qn̄ emēs p⁹ emptiōeꝫ parū supuixit. Ad qd dicēdū: ꝙ illd a vēditore licite teneri pt rōne tituli iuste emptiōis ꝛ vēditōis. Nā sicē dcm̄ ē tal's ɔct⁹ ē licit⁹: qꝛ incidit ꝑiculū ꝛ dubiū ex vtraqꝫ ꝑte: qn̄ ei iste emit ad tps dubiū ē vtꝝ debeat supuiuere pl⁹ vl' min⁹: ꝑꝑt' ea tal' icertitudo tpis fac̄ eq̄litatē i vtraqꝫ ꝑte. Cū em̄ qs vēdit possessionē ad vitā emētꝭ vendit tps icertū: qꝛ ignorat q̄ntū dēat supuiuere emēs. Et cū determiatio tpis pēdeat a nā ꝛ nō ab hoie. iō ē ꝑt' hois itētōeꝫ: ex nāa ꝗ ɔct⁹/ vere trāsfert̄ res i emētē. Et qn̄ morit̄ licz parū vixerit: ex nāa eiusdē ɔct⁹ reuertit̄ ad vēdētē: nec videt̄ h̄ difficl'tas maior ꝙ̄ i his q̄ simpl'r vēdūt̄. Nā si qs emeret equū: ꝛ ꝑ eo soluerꝫ cētū florenōs ɔstat ꝙ si equ⁹ i crastinū moreret̄ nihilo mi⁹ vēdēs iuste sibi illos centū florenōs r̄tineret: ꝙ̄uis ex re ēpta nll'ā vtilitatē ēptor ɔsecut⁹ fuisset. Et h̄ dūmō alias i tali vēditiōe nō ītueniat fraus aliq̄. ¶ Tertio obijciūt qdā ꝛ dicūt: ꝙ qn̄ i ɔctu tā vn⁹ ꝙ̄ ali⁹ hꝫ potiorē ꝑtē: ɔctus illicit⁹ est. i. si vendēs hꝫ potiorē ꝑtē illicit⁹ ē: suo mō si emēs hꝫ potiorē ꝑtē ɔctus ē illicit⁹ Et h̄ videt̄ esse i ꝑposito. Nā sepe ɔtigit ꝙ viri ꝛ ml'ieres. xxv. ānoꝝ emūt reddit⁹ ad vitā ꝑ tam paruo ꝑcio ꝙ infra octo annos ꝑcipiūt totā sortē. Et licꝫ mori possunt infra ꝑdictos octo annos: ꝓbabili⁹ tn̄ est ꝙ possint viuere in duplo. Ex quo tunc patet ꝙ emens habet infauorem suū illud

D Obiectō secunda

Nota

E

qđ freq̃nti⁹ accidit/ꝛ qđ ꝓbabili⁹ est: ꝛ vẽdens in suũ fauorẽ hꝫ qđ rari⁹ euenire solet. Et sic pꝫ ꝙ est ieq̃litas ĩ cõtractu: ꝓpterea illicit⁹ esse videt̃ Ad h̃ dicendũ est ꝙ ptꝫ solutio ex p̃dictis: q꞉ ꝯtract⁹ iste non dꝫ illicit⁹ iudicari: nisi q̃n inter ementẽ ꝛ vendentẽ iuris nãlis eq̃tas nõ fuat. In ꝓposito aũt casu nõ videt̃ fuari talis eq̃tas ꝓpt̃ emẽtis etatẽ: q꞉ verisil'e est ꝙ tãtũ supuiuere debeat ꝙ multũ lucrabit̃: ꝛ ꝙ infra modicũ tp̃s recipiat sortẽ. Et sic potior est ꝯditio ementis q̃ȝ ipi⁹ vẽdentis/nisi forte mulier vl' iuuenis emens tot piculis ꝛ infirmitatibꝰ exposit⁹ esset: ꝙ nõ videret̃ aperte qđ istoꝝ ꝓbabili⁹ esset: aut ementẽ viuere ꝑ tãtũ tp̃s ꝙ ipe vendẽs ledat̃ notabil'r in ꝯctu: aut ip̃m mori infra p̃dictos ãnos: debẽt ḡ in tali ꝯtractu vt licit⁹ sit/emẽtis etas ꝛ ĩfirmitas ꝯpensari: sed q̃daꝫ ꝯdicũt ꝙ nõ licꝫ se exponere piclo: sꝫ tal' est hmõi ḡ ꝛc̃. Ad qđ dicẽdũ est

Nota bñ ẜm Lãdulphũ in iiij. sen. xv. dist. ꝙ tal' emẽs nõ exponit se picl'o dãnoso ꝓpt̃ ꝯtrouẽsiã doctoꝝ. vñ si q̃s hɛret itẽtionẽ ꝙ nollet aliq̃d facere ꝯ deũ: ꝛ fac̃ aliq̃d de q̃ ẽ ꝯtrouẽsia int̃ doctores/dato ꝙ illđ qđ facit sit malũ ꝛ cõtrariũ bono/credit̃ tñ ꝙ nõ peccet. hec ille. Hec tñ opio nõ multũ videt̃ tuta: sed securior ꝛ ꝟior videt̃ illa de q̃ sup̃ dictũ est. imo opinio Lãdul- (phi in illo mõ ẽ ꝓpl'o p̃dicãda

F ❡ Circa scđaꝫ ptẽ est q̃stio an liceat emere hereditarias possessiones p̃diales hereditarie: Ad hãc q̃stionẽ dicẽdũ est ꝙ sic: dũmõ nãlis iuris eq̃tas fuet̃. Et h̃ tũc fit q̃n in tali ꝯctu tãta eq̃litas obfuat̃ ꝙ nõ ꝑ aliq̃d mãifeste apparet q̃s ꝯbentiũ hẽat meliorẽ ptẽ.

Equitas iuris nãlis tunc seruat̃

Si ꝟo appet ꝙ p̃ciũ min⁹ sit r̃specu rei empte: tũc ex pte emẽtis est corruptio eq̃tatis: ꝛ tenet̃ emẽs ad iusti p̃cij supplemẽtũ. Et si p̃ciũ eẽt ita paruũ ꝙ eẽt min⁹ dimidietate iusti p̃cij/posset vendẽs in foro iudiciali recedere a ꝯctu: si aũt res empta parui valoris ẽ: ꝛ p̃ciũ ita magnũ ꝙ notabil'r rẽ vẽditã superexcedit/tũc ex pte vẽdentis eq̃tas ẽ corrupta ꝛ i foro ꝯsciẽtie tenet̃ p̃dict⁹ vendẽs restituere qđ accepit vltra p̃ciũ iustũ. Et si ẽt excess⁹ eẽt vltra dimidiũ iusti p̃cij põt emens recedere a ꝯctu. Hic tñ alit̃ viciũ esse posset/puta si q̃s decipiẽs semetip̃m crederet ꝙ reddit⁹ hereditarij ꝑ tã puo p̃cio haberi possẽt sic q̃n emũt̃ ad vitã. Si eñ sic sup̃ dictũ est i p̃ma pte ẜmõis q̃n reddit⁹ emũt̃ ad vitã ꝓpt̃ p̃cij paruitatẽ illicit⁹ est ꝯctus: ml'to ãpli⁹ q̃n hereditarie emeret̃. Scđm ei Alex. lom. q̃n vẽditio a pauꝑe facta est ꝓpt̃ artã nec̃itatẽ: tũc emptio locũ mutuatiõis tenet ꝓpterea iniusta ẽ ꝓpt̃ nec̃itatẽ vẽdentis ꝛ maliciã ipi⁹ emẽtis: q̃ ꝓpt̃

H qđ plus accipit̃ iustũ titulũ possessiõis nõ hꝫ. ❡ Proinde aduertẽdũ est ꝙ q̃n q̃s emit possessionẽ simpl'r vl' ad tp̃s/ꝛ hoc causa lucri qđ tñ expectat̃ ex natura tp̃is/nõ ex natura rei possesse: tũc est viciũ in ꝯctu/ꝛ tale in iure dicit̃ turpe lucrũ.

Turpe lucrum

Si ꝟo hmõi possessio emat̃ causa lucri/ꝛ talis emptio ꝓpt̃ vendentis nec̃itatẽ fuerit min⁹ iusta/cũ ei teneat̃ ex charitate subuenire ḡtis: tũc in tali ꝯctu vsure viciũ est. nõ q̃dẽ ꝑ se: sed ꝓpt̃ eq̃pollentiã rei/q꞉ lucrũ qđ ex tali ꝯctu dinoscit̃ ꝓuenire militat ꝯ ꝓximi charitatẽ. Si ꝟo possessionẽ q̃s emat nõ causa lucri p̃incipaliter ꝑ se: sed ad suã ꝛ suoꝝ vtilitatẽ vite atq꞉ nec̃itatẽ dũmõ in emptiõe fuet̃ eq̃tas iuris nãlis

si accrescat pcessu tpis plꝰ q̄ȝ dat: iuste fit illoꝝ emētis. q2 illo accipit tā q̄ȝ suū ꝓpter ɔtractꝰ ipiꝰ nām: ꝛ nō rōe tpis nisi valde p accidēs. Siqs aūt obstat: ꝙ si emunt rddīt hereditarie p̄dicto mō: necessario ɔtingit fieri excessum notabilē sup̄ sortē ꝓpt hereditariā successionē: qd videt iniustū. Ad qd dicēdū ē: ꝙ nec nālc ius nec ius positiuū dictat: ꝙ iste q̄ hereditarie emit rē: teneat tantū dare p ea q̄ntū ꝓbabile ē ꝙ debeat recipe ip̄e per vitā suā ꝛ filij ꝛ nepotes ꝛ tota posteritas eiꝰ. q2 fm h̄ res q̄ hereditarie emit mime sub iusta estimatiōe cadere posset. S3 q̄n taxat p̄ciū iustuȝ / sufficit ꝙ habeat respectꝰ ad illū q̄ emit ꝛ ad eiꝰ posteritatē vsq3 ad certū gradū. puta forte vsq3 ad filiū vl' nepotes. nō aūt oportet ꝙ habeat respectū ad oēs q̄ ei succedere pn̄t vsq3 ad oē tps. q2 sic res q̄ vēdit extimari nō posset. Et sic breuit in talibꝫ stādū ē ɔsuetudi p̄rie iux arbitriū bonorū viroꝝ timētiū deū: q̄ꝝ iudicio preciū estimari potest. — *obiectio.* — *Solutio*

¶ Quantū ad tertiā partē fmōis q̄rit: An liceat emere pecuniarios redditꝰ hereditarie seu ad vitā? Ad h̄ dicendū ē fm Alexā. lōbar. ꝙ tal' ɔtractꝰ licitꝰ eē pōt. Pro cuiꝰ itellectu ē aduertēdū: ꝙ q̄drupl'r pōt eē viciū i ɔctu. Pmo ex cā mālī. Scdo ex cā efficiēti. Tertio ex cā formali. Quarto ex cā finali. Primo mō pōt eē viciū i ɔctu ex cā mālī. i. ex pte rei q̄ emitur vl' vēdit. puta ꝙ res mime vēdibil' ē: sicut hō lib q̄ vēdi n̄ pōt. nec spiritualia possunt vēdi: nec etiā pōt vēdi aliena res. Et fm hūc modū ɔctꝰ hmōi fm aliqs viciat. q2 pecunia nō pōt vēdi. Et itantū fm eos tal' ɔctꝰ viciat: ꝙ ab actu emptiōis declinat / ꝛ ɔctū mutui itrat: ex q̄ nō lic3 sperare lucꝝ. sicut pt3 extra de vsu. i c. ɔsuluit. S3 tn̄ pōt rn̄deri ꝙ i rebꝫ nostris tria habemꝰ bona. Primo mobilia. Scdo imobilia. Tertio ius in vtrisq3. ita ip̄m ius vēdi pōt sicut mobilia ꝛ imobilia: q̄ nō vēdit ip̄a pecunia: sed ius pcipiēdi redditꝰ ipos pecuniales: q̄uis em̄ pecunia vendi nō possit / nisi de alio grano q̄ȝ pecunia vsual' sit / vēderet: rōne argēti minoris vel maioris: aut rōne cupri ꝛc̄. al's em̄ pecunia vsual' vēdi nō pōt. q2 nō pōt maiꝰ aut minꝰ recipi q̄ȝ ip̄a i se sit. s3 mutuū fieri pōt cū pecunia. ꝛ tūc nō lic3 vltra sortē recipe: trāsit tn̄ cū vendito iure. Uidemꝰ em̄ aliq̄d qd emi vl' vēdi nō pōt: ꝛ tn̄ cū aliq̄ alio trāsit qd de iure emi ꝛ vēdi valet. sicut ius patronatꝰ qd spūali annexū ē: ꝛ tn̄ trāsit cū vēditiōe ville vel fundi / q̄ de iure vtiq3 vēdi pn̄t. Sic ɔtigit i casu ꝓposito. vēdit ei ius q̄ vēdito pecunia trāsit. Jus em̄ pcipiēdi q̄lib3 anno talē pecunie q̄ntitatē sup bonis alicuiꝰ vēdētis: siue hereditarie: siue ad vitā ipiꝰ emētis: n̄ ē pecunia: s3 distinguit vnū ab alio. Est tn̄ veꝝ ꝙ alia rōne nō pōt vendi pecunia q̄ȝ iuspatronatꝰ. Pecunia em̄ nō pōt vēdi: q2 mediū ē in vēditiōe. qd singularit veꝝ ē de pecunia vsuali. q2 staret aliā pecuniā n̄ vsualē loco argēti vel fm aliqs gdꝰ eiꝰ vēdi licite. Jus āt patronatꝰ vēdi n̄ pōt: q2 spūali annexū ē. ¶ Scdo p̄t eē viciū i ɔctu ex cā efficiēte. i. ex pte ɔhēt3. sic̄ ē cū qs fingit se emere id qd i ipgnꝰ itēdit recipe. ꝛ sic pcipit fructus tal' rei ꝛc̄. ꝛ tūc a vicio vsure n̄ excusat. ar. ad h̄. ex̄ d pigno. Jllo nos. Et h̄ mō poss3 aliqs dicere ꝙ h̄ viciū ē: q2 tātūdē ē sic mutuare cētū p de — *D* — *viciū q̄druplex i ɔtractu.* — *tria bōa hēmꝰ i rebꝰ nr̄is.* — *Dubiū*

qd frequēti⁹ accidit/ ꝛ qd ꝓbabili⁹ est: ꝛ vēdens in sui fauorē hȝ qd rarꝰ euenire solet. Et sic pȝ ꝙ est ieq̄litas ī cōtractu: ꝓpterea illicit⁹ esse videt̄. Ad h̄ dicendū est ꝙ ptȝ solutio ex p̄dictis: qꝛ ꝯtract⁹ iste non dȝ illicit⁹ iudicari: nisi qn̄ inter ementē ꝛ vendentē iuris nālis eq̄tas nō fuat. In ꝓposito aūt casu nō videt̄ fuari talis eq̄tas ꝓpt̄ emētis etatē: qꝛ verisil'e est ꝙ tātū supuiuere debeat ꝙ multū lucrabit̄: ꝛ ꝙ infra modicū tp̄s recipiat sortē. Et sic potior est ꝯditio ement̄ ꝙ̄ ipi⁹ vēdent̄/ nisi forte mulier vl' iuuenis emens tot piculis ꝛ infirmitatibꝫ exposit⁹ esset: ꝙ nō videret̄ aperte qd istoꝝ ꝓbabili⁹ esset: aut ementē viuere ꝑ tātū tp̄s ꝙ ipe vendēs ledat̄ notabil'r in ꝯtu: aut ipm̄ mori infra p̄dictos ānos: debet ḡ in tali ꝯtractu vt licit⁹ sit/ emētis etas ꝛ īfirmitas ꝯpensari: sed q̄daȝ ꝯdicūt ꝙ nō licȝ se exponere piclo: sȝ tal' est hmōi ḡ ꝛc̄. Ad qd dicēdū est

Nota bn̄ fm Lādulphū in .iiij. sen. xv. dist. ꝙ tal' emēs nō exponit se picl'o dānoso ꝓpt̄ ꝯtrouisiā doctoꝝ. vn̄ si q̄s hȝet itētionē ꝙ nollet aliq̄d facere ꝯ deū: ꝛ fac̄ aliq̄d de q̄ ē ꝯtrouisia int̄ doctores/ dato ꝙ illō qd facit sit malū ꝛ cōtrariū bono/ credit̄ tn̄ ꝙ nō peccet. hec ille. Hec tn̄ opio nō multū videt̄ tuta: sed securior ꝛ v̄ior videt̄ illa de q̄ sup̄ dictū est. imo opinio Lādul(phi nl'lo mō ē ꝓpl'o p̄dicāda

F ¶ Circa scdaꝫ ptē est q̄stio an liceat emē- re hereditarias possessiones p̄diales hereditarie: Ad hāc q̄stionē dicēdū est ꝙ sic: dūmō nālis iur̄ eq̄tas fuet̄. Et h̄ tūc fit qn̄ in tali ꝯtu tāta eq̄litas obfuat̄ ꝙ nō ꝑ aliq̄d māifeste apparet q̄s ꝯhentiū hēat meliorē ptē. Si v̄o appet ꝙ p̄ciū min⁹ sit r̄spectu rei empte: tūc ex pte emēt̄ est corruptio eq̄tat̄: ꝛ tenet̄ emēs ad iusti p̄cij supplemētū. Et si p̄ciū eēt ita paruū ꝙ eēt min⁹ dimidietate iusti p̄cij/ posset vendēs in foro iudiciali recedere a ꝯtu: si aūt res empta parui valor̄ ē: ꝛ p̄ciū ita magnū ꝙ notabil'r rē vēditā superexcedit/ tūc ex pte vēdent̄ eq̄tas ē corrupta ꝛ ī foro ꝯsciētie tenet̄ p̄dict⁹ vendēs restituere qd accepit vltra p̄ciū iustū. Et si ēt excess⁹ eēt vltra dimidiū iusti p̄cij pōt emens recedere a ꝯtu. Hic tn̄ alit̄ viciū esse posset/ puta si q̄s decipiēs semetipm̄ crederet ꝙ reddit⁹ hereditarij ꝑ tā puo p̄cio haberi possēt sic̄ qn̄ emūt̄ ad vitā. Si eīm sic sup̄ dictū est ī p̄ma pte fmōis qn̄ reddit⁹ emūt̄ ad vitā ꝓpt̄ p̄cij paruitatē illicit⁹ est ꝯctus: ml'to ōpli⁹ qn̄ hereditarie emeret̄. Scdm̄ ei Alex. lom. qn̄ vēditio a paupe facta est ꝓpt̄ artā necitatē: tūc emptio locū mutuatiōis tenet ꝓpterea iniusta ē ꝓpt̄ necitatē vēdent̄ ꝛ maliciā ipi⁹ emētis: q̄ ꝓpt̄

G qd plus accipit̄ iustū titulū possessiōis nō hȝ. ¶ Proinde aduertēdū est ꝙ qn̄ q̄s emit possessionē simpl'r vl' ad tp̄s/ ꝛ hoc causa lucri qd tm̄ expectat̄ ex natura tp̄is/ nō ex natura rei possesse: tūc est viciū in ꝯtu/ ꝛ tale

Turpe lucrum in iure dicit̄ turpe lucrū. Si v̄o hmōi possessio emat̄ causa lucri, ꝛ talis emptio ꝓpt̄ vendent̄ necitatē fuerit min⁹ iusta/ cū ei teneat̄ ex charitate subuenire ḡtis: tūc in tali ꝯtu vsure viciū est. nō q̄dē ꝑ se: sed ꝓpt̄ eq̄pollenciā rei/ qꝛ lucrū qd ex tali ꝯtu dinoscit̄ ꝓuenire militat ꝯ ꝓximi charitatē. Si v̄o possessionē q̄s emat nō causa lucri p̄ncipaliter ꝑ se: sed ad suā ꝛ suoꝝ vtilitatē vite atq; necitatē dūmō in emptiōe fuet̄ eq̄tas iur̄ nālis

(Margin notes: "Equitas iuris nālis tunc seruat̄" beside the paragraph beginning "re hereditarias")

si accrescat pcessu tpis pl⁹ q̃ dař:iuste fit illō emētis.qꝛ illō accipit tā q̃ suū ꝓpter ꝯtract⁹ ipi⁹ nām:ꝛ nō rōe tpis nisi valde ꝑ accidēs. Siqs aūt obstat:ꝙ si emunť ṙddit⁹ hereditarie p̄dicto mō:necessario ꝯtingit fieri excessum notabilē sup̄ sortē ꝓpť hereditariā successionē:qō videť iniustū Ad qō dicēdū ē:ꝙ nec nālē ius nec ius positiuū dictat:ꝙ iste q̄ hereditarie emit rē:teneať tantū dare ꝑ ea q̄ntū ꝓbabile ē ꝙ debeat recipe ipē per vitā suā ꝛ filij ꝛ nepotes ꝛ tota posteritas ei⁹.qꝛ fm h̄ res q̄ hereditarie emiť mīme sub iusta estimatiōe cadere posset. Sꝫ qn̄ taxať p̄ciū iustuꝫ/ sufficit ꝙ habeať respect⁹ ad illū q̄ emit ꝛ ad ei⁹ posteritatē vsqꝫ ad certū gradū.puta forte vsqꝫ ad filiū vľ nepotes.nō aūt oportet ꝙ habeat respectū ad oēs q̄ ei succedere pn̄t vsqꝫ ad oē tp̄s.qꝛ sic res q̄ vēdiť extimari nō posset. Et sic breuiť in talib⁹ stādū ē ꝯsuetudī p̄rie iuxͣ arbitriū bonorū viroꝝ timētiū deū:q̄ꝝ iudicio preciū estimari potest. obiectio. Solutō

¶ Quantū ad tertiā partē fmōis q̄riť: An liceat emere pecuniarios red dit⁹ hereditarie seu ad vitā:Ad h̄ dicendū ē fm Alexā.lōbar.ꝙ taľ ꝯtract⁹ licit⁹ eē pōt. Pro cui⁹ itellectu ē aduertēdū:ꝙ q̄drupľr pōt eē viciū i ꝯctu. Prio ex cā mālī. Scđo ex cā efficiēti. Tertio ex cā formali. Quarto ex cā finali. Primo mō pōt eē viciū i ꝯctu ex cā mālī.i.ex pte rei q̄ emitur vľ vēdiť.puta ꝙ res mīme vēdibiľ ē:sicut hō lib̄ q̄ vēdi n̄ pōt.nec spiritualia possunt vēdi:nec etiā pōt vēdi aliena res Et fm hūc modū ꝯct⁹ hmōi fm aliqs viciať.qꝛ pecunia nō pōt vēdi. Et itantū fm eos taľ ꝯct⁹ viciať:ꝙ ab actu emptiōis declinat/ꝛ ꝯctū mutui itrat:ex q̄ nō licꝫ sperare lucꝝ.sicut ptꝫ extra de vsu.i c.ꝯsuluit. Sꝫ tn̄ pōt r̄nderi ꝙ i reb⁹ nostris tria habem⁹ bona. Primo mobilia. Scđo imobilia. Tertio ius in vtrisqꝫ.ita ip̄m ius vēdi pōt sicut mobilia ꝛ imobilia:ꝙ̄ nō vēdiť ip̄a pecunia:sed ius ꝑcipiēdi reddit⁹ ipos pecuniales:q̄uis eñ pecunia vendi nō possit/nisi de alio grano q̄ꝫ pecunia vsuaľ sit/vēdereť:rōne argēti minoris vel maioris:aut rōne cupri ꝛc̄.alˀs eñ pecunia vsuaľ vēdi nō pōt. qꝛ nō pōt mai⁹ aut min⁹ recipi q̄ꝫ ip̄a i se sit.sꝫ mutuū fieri pōt cū pecunia.ꝛ tūc nō licꝫ vltra sortē recipe:trāsit tn̄ cū vendito iure. Uidem⁹ eñ aliq̄d qō emi vľ vēdi nō pōt:ꝛ tn̄ cū aliq̄ alio trāsit qō de iure emi ꝛ vēdi valet.sicut ius patronat⁹ qō sp̄ūali annexū ē:ꝛ tn̄ trāsit cū vēditiōe ville vel fundi/q̄ de iure vtiqꝫ vēdi pn̄t. Sic ꝯtigit i casu ꝓposito.vēdiť ei ius q̄ vēdito pecunia trāsit. Jus eñ ꝑcipiēdi q̄libꝫ anno talē pecunie q̄ntitatē sup bonis alicui⁹ vēdētis:siue hereditarie:siue ad vitā ipi⁹ emētis:n̄ ē pecunia:sꝫ distinguiť vnū ab alio. Est tn̄ veꝝ ꝙ alia rōne nō pōt vendi pecunia q̄ꝫ iuspatronat⁹. Pecunia eñ nō pōt vēdi:qꝛ mediū ē in vēditiōe.qō singulariť veꝝ ē de pecunia vsuali.qꝛ staret aliā pecuniā n̄ vsualē loco argēti vel fm aliqs ꝯd⁹ ei⁹ vēdi licite. Jus āt patronat⁹ vēdi n̄ pōt:qꝛ sp̄ūali annexū ē. ¶ Scđo p̄t eē viciū i ꝯctu ex cā efficiēte.i.ex pte ꝯhēt̄.sic ē cū qs fingit se emere id qō i ipgn⁹ itēdit recipe.ꝛ sic ꝑcipit fructus taľ rei ꝛc̄.ꝛ tūc a vicio vsure n̄ excusať.ar.ad h̄.ex̄ ð pigno. Jllo nos. Et h̄ mō posꝫ aliqs dicere ꝙ h̄ viciū ē:qꝛ tātūdē ē sic mutuare cētū ꝑ de D viciū q̄druplex i ꝯtractu. tria bōa hēm⁹ i reb⁹ n̄ris. Dubiū

cē q̄libet anno. ita ꝙ sic ɔ̄hēs mutuat idirecte: ꝛ emptionē fingēs mutu
um facit: sicut cōiter fit i locādis castris ꝛ possessiōibꝫ: vbi ꝓ mutuo ipi
gnorat̄ possessio: cuius fruct⁹ mutuās ꝑcipit vsq3 ad solutionē3 mutui.
Hic nō Posset tñ dici fm btm̄ Bernardi. ꝙ argumētū illō a silī ñ valet. q2 i ta
li ɔ̄ctu nō ē mutuū directū nec indirectū. Nā vbi mutuū ē mutuat⁹/ipsi
mutuāti i ꝑcio obligat̄. s3 i tali casu ꝑciū trāsit: ꝛ ius ꝑcipiēdoꝝ redditu
um stat i lucro ꝛ ꝑiculo ipi⁹ emptoꝝ. posset tñ in h̄ ɔ̄ctu incidere viciū ex
pte ɔ̄hētis ꝓpt̄ cupiditatē ꝛ auariciā3 ei⁹. s3 h̄ nō accidit ɔ̄ctui. ꝛ h̄ ex ipi⁹
Viciū in ɔtract⁹ nā. ¶ Tertio posset cē viciū i ɔtractu ex cā formali. i. ex pte pa
ɔ̄ctu ex cti appositi rei q̄ trāsigit̄. h̄ ē qñ apponit̄ pactū qō repugnat rei q̄ trāsigit̄
cā forma ita ꝙ ipa res nō patit̄ apponi tale pactū. ꝛ h̄ mō ɔtigit cē viciū in simo
li. nia. Alio mō qñ pactū repugñt ɔ̄ctui. h̄ ē qñ ɔtract⁹ ḡtuit⁹ ē. ꝛ tale viciū
vsurā facit. Usura siq̄dē est in h̄ ꝙ aliq̄d exigit̄ ex pacto rōe rei mutuate
Tale āt viciū nō ē in ꝑdicto ɔtractu: cū ibi nō mutuū s3 v̄a vēditio sit.
I ¶ Quarto mō pōt cē viciū i ɔ̄ctu ex cā finali. i. ex pte preciȷ. ꝛ tale viciū
Ex cā fi excludit̄ ab isto ɔ̄ctu qñ ꝓportionat̄ iuri ꝑciū qō vēdit̄. Regulare siqde3
nali ē ꝙ ɔtract⁹ emptiōis ꝛ vēditōis illicit⁹ ē: cū i eo iurꝭ nālis eq̄tas nō ser
uat̄. S3 cū tal' ꝯuat̄ eq̄tas: ita ꝙ nō ē notabil' excessus preciȷ sup rē vēdi
tā/nec ecōuerso: tūc licit⁹ ē ɔtract⁹. Nō ḡ negat̄ ꝙ tal' ɔtract⁹ viciari nō
possit ex pte preciȷ. s3 tñ sicut pōt viciari ita pōt ratificari. Alio q̄3 mō ꝓ
bāt aliq̄ hūc ɔ̄ctū cē licitū: q2 licite q̄s emere pt ꝑdiū ꝓ cētū libris: ꝛ ꝑciū
emptū posset hereditarie dare ꝓ se ꝛ heredibꝫ suis: h̄ vic3 pacto ꝙ recipi
ens ꝑciū obligaret̄ ꝓ se ꝛ heredibꝫ suis dare q̄lib3 anno centū solidos vl'
min⁹ fm cōem estimationē. ꝛ nihil differt i ɔ̄spectu dei/vtꝝ hēat h̄ medi
ate vl' imediate/ɔ̄ct⁹ licit⁹ cē videt̄. Fateoꝛ tñ ꝙ ñ ē honest⁹ nec decens:
R sic ē ɔ̄ct⁹ q̄ emunt̄ reddit⁹ ꝑdiales. ¶ S3 ɔ̄ ꝑdicta arguūt q̄dā dicētes h̄
sō nō licere: q2 pecunia ad h̄ inuēta ē vt mediū sit int̄ emētē ꝛ vēdentē: ꝛ
ñ vt emat̄ ꝛ vēdat̄. ꝓpt̄ qō emēs ꝛ vēdēs pecuniā/vtit̄ ea ad finē ad que3
nō ē inuēta: ꝛ ꝑ ɔ̄ñs peccat. Et maxīe q2 tal' ɔtract⁹ nō videt̄ reduci pos
se nisi ad ɔtractū mutui. Rō h⁹ ē: q2 cū pecunia ñ possit emi vl' vēdi: cū
pecunia nō sit extremū emptōis vl' vēditiōis s3 mediū. seq̄t̄ ꝙ nō pōt ɔ̄ct⁹ iste re
mediū ē duci ad vēditionē. Certū etiā ē ꝙ locatio nō possit dici nec cōmodatū: ḡ
em. ꝛ vē. ad ɔ̄ctū mutui eū reducere necesse ē: s3 i eo sic̄ i ꝑcedētibꝫ pt3/nō lic3 spe
L rare lucꝝ. ¶ Ad h̄ dicēdū ē ꝙ sic̄ pt3 ex ꝑcedētibꝫ/h̄ nō emit̄ pecunia sed
ipm ius: ꝓpterea mutuū mīme pōt dici. ¶ Itꝝ aliq̄ opponūt ꝛ dicūt ꝙ
h̄ videt̄ accessus lucri ad sortē. tal' āt accessus siue successiue siue siml' fa
ctus ɔtractū variare nō pōt: q2 vtrobiq3 vtit̄ ipa vsura: cū vsura sit q̄c
q̄d accidit sorti. sicut pt3. xiiȷ. q. iȷ. pleriq3. S3 si fiat accessus sil': puta si
q̄s dat cētū libras vt recipiat. xx. i vno āno/vsura ē. ḡ eode3 mō siq̄s dat
decē/vt recipiat. xx. in duobꝫ annis vl' i tribꝫ/vsura ē. Hoc āt ɔtigit q̄n
do emūt̄ pecuniales reddit⁹ i certꝭ ānis: lucꝝ nō solū equat̄ sorti: s3 etiā
excedit sortē. Et q̄ꝫuis talis excessus ꝑ successiuā ꝑceptionē reddituū fi
at: tñ hoc ɔtractū nō ratificat s3 ɔdēnat. q2 nō differt vtꝝ tal' excrescētia

successiue vl' simil' recipiat. Ad qd dicēdū ē q hic nō ē accessus lucri ad sortē: qr i vēditōe sic predictū ē totū de sorte est. Hec ḡ in hoc s̄mōe dicta sint de scd̄o termio siue tp̄e. s. vite. sequit' nūc terti⁹ termin⁹ vic3 culpe. d̄ q̄ dicā i seq̄nti ser. Rogem⁹ ḡ deū vt sua misc̄dia z pietate nos custodiat ne pessimis ramis auaricie iuoluamur: ex q̄ tanq̄ ex radice cūcta mala ꝓcedūt. Qd̄ nob̄ ꝯcedat dn̄s nr̄ Jesus ch̄s i secl'a bn̄dict⁹ Amen

¶ De tertio termino. s. Culpe Sermo. CXII.

Radix oim maloꝝ est cupiditas. j. ad Timo vj. ¶ In p̄cedēti s̄mōe auditis de scd̄o termio siue tp̄e: vic3 ad vitā. quē terminū tāgit ꝓba dicēs i p̄s. quē nō trāsgredient'. s. diu arbitrātes se viuere. De q̄ termio audist| p̄mo Utꝝ absq3 vicio vsure licitū sit emere ad vitā reddit⁹ prediales. Scd̄o an liceat emere hereditarie possessiōes p̄diales. Tertio an liceat emere pecuniarios reddit⁹ hereditarie seu ad vitā. Nūc supest dicēdū d̄ tertio termio vic3 culpe. de q̄ supi⁹ ser. cx. H. Et hūc terminū tāgit ꝓba dicēs vbi s̄. [neq3 ꝯuertētur opire terrā] sicut faciūt q̄ isatiabili cupiditate flagrāt: vt sine termino eoꝝ diuitie cumulent': vēdētes terminū ip̄i emptori q̄ nō stati h3 soluere p̄ciū mercātie: que oia ꝓcedūt ex pessima radice auaricie. Pro gr̄a Aue maria. ¶ Radix oim maloꝝ est cupiditas vbi s̄.

¶ Pro itellectu illi⁹ tertij termini vic3 culpe ē aduertēdū q i re vēdenda pōt triplex preciū cōsiderari. Primū dicit' iustificatū z limitatū. Secundū augmentatū. Tertiū minoratū. Et in hoc stabit tot⁹ sermo. A

De p̄mo ḡ p̄cio iustificato z limitato ꝓpter dilatiōem solutiōis precij rei empte ē notandū s̄m Scotū i. iiij. dist xv. q pēsatio valoris vsualiū reꝝ vix aut nunq̄ pōt a nobis fieri nisi p cōiecturalē seu ꝓbabilē opiniōem. Et hoc etiā nō punctualit' seu sub rōne z mēsura indiuisibili in pl⁹ z minus: sed sub aliqua latitudine cōpetēti. circa quam etiā latitudinem diuersa hominū capita diuersimode iudicāt. De hoc sup̄ lati⁹ dixi sermōe ciij. H. p totum ¶ Secūdo est notādu3: q hmōi p̄mi precij. s. iustificati z limitati pōt etiā distingui triplex grad⁹ z etiā iust⁹. Prim⁹ pōt noiari pius. Scd̄s discret⁹. Terti⁹ rigid⁹. Prim⁹ est precij minoris. scd̄s mediocris. terti⁹ maioris. Uerbi gr̄a. sint decē pecie pāni eiusdē bonitat' laboris z artificij z expēse. hat. x. peciaꝝ ꝓter varia capita z diuersas sententias hoim varia extimatio fit. Et tandē repiunt' ip̄i extimatores circa illas tripliciter variari. vtputa: q̄dam extimāt quālib3 illaꝝ precij q̄nquaginta floreñ. Et hoc dici pōt precij limes z gradus pi⁹. Alij extimāt quālibet eaꝝ valere q̄nq̄ginta cū dimidio. Et talis pōt dici limes z ḡd⁹ discret⁹. Alij v̄o quālib3 iudicāt valere q̄nq̄gita vnū. z tal' dici p̄t limes z grad⁹ rigid⁹ z seuer⁹. ꝓt' varietatē ḡ emptoꝝ z vēditoꝝ aliq̄ istaꝝ petiarū panni p pecunia parata vendunt' q̄nq̄ginta floreñ. aliq̄ q̄nq̄ginta cum dimidio. z alique dant' p q̄nq̄ginta vno. Nūc autē veniat aliq̄s nō habens paratā pecuniā ad soluendū: z petat dilatiōem solutiōis. Si ḡ tūc vēditor nō stati soluend⁹ ꝓpter hmōi expectatōem preciū auget: ñ tñ

vltra vltimũ limitẽ p̃cij iusti: sed stat in sũmo: vicȝ. lj. floreñ. ita ꝙ q̃ntũ cũq; solutiõem ampliori tpe expectaret: siue gratis siue ex pacto. nunq̃ȝ tñ ob h̃ vltra illũ limitẽ iustĳ p̃cij aliq̃d accipet: nõ ẽ ibi ex vi ꝯtract⁹ vsura ẜm sniam magnoꝝ doctoꝝ. Rõ hui⁹ est. q2 tal' nõ vẽdit terminũ. nec ꝓpter expectatiõem accipit aliq̃d vltra iustuȝ preciũ rei quã vẽdit: q̃ȝuis nõ faciat gr̃am remissiõis precij descẽdẽdo ad. l. qḋ q̃dẽ libẽter faceret si solueret statim. Nã aliud ẽ nõ facere gr̃am aliã ꝑ eo ꝙ facit gr̃am expectatiõis. atq; aliud est ꝓpter h̃. i. ꝓpter expectatõem simpl'r excedere iustũ preciũ. Stat ḡ tal' in limite rigidi grad⁹: q̃ extra iusticiã eẽ minime dici põt. sed si ille solueret statim ꝯdescẽderet vsq; ad limitẽ grad⁹ pij. i. vsq; ad. l. floreñ. hoc ẽ tantũ dicere. q̃ȝuis ille rẽ vẽdat cari⁹ expectãdo solutionẽ q̃ȝ si parata dareť pecunia. tñ adhuc vẽdit iusto p̃cio: vicȝ tali ꝑ q̃ ipe vl' alij eodẽ tpe ꝑ parata pecunia rẽ vẽdidest: vicȝ tpe tũc currẽte ceterꝭ

B paribꝫ ⁊c. ¶ Scdm̃ p̃ciũ rei vẽdẽde dr augmẽtatũ seu multiplicatũ/ ꝓpter dilatiõem solutiõis rei empte. h̃ autẽ preciuȝ fit a vẽditore. q2 emptor de re empta p̃ciũ nõ soluit statim: sed terminũ petit. ⁊ sic vẽditor p̃cium augmẽtat vltra debitũ iusticie. Uerbi gr̃a. qs vult ꝓpter terminuȝ sex mẽsiũ ꝑ q̃libet pecia dicti pãni bz. liiij. vel. lv. floreñ. ⁊ q̃nq; vltra. Et h̃ est manifesta vsura: sicut ptȝ ꝑ eccl'ie determinationẽ. extra de vsu. i c. ꝯsuluit. ¶ Sed q2 mercatores iniusti ad excusandas excusatões i pctis ꝑ se conanť adducere q̃sdã defensiões. Jõ aliq̃s illaꝝ dicam r̃ndẽdo ad easdẽ. Primo q̃dẽ dicũt/ ꝙ mercatori licȝ lucrari: exq̃ ꝑ cõi vtilitate laboribꝫ ⁊ expẽsis ⁊ multiplicibꝫ ꝑicul' se exponit. ⁊ iõ iustũ ẽ vt inde accipiat cõpetẽs lucꝝ officio suo. Hoc aũt facere nõ põt nisi vẽdendo merces suas sic p̃ciũ taxet/ ꝙ pẽsatis oibꝫ laboribꝫ ꝑicul' ⁊ expẽsis circa merces suas factis vl' fiẽdis lucreť. x. vel. xv. ꝑ cẽtenario. h̃ aũt agere nõ põt nisi ꝑ expectatiõe solutiõis vsq; ad h̃ augeat p̃ciũ solutiõis merciũ suarũ: vt. s. pẽsata hmõi expectatõe cũ ceterꝭ circũstãtijs lucreť final'r. x. vel xv. ¶ Ad h̃ tripl'r r̃ndeť. Primo ꝙ licȝ mercator sic̃ p̃dictũ est in p̃cedẽtibus ser. ꝓpẽ p̃dictas causas lucrari possit: nõ tñ mõ illicito sicut ꝯtingit in vẽdẽdo terminũ ⁊ obseruãdo alios illicitos modos. Itẽ scdo sicut in tuẽtibꝫ ptȝ seq̃reť ex p̃dictꝭ ꝙ dato ꝙ mercator merces valoris cẽtũ floreñ. ꝑ mille ducatꝭ emisset: tũc ẜm illos posset ꝑ quẽcũq; illicitũ modũ ⁊ ꝯctũ eas vẽdere licite. sic ꝙ vltra mille flor̃. lucrareť. x. vl'. xv. ꝑ cẽtũ. qḋ q̃dẽ irrõnabile ẽ: cũ merces i se soluȝ valeãt cẽtũ: ꝑ q̃bꝫ ipe illo mõ ꝑcipet mille ⁊ cẽtũ. vl' si i q̃libȝ cẽtenario lucrareť. xv. tũc ꝑcipet mille centũ ⁊. l. Itẽ seq̃reť tertio: ꝙ si i terra vl' i tpe marie caristie merces suas p̃cio magno emisset: posset ꝓpẽ h̃ i loco vl' tpe i q̃ merces ille eẽnt viles vẽdere illas etiã p̃cio maiori q̃ȝ emisset: saltẽ ꝓpẽ expectatõem solutõis: qḋ tñ manifeste apparet absurdũ ⁊ iiustũ. ¶ Scdo etiã dicũt ꝙ nõ itẽdũt cari⁹ vẽdere merces suas ꝓpẽ tps: sȝ ꝓpẽ recuꝑandũ dãnũ qḋ ex dilatõe solutõis icurrũt. q2 si p̃dictũ p̃ciũ stati p⁹ merciũ vẽditionẽ hẽent. possent cuȝ eo multũ lucrari. qḋ faceť nõ pñt: eo ꝙ nõ stati soluũť. Ad h̃ ẽt tripl'r p̃t r̃n

p̃ciũ augmẽtatũ.

ꝺfensiões mercatorũ iniustorum.

C

deri. Primo: q̄ etsi talis venditor lucrari posset: tamē possibile etiā fo-ret eum non lucrari: imo possibile esset et eū perdere capitale. Nunc au-tem quia nō stat in periculo talis damni: tunc nō potest stare in certitu-dine talis lucri. Itē secūdo quia haberet lucrū de re nō sua. i. de mutuo da-to in emptiōe. Itē tertio: mercator nō pōt in pactū deducere recōpēsatio-nē dāni: qđ ꝯsideratur ex hoc q̄ sua pecunia nō lucretur cū nō possit vēdere qđ nondū est. s. lucrū. et ab habēdo multipliciter īpeditur s̄m s. Tho. ij. ij. q. lxxviij. ¶ Tertio tales se defendētes dicūt hoc facere ideo: quia freqūter apparet q̄ debitores nō soluūt i termino assignato: et circa readq̄sitionē taliū dena-riorū oportz eos facere expensas magnas. Ad hoc dupliciter rn̄detur. Primo q̄ licz multi quibus talis terminus ꝯcessus est i termio nō soluāt, multi tamē etiā sūt q̄ in termio sibi dato soluūt. et tn̄ p̄ciū qđ propter tēpus mercibus ad-ditū ē nō minuitur his q̄ in dato termio soluūt: q̄re eque vtrisq3 vēdere ter-minū inequalitas est et iniusticia. Nō eīn iustū est q̄ vnus propter alterius solu-tionis dilationē dānificetur: q̄ ad hoc nullā dedit occasionē. ¶ Secūdo dicen-dū est: q̄ ꝯceditur extra de fideiussoribus. i c. puenit. q̄ rōne interesse si debi-tor nō soluit in termio sibi dato: q̄ creditor debz seruari indēnis. nec tūc es-set vsura: cū vsura sit lucrū qđ rōne mutui speratur. talis aūt excrescentia nō reciperet nisi rōne dāni vitandi et nō lucri habendi. stat eīn bn̄ q̄ q̄s in currit maxima dāna ex hoc q̄ debitores sui eū nō p̄soluūt sicut obligantur. quia forte cogitur mutuū recipere ad vsuras ex iudeis: vel domū aut aliquam possessionē vel aliā rē sibi necessariā vendere cū iactura sua. et certe talia dāna iuste posset repetere. ¶ Quarto insuper obijciūt se defendētes q̄ hoc faciūt propter impotētiā et iopiā ipsorum emptorum. Nam si vellēt vēdere absq3 p̄dicta termini dilatiōe/ propter indigentiā et paupertatē multorum raros posset reperire emptores: et sic pauperes minus se nutrire possent. Ad hoc dicēdū est: q̄ dolosa est misericordia ista q̄ sub specie pietatis ac subsidij charitatis ꝯtra primū indigentē crudeliter serpit. Et vbi fingit se intēdere pietatez solū principaliter intēdit proprium lucrum et cōmoditatē. ¶ Secūdo dicēdū est: q̄ hoc nō ē pietas sz impia crudelitas sub specie pietatis: addere indigētiā indi-gēti: qđ ē ei q̄ nō pōt stati soluere opam dare per p̄ciū augmētatū: q̄ tardius et difficilius possit soluere qđ tenetur. Sed tūc diceretur opus pluz q̄n absq3 spe p̄cij augmētati dilationē p̄staret solutōis. sicut de hoc latius dixi s. ser. cx. D ¶ Quinto tales obijciūt dicētes: q̄ hoc faciāt vt ꝯseruare se possint i ta-li mercatiōe: cū multi sint q̄ etiā post datā dilationē nunq3 p̄cium soluāt Ad hoc rn̄deri posset id qđ supra dictū ē ad tertiā obiectionē. nō eīn dānifi-cari debēt illi q̄ in termio sibi dato soluūt propter eos q̄ nunq3 soluūt etc. ¶ Ex oībus his illud patz q̄ isti q̄ vēdūt rē carius propter solutōis dilatiōem ad sen-sum dictū nunq3 p̄nt stare i recta ꝯsciētia: imo tales sepe aiam cū subā re-rum tpaliū perdūt. et oīs eorum excusatio et defensio inutilis est/ vana et isufficiēs ¶ Sz di. quō pōt q̄s scire q̄nta sit vsura i q̄libz mutuo vero vel interpretati-uo? Rn̄r q̄ si q̄s hoc scire vult et itelligere dz sz recurrere ad ip̄m tp̄s i q̄ cō-tractus et vsuraria mutuatio facta ē: p̄ut refertur ad tp̄s solutōis p q̄ facta ē

Margin notes: D; E; Dolosa mia erga paupes; F; G

Verbi gr̃a. tradidi tibi modiũ frumẽti i natali ꝯm ꝙ valebit circa festũ sc̃ti Jacobi futurꝫ. in q̃ ꝓbabil'r credit' magis valiturꝫ. tũc q̃cq̃d vsurarie accepo. i. vltra valorẽ tp̃e ꝯtract⁹ /satisfacere teneor: ⁊ ñ pl⁹ neqꝫ min⁹ ⁊c̃.

D ¶ Tertiũ p̃ciũ rei vẽdẽde d' minoratũ: sicut patꝫ in vẽdente pannũ vel p̃ciũ mi-equũ ꝑ cẽtũ flor̃. ei q̃ sibi mox reuẽditur⁹ est ꝑ. xc. floreñ. Primus em̃ do noratũ min⁹ panni vel equi tradit illi cũ reemit. xc. floreñ. ⁊ quandoqꝫ vix. lxxx. Jlle ṽo q̃ p̃mo emit nihil tũc soluit p̃mo dño rei. Patꝫ g̃ ꝙ iõ sc̃os reuen didit p̃mo vẽdenti ꝑ precio satis minori. q' sub q̃dã mutui datiõe poti⁹ q̃ꝫ sub reali v̾itate solutiõis tradidit ille sibi. xc. vel. lxxx. ab eo debẽs re-habere centũ: q̃s q̃dẽ ipi p̃mo vẽdẽti nõ soluit. ꝓpterea talis ꝯtract⁹ vsu rari⁹ est ⁊ oĩ malignitate ac duplicitate plen⁹. Jdẽ ẽ de sale/ vino/ frumẽ to/ ferro ⁊c̃. Nã p̃mo q̃s petit mutuũ ab aliq̃ q̃ se d't ñ habere pecuniã: sꝫ res venales q̃s sibi vẽdere velit. Et sic satis care illi vendit. emptor ṽo ñ querit h̾e hm̃oi res venales sed pecuniã. ⁊ sic vẽdenti sibi reuẽdit ꝑ mi nori precio: nulla in re compata facta mutatiõe: neqꝫ cõiter aliđ forꝫ ap-paret ⁊c̃. de illis hic dicit'. ¶ Aduertẽdũ est tñ: ꝙ siquis absqꝫ intẽtione reemẽdi rẽ a se vendẽdam ⁊ absqꝫ fraude vendidisset: vtputa equũ ꝑ cẽ-tũ floreñ. ⁊ tñ ab emptore simpl'r exhibenti illũ cuicũqꝫ emere volẽti re-emeret ꝑ precio minori/ nõ esset vsura. Posset tñ ibi esse peccatũ iniusti precij. posset etiã hec reemptio taliter circũstãtionari ꝙ nõ esset ibi pecca tũ ꝓpter min⁹ preciũ. vt q' forte equus esset ꝑ noctẽ fact⁹ infirm⁹: vl' mul ti equi ad statim superuenissent: ꝓpter q̃đ i minori precio compari possent ⁊ sic de alijs. Sed raro ꝯtingũt talia sine fraude vsurarꝫ: ideo nõ est vti le apte predicare h̾ notabile: sed in foro ꝯsciẽtie posset q̃s ꝯm h̾ ꝯsulere.

J ¶ Sed di. q̃s: Erg̃ taliter reemẽtes precio miorato sint ꝑ ꝓprio cõmodo De solu-legitiarꝫ mercationũ mechanicorꝫ ⁊ ciuitatũ destructores. q̃đ g̃ dandũ tõis dila-est remediũ lanificib᷒/ mechanicis alijs ⁊ mercatorib᷒: q̃ res suas vẽde tione re nõ possunt sine solutionis dilatiõe: ⁊ tñ h̾ sine dãno facere nõ possunt vt rem sic venditã dent ꝑ eq̃li p̃cio: ac si in parata pecunia soluerer'. Jn-sup talis cõiter est in ciuitatib᷒ ꝯsuetudo/ vt sic venditio fiat cũ dilatio-ne solutiõis? ¶ Ad h̾ dicendũ ẽ ꝙ/ si talis ꝯsuetudo de solutiõis dilatiõe introducta sit ꝑ cõmuni bono ⁊ nõ in fraudẽ vsurarꝫ: sꝫ ꝑ expeditiõe mer cantiarũ. tũc distinguẽdũ est: q' aut mercator merces suas vẽdit ad ter minũ vltra iusti precij quãtitatẽ ꝓpter ipsam expectationẽ: aut ꝯm iusti precij quãtitatẽ/ si p̃mo mõ nõ est dubiũ: vt sup̃ dictuꝫ est: q̃n sit ꝯtract⁹ vsurari⁹: cũ in eo expectatio tẽporis sub p̃cio iniuste cadat ꝯtra c. ꝯsulu-it. extra de vsuris. Patꝫ g̃ ꝙ q̃s cari⁹ põt vẽdere rẽ ꝓp̃ dilationẽ q̃ꝫ si da-rer' parata pecunia. sed nõ põt vẽdere plus q̃ꝫ sit iustũ preciũ. q̃đ triplici gradu distinguit' s. A. Si aũt sc̃do mõ: q' ꝯm q̃ntitatẽ iusti precij vẽdit. licꝫ terminũ tradat: ⁊ ꝑ termio p̃cio maiori vẽdere videat' q̃ꝫ si daret' sibi para pecunia: tamẽ nõ est ibi vsura. Nec obstat si ꝑ miori p̃cio daret dũ statim sibi pecunie soluerent': vt patꝫ sup̃ in p̃mo precio. Uñ simile pot-est in alijs debitꝭ apparere: quẽadmodũ si alicui aliquid debeat' ad cer-

tum terminū: qñ de eo quod est sibi debitū aliqd dimitteret si reliquū ci tius solueret. Cōstat vtiqz q ille dimittere sibi possz: z tamē alter ab vsura imunis esset. Propterea dicendū est q licz sit vsura plus accipe propter tēporis dilationē (sicut dictū est) nō tamē est vsura qñ creditor preciū minuit si stati ei soluat̃ propter tēpor̃ breuitatē. Nec scd̃o etiā obstat si quis dicat: q ad denarios numeratos siue paratos illa mercantia tantū non posset vendi q̃ntum cū pdicto termino assignato. Et q res tantū valet quātum vendi pōt. ff. ad trebel'. l. j. §. si heres. Item q licz plus cōstiterit si cū tali termino plus vēdat̃ q̃z cū pecunia parata vendi posset illud plus pcipit̃ vltra sortē. Ad hoc dicendū est: q psuppositis his que supius dicta sunt. s. q non est ex natura cōtract⁹ z mercātie: sed ex malignor̃ mercatorū malicia / in vendēdo illicito mō terminū in minorādo istud preciū: licz obscuret̃ iuste mercationis via. tamē iustis mercatoribus relinquit̃ semita q̃zuis obumbrata z arcta q licito mō mercari possunt. Et ideo reb⁹ sic stātib⁹: si lanifex mercator vel al' quicūqz tantū vēdit pannos z merces suas ad terminū p quāto vēderet ad denarios numeratos. i. p parata pecunia: si pdicte impietates cessarent / nō sibi edificat ad gehennā. ¶ Et cū dicit̃ q res tantū valet quantū vendi pōt: dicēdum q verū est si p tanto q̃nto valet permittit̃ vendi: z nō obstent malicie supra dicte. Hec sanct⁹ Bernardin⁹ vbi s̄. Et cōcordat sctūs Thomas in q̃dam sua respōsione dū foret q̄situs de hac materia. ¶ Ex pmissis patz q̃nta fraus / q̃nta malicia z dol⁹ currūt in emptiōib⁹ z vēditionib⁹. Propterea rogād⁹ est de⁹ vt in tot fraudib⁹ z malis succurrat: ne illū offendam⁹. z ne ppt radicē oim maloz̃ cupiditatē eterna pmia pdamus. Qd nob cōcedat dñs nr̃ Jesus chrs i secl'a bn̄dict⁹ Amen

¶ De taxatione precij rerum Sermo. CXIIII.

Radix oim maloz̃ est cupiditas. j. ad Timo vj. ¶ In pcedēti s'mōe audistis de triplici precio rerū in vēditione: vicz iusto / augmētato z minorato. Et quādo i talib⁹ cōmittat̃ vsura vel nō. Nūc cōsequēter vidēdū erit: an preciū rerū taxari possit s'm valorē vtilitatis ementib⁹ inde puenientē. de quo iterū auaricia pugnat cōtra rationē z cōscientiā. Pro gr̄a Aue maria. ¶ Radix omniū malorūz est cupiditas: vbi s̄.

¶ Presens sermo breuiter stabit i hac q̄stione: An preciū rei taxari possit s'm valorem vtilitatis ementiū: vel quodcunqz obsequiū possit taxari s'm valorē vtilitatis inde puenientis. Uerbi gratia: Si potio vel herba medicinalis valet mihi ad liberandū me a morte: z ad restitutionez sanitatis impciabilē: an dans eā possit a me exigere preciū sanatiōi equiualens siue impreciabile. Suo mō si do alicui equū in q̄ equitando statim euadit man⁹ inimicoz̃: z al's euadere nō potuisset: sed captus fuisset z taxatus p mille aut duob⁹ milib⁹ florenis: an preciū equi taxari debet s'm vtilitatez talem. i. pro mille vel duob⁹ milib⁹ florenis? Ad hanc questionē breuiter dicendū est q non. Nam si pciū rer̃ nostre vite neces

R usura cōmittit̃ ppter tpis dilatiōez

A Questio

sariaꝝ taxaret̃ ſm equalẽtiã ei⁹ ad qđ particularit̃ nob̃ ꝯferunt̃ q̃dlibet taliũ eẽt q̃ſi impciabile. Nã scꝫ pb⁹ aque hoi sitiẽti q nisi aquam habeat morit̃. valet i tali casu infinitã subam auri ꝛ lõge ampli⁹. Nõ igit̃ taxari debẽt res hoc mõ. Et h põt oñdi ꝛ pbari triplici rõne.

Videlicꝫ { Rõne nequicie / Rõe iusticie / Rõne eminẽtie }

¶ Primo pciũ venaliũ reꝝ nõ ẽ taxãdũ dicto mõ rõne neqcie. Et h tripl'r. Tria em̃ mala ex h suþuenirẽt. Primũ q2 hoc h̃ret ieq̃litatẽ. Scđm q2 iduceret iportabilẽ difficultatẽ. Tertiũ q2 euacuaret oẽm pietatẽ. Primo inq̃ꝫ h h̃ret ineq̃litatẽ ꝛ eẽt ꝯ cõe bonũ. cũ em̃ i ꝯtractib9 ciuilib9 ꝛ humanis final'r rõ sit cõe bonũ. iõ taxatio precioꝝ ẽ mẽsuranda ſm eq̃tatẽ p respectũ ad cõe bonũ: ꝛ put expedit cõi bono. q2 nihil iniquius ẽ q̃ꝫ p particularib9 ꝛ puatꝭ cõmodis cõi ꝛ vniuersali bono p̃iudicare. qđ vtiq3 fieret si res taxaret̃ p̃dicto mõ. Preterea q̃dcũq3 cõmodũ qđ ex re empta ꝯsequit̃ emptor/oino ex̃ ipm vẽdentẽ ẽ. Et illđ cõmodũ qđ ꝯseq̄t̃ emptor/oino ꝯsequit̃ emptor vt ex re sua. ꝓpterea si vẽditor ex h ꝯsequit̃ aliquã maiorẽ vtilitatẽ ꝯsequit̃ vt ex re oino ñ sua: qđ in eq̃litas eẽt atq3 iniustũ. ¶ Scđo esset malũ: q2 iduceret iportabilẽ difficultatẽ. nã in h pticularis dissolutio forti⁹ ꝛ diffusi⁹ ꝯtinet̃ ꝛ iportabile on⁹: qđ ꝛ i ꝓposito spẽali⁹ declarari põt. Uerbi grã. si p pugillo aque vel ignis mihi sũme necessariꝭ teneor tibi dare q̃ntũ valet vita mea ad quã mihi ꝯfert. tũc eadẽ rõne i ꝯsili casu tu p pugillo aq̃ tibi sil'r necario: tãtũdẽ ten:berꝭ mihi dare: qđ vtiq3 iniquũ eẽt ꝛ itolerabile on⁹. ¶ Tertio q̃ꝫ eẽt malũ: q2 h euacuaret oẽm pietatẽ ꝛ beniuolẽtiã atq3 humanitateꝫ p̃cipue i casib9 necessitatꝭ maiori hũanitate ꝛ pietate idigẽtib9: absit aũt q̃ ṽtuosa ꝛ ṽa eq̃tas hũane pietati ꝛ sociabilitati sic ipie aduerset̃. Utinã h attẽderẽt q̃ ꝓpt̃ necessitatẽ quã vidẽt i altero de re habẽda/cari⁹ sibi eã vendũt q̃ꝫ i se valeat iusto precio. Ex ill' pꝫ q̃nta sit illoꝝ idiscretio q aliis q̃b9 res aliq̃s vẽdiderũt: ex q̃b9 magnũ cõmodũ ꝯsecuti sunt/in faciẽ obijciũt dicẽtes Ego te ꝯseruaui in oib9 bonis tuis. q2 nisi equũ a me emptũ habuisses/capt⁹ fuisses. vel Ego te a morte p̃seruaui dũ i extrẽis laborares tibi dãdo hãc medicinã ꝛc̃. vel sic: Ego te ꝛ tuos i vita ꝯseruatui auisando te ne itraretis hãc siluã vl' hũc locũ. vel Ego te ditaui p vinũ aut frumẽtũ a me emptũ: qđ nũc duplici p̃cio vẽdis aut triplici. patꝫ q2 res vẽdita ampli⁹ nõ ẽ vendẽtis sꝫ emẽtis. iõ nõ ꝯcedit̃ cõmodũ ex re vẽdentꝭ ꝛc̃. ¶ Scđo p̃ciũ reꝝ nõ est taxandũ p̃dicto mõ rõne iusticie: q2
B iniustũ ꝛ ꝯ cõe bonũ eẽt taxare res ꝛ obseq̄a ſm vtilitatẽ quã ꝯferũt. pꝫ illđ. Nã ex q̃ p̃ciũ reꝝ vt dictũ ẽ taxandũ ẽ ad ordinẽ cõis boni. Jõ i huiusmõi p̃mo ꝛ p̃ncipal'r attẽdẽda ẽ cõis taxatio ꝛ extimatio a ciuib9 siue incol' ciuitatũ aut cõitatũ cõiter facta. ¶ Jn talib9 aũt solẽt obseruari tres circũstãtie cõiter. Primo natural' ordo reꝝ vtibiliũ siue ad vsuꝫ necessariarũ. Scđo cõem cursum copie ꝛ inopie. Tertio p̃iculũ ꝛ laborem atq3 industriã adductõis reꝝ seu obsequioꝝ. ¶ Primo obseruat̃ q̃dam natural' ordo rerũ vtibiliũ. Nã sunt q̃dam q vsui nr̃o p̃mo sunt meliora

Tres circũstãtiẽ i reꝝ estia tiõe q̃ ad precium.

seu vtiliora.scđo durabiliora.tertio sūt q̄dā delectabiliora. Primo in q̄z
sunt q̄dam q̄ nostro vsui sunt meliora seu vtiliora.sicut illa q̄ sūt q̄si ma
teria seu materialia alioꝝ.vt elemēta respectu mixtoꝝ.sic etiā eoꝝ vsus
est in nobis materialioꝛ q̄z sit vsus suoꝝ mixtoꝝ etiā notabiliū.sicut ptꝫ
in vsu aq̄ respectu vini:ꝛ in vsu terre respectu panis aut tritici. Scđo
sūt q̄dā nr̄o vsui durabiliora. Sūt eñ q̄dā q̄ fm naturā suā alijs corru-
ptibiliora sūt:ꝛ i nostris vsibꝫ citi⁹ corrūpunt̄ ꝛ ꝯsumunt̄.imo q̄rūdam
eoꝝ vsus cōsumptio est.sicut patꝫ in vsu cibi ꝛ pot⁹.q̄dam ṽo durabili-
ora sunt in vsu suo:sicut equ⁹/auꝝ ꝛ similia. Tertio sūt q̄dam nr̄o vsui
delectabiliora:qꝛ sūt naturalr̄ alijs pulcriora ꝛ gratiosiora.et ꝓter hoc
nostris sensibꝫ ꝛ nr̄e volūtati cōiter placibiliora.sicut ptꝫ in coloribꝫ tin-
cturaꝝ/vestiū ꝛ gēmaꝝ:ꝛ in odore aromatū ꝛ in diuersis sonis musica
liū instrumētoꝝ. Quia igit̄ in his cōis ordo nature ꝯcurrit cū cōi ordie
nr̄i vsus.iō cōis extimatio taliū reꝝ in precijs p̄fert vltima p̄mis. Et tal'
extimatio seq̄nda ē.i.illa q̄ magis delectāt estimant̄ cariora ¶ Scđa
circūstātia obseruat cōem cursum copie ꝛ inopie:seu paucitatis ꝛ abun
dātie:qꝛ cōe est ṽbum: Oē rarū carū. Vñ nimia familiaritas ꝛ abūdan
tia parit ꝯtēptum.q̄nto eñ rari⁹ ꝛ difficili⁹ rē adire possum⁹ siue habe-
re:tāto sup̄ nr̄am facultatē alti⁹ ꝛ mirabili⁹ extimam⁹.ardua eñ nobis
ꝛ insolita admiramur. Et ideo vbi auꝝ vel triticū cōiter multū abun-
dat nō tāti p̄cij extimāt̄:sicut vbi cōiter grādis est inopia ip̄oꝝ. Et idem raꝝ cari⁹
est vbi est magna copia vel inopia medicoꝝ seu aduocatoꝝ:aut pugilū locare
aut fossoꝝ.qꝛ vbi est taliū penuria:pn̄t cari⁹ locare opa sua ¶ Tertia
circūstātia obseruat laborē ac p̄iculū ꝛ industriā adductiōis reꝝ vl' ob-
sequioꝝ. Nā merces seu obseq̄a operosa q̄ cū maiori periculo ꝛ labore cō
munit̄ adducunt̄ vl' fiūt:plus in precio ceteris paribꝫ ponderāt̄.vñ ꝛ in
terris q̄ cōiter plus distant a mercibꝫ vltramarinis/sūt ip̄e merces cōi-
ter cariores:que etiā maiorē industriā exigūt ceteris paribꝫ maioris pre
cij cōmunit̄ extimant̄. Hinc est q̄ plus dat̄ cōmunit̄ aduocato vel medi
co q̄z fossori aut scissori lapidū:q̄z q̄z isti plus corp̄e laborent. Simil'r ar
chitecto qui cū maiori peritia ꝛ industria operat̄:plus dat̄ q̄z fossori aut
lignoꝝ sectori.quia architect⁹ ex industria p̄cipit ꝛ demōstrat q̄ sint agē
da ꝛc̄.ꝓter hoc etiā bladū est maioris p̄cij q̄z herbe siluestres:que tñ i
medicinalibꝫ sunt efficaciores.quia tales herbe nō cū tanto ꝛ tam diuti
no labore ꝛ industria excolunt̄:nec cum tātis expensis eoꝝ sufficientia
¶ Tertio preciū rerum nō est taxandū fm va (cōmunit̄ obtinet̄ ꝛc̄.
lorem vtilitatis emenciū ꝛc̄.ratiōe eminētie. Nam sicut ex p̄cedentibus
patꝫ.postq̄z p̄ncipaliter attēdenda est taxatio ꝛ extimatio precij a cōmu
nitatibꝫ ciuilibꝫ cōmunit̄ facta:eodē mō ip̄a obseruat omnē gradū ꝛ or-
dinē officioꝝ ꝛ dignitatū eis annexaꝝ.vñ ꝛ maiora stipendia dant̄ duci
q̄z militi.ꝛ militi plus q̄z scutifero aut pediti. Cuius rō triplex est. Pri-
ma ratōe singularitatis. Nā sicut ex p̄cedentibꝫ ptꝫ:si ad altiora officia
debite exeq̄nda exigit̄ p̄itia ꝛ industria maior.ꝛ amplior sollicitudo m̄

talis: ac etiā multo ꝛ diuturno studio atqꝫ experientia ꝛ labore: multisqꝫ periculis ꝛ expensis acquirit peritia ꝛ industria talis. Et etiā quia pauci sunt: ꝛ ad hoc rari idonei: ideo in maiori precio extimantur. ¶ Secundo pro ratione dignitatis: ad honorem quippe ꝛ vtilitatē ciuilis cōitatis facit: ꝙ superiores reuerentius ꝛ cumulatius in quadā sensibili superioritate et dignitate seruentur: quāuis ipi superiores ꝛ maxime si sūt in statu perfectiōis: in seipis exēplar ꝛ opera hūilitatis ꝛ sctitatis debeāt exhibere: potius ꝙ̄ cultus tpalitatis. ¶ Tertio rōne necitatis ꝛ eqtatis. Nā officia superiora vt sepius egent plurib⁹ sumptib⁹. Dux em̄ exercitus ad totū exercitū ꝛ diuersoꝝ preliorū ꝯcursum debite gubernandū: plurib⁹ eget ꝙ̄ quicunqꝫ inferiorꝝ. Ex premissis ergo circūstātijs ꝛ his q̄ dicta sunt ser. ciij. S. patꝫ: quomō rōnabiliter taxanda sūt precia reꝝ: fm qđ tolerabilius ꝛ salubrius cōitati videtur expedire: oīb⁹ hinc inde ꝛ ex oī parte pensatis. Singuli aūt in suis singlaribus ꝯtractib⁹ vel exactiōib⁹ sumptuū: sequi dūt formā ꝛ regulā cōmunium extimatōnū: ꝛ taxatōūꝫ: ne pro turpiter/irregulariter/inobedienter/ꝛ indecēter dissonet a suo toto. Et ne qlibet pro libito iudicet vtilitati cōi: ac pro ꝯtra cōi iusticie ꝛ pietati. Rogem⁹ ergo deuꝫ: vt nob succurrat sua grā: ne malis pmissis inuoluamur: sꝫ potius ea detestādo per iusticiā cū eo eternaliter viuam⁹ Amē

¶ De vicio vsure/cui⁹ radix auaricia. Ser. CXIIII.

Radix omniū malorū est cupiditas. j. Timo. vj. In precedēti smone breuiter audistis: quō preciū rerum venaliū non debet taxari fm valorem vtilitatis: q̄ puenit ementib⁹. Et hoc propter tres causas dictas. Que etiā circūstantie sint necarie in rerum estimatiōe. Nūc ꝯsequenter latius erit videndū de vicio vsure: que ex auaricia tanꝙ̄ ex radice pcedit. Pro grā Aue maria. ¶ Radix oim (ma. est cupi. vbi s.

¶ Primo dicendū est in quib⁹ rebus cōmittatur vsura: ex quo in ꝯtractu mutui fit. Scdo ponende sūt argumēta ꝛ excusationes vsurariorum. xv. per ordinem: ꝛ talium solutiones.

A vsura in trib⁹ cōmittitur

¶ Circa primum queritur: Ex quo vsura pprie loquendo nō cōmittitur nisi in ꝯtractu mutui aperti aut palliati: eo ꝙ vsura est quicqd accidit sorti. vt patꝫ s. ser. cx. per totum. In quib⁹ em̄ rebus cōmittitur vsura. ¶ Ad h dicendum est breuiter: ꝙ vsura pprie cōmittitur in his rebus solū: in quib⁹ mutuū interuenire pōt. vicꝫ in his que ꝯsistunt in numero/pondere/ꝛ mensura. Et hoc fm Alexā. de ales. sub triplici distinctiōe pōt cognosci. Naꝫ quedā mutuantur sub certo numero sicut pecunia: quedaꝫ sub certo pondere sicut auꝝ/argentū/ferrū/cuprum/ stānum/plumbū/ꝛ silia. quedam sub certa mensura: sicut frumentū /vinum/oleum ꝛ silia. Et in his solum vsura pprie cōmittitur. Ratio hui⁹ est: qꝛ sole ille res circa quas cōsistit mutuū habent a natura vel arte sibi ꝯstitutū debitū valorem: quē transcendere minime possunt: nisi ꝯtra naturaꝫ viciose agatur. Ratio etiā illa est: qꝛ in his rebus scꝫ numero ꝛc. vsus rerum est eaꝝ ꝯsumptio Et sic propter vsum nihil vltra sortē accipi pōt ꝛc. sine vsura. Et sūt finaliter res mobiles nō imobiles. Cū ergo vsura trāscendere fac rem mutuatā vltra suū valorē: relinqtur ꝙ in talib⁹ reb⁹ solū cōmittatur. Res em̄ q̄ habēt

determinatū valorē a natura: sūt q̄ ponderant: vt aur/argentū/cuprū/ ꝛ siꝉia. ꝛ q̄ mensurant: vt vinū/oleum ꝛc. Res aūt q̄ habēt determinatū valorem ab arte: sūt q̄ numerant. Et in his ꝓprie solum cōmittit vsura. ¶ Et si quis diceret: q̄d si quis ꝓ pecunia mutuata recipit vinū/equū/ ꝑdiū/vestem/agrū/ꝛ siꝉia vltra sortem: an sit vsura? Rn̄r ꝙ sic. Est tn̄ distinguendū inter vsuram que ab vsurario exigit: ꝛ rem illam in qua vsura cōmittit. Nam vsura que ab vsurario exigitur. ꝓprie loquēdo est illud lucrum qđ exigit vltra sortem: seu vltra mutuū datum. Res ꝟo illa in qua dicta vsura cōmittit: est ip̄m mutuū de q̄ gignit ip̄m lucrū. Unde si quis mutuat alteri pecuniā: ꝛ vltra sortem recipit agrū: q̄uis ager non numeret/ponderet/aut mensuret. tn̄ adhuc est vsura: quia res illa cum qua vel ꝑ quā cōmittit vsura numerat: sc3 pecunia mutuata. Quāuis ḡ quelibet pars feneratori accedere possit tanq̄ vsurarium lucrum dictum. tn̄ lucrū non gignit nisi de solis illis tribus generib9 rerū ꝓpterea recte dicit: ꝙ vsura in illis solis trib9 rebus habeat perpetrari. ¶ Potest tn̄ hoc breui9 declarari ꝛ dici: ꝙ si ponderat premiū qđ datur illud potest esse aliud a predictis. Si ꝟo ponderat illud qđ mutuo dat: cui ꝓprie ꝛ vere vsura accedit: illud semꝑ ꝯsistit in p̄dictis trib9. ¶ Sz adhuc diceret qs: quare solū in illis tribus q̄ ꝯsistūt in numero/pondere/ꝛ mensura. cōmittit vsura: ꝛ nō i alijs. Ad h̄ dicendū ē: ꝙ in mutuo debitor rem mutuatā sub eadem identitate restituere non tenet: sed sub certitudine eiusdē valoris siue eq̄lis: si seruari debet iusticia vera inter mutuantē ꝛ illū cui mutuū dat. Certitudo aūt equalis valoris ex natura rei nō reperitur: nisi in rebus illis quaꝝ valor pensat ex numero/pondere vel mensura/quapropter ratio mutui ꝯsistere debet solū in illis reb9 q̄ ad habēdā certitudinē sui valor᷑ pn̄t nūerari/pōderari/vꝉ mēsurari. Et h̄ repit i p̄dict᷑ generib9 reꝝ. iō solū i illis cadit vsura. Alit ꝭm Alex. lom. Rō q̄re in his trib9 generib9 solū repit vsura ē: q2 vsura ē q̄dā supabundātia illicita ꝓueniēs ex vsu alicui9 rei: supabundantia aūt taꝉ est q̄dā excrescentia respectu alicuius iusti lucri. Sic ḡ iustū lucrū ꝛ equū cui9 rōnem tollit talis supabundātia determinat ꝛ certificat. ita determinat supabūdātia ista. s3 eq̄tas ꝛ iusticia q̄ veniunt in reb9/in hoim vsu. in his trib9 certificari pn̄t. vic3 nūero/pondere/ꝛ mēsura. Nam res vel sūt actu distincte: ꝛ in talib9 coḡscit equalitas ꝛ ineq̄litas i ip̄o numero Numer9 em̄ ē rō p̄ma discretiōis. iō in discret᷑ eq̄litas ꝛ ieq̄litas coḡsci pōt ꝑ nūeros. vel res sūt idistincte: ꝛ in talib9 eq̄litas ꝛ ineq̄litas coḡsci nō pōt nisi in duob9. Primo ꝑ mēsurā aliquā determinatā in re: q̄ h3 q̄ntitatē aliquā facilit diuisibilē: sic vinū/oleū/ꝛ siꝉia. ¶ Scđo ꝑ certū ꝛ determinatū pond9: sic in his q̄ nō facilit diuisibilia sūt: ꝛ q̄ꝝ eq̄litas ꝯsistit in pondere: qualia sunt argentū ꝛ auꝝ/es/ꝛ ferrum ꝛ ꝯsiꝉia. Sicut ḡ in his tribus equum ꝛ iustum determinat. ita ꝛ ista tria sūt materia supabundātie quā vocam9 vsuram: q2 extremoꝝ ꝛ mediū vna d3 eē m̄a. ¶ Nunc circa scđ3 ponentur defensiōes/excusatiōes/siue obiectiones

Scuta xv. qb9 se defendũt usurarij. vsurariorum: quibus nituntur excusare vsuram: ꝛ solutiones eorundẽ. nam illis obiectionibꝫ conant palliare maliciã suã: sꝫ seipos decipientes moriunt i pctis suis. Et sũt. xv. ꝑ ordinẽ: q̃ dici pñt scuta: sꝫ t'ia cõburũt igne diuini ꝟbi: fm illud ps. Scuta cõburet igni. ¶ Primũ scutũ siue argumẽtũ assumũt dicẽtes. Cõstat ꝙ mutuatio atqꝫ res q̃ mutuo dat: aliquã cõmoditatẽ ꝛ vtilitatẽ p̃stat illi cui p̃stat ꝛ mutuat. g̃ fm eq̃tatẽ nãlẽ põt hꝰ cõmoditas ꝛ vtilitas p̃cio extimari ꝛ merito recõpẽsari. Ad h̃ scutũ ꝯburẽdũ dicẽdũ ẽ. ꝙ res mutuata nõ ꝯfert ei cui facta ẽ aliquã cõmoditatẽ differentẽ a rei ꝯsumptiõe vl' alienatiõe. ꝛ iõ nõ ẽ vẽdibilis alio p̃cio vltra p̃ciũ mutuate rei. ꝑterea cõmoditas ei9 est ex sola rõne orationis ei9 cui mutuũ dat: aut ex ei9 idustria vl' suoꝝ. Et iõ nõ dꝫ illaꝫ

E emere q̃si nõ suã: cũ manifesta iniusticia sit rem ꝓpriã p̃cio cõpare. ¶ Secũdũ scutũ siue argumẽtũ tale ẽ: licꝫ vnicuiqꝫ i ꝯtibꝫ se fuare idemnẽ. Et h̃ maxie si ab illo cui dat mutuũ p̃cibꝫ inducat; qđ q̃dẽ facere nõ põt nisi accipiẽdo aliq̃d vltra. ꝛ h̃ pacto: alias esset incertũ. Sil'r arguũt sic. dans volũtarie dat: qꝛ null9 ad h̃ eũ cogit: sꝫ volũtate sua accipit pecuniã ꝛ reddit vltra sortem. Et sic potest trãsferre dominiũ suũ in alterũ. g̃ transfert. Et ꝑ ꝯñs ali9 scꝫ vsurari9 alienum nõ habet. Dicunt etiam iustum quidẽ ꝛ equũ est: ꝙ damnũ creditoris siue prestitoris: sibi recõpensef a sui mutui receptore: sed prestitor vltra substantiã pecunie mutuate sibi subtrahit pecunie p̃stite aliquẽ vsum: q̃ esset vel saltẽ esse posset lucrosus. g̃ vltra sortem pecunie mutuate debet aliq̃ alio discrete recõpensari. ¶ Ad primũ dicẽdũ est fm Scotũ in. iiij. di. xv. q. ij. ꝙ si non vult damnificari, pecuniam sibi neccãria reseruet sibi: qꝛ nullus eũ necessitat ad faciendũ talẽ miscđiaꝫ ꝓximo suo: sed si miscđaꝫ facere vult necitat ex diuina lege ꝙ eam nõ faciat viciatã. ¶ Ad scđꝫ idẽ ait: ꝙ et si dñiuꝫ transferaf: tñ recipiens restituere obligat: sicut in mutui datione

Nota bñ Scot9. ꝛ sis cautus transferf dominiũ: ꝛ tñ debitor tenef tantũdẽ restituere creditori. Hec Scot9. ¶ Ad tertiũ dicendũ: ꝙ si p̃stitor erat prius ex pecunia prestita mercatur9: aut aliqđ lucrum ex ea soluendo vel emendo acquisiturus: aut damnũ aliqđ iminens licite saluatur9. ꝛ tñ hac sola pietate fratris necessitatis ꝛ instãtia precũ induct9: tradidit suã pecuniã sub tali ꝯditiõe ꝙ mutuũ recipiẽs teneaf sibi ad interesse prefati lucri ꝛ damni: tunc licite exigitur ꝛ recipitur aliquid vltra mutuatã pecuniam: non tamẽ aliquid preualens prefate pecunie: inquantũ iam q̃si habebat in se vim ꝛ valorem prefati interesse: sed qñ pretactis ꝯditionibꝫ exclusis aliq̃d mutuatur: tunc nõ potest dici: ꝙ prestitor ratione mutui se damnificet in aliquo ꝑualenti simplici ꝛ absoluto precio pecunie mutuate. ꝑterea et hoc amplius exigere minime potest. Hec scꝫ̃s Bernardin9. Sed in h̃ videf mihi nimis laxus: cũ dr: ꝙ si p̃stitor erat pri9 ex pecũia p̃stita mercatur9 vel lucrum acquisitur9. qꝛ dubium est an lucretur mercando ꝛ c. nisi loqui velit de lucro certo ꝛ ineuitabili. Ex predictis ergo patꝫ: ꝙ dum emere velles merces: et quidã amicus tuus instanter te rogares

ꝙ sibi mutues denarios cū qb9 empturus eras illas: et tu ex pcib9 ei9 cessas ab illa mercatõe: ex sola pietate ei pdictã pecuniã mutuãdo: licite qdē poteris dicere ei: volo ꝙ mihi reddas tm̄ quãtū biturus esses i tali loco de mercib9 illis: si illuc deferrē eas dūmõ recipias piculū i te qd ɔcurrit: qr recepto in te piclo fm Hosti. et Ray. tanꝙ̃ interesse bñs recipes inde lucrū. Idē qꝙ̃ dicendū esset fm Hosti. et Guil. Si volebas emere trã vel vineã vl' domū: valentē singlis annis flor. x. Et ad instãtiã amici tui cessasti a tli emptiõe/ et mutuasti illi. dicēs ei. Volo ꝙ soluas mihi tm̄ quãtū expedire redderet illa tra vel dom9: deductis sūptib9 et labore et etiã periculi si qd esset. licz g̃ h mõ rõne interesse: alit nõ. De tlib9 aūt nõ ē cautū pdicare pplo: qr ostēso digito faciūt inde vlnã. et ex affectu ad talia faciūt sibi maiores excusatiões i pctis. de h tñ pleni9 dicã in seqntib9 sermonib9. ¶ Tertiū scutū ē h: equū et licitū esse videt: suitiū p suitio/ gratiã p grã reddi. Et p ɔñs equū et licitū ē sub certo pacto firmari. g̃ potit sub pacto firmari: ꝙ ille teneat pstitori ad ɔsilez mutuatiõez/ seu suitiū vel bñficiū equalēs mutuo dato. vt hr in c. cū i officijs. de testa. Et. ff. de peti. h. z si lege. §. ɔsuluit. Ad hoc dicēdū ē sic pz i c. Si feneraueris. xiiij. q. iij. i glo. fi. ꝙ p grã mutui ipensa minie pt iuste exigi amplior grã. Nã si ex debito iusticie grã exigat/ iã nõ ē grã: sz poti9 grē venditio vl' grē cõmutatio dici pt et debet. licz g̃ pstitor possit cū postea eguerit ɔsilez mutui grãz exigere/ p modū grē et gratitudis: nõ p modū venalis iusticie: tñ nõ seqt ex h/ ꝙ de re mutuata aliqd pciū supabundãs exigere possit: qr g̃ ad silez mutuationē pstitori sub pacto astringi derogat grē/ q cõpetit mutuo ex sua specie. Jõ dicūt qdã talē ɔtractū illicitū eē. Nã fz Alexan. de ales. qñqz mutuãs pt sperare id ad qd accipiēs obligat: qr i ɔsili casu scz necitatis tenet accipiēs mutuū illi q ei dedit: dare silit: etiã si nõ dedissz pri9. iõ põt mutuãs h sperare a recipiēte: nõ tñ ex vi mutui: sz ex charitate recipiētis mutuū. mutua em̄ bñficia accendūt charitatē. Et qr etiã ex pcepto dei dz indigēti mutuū dare. bñ em̄ ɔcedi põt ꝙ mutuans valet mutuū spare ab eo q recepit in ɔsili casu: qr ad h ali9 obligat: tñ si hac intētiõe mutuū sibi tradat nõ ē sibi meritoriū: qr nõ ponit deū finez mutui. Proptea ait dñs Lu. vj. Mutuū date nihil inde spantes: scz ab hoie: sz spare retributionē a deo. Hec Alex. de ales. Hoc idē vult sctūs Tho. ij. ij. q. lxxviij. ar. ij. vbi ait: ꝙ p pecunia mutuata nihil expectãduz est vel exigendū nisi beniuolētie affect9: qd sub extimatiõe pecunie minime cadit. Ex illo em̄ spõtanea mutuatio pcedere põt: repugnat em̄ ei obligatio ad faciendū i posterū: qr etiã obligatio tal' pecunia possz extimari. Et iõ licitū ē: ꝙ mutuãti silr sibi remutuet: sz nõ licz p pactū obligare debitorē ad mutuū i posterū faciēdū. Cõcordat cū h etiã Hosti. Scdm pdicta etiã dici põt: ꝙ nõ solū nõ licet recõpensatõez mutui sub certo pacto firmare. vez etiã nec spem pncipalit de h hre: qr etiã esset ɔ textū euãgelicū. Lu. vj. Mutuū date nihil inde. i. ex mutuo spantes: põt aūt sperare beniuolētiã ex charitate zc. Vñ si pncipal' intētio esset ex charitate

F

finis mutui debet esse de9

mutuaret.ꝛ tñ scdario hō aliqd ibi speraret minueret meritū:sed nō eēt pctm̄ saltē mortale. Scdꝫ aūt scdm̄ Tho. pōt homo ex mutuo sperare rem cui⁹ vsus sine ꝑcio inter amicos ꝯcedi solet: sicut mutuatio libri: ſʒ nō dom⁹. ¶ Ex his ptʒ: ꝙ sperare possum⁹ iniurie remissiōeʒ: vbi grā: Jntuli iniurias Petro: ex ꝗ me ꝓsequit vindictā q̄rens. subeo ex h ad meā tutelā expensas m'tas: mutuū ei do vt mihi parcat: licʒ mihi vtiqʒ fm quosdā: qꝛ licʒ vnicuiqʒ suā vexationē redimere. ex de simo. dilect⁹. Et c. ad aures. c. xi. Si quis aūt obstet: ꝙ edicto causaʒ dedi ꝓpter vexationē nō redimo. ar. ex de eta. ꝛ qli. or. c. j. Dicendū: ꝙ si ego peccaui iniuriādo etiā peccat ille vindictā desiderando ꝛ q̄rendo. ꝑterea hic nullū lucrum paciscendo ꝯsequor siue spero: ſʒ tm̄ damnū meū euito. Credo tñ: ꝙ hoc cauti⁹ fieret si post pecuniā offensiōis cōmisse ꝛ quesitā ab offenso humileʒ remissionē ꝑ mutuū. talis pax seu remissio q̄reret: si aliť fieri n̄ possʒ: vt parebit i sequētib⁹ ser. ¶ Quartū scutū siue obiectio qua vtunť vsura-

B rij: est i h: ꝙ dicunt receptio bn̄ficij nō minuit receptori ptātē dandi: nec ꝓstitori licentiā recipiendi. imo poti⁹ augere videť: ſʒ an̄ mutuū datum licebat mutuāti sperare ꝛ recipe aliqd ab alio: ḡ multo ampli⁹ licʒ post mutuū datū ¶ Ad hoc dicendū: ꝙ aliud est recipe ampli⁹ ꝑ modū mere grē: ꝛ absqʒ aliqua fraude ꝛ prauitate vsure. ꝛ aliud est recipere illud per modum debiti ꝛ cum prauitate vsure. q̄ntum ad primum nō fit hō impotētior ex mutuo ꝓstito. imo potentior q̄ꝫ esset pri⁹: qd dn̄s isinuare volens Luc. vj. dic. Mutuū date nihil inde sperātes: nec simplicit' dic. nihil sperātes: ſʒ nihil inde. i. ex ipo ꝯtractu: vt scʒ nulla vsuraria spes/ nullūqʒ vsurariū pactū. vere vl' iterꝑtatiue: seu expsse vl' tacite ibi inueniat quoqʒ mō. Et aūt hō possit recipe tali libero mō etiā post sniaʒ predictā ch'i. hi ar. ad h. xiiij. q. iij. vsura. xviij. di. de Eulogijs. lxxvij. dist. in singl'is. lix. di. si officia. Et. lxj. di. quid ꝓderit. ¶ Q̄tū aūt ad scdʒ fit impotentior. qꝛ pōt talis receptio triplici respectu effici viciosa. Primo

D receptio vsure illicita tripliciter

respectu mutuāť. Scdo respectu recipienť. Tertio respectu circūstāť. Primo respectu mutuāť. Nā qui recipiūt ampli⁹ aut se sperāt recepturos: de facili in suis lucris incidūt in intentionē vsurarij lucri. ac ꝑ ꝯñs in crimē vsure. Ad tale ḡ periculū penit⁹ ꝑcauendū plus teneť vitare receptores munuscl'orū post mutuū: q̄ꝫ si nūq̄ꝫ talib⁹ aliqd ꝓstitissʒ. Et licʒ h verū sit ꝛ securū. tñ si pura intentiōe aliqd suscepit mutuās ab illo qui illud mere grat' offert: minime peccat. Nā sic scribiť. j. q. ij. i c. Sic. Nulla oblatio suscipienti culpe maculā ingerit: q̄ nō ex ambienť petitiōe ꝓcessit. ¶ Scdo respectu suscipienť scʒ mutuū illō. Nā ꝓsumiť: ꝙ nō mere grat' ampli⁹ reddat: ſʒ vt mutuū datū tpe longiori sibi retineat: vl' vt iterū in futuro ꝯsile mutuū si eguerit sibi fiat ab illo. Aut qꝛ vereť mutuanť offensaʒ. i. ne reputet eū ingratū si sibi vltra redditiōeʒ mutui ni-

E hil ipēdat. Tñ fm Guil. Creditor tl'i mō aliqd recipiēs in bona fide: nō teneť ꝙ bona fide ꝯsūpť. nec etiā ꝙ extantib⁹ q̄ꝫdiu ꝓbabilit' credit: ꝙ ex sola dilectiōe dederit ei. Jnsuꝑ fm q̄sdaʒ qñ debitor non gratis dat. licʒ creditor grat' mutuū tribuat: si debitor hʒ aliqd de bonis creditoris: ꝙ

pretentionē sibi ꝯsulit de vsura quā illi dedit In foro pniali cōpelli dʒ ad restitutionē. Nota: ꝙ nullꝰ pōt sibiipi satisfacere i tali casu. Causa qꝛ tūc vsurariꝰ ñ obligaꝛ restituere vsurā si h̄ sciret ꝛc̄. ¶ Tertio respectu circūstantie: qꝛ hʒ speciē mali exempli: ꝛ incurrit homo periculū ꝓprie fame. Nam p̄stitor amplius recipiens de facili crediꝛ vsurariꝰ esse. Et sic ampliꝰ recipiēdo alios edificat in gehennā: ꝛ seipm̄ ifamat. ¶ Quintū scutū assumūt dicētes. Qua rōne licʒ locare equū vel domū: sic ꝙ vltra rem locatā recipiā aliqđ p̄ciū ꝑ ipa locatiōe: eadē rōne vt videꝛ licʒ locare bladū/ vinū vel pecuniā: vt aliqđ p̄miū ꝑ ipa recipe valeā. Ad h̄ autē dici pōt: ꝙ in re locata siue cōducta differt eiꝰ vsus ꝛ fructꝰ a rei alienatione siue ꝯsumptiōe. sicut patʒ in vectura equi seu equitatiōe equi/ aut habitatiōe domus conducte. preterea vtilitas talis vsus non ꝓuenit ex solo actu ꝛ industria ipiꝰ vendent̄: sʒ etiā ꝛ p̄cipaliꝰ ex virtuali efficacia rei vtilis. Vñ si mutuat̄ rebus vera ratio locatiōis deꝛ ꝛ cōsilis vsꝰ rei locate: tūc vtiqꝫ vltra ipam licite ampliꝰ exigi pōt. Vñ si quis pecuniam in saccis sigillataʒ alicui locet: vt a visitātibꝫ ipm̄ credatur diues ꝛ amplius honoreꝛ ꝛ timeatur: vt sola putatiōe aliqđ periculū vel detrimentum euitet: tunc vltra ipsam aliqđ recipitur precium locatiōis sue qꝛ talis locatio mutuatio non fuit: nec eius vsus est ꝯsumptio aut alienatio eiꝰ: ꝯcordat in h̄ sctūs Tho. ꝛ Hosti. Et hʒ. ff. comod. l. iij. §. fi. ꝛ. l. se. Et. xiiij. q. iij. Si feneraueꝛ. in glo. ¶ Sextū scutū obiiciūt dicētes. Dare ꝑ grā mutui sibi facta modica munuscula vel exenia: que in nullo ledunt ipm̄ dantem est opus ꝛ signū gratitudinis: atqꝫ ꝓuocat mutuantem ꝛ alios ad gratiā mutui libentiꝰ faciendā ꝛ exercendā. ergo videtur ꝙ saltem talia recipe licʒ ꝓpter mutuū datum. Ad h̄ ex p̄cedētibꝫ satis respōsuʒ videꝛ. q̄ aūt dicūt ꝙ dare hꝰ munuscula ꝓuocat creditorē ad vlteriorē grām iteꝝ mutuandū: potiꝰ esset dici ꝙ ꝓuocat eū ad taleʒ grām corrūpendā: in distortā intentionē vsure. Non tñ negandū est qn̄ sic grat̄ ꝛ pure possint dari ꝛ recipi absqꝫ vicio vsure. ¶ Septima defensio vsure est cū dicūt: ꝙ malū culpe ꝑmittiꝛ a deo tanq̄ȝ bonū: sʒ fenerari. i. ad vsurā p̄stare in dei ꝑmissionibꝫ positū est. Vñ Deut. xxviij. dr̄. Bñdicet deꝰ cūctis opibꝫ manuū tuaꝝ: ꝛ feneraberis gentibꝫ multis: et ipe fenus a nllo accipies. Ad h̄ dicendū: ꝙ in hac ꝑmissiōe sumiꝛ fenerari generaliter pro mutuare. Et hoc potius vt sonet etiaʒ habitum seu potestatem mutuandi q̄ȝ prout sonat etiam actum. Est enim huiꝰ verbi sensus: ꝙ intantum abundabis: ꝙ in omnibꝫ poteris mutuum dare: ꝛ non egebis ꝙ tibi mutuum tribuatur. Vel ſm Alexandrū de ales. in dicto verbo Deutro. poniꝛ ꝯsequens pro antecedēte. Est em̄ sensus: tātā habebis abundantiam ꝙ poteris multis gentibꝫ si volueris fenerari. Non est ergo hec intentio dn̄i ꝑmittere fenerationem: sed abundantiaʒ tm̄ ad quā posset vel saltem feneratio consequi ꝛc̄. De his plura patebunt in ser. se. ¶ Octauum scutum siue defensio vsure est cum dicunt. Naturale iniustū nulli vtiqꝫ dʒ fieri. sʒ Deut. xxiij. conceditur fenerari

R

Nota sis cautꝰ in ſmōe

L

M

fenerari ꝑ mutuare sūiꝛ

N

alieno. Dicit̃ eñ ibi: Nõ feneraberis fratri tuo ad vsurã pecuniã: nec fru
ges: nec aliquã aliã rem: sʒ alieno. ergo hoc nõ est nãle / iniustũ seu ꝯ ius nãle.
Ad hoc etiã fac̃ vbũ Ambrosij: qd̃ hr̃. xiiij. q. iiij. c. ab illo. vbi dr̃. Ab illo ex
ige vsurã cui nocere merito desideras. cui iure ĩferunt̃ arma / huic legiti
me auferunt̃ vsure. Et tãdẽ infert. Ubi ius belli / ibi ius vsure. ꝯstat aũt
ꝙ iure belli nõ licʒ facere ꝯ ius nãle. ergo ꝛc̃. Ad hoc dicẽduʒ ſm Alex. de ales
ꝛ alios theol'. licʒ alij alit̃ dicãt: ꝙ nõ fenerari fratri ẽ ibi positũ p̃ceptoꝛie
tanq̃ʒ iustũ nãle. qd̃ vero subdit̃ / sʒ alieno: ẽ pmissio compata. ꝛ ẽ ibi positũ
pmissoꝛie: ea. s. rõne q̃ pmittunt̃ minoꝛa mala ne fiãt peioꝛa. iuxͣ qd̃ Deu
tero. xxiiij. pmissa fuit ĩ lege repudiatio vxoꝛis. s. dato libello repudij fiat
diuoꝛtiũ. ꝛ hoc ad vitãdũ vxoꝛicidiũ. Insup cũ eẽnt iudei auari: ne. s. eẽnt
fures aut ĩ suos fratres vsurarij: pmissum ẽ eis vsuras posse exigere ab
Nota alienis. ¶ Uel tñ ad hoc q̃ʒ ad vbũ Ambrosij dici põt: ꝙ aliud ẽ sub specie
exterioꝛi vsure / nõ aliena sed ꝓpria exigere ꝛ q̃si redimere: atq̃ʒ debitã iu
sticiã auctẽ debita exercere. Et aliud ẽ realit̃ pactũ vsure facere. Lex eñ po
nit p̃mũ iudeis iuste ꝯcedere de illis solis gẽtibꝰ quoꝝ terra fuerat iudeis a
deo data. aut d̃ q̃buscũq̃ʒ alijs q̃s iuste ꝛ ſm deũ poterãt expugñre ꝛ d̃pau
perare ꝛ exĩminare. hoc etiã poterãt vsuris sicut ꝛ alijs iustis penis opp̃me
re. Et ꝯsilr̃ hodie fieri posset ſm aliq̃s. Uñ siq̃s tua vsurpet ꝛ nõ potes
illa rehabere nisi sub foꝛma vsure: licʒ tibi ſm iura canonica (sicut ex di
cto Ambrosij pʒ) sub tali foꝛma recupare tua: nisi ex tali specie scãdalũ
licita mr̃ actiuũ aliq̃bꝰ mistres. nã multa de se licita / sũt ꝓpt̃ tale scãdalũ euitãda
ta ꝓpt̃ scã Et hoc trahi põt ex ip̃a lr̃a Deut̃. Nã cũ dr̃: Nõ feneraberis fratri tuo sʒ ali
dalũ cui eno. p alienũ ñ significat quẽcũq̃ʒ hoiem alienũ. sed eos tñ alienos q̃ ter
tãda. rã iudeis (sicut p̃dictũ ẽ) a deo datã detinebãt ĩiuste. a talibꝰ eñ sicut iu
ste poterãt iudei ea q̃ possidebãt etiã armis auferre bellũ iustũ hñtes ꝯ
eos. sic etiã iuste poterãt vsuras accipe vt sic sua recuparẽt ab illis q̃ eas
ĩiuste possidebãt. Sic etiã hodie fieri posset ĩ sil'ibꝰ casibꝰ nisi causa sup
dicta obstaret. Alex. vero de ales ait. Si placʒ exponat̃ sic dictũ Ambrosij
Ab illo exige vsuras ꝛ q̃slibet exactõẽs. hoc ei licʒ facere ꝯ paganos. terra
eñ quã ip̃i possidẽt nr̃a debʒ eẽ. vñ iuste possumꝰ eã exigere ab eis. q̃bꝰ iu
ste nocere desideramꝰ. Insup idẽ Alexã. ait. ꝙ alij istd̃ ad lr̃am ĩtelligũt
eẽ dictũ. q2 ex q̃ iustũ bellũ mouet̃ ex edicto p̃ncipis: ab hostibꝰ licite vsu
ra exigit̃: dũ tñ nõ fiat cupiditatis vicio / sʒ charitatis zelo. vt. s. sic macerẽ
tur vsuris q̃ nõ p̃ñt domari armis. Nã cũ eos possumꝰ occidere: etiã oia
eoꝝ bona nr̃a facere iure belli valemꝰ. Et hec videt̃ fuisse intẽtio Ambro
sij. sicut esset bellũ chr̃ianoꝝ ꝯ hereticos aut ĩfideles alios ꝛc̃. Uñ post p̃
dictũ vbũ Ambrosij statim sequit̃. Quẽ bello vicere nõ potes ab hoc vsu
ram exige. tñ ꝓprie loq̃ndo in hoc sensu nomẽ vsure trahit̃ a ꝓpria significa
Nota tione. q2 nõ est vsurpatio aliene rei. Hec Alexan. de ales. Attamẽ cõmu
ni ꝓplo nõ expedit sic p̃dicare: sed in foꝛo ꝯsciẽtie ſm illa ꝯsulere: ad vitã
dum scandalũ pusilloꝛum.
¶ Nona d̃fensio vsure siue nonũ scutũ supadddũt dicẽtes. Nõ eñ ꝯtra

charitatē est vsura: cū. s. vgat in vtriusq3 partis vtilitatē ¶ Ad h̄ dicēdū q̄ licz qn̄q3 nō sit ꝯtra charitatē tanq̄3 aliq̄d iutile, ē tñ ꝯ eā tanq̄3 aliq̄d inhonestū/viciosum/ꝛ malo admixtū. Nā sicut patz ex dictis: ꝛ melius in seqn. ser. vsurari⁹ ꝯtract⁹ est oino ꝯtra legē nature. ex q̄ tūc manifeste ꝛ necessario ꝯcludit̄ q̄ sit contra charitatem.

¶ Decimū scutū. dicūt ei licz accipe lucꝝ de re mutuata: q2 vnusq̄sq3 p̄t accipe lucꝝ de re sua. res aūt mutuata ē ipi⁹ mutuātis. nā q̄uis eā trās‑ferat q̄ ad subam: retinet tñ sibi possessionē q̄ ad valorē. Ad h̄ dicēdū est q̄ vnusq̄sq3 pōt accipe lucꝝ licite d̄ re sua: dūmō res illa sit apta nata lucrifacere ex sui nā. res aūt mutuata nō est ex sui nā apta nata lucrifacere imo q̄ lucrifaciat ē oino ꝯ nām suā: sic lati⁹ patebit i seq̄ntib9. P

¶ Undecimū scutū assumūt dicētes: dom⁹ q̄dez est q̄d artificiale. nec ex sui nā ē apta nata facere domū. ꝛ tñ expiētia teste apparet q̄ p licitū cō‑tractū vna dom⁹ posset facere plures dom⁹. Nā posset aliq̄s p pēsiōe vni us dom⁹ vsq3 ad certū tp̄s recipe aliā domū. Et iteꝝ ad tp̄s aliā: ꝛ sic de multis. Et sic vna dom⁹ faceret plures domos. q̄ eodē mō ex pecunia fie ri posset: ꝛ p ꝯn̄s ꝯctus vsurari⁹ nō videt̄ illicit⁹. Etiā p ꝯseruatiōe do‑mus optet ipm dn̄m dom⁹ sepi⁹ ipendere laborē ꝛ facere expēsas. Nō sic aūt de pecunia in q̄ vsus pecunie nō pōt distingui a pecunia. Ad h̄ dicen dū est: q̄ causa q̄re vna pecunia nō parit pecuniā/nō est q̄ sit aliq̄d arti ficiale. sed hab3 sibi p̄stitutū ꝛ determinatū valorē ab ipa arte: sicut la‑ti⁹ in seqn. ser. patebit. Jō minime crescere pōt i suo valore talit̄ q̄ reci‑piat̄ ex ea vltra sortē: nisi ex cupiditate mutuātis. n̄ sic āt dici p̄t d̄ domo q2 licz sit q̄d artificiale: tñ nō hab3 sibi p̄stitutū ꝛ determiatū valorē ab ipa arte: q̄propter excrescere pōt in suo valore: ita q̄ sine aliq̄ vicio p ea (possit recipi aliq̄d lucꝝ Q

¶ Duodecimū scutū est q̄ se d̄fendūt dicētes Si ꝯtractus mal⁹ ē ex respectu p̄stitoris: erit etiā mal⁹ respectu mutui receptoris. Et maxime ꝑpter duo. Primo: q2 tota vis ꝯct⁹ ex vtriusq3 cō cordi ꝯsēsu ꝑcedit: ꝛ p ꝯn̄s ex malicia ei⁹. Scd̄o: q2 velle q̄ alter mortal'r peccet vt ipe indigētiā suā corpalē q̄ supplere possit: ac tpalē vtilitatē cū il lius culpa reportet/est prauū ꝛ impiū. ꝛ maxie si ad h̄ illū suis p̄cib9 in‑stāter iducit. ¶ Ad h̄ dicēdū ē: q̄ eadē actio respectu agētis pōt eē mala ꝛ respectu patiētis bona: ꝛ ꝯsulētis pōt eē meritoria ꝛ bona: qn̄ vicz ille nō ꝯsulit eā nisi inq̄ntū bonū ꝛ ꝑp̄ bonū. Sic recipe mutuū ad vsuram pōt eē licitū: licz sic p̄stare sit malū. q2 recipiēti pōt p se ꝛ absolute displi cere illa vsura. ꝛ pōt ꝯsentire i solā ei⁹ redditionē/absq3 h̄ q̄ ꝯsentiat i ac ceptionē vsure: inq̄ntū. s. viciosa ē. Et tūc licz ꝯtract⁹ mutui vsurarij sit ex vtriusq3 ꝯsensu: nō est tñ a ꝯsensu isti⁹ recipiētis mutuū inq̄ntū ē vi‑ciosus/nisi p accidēs. nec dat vsurario occasionē vsuras accipiēdi s3 mu tuādi. nec plac3 ei vsuraꝝ acceptio/sed mutuatio: q̄ est bona. q2 est subuē tio sue necessitat̄. Un̄ f̄m Aug. aliō ē bn̄ vti malo: aliō male vti bono. Nam bene vti malo nō est malum sed bonū. Et ideo bn̄ vti malo vsu‑rario bonū est. Jlle aūt vtit̄ bn̄: q̄ p necessitate sua mutuū q̄rēs ꝛ absq3 R Nota Nota

vsura hn̄c nō valēs dat illā: nō tn̄ ei⁹ vicio dlectat⁹: sȝ sola necitate ꝯpul
S sus ꝛ iducet⁹. Est tn̄ notādū ꝙ mutuū recipiēs ad vsurā i duobꝫ casibus
peccat mortalr. Pmo si absqȝ rōnabili necitate h agat: eo ꝙ tūc malo al
teri⁹ male vtit. Scdo qn̄ aliquē nolētē simplr mutuū dare: nec ēt sb vsu
ra tanqȝ deū timētē, ꝓ sua necitate ad pstādū sub vsura iducit: qꝛ tūc nō
bn̄ vtit malo illi⁹ i eo pexistēte: sȝ poti⁹ eū icitat ꝛ iducit ad malū qd nō
dū hēbat. ꝑus em̄ deberet mori qȝ aliquē iducere ad pctm̄ mortale. Et iō
aliud est in sua necessitate vsurā accipe ab eo q ad h volūtarius ē vl ad
vsurā mutuatur⁹. Et aliō ē illā recipe ab eo q ad illā iducēd⁹ ē. sic aliō ē
recipe iuramētū p idola factū ab idolatra: alit nolēte iurare: neqȝ alit iu
ramētū firmū reputāte. Et aliō ē iducere eū n̄ soluȝ vt iuret. sȝ ēt p idola
iuret: h vtiqȝ crimiosū ē. Pmū ei fȝ Aug. ad plebiculā licitū ē. scdȝ vo
T ¶ Tredecimū scutū obijciūt dicētes q mutuū recipit (malū pessimū
ab vsurario: pt scit ꝛ vult rē suā vsurario dare. dicitqȝ ei: ego do tibi hāc
pecuniā pter sortē. g ista supabūdātia pecunie ē ꝓprie vsurarij ꝛ iuste: qꝛ
ex dono illi⁹ ē q hȝ ius dādi. g vsurari⁹ n̄ peccat. Ad h dicēdū fm Alex. d
ales: ꝙ ille q accipit mutuū nō hȝ ius dādi vsurario. qꝛ dn̄s oim ꝯdicit
di. Lu. vj. Mutuū da ni. ide spe. ꝛc̄. Sic si aliqs hr̄et feudū ab alq dn̄o
tpali: nō posset trāsferre dn̄iū illi⁹ feudi dn̄o ꝯdicēte. Cū g dn̄s oim ꝯdi-
V cat, null⁹ pt dare vsurario supabūdātiā pter sortē ¶ Quartūdecimū
scutū obijciūt dicētes Esto ꝙ sic fiat ꝯct⁹. mutuo tibi pecuniā istā vt des
mihi tātū pter sortē. tūc fm hāc formā supabūdātia quā accipit vsura-
ri⁹ data ē sibi: g ē sua. Ad h dc̄ Alex. d ales. ꝙ qbuscūqȝ vbis ꝯct⁹ mutet
nihil i ꝯctu mutat. nā sp ē puersa itētio fenerāt: q cupit rē alienā manē-
intētio fe tē alienā, facere suā. Un̄ siqs timore q posset cadere i ꝯstātē viꝝ nō ꝯsen
nerāt pꝫ tiēs aio diceret: accipio te i vxorē, iudicaret mr̄imoniū nullū eē Silr cū
uersa. iste necitate coact⁹ dicat: ego do tibi tātū pter sortē: ꝛ aio dissentiret, iu
dicabit donatio nulla eē. g vsurario nihil ē datū: ꝛ p ꝯn̄s retinet alienuȝ
X ¶ Quidecimū scutū assumūt dicētes: Mai⁹ pcm̄ ē homi- (iuito dn̄o
cidiū qȝ ad vsurā mutuū dare. sȝ i aliq casu occidere n̄ solū licȝ sȝ ꝛ meri
toriū ē: sic ptȝ i iusto iudice q maleficū iuste dānat ad mortē: g ꝛ silr dare
ad vsurā i aliq casu licitū erit. Ad h rn̄det Alex. d ales. ꝙ qȝuis occidere
sit pctm̄ in se: nō tn̄ ē pctm̄ fm se: qꝛ quādoqȝ licȝ. dare autē ad vsuram
est pctm̄ in se ꝛ fm se: qꝛ nunqȝ aliquo casu licȝ: vt patȝ ex dictis. g non
ē silr. Sic g hētis. xv. obiectōes siue excusatōes vsurarioꝝ qbꝫ conāt se
defendere: ꝛ eaꝝ solutōes. Et ꝙ vsura ꝓprie solū cōmittit i his rebꝫ i qbꝫ
mutuū iteruenire pt. Rogem⁹ g deū vt nos custodiat ꝛc̄.

¶ De obligatione ad mutuū Sermo. CXV.

Radix oim maloꝝ est cupiditas. j. ad Tim̄. vj. ¶ The-
ma aliō. Mutuū date nihil inde sperātes. Luc̄. vj. ¶ In pce-
dēti fmōe audistis defensiōes vsurarioꝝ ꝛ eaꝝ solutiōes. Nūc
breuit ꝓ itellectu dictoꝝ ꝛ dicēdoꝝ cogitaui dicere spālr d ver

bis saluatoris Lu. vj. Mutuũ da. ni. īde sperãtes. qd sit mutuũ. et cui obligamur ad mutuũ: et q̄ itētiōe ꝑrio mutuare debem⁹. Pro gr̃a Aue maria. ¶ Radix oim maloꝝ est cupiditas: vbi s. vel sit h thema. Mutuũ date nihil inde sperã. ¶ In h v̄bo [mutuũ date] et c. saluator tria tangit. Prio rectã mutuationē i h q̄ dr [mutuũ] Scdo ad mutui obligatiões cũ dr [date] Tertio purã intētionē: cũ dr [nihil īde sperãtes]

¶ Circa pmũ q̄rit: qd sit mutuũ: et vñ dicat. Ad h dicēdũ ē: q̄ mutuũ dr q̄si meũ tuũ. q2 illd qd a me tibi mutuo dat / ex meo fit tuũ ¶ Est tñ aduertēdũ q̄ reperit mutuo as are v̄bũ actiuũ: et mutuor aris v̄bũ deponē tale. differūt tñ: q2 mutuo as. dãtis ē mutuũ. vñ mutuare q̄si mutuo dare. vt mutuo tibi denarios. i. mutuo do tibi. s3 mutuor aris recipiētis ē: q̄si mutuo recipere. vt mutuor denarios a te. i. mutuo denarios recipio a te. Hinc ꝓpħa ait. Mutuabit pctõr et nō soluet. et Exod. xj. et xij. p̄cepit dñs filijs isrl' vt mutuarent vasa ab amicis et spoliarēt egyptũ. Quilib3 g̃ caueat abuti his v̄bis. ¶ Itē mutuo / cõmodo / et accõmodo differūt. q2 cõmodam⁹ vl' accõmodam⁹ illas res / q̄ i eodē eē debēt reddi: vic3 q̄ ñ trãsfeũt i possessionē recipiētis: vt equũ / tunicã / libꝝ / et sic de alijs. s3 illas res mutuam⁹ q̄ trãseũt i dñiu3 recipiētis: vt d̄narios / frumētũ / vinũ et c. Vñ cõmodo vl' accõmodo tibi equũ. i. nō ad ꝓprietatē s3 ad cõmodũ et vtilitatē. et ad sil'em vsu3 quē ego habeo tibi do. i. ad eq̄tãdũ: nō vt sit tu⁹. s3 mutuo denarios. i. mutuo do. q2 cũ sint mei / dãdo fiũt tui. De dr̃na aũt istoꝝ v̄boꝝ dant isti v̄s⁹. Mutuo vult dãtē s3 mutuor accipiētē. Et iterꝝ Mutuo tradētis: s3 mutuor accipiētis. Hec ē s̄nia Joã. ianueñ. i Cathol.

¶ Ex dictis g̃ pt3 in p̄cedentib9 s̄mõib9 et nũc: q̄ s̄m oēs doc. vsura nō p̄t cõmitti nisi i mutuo vero vl' interp̄tatiuo. Illi⁹ rõnē dt Alexã. de ales: et Alex. lõbar. q2 cũ vsura sit viciũ et pcm̃: neče ē q̄ sit i aliq̄ 9ctu vicioso: q̄ mittit in le viciũ ē accipe vltra sortē rõne mutui. Tale ei viciũ nō p̄t eē i 9ctu emptiõis et vēditiõis. nec i 9ctu locatõis: nec i 9ctu cõmodati. Primo vsura nō põt cadere in 9tractu emptiõis et vēditiõis. q2 i tali 9tractu nō accipit aliqd vltra sortē. s3 qcqd accipit cõputat ꝓ sorte: siue sint fruct⁹ siue cetera. Vñ siqs emat agꝝ p. c. floreñ. et i fine anni fruct⁹ inde ꝑcepti valeãt. x. floreñ. tal' excrescētia est de sorte. Eodē mõ siqs emat merces q̄ in vno loco abũdãt ꝓ minori p̄cio. et aliqd lucrat dũ vēdit eas in aliq̄ loco vbi deficiũt: lucrũ est de sorte. et id licitũ est. Ex his pt3 q̄ in 9tractu emptiõis et venditiõis lucrũ nō accedit siue supaddit sorti: sed est de sorte. Scdo nō cadit vsura i 9tractu locatiõis. et h ꝓpter eãdē rõnē. q2 illd qd dat ꝓ re locata est merces nō vsura. Tertio nō põt esse vsura in cõmodato. q2 si ꝓ re cõmodata aliqd dat: cõmodatũ tũc in locatũ trãsit. et tũc vere dr locatũ ñ cõmodatũ. ¶ Ex qb9 9cludit q̄ vsura ē viciũ alicui⁹ 9tract⁹: ñ emptiõis: nec locatõis: nec cõmodati. g̃ neče est q̄ sit mutui. Hãc rõnē seq̄t q̄dã gl. xiiij. q. iij. i c. qd ãt. q̄ dr: q̄ sũt duo 9ct⁹ q̄ d nã sui sūt g̃tuiti. s. mutuũ et cõmodatũ. Mutuũ ãt si ñ ē g̃tuitũ iã ñ ē mutuũ s3 vsura. Cõmodatũ v̄o si ñ ē g̃tuitũ ñ ē vsura, s3 tũc d̄sinit eē cõmodatũ et trãsit

in locatũ. Illud vo qd accipit̃ p cõmodato: aut accipitur p re illa: aut p vsu illius rei. Itẽ si p re ipa aliqd accipitur: aut ẽ pecunia aut alia res, si pecunia iã nõ ẽ cõmodatũ: sʒ emptio ↄ vẽditio dici dʒ. si aũt ẽ alia res/ tũc pmutatio noiat̃. si ãt accipit̃ p vsu rei: aut ẽ pecunia/ ↄ tũc ẽ locatio, si aũt erit alia res: tũc ẽ ↄtract⁹ inoiat⁹/ do vl' des ¶ Sʒ d. qs. q̃re port⁹
C mutuuʒ dr̃t a lo/catõe p̃ptria. i locatõe q̃ʒ i mutuo p̃t hõ accipe vltra sortẽ: lʒ h̃ dubiũ solutũ videat̃ ex dictis i p̃cedẽti ser. tñ adhuc dici põt q mutuũ a locutiõe differt triplici respectu: vicʒ rõne charitatꝭ: rõne p̃prietatꝭ: ↄ rõne vtilitatꝭ. Primo q̃dẽʒ differt locatuʒ a mutuo rõne charitatꝭ. Nã fm Alexã. lõbar. i mutuo est ↄctus gr̃e seu charitatis. in locato ẽ ↄtract⁹ iusticie ↄ eq̃tatꝭ. Mutuũ g̃ de sui nã debʒ eẽ gratuitũ: al's vẽdit̃ charitas ↄ gr̃a q̃ i mutuo cõicant̃. q̃ vẽditio nihil aliđ ẽ nisi abusio charitatꝭ ↄ gr̃e corruptela: i locato ãt nõ sic. Uñ si res mutuate vel locarent̃ ad vsum aliquẽ. tũc vltra rẽ mutuatã licite ampli⁹ exigi põt. Exẽplũ: si floreni aurei ex sua ĩspectiõe vl' portatiõe valerẽt ↄ aliq̃s morbos: vt faciũt aliq̃ gẽme. aut si absq̃ sui ↄsũptiõe aliq̃b⁹ obsequijs vtiles eẽnt: sicut sũt aurei ↄ argẽtei scyphi: tũc vtiq̃ possent licite locari: ↄ cũ ip̃is locatõis p̃ciũ recipi. pbant̃ hec. iiij. q. iij. c. si feneraueris. ibi in glo. ¶ Scđo differt mutuũ a locato rõne p̃prietatis. Uñ fm Jo. an. extra de vsuris. c. fi. in locato remanet p̃prietas rei locate apud locantẽ. ff. loca. l. nõ ei. Jõ si ad eũ ↄ nõ ad aliũ rei p̃ṗrie pueñit lucr̃ eq̃dẽ iustũ ẽ: cũ null⁹ cogat̃ de p̃prio bñficiũ facere. x. q. ij. c. p̃caric. i fine. Jn mutuo vo mutuãs nõ retinet dominiũ mutuate rei. sed sicut ex p̃cedẽtib⁹ pʒ trãsfert̃ i eũ cui mutuũ dat̃. p̃pterea mime iustũ ẽ q res fructificet ei cui⁹ nõ ẽ. i. mutuãti: ↄ nõ fructũ sʒ dãnũ faciat ei. p̃pter p̃iculũ dico ei⁹ i cui⁹ dominiũ trãslata est. vñ apta iniusticia est q tibi vẽdã rẽ tuã p tp̃e q̃ iã apte est tua: qđ aptissime in mutuo ↄtingit. Justicia igit̃ exposcit q vsus rei tibi a me mutuate ↄ oĩs vtilitas ex ea p̃ueniẽs p toto tẽp̃e p q̃ tibi a me mutuata est: sit oino tua nõ mea. Cum illo ↄcordat Scot⁹. ¶ Tertio differt mutuũ a locato rõne vtilitatꝭ. q: de locato hõ suscipit fructũ. Uñ Chrys. lxxviij. i ca. Ejiciens. dr. Habẽs agrũ arãdo accipit ex eo fructũ. habẽs domũ vsum mãsiõis capit ex ea. Et ideo q̃ locat domuʒ vel agrũ/ vsum suum dare videt̃. ↄ q̃dãmodo videt̃ mutuare cũ lucro lucrum: ex pecunia reposita nullũ vsum capis. Hec ille.

D ¶ Sed di. quis. Nõne hõ amplius lucrat̃ ↄ maiorẽ fructũ suscipit ex denarijs q̃ʒ cũ agro vl' domo? Dicendũ est q đ denarijs hõ suscipit vsuʒ: sʒ de domo vel agro suscipit fructũm. Nã si ex vsu denarioruʒ hõ suscipit fructũ: nõ p̃uenit p̃ncipaliter ex denarijs: sed ex ingenio vtentiũ eis. At econuerso de domo vel agro. nã licʒ fructus p ingeniũ hoĩs capiant̃ ex eis: p̃ncipal'r tamẽ fruct⁹ atq̃ vtilitas ex illis cum ingenio hominis originẽ habent. Preterea damnũ ↄ p̃iculum mutuabiliũ rerum nõ ad mutuum dantẽ sed ad mutuũ recipientẽ: ↄ ecõtro in q̃buscunq̃ locabilibus euenire p̃batur. Nam oĩe damnũ atq̃ periculuʒ ↄ quecũq̃ deteriorãtio rei locate iminet: si ex culpa eius qui locationeʒ accepit nõ su

ꝓuenit/ad locantē deuoluit̄.q₂ locat⁹ equ⁹ vel dom⁹ veterascūt ⁊ consu/
munt̄ ⁊ ꝑ vsum deterioꝛant̄.moꝛit̄ equ⁹: ruit vel cōburit̄ dom⁹: q̄ oia ꝑ/
tinēt ad locātis dānū vel detrimētū: nisi ille cui locant̄ eēt in culpa. Cō/
trariū ꝟo in mutuo ex sui natura ɔtingit: q₂ oia p̄dicta ꝑtinēt ad mutui
receptorē .nec iminet aliq̄d ꝑiculū de pecunia illa mutuū dāti: sed tñ re
cipiēti. Quapꝛopter cui iminet ꝑiculum rei iuste/fruct⁹ ei ɔtingit: ⁊ nō
ecōuerso.xiiij.q.iiij. Si feneraueris.cū ibi notatis. Iniustū₂ eñ est q̄ ad Nota
eū spectet cōmodū ad quē nō spectat ꝑiculū. Hui⁹ snie est Jo.an. Ho/
stieñ. Gof.⁊ doct.oēs hec cōmunit̄ tenēt. Preterea f̄m Alex.de ales mu
tuū ꝓpꝛie nō deterioꝛat̄ ꝑ vsu₂ vt pecunia: sed locatū/sicut dom⁹ vl' equ⁹
Ad h̄ facit qđ habet̄.lxxxviij.dis.in c.Eijciēs. Ille iuste acq̄rit fructū ali
cuius rei cui iminet ꝑiculū eiusdē.sed ille q̄ mutuū accipit hab₂ i se ꝑicu
lū ⁊ ñ mutuās.ḡ q̄ mutuū recipit p̄t cū pecunia lucrari ⁊ ñ ille q̄ sibi mu
tuauit.q₂ si ille ꝑderet pecuniā q̄litercūq₂ adhuc obligat̄ ad restitutiōe₂
¶ Circa scđm q̄rit̄ qñ hō obliget̄ ꝓximo suo mutuū dare gratis.ex q̄ do/ E
min⁹ nos obligat ad mutuū dicēs: date.qđ est vebū p̄ceptoꝛiū. Pro intel Qñ mu/
lectu illi⁹ p̄cepti est aduertēdū q̄ Matth.v.p̄cipit dñs dicēs.volēti a te tuū dan/
mutuari ne auertaris. Uñ nālis lex obligat ⁊ p̄cipit diligere ꝓximū sic dū est
seip̄m.sed h̄ nō tantū ꝑ affectu: s₂ etiā ꝑ loco ⁊ tp̄e.cū ope ⁊ effectu. Hāc
aūt legē dñs Luce.vj.statim post ꝟba themat̄: mutuū date ⁊c̄.exp̄ssit di
cēs: Prout vultis vt faciāt vobis hoīes ⁊ vos facite illis. Nō eñ pōt di
ci ad ꝓximū ver⁹ affect⁹ nisi ꝑ loco ⁊ tp̄e subsequat̄ effect⁹. Hinc.j. Jo/
an.iij.scriptū est ꝑ apl'm. Filioli nō diligam⁹ ꝟbo neq₂ lingua.s.tm̄: sed
ope ⁊ ꝟitate.i.veraci oꝑatiōe atq₂ effectu. Et ite₂.vij.q.j.in ca. Dis.scri
ptū est. Qui negāt misēdiam faciēdā indigētib₉ ⁊ necessitatē patiētib₉/
ip̄m chr̄m negāt q̄ est misēdia. ¶ Sed di.q̄s. Audio nūc q̄ obligoꝛ face F
re misēdia₂ ꝓximo: ⁊ aliqñ gratis sibi mutuare: an tñ semꝑ mutuū petē
ti obligoꝛ mutuare: vl' qñ ⁊ qñ nō? Ad h̄ dicēdū est q̄ ex q̄ p̄ceptū ch'ri de
mutuo dādo ē affirmatiuū/tūc obligat sꝑ: s₂ nō ad semꝑ.i.nō ad oē tp̄s
s₂ ꝑ loco ⁊ tp̄e occurrēte. ¶ Pro cui⁹ intellectu ē notādū: q̄ i debito mu/ in debito
tuādi duo sūt p̄ncipal'r ɔsiderāda. Primo facultas subam h̄ntis.i.mu mutui sūt
tuātis. Scđo idigētiā mutui postulātis. Primo inq₂ ɔsiderāda est fa/ duo ɔsiđ
cultas suba₂ h̄ntis. Et circa h̄ ɔtingit reꝑire tria genera hoim. Primo rāda
sūt q̄dā q̄ habēt facultatū penuriā. Scđo sūt alij q̄ habēt facultatū suf/
ficientiā. Tertio reꝑiunt̄ alij q̄ habēt facultatū abūdantiā. ¶ Scđo p̄n
cipal'r ɔsiderāda ē indigētia mutuū postulātis. Et circa h̄ etiā tria gene
ra hoim reꝑiunt̄. Primo sūt q̄dā q̄ habēt necessitatē vltimā ⁊ extrema₂.
Scđo sūt alij q̄ habēt necessitatē arctā. Tertio sūt q̄ habēt necessitatem
cōem: s₂ nō arctā neq₂ extremā. ¶ Ad cognoscēdū ḡ qñ hō ex p̄cepto ob
liget̄ ꝓximo mutuare: oia p̄dicta genera hoim diligent̄ sūt notāda. Pri
mo ḡ sunt q̄dā vt dixi q̄ habēt facultatū penuriā seu indigentiā: nō ta/
mē extremā. Et tales si ip̄i vel sui nō sūt in extrema necessitate tenent̄ da
re mutuū.solū p̄mis.i.his q̄ sunt in necessitate extrema clara ⁊ manife/

sta. maxime si nō est alr̄ q̄ possit ꝛ velit succurrere. Cui⁹ rō ē: qꝛ ꝛ si ipsi penuriā patiunt̄: nō tn̄ deficiūt neqꝫ moriunt̄. Hi vō q̄ sūt in necītate extrema manifesta ꝛ arcta iā moriunt̄ nisi eis stati subueniat̄. Sedqꝛ i extrema necessitate oīa sūt cōīa / illis tanq̄ȝ de suo subueniri debꝫ. xlvij. dist. sicut hi. Hoc idē pꝫ xij. q. j. in c. dilectissimi⁹. ¶ Sed diceres: qd̄ si hi q̄ habēt facultatū penuriā nō habēt aliq̄d corꝑale qd̄ ꝯueniat subuētiōi illoꝝ q̄ sunt i extrema necessitate: puta pecuniā vel cibū ꝛc̄. nunq̄d a subuētōe mutui liberati sūt? Dicendū q̄ nō. qꝛ adhuc aliq̄d eis mutuo cōicare tenent̄. nā vltra datū seu mutuatū a manu habēt aliq̄d aliō mutuādū. qd̄ triplex mutuū licꝫ impꝓpe noīari pōt. Primū est mutuū opis. Secundū ē mutuū oris. Tertiū est mutuū cordis. q̄ꝝ q̄dlibꝫ hō ꝓ loco ꝛ tēpore cōicare tenet̄: si nō pōt illis de mutuo denarioꝝ vl' frumēti aut cibi alr̄ subuenire. Primū q̄dē mutuū cōicandū est opis. i. obsequij. qꝛ etiaꝫ inimico i extrema necessitate degēti obsequij mutuū p̄stare debem⁹. patet ex illo Exo. xxiij. vbi ē p̄ceptū. Si videris asinū odiētis te iacere sub onere: nō ptrāsibis / sꝫ subleuabis cū eo. Quis est ille asin⁹ odiētis te: nisi corp⁹ inimici tui? qd̄ tūc q̄dē sub onere iacet qn̄ in extrema necessitate manet. qd̄ vtiqꝫ p̄cipiēte dn̄o ita insensibilr̄ nō ptransire debem⁹ qn iuxꝫ posse mutuū talis subuētiōis charitatiue cōicem⁹. ¶ Scd̄m est mutuū oris: qd̄ est dulce vbū: ꝯsolatio vbi: suauitas oris. qd̄ q̄dem ꝓ loco ꝛ tpe in tali corpis extremitate. vbi etiā vīsimile ē q̄ tali imineat extremū piculū aie / oīno tale mutuū oris cōicare tenet̄. sicut sepe solet ꝯtigere his q̄ ex diuino ꝛ humano iudicio ducunt̄ ad mortē vl' ꝓpinq̄ sūt morti. Audi ad h̄ Ecclīasticū. xviij. c. dicētē. Nōne ardorē r̄frigerabit ros? sic ꝛ verbū meli⁹ q̄ȝ datū. ¶ Tertiū ē mutuū cordis. Nā ꝛ si ei q̄ in extremis est nec ope nec ore mutuū p̄stare vales: adhuc aliq̄d tibi ē qd̄ ei mutuo cōicare teneris. hēs cor: habes affectū. habes vl' saltē h̄rē tenerī animū piū / cordis cōpassionē / teneritudinē mentis: ei mutuū p̄be cordis. da ei cor ꝑ cōpassionē. cū iscera teipm: recolēs aplīci vbi. j. ad Tim. iiij. Pietas ad oīa valet. ꝓmissionē habēs vite q̄ nūc est ꝛ future. Et iteꝝ dn̄s Mat. v. ait. Bti misicordes qm̄ ipi miserīam ꝯseq̄nt̄. Et iteꝝ scptū est Esa. lviij [Cū effuderis esuriēti aiam tuā] scꝫ ꝑ cordis cōpassiōem. ecce mutuum cordis [ꝛ aiam afflictā repleueris] scꝫ cōpassiua pietate [tūc orit̄ i tenebris] scꝫ pcōꝝ tuoꝝ [lux tua] . i. gr̄a tua ad verā ꝯuersionē illuminās mētē. Pro q̄bꝫ oībꝫ Mat. v. ait glo. Si deest facultas da affectū / obsequiū vel verbū. Hec de p̄mis q̄ habēt facultatū penuriā ¶ Scdo dixi q̄ sūt quidā q̄ habēt facultatū sufficientiā. Et hi alijs duobꝫ generibꝫ hoim ex precepto mutuū iuxta posse p̄stare tenent̄: vicꝫ his q̄ habēt necessitatem extremā: ꝛ his q̄ habēt necessitatē arctā ꝛ si nō extremā. Et h̄ sic intelligēdū est. q̄ si p̄dict⁹ habēs facultatū sufficientiā habꝫ aliq̄d qd̄ nō sit necessariū sustētatiōi nāe sue. nec etiā illoꝝ quibꝫ ꝓuidere tenet̄: sicut sūt filij / vxor / familia / serui / ancille / ꝛ ceteri ꝯsimiles. ꝛ tāta sit notabilis ex parte p̄dictoꝝ duoꝝ geneꝝ hoim. s. eoꝝ q̄ habēt necessitatē arctā ꝛ necessita

Marginal notes: mutuuꝫ triplex — Operis — Oris. — Cordis — H[a]bētes facultatꝫ sufficientiam

tem extremā: ꝙ emineāt ꝓbabilia signa extreme necessitatis .nec in ꝓm
ptu appareat q̄ subueniat ⁊ mutuū prestet. tūc hmōi habēs facultatum
sufficientiā/ex necessitate p̄cepti tali indigēti subuenire ⁊ mutuū p̄stare
tenet̄. nec expectāda ē extremitas vltima: qꝛ forte nō posset iuuari natu-
ra/iā fame vel siti vl' frigore/seu q̄cūqꝫ alio cruciatu ꝯsumpta ¶ Ter N
tio dixi ꝙ sunt q̄dam q̄ habēt facultatū abūdātiā. ⁊ hi tenent̄ ex p̄cepto hñtes fa
mutuū dare oīb; p̄dictis trib; generib; hoim: vicꝫ illis q̄ habēt necessita cultatuȝ
tē extremā ⁊ arctā ⁊ cōem. Et h̄ sic habꝫ intelligi. s. ꝙ hmōi sic in faculta abūdāci
tatib; abūdantes q̄cquid sup̄fluū habēt sustētatiōi nature sue ⁊ illoꝝ q̄ am.
bus ꝓuidere tenent̄: sicut sup̄ius dictū est. ⁊ q̄cquid habēt sup̄fluū decē-
tie sui stat⁹: tenet̄ de illo p̄stare mutuū cuilibꝫ p̄dictoꝝ necessitatē patiē
ti: siue necessitas sit extrema siue arcta siue cōmunis appellet̄. Si vero ta
les h̄ nō faciūt: nec ꝓponūt bona sua melius dispēsare vl' eq̄ bene/morta
liter peccāt. Et sic intelligit̄ illō. j. Joan. iij. Qui habuerit substātiā hui⁹
mōi ⁊ viderit fratrē suū necessitatē habere: ⁊ clauserit viscera sua ab eo
quō charitas dei manet in eo? Et iteꝝ. xlvij. dist. in c. Sicut hi. dt Am-
broſ. Nō minoris est crimis habēti tollere q̄ꝫ cū possis ⁊ abūdās sis in-
digētib; denegare. Si aūt multitudo indigentiū occurrat/q̄b; oīb; sub
ueniri nō possit: tenet̄ hō ceteris parib; subuenire graui⁹ idigēti. nec tñ
ꝯsiderare oportet oēs euent⁹ q̄ possunt accidere in futuꝝ: qꝛ h̄ esset in cra-
stinū ꝓuidere. qō ꝓhibet dñs Mat. vj. dicēs. Nolite solliciti esse i crasti
nū. ad qō p̄ceptū i h̄ casu secularis q̄libet obligat̄. Hoc aūt sup̄fluū atqꝫ
necessariū iudicari debꝫ f̄m ea q̄ ꝓbabil'r ⁊ vt i plurib; occurrere solent.
Est tñ veꝝ ꝙ mutuās pōt ꝯsiderare i petēte mutuū si forte ex h̄ eēt ꝓcli-
uior ad expēsas nō nc̄carias: vicꝫ vinū ⁊c̄. vt vno die pl⁹ ꝯsumeret q̄ꝫ la
bore duoꝝ aut triū dieꝝ possit lucrari. i talib; maxie cū n̄ sūt ꝓpinq̄ extre
me nc̄citati: p̄t mutuās se mag̃ rigorosuȝ exhibere. ⁊ sic d' alijs. ¶ Sed I
obijciūt q̄dā dicētes Hec sub̄a ⁊ he diuitie mee sūt: egoip̄e sudorib; ⁊ sol
licitudib; meis illas mihi coadunaui: ego mihi adq̄siui. ⁊ q̄ re qō meū ē
alijs debeo mutuo erogare? Si ml'ti diuitijs egēt: adq̄rāt sic dānū eorū
laborib; ml'tis sicē ego feci. Talib; ē r̄ndēdū: ꝙ sup̄fluū sustētatiōi coꝝ ⁊ Nō bñ
si illoꝝ sit ꝓpriū q̄ntū ad sue nāe sustētatōeꝫ seu auctē mistrādi: tñ q̄ntū
ad vsuꝫ illoꝝ ē in q̄b; sūt sig̃ ꝓbabilia extreme nc̄citat̃ nisi subueīat̄ eis
dē. Sil'i mō dico de sup̄fluitate decētie sui stat⁹ respectu idigētiuꝫ citra
p̄dictā nc̄citatē extremā. Vñ ꝯ illos q̄ de sup̄fluo p̄dict̃ modis nolūt in
digētib; subuenir̄: ac sua dicūt eē q̄ habēt: Amb. xlvij. di. Sic hi. dt i p̄so
na eoꝝ. Quid iniustū est si cū aliena nō iuadā: ꝓpria diligēti⁹ fuo. Et ex-
clamādo subdit. O ipudēs dic tu: q̄d ꝓpria dicis? q̄ q̄b; recōditis i hūc
mōm detulisti: q̄n in hāc ingressus es lucē: q̄n de vētre matris existi. q̄-
bus q̄so facultatib;/q̄busqꝫ subsidijs stipat⁹ igressus es? Et post pauca.
Propriū nemo dicat qō cōe ē. Et addit. Esurientū panis ē quē tu detines.
nudoꝝ idumētū ē qō tu recludis. miseroꝝ redēptio ē ⁊ absolutō pecunia
quā tu i terra defodis. tātoꝝ te g̃ scias iuadere bona q̄nt̃ possis p̄stare.

qđ vdis.s.solũmõ ꝑ teĩpo. Et licȝ trãsgressores huiꝰ ꝓcepti nõ semꝑ lege puniantᷣ humana: puniũtᷣ tñ nihilominꝰ lege diuina. Nã ſm sniam Augustini in li. de li. ar. multa reliquuntᷣ iuste impunita lege humana: q̃ tñ iuste iudicantᷣ lege diuina. ¶ Ex ꝓmissis ꝙ patȝ qñ ꝛ in q̃ casu sit ꝓceptũ mutuũ dare: ꝛ in q̃ nõ: cũ dñs đt Mutuũ date.

R ¶ Circa tertiũ ꝓncipale: vicȝ circa purã intẽtionẽ: q̃ tãgitᷣ cũ subditᷣ [nihil ĩde sperãtes] qđ expõit Scotꝰ i. iiij. dis. xv. q. ij. di. Sic eñ dñs [nihil inde sperãtes] secȝ qđ cõiter possit pecunia extimari. qꝛ intẽtio in mutuo dãdo dȝ solũ ex charitate moueri. Põt tñ distingui ſm glo. ex̃ de vsu. in c. ꝯsuluit. ꝙ triplex intẽtio põt eẽ i mutuo dãdo. Prima vicȝ charitatis

Intẽtio triplex in mutuo Scđa tepiditatꝭ. Tertia cupiditatis. In ꝓma charitas est cã mutui In scđa mutuũ ẽ cã spei. In tertia spes ẽ cã mutui: ſm Bal de pusio. ¶ Primo de mutuo dato ex charitate dicẽdũ ẽ: ꝙ intẽtio charitatꝭ nihil aliđ est nisi ꝙ charitas ẽ cã mutui. Ƀ q̃dẽ ẽ qñ i mutuo dãdo hõ solũ ex charitate mouetᷣ: nec ex eo hĩe intẽdit aliquã tpalẽ vtilitatẽ. sȝ ex mera gr̃a et absq; aliq̃ ĩpuritate vsure mutuat indigẽti. Et circa Ƀ pñt queri plura. Primo an ꝓ mutuo tali intẽtiõe tradito ꝛ đinde reaccepto liceat accipe postmodũ aliq̃đ donũ? Ad qđ dicẽdũ ẽ: ꝙ si ꝓbabilr̃ ꝓsumitᷣ illđ dari g̃tis ꝛ ex amicicia ꝓpᷣ bñficiũ ꝓterite mutuatiõis ꝯtracta: tũc licite recipi põt. si ꝟo ꝓsumitᷣ ꝙ solũ fit q̃si i ꝓciũ mutuatõis: tũc recipi nõ dȝ. imo sic receptũ debꝫ restitui ĩpi dãti. Si aũt q̃ ĩpm mutuũ recipit expꝫsse dicerȝ ꝙ nõ dat illđ rõne mutui facti vel fiẽdi siue sperati. tũc satis ꝓsumi possꝫ ꝙ illđ gratꝭ donat: nisi obstent aliq̃ de circũstãtijs ꝛ respectibꝰ q̃ tacti

Z sũt in ꝓcedẽ. ser. Ƀ N J. ¶ Scđo põt q̃ri an ꝓ deposito pecunie absq; in

Depositũ quõ fuet tẽtiõe lucri inde habẽdi exposito ac demũ reaccepto: liceat postmodum ab eo apud quẽ fuit depositũ accipe ꝓ hac depositiõe aliqđ donũ siue aliquã pecuniã? Ad Ƀ dicẽdũ ẽ: ꝙ cũ receptor ꝛ custoditor depositi fuiat in Ƀ ĩpi depositario potꝰ q̃ȝ ecõuerso: nõ videtᷣ ꝙ rõne depositi in q̃ntũ depositi sibi intendat dare aliq̃đ donum. vñ đȝ ꝙ Ƀ faciat: qꝛ illo deposito vt mutuo vsus ẽ. Si tñ ꝯcurrerẽt i tali dono ꝯditiões q̃ in pñti q̃stiõe posite sunt: ꝛ vltra Ƀ depositi custoditor diceret expꝫsse ꝙ nõ dat illud rõne mutui vel depositi facti vl' fiendi siue sperati: nec est vsus illo vt mutuo nec sic vti talibꝰ depositis ꝯsueuit. tũc ꝓsumẽdũ ẽ si est multũ fidedignꝰ vt hõ verax ꝛ rectꝰ ꝙ dat gratis subseq̃ns donũ: cõiter tñ res suspecta ẽ:

M ꝛ habȝ spẽm mali ¶ Tertiũ dubiũ pono ꝙ debitor vsurarij socio suo pecuniã mutuauit: eo vicȝ pacto ꝙ ĩpe restitueret vsurario sortes ꝛ vsuras incurrẽtes. q̃ritᷣ tũc si tal' mutuãs vsurariꝰ dici possit. Jo. cal. in sua repe. c. fi. extra đ vsu. in Ƀ eñ distiguit di. ꝙ aut talis scđo mutuãs socio suo sub dicto pacto: oĩno intẽdebat satisfacere vsurario creditori suo de pecunia illa sic scđo socio suo mutuata: aut nõ. In ꝓmo casu nec vsurarius est nec etiã peccat: qꝛ hic nõ fit stipulatio vt vsurarũ: sed vt vitetᷣ damnũ. nec sibi aliq̃đ crescat. nõ eñ tenebatᷣ cũ suo dãno socio suo subuenire. talis eñ solũ damnũ euitat qđ poterat licite euitare: nec i eo pecunia

germinare ꝓbat. Et sic in eo deficiũt rõnes ꝓhibitõis vsure. Itẽ sacꝫ in-
cõueniẽs videret̃ ꝙ postq̃ vsurari⁹ q̃ recipit vsuras inde currẽs ad resti
tutionẽ tenet̃. ꝙ iste etiã teneret̃ q̃ id facit solũ vt socio suo ꝓsit: ꝛ sine q̃-
cũqꝫ vtilitate vt dictũ ẽ. In scđo ãt casu qñ tũc nõ intẽdebat ꝫ scđo mu
tuãs satisfacere dicto suo vsurario creditori ꝓmit⁹ mutuãti: cũ tunc ces
sent rõnes iã dicte: talꝭ peccabit. ꝛ si a socio vsuras recipit/tenet̃ restitue
re eas ſm Joã. p̃dictũ. Et hec distinctio mihi placet cũ eq̃tate sit plena.
¶ Quarto q̃ri põt an liceat mutuũ dare ad captãdũ amorẽ ꝛ beniuolẽ- N
tiã alicui⁹? Et dicendũ est ꝙ sic: vbi spes p̃ncipalit̃ nõ ꝑtẽdat̃ vlteri⁹. nã
si vltra p̃ncipalr̃ mutuãs intẽdat lucꝝ: vsura eẽt. Verbi grã. mutuo im
patori vel pape vel alteri: vt captata beniuolẽtia p̃dictoꝝ possim ꝯsequi
aliq̃đ bñficiũ/officiũ/p̃fecturã vlꝭ castꝝ: ꝛ silia. tũc vtiqꝫ vsura foret ſm
Joã. cal. vbi s̃. De his tñ plura dicent̃ in seq̃ntibꝫ ser. ¶ Scđo i mu- O
tuo dato põt esse intẽtio tepiditatis: in q̃ mutuũ est cã spei. qđ q̃dez ꝯtin
git cũ mutuãs licꝫ p̃ncipalr̃ moueat̃ ex charitate: secũdario tñ mouet̃ ꝓ
pter aliquã tẽporalẽ vtilitatẽ: ita tñ ꝙ etiãsi illa cessaret nihilomin⁹ mu
tuasse vellet hec. talꝭ intẽtio nõ tollit sed minuit meritũ: pl⁹ vlꝭ min⁹: ſm
maiorẽ vel minorẽ respectũ ad cõmodũ tẽporale. Hui⁹ sñie sũt Innocẽ
tius Bernar. Alan⁹. sup c. ꝯsuluit. extra de vsu. Receptio tñ hmõi tẽpo
ralꝭ ꝓpt̃ mutuũ datũ magis est apta corrũpere hãc intẽtionẽ tepiditatis
q̃ȝ illã q̃ est charitatis. Et rõ ex se ptꝫ: q̃ꝛ forti⁹ obstaculũ habꝫ. Ex his ꝫ
ptꝫ ꝙ sperare aliq̃d secũdario nõ est mortale: ꝛ forte quãdoqꝫ nec etiã ve
niale ſm q̃sdam. arg. ad ꝫ. lxj. disti. q̃d ꝓderit. Et lix. di. Si officia. Si
milit̃ nec etiã ex tali secũdaria spe aliq̃d recipe: aliter videret̃ esse pecca-
tũ q̃ȝ ſm ꝙ fuit in intẽtiõe mutuũ datũ. ar. j. q. ij. q̃ꝫpio. Et nihilominus
aduertẽdũ est: ꝙ si ille q̃ mutuũ dedit cũ intẽtiõe charitatꝫ: obseruare de
bet in sibi gratis oblatis illas circũstãtias: de q̃bꝫ s̃. de pura intẽtõe. q̃n
to magis ille q̃ mutuũ dedit cũ tepiditate: cũ ipe ꝓpinq̃or sit cupiditatis
corruptiõi q̃ȝ ille: sicut dictũ est. ¶ Tertio in mutuo põt eẽ intẽtio cu- P
piditatis. s. cum sola spe lucri: vel p̃ncipalr̃ ꝓpter aliq̃đ lucꝝ qs mutuat Intẽtio
licꝫ nõ interueniat pactũ. Et tũc p̃ncipalꝭr spes est cã mutui. Talis inq̃ȝ cupidita
in iudicio aiaꝝ vere vsurarius est cẽsend⁹. sicut exp̃sse est casus extra ꝺ tis.
vsuris. i c. ꝯsuluit. qđ capl'm fundat̃ sup ꝟbo saluatoris Mutuũ date ni
hil inde sperãtes. Et ibidẽ subdit̃. Si mutuũ datis eis a quibꝫ speratis
que est vobis gratia? Et hec vsura ꝑiculosior est q̃ȝ illa q̃ fit cũ pactione
exp̃ssa. q̃ꝛ in foro cõmuni ꝫ minime reperi põt. Potest etiã de hoc rõ da-
ri. Nam sicut datum qđ ponit̃ ex intẽtiõe lucri donandi/corpo amittit
gratiã gratuiti: ꝛ sortit̃ rationẽ mutui vsurarij. ꝛ sic sola intẽtio ꝛ volũ
tas faciendi vsuras facit peccatũ vsure i corde. sic intẽtio vsuraria exte
riori opi iũcta facit hominẽ extrinsec⁹ vsurariũ. quod ptꝫ/attẽdenti na
turam vsurarum: ſm diffinitiões positas sermõe. cx. B B. Vñ ſm Ale-
xan. de ales i. iij. cũ diuerse sciẽtie habeãt diuersas ꝯsideratões/a diuers
scientibꝫ idẽ diuersimode ꝯsiderat̃. Hinc est ꝙ ſm leges humanas vo-

luntas sola nō facit vsurariū: qꝛ lex hūana cohibet manū ꝛ nō aīm. ſm
vo legē diuinā q̄ ēt aīm cohibet sola volūtas vsurariū fac. pꝫ illō ex diꝰ
¶ Ad maiorē cognitiōeꝫ vsuraꝝ ex ꝑuersa intētione (ctis i p̄ce. ser. F.
Q q̄stiōes aliq̄ notenꝫ ¶ Pꝛia: q̄ dicaꝫ intētio cupiditatꝭ vsuraria i mutuo
Et dicēdū ē: ꝙ tīs cupiditatꝭ intētio i ꝯctu tripliciꝫ ꝯtingere pōt. Nam
qn̄qꝫ ē an̄cedēs/ qn̄qꝫ subseq̄ns/ qn̄qꝫ ꝯseq̄ns. Pꝛio cm̄ qn̄qꝫ ē an̄cedens
vtputa an̄qꝫ mutuū detꝫ/ seu qn̄ mutuū dat. Et tūc in ꝯctu cadit vsura.
vt pꝫ ex dn̄ico ꝟbo. Mutuū date ꝛc. Sꝫ qd si mutuās pꝰ mutuū datū
se recog̃scēs mutat ꝓpositū ꝛ intētiōeꝫ rectificat ſm reg̃laꝫ charitatꝭ: nū
q̄d libere ꝛ spōte donata restituere obligaꝫ. Ad hoc dicūt aliq̄: ꝙ licꝫ ab
initio hūerit intētiōeꝫ corruptā. pꝰqꝫ eā mutat i bonū: pōt libere ꝛ ex me
ra gr̄a oblatū recipe sine culpa: ſm ea q̄ dicta sunt i p̄ce. ser. G. H. J. De
restitutiōe āt intētionalꝫ vsure pꝫ alibi. qꝛ si nihil recepit: nihil teneꝫ re-
stituere: sꝫ dꝫ penitere d̄ mala intētiōe. ¶ Scd̄o hec cupiditatꝭ intētio ē
subseq̄ns: q̄ tūc ꝯtigit cū qs mutuat ꝓpꝰ gratꝭ ꝛ absqꝫ aliq̄ itētiōe lucri
ꝑcipiēdi. cū lapsu tp̄is cupidie p̄ualēte n̄ tm̄ exigit sortē. veꝝetiā vult in
mēte: ꝛ o n̄dit oꝛe vel ope ꝓpꝫ mutuū factū aliq̄d sibi dari. Et talꝫ non tm̄
cōmittit vsurā ꝛ restituere obligaꝫ. veꝝetiā q̄cūqꝫ i iuꝰ talis mutui mu
tuāti succedit: sicͬ filiꝰ: heres p̄ris: ꝛ ꝯsil'es aliq̄. Et hec ē sn̄ia archid. xiiij.
q. iiij. in c. j. ¶ Tertio cupiditatꝭ intētio qn̄qꝫ ē ꝯn̄s seu cōcomitās: q̄ scꝫ
ꝯseq̄ꝫ seu ꝯcomitaꝫ: qn̄ exhibeꝫ lucꝝ. ꝟbi gr̄a. Mutuās nullū intēdebat
lucꝝ ex mutuo qd̄ p̄stabat. deniqꝫ ꝓpꝫ mutuū sibi factū d̄bitoꝛ mutuāti
aliqd̄ p̄mīū donat i recōpēsatiōnē mutui iā accepti. atqꝫ creditoꝛ ꝓpꝫ cā-
dē cāꝫ libēter acceptat. hoc eqd̄ē casu cupiditatꝭ itētio. ꝯn̄s ꝛ ꝯcomitās
ē: ꝛ cōmittiꝫ tūc vsura. Qꝫ āt tl'is itētio ꝯcomitās d̄ p̄n̄ti vsurariū faciꝫ-
at ꝓbaꝫ. qꝛ scꝫ tal'intētio fac̄ vsurariū ꝓ futuro. ḡ ꝛ sil'is intētio ꝓ p̄n̄ti.
Cōsil'is em̄ culpe videꝫ eē: velle hr̄e lucrū d̄ mutuo qd̄ nūc fac̄ ꝓ vsu eius
futuro. sicͬ velle hr̄e lucrū d̄ mutuo ꝓ eiꝰ vsu p̄terito. i. qd̄ heri vl'an̄ fec̄.
Utꝝqꝫ em̄ velle: ē velle iiuste ꝯmutatiōis: scꝫ q̄ acceptū p̄ualet dato: siꝫ-
ue i q̄ ꝓ minoꝛi daꝫ maiꝰ: vl' ꝓ paucioꝛi ap̄liꝰ acceptaꝫ. Cōfirmaꝫ etiā h̄: qꝛ
ois rō q̄ ꝓbaꝫ mutuatiōeꝫ vsurariā de se esse malā silr ꝓbat: siue p̄cedat
siue succedat: seu ēt ꝯcomiteꝫ intētio lucri. sicͬ pꝫ h̄ diligenꝫ ꝯsideranti.
Itē cū extioꝛ actio nō req̄raꝫ ad rōnē vsurarie culpe: q̄nmo absqꝫ oi pa-
ctōe vsuraria extioꝛi: ꝑ solā itētionē vsurariā qs ꝯhat hāc culpā. sicͬ pꝫ ex
p̄cedētibꝫ. seq̄ꝫ: ꝙ ꝑ solā intētiōeꝫ p̄n̄tē: ꝛ si nl'la tal' p̄cessit iudicabiꝫ mu-
Ray. tuās vsurariꝰ i iudicio aiaꝝ. Seq̄ꝫ ēt h̄ ex dicto Ray. q̄ ait. ꝙ si creditoꝛ
tātūmō ꝓpꝫ deū ꝛ oino sine lucri intētiōe mutuū tradit. debitoꝛ tn̄ ꝓpter
mutuū acceptū vl' vlt'ꝰ retinēdū ei aliq̄d dederit: ip̄e creditoꝛ satisface-
re obligaꝫ. Cōstat nēpe ꝙ si ad h̄ teneꝫ nec id obstuat: pcc̄m icurrit. Et h̄
n̄ ꝓpꝫ aliō: nisi qꝛ iā hr̄e intēdit lucꝝ illō ꝓ mutuo a se facto: sicͬ ꝛ ꝓpꝫ mu
tuū illō debitoꝛ lucꝝ dedit. Ergo n̄ solū lucꝝ illō ex mutuo vsura ē qd̄ ex
titit ꝑ intētū ꝓpꝫ expectatōeꝫ. sꝫ ēt illō qd̄ ē itētū ꝓpꝫ acceptōeꝫ ꝛ volitiōeꝫ
p̄n̄tē ſm p̄missuꝫ modū. Hec qꝫ sentētia roboꝛari videꝫ ex ꝟbo Dicto.

q.xiiij.q.iiij.c.putāt.inqt scripturā appellare vsuram:oēm supabūdantiā pter mutuū susceptā:qcqd sit illō. Nec fm B:e de arimio i qstiōe d mōte circa diffinitiōez vsure. ¶ Scdo qri pōt:an sit vsura:qn mutuās recipit eandē rē i gñe/nūero/pōdere/z mēsura/sūpto gñe pro ut sumit a iuristis. Et qz ztigit q solutiōis tpe res maior extiatiōis ē qz esset tpe zct9 mutui. Dōm fm Hugo.z archid.p9 cū.xiiij.q.iiij.si qs clic9.q nō ē vsura.p q facit lex q dt:q restituī dz res eiusdē bonitat i qlitate scz intrinseca.ff.si cer.pe.l.cū qd.sz necē nō ē q sit eiusdē extiatiōis. Jmo si actū fuerit q tpe redderet:illi9 tpis rō hūi dz q ad extiatiōem ei9.alit hī rō tpis q petita fuerit:vt eo.ti.l.vinū.Et no.glo.i dcō ca.si qs clic9. Si g creditor tenet recipe rē si vilior facta essz q ad extiatiōez.g n peccabit recipiendo pciosiorē fm eū.attū fm Hug.si in b itētio mutuāts praua esset tūc pctm foret. ¶ Quidā tñ circa b mgrālit distiguere solēt:dicētes.q aut ē visile q ipa mutuata res pciosior n erit tpe solutiōis:aut de b pbabilr dubitat. Et tūc i bis duob casib nullū viciū ē.vt pbat in c.fi.ex d vsu. Aut visile ē q pciosior erit:z tūc aut creditor n erat rē suatur9 sz interī consūptur9:z tūc ē vsura. Aut erat eā suatur9:z tūc aut creditor aufert debitori libratē liberandi se:z tūc ēt ē vsura. Jn bis em casib exonerare se voluit z onerare debitorē. Aut talē libratē nō aufert debitori:z tūc nō ē vsura.qnimo mereri possz:si bona intētiōe reqreret debitorē añ ipm terminū vt soluat ne onerarei:sz si hīet intētiōez corruptā:qz dicerz sibi q possz vsqz ad tminū retinere vt se releuarz a dāno zc.licz ei tūc n auferret facultatē se liberādi:tūc z si vsura n foret:nihiloi9 pctm essz.tal distinctio magne inrit eqtati:maxie i foro zscie:fm qd no.p Jo.cal.in repe.c.fi.ex d vsu. ¶ Tertio pt qri:verū si dñi mutuāt pecūiaz rusticis vt possessiōez cor colāt:nihilomi9 d fructib possessionū earūdē iuste eis d colonis satisfaciētes:vel aliūde iustū pciū suar opar tribuētes:in foro zscie sint vsurarij cēsendi. Ad b dōm est fm Greg. d arimio i qstiōe supdicta de monte.q duplex potest esse satisfactio erga pdictor dñor colonorū pter mutuū exhibituz a colonis. Prima fit ex iusticia. Scda vo ex nequicia. Prima quidē ex iusticia. Nam licz sic mutuātib dominis exhibeant operas suas coloni.illc tamē non sūt eis ad lucrum:cum eas iusto precio emant dñi.sicut ponit in predicto casu:propterea nō est vsura. Jllud declarari pōt exemplo/ratiōe/z auctoritate. Primo exēplo.ponatur q dñs conducat colonuz ad certū tēp9 p pcio iusto:z pcīū tradat añqz colon9 incipiat opari:dicatqz colon9 demū se minie opaturū nisi dñs mutuet ei certā summā pecuniar. Et sic dñs mutuet ei vt opet. alias em non mutuaret nisi colonus ei operas p quib prius solutus fuerat impenderet. Jn boc tñ dñs minie cōmittit vsurā.cū de mutuo nō recipiat lucrū:eo q nō accipiat nisi suū. imo illud qd etiā nō interueniente mutuo si debitū erat. Unde sic mutuando dñs non peccat.qnpotius si pctm in b casu ex aliq pte cōmittit peccat colon9:q debitas opas dño suo detractat:z iniuste illū guat vt mutuet. ¶ Scdo etiā pz illō rōne.

R
nota bñ
S
Questio
Solutō
Duplex satisfactio.

Nā si i casu p̄dicti dubij vsurā reciperet: tenereẽ eā restituere sic̄ oīa iura clamāt. Sȝ hec nullo mō sane mētꝭ sentiret: qꝛ tūc colonꝰ duplū iusti p̄cij reciperet: ꝛ dn̄s duplo iusto p̄cio emeret opas eiꝰ: qđ vtriqȝ impiū esset. ¶ Tertio h̄ idē pȝ auctate: si em̄ talis mutuās vsurariꝰ essȝ: ꝛ ꝑ ꝯn̄s ad restitutiōeȝ obligatꝰ: tūc nō liceret alicui mutuare iiuste detinēti suam possessiōeȝ aliquā pecunie q̄ntitatē: ꝛ ip̄aȝ possessiōeȝ i pignꝰ recipe: n̄ cō putādo fructꝰ i sortē: qđ tn̄ ē fl'm. sic̄ pȝ ex̄ đ vsu. c. j. Alij q̄qȝ addūt qđ ē sil'e huic. vbi gr̄a. Occupasti rē meā: ꝛ ꝑ potētiā vi mihi facꝭ i rebꝫ meis: aut nō restituis mihi rē quā tibi mutuo dedi: vl' tibi locaui seu cōmodaui: aut mihi nō soluis đ opibꝫ: cū qbꝫ tibi fuiui: ꝛ desistere n̄ vis: nec vis mihi restituere mea / nisi tibi mutuē mille florꝭ. q̄ pacto desistꝭ iniuriari ꝛ restituo mihi mea ꝛc̄. tūc h̄ ex ꝑte mea nequāq̄ ē vsura: cū nihil lucrer. imo potiꝰ ꝑdā lucꝝ qđ fortasse habuissȝ ex ill' mille florꝭ. Redimo em̄ vexatiōeȝ meā: ꝛ meū recupo / me q̄qȝ defendo. ꝛ h̄ est licitū. Sic̄ hr̄ ex̄ de simo. dilectꝰ. ¶ Scđa ꝟo satisfactio dn̄is exhibita a colonis / fit ex neq̄cia: dn̄o vicȝ satisfactiōeȝ ex mutuo recipiēte. Nā si ꝓ mutuo dn̄s retraheret aliq̄d a colono de iusto p̄cio laboris sui. aut si preter laborem iuste emptū: q̄dā alia ab eo exigeret / ꝛ colonꝰ ip̄enderet: tunc esset manifesta vsura. Hec ē s̄nia p̄fati doctorꝭ Gre. de arimino. Quidā aūt dicūt: ꝙ si cuiuis mutuat ciuitati aut dn̄o: vt ex h̄ euitet collectas iiustas nō ꝯmittit vsurā. secꝰ si h̄ agit vt effugiat iustas: qꝛ in p̄mo mutuās dānū euitat. in scđo mutuās lucrū captat. Sil'r n̄ ꝯmittit vsurā. si q̄s mutuū alicui dat vt sibi soluaẽ debituȝ a q̄ debitor iniuste fuerat absolutꝰ: aut ne a se petaẽ illud de q̄ iniuste fuerat ꝯdemnatꝰ: seu illđ qđ ꝑ fictū instrumētū soluere tenebaẽ. Ex p̄missis ḡ satꝭ clare appet intētio chr̄i p̄cipiētꝭ. Mutuū date nihil inde sꝑantes. qđ p̄ceptū seruare ꝛ i ope ꝓ viribꝫ adiplere largiri digneẽ huiꝰ p̄cepti dator ꝛ illustrator: dn̄s noster iesus christus in secula benedictus Amen.

¶ De Usura.

¶ Nota: ꝙ vsurariꝰ ē peior oī petōre. pȝ qꝛ cum alij petōres a petis suis cessant. sic̄ supbꝰ in q̄dragesima a supbo vestitu: luxuriosꝰ a sua luxuria: gulosꝰ a gula siue crapula dū ieiunat. ꝛ sic đ alijs. tūc vsurariꝰ n̄ cessat ab vsura rōe mutui: qꝛ vsura sibi cedit oī die nll'o excepto. ēt nō excepto die pasceues / die cene / r̄surrectōis / pētecostes / natal' chr̄i / assūptiōis ꝟginis gl'iose. ꝛ sic đ alijs festiuitatibꝫ. i qbꝫ eq̄ exercet vsuras sic̄ i diebꝫ simplicibꝫ. Itē peccat i oī loco i q̄ ē: siue comedēdo ꝛ bibēdo i mēsa / siue dormiēdo i lecto / siue i eccl'ia missaȝ audiēdo ꝛc̄. nā sꝑ tēpꝰ tūc currēs sibi parit lucꝝ. nō pcit ḡ festiuitatibꝫ chr̄i / marie ꝟgis / apl'oꝝ ꝛ ceteroꝝ scōꝝ. Et iō iuste destituꝰ erit i extremis auxilio đi ꝛ oim̄ scōꝝ: oīmqȝ āgeloꝝ: q̄s nō vt debuit honorauit. qđ ḡ dicet chr̄s / quid virgo maria / qđ apl'i / martyres / ꝯfessores / ꝟgies ꝛ vidue / qđ oēs angeli ꝛ electi đi / cū inuocāẽ ad intercedendū ꝓ aīa vsurarij: certe dicere p̄nt: sicut nūq̄ cessare voluit a petis: ita nunq̄ habebit requiē i penis. ¶ Exēplū illiꝰ habemus

in li. de dono timorꝭ. CX q̄dā sacerdos monebat quēdā vsurariū de salute aīe sue: q̄ grauiter infirmabat̄: dicēs ei. tria tibi sūt necāria ad salutē. Exēpluȝ.
vicȝ ꝺ pctis tuis ↄteri/ↄfiteri: ꝛ ẜm posse iiuste accepta ꝛ retēta restituere. Cui vsurari⁹: ꝑma duo libent̄ faciā: tertiū quō faciā cū pueris meis nihil remanerꝫ: ait sacerdos: sine his nō poterꝭ saluari. ad quē vsurari⁹ r̄ñdit. dicūt ita sapiētes ꝛ scꝑture: ait sacerdos. ita vere. at ille. ego volo ꝓbare vtꝝ veꝝ dicāt: qꝛ nihil restituā. ꝛ sic mortu⁹ est: magꝭ timēs pauꝑtatē tꝑalez q̄ȝ et̄nā miseriā: quā accipe cogebat̄ ꝛ subire. Utinā ħ attēderēt multi q̄ vsurꝭ rōne mutui sūt iplicati. Et si nō exp̄sse ex pacto. attñ tales se ōñdūt vt illi q̄b⁊ mutuarūt cogunt̄ vl' ꝓpinas offerre: vel laborē suū remissi⁹ cōputare: vl' ad aliq̄ onera obligari: videāt ꝛ illi q̄ in ↄtctib⁊ societatꝭ sꝑ expectāt lucꝝ ꝛ nō dānuȝ: videāt ꝛ illi q̄ res iiustas detinent qualitercūqȝ ēt nō ꝑ vsurā: vt sūt testamētarij: vēdētes ꝛ emētes scient̄ iniusto p̄cio. q̄ñqȝ ꝓpt̄ pauꝑtatē vendētꝭ vl' emētis. q̄ñqȝ ex simplicitate. q̄ñqȝ ex dolo ꝛ fraude vni⁹ coꝝ: qꝛ forte vendēs vel emens decipit̄ ꝓpter simplicitatē. videāt ꝛ attendāt ħ oēs fures/raptores/sacrilegi/illoꝝ receptores ꝛ fautores. videant ēt ꝛ bñ recogitēt ꝑiculū suū: q̄ scient̄ res cōparauerūt iiuste acq̄sitas q̄litercūqȝ: qui se nūc saluos credunt in ↄsciā ꝛ tandem ꝑducent̄ in tormenta eterna Amen.

De his q̄ valent ad detestationē vsuraꝝ. Ser. CXVI.

Radix omniū malorū est cupiditas. j. Timo. vj. In p̄cedēti ser. circa ꝟba thematꝭ audistis ↄ̄ auaros. quō ex p̄cepto saluatorꝭ. Mutuū date nihil inde sꝑantes: obligati sīt mutuū ꝓprio p̄stare. Ibiqȝ dixi q̄d sit mutuū: ꝛ vñ dicat̄. Et quō i solo mutuo ꝟo vl' iterp̄tatiuo vsura cōmittat̄. q̄ñ ēt ꝛ i q̄b⁊ casib⁊ q̄s obliget̄ ꝓprio mutuare gratꝭ. ꝛ cū q̄ intētiōe. q̄ñ ēt intentio mutuātꝭ sit viciosa ꝑ pl'es q̄stiōes. Nūc ↄ̄ñr cogitaui dicere ea q̄ valēt i gñe ad detestationeȝ vsuraꝝ. vt ill' ↄsideratꝭ facili⁹ q̄sqȝ valeat exire laq̄os cupiditatꝭ: q̄ ē mr̄ oīm maloꝝ iux̄ thema. Pro grā Aue ma. Radix. o. ma. ē cupi. vbi s̄.

Quis m'lta sint ꝓpt̄ q̄ vsura foret detestabilis. attñ iuxta morē Vin. in spe. mo. li. iij. par. vij. di. xj. cogitaui ea reducere ad q̄ttuor. in quib⁊ ꝛ alia veniūt cōprehendenda: que sunt

- Fatuitas fenerantꝭ
- Impietas cordis
- Immanitas hui⁹ pestis
- Atrocitas vltiōis

B Circa primū est sciēdum: q̄ multe sunt fatuitates vsurariorum quas enumerat Vin. vbi sup̄. quarū aliquas hic notare curaui sententialiter sub cōpendio. vicȝ quia vsurarius

- Fugit lucrū ꝛ q̄rit damnū
- Vias dei ꝛ paradisi obstruit
- Curis in malū suū se affligit
- Rem alienā cū dāno suo retinet
- Agit ea de q̄b⁊ cognosci erubescit
- Inimicis bona sua relinquit

Prīa fatuitas vsurarij ē: qꝛ fugit lucꝝ ꝛ q̄rit sibiip̄i dānū. Pȝ qꝛ ma stulticie gis vult pecūiaȝ ꝓprio dare cū ma/ vsurario ximo pctō i ꝑditiōeȝ suā: q̄ȝ deo in rum paupere cū maximo lucro ad salutē. Vñ Aug. Miror hō cur fenerari

hoi: fenerare do et cetuplu accipies et vita etna hebis. Un vsurari⁹ accipiens pign⁹ in mutuo: eo ipo longe nobili⁹ pign⁹ ipignorat diabolo. vicz aiaz sua ad di imaginē factā. q̄ vtiqz diabolo manet et pdit nisi vsurari⁹ peniteat et vsure restituat: q si n restituūt sr q̄si boues ipiguari ad victimā. Un Hiero. cuidā diuiti ait. Impiguauit te de⁹ q̄si bouē ad victimā: et p amena prata ducit te ad occisiōez. fm illud Ecci. xxvi. De⁹ pauit eū ad rumphea. Et Hiere. xij. Cōgrega eos q̄si gregē ad victimā. Fac eī.

Sāguisuga — vsurari⁹ sic sanguisuga sanguinē sugēdo: vn ipe est sanguisuga diaboli sanguinē venenosū sugēdo ex siti auaricie: q sanguis ē sibi occasio crepationis et mortis. Nā vsurarij d oibꝫ thesauris et pecunijs suis nihil secū portāt nisi pctā.

Vie dñi miscdia et vitas — ¶ Scda fatuitas vsurarij: qr vias dei et padisi sibi obstruit: q vie sr miscdia et vitas: fm illud ps. Uniuse vie dñi miscdia et vitas: vitatē obstruit: qr cū pxiz excoriat et psumit dr se ei facere bonitatē. Silr et miscdiaz: qr dt se sibi succurrere i necitate: cū tn sibi vult dari ab eo cui poti⁹ dandū esset. Sed qd seqr. certe diuitie q̄s acqrit peunt et trāseunt vt fum⁹ et somniū: et aia ei⁹ dānabit ineťnū. Aut ei diuitie hꝫ succedunt: aut aqs submergūr: aut a pdonibꝫ rapiunt: aut a furibꝫ auferūr: aut heredū pdigalitate. vl stulticia psumūr: qr de⁹ vindicat hꝫ pestē vsqz i tertiā vl q̄rtā gnātiōez. vix em tm durāt res vsurarie. imo ad sensū pꝫ: qa raro filij tres ad vitā suā retinēt et c. Un i ps. cviij. Nutantes trāsferent filij ei⁹ et mēdicēt: et eijcient d hitatiōibꝫ suis: Scrutet fenerator scz ali⁹ oēz subaz ei⁹ et c. Et Ecci. viij. dr. Si feneraueris q̄si pditū habe. Itē Hiere. xvij.

Perdix — Perdix fouit q nō pepit et c. Perdix em dr a pdēdo: qr aliena oua surripit: et ea cū nutrēdo aliq̄diu fuauit amittit: qr dimittūt eā et vadūt ad mrez verā. Sic diuitie dimittūt vsurarios: maxie i morte: et redeūt ad mūdū. Et sic fit puero q panē tenet in manu: sepe can's vt panē hēat apphēdit manū pueri. sic sepe pncipes et ceti potētes apphēdūt vsurarios vt hēant eoꝝ denarios: et ex h sepe n solū pecuniaz sz et vitam pdunt.

B

Nuci vmicl'ose ꝯpat vsurarius — ¶ Tertia stulticia: qr curis sollicitudibꝫ et angustijs i malū suū se affligit int⁹ i corde: q ipm mordēt et corrodūt sine cessatiōe. Et i h ē silis nuci vmicl'ose: q nihil valz: nisi ad frangēdū et i ignē pijciēdū. Hec cura aufert hoi seipm/ oiones/ deuotōes: et oia bona spūalia ad deū et pxim. Un Bern. ad Euge. papā. Quo te trahūt occupatiōes iste maledicte: si tn pagis ita te dare ill': vt nihil tui tibi relinqs: pdis tēp⁹ i his i qbꝫ nō ē nisi labor et vana sollicitudo et afflictio spūs: euisceratio mētis: euacuatio grē Nā qs ē fruct⁹ eaꝝ nisi araneaꝝ tele: dies diei eructat litea: et nox nocti indicat maliciā. Hꝫ sollicitudies et cure. vt dt Mgr Jacobꝫ d vitriaco siles sr cuidā spenti. de q fabulose dr. q cū qdā hō iuenissz eū iā q̄si mortuū i frigore: ei ꝯpass⁹ portauit eū i domū suā: fouēs et nutriēs eū lacte: q cū ꝯualuisset intoxicabat totam domū: et hospitē tandē veneno occidit.

C — ¶ Quarta stulticia: qr cū vsurari⁹ plene et itegre teneat restituere qcqd habuit vltra sortē. ex illo Aug. xiiij. q. vj. Si res. Nō dimittit pctm: nisi restituat ablatū. Ille et q vsurā dedit: ius hꝫ i iudicio repetēdi. fatuū g ē valde q qs rē alienā accipiat et apud se detineat: et totuz picl'm custodie

in se tráſſerat: quã ſic reſtituere oʒ. Jdẽ dõm ẽ ꝺ teſtamẽtoꝝ executoꝛibꝫ ꝛ oibꝫ alijs q̃ iiuſte aliena ꝺtinẽt. De h̃ refert Uin. i ſpe. mo. li. iij. par. vij ꝺi. xj. vnũ exm̃. Q cũ miles q̃dã arguiſſʒ prudẽt q̃ndã vſurariũ. Et vſurari⁹ diceretʒ: ꝙ an moꝛtẽ oia plene r̃ſtituere ꝓpõebat. ait miles. cur g̃ vos alienis opibꝫ ꝛ peris oneratiſ ꝛ i piclo cuſtodie aliene vos ponitiſ: cũ aliaʒ vtilitatẽ h̃ꝛe ñ ꝓpõitiſ: niſi ꝙ man⁹ inq̃natiſ ex cõputatõe accipiẽdi ꝛ reddẽdi: cũ ſciatiſ ꝙ oʒ reddere aut pire: q̃re ñ ceſſatiſ ꝛ redditiſ dũ poteſtiſ. at ille ad h̃ obmutuit: ſʒ nõ r̃ſtituit ꝛc. Deberẽt g̃ vſurarij attẽdere diligẽt ꝙ rariſſime iueniũẽ vere penitẽtes i extremis. nã i ſcptura ſacra vt ꝺt Augu. legi ꝛ relegi: ꝛ ñ iueni i q̃nqʒ milibꝫ ãnoꝝ i fine ſaluatũ niſi ſolũ latronẽ. Tl'es ei ſic differẽtes pniaʒ cõit i fine vite ſẽ obſtiari: q̃i iã eẽnt i iferno Nota

¶ De h̃ r̃fert Uin. vbi ſ. exm̃. Q piſi⁹ q̃dã ifirm⁹ die ſabbati ad eccl'iaʒ fuit ꝺpoꝛtat⁹ i lecto: q̃ patiebaẽ ſacꝝ ignẽ q̃ ardebat: ꝛ erat vallat⁹ ml'titudie ppl'i. Cũqʒ diceret vicini ſui ꝙ eẽt vſurari⁹: monebãt eũ ſacerdotes ꝛ cl'ici: ꝙ redderet ꝛ q̃ttarʒ ꝺbitores ꝛc. vl' ſaltem ꝓmitteret reddere vſuras: vt eũ b. ꝟgo ab h̃ moꝛbo libaret: q̃ eos aliq̃ten⁹ audire nolebat: nec vitupijs: nec blãdimẽtiſ. ꝛ cũ finite eẽnt veſpe ꝑmãſit i illa obſtiatiõe. Cũ ꝟo iã ille ignis totũ coꝛp⁹ ei⁹ occupaſſʒ: ꝛ ꝟſ⁹ eẽt i nigrediẽʒ ꝛ iflatõẽʒ ꝛ oculi ei⁹ ꝺ capite effluerẽt: ide tãq̃ʒ canis de eccl'ia eiect⁹ i tl'i obſtiatiõe hoꝛa veſptia ab igne ẽ ꝯſũpt⁹. Põt g̃ bñ dici vſurario: qꝺ dixit Theodoric⁹ rex frãcoꝝ cuidã baliuo ſuo: q̃ male tractauerat res ſuas. Serpens iueniẽs ampullã vino plenã itrauit ꝑ os ei⁹ artũ ꝛ hauſit: ꝛ iflat⁹ exire ñ potuit. ꝛ veniẽs dñs ampulle ait. Miſer euome qꝺ hauſiſti: ꝛ ſic poteris exire ꝛ moꝛtẽ euadere. Sic vſurari⁹ ſi vult euadere dãnatiõẽʒ: oʒ ꝙ euomat pecũiaʒ male acq̃ſitã ꝑ reſtitutõẽʒ: ꝛ culpã ꝑ cõfeſſiõẽʒ. alioq̃n euaeuabit hec oia vel' nolis i gehẽna ꝑ penã. Uñ Job. xx. Diuitias q̃s deuorauit euomet: ꝛ de vẽtre ei⁹ extrahet eas de⁹. ¶ Quita ſtultitia: qꝛ vſurari⁹ agit ea ꝺ q̃bꝫ cog̃ſci erubeſcit. nõ ei audet corã hoibꝫ ꝓfitẽi ſe eẽ vſurariũ. Cũ ei oẽs cl'ici/milites/ſacerdotes/oẽſqʒ mechãici ꝛ opariȷ liberẽ ꝓfiteanẽ artiũ ſuaꝝ noia. ſol⁹ vſurari⁹ ñ audet officiũ ſuũ noiare. Unꝺ ſil'is ẽ catto q̃ noie ſuo vocat⁹ fugit: ꝛ ſol⁹ inẽ aialia ſuũ nomẽ abhoꝛret. D

¶ Sexta ſtulticia: qꝛ ſepi⁹ diuitias q̃s ꝯgregat reſuat alijs q̃ male ꝯſumũt: ꝛ pleꝝqʒ deuoluũẽ ad man⁹ inimícoꝝ ſuoꝝ. ſm illud Lu. xij. Que ꝯgregaſti cui⁹ erũt. Et Eccẽ. iiij. Un⁹ ẽ ꝛ ſcꝺʒ ñ hʒ: nõ filiũ: nõ frẽʒ. ꝛ tñ ꝯgregare ñ ceſſat: nec r̃cogitat: dicẽs. cui laboꝛo ꝛ fraudo aiaʒ meã bõis. Et rñdʒ pſ. di. Relinq̃nt aliẽis diuitias ſuas: ꝛ ſepulcra illoꝝ dom⁹ illoꝝ ieꝛnũ. pſ. xlviij. Et i eodẽ pſ. ꝺꝛ. Ne timeriſ cũ diues fact⁹ fuerit hõ: ꝛ cũ ml'ti. fue. gl'ia do. ei⁹. qm̃ cũ iteꝛierit ñ ſumet oia. neqʒ deſcẽ. cũ eo gl'ia dom⁹ ei⁹: qꝛ aia ei⁹ i vita ipi⁹ bñdiceẽ: ꝯfitebiẽ tibi cũ bñfeceriſ ei. qꝛ tl'es aliq̃ñ i ꝓſpitate deũ laudãt: ꝛ i adũſitate r̃murmurãt. Et ſeq̃ẽ ibidẽ. Jntroibit vſqʒ i ꝓge. pa. ſuoꝝ. ꝛ vſqʒ ieꝛnũ ñ vi. lu. Jtẽ Hiere. vj. Trãſibũt dom⁹ eoꝝ ad alſos ꝛ agri ꝛ vxoꝛes pit. De h̃ r̃fert Uin. exm̃. Quidã fenerator oia bõa c⁹dã militiſ ꝑ vſuras abſoꝛbuerat: nec ei nec ſuis volebat reſtituere aliq̃d: nec iducias dare: ſʒ ꝑ dñʒ ſuũ faciebat eũ captũ deti eri. Exm̃ ſa cobi de vitaco

Interim mortuo vsurario sua vxor cito postea ꝯtraxit cū eodē milite: q̄ sic liberat⁹ a debito fact⁹ ē dn̄s oim̄ q̄ habebat vsurari⁹. ita ip̄e cū bonis suis gaudebat: ꝛ vsurari⁹ i inferno eiulabat: ſm illud Eccl. xiiij. In bo-nis eius luxuriabit alien⁹. Usurari⁹ em̄ ē q̄si bursa vsitata ꝛ denigrata q̄ inutilis facta pecunia remota ꝓijcit i lutū ꝛ ꝯculcat. sic vsurari⁹ a de-monib⁹. Ecce fatuitas vsurarioꝝ. apte em̄ videt quō bona taliū p⁹ mor-tē ꝯsumunt i crapula ꝛ voluptate: ꝑ heredes relictos: per vxores statim alijs maritatas. ꝛ ꝙ maior ē cura de ꝑcipiēdis bonis etiā cū cōtētiōe: q̄ꝫ ꝙ aliquid cogitarent pro defuncti salute ꝛc̄.

E ¶ Scd̄o ṗncipal'r vsura ē detestabil' ꝓpter iniq̄tatē multiplicē vsurarij. Iniq̄tas vsurarij apparet mltiplr. vn̄ iniq̄tas cordis ei⁹ multipl'r apparet: vicꝫ ad deū/ad se/ꝛ ad ꝓximum Primo iniqu⁹ ē q̄ntū ad deū i mult̄. Prio q: tp̄s qd̄ cōe fecit de⁹ oib⁹ si bi appropriās vēdit: id̄ iusto dei iudicio auferet ei tp̄us: ſm illd̄ ps̄. Uiri sanguinū ꝛ dolosi nō dimidiabūt dies suos. Scd̄o q: vult ꝯ deū aut ꝯ nām de denarijs facere denarios pl'es sine noua monetatiōe. Tertio q̄a euacuat dei sn̄iam ꝯ ṗmū parētē ꝓlatā. In sudore vult⁹ tui ves. pa. tuo. Gen̄. iij. Et i ps̄. Qui ponit laborē in p̄cepto. Ecōtra vsurarij meli⁹ alijs volūt comedere ꝛ bibere ꝛ min⁹ laborare. de ill' d̄r ꝓu̇ba in ps̄. In labore hoim nō sūt: ꝛ cū hoib⁹ nō flagella. sꝫ cū q̄b⁹ tūc? certe tādē i inferno cum d̄mōib⁹. Nā vsurarij assidue ꝛ incessant deū offendūt icessant peccādo: ꝛ diabolo die ac nocte ſuiēdo. festa dei ac sctōꝝ violādo: sacra loca execra ti igrediēdo: ꝛ sacra officia ꝑtinacit audiēdo. De q̄b⁹ bn̄ loq̄t Esa. lxv. c. Popul⁹ q̄ ad iracūdiā me ꝓuocat: an̄ faciē meā sꝑ. ¶ Scd̄o iniqu⁹ q̄n-tū ad se: aiam suā p̄cioso sanguie agni imaculati redēptā venalē ꝑ vili p̄ cio exponēdo. ꝛ ītima cordis sui in terrā ꝓijciēdo. Propterea d̄r Eccl. x. Auaro nihil ē scelesti⁹. hic em̄ aniam suā venalē habꝫ: qm̄ i vita sua ꝓie cit ītima sua. i. aiam suā dādo demōib⁹. ¶ Tertio ē iniqu⁹ ad ꝓximum Primo filijs q̄b⁹ nō cōpatit: nec suos reputat q̄ꝺiu videt eos simplices ꝛ inocētes: vt coru⁹ q̄ pull' suis nō ꝓuidet nec ꝯpatit eis q̄ꝺiu videt eos albescere ṗmo pilo donec nigrescāt ꝛ fiāt sibi sil'es: vt d̄t Greg. sup illud Job. xxxviij. Quis p̄parat coruo escā suā qn̄ pulli ei⁹ clamant ad deū. q: q̄ꝺiu nō ꝓuidēt dicit̄ pull' p̄res coꝝ: pascit eos dn̄s rore celi. Sūt etiam ip̄ij filijs q̄s imolāt demonijs: ſm illd̄ ps̄. Et imolauert filios suos ꝛ fili as suas demonijs. Scd̄o ē etiā iniqu⁹ alijs ꝓximis suis: q: vēdit eis qd̄ suū nō ē. s. tp̄s ꝛ mutuū qd̄ eis iure nāli ꝛ euāgelico obligat: ſm illd̄ Lu. vj. Mutuū date nihil idē sperātes. Mutuū em̄ d̄r q̄si de meo tuū. ꝛ sic ꝓrio vēdit rē mutuatā q̄ ꝑ mutuū ē sua. i. ip̄i⁹ ꝓximi facta. Et q̄d aliō sic fac̄ q̄ꝫ ꝙ ꝓxim suū comedit viuū icessant/sine dētib⁹ aut faucib⁹ cū d̄na rijs suis: ſm illd̄ Job. xxx. Qui me comedūt nō dormiūt

F ¶ Tertio vsu Imanitas vsure. ra ē d̄testabil' ꝓpt ei⁹ imanitatē. Est em̄ hec pest' int̄ alia vicia valde cru del'. q: ꝯriat legi nāe: legi diuie. ꝛ legi ecclīastice. Prio ꝯriat legi nāe q̄ cor di hūano nālit ē impssa. Luc. vj. Qd̄cūq: vult̄ vt faciāt vob̄ hoies ꝭ fa. ill'. ꝛ ecōuerso qd̄ vob̄ nō vult̄ fieri nec alijs facite. Usurari⁹ āt si cēt in-

digēs sicut ille q̄ pecuniā ei⁹ accipit vellet gratis sibi pecuniā mutuari Itē oīs creatura ꝓpter hoīem facta gratis subuenit īdigēti: puta sol/luna/stelle/gratꝫ cōicāt suā lucē. ether rorē: nubes pluuiā: aer flatū: aq̄ potū z lauacrū: terra fructū. z sic de alijs. nec hoī bñficia sua vendūt. Itē cū solū vegetabilia z viuētia se multiplicēt p generationē: vult vsurari⁹ ꝯ nām vt denarij sibi generēt denarios sine labore suo z sine piculo summe sue capital'/vult q̄ frumētū iā ꝯsumptū a recipiēte pariat aliō frumētū: vult q̄ res sua quā cōmodat pariat sibi aliā semel i anno vl' mēse vel septimana: ꝯ nām cōmodati. q: cōmodatū ē idē qđ ad cōmodū tuū tibi datū: qđ vult vsurari⁹ vēdere. ¶ Scđo vsura ꝯtrariaꝛ legi diuine Vñ Exoð. xxij. Usuris paupem nō opp̄mes. Itē Leui. xxv. Pecuniā tuam nō dab ad vsurā. Itē Deut. xv. Nō ages q̄ppiā callide i frib₉ necessitatib₉ subleuādis. Et ibidē. xxiij. Nō feneraberꝫ fratri tuo ad vsurā/pecuniā: nec fruges: nec quālibet aliā rē. Et sequit. Fratri āt tuo absq3 vsura id q̄ indiges commodab. Itē Luc. vj. Mutuū date nihil inde sperātes. ¶ Ex ill' ptꝫ q̄ vsura ꝯriaꝛ fratne pietati z charitati. q: qñ videt aliqs fratrē vl' ꝓximū indigētē z ꝓp' idigētiā mutuū petētem: dictat ei pietas nālis q̄ ab eo q̄ indiget nō est aliq̄d extorq̄ndū: sꝫ potius i dono vel mutuo sibi succurrēdū. Vñ. j. Ioā. iij. Qui habuerit subām hui⁹ mōi: z viderit frēm suū necessitatē hrē: z clauserit viscera sua ab ea: quō charitas dei manet in eo? Miser āt vsurari⁹ multū ꝯtēnit deū: cui nō dat pecuniā quā petit paup in psona dei: p q̄ mutuata ꝓmittit cētuplū z vitā eternā. Magis aūt credit z citi⁹ tradit ei q̄ ꝓmittit simpluꝫ: vt q̄n. q3 p q̄ttuor cū modico lucro z magno pctō. Feneraꝛ āt dño q̄ miseraꝛ pauperis. Propt' imanitatē h⁹ pcti vsurari⁹ i sc̄ptura cōparaꝛ leoni/q̄ venationi insidiaꝛ. Eccl'i. xxvij. Itē latroni fm sniam dñi q̄ tēplū ingrediēs mēsas numularioꝝ subuertit: z es eoꝝ effudit. Mat. xxj. z Io. ij. vocās domū dñi spelūcā latronū: ꝓp' eos q̄ ibi habebāt pecunias/q̄s mutuo tradebāt. nō p excrescētia pecuniaꝝ i vsurꝫ: sꝫ p q̄busdā munuscul'. Nunq̄ȝ eñi legit' dñs fecisse violētiā (vt ita dicā) manualē q̄ȝdiu fuit in h mūdo: nisi ꝯ istos z colūbas vēdētes. q: illos cū flagello de tēplo eiecit: mēsas eorū subuertit: z es effudit. vbi s. ¶ Ex p̄missis ḡ ptꝫ q̄ deriores sūt vsurarij q̄ȝ fures. q: nō solū spoliāt de nocte: sꝫ etiā de die: apte z occulte: potētes z debiles. z plures depauperāt z exheredītant: magnos z paruos. Scđo vsurari⁹ ē fili's Iude. Usurari⁹ eñi ē ꝓditor comedēdo z bibēdo cū hoīe z cū fratre ꝓpo mutuādo z pecuniā tradēdo. intēdit ei eū exheredītare z spoliare suis bonis. sicut Iudas ꝓditor q̄ comedēdo z bibēdo cū dño eū i mortē tradidit. Imo q̄ntū ad h vsurari⁹ ē deterior Iuda: q: iudas pnia duct⁹ lꝫ mala: pecuniā añ mortē suā restituit. qđ nō facit vsurari⁹. ꝓpterea vsurari⁹ q̄ntū ad paupes homicida iudicaꝛ. q: ill' mutuādo aufert victū z q̄dāmō vitā. Vñ Eccl. xxxiiij. Panis egētiū vita paupeꝝ ē: q̄ defraudat eū hō sanguinū ē. Et sic tertio q̄d ampli⁹ dicā vsurari⁹. aut auar⁹ fili's ē inferno: q: isatiabil' ē z sp hꝫ os aptū ad suscipiēdū.

vsura ꝯtrariaꝛ frāne pietati z charitati

H Dubiū cui fili's sit vsurarius

imo deterioꝛ inferno videt̃.qꝛ infern⁹ v̾tute passiõis chꝛi i resurrectiõe q̃ male habebat restituit.hic v̾o nec chꝛi passionẽ/nec v̾ginẽ mariã:nec pe͛sonas pctõꝝ attendit vt restituat.imo poti⁹ vult carere oi fructu passiõis ꝛ resurrectõis chꝛi q̃ʒ restituere male adq̃sita. Itẽ infern⁹ solũ punit malos q̃ demeruerũt ꝑ pctã.ſʒ vsurari⁹ indifferẽt̃ spoliat bonos ꝛ malos Cũ aũt vsurari⁹ sit peioꝛ iferno:cui tũc silis ei ẽ:dicam⁹ q̃rto ꝙ morti.qꝛ sicut moꝛs nulli parcit:nec tẽpoꝛi nec loco:nec spũalibꝫ nec secularibꝫ:ſʒ oẽs spoliare intẽdit.Et iteꝝ dicere possum⁹ ꝙ deterioꝛ ẽ moꝛte.qꝛ moꝛs semel ꝑcutit:ille v̾o ꝑcutere ꝛ spoliare nõ cessat.De h̃ vide s̃.i fine p̃cedẽtis s̾mõis excẽsi⁹:quõ vsurari⁹ est peioꝛ oi pctõꝛe. Erit g̃ tandẽ silis diabolo.qꝛ sicut diabol⁹ peccat incessant̃ sic ꝛ vsurari⁹ ¶ Ex oibꝫ illis pꝫ ꝙ vsura ẽ valde nociuũ pctm̃.nec sufficit de eo penitere:ſʒ opꝫ etiã restituere:qꝺ raro vel nunq̃ʒ ꝯtingit.qꝛ cupiditas crescat ex a ꝑpositiõe pecuniaꝝ sicut ignis ex appositiõe lignoꝝ:iuxta illꝺ Crescit amoꝛ numi q̃ntũ ipa pecunia crescit. Uñ si i ꝑncipio fuit ei difficile restituere augmentata cupiditate difficili⁹ erit ei.qꝛ q̃nto q̃s foꝛti⁹ radicat⁹ ẽ in aliq̃ habitu vicioso:tãto difficili⁹ sepat̃ ab illo.Etiã q̃nto q̃s diuti⁹ ꝑseuerat i pctõ tãto magꝭ elõgat̃ a deo.Etiã imoderat⁹ amoꝛ ad vxoꝛẽ ꝛ filios q̃s i abũdãtia nutriuit nõ ꝑmittit vt nũc restituat ꝛ ipi indigeãt. Quãto eñi q̃s diuti⁹ vixit i bonoꝛibꝫ ꝛ delicijs hui⁹ mũdi:tãto magis hoꝛret viuere in pauꝑtate.Final̾r g̃ vsurari⁹ desperat. ¶ Exẽplũ de q̃dã vsurario refert Hũbert⁹ i tract̃.de simplici timoꝛe dĩ.Quidã vsurari⁹ dũ i extremis laboꝛaret fecit añ se aptare vasa aurea ꝛ argẽtea:ꝛ ꝑmittẽs aie sue illa et multo amplioꝛa:agros ꝛ domos:ꝛ multa alia/si adhuc cũ eo remãeret. Et cũ magis vrgeret eũ doloꝛ ifirmitat̃:ait aie.Ex q̃ nõ vis moꝛari mecũ/cõmẽdo te diabolo.ꝛ sic expirauit.Reꝭuato q̃rto mẽbꝛo ad seq̃nteꝫ s̾monem. Rogem⁹ deũ vt nos custodiat a tãtis malis vsure ꝛ auaricie per chꝛm dñm nostꝝ Amen.

¶ De multiplici vsurarioꝝ pena Sermo.CXVII.

Radix oim maloꝝ est cupiditas.j.ad Timo.vj. ¶ In p̃cedẽti s̾mõe audistis plura q̃ valẽt ad detestationẽ vsure:videlicꝫ multiplicẽ vsurarioꝝ stulticiã:multiplicẽ coꝝ iniq̃tateꝫ ꝛ magnã ei⁹ crudelitatẽ. Nũc supest q̃rtũ mẽbꝝ i p̃cedẽti s̾mõe ꝑpositũ:vicꝫ atrocitas vltiõis/siue multipex vsurarioꝝ pena i p̃nti ꝛ in futuro. Pro gr̃a Aue maria. ¶ Radix oim maloꝝ est cupiditas:vbi s̃. ¶ In p̃nti ser.vidẽdũ erit ꝺ duplici pẽa vsurarioꝝ:vicꝫ ꝺ pena quã hñt i p̃nti:ꝛ ꝺ pẽa quã hẽbũt ifuturo. In p̃nti tũc puniũt̃ ml̾tiplici pena.

A

Videlicꝫ	Timoꝛis Pudoꝛis Obstinatiõis Priuationis Subite moꝛtis	Toti⁹ eccl̾ie.	Per sacrã scripturã Per cantiões sacras Per doctoꝛes sacros Per leges impiales

¶ Pꝛio g̃ i p̃nti puniũt̃ vsurarij ꝑ eccl̾iam q̃drupl̾r. Primo ꝓhibitõe ꝑ

scripturā sacrā. vñ Leui. xxv. dr. Ne accipias vsuras: nec āpli⁹ q̄ꝫ dederis. Et ibidē. pecuniā tuā nō dab ad vsurā: ꝛ frugū supabūdātiā nō exiges. Itē Deut. xxiij. Nō feneraberis fr̄i tuo ad vsurā pecuniā: nec fruges: nec quālibꝫ aliā rē. Et ibi. dr. Fr̄i tuo absqꝫ vsura id qd indiget cōmodab: vt bñdicat tibi dñs de⁹ tu⁹ i oi ope tuo. Itē Ezech. xviij. ꝯnūerat vsura int horrēda ꝛ detestāda scelera eterna morte mulctāda. vbi pmo mlt̄is sceleribꝫ ꝯuibꝫ nūeratis subiūgit ibi: ad vsurā nō accōmodauerit ꝛ āpli⁹ nō accepit. Et subiferẜ. Siqs genuerit filiū latronē/homicidā/adulterātē ꝛ idolatrā: ꝛ ad vsurā dātē ꝛ āpli⁹ accipiētē: nunqd viuet? nō viuet: cū vniuersa hec detestāda fecerit: morte moriet: ꝛ sanguis ei⁹ i ipo erit. Itē i ps. liiij. Uidi iniqtatē ꝛ ꝯdictionē i ciuitate: ꝛ labor i medio ei⁹ ꝛ iniusticia. ꝛ nō defecit d plateis ei⁹ vsura ꝛ dol⁹. Et iteꝝ i ps. Dñe qs hitabit i tabna. tuo: aut qs requiescet i i mōte scō tuo. Et seqt. q pecu. suā nō de. ad v. Et iteꝝ Prouer. xxviij. Qui coaceruat diuitias vsuris ꝛ fenore libali: i paupes ꝯgregat eas. i. viro mificordi ꝯgregat eas. Itē i no. test. Lu. vj. dñs vnico vbo oēm vsurā ꝓhibuit di. Mutuū date nihil īde spe. de q lati⁹ dixi s. ser. cxv. ❡ Scdo eccl'ia ꝓhibet ꝛ punit vsurā p canōes sacros: vicꝫ p auctes sacroꝝ ꝯciliorꝝ ꝛ sūmoꝝ pontificū. Uñ. xiiij. q. iiij. Nec h. dt Leo papa. Nec h qꝫ p̄tereundū dixim⁹ eē/qsdā lucri turpis cupiditate captos: q vsurariā exercēt pecuniā ꝛ fenore volūt ditescere. qd nos vt nō dicam⁹ i eos q sūt i clericali ordine ꝯstituti: sꝫ etiā i laicos cedere q chr̄ianos se dici cupiūt/ꝯdolem⁹. qd vīdicari acri⁹ i eos q fuerit ꝯfutati. i. ꝯuicti decernim⁹: vt ois peccādi oportunitas adimat. Et iteꝝ ex de vsu. i c. qꝛ i oibꝫ. Alexā. iij. ait. Quia i oibꝫ fere locis ita crimē vsuraꝝ inualuit: vt multis alijs negocijs p̄termissis q̄si licite vsuras exerceāt Et q̄lit vtriusqꝫ testamēti pagina ꝯdēnent nequaq̄ꝫ attēdūt. iō statuim⁹ vt vsurarij manifesti nec ad cōionē admittant altaris: nec chr̄ianā (si in h decesserint) accipiāt sepulturā. sed nec oblatōes eoꝝ qsq̄ꝫ accipiat. Et iteꝝ in c. Sup eo. idē ait. Cū vsuraꝝ crimen vtriusqꝫ testamenti pagina detestet: sup h dispēsationē aliquā fieri posse nō videm⁹. qꝛ cū scptura sacra ꝓhibeat p alteri⁹ vita mētiri. multo magis ꝓhibēd⁹ est qs ne etiā p redimenda vita captiui vsuraꝝ crimine inuoluat. Et iterū in ca. ꝯsuluit. Urbanus tertius q̄renti: an in iudicio aiaꝝ ille censend⁹ sit vsurari⁹ qui ex ꝓposito accipiēdi amplius absqꝫ tamē ꝯuentiōe mutuat. aut qui ꝓpter datā solutiōis dilationē amplius vendat merces suas? Respōdet: quid inquit in his casibꝫ tenendū sit ex euāgelio Luc. vj. manifeste cognoscit vbi dicit: Mutuū date nihil inde sperātes. Et iō ad taliter accepta restituēda in aiaꝝ iudicio efficaciter idućēdi sūt. ❡ Tertio eccl'ia ꝓhibet ꝛ punit vsurā p doctores sctōs. Uñ. xiiij. q. iij. Si feneraueris. dt Augus. Si feneraueris hoiem. i. si dederis alicui pecuniā tuā: a quo plus q̄ꝫ dedisti expectes accipere: nō pecuniā solū. sed si aliud aliquid plus q̄ꝫ dedisti expectes accipere/fenerator es: ꝛ in hoc improbandus non laudandus. Et in ca. Putant. ibidem Hieronymus ait. Putant qdam vsuras esse tm̄ in

ꝓhibet vsurā sacra scriptura

B. Canones sacri puniūt vsuram

C. Doc. scti puniunt vsuram.

pecunia. qđ ꝓuidẽs diuīa scꝑtura oīs rei aufert supabūdātiā: vt plꝰ nõ recipias q̄ȝ dedisti. sicut de h̄ sup̄ pȝ Leuit. xxv. A. Itē alij ꝓ pecunia fenorata solēt munuscula diuersi gener̄ accipe. ⁊ nõ itelligūt scꝑturā vsurā appellare oēm supabūdātiā ⁊ q̄cq̄d. i. si ab eo qđ dederint plꝰ reaccepe rint. Et i c. plerīq̄ȝ. Ambro. inq̄t. Plerīq̄ȝ refugiētes p̄cepta legis cū dederint pecuniā negociatoribꝫ: nõ i pecunia vsuras exigūt. sȝ de mercibꝫ eoꝝ rū tanq̄ȝ vsuraria emolumēta accipiūt. Idē est de ill' q̄ occasiōe mutui p̄stiti escas recipiūt: aut ad mēsas illoꝝ q̄bꝫ mutuauerūt accedūt. Tales audiant q̄d lex dicat. Neq̄ȝ inq̄t vsuras escaꝝ accipies. neq̄ȝ oīm reꝝ. Et iteꝝ. xiiij. q. iiij. c. q̄d dicā. Aug. ad macedoniū dr. Quid dicā d̄ vsur̄ q̄s ⁊ ipe leges ⁊ iudices reddi iubēt. an crudelior ē q̄ subtrahit aliq̄d vl' eripit diuiti: q̄ȝ q̄ trucidat paupem fenore. Et i c. Siq̄s. Amb. ait. Siquis vsurā accipit: rapinā facit: vita nõ viuit. Et. xiiij. q. v. ca. Nolite. Aug. de verbis dñi ait. Nolite elȝnas facere de vsuris ⁊ fenore: dūmõ vieȝ sciri pōt cui restitui debȝ.

D ¶ Quarto eccl'ia militās ꝓhibet ⁊ punit vsuras ꝑ leges impiales. Pro cuiꝰ itellectu tria ꝑ ordinē sūt notāda. Primo est notādū: q̄ oīa iura i lege nāli fūdata repiūt̄: ⁊ ab ipa lege nāe q̄dlibȝ ius suscipit officiū suū. Primo officiū legis nāe ē ꝓhibere oīa vicia ⁊ pctā ꝑ solā coꝝ cognitiōem ⁊ detestationē. q: docet vicia cognoscere: ⁊ ad illa detestāda inclinat. ¶ Scđo vo ius canonicū a lege nāe officiū habȝ dirigere i cōe bonū fm q̄ ꝯgruit humane societati: q̄ nõ solū ciuilit̄ sed ⁊ regularit̄ viuat / fm fidē in deū tēdēdo ⁊ vitā aliā expectādo. Nā cū ius canonicū sit q̄dā explicatio diuini iuris: necesse ē q̄ idē terminꝰ ab eisdē finalit̄ intendat̄. Tale aūt cōe bonū nõ pōt ꝯseruari ⁊ ꝓmoueri nisi ꝑ q̄ndā celestē amiciciā: quā charitatē vocamꝰ: sine q̄ impossibile est queq̄ȝ tēdere i vltimū finē. s. deū. ¶ Tertio insup ius ciuile habȝ a lege nāe dirigere in cōe bonū: fm q̄ ꝯgruit humane societati ciuilit̄ viuenti: fm quē modū cōe bonū habȝ nutriri / ꝯseruari ⁊ ꝓmoueri ꝑ legalē iusticiā: ⁊ ꝑ ciuilē amiciciā. Et h̄ solū officiū sufficit ei.

officiū legis nāe

E ¶ Scđo notādū fm magistꝝ Gerard. de senis. quē recitat Jo. and. in mercu. in regula peccatū. q̄ malū duabꝫ de caus̄ ꝑmitti pōt. Primo ꝓpter bonū qđ inde orit̄. Scđo ꝓpter maiꝰ malū qđ inde vitat̄. Ut aūt maiꝰ malū vitet̄ tribꝫ modis permittit̄ malū. Primo vt vitet̄ malū spūale i aīa qđ est maiꝰ: ꝑ malū corporale i corpe qđ ē minꝰ. Scđo vt vitet̄ vnū malum spūale qđ ē maiꝰ: ꝑ minꝰ malū spūale. sicut sepe ꝑmittit̄ minꝰ pctm̄ vt vitet̄ maiꝰ. Tertio vt vitet̄ vnū malū corpale maiꝰ: ꝑ aliđ corpale qđ est minꝰ. Et de his notat̄ Ne cle. vel. mo. c. ij. in p̄ma glo.

malū ꝑmittit̄ ex duplici cā

F Tertio notādū ē q̄ triplex ꝯcessio iur̄ distingui pōt fm p̄dictū magistꝝ Gerardū de senis: vbi ḋ. Prima ē concessio remouēs punitionē. Scđa addēs ꝓhibitionē. Tertia subdēs subuentionē atq̄ȝ fauorē. Prima est ꝯcessio remouēs punitionem. i. dimittēs penā. fm q̄ btūs Gregoriꝰ scribēs angloꝝ ep̄o de obseruātia ieiunij q̄dragesimal'. ꝑmisit inordinatū esuȝ carniū in dñico carnisp̄riuij: sicut patȝ dist. iiij. ca. Deniq̄ȝ. vbi dē sentētial'r. q̄ laici nõ possunt auerti a tali

triplex cōcessio iuris

dimittēs penam

ꝯsuetudine. ꝛ ideo cū venia suo ingenio sunt relinq̄ndi:ne forte peiores existant si a tali ꝯsuetudine ꝓhibeant̄. Et sicut dt glosa:loquit̄ ibi de venia pene nō culpe. Et illo modo ꝑ simplicē ꝑmissionē ꝯcedit ius ciuile cōtractū vsurariū:qꝛ nō punit eum. Un̄ ius ciuile ꝓhibere habet ꝑmo ꝛ ꝑ se:ꝑ pene cōminatiōem illa vicia q̄ possunt domesticā ꝛ ciuilē amicicias impedire. Sed qꝛ in ꝯtractu vsurario a mutuū recipiēte interuenit voluntas:licꝫ nō absoluta tamē cōditionata. Et ex h̄ euident̄ nō apparet p̄dictam amiciciā impediri. Et sic lex ciuil' ꝑ aliam ꝓhibitionē ꝛ penā relinquit hmōi ꝯtract⁹ ꝓhiberi ꝛ puniri:relinq̄ns diuino iudicio. Un̄ Augus. in li. de libero arbitrio. Lex illa q̄ regendis ciuitatibꝫ fert̄:multa cōcedit ac impunita relinq̄t:q̄ ꝑ diuinā ꝓuidentiā vindicant̄. patꝫ de lupanaribꝫ ꝛc̄. Necessario tamē talis ꝯtract⁹ vsurari⁹ iure canonico ꝓhibet̄ eo ꝙ ex fine quē intēdit habet necessario oīa vicia ꝓhibere. qꝛ omīs mortalis culpa obuiat charitati:ꝑ quā homo dirigit̄ in deū. Hinc est ꝙ oē peccatū qd̄ ꝓhibet̄ a iure ciuili qd̄ manat a iure naturali/etiā probibet̄ a iure canonico. ¶ Scd̄a est ꝯcessio addēs ꝓhibitionē:q̄ idem est qd̄ ꝑmissio tollens impedimentū. ſm quē moduꝫ iudei int̄ nos habitātes in sui ritus obseruantia ab eccl'ia ꝑmittunt̄. sicut h̄ ostendit Grego. xlv. distin. in ca. Qui sincera. vbi sic ait de iudeis. Omēs festiuitates ferîasqꝫ suas sicut hacten⁹ tam ip̄i q̄ꝫ parentes eoꝝ ꝑ longa retro tp̄a tenuerūt. liberā habeant obseruādi celebrandiqꝫ licentiā. Ecce quō hec ꝯcessio addit ꝓhibitionē:ꝓhibēdo vicꝫ chꝛianos ne impediāt iudeos in suis ritibꝫ Et sic nō solū ꝑmittit ritus eoꝝ:sed ꝓhibet ne impediant̄. ¶ Tertia cōcessio p̄stans fauorē ꝛ subuētionē atqꝫ iuuamē:ſm quem modū q̄nqꝫ ꝑmittit eccl'ia clericū a seculari potestate occidi. Et hec cōcessio se habet ꝑ additionē ad p̄cedentē scd̄am:quēadmodū scd̄a ad ꝑmā. Nam in ista cōcessione nō tm̄ subtrahit̄ cōminatio pene sicut in ꝑma:sed vltra hoc tollitur impedimentū ꝑ qd̄ posset occasio clerici impediri:sicut ꝯtingebat i secūda ꝯcessiōe. ꝛ vltra hoc prestat̄ iuuamē in ista tertia. Nā clericū qui dign⁹ est morte degradat ꝛ punit eccl'ia. ꝛ ip̄m tradit in man⁹ iudicis secularis vt occidat̄. Predicta patēt de ver. sig. nouim⁹. Et de pe. ꝛ re. c. ij li. vj. Nec hanc tertiā ꝯcessionē nō dat vsurarijs ius ciuile:qꝛ manū vel auxiliū minime p̄stat eis. Neqꝫ etiā scd̄am ꝯcessiōem:qꝛ nō ꝓhibet eos puniri iure canonico ꝛc̄. ¶ Ex illo infert̄ ꝙ ius canonicū ꝯtractū vsurariū nequaqꝫ ꝯcedere pōt. qꝛ cōcederet ꝯtra vet⁹ ꝛ nouū testa. extra d̄ vsuris in ca. sup eo. vt patꝫ s̄. B. ¶ Secūdo infert̄ ꝙ in tractu vsurario non pōt cadere dispensatio:ꝓpter maius malū spirituale vitandū. Nam malum qd̄ incurrit vsurari⁹ ꝑ predictū ꝯtractū q̄ꝫ maximū sit:patꝫ ex precedentibꝫ ꝛ in sequētibꝫ. ꝓpter que omīa est finalis cōclusio:ꝙ ius canonicum nullo modo potest cōcedere:neqꝫ debꝫ ꝑmittere ꝯtractū vsurariū. ꝓpter maius malū vitandū. quia regulariť loquēdo nō apparet aliquod maius ip̄o:quod per vsuras valeret euitari. Et sic finaliť vsura omi lege merito probibet̄. Leges itaqꝫ similiter ꝓhibent vsurā sicut canones. ꝛ

addēs ꝓhibitiōē

p̄stās fauorem

H

ꝯcl'o iuris canonici

lex nõe: ſed nõ puniũt vſurarios ex cauſis dictis. ꝛ quãtũ ad h̄ ꝑmittũt. Vñ ſm Innocẽ. Hoſt. ꝛ Joã. an. ſi nõ oĩ lege ꝓhiberet vſura: ꝛ fenerari liceret: fere inde ſeq̃rent inumerabilia mala. Nã ſi hoĩes nõ intẽderẽt agriculture: niſi forte qñ aliud agere nõ valerent. ex h̄ tanta inſurgeret cariſtia: ꝙ oẽs pauꝑes fame perirent. Nam ꝛ ſi terrã haberẽt ad colendum: aĩalia ꝛ alia inſtrumẽta ad colendũ neccãria hr̃e non poſſent: quia a ſe pauꝑes non valerẽt habere: nec inſuꝑ a diuitibꝰ haberẽt illa: qꝛ diuites ꝓpter ſecuritatẽ ꝛ maius lucrũ potius ponerent pecuniã ad vſuram q̄ȝ ad minora ꝛ minꝰ cauta lucra. Inſuꝑ dato ꝙ aliq̄s diues aliq̄d in calibꝰ poneret. tñ victualia ita eſſent cara: ꝙ pauꝑes nõ haberẽt vnde viuere poſſent: ex q̃ tũc fidelibꝰ maximũ ꝑiculũ imineret. Pȝ g̃ ex p̄dictis: ꝙ ſic dꝛ Eccĩ. x. Auaro ſcȝ vſurario nihil ẽ ſceleſtiꝰ. Sic g̃ hẽtis p̄mã penam vſurarioꝝ: quã ꝯ vſurarios inducit eccl'ia militãs ꝑ ſcp̄turã ſacrã ꝑ canones ſacros/ꝑ doct. ſctõs/ꝑ leges impiales ꝛc̃. ¶ De h̄ vide ex̄m (infra circa lr̃aȝ N. c̃tiũ. vicȝ de ſepulto i mõaſterio.

¶ Scda g̃ pena q̃ tangunt vſurarij: eſt pena timoꝛ'. Et ẽ timoꝛ ꝯtinuꝰ quẽ habẽt vſurarij amittẽdi ſic acq̃ſita. Jmo ex tali ꝯtinuo timore ſepe ꝓle carẽt: deo ſpecialit' ꝑ h̄ eos puniẽte: vt ſic ꝯtinue ꝯgregant ꝛ timẽt ne amittãt ꝯgregata: tandẽ nõ habeãt cui acq̃ſita relinquãt Juxta illud Oſee. ix. Da illis vuluã ſine liberis/ꝛ vbera arẽtia: vel filios habẽt inutiles/ſtultos ꝛ p̄digos: q̄ cito diſſipant oĩa q̃ multo tp̄e ꝛ mult' laboꝛibꝰ auarꝰ acq̃ſiuit. Vñ i pš. Nutãtes tranſferant filij eiꝰ ꝛ mendicẽt: eijciant d̄ hitatiõibꝰ ſuis. Sũt ꝛ vſurarij i ꝯtiuo timore ne capiant aut p̄dent. ſepiꝰ eñ ꝓpter res q̄s iiuſte acq̃ſierũt: ipi iuſte ꝛ q̃nq̧ iiuſte ab hoĩe: tñ iuſto dĩ iudicio h̄ ꝑmittẽte/capiũt/tenẽt/dure tractant ꝛ rebꝰ ſuis ſpoliãt. ſm illd̄ Eſa. xxxiij. Ve q̃ p̄dar': nõne ꝛ ipe p̄daberi'.

N — Pena timor' puniũt vſurarij.

¶ Tertia pena ẽ pudoris: hȝ eñ vſurariꝰ pudorẽ de fama ꝛ d̄ noĩe ſuo. Nã ꝛ ſi honoꝛat ab hoĩbꝰ: ꝛ ei reuerẽtia exhibet extꝰ: tñ teſtat ei ꝯſcia ſua ꝙ idignꝰ ẽ honoꝛe: ꝛ ꝙ ipimet q̃ eũ honoꝛãt r̄putãt eũ vilem ꝛ idignũ honoꝛe. ſic hñ ſolebãt antiq̄ꝰ tl'es honoꝛare. adeo nãq̧ viciũ deteſtabãt vſure: ꝙ vix in vna mag̃ ciuitate poſſet vnꝰ vſurariꝰ iueniri. Hic ſi vẽiebat ad eũ ñ dabat pecuniã ad vſurã: niſi priꝰ data fide ꝙ ñ publicaret. De q̃ ſi oꝛiebat ſuſpitio domꝰ eiꝰ dicebat domꝰ diaboli: vinea ſua vinea diaboli: ꝛ ſic d̄ alijs rebꝰ eiꝰ: pac' et oſculũ ñ dabat: nec ignis i domo eiꝰ accipiebat: ab oĩbꝰ digito mõſtrabatur: huiꝰ occurſũ expaueſcebãt pueri: ipmq̧ demõſtrãtes ad iuicẽ fugiebãt. Ecce q̃nta ꝯfuſio fcã ẽ apd̄ antiq̄s vſurario: Utinã hodie hec fierẽt. Et ſic p̄ pudore ꝛ ꝯfuſiõe a tl'ibꝰ ꝯctibꝰ vſurarijs mĺti retraherent. Hec Vin. vbi š.

J — pena pudoris

Nota

¶ Quarta pena ẽ obſtinatiõis: vñ pꝰ longã ꝯſuetudieȝ vſurarij vſuras recipiẽdi: ex pudore ꝛ ꝯfuſiõe veniũt ad mẽtis obſtiatiõeȝ: ita vt ñ reſtituãt neq̧ reſtitui ꝑmittãt res male acq̃ſitas ſed ſic fur cũ re furtiua d̄ph̄eſus: i morte cũ ea ꝛ ꝓ ea ſuſpẽdunt i iferno. Rõ aũt q̄re vſurariꝰ nõ reſtituit eſt: qꝛ ſi ẽ ꝓdigꝰ nõ põt: qꝛ nõ hȝ vnde reſtituat. vel non vult ſi eſt auarꝰ: vel ſi vult nõ niſi in morte. ad ſilitudinẽ vaſis ẽrei: vul-

R — pena obſtiatiõis

gariter sparhatur in quo cōgregant̄ denarij: sed inde non pñt extrahi nisi frangat̄. vel si vult an̄ mortē: alit̄ vult q̄ȝ debet: cū ꝯditiōibꝰ ꝛ circūstantijs indebitis ꝛ iniustis, vel poti᷒ vult dare q̄ȝ restituere. his q̄bꝰ ñ debȝ. Et hinc ē ꝙ res vsurarioꝝ p᷒ mortē subito euanescūt ꝛ iueniri nō pñt: qꝛ q̄ pōt cape capit: q̄ debitor ei᷒ ē negat si pōt: vel qꝛ sepe nescit̄ vbi occultauerit res suas. Idē intelligo de alijs auaris: signāter q̄ res male acq̄sierūt: vel acq̄sitas iuste/siue cōmissas nō vt debēt restituūt. De h̄ vide infra exm̄ tetiū post lr̄am O. ¶ Quinta pena est priuatiōis: vnde vsurarij priuant̄ multis bonis. vicȝ

Bonis spiritualibꝰ
Gratia temporis
Gr̄a chr̄i ꝛ fra̅tne chr̄ianitatis
Oblatiōibꝰ ꝛ elemosynis q̄ fac̄
Suffragijs ecclesie
Ecclesiastica sepultura

Primo vsurari᷒ p̄uat̄ bōis sp̄ūabꝰ q̄ sūt vita aie: scȝ gr̄a/virtutes/ꝛ merita. Si em̄ pecuniā suā grat̄ mutuaret ꝓpt̄ deū ml̄tū mereret̄ apud deū. ꝯm illō puer. xxij. Sup aurū ꝛ argentū gr̄a bona. Usurari᷒ aūt pecuniam suam prefert gratie, ideo deus iuste ei nō dat gr̄aȝ tāq̄ȝ gr̄e contemptori, de h̄ merito q̄ntū sit si q̄s mutuat ꝓpter deum. dixi s̄. ser. cxv. ¶ Scd̄o vsurari᷒ p̄uat̄ gr̄a tp̄is nobis grat̄ exhibiti: qꝛ vsurarius tēp᷒ vendit. Et qꝛ grat̄ nobis oībꝰ exhibet̄: iure p̄uat̄ gr̄a tp̄is q̄ nihil nobili᷒ qꝛ vna hora salutē aie sue possȝ ꝓcurare ꝛ gr̄aȝ nō hȝ. qꝛ tēp᷒ vēdidit: qō grat̄ dare debuit. ꝯm illō Matth. x. Grat̄ accepistis: grat̄ date. ¶ Tertio p̄uat̄ gr̄a quā christ᷒ nob̄ exhibuit i ml̄tis bn̄ficijs gratis ea dando. p q̄bꝰ vult ꝛ nos bn̄ficia grat̄ exhibere. Un̄ Luc. vj. Si mutuū dat̄ eis a quibꝰ sperat̄ que vobis ē gr̄a: h̄ em̄ exigit fraterna charitas oīm chr̄ianoꝝ: vt vn᷒ alteri grat̄ mutuet. ꝯm illō Deut. xxiij. Nō feneraberis fratri tuo. In h̄ igit̄ vsurari᷒ chr̄ian᷒ longe deterior ē iudeo: qꝛ iude᷒ iudeo nō cōmodat ad vsuram. iō ꝓpter hec oīa iuste p̄uat̄ gratia christi ꝛ fraterne chr̄ianitatis. ¶ Quarto p̄uat̄ oblatiōibꝰ ꝛ elemosynis q̄ fac̄ d̄ vsuris: in q̄bus videt̄ deū plus ad iracūdiā ꝓuocare q̄ȝ placare. ꝯm illō Eccl̄. xxxiiij Imolātis ex iniq̄ oblatio ei᷒ maculata: ꝛ nō sunt bn̄placite subsānatiōes impioꝝ. Tales em̄ sūt sil̄es illis: qui in passione christū crucifigebant: ꝛ arūdinē de quo eum verberabāt i manu ei᷒ ponebāt: ꝛ eū illudēdo adorabāt. Et seq̄t̄ vbi s̄. i Eccl̄iastico. Qui offert sacrificiū de suba paupm: q̄si q̄ victimat filiū i ꝯspectu p̄ris. Tl̄e exeniū fac̄ d̄o p̄ri: q̄ offert d̄ suba ablata paupi ꝑ vsurā vel rapinā. Sic legit̄ i Orosio ꝛ scholastica histori, fecisse Astyagē regē persaꝝ Arpello p̄ncipi militie sue: q̄ offenderat eum ꝓ euasione Cyri nepotis sui. Unō sic habet̄ in histo. schola. sup Dan̄. xiiij ca. Astyages rex medorum ꝛ persaꝝ vidit in somnis vitem nascentē de vtero siue de genitalibꝰ filie sue: totā asyam occupantē. Et a cōiectoribꝰ sibi fuit responsum: ꝙ visio illa figurabat filium ex ea nasciturum: qui occuparet regnum medorum ꝛ persarum ꝛ ip̄m eijceret de regno: ꝓpter hoc timens ne ip̄e vel filius suus regno p̄uaret̄: dedit filiam suaȝ militi paupi. Et cū filia sua cū illo facta essȝ p̄gnans, fec̄ temp᷒ part᷒ sui explo

Z pena priuatiōis

vsurari᷒ chr̄ian᷒ deterior ē iudeo

Exēpluȝ.

rari z puerum natũ sibi apportari: quẽ tradidit secretario suo arpello vel h. vt secrete interficeret: q cópatiẽs puero ipm ñ interfecit: sz in quodã nemore fortune dimisit: ad quẽ quedã canicula pastoris regis qui erat iuxta nemus freqũẽter veniebat z ipm lactabat. Et pastor pdictus volens scire vbi canicula declinabat inuenit puerum ita pauperẽ iacentem: quẽ accepit z tradidit vxori sue nutriendũ: qui postea factus est rex persarum atqz medorum ad liberationẽ iudeorũ. Hoc modo vt dic mgr in histo: vbi s. q cũ creuisset puer z haberet tanqz filius pastoris: ludebat cũ pueris z factus est rex eorum: z inobedientes sibi grauiter affligebat: qd grauiter ferentes patres puerorum accusauerunt apud regem filium pastoris: quem cum rex vocasset z argueret quare pueros plagasset. Ille intrepidus respondit se vt regem fecisse. Et admiratus rex: z quedam signa generis sui in eo deprehendẽs: vocato pastore secretius rei veritatez agnouit. Uerũtñ timor eius de nepote mitigatus est: estimans q verbum coniectorum de regno impletum esset in regno puerorum. Et tũc eidem cui cómiserat occidendũ cómisit alendum: nó indicans tñ esse nisi pastoris filium. Et sic dictus rex astiages fecit capi clam dicti arpelli filium paruulũ vnigenitũ: z occidi z parari diuersimode: z propinari patri pro venatione de quo cum satis comedisset z bonitatem carnium cómendasset fecit ei apportari cruda membra que retinuerat: scz caput et manus z pedes pueri: dicens illa esse extrema dicte venationis: qui cognoscens vidit: doluit z dissimulauit: captans horam qua posset vindicare factum pro quo laborauit tpe suo: factum est aũt: vt Astiages rex traderet exercitũ illi secretario arpello ad hostes expugnãdos: ipe vero resedit in media. Et ille nó imemor maleficij regis persuasit exercitui: vt sparticũ. i. puerum pdictũ p caniculam nutritũ sibi eligerent in regem persarum. Et cognomiauit eũ Cyruz: qd interpretatur heres. q. d. licz reluceret Astyages: hic est heres. Quo facto timẽs Astyages: dariũ cósobrinuz sibi adoptauit in filiuz: Et collecto exercitu cógressus est versus Cyrũ. z fugerunt perse. vxores autẽ eorum z matres egresse ad eos z detectis posterioribus suis aiebant: vultis ne introire in vteros matrum z renasci. Hoc pudore perse excitati: acriter redierunt in hostes: et victus est Astyages. Cyrus autẽ magis exhibuit se illi nepotem qz victorem. Naz regnum hyrcanorum concessit ei. Dario vero tanqz fratri matris sue tradidit regnum medorum: tanqz sub certa spe reuertendi ad ipsum. Ille Cyrus inspirante deo dedit licentiã iudeis qui erant in vniuerso regno suo vt redirent in iudeam z edificarẽt domum dñi in hierusalẽ. Excitatus autẽ fuit verbis Esaie: qui ante. cc. z. x. annos scripserat dñm dicentem christo meo Cyro: cuius apphendi dexteram subijciaz gentes z regna: ipe reedificabit domũ meam in hierusalẽ. Propterea ille Cyrus dicitur esse figura christi: qz sicut cyrus fuit saluator iudeorum nutritus in paupertate: et crescens in multa aduersitate: sic christus dñs saluator totius mũdi in paupertate z aduersitate hic vixit zc. Ad propositũ sicut Astiages rex filiũ

Cyrus figurat christuz.

Arpelli occidere fecit ꝛ sibi in cibū dedit. sic vsurari⁹ imolat filiū paupe/rē in ꝯspectu dei patris: cū affligit eū vsuris: de qb⁹ deo oblationē facit. Vñ Aug. ꝺ vsurarijs dicit. O lucra dānosa: inuenis pecuniā: ꝑdis iusticiā: ꝑdis aiam: predā quā rapere cupis muscipula est: in q̄ sicut mus volens cape lardū capis. detinēs alienū a diabolo detineris. ¶ Quinto vsurari⁹ ꝑuat suffragijs eccl'ie ꝛ orōib⁹ eccl'ie ꝛ cōione: ꝛ ꝯsortio ꝓꝑl'orū dei. caret ꝛ cōmunione sacre eucharistie: vt pꝫ ex canonib⁹ sacris sup re ticatis B C. Vñ Apoc. xxij. Bti q̄ ꝑ portas intrāt ciuitatē ꝛc. Et sequit. Foris canes venefici ꝛ idolatre ꝛc. q̄les sūt vsurarij. Canes sunt: qꝛ vt canes famē insatiabilē patiunt. Venefici: qꝛ alios venenoso exēplo vel pe/cunia vl' ꝯsilio inficiūt. Idolatre: qꝛ pecuniā vt deū colūt: ꝛ sup oīa eā diligūt. hi excludēdi sunt ab eccl'ia militāte: vt ꝺ. B C. ꝛ tandē excludent ab eccl'ia triūphāte. Vñ sicut ꝺt vincē. vbi ꝺ. refert mgr̄ Jacob⁹: ꝙ q̄daꝫ bon⁹ sacerdos monēs patrē suū vt r̄stitueret. cū nollet adq̄escere: eo mortuo dū faceret orones ꝑ mortuis in eccl'ia sua/ dicebat. Nolite orare pro aīa patris mei q̄ restituere ꝯtempsit: qꝛ sepultus est in inferno ꝛ faciem dei de cetero nō videbit Ali⁹ vsurari⁹ cōmodauerat q̄ttuor libras: ꝺ q̄/bus debebat hr̄e. xij. vsqꝫ ad q̄ttuor annos. adueniēte sacerdote in extre/mis nihil extorq̄ri potuit ab eo nisi hec v̾ba: Duodecim libras q̄s tal' de hec ꝑ q̄ttuor reddat. ¶ Sexto vsurari⁹ ꝑuand⁹ est eccl'iastica sepul/tura: qꝛ talib⁹ ꝓhibita est: vt pꝫ ꝺ. B C. Imo si vsurari⁹ sepelit in eccle/sia/ sepultura plus sibi nocet q̄ꝫ ꝓdest. Vñ Grego. iiij. dial'. Quos pecca ta grauia depmūt: nō ad absolutiōem sed poti⁹ ad maioris dānationis cumulū est. ꝙ eoꝝ corpa i eccl'ia ponunt. Et postea ibidē ꝺt. His quos pctā ḡuia deprimūt: si in sacro loco sepeliri se faciunt: restat vt etiā ꝺ sua ꝓsūptiōe iudicent. Qꝺ ꝓbat ibidē plurib⁹ exēplis. In ciuitate bisuntina accidit: ꝙ cū q̄dā magn⁹ vsurari⁹ q̄ valde iocund⁹ erat sederet ad mēsaꝫ suā vt comederet: subitanea morte in ip̄a mēsa ꝑcussus cecidit. Qꝺ vidētes ei⁹ filij q̄s habebat de duob⁹ ꝯiugib⁹: ad gladios cucurrerūt/ p̄re di/misso: sup arcas de eis cōpugnātes custodiendis ꝛ saluādis/ de aīa patris vel corpore parū curantes. Cū autē fuisset sepult⁹/ iunct⁹ parieti ecclesie parochialis sancti Joānis. Et facta ibi fuisset ꝓminens sepultura iuncta parieti ꝛ inserta: in mane a pariete repulsa ꝛ longe depulsa inue/nitur: quasi ꝑ ꝺ innueret ꝙ nō haberet cōmunionē in eccl'ia. Hec Vincētius in Spec. moral'. libro. iij. dist. xj. par. vij. Qualiter aūt sepeliēdi sint vsurarij notat Hieremie. xxij. cū dicit. Oculi tui ꝛ cor ad auariciā ꝛ ad sanguinē fundendū innocentē: ꝛ ad calumniā ꝛ ꝯsūmationē mali op̄is. Et sequit. ꝓpterea hec ꝺt domin⁹: Nō plangent eū ꝛ nō ꝯcrepabūt ei. ve dn̄e: ve inclyte. q̄si di. oēs plangūt seip̄os. nullus autē plangit eum vl' eius infortuniū in corpore ꝛ aīa. Et sequit. Sepultura asini sepeliet/ putrefact⁹ ꝛ proiect⁹ extra portas hierusalē. Ecce sicut asinus sic sepelietur. Asino mortuo domin⁹ eū excoriat/ sibi pellem retinēs. ꝛ cadauer ad fossata trahere faciēs: vbi vermes ꝛ corui pugnāt de carnibus: canes de

M ꝑuat vsurari⁹ suffragijs ꝛ orōnib⁹ eccl'ie.

Exēpluꝫ

Exēpluꝫ

N ꝑuat ecclesiastica sepl'tura

Exēpluꝫ.

Nā si i casu p̄dicti dubij vsurā recipet: teneret eā restituere sic̄ oīa furta clamāt. Sʒ hec nullo mō sane mētis sentiret: qꝛ tūc colon⁹ duplū iusti p̄cij reciperet: ꝛ dn̄s duplo iusto p̄cio emeret opas ei⁹: qd̄ vtiqꝫ impiū esset.
¶ Tertio h idē pʒ auctate: si em̄ talis mutuās vsurari⁹ essʒ: ꝛ p ꝯn̄s ad restitutiōeʒ obligat⁹: tūc nō liceret alicui mutuare iiuste detinēti suam possessiōeʒ aliquā pecunie q̄ntitatē: ꝛ ipaʒ possessiōeʒ i pign⁹ recipe: n̄ cōputādo fruct⁹ i sortē: qd̄ tn̄ ē fl̄m. sic̄ pʒ ex̄ d̄ vsu. c. j. Alij q̄qꝫ addūt qd̄ ē sil'e huic. vbi gr̄a. Occupasti rē meā: ꝛ p potētiā vi mihi facis i rebꝫ meis: aut nō restituis mihi rē quā tibi mutuo dedi: vl' tibi locaui seu cōmodaui: aut mihi nō soluis d̄ opibꝫ: cū q̄bꝫ tibi fuiui: ꝛ desistere n̄ vis: nec vis mihi restituere mea/ nisi tibi mutuē mille flor̄. q̄ pacto desistis iniuriari ꝛ restituēs mihi mea ꝛc̄. tūc h ex pte mea nequaq̄ꝫ ē vsura: cū nihil lucrer. imo poti⁹ ꝑdā lucꝝ qd̄ fortasse habuissē ex ill' mille flor̄. Redimo em̄ vexatiōeʒ meā: ꝛ meū recupo/ me q̄qꝫ defendo. ꝛ h est licitū. Sic̄ hr̄ ex̄ de simo. dilect⁹. ¶ Scd̄a vo satisfactio dn̄is exhibita a colonis/ fit ex neq̄cia: dn̄o vicꝫ satisfactiōeʒ ex mutuo recipiēte. Nā si p mutuo dn̄s retraheret aliq̄d a colono de iusto p̄cio laboris sui. aut si preter laborem iuste emptū: q̄dā alia ab eo exigeret/ ꝛ colon⁹ ipenderet: tunc esset manifesta vsura. Hec ē snia p̄fati doctor̄ Gre. de arimio. Quidā aūt dicūt: q̄ si ciuis mutuat ciuitati aut dn̄o: vt ex h euitet collectas iiustas nō ꝯmittit vsurā. sec⁹ si h agit vt effugiat iustas: qꝛ in p̄mo mutuās dānū euitat. in scd̄o mutuās lucrū captat. Silr̄ n̄ ꝯmittit vsurā. si q̄s mutuū alicui dat vt sibi soluat̄ debituʒ a q̄ debitor iniuste fuerat absolut⁹: aut ne a se petat̄ illud de q̄ iniuste fuerat ꝯdemnat⁹: seu illd̄ qd̄ p fictū instrumētū soluere tenebat̄. Ex p̄missis ḡ satis clare appet intētio chr̄i p̄cipiētis. Mutuū date nihil inde spantes, qd̄ p̄ceptū seruare ꝛ i ope p viribꝫ adiplere largiri dignet̄ hui⁹ p̄cepti dator ꝛ illustrator: dn̄s noster iesus christus in secula benedictus Amen.

¶ De Usura.

¶ Nota: q̄ vsurari⁹ ē peior oī pctōre. pʒ qꝛ cum alij pctōres a pctis suis cessant. sic̄ supbꝫ in q̄dragesima a supbo vestitu: luxurios⁹ a sua luxuria: gulos⁹ a gula siue crapula dū ieiunat. ꝛ sic d̄ alijs. tūc vsurari⁹ n̄ cessat ab vsura rōe mutui: qꝛ vsura sibi cedit oī die nll'o excepto. ē nō excepto die pasce/ die cene/ resurrectōis/ pētecostes/ natal' chr̄i/ assūptiōis vginis gl'iose. ꝛ sic d̄ alijs festiuitatibꝫ. i q̄bꝫ eq̄ exercet vsuras sic̄ i diebꝫ simplicibꝫ. Itē peccat i oī loco i q̄ ē: siue comedēdo ꝛ bibēdo i mēsa/ siue dormiēdo i lecto/ siue i eccl'ia missaʒ audiēdo ꝛc̄. nā sp tēp⁹ tūc currēs sibi parit lucꝝ. nō pcit ḡ festiuitatibꝫ chr̄i/ marie vgis/ apl'oꝝ ꝛ ceteroꝝ scōꝝ. Et iō iuste destitue⁹ erit i extremis auxilio d̄i ꝛ oim̄ scōꝝ: oīmqꝫ āgeloꝝ: q̄s nō vt debuit honorauit. q̄d ḡ dicet chr̄s/ quid virgo maria/ q̄d apl'i/ martyres/ ꝯfessores/ vgies ꝛ vidue/ q̄d oēs angeli ꝛ electi d̄i/ cū inuocāt̄ ad intercedendū p aīa vsurarij: certe dicere p̄nt: sicut nūq̄ꝫ cessare voluit a pctis: ita nunq̄ꝫ habebit requiē i penis. ¶ Exēplū illi⁹ habemus

in li. de dono timoꝛꝭ. Ex. q̃dã sacerdos monebat quẽdã vsurariũ de salu te aie sue: q̃ grauiter infirmabaꝛ: dicẽs ei. tria tibi sũt necaria ad salutẽ. Exẽpluꝫ. vicꝫ d petis tuis ꝯteri/ꝯfiteri: ꝛ fm posse iiuste accepta ꝛ retẽta restitu/ere. Cui vsurari⁹: pma duo libenꝛ faciã: tertiũ quõ faciã cũ pueris meis nihil remanerꝫ: ait sacerdos: sine his nõ poterꝭ saluari. ad quẽ vsurari⁹ rñdit. dicũt ita sapiẽtes ꝛ scptureꝛ ait sacerdos. ita vere. at ille. ego volo pbare vtꝝ veꝝ dicãt: qꝛ nihil restituã. ꝛ sic moꝛtu⁹ est: magꝭ timẽs pau/ ptatẽ tẽpalẽ q̃ꝫ etnã miseriã: quã accipe cogebaꝛ ꝛ subire. Utinã h attẽ derẽt multi q̃ vsurꝭ rõne mutui sũt iplicati. Et si nõ expsse ex pacto. attñ tales se oñdũt vt illi q̃b⁹ mutuarũt coguntꝛ vl' ꝓpinas offerre: vel laboꝛẽ suũ remissi⁹ cõputare: vl' ad aliq̃ onera obligari: videãt ꝛ illi q̃ in ꝯtcib⁹ societatꝭ sp expectãt lucꝝ ꝛ nõ dãnuꝫ: videãt ꝛ illi q̃ res iiustas detinent qualitercũqꝫ ẽt nõ ꝓ vsurã: vt sũt testamẽtarij: vẽdẽtes ꝛ emẽtes scienꝛ iniusto pcio. q̃nqꝫ ꝓpꝛ pauptatẽ vendẽtꝭ vl' emẽtis. q̃nqꝫ ex simplicitate. q̃nqꝫ ex dolo ꝛ fraude vni⁹ coꝝ: qꝛ forte vendẽs vel emens decipiꝛ ꝓpter simplicitatẽ. videãt ꝛ attendãt h oẽs fures/raptores/sacrilegi/illoꝝ re/ceptores ꝛ fautores. videant ẽt ꝛ bñ recogitẽt piculũ suũ: q̃ scienꝛ res cõ parauerũt iiuste acq̃sitas q̃litercũqꝫ: qui se nũc saluos credunt in ꝯscia ꝛ tandem pducenꝛ in toꝛmenta eterna Amen.

¶ De his q̃ valent ad detestationẽ vsuraꝝ. Ser. CXVI.

Radix omniũ maloꝛũ est cupiditas. j. Timo. vj. In p̃cedẽti ser. circa vba thematꝭ audistis ꝯ auaros. quõ ex pcepto saluatoꝛꝭ. Mutuũ date nihil inde spantes: obligati sꝛ mutuũ ꝓprio p̃stare. Ibiqꝫ dixi q̃d sit mutuũ: ꝛ vñ dicaꝛ. Et quõ i solo mutuo ꝟo vl' iterp̃tatiuo vsura cõmittaꝛ. q̃ñ ẽt ꝛ i q̃b⁹ casib⁹ q̃s obligeꝛ ꝓprio mutuare gratꝭ. ꝛ cũ q̃ intẽtiõe. q̃ñ ẽt intentio mutuãtꝭ sit viciosa ꝓ pl'es q̃stiões. Nũc ꝯñr cogitaui dicere ea q̃ valẽt i gñe ad detestationeꝫ vsuraꝝ. vt ill' ꝯsideratꝭ facili⁹ q̃sqꝫ valeat exire laq̃os cupiditatꝭ: q̃ ẽ mꝛ oĩm maloꝝ iuxͣ thema. Pro gr̃a Aue ma. Radix. o. ma. ẽ cupi. vbi s̃.

¶ Quis ml'ta sint ꝓpꝛ q̃ vsura foret detestabilis. attñ iuxta moꝛẽ Uin. in spe. mo. li. iij. par. vij. di. xj. cogitaui ea reducere ad q̃ttuoꝛ. in quib⁹ ꝛ alia veniũt cõprehendenda: que sunt

Fatuitas feneranꝭ
Impietas coꝛdis
Immanitas hui⁹ pestis
Atrocitas vltiõis

¶ Circa primũ est sciẽdum: q̃ multe sunt fatuitates vsurario rum quas enumerat Uin. vbi sup̃. quarũ aliquas hic notare curaui sententialiter sub cõpendio. vicꝫ quia vsurarius

A

Fugit lucrũ ꝛ q̃rit damnũ
Uias dei ꝛ paradisi obstruit
Curis in malũ suũ se affligit
Rem alienã cũ dãno suo retinet
Agit ea de q̃b⁹ cognosci erubescit
Inimicis bona sua relinquit

Pria fatuitas vsurarij ẽ: qꝛ fugit lucꝝ ꝛ q̃rit sibiipi dãnũ. Pꝫ qꝛ ma gis vult pecũiaꝫ ꝓprio dare cũ ma/ximo pctõ i pditiõeꝫ suã: q̃ꝫ deo in paupere cũ maxio lucro ad salutẽ. Uñ Aug. Miroꝛ hõ cur feneraris stulticie rum

hoi: fenerare do z cetuplu accipies z vitam eternam hebis. Un vsurari⁹ accipiens pign⁹ in mutuo: eo ipo longe nobili⁹ pign⁹ ipignorat diabolo. vicz aiaz sua ad dei imagine facta. q vtiqz diabolo manet z pdit nisi vsurari⁹ peniteat z vsure restituat: q si n restituut sut qsi boues ipiguati ad victima. Un Hiero. cuida diuiti ait. Impiguauit te de⁹ qsi boue ad victimam: z p amena prata ducit te ad occisioez. fm illud Ecci. xxvj. De⁹ pauit eu ad rumphea. Et Hiere. xij. Cogrega eos qsi grege ad victima. Fac ei

Sägui-suga vsurari⁹ sic sanguisuga sanguine sugedo: vn ipe est sanguisuga diaboli sanguine venenosu sugedo ex siti auaricie: q sanguis e sibi occasio crepationis z mortis. Na vsurarij de oibz thesauris z pecunijs suis nihil secu portat nisi pctm. ¶ Scda fatuitas vsurarij: q vias dei z padisi sibi obstru-

Vie dni miscdia z veritas it: q vie sut miscdia z veritas: fm illud ps. Uniuse vie dni miscdia z veritas: veritate obstruit: q cu pxiz excoriat z psumit dt se ei facere bonitate. Silr z miscdiaz: q dt se sibi succurrere i necitate: cu tn sibi vult dari ab eo cui poti⁹ dandu esset. Sed qd seqr. certe diuitie qs acqrit peunt z transeunt vt fum⁹ z somniu: z aia ei⁹ danabit inetnu. Aut ei diuitie ho succedunt: aut aqs submergut: aut a pdonibz rapiunt: aut a furibz auferut: aut heredu pdigalitate vl stulticia psumut: q de⁹ vindicat hs peste vsqz i tertia vl qrta gnatioez. vix em tm durat res vsurarie. imo ad sensu ptz: qa raro filij tles ad vita sua retinet zc. Un i ps. cviij. Nutantes trasferent filij ei⁹ z medicet: z eijcient d hitatioibz suis: Scrutet fenerator scz ali⁹ oez subaz ei⁹ zc. Et Ecci. viij. dr. Si feneraueris qsi pditu habe. Ite Hie-

Perdix re. xvij. Perdix fouit q no pepit zc. Perdix em d a pdedo: q aliena oua surripit: z ea cu nutredo aliqdiu fouauit amittit: q dimittut ea z vadut ad mrez vera. Sic diuitie dimittut vsurarios: maxie i morte: z redeut ad mudu. Et sic fit puero q pane tenet in manu: sepe can's vt pane heat apphedit manu pueri. sic sepe pncipes z ceti potetes apphedut vsurari-

B os vt heant cor denarios: z ex h sepe n solu pecuniaz sz z vitam pdunt. ¶ Tertia stulticia: q curis sollicitudibz z angustijs i malu suu se affli-

Nuci vo-mice cosc pparat vsurarius git int⁹ i corde: q ipm mordet z corrodut sine cessatioe. Et i h e silis nuci vomicose: q nihil valz: nisi ad frangedu z i igne pijciedu. Hec cura aufert hoi seipm/orones/deuotoes: z oia bona spualia ad deu z prim. Un Bern. ad Euge. papa. Quo te trahut occupatioes iste maledicte: si tn p agis ita te dare ill: vt nihil tui tibi relinqs: pdis tep⁹ i his i qbz no e nisi labor z vana sollicitudo z afflictio spus: euisceratio metis: euacuatio gre Na qs e fruct⁹ ear nisi araneaz tele: dies diei eructat litea: z nox nocti indicat maliciam. Hs sollicitudies z cure. vt dt Mgr Jacobz d vitriaco siles st cuida spenti. de q fabulose dr. q cu qda ho iuenisz eu ia qsi mortuu i frigore: ei ppass⁹ portauit eu i domu sua: foues z nutries eu lacte: q cu pualuisset intoxicabat totam domu: z hospite tande veneno occidit.

C ¶ Quarta stulticia: q cu vsurari⁹ plene z itegre teneat restituere qcqd habuit vltra sorte. ex illo Aug. xiiij. q. vj. Si res. No dimittit pctm: nisi restituat ablatu. Ille et q vsura dedit: ius hz i iudicio repetedi. fatuu g e valde q qs re aliena accipiat z apud se detineat: z totuz pictm custodie

in se trāsferat: quā sic restituere oȝ. Idē dōm ē ō testamētoꝝ executoribꝫ ꝛ oibꝫ alijs q̄ iiuste aliena ōtinēt. De h̄ refert Vin. i spe. mo. li. iij. par. vij di. xj. vnū exm̄. Q cū miles q̄dā arguissꝫ prudēt q̄ndā vsurariū. Et vsurari⁹ diceręȝ: q an mortē oia plene r̄stituere ꝓpōebat. ait miles. cur ḡ vos alienis opibꝫ ꝛ petis oneratꝭ ꝛ i picl'o custodie aliene vos ponitꝭ: cū aliaȝ vtilitatē hr̄e n̄ ꝓpōitꝭ: nisi q man⁹ inq̄natꝭ ex cōputatōe accipiēdi ꝛ redde̅di: cū sciatꝭ q oȝ reddere aut pire: q̄re n̄ cessatꝭ ꝛ redditꝭ dū potestꝭ. at ille ad h̄ obmutuit: sꝫ nō r̄stituit ꝛc̄. Deberēt ḡ vsurarij attēdere diligēt q rarissime iueniūť vere penitētes i extremis. nā i scptura sacra vt dr̄ Augu. legi ꝛ relegi: ꝛ n̄ iueni i q̄nqꝫ milibꝫ ānoꝝ i fine saluatū nisi solū latronē. El'es ei sic differētes pniaȝ cōiť i fine vite sť obstiati: q̄i iā eēnt i iferno **Nota**

¶ De h̄ r̄fert Vin. vbi s̄. exm̄. Q pisi⁹ q̄dā ifirm⁹ die sabbati ad eccl'iaȝ fuit ōportat⁹ i lecto: q̄ patiebať sacꝝ ignē q̄ ardebat: ꝛ erat vallat⁹ ml'ti tudie ppl'i. Cūqꝫ diceret vicini sui q eēt vsurari⁹: monebāt eū sacerdotes ꝛ cl'ici: q redderet ꝛ q̄ttaręȝ ōbitores ꝛc̄. vl' saltem ꝓmitteret reddere vsuras: vt eū b. v̄go ab h̄ morbo libaret: q̄ eos aliq̄ten⁹ audire nolebat: nec vitupijs: nec blādimētꝭ. ꝛ cū finite eēnt vespe ꝑmāsit i illa obstiatiōe. Cū v̄o iā ille ignis totū corp⁹ ei⁹ occupassꝫ: ꝛ v̄s⁹ eēt i nigrediēȝ ꝛ iflatōȝ ꝛ oculi ei⁹ ō capite effluerēt: ide tāq̄ȝ canis de eccl'ia eiect⁹ i tl'i obstiatiōe hora vesptia ab igne ē ꝯsūpt⁹. Pōt ḡ bn̄ dici vsurario: qd̄ dixit Theodoric⁹ rex frācoꝝ cuidā baliuo suo: q̄ male tractauerat res suas. Serpens iueniēs ampullā vino plenā itrauit ꝑ os ei⁹ artū ꝛ bausit: ꝛ iflat⁹ exire n̄ potuit. ꝛ veniēs dn̄s ampulle ait. Miser euome qd̄ hausisti: ꝛ sic potis exire ꝛ mortē euadere. Sic vsurari⁹ si vult euadere dānatiōēȝ: oȝ q euomat pecūiaȝ male acq̄sitā ꝑ restitutōēȝ: ꝛ culpā ꝑ cōfessiōēȝ. alioq̄n euacuabit hec oia vel' nolis i gehēna ꝑ penā. Vn̄ Job. xx. Diuitias q̄s deuorauit euomet: ꝛ de vētre ei⁹ extrahet eas de⁹. ¶ Quita stultitia: q꞉ vsurari⁹ agit ea ō q̄bꝫ coḡsci erubescit. nō ei audet corā hoibꝫ ꝓfiti se eē vsurariū. Cū ei oēs cl'ici/milites/sacerdotes/oēsq꞉ mechāici ꝛ opari**j** libere ꝓfiteanť artiū suaꝝ noia. sol⁹ vsurari⁹ n̄ audet officiū suū noiare. Vnd̄ sil'is ē catto q̄ noie suo vocat⁹ fugit: ꝛ sol⁹ inť aialia suū nomē abhorret. **D**

¶ Sexta stulticia: q꞉ scpi⁹ diuitias q̄s ꝯgregat reꝯuat alijs q̄ male ꝯsumūť: ꝛ pleꝝqꝫ deuoluūť ad man⁹ inimicoꝝ suoꝝ. fm̄ illud Lu. xij. Que ꝯgregasti cui⁹ erūť. Et Ecc̄s. iiij. Vn⁹ ē ꝛ scd̄ȝ n̄ hꝫ: nō filiū: nō frēȝ. ꝛ tn̄ ꝯgregare n̄ cessat: nec r̄cogitat: dicēs. cui laboro ꝛ fraudo aiaȝ meā bōis. Et rn̄dꝫ ps̄. di. Relinq̄nt alieis diuitias suas: ꝛ sepulcra illoꝝ dom⁹ illoꝝ ieťnū. ps̄. xlviij. Et i eodē ps̄. dr̄. Ne timerꝭ cū diues fact⁹ fuerit hō: ꝛ cū ml'ti. fue. gl'ia do. ei⁹. qm̄ cū iťierit n̄ sumet oia. neqꝫ descē. cū eo gl'ia dom⁹ ei⁹: q꞉ aia ei⁹ i vita ipi⁹ bn̄diceť: ꝯfitebiť tibi cū bn̄fecerꝭ ei. q꞉ tl'es aliq̄n i ꝓspitate deū laudāt: ꝛ i adūsitate r̄murmurāt. Et seq̄ť ibidē. Introibit vsqꝫ i ꝓge. pa. suoꝝ. ꝛ vsqꝫ ieťnū n̄ vi. lu. Itē Hiere. vj. Trāsibūt dom⁹ eoꝝ ad altos ꝛ agri ꝛ vxores pit. De h̄ r̄fert Vin. exm̄. Quidā fene cobi de ratoꝛ oia bōa c⁹dā militꭍ ꝑ vsuras absorbuerat: nec ei nec suis volebat vitaco restituere aliq̄d: nec iducias dare: sꝫ ꝑ dn̄ȝ suū faciebat eū captū detieri. **Exm̄ sa**

Interim mortuo vsurario sua vxor cito postea contraxit cũ eodẽ milite: q sic liberat⁹ a debito fact⁹ ẽ dñs oĩm q̃ habebat vsurari⁹. ita ip̃e cũ bonis suis gaudebat: z vsurari⁹ i inferno eiulabat: ẽm illud Eccĩ. xiiij. In bonis eius luxuriabit alien⁹. Usurari⁹ em̃ ẽ q̃si bursa vsitata z denigrata q̃ inutilis facta pecunia remota p̃ijcit i lutũ z conculcat. sic vsurari⁹ a demonib⁹. Ecce fatuitas vsurarioꝝ. apte em̃ videt quõ bona taliũ p⁹ mortẽ consumunt i crapula z voluptate: p heredes relictos: per vxores statim alijs maritatas. z q maior ẽ cura de pcipiẽdis bonis etiã cũ cõtẽtiõe: q̃z q aliquid cogitarent pro defuncti salute zc̃.

E ¶ Scd̃o p̃ncipal'r vsura ẽ detestabil' p̃pter iniq̃tatẽ multiplicẽ vsurarij.

Iniq̃tas vsurarij apparet mltipl'r. Vñ iniq̃tas cordis ei⁹ multipl'r apparet: vic3 ad deũ/ad se/z ad proximum Primo iniqu⁹ ẽ q̃ntũ ad deũ i multis. Prio q2 tp̃s qd̃ cõe fecit de⁹ oib⁹ sibi appropriãs vẽdit: iõ iusto dei iudicio auferet ei tp̃us: ẽm illd̃ ps̃. Uiri sanguinũ z dolosi nõ dimidiabũt dies suos. Scd̃o q2 vult cõtra deũ aut cõtra nãm de denarijs facere denarios pl'es sine noua monetatiõe. Tertio q2 euacuat dei sniam cõtra p̃mũ parẽtẽ platã. In sudore vult⁹ tui vesc. pa. tuo. Geñ. iij. Et i ps̃. Qui ponit laborẽ in p̃cepto. Ecõtra vsurarij meli⁹ alijs volũt comedere z bibere z min⁹ laborare. de ill' dr̃ p̃pha in ps̃. In labore hoim nõ sũt: z cũ hoib⁹ nõ flagella. s3 cũ q̃b⁹ tũc? certe tãdẽ i inferno cum dmõib⁹. Nã vsurarij assidue z incessant deũ offendũt icessant peccãdo: z diabolo die ac nocte fuiẽdo. festa dei ac sctõꝝ violãdo: sacra loca execrati igrediẽdo: z sacra officia ptinacit audiẽdo. De q̃b⁹ bñ loq̃t Esa. lxv. c. Popul⁹ q̃ ad iracũdiã me p̃uocat: añ faciẽ meã sp̃. ¶ Scd̃o iniqu⁹ q̃ntũ ad se: aiam suã p̃cioso sanguĩe agni imaculati redẽptã venalẽ p vili p̃cio exponẽdo. z itima cordis sui in terrã p̃ijciẽdo. Propterea dr̃ Eccĩ. x. Auaro nihil ẽ scelesti⁹. hic em̃ aiam suã venalẽ hab3: qm̃ i vita sua p̃iecit itima sua. i. aiam suã dãdo demõib⁹. ¶ Tertio ẽ iniqu⁹ ad proximum Primo filijs q̃b⁹ nõ cõpatit: nec suos reputat q̃zdiu videt eos simplices z inocẽtes: vt coru⁹ q̃ pull' suis nõ p̃uidet nec cõpatit eis q̃zdiu videt eos albescere p̃mo pilo donec nigrescãt z fiãt sibi sil'es: vt dr̃ Greg. sup illud Job. xxxviij. Quis p̃parat coruo escã suã qñ pulli ei⁹ clamant ad deũ. q2 q̃zdiu nõ p̃uidẽt dicti pull' p̃res eoꝝ: pascit eos dñs rore celi. Sũt etiam ip̃ij filijs q̃s imolãt demonijs: ẽm illd̃ ps̃. Et imolauerũt filios suos z filias suas demonijs. Scd̃o ẽ etiã iniqu⁹ alijs p̃ximis suis: q2 vẽdit eis qd̃ suũ nõ ẽ. s. tp̃s z mutuũ qd̃ eis iure nãli z euãgelico obligat: ẽm illd̃ Lu. vj. Mutuũ date nihil ide sperãtes. Mutuũ em̃ dr̃ q̃si de meo tuũ. z sic p̃rio vẽdit rẽ mutuatã q̃ p mutuũ ẽ sua. i. ip̃i⁹ p̃ximi facta. Et q̃d alid̃ sic fac q̃z q p̃xim suũ comedit viuũ icessant/sine dẽtib⁹ aut faucib⁹ cũ dñarijs suis: ẽm illd̃ Job. xxx. Qui me comedũt nõ dormiũt

F ¶ Tertio vsura ẽ detestabil' p̃p̃t ei⁹ imanitatẽ.

Imãitas vsure. Est em̃ hec pest' int' alia vicia valde crudel'. q2 cõtriat legi nãe: legi diuie. z legi eccĩastice. Prio cõtriat legi nãe q̃ cordi hũano nãlit ẽ imp̃ssa. Luc. vj. Qd̃cũq3 vultis vt faciãt vob' hoies h fa. ill'. z ecõuerso qd̃ vob' nõ vultis fieri nec alijs facite. Usurari⁹ at̃ si eẽt in-

digēs sicut ille q̄ pecuniā ei⁹ accipit vellet gratis sibi pecuniā mutuari Itē oīs creatura ꝓpter hoīem facta gratis subuenit idigēti: puta sol/luna/stelle/grat꜡ cōicāt suā lucē ether rorē:nubes pluuiā:aer flatū:aq̄ potū ꝛ lauacrū:terra fructū.ꝛ sic de alijs.nec hoī bñficia sua vendūt. Itē cū solū vegetabilia ꝛ viuētia se multiplicēt p generationē: vult vsurari⁹ ꝯ nām vt denarij sibi generēt denarios sine labore suo ꝛ sine piculo summe sue capital'/vult ꝙ frum:tū iā ꝯsumptū a recipiēte pariat aliō frumētū:vult ꝙ res sua quā cōmodat pariat sibi aliā semel ī anno vl' mēse vel septimana: ꝯ nām cōmodati.qꝛ cōmodatū ē idē qđ ad cōmodū tuū tibi datū:qđ vult vsurari⁹ vēdere. ¶ Scđo vsura ꝯtrariaꝰ legi diuine Vñ Exod.xxij. Usuris paupem nō opꝑmes. Itē Leui.xxv. Pecuniā tuam nō dab ad vsurā. Itē Deut.xv. Nō ages q̄ppiā callide ī frībꝫ necessitatibꝫ subleuādis. Et ibidē.xxiij. Nō feneraber꜡ fratri tuo ad vsurā/pecuniā:nec fruges:nec quālibet aliā rē. Et sequit. Fratri āt tuo absqꝫ vsura id q̄ indiges commodab. Itē Luc.vj. Mutuū date nihil inde sperātes. ¶ Ex ill' ptꝫ ꝙ vsura ꝯiaꝰ fratne pietati ꝛ charitati.qꝛ qñ videt aliq̄s fratrē vl' ꝓximū indigētē ꝛ ꝓꝑ idigētiā mutuū petētem:dictat ei pietas nālis ꝙ ab eo q̄ indiget nō est aliq̄d extorq̄ndū:sꝫ potius ī dono vel mutuo sibi succurrēdū. Vñ.j.Joā.iij. Qui habuerit subam hui⁹ mōi:ꝛ viderit frēm suū necessitatē hñe:ꝛ clauserit viscera sua ab ea:quō charitas dei manet in eo? Miser āt vsurari⁹ multū ꝯtēnit deū:cui nō dat pecuniā quā petit paup ī psona dei:p q̄ mutuata ꝓmittit cētuplū ꝛ vitaꝫ eternā. Magis aūt credit ꝛ citi⁹ tradit ei q̄ ꝓmittit simpluꝫ:vt q̄n.qꝫ p q̄ttuor cū modico lucro ꝛ magno pctō. Feneraꝰ āt dño q̄ miseraꝰ pauperis. Pꝛopꝑ imanitatē h⁹ pctī vsurari⁹ ī sc̄ptura cōparaꝰ leoni/q̄ venationi insidiaꝰ. Eccli.xxvij. Itē latroni fm sniam dñi q̄ tēplū ingrediēs mēsas numulariōꝝ subuertit:ꝛ es eoꝝ effudit. Mat.xxj.ꝛ Jo.ij.vocās domū dñi speluncā latronū:ꝓꝑ eos q̄ ibi habebāt pecunias/q̄s mutuo tradebāt.nō p excrescētia pecuniaꝝ ī vsur꜡:sꝫ p q̄bus daꝫ munuscul'. Nunq̄ꝫ eñ legiꝰ dñs fecisse violētiā (vt ita dicā) manualē q̄ꝫdiu fuit in hm̄ōo:nisi ꝯ istos ꝛ colūbas vēdētes.qꝛ illos cū flagello de tēplo eiecit:mēsas eorū subuertit:ꝛ es effudit. vbi s̄. ¶ Ex p̄missis q̄ ptꝫ ꝙ deteriores sūt vsurarij q̄ꝫ fures.qꝛ nō solū spoliāt de nocte:sꝫ etiā de die:apte ꝛ occulte:potētes ꝛ debiles.ꝛ plures depauperāt ꝛ exhereditant:magnos ꝛ paruos. Scđo vsurari⁹ ē filis Jude. Usurari⁹ eñ ē ꝓditor comedēdo ꝛ bibēdo cū hoīe ꝛ cū fratre ꝓꝑ̄o mutuādo ꝛ pecuniā tradēdo.intēdit ei eū exhereditare ꝛ spoliare suis bonis.sicut Judas ꝓditor q̄ comedēdo ꝛ bibēdo cū dño cū ī mortē tradidit. Jmo q̄ntū ad h vsurari⁹ ē deterior Juda:qꝛ iudas pnia duct⁹ lꝫ mala:pecuniā añ mortē suā restituit.qđ nō facit vsurari⁹.ꝓpterea vsurari⁹ q̄ntū ad paupes homicida iudicaꝰ.qꝛ ill' mutuādo aufert victū ꝛ q̄dāmō vitā. Vñ Ecci.xxxiiij. Panis egētiū vita paupeꝝ ē:q̄ defraudat eū hō sanguinū ē. Et sic tertio q̄d ampli⁹ dicā vsurari⁹ aut auar⁹ filis ē inferno:qꝛ isatiabil' ē ꝛ sp hꝫ os aptū ad suscipiēdū.

vsura ꝯtrariaꝰ frñe pietati ꝛ charitati

H Dubiū cui filis sit vsurarius

imo deterioꝛ inferno videt. qꝛ infern⁹ vrtute passiõis chꝛi i resurrectiõe q̃ male habebat restituit. hic vo nec chꝛi passionẽ/nec vginẽ mariã: nec penas peccõꝝ attendit vt restituat. imo poti⁹ vult carere oi fructu passiõis ꝛ resurrectõis chꝛi q̃ȝ restituere male adq̃sita. Itẽ infern⁹ solũ punit malos q̃ demeruerũt ꝑ peccã. sȝ vsurari⁹ indifferent̃ spoliat bonos ꝛ malos Cũ at vsurari⁹ sit peioꝛ iferno: cui tũc silis ei it: dicam⁹ q̃rto q̄ morti. qꝛ sicut mors nulli parcit: nec tẽpoꝛi nec loco: nec spũalib⁹ nec secularib⁹: sȝ oẽs spoliare intẽdit. Et iterꝝ dicere possum⁹ q̄ deterioꝛ ẽ morte. qꝛ mors semel ꝑcutit: ille vo ꝑcutere ꝛ spoliare nõ cessat. De h̃ vide s̃. i fine p̃cedẽtis s̃mõis extẽsi⁹: quõ vsurari⁹ est peioꝛ oi pctõꝛe. Erit g̃ tandẽ silis diabolo. qꝛ sicut diabol⁹ peccat incessant̃ sic ꝛ vsurari⁹ ¶ Ex oib⁹ illis pꝫ q̄ vsura ẽ valde nociuũ pcciñ. nec sufficit de eo penitere: sȝ opꝫ etiã restituere: qd̃ raro vel nunq̃ȝ ꝯtingit. qꝛ cupiditas crescit ex appositiõe pecuniaꝝ sicut ignis ex appositiõe lignoꝝ: iuxta illd̃. Crescit amoꝛ nummi q̃ntũ ipa pecunia crescit. Vñ si i p̃ncipio fuit ei difficile restituere augmentata cupiditate difficili⁹ erit ei. qꝛ q̃nto q̃s forti⁹ radicat⁹ ẽ in aliq̃ habitu vicioso: tãto difficili⁹ sepat̃ ab illo. Etiã q̃nto q̃s diuti⁹ ꝑseuerat i pctõ tãto mag̃ elõgat̃ a deo. Etiã imoderat⁹ amoꝛ ad vxorẽ ꝛ filios q̃s i abũdãtia nutriuit nõ ꝑmittit vt nũc restituat ꝛ ipi indigeãt. Quãto eñ q̃s diuti⁹ vixit i honoꝛib⁹ ꝛ delicijs hui⁹ m̃di: tãto magis hoꝛret viuere in pauꝑtate. Final'r g̃ vsurari⁹ desperat. ¶ Exẽplũ de q̃dã vsurario refert Hũbert⁹ i tract. de simplici timoꝛe di. Quidã vsurari⁹ dũ i extremis laboraret fecit añ se aptare vasa aurea ꝛ argẽtea: ꝛ ꝑmittẽs aie sue illa et multo amplioꝛa: agros ꝛ domos: ꝛ multa alia/si adhuc cũ eo remãeret. Et cũ magis vrgeret eũ doloꝛ ifirmitat̃: ait aie. Ex q̃ nõ vis morari mecũ/cõmẽdo te diabolo. ꝛ sic expirauit. Reſuato q̃rto mẽbꝛo ad seq̃ntez s̃monem. Rogem⁹ deũ vt nos custodiat a tãtis malis vsure ꝛ auaricie per chꝛm dñm nostꝝ Amen.

¶ De multiplici vsurarioꝝ pena Sermo. CXVII.

Radix oim maloꝝ est cupiditas. j. ad Timo. vj. ¶ In p̃cedẽti s̃mõe audiuis plura q̃ valẽt ad detestationẽ vsure: videlicꝫ multiplicẽ vsurarioꝝ stulticiã: multiplicẽ coꝝ iniq̃tatez ꝛ magnã ei⁹ crudelitatẽ. Nũc supest q̃rtũ mẽbꝝ i p̃cedẽti s̃mõe ꝑpositũ: vicꝫ atrocitas vltiõis/siue multiplex vsurarioꝝ pena i p̃nti ꝛ in futuro. Pro gr̃a Aue maria. ¶ Radix oim maloꝝ est cupiditas: vbi s̃.

A ¶ In p̃nti ser. vidẽdũ erit d̃ duplici pẽa vsurarioꝝ: vicꝫ d̃ pena quã hñt i p̃nti: ꝛ d̃ pẽa quã hẽbũt ifuturo. In p̃nti tũc puniũt̃ m'tiplici pena.

Videlicꝫ	Timoꝛis Pudoꝛis Obstinatiõis Priuationis Subite moꝛtis	Toti⁹ eccl'ie.	Per sacrã scripturã Per cantiões sacras Per doctoꝛes sacros Per leges impiales

¶ Pꝛio g̃ i p̃nti puniũt̃ vsurarij ꝑ eccl'iam q̃druplr. Primo ꝓhibitõe ꝑ

scptură sacrā. vñ Leui. xxv. dr. Ne accipias vsuras: nec āpli⁹ q̄ȝ dederis. ꝓhibet
Et ibidē. pecuniā tuā nō dab ad vsurā: ꝛ frugū supabūdātiā nō exiges. vsurā sa
Itē Deut. xxiij. Nō feneraberis frī tuo ad vsurā pecuniā: nec fruges: nec cra scri⸗
quālibȝ aliā rē. Et ibi. dr Frī tuo absq̄ȝ vsura id qđ indiget cōmodab: vt ptura
bñdicat tibi dñs de⁹ tu⁹ ī oī ope tuo. Itē Ezech. xviij. ꝯnūerant vsura inf
horrēda ꝛ detestāda scelera etna morte mulctāda. vbi pmo mlt̄ꝭ sceleribꝫ
ꝗbus nūeratꝭ subiūgit ibi: ad vsurā n̄ accōmodauerit ꝛ āpli⁹ n̄ accepit.
Et subifert. Siqs genuerit filiū latronē/homicidā/adulterātē ꝛ idola⸗
trā: ꝛ ad vsurā dātē ꝛ āpli⁹ accipiētē: nunqd viuet? nō viuet: cū vniuersa
hec detestāda fecerit: morte morief: ꝛ sanguis ei⁹ ī ipo erit. Itē ī ps̄. liiij.
Uidi iniqtatē ꝛ ꝯdictionē ī ciuitate: ꝛ labor ī medio ei⁹ ꝛ iiustitia. ꝛ nō de
fecit d̄ plateis ei⁹ vsura ꝛ dol⁹. Et iteꝝ ī ps̄. Dñe qs hitabit ī tabna. tuo:
aut qs reqes. ī ī mōte scō tuo. Et seqf. q pecu. suā n̄ de. ad v. Et iteꝝ Pro
uer. xxviij. Qui coaceruat diuitias vsurꝭ ꝛ fenore libali: ī paupes ꝯgre⸗
gat eas. i. viro miſicordi ꝯgregat eas. Itē ī no. test. Lu. vj. dñs vnico v⸗
bo oēm vsurā ꝓhibuit di. Mutuū date nihil īde spe. de q latī⁹ dixi s̄. ser.
xv. ¶ Sc̄do eccl'ia ꝓhibet ꝛ punit vsurā p canōes sacros: vicȝ p auctēs B.
sacroꝝ ꝯciliorꝝ ꝛ sūmorꝝ pontificū. Uñ. xiiij. q. iiij. Nec h̄. dr Leo papa. Canones
Nec h̄ qq̄ȝ p̄tereundū diximus eē/q̄sdā lucri turpis cupiditate captos: q sacri pu⸗
vsurariā exercēt pecuniā ꝛ fenore volūt ditescere. qđ nos vt nō dicam⁹ ī niūt vsu
eos q sūt ī clericali ordine ꝯstituti: sȝ etiā ī laicos cedere q chrīanos se di ram
ci cupiūt/ꝯdolem⁹. qđ vīdicari acri⁹ ī eos q fuerīt ꝯfutati. i. ꝯuicti decer
nim⁹: vt oīs peccādi oportunitas adimaf. Et iteꝝ ex̄ de vsu. ī c. qr ī oībꝫ.
Alexā. iij. ait. Quia ī oībꝫ fere locꝭ ita crimē vsurarꝝ inualuit: vt multis
alijs negocijs p̄termissis q̄si licite vsuras exerceāt Et q̄lr vtriusq̄ȝ testa
mēti pagina ꝯdēnenf nequaq̄ȝ attēdūt. iō statuim⁹ vt vsurarij manife⸗
sti nec ad cōionē admittanf altaris: nec chrīanā (si in h̄ decesserint) acci⸗
piāt sepulturā. sed nec oblatōes eorꝝ q̄sq̄ȝ accipiat. Et iteꝝ in c. Sup eo.
idē ait. Cū vsurarꝝ crimen vtriusq̄ȝ testamenti pagina detestef: sup h̄ dis
pēsationē aliquā fieri posse nō videm⁹. qr cū scptura sacra ꝓhibeat p al
teri⁹ vita mētiri. multo magis ꝓhibēd⁹ est qs ne etiā p redimenda vita
captiui vsurarꝝ crimine inuoluaf. Et iterū in ca. ꝯsuluit. Urbanus ter⸗
tius q̄renti: an in iudicio aīarꝝ ille censend⁹ sit vsurari⁹ qui ex ꝓposito
accipiēdi amplius absq̄ȝ tamē ꝯuentiōe mutuat. aut qui ꝓpter datā so⸗
lutiōis dilationē amplius vendat merces suas? Respōdet: quid inquit
in his casibꝫ tenendū sit ex euāgelio Luc. vj. manifeste cognoscif vbi di⸗
cif: Mutuū date nihil inde sperātes. Et iō ad taliter accepta restituēda
in aīarꝝ iudicio efficaciter īducēdi sūt. ¶ Tertio eccl'ia ꝓhibet ꝛ punit C
vsurā p doctores scōs. Uñ. xiiij. q. iij. Si feneraueris. dr Augus. Si fe⸗ Doc. scti
neraueris hoiem. i. si dederis alicui pecuniā tuā: a quo plus q̄ȝ dedisti ex puniunt
pectes accipere: nō pecuniā solū. sed si aliud aliquid plus q̄ȝ dedisti expe vsuram.
ctes accipere/fenerator es: ꝛ in hoc improbandus non laudandus. Et in
ca. Putant. ibidem Hieronymus ait. Putant qdam vsuras esse tm̄ in

pecunia. qd puidēs diuia scptura oīs rei aufert supabūdātiā: vt pl⁹ non recipias q̄ʒ dedisti. sicut dē h sup pcz Leuit. xxv. B. Itē alij p pecunia fenorata solēt munuscula diuersi generis accipe. z nō itelligūt scpturā vsurā appellare oēm supabūdātiā z qcqd. i. si ab eo qd dederint pl⁹ reacceperint. Et i c. plerīqʒ. Ambro. inqt. Plerīqʒ refugiētes pcepta legis cū dederint pecuniā negociatorib⁹: nō i pecunia vsuras exigūt. sʒ de mercib⁹ eorū tanq̄ʒ vsuraria emolumēta accipiūt. Idē est de illis q occasiōe mutui pstiti escas recipiūt: aut ad mēsas illorum qb⁹ mutuauerūt accedūt. Tales audiant qd lex dicat. Neqʒ inqt vsuras escarum accipies. neqʒ oim rerum. Et iterum. xiiij. q. iiij. c. qd dicā. Aug. ad macedoniū dr. Quid dicā d vsuris q̄s z ipe leges z iudices reddi iubēt. an crudelior ē q subtrahit aliqd vl eripit diuiti: q̄ʒ q trucidat paupem fenore. Et i c. Siqs. Amb. ait. Siquis vsurā accipit: rapinā facit: vita nō viuit. Et. xiiij. q. v. ca. Nolite. Aug. de verbis dñi ait. Nolite elemosynas facere de vsuris z fenore: dūmō vicʒ sciri pōt cui restitui debʒ.

D ¶ Quarto eccl'ia militās phibet z punit vsuras p leges impiales. Pro cui⁹ itellectu tria p ordinē sūt notāda. Primo est notādū: q oia iura i lege nāli fūdata repiūr: z ab ipa lege nāe qdlibʒ ius suscipit officiū suū. Primo officiū legis nāe ē phibere oia vicia z pctā p solā eorum cognitiōem z detestationē. q: docet vicia cognscere: z ad illa detestāda inclinat. ¶ Scdo vo ius canonicū a lege nāe officiū habʒ dirigere i cōe bonū sm q ꝯgruit humane societati: q nō solū ciuilr sed z regularit viuat, sm fidē in deū tēdēdo z vitā aliā expectādo. Nā cū ius canonicū sit qdā explicatio diuini iuris: necesse ē q idē termin⁹ ab eisdē finalr intendar. Tale aūt cōe bonū nō pōt ꝯseruari z pmoueri nisi p q̄ndā celestē amiciciā: quā charitatē vocam⁹: sine q impossibile est queq̄ʒ tēdere i vltimū finē. s. deū. ¶ Tertio insup ius ciuile habʒ a lege nāe dirigere in cōe bonū: sm q ꝯgruit humane societati ciuilr viuenti: sm quē modū cōe bonū habʒ nutriri, ꝯseruari z pmoueri p legalēʒ iusticiā: z p ciuilē amiciciā. Et h solū officiū sufficit ei.

E ¶ Scdo notādū sm magistrum Gerardū de senis. quē recitat Jo. and. in mercu. in regula peccatū. q malū duab⁹ de causis pmitti pōt. Prio pter bonū qd inde oritur. Scdo pter mai⁹ malū qd inde vitatur. Ut aūt mai⁹ malū vitetur tr b⁹ modis permittitur malū. Primo vt vitetur malū spūale i aia qd est mai⁹: p malū corporale i corpe qd ē min⁹. Scdo vt vitetur vnū malum spūale qd ē mai⁹: p min⁹ malū spūale. sicut sepe pmittitur min⁹ pctm vt vitetur mai⁹. Tertio vt vitetur vnū malū corpale mai⁹: p aliud corpale qd est min⁹. Et de his notatur Ne cle. vel mo. c. ij. in pma glo.

F Tertio notādū ē q triplex ꝯcessio iuris distingui pōt sm pdictū magistrum Gerardū de senis: vbi s. Prima ē concessio remouēs punitionē. Scda addēs phibitionē. Tertia subdēs subuentionē atqʒ fauorē. Prima est ꝯcessio remouēs punitionem i. dimittēs penā. sm q btūs Gregori⁹ scribēs anglorum epo de obseruātia ieiunij q̄dragesimalis. pmisit inordinatū esuʒ carniū in dñico carnispriuij: sicut patʒ dist. iiij. ca. Deniqʒ. vbi dr sentētialr. q laici nō possunt auerti a tali

officiū legis nāe

malū pmittitur ex duplici cā

triplex cōcessio iuris dimittēs penam

ꝯsuetudine. ꝛ ideo cū venia suo ingenio sunt relinq̄ndi:ne forte peiores
existant si a tali ꝯsuetudine ꝓhibeanť. Et sicut dt glosa:loquiť ibi de ve-
nia pene nō culpe. Et illo modo ꝑ simplicē ꝑmissionē ꝯcedit ius ciuile cō-
tractū vsurariū:qꝛ nō punit eum. Vn̄ ius ciuile ꝓhibere habet p̄mo ꝛ ꝑ
se:ꝑ pene cōminatiōem illa vicia q̄ possunt domesticā ꝛ ciuilē amiciciaꝫ
impedire. Sed qꝛ in ꝯtractu vsurario a mutuū recipiēte interuenit vo-
luntas:licꝫ nō absoluta tamē cōditionata. Et ex h̄ euidenť nō apparet p̄
dictam amiciciā impediri. Et sic lex ciuil' ꝑ aliam ꝓhibitionē ꝛ penā re-
linquit hmōi ꝯtract⁹ ꝓhiberi ꝛ puniri:relinq̄ns diuino iudicio Vn̄ Au
gus. in li. de libero arbitrio. Lex illa q̄ regendis ciuitatib⁹ ferť:multa cō
cedit ac impunita relinqt:q̄ ꝑ diuinā ꝓuidentiā vindicanť. patꝫ de lupa
narib⁹ ꝛc. Necessario tamē talis ꝯtract⁹ vsurari⁹ iure canonico ꝓhibeť
eo q̄ ex fine quē intēdit habet necessario oīa vicia ꝓhibere. qꝛ om̄is mor
talis culpa obuiat charitati:ꝑ quā homo dirigiť in deū. Hinc est q̄ oē
peccatū qd̄ ꝓhibeť a iure ciuili qd̄ manat a iure naturali/etiā prohibeť
a iure canonico. ¶ Scd̄a est ꝯcessio addēs ꝓhibitionē:q̄ idem est qd̄ ꝑ- addēs ꝓhibitiōeꝫ
missio tollens impedimentū. Fm quē moduꝫ iudei inť nos habitātes in
sui ritus obseruantia ab eccl'ia ꝑmittunť. sicut h̄ ostendit Grego. xlv. di
stin. in ca. Qui sincera. vbi sic ait de iudeis. Om̄es festiuitates feriasqꝫ
suas sicut hacten⁹ tam ipi q̄ꝫ parentes eoꝝ ꝑ longa retro tp̄a tenuerūt.
liberā habeant obseruādi celebrandiqꝫ licentiā. Ecce quō hec ꝯcessio ad
dit ꝓhibitionē:ꝓhibēdo vicꝫ chꝛianos ne impediāt iudeos in suis ritib⁹
Et sic nō solū ꝑmittit ritus eoꝝ:sed ꝓhibet ne impedianť. ¶ Tertia cō- p̄stās fauorem
cessio p̄stans fauorē ꝛ subuētionē atqꝫ iuuamē:Fm quem modū qn̄qꝫ ꝑ
mittit eccl'ia clericū a seculari potestate occidi. Et hec cōcessio se habet ꝑ
additionē ad p̄cedentē scd̄am:quēadmodū scd̄a ad p̄mā. Nam in ista cō
cessione nō tm̄ subtrahiť cōminatio pene sicut in p̄ma:sed vltra hoc tol
litur impedimentū ꝑ qd̄ posset occisio clerici impediri:sicut ꝯtingebat i
secūda ꝯcessiōe. ꝛ vltra hoc prestať iuuamē in ista tertia. Nā clericū qui
dign⁹ est morte degradat ꝛ punit eccl'ia. ꝛ ipm̄ tradit in man⁹ iudicis se
cularis vt occidať. Predicta patēt de ver. sig. nouim⁹. Et de pe. ꝛ re. c. ij
li. vj. Nec hanc tertiā ꝯcessionē nō dat vsurarijs ius ciuile:qꝛ manū vel
auxiliū minime p̄stat eis. Neqꝫ etiā scd̄am ꝯcessiōem:qꝛ nō ꝓhibet eos B
puniri iure canonico ꝛc. ¶ Ex illo inferť q̄ ius canonicū ꝯtractū vsura
riū nequaqꝫ ꝯcedere pōt. qꝛ cōcederet ꝯtra vet⁹ ꝛ nouū testa. extra d̄ vsu
ris in ca. sup co. vt ptꝫ s̄. B. ¶ Secūdo inferť q̄ in tractu vsurario non
pōt cadere dispensatio:ꝓpter maius malū spirituale vitandū. Nam ma
lum qd̄ incurrit vsurari⁹ ꝑ predictū ꝯtractū q̄ꝫ maximū sit:ptꝫ ex prece
dentib⁹ ꝛ in sequētib⁹. ꝓpter que om̄ia est finalis cōclusio:q̄ ius canoni- ꝯcl'o iurꝭ canonici
cum nullo modo potest cōcedere:neqꝫ debꝫ ꝑmittere ꝯtractū vsurariū.
ꝓpter maius malū vitandū. quia regulariť loquēdo nō apparet aliquod
maius ipo:quod per vsuras valeret euitari. Et sic finaliť vsura om̄i le-
ge merito prohibeť. Leges itaqꝫ similiter ꝓhibent vsurā sicut canonica. ꝛ

leges nãc: sed nõ puniũt vsurarios ex causis dictis. & quãtũ ad hoc pmittũt. Unde sm Innocẽ. Host. & Joã. an. si nõ oĩ lege phiberet vsura: & feneraᵣi liceret: fere inde seq̃rent inumerabilia mala. Nã si hoies nõ intẽderẽt agriculture: nisi forte qñ aliud agere nõ valerent. ex hoc tanta insurgeret caristia: q oẽs paupes fame perirent. Nam & si terrã haberẽt ad colendum: aialia & alia instrumẽta ad colendũ necaria hẽe non possent: quia a se paupes non valerẽt habere: nec insup a diuitibus haberẽt illa: qz diuites pter securitatẽ & maius lucrũ potius ponerent pecuniã ad vsuram q̃ ad minora & minus cauta lucra. Insup dato q aliqs diues aliqd in talibus poneret. tñ victualia ita essent cara: q paupes nõ haberẽt vnde viuere possent: ex q̃ tũc fidelibus maximũ piculũ imineret. Pz ḡ ex pdictis: q sic dr: Ecci. x. Auaro scz vsurario nihil ẽ scelestius. Sic ḡ hẽtis pmã penam vsurariorum: quã ꝯ vsurarios inducit eccl'ia militãs p scpturã sacrã p canones sacros/p doct. sctõs/p leges impiales &c. ¶ De hoc vide extra (infra circa lrãz N. xtiũ. vicz de sepulto i mõasterio.

¶ Scda ḡ pena q̃ tangunt vsurarij: est pena timoris. Et ẽ timor ꝯtinuus quẽ habẽt vsurarij amittẽdi sic acq̃sita. Imo ex tali ꝯtinuo timore sepe ple carẽt: deo specialit p hoc eos puniẽte: vt sicꝯtinue ꝯgregant & timẽt ne amittãt ꝯgregata: tandẽ nõ habeãt cui acq̃sita relinquãt Juxta illud Osee. ix. Da illis vuluã sine liberis/& vbera arẽtia: vel filios habẽt inutiles/stultos & pdigos: q̃ cito dissipant oĩa q̃ multo tpe & multis laboribus auarus acq̃siuit. Unde i ps. Nutãtes transferant filij eius & mendicẽt: eijciant de hitatiõibus suis. Sũt & vsurarij i ꝯtiuo timore ne capiant aut pdent. sepius eñ pter res q̃s iiuste acq̃sierũt: ipi iuste & qñq3 iiuste ab hoĩe: tñ iusto dei iudicio hoc p mittẽte: /capiũt/tenẽt/dure tractant & rebus suis spoliãt. sm illd Esa. xxxiij. Ue q̃ pdaris: nõne & ipe pdaberis. ¶ Tertia pena ẽ pudoris: hz eñ vsurarius pudorẽ de fama & de noie suo. Nã & si honorat ab hoibus: & ei reuerẽtia exhibet exterius: tñ testat ei ꝯscia sua q idignus ẽ honore: & q ipimet q̃ eũ honorãt rputãt eũ vilem & idignũ honore. sic hñ solebãt antiq̃tus eos honorare. adeo nãq3 viciũ detestabãt vsure: q vix in vna mag̃ ciuitate poterat vnus vsurarius iueniri. Hic si vẽiebat ad eũ ñ dabat pecuniã ad vsurã: nisi prius data fide q ñ publicaret. De q̃ si oriebat suspitio domus eius dicebat domus diaboli: vinea sua vinea diaboli: & sic de alijs rebus eius: pacis et osculũ ñ dabat: nec ignis i domo eius accipiebat: ab oĩbus digito mõstrabatur: huius occursũ expauescebãt pueri: ipmq3 demõstrãtes ad iuicẽ fugiebãt. Ecce q̃nta ꝯfusio fcã ẽ apd antiq̃s vsurario: Utinã hodie hec fierẽt. Et sic p pudore & ꝯfusiõe a talibus ꝯctibus vsurarijs multi retraherent. Hec Uin. vbi s. ¶ Quarta pena ẽ obstinatiõis: vñ post longã ꝯsuetudiẽz vsurarij vsuras recipiẽdi: ex pudore & ꝯfusiõe veniũt ad mẽtis obstiatiõez: ita vt ñ restituãt neq3 restitui pmittãt res male acq̃sitas sed sic fur cũ re furtiua dephẽsus: i morte cũ ea & p ea suspẽdunt i iferno. Rõ aũt q̃re vsurarius nõ restituit est: qz si ẽ pdigus nõ põt: qz nõ hz vnde restituat. vel non vult si est auarus: vel si vult nõ nisi in morte. ad silitudinẽ vasis ẽrei: vul

H Pena timoris puniũt vsurarij.

I pena pudoris

Nota

K pena obstiatiõis

gariter sparbat. in quo cōgregant denarij: sed inde non pñt extrahi nisi frangat. vel si vult añ mortē: alit vult q̄z debet: cū ɔditiōibꝫ ⁊ circūstantijs indebitis ⁊ iniustis. vel potiꝰ vult dare q̄z restituere. bis q̄bꝫ ñ debꝫ. Et hinc ē q̄ res vsurarioꝝ pꝰ mortē subito euanescūt ⁊ inueniri nō pñt: qꝛ q̄ pōt cape capit: q̄ debitor eiꝰ ē negat si pōt: vel qꝛ sepe nescit vbi occultauerit res suas. Idē intelligo de alqs auaris: signāter q̄ res male acq̄sierūt: vel acq̄sitas iuste/siue cōmissas nō vt debēt restituūt. De h̄ vide infra exēm tītū post lrām D. ¶ Quinta pena est priuatiōis: vnde vsurarij priuant multis bonis. vicꝫ

Bonis spiritualibꝫ
Gratia temporis
Grā chri ⁊ fratne chriānitatis
Oblatiōibꝫ ⁊ elemosynis q̄ fac̄
Suffragijs ecclesie
Ecclesiastica sepultura

Primo vsurariꝰ puat bōis spūalbꝫ q̄ sūt vita aie: scꝫ grā/vtutes/⁊ merita. Si eñ pecuniā suā gratis mutuaret ꝑpt deū mltū mereret apud deū. s̄m illō ꝓuer. xxij. Sup aurū ⁊ argentū grā bona. Usurariꝰ aūt pecuniam suam prefert gratie. ideo deus iuste ei nō dat grāz tāq̄z grē contemptori. de h̄ merito q̄ntū sit si q̄s mutuat ꝑpter deum. dixi s̄. ser. cxv. ¶ Scdo vsurariꝰ puat grā tpis nobis gratis exhibiti: qꝛ vsurarius tēpꝰ vendit. Et qꝛ gratis nobis oibꝫ exhibet: iure puat grā tpis q̄ nihil nobiliꝰ qꝛ vna hora salutē aie sue possꝫ ꝓcurare ⁊ grāz nō hꝫ. qꝛ tēpꝰ vēdidit: qd̄ gratis dare debuit. s̄m illō Matth. x. Gratis accepistis: gratis date. ¶ Tertio puat grā quā christꝰ nob exhibuit i mltis bñficijs gratis ea dando. ꝓ q̄bꝫ vult ⁊ nos bñficia gratis exhibere. Uñ Luc. vj. Si mutuū datis eis a quibꝫ speratis que vobis ē grā: h̄ eñ exigit fraterna charitas oim chriānoꝝ: vt vnꝰ alteri gratis mutuet. s̄m illō Deut. xxiij. Nō feneraberis fratri tuo. In h̄ igit vsurariꝰ chriānꝰ longe deterior ē iudeo: qꝛ iudeꝰ iudeo nō cōmodat ad vsuram. iō ꝑpter hec oia iuste puat gratia christi ⁊ fraterne chriānitatis. ¶ Quarto puat oblatiōibꝫ ⁊ elemosynis q̄ fac̄ ō vsuris: in q̄bus videt deū plus ad iracūdiā ꝓuocare q̄z placare. s̄m illō Eccl. xxxiiij Imolātis ex iniq̄ oblatio eiꝰ maculata: ⁊ nō sunt bñplacite subsānatiōes impioꝝ. Tales eñ sūt siles illis: qui in passione christū crucifigebant: ⁊ arūdinē de quo cum verberabāt i manu eiꝰ ponebāt: ⁊ eū illudēdo adorabāt. Et seq̄t vbi s̄. i Eccīatico. Qui offert sacrificiū de suba paupm: q̄si q̄ victimat filiū i ɔspectu pris. Tl'e enxeniū fac̄ dō pri: q̄ offert ō suba ablata paupi ꝑ vsurā vel rapinā. Sic legit i Orosio ⁊ scholastica histor. fecisse Astyagē regē persaꝝ Arpello pncipi militie sue: q̄ offenderat eum ꝓ euasione Cyri nepotis sui. Unō sic habet in histo. schola. sup Dañ. xiiij ca. Astyages rex medorum ⁊ persaꝝ vidit in somnis vitem nascentez de vtero siue de genitalibꝫ filie sue: totā asyam occupantē. Et a cōiectoribꝫ sibi fuit responsum: q̄ visio illa figurabat filium ex ea nasciturum: qui occuparet regnum medorum ⁊ persarum ⁊ ipm eijceret de regno: ꝑpter hoc timens ne ipe vel filius suus regno puaret: dedit filiam suaz militi paupi. Et cū filia sua cū illo facta essꝫ pgnans. fec̄ tempꝰ partꝰ sui explo

Z pena priuatiōis

vsurariꝰ chriānꝰ deterior ē iudeo

Exēpluz.

rari ꝛ pueꝝ natū sibi apportari: quē tradidit secretario suo arpello: vt ꝗ. vt secrete interficeret: q cōpatiēs puero ipm nō interfecit: sȝ in ꝗdā nemore fortune dimisit: ad quē quedā canicula pastoris regis qui erat iuxta nemus frequēter veniebat ꝛ ipm lactabat. Et pastor p̄dictus volens scire vbi canicula declinabat inuenit puerum ita pauperē iacentem: quē accepit ꝛ tradidit vxori sue nutriendū: qui postea factus est rex persaruȝ atqȝ medorum ad liberationē iudeorū. Hoc modo vt dic mgr in histo: vbi ꝗ. ꝙ cū creuisset puer ꝛ haberet tanꝗ̄ filius pastoris: ludebat cū pueris ꝛ factus est rex coꝝ: ꝛ inobedientes sibi grauiter affligebat: qđ grauiter ferentes patres pueroꝝ accusauerunt apud regem filium pastoris: quem cum rex vocasset ꝛ argueret quare pueros plagasset. Ille intrepidus respondit se vt regem fecisse. Et admiratus rex: ꝛ quedam signa generis sui in eo dep̄hendēs: vocato pastore secreti rei veritateȝ agnouit. Uerūtn̄ timor eius de nepote mitigatus est: estimans ꝙ verbum conIectoꝝ de regno impletū esset in regno pueroꝝ. Et tūc eidem cui cōmiserat occidendū cōmisit alendum: nō indicans tn̄ esse nisi pastoris filium. Et sic dictus rex astiages fecit capi clam dicti arpelli filium paruulū vnigenitū: ꝛ occidi ꝛ parari diuersimode: ꝛ ꝓpinari patri pro venatione de quo cum satis comedisset ꝛ bonitatem carnium cōmendasset fecit ei apportari cruda membra que retinuerat: scȝ caput et manus ꝛ pedes pueri: dicens illa esse extrema dicte venationis: qui cognoscens vidit: doluit ꝛ dissimulauit: captans horam qua posset vindicare factum pro quo laborauit tp̄e suo: factum est aūt: vt Astiages rex traderet exercitū illi secretario arpello ad hostes expugnādos: ip̄e ꝟo residit in media. Et ille nō immemor maleficij regis persuasit exercitui: vt sparticū. i. pueꝝ p̄dictū p caniculam nutritū sibi eligerent in regem persarum. Et cognominauit eū Cyruȝ: qđ interp̄tat̄ heres. q. d. licȝ reducet̄ Astyages: hic est heres. Quo facto timēs Astyages: dariū cōsobrinuȝ sibi adoptauit in filiuȝ: Et collecto exercitu cōgressus est versus Cyrū. ꝛ fugerunt perse. vxores autē eorum ꝛ matres egresse ad eos ꝛ detectis posterioribus suis aiebant: vultis ne introire in vteros matrum ꝛ renasci. Hoc pudore perse excitati: acriter redierunt in hostes: et victus est Astyages. Cyrus autē magis exhibuit se illi nepotem ꝙ̄ victorem. Naȝ regnum hyrcanorum concessit ei. Dario ꝟo tanꝙ̄ fratri matris sue tradidit regnum medoꝝ: tanꝙ̄ sub certa spe reuertendi ad ipsum. Ille Cyrus inspirante deo dedit licentiā iudeis qui erant in vniuerso regno suo vt redirent in iudeam ꝛ edificarēt domum dn̄i in hierusalē. Excitatus autē fuit verbis Esaie: qui ante. cc. ꝛ. x. annos scripserat dn̄m dicentem christo meo Cyro: cuius app̄hendi dexteram subijciaȝ gentes ꝛ regna: ip̄e reedificabit domū meam in hierusalē. Propterea ille Cyrus dicit̄ esse figura christi: qꝛ sicut cyrus fuit saluator iudeoꝝ nutritus in paupꝑtate: et crescens in multa aduersitate: sic christus dn̄s saluator totius mūdi in paupꝑtate ꝛ aduersitate hic vixit ꝛc̄. Ad ꝓpositū sicut Astiages rex filiā

Cyrus figurat christuȝ.

Arpelli occidere fecit ⁊ sibi in cibū dedit. sic vsurari⁹ imolat filiū pauperē in ꝯspectu dei patris: cū affligit eū vsuris: de q̄bꝫ deo oblationē facit. Un̄ Aug. ꝯ vsurarijs dicit. O lucra dānosa: inuenis pecuniā: ꝑdis iusticiā: ꝑdis aiam: predā quā rapere cupis muscipula est: in q̄ sicut mus volens cape lardū capis. detinēs alienū a diabolo detineris. ❡ Quinto vsurari⁹ ꝓuaꝛ suffragijs eccl'ie ⁊ oroībꝫ eccl'ie ⁊ cōione: ⁊ ꝯsortio ꝓl'orū dei. caret ⁊ cōmunione sacre eucharistie: vt pꝫ ex canonibꝫ sacris sup̄ recitatis B C. Un̄ Apoc. xxij. Bti q̄ ꝑ portas intrāt ciuitatē ⁊c. Et sequiꝛ. Foris canes venefici ⁊ idolatre ⁊c. q̄les sūt vsurarij. Canes sunt: qꝛ vt canes famē insatiabilē patiunꝛ. Venefici: qꝛ alios venenoso exēplo vel pecunia vl' ꝯsilio inficiūt. Idolatre: qꝛ pecuniā vt deū colūt: ⁊ sup oia eā diligūt. hi excludēdi sunt ab eccl'ia militāte: vt ꝺ. B C. ⁊ tandē excludenꝛ ab eccl'ia triūphāte. Un̄ sicut ꝺt vincē. vbi ꝺ. refert mgr̄ Jacobꝫ: ꝙ q̄daꝫ bon⁹ sacerdos moneñ patrē suū vt r̄stitueret. cū nollet adq̄escere: eo mortuo dū faceret orōnes ꝓ mortuis in eccl'ia sua/dicebat. Nolite orare pro aīa patris mei q̄ restituere ꝯtempsit: qꝛ sepultus est in inferno ⁊ faciem dei de cetero nō videbit Ali⁹ vsurari⁹ cōmodauerat q̄ttuor libras: ꝺ q̄bus debebat hr̄e. xij. vsqꝫ ad q̄ttuor annos. adueniēte sacerdote in extremis nihil extorq̄ri potuit ab eo nisi hec ꝟba: Duodecim libras q̄s taꝛ debet ꝓ q̄ttuor reddat. ❡ Sexto vsurari⁹ ꝓuand⁹ est eccl'iastica sepultura: qꝛ talibꝫ ꝓhibita est: vt pꝫ ꝺ. B C. Imo si vsurari⁹ sepeliꝛ in ecclesia/sepultura plus sibi nocet q̄ꝫ ꝓdest. Un̄ Grego. iiij. dial'. Quos peccata grauia deꝑmūt: nō ad absolutiōem sed poti⁹ ad maioris dānationis cumulū est. ꝙ eoꝝ corpa i eccl'ia ponunꝛ. Et postea ibidē ꝺt. His quos pctā ḡuia deprimūt: si in sacro loco sepeliri se faciunt: restat vt etiā ꝺ sua ꝓsūptiōe iudicenꝛ. Qꝺ ꝓbat ibidē pluribꝫ exēplis. In ciuitate bisuntina accidit: ꝙ cū q̄dā magn⁹ vsurari⁹ q̄ valde iocund⁹ erat sederet ad mēsaꝫ suā vt comederet: subitanea morte in ip̄a mēsa ꝑcussus cecidit. Qꝺ videntes ei⁹ filij q̄s habebat de duobꝫ ꝯiugibꝫ: ad gladios cucurrerūt/p̄re dimisso: sup arcas de eis cōpugnātes custodiendis ⁊ saluādis/de aīa patris vel corpore parū curantes. Cū autē fuisset sepult⁹/iunct⁹ parieti ecclesie parochialis sancti Joānis. Et facta ibi fuisset ꝓminens sepultura iuncta parieti ⁊ inserta: in mane a pariete repulsa ⁊ longe depulsa inuenitur: quasi ꝑ ꝺ innuereꝛ ꝙ nō haberet cōmunionē in eccl'ia. Hec Vincētius in Spec̄. moral'. libro. iij. dist. xj. par. vij. Qualiter aūt sepeliēdi sint vsurarij notaꝛ Hieremie. xxij. cū diciꝛ. Oculi tui ⁊ cor ad auariciā ⁊ ad sanguinē fundendū innocentē: ⁊ ad calumniā ⁊ ꝯsūmationē mali opis. Et sequiꝛ. ꝓpterea hec ꝺt domin⁹: Nō plangent eū ⁊ nō ꝯcrepabūt ei. ve dn̄e: ve inclyte. q̄si di. oēs plangūt seip̄os. nullus autē plangit eum vl' eius infortuniū in corpore ⁊ aīa. Et sequiꝛ. Sepultura asini sepelieꝛ/putrefact⁹ ⁊ proiect⁹ extra portas hierusalē. Ecce sicut asinus sic sepelietur. Asino mortuo domin⁹ eū excoriat/sibi pellem retinēs. ⁊ cadauer ad fossata trahere faciēs: vbi vermes ⁊ corui pugnāt de carnibus: canes de

Margin notes:
M ꝓuaꝛ vsurari⁹ suffragijs ⁊ orōnibꝫ eccl'ie.
Exēpluꝫ
Exēpluꝫ
N ꝓuaꝛ eccl'iastica sepl'tura
Exēpluꝫ.

ossib⁹. Simil'r vsurari⁹ extra eccl'iam ꝓijciend⁹ est i fossatis ⁊ locis im
mūdis. Et dñi retinēt sibi pellē tpaliū reꝝ: demones pugnāt de aīa corꝫ
rodēda: ⁊ vmes ꝺ cadauere. De h̄ dt Uincē. vbi sup̄ exēplū qḋ rfert mgr
Exēpluꝫ. Jaco. di. Cū q̄daꝫ bn̄dict⁹ sacerdos corp⁹ publici vsurarij q noluit resti
tuere nollet tradere eccl'iastice sepulture istātiā ⁊ violētiaꝫ amicoꝝ n̄ fe
rēs ait. Uideā⁹ de h̄ qd velit de⁹. Ponam⁹ corp⁹ ei⁹ sup asinū suū. ⁊ vbi
cūq₃ in eccl'ia vl' alibi cū tulerit ibi sepeliat. Cū aūt ꝯcordassent huic sen
tētie: tulit cū asin⁹ ad furcas. i. ad patibulū recto itinere: vbi cū int latro
nū cadauera sacerdos dimisit. Nā cū dicat de feris Eccl'i. xliiij. Corpo
ra coꝝ i pace sepulta sūt: ipi cū vsurarijs nō habēt ꝯsortiū. Et Esa. xiiij.
dicit. Quasi cadauer putridū nō habebis ꝯsortiū. q. d. Et si alij aliqn̄ qe
Exēpluꝫ scant: tu nunq̄₃. Et subiūgit Uincen. ibidē. Jdē mgr Jacob⁹ dicebat: q
cū q̄dā fenerator mortu⁹ eēt nihil restituere volēs. q̄dā monachi p̄ce amī
coꝝ ⁊ p̄cio inducti sepelierūt cū in claustro suo. Et videbat eis q singu
lis noctib⁹ surgeret ꝺ sepulchro suo: cādelabris ⁊ boccis nocturnis ver
berādo monachos fugabat dicēs. Jsti dei inimici salutē quā mihi pmit
tebant ꝯferre nō pn̄t ⁊ pecuniā meā habuerūt. Cū āt h̄ sepi⁹ fieret inierēt
ꝯsiliū cū q̄dā ꝓbo viro ⁊ sapiēte/ q ꝯsuluit q adiuraret vt qesceret. q rn̄
dit q qescere nō posat: nec eos qescere dimitteret q̄₃diu cū i terra scā deti
nerēt. qm̄ ibi qescere nō poterat: q officiū exercuerat qḋ nec die nec nocte
quiescit. q̄ eiecto de sacro loco qescebāt ab ei⁹ vexatiōe. Sic ḡ habet! qn
tā penā. vic₃ p̄uatiōis: quō vsurarij p̄uant sex bonis notabilib⁹: vt audi
D ❡ Sexta pena p̄ncipalis vsurarij siue auari est pena subite (stis.
Subita mortis. q₃ sepe tales mala morte subita ⁊ improuisa moriunt. Alij blas
morte pu phemādo ⁊ diabolo se reddēdo: alij vsum lingue ⁊ memorie pdēdo. alij
niūt vsu etiā q morte suā p̄uidēt/ tātū habēt facere de alijs disponēdis q magis
rarij fuerūt eis cordi q̄₃ de restitutiōib⁹ faciēdis: de quib⁹ nō curauerūt. Alij
em̄ habent facere de carnis afflictiōe ⁊ infirmitate quā sentiūt: q de pe
riculo anie nolūt aut nō possunt cogitare: q₃ ante oculos coꝝ est dolor
infirmitatis corpis ⁊ nō anie. Alij etiāsi vellēt nō habēt restituendi spa
ciū sed relinquūt dispositioni alioꝝ. Et cū ipi viuētes paꝝ curauerunt/
Exēpluꝫ isti min⁹ curabunt. De h̄ refert Uincen. vbi sup̄ exemplū de mala morte
cuiusdam q loquebat anie sue dicens. Anima mea multa bona tibi ad
q̄siui: quid tibi deest: mane mecū. ⁊ cum mag̃ ac magis vrgeret ad mor
tem: fecit ante se apportari vasa aurea ⁊ argētea ⁊ iocalia preciosa: in q̄
rum aspectu delectat⁹ dicebat iterū: Anima mea vides hec oīa: si hec
tibi nō sufficiūt adhuc pmitto tibi maiora/ si mecū volueris remanere.
Qui mori se sentiens ⁊ desperās ait: Anima mea ex quo mihi nō vis ad
quiescere/ omnib⁹ demonib⁹ te cōmendo Quo dicto misera animā exha
lauit. quia em̄ fenerator aniam suā diabolo venalē exhibet per vsuras:
ideo diabolus eaꝫ in morte tanq̄₃ sibi venditā rapit etiam nolentē: ⁊ de
Exēpluꝫ. corpore violenter educit. ❡ Ad idem est exemplū de Crisaurio. iiij. dia
logorum. de quo etiam dicit in homelia duodecima inter quadragin

ta homelias. quē alij vocāt Crisostū. q cum esset plen⁹ vicijs τ in adqui rendis reb⁹ auaricie facib⁹ insatiabilr succēsus: ifirmitate ꝑcussus ea dem hora qua erat de corpore exiturus / vidit teterrimos spūs volentes eum rapere: quos vbicunqꝫ se verterat videbat. Et dū vocaret filiū Maximū nomie: qui factus erat monachus / nihil ꝓfuit ei. Cepit ḡ sudare / tremere / τ pallescere: τ magnis clamorib⁹ inducias petere: saltē vsqꝫ mane: nec exaudiebat᷑. sed teterrimos spūs sustinere nō valens: hinc inde se auertere voluit ab eis: nec potuit. Et sic desperādo aīa a corpore soluta est. Vñ vsurari⁹ nō debet habere inducias siue tempis dilationē quod alijs vēdit. Et de q̄dam alio ibidē dicit Vincen. q cū graui infirmitate positus moneret᷑ q restitueret τ testamentū ordinaret: ait sacerdoti suo Vos estis sacerdos me⁹: vos pmū lego diabolo q̄ ꝓpter exenia mea q̄ a me recepistis i pctō me fouistis. Silr̄. vxorē meā τ pueros ꝓ q̄b⁹ vsuras feci. Pecunia aūt mea sit dñi mei qui meli⁹ poterit eam defendere. adhuc autē aīam meā reddo diabolo cui diu seruiuit. Et sic illā statim diabol⁹ accepit. Itē de subita morte dr̄ in ps̄. Viri sanguinū τ dolosi nō dimidiabūt dies suos. Hi sūt vsurarij qui fraudib⁹ τ vsuris sugūt vt sanguisuge victum pauperū: ſm illud Eccli. xxxiiij. Panis egentium vita pauperū est. qui defraudat eū hō sanguis est. Aliq̄ em̄ in ipa mēsa comedēdo τ bibēdo morte subita ꝑcutiunt᷑: sicut ille bisuntin⁹ de q̄ s̄. N. Vñ sil'is est vsurari⁹ crocodylo: q̄ sup oīa habꝫ crosuꝫ idrū ſpentē. quē si venientē sentit / eū sub pedib⁹ ita atterit: q q̄si mortuū derelinq̄t. Idr⁹ āt resurgēs occupat herbas q̄b⁹ pascit᷑ crocodyl⁹ pulchriores. τ i eis se inuoluit. crocodyl⁹ aūt cū ingluuie herbas glutiēs / glutit idrū: q̄ eū inter⁹ ꝑforat: intoxicat subito τ occidit. Crocodyl⁹ q̄ de rapina viuit coꝝ q̄ venat᷑ in aq̄ τ terra: ipenetrabilē habens pellē: significat vsurariū q̄ adq̄rit rapiendo iniuste τ ꝑ aq̄s τ ꝑ terrā: q̄ est ipenetrabilis diuitijs. Idrus est mors oīa penetrās. quā si aduertit vsurari⁹ i tactu alicui⁹ infirmitatis: tot medicinis opprimit eam: q̄t eā extraxisse videt᷑. cum aūt credit se esse securū de ea: alius latet anguis in herba / dum comedit aliquem cibum deliciosum / mors ibi latet. Hec Vincen. Et subiūgit. Vidi aliquē qui surrexit de mēsa vbi satis comederat i medio dom⁹ sue: q̄ subito mortuus cecidit. Alius in nuptijs ꝑcussus morte subita ꝑuent⁹ est. Ali⁹ cū in die pentecost. magnū festū fecisset: τ i mane disposuisset comedere nouos pullos / anserū: inter vxoris vbera iuxta eam iacens subito ꝑcussus amisit τ sensum τ motū τ vitam. Itē alius de q̄ refert Grego. in li. dialogoꝝ dum somnia vehementer attēderet: τ ꝑ somniū longa vita sibi ꝓmissa fuisset: multas diuitias sibi ꝯgregās ꝓ lōga vita sua: subito mortuus eas intactas reliq̄t. Itē cū q̄dā vsurari⁹ paꝝ timeret dei iudicium. τ quadā nocte satis cenasset τ cum vxore iaceret: subito tremens exilijt Et requisitus ab vxore quid haberet: ait. Ego mō fui rapt⁹ ad dei iudiciū: vbi tot τ tantas q̄rimonias τ accusatiōes audiui ꝯtra me q nesciui q̄d agerē. τ cū diu fuerim ad pniam expectat⁹ / audiui summū iudicem

Exēpluꝫ

P

Crocodylus.

Idr⁹ serpens

Exēpluꝫ

Exēpl[um]

Exēplū

sententiā damnatōis cōtra me tulisse: z me demonibꝫ exposuisse: qui hodie debent ad me venire z me secū deferre. Et cū hoc dixisset induit quandam vestē cuiusdā vilis vadij: que pendebat ad particā suā: z exiuit domū inuita vxore sua. Sui autē sequētes eum inuenerūt eū quasi amentē in quadā eccl'ia monachorū qui dicebāt matutinas suas: z ibi eū custodierūt vsqꝫ circa sextā. qui nec aliqua admonitiōe volebat vel cōfiteri peccata: vel restituere: vel penitētie signū facere. Cū autē post missam sui eū ad domū reducerēt z irent iuxta fluuiū: apparuit eis nauis cursu rapidissimo ascendēs ꝯtra cursum aque: que a nullo videbatur duci. tamē p̄dictus vsurari⁹ dicebat eam esse plenā demonibꝫ: a quibꝫ erat rapiendus z deportandus. Quo dicto rapitur ab eis z in naui ponitur. que subito cursu retroacta cum preda sua disparuit. Vñ ꝯtrario mō videntur angeli vsurarios deportare post mortē: vt dicebat magister Jacobꝫ. Cum quidam miles mare trāsisset infirm⁹/cognoscēs vanitatē seculi: vt acciperet ordinē templariorū: z regulā eorū profiteretur: portabatur ab ethiopibꝫ ad eundem locū. Et cum sui dicerēt ei quid amicis suis mādaret/ait. Dicatis eis ꝙ vidistis me deportari a quattuor demonibꝫ ī paradisum. hoc dicebat ꝓpter mauros portantes eū ad religiōem. Cōtrariū potest dici de feneratoribꝫ: quos aliquādo portant monachi vel clerici induti albis vestibꝫ processionaliter ad eccl'iasticā sepulturā. quorū anime dū decedūt sine vera penitētia sepeliuntur in inferno. Item dicebat idē magister Jacobꝫ: ꝙ cū quidam vsurari⁹ deberet deferri a bonis viris ad sepeliendū/imobilis erat. qđ sapiēter aduertēs sacerdos ait. Scitis ꝙ ꝯsuetudo est: ꝙ qñ aliquis moritur ꝯueniūt ad eū deportandū homies q̄ fuerūt sui artificij: vt pelliparij/pelliparios. sutores/sutores. clerici clericos zc̄. si vultis ꝙ iste portetur: queratis q̄ttuor vsurarios. q̄ inuēti z adducti facillime deportabunt corp⁹ ad sepulchꝝ: demones vero aiam ad infernū

Exēpluꝫ. (margin, beside "vsurarios deportare post mortē")
Exēpluꝫ. (margin, beside "vera penitētia sepeliuntur")

De penis in futuro.

¶ Sed diceret quis. Audiui nūc quomō vsurarij cōfundantur z puniantur hic in mūdo. quō tūc punientur in futuro siue post mortē? Ad hoc dicēdum est: ꝙ multipliciter punientur in futuro

Videlicet quia
- Accusabuntur in iudicio
- A regno celorum excludunt
- Cum re vsuraria trahūtur ad infernuꝫ.
- Irridebuntur a demonibꝫ

¶ Primo de multis accusabuntur in iudicio futuro. Improperabitur enim eis quō tēpora sibi data ad penitētiā vēdiderint/festa violauerint/pauperes z alios spoliauerint: sentētias eccl'ie cōtempserunt: opa misericordie facere noluerūt: iudiciū dei nō timuerūt. rursus christum q̄ntuꝫ in ipsis fuit mortuū pro vsuris soluēdis crucifixerunt. z de multis alijs accusabuntur ibi: quia liberatur qui miseretur z cōmodat zc̄. Maledictus est per cōtrariū qui nō miseretur nec cōmodat gratis: nec sermones excusatiōis eius audientur in iudicio. quia vt dicitur Jacobi. ij. Judiciū sine misericordia fiet illi qui nō fecerit misericordiā. Quia vt dicitur Sophon. j. Argentum z

aurū eoꝝ nō valebit liberare eos ī die furoris dñi. De h̄ refert exēm mgr̄ Jaco. de vitriaco: de q̄dā feneratore: q̄ cū nō posset iduci a sacerdote suo Exēpluz. ꝙ restitueret totū: vocauit vxorē: filios ꝛ amicos suos: ꝛ ait eis. Sacerdos dic̄ ꝙ nō possum saluari nisi restituā totū fm̄ voluntatē eoꝝ a q̄bꝫ habui: sꝫ q̄cq̄d dicat cū deo faciā pacem. fec̄ ḡ tal'e testamētū: diuisit pecuniā in tres ptes: vnaꝫ dimisit vxori. scdaꝫ pueris. tertiā reponi fecit i sacco. faciēs suos iurare: ꝙ secū eā in sepulchro suo reponerent: vt cū deus secū teneret iudiciū si ipeteret eū de aliq̄: haberet vnde posset ei placari offerendo ei. Eo aūt mortuo ꝛ facto vt pcepat: pedissequa domus facti conscia dixit cuidā quē amabat: ꝙ si eā in ꝯiugem duceret doceret eum quō diues fieret: ꝛ cū illo pacto secretū ei reuelauit. Cuꝫ aūt ille venisset de nocte ꝛ aperuisset sepulchrū inuenit intus bufones/ dicte pecunie denarios ardentes p̱ os eius ꝓiicientes: ꝛ de ventre iterū extrahētes: ꝛ iterum reponētes: qui eo viso timuit ꝛ clauso sepulcro fugit: factum denūcians. In h̄ ꝑpendit̄ q̄liter demōes eius animā in inferno torquerēt cū pecunia sua: fm̄ illud Job. xx. Diuitias quas deuorauit euomet: ꝛ d̄ vētre illius extrahet eas deus: caput aspidum suget: ꝛ occidet eum lingua viꝑe. ¶ Scdo vsurarij a regno celoꝝ excludunt̄. Uñ in ps̄. Dñe quis R habitabit in tabernacl'o tuo. Et sequit̄. Qui pecuniā suam non dedit ad excludūt̄ vsurā: ꝛ munera sup̱ innocētes nō accepit ꝛc̄. Unde i vitaspatꝝ legitur. a regno ꝙ cū quidā discipul⁹ fuisset cuidā solitario fame magne: ꝛ iuisset ad ciuicelorum itatē p̱ q̄busdā necessitatibꝫ explēdis. vidit ibi quēdā feneratorē diuitē cū magno honore sepeliri cū ꝓcessionibꝫ ꝛc̄. rediens aūt ad eremū inuenit mgr̄m suū a bestia deuoratū. Cogitās aūt de penitētia mgr̄i sui ꝛ fine: ꝛ de diuitijs ꝛ delicijs vsurarij: ꝛ morte ꝛ sepultura honorabili: desperās volebat redire ad seculū: iudicās vanū esse dei suitiū: Cui reuelatū est ne ita sentiret: qꝛ mgr̄ suus licꝫ m'tas pnias fecisset ꝛ m'ta bona: de q̄bꝫ maxia merces debebat̄ ei i celis: tñ aliq̄d erat in eo purgandū: qd̄ dñs ex maxia miscd̄ia volebat poti⁹ hic punire q̄ꝫ in futuro: qd̄ puniuit p̱ penā mortꝭ igminiose: ꝛ nihil p⁹ in eo restat purgandū: sꝫ leticia sempiterna adest ei ꝛ merces maxia: ꝛ mors igminiosa ꝯuersa est in gl'iam. Ecōtra licꝫ diues ineťnū crucieť ꝓp̄ pctā sua: aliq̄ tñ bona fecit: de q̄ solutiōeꝫ suā habuit in pñti in honorabili morte ꝛ sepultura: nec futura merces ei restabat. ¶ Tertio vsurari⁹ cū re vsuraria trahit̄ ad patibl'm infernale. fm̄ illd̄ Esa. xiiij. Ad infernū detraheris vsq꞉ ad ꝓfundū laci S Uñ dt̄ Uin. vbi s̄. Cū q̄dā vsurari⁹ grauit̄ ifirmaret̄: ꝛ nihil vellet restituere: ꝑcepit plenū horreū de frumēto paupibꝫ erogare: qd̄ cum fui sui vellent facere ꝛ frumētū accipe: inuenerūt illd̄ ꝯuersuꝫ i serpētes: qd̄ audiēs dict⁹ vsurari⁹ cōpunct⁹ oīa restituit: ꝛ ꝑcepit: ꝙ mortu⁹ ꝓiiceretur Exēpluz. nud⁹ in medio serpētū: vt corp⁹ sic voraret̄ a serpētibꝫ i pñti: ne aīa vorareť in futuro: qd̄ factū fuit. cui⁹ corp⁹ ita vorauerūt serpētes ꝙ nō dimiserūt ibi nisi ossa alba: q̄dā addūt ꝙ euanuerūt serpētes ꝛ remāserūt ossa alba ꝛ nuda cū lūine. q̄d ḡ erit miseris qui nō restituūt? Uñ Deut̄. xxxij.

ad infernū trahi tur

Deuorabūt eos aues morsu amarissimo. dētes bestiarū̄ imittā i eos: cū furore trahētiū atq̄ serpētiū. ¶ Quarto vsurarij accusant / irridēt ꝛ subsānant a demōibꝰ: sicut lupꝰ captꝰ i fouea. dicēt em̄ eis ꝛ cuilibꝫ eorū̄ demōes. Ecce hō q̄ nō posuit deū̄ adiutorē sibi ꝛc. imo torq̄bunt a demōibꝰ sine cessatōe cū̄ filijs suis. q2 pctm̄ eorū̄ sp ascēdit: nec q̄escit die ac nocte. iō nec cessabit tormentū eorū̄: fm illud Apoca. xiiij. Cruciabūt igne ꝛ sulphure. ꝛ ascēdet fumꝰ tormētorū̄ in secula seculorū̄. nec habebūt requiē die ac nocte. De h̄ dr Uincē. vbi s̄. q͛ q̄dā i visiōe vidit vsurariorū̄ filios prib꧰ maledicētes ꝛ dicētes: Maledictus sis tu: q2 ꝑter te crucior ꝛ veni in hūc locū tormentorū̄: q̄ nō docuisti me aliq̄d artificiū vn̄ viuerē / nisi fenerari. ꝛ corrupisti me v̄bo ꝛ exēplo ꝛ pecunia tua. Ecōtra pr̄ replicabat maledictōes filio dicēs: q͛ ꝑr̄ eū̄ ꝛ alios vsuras exercuerat nec restituerat: ꝛ sic ꝑr̄ h̄ penā eternā adq̄sierat. Jtē aliꝰ vidit i fundo iferni i icēdio ꝓfūdissimo vsurarios cruciari: q̄ fuerūt p̄mi trūci i vsuris. ꝛ d̄ vētre eorū̄ q̄si arborē maximā ascendentē: vbi torq̄bant ꝑ ramos filij q̄ ab ipis exierāt ꝑ diuersas generatiōes sibi ad inuicē maledicētes: ꝛ de se ad inuicē ꝯq̄rētes. De q̄bꝰ oibꝰ bn̄ dr illō Sap. iij. Maledicta creatura eorū̄. Hec oia Uincē. in spe. mora. li. iij. ꝑte. vij. dis. xj. q̄ in exēplis ibidē sepius allegat mgr̄m Jacobū̄ de vit̄. Ecce q̄ horrēdas penas habēt timere vsurarij. Utinā ꝛ hec attēderēt multi q̄ vsuris se occupāt in mutuis sup̄ domibꝰ / villis / castris / agris / pratis / vincis / ꝛ ceteris rebꝰ. vel q̄ spe ꝓpine aut retributiōis mutuāt: ꝛ tn̄ oēs illi vsurarij dici nolūt. Rogemꝰ g̃ deū̄ vt oim̄ taliū̄ corda illustret ad cognoscēdū hmōi mala sua. ꝛ vt hic restituāt ꝛ satisfaciant: ne eternaliter penis p̄missis ꝛ maioribꝰ puniant per chrm̄ dn̄m nostrū̄ Amen.

Margin: T · vsurarij a demōibꝰ accusant irridēt et subsānāt · Exēpluꝫ · Exēpluꝫ · mlti vsurarij dici nolūt.

¶ De excusantibꝰ se ab vsura rōne dubij aut periculi.

Sermo. CXVIII.

Radix oim̄ malorū̄ est cupiditas. j. ad Timo. vj. ¶ In p̄cedēti s̄mōe audistis plures penas vsurariorū̄: q̄s multi passi sūt. ꝛ hodie aliq̄n iusto dei iudicio patiunt hic in h̄ mōdo: i vita ꝛ in morte. Et tandē de penis terribilibꝰ post mortē: q̄s habebūt expectare oēs vsurarij: imo mlti q̄ vsurarij vocari nolūt / ꝛ tn̄ sūt: vt dixi in fine sermōis p̄cedētis. Quomō etiā vsura ꝓhibet ab eccl̄ia militāte. ꝑ sacrā scripturā: ꝑ canones sacros: doctores sctōs ꝛ leges imperiales. Sedquia multi sunt q̄ se excusare volūt: q̄n̄q̄ rōne periculi: q̄n̄q̄ rōne dubij. Jdeo de talibꝰ nunc dicere cogitaui. Pro gr̄a Aue maria ¶ Radix oim̄ malorū̄ est cupiditas vbi sup̄.

¶ In p̄senti sermōe videndū erit: q̄n q̄s excusari possit rōne dubij vl̄ periculi: ꝛ quādo nō. ¶ Et p̄mo ꝓ intellectu dicendorū̄ notāde sūt fm beatū Bernardinū in sermōe de ꝯtrac. tres regule generales. Prima. In mutuis veris vel interp̄tatiuis spe lucri factis. p̄ncipaliter dubiū seu piculū a fenore nō excusat. Et dr mutuū interp̄tatiuū illō / vbi nō est exp̄ssum mutuū: sed qui dā alter ꝯtractꝰ emptiōis aut vēditiōis vel locatio

Margin: B · Tres regule scti Bernardini.

nis q̃ sapit nãm mutui ꝓpter certas circũstãtias i eo existẽtes ¶ Sed ꝑ intelligẽtia hui⁹ regule ꝛ duaꝝ seq̃ntiũ ẽ notãdũ: ꝙ nulla ꝯditio seu circũstãtia aliquẽ actũ ex nã sua viciosum excusare valet: nisi ſm q̃d ab eo rõnẽ viciositatis remouere põt. vbi gr̃a: Osee. j. ait dñs ad Osee. Uade et sume tibi vxorẽ fornicariã: ꝛ fac tibi filios fornicationũ: q꞉ fornicãs fornicabit̃ terra a dño. Ecce ꝙ ꝓpha licite fornicat̃: nec ob aliã cãm sibi licebat nisi q꞉ ex p̃cepto dñi fornicat⁹ ẽ. Dicit tñ Nico. d̃ lyr. ꝙ ſm btm̃ Hiero. i ꝓlogo hec mulier nõ fuit fornicaria ſm corp⁹: sꝫ ſm mẽtẽ rõne idolatrie: q꞉ erat idolatra ꝛ gẽtil'. q꞉ ꝑ h̃ signũ mag̃ rñdebat signato. s. idolatrie ꝓph̃i future: q̃ ꝑ h̃ significabat̃. Et sic Oseas ex p̃cepto dñi accepit eã i vxorẽ. Et vult Nico. de lyr. ꝙ hec mulier habuit ꝑus filios gẽtiles. ꝛ sic Oseas accepit mr̃em cũ filijs. Nã filij q̃s postea genuit vt vxor Osee nõ poterãt dici filij fornicationũ. nec corꝑali nec idolatrie. q꞉ ꝓpha h̃ nõ ꝑmisisset. Et sic ẽ sens⁹ i textu: fac filios fornicationũ. filios fornicationũ fac tuos ꝑ adoptiõem: q꞉ fornicãs fornicabit̃ terra. s. decẽ tribuũ ꝛ duarũ a dño: ꝑ idolatriã q̃ est spũalis fornicatio. Itẽ cũ hebrei i expoliatiõe egyptioꝝ excusent̃ a furto Exodi. xij. Et nõ ex alia cã: nisi q꞉ ex p̃cepto dei qui est dñs vniuersoꝝ general': res nõ sue facte sũt sue. Sic in ꝓposito si dubiũ vel ꝑiculũ excusare debꝫ crimen vsure vere vel interp̃tatiue: hoc nõ põt esse nisi qñ dubiũ vel periculũ veutẽ habẽt tollendi rationẽ vsure vere vel interp̃tatiue. sed q꞉ qñ in mutuis veris vl' interp̃tatiuis si fiunt p̃ncipaliter spe lucri: vsure viciũ annexũ est. Iõ dubiũ ꝛ ꝑiculũ de sui nã a tali mutuo viciositatẽ nõ tollũt: vt ptꝫ extra de vsu. in c. nauigãti. i p̃ncipio. ¶ Scd̃a regula ꝙ dubiũ vl' ꝑiculũ a fenore nõ excusat nisi apd̃ lucrãtẽ icludat̃ dñiũ atq꞉ vs⁹ rei ꝑiclitãtis cũ q̃ lucrat̃. Prio q̃dẽ dñiũ: q꞉ ex re sua hõ lucrari dꝫ. Scd̃o lucꝝ. q꞉ vs⁹ rei ex q̃ lucꝝ ꝓuẽit dꝫ mediate vl' ĩmediate ad lucrãtẽ ꝑtinere. q̃ndocũq꞉ g̃ i actu mercãdi ꝑiculũ merciũ vl' pecunie nll'o mõ r̃spectu a ct⁹ mercãdi spectat ad ipm̃ p̃mũ mercãtẽ siue tradẽtẽ: sꝫ solũ cui res tradite sũt. tũc eo ip̃o eoꝝ vs⁹ ꝛ dñiũ q̃ ad actũ illuꝫ mercãdi spectat ad solũ illũ c⁹ ꝑicl'o currũt. res ei ꝑdit̃ dño suo. ¶ Tertia regl'a ẽ hec. ꝑiculũ seu dubiũ a fenore ñ excusat. vbi i ꝯctu cã tp̃is ñ ꝓp̃ij aliq̃d pl⁹ sꝑat̃. H⁹ regl'e rõ ẽ: q꞉ ibi sꝑ p̃sumit̃ eẽ mutuũ veꝝ vel iterp̃tatiuũ cũ spe lucri ꝓpt̃ icurrẽs tp̃s. Hec regl'a satis ptꝫ ex p̃cedẽtibꝫ regul': et ex his q̃ dicta sũt ser. cx. I K. ¶ Ex p̃missis g̃ colligi põt ꝙ i ꝯctu ꝛ i mutuo vero vl' interp̃tatiuo q̃druplex dubiũ seu ꝑiculũ ꝯtigere põt

Scd̃a regula.

Tertia regula

B

Videlicꝫ
- Capitalis ꝛ nõ lucri
- Lucri ꝛ nõ capital'
- Nec capital' nec lucri
- Capitalis ꝛ lucri

¶ Primũ g̃ dubiũ seu ꝑiculũ in contractu ꝯtingere põt: capitalis ꝛ nõ lucri. ꝛ qñ ibi sit vsura. De hoc sũt notandi quattuor casus. Prim⁹ casus: si quis mercatori nauigaturo ꝑ mare tradat centũ ducatos: sic ꝙ si nauis cũ capitali periclitet̃ nõ teneat̃ mercator sibi reddere capitale. si ṽo i mercando amiserit: semꝑ sibi totũ capitale reddat. ꝛ si lucrat⁹ fuerit habeat partẽ lucri. ꝛ h̃ ẽ vsura: sicut ad l'ram ptꝫ i c. nauigãti. ex̃ de vsu. Et

Cas⁹ q̃tuor notabiles

ratio q̄re ibi est vsura. qꝛ est ꝯtra ꝑmā ⁊ scđam regulā. Naȝ licȝ capitale currat ad ꝑiculū q̄ꝺiu est in itinere vel in mari. ⁊ sic ꝓ illo tp̄e currat versuū. in actu tn̄ ⁊ vsu mercādi ⁊ cōmutādi currit solū ad ꝑiculū mercatoris cui traditū est. Et iō respectu illi⁹ act⁹ ⁊ vsus ē ipi⁹ mercātis. ꝓpterea ꝑ talē actū lucrat̄ sicut ⁊ soli ipi ꝑdit̄. In h̄ etiā casu sepi⁹ alia rō vsure ꝯtingere solet. Nā ꝑm⁹ pecunie traditor nō acciperet sup̱ se ꝑiculū maris atq̧ itineris: nisi ꝓbabil'r ꝑsumeret ꝑtē suā etiā cū toto hoc periculo tutiorē ⁊ vtiliorē sibi q̄ȝ mercatori: ꝓ eo q᷑ rari⁹ in mari vel in itinere res

C amittunt̄/ q̄ȝ ꝑ vsum mercādi ⁊ cōmutādi ¶ Scđs casus: vbi gratia Mutuat q̇s centū i venetijs vt inde centū. xx. recipiat i cypro. Vel dicamus: mutuet q̇s. c. wiēne: vt inde. cxx. recipiat colonie: hac. s. ꝯditōe adiūcta: q᷑ si i mari siue aq̄s/ terra/ denarij vel mercatiōes inde empte ꝑiclitent̄/ debitor nō teneat̄ reddere vltra medietatē. si vo nō patiat̄ ipedimētū teneat̄ ad totū. Ad h̄ dicēdū ē ſm Hosticn̄. q᷑ tal' ꝯct⁹ vsurari⁹ est. qꝛ ſm eū aut recipiēs nō expēdit pecuniā illā. ⁊ sic ipiū ē q᷑ creditor ab eo exigat lucꝝ qđ nō habuit/ aut expēdit. ⁊ sic ꝯsumit̄ pecunia ⁊ efficit̄ alterius. res eīn̄ empta de pecunia illa efficit̄ debitoꝝ. qꝛ pecunia sibi mutuata efficit̄ sua: ꝓpterea nō debet creditor lucꝝ exigere de re d̄bitoris q̄ vs⁹ ē ⁊ inde lucrat⁹. Siq̇s aūt obstet q᷑ licitū eē videt̄ h̄: qꝛ creditor i se ꝑiculū sumpsit. Dicēdū ē q᷑ sibi iputet̄: qꝛ susceptio tal' ꝑiculi i nullo excusat. sicut sup̄ pꝫ i ꝑma ⁊ scđa regula. ꝯcor. etiā Ray. hic. Et ad h̄ facit c. nauī

D gāti. de vsu. ¶ Terti⁹ casus ē: vbi gr̄a. Recipit q̇s pecuniā vltra mare vehendā: ⁊ reddēdā ꝓ certo p̄cio sibi ꝯstituto: nunq̇d cōmittit vsurā: Dicēdū est ſm Inno. extra de vsu. c. fi. q᷑ nō cōmittit vsurā: siue i se recipiat ꝑiculū q̇ portat eā siue nō. qꝛ operaꝝ siue custodie locatio est. Idem etiā sentit Hosti. nec ē ꝯ aliquā regulā sup̄ dictā. Ait nihilomin⁹ Inno. q᷑ vbi nō accipit p̄ciū tm̄ vt portat: sȝ negociator mutuo dat eā/ vt cū ea

E negociet̄: tūc eēt vsura. qꝛ pecunie null⁹ est fruct⁹ si teneat̄ in arca. nec deterioraet̄ in vsu. lxxxviij. di. eijciēs. ¶ Quart⁹ casus etiā addi pōt. puta cū in mercādo capitale currit ad ꝑiculū ipi⁹ tradētis: ita q᷑ q̇cq̇d mercādo vel alio inculpabili mō ꝑdat̄: ꝑdit̄ traditori ipi⁹ capitalis: lucꝝ aūt est fixū. Et in tali casu certū est q᷑ mercator cui capitale traditū est: emit totū futuꝝ lucꝝ capital' p̄dicti tāto p̄cio q̄ntuȝ ꝓbabilitas futuri lucri cū vtilitate ꝓpria pōt rōnabil'r estimari. Talis q̇dē ꝯtract⁹ ſm q̇sdā illicit⁹ est. tn̄ ſm Gerar. odo. licite fieri pōt ml'tiplici rōne. Primo rōne ꝑiculi. Nā in tota mercatiōe fiēda ex h̄ capitali/ capitale ad ꝑiculū tradentis currit. Scđo rōne lucri: qꝛ totū qđ ꝓueniꝫ existimat̄ ꝓbabil'r aliquē valorem habet q̇ pōt aliq̇ iusto p̄cio extimari: ⁊ ꝑ ꝯseq̄ns etiā iuste vēdi. Tertio rōne vitādi dāni. qꝛ iste q̇ dat suū ꝓpriū capitale: iuste pōt inde exigere interesse. Idē patꝫ a simili. det̄ eīn̄ q᷑ aliq̇s tradat alicui equū suū ad septimanā sub p̄cio cōpetēti: vt ꝯducat eū i p̄lijs ⁊ alijs necessarijs suis. tādē ille cui equ⁹ tradit⁹ ē emit totū futuꝝ lucꝝ annue ꝯductōis eq̄ Sic eīn̄ h̄ licite emi pt/ sic ⁊ ibi. Et subditis. Bernardi. Credo igit̄ q᷑ rōe

ɔtract⁹ hʼ nulla cōmittat̃ vsura nisi hʼ fieret i fraudē vsurarū: ita q̄ illud capitale nō eēt vere ſm rē traditū p capitali: sȝ poti⁹ p mutuo ⁊ ad vsurariū lucꝝ. q꜠ tūc eēt ɔ̄ pmā regulā: cū eēt ibi iterp̄tatiuū mutuū: ⁊ p ɔ̄ſe q̄ns eēt ɔ̄ ſcdam regulā. q꜠ apud lucrātē pueniret lucꝝ de re cui⁹ nō hr̄et

¶ Scdm dubiū ſeu piculū ɔtingēs i ɔ̄ctu ē lu(dn̄iū neqȝ vsum cri ⁊ nō capital'. Vn̄ q̄ntūcūqȝ alicui capitale traditū ē ipi tradēti certū ita q̄ i oēm euentū totū ſibi reddēdū ē: tūc qdē nō ſufficit icertitudo lucri. Et de hʼ ſūt tres casus. Prim⁹: ſiqs dicat/ trado tibi. c. ducatos mihi oino reddēdos. ⁊ ſi inde lucrat⁹ fuerſ tantū dabʼ mihi de lucro: vl' dabis mihi q̄ntū tibi placebit. ſi ꝟo nil lucrat⁹ fueris nihil mihi dabʼ nisi capitale: manifesta vsura ē q̄ntū ad lucꝝ illd qd̄ de lucro vltra capitale receptur⁹ ē. Rō eſt: q꜠ capitale nō currit ad piculū pmi tradētis: qd̄ ē ɔ̄ pmā ⁊ ſcdam regulā. ꝓpterea tal' qcq̄d pcipit de lucro extenuat ſortē. Nō eīn̄ hʼ licȝ nec ex forma ɔ̄ct⁹ nec ex nā. Nō ex forma: q꜠ ē ɔ̄ct⁹ mutui. Nō ex nā: q꜠ ē ɔ̄ nām ſocietatſ q̄ vn⁹ habȝ caput ſaluū ⁊ ali⁹ caput fractū. ff. p ſocio. l. min⁹. Et illd qd̄ legit̃ ⁊ notat̃ ex̄ de do. inť vi. ⁊ vx. c. p nr̄as. debȝ itelligi qn̄ pecunia dat̃ ad pte lucri ⁊ dāni: q꜠ tūc ɔ̄ct⁹ licit⁹ ē. Hec Bal. ſm etiā glo. i c. pleriqȝ. xiiij. q. iij. tal' ɔ̄ct⁹ vsurari⁹ ē. Hiero. etiā i aiaꝝ cō ſilio ɔ̄ſuluit: q̄ ſi is q̄ pecuniā recipit ipaȝ caſu fortuito amitteret: is q̄ illā dedit ei remittat. ¶ Scd̄s casus: vidua q̄dā tradit mercatori. c. ducatos ſub pacto cū inſtr̄o q̄ reddat ſibi dimidiū vel duas ptes lucri abſqȝ oi piculo capital': intēdit tn̄ apd̄ ſe firmit̃ q̄ qcq̄d d̄ capitali d̄bito modo mercādi pderet̃/ ſibi ⁊ nō mercatori pderetur. ſȝ ne decipiat̃ a mercatore hec ſibi nō manifestat. q̄rit̃ nūc an tal' vidua vsuraria dici poſſit? Ad cuius q̄ſtiōis rn̄ſionē tria ſūt notāda. Primo notādū eſt q̄ tal' vidua tradēs capitale ſub tali forma mortal'r peccat. qd̄ ꝓbat̃ tripl'r. Primo q꜠ ſe ipaȝ corā illo mercatore diffamat: ⁊ etiā corā hoib꜠ ſciētib꜠ hʼ factū: ⁊ eo ipo dat eis occaſionē ſcādali vl' exēplū ſcādalizādi. ɔ̄ illd apl'i. j. ad Theſſal'. v. Ab oi ſpecie mala abſtinete vos. Scd̄o q꜠ facit op⁹ ex ſuo genere crimiale ſaltē q̄ ad hʼ: q꜠ expōit illū piculo pdēdi ⁊ reſtituēdi ipm̄ capitale. Sic eīn̄ aliquē expōere articulo mortſ vl' pcipitij/ intēdēdo ipm̄ pſeruare ab ipa morte vel pcipitio: nihilomin⁹ grauit̃ peccat. ſic ⁊ i ꝓpoſito. Tertio q꜠ dat occaſionē ſi ipa p̄uēta vl' iſperata vl' ſubitanea morte decederet: q̄ ſui heredes vellēt q̄ tal' ɔ̄ct⁹ i robore māeret. ⁊ q̄ ſi pderet̃ totū vl' ps capital' nollēt pcipe tale dānū. Scd̄o ē notādū q̄ tal' mulier ſa uo melio: i iudicio nō tenet̃ reſtituere cōpetēs lucꝝ ide receptū: qd̄ ſic ꝓbat̃. Nā act⁹ morales totā rōnē ſui moris ɔ̄hūt a voluntatis actu: a q̄ vicȝ cauſant̃. vn̄ ſi idē act⁹ fieret a beſtia vl' ab amēte ſeu a q̄cūqȝ nō hn̄te vsū rōnis nihil penit⁹ hr̄et de rōne moral'. Quia igit̃ exťior traditio. c. ducatoꝝ manet ɔ̄ria volūtate: exťiori forme ɔ̄ct⁹. q꜠ vult firmit̃ q̄ capitale currat i mercatōib꜠ ad dānū ſuū ſicͭ ad ſuū lucꝝ: q̄uis exťiori ɔ̄ctu ad cautelā ɔ̄riū exp̄mat: ne. ſ. mercator ille ficticie ⁊ idebite pdat ſibi d̄bitū capitale. Jdcirco traditō exterior vt a tali volūtate ꝓcedēs realr̄ a vi

F dubium ſeu piculū lucri ⁊ n̄ capital'

G

ctio vsure segregat illā:ꝛ capitale sic traditū realiť currit ad piculuꝫ eiꝰ
vidue q̄ dedit illud:ꝛ iō realiť currit vt suū. ¶ Tertio ē notādū:ꝙ illa
mulier p̄cauere teneť:ne ex sua repētina morte seu subtractōe mercatoꝛ
ille dānificeť:ꝓpť pactū vl' instrumētū p̄mo ꝯfectū. Et ne etiā pꝰ casualē
N vel insꝑatā mortē tal' ꝯctꝰ appareat i scandalū ħ sciētiū. ¶ Tertiꝰ casꝰ
subdiť. vbi grā. Petrꝰ tradidit ipi Joāni. c. floꝝ. ad fideliť opandū i tali
arte:seu i tali mercatiōe. Et ħ vsq; ad annū cū tali ꝯuentiōe. scꝫ ꝙ i fine an
ni si q̄d inde lucratꝰ fuerit:totā sortē ac tres lucri partes ipi Petro de
beat ꝯsignare. Si v̄o supuenerit dānū:ipe Petrꝰ dānū triū ꝑtiuꝫ ꝛ ipe
Joā. dānū q̄rte ꝑtis debeat sustinere:q̄d iuris sit? Dicēdū:ꝙ ꝯctus talis
illicitꝰ ē. Cuiꝰ rō est:qꝛ si ꝯtingat talē pecuniā seu illa q̄ ex ipa sūt empta
diuino iudicio piclitari:ipe Joā. debitoꝛ q̄rte ꝑtis sentiet dānū:qꝛ q̄cq̄d
ꝯtingat:q̄rta ps sortis ipi Petro creditori reddēda ē. ꝓpterea q̄cq̄d ipse
petrꝰ ꝯseqť de lucro de illa q̄rta ꝑte q̄ nō subiacet piclo:vsurariū ē. qō āt
recipit de tribꝫ ꝑtibꝫ q̄ ꝑtinēt ad eiꝰ picl'm:licitū est. Erit aūt talis ꝯctus
licitꝰ si addať i pacto:ꝙ si aliqō dānū siue picl'm sine illiꝰ aut nuncij sui
culpa euenerit:qō ad ip̄m petrū itegraliť ꝑtinebit. nihilominꝰ tale dānū
petrus a dicto Joāne:nō tenebiť acceptare:nisi Joā. per tres testes fi-
deles:vl' aliť fm reg'las iurꝭ:d ħ fecerit plenā fidē. habēt tñ p̄dicta itelli
gi fm debitū eq̄tatꝭ. Nā qō deductꝭ estimatiōibꝫ laboꝝ ipiꝰ debitoris:ꝛ
I expēsis factꝭ de bonis eiusdē i illa mercatiōe vl' arte:facta diligēti exami
dubiū vl' natiōe ꝛ cōputatōe:supesse repiť:diuidēdū est. ¶ Tertiū dubiū est:qn̄ i
piculum ꝯctu q̄nq; nō cadit dubiū seu picl'm capital' nec ēt lucri:sic ꝯtingit i ma
nec capi- nifestꝭ vsuris. Siľr de his q̄ securāt mercantias suas ꝛ in depositis ꝛc.
talis nec Circa ħ dubiū seu picl'm distingui p̄nt q̄tuoꝛ varie securitates. Pria est
lucri tolerabil'. scd̄a culpabil'. t'tia ē variabil'. q̄rta execrabil'. Pria securitas
Quattu ē tolerabilis. ꝓ q̄ ē sciendū:ꝙ i tali securitate d facto ꝯcurrit talis casus.
or secu- Mercatoꝛ q̄dā mittit ꝑ mare seu ꝑ t'rā aliq̄s mercatiōes:ꝛ nolēs total'r
ritates piclose exponere. q̄rit aliquē q̄ de p̄dictꝭ mercibꝫ faciat ei securitatē. vicꝫ
in mercā ꝙ si aliq̄ casu deꝑdanť d p̄dictꝭ oibꝫ satisfaciat ei. hō aūt suscipiēs i se pi
tijs culū tale:cū mercatore ꝯuēit manual'r recipe certas pecūias ꝓ q̄libꝫ cēte
nario valorꝭ ipaꝝ mercātiaꝝ/vertiť nūc i dubiū:vtꝝ talis securans pos
sit inō licite suscipe tale lucꝝ: De ħ dt s. Bernar. Saluo meliori iudicio
videť dōm ꝙ sic. Et maxie ꝓpť tria. Prio ꝓpť ꝯditōeꝫ locatiōis. scd̄o ꝓpť
cessatiōeꝫ sortꝭ. t'tio ꝓpť exꝑimētatōeꝫ cōis vtilitatꝭ. Prio ꝓpť ꝯditōeꝫ lo
catiōis. Nā vꝫ esse ꝯctꝰ locatiōis q̄si illi securatori noceat cōductio di-
ctaꝝ mercīū vsq; ad talē locū cū suo piclo ꝛ cū eq̄ mercede. Vñ qō dať ꝓ
Obiectō locato merces ē nō vsura. Sed obiciūt q̄dā de c. nauigāti. ex d vsu. in. j.
Rub. qꝛ illō cū ħ casu effectual'r idē eē videť. Videoꝛ em̄ ꝙ tibi mercāti
p̄dictas mutuo merces. Et ꝓ eo ꝙ n̄ suscipio i me picl'm ꝑcipio aliq̄d vl-
Solu. tra sortē:ex q̄ videť ꝙ h sic ibi cōmittiť vsura. Ad ħ dōm:ꝙ p̄dictū c. na
uigāti. loq̄ť i casu m'tū diuiso. Nā receptū vltra sortē de q̄ dr ibi. mutuū
directe ꝯcernit:i q̄ oino supabūdātia ꝓhibeť. xiiij. q. iij. c. ij. ꝑ totū. ꝛ. xiiij

q.iiij. Si q̄s oblit⁹. ꝛ c. se. ſʒ i casu isto nō sic. Nō em̄ ꝑter mutuū qḋ ibi nō ē: ſʒ ꝑpt̄ factū. i. ꝑpt̄ securitatē quā fac̄ ḋ mercib⁹ ādict̄ꝭ: recipit lucꝝ. ¶ Scḋo tal̄ ꝯct⁹ licit⁹ ē ꝑpt̄ cessatiōēʒ sort̄. nō em̄ ē ꝯ ꝓmā ꝛ scḋaʒ regulā: qꝛ ibi nō ē mutuū: cū ibi ñ sit sors. ꝑtea nō p̄t dici. ꝙ assecurās lucrū recipiat vltra sortē. sine fundamēto nullū edificiuʒ dat. j. q. j. cū paulus. ad esse em̄ vsure oꝫ inuenire sortē ꝛ ampli⁹ vltra sortē. sic ptʒ ex p̄cedentib⁹ ſmōib⁹. Sic ad esse cuiuslibʒ entis duo nec̄aria scʒ sub̄a ꝛ forma. ḋ spon. tua nos. ¶ Tertio videt̄ eē illicit⁹ tal̄ ꝯct⁹ ꝑpt̄ exꝑimētatiōēʒ cōis vtilitat̄ꝭ. eo ꝙ inde seq̄t̄ reipublice cōe bonū ꝛ vtilitas mercatoꝝ. multe em̄ mercatiōes fieri p̄nt ꝛ fiūt: q̄ cessarēt si nō reqrent̄ tres assecurātes. ¶ Scḋa ē securitas culpabil̄: qꝛ illicita ē. hec tali mō cōsueuit fieri. Tu mutuo suscipis ab aliq̄ pecuniā q̄ tu eges: ꝛ ego sat̄ꝭ do ꝑ te: aut fideiubeo: vl̄ ad ħ scꝑturā securitat̄ facio creditori tuo: cū ħ pacto ꝙ ego habeā a te vnū vl̄ duos floꝛ̄ꝭ. ꝑ cētenario ḋ eī securitate quā ꝑ te facio. Tal̄ q̄dē ꝯct⁹ duplici rōe illicit⁹ eē videt̄. Primo qꝛ ibi ē mutuū indirectū: sine iterpretatiuū. scḋo qꝛ ibi cessat ꝑiculū. Primo qꝛ ibi cadit mutuū idirectū: eo ꝙ assecurās stat ibi loco mutuātꝭ: ꝛ sic fit ꝯ regulā ꝓmā ꝛ scḋam. Pretea assecurās ē ibi: ac si mutuādo ad certū tēp⁹ cū additiōe duoꝝ vl̄ triū ꝑ cētenario suā pecuniā rehaberet: Parta em̄ videnē: creditori satꝭ dari: aliq̄d ꝑ ħ a creditore recipiēdo: ꝛ mutuādo aliq̄d vltra sortē. ¶ Secūdo dt̄ ħ nō licʒ qꝛ cessat ibi ꝑicl̄m: eo ꝙ fit sine ꝑicl̄o securātꝭ. Nā si cōstituo me debitorē creditorꝭ tui. ꝑ ħ recipiēdo vnū vl̄ duos floꝛ̄ꝭ. ꝛ ꝯtingat me soluere tuo debitori: tu mihi restituere obligarꝭ tāq̄ȝ me⁹ debitor vere sortꝭ. Et sic pʒ: ꝙ suʒ securās ꝯ regl̄as positas s̄. A B. ꝑtea qḋ pl⁹ das vsura eē videt̄: qꝛ vt dictū ē idē effectual̄r esse videt̄. ac si tibi antea mutuassēʒ cū pacto recipiēdi p̄dictū lucꝝ. Sed ħ ꝑcedit cum ꝑ te tuo creditori soluo. q̄nto āpli⁹ si ei nō soluo. Nempe effectual̄r idē ē: eo ꝙ si tu debitori soluis libas me. qḋ nēpe ꝑinde ē ac si mihi soluēti restitues ꝛ ꝑ eo mihi dedisses vnū vl̄ duos floꝛꝭ. Nec rō dictat ꝙ melioꝛꝭ sū ꝯditōis cū nō soluo q̄ȝ cū soluo: vt pʒ ex dictꝭ ¶ Sʒ obstāt q̄dā dicētes. ꝙ istḋ ñ ꝛcipit̄ mutui rōne: ſʒ tal̄ ꝯct⁹ ē poti⁹ vēditō crediti mei. ad qḋ acq̄rēdū ꝛ considerandū subij ac subeo multas expensas. sicut in mercantibus q̄tidie patʒ. Et ꝙ non sit mutuum patʒ: ꝙ ꝛ si pro te creditori tuo non soluo: nihilominus teneris mihi ad illa. Ad qḋ dicendum: ꝙ talis venditio crediti cum huiusmodi lucro nō potest fieri cum actu illicito. i. cum mutuo indirecto sicut i predicto casu ꝯtingit fieri. Est igitur talis in foro conscientie simulatus ꝛ fictus satisdator ꝛ ad satisfactionem singulariter obligat⁹: et in foro ecclesie posset ad satisfactionem compelli ſm quosdam si fictus satisdator ꝛ verus creditor probaretur. ¶ Tertia est securitas variabilis: sicut ptʒ in depositis. vnde pono ꝙ deposui pecuniam apud campsoreʒ sine aliquo pacto. talis aūt campsor negociat̄ cum pecunia mea. ꝛ r̄ndet mihi decē ꝑ cētenario: quid iuris? Dicit q̄dā ꝙ aut ego deposui sub spe lucri tūc est vsura: aut ꝓcipalit̄ sine vlla spe

R securitas culpabil̄

L securitas variabil̄

z tunc secus. Et in hoc statur dicto meo: quia hec questio de conscientia est. Scōm Bal. ō p̄usio dicendū ē: q̄ aut deposui i spē. Et tūc q̄z illicite vsus ē pecunia mea deposita ei. idō oē lucrū inde p̄ueniēs mihi restituere obligat: q̄z ex re mea locupletior fact⁹ ē. ar. ff. de neg. ges. l. qui sine vsur. aut vsus ē licite: q̄z deposuerā ad nūerā: z tūc aut dat ex liberalitate: aut ex eq̄tate: aut ex necītate. Primo si dat ex liberalitate: sciēs se nō teneri retribuere mihi aliq̄d: z tūc si a p̄ncipio nō habui aīm fenerādi: licite possū retinere: q̄z mera donatio ē. ¶ Scdō si soluēs credit se ex q̄dā eq̄tate teneri: q̄ se ad remūerandū mercātias mouet. Et tūc idē dicēdū ē. ¶ Tertio si ex necītate: q̄z sc̄z credebat se vsurarie obligare cū nō obliget: z tūc licite recipe possū si ēt a p̄ncipio nō habui animū fenerādi: alias illicitū essz recipe q̄cq̄. Hec ille. Sz ō ōposito patebit i seq̄ntib⁹ fmo. ¶ Quarta āt securitas execrabil' dici pōt. q̄z vicz cū ea ois etiā māifesta vsura execrabilit' freq̄ntat. vt puta si q̄s mutuans. c. ducat. velit inō aliq̄d vltra sortē hīe q̄z nō sūt sibi ita securi sicē si illos hīet i arca. imo mutuādo mltis amittēdi exponit eos: t'lis ñ excusat p̄pt' t'le p̄iculū ab vsura. p̄iculū em̄ h⁹ cas⁹ nihil a rōne z nā mutui differt: vl' saltē sibi iseparabil'r ōnexuz ēst: q̄ nō pl⁹ hz de rōe vēdibilis q̄z hēat mutuū inq̄ntū mutuū. p̄pterea p̄inde ē ex p̄iclo h lucrari: sicē lucrari ex solo mutui actu. Naz si mutuās tāte demētie essz: q̄ absq̄ oī securitate pignoris vl' testionū: aut scripture mutuū daret cū exp̄ssa pactōe vsure: z sic de re habēdo sortē ñ tm̄ vltra sortē i p̄iclo remaneret: tñ t'le p̄icl'm eū ab vsura non excusaret: q̄z ō p̄ceptū dñi agit q̄ dic̄ Lu. vj. Mutuū date nil inde spantes: Preterea p h p̄iculū nō tollit ius indēnitat' ipi p̄stitori: q̄z receptor tenet sibi ad oiodaz indēnitatē: z ad reddēdū plene eq̄le Iniquū āt ē ipz ad reddēdū ampli⁹ obligari. Māifeste ēt appt q̄ ē ō duas p̄mas regulas a p̄ncipio fmōis h⁹ positas. ¶ Quartū dubiū ē: de eo q̄ in ōctu q̄nq̄z cadit p̄iculū seu dubiū capital' z lucri. Et tñ pōt ibi esse vsura. Et de h ponat duo cas⁹. Primus ē cū q̄s mutuat. c. ad. x. annos. ita q̄ si ifra decenniū mortu⁹ fuerit alt' ipoz liberat⁹ sit q̄ debituz accepit a mutuo z debito. Si vo supuixerint ambo dabit q̄ mutuū accepit. cc. ei q̄ mutuū dedit in t'li casu vsus ē: q̄z t'le p̄iculū fm Lom. nō excusat. Nā tal' ōct⁹ nō tēdit ad eq̄litatē iusticie: cū h ex supabūdātia: ñ ex labore: nec ex vsu rei p̄p̄e: nec recōpēsatōe alteri⁹ rei reducit ad eq̄litatē iusticie. Periculū aūt nō excusat vbi cā tpis pl⁹ accipit: sz vbi nō cā tpis supabūdātia accipit: tūc rō dubij vel p̄icl'i excusare pōt: q̄n sc̄z incidit dubiū ex nā rei: q̄n etiā excuset dubiū sat' dcm̄ est s. A. in trib⁹ regulis. ¶ Scd's cas⁹ tal' ē: statuit ciuitas p̄ cōitat' vtilitate: q̄ q̄cunq̄z ciuis habēs vel q̄ hitur⁹ ē filiā: si ifra annū natiuitatis ipsius tradat cōmunitati. lxx. ducat'. cum filia peruenerit ad. xv. annuz rehabeat a dicta cōmunitate quingētos ducatos vt nuptui filiā tradat Si vo filia añ. xv. annū defuncta fuerit p̄dict⁹ ciuis ānedictos. lxx. ducatos amittat. q̄rit an rōe tal' p̄icl'i seu dubij licit⁹ sit ōct⁹: Dicēdū ē q̄ non fz b. Bernar. q̄z ē ō iusticie eq̄tatē: q̄d pz t'plici rōe. Prio q̄z sicē supi⁹ dcm̄

M securitas execrabilis

N p̄iculum vl' dubiū capital' z lucri

O

est in mutuis veris vel interp̄tatiuis spe lucri p̄ncipalit̄ factꝭ dubiū seu p̄icl'm a fenore nō excusat. sic pꝫ ex̄ de vsu. in c. nauigāti. ⁊ in c. in ciuitate tua. Itē s̄m docto. vsura ē lucrū ex mutuo p̄ncipalit̄ intētū. Et iterū xiiij. q. iij. in c. plerique deni ē. Usura ē quicq̄d sorti accedit: qđ q̄dē sic manifeste pꝫ: ꝯtingit i p̄dicto casu. Pret̄ea si talis mutuasset t'li intētiōe et pacto alicui p̄tic'lari p̄sone vsurā vtiqꝫ cōmisissꝫ: m'lto fortius vsurā cōmittit talit̄ mutuādo cōitati: cū magꝭ teneat̄ subuenire ei i necītatibꝫ suis q̄ꝫ alteri sing'lari p̄sone. Nā cōe bonū p̄ferēdū est bono p̄tic'lari vt dicūt oēs theologi ⁊ morales phi. Un̄ Aug. cōia p̄prijs ⁊ n̄ p̄p̄a cōibꝫ anponas. ¶ Scđo qꝛ apud tradētē p̄dictos den̄. nō remanet ipoꝝ dn̄iuꝫ neqꝫ vs⁹ vn̄ iuste lucrari possit. Nā sic pꝫ ex dictꝭ i p̄ma p̄te s̄mōis. dubiuꝫ aut p̄icl'm a fenore nō excusat nisi apđ lucrantē includāt̄ dn̄iuꝫ atqꝫ vs⁹ rei p̄iclitantꝭ cū q̄ lucrat̄. Nēpe ex re sua ⁊ nō aliena hō lucrari dꝫ insup̄ vsus rei ex q̄ p̄uenit lucruꝫ dꝫ mediate vel imediate p̄tinere ad ip̄m lucrantē: q̄ duo nō ꝯcurrūt i p̄dicto casu. Nā ⁊ dn̄iuꝫ ⁊ vs⁹ dictoꝝ denarioꝝ trāsierūt i cōitatē. ¶ Tertio qꝛ cā t̄pis nō p̄prij aliq̄d pl⁹ sp̄at̄. Nā sic ex p̄cedētibꝫ pꝫ p̄icl'm seu dubiū ibi ꝯcurrēs nō p̄uenit ex nā rei: sꝫ ex t̄pe tm̄: qđ nō ē tradētis sꝫ ipi⁹ cōitatꝭ. Pret̄ea t'le lucrū nō p̄uenit ipi tradenti ex ipi⁹ idustria aut ex ei⁹ labore: nec insup̄ ex solertia ⁊ sollicitudie ei⁹: aut ex recōpensatiōe alteri⁹ rei vn̄ tale lucrū possit reduci ad iusticie eq̄tatē: sꝫ tm̄ p̄uenit ex t̄pe qđ ē ipi⁹ cōitatꝭ. p̄pterea t'lis ꝯctus vsurari⁹ ē. Ex p̄missis ḡ pꝫ: qn̄ dubiū siue p̄icl'm a fenore excusat ⁊ qn̄ nō. p̄ tres regulas dictas ⁊ q̄ttuor subseq̄ntia dubia cū suis casibꝫ annexis. Rogemus ḡ deum vt maliciā vsuraꝝ nobis det ꝯgnoscere: vt sic eam p̄pt̄ deū valeam⁹ vitare: q̄ sit bn̄dict⁹ in secula Amen.

¶ De vsura q̄ cōmittit̄ in mutuo palliato. Sermo. CXIX.

Radix omniū maloꝝ est cupiditas. j. Timo. vj. In p̄cedēti s̄mōe audistis qn̄ q̄s rōne dubij aut p̄iculi excusari possit ab vsura p̄ tres reg'las: ⁊ dubitatiōes q̄ttuor cū casibꝫ quibusdā annexis. Nūc ꝯn̄r: ex q̄ m'ltipliciter cōmittit̄ vsura per mutuū palliatū: dicere intēdo qn̄ ꝯtract⁹ sit vsurari⁹ rōe mutui palliati ⁊ qn̄ non. Pro gr̄a Aue maria. ¶ Radix oim maloꝝ ē cupi. vbi s̄.

¶ Circa hec ē aduertēdū: q̄ mutuū vsurariū pōt q̄druplicit̄er palliari. Primo i ꝯtractu emptiōis ⁊ ꝯmutatōis. Scđo i ꝯctu locatōis. Tertio in ꝯctu societatꝭ. Quarto in ꝯctu cōmissiōis. Circa p̄mum vicꝫ in ꝯctu emptiōis ⁊ cōmutatiōis pōt esse mutuū palliatū ⁊ vsurariū: cū fit scꝫ in fraudē vsuraꝝ. Pro q̄ intelligēdo: notādi sūt sex casus. Prim⁹ casus ē de emptiōe ad redimēdū. vbi gr̄a. Emit q̄s agrum satis minori p̄cio q̄ꝫ valeat: sub t'li ꝯditiōe: q̄ p⁹ q̄nqꝫ vel sex annos siue qn̄cūqꝫ placuerit vēditori p̄ eodē p̄cio illū restituat ei. Circa hūc casuꝫ s̄ꝫ scm̄ Bernardinū tenēdū ē: q̄ si emptor sub specie emptiōis p̄ciū agri mutuare intendit ⁊ p̄pt̄ tale mutuū lucrifacere ānuos fruct⁹ agri vsura ē. licꝫ ab eccl'ia s̄m archid. ex h̄ ꝯdēnari nō possit: sꝫ si h̄ nō fac̄ i fraudē licit⁹ ē ꝯct⁹ s̄m eūdē.

quadruplex ꝯct⁹ A

Cas⁹ sex.

vtputa si parat⁹ est q̄cūq̄z die etiā altera die agruz p̄ p̄cio restituere: vel forte pl⁹ sibi placeret hēre pecuniā suā q̄z agrū. De hō tñ dolosa intentiōe p̄sumi p̄t p̄ triplicia signa. Primū qñ p̄ciū qd̄ dat̄ modicū ē respectu valoꝝ rei. ¶ Scōm ē qñ aliqd solui̇t vltra receptā sūmā: vt si vēdita fuit res.c.floꝝ.ꝛ poni̇t i pacto: ꝙ si vēditio rescidat̄ solui debēt.cxxx. ¶ Tertiū signū ē qñ emptoꝛ alias solz exercere vsuras seu vsurarios ꝯtus: ꝛ maxie ꝯsiles vsurarias emptiōes.pbat̄ h̄ ex̄ de vēdi.ꝛ emp.ad nr̄am. Et de pigno.illo nos. Quidā tñ dicūt: ꝙ pauciora sig̃ reqrunt̄ ad h̄ in foro iudiciali. Est tñ aduētēdū: ꝙ si emptoꝛ agri intētiōe simplici illū emit et

Nota bñ p̄cio iusto parat⁹ sp̄ restituere illū si vēditoꝛ voluerit redimere nō ē ibi vsura: qꝛ nulla ibi infuenit rō mutui: sz sola emptio pura ꝛ simplex: p̄ ꝯrias p̄o circūstātias atq̄z signa d̄ simplici intētiōe p̄sumi p̄t. In iudicio autē

B aie standū ē i his ꝯscie ꝯfitent̄ se purā ꝛ simplicē hūisse intētiōez. ¶ Secūd⁹ cas⁹ ē scz cū fit ꝯtus vēditiōis cū pacto d̄ reuēdēdo infra decēniū. ita tñ ꝙ añq̄z añ qnquēniū emptoꝛ reuēdere ñ teneat̄ i h̄ casu fm Host. eo ip̄o detegi̇t ip̄a fraus vt ip̄e notat: ꝛ p⁹ eū Joā.an.in c.ad nr̄az.d̄ emp. ꝛ ven.i nouella. Et sic pz: ꝙ ibi ē vsura. ¶ Terti⁹ cas⁹ addi p̄t. vbi gr̄a. Emens agrū vl̄ equū seu fruct⁹ agri iā semiati mioꝛi p̄cio q̄z pbabiliter valet. vel alr̄ tūc essz emptur⁹ seu hitur⁹. p eo ꝙ soluit p̄ciū añq̄z recipiat rē emptā: cōmittit vsurā. Rō ē illi⁹: qꝛ emptoꝛ p̄ q̄ndā rōez mutui credit p̄ciū vēditoꝛi añ rei empte receptiōez. Cōstat em̄ ꝙ ex nā emptiōis ꝛ vēditiōis: seu cōmutatiōis ñ tenet̄ p̄ciū rei empte tradere añq̄z rē emptā recipiat. Nā oēs cōmutatiōes sibi iuicē pari̇t ꝛ ad paria obligāt̄. Quia g̃ ꝑꝑ̄ mutui rōne intercedētē q̄si p p̄cio mutui accipit seu retiet aliquā p̄tez

C debiti p̄cij rei empte: idcirco incidit i h̄ casu vsura. ¶ Quart⁹ cas⁹ ē cū qs sub specie cōmutatiōis bladi p blado añ messez tradit alr̄i bladū vetus vt i messe recipiat nouū ꝛ p̄ualēs siue meli⁹: tal̄ vsurā cōmittit fm Hoff. Jō āt dico p̄ualēs: qꝛ si illd̄ vet⁹ ꝯuatū vsq̄z ad messez tātū pbabilr̄ valuissz q̄ntū nouū p illo receptū: ñ ē ibi vsura: sz poti⁹ eq̄litas dici posset. q̄uis p̄stitoꝛ ex h̄ reportaret aliquā vtilitatē renouatōis sui bladi ob quā cāz posset diuti⁹ ꝯꝯuari. Et h̄ qdē iustū ē. Nā si ego absq̄z tuo dāno ꝛ p̄iudicio aliquā ꝯsequoꝛ vtilitatē: nō ex h̄ sū tibi iniust⁹ aut vicios⁹. Si tñ añ messez vēditur⁹ erat illd̄ vet⁹: sz mutuauit alr̄i ad p̄ces ei⁹: tūc dz ꝛ pōt ind̄ hēre equalēs p̄ciū: qd̄ tūc ind̄ habuissz si illd̄ tūc tp̄is vēdidissz Ad habēdū āt itelligētiā discretā i p̄dicto casu ꝛ i ꝯsil'ib; distinguēdū ē

Distictio circa hūc casum aut est visil'e ꝙ ip̄a res mutuata ñ erat p̄ciosioꝛ tp̄e solutiōis: aut de hoc pbabilr̄ dubitat̄. Si p̄mo mō: tūc aut mutuās ꝯuatur⁹ nō erat rē quā mutuo tradit: sz iterim ꝯsūptur⁹ ꝛ tūc ē vsura. Aut erat ꝯuatur⁹. ꝛ tunc aut creditoꝛ aufert debitoꝛi libtatē se liberādi ꝛ tūc etiā ē vsura. In his em̄ casib; se exonerare voluit ꝛ onerare debitorē. Aut talē libtatē nō aufert debitoꝛi ꝛ tūc ñ ē vsura. imo mereri posset si bona intētiōe añ t̄minū reqrat debitorē vt soluat: ne scz g̃ui⁹ oneret̄. Si ei hz intētiōez corruptā et dic̄ debitoꝛi ꝙ p̄t vsq̄z ad tēp⁹ mutuū retinere: vt scz ne se a dāno rele

tiet. licz enim nõ auferat facultatẽ se liberãdi: tũc z si nõ ꝯmittat i h vsurã nihilomin⁹ peccat Si ãt scḋo mõ tũc nullũ ẽ ibi viciũ: vt ꝓbaẜ i c. fi. ex de vsu. Tal' distictio marie i foro pnie magne initiẜ eqtati. Ad h ẽt facit alia disticcio Scoti q̃ copiosior ẽ Et poniẜ s̃. ser. cx. D. ❡ Quint⁹ cas⁹ ḋ eo q̃ vẽdit frumẽtũ vel vinũ ꝓ p̃cio qḋ i instanti currit. Et cũ h si pl⁹ valeat vsqz ad pascha: vult q̃ illḋ pl⁹ etiã sibi det. Si ꝟo valet minus nõ vult q̃ p̃ciũ minuaẜ: fm Host. tal' vsurari⁹ ẽ. C. de solu. l. penul. ff. de dam. infec. q̃ bona. §. si qs. Et h notat archid. xiiij. q. iiij. §. j. ❡ Sext⁹ casus ḋ eo q̃ tpe messiũ vl' vindemiaꝝ emit frumẽtũ vel vinũ: vt tot mẽsure pascali tpe sibi reddãẜ. tal' em̃ ꝯct⁹ vsurari⁹ ẽ. xiiij. q. iij. vsura. Nã fm cursũ oĩm regionũ z cõem estiationẽ: talia cariora sũt tũc tpis. talis ãt opinio siue estiatio ponderãda z estimãda ẽ. ex de sepul. certificari. ff. de flu. l. j. i p̃n. Nec obstat q̃ qñqz ꝯtrũ accidit: qz ad h nõ aptanẜ iura. ff. de alea. l. nã ad ea. Et di. iiij. erit aũt lex. Qui ꝟo ꝯfecerit i foro ꝯscie ad satisfactionẽ inducẽd⁹ ẽ. ex de vsu. ꝯsuluit. z i c. in ciuitate. Clericis aũt tales ꝯct⁹ oĩno illiciti sũt. lxxxviij. di. p totũ. Et ex ne cle. vl' mo. c. j. z. ij. Et ḋ vita z ho. cle. cũ ab oi. hec no. Hosti. ex de vsu. c. vlẜ. ❡ Scḋo mutuũ palliatũ z vsurariũ lucrũ p̃t cẽ i ꝯctu locationis: vtputa si locator extimat valorẽ rei locate: z locat cã hac ꝯditiõe adiũcta: q̃ q̃litercũqz pdatur seu deterio: et: vult eiusdẽ p̃cij recupari rem suã: h qdẽ fit i fraudẽ vsuraꝝ: qz res extimata incidit loco pecunie: nec ẽ vera locatio: qz locatorẽ suo piculo tradit ꝓ q̃ ꝯstituiẜ sibi merces: vt si qs alteri locat domũ p annũ ꝓ x. lib. ita tñ q̃ si cõburaẜ vel q̃litercũqz destruaẜ satisfaciat sibi pro ea zc. vsura ẽ. vt ptz ex de loca. z ꝯdu. c. j. z c. p̃terea. Est tñ aduertẽdũ. q̃ locatio aliqñ dr̃ firma. ex de loca. z ꝯdu. nr̃a nobis. fit em̃ qñqz i ppetuũ: qñqz ad certũ tẽp⁹. Et si moriaẜ ꝯductor ifra certũ tẽp⁹ ei succedit heres. sec⁹ ãt ẽ in vsufructu: q̃ qdẽ psonal' est z moriẜ cũ psona. Est isup ali⁹ ꝯctus q̃ fm glo. ex de loca. z ꝯdu: in c. potuit. est medi⁹ inẜ locatiõez z ꝯductiõz q̃ emphitheosis noiaẜ: de q̃ hr̃ i dcõ c. potuit. talis ꝯct⁹ in h accedit ad vẽditionẽ: qz qñ celebraẜ aliqd daẜ: queadmodũ i venditione daẜ p̃ciũ: sed nihilomin⁹ differt ab ea: qz p vẽditiõez dñiuz ipm transferẜ: sz in h ꝯctu dñs retinet dñiuz sibi q̃ ꝓ'ẜ mag' videẜ accedere ad nãz locatiõis: qz sicẽ locator dñiuz sibi retiet z ãnis singl'is aliqd recipit. ita z h: qz emphitheota singul' ãnis ꝯuentũ canonẽ. i. cẽsũ soluit. Emphitheosis nomẽ ẽ grecũ: z idẽ ẽ qḋ melioratio i locato. Nã antiq̃t⁹ sterilia tm̃ p hũc ꝯctũ ꝯcedebãẜ: z meliorationes recepꝓꝝ erãt. demũ pmissũ ẽ fieri ḋ sterilib⁹ z fructuosis. Cõsistit ãt tm̃ i reb⁹ sol'. Quidã ãt hũc ꝯctũ vocãt datio ad liuellũ. Sciẽdũ ẽ ãt: q̃ possessio eccl'ie i emphitheosim ḋ nouo i ppetuũ ñ p̃t dari. ex ḋ re. ec. ñ alie. c. nlli: sz tñ possessio ipa q̃ p⁹ emphitheotica erat: z libere ad eccliãz ꝑuenit potẽt alt̃i i ppetuũ i emphitheosim dari. h tñ cũ grano salis: put hr̃ ex de fru. ex pte. ❡ Tertio mutuũ palliatũ z vsurariũ p̃t esse i ꝯctu societatẜ. Est ei societas fratnitas q̃dã. ff. p so. l. vez. p inde impiũ ẽ: q̃ ibi cõmittaẜ vsura vl' turpe lucrũ. qḋ quidẽ fit. qñ inter

alia disticcio scoti

D ꝯct⁹ locationis

E ꝯtractus societatẜ

socios equitas nõ seruatur. Est tamẽ circa hoc aduertẽdũ ſm sctm Tho. ij.ij.q.lxxviij.ar.ij.i solutõe q̃nte rõis. ꝙ ille q̃ i societate ꝯmittit pecũiaꝫ suã artifici vl' mercatori pecũie dñiuꝫ ñ trãsfert i illũ: sic ꝯtigit i mutuo sꝫ remanet ei⁹ q̃ dedit illã. ita ꝙ cũ piclo illi⁹ mercator cũ ea negociat': vl' artifex opat'. ꝓpt'ea licite recipe pt pte lucri iñ ꝓueniẽtẽ. vicꝫ tãq̃ d re sua Hec ille. ¶ Scdo ẽ notãdũ: ꝙ ꝯct⁹ societatẽ tripl'r pt variari. Prio sic qñ st duo q̃ꝝ vn⁹ põit pecũiaꝫ ⁊ alt' opam corpalẽ. ff. ꝓ socio. l. ij. Scdo fieri solet: qñ vn⁹ ponit pecũiaꝫ ⁊ opaꝫ: ⁊ alt' pecũiaꝫ tm̃: aut opam tm̃. Tertio fit: qñ ambo i societate pecũiaꝫ ⁊ opaꝫ ponũt. Et i his oibꝫ eq̃tas ẽ ſuanda ne aliq̃d fiat i fraudẽ vsuraꝝ. q: ſm Hoſt. lucra ⁊ dãna cõia eẽ debẽt. ꝯcordat i hoc Hoſt. ⁊ no. xiiij. q. iij. plerīqꝫ. Proiñ tl'e pactũ fieri posset. vicꝫ ꝙ ego recipeꝫ q̃rtã pte lucri ⁊ tu tres alias. vl' ecõuerso tu q̃rtã ⁊ ego tres alias ſm ꝯueniẽtiã nr̃aꝫ: ꝙ tua vl' mea idustria estiari deret: vt pꝫ insti. d socie. §. j. Et sil'r ꝓ rata diuidat' dãnũ. Possꝫ isup fieri ñ expssa pdcã estiatõe psone: ꝯmittẽdo discretiõi ipi⁹ q̃ pecũiaꝫ rcipit vt assignet

F pte lucri ⁊ dãni q̃ntũ sibi vi' iustũ. Et tandẽ si essꝫ aliq̃s excessus siue dfect⁹ ꝯcordit' iuicẽ remitterẽt sibi. Sed notandũ ẽ: qñ vt'qꝫ ponit pecũiaꝫ ⁊ opaꝫ ⁊ alt' coꝝ pl⁹ de pecũia vl' d ope aut d vtroqꝫ ponit: tunc lucrum: coꝝ debꝫ esse eq̃le: ñ eq̃litate q̃ntitatẽ: sꝫ ꝓportiõis si nihil aliud expssũ est Ut ãt ꝯct⁹ societatẽ i vsuraꝝ fraudẽ fieri possit ponũt' aliq̃ cas⁹. Prim⁹ cas⁹ ẽ tal': q̃daꝫ ponit i societate opaꝫ tm̃. ali⁹. xxx. floꝝ. ad tertiã pte lucri ⁊ dãni. hoc ẽ ad lucrũ ⁊ dãnũ. x. floꝝ. xx. floꝝ. sp saluis remanẽtibꝫ. In tali em̃ casu: nisi ille q̃ opaꝫ ponit mercedẽ laboꝝ accipiat quẽ sustiet ꝓ commertio. x. floꝝ. q̃ꝝ lucꝝ ⁊ dãnũ spectat ad illũ q̃ pecũiaꝫ dedit: tal' q̃ odit eã vsurari⁹ est. Rõ h⁹ ẽ. q: xx. floꝝ. mutuauit mercãti ꝓ ꝯmertio. x. floꝝ ptinẽtiũ ad lucrũ ⁊ dãnũ illi⁹ tm̃ q̃ pecũiaꝫ dedit: cũ receptur⁹ sit. x floꝝ q̃ ñ stãt piclo suo sic ⁊ illi⁹ q̃ opaꝫ gerit. g̃ eq̃ bñ debẽt stare. xx. ad lucꝝ illi⁹ q̃ opaꝫ ponit ⁊ ad picl'm mutuãtẽ. Nã ꝯueniẽs ẽ ꝙ hẽat emolumẽtũ q̃ hꝫ on⁹. Proind si iste q̃ opaꝫ gerit nil hẽat ꝓ mercede laboꝝ exhibiti i lucro q̃ accidit ei q̃ pecuniã ddit: vsura ꝯmittit': q: posito hoc casu ille q̃ pecuniã dedit ꝓ. xx. floꝝ. nil hẽre dꝫ ad silitudieꝫ mutuãtẽ. q̃ sicẽ pꝫ ex dictẽ i pce. ser. noie mutui vltra sortẽ nil recipe pt. Cũ g̃ ꝯhit' societas: ita ꝙ vn⁹ ponit pecũiaꝫ alt' opaꝫ vt dictũ ẽ: licitũ ẽ: dũ tñ ſuet' eq̃tas social': sꝫ hoc ñ ẽ i ꝓposito casu. Nã si mercator recipiẽs pecuniã ⁊ ponẽs opam p⁹ q̃ꝫ merces emeret pderet eas: amitteret vtiqꝫ. xx. floꝝ. ⁊ opaꝫ corpalẽ. Collator ãt pecũie nil pdit nisi tm̃. x. floꝝ. ⁊ ñ opaꝫ corpalẽ. Cas⁹ g̃ neq̃q̃ licit⁹ ẽ: sꝫ

G fit i fraudẽ vsuraꝝ. ¶ Scds cas⁹ ẽ d illo q̃ credit mercatori. c. ducatẽ: sic ꝙ medietas currat ad picl'm mercatoꝝ ⁊ alia ad picl'm ipi⁹ tradẽtẽ. Et d eadẽ vt'qꝫ lucrẽt' ⁊ pdãt: tũc ei idẽ ẽ ac si medietatẽ currẽtẽ ad piclꝫ mercatoꝝ sibi mutuasset. Et rõe tal' mutui nullũ salariũ mercator hẽat d industria sua ⁊ ope q̃ reliquã medietatẽ ꝓ tradẽte i mercatõe deduc'. Et id idẽ ẽ ac si mercatori cui q̃nq̃gita lib. mutuassꝫ dicerꝫ. trado tibi alias l. ⁊ ꝓpt' mutuũ q̃d feci tibi deduc mihi eas absqꝫ stipendio alio. cũ tñ tibi

p stipēdijs q̄rta ps soleat assigṅri absq3 hoc q in capital' pditióe absq3 sua culpa facta nil penit' pdat. iō tal' 2ct' illicit' ē. ¶ Terti' casus ē de illo q i societatē dat pecuniā mercatori: 7 2uēit secū q det sibi tertiā ptē lucri: 7 nihil dicit de dāno. Jn h casu distiguēdū ē: q2 si intēdit hr̄e lucr̄ 7 nō dānū/ vsura ē. ex̄ de vsu. c. 2suluit. Si aūt intēdit pticipare lucrū 7 dānū/ lic3 de dāno nihil dicat/ tūc 2ct' licitus est. Et lic3 de dāno non expmat' intelligi: tn̄ h3 de illo sic de lucro. vt insti. de soci. §. illō. S3 pone q negociator q pecuniā recipit ad mercandū paciscit' cū illo q eā sibi dat dicēs. Uolo in fine p industria mea 7 labore meo hr̄e. xx. flor. nolēs in eis aliqd dānū sentire: nūqd lic3? Dicēdū q sic. s3 iste ē 2ct' locationis/ n̄ societat3: q2 tal' negociator p illo p̄cio opas suas locat. Et h mō nihil etiā sentit de lucro. Poss3 etiā pacisci q nō solu3 deberet hr̄e illa xx. sine aliq dāno: s3 in talē 7 talē ptē d lucro: 7 nullā de dāno. Sepe eni 2tigit q tāta ē industria socij q pl' 2ferat societati q̄3 ipsa pecūia. vt si ipse solus nauigaret 7 sol' pegrinaret'. ff. cōmo. si nō fuerint. §. j. Et tūc ex pacto ptē nō sentiret dāni 7 tn̄ pticiparet in lucro. s3 in rei ṽitate tūc illa recipiat nō vt soci'/ s3 rōe sui salarij. Ad naturā societat3 faciunt omnia q s. dicta sunt in pn̄ti s̄mōe. 7 q in sequēti sermōe dicent'.

¶ Circa hec q̄rūt' tria. Prio. nūqd q deb3 ponere operā. s. negociādo vl' circūcirca nauigādo deb3 eā ponere sumptib9 suis an societat3? Dicēdū s̄m Bal. q qn̄ pficit' cā societat3: except3 istis q̄s fecis3 domi d3 hr̄e expēsas de corpe societat3: q2 nō d' lucr̄ nisi deduct3 expēsis. h etiā ten3 Cyn'. J Questio pma

¶ Scdo pōt q̄ri: an i diuisiōe societat3 q qn̄q3 p lōga tpa fit multis laborib9 ac sudorib9 p̄cedentib9: si nō inuenit' nisi capitale saluū/ debeat hr̄e ille q posuit illud: an debeat eq̄lit' diuidi? Circa h diuersi diuersa sentiūt. dimissis aliis dr̄ b. Bernardin'. Tu āt dic s̄m Jaco. de Are. q nō solū de 2suetudine s3 etiā de iure ē q capitale sit saluū. q̄re etiā socius me' deb3 hr̄e pecuniā. Et si dicis: q2 ponit opam: R̄ndeo q p̄ciūm opa intelligit' corr̄ndēs pecunie: nō aūt ipsi sorti. Jō si vn' ponit cōmoditatē ope: 7 alter pōit cōmoditatē pecunie/ nō aūt pprietatē. Ponam' eñi q vn' in societate ponat mille milia: alt' t̄n opam: tūc i nll'o pōt eē pportio: nisi de cōmodis ope 7 cōmodis pecunie: nō de ipsa totali sorte. p idē exp̄ssū ē: q2 i societate ponit' species ex vna pte puta pec': 7 ex alia opa pastoral': q2 sola cōmoda 7 dāna in obuētōib9 cōia s̄t. nō aūt ipsu3 pec'. vt i. §. si in cohibēda. l. si duob9. ff. p socio. Uel dicam' q in dubio poti' intelligat' i societate posit' vsus rei q̄3 ipsa res. Et hoc fac̄ ad q̄stionē soccide ouiū q fet'/ lana/ lac 7 hmōi/ sunt cōia: s3 nō oues soccide date. Uerū tn̄ ē q lic3 pricipalia capita sint mortua: tn̄ societas i fetib9 durat. Et q dictū est q oues in societate date nō sunt cōes: intellige q capitale meū n̄ ē cōe s3 melioratū 7 deterioratū ē cōe. vbi g'ra. dedi agnos in soccidā: tūc q̄ntū valebāt agni an̄ oīa retrahā illud tāq̄3 meū capitale. Jn illō aūt qd crescit: puta q2 agni castrones sunt facti: aut porcelli porci. tractu tpis illō diuidit' tanq̄3 int' socios. Et si dedi equā in socie.

Q̄ō scda

dā: z tractu tpis deteriorata ē: facta int nos extiatōe p medietate deteriorationis/ piculū z dānū ptiet ad me, p alia vo medietate ptiet ad te. Nā hec est natura societat; q nā tāq3 qddā intrisecū oibꝫ ꝯctibꝫ inest. qz nihil aliud ē q3 dispositio qdā quā lex vl ꝯsuetudo statuit sup ꝯctū. vt. ff. d pac. l. si vnꝰ. §. pactꝰ. ¶ Tertio qrit. si ip3 capitale ē pditū seu diminutū: vana. s. supueniēte fortūa: nūqd iste q pōt opa3 tenet aliqd dare illi q pecuniā dedit. vbi gra i diminutōe. ponamꝰ q in societate posuerim. xx. p dita sūt. x. nūqd tenerꝭ tu mihi restituere. Et videt q sic. qz dānū d3 esse cōe vt. s. Nā si totū dānū ess3 meū/ foret ꝯ nā3 societat;. Cōtrariū tn̄ determiat glo. i. l. si ñ fuerit. ff. p socio. §. illo. sup vbo. solꝰ. dicēs/ q ille q ponit opa3 suā solā: nūqd se obligasse videt ad dānū sortꝭ. sufficit eñ dānū pdita z opa*. Et h pbat dicēs/ q correlatiuo* cadē ē nā. vñ dic: d capitali nihil lucrat ponēs opa3: ita de capitali nihil dānificet. si aūt lucraret ita dānificari deberet: qz de ꝯrijs eedē dant regl'e: qz sic ē cōe lucru3: ita d3 eē cōe dānū. Si aūt nō appareat qlit sit ꝯcta societas/ intelligat ꝯcta fm ꝯsuetudinē regiōis. z ini mercatores itelligit fm ꝯsuetudinē mercato*: semotꝭ fraudibꝫ z dolis zē.

R
Nō etia

¶ Quarto mutuū palliatū z vsurariū pōt esse i ꝯctu ꝯmissiōis. licz etiā dici possit qdam societas. Ad cuiꝰ intelligētiā qri pōt: an cōmittēs pecuniā bona fide cuidā mercatori vt lucret ide z iuste: z hēat ptē i lucro/ licite agat. i. vt* talꝭ ꝯctus sit licitꝰ: Dicēdū ē q cōmissio pecūie dupl'r fieri pōt. Pmo cū trāslatōe dñij i toto vl' i pte. vt si fiat trāslatio pecūie siue rei cōmisse i dñiū illius cui cōmittit. z tūc p pecūia sic cōmissa ñ lic3 aliqd spare. sic nō lic3 alicui sperare luc* d re nō sua qz mutuū ē. z ꝯnt inde spare lucrū nō lic3. phibēte dño Lu. vi. Mutuū date nihil ide spe. Ad h fac c. ꝯsuluit. ex d vsu. Scdo sine dñij trāslatōe pōt tal' cōmissio fieri. s. qñ tota res ꝯmissa remanet i dñio cōmittētꝭ/ pōt lucrū spare vt de re sua: qz pecunia vel alia res cōmissa sic ꝯmittit aliqd fuo vl' mistro q negociat de rebꝫ dñi ad eiꝰ vtilitatē: z p ꝯñs qđ excrescit sorti sit rei ppe iusto titl'o possidet. nec ē sil'e d mutuo z d cōmisso: qz i mutuo pecūia stat i picl'o illiꝰ q ea3 accipit. nō sic aūt i pecūia q cōmissa ē: qz stat picl'o cōmittētꝭ. Jō de tali pecūia pōt licite sperare lucrū. opet tn̄ q tota pecūia cōmissa sit: qz si partim cōmissa esset. et partim nō: s3 mutuo data/ poss3 eē viciū vsure. Si ei aliqs ꝯmittit alicui c. ita q mutuet ei medietatē: z aliā medietatē retiet dño suo: ita q iste cui cōmittit dēat d illa negociari ad lucru3. tūc tale luc* viciū vsure h3. qz sperat ñ solū ex re cōmissa s3 etiā ex mutuo data. Et i° ex mutui adiectōe i toto ꝯctu viciū generat. Sic eñ in logica locutio iudicat falsa ppt falsam adiectōe3. lic; directe signific3 vitatē. sic si dicat hō volās ē aial. ita i moralibꝫ iudicat actō viciosa qñ vicio cōmiscet: sic ē i pposito. Si qs aūt obijciat. q z si i cōmissiōe aliarū re* q d se pariūt fructū: vt ē ager z vinea/ pt spare aliqd: tn̄ i cōmissiōe pecūie q d se nullū fructū parit ñ videt aliqd posse spare. nec spatū si accipet videt iusto titulo posse retieri: qz gtꝭ nō dat/ nec labori ppo

Z
cōtractꝰ ꝯmissionis

cōmissio pecūie fit dupl'r.

Obiectō

reddit nec p aliā rē ꝑplā ꝯpēsat: ꝓpēa videt simplr iniuste possideri. Ad Rōsiōnem. B dōm ē q in tali ꝯmissiōe pecunia nō parit pecuniā imediate: sȝ magis ex B cōtingit q q̄s negociat emēdo vel vēdendo. Et iō talis excrescētia lucri magis est de rebꝫ q̄ p cōmissaȝ pecuniā iusta cōmutatōe acq̄site sūt q̄z sit ex pte pecunie iā cōmisse. hec Alex. lō. Sic ḡ pȝ ex p̄missis de mutuo palliato: quō mutuū vsurariū q̄druplr palliari pōt: vicȝ in ꝯtu emptōis ꝛ vēditiōis: in ꝯtu locatiōis: in ꝯtu societatis: ꝛ in ꝯtu cōmissiōis cū casibꝫ ꝛ q̄stionibꝫ ānexis q̄d sit in talibꝫ sentiēdū. Rogemus ḡ deū vt apiat oculos intelligētie nr̄e q̄tn̄s hmōi palliatā malitiā ꝛ abscōditā ꝑcipiamus. ꝛ ꝓpter deū illā detestemur: q̄ est benedictus in secula. Amen.

¶ De cupiditate q̄ fit in cambijs. Sermo. CXX.

Radix omnium malorum est cupiditas. j. ad Timo. vj.

¶ In p̄cedēti s̄mōe audistis quō vsura cōmitti pōt i mutuo palliato q̄druplr: vicȝ in emptiōe ꝛ vēditiōe: in locatiōe: in societate: ꝛ in ꝯmissiōe cū certis casibꝫ ꝛ q̄stionibꝫ annexis. nunc ꝯseq̄nt videamus q̄ mala opet ipsa cupiditas oīm maloꝝ radix in cambijs: in q̄bꝫ multiplr regnat cupiditas ꝛ q̄rit occultare vsuras. Pro grā Aue maria.

¶ Radix oim maloꝝ est cupiditas. vbi s̄. ¶ Circa iaȝ dicta in p̄cedēti s̄mone est notādū q tria sūt gn̄a cābioꝝ. Primo sūt q̄dā artificialia. Scdo q̄dam realia. Tertio q̄dā casualia. de quibꝫ p ordinē videndū erit.

¶ Primo sunt cābia artificialia: circa q̄ tria sunt ꝯsiderāda.

vicȝ
- Quō sint inuēta.
- Quō sint necessaria.
- Quō sint licita.

¶ Primo ꝯsiderādū est quō cābia sūt inuēta. Ars eīm cāpsoria s̄m philo. j. poli. casu ꝛ fortuna forte p̄mitus est inuēta: sȝ demū p experiētiā artificialis est facta. Solet eī nūmisma i regiōe ꝓpa plus valere q̄z in aliena/accidit ḡ forte q̄sdā hīc nūmismata q̄ nō multū appciabant in regione sua/eo q nō essent ꝓpria regioni illi. Illis ergo casu venientibꝫ cū eis ad alias regiōes in quibꝫ ꝓpria erant accidit eos p nūmismatibꝫ illis plus recipere q̄z valerēt in regionibꝫ suis. ꝛ videntes inde habere lucrum arte campsoria sunt vsi. Et tali mō hec ars originē sumpsit: Demū consideraūtes hoīes que nūmismata in aliquibꝫ partibꝫ plus valerēt/ꝛ melius expēderent ꝓpē lucrū inde inuentū: mittebāt vel portabāt illa. ꝛ sic ꝑ ꝯsuetudinē in artificiale exercitiū hoc cōuersum est. ¶ Scdo ꝯsiderandū est quō ars cāpsoria sit necessaria. Necesse eīm est hīc cāpsores i diuersis regionibꝫ. Primo ꝓpter nūmismatū diuersitatē. Scdo ꝓpē peregrinātes ꝛ circūeuntes diuersas regiōes. Tertio ꝓpter cōmutatiōes rerū siue nūmismatū vsū: cū i diuersa loca rēota res ꝛ q̄nq̄ ēt denarij ad ꝯmutatiōēȝ portari nō pn̄t: sȝ cāpsor p cābiū tali necitati subuenire pōt ¶ Tertiō ꝯsiderādū est quō ars cāpsoria sit licita. Vn̄ ꝯmutatio artis cāpsorie ē licita maxie ꝓpē q̄ttuor. Primo q̄z n̄ hȝ mutui rōnē: eo q ꝓ t̄ dilatōēȝ tpis n̄ sperat lucrū. Scdo q̄z cāpsori spē vl' nūero n̄ reddit sors eadē: eo q tribuit monetā vnius gn̄is ꝛ recipit alterius. puta dat grossos vl' dēa. ꝛ recipit florenos. dat florenos. ꝛ recipit ducatos. ꝛ ꝯsil' ibꝫ. Tertiō isup sȝ arch. xiiij. q. iiij. c. j. sup glo. n̄ pt dici ēptio

A Ars cāpsoria inuēta ē casu et fortuna.

Cāpsores sunt necessarij.

vel venditio ꝓprie loq̄ndo: q꞉ emptio ꝛ venditio ꝓprie ꝯsistit in appciabilibꝫ rebꝫ quaꝝ pcia nūmismate mēsurant꞉ sed h̄ genꝰ fit in sola ꝑmutatione numismatū diuersoꝝ generū. ꝓpterea nō est emptio vl̓ vēditio sꝫ simpl'r ꝑmutatio dici pōt: ꝛ licite. nisi cambiētes ĩ diuersis generibꝫ numismatū caristiā inducere intendāt. Quarto insup ꝛ nō indebite putāt q̄dā h̄ licere rōne interesse. vicꝫ ꝓpt̓ labores ꝛ expensas salarioꝝ/pensionū ꝛ siꝯiuꝫ/q̄ campsor subijt ꝓpt̓ hāc artē. Quapropt̓ ex ea viuere pōt. Vn̄ ad Cor. ix. dt apl's. Quis militat suis stipēdijs vnq̄꞉ q. d. nemo/licita ḡ sūt cambia ista dūmō cuꝫ debito moderamine fiant ꝛ discretuꝫ suscipiat

C ¶ Circa hec cambia ponant̓ aliq̄ casus dubitabiles. Primꝰ (lucrum

Casꝰ dubitabiles circa cābia artificialia: casus est de illo q̄ dat marcā argenti ꝑ alia marca argēti certo tpe ꝛ termino soluēda ꝛ recipiēda. dubitat̓ an sit vsura꞉ Dicendū ꝙ ad h̄ ꝛ sil'es casus pōt rn̄deri fm distinctionē sup̄ positā ser. cx. D. Et idē iudiciū est qn̄ dat̓ spēs ꝑ specie/puta frumentū ꝑ frumēto: vinum ꝑ vino ꝛ hmōi. Scd̄s casus est de illo q̄ habet pecuniā spēalem quā timet pcio tpe futuro minorari iuxta dn̄oꝝ ordinatiōes/siue ciuitatum ꝛ regiminū sanctiōes. Et iō ꝓpt̓ hūc timorē nō vult dare mutuo pecuniā suā nisi in eq̄li pcio restituat̓ sibi in q̄ est/cū ab eo mutuo dat̓. Vbi grā: quidā hꝫ argenteos grossos q̄ nūc valēt q̄nq꞉ solidos cū dimidio: ꝛ timet ꝙ futuro tpe maioꝝ auctoritate reducant̓ ad q̄nq꞉. qua ꝓpter facto mutuo ꝛ diminuto pcio tpe ꝛ t̓mino seq̄nti nō vult recipe nūero tot grossos quot ipē tpe mutui dedit. q̄busdā videt̓ ꝙ talis vsurā cōmittit. Sed dt btūs Bern̄. veriꝰ hūc casuꝫ licitū esse triplici rōne: q꞉ aliud est in mutuo sꝑare lucꝝ ꝛ aliud est vitare suū dānū. Primū quidē nō pōt fieri sine iniuria dei: q̄ tale lucrū ꝓhibitū est/vt ptꝫ ex pcedentibꝫ. Nec etiā sine iniuria ꝓximi cui mutuū debet dare ḡtis. Qui aūt dānū suū vitat/nec deo iniuriā fac cū h̄ nulla lege ꝓhibitū sit: nec ꝓximo fit iīuria cū etiā nō ledat ꝓximuꝫ sed suū euitat dānū. in ꝓposito ḡ casu magꝭ q̄rit mutuās dānum vitare q̄ꝫ lucrū habere. Scd̄a ratio est: q꞉ debitor nō minꝰ recipit mutuatōis tpe q̄ꝫ reddere teneat̓ eo tpe q̄ mutuū ab eo receptū est. q̄ꝫtū valebat tm̄ reddere tenet̓. Nec etiā visil'e erat grossos minꝰ valituros q̄ꝫ valerēt tēpore q̄ dati sunt mutuo: cū minoratio talis pecunie non accidit dilatione tpis sed ex volūtate ipsius legislatoꝛꝭ. Tertia ratio est: q꞉ debitor pecuniā nō accepit vt fuaret eā vsq꞉ ad tempꝰ q̄ verisil'r valitura esset minus: sed vt ea vteret̓ vl̓ saltē vt possit tpe isto q̄ habebat valorē suū.

D ¶ Nunc scd̄o videnduꝫ erit de cambijs realibꝫ: ꝛ quō tripl'r variant̓. q̄

Cambia realia: iō realia dici pn̄t: q꞉ vtplurimū realit̓ deducunt̓. Ad cuꝰ intelligentiā aduertēdū est: ꝙ sic ptꝫ ex his q̄ dicta sunt ser. cxiiij. Ubi nulla inuenit rō mutui ibi nulla pōt esse vsura. ꝓpterea si aliqd̄ vicuꝫ ibi est: ē aliud ab

Nō regulā gnālē: vsura. Vn̄ ꝑ gnāli regl'a tenendū est: ꝙ q̄cūq꞉ aliq̄d ab alio recipit nihil illi dando nisi tpe solutiōis vl̓ redditōis accepti: nō cōmittit vsurā ali

E ¶ Pro hac regl'a declarāda notādū est: (q̄d lucrādo rōe tal̓ accepti. ꝙ in his cambijs realibꝫ tripliciter pōt interuenire lucrū videlicꝫ.

Ratione custodie Primo rõe custodie vl' depositi vtputa si sine
Ratione patrie piclo z labore deportatiõis de vna terra i aliã
Ratione monete mercator cũ ꝓprio lucro depositũ vl' ei⁹ equa-
lens reddit. Ut cũ epũs aut alter pgens romã deponit in venetijs mil-
le ducatos alicui mercatori hñti tabulã pecũie rome z ibi recipit ab eo
ducat. x. vt pfatos mille ducatos reddat sibi rome indẽnes. In tali ca-
su licz nõ sit vsura: tñ fm qsdã est turpe seu indecẽs lucrũ. Et maxie ꝓpt
duo. ¶ Primo qr mercator iste absqz piclo z absqz expensis. z etiã sine
deportatiõis labore facit eos epõ aut alteri in roma dari. Scdo qr añ-
qz reddat eos põt ex traditis in venetijs mercari atqz lucrari: nõ tñ vt dixi
ẽ ibi vsura: cũ ipe nihil mutuauerit epõ añdicto: nec ad restitutionẽ illo-
rũ. x. sz qsdã obligat⁹ ẽ: qr vere seruiuit epõ in aliq̃ equalẽti: q̃uis h fece-
rit absqz suo piclo z labore. ꝓpterea indecẽtia tlis lucri nõ ꝯtineret sim-
plicit' iiusticiã. imo poti⁹ q̃ndã eq̃litatẽ. dt tñ b. Bern. Credo aũt saluo
iudicio meliori: qñ tali cãbienti q de h facit artẽ iminerẽt circa hãc artẽ
expẽse pensionũ: opaꝝ. salarioꝝ. ac discipl'oꝝ. insup picula z labores: sicut
plerũqz talib⁹ ꝯtingere solet: ꝙ ex his cambijs põt sumere moderatũ lu-
crũ: z maxie rõne iteresse sic in cãbijs pcedẽtib⁹ dictũ est / sec⁹ aũt de eo q
hãc nõ exercet artẽ. nec ꝓpt h op⁹ iminerẽt sibi picl'm: nec hz inde labores
vl' expensas / ex qb⁹ rõne interesse possit inde lucrũ hre. Et fm h ꝯsentien-
dũ est pme opinioni. Scdm eñ bal. ex de pl⁹ peti. in c. j. Pono casum ꝙ
nũero cãpsori. c. p. xc. q mihi parisi⁹ dare facit: tal' q̃dẽ ꝯtctus licit⁹ ẽ iure
gentiũ z necari⁹ z munit⁹ naturali rõe eo ꝙ campsor subijt picl'a viaꝝ
z dãna nũcioꝝ. vt no. ff. de nau. fenore. l. picl'i z. ff. de ac. z ob. l. traiecti-
cie. §. de illo. Et de ver. ob. l. q rome. §. calume⁹. Et si aliq̃d pl⁹ lucrat' ipe
campsor ex iusticia z licite lucrũ sumit': qr industria accidit rei licite: vt
no. ff. ad legẽ falc. l. si heres. ꝓpterea licitũ est nũeranti. x. pacisci ꝙ red-
dant'. ix. tñ: qr sortẽ minuere nõ est petm̃ / augere aũt sic. Et est tex. no. ff.
¶ Scdo in talib⁹ cãbijs pt intuenire lucrũ (si cer. pe. l. rogasti. §. si tibi
rõne patrie: de q ponant' duo casus. in pmo põt intuenire lucrũ ex parte
dantis. scdo ex pte recipientis. Primo ex pte dantis. vbi grã. plus eñ valet teruenis
floris. senẽsis senis qz alibi. Et florẽtie sil'r florentin⁹. Et sil'r ducat⁹ vene-
tijs z roman⁹ rome. Suo mõ plus valet Nurunberge aut in reno imo tiõe pite.
pata. flor. reñ. qz wiẽne z sic de ꝯsil'ib⁹. ꝓpterea si pura z sola cambij rõe
ꝓpt monetã pl⁹ valentẽ in ꝓpria pria qz in aliena intuenia t lucrũ nõ ca-
dit ibi vsura. vbi grã. Si qs vltramõtan⁹ mille venetos ducatos intẽ-
debat ferre venetias: z ibi cambire seu expendere eos: z inueniẽs in pria
sua cãpsorẽ habentẽ tabulã cambij in ciuitate venetiaꝝ sibi tradat eos
tãqz cambiẽs illos venetijs / ac p ꝯseqñs ad forũ cambij venetiaꝝ: tũc si
nihil aliud hic intendit: nõ est ibi vsura: licz plus predicti ducati veneti
valeãt venetijs qz alibi vbi tradit eos. verũtñ si ex hoc ꝙ ducatos pdi-
ctos pri⁹ tradidit vltra mõtes qz recipiat in venetijs / cãbiũ eoꝝ intẽdit
aliq̃d lucrũ acquirere: tũc prior traditio inducit mutui rõnem: z est ibi

Turpe seu indecẽs lucrũ

Lucrũ in

vsura. Scḋo pōt infuenire lucrū ex pte recipient꜕ ⁊ tunc solet fieri cambiū alio ꝯuerso modo: vt dicaᷓ cambiū p lr̄as. Ubi grā. florētie existēs indigeo pānū venetijs/do tibi.c. vl' mille flor꜕. ⁊ tu in venetijs p lr̄as tuas facis mihi ꝯsignare.c.ducat꜕. venetos: licꝫ ei tu inde lucrer꜕. tn̄ talis cōtract⁹ licit⁹ est: tū qꝛ est quedā mutuatio numismatis ad numisma: nec rōne pecunie q̄ de se fructū nō parit: sed rōne patrie supuenit lucrū. tuꝫ qꝛ est ad vtilitatē vtriusqꝫ ptis. Necqꝫ em̄ sine tali cambio mercātie possent exerceri. tum rōne infesse sic sup̄ de expensis rōne custodie dictū est.

Lucrum infueniri pōt ratione monete. ¶ Tertio in p̄dictis cambijs pōt lucrū infuenire rōe monete/sūt nem pe monete seu numismata quedā/q̄ nō tm̄ in ꝓpria patria sed q̄si vbiqꝫ maiorē habēt cursuꝫ ⁊ valorē q̄ꝫ alie multe. vt ptꝫ de ducat꜕ venetia℞ et de boliginis antiqs ⁊ hmōi. Insup eadē numismata q̄ in tali maiori p̄cio sūt: adhuc mag꜕ in vna patria q̄ꝫ in alia currūt ⁊ cari⁹ extimanᷓ. Si qs ḡ tradit mille flor꜕. florēnos alicui vltra mōtes: vt sibi citra mōtes reddaᷓ pecūia ꝑualentior/aut totidē florētini florem in terra vbi pl⁹ valēt. vsurā cōmittit. Idē videᷓ esse si qs wienne aut bude i regno hung꜕. traderet alicui c.flor꜕. ren̄. vel pl'es vt totidē sibi restitueret pata. vl' Nurūberge: vbi pl⁹ valēt: vsurā ꝯmittit.

G ¶ Sed pone ꝙ aliqs pecuniā mutuet ad certū t'minū receptur⁹ alteri⁹ gn̄is monetā/aut aurū vel argentū vel aliā speciē/nūqd vsurā cōmittit. Ad h̄ est dicendū fm Hoff. ⁊ host. ꝙ si h̄ iō facit vt in extimatiōe lucreᷓ vsurari⁹ est/sic hi q̄ de nūdinis i nūdinas mutuare solēt hāc vsurā execrabiliorē oīb⁹ iudicat host꜕. vicꝫ qn̄cūqꝫ sub specie venditiōis vl' cōmutatiōis/vl' alteri⁹ liciti ꝯct⁹ veleᷓ ⁊ suborneᷓ: cū excedat cētesimā vsurā. Et qḋcūqꝫ nomē iponaᷓ ex q̄ fraudulenᷓ ⁊ mala intentiōe fit: ⁊ aliqd sorti accidit. vsura est. ex̄ de vsu. c. ꝯsul. Et. xiiij. q. iij. pleriqꝫ. Nā fm Alex. lō. dicendū est: ꝙ ille q̄ mutuat pecuniā receptur⁹ pecuniā alteri⁹ gn̄is ad certū t'minū/peccat si rōe termini vult hr̄e pecuniā quā ꝓbabiliᷓ credit ampli⁹ valiturā in termino dato q̄ꝫ sit pecunia quā ipse dedit: sperat em̄ excrescentiā ꝓpᷓ tp̄is dilatiōnē. Pōt etiā circa h̄ fieri distinctō q̄ sup̄ posita est ser. xv. K. ¶ Pone etiā casuꝫ: ꝙ petr⁹ xp̄ūs ianue emit a martino turonenses recipiēdos in frācia in talib⁹ nūdinis: q̄riᷓ nūqd licꝫ? Dicendū fm Alex. lō. ꝙ si emēs plus vel min⁹ dat ꝓpter tp̄is dilationē: vel qꝛ plus vl' min⁹ dimittit pecuniā suā vendenti vel ꝓmittenti dare turon̄. in francia. vtputa si vsqꝫ ad nūdinas sunt tres menses/min⁹ dabit emens p. x. lib. turon̄. q̄ꝫ si essent tm̄ duo/ꝯtractus tūc licit⁹ nō est: ⁊ maxīe si pecuniā in t'mino recipiendā pl⁹ valiturā ꝓbabiliᷓ crederet: vel si sic emens cōiter lucrareᷓ. Hoc autē posito videᷓ esse mutuū indirectū. vtputa si qs dat min⁹ ꝓbabiliᷓ receptur⁹ pl⁹ in t'mino. Sed si esset dubiū ꝓbabiliᷓ vl' cōiter accn̄tis ratione dubij ꝯtractus excusareᷓ. Hec de cambijs realibus.

H ¶ Nunc ꝯseqnᷓ tertio videndū erit de cambijs/casualib⁹ ⁊ fortuit꜕: que

Cambiū casuale. sicca a qbusdā vocanᷓ. Et a qbusdā noianᷓ cābia grosso℞. Celebranᷓ aūt tali mō. Nā cū indigeā florētie. x. lib. grosso℞. ibi recipio p illis a cāpsos

re.c.sex flor{.aut plus vel min⁹ ẜm qḋ tūc florētie talia cambia currunt .i.ẜm ꝙ ibi valerēt.x.grossoꝝ libre. Demū ad vnū mēsem teneor sibi restituere tm̄ ꝗ̄tū infra.x.dies cōputādos a die celebrati ꝯctus valebunt .x.lib.grossoꝝ in ciuitate venetiaꝝ:q̄ quidē aliqñ pl⁹ valēt ꝗ̄ receptū sit a me/aliqñ aūt min⁹.ꝓpterea cāpsor aliqñ ꝑdit:aliqñ tm̄ lucraẜ.licz cōit' iñ recipiat lucꝝ.iō cābia ista exercēt atq3 freq̄ntāt:tl'is q̄dē ꝯct⁹ oīno illicit⁹ ē. Primo q2 ē ꝯct⁹ mutui. Scḋo q2 spaẜ lucrū numi. Tertio q2 cū dāno ꝓxi. Primo q2 ē ꝯct⁹ mutui cū itentiōe recipiēdi vltra sortē ad mēsem qḋ ꝓhibitū ē:sic lati⁹ ō.dem̄ est ser.cxv.a b c. Nec obstat ꝙ ṗdicte libre grossoꝝ qñq3 valēt mi⁹:q2 intētio mutuāt{ ē ex tali mutuo hr̄e lucꝝ. ꝓpt'ea dubia ꝛ ꝑicl'a i vsura vtiq3 nō excusāt vt p3 ex̄ ḋ vsu.i c.na. Scḋo aūt illicit⁹ ē:q2 spaẜ lucꝝ numi de q̄ nullū pōt egredi lucꝝ vt p3.lxxxviij. di.Ejiciēs. Tertio aūt ē illicit⁹:q2 cū dāno ꝓxi scz recipiēt{ pecuniā ad cābiū:cū expiētia teste q̄ mgr̄a ē oīm.ḋ cle.i.c.ꝗ̄ sit.tl'ia cābia sint hodiernis tp̄ib⁹ sbmersio ꝛ ḋstructō oīm ciuiū q̄ tl'ia cābia freq̄ntare ꝓbāẜ. Ex ṗdict{ sat{ patere p̄t:qñ ab vsura i ꝯctu excusat dubiū vl' ꝑicl'm:ꝛ qñ est mutuū palliatū:nec nō qñ liceat cābiū: vt a ml'tiplicib⁹ laq̄is ꝛ occl'tis īsidijs ꝯctuū vsurarioꝝ salui euadere possim⁹.qḋ nob p̄st. digneẜ d.ꝛc̄

¶ De ꝯtractib⁹ in materia soccidaꝝ in anialib⁹ magnis ꝛ minutis. Sermo.CXXI.

Radix omniū malorū est cupiditas.i.Timo.vi. In p̄cedenti ẜmone audistis de triplici gn̄e cambioꝝ. Et de q̄libet/ qñ sit licitū vl' illicitū aut vsurariū. vicz de cambio artificiali reali ꝛ casuali. Nūc ꝯseq̄nt' videndū erit de ꝯctib⁹ in materia soccidaꝝ q̄ ml'tipl'r diuersificanẜ:ꝛ qñ licite vl' illicite tales ꝯct⁹ fieri cōtingat. Ut sic iteꝝ eradiceẜ radix oīm maloꝝ ipsa cupiditas. Pro gr̄a. Aue maria. ¶ Radix oīm maloꝝ est cupiditas. vbi sup̄.

¶ Primo videndū est/q̄d sit Soccida. Pro quo est notandū:ꝙ soccida est quedā societas in ꝯtractu anialiū. Ad hanc aūt soccidā duo concurrūt vicz societas ꝛ locatio:q2 ex his duob⁹ ꝯctib⁹ soccida ꝯposita est: Propterea q̄ vult discernere qñ soccida sit licita vel nō duo deb3 ꝯsiderare. Primo id qḋ est formale in vera societate pecunie apposite:q2 vicz ille q̄ mutuat pecuniā mercatori ad vera3 societatē/teneẜ in se ꝑiculum fortuitū retinere. Scḋo ꝯsiderare deb3 illud qḋ est formale in ip̄a locatione:q2 locās etiā retinet in se ꝑiculū casuale ip̄i⁹ rei locate. Si igiẜ in soccida apud eū dantē remanet fortuitū ꝑicl'm tunc ibi nō est vsura:sed sicut infra patebit posset esse iniusticia ex vtraq3 ꝑte ꝛ maxie ex ꝑte ipsius soccidā dant{. ¶ Scḋo est notandū:ꝙ qñcūq3 in soccida ꝛ in alijs ꝯtractib⁹ mutui ratio cōmisceẜ/si rōe mutui fiat in ill' porior ꝯditio p̄stitor{ ꝗ̄ mutuant{ ab illo:sp ꝓ tāto est ibi vsura.ꝓ ꝗ̄to ob rōnē mutui vi vl' i terp̄tatiui fit porior ꝯditio p̄stitor{. Et ex h̄ p3 lata ianua ad cas⁹ ml'tos vsurarios tā soccidaꝝ ꝗ̄ alioꝝ ꝯctuū discernēdos ꝛ ad eoꝝ mercatiōes ꝓpt' variā cōmixtionē eoꝝ cū ceter{ ꝯtractib⁹ dissoluēdos ꝛ enodandos.

A Soccida q̄d sit

¶ Tertio ē notandū: q̄ qñ cōiter nō ꝑcipit̄ ꝛ ꝓbabilit̄ dubitat̄. verū isti⁹ vel illi⁹ deterior ꝯditio sit i forma ꝯtcus ꝛ pacti adhibiti i soccida seu i q̄cūq̄ alia societate: tūc ibi nō ē pctm̄. vbi āt alteri⁹ ꝯditio notabili⁹ deterior appet ad arbitriū boni viri: pctm̄ ē ex pte ꝑualētis si hec sciens̄ fac. ꝛ tal' ꝑualens totū qd̄ vltra debitū iusticie recipit ipi decepto restituere
Locator dicit̄ obligat̄ cū illō ꝯpēdit. Propterea aduertēdū ē: q̄ locator dr̄ ille q̄ domū suā seu aīalia tradat q̄ vtat̄ illa seu ꝯducat. Uñ fz Catholicon locare dr̄ in respcū ad ꝯducere. Nā ꝯducit hospitiū q̄ ꝓ eo p̄ciū dat. Cōducere āt ē sil' ducere. aliqb̄ ducatū p̄bere ꝛ mercede ꝯstituta aliqd ꝯducere. vñ v̄s. Cōduc̄ p̄ciū tradēs ꝑ hēsq̄ ducatū. Qui capit ille locat ꝯduc̄ q̄ p̄ciū dat.

B ¶ De soccidis ouiū ꝛ alioꝝ minutoꝝ aīaliū plures casus.

Primo ponant̄ q̄ttuor casus liciti. Scdo tres cas⁹ illiciti. Tertio tres illiciti. licz oēs variari possunt d̄ licito ad illicitū ꝛ econuerso.

Casus liciti ¶ Primo sunt q̄ttuor casus liciti in soccidis minutoꝝ aīalium Prim⁹ casus ē cū fit societas h̄ mō. vicz hñs. xx. capita ouiū inijt societatē cū alio habēte totidē: ꝛ adinuicē cōicāt ipas oues ꝛ caꝝ ꝑiculū ꝛ emolimētū: ꝛ expēsas circa pastū caꝝ: ꝛ vltra h̄ qñq̄ sil' paciscunt̄: q̄ de caꝝ fetib̄ capita moriētia reparent̄: vel de caꝝ velleribus ꝛ pellib̄ emant̄ alia ad augmētū gregis. In h̄ q̄dē casu qm̄ nulla infuenit rō mutui n̄ p̄t esse vsura: q̄uis in hꝰ pactis alteri⁹ ꝯditio deterior esset vel melior: cū ibi viciū iniusti p̄cij esse possit. ¶ Scdͦs cas⁹ ē: cū Petr⁹ tradidit i soccidā ipi Joanni. x. oues. Et ipe Jo. ponit alias. x. Et iteꝝ pe. adducit alias. x. ꝓ opas ꝛ expēsas quas fac̄ Joā. in alendis pecorib̄. Demū in fine anni eas eq̄liter diuidūt. talis ꝯtract⁹ licit⁹ est. ¶ Terti⁹ casus: Pone q̄ Pe. dat Joā. i soccidā centū oues/paciscens secū sibi satisfacere d̄ labore ꝛ expensis q̄s faciet ꝓ dictis ouib̄ custodiēdis. hoc addito: q̄ Joā. p̄dictus de p̄dictis ouib̄ soluat tertiā partē ꝛ stet ad tertiā ꝑtem lucri ꝛ damni. talis ꝯtract⁹ licit⁹ est: q2 Pe. satisfacit Joā. de labore suo. Ex h̄ parz: q̄ Joā. non ponit in soccida nec opas nec aliqd aliud: sed ꝓpter fructū siue lucrū obligat se ad soluendū tertiā partē ouiū p̄dictarū: ꝛ h̄ licitum est. ¶ Quart⁹ casus addi pōt q̄ talis est. Petrus tradit in soccidā ipi Joā. centū oues paciscēs secum q̄ p̄dict⁹ Joā. de oib̄ habeat medietatē i p̄ncipio/medio/ꝛ in fine. Et talis ꝯtractus licit⁹ est dūmō Petr⁹ recipiat

C in se fortuitū ꝑiculū. ¶ Sequunt̄ tres casus illiciti in soccidis ouium.

Casus illiciti Prim⁹ est cū q̄s certa capita ouiū tradit i soccidaz certo p̄cio extimata cū hoc pacto: q̄ de ꝓuentib̄ recipiat totū p̄ciū antequā ali⁹ aliqd. de ipis ꝓuentib̄ ꝑceptur⁹ sit. Aut etiā sub tali pacto: q̄ de fetib̄ reparent̄ capita q̄libet casu moritura anq̄ ali⁹ aliqd de ꝓuentib̄ recipe debeat. qd̄ est q̄si oues tradere imortales. talis ꝯtract⁹ oino vsurari⁹ ꝛ impius ē. Si tñ post p̄dictā extimationē p̄cij ouium: aut cū repatiōe caꝝ de fetib̄ cōtract⁹ societat' sic fieret: q̄ q̄ntū leuat ouiū pastus ꝛ custodia pastoral' tanto melior fieret portio societatis in recipiēte ꝛ custodiēte ꝛ pascente oues: tūc non est vsura: nec pctm̄ iniusti p̄cij. ¶ Scdͦs casus est cū quis

habēs.xx.oues tradit eas alicui extimatas sex lib.deñ.hoc pacto ꝙ sibi teneat̄ reddere medietatē.s.tres libras.qcq̄d postea de ouib⁹ cōtingat. tūc q̄dē idē est acsi debitori creditor dedissꝫ mutuo tres lib.deñ.ꝑ quas emptor.x.capitib⁹ ꝯtrisset secū societatē cū debitore habēte .x. alia capita.ita ꝙ sint cōia ꝛ ipsi sint socij in ꝑiclo ꝛ ꝓuētib⁹: tūc ꝓ quāto ex cōtēplatōe mutui ḡuat creditor debitorē in ꝯtcu p̄fate societat̄: ꝓ tāto est ibi vsura. ¶ Terti⁹ casus est de illo q̄ emit oues a paupib⁹ vel nō pauperib⁹ q̄s mīme habeāt.et scit ꝛ credit eas nō h̄re.ac ꝓ tali emptiōe dat aliquā pecunie q̄ntitatē.ꝛ q̄si iā a vēditore illa aīalia accepissꝫ: locat illa vēdēti ꝓ certa annua pensiōe. talis ꝯtcus illicit⁹ est ꝛ vsurari⁹. et fit in fraudē vsurarꝫ: vbi tal' ꝑstitor aliq̄d lucrari debeat vltra pecuniam quā pri⁹ dedit. Si aūt credit a quo emit illa habere ꝛ sine fraude emit tūc nō est vsura si capitale stat ad ꝑiculū ei⁹: q2 tūc vera locatio est.

¶ Sequūt̄ tres casus liciti in soccidis ouiū. Prim⁹ casus est qñ q̄dā tradit oues monasterio sub tali ꝯditōe ꝙ de q̄libꝫ oue recipiat annuatim.xij.deñ.cū lōge pl⁹ valeat fruct⁹ earū.puta.xx.deñ.vel circa. Sed addit ꝙ etiā si oēs p̄dicte oues moriant̄/vult p̄dictū fructū siue cēsuꝫ. si aūt multiplicent̄ oues ipsi⁹ monasterij sint q̄tq̄t sunt vltra ꝑmo traditas. Insuꝑ ꝙ post mortē tradēt̄ etiāsi cētuplarent̄/ad ipsū monasteriū veniāt. Scdꝫ Hosti.talis ꝯtcus licit⁹ est:nec pōt etiā petere restōeꝫ: ex quo in ipsa traditōe nō fuit lesa.q̄uis mortalitas p̄dictarꝫ ouiū seq̄retur:nisi forte oues iā vtiqꝫ infecte essent ꝛ ad mortē ꝑate: ꝛ h̄ monasteriū ignorauerit ꝛ nō ꝓspexerit mortalitatē venire posse. ff.de mino.l.versi.§.si locupleti. Dicit tñ ibi btūs Bernardin⁹. Consulo tñ tradēti in hoc casu ꝙ inspecto lucro de ouib⁹ a monasterio habito:q̄d forsitā fuit paruū:et longo tpe insolidū habuit/lucrū nō exigat;aut remittat ptē. ꝛ sic sentiet partē dāni ne cū iactura monasterij locupletari velit. ex̄ de regu.iur̄.locupletari.lib.vj. Caueat insuꝑ talis tradēs ꝙ nisi in hoc cōtractu cōuētus ꝯsentiat/nō tenet̄ mōasteriū de ouib⁹ abbati vl cellerario vel hmōi cū p̄dicto pacto datis.ex̄ depo.c.j. Hec f̄m Hostieñ.

¶ Secūd⁹ casus talis est. Pone ꝙ Petr⁹ tradat.xx.oues Joā.vsqꝫ ad duos annos.tali cōditiōe ꝙ ipse Jo.teneat̄ eas ꝛ earꝫ fet⁹ ꝛ fruct⁹ cuꝫ diligētia pascere et seruare suis expēsis. fetuū ꝟo ꝛ fructuū medietatē ipsi Pe.fideliť cōsignare ꝛ dare. atqꝫ in fine termini ip̄as easdē oues vel alias que eis occasiōe tpis extabūt ipsi eidē assignare:si tamen ipse vel aliq̄ earū:aut ip̄arꝫ fet⁹ vel fruct⁹ culpa aut dolo ipsi⁹ Joānis aut eius nūcij perierint: vel deuastati fuerint:ad dānū ipsi⁹ Jo.spectet. Si vero diuino iudicio vl' casu fortuito hoc euenerit ad ip̄m Petrū habeat ꝑtinere/dūmodo ipse Joā.predicto Petro de hmōi faciat plenā fidē ꝑ p̄sentationē pellis ouis mortue. aut ꝑ tres testes legales et bone opinionis qui nō sint ei familiares vel cōsortes: aut alio modo sufficienti.talis cōtract⁹ licitus esse videt̄:quia satis videt̄ equa ꝛ bona conditio vtriusqꝫ. ¶ Tertius casus f̄m Bald.de perusio.in.l.j.C.pro so

D

Tres casus liciti

E

cio. Verbi gratia. dedi oues in soccidã ad quinquenniũ. ⁊ de cõsuetudi-ne est ꝙ in fine quinquẽnij diuidanᷓ oues ⁊ fructus earum. ⁊ interim oues naturaliꝰ pereũt: nunquid rusticus ad aliqd obligatus est mihi?
Dãnum triplex — Dicendũ ꝙ in tali casu põt interuenire triplex dãnũ. Primo ex natura. Secũdo ex fortuna. Tertio ex culpa. Prio quidẽ in tali casu põt interuenire damnũ ex natura. Et in hoc casu: qꝛ fuissent periture etiã penes me: ideo restituere nõ tenetᷓ: etiã si fuissent extimate. Nam in cõtracti-
Dãnũ ex natura — bus nõ ordinatis ad dominiũ transferendũ: extimatio emptionẽ nõ facit. vt. ff. pro socio. l. cũ duobꝰ. §. damna. ff. locati. l. iij. Et hoc ꝑ regulaꝝ traditã. ff. de cõtrahen. emp. l. cũ manusata. §. nemo. ¶ Secundo po-
Dãnũ ex fortuna. — test cõtingere tale dãnũ ex fortuna. vnde si perierũt fortuito casu: cui resisti nõ potuit: Textꝰ dicit in ꝑdicto. §. damna. ꝙ ꝑiculuꝫ est cõmune. Proinde si oues extimate erãt. xx. libris/ rusticꝰ tenetᷓ mihi restituere decẽ. Nã si nihil restitueret/ totũ damnũ vtiqꝫ foret meũ: quod essꝫ cõtra istũ textũ. in. §. damna. qui dicit ꝙ damnũ est cõmune. Ex hoc patꝫ ꝙ aliter iudicamꝰ de casu fortuito: ⁊ aliter de casu naturali. ¶ Tertiõ
Dãnũ ex culpa — cõtingere põt ex culpa. vnde si culpa rustici damnũ illud superueniret: ipse ad emendã tenetᷓ totius. s. quãtitatis. quia ante tẽpꝰ diuidende societatis oẽs oues erãt mee: licꝫ extimate tradite fuerint/ sicut predictũ est. Facit ad hoc. C. de pact. l. si pascẽda pecora. Et etiã dicto. §. damna. in. l. cũ duob. ff. pro socio. Si ṽo postqꝫ oues equaliter partiri debebãt damnũ interuenit rustici culpa: tũc nõ tenetᷓ mihi nisi ad dimidiã partẽ precij: quia in plꝰ me nõ dãnificauit. Ex his patꝫ ſm Baldũ. ꝙ si predictũ dãnum interuenit ex natura/ ꝑtinet ad tradentẽ: si ex fortuna ꝑtinet ad tradentẽ et recipientẽ. si ex culpa ꝑtinet tm̃ ad recipientem. Plura que faciũt ad hanc materiã patẽt ser. cxix. E F G H I K.

¶ Consequẽter videndũ erit de soccidis boum ⁊ aialiũ grossoꝝ. De his ponanᷓ triplices casus. Primo de qͣttuor casibus licitis. Secũdo de trib casibus nõ licitis. Tertio iterũ de tribus casibus licitis: q̃ oẽs pñt variari de licito ad illicitũ. et ecõuerso.

F ¶ Primo de qͣttuor casibus licitis in soccidis boũ Quorũ primus ta-
Quattuor casus illiciti — lis est. Petrꝰ tradit Joãni bouẽ ⁊ vitulũ nutriẽdos vsqꝫ ad annũ. hac scꝫ cõuentiõe ꝙ in fine anni vendanᷓ: ⁊ Petrꝰ ante oĩa extrahat capitale. deinde diuidaᷓ lucrũ. Jn hoc casu duo sunt necessaria ad hoc ꝙ licitus sit. Primũ ꝙ Petrꝰ retineat in se periculũ fortuitũ capitalꝭ: aliter illicitꝰ esset cõtractꝰ. Secundũ ꝙ si anialia minus vẽderenᷓ qꝫ fuerint empta: nõ tñ ex h̃ Joãnes tenetᷓ ipsi Petro ad supplẽdũ ꝓ capitali deficiẽte: quia tũc esset capitale saluũ: cõtra ea que dicta sunt supra. sermone. cxviij. F G H. Ex quibus patet ꝙ talis cõtractꝰ vsurariꝰ esset.

¶ Secũdus casus est. Pone ꝙ Petrꝰ locat Joãni duos boues volẽs quolibet mẽse sextariũ habere frumẽti ⁊c. ⁊ retinet sibi periculũ predictoꝝ boũ/ quid iuris? Dicendũ ꝙ talis locatio licita est/ dũmodo tantũ sit lucrũ quod respõdeat vtilitati que potest haberi de bobus: alias

illicita esset. nam si nulla de bobus vtilitas aduenirets/nihil dare deberet aliter metiret vbi nõ seminaret. qđ vtiq; iniustũ esset. ¶ Tertius casus. Pone q̃ Pe. locat Jo. duos boues extimatos cuz hac cõditione: sc; q̃ si Joãnes laboret sibi cũ dictis bobus in anno. xij. iugera terre: ⁊ in fine anni boues vendi debeant: atq; Petrus totũ suũ capitale prius retrahere debet/⁊ Joãnes habere debet medietatẽ lucri: quid iuris? Dicendũ q̃ talis cõtractus licitus est si ipse obseruet duo. Primũ q̃ retineat sibi periculum p̃dictoꝶ boum. Scđm q̃ ꝑmittat ipsi Joãni sibi satisfacere de labore quẽ sustinebit in laborando terras suas: ⁊ hoc ad arbitriũ boni viri. que satisfactio cõputat̃ in hoc q̃ dat sibi medietatẽ boum. Sed si nullus lucrũ fieret de bobus: tũc Petrus recõpensare tenet̃ pro expensis factis a Joãne/de ipsa sc; boum sorte. vno aũt p̃dictoꝶ duoꝶ deficiẽte cõtract⁹ est illicitus. ¶ Quart⁹ casus addatur. Nam eodẽ modo licitũ est locare boues ad laborandũ ad quartã partẽ lucri ⁊ damni: dũmõ locãs boues laboranti ꝑmittat cõpetẽter se satisfacturũ ꝑ labore quẽ sustinet siue fiat satisfactio de expensis factis ex pte dantis siue de sorte boum si ibi nõ fuerit lucrũ: alioquin cõtractus illicitus esset.

¶ Sequũtur tres casus nõ liciti in soccidis boũ. ¶ Primus qñ quis locat boues ad medietatẽ/sc; ꝑ certis sextarijs bladi: eo vic; pacto/q̃ si moriantur vel deteriorẽtur: cõductor subeat periculi medietatẽ. si aũt meliorẽtur: habeat medietatẽ cõmodi. in hoc em̃ casu q: tradens boues sub spe cie locatiõis q̃si mutuat seu cõmodat boues suos: iõ in tali locatione dat̃ potior cõditio locatori ⁊ deterior cõductori. q: vix aut nunq̃ põt habere ꝯductor tm̃ cõmodũ de meliorat̃õe boũ q̃ntũ põt habere damnũ de morte ipsoꝶ: nisi sextarij qui ꝑ conductione dimidij bouis darent̃ sufficienter equiualerẽt cõditioni quarte partis. i. dimidij bouis. puta si bos ad arandum ꝑ anno sufficiẽter pro quattuor sextarijs conducat̃ q̃ dentur duo sextaria ꝑ dimidio bouis. Et predictorũ ratio est: q̃a in hoc casu concurrit duplex ꝯctus. Unus sc; emptionis medietatis bouis ꝑpter quod medietas illa currit in periculũ susceptoris. Secũdus est cõtractus conductionis sc; alterius medietatis. Si igitur ꝑ expectatõe solutionis precij emptionis prime medietatis: nõ vltra iustũ preciũ conductionis secũde medietatis grauetur: nulla est ibi vsura nec etiã iniustum preciũ. Si autem locator apponit p̃dictũ pactũ: q: timet q̃ ꝯductor nimis grauaret boues si de hmõi pacti periculo nõ timeret firmiterq; ꝑponeret. q̃ si bos sine cõductoris culpa aut nũcij ei⁹ pereat nihil de illo piculo exigeret de eodẽ: tũc nõ est illicitum ex hoc respectu: sed q: cõtractus in forma vsurarius apparet. Primo ꝑpt̃ scandalũ mortalit̃ peccat/eo q̃ hoc sciẽtes. q: rectã ei⁹ intentionẽ nõ vident/scandalum inde sumũt. Secũdo quia heredes eius nescientes ibi suam intentionẽ possent repetere capitale. Si quis obstet in prefato casu non esse vsurã: quia conductor in se suscipere potest periculum ⁊ fortuitos casus rei conducte quantũ est de natura contractus.

Margin: H Tres casus illiciti in soccidis boum.

Dicendū ꝙ in p̄fato casu sunt duo ꝯtus. Un⁹ est locatiōis ꝛ ꝯductiōis
ali⁹ est societatꝭ scꝫ in piclo ac melioratōne ꝛ deterioratiōe bouis. Con
tract⁹ quidē societatꝭ de sui natura exigit eq̄litatē ꝓportionis sic pꝫ ser.
xix. e f g. Uñ q̄ntū ego i societate do vl' facio tm̄ ꝓportionabilr inde reci
piā. Si aūt ꝓpter mutuū mihi factū pars societatꝭ mee deterioraꝛ ꝓ tan

D ¶ Scd̄us casus est talis Pe. tradit Joāni duos bo- (to est ibi vsura.
ues extimatos. xx. florꝭ. vt cū eis laboret vsqꝫ ad annū tali vicꝫ pacto: ꝙ
ipē Joānes teneaꝛ eos fidelr enutrire expensis suis: atqꝫ in fine anni p̄
dictos boues vl' extimationē p̄dictā. quarta pte lucri si inde lucrat⁹ fue
rit: vel tm̄ min⁹ ipsa extimatiōe q̄ꝫtum portat quarta pars dāni/si inde
superuenerit dānū: tūc teneaꝛ ipē Pe. dare ꝛ ꝯsignare: nūqd talis ꝯtus li
cit⁹ erit? Dicendū ꝙ iste casus silis est illi d' q̄ dictū est sup̄ ser. xviij. b.
Et iō videꝛ dicendū sic ibi scꝫ ꝙ illicit⁹ est. Esset aūt licit⁹ tal' casus si ad
dereꝛ in pacto: ꝙ si dānū aliqd̄ sine culpa ipsi⁹ Joānis aut nunciȷ̄ ei⁹ in-
teruenireꝛ: ꝙ ad ipm Pe. integre ptineret: nihilo min⁹ tale dānū Petr⁹
a p̄dicto Joāne nō teneꝛ acceptare/nisi Joan. p tres testes fideles de h
faceret plenā fidē. ¶ Aduertēdū est etiā: ꝙ p̄dicta dn̄t itelligi ƀm debi-
tū eq̄tatꝭ. Nā ꝙ deductꝭ extimatiōibꝫ operꝫ ꝛ laborꝫ ipsi⁹ debitoris ꝛ ex-
pensis factꝭ de bonis eiusdē in bobus ꝛ opatiōe corꝫ facta diligēti ꝛ fide
li examiatione ꝛ estimatōe superesse reperiꝛ: id siquidē extimādū ac diuidē-

J ¶ Terti⁹ casus addaꝛ: pone ꝙ Pe. tradat Joanni vnā vaccā (dū est.
tribꝫ libris extimatā cū tali pacto: ꝙ ipē Joh. teneaꝛ eā ꝛ oēm ei⁹ fructū
ꝛ fetū cū diligētia ƀuare ꝛ custodire sūptibꝫ suis: fructūqꝫ ei⁹ ꝛ fetū nō
alienare sine licētia Pe. atqꝫ d' fructibꝫ ei⁹ ꝛ fetibꝫ p̄oribꝫ: tm̄ ipi Pe. da-
re ꝛ ꝯsigre: donec sit sibi de dicto pacto itegre satisfactū: deinde sibi assi-
gnare i futurū dimidiū de fructibꝫ ꝛ fetibꝫ talis vacce. Si tm̄ vacca vel
ei⁹ fruct⁹ ꝛ fet⁹ culpa Joānis aut nūciȷ̄ ei⁹ q̄cūqꝫ mō piret/ipse Joānes
integre teneaꝛ restituere. Si aūt diuio iudicio aut fortuito casu superue
nerint antedicta: ptineat dānū ad ipm Pet. qd iuris? Dicendū ꝙ talis
ꝯtr⁹ licit⁹ esse videꝛ ƀm q̄sdā. Nā licꝫ Pe. pri⁹ sortē suā recipiat: tm̄ incō
ueniēs nō videꝛ: cū in se suscipiat piclm fortuiti cas⁹ ꝛ diui iudiciȷ̄. Sꝫ
verior sn̄ia est q̄ tenet ꝙ ꝯtus illicit⁹ est. Nā euidenꝛ appꝫ/ꝙ potior est
ꝯditio locatoria q̄ꝫ ꝯductoria: qꝛ poterit euenire ꝙ postq̄ꝫ Petr⁹ suā sor
tē recepit. vacca cū oīm fetu ꝛ fructu pibit. Et sic de oībus expensis ꝛ la-
boribꝫ habitꝭ circa vaccā ipse Joānes nihil hēbit: qd̄ iniustū esse videꝛ.
ꝓpterea dicendum est: ꝙ talis ꝯtractus illicitus est.

R ¶ Sequunꝛ iterū tres casus liciti in soccidis boum. Prim⁹ est iste/lo
cat Petr⁹ ipsi Joāni duos boues extimatos. xx. florꝭ. cū pacto: ꝙ vbi est
ꝯsuetum dare p duobꝫ bobus. xij. sextarios frumenti det ipse Joh. octo
ita tm̄ ꝙ stet ad piculum tertie partis boum: nūqd licit⁹ est ꝯtract⁹. Di-
cendū ꝙ sic: si tm̄ Petrus satisfecit Joanni de labore suo: ꝛ tūc licitū est:
ꝙ Joānes obliget se ad piculū tertie ptis boum: aliter nō liceret. ¶ Se
cundus casus est: ꝙ cū Petr⁹ locat Joanni duos boues paciscens secū

tres aliȷ̄ casus liciti i soccidis boum.

q̄ quolibet mense det sibi sextariū aut mediū frumēti: nec de periculo mentionē facit. In hoc casu aduertendū est q̄ si Petrus vult habere capitale firmū/tūc est vsura. sed si intendit fortuitū p̄iculū in se susci pere: tūc casus licitus est. sicut etiā eodē modo licitū est hoc agere i vectura equi: tūc insuper si morerent̄ boues p̄ Joānis incuriā: ip̄e satisfacere teneret̄. ¶ Terti⁹ casus cōtingit hoc modo. Emit Petr⁹ duas vaccas/et eas tradit Joanni sub hoc pacto q̄ illas pascat: ꝛ cū eisdē terrā colat: ita tamē q̄ ipse Petr⁹ de p̄mis fructib⁹ illarum recipiat medietatē p̄cij earū: quo recepto medietas illaꝝ fiat agricole: atq̧ medietas alia sit ipsi⁹ Petri: ꝛ equaliter diuidant fruct⁹. hoc addito q̄ agricola annuatim det vnū sextariū tritici ip̄i emptori. s. Petro pro eo q̄ terrā colit cū ip̄is vaccis. Et si moriant̄ vacce equaliter cōmunicēt damnū/nūquid licet? Dicendū q̄ cōtract⁹ licitus est sed magis est cōtractus locatōis q̄ȝ societatis: quia locat vnā vaccā que est sua p̄ vno sextario tritici annuatim. ꝛ p̄ pastu vacce ꝛ fet⁹ est ipse fruct⁹, sed de alia nihil recipit: q2 non sua sed agricole est.

¶ De soccidis que fieri p̄nt vario mō de ouibus ꝛ bobus.

¶ Quia multi dictoꝝ casuū ad hoc duplex genus animaliū applicari possunt. Ideo nūc de his tm̄ duo ponantur.

¶ Primus est cū quis locat aialia pro certa quātitate frumēti seu pro quacunq̧ re annua. talis quidem cōtractus licitus est dūmodo cōductor nō grauet̄ ex immoderata mercede. licitū quoq̧ est i tali cōtractu apponere pactū: q̄ dānuȝ ꝛ lucrū rei locate cōmune sit: sed nō licȝ paciscisci q̄ damnū solū sit ꝯductoris/nisi de eo quod procedit ex culpa sua ¶ Secūdus casus tal's est: cū quis habet .xx. capita ꝛ tradit illa pascēda atq̧ custodiēda sub certa mercede pecunie: vel participatiōe prouentuū gregis: sic tn̄ q̄ dn̄s retinet sibi p̄iculū p̄dictoꝝ capitū. In tali quidē cōtractu nō est vsura: quia in eo nulla interuenit ratio mutui. Secus aūt esset si dn̄s sibi periculū nō retineret/sed cōductori imputaret̄: q2 tūc cōtractus illicit⁹ esset. ¶ Ex premissis ergo patȝ q̄ȝ incautū sit vitricis ecclesie aut alijs vaccas ecclesiarū locare paup̄ibus sub annua pensiōe: totū damnū refundēdo in eos q̄bus vaccas locāt: vt si moriatur aliā substituat: ꝛ inde p̄ciū prius solitū p̄soluat. quid em̄ aliud tales agūt q̄ȝ q̄ hmōi vaccas sine fine id ē perpetue viuere volūt. Secus est si damnū eo mō quo supra dictū est E. disp̄tiat̄. vt si ex natura ip̄e locans p̄soluat: si ex fortuna aut casu vterq̧. si ex negligētia ipse cui vacca data est solus sustineat. Unde ꝛ datio hmōi vaccaꝝ magis dici pōt mutuū q̄ȝ locatio. Et p̄ cōseq̄ns vsura si dānū trāsfundat̄ solū in eū cui datur ꝛc. Rogemus ergo deū vt in hmōi varietate casuū vsurariorū nobis succurrat qtūs que ratōi consona sunt agam⁹ ꝛ penas vsurarū euadamus Amen.

¶ De casibus in quib⁹ videt̄ esse vsura ꝛ non est.

Sermo CXXII

Radix omnium malorum est cupiditas. i. Timo. vi.
In pcedentibus sermonibus audistis de multis contractibus usurarijs: et quo usura principaliter fit ratione mutui veri vel interpretatiui. Tandem de soccidis in animalibus minutis et magnis quo fiant licite et illicite. Nunc consequenter dicere cogitaui de casibus in quibus videtur esse usura et non est / ne forte quis per ignorantiam talium et erroneam conscientiam se deijciat in penam auaris siue cupidis preparatam: cum ipsa auaricia radix sit omnium malorum. Pro gratia Aue maria. Radix omnium malorum est cupiditas.
¶ In presenti sermone videndum erit de casibus in quibus liceat accipere ultra sortem quod prima facie apparet multis nunquam esse licitum. Pro intellectu dicendorum et eorum que in pcedentibus sermonibus dicta sunt Considerandum est quid sit sors. Unde secundum Alexan. lom. Sors accipitur duobus modis. Primo sumitur pro signo distinctiuo rerum. sicut Prouer. xvj. in fine Salomon ait. Sortes mittuntur in signum. Et Numeri. xxxiij. Deddi vobis terram in possessionem quam diuidetis sorte. Et iterum propheta ait in Psal. Super vestem meam miserunt sortem. ¶ Secundo modo sors sumitur pro re iuste possessa in diuisione vicz aliquarum possessionum. Et hoc modo Numeri. xxxiiij. vocantur possessiones filiorum israel sortes. Ex quo patet quod res iuste possessa sors merito appellatur. unde versus. Sors notat euentum / signat quoque sors capitale. Tertio modo et magis proprie potest dici sors quantitas mutuo data explicite vel implicite. Vel sors est capitale creditoris expressi vel palliati: quia usura esse non potest nisi circa sortem in capitali rerum mutabilium. Accipiendo ergo sortem hoc modo in contractu contingit esse usuram vel non esse ex hoc quod aliquid accidit sorti vel est de sorte. Nam si aliquid accidit sorti usura est. Verbi gratia. si aliquis possedit aliquam domum vel fundum fructus inde excrescens de sorte est / non accedit sorti. Unde si quis iusto precio emat aliquam rem / res ipsa portat secum sortem suam. Etsi aliqua excrescentia inde prouenit / est quidem de sorte. Eodem quoque modo in locatione contingit. Commodatum vero si remaneat in sua natura non recipit excrescentiam sortis: sed magis in alios contractus transit. sicut patet. in ser. xv. A B. Et sic transeundo lucrum inde habitum fit de sorte. propterea non cadit ibi usura. in mutuo autem semper excrescentia est extra sortem. Proinde quia accidit sorti minime licitum est aliquam excrescentiam ratione mutui acceptare. cum non liceat accipere ratione sortis nisi quod est de sorte. Ex hoc autem ortum habet quod in re pignorata fructus debent computari in sortem. aliter est in usura. in re autem vendita non sic Quod autem teneatur homo computare fructus in sortem quando data pecunia recipit rem titulo pignoris / clare patet extra de usuris. c. j. et. ij. et c. conquestus. Ex his patet quod quia in mutuo lucrum accidit sorti: ideo non licet accipere excrescentiam ipsius ratione mutui. propterea omnes doctores concordant in hoc quod in mutuo non liceat accipere ultra sortem. Et quod solum in contractu mutui veri vel interpretatiui et non in alio cadit usura. sicut supra sermone. xv. A B. dictum est. ¶ Ex his iterum patet quod mutuantes super castris et villis et illa in pignus recipientes: fructusque inde percipientes sunt veri usurarij dummodo ultra sortem. id est

A — Sors duplex

B — Nota

vltra mutuū datum aliquid percipiūt signanter defalcatis laboribus et expensis necessarijs p custodia aut cultura vel cōseruatione taliū rerū in pignoratarū. ¶ Premissis ergo his que dicta sunt queri potest vtrū in aliquo casu de facto liceat recipere vltra sortē. id est vtrum in aliquo casu contractus vsurarius sit concessus vel permissus a iure? Ad hoc est simpliciter dicendū q nō: nisi forte loquamur de pmissione primo modo dicta s. sermo. cxvij. § B. sm quā permissionē ius ciuile pmittit vsurā. Habet eñ se ius ciuile vniformiter affirmatiue ad omnes vsure casus: quia in omni casu sm illam pmissionem: vsuram pmittit. Jus vero naturale le. diuinū atq3 canonicū se habent vniformit negatiue ad omnes vsurarios casus: quia in nullo casu aliquo de triplici modo pmissionis. vt s. sermo. cxvij. dicto: vsuram pmittit. nam pari ratiōe qua phibent eam in vno casu: in quolibet phibere dicunt cum de sui natura sit mala. pinde pari ratione qua eam cōcederent in vno casu deberent cōcedere vel pmittere in quolibet alio casu. qd patet esse falsum ex his que dicta sunt sermo. cxvij. p totū. Ex his igit pz q īproprie dici solet q in tali vl tali casu aut in tali terra in tali cōtractu pmittatur vsura: quia in nullo casu breuiter pmissa est. Unde quādo aliqui casus ab vsura a doctoribus eximūtur: nō est intelligendū q in dictis casibus cōmittatur vsura: sed q in eis prima facie aliquod simile cōcurrat vsure: sicut in presenti sermone latius apparebit. Huius sententie est Joā. an. in mercu. in regula peccatū. in ar. iiij. et in hoc etiā cōcordāt oēs doctores. Circa hoc etiā est notandū q sm Alex. lom. cū vsura de se sit malū: sicut pz ex pcedentibus. ideo remanēte ipa sub rōne illiciti et mali: nullo modo in ea dispensatio cadit. sicut aperte patet extra de vsu. in c. super eo. vbi Alex. tertius dicit. Cum vsurarū crimē vtriusq3 testamēti pagina detestetur: super hoc dispēsationē aliquā fieri posse nō videmus: quia cum scriptura sacra phibeat p alterius vita mentiri. multo magis phibendus est quis: ne etiā pro redimenda vita captiui vsurarum crimine inuoluat. ¶ Posset tamē aliqua circūstantia in contractu a tali vsure excrescentia tollere vitij rationē: ita q mutuanti tale mutui incrementū licitum fieret. Et hoc cōtingere potest multiplici ratione.

C (margin, line 3)
Jus ciuil (margin)
Jus nāle diuinū canōicū (margin)
D (margin)
Incremētū mutui fit his rationibus (margin)

vi3
- Ratione damni emergentis
- Ratione lucri cessantis.
- Ratione debiti postulantis vel requirentis.

¶ Primo ratione dāni emergentis. i. ratione interesse potest quis sine vitio vsure aliquid recipe vltra sortē. i. ratiōe interesse. Est eñ interesse quedā euitatio dāni sm sanctū Tho. scda scde. q. lxxviij. ar. ij. in solu. pme rōnis. Interesse est recōpensatio dāni. Innoc. aūt in apparatu de sen. excōi. sacro. inqt q interesse est extimatio dāni: qd idē est. Et circa hoc queri pōt vtrū p interesse. i. p occurrēte dāno vitando pacisci liceat aliquē vltra sortē3? Et dicendū est q homo pacisci potest p interesse dāni emergentis. Et hoc tripliciter. Primo p dāno preterito. Scdo p dāno pñti. Tertio p dāno de futuro. ¶ Primo quidē3 pacisci pōt homo p interesse damni emergentis

Interesse qd sit. (margin)
E (margin)

Damnū emergēs de ptō Cas⁹ sex. de p̄terito. Et ð h̄ ponūr sex casus. ¶ Prim⁹ casus ē: cū fideiussor p̄ debi toris defectu cōpulsus est: forte q2 iurauit creditori soluere vsurā ꝛ capi tale: tūc quidē a debitore repetet eam: ꝛ oīa dāna q̄ occasione debiti ha buit repetere pōt a debitore: q2 seruari debet indēnis ex̄ de fideius. c. j. et ij. Et de fo. ꝯpe. c. fi. li. vj. q2 totū h̄ interesse creditorꝫ est. ff. māda. si fide iussor. ff. de admi. re. ad ci. ꝑti. l. ij. §. vlt. cū hoc ꝯcordat s. Tho. Ray. et Alex. ð ales. Sed de h̄ casu diligētissime ac doctissime tractat Jo. an. in mercurialib⁹ in regl'a pctm̄ de reg. iu. li. vj. Sed ſm Alex. de ales: recte aduertēti i tali casu nō est vsura: q2 nō intēdit fideiussor accipe vltra sor tem. ¶ Scōus casus est qn̄ nūcrans siue mutuās incurrit dānū ex h̄ q̄ iste q̄ accepit mutuū nō reddidit i t'mino assignato. ex̄ de fideius. ꝑue nit: debet em̄ mutuās ſuari indēnis. Sed de h̄ latius infra dicet' ser. se. ¶ Terti⁹ casus ſm aliq̄s est rōne more. vt si debeas mihi centū ad cer tū t'minū ꝛ in t'mino soluere noluisti: ex q̄ oꝑtuit me accipe pecuniā sub vsurꝫ: tenerꝫ mihi soluere vsuras illas/si solui eas. Quidā tm̄ dicunt h̄ esse verꝫ si p̄mo ſuant' hec duo. Primo q̄ sibi dicere debeo si mihi meū nō reddis opꝫt me recipe ad vsurā: q2 alit' nō teneret'. scōo q̄ nō possis alit' mutuo inuenire nisi ꝑ vsurā. Si ꝟo nō soluis tenerꝫ me liberare ab obligatione p̄dicta. ſm Alex. de ales. innocꝫ. hostꝫ. ꝛ ray. Ad h̄ etiā facit ex̄ de fideius. c. ꝑuenit ꝛ c. ꝯstitut⁹. nec est in h̄ interesse causa lucri captā di: sed causa dāni vitādi. Scōm etiā Bal. C. de vsu. l. vsuras. Pone q̄ emi a Petro lapides seu ligna: ꝛ silr' res ex q̄b⁹ naturalit' nō ꝑcipit' ali quis fruct⁹: ꝛ vt soluerē p̄ciū accepi illud mutuo sub vsuris ꝛ vendenti solui: sed nō tradidit mihi lapides seu ligna: sed fuit in mora. nunq̄d te net' reddere illas vsuras. Dicendū q̄ sic/sed tāq3 interesse. Et ad h̄ habe tur tex. ff. de act. emp. l. luci⁹ titi⁹. ſm vnā lecturā. Et idē dicendū est i si milib⁹ ꝯtractib⁹: puta in locatiōib⁹ ꝛ ꝯductionib⁹. ¶ Quart⁹ casus ē cū vendo tibi prediū ꝛ trado tibi illud atq3 inde ꝑcipis fruct⁹: ꝛ tm̄ ad t'mi nū/preciū mihi nō soluisti. Hoc p̄supposito potero elapso t'mino repete re vsurā: cū fruct⁹ rei vendite facias tuos: ꝛ tm̄ nō mihi soluisti: hūc ca sum ponit glo. in. c. ꝯquest⁹ ex̄ de vsu. ꝛ ait: q̄ hic nō accipit' aliq̄d sic̄ vsu ra sed sic̄ interesse. xiiij. q. iiij. qm̄. Et qn̄ dicit' q̄ vsura ē q̄cq̄d accidit sor ti: intelligi hab3 in mutuo. Et qn̄ aliq̄d exigit' in fraudē vsuraꝝ: aut qn̄ ex pacto aliq̄d exigit': vel fit causa lucri ꝛ nō dāni vitādi: nō vtiq3 ē vsu ra in dicto casu. Si em̄ res etiā in pign⁹ daret' mihi: possum inde reci pere fruct⁹ etiā si trāscendant q̄ntitatē interesse. Nā lic3 talis res a ven ditore nō possit peti: tm̄ fruct⁹ ei⁹ ꝑcipere pōt postq̄3 ꝯtra voluntatē suā

Reemer̄ res detinet'. ¶ Quintū casu3 ponit eadē glo. verbi grā. Si vendo tibi p̄ diū tali pacto: q̄ qn̄cūq3 soluero tibi p̄ciū agri qđ mihi das: ager reuer tatur ad me. Ad h̄ facit. C. de pac. inter emp. ꝛ ven. li. ij. Jn tali casu emēs lucrat' fructū si sit preciū iustū qn̄ aūt sit iustū vel nō: lati⁹ dixi sup̄ ser. xxij. ꝑ totū. Abolet' aūt in h̄ casu vsure viciu3 ꝓpter venditionē rectā ad eq̄tatē nālis iuris: seu ꝓpter eq̄tatem seruatā inter ementē ꝛ vendentē.

¶ Sext⁹ casus est in ɔtctu locatōis:in q̄ licite ꝑcipit hō aliq̄d vltra sor/te.i.vltra id qđ dat. Et q̄re h̄ in mutuo fieri nō possit dictū ē s̄.ser.cxv. C

¶ Scđo hō licite pacisci pōt ꝑ interesse dāni emergentꝭ de p̄nti. Et de h̄ ponit casus ex̄ de vsu.in.c.salubrit:vbi dr. Sane generū ad fruct⁹ pos/sessionē:que sibi a socero sūt ꝑ nūeranda dote pignori obligate: ɔputan dos in sortē nō credim⁹ ɔpellendū. Et de h̄ assignās causaꝫ subdit. Cum de p̄senti freq̄nter dotꝭ fruct⁹ nō sufficiāt ad onera mr̄imonij supportanda: tūc em̄ traditio illoꝝ redditū nō habet rōnē mutui:sed poti⁹ q̄ndā recōpensa/tionē subleuatiōis oneris ɔiugalis/q̄ ꝑueniret ex dote soluta. Un̄ inte/rim stat ꝑ vice ꝛ q̄si ꝑ dote: vt sic fruct⁹ dotꝭ marito cedāt ꝓpter mr̄imo/nij onera supportanda.C.de iure do.ꝑ oneribꝫ. Sed ad h̄ ꝙ marit⁹ lucret fruct⁹ rei dotalis requirit:ꝙ sustineat onera mr̄imonij.ff.de excep.doli.pa.in prin. Itē oportet ꝙ possessio rei dotalis tradita sit.ff.solu ma.de di/uisione. Nā fruct⁹ q̄ ante mr̄imoniū recepti sūt:mlieri restituant:nec lu/cro marito subcedūt.ff.de vsu.videam⁹.§.an̄. Alia quoqꝫ causa de h̄ ca/su assignat ab Hostꝭ.scꝫ vt dos salua remāeat mlieri. Itē s̄m q̄sdam si fruct⁹ supant onera mr̄imonij nō pōt marit⁹ ꝑcipe nisi q̄ntum se extēdit mr̄imonij onus:qꝛ cessante causa cessat ꝛ effect⁹:ex̄ de appel.in.c.cū ces/sante:aliter ɔtingeret casu ɔsumi. Et sic multū res publica in h̄ lederet. Sed aduertendū est:ꝙ in h̄ casu nō ideo abolet vsura:qꝛ fruct⁹ illi⁹ pos/sessionis a genero ꝑcipiunt intuitu pecūie a socero suo detente. Sed q̄a gener onera mr̄imonij portat:qđ satꝭ innuit in p̄allegata decretali.salu/brit. Propterea dici pōt:ꝙ dicti fruct⁹ a genero ꝑcipiunt in dāni sui re/cōpensationē qđ in̄ sequit:ꝓpter pecuniā dotalem. F Damnū emergēs de p̄senti

¶ Circa hūc casuꝫ insurgūt dubia q̄dam. Primo pone ꝙ gener nō rece/pit pign⁹ sed cautionē de danda dote certa die. Et iterū ex pacto recepit certos deñ.ꝑ libra. Nūq̄d ɔmittit vsurā? videt ꝙ nō.ar.in p̄dicto.c.salu/brit. Tamē ɔtrariū firmat Io.an.ad tex.illū r̄ndens: ꝙ loquit đ fructu submisso iudicio dei. Et ad rōnem tex.đt responderi ꝑ c.ad nr̄as.in fi.ex̄ de dona.inter vi.et.vxo.ꝑ quo bene facit qđ ibi legit in vltima glosa. G Dubia circa hūc casum

¶ Scđo pone ꝙ gener possessionē sibi oblatā cū iure qđ ibi habet cōce/dit alteri summā pecunie q̄ ꝓmissa fuit ei ꝑ dote ab eo recepta. Nunq̄d talis recipiēs talē possessionē poterit lucrifacere tl'es fruct⁹: sic poterat gener vsqꝫ dum ei soluta fuerit pecūia antedicta? Dicendū s̄m Rodo. ꝙ si gener aīo donandi transfert totū ius qđ habet in pignore in talē. nō ꝓpter ɔtractū pecunie quā accepit ab eo:sed ꝓpt̄ amicitiā ꝛ affinitatē vel qꝛ alias sibi ɔiunct⁹ est. Et iste dat sibi pecuniā ꝓpter grām ꝛ dilecti/onē ꝛ nō ꝓpter lucrifaciendos fruct⁹: tūc quidē nō foret vsura:qꝛ ꝟa ra/tio mutui nō est ibi. Abolet em̄ tūc in hoc casu vsure vitiū:qꝛ gener gra/tis sibi concessit ius qđ in possessione habebat:ac ꝑ ɔsequēs sibi ɔdonat fructus:quos q̄dem ipse ꝑcipere potest. Si t̄n in pactum sit ductū ꝙ ge/ner numerāti pecuniā illam reddere teneat si ipse voluit: vsura est si nu/merans pecuniā vellet lucrificare fructus ꝛ ꝓpterea mutuauit. H

I ¶ Tertio etiā pone: q̄ vir vendat alicui illos reddit⁹ ꝑ precio toti⁹ do-
tis mox sibi soluendo: sic q̄ sibi pat' sponse det post longū temp⁹ emptori reddituū in p̄fatam dotem: nō cōputando emptori redditus pceptos in sortem/tūc videbit' emptor vsuram cōmittere: q2 nō potest dici tūc q̄ ꝓpter subleuationē oneris cōiugalis pcipit redditus illos: sicut dici pōt de marito sponse. Posset tñ dici: q̄ si ex amicicia sponse ⁊ absq3 fraude vsure emit illos p̄dicto modo: q̄ vltra mille libras pri⁹ in emptiōe datas potit inde tm̄ pcipere quantū ius ⁊ possessio mille librap datarū p̄ualet iuri futurop reddituū p plures annos ascendentiū vsq3 ad mille libras iuxta regl'am ⁊ formā superius datam de emptōne iure annuop reddituū futurop.x. annop de quib9 dixi sup ser.cx. K L.

K ¶ Quarto queri potest. Nunquid heredes mariti habebūt ꝑuilegium mariti de q̄ in primo casu superi⁹ dictū est. videlicz q̄ non teneat' ꝯputare fruct⁹ in sortem de possessione quā socer obligauit genero suo ꝑ dote filie sue: sicut nō tenebat' marit⁹: ⁊ hoc q̄3diu relictam alere obligant': cū nō teneat' restituere dotem vsq3 ad annū post mortē mariti. C. de re. vx. ac. l. vna. Dicendū q̄ Jo. an. post Hostien. in dicto c. Salubrit': p illam rationē que reddit' de onere cōiugali: arguit q̄ sic. demū ꝯtrariū determinauit: q2 in hoc casu ratio est diuersa ab illo. Nam heredes se statim possēt expedire de ml'iere dando illi pignus vl' rem obligatā qđ non pōt maritus. Et q2 soluto matrimonio desinit esse dos. Et fm Bal. mutatione ꝑsone mutat' priuilegiū q̄tiens persona imediata causa est ipsius priuilegij. vt. C. de impo. lu. do. l. j. li. x. et. l. licita. §. fi. ff. de public.

L ¶ Quinto est talis q̄stio: detur q̄ soluto m̄rimonio mariti heredes obligant' mulieri p̄fatam seu aliam possessionē ꝑ dote sua: q2 nō habēt vñ soluant. nūquid fruct⁹ cōputabunt' in sortem? Dicendū q̄ sic. ff. de solu. l. ticia. ⁊ imputet sibi mulier: q2 non receperit in solutū. Non est em̄ eadem ratio in primo et scđo casu. Propterea non est idem ius: q2 maritus sustinet m̄rimonij onera ⁊ nō vxor. Hec no. her. inno. Hostieñ. ⁊ anton. de butrio in ca. salubrit'. Sit ergo cauta mulier ne recipiat rem in obligationē: sed faciat detrahi eam vel recipiat in solutum. ff. de regu. iuris. l. a diuo. alioquin sicut dictum est fructus computandi sunt in sortem. Et forte etiam posset dici: q̄ si mulier nō est sufficiēs talem cautelam habere ⁊ nō sit sibi soluta dos post interpellationē legalem: debeat alimenta suscepta per mulierē cōputari in interesse non solute dotis

Nota sua die: ⁊ non in sortē. Et maxime si mulier aliunde nō habet bona vt cō

M ¶ Circa ꝑiam dicta et aliarū variap opinionū (muniť ꝯstringere solet.

Questio merito queri potest. Utrum doctorib9 ꝯtrariātib9 circa aliqđ agibiliū: circa doc. et agere fm vnam opinionē sit absq3 periculo mortalis culpe: agere ꝯ trarian fm aliam sit in dubio: ⁊ si quis agat fm partem dubiā mortalit' peccet. tes ⁊c. Alicui videtur quod sic iuxta illud Ecci. iij. Qui amat piculum peribit

Rñsio. in illo. Contra q2 tunc multi essēt in dubio mortalis culpe ⁊ damnationis eterne. Dicendū fm Heinr̄. de ganđ. in quodlibet suo: q̄ primo cō-

siderandus est doctoꝝ status: quales scʒ inuenti sunt in determinatio- nibus suis. vtrū veraces seu mendaces vel dubij ſm maius ꝛ minꝰ: q̄- lis vite si veritatem amant facto vel verbo: qualiter instructi sunt de eis que determināt: qua affectiōe mouent̄: qualia etiā alias determina- uerunt: vel amicis coꝝ. qualia consilia dederūt aut cōiunctis suis in si- mili casu. ¶ Scdo videnda sunt fundamēta eorum ꝛ rōnes in senten- tiando in tali casu: quoruʒ sunt efficaciores ꝛ expressiores auctoritates ¶ Tertio consideranda est conditio auditoꝝ. vtrum sic sint litterati ꝙ possint discernere ꝛ cōparare determinatōes coꝝ: vel sint simplices q̄s oportet fidem alteri adhibere. Et vtrū vtraqʒ pars doctoꝝ sit eis equa- liter nota: vel altera tm̄. Si ergo auditor est peritus: ꝛ nouit statū do- ctoris qui sententiat cōtra partem ꝑiculosam habere om̄es bonas con- ditiones iam dictas: vel plures q̄ʒ alius: ꝛ rōnes eius efficaciores ꝛ au- ctoritates expssiores: si se exponit ꝑiculo mortalit̄ peccat: qꝛ ꝯtra dicta- men recte rōnis ꝓprobatur. Si vero auditor est simplex: ꝛ nō potest di- scernere inter doctores: ꝛ credit illos fide dignos qui dicunt dubiā par- tem: talis sic se exponens ꝑiculo nō peccat mortalit̄: quia nō reputat illō periculum licet sit in rei veritate nisi esset tale ꝙ foret de naturali iure vel regula fidei qd̄ scire quilibet obligat̄: qꝛ tunc simplicitas vel ignorā- tia nō sit inuincibilis nō excusat. Et ꝑ hoc pꝫ ad pmū. Ad scd̄m nulli sunt in ꝑicl'o mortalis culpe nisi ꝑicl'o ꝯtra ꝯsciētiā se exponāt. hec ille. ¶ Tertio pōt hō pacisci ꝓ interesse dāni emergent̄ de futuro. Et de hoc ponant̄ aliq̄ casus. Primꝰ casus qn̄ quis emit fructꝰ alicuiꝰ castri siue ville: qꝛ licꝫ sat̄ plus ꝑcipiat de fructib̄ nō tenet̄ inde aliqd restituere: ꝛ h̄ incertitudīs rōne. ff. de here. vl' act. vē. l. cū hereditatē ꝛ. l. se. ſm Host. ꝛ archid. Tres alios casus ad h̄ ꝑtinētes vide s̄. ser. cx. o p q. Rogemꝰ ḡ deū vt in tant̄ dubijs ꝛ malis vsuraꝝ nos custodiat. ꝑ chꝛm. d. n. Amē. N

¶ De acceptione vltra sortē rōne lucri cessant̄. Ser. CXXIIII.

Radix omniū malorū est cupiditas. j. Thimo. vj. In p̄- cedenti sermone de illa pessima radice cupiditatis audistis si forte aliq̄ casus dari posset in quib̄ q̄s accipiendo vltra sortē excusaret̄ a vicio vsure. Ubi etiam dictum est quid sit sors ꝛc̄. Et tandem dictuʒ est ꝙ triplici ratione quis posset aliquid accipere vl- tra sortem. videlicꝫ ratione damni emergentis. ratione lucri cessantis. ꝛ ratione debiti postulantis siue requirentis. Et quia tunc solum expedi- tum est primum membrū. videlicꝫ ratione damni emergentis superest nunc scd̄m. videlicꝫ ratione lucri cessantis ꝛ tandem de tertio membro quō ꝓpterea licitum sit recipere vltra sortem: vt eradicet̄ auaricia oim̄ maloꝝ radix iuxta thema. Pro gratia. Aue maria.

Radix omniū maloꝝ est cupiditas. vbi supra.

¶ Circa scd̄m membrū vicꝫ ratione lucri cessantis. Est aduertenduʒ ꝙ hoc etiam reducendum est ad interesse: et ad euitandum damnum mu- tuantis. Pro cuius intellectu ponende sunt tres questiones. A

Prima q̄stio. an ↄtractus ille vsurarius dici possit q̄ quis tradit alteri centū ducatos mox in suis domesticis necessitatibꝫ expendēdos: tali pacto: q̄ sic ↄsiles centū ducati apud Joānē mercatorē lucrabunt̄ vel perdent. sic isti lucrent̄ vel perdant? Ad hoc dicendū est: q̄ a magnis doctoribus casus ille multū dubius reputat̄. Et maxime propter tria. Pri

cas⁹ ille dubi⁹ ē ꝓpt̄ tria mo q̄ talis hoc pactum in fraudem vsurarꝝ inuenisse videt̄. Scḋo q̄a sicut ptꝫ. lxxxviij. di. Ejiciens. pecunia ex se sola minime est lucrosa: nec valet nisi seipam: sed industria mercantiū fit per coꝝ negociationē lucrosa: sed nihil est hic tale. Tertio qḋ efficaci⁹ est: q̄ de tribus est vnum in hoc. Nam aut illa pecunia tradita est ꝑ modum mutui aut ꝑ moduꝫ depositi: aut ꝑ modum capitalis vt scꝫ in ꝑsona tradentis emptionibꝫ ꝛ venditionibꝫ tradet̄. Primo si ꝑ modū mutui: tūc manifeste est vsura: q̄ mutuū sicut ex p̄cedētibꝫ ptꝫ: cedit in dñiuꝫ ei⁹ cui⁹ noīe mutuū factuꝫ est: vnḋ nō dꝫ lucrari neqꝫ ꝑdere nisi sibiipi. Scḋo vo si ꝑ modū depositi tūc sola ipa reddi debet absqꝫ omni lucro: q̄nporius ille qui tale depositum seruauit remunerād⁹ esset. Et tñ ex forma p̄dicti casus ptꝫ: q̄ nō est tradita ꝑ modū depositi. Tertio insup nō est tradita ꝑ modū capitalis: q̄ tūc in pacto esset: q̄ ille teneret̄ eam solā in mercationibꝫ fideliter deputare. Hec quidē vltima ratio fortiter ꝓbare videt̄: q̄ pecunia sic tradita: nō pōt habere rationē nisi mutui tm̄. Ex quo quibusdā ꝛ nō indocte ↄtract⁹ illicit⁹ esse videt̄. Et hui⁹ snīe fuit Innocē. ex̄ de vsu. c. finali.

B Et ibidē Joā. andree dic̄ idem. ¶ Scḋa q̄stio: an cōmittat vsuram his qui. c. tradit ducatos: ex q̄bꝫ erat mercatur⁹ ꝑ se vel ꝑ alium: aut aliqua quecūqꝫ lucrosa emptur⁹: ꝛ sola pietate ꝛ necessitate ac instanti amici sui prece eos sibi tradit: nihil aliud inde cupiēs nisi solum id qḋ inde ꝓbabilit̄ ꝓuenisset. Et hac sola de causa sub forma p̄cedētis ↄtractus cōtrahit pactū secum: nō quidē ad semꝑ: sed ad aliqḋ rōnabile tēp⁹. Ad h̄ dicēdū f̄m magnos doct. q̄ tal̄ ↄtract⁹ licit⁹ esse videt̄ ꝓ eo q̄ non tradit sibi solā simplicis pecunie rōneꝫ: sed etiā tradit sibi capitale suū. ꝓpterea merito pōt ꝛ debet ꝛ sibi tenet̄ tāq̄ꝫ de capitali. Et ḋ h̄ q̄ licit⁹ sit ↄtract⁹

Triplici rōne ille ↄtct⁹ ē licitus triplex ratio dari pōt. Primo em̄ licꝫ h̄ rōne eq̄tatis ꝛ pietatis. Scḋo rōe indēnitatis. Tertio rōne vtilitatis. Primo licꝫ hoc rōne eq̄tatis ꝛ pietatis Nā equū ꝛ piū est in necitate seruire amico: insup nō est iniquum si rō capitalis: quā iste iam in expssa intentiōe ꝛ quasi in facto habebat sibi seruet̄ indēnis. Scḋo licꝫ rōe idēnitatis. Nā sic infra apphebit retētor mutui vltra ↄcessū temp⁹ dño obligat̄ q̄ illo fuisset vsus tanq̄ꝫ capitali suo ita q̄ respectu talis tunc assumit rationem capitalis: quāuis nullus ex mutuo merceat̄. Tertio licꝫ rōe vtilitatis. Nā extra de vsu. in ca. nauigāti. dicit̄. q̄ qui pannū vel granum: vel alias merces vendit: vt amplius q̄ valeant in certo termino recipiat pro eisdem. Si tamē ea tempore cōtractus non erat venditurus vsurarius non reputat̄: si verisimilit̄ creditur q̄ tempe solutionis p̄paxato tm̄ sint valiture. Ecce q̄ hic dicit si tempe ↄtractus nō fuerit venditur⁹ ille q̄ ↄcūio hac sola ponit̄ ratione

q͡z si tūc fuerat illa venditur⁹: tūc p̄ futuro tp̄e p̄taxato apud eum ven-
dibilis nō habuisset rationē. Quia ḡ p̄ tp̄e illo futuro habēt apud eum
rationē vendibilis. ideo licite eas vendit s̄m valorē illi⁹ tp̄is futuri p̄-
babiliter creditū. Ergo ꝯsili rōne q͡z iste in sua pecunia iam habet rōnē
capitalis: potest ex ea ratiōe sue capitalitatꝭ exigere in p̄fato casu. Si eī
excepto casu necessitatꝭ ꝛ pietatis ꝛ instanti precio amici h̄ faciat: tunc
eo ip̄o ꝯuincit̄ q̄ plus vult uti vt vsurario mutuo q̄ȝ in mercatiōibꝫ aut
in lucrosis emptiōibꝫ ꝛ capitali hō. Et ideo ex tūc de cōtractu vsurario
nulla ten⁹ excusat̄. Si eñ homo alicui mutuaret ad certū temp⁹: q͡z cre-
dit q̄ ille tunc nō solueret. Et sic ex tūc teneret̄ ad interesse p̄babilis lu-
cri: constat q̄ talis vsurarius esset. ꝛ quicq̄d inde vltra sortem reciperet
vsura foret: quia patens est q̄ nō tradit eam fideliter vt simpliciter gra-
tuitum mutuū sed poti⁹ vt vsurariuȝ. ꝛ ideo translatio prefati termini
iustam rationeȝ capitalis minime potest dare. Ergo sic est i p̄posito casu si
principalis tradendi intentio sit: q͡z p̄elegit per hanc viam lucrari plus
q̄ȝ p̄ viam mercandi: illicituȝ est. Predicta autē vera sunt: nisi q̄ mutuū
recipit in tali necessitate ꝯstitutus sit: q̄ ille qui ei mutuū tribuit ex vi
illius p̄cepti qd̄ dicit̄ Luc. vj. Mutuū date ꝛc̄. necesse obligaret̄ illi mu-
tuū dare iuxta distinctionē positā s̄. ser. cxv. E. F. G H. Nam vt ibi dꝫ:
qn̄ homo tenet̄ ex illa necessitate mutuū p̄ximo suo dare: p̄pter duo non
debet inde recip̄e lucrū. Primo q͡z est ꝯtra p̄ceptū de mutuo dando. vñ
quodāmō venderet charitatē. Nā si ei est obligat⁹ ex charitate recipiē-
do p̄miū est ei vendere charitatē: qd̄ est vsura. Scd̄o q͡z si recipiens mu-
tuū est in p̄dicta nec̄citate impiū esse videt̄: q̄ p̄ acceptionē hm̄oi lucri ad
maiorem necessitatē deuenire cogat̄. Si tñ mutuans ex illo mutuo ad
maiorē vel ꝯsilem necessitatē veniret: aut ex mutuo illi dato non paruū
damnū incurreret: tūc ratione damni emergētꝭ interesse recipere posset
iuxta ea q̄ sup̄ dicta sunt in hoc s̄mone. Ad h̄ ꝯcordat Anto. de butrio.
¶ Tertia q̄stio. an tenēs mutuū vel debitū vltra temp⁹ legitimū a dño
p̄concessuȝ teneat̄ restituere totū interesse damni ꝛ etiā lucri qd̄ iure p̄-
babiliter p̄uenisset? Ad h̄ dicēdū: q̄ oēs periti in hoc cōiter ꝯsentiunt: q̄ L
extunc tenent̄ ad totū interesse damni: extūc creditori inde p̄uenientis.
Et hoc intelligo vbi ex culpa p̄ueniat defectus ipse soluendi: q͡z si absq̄
omi culpa sua sit impotēs ad soluēdum nō sic stricte loquēdum est. Nō
tñ tenet̄ ad totum lucrum qd̄ extūc illi p̄babiliter p̄uenisset si eam ha-
buisset. imo tātū ide subtrahi debet quantū p̄ditionis dubietas in mer-
cationibꝫ vel emptiōibꝫ ꝯtingentiū pensanda est ꝛ peritoꝝ iudicio p̄ba-
biliter extimanda. Cū hoc ꝯcordat sctūs Tho. ij. ij. q lxxviij. ar. ij. in so-
lutiōe p̄me ratiōis. Nam fauorabilior est causa damni vitantꝭ q̄ȝ lucꝝ
captantis: Inde est: q̄ qui pecuniā mutuat si occasiōe illi⁹ mutui labo-
res sustinuit forte itineris vel alias de re pignorata: pōt tātū recip̄e fru-
ctum quantū sibi sufficiat ꝯdigne. s̄m Anto. de but. ex̄ d̄ vsu. in c. ꝯq̄st⁹.
Et ex hoc casu possunt aliq̄ ꝯsiles colligi qd̄ notabile est. hec tñ nō sunt

pter piculū populo pdicanda. ¶ Est tñ aduertendū: q si creditor ex illa pecunia nihil fecisset nec factur⁹ fuisse supponit. vnde lucrū aliqd cōsequi posset. vtpote: quia p certo supponit: q eam simplicit expendisset seu in arca seruasset: aut aliā pecuniā cum qua sic lucrari/ et damnū vitare posset/ habuisset: tunc ad nullū interesse lucri obligat⁹ est. Sed qdam ab h casu excipiūt debitū vsurarū: et id qd quis lucrat⁹ est ex vsuris Et hoc ex triplici rōne. Primo rōne volūtaria: qr licet pactū de danda vsura sit p se et absolute inuoluntariū ex pte mutuū accipientis: est nihilominus h casu lo min⁹ voluntariū ex occurrēti ↄditione. Et ideo nō simplicit ab vsurario accipit: et tenetur ↄtra voluntatē illius. ppterea ad nullū damnū sibi inde pueniens pterq ad solā vsurā reddendā fm eos tenet. ¶ Secundo rōne dominij. Nam vt dicunt vsurariarum rerū dominiū vere vsurarij est. Unde nō tenet ad idem numero satisfaciendū: sed ad equales solū: fur vero vel raptor aut mutui retentor ex q transit temp⁹ sibi ↄcessum nō habet dñiū in re quā debet et tenet inuito dño. Et ideo tenet ad interesse: qr dñm verū dānificat in foro suo: et in cōmoditatib⁹ suis: qs ex re sua traxisset. ¶ Tertio rōne ↄsueti modi/ scz qui cōmunit obseruat in vsurarū satisfactione: qr nunq vidim⁹ aut legim⁹ vsurarios cōpulsos ad restituendū nisi solum incrementum vsure.

Nota

Debitū vsurarū ab h casu lo min⁹ excipitur triplici ratione

D ¶ Sed nunquid q recipit domū in pignus p c. ducatis. vsq ad annū: h pacto q si nō soluerit in termino cedat debitor in cōmissum: et pignoratio cadat in venditionē. potest tenere domū sibi pignori obligatā: eo q debitor nō soluit in termino: cū domus satis valeat plus. Dicendū: q valor dom⁹ debet pensari: et qtū excedit preciū ↄputari debet/ etiā si creditor recepit vsufructū de domo. Nam si recepit tūc iudicari non pōt q in aliquo dānificatus sit. vnde fm aliquos nō tm nō pōt recipere seu retinere domū: verūetiā vsufructū restituere obligat: vel cōputare in sortem. Si tñ dānificaret de pecunia sua tūc sicut ex pcedentib⁹ pz/ posset petere interesse. Si aūt creditor nō recipit vsufructū dom⁹: cū illa superfluitas valoris dom⁹ cedat in debitoris penā: supposita vtriusq bona fide qñ ↄtract⁹ mutui celebrat⁹ fuit: tunc dicendū est fm qd infra dicit de tertia pena q cōuentionalis dr. Et hoc sicut pdictū est: nisi factum sit in fraude vsurarum. ¶ Est insup aduertēdū: q si a pstitore mutui sub aliq precio seu lucro talis vltra terminū detentio cōcedat/ tunc eo ipso ↄmittit vsurā quia ex tali concessione sortit potius rōnem voluntarij mutui q inuite detentionis. Ad h ex d vsu. in. c. ↄsuluit. plura q. s. dicta sunt ser. pcedenti pro pñti materia facere pbantur.

Dubiū.

Rñsio.

E ¶ Nunc ↄsequnter videndū est: de tertio mēbro: de q in pcedenti ser. Dvicz rōne debiti postulantis aut requirentis. Quō quis sine vicio vsure possit aliquid recipe vltra sortem rōne hmōi debiti postulantis. In multis em casibus vltra eos qui supdicti sunt: potest quis vltra sortem accipere sine culpa: ex debito reqrenti. Et maxie ppter triplex debitū vicz. Scuritatis Primo pōt homo accipe vltra sortē ppter debitum

Recipe vltra sortem aliqd rōe debiti postulantis.

Equitatis severitatis: quia scz severitas iusticie hoc exposcit.
Charitatis Et circa queruntur plura. Primo an sit usura si in cõtractu mutui imposita sit pena detentori ultra terminũ sibi pfixuz: et an iuste exigi possit illa pena. Uel an liceat penã exigere appositam in cõtractu: Dicenduz fm Scotum in. iiij. dist. xv. q. ij. q si talis pena imposita est absqz dolosa intentione usurarij precij seu lucri: tunc pstitori eam exigere licet. verbi grã. fm eum ubi sup. Ego indigeo pecunia mea ad mercandum: z a te rogatus concedo tibi eam usqz ad certum diem: adijciens penam cõuentionalem: q nisi tali die soluas: quia multũ damnificabor solues postea tantum ultra. ¶ Pena autẽ hec est licita: quia licet me seruare indemnẽ: pinonendo illum cum quo cõtraho. Signum autem: q non fiat in fraudẽ usurarũ est quando creditor magis vellet pecuniã sibi solui prefixo die qz in crastino cum pena adiecta. Et per oppositum in fraudem est: quãdo vult diem illum transiri potius qz pecuniam die illo solui. Aliud quoqz signum addi potest: et non licz tunc talem exigere cõuentionalẽ penam si prestitor pbabiliter credit z sperat q receptor mutui penam illam incurrit. Unde Alexand. lom. distinguit triplicem penam. Prima dicitur pena causata seu legalis. scda iudicialis. tertia pena conuentionalis.

¶ Prima autẽ dicitur pena sine usura causata siue legalis de qua. xij. q. ij. in legibus. De qua verbi gratia. ponatur casus de. v. p centenario que ex vi statuti dat tutor pupillo: que non tanqz usuram: sed tanqz penam legalem tutor pupillo soluit. ar. in pallegato. c. in legibus. Fit autem hoc ne tutores aut negligẽtia seu malicia inuidi pupillis fiant. Nam de pecunia emere debuit possessiones pupillo vel dare. v. pro centenario. Hoc nihilo minus firmũ tene: q pupilli pecuniam non potest reddere tutor ad rationem. v. vel alterius quantitatis citerioris vel ulterioris pro centenario: quia omnino usurarius esset: et ad satisfactionẽ ipse obligaretur. — F — Pẽa tri plex — Pena causata siue legalis.

¶ Secunda pena est iudicialis. i. imposita a iudice propter puniendaz contumaciam debitoris: z hec exigi potest: sicut patet. xxiij. distinc. in. c. (qz qz in fine. — Pena iudicialis.

¶ Secundo circa hoc queri solet/ an qui debet recipere pecuniã ab aliquo qui est impotens ad soluendũ. Et ideo eius possessiones recipit insolutũ fm sententiã cõmunitatis que tñ plus valet qz sit ipsum debituz: teneatur restituere supfluum valoris ipsius possessionis. Et an sit absolutus: qr auctoritate cõmunitatis possidet eam: Dicendũ q si creditor non pcipit aliquã utilitatem de dicta possessione nõ tenetur restituere illud quod plus possessio valet: nec enim est peioris cõditõis qz quelibet alia persona priuata: que nisi de pignore percepit emolimentum valorem rei excedentem debitum restituere non tenetur: quando scz ex pacto mutuuz cadat incõmissum: potissime in hoc casu. quia talem possessionem tenet ex iudicato cõmunitatis. Unde si debitor dãnificatur maxime ex culpa sua imputet sibi: quia a cõmunitate non damnificatur nisi per accidens: cum dicta cõmunitas nõ posuerit creditorem — G

in possessionē ad inferendū iniuriā: sed ad obseruandū iusticiā. Et h intelligi debet: qn̄ bona fides interuenit ex pte creditorꝫ: que ex cōmunitate ꝯsequitur ꝓprietatē possessiōis. Si aūt creditor fraudē cōmisissꝫ in ipam rem/puta vilificādo eā. dicendū q possessio tm̄mō valet centū ꝛ nihilominus valet mille: ꝛ insolutū accepit eam: tunc totū illud qd valet vltra qꝫ fuerit debitū: creditor in foro cōsciētie restituere obligatur: eo q illicite egit ꝯmittēdo fraudē ꝛ dolū. Aduertendū tn̄ est: q si debitor q sub pena infra certū temp9 ꝓmisit debituꝫ soluere: impeditur paupertate seu alia iusta necessitate/nō tenetur penā soluere vltra sortē/nec licite pōt ab eo peti sed in iudicio hoc ꝓbari pt testi. extra de solutione. odardus.

H Pena cō uentionalis. ¶ Tertia vo pena est cōuentionalis. i. de ꝯsensu partiū apposita. vt scilꝫ pene metu debitū certo die soluatur: ꝛ hanc etiā exigere licꝫ. ex. de arbi. c. dilecti. xij. q. ij. fraternitas. Apponitur aut tal' pena vt pacta seruentur: extra d penis: ꝯstitut9: dum tn̄ sit intentio recta: qꝛ vt pdictū est si creditor ea intentione det mutuū: qꝛ credit aut sperat penam esse soluendā: tūc nō abolet viciū ipsi9 vsure: cum ipse mutuet causa lucri: ꝛ cū ipe speret lucrari penā: que quidē spes destruit liberalitatē ꝛ gratuitū mutuū. Predictis ꝯcor. hostꝫ. ꝛ addit: q cōuētionalis pena psumitur esse vsura. qn̄ scꝫ talis solet exercere vsuras: aut stipulatur penā in mense vl' singl'os anos. vt in auten. vt null9 mutuās agricolis: coll'. iiij. posita. C. de vsu. auten. ad hec. De interesse autē lucri talis detētionis fm q̄sdaꝫ tenendū est idē qd sup dictū est: tn̄ in om̄i euentu petere penā nō est licitū: nec videtur honestū: qn̄ debitor sine culpa sua fact9 est impotēs ad soluendū vl' ad promissa soluēda: qꝛ puniri nō debet. Unde si absqꝫ dolo ꝛ fraude i ꝯtractu apposita fuit pena: q si in tali t'mino seu in alio loco tali nō ponat merces: subeat talē penā/si ex eo q non habuit merces dānificatus est. videtur q̄busdā q possit petere saltem absqꝫ interesse: nisi ille fuisset legitime excusatus: quia tunc cum non licet grauare.

I ¶ Tertio queritur verū statutū vl' ꝯsuetudo fm cōscientiā valeat q ordinatur q missus in possessionē lucretur fructus ad rōnem. v. p centenario. Dicendū q bal. in. l. acceptā. C. de vsu. in. q. xviij. determinauit q sic: eū talis lucretur illos rōne ꝛ noīe interesse: qd etiā dicit in auten. de exhibē. re. §. si vero. in glo. q incipit. q leges: q glo. fm cuꝫ singl'aris est. Nec mirū cū h ꝓpter nimiā ꝯtumaciā auctoritas p̄toris facere possit vt. l. fulci9. §. fi. ff. ex qb9 ca. i pos. eatur. Scīedū tn̄ q Bar. in. l. si finita. §. iulian9. ff. d dā. i fe. ad fi. inqt: q licꝫ glo in autē. supdicta id dicat scꝫ: q de ꝯsuetudine i missus lucretur fruct9: tn̄ ꝯsuetudo illa nō est iusta fm eū: cū sit ꝯ ius diuinū in fraudē vsurarum: q̄re dicit eos ꝯputādos in sortē. Alij vo circa h distinguūt ꝛ bn̄ dicētes: q si psupponatur i fraudē esse factū Bar. verum de sed si nō: qꝛ p locū penal' legꝭ aut attrahatur ad satisfaciendū vl' loco interesse: scꝫ ꝓpter morā statutū. vl' ꝯsuetudo emanasse videtur: tūc pcedit glo. ꝛ dictū Bal. qd tn̄ ego verum intelligo in eo q iuste missus est: non tn̄ ex ordine sed ex causa. Si eñ in veritate creditor nō foret seu iusta causa nō

subesset si recta cõscia capitale seu sortẽ retinere nõ possz. sic etiã nec fructus noie intesse. ¶ Quarto q̃rit. si licz ab hostib9 exigere vl' recipe vsuras: ꝗ q̃ro ꝓpt' vbũ Ambrosij qḋ ponit. xiiij. q. iiij. i c. ab illo. vbi dr. Ab illo exige vsuram cui nocere merito desideras. cui iure iferũt arma/ huic legitie auferũt vsure quẽ bello vincere nõ potes. ab hoc vsurã exige quẽ ñ sit crimẽ occidere: sine ferro dimicat q̃ vsuras exigit. sine gladio se de hoste vlciscit q̃ fuerit vsurari9 exactor inimici. ḡ vbi ius belli/ ibi ius vsure. Hec Amb. Ad qḋ dicẽdũ est ꝙ de ꝗ est triplex opinio doctoꝝ ꝺm Alex. lom. Pria ẽ ꝙ hoc licitũ ẽ. Et hui9 snie est Hosti. allegãs illḋ Deut. xxiij. Nõ fenerabcris fratri tuo ad vsurã sz alieno. Huic etiam snie videt adherere Jo. an. Hec etiã ꝓpie sonare vident verba illi9 c. ab illo. si diligent' examinent. Hui9 q̃z snie est Gre. ḋ arimi. in q. ḋ imp̄sti tis venetiaꝝ. Et b. Bernardin9 dic. hec opinio videt mihi eẽ vera. ꝛ tũc abolet vsure viciũ. q2 sol9 de9 ẽ ver9 dñs oim reꝝ. ꝛ bona tpalia dãt hominib9 ad colẽdũ verũ deũ ꝛ dñm vniuersi. Ubi igit cult9 dei nõ ẽ sic ab inimicis dei vsure legitime exigũt: q2 ꝗ ñ fit cã lucri sz cã fidei ꝛ rõne fraťne dilectõis. vt. s. inimici dei debilitẽt et reuertãt ad deũ. Insup q2 bona q̃ hñt nõ sũt coꝝ exq̃ ꝯc fidei sũt rebelles. ꝓpťea merito ad catholicos deuoluta licite possum9 accipe vsuras. Nã oia coꝝ bõa licite possum9 auferre. sic pz. xxiij. q. vij. c. j. et. ij. ꝛ q̃buscũq3 côit. Proide ex p̄dicto decreto dixert q̃dã ꝙ ab hostib9 isidijs ꝯ illos vti possum9. s. occl'tãdo ab eis illa ꝑ q̃ eos expugñre possum9. q2 ꝓpositũ nostrũ nõ tenemur apire eis. xxiij. q. ij. dñs. Et ex ꝗ etiã dixerũt ꝙ chrĩan9 accipe põt vsuras a iudeis siue a saracenis sic a ceteris hostib9 catholice fidei. De hoc etiã aliq̃d dictũ est. s. ser. cxiiij. N. ¶ Scḋa ꝯo opinio ẽ coꝝ q̃ dixerũt ꝙ dictũ decretũ nõ intelligit de aliq̃b9 infidelib9 sz solũ de reipublice iimicis q̃b9 licitũ ẽ apte ꝛ ꝑ isidias nocere. A ceteris ãt q̃ seruire pati sũt nõ licz accipe. sic pz. xxiij. q. viij. c. dispar. vbi Alexãder papa ait. Dispar nimirũ ẽ iudeorũ ꝛ saracenorũ cã. In illos em̃ q̃ chrĩanos ꝑsequũt: ꝛ ex vrbibus ꝛ ꝓprijs sedib9 pellũt iuste pugnat: hi vbiq3 pati sẽ seruire. ¶ Tertia est opinio Glo. q̃ sup p̄fato decreto inq̃t ꝙ ꝯbũ Ambrosij negatiue intelligi dz. Ait em̃. Ab illo exige vsurã cui merito nocere desideras. q. d. nulli debes desiderare nocere. ḡ a nullo vsuras exigere debes. Et ꝺm hũc intellectũ a nullo licz vsuras exigere: siue chrĩano siue pagano siue iudeo. Archid. tñ recitat i d. c. ab illo. opi. Hug. q̃ post pl'ima licz se nõ firmet: tñ sentire videt ꝙ nullo casu licz vsuras recipe/ nec etiã ab hostib9 cũ generalit' ꝓhibite sint. Et idem dicit in c. si q̃s. eadẽ cã ꝛ q. ¶ Secũdo licz recipe vltra sortẽ ꝓpter debitũ eq̃tatis: q2 scz eq̃tas ꝗ req̃rit. Et hoc ꝯtingere põt in triplici statu. in quorũ q̃lib3 vltra sortẽ licet recipe rõe equitatis. Pro cui9 intellectu ponant tres casus. Prim9 casus est q̃ñ eccl'ia recipit a suo vasallo in pign9 feudũ qḋ ab eodẽ tenet. Tũc em̃ ex equitate eccl'ia nõ tenet fruct9 cõputare in sortẽ. Et de hoc hab. i' ex. extra de vsu. in c. cõquest9. vbi dicit ꝙ mõasteriũ detinẽs certas

R

Triplex opi. doc. de ꝗ an liceat ab hostibus exigere vsurã

Insidijs ꝯ hostes vti possumus

Z

Propť debitũ eq̃tatis licz recipe vltra sortẽ

rā titulo pignoris/debz cōputare fruct⁹ in sortē. ꝛ recepta ex fructibus sorte terra debitori restitui debz. Et hoc nisi terra sit de feudo mōasterij Tūc em̄ fm glo. nō tenet̄ fruct⁹ cōputare i sortē. Interim tn̄ nō dz recipe seruitiū a vasallo. nec tūc est vsura. q̄si dicere velit q̄ iō casus ille licitꝰ ē: qꝛ ab eo vitiū vsure aufert̄. eo q̄ ecclesia rōe feudi nō dicit̄ recipere alienū. Accipet aūt si interim vasall⁹ ad seruitiū teneret̄. Tollit̄ ḡ in h̄ casu vsure vitiū ratōe feudi: qꝛ talē exerescētiā feudū sub licito ponit. Hoc idē etiā habet̄ ex̄ de feudis. c. j. vbi ꝺ terminat̄ q̄ in tali casu fruct⁹ nō debēt cōputari in sortē. ita tn̄ q̄ vasallus interim ad s̄uitiū nō tenet̄ ¶ Sed ex hoc casu dubiū surgit. vtrū hoc solū in feudo etiā habeat locū: cū hoc nō sit p̄uilegiū eccl'ie qd̄ apparet extra de feu. c. j. vbi ad ꝯsultatōem factā pape r̄ndet. Preterea si esset vsura/papa nō possz aliquē p̄uilegiare ꝯ p̄ceptū dei. xxv. q. j. sunt q̄dā. sz est inesse tn̄: qꝛ nō recipit s̄uitiū a vasallo vt dictū est. Dicēdū fm Ber̄. q̄ hoc idē licet in q̄cū qꝫ feudo laicali. quia est eadē ratio. ergo idē ius. extra de cōsti. trāslato. Nam licꝫ respectu laicorū execrabil' sit vsura: execrabilior tn̄ est respectu clericoꝝ. ex̄ de vsu. c. j. et. ij. qꝛ multa licēt laicis q̄ clericis p̄hibent̄. lxxxviij et qd̄ cl'i di. fornicari. ex̄ ne de. vel mo. c. j. ¶ Sz q̄d si vasall⁹ eccl'ie vel dn̄o fuisset velit pignoratōe p̄dicta durāte. nunq̄d si velit cōputare fruct⁹ ac accipe licitū erit ei? Dicendū q̄ si in hoc couueniāt debēt cōputari. extra de pac. c. j. Si v̄o i hoc nō cōueniāt/cōputari nō debēt: vt no. Bern̄. ꝛ Hosti. ex̄ de feu. c. j. qꝛ res de facili reuertit̄ ad id qd̄ sibi ius ꝛ natura ab initio cōcessit. ff. de pac. si vnus. §. pactus. et. §. seq̄n. extra de offi. deleg. super questionū. §. porro. Videt̄ tn̄ dicendū q̄ vbi esset notabilis disproportio inter fruct⁹ feudi et seruitiū vasalli. vel etiā p̄ vasallū nō staret q̄ minus seruitiū exhiberet: tūc eccl'ia nō faceret fruct⁹ suos. quod sentit Anto. de butrio in c. j. de feu. ibi dum dicit, maxime si seruitiū fructibꝰ disproportionat̄. Ratio igit̄ est: qꝛ i hoc casu abolet̄ vsura: quia vasallus non est dn̄s feudi: q̄uis in eo habeat vtile dominiū. Et fm aliquos nō est maior dn̄o. Presumit̄ etiā velle dare: quia ad antidotē est obligatus naturalit̄. Ex his patet q̄ eq̄tatē cōtinet iste casus. ¶ Secūdus casus equitatē cōtinēs talis est quādo eccl'ie possessio clerico in beneficiū est assignata: ꝛ laic⁹ tenet eā iniuste ꝛ violenter fm Alexan. de ales pōt tūc clericus hui⁹ beneficij fructus recipe vltra sortē. sicut patet extra de vsur̄. c. j. vbi mandat̄ q̄ fruct⁹ cōputent̄ in sortē: qn̄ possessio loco pignoris obligata est: nisi forte b̄n̄ficiū ecclesie fuerit qd̄ redimi debz de laici manu. Sed hoc fm Alex. de ales nō fit lucri causa: sed vt res ecclesie eo mō ꝺ manu laici redimat̄: sic in p̄dicta decretali patet. Tūc siq̄dem ecclesia vel cleric⁹ fructus taliter receptos retinere pōt: nec ē ibi vsura: cū tn̄ suū recipiat. Idem quoqꝫ esset de laico: qꝛ hoc mō sibi liceret redimere possessionē de manu retentoris iniuste. Si aūt licite q̄s res ecclesie haberet in feudū: tūc siq̄dem in sortē cōputādi essent fruct⁹ fm Bern̄. Innocen̄. ꝛ Hosti. extra de vsu. c. j. Abolet̄ aūt vsure viciū i hoc

Laicis licito quod clericis prohibetur

M

casu fm Rich q2 hoc fit nō causa lucri/sed vt res eccl'ie de manu laici re dimant. hec etiā p̄dicta decretalis d̃r. Sil'e quoqȝ h̄ỽ̄ de decimis fm Ray. nā si l'cs decimas tenet iniuste/nec pōt eccl'ia illas recuperare: possūt redimi de manu illi⁹ absqȝ p̄iculo simonie/dum tñ hoc de auctoritate ep̄i fiat. q2 de talib⁹ iudicij auctoritas multū excusat. ex̄ de rerū pmu. quesitū. pñt etiā recipi in pign⁹ sicut ⁊ q̃libet alia possessio/quanqȝ miles detin⁹ ⁊ violēter ⁊ iniuste. nec tenet sic recipiēs fruct⁹ ꝯputare in sortē: dū tñ nō p̄tineāt tales decie ad alienas eccl'ias q̄s recuperare nō debet. ex̄ de decimis. c. interdicim⁹. Idē q̄ qȝ dicit intelligendū de oib⁹ possessionib⁹ emptis de illis fructib⁹ iniuste p̄ceptis. q2 scȝ tales possessiōes in pign⁹ recipi nō pñt fructib⁹ nō cōputatis in sortē. ¶ Terti⁹ casus eq̃tatē in se cōtinēs est de eo q̄ pecuniā p̄stat ad pompā/pōt etiā talis recipe vltra sortē. sicut patȝ s̄. ser. cxiij. R. de pecunia accōmodata ⁊ sigillata ⁊c. Scot⁹ em̄ in. iiij. dist. xv. q. ij. ait q̄ pecunia habet aliquē vsum vtilē ex p̄pria natura: vt pote ad pōpā videndū vel ornādū tanqȝ diuitē possidentē. ⁊ ad istū finē locari pōt sicut p̄t recipe equ⁹ vel aliud locabile: ⁊ p̄ tali vsu retēto dñio p̄ciū recipi pōt: ⁊ tūc ex eo co cōtract⁹ est locatiōis vel cōductiōis. Abolet aūt vsure vitiū in h̄ casu: q2 nō est ibi mutuū sȝ locatio: ⁊ i locatōe licȝ aliq̄d accipe vltra sortē. vt pȝ in p̄allegato ser. Quia ḡ talis pecunia locat/⁊ a cōductore locāti eodē mō reddi debet: idō nō est ibi vsura. In tali em̄ pecunia nō transfert dominiū in mercatorē: nec stat periculo ei⁹ sed periculo cōmodātis/sicut si locarē tur argētea vasa. Idē sentit Hosti. ⁊ habet. ff. cōmoda. l. iij. §. fi. ⁊. l. seqn. addit etiā Scot⁹ q̄ idē deberet in nūero restitui: nisi forte sufficiat locari eq̄le in pōdere ⁊ valore ¶ Tertio pōt q̄d recipe vltra sortē p̄p̄ debitū charitatis. ⁊ hoc quādo absqȝ omni intētione vel pacto datur aliq̄d vltra sortē. sed limitandus est casus iste fm ea q̄ dicta sunt s̄. ser. cxv. R. ⁊ ser. cxiij. G H I. Abolet autē in hoc casu vsure vitiū. q2 vsura idō illicita est: q2 corrūpit liberalitatē ⁊ gratuitū qd̄ in mutuo esse debet. Gratuitū aūt p̄t q̄s reci nō destruit gratuitū/sed magis adauget illud: p̄pterea in tali casu recipe re licet. Est nihilomin⁹ aduertendū fm Durandū/q̄ si mutuātis intētio corrupta fuit/ita q̄ mutuū non dedisset nisi sub spe lucri: tunc nihil inde recipere pōt. ⁊ receptū restituere obligat: licet debitor illud dederit ex cha ritate siue quacunqȝ alia causa. Si tamē debitor ex sola dilectiōe dat ali quid creditori: nō pōt illud repetere: nec pōt restitutionē sibi consulere/ni si forte habeat aliq̄d de ipsius creditoris bonis. Itē fm sanctū Tho. in q̄stionib⁹ de malo. q. xiij. ar. iiij. ad primū. sicut creditor licite pōt min⁹ reci pere sua p̄pria voluntate: sic etiā debitor sua p̄pria volūtate pōt ampli⁹ da re. et ille cui dat licite recipe valet. Ex p̄dictis patet q̄ in multis casib⁹ pri ma fronte apparet q̄ cōcurrat vsura ⁊ tamē liciti sunt cōtractus. ¶ Est tamen verum q̄ non oportet predicatorē ad populum singulos casus pre missos in pluribus sermonibus p̄nunciare aut leges humanas allegare: sed hec scripsi ex sermonib⁹ beati Bernardini: vt in foro conscientie sacer dos se possit iuuare/et docti in legibus latius ista videre: ideo illud res

Margin notes: De decis sil'e h̄r. — N — Prestās pecuniaȝ ad pōpā p̄t recipe vltra sortem. — O — Propter debitum charitatȝ recipe pōt vl tra sortē. — P

linquendū est ↄsilio prudētū p̄dicatorū: vt in his oībꝫ ea dicat q̄ veniūt ad edificationē ppl'i: nō ad destructionē aut ↄsciētiaꝝ piaꝝ aggrauationē. Rogemꝰ ꝗ deū vt in his oībꝫ sua misc̄dia nos respiciat q̄tenus laqueos cupiditatū pessime radicū oīm maloꝝ euadere possimꝰ. ꝑ cbim. d. n. amē

De detestatiōe vsure ꝛ quō vsura offendit deū. Ser. CXXIIII.

Radix omniū maloꝝ est cupiditas. j. Timo. vj. In p̄cedentibꝫ ser. audistū pl'a de cupiditate ṫpaliu quā apl's in thémate vocat radicē oīm maloꝝ. Quibꝫ mōis ipa auaricia siue cupiditas abscōdit rete suū ꝛ ocl'os ml'toꝝ excecat q̄ magū affecti sūt ad res ṫpales q̄ȝ et'nas ita vt ↄcetus pl'imos credāt licitos q̄ sūt illiciti aut vsurarij. Silr̄ ꝑ duos ser. imediate p̄cedētes audistū pl'es casus in q̄bꝫ p̄ma fronte apparet vsura: q̄ tn̄ sūt liciti: rōne triplici. Et finalir̄ p̄cedēti ser. ex triplici debito. vicȝ ex debito seueritatū iusticie: ex debito eq̄tatū ꝛ ex debito charitatū. Nunc ↄseq̄nr̄ videndū erit in gn̄e de his q̄ valēt ad detestationē vsuraꝝ in gn̄e. Quō vicȝ vsura ml'tipl'r offēdit deū. primū ꝛ seipm̄. Et p̄mo videndū est: quō vsura offendit deū. Pro gr̄a. Aue ma. Radix oīm maloꝝ est cupiditas. vbi sup̄.

Circa verba thematis. Est aduertendū q̄ vsurarius ꝑ vsurā tripliciter offendit deum. Unde vsura facit hominem.

A Usurarius dereliquit: deum q̄ ad tres vires anime

	Deū derelinq̄re
	Idolatrare
	Deū impugnare

Primo vsura in aīa vsurarij gn̄erat p̄mā impietatē: q2 facit eū deū derelinq̄re. Et h̄ q̄ ad tres vires anie. Nā vere cū itellectu in deū nō credit. cū mēoria i deo nō sperat: ꝛ cū volūtate deū nō amat. Primo vsurariꝰ ꝑ intellectū in deū nō credit: q̄ȝtū eī̄ corporeꝰ ocl'us fit ꝓpinquior terre: tāto minꝰ ac miora videt. Sic ꝛ ocl'us mētū nr̄e q̄ȝto ꝓpinquus affigit̄ ṫrenis ꝛ trāsitorijs rebꝫ / tāto ampliꝰ lumē fidei ꝑdit ꝑ qd̄ deꝰ coḡscit̄ ꝛ videt̄ ꝛ oīa q̄ dī sūt clariꝰ coḡscūt̄. Et hic est: q̄ vsurarij ceci ex ṫrenis effecti vsurā nō

Usura facit tres cecitates

credūt eē pc̄m̄: nec pcipe valēt q̄ rōe dēat esse malū: q2 sic ait ꝓpha. Ocl'os suos statuerūt declināre i ṫrā. Pro q̄ notādū: q̄ i aīa vsurarij ꝑ vsurā tres cecitates seu ifidelitates gn̄ant̄. Primo nō abhorret ifernū. scd̄o nō dn̄iderat ꝑadisuȝ. tertio i ṽitate nō veneraṫ aliq̄d eccīe sacr̄m. Primo vsu-

Usurariꝰ nō abhorret infernū.

rariꝰ nō abhorret ifernū: cū ei vsurā nō credit pc̄m̄ esse mime vereṫ se ꝑ illa ꝛ ꝑ alijs scelerbꝫ icurrere suppliciū sēpit'nū. ꝓpt'ea oēm iniq̄tatē. oēm iiusticiā oēm deniq3 ipietatē patrarȝ: ꝛ i infernalē voraginē oīm scelerū atq3 flagitioꝝ se p̄cipitaret: nisi forsan tiore secl'arū pene a talibꝫ abstineret. Quia sic dr̄ Eccl̄i. x. Auaro nihil ē scelestiꝰ: h̄ aūt nō solū rōne colligi

Paradisuȝ nō desiderat.

mus: sed ꝛ q̄tidie experimētū assiduis heu nimiū experimur. Scd̄a cecitas vsurarij ē: q2 nō desiderat ꝑadisum cū nullū esse credat nisi pn̄s sc̄lm̄. Et licȝ deꝰ velit esse merces g̃ti mutui: vsurario ceco nō sufficit deꝰ cū ipm nō q̄rat ad diuitias sempit'nas. Jō Hiere. ij. de talibꝫ lamētabiliṫ dn̄s ↄq̄rit̄ dicēs. ꝓpl'us meꝰ. i. vsurarioꝝ ↄgeries mutauit gl'iaȝ suā i idolū. i. numū / quē plus diligit q̄ȝ gl'iaȝ ꝑadisi. Tertia eiꝰ cecitas est

Eccīe sacr̄a nō veneratur.

q2 nō veneraṫ in veritate aliq̄d eccīe sacr̄m. Et licȝ vsurarij aliq̄n mulᵃs

audiāt: tñ nō illas audiūt. sil'r v̄bū dei q̄si sctā ꝛ vera. ſꝫ ne oino populo abomiabiles fiāt. Deniqꝫ q̄ꝛ oino de diuinis ceci ꝛ ignari sūt/ oia q̄ faciūt in eccl'ia orādo: genuflectēdo: reliqas et picturas aut loca sctā ōsculādo/ in cū finē faciūt ne spernāť: ſꝫ vt ab alijs boni chr̄iani credāť. Et in ſīil'es sunt cuidā furioso q̄ coact⁹ añ crucifixū genua flectere vt pꝛociniū impetraret: alta voce ad crucifixū ait. Jesu chꝛiste ego te adoꝛo/ ſꝫ nō tibi credo. Nā si chr̄o crucifixo vsurari⁹ crederꝫ ꝑculdubio ab vsura cessaret ꝛ male acq̄sita restitueret diligenť ne cum impijs se dānaret Sic ḡ ptꝫ quō vsurari⁹ ꝑ intellectū in deū nō credit. ¶ Secūdo cū memoꝛia i deo nō sperat. Hinc Aug. ait. De deo despare est spem posuisse in creaturis. Intātū em̄ taliū mēs rapiť ad terrena q̄ obliuiscūť dei creatoꝛis sui. Uñ de eis lamētať dñs ꝑ ꝓphaꝫ dicēs. Obliuiōi dat⁹ sum cū mō tāq̄ꝫ moꝛtuus a coꝛde. Et v̄e moꝛtu⁹ ē de⁹ in taliū coꝛde: cū tot⁹ vigoꝛ ꝛ ria i deū spes illoꝝ sit in his caducis reb⁹ derelicta. igiť spe ꝛ ꝯfidētia quā in deo ñ sperat. teneť hr̄e in trib⁹ ponūt totā spem ꝛ fiduciā suā. vicꝫ.

Usuraꝛ.

In malicijs suis
In diuitijs suis
In cōsanguineis suis

¶ Pꝛio em̄ cōfidūt ꝛ sperāt in malicijs suis. Cōsiderāt em̄ multa cumulasse astutijs. cautel' ꝛ circūuentōib⁹ suis: delectāt egisse gl'ianť fecisse/ ꝯfidūt sil'ia ꝛ maioꝛa adhuc ꝑpetrare posse. q̄s ꝓpha durē increpat dicēs. Quid gl'iaris in malicia q̄ potēs es iniq̄tate? Audiāt hmōi infelices q̄ illa sctā Judith in. vj. c. ait. Nō derelinq̄s ꝑsumētes de te dñe: ꝛ ꝑsumētes ō se ꝛ de sua v̄tute gl'iantes hūilias. Et iteꝝ Hiere. iiij. sc̄ptū ē. Sapiētes sunt vt faciāt mala: bñ aūt facere nescierunt

Homines ꝯfidūt in malicijs

¶ Scdo ꝯfidūt i suis diuitijs q̄s cōsiderātes illuminate ꝛ timoꝛate mētes admiratiua cōpassiōe ꝛ intellectiua derisiōe stupēt q̄ tota illoꝝ spes sint diuitie trāsitoꝛie ꝛ fallaces. Pꝛoinde ꝓpha ait. Uidebūt iusti ꝛ timebūt: ꝛ sup eū ridebūt ꝛ dicēt. Ecce hō q̄ nō posuit deū adiutoꝛē suum: sed sperauit i multitudine diuitiaꝝ suaꝝ: ꝛ preualuit in vanitate sua. Uerba sunt sacra ꝛ miro sensu ꝛ lumie plena. ꝓp̄ea digno pōdere ꝑscrutāda sunt. Ait em̄. Uidebūt iusti. s. hoiem supradictū. ex q̄ q̄dē visione fiūt iusti prudētioꝛes: sicut Pꝛouer. xxj. scriptū ē. Mulctato pestilēte sapiētioꝛ erit paruul⁹. Ex hoc etiā fiūt cautioꝛes ꝛ hūilioꝛes. pꝛopterea subdiť [ꝛ timebūt] Felix em̄ quē faciūt aliena ꝑicula cautū. Insup intelligūt malos irrisiōe dignos. iō seq̄ť [ꝛ sup eū ridebūt] q̄ꝛ clare cognoscūt deū deridere tales: sic̄ ꝓpheta ait. Qui habitat in cel' irridebit eos. Et dicent. s. ipsi iusti. Ecce demōstratiue/ ad ꝯfusiōis exaggeratiōnē: homo ab humo: q̄ꝛ ex cupidine q̄ tantū terrena dilexit/ tot⁹ terrenus effect⁹ ē. q̄ nō posuit deū adiutoꝛē suū. s. sperādo in eū. q̄ (sic̄ ps̄. ait) ꝓtectoꝛ est oim̄ sꝑantiū in se. ſꝫ sperauit in multitudie diuitiaꝝ suarū. scꝫ nō cōsiderās qḋ Sopho. j. scriptū est. Argentū ꝛ aurū eoꝝ nō poterūt eos liberare in die furoꝛis dñi. i. in die moꝛtis qñ furoꝛ moꝛtis deseuiet ꝯ illos. ꝛ ꝑualuit in vanitate sua. vicꝫ acq̄rēdo diuitias ꝛ tꝑalia vana. Qḋ aduertens apl's. j. Tim̄. vj. ip̄m cōe faciēs ait. Diuitib⁹ hui⁹

Cōfidūt i diuitijs

seculi p̄cipe nō sublime sape: neq̄ sperare i incerto diuitiarū: sed i deo viuo qui prestat nobis oia abunde. ❡ Tertio hmōi hoies cōfidūt in suis parētelis z cōsanguineis: nesciētes q̄ hi sepe plus q̄z alij cū deside rio expectāt eoꝝ mortē. nec plus diligēt eos in restituēdo q̄z illi dilexe runt semetipsos in fine nihil satisfaciēdo vt veniat sup̄ eos illa maledi ctionis imp̄catio/ de qua Hiere. xvij. scriptū est. Maledictus homo q̄ cōfidit in hoie: z ponit carnē brachiū suū .i. cōfidit in parētib9 z amicis quib9 bona relinq̄t q̄ extrahāt eū de p̄fundo inferni. Et sequit̄. Et bene dictus vir q̄ cōfidit i dn̄o: z erit dn̄s fiducia eius. sc; dū in vita ip̄e p̄ se

T satisfaciet aliena restituēdo. ❡ Tertio vsurari9 in volūtate deū nō

Usurari amat: s; totū affectū effundit ad trāsitoria mūdi. Un̄ Aug. sup ep'lam

us ivolū ad Phil'. ait. Hoc ab hoie colit̄ quod p̄ ceteris diligit̄. Cōtingit aūt h

tate deū fieri maxime triplici modo. vic;.

nō amat ·Per affectualē concupiscentiā. ·Per affectualē cōplacentiā ·Per affectualē leticiā

·Primo per affectualē concu piscentiā. Un̄ ait vsurarioꝝ cōcupiscūt desiderare possessi ones mūdi in omi tp̄e. nec aduertūt q̄ p̄ p̄phetā dn̄s h p̄hibet dicēs. Ra

Diuitie pinas nolite cōcupiscere. vbi a rapina vsure nō tm̄ p̄hibet manū: s; eti

vsurarū am animū. Nēpe diuitie vsuraꝝ ideo rapine denoiant̄: nō tm̄ q̄z rapiūt

rapie di tur iniuste: verūetiā q̄z p̄ ardētē ꝯcupiscētiā rapiūt mētes. qd̄ dn̄s Mat.

cunt vj. insinuat dicēs. Ubi est thesaur9 tu9 ibi est z cor tuū. Job q̄z in p̄so na vsurarij .ij. c. ait. [Jdcirco] i. p̄pter hāc improbā cupidinē rerū [co gitatōes mee varie succedūt sibi. z mēs mea p̄ diuersa rapit̄] Propterea qdā ait. Nō credas q̄cūq̄z audis: nec dicas q̄cūq̄z nosti: nec cōcupiscas

Affectu q̄cūq̄z vides. ❡ Secūdo vsurari9 effundit se p̄ affectualē cōplacentiā

alis com De talib9 erat diues ille Apoca. iij. quē sp̄us veritatis dure increpat di

placētia cēs. Dicis q̄z diues sum z locupletat9 z nullius egeo. z nescis q̄z tu es miser z miserabilis z paup̄ z cec9 z nudus. Et iterū p̄ p̄phetā admonz dicens. [Diuitie] sc; etiā iuste acq̄site [si affluāt nolite cor apponere.] Jlle nēpe diuitijs cor apponit qui illis p̄ affectualē cōplacētiā toto cor de adheret. Sicut in p̄sona hmōi p̄pheta inq̄t. Adhesit pauimēto aia

Affectu mea. ❡ Tertio vsurarij effundūt se p̄ affectualē leticiā exultātes in di

alis leti uitijs suis. de quib9 erat diues ille q̄ Lu. xij. exultādo dicebat. [Anima

cia mea habes multa bona] Ecce sapida atq̄z saporosa cōcupiscētia reꝝ tē poraliū q̄ cumulauerat multa. sequit̄. [reposita] Ecce custodie diligē tia. [in annos plurimos] ecce spes vana: q̄z nūq̄z credit se illa derelictu rū [requiesce] Ecce ignauia ociosa z pigra. [Comede] Ecce inhiās gula [bibe] ecce ebrietat' demētia [z epulare] Ecce vita luxuriosa. Ubi no tari p̄nt septē gaudia siue exultatōes q̄b9 de diuitijs vsurarij z auari lo co dei fruunt̄ in p̄senti vita. Sed attende qd̄ sequit̄: z vide finē illoꝝ [Dixit aūt illi de9. O tu stulte] q̄ mō tibi lōga tp̄a i diuitiaꝝ leticia spo pondebas. [hac nocte aiam tuā repetēt a te] sc; demones exactores q̄ bus illā seruasti: f'm glo. [q̄ autē parasti cui9 erūt] sc; an filioꝝ an cō

sanguineoꝝ/aut alioꝝ illa inhianti fame expectantiū deuorare. vt nō se pe sed semꝑ verificetur de eis qđ ꝓpheta ait. Relinquēt alienis diuitias suas ⁊ sepulchra eoꝝ domus eoꝝ in eternū. Tunc nēpe relinquent alienis q̄ in diuitijs cumulauerāt: quādo remanēt his q̄ ab eis alieni sūt corde ⁊ charitate: licz fm carnē chariores ꝓpinqui sunt. Hec de primo/vicz ꝙ vsura facit deū derelinquere per intellectū/memoriā/⁊ voluntatē.

¶ Scđo ꝑ vsurā quis offendit deū in eo ꝙ vsura facit vsurariū idolatrare: attribuēdo nūmo cultū sctissime trinitatis. Nā vsurarij attribuūt creature qđ solū ꝯuenit creatori. qđ bene notat apl's ad Eph. v. qui dicit auariciā esse idoloꝝ seruiturē. q2 sicut idolatre subdūt se idolo: ita auari subdunt se nūmo. Vñ suꝑ dicto ꝟbo apl'i glo. ait. Auari deus est nūmus. Attribuūt vsurarij ⁊ auari nūmo primo potentiā patris. scđo sapientiā filij. tertio clemētiā spūsscti. ¶ Primo attribuūt nūmo potentiā pris: dū per opa monstrāt ꝙ plus pōt in eis nūm⁹ q̄z de⁹. Vñ. xlvij. di. c. ocēs. ait Gre. Omnes hui⁹ seculi dilectores in terrenis reb⁊ fortes sunt: in celestib⁊ sunt debiles. Nā ꝑ tēporali gloria vsqz ad mortē desudari appetūt: ⁊ ꝑ spe per pecua nec parū quidē in labore subsistūt. Pro terrenis lucris quasi. b3 in iurias tolerāt: ⁊ ꝑ celesti mercede vel tenuissimi ꝟbi ferre ꝯtumelias recusant. terreno etiā iudici tota die assistere fortes sunt. in orone ꝟo corā dño vel vni⁹ hore momēto lassant. sepe nuditatē/deiectionē/famē ꝑ acquirendis diuitijs atqz honorib⁊ tolerāt. ⁊ eaꝝ reꝝ se ꝑ abstinētiā cruciāt: ad q̄s adipiscēdas festināt. Supna aūt laboriose q̄rere tāto mag' dissimulāt/ q̄nto mag' ea tribui tardi⁹ putāt. ¶ Scđo vsurarij ⁊ auari attribuūt nūmo sapiaz filij dei. Tāta em̄ fuit sapiētia chri filij dei: ꝙ postq̄z carnē nostrā assumpsit ꝑ discipulos suos ꝑ vniuersum orbem oēm idolatriā extirpauit: sed auaricia impia idolatriā inter chrianos īnouauit. Jnhui⁹ mysteriū Osee. x. scriptū est. Scđm multitudinē fructus sui israel. i. chriana gēs multiplicauit sibi altaria: scz ad vsurā parata. iuxta vbertatē terre sue exuberauit simulacris. Et Hiero. in ep'la ad Rusticū monachū inq̄t. Extimato male pōdere pctōꝝ leui⁹ videtur alicui peccare auarus q̄z idolatra. sed nō mediocriter errat. Non em̄ grauius peccat qui duo grana thuris ꝓijcit super altare Mercurij q̄z qui pecuniā auare/cupide/⁊ inutilr' seruat ⁊ cōgregat. Ridiculū videtur ꝙ aliquis iudicetur idolatra q2 duo grana thuris offert creature que deo debuit offerre: ⁊ ille nō iudicetur idolatra qui totum seruitium vite sue offert creature. ¶ Tertio vsurarij atqz auari attribuunt nūmo clementiam spiritussancti: dum per opera monstrant ampli⁹ trāsformare posse mētes eoꝝ amor nūmi q̄z dei. Habet em̄ nūmus auarorum ⁊ vsurarioꝝ deus/queadmodū spiritussanctus suos spūales status. habet visiōes. habet extasim. habet quoqz orationē. Jnde. di. xlvij. in. c. sicut hi. Ambro. ait. Sicut hi qui ꝑ insaniaz mente translati sunt: nō res iam ipsas sed passionis sue phantasias vidēt: ita ⁊ mens auari semel vinculis cupiditatis astricta: semꝑ aurū/semper argentū videt/ semper redditus cōputat. ecce visiones dei nūmi. Et sequit. Orati⁹ auruz

Usura facit vsurariū idolatrare.

vsurarij attribuunt nummo potētiā pris

Nūmo sapiaz dī attribuunt.

clemētiā spūssācti attribuunt nummo.

ꝑ solē intuet͛. Et hec est extasis numi. Et addit͛/ipsa em̄ oratio ꝛ suppli
E catio ad dn̄m aurũ q̄rit. Ecce ip̄ius numi oīo manifesta. Uel dici pōt: ꝙ
Usura ¶ Primo ptāti p̄ris aduersat͛: q꜡ vendit (vsura aduersat͛ toti trinitati.
toti trini tp̄s qđ soli⁹ dei est: ꝛ ḡtis ad vitā hoīs est ꝯcessuz. Un̄ act͛.j.dr dn̄s. Non
tati ad/ est vr̄m nosse tp̄a vl' momēta q̄ pat͛ posuit i sua ptāte. Si igit͛ nō est nr̄m
uersat͛. nosse tp̄a ml'tomin⁹ est nr̄m illđ vendere. Jō dn̄s Mat.x.ait. Gratis ac/
cepistis ḡtis date. ¶ Scđo aduersat͛ vitati filij: q꜡ facit chr̄m mēdacē: q̄
Joā.xij.ait. Nisi granũ frumēti cadēs in terrā mortuũ fuerit ip̄m soluz
manet. Et ꝑme ad Coꝛ.xv.apl's ait. Insipiēs tu qđ semias nō viuificat͛
nisi pri⁹ moriat͛: sed vsura ml'tiplicat granũ ꝛ denariũ absq꜡ eoꝝ morte
¶ Tertio aduersat͛ bonitati sp̄ussc̄ti: q̄ quidē oīa ḡtis donat: sic Matt.
v. dn̄s ait. Solē suum oriri facit sup̄ bonos ꝛ malos ꝛ pluit sup̄ iustos
ꝛ iniustos/sꝫ vsura ḡras vendit. Nā mutuare ex sua spe opus ḡre est/qđ
vsura venale reddit. ꝯ qđ Lu.vj. dn̄s ait. Mutuũ date nihil inde sp̄antes.
Si mutuũ datis eis a q̄bꝫ speratis q̄ est vob̄ ḡra: q.d.nll'a. Sic ḡ p꜠ scđm
F ¶ Tertio vsura facit deũ ip̄ugnare ꝛ (quomō vsura facit idolatrare.
Usura i blasphemare. Nā vsura generat in aīa abominabilē impietatē ꝯ deum
pugnat ita vt impugnet diuia ꝛ sic deũ blasphemet: cōtra tales ait ꝓpha in ps̄.
deũ ꝛ blas Fructũ eoꝝ de terra ꝑdes ꝛ semen eoꝝ a filijs hoīm: qm̄ declinauerũt in
phemat. te mala. Pro q̄ notandũ: ꝙ est triplex blasphemia. Prima affirmatiua
Blasphe scđa negatiua. tertia vsurpatiua. de q̄bꝫ alibi dixi. hic autē de ꝑma agit͛
mia tri/ Quot hodie int͛ chr̄icolas mētes: demētes repiunt͛ q̄ credũt/imo mani
plex. feste asserũt ꝑpl'm sine aliq̄ māifesto vsurario nō posse stare. Ecce primo
ꝯribilis blasphemia ꝯ deũ: dum sibi iponit͛ impossibilia p̄cepisse/cuz in
ml'tis ꝓhibuerit vsurariā p̄uitatē. ¶ Scđo etiā blasphemat͛ chr̄s: qui
sic sup̄ dictũ ē Lu.vj. p̄cepit mutuũ ḡtis dari: ꝯ q̄s blasphemos clamat
Eccl'ia sā Hiero. di. Anathema sit q̄ dixerit deũ p̄cepisse aliqđ ipossibile. ¶ Ter/
cta blas/ tio q꜡ blasphemat͛ eccl'ia sctā: q̄ tam acerrime i sacris canonibꝫ ꝛ decre/
phemat͛ tis vsuras ꝑseq̄t͛ ꝛ impugnat. atq꜡ dicētes vsurā nō esse pctm̄ tāq꜡ here/
ꝑ vsurā ticos puniēdos esse decernit: sic p꜠ ex͛ de vsu. c ex ḡui. in fi. in cle. vbi sane
dicit͛. Si q̄s in illũ errorē inciderit vt ꝑtinacit͛ affirmare p̄sumat exer/
cere vsuras nō esse pctm̄. decernim⁹ eũ velut hereticũ esse puniendũ: lo/
coꝝ nihilo min⁹ ordinarijs ꝛ heretice p̄uitatis inq̄sitoribꝫ districti⁹ iniũ/
gētes: vt ꝯ eos q̄s d' errore hmōi diffamatos inueniũt aut suspectos: tā/
q꜡ ꝯ diffamatos aut suspectos d' heresi ꝓcedere nō omittāt. ¶ Quarto
blasphemāt͛ oēs scti doct͛. atq꜡ mēdaces extimāt͛ dũ vsura quā ipi cōdē/
nāt: in ꝑpl'is necaria esse temerarie affirmat͛. Et licꝫ q̄libet chr̄ian⁹ q̄ non
vult ruere in tot blasphemias firmit͛ credere obligetur ꝙ possibile est
hũano gn̄i et cuilibet ꝑpl'o absq꜡ manifesto vsurario stare: nihilo min⁹
hec fides vera valet lucide ipsis fidelibꝫ rōnibꝫ sufficientibꝫ declarari.
G ¶ Q' autē quelibet ciuitas siue cōmunitas possit stare imo meli⁹ sub/
sistere sine vsurario vel vsurarijs manifestis patet in sequentibus.
¶ Circa hoc diceret. quis vnde mouent͛ isti qui dicunt ciuitatē siue cō/

munitatē nō posse stare sine manifesto vsurario. Rñdetur q tria illos inducunt ad sic opinandū siue credendū videlicet.

Necessitas
Cōmoditas
Utilitas

Primo ad h inducit illos necitas q triplex est. prima qz rar⁹ iuenit mutuator q grat mutuare velit. Quapropter dicūt q in necessitatib⁹ egenoꝝ necesse est: posse habere recursū ad aliquē sub vsur publice mutuantē. Sed illis dicendum est: q licz possit h p vero supponi: scz q rarus q grat mutuare velit reperiat: tñ indaganda est ratio/ vnde h pueniat. Et hec ratio potest esse cupiditas diuitū siue illoꝝ diffidentia de solutōe mutui in tei mino prefixo. Et malicia eoꝝ q potius sub fenore vel spe lucri mutuare vellēt: hec q necessitas in his q ei causaz prestant nō excusat culpā sed aggrauat: cū ex impia ꝯsuetudine originē sumat. ¶ Scda necessitas ad h impellēs est: qz rarus inueniē emptor. Nam licz qs habeat aliqd qd possit pignori dari: non tñ tam cito repiri pōt cui valeat vendi. Et interim q indigens est plura cōmoda portat. His qq respōderi pōt: q vtilitas cōmunis ꝑticulari ꝑponenda est. Unde Aug⁹ ait. Charitas cōmunia propriis z non ꝑpria cōmunib⁹ anteponit. Sed ve infelici mūdo: qz vt ait apl's ad Phil'.ij. Omēs q sua sunt qrūt: non que Jesu christi. ¶ Tertia vt dicunt necessitas est: qz rarus inueniē iustus appciator q scz rem iusto precio emere velit. Ad h dicendū q malū spūale nunq̄ ppetrari: nec etiā ꝑmitti debet ꝑpter aliqd cōmodum tꝑale.

¶ Scdo inducit ꝑplos ad sic credendū cōmoditas. Nā vt aiunt ꝑpter facilitatē quā presto habēt mutuū habēdi a publico vsurario subueniē indigentiis z nectatib⁹ suis. Quib⁹ pōt rñderi: q si veritas bene pensetur triplex hoim genus mutua accipiat sub vsuris. Primo quidā accipiunt ꝑpter necessitatē: qz scz ad hoc aliq necessitate ꝯpulsi sunt: nec aliunde sibi subuenire valēt. Ad qd dicendū est: q cōmoditas hec z necessitas in republica nō est attendenda: qñ cōmuniter in ea iñ sequiē mai⁹ damnū q̄ sit ipm cōmodū. Nam si suscipiens tale mutuū pauꝑ est: z in paupꝑtate sua indiget adiuuari z subleuari: ꝑ hūc modū pauꝑ paupior fit: z inde ampli⁹ opprimiē z grauaē vñ subleuari videē. vt pz ad sensū. Ex his pz q hec necessitas ꝑmi: quā quidā inaduertenē aduertūt dicentes necesse hic publicū vsurariū: non excusat sed ampli⁹ aggrauat z cōdemnat. ¶ Scdo sunt quidā q mutuū sub vsur accipiūt ꝑpter iniqtatē scz vt ludere possint seu vt sectenē luxurias suas: impleāt gulā atq vanitates z voluptates/ in se z in suis ꝑ libito voluntat sue: sic inueniunē q modicā patientiā in penuria nō possunt sustinere: sed prius q̄ carerēt qñq vino aut carnib⁹ vel aliqñ piscib⁹ poti⁹ vadunt ꝑ vsuris ad iudeos. Et forte taliū q̄ etiā ꝑcedentiū nō minor est nūerus Et ꝑ talib⁹ publicos vsurarios ordinare seu sustentare nihil est aliud q̄ fauere iniquitati z apire vias impietati. Cuilibet aūt taliē fauenti ꝑuba ait. Si videbas furem currebas cum eo. i. publicū vsurariū: z cū adulteris portionē tuā ponebas scz dum publico vsurario fauebas. ¶ Tertio sunt

D

mutuātes sub vsur sūt triplices

Pauper suscipiēs mutuū sub vsura paupꝑior fit.

quidā q̄ mutuū accipiunt sub vsuris ꝓpᷓ cupiditatē: sicut facere solēt q̄dam artifices ⁊ mercantes: qui maxīe viduarū dotes sub vsurario mutuo recipientes querūt non sue necessitati succurrere: sed sue insatiabili cupiditati diuitias cumlare. Sūt insup̄ quidā qui a publico vsurario ꝑ minori vsura mutua q̄runt vt ea alijs ꝑ maiori dispensent. Sunt et alij q̄ verecundātes aut timētes in vita sua seu in morte vsurarij reputari dant partē vsurarij lucri manifesto vsurario. Et hi maxīe eos defendūt

J ¶ Tertio ꝑp̄los ad sic credendū inducit vtilitas quam (⁊ eis fauent. sibi putāt inde venire. Nam plurimi sunt q̄ ꝑ paruo tp̄e denarijs indigētes mutuū sub vsuris accipiūt sperantes paucis dieb⁹ tale onus deponere. paruūq̄; inde incōmodū reportare. Nā si rem quā ꝑ pignore ponunt vendere vellēt: vel emptorē tam cito nō reperirent aut satis ꝑ minori p̄cio q̄ꝫ poscat iusticia darēt. Insup̄ q̄nq̄ꝫ rem venditā iterū emere necesse haberēt: ex quib⁹ omib⁹ grauius q̄ꝫ de vsura vt aiunt / incōmodū reportarēt: ⁊ aliunde sue indigentie ꝓuidere nō possunt. Ad h̄ r̄ndendū est: q̄ q̄ꝫ tales cōtinuū inolitū vsure venenū: sensibilit̄ nō aduertūt: illud nō ponderāt damnū: sed exꝑientia teste paulatim insensibilit̄ labēte tp̄e vt plurimū repiūt se in fine deceptos ⁊ in reb⁹ ꝯsūptos ⁊ diuersimode deuoratos: ⁊ iuxta ꝓpositū eoꝝ rarissime euenire. Insup̄ si alicui euenire ꝯtingat. attn̄ cōmuni vtilitati q̄ ꝑticulari p̄ferenda est ꝑniciosū esse ꝓbatur Sed dicam forti⁹ p̄supponat̄: q̄ ꝑ dictā ꝯcessionē multa vitarent̄ mala vtputa damnū in reb⁹: ꝑiculum in ꝑsonis. Et q̄ ꝓpter hoc plura sequerētur bona: scꝫ paupeꝝ sustentatio: mercantiaꝝ saluatio ⁊ ꝯsimilia: nihilomin⁹ non dꝫ talis libertas dari: nec talis ꝯtctus fieri. Nā mala q̄ vitari pn̄t ꝑ p̄dictā ꝯcessionē: vt pꝫ sunt tp̄alia ⁊ corꝑalia: sed nullū malū sp̄uale debet cōmitti nec etiā ꝑmitti ꝓpter aliq̄d malū tp̄ale vel corꝑale vitādum: nec ꝓpter aliq̄d bonū adipiscendū. Adhuc forti⁹ addā: q̄: dato q̄ ꝑ tp̄alem ꝯcessionē ac ꝑ ꝯtractū vsurariū in aliq̄ casu aliq̄d sp̄uale malū euitaret̄: regularit̄ tn̄ non videt̄ illud posse esse mai⁹ q̄ꝫ pct̄m illd q̄d committit̄ in tali ꝯtractu si bn̄ ꝯsiderent̄ que iam dicta sunt ⁊ q̄ dicent̄ in sermonib⁹. ꝓpterea nō debet hō transgredi p̄ceptū dei ꝓpter q̄dcūq̄ꝫ bonū particulare q̄d sibi vel alteri supuenire possit.

K ¶ Sed di. quis: ꝑ quid tn̄ posset retrahi popul⁹ ab illa falsa opinione q̄ in populis sit necessarius publicus vsurarius. Respondetur q̄ per triplicem vtilitatem scilicet.

Vtilitates q̄ seq̄rent̄ ex h̄ si non essent vsurarij publici. — Generalē / Tp̄alem / Sp̄ūalem

Prima est vtilitas gn̄alis. Nā si nō haberet̄ vsurari⁹ manifest⁹ hi q̄b⁹ pecūia op⁹ est: q̄n demū nō īuenirent aliū subuentorē res suas venales exponerēt: ex q̄ seq̄retur cōis p̄etica atq̄ꝫ cōe cōmerciū ⁊ trāsitū mercātie ⁊ vtibiliū reꝝ. hanc q̄dē vtilitatē triplex hoīm gen⁹ ꝑticipare noscit̄ scꝫ pauꝑes diuites ⁊ mediocres. Primo pauꝑes q̄ venderēt res suas ꝑ necītatib⁹ suis. Et lꝫ nō sp̄ vēderent illas p̄cio iusto; cū oib⁹ hinc inde pensat̄ cōiter min⁹ dānū

pauꝑib⁹ ꝯuenirēt talr̄ vendere q̄ȝ ad vsuras dare: vt pȝ ad sensuȝ: possent etiā tales res suas vēdere sub redēptiōe: ꝛ sic iteꝝ min⁹ dānū incurrerēt. ¶ Scḋo hanc vtilitatē ꝑticiparēt diuites vl' q̄cūqȝ emētes q̄ ꝓ cōmodo suo/ vl' ꝓ reuēdendo emerēt res illas venales ꝛ sic possent lucrose exercere artē suā. ¶ Tertio hāc vtilitatē ꝑticiparēt hoīes mediocres ac qȝ cōes: a p̄mis emptorib⁹ ꝓ loco ꝛ tp̄e reemētes. Et q̄nqȝ ꝓ meliori foro q̄ȝ vendiderūt. ¶ Scḋa vtilitas inde ꝓueniēs dicit̄ tp̄alis siue ciuilis: q: triplex ꝯuatio in̄ seqt̄. Prima est ꝯuatio ciuiliū reꝝ/ q: ciuiū suba remaneret int' eos: qḋ vtiqȝ longe meli⁹ esset q̄ȝ ꝙ tales res venirēt i manus iudeoꝝ ꝛ alioꝝ vsurarioꝝ. ¶ Scḋa est ꝯuatio denarioꝝ. Nā siue ille res vendant̄ siue emant̄ sp̄ denarij remanerēt inter ciues: ꝛ nō oēs in vno insatiabili sacco vsurarij ꝯgregarent̄ siue cumularēt̄. ¶ Tertia est ꝯuatio ciuitatꝫ atqȝ terraꝝ: tū q: ex p̄cedentib⁹ ꝯuationib⁹ imminētib⁹ ꝑic'lis ac guerrꝫ ciuitas vl' terra meli⁹ h̄ēt. vn̄ posset ciuiū suoꝝ obuiare p̄ssuris: tū etiā q: cessante fenore ꝑpl'us non tam dire flagellaret̄ a deo: sic patebit in sequētib⁹.

¶ Tertia vtilitas in̄ ꝓueniēs est sp̄ūalis

Tria enim bona inde sequerentur scilicet.

Peccatoꝝ diminutio
Dilectiōis gnātio
Charitatꝫ augmētatō

Z

Primū bonū est pctōꝝ diminutio. Nā ex vsurario māifesto innūerabilia pctā mltiplicāt̄: incredibiles intricatiōes oriūt̄: ꝛ grauissime excōicatiōes ꝛ ad satisfaciendū impꝛtabiles obligatiōes acquirūt̄: sicut ad sensuȝ pȝ ꝛ de hoc aliq̄d in sequētib⁹. ¶ Scḋm bonū est dilectōnis generatio. Nā mutua dilectio que ex disuetudine alterutrū subueniendi extincta fuerit inter ciues/ viuificat̄ ꝓpter mutua seruitia facta ꝛ accepta. Et sic efficeret̄ vera ciuitas q̄ est cordiū vnitas. ¶ Tertiū bonū est charitatꝫ augmentatio ꝛ conseruatio. Nam sicut ex disuetudine sibi mutuo seruiendi nascit̄ ruditas ꝛ asperitas cordium inter ciues: ꝛ ex asperitate faciliter iniurie oriunt̄: ex quib⁹ rixe dissensiones secte ꝛ guerre sumunt originem ꝛ fomentū. Ita ex mutuis seruitijs generata charitas crescit: cōualescit ꝛ mirabiliter conseruat̄. Ecce iam patet responsio ad dubium videlicȝ ꝙ triplex vtilitas sequeret̄ ex hoc: si non essent vsurarij publici. Quis dubitat si nō essent hic iudei vsurarij: ciuitas patauin̄. singulis annis in plurib⁹ cētenarijs ꝛ forte in aliquot milib⁹ floꝛꝫ. esset abundatior: vt bene potest capere quilibet sane mentis.

M

Tria genera maloꝝ q̄ sequūt ex vsuraria ꝑuitate

¶ Sed adhuc diceret quis/ sunt ne alia mala que populū retrahere debēt ab huiusmodi mala opinione ꝙ vsurarij sint necessarij et ne sic passim currant ad iudeos ꝛ alios vsurarios. Ad hoc dicendū est: ꝙ tria sūt genera grauissimoꝝ maloꝝ que cōsueuerunt fieri in populis ex vsuraria prauitate maxime si publica est. scilicet.

Tp̄alia
Sp̄ūalia
Corpalia

Malū temꝑale.

Prima mala sunt tp̄alia. Et hec mala ꝛ dāna ad q̄ttuor reduci p̄nt. Primū ē pignoꝝ ꝯstructio. scḋz ē ipoꝝ ꝑscriptio. tꝫiū ē denarioꝝ ꝯsūptio. q̄rtū ē ad vnū locū r̄ductio

Primū q̄ malū tp̄ale est pignoꝝ destructio. Nā ml'ta pignora q̄ publi-
co vsurario dant̄. sic sūt vestes lanee ꝛ linee ꝛ alia supellectilia a tineis
ꝯsumunt̄/seu a murib' rodunt̄/aut ꝑ eruginē destruunt̄: sic lorica ꝛ sic
pignoris d aliis. ¶ Scd̄m aūt malū est ipoꝝ pignoꝝ p̄scriptio Sepe nāqꝫ qd̄ ꝑ
p̄scriptio mutuo pignꝰ ponēs sperat i pauc' dieb' redimere. illud tn̄ nō ex h cessat
trāsire tēpꝰ de die in diem: p̄stolabit̄ annus. Et dū sꝑabat in pauc' dieb'
illud recolligere: supuenientib' impedimēt' nō recolligit in mult' men
sib'. ita vt demū in p̄scriptionē id transire necesse est. Et q: tales publici
vsurarij cōit̄ volūt: ꝙ in duplo vel triplo plus valeat pignus q̄ȝ mutuū
suum ꝛ transacto anno totum cōmuniter perdit̄ pignus: qd̄ bene consi-
denario- derare deberēt volētes mutuare sub vsura: quāta dāna seq̄rent̄. ¶ Ter
rū ꝯsum tiū malū ē denarioꝝ ꝯsūptio. Nā paulatim denarij minuunt̄ i pp'lo: dū
ptio q̄tidie: die noctuqꝫ vsura vt cancer serpit ꝛ q̄si isensibilit̄ subaꝫ ciuiū ro
dit atqꝫ ꝯsumit. Quod q clare hoc intelligere cupit multiplicet lucrum
vnius floꝝ. qui ab vsurario mutuo detur ꝑ quinq̄ginta annis ad men
sem ꝑ p̄cio octo denarioꝝ: hoc pacto supaddito ꝙ nūq̄ȝ soluat̄ vsure p̄-
cium nisi in fine quinq̄gesimi anni. semꝑ omi anno fenus de fenore mul
tiplicando. i. omni anno cōputū faciendo: ꝛ quotiēs excrescit floꝝ. octo
deñ. dando. Et si quis bene nouerit artem multiplicandi discet ꝙ tm̄
ascendet summa ꝛ ad tm̄ numeꝝ floꝝ: ꝙ nulla ciuitas in tota germa-
nia neqꝫ in italia aut francia. imo forte nec in toto mundo reperit̄: que
posset soluere tale fenus. Judei accipiētes vsuras bene sciunt illum cal-
Nota culum multiplicandi: ꝛ fenus in capitale post computum reducendi.
reductio ¶ Quartū damnū est ipoꝝ denarioꝝ atqꝫ diuitiaꝝ ad vnū locū redu-
denario- ctio: Regulare vtiqꝫ ē: ꝙ quātū diuitie atqꝫ denarij ad pauciora mar-
rum ad supia reducunt̄: peioꝝ status ciuitat' ꝛ terre indiciū est. recte sicut defi
vnū locū ciencia nature apertissimū signum est hominis mori in breui: cū natura-
lis calor extremitatib' derelictis solum ad cor ꝛ ad ipa interiora reduci
Nota de videat̄. Et si ad paucos reductio diuitiaꝝ ꝑiculosa est statui ciuitatis.
iudeis multo grauius ꝑiculuꝫ iminet cum reducunt̄ ꝛ coadunant̄ he diuitie ꝛ
denarij in manib' iudeoꝝ: q: tūc naturalis ciuitatis calor qui eꝰ diui-
tie dici pōt non recurrit ad cor: nec subuenit ei: sed ꝑ fluxum pestiferum
currit ad apostema. Et cū omnes iudei ꝛ maxime fenerātes sint capita
les inimici omnium xp̄ianoꝝ Miror nō parum ꝛ āmiratione cessare
nescio quomō in christianis tanta regnet insania: tanta vecordia domi-
netur. imo tanta ignorācia ac cecitas obtenebrauit eos: ꝙ non aduer-
tunt ꝯsūmatam ac excogitatā maliciam iudeoꝝ qua vtuntur inter chri
stianos. Cum enim christiani sint omnes reges in sanguine eiꝰ q est p̄-
mogenitus mortuorum ꝛ princeps regum terre qui dilexit nos ꝛ lauit
nos a peccatis nostris in sanguine suo: ꝛ fecit nos regnuꝫ ꝛ sacerdotes
deo ꝛ patri suo Apocal'. j. Ideo tanq̄ȝ veri reges iusto dominio habent
diuitias suas: a quibus iudei iusto dei iudicio ꝑuati sūt ꝓpter increduli
tateꝫ ꝛ duriciā cordis eoꝝ. Habēt tm̄ xp̄iani diuitias tp̄ales: diuitias

corpales z diuitias spūales. Has aūt diuitias qr iudei nō valēt ab eis violēter auferre p mltiplicē fraudē z maliciā nitunt saltē eas minuere. Vñ diuitias tpales chrianoꝝ publicis vsuris extorquēt auferūt z mi- nuunt diuitias corpales.i.sanitatē z vitā auferre conant: dum ꝯ oīa tpales et eccl'iastica instituta corpoꝝ medicos se esse pcurāt qbꝫ quāuis sint igna ri z simplicissimi in arte medicina mlti chriani adherēt atqꝫ de sanita- te z vita sua maiorē i eos spem z fiduciā ponūt qꝫ i doctissimos z exper tissimos medicos chrianoꝝ. Qd tn̄ grauit phibuit scta sinodꝰ.xxviij.q. j.nullꝰ. z c.se. vbi etiā phibet chrianis ne cū iudeis māducēt aut cum eis habitēt: aut aliquē i infirmitate ad se vocēt: aut medicinā ab eis suscipi ant: aut cū eis in balneo se lauent. Et h laici sub pena excōicatōis: z cleri cis sub pena dpositiōis. Idē hi ex d iudeis i c.mltoꝝ.c.iudei. z c.ad hec. Quot āt chrianos ignorātia vl malicia occidāt nouit deꝰ: nō solū suis pessimis medicinis: sꝫ z occult insidijs qrētes sanguinē chrianoꝝ funde re sic tpibꝫ nr̄is ostēsū ē i Tridēto p pueꝝ ab eis occisū: de q etiā plres re ferūt fieri miracl'a zc. Diuitias āt spūales.i.fidē z eccl'iasticoꝝ pceptoꝝ obediētiā cū ceter spūalibꝫ thesaur veroꝝ chrianoꝝ suis blandicijs ve nenat z amicicijs exqsit: z mūeribꝫ toxicat z ꝯsulatiōibꝫ silat z pditio nibꝫ excogitat z fauoribꝫ acqsitis/rape/dispgere/ꝯsumere/deuorare z dissipare nō cessant: secū ad iferos insensatoꝝ chrianoꝝ trahētes infeli- ces aīas. sic pꝫ heu in mult ad sensuꝫ. ¶ Scda vo mala q supueniunt pplis ex vsurario māifesto sūt mala spūalia: q ad qttuor gnā reduci pñt N

vicꝫ	Mortales offensiones Maiores excōicationes Grauissime obligationes Difficillime intricatiōes	mala spi- Primū genꝰ maloꝝ spūalium inō ritualia veniēs sūt mortalia pctā. Nam qui qttuor sine legitima causa.i.sine necītate ab vsurario etiā manifesto sub vsu

ris mutuū recipit mortalit peccat. vt pꝫ s.f.cxiiij.S. Eodē mō peccat q eorum recipit oblationes. sicut pꝫ extra de vsu. qr in omnibꝫ. Sili mo do peccant oēs scienter eoꝝ elemosynas recipiētes: qr p hoc faciunt vsu rarios impotētes ad satisfaciendū p male ablat: peccant inquā nisi ali- qua legitima causa excusent. Peccāt quoqꝫ grauissime quicūqꝫ locant vel alio sub titulo ꝯcedunt aliquā domū ad exercēdū vsuram: z omniū pctōꝝ que ex fenore illo patrant pticipes fiūt: Insup vltra hec si sūt pa triarche/archiepi/Epi incurrūt ipo facto suspensionē. Minores vo p- sone singulares excōicationē. Si aūt est collegiū vel vniuersitas inter- dictū incurrūt: Et si talem sententiā p mensez sustinuerint animo indu rato: ex tunc interdicte sūt terre eorum qꝫdiu predicti vsurarij ibi cōmo rantur. Si vo laici sūt eccl'iastica censura p ordinarios compelli debēt Sicut pꝫ: extra de vsu. in ca. vsuraꝝ. lib. vj. Adhuc sunt multe alie of- fensiones peccatoꝝ quas causa breuitatis transeo. ¶ Scdm malum ex vsurario manifesto pueniens sunt maiores excōicatiōes: qr mlti incur D runt excōicatiōeꝫ maioreꝫ ppter indebitū fauorem talibꝫ datum. Nam sicut pꝫ extra de vsu. in cle. ex graui; excōicati sunt excōicatiōe predicta

oēs ptātes capitanei. rectores. ꝯsules. iudices. ꝯsiliarij. ⁊ quis' alij of/
Sex ex/ ficiales q̄ delinquūt in casibꝫ infra script'. Et ponunt ibi sex excōicatio/
cōicatio nes. Prima si statutū de cetero facere/scribere vel dictare p̄sumpserit q̄
nes occa vsure ab vsurarijs exigi possint. Scda si qs iudex q̄ vsurarijs ꝯsoluāt
sione vsu vsure p̄sumpserit iudicare. Tertia si ad soluendū vsuras debitores cō/
rarum. pellunt. Quarta si quis ex sup̄dictis opam dederit: q̄ vsure olim solute
nō repetant. Quinta est si statuta hacten' edita in fauorē vsurarꝝ q̄ hoc
facere pn̄t infra tres menses nō deleuerint de libris cōitatum. Sexta si
ipa statuta siue ꝯsuetudines effectū vsurarꝝ hn̄tes: p̄sumpserint obserua
re. Oēs igit illi ꝑpt' fauorē vni vsurario manifesto ꝯcessuꝫ p̄dicto mō
P ❡ Sed circa h̄ pōt queri vtrū statuētes: q̄ subditi sui (excōicati sunt
Questio nō possint recipe p' vsur' in anno vltra duos solidos p libra: ⁊ h̄ sub pe/
na/nō tn̄ dicūt q̄ vsuras faciāt: sed si fecerint nō recipiāt vltra sūmā p̄/
dictā; nūqd incidūt in predictā sniam excōicatiōis. Et videt q̄ sic: cū q̄s
dāmō colorē ⁊ audaciā p̄stant saltē indirecte ad exercendū vsuras. ex' de
vsu. ex graui. in cle. ibi. diuersis coloribꝫ ⁊c. Et q̄z negādo de maiori indi/
Rñsio. recte videt tacite ꝯsentire de minori. Rñdet q̄ h̄ tm̄ ē: si in fraudē h̄ fie
ret vt p h̄ posset exercere vsuras: sec' esset si in nullo intenderet ꝯcedere:
licꝫ illud pmitteret vt maius malū euitaret. ex' de vsu. in c. vsurarꝝ li. vj.
Sic nō solū de maiori sūma: sꝫ ēt de duobꝫ solidis denegare videret. xiij
di. c. j. Et. xxxj. q. j. hac rōne. hui' snie est Jo. an. ⁊ Guil'.
Q ❡ Tertiū malū inde veniēs sūt grauissime obligatiōes. Nā oēs sup̄/
dicti fauētes vsurario manifesto sic̄ p̄dictū est. obligati inde remanent
satisfacere i solidū oēs vsuras illas: qs suo fauore ⁊ auxilio vsurarij ad
epti sunt: nisi ipi vsurarij restituant eas. ❡ Quartū gen' spūaliū malo
rū inde ꝓueniēs sunt difficilime intricatiōes atqꝫ plixitates: qbꝫ ex vno
manifesto vsurario se repiunt intricatos: ⁊ in arduissimis ꝑplexitatibꝫ
R ❡ Tertio ex p̄uitate vsure ⁊ maxie ex māife/ (siue pplexibꝫ collocatos
Mala sto vsurario ꝓueniūt mala corpalia. Uñ q̄ttuor flagella ⁊ mala pmittit
corpalia de' sup chrīanorꝫ corpa ꝑpter vsuras. Primū sunt homicidia. scdm fa/
ꝓueniūt mes. tertiū pestes. quartū crudelitas bestiarꝫ. Et de his māifeste ait Jo.
ex mani/ in apoc̄. vj. c. in apertiōe q̄rti sigilli. vbi dicit se vidisse sedentē sup equū
festo vsu pallidū. i. diabolū auaricie ⁊ vsurarꝫ: māmona noiatū. Nam māmona
rario. diuitie itep̄tat. Equ' aūt pallid' sup quē sedebat: vsurari' est. Nēpe
pallor ꝓpri' auri color est. Et ideo merito aurū designat. sic̄ p' ba ait. ⁊ po
steriora dorsi ei' in pallore auri: q̄z vsurari' tot' aure' ē corde. Sequit
vbi sup̄ i apoc̄. Et data est illi. s. diabolo ptās vicꝫ pmittēda sup q̄ttuor
ptes terre scꝫ vbi regnat vsura ⁊ maxie manifesta. i. ad orientē occidētē.
meridiē ⁊ septētrionē. interficere gladio: fame morte ⁊ bestijs t're. Ecce
q̄ttuor mala p̄dicta siue flagella hic p ordinē nūerant. Primū quidē fla
gellū sunt homicidia. Nā deficiente charitate q̄ maxime deficit ex ma/
nifesta vsura: generant odia dissensiōes: diuisiones siue partialitates ⁊
gueri e; ex qbus oibꝫ homicidia sequūt. Et de hoc Job. ait iterficere gla/

dio. ¶ Secûm flagellû est fames sez ppt' terrarum sterilitatê: seu ppt' guerras. grandices. siccitates. inundantiâ pluuiarum et fluuiorum: aut ppt' mures rodêtes blada: aut pp̄ter inordinata frigora siue calores et consiles famis occasiones. Et de h Job. dr. et fames. ¶ Tertiû flagellû sunt pestes sic p corruptionê aeris/aque vl' terre. morbos varios gnântes. febriû. fluxuû. tussiû. iurgiû. apostematû et consiliûm tam crebre q̄si oês patrias consumêtes. Et de h Job. subdit. et morte. ¶ Quartû flagellû est crudelitas bestiarum vicz luporum. vrsorum vorâtiû hoîes: seu rabidorum canû venenato morsu toxicantiû eos: et consiliuz bestiarum. Et de h Job. dr. et bestijs terre: a qbus in psona iustorum postulabat liberari dicês. Ne tradas bestijs aîas consitentiuz tibi. Rogem' g deû vt a tantis malis vsurarum et alijs nos misericordit' liberare dignet' q est benedict' in secl'a. Amen.

¶ De Offensione pximi p vsurâ. Sermo. CXXV.

Radix omniû malorû est cupiditas. j. Timo. vj. In p̄cedenti s'mone audistis p longum pcessuz quô vsura offendat deum: qr facit deû derelinqre/idolatrare et deû impugnare cuz qbusdam dubijs. Que etiâ vtilitas sequeret' si null' esset public' vsurari'. Que etiâ mala ppl'm retrahere debêt ab vsuris. Nûc consequêt' videndû erit. quomô p vsurâ offendit' prim'. Pro grâ. Aue ma.

¶ Radix oîm malorum est cupiditas. vbi supra.

¶ In p̄senti s'mone tangent'. xij. iniqtates qbus vsurarij pximis suis nocent. Et has distinguâ in tres ptes. In qualibet partiû tangendo quattuor iniqtates siue q̄ttuor mala quibus vsurarij pximos suos offendût.

¶ Circa primû tangent' q̄ttuor iniquitatês quarum semp vna est peior altera. prima mala. scda peior. tertia pessima. quarta neq̄ssima et sunt ille. A

1 Eradicatio charitat' siue extinctio fraterne dilectionis. mala
2 Fons pprij amoris et peior
3 Mater illegalitat' et deceptionû pessima
4 Legalis pditio nequissima

¶ Prima vsure iniquitas: quia est eradicatio charitatis seu extinctio fraterne dilectiôis. Unde s'm Augu. de fi. ad Pe. Cupiditas venenû est charitatis: sed nemo dubitat vsuram ex mala cupiditate tempaliû pcedere. Q2 aût cupiditas siue vsura extinguat charitatê pximi/ptz: quia mutuû liberale atqz gratuitû actus est charitat' atqz fratne dilectônis eo q ex tali actu frequentato s'm Alexand. de ales. mutua beneficia accendunt charitatê: ex quibus tunc fraterne dilectionis habitus generat' si ibi prius non fuit: vel augmentatur si prius erat. Unde tunc aliquis delectatur tale mutuû proximo frequentare. Sic ecôntra si actus dandi mutuum nô ex charitate: sed ex cupiditate et spe lucri ab homine frequentatur: ex talibus actibus cupiditas generat': et generata crescit et dilatat': et in tantam côplacentiâ temporaliû hominê pducit: q in voraginem insatiabilis et inextinguibilis appetitus pecunie mergit. s'm illud Ecclesiastes quinto. Auarus non implebitur pecunia. Imo si quis auaricia Nota

cū pōt grat; mutuū dare negat:etiā si in tantā cupidis voraginē nō laba tur:nō tñ ab hac auaricie macl'a imunis est:cū dare in mltis casibꝫ sit p̄ ceptū vt patꝫ s.ser.cxv.E f g h i.his nempe duobꝫ modis:vicꝫ nō dando mutuū gr̄tis aut nullo mō illd cōicando/extiguit̄ charitas ꝛ dilcō int̄ ciues vl' saltē diminuit̄.ita vt iā v̄ificet̄ illd apl'i.ij.ad Timo.iij.in nouis simis dieb; istabūt tp̄a p̄icl'osa:ꝛ erūt hoīes se ip̄os amātes.cupi.elati. supbi.blasphemi ꝛc̄.Hoc idē etiā ōndit apl's in v̄bis thematis di. Radix oīm malo.est cupi.qꝛ oia fere mala oriūt̄ ex illa.Et ecōtra ꝯtingit d cha ritate:qꝛ oia bona ex ordinato amore originē hn̄t.eo q̄ oīm v̄tutū ꝛ bono rū radix ꝛ forma charitas dicat̄.De h habet̄ ex̄ de vsu.in.c.vsurap̄ vora ginē.li.vj.vbi hēt̄ ex p̄n.ca.q̄ null' impbior fur vel raptor q̄ꝫ vsurari':q̄ anias deuorat ꝛ facultates exhaurit.vt ibidē dr̄.Ex his ptꝫ q̄re mōenis: tpib; tam extraneū ꝛ quodāmō horridū ptꝫ indigētib; mutuū dare gr̄is qꝛ scꝫ iam v̄ificat̄ qd dn̄s ait Matth.xxiiij.qm̄ abundauit iniq̄tas refri gescit charitas mltop̄.Et qd ꝯuenienti' dici pōt iniq̄tas q̄ꝫ vsura:qꝛ ec. nō eq̄tatē sonat ꝛ verā ꝯ p̄ximū iniq̄tatē iportat.¶ Scdo h idē ptꝫ expi entia.Satis eñ demōstrat̄ p experientiā:q̄ si q̄s assuescit elẏnas dispēsa re/sp ad ampli' largiendū dilatat̄ cor ei'.Et qd mirabile ē illi' subā ex h nō minuit̄/sed q̄dā incōp̄hensibili mō crescit.fm illud p̄uerb.xj.Alij diuidūt p̄pria ꝛ ditiores fiunt:alij recipiūt aliena ꝛ sp in egestate sunt.Et iterp̄ Luc.vj.date ꝛ dabit̄ vob.Ex p̄missis q̄ patꝫ:q̄ sicut ex ip̄o actu mu tui gr̄is dati siue ex elẏnap̄ freq̄ntatōe charitas int̄ chr̄ianos gnāt̄ ꝛ au gmētat̄.sic ex defectu cop̄ eradicat̄ charitas:ꝛ extinguit̄ inter chr̄ianos

B Corruptela vere amicicie

¶ Scda iniq̄tas vsure est fons p̄prij amoris ꝛ ois (v̄a dilectio p̄ximop̄ vere amicicie corruptela.Charitas eñ fm Aug.cōia p̄prijs ꝛ nō p̄pria cōib; anponit.vsurari' aūt facit oppositū.Nā sicut p expientiā ptꝫ.qui libet hō exercitio suo in arte reipublice vtilis.agricole.cerdones.sarto res.fabri.sculptores.pictores.milites ꝛ ꝯsil'es oēs:sol' vsurari' sibi soli vtilis ē:atqꝫ nulli alteri nisi sibi soli lucrat̄.p̄p̄tea miluo ꝯpand' est q̄ sp

Miluo cōparat̄ vsurari'

clamat Mio/mio/mio.q.d.plus/plus/plus.sed in h deterior est vsura ri' q̄ꝫ miluus:qꝛ solūmō clamat ore.Ubi vsurari' cupido corde/impio ore atqꝫ nequissimo ope clamare nō cessat.Tanta deniqꝫ p̄prij amoris cu pidine flagrat:q̄ in q̄ntum talis neminē diligit/nulli q̄ꝫ se associat nisi causa p̄prij lucri atqꝫ cōmodi sui:eo q̄ vsura miro mō generat corrupti onē omis amicicie atqꝫ ciuilis societatis.Ideo valde p̄p̄re de talib; loq̄t̄ apl's ad Phil'.ij.di.Omēs scꝫ vsurarij q̄ sua sunt q̄runt nō q̄ Jesu chri. Et qꝛ vsurari' solū sibi p̄dest ꝛ alijs obest.ideo de morte illi' letant̄ ma gis etiā omēs ꝯsanguinei ei' q̄ꝫ de alio cuiuscūqꝫ generis perōre.Cuius etiā ratio est:qꝛ dum viuit cōmunit̄ auar' ꝛ tenax est:nec de bonis suis participāt ꝯsanguinei vl' amici sui.nō paupes vel vicini.quinimo tota familia dom' sue ex auaricia sua viuit cū illo in angustia vt parebit in ser.se.Cum v̄o talis vsurari' defunct' est:si dimisit q̄ restituāt̄ male ab lata certio:ro cundant̄ cuncti q̄ ei soluerunt vsuras.Et si etiā cōmisit q̄

restituant incerta/letāt paupes ⁊ mēdici. Et sic cōiter oēs audita vsurarij morte gaudēt. Et maxie illi q de bonis suis qd ante nō poterāt participare sperāt. Vñ tal' merito assilat porco: de q dū viuit nll'a habet vtilitas sz mult⁹ labor. eo vo mortuo de illo ⁊ magni ⁊ parui ⁊ qñqz cōsanguinei/qñqz vicini participāt. Sz heu raro talē grām cōsequūt i extremis vsurarij vt vsuras cōmittāt restitui. qz ī vita sua nō meruerūt hāc grāz ɔseq. fm illud Aug. in ser. de Innocētib⁹. Hac aīaduersiōis pena pcutit pctōr vt moriēs obliuiscat sui q viuēs oblit⁹ est dei. ¶ De h audiam⁹ exēplū de qdā vsurario. quē dū sacerdos su⁹ in extrēis moneret de salute sua dicēs q tria essent ei necessaria ad salutē. vīcz plene cōfiteri: dolere de pctis pteritis ⁊ restituere aliena. Et ille rñdit. Duo pma libēter faciā: sz tertiū quō facere possū: qz nihil mihi remanerz neqz meis. Et sacerdos. sine hoc ñ potest saluari. Et ille. dicūt ita sapiētes ⁊ scripture? Cui sacerdos. Ita vere. Et ille. Et ego volo pbare verū dicāt verū. vñ nō restituā ⁊ sic volo mori. Sicqz infelix hō mortu⁹ est magis timēs paupertatē vite pñtis q̄ damnatōēz etnā. ⁊ pruinā magis q̄ niuem.

¶ Tertia iniqtas vsure qz est mater illegalitatis ⁊ deceptōnū. Nā subtilissimos ɔtctus ⁊ dolos studiosissime excogitat: vt multiplicib⁹ vijs fen⁹ exerceat ⁊ lucra exaugeat: ⁊ rapinas acqrat. qd cū se fecisse cōspicit letanter gl'iat se sapiēter egisse. ⁊ multos alios tā in malicijs q̄ in diuitijs superasse. Quē increpat pheta dicēs. [Quid gl'iaris in malicia] id ē pecunia male acqsita [q potēs es iniqtate] .i. vsuraria pecunia neqter possessa. Tota die iniusticiā cogitāuit lingua tua: sicut nouacula acuta fecisti dolū. Cū aūt dicit [tota die] notat pseuerātē sollicitudinē in malicia. cū aūt addit [iniusticiā] iniustū ɔtctū ⁊ lucrū demōstrat. Et qz talia oi malicia cordis oris ⁊ opis ppetrauit/recte subiūgit [cogitauit] Ecce cor nequā malicia pgnās. lingua tua: nō dei. Potēs aūt in iniqtate esse pbat: qz absqz labore iniusticiā nō cessat cogitare et loq. ecce malicia oris. Sz cū lingua nō scit cogitare sz loq: ideo pha ait. [Cogitauit lingua tua] vt sic in borū duoꝝ ɔiūctōe exprimat impij lucri excogitatio velox cū pmpta ⁊ pata platōe vboꝝ. eo q pmpte nouit ad lucra formare verba iuxta cupidinē cordis. Et vt oñdat q sil'e op⁹ predictis duob⁹ oīno cōforme sit merito subdit. [sicut nouacula acuta fecisti dolū] .i. ope pfecisti dolosum lucrū. Ex quo ptz q apte barbitōsori vsurariū cōpat ⁊ nouacl'e linguā ei⁹. Tria nēpe in nouacl'a cōsiderari pñt. Prio em̄ occultat aciē suā in seipsa. sic etiā vsurari⁹ acutā suā maliciā abscōdit in corde suo. Et iō de taliū corde dicit Hiere. xvij. Prauū est cor hoīs ⁊ iscrutabile. Scdo añqz radat acuit nouacl'a sup lapidē oleo vnctū. sic adulatio maliciosa vsurarioꝝ ɔtractū pcedit. Et de tali pha ait. Molliti sunt fmōes ei⁹ sup oleū. ⁊ ipi sunt iacula. s. ferientiū hoīm corda. Tertio cū ipsa nouacula radūt pili. i. paulatim auferūt tpalia bona. Vñ Ezech. v. dñs pmissiue ad vsurariū inqt. Sume tibi gladiūz acutū radentē pilos. Et subdit a pheta. [Dilexisti maliciā] .i. malicio

Vsurari⁹ assil'a tur porco

Exm̄

C

Mr illegalitat ⁊ deceptōnū

Vsurari⁹ cōpat barbitōsori ⁊ lingua eius nouacl'e

sum ꝯctū [sub benignitatē] .i. plꝰ q̄ʒ mutuū dare gratꝭ ꝛc.

D ¶ Quarta iniqtas est legalꝭ ꝓditio ꝛ domesticū furtū. Et illa malicia ē

Legalꝭ ꝓditio neq̄ssima. Legalꝭ aūt ꝓditio ē qꝛ vsurariꝰ ꝛ maxie manifestꝰ ꝓdicit ꝙ lucrari itēdit. tū ꝓditio dici debʒ: qꝛ sub pallio pietatꝭ atqꝫ seruitij aliena ꝓdatꝭ. Est etiā domesticū furtū: qꝛ vsurariꝰ facit cōtra ꝑceptū dei. Exo. xx. vbi dī. Nō furtū facies. In cuiꝰ mysteriū Matt. xxj. scptū est ꝙ Iesus intrauit i tēplū dei: ꝛ eiecit oēs vēdētes ꝛ emētes in tēplo: ꝛ mensas nūmulariorꝝ: ꝛ cathedras .i. sedilia vēdētiū colūbas euertit. ꝛ dixit eis Scriptū ē vicʒ Esa. lvj. Domꝰ mea domꝰ orōis vocabitꝛ: vos aūt fecistis eā speluncā latronū. Speluncā nāqꝫ latronū dī esse ille locꝰ vbi ꝯgregantꝛ spolia que rapiuntꝛ. Ecce ꝙ dn̄s vocat nūmularios latrōes q̄ pro munusculꝭ fructuū ꝛ ꝯsiliū pecuniā mutuo dabāt vt offerretꝛ in tēplo. Deteriores eñi sunt nō simplr̄ sʒ aliq̄ mō vsurarij q̄ʒ latrōes ꝛ fures. Et

Usurarij deteriores sūt q̄ʒ fures ꝛ latrōes / hoc quadruplici ratione. vicʒ.

- Rōe familiaritatis
- Rōe assiduitatis
- Rōe sagacitatis
- Rōe securitatis

¶ Primo rōe familiaritatis. Nā latrones ꝛ fures dici pn̄t latrones siluestres. ipi ꝟo vsurarij latrōes domestici cōprobantꝛ. Latro aūt siluester audito clamore manifestāte illū subito fugit: sicut pʒ ꝑ experientiaʒ. hic ꝟo si centies ad latronē clamaretꝛ tāq̄ʒ domesticꝰ latro nō fugit: sicut pʒ ad sensū. Et ideo ꝑiculosior est q̄ʒ latro siluester: cū nulla sit ad nocēdū efficacior pestis q̄ʒ familiaris inimicꝰ. ¶ Scđo rōe assiduitatꝭ: eo ꝙ magis ab eis q̄ʒ a ceteris furibꝫ. hoies deꝑdentꝛ: quia fur ꝛ raptor expoliāt aliq̄ tēpore determiato: sed ipe vsurariꝰ hoies expoliat die ꝛ nocte in q̄libʒ die festo: in die dn̄ice passiōis: in pascate: etiā dū audit missam. ¶ Tertio rōe sagacitatis. Nā vsurariꝰ cū maiori malicia rē alienam vsurpat q̄ʒ fur ꝛ raptor: eo ꝙ cōpellat volūtatē eius qui mutuū recipit ad cōsuetudinē i talē rapinā. atqꝫ ꝑ hoc silꝫ ꝓximo suo aliquā iniusticiā nō inferre. ¶ Quarto rōe securitatꝭ. tū quia vsurariꝰ rē alienā vsurpat sine timore ꝑsecutōis. tū etiā quia detinet eā sine timore repetitōis: cū habeat libertatē ꝛ securitatē id agere si publicꝰ est. vel qꝛ vsurarios cōtractus tāta malicia circūuoluit ꝛ celat ꝙ in eis vsuraria labes apparere ñ ꝑt. fur ꝟo ꝛ raptor: hoc duplici timore minime ꝓuati sunt. Sic ergo patet q̄ttuor malicie siue iniq̄tates quibꝫ vsurarij nocent ꝓximis suis.

¶ Nunc ꝑ scđa parte sermōis sequuntꝛ alie q̄ttuor iniq̄tates vsure q̄bus vsurarius nocet ꝓximo suo. vicʒ

E Alie q̄ttuor iniq̄tates

- Apparens pietas plena dolis
- Pauperū homicida
- Impietas in ꝓpinquos
- Proditio in ꝓximos

¶ Prima ḡ iniq̄tas est apparens et dolosa pietas. eo ꝙ sub specie pietatis ꝛ subsidij charitatis paulatim ꝛ a ꝑncipio q̄si isenbiliter serpit. ꝛ serpēdo vsqꝫ ad totā deuorationē tꝑalis substātie ꝓximorū absqꝫ pietate ꝑtingit: ꝑut multiplex exꝑientia docet. Unde mutuū ab vsurario pauꝑi datū opiū dici pōt: cū dormiēs soporetꝛ: vt insen

Opium

sibiliter de illa modica substātia sua euisceret atq3 priuet. Et iō tanta cu-
piditatis affectione eruit sibi ꝓprios oculos mentis: vt seipm credat atq3
dicat primũ intēdere pietatē vbi solū aut principaliť intēdit ꝓpriū lucruz
atq3 cōmoditatē. Ecce dolosa pietas ⁊ hypocrisis simulata. cōtra qd dici Hypocri
tur Deut. xv. Non agas quippiā callide in fratris necessitatibꝫ subleuan sis simu
dis. Hac qdē de causa aliqui dicūt de quibꝫ iudeis siue vsurarijs ipse est lata
valde ꝓbus: benefacit vnicuiq3. vulgariť. er dut den leutē gar gutlich. cū
tñ sit impius ⁊ sub fuco pietatis pauperē excoriat. Quō eñ talis dici pōt
pius qñ pauperē vel egenū indigentē auxilio. i. mutuo gratis dādo iuuat
fieri pauperiorē: ⁊ illa modica substātia quā paup habet nec ei sufficit / fi-
naliter ꝓuat? O seua pietas ⁊ crudelissima fera: qua audacia: qua deniq3
temeritate talis se dicit ex pietate moueri aut in hoc agere opus piū? Sz
sunt multi dicētes ⁊ hec audiētes. Nihil ad me de vsurarijs loquiť. q̄ si bñ
cōtractus suos scrutarenť ex ꝑmissis sermonibꝫ: inuenirēt se multipliciter
vsure laqueis cōstrictos. ¶ Scḋa iniquitas q: vsurarius est pauperū F
homicida. Nā pauperi aufert vestimentū. calciamentū. domū. lectū. cibū Homici
potū ⁊ victū: ⁊ ꝑ ꝯsequēs aufert ei vitā. Vñ Eccl. xxxiiij. dicit. Panis egē da pau-
tiū vita pauperū est. ⁊ qui defraudat illū / homo sanguis est. Et sequitur. perum.
Qui aufert in sudore panē / quasi q̄ occidit ꝓximū suū. Ois nēpe natura
rerū subuenit hoīs indigētie grat̃. ⁊ quantū in se est illi cōicat bona sua.
Sidera. sol ⁊ luna hoī lucē ꝑstant. ether rorez. nubes pluuiā. ignis calo-
rem. aer flatū. aqua potū ⁊ lauacrū. terra multiplicē fructū. Unde Aug.
Indiciū maximū diuine bonitatis est: ꝙ quelibet res cogiť dare seipsaz:
⁊ tñ hec oīa homini nō sua beneficia vendūt sicut vsurariꝰ nequā / sz gra-
tis illa impendūt. Preterea si in die iudicij vt diciť Mat. xxv. Dicet dñs
his q̄ indigentibꝫ de bonis suis nō fecerūt pietatē. Discedite a me maledi
cti in ignē eternū: qui paratꝰ est diabolo ⁊ angelis eiꝰ. Esuriui ⁊ nō dedi-
stis mihi mādučare: sitiui ⁊ nō dedistis mihi potū: hospes erā ⁊ non colle
gistis me. nudus eram ⁊ non me cooperuistis. Quid obsecro vsurarijs di
cturus est q̄ tanta impietate ⁊ simulata nequitia rapiūt aliena. auferunt
nempe panem de manu famelicoꝝ ⁊ pueroꝝ. potum de manibꝫ sitibun-
dorum. hospitiū ⁊ domiciliū aberrantibꝫ circūquaq3 ⁊ vagis. indumen-
tum de dorso nudoꝝ. ex penuria infirmari faciunt sanos / ⁊ in carceribus
trudunt ⁊ cruciant liberos: ⁊ tanq3 lupi rapaces de carnibus miserorum
se satagunt satiare. ¶ Tertia iniquitas quia vsurarius est impius in G
ꝓpinquos. facit eñ vsura hominē seuū ⁊ impiū nō tm̄ in alienos / sed etiā Impius
in ꝓprios filios ⁊ in alios ꝯsanguineos impietatē ⁊ nequitiā effundere fa in ꝓpinqs
cit dū spūaliter interimūtur ꝑ eū. Vñ Oseas. ix. c. ait. Effraim deducz ad
interfectores filios suos. Effraim nēpe crescens interpretať: ⁊ merito vsu
rarium qui per vsuram in diuitijs creuit significat. Hic vero tūc ad dia
bolum animarum interfectorez filios suos deducit / cum proprijs filijs
diuitias male acquisitas relinquit. Ex quo etiam patet ꝙ non tantum
se / sed et omnes consanguineos suos quibus in vita vel in morte vsu-

rari⁹ cōpartit̄ vsurā demonijs imolare cōprobat̄ hinc ꝓba. ait. Immo lauerūt filios suos ꝛ filias suas demonijs: ꝛ nō deo. Proinde in iferno pat̄ ꝛ filij inuicē maledicēt. Dicet nempe pat̄ filio cū eo insil' ꝯdemnato Maledict⁹ sis tu fili mi: qꝛ ꝓpter te crucior his tormētis: fui eñ vsurari⁹ ꝛ auar⁹ ne tu esses egen⁹. ꝓpter carnē tuā ꝑdidi aīam meā: qꝛ te iniuste ditaui: me iuste damnaui. vt esses in mundana consolatōne sum ego in eterna damnatione. O maledicte fili vt quid vnq̄ꝫ te genui. vtinam nūq̄ꝫ fuisses in mūdo ne ego essem in h̄ tormēto. Rñdebit fili⁹ patri. imo maledict⁹ sis tu pat̄ mi: qꝛ nisi me implicasses in tuis impijs lucris nūc nō essem in his et̄nis tormentis: qꝛ plus amasti me q̄ꝫ te: dānasti me ꝛ te qꝛ nō timuisti deū ꝑ te nō timuisti deū ꝑ me. ꝓpterea iuste dānauit me ꝛ te. vt vificet̄ qd̄ scriptū est Eccīasti. xlj. de patre impio cōq̄rūt̄ filij: qm̄ ꝓpter illū sunt in opprobrio. Idem faciēt vxores vsurarioꝝ maritis suis N ꝛ quibuscunqꝫ propinquis: ꝛ econuerso si iniuste ꝑticipauerunt impia

Prodi- tio i ꝓxi- mos. ¶ Quarta iniquitas est ꝓditio in ꝓximos. Q̄ꝛ autem (lucra vsure. vsurari⁹ agat etiā ꝓditionē in ꝓximos suos docet expientia. Sepi⁹ eñ ꝯtingit q̄ ꝯspiciens ꝓpriū vterinū fratrē aut aliū attinentē sibi pulchrā hr̄e domū vel aliquā aliā possessionē plimuꝫ gratā: tract⁹ ꝯcupiscentijs ocl'oꝝ subuenire illi nitit̄ aliq̄ mutuo: vbi ꝑ pignore pōt hr̄e qd̄ acq̄rere ꝯcupiscit: q̄ ꝯctu inito paulatim ꝑmittit crescere fen⁹. cūqꝫ tm̄ excreuerit: q̄ cernit fratrē nō posse colligere pign⁹ accepta occasiōe: occulta cautela ꝛ quadā iusticia sil'ata iuridice possessionē vl' domū ingredit̄: ꝛ q̄si inaduertent̄ sic fratrē suū illis possessionib⁹ priuat. Ecce ꝓditio impia i ꝓpinquos. In alienos aūt hec ꝓditio clari⁹ pꝫ. Nā comedendo ꝛ bibendo cū eis intendit ab illis ꝑ vsurā rape bona sua more ꝓditoris Iude: q̄ cū christo comedens ꝛ bibens inimicis suis ꝓdidit eū. Sil'is igit̄ est parce q̄ nulli parcit. sed in h̄ deterior est: qꝛ illa ꝑcutit semel hic autē semper I

Ultime q̄ttuor iniquita tes vsure ¶ Nunc ꝑ tertia pte s̄monis sunt adhuc q̄ttuor ini (vel saltē sepe ꝛc q̄tates vsure: vt sic pleni⁹ appareat q̄ꝫ seua sit i ꝓximū. Et s̄t ille q̄ttuor.

Destructio patriaꝝ
Cancer inquietus
Morb⁹ cōtagiosus
Illaq̄atio ꝛ ꝑditio aiaꝝ

Prima iniq̄tas ē destructio pr̄iaꝝ. Tria eñ sunt gnāla mala q̄ ex vsuraria ꝑuitate suguenire ꝯsueuerūt infelicibus patrijs chr̄ianoꝝ. quoꝝ Prima sūt mala tp̄alia. scda mala spūalia. tertia mala corpalia. de q̄bus in precedenti sermone M n o p q r. plenius dictum est.

¶ Scda iniquitas est cancer inquiet⁹: quolibet nāqꝫ tp̄e/ quolibet die: qualibet hora: q̄libet puncto atqꝫ momēto: pauperū substantiā fen⁹ vsurarij rodit. Et qd̄ mirabilius est cuncta illi⁹ bona dentes habere videntur. Numi etenim eius dentes habēt. Similit̄ frumentū illi⁹: qd̄ vt ab hominib⁹ comedat̄ a dño factū est dentes habet. Et cuncta illi⁹ bona tales habēt dentes: q̄ comedunt egenoꝝ domos: vineas: vestes et cuncta illoꝝ bona cōsumunt. Imo qd̄ mirabilius est comedunt pauperū christianoꝝ carnes ꝛ ossa. Proinde solet a quibusdā paupib⁹ lamētabiliter

dici heu me quia habeo ab vsurario.xl.vel.l.flor.mutuo:qui mihi continue rodūt ossa et me puniūt die et nocte. Jō in psona talis paupis Job xxx.c. Qui me comedūt nō dormiūt. De hac deuoratiōe Cesari⁹ refert exemplū. Quidā deposuit pecuniā qndā circa cellerariū qndā ordinis Cisterciēn. quā ille signatā in loco tuto iuxta pecuniā monasterij deposuit postea cū vsurari⁹ depositū repeteret:cellerari⁹ arcā reserās/nec illā nec suā inuenit. Qui cū vidisset arce seras intactas et signacula saccoꝝ salua:ita q nulla de furto esset suspicio:cognouit q pecunia vsurarij deuorasset pecuniā monasterij. Jō merito vsura a qbusdā nūcupat morsura. qz ꝯtinue mordēdo ꝯsumit subam egenoꝝ. Et iō nō est mirū si moriēdo vsurari⁹ puenit ad infernū citi⁹ qz ceteri peccatores. qz ꝯtinue die et nocte currūt ad infernū:dū in qlibet momēto deū puocāt ad iracūdiā:fm illud Esaie.lxv. Popul⁹.s.vsurarioꝝ ad iracundiā me puocat añ faciem meā semp. ¶ Tercia iniqtas:qz vsura est morbꝰ ꝯtagiosus. Graue quippe periculū reputat cum leprosis diuti⁹ ꝯuersari. sed incompabilr piculosius est cū vsurarijs ꝯuersationē habere aut quicqz ab eis accepeare:cum illud corpale h vo spūale piculū sit. Uñ Hiero.ait. Cauendū est nobis maxime ne ab his accipiam⁹ munera qs nouimus viuere de lachrymis paupeꝝ.ne dicat nob:si videbas furē currebas cū illo. De h exēplū legit in vita bti Fulci:q cū mortu⁹ eēt stati diabol⁹ obiecit ei q vestē a qdam vsurario accepisset. p q angel⁹ rñdit. Silete vos demōes/qz occulta sūt dei iudicia. qzdiu eñ sperat pnia/comitat hoiem diuina miscdia. tūc diabol⁹ btm̄ Forseum tā grauit pcussit vt postmodū vite restitut⁹ semp pcussiōis signū retieret. Et hāc pcussiōem pmittēte deo p redēptiōe illius vestis recepit. sicqz vite restitut⁹ artā vitā in magna pnia duxit. et aliqnto tpe supuiuēs in bonis opibꝰ laudabilr vitā finiuit. sicut lati⁹ ei⁹ vitā describit Beda. Et habet ei⁹ festū pxima die ante festū Michael. Sic ḡ patz quō vsura ē morbꝰ ꝯtagiosus. ille morbꝰ heu multos infecit et hodie inficit:q in suis ꝯtractibꝰ habēt palliatas vsuras. imo sepe nō ferentur dicere dū alicui mutuū dederūt sub spe pinaꝝ vl alicui⁹ lucri: Ego potuissem cū pecunia mea tātū vel tantū lucrat⁹ fuisse. Ego tāto tpe carui pecunia mea etc̄. Uideāt illi q mutuāt sup castris/villis/pratis/agris domibꝰ/hortis/piscinis etc̄. Et interim q pecunia eis nō restituit: fruct⁹ reꝝ eis locataꝝ in pign⁹ recipiūt:verissimi vtiqz vsurarij sūt. qꝝ heu nō modicus est numer⁹. Olim qñ in ciuitate aliq tal inueniebat vsurari⁹: ois hō illū horruit. oīa bona sua bona diaboli dicebant. Siqs domū ei⁹ aspiciebat/agrū/pratū etc̄.dixit. Ecce dom⁹ diaboli vl pratū diaboli etc̄. Nūc phdolor tales ab hominibꝰ honorant. oēs illis assurgunt. pponunt alijs in officijs:eximant in ꝯsilijs:comitiua magna sociant in plateis: copulant in cōiugijs cū nobilibꝰ parentelis. Et qd execrabili⁹ est:nō restituētes neqz restituere volētes/in cimiterijs/in ecclesijs et ceteris locis sacris sepeliunt. ¶ Quarta iniquitas est illaqueatio et pditio innumerabiliū animaꝝ. Diuersis nāqz causis/rōnibꝰ et modis innumerabiles

Exēpluz

R Usura ē morbꝰ cōtagiosus

Exēpluz

gnie ex hac vsuraria labe illaqant atqȝ pdicitant. Et qḋ dolēdū ē paucissimi de h aduertūt. Int hos āt ꝯnumerari pñt plurimi absqȝ legitia cā sub vsuris mutuū recipiētes: vt notarij qui de vsuris sciēt ꝯficiūt instrā. Testes q̄ȝ ⁊ ceteri ihmōi mediatores socij vsurarioꝝ atqȝ factores illorū fui ⁊ ꝓcuratores ad vsurā inducētes: aduocati patrocinātes: pbētes talibꝫ ptātē exercēdi fenꝰ: sic ptātes/capitanei/rectores/ꝯsules/iudices ꝯsiliarij i fauorē vsurarij statuta ꝯficiētes. Et maxime pncipes ⁊ oēs ad vsuras auxiliū/ꝯsiliū/patrociniū vł q̄lēcūqȝ cām vel occasiōem dātes. His q̄ȝ ꝯnumerari pñt vitrici eccl'iaꝝ cū vaccis eaꝝ q̄s locāt sub vsuris Itē rectores hospitaliū atqȝ spūaliū domoꝝ gubnatores: vsurarioꝝ heredes/ñ restituētes: vsurā illoꝝ executores iniq. pncipes atqȝ dñi: iudeoꝝ vel chrianoꝝ vsuras sustinētes. vsurarioꝝ filij ⁊ filie ⁊ ꝯsanguinei: imo generi de vsura dotes vxoꝝ suaꝝ recipiētes. Idē ḋ illis q vsurarijs locāt vel vendūt aut mutuāt pecunias vt meliꝰ vsuras exercere valeāt. Insuper nō sūt imunes plati ⁊ curati q vsqȝ ad mortē ꝑmittūt vsurarios hec impia cumulare lucra. Cōfessores q̄ȝ ꝯtra iura i vita vel in morte vsurarios ⁊ ceteros supra nomiatos eis cooperantes absoluentes: seu vt veriꝰ dicā decipiētes. vsurarios manifestos sepeliētes. elemosynas iniuste de fenore accipiētes: ⁊ q̄litercūqȝ ad nō satisfaciendū de vsuris occasionē pstantes. Ecce hi oēs multipices icurrūt laqueos pditiōis. De his ei ait apl's ad Rom. j. q nō solū digni sūt morte q ea faciūt sed ⁊ qui faciētibꝫ ꝯsentiunt. A quibꝫ omnibꝫ nos dñs noster Jesus chris imunes faciat ⁊ ꝯseruet: q est bñdictꝰ in secula Amen.

L Innūerabiliū iniaꝝ pditio

¶ De iniq̄tatibꝫ ⁊ prauitate quibꝫ vsurarij nocēt sibiipīs

Sermo. CXXVI.

Thesaurizat ⁊ ignorat cui cōgregabit ea. psal. xxxviij.

¶ In pcedēti fmōe audistis duodeci mala siue iniq̄tates qbꝫ vsurarij offendūt pximos suos sub triplici q̄ternario distinctas. Etqȝ p vsurā hō nō solū offendit deū sicut sup dictū est sermōe cxxiiij. neqȝ solū pximū sicut audistis i fmōe pcedēti: ſȝ etiā seipm multiplr. Iō in pñti fmōe dicere intēdo iniq̄tates siue mala qbꝫ vsurarius nocet sibiipī: qȝ thesaurizat ⁊ ignorat cui ꝯgregabit ea: iuxꝫ thema. Pro gra Aue maria. ¶ Thesaurizat ⁊ ig̃rat cui ꝯgregabit ea. vbi s.

A ¶ In vbis thematis oñdit auari ⁊ vsurarij triplex ꝯditio pncipal. Prima est insatiabil' cupiditas: qȝ thesaurizat. Scḋa ē culpabil' cecitas: qa ignorat. Tertia est miserabil' infelicitas: qȝ cui ꝯgregabit ea. Primū ptinet ad cupiditatē affectꝰ. Scḋm ad cecitatē intellectꝰ. Tertiū ad possibilitatē seu facultatē effectꝰ. Et iteꝝ (qḋ pōt esse aliud thema ps. xlviij. [Relinqūt alienis] Ecce tertiū [diuitias suas] ecce pmū. [Et sepulcra eorū domꝰ illoꝝ i eternū] ecce scḋm. vt ptȝ infra. Ad hec tria miro mō disponit vsura: eo q totū hoiem ⁊ vitā eiꝰ deprauat: nō tm ꝯtra deū sed ⁊ ꝯ pximū: vt ptȝ i duobꝫ fmōibꝫ pcedētibꝫ. imo etiā ꝯtra seipm stupēdam maliciā ⁊ puitatē generat p opa manifesta. Et fm h vsura pōt sic ḋ descri

bi vsura est terrenoꝝ inextingubilis sitis/cecitas mētis/seruit⁹ miserā da/angustia cordis/opprobriū vite/illaq̄atio diaboli/certitudo dāna/tionis/īpenitens malū/ꝛ horribilitas dānatōis. In q̄ descriptione nouē prauitates vsure: sub triplici ternario in h̄ s̄mōe ondenẗ. pme tres sunt male. scđe sūt peiores. tertie ḋo pessime. Prio ḡ sūt tres prauitates vsu/re: qḃ vsurari⁹ seipm̄ deprauat ꝛ sibiipi nocet q̄ vtiqꝫ sūt male. vicꝫ vsure descriptio

Terrenoꝝ iextinguibil' sitꝫ
Cecitas mentis
Seruit⁹ miseranda

Prima ḡ p̄uitas ē ẗrenoꝝ iextinguibilis appetitus ꝛ sitꝫ. gnāt em̄ vsura auaricie ꝛ q̄st⁹ infectū ardorē ꝛ insatiabilē sitim. Et h̄ triplici rōne. Primo rōne desiderij. Nam quāto plus vsurari⁹ habet tanto plus sitia ꝯcupiscit. Vñ Prouer. xxx. Ignis nūq̄ȝ dicit sufficit: ignis etiā nō extinguiẗ ex appositiōe lignoꝝ siccoꝝ sed auget. vñ ꝟ. Crescit amor numi q̄ntū ipa pecunia crescit. Ratio huius est: q: pecunia ibi nō poniẗ vbi sitis auari est. Vnđ sicut vinum in dolio nō sedat corporalē sitim: sic pecunia in bursa vel in arca sitim mentis sedare nō potest. quāto em̄ magis hec ꝯcupiscētia crescit: tanto min⁹ etiā hꝫ qđ ei sufficere possit. Talis quoqꝫ insufficientia rerū maiorē esuriem et amorē rerum tpaliū gignit. Ex quo sequiẗ manifeste: ꝙ auaricie cupiditas diuitem vsurariū in summo egenū facit. Et ideo hydropico assilaẗ: qui quanto ampli⁹ bibit: tanto amplius sitit. sic vsurari⁹ cupid⁹: q̄nto plus lucraẗ: tanto ampli⁹ lucrari desiderat. Vnđ Berñ. Auar⁹ terrena esurit vt mendic⁹ fidelis ḋo ꝯtemnit vt de⁹. ¶ Scđo rōne modi: q̄nto em̄ mod⁹ augendi pecunias est facilior: certior atqꝫ securior: ꝛ lucꝝ maius: tanto inhianti ad icremētū illi⁹ fit delectabilior ac suauior: nisi a tali excessu menꝫ virtute homo cohibeaẗ: sed modus ipse augendi pecunias p vsuras pre ceteris habet predictas quattuor ꝯditiōes: quia facilior: certior ꝛ securior est. ac p ꝯsequens lucrū eius est maius. ꝑterea ad affectū succendendū ad cupidinē efficacissime opaẗ. Hinc Eccl'iastici. xiiij. dr. Insatiabilis ocul⁹ cupidi in ptē iniq̄tatꝫ: nō satiabiẗ donec consumet iusticiā arefaciēs aiam suam. Talis q̄dē sanguisuge assil'ari pōt: que membro tumido delectabiliter applicata sanguinē infectū insatiabiliter sugit. Et dum infirmū membrū a putredine sanat sibiipsi necem sugendo procurat. sic insatiabilis fenerator: dum venenosaꝫ pecuniam insatiabiliter bibit semetipsū īconsiderate occidit. Sepe quoqꝫ ꝯtingit vt dicitur Eccs. iiij. Vnus est ꝛ scđm non habet: nō filiū: nō fratrē: ꝛ tñ laborare nō cessat: nec tñ satianẗ oculi ei⁹ diuitijs: nec recogitat dicens cui laboro ꝛ fraudo aiaꝫ meā bonis. ¶ Tertio rōe termini. Vñ sm Ar'. j. Poli. Finis vsurarij est augmētatio pecunie: appetitus aūt finis sm eum vbi ē. est infinitus. Et hinc est sicut ipse ait: ꝙ pecunie amatores totam suam scientiam ꝛ industriam ꝛ potentiam ordinant ad pecunie lucrum. Preterea rōnalis aia ad imaginē dei facta creaturis omibꝫ occupari pōt: repleri aūt oino nō pōt: q: capax dei quicquid deo minus est impleri nō valet insup nullū corp⁹ spirituali loco contineri possibile est.

B p̄uitas vsure

auarus filis hydropico.

auarus filis sanguisuge

Nã sic sapiẽtia nõ põt impleri arca: sic nec pecunia pt impleri aia. Unñ Bern. Nõ plus satiabit cor homis auro q̃3 corp⁹ aura. Nec igit intelli gens gl'iosa virgo maria iubilãdo Lu. j. dic. Esuriẽtes impleuit bonis sc3 eternis: ⁊ diuites sc3 p affectum dimisit inanes. Jdeo Eccs. v. dicit. Auarus non implebit pecunia. Jllius habem⁹ exemplũ. Quidam cum pposuisset cum vsura arcam implere ⁊ deinde ab vsura cessare: cepit parce viuere ⁊ ad arce impletionẽ multiplici fenore laborare: cũq3 nondu3 arcam implesset: timẽs diabolus ne arca impleta amitteret eum taliter ei guttur constrinxit q nihil potuit deglutire. demq3 allat varijs cibis cepit eger clamare: dicẽs. Crucior/crucior/⁊ morior fame: sed q2 a diabolo strangulor manducare nõ possum: quo dicto cũ diabolo spiritum exhalauit: vt sic verificaret illd Eccs. v. Qui amat diuitias fructum nõ capiet ex eis. ¶ Scda prauitas vsure est cecitas mentis: vnde quanto magis corporalis oculus ad infima inclinat: terreq3 ppinquior fit: tanto magis restringit corporeus visus. Et econtra si ad supiora leuatur. Proinde si oculi vni⁹ hominis essent in celo: tota terra que nobis tam immensa videt quasi breuissim⁹ punctus appareret eis. sic nempe cordi diuino amore suspenso atq3 piuncto cuncta terrena nihil esse videntur. Sed ab his qui spirituales oculos suos statuerunt declinare in terram. i. ab amatoribz hui⁹ mundi magna existimant: quia lumine spirituali priuati sũt. Unde de huiusmodi pphera ait. Non videbit interitũ cum viderit sapientes morientes: simul insipiens ⁊ stultus pibunt: ⁊ relinquent alienis diuitias suas ⁊ sepulchra corũ domus eoꝝ in eternum Jn quibus verbis pphera in tali homine tres cecitates inter alias esse ostendit. Prima est damnatiõis. scda derelictiõis. tertia habitationis. Prima talis homis cecitas est dãnationis. Considerat enĩ vsurari⁹: q sic paupes iusti sic ⁊ vsurarij moriunt ⁊ excecat⁹ puluere terrenoꝝ aliam vitam nõ credit ac p hoc damnationẽ suã non videt. Et de h pphera inquit. Nõ videbit sc3 ocl'is fidei iteritũ sc3 suũ eternũ. Et causa3 hui⁹ subdit [cum viderit sapiẽtes]. i. iustos paupes moriẽtes. Hinc Eccs. ij. dr. Sapient oculi in capite eius. i. oculi mentales paupis sapientis sunt eleuati atq3 locati in capite suo christo: nõ in his transitorijs bonis. Et sequitur in pphera [stultus] sc3 vsurari⁹ [in tenebris ambulat]. i. p tenebrosam viã gradit. imo currit ad interitũ sempiternũ. Et addit in Eccs Et didici q vn⁹ vtriusq3 esset interit⁹ sc3 sm carnẽ quã vsurarius videt nõ scdm spiritũ quẽ non videt. Et addit pphera dicẽs [simul insipiẽs et stultus pibunt] insipiens quippe est qui futura non intelligit neq3 credit: stult⁹ vo qui negligit illa scire. vtrũq3 vo vsurarius habet. pterea tales simul pibunt: q2 corpore ⁊ anima morientur ⁊ damnabuntur.

¶ Scda cecitas est derelictiõis: q2 relinquent alienis diuitias suas: nec secum asportabũt eas: teste scitissimo Job q. xxvij. c. ait. Diues cum dormierit nihil secũ auferet: apiet ocl'os suos sc3 q̃s añ p infidelitatem tenebat clausos: ⁊ nihil inueniet. Nec miꝝ: q2 corũ thesaurũ suũ in terra

Exẽplu3.

C vsura excecat mẽtem

cecitates tres auaricie

reliquit vnde inuitus recessit. Sepe etiam hoc ad litterā ɔtingere solet
ꝙ alienis relinquūt diuitias suas. Un̄ Eccs. vj. Est aliud malum qđ vi
di sub sole. ꝛ quidē frequēs apud homines: vir cui deꝰ dedit diuitias scʒ
ꝑmissiue: ꝛ substantiā ꝛ honorē: ꝛ nihil deest anime eiꝰ ex omnibꝰ q̄ desi
derat: nec tribuit ei potestatē deus vt comedat. dn̄a etiā auaricia hoc ꝓ-
hibente: sed hō extraneꝰ vorabit illud. Insup cōsanguinei ꝓpinqui sepiꝰ
alieni tales sunt: qꝛ vsurarij mortem desiderant ꝛ expectant vt habeant
illius bona: qđ ꝛ dn̄s Matth. x. c. insinuare volēs: ait. Inimici homis
domestici eius. Et vere inimici illiꝰ sunt: cū sepe cōtingat: ꝙ filij ꝛ ceteri
ꝓpinqui ne vsurariꝰ restituat aliena: malicia aut violentia impediunt
confici testamēta: aut cautiōes debitas fieri: vel si testamēta non impe-
diūt. tn̄ testata non exequunt̄: vel etiam intestata male quesita que sare
possunt non restituunt. sicut de pluribꝰ patere potest ad sensum et ego
ipse pluries expertus sum a nobilibꝰ ꝛ ciuibꝰ temꝑibꝰ meis. Qđ quidē
iusto dei iudicio contingit illis vt non possint cum volunt: quia cum po
terant noluerunt. ¶ Tertia cecitas est habitatiōis: qꝛ quasi opinari ta-
les vident̄: ꝙ in sepulchris suis habitare debeant semꝑ. Et ideo ita fatue
exornant ea ꝛ in locis sacris collocāt illa. Et de hoc subdit ꝓpheta. Et se
pulchra eoꝝ domus illoꝝ in eternū. De tali autē dicit̄ ꝑ Esaiam. xxij. ca.
Quid tu hic scʒ in ecclesia aut quasi qs hic: quia excidisti tibi hic sepul-
chrum: excidisti in excelso memoriam: diligenter impetra tabernaculū
tibi: ecce dominꝰ asportari te faciet: sicut asportatur gallus gallinacius
¶ Tertia prauitas vsure est seruitus miseranda. Usurarius enī seruꝰ D
diuitiaꝝ est: qđ manifeste declarat ꝓpheta. dicens. Dormierunt somnū
suum ꝛ nihil inuenerunt omnes viri diuitiaꝝ in manibus suis. Ordo
quidem congruus est qn̄ diuitie sunt virorum: non autem quando viri
sunt diuitiaꝝ: sed hunc ordinem peruertit auaricia ꝛ vsura: vt viri sint di diues est
uitiarū ꝛ non econuerso. Pro quo notandū: ꝙ triplex seruile officium fuꝰ diui
sub dominio diuitiarum vsurarij habent. Primū officium est obedien tiaꝝ tri-
di. Scđm custodiendi. Tertiū ɔformandi. Et semꝑ vnū sequit̄ alterū. pliciter:
Primū ꝑtinet ad numos multiplicandū. Scđm ad eos ɔseruandum. idem de
Tertiū ad eū illis ɔformandū. Primū ḡ illiꝰ seruile officium est obedi auaro
endi: Tanto nanqꝫ ardenti desiderio atqꝫ voto: tantaqꝫ seruitudine ac
subiectione cordis: oris: ꝛ operis: deditꝰ est vsurarius obediētie numi.
maxime ad ipm mltiplicandū ꝙ ad preceptū illiꝰ cogitat impia ꝛ iniq̄.
in corde eius frequēter versant̄ studiose cogitatiōes parare ad decipien
dū: circūueniendū atqꝫ fallendū: fabricant cauillatiōes iniusticie: sillati-
ones: calliditates: puersitates: duplicitates: ꝑditiones: ꝛ ɔsilia ad iussi
onem illiꝰ mltiplicat. imo ꝛ mendacia: ꝑiuria: sophistica verba: frangit
ꝓmissa ꝛ sic de alijs. abstinet etiā ꝓpter numū ꝛ pecuniā a delicatis cibis
ꝛ vestibꝰ preciosis: a solatijs: a quiete ꝛ a somno ꝛc. Insup ad imperium
eius exponit se laboribꝰ ꝛ erumnis: itineribꝰ. imo sepe periclis fluminū et
periculis latronū: periculis ex genere: periculis ex gentibꝰ: periculis i ci-

uitate piculis in solitudine piculis maris: in fame z siti in ieiunijs mul tis in frigore z nuditate: in calore z estu: in mortibꝫ freqnt. vt habet. ij. ad Cor. xj. Et qđ mirabilis est: cogit p obedientiā cū nummis dare animā suā in manibꝫ demonioꝝ: qđ z ipse pficit lerant. vt verificet verbū illud Eccñs. x. pecunie obediūt omīa scꝫ que in auaro aut vsurario anīo sunt omēs scꝫ cogitatiōes locutiones z operationes. ¶ Scđm seruile officiū eius est custodiendi: scꝫ q̄ iam male acquisita sunt. Uñ glo. sup illđ Lu. xvj. Non potestis deo suire z māmone. ait. Seruit diuitijs q̄ custodit vt seruus. sed qui seruituti iugū excussit distribuit vt dñs. In hoc aūt manifestissimū signū est q̄ vsurarius aut auarus nō sit diuitiaꝝ dñs. nec possessor sed tm̄modo custos: quia de eis non pōt facere quicq̄d vult: etiaꝫ bonū qđ iudicat esse faciendū. Uñ Berñ. sup Cañ. ait. Quere a quouis coꝝ qui lucris temporalibꝫ inhiant insatiabili corde: quid sentiat de illis q̄ sua vendētes z paupibꝫ erogātes regna celoꝝ p terrena substātia mercant: sapient ne agant? Respondebit pcul dubio: sapient. quere iterꝝ cur qđ approbat nō facit? non possum inqt: quare? q2 pfecto auaricia nō permittit. Non est ergo vsurarius dñs pecuniaꝝ z rerū suaꝝ quas habere videtur: nisi forte eomodo loquēdi: q̄ quis dñs est compedū quibꝫ compeditus tenet qui potius dñant q̄ꝫ seruiant ei. Et dum quodamō videt custodire eos custodit ab eis. Sic nempe vsurarius nequā dum ipsos denarios custodire videt: māmone iussu in custodia retinet ab eis: demuꝫ in puncto mortis tradendus in manus demonioꝝ.

¶ Tertium seruile officium est se cōformandi scꝫ marsupio suo: siue in psperis siue in aduersis. Hinc Berñ. sup Cañ. auaro loquens ait. Conformaris burse tue tanq̄ꝫ seruus dñe sue duꝫ quomō ille necessario congaudet illi gaudenti: cōdolet dolenti: tu quoq3 crescente marsupio tuo crescis pariter in anīo: z decrescente parit decrescis. Nā cum ꝯtraberis tristicia cū illud exinanit: z solueris leticia: aut certe inflaris supbia cū illud impletur. hec de prima parte sermonis

E ¶ Nunc circa scđam partē sermonis sunt alie tres prauitates vsure: que deteriorē efficiunt vsurariū q̄ꝫ pcedentes tres. prime videlicet.

Angustia cordis
Opprobrium vite
Illaqueatio diaboli

¶ Prima prauitas est angustia cordis in mira enī angustia viuit cor vsurarij: cupidi z auari: vt dicere possit illud Dañ. xiij. Angustie mihi sunt vndiq3. Pro quo notandū: q̄ auarus aut vsurarius experit triplicem angustiā dolorosam circa diuitias tpales. Primā eas acquirēdo. scđaꝫ expendēdo. tertiaꝫ eas amittendo. Primā angustiā experit auarus aut vsurarius in diuitias acqrendo. nam nocte z die quierē reperire nō potest. Sero quidē anteq̄ꝫ quietē dormitiōis sumat pergit reuidere denarios suos: illos numerat z renumerat: speculat z contemplat z tanq̄ꝫ pictuꝫ ramꝫ z anime sue medelaꝫ cordi suo imprimit: apud se multa cogitans

Auarus siue vsurarius hꝫ triplicē angustiā

quid facere velit quantum possit cum illis se cõseruare: quantum adhuc bis velit addere. Et pro certo qui occulte videret gestus/audiret vba/ et intelligeret cordis sui secreta. hoc est/qui cõsideraret gestus verba et modos varios: intelligeret quod cogitationes cordis sui: quos circa pecuniã sol⁹ in secreto seruat nequaquam se a risu cõtinere valeret: deniquod locat pecunijs in loco tuto circuit domum: scrutatur minima: rimatur cuncta: et fere nihil de tota supplicectili domus sue inexaminatũ et indicussũ relinquit tandem dormitũ transiens: parco somno illo quo dormit: somniat qd concupiscit vel timet. nunc apparet ei se reperisse thesaurũ magnũ nũc maius ei fuisse sublatum siue ablatum. Ex illo iocundatur: letatur et dormiendo exultando ridet. Ex alio tristatur. lamentatur. lachrimatur: plorat. clamat. dolet. conqueritur. suspirat. et vix absque consimili somno trãsit somnũ: que lingua exprimere posset quãta mesticia obruitur cũ euigilando defraudatũ se reperit de thesauro tunc in somno tam certe reperto: Proinde contingit ei sicut Esa. xxix. scriptũ est. Sicut somniat esuriens et comedit: cum autem fuerit expergefactus vacua est anima eius. Et sicut somniat sitiens et bibit et postquam fuerit expergefact⁹ lassus adhuc sitit et anima eius vacua est: sic sez cõtingit his auaris. Quis etiã exprimere posset leticiã cordis eius cum comperit expergefactus: nõ esse verum quod ablatus fuisset ei thesaur⁹ quẽadmodũ sõniauerat paulo añ. De die etiam minorẽ quietem habet. Nam summo mane dum domũ egrediens plateas: et loca publica visitat animo inquieto circuit et querit quẽ deuoret anima eius: et tanquam leo egressus de antro non reuertitur domũ donec apprehensa preda escam catulis. i. natis suis ferat. Sicut testatur Ezech. xxij. Leo rugiens capiens quod predam deuorauit animã pauperis.

¶ Scdam angustiaz auarus siue vsurarius expitur in diuitias expendendo. Tanta enim miseria constringitur: quod quñcunque de sua substantia vnum denariũ diminui cernit: oculum sibi excidisse vel eruisse videtur: et ex hoc totam familiam suam in amaritudine tenet. Subtilissime enim discutit et numerat expensas panis et vini: carniũ ouorum: cauliũ et quarũcunque rerum minutarũ: fingit terminũ expensarum artissimũ. Et si qd vltra in domo diminutũ reperit: defraudatum se dicit. arguit familiam de furto: de gulositate et ebrietate attendit in mensa comedentes et bibentes: numerat omnes comedentium bolos: et bibentium haustus et iterum continue amaritudine vritur et turbatur. Sepe conqueritur dicens. In domo hac non sunt nisi lupi voraces: fures et latrones. Et aliquando lamentabiliter dicit. Vos roderis mihi ossa mea. Et sic ex proprijs verbis testimoniũ reddit quod ipse semper est primum ferculum mense sue. Ex his et consimilibus clarescere potest: quod nec ipse in propria domo aliquo tempore pacem habet: nec familia sua cũ eo quiete viuere valet. vt sic verificetur qd de talibus Esa. xlv. scriptum est. Non est pax impijs dicit dominus. Et Prouerb. xv. conturbat domum suam qui sectatur auariciam. Et ideo talis similis est cani: qui paleas cani.

Auarus siue vsurarius filijs

suas sup quas cubat z dormit:nec illas comedit/nec illas asportare per
mittit. Jmo si quis eas vellet inde asportare:resistit:latrare nō cessat z
qn̄qꝫ mordere. Sic talis miserabilis hō nec vtit̄ diuitijs: quibꝫ nō pest
sine latratu z canino morsu vti nō pmittit.vt etiā in h̄ v̄ificet̄ qd̄ Eccia/
stes.v.dr. Qui amat diuitias fructū nō capit ex eis.

G ¶ Terciā angustiā talis experit̄ diuitias amittendo:qs exp̄mere valet
q̄ʒto dolore torqueat̄/q̄ʒta amaritudine cruciat̄ q̄ʒtoqꝫ merore afficiat̄:
qn̄ aliqd de suba sua casu amittit̄ z fraudat̄. Hinc Eccās.v.vbi s̄. dicit̄.
Est z alia infirmitas pessima quā vidi sub sole. Diuitie ꝯseruate in ma
lū dn̄i sui pereūt em̄ in afflictōe pessima. Admirāda est in h̄ sapiētia sal
uatoris.q cernēs ꝙ cupiditatis via duceret ad hospitium ifernale si eā di/
mitteret planā:pulchrā z gratā fecit sicut agricola prudēs:q viā p quā
neminē vult transire fossatis p̄cidit ac palis in terrā ꝯfixis applicat pun
gētibꝫ spinis illā obstruit atqꝫ munit:sic nempe sapiētia dei in itinere di/
uitiaꝝ posuit angustias mltas in eas:acqrendo sollicitudines z timo/
res in eas ꝯseruādo:sed z dolores plīmos in eas amittēdo.vt sic saltem
impedirent̄ hoies p talē viā turmatim currere ad infernuꝫ. Propterea
Osee.ij.ad eū q tpales diuitias tam anxie ꝯcupiscit loquit̄ dn̄s di. Se/
piā viam tuā spinis.i.angustijs supdictis ne aīa tua pditeret.

H ¶ Scda p̄uitas ē opp̄briū vite. tota nēpe vsurarij vita opp̄brijs plena
Oppro/ est. Pro q notan.ꝙ inter alia tria sūt opprobria vite ei9.vicꝫ inertia ma/
briū vite licia z infamia. Primū opprobriū vite ei9 est inertia. Vn̄ p vsurā tollit
triplex sibi vsurari9 opositatē oīs debiti modi opandi sibi salubria z licita lu
cra.ita vt efficiat̄ desidiosus attediosus z ociosus:qz ad h̄ necessitat ipa
vsura hoiem ad indebitos modos lucrandi ꝯ legē quā dedit dn̄s Gen.iij.
Jn sudore vult9 tui vesceris pane tuo. Et iō tales sicut nō sunt in labore
hoim ita nō flagellant̄ cū hoibꝫ hic in vita:sed post mortē cū demonibꝫ (sp flagellandi sūt

¶ Scdm opprobriū vite ei9 est malicia q sequit̄ ex
pdicta inertia. Nā sicut dicit̄ Ecci.xxxiij. Multā maliciā docuit ociosi
tas.i.iners vita. Ad tantā em̄ maliciā scelestā talis auaricia hoiem du/
cit:ꝙ animā suā p quolibet vili p̄cio venalē prebet. Maximū vtiqꝫ sce/
lus est animā in tanta sublimitate creatā.i.ad dei imaginē formatā tā/
to precio.i.sanguine cbri redemptā: ad tantā gl̄iam ordinatā p tam vi/
li p̄cio vendere. Hinc Ecci.x.dr. Auaro nihil est scelesti9. habet em̄ aiam
suā venalē. Ex q manifeste apparet ꝙ auarus aut vsurari9 p pauc9 de/
narijs se p̄cipitaret i infernalē voraginē oim scelerū z flagitioꝝ nisi for (te aliq mūdano timore refrenaret̄

¶ Tertiū opprobriū vite ei9 est in
famia:ita em̄ infamē reddit hoiem vsure scel9: ꝙ nullus nisi omino ef/
fides.i.sine fidelitate eam audiat publice exercere. hi quidē sūt illi de qi/
bus Prouer.ij. Salomō ait. Qui relinquūt iter rectū et ambulāt per
vias tenebrosas:qui letant̄ cū malefecerint z exultant in rebꝫ pessimis:
quoꝝ vie puerse z infames gressus eoꝝ.

J ¶ Tertia prauitas vsure est: Jllaqueatio diaboli. Tantā em̄ potestatē

dño pmittēte diabolus suscipit sup vsurarios q diabolo opante vsurarius pmo se illaqat. scdo se itricat. tertio psūptuose sperat. Prio se illaqat. Uñ Job. xviij. Balach ō cupido loqns ait. Immisit in rete pedes suos: z in macul' ei' ambulat. vicz diaboli. z seqt. tenebit plāta ei' laqo. Plātā eñ extremitatē vite auari vocat. qnto eñ cupid' fini vite sue ppinqor fit: tāto maiori cupidie inardescit. Hinc Hiero. ait. Cū alia vicia senescūt/sola auaricia iuuenescit. Jō dic aplś. j. Tim. vj. Qui volūt diuites fieri icidūt i tētatōez z i laqueū diaboli. ꝓptea qnto hō i auaricia senior fit: tāto difficili' ab ea se soluit. ¶ Scdo auar' siue vsurari' se itricat. Cū eñ auis volādo in rete ceciderit/ tāto āpli' se intricat qnto magis se extricare ɔtēdit. sic vsurario sepe ɔtigit: q dū p aliqd tēp' vt ditet vsuris vacare intēdit z demū ab eis cessare/oi die mēse z āno ampli' se repit intricatū: atqȝ a ꝓposito cessandi ab vsuris ampli' elōgatū. Hinc puer. v. di. Iniqtates sue capiūt impiū: z funibꝰ pctōꝝ cōstrīget Et Hiere. l. ad aiaȝ vsurarij a diabolo captā dictū ē. Illaqaui te: z capta es babylō et nesciebas. ¶ Tertio psūptuose sperat: qr credit se penitere in fine z restituere aliena. sȝ igrat miser q dñs Matt. xiij. ait. Qui habȝ dabit ei z abundabit: q aūt nō habet id qd habȝ. i. videt hr̄e aufert ab eo. Habȝ nēpe ille thesauꝝ magnū q tēp' ei ɔcessum ꝟtuose expēdit. z iō mlta merita cumulauit. Et huic dabit. s. in fine vite sue tēp' etiam se meli' disponēdi z pparandi. Uñ tūc in maiori grā abūdabit. q aūt nō habȝ. s. in pterito tpe merita cumulata: qr sp male vixit. id qd videt habere. s. pnie tps: in fine auferet ab eo. s. iusto iudicio dei. eo q i illo psūptuose ɔfisus ē. Illō euenisse dr cuidā vsurario q i pūcto mortis alta voce clamauit. O pnia vbi es? q dicto emisit spm. vt sic ex ei' ꝟbo apte claresceret q qñ illā repire potat nō qsiuit merito eā repire nō possȝ cū vellet: eo q nō debito mō vellet. Uñ de talibꝰ Job ait. vj. Inuolute sūt semite gressuū coꝝ: ambulabūt in vanū z pibūt. Et iterū de tali vsurario in extremis agēti. xviij. ait. Artabunt gressus ꝟtutis ei': z pcipitabit euȝ ɔsiliū suū: qd fuit sperare psūptuose in fine vite. z sic merito tps ei aufert suū q vēdit alienū. Cōtingit eñ illi sic rapaci aui: q ab aucupe hinc inde pmittit aduolare ad pdaȝ. q capta ad ptică alligat vbi ei minime mistrat pastus quē cupit siue cepit. Sic dū vsurari' viuit a diabolo ducit ad pdā: sȝ in fine ligabit ɔpedibꝰ gehēne: vbi nō tm̄ q nō satiabit cōcupitis: verūetiā vt dr Job. xx. diuitias qs deuorauit euomet: z de ventre ei' extrahet eas de'. s. p demones infernales. Illaqat. Exēplū

¶ Nūc circa tertiā ptē ser. sunt vltie tres prauitates vsure q ponūt aiam in extremo piculo dānatōis eterne: z sic pessime inter ceteras. vicz

Certitudo dānatōis
Impenitēs malū
Horribilitas mortis

R ¶ Pria g puitas ē certitudo dānatōis. Usurari Miro nēpe modo int' alia scelera pcōꝝ us certificat vsurari' p vsurā de sua eterna ficat ō certidānatōe. Nā tria ad h hab: testionia credibilia facta nimis: vt i ore du na dānatoiū vl triū stet hmōi ꝟitas ꝟbū. Primū testioniū sunt euāgelia. Secū tione

dū ꝑuilegia. Tertiū manifesta indicia. Primū testioniū sūt euāgel ita hincinde. vn̄ Lu. vj. ait dn̄s. Eadē qppe mēsura q̄ mēsi fue. reme. vobis. Cū eni vsurari⁹ sicͦ pz ex p̄cedētib; nō det aliqd nisi recipiat ampli⁹: ex h qppe certificat semetipm ƀ dānatōe et̄na. qz si vellet acqrere padisū a iu sto iudice q̄ p̄scp̄tā ꝯstituit legē: nō dabit ei nisi det aliqd ampli⁹ ⁊ meli⁹ padiso. sz qz h nūq̄ȝ posit habere. necessario seq̄r q̄ nūq̄ȝ obtinere poterit gl'iaȝ sempit̄nā. ❡ Scōm testimoniū sunt ꝑuilegia ⁊ autētica istrumēta. nullū eqdē crimē ē qd tā patent deferat lr̄as et̄ne mortis sicut fac vsura. Nā in q̄lib; instrumēto ⁊ ptica libro℞ in qb; ꝯct⁹ vsurarij cōscribūtur ptical'are ꝑuilegiū vsurari⁹ h; qd obligat eū ad suppl'cia sempit̄na. Ex q̄ pz q̄ de h tot ꝑuilegia h;/q̄t vsurari⁹ ꝯct⁹ vsurarios fec: ꝓpt h mlt'ū certificat⁹ ē de dānatiōe eterna. Verūtn̄ si restituat aliena abradunt ⁊ cassant ꝑuilegia sup̄dicta: nec credit eis. sicͦ etiā nec credit cassato libro ⁊ abrasis seu incisis chart; i iudicio secl'ari. ❡ Tertiū testimoniuȝ sunt manifesta indicia: ⁊ int̄ alia vnū potissimū ē: qz in vsurario ꝯctu fit fenerator ꝯsoci⁹ demōis infernal'. Vn̄ ꝯsuetū ē q̄ qn̄ mercator facit fo℞ cū vēditore: arrasq̄ȝ soluit ƀ re empta. ⁊ superueniēs ali⁹ appōit vnū denariū: dicēs i hac mercātia p̄ceps esse volo: ⁊ ille annuat: tūc facti sūt socij i lucro parit' ⁊ dāno: sic cōtingere h; vsurario ⁊ demōi ifernali. nā int̄ iusta lucra fenerato℞ appōit diabol⁹ aliqd ipse acq̄sitū ⁊ dic se eē socīū suū p̄tereq̄ȝ h̄re in illa mercatōe. Hoc ꝓbat Gre. p exēplū in li. dialo.

Exēpluȝ. dicēs. q̄ qdā hō p̄diues magnā habebat pecunie sūmā licite acq̄sitā: intra quā apposuit duos denarios q̄s fenore adept⁹ erat: ⁊ totā illā pecuniā locauit i area. cūq̄ȝ alt'a die apir; arcā repit diabolū sup denarios sedētē. q̄ ꝓhibuit ei ne ꝯtiger; eos nisi eos expēder; cū ꝯsēsu suo. eo q̄ socij sit' esset i pecūia illa. Ex his pz q̄ māifestū indiciū ē feneratores eē dānados nisi r̄stituāt: eo q̄ i p̄nti vita sūt socij demonū ita erūt i alia socij tor mēto℞. Ex hac ꝯcta societate itm̄ cū diabolo ꝯfederat' vsurari⁹ tātūq̄ȝ i demonē trāsformat' q̄ q̄dāmō iduit sil'itudinē ei⁹. nā sicͦ diabol⁹ peti numū quē libēt' sub spe lucri mutuat petōri: nūq̄ȝ p pniaȝ sibi r̄stitui vellet vt demū illi⁹ corp⁹ ⁊ aiaȝ lucrari possit. sic ⁊ vsurari⁹ datū mutuū sibi restitui nollet vt poss; totā subaȝ paupis deuorare. Jō ƀ tali cupido dr̄ Job. xx. Iuxͣ mlt'itudinē adīuētionū sua℞ sic ⁊ sustiebit qm̄ ꝯfrigēs nudauit paupis domū. rapuit ⁊ n̄ edifi. eā. nec ē satiat⁹ vēt ei⁹. ⁊ cū hūerit qd cupiebat possidere n̄ potuit. qz. s. vl' rapiet' ei i vita. aut saltē relinq̄t

2 ❡ Scd'a ꝑuitas ē ipenitēs malū. Pro q̄ notādū q̄ triplex (illd i morte

Vsurari cā ē q̄re vsurari⁹ raro ⁊ cū g̃ndi diffic'tate ad pniaȝ verā reduci pt. vicȝ

us nō pe Jndisposito: duratio ⁊ obstiatio. ⁊ hi st̄ tres g̃d⁹ ad descēsū dānatiōis

nitet ex t̄ et̄ne. Pria qdē cā ē idisposito. indisposit⁹ ē vsurari⁹ ƀe pētere. nā aut

plici cā. est ꝓdig⁹ aut auar⁹. Si ꝓdig⁹ nō h; vn̄ reddat. si auar⁹ reddere n̄ vult.

⁊ idem ƀ pici'osior tn̄ ē ꝯditio nolle q̄ȝ n̄ posse restituere aliēa: cū illd ex malicia:

auaro h vo ex ipotētia: tn̄ cū culpa mixta originē h;. deniq̄ȝ ad ipossibile nēo tenet'. nā inanis ē actio quā excludit iopia debitoris. vt i c. olim. ex ƀ resti. spo. Auar⁹ ei rarissime nisi i mort; articl'o satisfacere vult. sil'is illi va

sculo'ẗreo in q̃ pueri dnarios ponũt cũ iã cupido nũmi icepit eis blãdiri:
& q̃ vase nisi frangaẗ extrahi minie pñt. sic vsurariꝰ nõ restituit nisi i morẗ
articlo qñ denarios illos secũ ferre nõ põt. vt verificeẗ illõ Eccl. xxix. scri
ptũ. Mlti q̃si inuẽtionẽ. i. ex ingenio hois adinuẽtũ nõ a natura ꝓhibitũ
estimauerũt fenꝰ ⁊ pstiterũt molestiã his q̃ se adiuuerũt: donec accipiant
osculanẗ manꝰ dãtis ⁊ in ꝓmissionibꝫ hũiliãt vocẽ suã: ⁊ in tpe redditiõis
postulabit tps ⁊ loq̃tur vba tedij ⁊ murmurationis ⁊ tps causabiẗ. q. d. tã
to ⁊ tãto tpe carui pecunia mea ⁊c. ⁊ sequiẗ ibidẽ. Si aũt potuerit reddeẗ
aduersabiẗ. q. d. sua diutiꝰ / expectabo in finẽ vt maiorẽ fructũ vsure ha-
beat. ⁊ iterũ sequiẗ. Solidi vix reddet dimidiũ ⁊ ꝯputabit illõ q̃si inuẽtio
nẽ. q̃ aũt vsurario ꝓdigo reqraneẗ ad h̃ q cũ reddat excusatũ sua ipossibili
tas: ptꝫ alibi sic de alijs q̃ restituere teneneẗ ⁊ nõ hñt. ¶ Scda cã est indu Induratio.
ratio. Cũ eñi vsurariꝰ ꝯsiderat ad statũ saluẗ nõ posse venire nisi ꝓ posse
restituat aliena: ⁊ p ꝯñs nisi filios ⁊ filias seu alios heredes suos in mlta
pauptate ⁊ inhonorabilitate relinq̃t: ꝓpterea hec abhorrẽs ⁊ p fidẽ nõ intel-
ligẽs statũ suũ piculosũ. potiꝰ deliberat in pctõ pseuerare q̃ꝫ debito mõ se
emẽdare. sic diu pseuerãdo induraẗ cor eiꝰ. ⁊ licꝫ huiꝰ vitij pdicatiões au
diat. licꝫ aliqs timẽs deũ ad pniaꝫ cũ inducat. licꝫ etiã exhortatiões ad h̃
⁊ obiurgatiões de h̃ freq̃nẽ sentiat: nihilominꝰ cor eiꝰ ampliꝰ induraẗ. sic
de eo Job. xlj. scptũ est. Cor eiꝰ indurabiẗ q̃si lapis: ⁊ stringeẗ q̃si mallea-
toris incꝰ. q̃ q̃nto plꝰ malleo feriẗ: tãto durior fieri solet. ¶ Tertia cã impe Obstinatio.
nitẽtie eiꝰ est obstinatio. Signũ eñi manifeste obstinatiõis vsurarij ẽ cõ
tẽptꝰ diui vbi: ⁊ exhortationũ ac rephẽsionũ sceleꝝ sui. ẜm illõ Prouerb.
xviij. Impiꝰ cũ in ꝓfũdũ deuenerit pctõꝝ ꝯtẽnit. s. resurgere p pdcã: imo
tãta ẽ obstinatio vsurarij ꝯtẽptoris q q̃dãmõ vĩr excedere obstinationẽ
iude. Pmo ei iudas penituit de scelere ppetrato: lꝫ nõ debito mõ. ꝓpterea di M
xit peccaui. scdo pctm̃ suũ ꝯfessꝰ ẽ cũ ait. tradẽs sanguinẽ iustũ. ẗtio resti-
tuit pciũ qd recepẽ p eiꝰ traditiõe: veniã tñ nõ meruit. q2 illã minime reqsi
uit. Sꝫ qd dicere possumꝰ de vsurario obstiato q pmo nõ penitꝫ d vsura vsurariꝰ
nisi forte q modicũ lucratꝰ ẽ. scdo si penitꝫ nõ ꝯfiteẗ. s. ne a ꝯfessore ad satis magis est
factõeꝫ cogaẗ. ẗtio vo si ꝯfiteẗ q̃rit aliquẽ ꝯfessorẽ q nõ habeat ꝯsciaꝫ neq̃ obstiatꝰ
sciam: ne p cautionẽ debitã satisfacere cõstringaẗ: sꝫ simplici vbo ꝓmittit q̃ꝫ iudas
ꝯfessori ignaro restituere aliena. q̃rto etiã si h̃ in ꝯfessiõe ꝓmittit ꝓmissuꝫ
nõ huat: ⁊ tñ vt dr ex d regu. iu. li. vj. nõ dimittiẗ pctm̃ nisi restituaẗ abla
tũ. Et sr etiã vba Aug. xiiij. q. vj. si res. ¶ Tertia ⁊ vltia prauitas vsure ẽ
horribilitas morẗ. Pro q̃ notãdũ q inẗ cũcta scelera q̃ diuino iudicio pu horribili
niunẗ in fine vite p horribilẽ morẽ vsura de maioribꝫ ẽ cũ mirabilia ⁊ ter tas mor-
ribilia sig̃ sepiꝰ appareãt in vsurarioꝝ fine. Et ꝯtingit triplici rõe. pº rõne ẗtio.
derelictõis. scdo rõe despatiõis. ẗtio rõe psecutõis. ¶ Pmo h̃ accidit rõne
derelictõis. Cũ ei vsurariꝰ lucrari ñ cessꝫ i q̃libꝫ sacro die: nõ pcit diei pa-
scaẗ. nõ diei dñice. nõ sacratissime passiõis in q̃libꝫ solẽnitate Ma. v'gis
nõ cessat a tali lucro. nõ i diebꝫ aplõꝝ. neq̃ i diebꝫ martyrũ ⁊ ꝯfessoꝝ seu
virginum. nõ in die sanctoꝝ angelorum. insuper nõ eximit a lucro vsure
in die omniũ sanctoꝝ: Merito ergo nõ solũ a deo / verũetiam a beata vir

gine: ab angelis vniuersis et oi mltitudine btoꝝ: iusto dei iudicio i vltio fine vite ita derelinq mereť: vt nec deum hēat gr̄e donatorē: nec aliquē inueniat btm̄ gr̄e a deo imperratorē seu etiā p illo supplicatorē. vñ Mychee. iij. de talib9 scptū est. Abscōdit dñs faciē suā ab eis in die illo scz extremo sicut neqter egerūt in adinuētoib9 suis. ¶ Scdo accidit eis hoc rōe desperatiōis. Cū em̄ ifelix pctōr a deo et tota celesti curia derelict9 ē: facile est demōib9 eū in baratꝝ desperatōis pcipitare: qd qdē libtate eis ꝯcessa ope cōplent: ōndētes ei mltitudinē scelerꝝ suoꝝ et oblitā esse illi9 miscdiaz dei sicut dr Job. xxiiij. Obliuiscať illi9 miscdia. Et iterꝝ eodē. c. Auferetr: scz ab eo oia: oia vicz fiducia venie gr̄e et glie. Uñ et ipse in tali desperatiōe vltia derelict9 ait illd Job. vij. Desperaui neqq vltra iā viuā: scz nec in vita corpali nec spūali nec eťnali. ¶ Exemplū de hoc refert s. Bern̄. in trac. de ꝯctib9: de qdā vsurario: q dū nocte quadā post splendidā cenā dormiret in lecto cū vxore sua: subito expgefact9 exiliuit de lecto: cū autē ab vxore sua qd hēet intrrogaret: ait. Modo rapt9 fui an̄ iudiciū dei. vbi tot et tā mirabilia sūt posita ꝯ me: q̄ñ sciui nec potui rn̄dere: cūqz fuerim diu ad pniam expectat9: nec huc usqz volui diuis pcept et inspiratiōib9 obedire audiui nūc iudicē ꝯ me sentētiā ptulisse. me qz datū audiui in ptātē demonioꝝ: q me debēt hodie ad eterna supplicia asportare: q dicto d ptica vili veste assūpta domū rapido cursu egressus ē: quē sui hincinde qrentes tandē in qdā monosterio matutinū cantātē iuenerūt. Cuncti g eum ad pniaz inducētib9: nec pficere valētib9 rōne vl exhortatiōe: vel pce: custodit9 est diligent vsqz ad sextā horā diei. Deniqz cū amici ei9 eū ad domū reducere vellēt: et ad qndā fluuiū sup cui9 pontē trāsire vellēt puenissent: viderūt qndā nauim rapido cursu p fluuiū ascēdentē a nullo vt videbať ꝯductā: sed ab vsurario plena demonib9 visa est: q vt ait. iō veniebāt: vt eū ad eťna supplicia asportarēt: q dicto statim de māib9 coꝝ violent a demōib9 rapiť: et in naui pijciť: et cursu rapido retroacto subito disparuit cū demōib9 pda et nauis pfata.

Exēpluz. Et refert vinc. in spe. mo. li. iij. par vij. di. xj. ppe finē

¶ Tertio rōne psecutiōis. Cū ei vsurari9 sicut ex pmissis pz nō offendat deū queadmodū ceteri pctōres. Uerūetiā cū vēdiderit tps qd ē cōe cūctaꝝ creaturaꝝ offēdent oēs creaturas qcūqz create st: audita dānatōis snia plata a dño ꝯ eū: qdāmō ad psecutionē ꝯ illū armāť. Proinde oēs bti scti: atqz vniuersi angeli padisi tūc clamāt ꝯ eū: ad ifernū ad infernū. Celi cū luminarib9 suis sua qdā mō voce pclamāt. ad ignē ad ignē. Planete etiā clamāt. ad pfundū ad pfundū. Elemēta qz seuiūt ꝯ illū et clamāt. ad tormēta ad tormēta eťna. Dom9 qz in q ipe iacet infirm9: atqz parietes et ligna eius ꝯ illū vindictā clamare nō cessant: sicut Abacuc. ij. c. scptū est. Lapis de pariete clamabit et lignū qd inť iūcturas edificioꝝ est rn̄debit. qd aūt rn̄debit. certe dicet fiat fiat. Ut in his omnib9 vificeť illd qd Sap. v. scptuz est. Pugnabit cū illo orbis terraꝝ ꝯ insensatos: et accipiet armaturā zel9 illi9: et armabit creaturā ad vltionē inimicoꝝ. A quo tremēdo iudicio misericordiť nos eripiat christ9 Jesus iudex viuoꝝ et mortuoꝝ in fine secl'oꝝ venturus.

O Usurarius vendit tps.

turus ad iudiciū vniuersale. q cū deo pře ꝛ spūsctō regt in secła se. amē

De acceptōe munerū ex auaricia Ser. CXXVII.

Munera excecant prudentes: et subuertūt verba iustorū. Exo. xxiij. In pcedētib9 ser. pl'a audisti ꝺ pctō auaricie q est radix oim maloꝝ fm aplm. j. Tim. vj. Et de filiab9 ei9 ser. ciij. cui etiā cōpari possit auar9: ser. cxxvj. Et tādem de multiplici vsura palliata ꝛ apta. q etiā ex vsura mala pueniāt. Nūc in pñti fmōe dicere intēdo de auaricia eoꝝ q inuēta sibi oblata accipiūt. ꝛ p hoc excecati sepi9 subuertūt iustū iudiciū. vł qđ iustū ē nō eo mō ve deberēt psequūt. de qb9 đr ī themate. Munera excecāt prudē. ꝛc. vbi s. Pro gra Aue maria. Munera exce. pru. vbi. s. Quia sup ser. iiij B. ꝛ ser. xx. ꝛ. xxj. dixi de aduocatis q̄ntū peccāt. etiā in acceptōe muneꝝ iniusta. ser. xxj. B. Nūc ī pñti fmōe dicere intēdo generalit q mala sequūt ex acceptōe munerū. Pro q est notādū fm Vinc. in spe. moř. li. iij. p. vij. di. xij. munera accepta imoderate sex mala faciunt. vicz.

Excecant oculos mētis
Amittere faciūt ꝯditōꝫ libtatis.
Faciūt hoīeꝫ pdere diuiaꝫ retributōꝫ
Peruertūt affectōeꝫ bonitatis
Subuertūt executōeꝫ eq̄tatis
Faciūt hoīeꝫ icurrere eternam (damnationē

Primo acceptio muneꝝ excecat oculos mentis. quia ex munerum acceptione impeditur cognitio veritatis: quia munera excecāt oc'los mētis ꝛ imutāt iudiciū rōis. Jō đr Exo. xxiij. Nō ac cipias psonā nec iumēta q excecāt etiā prudētes: ꝛ mutāt vba iustorū. Stulti vtiq ꝛ mali mercatores sūt q scient ꝛ gaudent accipiūt ea. ex qbus nō solū corpal' visus quē hēm9 silem brutis: sꝫ ꝛ spūal' siue intellectual' debeat excecari. Quis etiā nō diceret illū insanū q ī hospitio suo libēt recipit eū a q dꝫ excecari. Et iō hmōi phibet Exo. vbi. s. Et similit Deut. xvj. đr. Nō accipias psonā nec mūera: qꝛ munera excecāt oculos sapiētū ꝛ mutāt vba iustoꝝ. imo mūera nō solū excecāt hoīeꝫ sꝫ ꝛ ipsuꝫ mutū reddūt: fm illð Ecci. xx. Exenia ꝛ dona excecāt oc'los iudicū: ꝛ q̄si mut9 in ore auertit correctōes eoꝝ. Vn̄ Gre. Nō pōt ꝯstant argui a q accipit. Jō apl's noluit accipe ne dū acciperet auctē magisteriū inclinaret dicens. ij. Cor. xij. Nō q̄ro q vřa sūt sꝫ vos. nō eñ debēt filij pentib9 thesaurizare sꝫ pentes filijs. Hoc ē qđ đr Esa. lvj. Canes muti nō valētes latrare. Tales canes muti sunt qdā plati siue coꝝ officiales q aliq̄ñ cū magno latratu veniūt ad sibi subiectos: ac si velint eos deuorare. sꝫ tales sūt plati Canes tū: qꝛ cū vna marca argēti aut certis flor. pcutit plat9 q pdit loq̄laꝫ correctōis. Jdē est de pncipib9 secularib9 ꝛ eoꝝ officialib9. qđ bn̄ ꝯq̄rit dñs p pphaꝫ Esa. j. dicēs. Principes tui ifideles socij furū. Et subiūgit cā. Oēs diligūt munera: sequūt retributōes. Et licꝫ aliq p munera nō corrūpant: tñ psumptio hi ꝫ eos de corruptōe siue cecitate aut excecatōe. qꝛ fm Hiero. sic matrona nō ē casta q cū rogat munera accipit: ita nec iudex munuscula accipiēs a corruptōe imunis iudicat. Audiam9 de h ex

Exēpla emplū qđ scribit Vinč. vbi ð. Aduocat⁹ quidā cāz cuiusdā paupis assu mēs i iudicio defendēdā ꝯ q̄ndā militē illū iniuste vexantē: excogitauit et scꝑsit rōes ꝑ causa paupis q̄ sibi valde valide videbant̄. Vidēs autē miles iniustā cām habēs ⁊ debilē aduocatū se esse in ꝑiculo cōfusionis rogauit p̄dictū aduocatū vt ꝓ ip̄o aduocaret siue staret vellet. q̄ tātū fa cin⁹ abhorrēte: ⁊ oblatā a milite pecuniā recusante: miles cyphū argen teū clā dimisit in ei⁹ camera. illo penit⁹ ignorāte. quē inuētū inspiciens eiusq̄ ꝑcio ⁊ pulchritudie allect⁹ i magna fuit altercatōe posit⁹ vtrū retinere deberet vl' remittere illū cyphū: interim tñ diligent̄ inq̄rēs an aliq̄s rōes ꝑ cā militis inueniret: plˀes leges ⁊ rōes ꝑ milite inuēit q̄ꝫ ꝓ us ꝑ paupe inuenisset: q̄ etiā efficaces valde ⁊ q̄si irrefragabiles videbā tur. q̄ viso rediēs ad cor suū: ⁊ aduertēs se cupiditate cecatū: atq̄ i se eē subuersū iudiciū ratōis: donū ⁊ dantē execrās/ donū cū festiatōe remi sit. Vtinā tales aduocati plˀes essēt q̄ paupeꝝ iustas causas defensarēt.

B ¶ Scđo ex acceptiōe muneꝝ ꝑuertit̄ affectio bonitat̄. mlˀti nāq̄ post
Affectio accepta munera laudāt illos q̄s pri⁹ vituꝑare solebant/ sustinēt ⁊ excu
bonitat̄ sant. illos ꝓ q̄s ꝑ⁹ amabāt ⁊ iudicabāt amādos ꝑsequūt̄ ⁊ neq̄ter eis
ꝑuertit̄ aduersant̄. Sic Judas amore pecūie dn̄m suū vēdidit ⁊ osculo tradi
ex accep dit. Sic custodes dn̄ici sepulchri muneribꝫ corrupti vitatē occultaue
tõe mūe/ rūt ⁊ falsitatē in testiōio dixerūt. Sic Dalida vxor Sāsonis muneri
rū bus allecta ꝑdidit ⁊ tradidit philisteis Sāsonē. Judicū. xvj. Sic ⁊ hꝫ in historia Karoli magni/ ꝙ vn⁹ ex ꝑncipibꝫ Fracoꝝ corrupt⁹ ꝑ mune ra regū saracenoꝝ eis vēdidit ꝑ. xx. saumarijs onerat̄ auro ⁊ argēto ⁊ pallijs seric̄ exercitū chrianoꝝ: ūq̄ tñ ad vltimū cōuict⁹ de ꝑditōe cū q̄t

Cōditio tuor eq̄s ꝑ q̄ttuor climata distract⁹ vitā ⁊ oēm subaz ꝑdidit. ¶ Tertiō
libtatis ex acceptōe mūeꝝ amittit̄ ꝯditio libtat̄ q̄ maxia ⁊ nobilissima res ē. ꝑ
amittit̄ mūera nāq̄ obligat̄ accipiēs ad aliq̄d dāti. ⁊ mūera sūpta ligāt adeo ꝙ
acceptōe accipiēs i ꝟuitutē redigit̄ ꝯferēt̄: vt ei ꝟuire: reuerētiā exhibere: eq̄ua vl'
munerū maiora ꝯferre: laborare: negociari: vl' apđ magnos intercedere teneat̄: ⁊ sciꝑꝫ nō audeat recusare: etiāsi iiusta sit cā dāt̄. Amittit̄ ēt libras loq̄n di: vitatē dicēdi: testificādi ꝯ illū: corripiēdi vl' libe arguēdi. ꝓꝑ' qđ dicit̄ Eccl. xx. Exenia et dona exce. ocu. iud. ⁊ q̄si mut⁹ i ore ⁊c. vt ptꝫ. ð. B. ꝓꝑ hec ⁊ silˀia plˀes ne libratē amitterēt: ne se ꝟuos efficerēt/ mūera recusa

Exēpla bāt: sic̄ Abraā reuersus a cede q̄ttuor regū recusauit munera q̄ sibi ob lit rex sodome lꝫ optie meruissꝫ: vtꝫ Gen. xiiij. Sic Samuel. j. Reg. xij Loq̄ni inq̄t ꝺ me corā dn̄o ⁊ corā chr̄o ei⁹ vtꝝ bouē cuiusq̄ aut asinū tulerim: si quēpiā calūniat⁹ sū ⁊ oppssi aliquē: si ꝺ manu cuiusq̄ mun⁹ accepi. Sic Helise⁹ postq̄ mūdauerat Naamā a leꝑ ei⁹ munera recu

Exm̄ sauit: ⁊ Giezi q̄ accepit maledicēdo leꝑ dānauit. iiij. Reg. v. ¶ Refert b. Bern̄. ad Eugeniū ꝙ Martin⁹ p̄sbr̄ cardinal' legatōe funct⁹ i Da ciā tā pauꝑ inde redijt ꝙ eq̄s ⁊ expēsis pene deficiētibꝫ cū ꝑuenissꝫ Flo rētiā ep̄s loci ꝺdit ei equū q̄ veheret̄ vsq̄ romā. Seq̄bat̄ āt eū ep̄s. erat eñ ei cā cū aduersario: ⁊ agēdi erat dies/ cepit req̄rere suffragiū amicoꝝ

rū. Cūq3 sollicitaret p singulos ad Martinū ventū est: in q fiducia maior erat q nō possz esse imemor recētis bñficij. Cui martin⁹. decepisti me inqt nesciebā eīn tibi iminere negociū. tolle equū tuū: ecce i stabulo est. ⁊ eadē hora illi reddidit equū suū. Nōne res alteri⁹ seculi videt esse redisse legatū de terra auri sine auro. transisse p terrā argenti ⁊ argentū nescire. donū insup qd poterat esse suspectū ilico reddidisse. Ad hoc etiā ponunt multa exēpla in vitaspa. q de laborib⁹ suis vixerūt ⁊ elemosynā sibi oblatā recipe noluerunt. Item de quadaz vidua pauperrima. ad quā pulsantes apparuit filia qsi nuda: cui volebāt dare vestes ⁊ nūmos/et illa noluit accipe nisi mat sua veniret ⁊ pciperet ei/q erat candidatrix telarū. q cuz venisset noluit accipe dicēs. Ecce vos vultis auferre a me pcuratorez meū deū: q inuenit nobis hoc opus qd faciam⁹ ⁊ habeam⁹ inde victū nostruz de ope manuū nrarū. Itē ibidē in vitaspa. in titulo de volūtaria paupertate. Uir qdā magnus venit in sciti portās secū aurū: ⁊ rogauit psbyterū heremi vt fratrib⁹ erogaret illud. q rñdit eos op⁹ nō habere. Ad cui⁹ instanciā posuit solidos in pera ad portā eccl'ie dicēs. Si qs hz opus accipiat: ⁊ nemo pecuniā illā tetigit. multi aūt nec eā aspexerūt. Tūc ait psbyter. Accepit de⁹ oblationē tuā; tolle pecuniā tuā ⁊ da eā pauperib⁹. Sed si viros sctōs miramur mūera recusasse: lōge ampli⁹ est mirandū q gētiles antiq ea recusasse legunt. Sicut in gestis roma. hr q Cyneas missus romā a Pyrrho cū donis ingētib⁹ ad pacē ⁊ amicitiā ꝯfirmandā: nemīnē inuenit cui⁹ dom⁹ munerib⁹ aperiret. qr qū munera deferebāt oēs clauserūt ostia ne cū munerib⁹ introirēt. Ita legit de mltis q munera respuerūt ne maculā ponerēt in gl'iaz suā: iudicātes indignū q acceptione munerū pderent famā suā/vel minuerēt sue libertatis ⁊ vtutis honorē. ¶ Quarto ex acceptiōe munerū subuertit executio eqtatis. Istud clare ptz in curijs/vbi precipue regnat hoc vitium. nam sine muneribus vix potest homo intrare. vix cum aliquo loqui. accessum vel audientiā obtinere. Imo hec malitia curialiū eousq3 inoluit: vt de testimonio cōsciētie. de iustitia cause de bona opinione. de singulari eloquētia. nisi pcio interueniēte qs frustra ꝯfidat. Mlti curialiū sunt sicut canes: q cibo obiecto māsuescūt. acres eīn sunt in principio. duri ⁊ asperi anteq̄ videāt munera quib⁹ visis māsuescūt: nec pōt pmissio aures mulcere nisi viderint donū psens. Orpheus hr sono cythare sue leones ⁊ tigrides lenisse/sed apd curiales nihil efficies: nisi plūbea eoꝝ corda malleo aureo vel argēteo emollieris. Hydra dicit esse quidam serpens multa habens capita: cuius cum vnum abscinditur/pro absciso alia crescunt: sicut dicit Hieronymus. sic de curialibus quando vni satisfactum est: ⁊ vnius voracitas est aliquātulum mitigata: tunc alij acrius petunt. Tales subuertunt iustitiam ⁊ peruertunt iudicia ⁊ euacuant pietatem: impossibile est eīn seruare iustitiā ⁊ sequi pecuniā. Unde in libris regum primi Reg. viij. dicit de filijs samuelis. Declinauerūt post auaritiā: acceperūtq3 munera ⁊ iudiciū peruerterūt. Heu q̄ amarū est videre ⁊ merito oīb⁹ fidelib⁹ plāgendū: q curia principis q deb3 esse recursus

Exēpluz.
Exēpluz
Exēpluz
C Executō eqtatis subuertitur ex acceptione munerū.
Hydra

pauperꝝ.refugiũ afflictoꝝ.loc⁹ iudicij.ꝛ libꝛa iusticie. nunc sit pauperũ spoliatio afflictoꝝ desperatõ.subuersio iudicij.loc⁹ iniurie.ꝛ oim bonorũ desolatio:qḋ singl'arit' dolendũ est de curia sũmi pontific̄ in q̄ sup abundant' dꝫ oibꝫ mistrari iusticia sine ḡuamine. Jdõ dño ꝑ ꝓbam ꝯqrit tur Esa.j.dicẽs.Quõ facta est meretrix ciuitas fidel' plena iudicij: iusticia habitauit in ea:nũc aũt homicide. Et seq̄t.ꝑncipes tui ifideles socij furũ/oẽs diligũt mũera:sequũt' retributiões/pupillo nõ iudicãt ꝛ causa vidue non ingredit' ad eos. Jbi nota ꝙ ciuitas.i.ecc̄ia. dicit' meretrix rõne q̄rũdã mẽbroꝝ suoꝝ:qꝛ venalis exponit'.vendunt' eñ in ea iusticia audiẽtia/tp̄s.i.tarda vel festina expeditio:loc⁹ imo ingressus ad locuꝫ: patrociniũ:testimoniũ:ꝯsiliũ:fauoꝛ ꝛ silentiũ. Seq̄t.ꝑncipes.i.maiores tui ifideles:nec mirũ.nõ eñ põt esse fidelis dño ꝭpali q̄ infidelis est dño creatori:nec solũ sũt infideles subditi:sed etiã dño suo:qꝛ nec fidelit' diligũt:nec fidelit' ꝯsulũt:nec fidelit' ei⁹ bona vel iura custodiũt. Nã vt modicũ lucrũ acq̄rãt sibi vl' alicui suoꝝ/vel alij danti sibi mũera in multo dãnificare suũ dñm nõ verent'. Seq̄t. socij furũ:nã senescalos:balliuos ꝑpositos/iudices/collectores/ꝛ alios hmõi sciũt ꝛ ꝑmittũt esse fures ꝛ raptores:eos ꝙꝫ aliq̄ñ tales scient' instituũt:fouẽt eos i furti:ꝛ defendũt vt furti eoꝝ ꝑticipẽt. ¶ De hoc audiam⁹ exẽplũ:Cuiusdã regis collaterales q̄dã:quoꝝ fidelitati se totũ ꝛ regnũ ꝯmiserat:ꝛ de infimo statu ꝑuenerãt vltra modũ ꝛ merita ꝑsonaꝝ/insatiabili cupiditate cecati cui terminũ ponere nesciẽtes in oibꝫ officijs istituebãt cõplices suos/etiã infames:fures:vsurarios ꝛ raptores. Omes isti tã maiores: q̄ꝫ mediocres: q̄ꝫ minores:a ꝑpl'o pecũias extorq̄ntes mutuo se vouebãt miores mediocribꝫ.mediocres maioribꝫ:ꝛ maiores illis collateralibꝫ regi dabãt mũera ꝛ hec erat catena diaboli q̄ sibi inuicẽ erãt colligati. Vñ si q̄ñqꝫ ꝯtra vnũ eoꝝ clamoꝛ isonuit alij ipm ꝓtin⁹ defendebãt: ne si facta ei⁹ mala detegi ꝯtigisset ipoꝝ ꝑ ꝯñs iniq̄tas apperet:ac ꝑ hũc modũ inũerabilia mala fiebãt. Et ꝑpl'us nõ audebat cõq̄ri: vl' si vellẽt ꝯqueri nõ audiebãt repellebant':ꝯfundebãt':ꝛ tam corpoꝝ q̄ꝫ reꝝ ꝑicl'm incurrebãt. Cũ autẽ rex ad clamorẽ ꝛ ipoꝛtunã istantiã pl'imoꝝ:viros bonos ꝛ i fidelitate ꝓbatos inq̄sitores misisset in ꝑtẽ aliquã regni sui: vt sup factis baliui: ꝑpositoꝝ ꝛ alioꝝ officialiũ regi inq̄rerẽt:multaqꝫ nefanda facinoꝛa repirẽt i eis.ꝓpt' q̄ suppliciorꝝ ꝛ morti iudiciũ erat eis:ceperũt miores accusare mediocres:ꝛ illi supiores adeo: vt vsqꝫ ad illos collaterales regi ꝑuenirẽt hec nota:ꝙ in his essent ꝯsentanei vl' actores. Quo audito collaterales illi ꝓcurauerũt apud regẽ inq̄sitores ab hmõi inq̄sitiõe desistere:ꝛ a iusticie executiõe cessare. Quãobrẽ malefactores illi i officijs ꝑstinis dimissi securiores effecti:deterioꝛa ꝑoribꝫ cõmiserũt/in desolationẽ ꝑpl'i destructionẽ terre ꝛ ꝑiudiciũ eq̄tatis. Sic faciebãt de inq̄stis oibꝫ ipos vel aliquẽ suoꝝ tangẽtibꝫ/cũ illas recepissent vel regi delata essẽt:sopiebãt oĩa:ita vt nec executio iusticie nec ꝟbũ inde fieret ac si nihil inde penitus fuisset. Quapropt' illi q̄cq̄d volebant in diuersis regni ꝑtibꝫ faceꝛe

Ecc̄ia dr meretrix

Exẽplũ.

bant. Fiebant aũt hec oĩa vtute munerũ: q̃ illi larga manu p̄stabãt. Dixit q̃nq; vn⁹ eoꝝ/ q̃re nõ rapere secure aut furarer: cũ q̃ttuoꝛ vel quinq; milia libraꝝ sic habere possuꝫ. Et si accusat⁹ fueroꝛ dedero mḡris meis solũ mille/ iust⁹ ꝛ secur⁹ ero: ꝛ melioꝛ de tota terra ꝛ totũ mihi residuuꝫ remanebit in pace. Jdeo tales merito dei maledictionẽ incurrũt ꝭm illud Deut. xxvij. Maledict⁹ q̃ accipit mũera vt pcutiat aĩam innocentꝭ. Et Esa. v. ve q̃ iustificatꝭ impiũ ꝑ mũeribꝫ ꝛ iusticiã iusti aufertꝭ ab eo. D

¶ Quinto ꝑ retributionẽ muneꝝ amittit diuia retributio. Nã ꝓp̄ tpalia iuste ꝑdunt eterna christi munera. Et h̄ notant̄ dico de illis q̃ ꝑ acceptionẽ ꝛ spem muneꝝ iniusticiã offendũt: vel spe taliũ iusticie executionẽ impediũt aut retardãt ꝛc̃. Illi⁹ figurã habem⁹ Geñ. xxv. vbi dicit̄ q̃ Abraam cũcta q̃ possederat dedit Isaac filio suo. Filijs aũt ꝯcubinaꝝ largit⁹ est mũera: q2 de⁹ sũm⁹ oim p̄triarcha filijs dat hereditatẽ eterne ꝓmissionis: ip̄a; vic; btitudinẽ q̃ est stat⁹ oim bonoꝝ aggregatiõe pfectus: mũdanis ṽo q̃ sunt q̄si adulterini filij largit̄ mũera tpaliũ facultatũ ꝭm illd̃ ps̄. Quis ascẽdet in montẽ dñi ꝛc̃. Et in alio ps̄. Dñe quis habitabit in tabnacl'o tuo? Et sequit̄: qui mũera suꝑ inocentes nõ accepit. Et Esa. xxxiij. d2. Qui excutit man⁹ suas ab omĩ mũere iste in excelsis hitabit. Et ꝓuerb. xv. Qui odit mũera viuet: vic; vita grẽ in p̄nti et (vita gl'ie i futuro. E

¶ Sexto ꝑ acceptionẽ mũeꝝ icurrit̄ et̃na dãnatio ꝭꝫ illd̃ Job. xv. Ignis deuorabit tabnacl'a eoꝝ q̃ libent̄ mũera accipiũt. Ignis inq̃ cupiditatꝭ aĩas cupidoꝝ tpalit̄ inflãmans: ꝛ ignis inferni aĩas ꝛ corꝑa et̃nalit̄ cruciãs. Et sic q̃ odit mũera viuet/ ita q̃ diligit ꝛ accipit mũera moriet̄. fugiam⁹ ḡ hanc terribilẽ pestẽ accipiẽtiũ mũera. Et rogem⁹ deũ vt sua mis̃cdia nos dirigat in viã salutꝭ eterne. Amen.

¶ De ꝯtractu societatꝭ qñ sit pcm̃ ꝛ qñ nõ. Ser. CXXVIII.

Radix omniũ maloꝛũ est cupiditas. j. Timo. vj. In p̄cedentibꝫ ꝭmonibꝫ audistꝭ pl'a de pctõ auaricie ꝛ filiabꝫ ei⁹: de vicio vsure in varijs ꝯctibꝫ. De mlt̃iplici mũeꝝ iiusta acceptione ꝛ sic de alijs. Sed q2 mlt̃i incurrũt vsure pcm̃ ex ꝯctu societatꝭ: vbi licite se credũt opari in mercancijs. Jdeo nũc vltra ea q̃ dicta sunt in ser. p̄cedentibꝫ signant̄ ser. xxj. de soccidis: dicere intendo de ꝯctu societatꝭ qñ in tali ꝯtingit peccare ꝛ qñ non. Pro grã. Aue ma.

¶ Radix oim maloꝝ est cupiditas. vbi supra.

¶ In p̄nti ꝭmone occurrit hec q̃stio. Utꝝ liceat pecuniã mercatori vel artifici ꝑ modũ societatꝭ ꝯmittere ꝛ inde lucrũ recipe: p̄sertim cũ a se pecuniã magꝭ alienat q̃ eã mutuãdo dñium trãsfert q̄; q̃ eã mercatori vel artifici cõmittit sed nõ lic; inde lucrũ recipe ḡ nec in isto casu. A Questio

¶ Ad h̄ rñdet san. Tho. ij. ij. q. lxxviij. ar. ij. in solutiõe quinte rõnis: q̃ ille q̃ mutuat pecuniã trãsfert dñiuꝫ pecũie i eũ cui mutuat̄ ꝛ iõ mutuũ recipiẽs tenet pecuniã sub suo pic'lo: ꝛ tenet̄ ad integrã restitutionẽ. Et iõ q̃ mutuauit nõ põt aliq̃d exigere vltra sortẽ: sed iste q̃ pecuniã suã cõmittit mercatori vl' artifici ꝑ modũ cuiusdã societatꝭ nõ trãsfert pecũie dñiuꝫ i so Rñsio.

ciū sed remāet ei⁹: ita q̄ cū pic'lo ipi⁹ soci⁹ ei⁹ de ea mercat̄ vl' opat̄ Et iō licite pōt p̄tē lucri in ꝑueniētꝫ expectare tāq̄ȝ de re sua s̄uata debita eq̄tate int̄ vtrosq̄ȝ. Est ei societas q̄dā fr̄aternitas. vt. ff. ꝑ socio. l. verū. Et iō impiū ꝫ fraťne charitati ꝯ̄riū eēt q̄ int̄ eos ꝯmitteret̄ turpe lucrū vl' vsura: qđ fit: qñcūq̄ȝ nō s̄uat̄ eq̄tas int̄ socios. ¶ Pro q̄ est notandū: q̄ ꝯtc⁹ societatꝫ tripl'r p̄t variari. Primo mō qñ sūt duo: quoꝝ vn⁹ ponit pecuniā tm̄ ꝫ alt̄ ponit opam tm̄ corpalē vt. ff. ꝑ socio. l. v. §. j. de q̄ ponat̄ casus q̄ q̄dā ponit i societate opaȝ tm̄ ꝫ alt̄ ponit. lx. floꝝ. ad tertiā p̄tē lucri et dāni. h̄ ē ad dānū ꝫ lucrū pōit. xx. floꝝ. xl. floꝝ. sp̄ r̄manētib⁹ saluis: tē nisi ille q̄ ponit opaȝ recipiat mercedē laboꝝ quē sustinet ꝑ ꝯmertio. xx. floꝝ q̄rū lucrū ꝫ dānū ad illū spectāt q̄ pecuniā dedit: tal' q̄ dedit eā vsurari⁹ ē. Cui⁹ rō est: q2. xl. floꝝ. mutuauit mercāti ꝑ cōmertio. xx. floꝝ. ptinētiū ad lucrū ꝫ dānū cū receptur⁹ sit. xl. floꝝ. q̄ nō stāt suo pic'lo sic illi⁹ q̄ opaȝ gerit: ḡ deberēt eq̄ bn̄. xx. floꝝ. stare ad lucrū illi⁹ q̄ opam ponit. Nā cōueniēs est q̄ emolimētū hēat is q̄ hȝ ꝫ onus: alioquin q̄ pecuniā dedit pro xl. floꝝ. nihil hic debet ad silitudinē mutuātꝫ: q2 rōne mutui nihil vltra sortē recipe pōt: nec s̄uaret̄ hic eq̄litas social': q2 si pecuniā recipiēs post q̄ȝ merces emit eas p̄deret. xl. floꝝ. ꝫ opam corpalē p̄deret: cū tñ collator pecūie nihil p̄deret nisi tm̄. xx. floꝝ. Et sic nō esset ꝯtc⁹ licit⁹: sed i fraudē (vsuraꝝ fieret.

¶ Sed hic queri pōt. Ponat̄ casus q̄ in diuisione societatꝫ: q̄ qñq̄ȝ fit post longa tpa ꝫ lōgos labores: q̄ nō inueniat̄ nisi capitale salariū. vtrū totū illud capitale debeat hic q̄ posuit: vl' dēat eq̄lit̄ int̄ vtrūq̄ȝ diuidi. Ad h̄ dicūt aliq̄ sic dr̄ glo. C. ꝑ soč. in. l. j. q̄ eq̄lit̄ diuidi dēat nisi in ꝯtractu aliđ actū sit ꝫ h̄ d̄ iure. de ꝯsuetudie dr̄ glo. q̄ capitale dȝ esse saluū ponēti/ꝫ si est ita ꝯsuetū: itelligit̄ etiā tacito h̄ actū: q2 cōsuetudo in tacitū pactū deduci videt̄. ff. loc. l. licȝ. dicūt tñ Jacob⁹ d̄ arena ꝫ Frācis. de pla. ꝫ veri⁹: q̄ nō solū de ꝯsuetudie sȝ etiā de iure est q̄ capitale adhuc maneat saluū ponēti. q̄re eñ soci⁹ me⁹ dȝ hic pecuniā meā Et si tu dicꝫ q̄ ponit opam. r̄ñdeo q̄ p̄ciū ope intelligit̄ corrñdere intruitu sortio pecūie nō aūt ipi sorti. Et iō si vn⁹ ponit cōmoditatē ope: alter cōmoditatē pecūie: nō aūt ꝓprietatē. Ex tñ vn⁹ ponat. x. milia/alt̄ ꝓo opam tm̄/tūc nō pōt ibi esse aliq̄ ꝓportio ope ad medietatē totalis sortꝫ: sȝ solū d̄ cōmodo ope ad cōmodū pecūie: qđ tñ exp̄ssi⁹ pȝ si ex vna p̄te ponāt̄ vacce vl' oues: ꝫ ex alia p̄te opa pastoral': tūc int̄ illa tm̄ cōmoda ꝫ dāna i obuentiōib⁹ sūt cōia/nō aūt ipm pecus. vt pȝ. ff. ꝑ soč. l. si. duob⁹. in. §. si cocūda. Sic ḡ tenēdū est q̄ i dubio poti⁹ intelligit̄ in societate posit⁹ vsus rei q̄ȝ ipa res. Nā si oues dant̄ in societatē: tūc fet⁹. lane. lac ꝫ hmōi sunt cōia: sed nō oues in societatē tradite. Est tñ verū q̄ licȝ capita p̄ncipalia mortua sūt: tñ societas in fetib⁹ durat. vt. ff. de p'gno. l. grege. in p̄n. de h̄ (h̄. ser. cxx) ꝑ totū.

¶ Scdo mō ꝯtract⁹ societatꝫ pōt variari sic q̄ vn⁹ ponit pecuniā ꝫ opaȝ alter ꝓo tm̄ pecuniā/vel tm̄ opam. Et i hac societate sil'r est eq̄tas s̄uanda: ne q̄d ex aliqua p̄te fiat i fraudē vsuraꝝ. Si igit̄ alter tm̄ ponit opam: tūc queri pōt. Utrū pecuniā recipiēs ad mer-

B — Contractus societatis triplicit'

C

De societate i pecoribus.

D — Questio

candū pacisci possit cū eo q̄ illā sibi tradit: ꝙ in fine velit hr̄e.xx. p labo-
re ꝛ industria nolens in eis sentire dānuꝫ aliqd: absq̄ vicio vsure? Ad h
dicendū est ꝙ sic: sed tūc est ꝯtract⁹ locatōis nō societatꝭ: qꝛ tunc opas
suas p tali pcio locat. Et tūc etiā nihil sentiet de lucro: possꝫ etiā pacisci
ꝙ multū plus recipet sine dāno: qꝛ tanta pōt esse illi⁹ industria ꝛ tanta
interuenire picula ꝙ plus ꝯferret societati q̄ꝫ ipsa pecūia. vtputa si sol⁹
nauigaret: vel sol⁹ pegrinaret ad terras longinq̄s. vt. ff. e. ti. si nō fue-
rūt. §. j. Et tunc ex pacto nō sentiret ptē dāni: ꝛ tn̄ pticiparet in lucro sed
tūc illa recipet nō vt soci⁹: sed rōne salarij / si vo alter tm̄ apponit pecu-
niā: tūc illud reduci potest etiā ad ꝯtractū cōmissionis: q̄ ꝯctus etiā q̄dā (societas dici pōt E
¶ De hoc queri pōt verū cōmittens pecuniā suā bo-
ne fidei alteri⁹ mercatorꝭ vel artificꝭ: vt inde iuste lucret ꝛ in lucro ptē
habeat: h facere possit absq̄ vsure vicio? Ad h rn̄det Alexand de alexā-
dria in tract⁹. suo ꝙ talis cōmissio pecunie pōt fieri duobꝫ modis. Uno Cōmisso
mō qn̄ fit trāslatio pecūie siue rei cōmisse in toto vel in pte i dn̄ium illi⁹ sio pecu-
cui cōmittit. Et tūc p pecunia sic ꝯmissa nō licꝫ aliqd sperare: sic nō licꝫ nie fit
alicui sperare lucrū de re non sua: quia mutuū est: ꝛ p ꝯsequēs aliqd in- duobus
de sperare nō licꝫ ꝓhibēte dn̄o Lu. vj. Mutuū date nihil inde sperantes modis.
Scd̄o mō pōt fieri ꝯmissio pecunie vel alteri⁹ rei: ita tn̄ ꝙ ipsa res ma-
neat in dn̄io cōmittentis. Et tali mō ꝯmittens rē suā pōt sperare lucruꝫ
tanq̄ꝫ de re sua: qꝛ tunc pecunia vel alia res cōmissa est mercatori sicut
aliquid seruo vel ministro cōmittit: qꝛ negociat de rebꝫ dn̄i sui ad vtili-
tatē eiusdē: ꝛ p ꝯsequēs qd̄ excrescit sorti sicut rei ꝓprie iusto titulo pos-
sidet. nec est sil'e de mutuo ꝛ ꝯmisso: qꝛ in mutuo stat pecunia piclo re-
cipientis: sed in cōmisso stat piclo cōmittentꝭ ex q̄ lucrū licitū reddit.
Uerūtn̄ oportet ꝙ tota pecūia sit cōmissa: alioqn si parti esset cōmissa et
ptim mutuo data: tūc posset ibidē latere viciū. Exēpli gr̄a. si qs alicui cō-
mittit. c. florꝭ. ita ꝙ mediā ptē illi mutuet ꝛ aliā medietatē suo dn̄io reti-
neat ponēs illā ad ꝓpriū dānū: vel piclm ꝛ lucrū: tunc em̄ incurrit vsure
viciū: qꝛ nō solū sperat lucrū ex re cōmissa: sed etiaꝫ ex re mutuata ꝓpter
quā sibi vendicat opas illoꝝ. l. florꝭ. Et sic p ꝯñs ex mutui adiectiōe vi- F
¶ Pro q̄ notandū ſm Ricҍ. in. iiij. di. xv. ꝙ in (ciū in toto ꝯctu gnāt. Usura
cōmissione talis pecūie pōt ꝯmitti vsura q̄druplicit. Pmo qn̄ capita cōmittit
le ꝛ lucrū ponūt sub certitudie: ita ꝙ nec de capitali nec de lucro taxato q̄drupl'r
velit sentire damnū. Et de h non est dubiuꝫ quin sit vsurariū: quia in h in cōmis
casu stat ipsa publica vsura. Scd̄o qn̄ capitale ponit sub certitudine ꝛ sione pe-
lucrū sub fortuna: quia ꝯtractus simili' est vsurarius: siue directe siue cunie.
indirecte: siue explicite siue implicite sicut plane patet in bestijs que tra
duntur tanq̄ꝫ immortales. Tertio quando lucrum ponitur sub certi-
tudine ꝛ capitale sub fortuna. Cuius exemplum ponitur extra de vsurꝭ
in. c. nauiganti. vel eunti ad nundinas certam mutuans pecunie quan-
titatem. pro eo ꝙ suscipit in se periculum recepturus aliquid vltra sor-
tem vsurari⁹ est censendus Glo. ibidē: qꝛ iste q recipiebat in se piculum

videbatur: quod quasi quadam compensatione licite aliquid vltra sortem recipere possit: eo quod periculum pecunie mutuate pertinebat ad debitorem: cum sua facta fuisset: sed nihilominus est vsurarius. hec ibi. Nimirum cum in mutuis veris vel interpretatiuis siue interpretatis spe lucri principaliter factis dubium seu periculum a fenore non excusat: vt supra. ser. xxviij. B L. per totum. Insuper in dicto casu raro accidit: quod pecunia sic mutuo accepta pereat: nisi fuerit culpa vel negligentia illius qui pecuniam accepit. Et ideo qui sic mutuo dat pecuniam: debet in fauorem suum illud quod sepius accidit nec debet contra se nisi quod rarius accidit. Pro quibus etiam est notandum: quod vt tangitur extra de exces. prelat. c. inter dilectos. in glo. triplex est vsura. Prima dicitur vsura communis: et est illa: que in die vel in septimana vel in mense excedit sortem: sicut patet ibidem in tex. de clerico ludente ad taxillos: qui concessit socio suo. xj. pro. xij. et sic prima die potuit excedere. Secunda dicitur vsura centesima: et est illa que excedit sortem in anno. Tertia dicitur vsura septupla vel sexagesima: et est illa que excedit medietatem sortis infra annum. ¶ Quarto in commissione pecunie potest fieri: quod vtrumque ponitur sub dubio et fortuna: et tunc accipiens vltra sortem aliquid non tenetur restituere: quia ratio verisimilis dubij contractus hoc excusat. vt patet extra de vsu. c. nauiganti. §. ille quoque. de quo supra. ser. xxviij. lat. ¶ Sed adhuc ponatur casus: quod quidam mercantias exercens in francia cum alterius pecunia accipiat ibidem mutuum nomine domini sui: domino suo ignorante: lucretur quoque cum tali pecunia: queritur cuius erit illud lucrum? Ad hoc respondet Scotus. quod talis tenetur reddere fructus domino principali sicut lucrum de pecunia propria. Nam eodem modo transit in dominium vsus talis pecunie mutuo accepte in dominum principalem sicut etiam pertinet ad eum dominium vsus de propria pecunia: quod sane intelligitur: quando damnum talis mercatoris in detrimentum caderet domini principalis: puta quando ille qui mutuum accepit pauper esset: et si perderet eam creditori huius restituere non posset. Si autem diues esset: et non intenderet ex damno prouenientem dominum principalem damnificari. sed ideo mutuum accepit sub nomine domini sui: quia sub nomine suo tale mutuum non inueniret: tunc in tali casu non obligaretur ad restituendum: quia tunc vsus talis pecunie non transit in dominum principalem nisi tantum nomine et non re. Hec Scotus in quodam trac. suo. ¶ Tertio modo fit contractus inter socios: ita quod ambo pecuniam et operam ponunt in societatem. licet vnus aliquando plus ponit de pecunia vel opera quam alius. Et tunc lucrum eorum debet esse equale: non quidem equalitate quantitatis sed proportionis: si nihil aliud expressum erat in contractu. Potest etiam fieri pactum quod vnus recipiat quartam partem lucri et alius tres partes secundum proportionem pecunie vel industrie. verumtamen oportet etiam in hoc contractu equitatem seruari: ne fiat aliquid in fraudem vsurarum omnibus circumstantijs debite consideratis: vt iudicio probi et experti viri. verisimiliter dubitetur cuius partis conditio potior iudicetur: vel saltem vt non appareat notabilis excessus: et absit intentio corrupta: que maxime in talibus est inspicienda. presertim hoc tempore cum omnes querunt que sua sunt. Et ideo dicitur Eccl. xxvj. due sunt species rerum scilicet que sunt difficiles ad hoc vt in eis vitetur peccatum. Et sequitur. Difficile exuitur negocians a negligentia sua et non iustificabitur caupo a peccatis labiorum. quasi diceret. quedam sunt officia: in quibus de facili peccatum incurritur et vix peccatum euitatur. scilicet negocians a negligentia vbi alia littera habet a mendaci crimine: vel secundum glosam. i. a despectu dei: quia deum contemnit: quando veritatem et equitatem contemnit. Et ideo hec duo hominum genera periculosam vitam ducunt nisi se firmauerint diligentissime in dei timore ad laudem dei: qui est benedictus in secula Amen.

B vsura triplex.

¶ De mutuo facto cõmunitati. Sermo. CXXIX.

Mutuũ date nihil inde sperãtes. Luc. vj. In p̄cedentibꝰ s̄monibꝰ plura audistis de mutuo vsurario q̄ntũ ad psonas p̄ticulares. tandẽ de his q̄ sũt in aliq̄ societate ⁊ aliq̄n alt̃ alteri dat vsurã: ⁊ q̄bꝰ modis h̃ fiat. Nũc ↄseq̄nter videndũ erit de mutuo facto alicui cõitati si rõne talis mutui q̄s possit recipe aliquid vltra sortẽ. Pro grã Aue maria. ¶ Mutuũ date ⁊c̃ vbi s̄.

¶ Pro p̄nti s̄mõe sit hec questio. Utrũ mutuãs alicui cõitati ⁊ ratione eiusdẽ mutui aliq̄d recipiẽs vltra sortez cõmittat vsurã? Et videt̃ q̄ nõ q̄r talia mutua fiũt p̄ bono cõitatis siue reipublice ad qd̄ oĩs hõ d̄z conari: ⁊ p̄ ↄ̄s nullꝰ dicere põt licite se ex tali fore dãnificatũ. Un̄ cõitas p̄t disponere ⁊ ordinare q̄ q̄ ponit tantã vel tantam pecunie quãtitatẽ annuatim recipiat tantũ vel tantũ. dũmodo h̃ fiat p̄ cõmodo ciuitatis. Et p̄ ↄseq̄ẽs aliꝰ recipe põt absq̄ vicio vsure. ¶ Ad h̃ dicendũ: q̄ tria sunt genera hominũ que frequẽtat hm̃oi ↄtractus. vicȝ

Coacte
Ex charitate
Ex cupiditate

Triplex genꝰ hominum mutuantium

Primũ genꝰ hoĩm est illoꝝ q̄ mutuãt coacte ⁊ tales licite recipe p̄nt vltra sortẽ p̄ interesse dãni ⁊ p̄babil' lucri. Et h̃ ex triplici rõne. Primo rõne dominij cõpellentis: qd̄ sic p̄ȝ. Nã q̄libet cõitas causa necaria vel rõnabili ingrẽte vti põt p̄sonis suoꝝ subditoꝝ inquãtũ h̄ȝ supioritatẽ in eos. g̃ m̃lto fortius pecunijs eoꝝ. Nã licȝ singl'arẽ collectã applicãdã camere fiscali nemo põt imponere sine p̄ncipis p̄missiõe. vt. C. de tribu. l. j. ⁊ li. x. tñ collectã spẽalẽ vnaq̄q̄ cõitas p̄ necitate sibi incũbente p̄t indicere: vt. l. cõis. ⁊. C. d̄ opi. pub. Cũ g̃ ciues cogi p̄nt ad t'lia onera soluẽda: mãifestũ est q̄ tal' coactio d̄ rõe mutui m'tũ aufert ⁊ p̄ ↄ̄s d̄ rõe vsure. Cũ eñ d̄ nã spĩꝰ vsure sit q̄ fiat i mutuo volũtario ⁊ nõ i coacto, seq̄t̃. q̄ t'e mutuũ violẽtũ nõ sapiat vsure viciũ: s̄ȝ mutuãtẽ disponat ad posse iuste recipe suũ interesse. Sic eñ cõitas licite p̄t suadente rõne: iusticia ⁊ necitate suos g̃uare: sic ⁊ rõne iusticia ⁊ honestate dictãte põt ẽt releuare. p̄sertim q̄ñ ẽ ex p̄te mutuãtis pura coactio siue absoluta coactio: ⁊ ex p̄te cõitatis liberal' donatio. Prio nanq̄ excusat eos pura coactio: q̄r qd̄ ñ ẽ licitũ i lege necitas licitũ fac. vt d̄r ex̄ de regu. iur. tales eñ ñ p̄nt sibi alit̃ p̄uidere de dãno suo nisi accipiẽdo qd̄ a cõitate volũtarie offert̃: si p̄inde creditor dãnificatꝰ ex longa mora solutiõis rõne dãni põt aliq̄d recipe vltra sortẽ: vt ex̄ de fideius. c. p̄uenit. q̄nto mag' mutuare coactꝰ tali coactiõe q̄ nũq̄ȝ reddit̃ ei capitale: q̄r si q̄s istoꝝ crimẽ vsuraꝝ incurrere deberet: tunc is q̄ volũtarie mutuat potꝰ illud crimẽ incurreret: q̄ȝ is q̄ inuitus. cũ nullꝰ vsurariꝰ esse põt nisi mutuũ dare volẽs ad vsurã. Et si obijcit̃: q̄ tal' modꝰ a cõitate ordinatꝰ hoĩes inuitat ad peccãdũ ⁊ vltra sortẽ recipiẽdũ. Ad h̃ dicendũ q̄ h̃ veꝝ esset q̄ñ mutuãs spe lucri p̄ncipal'r moueret̃: s̄ȝ varia tñ spe moueri põt: q̄ spes nõ fac hoĩeȝ vsurariũ iux̄ notata in c. ↄsuluit. ex̄ de vsu. Est tñ veꝝ q̄ si talis mutuãs pꝰ coactiõeȝ aliq̄ t̃pe ↄtẽtaret̃ recipe annuatim d̄ t'i mutuo tũc efficeret̃ vsurariꝰ hm̃ Fr

Dominiũ ↄpellens

dericū de senis: q2 sub a/spes τ intētio recipiendi vltra sortē gratia mutui facit vsurariū.
¶ Scdo excusat eos liberalis donatio cōmūitatis. vt (facit vsurariū.
cm. j. q. iij. Sicut epm: q eius oblatio nullā culpe maculā ingerit q̄ nō ex ambientis petitiōe ꝓcessit.

Nota B ¶ Scdo coacte mutuātes recipe pñt vltra sortē rōne dāni emergentis: q2 facta tali ꝓstatiōe cōitas ꝓstanti iā obligata est nō habēs dilationē solutiōis liberaliter ꝯcessaz: τ sic sp remāet i mora soluēdi: de q̄ prestās dānū pati dinoscit. vel in executione mercātie vl' artis mechanice: vl' etiā a redditiū vel q̄rūlibet rerum emptiōe. Pone ergo q quis i mercātia vtens pecunijs suis obligatus est debitis certo tpe soluendis quas acqsita pecunia soluere disposuit: sed istanter ab amico reqsit' mutuo et pecuniā suā ad certū tps ex charitate adijciens absq3 fraude: q si debitor suo tpe nō soluat tūc creditor ꝓ suo interesse vltra sortē recipiat: tūc em illā penā licite recipe pōt τ exigere ꝓ suo interesse: vt ex de arbi. c. dilecti. τ in glo. Si igitur h licz in dicto casu vbi nō ml'ta violētia pz nisi detētio rei vltra ṫminū ꝯstitutū ꝯ dñi volūtatē: q̄to magis licebit ciui rōne interesse sumere vltra sortē: cū sua pecūia ꝯ volūtatē suā aufert τ detinet

Damnū emergēs

Lucrum cessans ¶ Tertio coacte mutuātes recipe pñt vltra sortē rōne lucri cessantis. Ex retētione nāq3 debiti seu mutui vltra tps ꝯcessuz a lucro ꝓpediti: qd licite negociādo vl' alio mō lucrati fuissent: exigere licz τ recipe pñt in recōpensatiōne: non solū dāni sed etiā cessantis lucri fm discretū iudiciū viri prudētis. Et iō ex rōne ꝯsimili pñt in h casu aliqd recipe vltra sortē: cuz amissio talis lucri sit quedā dānificatio ꝓstitoris. Illa nāq3 pecūia dño suo virtualiter plus valuisset q̄z seipam ꝑpter industriā q̄ ille vsus fuisset tam ad ꝓcauēda dāna q̄z etiā ad cumulāda lucra. Et sic priuatus est nō solū tota pecūia sed etiā toto vsu τ fructu industrie exercitāde/in illa siue ꝑ illā. Et sic dñs ea fuisset vsus tāq3 capitali suo: nec in h casu habet rōnez mutui sed capital' saltē interpratiue seu ablatiue: hinc etiā cōitas sibi tenetur tāq3 de capitali: secus tñ esset si illa pecūia vsus fuissz ifra ṫminū ꝯcessionis.

C ¶ Sed di. quis/pone casuz q Petrus coactus tradiderit cōitati (sionis. c. flor. receptur' annuatim ex statuto eiusdē cōitatis sex q̄usq3 ipaz sortē recipiat. Interim veniat Ioānes τ emat ius illd ꝑcipiēdo talē sūmaz sub forma iā dicta. vtrū talis ꝯctus sit vsurarius. Et videtur q nō: q2 non cōmittitur vsura nisi inter vsurarie ꝯhentes: sed inter Petrū τ Ioānē videtur esse simplex ꝯctus emptiōis. nec etiā inter Ioānem τ cōitatē videtur esse ꝯctus mutui: q2 mutuū nō ꝯficitur nisi qn̄ de meo fit tuū. h addito q tādē meū mihi reddatur: sed h nō fit inter Ioānē τ ciuitatē: q2 ꝯctus inter Ioānē τ Pe. fieri pōt de iure: etiā igrante cōitate. Ad h dicendū est: q talis ꝯctus duplicit' ꝯsiderari pōt: q̄ distinctio etiā h3 ex de vsu. in. c. ꝯsuluit. i tex. τ in glo. Primo mō ꝯsiderari pt ex forma ꝯctus: τ tūc iste ꝯctus q̄ fit inter Pe. et Ioh. tm̄ nō est vsurarius. Alio mō ꝯsideratur ex intētiōe ꝯhentis: τ tūc ille ꝯctus vsurarius ē vtrobiq3: scz tā inter Ioh. τ Petrū q̄z etiā inter Ioānē τ cōitatē licz diuersimode: qd sic declaratur. Nā ꝓmo cū mēte ꝯhit inter Ioānē τ Pe. scdario ꝓo ꝯhit cū mēte inter Ioānē τ cōitatē: cū igitur Ioānes ꝯhit cū

Petro in mēte itendit ꝛ ꝓptea ꝯbit: vt incret locū Petri: vt scꝫ fiat creditor cōitatis ad h̄ vt recipiat vltra sortē: se d tal' intētio ē vsuraria. Nā ꝑncipal' ei⁹ itencio est: vt acq̄rat locū fm creditoꝝ intētionē scꝫ Petri/q̄ ad h̄ ꝯemptor. i. Job. fit creditor cōitatis loco venditoꝝ. Et iō licꝫ Job. nō ꝯbit vsurarie cū petro q̄ꝫtuꝫ ad formā ꝯbendi: tn̄ cōmittit vsurā ꝓpť maclatā intētionē. Nā q̄cq̄d agunt hoīes intētio iudicat oēs. Scōario sil'r mediāte ꝯctu facto cū ꝑmo ꝯbit scōs vsurarie cū cōitate: nō q̄dē explicite sed implicite cū intētione ꝛ affectu. Est etiā inť eos realis ꝯtractus mutui: licꝫ indirecte sub velamie emptiōis: q2 mediāte illo ꝯtractu emptiōis acq̄rit actor actionē ex empto sup cōitatē vt insti. d emp. ꝛ vē. §. pciū. q̄ꝫ cōitas obligať illi ꝛ fit debitor illi⁹ sic ante erat debitor primi. Ratio vo cur ꝑm⁹ creditor excusať ab vsura ꝛ nō scōs est: q2 ꝑmus ad mutuandū coact⁹ est/mō sic dictū est: qđ nō est licitū in lege nccītas licitū facit. Scōus vo volūtari⁹ h̄ facit cū spe ꝛ intētiōe recipiēdi vltra sortē. Un̄ si scōus emptor sil'r a cōitate cogereť sic prim⁹ tūc esset excusatus ab vsura si ꝑncipaliť in eo nō esset ꝯsensus vltra sortē aliq̄d recipiēdi ratōne mutui; sic em̄ in scōo vt in primo excusaret coactio: ꝛ recta intētio q̄ necario ꝯiungiť coactiōi: q2 si cogi placeret illicitū fieret: eo ꝙ coactio in voluntariū transiret.

¶ Scōm vo gen⁹ hoīm mutuat principaliť ex charitate libere sua offerens cōitati sine spe vel intentiōe aliquid vltra sortē recipiendi. Pro quo Sciendū ꝙ quidā veri reipublice amatores inueniri pn̄t licꝫ rari: q̄ videntes iminentē necessitatē vel euidentē vtilitatē cōitatꝫ: ex charitate saltē ꝑncipal'r spōte mouenť sua mutuare cōmunitati. Et tales licite recipe possunt qđ eis a cōmunitate sponte offertur: q2 nō min⁹ premiari mereť volūtaria charitas q̄ꝫ coacta necessitas: eo ꝙ nō minor ratio esse possit: ꝛ dāni emergenꝫ et lucri cessanꝫ in volūtaria charitate q̄ꝫ in coacta necessitate nisi crederet illas pecunias in actib' illicitis expendendas. q2 tūc pticeps fieret oim maloꝝ inde sequentiū: nec licite tunc recipere posset aliquā remuneratiōnē. D Mutuans ex charitate.

¶ Tertiū autē gen⁹ hoīm cōitati mutuat ex cupiditate ad recipiendū aliq̄d vltra sortem. Et tales vsurarij iudicandi sunt peiores vtiq3 q̄ꝫ si dumtaxat ꝑsone priuate feneraren̄t: quia magis peccare videť qui fenerať cōmunitati cui plus obligať q̄ꝫ qui fenerať singl'ari ꝑsone: dicēte Augustino. charitas cōmunia ꝓprijs ꝛ nō ꝓpria cōmunib' an̄ponit. Hic queri pōt vtrū sponte ponēs pecuniā suā ad mutuū ipi cōitati vel etiaꝫ ꝑsone singl'ari ex intentione cupiditatꝫ semꝑ vsurā cōmittat vltra sortē aliq̄d recipiēdo: ꝑsertim cū mutuū recipiens libere pōt aliq̄d donare de suo sibi mutuū danti ꝛ trāsferre dn̄ium qđ habet in re sua in ipm mutuantē ac ꝑ ꝯseq̄ns mutuās rē illā tāq̄ꝫ suā recipe pōt: nō obstante ꝙ sit vltra sortē. Ad h̄ dicēdū ꝙ q̄n̄cūq3 cōitas aliq̄ vl' singl'aris ꝑsona pt aliq̄d libere de suo dare ꝓ pecūia sibi mutuo data ꝛ in aliū trāsferre: tūc ꝛ alť pt libere recipe dūmō nō sit ꝯ legē iuste ꝑncipāt scꝫ ipi⁹ dei. Sic patꝫ in his qui mutuantes ex mera charitate recipe possunt aliq̄d vltra sortē ex E Mutuans ex cupiditate. Questio Rn̄sio

libera donatiõe: q̃ ꝯ̃ h dñs nullũ mandatũ edidit. Verũtñ aliqñ libere de suo aliqd dare nõ pñt ꝑ pecũia sibi mutuo data: sic ꝙ mutuãs illõ licite recipe possit. Et h ꝑ̃ ꝓceptũ supiorꝫ iuste ꝑncipãtꝫ ꝛ ꝑcipiẽtꝫ Lu. vj. Mutuũ date nihil inde spe. Et ex ꝺ vsu. in. c. ꝯsu. Et h etiã ꝑ exẽplũ oñdi põt. Nã ſm Bonauẽ. in. iiij di. xxj. Et ſm Alex. de ales ꝛ Scotũ. Cõfessoꝛ mãifestare nõ põt petm̃ ꝑ ꝯfessionẽ illi mãifestatũ: etiã de licẽtia ꝯfitentꝫ: eo ꝙ ꝯfessoꝛ obligatꝰ est nõ tm̃ ex iure penitẽtꝫ sꝫ etiã ex iure ecclesiastico ꝛ diuio: sup q̃ talis penitẽs dispensare nõ põt. ex ꝺ pe. ꝛ re. ois. Et de pe. di. vj. c. Sacerdos. Sic ẽ etiã i ꝓposito nr̃o: nõ em̃ ligaꝛ vsurariꝰ aut qlibet aliꝰ ad nõ recipiendũ aliqd vltra sortẽ ex mutuo dato ex solo iure cõitatꝫ vl' singlarꝫ ꝑsone: sed etiã ex ꝓcepto diuio: qꝺ mutuũ recipiẽs dispensare nõ põt. Et iõ licꝫ ipe q̃ꝫtũ i se ẽ licite dare põt mutuãti: tñ nõ põt sic libere dare ꝙ mutuãs ꝑ pecũia mutuata licite recipe possit aliqd vltra sortẽ: q̃ꝛ dñs in ꝟbis ꝑdictꝫ post ꝯsiliũ addidit mãdatũ. Cum ei ꝺr, mutuũ date ingerit ꝯsiliũ licꝫ qñqꝫ etiã sit ꝓceptũ vt patꝫ s̃. ser. xv. E f g h i. sed cũ addit: nihil idespantes / condit ꝓceptũ negatiuũ qꝺ obligat sp ꝛ ad sp. Et sic in h casu sola corrupta intẽtio causat vsure vitiũ. Nec põt excusari ꝑ h ꝙ vult indẽnis ſuari: q̃ꝛ si casꝰ occurrit q̃ ꝯsilium mutui in ꝓceptũ vertiꝛ. tũc teneꝛ etiã cũ ꝓprio dispendio mutuare ꝓximo: sinaũt tũc si vult indẽnis ſuari nõ mutuet: q̃ꝛ ꝑ tũc ad h nõ obligaꝛ q̃ꝛ si mutuat libere mutuet nihil recipiẽs vltra sortẽ iuxͣ ꝓceptũ christi: alioqn qcqd ex tali mutuo recepit obligaꝛ restituere si põt. Et si nõ põt: mortaliꝛ peccat si nõ ꝓponit satisfacere cũ poterit. qꝺ itelligiꝛ sp esse verũ qñ spõte mutuat cũ intẽtione ꝑncipali remũeratõnis: licꝫ nulla pactio de h exteriꝰ interuenit vt in dicto. ca. ꝯsuluit. Et h siue corrupta intentio fuerit mutuũ antecedẽs siue subsequẽs vel etiã ꝯsequens.

F ¶ Ad cuiꝰ euidentiã Sciendũ ꝙ intẽtio cupiditatꝫ in mutuo ꝑstando ẽ cũ sola spe lucri: vl' dũ ꝑncipal'r aliqs ꝓpꝛ lucrũ mutuũ ꝑstat licꝫ pactũ nõ interueniat: ita ꝙ spes lucri est cã ꝑncipalis mutui. Et talis iudicaꝛ vsurariꝰ i dicto. c. ꝯsuluit. Vñ ꝑiculosioꝛ ẽ hec vsura q̃ꝫ illa q̃ fit cũ expssis pactiõibꝫ eo ꝙ in foro causaꝝ mime põt reperi: a m̃ltis q̃ꝫ cecatꝫ auaricia vix põt agnosci: nimirũ. cũ vt ꝺr Alex. de ales ſꝫ leges hũanas sola volũtas vsurariũ nõ faciat: q̃ꝛ lex cohibꝫ manũ nõ animũ. ſꝫ ꝟo legẽ diuinã q̃ cohibet animũ sola volũtas facit vsurariũ. Que volũtas ꝛ intẽtio cupiditatꝫ tripl'r in ꝯ̃ctu ꝯtingere põt: aliqñ em̃ talis intẽtio cupiditatꝫ est añcedẽs scꝫ añq̃ꝫ mutuũ daꝛ vel qñ daꝛ: qꝺ ꝓpꝛie directe est ꝯ̃ mãdatũ dñicũ. si tñ postea ꝓpositũ mutaret ꝛ intẽtionẽ rectificarꝫ ſm regulã charitatꝫ: tũc ḡtis data licite recipe posset: alioqn ꝟo talis intẽtio ꝯsequẽs vel ꝯcomitãs ẽ: q̃ꝛ licꝫ mutuãs ꝑ tũc nullũ intẽdebat lucrũ: tñ si recipiens mutuũ aliqd dat in recõpensationẽ mutui: ꝛ creditoꝛ ꝓpꝛ eandẽ causã libenꝛ acceptat: tũc hꝫ corruptã intẽtionẽ ꝯcomitantẽ. ꝛ cõmittit vsurã aliqñ deniqꝫ talis intẽtio subseq̃ns est: qñ scꝫ qs absqꝫ spe lucri omino ḡtis mutuat: sed lapsu tꝑis ꝑualente cupidine nõ tm̃ exigit sortẽ sed

Intẽtio cupiditatꝫ triplex

etiā vult mēte ⁊ ōndit ore vl' ope: ꝙ ꝓpter mutuū ꝑus factū aliq̄d sibi de tur. ⁊ tal' nō solū cōmittit vsurā ⁊ obligaꝛ ad restitutionē. sed etiā q̄cūq; i iue tal' mutui succedit mutuāti sicut fili⁹ vel heres. Et hec est sn̄ia Ar chid. xiiij. q. iij. c. j. Deniq; q: tales ꝑstatiōes vl' mutuatiōes potissime ⁊ ꝯtinue freq̄ntanꝛ ꝑ venetos/ florētinos ⁊ ianuēses: q̄ sūt notabiles ciui tates in italia. Jō ad ꝑdictoꝝ ꝯfirmationē ponaꝛ casus quē in. iiij. sup sentē. scribit mgr̄ Guill'. de cremona vir magne sciētie ⁊ fame. qui post ea fuit eps papiēsis. Uñ refert ꝙ cū q̄dā vir ꝑdiues ⁊ ꝑpotēs i pecunijs intēderet ꝑdicto mō ponere magnā pecunie q̄ntitatē i vna ꝑdictaꝝ. cui de el'ynatatū ꝑ el'ynis paupib⁹ i ꝑpetuū dispēsandis. habito ꝑus sup h a ꝑdicto Guil'. ⁊ alioꝝ ꝑitoꝝ ꝯsilio. Facta igiꝛ in vniuersitate papieñ. diligēti dis cussiōe: cū adhuc mā ꝑ tres ꝯ̄rias opiniōes dubia remaneret: occurrēti bus alijs causꝭ/ missus ē āñdict⁹ Guil'. ambasiator ad papā Urbanū se ctū tūc i Janua cōmorātē. Rogauit igiꝛ eūdē ꝑfat⁹ diues ꝙ de ꝑdicta mā ꝯsuleret sūmū pōtificē: eiq; de sua intētiōe circa possessiōem ꝑdicte pecunie i elemosynis dispēsandis ꝓpositū reuelaret. Cui tādem papa rñ dit: ꝙ bñ fecerat eū de tali ꝯsulēdo: q: casus ardu⁹ eēt. ⁊ asserebat eundē casum vsurariū eē. Cui⁹ rñsio ⁊ diffinitiua sn̄ia satis ē pōderāda. q: ꝑdi ctus papa ꝑitissim⁹ erat. quapropter in talib⁹ semꝑ tutior via tenēda est ⁊ ꝯsulenda ad laudē dei oipotentis ⁊ animaꝝ salutē. ꝑ q̄ cb̄o sit laus ⁊ honor ⁊ gloria in secula Amen

Exēpla de el'ynatatū ex vsura (margin)

¶ De restitutione vsuraꝝ — Sermo. CXXX

MUtuū date nihil inde sperātes. Luc. vj. In ꝑceden ti ser. audist', de his q̄ mutuāt cōitati ⁊ vltra sortē aliq̄d reci piūt: quō sint in triplici differētia. Nūc ꝯñr vidēdū erit de re stitutiōe vsuraꝝ: q̄lit' fieri debeat restitutio vsuraꝝ ex mētali vsura. ⁊ q̄lit' ex vocali siue pacto expꝰsso: ⁊ an solū vsurarij vel etiā alij obligenꝛ ad restōnē. Pro gr̄a Aue ma. ¶ Mutuū da. ni. ide spe. vbi s̄.

¶ In h ſmōe ꝑmo q̄riꝛ cui dꝫ fieri restitutio vsure mētal': vt siqs alte ri mutuat pecuniā sine expꝰsso pacto de vsura ꝑcipienda. bꝫ tñ spē aliq̄d vltra sortē sibi dari: Rñdet ad h Archieps florē. i tracꝛ. restiꝛ. di. ꝙ aliq̄ dicūt acceptū vltra sortē i vsura mētali tm̄ illi restitui nō ōbere q̄ dedit: q: volūtarie illō a se abdicauit: nec tñ sibi retinere debꝫ/ q: ꝯ̄ legē diui nā accepit: sꝫ erogari dꝫ paupib⁹. Sꝫ q: illa rñsio min⁹ sufficiēs videꝛ. iō magis dicēdū ē: ꝙ si mutuū recipiēs dedit illō ex libalitate ꝑ modū do ni. tūc recipiēs h certitudinal'r sciēs nō teneꝛ r̄stituere: nec etiā paupib⁹ dare ex ꝑcepto: sꝫ ex ꝯsilio. sꝫ tm̄ teneꝛ de sua corrupta intētiōe penitere. q̄ð si dedit rōe mutui ꝑncipal'r: tūc ñ abdicauit illō a se volūtarie: sꝫ ꝯdi tional'r: ne. s. mutuās reputaret se g̃uatū ⁊ alteꝝ igratū. ⁊ sic alia vice ñ īueniret mutuū. ⁊ tūc dꝫ restitui q̄ð dedit mutuāti. Uñ dꝛ i direcꝛ. iuris ꝙ vsurari⁹ mētal' iducēd⁹ ē in foro pniali vt restituat: ꝑ c. ꝯsuluit. eꝝ de vsu. Et subdiꝛ: ꝙ licꝫ i foro iudiciali nō ē puniēd⁹ tanq̄ȝ vsurari⁹: tñ i fo ro eccl'ie iudicād⁹ ē male agere; ⁊ iducēd⁹ ē/ nō cōpellēd⁹. vt sic accepta

8 vsure mētal' restō: (margin)

restituat: qꝛ ꝙ ad deũ reuera vsurari⁹ ẽ. Ꝫ i glo. i dc̃o c. ꝯsuluit. Est tñ verũ ꝙ mutuãs põt sperare illd ad qđ tenet mutuũ recipiẽs ꝙ i ꝯsili casu necessitat; tenet sibi dare mutuũ: etiãsi p⁹ illi nõ mutuasset. nõ tñ licz Ꝫ sperare ex vi mutui: sꝫ tm̃ ex charitate mutuũ accipiẽt; qꝛ mutua bñficia charitatẽ accẽdũt: tñ si hac itẽtiõẽ mutuũ traderet tũc illi meritoꝛiũ nõ eẽt. qꝛ nõ poneret i deũ finẽ suũ: ꝯ illd Luc. vj. Mutuũ dare nihil inde sperãtes. s. ab hoĩe: sꝫ a dõ.

B ¶ Sꝫ qꝛ sup̄ ser. xxiiij. Q. dictũ ẽ: ꝙ inter cetera mala q̃ icurrũt vsurarij vnũ ẽ ꝙ icurrũt ꝗuissimas obligatiões ad faciẽdã restõnẽ. qꝛ satisfacere tenent vsurarij ñ solũ sꝫ ⁊ oẽs illi i solidũ: q̃ꝝ fauore/auxilio aut ꝯsilio ipi vsurarij vsuras sũt adepti: nisi ipi vsurarij easdẽ restituãt. ¶ De q̃b⁹ ad maiorẽ euidẽtiã notanda sũt decẽ gnã hoĩm q̃ ꝑ ꝑticipationẽ aliquã cũ vsurarijs obligant cũ eisdẽ ad restitutionẽ

Decẽ gnã hoĩm vsuras restituere tenent vicz
- Reges ⁊ ꝑncipes siue dñi terrarũ.
- Subscribẽtes ac sigillãtes vsurarioꝝ scedulas
- Domos ad exercendũ fenus locãtes
- Aduocati ⁊ ꝓcuratores vsurarios ne restituãt dfendẽtes
- Notarij/scribe seu tabelliones
- Sensales ⁊ mediatores vsurarij ꝯtract⁹
- Cõsiliãtes ⁊ ad mutuãdũ sub vsura ꝯcedẽtes
- Socij ⁊ factores ad vsurã stãtes.
- Cõsanguinei ꝓximi seu familiares.
- Elemosynã ab eis recipientes

C ¶ Prio nãqꝫ reges ⁊ ꝑncipes ⁊ dñi terraꝝ q̃b⁹ p̄cipit. ex̄ d vsu. c. p⁹ miserabilẽ. ꝙ iudeos ad remittẽdũ chꝛianis vsuras cõpellãt: ⁊ donec eis remiserit ab vniuers chꝛifidelib⁹ tã i mercimonijs q̃ꝫ i alijs p excõicatiõis sniam iubet sũm⁹ põtifex eisdẽ cõionẽ oĩmodã denegari. Tales inq̃ꝫ ꝑncipes ⁊ dñi terraꝝ si cogũt p edicta vl ꝑuilegia vsurarijs data dbitores dare vsuras. tũc fm Rodo. tenent ad restõnẽ: etiãsi nihil ad eos ꝑuenit de bõis coꝝ. Et qđ pl⁹ ẽ fm Guil. si tales cũ possint nõ ꝯpellũt ad restituẽdũ vsuras tenent etiãsi nihil ꝑuenit ad eos. qđ verũ ẽ p̄serti si fuerit reqsiti. Cui⁹ rõ eẽ p̄t: qꝛ sicẽ dictũ est Ꝫ hꝫ i ꝑceptũ ab eccl'ia saltẽ de iudeis qđ nõ obfuãt cũ ex eoꝝ officijs eis icũbat ꝯsensuꝫ iterp̄tatiuũ se hic demõstrãt. nec caret scrupulo ꝯcessiõis aut societat; occulte: q̃ mãifesto facinori desinit obuiare. vt dꝛ ex̄ de homi. c. sicẽ dignũ. §. iij. Hodie ꝑo qd deteri⁹ excogitauit i curijs ꝑncipũ maledicta cupiditas: vbi passim auctoritas fenerãdi venal exponit q̃st⁹ grã. q̃ tanq̃ꝫ lupi rapaces sitiũt ⁊ absoꝛbẽt sanguinẽ ⁊ sudorẽ paupeꝝ ac miserabiliũ ꝑsonaꝝ. Tales tñ q̃ simplicit ꝑmittũt ꝙ libe fiãt vsure i ꝑ̄ria: nõ tñ autoꝛizãdo nec ꝓhibẽdo: licz fm Alex. lõbar. moꝛtalr peccẽt. tñ nihil obligant restituere si nihil ꝑuẽit ad eos de bonis coꝝ. qꝛ tũc nõ dñt cãm efficiẽtẽ: sꝫ sũt cã mali p accidẽs.

D ¶ Scđo p̄dicti subscribẽtes ac sigillãtes vsurarioꝝ scedulas fm Hostiẽ. si tenorẽ coꝝ nõ legerũt. vl si legerũt ⁊ vsura nõ apparebat. qꝛ forte posita fuit maioꝛ q̄ntitas q̃ꝫ mutuata fuit: ⁊ ipe plat⁹ nõ diligent ꝯside

Nota q̃ꝫ grauis est status ꝑncipum

rauit. tūc lȝ fatue fecē nō tñ ꝑm ꝟitatē ꝯsensit: nec ad restōnē obligat̄. Si ꝟo legit ꝛ ꝟitatē ꝑcepit: tūc sigillādo ꝯsensit ꝛ cām efficacē ꝺdit: ac ad restitutionē se ꝯstrixit: fact⁹ ꝑticeps pctī ꝛ nō cōmodi vsuraꝝ. qꝛ talis subscēptio ī multꝭ ad ꝑbationē īducit. vt pꝫ ex̄ de sen. ꝛ re iud. c. cū inf vos. ¶ Tertio domos ad exercēdū fen⁹ locātes vl' q̄cūqꝫ mō p̄stātes aut vēdētes. aut ꝑm Archid. Guil'. Jo. an. q̄cūqꝫ titl'o assignātes ꝑticipes fiūt oīm maloꝝ q̄ ī ea ex fenore ꝑpetrant̄. Et si fuerit vsurari⁹ ipotēs ad restituēdū vsuras certas adq̄sitas: tūc ñ possent recipe pēsionē locatiōis domus. Si ꝟo potēs fuerit tpe ꝯct⁹ ad restituēdū: tūc tale lucꝝ isti retinere pñt rōne ꝯct⁹ locatōis in q̄ trāsferr̄ dñiū isti⁹ lucri. s. pēsiōis ī locantē. ꝙ si ad fen⁹ illas domos nō ꝯducūt sꝫ ad alia: tūc h̄ nō ē ꝑhibitū. In dubio tñ p̄sumit̄ illū ad h̄ ꝯducere q̄ solet vsuras exercere: vt. ff. de actiōib9 Si tibi. ¶ Quarto aduocati ꝛ ꝑcuratores ꝺfensores hereditatū vsurarioꝝ aut al's q̄litercūqꝫ ipedientes ne restituāt vsuras eoꝝ patrocinio ꝛ fauore aut ad reqrēdū aut defendēdū vsuras cū effectu laborāt: ad restitutionē obligāt̄: cū ad h̄ ꝺēt operam efficacē. h̄ sentit Inno. ꝛ Hosti. ex̄ de vsu. ī c. Michael. ꝛ Archid. ī c. si q̄s oblit⁹. xiiij. q. iiij. ¶ Quito notarij scribe seu tabelliōes ꝑm Geral. obdo. si sciēter ꝯficiūt chartas vl' cōficiūt instr̄a ꝺ debito vsuraꝝ ac si eēt debitū legitimū absqꝫ vsura: sicut chartas ꝺ duplo vl' triplo: tenent̄ ipi ad restituēdū vsurā acceptā huius occasiōe si vsurarij nō restituūt: nisi h̄ fecissent ī fauorē mutuū recipiētꝭ Hui⁹ rō ē: qꝛ taliū istr̄m efficacit̄ cooꝑat̄ ad h̄ ꝙ tal' vsura soluat̄ vsurario. Et ꝑm Hosti. tales notarij sūt piuri. qꝛ cū creant̄ iurāt ꝙ talia istr̄a nō ꝯficiēt. ḡ nec ꝺ cetero pñt testificari nec instr̄a publica ꝯficere. qꝛ piurus q̄ntācūqꝫ pniam egerit testificari nō pōt: vt ex̄ de testi. ex pte. ꝛ c. vl. Sūt eñ infames q̄b9 oēs act⁹ legitimi sunt interdicti: vt pꝫ ibidē in c. licꝫ ex q̄dā. verūtamē si in instr̄o facta est exp̄ssa mētio de vsura: tūc vsurari⁹ ñ tenet̄ ad restōnē: qꝛ tūc nō efficacit̄ cooꝑat̄ nisi eēt ꝯsuetudo per talia instrumēta ī iudicio cogere debitores ad soluendū vsuras. tūc eñ obligaret̄. Similit̄ testes si scienter vsurarijs instrumētis cōsenserint esse testes: peccāt ꝛ obligant̄ satisfacere ꝑm distinctionē q̄ facta est de notarijs: cū cōstet instrumentū sine testib9 nō obtinere robur. ꝛ sic huic lucro causam p̄stant efficacē. ¶ Sexto sensales ꝛ mediatores hui⁹ detestabilis ꝯtract⁹ ꝑm Geral obdo. si stant ꝑ illis q̄ mutuo indigēt ex causa ꝑbabili ꝛ ab illis mutuū ꝑcurant: q̄ parati sunt oīb9 dare: tūc nō peccant: nec ad restitutionem obligant̄. qꝛ cū ꝑximo suo bñ vtunt̄ vsurarij malo. Si tñ mutuū q̄rūt ꝑ his q̄ nō egēt: sicut q̄tidie fit in depositis et ꝯtractib9 ac similib9. vel etiā si ꝑmū mutuare nō intēdentē ad vsuras īducūt ad mutuādū: tūc ī vtroqꝫ casu mortal'r peccāt: male vtēdo vsurarij malo. arg. extra de homici. sicut dignū. §. q̄ ꝟo. nō tñ obligant̄ ad restitutionē. Si deniqꝫ stant ꝑ parte vsurarij in lucro: tūc nō solū mortaliter peccant sed etiam tenent̄ insolidū si ad h̄ sic sunt cooperati ꝙ absqꝫ illis vsuraria p̄statio minime facta fuisset. Ratio aūt p̄dictorum sumi

E

F Notarij.

Periur⁹

G

põt ex pho.ij. Eth. vbi ait. q medium compatũ extremis sapit nãm extremorũ. Mutuũ etiã gratuitũ ipediẽs fm Rodo. rstituere obligant. eo q impediũt indebite primoɽ vtilitatẽ impediẽdo. s. ne mutuũ grat' det ab his q parati erant gratis mutuare: vel q̃s inducũt mutuũ dare sub vsuris. vel etiã volẽtes facere ɔtract⁹ mõ licito: impediũt ⁊ reducũt factum ad vsurariũ ɔtractũ ⁊ iniustũ. ⁊ sic in talib⁹ p̃stant cãm efficacẽ ad impium lucrũ. ¶ Septimo ɔsiliãtes ⁊ ad mutuandũ sub vsura cõcedẽtes: ac p hec duo alios ad fenerandũ inducẽtes q nõ fuissent al's feneraturi: tenent insolidum. si tñ al's erãt feneraturi: tũc ad restitutionez non obligantur nisi inq̃ntuz ad eos puenit. Et hec est securioɽ opinio. dicunt tamen alij q in neutro casu tenent nisi inq̃ntum ad eos peruenit. Similiter cũ q̃s societatez ɔtrahit cũ alio ad fenerandũ. vl' etiã cũ q̃s vsurario dat pecuniã p lucro participãdo. tales aũt mouent ad h sentiendũ pter differẽtiã q̃ est int' rapinã vel furtũ ex vna pte: ⁊ int' vsuraz ex alia parte penes voluntariũ ⁊ inuoluntariũ: ex q̃ differẽtia hab3 ortũ q in his casib⁹ potioɽ est ɔditio vsurarij q̃z furis vel raptoris. Nã q2 furtũ vel rapina ppetrant ɔtra dñi voluntatẽ: ideo p̃stans ad h aliquo mõ causam efficacem tenet ad restitutionẽ etiãsi nihil ad eũ puenerit. Nõ sic aũt dicũt eẽ in vsura vbi interuenit voluntariũ mixtũ. Jn cui⁹ argumentũ in furto ⁊ rapina iura tribuũt spoliatis actiõem ɔtra eos q rapine ⁊ furto causaz dederũt efficacẽ: lic3 ad eos nihil puenit. Nõ aũt dat actio cũ ad eos nihil puenit in vsura. Si aũt mutuauit vsurario nõ ad fenerandũ sed ex alia causa. tunc fm Guill'. distinguendũ est. q2 aut bona fide mutuauit vt ex illo mutuo cõmodũ suũ faceret: ac licite lucrãdo ex illo se liberaret ⁊ tũc recipe põt qd liberaliter mutuauit: etiãsi al's ad soluendũ vsuras nõ sufficeret. Si vo causa nõ iusta vl' aliq̃ inhonesta mutuũ ddit: vt ad ludendũ vel silia: tũc nõ potest repetere si nõ est al's soluẽdo. ¶ Octauo socij ⁊ factores ad vsurã stantes ad dandũ mutuũ in vsurarioɽ psona: ita q apud eos resider pncipalis auctoritas vsurarioɽ fm Gerald. obdo. tenent ad restitutionẽ nisi pncipales restituãt: eo q ad h causam p̃stant efficacẽ. Simil'r famuli vsurarioɽ vel mercatoɽ q p eis in mercãtijs ⁊ ɔtractib⁹ vendũt rps: vl' al's male p eis lucrant: fm Rodoñ. si i psona pncipali hoc agũt/ad rstitutionẽ obligant: cu3 huic impio lucro cãm p̃stãt efficacẽ. Seruitores ãt q ad solã actualẽ ⁊ manualẽ traditionẽ mãcipati sunt: ita q ipi nõ taxant p̃ciũ vsurariũ vl' impioɽ ɔ̃ctuum nec cũ eis pactũ cõtrahit d vsura: q̃uis ipsis p̃ntib⁹ ⁊ pecuniã tradẽtib⁹ fiat. lic3 inq̃ȝ tales moɽtal'r peccẽt tñ ad restitutionẽ nõ obligant: si absq3 oi inductiõe pecuniã tradũt: nec eã postea coacte exigũt. Si tñ p litigia coactiua vsuras exigerẽt vl' lucra ɔtractuũ ipioɽ: tũc tenent ad restitutionẽ oĩm q coɽ ope de talib⁹ acq̃runt. q2 tũc efficacit' coopant. Et i hac snĩa ɔcoɽ. Geral. obdo. ⁊ Guil. Preterea de mercẽnarijs vsurarioɽ ⁊ alijs q̃lit'cũq3 suiẽtib⁹ dicẽdũ q si vsurari⁹ nõ ẽ soluẽdo: s3 q̃cũq3 h3 p vsuris obligata sũt: tũc distiguẽdũ ẽ. Aut eñ ill' suiũt i reb⁹ licitis ⁊ bone

nio. Et tūc si ꝓpter substātie diminutionē vsurari⁹ nō fit magis impo-tens ad soluendū licite pūt recipe mercedē ɔdignā. Et hoc iō: qꝛ vtilitas quā inde ɔsequit̄ vsurari⁹ ex ope illo cū mercede merito cōpēsat̄. ꝛ ꝓpter mercedē mercenarijs datā paupioꝛ minime dici pōt: cū loco mercedis cō-modū habeat opaꝝ. Et idē dicendū est de his q vēdūt vsurarijs merces suas. qꝛ si recipiūt denarios de lucro vsuraꝝ. rependūt ecōuerso merces eiusdē valoꝛis. ꝛ iō nō faciūt eū magis impotentē ad satisfaciendū/ nisi subesset alia cā. vt qꝛ res vendita ꝑ vsum ɔsumeret̄: vt cibꝰ ꝛ pot⁹ aut in dumentū ꝛc. Si vo tales seruitores ꝛ mercēnarij seruiūt vsurario in ill' in qbꝰ eū faciūt impotentē ad satisfaciendū vel magis impotentē dū sa lariū recipiūt. tūc licꝫ nō peccēt ei fuiēdo in rebꝰ licitis ꝛ honestis: imo ex h qñqꝫ merent̄ apud deū: tñ salariū seu pciū nō pūt recipe. eo φ iā oīa bona illi⁹ sunt obligata. ꝛ ex h faciūt eū magis ipotentē: ꝛ ꝑ ɔñs pstant cām efficacē ablata nō restituēdi: cuiusmodi sūt medici/ barbitōsoꝛes ꝛ siles. faciāt ḡ eadē grat̄ aut oino abstineāt. Nā licꝫ in h casu nō possint acceptare salariū ab vsurario: tñ in extrema necessitate eidēꝫ amoꝛe dei ex ipā lege nāe ꝛ ex diuino pcepto subuenire tenent̄: dicēte dño Luc. x. Diliges primū tuū sicut teipm. Et Matt. xxij. ¶ Hic generalr aduer-tendū est f̄m Alexan. lōbar. φ illi qbꝰ aliq debent̄ ex ɔtractu vel q̄si: aut ex maleficio vel q̄si pūt recipe qđ sibi debet̄ ex hmōi rebꝰ: dū tñ rē vsura-riā furtiuā vel rapīā nō recipiāt in specie sua. qđ qdē in vsura verū ē f̄m eos qui tenēt φ in vsura dominiū nō transfert̄. Cui⁹ opinionis fuerunt Alexan. de ales: Bonauētura Scot⁹ Richard⁹ Hugo ꝛ Raymund⁹. Cōtrarie vo opiniōis fuerūt Goffre. ti. de deci. Et h extra de deci. ex trās missa. licꝫ h nō dicat̄ expsse. Et glo. xiiij. q. iiij. in c. Siqs. ꝛ Tho. Scđm pmā igit̄ opinionē recipi nō debēt res vsurarie in solutionē. qꝛ pōt debi toꝛ q eas dedit ɔtradicere ꝛ eas repetere creditoꝛi. Sed ꝑ maioꝛi intelle ctu hui⁹ dicti est sciēdū φ malefeciū hic accipit̄ ꝑ q̄cūqꝫ crimine: vt fur tum/ rapina/ homicidiū ꝛ hmōi. Sed q̄si maleficiū dicit̄ qñ est nocumen tū pter ꝓpositū vt cū iudex ꝑ impitiā male iudicat. vl' cū đ domo alicui⁹ aliqd est eiectū qđ nocuit transeuntibꝰ vel vicinis: vt instit̄. de obli. q ex q̄si delic. nas. in pn. ꝛ ꝑ totū. Cōtract⁹ aūt f̄m Guil'. est vltro citroqꝫ obli gatio ex volūtate partiū surgens: vt emptio/ vēditio/ locatio/ cōductio/ mutuū ꝛ similia. Sed quasi ɔtract⁹ est obligatio q̄ qs obligat̄ alicui ex aliq officio vel facto licito vel honesto: licꝫ nō inueniat expssa volūtas vtriusqꝫ: vt tutela/ cura alioꝝ negocioꝝ gestoꝝ ꝛ hmōi. q̄uis eñi pupil lus habēs tutoꝛē: aut pubes aut furiosus habēs curatoꝛē: aut ille cui⁹ ignorātis gerit qs negociū nō expsse ɔtraxerit: nihilomin⁹ tñ hmōi tu-toꝛ curatoꝛ et negocioꝛuꝫ gestoꝛ obligat̄ quasi ɔtraxisset. ꝛcoꝛ. vlricus.

vēdētes vsurarijs

R

Maleficiū

Cōtract⁹

q̄si ɔct⁹.

¶ Nono ɔsanguinei/ primi/ familiares/ amici seu alij qcūqꝫ tenent̄ ad restitutionē si de bonis ipius vsurarij comedūt/ bibūt/ seu dono aut q̄-cūqꝫ alio mō recipiūt: vel in alienos vsus ɔuertūt. Et h est veꝝ si vsura ri⁹ nō ē soluēdo. i. si oīa bona q habꝫ/ nō aut vix satisfactiōi seu restituti

Z

oni sufficiūt. licite etiā habeat aliq̄ licite adq̄sita: eo q̄ oīa bona sua sūt
Nota restitutiōi obligata. ⁊ p̄dicti cām efficacē p̄stāt ad nō satisfaciendū. Si
q̄s vero dubitat vtrū alter sit soluēdo: tūc si res adhuc extat satisfacere de-
bet r̄stituēdo ne p re tpali suā aīam i letale discrimē ponat. q2 cū q̄s du-
bitat vtrū res sit d̄ rapina vl' alit' iniuste adq̄sita: tūc f̄m Alex. d̄ ales b de
reb9 alienis sp regulare eē dz q̄ hō rē talē restituere obligat': qñ. s. ↄscia
dictat q̄ res sit aliēa. seu cū eē dubitat alienā siue obtiuerit p emptionē
M siue p dationē. ¶ Decio munera i elȳnā ab eis r̄cipiētes tenēt' ad restōnē.
sicut sūt p̄mo eccl'iastici recipiētes oblatōes ab vsurarijs māifestꝭ. indi-
stīcte tenent' ad restōnē: etiāsi vsurarij cēnt soluēdo. Et tal' donec satisfe-
cerit ad arbitriū epi mācet suspēsus ab executiōe officij sui: vtz ex̄ de vsu.
c. q2 i oīb9. i fi. Qd̄ iō statutū ē vt eccl'ia se palā oñdat detestari vsurariaz
Nō d̄sus p̄uitatē: leui9 eē iudicās oblatiōes recipe a meretricib9. Caueat igit' ne
pēsi cele- interi tal' celebret: q2 fieret irregularꝭ f̄m Hosti. lz f̄m Archid̄. decretū il
brare. lud ē tm̄ ferēde snie ⁊ ñ late. Scd̄o cūcti recipiētes elȳnā ab eis q̄s sciūt
ad restōnē ipotētes vl' saltē p b fieri ipotētes. qd̄ tñ sane itelligēdū ē d̄ cer-
tis: eo q̄ de icertis p̄t elȳnā facere. ↄcor. vlri. Est tñ notādū q̄ q̄zuis vsu-
rarij nō cēnt soluēdo q̄ntū ad certa: nihilomin9 excusant' religiosi ⁊ p̄di-
cātes q̄ vadūt vt ad pniam ⁊ satisfactionē illos iducūt: licz de vsurꝭ vel
ĩiustis comedāt: maxīe si apd̄ alios cōmode iueniri nō p̄nt. siue iducāt il
los i p̄dicatiōe gnāli siue i psuasiōe spēali. ex̄ d̄ sen. excō. c. cū ex volūtate
§. j. Qd̄ Ray. itelligit eē verū si de correctiōe spes p̄babil' habeat'. Etsi p̄t
cor expēsas nō suberabat' vsurario facultas restituēdi i mag̃ pte. ↄcor.
Arch. ⁊ Hosti. Tertio rectores vl' p̄uisores piarū domorū siue sint psone
religiose eccl'iastice vl' seculares. q̄ qñq3 sub pallio pietatꝭ ac cōis maio-
risq3 bōi passim vsurariorū vl' fil'iuz bona siue hereditates suscipiūt. imo
plerūq3 cl'es i ↄsilijs vl' ↄfessiōib9 ad b iducāt vt i pias cās illas distribu-
ant: ipediētes ⁊ cām efficacē tribuētes: ne certa certꝭ valeāt satisfieri: p̄t
qd̄ ad totū illd̄ ad qd̄ talē cām p̄stitert' satisfacere obligāt' i iudicio suarū
aīarū. Rogem9 ḡ deū vt i h9 mal' nob succurrat ne tātis mal' inuolua-
mur Amen ¶ De restitutiōe vsurarū. Sermo. CXXXI.

Mutuū date nihil inde sperantes. Luc. vj. In p̄cedē
ti ser. audistꝭ quō ⁊ p q̄s fieri dz restō vsurarū. Et singularitē
quō decē gnā hoīm obligāt' ad restōnē vsurarū. Nūc ↄnr hāc
mām ↄtinuādo d̄ his q̄ vsuras obligāt' restituere si ipi vsura-
rij ñ restituāt āpli9 vidēdū ē. Pro grā Aue ma. ¶ Mutuū da. ⁊c. vbi s.
A ¶ In b sermōe videndū ē quō vxores ⁊ p̄les ⁊ familie domestice vsura-
riorū obligent' ad restitutionē. Pro q̄ est notādū q̄ vndecio vxores vsu-
rariorū tenent' ad restōnē. Pro cui9 euidētia notādū ē f̄m Alex. lōbar. q̄
si marit9 ei9 ē soluēdo: tūc si sūt aliq̄ bōa d̄ iusto ⁊ sepata sūt de iniustꝭ de
Restitu- ill' expēdere seu viuere p̄t. Si vero sūt ita mixta cū iniustꝭ q̄ discerni ñ p̄nt:
tio vxorꝭ tūc adhuc de ill' expēdere p̄t: dū i mēte hēat viuere de iustꝭ. ↄcor. Rodo.
vsurarij. ⁊ addit. q̄ licz de re habita d̄ vsurꝭ vel furtis cōcedere nō possit sciēt' vltra
siue ex̄ casū ñcitatꝭ extreme. si tñ res empta fuerit d̄ vsura p̄t ide cōcedere

etiā sine casu necitatꝭ extreme. ¶ Si vsurariꝰ nō est soluendo: vtpote qꝛ
nihil hꝫ nisi ꝺ vsuris vel qꝛ oīa bona sua ꝑ vsurꝭ restituēdū sūt obligata
etiā si eēnt pl'a licꝫ q̄dā bēat ꝺ iuste acq̄sitꝭ: tūc fm Geral. obdoñ. distin⸗
guēdū ē: qꝛ si tal' bēat aliq̄ bona q̄ ñ sūt empta vl' habita de vsurꝭ ꝛ dos
vxoꝛꝭ ibi fuerit ꝑusq̄ȝ vsure ꝑdicte: pōt ꝛ dꝫ iñ sustētari dato ꝙ vir eiꝰ ñ
essꝫ soluēdo. Si deniqꝫ ñ ē ibi nisi res hita de vsuris: ac vsure fuerūt ibi
ꝑusq̄ȝ vxoꝛꝭ dotes: tūc ipa restituere obligat' q̄cq̄d ex ill' rebꝫ accepit: qꝛ
ꝑstat viro cāꝫ efficacē ad nō restituēdū: qđ sane itelligit' qñ dotes vxoꝛꝭ
nō pariūt fructū licitū: vt ē pecunia: q̄ forsitan vtit' ad exercendū fenus.
Nā si fructꝰ sufficiētes hēret ꝺ dote vl' pafernalibꝫ: ꝑ oībꝫ q̄ expēdit: tūc
in nll'o tenet' vt patebit ifra. Uñ tal' vxoꝛ vsurarij iiust' bonis vtēdo ꝑꝑt
q̄nqꝫ pt excusari. Prio ꝑꝑt ꝑcuratōēꝫ: agēdo scꝫ cāꝫ spoliatoꝝ: monēdo Uxoꝛ ex
viꝝ ꝛ inducēdo ꝑ posse ad restituēdū. tūc eñ nō tenet' ꝺ his q̄ expēdit eo cusat' ꝑꝑt
tꝑe q̄ ꝑ restitutiōe faciēda fidelit' laboꝛauit etiā si restitutio nō seq̄t'. ar. q̄nqꝫ vtē
xj. q. iij. qm̄ ml'tos. ex̄ de sen. ex. int' alia. Nā q̄ vtiliter altꝰ negociū gerit do rebꝫ i
etiā absentꝭ ꝛ igrantꝭ licite pōt recipe expēsas. Nō tñ fm Rodoñ. ꝺ tali iustis
bus viuere pt ꝑ totū annū: ꝑꝑt vnā āmonitiōēꝫ vl' duas: sꝫ q̄ꝫdiu instat
opoꝛtunis hoꝛꝭ ꝛ tꝑibꝫ. ꝯcoꝛ. Host. ¶ Scđo ꝑꝑt recōpēsationē: cū scꝫ il⸗
li tātū restituit q̄ntū de suo recipit: sic ꝯtingit i fructibꝫ dotꝭ vl' paferna
liū. vel qꝛ vxoꝛ lucrosa ē ꝛ recōpensat i laboꝛibꝫ ꝛ mercātijs ꝛ negocijs lu
cratiuis: qꝛ tūc vir ex ꝑte vxoꝛis nō fieret ipotētioꝛ ad restitutiōēꝫ. Dicit
eñ Alex. de alexan. ꝙ si in domo mariti hꝫ fructꝰ sufficiētes de dote vel
pafernalibꝫ ꝑ suis necitatibꝫ ꝛ ꝑ oībꝫ q̄ expēdit: tūc in nll'o tenet'. Et licꝫ
ꝑcipit de bonis vsurarijs vel iniust' in vsu vite q̄tidiane tñ excusari pōt
ꝑ talē recōpēsationē fructuū. Dos aūt ē: qđ dat' viro ꝑ onere vxoꝛ'. Pa⸗ Dos
rafernalia ꝺo q̄cq̄d ml'ieri aduenit p̄ter dotem. ¶ Tertio ꝑꝑt restaura⸗ Parafer
tionē: vtpote qꝛ cū doloꝛe q̄si coacta necitate ꝑcipit ꝺ bonis iniustꝭ: ꝛ ꝑ⸗ nalia
ponit se restauraturā i posteꝝ. dūmō ad h̄ facultatē se habiturā ꝓbabil'r
credat. ¶ Quarto ꝑꝑt igrantiā: qꝛ si rem q̄ vtit' nō credebat eē vsurariā
vel iiuste acq̄sitā: nec cāꝫ hēbat h̄ sciendi: tūc excusat' ꝑꝑt igrantiā facti.
¶ Quinto ꝑꝑt necitatē: qꝛ sꝫ pōt excusari ꝑ necitate coꝛpali: qñ remediū
aliud inuenire ñ pt: qꝛ nec vir ꝑmitteret eā mēdicare: ꝛ sic necitate cogē⸗
te nō restat aliud refugiū. faciat ꝙ̄ tūc tam facto q̄ꝫ ꝑposito oēm moduꝫ
sibi possibilē recōpēsandi bona illa iiusta: saltē i moꝛte si nō pōt in vita.
¶ Duodecio vsurarioꝝ ꝓles ꝛ familie domestice. de q̄bꝫ fm Geral. ob⸗ B
doneñ. distiguēdū ē: Aut eñ vsurariꝰ ē soluēdo: ꝛ hꝫ aliq̄d vltra ea que ꝓles ꝛ fa
soluere ꝛ satisfacere obligat'. tūc ꝺ his viuere pñt cū illa distinctiōe q̄ iā milie do
posita ē de vxoꝛe. Aut vsurariꝰ ñ ē soluēdo. Et tūc q̄cq̄d ꝑ suo victu aut mestice
alit' acceperit: satisfacere obligant': qꝛ illū ad restituēdū faciūt ipotentē: vsurario
ꝛ ad h̄ cāꝫ ꝑstāt efficacē. Pñt tñ excusari ꝑꝑt q̄nqꝫ rōnes de vxoꝛe supra rū quō
positas. Ueꝝ tñ vltia rō magꝭ excusat ꝓles qñ sūt i tl'i etate ꝙ alit' cōmo teneant'
de viuere ñ pñt. Minꝰ āt excusat familiā ꝯducticiā q̄ pt apđ alios acq̄⸗
rere sūptꝰ. minꝰ ei obligati sūt vsurario: Et iō ꝯsulēdū ē: ꝙ ab hꝰ fuitijs

se penit⁹ abstineãt: si saltẽ alibi fuitiũ adipisci valeãt. De q̃bꝰ gnãlit̃ ta/
Regula gnãlis lis regula dari põt: q̄ si vsurari⁹ ex eoꝝ fuitijs nõ ↄseq̃t̃ aliquã vtilitatẽ in subsidiũ restitutõis faciẽde ⁊ fuerit nõ soluẽdo: tũc hõ fuiẽtes mercedẽ suã accipe nõ pñt. imo tenẽt̃ ad restitutiõẽ eoꝝ q̃ apud ipm cõsũpse/
C rũt. Silr̃ etiã si seruierũt ipis in illicitis ⁊ inhonestis. ¶ Hic incidẽtalit̃ pmo q̃ri pt: Pone casũ. pr̃ Joãnis expẽdit. c. floꝝ. i studio p filio suo: vt doctor efficeret̃: cũ tñ nihil hẽret nisi lucrũ de vsur̃. moriẽte ḡ pr̄e dimittit filio tm̃. cc. floꝝ. cũ tñ haberet sexcentos. Querit̃: vtrũ ð predictis. c. floꝝ. teneat̃ Joãnes ad restitutiõ ẽ: Ad h̃ dicendũ est: q̄ si pat̃ eius non erat soluẽdo qñ filiũ nutriebat in studio tũc distinguẽdũ ẽ. Aut eñ Joãnes credebat q̄ pr̄ ei⁹ de bonis licitis sibi puideret. Et tũc rõne bone fidei de rebꝰ ↄsũptis satisfacere ñ tenet̃: sʒ solũ de extãtibꝰ. aut nouit pr̄eʒ ð vsuris oĩa possidere vl̄ v̄isilr̃ credebat. Et tũc ꝓpt̃ ↄsciaʒ lesam quã hẽbat in vtendo alienis rebꝰ tenet̃ ad restitutõeʒ ƒm ius diuinũ. Et i silibꝰ idẽ est
D iudiciũ. ¶ Scđo q̃ri pt. Vtꝝ illð qð donat̃ vni filio i vita pr̄is teneat̃ h̃ cõicare fribꝰ p⁹ mortẽ pr̄is: Ad h̃ rñdet Joã. de pla. insti. p q̃s pso. nobis acq. i pncipio. Ql̄ si filio donat̃ aliq̃d bñficio vl̄ occasiõe seu cõtẽplatiõe patris: tanq̄ʒ ex cã ꝓxia vl̄ imediata: tũc censet̃ peculiũ pfecticiũ. Et h̃ tenet̃ cõicare fribꝰ p⁹ mortẽ pr̄is. Sec⁹ ãt si pr̄ sit cã r̃mota ⁊ mediata: vt si dedit filio eo q̄ patrin⁹ ei⁹ sit ⁊ mlr̃ũ diligit: vel si fili⁹ noticiã vl̄ amiciciã habuit cũ aliq̃ dño: ↄtẽplatiõe tñ pr̄is sui: q̃ dñs eo q̄ sibi fili⁹ seruiuit plus eũ diligit q̄ʒ pr̄eʒ: ⁊ iõ filio donauit hoc: certe tũc erit peculium aduẽticiũ. Et hãc distinctiõeʒ fac̃ text⁹. ff. p socio. in. l. sociũ q̃ in eo. in fi.
peculiuʒ quadruplex ¶ Ad hui⁹ aũt itellectũ sciẽdũ ẽ: q̄ q̃druplex iuenit̃ peculiũ. Primum scʒ: dr̄ castrense qð donat̃ filiofamilias a parẽtibꝰ vl̄ alijs occasiõe militie: vel ipe acq̃rit i militia. ¶ Scđʒ vo dr̄ q̄si castrẽse qð scʒ filiusfamilias acq̃rit ex aduocatiõe vl̄ alio officio publico. silr̃ qð obuenit filijs existẽtibꝰ p̄sbyteris vl̄ clericis ex officio suo. Et i q̄libʒ dcõ peculio pr̄ nihil iuris hʒ: sʒ fili⁹ poti⁹ i eo censet̃ pr̄familias. ff. ad macedo. l. j. §. vlt̃. ⁊. l. ij. ⁊. C. ð ioff. test. l. fi. ¶ Tertiũ ãt dr̄ pfecticiũ: qð scʒ ð rebꝰ pr̄is eoꝝ occasiõe aduenit: vt fruct⁹ siue lucꝝ. Et i hõ peculio fili⁹ nihil iur̃ hʒ: sʒ pat̃ plenã ꝓꝑetatẽ hʒ. vt insti. p q̃s pso. no. acq. §. fi. ¶ Quartũ deniq̄ʒ dr̄ aduenticiũ: qð scʒ ex aliq̃ alia cã filio aduenit: puta a mr̄e vl̄ ab alia psona extranea: seu ẽt ð alijs opibꝰ aut laboribꝰ suis. Et i h̃ peculio fuat̃ filio p̄ ꝑetas. Et si pr̄ p̄moriat̃ filij ẽ: pr̄e tñ viuẽte hʒ pr̄ plenũ i eo vsufructuʒ. ita q̄ de eo fili⁹ nec testari põt: vt exp̄sse ptʒ. li. vj. de sepul. c. licʒ pr̄. in fi. mlr̃to min⁹ hʒ fili⁹ aliquã ptãtẽ i bonis q̃ pr̄ hʒ: nisi q̄ ð cis ðbeat ali. Vñ si p̄ter volũtatẽ pr̄is accipet rẽ alienã: ↄtrectaret: ⁊ sic furtũ cõmitteret.

Castrẽse. Quasi castrense. Profecticium. Aduenticium.

E ¶ Tertio põt q̃ri. vtꝝ fili⁹ mercãdo ⁊ lucrãdo cũ pecũia pr̄is: illa ps lucri q̃ attribuit̃ psone sue dicat̃ aduẽticiũ: vt nõ teneat̃ cõicare fribꝰ post mortẽ pr̄is: Ad h̃ rñdʒ Jo. ð pla. vbi s̃. q̄ dicet̃ aduẽticiũ: vt q̄ medietas lucri cedat sibi: qr̄ cũ vn⁹ ponit rẽ alter idustriã lucrũ dʒ esse cõc. vt. ff. p socio. l. j. ⁊. l. si nõ fuerit. Exempli grã. si fili⁹ ex centũ habitis a patre lu/

erat⁹ ē alia centū: debet p̄mo de .c. lucrari bī .l. Et de alijs .c. r .l. p̄ forte debet diuidere cū frib⁹ suis. Et h̄ signant̄ intellige dūmō fili⁹ i se sūpsit etiā p̄icl'm pecunie p̄is r̄c. ¶ Tredecimo filie vsurarioꝝ nupte ac earū mariti: De qb⁹ q̄ri pōt: vtrū gener raptorꝫ vel vsurarij recipe p̄t cū filia dotem ð bonis ei⁹? Ad h̄ breuit̄ dōm ē cū distinctiōe. Aut em̄ p̄r cū filiā dotauit erat potēs satisfacere de vsurꝫ r alijs iniustꝫ: nec p̄pt̄ dotē fact⁹ est ipotēs: tūc gener dotē recipiēs nō tenet̄ ad restitutiōez illi⁹ qd̄ recepit licz vsurari⁹ efficeret̄ postmodū ipotēs. Cui⁹ rō est: q2 cū vsurari⁹ dotez dedit ver⁹ dn̄s illi⁹ erat r sine ipa potēs ad satisfaciēdū remanebat. Et sic gener dotem recipiēs nōdū dedit ei cāz efficacē ad nō restituendū. Et licz ipotens postea fact⁹ est: h̄ tn̄ nō ē ex culpa recipientis. hec tn̄ sane intelligunt̄: dūmō nō recipiāt rem ipaz vsurariā vt domū vl' fundū in solutiōe vsure receptū. Aut talis p̄r cū filiā dotauit erat vl' saltē efficiebat̄ impotēs ad restitutionē. Et tūc s̄m Asteñ. li. iij. ti. xj. ar. vij. post rodoñ. licz dos nō p̄ueniat ex cā lucratiua: sz accipiat̄ p̄pt̄ onera m̄rimonij supportanda. tn̄ si tl'is v̄itatē sentiēs: aut ig̃rantia crassa duct⁹ ꝯxit cū filia non potest de reb⁹ h̄mōi recipe dotem. licz de subtilitate iuris ciuilis: q̄ tam stricte nō respicit ꝯsciētiā. Aliter forte dici posset: q̄ si ductus erat ignorātia p̄babili: tūc aliq̄ doctores excusare sūt conati: ꝯtraria tn̄ opinio videt̄ verior r securior. Cui⁹ opinionis est Alexāder de alexādria. q̄ dic̄ q̄ postq̄ʒ gener scit q̄ dos accepta nec̄aria sit ad soluendū vsuram r ad alia debita tūc reddere tenet̄: nec potest talē dotem cū bona cōsciētia retinere: eo q̄ oīa bona sua iam fuerūt obligata restitutōi. Et in h̄ ꝯcor. m̄lti solēnes doctores. Addit etiā sctūs Bernardin⁹ in tract. de restitutionib⁹. q̄ tali filie posset dari tale remediū r ꝯsiliū: q̄ si p̄r eius haberet sufficientiā ad restituēdū certa. de qb⁹ ꝯstat cui sūt restituēda. ad q̄ soluenda pat̄ p̄ncipalit̄ obligat̄: tūc tl'is dos si parua ē i totū. si v̄o magna in p̄tē de incertꝫ restituēdis posset p̄ diocesanū tl'i filie p̄ modum elȳne scdʒ discretū iudiciū assignari. Preterea si cessante h̄ remedio mulier dotem restituere velit r vir p̄hibeat: tūc ipa est i statu salutis: dūmō p̄ponat: q̄ si vir p̄morat̄ q̄ʒ primū potuerit restituet: q̄ si ipa preuenerit ad diem mortꝫ: tūc vocatis marito r filijs vel heredib⁹ publice p̄testet̄ eis q̄ dos sua de vsura est r eis obsecret r obtestet̄: q̄ illā restituāt: q̄ si vir vult dotem restituere r vxor p̄hibeat: tunc s̄m quosdaz viro sufficit ad excusatōez q̄ ip̄e nō p̄cipiat de bonis illi⁹ r qñ possit illam restituere p̄ponat. Si aūt vterq̄ ꝯcordat in nō restituēdo: tūc ambo remanēt i statu dānatiōis. ¶ Hic pōt q̄ri incidentaliter: vtrū marit⁹ possit expellere vxorē remittēdo eā ad domū p̄ris eo q̄ p̄r nō soluit sibi dotem p̄missaz? Ad h̄ rñdet Bald⁹. ff. de ꝯdi. ob cām. l. si donatur⁹. q̄ sic: q2 marit⁹ non debet decipi: nec vxorē hr̄e sine dote: vt p3. xxx. q. v. c. nullū. vbi d2. Nullū sine dote fiat ꝯiugiū: r iux̄ possibilitatē fiat dos. Et ex̄ de dena. int̄ vi. et vxo. c. p̄ vrās. ¶ Scd̄o q̄ri pōt: vtrū m̄l'ieri adultere cui⁹ occasiōe facta est sepatio cohitatiōis teneat̄ vir vel eius heres reddere dotem? Ad hoc

B q̄stio incidētalis

D

rñdet Joã. de pla. instit. de publi. iud. §. Itẽ lex Julia. q̃ nõ: q2 mlier ꝓ-
bato adulterio ꝑdit dotẽ q̃ cedit lucro viri. C. de iur. dotiũ. l. si dotẽ. Et
ex̃ de dona. int̃ vi. ⁊ vxo. c. plerũq3. dr. q̃ si mlier ob cã3 fornicatiõis iudi-
cio eccl'ie aut ꝓpa volũtate a viro recesserit: nec recõciliata postea sit: ei
dẽ dotẽ vl' dotalitiũ repetere ñ licebit. Glo. sup illo vbo [iudicio eccl'ie]
alias eã ꝓuare ñ lic3 ẽt si nota ess3 fornicatio: q2 stat q̃ ipẽ ẽt sit fornicari-
us ⁊c. de h̃ ex̃ d̃ diuor. porro. ⁊ c. ex lr̃is. de h̃ pl'a vide in dcõ c. plerũq3. in
glo. Econtra vo vt h3 ex̃ de dona. int̃ vi. ⁊ vxo. c. j. mlieres cũ ꝓ aliq̃ licita
cã a vir' ꝓprijs fuerit sepate totã dotẽ viri reddere tenent̃ eis. Et si q̃rit̃.
Utrũ tal' restitutio dot' d3 fieri incõtinẽti? Ad h̃ rñdet Jo. de pla. insti.
de act. §. fuerit antea. q̃ si dos ꝯsistit i pecũia vl' alijs mobilib9. tũc mari-
t9 vl' heres ei9 dilatiõe3 h3 anni vni9. Si vo ꝯsistit i imobilib9 r̃stitui d3
incõtinẽti p9 solutũ m̃rimoniũ vl' celebratũ legitie diuortiũ. Et nota: q̃
lic3 marit9 vl' ei9 heres dilatiõe3 hẽat vt nõ teneat̃ restituere mobile: ni-
si ifra annũ. sicut sũt naues/iumẽta ⁊ sil'ia. tñ fruct9 interi ꝑcepti ex ipsis
vt pensiões nauiũ iumẽtoꝝ ⁊ siliu3 nõ lucrat̃ sibi: s3 h3 iteri cõmodũ me-
dij tp̃is ⁊ tenet̃ restituere vna cũ reb9 p9 annũ. Sec9 ãt ẽ in eo qd̃ lucrat̃
cũ pecunia quã ꝓ dote restituere d3: s3 illd̃ lucꝝ sibi acq̃rit. Sic itelligit
Salice. ⁊ Angel9. C. d̃ rei vx. act. l. j. §. exactio. Porro lic3 ifra annũ ma-
rit9 vel heres ei9 nõ tenet̃ restituere res mobiles datas in dotẽ: tenet̃ tñ
interi vxorẽ alere si nõ h3 vñ se alat: vt notat̃ i dcõ. §. exactio. qd̃ tñ intel-
ligit Bal. vsq3 ad ꝯdecẽtẽ q̃ntitatẽ alimẽtoꝝ. Et ab inde sup d3 fructus
vxori restituere. Sil'r dõm ẽ de reb9 imobilib9 vxor': q̃ si vir vl' heres nõ
restituit eas vxori stati p9 solutũ m̃rimoniũ vl' celebratũ diuortiũ: tunc
p9 morã i hõ reb9 tenet̃ ẽt ad fruct9. Si ãt vir vel heres nõ h3 tñ q̃ntu3
sibi soli sufficiat: tũc ois ordinata charitas icipit a seipõ: nisi ess3 artifex
vt aliũde sibi poss3 acq̃rere victũ. veꝝ tñ i his ⁊ mlier' alijs: si terre ꝯsuetu-
do laudabilis ẽ: suadã ẽ. Ad itelligẽtiã aũt coꝝ q̃ dicta sũt sciendu3 ẽ: q̃
donatio ꝓpt̃ nuptias ẽ illd̃ qd̃ spons9 sponse donat: qñ ab ea dotem acci-
pit vt. e. ti. nup. Dos ãt ẽ qd̃ viro dat̃ a mliere ꝓ onere qd̃ de m̃rimõio su-
stinet. Et tãdiu durat q̃diu ⁊ m̃rimoniũ: s3 eo soluto soluit̃ ⁊ dos: q2 si-
ne eo esse nõ p̃t: vt. ff. de iur. dotiũ. l. iij. Et ẽ dos q̃si ꝓpriũ m̃rimõiũ mu-
lier'. ff. de minor. deni. q3. §. s3 vetũ. i fi. Tñ q̃diu stat m̃rimoniũ manet
dñiuũ dotaliũ penes virũ. ita q̃ ꝯ volũtatẽ viri nõ p̃t inde facere el'ynã
nisi eo mõ q̃ dictũ ẽ de el'yna in ser. de sacramẽt'. ser. xxxj. H. vic3 de reb9
ꝓprijs q̃s h3 p̃ter dotẽ: vel ẽ lucratiua: aut de reb9 scd̃3 modũ ꝯsuetum ⁊
approbatũ. vic3 pane/vino/cibis ⁊c. ⁊ sic d̃ alijs. Pro q̃ notãdũ: q̃ gnãl'-
lit̃ in trib9 casib9 marit9 lucrat̃ dotẽ vxor'. Pmo ex pacto: vt si paciscat̃
de tota dote vl' ei9 pte p9 vxor' mortẽ lucrãda vt. C. d̃ pact. ꝯuẽ. l. ex mor-
te. ipñ. ⁊ i autẽ. ibi posita. ¶ Scdo cũ deficiẽtib9 liber' ⁊ ꝓpinquis vxor
mortua fuerit itestata: tũc vir succedit vxori: ⁊ lucrat̃ dotẽ ⁊ ecõuerso vt
C. vñ vir ⁊ vx. l. j. ¶ Tertio lucrat̃ ex lege: vt si ꝓpt̃ adulteriũ mlier' fiat
diuortiũ vt s̃. dictũ ẽ. S3. d. q̃s: põe q̃ ꝓpt̃ adult'iũ vxor' facta sepatiõe
thori mlier dotẽ amisit: post h̃ ꝓbata int̃ eos ꝯsanguinitate sepant̃ oino

I donatio propter nuptias

Dos

R lucratur maritus dotem i trib9 casib9.

nunqd mlier dotē repetere pt: cū nō fuerat mrimoniū: & p ɔñs nō cōmisit adulteriū? Ad h dōm ē: q glo. i c. plex qz. ex de dona. int vi. & vx. lōgo pcessu arguēs ad vtrāqz ptē cū mltis allegatiōibꝫ: tādē ɔcludit. q ipa dotē repetere nō pt. Cui rō ē: fm Lau. qz licz postea appeat: q non fuit mrimoniū: tñ nihilomin puniri dz ppt intētiōez cū ope subsecuto. fecit eñ qd potuit ex de biga. c. nup. & c. vlt. ff. de adult. si vxor. §. j. Et subdit glo. pdicta. istud veri credo. pncipiū eñ ɔsiderari dz in clibꝫ & nō exit: vt p h ceter audacia delinqndi auferat. nā si h eēt: tūc falsū possz committi i pbatiōe ipedimēti. Cōcor. Host. Lau. Hoff. Guil. & Joā. Vñ licz ɔtrā opinio mag benigna appeat. tñ fm Glo. nō ē extendēda licētia ppt delictū. deniqz i alijs casibꝫ except iam dict redit dos ad mlierē: & donatio ppt nuptias ad vir: nisi sec obtineat ɔsuetudo approbata. vt ptz ex de dona. int vi. & vx. c. donatio. §. sane. plura d his videre poter i summa pisana i vbo dos. silr in sūma astexana. & in sūma ɔfessor &c. Rogemus g deū: vt in hmōi ɔtractibꝫ sua benignitate & pietate nos dirigat ne errem sed eius voluntati in cunctis pareamꝰ Amen.

¶ De alijs qnqz gñibꝫ hoim q ad restitutiōez obligant. Sermo. CXXXIII.

Mutuū date nihil inde sperantes. Luc. vj. In pcedētibꝫ smōnibꝫ audist quō vsurarij obligant ad restitutionez vsurar & nō solū ipi: sz & alij si vsurarij nō restituāt vt ptz in ser. pcedēti. Nūc vidēdū erit adhuc de qnqz generibꝫ hoim q cū vsurarijs ad restitutiōez obligant. Pro grā Aue ma. ¶ Mutu. da. (nihil iñ spe. vbi s.

¶ Quartodecio igit tutores/curatores/& mrcs ac alij qcūqz sine mādato gerēdo negociū alienū: & sic p alijs fenerando tenet ad restitutiōēz: fm Alex. lom. & Rodoñ. qz cāz efficacē ad tle lucr pstiterit. Pro q sciēdū: q triplex ē tutela: scz testamētaria: qñ pr dat tutorē i testamēto: & legitia q scz a lege defert. Nā cū nullꝰ ē tutor p testamētū. tūc q pmo loco dēret huic ab intestato succedere: tutelā illi tenet suscipe. Et datiua: vt qñ nllo tutore dato i testamēto: nec extantibꝫ consanguineis idoneis iudex ex officio dat tutorem: & durat tutela vsqz ad xiiij. annū cōpletū ipi pupilli: & inde incipit cura q durat vsqz ad. xxv. annū cōpletū. Est tñ notādū: q clici nō cogūt recipe tutelā: licz possint alicui succedere ab itestato qūis i laicis est ɔtrā: vt. C. de legi. tute. aut. sicut hereditas. Possunt tñ clerici recipe legitimā tutelā fm Joā. disti. lxxxvj. c. fi. si volūt. Epi aūt & monachi tutelā legitimā recipe nō pñt: vt in aut. de san. epis. §. deo amabiles. Tñ fm quosdā illi auctitati derogat p illud dis. lxxxvj. c. puenit. vbi satis pz: q possit recipe legitimaz: licz nō datiuā vl testamētariā. vbi etiā oñdit: q ad cōem tutelā miserabiliū psonarum oēs clerici vel monachi tenent: cū. s. eis cōmittit ab his quorū interest. Qd etiā patz. lxxxviij. di. c. j. & c. Episcopus gubernationem.

A

Tutela triplex.

¶ Circa h queri potest primo: pone q tutor pecuniā vsurariam pupillo tribuat: nihilqz illi dicat: q sit lucrum vsurarium: sed tandē lapsu tpis pcesterit illud fuisse lucruz vsurarium. verū pupillus teneat credere et

B

illud restituere: Ad h͂ dicẽdũ ꝑm q̃sdã ꝙ nõ: ꝑsertim si d̃ bonis ñ habuit alias ꝯgruũ fructũ vl' emolimẽtũ. Rõ ẽ: qꝛ pupill⁹ nõ approbat qd̃ tutor fec: nec tutor aliq̃d de vsur̃ dixit tpe q̃ dicere debat: nec pupill⁹ al's iustũ lucrũ vl' emolimẽtũ d̃ suis bonis habuit. ꝓpẽca ꝓ suo interesse p̃t illud retinere: ꝛ ip̃e tutor obligat᷑ hõ lucrũ restituere: vt sic penã sustineat infidel' dispẽsatiõis sue. ¶ Scd̃o q̃ri põt: vtꝝ tutores vl' curatores aut m̃res q̃ licꝫ nõ fecerũt ꝯct⁹ vsurarios ꝓ pupill' vl' filijs. tñ p ill' vsuras exigũt ꝛ receipũt: teneãt᷑ ad r̃stitutõeꝫ? Ad h͂ rñdꝫ Alex. lom. ꝙ t'les obligãt᷑ restituere si ille cui⁹ noie acceperũt nõ ẽ soluẽdo vl' ñ vult satisfacere: h͂ et̃ sentit Bar. brix. i c. sic̃ nec suo. xlvj. di. vbi ꝓhibet᷑ quis exercere vsuras noie aliẽo sic̃ noie suo. Cui⁹ rõ ẽ: qꝛ faciẽtẽ ꝛ ꝯsentiẽtẽ par pena ꝯstrigit. ij. q. j. c. notũ. i fi. Et qd̃ g̃ui⁹ ẽ ꝑm Inno. si tutor noie pupilli p̄dcãs exigit vsuras: tũc et̃ p⁹ depositũ officiũ agi p̃t ꝯ illũ: vt i dicto ca. sic̃ nec suo. in glo. ¶ Tertio q̃ri p̃t: q̃d g̃ faciet tutor a cõitate artat⁹ ad suscipiẽdã tutelã pupilli: q̃ m̃lta hꝫ suscipe de vsur̃? Ad h͂ rñdet s. Bernar. i tract. d̃ restitutiõibꝫ: ꝙ corã ep̃o ciuitat̃: ꝓtẽte vl' lege prestari dꝫ: ꝙ a debitoribꝫ nõ exiget nisi capitale ꝛ de vsur̃ se ñ itromittet. Et de h͂ fieri faciat publicũ instrumẽtũ. Et sic euadere posit dispẽdiũ i vtroqꝫ foro scꝫ ꝯsciẽtioso ꝛ ꝯtẽtioso. ¶ Quarto q̃ri põt: vtrũ oẽs p̄dicti ꝛ alij q̃ dederũt cãꝫ efficacẽ vsuras exercẽdi possent inuitis ill' q̃bꝫ acq̃site sũt aut ig̃rantibꝫ de eisdẽ accipe pecũiaꝫ ad q̃ntitatẽ vsure acq̃site ꝛ his r̃stituere q̃bꝫ tenent᷑? Ad h͂ rñdet q̃dã ꝙ sic: nec in h͂ cõmittũt furtũ: cũ illa pecunia vsuraria nõ sit illoꝝ. Nã qꝛ ꝑ efficacẽ cãꝫ istoꝝ tale lucꝝ iiustũ deuẽit ad manus vsurarioꝝ: ꝛ ad restitutiõeꝫ obligati sũt isti mediatores vl' cãꝫ efficaceꝫ tribuẽtes iustũ ẽẽ vꝫ: vt q̃ cã illoꝝ iiuste sũt ablate de lege nãc iuste licẽtiã hẽant illa satisfacere: ne ip̃i de ꝓꝓo satisfacere teneãt᷑. qd̃ et̃ Chryſ. sentire videt᷑. Et hꝫ ex̃ de regu. iur. c. vnũqdꝙ ꝑ q̃scũqꝫ cãs nascit᷑ ꝑ easdem dissoluit᷑. Vñ ad h͂ p̄dicti vident᷑ obligati: ꝛ in h͂ gerũt vtilẽ curã suam ꝛ illoꝝ q̃ illa iiuste detinẽt. Qd̃ sane itelligendũ ẽ i foro ꝯsciẽ: ꝛ dũmõ non seq̃t᷑ aliud incõueniẽs de q̃ dcm̃ ẽ s̃. ¶ Quitodecio heredes tenent᷑ ad restitutiõeꝫ de q̃bꝫ gnãlit' ꝑm archid. ꝛ ꝑm alios docto. canonistas ẽ dõm: ꝙ licꝫ alit' ꝑm leges distinguat᷑: tñ ꝑm ius canonicũ tenẽt idistincte heredes ad oĩa debita defũctoꝝ in q̃ꝝ loca succedũt siue heredes sint filij siue ex̃nei: siue raptoris/siue alt'i⁹ decẽtoꝝ: siue talia debita fuerit ex ꝯctu vt emptio/vẽditio/locatio/ꝯductio/mutuũ ꝛ silia. vel ex q̃si ꝯctu vt tutela/gestio negocioꝝ /siue ex maleficio vt furtũ/rapina/simõia/vel q̃si ex maleficio vt cũ iudex ex iptitia male iudicat/aduocat⁹ male aduocat ꝛ sic d̃ alijs. vel cũ d̃ domo ẽ aliq̃d eiectũ vl' effusũ qd̃ nocuit alijs: siue ꝑuenerit res illa ꝓ q̃ debitũ fuit ꝯctũ ad heredes siue ñ: siue lis fuerit cõtestata siue nõ: vt plene pꝫ. xvj. q. vj. c. si ep̃m. ex̃ de pigno. c. ex p̄ntiũ i fi. ex̃ de solut'. c. j. ex̃ d̃ vsu. c. tua nos. ex̃ de rapto. c. i l'ris. ex̃ d̃ sepul. c. fi. Qd̃ sane tñ itelligit᷑ si hereditas suffic̃: ꝙ si hereditas ñ suffic̃ ad oĩa d̃bita ꝑ soluẽda: tũc ꝑm Ray. i iudicio aie licꝫ heres ñ fec̃ inuẽtariũ. tñ nõ tenet᷑

Tutores curatores aut matres quomõ r̃stituere tenent᷑

heredes quõ tenẽtur restituere

nisi inq̄ȝtū sufficit hereditas. Secus aūt ē in foro iudiciali fm Jo. an.
in nouella. vbi dicit ꝙ si fcē inuētariū/nō tenet vltra vires hereditat͛. q̄
aūt ad iudiciū aīe illō indistincte affirmat. ¶Pro cui⁹ noticia sciēduȝ
ꝙ inuētariū ē scriptura quā dȝ heres fm leges inchoare ifra .xxx. dies a Inuēta
morte testatoꝛ͛. vl' postq̄ȝ scit se eē heredē istitutū. ⁊ dȝ ibi scribere oēs rium qd
res defūcti sub testib⁹. ⁊ dȝ illā scripturā pficere ifra .xl. dies vl' ifra ānū si sit
res sꝛ remote. ⁊ tūc n̄ tenebit creditoꝛib⁹ vltra id qđ i hereditate fuerit
iuētū. al's fm leges teneret isolidū si nō fecerit inuētariū. Ad p̄dcā d̄qȝ
h̄ addēdū ē ꝙ tal' heres vltra hereditatē i aīe iudicio tenet ad oīa p̄dcā
q̄ dicē⁹ vsurari⁹ p eo expēdit si saltē illa mala fide suscepit. Cui⁹ rō ē qꝛ
p h̄ ad n̄ restituēdū p̄stitit cāȝ efficacē: qđ verū ē si talia habuit eo tēp͛ e q̄
dict⁹ vsurari⁹ erat nō soluēdo. ¶Sȝ d. qs. qđ si d̄ duob⁹ heredib⁹ vsu-
rarij alter fact⁹ ē nō soluēdo? Ad h̄ dicēdū ē fm Host. ꝙ alt' obligat in
solidū. et hoc vsqȝ ad q̄ntitatē q̄ ad eū d̄ hereditate puenit. Cui⁹ rō ē qꝛ
succedit i crimie: ⁊ etiā qꝛ oēs res hereditarie sꝛ obligate. vt plane pȝ ex͛ de vsu. c. cū tu. §. fi. D

¶Sextodecimo testamētoꝝ executoꝛes q̄ pl⁹ de-
fuiūt corpi q̄ȝ aīe: ⁊ ocl'o q̄ȝ ɔsciē tenent ad restōēȝ. Ad cui⁹ euidētiā sci- Executo
endū ꝙ sepi⁹ ɔtigere solȝ vt relicta bona vsurarij nō sufficiāt plenarie res testa
ad soluēda debita vl' restituēda iiuste q̄sita q̄ tn̄ sciūt certi psonis eē re mentoꝝ
stituēda. ⁊ nihilomin⁹ ne fun⁹ vsurarij careat eccl'iastica sepultura/cū
epo vl' curato d̄ certa q̄ntitate pecunie p incerti ɔuēit executoꝛ: vt sic li-
cētiā acq̄rat sepeliēdi fun⁹ i loco sacro. qđ ⁊ plerūqȝ pficit cū mag̃ pom
pa. q̄ qdē pte amota reliq̄ bōa vsurarij n̄ sufficiūt ad plenarie satisfaci
endū de certi. Tal igit executoꝛ cū det efficacē cāȝ ꝙ hi q̄ debēt hēe cer
ta de bōis vsurarij n̄ pn̄t acq̄rere: tenet extūc isolidū de pꝛijs satisface
re vsqȝ ad illā q̄ntitatē quā p incerti dedit epo vl' alri etiā paupi cā eleo
syne. Et h̄ iō qꝛ ch̄s nō succedit i paupib⁹ nisi qñ nō repiūt psone certe
q̄b⁹ restitui debēt certa. vt q̄si p substitutōēȝ ch̄s succedere videat: ac si
testatoꝛ diceret. facio tales ⁊ tales heredes meos: q̄s si repiri penit⁹ n̄ ɔtingat: substituo mihi ch̄m i paupib⁹ suis. E

¶Decimoseptio detē-
tores reꝝ emptaꝝ d̄ pecūia fenerata siue vsuraria tenet ad restōēȝ. Ad Detētores
cui⁹ euidētiā q̄ri pōt. Si ponat casus ꝙ vsurari⁹ d̄ vsuraria pecūia e- res rerū
mat equū/p̄diū vel domū ac alri liberalit' doner: efficiatqȝ postmoduȝ emptaꝝ
nō soluēdo: vtrū tūc q̄ soluit vsuras cū effectu repetere possit rē emptā
de vsuri a possessore cui sic donata est. ac verū possessiōēȝ accipiēs i foro
ɔsciē restituere teneat? Ad h̄ r̄ndet Monal. in sū. ꝙ licȝ p̄ciū ex re furti
ua redactū n̄ sit furtū. vt. ff. d̄ fur. l. q̄ vas. §. vl. ⁊ vicia psōalia n̄ trāseāt
i successores. vt ex͛ de fil'. ps. c. ex trāsmissa: tn̄ i h̄ casu pōt ille petere: ⁊ il-
le tenet restituere. vt ex͛ de vsu. c. cū tu. vbi plane p̄cipit i h̄ casu p̄dia vē
di sic empta. Cōcoꝛ. Ray. Cui⁹ rō est: qꝛ in tali casu res succedit loco p̄ci-
cij: sic ex͛ p̄ciū succedit loco rei. vt. ff. d̄ peti. here. l. si rē ⁊ p̄ciū. qđ tn̄ verū
itellige fȝ Guil. qñ rē talē habuit ex cā lucratiua. sec⁹ aūt si emissȝ vl' ex
alia cā nō lucratiua ⁊ bona fide habuissȝ: vt nō credēs rē emptā d̄ pecu

nia vsuraria. vl' credēs ipm vsurariū al's hře vnde possʒ vsuras reddere. Lōcor. Hoff. Host. Specu. Et addūt Hoff. et Host. q̄ si res illa lucratiua postea ad aliū q̄ filī cā puenire ztigat: ⁊ ille vltī⁹ fuerit ille q̄ vsuras soluerat seu repetere potuerat. tūc ille cui ꝑus fuerit res data libaꝛ. ⁊ ꝯ eū nō possʒ agi ciuilr'. vt. ff. de act. ⁊ obli. l. omēs debitores. Scdm etiā Host. si res empta ꝺ pecūia fenebri ꝑ tertiā ꝑsonā puēit q̄ cā lucratiua ad eū q̄ dedit vsuras: vsurari⁹ tn̄ minime libaꝛ: vt. ff. de ꝟ.

F ¶ Decimooctauo eos ad sepulturā i casu nō cō (oblig. int' stipulātē. Recipiē cesso recipiētes: ac etiā notarij ⁊ testes eoꝝ testamēti; assistētes. silr' ⁊ cō tes eos fessionē eoꝝ idebite audiētes vl' absoluētes. Pro q̄ sciēdū q̄ eos sic se ad sepul pelietes sīt ipo facto excōicati. vt pʒ i cle. de vsu. c. eos. Audiētes aūt i ta turā li casu eoꝝ ꝯfessiōes ⁊ absoluētes: ac etiā testes ⁊ notarij peccāt ꝯ ꝑcepꝶ ecc'ie positū i c. q̄ꝗ̄. ꝺ vsu. li. vj. Et vltra h̄ oēs iā dci tenēꝛ ad restitutōeꝫ oim q̄ receperūt ab eodē. q̄ si qdā vsurariū nō sepeliūt sʒ illū sepelire simulāt: puta ponūt capsaꝫ honorifice vacuā i ferctro: ac si corp⁹ essʒ ipi⁹ vsurarij: tūc nihilomi⁹ fʒ Jo. an. ⁊ alios doc. subiacēt eisdē pēis

G ¶ Circa ꝑmissa ꝑmo q̄ri pt. vtꝝ vsurario q̄ restituere hʒ ad salutē sufficiat q̄ in piclo mortis ꝯstitut⁹ ꝯdat testamētū sup restitutōe male ablatoꝝ: ita vt recipi possit ad absolutōeꝫ: cōionē ⁊ eccl'iasticā sepulturā. Ad h̄ rn̄det Alex. lōbar. q̄ oino nō sufficit. Lui⁹ duplex rō dari pt. Pria q: testamētū ē vltia snia volūtatis; nr̄e ꝺ eo qd̄ p⁹ mortē suā qs voluit fieri. Lū ei testās h̄ velit fieri p⁹ mortē: ⁊ p⁹ mortē loc⁹ pnie nō sit sine qua Testamentum null⁹ vsurari⁹ absolui pt: restat q̄ solū tale testamētū ꝯdēs i statu salutis esse mime pt. ꝑpt'ea opꝫ q̄ i vita restitui velit. al's nō dimittiꝛ pctm̄ nisi restituaꝛ ablatū. vt dr i reg. iur. li. vj. Vn̄ restō si possibil' fuerit pcedere dʒ oēʒ actū pnie: vt patebit ifra. Hui⁹ snie ē Aug. xiiij. q. vj. si res. vbi dr Si res aliēa ꝑpt' quā pcm̄ ē reddi possit ⁊ n̄ reddiꝛ/pnia n̄ agiꝛ sʒ siꝛaꝛ. si aūt veraciꝛ agiꝛ nō dimittiꝛ pctm̄ nisi restituaꝛ ablatū. hec Aug. Secūda rō ē: q: iustitia dei req̄rit vt ille satisfaciat q̄ peccauit. sicͭ igr' vsurari⁹ ē q̄ offēdit: sic ipse satisfacereꝛ dʒ i q̄ offēdit qd̄ n̄ facͭ si faciēdū i testamento relinq̄t. Vn̄ gn̄alr' si satisfacere cupit ita q̄ ei rmittaꝛ pctm̄ q̄ttuoꝛ ob Vsurari seruare opꝫ. Primū q̄ si pecuniā hʒ vn̄ restitutio fieri pōt illā expōat re us vt sa stitutōi ꝑ amicū fidelē anq̄ꝫ moriaꝛ. Scdo q̄ sub voce ꝑconia solēnir' tisfaciat ꝑconisari faciat q̄ oēs a qb̄ꝫ ꝑ se vl' ꝑ alios pecūiaꝫ extorsit veniāt rece q̄ttuoꝛ ptum plenā satisfactōeꝫ. Et h̄ qdē fiet: tū vt his qb̄ꝫ debeꝛ restō plen⁹ in obserua notescat ⁊ vēire possint sua repetētes. tū etiā vt scādalū qd̄ i publico ꝑ re debet. pter vsuras exercēdas ab eo nt'tis; ē rlictū h̄ mō q̄si i publica pnia deleatur ⁊ emēdeꝛ. q: vt dr: ex ꝺ pe. ⁊ re. c. j. Manifesta pctā nō sūt occulta correptōe purgāda. Qd̄ si tal' vsurari⁹ n̄ fecerit publice fm̄ Alex. lōbar. nō deꝛ ei sacrm̄ nec eccl'iastica sepultura. Tertio si hʒ aliq̄ instrm̄ vsuraꝝ q̄ ea casset ꝑ publicū instrumētū vl' redigat ad debitū veritatis. Quarto si aliqd deficit ad explicādū vl' debite obligādū faciat fieri publicū instrumētū atq̄ꝫ debitā cautōeꝫ: sicͭ exp̄mit i c. q̄ꝗ̄. ꝺ vsu. li. vj. Et fʒ magnos vtriusq̄ꝫ iuris doc. fideiussoꝛ vsurarij tenet isolidū ad restitutōeꝫ oim vsu

rarũ certarꝫ ac icertarꝫ: ac etiã male ablatoꝝ ꝑ vsurariũ extortorũ q̃ntũ se vires p̄dicte hereditatꝭ extēdūt. Et h̄ habito respectu ad p̄dicte cautiōis t p̄s. nã licz tp̄e p̄stite cautiōis p̄ncipal' eēt soluēdo: demũqꝫ facultates ei⁹ eēnt exhauste aliť q̄ꝫ ĩ restitutiōib⁹ p̄dictꝭ: nihilomin⁹ fideiussor ĩ manebit ad oia obligat⁹. Et lꝫ exceptio iopie ꝓsit p̄ncipali / nõ tñ fideiussori ei⁹ in dicto casu. Ex his pꝫ q̃ntũ ꝑiculum est vsurarijs ꝛ maxime publicis. vñ ex mille / imo decẽ milib⁹ vix vn⁹ est q̄ dicto mõ satisfaciat. Suo mõ dici pt̄ de oĩb⁹ raptorib⁹ ꝛ oppressorib⁹ paupeꝝ publicꝭ: imo de ceterꝭ res male q̄sitas possidētib⁹ etiã occultis. q̄ licz nõ sint obligati ad publicandũ ꝛ p̄tecontiandũ eo mõ q̄ vsurarij publici: tñ pniaꝫ agere nõ valēt nisi restituãt mõ p̄dicto dũ h̄ facere pñt in vita: nec eis ꝓdest testamētũ post mortẽ illa restituēdi ꝛc̄. ¶ Scdo q̃ri pōt de eo q̄ se spōte obligauit ad vsuraꝝ restitutionē: credēs vsurarij bona ad h̄ sufficere ꝛ postea iuenit nõ sufficere: vtꝝ de suo ꝓpo satisfacere teneať: Ad h̄ rñdet s. Ber. in trac. de restitut. q̄ aut obligauit se distīcte: puta si tm̄ hēt de bonis defūcti: ꝛ tūc nõ obligať nisi ꝓ tãto q̃ntũ iuenit de bonis ei⁹. aut obligauit se ĩdistincte: ꝛ tũc si op⁹ est de suo ꝓpo supplere teneť / ita q̄ integre soluat. Cui⁹ ratio est: q: seipm̄ ꝓ ꝓprijs v̄bis illaqueauit. Et licz in itentiōe habuit se velle distincte obligare q̄uis nõ exp̄ssit: nõ tñ ꝑ h̄ se pōt excusare: q: magis statť obligatiōi exp̄sse q̄ꝫ intētioni occulte: quã q: nõ exp̄ssit sibi ĩputet: q: ꝓpť insipientiã suã suo iure creditores fraudari nõ debēt. ¶ Tertio q̃ri pōt vtrũ ꝑ publicũ istr̄m ab vsurario recipiēs cautionē de restituēdis vsurꝭ ꝛ male ablatꝭ ad volũtatẽ suã possit iteꝝ sine pctõ ꝓmissionē hãc eidē relaxare / ꝛ istr̄m cautōis reddere vł cassare: Ad h̄ rñdet s. Ber. vbi s̄. q̄ si ille q̄ se pri⁹ obligauit et nũc relaxatōeꝫ petit est cōpos sue mētꝭ ꝛ h̄ postulet ĩportune pōt sine pctõ instr̄m h⁹ obligatiōis cassare: cũ sal⁹ ei⁹ eē debeat in manu sua: nec teneať hõ salutē aie ei⁹ cũ ꝓpo scādalo ꝓcurare: nec etiã ꝓpť h̄ a vīculo debitoꝝ remanerꝫ absolut⁹. vꝫtñ sec⁹ eēt si tal' obligat⁹ eēt suo p̄lato. Deniqꝫ aduertendũ ẽ q̄ si vsurari⁹ nõ pt̄ hr̄e fideiussorẽ nec pigra: tũc f̄ꝫ Jo. an. iuret illa nõ posse hr̄e: ꝛ iuret se facturꝫ qd̄ cauet: ꝛ suffic̄ maxie si h̄ v̄isiľe ẽ. vt ex̄ de dona. inť vi. ꝛ vx. c. ꝑ lras. Dis igiť p̄missis dcť vsurario pnia ꝛ nõ pri⁹ sic p̄cipiť in dcõ c. q̄ꝫq̄ꝫ. nã si q̄s aliť cũ absolueret: thesaurisaret sup seipm̄ diuinũ iudiciũ: ꝛ aiaꝫ illi⁹ p̄cipitaret in ꝓfũdũ inferni / nec ignãtia excusaret eũ. vt ex̄ d̄ iniu. ꝛ dã. da. c. si culpa. Ecce in q̃nto ꝑiclo sť vsurarij: raptores. fures. paupeꝝ oppressores / ꝑ exactiōes iniustas cōtract⁹ fraudulentos faciētes. testamēta nõ exeq̄ntes: et breuiť oēs res iniustas possidētes. Rogem⁹ q̄ deũ. ¶ De vsura. Sermo. CXXXIIII.

Mutuũ date nihil inde sperãtes. Luc. vi. ¶ Jã ꝑplures s̄mones audistis de vitio vsure: in q̃nto etiã ꝑiclo sint vsurarij ꝯstituti. quib⁹ modis vsura cōmittať publice ꝛ occulte. ꝛ quõ vsurarij teneñť ad restitutionē. Nunc cōsequēter intendo sũmatim dicere de vsura per modũ epilogatiōis: vt facilius q̄ dicta sunt in p̄cedentib⁹ s̄monib⁹ valeãt memorie cōmendari. Pro gr̄a Aue maria.

¶ Mutuū dare tc. vbi sup. Primo videndū est de vsura in gnāli. scdo de ei⁹ distinctiōe. tertio de qbusdā dubitatiōib⁹ circa hec ꝯtingētib⁹ tc.

A ¶ Circa pmū ē notādū: ꝙ vsura ē qcqd sorti accedit: siue sit pecūia esca
Usura vestē/spēs/ligna/seruitiū vt pꝫ fere i oīb⁹ c. xiiij. q. iij. Et subitell' gir ex pa
cto pcedēre: vl' etiā ex intētōe pcedēte ꝯcomitāte vl' subseqnte. Et accipit
h sors p debita q̄titate rei mutuate i maria occurrēte: scꝫ pecūia frumē
Sors to/vino/oleo/z sil'ib⁹. Et sic sors ē capitale creditorē expēssuꝫ vl' pallia tū
Nec vsura ꝯmitti pōt nisi circa sortē z capitale rerꝫ mutuabiliū. Et hec
vsura tā execrāda reputat: ꝙ ius nāle: diuinū z canonicū vniformit' se hꝫ
negatie ad oēs cas⁹ vsurarios: qꝫ pari rōe sic i vno casu sic z in ōibꝫ pbi
beri dbuit: cū ð sui nā sit mala. Et h⁹ snie ē Jo. an. i mercur. in regl'a. pcm
Dicit etiā Alex. ð ales i. iij. pte sū. ꝙ q̄uis hoīeꝫ occidere sit pcm in se: nō
tū ꝫ se. Et iō qnqꝫ licꝫ occidere qꝫ dño i aliqb⁹ casib⁹ homicidiū ꝯcessit.
Dare tn̄ ad vsurā ē pcm i se z ꝫ se: nūqꝫ i aliq casu licꝫ. Et sic nll'a pt
cadere i ea dispēsatio: vt pꝫ plāe ex ð vsu. c. sup eo. tāta nāqꝫ ē illi⁹ feditas
ꝙ etiā i extrema necitate qn licꝫ furari: nō licꝫ aliū iducere ad mutuādū

B ¶ Ut igr vsure viciū mag' elucescat. Est no. scdo ꝙ in oi (sub vsura.
ꝯctu ex h ꝯtigit vsura vl' nō: ꝙ aliqd accedit sorti vl' qð ē ð sorte. Vbi grā
Si qs possidꝫ domū vl' fūdū vl' bo: fruct⁹ tn̄ excresc̄ēs de sorte ē z n̄ acce
dit sorti. Si qs igr emit aliquā rē iusto pcio res ipa secū portat sortē su
am. Et si q pueit tn̄ excrescētia illa ð sorte ē z n̄ accedit sorti. Et eodē mō
ꝯtigit i locatōe. Cōmodatū aūt si māet i sua nā nō recipit excrescētiā sor
tis/sꝫ mag' tc i aliū ꝯctū trāsit fm locatū. Ex q isert ꝙ solū i mutuo lu
crū accedit sorti. Et iō i h ꝯcordāt oēs doc. ꝙ i mutuo n̄ licꝫ accipe vltra
sortē: z ꝙ solū i ꝯctu mutui veri vl' iterptati cadit vsura. Hic. xiiij. q. iij
c. putāt. Dicit qdā glo. ꝙ sr duo ꝯct⁹ q ð sui nā sr g̃tuiti scꝫ mutuū z cō
modatū. Mutuū ei si nō ē g̃tuitū: iā nō ē mutuū sed vsura. Cōmodatū
vo licꝫ n̄ sit g̃tuitū tn̄ nō ē vsura: q̄uis ðsinat eē cōmodatū. Sꝫ si qd re
cipit p re cōmodata: z ē pecūia: tc cōmodatū trāsit i emptiōeꝫ z vēditio
nē. Si vo ē alia res q dat p ea: tūc trāsit i pmutationē: ꝙ si p vsu rei pe
cūia recipit tc trāsit i locatōeꝫ. Si deniqꝫ res alia recipit tc trāsit i ꝯctū
inoīatū scꝫ do vt des: ex q deniqꝫ relinqt ꝙ solū i ꝯctu mutui ꝯsistit vsura
Et iō tenēdū est gnāl'r ꝙ qncūqꝫ dr vsura ꝯmitti in aliq ꝯctu. emptiōis.
vēditōis. locatōis. pmutatōis z sil'iū: tūc sp itelligūt ibidē esse duo ꝯct⁹
Exēpli grā. vēdo tibi p. x. qð vix valet. viij. et h ppt dilatiōeꝫ solutiōis: tc
ē ibidē vsura: z p ꝯñs duplex ꝯct⁹ scꝫ vēditōis: z mutui cui⁹ grā pciū ad

C ¶ Circa scdm pncipale ē notādū: ꝙ triplex ē vsura scꝫ ani: signi (auget.
Usura z pacti. vsura ai ē cū qs pncipal'r mutuū dat ppt spē lucri. Et sic ꝯmittit
mētalis. vsura sola itentōe corrupta ex pte creditorē q pncipal'r mutuauit spe lu
cri. Et tc tenet creditor ad restitutionē ex qcūqꝫ etiā itentiōe debitor illi
dederit. vt ex. e. ti. i. c. ꝯsuluit. i glo. Quidā tn̄ distinguūt meli⁹ dicētes. ꝙ
si ðbitor aliqd dedit ex sola libalitate p modū doni tc nō tenet eidē rstitu
ere: sꝫ dꝫ paupib⁹ dare: nō ex pcepto sꝫ ex ꝯsilio. Et dꝫ de itentōe corrupta
penitere. Si vo dedit rōe mutui pncipal'r tūc nō abdicauit illō a se vo

lũtarie sȝ ꝯditionate:ne scȝ mutuãs reputet se grauatũ ⁊ alteꝝ ingtũ. ac ꝓꝑ͛ hoc al's nõ inueniret tale mutuũ. et tũc restitui dȝ mutuãti. Et ꝑ h̄ saluari põt ꝯtrouersia q̃ v̾saꝛ int͛ doctores q̃ sumit͛ ex c. cõsuluit. ex͂ de vsu. vbi dr̄ i glo. ꝙ licȝ tal'i foro iudiciali nõ ẽ puniẽd⁹ tãq̃ȝ vsurari⁹: tñ in foro cõscie ⁊ eccl'ie iudicãd⁹ ẽ male agere. Et induceẽd⁹ ẽ nõ cõpellẽd⁹ vt sic accepta restituat. qꝛ q̃ ad deũ reuera vsurari⁹ ẽ. Et h̄ dicũt Sco. i iiij. ⁊ Alex. lõ. i trac. suo ꝙ lȝ tal' vsura mẽtal' cũ culpa mortali fiat: ad restitutiõem tñ nõ obligat. Et adducũt exẽplũ de furto ꝙ si qs gratis li beralit͛ in dono recipit qḋ furari ꝓposuit: tũc licȝ tal' furet͛ mẽte/ nõ tñ oꝑe: nec ad restitutiõeȝ obligat͛. Sic q̃ ex cõcesso mutuo lucrari intẽdit a debitore tñ nihil exigit: sȝ gr̄ȝ datũ recipit q̃ȝuis sit vsurari⁹ mẽte: nõ tñ oꝑe: ita ꝙ teneat͛ restituere. Ad qḋ r̄ndet Jo. an. in mercu. suꝑ regula pctũ. ꝙ int͛ illos duos casus ꝓbat͛ esse magna dissĩlitudo. Nã licȝ do natarius i casu furti corruptã intẽtiõeȝ habuerit: nõ tñ donatio causat͛ ab ei⁹ facto. nec ẽ annexa illi intẽtiõi corrupte. Cui⁹ ꝯꝛiũ i mutuo cadit. qꝛ cũ ex bono charitatis gr̄ȝ fieri deberet/ fit ꝑncipalit͛ ex spe lucri: cui viciose spei effect⁹ ꝯseqt͛ qḋ est lucrũ. ⁊ iõ tal' ad restõeȝ obligat͛: qꝛ lucꝝ exinde sub tali intẽtiõe receptũ ẽ vsurariũ. Et hec opinio vera ẽ ſm In noc. Hosti. Arch. ⁊ Ray. Patȝ igit͛ intuẽti ꝙ he due opiniões ꝯꝛie cõ cordari pñt ꝑ suꝑdictã distictõȝ quã põit archieꝑs florẽti. i trac. restitu tionũ. Hec aũt intẽtional' vsura ꝑiculosior est q̃ȝ illa q̃ fit cum expssis pactõib⁹. Pꝛio qꝛ in foro causaꝝ mĩme reꝑeti põt. Scḋo qꝛ ꝓpter suas subtilissimas palliatões a mult̄ȝ auaricia cecat̄ȝ cog͛sci nõ p̄t. Exẽpli ḡ tia vt vnũ casũ ponam⁹ de plib⁹. Si emat͛ fund⁹ vl' ager iusto p̄cio: ea ꝯditiõe ꝙ qñcũq̃ȝ vendẽs emẽti p̄ciũ illḋ restituerit/ fundũ vl' agrũ re habebit: tũc ille ꝯctus i se nõ est vsurari⁹ sȝ licit⁹: vt dic̄ glo. magna i c. ꝯq̃stus. extra de vsu. Põt tñ ille ꝯct⁹ illicit⁹ ⁊ vsurari⁹ iudicari. s. si em ptor sub spẽcie emptõis intẽdit mutuare p̄ciũ agri. ⁊ ꝑ tale lucrũ lucri facere annuos fruct⁹ agri. tũc em̄ vsura iudicat͛ ex itẽtõe: licȝ ab eccle sia ſm Archi. ex h̄ cõdẽnari nõ põt. ꝙ si simplici intẽtiõe agrũ emit iu sto p̄cio ꝑatus tñ restituere vẽditori reqrẽti nõ est ibidẽ vsura. Signũ aũt intẽtõis simplic̄ȝ est ꝙ dat iustũ p̄ciũ ⁊ intẽdebat emere possessiões vel reddit⁹: ac etiã ꝙ poti⁹ eligeret fundũ tenere q̃ȝ p̄ciũ recipe.

Usura mẽtal' ꝑi culosior est ẽ exp̄s sa vsura

¶ Pro clariori intellectu dictoꝝ est notãdũ scḋo ꝙ triplex vsuraria in tẽtio distingui põt in cõtractib⁹. Prima dr̄ antecedẽs q̃ viget ãn̄q̃ȝ mu tuũ dat͛: vel qñ dat͛ qḋ ꝓꝑꝛie directe ẽ ꝯ mãdatũ dñicũ: si tñ postea ꝓpo sitũ mutaret ad regulã charitatis ãn̄q̃ȝ vltra sortẽ reciꝑet: tũc grat̄ȝ da tũ licite retinere posset. Scḋa dicit͛ cõcomitãs: q̃. s. mutuãdo nõ viget. tñ si mutuũ recipiẽs postea in mutui recõpẽsatiõe aliqd dat: ⁊ mutu ans ꝓpter eãdẽ causã libent͛ hoc acceptat: tũc cõmittit vsurã habẽs cor ruptã intentionẽ cõcomitantẽ. Tertia dicit͛ subseq̃ns: que. s. tã mutuã do q̃ȝ solutionẽ recipiẽdo nõ viget: sed lapsu tꝑis cupidine p̄ualẽte vult mente ⁊ ostẽdit ore vel oꝑe ꝙ ꝓꝑ͛ mutuũ pri⁹ factũ sibi fiat mun⁹ a ma

D Usura ria intẽ tio tplex

nu: a lingua vel ab obsequio. Et hi oes no solu comittut vsura et tenent ad restitutoez: sz etia qcuq in ius tal mutui succedut: vt filij vel heredes. Et hec est snia Arch. xiiij. q. iiij. c. j. ¶ Sz d. qs: vtrum si no fuit intetio creditoris aliqd ex mutuo recipe: et debitor aliqd dat. teneat creditor ad restitutoez? Ad h dicedu q ex pte debitoris in remunerado jn mutuante

Intetio remuneratonis triplex

triplex intetio distingui pot. Pria dr timorosa: q. s. debitor timet displicere creditori que credit velle remuerari. vl timet ab eo sibi mutuu auferri. vl ne inueniret iteru mutuare volete si no remuneraret: et i silib casib. Un si creditor hac intetione scit aut credit: vl salte similr credere deberet/ restituere dz accepta: no tn tenet restituere bona fide cosumpta fm Guil. Scda dr gtiosa: qn. s. in remunerate respect aliqs remuneratois influit: no tn pncipalr ppt id fit sz mag ex gra. Et tunc creditor h credes no tenet ad restitutoez. Tertia dr amorosa: qn. s. ex sola charitate debitor aliqd creditori donat. Et si creditor talit datu credit restituere/ no tenet. Et si qrit. Cur no pot eq bn retieri ab vsurario metali cui debitor ex mera liberalitate et libtate facit recopesatoez? Ad h dicedu q hoc venit ex diuio pcepto statuete edictu q i mutuo nihil sperari debeat cu q pcepto recipies ad mutuu dispesare no pot. Et qz talis recopesatio fit 9 lege iuste pncipatis salte i eo q talit mutuat: io debitor recopensatione facere deliberas: licz qtu in se est mutuati licite dare pot: tn no pot sic libere dare q talit mutuas licite pot sic vltra sor

E ¶ Scda vsura dr vsura signi. cu vicz pa (te recipe: vt pz ex pmissis. ctu expssum no interueit sz qda signa intentoez animi mafestatia. puta cu mutuas isinuat vbo nutu vel signo qcuq q no mutuaret nisi lucru aliqd speraret. siue cu p mutuu negat tminu vl iurameti denegat relaxatoez ei q iurauit se no absentare: et his silia. Tal eni no tm qd accepit inde tenet restituere: sz etia illi tenet restituere q tali mo mutuuz recepit/ nisi canonicu alid obstaret. Cui ro e: qz no refert qd ex equpollenti fiat. Na sic no refert veru qs aliu gladio vl baculo interficiat: sic no refert an vbo vel signo/ demostratoe vel circulocutoe qs aliqd ostdat. vt ex de cosang. et affi. c. tua nos. Usura deniqz pacti fit cu pacto expsso

Usura triplex

de acqredo lucro vltra sorte. Et vt tagit ex de exces. pla. c. int dilectos. in glo. triplex e vsura. Prima dr vsura cois. et est illa q in die vl i septimana vl in mese excedit sorte: sicut pz ibide in tex. de clico ludete ad taxillos q cocessit socio. xj. p. xij. Et sic pma die potuit excedere. Scda dr centesima: q. s. excedit sorte in anno. Tertia dr septupla vl sexagesima. q. s. excedit medietate sortis in anno. Un Justinian imparator pmisit vsuras cetesimas et sexagesimas. s. leuissimas: qz vidit hoies impij sui prauos esse et pnos ad dandu ad vsura. et sic pmisit min malu ad euitadu mai. pmisit inqua. i. no puniuit. Un leges implicite phibet vsuras. vt

F s. tactu est. ¶ Tertio e notadu q vsura fm oes doc. pprie no comittit nisi in 9ctu mutui. Mutuu aut di qn aliqd meu fit p aliqd tps tuum. Et io necesse e q solu i illis reb qb mutuu influenire pot vsura comit

tat. quos Alex. de ales distinguit i triplici gñe. Queda ei mutuant sub certo numero sic pecunia. qda sub certo podere sic auru/argetu. qda etia sub certa mesura sic granu/vinu/oleu: et similia. in qbus solu pprie comittit vsura. Cuius ratio est: quia sole res circa quas mutuu consistit hnt de natura vel arte sibi costitu tu valore: que trascedere minime pnt/nisi vitiose contra natura vel artez agat. Ad 3am aut q obiicit etia in aliis rebus vsura comitti posse: vt in equo vel pdio p pecunia mutuata in pignus recepto. Dicedu est q distictio fieri dz inter vsura q exigit ab vsurario vltra sorte vel mutuu: qd pprie dz vsura. et inter rez in q comittit vsura: q est ipm mutuu. vt equus. vel agru de q gignit ipm lucru. Na si poderat id qd mutuo dat cui pprie et vere accedit vsura: tuc sp consistit in tribus pdictis. si vero poderat pmiu qd dat: tuc ee pot aliud a pdictis. sz h improprie et interptatiue dz vsura. ¶ Circa tertiu pncipale videdu est d interesse quo pot admitti in contribus. Pro q sciedu q interesse fm doc. est qda euitatio dani vel recopesatio dani. Unde fm s. Tho. scda scde. q. lxxviij. ar. ij. in sol. pme ronis p interesse. i. p occurreti dano euitado licitu est pacisci cu alio. aliqd recipe vltra sorte absqz vitio vsure: ita q i pactu deducat cu eo cui mutuat dani recopesatione p qd sibi subtrahit aliqd qd dz hre. qz h no est vedere vsu pecunie vel mutuu: sz danu euitare. recopesatione tn dani. qd considerat in h q de pecunia no lucrat no pot i pactu deducere: qz no dz id vedere qd nodu hz: et mltiplicit impediri pt ab habedo. Deniqz qlit vnusqsqz pacisci pot p interesse dani emergetis ta de pto qz de pnti et de futuro lati dixi s. ser. cxxij. D E. p totu. et. cxxiij. A B. p totu. ¶ Sz di. qs quo pot comitti vsura i emptoe et veditioe: vicz plus vedendo ppter dilatoez solutois: aut minus emedo ppter anticipatione tpis. Pro illo est notadu q si vendes peteti dilatione solutiois auget pterea preciu solutiois: no tn vltra terminu iusti pcij scz rigidi gradus: vt ptz s. ser. cxij. A. tuc ex vi contus no comittit vsura: qz tal no vedit vltra iustu pciu/qmuis no faciat gram remissiois pcij descededo ad gdu discretu vel piu. qd libent faceret si emes stati solueret. Na aliud e no facere gfaz aliqua p eo q fac gfaz expectationis. et aliud e ppter expectatione simplr excedere iustu pciu. Insup h gnalit tenedu est q tps illd vedi pot qd est pprium pstitoris aut veditoris. tps aut qd no est pprium pstitoris/sz potius receptoris sic est in oi mutuo/nuqz vendi pot. Et sic ppter tps re plus vedere aut minus emere qz tpe contus valeat: qz no ex malicia contrahentiu: sed ex ppria natura contractus illud pcedit et c. Exeplu primi Si qs vendit equu no pot vedere tps cu in contractu fit traslatio dominij ipsius equi. et sic tps est ppriu emptoris. Si vero vedit vsu equi tuc pot vendere tps: qz tuc est ppriu veditoris/eo q no trasfert dominiu equi. Exeplum scdi. Quis vendit bladu ob alterius rogatu in hyeme qn minus valet ponit illd vltra iustu pciu: qz fuare ppoebat et disponebat illd in estate qn plus valet. Et ecotra dici pot de emete. Unde si talit bladu vendes no disposuit illud fuare: tuc vsura comittit. qz ex malicia contrahetis et no ex natura contus plus iusto vedidit. De h vide s. ser. cx. I K. silr ius vel vsus reru p futuro tpe minus emi pot qz si pncipalit traderent. et qnto ius futurorum ptendit in longiora tpa/tato ceteris paribus emi pot minori pcio. qd sane intelligit

Mutuu triplex
Interesse
S
Interesse
V

in his rebꝫ in qbꝫ ius rei differt ab ipa re vl' ab actuali possessione ꝛ vsu rei. Et sic ꝑ redditibꝫ ꝛ possessionibꝫ ꝛ silibꝫ lꝫ minꝰ dare qȝ toto tpe valeant i fructibꝫ. Silr ponat casus de pecūia ꝙ creditor hēat ius pcipiēdi a debitore singlis ānis c. flor. vsqȝ ad. x. ānos q faciūt mille flor. tūc ti s illd est ꝓpriū venditor ꝛ pōt vēdere creditori ita ꝙ in pmpto dabit tm̄ octingētos flor. sed de his latiꝰ dixi sup ser. cx. K L per totum.

I ¶ Sed adhuc di. quis qd ē dicendū de mutuo coactiuo simplr vel fm qd. de h dicēdū est ꝙ mutuū qd simplr fit ex coactiōe scȝ cōitate vl' fugiore cogēte excusatur ab vsura: qꝛ talis coactio mltū aufert de rōne mutui ꝛ ꝑ ꝯns de rōe vsure. De natura nāqȝ vsure ē: ꝙ fiat i mutuo volūtario cū spe lucri. h aūt mutuū ē coactū sine spe lucri saltē pncipalir: et qd nō ē licitū i lege necītas licitū facit. vt ex de re. iur. verūm recta rō necessario ꝯiūgit coactiōi: qꝛ si cogi placeret illicitū fieret/eo ꝙ coactio i volūtariū trāsiret. Silr volūtariū fm qd excusari pt ab vsura. xbi grā. Si rē meā ꝑ potētiā vl' iusticiā occupasti: vl' mihi vim facis i rebꝫ meis vel nō rstituis mihi rē mutuo pstitā locatā vl' cōmodatā: aut etiā nō soluis mihi opas: impēsas aut alia qcūqȝ debita: vel nō vis desistere ab iiuria mea nisi tibi mutuē centū/q facto desistis iiuriari ꝛ oīa pmittis restituere: h nō ē vsura ex pte mea cū nihil lucrer: sȝ redimo vexationē iniustā: mea recupo/ꝛ me defēdo: qd licȝ. ar. ex. d sim. c. dilectꝰ. nec vsurā ꝯmitto si ꝓpr mutuū mihi soluat iustū dbitū: vl' nō exigat iiustū debitū: d his la

K ¶ Sed adhuc d. qs/qd tūc (tiꝰ s. de mutuo coacto ser. cxix. A B ꝑ to. ē dicendū de dubio vl' picl'o qd infuenire pōt in ꝯtu mutui veri vl' interptati? Rūdet ꝙ rōne dubij vl' picli tal' pōt qs aliqn aliqd vltra sortē recipe: licȝ vt freqnt vsura palliata se latent imisceat. Pro cuiꝰ itellectu

Regule. regule gnāles dari pnt. Pria ꝙ i mutuis verī vl' iterptatis spe lucri pncipalit factī: dubiū seu picl'm a fenore nō excusat. Cuiꝰ rō ē: qꝛ si pncipalr fiunt spe lucri tūc vsure viciū est annexū. Et idō dubiū ꝛ picl'm de sui nā nō tollit viciositatē a tali mutuo. Scda regl'a: qꝛ dubiū ꝛ picl'm nō tollit vsure viciū: nisi dñiuȝ ꝛ vsus rei piclitanti cū q lucrat ad lucrantē ꝑtineat: qꝛ ex re sua nō aliena qs lucrari dȝ. Cuiꝰ rō ē: qꝛ cū in actu lucrandi picl'm merciū vel pecūie nullo respectu actꝰ mercandi spectat ad ipm tradentē: sed solū ad eū cui res tradite sūt: tūc eo ipo rez vsꝰ ꝛ dñium q ad actū illū mercādi spectat ad eū solū cuiꝰ picl'o currūt: res ei pdit dño suo. Tertia regl'a ꝙ dubiū vel picl'm a fenore nō excusat: vbi in ꝯtu cā tpis nō ꝓprij plꝰ aliqd spat. Cuiꝰ rō est: qꝛ ibi sp psumit eē mutuū vez vl' iterptatiuū: cū fit spe lucri ꝓpt incurrēs tps d q dictū ē s. In ꝯtu igit mutui veri vl' iterptati: qdruplex dubiū siue picl'm infuenire pōt. pmo i capitali ꝛ nō lucro. scdo i lucro ꝛ nō capitali. tertio nec i capitali nec in lucro. qrto ꝛ i capitali ꝛ in lucro: de qbꝫ sup latiꝰ ser. cxviij. A B ꝑ totū.

L ¶ Ultio dubitat de mutuo i locatiōe aialiū. De h dr Alex. de alexād. ꝙ duobꝫ modis ibi infuenire pōt fraus vsuraria. Prio qn lucrū qd ex tali cōmissiōe ꝑuenit ortū hȝ ex mutuo: vt si diues paupi mutuat c. flor.

ad emendū sumēta nutriēda ad lucrū vtriusq3: tale lucrū est viciosū: qz ortū hz ex mutuo: hic siue totū: siue p̄tē mutuo tradit: nūq̄z ex mutuo lucrū sumere pōt. Scdo qn̄ excludit p̄icl'm p̄ncipal' cōmissi a cōmitēte: siue qn̄ ꝯmittēs sibi taxat lucrū in tāta q̄ātitate: ꝙ nō recōpēsat labor ⁊ sollicitudo nutriētis fm rectā estimationē. De h̄ monald' i sūma ponit regulā gnālē dicēs. Hoc gnāl'r ver̄ est: ꝙ vbi ꝓbabilit' dubitat' vt̄r̄ ꝯditio vni' sit deterior vl' alteri' ex forma ꝯditiōis vl' pacti adhibiti i ꝯhenda societate nō est pctm̄: vbi aūt ad arbitriū boni et exp̄ti viri ḡuat' alteri' ꝯditio pcm̄ ē ex p̄te ḡuātis si scien' h̄ faciat ⁊ tenet' ad restitutionē. Non pōt tn̄ dari gnālis doctrina sup hmōi traditionib' aialiū. ꝓpt' varietatē traditionū ⁊ varios dolos q̄ sub talib' ꝯditiōib' a q̄busdā excogitant' eꝫ normit': q̄uis nō vltra medietatē iusti p̄cij. in q̄ cāu nō solū eccīa sz ēt p̄uat' q̄sq3 tenet' ad restitutiōe3. Et si nō iure fori saltē iure poli. Et maxie qn̄ simplicē circūuenit. vt ex̄ de emp. ⁊ vē. c. cū dilecti. d̄ his locatōib' aialiū lati' dixi sup̄ in materia de soccidis ser. cxxi. p totū. Ex his oib' p3 q̄ta occurrat malicia i ꝯctib'. mutuādo. locādo. emēdo. vēdēdo ⁊c. ⁊ tātū de vsur' ⁊ ꝯctib' iniust'. Rogem' ḡ deū vt in his sua grā nos respiciat ne illū offendam': vt iuste viuētes p̄mia eterna capiam'. Amen.

¶ De cōditionib' q̄s dn̄t obfuare mercatores. Ser. CXXXIIII.

Difficile exuit' negociās a negligentia sua Eccī xxvj. ¶ In p̄cedentib' fmonib' audist' de mltiplici malicia vsurarū ⁊ de varijs ꝯctib' iniq̄s emētiū ⁊ vēdentiū. Vn̄ merito q̄s insistēs ꝯctib' hūanis t'reri deberet. Sz vt sciāt mercatores q̄lit' se hr̄e debeāt ad obtinēdū vitā eternā: cogitaui nūc ex sc̄ptis doctor̄ ponere siue dicere aliq̄s ꝯditiōes siue p̄cepta q̄ mercatores in se hr̄e dn̄t si saluari desiderāt. quia iuxta thema valde difficile est mercatori vt excuset' sp a negligētia ⁊c. p grā. Aue ma. ¶ Difficile exuit' nego. ⁊c. vbi s̄. ¶ Quia saluator noster eiecit de tēplo vendētes ⁊ ementes Luc. xix. Et iux̄ thema mercator difficul' excusari pōt: q̄n aliq̄ negligētia siue omissione notet'. Jō in p̄nti fmone vidēda sūt ea q̄ req̄runt' ad h̄ vt mercator nō obuiet legi diuie q̄n poti' se ꝯformet volūtati diuie. Pro q̄ ē notādū ꝙ mercatori decē p̄cepta siue ꝯditiōes sūt ad h̄ nec̄arie: vic3.

Timor dei i oib' agendis
Fidelitas i sacro mr̄imonij
Ueritas in verbis
Equitas in factis
Emēdi vl' vendēdi libtas
Tp̄is nō sui inuēdibilitas
Adp̄xim charitas p̄fci q̄ sit eiusdē mercantie
In soluēdo p̄missa legalitas
In aq̄scēdo ⁊ p̄cauēdo ꝯct' vsurarios
Chr̄iane religiōis obseruātia ⁊ modestas (studiositas

¶ Primo potissime nec̄ari' est mercatori dei timor in oib' agendis. Pro q̄ timore nutriendo ⁊ ꝯfuando tria sunt nec̄aria. Primo vt missas ⁊ alia diuia officia freq̄ntare nō desinat p̄sertim i dn̄icis dieb' ⁊ fest' p̄ncipalib' sumope cauēdo ne mercantiar̄ negocijs implicet' illis dieb': nisi q̄ātū p̄missuz reperit'. de q̄ dixi in ser. de decē p̄cept' de sctificatōne sabbati. Et sup̄ ser. cvj. J K L M. Heu quot mercatores A

intᷣ fideles ꝛ infideles longā morā trahētes: ac tpalib⁹ dūtaxat lucris is
biantes tāq̄ aīalia irrōnalia viuūt sine aliq̄ signo chriāitatꝭ: de quib⁹
bñ scriptū est. Puerb. xxx. Sanguisuge due sūt filie dicētes affer affer.
tales eñ sanguisuge merito ꝯpanᷣ. qꝛ sine miseratōe pleros q̄ euiscerāt
iniusticijs: deceptiōib⁹: mēdacijs ꝛ furtib⁹ illoꝝ sanguinē ꝛ sudorē sugen
auaricia do. Quoꝝ due sūt filie scꝫ cupiditas ꝛ voluptas: totū eñ coꝝ studium
luxuria circa hec duo versatᷣ. Una ꝯgregat impie ꝛ alia dilapidat supflue in cō
messationib⁹ ꝛ ebrietatib⁹/in luxurijs ꝛ impudicicijs sic quotidiana do
cet expientia. ❡ Scđo vt reuereatᷣ loca sacra nec psumat quoq̄ mō mer
cantias exercere vl' secl'aria q̄cūq̄ tractare in locꝭ sacris ꝛ deo dicatꝭ: qꝛ
dñs vt ceterꝭ timorē incuteret: ꝯ tales ardentissimū zeluꝫ ondit Math.
xxj. et Lu. xix. eijciendo de tēplo vēdētes ꝛ ementes: dicēs eis quō de do
mo dei fecerint speluncā latronū vt pꝫ ibidē. Et licꝫ mlti coꝝ in eccia vl'
in locꝭ sacratꝭ nō emūt neq̄ vendūt: vacāt tñ ibidē freqnᷣ pniciosis cō
fabulatiōib⁹ ꝛ ꝯuersationib⁹: q̄ verū chriānū in talib⁹ locis mltū dede
cent ꝛ dehonestāt. Jō mater eccl'ia maximā diuinā offensaꝫ i talib⁹ cōsi
derās de imuni. ec. c. decet domū. li. vj. nō solū ꝓhibet in hmōi locis fieri
negociationes ac nundinaꝝ siue fori cuiuscū q̄ tumult⁹/sed etiaꝫ q̄lis
ibidē esse debeat chriāni ꝯuersatio plenarie psequitᷣ in fine ꝯcludēs. Ne
vbi est petēꝫ venia postulāda ibi peccādi detᷣ occasio. ❡ Tertio vt lucꝝ
laico nō mercātie q̄rat intētione recta. Nā fm Alex. d ales. etiā laico mercari nō
licꝫ mer/ licꝫ nisi ꝓpᷣ duo. ❡ Primo ꝓpᷣ necessitatē: vt p h sibi ꝛ sue familie ꝓui
cari nisi derē valeat: rōnabilitᷣ fm ꝯditionē psōe sue ꝛ stat⁹ sui. Unicuiq̄ eñ lai
ꝓpᷣ duo. co licitū est lucrari tpalia iuste vsq̄ ad cōdecentiā stat⁹ ꝛ psone: ꝛ nō vl
tra nisi causa pietatꝭ: qꝛ q̄cunq̄ supesse pñt tenetᷣ in elȳnas distribuere.
Sed heu intᷣ mille etiā copiā hñtes tpaliū vix vn⁹ inuenitᷣ laic⁹ q se di
cat hēe supflua q̄n poti⁹ oēs credūt licite se possidere q̄cūq̄ tpalia dum
mō nō sint male q̄sita: nō attendētes pceptū dñi oib⁹ tam laicis q̄ cleri
cis dictū Lu. xj. Qđ supest date elȳnam. ❡ Scđo ꝟo ꝓpᷣ pietatē vt scꝫ
iuste lucretᷣ qđ paupib⁹ distribuat vl' in alias pias causas ordinet. Aut
si fm s. Tho. ij. ij. q. lxxvij. ar. iiij. intēdit negociatiōi ꝓpᷣ publicā vtilita
tē: ne scꝫ res ad vitā necarie desint p̄ie. Et lucrū petit nō q̄si ꝓ fineꝫ q̄s
si stipendiū sui laborꝭ cōdiuidendū paupib⁹. h ei sil'r dici pōt pietas. Si
tñ in eo cāu pncipalr finē in lucro poneret fm s. Tho. illicitū est. Ex his
ptꝫ q mercari ꝓpᷣ subas cumul'andas ꝛ iprobā cupiditatē vel ꝓpᷣ aliū fi
nē ex̄ charitatē dānabile ē: qꝛ tūc q̄s nititᷣ ea ꝯgregare q̄ dñs pcepit pau
pib⁹ erogare vt pꝫ xlvij. di. c. Sicut hi. ꝛ c. oēs. Dꝫ aūt mercator fidelis di
ligēter attendere: vt sp familiarē societatē alioꝝ indisciplinatoꝝ ꝓ pos
se caueat: qꝛ tales mltos ad letale dispendiū ꝓprie salutꝭ ptrahunt.
B ❡ Scđo reqritᷣ fidelitas i sacro mrimonij. Nā vt dicitᷣ. xxvij. q. ij. c. j. §.
Illud. mrimoniū est viri: ꝛ mlierꝭ legitima. i. digna ꝯiūctio/indiuiduā
vite ꝯsuetudinē retinēs: qꝛ fm Hoff. hac intētiōe iūgi dñt in mrimonio:
vt sil' remaneāt ppetuo. Et iō vir nō pōt votū pegrinatōis longe voue

re z exeq sine licētia vxoris/excepto voto hierosolymitano:qd ꝯcessū est ꝑ fauorē terre sctē z fidei chꝛiane.ex̄ de vo.et voti redēp.c.ex mlta. Si tn̄ vir senserit fragilitatē vxoris z pic'lm absentie sue tūc ei ꝯsulendū esset: ꝙ ab impletiōe voti in ꝓpria ꝑsona ꝑtūc cū dispensatiōe papali abstineret:vl' vxorē secū duceret:qꝛ maledictū lucrū qd tali dāno vxoris ꝯpensatur. Et ꝭm s. Tho. in qͦlibeto in tali cāu nō ē ꝯsulendū viro ꝙ crucē accipiat z vxorē dimitat:qꝛ necāria nō dn̄t ꝑtermitti ꝓpt' ea q̄ sūt ꝓprie volūtat'. Viro nāqꝫ necario iminet curā vxoris gerere:sed qd mirū cū non sufficit virū domi manere si voluerit ꝯtinere. Vn̄.xxvij.q.ij c. Si tu abstines sine vxor' volūtate tribuis ei fornicādi licētiā.i.occasionē:z pctm̄ illi' tue iputabit' abstinētie. Quāto igit' min' vir se poterit elongare ab vxore sine ꝯsensu illi' vl' cū pic'lo vtriusqꝫ ꝓpt' modicū lucrū tpale:qꝛ ex h̄ se quūt' infinita mala vt q̄tidiana docet expientia. Heu q̄t mercatores i lōginqs sine vxorib' morā trahētes diuers' carnalitatib' z spurcitijs se se coinqnāt:z ꝓprijs vxorib' violādi sacrm̄ mr̄imonij causas mltiplices pstāt:mercātiaꝝ lucrū cū meretricib' execrabilit' ꝯsumētes. Quapropt' freqnt' a dn̄o diuersis īfortunijs flagellant': in posteꝝ recepturi grui' iu

Vir curā vxor' gerere vꝫ

¶ Tertio reqrit' in ꝟbis ꝟitas:vt scꝫ nullo (diciū.licꝫ itelligere nolūt. vtat' mēdacio ꝑsertim pniciofo:nec iuramēto:maxīe piurio. Pro q̄ sciēdū ꝙ i mercātijs oē mēdaciū pniciosuꝫ vl' assiduū ē mortale pctm̄. Naꝫ ꝭꝫ Tho. z Rich. Si mētiens intētio fert' ad ꝓxī deceptionē vl' nocumētū:nō solū q̄ꝫtū ad corp' z famā sed etiā q̄ꝫtū ad et'nā subam:licꝫ nō pducat' ad effectū ē tn̄ mortale pctm̄:qꝛ ex sola intētione pcti mortal' qs mortalit' peccat. Et si pducit ad effectū tenet' ad restitutionē. Si ꝟo nō intēdit ꝓxim decipe sed se indēnē ꝟuare:tūc nō ē mēdaciū pniciosuꝫ nec mortale pcm̄ nisi fuerit assiduū:tūc eīn ꝭm Hostiē. esset mortale pcm̄ sicut ebrietas assidua sic pꝫ.xxv.di.§.alias. Et eccī xx. porior ē fur q̄ꝫ assiduitas viri mēdac':pditionē aūt ambo hereditabūt. Et h̄ mēdaciū icurrūt oēs q̄ ad decipiēdū ꝓxīm ꝯ̄ mentē loquūt': q̄ iude pditori merito ꝯpant': vendētes ꝟitatē ꝑ pecūia.vt pꝫ.xj.q.iij.abijt.vbi dicit'. q̄ ꝟitatē ꝑ pecūia negāt deū pecūia vendūt. Utinā h̄ attēderēt istitores:penestici z penestice:z ceteri vendētes z emētes:q̄ ex ꝯsuetudine deprauata ita assiduāt mēdacia emēdo z vēdendo ꝙ vix aliq̄d vēdere pn̄t siue emere sine mendacijs. Jn q̄ꝫto aūt pic'lo tales sint pꝫ ex dictis: de h̄ exēplū s̄.ser.cv.H. Multū tn̄ detestabiliores sunt q̄ mēdaciū piurijs affirmāt. De q̄b' ait Cass. Negociatores illi detestabiles estimant' q̄ iusticiā dei misericordia tegētes ꝓpt' imoderatū pecūie ambitū polluūt'.merces suas pl' piurijs onerātes q̄ꝫ ꝑcijs. Sꝫ qdā mēdacia decliare volētes sophistic' ꝟbis vti cōsuescūt:tā astute ꝟba ꝯponētes ꝙ ad pl'es etiā ꝯ̄rios sens' applicari pn̄t vt sic decipiāt z mēdacij crimē euadāt. Sꝫ his dr̄ Ecci.xxxvij. q̄ sophistice loquit' scꝫ ad decipiendū odibilis est scꝫ deo z homib'. verūtn̄ sicut nō refert verum quis alium interficiat fuste vel gladio: sic non refert verū decipiat ꝟbis mēdacib' aut sophistic':vl' veꝝ decipiat mēdacijs assertorijs an ꝓmissorijs. Unde dicit Thomas in quodlibetis. ꝙ cū eadē sit in

Menda ciūm.

Nota

vtroqz falledi intetio hinc nō refert: verū qs vbo/scripto/nutu vel q̄cūqz facto decipiat. ¶ Quarto reqrit in factis eqtas: vt scz primū nō decipiat. Primo in suba rei emende vl' vēdēde: ne scz vendat auricbalcū p auro/stannū p argento/pannū loso:rē p veronē. aut quācūqz rem p alia re. p h simplices deceptiōe circūueniendo: nec ecōuerso a simplici venditore emēdo aurum p auricbalco/denariū bonum ignoti valoris aut grossum p min⁹ bono aut nō iusto p̄cio. ita q̄ notabilit' excedat q̄ntitatē iusti p̄cij: qz tunc obligaret' ad restitutionē z peccaret mortaliter.

D Fraus i re vendēda

¶ Scdo in q̄ntitate: qz p̄cipit dn̄s Deut. xxv. Nō hēbis i sacco tuo diuersa pondera mai⁹ z min⁹: nec erit in domo tua modi⁹ maior z minor: pond⁹ hēbis iustū z verū zc. Et h itelligēdū ē de oib⁹ reb⁹ q̄ vēdunt' i numero/regl'a pōdere vl' mēsura. Cōtra h mādatū faciūt etiā oēs merces suas hūectantes z ēt denarios z flor̄. aut grossos i pondere alleuiātes. ¶ Tertio i q̄litate: ne scz vēdāt rē corruptā p sana: vl' equū claudū aut infirmū p veloci z forti: ac silia. q̄ in oib⁹ fere mercib⁹ solēt ꝯtingere: cū vendūt inueteratū p bn̄ valēti. Nā ex h maximū p̄iculū iminet apothecarijs z sil'ib⁹ mercatorib⁹ aut ill' q̄ tales res apothecarijs vēdūt. Sil'r cauere debēt ne faciāt admixturas p̄egrinas p̄niciosas: q̄ virtutē z valorem rei notabilit' minuūt: z sic emētes d̄cipiūt. Sz ve malicie t̄pis hui⁹ in q̄ fere in oi specie vēdibili mixturas viliores admittūt: p vt dn̄s improperat Esaie. j. dicēs. Argentum tuū versū est in scoriā scz p̄ cōmixtionem stanni vel plumbi: vinū tuum mixtū est aqua. Et sequit' dira comminatio.

Nota

Quidā etiā qd̄ peius est sunt qui vendēdo ostendūt res sanas z tribuunt corruptas: ostendunt res bonas z tribuunt malas vel saltez minus bonas: ostendunt maiores z tribuunt minores: contra illos clamat Osee. xj. dominus dicens in persona decepti. Circūuenit me effraim in negociatione sua z in dolo domus israel. Effraim crescens interp̄tat': z significat mercatores qui p̄ maliciosas circūuentiōes diuitijs crescunt.

E

¶ Quinto requirit' emēdi vel vendēdi libertas. ita q̄ mercatores caueāt de p̄niciosis ꝯuentionib⁹ inter se: sic ꝯtingere solet q̄ ꝯueniunt parit' in h: q̄ tm̄ duo vel tres emāt vel vendāt mercantiā aliquā: vt sic min⁹ iusto emant vel maḡ iusto vendāt: vt sic magis lucrari possint. Et illi sūt detestabiles p̄dones totā cōtratez spoliātes q̄ dicunt' i lege monopoli q̄ cunct̄ bonis spoliati mitti deberēt in exiliū: vt. C. d monopol'. l. vna. Sil'r sūt q̄dā p̄occupatores reꝝ venaliū: q̄ nitunt' min⁹ iusto emere z mai⁹ iusto vendere: detestabiles vtiqz reipublice q̄ dicunt' i vulgari fürkeuffel. nō p̄pt' p̄priā nc̄citatē: sz p̄pter improbaz cupiditatē talia frequentātes: ac tāq̄ aucupes i foro z i vicis z an̄ portas ciuitatū isidiantes: q̄ grauit' peccāt: qz q̄dlibz venale vl' vsuale p̄ t' p̄priū cōmodū z lucꝝ faciūt carius ementi z vilius vendenti q̄z iustū sit. scdz rectā cōem estimationē. Multi etiā pecuniosi q̄rūt euiscerare paupes z i nc̄citatib⁹ cōstitutos. p̄pter q̄s sua vendere cogunt': domos possessiones z alia mobilia vel imobilia. et quib⁹ hmōi sumūt occasionem aliuꝫ circūueniendo

in emendo citra iustū p̄cium. p q̄ regula gnālis dari pōt: q si vēditio vl' etiā emptio p̄cedit ex p̄babili ignorātia: vel ex mētis leuitate māifesta vl' p̄sumpta: sicut ɔtingere solz i ebriosis isipiētibꝰ: iuuenibꝰ p̄digis aut filiis. vel etiā ex q̄cūqz egestate aut alia necītate cōpellēte. Et ex h̄ talis emens aut vendēs iniuste decipit in minꝰ vēdēdo vel magis emēdo: tūc talis ɔtus nō p̄cedit ex mera grata ⁊ libera volūtate: ⁊ sic militat nō soluz ɔ̄ iusticiā: sz etiā ɔ̄ charitatē: ⁊ ɔ̄ nālem hōis pietatē: qz ḋ alioꝝ necītatibꝰ q̄bꝰ ex fraterna charitate subueniēdū esset captat sibi cōmodū ⁊ lucrū. cuz tn̄ in talibꝰ maior pietas exhibēda esset. ¶ Si obijcit: ɔtꝰ emēdi ⁊ vendendi mere volūtariꝰ ē: nec ḋ iure q̄s cogit rem suā vēdere: nec rem alienam emere. Et sic taxatio p̄cij reꝝ venaliū mere volūtaria ē: ⁊ p ɔn̄s sortiet iuss ⁊ forū mere voluntariū. Ad h̄ dōm: q licz de iure q̄s nō cogitur rem suā vendere vel rem alterꝰ emere: tn̄ in actu ⁊ ɔtu vendēdi vl' emēdi tenet formā ⁊ regulā iuris iusticie ⁊ eq̄tatis debite seruare. Nā in actu vendēdi nō licz ei rei sue iniustū preciū ponere ⁊ accipe: qz tūc iponit nō vt simplicit sue: sed vt in alteꝝ cōmutāde. Et p̄portionabilit dōm est de emptiōe: alioq̄n tenet ad restitutiōez. de his oībꝰ latiꝰ s̄. dixi ser. cvij. p totū. ¶ Sexto requirit ep̄is nō sui inuēdibilitas: ne scz tempꝰ nō suū vendat: p̄pter dilationē solutiōis p̄cii in mercibꝰ augmētādo. Hoc eni oīo p̄hibet ex̄ de vsu. c. ɔsuluit. eo q est manifesta vsura: qz fiunt ibidē duo ɔtus. Primo venditiōis: ⁊ rōne huiꝰ nō cadit ibidē vsura. Scđo mutui: cū ex t'mino dato preciū auget: q̄d nihil aliud ē q̄z ipi emēti mutuare preciū mercantie iā empte: ac ex tali mutuo lucrū accipe: vt diffuse dixi de h̄ in p̄cedenti ser. H. Et s̄. ser. cx. K L. p totū. Est nihilominꝰ aduertēdū: q si absqz oī dilatiōe solutionis q̄s alicui venderet rem pro p̄cio adhuc āpliori q̄z fuerit p̄ciū p̄ncipale cū vsura supadiūcta: nō esset ibidē vsure viciū: sed solū iniuste venditiōis ⁊ iniusti p̄cij pactū: cuiꝰ excrescentiā restituere tenet: q̄d a maliuolis plerūqz solet attentari: cariꝰ vendēdo trāseuntibꝰ aut rusticis/aut ignaris/q̄z mansuris/discretis/et assuetis. Et sic in his tendūt laqueos deceptiōis: q̄bꝰ maxime subuenire deberēt bn̄ficijs charitatis: qz hr̄ ex̄ de emp. ⁊ vendi. c. placuit. Statuit ɔciliū sacrū q p̄sbyteri moneāt plebes suas vt hospitales sint: atqz n̄ cariꝰ trāseuntibꝰ vendant q̄z in mercato vendere possint: vbi dicit Glo. Brix. q ad h̄ p excōicatione cōpelli possūt. vt hr̄. xlij. di. §. hinc etiā. vbi dicit. Hinc etiā Joānes euāgelista in ep̄la sua quendā dyotrepen excōicauit: q̄ nec paupes recipiebat: ⁊ recipiētes de eccl'ia ejiciebat. hec ibi. Dicit tn̄ Innocē. q excōicari possent si notoriū esset ⁊ moniti emendare se nollēt. Hinc etiā seq̄t in c. placuit. vbi s̄. alioq̄n ad p̄sbyteꝝ trāseuntes h̄ referant: vt illiꝰ iussu cū hūanitate sibi vendāt. ¶ Septimo req̄rit in respectu p̄ximi charitas: p̄sertim ad illos q̄ sūt eiusdē mercantie: ne nimium querēs q̄ sua sunt: cōmercatoꝝ suoꝝ p̄speritati inuideat: ac p h̄ p̄uocet ad diffamādas merces alienas. sic q̄dā faciūt in maximū dispendiū salutis sue: q̄ merces alioꝝ iiuste diffamāt vt eos i vēditōe ipediāt et

Regula generalis.

F

G

ꝓprias merces cariꝰ vendāt: sicꝫ heu hec malicia iuenit̃ tā apd mechanicos q̄ʒ mercatores: tā apd pincernas q̄ʒ carnifices: tā apd rusticos q̄ʒ clucs. Tres aūt ↄmittūt mēdaciū valde pniciosū ex mlt̃ ↄcurrētibꝫ. Nā pmo ē ibi negatio vitatꝫ qd ē malū. Scdo intētio fallēdi qd ē peiꝰ. Tertio iiuria pxi quē impedit a vēditōe. Quarto diffamatio pxi quē pb notat de iiusticia: ꝛ apit ora alioꝝ ad dissemiandū hanc ifamiā. Quito deceptio pxi in vendēdis ꝛ laudādis ꝓprijs mercibꝫ ac plꝰ iusto vēdēdis. vñ

Nota tl'is ad mltiplicē restitu. 3cꝫ obligat̃. vt pꝫ s. ser. cv. et. cvij. Est tñ sciēdū q̄ exq̄ tpalia se inuicē in diuersis ipedire pñt: qꝛ pspitas vniꝰ iducit aduersitatē alteriꝰ ꝛ charitas ordiata plꝰ se diligere dꝫ q̄ʒ aliū ꝛ amicū q̄ʒ inimicū. ꝓpinquū q̄ʒ alienū bonū: cōe mltoꝝ q̄ʒ bonū vniꝰ puatū. iō salua charitate ꝛ absq̄ʒ veneno iuidie pt ceterꝫ paribꝫ fauere mercātiaꝝ pspitatē plꝰ sibi q̄ʒ alio: plꝰ cognato q̄ʒ alieno ꝛ sic d alijs. Et p ↄñs ↄtristari d ↄrio dū alioꝝ pspitas sibi ꝛ suis nocumētū pstat: nō tñ ꝓptꝫ ↄtristādo de alioꝝ pspitate: nisi inq̄ʒtū sibi ꝛ suis nocet. potiꝰ affectās pspitatē suis q̄ʒ alienis: ac aduersitatē alienis q̄ʒ suis. Sic magꝫ obligat̃ diligere se ꝛ suos q̄ʒ alienos: ñ tñ ꝓpt̃ hūc affectū dꝫ aliqd iiuste moliri ↄ alienū: qꝛ h esset iniquū: nec qdem actu nec affectu: nec vbo: nec signo.

H ¶ Octauo reqrit̃ legalitas reruādo pmissa ꝛ soluēdo ↄtta dbita ne fidē irritā faciat cū socijs vl' extneis. Nā fm s. Tho. ij. ij. q. cx. ar. iij. in solu. v. rōis: q pmittit qd ē licitū ꝛ honestū si aim implēdi hꝫ qd pmittit nō mētit̃: si tñ pbabilit̃ credere potuit adiplere se posse qd pmittit: q̄ si causaꝫ credēdi nō hꝫ mēdaciū pniciosū icurrit vtpote qd i alteriꝰ dispēdiū vergit q̄ si ñ pficit qd fideli mēte pmisit ifidelit̃ agit aim mutādo. Pōt tñ

Nota excusari duobꝫ modis. Primo si mutate sūt cōditiōes ex pte pmittentꝫ vt qꝛ factꝰ ē impotēs ad iplendū. Scdo si mutate st̃ ↄditiōes ex pte illiꝰ cui pmissū ē: vl' etiā ex pte pmissi. Si aūt qd pmittit aim implēdi nō hꝫ lꝫ adipleat postea reꝰ tñ pniciosi mēdacij: pmissiōis q̄ʒ trāsgressor i volū-

Nota gnāliter. tate iudicat̃. Et gnāl'r notādū: q̄ qñcūq̄ʒ debitor ex malicia vl' alia q̄cūq̄ʒ culpa sua: creditori suo nō soluēdo i t̃mino sibi ↄstituto: pstat occasionē dāni: oino ad ↄdignā satisfactionē obligatꝰ ē. vt pꝫ ex̄ d iiur. ꝛ dāno dat̃. c. Si culpa. Verūtñ q̄cūq̄ʒ frāgit alteri fidē pmissaꝫ ꝛ iuramēta pstita: nec ei etiā fides d necitate fuāda ē. vt pꝫ ex̄ d iureiurādo. c. iij. vbi ponit̃ casꝰ d ↄpromissiōe fctā int̃ regē frācie ꝛ regē anglie: quā rex anglie nō tenuit ꝛ q̄rit rex frāciꝰ: vtꝝ ad iplendū ipe obliget̃. Et rñdet papa: q̄ nō obfuāti fidē nō est fides fuāda: nec iuramētū aut fides data sub ↄditiōe obligat nisi ↄditio fuerit

I ¶ Nono reqrit̃ studiositas i agnoscēdo ꝛ pcauēdo ↄtcꝰ vsurarios: tā in emptiōe q̄ʒ i venditōe aut locatiōe vl' cōductōe ꝛ silibꝫ / i qbꝫ vt i plibꝫ se mutuū palliatū itermiscet. Quapropt̃ diligētissime cūctas adiuentiōes diuersoꝝ ↄtcuū freqnt̃ discutiat si forsitan iueniat i eis qd oclos diuie maiestatꝫ offendat. vbi gfa. In oi em-

Nota bene ptiōe sollicite ↄsideret ne ꝓpt̃ vendētis igrantiā. negligētiā. incuriā. paupertatē. aut necitatē. aut ꝓpt̃ solutōis anticipationē minꝰ iusto soluatq̄ʒ

ois ignorātia ꝛ aliq̄lis coactio: excludit simpl'r voluntariū. In vēditōne silr ne mag' iusto vendat ꝑpt' solutionis dilationē aut ꝑpt' aliā quācūq; causā nō legitimā. In ꝯtctibꝰ aūt societat' vl' locatiōis diligent' caueat: ne se in tuto ꝛ alteꝝ i dubio ponat: aut ne ꝑtē suā piguiorē faciat. Sil'r i locatiōibꝰ opaꝝ ne minꝰ iusto ꝑcio soluat: q2 ꝑciū sudor' ꝛ sanguinis ē. ꝑsertim cū districte ꝑcipiat dn̄s Leuit. xix. dicēs. Nō morabit' opꝰ merce (narij tui apd te vsq; mane.

¶ Decio req̄rit' religiositas chrtiane ꝓfessi/onis corā deo in obſuātia mādatoꝝ eiꝰ ꝛ corā hoībꝰ i honestate vite: sic ꝓuidētes bona nō solū corā deo sed etiā corā oībꝰ hoībꝰ. Qd vt mercator meliꝰ ꝓficiat ter vl' quat' in anno ꝯfiteri asuescat: req̄rens ad h' ꝯfessorē expertū ꝛ timētē deū: cui ꝯsciētia sua priꝰ debite examiata plene ꝯfiteat' & singl'is dubiosis req̄rēs ꝯsiliū: q2 nemo sapiēs in ꝓpria cā. vtpote quē excecat vl' saltē obnubilat ꝓuatꝰ affectꝰ: sic q3 cū m'lta ꝑparatiōe adminꝰ semel in āno sacrm altar' accipiat: ac sel' adminꝰ in anno cū socijs suis rōnes diligent' ꝯsceptas reuideat: debita ꝛ credita: testamentū ꝛ vltimā volūtatē suā i scrpt' ꝑparatā sp autētice teneat. vt cū venerit dn̄s vniuersoꝝ ꝛ pulsauerit ꝯfestim aperiat ei/ in mercantia tꝑali merces req̄rēs eternas. Ex oībꝰ his ptꝫ q̄3 necariū sit cuilibꝫ mercatori; vt sepiꝰ suā ꝯsciētiā discutiat: ne mercādo in aliq̄ deū offēderit: difficile vtiq3 imo maxime difficile est mercātijs implicari ꝛ ꝯscientiā nō macl'ari. Rogemꝰ g̃ deū oipotentē: vt in h' detestabili auaritie vicio imo ꝛ q̄liber alio capitali implicatos/ sua miscd'ia absoluat: ꝛ ab his puros ne offendāt custodiat: vt sic vitā n̄ram dirigamꝰ q̄tenus eterna gaudia ꝑcipiamꝰ.

¶ Sermones ꝯtra septē crimina mortalia: a Magistro Paulo wan sacre pagine ꝓfessori: patauiensiq; ꝛ Canonico ꝛ Concionatori excellentissimo/ congesti. Pecunia ꝛ ære/ bona fide viri Joānis Rynman de Oringau/ ꝑ industriū virū Henricū Gran in oppido Hagenau diligenter ꝛ primis hisce stanneis litteris transscripti/ finem bono auspicio sortiebantur tertio Idus April'. Anno Redemptionis humani generis. M.D.XIIII.

S D
M C

Digitized by Google